arhitectura

1-2 | 1980

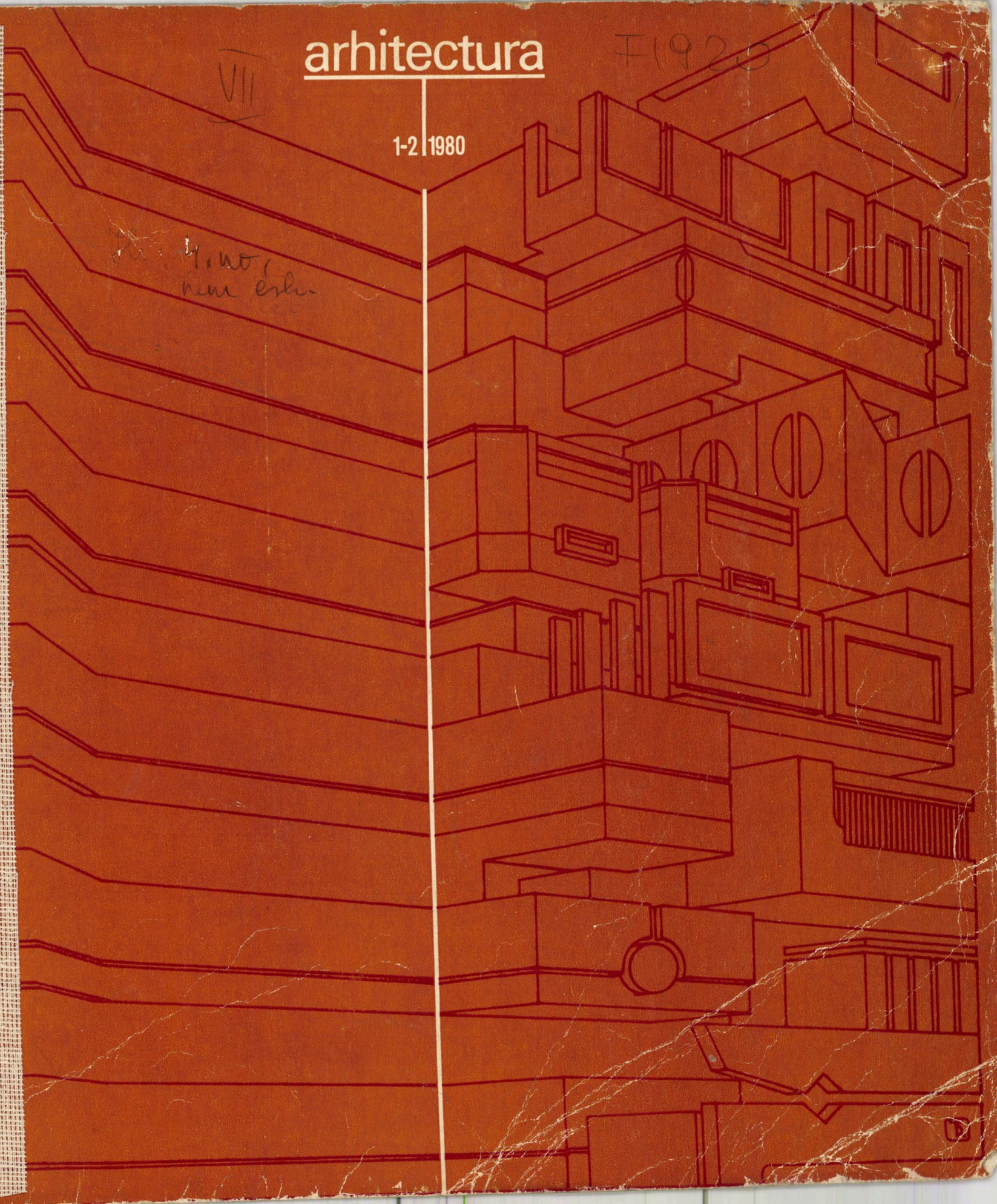

REDACȚIA (EDITORIAL OFFICE): București str. Academiei nr. 18—20 sector 1, C.P.—597—P.O.B. ROMÂNIA, Tel. 13.98.80.
ADMINISTRAȚIA (MANAGEMENT): I.S.I.A.P. (Întreprinderea de stat pentru imprimate și administrarea publicațiilor) București, Piața Scînteii nr. 1, sector 1, Oficiul poștal 33, Cont B.N.R.S.R. 64.51.502.28 filiala sector 1.
ABONAMENTE: I.S.I.A.P., șase apariții anual, 200 lei instituții, 100 lei individual.
PUBLICITATE: Agenția de publicitate I.S.I.A.P. București, Cal. Victoriei nr. 174, sector 1, tel. 50.47.70
PUBLICITY: PUBLICOM—Romanian International Publicity Agency, București bd. N. Bălcescu nr. 22, Phone 16.75.35. Cables: PUBLICOM, Telex CAMROM 374.
ABONAMENTE PENTRU STRĂINĂTATE (SUBSCRIPTION trough) ILEXIM—Departamentul Export-Import Presă, P.O. Box 1.136—1.137, Telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3. Excerpts in english, french, russian; yearly subscription; West $ 35, East Rbl. 15.
TIPARUL: Întreprinderea Poligrafică «Arta Grafică» București.

REDACTOR ȘEF: Dr. arh. MIRCEA LUPU

MACHETARE: Dr. arh. ALEXANDRU M. SANDU
COPERTA: Arh. TUDOR DUMITRAȘCU
FOTOGRAFII: GHEORGHE DUMITRU

arhitectura

1989

1-2 | 80

REVISTĂ A UNIUNII ARHITECȚILOR DIN R. S. ROMÂNIA

ANUL XXVIII, NR 1-2 (182-183, serie nouă)

FONDATĂ ÎN 1906

BME KÖZPONTI KÖNYVTÁRA F 1920 FOLYÓIRAT OSZTÁLY

Budapesti Műszaki Egyetem 13921/1981

MUNICIPIUL BUCUREȘTI

BIBLIOGRAFIE

Gabriela Mészáros ● BUCUREȘTI ● PREZENTE PUBLICISTICE ROMÂNEȘTI ÎN STRĂINĂTATE (II) 2

AGENDA

Dr. arh. Doina Cristea ● EXPOZIȚIA SISTEMATIZAREA LOCALITĂȚILOR ȘI DEZVOLTAREA CONSTRUCȚIILOR DE LOCUINȚE ȘI DOTĂRI SOCIAL-CULTURALE 3

Arh. Constantin N. Enache ● UN UTIL ȘI FECUND CLUB PE ROȚI 4

CRONICA

Arh. Carol Orban ● GÎNDURI LA O PLENARĂ 6

Arh. Cristian Brăcăcescu ● BUCUREȘTI 520 6

Arh. Cornelia Popescu ● RODNIC ȘI CONSTRUCTIV DIALOG-NOILE CONSTRUCȚII DIN GIURGIU 6

Conf. dr. arh. Sorin Gavra ● PROFESORUL EMERIT ARHITECT G. SIMOTTA 1891—1979 7

Arh. Dan Cristescu ● ARHITECTUL GHEORGHE SECĂREANU 1915—1979 8

MUNICIPIUL BUCUREȘTI

Prof. em. dr. arh. Cezar Lăzărescu ● NOI ANSAMBLURI DE LOCUINȚE ÎN BUCUREȘTI 10

CONVORBIRE CU DR. ARH. ALEXANDRU BUDIȘTEANU, interviu realizat de studenții-arhitecți Andrei Feraru și Mihai Popescu 12

Arh. Constantin Jugurică ● PROIECTELE UNEI NOI ETAPE A PROGRAMULUI DEZVOLTĂRII ARHITECTURAL-URBANISTICE A CAPITALEI 17

MARI ANSAMBLURI

Arh. Paul Focșa ● ANSAMBLUL MILITARI 18

Arh. Micaela Slomnescu ● RECONSTRUCȚIA BULEVARDULUI N. TITULESCU 26

Arh. Gh. Leahu ● BULEVARDUL METALURGIEI 38

Arh. Carol Hacker, arh. Ioana Maria Niculescu ● BULEVARDUL LACUL TEI ● BLOC 19 ● BLOC 13 A ● BLOC 5 A/1 41

Arh. Petre Derer ● FIȘE PENTRU O ANALIZĂ TIPOLOGICĂ A CADRULUI REZIDENȚIAL DIN BUCUREȘTI 46

RĂSPUNSUL PROFESORULUI HENRI WALD LA O ÎNTREBARE pusă de arh. Ileana Murgescu 50

NOI BLOCURI DE LOCUINȚE

Arh. Gh. Nadrag ● BLOCUL DUNĂREA 52

Arh. Paraschiva Iubu ● BLOCURILE DIN PIAȚA ROSETTI 58

Arh. Achille Ionescu ● BLOCUL COLONADELOR 62

Arh. Ruxandra Verona Fotino ● BLOCURILE ZLĂTARI 66

Arh. Antonio Teodorov ● BLOCUL DELTA DUNĂRII 70

Arh. Petre Vraciu ● BLOCUL COMEDIA 72

Arh. Ioana Maria Niculescu ● BLOC PE STRADA ACADEMIEI 76

Arh. Nadejda Urum, arh. Dana Pascal ● BLOCURILE DE PE CALEA VICTORIEI LA INTERSECȚIA CU NUFERILOR ȘI COSMONAUȚILOR 76

Arh. George Mularidis, arh. Tiberiu Boitan ● BLOCURILE DE LA INTERSECȚIA BULEVARDULUI MAGHERU CU STRADA COSMONAUȚILOR 83

Arh. Ion Moscu, arh. Rodica Dolinschi, arh. Angela Lungu ● BLOCURILE DE LA INTERSECȚIA BULEVARDULUI BĂLCESCU — C. A. ROSETTI 91

Arh. Petre Iliescu, arh. Antonio Teodorov ● BLOCURI ÎN ANSAMBLUL MOȘILOR-OBOR 94

CONSOLIDĂRI—REFACERI

Ing. Eleodor Săftoiu, arh. Gh. Stănculescu ● CONSOLIDARE ȘI REAMENAJARE BLOC TURIST 97

Arh. Daria Nicolescu ● BLOCUL LIDO 99

Arh. Gh. Verona ● BLOCUL WILSON 99

PROIECTE

Arh. Al. Beldiman ● BLOCUL 40 DIN ANSAMBLUL 1 MAI 101

Arh. Mihai Krochmalnic ● COMPLEXUL HOTELIER PANTELIMON 106

DEZBATERE

Dr. arh. Sanda Mehedincu ● CRITERIUL DE ECONOMIE A ENERGIEI ȘI COMBUSTIBILULUI ÎN SISTEMATIZAREA ANSAMBLURILOR DE LOCUINȚE 107

Conf. dr. arh. Aurelian Trișcu ● STRĂZI PENTRU PIETONI 109

AGORA

Dr. arh. Gheorghe Săsărman ● REZERVAT PENTRU PIETONI 119

ÎNAINTAȘII NOȘTRI

Dr. Panait I. Panait ● CONSIDERAȚII PRIVIND CERCETAREA MONUMENTELOR ISTORICE BUCUREȘTENE 121

FIȘIER

Arh. Cristian Brăcăcescu ● ELEMENTE INTERESANTE ALE ARHITECTURII DE ȚÎRG LA VECHI CASE BUCUREȘTENE 125

RECENZII 128

ACTUALITĂȚI

Arh. Corneliu Grigore ● GRĂDINIȚA DE COPII 180 LOCURI ȘI ȘCOALA 24 CLASE PLATFORMA MĂGURELE (debut) 137

Arh. Ion Barabaș ● STUDIU PENTRU UN RESTAURANT CU SPECIFIC ROMÂNESC LA BERLIN-KÖPENICK 138

PAGINA ȘCOLII

Lect. univ. Traian Stoicescu, stud.—arh. A. Feraru, stud.—arh. M. Popescu ● UNELE ASPECTE PRIVIND FUNCȚIONAREA PARCURILOR CAPITALEI 140

Stud.—arh. Mihai Popescu, stud.—arh. Andrei Feraru ● DESPRE CÎTEVA PROIECTE DE DIPLOMĂ PE AMPLASAMENTE BUCUREȘTENE 142

MEDIUL

Dr. arh. Sanda Voiculescu ● LOCUINȚELE UNOR ARHITECȚI BUCUREȘTENI ÎN SECOLUL AL XIX-LEA 145

Arh. Valentin Donose ● SISTEMUL SPAȚIULUI VERDE URBAN AL CAPITALEI 147

Biolog Dorin Gîrlea, arh. Cristian Maimaduc ● ARBORI OCROTIȚI ÎN CAPITALĂ 149

Arh. Andrei Cova, arh. Radu Poenaru ● CÎTEVA CONSIDERAȚII ASUPRA ZONEI GĂRII DE NORD 152

CADRAN

Rubrică redactată de arhitecții Cristina Ene, Cristian Ionescu, Ștefan Mănciulescu, Mihai Pienescu 154

CORESPONDENȚA

Stud.—arh. Marié Kopačkova, stud.—arh. Mihaela Oncică ● METROUL DIN PRAGA 164

DESIGN—ARTE

Arh. Ana Vasilache ● HANUL CU TEI 169

Arh. Horia Constantinescu ● SEMNELE, IMAGINILE, SIMBOLURILE, FIRMELE ȘI INSCRIPȚIILE 172

Arh. Ana Vasilache ● EXPOZIȚIA « MODA BUCUREȘTILOR DE ACUM UN VEAC » 173

ARTA ÎN ORAȘ

Arh. Cristian Popescu-Ialomița ● DESPRE BUCUREȘTI 175

Sculptor Corneliu Grecu ● SISTEMUL DE CREAȚIE AMBIENTALĂ ȘI DEZIDERATELE EFICIENTEI PRACTICE ● DETALII DE CONCEPȚIE ȘI REALIZARE-PLATFORMA DE AGREMENT COSTINEȘTI 177

x x x ● GH. D. ANGHEL 1904—1966 — EXPOZIȚIE OMAGIALĂ LA MUZEUL DE ARTĂ AL R. S. ROMÂNIA 179

CONSILIUL DE CONDUCERE: arh. CONSTANTIN JUGURICĂ* — președinte al Consiliului de conducere, conf. dr. arh. MIRCEA LUPU* — președinte al Colegiului de redacție, arh. EMILIA ABRUDEANU, conf. ION BIȚAN, dr. arh. ALEXANDRU BUDIȘTEANU, prof. ing. ALEXANDRU CIȘMIGIU, MIRCEA DEAC *, ing. PAUL DRAGOMIRESCU, dr. arh. MIHAI ENESCU, arh. ALEXANDRA FLORIAN, dr. arh. BORIS GRINBERG, arh. ȘTEFAN RADU IONESCU*, conf. dr. arh. ALEXANDRU IOTZU *, ing. NICOLAE LASZLO, arh. EUSEBIE LATIȘ, arh. MIRCEA MIHAI, arh. NICOLAE MUNTEANU, arh. DAN PRODESCU, conf. dr. arh. ALEXANDRU SANDU *, dr. arh. GHEORGHE SĂSĂRMAN, LUDOVIC TILL

* Membri ai Colegiului de redacție

BUDAPESTI MŰSZAKI EGYETEM KÖZPONTI KÖNYVTÁRA 1989

bibliografie

Selecții bibliografice de Gabriela Mészáros

BUCUREȘTI—ORAȘUL ȘI MONUMENTELE SALE

De odinioară . . .

Brătulescu, V., *Vechi vederi bucureștene*. Cu o prefață de N.Iorga. București, Comisiunea Monumentelor Istorice, 1935. 5 p.+32 pl. ilustr.

București Vechi. Documente iconografice. Vederi. Scene pitorești. Tipuri și costume. Scene istorice. (sec. XVII—XVIII, XIX). București, Cartea Românească. 18 p.+ LXXXIV f.pl.+ 11 f. pl. în culori+ 1f.h.

Caselli, D., *Cum au fost Bucureștii odinioară*. București, Editura Gazetei Municipale, 1935. 80p. +8 pl.

Damé, Fr., *Bucarest en 1906*. (București), 1907, Socec et Cie Editeurs, 640 p.

Florescu, G.D., *Din vechiul București*. Biserici, Curți boierești și hanuri după 2 planuri inedite de la sfîrșitul veacului al XIII-lea Buurești, f.e., 1935. XVI+186 p.

Giurescu, C.C., *Istoria Bucureștilor din cele mai vechi timpuri pînă în zilele noastre*. București, Editura pentru literatură, 1966. 466 p.

Miclescu, P.E., *Evadări recreative în Bucureștii de altădată*. A/RSR, 1972, 2, p. 28—33

Preziosi, *Bucureștii în 1869*. 16 f.pl.

Simionescu, P., Cernovodeanu, P., *Cetatea de scaun a Bucureștilor*. Consemnări, Tradiții Legende. București, Albatros, 1976. 118 p.+8 f.ilustr.

Șerban, R., Șerban, M., *Integrarea imaginii urbane*. O încercare de analiză a spațiului urban în partea veche a Bucureștiului. A/RSR, 1973, 4,p. 92—103

Vechi vederi bucureștene. Publicate de Victor Brătulescu. Cu o prefață de N.Iorga. București, f.e., 1935. 3f.+30 p.ilustr. (Comisiunea Monumentelor Istorice).

București — azi . . .

Arhitektura Rumynskoj Narodnoj Respubliki. Buharest, Gosudarstvennoe izdatel'stvo literatury i Iskusstvo, 1952. 15 p.+73 f.ilustr.

Berindei, D., Bonifaciu, S., *București*. Ghid turistic. București, Editura Sport-Turism, 1978. 254 p.+56 p. foto+1 h.pliantă.

Bonifaciu, S., Emanuel, V., *București de la A la Z*. Ghid. București, Editura pentru turism, 1972. 152 p.+16 f.ilustr.+1H.

Brandenburg, B., *Massovoe žiliščnoe stroitel'stvo v gorodah Rumynij*. Jil. str. 1975, 5, p. 29—31

Brandenburg, B., *Monolitbetonnoe domostroenie v Rumynij*. Jil. str. 1974, 3 p. 28—30.

Bucharest. Bucharest. Publishing House of the Rumanian Institute With Forreign Countries, 1953.

București. Centru București. A/RSR, 1973, 4, p. 58—91.

București — Album de fotografii de Aurel Bank. București, ESPLA, 1957. 4 p. 101 f. cu ilustr.

București. Prefața Demostene Botez. București, Editura Meridiane, 1961. 86 p.

București. Text introductiv Petru Vintilă. București, Editura Meridiane, 1963. 68 p. cu foto +1 h.

Centrul actual al municipiului București. A/RSR, 1973, 4, p. 104—119.

Damian, A., Anghelescu, M., *Considerațiuni și principii cu privire la remodelarea Zonei centrale a orașului București*. București, f.e., 1972. 16 p. +8 f.

Dereck, B., *Housing in Rumania*. A+BN, 1966, 4, p. 154—156.

Durand-Souffland, P.-M., *Voyage d'étude en Bulgarie, Roumanie, Turquie*. Afr, 1965, 277—278, p. 99—103.

Hoinărind prin București. (Album foto). Comentariu de Romulus Vulpescu. 206 fotografii de George Șerban. Prezentarea grafică: Petre Grant. București, Meridiane, 1968, 110 f. ilustr.

Ionescu-G.I., *Istoria Bucurescilor*. Bucuresci, Socecu, 1899. 818 p. cu ilustr.

Iorga, N., *Istoria Bucureștilor*. București, Imprimeria națională, 1939. 397 p.+1 pl.

Istoria orașului București. Vol. I. București, Muzeul de istorie a orașului București, 1965. 484 p. cu ilustr.+4h.

Žiliščnoe stroitel'stvo socialističeskoj Rumynij. Jil. Str., 1974, 11, p. 28—30.

Kudreašev, A., *Arhitektura socialisticeskoj Rumynij*. Dek., 1974, 8, p. 30—35.

Kudreavcev, A., *Arhitektura socialističeskoj Rumynij*. A/SSSR, 1974, 1, p.56—63.

Lime pits and lakes in the landscape. Rumania. Bucharest. I, 1966, vol. 13, 10, p. 12—14.

Macovei, P., *25 ani de dezvoltare a arhitecturii în R.S. România*. A/SSSR, 1969, 12, p. 50—55.

Marcu, D., ș.a., *Cuvinte asupra arhitecturii românești în cei 20 de ani de la eliberare*. A/RPR, 1964, p. 4—8.

Pica, A., *Nouva architettura nel mondo*. Milano, Ulrico Hoepli Editore, 1938. XIX+522 p. cu ilustr.

Pillement, G., *La Roumanie inconnue*. Bucarest, Editions Touristiques, 1974. 228 p.+24 f. ilustr. Bibliografie p. 227

Richards, J.M., *Report from Roumania*. ar, 1965, 823, p. 189—196.

Samojlova, N.V., *Novoe v arhitekture socialističeskih stran Evropy*. Moskva, Izdatel'stvo literatury po stroitel'stvu, 1971. 240 p. cu ilustr. Bibliografie p. 239.

Stănculescu, Fl., *Arhitectura populară românească. Regiunea București*. București, Editura tehnică, 1958. 140 p. cu ilustr.

Szenes, E., *Romaiai útijegyzetek* Me, 1963, 1, p. 57—58.

Vajda, M., *Az épitészet és a városrendezés eredményei Bukarestben*. Me, 1963, 4, p. 28—33.

Monumente . . .

Antonescu, D., *Hanul cu Tei*. A/RSR, 1968, 4, p. 28—29.

Bieda, Kr., *Aeroportul internațional București-Otopeni*. A/RPP, 1972, 3, p. 105 — 108.

Cantacuzino, Gh. I., *Mănăstirea Cotroceni*. București, Editura Meridiane, 1968, 34 p. cu ilustr.

Cantuniari, V., Walter, E., *Music Shop, Bucharest*. ar, 1966, 832, p. 467—468.

Catedrala Patriarhiei din București. București, Editura Meridiane. 15 p.

Deac. M., *Mănăstirea Snagov*. București, Editura Meridiane, 1969, 46 p.

Dumitrescu, Fl., *Biserica Mihai-Vodă*. București, Editura Meridiane, 1969. 30 p. cu ilustr.

Enăchescu, Cr., *Unele aspecte ale restaurării urbanistice a zonei « Curtea Veche »*. A/RSR, 1973, 4, p. 85—87.

Ilieș,A., *Biserica mănăstirii Colțea*. București, Editura Meridiane, 1969. 31 p. cu ilustr.

Ionescu, G., *București, orașul și monumentele sale*. București, Editura Tehnică, 1956, 306 p.

Iovănescu, D., *Hanul Gabroveni*. A/RSR, 1968, 4, p. 30—31.

Jalbă, C. *Mănăstirea Căldărușani*. București, Editura Meridiane, 1965. 48 p. cu ilustr.

Joja, C., *Problemele restaurării zonei « Curtea Veche » — București*. A/RSR, 1973, 4,p. 83—85.

Maicu,H., *Ansamblul urbanistic al sălii Palatului RPR*. București, Editura Meridiane, 1962. 9p.+X p.+ilustr.

Miclescu, P.E., *Monumentele de pe Dealul Patriarhiei*. București, Editura Meridiane, 1967. 40 p. cu ilustr.

Moisescu, Cr., *Biserica Curtea Veche*. București, Editura Meridiane, 1967. 52 p. cu ilustr.

Pavlu, Gh., Sebestyen, V., *Exposition de l'économie nationale, Bucarest, Roumanie*. AA, 1965, 119, p. XXIX.

Pillat, C., *Biserica Crețulescu*. București, Editura Meridiane, 1969. 34 p. cu ilustr.

Pruncu, N., *Probleme teoretice ale remodelării microzonei palatului voievodal din Curtea Veche a Bucureștilor*. A/RSR, 1973, 4, p. 88—91.

Sistematizarea zonei « Curtea Veche »-București. A/RSR, 1968, 4,p. 4—24.

Stoicescu, N., *Repertoriul bibliografic al monumentelor feudale din București*. București, Editura Academiei RPR, 1960. 361 p.

Theodorescu, R., *Biserica Stavropoleos*. București, Editura Meridiane, 1967. 32 p. cu ilustr.

Abrevieri utilizate pentru periodice

AA=Architecture d'aujourd'hui/F; A+BN =The Architect+Building News/GB; Aff = Architecture formes+fonctions/CH ; Afr = Architecture française/F ; ar = Architectural Review/GB ; A/RPP = Arhitektura/PL ; A/RSR = Arhitectura/RSR ; A/SSSR = Arhitektura SSSR/SU ; Dek = Dekorativnoe iskusstvo SU ; I = Interbuild/GB ; Jil.str. = Jiliščnoe stroitestvo/SU ; Me = Magyar épitömüvészet/HU

PREZENȚE PUBLICISTICE ROMÂNEȘTI ÎN STRĂINĂTATE (II)

Berindan, C., *Les aspects hygiéniques-sanitaires des emplacements des stations d'epuration des eaux usées dans la structure urbaine*. La Tribune du CEBEDEAU, Belgia, 1968, vol.21, nr.290, ian., p. 38.

Berindan, C., *Connection between the functional zoning of the towns and the pollution of urban areas*. In vol. XI-th International Congress for Prophylactic Medecine and Social Hygiene, Varna-Bulgaria, 26—30 sept., p. 241.

Berindan, C., *Interrelation pollution atmosphérique et espaces verts en tant que principe protecteur des villes industrielles*. La Tribune du CEBEDEAU, Belgia, 1968, vol. 21. dec., p. 654 ; Pollution Atmosphérique, Franța, an II, nr.43, iul-sept., p. 153.

Berindan, C., *Pollution atmosphérique et monuments historiques-problème de l'urbanisme contemporain*. La Tribune de CEBEDEAU, Belgia, 1970, vol. 23, nr. 324, nov., p. 498.

Berindan, C., *Öffentliche Grünflächen in Städten mit Luftverunreinigung-Augenblicklicher und Zukünftiger Stand*. In vol. Wirkungen von Luftverunreiningungen auf Waldbäume, VII Internationale Arbeitstagung Forstlicher Rauschadensachverständiger, Essen, R.F.G., 7—11 sept., 1970, p. 541.

Berindan, C., *A proposito delle condizioni ambientali e della sistemazione delle città industriali ubicate nelle vallate*. In vol. Lacustrine Climatology-Proceedinngs of the International Congress —4-th Section Town and Country Planning Climatology, Como-Italia, 20—23 mai, 1971, p. 541.

Berindan, C., *Action de l'architecte-urbaniste pour la protection des sites*. La Tribune de CEBEDEAU, Belgia, vol. 25, nr. 348, nov., 1972-p. 446 (3-e numéro spécial-Journées internationales 1972, Pollution atmosphérique).

Berindan, C., *Relations entre la structure et l'emplacement des réseaux de prélèvement*. In vol. XI-eme Colloque IRCHA, 1974, sur les Atmosphères polluées, Paris, mai, 1974, p. 71.

Berindan, C., *Le transport des polluants dans les vallées habitées, par les centres métallurgiques*, In vol . XII-ème Colloque IRCHA, Pariss, 5—7 mai, 1976, rezumat.

Bilciurescu, V., *Rumynskaja monumentalnaja arhitektura moldavskoj oblasti XIV—XVI v.v.* Moskovskij Arhitekturnyj Institut, 1955.

Cărăușu, R., *Aus Florenz* (desen) ; *Aus Saloniki* (desen). In Deutsche Bauzeitschrift, 1972, 6, p. 1020—1021 (Neue Reiseskizzen).

Celac, M. *Learning from Art*. Comunicare la cea de a 5-a Conferință mondială pentru studierea viitorului, Dubrovnik, martie, 1976.

Celac, M., ș.a., *Prospective Studies and Prospective Rhetorics*. Comunicare a cea de a 5-a Conf. mond. ptr. studierea viitorului, Dubrovnik, martie, 1976.

Celac, M., *Formal structures in the Modelling of Spațial Systems*. In vol. Modern Trends in Cybernetics and Systems, sub îngrijirea lui C. Bilciu și J. Rose, Ed. Springer Verlag, Berlin-New-York, 1977.

Celac, M. , *A handicrafts' approach to future studies to future studies*. In vol. Systems versus Needs, WFSF, Roma, 1978.

Celac, M., *Evolutionary Awareness*. In World Futures (SUA), nr. 3, 1979.

Celac, M., *Ideals, Coals and Aspirations in Eastern Europe*. In vol. Goals for Global Community. Raport către Clubul de la Roma, sub îngrijirea lui S. Laszlo și J. Bierman, ed. Bergamon Press, Oxford-New-York, 1978.

Georgescu, T., *L expérience actuelle dans la construction et l'équipement des bâtiments sans fenêtres*. Špindleruv-Mlyn, R.S. Cehoslovacă, oct., 1967.

Gheorghiu, A., Dragomir, V., *La répresentation des structures constructives*, Paris, Eyrolles, 1974.

Gheorghiu, A., Dragomir, V., *Geometry of Structural Forms*. Applied Science Publishers Ltd., Londra, 1978.

Popa., I., Bayley, St., Stern, R., *TV design: East meets West at Bucharest- The Romanians have assimilated all that is best in western and Japanese televisions*. In Design, nr. 364, 1979, ed. Design Council, Londra.

Moisescu, A., Popișteanu, Cr., *Monumenti romani nella Dacia Pontica*. În L'Universo, rivista bimestrale dell' Istituto Geografico Militare, Nr.6, nov.—dec., 1976, Firenze, Italia

Nanu, S.I., *Istoriceski pamiatnik religioziogo iskustva* (Monumentul de arhitectură Antim din București) Sabciota Helovneba (Arta Sovietică), Tbilisi 1961, nr. 11. p. 23

Nanu, S.I., *O vzanmootnojenii gruzinskovu i rumianskogo iskustv* ((Relații de artă româno-georgiene), Sabciota Helovneba, Tbilisi, 1963, nr.8, p. 83

Nanu, S.I., *Romanya'da turk eserleri* (Relații artistice româno-turce), Akademi, Istanbul, nr. 6, 1967, pp. 48,70

agenda

Expoziția:

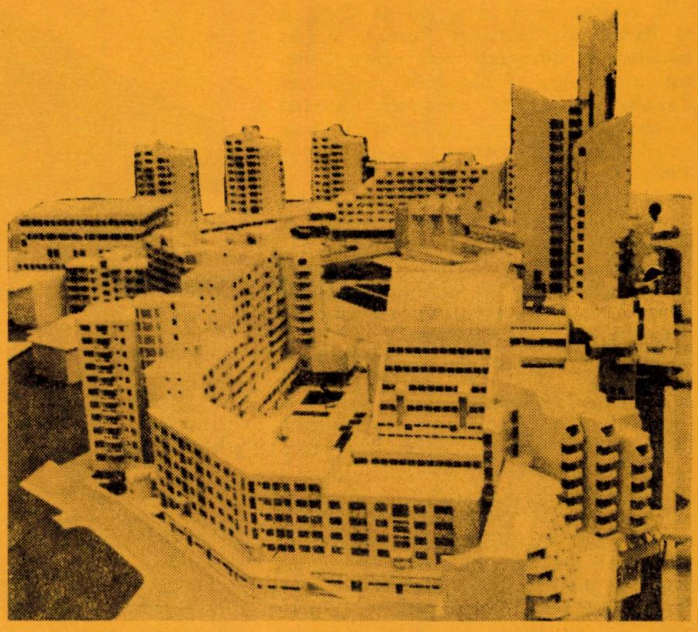

SISTEMATIZAREA LOCALITĂȚILOR ȘI DEZVOLTAREA CONSTRUCȚIILOR DE LOCUINȚE ȘI DOTĂRI SOCIAL-CULTURALE

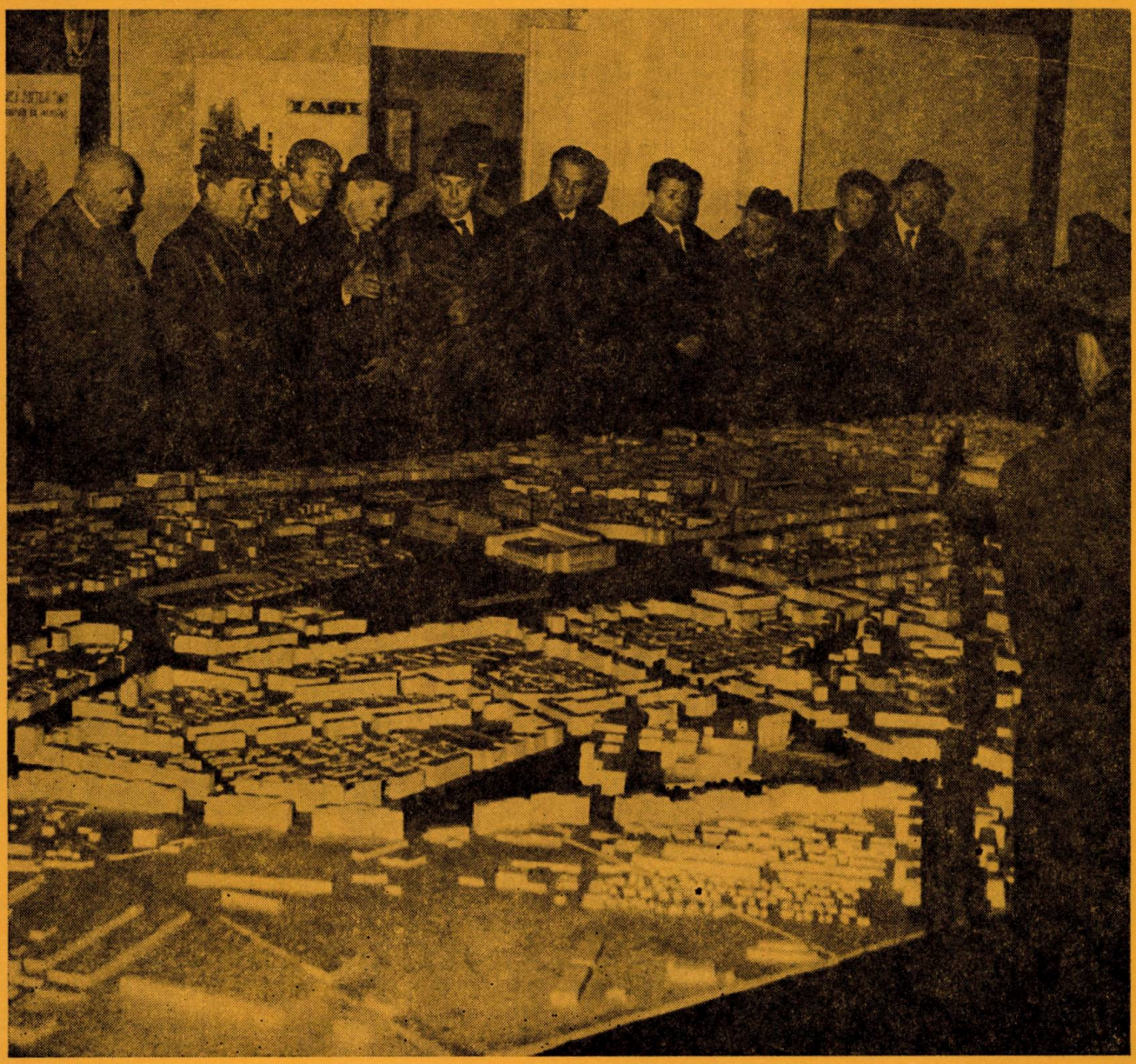

→

În cinstea celui de al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român, a fost deschisă în București, sub egida Comitetului pentru Problemele Consiliilor Populare, o amplă expoziție ilustrînd nivelul urbanizării și modernizării localităților din țara noastră în etapa 1981—1985.

Destinată publicului larg, dar interesînd totodată, în mod deosebit, și pe specialiștii implicați în transformarea cadrului construit al localităților, expoziția a prilejuit formarea unei imagini de ansamblu asupra calității și problematicii activității de sistematizare din toate județele țării și din municipiul București.

Creșterea populației urbane de la 11,7 la 12,9 milioane de locuitori și a numărului de orașe de la 365 la 505, între anii 1980—1985, dezvoltarea construcției de locuințe, de dotări social-culturale și ridicarea nivelului de echipare tehnico-edilitară într-un ritm și mai susținut față de perioada anterioară, au constituit o parte din datele care au fundamentat o vastă și intensă activitate de sistematizare. Fiecare județ este prezent în expoziție printr-un material astfel selecționat încît să evidențieze cît mai sugestiv problemele cele mai caracteristice, compus din grafice ilustrînd sarcinile specifice în domeniul principalilor indicatori de dezvoltare economică și socială și al investițiilor, planul de sistematizare a teritoriului județului și a rețelei de localități, planuri de sistematizare a unor municipii, orașe și viitoare centre urbane, machete și planuri ale unor ansambluri de locuit și zone centrale, din municipii, orașe, centre urbane, machete ale unor construcții de locuit din mediul rural, precum și fotografii ale unor realizări recente. Municipiul București este reprezentat în expoziție prin schița de sistematizare 1979, schema stradală 1981—1985, prin planuri și machete ale unor localități-satelit și printr-o serie de machete și planuri ale unor ansambluri reprezentative, printre care atrage atenția, în mod deosebit, noul centru politico-administrativ al Capitalei.

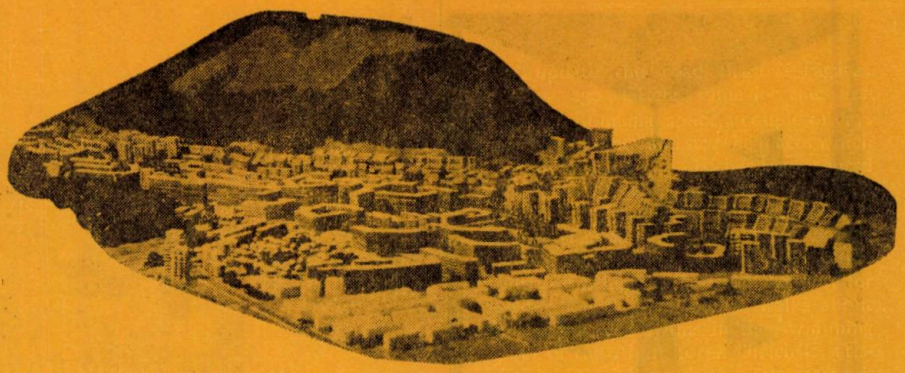

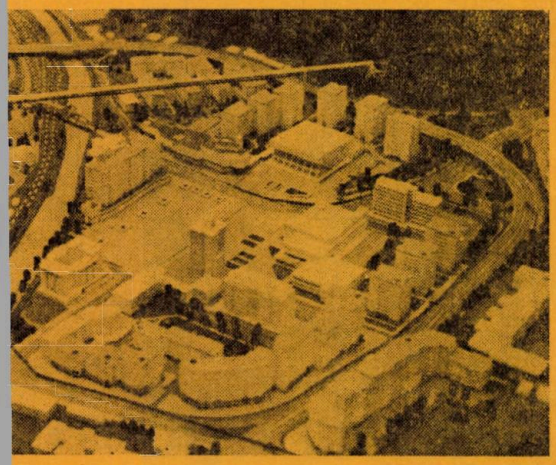

Expoziția, privită prin prisma profesiunii noastre, constituie un semnificativ moment de bilanț, care creează un sentiment de justificată mîndrie pentru modul exemplar în care arhitectura și sistematizarea își aduc aportul, printr-o angajare totală, la dezvoltarea economică și socială a țării noastre. La aceasta, se adaugă aprecierile pozitive față de eforturile deosebite depuse de colectivele de arhitecți, ingineri, economiști, sociologi, geografi, alți specialiști, tehnicieni, desenatori și machetiști, din diferitele instituții și colective de proiectare din întreaga țară.

Totodată, importanța și scara transformărilor pe care certa realizare, pînă în 1985, a propunerilor de sistematizare prezentate în expoziție le vor aduce, în cadrul construit al orașelor și viitoarelor centre urbane — transformări care implică influențarea directă a modului de viață, comportamentului și aspirațiilor a milioane de oameni —, pune în evidență mai puternic decît oricînd responsabilitatea socială și rolul arhitecturii și sistematizării în creșterea calității vieții, obiectiv principal al etapei care urmează. Din aceste motive, expoziția și discuțiile purtate cu această ocazie, între diferite grupuri de specialiști, constituie fără îndoială un prim pas pe calea stimulării tuturor resurselor și găsirii unor noi căi și metode de perfecționare a activității de sistematizare, în general, și a proiectării și cercetării de arhitectură și sistematizare, în special. Acumulările pozitive, realizarea treptei de integrare operativă a sistematizării în ansamblul acțiunilor generate de planificarea complexă a dezvoltării economice și sociale a țării creează cadrul favorabil pentru realizarea unui salt calitativ în direcția lărgirii ariei prin care sistematizarea poate contribui, cu mijloacele ei specifice, la conceperea unui cadru construit adecvat exigențelor din ce în ce mai ridicate ale societății noastre socialiste.

Dr. arh. DOINA CRISTEA

UN UTIL ȘI FECUND CLUB PE ROȚI

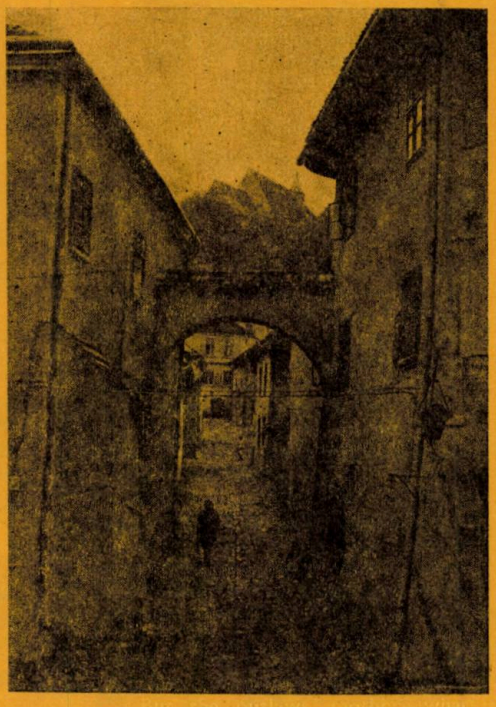

A intrat în tradiția Uniunii arhitecților organizarea, în fiecare an, de excursii de studii pentru membrii săi, în zone ale țării reunind, pe un teritoriu restrîns, atît monumente de arhitectură veche, cît și valoroase și semnificative realizări ale arhitecturii noi românești.

Cu o diversitate de trasee ce acoperă aproape întregul teritoriu al țării, aceste excursii actualizează în memoria generațiilor de arhitecți reușite de ieri și de azi ale constructorilor români.

Desfășurate, de obicei, pe durata a trei zile (Uniunea asigurînd participanților, în mod gratuit, transportul și cazarea) excursiile se adresează fiecărui membru al U.A. care are

cotizația la zi, prioritate acordîndu-se celor cu o activitate susținută în cadrul uniunii, precum și celor ce participă pentru întîia oară.

În fiecare an, iau parte la aceste excursii circa 320 arhitecți — reprezentînd 13% din numărul total al membrilor uniunii. Numărul acestora ar putea fi cu mult mai mare, avînd în vedere că, în prezent, din cele 38 de filiale și cercuri numai 10—12 organizează asemenea excursii, celelalte nefolosind fondurile de care ar putea beneficia din partea Uniunii în acest scop. Cu toate acestea, succesul acestei acțiuni este reflectat de numărul tot mai mare al celor ce solicită participarea.

În contextul căutărilor tot mai accentuate pentru determinarea unei arhitecturi contemporane românești cu personalitate, expresie a specificității și sensibilității proprii, aceste excursii (al căror program cuprinde, într-o alternanță deloc întîmplătoare, monumente de arhitectură intrate în patrimoniul cultural național, dar și valoroase încercări ale creației contemporane, de la arhitectura și bisericile de lemn ale Maramureșului, la noile sedii ale primăriei și casei de cultură din Baia Mare, cetățile țărănești din Transilvania, dar și noile centre ale municipiilor Sibiu și Rîmnicu Vîlcea, Tismana și culele din nordul Olteniei, dar și noua așezare a Orșovei, monumentele de artă medievală din Bucovina, dar și noul centru al Sucevei) prilejuiesc dezbateri aprinse. Dezbateri stimulate de posibilitatea argumentării pe « viu » oferită de edificiile vizitate, dar și de abordările diferite datorate generozității subiectului, precum și participării la aceste excursii a reprezentanților breslei din multe generații și activînd în diferite domenii, în cadrul larg al actului edificator din țara noastră.

« Club pe roți » spunea un coleg arhitect, sintetizînd în mod fericit atmosfera de dezbatere, cu caracter creator, ce animă aceste excursii, din care am ieșit cîștigați toți cei ce am participat, dar care, aș spune, nu pot suplini ci numai evidenția necesitatea existenței unui club permanent al arhitecților, în care asemenea discuții să poată fi continuate, lărgite și, de ce nu, materializate în propuneri concrete.

Arh. CONSTANTIN N. ENACHE

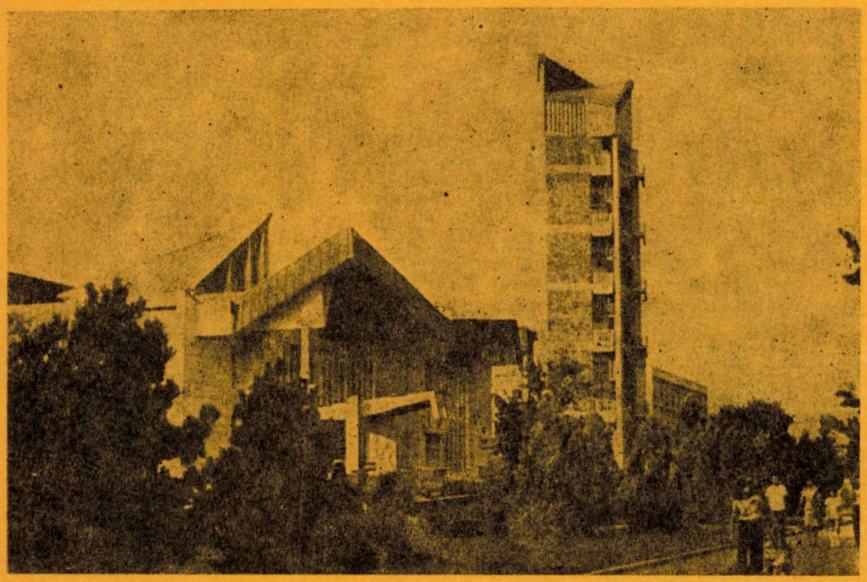

MARGINALII

PROIECTAREA PENTRU O UTILIZARE MAI INTENSIVĂ A CAPACITĂȚILOR

Acesta este motto-ul celui de al 8-lea Simpozion internațional — Proiectarea universităților, care s-a desfășurat între 10—12 mai 1979 la Konstanz (Elveția), în organizarea Arhivelor centrale pentru construcții universitare din Stuttgart (R.F.G.) și a Asociației pentru coordonarea în construcții universitare (SAKH) din Zürich (Elveția).

La lucrările simpozionului, au participat peste 170 specialiști în proiectarea universităților, din care circa 40 sosiți din alte țări, care au dezbătut probleme legate de etapele proiectării pentru o utilizare rațională și economică, care să conducă și la transformări în utilizarea fondului construit existent.

În încheierea simpozionului, s-a organizat o excursie la Zürich, pentru a se analiza exemplul clădirii Universității tehnice ETH, care, în decursul secularei sale existențe, a suferit mai multe modificări și intensivări ale utilizării, precum și exemplul noilor construcții ale facultății de științe naturale, concepute flexibil, în zona Irchel-Zürich. ((După *INFORMATION* nr. 39)

Arh.*PETRE SWOBODA*

OLIVER MINIČ

S-a stins din viață profesorul dr. arhitect Oliver Minić, fost redactor șef al revistei iugoslave « ARHITEKTURA URBANIZAM ». Profesor titular al Facultății de arhitectură din Belgrad, cel dispărut era un om de mare cultură, reunind în persoana sa practicianul de elită și un fervent cercetător în domeniul arhitecturii și urbanismului.

BULDOZERUL ȘI ISTORIA

Numărul din 13 decembrie 1979 al revistei « FLACĂRA » publică un articol cu titlul de mai sus, semnat de L. Kalustian, în care sînt relevate unele acțiuni ce lezează grav moștenirea istorică a Focșanilor. Extragem din dureros de interesantul articol următoarele:

« Era la Focșani o casă, pe strada care-i mai păstrează numele, unde la 1848, în popasurile lui din timpul revoluției, a fost găzduit Nicolae Bălcescu. Nu mai e. Buldozerul a înghițit-o mai demult Mai era una în care s-a născut și a copilărit Ion Mincu, părintele arhitecturii românești moderne, și a căzut și ea victima buldozerului — și e dureros și de mirare că descendenți întru spirit și profesie au avut tăria sau nepăsarea să-și asume riscurile unui paricid. Nu mai e nici vechea clădire a Comisiei Centrale, sumbră și oblonită, unde și-a desfășurat lucrările, între 10 mai 1859 și 14 februarie 1862, delegația de moldoveni și munteni care a elaborat legi de organizare a României de după Unire și primul proiect de Constituție a țării. Aici vedeam umbra unui Mihail Kogălniceanu și a lui Grigore Alexandrescu.

Și, în sfîrșit, ultimele două isprăvi din primăvara acestui an care stă să sucombe: biserica Domnească din Piața Moldovei, ctitorie inițială a Doamnei Dafina — ridicată între 1665 și 1670, în amintirea soțului ei, Eustratie Dabija, domnitorul moldovean de la 1661 pînă la 1665 cînd decedează —, și casa în veranda căreia l-am zărit în mai multe rînduri, scriind sau citind, pe Duiliu Zamfirescu în vara anului 1920 — în drumurile, cu șleahta de băieți spre Milcov, să ne scăldăm în tulburata și gălbuia lui apă. Și parcă sîntem răspunzători — nu-i așa? — de ceea ce am moștenit și e explicabilă lacrima pe care ne-o dă ideea prafului și a pulberii, cînd trebuie să spui "aici a fost și nu mai e." »

Cu mai bine de un an în urmă, Paul Rezeanu, în revista «RAMURI» din 15 octombrie 1978, arăta, în articolul său intitulat « MEMORIA CETĂȚII — CU CE MERGEM ÎN VIITOR? », unele dispariții similare de construcții semnificative din Craiova (casa în care a trăit savantul de renume mondial Gogu Constantinescu, casa generalului Simion Stoilov — acoperit de glorie în războiul Independenței —, casa pictorului Eustațiu Stoenescu — portretist de reputație internațională —, casa părintească a lui Theodor Aman, casa în care a locuit Ion Maiorescu ș.a.).

Paul Rezeanu afirma atunci, printre altele: « Construim într-un ritm alert dar ritmul acesta nu trebuie să ne tulbure grija pentru valorile trecutului, pentru toate amintirile ce ne sînt scumpe și cu care trebuie să pășim în viitor. Trebuie să lovim atent cu tîrnăcopul; scormonind pămîntul cu gîndul la viitor putem descoperi dovezi neașteptate ale trecutului. Dacă din motive obiective dispar case în care au trăit figuri ilustre ale climatului științific și artistic, avem însă datoria să așezăm măcar o plăcuță evocatoare, ca un memento necesar pentru generațiile tinere. »

Șt.R.I.

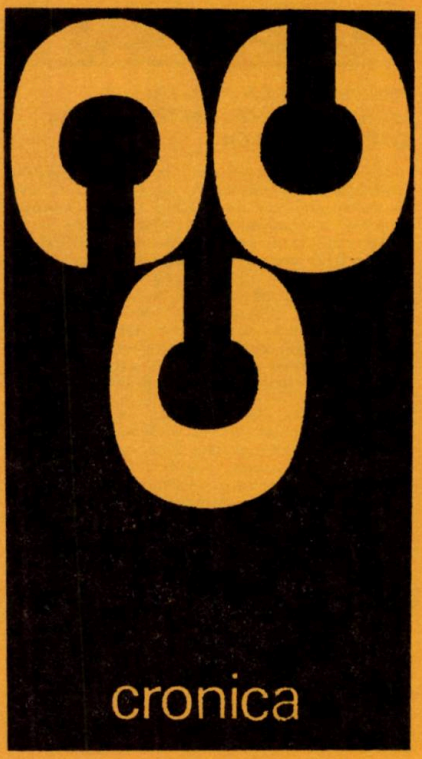

GÎNDURI LA O PLENARĂ

În mod firesc, nu peste tot lucrurile au o desfășurare asemănătoare. Cred că tocmai datorită formației noastre, plenarele breslei arhitecților au un specific, un colorit, al lor, remanent. Ultima, cea din 13 octombrie 1979, deși plenară de toamnă, a degajat, prin optimismul ei, prin elanul concretizat în luminoasele ei angajamente, un colorit primăvăratec.

La lucrările plenarei, cei 3 000 de arhitecți ai țării au adus, prin delegații lor, angajamentul deplin și atașamentul lor fără rezerve la conținutul mobilizator al documentelor programatice ale Congresului al XII-lea al partidului. În timp ce luările de cuvînt se succedau, reconfortante și pline de miez, mă gîndeam: prin ce anume se deosebește, totuși, această plenară de altele? Am mai avut plenare, în această sală și în aceeași formație. Mă gîndeam chiar la una și mai veche, cînd în jurul mesei ne găseam doar arhitecți din București, pentru simplul motiv că aproape toți arhitecții locuiau în București. Și discutam problema capitală a breslei noastre din acel moment: care sînt motivele pentru care arhitecții nu se stabilesc și în « provincie ». Se spunea « provincie » și cuvîntul avea o nuanță vagă de Pontus Euxinus, iar unii se și vedeau în postură ovidiană...

De astă dată, în jurul mesei, ne aflam arhitecți sosiți din toate județele țării (cu buletine de identitate ce nu mai au... vize de flotant). În toate institutele și centrele de proiectare județene (dintre care unele recent evidențiate și medaliate pentru activitate meritorie), sînt prezenți arhitecți cu experiență și în număr suficient pentru a putea cuprinde integral problemele din ce în ce mai complexe pe care le ridică, din punct de vedere arhitectural-urbanistic, vastul șantier al țării noastre. Am reușit să realizăm, înaintea altor sectoare, acea repartizare uniformă în teritoriu a cadrelor noastre de specialitate. Avem, astfel, în teren, la ora actuală, acel detașament care să poată răspunde **prezent** la variatele sarcini expuse atît de clar și de concis în documente.

La această întîlnire, am adus cu mine și unele griji, temeri și o foarte discretă notă de autocritică: nu este încă pusă la punct cercetarea de arhitectură și nici o cercetare pentru abordarea științifică a problemelor de sistematizare (și am și fost întrebați: cine să o pună la punct?). Pentru asigurarea unei concepții moderne, eficiente și proprii, în construcțiile de locuințe, trebuie evitate unele carențe — s-a spus printre altele. Tehnologia, structurile actuale, organizarea, dotarea constructorilor, cu greutățile de moment sau sub limitarea unor interese departamentale, nu trebuie să imprime urme de neșters și supărătoare, pe construcții concepute, nu pentru un sezon, ci pentru o durată de largă desfășurare în viața socio-urbană. Vrem sau nu vrem să o recunoaștem, dar noi construim de fapt locuințele viitorului. Și atunci fabricile de prefabricate și materiale de construcții ar trebui să fie pe deplin convinse că numai realizarea unor metri cubi de produse simplificate nu este de natură să deschidă calea liberă spre noua calitate a produsului final. Grija atentă pentru această exigență calitativă a fost evidentă în numeroase intervenții.

Și am mai venit cu încă ceva (chiar dacă acest lucru nu a fost concret formulat) și anume — cu o situație la care și noi am contribuit din plin: proiectarea în acest moment (cel puțin în domeniul sistematizării, al locuințelor și dotărilor) a reușit să depășească unele greutăți din trecut, obținînd un devans sigur față de execuție. Eliberați de tensiunea termenelor foarte strînse, ne putem concentra asupra calității noi. Și acest lucru prezintă un interes esențial. Pentru că, de exemplu, în cele 1 100 000 apartamente, pe care le vom realiza în cincinalul următor, tot atîtea familii vor verifica, 24 ore din zi, « calitatea » locuințelor concepute de noi. Și acest ciclu de verificare « pe viu » va dura pe puțin 60 de ani! Aici intervine problema extrem de arzătoare a responsabilității! Numai la acest capitol, suma astronomică de 110 000 000 000 lei va fi investită pe garanția priceperii, inspirației, inventivității, simțului gospodăresc și a capacității noastre de a folosi tehnica nouă. Ni s-a avansat o încredere fără rezerve. În aceste condiții, angajamentul nostru solemn, formulat la plenară, și trimis conducătorului nostru stimat și iubit, are o semnificație cu totul aparte.

A fost plenara unei etape luminoase, optimistă și de o seriozitate solemnă și emoționantă. A fost plenara angajamentului fără rezerve al celor 3 000 arhitecți ai țării, a voinței noastre ferme și declarate pentru realizarea acelei vieți demne și fericite care merită supremul nostru efort. A acelei vieți plină de bucurii și de siguranță spre care dorim din inimă — așa cum a reieșit la plenară — să ne conducă în continuare tovarășul Nicolae Ceaușescu, reales în funcția de secretar general al Partidului Comunist Român.

Arh. CAROL ORBAN

vicepreședinte al Uniunii arhitecților din Republica Socialistă România

BUCUREȘTI 520

În comparație cu cei circa 150 000 de ani, la care se situează cele mai vechi indicii de locuire a teritoriului de azi al Capitalei — cercetările arheologice constatînd o remarcabilă continuitate ce acoperă toate epocile istorice —, numărul anilor scurși de la prima sa atestare documentară par a defini un oraș « tînăr ».

La împlinirea a 520 de ani de cînd voievodul Vlad Țepeș iscălea, odată cu hrisovul emis la 20 septembrie 1459 în Cetatea Bucureștilor, primul act de identitate a orașului, Muzeul de istorie a municipiului București a organizat o serie de manifestări marcînd evenimentul. Istorici, critici de artă și arhitecți au resuscitat evenimente, personaje și monumente semnificative, unități de măsură ale specificului și personalității oricărui oraș.

Dintre acestea, amintim dezbaterea « Probleme controversate din istoria Bucureștilor », excursia documentară « București, străveche vatră geto-dacică », expunerile « Capitala și monumentele ei », « Adevăr și legende privind geneza Bucureștilor », « Palate și curți domnești din București » și « Istoria Capitalei ilustrată prin arhitectura ei », simpozionul « Kretzulescu, un monument de artă brâncovenească pe vechiul pod al Mogoșoaiei », serile muzeale « Batiște, un nume, un cartier și un monument », « Arhitectură și sculptură din Bucureștii anului 1724. Stavropoleos » sau « Caru cu bere, unitate comercială centenară ».

Preocupările activului științific al Muzeului de a reliefa momentele semnificative ale etapelor de dezvoltare a Capitalei printr-un bogat program de acțiuni viu diversificate au fost și de această dată demne de toată lauda.

Arh. CRISTIAN BRĂCĂCESCU

pe scurt • pe scurt • pe scurt •

REUNIUNEA REPREZENTANȚILOR CONDUCERILOR UNIUNILOR DE ARHITECȚI DIN ȚĂRI SOCIALISTE

Între 1—7 octombrie 1979, s-au desfășurat — la Sofia și, respectiv, la Plovdiv — lucrările uneia dintre periodicele întîlniri ale delegațiilor conducerilor uniunilor de arhitecți din unele țări socialiste. Au participat delegați din Republica Populară Bulgaria, Republica Socialistă Cehoslovacă, Republica Cuba, Republica Democrată Germană, Republica Populară Mongolă, Republica Populară Polonă, Republica Socialistă România, Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice.

Din partea țării noastre, la această reuniune a luat parte o delegație formată din arhitecții MIRCEA DIMA, vicepreședinte al Uniunii arhitecților din Republica Socialistă România, MIRCEA CARDAȘ, ȘTEFAN RADU IONESCU.

Un larg schimb de experiență a avut loc la colocviul, organizat în cadrul reuniunii, cu tema « Edificarea noului sat socialist ». Referatul delegației române, intitulat « Sistematizarea și reconstrucția localităților rurale din R.S. România », prezentat de arh. MIRCEA CARDAȘ, a înfățișat experiența țării noastre în acest domeniu, realizările în ceea ce privește sistematizarea rurală și construcția de noi clădiri de locuit și social-culturale, precum și dezvoltarea viitoarelor centre agro-industriale de tip urban.

Au fost, de asemenea, discutate probleme ale colaborării dintre uniunile de arhitecți.

Cu prilejul reuniunii, au fost vizitate unele obiective și realizări arhitectural-urbanistice din țara gazdă.

A

REUNIUNEA DE LA SOFIA A ARHITECȚILOR SEFI AI CAPITALELOR UNOR ȚĂRI SOCIALISTE

În perioada 22—28 octombrie 1979, a avut loc la Sofia « Reuniunea internațională a arhitecților șefi ai capitalelor țărilor socialiste », avînd ca temă principală a discuțiilor « Dezvoltarea orașului Sofia ». La această reuniune, au participat arhitecții șefi ai orașelor Moscova, Berlin, Budapesta, Varșovia, Praga, Havana și Sofia. Ca delegat din partea municipiului București, a participat arhitectul PAUL FOCȘA, șef de secție în Institutul « PROIECT-BUCUREȘTI ». S-au examinat problemele dezvoltării urbanistice și arhitecturale ale Capitalei Republicii Populare Bulgaria, precum și elementele principale ale noului Plan de sistematizare al Sofiei și ale zonei sale de influență, pînă în anul 2 000.

P. F.

RODNIC SI CONSTRUCTIV DIALOG PRIVIND NOILE CONSTRUCȚII DIN GIURGIU

Printre acțiunile vizînd ridicarea nivelului arhitecturii și sistematizării cadrului nou construit al localităților ilfovene, Filiala Ilfov a Uniunii arhitecților a organizat, în cursul anului trecut, patru deplasări, în orașele Buftea, Oltenița, Urziceni și în municipiul Giurgiu. Cu ocazia acestora, s-au analizat, împreună cu organele locale și cu constructorul, căile și mijloacele de îmbunătățire a calității construcțiilor, pe baza observațiilor și învățămintelor ce se pot desprinde din realizările anilor anteriori.

Deplasarea la Giurgiu s-a bucurat de participarea a 15 membri ai filialei, printre care și arh. PETRE IONESCU, director tehnic al I.P.J. Ilfov, arh. N. TEODORESCU, șeful C.T.E. din același institut, arh. MILADA IONESCU, din Secțiunea de arhitectură și sistematizare a C.P.J. Ilfov. Din partea conducerii Uniunii arhitecților, a participat arh. GHEORGHE LEAHU, arhitect șef de secție în Institutul « PROIECT-BUCUREȘTI ».

Colectivul de arhitecți a purtat un rodnic dialog pe marginea Schiței de sistematizare a municipiului Giurgiu și a Detaliului de sistematizare a zonei centrale, în cadrul unei ample dezbateri organizată în sala de ședințe a Consiliului popular la care au luat parte și tovarășii ION PÎRVUICĂ, prim-vicepreședinte al C.P.M. Giurgiu, și ing. NICOLAE SIMION, director al grupului de șantiere Giurgiu. Au fost vizitate șantierele de locuințe din cartierele Oinac I și II, piața centrală, gara.

Au reieșit o serie de concluzii printre care :

● necesitatea îmbinării exigențelor plastice, cu o judicioasă folosire a forței de muncă, de care dispune constructorul, și a materialelor de construcție existente.

● acordarea unei atenții sporite finisajelor și realizării construcțiilor de pe arterele majore (Șos. Oinac, Calea București), printr-o tratare mai vibrată și prin combinarea secțiunilor tip cu secțiuni unicat

● asigurarea productivității corespunzătoare și prin soluții eficiente, industrializate, în cartierele de locuit limitrofe, care să compenseze totodată eforturile mai mari ale constructorului la realizarea fronturilor arterelor principale, constituind « cartea de vizită » a orașului

● agrementarea pieței centrale și cartierelor de locuit, printr-o atentă mobilare urbană (pavaje, spații verzi, fîntîni etc), constituind și o permanentă preocupare a factorilor locali, care să completeze oportun efortul proiectanților și constructorilor în înfrumusețarea orașului.

La propunerea tovarășului prim-vicepreședinte ION PÎRVUICĂ, membrii filialei împreună cu șefii de lot din municipiul Giurgiu, însoțiți de arh. GH. LEAHU, au făcut un schimb de experiență, la 25 iunie 1979, cu constructorii bucureșteni din șantierul Macaralei (zona panourilor mari).

Ne exprimăm convingerea că primele rezultate ale acestor acțiuni nu vor întîrzia să se reflecte în calitatea superioară a noilor construcții, ce se vor realiza în municipiul Giurgiu, calitate la realizarea căreia un susținut aport vor trebui să aibă și arhitecții proiectanți, printr-o strădanie creatoare sporită, întrucît este vorba de arterele majore ale municipiului și de traseul unui important drum european — de intensă solicitare internațională — la una din semnificativele porți turistice ale țării.

Arh. CORNELIA POPESCU

DIN ȚARĂ

Oltenița: Au început lucrările noului Spital cu 250 paturi și dispensar policlinic, obiectiv ce va fi dat în funcțiune la finele anului 1980. Proiectantul general al lucrării este Institutul de proiectare județean Ilfov, iar din colectivul de elaborare fac parte arhitecții STELIAN DODIȚĂ și CORNELIA POPESCU și inginerii ELENA TSAQUIRIS, GABRIELA LEIZER, ELLA PERL și proiectant MARIN IONESCU.

Giurgiu: Calea București, principală pătrundere în municpiu, va primi un front reprezentativ de blocuri, p+4—p+8, pe partea estică, către cartierul Oinac II. Ansamblul, care va totaliza 550 apartamente — și care va fi continuat, artera urmînd a fi modernizată și a căpăta un aspect urbanistic corespunzător, pînă în zona centrală, în cincinalul 1981 — —1985 — este proiectat de către arhitecții VICTOR POPA, VICTOR DUMITRESCU și SERGIU RĂTESCU.

C. P.

Slobozia: Inginerul șef MIȘU IORDACHE din Centrul județean de proiectare Ialomița ne informează: « Se află în stadiu de execuție: Extinderea cu 470 paturi a Spitalului Călărași, șef proiect arh. IOAN GRIGORESCU și sediul Sistemului de irigație Ialomița-Călmățui, șef proiect arh. DAN KREIDER. Printre lucrările în curs de elaborare, menționăm: Policlinica Țăndărei, șef proiect arh. GEORGIA MIȚURCĂ, Centrul de recoltări sînge Slobozia și Centrul stomatologic Slobozia, șef proiect arh. DAN MAZILU. Sînt în lucru detalii de sistematizare pentru ansambluri noi de locuințe în Călărași (3 000 apartamente), Slobozia (1 200 apartamente), Fetești (400 apartamente). »

București: Baza materială a cooperației meșteșugărești s-a îmbogățit prin noi complexe de prestări servicii și ateliere de producție, în diferite orașe ale țării. Sînt executate, după proiecte elaborate de Centrul de proiectare-cercetare-dezvoltare al cooperației meșteșugărești — C.P.C.D. — UCECOM din București, următoarele unități: Complexul de prestări servicii din Drobeta-Turnu Severin (s+p+5)- arhitecți VASILE ȚELEA și HRISTOS MEMOS, Complexul de prestări servicii din Roman (p+1) — arh. STELIAN ȚICULESCU, Complexul de prestări servicii și locuințe din Focșani (s+p+4) — arh. VASILE ȚELEA Casa de modă din Arad (s+p+3)- arhitecți VASILE ȚELEA, PETRU MINDA, DUMITRU NICOLAE, Atelierele de producție și prestări servicii din Sighișoara — arhitecți VIRGIL LEONTESCU, GEORGETA IONESCU.

În avansat stadiu de execuție se află și lucrările: Complex de prestări servicii cu caracter sportiv Brașov (bazin înot, sală gimnastică, patinoar) — arh. STELIAN TICULESCU, Casa de modă Sibiu, în Piața Unirii, cu p+5 niveluri — arh. VASILE ȚELEA, Casa de modă Slatina (s+p+2) — arhitecți ȘTEFAN ANTONIANU, VASILE ȚELEA, Atelier de producție mixt Iași — arh. VIRGIL LEONTESCU, Atelierele de producție ale UCECOM-Oradea — arh. GHEORGHE FRÎNCU.

Arh. VASILE ȚELEA

Baia Mare: Pentru adăpostirea și buna funcționare a secțiilor de istorie, geologie, tehnică, a unei săli de conferințe, a laboratoarelor și birourilor Muzeului județean, clădirile construite din sec. XVIII ca monetărie și rafinărie de aur a orașului, sînt în curs de reastaurare, completare și amenajare conform proiectului conceput de arh. CRISTINA ENE și cond. arh. ALEXANDRU BĂRAN. Unele adăugiri și intervenții necesare funcțional (o scară exterioară circulară sau amenajarea ca spațiu de expunere a curții interioare) urmăresc ca prin poziționare, volumetrie și materiale întrebuințate să respecte și valorifice vechile clădiri ; șef al proiectului este arh. EMIL COSTIN.

Într-un cadru natural deosebit, la poalele Dealului Florilor, se află în construcție un restaurant cu 850 locuri; arh. GABOR DIENES, autorul proiectului, a realizat o volumetrie interesantă prin acuzarea ritmului dinamic al șarpantei; șef de proiect arh. AUREL RUS.

Avînd ca șef de proiect pe arh. CONST. PENA, sînt în curs de elaborare proiectele pentru un bloc P+M+6,8 etaje cu 100 ap. și magazine la parter și mezanin — ce se va construi în centrul complexului « Săsar » (t. arh. SUZANA BARRA) — și pentru un bloc P+6,8 etaje cu 132 ap. și magazine la parter, amplasat în complexul « Traian », de-a lungul Bulevardului Unirii (arh. PETRU I. ȘTEFĂNESCU).

La Casa de Cultură a Sindicatelor din Baia Mare, de două ori pe lună, arh. PETRU I. ȘTEFĂNESCU continuă seria de expuneri și proiecțiile de diapozitive, în cadrul unui curs de teoria și istoria arhitecturii.

Sighetu Marmației: În cadrul Centrului de proiectare județean Maramureș, a fost terminat proiectul arhitectului PETRU KURTICSAN pentru un bloc P+6,7 etaje cu 93 ap. și spații comerciale la parter (șef de proiect arh. ELISABETA LUKACS) ce va fi situat în complexul sighetean « Bogdan Vodă ».

Vișeul de Sus: În centrul orașului se află în construcție un bloc de colț P+M+3 etaje cu 23 ap. și magazin universal pentru tineret (cca. 900 m² Au) la parter și mezanin; cond. arh. MIRCEA TIMIȘ a propus o rezolvare a fațadelor ce urmărește integrarea clădirii în fondul construit existent și în cadrul natural specific.

A fost terminată proiectarea — arh. MIHAI PIENESCU — unui alt bloc de colț, cu 65 ap. pe 4 niveluri, cu spații comerciale, de alimentație publică și prestări servicii (cca. 1500 m² Au) la demisol (parțial), parter și mezanin (parțial); clădirea este amplasată în centrul complexului de locuit « Tudor Vladimirescu » și, în acord cu configurația terenului și prevederile D.S., beneficiază de o rezolvare funcțională și volumetrică deosebită. Șef de proiect pentru ambele lucrări este arh. OXANA FLORESCU.

Tîrgu Lăpuș: Se va construi în centrul orașului un bloc P+M+ + 3etaje cu 10 ap. și sediile locale ale Băncii Agricole, ADAS-ului și ACR-ului, la parter și mezanin (arh. CONST. PENA — șef proiect, cond. arh. ANTONIU ȚÎRULESCU).

Este de remarcat că la rezolvarea proiectelor amintite, pentru blocurile de locuințe din orașele județului Maramureș, s-a încercat înfrîngerea servituților calitative impuse de folosirea proiectelor tip și directive în condițiile unor amplasamente speciale, făcîndu-se — cu respectarea legilor, normelor și indicațiilor în vigoare — îmbunătățiri ale partiurilor, volumetriei și finisajelor, reelaborîndu-se de fapt (total sau parțial) proiectele.

Arh. Mihai PIENESCU

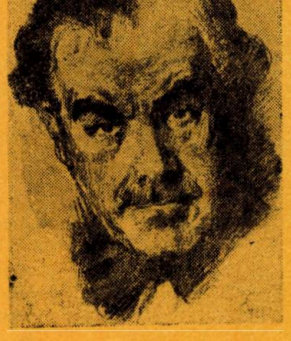

Profesorul emerit arhitect
GHEORGHE SIMOTTA
6 iunie 1891 — 31 martie 1979

Nu sînt priceput în descifrarea inimilor omenești, după scris ori după cutele palmelor. Știu însă cu certitudine că cel pe care încerc să-l evoc avea linia vieții hotărîtă dintr-o singură trăsătură, fermă, asemenea făpturii sale. Un trup din care răbufnea o forță vitală ce irumpe, un om de o perfectă luciditate, păstrată pînă în ultimele sale clipe, urmare a unui fond genetic sănătos și a unei vieți echilibrate și riguroase ca o formulă matematică, îndulcită însă de căldura sufletească pe care o iradia cu nestăvilită forță și de boemia în care a trăit, adevărată unitate

a contrariilor rar întîlnită. Cei 88 de ani nu-l împiedecau să răspundă prompt scrisorilor, chiar dacă în ultimii ani mîna sa nu mai avea mobilitatea de altă dată. Personalitatea sa de aleasă distincție era izvorîtă din comportamentul și din ținuta sa impecabilă, cu nelipsitele lavaliere, înnodate cu multă fantezie, ce-l făceau să se detașeze de restul oamenilor.

În casa lui, din Dealul Mitropoliei, eram deseori adunați fete și băieți, studenți de-ai lui, laolaltă cu generații mai vechi de arhitecți. Deși unii ne cunoșteam abia atunci, stabileam prin empatie puntea afectivă a reciprocei înțelegeri. Profesorul, adevărat amfitrion, era în stare să țină în voie bună pe toți invitații, glumind, cîntînd, povestind, recitînd, iar uneori lăcrimînd. Nu o dată, s-a întîmplat ca, începînd de sîmbătă seara, întîlnirile noastre prietenești, din Aleea Marii Adunări Naționale nr. 15, să se prelungească pînă dimineața, cînd răsăritul soarelui ne găsea binedispuși, pe marea terasă a ultimului etaj al casei plănuită și construită de el. Este destul de greu ca, folosindu-te doar de scrierea artificială, să găsești forța de a transmite ambianța acestei case. Și, totuși, dacă aș încerca să exprim formele prin cuvinte, m-aș limita la interiorul ei, la camera de zi despre care abia acum îmi dau seama că avea caracterul autorului.

Ne primea în jurul unei mese rotunde, cu scaune și cu nelipsitul său jilț, de lîngă peretele pe care, la loc de cinste, așezase portretul în cărbune al mamei sale. În acest loc, ne petreceam ore întregi discutînd și dezbătînd cele mai diverse subiecte din domeniile artei, filozofiei și vieții. Uneori, gazda ospitalieră ne citea din Coșbuc, Eminescu, din Omar Khayyam, Tagore, Minulescu, Goga, Blaga și Călinescu sau ne cînta doine vechi ori melopeice cîntece mediteraneene, el însuși fiind un fiu al sudului, fecior din Clisura Macedoniei, venit de tînăr pe meleagurile noastre, datorită incertitudinilor acelor vremuri. Din 1904, România a devenit astfel pentru el adevărata patrie, unde și-a făcut studiile, unde a lucrat, s-a statornicit și unde a dorit să-și încheie viața.

Împreună cu Petre Antonescu, Constantin Iotzu, Toma T. Socolescu, Paul Smărăndescu ș.a., a făcut parte din pleiada arhitecților care au căutat să transforme arhitectura într-un instrument de luptă pentru afirmarea unei culturi autohtone, care să reprezinte spiritualitatea și vocația creatoare a poporului român.

Numeroasele lucrări ale profesorului Gheorghe Simotta, mai cu seamă locuințele realizate în București și în alte orașe, dovedesc din plin neîncetata sa preocupare de a duce mai departe flacăra aprinsă de Ion Mincu, al cărui discipol a fost.

Cu atît mai mult după 1944, el a fost unul dintre cei care au înțeles menirea timpurilor, promovînd aceste idei ca profesor șef de catedră în Institutul de arhitectură « Ion Mincu », unde și-a făcut apostolatul pînă în anii pensionării.

Nu bănuiam că vizita pe care i-o făcusem în toamna lui 1978 era și ultima noastră întîlnire. Am stat atunci de vorbă aproape o zi întreagă, la aceeași masă, pe care de astă dată avea un maldăr de scrisori, din vasta sa corespondență pe care o răsfoia în momentele de mare singurătate. Poate așa se explică bucuria lui frenetică de a se împresura de frumos, singura lui recompensă, singura realitate a spiritului său.

Nu și-a întemeiat niciodată o familie, deși a crescut trei copii orfani.

În ziua ultimei noastre întîlniri, mi-a mărturisit: « Să nu mă uitați, după ce nu voi mai fi! Și să mai știți că nu doresc nici flori, nici preot și nici cortegiu. Am pregătit totul ».

A murit singur, așa cum și-a dorit; un mod de reacție temperamentală, o atitudine de ordin etic și filozofic.

La cîteva zile de la dispariția sa, citeam în „România liberă" micul anunț în care erau scrise aceste rînduri: « La 31 martie, s-a stins din viață profesorul emerit Gheorghe Simotta, creator al multor opere de arhitectură în stil tradițional, profesor al multor generații de arhitecți ».

Plecarea lui discretă a fost poate ultima lecție pe care ilustrul profesor ne-o dădea, sporind tristețea foștilor săi studenți, colegi și admiratori în fața definitivei despărțiri.

Conf. dr. arh. SORIN GAVRA

Arhitectul GHEORGHE SECĂREANU
22 mai 1915 — 28 octombrie 1979

Vrîncean, născut la Odobești și absolvent al Facultății de arhitectură în 1939, arhitectul Gheorghe Secăreanu a trăit și a profesat — încă din anii tinereții — la Brașov.

Student fiind, participă la elaborarea uneia dintre primele schițe de sistematizare a Brașovului (1937). Conlucrează îndeaproape la definitivarea soluțiilor schiței de sistematizare a Predealului (1960). De numele său, sînt strîns legate concepția și edificarea Teatrului liric din Brașov, ca și un important număr de locuințe, vile, obiective social-culturale, din Brașov ori din localități sau stațiuni turistice ale județului sau fostei regiuni.

O mare parte din activitatea sa a fost închinată turismului, prezența sa de experimentat profesionist și om de aleasă cultură făcîndu-se simțită în tot ce a întreprins, ca și în permanentul și clarificatorul său sprijin, acordat colegilor din Institutul « Proiect Brașov », la conformarea și cizelarea unor programe turistice, la definitivarea concepțiilor de dezvoltare sau de reorganizare a rețelei turistice din județul Brașov.

Dispariția neașteptată a arhitectului Gheorghe Secăreanu răpește breslei un neprețuit coleg și prieten, un om de rară sensibilitate, iubitor deopotrivă al naturii și al artei, un competent și devotat slujitor al profesiei noastre.

Arh. DAN CRISTESCU

---

arhitectura

SOMMAIRE **Nr. 3/1980**

PETITES LOCALITÉS

BIBLIOGRAPHIE

Gabriela Mészaros • PETITES LOCALITÉS (page 2)

AGENDA

Simion Julmann, architecte • L'ARCHITECTURE AU CANADA (page 3)

CHRONIQUE

Ana Maria Orășanu, architecte • L'ARCHITECTURE URBAINE AU XIXe SIÈCLE A LA LUMIÈRE DE LA MISE EN ÉVIDENCE DU PATRIMOINE CULTUREL NATIONAL (page 6). C'est sous ce titre que le Conseil de la Culture et de l'Education Socialiste organisait à Bucarest, les 11 et 12 décembre 1979, une session de communications scientifiques, réunissant les spécialistes des offices départementaux ayant la charge du patrimoine culturel et ceux des musées et instituts de recherche.

Issue de la confrontation avec les réalités d'une grande complexité qu'impliquent les transformations d'ordre édilitaire et urbanistique se trouvant en pleine évolution dans la plupart des villes du pays, la thématique de la session se proposait de souligner les efforts déployés, principalement lors des dernières années, sur la voie de la reconsidération touchant l'aspect des valeurs historiques et artistiques du patrimoine des constructions urbaines érigées au siècle dernier et au début de notre siècle. Il s'agit d'édifices répondant à de très divers programmes fonctionnels, depuis des bâtiments publics ou bien des types variés d'habitations urbaines jusqu'à des bâtisses et ensembles industriels.

Mihail Iliescu, architecte • RÉALISATIONS DES ARCHITECTES DE I.S.P.E. (page 17)

Vlad Iliescu, architecte, Mihai Florea, architecte • L'ARCHITECTE VASILE HOPU 1923—1979 (page 7)

Paul Emil Miclescu, architecte • L'ARCHITECTE TITU DAN ELIAN 1913—1979 (page 7)

Petre Derer, architecte • L'ARCHITECTE JULIUS MARX 1940—1979 (page 8).

Mihail Iliescu, architecte • L'ARCHITECTE PETRE TUTUNEA 1916—1980 (page 8).

PETITES LOCALITÉS

Adriana Popp, architecte • PROBLÉMES AYANT TRAIT AU DÉVELOPPEMENT DES PETITES VILLES DE LA RÉPUBLIQUE SOCIALISTE DE ROUMANIE (page 9).

Le développement industriel constitue pour n'importe quelle catégorie de villes, le principal facteur stimulant.

Un regard rétrospectif jeté sur l'évolution des villes fait ressortir le fait que la répartition de l'industrie au long du territoire était tout à fait inégale et inadéquate. Les activités industrielles étaient limitées en tant que structure et réduites en ce qui concerne la production, tandis que la concentration de l'industrie était excessive dans certaines villes. Le critère d'un développement multiforme et harmonieux des régions, zones et villes, n'était pas pris en considération.

Les grands changements sociaux et économiques survenus au cours des 35 dernières années, se reflètent aussi dans la continuelle transformation des villes et des villages. Le problème de la répartition territoriale de la population, de la population urbaine dans le cadre du réseau des villes, est d'une considérable portée. En tant que processus continu de développement et renouvellement, la croissance des villes soulève une série de problèmes propres au réseau des villes de notre pays. La nécessité d'améliorer constamment les conditions d'existence, l'aménagement et l'équipement adéquats — en logements, équipements sociaux-culturels et services — est un problème d'une brûlante actualité, vu l'importance du retard qui existe encore par rapport au progrès économique général et aux moyens qu'offrent aujourd'hui la science et la technique pour l'aménagement et l'équipement des localités urbaines et rurales.

L'actuel réseau des villes (selon le recensement datant de 1977), considéré du point de vue des catégories de grandeur, présente d'après le nombre des habitants la structure suivante:

- La Capitale, avec plus de 1 800 000 habitants
- 17 villes de plus de 100 000 habitants
- 18 villes dont la population varie de 50 000 à 100 000 habitants
- 56 villes ayant entre 20 000 et 50 000 habitants
- 70 villes ayant entre 10 000 et 20 000 habitants
- 74 villes de moins de 10 000 habitants.

A noter que dans la structure de l'actuel réseau des villes, le poids le plus élevé — 61% — est celui de la catégorie des villes de moins de 20 000 habitants et que parmi celles-ci, plus de la moitié sont de très petites villes de moins de 10 000 habitants.

Ces petites et très petites villes ne rassemblent cependant que 16% (1 500 000 habitants) du total de la population des villes du pays (près de 9 400 000 habitants). Par ailleurs, le poids élevé de la catégorie des villes de moins de 20 000 habitants forme un trait caractéristique du réseau des villes pour toutes les décennies depuis le début même du siècle.

Au cours de la période allant de 1930 à 1966, cette catégorie de villes demeure numériquement presque la même — 118 villes en 1966 contre 113 en 1930.

La population enregistre cependant une croissance d'environ 30%, passant d'environ 1 000 000 d'habitants à environ 1 300 000 habitants. Cela est dû, d'une part, au développement important de quelques-unes de ces villes, lesquelles ont doublé leur population ou l'ont même dépassée, comme c'est par exemple le cas des villes de Moinesti, Curtea-de-Argeș, Cernavodă, Miercurea-Ciuc, Baia Sprie, etc., et, de l'autre, à la transformation de certains villages en villes, en raison du déploiment en leur sein, d'importantes activités industrielles. A retenir, dans cette catégorie, Călărași, Cugir, Luduș, Cîmpia Turzii et d'autres.

Durant les 10 dernières années, le nombre des petites villes s'est accru de 26, enregistrant une augmentation de la population de 200 000 habitants environ. Il faut toutefois noter un autre côté du problème de cette catégorie de villes pendant la période citée, notamment les transformations intervenues dans leur composition, dans le sens que par suite de l'intensification des fonctions économiques et sociales, un grand nombre de villes de plus de 20 000 habitants ont passé dans la catégorie des villes moyennes; par contre, de nouvelles villes ont fait leur apparition, en tant qu'une conséquence directe des nécessités reliées à l'amélioration territoriale et administrative accomplie en 1968, quand l'on passa des régions aux départements, de même qu'au fait que pour de nombreux villages le processus d'urbanisation était évident. Des exemples concluants pour le premier cas sont ceux de Reșitza, Tărnești, Cîmpia Turzii, ou pour ce qui est des nouvelles villes, Borșa, Boldești-Scăieni, Vlăhitza et Motru.

Un regard jeté sur la manière dont s'est effectué le développement du réseau des villes de cette catégorie pendant une plus longue période, à partir de 1912, nous permettra en outre de mettre en évidence les caractéristiques suivantes:

- une série de localités ont eu un caractère intermittent de villes, passant alternativement — à des moments différents — de la catégorie de ville à celle de localité rurale, telles notamment Balș, Sînnicolaul Mare, etc: c'est parce que les conditions d'évolution de ces localités en comparaison avec d'autres villes furent inférieures, qu'elles n'ont pas progressé ou qu'elles ont même régressé
- un autre groupe comprend des villes de date plus récente (à l'exception des villes nouvelles de Victoria, Dr. Petru Groza, lesquelles correspondent au statut des villes en raison de leur mode d'organisation et d'équipement) provenant de localités rurales et pour lesquelles, à cause de la période relativement brève depuis leur passage à la catégorie de ville, leur équipement et aménagement à un niveau supérieur au rural n'ont été que partiellement possibles;
- il y a des localités qui; durant certains intervalles de temps de cette période, furent des villes, mais qui ont actuellement passé dans la catégorie des localités rurales, telles que, par exemple, Mihăileni, Ștefănești, Plenița et Ostrov.

Bien que les conditions de développement des petites villes soient particulièrement variées, on peut distinguer certains phénomènes spécifiques qui sont, à leur tour, déterminants de certaines formes propres de développement.

Une attention particulière doit être accordée à cette catégorie de villes en raison du fait qu'elle continuera à l'avenir à occuper numériquement la première place dans le réseau des villes, vu que 400 villages environ entreront désormais dans la catégorie des villes. Dans le même temps, leur distribution dans le territoire et le rôle qu'exerçeront les petites villes dans leur zones d'influence accroît directement l'importance des localités de cette catégorie.

Un aspect spécifique des petites villes est celui de leur composition en plusieurs noyaux d'anciennes localités rurales, ayant une base économique bien développée ou très réduite, situées à de plus ou moins grandes distances les unes des autres et, dans certains cas même, rassemblées.

En général, la structure actuelle des petites villes et des futurs centres urbains, offre des conditions favorables à la consolidation de leur profil socio-économique, à l'organisation et l'aménagement du périmètre construisible au niveau de la demande en perspective, conformément aux prévisions et programmes établis pour chaque ville séparément.

En ce qui touche le développement économique, ces villes se prêtent à l'implantation d'unités complémentaires des grandes industries des principaux centres proches, au développement de certaines branches industrielles qui ne déterminent pas de grands changements structuraux, ou un volume élevé d'investissements, de même qu'à la fondation d'unités concernées par l'intensification des activités agricoles, dans les conditions de développement moderne et intensif.

Sous l'aspet de l'urbanisme, on cherchera à assurer un zonage fonctionnel dans les conditions d'une réduction efficiente du périmètre à construire, de l'organisation de la zone centrale, de la modernisation et du remplacement par étapes du fonds construit, usé ou inadéquat.

Une demande particulière serait celle de l'équipement de ces villes au niveau des fonctions de services qu'elles doivent assurer à la population de leurs zones d'influence, de même que la dotation de leur entier équipement en installations technico-édilitaire.

La stimulation de la croissance du nombre des petites villes pendant les étapes suivantes, l'amélioration, la dotation et l'équipement de celles-ci, constituent l'une des voies efficientes pour la stabilisation de la population en certaines zones, pour le règlement des déplacements quotidiens au lieu du travail, pour hâter le processus d'urbanisation et l'extension du dit territoire, en y comprenant des zones de plus en plus étendues.

les structures urbaines de la localités sera nécessaire. De cette manière, aussi bien le centre civique que la zone de production, des transports, d'agrément, etc., l'entière localité par conséquent, vont acquérir une fonction et un aspect dynamique.

La fonction sociale et l'animation des centres civiques dépendront dans une large mesure du mode dont celles-ci s'intégreront dans l'engrenage de la vie économique et sociale de la localité et pourront collaborer avec toutes les structures urbaines.

C'est pourquoi est-il nécessaire dès la phase de la conception de procéder à l'étude des connexions structurales qui peuvent mener à des ensembles publics soudés et organiquement intégrés à la fonctionnalité urbaine; tels que localisations, relations fonctionnelles et spatiales, noyaux de base fonctionnels, participation à la vie sociale et à l'architecture de la ville, considérations visant le voisinage immédiat, etc.

ENTRETIEN AVEC . . .

L'ARCHITECTE H. DELAVRANCEA-GIBORY, interview prise par l'architecte Ileana Murgescu (page 25).

Arch. Ileana Murgescu: D'habitude, les entretiens commencent par une « grande » question, mais je ne sais comment m'y prendre. Vous êtes la fille du grand érudit Barbu Ştefănescu Delavrancea.

Arch. H. Delavrancea-Gibory: Oui, je suis la quatrième fille de Barbu Delavrancea. Mon nom officiel est Henrieta, un nom français, romantique et démodé, tout à fait étranger au grand patriote roumain qui fut mon père, dont j'ai gardé le nom à côté de celui de mon époux Gibory — héros de Verdun lors de la première guerre mondiale. Mon père, lorsqu'il passa, à l'âge de 12 ans, des mains de son instituteur à l'école d'Etat, fut interrogé par son professeur: « Et toi, comment t'appelles-tu? » « Barbu ». « Idiot, mais ton père, comment s'appelle-t-il? » « Ştefan Tudorache Albu ». « Dorénavant, tu t'appelleras Ştefănescu ». S'il avait voulu lui donner un nom de famille, il aurait dû le nommer « Albu », vu que Ştefan était le nom de son père, Tudorache, le nom de son grand-père et Albu le nom de famille, un cas rare à l'époque chez les paysans, qui prenaient leur nom de père en fils et c'est tout. Ce n'est que chez les « moşneni » que l'on portait le nom de la lignée. Et Albu est un nom qui revient dans les vieux manuscrits des boyards. La liaison s'en est perdue au cours des âges. Quand, étant en 7e de lycée, père commençait à écrire dans la revue de Haşdeu, il le fit sous de multiples pseudonymes: 72 de ceux-ci furent découverts au cours d'une vie entière de recherches par Emilia Milicescu, dont le plus fréquemment utilisé était celui de « De la Vrancea ». Au cours des ans, il prit racine; et quand, élu député à la Chambre, on lui fit reproche d'adopter une particule en signe de noblesse, il dit: « Si cela ne vous plait pas, je signerai désormais « Delavrancea ». Et c'est sous ce nom qu'il signa ses nouvelles, ses articles et discours patriotiques ainsi que ses drames historiques, ses plaidoiries. Et « oncle Barbu » ne fut plus jamais appelé que Delavrancea.

Enfant, j'étais fantaisiste et volontaire et je donnais du fil à retordre à mes parents. Je me rendais aux examens de l'Ecole d'Etat et me présentais devant le tableau accompagnée de mon chien favori: dans la cour inondée de l'école, je sortais le tableau noir et, à l'aide de bâtons pris à la salle de gymnastique, je ramais en passant devant les fenêtres des classes; je poussais les petits écoliers à jeter des balais par les fenêtres ouvertes pendant que le professeur de grec nous initiait aux secrets de la langue d'Homère. J'étais et suis demeurée un cheval sauvage et indomptable en dépit de tous les essais d'y remédier. « Chassez le naturel, il revient au galop », dit bien le dicton français.

J'ai pris part au processus d'émancipation de la femme en choisissant une profession, mais n'ai jamais fait de prosélytisme féminin que par l'exemple que j'ai donné, par le sérieux avec lequel j'ai suivi les cours et ensuite, ai professé toute ma vie durant. Les femmes ne parviendront pas à devenir les égales des hommes « en combattant étendards en main », telles les suffragettes, mais en s'affirmant. Aujourd'hui, les femmes ont des droits égaux, mais elles doivent, pour égaler les hommes, travailler dur afin d'accomplir des résultats égaux. Toutefois, les femmes ont beaucoup évolué, elles ont gagné du terrain et sont parvenues loin, mais n'ont pas encore touché au but.

J'entends aujourd'hui encore, dire: « Elle est architecte, pourra-t-elle élever une maison, un grand immeuble à tant d'étages et qu'il ne s'écroule pas, vu qu'elle est femme ». Mais le cerveau n'est-il pas le même et ce n'est pas la force physique qui vous aide à bâtir!

En pleine architecture importée, classique, Mincu fut celui qui déclara que nous possédions une architecture roumaine et il la réalisa à son idée et tel qu'il crût pouvoir le faire. Après lui, Petre Antonescu. Tous deux fondèrent des écoles et leurs successeurs travaillèrent de leur mieux, avec foi, en réussissant plus ou moins bien, en dégénérant même avec le type « Ciortan », pris un peu de haut.

L'architecture que fit Creangă n'était pas une architecture roumaine et il n'a même pas voulu qu'elle le soit.

I.M.: **Lequel des bâtiments récents vous semble avoir un caractère « roumain »?**

Arch. H. Delavrancea-Gibory: La seule bâtisse monumentale dont on sente qu'elle est l'œuvre d'un Roumain et qu'elle a été réalisée dans le pays roumain serait le Théâtre National de Craiova. Ce monument vit à Craïova, il y est adapté au terrain, et il est nôtre, bâti par l'architecte Iotzu. Et si vous me demandiez en quoi il consiste et quels en sont les éléments caractéristiques, je ne pourrais vous répondre ici. Il faudrait pour cela une étude spéciale et détaillée. Certes, des volumes et des proportions spécifiquement nouveaux se font jour, avec une sobre et harmonieuse dignité. Vous désirez trouver chez moi « la clé »: elle n'existe pas. A présent, tout le monde a pris l'habitude de demander des « recettes » et des « méthodes ». Apprenez qu'il n'y a ni des unes ni des autres. On fait même des recherches pour apprendre comment s'accomplit l'œuvre « créatrice »! Comment savoir ce qui se passe à l'intérieur du cerveau et comment se parachève la création? Et la pensée? En ce qui regarde l'architecture roumaine d'aujourd'hui, adaptée à l'esprit et aux nécessités du jour, il faut bien connaître l'ancienne architecture et se l'approprier.

Eusebie Latis, architecte ● BROŞTENI ET OSTRA, FUTURS CENTRES URBAINS DU DÉPARTEMENT DE SUCEAVA (page 30).

Călin Hoinărescu, architecte ● RÉALISATION D'ENSEMBLES D'HABITATIONS DANS LES LOCALITÉS DE MONTAGNE DE LA VALLÉE DE LA PRAHOVA (page 33).

Şerban Nădejde, architecte ● LOGEMENTS DESTINÉS A LA ZONE DE MONTAGNE ET DE SOUS-MONTAGNE DU DÉPARTEMENT DE BISTRITZA-NĂSĂUD (page 34).

Călin Hoinărescu, architecte, Elena Suzana Calciu, sociologue ● IMMEUBLES D'HABITATION DANS LE MILIEU RURAL, SPÉCIFIFIQUES AU DÉPARTEMENT DE PRAHOVA (page 40).

Călin Hoinărescu, architecte ● PROJETS-TYPE D'HABITATIONS DANS LE MILIEU RURAL DU DÉPARTEMENT DE PRAHOVA (page 43).

Il faut encore mentionner le peu satisfaisant niveau de dotation et d'équipement technique.

La transformation de la localité Smîrdioasa durant le quinquennat 1986—1990 en un centre agro-industriel implique un programme de mesures visant à agrandir son profil socio-économique, et cela à partir de l'étape 1981—1985. Il faut que, de pair avec la diversification et le développement de la production agricole, des activités industrielles soient assurées aux fins de créer de nouveaux postes de travail dans le but d'attirer à la sphère de production matérielle la main d'œuvre libérée de l'agriculture.

Les propositions de l'esquisse d'aménagement ont été effectuées en deux variantes, différenciées notamment par le rythme de développement économico-social de la commune.

Ileana Budişteanu, architecte • ESQUISSE ET DÉTAIL D'AMÉNAGEMENT DE LA ZONE CENTRALE POUR LE FUTUR CENTRE URBAIN D'ALBAC — DÉPARTEMENT D'ALBA (page 13).

Le développement de la localité d'ALBAC en tant que centre urbain s'inscrit sur la ligne de l'importante action de relèvement du niveau d'urbanisation de toutes les zones du pays et de développement prioritaire de certaines petites villes ayant un caractère industriel-agraire ou agro-industriel et un rôle de polarisation des activités économiques et des services dans des espaces où les villes font actuellement défaut.

Située dans la partie nord-ouest du département d'Alba, la localité d'ALBAC comprend, dans sa zone d'influence, un territoire aux traditionnelles activités agro-zootechniques et forestières et à vastes possibilités de développement du tourisme et de mise en valeur d'éléments traditionnels à caractère historique, ethnographique et folklorique. Bien qu'à présent une petite agglomération de près de 500 habitants, la localité d'ALBAC constitue le centre de gravité des 5 communes formant sa zone de polarisation, composées de 80 petits et très petits villages, à la structure éparpillée, caractéristique à la zone du Pays des Moţi.

La localité s'insère dans la zone des Monts Apuseni — zone d'un profil complexe, ayant notamment une industrie extractive et d'usinage, une économie forestière, une zone de tourisme et d'agriculture. La prospection et le passage à l'exploitation de minerais complexes identifiés, la valorisation du potentiel touristique, la réalisation de travaux hydro-techniques, etc., contribueront à l'organisation supérieure des localités de la zone, processus qui fera augmentar l'importance de la future ville d'Albac.

Les propositions d'organisation spatiale-fonctionnelle de la localité furent élaborées en 2 variantes, sur la base de deux hypothèses de croissance en perspective de la population et du développement de son profil socio-économique.

Mihaela Buzea, architecte • ESQUISSE D'AMÉNAGEMENT DE LA COMMUNE DE GOGOŞU — DÉPARTEMENT DE MEHEDINŢI (page 15).

Emplacée dans la Plaine du Danube, à proximité immédiate du chantier du grand complexe hydroénergétique et de navigation des Portes-de-Fer II, la localité de Gogoşu se trouve à 50 km du municipe Drobeta Turnu Severin — chef-lieu de département.

Le développement en tant que ville ouvrière de la localité est étroitement lié à l'existence du chantier national, à la présence des unités de logement des bâtisseurs et, ultérieurement, de celles du personnel d'exploitation de l'usine hydroélectrique, à l'implantation du siège I.C.H. dans la ville — coordonnateur des travaux du grand chantier d'exploitation hydroénergétique et de direction de la navigation dans la zone du barrage —, à l'existence des équipements socio-culturels nécessaires à la population permanente et à celle qui transitte à travers la zone, de même qu'à l'ensemble des unités et services destinés à satisfaire les fonctions de tourisme et douanières, frontalières, navales, etc., de ce nouvel et important point d'entrée et de sortie du pays, relié à la voie qui traversera le Danube sur le couronnement du futur barrage, reliant la R.S. de Roumanie à la R.S.F. de Yougoslavie.

Marieta Jipa • ESQUISSE D'AMÉNAGEMENT DE LA COMMUNE DRIDU — Département d'ILFOV (page 16).

Egon Cristian, architecte • ESQUISSE D'AMÉNAGEMENT DU FUTUR CENTRE URBAIN DE MIHĂILEŞTI — DÉPARTEMENT D'ILFOV (page 16).

Mihaela Buzea, architecte • ESQUISSE D'AMÉNAGEMENT DE LA COMMUNE BAIA — DÉPARTEMENT DE MEHEDINŢI (page 16).

RECHERCHE

Dr. Gheorghe Cordoş, lecteur universitaire, Andrei Negru, chercheur scientifique • DÉPISTAGE DES LOCALITÉS VIABLES ET NON VIABLES DANS L'ENTREPRISE D'AMÉNAGEMENT RURAL (page 18).

Le plus difficile des problèmes méthodologiques d'une recherche visant à préparer un aménagement rural, nous semble être celui de fixer les critères selon lesquels une localité ou l'autre doit être classée en tant qu'agglomération ayant ou non des persepctives de développement, d'autant plus qu'à notre connaissance, il n'y a, dans la littérature scientifique touchant l'aménagement, aucune étude abordant ce problème.

Généralement, les propositions de désaffectation de certaines localités ne reposent pas sur des recherches effectuées notamment dans ce but. Nous rencontrons maintes fois l'affirmation qu'il est nécessaire que des communautés rurales non viables soient désaffectées. D'autres critères faisant défaut, certains organes à pouvoir de décision ont en vue l'aspect démographique, c'est-à-dire le nombre d'habitants de la dite localité, considérant que celles ayant une faible population n'ont pas la chance de se développer.

Mais combien de localités très développées à ce jour à tous points de vue n'étaient, il y a quelques siècles, que de simples hameaux? C'est pourquoi le critère démographique nous paraît insuffisant, car les perspectives d'avenir d'une localité ne relèvent pas autant de sa population que, surtout, de ses conditions naturelles et économiques. Car une localité ayant une très faible densité de population, mais bénéficiant de conditions naturelles optimales, se développera certainement, tandis qu'une autre, aux nombreux habitants, mais dépourvue de semblables conditions, perdra sa population au cours des temps, vu que l'exode rural, comme il est d'ailleurs normal, se manifeste en premier lieu et avec une intensité accrue, là où les conditions matérielles et économiques manquent et où l'excédent de la main-d'œuvre ne peut trouver de débouché.

Dr. Cosma Jurov, architecte • INTÉGRATION DE CENTRES CIVIQUES DANS LA STRUCTURE DES LOCALITÉS (page 19). Les centres civiques sont d'importants espaces structuraux de tout type de localité aménagée. S'ils sont développés dans les grandes villes aussi bien du point de vue fonctionnel que spatial, dans les petites localités, principalement dans les futures localités urbaines ou même dans celles rurales, les conditions de développement sont en quelque sorte différentes. Les distances à parcourir entre les points d'intérêt local étant moindres, (la circulation piétonnière y sera donc prépondérante), la population n'ayant que des préoccupations peu variées, les activités des centres civiques fonctionnant avec de faibles capacités et chaque noyau structural étant dépourvu d'un support développé, etc., une collaboration fonctionnelle et spatiale entre

On crée, en même temps, par le développement adéquat des petites villes, les prémisses pour qu'une partie de celles-ci tendent à devenir des villes moyennes, comptant environ 50 000 habitants, catégorie considérée comme pouvant assurer de bonnes conditions d'existence et de travail, ainsi que des investissements et une exploitation économique.

Mircea Cărdaș, architecte • AMÉNAGEMENT ET RECONSTRUCTION DES LOCALITÉS RURALES EN ROUMANIE (page 10).

Le village représente cette forme d'agglomération humaine au nombre relativement limité d'habitants, dont la population s'occupe essentiellement d'agriculture, habitant des fermes individuelles, et dont le niveau d'équipement en unités socio-culturelles et en travaux technico-édilitaire est — généralement — au-dessous de celui des agglomérations de type urbain.

La formation et l'évolution des localités rurales de Roumanie furent déterminées et influencées par des facteurs complexes, historiques, géographiques, économiques, politiques et sociaux. Sous l'aspect fonctionnel, spatial et volumétrique, les villages de notre pays portent encore l'empreinte de fonctions, formes d'organisation et relations de production du passé, où la dispersion, engendrée par la propriété individuelle de la terre caractérisait aussi bien la structure du réseau des localités que celle de chaque village à part. C'est ainsi que s'explique le nombre élevé de villages (13 149) que compte notre pays, maints d'entre eux étant petits (sous 1 000 habitants) ou très petits (sous 500 habitants), et parfois très rapprochés les uns des autres. La plupart de nos villages étaient caractérisés par des surfaces excessives et, en conséquence, par de faibles densités de population — environ 15 habitants en moyenne à l'hectare.

Ces traits généraux ont, pendant un certain temps, eu une influence négative sur le coût des investissements d'équipements en dotations socio-culturelles et travaux technico-édilitaires et ils grèvent encore de vastes superficies de terrain irrationnellement utilisés.

Par suite de l'industrialisation du pays, de la réorganisation sur des bases coopératistes, de la mécanisation, de l'irrigation et de la chimisation de l'agriculture, du développement de l'enseignement de tous degrés, de la culture et de la recherche scientifique, de nouvelles fonctions des localités rurales ont fait leur apparition, lesquelles, en se superposant aux anciennes, ont changé et continuent de le faire, une série d'aspects de nos villages. En tant qu'une conséquence immédiate, le rythme des constructuons au village s'est particulièrement accentué. Au cours des 20 à 25 dernières années, plus d'un tiers du fond total des logements a été refait. Nos villages bénéficient actuellement de plus de 8 000 foyers culturels, d'écoles de toutes catégories, de dispensaires et maternités, de plus de 27 000 unités commerciales couvrant environ 2 millions de m^2 d'espaces de commerce. Pratiquement, l'électrification des villages est achevée et l'on a entrepris, dans un considérable nombre de communes, à résoudre le problème de l'alimentation en eau à système centralisé et celui de la canalisation.

Il y eut, en tant qu'étapes notables qui ont fondamentalement contribué à créer les prémisses favorables au développement des villages aussi bien qu'à assurer de solides fondaments à leur future élévation, notamment:

- la coopérativisation de l'agriculture
- la réorganisation administrative-territoriale du pays (1968) qui créa de fortes unités administratives du point de vue économique et du nombre de la population.
- la planification économique — par zones et localités — au moyen de plans uniques de développement économique et social du pays.

Compte tenu des prémisses créées et des nouveaux éléments intervenus d'une étape à l'autre dans le développement économique et social du pays, le processus de reconstruction de notre entier réseau de localités — urbaines et rurales — a pu se déployer avec une particulière intensité.

Conformément aux Directives du XIIe Congrès du Parti Communiste Roumain, au cours du prochain quinquennat, il y aura encore 140 centres communaux qui se transformeront en villes agro-industrielles, ce qui aboutira à l'accroissement du poids de la population du milieu urbain de près de 55% contre 49,0% actuellement.

L'abaissement du nombre des villages de 13 149 actuellement à environ 10 000 en l'an 2 000, aura pour effet de réduire, par conséquent, la densité du territoire de ceux-ci depuis 5,5 villages aux 100 km^2 à, approximativement, 4 villages aux 100 km^2, tandis que le nombre de villages revenant à une ville baissera de 55, tel qu'il est à présent, à environ 16 en 1990. En même temps, la diminution du nombre des villages crée les prémisses du développement et du renforcement de leur rôle socio-économique sur la voie de leur urbanisation graduelle.

La multitude de situations créées par des conditions économiques différenciées du fait de la position géographique, des coutumes et traditions locales, impose une analyse profonde et des solutions différentes d'une zone à l'autre et d'un cas à l'autre. A ces fins, dans les conditions du développement planifié et multilatéral de notre économie socialiste, l'ampleur et la diversité des actions qui se déploient dans le domaine de l'aménagement et de la reconstruction des localités rurales, impliquent la participation directe, aux côtés d'architectes et d'ingénieurs de diverses spécialités, de nombreux spécialistes appartenant à d'autres branches d'activité, notamment des économistes, sociologues, géographes, ethnologues, écologistes.

Șerban Nădejde, architecte • ESQUISSE ET DÉTAIL D'AMÉNAGEMENT DE LA ZONE CENTRALE DU FUTUR CENTRE URBAIN DE SMÎRDIOASA — DÉPARTEMENT DE TELEORMAN (page 12)

Smîrdioasa est située au sud-est du département de Teleorman, sur l'axe de communication (routière et ferroviaire) d'Alexandria — Zimnicea.

Une série d'éléments économiques et sociaux et d'équipement technique du territoire, de même qu'un potentiel agricole élevé de la zone de polarisation, sont d'importants facteurs favorisant un développement présumé.

En 1977, la commune de Smîrdioasa comptait une population de 3 400 habitants, dont 48% de population active.

Le fond de l'habitat existant est, pour la plupart, en mauvais et médiocre état, par suite de l'emploi de matériaux de construction traditionnels peu durables et du séisme de 1977.

La densité de la population dans le périmètre à construire est très basse: 37,5 habitants à l'hectare dans la zone habitable et 20,4 habitants à l'hectare dans le périmètre à construire. Les principales raisons de ces faibles densités sont les très vastes superficies de terrain afférentes aux constructions de même que leur faible régime de hauteur — presque toutes se bornant à un rez-de-chaussée.

DÉBATS

Dr. Mircea Enache, architecte, Iulius Ionescu, architecte • REMARQUES AU SUJET DE L'EMPLOI DU TERRAIN URBAIN (page 47).
Gh. Gologan, ingénieur, Petre Popa, ingénieur • CERTAINS ASPECTS DU TOURISME MODERNE D'HIVER (page 50).
Dr. Gheorghe Săsărman, architecte • LES PETITES VILLES (page 55).

NOS DEVANCIERS

Dr. Eugenia Greceanu, architecte • RÔLE DE L'ÉTUDE HISTORIQUE DANS LE PROCESSUS DE RÉNOVATION URBAINE (page 57).

FICHIER

Nicolae Moianu, architecte • « CASA CĂMĂRĂȘIEI » A SLĂNIC-PRAHOVA (page 62)

RECENSIONS

NOUS NOUS POSONS DES QUESTIONS?

Ștefan Radu Ionescu, architecte • DÉNOMINATION DES RUES DE BUCAREST (page 68).

ANNIVERSAIRES

Cristian Ionescu, architecte • LE CENTENAIRE DE LA NAISSANCE DE PAUL KLEE (page 68).

FICHES TECHNIQUES

Rubrique rédigée par les architectes Sandu Miclescu et Marius Smigelschi (page 71).

ACTUALITÉS

Liviu Dorel Buzea, architecte • LA ZONE CENTALE DE DROBETA-TURNU SEVERIN (début) (page 73).
Karoly Rupprecht, architecte • HABITATIONS P+1 et P+2 • SURÉLEVATION D'UNE MAISON A SATU MARE (page 75).

LA PAGE DE L'ÉCOLE

Etudiants-architectes Andrei Feraru et Mihai Popescu • LE CENTRE D'UNE COMMUNE URBANISÉE, entretien avec l'architecte PETRE DERER (page 78).
Dragoș Pătrașcu, étudiant-architecte • AU SUJET DE LA CONTINUITÉ (page 80).

COURRIER

Ruxandra Twardowski, architecte • ASPECTS DE L'INTÉGRATION DES CENTRES HISTORIQUES DANS LE CONTEXTE DE LA VILLE CONTEMPORAINE EN FRANCE (page 81).

CADRAN

Rubrique rédigée par les architectes Cristina Ene, Cristian Ionescu, Ștefan Mănciulescu, Mihai Pienescu (page 88).

Prof. em. dr. arh. CEZAR LĂZĂRESCU

NOI ANSAMBLURI DE LOCUINȚE ÎN BUCUREȘTI

Într-un ghid al Bucureștiului din 1961, Demostene Botez scria: « *Bucureștiul este mai greu de imaginat pe dinafară, căci el nu seamănă deloc cu nici una din severele capitale nordice sau cu opulentele capitale istorice din apus și nici prea mult cu estivalele capitale mediteraneene. Și aceasta pentru că el este expresia temperamentului unui popor cu o puternică personalitate artistică și pentru că dezvoltarea lui esențială este contemporană. Bucureștiul este un oraș vechi și nou; uneori aceste aspecte contradictorii sînt separate, alteori, într-o sinteză a istoriei lui* ».

Primul act de identitate al capitalei noastre se datorează lui Vlad Țepeș, care o menționează într-un document scris în slavonă la 20 septembrie 1459. La început, o cetate în sistemul de fortificații împotriva otomanilor, apoi vad comercial pe drumul între Brașov și Dunăre, ajunge principalul centru comercial al Țării Românești și devine în 1659 capitala ei. Cîteva sute de ani, crește anarhic; un centru bogat, mirific, înconjurat de o neagră și dezolantă mizerie, ceea ce face pe unii călători străini să afirme că Bucureștiul era un oraș zidit în mijlocul unui surprinzător și uriaș sat.

De-abia în a doua jumătate a veacului al XIX-lea, orașul intră în epoca modernă a dezvoltării sale și populația începe să crească rapid; dacă în 1831 număra 58 000 locuitori, în 1889 avea 180 000 și în 1912 depășește 340 000 locuitori.

În 1939, în preajma celui de-al doilea război mondial, o statistică, probabil sensibil optimizată, menționa că 53% din clădiri erau construite cu materiale improprii, că 40% din străzi nu erau pavate, 33% din ele nu aveau canalizare și 53% din ele nu aveau lumină electrică.

★

Nu avem intenția să facem o istorie a orașului nostru și nici să arătăm sub multiplele aspecte viața clocotitoare care-l animă. Ne propunem să prezentăm o parte din activitatea de construcții de locuințe, cu precădere unele din cele mai recent realizate. Am amintit, însă, cîteva aspecte ale evoluției sale, pentru a da adevărata semnificație unor cifre de-a dreptul impresionante. Din totalul de 590 000 apartamente, existente la sfîrșitul anului 1978, o majoritate covîrșitoare — 407 700 (69,1%) — sînt construite după anul 1950.

Începînd cu 2478 locuințe în cincinalul 1951—1955, crescînd la 22 000—65 000 în cele patru cincinale următoare, s-a ajuns în cincinalul actual și cel viitor la un ritm de 175 000—200 000 locuințe.

Desigur că toată această activitate de edificare urbană este menită, în primul rînd, să satisfacă cerințele materiale de cazare a unui surplus de populație și să înlocuiască un fond existent îmbătrînit și devenit impropriu. Ținînd seama, însă, că din totalul fondului construit al unui oraș, construcțiile de locuințe ocupă suprafața cea mai mare și prin aceasta determină caracterul și personalitatea lui, realizarea lor capătă o mare importanță. Ea se amplifică și mai mult prin influența pe care acest cadru material de viață al societății o exercită, în mod direct, asupra culturii tinerelor generații, sensibilității și gusturilor lor, formîndu-le personalitatea, legîndu-le de orașul lor, al părinților și copiilor lor și educîndu-le în spiritul unui adevărat patriotism.

Cerințele noi și urgente din perioada ce a urmat ultimului război au făcut ca, după cîteva tatonări timide, să se înceapă construcția unor noi cartiere, pe terenuri libere, cît mai apropiate de limitele construite de atunci ale orașului. S-au început și s-au realizat cartiere ca Titan (240 000 locuitori), Drumul Taberei (165 000 locuitori) sau Berceni (140 000 locuitori), care sînt mai mari ca marile orașe ale țării înainte de război.

Degajate de orice constrîngeri, structurile stradale ale acestor noi cartiere se desfășoară liber, realizînd un cadru urban caracteristic zonelor rezidențiale ale orașelor contemporane, cu multă verdeață, mai puțină circulație, ferit de poluări și zgomot, cu multe spații pentru joacă, recreare și odihnă.

Depășindu-se această primă etapă, a apărut evidentă necesitatea legării organice a acestor cartiere cu centrul istoricește format, cu toate zonele de interes major ale orașului, de fapt integrarea lor firească. Așa cum aminteam, însă, la începutul acestor note, fondul construit moștenit, produs al istoriei sale zbuciumate, avea o valoare destul de redusă. Cu excepția unor clădiri din zona centrală, construite cu precădere în perioada dintre cele două războaie mondiale, a unui număr relativ restrîns de monumente sau clădiri cu valoare istorică, marea majoritate a construcțiilor, în zonele ce înconjoară centrul propriu-zis, nu prezentau o valoare deosebită. Calitatea materialelor din care erau zidite, aspectul lor, regimul de înălțime, densitatea populației erau cu totul în neconcordanță cu cerințele unei mari capitale.

★

Pentru toate aceste considerații, în ultimul deceniu, asistăm la o adevărată restructurare urbană menită să înlăture tot ceea ce a devenit necorespunzător, să modeleze în concordanță cu evoluția ei firească, o nouă capitală, care să reprezinte oamenii și țara de astăzi. Vom încerca, în cele ce urmează, să amintim cîteva din realizările mai importante.

O primă categorie o constituie noile ansambluri edificate de-a lungul arterelor importante de penetrație în Capitală.

ANSAMBLUL COLENTINA (autori arh. PETRE ILIESCU, YVONNE RĂZOR, RUXANDRA VERONA-FOTINO, TAMARA STĂNESCU) marchează intrarea în Capitală dinspre Moldova, Dobrogea și litoralul Mării Negre. Desfășurat pe o lungime de 3 km, el cuprinde circa 14 000 apartamente. Traversarea văii rîului Colentina a constituit un prilej de valorificare în noul cadru urban a spațiilor verzi, a oglinzilor de apă, a denivelărilor de teren și a celor două monumente istorice existente — Palatul Ghica-Tei și Mănăstirea Plumbuita.

ANSAMBLUL ȘOSEAUA IANCULUI — ȘOSEAUA PANTELIMON (autori arh. GHEORGHE NADRAG, DINU HARITON, RÉNE GHELMAN) unul din cele mai mari realizări din ultimul timp (26 860 apartamente) materializează viziuni contemporane ale unor mari artere de circulație și penetrație. Este una dintre zonele orașului în care diferența între nou și vechi este poate cea mai elocventă.

ANSAMBLUL ȘOSEAUA ALEXANDRIEI (autor arh. GHEORGHE LUPU) a fost început în 1972 și cuprinde clădiri cu P+4 și P+8 și P+10 etaje. Constituie o interesantă experiență în căutarea unor exprimări plastice adecvate unor construcții integral prefabricate.

ANSAMBLUL BULEVARDUL UVERTURII pe Șoseaua Armata Poporului (autori arh. PARASCHIVA IUBU, FLORICA NECULA), cu o capacitate de 4 500 apartamente se personalizează prin ritmul dinamic dat de alternarea unor alveole adînci și a unor blocuri punct cu magazine la parter, care marchează ieșirea din Capitală pe autostrada București—Pitești. Blocurile cu P+12 și P+15 etaje, de la intersecția cu str. Lujerului, constituie astăzi un reper interesant în silueta ansamblului.

ȘOSEAUA GIURGIULUI (autori arh. PETER FERENCZY, CRISTIAN ENĂCHESCU, CAROL HACKER) a fost completată pe porțiunea dintre cinematograful Flamura pînă la str. Luică, cu o suită de mari blocuri cu magazine la parter.

O altă categorie o constituie modernizarea și completarea fondului construit din zona adiacentă a unor mari unități productive sau dotări de interes republican cum ar fi:

ANSAMBLUL « AUTOBUZUL » cu 550 apartamente (autori arh. CAROL HACKER, CONSUELA NICULESCU) a schimbat în totalitate zona de acces la marea întreprindere bucureșteană « Autobuzul ». Păstrînd traseul străzilor de acces existente, s-au amplasat blocuri în retrageri succesive alternate cu blocuri punct; urmărind inflexiunea străzilor existente a rezultat o compoziție urbană interesantă ce asigură dinspre Șos. Giurgiului un cadru arhitectural corespunzător importanței obiectivului industrial.

ANSAMBLUL POLITEHNICII, cu cele 1800 apartamente (autori arh. IUBU PARASCHIVA, DAN BUTICĂ, DESPINA MUREȘAN) a dat o nouă înfățișare întregului teritoriu, situat la sud-vest de Institutul politehnic adiacent Bulevardului Armata Poporului.

Noile blocuri, alcătuite aproape în întregime din tronsoane tip și refolosibile, încearcă o legătură cu arhitectura Institutului politehnic prin gama de finisaje și fațadă utilizată.

S-au completat, de asemenea, și definitivat unele ansambluri începute înainte, care păstrează încă, în interiorul lor, terenuri incomplet folosite sau zone cu construcții vechi.

ANSAMBLUL BERCENI-SUD (autori arh. GHEORGHE LEAHU, CRISTIAN ENĂCHESCU) a fost completat în ultimul deceniu cu un număr de circa 7000 apartamente ajungîndu-se la ocuparea integrală a teritoriului delimitat inițial; s-au dezafectat ultimele zone cu fond locativ necorespunzător în noile nuclee Drumul Găzarului, Almașul Mare și Luică, s-au completat goluri rămase în teritoriu sau pe unele artere.

ANSAMBLUL DRUMUL TABEREI (microraioanele 4, 5, 6) — autor arh. MIRCEA MARDALE — reprezintă teritoriul situat în jurul buclei Bulevardului Drumul Taberei, avînd o suprafață de 110 ha. și cuprinde circa 20 000 apartamente.

În decursul unei perioade de circa 12 ani, s-au materializat prevederile detaliului de sistematizare, asi-

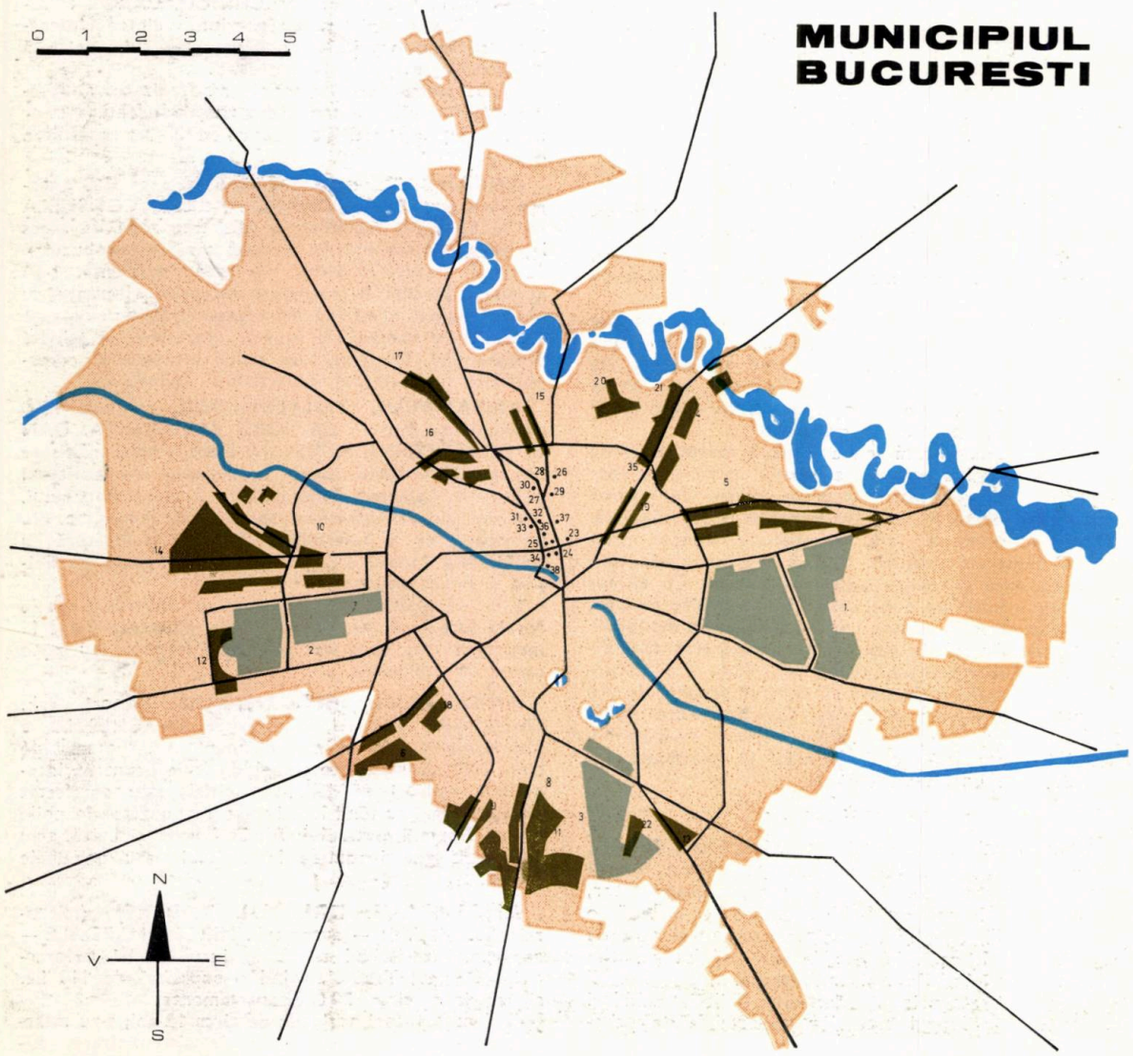

gurîndu-se o distribuție omogenă a unităților școlare, creșe și grădinițe, iar spre artera Drumul Taberei numeroase magazine. Ansamblul îmbină blocuri cu P+4 niveluri împreună cu blocuri cu P+8 pînă la P+10 etaje.

O altă categorie o poate constitui restructurarea și asanarea unor zone din teritoriul orașului caracterizate prin fondul existent de slabă calitate și prin lipsa dotărilor edilitare corespunzătoare.

ANSAMBLUL BERCENI-OLTENIȚEI cu 10 000 apartamente (autori arh. CAROL HACKER, CONSUELA NICULESCU, PETER FERENCZY) cuprinde o suprafață de 52 ha care începe în Piața Sudului și continuă între Șoseaua Olteniței și Șoseaua Berceni pînă în str. Dumitru Petrescu. Caracterizat prin folosirea în procent de 90% a locuințelor integral prefabricate, este completat cu dotări comerciale, școli, creșe și grădinițe, dispuse la distanțe convenabile în raport cu întreaga suprafață. Ansamblul va dispune și de un centru cultural și o piață agroalimentară.

ANSAMBLUL MILITARI — Bd. Păcii — Armata Poporului — (autori arh. PAUL FOCȘA, GEORGE MULARIDIS, MIRA VASS, ILIE MOSCU) va cuprinde, în final, 38 000 apartamente dintre care s-au realizat peste 28 000. Se caracterizează printr-un regim foarte variat de înălțimi, care începe cu P+4 etaje și ajunge la P+14 și P+17 etaje și este completat cu numeroase dotări, printre care un mare magazin universal și cinematograf.

O categorie importantă o constituie ansamblurile realizate prin restructurarea și modernizarea unor artere importante din rețeaua majoră de circulație orășenească.

ANSAMBLUL CALEA DOROBANȚILOR (autori arh. GEORGE MULARIDIS, GABRIELA IAMANDI, PAUL FOCȘA, GH. LEAHU și alții) cu 1388 apartamente a constituit prima remodelare a unei importante artere a Capitalei, marcînd și o nouă orientare în compoziția arhitecturală. Dinamica volumelor și a spațiilor, varietatea detaliilor și finisajelor, precum și calitatea execuției, au contribuit la reușita deplină a acestei importante operații urbane.

ANSAMBLUL BULEVARDUL NICOLAE TITULESCU (autori arh. PAUL FOCȘA, MICAELA SLOMNESCU) modernizat între Banu Manta și Calea Griviței, cuprinde 2 776 apartamente în blocuri cu înălțimi diferite care creează o compoziție vibrantă susținută favorabil de finisajele deosebite.

ANSAMBLUL BULEVARDUL 1 MAI (autori arh. PAUL FOCȘA, ELENA VOINESCU, ALEXANDRU BELDIMAN) va cuprinde în final 5 670 apartamente completat cu numeroase dotări comerciale, sanitare, de învățămînt și cu două cinematografe.

ANSAMBLUL CALEA RAHOVEI (autor arh. SOFIA UNGUREANU) cuprinde un teritoriu între Str. Amurgului — Buzoieni și Sebastian — Ferentari și cuprinde 6 047 apartamente. Compuse pe artera importantă de penetrație în oraș, noile construcții vor înlocui un fond învechit de locuințe, majoritatea cu un nivel.

---

1. Cartierul Titan — 2. Cartierul Drumul Taberei — 3. Cartierul Berceni — 4. Ansamblul Colentina — 5. Ansamblul Iancului Pantelimon — 6. Ansamblul Șoseaua Alexandriei — 7. Ansamblul Uverturii — 8. Șoseaua Giurgiului — 9. Ansamblul « Autobuzul » — 10. Ansamblul Politehnicii — 11. Ansamblul Berceni-Sud — 12. Ansamblul Drumul Taberei — 13. Ansamblul Berceni-Oltenița — 14. Ansamblul Militari — 15. Ansamblul Calea Dorobanților — 16. Ansamblul Nicolae Titulescu — 17. Ansamblul B-dul. 1 Mai — 18. Ansamblul Calea Rahovei — 19. Ansamblul Calea Moșilor — 20. Ansamblul Lacul Tei — 21. Ansamblul Ghica-Petricani — 22. Ansamblul Metalurgiei — 23. Ansamblul Piața Rosetti — 24. Blocul Colonadelor — 25. Bloc Academiei 7 — 26. Bloc II Calea Dorobanților — 27. Bloc Grădinița — 28. Bloc Casata — 29. Bloc G. Cosmonauților — 30. Bloc A. Amzei Mendeleev — 31. Bloc Gioconda — 32. Bloc Calea Victoriei 81 —33. Bloc Delta Dunării — 34. Complexul Dunărea — 35. Bloc 59-60 Moșilor-Obor — 36. Bloc Comedia — 37. Complex Școală — 38. Blocuri Victoriei-Lipscani.

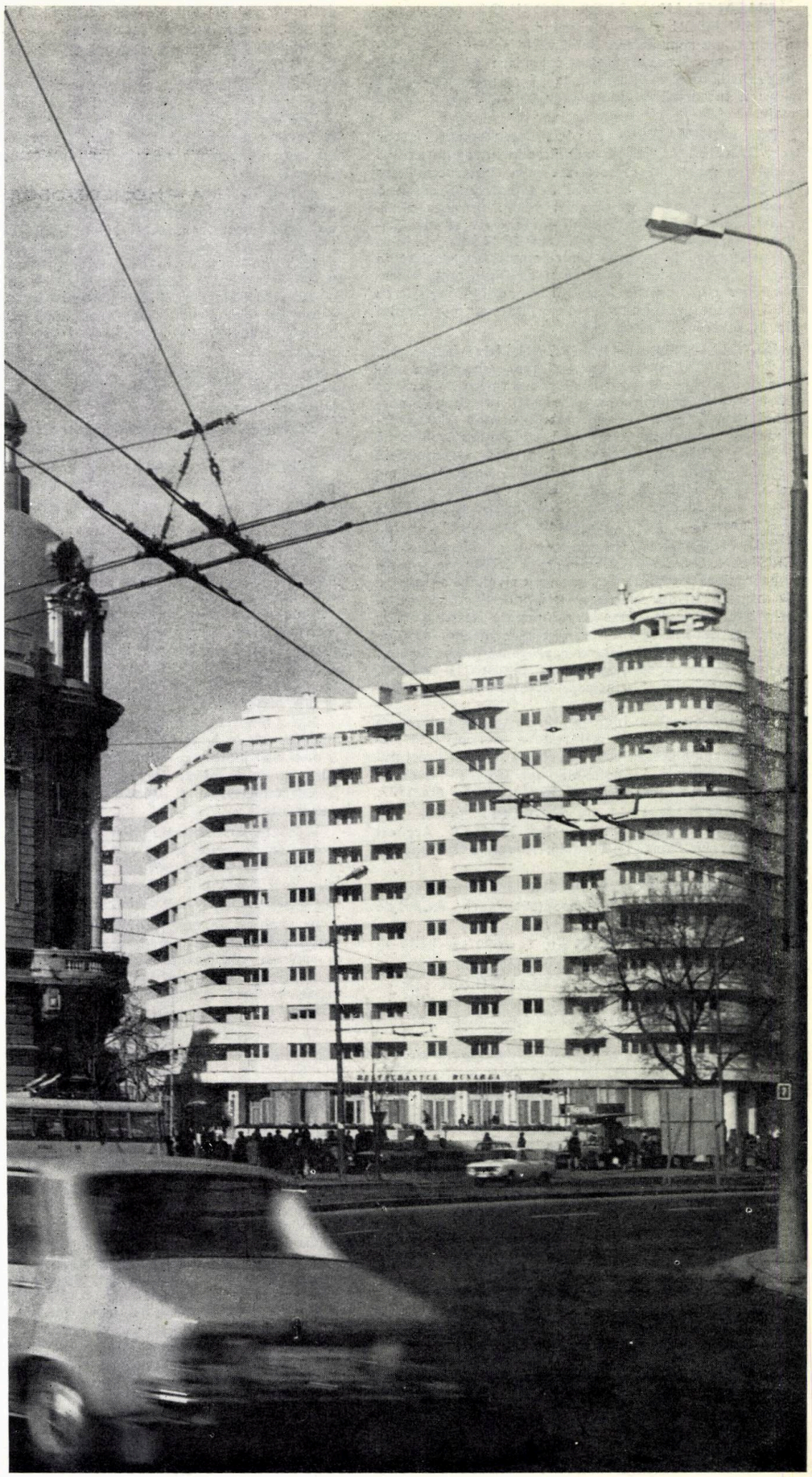

ANSAMBLUL CALEA MOȘILOR (autor arh. PETRE ILIESCU și alții) cuprinde 5 800 apartamente și constituie remodelarea unei vechi artere a Bucureștiului, între Șoseaua Ștefan cel Mare și Bulevardul Republicii, care va fi lărgită la 21 m parte carosabilă și va fi încadrată cu blocuri cu P+8, P+9 și P+10 etaje.

Bd. LACUL TEI — cu 1 751 apartamente (autor arh. CAROL HACKER) a modificat în întregime cadrul construit moștenit, caracterizat prin construcții joase de calitate slabă pe o latură a bulevardului și de o zonă de vile P+1 pe frontul vecin. Întreaga zonă, cuprinsă între Parcul Circului — respectiv strada Galvani și Parcul 8 Mai, a fost resistematizată, asigurîndu-se o desfășurare de volume arhitecturale diferențiate în raport cu elementele păstrate și cu importanța intersecțiilor. Un element inedit îl reprezintă înglobarea unui arbore monumental în extinderea magazinului de la parterul blocului 18.

Bd. DOAMNA GHICA-PETRICANI (autor arh. ELENA BUDACĂ) cuprinde, atît zona situată pe cornișa noului parc Ghica-Tei, cît și tot teritoriul cuprins între strada Spandarian și Bd. Lacul Tei cu o importantă dezvoltare și în adîncime, însumînd 4 200 apartamente. Ansamblul reprezintă o ramificație laterală a Șoselei Colentina, alcătuind împreună o compoziție urbană unitară. Venind dinspre Mare, silueta puternic reliefată a suitei de blocuri punct cu P+8, P+9 și P+10 etaje se profilează ca o compoziție caracteristică și interesantă la porțile de intrare în oraș.

Bd. METALURGIEI (autori arh. GH. LEAHU, CRISTIAN ENĂCHESCU) grupează 3 700 apartamente și reprezintă o acțiune de ridicare a nivelului de dotare cu magazine și de completare a fronturilor construite, prin suprapunerea peste o compoziție liberă a unor elemente urbane de interes. Acțiunea în curs de finalizare a realizat un bulevard reprezentativ al orașului, poartă de acces spre platforma industrială I.M.G.B. și, în același timp, principalul bulevard al cartierului Berceni.

În fine, o categorie importantă, cu toate că se referă la capacități de cazare mai reduse, o constituie clădirile ce completează cadrul urbanistic și arhitectural din zona centrală a Capitalei, cuprinzînd și refacerile imobilelor ce au fost distruse de cutremurul din 1977.

ANSAMBLUL PIAȚA ROSETTI (autor arh. IUBU PARASCHIVA) Bd. Republicii 23; Str. T. Arghezi 1—3; str. Al. Sahia 4—6 și 15), însumînd 169 apartamente.

BLOCUL COLONADELOR, str. Ion Ghica — Bibliotecii, cu 85 apartamente (autor arh. ACHILLE IONESCU).

BLOC str. ACADEMIEI nr. 7, cu 33 apartamente (autor arh. IOANA-MARIA NICULESCU).

BLOC 11 — Calea DOROBANȚILOR colț cu str. BROȘTEANU (autor arh. MARIA CĂCIULĂ), cu parter și 10 etaje însumînd 83 apartamente cu spațiile comerciale aferente.

BLOC GRĂDINIȚA (autori arh. GEORGE MULARIDIS, MIHAI NICULESCU) cu 10 niveluri și 51 apartamente, cu mari spații comerciale și de alimentație publică; restaurant, berărie, grădină de vară. Odată cu realizarea lui, strada Nikos Belloianis a fost amenajată ca un pasaj pietonal, ceea ce introduce un element mai interesant în viața orașului.

BLOC « CASATA » cu 36 apartamente și o mare cofetărie la parter.

BLOC 6, str. COSMONAUȚILOR (autori arh. MICAELA SLOMNESCU, TIBERIU BOITAN) cu 191 apartamente, cu parter și 6—10 etaje, cu mari spații comerciale și un pasaj pietonal spre str. Jules Michelet.

BLOC « A » — str. AMZEI-MENDELEEV 6 (autor arh. MIHAI KROCHMALNIC) cu 61 apartamente, cu restaurant, comerț și servicii publice.

BLOC « GIOCONDA », la intersecția Calea Victoriei cu Str. Nuferilor (autor arh. DANA PASCAL) cu 36 apartamente.

BLOC « ALBA » — Calea Victoriei 102—110 (autor arh. NADIA URUM) cu 53 apartamente.

BLOC Calea Victoriei 81, cu 51 apartamente.

BLOC « DELTA DUNĂRII » — (autor arh. ANTONIO TEODOROV) a pus o problemă deosebită de încadrare a unei intersecții importante a Căii Victoriei și a unui valoros monument istoric.

COMPLEXUL « DUNĂREA » în fața Teatrului Național (autor arh. GH. NADRAG) cuprinde 160 apartamente, un restaurant, braserie, cramă, cofetărie cu terasă și numeroase magazine diferite.

Clădirea se desfășoară pe un front larg, cuprinzînd și vechiul amplasament al Băii Centrale și creează un cadru urbanistic nou în fața Institutului de arhitectură.

BLOC nr. 59 A — MOȘILOR-OBOR (autor arh. PETRE ILIESCU) însumează1 92 apartamente și **BLOCUL nr. 60,** (autor arh. ANTONIO TEODOROV) care însumează 313 apartamente, cu multe spații comerciale și de servicii. În noul cadru urban format de intersecția Șoselei Ștefan cel Mare — Mihai Bravu, cu Șoseaua Colentina și Calea Moșilor în care circulația a fost organizată prin construirea unui pasaj denivelat rutier, construcțiile capătă o importanță urbană majoră.

BLOC « COMEDIA » — Calea Victoriei (autor arh. PETRE VRACIU) cu 43 apartamente, cu magazine la parter și mezanin.

COMPLEX « SCALA » — (autor arh. ION MOSCU) — 4 blocuri cu 196 apartamente și spații comerciale.

BLOCURI « ZLĂTARI », Calea Victoriei colț cu str. Lipscani (autor arh. RUXANDRA VERONA-FOTINO) cu 66 apartamente, cu magazine la parter și mezanin.

Desigur că enumerarea acestor noi mari ansambluri de locuințe, construite în ultimul deceniu, nu cuprinde nici pe departe totalitatea și varietatea realizărilor din capitala noastră; ele marchează, însă, în evoluția orașului, importantele acumulări cantitative și mai ales calitative, pentru că intensificarea ritmului de edificare urbană a fost tot mereu însoțită de eforturi deosebite, făcute de marea armată a constructorilor și proiectanților pentru ridicarea acestei activități la un nivel superior.

Sînt cunoscute îmbunătățirile succesive ce s-au produs, atît în funcționalitatea interioară a locuințelor, a unei mai judicioase dimensionări a camerelor, a ridicării gradului de confort prin echiparea mai bogată a apartamentelor și adoptarea unor finisaje mai rezistente.

În toate ansamblurile menționate anterior, rețeaua dotărilor de orice fel, a serviciilor pentru populație, a echipărilor tehnice edilitare și a amenajărilor ambientale, marchează pași importanți pe drumul satisfacerii cerințelor din ce în ce mai variate ale populației.

În evoluție se află și nivelul conceptual al compoziției urbane, care a depășit unele începuturi timide. Varietatea rezolvărilor, diversificarea expresiei arhitecturale, dozarea mai judicioasă a detaliilor și îmbunătățirea netă a finisajelor, conferă acestor realizări valențe noi.

O contribuție importantă pentru elucidarea acestor probleme profesionale au avut-o și numeroasele discuții și analize de lucru pe care Uniunea arhitecților le-a organizat în legătură cu noua orientare în edificarea contemporană a capitalei noastre.

Poate că cele mai elocvente, în acest sens, sînt realizările ce înlocuiesc imobilele distruse de cutremur, pentru că aici exista o permanentă posibilă comparație. Desigur că aceasta nu poate fi complet obiectivă pentru că de unele prezențe arhitecturale — cu care am crescut și ne-am format — sîntem legați sufletește ca de imagini arhitecturale devenite tradiționale.

Cu atît mai evidente sînt, în aceste condiții, transformările calitative pe care le cunoaște Capitala. Oricine poate constata că noile construcții sînt mai bune, mai rezistente, mai adecvate cerințelor sociale. Cu toate dificultățile pe care le-au ridicat, armonizarea cu un cadru arhitectural constituit în timpul istoric, apariția unor probleme urbanistice noi, legate mai ales de intensitatea traficului urban, de servituțiile unor tehnologii și materiale, noile construcții ridicate în Capitală sînt — în marea lor majoritate — dovada că, în întreaga ei varietate și diversitate creativă, arhitectura noastră marchează pași siguri în efortul pe care îl facem de a fi cît mai utili societății noastre, de a-i înțelege evoluția și a-i satisface cerințele și aspirațiile.

Î. Tovarășe arhitect șef, cum apreciați etapa de față pentru activitatea de sistematizare și construcție a Capitalei, ținînd seama în primul rînd de lucrările Congresului al XII-lea al P.C.R. și de istoricele documente adoptate de acesta ?

R. Consider perioada de față drept o etapă deosebit de importantă în viața capitalei noastre, în viața întregii țări. Acum, în primul an de materializare a hotărîrilor celui de al XII-lea Congres al P.C.R., sîntem cu toții angajați într-un efort fără precedent, în care ne înmănunchiem energiile, pentru a le transpune în viață. În cadrul programelor-directivă, al celorlalte documente adoptate, găsim direcțiile, jaloanele, întregii noastre activități pentru anii care urmează și în primul rînd ale perioadei 1980—1985. Întocmai ca în celelalte domenii de activitate, și în domeniul arhitecturii și sistematizării, s-au prefigurat marile obiective, sarcinile concrete care ne stau în față.

În legătură cu aceasta, vreau să relev contribuția hotărîtoare pe care o are secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, — dealtfel ca în toate compartimentele vieții economice și sociale a țării — la definirea principiilor și conceptelor care orientează activitatea de urbanism, arhitectură și construcție din patria noastră.

În Capitală, ca pretutindeni pe cuprinsul țării, arhitecții, urbaniștii, inginerii și toți constructorii beneficiază de indicațiile directe, permanente, ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, care își dedică o mare parte din prețiosul său timp pentru a îndruma nemijlocit activitatea de construcție, arhitectură și sistematizare din cadrul municipiului București. Această activitate constituie o componentă de bază a amplului proces de dezvoltare complexă economică și socială a municipiului București. Realizările arhitecților și constructorilor au o importanță esențială în asigurarea unor condiții cît mai bune de viață și muncă pentru locuitorii municipiului nostru, pentru creșterea bunăstării generale a cetățenilor.

Cu acest prilej, secretarul general al partidului arăta că, în perioada următo-

PROBLEME ALE DEZVOLTĂRII PREZENTE ȘI DE PERSPECTIVĂ A CAPITALEI

Convorbire cu

Dr. arh. ALEXANDRU BUDIȘTEANU
arhitect șef al municipiului București

rului cincinal, vor trebui să se realizeze în Capitală circa 200 000 de apartamente. În acest mod, pînă în anul 1985, se va realiza tot ceea ce s-a stabilit pentru perioada 1975—1985, adică 400 000 de apartamente. Ca urmare a acestui efort, principala caracteristică a perioadei care se va încheia în anul 1985 va fi determinată de faptul că peste un milion și jumătate de bucureșteni, adică mai mult de trei sferturi din populația Capitalei, vor locui în apartamente noi. Astfel, sarcina de onoare trasată constructorilor, aceea de a rezolva în Capitală problema locuințelor, va fi îndeplinită pînă la sfîrșitul cincinalului viitor. Mai mult decît atît, în anul 1985, reconstrucția generală a Capitalei, sistematizarea ei, sistemul stradal, vor fi în linii mari realizate. Aceasta înseamnă că Bucureștiul își va finaliza structura urbanistică, elementele sale de bază, și va căpăta ținuta unei capitale demne de epoca pe care o parcurgem, de societatea pe care o construim.

Un alt element deosebit de important, care marchează etapa actuală din viața Capitalei, îl constituie realizarea noului centru politico-administrativ din zona Uranus. Această vastă acțiune va transforma în mod fundamental inima orașului, ridicînd Capitala pe o treaptă urbanistică și arhitecturală nouă.

Î. *Cum se poate caracteriza, după părerea dumneavoastră, dezvoltarea Bucureștiului în anii de după victoria insurecției naționale armate antifasciste și antiimperialiste? Se poate vorbi de perioade distincte, de etape, în acest proces?*

R. Dezvoltarea Capitalei a cunoscut, în perioada de după victoria insurecției naționale armate antifasciste și antiimperialiste, ritmuri din ce în ce mai intense. Bucureștiul are 520 de ani de atestare documentară, iar perioada de după eliberare reprezintă doar 35 de ani. Totuși, cantitatea și calitatea realizărilor din această perioadă constituie un element covîrșitor, față de tot ce s-a făcut în întreaga istorie a orașului.

Desigur, în această perioadă de împlinire arhitecturală și urbanistică, se pot evidenția etape distincte. O primă etapă ar fi cea imediat de după război, cînd se punea problema îndepărtării distrugerilor acestuia, de readucere a orașului la funcțiunile sale esențiale și de a crea un cadru de viață pentru locuitorii săi, în concordanță cu noua orînduire ce începea să fie edificată. Activitatea de reconstrucție a Capitalei a corespuns cu primele planuri anuale de dezvoltare economică și socială, apoi cu primele planuri cincinale, cînd în București a fost declanșată o campanie tot mai intensă de construcții. În condițiile unor cereri mari de locuințe, s-a inițiat realizarea unor ansambluri pe terenuri libere, avînd însă lucrări edilitare. Aș menționa printre primele ansamblurile Floreasca, Bucureștii Noi, Bulevardul Muncii, apoi, pe măsură ce puterea economică a țării creștea, programele de locuințe au căpătat o amploare tot mai mare și într-o altă etapă am asistat la începerea realizării unor cartiere amplasate la marginea orașului, pe terenuri libere.

Începînd din anul 1965, dezvoltarea Capitalei intră într-o etapă nouă, marcată prin amplificarea programelor de construcții și începerea transformării socialiste pe scară mare, fără precedent, a orașului București. În această perioadă se construiesc marile cartiere Titan, Drumul Taberei, Berceni, adevărate orașe noi, cu un număr mare de locuitori (respectiv 240, 165 și 140 mii), grupînd importante investiții — locuințe și dotări social-culturale.

Pentru a exemplifica marele efort de construcție desfășurat în această perioadă, menționez că din anul 1965 pînă în prezent s-au construit în Capitală peste 312 300 apartamente, s-au realizat peste 50 200 locuri în cămine de nefamiliști, circa 11 260 locuri în cămine studențești, circa 300 000 m² spații comerciale, 5 848 paturi în spitale noi, 2 142 săli de clasă, peste 14 700 locuri în grădinițe, 30 330 locuri în creșe, policlinici însumînd circa 24 250 m² suprafață construită, dispensare cu o suprafață construită de 14 780 m², circa 120 kilometri de străzi modernizate, 694 kilometri rețele de apă potabilă, 550 km rețele de canalizare, peste 86 km rețele de termoficare, s-au amenajat 5 noi lacuri artificiale avînd o suprafață de luciu de apă de 701 hectare etc.

În ultimii ani, am intrat într-o perioadă nouă, calitativ superioară, trecîndu-se la reconstrucția unor cartiere prin afectarea fondului existent și reconstruirea unor artere principale. De data aceasta, reconstrucția pornește de la exterior spre interior, îndreptîndu-se spre inima orașului. Am asistat astfel la realizări valoroase, ca cele din ansamblurile Calea Dorobanților, Pantelimon, 1 Mai și de pe alte artere majore, realizîndu-se un urbanism contemporan, cu arhitectură atrăgătoare, contrastantă, în concordanță cu necesitățile noastre specifice și transformîndu-se efectiv imaginea orașului.

Bucureștiul avea cîndva un centru cu o anumită ținută și imense periferii, mahalalele. Astăzi, amenajînd zonele marginale ale orașului și apoi restructurînd orașul în continuare către centru, ajungem să-l omogenizăm, să-i dăm o structură unitară, care oglindește societatea noastră socialistă fără discriminări.

În prezent, sîntem în pragul unei etape superioare de dezvoltare a Capitalei, în care standardele noastre se cer depășite. Cu această necesitate obiectivă intrăm în noul cincinal, cincinalul realizării unei capitale pe măsura patriei noastre socialiste multilateral dezvoltate.

Î. *În acest context, se poate vorbi despre existența unui caracter specific al Capitalei? În ce ar consta el?*

R. Problema specificului arhitectural în general și cel al Capitalei în special ne frămîntă pe toți, atît pe noi arhitecții, cît și, practic, pe locuitorii Bucureștiului.

Nu ne este indiferent, nu poate să ne fie indiferent în ce fel de oraș locuim. Trăim în capitala României, oraș care ne reflectă, care reflectă de fapt sufletul țării.

Orașul nostru are o imagine bine definită și aș spune că unul dintre elementele principale care o determină este continuitatea. Existăm în acest spațiu din timpuri imemorabile. Nu sîntem veniți din altă parte. Noi sîntem de aici. Vestigiile arheologice găsite în București, ca și în toată țara, sînt o dovadă a acestei certitudini istorice. Urmele găsite pe boturile de deal desfășurate în lungul cornișei Dîmboviței atestă o locuire a acestor meleaguri cu mult anterioară atestării documentare, încă din paleolitic. Bucureștiul este rezultatul unor acumulări eșalonate pe multe secole, rodul geniului creator al poporului nostru, manifestat și aici, ca în atîtea alte locuri și alte domenii de activitate.

Orașul, așa cum îl știm astăzi, este fructul acțiunii geniului creator autohton asupra mediului de viață, asupra unui spațiu bine definit prin componentele sale.

Bucureștiul, în forma sa prezentă, reprezintă treapta ultimă, o sinteză a arhitecturii mai întîi populare, apoi și culte, reflectînd evoluția tehnicilor constructive, a modului cum am creat și, uneori, integrat, diversele influențe, subordonînd totul imaginii noastre despre mediul de viață urban românesc.

La specificul orașului nostru contribuie în mod esențial structura și scara lui. Într-un fel te simți într-un oraș cu un sistem strict geometric de străzi și în alt fel trăiești într-un oraș în care zonele marilor magistrale se îmbină cu zone în care străzile își păstrează traseul sinuos. Distanțele necesar să fie parcurse își pun și ele amprenta pe caracterul și ritmul vieții. Kilometrii sau sutele de metri străbătuți zilnic creează un cadru fizic diferențiat corespunzător. Din acest punct de vedere Bucureștiul se înscrie într-o medie potrivită.

Dar, specificul orașului se mai datorește și alternanței de zone construite cu zone libere, piețe, parcuri și grădini. Avem mari suprafețe de spații verzi, peste 18 metri pătrați de locuitor și aceasta este o trăsătură caracteristică, ce se impune atenției. Avem o multitudine de arbori și flori, care reflectă atașamentul tradițional al românilor față de verdeață, obiceiul de a transforma în grădină înflorită locul unde trăiesc. Nu avem un rîu mare, care să individualizeze în mod monumental orașul, ca în cazul altor capitale. Avem însă Dîmbovița, pe care o iubim și pe care o vom face frumoasă.

Vorbind despre specific, vreau să mă refer, de asemenea, la o anumită dulceață a aerului, a atmosferei, a acestor primăveri și toamne, care s-au perpetuat din anotimp în anotimp, din generație în generație, și pe care am înglobat-o și în construcțiile noastre.

Deși construim mult, deși folosim procedee industrializate și aplicăm proiecte tip, apreciez totuși că orașul nostru nu s-a depersonalizat. Cu toate că realizăm un volum mare de construcții, în special de locuințe, totuși Bucureștiul rămîne cu farmecul său care nu poate fi confundat. În legătură cu aceasta, m-aș referi la nucleul central, care, îmbogățit recent cu noi edificii, se află în pragul unei reconstrucții înnoitoare ce va contribui și în deceniile ce vor veni la definirea personalității Capitalei.

Desigur că, în esență, caracteristic orașului este ceea ce construim astăzi. Bucureștiul este un oraș, nu atît al trecutului, cît al prezentului și al viitorului. Determinante pentru caracterul său sînt marile cartiere noi, viguroasa activitate de construcție și reconstrucție, care îl transformă într-un oraș al noului, al luminii, unde predomină culorile deschise cu tonuri pastelate și calde, imagine de oraș meridional și în același timp românesc. Bucureștiul este un oraș cu arhitectură primitoare, variată, apropiată prin scară de om, unde formele viguroase ale clădirilor, în special ale blocurilor noi, cu loggii și balcoane, dau acea vioiciune caracteristică modului nostru de a vedea realitatea, arhitectura, de fapt însăși viața.

Cînd vorbim despre caracterul specific al unui oraș, se pune problema acelei aparente contradicții între necesitatea de a construi într-un ritm intens — în condiții de industrializare —, pentru a face față cerințelor actuale, comenzii sociale, și aceea de a respecta și împlini personalitatea orașului. Cerința de a construi mult este o realitate impe-

rios necesară, care duce la obligativitatea unor soluții repetabile. De aici creșterea răspunderilor și a sarcinilor celor care concep și realizează construcțiile și care sînt antrenați în efortul de rezolvare a acestei aparente contradicții între cantitate și repetabilitate, pe de o parte, și asigurarea specificului, pe de alta. Rezolvarea este posibilă, mărturie stînd noile magistrale și ansambluri din Capitală, cum ar fi Calea Dorobanților, Șoseaua Pantelimon, Iancului, Colentina și altele.

Arhitecții bucureșteni au arătat, în numeroase cazuri, că pot găsi modalități ca, prin plastica clădirilor, aspectul lor să se individualizeze într-atît, încît orașul să difere, nu numai de la cartier la cartier, ci chiar de la stradă la stradă și de la imobil la imobil. Nu putem susține că am realizat încă integral acest deziderat, totuși arhitectura pe care am practicat-o în ultimii ani a demonstrat capacitatea arhitecților noștri de a contribui cu succes la reliefarea caracterului specific al Capitalei.

Î. *Am fost martori la vasta campanie de reconstrucție desfășurată pentru a înlătura efectele cutremurului din 4 martie 1977.*

Cum considerați noua imagine a Capitalei creată prin apariția clădirilor reconstruite?

R. Cutremurul, acest dezastru care a lovit Bucureștiul, a reprezentat în același timp și un mare examen pentru constructorii noștri. Am asistat la un număr de distrugeri, care au afectat clădiri construite, de fapt, între cele două războaie mondiale, cînd nu existau prescripții tehnice de siguranță antiseismică.

Spunem că seismul a fost un examen pe care constructorii noștri l-au trecut cu succes, deoarece, deși după eliberare se construiseră circa 380 000 de apartamente, din acest total, numărul de apartamente în clădiri noi afectate de seism a fost extrem de mic, numai de circa 80. Noile cartiere și ansambluri de locuințe, inclusiv construcțiile din panouri mari au rezistat excelent.

Totuși, prin distrugerile pricinuite în oraș, cutremurul a constituit o grea încercare, afectînd toate aspectele vieții orașului. Constructorii Capitalei s-au găsit în primele rînduri ale celor care și-au înmănunchiat eforturile pentru a înlătura efectele seismului.

În acele ceasuri grele, exemplul personal al tovarășului Nicolae Ceaușescu împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu ne-a însuflețit, prezența lor neobosită polarizînd energiile tuturor celor antrenați în lupta de înlăturare grabnică a urmărilor cutremurului. Datorită eforturilor neobosite și inițiativei creatoare a secretarului general al partidului, anul 1977 reprezintă, nu numai anul în care Capitala a știut să depășească greaua încercare suferită, dar și anul în care s-au marcat jaloanele reconstruirii și dezvoltării sale pe o treaptă superioară, precum și al conceperii noului centru politico-administrativ.

În ceea ce privește blocurile prăbușite la cutremur, în locul lor, s-au ridicat construcții noi, care au demonstrat puterea de creație a arhitecților din București, care, stimulați fiind de posibilitatea de a construi blocuri noi în inima Capitalei, s-au achitat cu succes de această sarcină.

Astfel, am asistat la realizarea în termene scurte, în cinstea celei de a 35-a aniversării a victoriei insurecției naționale armate antifasciste și antiimperialiste, a unui număr de blocuri pe amplasamentele centrale rămase libere, realizîndu-se construcții care au captat interesul bucureștenilor și care au dovedit că se pot obține, folosind metode moderne, industrializate, clădiri variate, cu personalitate bine conturată, care au contribuit pozitiv la completarea imaginii centrului Capitalei. Fără a face risipă, fără a ne avînta în mod nechibzuit și fără a neglija prescripțiile tehnice, ba, dimpotrivă, ținînd seama de cele pe care le-a impus cutremurul, am realizat locuințe confortabile, cu aspect atrăgător și cu o tratare plastică pe care am reușit să o încadrăm, să o armonizăm cu restul orașului. Aprecierile străinilor sînt mărturii suplimentare, că aceste clădiri noi au determinat o ținută arhitecturală plăcută și optimistă în centrul Capitalei.

În aces sens, aș menționa cu precădere blocurile « Grădinița », « Dunărea », « Romarta » de lîngă Sala Majestic, « Delta Dunării », cele de peste drum de magazinul universal « Victoria » și altele.

M-aș referi, de asemenea, la faptul că prin aceste construcții s-au închegat cîteva ansambluri urbanistice. Avem încă puține ansambluri centrale încheiate, așa încît noile realizări arhitecturale și urbanistice au îmbogățit simțitor cadrul construit al zonelor respective. Trebuie subliniat că rolul hotărîtor în realizarea acestor ansambluri îi revine tovarășului Nicolae Ceaușescu, care, personal, cu prilejul prezentării machetelor precum și cu ocazia vizitelor pe teren, a dat indicații deosebit de prețioase privind noile clădiri, inclusiv detaliile de amenajare. Proiectanții și constructorii s-au străduit să materializeze indicațiile secretarului general al partidului, pentru a înzestra Capitala cu spații urbane cît mai plăcute și utile. Astfel, prin realizarea unei piațete cu o fîntînă precum și a unei terase, în fața blocului « Dunărea », prin realizarea unei alte piațete cu fîntînă în fața Sălii Majestic și a complexului cu elemente românești din fața blocului « Grădinița », orașul s-a îmbogățit, creîndu-se spații pe care cetățenii le folosesc cu plăcere. Această acțiune trebuie continuată. Pe măsură ce realizăm noi blocuri, va trebui să închegăm și zonele respective. M-aș referi, de exemplu, la zona actualei grădini « Boema » unde se va realiza un bloc de locuințe; la intersecția Căii Victoriei cu strada Doamnei, unde urmează să se construiască un alt bloc, care va completa fronturile din zonă; la sistematizarea Căii Victoriei în partea sa de sud, între Muzeul de Istorie și Piața Națiunilor Unite etc.

Î. *În unele din zonele de veche și confirmată tradiție, Curtea Veche — Lipscani, am asistat în urmă cu cîțiva ani la debutul unei spectaculoase operații de renovare și restructurare urbană.*

Ce se întîmplă acum?

Ce se va mai face în acest perimetru?

R. Bucureștiul posedă cîteva elemente, în zona sa centrală, care, așa cum spuneam, contribuie la definirea caracterului său specific. Acum, în etapa în care s-au realizat o serie de mari investiții, legate de problemele importante ale construcției de locuințe, ale rezolvării marilor artere de circulație, se pune și problema restructurării zonei centrale mai vechi a orașului. S-au realizat, așa cum spuneați o serie de lucrări reușite; menționez ansamblul « Hanul lui Manuc » și « Curtea Veche », unele restaurări din zona Lipscani cum ar fi « Hanul cu Tei », « Crama Domnească » etc. În preocupările noastre este inclusă continuarea proiectelor de sistematizare și reconstrucție

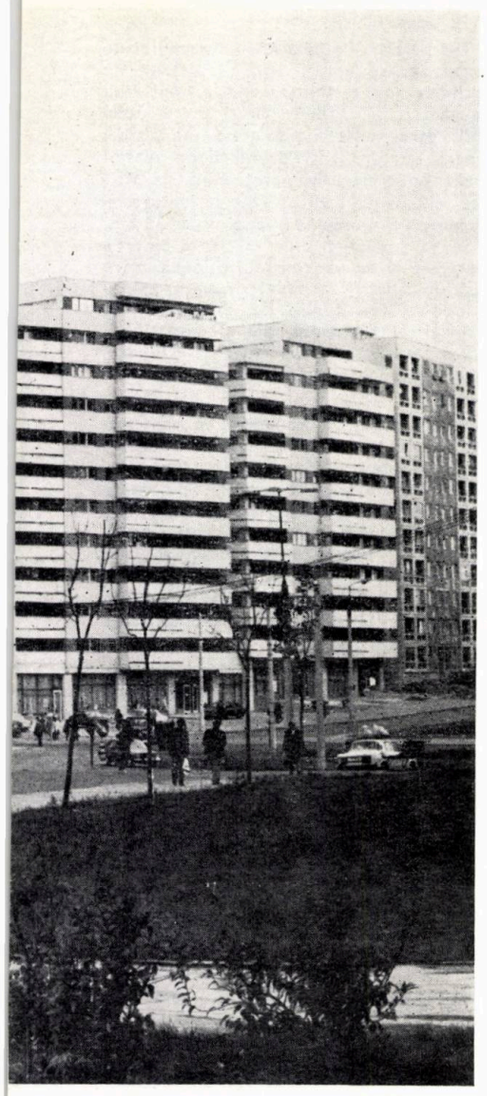

în zonă. În curînd, vom relua această operație tocmai pentru a-i confirma, a-i întări personalitatea, prin clădiri noi legate însă în mod funcțional, de fondul existent valoros din această zonă istorică a orașului.

Î. *Ce ne puteți spune despre realizarea noului centru politico-administrativ, lucrare care a stîrnit interesul general al cetățenilor Capitalei, cu ocazia prezentării sale în cadrul expoziției organizate în timpul lucrărilor Congresului al XII-lea al P.C.R.?*

R. Construirea noului centru politico-administrativ va constitui o realizare epocală unică, nu numai în istoria Bucureștiului, dar și a țării noastre.

Este vorba de realizarea unui complex de clădiri administrative, de dotări social-culturale, de ansambluri de locuințe, precum și de crearea unor noi mari magistrale în partea centrală a orașului, care îi vor schimba înfățișarea și vor reprezenta, prin amploarea și calitatea lor, o lucrare fără precedent. Este — fără exagerare — cel mai important proiect de sistematizare, construcție și arhitectură, realizat pe teritoriul României.

Crearea centrului politic-administrativ și reconstrucția zonei centrale vor cuprinde, de asemenea, amenajarea Dîmboviței, transformarea ei într-un curs de apă curată, navigabilă pentru ambarcațiuni de agrement, un element decorativ al orașului, cu maluri tratate arhitectural și care, în același timp, va oferi în lungul cheiurilor sale, magistrale de circulație rutieră rapidă.

Trebuie subliniat că hotărîrea istorică de a se realiza noul centru politico-administrativ al Capitalei aparține, ca toate marile inițiative privind viața orașului nostru, secretarului general al partidului, tovarășului Nicolae Ceaușescu.

Amplasarea noului centru se face în inima orașului, în centrul structurii sale compoziționale, și funcționale, legîndu-l firesc de vechea vatră și de zona de pricipală tradiție istorică și politică.

Pentru noul complex, se va folosi denivelarea naturală existentă, avînd 14-16 metri înălțime ceea ce va permite, atît punerea în valoare a construcțiilor gîndite pe acest promontoriu, cît și crearea unor platforme de pe care orașul să se perceapă în toată amploarea sa, stabilindu-se astfel o relație reciproc avantajoasă între întregul oraș și partea sa centrală.

Amplasarea noului centru, în zona prevăzută, va duce la crearea unor noi magistrale și piețe, atît de necesare în partea centrală și de sud-est a orașului, care are o structură mai puțin clară și este lipsită de străzi largi și drepte.

De asemenea, prin toate amenajările care se vor produce, calitatea vieții urbane se va îmbunătăți și în această parte mai puțin dotată în trecut, creîndu-se posibilitatea concretă a unei omogenizări a orașului.

Realizarea centrului politico-administrativ constituie un prilej însuflețitor pentru cei mai buni arhitecți, nu numai din București dar și din țară, pentru a-și mobiliza forțele în vederea elaborării unor proiecte de o înaltă ținută, reprezentînd creații de valoare profesională maximă.

Î. *O zonă asupra căreia am vrea să ne oprim este tronsonul de bulevarde între Piața Romană — Piața Universității. Considerați că elementele auxiliare (firme, mobilier urban, construcții ușoare, zone verzi etc.) contribuie la sporirea caracterului ei reprezentativ?*

R. Într-adevăr, în viața orașului, bulevardele au prin tradiție un rol deosebit de important. Cîndva, în București, ele erau foarte puține, se limitau practic la două axe, la o cruce, fiind singulare în structura orașului. În rest, orașul era format dintr-o multitudine de străduțe, cu trasee sinuoase, unele cu un anumit farmec, altele respirînd sărăcia, dar care în general nu corespundeau cu ținuta unei capitale.

În prezent, funcția de bulevard a fost preluată de numeroase magistrale, care extind în acest mod noțiunea de centru al orașului. Aceste mari magistrale determină structura unei metropole în dezvoltare, creînd ambientul urban dorit de către locuitori.

Am realizat și avem sarcina de a realiza în continuare, practic în toate cartierele orașului, bulevarde cu dotări comerciale și social-culturale, adevărate centre civice, desfășurate însă în lungul arterelor, pentru a conferi străzii, bulevardului, rolul său social de polarizare a intereselor cetățenilor și a întregii comunități în cadrul fiecărui cartier de locuit, indiferent de distanța lui față de centrul geometric al orașului. Avem sarcina de a veni în întîmpinarea dorinței cetățenilor de a circula, de a face cumpărături, de a se destinde, de a evolua într-o ambianță urbană, nu numai utilă, dar și atrăgătoare. Dealtfel, problema bulevardelor, pe măsura ce ele se constituie prin clădirile ce le mărginesc, devine o problemă de tratare calitativă. Astfel, după ce realizăm marile clădiri, apare necesitatea de a asigura elementele de dotare urbană minoră, acel « mobilier urban » de care se vorbește adesea. Este necesar ca prin elemente de utilitate și agrement, de structură minoră, să conferim magistralelor culoare, personalitate, atractivitate. Mă refer și la gospodărirea edilitară locală necesară, începînd cu calitatea pavajelor și a bordurilor, continuînd apoi cu modul în care sînt plantați arborii și cum sînt amenajate spațiile din jurul lor, cu plantarea florilor și realizarea de locuri speciale de recreare, calitatea panourilor de afișaj, a corpurilor de iluminat — toate acestea fiind detalii care dau calitate ambientului urban.

În lungul fronturilor construite, trebuie prevăzute spații plantate, diferite locuri de odihnă și recreație, tocmai pentru a le personaliza, pentru a le face cît mai agreabile pentru cei ce le parcurg, fie grăbiți, fie în plimbare, devenind un loc de destindere, de percepere a spațiului urban. În acest mod trebuie abordată și problema șirului de bulevarde, respectiv a zonei de care ați întrebat. Pe acest tronson, datorită caracterului reprezentativ, și în mare măsură finit al magistralei, trebuie să completăm și să realizăm acum acele elemente de mobilier urban — pe care le menționam — însă pe baza unei tratări unitare.

Î. *Cum vedeți posibilă participarea Institutului de arhitectură « Ion Mincu » și a Institutului de arte plastice « Nicolae Grigorescu » în acest domeniu?*

R. Activitatea de sistematizare, de construcție și de gospodărire a Capitalei, pornind de la elementele de ansamblu și ajungînd la cele de detaliu, este atît de importantă, încît necesită angrenarea unui imens potențial de forțe. Totdeauna va fi loc și va fi nevoie de o conjugare a eforturilor, indiferent de profesia celor angrenați.

Vorbind despre Institutul de arhitectură « Ion Mincu » trebuie spus că Secția de arhitectură și sistematizare a Consiliului popular al municipiului București întreține cu acesta relații strînse de colaborare.

Astfel, numeroase teme pe care studenții le tratează în proiectele de an sau de diplomă sînt inspirate din realitățile Capitalei, proiectele lor furnizînd unele idei posibil a fi adoptate în configurări viitoare.

În afară de aceasta, studenții-arhitecți și corpul profesoral au colaborat la studierea unor elemente de mobilier urban a stațiilor de metro, a semnalelor de intrare propuse în Capitală etc.

Dealtfel, unele dintre realizările din cadrul cartierelor Capitalei au fost în prealabil studiate și de către studenți și corpul profesoral, activitate ce continuă și va fi continuată.

În esență vreau să spun că sîntem doritori să dezvoltăm colaborarea între edilii Capitalei, cadrele de specialitate, studenții și corpul profesoral ai institutului și alți creatori, referindu-mă în acest caz și la artiștii plastici, cu care avem relații de colaborare bune și care sînt chemați să înfrumusețeze orașul într-o măsură tot mai mare.

Î. *În actualele condiții, ale unei intense acțiuni de economisire a combustibilului, pe fondul unui buget de timp liber mereu în creștere, problema amenajării vecinătăților imediate ale orașului se pune cu acuitate. Ce ne puteți spune despre dotarea acestora? Pot ele satisface cerințele în creștere ale bucureștenilor?*

R. În contextul etapei actuale de dezvoltare a societății noastre, în care săptămîna de lucru se reduce, iar nivelul de trai crește mereu, problema modului în care locuitorii Capitalei urmează să-și petreacă timpul lor liber capătă un sens și o importanță deosebită, aș spune chiar fără precedent, deoarece organizarea vieții evoluează pe baza unor coordonate mult diferite, atît cantitativ cît și calitativ, față de perioadele anterioare.

În aceste condiții, la care se adaugă și operația de economisire a carburanților, se pune tot mai mult problema de a crea posibilități de recreație și odihnă la distanțe apropiate. Aceste zone, situate în imediata vecinătate a orașului, prezintă în primul rînd avantajul accesibilității comode pentru cei ce le folosesc. În același timp aceste zone și amenajări produc și efecte de durată, pentru că ele îmbunătățesc condițiile de microclimă, de mediu ambiant, practic de viață, în cadrul Capitalei.

Trebuie spus că, în cincinalul următor, pe lîngă lacurile din salba de nord care se completează, se vor mai crea o serie de lacuri noi. Mă refer la cele din zona de nord-vest, respectiv lacul Ciurel care urmează să fie atacat în acest an, lacul Morii, Roșu și lacul Chiajna, în afara liniei de centură, care va avea rolul nu numai de zonă de agrement, dar în primul rînd acela de lac de retenție, de protecție în cazul unor inundații, evitînd acest risc pentru viitor.

De asemenea, se preconizează realizarea unei importante zone de recreație și agrement la sud de cursul Dîmboviței, în zona Văcărești. Această zonă va fi legată de amenajările din Parcul Tineretului și de Centrul de educație și cultură al pionierilor și copiilor, creînd și în această parte un nou complex care va echilibra repartizarea dotărilor de agrement ale Capitalei. De asemenea, se vor realiza condiții de mediu mult îmbunătățite în partea de sud pînă acum dezavantajată în ceea ce privește condițiile naturale. Astfel, în lungul rîurilor Ciorogîrla, Sabar și Argeș, se vor realiza o serie de amenajări și de plantații, care vor permite bucureștenilor să găsească pe lîngă zonele de agrement tradiționale, noi baze de petrecere a timpului liber într-un mod agreabil.

Desigur, nu se va putea concepe rezolvarea problemelor de odihnă și agrement numai într-o zonă imediată, foarte apropiată a Capitalei. În consecință, se vor dezvolta, în continuare, zone mai îndepărtate, avansîndu-se în special către sud. Se vor realiza noi dotări în această direcție, ajungîndu-se pînă la malul Dunării, care va deveni o zonă de agrement amenajată și pentru deservirea Capitalei.

→

Î. Care sînt, tovarăşe arhitect şef, principiile care guvernează activitatea de sistematizare a Capitalei ?

R. Problema principiilor care stau la baza activităţii de construcţie şi sistematizare a Capitalei are o importanţă deosebită, constituind de fapt elementul esenţial pentru înţelegerea acestei activităţi. Trebuie spus că aceste principii au fost formulate în cadrul Programului Partidului Comunist Român şi dezvoltate în documentele de partid şi de stat, care se referă la activitatea de construcţii şi sistematizare, desfăşurate la nivelul întregii ţări, cuprinzînd implicit — iar uneori nominalizate — şi problemele Capitalei. Acesta a fost cazul documentelor adoptate la ultimul Congres al Partidului şi la conferinţele naţionale ale P.C.R, cînd s-au stabilit principii şi prevederi, care orientează în mod ştiinţific activitatea de sistematizare şi construcţii desfăşurată în întreaga ţară, precum şi cea din Capitală. În legătură cu aceasta, aş vrea să relev contribuţia nepreţuită a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, care îndrumă nemijlocit activitatea de sistematizare şi construcţii din Capitală. Beneficiem în permanenţă de acele adevărate lecţii de sistematizare, pe care ni le dă secretarul general al partidului, cu ocazia discuţiilor determinate de prezentarea în faţa sa a detaliilor de sistematizare şi a investiţiilor din Capitală.

Referindu-mă la principiile care stau la baza activităţii de sistematizare a Capitalei, la baza elaborării schiţelor şi a detaliilor de sistematizare, aş menţiona în primul rînd principiul asigurării unor condiţii de viaţă cît mai bune în cadrul municipiului, pentru locuitorii săi, în concordanţă cu politica partidului şi statului nostru privind satisfacerea într-un grad tot mai mare a cerinţelor materiale şi spirituale mereu crescînde ale oamenilor muncii din ţara noastră. Acest principiu se reflectă în mod concret prin asigurarea şi sporirea calităţii vieţii în oraşul Bucureşti, materializarea sa reprezentînd efectul de sinteză al interacţiunii tuturor factorilor dezvoltării economice şi sociale a oraşului. În legătură cu aceasta vreau să subliniez importanţa deosebită a « Programului-directivă de creştere a nivelului de trai în perioada 1981—1985 şi de ridicare continuă a calităţii vieţii », care a fost adoptat la Congresul al XII-lea al P.C.R., program care prefigurează elementele de bază şi orientează organizarea vieţii în localităţile ţării noastre, constituind un document programatic esenţial pentru activitatea urbaniştilor şi celorlalţi specialişti în sistematizare.

Un alt principiu fundamental în activitatea de sistematizare a Capitalei îl constituie utilizarea cît mai eficientă a teritoriului, pe care îl ocupă oraşul nostru, determinîndu-se utilizarea raţională a acestuia după criterii atît economice, cît şi sociale. Teritoriul este o bogăţie inestimabilă, dar limitată, pe care trebuie să ştim să o gospodărim. În legătură cu acest principiu, aplicăm ideea de a respecta limita stabilită a dezvoltării oraşului, perimetrul construibil, în interiorul căreia trebuie să atingem un maximum de dezvoltare eficientă, folosind cît mai bine teritoriul.

Bucureştiul, în decursul istoriei, s-a dezvoltat în general în mod neorganizat, ajungînd să aibă o întindere mare, dar o ocupare a teritoriului redusă, iar clădirile sale să aibă un număr mediu de caturi încă scăzut. În prezent, pornim de la limitele stabilite pe care le respectăm cu stricteţe şi în interiorul cărora dezvoltăm şi reconstruim oraşul, amplasînd investiţiile, inclusiv cele de locuinţe şi dotări tehnico-edilitare, într-un mod eficient care să ducă la o creştere rapidă a nivelului de viaţă al locuitorilor. Prin actele normative în vigoare sînt stabilite densităţi bine determinate, pe care le asigurăm în cadrul cartierelor de locuit şi care vizează acel achilibru între realizarea unui mare număr de construcţii şi asigurarea unor condiţii optime de trai.

Un alt principiu pe care vreau să-l menţionez este principiul zonării funcţionale. Oraşul este gîndit ca un organism cu funcţiuni multiple, care se interconditionează reciproc, dispuse grupat în teritoriu în cadrul unor zone, astfel încît să permită satisfacerea necesităţilor complexe ale locuitorilor săi. Mă refer în primul rînd la zona de locuit şi la zona industrială care constituie zonele esenţiale, de asemenea la zona de recreaţie şi agrement, la zona principalelor dotări administrative şi social-culturale ale Capitalei, precum şi la sistemul arterelor de circulaţie care poate fi considerat corespunzînd unei zone. Toate aceste elemente se îmbină armonios în cazul realizării zonării funcţionale în cadrul concepţiei de organizare a oraşului, conform căreia el este proiectat şi realizat, astfel încît funcţiunile sale să fie amplasate în teritoriu ştiinţific şi să permită o interdependenţă corectă între ele.

Un alt principiu care stă la baza activităţii de sistematizare a Capitalei îl constituie organizarea ştiinţifică a zonelor industriale respectiv a celor de producţie. Acestea reprezintă în fapt elementele de bază care generează celelalte categorii de activităţi. În acest sens problema locurilor de muncă este o problemă cheie pentru dezvoltarea Capitalei. În prezent după ce au fost create zone industriale puternice, bine dotate, dezvoltarea industrială se va produce nu atît prin extinderi cantitative, ci printr-o dezvoltare calitativă a tipurilor de industrii, urmărindu-se o creştere a eficienţei în cadrul proceselor de producţie, în primul rînd printr-o mai bună organizare şi folosire a capacităţilor din zonele existente.

Un alt principiu îl reprezintă acela de abordare şi rezolvare sistemică a problemelor de sistematizare, acestea fiind abordate corelat în toată complexitatea lor, ţinînd seama şi de faptul că Bucureştiul este legat direct de cele 12 comune suburbane, care completează structura metropolei noastre. Trebuie menţionat că în cadrul comunelor suburbane se desfăşoară activităţi de producţie şi servicii importante (furnizarea produselor alimentare, diferite activităţi industriale etc.) şi de depozitare. În afară de aceasta, în comune locuiesc o bună parte din oamenii muncii care lucrează în Capitală, iar pe teritoriul lor se destind şi se recreează locuitorii Bucureştiului.

Comunele suburbane, cu teritoriul lor, reprezintă de fapt acea zonă periurbană necesară pentru buna funcţionare a unei metropole, care depăşeşte în cazul nostru două milioane de locuitori.

În concluzie putem spune, că dezvoltarea oraşului reprezintă o creştere ponderată, armonioasă, gradul de complexitate al vieţii Capitalei urmînd să crească încontinuu, fiind necesare rezolvări tot mai ample, dar şi mai diferenţiate pe măsura cerinţelor mereu crescînde ale locuitorilor săi.

Î. Tovarăşe arhitect şef, care sînt direcţiile principale de dezvoltare ale Capitalei în perspectivă ?

Ce obiective deosebite se vor construi şi cum consideraţi impactul lor asupra vieţii şi imaginii oraşului ?

R. În linii mari, Bucureştiul va continua să se dezvolte, păstrîndu-şi structura existentă pe care o vom îmbunătăţi şi îmbogăţi, întrucît e raţională, conformă cu necesităţile evoluţiei sale istorice.

Se vor reconstrui marile artere principale respectiv cele radiale, cum ar fi Calea Moşilor, Şerban Vodă, Văcăreşti, Olteniţei, Berceni, Şoseaua Sălaj, Calea Rahovei, Crîngaşi, Giuleşti etc., precum şi arterele inelare, şoselele Ştefan cel Mare şi Mihai Bravu, Bulevardul Tudor Vladimirescu, Şoseaua Panduri etc.

Se vor finaliza marile cartiere de locuit — Titan, Drumul Taberei şi Berceni. De asemenea, se vor construi noi ansambluri de locuinţe, care vor completa fondul construit. Mă refer în special la zonele din sud-vestul Capitalei, respectiv Antiaeriană, Rahovei, Sălaj şi Ferentari, zone în cadrul cărora sînt numeroase locuinţe de calitate slabă şi cu niveluri puţine. Prin realizarea acestui nou mare cartier, oraşul îşi va îmbunătăţi dotarea urbanistică şi arhitecturală a zonei de sud-vest. În partea de nord, se vor realiza noile cartiere Băneasa şi Aviaţiei.

Un alt domeniu prioritar îl reprezintă construcţiile de dotări social-culturale, respectiv creşele, grădiniţele, şcolile, dotările sanitare, magazinele şi dotările de cultură.

Prin noile dotări realizate se va îmbunătăţi în mod substanţial norma de servire pe cap de locuitor.

Se vor mai realiza o serie de case de cultură şi de sedii politico-administrative de sector şi, în special, se vor crea centre de cartier şi străzi comerciale, necesare pentru a realiza un oraş cu multiple zone de interes civic. În acest mod, faţă de dimensiunea şi scara oraşului, se va crea o structură urbană corespunzătoare, evitîndu-se concentrarea funcţiunilor economice şi social-culturale într-o singură porţiune centrală.

Tineretul bucureştean va beneficia de dotări şi zone speciale, care îi vor crea un cadru pe măsura nevoilor şi aspiraţiilor sale.

Se va întări caracterul de centru cultural major al ţării, pe care îl are Capitala.

Pe lîngă realizarea noului centru politico-administrativ, care va marca hotărîtor — cum s-a mai arătat — dezvoltarea Capitalei, aceasta se va îmbogăţi şi cu numeroase pieţe şi ansambluri monumentale, cu spaţii verzi şi jocuri de apă, care, completate cu elemente sculpturale şi decorative, vor confirma Bucureştiul drept un oraş al bunului gust.

În afara modernizării arterelor în prezent în lucru, se va continua transformarea unor străzi care, la ora actuală, sînt insuficient dimensionate, în artere cu patru şi şase fire de circulaţie — unele prevăzute şi cu tramvai.

Realizarea unor pasaje denivelate va contribui la îmbunătăţirea fluenţei circulaţiei. Printre pasajele avute în vedere, amintim de cele de la Podul Grant, din Piaţa Muncii, Piaţa Victoriei, de la strada Lujerului — care va facilita traversarea zonei industriale Militari, legînd cartierul Militari de cartierul Drumul Taberei —, traversarea denivelată de la Academia Militară, pasajul de pe Şoseaua Giurgiului în zona Progresul, pasaje în Piaţa Sudului şi în zona Chitila etc.

Tot pe linia îmbunătăţirii sistemului de circulaţie, se vor continua lucrările de extindere şi terminare ale primei linii de metro şi atacarea celei de a doua linii, care va lega platforma industrială Pipera cu zona Întreprinderii de maşini grele Bucureşti. În acest mod, la sfîrşitul cincinalului viitor reţeaua de artere de metro va ajunge la o lungime de 35 km.

Se va realiza o linie circulară de tren electrică şi se va construi o nouă mare gară de călători în sudul oraşului, amplificîndu-se funcţiunile de principal nod feroviar al României, ale Bucureştiului.

Capitala va deveni port la Dunăre, fiind racordată la sistemul de navigaţie al ţării.

Va continua, de asemenea, în ritm susţinut, dezvoltarea reţelelor dotărilor tehnico-edilitare ale oraşului, extinzîndu-se reţelele de canalizare, de alimentare cu apă şi asigurîndu-se într-un mod corespunzător aceste importante servicii orăşeneşti. Pentru a se putea extinde reţeaua de termoficare, se va construi o nouă mare centrală electrotermică, cu combustibil solid, în partea de sud a oraşului.

În afară de toate acestea, oraşul nostru, pe care îl considerăm oraş-grădină, îşi va îmbogăţi şi mai mult zestrea de spaţii verzi şi zone de agrement. Suprafaţa pe care o avem în prezent va fi amplificată prin realizarea unor importante parcuri şi zone de agrement, inclusiv mărirea luciilor de apă.

Î. Poziţia de arhitect şef implică multă responsabilitate, pasiune şi un enorm efort. Ce trebuie şi ce poate să facă arhitectul şef pentru a asigura Bucureştiului o prezenţă demnă între capitalele lumii ?

R. Într-adevăr, poziţia de arhitect şef implică responsabilitate, pasiune şi efort, dintre toate acestea elementul cel mai important constituindu-l, după părerea mea, pasiunea, capacitatea de dăruire. Trebuie să-ţi desfăşori activitatea cu dragoste, trebuie să-ţi iubeşti oraşul pentru care munceşti. Trebuie să te bucuri pentru orice clădire frumoasă, pentru orice firmă reuşită, trebuie să te simţi răspunzător pentru orice nereuşită, pentru orice lucru urît.

De Bucureşti mă leagă extrem de multe lucruri, printre care şi o parte din copilărie ; în special însă, pentru mine el reprezintă oraşul frămîntărilor şi împlinirilor vieţii mele.

Dealtfel, dorinţa ca acest oraş să fie un oraş bine construit, un oraş frumos, este o frămîntare ce însoţeşte permanent, în mod obligatoriu funcţia de arhitect şef. Această sarcină determină o răspundere neîntreruptă, necesitatea de a fi la curent cu realităţile din Capitală, de a cunoaşte terenul, de a înmagazina un bagaj de informaţii absolut necesar, întrucît nu este posibil să emiţi opinii şi să propui hotărîri numai pe baza unor judecăţi, oricît de competente ar fi ele, fără să cunoşti realitatea de pe teren, în evoluţia ei neîntreruptă. Cunoaşterea istoriei oraşului, a evoluţiei unor clădiri sau părţi ale Capitalei, constituie un instrument obligatoriu pentru rezolvarea corespunzătoare în spiritul continuităţii necesare, a sarcinilor prezentului şi a celor care prefigurează viitorul.

Activitatea arhitectului șef implică pe plan profesional răspunderea pentru activitatea Secției de arhitectură și sistematizare, compartiment de specialitate din cadrul aparatului propriu al Consiliului popular al municipiului București, cuprinzînd problemele de orientare, comandă și urmărire a întocmirii studiilor și proiectelor de sistematizare în cadrul Institutului « Proiect-București », începînd cu elaborarea schiței de sistematizare și continuînd cu rezolvarea problemelor de amplasare a tuturor investițiilor din Capitală.

De asemenea, în cadrul aceleiași secții sînt tratate problemele privind autorizarea tuturor investițiilor realizate prin sectorul de stat și cooperatist, precum și asigurarea controlului asupra modului cum se realizează construcțiile pe teritoriul municipiului București, cu adoptarea de măsuri în cazul încălcării disciplinei în construcții.

Prin grija Secției de arhitectură și sistematizare se asigură, totodată, sistematizarea zonelor și platformelor industriale din Capitală, rezolvîndu-se problemele de amplasare a investițiilor industriale. Prin sectorul de Cadastru, se urmărește elaborarea și evidența fondului topo-geo al Capitalei, rezolvîndu-se și problemele legate de transmiterile de imobile și avizarea eliberării amplasamentelor.

O componentă importantă a funcției de arhitect șef o constituie răspunderea privind calitatea și aspectul construcțiilor realizate. De asemenea această funcție implică participarea la conducerea lucrărilor Comisiei pentru arhitectură și sistematizare a municipiului București, îndrumarea tehnică a activității sectoarelor de arhitectură, sistematizare și disciplina în construcții din cadrul Consiliilor populare ale sectoarelor Capitalei, precum și urmărirea nemijlocită a problemelor de sistematizare și construcție din comunele subordonate municipiului.

În esență, activitatea arhitectului șef este ghidată de principiile și orientările în domeniul sistematizării și construcțiilor, așa cum sînt ele definite prin documentele de partid și de stat, în conformitate cu indicațiile conducerii superioare de partid și de stat.

În legătură cu aceasta, mi-aș permite să amintesc cuvintele secretarului general al partidului — tovarășul Nicolae Ceaușescu — care referindu-se la activitatea de sistematizare și construcții din Capitală a spus următoarele:

« Realizarea acestui program de construcții trebuie asigurată într-un spirit modern, îmbinînd armonios arhitectura românească cu necesitățile contemporane de confort. Ca urmare a realizării programului de construcții de locuințe, a obiectivelor industriale și social-culturale, Capitala noastră trebuie să capete o înfățișare tot mai modernă, să devină cu adevărat o capitală a societății socialiste multilateral dezvoltate, stînd cu mîndrie alături de cele mai frumoase capitale din lume ».

Aceste cuvinte constituie pentru mine esența și scopul muncii și eforturilor pe care le fac pentru a fi la înălțimea sarcinilor, puse în slujba asigurării bunăstării locuitorilor Capitalei.

Interviu realizat de studenții-arhitecți ANDREI FERARU și MIHAI POPESCU

PROIECTELE UNEI NOI ETAPE A PROGRAMULUI DEZVOLTĂRII ARHITECTURAL-URBANISTICE A CAPITALEI

Arh. CONSTANTIN JUGURICĂ
director tehnic al Institutului « PROIECT-BUCUREȘTI »

De la an la an, Capitala își schimbă înfățișarea.

În peisajul său, cadrul construit, în care își desfășoară viața locuitorii săi, se împlinește din ce în ce mai mult. El s-a bucurat și se bucură, în continuare, de atenția deosebită a conducerii partidului și statului nostru, a edililor și specialiștilor. An de an, sîntem martorii unor recolte abundente, noi ansambluri de locuințe, noi magistrale și dotări social-culturale, de anvergură, iau locul vechilor cartiere, a străzilor întortocheate, în cadrul amplului program de dezvoltare și de modernizare, dar și de asanare urbană a unor întinse suprafețe ale vechii urbe.

Capitala pare a trăi o nouă tinerețe.

Este urmarea firească a aplicării cu consecvență a politicii partidului și statului nostru de dezvoltare social-economică a întregii țări, de ridicare a gradului de bunăstare și civilizație, de îmbogățire a vieții materiale și spirituale a întregului nostru popor.

Nouă față a Capitalei noastre, realizările arhitectural-urbanistice, apreciate deopotrivă de cei ce le folosesc ca și de numeroșii vizitatori străini, sînt mărturii ale contribuției Institutului « PROIECT-BUCUREȘTI », prestigios colectiv de arhitecți, ingineri, tehnicieni, care pe parcursul a peste 25 ani de existență, a reușit să îmbine bogata experiență, profesionalismul și tehnicitatea unor personalități ale arhitecturii și inginerie cu verva creatoare a generațiilor tinere.

În acest interval de timp, Institutul « PROIECT-BUCUREȘTI » s-a dovedit a fi un colectiv omogen, complex și, deși tînăr, i se poate atribui o bună tradiție în activitatea arhitectural-urbanistică și în mod deosebit în proiectarea ansamblurilor de locuit, ca urmare a cristalizărilor și sedimentărilor ce au avut loc în sfera creației arhitecturale și tehnice, specifice activității institutului.

Împlinirile actuale arhitecturale și urbanistice ale Capitalei sînt mărturia unor stări de echilibru, a unui climat fertil de muncă, de dăruire profesională și cetățenească. Ele nu s-au clădit pe iluzii, ci pe o bogată tradiție a Institutului « PROIECT-BUCUREȘTI », în realizarea unei funcționalități corecte și în motivarea unei concepții plastice, prin **găsirea unui raport cît mai corespunzător între dorință, necesitate și posibilitățile tehnico-materiale** de care societatea dispune, în diversele sale etape de dezvoltare.

Fără a prezenta bilanțul total al realizărilor din Capitală, făcînd numai o trecere în revistă a ansamblurilor de locuințe și a obiectivelor social-culturale construite în ultimii ani, se pot evidenția unele constatări definitorii pentru actuala etapă de dezvoltare arhitectural-urbanistică a urbei noastre.

Prima constatare care se impune este aceea că marile probleme ale dezvoltării urbanistice a Capitalei, noile necesități și posibilități generate de dezvoltarea unei baze tehnico-materiale în sectorul construcțiilor au determinat o activitate efervescentă, creatoare, a proiectanților. Ei au făcut eforturi de a părăsi, în cea mai mare parte, cadrul limitat al unei practici profesionale rutiniere, căutînd rezolvări funcționale și plastice îmbunătățite.

Cea de a doua constatare, care poate fi făcută în legătură cu aspectul general al activității arhitectural-urbanistice, privește potențialul creativ bazat pe o experiență acumulată, în condițiile în care tehnica și tehnologia construcțiilor se orientează către mărirea gradului de industrializare și prefabricare, singura cale de a putea face față marelui volum al construcțiilor prevăzut a se realiza în ritmuri crescute de la an la an.

Experiența concludentă a unei activități de proiectare de mari dimensiuni, marcînd transformarea calitativă a întregului cadru construit și prin aceasta participînd la ridicarea societății noastre pe o treaptă mai înaltă de civilizație, precum și eforturile de a concepe și de a elabora soluțiile tehnico-economice și funcționale impuse de această transformare, au condus la căutarea modalităților noi de soluționare a problemelor deosebit de complexe care au dus la soluții de mare coerență de ansamblu integrate unei concepții organice, unitare, izvorîte din înseși necesitățile concrete.

O a treia constatare care apare tot mai evident este faptul că, astăzi, lista numelor reprezentative în arhitectura contemporană a Bucureștilor este din ce în ce mai cuprinzătoare. Ea a fost completată cu mulți arhitecți tineri, care, făcînd dovada netăgăduită a capacității și maturității lor profesionale, răspund de proiectarea unor ansambluri orășenești, unele cifrîndu-se la mii și zeci de mii de apartamente, sau a unor importante obiective social-culturale. Este un fapt îmbucurător care atestă omogenizarea valorilor profesionale în sensul creșterii lor calitative.

Activitatea arhitecților, inginerilor și proiectanților, materializată prin grija și efortul constructorilor înscrise în programele anuale și cincinale, va lăsa urme în viitorul orașului nostru. De aceea, toți cei ce participă la acest amplu proces de transformare arhitectural-urbanistică a Capitalei, conștienți de importanța fundamentală a creației și de integrarea în efortul general social-economic desfășurat de întregul popor, privesc cu mare interes creația tehnico-științifică încununată, în epoca noastră, de importante realizări în multe ramuri ale economiei naționale. Ei se simt datori ca, împreună cu alți participanți la efortul constructiv, să contribuie la dezvoltarea bazei materiale, tehnice și tehnologice într-o măsură mai mare și în domeniul construcțiilor. Este un deziderat a cărui rezolvare, în paralel cu înlăturarea a încă alte lipsuri de conținut și organizare ce mai afectează activitatea de proiectare, va contribui la înlăturarea multor neîmpliniri, de care sîntem conștienți.

Cu gîndul la viitorul Capitalei noastre, care va necesita o enormă capacitate analitică, și la faptul că activitatea de proiectare trebuie să integreze și să sintetizeze, într-un tot coerent, tot ceea ce societatea ne cere pe planul satisfacerii nevoilor sale, actuale și de perspectivă și în condițiile tehnico-economice și materiale pe care ni le pune la dispoziție, arhitecții Institutului « PROIECT-BUCUREȘTI » se străduiesc în continuare să facă dovada capacității lor creatoare, alăturîndu-se efortului general al arhitecților români și consolidînd, cu aportul muncii lor, temeiul prețuirii îndreptățite de care se bucură în societatea noastră.

BUDAPEST

MARI ANSAMBLURI

ANSAMBLUL MILITARI

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arhitecții **PAUL FOCȘA**, **MIRA VASS**, **GEORGE MULARIDIS, ILIE MOSCU, GABRIELA IAMANDI, NICOLAE OPREANU, GRUIA POPESCU, ANA BRANIȘTE, PAUL RILL, ANCA PRUNCU, THEODORA RILL, DOINA ANTONIU, MIHAIL KROCHMALNIC, STELIAN LIVIU, MARIA CĂCIULĂ, MARCEL BORȚUN, IRINA VERES, IANOLA TRIȘCU,** proiectanții **EUGEN FUGACIU, VICENZIA NEGREA**
Rezistență: inginerii **DRAGOȘ BADEA, GRIGORE ELIESCU, SILVIA CARAMAN, ANTON IONESCU, CONSTANTIN VASILIU, VICTOR NEDRIȚĂ, RODICA STOENESCU, GEORGE IONESCU, EUGEN DAVID, CONSTANTIN MIHĂESCU, DANIEL DROPOL,** proiectanții **ANCA POP, RENATA DAVIDESCU**
Instalații: inginerii **GHEORGHE TĂNĂSESCU, MARIA DRĂGOESCU, ADRIAN PÂRVU, ANDREI BALTAG** (sanitare), inginerii **ALEXANDRU RAITER, ELENA NIȚĂ, MIHAI IONESCU, NICOLAE EVOLCEANU,** proiectanții **MARIA ZAHARESCU, VASILE ROMAN** (termice), inginerii **TRAIAN SPIRIDON, MARIANA SIMION, ROMULUS DOGARU, CRISTINA SEICULESCU, VICTOR SEICULESCU, BUCOVINA NIȚĂ, VALENTIN BIRTULESCU,** proiectant **FLOAREA CIOBANU** (electrice), ing. **ANGELA DIMA** (frigorifice)
Mobilier: arhitecții **HORIA CONSTANTINESCU, MARIA CREMENE, THEODOR GROSS,** proiectant **MIRCEA STANCU**
Documentație economică: inginerii **MIRCEA RĂDULESCU, ȘTEFAN CIMPOCA,** arh. **AIDA IONESCU,** economiștii **MIOARA DRĂGAN, MIRCEA LASCU,** tehnician **ANA BĂNESCU**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL « PROIECT-BUCUREȘTI », SECȚIA A 2-A
Arhitect șef secție: arh. **PAUL FOCȘA**
CONSTRUCTOR: C.C.M.B. — GRUPUL 7 ȘANTIERE, director: ing. **PAUL DRAGOMIRESCU,** C.C.M.B. — GRUPUL 6 ȘANTIERE: ing. **VICTOR SOARE**
ÎNTREPRINDEREA CASE PREFABRICATE BUCUREȘTI, director: ing. **GEORGE MOȘINOIU**

Ca și în alte zone ale Capitalei, timpul, condițiile economice în permanentă creștere, tehnica și concepția urbanist-arhitecturală în evoluție, și-au pus împreună amprenta asupra acestui ansamblu, care crește și se dezvoltă ca un organism viu influențat periodic de noi mutații și cerințe la scara întregului oraș.

Numai în ultimii cinci ani, s-au construit sau sînt în curs de realizare pe acest teritoriu circa 28 000 apartamente fizice, dintr-un număr total de circa 40 000 apartamente, dispuse în construcții colective, așa cum prevăd detaliile de sistematizare ale întregului ansamblu.

Începute acum 17 ani, cu studii realizate pe un teritoriu restrîns, marcate evident de ideea principală a realizării marei penetrații în oraș, materializată prin autostrada București-Pitești și a bulevardelor Păcii și Armata Poporului, primele construcții ale ansamblului au rămas în mare parte indiferente față de arteră și trama stradală existentă sau nou creată. S-au realizat, atunci, volume solitare, cu forme curate uneori, volume mari și corect compuse spațial și plastic, concepute la scara orașului și a imaginilor volumetrice de ansamblu, exprimate spre artera nou creată.

Dar ele nu se compuneau corect cu construcțiile menținute în această etapă în teritoriu, nu exprimau o concepție de ansamblu, erau dispuse în mici grupări răspîndite pe un teritoriu vast și a căror realizare a fost, în primul rînd, o consecință a existenței unor terenuri libere sau cu puține construcții.

De jur-împrejurul noilor construcții, a rămas o etapă de circa 10 ani, o mare de case semi-rurale, joase și neînsemnate, din care se ridicau indiferent calcanele noilor volume, amplasate, de cele mai multe ori, perpendicular pe noul bulevard.

În această etapă, s-au realizat și multe construcții de locuințe de grade inferioare de confort, precum și un număr redus de dotări, ca școli, grădinițe ori complexe comerciale independente, dar dispuse după necesitățile de moment și nu în conformitate cu rezultatele unui studiu și a unei concepții de ansamblu.

De-abia din anul 1973, s-a trecut la o primă etapă din soluționarea problemei în ansamblu, etapă fundamentată de noi concepte urbanistice, în care în principal strada, cu rolul ei social, comercial, spațial și funcțional, s-a impus hotărîtor și a condus la un alt mod de rezolvare.

S-au juxtapus, pe parcurs, problemele centrului de cartier, parcul și plămînul verde al zonei rezidențiale, caracterul hotărîtor al circulației în zonă și al legăturilor majore cu orașul, limitarea și sistematizarea puternicei platforme industriale Militari, stabilirea perimetrului construibil al orașului și al zonei de locuințe și multe alte deziderate noi, legate de aspecte sociale sau plastice, de ambient, confort și dotare.

Problema esteticii spațiului urban a condus la o altă scară de rezolvări, dictate anterior mai mult de estetica individuală a obiectelor componente.

Prin inserare și conexiune cu problemele de ansamblu ale orașului, au apărut propuneri de noi străzi, piețe și intersecții, de corectare și sistematizare a celor existente (dispuse într-o tramă foarte deasă de străduțe înguste ce intersectau la 45° puternicul ax median nou creat).

Cu un nou rol în compoziție, s-au impus Bulevardul Uverturii, strada Lujerului-Fabricii, str. Liniei, str. Valea Cascadelor-Mărgelelor (constituind parte din inelul principal al orașului), străzile Dezrobirii și Apusului, cu rolul lor de colectoare ale unor zone restrînse și altele, compunînd în final o tramă stradală majoră, pentru a cărei rezolvare, precum și a intersecțiilor respective, proiectanții și edilii orașului încă nu și-au spus ultimul cuvînt.

De la ideea unei artere largi de penetrație, s-a conturat, în final, necesitatea realizării unor bulevarde cu exprimare plastică corespunzătoare, cu volumetrie dinamică, cu viață comercială și cu o expresie caracteristică. Totodată, tratarea teritoriului în adîncime a condus la rezolvări principial unitare, dar cu mare diversitate de formule de detaliu.

S-au folosit în acest ansamblu un număr însemnat de construcții unicat, dar într-o proporție foarte mare proiecte tip sau refolosibile, foarte multe cu un grad înalt de industrializare. De menționat, însă, faptul că aceste construcții-tip au regimuri de înălțime variate de P+4, P+7, P+8, și P+10 niveluri, cu numeroase adaptări și tratări diferențiate, în raport cu condițiile de amplasare sau cu unele retrageri pe înălțime sau din gabarit. În acest mod, se poate remarca că, pe acest teritoriu, s-au utilizat pînă în prezent circa 100 de tipuri de case, ceea ce considerăm că, în parte, va atenua monotonia ce poate apărea într-un asemenea cartier dormitor.

Totodată, s-a urmărit dispunerea în adîncime a unor construcții cu spații comerciale la parter, proiectarea și executarea, în paralel cu locuințele, a numeroase creșe, grădinițe, școli, licee, săli de gimnastică, dispensare etc., urmînd ca, în etapa 1980—1985, ansamblul să fie completat cu cinematografe, magazine universale, parcuri, piețe agroalimentare, cantină, club social și alte dotări, dintre care unele sînt proiectate sau chiar în curs de execuție.

Ca o caracteristică a bulevardelor Păcii-Armata Poporului și străzii Liniei, s-a urmărit ca profilul transversal să fie realizat prin retrageri de fronturi și prin crearea de locale, opunerea de construcții cu incinte deschise spre bulevard la fronturile realizate din blocuri-bară, conformarea variată în înălțime a acestora, de la P+4 la P+17 niveluri și realizarea unor accente la pasuri convenabile cum sînt blocul Uverturii, Lujerului, blocul 4, blocul B și 1, gîndite ca o poartă de acces în ansamblu, și altele.

Privind retrospectiv, această lungă etapă de activitate, dar care se concentrează în mod deosebit în ultimii șapte ani și urmează să se finalizeze în linii mari în cincinalul 1980—1985, pot aprecia ca un avantaj faptul că lucrarea nu s-a realizat compact într-un termen foarte scurt. Au fost și mai sînt, astfel, posibile corecturi, schimbări de optică, experimentare și, uneori, chiar schimbări de direcție.

Dar acest lucru a condus, în parte, și la unele scăderi de concept. Lipsește, evident, o tramă stradală armonios compusă, volumele mulîndu-se, în parte, pe vechile străduțe, oblice față de noile axe create, corectîndu-se cu dificultate și adaptîndu-se greu la colțuri, intersecții și axe de compoziție.

Lipsește, evident, în prezent, un plămîn verde puternic prevederile pentru marile lacuri și parcuri nefiind încă realizate.

Nu se conturează încă centrul de cartier, la al cărui amplasament, scară și amploare va mai trebui să meditățm, deoarece, în termen foarte apropiat, se va adresa la circa 150 000 locuitori, iar joncțiunea cu ansamblurile Drumul Taberei și Giulești-Crîngași e iminentă și foarte apropiată.

Mai rămîn lucruri de făcut și pentru generațiile viitoare și e bine!

Arh. PAUL FOCȘA

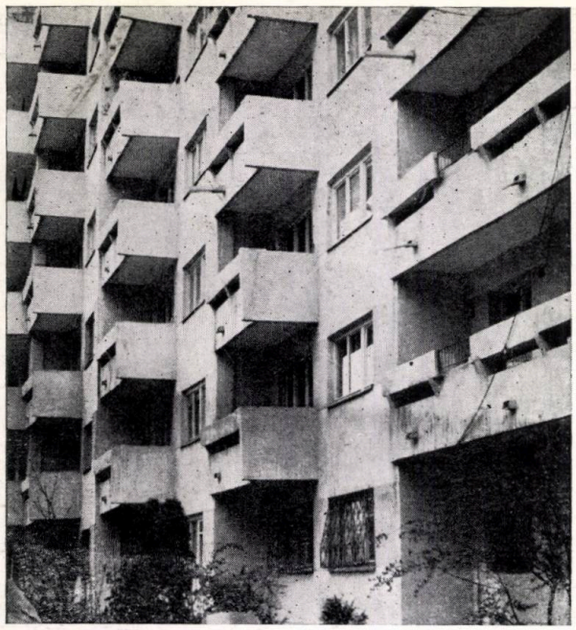

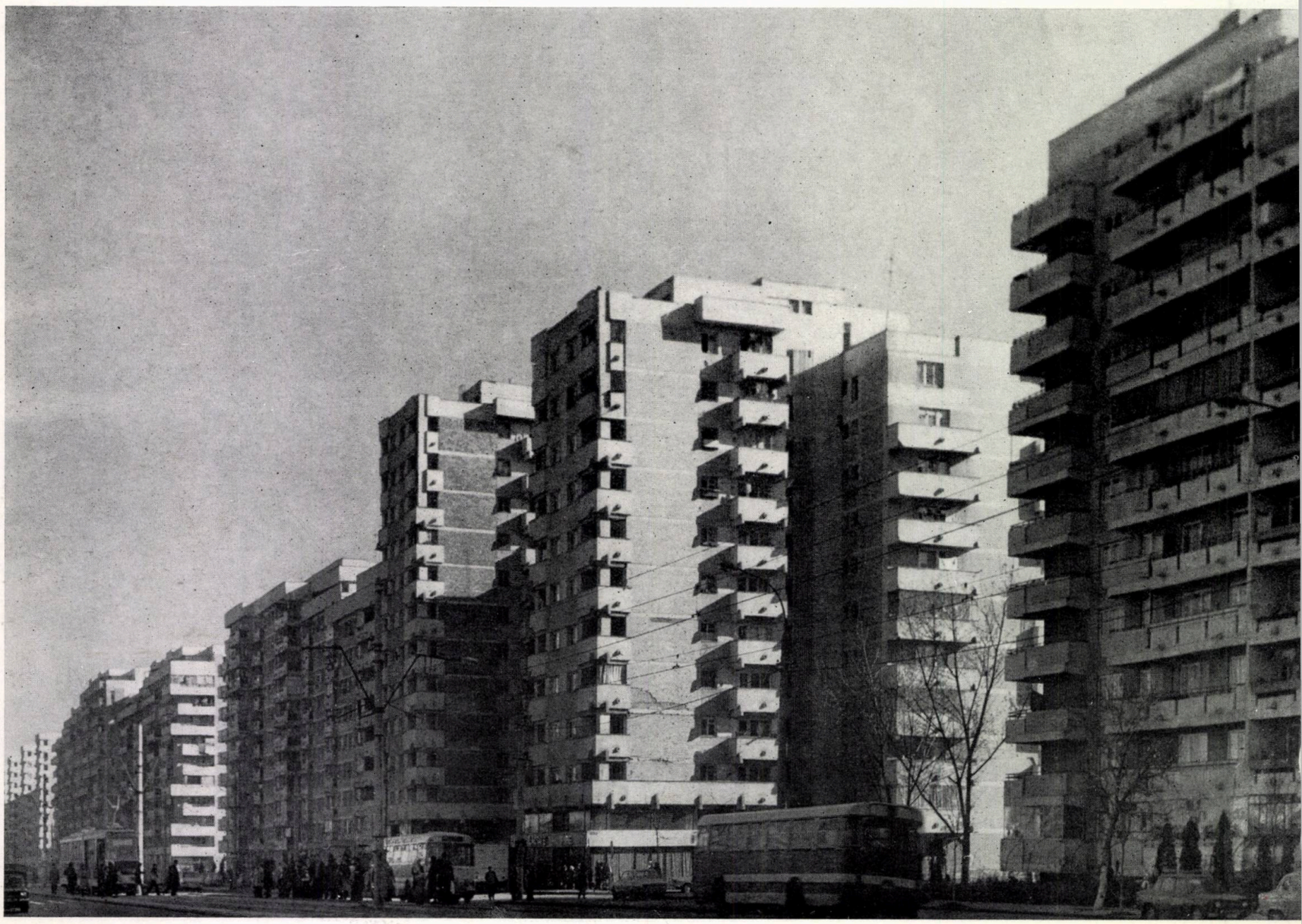

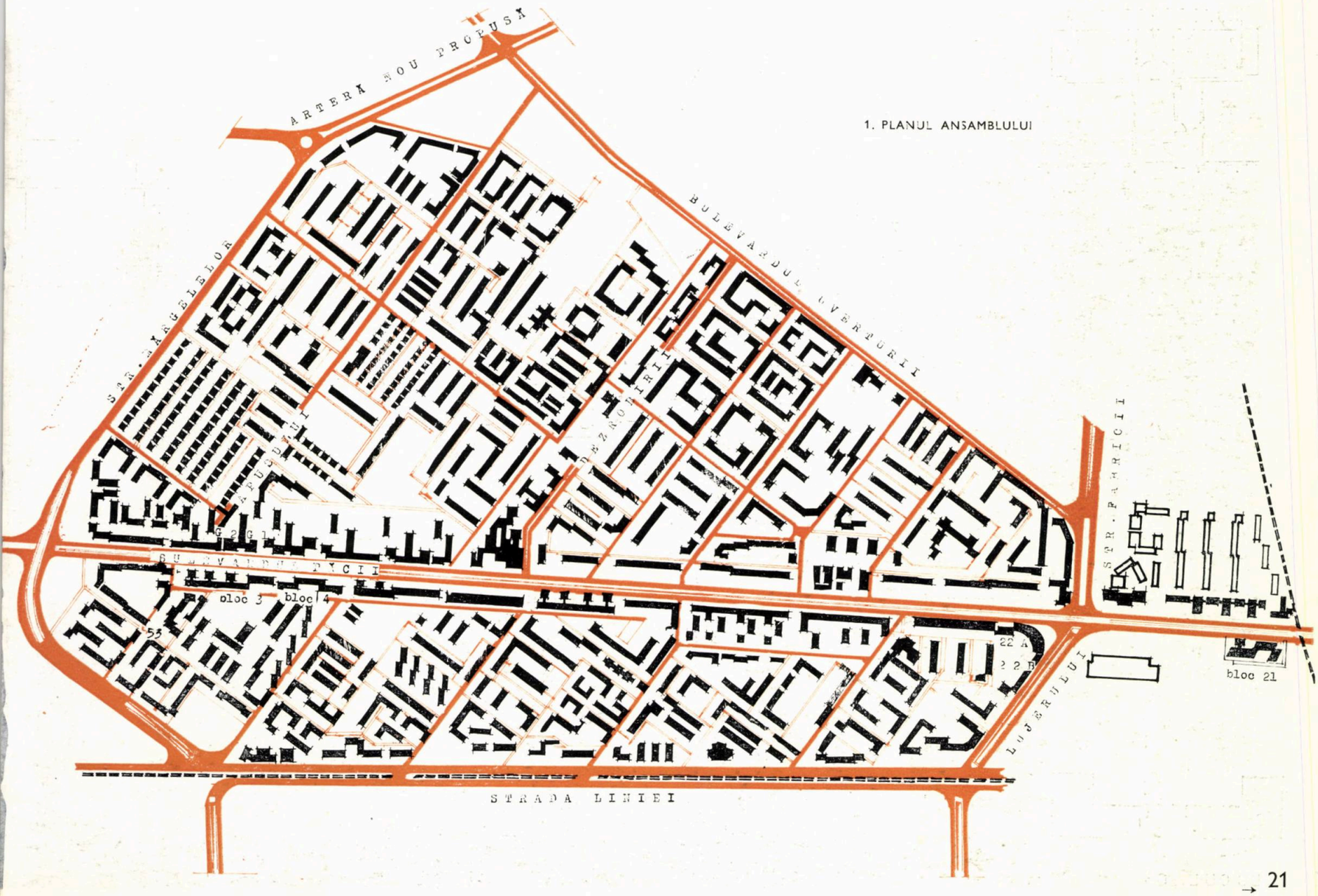

1. PLANUL ANSAMBLULUI

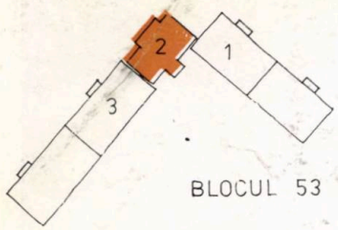

2

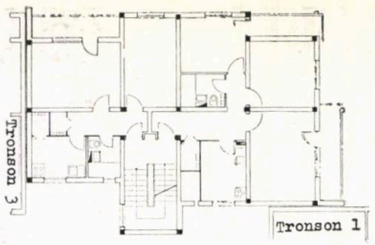

3

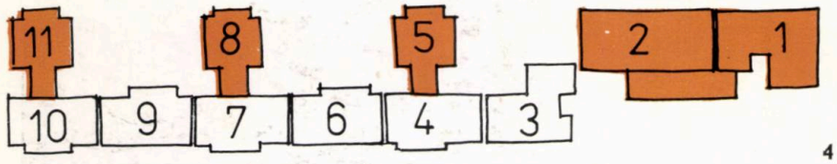

4

BLOCUL 3

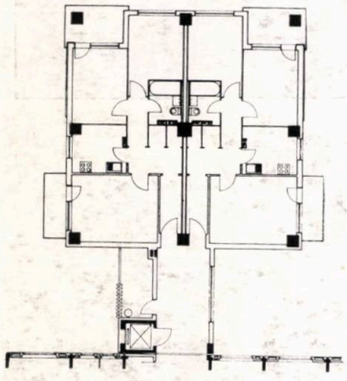

5

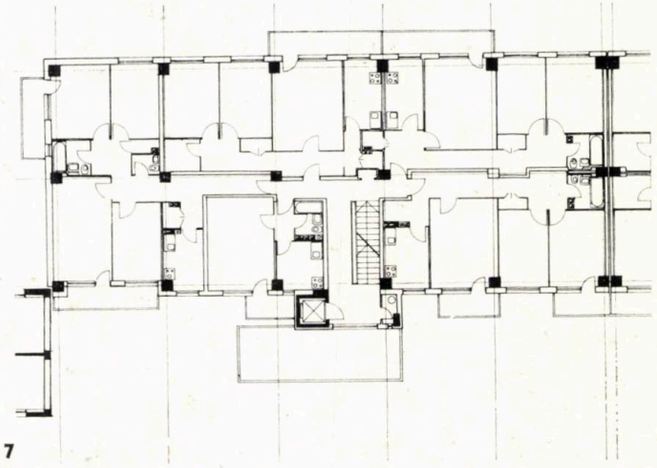

7

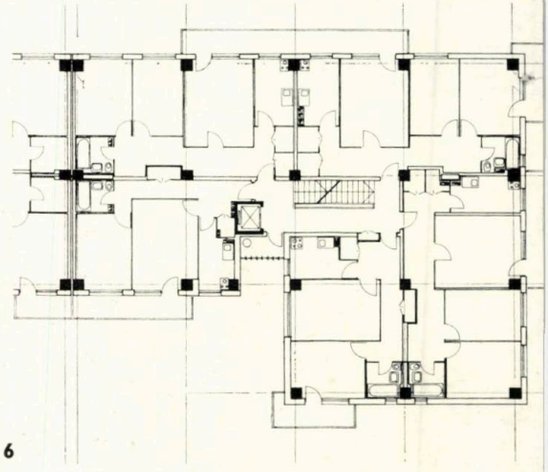

6

2,3. BLOCUL 53 (arh. MIRA VASS), schema generală a blocului şi planul tronsonului 2, de colţ, etaj curent
4. BLOCUL 3 (arh. MARIA CĂCIULĂ), schema generală
5. BLOCUL 3, plan etaj curent al tronsoanelor 11, 8 şi 5
6.7. BLOCUL 3, plan etaj curent al tronsoanelor 1 şi 2
8,9. BLOCUL 4 (arh. PAUL RILL), schema generală şi plan etaj curent al tronsonului 4

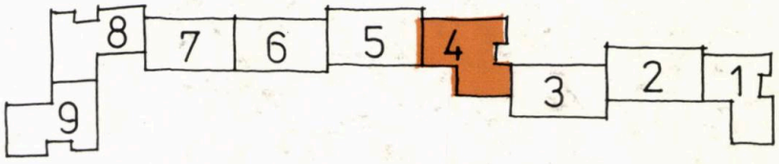

BLOCUL 4

8

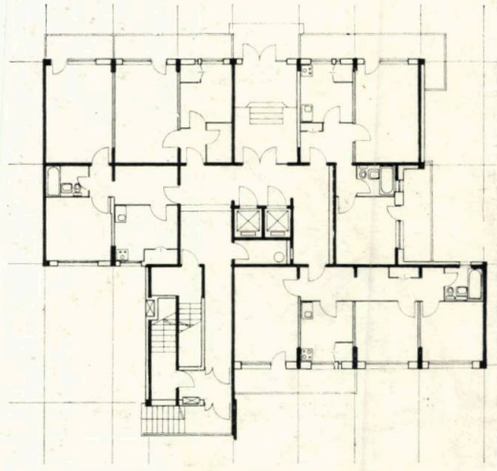

9

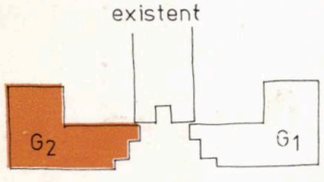

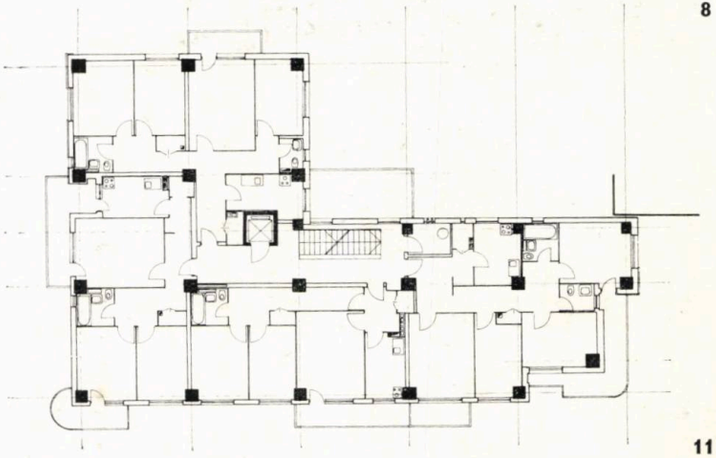

10

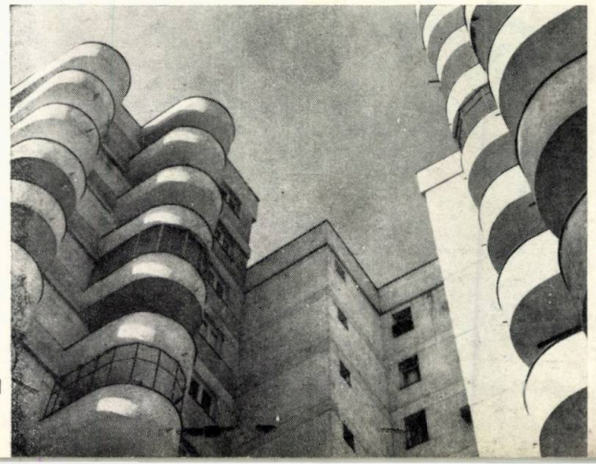

11

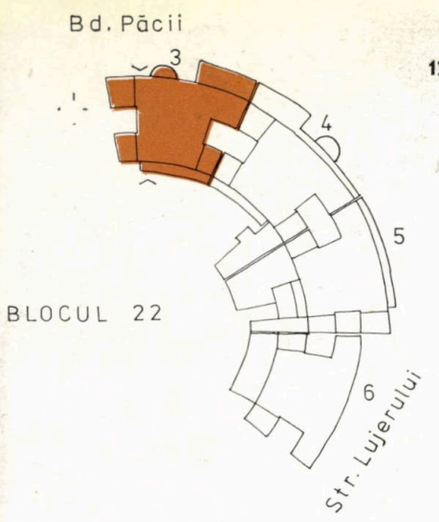

12 13

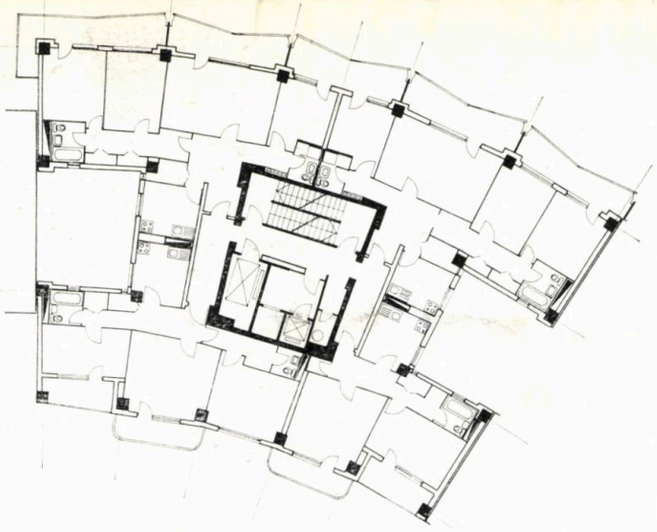

10,11. BLOCUL G 2 (arh. ILIE MOSCU, arh. FLORICA IONESCU) schema generală a blocurilor G1 și G2 (flancînd capătul unui bloc executat într-o etapă anterioară) și plan etaj curent al blocului G2
12,13. BLOCUL 22A (arh. PAUL FOCȘA), schema tronsoanelor 3,4,5,6 și planul etajului curent al tronsonului 3
14. BLOCUL 21 (arh. ILIE MOSCU), schema generală a blocului
15,16. BLOCUL 21, plan etaj curent al tronsoanelor 5 și 3.

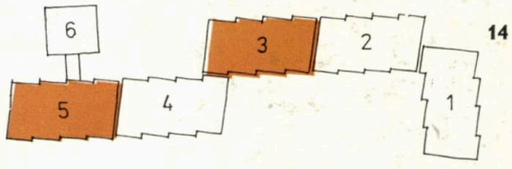

14

BLOCUL 21

15

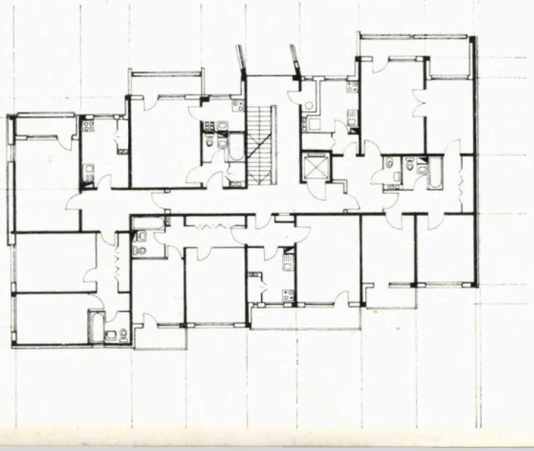

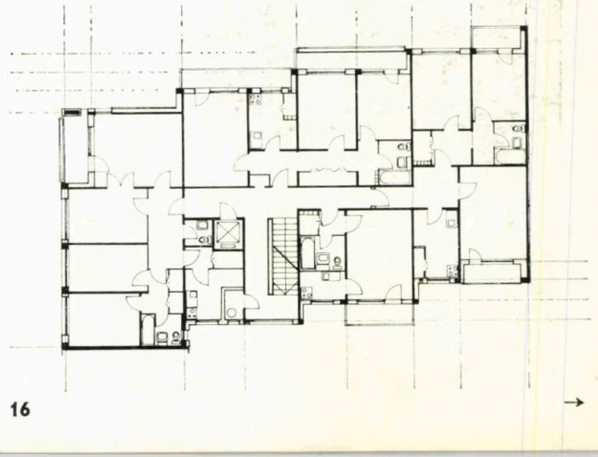

16

→

FRIZERIE

RECONSTRUCȚIA BULEVARDULUI NICOLAE TITULESCU

COLECTIV DE PROIECTARE:

Arhitectură: arhitecții **MICAELA SLOMNESCU** (șef proiect ansamblu și proiect blocurile 14 a, 13, 10 a, 2, 3), **MIHAI KROCHMALNIC** (blocurile 15 a, 21 23), **MIHAI NICULESCU** (blocurile 20, 21, 21 a) **THEODORA RILL** (blocurile 1 a, 1 c, 11 a + b), **PAUL RILL** (blocurile 1 a, b, c, 6), **LIVIU STELIAN** (blocurile 9 a, 9 b, 10, 22), **MARIA CĂCIULĂ** (blocul 8), **DOINA ANTONIU** (blocul 7), **ANCA PRUNCU** (blocurile 12, 24a + 24), **TIBERIU BOITAN** (blocul B), c. arh. **T. TEOHARESCU**, c.arh. **FLORIN RĂȘINĂ**, c.arh. **FLORIN CARAIVAN**, proiectant **AURELIA PÂRLEA**, proiectant **CECILIA TÂRCOLEA**, proiectant **IOLANDA RUSU**
Rezistență: inginerii **DRAGOȘ BADEA, VIORICA FRĂȚILĂ, ANTON IONESCU**
Instalații: inginerii **GHEORGHE TĂNĂSESCU, MARIA DRĂGOESCU** (sanitare), **ALEXANDRU REITER, ION ȘERBU** (încălzire), **MARIANA SIMION** (electrice)
Documentație economică: ing. **ȘTEFAN CIMPOCA**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL « PROIECT-BUCUREȘTI », SECȚIA A 2-A
Arhitect șef secție: arh. **PAUL FOCȘA**
CONSTRUCTOR: C.C.M.B., GRUPUL 1 ȘANTIERE

A construi este o sărbătoare! Și este o speranță a Capitalei, a cărei evoluție urcă vertiginos spre împlinirea unui oraș, care ne-ar place să devină « surprinzător » traversat de un metro nou și confortabil.

Ultimii ani de creație arhitecturală în ritm intens au transformat considerabil cadrul nostru de viață. Comanda socială — din ce în ce mai exigentă și mai variată ca cerințe — a obligat pe arhitecți și pe constructori la un efort creator fără precedent.

Parte integrantă a reconstrucției orașului, ansamblul Bulevardului Nicolae Titulescu înglobează un teritoriu mai larg, cuprins între Calea Griviței, Bulevardul Banu Manta, strada Dreaptă, strada Dr. Felix pînă în Piața Victoriei, determinînd relațiile cu Gara de Nord, Calea Victoriei, Bulevardul 1 MAI și Șoseaua Ilie Pintilie.

S-a intervenit decisiv în această zonă pentru crearea unui vast cartier de locuințe, care se încadrează organic în țesutul urban existent, pe care îl completează și îl dezvoltă, adăugîndu-i noi valențe specifice vieții contemporane. În același timp, s-au rezolvat problemele de dotare social-edilitare ale unui cartier central care era construit anarhic, neconfortabil, fără echipare edilitară și cu mari zone insalubre.

Reconstrucția acestei zone a fost concepută sub forma unui ansamblu nou care păstrează importante tradiții ale Bucureștiului.

Pe vechiul traseu al Bulevardului N. Titulescu și menținînd și plantațiile centrale, se realizează o arteră flancată de construcții importante în care locuințele și dotările comerciale din parterul blocurilor alcătuiesc coloana dorsală a întregii zone, făcînd posibile contacte sociale active și animate.

Personalitatea arhitecturală a arterei rezultă din tratarea alveolară a fronturilor cu construcții de 8 pînă la 11 niveluri, dintre care se evidențiază punctele de intersecție cu arterele majore, în care se creează compoziții specifice sitului existent:

- intersecția cu Calea Griviței — prin două clădiri care preiau perspectivele dinspre ambele sensuri ale Căii Griviței și de pe Bulevardul N. Titulescu formînd poarta de intrare a acestuia (blocul B și blocul 14 a)
- intersecția cu Bulevardul Banu Manta, în care se creează o piață în fața sediului Consiliului popular al Sectorului 1, prin realizarea unui bloc concav, care, împreună cu fronturile clădirilor construite în jurul clădirii primăriei, vor forma un cadru arhitectural, adecvat puternicului specific românesc al acestei clădiri reprezentative; piața va fi dotată cu elemente decorative și va fi marcată prin prezența în viitor a statuii lui N. Titulescu
- intersecția cu strada Dreaptă — care urmează a fi lărgită și reconstruită — are ca punct de perspectivă un bloc de P+14 niveluri (blocul 22), compus din elemente de arhitectură sculpturale și care va fi volumul cel mai important vizibil de la Gara de Nord
- intersecția cu strada Dr. Felix, rezolvată sub forma unei « piațete » din care se detașează un bloc de colț cu 15 niveluri, care creează o perspectivă dinamică dinspre Piața Victoriei.

Toate aceste « momente » memorabile, de ahitectură majoră, ce se succed pe traseul Bulevardului Nicolae Titulescu, se leagă organic cu arhitectura variată a fronturilor stradale, realizate din tronsoane conformate special, cu retrageri pe orizontală și verticală.

Compoziția de ansamblu a fost generată de primele idei care au stat la baza detaliului de sistematizare a zonei.

Ansamblul de locuințe totalizează un număr de 3 778 apartamente, printre care predomină cele cu 3 și 4 camere, și 7 200 m² spații rezervate comerțului alimentar, nealimentar, alimentației și serviciilor.

Prin plantarea acestei osaturi urbane, în masa dezordonată — sau insuficient ordonată — a zonelor de locuit existente, se aduce o contribuție substanțială la reechiparea edilitară a cartierului existent prin modernizarea și lărgirea Bulevardului Titulescu, ca și prin restructurarea întregii echipări a termoficării, alimentării cu apă, canalizării, telefoniei, rețelei de gaz și electrice.

La împlinirea acestei ample acțiuni arhitectural-urbanistice, la crearea unei plastici diferențiate a blocurilor unicate ale ansamblului, încadrată într-o concepție unitară, și-au adus aportul nemijlocit autorii de blocuri, care au avut astfel prilejul să-și manifeste personalitatea și talentul lor creator, în legătură cu unul dintre ansamblurile care, sperăm, că vor răspunde preferințelor și exigențelor urbanistice ale bucureștenilor, beneficiari direcți sau numai trecători prin zonă.

Desfășurarea lucrărilor de construcție ale bulevardului vor definitiva apariția unui ansamblu la scara viitoare a municipiului, reflectînd astfel procesul de dezvoltare și întinerire permanentă a capitalei noastre socialiste.

Arh. MICAELA SLOMNESCU

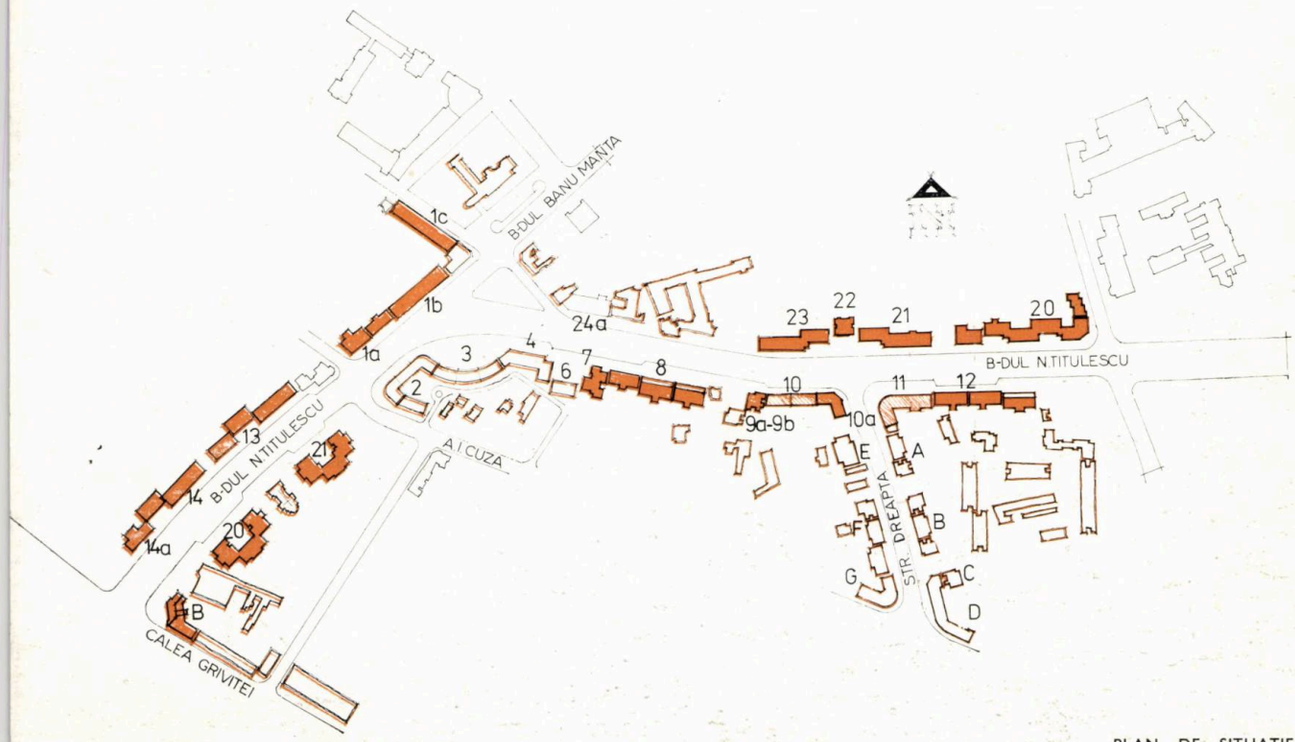

PLAN DE SITUAȚIE →

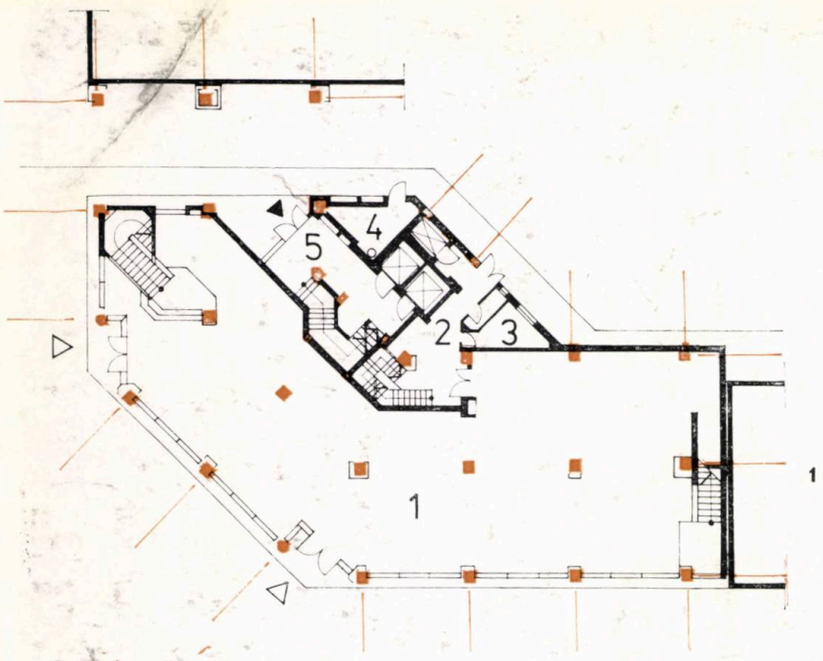

1

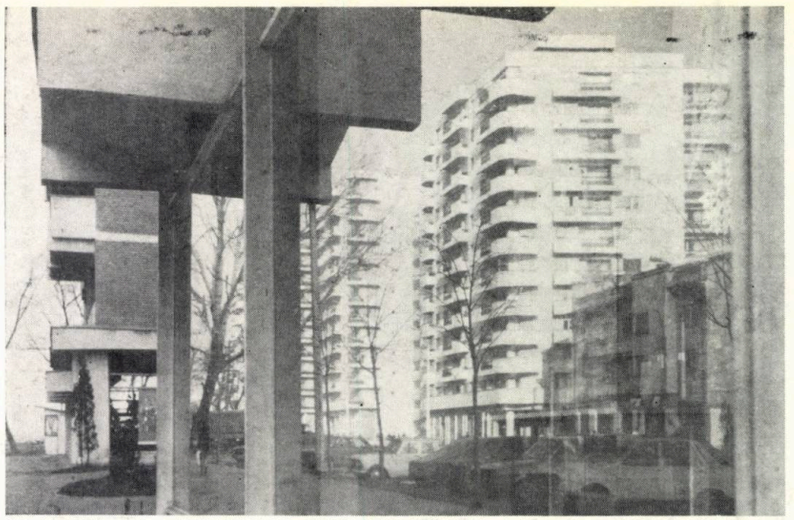

1,2. BLOCUL « B », PLAN PARTER, PLAN ETAJ CURENT: *1. Magazin* « ADOLESCENTUL » — *confecții și încălțăminte — 2. Recepție mărfuri — 3. Vestiar — 4. Cameră pubele — 5. Intrare locuințe ETAJ: 1. Vestibul — 2 Cameră de zi — 3. Dormitor — 4. Bucătărie — 5. Baie — 6. W.C. sau baie suplimentară*

3. BLOCUL « B », PERSPECTIVA

4. BLOCUL « 1a », PLAN PARTER: *1. Librărie — 2. Agenție LOTOPRONOSPORT — 3. Pizzerie — 4. Preparare-spălare — 5. Primire marfă — 6. Depozit — 7. Cameră pubele — 8. Ambalaje — 9. Cameră pubele locuințe*

5. BLOCUL « 1a », PLAN ETAJ CURENT

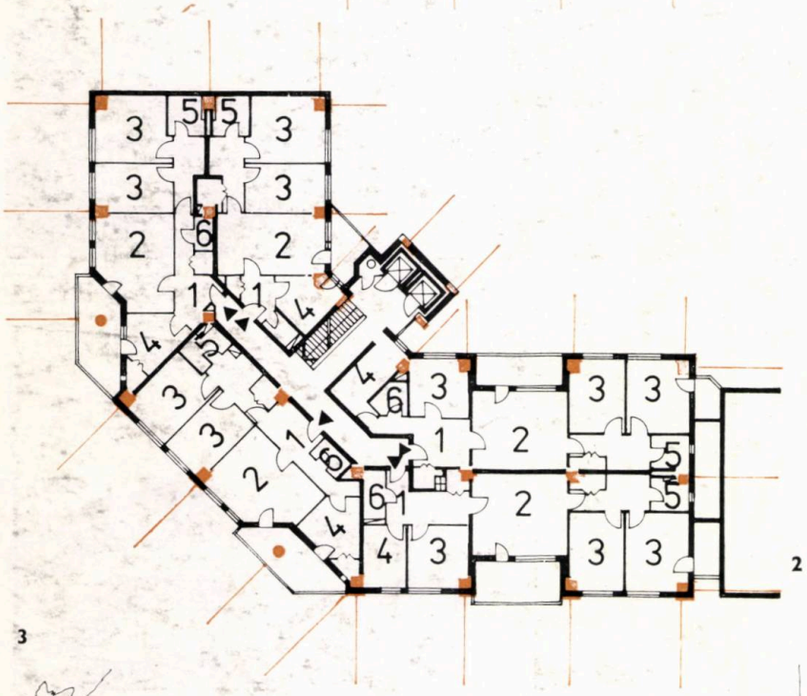

2

3

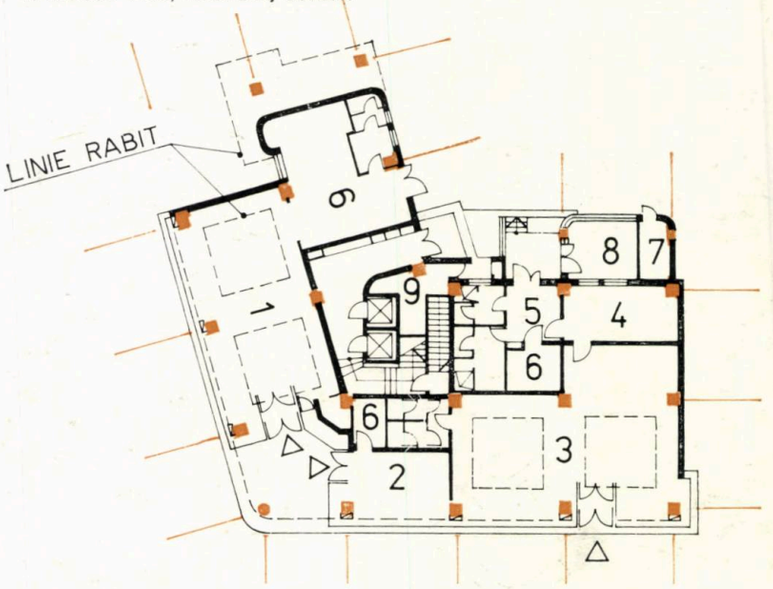

4

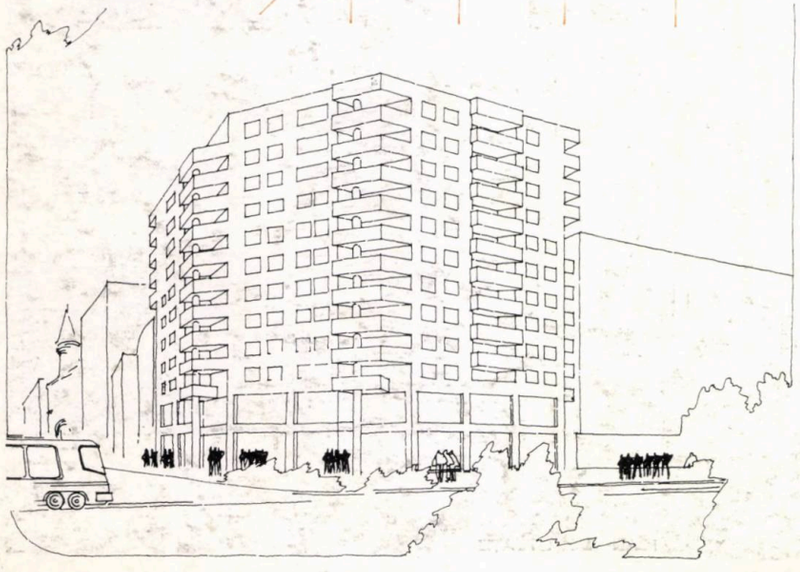

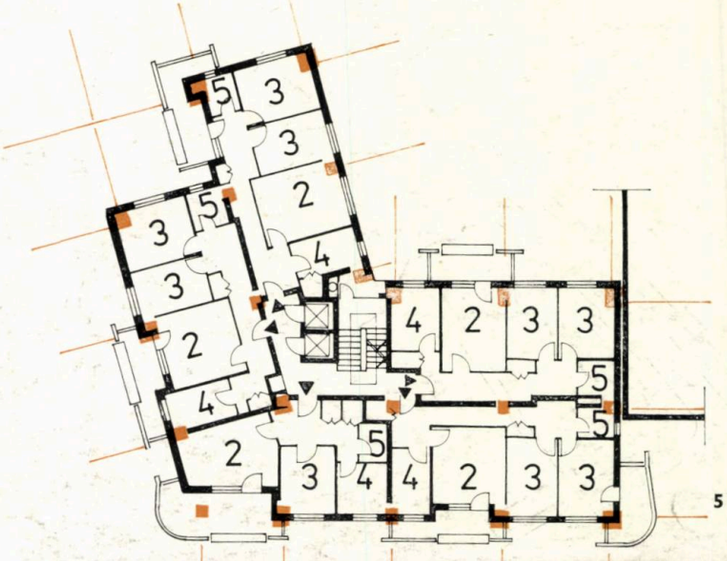

5

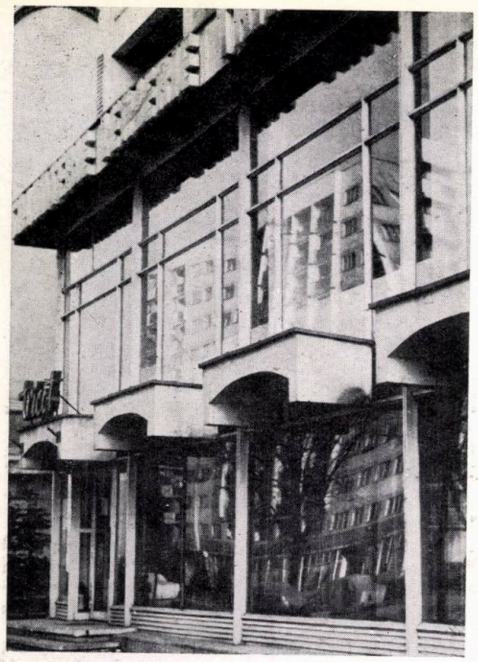

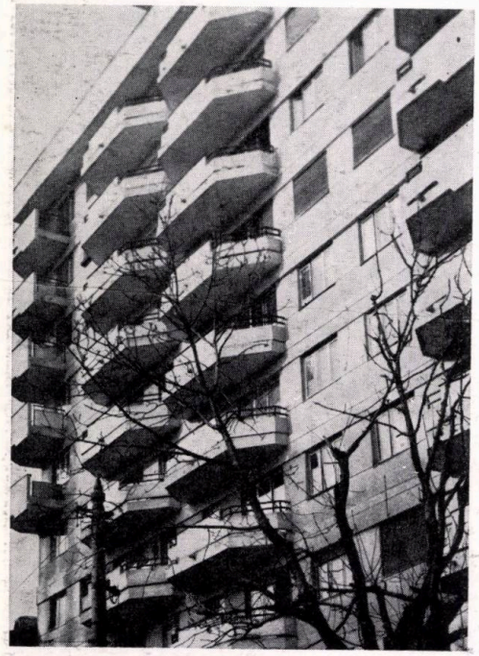

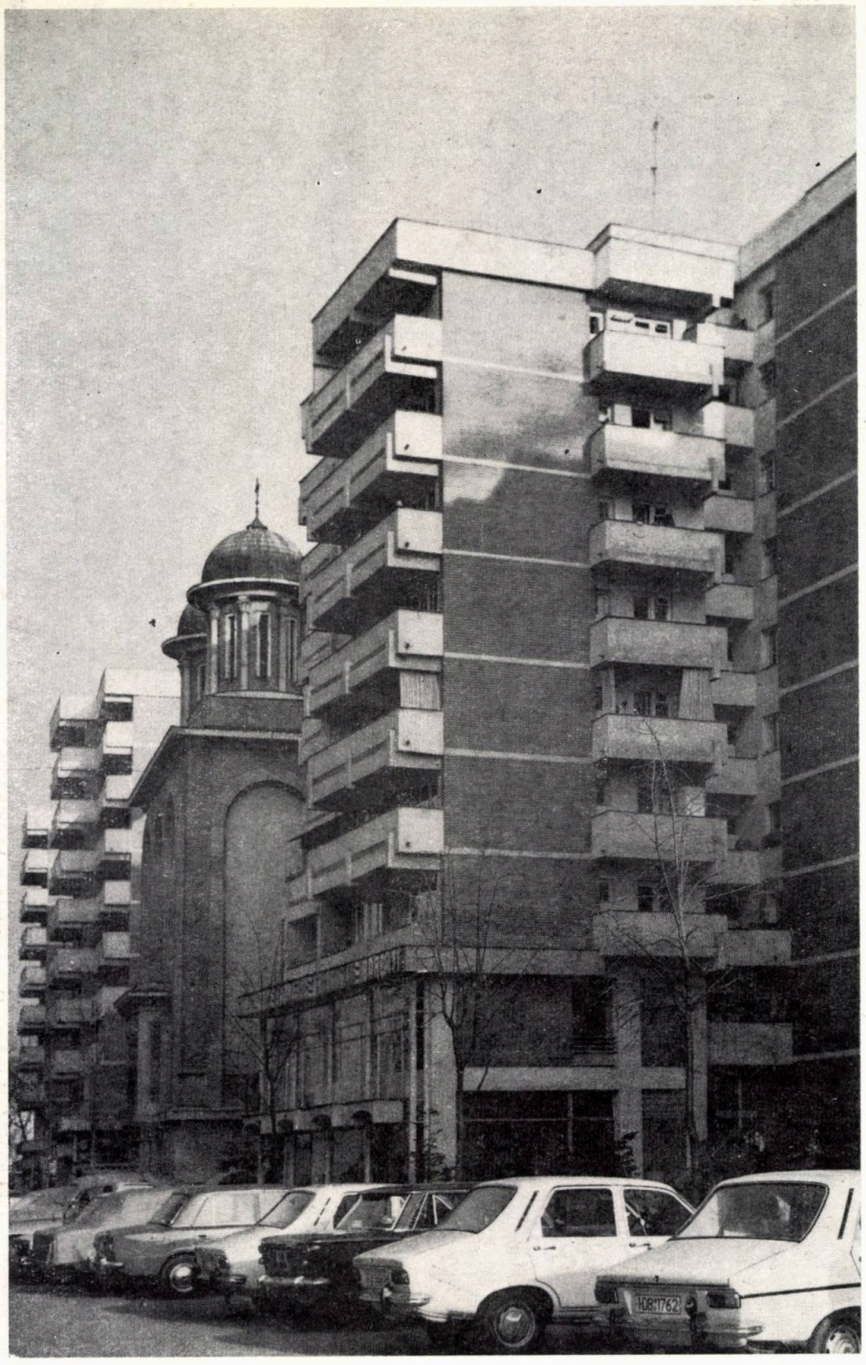

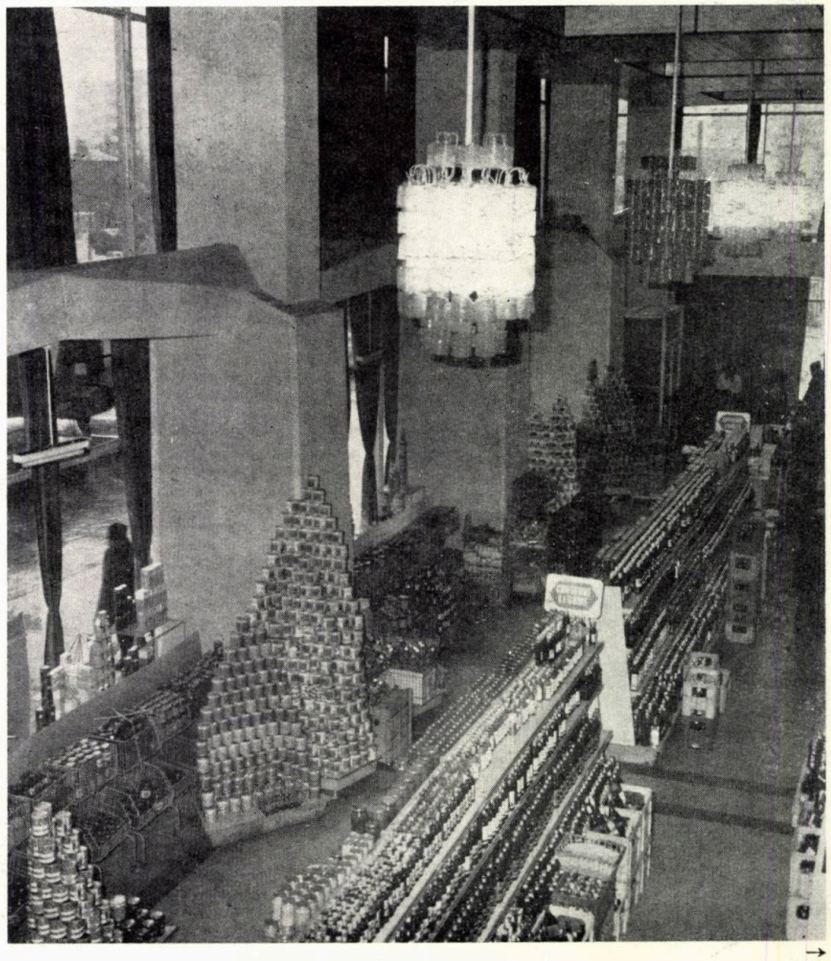

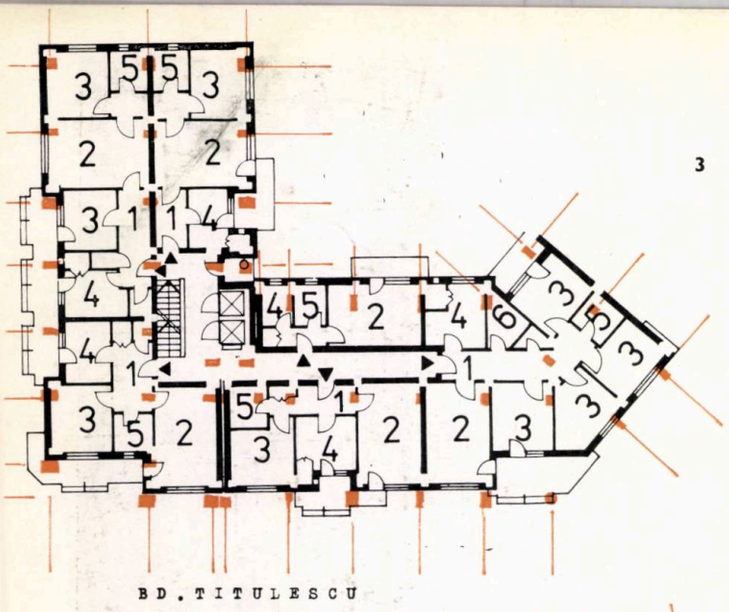

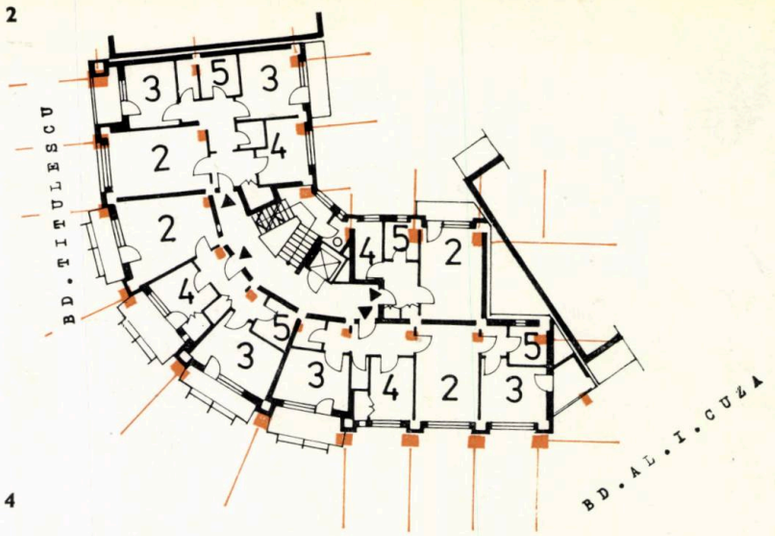

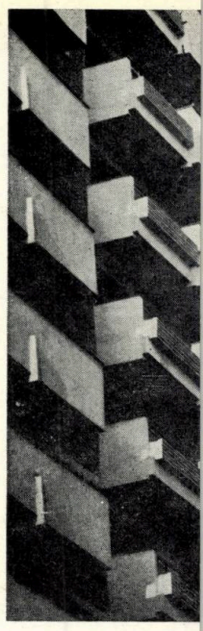

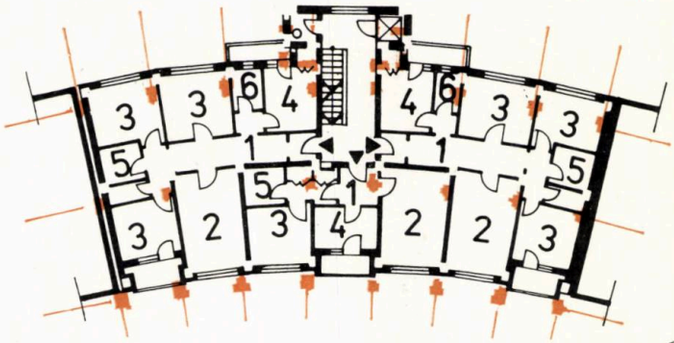

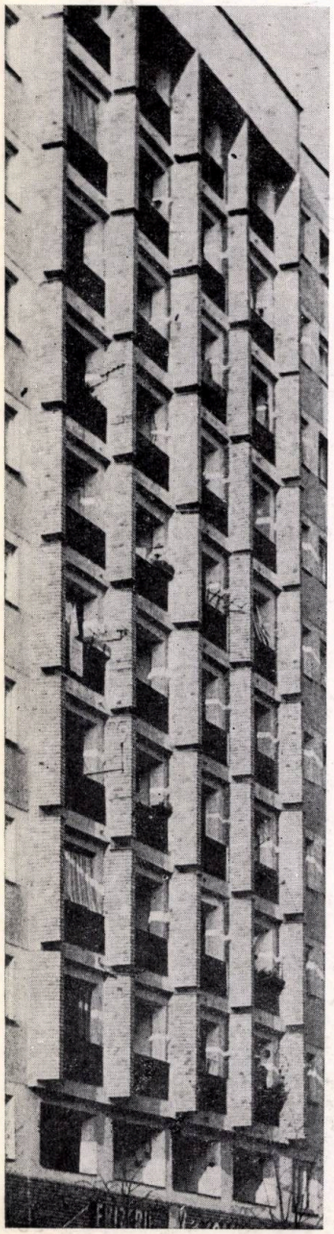

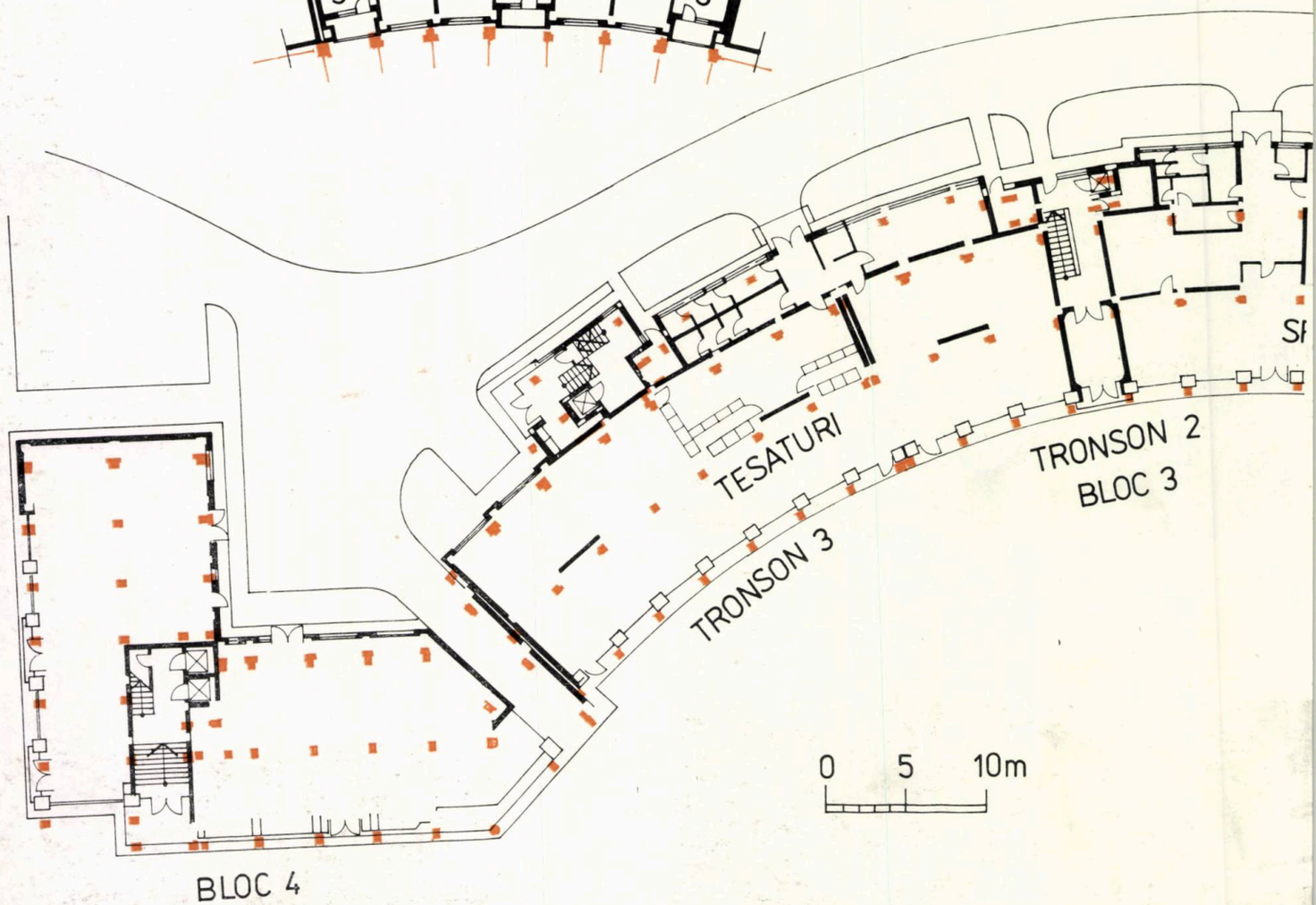

1. ANSAMBLUL BLOCURILOR 2,3 şi 4, PLAN PARTER
2.3,4. PLAN ETAJ CURENT BLOC 2 — TRONSON 2, BLOC 3— TRONSON 2 ŞI BLOC 4
5. PERSPECTIVA BLOCURILOR 2—3—4

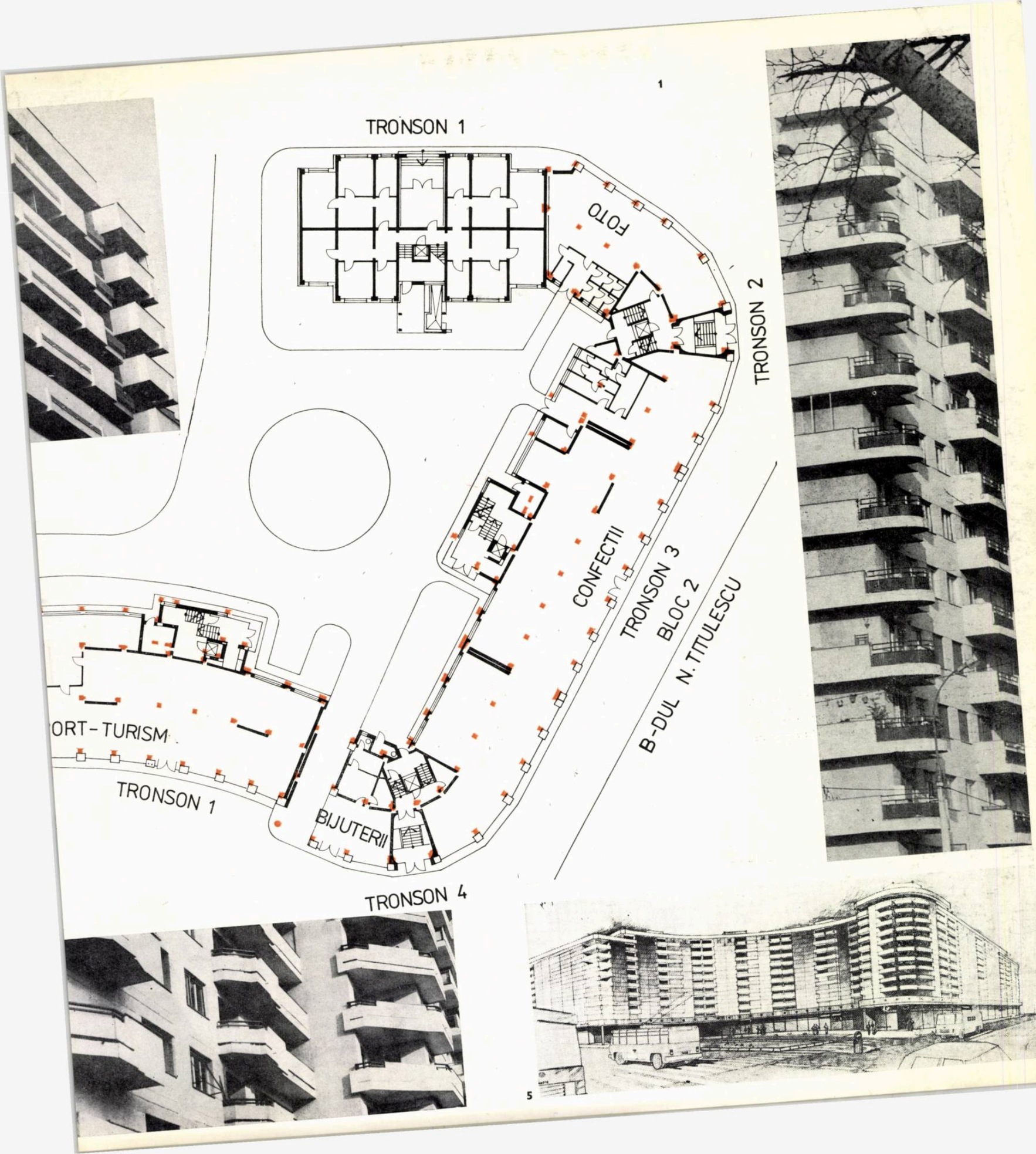
1
TRONSON 1
FOTO
TRONSON 2
CONFECTII
TRONSON 3
BLOC 2
B-DUL N. TITULESCU
ORT-TURISM
TRONSON 1
BIJUTERII
TRONSON 4
5

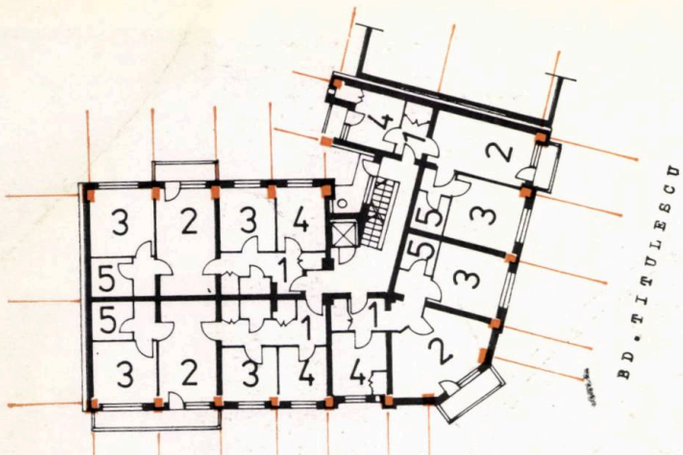

1

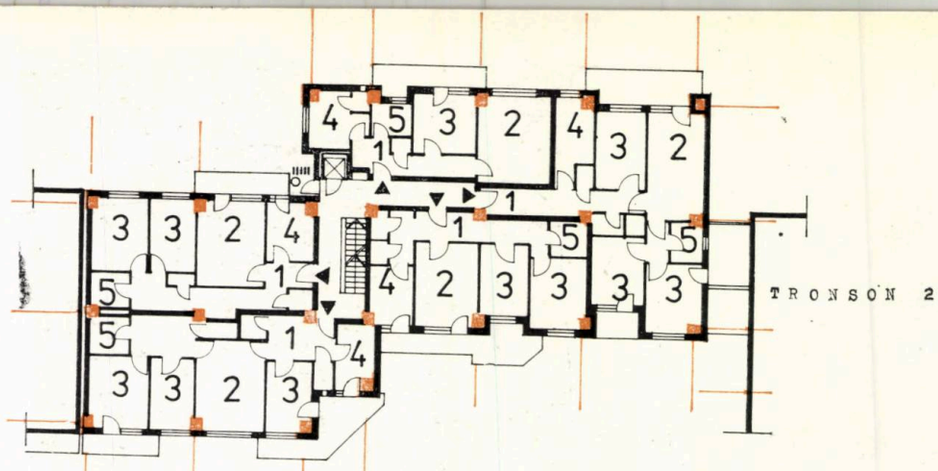

3

2

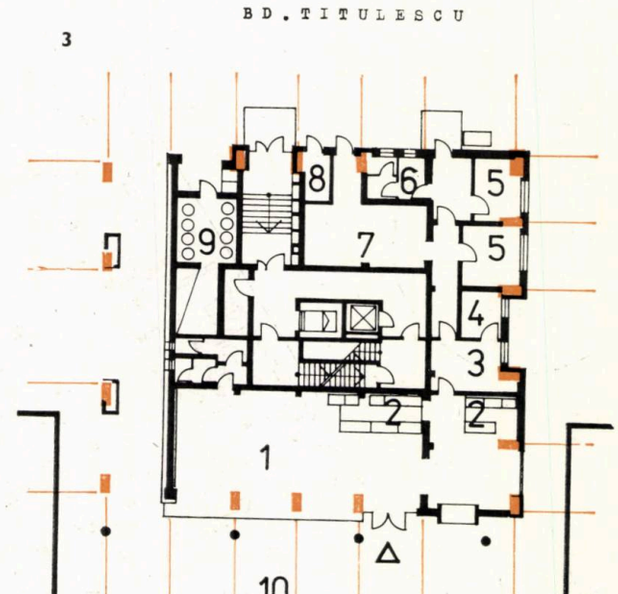

4

1. BLOCUL «10 a,» ETAJ CURENT
2. BLOCUL «11a», PLAN ETAJ CURENT
3. BLOCUL 23. PLAN ETAJ CURENT
4, 5. BLOCUL 22, PLAN PARTER, PLAN ETAJ CURENT: *1. Cofetărie — 2. Puncte de vînzare — 3. Oficiu — 4. Spălător — 5. Depozit — 6. Vestiar — 7. Ambalaje 8,9. Cameră pubele — 10. Terasă cofetărie*
6. BLOCUL 20, PLAN ETAJ CURENT

Notă— Piesele din planurile etajelor curente sînt numerotate ca la etajul blocului «B» (pag. 30).

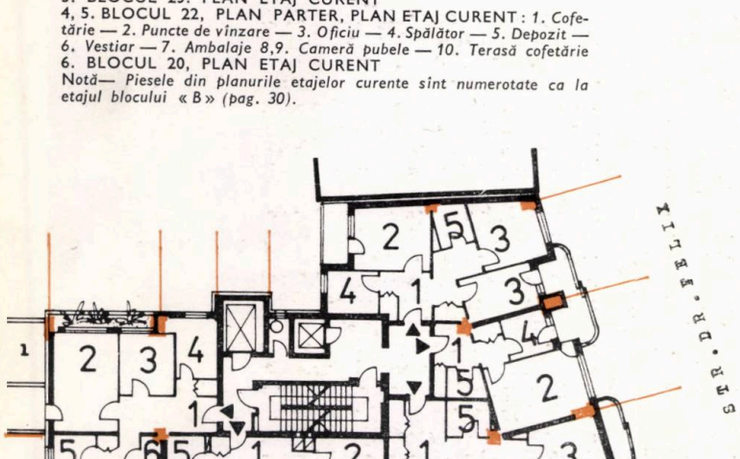

6

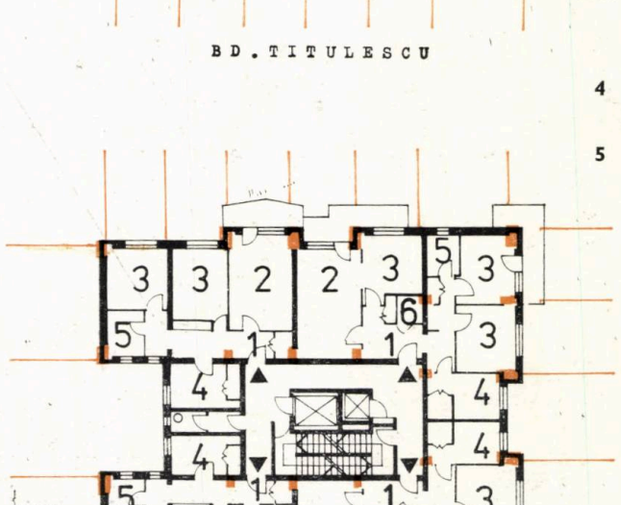

5

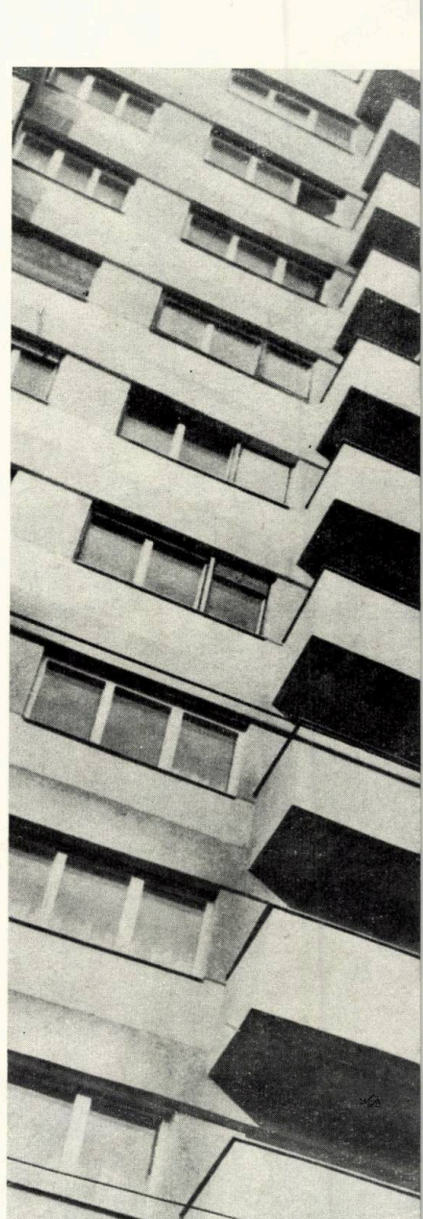

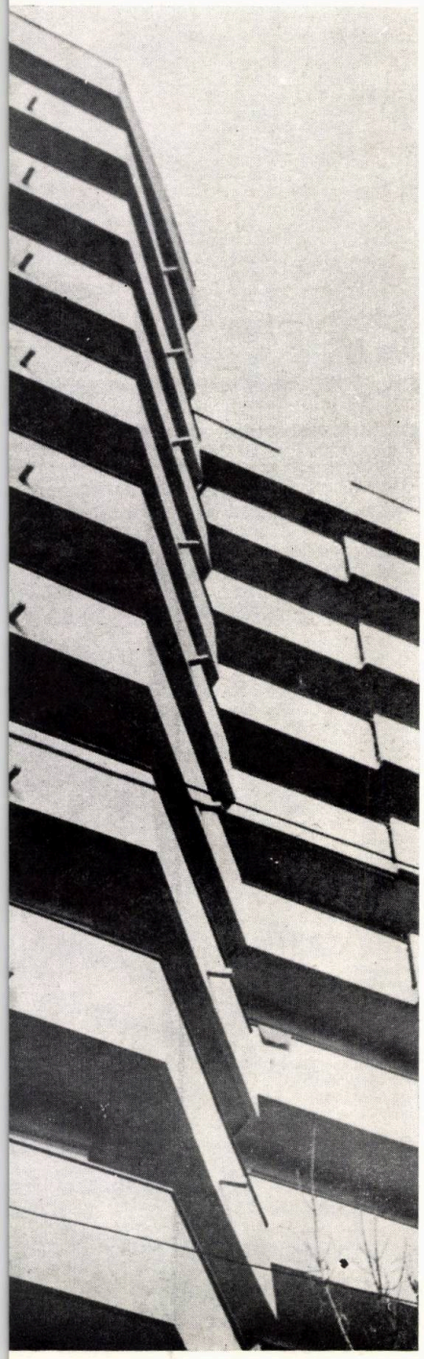

BULEVARDUL METALURGIEI din ansamblul Berceni-Sud

COLECTIV DE PROIECTARE:
Coordonator de ansamblu: arhitect **GHEORGHE LEAHU**
Şef proiect complex: arhitect **CRISTIAN ENĂCHESCU**
Arhitectură: şefi de proiecte arhitecţii **CAROL HACKER, DUMITRU GHIRCOIAŞ, GHEORGHE NĂMOLOŞANU, CONSUELA NICULESCU, SERGHEI MENDEZONA, ELENA BUDACĂ, FLOAREA IONESCU**
Rezistenţă: inginerii **GHEORGHE DRUGEA, PAUL ŢINCOCA, GABRIEL NICULESCU, LUCIAN NICOLESCU, COSTICĂ ARNĂUTU, VLAD POPESCU**
Instalaţii sanitare: colectiv ing. **ION BENGHIUŞ**
Instalaţii de încălzire: colectiv ing. **ELENA NIŢĂ**
Instalaţii electrice: colectiv ing. **ANDREI BALAŞ**
Documentaţie economică: colectiv ing. **ADELA BISTRIŢAN**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL « PROIECT BUCUREŞTI »

Bulevardul Metalurgiei reprezintă artera cea mai importantă a ansamblului Berceni, atît prin poziţia sa centrală în cartier, cît şi prin caracterul său de cale de acces principală spre platforma industrială a Întreprinderii de maşini grele Bucureşti (I.M.G.B.).

Avînd un traseu ce porneşte din Piaţa Sudului, Bd. Metalurgiei întîlneşte, apoi, intersecţia străzilor Niţu Vasile şi Emil Racoviţă, are o curbură pronunţată în dreptul Oficiului poştal, se desfăşoară în linie dreaptă pînă la intersecţia cu strada Dumitru Petrescu şi se continuă, apoi, în afara perimetrului construibil spre I.M.G.B.

Profilul său transversal este amplu, avînd o zonă de spaţiu verde mediană, lată de 7 m, cîte 3 fire de circulaţie pe sens şi spaţii plantate cu arbori pentru separarea carosabilului de trotuarele late de 9 m.

Ampriza bulevardului între fronturile construite este de 48 m, cu alveole care ajung la 54 şi 76 m.

Înfăţişarea sa actuală poartă amprenta etapelor prin care a trecut concepţia privind construcţiile de locuinţe şi urbanismul în ultimii 20 de ani. În faza sa iniţială, pînă în anul 1975, Bd. Metalurgiei nu reuşea să închege imaginea unei artere de importanţa pe care o are pentru ansamblul cartierului şi pentru întreaga Capitală. Blocurile, dispuse în concepţie liberă şi lipsite de magazine la parter, în pofida unor plantaţii bogate, nu asigurau animaţia urbană specifică unui mare bulevard.

Începînd cu anul 1975, în baza detaliului de sistematizare aprobat, s-a desfăşurat acţiunea de completare a fronturilor Bulevardului Metalurgiei, prin intervenţii care acoperă practic întregul traseu, cuprins între str. Emil Racoviţă, Niţu Vasile şi Dumitru Petrescu, pe o lungime de 1,6 km.

În operaţiunea de definitivare a modelării urbane a Bulevardului Metalurgiei, s-au urmărit cîteva repere, dintre care cele mai importante au fost:

a — realizarea unei integrări armonioase a noilor blocuri în cadrul arhitectural iniţial, pentru obţinerea unei imagini finale unitare şi dinamice;

b — amplasarea de elemente compoziţionale de interes urban specifice, prin rezolvări caracteristice şi prin accente dispuse în punctele cheie ale traseului;

c — ridicarea nivelului de dotare cu spaţii comerciale cu un profil variat, în corelare cu şi în completarea profilelor existente;

d — menţinerea şi pe mai departe a zonelor plantate între şi în faţa unor blocuri, în concordanţă cu specificul bogat plantat al întregului ansamblu.

Materializînd reperele fixate mai sus, am realizat la intrarea în Bd. Metalurgiei, pe partea dreaptă venind dinspre centru, un bloc unicat cu P+14 niveluri, cu restaurant şi terase la parter: **blocul 2 A —2 B,** pe care l-am denumit între noi colegii din colectiv « vasul amiral » al ansamblului.

Pornind de aici pînă la Poştă, urmează un front aproape linear, cu blocuri avînd uşoare retrageri faţă de trotuare, majoritatea cu magazine la parter, avînd faţadele personalizate prin detalii şi asamblări de balcoane specifice.

Ajungînd în zona Poştei, am concentrat o suită de blocuri care, împreună cu punctele glisante din prima etapă de construcţie, realizează imaginea unei aglomerări de verticale ce marchează principala inflexiune a bulevardului. Fructificînd poziţia urbanistică foarte favorabilă a acestei inflexiuni, am dispus de pe ambele direcţii cîte un accent: unul vertical reprezentat prin **blocul 20 bis** şi un altul orizontal: **blocul 16.** De aici, un şirag de blocuri gemene, **II-30, II-31, II-32, II-33** şi **II-34,** se compun cu blocurile mai vechi, dispuse perpendicular pe bulevard, într-un ritm ordonat, subliniat de alternanţa coloristică a faţadelor. Pe partea stîngă, conflictul dintre unghiul de incidenţă al blocurilor din prima etapă în raport cu bulevardul a fost atenuat printr-o aliniere a noilor blocuri **(I-1, I-2** şi **I-4)** la trotuar. Numeroasele intervale libere, rămase între blocuri, lasă privitorului suficiente puncte de contact cu interiorul ansamblului. **Blocul I-5,** avînd un nou cimentograf la parter, se modelează în raport cu blocurile învecinate, într-o compoziţie unitară.

O amplă esplanadă bogat plantată, marcînd o lăţime locală a bulevardului de 76 m între fronturile construite, asigură un element de surpriză şi de odihnă în lungul întregului traseu.

Ultimul element compoziţional, **blocul I-35,** prin forţa sa plastică şi subasmentul magazinelor puternic subliniat, încheie compoziţia noului bulevard.

Menţionăm optimismul culorilor finisajelor folosite, din care nu lipseşte contrastul între alb şi culorile calde: ocru, bej, brun-roşcat.

În realizarea principalei artere a ansamblului Berceni, Bulevardul Metalurgiei, merită de remarcat efortul special făcut de proiectanţi în obţinerea unei compoziţii urbanistice variate, prin aplicarea cu precădere a unor secţiuni tip şi refolosibile cu înalt grad de industrializare, atribut de însemnătate majoră pentru realizarea marelui program de investiţii al Capitalei.

Arh. GHEORGHE LEAHU

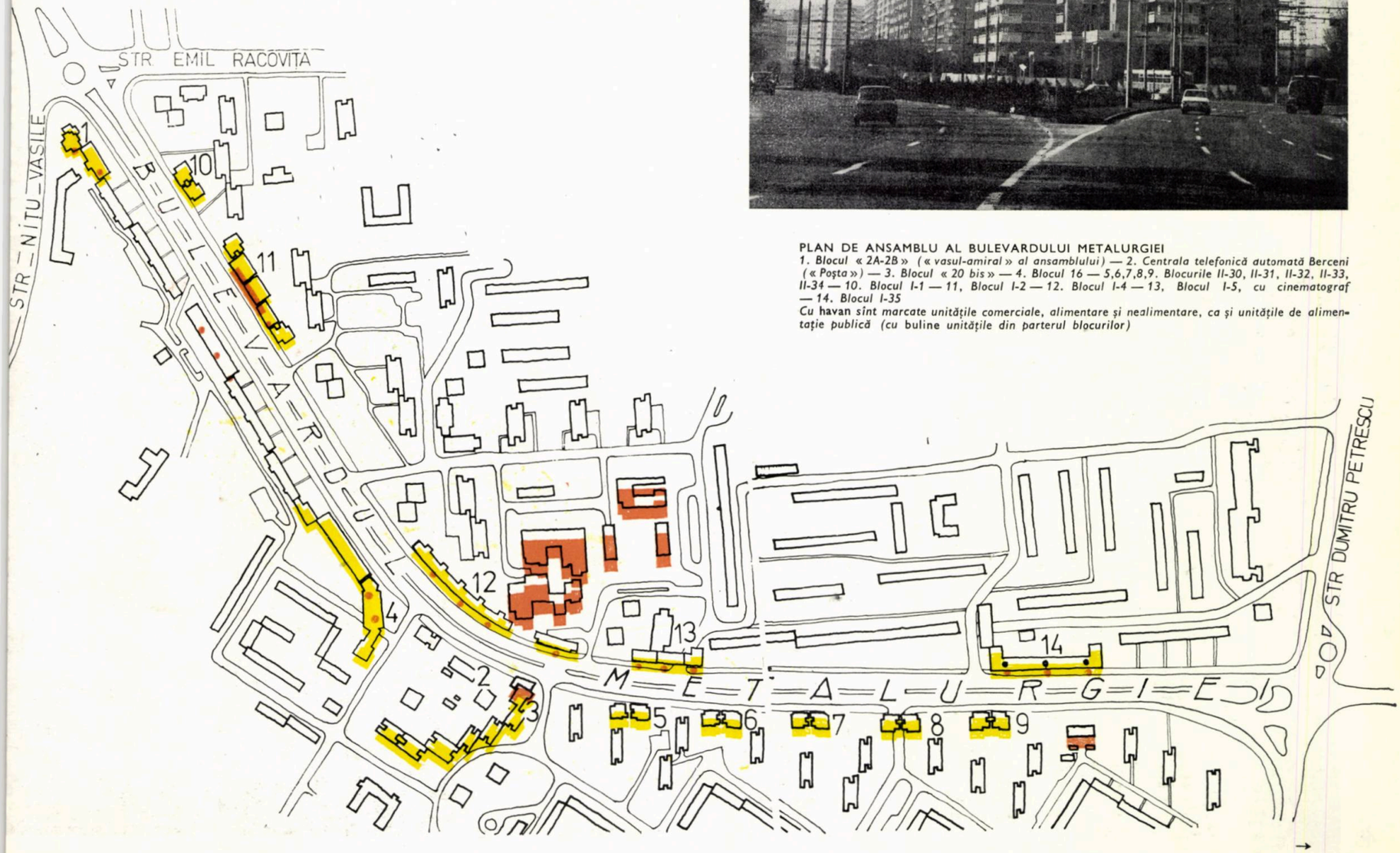

PLAN DE ANSAMBLU AL BULEVARDULUI METALURGIEI

1. Blocul « 2A-2B » (« vasul-amiral » al ansamblului) — 2. Centrala telefonică automată Berceni (« Poșta ») — 3. Blocul « 20 bis » — 4. Blocul 16 — 5,6,7,8,9. Blocurile II-30, II-31, II-32, II-33, II-34 — 10. Blocul I-1 — 11, Blocul I-2 — 12. Blocul I-4 — 13, Blocul I-5, cu cinematograf — 14. Blocul I-35

Cu **havan** *sînt marcate unitățile comerciale, alimentare și nealimentare, ca și unitățile de alimentație publică (cu* buline *unitățile din parterul blocurilor)*

BULEVARDUL METALURGIEI

BULEVARDUL LACUL TEI

COLECTIVUL DE PRCIECTARE
Arhitectură și sistematizare: arhitecții **CAROL HACKER** (șef de proiect complex), **IOANA MARIA NICULESCU, CONSUELA NICULESCU, PETER FERENCZY, YVONNE RĂZOR,** proiectanții **MARIA ȘTEFAN, CARMEN CRISTEA**
Rezistență: inginerii: **DOINA STĂNESCU, ȘTEFAN MIHĂILESCU, GHEORGHE DRUGEA**
Instalații: colectiv inginer **ION BENGHIUȘ** (sanitare), colectiv inginer **ELENA NIȚĂ** (încălzire), colectiv inginer **ANDREI BALAȘ** (electrice), Documentație economică: colectiv inginer **ADELA BISTRIȚAN**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL « PRCIECT-BUCUREȘTI », SECȚIA A 4—A
Arhitect șef secție: arh. **GHEORGHE LEAHU**

Arteră importantă de circulație, modernizată, ce asigură legătura zonei centrale a orașului cu artera de penetrație Șoseaua Colentina, precum și cu zona industrială Pipera, Bulevardul Lacul Tei a fost supus unor ample înnoiri arhitectural-urbanistice, începînd din anul 1974, cînd s-au construit primele blocuri **(5** și **6)**. În anul 1979, a fost terminată complet mobilarea laturii de nord a bulevardului, aceasta reprezentînd un front construit de 800 m lungime, cuprins între Parcul 8 Mai și Parcul Circului.

Caracteristic ansamblului este profilul transversal asimetric al arterei, dictat de existența pe latura de sud a cartierului de locuințe de tip vilă, cu parter și un etaj desfășurat pe o lungime de cca 400 m, de existența unei școli, a Institutului de construcții și a Spitalului Emilia Irza. Această asimetrie în tratarea fronturilor stradale acționează vizual favorabil, pe baza contrastului, contribuind la aceasta și efectul expunerii spre sud a întregului front înalt nou construit; se menține, totodată, și caracterul aerat și plantat al arterei.

Pe latura de sud a arterei, ocupată așa cum s-a arătat mai sus de clădiri existente, pe o zonă restrînsă, cuprinsă între strada Alegoriei și strada Județului, s-au putut prevedea două blocuri **(19** și **20)** care, alături de blocul existent din Parcul Circului, realizează o porțiune de arteră cu fronturi noi pe ambele laturi.

În tratarea arhitecturală a frontului nou construit, se disting două zone: prima, cu o compoziție lineară cuprinsă între strada Alegoriei-Galvani pînă la intersecția cu strada Gr. Moisil-Maica Domnului, cu un regim de înălțime de P+10 și P+11 niveluri, ritmul blocurilor fiind determinat de păstrarea parțială a tramei stradale existente și de menținerea a două imobile în stare bună. Un element de interes al acestei zone este grija cu care a fost protejat și înglobat în ritmul noilor blocuri, un arbore monumental, cuprins în extinderea magazinelor **blocului 17.**

A doua zonă, de la intersecția cu str. Gr. Moisil pînă la Parcul 8 Mai, se caracterizează printr-o tratare volumetrică variată, regimul de înălțime fiind de P+9, P+10, P+11 și P+14 niveluri, precum și prin retragerile diferențiate ale fronturilor, procedee ce conferă acestei zone un caracter dinamic.

Ansamblul totalizează un număr de 1 750 de apartamente, spații comerciale cu o suprafață utilă de 4 700 m^2. Locuitorii noului ansamblul beneficiază de apropierea celor două mari spații plantate: Parcul 8 Mai și Parcul Circului.

Blocurile au fost conformate, în general, cu secțiuni refolosibile și tip cu grad avansat de industrializare, cu excepția blocurilor unicat **5 A$_1$, 5 A$_2$, 6 A, 13 A** și **blocul 19.**

Blocurile sînt finisate cu terasit și praf de piatră, parțial cu cărămidă de placaj. S-au folosit culori calde, puse în evidență prin contrast cu benzi sau parapete albe.

Arh. CAROL HACKER

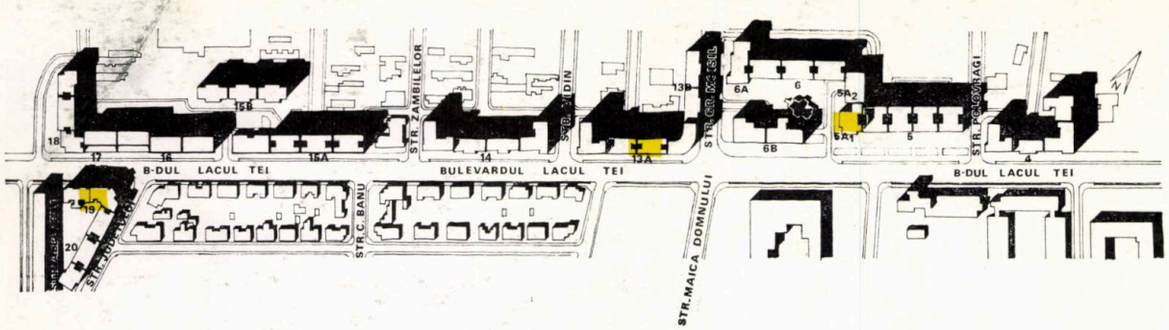

1. PLAN PARTER: *1. Intrare locuințe — 2. Pîine — lapte — 3. Depozit de zi pîine — 4. Depozit de noapte pîine — 5. Spălător — 6. Depozit de zi lapte — 7. Cameră frigorifică — 8. Depozit de noapte lapte — 9. Florărie — 10. Cameră de lucru — 11. Primire flori — 12. Cofetărie — 13. Oficiu — 14. Depozit dulciuri — 15. Depozit băuturi și ambalaje — 16. Spălător — 17. Pubele* 2. PLAN ETAJ CURENT

BLOCUL 13 A — TRONSON 4

COLECTIV DE PRCIECTARE:
Arhitectură: arh. **CAROL HACKER** (șef proiect), proiectant **MARIA ȘTEFAN,** proiectant **CARMEN CRISTEA**
Rezistență: ing. **DOINA DUMITRESCU**
Instalații: inginerii **MIRCEA POPESCU, ANCA COSTACHE**
Documentație economică: proiectant **ECATERINA COJAN,** ing. **MARILENA RÂPEANU**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL « PROIECT-BUCUREȘTI »

Cu scopul de a prelua cît mai fluent colțul format de Bd. Lacul Tei și str. Gr. Moisil, tronsonul de colț al blocului a fost proiectat cu contur curb, formă ce contribuie, împreună cu regimul de înălțime P+11 niveluri (cu etaj 12 parțial), la varietatea volumetrică a obiectelor amplasate în zona de intersecție.

Etajul curent are 5 apartamente, din care 2 cu 4 camere, 3 cu 3 camere, deservite de două ascensoare și o scară luminată natural.

Tronsonul are un număr de 55 de apartamente, cu o suprafață locuibilă de 2 485 m². Parterul este ocupat de spații comerciale cu o suprafață utilă de 350 m².

Sistemul constructiv: cadre de beton armat.

Finisaje de fațadă: terasit și praf de piatră.

Arh. CAROL HACKER

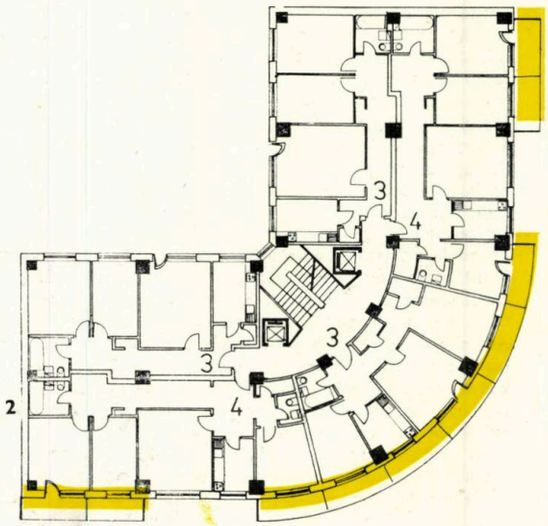

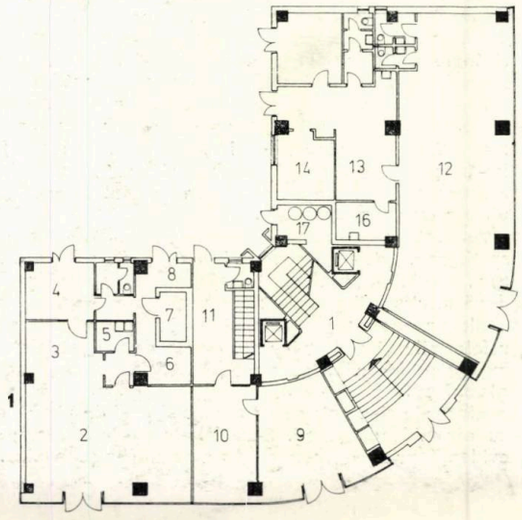

BLOCUL 5 A1

COLECTIV DE PROIECTARE
Arhitectură: arh. **CAROL HACKER** (șef proiect), proiectant **MARIA ȘTEFAN, CARMEN CRISTEA**
Rezistență: ing. **DOINA DUMITRESCU**
Instalații: inginerii **MIRCEA POPESCU, ANCA COSTACHE,** proiectant **ECATERINA COJAN**
Documentație economică: ing. **VIRGIL CONSTANTINESCU**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL « PROIECT-BUCUREȘTI »

Blocul 5 A_1, împreună cu **5 A_2,** a fost proiectat în anul 1974, cu scopul de a se crea un element de colț și de legătură între **blocurile 5** și **6** construite anterior, care să constituie și un accent vertical în cadrul blocurilor cu regim de înălțime general de P+10 niveluri. Rolul acesta a fost diminuat prin construirea **blocului 6 B** hotărît ulterior, atît pentru necesitatea de a se crea spații comerciale suplimentare în această importantă intersecție, cît și pentru o mai eficientă folosire a terenului pentru construire de locuințe. Blocul, cu parter și 14 niveluri, are parterul ocupat parțial de magazine — pe latura dinspre bulevard — și cu locuințe — spre interiorul incintei ce continuă locuințele de la parterele **blocurilor 5 A_2** și **6.**

Nivelul curent — 13 etaje — are 3 apartamente de 4 camere, deservite de 2 ascensoare; la ultimul nivel, etajul 14, se găsește un apartament de 2 camere, 2 uscătorii și o spălătorie. Blocul are un total de 42 de apartamente cu o suprafață locuibilă de 2077 m² și o suprafață utilă comercială de 95 m².

Sistemul constructiv este celular și a trecut cu succes examenul sever al seismului din 4 martie 1977.

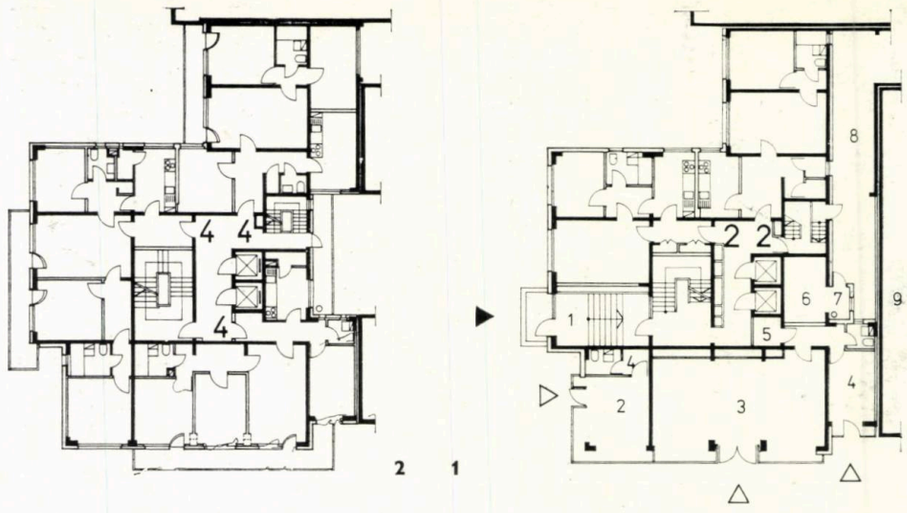

Finisajele de fațadă: terasit, praf de piatră și cărămidă de placaj.
Arh. CAROL HACKER

1. PLAN PARTER: 1. Intrare locuințe — 2. Tutungerie — 3. Mercerie-parfumerie 4. Depozit — 5. Vestiar — 6, Cameră pubele — 7. Gunoi — 8. Gang — 9. Blocul 5, p+10 2. ETAJ CURENT

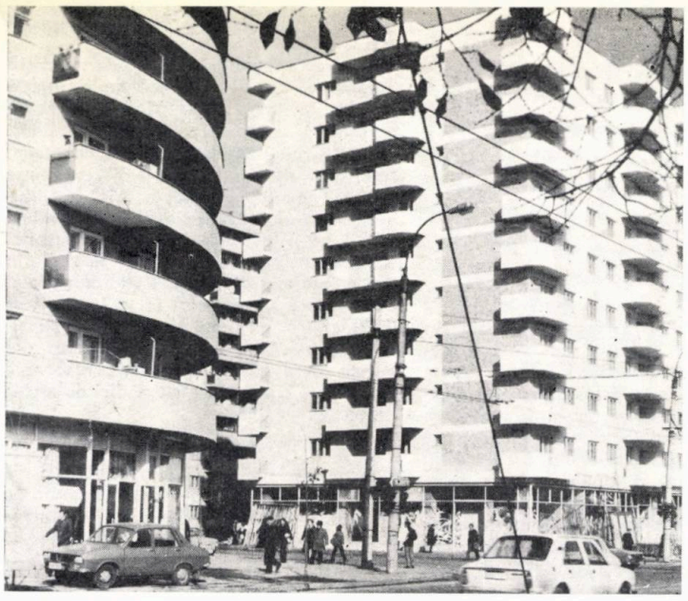

BLOCUL 19

COLECTIV DE PROIECTARE
Arhitectură: arh. **IOANA MARIA NICULESCU** (șef proiect), proiectant **ELENA IFRIM**
Rezistență: ing. **GHEORGHE DRUGEA**
Instalații: inginerii **ANCA COSTACHE, ANDA POPESCU DOLJ,** s. ing. **ION RUSU**
Documentația economică: proiectant **OVIDIU FIGARO**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL « PROIECT-BUCUREȘTI »

Amplasat la începutul Bulevardului Lacul Tei, pe terenul cuprins între străzile Județului și Alegoriei, **blocul 19** rezolvă intersecția respectivă.

Poziția dificilă a colțului, înscris într-un unghi ascuțit a generat o structură de rezistență specifică, pe cadre și diafragme moi. Blocul avînd 10 niveluri totalizează un număr de 60 apartamente, de 2—3 și 4 camere și este prevăzut cu magazine la parter, cofetărie și magazine de confecții, încălțăminte, țesături cu autoservire (600 m²).

Regimul de înălțime redus al cartierului de vile adiacent, care favorizează vizibilitatea de la mare distanță, a condus la o tratare plastică a fațadei mai deosebită, cu placaje ceramice și finisaje de bună calitate.

Arh. IOANA MARIA NICULESCU

1. PLAN PARTER: 1. Intrare locuințe — 2. Cofetărie — 3. Terasă cofetărie — 4. Depozit dulciuri — 5. Oficiu spălător — 6. Primire marfă — 7. Vestiar-duș — 8. Depozit băuturi — 9. Magazin țesături-confecții încălțăminte — 10. Primire marfă — depozit — 11. Vestiare — W.C. — 12. Blocul 20, p+8
2. PLAN ETAJ CURENT

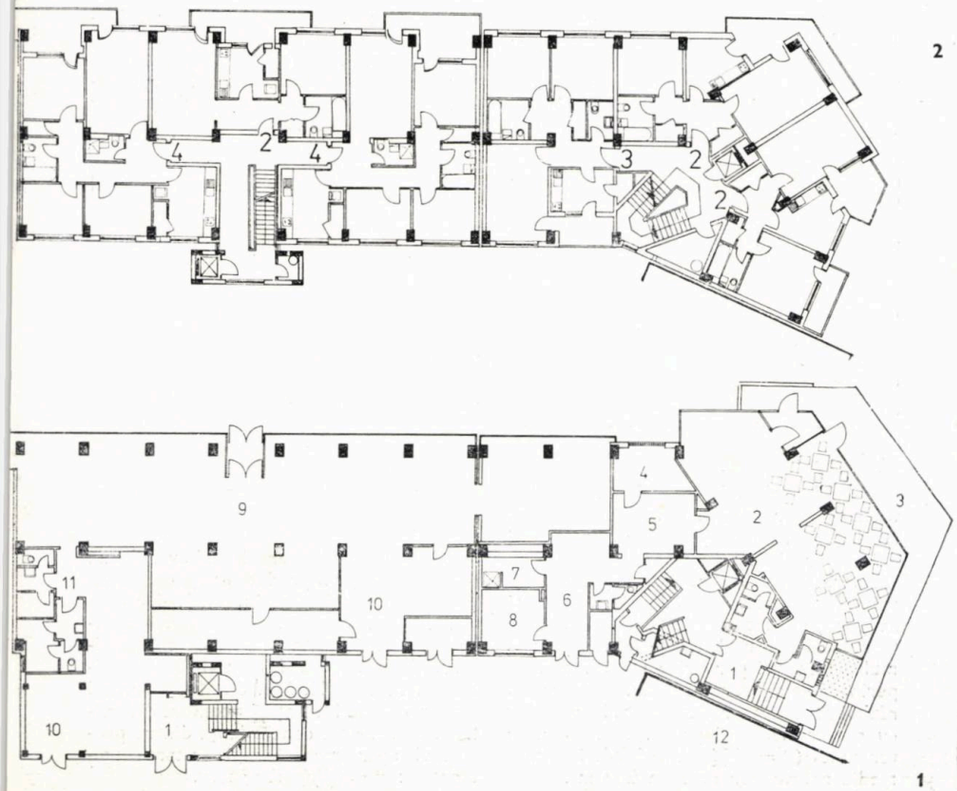

1

2

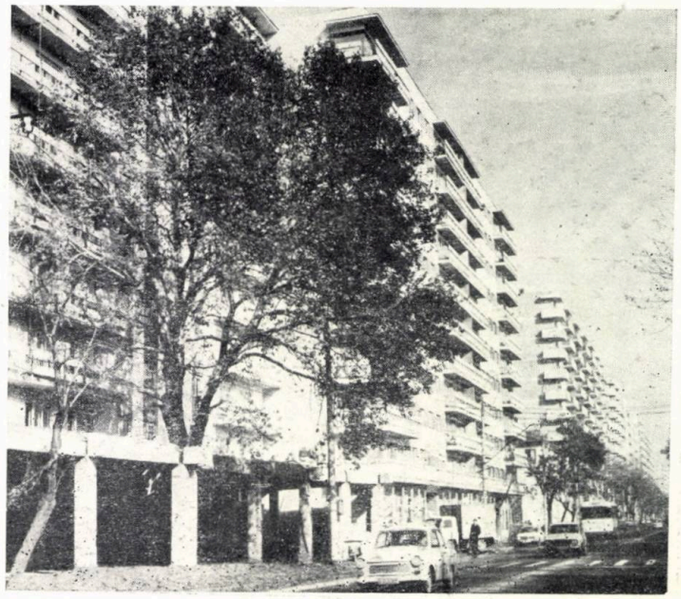

FIŞE PENTRU O ANALIZĂ TIPOLOGICĂ A CADRULUI REZIDENŢIAL DIN BUCUREŞTI

Prezentele fişe fac parte dintr-o cercetare mai amplă privitoare la evoluţia cadrului urban de locuire. Suita de faţă cuprinde cele mai mici unităţi rezidenţiale planificate, alese potrivit unor criterii relativ flexibile: fundături, parcelări, ciorchini, incinte etc. Ele sînt prezentate în ordine cronologică (labilă, datorită extensiunii variabile a ciclului programare-execuţie-folosinţă), din punct de vedere al situării, datelor de temă, modului de organizare, performanţelor geometrice etc. Evident, exemplele vechi par a avea un caracter propriu mai pregnant, totuşi şi între realizările mai noi apar particularizări, chiar dacă mai dificil de sesizat. Între cele două categorii, nu se simte însă o trăsătură de unire, nici tematică, nici dimensională sau funcţională. Exemplele recente nu dovedesc cu prisosinţă rudenia firească cu *bogata tradiţie de civilizaţie rezidenţială a oraşului Bucureşti*, rudenie justificabilă chiar dacă s-ar considera numai simpla învecinare geografică. În ceea ce priveşte concluziile de natură funcţională şi compoziţională (care depăşesc cadrul schemelor şi graficelor), ele pot fi trase doar în urma anexării unor informaţii între care şi rezultatele unor anchete sociologice.

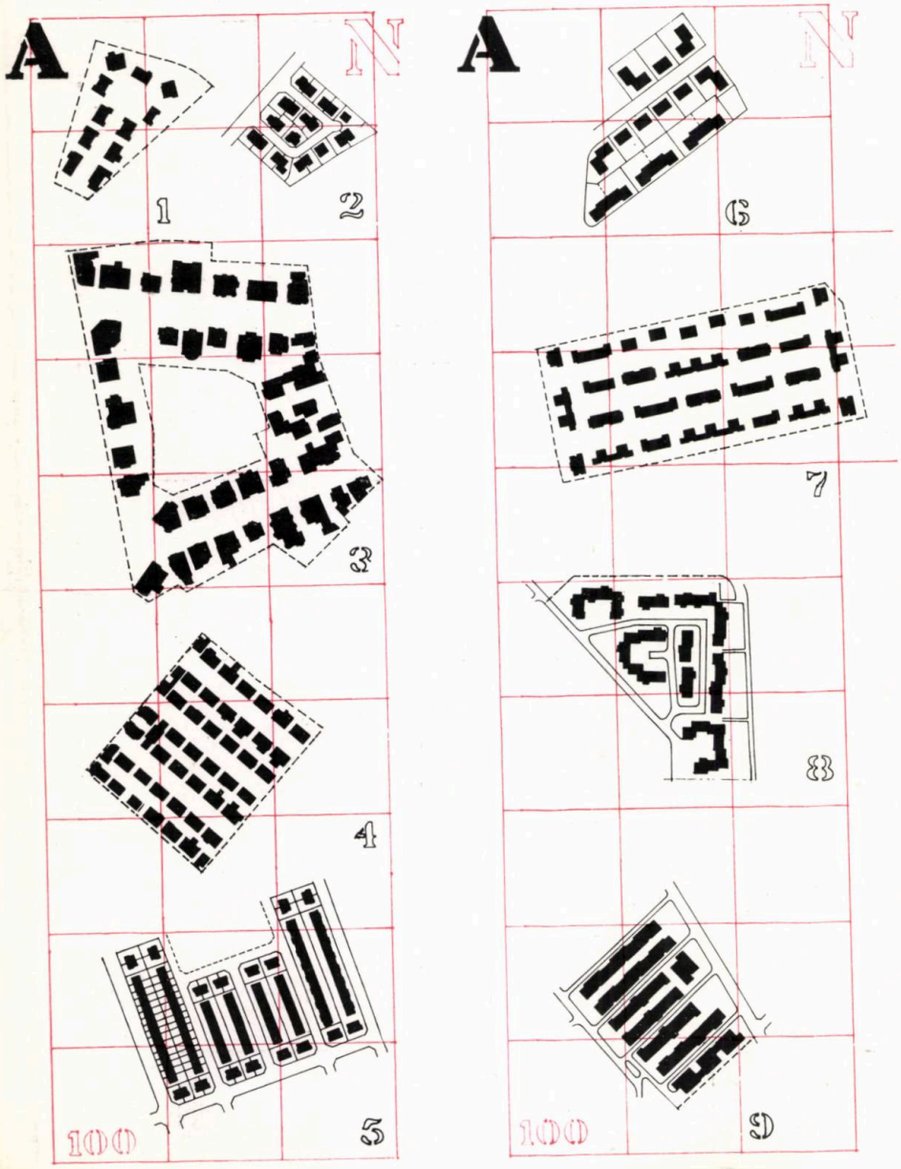

A$_1$
Intrarea Moviliţei/Cireşoaia. Situată în Bucureştii Noi, în cuprinsul unei parcelări iniţiate imediat după primul război mondial, unde s-au folosit proiecte tipizate. Locuinţele cu program de amploare modestă sînt cuplate, au parterul acoperit cu şarpantă. Grupările de locuinţe în jurul unor intrări (fundături) se întîlnesc mai rar decît exemplele constituite (oarecum) întîmplător. Mărimea loturilor (în medie 450 m^2) conduce la un grad redus de exploatare a spaţiului (P = 18%, K = 0,18).

A$_2$
Strada Gafton/Şoseaua Viilor. Plasată într-o zonă neomogenă sub aspect funcţional, eclectică din punct de vedere compoziţional. Locuinţele, parţial repetabile, au la bază programe de intindere medie (S + P + 1 şi acoperiş). Dispunerea în jurul unui inel, deşi prezintă cîteva avantaje comparativ cu formula de fundătură, nu s-a bucurat de o prea largă difiziune (P = 18%, K = 0,88). Mărimea loturilor oscilează în jur de 250 m^2.

A$_3$
Parcul Ioanid. Situat lîngă limita zonei istorice a oraşului într-un teritoriu cu un regim relativ unitar de construcţie. Totalitatea clădirilor (cu S + P − P + 3 şi acoperiş sau terasă) realizate într-o gamă stilistică variată, prezintă o anume valoare arhitecturală. Interesul urbanistic rezultă din inserarea într-o parcelare tradiţională (cu loturi de cca. 1000 m^2) a unei grădini cu folosinţă colectivă. De observat gradul ridicat de exploatare a spaţiului (P = 38,5%, K = 1,10) care contravine calităţii obiectelor.

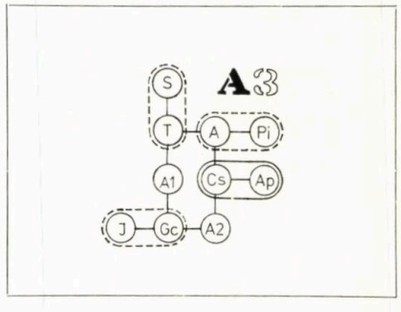

A$_4$
Cartierul Şerban Vodă. Aflat în vecinătatea marilor parcuri din sudul oraşului, amenajate înainte (Parcul Libertăţii) şi după (Parcul Tineretului) construcţia sa. Lotizări asemănătoare (cu repetirea locuinţelor cuplate avînd P − P + 2 şi acoperiş) au fost realizate de Societatea Comunală pentru locuinţe ieftine pe mai multe terenuri periferice (este vorba de perioada ce a premers şi urmat primului război mondial). Predominanţa locuinţelor cu parter afectează gradul de folosire al terenului (P = 35%, K = 0,39). Mărimea medie a loturilor este de 200 m^2.

A$_5$
Zona Vatra Luminoasă (detaliu). Plasată dincolo de inelul principal de circulaţie într-un teritoriu cuprinzînd numeroase parcelări ocupate în perioada interbelică. Finanţată de Casa autonomă a construcţiilor (în deceniul al 4-lea) reprezintă singurul exemplu compus din locuinţe înşiruite desfăşurate pe mai multe niveluri (triplexuri). Înşiruirea a permis reducerea suprafeţei lotului (cca. 150 m^2) şi în consecinţă asigurarea unui grad apreciabil de utilizare a terenului (P = 26%, K = 0,78) pentru regimul de înălţime considerat (D + P + 1). Prezintă interes din punct de vedere urbanistic deoarece pregăteşte construcţia cu clădiri de locuit colective.

A$_6$
Bulevardul Pieptănari. Situat într-o zonă funcţională eterogenă atacată înainte de al doilea război mondial prin realizarea unui cartier al funcţionarilor C.F.R. Aici a fost construit — pe baza legii din 1953 privind creditele de stat — un număr de locuinţe plurifamiliale cu lot comun (avînd 700—1000 m^2, deci 120—170 m^2 de apartament). Gradul de folosire al terenului este redus (P = 16%, K = 0,21).

A$_7$
Ansamblul Căţelu/Balta Albă-Titan. Momentul iniţial al atacării unuia din amplasamentele de suprafaţă maximă din oraş. Grupare experimentală de clădiri P + 1, locuinţele de la etaj fiind accesibile fie pe scări exterioare, fie prin coridoare deschise. Încercare (datînd din deceniul al 6-lea) privind compararea pe teren a formulei locuinţelor ieftine (permanente) cu cea a locuinţelor provizorii (temporare). Grad mediu de exploatare a spaţiului: P = 24%, K = 0,48.

A$_8$
Ansamblul Băneasa. Amplasat la limita nordică a oraşului, lîngă accesul carosabil major (DN. 1) şi Aeroportul Băneasa, într-un teritoriu afectat funcţional şi compoziţional de prezenţa lacurilor Colentinei. Programul stabilit prin schiţa de sistematizare în jurul anului 1960 s-a dovedit perfectibil. Prezintă interes urbanistic prin scara şi caracterul spaţiilor locale: P = 21%, K = 0.43.

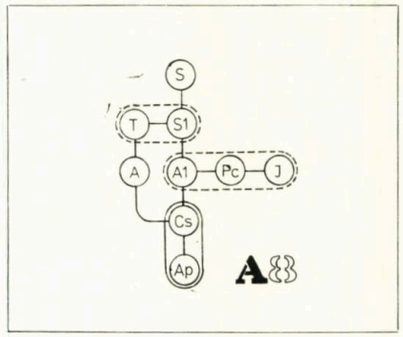

A$_9$
Strada Amurgului/Parcul Rahova. Zonă caracterizată prin predominanţa construcţiilor tradiţionale (semiurbane), dar care a făcut obiectul cîtorva intervenţii postbelice. Actualmente în fază de reactualizare. Ansamblul a fost realizat experimental în baza H.C.M. din 1968 privind construcţia de locuinţe cu confort diversificat. Se remarcă concordanţa dintre programul apartamentelor şi tratarea ambientală: P = 37%, K = 1,10.

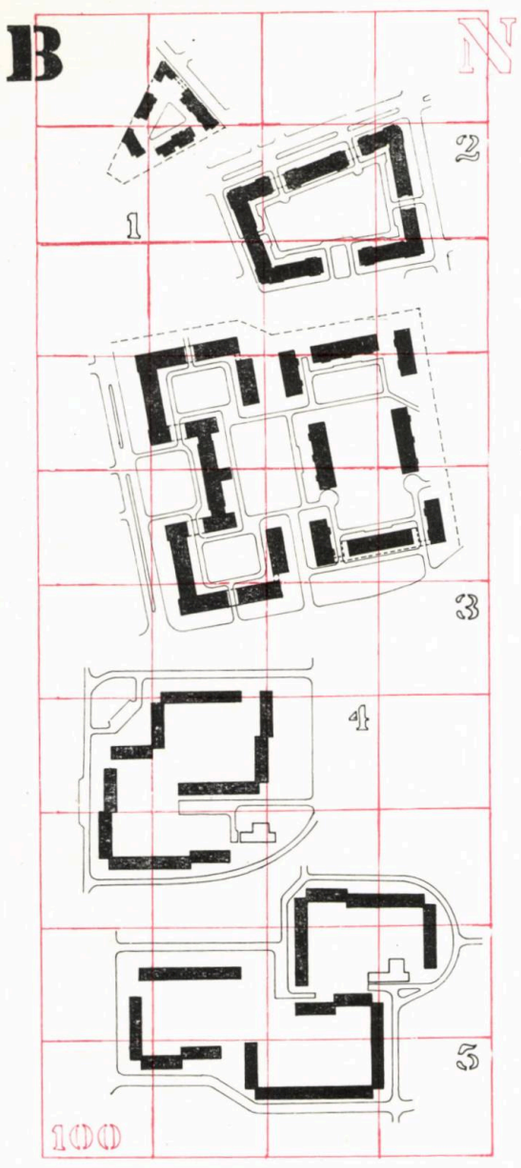

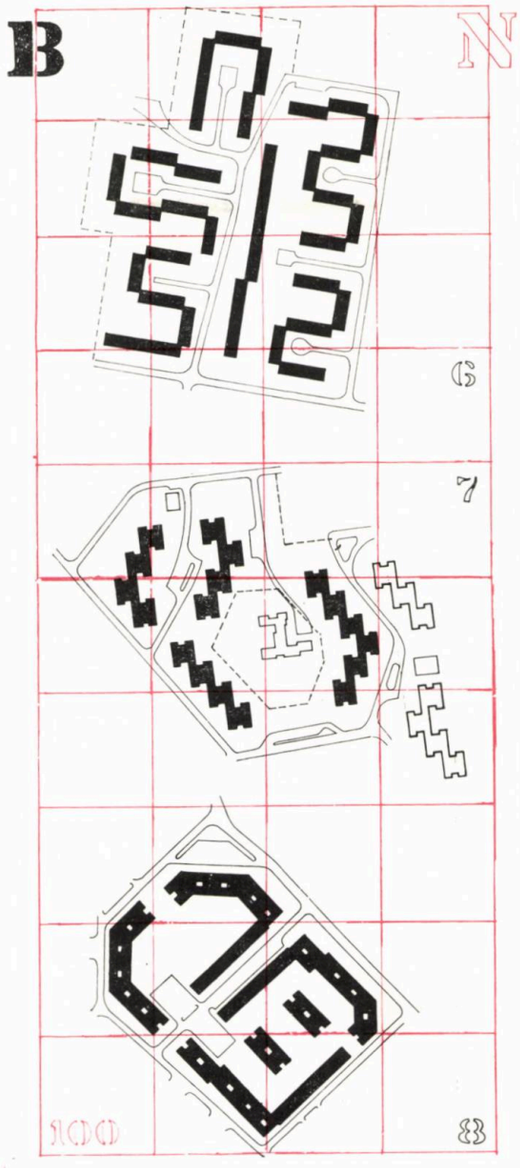

Legendă pentru schemele morfo-funcționale

S = *stradă*	Gc = *grădină comună*
T = *trotuar*	J = *loc de joacă*
ST = *semi-carosabil*	
Pi = *parcaj individual*	Cs = *casa scării*
	Ap = *apartament, locuință*
Pc = *parcaj colectiv*	1,2,3, etc. = *număr de ordine*

B_1
Strada Sergent Ancuța/Filaret. Situată în mijlocul unei zone eterogene din punct de vedere funcțional, vecină cu unități industriale și spații plantate (Parcul Libertății). Locuințe cu program redus executate pentru funcționarii publici și familiile acestora. Clădirile cu 3—4 niveluri și acoperiș delimitează o curte de folosință comună (0,15 ha). Grad mediu de folosire a terenului (P = 29%, K = 0,72).

B_2
Zona Vatra Luminoasă. Cvartal realizat în conformitate cu H.C.M. privind reconstrucția socialistă a orașelor din 1952. Formulă interesantă nu numai datorită preocupării pentru o anume ordine spațială a orașului, dar și pentru că face deosebirea între spațiile urbane după gradul de utilizare (spații de folosință generală, spații de folosință restrînsă). Continuitatea fronturilor asigură, în ciuda amplei curți interioare, un coeficient ridicat de exploatare a terenului (P = 24%, K = 1,2).

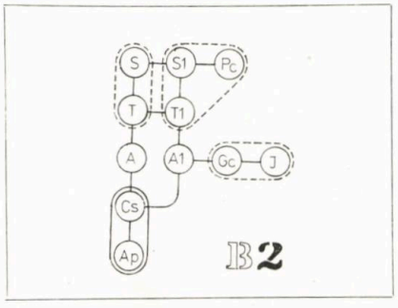

B_3
Strada Bujoreni/Drumul Taberei. Prima etapă dintr-o intervenție edilitară de lungă durată pe un mare amplasament al orașului. Realizat la finele deceniului al 6-lea, în momentul acceptării unor formule mai elastice în construcția (compoziția) urbană. Prezintă interes gradarea spațiilor exterioare și interioare (curți de 0,35—0,90 ha). Grad modest de utilizare a terenului (P = 18%, K = 0,74).

$B_{4,5}$
Strada Covasna/Berceni. Incintă dublă situată în cuprinsul unui mare ansamblu rezidențial, omogen din punct de vedere funcțional și compozițional. Realizat potrivit concepției caracteristice deceniului al 7-lea cu un coeficient redus de folosire a terenului în condițiile unui regim de înălțime de P + 4 (P = 14%, K = 0,70). Incintă triplă (trilobată) vecină cu cea prezentată anterior, cu care se înrudește. De notat eliminarea circulației carosabile din spațiile interioare nu întotdeauna bine orientate. Curți relativ mari (0,6—0,7 ha). Ocuparea negospodărească a terenului (P = 15%, K = 0,74) justifică operații de îndesire.

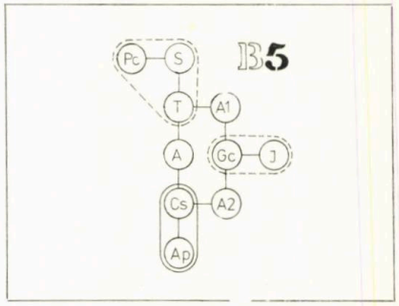

B_6
Complexul 5/V, Titan. Unitate cuprinsă într-un mare sector orășenesc realizat în etape de la începutul deceniului al 6-lea (ansamblul Cățelu). Planimetrie interesantă din punct de vedere al ierarhizării spațiilor, dar ambiguă în ceea ce privește accesele carosabile. Dimensiune convenabilă a alveolelor (0,12—0,24 ha). Grad ridicat de utilizare a terenului: P = 24%, K = 1,22.

B_7
Complexul 2/IV, Titan. Executat la finele deceniului al 7-lea pe baza unei secțiuni P + 4 oferite spre vînzare populației în urma legii din 1966 privind creditarea construcției de locuințe proprietate personală. Înșiruirea decalată, posibilă datorită formei în plan a secțiunii, creează dificultăți în ordonarea cadrului stradal și conduce la o folosire mai puțin eficientă a teritoriului (P = 16%, K = 0,80),

B_8
Zona Parcul Tineretului. Atacată odată cu avansarea operațiilor de amenajare a parcului omonim și amplasarea în cuprinsul său a sălii polivalente. Se remarcă concordanța dintre tipul de secțiune (avînd curte de aerisire), regimul de înălțime (P + 10) și lungimea blocurilor care delimitează incinta (liberă sau construită). Rezultă un grad exagerat de mare în exploatarea spațiului: P = 23%, K = 2,20, care nu se justifică însă prin vecinătatea (ecranată) a marelui spațiu plantat. Din punct de vedere compozițional, continuă căutările de organizare planimetrică care introduc și alte direcții decît cele precizate de unghiul drept.

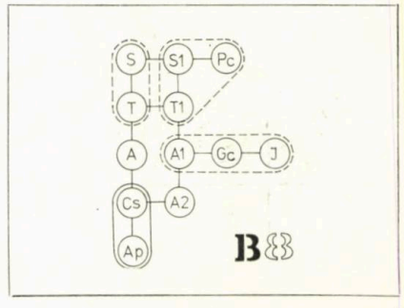

→

C1
Cartierul Ferentari. Prima intervenție organizată asupra unui teritoriu (relativ omogen) dominat de construcții de factură suburbană. Reflex întîrziat al principiilor urbanismului funcționalist central european (ansamblu executat la mijlocul deceniului al 5-lea). Orientarea barelor (S + P + 3) pare să fie determinată în mai mică măsură de axa heliocentrică decît de relația (neconformistă) cu strada. Indicatori favorabili privind

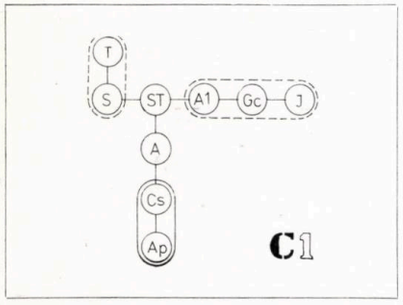

modul de gospodărire al spațiului: P = 26%, K = 1,30. Discutabilă orientarea și alcătuirea incintei sudice.

C2
Strada Barajul Lotru/Titan. Dispoziție de clădiri caracteristică pentru « urbanismul de macara » prezent în cîteva amplasamente ale orașului. Decalarea blocurilor scurte se înscrie în tendința de particularizare locală tipică pentru sectorul Balta Albă-Titan. Servire corectă cu circulații carosabile, preocupare pentru gospodărirea terenului: P = 23%, K = 1,17.

C3
Strada Dezrobirii/Bdul. Păcii. Construcție de masă într-un teritoriu parcelat în perioada interbelică (ocupat parțial cu grupe de locuințe P + 1). Planimetrie

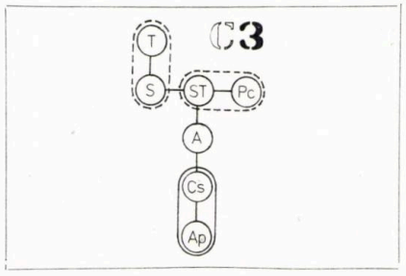

(orientare, lungime, prospect) condiționate de rețeaua stradală existentă cu efecte vizibile asupra indicatorilor de folosire a teritoriului: P = 15%, K = 0,84. De remarcat (asemenea cazurilor precedente) absența unei ierarhizări a spațiilor libere.

C4
Strada Baba Novac/Titan. Compoziție de mare respirație ce definește majoritatea realizărilor de la începutul deceniului al 7-lea. Creșterea regimului de înălțime eliberează mari suprafețe de teren (P = 14%) dificil de controlat ca scară și contur. Orientare discutabilă a unui important număr de apartamente. Coeficient mediu de utilizare a spațiului (K = 1,49) dacă este raportat la regimul mediu de înălțime (K = 10,6).

C5
Strada Conductei/Bdul. Păcii. Zonă preponderent rezidențială dar cu caracter eterogen din punct de vedere al regimului de construcție. Diferențierea mărimii și funcției spațiilor este determinată de înscrierea în ochiurile rețelei stradale preexistente și de păstrarea (în interiorul incintei) a unui grup de locuințe în stare relativ bună. Mărimea (finală) a curții a justificat variația înălțimii construcțiilor cu efect logic asupra gospodăririi terenului (P = 15%, K = 1,06).

C6
Strada Romancierilor/Drumul Taberei. Grup de clădiri adunat în jurul accesului carosabil și parcajului aferent. Repetarea formulei permite realizarea unor spații alveolare ierarhizate. Clădirile paralel cu axa NS au P + 9, celelalte P + 4. Grad satisfăcător de exploatare a solului (P = 14, K = 1,35).

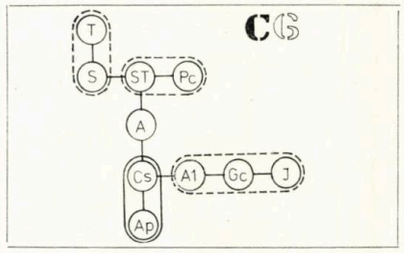

C7
Șos. Colentina. Teritoriu supus unei ample acțiuni de restructurare în cursul

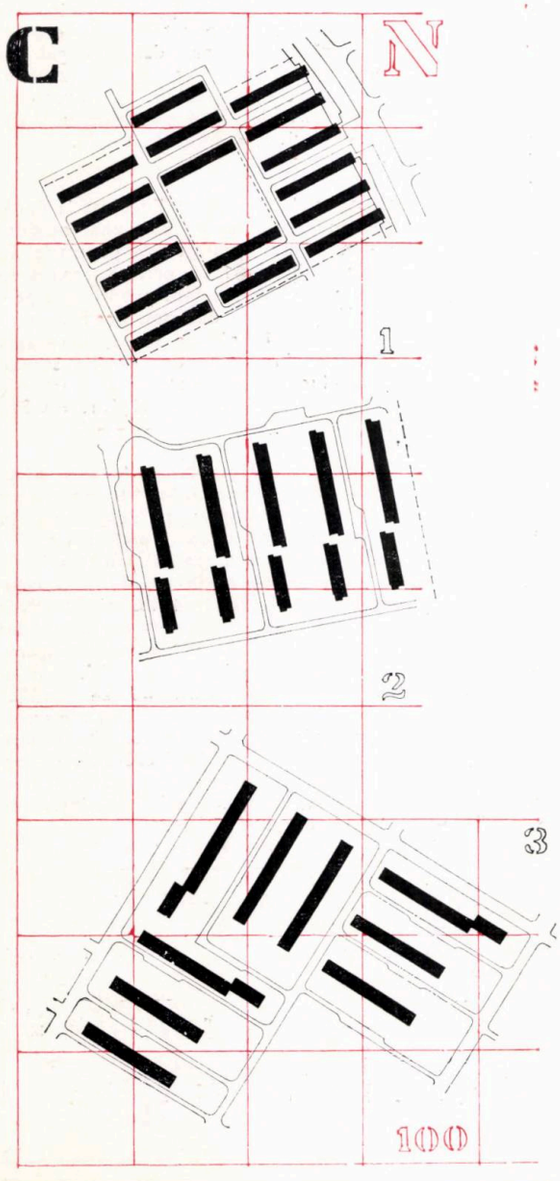

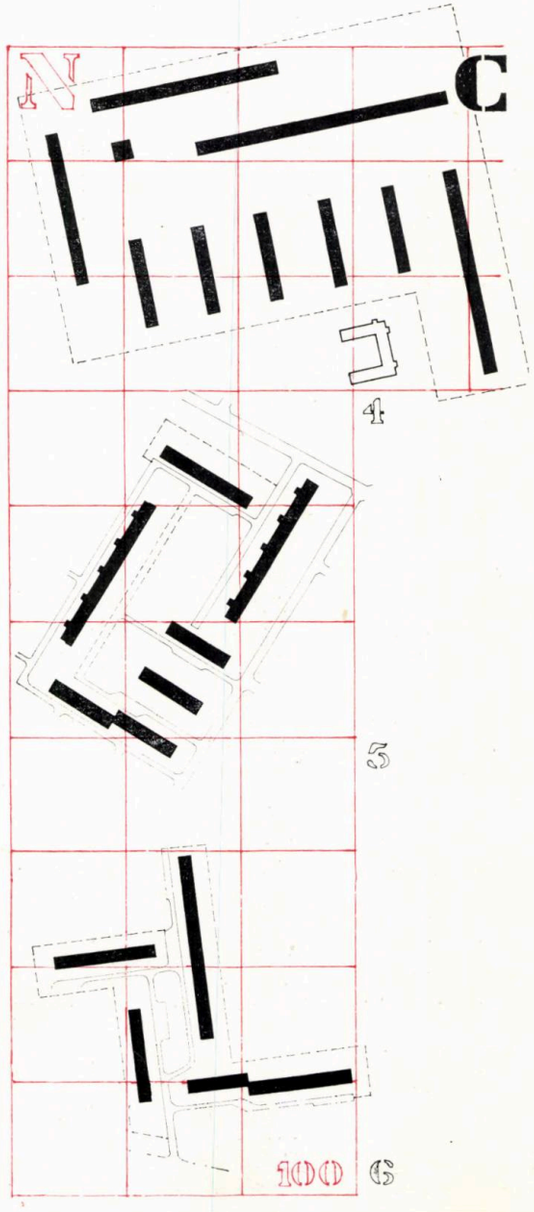

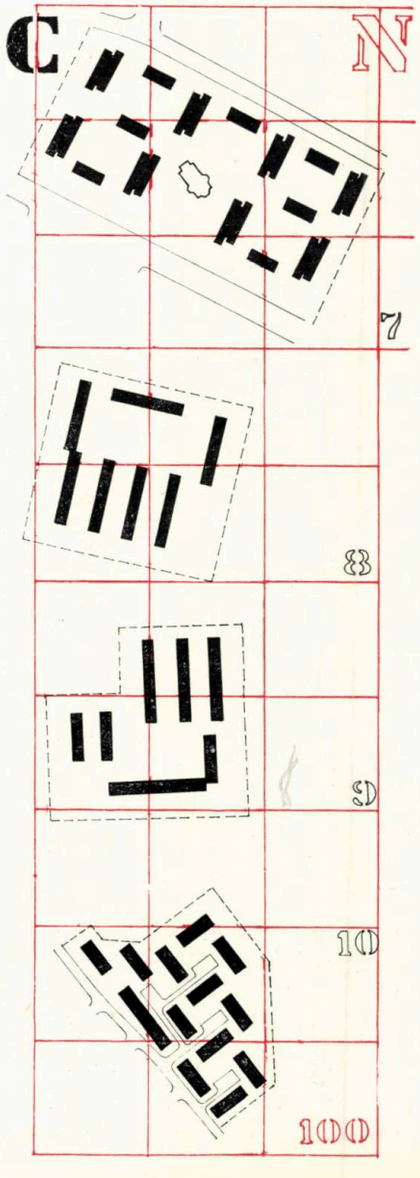

deceniului al 8-lea. Etapa inițială e constituită din secțiuni P + 10 conturînd vag mici incinte (0,24 ha) nediferențiate. Prezintă interes urbanistic atît prin caracterul mai net orășenesc cît și pentru capacitatea de a se lega de unele puncte fixe existente. Datorită plasării izolate a secțiunilor a rezultat un grad mediu de utilizare a teritoriului: P = 13%, K = 1,45.

$C_{8\ 9}$

Strada Luică/Bdul. Const. Brâncoveanu. Zonă atacată după 1960, dar care a oferit front masiv de lucru la începutul deceniului al 8-lea. Așezarea barelor P + 4 satisface atît condițiile impuse de utilizarea macaralei cu linie fixă cît și cerințele de ierarhizare a spațiilor destinate folosinței de grup. Formulă planimetrică frecventă în construcția rezidențială din deceniul al 7-lea, dar redimensionată pentru a satisface creșterea densității: P = 22 , K = 0,93—1,10.

★

C_{10}

Strada Iacob Andrei/zona Rahova. Teritoriu constituit întîmplător cuprinzînd numeroase locuințe cu caracter semiurban. Acțiunea de reactualizare începută după 1970 n-a avut la bază un program unitar de ansamblu, intervențiile succedînd izolat pe măsura pregătirii diverselor amplasamente. Exemplu de întrețesere a spațiilor și construcțiilor care realizează o utilizare eficientă a teritoriului (în ciuda dimensiunilor reduse ale clădirilor): P = 24%, K = 1,20. Conține cele mai mici incinte = 0,1 ha.

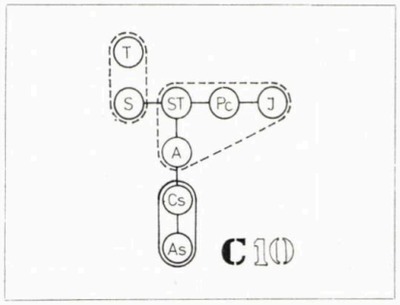

D_1

Strada Liviu Rebreanu/Titan. Intenția de personalizare a elementelor componente ale sectorului orășenesc a impus pe lîngă dispoziții diferite de clădiri și o variație a volumetriei acestora. Grupare singulară de turnuri cu planul în formă de Y ceea ce a impus lărgirea sensibilă a prospectului (80 m). De aici au reieșit posibilități de îndesire în ciuda unor indicatori satisfăcători de utilizare a terenului: P = 10%, K = 1,15.

D_2

Strada Alex. Moghioroș/Drumul Taberei. Grup de turnuri executat în cadrul unor operații de îndesire a microraionului 2 pe un teren rezervat inițial altor funcțiuni. Apartamentele au confort diferențiat. Grad relativ mare de exploatare a spațiului: P = 17%, K = 1,90. Dispoziție planimetrică justificată de finalitatea programului.

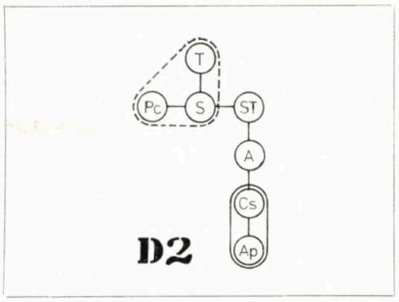

D_3

Strada Istria/Bdul Șulea. Teritoriu atacat în jurul anului 1970 concomitent cu temporarizarea construcției pe terenurile libere din zona Titan. Ciorchini de clădiri P + 4 — 10 ordonate în jurul aleilor de acces. Precum majoritatea compozițiilor cu clădiri — punct sau turn nu conferă arhitecturii stradale caracter urban și determină o utilizare ineficientă a terenului: P = 12%, K = 0,70. Vagă modelare ierarhizată a spațiului.

D_4

Strada Brîndușei/Kisseleff. Zonă cu anume calități ambientale asigurate prin construcție dispersată (pavilionară) și regim redus de înălțime. Utilizarea mulțumitoare a spațiului (P = 18%, K = 0,88) se datorează rezolvării partiului obiectelor cuprinzînd apartamente cu program sporit. Absența unei compartimentări spațiale gradate.

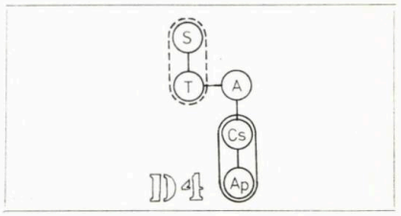

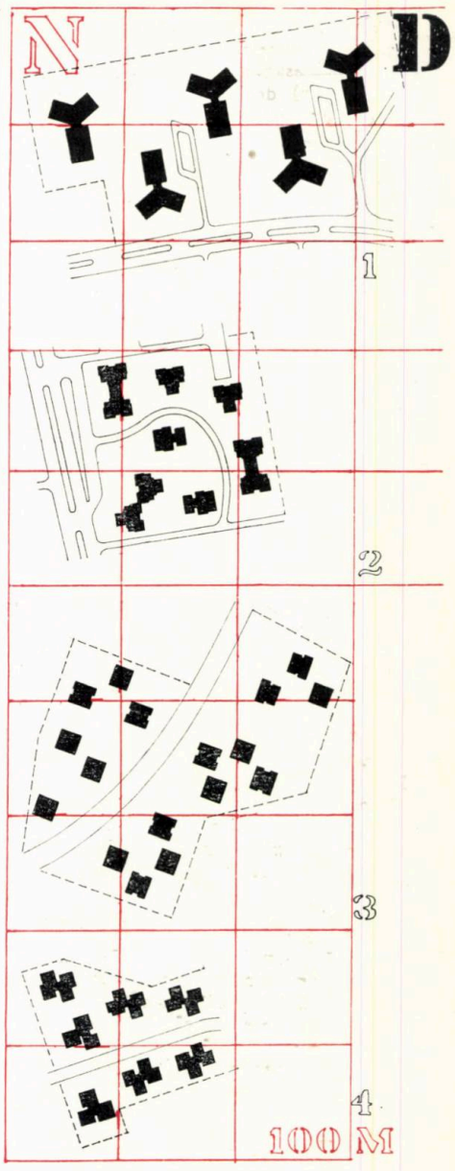

A. Grupări de locuințe plurifamiliale izolate, cuplate, înșiruite

	Ac	Ad	SF	R	P	K	D/H	incintă	lot
1.	1760	1760	0,98 ha	1,0	18%	0,18	—	—	450 m²
2.	1760	5280	0,60 ha	2,9	18%	0,88	—	—	250 m²
3.	18500	55300	4,8 ha	3,2	38,5%	1,10	—	—	700—1000 m²
4.	7350	8085	2,05 ha	1,1	35%	0,39	—	—	120—170 m²
5.	5760	17280	2,2 ha	3,0	26%	0,78	14/7 = 2,0	—	150 m²
6.	2110	5035	1,3 ha	2,3	16%	0,21	—	—	grupat
7.	7350	14700	3,1 ha	2,0	24%	0,48	20/6 = 3,3	—	comun
8.	4550	9100	2,1 ha	2,0	21%	0,43	—	—	comun
9.	5830	14490	1,5 ha	3,0	37%	1,10	10/8 = 1,2	—	comun

1. Intrarea Militari — 2. Strada Gafton — 3. Parcul Ioanid (fără grădină) — 4. Calea Șerban Vodă — 5. Zona Vatra Luminoasă — 6. Bdul. Pieptănari — 7. Zona Cățelu — 8. Zona Băneasa — 9. Strada Amurgului.

B. Grupări de locuințe colective, incinte de bare și lame

	Ac	Ad	Sf	R	P	K	D/H	incintă	lot
1.	1560	4370	0,55 ha	2,8	29%	0,72	—	0,15 ha	comun
2.	4850	24100	2,0 ha	5,0	24%	1,20	70/12 = 5,8	0,84 ha	comun
3.	11830	49660	6,7 ha	4,2	18%	0,74	60/12 = 5	0,35—0,88 ha	grupat
4.	4800	24000	3,4 ha	5,0	14%	0,70	60/12 = 4,5	0,56 ha	comun
5.	7450	37100	4,8 ha	5,0	15%	0,74	60/13 = 4,5	0,60 ha	comun
6.	12200	6100	6,1 ha	5,0	24%	1,22	30/14 = 2,1	0,12—0,24 ha	grupat
7.	6460	32400	4,1 ha	5,0	16%	0,80	—	0,30 ha	comun
8.	9900	96050	4,4 ha	9,7	23%	2,20	24/27 = 0,9	0,60 ha	comun

1. Strada Serg. Ancuța — 2. Zona Vatra Luminoasă — 3. Strada Bujoreni — 4. Strada Covasna/Berceni — 5. Strada Covasna/Berceni — 6. Complex 5/V, Titan — 7. Complex 2/IV Titan (fără teren grădiniță) 8. Zona Parcului Tineretului.

C. Grupări de locuințe colective, ciorchini de bare și lame

	Ac	Ad	Sf	R	P	K	D/H	incintă	lot
1.	12750	59900	4,9 ha	4,7	26%	1,30	18/12 = 1,5	—	comun
2.	8910	44550	3,8 ha	5,0	23%	1,17	40/14 = 2,8	—	comun
3.	9450	54000	9,4 ha	5,7	15%	0,84	35/14 = 2,5	—	comun
4.	13450	143270	9,6 ha	10,6	14%	1,49	46/30 = 1,5	1,20 ha	grupat
5.	7320	53400	5,0 ha	7,2	15%	1,06	32/14 = 2,3	1,20 ha	grupat
7.	5500	42000	3,1 ha	7,6	17%	1,35	—	—	comun
6.	5670	62370	4,3 ha	11,0	13%	1,45	40/30 = 1,3	0,24 ha	grupat
8.	5020	25200	2,7 ha	5,0	18%	0,93	20/14 = 1,4	0,50 ha	grupat
9.	4920	24600	2,2 ha	5,0	22%	1,10	18/14 = 1,3	0,40 ha	grupat
10.	4620	23100	1,9 ha	5,0	24%	1,20	14/14 = 1,0	0,10 ha	grupat

1. Calea Ferentari — 2. Strada Barajul Lotru — 3. Strada Dezrobirii — 4. Strada Baba Novac — 5. Strada Conductei — 6. Strada Romancierilor — 7. Șoseaua Colentina — 8. Strada Luică — 9. Bulevardul Brâncoveanu — 10. Strada Iacob Andrei.

D. Grupări de locuințe colective, ciorchini de puncte și turnuri

	Ac	Ad	Sf	R	P	K	D/H	incintă	lot
1.	5250	57750	4,9 ha	11,0	10%	1,15	80/30 = 2,7	—	comun
2.	4150	45650	2,4 ha	11,0	17%	1,90	25/30 = 0,8	—	comun
3.	5150	30250	4,4 ha	6,0	12%	0,70	—	—	comun
4.	3360	16800	1,9 ha	5,0	18%	0,88	—	—	comun

1. Strada Liviu Rebreanu — 2. Micro 2 Drumul Taberei — 3. Strada Istria — 4. Strada Brîndușei

Mărimea și forma incintelor cercetate.

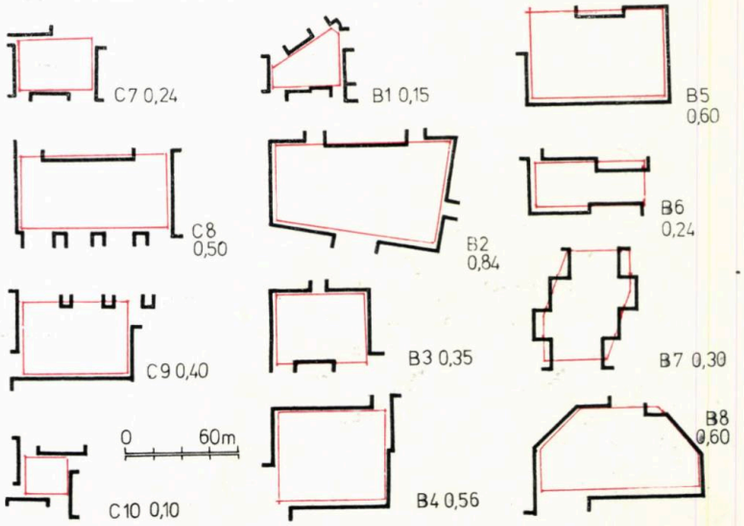

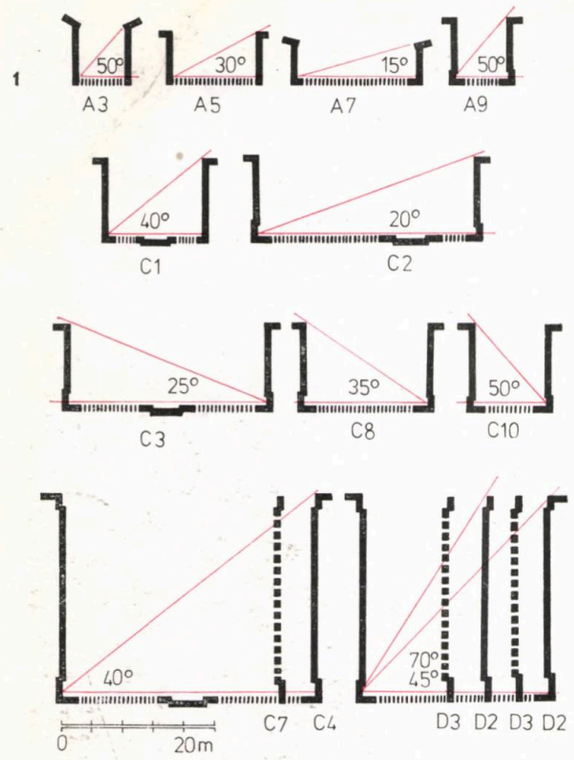

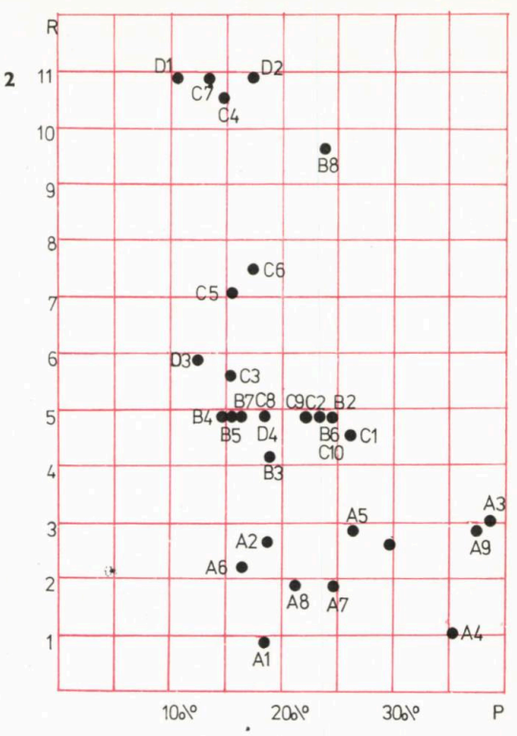

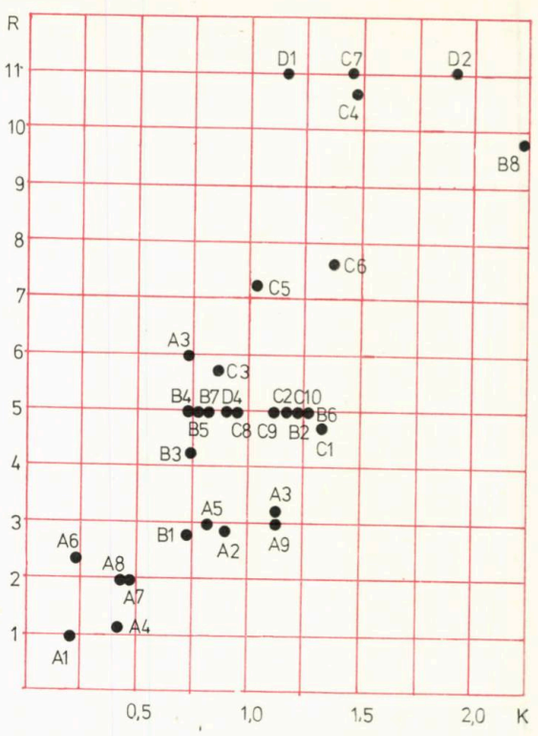

1. Relația dintre distanțe între clădiri (D) și înălțimea clădirilor (H)
2. Relația dintre R (regimul mediu de înălțime) și P (procentul de ocupare a solului)
3. Relația dintre R (regimul mediu de înălțime), considerînd și demisolul ori subsolul) și K (coeficientul de exploatare a spațiului)

Printre criteriile actuale de apreciere a diverselor categorii de construcție urbană îl pot constitui valorile ambientale rezultate, precum (alături de consumul de spațiu) și cantitatea de energie solicitată la execuția și utilizarea în timp a acestora.

Arh. PETRE DERER

SURSE DE INFORMAȚIE

Ignace Șerban: Locuința urbană 1961—64, Editura tehnică, 1964, Sectorul Titan (generalități), p. 10

Radu Laurian: Urbanismul, Editura tehnică, 1965, A8, p. 54

Romeo Rău, Dan Mihuță: Unități urbanistice complexe, Ed. tehnică, 1969
A5, p. 15, C6, p. 223, D2,222

Grigore Ionescu și colectiv: Arhitectura în România, perioada 1944—1969, Editura Academiei 1969
Cl, p. 13, 14, A7, p. 65, 67, A8, p.75, 84
Sectorul Titan (generalități), p. 120, 131, sectorul Drumul Taberei (generalități), p. 122, 134, sectorul Sud-Berceni (generalități), p. 126

Cezar Lăzărescu și colectiv: Urbanismul în România, Ed. tehnică, 1978 A7, p.54, C6 p. 58, 87, p. 58
Sectorul Titan, p. 47, sectorul Drumul Taberei, p. 62 Colectiv: revista «Arhitectura»
A7, nr. 2/57, C3 ,C5, nr. 3/65, C3, C7, nr.6/77.
Sectorul Titan, nr. 4/63, 6/64, 4/66, sectorul Drumul Taberei nr. 6/64, 2/67, 1/70, sectorul Sud-Berceni, nr. 4/68

EȘTI BUCUREȘTEAN NU PENTRU CĂ TRĂIEȘTI ÎN BUCUREȘTI, CI PENTRU CĂ BUCUREȘTIUL TRĂIEȘTE ÎN TINE

Răspunsul profesorului **HENRI WALD** *la o întrebare pusă de arh.* **ILEANA MURGESCU** *cu privire la ce înseamnă să fii bucureștean:*

Deosebirea fundamentală dintre om și celelalte ființe constă în faptul că omul n-are legături numai cu natura, ci și cu cultura. Omul este singura ființă socială și istorică; socială, pentru că, spre deosebire de celelalte specii, societatea umană are ca produs suprem individualitatea, și istorică, pentru că cultura se manifestă prin stiluri.

Din această pricină, străzile și clădirile, piețele și grădinile unui oraș (orașul natal este un oraș cu totul aparte față de celelalte orașe) încetează să fie obiecte, lucruri; clădirile, străzile, piețele nu sînt natură, ci cultură, ele se exprimă, dar ajung să ne exprime și pe noi. Sîntem formați, condiționați de expresia culturală a străzilor și clădirilor, dar le interiorizăm și ajungem ca, noi, să ne exprimăm prin ele. Și n-aș putea să ilustrez cu un exemplu mai simplu decît acela că, într-o anumită stare sufletească, te duci să te plimbi la Șosea, în cu totul alta, vrei să revezi Bucureștii vechi cu parfum de « Craii de Curtea-Veche » sau te îndrepți către cartierul în care ai copilărit sau ai sărutat pentru prima oară o fată. Fiecare din aceste locuri nu mai sînt niște lucruri. Întîi, ele au fost expresia celor care le-au creat, dar acum, ele te exprimă pe tine, au devenit semnificanți ai tăi.

De fapt, în oraș, practic nu mai avem de-a face cu natura. Nici Cișmigiul nu este natură; și el este cultură. O grădină abandonată este, însă, un exemplu de creștere a entropiei. Definim entropia ca tendința naturii de a uniformiza prin dezorganizare, de a ruina, de a « face una cu pămîntul », iar activitatea umană este tocmai inversul acestei acțiuni, ea căutînd să diferențieze elementele, organizîndu-le. Numai ruinele sînt opera naturii, restul este expresia atitudinii culturale a oamenilor. Și tot ce face omul are stil. Roland Barthes susține că nu există o lipsă totală de stil, există însă un stil al lipsei totale, există un stil de gradul 0, identic cu platitudinea, banalitatea, clișeul. Deci, ca să revin, prin această activitate umană se caracterizează atmosfera unui oraș.

Există o deosebire fundamentală între expresivitatea unui oraș străin și expresivitatea orașului în care te-ai născut sau în care ai trăit multă vreme. Pentru mine, expresivitatea Bucureștiului este expresia stabilității, a continuității, în timp ce Parisul, Veneția sau Florența înt orașe ale trecerii, ale petrecerii. Într-un oraș străin, nu poți să te exprimi decît vremelnic, acolo ești consumator de expresie și nu creator de expresie, acolo trăiești, suporți semnificații, nu te exprimi prin ele. Pentru noi, bucureștenii, este greu să trăim în alt oraș pentru că Bucureștiul a devenit un dat interior al nostru, nu mai este exterior nouă, ci face parte din cultura noastră, din formația personalității noastre. Din acest sentiment izvorăsc nemulțumiri, greu de evitat, dacă vrem să căpătăm perspectiva soluțiilor.

O cultură se dezvoltă prin diferențiere, nu prin uniformizare. Cultura socialistă nu este numai o cultură pentru toți, ci și pentru fiecare, de aceea trebuie să urmărim ca orașul în care trăim să nu fie numai al tuturor, ci și al fiecăruia. De aceea trebuie să urmărim ca orașul nostru să-și consolideze unitatea prin diversitate. Uniformizarea urbanistică frînează dezvoltarea personalității oamenilor, o împiedică. E greu să ne ferim de uniformizare, de standardizare, cînd avem atît de mult de construit. E greu și e extrem de costisitor; trebuie să construim repede și avem rareori răgazul diferențierii, dar nu trebuie să pierdem nici o clipă din vedere că creativitatea omului e în primejdie în fața standardizării.

Am citit, de curînd, despre o experiență făcută cu sugarii. Dacă le pui în gură biberonul și emiți din preajma lor, cu un aparat fonatoriu, un sunet uniform, se observă că sug din ce în ce mai lent, pînă ce încetează s-o mai facă. Dacă, însă, schimbi sunetul, sug mult mai repede. Dacă aceasta este concluzia care se trage la preoameni, cu atît mai mult se dovedește că oamenii au nevoie de informație, de nou, de ceea ce se cheamă, românește: veste. Dacă nu-i aduci omului o veste, nu-i trezești interesul, îl adormi. Într-un oraș în care toate străzile sînt la fel, toate casele sînt la fel și toate apartamentele sînt la fel, oamenii somnolează.

De aceea, cred că principiul fundamental al urbanismului trebuie să fie: unitatea în diversitate, nu uniformitate, ci variație. Cînd mă plimb prin București, îi caut cartierele vechi, cu istorie, cu date ale altei epoci sau cartierele foarte noi unde expresivitatea arhitecturală este mai mare decît în altă parte. Trebuie să știi să trăiești spiritual, intelectual, cultural, orașul tău, casele sale, pentru că, de cînd omul a transformat strigătul în vorbire, laba în mînă și piatra necioplită în unealtă, a trecut și de la adăpost la clădire. Clădirea face parte din cultură, în timp ce adăpostul făcea parte din natură. Raportul adăpost-casă este identic cu raportul natură-cultură sau hrană-mîncare, oamenii atribuind valențe culturale tuturor acestora. Există un stil în îmbrăcăminte, există și o istorie a vestimentației, așa cum există stil în arta culinară și, cu atît mai mult, un stil al caselor. De aceea, trebuie să avem o deosebită grijă pentru că, înălțînd orașe, construind case, tăind străzi, acționăm de fapt asupra dezvoltării culturale a oamenilor, îi amputăm sufletește și intelectual sau, dimpotrivă, îi stimulăm. Tocmai din cauza asta ne iubim orașul, pentru că pentru noi el nu este un mediu neutru, ci face parte din noi.

Nu ești bucureștean, pentru că trăiești în București, ci pentru că Bucureștiul trăiește în tine. Iar patriotismul, atașamentul, se manifestă numai într-o formă foarte rudimentară cînd e doar apologetic; adevăratul patriotism se manifestă și sub o formă critică, pentru că atunci cînd iubești nu lauzi numai, ci mai ales ești nemulțumit că nu este și mai bine și mai frumos. Cu cît iubești mai tare, ești mai nemulțumit și mai îndurerat de lipsurile și de lacunele pe care le constați. Din acest sentiment izvorăște nevoia mea de o mai mare diversitate, de o mai mare varietate în orașul acesta în care trăim, în București. De aceea cred că nu avem destulă grijă să restaurăm clădiri care să vorbească de istoria orașului, de acea cred că facem încă prea puțin ca să păstrăm stilul orașului și ca Balta Albă să nu semene cu oricare dintre banlieurile pariziene.

După cum spune Lucian Blaga, adevărata artă nu e aceea care laudă poporul, ci aceea care este lăudată de popor.

Nu putem trăi într-un oraș în care ne preocupă numai funcționalitatea, așa cum cultura nu poate trăi numai din adevăruri științifice. Am ignorat prea mult, de dragul lui Prometeu, pe Orfeu. Rigoarea științifică este absolut necesară, dar nu și suficientă. Orașul trebuie să-ți umple și sufletul cînd te plimbi prin el, nu numai să funcționeze corect. Am fost, de bună seamă justificat, grăbiți să facem mult, repede și maximum de funcțional, dar cred că efortul nostru trebuie să se îndrepte acum și către variație și diversificare, pentru că nu putem lăsa pentru viitor tot prezentul. Trebuie să păstrăm un echilibru dialectic între prezent și viitor și să cerem viitorului, chiar, să dea mai mult prezentului. Viitorul va fi al diferențierilor și, de fapt, asta aduce nou societatea socialistă în contextul civilizațiilor uniformizatoare — faptul că permite tuturor, și fiecăruia, nu numai UNORA să fie diferiți de ceilalți.

Societatea socialistă nu se constituie într-o masă amorfă, ci este o colectivitate de individualități distincte, cu gusturi distincte, cu nevoi distincte. Arhitectura și urbanismul nu pot fi rupte de celelalte activități culturale și dacă uniformizarea înseamnă entropie, înseamnă moarte, orașele, străzile, casele trebuie să fie anti-entropice, să răspundă diferitelor categorii de gusturi și diferitelor categorii de oameni. Arhitectura trebuie să prevadă nevoia, din ce în ce mai puternică, a fiecăruia, de a fi din ce în ce mai mult el însuși și să poată satisface această nevoie.

Dacă în lumea contemporană se manifestă tendința de uniformizare, de masificare, societatea noastră urmărește să diferențieze masele în individualități. Sigur că nu este ușor să fie satisfăcută o asemenea varietate de gusturi, opinii, nevoi, dar chiar dacă nu putem realiza, astăzi, toate aceste deziderate, nu trebuie să le ignorăm, trebuie să fim conștienți că mai avem mult de făcut și trebuie să căutăm și în arhitectură căi de rezolvare.

Rareori, ne dăm seama cît de intim este legat orașul de noi, pentru că orașul în care te-ai născut, sau în care trăiești de multă vreme, devine o expresie spontană a emoțiilor și sentimentelor tale. Trebuie să avem față de el nu numai o grijă tehnică, cît mai ales o grijă artistică.

NOI BLOCURI DE LOCUINȚE

BLOCUL «DUNĂREA»

COLECTIV DE PRCIECTARE:
Arhitectură: arhitecții **GHEORGHE NADRAG** (șef proiect complex), **DAN FLORIN NICULESCU, RODICA DELEANU,** c. arh. **HORIA VASILESCU,** arh. **VIOREL HURDUC**
Rezistență: inginerii **GABRIELA POP, VALENTIN GEORGESCU**
Instalații: inginerii **EUGEN GEORGESCU, IACOB SCHWARTZ** (încălzire ventilații), **ALEXANDRU VIȘAN, CAROLINA POP** (sanitare), **ADRIANA HARASIM,** proiectant **ELENA LINTARU** (electrice)
Documentație economică: c. arh. **DANIEL POPESCU,** ing. **ISABELA FREUND,** proiectant **GHEORGHE ISAC**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL «PROIECT-BUCUREȘTI», SECȚIA A 6-A
CONSTRUCTOR: C.C.M.B., GRUPUL 4 ȘANTIERE
Șef șantier: ing. **ION DUMITRU**

Ansamblul «Dunărea» ocupă o suprafață de circa 6 500 m² și este situat între Bulevardul Nicolae Bălcescu și strada Biserica Enei, pe locul fostului Bloc Dunărea și al Băii Centrale, prăbușite la cutremurul din 4 martie 1977.

Acest ansamblu de locuințe și magazine este format din 3 blocuri:

Blocul 1, cu 2 tronsoane și 3 scări și cu înălțimi de p + 8, 9, 10 și 11 etaje, totalizează 80 apartamente.

Blocul 2, cu 2 scări, cu P + 5, 6 și 7 etaje, are 40 apartamente.

Blocul 3, cu 2 scări și cu P + 5, 6 și 7 etaje are 40 apartamente.

În total, ansamblul însumează 160 apartamente dintre care 40 apartamente sînt proprietate de stat în blocul 3 și 120 apartamente proprietate personală în blocul 1 și 2.

Structura apartamentelor pe număr de camere este următoarea:

24 apartamente cu 1 cameră
19 apartamente cu 2 camere
45 apartamente cu 3 camere
70 apartamente cu 4 camere
2 apartamente cu 5 camere
TOTAL 160 apartamente

Spațiile comerciale amplasate la parterul blocurilor dispun de 1 916 m² suprafață de vînzare, din care 525 m² terasă.

Ele sînt repartizate astfel:

- unități cu profil alimentar — 250 m²
- unități cu profil alimentație publică — 1935 m², din care 585 m² terasă
- profil nealimentar — 320 m².

La parterul blocului 1, spre Bulevardul Nicolae Bălcescu, este amplasat restaurantul; iar în subsolul fostului bloc Dunărea funcționează crama-restaurant. Tot în blocul 1, la parter, se află o cofetărie, cu terasa respectivă orientată către strada Biserica Enei, și magazinul «Bomboneriе».

Blocul 2 cuprinde, la parter, galanterie bărbați, galanterie femei, cosmetice și patiserie.

Blocul 3, aflat în incintă, cuprinde la parter magazinele de carne, pîine, lactate și o unitate de cafea-dulciuri.

Ansamblul de locuințe și magazine este prevăzut cu toate utilitățile necesare bunei desfășurări a vieții locatarilor, precum și activității spațiilor comerciale.

Astfel, beneficiează de apă caldă și rece, canalizare, rețea electrică și telefonică, antene colective T.V. și radio.

În incinta ansamblului, s-a prevăzut, subteran, centrala termică, hidrofor, post trafo și camera de decantare a apelor uzate.

Datorită faptului că agentul termic este bazat pe combustibil lichid, în incintă s-au prevăzut, de asemenea, și două rezervoare subterane.

Accesele carosabile din incintă servesc aprovizionării magazinelor și unităților de alimentație publică, precum și locuințelor.

Odată cu realizarea ansamblului «Dunărea», a fost rezolvată și fluența circulației auto de sens unic, între străzile Biserica Enei și Edgar Quinet, străzi dotate cu locuri de parcare și parcmetre, fiind totodată create o fîntînă decorativă și o platformă cu spații verzi și degajări pietonale într-o zonă viu frecventată a Capitalei, în apropierea stațiilor transportului în comun.

Arh. GHEORGHE NADRAG

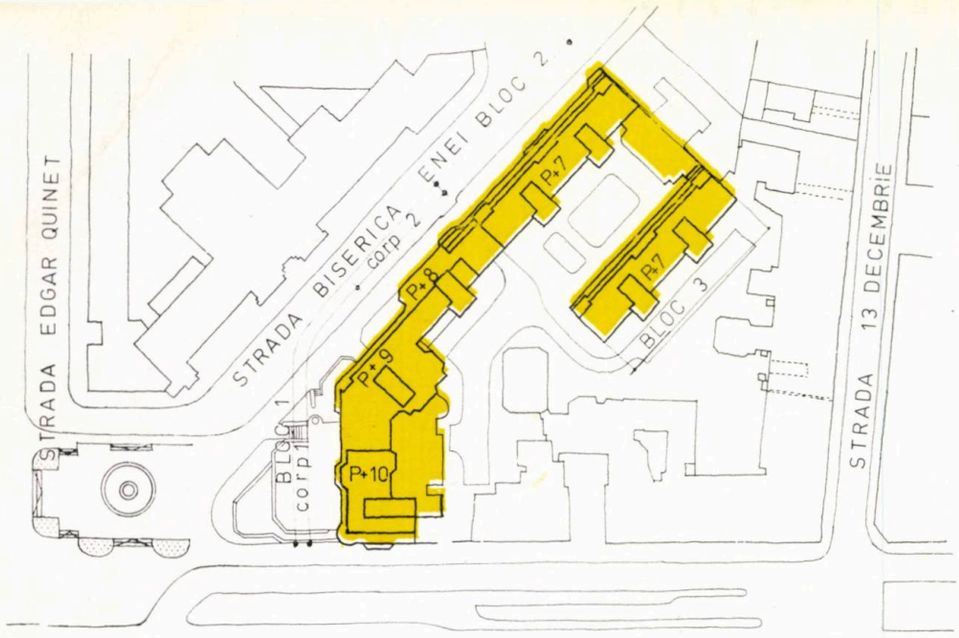

1. PLAN DE SITUAȚIE

2,3. BLOCUL 1, CORPUL 1, PLAN PARTER, PLAN ETAJ CURENT: *1. Intrare locuințe — 2. Intrare restaurant — 3. Garderobă — 4. Scară acces la crama din subsol — 5. Restaurant — 6. Oficiu — 7. Bucătărie — 8. Primire-alimente — băuturi — 9. Trapă-lift — 10. Scară de acces la subsol —11. Curte de lumină — 12. Cameră pubele gunoi — 13. Terasă restaurant — 14. Cofetărie — 15. Terasă cofetărie — 16. Oficiu — 17. Corpul 2 al Blocului 1 —18. Bloc existent (Agenția « AUA » și florăria «Codlea »)*

4,5. BLOCUL 1, CORPUL 2, PLAN PARTER ȘI PLAN ETAJ CURENT: *1. Intrare locuințe — 2. Pasaj carosabil — 3. Cameră pubele gunoi — 4. Bomboneric —5. Vestiar — grup sanitar — 6 Laborator cofetărie — 7. Primire marfă și trapă-lift pentru acces subsol — 8. Corpul 1 al Blocului 1 —9. Blocul 2*

1

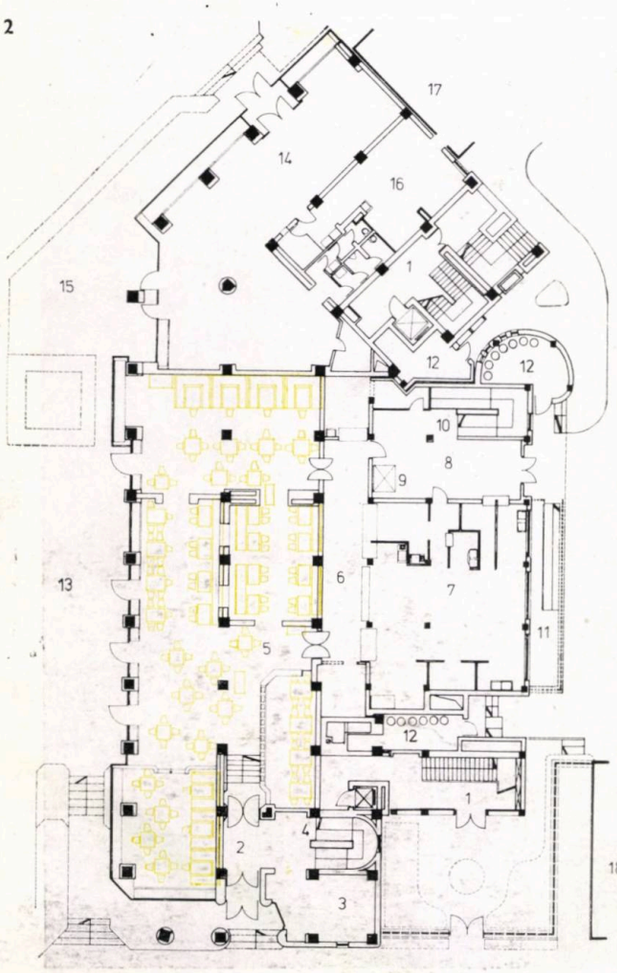

2

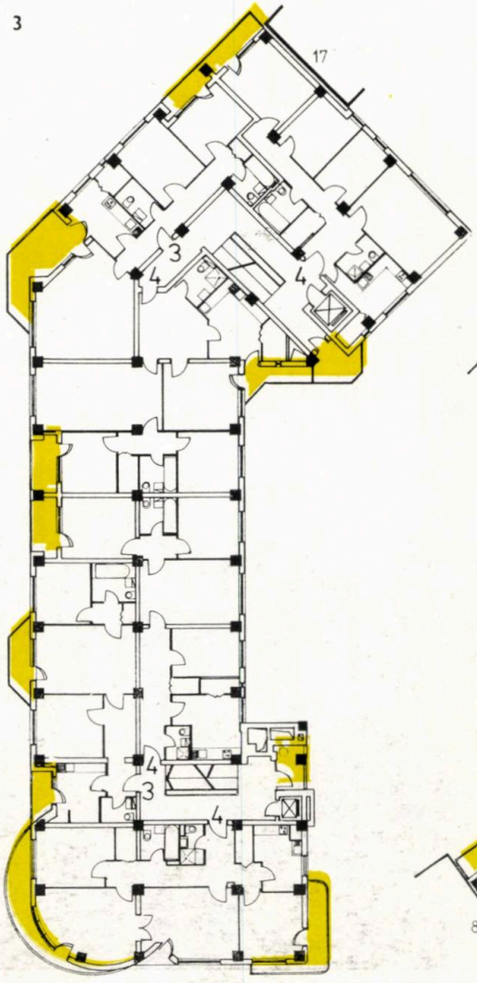

3

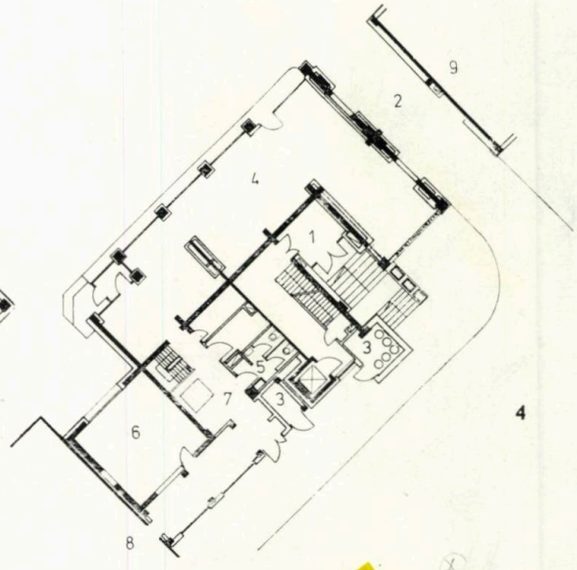

4

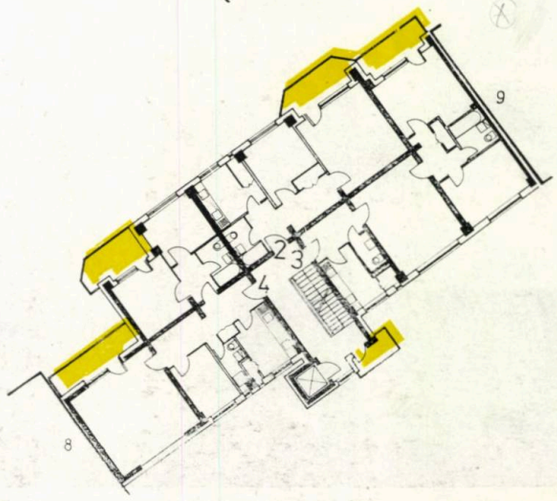

5

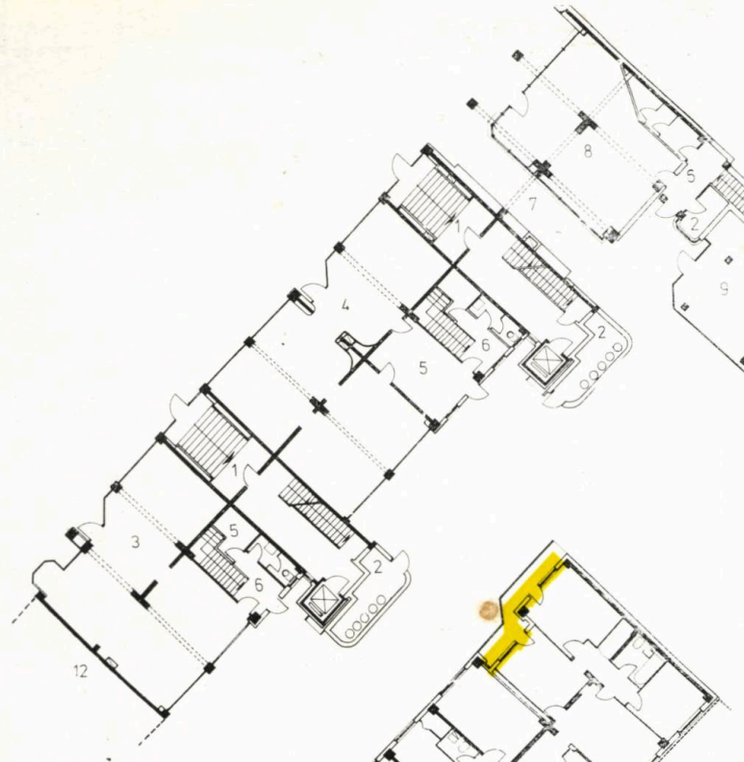

8,9. BLOCUL 3, PLAN PARTER, PLAN ETAJ CURENT: *1. Intrare locuințe — 2. Magazin «Dulciuri» — 3. Depozit — primire marfă — 4. Măcelărie — 5. Magazin «Pâine» — 6. Magazin «Lactate» — 7. Pubele gunoi — 8. Vestiar—grup sanitar — 9. Corpul parter al Blocului 2*

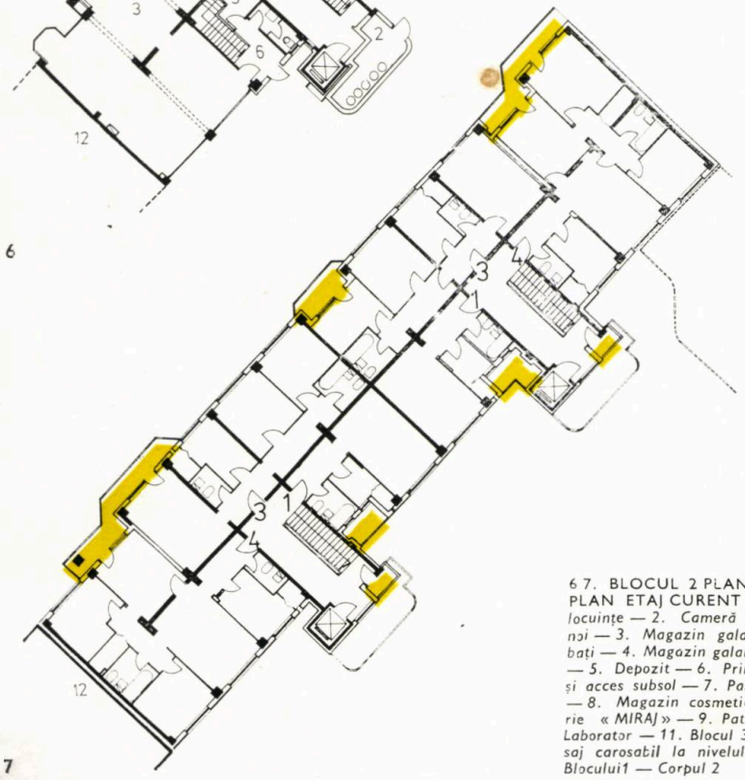

6 7. BLOCUL 2 PLAN PARTER, PLAN ETAJ CURENT: *1. Intrare locuințe — 2. Cameră pubele gunoi — 3. Magazin galanterie bărbați — 4. Magazin galanterie femei — 5. Depozit — 6. Primire marfă și acces subsol — 7. Pasaj pietonal — 8. Magazin cosmetice-parfumerie «MIRAJ» — 9. Patiserie — 10. Laborator — 11. Blocul 3 — 12. Pasaj carosabil la nivelul parterului Blocului 1 — Corpul 2*

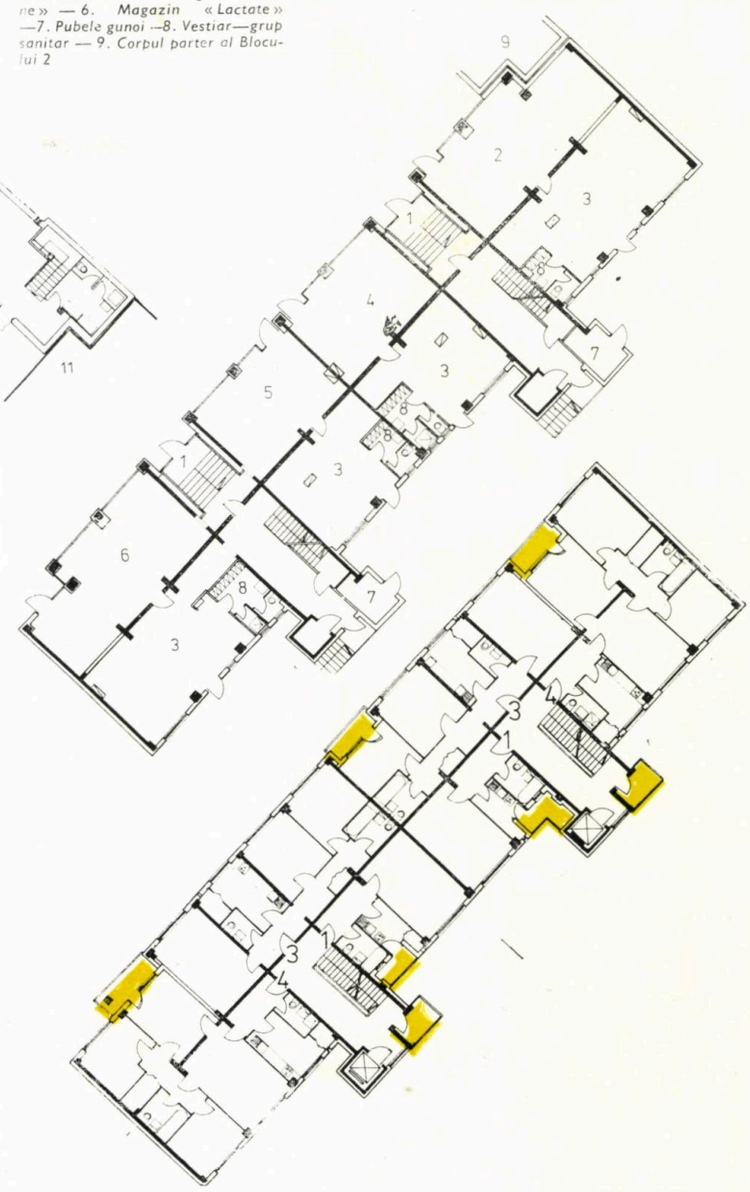

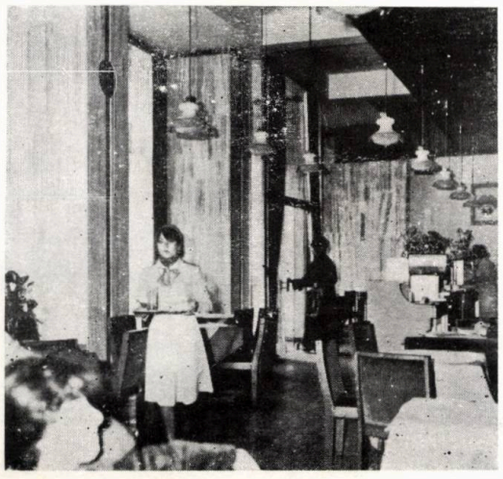

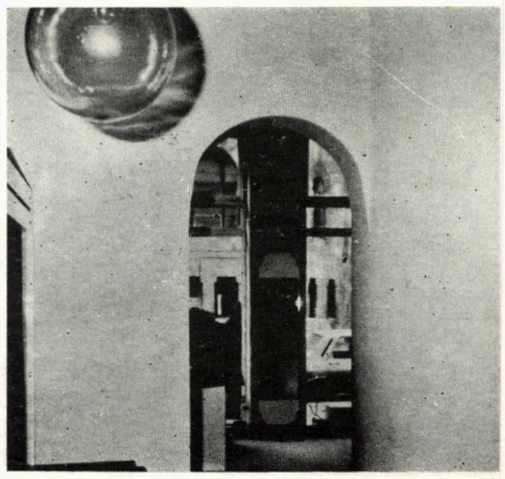

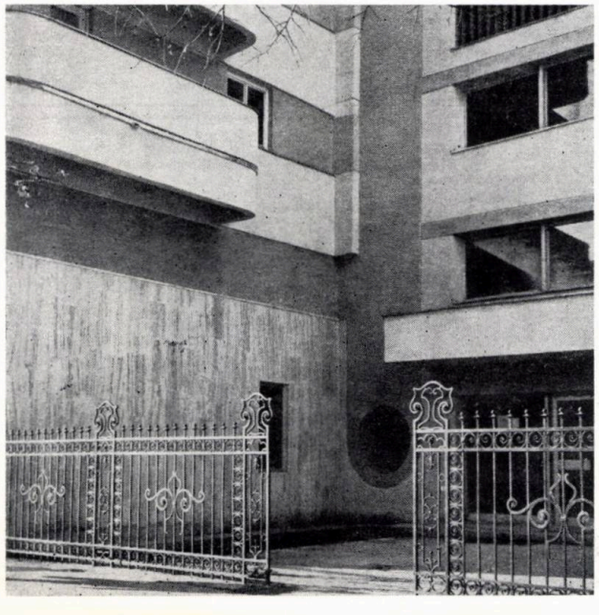

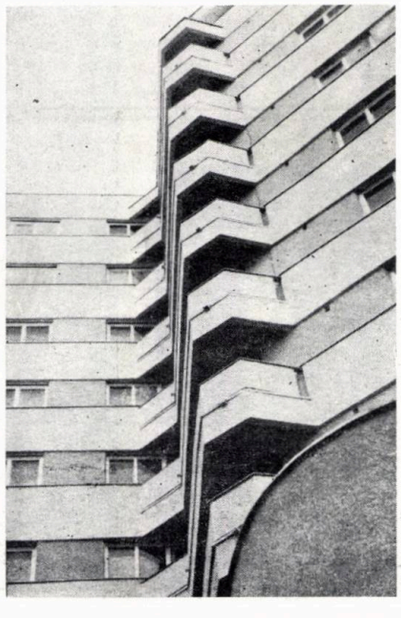

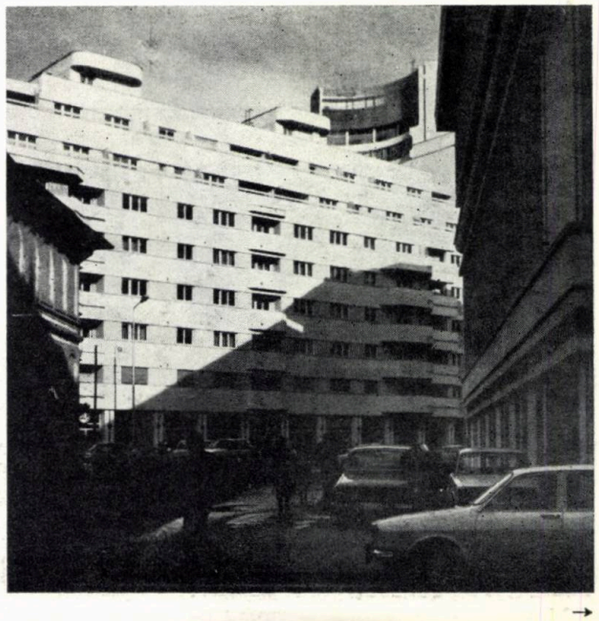

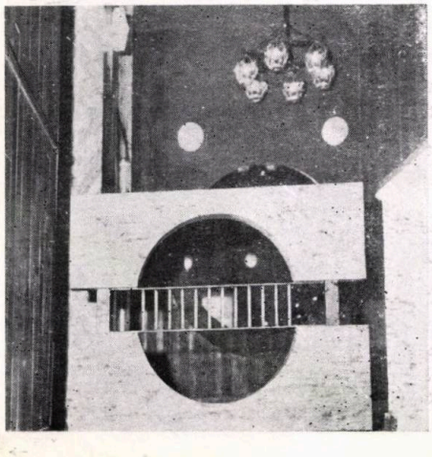

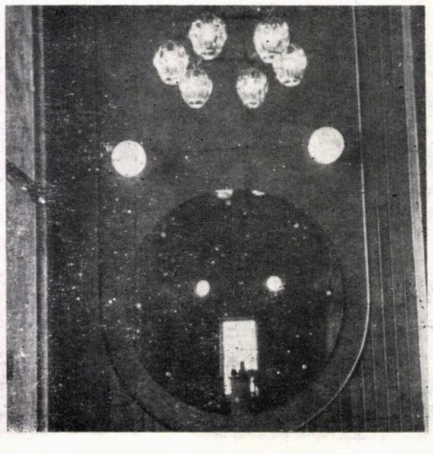

BLOCURILE DIN PIAȚA ROSETTI

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arh. **PARASCHIVA IUBU** (șef proiect complex), c. arh. **DAN BUTICĂ**, proiectant **ALEXANDRU ZAMBARDI**, proiectant **CORNEL MĂNDIȚĂ**
Rezistență: inginerii **DOINA DUMITRESCU**, **ANCA ASNAȘ**
Instalații: inginerii **MIHAELA DUMITRU** (încălzire), **MIRCEA POPESCU** (sanitare), **DAN BENIAMINOVICI** (electrice)
Documentație economică: c. arh. **CORA CIOBANU**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL « PROIEC-BUCUREȘTI », SECȚIA A 4-A
Arhitect șef secție: arh. **GHEOGHE LEAHU**
CONSTRUCTOR: C.C.M.B.-GRUPUL 3 ȘANTIERE

Gruparea de locuințe din Piața Rosetti — cuprinzînd blocurile din Bulevardul Republicii nr. 23 și din străzile Tudor Arghezii nr. 1-3 și Alexandru Sahia nr. 4-6 — a urmărit, în conformitate cu prevederile temei-program, închiderea frontului pieței și completarea fronturilor străzilor menționate.

Legarea de blocul existent (în care se găsește Teatrul « Foarte Mic »), ca și forma neregulată și îngustă a terenului, a impus o conformare și un regim de înălțime diferite pentru cele trei noi blocuri care închid la mijloc o curte interioară prevăzută cu o largă deschidere către strada Alexandru Sahia.

Tronsonul de colț, care preia intersecția Bulevardului Republicii cu str. Tudor Arghezi printr-o formă rotundă de p + 10 niveluri, devine cap-de-perspectivă spre bulevard și dominantă volumetrică a pieței. Restul înălțimilor descresc pînă la 6 etaje, către strada mai îngustă — Alexandru Sahia. Cele 4 scări au cîte 2—3 pînă la 4 apartamente pe nivel, însumînd un număr total de 114 apartamente, cu 1 pînă la 5 camere. Toate apartamentele, cu excepția garsonierelor, au dublă orientare, iar camerele orientate către curtea interioară au asigurată însorirea. Majoritatea apartamentelor sînt cu camerele decomandate, iar suprafața lor se înscrie în normele prevăzute pentru confort I.

Parterurile sînt destinate magazinelor, care au aprovizionarea asigurată prin curtea interioară (galanterie, mezeluri, pîine, frizerie pentru copii și oficiul P.T.T.R.).

Structura de rezistență este în cadre de beton armat, cu planșee în predală (5,40—3,60). Scările și alte elemente nestructurale sînt prefabricate.

Tratarea fațadelor s-a făcut diferențiat, după poziția fiecărui front. Astfel, tronsonul dominant dinspre piață, prin structura sa scoasă în afara liniei de zidărie, prezintă o accentuare a verticalei elementelor de susținere și prin aceasta a înălțimii în ansamblu.

Orizontala generală, preluată de la construcția existentă printr-un balcon general la etajul 2, realizează o legătură între toate tronsoanele și o separare între tratarea primelor 2 niveluri și a restului etajelor. Panourile prefabricate din armociment ale parapeților balcoanelor, arcuite în partea lor inferioară, încearcă să reamintească frecvența liniei arcuite în arhitectura noastră tradițională.

Placajul roșu ceramic pe plinurile fațadei, realizează o legătură cu finisajul unor construcții existente din vecinătate.

Arh. PARASCHIVA IUBU

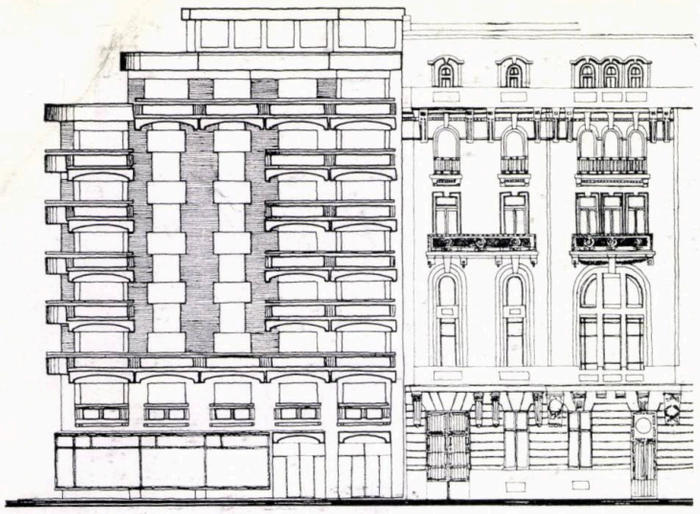

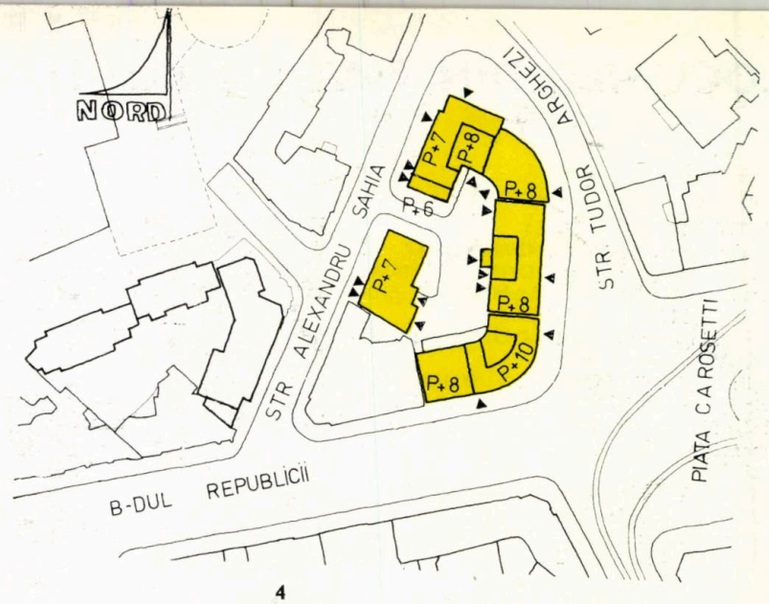

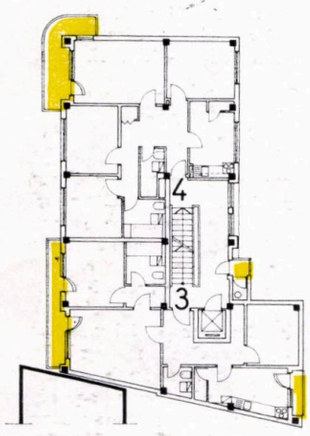

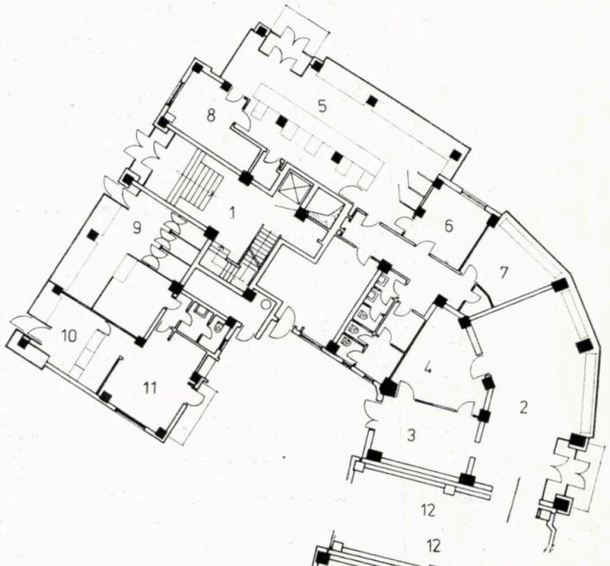

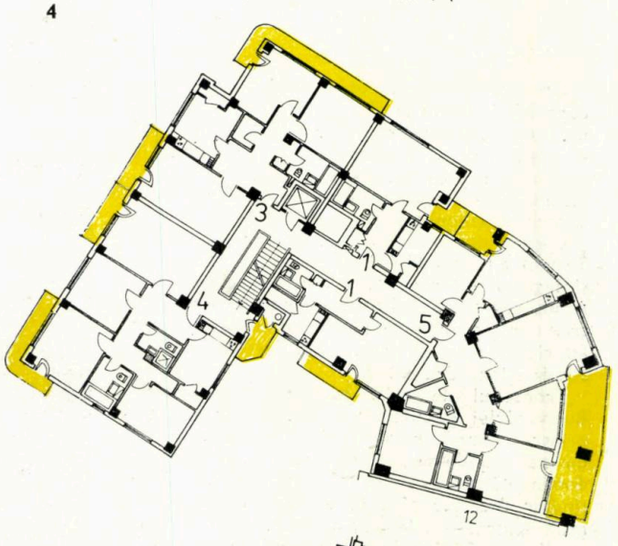

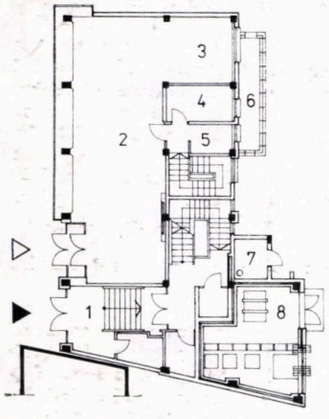

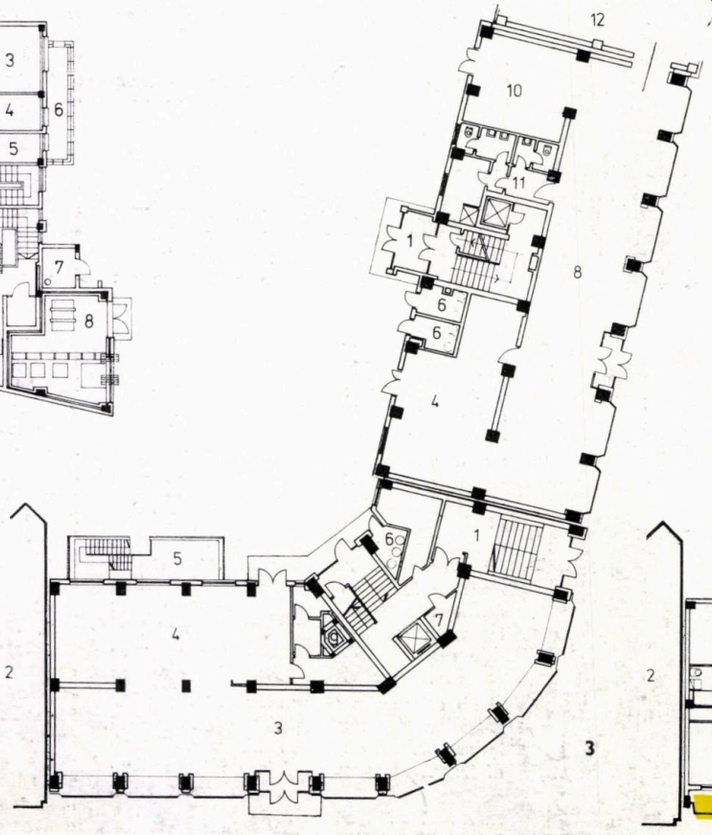

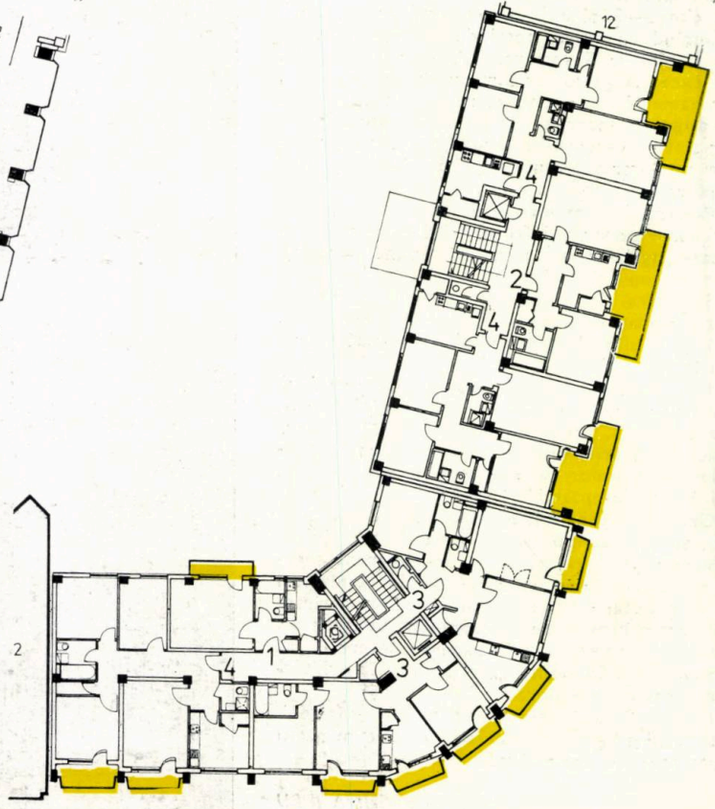

6. BLOCUL DIN STRADA ALEXANDRU SAHIA 4-6, PLAN PARTER
1. Intrare locuințe — 2. Frizerie copii — 3. Coafor — 4. Cosmetică — 5. Pedichiură — 6. Curte de lumină — 7. Pubele de gunoi — 8. Post trafo
7. BLOCUL DIN STRADA ALEXANDRU SAHIA 4—6, PLAN ETAJ CURENT
8. FAȚADA BLOCULUI DIN STRADA ALEXANDRU SAHIA

1. PLAN DE SITUAȚIE
2. BLOCUL DIN BD. REPUBLICII 23, PLAN PARTER: *1. Intrare locuințe — 2. Bloc existent (imobilul ce include Teatrul «Foarte Mic») — 3.Magazin galanterie-cadouri — 4. Rezervă și primire marfă — 5. Curte de lumină (la nivelul subsolului) — 6. Pubele gunoi — 7. Tablou electric — 8. Lactate — mezeluri—brînzeturi—pîine—9. Coș de fum — 10. Rezervă marfă noapte (produse de panificație) — 11. Vestiare—duș W.C. — 12. Tronsonul Arghezi 1—3*
3. BLOCUL DIN BD. REPUBLICII 23, PLAN ETAJ CURENT
4, BLOCUL DIN STRADA TUDOR ARGHEZI 2—4, PLAN PARTER: *1. Intrare locuințe — 2. Magazin lactate cu autoservire — 3. Depozit de noapte — 4. Depozit de zi — 5. OFICIU POȘTAL — 6. Dirigintele Oficiului P.T.T.R.-7. Radio — 8. Casierie — 9. Gentex —telegraf — 10. Mesagerii — 11. Depozit — 12. Tronsonul B al blocului din Bulevardul Republicii 23*
5. BLOCUL DIN STRADA TUDOR ARGHEZI 2—4, PLAN ETAJ CURENT

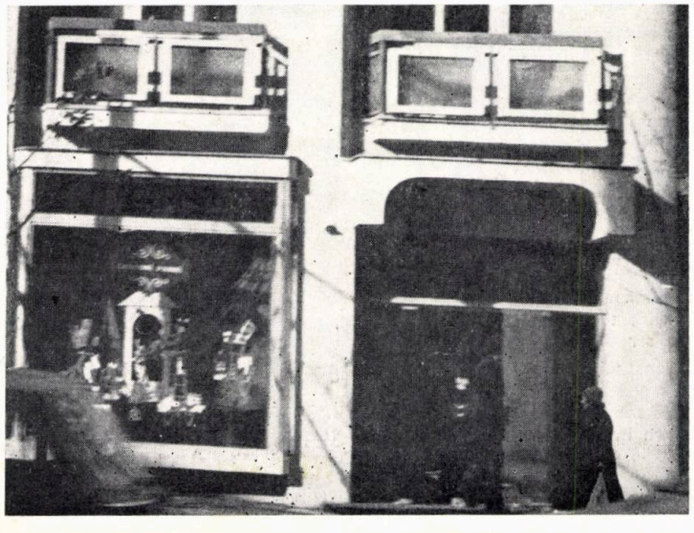

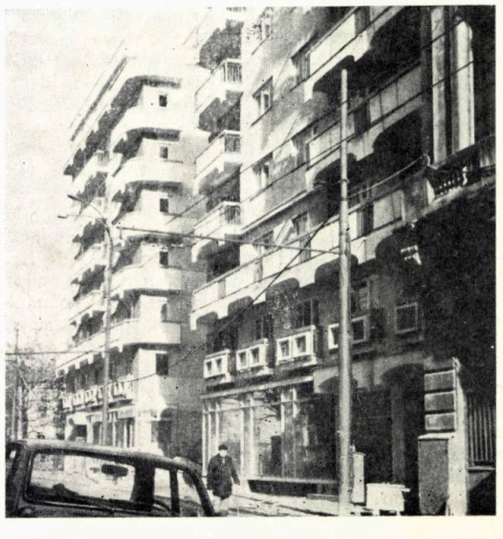

BLOCUL COLONADELOR

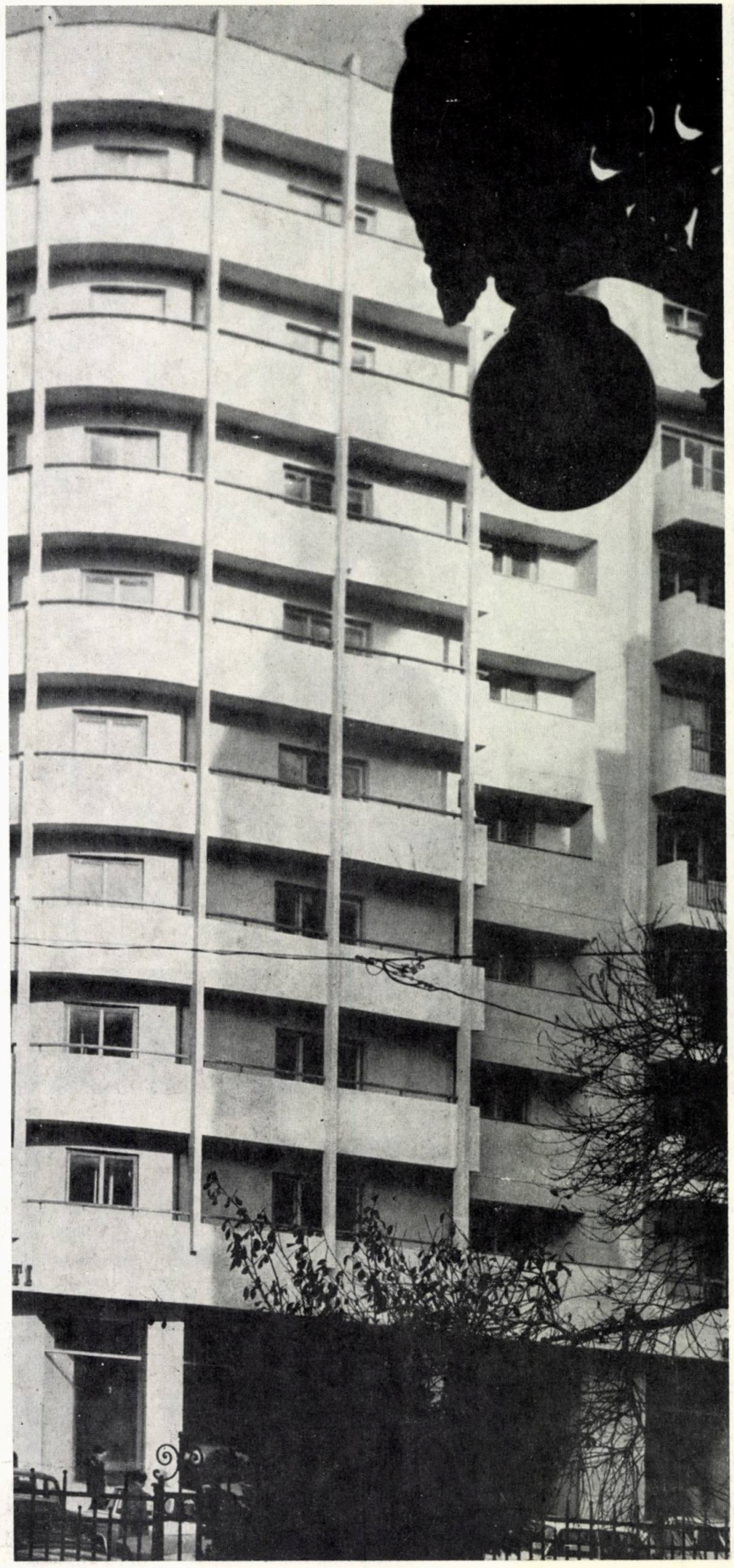

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectura: arhitecții **ACHILLE IONESCU** (șef proiect) **MIRCEA MARDALE, ANCA ATANASIU, VIOREL ONIȚĂ, RODICA UNGUREANU,** proiectanții **MARGARETA COZARIU, SOFIA CIURUC, SANDA URSU**
Rezistența: inginerii **GABRIEL NICULESCU, VLAD POPESCU, CONSTANTIN ARNĂUTU**
Instalații: inginerii **ELISABETA FERARU, ION BENGHIUȘ** (sanitare), inginerii **ELENA NIȚĂ, ELINÉE POLACK,** proiectant **MARIA ȘTEFĂNESCU** (încălzire), ingierii **ANDREI BALAȘ, DAN BENIAMINOVICI,** proiectant **ECATERINA COJAN** (electrice)
Mobilier: arh. **HORIA CONSTANTINESCU**
Documentare economică: arh. **MARIANA IORGULESCU,** c. arh. **ANDREI DODU,** proiectant **OVIDIU FIGARO**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL « PROIECT-BUCUREȘTI », SECȚIA A 4-A
Arhitect șef secție: arh. **GHEORGHE LEAHU**
CONSTRUCTOR: C.C.M.B.-GRUPUL 3 ȘANTIERE

Noua construcție a moștenit un teren de fundare defavorabil cu un nivel ridicat al apelor subterane și cu o groapă de fundare de opt metri, corespunzînd celor două foste subsoluri ale imobilului prăbușit la seismul din 4 martie 1977 (blocul « CONTINENTAL »).

Infrastructura actualei construcții a fost conformată în consecință, cuprinzînd de asemenea două subsoluri și fundații speciale pe pernă de beton, fapt ce a determinat costuri suplimentare în raport cu « PREȚUL PLAFON ».

Aceste realități obiective — pe de o parte —, precum și încadrarea unui bloc de locuințe într-o zonă centrală de dotări majore (Universitatea, fostul Minister al Economiei Forestiere, Muzeul de istorie a municipiului București), au constituit elemente tematice de certă dificultate pentru proiectarea acestui ansamblu unicat totalizînd 11 262 m² arie desfășurată, din care:

- locuințe (85 apartamente) = 9 106 m² (din care A.u./apartament = 5 470 m²)
- magazine (la parter + subsol I) = 1 750 m²
- centrale tehnice + post trafo = 406 m² (comune/locuință + magazine).

Repartizarea și structura apartamentelor, pe blocuri, este următoarea: **Blocul 1** (str. Colonadelor) = 30 apartamente (23 de 2 camere + 7 de 4 camere), **Blocul 2** (str. Ion Ghica) = 27 apartamente (18 de 1 cameră + 9 de 4 camere), **Blocul 3** (str. Bibliotecii) = 28 apartamente (10 de 2 camere + 18 de 4 camere).

Accesul la locuințe se face din strada Colonadelor pentru primele două blocuri — prin intermediul unui hol comun — și din strada Bibliotecii — pentru cel de al treilea bloc — iar legătura verticală este asigurată prin cîte un ascensor și o scară luminată direct — pentru fiecare bloc în parte. Toate apartamentele au suprafețe majorate, iar cele patru camere beneficiază de grup sanitar suplimentar, cu duș conform Decret nr. 68/75. Partiul apartamentelor cu mai multe camere locuibile prezintă, de asemenea, decomandarea acestora prin intermediul unor holuri sau vestibuluri încăpătoare și separarea acestei « zone de recepție » (în care se mai cuprind: camera de zi, bucătăria, cămara) de « zona intimă » de dormit (dormitor, baie, debara) prin degajamente și sas-uri dimensionate corespunzător.

Profilul comercial al unităților din parterul noului imobil este următorul: ● cosmetice « MIRAJ » și ● galanterie bărbați — ambele la parterul blocului 1, ● confecții bărbați, la parterul blocului 2 ● încălțăminte bărbați, la subsolul blocului 2 ● papetărie « A.B.C. », la parterul blocului 3.

Cu excepția unității de cosmetice care are o arie desfășurată de 260 m², toate celelalte unități totalizează o arie desfășurată de 1490 m².

Aprovizionarea magazinelor se face prin curtea interioară-carosabilă, legată printr-un gang de strada Bibliotecii, iar circulația verticală parter-subsol 1, prin scări și ascensoare de marfă.

Menționăm că, prin comasarea accesele lor la primele două blocuri de locuințe într-unul singur, pe de o parte, și prin extinderea spre curtea interioară a anexelor magazinelor, pe de altă parte, s-a realizat o « hală » de anvergură, la nivelul parterului, pe strada Ion Ghica și intersecțiile acesteia cu străzile Colonadelor și Bibliotecii.

Cît privește plastica arhitecturală, construcția trebuia să se înscrie în arhitectura clădirilor de factură neoclasică din Piața Universității și de pe străzile adiacente (Colonadelor și Ion Ghica), de care se leagă nemijlocit. Noua arhitectură trebuia să accepte reflexe ale expresiei plastice existente, constînd în sobrietate, ordine volumetrică și monumentalitate. În acest scop, s-a asigurat o dominantă de fațadă inspirată ca zveltețe și mod sculptural de tratare din arhitectura portalului românesc; acestei dominante i s-au subordonat toate elementele celor trei fațade stradale.

Simplitatea volumelor construite de la P + 7 la P + 10, precum și simplitatea detaliilor susțin tenta de sobrietate și ordine volumetrică necesare înscrierii în arhitectura locală.

Arh. ACHILLE IONESCU

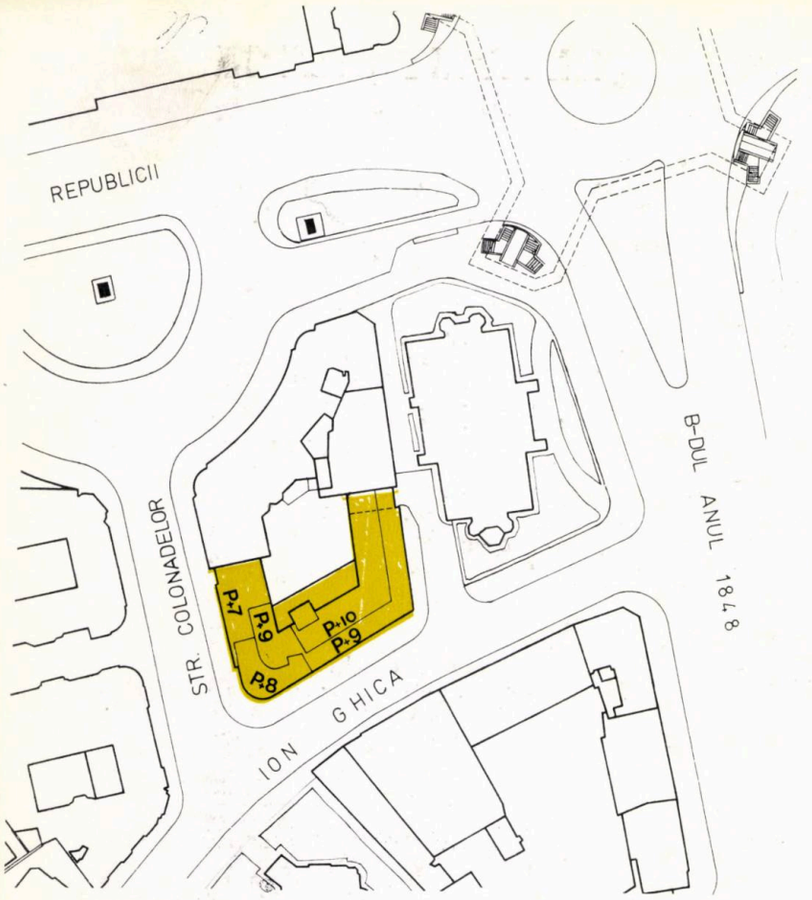

1

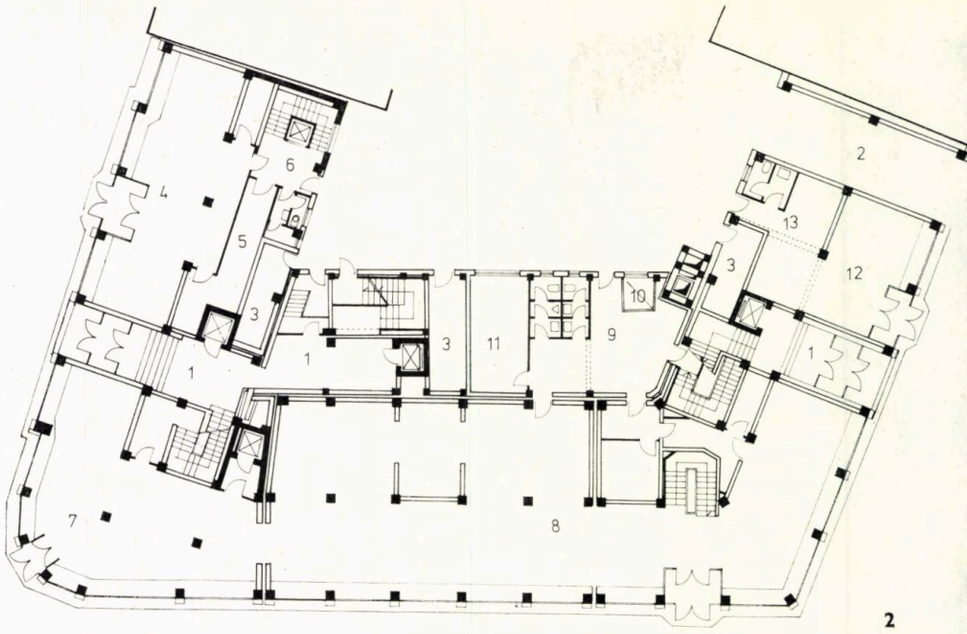

2

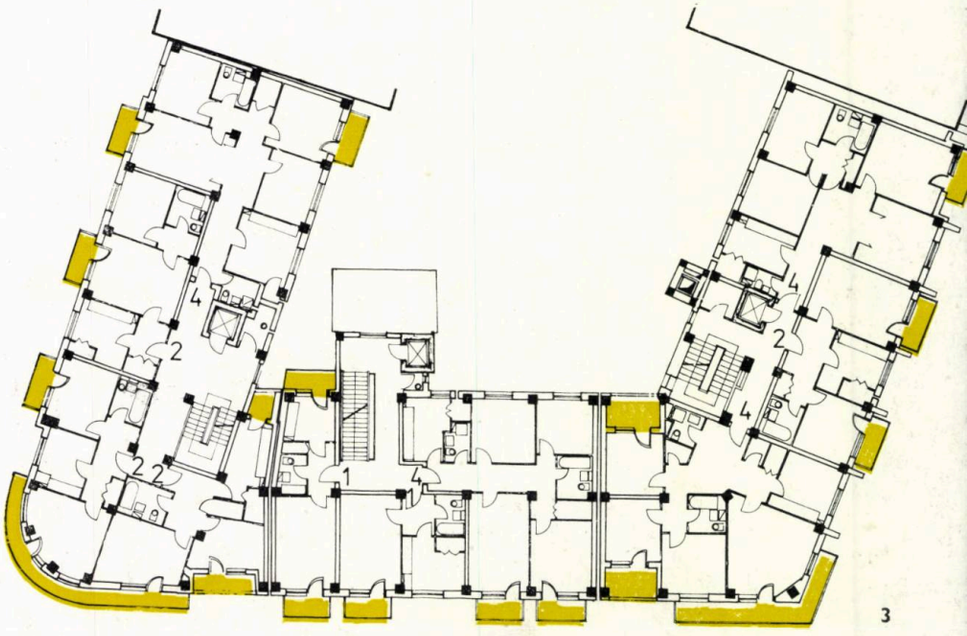

3

1. PLAN SITUAȚIE
2. PLAN PARTER: *1. Intrare la locuințe — 2. Acces în curte — 3. Pubele gunoi — 4. Magazin cosmetice — 5, Rezervă marfă — 6. Primire marfă —7. Magazin galanterie — 8. Confecții — 9. Primire marfă — 10. Ascensor tip trapă — 11. Cameră retuș și vestiar—12. Papetărie « A.B.C. » — 13. Primire și rezervă marfă.*
3. PLAN ETAJ CURENT
4,5. FAȚADE SPRE STRADA COLONADELOR ȘI STRADA BIBLIOTECII.

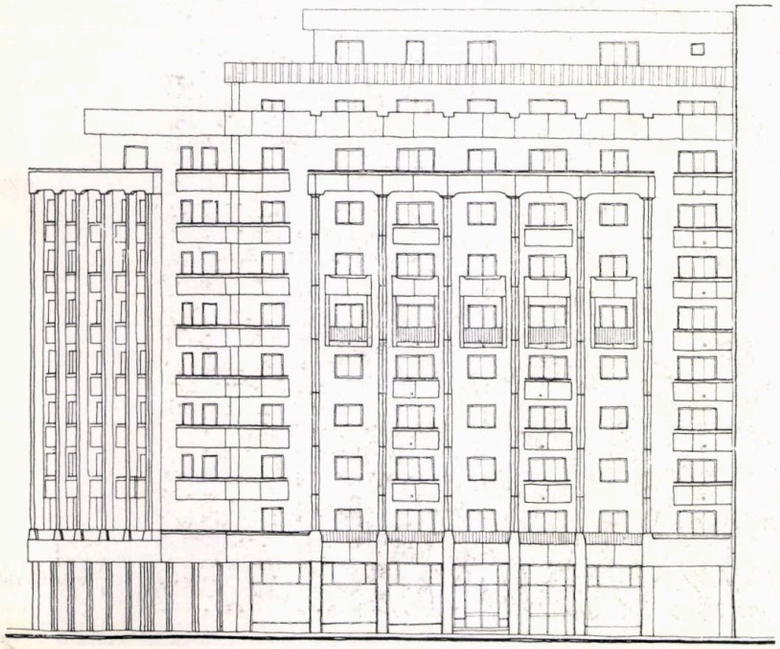

5

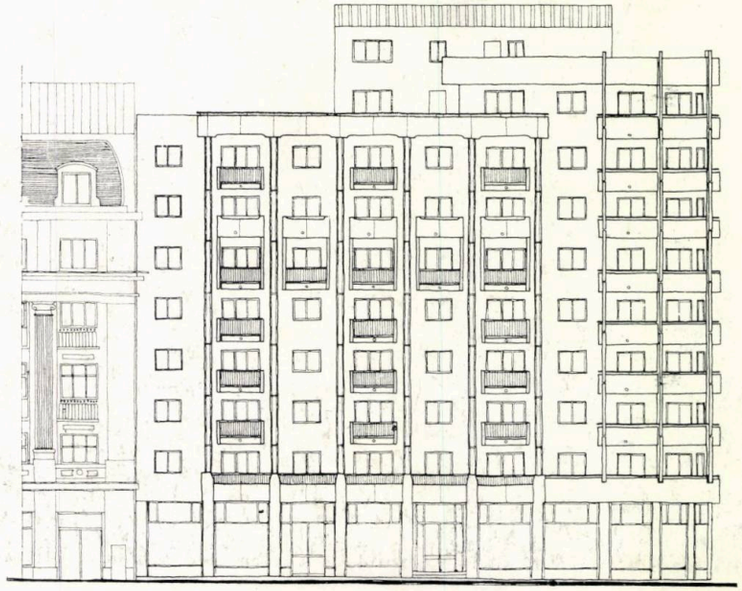

4

GALANTERIE BARBATI

BLOCURILE „ZLĂTARI“

COLECTIV DE PROIECTARE' :
Arhitectură: arhitectele **RUXANDRA VERONA-FOTINO** (șef proiect complex), **MARIA GOIA, CRISTINA OLTEANU,** proiectant **MARIA TALMAȚCHI, IORDANA DINCĂ, CARMEN POSTOLACHE, MELANIA RĂDULICĂ**
Rezistență: inginerii **LIANA BĂLTĂȚEANU, VICTORIA BÖHM,** proiectanții **PETRU VOICAN, ELENA DUMITRESCU**
Instalații: inginerii **ALEXANDRU POPESCU** (gaze), **GABRIELA GRANCEA** (electrice), **BERTOLD RAUCHWERGER** (sanitare), **DAN DELEANU** (încălzire)
Drumuri, sistematizare verticală: ing. **MIHAI COVĂTARU**
Documentația economică: ing. **MARIA CURELET**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL « PROIECT-BUCUREȘTI », SECȚIA A 5-A
Arhitect șef secție: arh. **EUGENIU COSMATU**

În cadrul acțiunii de completare a fronturilor Căii Victoriei în zona de vizavi de Palatul C.E.C., acțiune cu atît mai utilă cu cît, prin dispariția fostului hotel « VICTORIA », s-a creat o largă pătrundere vizuală dinspre Mihai Vodă, ce se cerea « condusă » spre un front arhitectural mai organizat, s-au construit blocurile Zlătari « A » și Zlătari « B ».

Cele două blocuri sînt amplasate pe terenul liber ce flanchează biserica Zlătari, monument istoric.

Blocul A mobilează colțul Căii Victoriei cu strada Lipscani. La parter și la mezanin, sînt magazine, după cum urmează: o unitate de galanterie bărbați (cu o suprafață de circa 118 m²) în parterul dinspre strada Lipscani și un magazin de marochinărie (circa 79 m²) în parterul dinspre Calea Victoriei, în vreme ce mezaninul este integral rezervat unei unități cu lenjerie fină de damă (circa 240 m²).

În cele 6 etaje, blocul cuprinde un total de 30 apartamente, dintre care: 12 cu 1 cameră, 2 cu 2 camere, 6 cu 3 camere și 10 cu 4 camere.

Blocul B completează colțul format de Calea Victoriei cu strada Stavropoleos.

Parterul cuprinde o librărie și un anticariat spre Calea Victoriei (circa 53 m²), o bomboniere (circa 95 m²) cu acces pe colț, precum și o cofetărie (circa 62 m²) spre strada Stavropoleos.

Mezaninul este rezervat integral unei unități de papetărie-jucării pe o suprafață de circa 240 m².

În etajele clădirii, sînt cuprinse 36 apartamente, dintre care: 6 apartamente cu 1 cameră, 8 apartamente cu 2 camere, 6 cu 3 camere și 16 cu 4 camere.

Arh. RUXANDRA VERONA-FOTINO

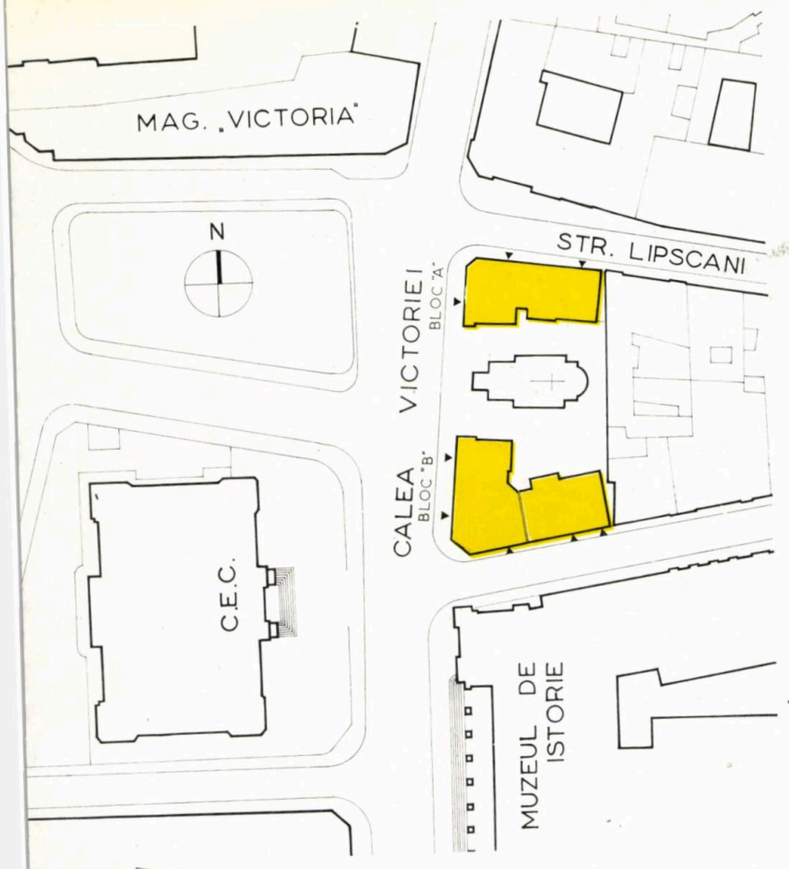

1

1. PLAN SITUAȚIE 2,3 BLOCUL A, PLAN PARTER, PLAN ETAJ 5 *(Colțul Căii Victoriei cu strada Lipscani)*:1 *Intrare locuințe* — 2. *Scări de acces la mezaninul cu magazine* — 3. *Primire marfă și scară acces subsol* — 4. *Evacuare gunoi locuințe* — 5. *Magazin marochinărie-galanterie femei* — 6. *Galanterie bărbați* — 7. *Depozit* — 8. *Clădire existentă*. 4,5. BLOCUL B *(colțul Căii Victoriei cu strada Stavropoleos)*. PLAN PARTER, PLAN ETAJ 5 1. *Intrare locuințe* — 2. *Scări acces la mezanin (magazine* — 3. *Scară și rampă acces subsol la Caru-cu-Bere* — 4. *Evacuare gunoi* — 5, *Depozit ambalaje* — 6. *Boxă ghiață* — 7. *Cofetărie* — 8. *Oficiu* — 9. *Laborator* — 10. *Acces serviciu cofetărie* — 11, *Depozit băuturi* — 12. *Depozit preambalate* — 13. *Imobil existent* — 14. *Bomboneric* — 15, 16. *Librărie-anticariat* — 17. *Primire marfă* — 18. *Boxă* — 19, *Vestiar-grup sanitar. În dreapta numărului, 3 este accesul la locuințele de la Caru-cu-Bere.*

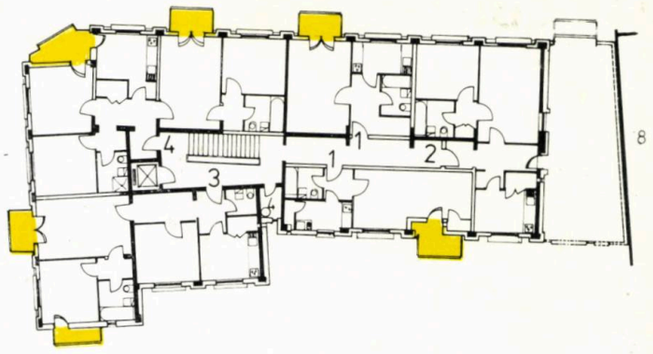

3

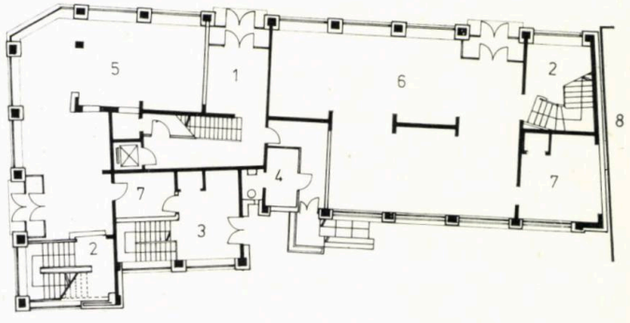

2

5

4

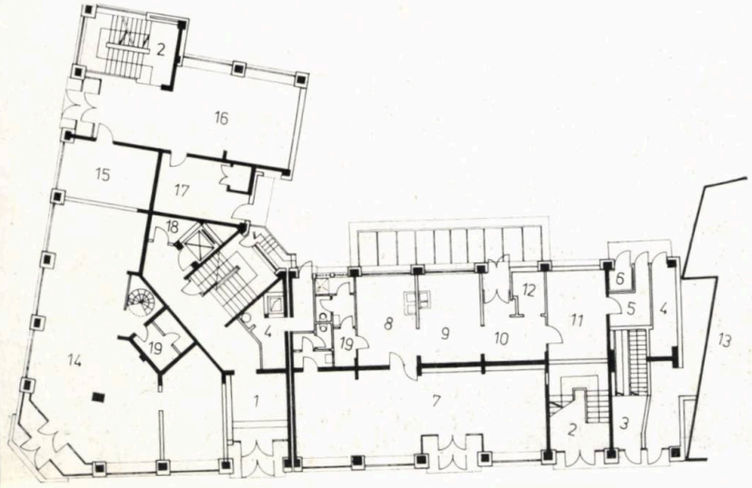

VICTORIA
VICTORIA
Victoria
Bomboneerie

CADOURI
ARTIZANAT

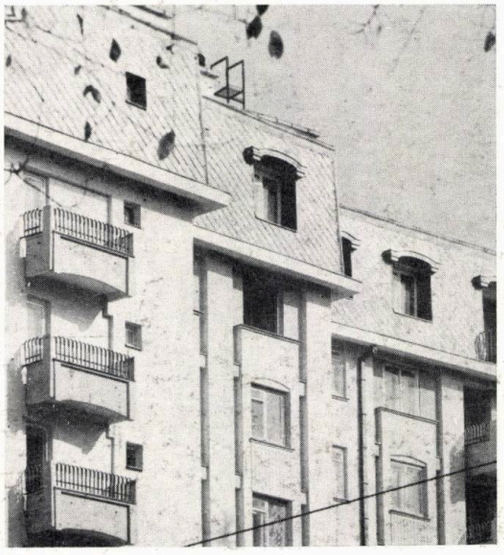

Bombonerie

BLOCUL «DELTA DUNĂRII»

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arhitecții **ANTONIO TEODOROV** (șef proiect), **GHEORGHE NEAGU, CRISTIAN DRUGHEAN, DOINA CRAINIC,** proiectanții **ELENA NIȚU, NICOLAE NIȚU**
Rezistența: inginerii **LEONID NEAGOE, GHEORGHE AFANASENCO**
Instalații: inginerii **GABRIELA GRANCEA** (electrice), **LUDOVIC DOLINSKY** (încălziri), **LULI BIANCO** (sanitare)
Utilaje: inginer **INOCENȚIU FILIMON**
Documentație economică: c. arh. **ȘERBAN GEORGESCU** și proiectant **JENY GEORGESCU**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL « PROIECT-BUCUREȘTI », SECȚIA A 5-A
Arhitect șef secție: arh., **EUGENIU COSMATU**

Construit pe locul fostei unități etalon de prezentare și desfacere a produselor pescărești și a restaurantului « Delta Dunării », precum și a imobilului în care se găsea una din agențiile O.N.T., noul imobil completează frontul Bulevardului Republicii la colțul cu Calea Victoriei, cu un regim construit de p + 7 niveluri.

La parter, este prevăzut un magazin, cu profilul celui din vechiul imobil p + 1 demolat (minus restaurantul și barul), totalizînd o suprafață de 440 m², iar, la etaje, un număr de 63 apartamente cu 1, 2, 3 și 4 camere.

Volumetria blocului ține cont de perspectiva lungă, și ascendentă, a Bulevardului Gheorghe Gheorghiu-Dej, precum și de inflexiunea « axei est-vest », a Capitalei, chiar în punctul de amplasare a noii construcții, care devine, implicit, important cap-de-perspectivă.

Plastica fațadelor a rezultat din preocuparea marcării adecvate a corpului curb, alcătuind volumul de colț al construcției, precum și din imperativul regăsirii unor elemente amintind de arhitectura monumentală a unora dintre imobilele învecinate (Casa Centrală a Armatei, « Hôtel du Boulevard », Hotelul « București », Hotelul « Capitol »).

Arh. ANTONIO TEODOROV

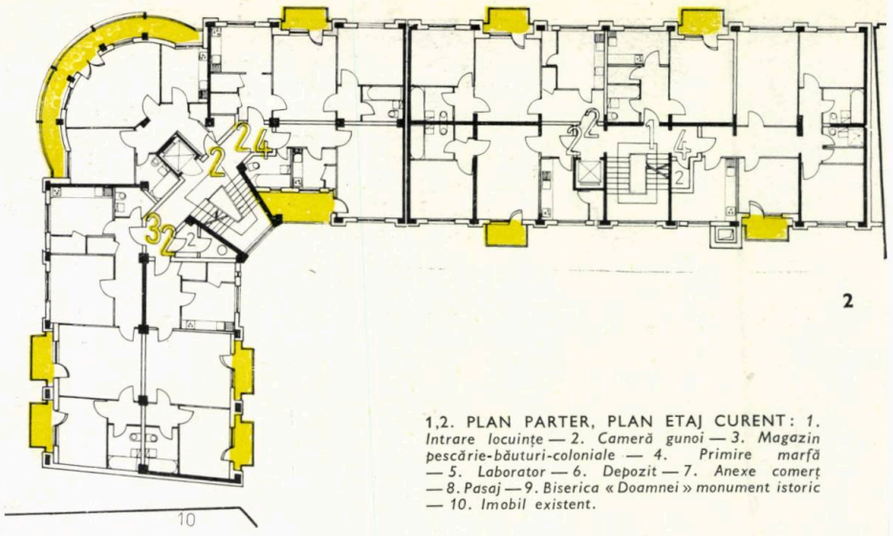

1,2. PLAN PARTER, PLAN ETAJ CURENT: *1. Intrare locuințe — 2. Cameră gunoi — 3. Magazin pescărie-băuturi-coloniale — 4. Primire marfă — 5. Laborator — 6. Depozit — 7. Anexe comerț — 8. Pasaj — 9. Biserica « Doamnei » monument istoric — 10. Imobil existent.*

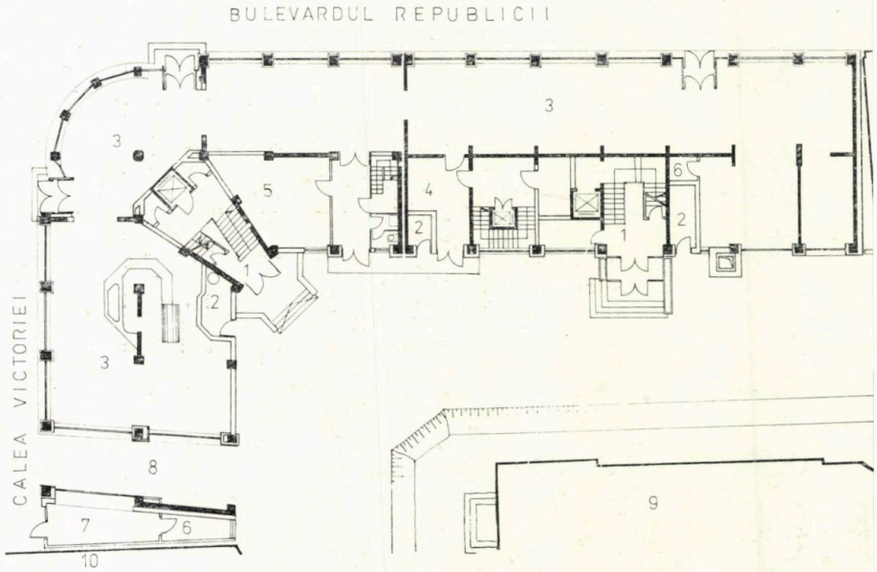

DELTA DUNĂRII

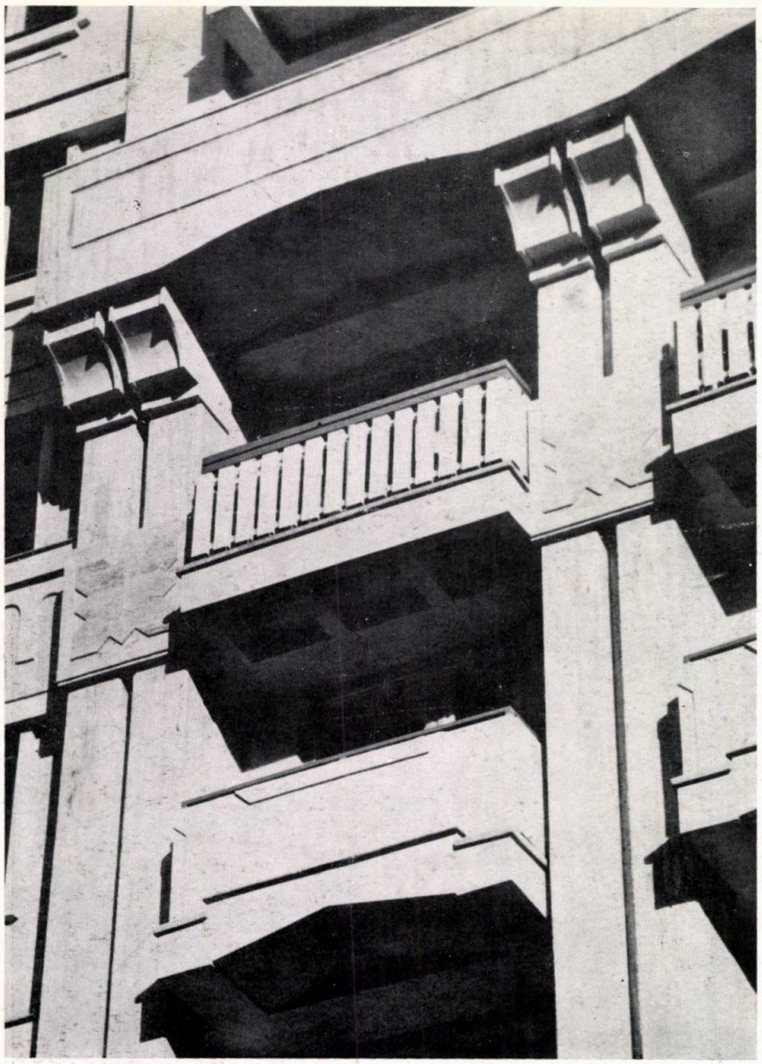

BLOCUL «COMEDIA»

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arh. **PETRE VRACIU** (șef proiect)
Rezistență: inginerii **VALENTIN GEORGESCU, DESZÖ ISTVAN**
Instalații: ing. **ADRIANA HARASIM,** (electrice), ing. **CAROLINA POP** (sanitare), inginerii **IACOB SCHWARTZ, EUGEN GEORGESCU** (încălzire)
Documentație economică: arh. **ANCA TOFF,** proiectant **GHEORGHE ISAC**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL « PROIECT-BUCUREȘTI », SECȚIA A 6-A

Blocul este situat pe Calea Victoriei nr. 44—46, lîngă fosta sală a Teatrului « COMEDIA », azi « Sala Majestic » a Teatrului Giulești. Cuprinde un număr de 43 de apartamente de la 1 la 4 camere, avînd parterul și mezaninul ocupat de o librărie și un magazin « ROMARTA » cu încălțăminte-marochinărie-galanterie pentru femei.

Subsolul clădirii este folosit pentru depozitele magazinelor și pentru adăpostirea unei centrale termice, o stație de pompare și o stație de hidrofor.

Structura în cadre a fost impusă de condițiile amplasamentului ca și de funcțiile comerciale ale parterului și mezaninului.

În scopul agrementării scuarului din fața Sălii Majestic, ca și pentru o marcare adecvată a acestui largo agreabil al Căii

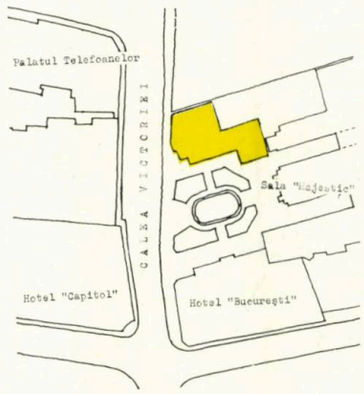

Victoriei, odată cu realizarea blocului, a fost prevăzută și fîntîna decorativă din preajmă.

Arh. PETRE VRACIU

hotel
restaurant
CAPITOL

2

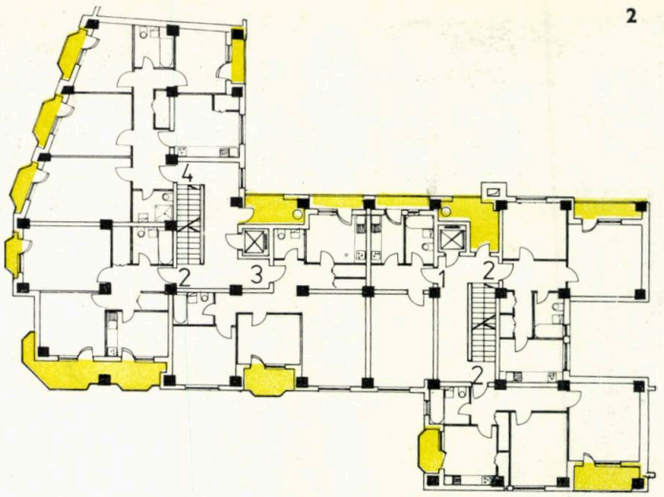

1,2. PLAN PARTER, PLAN ETAJ: *1. Intrare locuințe — 2. Pubele gunoi —3. Curte lumină hidrofor — 4. Cameră vas tampon —5. Magazin încălțăminte — 6. Rezervă marfă — 7. Primire marfă — 8, 9. Librărie, primire marfă — 10. Grup sanitar — 11. Pasaj carosabil — 12. Curte lumină și scară acces la centrala termică — 13. Imobil existent*

1

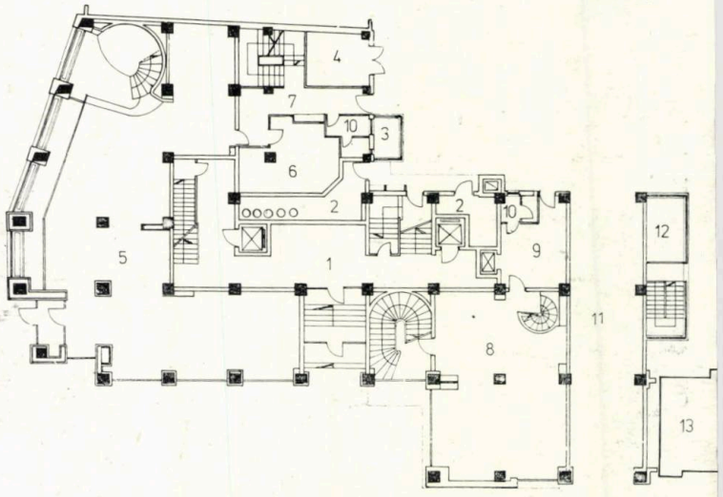

Romarka

BLOC PE STRADA ACADEMIEI

1. PLAN SITUAȚIE
2. PLAN PARTER : *1. Intrare locuințe —2. Farmacie — 3. Cameră gardă — 4. Recepțura — 5. Boxă sterile — 6. Laborator-spălător — 7. Recepție marfă —8.Trapă acces subsol și vas tampon —9. Gang — 10. Cameră pubele gunoi — 11. Papetărie —12. Vestiar și grup sanitar*
3. PLAN ETAJ CURENT
4. FAȚADĂ SPRE STRADA ACADEMIEI

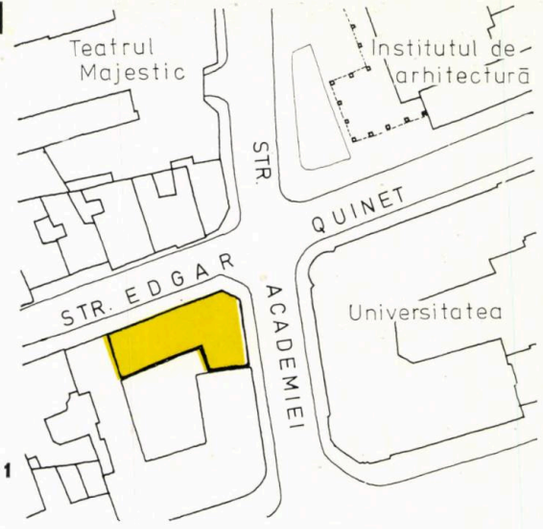

1

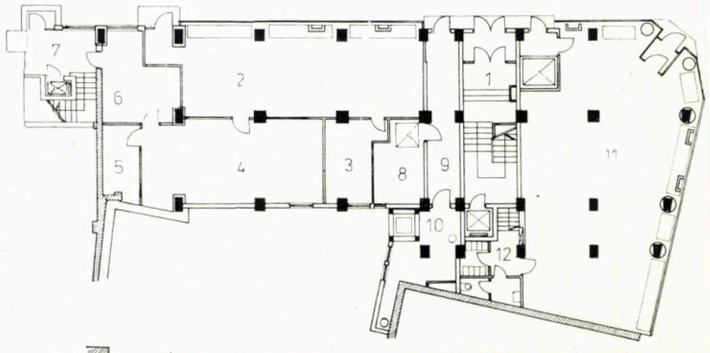

2

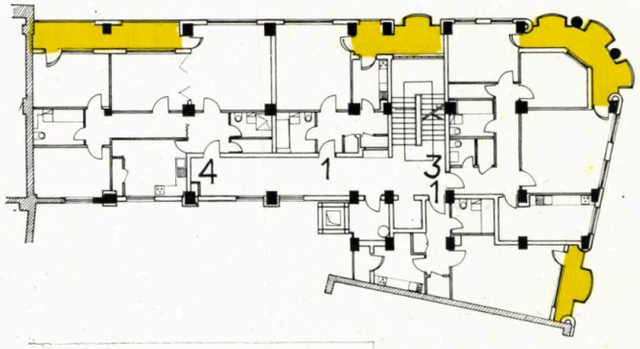

3

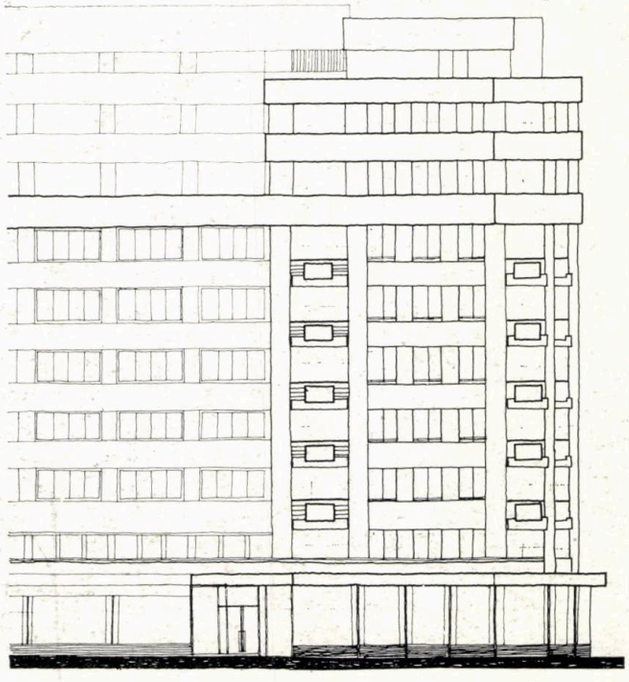

4

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arh. **IOANA MARIA NICULESCU** (șef proiect), proiectant **ELENA IFRIM**
Rezistență: inginer **GHEORGHE DRUGEA**
Instalații: inginerii **ELENA NIȚĂ, SAMUEL DAN BENIAMINOVICI**, s. ing. **ION RUSU**
Documentație economică: proiectant **OVIDIU FIGARO**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL « PROIECT-BUCUREȘTI » — SECȚIA A 4-A
Arhitect șef secție: arh. **GH. LEAHU**

În cadrul acțiunii de refacere a zonei centrale, afectată de pe urma seismului din 4 martie 1977, unul dintre obiective îl constituie și reconstrucția imobilului aflat la intersecția străzilor Academiei și Edgar Quinet.

Condițiile restrictive ale amplasamentului, determinate de existența imobilului de pe strada Academiei colț cu Bd. Republicii, aparținînd Ministerului Metalurgiei și rămas neafectat fundamental de cutremur, au condus la o soluție de refacere care să restabilească unitatea ansamblului inițial.

Construcția « M.I.M. » a fost realizată între anii 1935—1936, fiind concepută ca un ansamblu unicat de birouri fără nici un rost de tasare sau dilatație, pe un plan pătrat în jurul unei curți interioare, ce conținea la parter o sală de festivități.

Ținînd seamă de cele de mai sus și de comanda beneficiarului de a se proiecta un bloc de locuințe în locul porțiunii prăbușite, menținînd traveea de 4,45 m și înălțimea de nivel de 3,35 m s-a realizat un bloc de locuințe cu un număr de 33 apartamente de la 1 la 4 camere înscrise, conform Decretului nr. 78, în limitele confortului sporit și totalizînd 1135,50 m² suprafața locuibilă și 1946,11 m² suprafața utilă.

În concordanță cu clădirea existentă, păstrată, blocul are parter, mezanin și opt niveluri, dintre care ultimul retras.

La parter, sînt prevăzute spații comerciale, aceleași care au funcționat și înainte de seism: papetărie, cu depozitare la subsol, și farmacie, desfășurată pe parter și mezanin.

Plastica fațadei a căutat să se înscrie în caracterul zonei centrale, reluînd elementele existente ale clădirii rămase și încercînd, astfel, să reconstituie o imagine a orașului imprimată pe retina cîtorva generații de bucureșteni.

Arh. IOANA MARIA NICULESCU

BLOCURILE DE
CU STRĂZILE

PE CALEA VICTORIEI, LA INTERSECȚIA NUFERILOR ȘI COSMONAUȚILOR

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arh. **NADEJDA URUM** (șef proiect al blocului « Albă », Calea Victoriei 102—110), c. arh. **CAMELIA CRISTIAN**, c. arh. **MARINELA BURCEA**, proiectanții **ZOE BĂNCESCU, ION CRISTEA**, arh. **DANA PASCAL** (șef proiect al blocului Calea Victoriei 83—85), proiectant **M. TALMAȚCHI**
Rezistență: inginerii **LEONID NEAGOE, GHEORGHE AFANASENKO, EMANOIL PURICEL** (șefi proiect rezistență)
Instalații: inginerii **ION DELEANU, SILVIA MANILICI**, proiectant **THEODORINA NECULA** (încălziri), inginerii **GABRIELA GRANCEA, GIANINA DARIE** (electrice), inginerii **LULI BIANCO, PAULA FRUNZĂ**, proiectant **DUMITRU RUSU** (sanitare)
Mobilier: arh. **HORIA CONSTANTINESCU**
Utilaj frigorific: ing. **ANGELA DIMA**, ing. **VICTORIA DUȚĂ**
Documentație economică: proiectanții **GEORGE POPICĂ, DAN TIMARU, VICTOR IONESCU**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL « PROIECT-BUCUREȘTI », SECȚIA A 5-A
Arhitect șef secție: arh. **EUGENIU COSMATU**
CONSTRUCTOR: C.C.M.B., GRUPUL 7 ȘANTIERE
Ingineri șantier: ing. **I. CAPRĂ**, ing. **ION BĂZĂREA**, ing. **PANĂ**
PLACAJE ȘI PARDOSELI: INTERPRINDEREA «MARMORA» — BUCUREȘTI, arh. **BOGDAN RĂDULESCU**

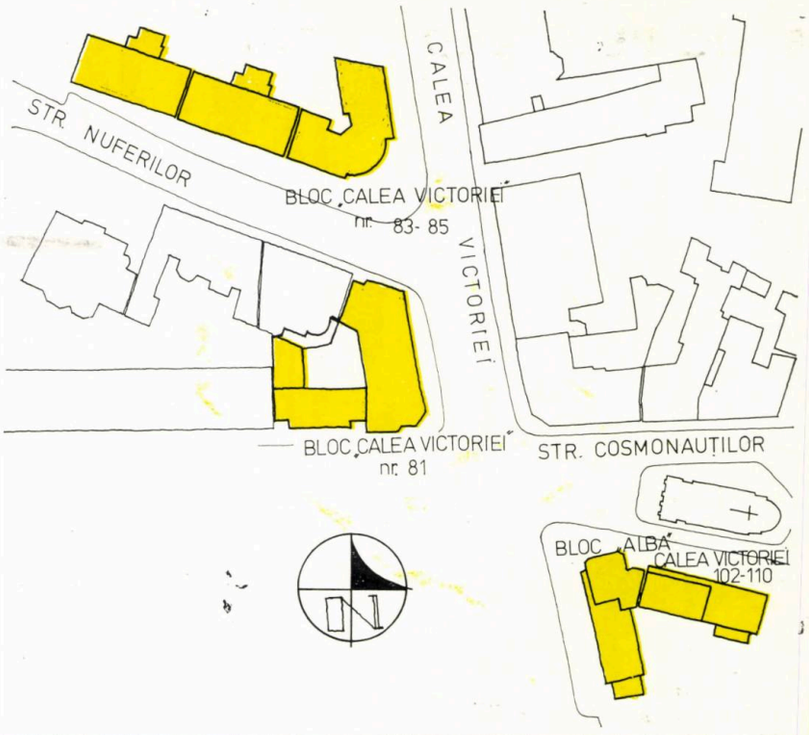

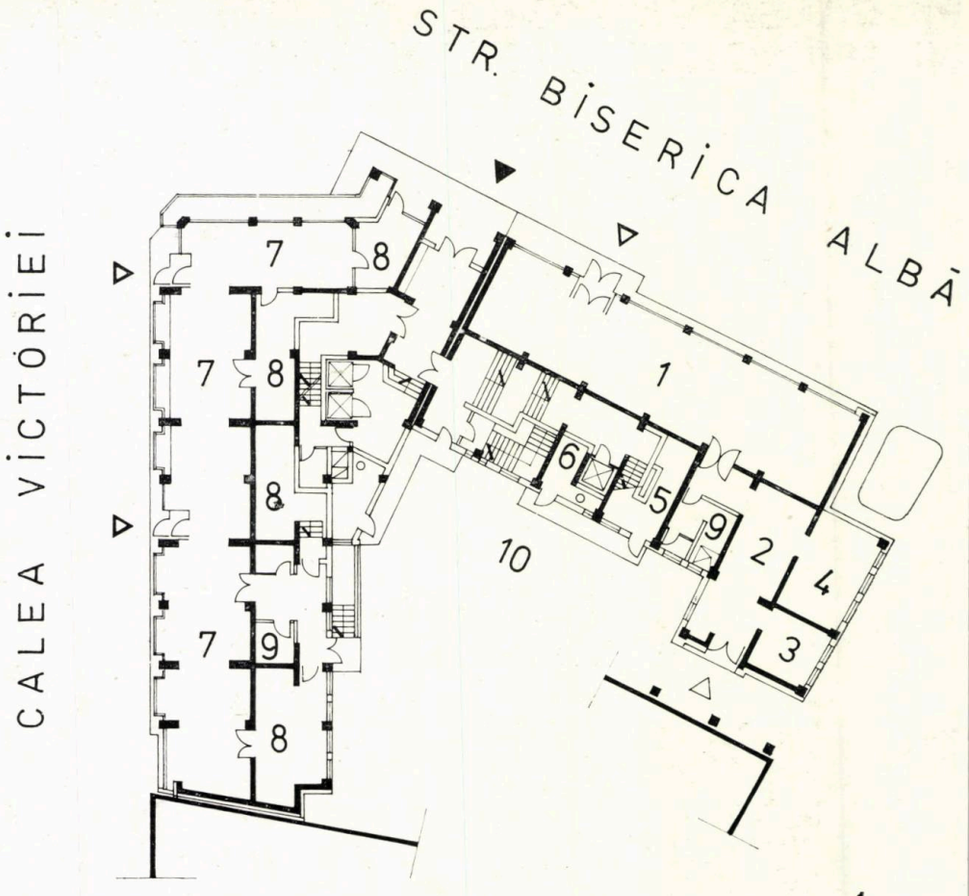

1

BLOCUL DIN CALEA VICTORIEI 102—110

1,2. BLOC ALBA, PLAN PARTER, PLAN ETAJ 2,3,6: 1. Magazin mezeluri-brînzeturi — 2. Primire marfă — 3. Depozit — 4. Cameră frigorifică — 5. Cameră pubele gunoi magazine — 6. Cameră pubele gunoi locuințe — 7. Magazin galanterie bărbați — 8. Rezervă marfă — 9. Vestiar — 10. Curte de servici
3. BLOC ALBA, TRONSON 1, PLAN ETAJ 4,5

3

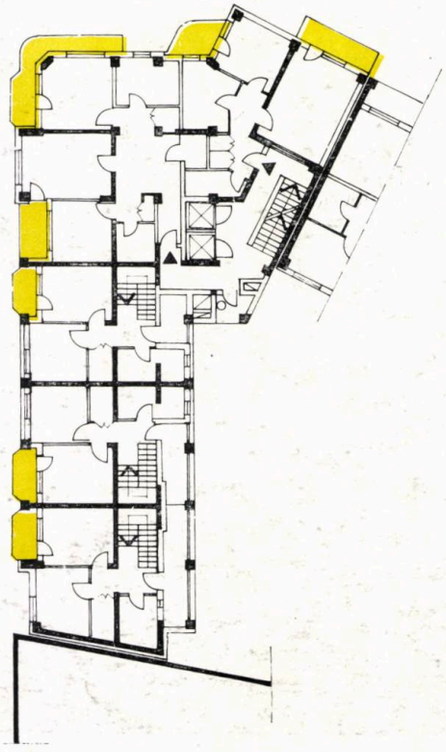

2

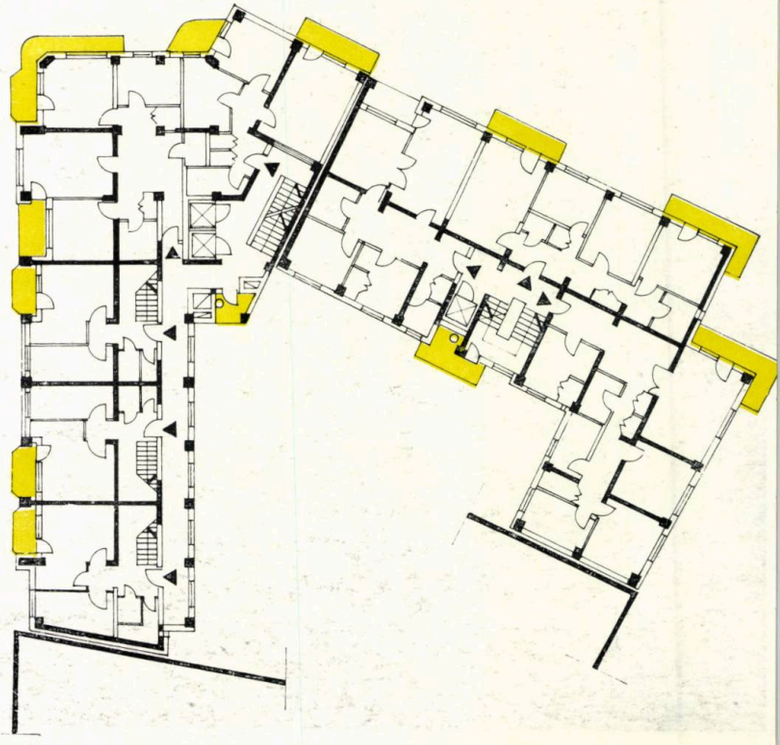

În locul unor clădiri nesemnificative și prin valorificarea terenurilor libere aflate la intersecția Căii Victoriei cu Intrarea Biserica Albă, s-a ridicat blocul « Alba » compus din două tronsoane. Un tronson mai îngust — datorită insuficienței spațiului înspre interior — către Calea Victoriei, tronson care preia și rezolvarea întoarcerii de colț, către piațeta formată la debușarea străzii Cosmonauților și intrării Biserica Albă în artera majoră, și un al doilea tronson, paralel cu axul logitudinal al monumentului istoric și completînd frontul la alinierea intrării ce îl flanchează.

Parterul ambelor tronsoane este ocupat cu magazine (galanterie bărbați spre Calea Victoriei și magazin alimentar în celălalt tronson).

La etaje, noul bloc cuprinde 53 apartamente, repartizate astfel:

- apartamente cu 1 cameră — 1
- apartamente cu 2 camere — 2
- apartamente cu 3 camere — 36 (dintre care 11 de tip duplex în tronsonul îngust dinspre Calea Victoriei)
- apartamente cu 4 camere — 7.

Suprafața totală a magazinelor din parter este de 650 m².

CONFECTII BARBATI

BLOCUL DIN CALEA VICTORIEI 81

În continuarea alinierii frontului nordic al străzii Cosmonauților, între fostul sediu al I.P.I.U. și completînd colțul dintre Calea Victoriei și strada Nuferilor, se înalță blocul cu p + 10 niveluri « Radu » (pe locul vechiului magazin de textile cu acest nume).

La parter, s-a prevăzut un magazin de confecții bărbați, în suprafață de 753 m², iar la etaje 59 apartamente, repartizate astfel:

- apartamente cu 1 cameră — 7
- apartamente cu 2 camere — 2
- apartamente cu 3 camere — 33
- apartamente cu 4 camere — 4

2

1

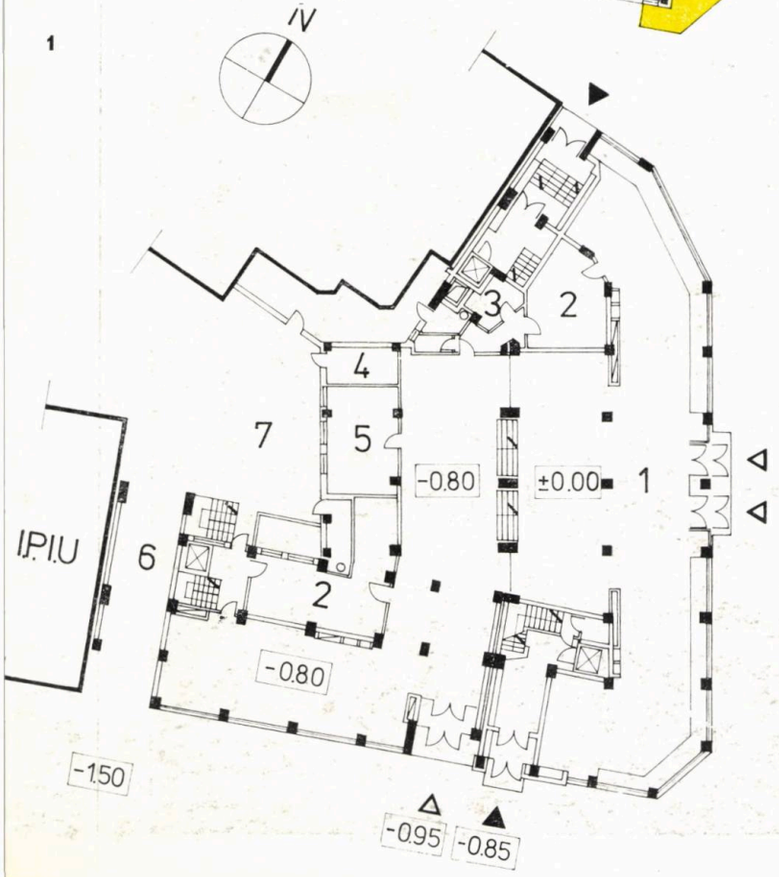

CALEA VICTORIEI

BLOCUL DIN CALEA VICTORIEI 83—85

Formează colțul Căii Victoriei cu strada Nuferilor, mobilînd terenul unui fost mic scuar și a vechiului amplasament al unor ateliere ale « Fondului plastic ».

Blocul este format dintr-un tronson unicat de colț, cu p + 9 niveluri, și din două tronsoane drepte, tip refolosibil, p + 8, către strada Nuferilor.

Tronsonul unicat, pe care-l prezentăm în figurile alăturate, conține 36 apartamente repartizate astfel:

- apartamente cu 1 cameră — 1
- apartamente cu 2 camere — 1
- apartamente cu 3 camere —26
- apartamente cu 4 camere — 8.

Parterul este rezervat unui magazin « Cadouri-femei » și gangului de acces spre curtea interioară. Suprafața construită a magazinelor este de 337 m².

Structura tronsonului este din diafragme rare.

Finisajele exterioare folosite sînt tencuieli în praf de piatră și terasit. Tîmplăria magazinelor din aluminiu a fost executată de I.C.M.C.C.-București.

Cele două tronsoane de pe strada Nuferilor cuprind un total de 48 apartamente repartizate astfel:

- apartamente cu 2 camere —16
- apartamente cu 4 camere—32.

Parterul, la rîndul lui, a fost afectat unui magazin de confecții—femei în suprafață de circa 900 m². Accesul pentru primirea mărfii se face prin curtea interioară, în subteranul căreia au fost amplasate și centrala termică și hidrofoarele deservind întregul bloc.

Arh. NADEJDA URUM
Arh. DANA PASCAL

1,2. BLOC RADU I (CALEA VICTORIEI 81), PLAN PARTER, PLAN ETAJ CURENT:
1. Magazin confecții — 2. Rezervă marfă — 3. Vestiar — 4. Cameră vas tampon — 5. Atelier retuș — 6. Acces carosabil — 7. Curte de serviciu

1,2. BLOC CALEA VICTORIEI 83—85, PLAN PARTER, PLAN ETAJ CURENT:
1. Intrare locuințe — 2. Evacuare gunoi — 3. Primire marfă — 4. Rezervă marfă — 5. Vestiar — 6. Magazin cadouri — femei — 7. Pasaj spre curte-auto — 8. Imobil existent
3. SECȚIUNE

2

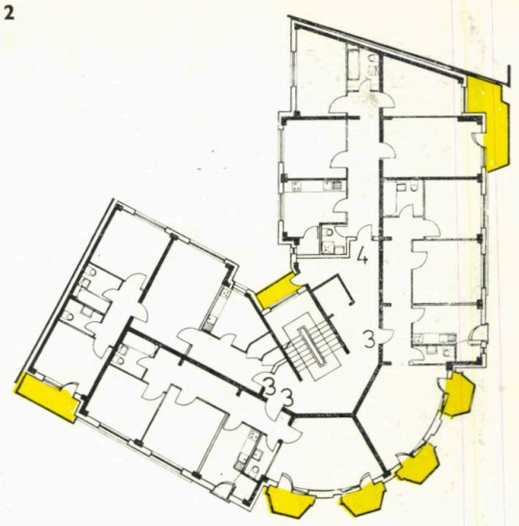

1

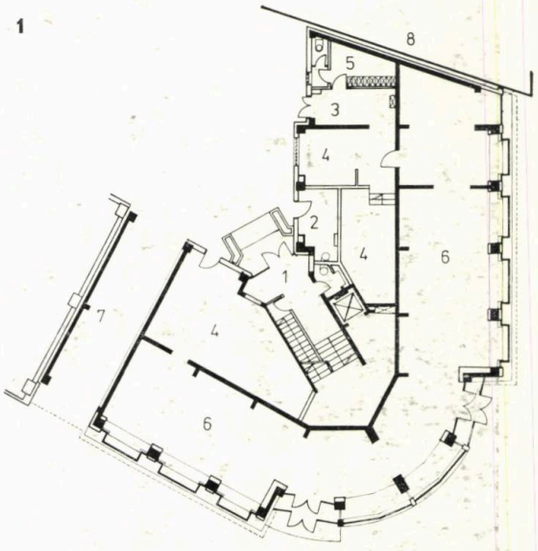

3

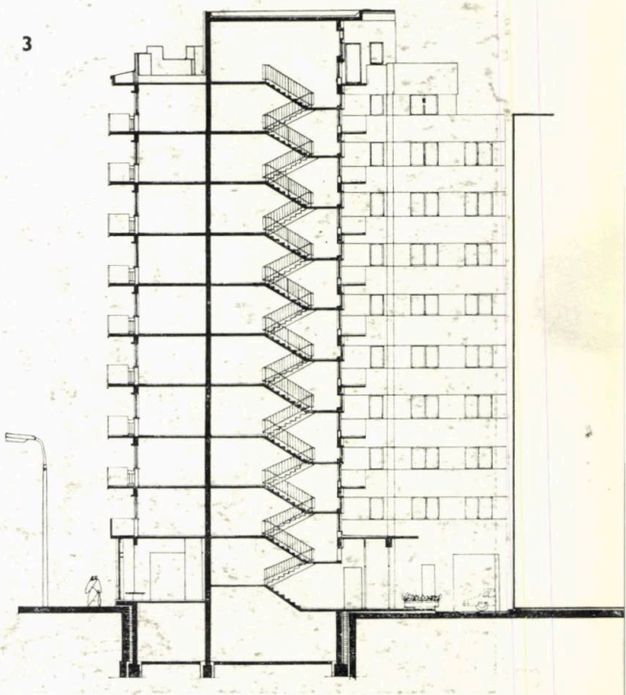

→

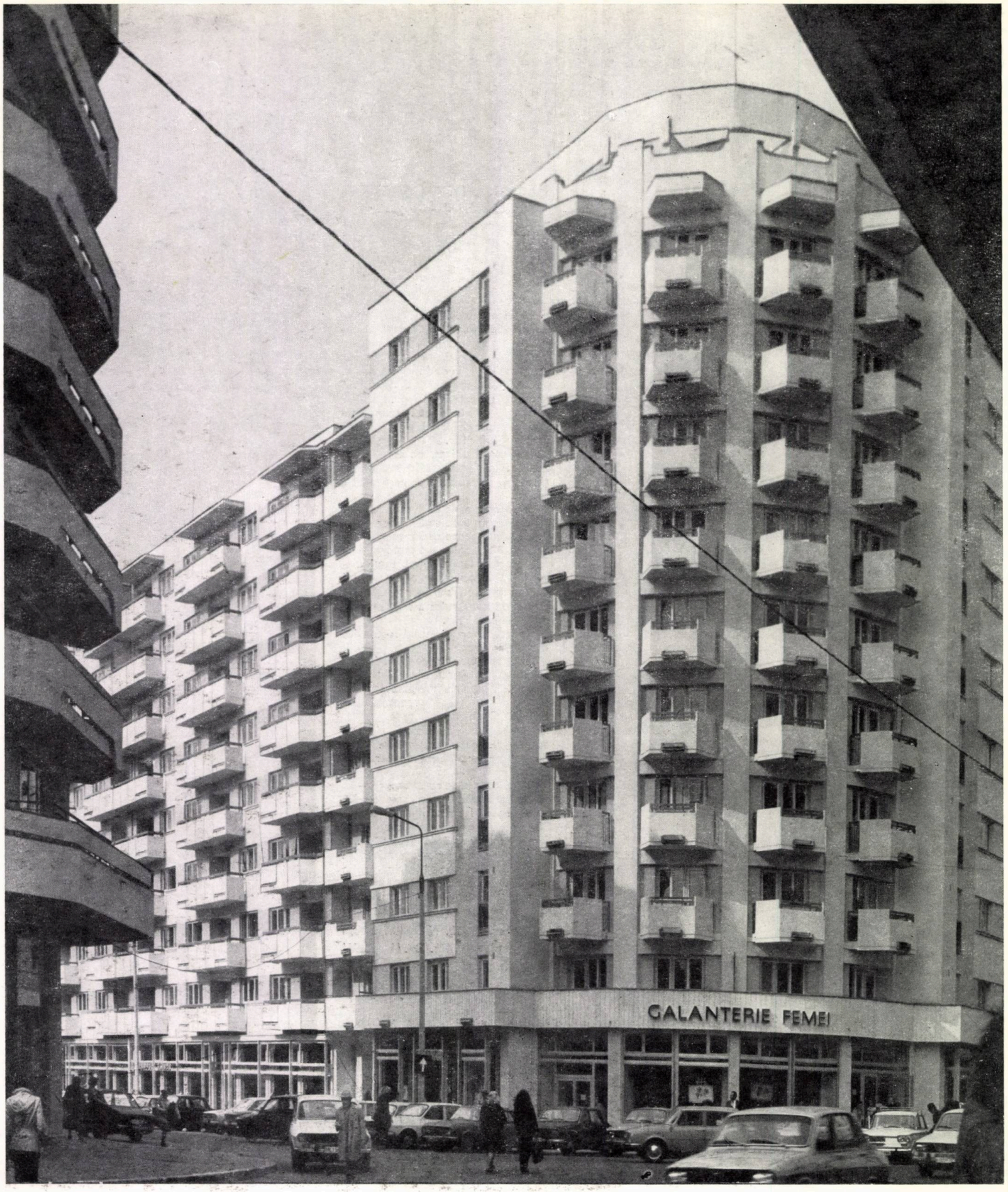
GALANTERIE FEMEI

BLOCURILE DE LA INTERSECȚIA BULEVARDULUI MAGHERU CU STRADA COSMONAUȚILOR

BLOCUL « GRĂDINIȚA »

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arhitecții **GEORGE MULARIDIS** (șef proiect), **MIHAI NICOLESCU,** proiectant **CORNELIA STELATOS,** proiectant **SILVIA BESCIU**
Rezistență: inginerii **DRAGOȘ BADEA, SILVIA CARAMAN**
Instalații: ing. **TRAIAN SPIRIDON,** proiectant **TATIANA GEORGESCU** (electrice), proiectant **MARIA ZAHARESCU** (încălzire), ing. **MIHAI IONESCU** (ventilații), ing. **MARIA DRĂGOESCU** (sanitare)
Mobilier: arh. **HORIA CONSTANTINESCU**
Documentație economică: ing. **STEFAN CIMPOCA**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL « PROIECT — BUCUREȘTI», SECȚIA A 2-A
Arhitect șef secție: arhitect **PAUL FOCȘA**
CONSTRUCTOR: CENTRALA CONSTRUCȚII MONTAJ A MUNICIPIULUI BUCUREȘTI — C.C.M.B., GRUPUL 4 ȘANITARE
Șef șantier: ing. **ION ȘIȘCĂ**
Șef lot: **GHEORGHE MATEI**
Prefabricate: **TUDOR VASILE**

Aflat la intersecția Bulevardului General Magheru cu străzile Cosmonauților și Nikos Beloiannis, blocul completează frontul bulevardului, formînd împreună cu blocul « Casata » și « Cosmonauților » un ansamblu închegat, într-o zonă importantă a orașului.

Studiile de sistematizare efectuate anterior prevedeau realizarea unui singur bloc « Casata — Grădinița » cu asigurarea trecerii prin pasaj a străzii Nikos Beloiannis. Întrucît această soluție necesita demolarea unui număr de construcții existente bune, concretizarea finală s-a făcut prin reconstruirea unui bloc « Casata » în locul imobilului prăbușit la seismul din 4 martie 1977, care să reîntregească imaginea tradițională a locului, și prin ridicarea pe locul fostului restaurant-terasă « Grădinița » — construcție impropie — a unui imobil nou preluînd denumirea vechii terase, soluție care a făcut necesară doar demolarea unor construcții existente cu fond locativ slab.

Prin sistematizarea locală a zonei și prin retragerea cu 4 m a noului bloc de la alinierea străzii Cosmonauților, s-a creat posibilitatea realizării în viitor a unui carosabil extins la 2 fire pe sens pentru strada amintită. Strada Beloiannis tratată ca alee pietonală poate — dacă va fi cazul în viitor — să fie, în funcție de necesități, redată traficului auto.

Vechea grădină de vară își găsește un corespondent calitativ nou în noua terasă a restaurantului.

Amplasamentul central, cu perspectivă interesantă înspre nordul bulevardului — către Piața Romană —, a impus realizarea unei construcții care să satisfacă, ca aspect, volumetrie și ca aliniere, condițiile concrete ale locului. Pe această linie s-au axat toate căutările și eforturile proiectanților, în dorința de a obține rezultate cît mai satisfăcătoare.

Dacă problema alinierii și volumetriei a putut fi rezolvată relativ ușor — clădirea înscriindu-se armonios în ansamblul zonei — plastica arhitecturală — pentru realizarea căreia autorii s-au străduit să-i confere o notă cît mai personală — a suscitat și încă mai suscită multe discuții. Fără a avea pretenția rezolvării categorice a acestei delicate probleme, considerăm, totuși, că efortul proiectanților a dus la rezultate pozitive în direcția încercării de a obține ceva nou, evitînd monotonia elementelor simpliste, impersonale, ce rezultă atunci cînd se alege — de teama eșecului — linia de cea mai mică rezistență, constînd în renunțarea la compozițiile complexe, mai laborioase, imitînd arhitecturi străine preluate de-a gata ori adoptînd plastica ce rezultă din simpla ridicare pe verticală a partiului construcției.

Noua clădire are subsol, parter și 7—11 niveluri.

La subsol, parter și primul etaj, s-a realizat un complex de alimentație compus din berărie, rastaurant clasic și restaurant cu specific pescăresc cu suprafață utilă de 612,69 m². De asemenea, sînt prevăzute la parter și la etajul 1 terase acoperite în suprafață de 126,41m², precum și o grădină de vară de 450 m². Numărul locurilor la mese este de 450 în săli închise și 300 în grădină. Anexele restaurantului sînt dispuse pe trei niveluri și totalizează 898,07 m².

Parterul mai include un magazin « Pescărie » cu aria utilă de 132,34 m².

Nivelurile superioare ale clădirii includ un număr de 51 apartamente cu 2,3,4 și 5 camere.

Arh. GEORGE MULARIDIS

→

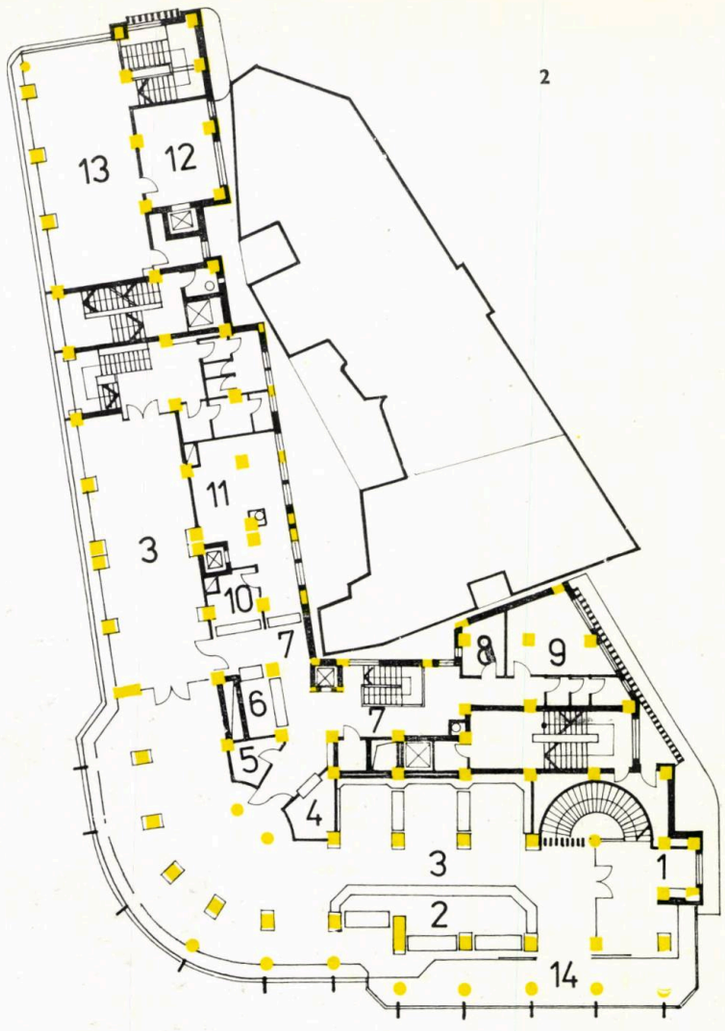

1. PLAN PARTER, TRONSOANELE 1 și 2: *1. Intrare restaurant-garderobă — 2. Berărie — 3. Oficiu — 4. Primire marfă — 5. Pubele gunoi — 6. Spălător pahare/halbe — 7. Salon pescăresc — 8. Spălător veselă — 9. Bucătărie 10. Pubele gunoi locuințe — 11. Aprovizionare băuturi, trapă-lift — 12. Magazin « Pește » — 13. Primire marfă — 14. Cameră frigorifică — 15. Curte de serviciu*

2. PLAN ETAJ 1: *1. Garderoba restaurantului —2. Gol în placa peste parter — 3. Restaurant — 4. Bufet — 5. Rezervă bar — 6. Bar — 7. Oficiu — 8. Rezervă bucătărie — 9. Patiserie — 10. Spălător —11. Bucătărie — 12. Depozit — 13. Magazin « Pește » — 14. Terasă acoperită restaurant*

3. ETAJ CURENT: *1. Vestibul — 2. Cameră de zi — 3. Dormitor — 4. Bucătărie — 5. Baie — 6. Baie suplimentară*

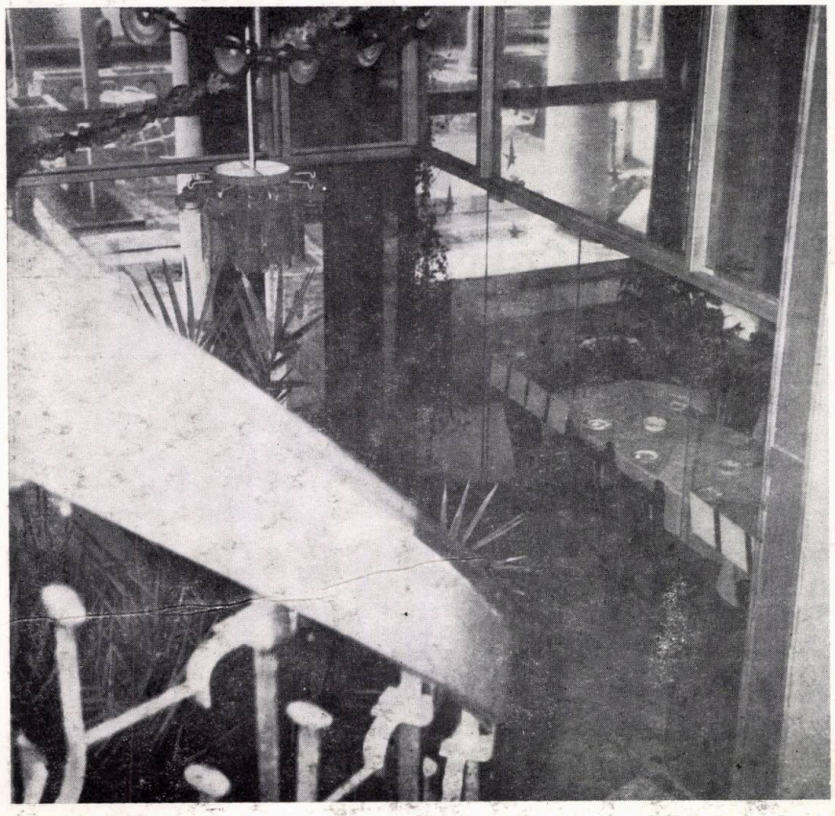

3

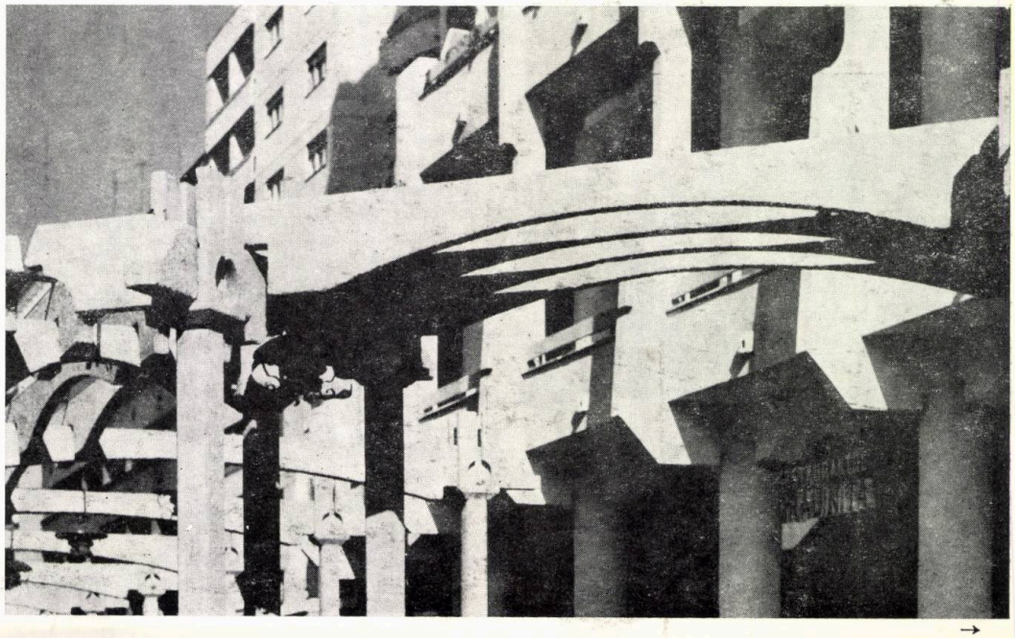

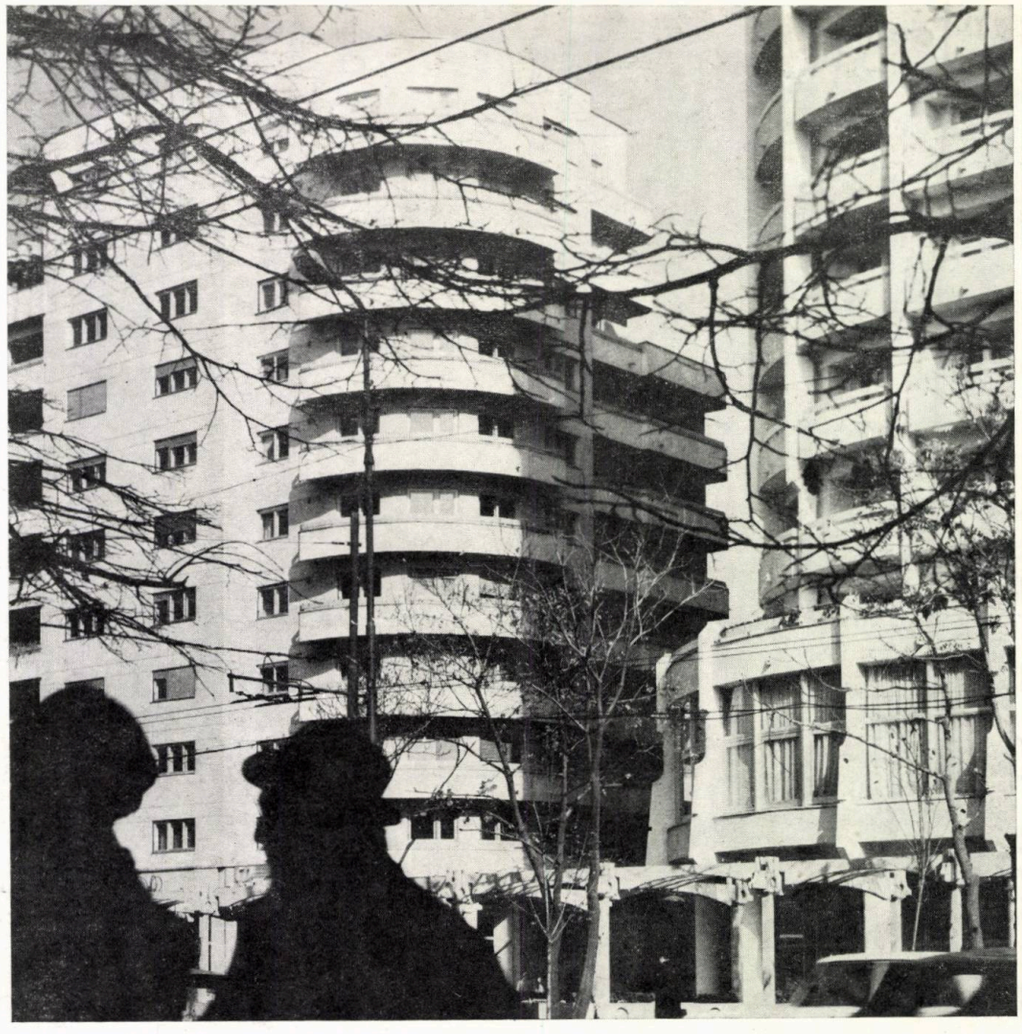

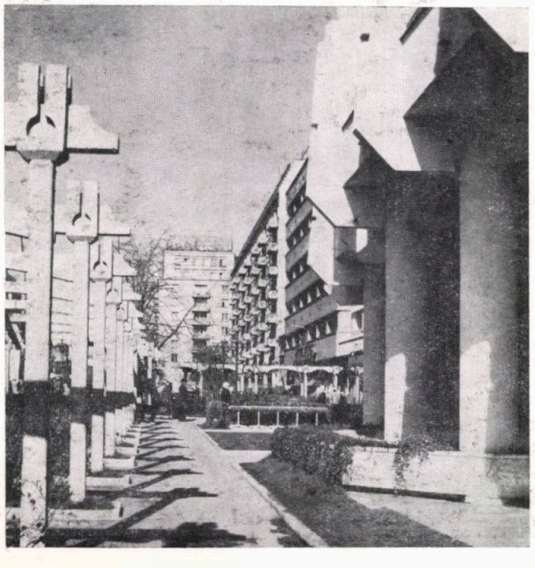

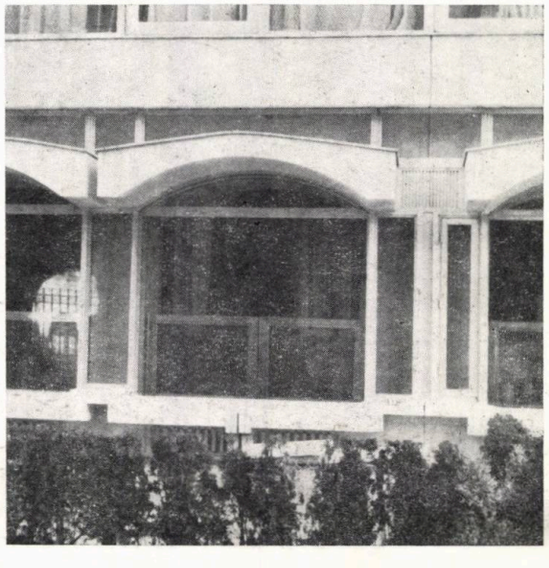

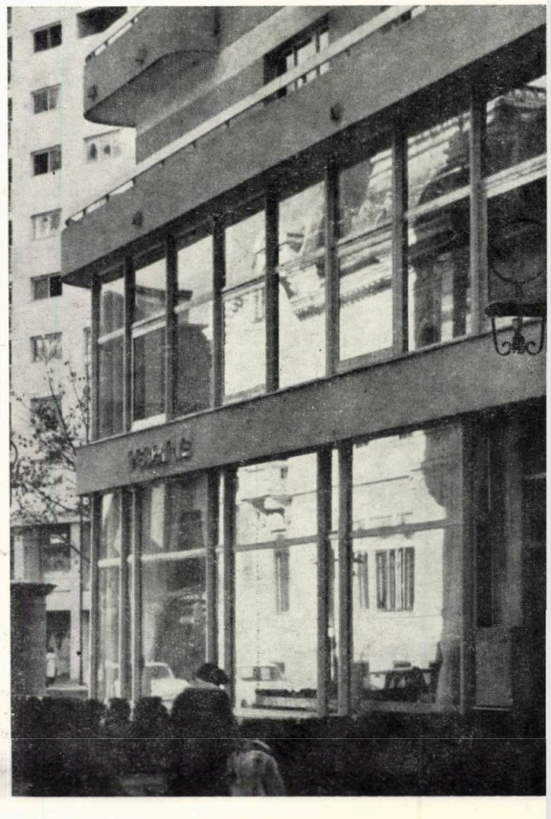

GRADINITA

BLOCUL « CASATA »

BLOCUL « COSMONAUȚILOR»

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arhitect **TIBERIU BOITAN** (șef proiect), proiectant **IOLANDA RUSU**, proiectant **FLORIN CARAIVAN**
Rezistență: ing. **ANTON IONESCU**
Instalații: ing. **MARIANA SIMION** (electrice), proiectant **VASILE ROMAN**, ing. **MIHAI IONESCU** (încălziri), ing. **ADRIAN PÎRVU** (sanitare)
Drumuri, sistematizare verticală: ing. **LIDIA DOBRESCU**
Documentație economică: proiectant **MARILENA ZDROBA**, proiectant **ELENA TEODORESCU**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL « PROIECT-BUCUREȘTI», SECȚIA A 2-A
Arhitect șef secție: arhitect **PAUL FOCȘA**
Arhitect șef colectiv: arh. **MICAELA SLOMNESCU**
Constructor: C.C.M.B., GRUPUL 2 ȘANTIERE

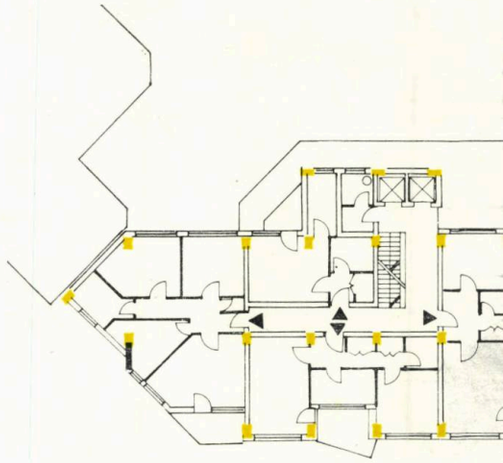

1. PLAN PARTER: *1. Magazin confecții-galanterie bărbați — 2. Magazin « ALIMENTARA » cu autoservire — 3. Primire marfă — 4. Depozit — 5. Vestiar și grup sanitar — 6. Cameră frigorifică — 7. Magazin « PÎINE » și « LACTATE » — 8. Tutungerie — 9. Acces de serviciu — 10. Intrare locuințe*
2. PLAN ETAJ CURENT

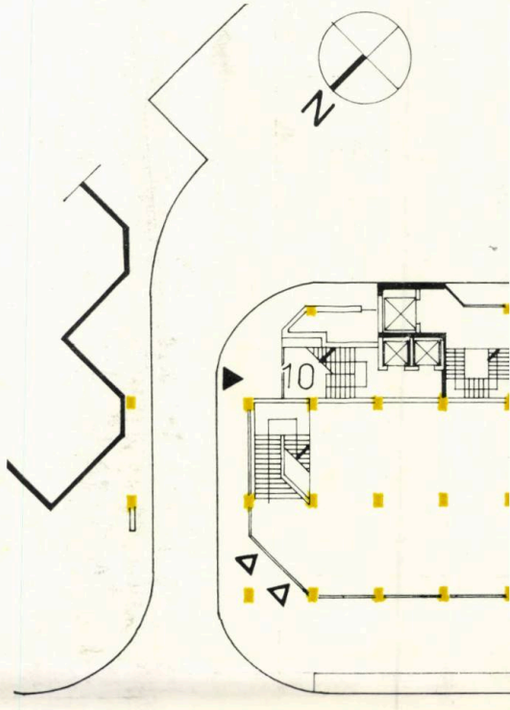

Elaborarea proiectului s-a înscris în acțiunea de restructurare și modernizare a zonei din jurul Pieței Cosmonauților, acțiune ce a înglobat — în afară de soluționarea pieței propriu-zise — și toate arterele ce converg în ea.

Frontul sudic al pieței a fost restructurat aproape în totalitate, demolîndu-se o serie de imobile în stare proastă sau mediocră. Volumetria generală a fost rezolvată în relație cu fronturile existente de racordare și de perspectivă lungă dinspre Calea Dorobanților. Conformat ca un front continuu înspre piață, blocul rezolvă înspre strada Jules Michelet trei incinte, dintre care cele două laterale cu accese carosabile pentru locuințe și pentru aprovizionarea magazinelor, iar incinta centrală pietonală și cu amenajări de spații verzi.

Magazinele sînt rezolvate pe parter și etaj 1 parțial și cuprind: alimentară cu autoservire, pîine, lactate, mezeluri, o unitate « Gospodina » — la parter —, iar la etaj — magazin cu obiecte de uz casnic, electrice.

Apartamentele în total de 191 sînt cu 1,2,3 și 4 camere.

Structura construcției este din cadre de beton armat de 3,60 × 5,40 m., pentru frontul dinspre strada Cosmonauților. Cele două tronsoane din incintă sînt secțiuni F 42 refolosibile.

Arh. TIBERIU BOITAN

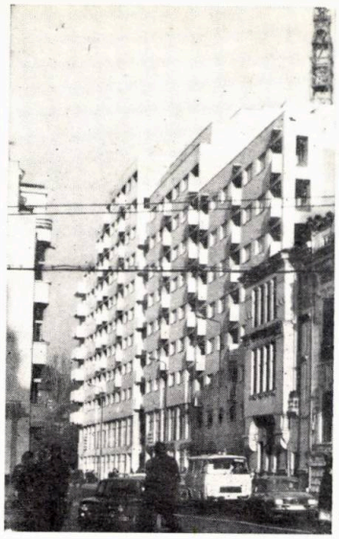

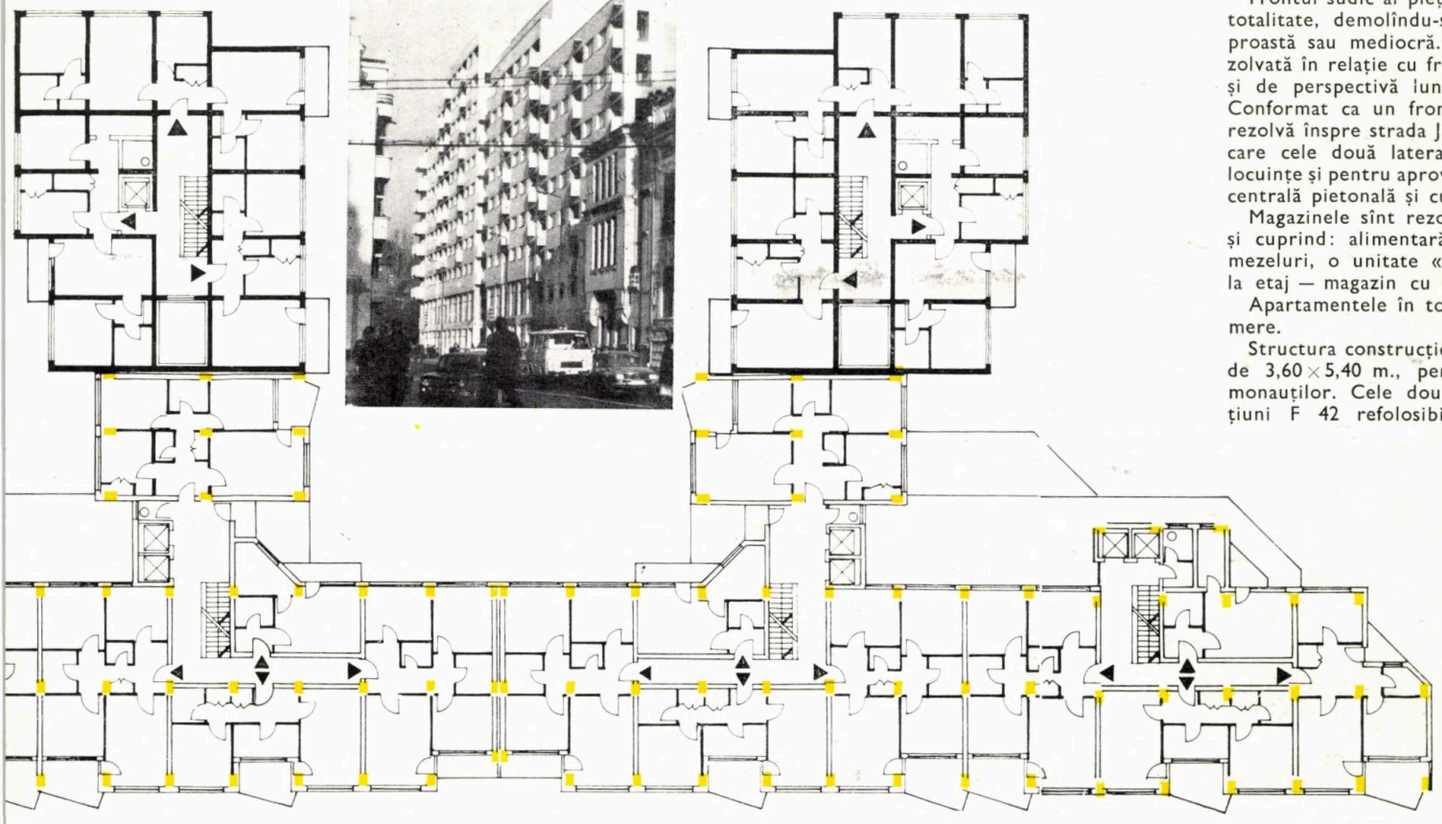

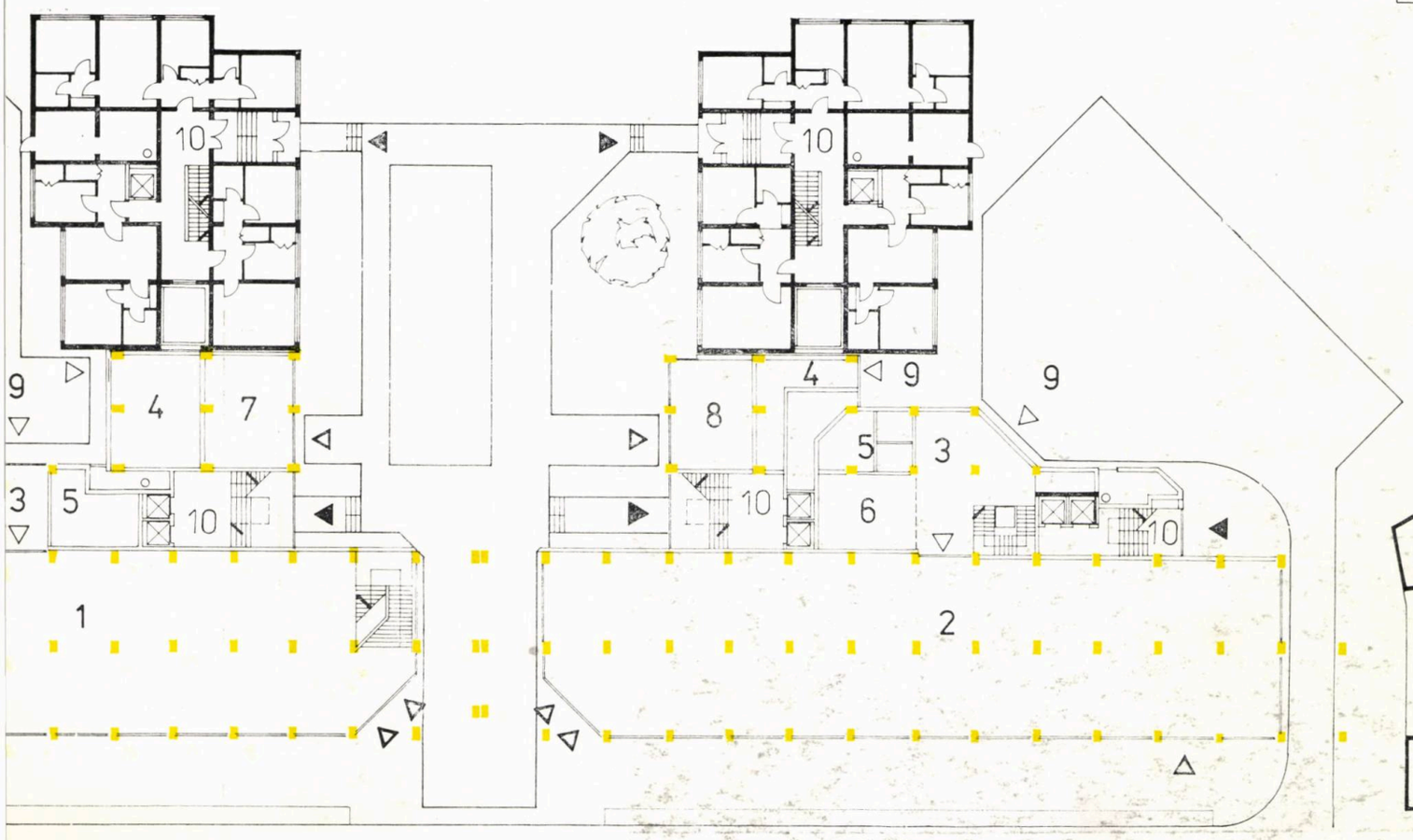

2

1

BLOCURILE DE LA INTERSECȚIA BULEVARDULUI BĂLCESCU CU STRADA C.A. ROSETTI

Odată cu construirea noului bloc Scala — în locul imobilului prăbușit la seismul din 4 martie 1977 —, zona de imediată vecinătate a mai primit o serie de completări, cu încă două blocuri, care, împreună cu refacerea imobilelor existente mai vechi, au ridicat calitatea arhitecturală a ansamblului zonei și au extins și rețeaua dotărilor ei cu noi unități comerciale.

BLOCUL « SCALA »

COLECTIV DE PROIECTARE
Arhictectura: arhitecții **ION MOSCU** (șef proiect), **DARIA NICOLAESCU**
Mobilier: arh. **TIBERIU GROSS**
Rezistență: ing. **TEODORINA RADU**
Instalații: inginerii **EUGEN GEORGESCU** (încălzire), **DOINA VÎRȘE** (sanitare), **IOANA DUMITRESCU** (electrice)
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL « PROIECT-BUCUREȘTI », SECȚIA A 6-A

Amplasat la intersecția Bulevardului Nicolae Bălcescu cu strada C.A. Rosetti, blocul este rezolvat pe structură de cadre din beton armat cu planșee cu predale și unele elemente prefabricate (scări, parapete, balcoane).

Construcția cuprinde subsol, parter și 10 etaje.

La subsol, sînt amplasate spații tehnice și anexele magazinului; la parter, cofetăria « Scala », care cuprinde, exceptînd suprafața celor două accese pentru locuințe, întreaga arie disponibilă, la care se adaugă și circa 100 m² ai laboratorului rezolvat în extindere.

Cele 10 etaje cuprind un total de 64 apartamente, rezolvate în conformitate cu prevederile Decretului 68.

Ca finisaje interioare pentru cofetărie, s-au folosit placaje din lemn furniruit și oglinzi la stîlpi, tapet și plafoane decorative.

Pentru exterior, s-au utilizat placaje ceramice, vitrine din profile de aluminiu, tencuieli decorative din terasit.

Arh. ION MOSCU

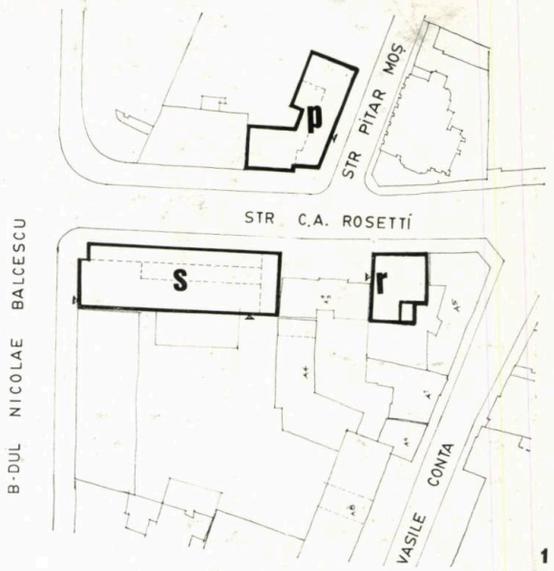

1

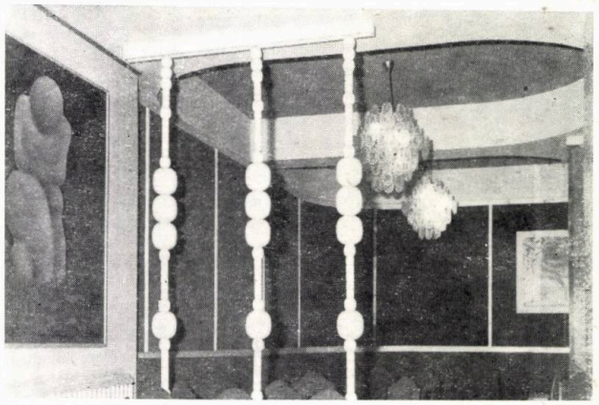

1. PLAN SITUAȚIE: s. *Blocul «SCALA»* — p. *Blocul « PITAR MOȘ 1 »* — r. *Blocul « C.A. ROSETTI 20 »* 2,3. BLOCUL « SCALA », PLAN PARTER, PLAN ETAJ CURENT: *1. Intrare locuințe — 2. Cameră pubele gunoi — 3. Cofetărie — 4. Oficiu — 5. Laborator — 6. Depozit — 7. Trecere-gang — 8. Imobile existente*

3

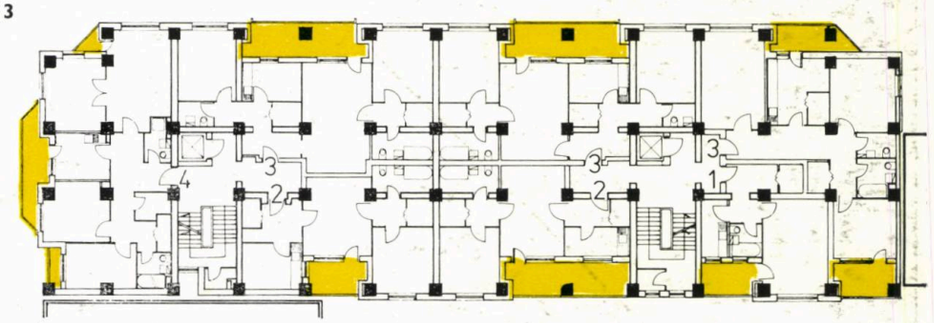

2

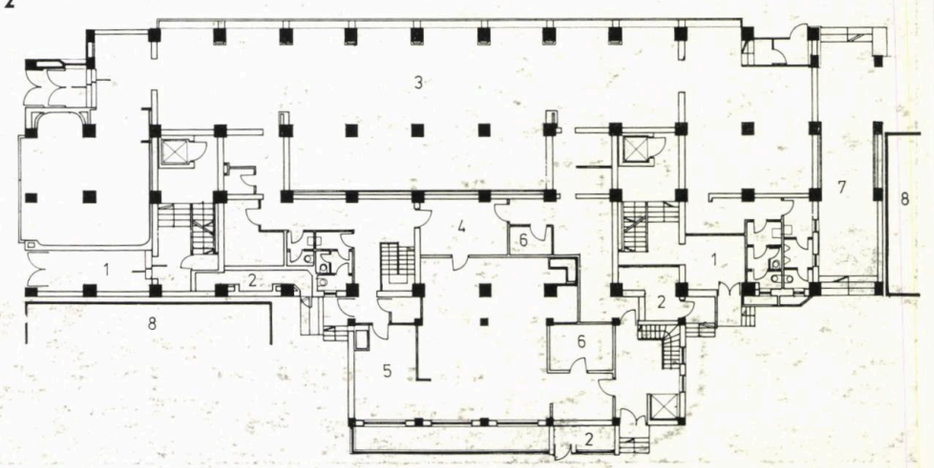

SCALA

BLOCUL « PITAR MOȘ 1»

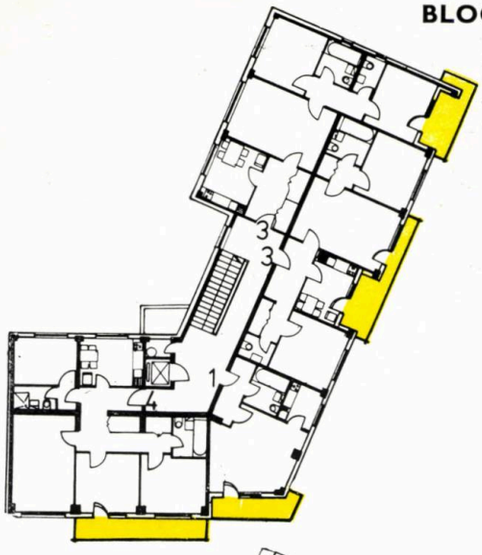

5

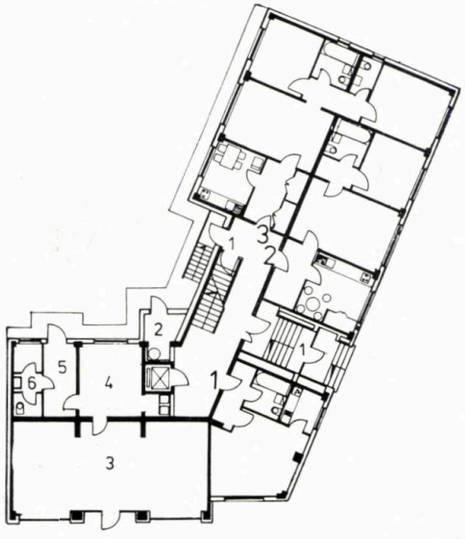

4

Șef proiect: arh. **RODICA DOLINSCHI**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL « PROIECT-BUCUREȘTI »

Blocul este amplasat la intersecția străzilor C.A. Rosetti și Pitar Moș, pe locul rămas disponibil prin demolarea imobilelor parter ce existau pe acest teren.

Construcția, cu p+7—8 niveluri, are la parter, pe latura dinspre C.A. Rosetti, amenajat un magazin cu produse de panificație, iar în parterul dinspre strada Pitar Moș și în restul nivelurilor un total de 28 apartamente.

Sistemul constructiv este rezolvat prin pereți și planșee din beton armat (sistem celular), cu rampe de scări, planșee și parapete de balcoane prefabricate.

Arh. RODICA DOLINSCHI

4,5. BLOCUL « PITAR MOȘ 1» PLAN PARTER, PLAN ETAJ CURENT:
1. Intrare locuințe — 2. Cameră pubele gunoi — 3. Magazin « PÎINE — 4. Depozit — 5. Primire marfă — 6. Vestiar-grup sanitar

6,7. BLOCUL « C.A.ROSETTI 20», PLAN PARTER, PLAN ETAJ 1: *1. Intrare locuințe — 2. Pubele gunoi — 3. Magazin « GOSPODINA» — 4. Bucătărie — 5. Preparări — 6. Vestiar-duș — W.C. — 7. Primire marfă — 8. Trapă-lift*

BLOCUL «C. A. ROSETTI 20»

7

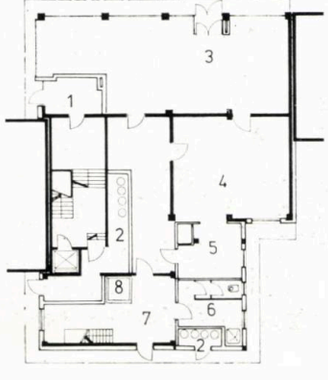

6

Șef proiect: arh. **ANGELA LUNGU**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL « PROIECT-BUCUREȘTI »

Construcția noului bloc este amplasată pe locul rămas disponibil în urma demolărilor construcțiilor între blocul de colț (Rosetti-Vasile Conta) și construcția restaurată din strada C.A. Rosetti nr. 18.

Rezolvată ca bloc de colț, construcția se încadrează în regimul de înălțime al frontului stradal și cuprinde un magazin cu profil « Gospodina » la parter, și 7 etaje cu locuințe cu un total de 19 apartamente.

Structura construcției este cu diafragme din beton armat (sistem celular) cu planșee cu predale, cu rampe de scări și parapete de balcon prefabricate.

Finisajele exterioare au fost realizate cu tencuieli decorative și placaje ceramice.

Arh. ANGELA LUNGU

BLOCURI ÎN ANSAMBLUL MOȘILOR-OBOR

Importanta intersecție a șoselelor Ștefan cel Mare — Colentina — Mihai Bravu și Calea Moșilor, rezolvată recent sub forma unui nod rutier urban modern, a primit totodată și un cadru arhitectural adecvat prin fronturi reprezentative de blocuri de locuințe cu unități comerciale la parter și parțial la primul nivel.

Printre blocurile ce organizează fronturile noii piețe se află și blocul 59 și blocul 60, care constituie un pandant al imobilului « A.L.M.O. », ce înglobează marele magazin « BUCUR » — Obor, și care întregesc conturarea vestică a pieței.

BLOCUL 59 MOȘILOR-OBOR

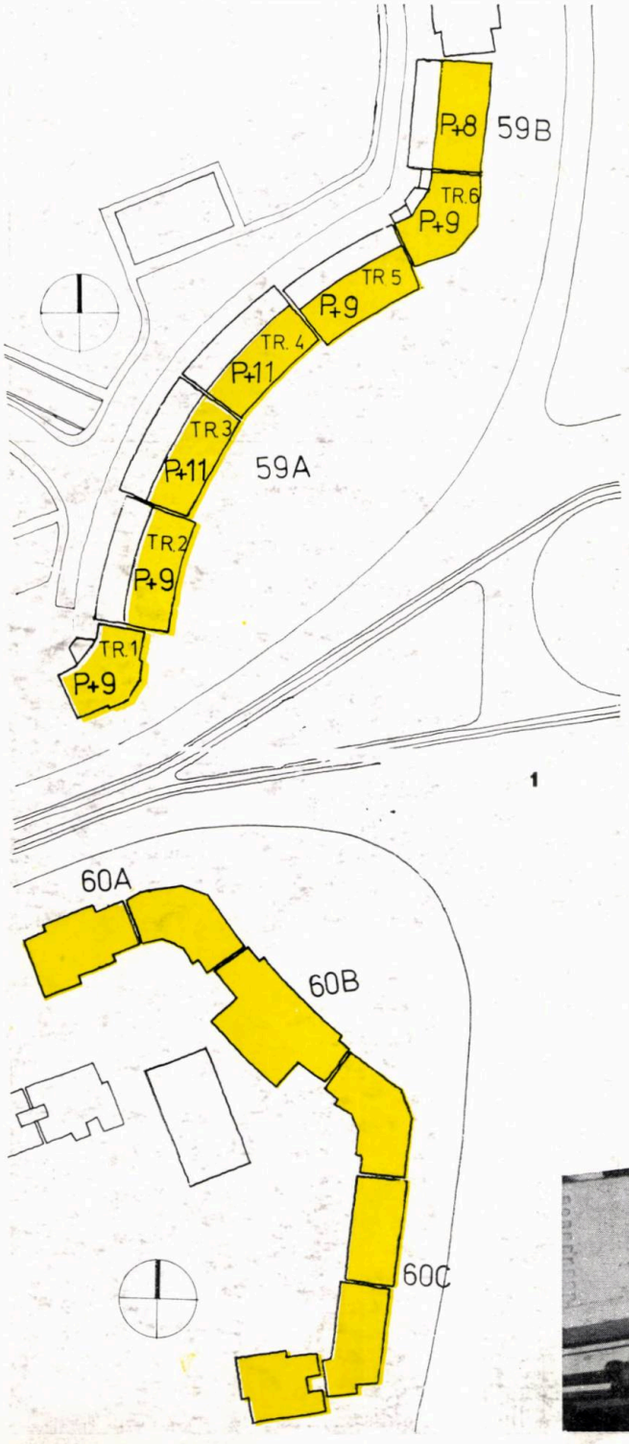

1

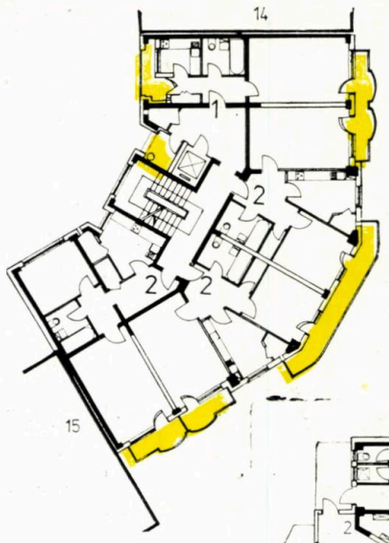

4

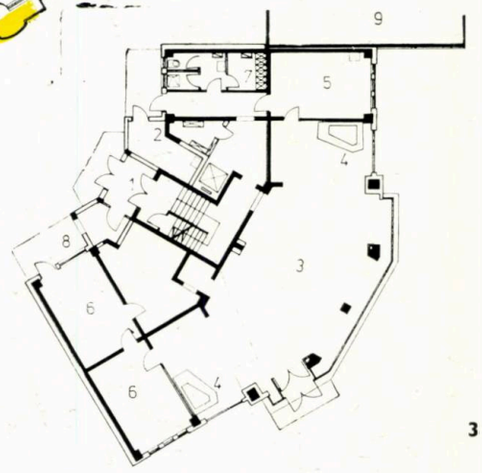

3

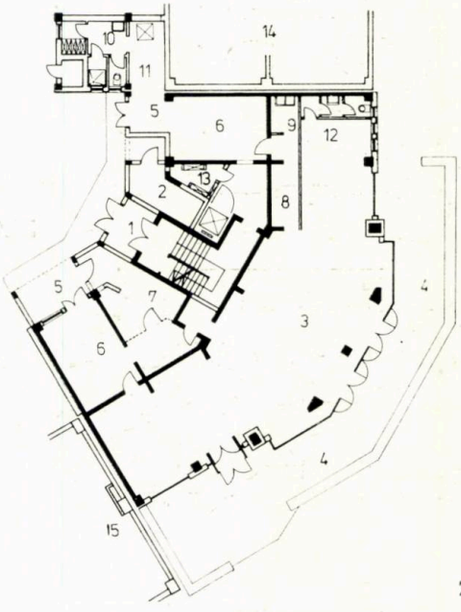

2

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arh. **PETRE ILIESCU** (șef proiect), proiectant **ANA SĂRACU**, c.arh. **ANA MARIA DANE**, arh. **MIHAI CAUTIȘ**, arh. **GHEORGHE NEAGU**

Rezistență: inginerii **LIANA BĂLTĂȚEANU, GHEORGHE AFANASENKO**

Instalații: ing. **MARIANA CRUCEANU**, proiectant **ECATERINA CIOLAC** (sanitare), ing. **SILVIA MANICICI**, proiectant **ION ALEXE** (încălziri), proiectant **TUDORIȚA DINESCU** (încălziri), inginerii **ION DĂNEȚ, VICTOR SEICULESCU**, proiectant **MARIA BAICU** (electrice), ing. **ANGELA DIMA** (frigorifice)

Mobilier: arh. **ALEXANDRA HĂNCIULESCU**
Utilaje: ing. **VICTORIA DUȚĂ** (vitrine metalice), proiectant **ILIE CIUREZ** (vitrine metalice)
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL « PROIECT-BUCUREȘTI », SECȚIA A 5-A
Arhitect șef secție: arh. **EUGENIU COSMATU**

Volumetria noilor clădiri, concretizată prin retrageri în plan orizontal și vertical determină realizarea varietății plastice, atît în relația majoră dintre clădiri, cît și pentru fiecare clădire și tronson în parte.

Blocul 59 se desfășoară pe o lungime de 175 m și ocupă frontul cuprins între Șoseaua Ștefan cel Mare și Calea Moșilor. Este format din șapte tronsoane unicat, dispuse pe o formă curbă în plan, larg deschisă spre piață.

Tronsoanele au înălțimi de p+8, p+9, p+11 niveluri, iar blocul totalizează 216 apartamente reale, dintre care:

- 18 apartamente cu o cameră
- 106 apartamente cu 2 camere
- 92 apartamente cu 4 camere.

Parterul este în întregime afectat comerțului și alimentației și cuprinde următoarele unități: pescărie, magazin alimentar general cu autoservire, restaurant cu autoservire, patiserie, cofetărie și unitate « GOSTAT ».

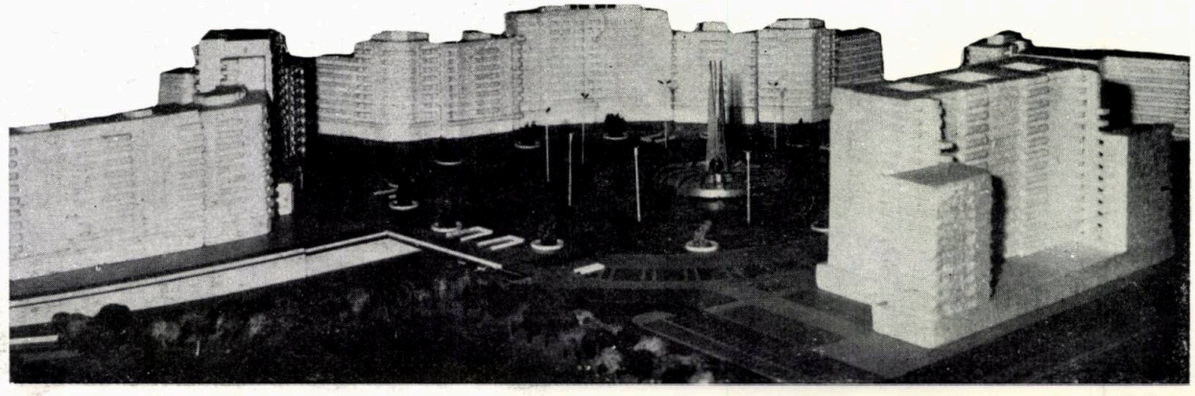

Fațadele sînt prevăzute cu balcoane, de forme variate, rotunde sau drepte în plan și avînd parapeți din armociment, ori cu loggii avînd parapeți din grilă metalică.

Finisajele exterioare sînt executate în terasit și praf de piatră în care predomină culoarea albă, ceea ce conferă unitate plastică și discreție în exprimare. Accente de culoare au fost utilizate în profunzimea loggiilor — portocaliu deschis — ceea ce aduce o notă de vioiciune.

Arh. PETRE ILIESCU

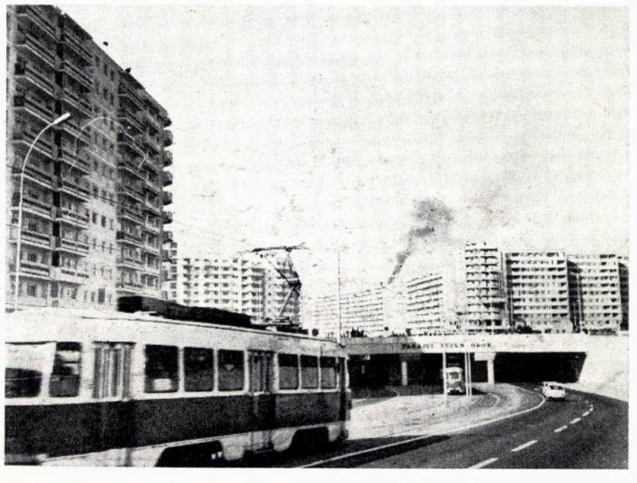

1. PLAN DE SITUAȚIE
2. BLOC 59 A, TRONSONUL 6, PLAN PARTER, *1. Intrare locuințe —. Cameră pubele — 3. Cofetărie — 4. Terasă cofetărie — 5. Primire marfă — 6. Rezervă marfă — 7. Depozit bomboneriе — 8. Oficiu — 9. Spălare veselă — 10. Vestiar grup sanitar — 11. Trapă — lift — 12. W.C. — 13 Tablouri electrice — 14. Blocul 59 B — 15. Tronsonul 5 al blocului 59 A,* 3. BLOC 59 A, TRONSONUL 1, PLAN PARTER: *1. Intrare locuințe — 2. Cameră pubele — 3. Pescărie — 4. Bazin pește viu — 5. Cameră decongelare — 6. Rezervă marfă — 7. Vestiar — grup sanitar — 8. Primire marfă — 9. Tronsonul 2 al blocului 59* 4. ETAJ CURENT, TRONSON 6

COLECTIV DE PROIECTARE:

Arhitectură: arhitecții **ANTONIO TEODOROV** (șef proiect), **CRISTIAN DRUGHEAN, DOINA CRAINIC,** proiectanții **NICOLAE NIȚU, ELENA NIȚU, MIHAI GHEORGHIU, RODICA NEAGU, RODICA PREDA**
Rezistență: inginerii **LEONID NEAGOE, VICTORIA BÖHM, MARIA ION,** s. ing. **ADRIAN VOICAN**
Instalații: ing. **LULI BIANCO,** proiectant **ECATERINA CIOLAC** (sanitare), ing. **IOANA GRANT,** ing. **SILVIA MANILICI,** proiectant **A. BOICU** (încălziri și ventilații), ing. **I. DANEȚ,** proiectant **M. BAICU** (electrice)
Utilaje și instalații frigotehnice: inginerii **VICTORIA DUȚĂ, ANGELA DIMA**
Mobilier: ing. **PETRE ȘTEFAN**
Documentație economică: proiectant **GABRIEL CHIRCU,** proiectant **STELIAN STĂNESCU**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL « PROIECT-BUCUREȘTI », SECȚIA A 5-A
Arhitect șef secție: arh. **EUGENIU COSMATU**

BLOCUL 60 MOȘILOR-OBOR

Blocul este structurat din trei aripi și anume: o aripă la alinierea noii amprize a Căii Moșilor **(60 A),** alcătuită dintr-un tronson drept refolosibil tip C 43, cu p+5 niveluri, o a doua aripă ce conturează largul oval al pieței pe latura ei sud-vestică **(60 B),** alcătuit din trei tronsoane unicat dintre care două de colț cu p+10 niveluri și unul central cu p+14 niveluri și în fine o a treia aripă completînd alinierea Șoselei Mihai Bravu **(60 C)** compusă din trei tronsoane C 32 (p+10), un tronson de colț unicat (p+10) și un tronson F 42 (p+8), figurate în planul de situație de la pag. 94.

Conținutul pe funcții al celor 7 tronsoane alcătuitoare ale blocului 60 este următorul:

- **60 A** cuprinde 32 apartamente la cele 8 etaje avînd parterul rezervat unui oficiu P.T.T.R. (230 m²)
- **60 B** cuprinde 175 apartamente și următoarele magazine: « Materna » — 895 m² — la parter și mezanin, galanterie bărbați — 215 m², dulciuri și răcori-

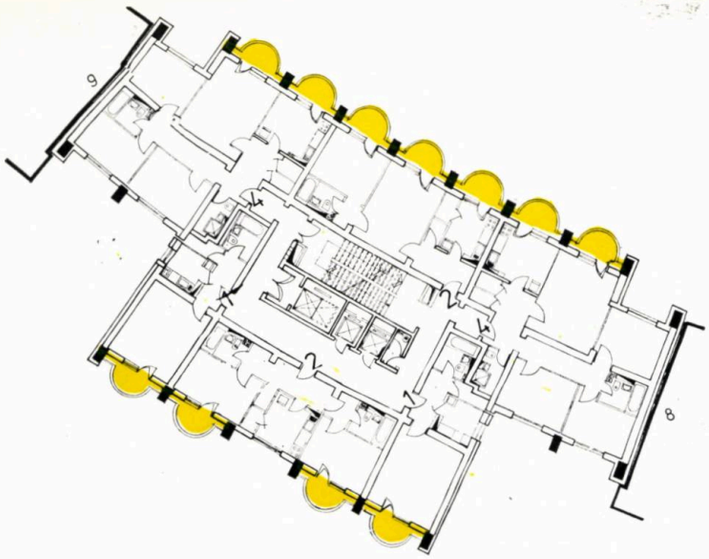

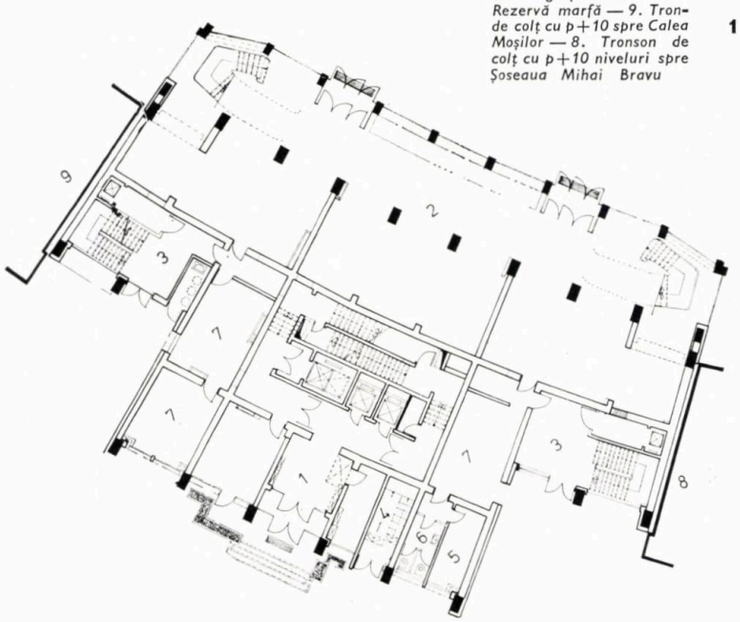

1,2. PLAN PARTER 60 B, TRONSON CU P+14 ȘI PLAN ETAJ CURENT: *1. Intrare locuințe — 2. Magazin « Materna » — 3. Primire marfă — 4. Evacuare gunoi — 5,6. Vestiar — grup sanitar — 7. Rezervă marfă — 9. Tronde colț cu p+10 spre Calea Moșilor — 8. Tronson de colț cu p+10 niveluri spre Șoseaua Mihai Bravu*

toare — 75 m², cosmetice « Miraj » — 200 m², tutungerie — 30 m²

● **60 C** cuprinde 113 apartamente iar, în parter, un magazin « Pîine » — patiserie — 120 m², un magazin « Lapte » și produse lactate — 150 m² și un oficiu telefonic — 250 m²

În total, pe ansamblul blocului 60, s-au realizat 320 apartamente și 2 173 m² suprafețe pentru comerț și servicii publice.

Din punct de vedere urbanistic, blocul 60, împreună cu perechea sa de la nord — blocul 59 —, rezolvă, din punct de vedere urbanistic, una dintre cele mai importante piețe nou create ale Capitalei, iar tronsonul median al aripei 60 B dinspre piață constituie un accent cu p+14 niveluri, cap de perspectivă dinspre Șoseaua Colentina. Față de orientarea spre nord-nord-est, s-a urmărit tratarea compensatoare a fațadelor prin elemente care să accentueze efectul de umbră și lumină, cum ar fi parapeții din armociment ai balcoanelor semicirculare ce dau o notă deosebită tronsonului cu p+14 niveluri.

Arh. ANTONIO TEODOROV

CONSOLIDĂRI — REFACERI

CONSOLIDARE ȘI REAMENAJARE «BLOC TURIST»

COLECTIV DE PROIECTARE
Rezistență: inginerii **ELEODOR SĂFTOIU** (șef proiect), **RADU POPESCU**
Arhitectura: arh. **GHEORGHE RADU STĂNCULESCU**, proiectant **NICOLAE BULIGA**
Mobilier: arh. **HORIA CONSTANTINESCU**, proiectant **MIA DOGARU**
Instalații: ing. **ADRIANA HARASIM**, proiectant **ELENA LINTARU** (electrice), ing. **ALEXANDRU VIȘAN** (sanitare), inginerii **IACOB SCHWARTZ, CRISTINA STĂNESCU** (încălzire), ing. **ANGELA DIMA** (utilaj tehnologic)
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL « PROIECT — BUCUREȘTI »
CONSTRUCTOR: C.C.M.B. — GRUPUL 2 ȘANTIERE
Director: ing. **CONSTANTIN POPA**
Șef șantier: ing. **ION SURCEL**

Construcția are un subsol II, parțial, un subsol I, general, parter și 9 etaje construite cu retrageri — în amfiteatru — începînd cu etajul 5.

Construit înainte de seismul din 1940, blocul avea structura în cadre de beton monolit, în concepția vremii, cu atenția îndreptată în principal asupra problemelor de arhitectură: bloc în centru, cu magazine la parter și apartamente cu 1—5 camere la etaje. Structura, aservită amenajării magazinelor și apartamentelor era mult depărtată de concepția actuală asupra structurilor pe cadre în zone seismice: stîlpi dispuși acolo unde planul apartamentelor a permis, legați prin grinzi așezate întîmplător. În aceste condiții, avariile provocate de seismul din 1977 au apărut normale: stîlpi rupți, în principal din sarcină indirectă mare, grinzi rupte pe reazem, fiind nearmate corespunzător — fără fier la partea superioară, etrieri insuficienți. Discutînd statistic, din 60 de stîlpi, 26 au prezentat ruperi ce i-au scos din uz la parter, dintre care 5 stîlpi la parter și primul etaj și 2 stîlpi la parter și primele două etaje. În această situație, blocul a fost ferit de un colaps general sau parțial datorită zidurilor de umplutură și a două grinzi cu zăbrele, verticale, din beton armat și așezate pe direcția N—S.

Lucrările de consolidare au constat din cămășuirea gradată a stîlpilor pe parter și 3 etaje, pe anumite linii, pe ambele direcții, cămășuindu-se și unele grinzi. În felul acesta, peste repararea unor ruperi locale, s-a urmărit a se crea o structură antiseismică cît mai aproape de concepția noastră de azi. Aceste măsuri s-au completat prin injectări cu rășini epoxidice ale fisurilor din grinzi, ca și prin refacerea capacității portante a unor ziduri despărțitoare prin placare cu plase sudate.

Proiectul de arhitectură a cuprins: fațada nouă către Piața Romană, restructurarea parterului și subsolului I, pentru a primi o cofetărie și o patiserie-berărie cu anexele lor, și asigurarea redării integrale a funcționalității locuințelor rămase, a circulațiilor, instalațiilor și utilităților afectate de lucrările de consolidare.

Execuția lucrării s-a făcut pe bază de dispoziții de șantier, proiectul fiind finalizat aproape în același timp cu terminarea construcției.

Datorită situației specifice a amplasamentului, a perioadei de execuție — sub imediata influență a evenimentului din martie 1977 —, precum și a faptului că operațiile de consolidare și refacere s-au făcut fără întreruperea folosirii imobilului — cu excepția parterului și a etajului I —, într-un ritm înalt de execuție cerut de organele municipale, proiectarea și execuția lucrării au trebuit să facă față, nu o dată, unor elemente care în cazul unei concepții și realizări normale nu ar fi intervenit. De pildă, cu toate că proiectul inițial de arhitectură pentru noua fațadă prevăzuse întoarcerea parapeților plini orizontali de pe fațadele laterale spre a păstra ceva din caracterul originar al blocului proiectat de prof. arh. MARCEL LOCAR, în final s-a optat, ca

→

1. PLAN ETAJ CURENT ÎNAINTE DE REFACERE
2. PLAN ETAJ CURENT DUPĂ REAMENAJARE ȘI CONSOLIDARE
3. PLAN PARTER DUPĂ REAMENAJARE ȘI CONSOLIDARE
4. FOTOGRAFIE A BLOCULUI «TURIST» ÎNAINTE DE SEISMUL DIN 4 MARTIE 1977
5. BLOCUL «TURIST» DUPĂ REFACERE

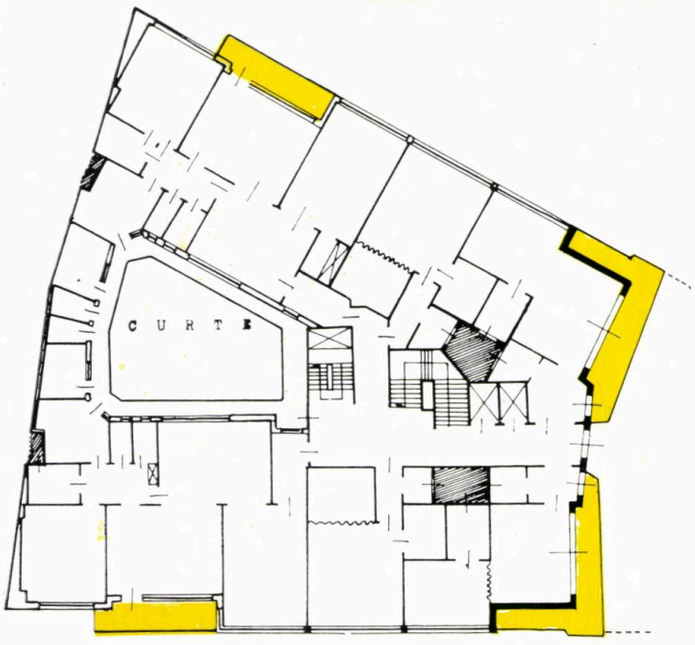

3

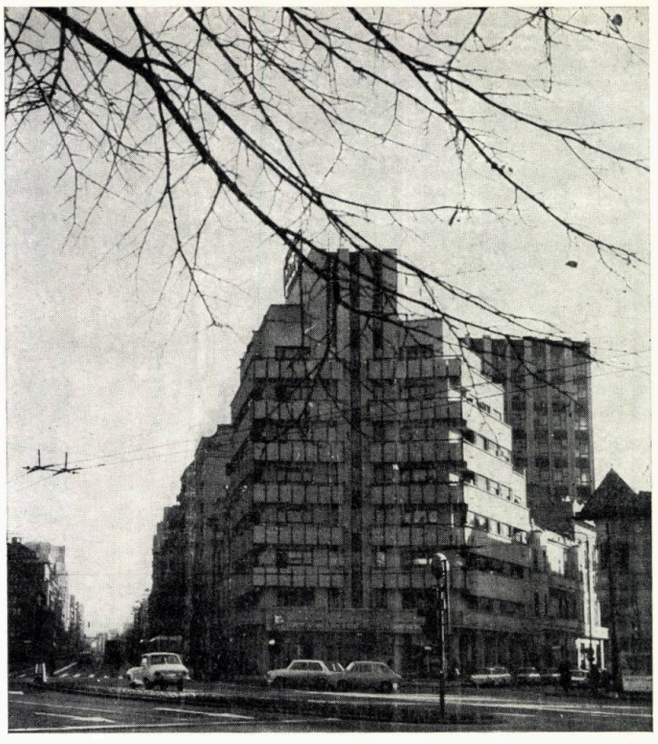

5

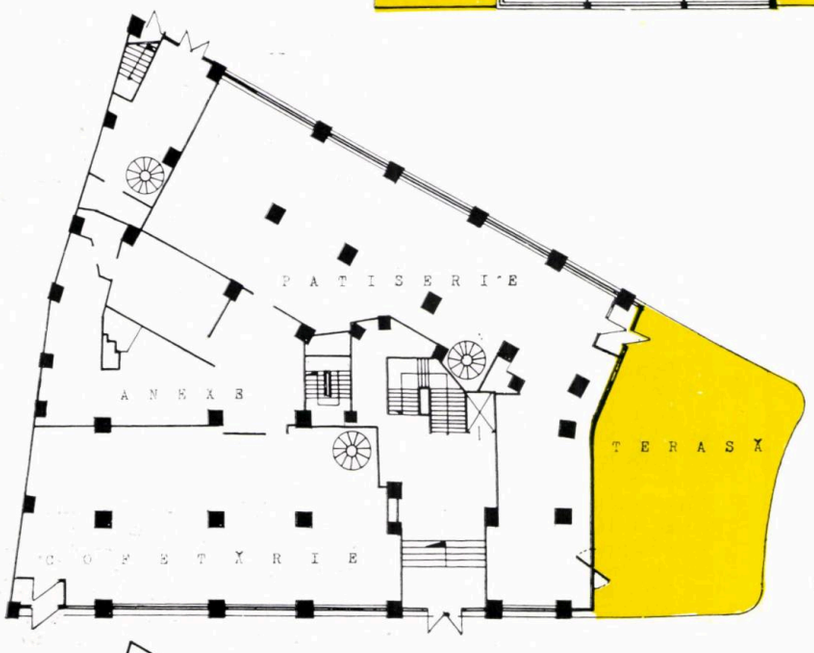

2

rezultantă a unora din factorii sus-amintiți, pentru soluția cu parapeți ușori din armociment.

De asemenea, cu toată colaborarea cordială cu constructorul, multe detalii, unele semnificative — cum ar fi întoarcerea arhitecturii balcoanelor pe fațadele laterale sau finisajele interioare ale spațiilor comerciale — au rămas, datorită unor momente de tensiune conjuncturale, neîncheiate corespunzător.

În ansamblul ei, lucrarea a constituit o experiență inedită pentru colectivul de proiectanți — și credem că și pentru executanți —, atît reușitele, cît și scăderile, putînd impune concluzii care depășesc cadrul strict al unei lucrări de consolidare și reamenajare.

Ing. ELEODOR SĂFTOIU
Arh. GHEORGHE RADU STĂNCULESCU

1

4

BLOCUL „LIDO“

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arh. **DARIA NICOLAESCU**
Rezistență: ing. **VALENTIN GEORGESCU**
Instalații: ing. **ADRIANA HARASIM** (electrice) ing. **G. BUCIUMENEANU** (sanitare), ing. **CRISTINA STĂNESCU** (încălzire)
Documentație economică: arh. **RADU HARALAMB**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL « PROIECT — BUCUREȘTI», SECȚIA A 6-A
CONSTRUCTOR: C.C.M.B., GRUPUL 4 ȘANTIERE

Imobilul din Bulevardul Magheru nr. 5, situat la debușarea străzilor A. Simu și Franklin, a fost refăcut și consolidat conform clădirii vechi din 1934, pe subsol, parter și 7 niveluri.

Au fost făcute reparații și consolidări la elementele afectate de seism, iar aripa dinspre strada Franklin, prăbușită, a fost reconstruită pe vechiul perimetru al clădirii, cu păstrarea vechilor poziții ale elementelor de rezistență pentru a se asigura buna legare cu aripa păstrată. Parterul a fost rezervat unor noi spații comerciale: un magazin « Marochinerie », un magazin « Cosmetice » și o unitate de « Artizanat », cu sălile de vînzare și depozitele aferente.

La etajele 1—6, s-au făcut reparații la elementele afectate de seism, păstrîndu-se vechea distribuție a apartamentelor, cu excepția apartamentului nou construit din aripta integral refăcută. La etajul 7, spațiile au fost de asemenea redistribuite, prin desființarea boxelor și camerelor de serviciu și transformarea lor în garsoniere și apartamente.

S-au respectat finisajele interioare și exterioare ale imobilului, golurile, balcoanele și elementele decorative, așa cum existau în clădirea știută dinaintea cutremurului din 1977.

Arh. DARIA NICOLAESCU

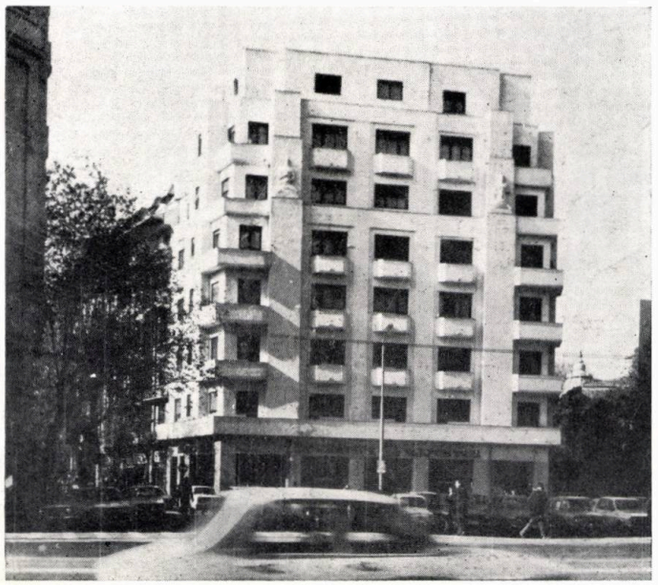

BLOCUL „WILSON“

COLECTIV DE PROIECTARE:
Rezistență: inginerii **DRAGOȘ BADEA, SILVIA CARAMAN**
Arhitectură: arh. **GHEORGHE VERONA**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL « PROIECT — BUCUREȘTI », SECȚIA A 6-A

Imobilul din Bulevardul Nicolae Bălcescu nr. 25 — cunoscut ca Blocul « Wilson » —, conceput și executat între 1932 —1935 după desenele arhitectului Ștefan Baloșin, era gîndit structural în concepția specifică perioadei respective.

La seismul catastrofal din 4 martie 1977, blocul a suportat o serie de consecințe, cum ar fi: ruperea stîlpilor de contur al turnului de colț și prăbușirea acestuia; ruperi și fisuri în stîlpi ; ruperi și fisuri în grinzi; ruperi și fisuri în planșee și scări; dislocări, ruperi și fisuri caracteristice în zidării.

Așa cum reiese și din fotografia alăturată, blocul inițial avea două aripi în **V**, cu o curte interioară deschisă spre una din laturi. Cele două aripi se înălțau pe două subsoluri, parter și 9 etaje, iar la întîlnirea lor, pe colț, imobilul capătă o supraînălțare prin turnul cu p+12 niveluri. Blocul păstrează în general cornișa bulevardului de p+7 niveluri, următoarele niveluri fiind rezolvate în retrageri.

În urma studiilor și a consultărilor efectuate pe parcursul primei faze de proiectare a refacerii și consolidării imobilului grav afectat de seism, s-a stabilit ca noua formă a volumului să fie spre colț retrasă cu o travee față de volumul inițial. Pe planul etajului curent al imobilului inițial (purtînd semnătura autorului arh. St. Baloșin), s-a marcat prin culoare traveea la care a trebuit să se renunțe cu ocazia refacerii.

Structura colțului s-a executat din cadre de beton armat monolit. Stîlpii și grinzile, care au prezentat fracturi, rupturi și expulzări la noduri, au primit cămășuiri din beton armat. Restul elementelor fisurate au fost consolidate, după caz, prin injectări cu rășini epoxidice și placări cu fibre de sticlă.

Pentru obținerea unui echilibru static al construcției, au fost cămășuiți o parte dintre stîlpii parterului și s-au executat diafragme din zidărie armată, fără a fi afectată funcționalitatea clădirii.

Au fost de asemenea necesare la interior lucrări de desfaceri și refaceri de zidării, placaje și tencuieli, precum și refaceri de pardoseli.

În privința fațadelor, au fost refăcute în totalitate finisajele în terasit — pentru a se realiza o fațadă unitară a imobilului. Stîlpii parterului, soclul și intrările la locuințe au fost placate cu travertin.

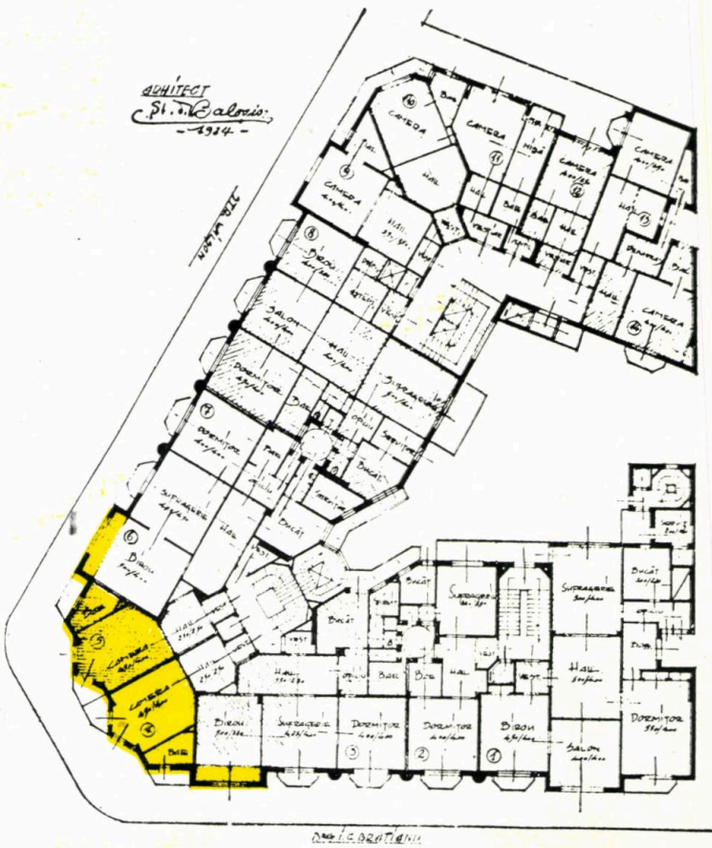

1. PLANUL IMOBILULUI ORIGINAR — *prin culoare s-a marcat traveea la care s-a renunțat prin proiectul de consolidare și reamenajare a clădirii*

La parterul imobilului refăcut, s-au amenajat următoarele unități comerciale și de alimentație:

- un restaurant cu 90 locuri
- un lacto-bar cu 30 locuri
- o tutungerie.

Restaurantul și lacto-barul beneficiază de anexele existente ale fostei pensiuni « Bulevard », cu reamenajările necesare stabilite împreună cu beneficiarul de investiție. Finisajele utilizate sînt cele cerute de funcționalitatea și specificul spațiilor comerciale.

Arh. GHEORGHE VERONA

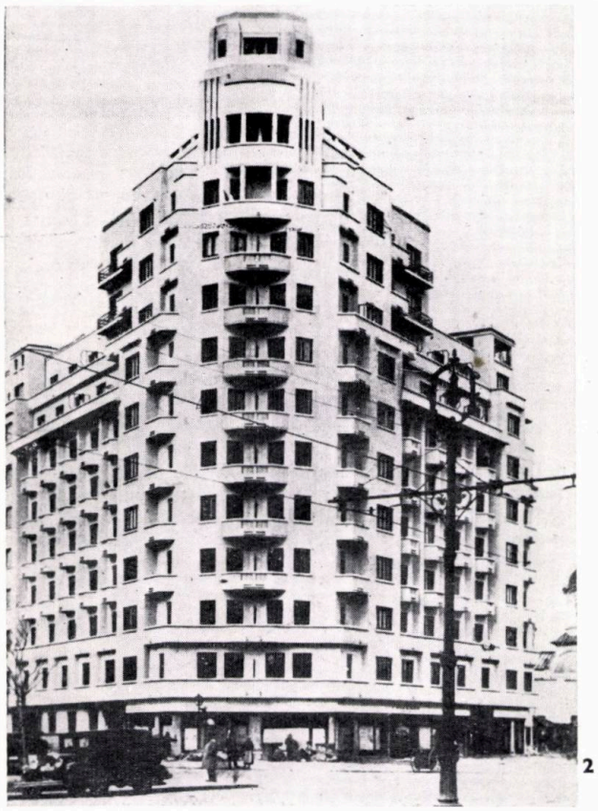

2

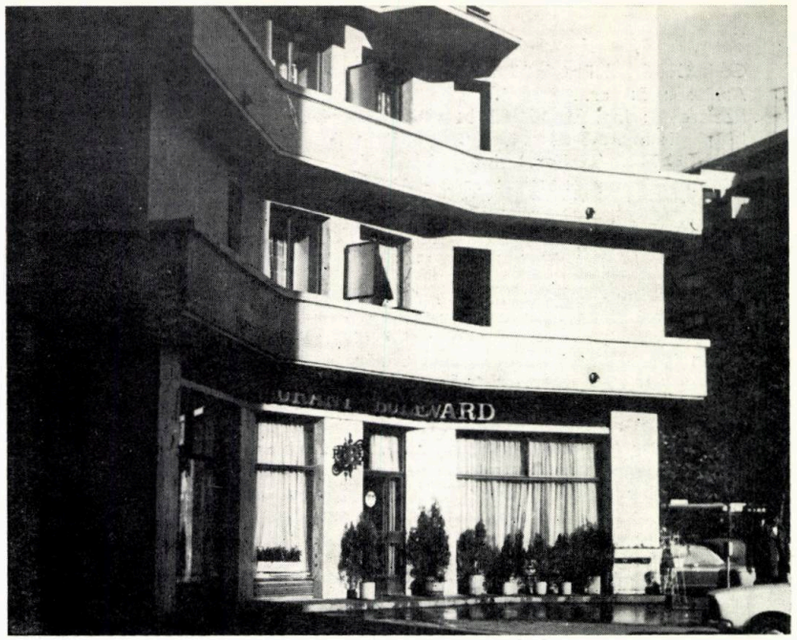

3

4

2. BLOCUL DUPĂ CONSTRUCȚIA SA INIȚIALĂ
3, 4. BLOCUL DUPĂ REFACERE

5

«BLOCUL 40» DIN ANSAMBLUL 1 MAI

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arhitecții **ALEXANDRU BELDIMAN** (șef proiect), **MARINA NEAGU-SADOVEANU**, **VLAD IRIMESCU**, c.arh. **ROXANA FISCHOFF**, c.arh. **DOINA BUTICA**
proiectanții: **IOANA GOBJILĂ, ADELA MIHĂILESCU, LUCIA COTIA, SILVIA IONICI**
Rezistență: inginerii **VIORICA FRĂȚILĂ, DRAGOȘ BADEA** (șef atelier rezistență)
Instalații: ing. **CONSTANTIN ȘERBU** (ventilații-încălzire), ing. **ADRIAN PÂRVU** (sanitare), s.ing. **VALENTIN BIRTULESCU** (electrice)
Vitrine și tîmplărie metalică: ing. **VICTORIA DUȚĂ**, ing. **I. FILIMON** (șef colectiv)
Documentație economică: proiectantele **ANCA BĂNESCU, MARILENA ZDROBA, LUCIA BĂLĂLĂU**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL «PROIECT-BUCUREȘTI»; SECȚIA A 2-A
Arhitect șef secție: arh. **PAUL FOCȘA**
Arhitect șef colectiv: arh. **ELENA VOINESCU**
Arhitect consilier: arh. **VIRGIL NIȚULESCU**

Blocul 40 și Piața 1 Mai pe care o închide, situate într-un loc privilegiat al Bulevardului 1 Mai, la intersecția acestuia cu o arteră unică în felul ei în oraș — am numit suita de străzi ce unește Piața Confederației Balcanice, Statuia Aviatorilor și Bufetul de la Șosea — au fost concepute ca un terminal al acestui traseu.

Orientat S—SE—N—NV cu fațada principală în plin soare, blocul a fost gîndit în funcție de această orientare, oferind către S—SE o volumetrie cu redane puternice, care pe de o parte să protejeze apartamentele de soarele verii, pe de alta, prin jocul de lumină și umbră, să ofere către piață o fațadă spectaculoasă. Rezolvarea fațadei N—NV cu mai puține redane, pentru ca dormitoarele din planul retras să primească lumină suficientă, a dus la un plan asimetric față de axa transversală a tronsonului, solicitînd o analiză complexă a structurii de rezistență.

Tema prevede, pe lîngă locuințe (144 apartamente), și o puternică dotare comercială cuprinzînd trei magazine mari (circa 1 000 m² fiecare) — magazin de metalo-chimice, alimentar, piață agroalimentară, prevăzute toate în extinderi

PLAN DE SITUAȚIE

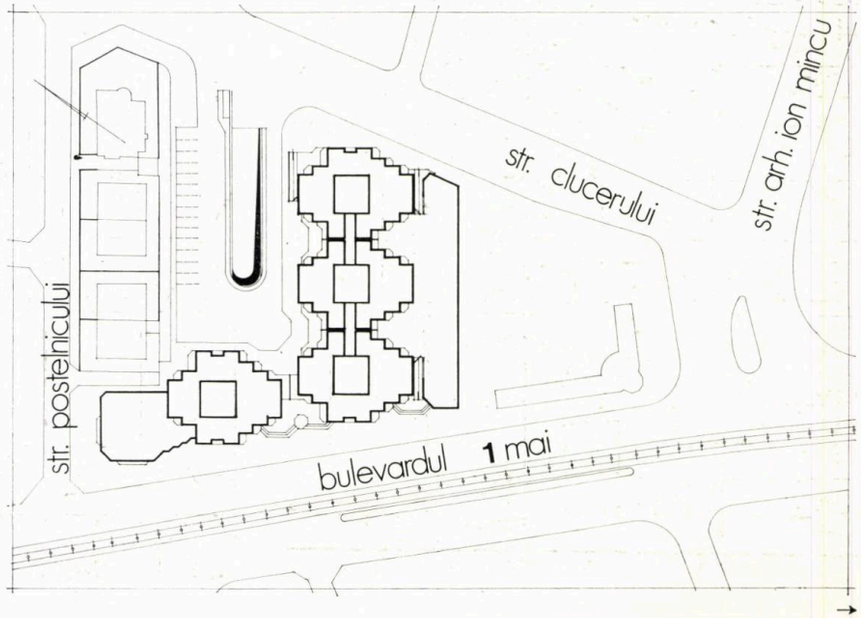

la etajul I, cu ieșire pe terasă și cu o berărie în tronsonul 1. Pentru a se evita aspectul de curte de serviciu, existent din păcate la mai toate blocurile cu magazine la parter, s-au prevăzut în zona dinspre curte o serie de magazine: Pîine, Tutungerie, o unitate spălătorie-chimică « Nufărul », diferite unități de prestări servicii etc. Aprovizionarea cu mărfuri se va face la nivelul subsolului, prin intermediul unei curți de distribuție.

Structura blocului, improprie pentru anumite tipuri de spații comerciale, este foarte potrivită, considerăm, pentru pro-

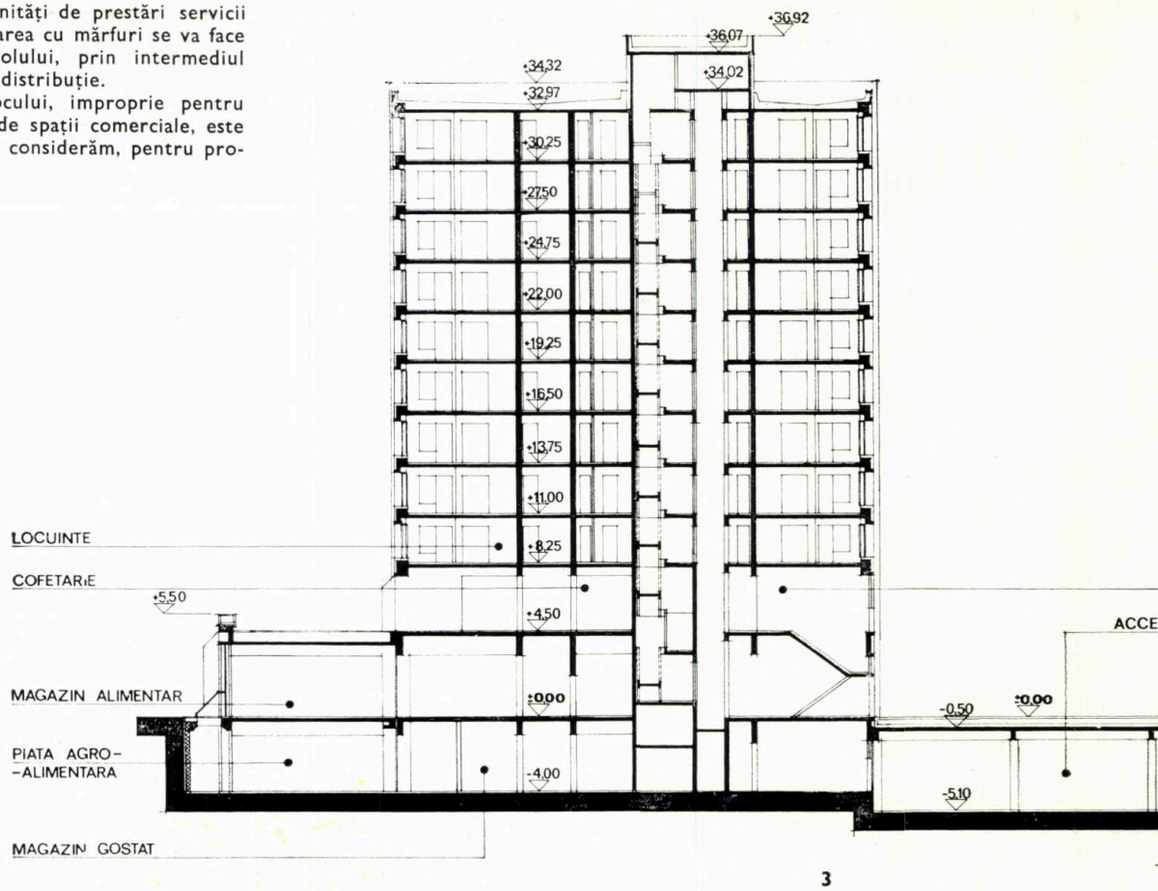

3

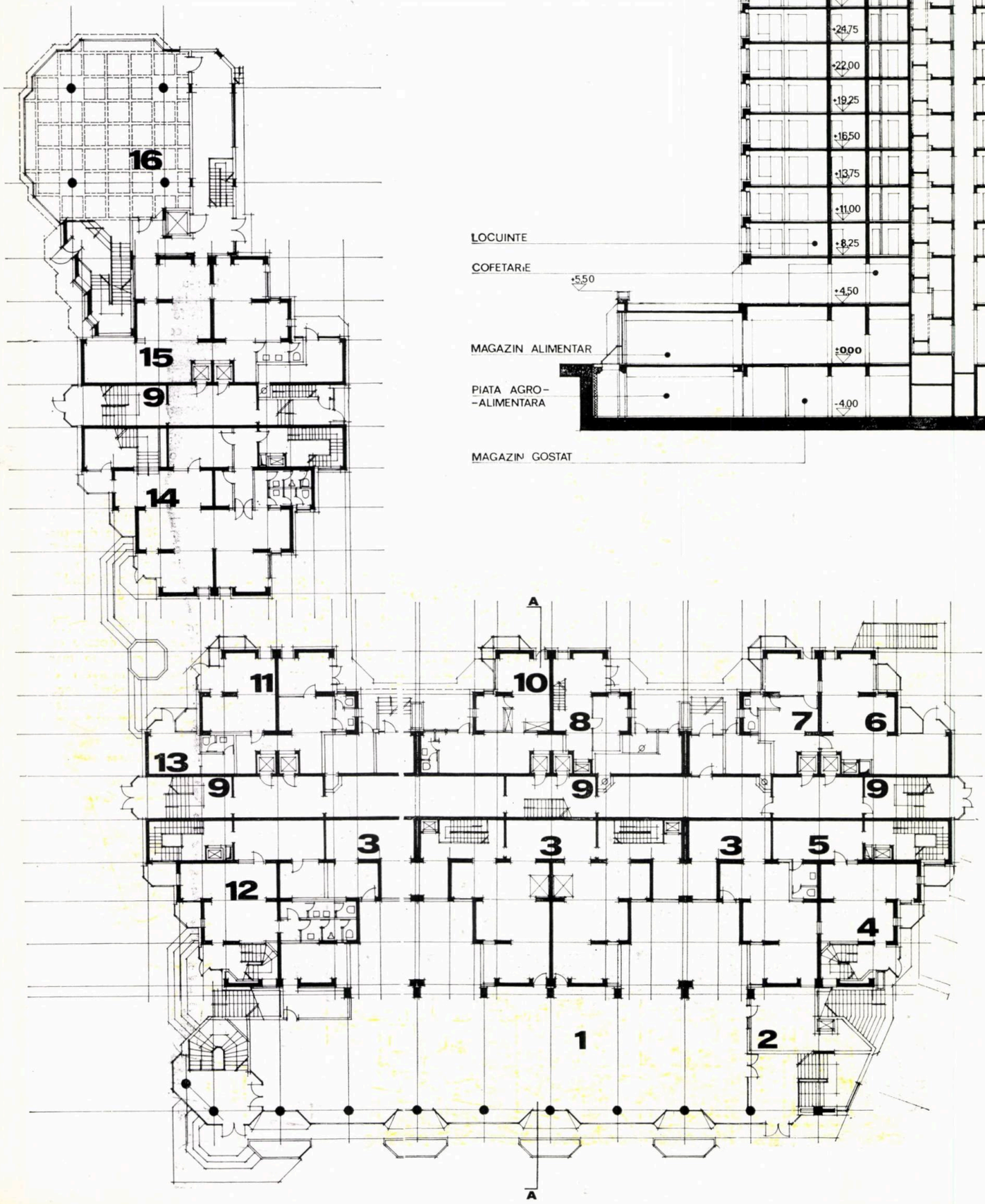

1. PLAN PARTER: 1. *Magazin alimentar cu autoservire — 2. Unitate de colectare și valorificare a ambalajelor — I.C.V.A. — 3. Rezervă mărfuri magazin alimentar — 4. Cofetărie — 5. Anexă cofetărie — 6. Autoservire lactate — 7. Anexe autoservire lactate — 8. Anexă rotiserie — 9. Zonă acces locuințe — 10. Unitate spălătorie chimică « Nufărul » — 11. Magazin « Pîine » și produse de panificație — 12. Lacto-bar — 13. Tutungerie — 14. Berărie — 15. Depozit magazin metalo-chimice — 16. Sală vînzare metalo-chimice*

filele de alimentație publică, creînd compartimentări « naturale » ce dau un caracter deosebit și intimitate sălilor de consumație.

Piața agroalimentară din subsol, prevăzută cu 80 de locuri vînzare (tot atîtea cît în actuala piață), a fost gîndită astfel ca, în viitor, să poată permite extinderea către sud, peretele sudic constituit din panouri prefabricate urmînd a se desface după realizarea extinderii.

Formula de apartament pe care o propunem este puțin uzuală la noi în țară și presupune din partea locatarilor acceptarea unui anumit tip de spațiu de zi, mai unitar credem noi.

Cumulînd practic trei funcțiuni (loc de gătit, loc de luat masa, cameră de zi), într-un spațiu articulat (cu o suprafață de circa 30 m²), spațiul de zi poate fi cu structură pe cadre. Alte spații comerciale destinate alimentației publice (cofetărie, rotiserie, lacto-bar) sînt dispuse pe latura de sud a tronsoanelor 2, 3 și 4, totodată separat printr-un panou pliant din p.v.c. prevăzut în proiect. Ceea ce nu s-a putut introduce în proiect, din motive economice, sînt hotele la bucătă-

2. PLAN SUBSOL: *1. Magazin «Legume și fructe» — 2. Măcelărie — 3. Dulciuri, răcoritoare și produse de panificație — 4. Crenwurști — 5. Pescărie — 6. Magazin «GOSTAT» — 7. Piață agroalimentară — 8. Post trafo — 9. Rampă de acces carosabil*
3. SECȚIE

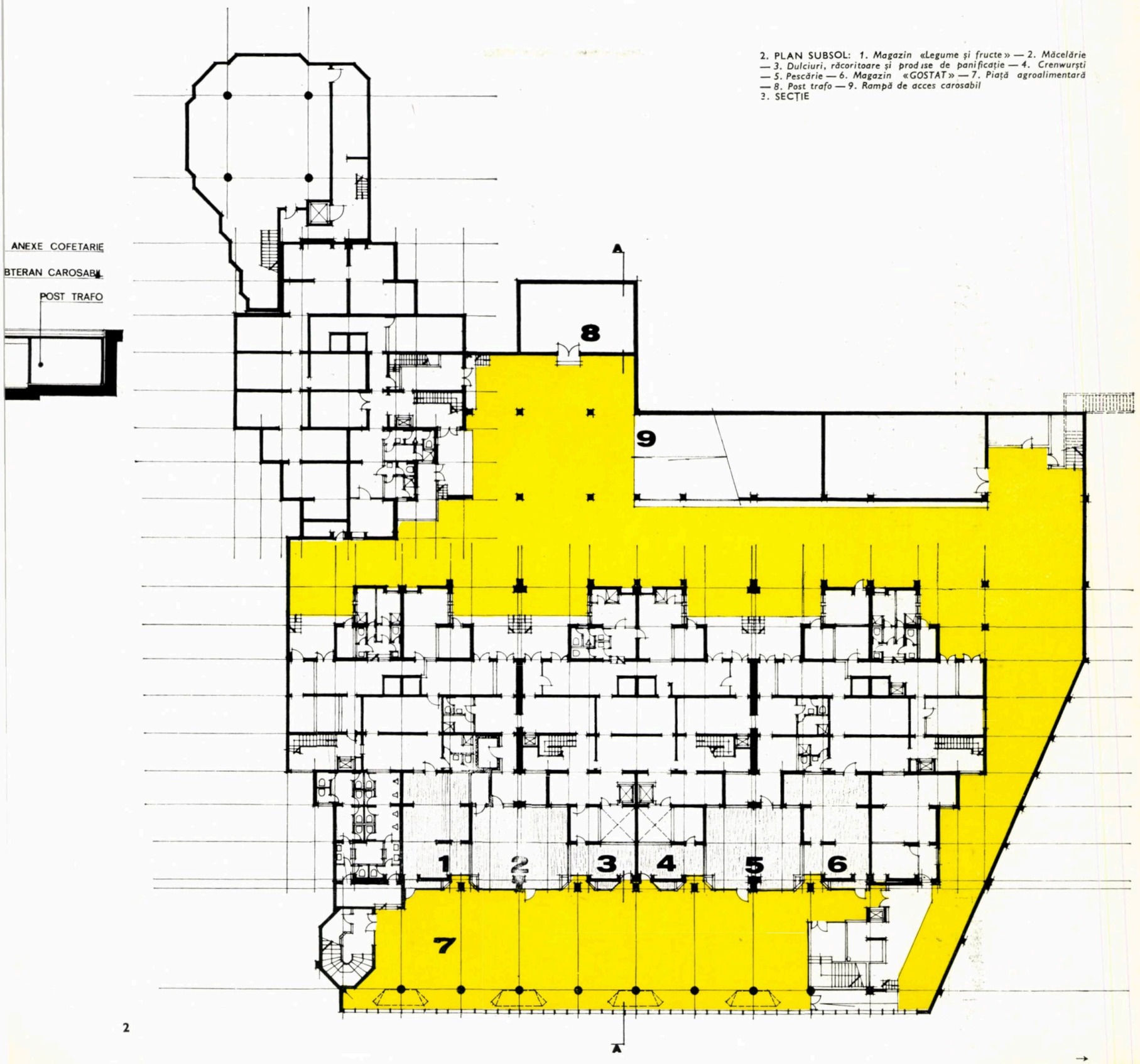

→

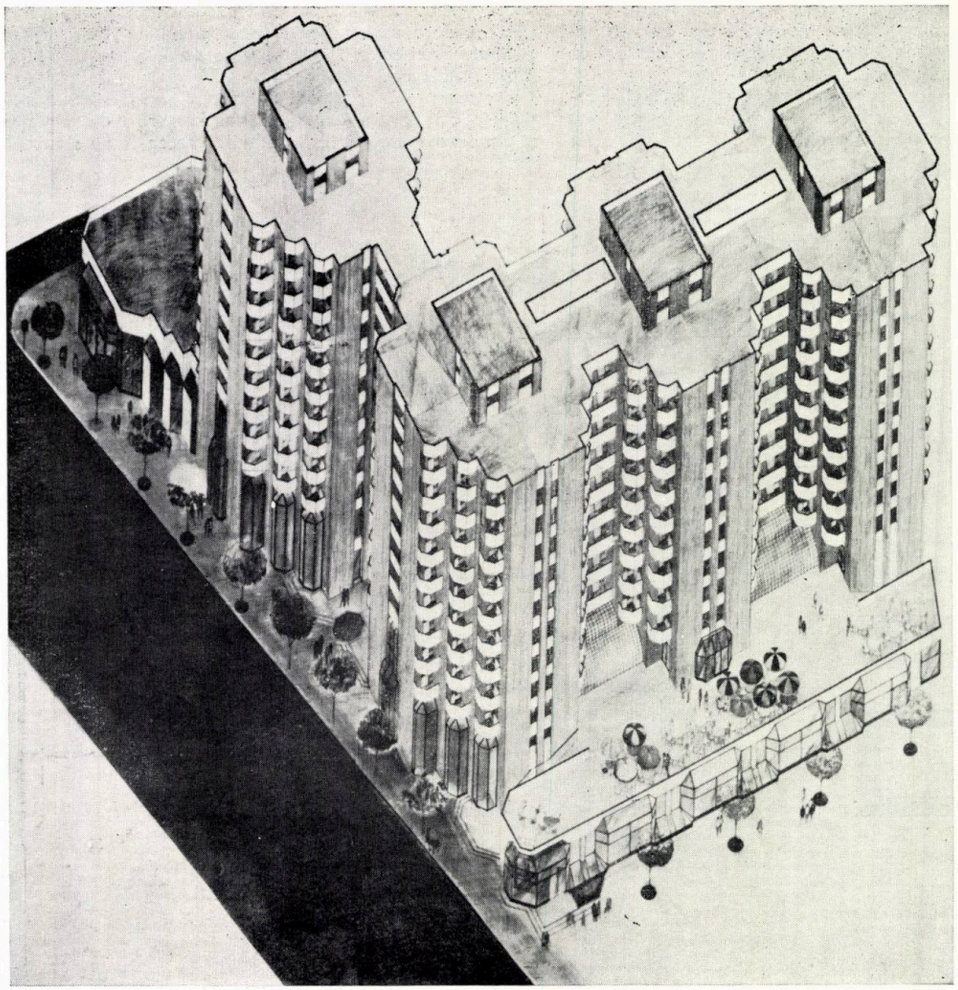

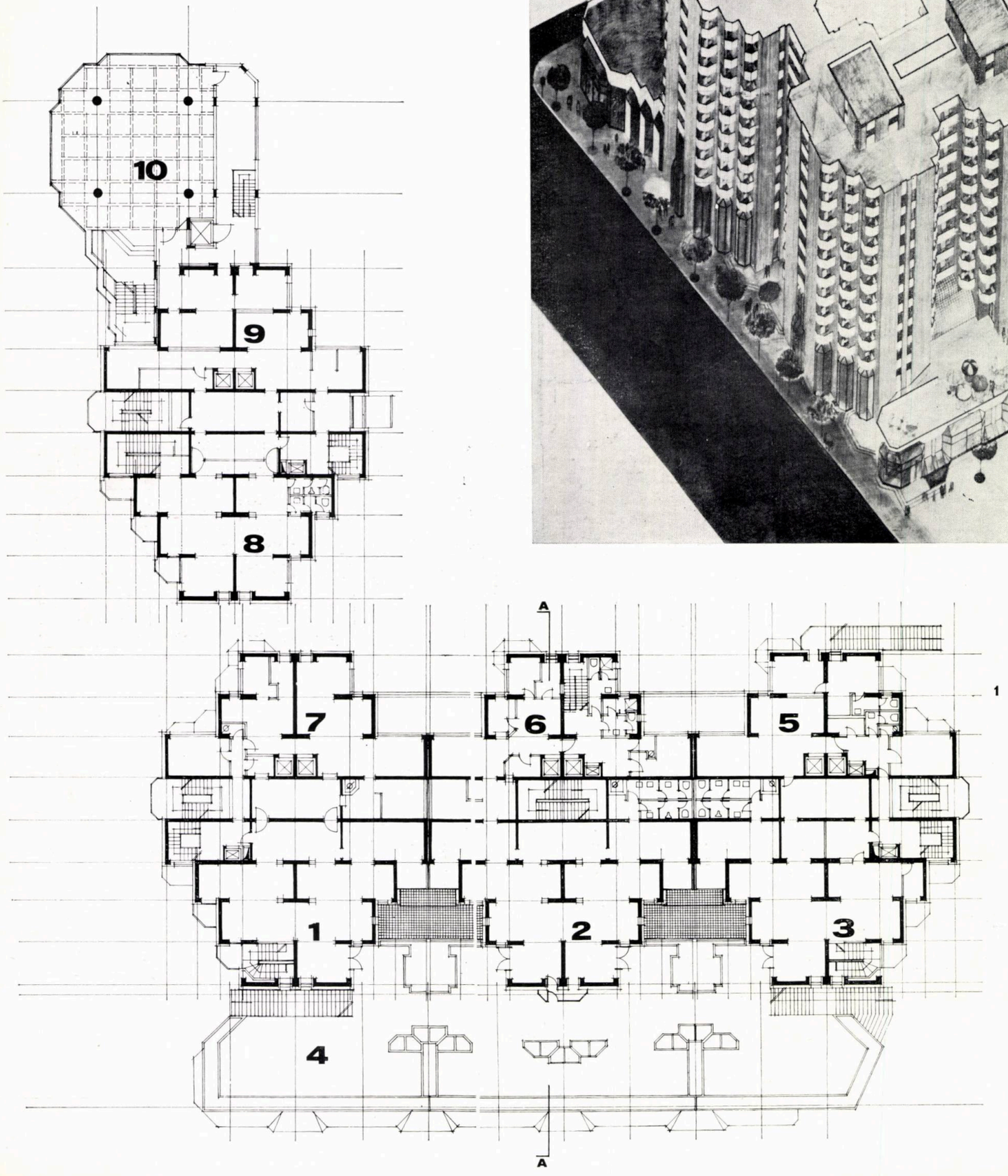

1. PLAN ETAJ 1 : *1. Sală consumație « Lacto-vegetarian » — 2. Sală consumație rotiserie — 3. Sală consumație cofetărie — 4. Terasă alimentație publică — 5. Anexe cofetărie — 6. Anexe rotiserie —7. Anexe lacto-vegetarian 8. Sală consumație berărie — 9. Anexe berărie — 10. Magazin « Metalo-chimice »*
2. P_AN ETAJ CURENT

rii, necesare într-o astfel de formulă; această carență va fi îndreptată, sperăm, de viitorii beneficiari.

Plastic, am urmărit în primul rînd crearea unei arhitecturi unitare, în care detaliul să sublinieze și să întregească volumetria generală. Arhitectura propusă se vrea unitară și cu viitorul cadru al pieței, ceea ce în parte reușește, blocurile 16 A, B și C și blocul 36 (în curs de execuție sau în fază avansată de proiectare, autor arh. VIRGIL NIȚULESCU) aparținînd aceleiași familii formale. Deși blocul 35 A « Materna » deja executat, autor arh. SORIN MARINESCU, ține de un alt sistem formal, sperăm ca ansamblul să aibă un « cachet » propriu și să fie demn de traseul pe care îl încheie.

Arh. ALEXANDRU BELDIMAN

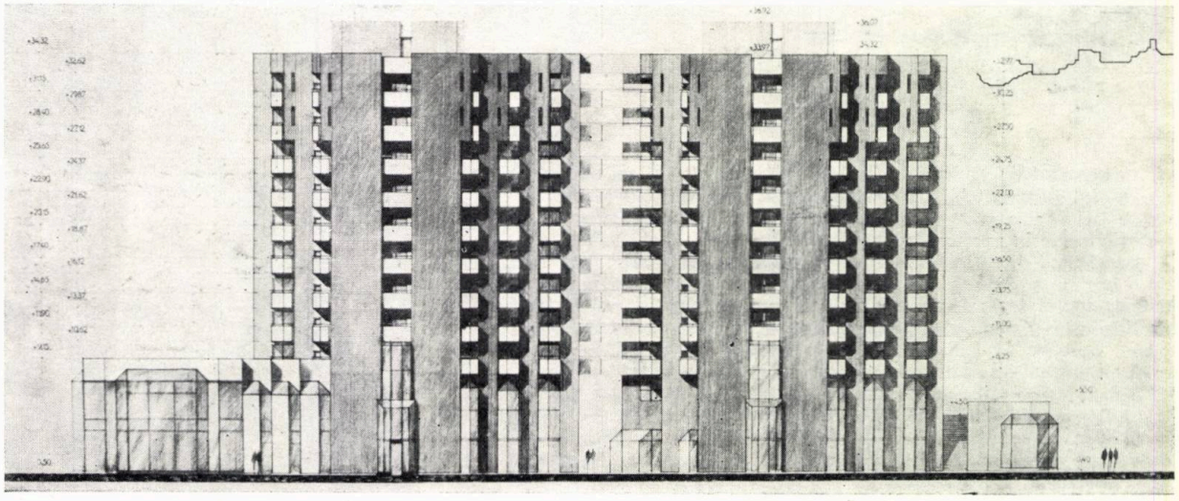

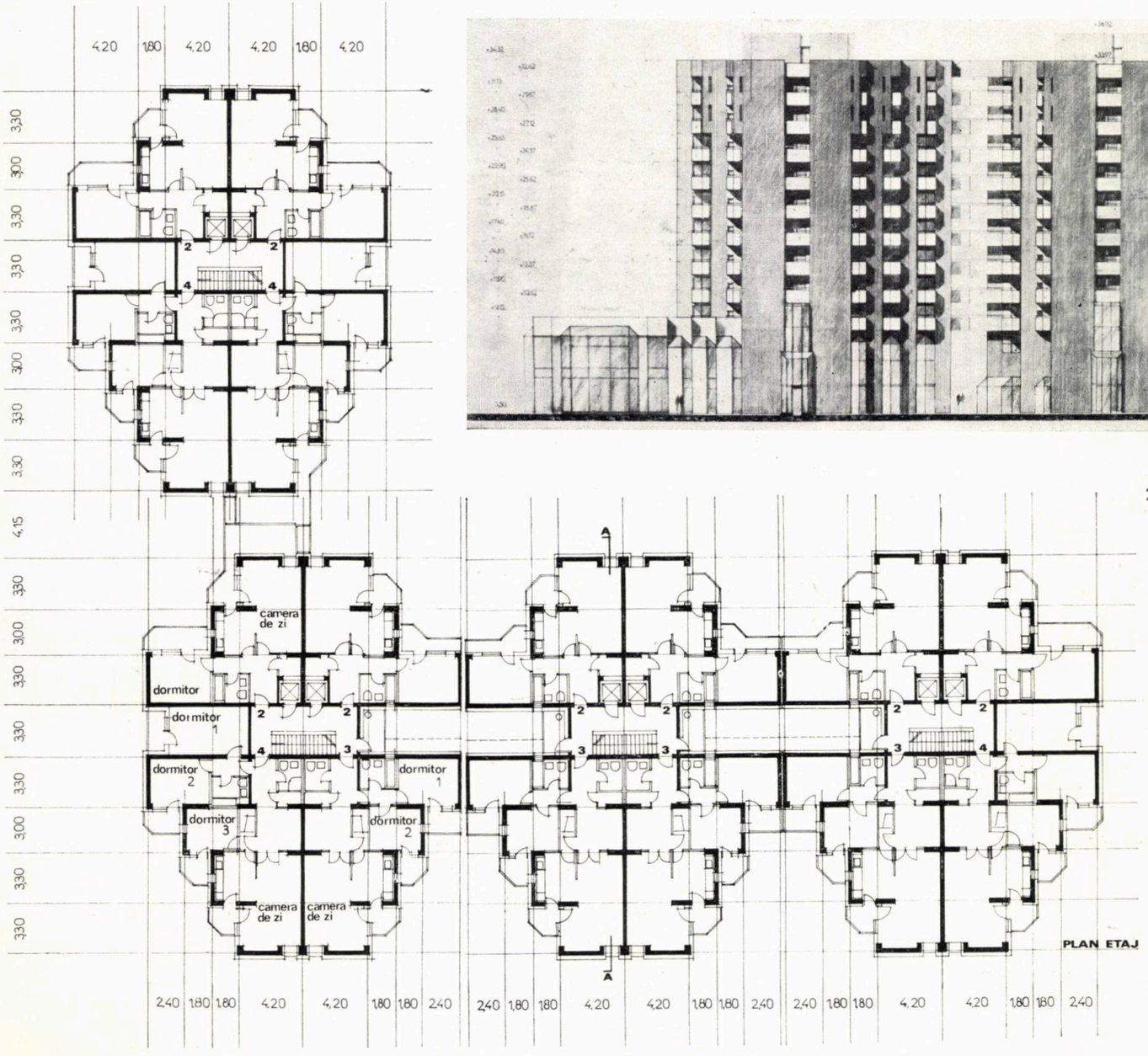

2

PLAN ETAJ

COMPLEXUL HOTELIER „PANTELIMON“

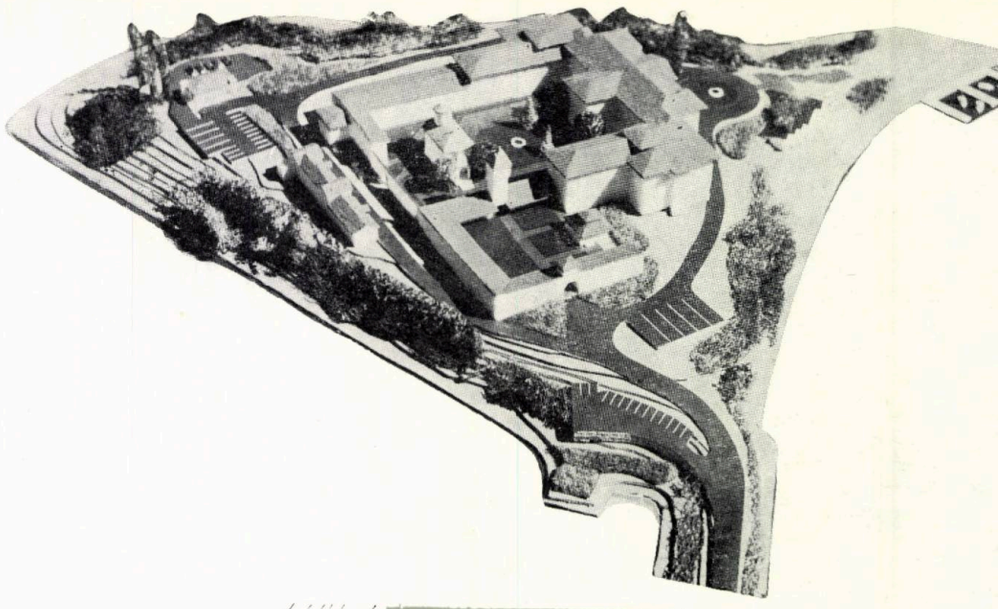

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arhitecții **MIHAI KROCHMALNIC** (șef proiect), **EMIL CRISTESCU, RADU MELIȚĂ, GABRIELA IAMANDI**
Mobilier: arh. **ALEXANDRA MĂNCIULESCU**
Rezistență: inginer **VIORICA FRĂȚILĂ**
Instalații: inginerii **MIHAI IONESCU** (încălzire și ventilații), **MARIA DRĂGOESCU** (sanitare), **MARIANA SIMION** (electrice)
Utilaj: ing. **CORNEL STĂNESCU**
Drumuri și sistem. verticală: ing. **TRAIAN HURJUI**
Spații verzi: ing. **TAMARA IONESCU**
Doc. economică: proiectant **NICOLAE CHERĂSCU**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL « PROIECT — BUCUREȘTI» SECȚIA A 2-A
Arh. șef secție: arh. **PAUL FOCȘA**

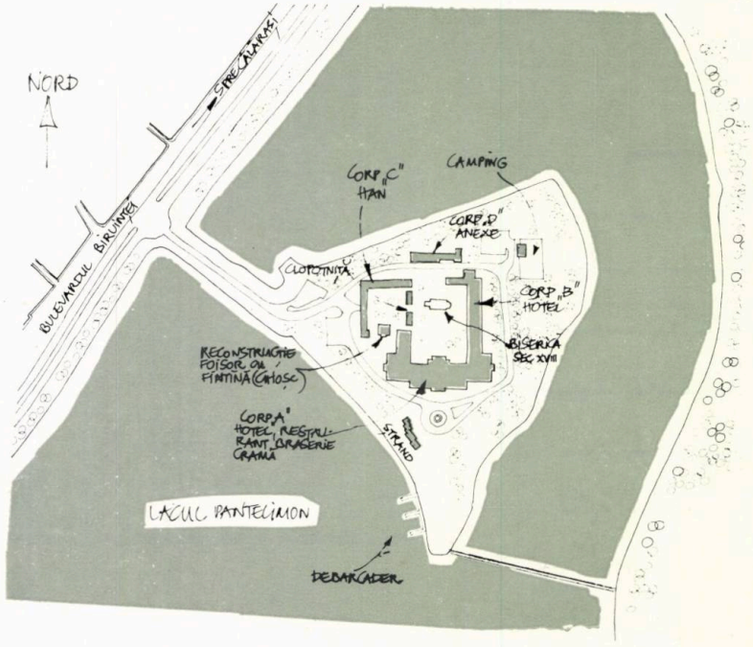

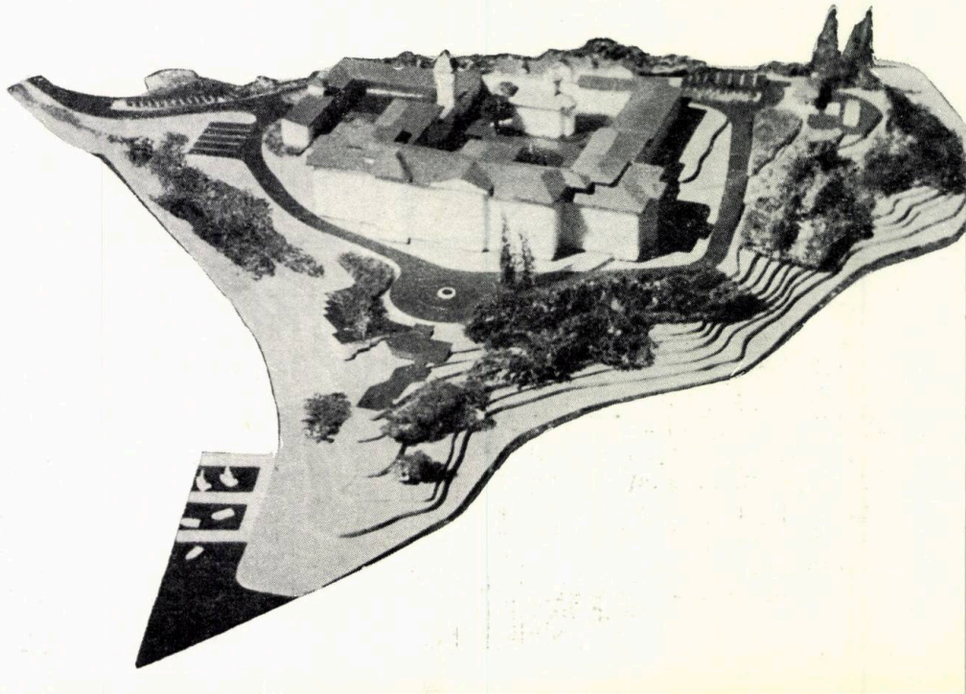

În procesul de valorificare, pe diverse planuri, a salbei de lacuri din nordul Bucureștiului, un loc special îl va ocupa amenajarea insulei de pe lacul Pantelimon II într-o bază turistică și de agrement de o factură aparte în contextul dotărilor de acest fel ale Capitalei.

Beneficiind de un cadru natural cu totul deosebit, cu o vegetație de o bogăție și de o varietate excepționale, cu largi deschideri spre oglinda de apă, legat de drumul național ce duce spre Călărași și Litoral doar cu o limbă de pămînt, pe care se află aleea de acces, complexul hotelier va beneficia, în egală măsură, de fondul construit existent, grupul de clădiri ce a adăpostit pînă în anul 1976 fostul spital TBC Pantelimon. Din acest grup de clădiri, avînd la origine și păstrînd elemente din fosta Mînăstire Pantelimon (trecută în anul 1813 în rîndul marilor mînăstiri domnești ale țării), două construcții sînt de valoare deosebită, fiind înscrise pe lista monumentelor istorice și de arhitectură: turnul clopotniței și biserica începută în anul 1735 și avînd o pisanie a domnitorului Grigore Ghica. Acestora, li se adaugă fostul zid de incintă al mînăstirii, precum și un « foișor cu fîntînă » (chioșc), actualmente dispărut, a cărui reconstrucție se propune, într-un loc diferit de cel de origine, în scopul completării incintei fostei mînăstiri și urmînd a adăposti funcțiunea de cafenea.

Celelalte corpuri de clădire existente, datînd din ultima treime a secolului trecut, au în special meritul de a închega un ansamblu armonios proporționat volumetric, în jurul a două mari incinte: cea a fostului corp de chilii și cea principală (a bisericii), ambele bogat plantate.

Alte construcții de mai mică importanță, aflate pe teritoriul de circa 5,3 ha al insulei, se propun spre demolare, urmînd ca, în locul lor, să se construiască unele corpuri noi de clădiri ce vor adăposti funcțiuni ale ansamblului hotelier.

Acesta va cuprinde: ● **un hotel** de categoria I cu 234 locuri, în camere de 1 și 2 paturi, în apartamente și garsoniere ● **un han** de categoria I cu 33 locuri, în camere de 2 și 3 paturi și ● **un camping** pentru cca. 20 corturi.

De asemenea, se proiectează un număr de unități de alimentație publică: ● **restaurant** — 200 locuri cu terasă pentru 70 locuri ● **braserie** cu circa 90 locuri ● **cramă** 90 locuri ● **bar de zi** 50 locuri și ● **cofetărie-cafenea** pentru 40 locuri.

Alte dotări de agrement: ● **bowling** cu 4 piste ● **piscină descoperită** ● **terenuri de tenis.**

Complexul hotelier va mai beneficia de dotări specifice sitului: ● **un strand** propriu cu plajă de nisip și ● **un debarcader** cu 3 cheiuri.

Parcaje pentru autoturisme și autocare, **platforme** pentru rulote, **drumuri** și **alei pietonale, vestiare,** precum și **fîntîni** și **lucrări de artă decorativă** vor completa acest ansamblu, destinat a deveni un punct de interes *sui generis* în București, dar avînd, desigur, o rază de atracție mai largă.

Arh. MIHAI KROCHMALNIC

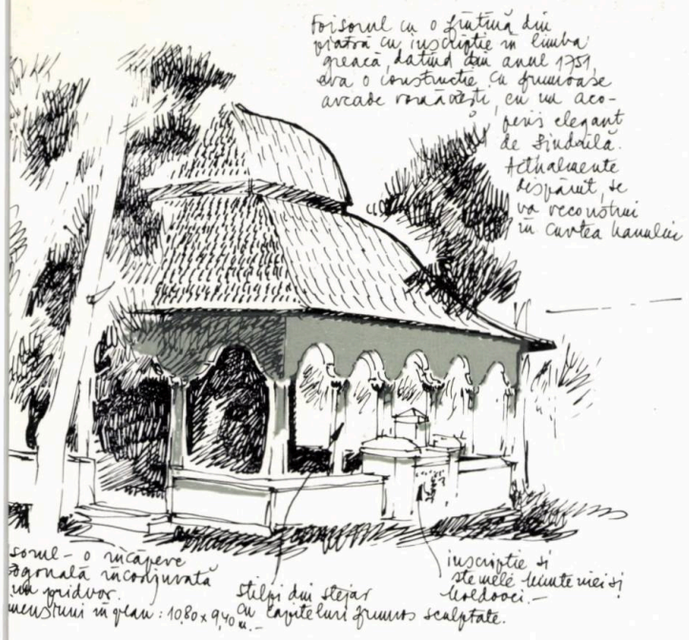

Dezbatere

CRITERIUL DE ECONOMIE A ENERGIEI ȘI COMBUSTIBILULUI ÎN SISTEMATIZAREA ANSAMBLURILOR DE LOCUINȚE

COLECTIV DE CERCETARE:
ing. **LUCIAN DOGARU,**
dr. arh. **MIRCEA ENACHE,**
inginer **LUCIAN KLODNISKI,**
dr. arh. **SANDA MEHEDINCU,**
dr. ing. **EUGEN DIMITRIU-VÎLCEA**

În lumina Directivelor Congresului al XII-lea al P.C.R., reducerea consumurilor de energie și combustibil constituie un obiectiv prioritar al cercetării, fapt pentru care, în studiul de față, a fost urmărită corelația dintre soluțiile de sistematizare ale complexelor și ansamblurilor de locuințe și necesarul anual de căldură pentru încălzirea construcțiilor. Analizele efectuate în cadrul acestei preocupări au permis ca, în final, soluțiile aflate în competiție să poată fi apreciate și după criteriul consumului de combustibil convențional pe sezon de încălzire. Valoarea căutată a acestui indice a fost obținută pe baza necesarului de căldură de calcul admis, în conformitate cu prevederile standardizate în vigoare, la dimensionarea instalațiilor de încălzire. După cum se știe, acest necesar se află în relație de proporționalitate directă cu consumul anual de căldură.

Făcînd abstracție de compartimentarea interioară a construcțiilor, s-a utilizat relația necesarului de căldură pusă sub forma:

$$\Phi_o = NA\,\frac{h\sigma}{\lambda}\left[(1-\varphi)\,Kpe + \left(\frac{Kf + \omega i vo\,4/3}{A}\right) + \frac{\lambda}{nh}\,Kt\right]\Delta t_o$$

în care:

N = *Reprezintă numărul de apartamente*
A = *Coeficientul standardizat de majorare a pierderilor de căldură = 1,04*
h = *Înălțimea unui nivel*
σ = *Suprafața unui apartament convențional*

$$\lambda = \frac{\text{Perimetrul clădirii}}{\text{Suprafața construită clădire}}$$

$$\varphi = \frac{\text{Sf. — suprafețe cumulate ferestre}}{\text{Sl. — suprafețe cumulate fațade}}$$

Kpe, Kt și Kf = *Coeficienți de transmisie ai căldurii pe pereți, tavane și ferestre*
ω = *Lungimea specifică de rost pe m² de fereastră*
i = *Coeficientul de infiltrație = 0,07*
VO = *Viteza de calcul a vîntului = 5 m/sec.*
n = *Numărul de nivele ale construcției*
Δto. = *Valoarea de calcul a diferenței dintre temperatura interioară și cea exterioară.*

Pe baza formulei și a parametrilor ficși și variabili la Institutele C.O.C.C. și CINOR s-a elaborat un program care simplifică și ușurează calculul acestor valori.

Metoda prezentată a fost deja aplicată prin testarea unui set de 14 soluții de sistematizare realizate pe același teren, teoretic, folosind secțiuni de locuințe cu același regim de p+8, grad 8 seismic, fără magazine la parter, propuse de Institutul « PROIECT-BUCUREȘTI » și I.P.C.T. a se construi în București.

Variantele de sistematizare realizează valori foarte apropiate de densități, încadrate în normele legale. Ele sînt caracterizate prin moduri foarte diferite de grupare a secțiunilor, în sisteme diferite, ca incinte, blocuri independente, perpendiculare pe stradă, fronturi paralele.

De asemenea, soluțiile diferă prin folosirea diferitelor tipuri de secțiuni, de diferite structuri de rezistență, de diferite forme de plan, bare mai mult sau mai puțin alungite, capete, colțuri, cu mai multe sau mai puține decroșuri, cu sau fără curți interioare.

Testarea a încercat să demonstreze dacă, pe același teritoriu, realizînd aceleași densități, diferite sisteme de grupare ale secțiunilor de locuințe și folosirea anumitor tipuri cu prioritate, ar avea influențe asupra consumului de combustibil în cadrul complexelor și ansamblurilor de locuințe.

Aplicînd metoda prezentată, pentru setul de soluții p+8, s-au obținut rezultatele din **tabelul nr. 1.** Datele din tabel evidențiază doi indicatori; **« Consumul relativ de căldură» col. 8 și** $\frac{Lp}{Sc}$, **raportul între perimetrul clădirilor și aria totală construită pe soluție.**

a) Analizînd soluțiile funcție de indicatorul **Consumul relativ de căldură,** cea mai avantajoasă soluție sub acest aspect este **soluția 4,** incinte din secțiuni panouri mari.

Din punct de vedere al acestui criteriu, sînt, de asemenea, avantajoase soluțiile realizate cu secțiuni panouri mari: **2—7,** prezentînd izolare bună, vitraj redus, număr mare de apartamente. În dezavantaj sînt soluțiile **11, 12, 13, 22,** cea

mai slabă fiind soluția **11.** În aceste soluții, secțiunile prezintă K pereți mai slabi. Secțiunile F. 42 au curți de ventilare ce măresc perimetrul construcției, iar în soluția **11,** prezintă dezavantaj folosirea secțiunilor F. 62, cu fațadă frămîntată și cu tronsoane F. 42 grupate cîte două în puncte izolate. În soluția **13,** sînt blocuri izolate, avînd izolare slabă la pereți, cu toate că valoarea vitrajului este bună.

Secțiunile cu curți, de asemenea, chiar în fronturi mai lungi (incinte), raportate la cele cu panouri mari, prezintă dezavantaj (soluția **22).**

Anual, adoptîndu-se soluția **4,** în locul soluției **11,** pentru o populație de cca. 2 000 locuitori se vor economisi pe soluție cca. 255 tone combustibil, pentru 10 000 locuitori cca. 1 275 t, pentru 20 000 locuitori 2 550 t (6 375 000 lei anual).

b) Analiza se poate face pornind și de la criteriul arhitectural $\frac{Lp}{Sc.}$ Sub acest aspect, cele mai avantajoase soluții ar fi **1, 3, 5, 21** (de asemenea din secțiuni panouri mari). Acestea s-ar putea aduce la performanțele soluției **4,** prin măsuri de izolare suplimentară, vitraj mai mic sau realizarea unui număr mai mare de apartamente.

Concluzii. Realizarea unei izolări termice mai bune, pentru unele secțiuni de locuințe indicate a se folosi în București (sistemele diafragme, fagure, cadre).

Realizarea grupărilor pe locuințe cu un perimetru cît mai redus, recomandarea sistemelor de fronturi din mai multe secțiuni în bare lungi și sisteme incintă.

TABELUL 1

Nr.	K tavan	K pereți	H m	S ferestre / S fațade	L perim. / Scd	Nr. apart conv.	Q an	Consum relativ căldură	Q an apart.	Tone combust. anual apart.	Cost combust. an apart. (lei)
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	0,84	1,05	25,2	0,248	0,02	598	$0,54\times10^{10}$	1,24	9×10^{6}	1,285	1285
2.	0,84	1,05	25,2	0,19	0,024	676	$0,516\times10^{10}$	1,18	7×10^{6}	1	1000
3.	0,84	1,05	25,2	0,151	0,021	704	$0,5\times10^{10}$	1,16	7×10^{6}	1	1000
4.	0,84	1,05	25,2	0,173	0,024	604	$0,43\times10^{10}$	1 Etalon	$7,21\times10^{6}$	1	1000
5.	0,84	1,05	25,2	0,8	0,022	654	$0,48\times10^{10}$	1,1	7×10^{6}	1	1000
6.	0,84	1,05	25,2	0,169	0,026	573	$0,45\times10^{10}$	1,02	7×10^{6}	1	1000
7.	0,84	1,05	25,2	0,192	0,023	622	$0,46\times10^{10}$	1,05	7×10^{6}	1	1000
8.	0,84	1,05	25,2	0,233	0,024	589	$0,46\times10^{10}$	1,1	8×10^{6}	1,143	1143
9.	0,84	1,05	25,2	0,199	0,023	672	$0,51\times10^{10}$	1,17	7×10^{6}	1	1000
10.	0,84	1,263	25,55	0,153	0,024	585	$0,54\times10^{10}$	1,25	9×10^{6}	1,285	1285
11.	0,84	1,259	25,6	0,138	0,03	570	$0,63\times10^{10}$	1,50	11×10^{6}	1,57	1570
12.	0,84	1,265	25,55	0,157	0,027	542	$0,566\times10^{10}$	1,30	10×10^{6}	1,43	1430
13.	0,84	1,358	25,65	0,127	0,023	646	$0,56\times10^{10}$	1,29	8×10^{6}	1,14	1140
15.	0,84	1,165	25,37	0,169	0,025	590	$0,52\times10^{10}$	1,2	8×10^{6}	1,14	1140
16.	0,84	1,236	25,55	0,155	0,026	621	$0,556\times10^{10}$	1,37	9×10^{6}	1,285	1285
18.	0,84	1,259	25,37	0,164	0,034	569	$0,487\times10^{10}$	1,11	8×10^{6}	1,14	1140
19.	0,84	1,05	25,2	0,211	0,022	612	$0,497\times10^{10}$	1,14	8×10^{6}	1,14	1140
21.	0,84	1,05	25,2	0,21	0,023	532	$0,422\times10^{10}$	1,1	$7,9\times10^{6}$	1	1000
22.	0,84	1,213	25.56	0,14	0,03	560	$0,54\times10^{10}$	1,24	9×10^{6}	1,285	1285

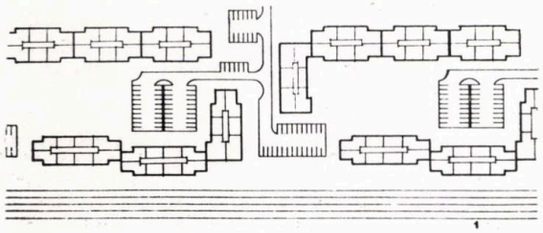
1

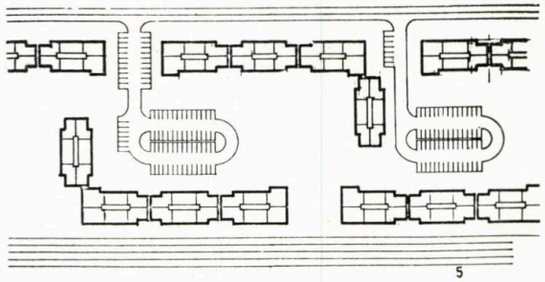
5

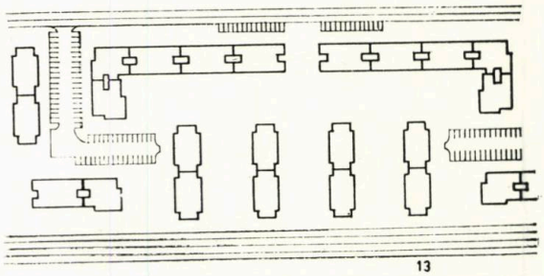
13

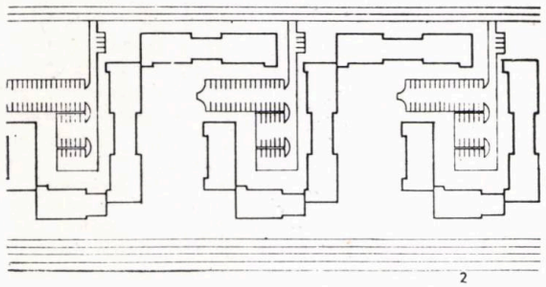
2

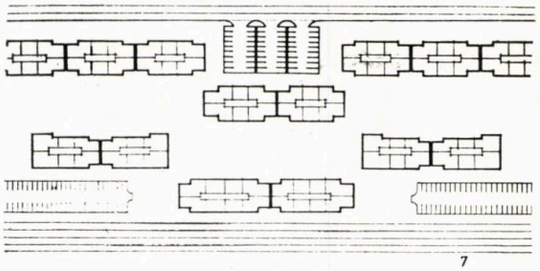
7

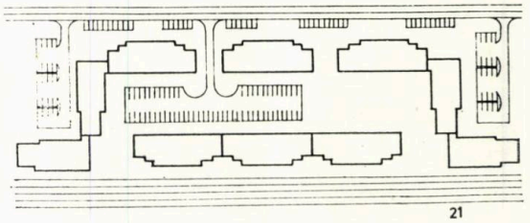
21

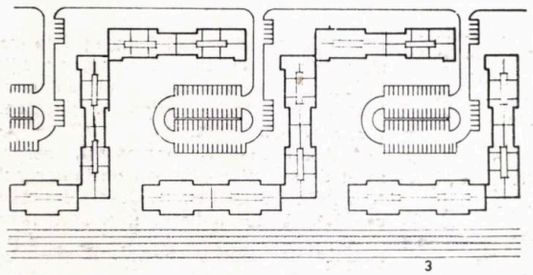
3

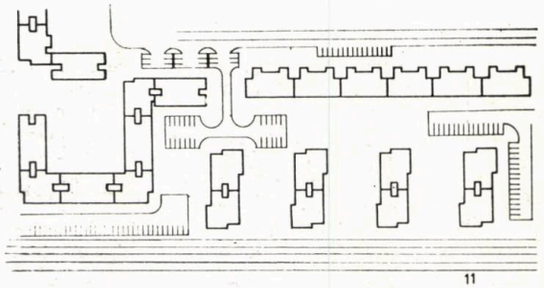
11

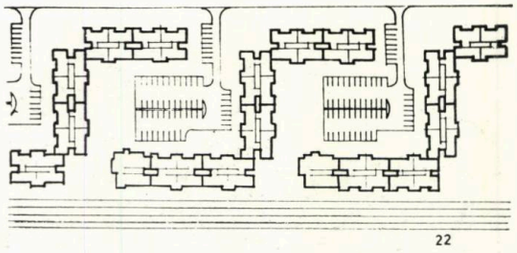
22

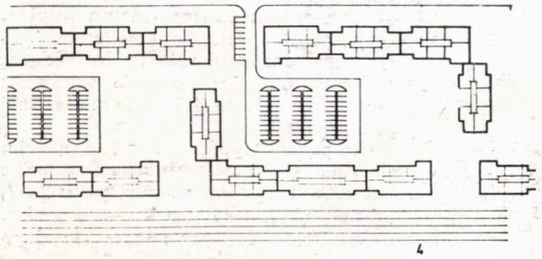
4

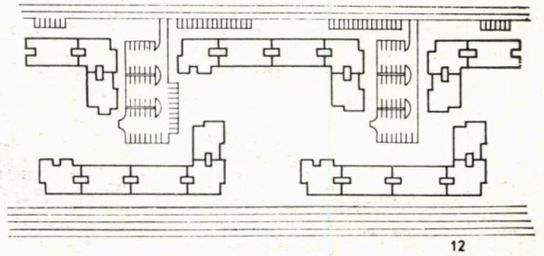
12

Nu se indică folosirea clădirilor punct și a secțiunilor de locuințe scurte, izolate.

Pe baza metodelor prezentate, se propune continuarea cercetării și optimizarea diferitelor soluții de sistematizare.

Dr. arh. SANDA MEHEDINCU

Notă:

Au fost consultate — pentru redactarea acestui articol — și Standardele de izolări termice, precum și Modele matematice și sistem de programare pentru proiectarea zonelor de locuit în orașe — proiect 46/1978 — CINOR, C.O.C.C., Institutul de arhitectură « ION MINCU », INCERC, Institutul « PROIECT-BUCUREȘTI ».

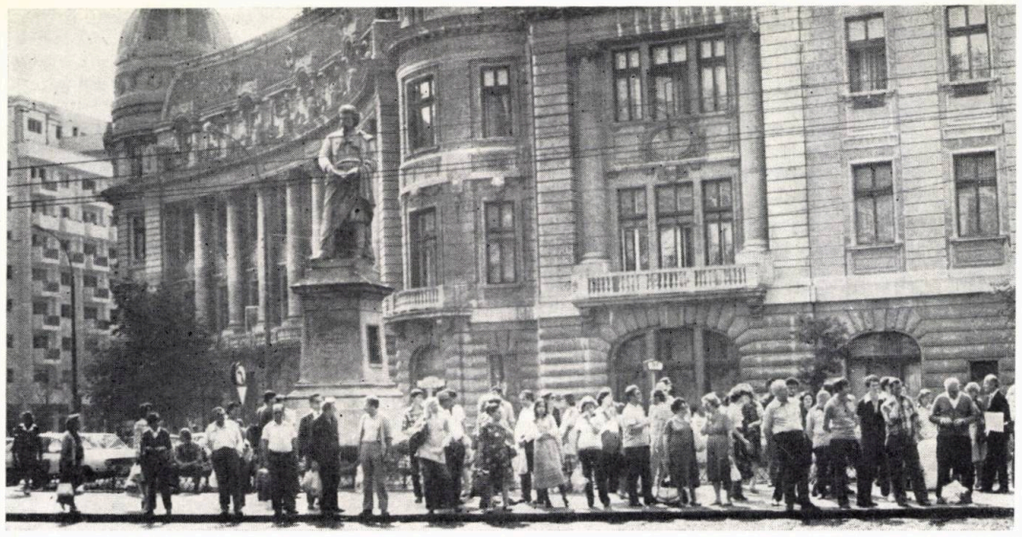

1

2

STRĂZI PENTRU PIETONI

Omul face dintotdeauna arhitectură, organizînd spațiul pentru sine și — uneori mai mult, alteori mai puțin — pentru semenii săi [1]. Acest act permanent cuprinde cadrul arhitectural, grupînd funcțiuni diverse dar și utilaje tot mai numeroase (îndeosebi în mediul urban), care s-au transformat cu timpul, din simple instrumente în factori ostili. Supremația unor astfel de elemente, care trebuiau să rămînă subordonate omului, ca și o oarecare răsturnare de scară, au contribuit la îndepărtarea cetățeanului pașnic de pe stradă, din piață și chiar din oraș, către cartiere-dormitor sau către zone periurbane mai liniștite.

Vehicule grele de trafic internațional nu ocolesc întotdeauna centrul urbei sau cartierele așa-zise rezidențiale. Artere majore din multe metropole adună și suprapun haotic mijloace mecanice de transport, excluzînd efectiv pietonul. Parcarea autoturismelor și a autocarelor ocupă adeseori trotuarele, fie la Paris, Istanbul sau Tokio, fie — mai de curînd — la București, ca pe Calea Dorobanților, în fața hotelului cu același nume sau între strada Batiștei și Teatrul Național, printre semnele de circulație care indică interzicerea parcării [2]. Iar în Piața Santa Annunziata din Florența, vehiculele aglomerate ascund proporțiile arcadelor desenate de Brunelleschi pentru Spedale degli Innocenti, modifică silueta fîntînilor baroce și lasă să plutească peste caroserii statuia ecvestră a lui Ferdinand întîiul, sculptată de Giambologna.

Înțelegînd foloasele spațiului urban, rezolvat în primul rînd pentru oameni, a început să se impună, în ultimii ani, un curent viguros pentru obținerea unui cadru mai puțin invadat de mașini, fără poluare sonoră și chimică, fără interdicții pentru pietonul pus din ce în ce mai mult să traverseze în subteran, să ocolească, să se retragă, să dispară. Numeroase studii și publicații își îndreaptă atenția în această direcție [3].

Ideea nouă nu se referă la descoperirea unor astfel de spații, care pot fi găsite de fapt, cu multă vreme în urmă, în ulițele orașelor antice sau medievale, în piețele ateniene, romane sau venețiene. Ideea nouă, cu o trenă de realizări precipitate, privește crearea sau amenajarea unor asemenea oaze ale pietonilor, în condițiile de azi, în țesătura urbană actuală. Se revitalizează, astfel, zone tradiționale cu un bogat patrimoniu arhitectural; se inserează în structura existentă a orașului noi centre și artere comerciale pentru pietoni. Odată cu așezările engleze sau scandinave care se

1, 2. Pietonii, stăpînii orașului, izolați pe insula din Piața Universității din București, într-un cadru arhitectural care le aparține.
3, 4. Automobile pe trotuar, pietoni pe carosabil, la intersecția Calea Dorobanților cu Str. Romană, București. (O situație oficializată).

3

4

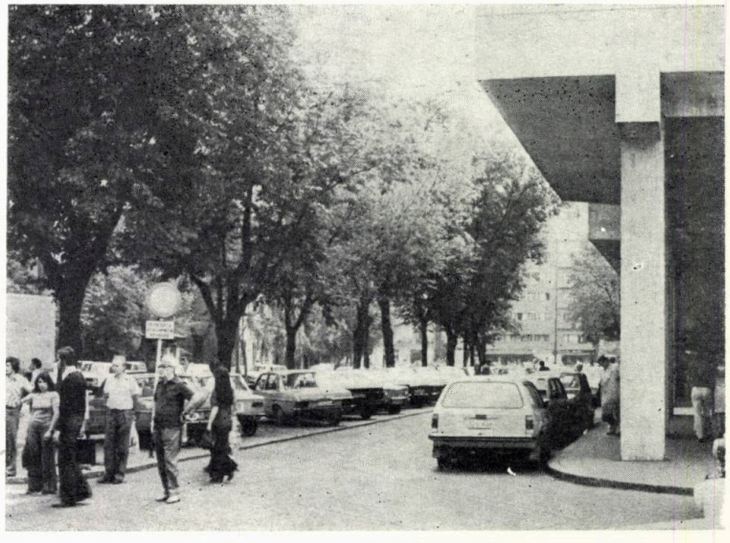

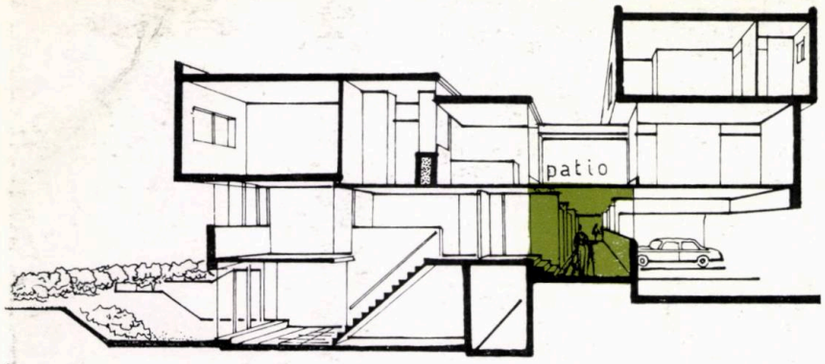

1

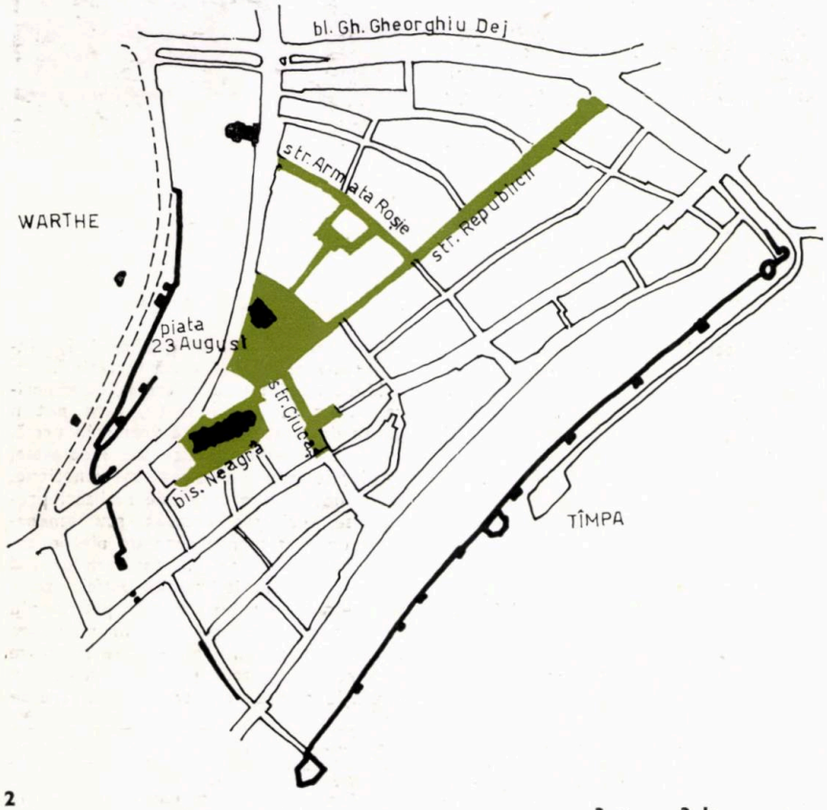

2

realizează în acești ani, se concep noi sisteme pietonale. În majoritatea cazurilor, este accentuată personalitatea orașului, este păstrată scara umană, obținîndu-se varietate într-o atmosferă specific urbană, se redă — în sfîrșit — pietonului certitudinea stăpînirii propriului său domeniu.

Spații publice pentru pietoni se regăsesc, desigur, în nenumărate **programe de arhitectură** însumînd atributele unui cadru de calitate: săli de pași pierduți, în palatele de justiție; suite de foaiere în preajma sălilor de spectacol; peroane și holuri în clădirile pentru călători (stații de metro, gări de cale ferată, aerogări); galerii de artă, muzee, tîrguri de mostre, ansambluri sportive. În vechile bazaruri acoperite și în noile supermarket-uri, în *unitatea de locuit* realizată la Marsilia de Le Corbusier sau în ansamblul de locuințe din Lindon Growe-Southwark, Londra, 1971, se folosesc adevărate străzi interioare. Largi esplanade pietoniere sînt concepute ca axe de compoziție ale unor mari universități, ca la Bath (arh. Basil Spence), sau la Berlin (arh. Candilis, Josic, Woods).

Nu putem poposi acum în preajma tuturor acestora și nici în mijlocul numeroaselor spații pentru pietoni, cunoscute ca programe urbane de mare diversitate: piețe, scuaruri, drumuri de umbră, pasaje acoperite, cheiuri, parcuri și grădini. Fiecare în parte are trăsături specifice, condiții variate de organizare și mobilare, de amenajare ambientală, de folosire a spațiilor din spatele fronturilor construite [4]. Astfel, încît toate acestea nu pot fi cuprinse aici decît ca note și trimiteri care să sugereze o lucrare viitoare mai largă...

Să parcurgem deocamdată doar cîteva dintre **străzile rezervate pietonilor,** beneficiind împreună de formele și imaginile variate, de scara agreabilă în care sîntem cuprinși, de contactele sociale înlesnite aici, de experiența cîștigată în unele orașe care au oferit în ultimii ani astfel de spații cetățenilor. Nu este vorba de o simplă privire sentimentală — care, nici singură, nu ar constitui de fapt un păcat — ci de evidențierea unor acțiuni necesare, fundamentate prin studii, măsurători, proiecte, anchete sociale, care să ia în considerare problemele esențiale de rezolvare a unor importante funcțiuni orășenești (relații și schimburi, trafic, activități profesionale, destindere), contribuind totodată la conturarea atmosferei specific urbane și la individualizarea unor zone.

Este binecunoscut caracterul tradițional de promenadă al unor artere din vechile noastre orașe. Acel *corso*, adevărat *curs de rîu*, al plimbărilor duminicale și al întîlnirilor de după-amiază, străjuit adeseori de edificii reprezentative și de arbori [5]. Sau forfota de pe ulițele comerciale, ocupate de cumpărători și de tarabe, care determină vehiculele să folosească străzile mai degajate, din apropiere. Este drept că unele alei cu intensă pulsație pietonieră și-au pierdut uneori caracterul, prin acțiunile unor edili, care cu mulți ani în urmă, fără să înțeleagă rolul pozitiv și valoarea lor urbană, le-au pus la dispoziția traficului auto. De asemenea, unele străzi — ca de exemplu Calea Victoriei din București, care în perioada anilor '30 avea adeseori întreaga zonă carosabilă ocupată de pietoni — și-au redus pe anumite zone afluența de public, datorită fie creșterii circulației generale auto, fie deplasării centrului de interes către alte piețe și artere mai noi, realizate în vecinătate (Bd. Magheru, noua Piață a Palatului Republicii) cu numeroasele lor dotări: săli de spectacole, hoteluri, magazine, agenții, birouri.

Dar există importante acțiuni recente care accentuează rostul pietonal și al unor străzi vechi sau care organizează noi spații urbane dedicate pietonilor.

Operațiile de tip 1 — care se referă la străzi existente — interzic traficul auto, permițînd doar aprovizionarea la anumite ore, se îngrijesc de amenajarea fronturilor străzii, de distribuția spațiilor comerciale și de dotarea edilitară a clădirilor, ca pe strada Lipscani, din București, unde s-au obținut unele rezultate de calitate privind restaurarea unor grupuri de clădiri, în special a fațadelor caracteristice din secolul al XIX-lea.

3 a

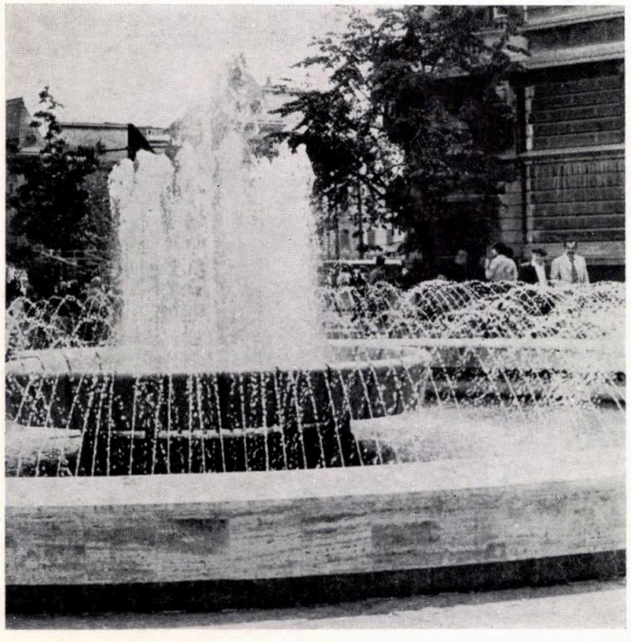

3 b

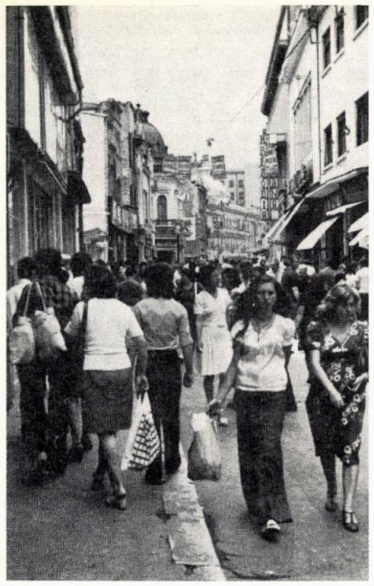

4

5 a

5 b

6

Animația urbană a străzii Lipscani — fostă *Ulița cea Mare* din București de altădată — se datorează aglomerației de prăvălii, dar și rolului său de legătură principală între Piața Sf. Gheorghe (vechiul centru al orașului) și zona de bănci și comerț de lîngă cealaltă arteră a Capitalei: Calea Victoriei [6]. Acest caracter de punte de legătură între două zone de interes major este o trăsătură de luat în seamă în acțiunile de amenajare a unor astfel de străzi.

Pendularea continuă a fluxurilor de pietoni este determinată în mare măsură de polii de atracție de la capetele arterei, după cum o dovedesc exemple consacrate.

La Verona, Via Mazzini se desfășoară animată între Piața Arena și pitoreasca Piață Erbe; ulița Mercerie din Veneția se strecoară, neîncăpătoare, între Piața San Marco și Podul Rialto cu piața de alimente din capătul său. La Brașov, strada Republicii, amenajată pentru pietoni, este una dintre cele două artere impor-

1. Locuințele din Lindon Grove — Southwark, Londra 1971, arh. Neylan și Ungless, sînt legate prin coridorul cu funcție de stradă pietonală.

2. Strada Republicii din centrul istoric al Brașovului a fost amenajată pentru circulația pietonală. Se studiază extinderea rețelei pietonale pe alte străzi vecine, în piața fostului Sfat și în curtea Bisericii Negre.

3 a,b. Un nou punct de reper pentru pietoni, pe magistrala nord-sud a Capitalei: fîntîna arteziană din fața blocului Dunărea (arh. V. Hurduc)

4. Strada Lipscani din București poate fi amenajată în continuare ca o adevărată stradă pentru pietoni

5a,b. Trecere tradițională cu prăvălii noi între Lipscani și Blănari

6. Pasaj subteran pentru pietoni în zona Sf. Gheorghe — Lipscani

7. Comerț în aer liber în Pasajul francez din zona Lipscani — București

8. Trasee tradiționale folosite cu precădere de pietoni în zona centrală a Bucureștiului, s-ar putea compune într-un sistem pietonal, între artere magistrale și importante puncte de interes.

7

8

1 a

1 b

2

3

tante de legătură între vechea Piață a Sfatului (cu Biserica Neagră în imediata vecinătate) și noua esplanadă din Bulevardul Gheorghe Gheorghiu-Dej, cu importante edificii publice și cu parcul central. Aici, trotuarele au fost desființate prin pardosirea la un singur nivel a întregii străzi, cu pavele de bazalt și dale de marmură albă, iar lămpile suspendate au fost înlocuite cu felinare de fier forjat, montate pe fațadele clădirilor. Această acțiune pozitivă poate fi îmbunătățită în continuare, prin definitivarea decorației și finisarea îngrijită a pardoselii, mobilarea urbană a străzii și asanarea în adîncime a construcțiilor, precum și prin lărgirea ariei de influență. După cum arată arh. Gheorghe Olșevfsky, în articolul « Brașovul și sistematizarea urbană » publicat în revista Arta nr. 10/1977, sînt în studiu posibilitățile de extindere a zonelor pietonale și în străzile Armata Roșie și Ciucaș, în curtea Bisericii Negre și în Piața Sfatului, ocupată acum în întregime de parcaje.

Desigur că și în București, zona Lipscani ar putea cuprinde o întreagă rețea de artere într-un **sistem de străzi pietonale,** cum s-a realizat cu bune rezultate în ultimii ani în vechea zonă centrală din Copenhaga. Dealtfel, presa centrală comunica în august 1979, sub titlul « Noi norme rutiere în Capitală — străzi destinate *numai* circulației pietonale », o listă de artere ce urmau să fie rezervate pentru pietoni începînd din zilele următoare. Alături de strada Lipscani figurau străzile Smîrdan, Blănari, Băcani, Gabroveni, Șepcari, Șelari, Mărdinești, Covaci, 30 Decembrie, Halelor, Decebal, Bărăției, precum și unele tronsoane din alte străzi, ca de exemplu, Calea Victoriei, între Piața Palatului Republicii și Piața Națiunilor Unite. În final, se arăta că « pe aceste străzi va fi permisă doar circulația mașinilor celor care locuiesc în zona respectivă, *dar care vor circula cu viteză minimă* ». Dacă se adaugă, aprovizionarea, staționarea și traficul încă acceptat pe aceste străzi, rezultă că bunele intenții și unele măsuri urmează a fi perfectate abia în etapele următoare. Cu atît mai mult cu cît un spațiu pietonal nu înseamnă doar o stradă existentă pe care se interzice traficul vehiculelor, ci un spațiu organizat și dotat, cu fronturi amenajate corespunzător, cu mobilier urban și plantații care participă la crearea ambientului, cu preocupări pentru o bună folosire a terenului și pentru eficiența investițiilor specifice. El trebuie să fie conceput și realizat în cadrul acțiunilor de sistematizare a zonei și a întregului oraș, în baza unor studii cu investigații, relevee, anchete, analize de relații etc. În funcție de poziția sa, de cadrul urban în care se află, de caracterul zonei și al intervenției (amenajare, restructurare sau reîntregire urbană), acest spațiu pietonal ia diferite forme. El devine **stradă comercială** (cum ar putea fi în viitorul apropiat strada Smîrdan), **trecere** (ca prelungirea Șelari între strada Lipscani și Băcani), **pasaj descoperit** — dar cu intrări adă-

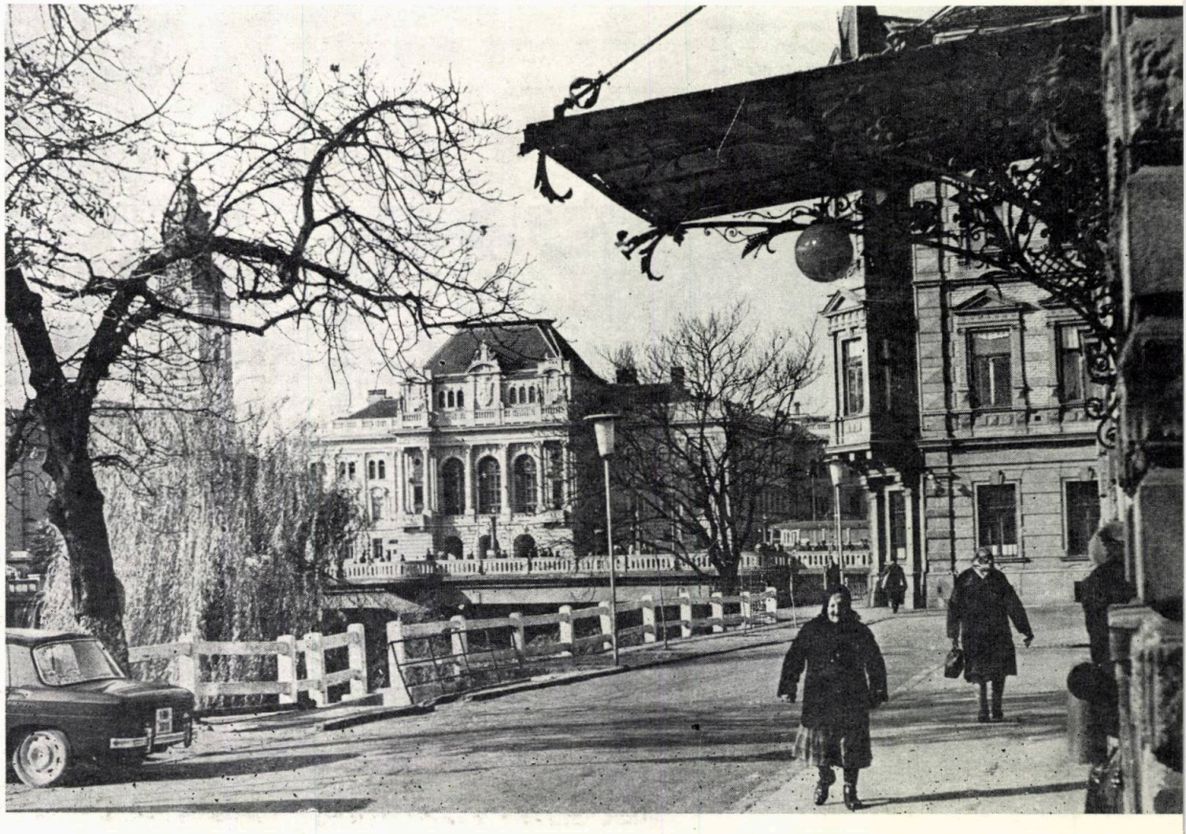

4

1a,b. Strada Covaci cu Cafeneaua Veche

2. Hanul Gabroveni, încă neamenajat, se deschide spre str. Lipscani

3. Portice în blocuri de locuințe de-a lungul laturii de vest a Pieței Sălii Palatului

4. În Oradea, se studiază amenajarea cheiului din lungul Crișului Repede pentru promenada pietonilor

5. Stradă-scuar la Pyrgos, cu trepte care o izolează de vehicule. Schiță din studiul privind arhitectura din insulele Ciclade, A. Radfod și G. Clark, publicat în Shelter in Greece, *Athens 1974.*

6. Străzile pietonale din Naxos contribuie la conturarea caracterului așezării. Uliță coborînd spre mare, *din studiul* Structura și elementele mediului înconjurător *de A. Polychromiadis și C. Chadjimichalis, publicat în* Shelter in Greece

7. Stradă comercială la Istanbul, reluată în stăpînire de către pietoni

8. Stradela pietonală în vechiul Koper—Iugoslavia

9. Uliță în Palatul lui Dioclețian preluat în întregime de pietoni, la Split—Iugoslavia. În ultimii ani, o nouă construcție din piața palatului a reconstituit gabaritul străzii din sec. IV—VI

10. Piețele Kremlinului din Moscova și-au accentuat, în ultimele sute de ani, caracterul pietonier

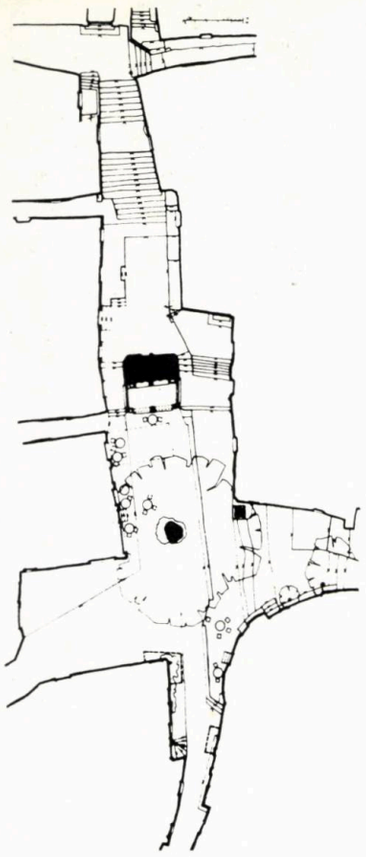

5

6

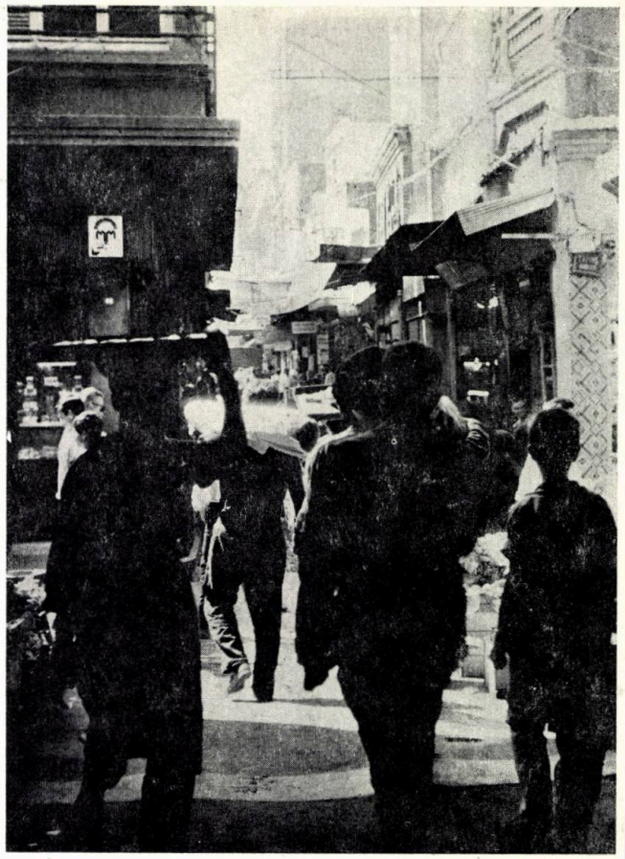

7

postite de clădiri (ca pasajul *Victoriei* dintre Telefoane și Institutul de arhitectură), **galerie** (ca pasajele acoperite dintre Calea Victoriei și strada Eugen Carada) [7], **legătură largă între piețe denivelate** (ca zona atît de apreciată de la Biserica Crețulescu, între strada 13 Decembrie și Piața Sălii Palatului), **drum de umbră** (ca unele alei împrumutate de pietoni care traversează, de pildă, parcul Cișmigiu pentru a accede direct din strada Cobălcescu în zona Brezoianu — Piața Sălii Palatului).

Dacă ne limităm numai la București, am putea aminti și unele zone cu multe posibilități de amenajare a unor spații pietonale, ca de pildă: împrejurimile Pieței Sf. Gheorghe cu străzile Mavrogheni, Pătrașcu Vodă, Stelea Spătaru, sau zona mai largă — și parcă mai puțin studiată — dintre Bulevardul Republicii și străzile Maria Rosetti și Popa Petre. Ele cuprind suite de spații caracteristice, stradele sinuoase mai puțin invadate de vehicule, scuaruri, curți plantate, elemente valoroase de arhitectură adăpostite într-o atmosferă calmă. Trasee preponderent pietonale amenajate în aceste perimetre ar constitui legături eficiente între zonele de locuințe și centre importante de interes orășenesc, degajînd artere aglomerate de traficul auto și ar pune în valoare un cadru urban care păstrează încă scara umană [8].

Spații pentru pietoni — de tipul celor enumerate și la care se pot încă adăuga **portice continui, străzi cu arcade, lungi scări acoperite, cheiuri fluviale sau maritime etc.** — se regăsesc în întreaga țară, caracteristice și pitorești, constituind puncte de atracție cu un pregnant specific local. Dintre numeroasele localități care grupează astfel de spații publice pentru pietoni să amintim deocamdată Constanța, Brașov, Bistrița, Iași, Oradea, Piatra Neamț, Pitești, Sibiu, Sighișoara, Sinaia, Tg. Jiu. Tradiționalele lor străzi și treceri pietonale cuprind adeseori importante monumente de arhitectură și artă plastică, arbori seculari și priveliști panoramice, care îi atrag nu numai pe localnici. Și alte orașe s-au îngrijit de pregătirea unor studii și proiecte care preconizează realizarea în etapele următoare a unor zone rezervate pietonilor (Brăila, Curtea-de-Argeș, Rîmnicu Vîlcea, Satu Mare, Tg. Secuiesc) cu precădere în perimetrele centrale ale acestora [9].

Centrele istorice și zonele centrale orășenești se pretează în mod deosebit la amenajarea unor străzi pietonale, deoarece întrunesc suficiente condiții adecvate: străzi înguste mai greu de adaptat pentru trafic auto, numeroase puncte de interes, aglomerație pietonală, fronturi arhitecturale interesante și o suprapunere de programe și funcțiuni (tranzit pietonal, comerț, cultură, destindere, informații, turism). În astfel de condiții au fost amenajate multe spații publice pietonale în centrele marilor orașe europene și nord-americane. Cu toate dificultățile întîmpinate în realizarea lor, rezultatele sînt pozitive și depășesc, în cele mai multe cazuri, așteptările. Populația este atrasă, frecvența la spectacole și la alimentația publică este mai mare, cifra de afaceri comerciale crește, deși cumpărătorii parcurg o distanță mai lungă pînă la automobil.

La Paris, se amplifică numărul străzilor pietonale amenajate în zona de vest a Centrului Pompidou și prosperă galeriile comerciale organizate încă de la sfîrșitul sec. XVIII și în prima jumătate a sec. XIX [10]. În centrul orașului Stockholm, la renumitul centru pietonal Sergelgatan, înconjurat de birouri, locuințe, comerț, piață alimentară și sală de concerte, se adaugă strada Drott-

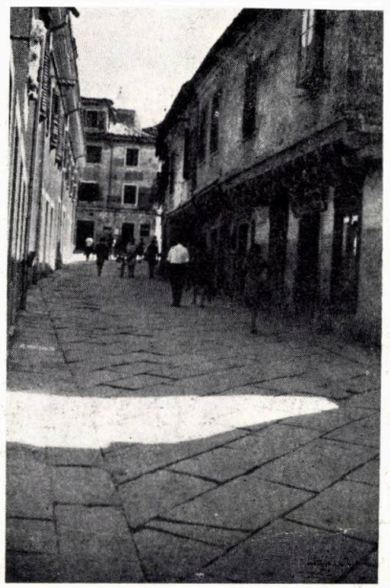

8

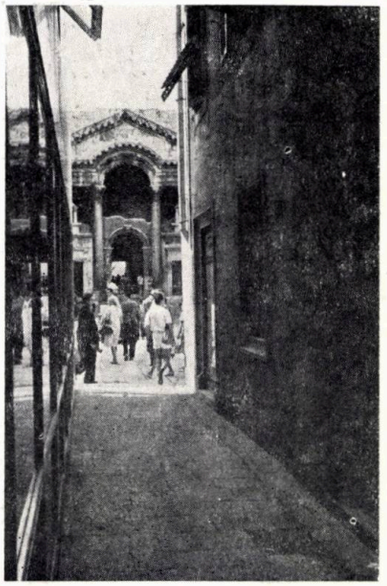

9

10

→

1

2

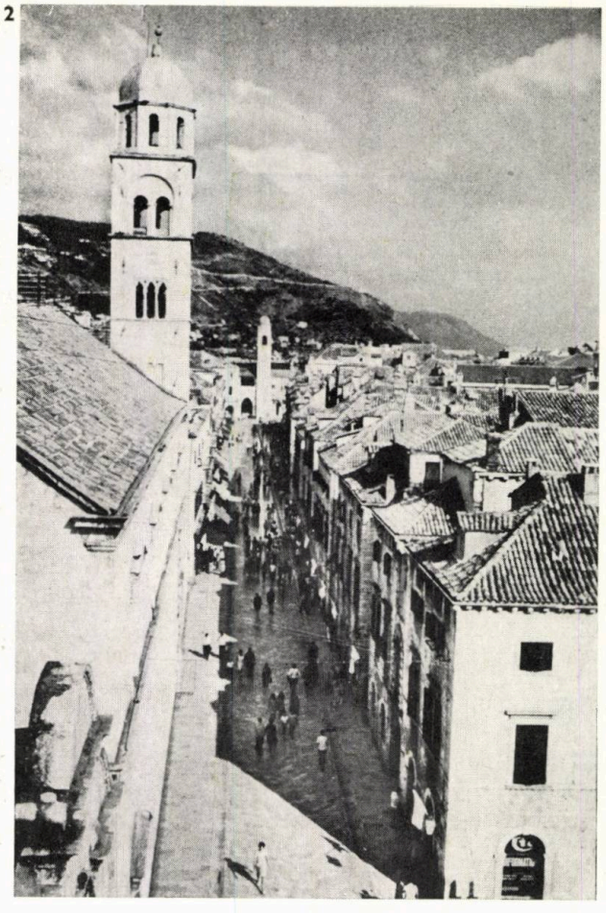

ninggatan, amenajată pentru pietoni pe o bună parte din lungimea ei. Kärtnerstrasse din Viena leagă piața Domului Sf. Stefan de clădirea Operei situată pe Ring, păstrînd farmecul specific al vechilor clădiri cu vitrinele lor spațioase, și îmbogățindu-și zestrea de mobilier urban rezervat pietonilor. În Republica Federală Germania, după amenajarea zonei centrale din München, dată în funcție cu prilejul Olimpiadei din 1972, ca și a acelora din Hamburg, Köln, Stuttgart, Mainz, s-a lansat în 1978 acțiunea « fiecare oraș cu zona sa pietonală », în cadrul căreia urmează să se realizeze, în următorii ani, 450 de astfel de zone [11]. Chiar și în mari metropole ca New York și Tokyo, se iau măsuri pentru a reda pietonilor unele străzi din zona centrală, cel puțin în anumite perioade. Afluența trecătorilor este aici foarte mare, fără ca traficul obișnuit să scadă pe străzile învecinate, ceea ce demonstrează o dată mai mult, atracția exercitată în oraș de astfel de zone. Ele oferă un prilej în plus de coeziune urbană, de utilizare rațională a fondului construit reanimat, de relații ale populației cu zestrea tradițională a urbei, cu istoria cetății.

Operațiile de tip 2 se preocupă de organizarea unor spații pietonale, odată cu realizarea noilor ansambluri urbane. Astfel de spații au fost determinate de-a lungul istoriei, de condiții naturale locale și de modul de viață al unor comunități, păstrîndu-se pînă în vremea noastră, cu bogatele lor semnificații. Scuarurile Veneției, Piazza di Spagna din Roma, străzile în trepte din Alger, Dubrovnik, Ierusalim sau Sighișoara, au fost concepute

6 a

5 a

5 b

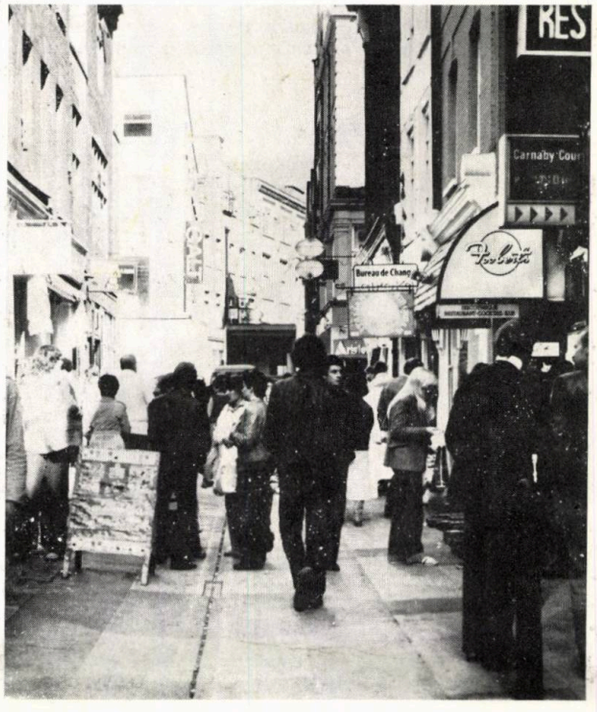

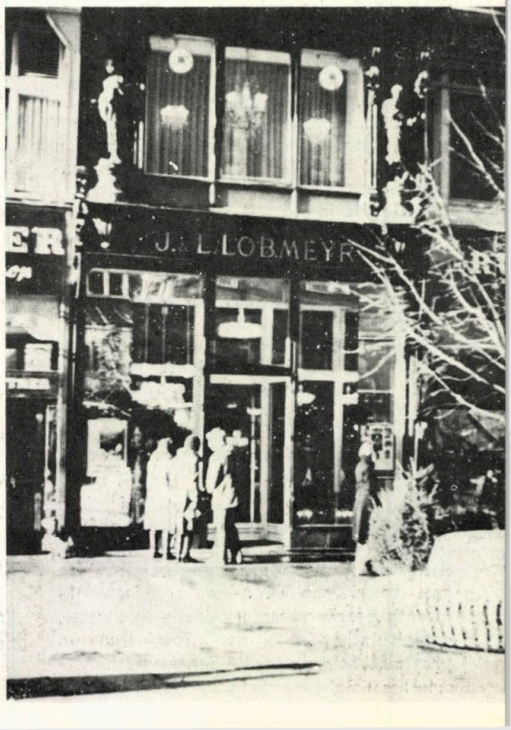

1. Schiță de amenajare și mobilare a unui spațiu pietonal la Grenoble

2. Strada principală din Dubrovnik — Iugoslavia, numită de localnici **piața**, *pavată cu marmoră, lustruită de curgerea continuă a trecătorilor*

3. Drottninggatan din Stockholm, organizată pentru pietoni pe o mare parte din lungimea sa

4. Treceri de pietoni prin incintele din Praga

5 a, b. În centrul Londrei, Carnaby Street, renumită în perioada Hippies, a fost amenajată integral pentru pietoni. Pavaje decorative, mobilier urban și fronturi fragmentate, cu clădiri completate la nivelul cornișelor vecine.

6 a, b. Kärtnerstrasse din Viena a fost transformată în ultimii ani, într-o importantă străda pietonală

7. Animație urbană, cafenele în stradă, vitrine în spațiul public în Fischerstrasse, amenajată în localitatea Kampter Allgäu — R.F.G.

8 a, b,c, Noul oraș englez Cumbernauld oferă diverse tipuri de rețele diferențiate, pe același nivel: a. Zona din Kildrum cu străzi carosabile circulare — b. Zonă din Seafar 1 cu străzi de penetrație și clădiri cu diverse orientări — c. Zona Park 1 cu drumuri de penetrație și orientare unică

7

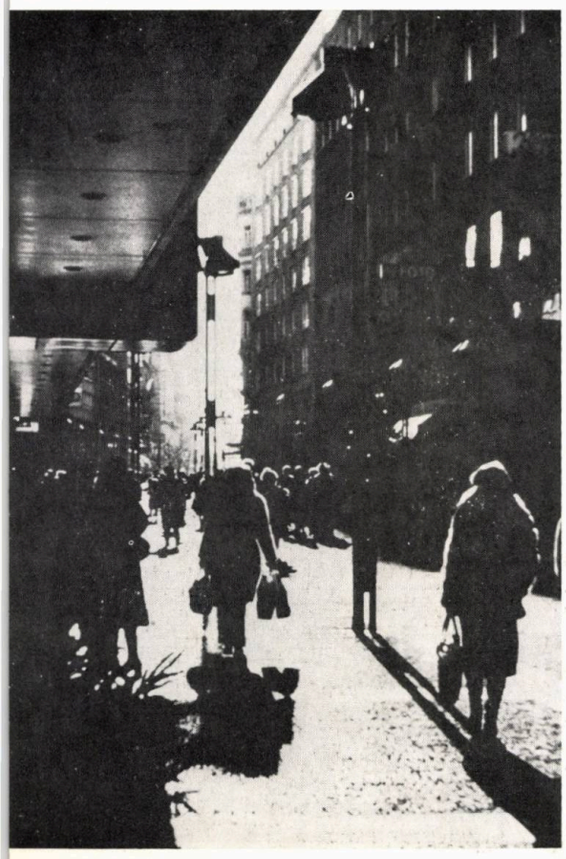

6 b

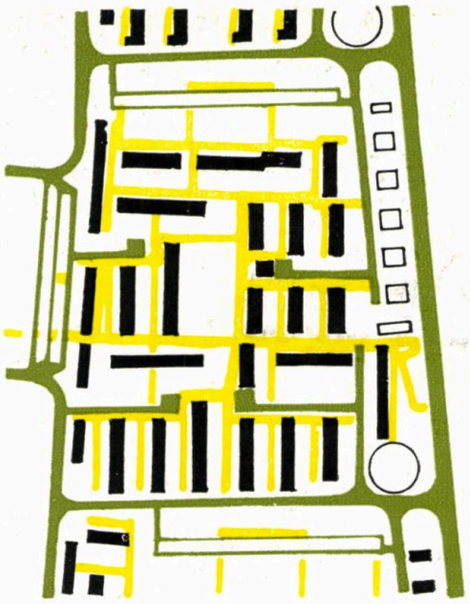

8 a

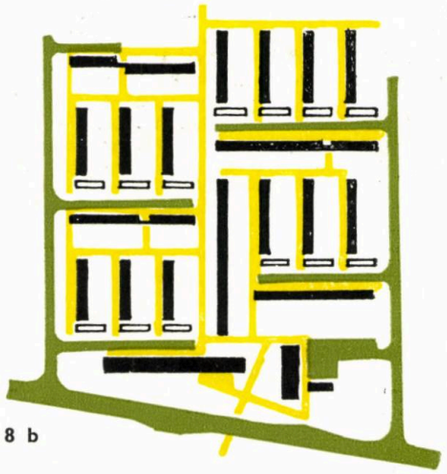

8 b

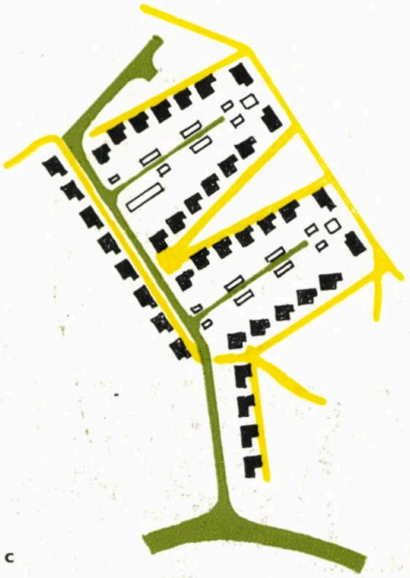

8 c

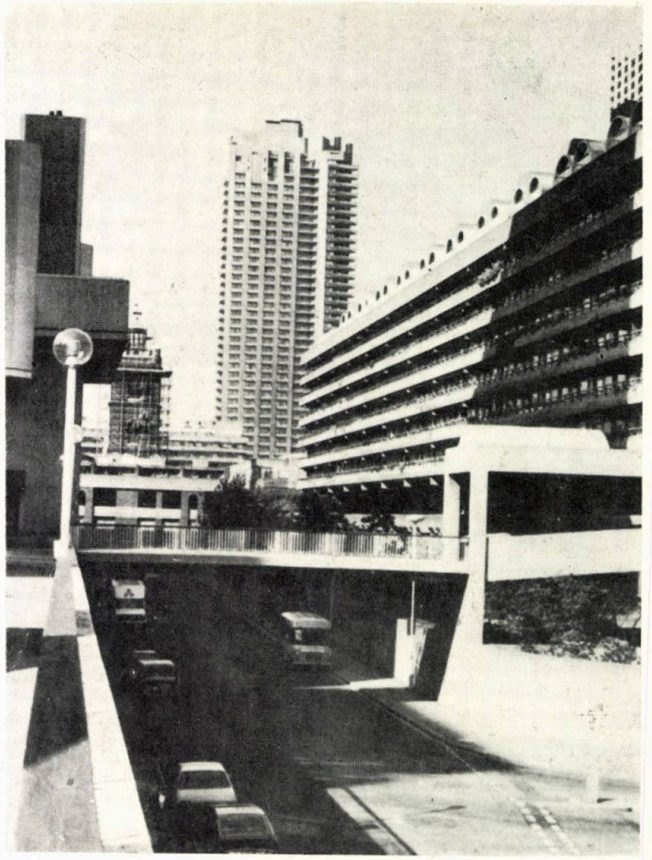

9 a

9 a, b. Circulația pietonilor este complet separată de aceea a vehiculelor în ansamblul Barbican-Londra, arh. Chamberlin, Powel și Bon. O amplă rețea pietonală se desfășoară la un nivel superior, stabilind legătura între locuințe și dotări

b

→

1 a

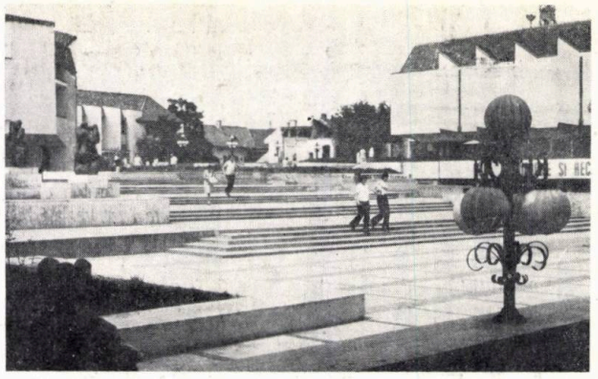

1 b

1 c

1 d

2

pentru pietoni și au rămas pînă azi în stăpînirea deplină a pietonilor. În condițiile actuale de dezvoltare a traficului vehiculelor, cu aglomerarea, nocivitățile și accidentele pe care acestea le produc, este firesc să crească preocupările pentru degajarea circulației pietonale în noile zone rezidențiale, centre de cartier sau complexe de programe social-culturale. În consecință, se iau măsuri pentru segregarea circulației auto de aceea a pietonilor, proiectîndu-se, de la început, sisteme diferențiate, cu evitarea încrucișărilor la nivel. Se urmărește protejarea — în special — a copiilor și a oamenilor în vîrstă. Se obțin spații urbane ai căror parametri răspund în mod corespunzător funcțiunilor specifice pietonilor sau automobilelor. Asemenea măsuri privesc centrele locale, grupurile de locuințe, ansamblurile, cartierele, întreaga localitate.

Cîteva dintre realizările devenite clasice și altele care tind să devină, merită să fie analizate. Ele au fost generate de o concepție care respectă omul, răspund unor nevoi permanente, contribuie la comunicativitatea unor grupuri de cetățeni, păstrează și imprimă scară umană mediului urban contemporan.

Un bun exemplu de **zonă largă pietonală,** organizată recent la noi, îl constituie Piața Teatrului de Stat din Tg. Mureș [12]. Circulația vehiculelor — pentru accese, aprovizionare, servicii — se face la un nivel inferior și lasă liberă piața, cu toate amenajările sale, la dispoziția pietonilor. Programele diverse ale clădirilor care încheagă fronturile pieței determină animarea spațiului și circulația publicului, atras de asemenea, de lucrări de artă, fîntîni, lampadare, plantații, pavaje decorative și denivelări, care mobilează și modelează acest nou spațiu urban intrat în tradiția orașului.

Pentru **mici grupări și ansambluri de locuințe,** tendința de separare a circulațiilor auto-pietoni, a condus în secolul nostru, la diferite sisteme de alcătuire a tramei stradale, cu drumuri principale și fundături carosabile sau, mai recent, cu denivelarea traseelor. Grupul de case experimentale subvenționate de stat, la Machtrenk-Austria, realizat de arh. A. Kürnary și K. Nützbergen și dat în folosință în 1977, adună 124 apartamente în clădiri cu puține niveluri, cu un drum axial carosabil, peste care, o platformă de circulație publică pietonală polarizează interesele cetățenilor din această unitate de locuit [13]. La Brașov, ansamblul de locuințe proiectat în zona Carpați-Răcădău cuprinde o importantă zonă de pietoni — cu pasaje, terase și platforme suspendate — care stabilește legătura între două mari artere de circulație auto. Cîteodată, drumul pietonal este înglobat în construcții, ca în complexul de locuințe conceput de arh. James Stirling în Runcorn — Marea Britanie și realizat în 1967.

La nivelul cartierului, se prevede adeseori o rețea pietonală corelată cu sistemul de circulație auto, care contribuie în mare măsură la structurarea partiului. Această tendință, exprimată cu oarecare timiditate în unele cartiere noi din orașele noastre, ar trebui încu-

3

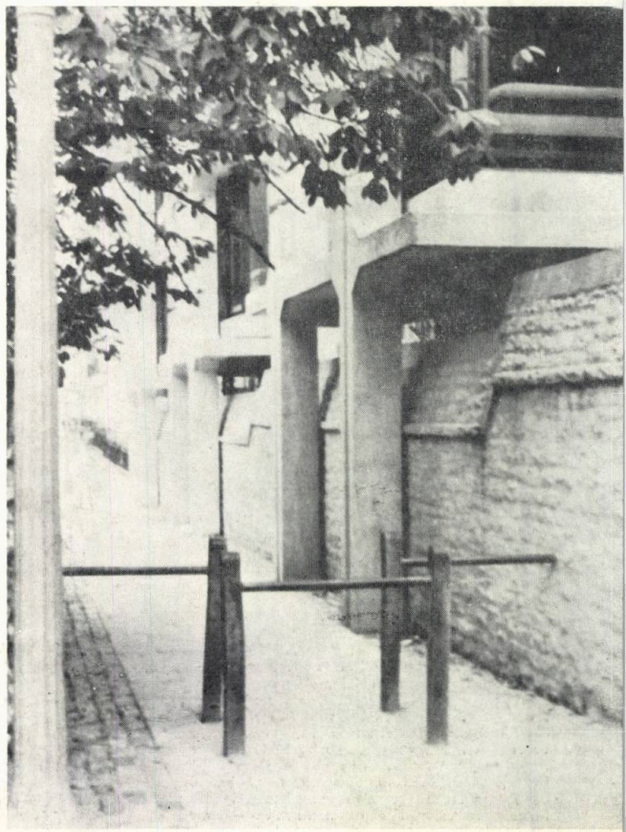

4

5 a

a

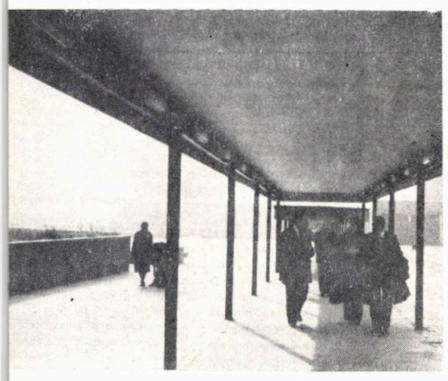

b

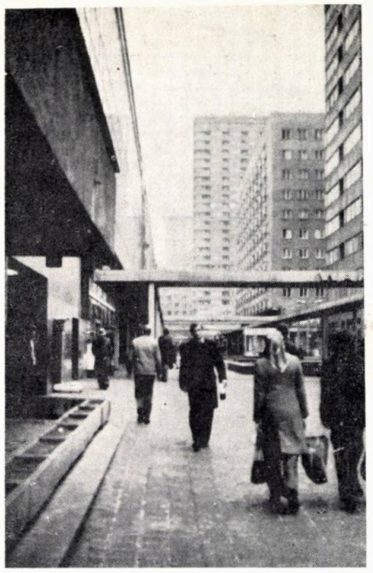

5 b

6

1. a,b.c,d. Noua piață pietonală a Teatrului de Stat din Tg. Mureș

2. Chioșc amplasat unde a fost loc, pe trotuarul lărgit din zona hotelului Nord-București.

3. Largo pe Calea Dorobanților-București, cu arbore păstrat

4. Pasaj pietonal în zona veche din Oxford — Marea Britanie lîngă St. John College, 1975, arh. Arup Associates

5 a, b. Stradă nouă comercială în Varșovia, lîngă piața centrală a orașului

6. La Tensta-satelit al Stockholmului — rețeua de străzi pietonale trece peste arterele de circulație auto, ascunse în tranșee largi

7 a, b. Pergole cu stîlpi metalici și casete de beton armat fac legătura între pavilioanele noii universități Kopernik din Torun-Polonia, arh. R. Karlowicz, W. Benedek, M. Rozanski

8. Pe malul lacului Balaton — Ungaria, circulația auto este denivelată ca să nu stînjenească accesul vizitatorilor la dotările sportive, de agrement și odihnă

9, a, b. Pergole, plantații și o galerie deschisă la etajul 1 în bazarul din Mamaia-România

10. Complexul Comercial din Neptun, pe litoralul românesc al Mării Negre, cu pergolele sale rezervate pietonilor

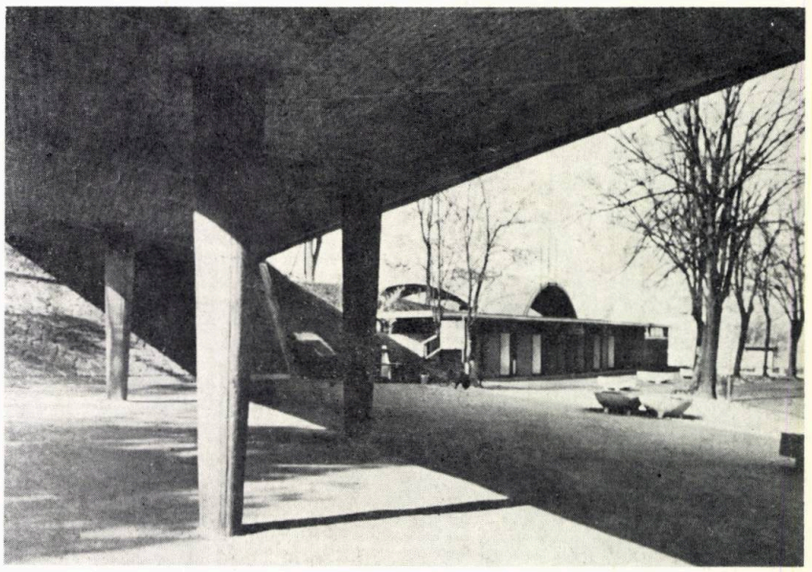

8

rajată, pentru o rezolvare mai cuprinzătoare a problemelor funcționale și de siguranță a pietonilor, precum și a aspectelor sociale, de comunicare și relații. Rețeaua pietonală, cu scuaruri și alei diferențiate, poate stabili legătura locuințelor cu drumurile carosabile, stațiile de transport în comun și dotările de cartier, dar și cu suita de parcaje, spații de joc pentru copii, plantații, terenuri de sport etc., constituind în sine un sistem organic.

9 a

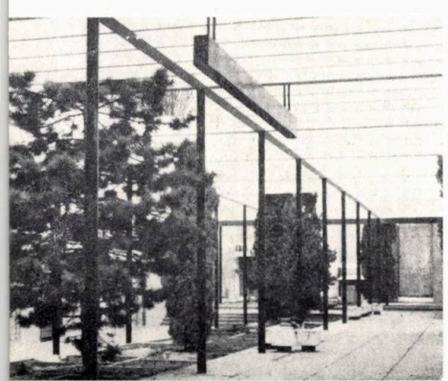

9 b

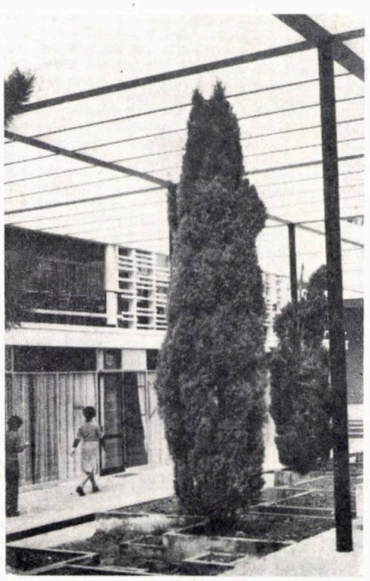

10

Preocupările tot mai insistente, pentru separarea circulației pietonale de aceea a vehiculelor, se reflectă în concepereа noilor **localități urbane** din Suedia, Marea Britanie sau India.

La Chandigarh, Punjab-India, Le Corbusier trasează o grilă de artere pentru circulație auto, în ochiurile căreia se țes drumuri verzi pentru pietoni, constituind o altă rețea la nivelul solului.

Pe un singur nivel sînt rezolvate, de asemenea, rețelele de circulații pietonale și auto din noul oraș englez Cumbernauld. Aplicarea aceluiași principiu conduce la tratări variate de detaliu pentru diferite zone individualizate (străzi circulare și de penetrație, orientare unică sau dispunere variată a aleilor pietonale și a clădirilor).

Rețele autonome dispuse la niveluri diferite soluționează circulația la Tensta — noua așezare satelit a Stockholmului. Drumuri carosabile situate în tranșee largi sînt traversate pe deasupra de străzi pietonale, cu ajutorul unor punți suple, din beton armat prefabricat. La nivelul pietonilor, se desfășoară aleile înconjurate de locuințe și dotări cu

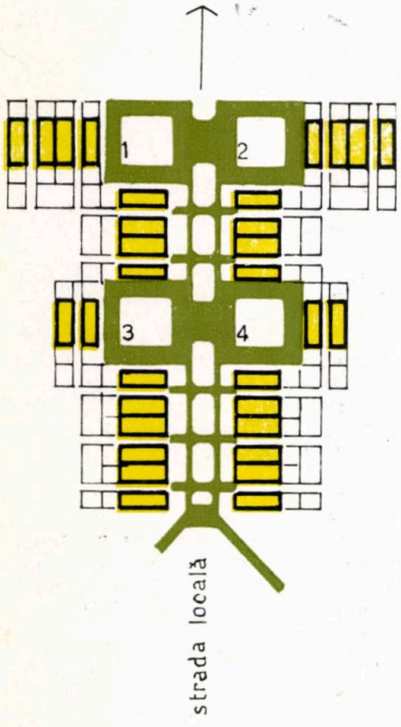

1 a

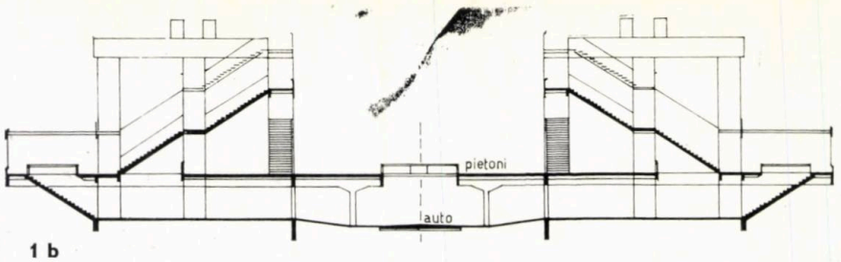

1 b

1 a, b. În grupul de case realizat în 1977 la Machtrenk-Austria, axul central este marcat de un drum carosabil la parter, cu parcaje și accese de serviciu, iar la etaj de o platformă pietonală cu puncte de interes pentru locatari (1. Bufet — 2. Cărți 3. Prăvălie —

2. Studii întreprinse pentru zona Manhattan — New York preconizează separarea traficului pietoni-vehicule, cu amenajarea unor galerii, terase, pasaje, plantații care să sporească suprafețele pietonale și calitatea mediului urban

3 a, b. Pasajul din Hanul cu Tei-București, o amenajare cu multe calități, la care se pot încă adăuga firme și grafică publicitară mai puțin improvizată

plantații bogate din vechea pădure de pini. Vehiculele rămîn ascunse, *puse la locul lor*, cu rostul lor de tranzit rapid, aprovizionare, acces la parcaje etc.

Organizate în noi spații urbane sau amenajate în vechi zone orășenești cu tradiții și valori arhitecturale, străzile pentru pietoni au nevoie de o tratare proprie, în care arhitectul folosește mijloacele curente în organizarea spațiului dar și un întreg arsenal de piese funcționale, cuprinse în marea familie a mobilierului urban. O simplă enumerare a acestora — fără să analizăm forme posibile, principii de distribuție și moduri de rezolvare — poate sugera cîmpul larg de acțiune și necesitatea de cuprindere a unor domenii variate (design, compoziție, producție de materiale și utilaje, întreținere-exploatare). Iată cîteva dintre ele: pavaje, scaune și bănci, corpuri de iluminat, vegetație, apă (bazine, fîntîni arteziene, țîșnitori de apă potabilă), vitrine, panouri, publicitare, informare, semnalizare, drapele, chioșcuri, standuri de vînzare, pubele, suporturi pentru biciclete, ceasornice, cutii poștale, telefoane, automate distribuitoare, elemente de limitare a zonei pietonale și de oprire a traficului auto.

În mînuirea unor astfel de resurse, trebuie să fie deplînsă și criticată, desigur, vulgarizarea unor spații publice pietonale, cu aglomerarea de elemente Kitsch, care încearcă uneori să realizeze o atmosferă de bîlci, animată și multicoloră, dar lipsită tocmai de elementele pitorești din piețe și tîrguri, lipsită tocmai de acea *măsură* caracteristică manifestărilor tradiționale.

Trebuie, totodată, să fie apreciate unele acțiuni pozitive, ca amenajarea pasajului pietonal de la Hanul cu Tei, în zona Lipscani din Capitală, care suprapune în mod fericit valorificarea unor clădiri, sublinierea unui spațiu arhitectural de calitate, organizarea cu rafinament a unor unități comerciale contemporane în vechile prăvălii boltite, creînd animația funcțională necesară și punînd pietonul într-o poziție favorizată, după cum o arată studiile unor psihologi și psihosociologi preocupați de influența străzii în viața populației urbane.

Străzile pentru pietoni sînt generatoare de influențe pozitive. Ele se pot desfășura, cu mai multă convingere și vigoare, în spații urbane foarte diferite, beneficiind de rezolvări particularizate: în stațiuni turistice și balneoclimaterice, în dezvoltarea vechilor tîrguri și a localităților care devin orașe. Străzile pentru pietoni trebuie să ocupe un loc mai important în țesutul urban al noilor cartiere și — mai ales în această etapă de intervenții din zonele centrale ale orașelor noastre — să contribuie la stabilirea legăturilor necesare, între noile cartiere și vechea matcă a așezării urbane.

Conf. dr. arh. AURELIAN TRIȘCU

2

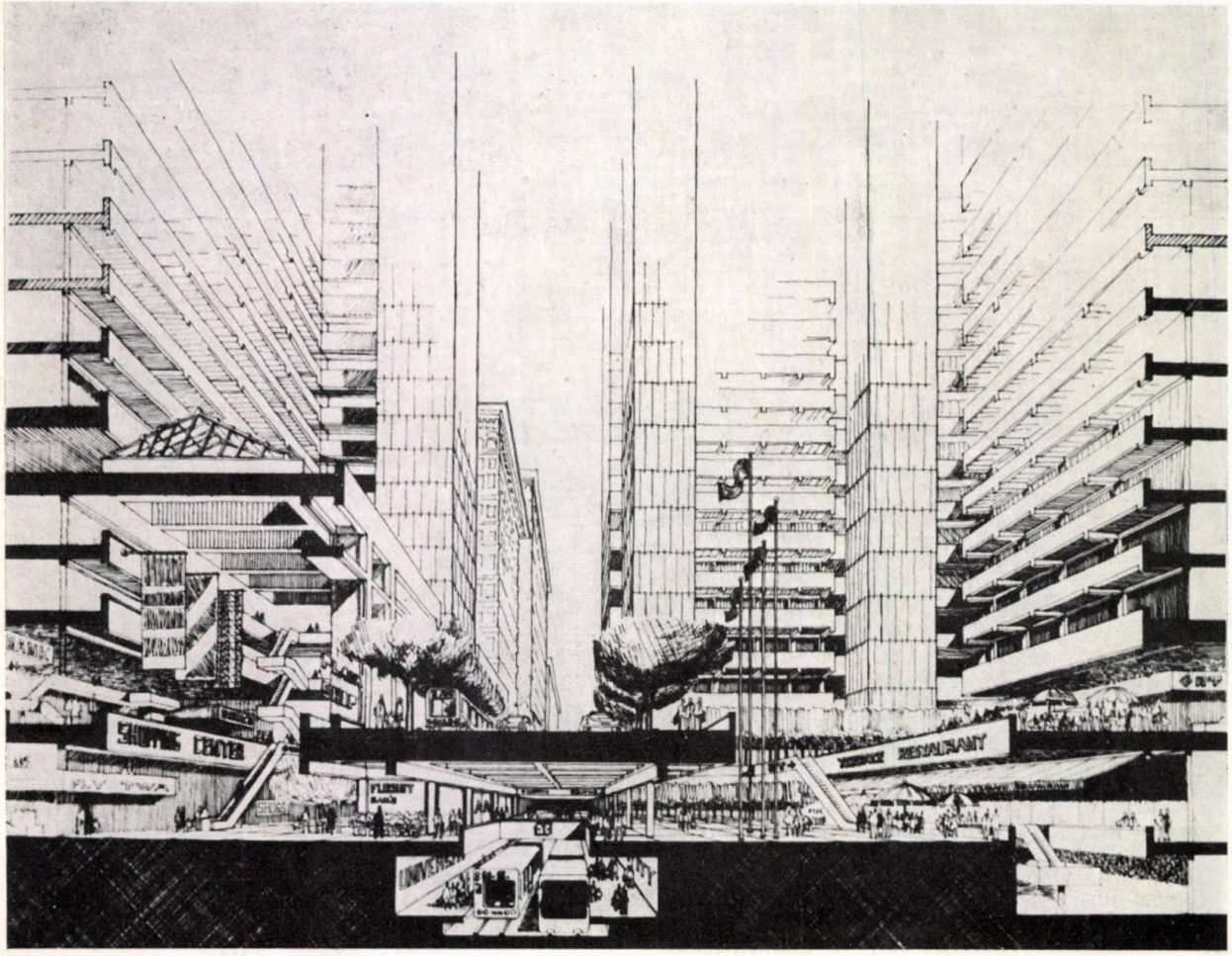

Note:

1. Expoziția « Arhitectură fără arhitecți » organizată de Muzeul de artă modernă din New York, ca și publicația cu același nume (« Architecture without architects », Bernard Rudofsky, New York, 1964) cuprind — sub un titlu aparent malițios — o privire panoramică plină de învățăminte asupra așezărilor tribale, a locuințelor tradiționale din bazinul mediteranean, a valoroasei arhitecturi populare anonime, care perpetuează meșteșugul și arta organizării spațiului.
2. Profilul voit asimetric al Bulevardului Magheru păstrează, pe lîngă obișnuitele trotuare, fîșii largi dalate și plantate, adevărate drumuri de umbră, apreciate pentru caracterul de promenadă, în plin centrul orașului. În zona din fața hotelului Inter-Continental și a Agenției Austrian Airlines — AUA, accesul la parcajul subteran întrerupe trotuarul-promenadă, lăsîndu-i pe pietoni să se descurce cum pot.
3. Fără a schița aici o bibliografie sumară, pot fi amintite cîteva dintre lucrările recente care atestă interesul manifestat în ultima vreme, pentru zonele pietonale urbane: B. Pushkarev și J.Zupan, Urban space for pedestrians, MIT Press SUA 1976; P. Peters, Fussgängerstadt, Callewey, R.F.G. 1977; R. Branbilla și G. Longo, For pedestrians only, Ed. Whitney, New York 1977; J. F. Geist, Passagen, ein Bautyp des 19 Jahrhunderts, Ed. Prestel R.F.G. 1978; Espaces extérieurs urbains, Ed. Centre de recherche d'urbanisme, Paris 1977; D. Boeminghaus, Fussgängenzonen, Krämer Verlag, Stuttgart 1978; precum și numeroase articole în revistele de specialitate sau numere întregi consacrate acestor probleme: Architecture d'aujourd'hui nr. 198/1978 (L'espace public) sau Technique et architecture nr. 323/1979 (La rue, innovation ou passéisme).
4. În lucrarea de calitate « Mobilier urban — elementele de mobilare a spațiilor orășenești », arh. Petre Derer, Ed. tehnică, București 1974, autorul localizează, în cîteva pagini ale capitolului 6, posibilitățile de amplasare ordonată a mobilierului în spațiile publice. Acestea sînt grupate în: *a)* piață civică și vestibul cultural (« în care predomină funcția de reprezentare, caracterul oficial »), *b)* stradă comercială și esplanadă rezidențială (« cu rosturi utilitare, de natură domestică »).
5. În limba italiană, « corso » este folosit în mod curent pentru ambele înțelesuri: a/bulevard și b/curs al unui rîu.
6. *Ulița cea Mare* (Lipscani) este una dintre cele mai vechi străzi din București. Aflată în imediata apropiere a Curții Domnești, ea a polarizat fără întrerupere viața meșteșugărească și comercială a orașului. Prima denumire cu care este atestată scris, *Ulița cea Mare*, apare într-un document din 5 iunie 1589, într-un hrisov al lui Mihnea Voievod (Dumitru Almaș, Panait I. Panait, Curtea Veche din București, Ed. pentru Turism, București 1974).
7. Aceste pasaje (acoperite cu luminatoare în bolți cilindrice) care pornesc din Calea Victoriei, de lîngă magazinul Victoria și se unesc înainte de a debușa în str. Eugen Carada, lîngă Banca de Stat a R.S. România, au o identitate determinată, dar nu poartă un nume, înscris pe vreo firmă sau vreo plăcuță a primăriei. Întrebați de propia adresă, localnicii deapănă denumirile: pasajul Bijuteria, Macca, Villacrosse, Victoriei 18—20, Victoriei 22...
8. Revista Arhitectura se preocupă consecvent de circulația pietonală în zona centrală a Capitalei, cuprinzînd (ca în numerele 4/1973, 3/1976, 6/1977) articole și studii care evidențiază, fie propuneri concrete — « . . .un pietonal necesar și posibil

3 a

3 b

în zona Calea Văcărești . . .» — fie aspecte legate de amenajare, restaurare, renovare urbană în centrul municipiului București, cu implicații certe în traseele pietonale.

9. I.S.L.G.C. — Institutul de cercetare și proiectare pentru sistematizare locuințe și gospodărire comunală —, Institute județene de proiectare, Institutul de arhitectură «Ion Mincu» din București precum și fosta D.M.I.A., mai tîrziu D.P.C.N. — Direcția patrimoniului cultural național, au realizat studii și proiecte valoroase pentru conturarea, amenajarea sau sistematizarea centrelor istorice ale unor localități, preconizînd adeseori organizarea unor zone pentru pietoni. Citeva dintre ele sînt prezentate în paginile revistei Arhitectura (nr. 4/1973, 3/1974, 4/1976, 6/1977).

10. Discutînd despre tipurile de străzi, *The Architectural Review*, în numărul din septembrie 1979 închinat Parisului, se oprește (la pag. 164—165) asupra străzilor pietonale și evocă (la pag. 168—171) galeriile tradiționale.

11. Fussgängerbereiche, Freiräume (Pedestrian Areas, Open Spaces) — architektur wettbewerbe, septembrie 1978, Karl Krämer Verlag, Stuttgart, RFG.

12. Ansamblul urban — cu teatru, hotel, magazin universal, spații comerciale și locuințe — proiectat de arh. C. Săvescu, V. Slavu, A.Sârbu, M. Sava — a fost terminat în întregime și a primit premiul Uniunii arhitecților pe anul 1978.

13. Domus, noiembrie 1979.

14. O prezentare documentară a problemei cu numeroase exemple este făcută de Jörg C. Kirschenmann și Christian Muschalek, în lucrarea Quartiere zum Wohnen, Deutsche Verlag-Anstalt Gmbh, Stuttgart, RFG, 1977.

agora

Rezervat pentru pietoni

Mai insistent ca oricînd, discuția despre combustibil și energie, despre poluare și sedentarism ne-a reamintit un adevăr vechi de cînd lumea — că orașul este construit de către pietoni și pentru pietoni. Ca să descoperi frumusețea unei urbe, farmecul străzilor și piețelor sale, ca să îi savurezi arhitectura, trebuie să o parcurgi pedestru; agora însăși, esență a civismului, nu este altceva decît un loc de întîlnire între cei care umblă pe jos. Evident, pricinile pentru care oamenii străbat trotuarele unui oraș sînt mult mai numeroase și n-am de gînd să le fac aici inventarul; mă mulțumesc să observ doar că este vorba despre un flux vital pentru orice așezare umană.

Umblînd prin București, am avut în ultima vreme destule prilejuri de a face constatări îmbucurătoare: capitala noastră nu numai că și-a lecuit într-un timp miraculos de scurt rănile provocate de stihie, dar a ieșit din cumplita încercare întinerită, mai arătoasă, și continuă să-și întregească ființa cu edificii fără îndoială remarcabile. Blocurile noi care răsar pe locul tragicelor ruini au, printre altele, darul de a-i convinge pe cei care ar mai avea încă îndoieli că arhitecții și constructorii noștri se pricep și la altceva decît să înșire în pas de macara cutii paralelipipedice; și poate că un anume exces de curbe își are justificarea lui ca strigăt de triumf împotriva obsesiei tiranice a unghiului drept.

Printre satisfacțiile plimbărilor mele însă, o mai veche nedumerire îmi este tot mai des zgîndărită. Urmăresc de mai mulți ani, nu fără întristare, semnele unei de neînțeles strădanii de a face pietonului bucureștean tot soiul de șicane: trotuare îngustate pînă la totala suprimare, țarcuri metalice puse unde vrei și unde nu vrei, panouri de dirijare a circulației motorizate strangulînd fluxul pedestru, locuri de traversare a străzii suprimate pe distanțe apreciabile tocmai în zonele în care densitatea magazinelor, a altor instituții de mare interes public justifică accesul cît mai comod de pe un trotuar pe celălalt ș.a.m.d. Mergi, să zicem, pe Calea Victoriei, treci de Muzeul Colecțiilor, de Casa Scriitorilor, traversezi strada Moxa și te întîmpină, pe un rest de trotuar, invitația categorică de a circula pe trotuarul de vizavi; cum e și firesc, dai să traversezi — și atunci descoperi cu stupoare că «trecerea pietonilor e oprită».*) Nu-ți rămîne decît să alegi între a risca o contravenție și a te întoarce tocmai pînă la intersecția cu Calea Griviței. Sau vii din Piața Amzei pe strada Nikos Beloiannis, traversezi Bulevardul Magheru, ajungi în Piața Cosmonauților și aici constați că, pentru a accede în stația de autobuz sau pentru a te îndrepta spre Grădina Icoanei, ești nevoit, fie să ocolești tocmai pe la intersecția Căii Dorobanților cu Bulevardul Dacia, fie să o iei îndărăt pe strada Cosmonauților pînă la intersecția cu Magheru. Nu mai vorbesc de unul dintre cele mai frecventate trasee pietonale, legînd Cișmigiul de intersecția bulevardelor Bălcescu și Republicii, traseu anulat prin desființarea atît de solicitatei traversări a Căii Victoriei, din dreptul Palatului Telefoanelor. Și exemplele ar putea continua.

Nu e pentru nimeni de mirare că — pînă cînd noile cartiere ale Capitalei nu vor ajunge să beneficieze de centre proprii de polarizare a interesului civic și, de bună seamă, chiar după aceea — afluența pietonilor către zona centrală atinge și va continua să reprezinte un fenomen de proporții. Știu că edilii au făcut studii de sistematizare a circulației, că ele prevăd arii rezervate în exclusivitate pentru pietoni, și că unele timide măsuri au și fost întreprinse în această direcție. Cred însă că un asemenea început ar trebui continuat cu mai multă perseverență, mai metodic, mai operativ.

Bucureștenii au tot dreptul să le fie restituită deplina plăcerea de a străbate pe jos locurile cele mai animate ale tot mai frumoasei lor urbe.

Dr. arh. GHEORGHE SĂSĂRMAN

*) Situație remediată între timp. (N. Red.)

Desen de stud. — arh. ADRIAN RUGESCU

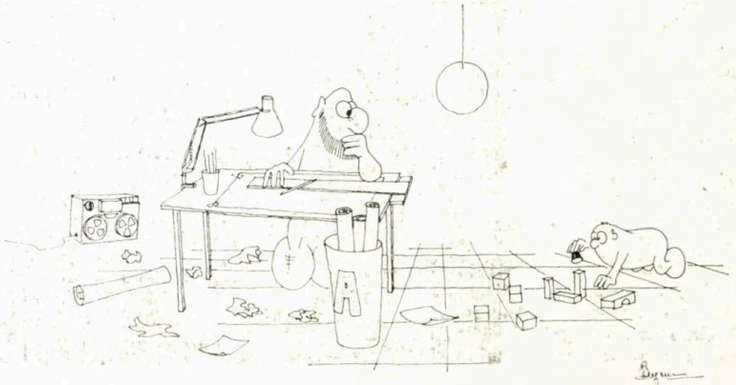

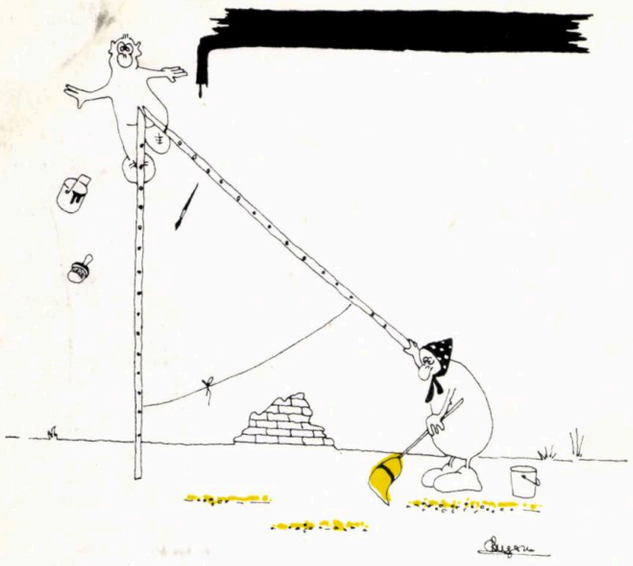

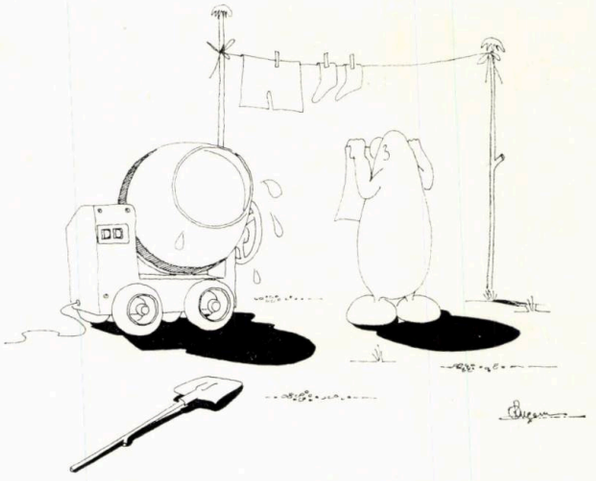

desene de stud. — arh. ADRIAN RUGESCU

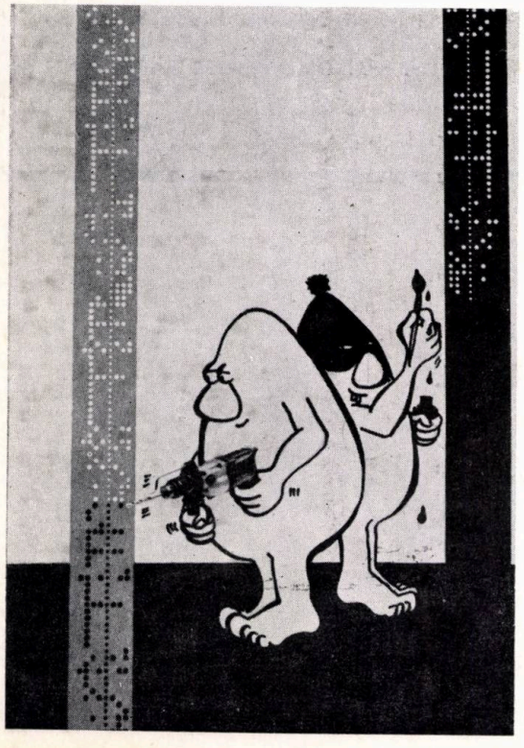

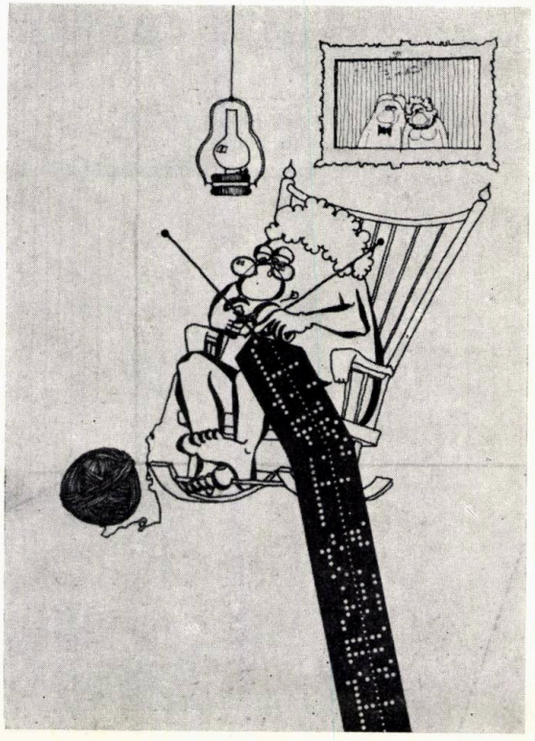

desene de stud. — arh. MĂRGĂRIT CHELBEA

Considerații privind cercetarea monumentelor istorice bucureștene

Se acreditase, pînă nu de mult, ideea că orașul București, în pofida trecutului său multisecular, este sărac în monumente istorice. Concepția aceasta extrem de păgubitoare pornea de la o insuficientă cercetare și de la supraestimarea efectelor distructive ale calamităților naturale sau provocate de către om, care s-au abătut asupra orașului. La toate acestea se adăuga și faptul că, multe decenii, la București s-a folosit ca material de construcție lemnul marilor păduri ce înconjurau așezarea urbană de pe Dîmbovița. Din capul locului se cuvine să subliniem că toate aceste cauze au avut un rol însemnat în moștenirea operei constructorilor medievali. Se cunoaște faptul că repetatele expediții otomane și tătărești au creat mari prejudicii construcțiilor civile și de cult. În toamna anului 1595, întregul oraș a fost jefuit și incendiat de către ostașii marelui vizir Sinan Pașa. La rîndul lor seismele din 1738, 1802, 1838 ș.a., marile incendii din 1804 și 1847, la care se adaugă revărsările repetate ale rîului Dîmbovița, au afectat în mod incontestabil clădirile orașului. Dar, de fiecare dată, prin efortul locuitorilor, efectul acestor dezastre a fost repede îndepărtat, orașul reluîndu-și cursul normal. Exemplul cel mai concludent îl oferă zona centrală, cel mai puternic afectată, dar care, de fiecare dată, s-a refăcut, preluînd atît traseele străzilor vechi cît și monumente și chiar tehnici de lucru anterioare. Domniile lui Matei Basarab (1632—1654) și Constantin Brâncoveanu (1688—1714) sînt marcate nu numai prin ceea ce s-a zidit de la început ci și prin opera de refacere a unor clădiri ridicate cu mult înainte. Complexul arhitectonic Plumbuita, construcțiile de la Sf. Sava, Sf. Ioan cel Mare ș.a. au căpătat noi trăsături corepunzătoare stadiului în care meșterii domnești au intervenit. Veacul domniilor fanariote a reprezentat una din etapele cele mai dăunătoare monumentelor bucureștene. Curtea Domnească, multe din casele boierești, ansambluri mănăstirești și lăcașe au intrat într-un avansat stadiu de degradare. Domniile lui Gheorghe Bibescu și Barbu Știrbei, cu toate racilele lor, au marcat totuși un reviriment în acțiunea de salvare a monumentelor Țării Românești. S-au schițat chiar unele norme fundamentale ale operei de restaurare, exemplul cel mai concludent putînd fi găsit în rezoluția domnească pusă pe raportul de îndepărtare a avariilor provocate ctitoriei brâncovenești de la Sf. Gheorghe Nou de marele incendiu din 23 martie 1847. Barbu Știrbei aproba, în 1851, proiectul de intervenție cu condiția ca « *armonia proporțiilor arhitecturale să fie păzită după toate regulele* »[1]. Peste puțin timp aceste prevederi aveau să fie anihilate prin măsuri contrarii care s-au soldat cu năruirea unora din monumentele aflate chiar în centrul orașului. De cele mai multe ori, apărătorii acestor clădiri s-au dovedit locuitorii de rînd ai mahalalelor bucureștene, unii intelectuali, iubitorii istoriei acestei așezări [2]. Răspunzători pentru avansata stare de degradare a monumentelor reprezentative erau, de cele mai multe ori, călugării greci stabiliți în mănăstirile închinate diferitelor centre ortodoxe din Orient. Între ei, pe de o parte, și populația Bucureștilor și chiar instituția centrală de stat, pe de altă parte, s-a conturat un puternic conflict.

Este extrem de interesantă lupta mahalagiilor din jurul Răzvanului pentru a determina pe călugării de la Văcărești să întrețină această valoroasă ctitorie de la începutul secolului al XVIII-lea [3]. Documentele dezvăluie eforturile insistente ale domniei pentru a obține salvarea lăcașului datorat lui Constantin Vodă Brâncoveanu și care îi adăpostește osemintele [4]. Dar multe monumente au căzut pentru totdeauna. În 1863—1864, s-au demolat construcțiile înconjurătoare ale Sărindarului [5]. O notă a Consiliului Municipal din 1863, către egumen, atrăgea atenția că de timp îndelungat localul mănăstirii St. Ioan cel Mare din București se află « *într-o stare de degradare care aducea un însemnat prejudiciu Capitalei București, permițînd niște ruine amenințătoare chiar în centrul cel mai populat . . .* » [6]. Raportul protopopiei plășii de sus din București către mitropolit arată că « *biserica Grecilor, care de mai mult timp nu se mai săvîrșește serviciu divin întrînsa, este peste tot plină de necurățenie și de materialul cel mai murdar din pricina neîngrijirii* ». Dezolanta descriere este urmată de propunerea dezafectării lăcașului ca și a celora de la Sf. Ioan, Sărindar, Stavropoleos [7]. Au trecut ani fără să se întreprindă aproape nimic. La 7 mai 1870, se cerea, de data aceasta Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice, împrejmuirea monumentelor Greci, Sf. Ioan, Sărindar, Stavropoleos[8]. Cel de-al optulea deceniu al secolului al XIX-lea avea să aducă dărîmarea construcțiilor din jurul ctitoriei lui Alexandru al II-lea Mircea, de la Radu Vodă [9], Sf. Sava, iar ultimele decenii ale secolului dispariția lăcașelor Greci, Sărindar [10], a Turnului Colțea [11] și a multor altora. Orașul modern își răpunea, datorită unei defectuoase optici, monumentele sale cele mai autentice, mărturiile incontestabile ale unei civilizații românești definită timp de mai multe veacuri.

Constituirea Comisiunii monumentelor a frînat acest proces dezastruos și a permis efectuarea unor lucrări de reală competență științifică. Dar oricît de prestigioasă a fost personalitatea lui Nicolae Iorga, președinte timp de cîteva decenii al Comisiunii, instituția nu putea acoperi cîmpul imens al cercetărilor și restaurării monumentelor noastre. Ceea ce a impus în mod consecvent fosta Comisie, a fost îmbinarea muncii de cercetare cu opera de restaurare. Citățm, printre lucrările întreprinse în perioada interbelică la București, Snagovul, monument cercetat arheologic de fostul Muzeu Municipal [12], Plumbuita, ansamblul arhitectonic mitropolitan, lăcașul Curții Vechi ș.a. Atenția fostului for de specialitate s-a îndreptat cu precădere asupra monumentelor de arhitectură, și dintre acestea spre lăcașele de cult. Războiul din 1941—1944 a afectat destul de puternic și lotul monumentelor românești.

Perioada istorică inaugurată de victoria din August 1944 se caracterizează printr-o largă și continuă muncă de cercetare și valorificare a monumentelor istorice bucureștene. Activitatea s-a bazat pe competenta colaborare a mai multor instituții, printre care un loc aparte îi revine Consiliului popular al municipiului București, fostei direcții de specialitate, Institutului de arheologie și Institutului de istoria artei, Muzeului de istorie a municipiului București etc. Noile propuneri privind monumentele Capitalei cuprind peste 770 de obiective: stațiuni arheologice, rezervații arhitectonice, monumente de arhitectură, artă plastică, memoriale [13].

Fără îndoială că aceste propuneri reprezintă un pas înainte, în acțiunea de evidență a monumentelor bucureștene, datorat unor vaste descinderi pe teren

și în arhive. Dar amplele cercetări ce au loc an de an fac să crească mereu zestrea istorică a Bucureștilor. În general, măsurile întreprinse de colectivul Muzeului de istorie a municipiului București au vizat monumentele arheologice și pe cele arhitectonice. Ele au dovedit, fără putință de tăgadă, că municipiul București, în pofida zbuciumatului său trecut, beneficiază de un număr important de mărturii materiale care atestă fiecare din marile etape ale evoluției societății omenești pe acest teritoriu [14]. Se remarcă în mod deosebit vestigiile materiale și spirituale traco-geto-dace, precum și cele care reflectă procesul de geneză a poporului român, continuitatea populației autohtone în secolele de început al relațiilor feudale. În tot acest răstimp, teritoriul de astăzi al Capitalei a adăpostit o aglomerare de așezări ale căror vestigii se cunosc, atît în centrul orașului, cît și pe colinele de la Radu Vodă, Mihai Vodă, Dealul Piscului sau la Bucureștii Noi, Militari, Străulești, Bragadiru etc. În incinta ctitoriei lui Mihai Viteazul de la Izvor, se păstrează o vatră sacră geto-dacă, la Herăstrău se cunoaște un important tezaur geto-dac, la Bucureștii Noi s-a descoperit un depozit de cereale alcătuit din mari chiupuri din lut ars. Cercetările întreprinse, pe o rază de 10-15 km în jurul Capitalei, tind să confirme că densitatea cea mai mare a urmelor feudale timpurii se aglomerează în sectorul vechi al orașului și se diminuează pe măsura îndepărtării spre nord sau sud. Rezultă, așadar, că înainte cu cîteva secole de înfiripărea tîrgului medieval, zona propriu-zisă a Bucureștilor s-a prezentat ca un conglomerat de sate, fenomen preluat mai apoi de așezările rurale feudale.

O a doua concluzie se referă la stadiul de dezvoltare economică a acestor așezări. Cercetările întreprinse, îndeosebi în ultimul deceniu, au dovedit că avem de-a face cu așezări cu o economie bazată pe agricultură, creșterea vitelor, pe meșteșuguri și ocupații casnice. Este de menționat prezența, în zona Bucureștilor, a patru puncte în care se practica meșteșugul arderii vaselor în secolele III-IV, cel de la Străulești prezentîndu-se ca un centru servit de 3-4 cuptoare. Precizarea, tot aici, a unui cuptor de redus minereul de fier, subliniază în mod deosebit semnificația locuirii comunităților omenești din bazinul mijlociu al Argeșului în secolele X-XI [15].

Dacă în domeniul monumentelor arheologice direcția principală a eforturilor a fost îndreptată spre depistarea și cercetarea acestora, în ceea ce privește monumentele de arhitectură, investigațiile au vizat îmbogățirea știrilor privitoare la trecutul multora dintre ele. În ultimul sfert de veac, s-au cercetat pe cale arheologică 12 vetre de sate, peste 45 de palate, case, ansambluri arhitectonice, lăcașe etc. Aproape toate principalele monumente datînd din secolele XV-XVIII sînt cunoscute în prezent pe baza rezultatelor arheologice și a știrilor cuprinse în documente.

Ctitoriile de la Radu Vodă, Mihai Vodă, Sf. Gheorghe Nou, Coltea, Slobozia, Visarion Vechi, Chiajna, Buciumeni, Ghica-Tei ș.a. au constituit subiectul unor ample cercetări. La fiecare din aceste obiective, s-au stabilit datele esențiale privind ridicarea și extinderea lor, marile etape de reconstrucție, elementele decorative etc.

Rezultatele cele mai prețioase, în domeniul monumentelor istorice, s-au obținut însă la Curtea Veche. Importanța lucrărilor de aici constă în tratarea, nu a unui singur obiectiv, ci a unei zone care se confundă cu însuși nucleul vechi al Bucureștilor. La un veac de la năruirea lotului de monumente feudale din centrul orașului, optica municipalității s-a schimbat radical, reflectînd și din acest punct de vedere superioritatea contemporaneității socialiste. O rezervație de arhitectură în care se înscriu peste 110 imobile, înălțate în diferite perioade, cu funcționalități strict legate de viața economică, sporește cu mult, numeric și calitativ, lotul monumentelor noastre istorice.

Începerea lucrărilor de restaurare a impus cercetarea mai amplă sau mai restrînsă a fiecăreia dintre aceste construcții [16]. Investigațiile respective au dovedit că imobilele din zona Curtea Veche datează din secolele XVIII—XX, ponderea cea mai mare, circa 51%, revenind acelora din secolul al XIX-lea. Strada care păstrează edificiile cele mai vechi este Șelari, în care casele secolului al XVIII-lea înscriu 10%, iar cele din prima jumătate a secolului XIX-lea circa 49%. Un număr însemnat de construcții din prima jumătate a secolului al XIX-lea revine și străzii Smîrdan — circa 43%, precum și străzii Lipscani, 23%.

Chiar dacă procentele acestea sînt relative, pînă la aprofundarea studiilor pe fiecare obiectiv în parte, rezultă concludent faptul că trăsătura de bază a zonei Curtea Veche este asigurată de monumentele celui de-al XIX-lea veac. În mijlocul acestora, se încadrează monumentele mai vechi: hanuri, lăcașe, precum și vestigiile Palatului voievodal. Cercetările din ultimul deceniu au adus date extrem de valoroase pentru fiecare din monumentele studiate. Hanul Manuc, acest « dar » al începutului de secol XIX, cum era considerat pînă nu de mult, s-a dovedit a fi un conglomerat de edificii de la mijlocul și sfîrșitul secolului al XVIII-lea, la care s-au adăugat construcțiile datorate lui Emanuel Mirzaian din primii ani de după 1800 [17]. Hanul cu Tei, pe frontonul căruia și-au prins inițialele cei doi coproprietari în 1833, păstrează sub fundațiile lui o necropolă anterioară închegării vieții medievale, precum și urmele unor case din secolele XVI-XVIII [18]. Hanul Gabroveni, considerat de istoricii bucureșteni ca fiind datorat lui Constantin Vodă Mavrocordat [19], este un edificiu ridicat după scoaterea la mezat a Curții Vechi în 1798 [20].

În fruntea rezultatelor obținute în acest domeniu, se află precizarea primelor cetăți ale Bucureștilor datînd din secolele XIV—XV [21], precum și scoaterea la iveală a vestigiilor Palatului voievodal [22]. Aceste descoperiri, nu numai că atestă începuturile așezării urbane, dar aduc în istoria arhitecturii românești contribuții esențiale.

Cunoaștem în prezent planul și dimensiunile uneia din acele construcții care adăposteau reprezentanții domniei în județele Țării Românești. La București, această cetățuie, ridicată la mijlocul secolului al XIV-lea, avea formă pătrată, acoperind o suprafață de 160 m ^{2} și fiind înconjurată cu șanț de apărare. La rîndul ei, cetatea ridicată de Vlad Țepeș avea ca element central o construcție dreptunghiulară făcută din bolovani de rîu. Subsolurile, mult ridicate față de nivelul de călcare, însoțeau toate cele patru laturi, lăsînd în mijlocul dreptunghiului o curte interioară. La început, acest « castrum »

1. Zeița de la Vidra, una dintre cele mai valoroase piese neolitice descoperite pe teritoriul României
2. Orașul București la 1688. Prima vedere panoramică a Bucureștilor cunoscută pînă în prezent
3. Zidul de vest al cetății lui Vlad Țepeș încadrat în prezent în Muzeul Curtea Veche. Șeful proiectului de restaurare a acestui valoros monument a fost arhitectul NICOLAE PRUNCU
4. Ziduri din secolul al XVI-lea prin care a fost compartimentat subsolul Palatului domnesc de la Curtea Veche
5. Resturile palatului, atribuit lui Matei Vodă Basarab, de la Fundeni, distruse în timpul celui de al doilea război mondial
6. Una dintre încăperile Palatului Curtea Nouă recent cercetată arheologic. Se păstrează pavimentul din cărămidă, resturile sobei, pereți acoperiți cu tencuieli albe
7. Portiune din fostul palat de la Curtea Nouă, ridicat de Alexandru Vodă Ipsilanti

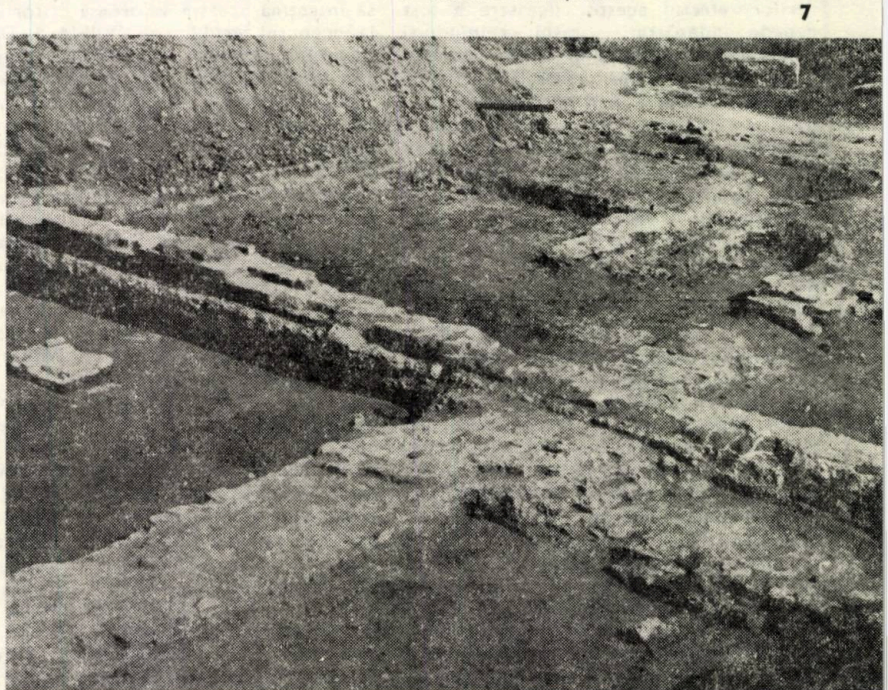

1

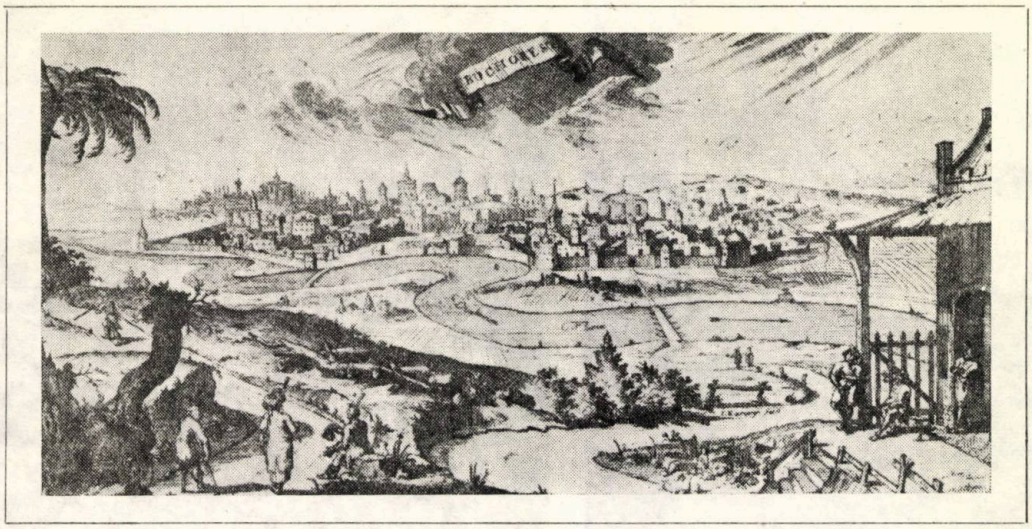

2

4

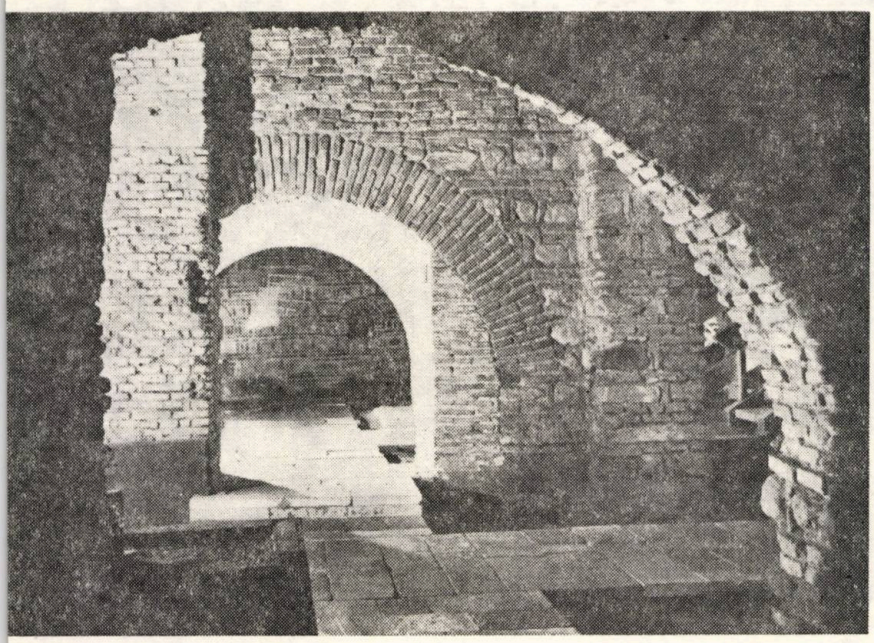

3

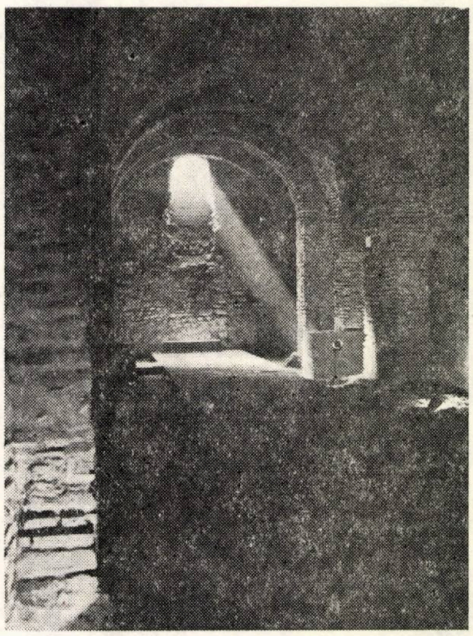

5

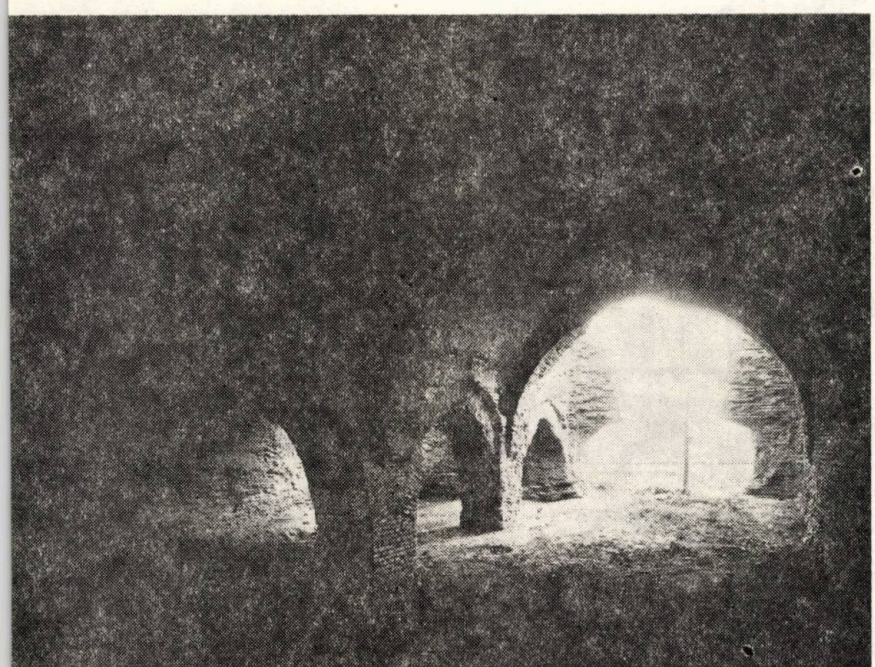

6

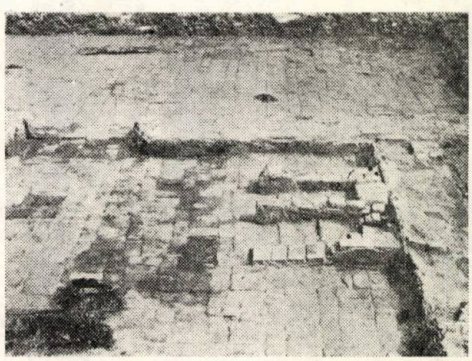

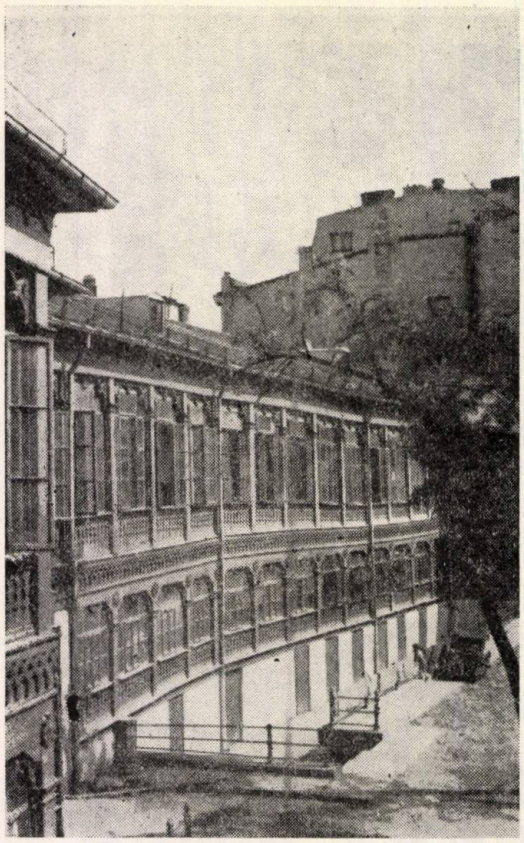

10

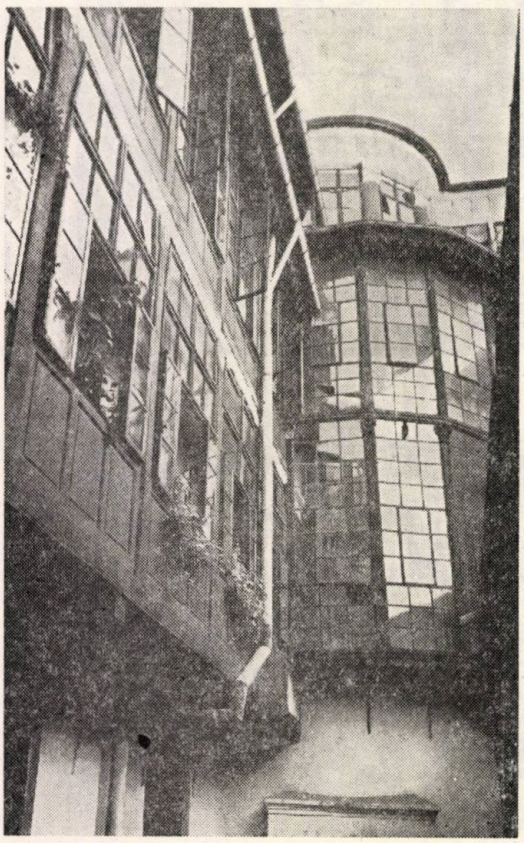

11

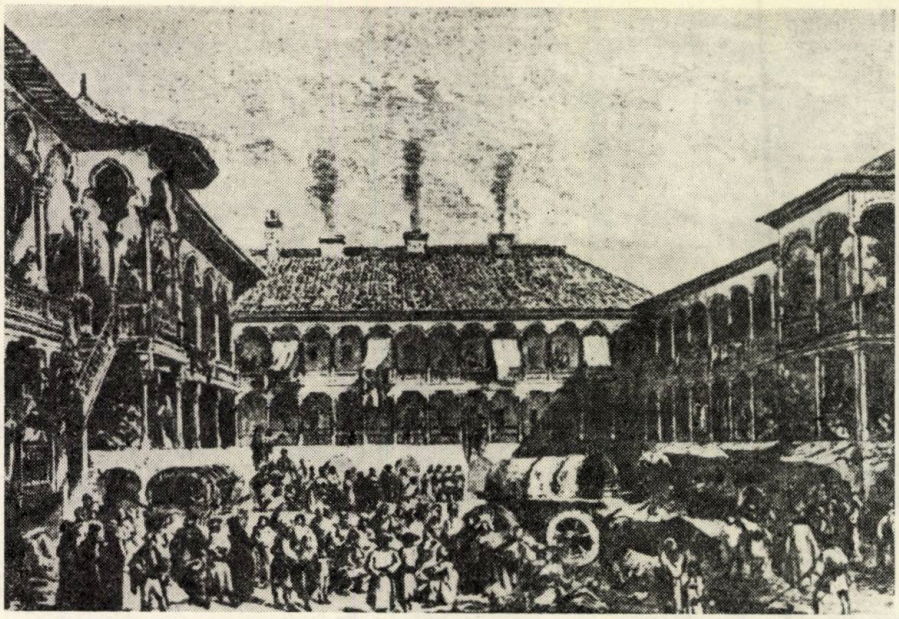

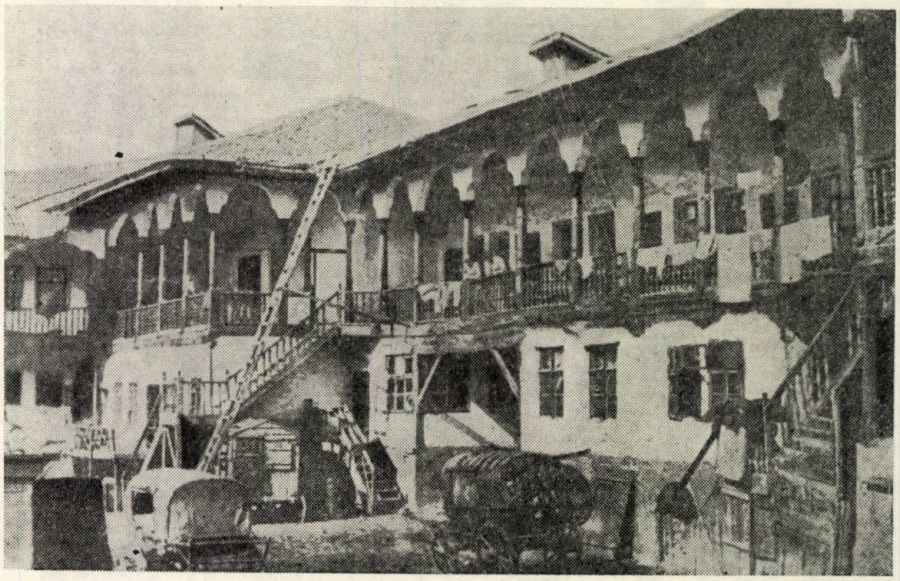

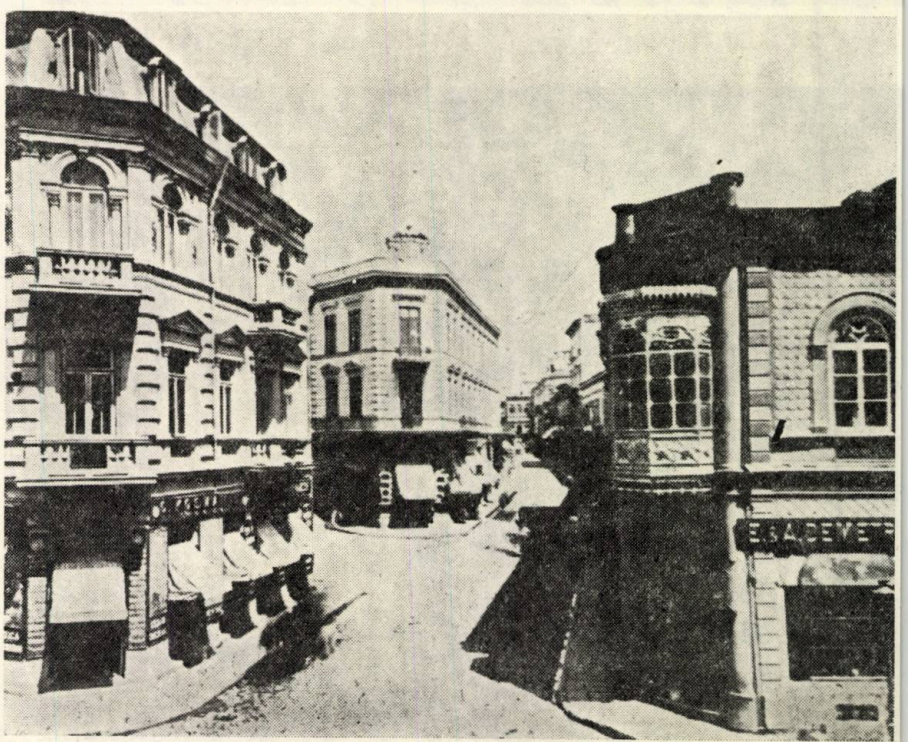

ocupa o suprafață de circa 700 m². În secolele XVI—XVIII, laturilor vechii cetăți li s-au adosat alte case, făcînd ca, în vremea lui Constantin Vodă Brâncoveanu, palatul domnesc din București să ocupe circa 3 000 m². Dacă evoluția a fost relativ lentă, cu largi perioade între etapele de construcție, declinul s-a produs într-un timp scurt. Evenimentele înregistrate între 1716—1769 au făcut impracticabil palatul de la Curtea Veche. În aceste condiții, s-a pus problema refacerii lui sau a ridicării unei noi curți. Alexandru Vodă Ipsilanti a fost acela care, în primăvara anului 1775, a pus piatra de temelie a Curții Noi din Dealul Spirii. Dar și acest ansamblu arhitectonic va avea o existență zbuciumată. Ocupat de trupe habsburgice în 1789, transformat în spital ostășesc, el înregistrează primul incendiu la sfîrșitul acelui an. Este refăcut de Constantin Vodă Hangerli, în 1798, dar cade pradă crailor de Curte Veche în cel de-al treilea an al secolului al XIX-lea. În decembrie 1812, un puternic foc nimicește pentru totdeauna clădirea centrală.

Cunoștințele despre acest vast ansamblu sînt relativ sărace și uneori contradictorii. Pentru obținerea datelor necesare reconstituirii planului celei de-a doua mari curți domnești s-au efectuat, cu participarea studenților Facultății de istorie-filozofie, trei campanii arheologice. În prima dintre acestea, organizată în vara anului 1978, au fost reperate vestigiile palatului și cele ale capelei, precum și resturile unor ziduri provenite de la încăperi de mici proporții. În campaniile din 1979, lucrările s-au extins oprindu-se cu predilecție asupra palatului [23]. În acest scop, a fost deschisă o casetă în suprafață de 1 500 m². În urma acestei excavații, s-au dezvelit peste 1 000 m² din edificiul domnesc, adică latura de vest a clădirii. S-au precizat, astfel, modul de dispunere a încăperilor de la parter, etapele de construcție și de reparații, subsolurile, recuperîndu-se un variat inventar arheologic. În prezent, se știe că latura principală a palatului de la Curtea Nouă beneficia de o sală dreptunghiulară centrală cu suprafața de peste 130 m². Peretele de sud al edificiului era însoțit de un șir de încăperi, diferite ca dimensiune, pardosite cu cărămidă. Mai puțin concludentă se prezintă situația extremei de nord a clădirii, acolo unde intervențiile constructorilor Arsenalului armatei au produs puternice distrugeri. Existența unei fundații în formă de platformă patrulateră, pe latura de vest a clădirii, pare a indica baza unui turn. În partea opusă, adică pe extrema de est, săpăturile au permis identificarea unor camere de mari dimensiuni care aparțineau laturei orientate nord-sud. Astfel, cele două aripi dădeau palatului un plan în formă de *L*. Cercetările recente, continuare a acelora întreprinse cu un sfert de veac în urmă, au îmbogățit cunoașterea acestui vast ansamblu arhitectonic căruia îi aparțin, de asemenea, porțiuni din zidul de incintă, hrubele din str. Cazărmii și labirintul de galerii din str. Puțul cu apă rece.

Amplele metamorfoze edilitar-urbanistice, pe care le înregistrează Capitala în prezent, pun probleme importante și în domeniul conservării și valorificării monumentelor istorice. Orașul nou este chemat să-și valorifice, la parametri superiori, moștenirea arhitectonică a secolelor sale de existență.

Dr. PANAIT I. PANAIT

8. Hanul lui Manuc redat de pictorul francez Lancelot
9. Latura de nord a Hanului Manuc. În colțul din stînga, se distinge clădirea fostului « tribunal criminalicesc » al Țării Românești. Fotografie Angerer
10. Vedere din curtea interioară a Hanului Manuc transformat în Hotel Dacia. Fotografie realizată în 1967, cu prilejul începerii lucrărilor de restaurare
11. Arhitectura secolului XIX exprimată prin pridvorul închis al fostului Hotel Fieschi
12. Intersecția actualelor străzi 30 Decembrie, Șelari, Smîrdan, dominată de arhitectura secolelor XIX—XX.

NQTE

1. Arh. Stat Buc., Minist. Inst., dosar 4464, 1856, f. 29 și dosar 1823, 1852, f. 1.
2. Cea mai hotărîtă acțiune a bucureștenilor pentru apărarea unui monument s-a petrecut în vara anului 1888 cînd s-a pus problema demolării Turnului Colței. În acest sens a fost tipărit un ziar « Turnul Colței » care își propunea apărarea monumentului feudal.
3. Arh. Stat Buc., Minist. Cult. și Instr. Publ., dos. 689, 1861, f. 1, 6.
4. D. V. Rosetti, Panait I. Panait, *Cercetări privind ctitoria brâncoveneasca Sf. Gheorghe Nou din București*, în « București », VI, 1968, p. 114.
5. Arh. Stat. Buc. Min. Cult. și Instr. Publ., dos. 587, 1860, f. 334.
6. Ibidem, f.5.
7. Ibidem, f. 945.
8. Ibidem, f. 168.
9. București, Rezultatele săpăturilor arheologice și ale cercetărilor istorice din anul 1953, București, 1954, p. 11.
10. N. Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al monumentelor feudale din București*, Edit. Academiei, 1961, p. 217, 267.
11. Panait I. Panait, *Cercetări privind Turnul Colței din București*, în Bul. Mon. Ist., an XXXIX, 1970, 3, p.8.
12. D. V. Rosetti, *Săpăturile arheologce de la Snagov*, , București, 1935.
13. În lista monumentelor publicată în 1956, pe teritoriul Bucureștilor erau înscrise 368 de monumente.
14. *Istoria orașului București*, București, 1965, I p. 19—70.
15. Panait I. Panait, *Probleme privind continuitatea locuirii teritoriului Bucureștilor*, în Geografia municipiului București și a județului Ilfov, București, 1977, p. 33—34.
16. Un aport însemnat în executarea acestei importante lucrări revine arheologului medievist Aristide Ștefănescu.
17. Panait I. Panait, *Hanul Manuc — Cercetări arheologice*, în Bul. Mon. Ist., an XLI, 1972, 2, p. 3—11.
18. Idem, *Hanul cu Tei din București*, în Revista Muzeelor și Monumentelor. Monumente istorice și de artă, an XLVIII, 1978, 2, p. 20—25.
19. George Potra, *Hanurile bucureștene*, București, 1943, p. 21.
20. Panait I. Panait, *Hanul Gabroveni din București*, în Revista muzeelor și monumentelor. Monumente istorice și de artă, an XLVI, 1977, 2, p. 26—29.
21. Idem *Cetatea Bucureștilor în secolele XIV—XV*, în Revista Muzeelor, an VI, 1969, 4, p. 310—318.
22. Panait I. Panait, Aristide Ștefănescu, *Muzeul Curtea Veche, Palatul Voievodal*, București, 1973.
23. Colectivul de cercetare a fost alcătuit din dr. Panait I. Panait, Aristide Ștefănescu, Vasilica Sandu, Vasile Boroneanț, Crișan Mușeteanu. Un sprijin prețios au dat cadrele didactice ale Facultății de istorie-filozofie.

ELEMENTE INTERESANTE ALE ARHITECTURII DE TÎRG LA VECHI CASE BUCUREȘTENE

Afirmarea existenței unei arhitecturi urbane românești și discernerea trăsăturilor ei specifice, deși nu este o preocupare foarte recentă, face însă din ce în ce mai mult obiectul studiilor de istoria arhitecturii, istorici de artă și arhitecți străduindu-se a înlătura prejudecata unor orașe românești contaminate exclusiv cu arhitectură de import, ale căror valori oscilau între pitorescul oriental și relativa sincronizare cu arhitectura occidentului european. Numeroase cercetări conturează, în domeniul arhitecturii istorice românești, alături de realizările arhitecturii populare, de cult sau militare, și o arhitectură civilă autohtonă. Susținerea și impunerea acestei afirmații conduce, în mod firesc, la o inventariere mai atentă a valorilor arhitecturii orășenești și la o analiză a componentelor arhitecturale tipice.

Am ales ca obiect al unei astfel de investigații două elemente constructive ce apar la casele orășenești cu prispă: *stîlpii de lemn* și *arcadele tencuite*. Această categorie de case continuă direct tradiția populară, prispa fiind unitatea spațială de maximă expresivitate a arhitecturii românești. Sistemele constructive folosite sînt: grindă-stîlp, specific pentru structurile de lemn și cu o mai mică frecvență — sistemul stîlp-arcadă. Între stîlp și grindă, apare uneori o talpă de lemn de lățimea grinzii, tăiată oblic la capete, avînd rol de consolă și de evitarea strivirilor locale, datorate concentrării de eforturi.

Stîlpul are în arhitectura de tîrg o serie de trăsături aparte, impuse de relații și realități specific urbane, care îl diferențiază de omologul său rural.

O primă remarcă ar fi înscrierea sa riguroasă într-un paralelipiped de dimensiunile sortimentului de cherestea prelucrat, pe cînd în arhitectura populară grosimea secțiunii variază mult mai liber, nefiind legată de un gabarit fix. De asemenea, e respectată cu strictețe împărțirea bază-fus-capitel, datorită raportării la arhitectura de piatră și de cărămidă. În arhitectura populară apar tratări mai libere ale stîlpilor, ca o succesiune de volume geometrice distribuite pe toată înălțimea; capitelul poate fi plasat undeva în treimea superioară a fusului, sau chiar la mijloc. E frecventă marcarea mijlocului prin motive geometrice sau prin simple inele.

Arhitectura de tîrg renunță la exuberanța decorului, limitat în majoritatea cazurilor la un capitel geometric ce realizează trecerea de la secțiunea pătrată a abacei la fusul octogonal. Trecerea este reluată în sens invers la nivelul parapetului.

O decorație mai laborioasă se întîlnește numai sporadic, de exemplu la capitelul casei din Șos. Mihai Bravu nr. 148 A, decorat cu o volumetrie destul de timidă, desenul compozit fiind mai degrabă incizat decît sculptat. Stîlpul casei din Calea Șerban Vodă nr. 33 se termină cu un capitel de inspirație clasică, ce nu se întîlnește în arhitectura populară, fiind preluat eventual prin intermediul arhitecturii bisericești. Analogia cu sculptura în lemn a iconostaselor din sec. al XVIII-lea este, nu numai tentantă, ci și foarte posibilă, dat fiind că între meșterii populari și cei specializați, ce lucrau pentru curți sau ctitorii importante, nu a existat o delimitare tranșantă[1]. Pastișa modelului clasic e împinsă uneori pînă la caricatural, situație ilustrată de capitelul casei din str. Matei Voievod nr. 38, la care numai raportarea la original poate restabili identitatea frunzelor de acant sau a volutelor. De notat și fusul cilindric, prelucrat mecanic, precum și abaca falsă (de fapt o plintă profilată, prinsă în cuie pe cele patru laturi ale stîlpului).

Sintetizînd, stîlpul specific arhitecturii de tîrg este — în comparație cu arhitectura populară — mai simplu, de secțiuni regulate și de dimensiuni

1. *V. Corina Nicolescu*, Case, conace și palate vechi românești, Editura Meridiane, București, 1979

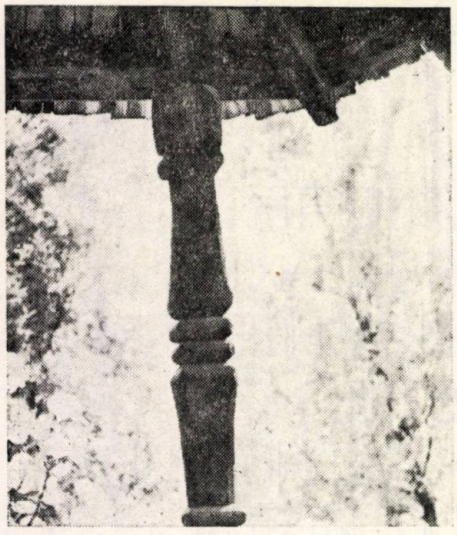

1a

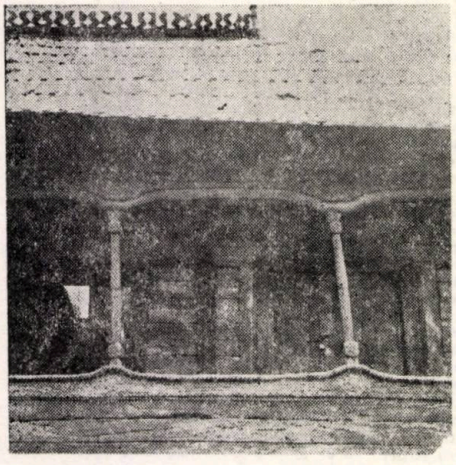

1b

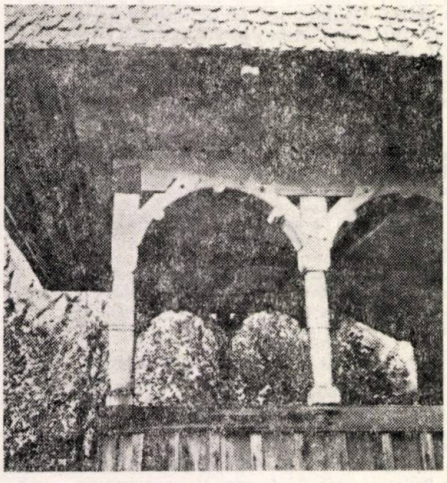

1c

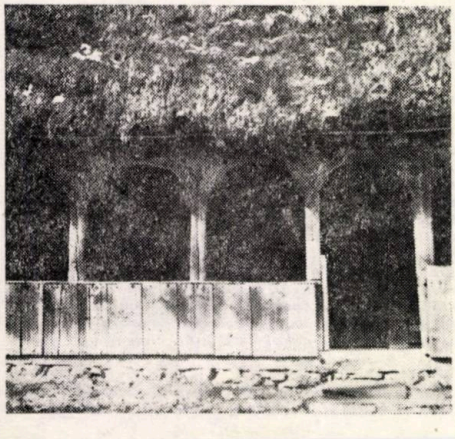

1d

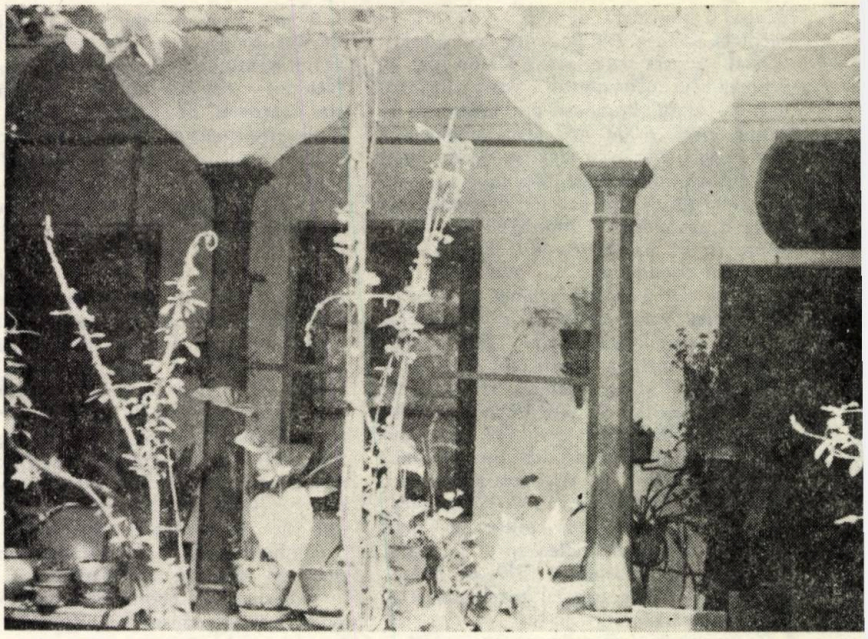

2a

1. *Stîlpi şi arcade în arhitectura ţărănească (Muzeul Satului): a. Casa din Bîrzoteni —b. Casa din Ceauru — c. Biserica din Răpciuni — d. Casa din Sălciua de Jos*
2. *Stîlpi şi arcade de tîrg: a. Casa din str. Bocşa nr. 7 —b. Casa din str. Teleajen nr. 15*
3. *Iconostasul bisericii Manea Brutaru detaliu (mijl. sec. al XVIII-lea)*
4. *Casa din str. Bocşa nr. 7*
5. *Capitel din şos. Mihai Bravu nr. 148 A*
6. *Casa din cal. Şerban Vodă nr. 33: a. Capitel — b. Arcade*
7. *Casa din str. Matei Voievod nr. 38*
8. *Casa din str. Orzari nr. 63*
9. *Casa din str. Mircea Vodă nr. 51*
10. *Casa din str. Teleajen nr.15*
11. *Casele din str. Mieilor nr.2 şi Orzari nr. 71 A*
12. *Casa din str. Traian nr. 176*
13. *Chiliile Schitului Darvari*
14. *Casa din cal. Şerban Vodă nr. 98*

3

2b

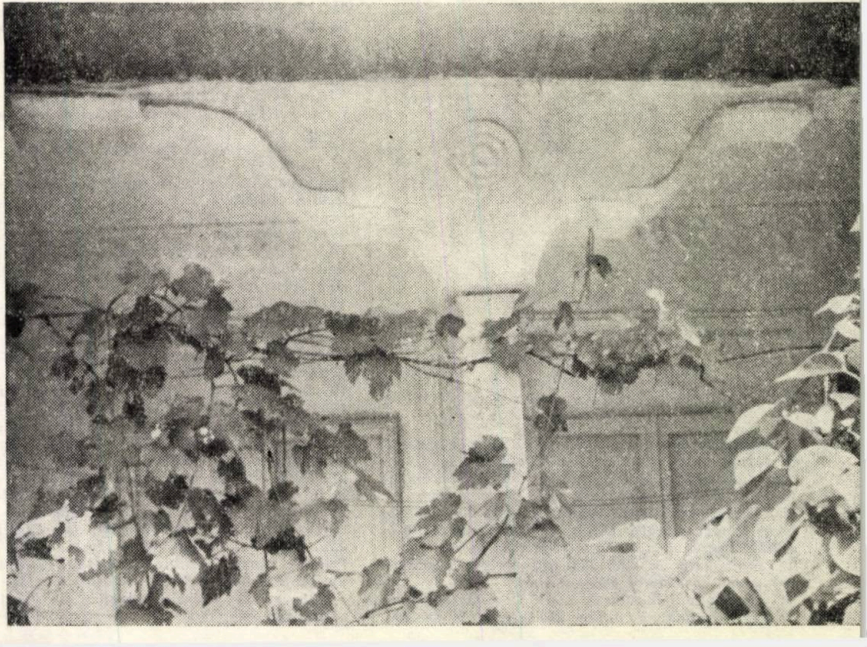

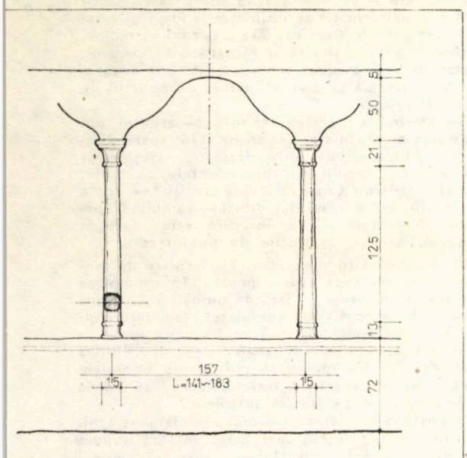

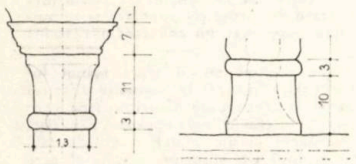

STR. BOCȘA NR. 7

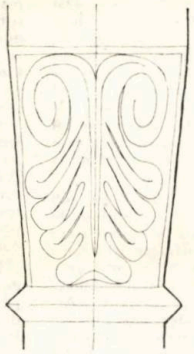

ȘOS. MIHAI BRAVU – CAPITEL

5

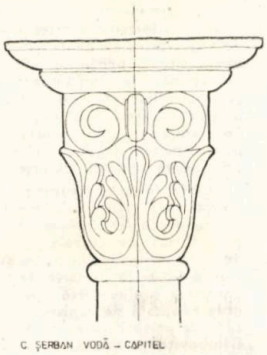

C. ȘERBAN VODĂ – CAPITEL

6a

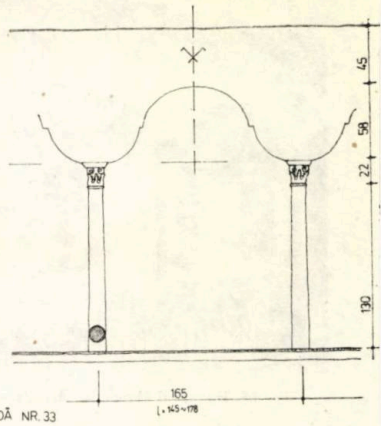

STR. ȘERBAN VODĂ NR. 33

6b

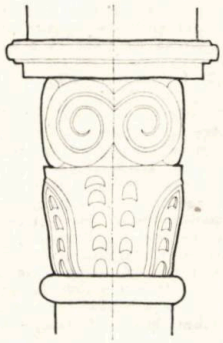

4

STR. MOȘIEI VOIEVOD NR. 38 – CAPITEL

7

VAR. A FAȚADA PRINCIPALĂ

VAR. B FAȚADA LATERALĂ

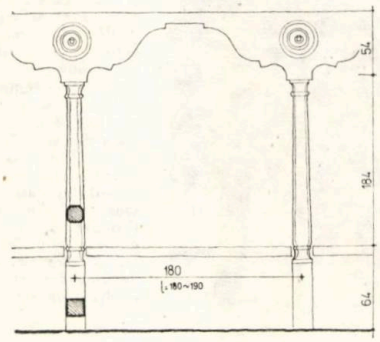

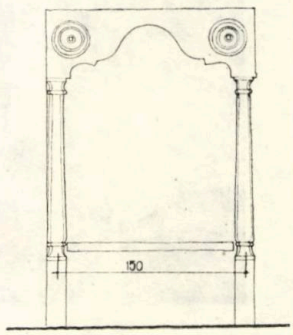

STR. ORZARI NR. 63

8

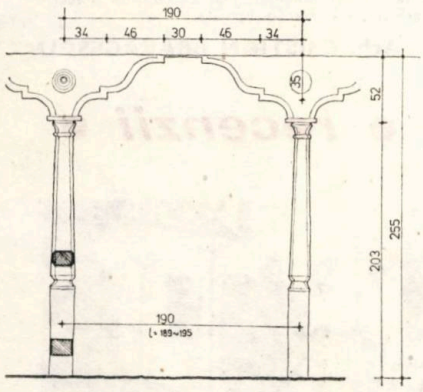

STR. TELEAJEN NR. 15

10

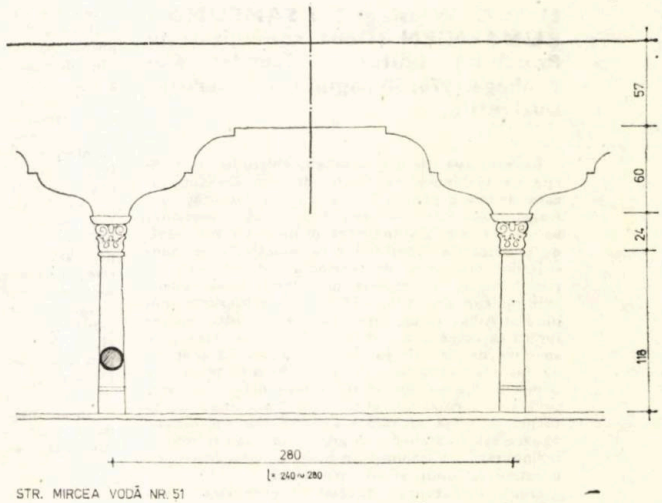

STR. MIRCEA VODĂ NR. 51

9

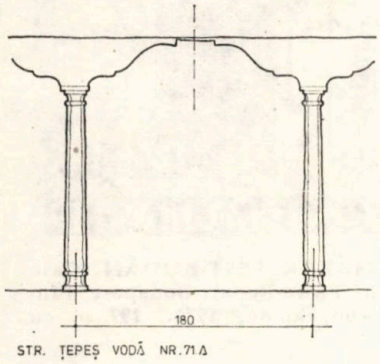

STR. ȚEPEȘ VODĂ NR. 71 A

11

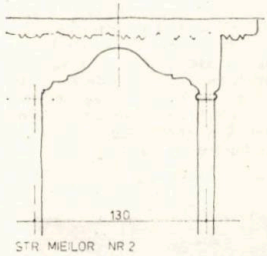

STR. MIEILOR NR. 2

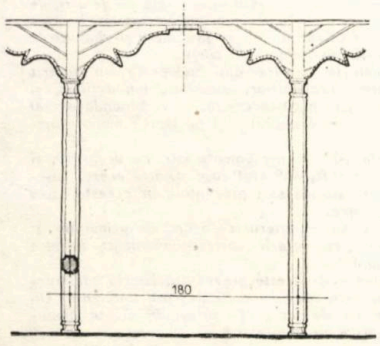

STR. TRAIAN NR. 176

12

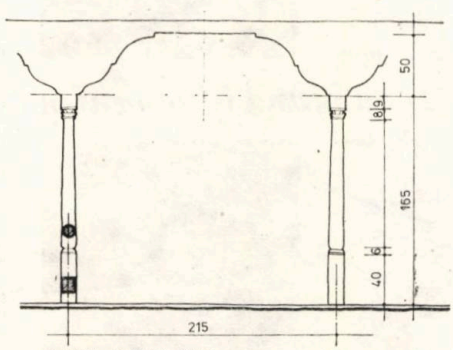

SCHITUL DARVARI – CHILII

13

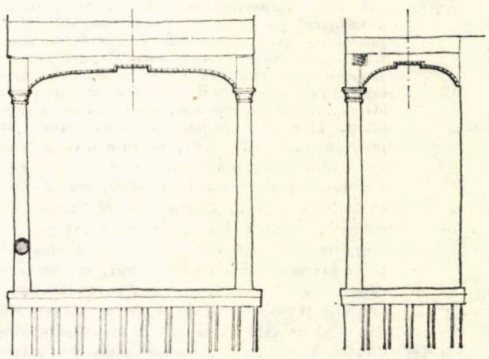

CALEA ȘERBAN VODĂ NR. 98

14

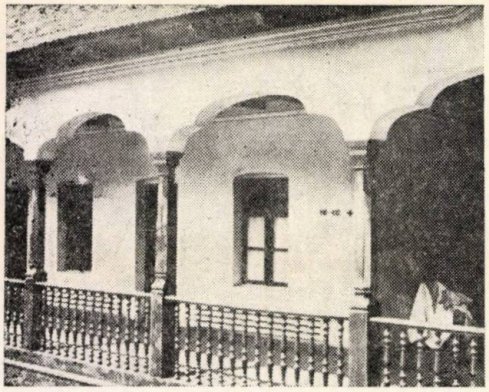

15. Hanul lui Manuc: a. Arcade — b. Stîlpi

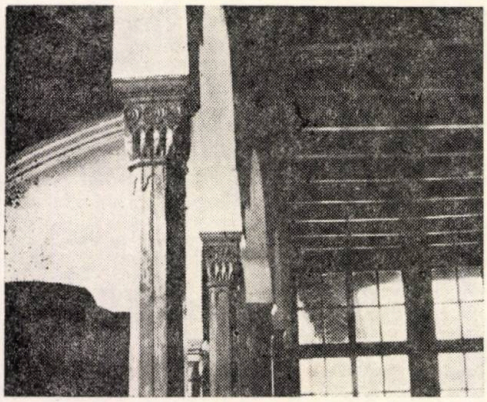

relativ constante, am putea zice « normate », deşi nu lipsit de eleganţă şi de svelteţe a siluetei. Chiar şi această folosire a materialului, cît mai aproape de capacitatea sa de rezistenţă, poate fi atribuită unui criteriu urban de eficienţă. În toate aceste determinaţii se simt imperativele oraşului: timpul şi materialele de construcţie sînt drămuite, iar meşterul, care la ţară era fie beneficiarul locuinţei fie o rudă sau o cunoştinţă apropiată, la oraş este numai rareori legat de viitorii locatari altfel decît prin plata muncii depuse.

Arcada în arhitectura populară apare fie sub forma unei grinzi subţiate la mijloc, imitînd de fapt o deschidere arcată, dar fiind în acelaşi timp şi o formă structurală care urmăreşte diagrama de moment încovoietor, fie sub forma arcadei articulate din bucăţi masive de lemn, special îmbinate pentru a prelua forţe tăietoare şi momente. Arcada adoptată de arhitectura de tîrg este însă arcada de paiantă — întîlnită şi în satele din Muscel, Dîmboviţa şi Vîlcea —, alcătuită dintr-un eşafodaj de lemn, cu intradosul placat cu şipci, tencuită şi văruită. Nu are rol structural, decît cel mult unul secundar, de contravîntuire, rigidizînd prin triangulare îmbinarea principalelor elemente constructive: grinda şi stîlpul.

În Bucureşti s-au păstrat un număr destul de mic de exemplare (circa o duzină) din care unele destul de cunoscute în literatura de specialitate, precum casa din Calea Şerban Vodă amintită anterior, a cărei arcadă rezolvă cu eleganţă plastică dualitatea structurală consolă-arcadă printr-un contur sinusoidal, uşor fracturat în punctele de inflexiune.

Un alt exemplu îl constituie arcada din str. Mircea Vodă nr. 51. Are un profil mai agitat, compus din două curbe cu o întrerupere la mijloc. Casa din str. Orzari nr. 63 are la arcadele de pe faţada principală un contur întrerupt, iar la cele laterale, cu deschidere redusă, un contur continuu. Discul decorativ din axul stîlpilor apare şi pe faţada casei din str. Teleajen nr. 15, chiar mai bine proporţionat în raport cu arcada, a cărei linie este dublată de un profil în tencuială. Arcada casei din str. Mieilor nr. 2, situată la nici o sută de metri de casa din str. Orzari, avea probabil un traseu asemănător dar care acum abia se ghiceşte, deformat de timp şi de modificările aduse casei. O cu totul altă conformaţie se întîlneşte la foişorul casei din Calea Şerban Vodă nr. 98: o cezură în mijloc, la nivelul grinzii, şi cîte o racordare la margini. Elementul este evident nestructural, pur decorativ, căci reazemă pe capitel alături de punctul de sprijin al grinzii.

Contrastînd cu traseul simplu al arcadei din str. Boçşa nr. 7, în str. Traian nr. 176, apare dimpotrivă o linie agitată, chiar dramatică. Deşi aparţine aceleiaşi familii cu precedentele exemple, această arcadă nu a fost niciodată tencuită — poate tocmai din cauza traseului dificil — rămînînd aparente elementele oblice în care este decupat conturul, precum şi şipcile de pe intrados.

Remarcabilă este varietatea relativ mare de modele de arcadă (opt trasee pentru 13 exemplare păstrate în Bucureşti — faţă de numai cinci tipuri de stîlpi la peste 40 de exemplare), varietate confirmată şi de legile distribuţiei statistice — iar în cazul de faţă, cînd ţesutul urban din sec. al XVIII-lea şi al XIX-lea s-a modificat radical iar imobilele rămase au o repartiţie întîmplătoare, apelul la probabilistică e pe deplin justificat.

Se poate deci afirma că arcada, ca element arhitectural, a fost într-o mai mare măsură supusă căutărilor formale sau, în alţi termeni, modei arhitecturale. Stîlpul, în schimb, odată găsită formula de sinteză dintre tradiţia populară şi tehnologia urbană, a perpetuat un repertoriu restrîns de tipuri.

Un argument suplimentar îl oferă Hanul lui Manuc ale cărui aripi, ridicate la momente diferite, au nu mai puţin de trei arcade felurite, fapt consemnat ca atare şi în gravurile de epocă. A prevalat, aşadar, conformarea la un model « actual » faţă de respectarea unui tip anterior. Capitelul este o replică modernă a vechii arhitecturi.

Semnificaţia acestor căutări ar putea fi aceea că, beneficiind de libertatea conferită de rolul decorativ, semi-structural, al arcadei, casa de tîrg şi-a căutat expresia arhitecturală proprie cu precădere la nivelul configuraţiei elementelor decît la cel al detaliului ornamental, fapt ce conţine o lecţie de arhitectură mereu actuală.

Arh. CRISTIAN BRĂCĂCESCU

recenzii • prezentări • recenzii •

Hans C. Wessing: TO SAMFUND I RUMAENIEN (Două comunităţi în România), Editura Gyldendal, Copenhaga 1978, 50 pagini cu numeroase ilustraţii.

Recenta apariţie din seria « Lokalstudier », tipărită de Gyldendalske Boghandel din Danemarca, este dedicată prezentării a « Două localităţi din România ». Autorul, arhitectul H.C. Wessing, format la şcoala scandinavă preocupată mai mult de problemele funcţiunilor orăşeneşti şi ale beneficiarilor producţiei de arhitectură decît de căutările formale, a cercetat nemijlocit, de-a lungul mai multor ani (1969—1976), două localităţi din judeţul Alba: Teiuş, care va intra în rîndul centrelor cu caracter urban şi Dumitra, un sat fără perspective de dezvoltare. În cele peste 18 luni cît au însumat şederile sale pe pămîntul transilvan (timp în care a reuşit să-şi apropie într-o bună măsură limba română), H.C. Wessing a încercat să surprindă viaţa adevărată a oamenilor lucrînd pe ogoare sau în ateliere, în gospodărie sau la şcoală, îngînduraţi ori stăpîniţi de bucurie, preocupaţi de construirea unui viitor mai bun.

După o prezentare succintă a programului românesc de urbanizare şi reperarea obiectelor de studiu în teritoriul naţional şi judeţean, autorul trece la analizarea satului Dumitra folosind instrumente socio-demografice (evoluţia populaţiei, piramida vîrstelor, migrare), de statistică economică (structura activilor, surse de venituri, navetismul, bugetul familial, standardul de viaţă) sau urbanistice (dezvoltarea cadrului fizic, tipologia gospodăriilor, construcţia rezidenţială, plasarea dotărilor) etc. Arhitectul de profesie remarcă frumuseţea unor peisaje naturale ori construite şi armonioasa alcătuire a caselor vechi, cercetează felul în care resursele şi condiţiile naturale şi sociale afectează viaţa oamenilor, felul lor de a locui şi lucra. Este impresionat de perfecţiunea atinsă în ocupaţiile tradiţionale, precum ţesutul, croitoria casnică, lucrarea lemnului, dar nu neglijează nici detalii precum meniul familial, orarul elevilor, cheltuielile zilnice. Comparînd realitatea dintre prima şi ultima vizită, el sesizează progresele înregistrate: numărul de tractoare în plus, înfiinţarea primului traseu de autobuz, mulţimea tinerilor plecaţi la studii, înnoirea gospodăriilor, veşmintelor şi aparaturii casnice. Relatarea este simplă dar plină de căldura pe care o insuflă cunoaşterea directă a oamenilor, sentimentele de prietenie născute dintr-o învecinare de zi cu zi.

Nu acelaşi lucru se poate spune despre partea închinată viitorului oraş Teiuş, prezentată într-un limbaj profesional sobru, chiar puţin distant, abundînd de scheme şi statistici savante. Prin analizarea proiectelor de dezvoltare, H.C. Wessing are prilejul de a nota efortul României pentru crearea unei reţele armonioase de localităţi prin ponderarea creşterii oraşelor mari şi atragerea populaţiei rurale către cele peste 400 viitoare centre urbane. În context, el comentează capacitatea economiilor planificate de a îndruma şi controla un proces atît de amplu şi complex.

Lucrarea, dedicată arhitecţilor-urbanişti, sociologilor, studenţilor, liceenilor etc., este bogat ilustrată cu scheme, statistici, tabele comparative, desene şi fotografii. Între acestea din urmă, merită a fi amintite cîteva portrete şi peisaje (« Moş Arion », « Întoarcerea turmei », « La războiul de ţesut »), relevînd iscusinţa reportericească a lui H. C. Wessing, care este totodată semnatarul unui film color (achiziţionat de Statens Filmcentral din Danemarca), inspirat de asemenea din biografia nouă a Dumitrei. Astfel, pe lîngă prilej de aplicare a instrumentarului de cercetare şi de perfecţionare metodologică, cele « Două comunităţi din România » au devenit o punte de cunoaştere şi înţelegere între două hotare ale Europei.

Arh. PETRE DERER

RÉGI HÁZAK PEST-BUDÁN (Case vechi în Pesta-Buda). Budapest, Müszaki könyvkiadó, 1976. 197 p. cu ilustr.

Volumul acesta oferă cititorilor o selecţie de articole privind problemele protecţiei monumentelor istorice din capitala Ungariei. Ele au fost alese şi rînduite de Pereházy Károly-redactorul cărţii.

Monumentele istorice din Budapesta au suferit de pe urma războaielor, asediilor, inundaţiilor, şi incendiilor. Din această cauză, se recomandă o mai mare grijă pentru apărarea şi păstrarea monumentelor rămase.

Din cele 700 de monumente istorice declarate şi protejate de stat, 469 sînt case. Dintre aceste case-monumente istorice sînt prezentate în această carte 50 de exemple.

În prima parte autorul se ocupă de principiile şi modalităţile restaurării caselor-monumente istorice din capitală.

În partea a doua este prezentată istoria construcţiei şi reconstrucţiei celor 50 de case analizate. Un important lot de fotografii surprinde aceste monumente istorice ale capitalei R. P. Ungare.

GABRIELA MÉSZARÓS

FAȚADĂ MAGAZIN PE PARTER ȘI MEZANIN

FIȘA TEHNICĂ NR. 214

BLOCURI ZLĂTARI — BUCUREȘTI

A1-2/1980

Parterul și mezaninul ansamblului de locuințe Zlătari (vezi prezentarea din corpul revistei la pag. 66) sînt realizate cu tîmplărie de aluminiu și placaj de travertin. La interior, un lambriu din scînduri de lemn masiv închide spațiile pentru coloanele de instalații. Ventilarea subsolului se realizează în grosimea parapetului de la parter.

A, B. — Secțiune orizontală prin vitrină și parapet la mezanin, **C, D.** — Secțiune orizontală prin vitrină și parapet dublu la parter **E,F,G.** — Secțiune verticală curentă și prin ventilație subsol **H.** — Secțiune prin parapet plin **I.** — Secțiune prin parter în zona în care trotuarul este mai ridicat.

1. *Stîlp sau diafragmă beton armat* — **2.** *Cărămidă obișnuită* — **3.** *Cărămidă eficientă* — **4.** *Placare stîlp cu B.C.A.* — **5.** *Placaj travertin* — **6.** *Riflaj din baghete de travertin* — **7.** *Glaf travertin* — **8.** *Tencuială interioară* — **9.** *Mortar de pozâ* — **10.** *Placaj din lemn de esență tare* — **11.** *Cusac 50×30* — **12.** *Stîlp cusac* — **13.** *Cusac 50×30* — **14.** *Distanțier* — **15.** *Brățară metalică 3 mm grosime* — **16.** *Cornier 30×20×3 pentru susținere glaf* — **17.** *Tencuială exterioară* — **18.** *Tencuială exterioară simili piatră* — **19.** *Gol de ventilare subsol* — **20.** *Gol instalații.*

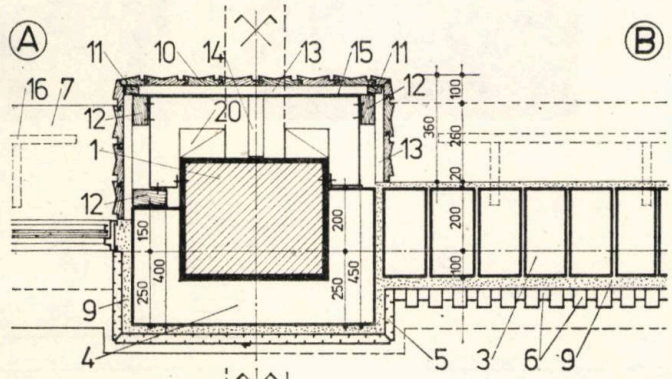

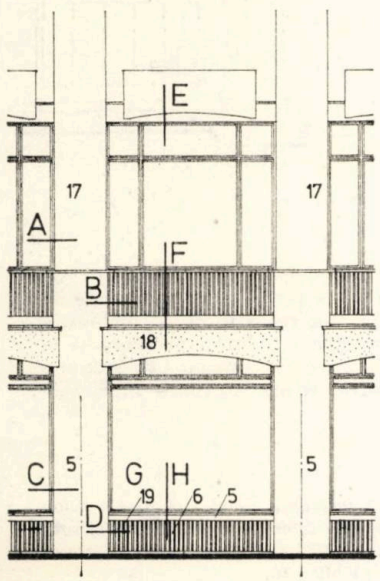

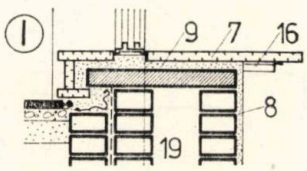

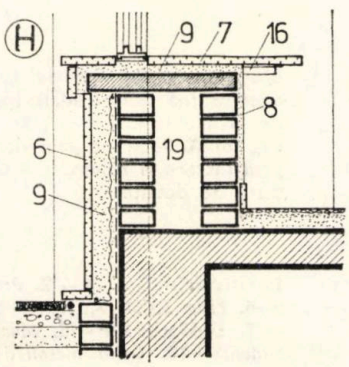

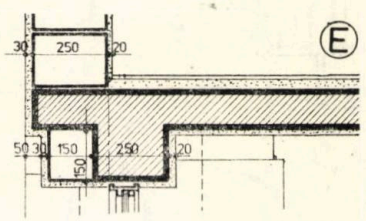

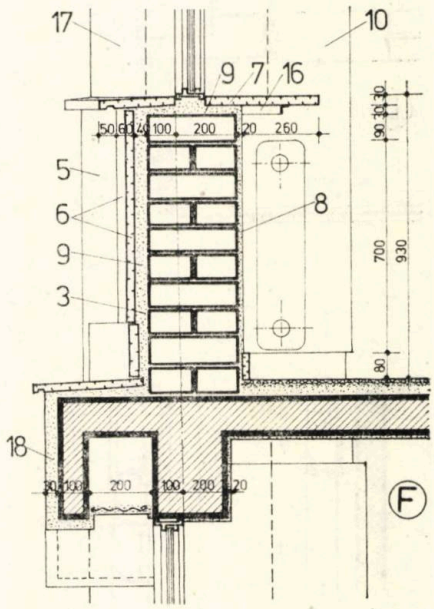

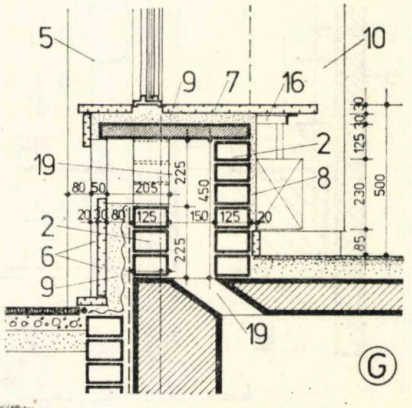

FAȚADĂ LOCUINȚĂ CU MAGAZINE LA PARTER

BLOC ALBA, CALEA VICTORIEI — BUCUREȘTI

FIȘA TEHNICĂ NR. 215

A1-2/1980

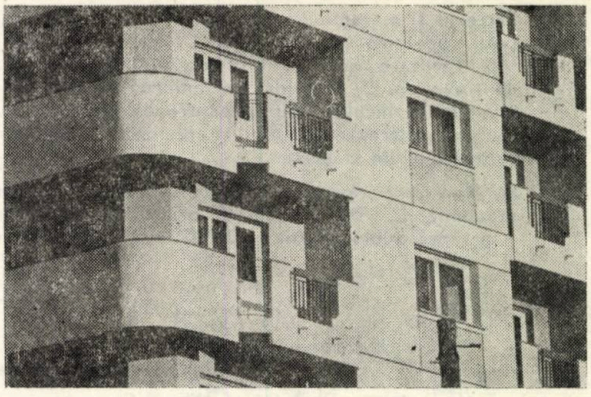

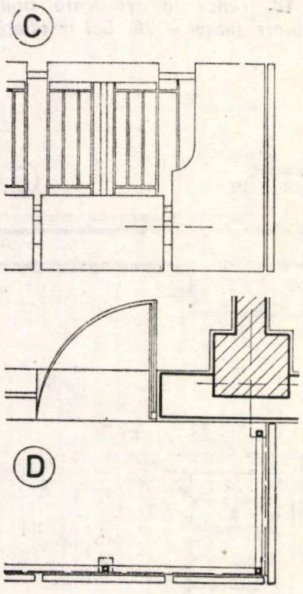

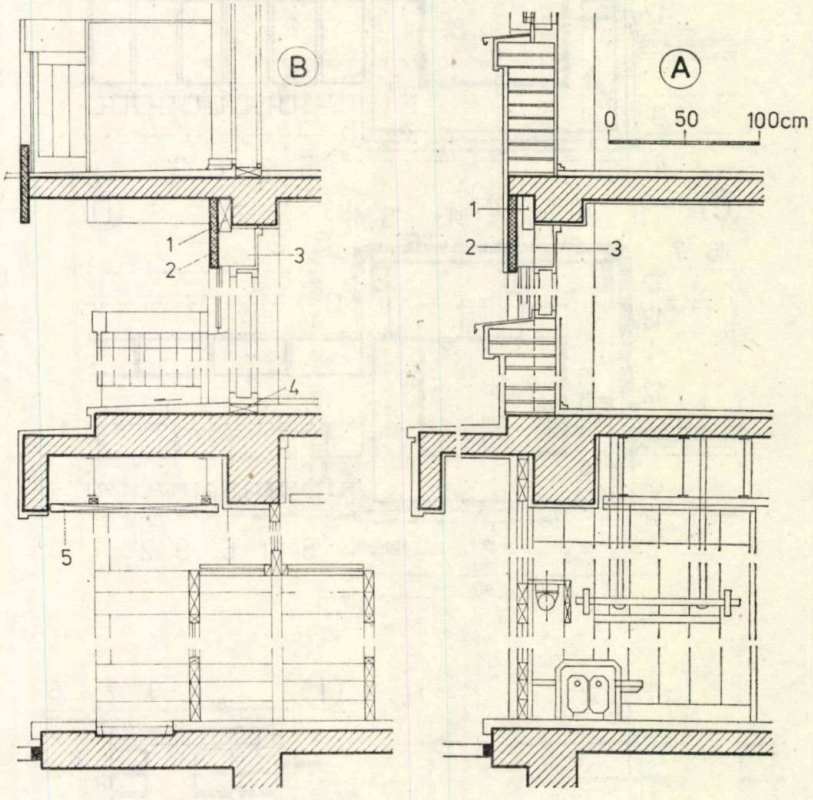

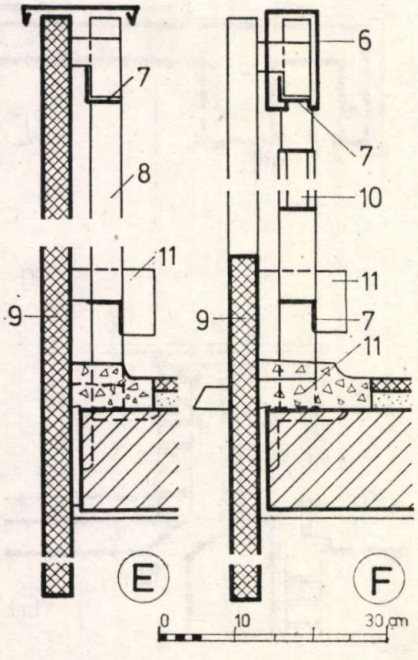

Blocul din Calea Victoriei 102—110 are la parter vitrine protejate de o copertină. Balustradele balcoanelor sînt realizate cu o combinație de profile laminate și plăci de armociment (vezi și prezentarea la pag.78) **A.** Secțiune prin vitrină și ferestre fără balcon — **B.** Secțiune prin intrare și balcoane — **C.D.** Vedere și plan balcon — **E. F.** Secțiuni de detaliu

1. *Fișie BCA 7,5 cm* — **2.** *Prefabricat închidere rulou* — **3.** *Cutie rulou* — **4.** *Prag B.C.A. 7,5 cm* — **5.** *Plafon din lemn* — **6.** *Tablă ambutisată* — **7.** *L 45×45×5* — **8.** *Montant țeavă 40×40×4* — **9.** *Panou armociment* — **10.** *Grilă metalică* — **11.** *LT 40×10.*

FAȚADĂ MAGAZIN ȘI LOCUINȚĂ CU MAGAZINE LA PARTER

FIȘA TEHNICĂ NR. 216

LOCUINȚE STEAGUL ROȘU — BRAȘOV
CALEA VICTORIEI 83-85 — BUCUREȘTI

A1-2/1980

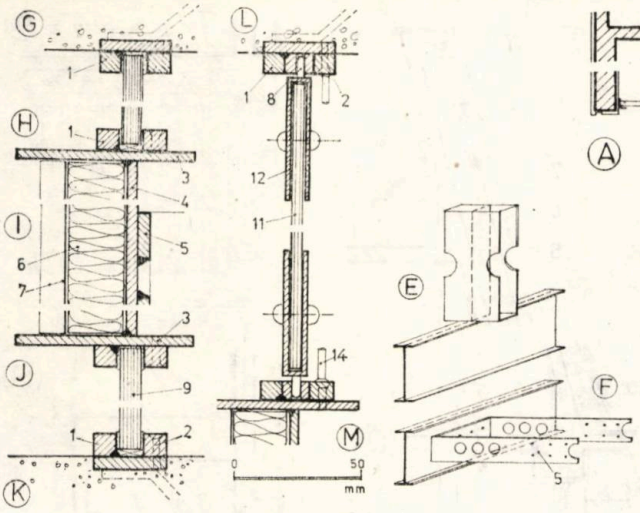

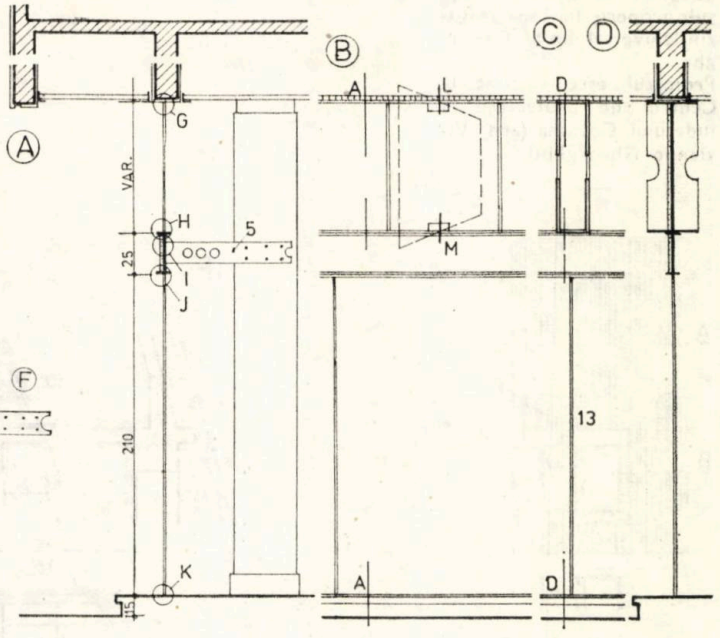

O interesantă fațadă de magazin (arh. I. Rădăcină, Institutul Proiect-Brașov) realizată cu o suprafață continuă de sticlă, întreruptă și susținută de un bandou orizontal metalic. Bandoul este menținut în poziție de bride orizontale în dreptul stîlpilor (F) alternate cu piese metalice solidarizate de planșeul de acoperiș (E). Este necesară o mare exactitate în ceeace privește dimensiunile sticlei, poziția elementelor și montarea baghetelor. Ea poate fi ușurată prin mărirea dimensiunilor baghetelor. **A, B.** Secțiune și fațadă curentă — **C,D.** Secțiune și vedere a unei piese de susținere ancorată în planșeu — **E, F.** Axonometrii piesă de susținere și bridă orizontală — **G, K.** Detalii secțiune verticală — **L, M.** Detalii panou de sticlă pivotant.

1. *Baghete fixe* — **2.** *Baghete mobile* — **3.** *Talpă profil I* — **4.** *Inimă profil I* — **5.** *Bridă de legătură cu stîlpii* — **6.** *PEX. 24 mm grosime* — **7.** *Tablă emailată* — **8.** *Pivot ⌀ 4 mm* — **9.** *Geam 10 mm șlefuit* — **11.** *Geam 6 mm* — — **12.** *Piesă din tablă 2 mm, lungă 100 mm* — **13.** *Rosturi etanșate cu chit* — **14.** *Stift opritor ⌀ 4 mm*

Blocul din Calea Victoriei nr. 83—85 (vezi prezentarea din corpul revistei la pag. 81) are la parter vitrine cu tîmplărie de aluminiu. Balcoanele au balustrade cu schelet metalic și plăci din armociment cu suprafețe riflate.

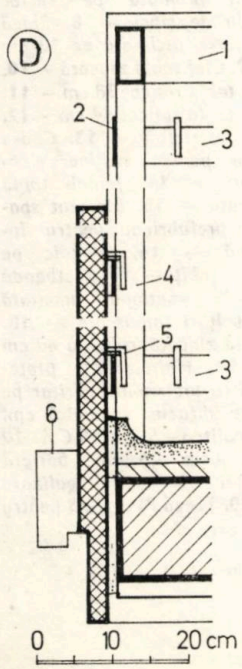

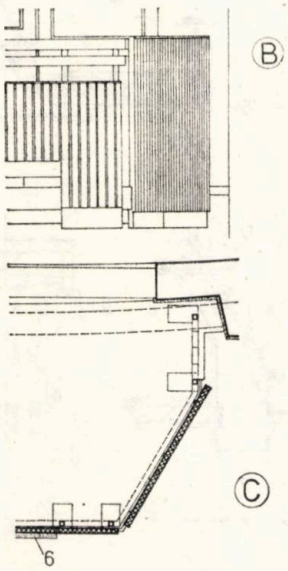

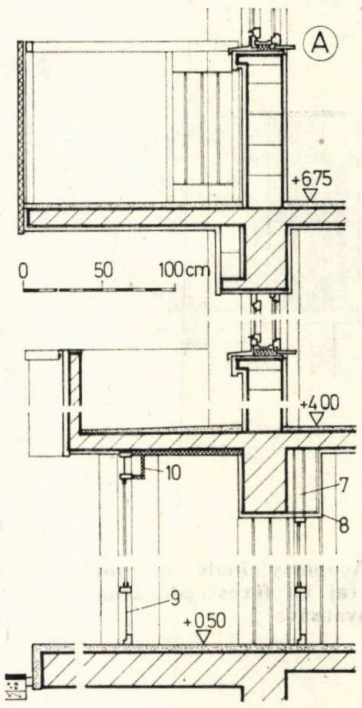

A. Secțiune prin intrare — **B. C.** Vedere și plan, parțiale, ale unui balcon, — **D.** Detaliu balustradă

1. *Țeavă 40×70×2* — **2.** *Platbandă 70×5* — **3.** *Platbandă 50×5* — **4.** *Montant țeavă 40×40×35* — **5.** *Cîrlige O.B. înglobate la turnare și sudate de platbandă* — **6.** *Rebord mozaic armat* — **7.** *Ancorare tîmplărie* — **8.** *Rabiț* — **9.** *Riflaj aluminiu* — **10.** *Cutie rulou.*

FAȚADE LOCUINȚE SUB ACOPERIȘ

FIȘA TEHNICĂ NR. 217

ZONA MAGAZIN UNIVERSAL SF. GHEORGHE

A1-2/1980

Locuințe cu ultimele etaje sub acoperiș în zona Magazin Universal din Sf. Gheorghe.
Proiectul este realizat la Centrul de proiectare al județului Covasna (arh. Vivianne Gheorghiu)

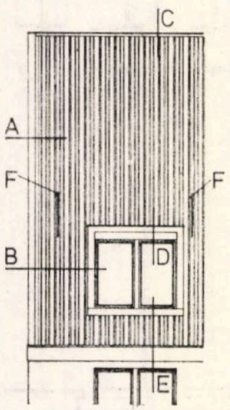

Acoperiș pe înălțimea a două etaje și ferestre retrase

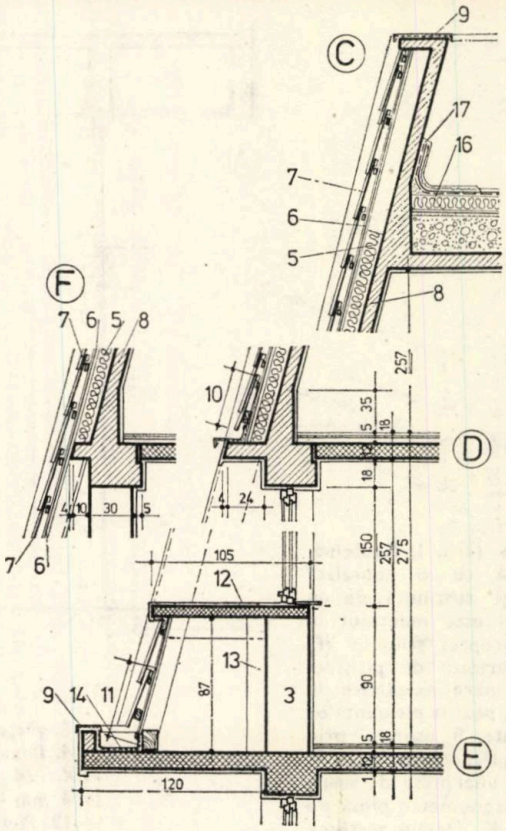

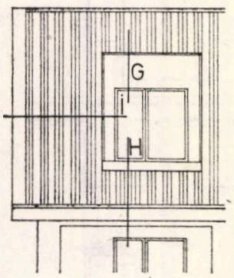

Acoperiș înalt pe un etaj cu ferestre-lucarnă avansate

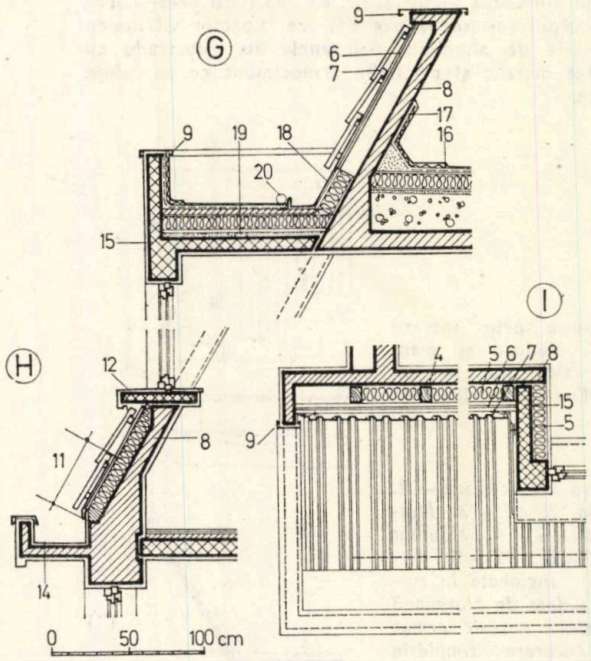

1. *Diafragmă B. A.* — **2.** *B.C.A. 15 cm* — **3.** *Cărămidă* — **4.** *Căprior 8×12* — **5.** *Fișii B.C.A. 10 cm* — **6.** *Astereală PAL ignifugat* — **7.** *Țiglă profilată pe raster dublu de șipci* — **8.** *Placă de beton înclinată de 10 cm* — **9.** *Glaf tablă zincată* — **10.** *Șorț tablă ridicat 38 cm* — **11.** *Șorț tablă ridicat 44 cm* —**12.** *Mozaic șlefuit* — **13.** *Cadru lemn pentru susținere căpriori* — **14.** *Jghiab tablă zincată* — **15.** *Element spațial prefabricat pentru lucarnă* — **16.** *Mozaic pe plasă rabiț* — **17.** *Platbandă 30×10 continuă, montată cu bolțuri împușcate* — **18.** *Tablă zincată ridicată 60 cm* — **19.** *Hidroizolație protejată cu pietriș mărgăritar pe strat difuzie, șapă 1,5 cm, granulit 3—5 cm, B.C.A. 10 cm, nisip 1,5 cm; barieră vapori și șapă egalizare* —**20.** *Țeavă PVC U-75 pentru scurgere.*

SCARĂ INTERIOARĂ DIN LEMN CU VANGURI METALICE

FIȘA TEHNICĂ NR. 218

BLOC ALBA, CALEA VICTORIEI BUCUREȘTI

A1-2/1980

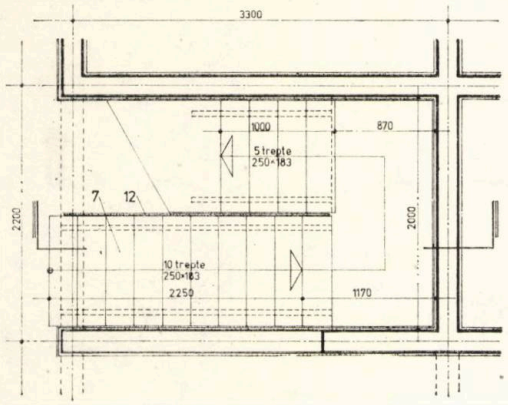

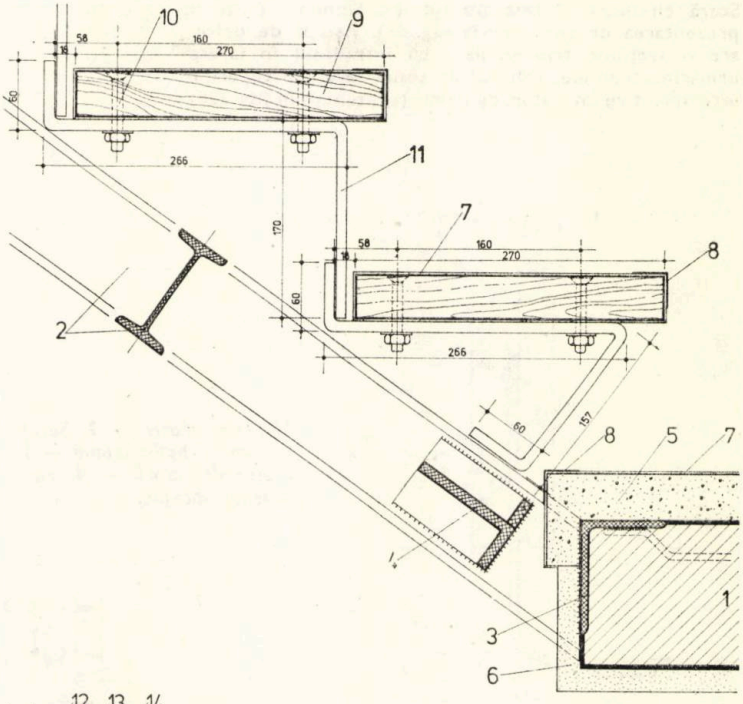

Scară interioară cu trepte din lemn pe vanguri metalice, la o locuință duplex în Blocul Alba, Calea Victoriei, (vezi prezentarea în corpul revistei la pag. 78)
Interesantă este balustrada comună pentru ambele rampe, realizată din rame de lemn și bare metalice

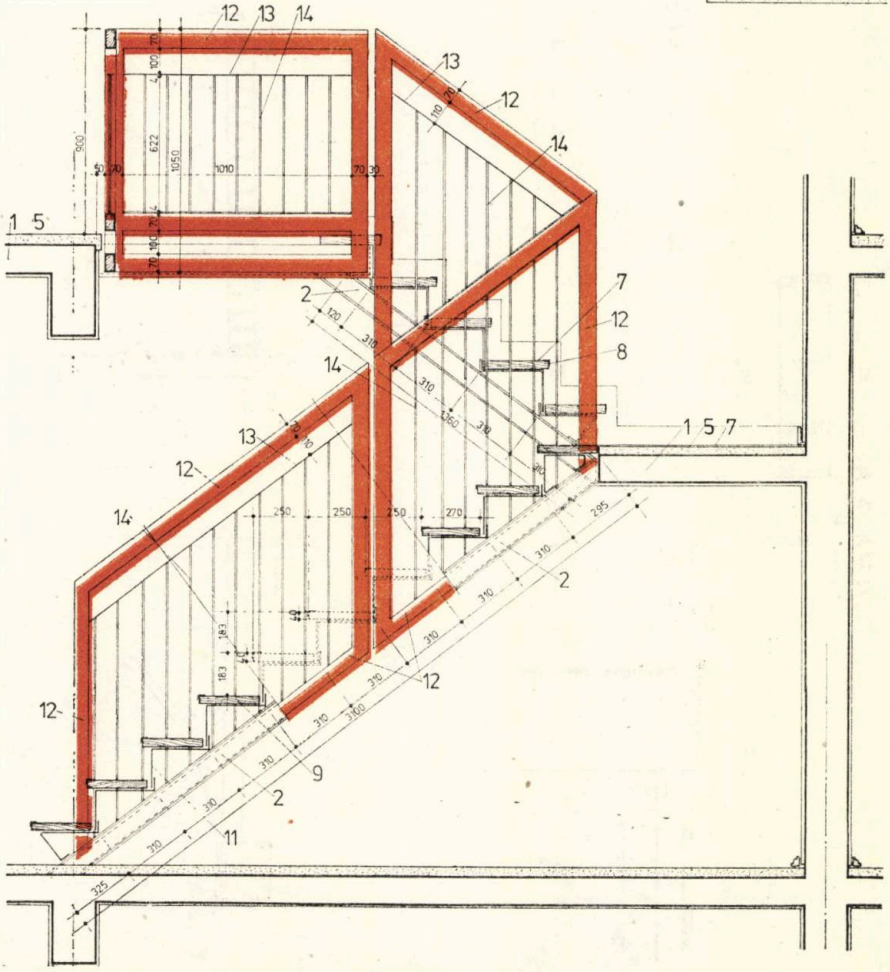

1. *Placa beton armat* — **2.** *Vang profil I 10* — **3.** *Cornier 100×75×7* — **4.** *Rigidizare vanguri OL 70×10* — **5.** *Șapă beton* — **6.** *Tencuială* — **7.** *Moizotex* — **8.** *Corniere alamă 30×30×2* — **9.** *Treaptă din lemn* — **10.** *Șurub cu șaibă și piuliță* — **11.** *Suport treaptă OL 50×8* — **12.** *Ramă balustradă din lemn* — **13.** *LT 30×4* — **14.** *LT 20×3*

SCARĂ INTERIOARĂ RESTAURANT

FIȘA TEHNICĂ NR. 219

BLOCUL GRĂDINIȚA — BUCUREȘTI

A1-2/1980

Scară circulară la restaurantul « Grădinița » (vezi și prezentarea de ansamblu la pag. 83). Rampa de beton are o secțiune triunghiulară cu intradosul în fațete urmărind treptele. Palierul de sosire la etajul superior este închis cu un trafor de lemn (prezentat în fișa 220)

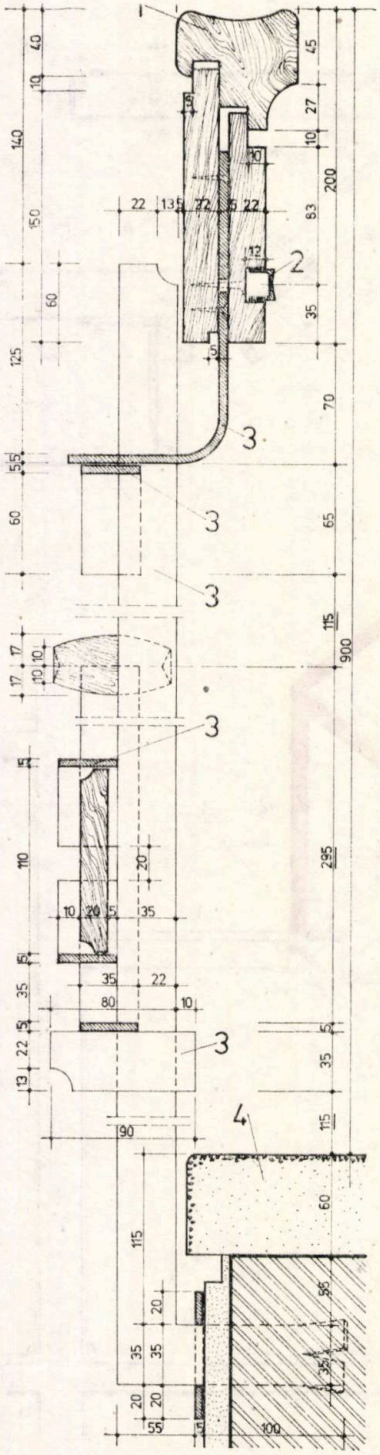

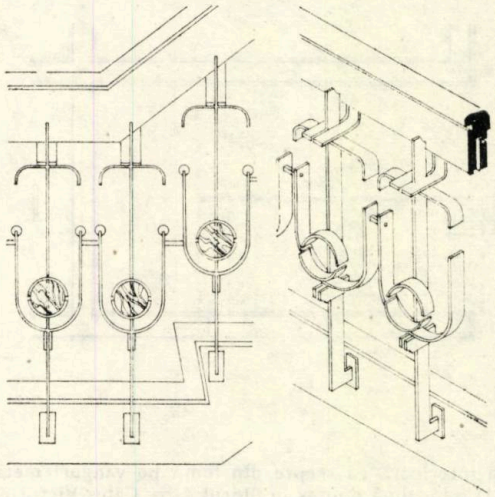

1. *Stejar masiv* — **2.** *Șurub de lemn și buton alamă* — **3.** *Platbandă 35×5* — **4.** *Pardoseală mozaic.*

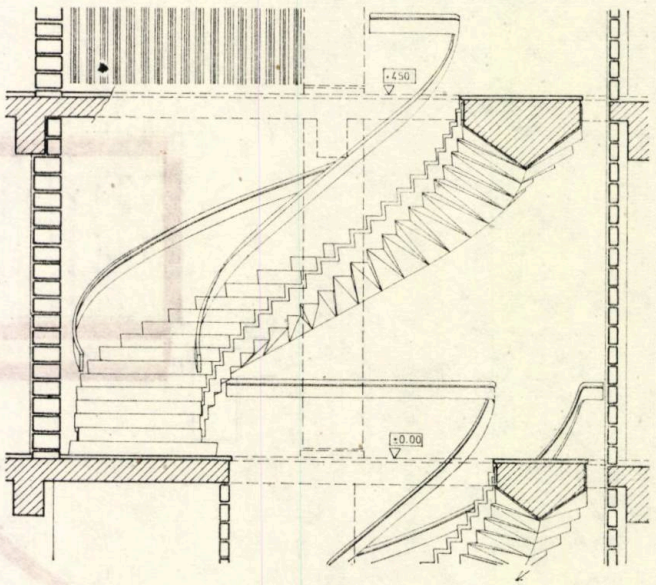

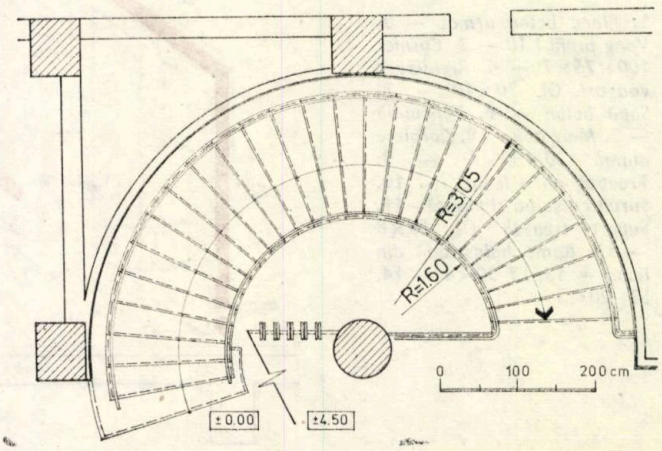

TRAFOR LEMN ȘI BANCHETE MĂȘTI DE RADIATOR

FIȘA TEHNICĂ NR. 220

BLOCUL GRĂDINIȚA — BUCUREȘTI ACADEMIA „ȘTEFAN GHEORGHIU“

A1-2/1980

Trafor din lamele de brad la scara din restaurantul Blocului Grădinița (prezentată în fișa 219).

1. *Lamelă brad 22 mm grosime* — **2.** *Bordură din marmură* — **3.** *Mochetă fixată cu adeziv* — **4.** *Pervaz tablă 2 mm inox* — **5.** *Montant ∅ 20 mm* — **6.** *Furcă tablă inox* — **7.** *Distanțier din țeavă* — **8.** *Pufer alamă*

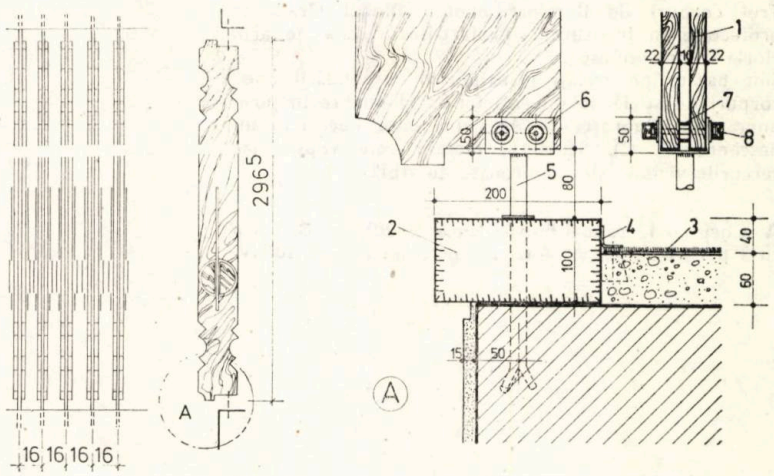

Două măști de radiator cu rol de banchete la Academia „Ștefan Gheorghiu“ din București (prezentată în A5/1977)

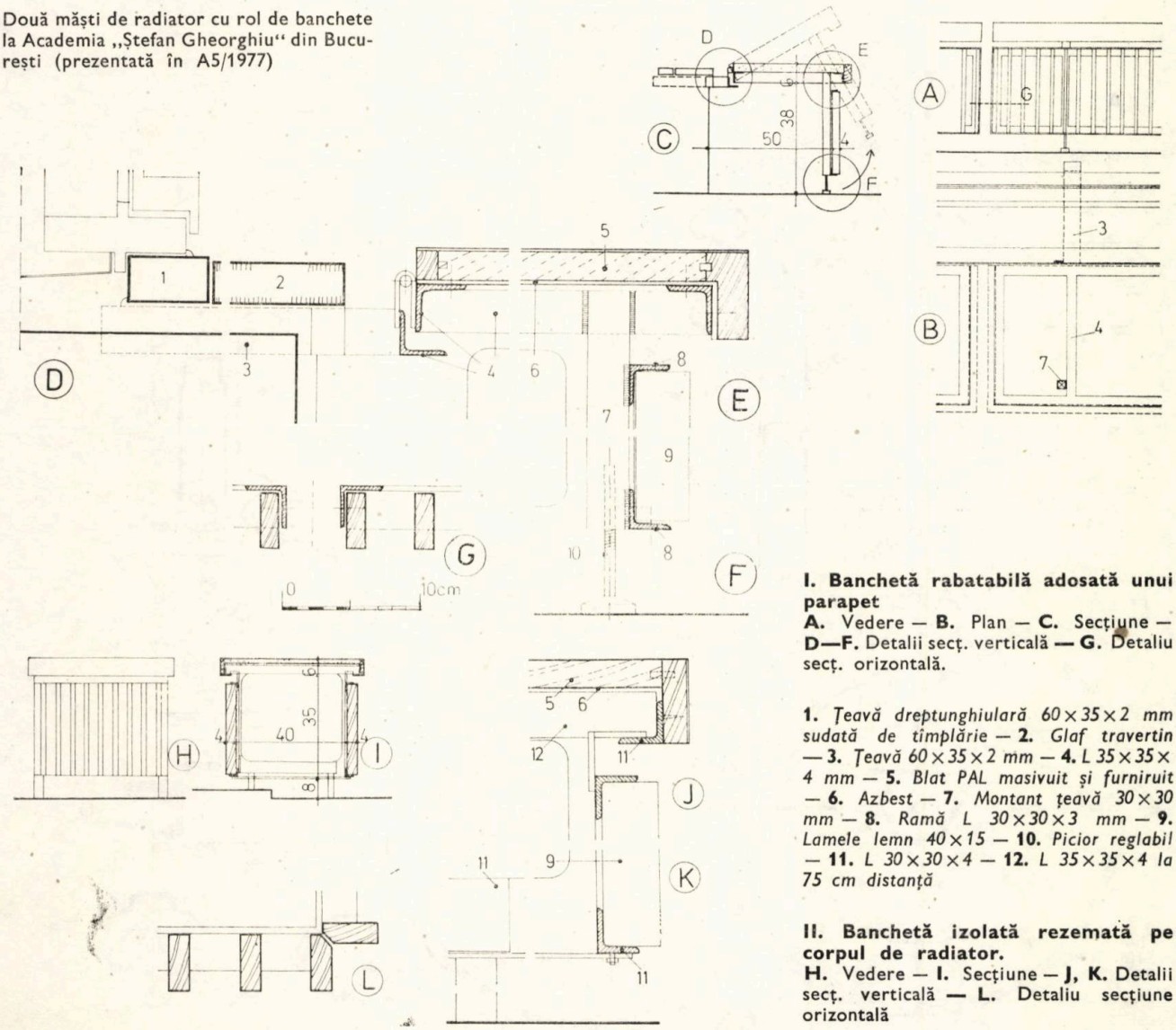

I. Banchetă rabatabilă adosată unui parapet

A. Vedere — **B.** Plan — **C.** Secțiune — **D—F.** Detalii secț. verticală — **G.** Detaliu secț. orizontală.

1. *Țeavă dreptunghiulară 60×35×2 mm sudată de tîmplărie* — **2.** *Glaf travertin* — **3.** *Țeavă 60×35×2 mm* — **4.** *L 35×35×4 mm* — **5.** *Blat PAL masivuit și furniruit* — **6.** *Azbest* — **7.** *Montant țeavă 30×30 mm* — **8.** *Ramă L 30×30×3 mm* — **9.** *Lamele lemn 40×15* — **10.** *Picior reglabil* — **11.** *L 30×30×4* — **12.** *L 35×35×4 la 75 cm distanță*

II. Banchetă izolată rezemată pe corpul de radiator.

H. Vedere — **I.** Secțiune — **J, K.** Detalii secț. verticală — **L.** Detaliu secțiune orizontală

CORPURI DE ILUMINAT PENTRU MAGAZINE

FIȘA TEHNICĂ NR. 221

PROIECTE ALE INST. « PROIECT — BUCUREȘTI»

A1-2/1980

Trei corpuri de iluminat pentru Blocul Grădinița proiectate în Institutul « Proiect-București » de arh. Horia Constantinescu.
Sînt bazate pe același principiu al suspendării unor corpuri de sticlă de diferite forme și nuanțe în jurul unor tuburi fluorescente (A), sau al unor becuri incandescente (B, C). Scheletul metalic este vopsit, iar cercurile vizibile sînt capitonate cu stofă.

A. Corp cu 12 tuburi fluorescente de 20W — **B.** Corp cu 3 becuri de 100W — **C.** Corp cu un bec de 100W.

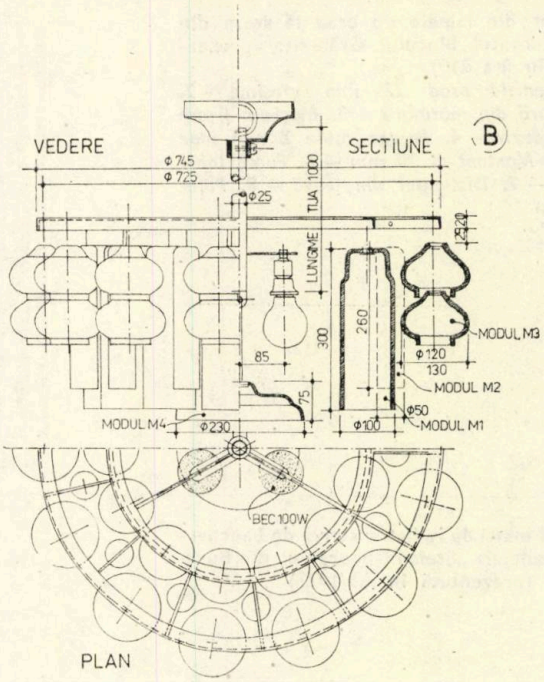

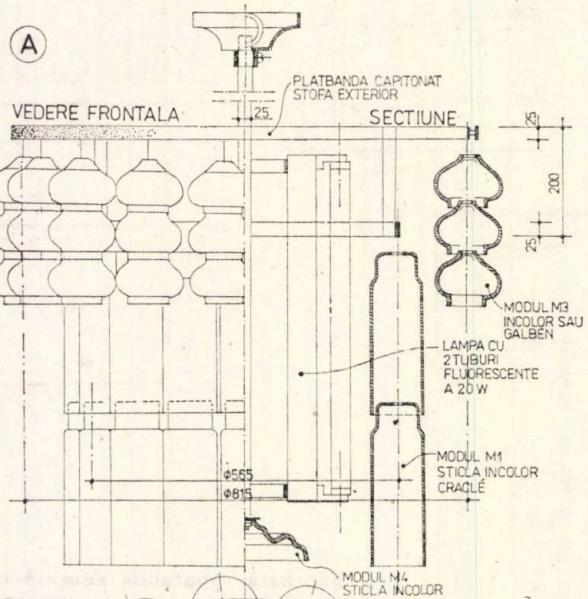

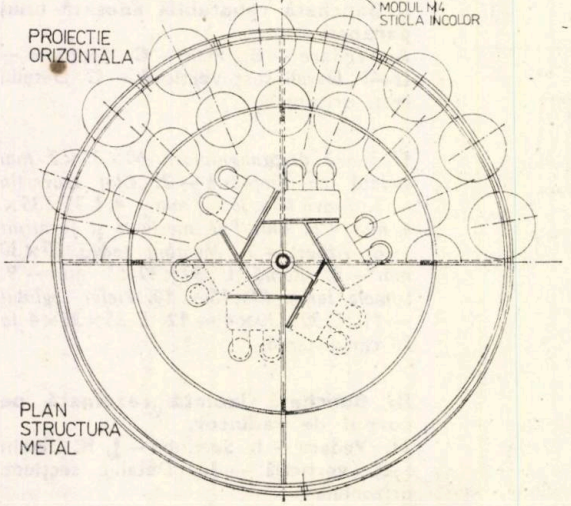

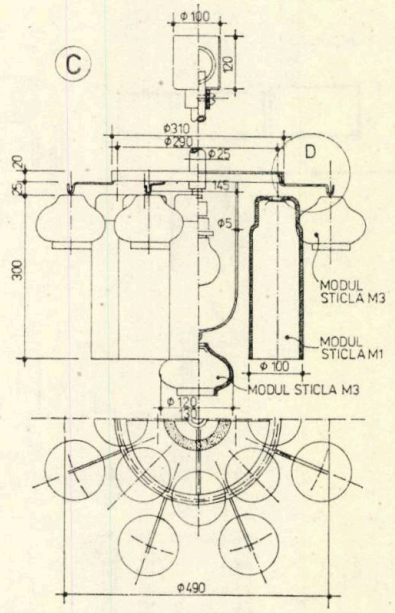

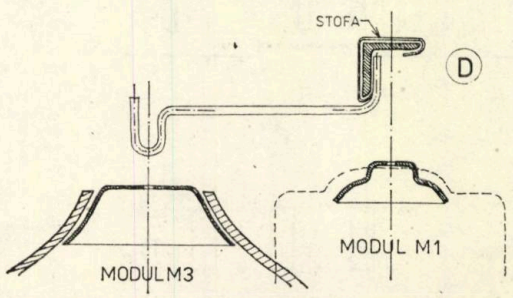

actualitati

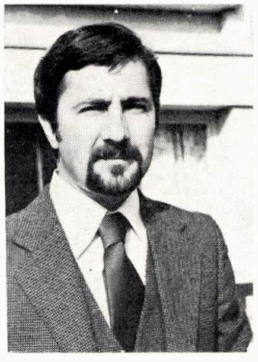

debut

ARHITECT CORNELIU GRIGORE

- *Născut la 6 august 1946, în București*
- *Diplomat al Institutului de arhitectură « Ion Mincu » din București, în anul 1971*
- *Pregătire în anii facultății în atelierul Academician prof. arh. Octav Doicescu*
- *Este arhitect proiectant în Institutul de proiectare « Carpați »*
- *Printre lucrările elaborate, ca șef de proiect, figurează: Școala cu 24 clase și grădiniță cu 180 locuri pe Platforma Măgurele, Hotel sanatorial cu 200 locuri la Băile Felix (în construcție), Extinderea Centrului de calcul al Ministerului Aprovizionării Tehnico-Materiale și Gospodăririi Fondurilor Fixe din București, Locuințe p + 1 în județul Olt*
- *A colaborat la următoarele lucrări: Hotel 180 locuri în Slatina, Ansamblul pentru învățămînt-cercetare-producție pe Platforma Centrului Național de Fizică București (Premiul U. A. 1974), Locuințe în Scornicești, Amenajare Hotel « Palas » București*
- « În toate cazurile, arhitectura trebuie să rămînă subordonată omului. Dacă ea uită dimensiunea și condiția umană, dacă omul nu rămîne scopul ei final, opera este inacceptabilă. »

Georges Candilis

GRĂDINIȚĂ 180 LOCURI ȘI ȘCOALĂ 24 CLASE PLATFORMA MĂGURELE

În numărul relativ mare de obiective realizate în ansamblul pentru învățămînt-cercetare-producție de pe platforma Centrului Național de Fizică-București, se înscrie proiectarea și executarea a două construcții cu caracter educativ — grădinița cu 180 locuri și școala generală cu 24 clase.

Pentru asigurarea necesităților locuitorilor platformei, cît și a celor din comuna adiacentă, ambele obiective au fost amplasate în partea de vest a ansamblului, la confluența microcentrului urban nou realizat cu comuna Măgurele.

Pornind de la schema funcțională a proiectelor tip, s-a urmărit încadrarea în parametrii economici ai acestora. O preocupare majoră, în gîndirea și proiectarea detaliilor de execuție, a constituit-o aducerea lor la același numitor cu concepția unitară specifică întregii platforme și integrarea în compoziția urbanistică de ansamblu. Unitate, atît din punct de vedere arhitectural, realizată prin preluarea unor ritmuri, cadențe proprii și a unui regim general de înălțime a volumelor, cît și a tehnologiei de execuție, aliniată opțiunii generale: elemente orizontale preturnate pentru planșee (predale cu suprabetonare), elemente verticale turnate în cofraje metalice și subansambluri cu caracter funcțional decorativ pentru fațade sau piese principale de interior.

Grădinița, cu o capacitate de 180 locuri, este rezolvată pe parter și un etaj și cuprinde, ca elemente de bază, șase camere de grupă, polifuncționale, pentru 30 de copii fiecare. Adiacent fiecărei din aceste camere de grupă, sînt prevăzute vestiare, grupuri sanitare dotate cu instalații adecvate, spălătoare și depozite de paturi. În zona din imediata vecinătate a intrării principale, cu acces din vestibul, se află cabinetul medical. În aripa secundară a construcției, dispusă perpendicular pe aripa principală și într-o strînsă legătură cu aceasta, s-au amenajat spațiile anexe (primire alimente, depozite, bucătărie, oficiu, spălătorie, etc.).

Pentru a doua etapă, s-a prevăzut completarea funcțiunii de bază, prin extinderea actualei construcții cu noi spații destinate creșei, prefigurîndu-se astfel elementele ce urmează să asigure o amplificare firească a complexului.

Școala generală, amplasată în vecinătatea grădiniței, structurată prin rosturile de dilatație constructive în trei corpuri (A, B și C) a fost rezolvată pe parter și două etaje.

Corpul « A », cuprinde la parter holul de intrare, cancelaria, secretariatul și cabinetul directorului, iar la nivelurile superioare laboratorul de chimie (eta-

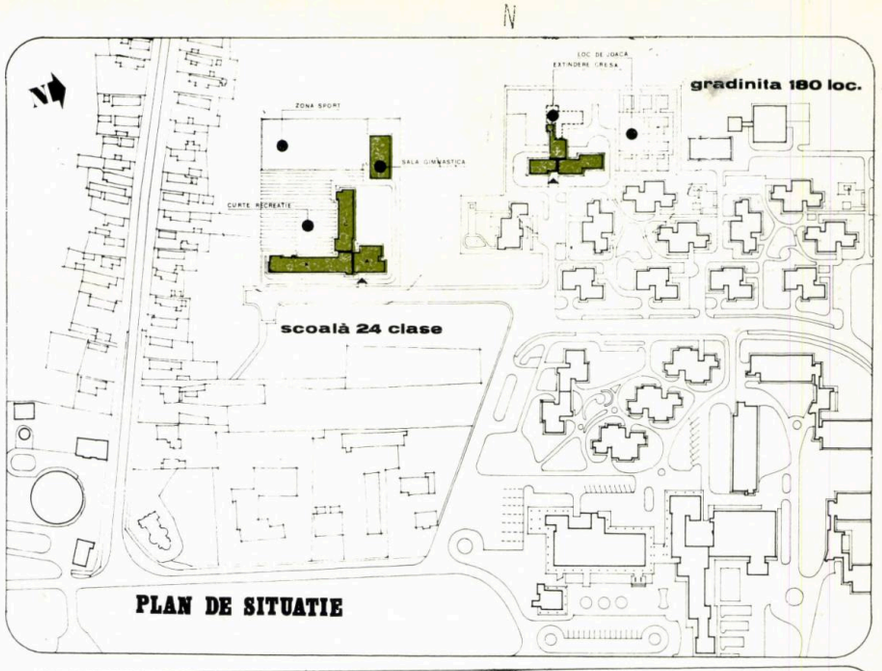

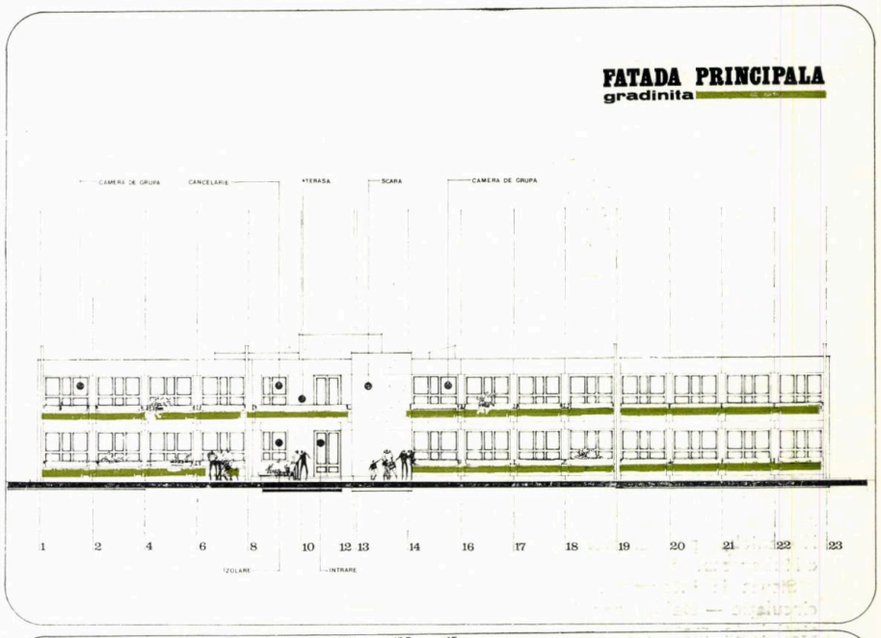

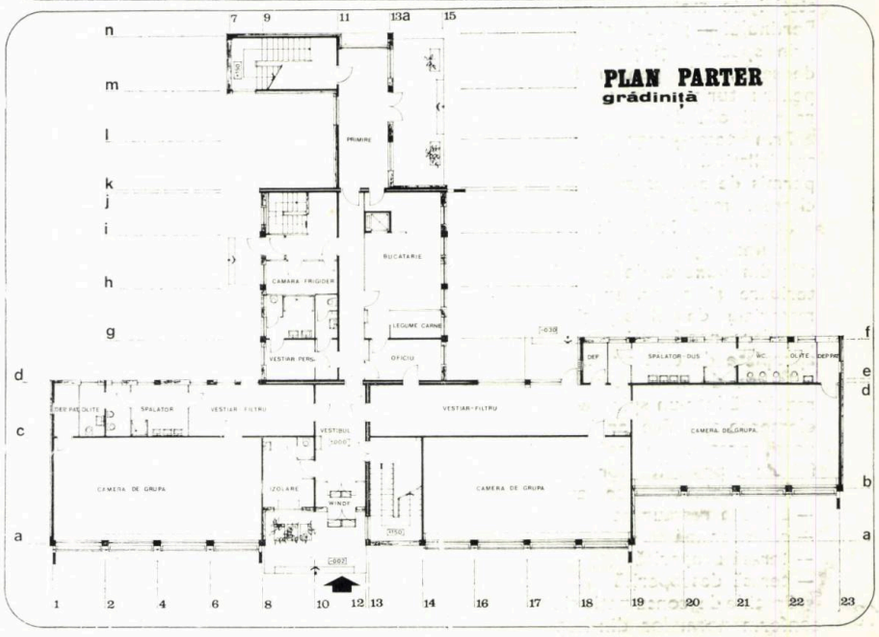

→

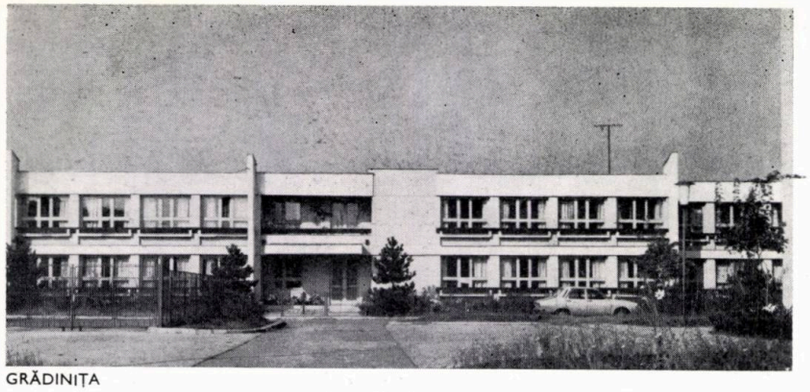

GRĂDINIȚA

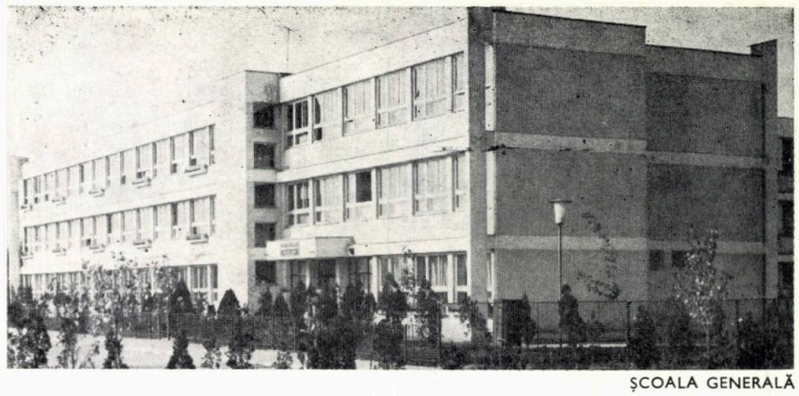

ȘCOALA GENERALĂ

jul I) și laboratorul de fizică (etajul 2). În celelalte două corpuri, « B » și « C », la toate nivelurile, au fost grupate sălile de clasă, spațiile de circulație și recreație și grupurile sanitare. Sala de gimnastică, concepută ca o construcție izolată, se află în apropiere de clădirea școlii și cu acces direct din aceasta.

Avînd în vedere vîrsta « beneficiarilor » acestor două obiective, s-au dimensionat corespunzător spațiile destinate recreației și jocului.

Prin expresia simplă a volumetriei generale, interioarelor și fațadelor, s-a urmărit să se creeze o imagine plastică agreabilă, în deplină concordanță cu spațiul organizat înconjurător.

Arh. CORNELIU GRIGORE

STUDIU PENTRU UN RESTAURANT CU SPECIFIC ROMÂNESC LA BERLIN–KÖPENICK

COLECTIV DE PROIECTARE
Arhitectură și mobilier: arhitecții **ION BARABAȘ** (șef proiect), **EUGEN ROȘCA**
Rezistența: ing. **GHEORGHE GHEORGHE**
PROIECTANT GENERAL: ATELIERUL DE PROIECTARE AL DIRECȚIEI GENERALE COMERCIALE A MUNICIPIULUI BUCUREȘTI

În cadrul colaborării între București, capitala Republicii Socialiste România, și Berlin, capitala Republicii Democrate Germane, s-a prevăzut realizarea restaurantului « DOINA», cu specific românesc, la Berlin — Köpenick, pe amplasamentul fostului restaurant « Hubertus».

Situat la intersecția a două importante artere de circulație — Dahlwitzer și Schöneicher —, în apropierea stației de metro, la accesul în zona de agrement a Berlinului — păduri și lacul Mügelsee —, va constitui prin specificul și profilul propus, un punct de atracție deosebit, atît pentru locuitorii zonei, ai Capitalei, pentru turiștii din țară și străinătate, cît și pentru recepții oficiale.

Prin tema-program, întocmită împreună cu specialiștii din R.D.G., s-au stabilit, în funcție de spațiul permis de amplasament și de specificul unității, capacitatea, modul de organizare și lucrările necesare.

Studiul s-a întocmit în două variante:

● una sugerată de partenerul din R. D. G., inspirată, atît din punctul de vedere al organizării spațiilor interioare și exterioare, cît și ca sistem constructiv, materiale de finisaj și decorații, din construcțiile populare românești, cu folosirea elementelor cît mai apropiate de cele autentice

● cea de a doua variantă, propusă de proiectant, rezolvată într-un spirit contemporan, cu preluarea unor elemente specifice arhitecturii populare și culte românești, prezentate însă într-o concepție modernă, cu folosirea posibilităților tehnicii și materialelor actuale.

În ambele variante, au fost prevăzute:

— saloane restaurant	cca. 100 locuri
— salon cramă	cca. 60 locuri
— terasă acoperită	cca. 80 locuri
— terasă descoperită	cca. 80 locuri

Spațiile de consumație și anexele au fost dimensionate conform normelor din Republica Democrată Germană.

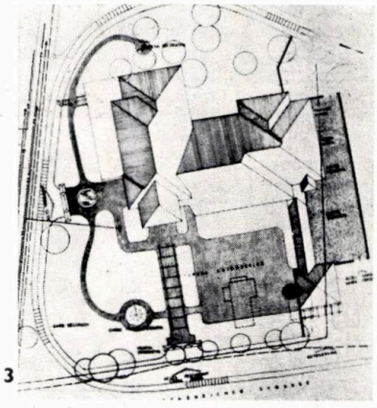

3

De asemenea, s-a prevăzut realizarea unei anexe cu spații de preparare și servire la vedere, spre grădină și spre stradă.

Rezolvarea acestor funcțiuni s-a făcut prin preluarea unor elemente de compoziție spațiale, constructive și decorative proprii gospodăriilor și arhitecturii populare românești:

● « casa mare» cu saloanele și terasele acestora, acoperite și descoperite, în legătură cu spațiul verde al « curții din față», tratată decorativ cu plante și arbuști

● « bucătăria de vară», cu spațiile de servire atît spre stradă cît și spre grădina de vară, realizată sub forma curții gospodărești tradiționale, tratată decorativ, cu compartimentări din arbuști ce se mențin verzi și în timpul iernii

● parterul supraînălțat, permițînd atît participarea consumatorilor din saloane și de pe terase la priveliștea spre care sînt orientate, cît și iluminarea și ventilarea naturală a tuturor spațiilor din subsol

● pridvoare cu foișor, constituind terase acoperite

● acoperișul în pantă cu învelitoare din țiglă glazurată

● elementele de construcție specifice — grinzi aparente, balustrade din lemn, pardoseli din ceramică.

Astfel, varianta respectivă asigură imaginea unie construcții populare românești, rezolvată în condițiile impuse de funcțiunea și amplasamentul

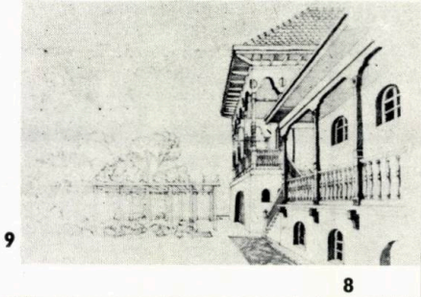

9

8

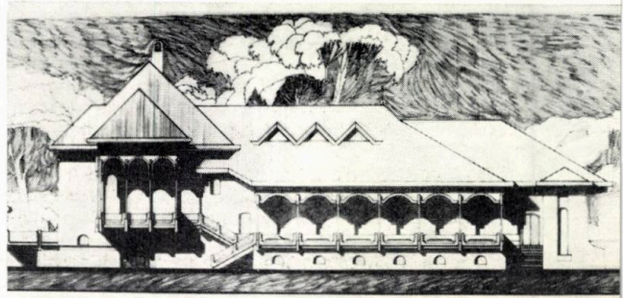

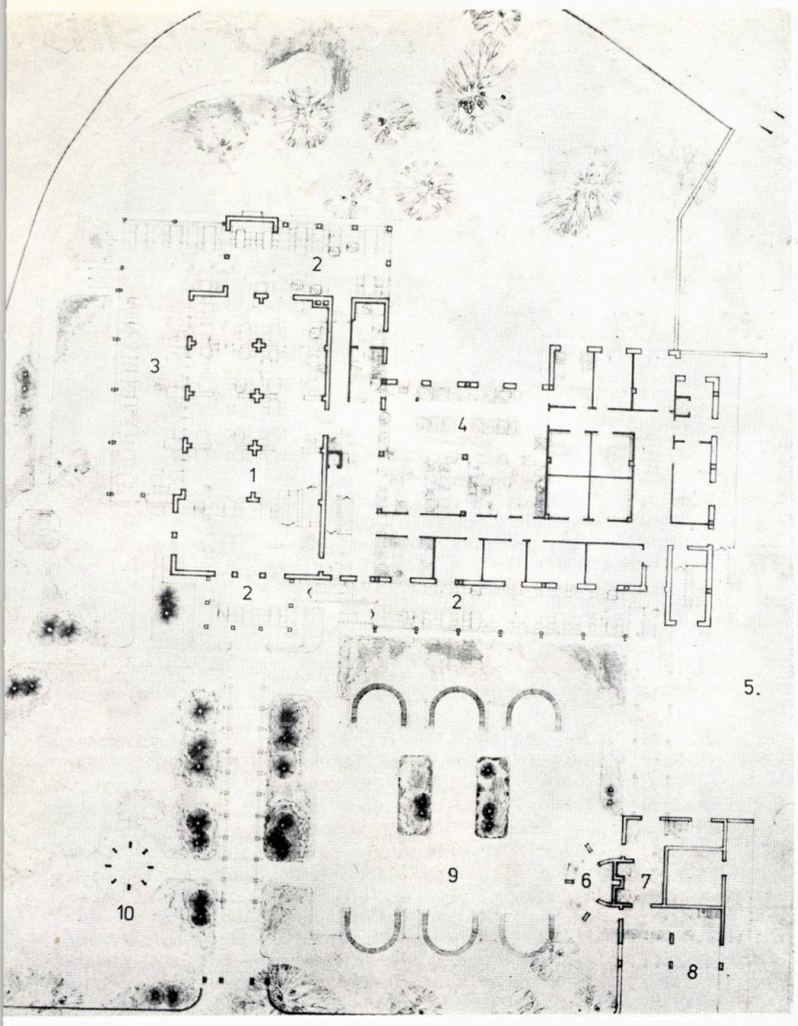

1

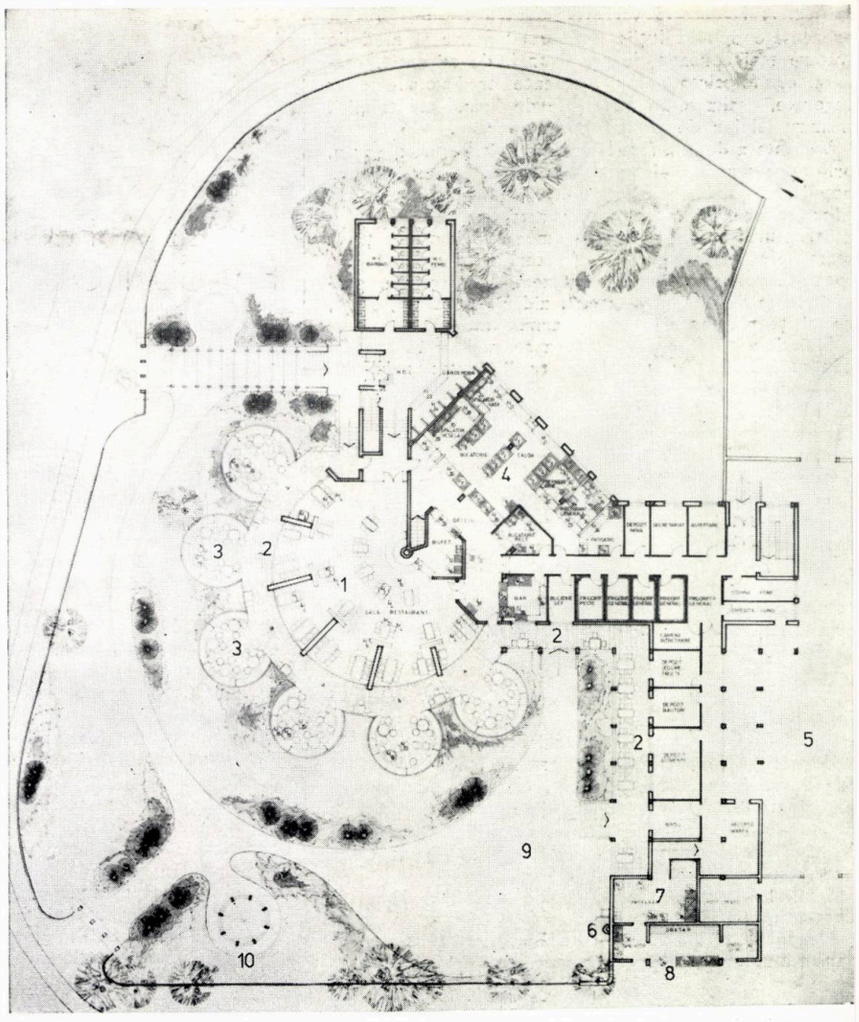

2

1,2. PLAN VARIANTELE 1 şi 2: *1. Salon — 2. Terasă acoperită — 3. Terasă descoperită — 4. Bucătărie — 5. Curte de serviciu — 6. Grătar în aer liber — 7. Preparări — 8. Autoservire — 9. Grădină de vară — 10. Chioşc artizanat* 3. PLAN SITUAŢIE VARIANTA 1 4, 5, 6, 7, 8, 9. VARIANTA 1, *Plan etaj, Secţie longitudinală, Faţada spre Schöneicher Strasse şi spre Dahlwitzer Strasse în două propuneri, Perspectivă a propunerilor din fig. 6, 7.*

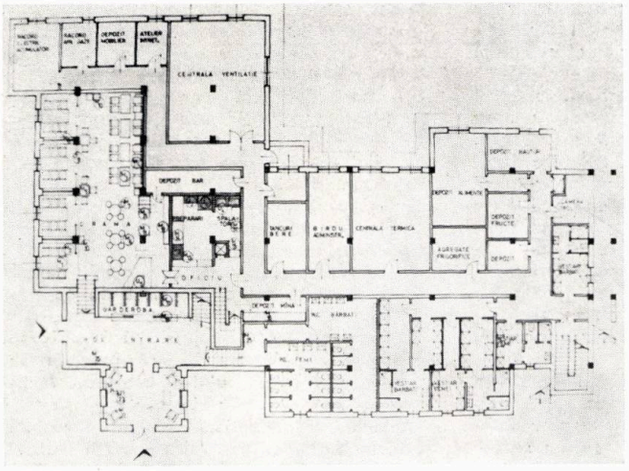

4

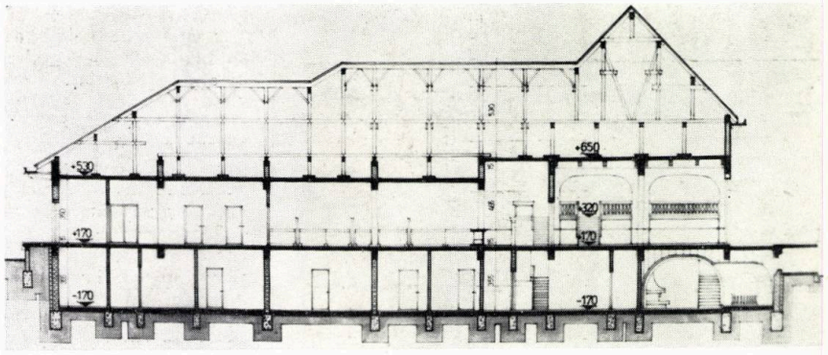

5

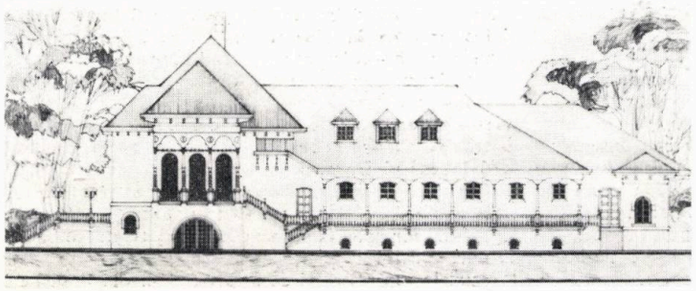

7

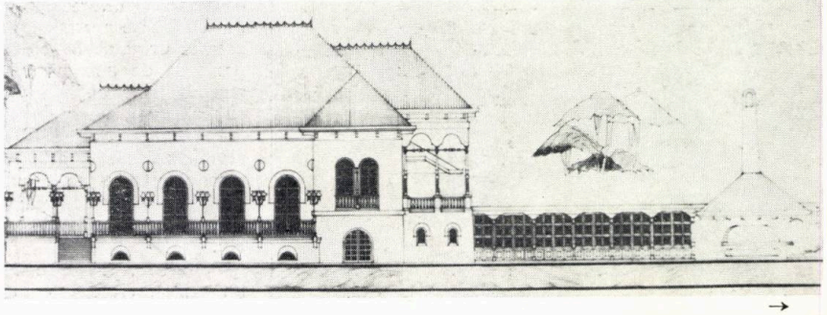

6

respectiv: la această variantă, pentru fațade, au fost prezentate două soluții: una cu elemente și mod de tratare mai aproape de tradițional, de autentic, cealaltă cu folosirea unor elemente tradiționale doar sugerate, realizate în condițiile de lucru, ale tehnicii și materialelor de finisaj contemporane.

Varianta a doua a fost tratată în spirit contemporan, prin prelucrarea elementelor specifice arhitecturii populare și culte românești, dar cu folosirea posibilităților tehnicii și materialelor actuale.

Structura de rezistență, în ambele variante, a ținut seamă de cerințele, de caracteristicile și normele specifice zonei în care se realizează construcția, prevăzîndu-se un sistem mixt din zidărie portantă, stîlpi, grinzi și planșee din beton armat monolit.

Finisajele au fost prevăzute a se realiza, în spațiile pentru public, cu materiale tradiționale: pardoseli din ceramică sau lemn, tencuieli decorative în praf de piatră alb, plafon și lambriuri din lemn.

Pentru realizarea unei ambianțe cît mai autentice, materialele de finisaj și decorații ar urma să fie procurate din țara noastră.

În spațiile anexă, se vor executa finisaje obișnuite pentru astfel de unități. În saloane și în celelalte spații destinate consumatorilor, a fost prevăzut mobilier și decorații cu specific românesc; ambianța în care se vor servi tradiționalele preparate și băuturi va fi completată prin agrementarea cu elemente decorative autentice, covoare, tapiserii, obiecte, uniformele ospătarilor inspirate din portul popular românesc, prin listele meniu, pliante etc.

În spațiile anexe, a fost prevăut utilaj și mobilier funcțional.

În studiul partiurilor de arhitectură, s-au avut în vedere rețelele existente pe amplasament, posibilitățile de realizare a racordurilor, traseele interioare și exterioare, urmînd ca, la faza de execuție, proiectele de instalații ce vor fi întocmite de partea germană să se coreleze cu partea de arhitectură și rezistență proiectată de partea română.

Studiul a cuprins și listele de mobilier, lămpi și decorații specifice.

Organele de specialitate din Berlin au avizat prima variantă a studiului prezentat.

Arh. ION BARABAȘ

VARIANTA A 2-A

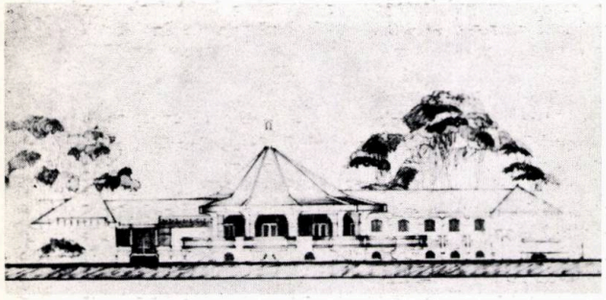

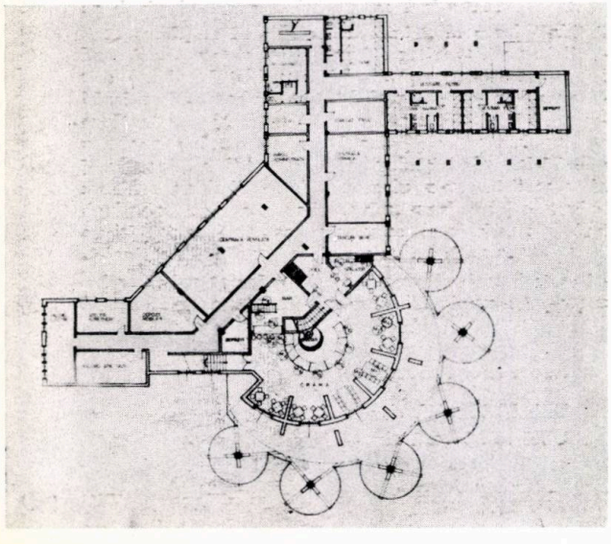

UNELE ASPECTE PRIVIND FUNCȚIONAREA PARCURILOR CAPITALEI

Arhitectul este unul din specialiștii care lucrează pentru oameni în modul cel mai direct, proiectînd cadrul vieții sale, de la structura teritorială pînă la detaliile pieselor de mobilier. Deși în general dificil de realizat, contactul direct cu consumatorii se impune cu necesitate, iar calea ce mai eficace o constituie totuși studiul sociologic.

În această ordine de idei, prezența sociologiei în programa de învățămînt nu este întîmplătoare, ea avînd menirea de a familiariza pe studentul-arhitect cu elementele fundamentale și instrumentale operaționale, cu posibilitățile specifice dar și cu inerentele limite ale acestei abordări.

În anul universitar 1978—1979, lucrarea practică de încheierea cursului a avut un caracter special, conferit de cîștigul dublu al anchetei sociologice întreprinse: testarea, pe un caz concret, a cunoștințelor acumulate de studenți și utilitatea imediată a rezultatelor. Am beneficiat, în acest sens, de existența unei teme de cercetare în cadrul Institutului « Proiect-București », vizînd o largă problematică a spațiilor verzi, precum și de o colaborare atentă, competentă și utilă din partea arhitectului Șerban Popescu-Criveanu de la acest institut. Subliniem, totodată, modalitatea clară în care beneficiarul și-a prezentat intențiile și a schițat desfășurarea practică a acțiunii, ținînd seamă de posibilitățile reale ale colectivului cu care s-a operat.

Importanța acestui studiu constă în necesitatea elaborării unei imagini integratoare a funcțiunii parcurilor bucureștene, imagine care să permită, atît intervenția în fondul existent, cît și un cadru orientativ pentru noile întreprinderi de acest gen.

Ne-am sprijinit, în investigația efectuată, pe trei tipuri de parcuri bucureștene: **parcul urban major** (Herăstrău), **parcul de cartier** (Drumul Taberei), **parcul specializat** (Grădina botanică). Aspectele urmărite au fost, pe de o parte, funcționarea parcului ca sistem în sine și totodată ca subsistem urban, iar, pe de altă parte, relația directă în care se găsește cu individul social.

PARCUL CA SISTEM Plecînd de la premisa că parcul este concomitent cadru și obiect pentru o gamă largă de activități din sfera recreării, s-a preconizat, ca mijloc de ierarhizare a funcțiunilor sale reale, chestionarea directă a vizitatorilor.

Rezultatele astfel obținute presupuneau o exactă corelare cu analiza de flux privit ca măsură a activităților interne. Problema interpretării fluxurilor este, însă, delicată întrucît acestea definesc, atît un sector de interes explicit, cît și un traseu « indiferent » (plimbare), traseu cu motivații afective. De asemenea, s-a impus ca necesară nuanțarea investigației, pe categorii de vîrstă și diferențiat de-a lungul săptămînii. Gradul de viabilitate a anchetei a fost sporit și prin faptul că aceasta urma să fie efectuată la începutul verii, într-o perioadă de maximă afluență (înainte de deschiderea ștrandurilor), obținîndu-se astfel date situate la limita superioară a unor posibile estimări.

PARCUL CA SUBSISTEM URBAN. Un alt scop al analizei s-a considerat a fi « calitatea» integrării « zonei verzi » în structura orașului, disociabilă în două aspecte: conexiunile cu circulațiile urbane și, respectiv, puterea de atracție manifestată în teritoriu.

PERSPECTIVA INDIVIDUALĂ. Pentru a obține un tablou cît mai complet de motivații ale vizitării parcului, a fost inițiat un chestionar susceptibil să releve: ● scopul plimbării ● gradul de utilizare a dotăriilor ● propuneri de îmbunătățire a cadrului existent.

În perspectiva intenției de abordare expusă mai sus, ni s-au impus, ca oportune, două instrumente: măsurarea judicioasă a fluxului de vizitatori și sondajele cu ajutorul chestionarelor. Practic, s-a operat cu 140 de studenți: un grup a controlat fluxurile pe traseele principale și la accesele în parcuri, un altul a efectuat sondajele, în timp ce un al treilea grup a centralizat rezultatele.

REZULTATELE

A. PARCUL CA SISTEM Cele circa 800 de chestionare au permis stabilirea ierarhiei activităților desfășurate de subiecți în timpul vizitării parcurilor. Astfel, în Herăstrău, vom nota următoarea secvență — plimbare, stat pe bancă, jocuri copii, vizitarea obiectivelor, alimentație publică, plimbare cu barca, vaporașul sau cu hidrobicicleta, sport, citit, învățat, traversarea parcului, întîlniri și contacte, desene și fotografii, plimbatul cîinilor, contemplarea peisajului, plimbare cu bicicleta; în parcul « Drumul Taberei », lista de activități este mai redusă — plimbare, traversare, stat pe bancă, învățat, plimbare cu hidrobicicleta, joacă, plimbatul cîinilor, jocul de tenis, jocul de șah; în sfîrșit, iată ce se întîmplă și în Grădina botanică — plimbare, învățat, vizitarea serelor, stat pe bancă, joacă, activități în scop profesional.

Analizînd centralizatoarele, se constată următoarele:

a — principala « activitate » (conform așteptărilor) s-a dovedit a fi plimbarea;

b — mari diferențe între preferințele de pe locul al II-lea: în parcul Herăstrău, vom întîlni « statul pe bancă », în Grădina botanică se impune « învățatul », pe cînd « traversarea parcului » apare ca foarte frecventă în Drumul Taberei (aceste opțiuni subliniază caracterul diferit al parcurilor luate în discuție);

c — odihna pe bancă se situează între « activitățile » preferate în toate parcurile;

d — practicarea sportului este condiționată, bineînțeles, de baza materială și totodată de specificul parcului (« Grădina botanică » iese din discuție »); în timp ce în Herăstrău, date fiind facilitățile sale, sportul apare la mijlocul pachetului de preferințe, în Drumul Taberei practicarea tenisului și a șahului încheie lista;

e — un mare număr de subiecți învață în parcuri; astfel, în Grădina botanică, studiul reprezintă o activitate principală beneficiind de condiții adecvate (liniște, vegetație bogată, trafic redus) devansînd chiar preocupări specifice (vizitarea serei — poziția a 4-a și interesul profesional — poziția a 6-a); o situație asemănătoare se regăsește în Drumul Taberei, unde învățatul devansează activități importante cum ar fi joaca și sportul, în timp ce în Herăstrău, — parc animat, mai bogat în atracții — dimpotrivă, studiul reprezintă o activitate secundară, practic ultima dintre preocupările majore;

f — « joaca » are o poziție corectă în ierarhia Herăstrăului și, prin contrast, ocupă un puțin justificat loc 6 în parcul Drumul Taberei, care ar trebui (dat fiind faptul că se află la dispoziția unui cartier) să asigure în măsură suficientă astfel de zone:

g — vaporașele, bărcile, hidrobicicletele reprezintă scopuri secundare pentru vizitatorii parcurilor analizate: cauzele acestei stări de fapt par a fi ori dotările insu-

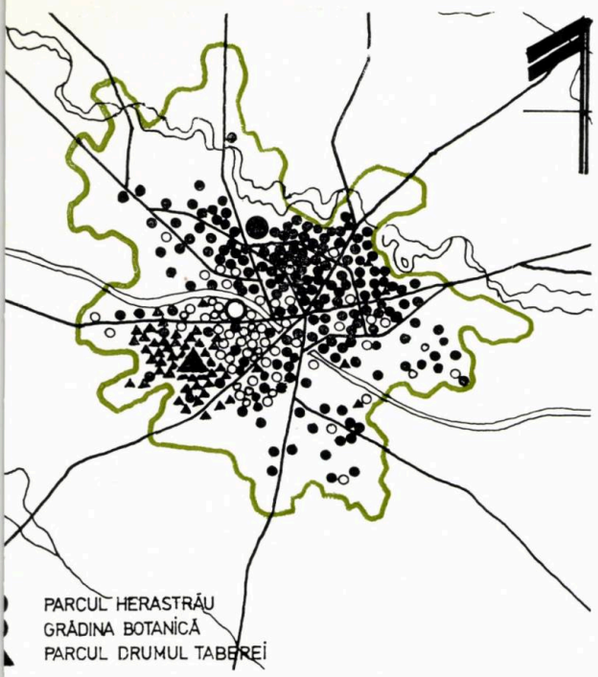

Fig. A

ficiente, ori lipsa de atractivitate (controlul riguros trebuie făcut prin prisma propunerilor exprimate de către subiecți);

h — dată fiind utilizarea intensă a unităților de alimentație publică în Herăstrău, există certitudinea eficienței unor dotări similare în parcul Drumul Taberei, unde acestea lipsesc;

i — o problemă aparte o reprezintă folosința parcurilor drept trasee de legătură între puncte exterioare, caz ce se manifestă foarte frecvent în Drumul Taberei și, mai rar, în Herăstrău, din cauza amplasamentului și dimensiunilor sale; Grădina botanică iese din discuție căci ea este de fapt o enclavă verde.

Aceste concluzii trebuie însă coroborate, după cum am subliniat, cu datele obiective furnizate de măsurătorile de flux. Complexitatea operațiilor de interpretare ne face că nu beneficiem în momentul de față de rezultate finale, astfel încît corecțiile propuse pentru funcțiuni vor face obiectul unei analize viitoare. Putem presupune însă, existența unui anume « coeficient de avantaj » conferit unor activități de amplasamentele mai bune față de cadrul natural sau față de circulații interne majore, după cum e ușor de înțeles că funcțiuni de interes sînt mai greu accesibile în condițiile unor trasee ambigue.

O altă observație pe care dorim să o exploatăm este influența vecinătăților asupra diverselor dotări, respectiv alegerea celei mai favorabile soluții de cuplare.

Pentru obținerea curbei de exploatare reală a funcțiunilor, trebuie cercetată numărătoarea de flux cu variația sa. Afluența de vizitare a fost examinată, atît într-o zi de lucru (joia), cît și la sfîrșitul săptămînii (sîmbătă-duminică, dimineața și după-amiază) și, în completare, s-a realizat un tablou al vîrstelor subiecților. Detalierea aspectelor ce decurg de aici și o serie de propuneri concrete vor constitui, după cum am spus, preocuparea etapei următoare a prezentului studiu.

B. PARCUL CA SUBSISTEM URBAN. Integrarea zonei verzi în structura urbană reprezintă o problemă a eficacității sale. Specificul integrării este dat de specificul parcului, cu diferențe sensibile pentru cele trei tipuri analizate de noi. Estimarea modului de lucru al articulațiilor parc-oraș se poate face observînd răspunsurile din chestionare referitoare la amplasarea locuințelor subiecților (vezi figura alăturată). Pentru fiecare parc, se obține astfel o materializare, în teritoriu, a atracției. Interesul suscitat de parcul Herăstrău este o hartă care acoperă practic întreg orașul, cu zone de maxim delimitate de axa E—V (B-dul Păcii, Șoseaua Pantelimon) și de salba de lacuri din nord (există însă și un număr de subiecți care provin din extremitățile S, E și V ale orașului). Practic, pentru mai mult de 1/10 dintre acești oameni parcurile Drumul Taberei și Grădina botanică sînt mai aproape; pentru unii dintre ei traseul spre Herăstrău trece chiar pe lîngă aceste parcuri. Însă atracția pe care Herăstrăul o exercită este foarte puternică și credem că pe lîngă rațiuni de sit, amploare, dotări și tradiție, legăturile judicioase ale transportului în comun cu toate colțurile orașului constituie un motiv important. În plus, vecinătatea imediată a axei majore de circulație N—S asigură un acces favorabil posesorilor de autoturisme și vom nota uneori propuneri de sporire a numărului parcajelor.

În contrast cu această imagine, parcul din Drumul Taberei exercită o sferă restrînsă de influență, delimitată efectiv de B-dul Păcii spre nord, respectiv de Șos. Alexandria și Calea Rahovei la sud; vom nota, în plus, că subiecți din zona adiacentă se deplasează în proporție de 10% spre Herăstrău și 2,5% spre Grădina botanică. Dacă luăm în considerație și numărul relativ mare al celor ce exclusiv traversează parcul în traseul lor obișnuit, rezultă că atracția este realmente redusă.

Conform așteptărilor, la Grădina botanică lucrurile stau mult mai bine. Se poate vorbi despre o zonă de maximă densitate (Dîmbovița la nord, Șos. Alexandria la sud și Str. Ho-Și-Min), dar din acest perimetru provin doar 50% dintre vizitatori; la Grădina botanică se vine de la distanțe mari (Șos. Olteniței, B-dul Muncii) trecîndu-se pe lîngă Parcul Libertății, Parcul Tineretului, Cișmigiu, parcul Drumul Taberei. Liniile de transport de pe Șoseaua Cotroceni asigură o bună articulare a parcului cu orașul.

Concluziile acestor observații vizează organizarea internă a spațiilor verzi în cauză, din perspectiva conexiunilor exterioare. Astfel, Herăstrăul, parc major urban, la care se accede în principal, cu ajutorul mijloacelor de transport, trebuie să ofere activități importante și semnificative, circuite clare, bogate în atracții și, respectiv, accese adecvate în punctele de interes.

Parcul Drumul Taberei se impune a fi interpretat ca o conexiune de trasee pietonale care să acuze un eventual pasaj, iar prin dotări adecvate să realizeze o legătură mai animată cu zonele locuite. Date fiind dimensiunile reduse și amplasamentul, este improbabil ca acest parc să constituie o reușită ca parc peisager, de plimbare și a-l gîndi ca atare ar fi, probabil, o eroare.

Grădina botanică, punct de mare atracție, are o coloratură muzeistică în contextul zonelor de recreare bucureștene.

În continuare, ne vom ocupa de unele aspecte pe care le comportă exprimarea propunerilor subiecților.

C. PERSPECTIVA INDIVIDUALĂ Observațiile solicitate publicului aruncă o lumină decisivă asupra estimărilor cantitative întreprinse pînă acum. Numărul mare de sondaje a fost eșalonat în cinci etape (zi de lucru — dimineața și seara, sîmbătă-seara, duminică dimineața și seara). Se impune de la sine o conjugare, pe cît este posibil, a propunerilor rezultate din chestionare cu cele afirmate în etapa anterioară a anchetei. Astfel, în parcul Herăstrău, ponderea cea mai mare o au propunerile de « îmbunătățire a calității întreținerii parcului » (15%) urmate de cele referitoare la

« noi locuri de joacă pentru copii » (9,5%). Considerîndu-se ponderea mare pe care jocul copiilor o are între activități, cererea formulată trebuie privită cu atenție, constituind o indicație a suprasolicitării zonelor cu această destinație. 7% dintre subiecți cer « mai multe flori » ceea ce este, într-un fel, normal, dacă observăm specificul de promenadă al parcului. Vizînd activitatea a doua ca importanță (« statul pe bancă »), 3% din cei chestionați solicită mai multe bănci. Alte propuneri certifică opțiuni în legătură cu peisajul: mai multe « fîntîni arteziene », « bazine cu apă » (3%), dar, pe de altă parte, « reducerea zonelor amenajate în favoarea spațiilor verzi » (2%). Este probabil că soluția corectă ar fi o animare a unor zone mai bogat tratate « artificial », în contrast cu perimetrele în care vegetația să aibă un caracter mai sălbatic. În vreme ce 2,5% din subiecți propun « terenuri de sport mai accesibile publicului», grupuri de 6—18 vizitatori (1,5—2,5%) amintesc dotări inexistente sau insuficiente în acest moment: cofetărie (15 subiecți), discotecă (12), parc de distracții (15), bibliotecă pentru tineret (8?), locuri pentru spectacole în aer liber (8). Se pot adăuga și sugestiile provenite de la un număr și mai mai redus de susținători, dar care ni se par sugestive: « jocuri mecanice » (7), « amenajări specifice pensionarilor » (3), « expoziții în aer liber » (3), « piscină » (2), « amfiteatru » (1), « închirieri de bărci cu vele » (6), « minigolf » (1).

Propunerile sînt plauzibile și o atentă amplasare ar putea să creeze nuclee de real interes.

O serie de propuneri se referă la aspecte organizatorice, respectiv « acces liber pentru biciclete » (9), « locuri speciale pentru cîini » (1) și chiar « accesul liber pe iarbă ».

Propunerile vizînd legarea de organismul urban sînt relativ reduse: « îmbunătățirea transportului în comun » este susținută doar de 0,5% din vizitatori, iar « locuri suplimentare de parcare » nu apar decît în doleanțele a 2 subiecți.

Observație demnă de reținut: aproape 26% din cei chestionați nu au nimic de obiectat, nimic de solicitat.

În Drumul Taberei, vom observa o pondere însemnată a propunerilor ce se referă la întreținerea parcului. Astfel, 33% din cei întrebați au cerut « zone umbrite suplimentare » (lucru realizabil prin « mobilier » adecvat, dată fiind « tinerețea » vegetației parcului), 23% consideră că numărul de bănci este prea redus, iar 22% propun o îngrijire sporită a spațiilor verzi; 12% din subiecți sugerează mărirea parcului (în ceea ce ne privește adăugăm că nu neapărat așa se va realiza o creștere în calitate).

În legătură cu dotările, propunerile sprijină constatările preliminare expuse: 15% din vizitatori reclamă comerț cu răcoritoare, 12% extinderea locurilor de joacă, iar aproximativ 8% necesitatea unei biblioteci; nici sportul nu este uitat și astfel 9% dintre cei chestionați amintesc de utilitatea unei « baze sportive ».

Foarte puține propuneri vizează ameliorarea ambientului prin obiecte de artă monumentală, iar un subiect ar dori să urmărească în parc fanfara . . .

În condițiile în care am subliniat, în cazul Grădinii botanice, caracterul său propice activităților mai liniștite (studiului, chiar), 20% din propuneri sugerează bănci mai comode, iar 12% întreținerea mai mare a curățeniei, 25% din vizitatori cer « chioșcuri de răcoritoare » printre dotări, iar 20% amenajări pentru jocul copiilor. 6% vizează îmbunătățiri ale activităților specifice grădinii, ca de exemplu « expoziții speciale de flori », « acces liber în seră », « grădină japoneză », « extinderi », « chioșc cu vînzare de flori », « ghiduri botanice », « pliante și ilustrate specifice ».

Remarcăm totuși, că 29% din subiecți au fost satisfăcuți de starea actuală a parcului și nu au propus nimic . . .

Lect. univ. TRAIAN STOICESCU
Stud. — arh. ANDREI FERARU
Stud. — arh. MIHAI POPESCU

DESPRE CÎTEVA PROIECTE DE DIPLOMĂ PE AMPLASAMENTE BUCUREȘTENE

Racordarea la un cadru arhitectural istoricește constituit face obiectul unui studiu subtil, pentru care studentul-arhitect nu primește, uneori, un repertoriu operațional suficient pe băncile școlii. Observînd, totodată, neclarități în abordarea actuală a unor noțiuni din arhitectură, ca de exemplu « restructurare urbană » și « plombă », încercăm aici deschiderea unui dialog, pe care îl dorim fructuos în formarea noastră profesională.

Vom încerca, în aceste rînduri, să urmărim cîteva din propunerile pe care le înaintează lucrările de diplomă în anii din urmă. Este știut faptul că activitatea de proiectare din cadrul institutului nostru a realizat o apropiere mai accentuată de producție în ultimul timp. Considerăm că studenții-arhitecți sînt conștienți de cerințele reale ale etapei actuale de dezvoltare urbană a Capitalei. Proiectele de diplomă constituie, din păcate, singurul prilej de a acționa în detaliu la înscrierea într-un cadru construit particularizat, deoarece pe parcursul proiectelor de an această ipostază de lucru este impropriu reprezentată. În aceste condiții în care determinarea strictă, implicată de realizarea practică, nu deține încă primul plan la redactarea diplomelor, vom observa o focalizare a creativității spre coordonatele « afective » ale spațiului proiectat. Intervențiile în centrul Bucureștiului au permis absolvenților analize interesante la nivelul definirii, conlucrării și interpretării funcțiunilor sau la nivelul expresiei arhitecturale contextual-obiectuale. Considerăm că am detectat două căi majore prin care s-a încercat individualizarea propunerilor de « plombe »: replica prin derivare (considerînd nuanțele rezultate din tipologia contextului construit și înțelegerea spiritului său) și conjugarea prin contrast (care presupune introducerea de stimuli compoziționali capabili să promoveze o opoziție semnificantă).

Ne vom opri la cîteva exemple spre a dezvolta cele afirmate mai sus. Proiectul MARIEI TOMA (diplomă 1978) interpretează articularea unei clădiri de locuit cu dotări la intersecția Lipscanilor cu B-dul 1848, vizavi de Piața Sf. Gheorghe. Colțul este susținut prin păstrarea unei construcții vechi, cu rol de balama, care este îmbrățișată pe ambele laturi de intervenția originală propusă. O atare încheiere a celei mai importante străzi comerciale din București conduce spre posibilități nuanțate. Autoarea proiectului a apelat la intruziunea existentului (se păstra și o parte din fațada eclectică a fostului magazin de articole muzicale) scontînd integrarea îmbogățită în semnificații. Echilibrul căutat al fațadelor capătă astfel un punct de inflexiune cu efecte deloc neglijabile **(fig. 1).**

Modul în care vede ANCA PRETOR extinderea hotelului Lido, dezvoltarea spre străzile C. A. Rosetii, N. Golescu și Franklin, conduce spre o anume poziție. Nu asistăm aici la o abordare spațială spectaculară (cadrul construit se închide simplu în jurul piscinei), în schimb descifrăm o interesantă dispoziție generală de segregarea funcțiunii: aripa nouă din str. Rosetti contrabalansează prin importanță vechiul corp iar dotările de alimentație publică, recreare și comerț se compun echilibrat în întregul organism. Notăm faptul că fațadele participă activ la viața orașului pe

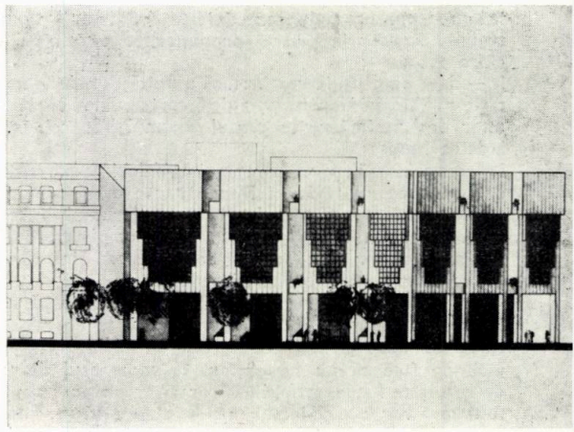

5

6

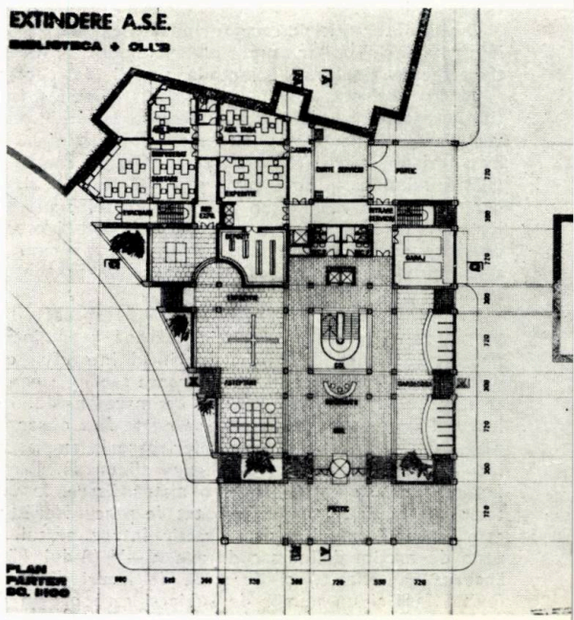

7

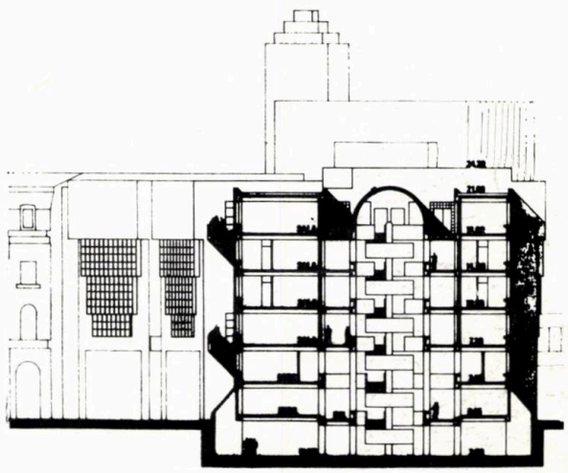

NOTA: Fotografiile ce însoțesc acest articol aparțin Fototecii AGERPRES.

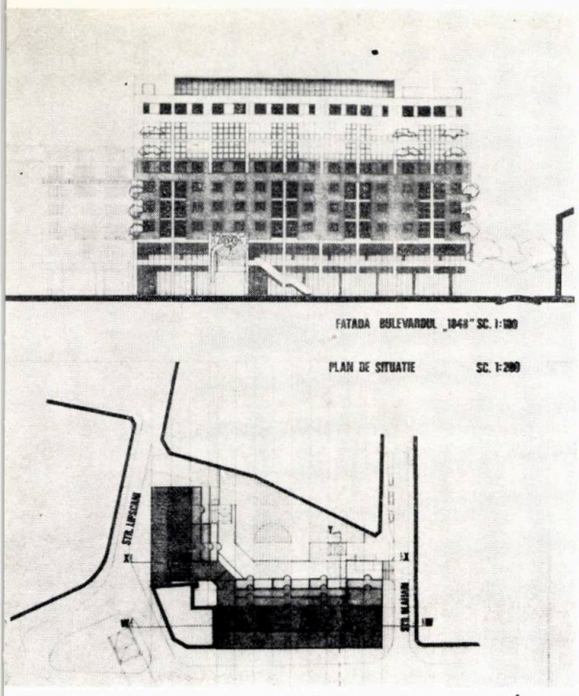

1

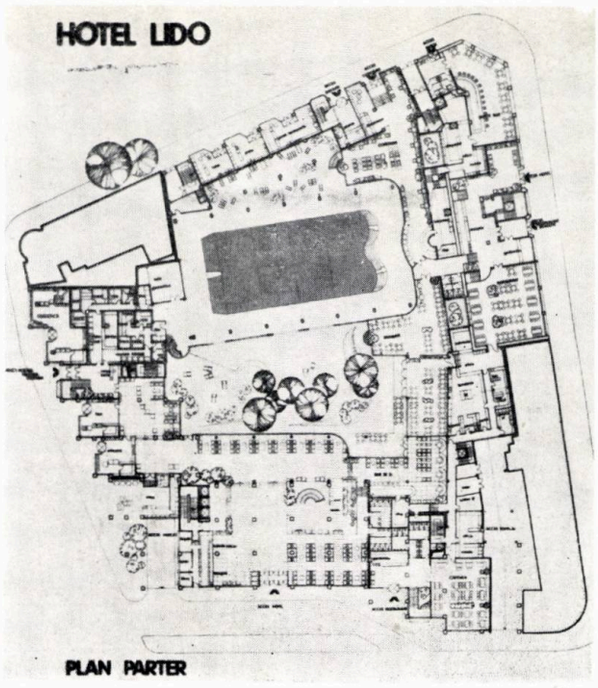

2

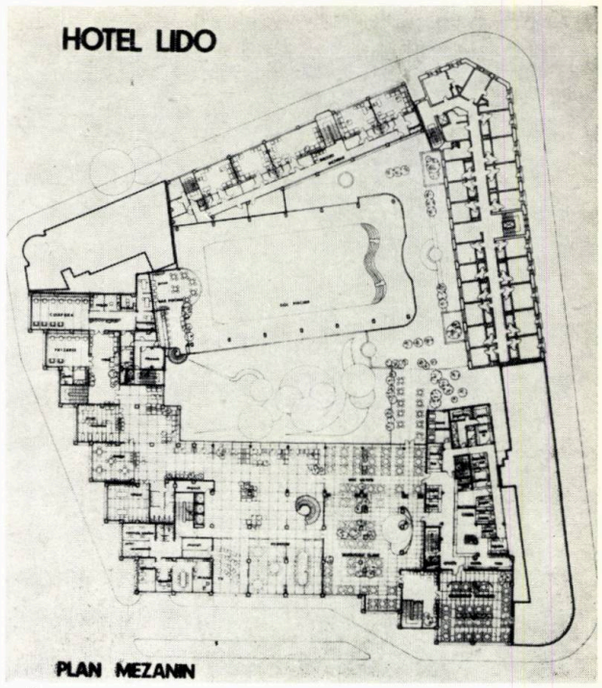

3

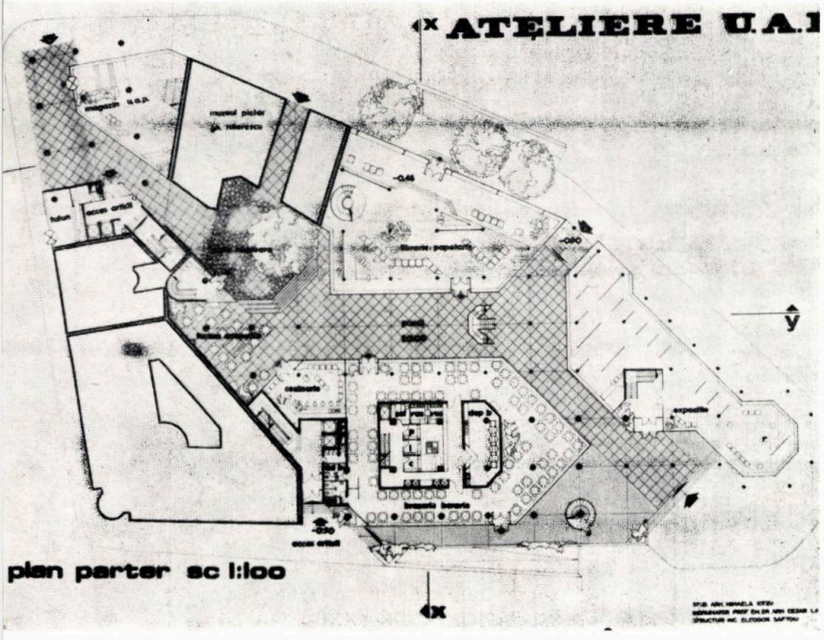

8

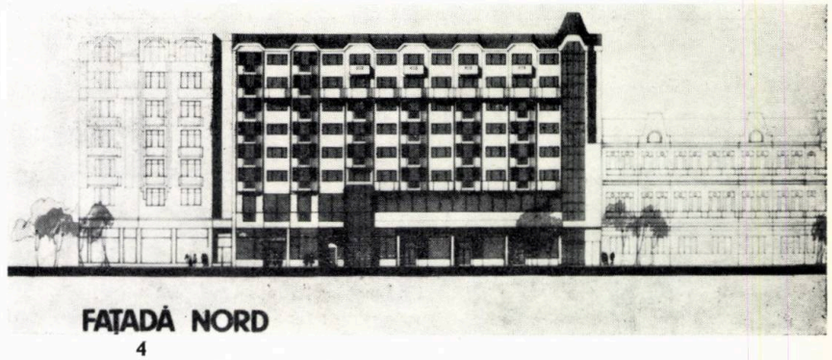

4

9

toate cele patru laturi. Expresia arhitecturală urmărește realizarea acordării sintactice în context. Autoarea produce schimbări în repertoriul de semne la fiecare ipostază de fațadă, însă, confuzia limbajului este ocolită prin evitarea alăturării de elemente distonante și prin derivarea formei de la imaginea existentului construit din imediata vecinătate. Astfel, fațada sudică parafrazează imaginea blocului lui Horia Creangă, aflat în apropriere, iar fațada de nord preia acoperișul în pantă și ritmul balcoanelor de la aripa veche a hotelului **(fig. 2, 3, 4).**

În Piața Romană, ALEXANDRU VAJDA a imaginat extinderea Academiei de studii economice. Acest proiect este mai deosebit. Vom remarca încercarea, întrucîtva insolită, de a conferi obiectului arhitectural o monumentalitate cu totul particulară. În dialog cu vechiul local și cu replica sa din anul 1970 considerăm că noul corp propus îmbogățește în semnificații cadrul urban. Preluînd un traseu concav, specific pieței și abordînd inventiv posibilitățile vocabularului etalat, autorul ne oferă o compoziție riguroasă în care domină imaginea somptuoasă a ferestrelor **(fig. 5, 6, 7).**

Să ne oprim, în continuare, la proiectul de diplomă al MIHAELEI IOTZU. Este vorba de restructurarea zonei delimitate de străzile Domnița Anastasia, Lipscani și Brezoianu. Au fost păstrate două imobile din str. Brezoianu și casa ce adăpostește Muzeul Gh. Tattarescu. Obiectul restructurării îl constituie amplasarea în acest perimetru a unor ateliere ale Uniunii artiștilor plastici, cu dotări adecvate. Proiectul se structurează pe principiul pasajului urban cu galerie comercială. Prin animarea acestei « insule », se face o legătură pietonală dinamică între Lipscani și B-dul Gheorghe Gheorghiu-Dej. Spațiul astfel rezultat devine tonifiant; conjugarea încărcăturii emoționale a vechiului muzeu cu rezolvările

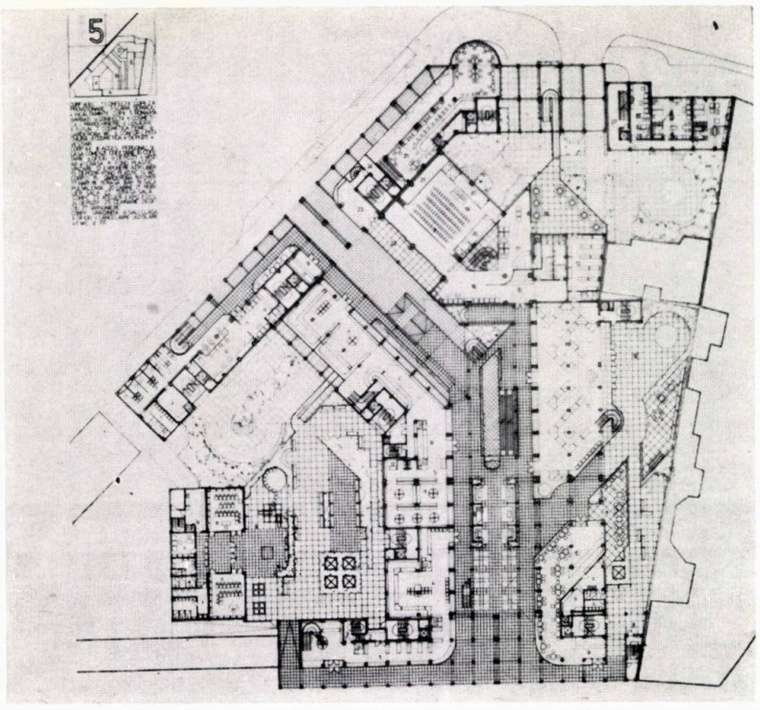

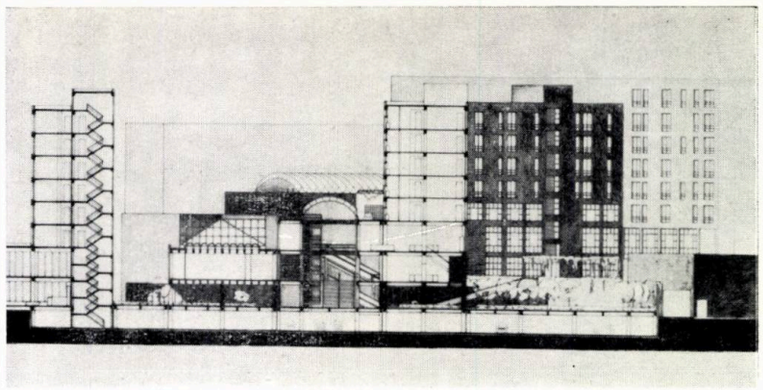

10

11

12

multiple datorate funcțiunii propuse constituie o reușită. Considerăm că astfel de abordări pot răspunde necesităților actuale urbane și am dori să le întîlnim cît mai curînd în cadrul construit, eventual în replică la cunoscutele tipologii de acest gen din București **(fig. 8, 9).**

Vom lua ca ultim exemplu, în scurta noastră trecere în revistă, proiectul de diplomă al ANGELEI ȘTEFAN. Amplasamentul pe care l-a ales se află între Calea Victoriei și Splai și este închis de blocul de pe colț orientat spre Piața Organizației Națiunilor Unite, iar la nord de către un imobil din str. Râureanu. Funcțiunea se constituie dintr-o dispunere perimetrală și mediană de locuințe și o incintă în care vom găsi dotări comerciale și culturale. Străpungerea printr-un pietonal care traversează întregul organism scurtcircuitează accesul spre Splai și înlocuiește parcurgerea stradală cu un pasaj mai intim. Motivul galeriei comerciale conduce spre conjugarea conținutului cu expresia arhitecturală. Beneficiind și de o « cădere » a terenului spre albia Dîmboviței, autoarea dezvoltă o gramatică a planului și a volumelor cu efecte notabile. Sistemul de referință folosit în compoziție este dinamic, propriu unei cauzalități plurivoce moderne (în cadrul rigorii rectangulare realizîndu-se totuși o anumită ambiguitate afectivă a traseelor parcurse), iar surprizele perspectivelor interioare cît și vegetația participă la o vibrare continuă a spațiului. Toate acestea se opun semnificativ « anvelopării » prin fațade sobre, reținute **(fig. 10, 11, 12).**

În loc de concluzii, vom remarca la proiectele exemplificate că exprimarea funcțiunilor urmărește, de cele mai multe ori, pe lîngă judicioasa conformare, un dialog menit să anime sau să descopere disponibilități de revalorizare în cadrul unor ansambluri amenințate cu desemantizarea. Elemente de sintaxă funcțională, precum pasajul urban și galeria, constituie obiectul unei accentuate preocupări în compunerea discursivă a spațiului.

Fără a avea pretenția că cele afirmate depășesc stadiul judecății de gust sau că exemplele chemate în ajutor s-au dovedit îndestulătoare, ținem totuși să atragem atenția asupra frămîntărilor de creație ale studenților-arhitecți, pe care le considerăm constructive.

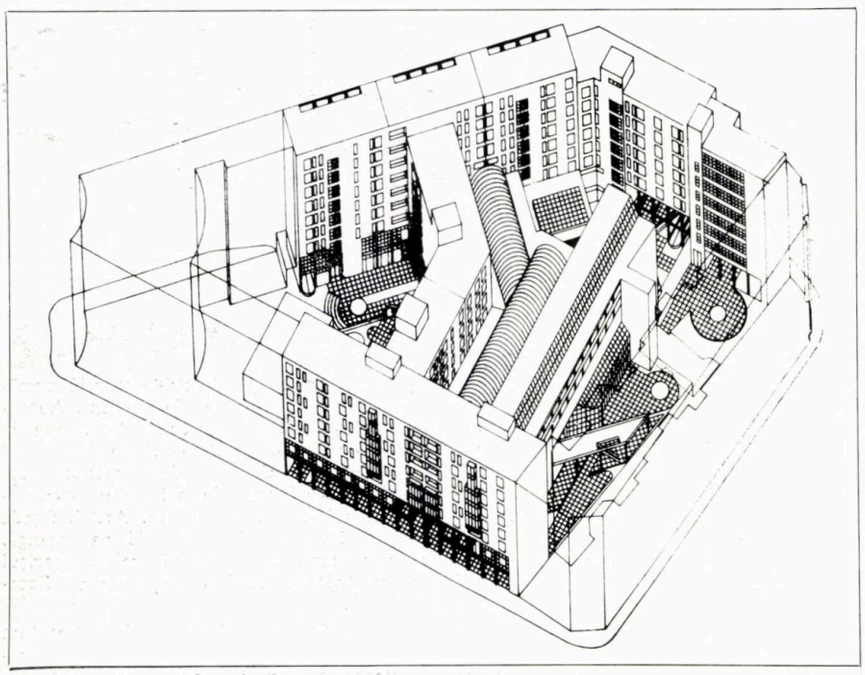

Stud.-arh. MIHAI POPESCU
Stud.-arh. ANDREI FERARU

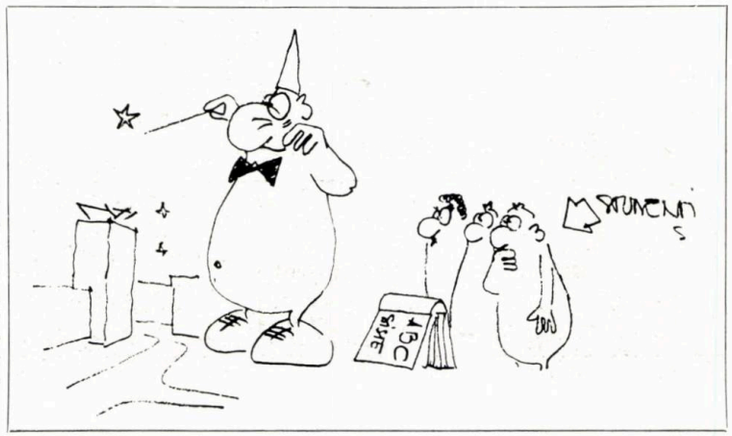

desen de stud-arh. ADRIAN RUGESCU

LOCUINŢELE UNOR ARHITECŢI BUCUREŞTENI ÎN SECOLUL AL XIX-LEA

În limitele oferite de curentele şi ideile dominante într-o anumită epocă, creaţia arhitecturală apare ca rezultatul interacţiunii a doi factori: capacitatea creatoare a arhitectului şi poziţia comanditarului, cel care solicită şi finanţează lucrarea. Dacă presupunem că arhitectul este purtătorul tendinţelor ideale ale creaţiei arhitecturale pentru momentul respectiv, comanditarul este cel care introduce în actul de realizare a unei clădiri necesităţile, idealul estetic, opţiunile unei societăţi sau ale unui grup social. Faţă de această schemă propusă, fenomenul este în realitate mult mai complex: arhitectul este, la rîndul său, determinat social, angrenat în tendinţele epocii, iar capacitatea sa de a transpune printr-un act creator ideile arhitecturale este condiţionată de limitele propriului talent.

Între concepţiile arhitectului, presupuse a fi expresia superioară a idealurilor epocii în acest domeniu, şi solicitările comanditarului, nu se poate realiza o deplină concordanţă, intervenind corectivul economic sau cel rezultat dintr-o înţelegere diferită a funcţiunilor şi a imaginii arhitecturale.

Pornind de la această idee, se poate aprecia ca situaţie privilegiată aceea cînd arhitectul îşi proiectează propria locuinţă, prilej de cunoaştere şi înţelegere a măsurii reale a capacităţii creatorului, nealterată de solicitările inerente şi firesti ale unui comanditar de altă formaţie, cu alt nivel de cultură, alte interese şi opţiuni estetice. În situaţii excepţionale, în cazul unor mari personalităţi creatoare de curente în arhitectura epocii — notoriu fiind cel al lui Frank Lloyd Wright —, asemenea construcţii pot fi apreciate ca un real manifest al celor mai avansate concepţii arhitecturale ale momentului respectiv. Cercetarea bibliografică coroborată cu cea de arhivă şi de teren confirmă prezenţa în Bucureşti a unui mare număr de locuinţe ale unor arhitecţi, proiectate de ei înşişi. Însumate, ele pot permite schiţarea evoluţiei programului respectiv dar şi aprecieri cu privire la personalitatea creatorilor lor, la ambianţa culturală a diferitelor perioade, la tendinţele şi ideile arhitecturale aflate în circulaţie în momentele respective.

Pentru o primă etapă, studiul se limitează la cîteva exemple depistate — unele dispărute dar păstrate documentar — aparţinînd secolului trecut; este posibil ca aprofundarea cercetării să extindă numărul exemplarelor de construcţii ridicate de arhitecţii secolului XIX ca locuinţă proprie.

Printre cele mai vechi exemple cunoscute se numără cel al locuinţei lui Alexandru Orăscu (1817—1894), situată pe unul dintre terenurile moştenite de la tatăl său în mahalaua Orăştilor, între strada Sf. Ionică şi biserica Calvină, lîngă biserica Stejar, unde arhitectul ar fi locuit după căsătoria sa, începînd din anii 1849—1850 [1]. Presupunerea că această locuinţă ar fi fost proiectată de el însuşi este susţinută de faptul că, în planul ridicat de maiorul Borroczyn în anul 1846 [2], clădirea nu apare **(fig. 1)** şi deci

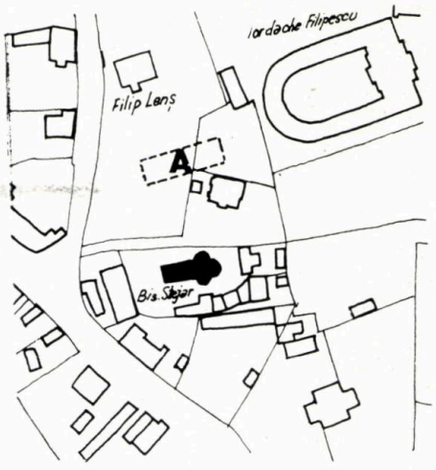

1

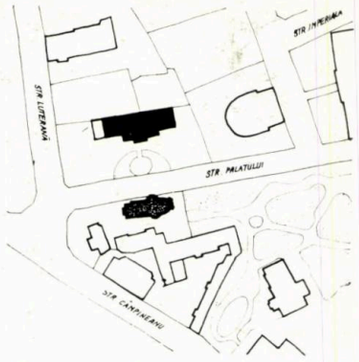

2

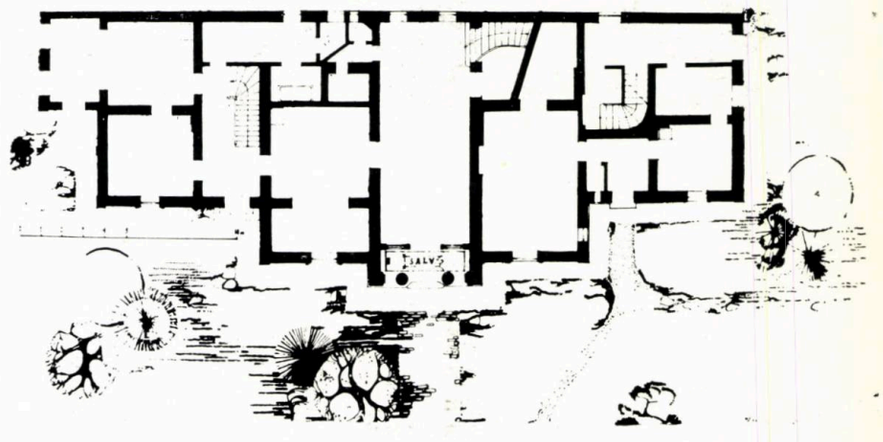

4

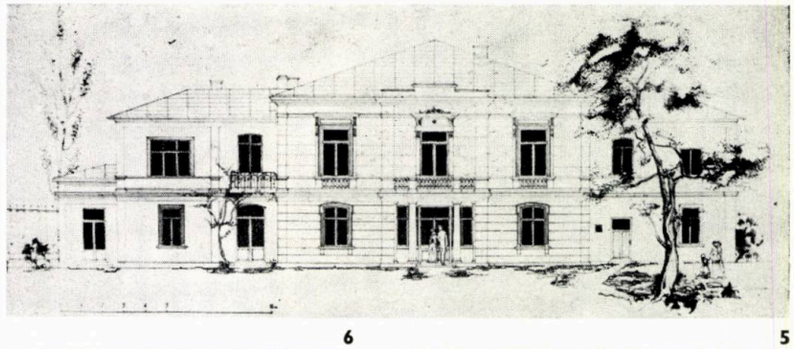

3

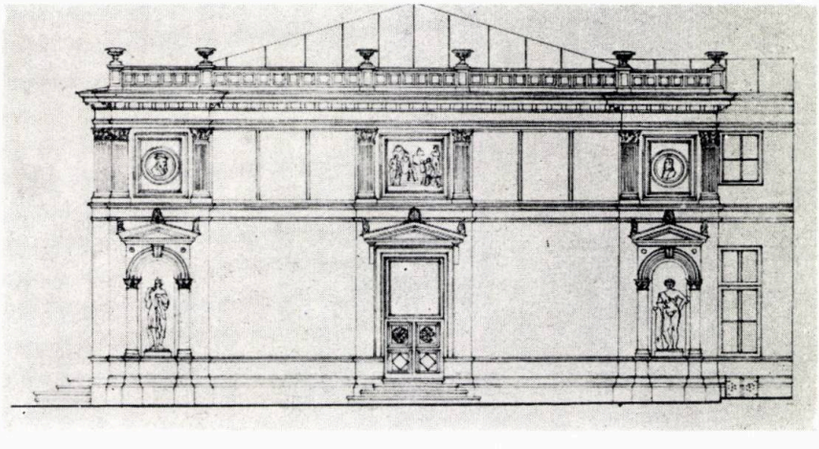

6

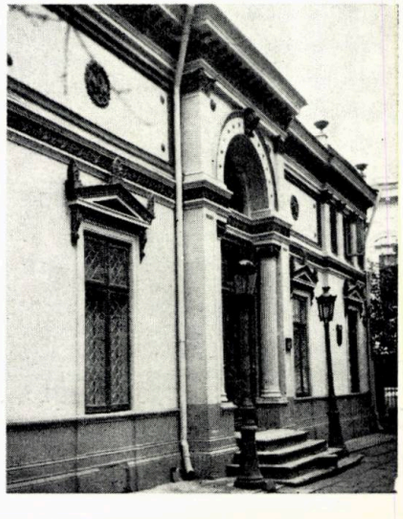

5

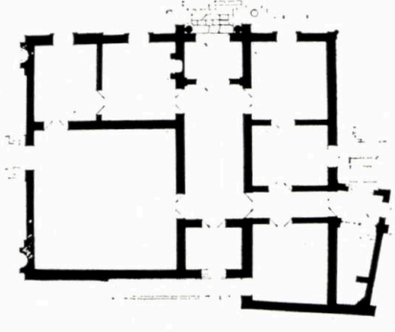

7

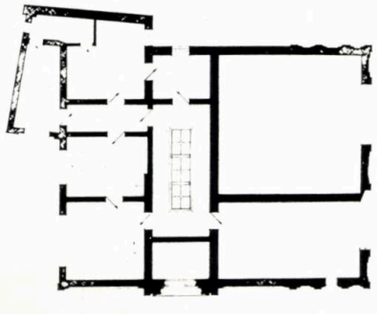

8

1. Zona din preajma bisericii Stejari în planul Borroczyn (1846). Locuinţa lui Orăscu (localizată în punctul notat cu A) nu figurează încă.
2. Zona din preajma bisericii Stejari în planul Bucureştiului din anul 1911 ; locuinţa lui Orăscu este consemnată
3. Locuinţa lui Alexandru Orăscu, faţada (releveu din colecţia catedrei de istoria şi teoria arhitecturii)
4. Idem, planul parterului
5, 6, 7, 8. Casa Aman, faţada spre curte şi spre stradă, planurile parterului şi etajului (releveu din colecţia catedrei de istoria şi teoria arhitecturii).

9

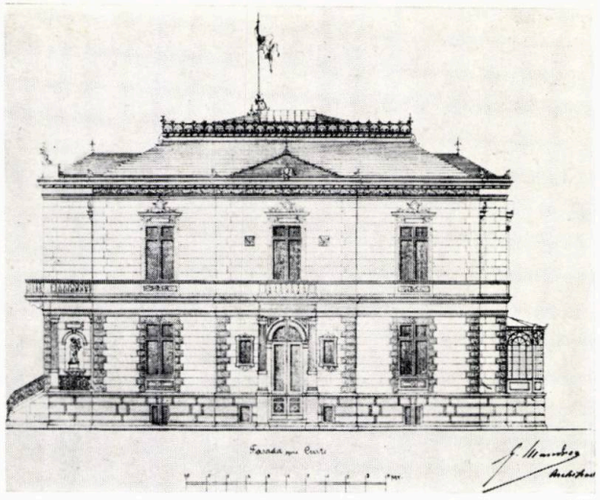

11

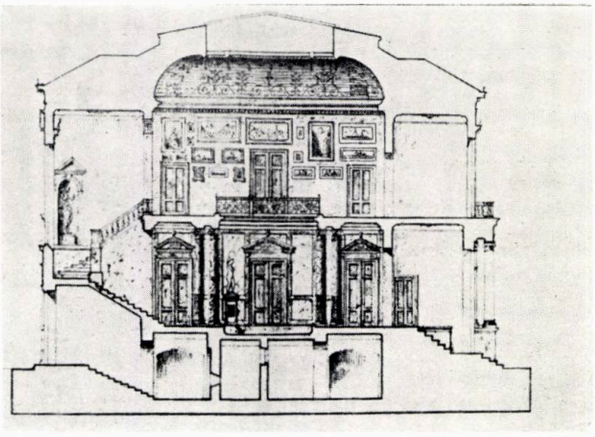

12

9. Casa George Mandrea, fațada spre stradă
10 Idem, inscripția de datare
11. Idem, fațada spre curte (după Analele architecturii și ale artelor cu care se leagă)
12. Idem, secție
13. Idem, plan parter
14. Idem, plan etaj
15. Casa lui Ion Mincu, fațadă (releveu din colecția catedrei de istoria și teoria arhitecturii)
16. Idem, planul parterului

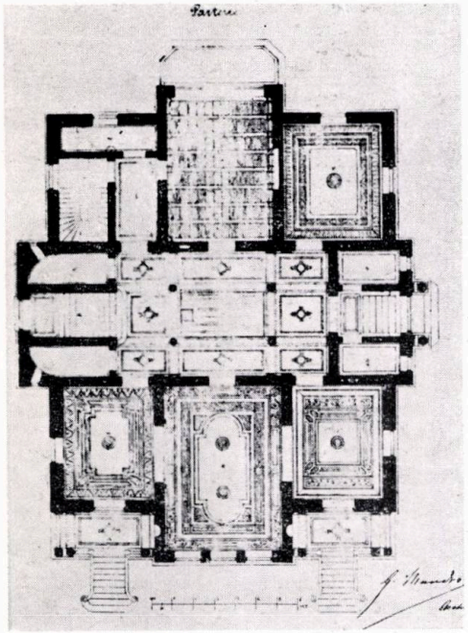

13

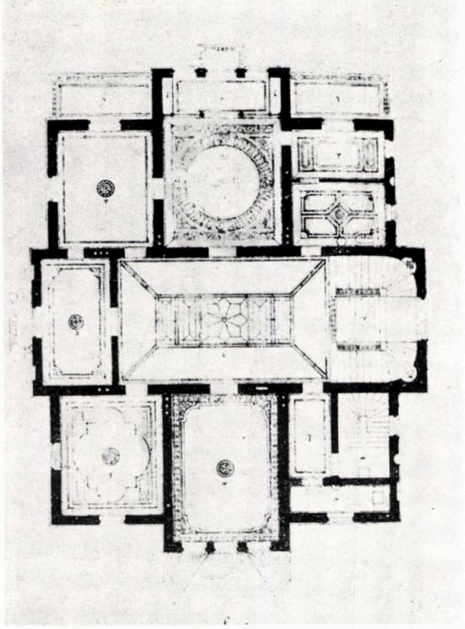

14

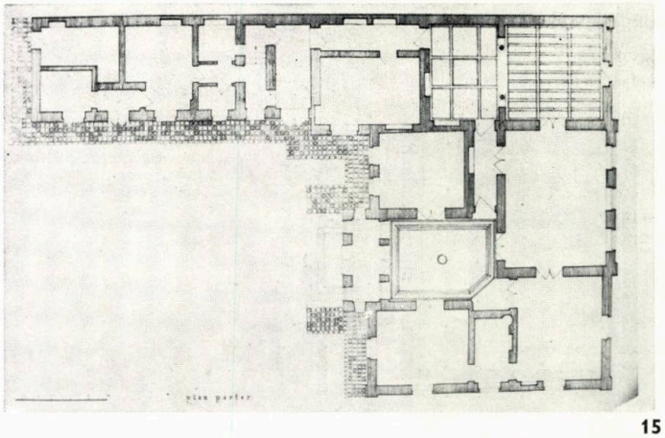

15

10

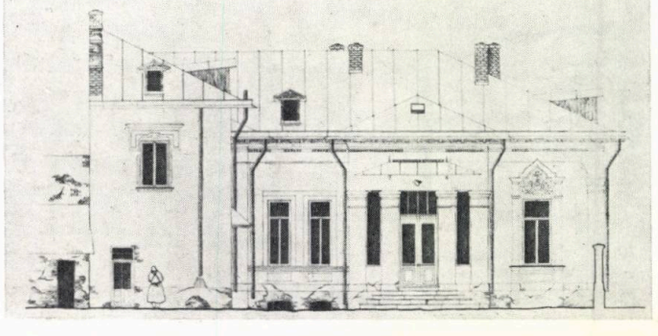

16

ea ar fi fost ridicată ulterior, mai mult ca sigur că după planurile proprietarului care, arhitect fiind, nu ar fi avut nevoie să apeleze la alt proiectant. Construcția a fost demolată cu prilejul restructurării zonei Pieței Sălii Palatului, dar ea figurează în ridicări topometrice anterioare **(fig. 2)** și a fost consemnată într-un releveu aflat în arhiva catedrei de istoria și teoria arhitecturii a Institutului de arhitectură « Ion Mincu » **(fig. 3, 4)**. Așa cum apare din acest releveu, locuința lui Orăscu se înscrie în limitele curentului clasicist caracteristic primei jumătăți a secolului al XIX-lea: organizare simetrică a spațiilor, volumul central detașat, flancat de aripi mai joase, plastică arhitecturală bazată pe utilizarea ordinelor clasice etc. Rigoarea compoziției, sobrietatea formelor, decorația reținută, corespund pe deplin stilului practicat de autorul Universității bucureștene și al hotelului Bulevard.

O altă orientare caracteristică primei părți a secolului trecut este ilustrată de locuința arhitectului Iacob Melik, aflată în strada Spătarului nr. 22. Construcția, ridicată în jurul anului 1760, nu a fost proiectată de arhitect, ea fiind moștenită de la tatăl său. Iacob Melik a întreprins însă importante lucrări de reparații și modificări în anul 1857 [3], optînd pentru menținerea concepției de locuire tradițională, a structurii feudale care preia, la scară mai mare, tipologii de sursă populară, păstrînd și elementele decorative ale « barocului » românesc de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea. Un caz particular, mai puțin obișnuit, este reprezentat de locuința lui Teodor Aman (1831—1921) din strada C. A. Rosetti nr. 8, realizată, în anul 1869 după planurile întocmite de pictor [4]. Contribuția lui Aman nu s-a limitat la elaborarea proiectului de arhitectură: tot el este cel care a conceput și a realizat întreaga decorație interioară — lambrisaje, ancadramente de uși și ferestre, fresce, o mare parte a mobilierului — precum și elemente ale decorației exterioare (printre care basoreliefurile în *terracotta* la executarea cărora a fost ajutat de sculptorul Karl Storck [5]). Formele imaginate de pictor **(fig. 5—8)**, de incontestabilă factură clasicistă, trădează formația creatorului: o anumită abatere de la canoane, un raport neobișnuit între cele două niveluri, cel al parterului fiind dominant (în arhitectura epocii etajul era cel tratat ca *piano nobile* fiind, în consecință, mai înalt decît parterul), un cromatism

accentuat susținut prin elemente decorative abundente. Față de compoziția clasicizantă a fațadelor — intrarea preia motivul palladian al bazilicii din Vicenza — decorația interioară se înscrie în moda deceniului al VII-lea, cea a neogoticului. În structurarea spațiilor, Aman a renunțat la simetria riguroasă a clasicismului în favoarea unei diferențieri funcționale a încăperilor: piesa dominantă este celebrul său atelier-salon de primire, desfășurat pe ambele niveluri și iluminat printr-o deschidere amplă situată în partea superioară a încăperii și care corespunde în fațadă etajului. Interesantă interpretare a ideilor epocii datorată unui arhitect amator, casa lui Teodor Aman este relevantă pentru personalitatea artistică complexă a autorului său.

Personalitate mai puțin cunoscută dar de elevată ținută profesională, arhitectul George Mandrea (1855—1916), arhitect șef al Primăriei Capitalei, autor al unor proiecte tip de școli comunale, al Foișorului de Foc și al altor numeroase clădiri, și-a construit propria locuință pe strada Diaconeselor (astăzi Spiru Haret) nr. 6. Proiectul a fost publicat în revista *Analele architecturei și ale artelor cu care se leagă*. Așa cum se înfățișează astăzi clădirea **(fig. 9)**, construită, conform inscripției, în anul 1887 **(fig. 10)**, ea diferă față de proiect **(fig. 11—14)** numai prin simplificări ale decorației survenite probabil în timp (printre care și finisajul grosolan datorat unei recente reparații a I.C.R.A.L. care a eliminat bosajele și a aplicat o zugrăveală într-o tonalitate de gri tern și deprimant). Locuința lui Mandrea se înscrie în curentul dominant al sfîrșitului de secol, cel al eclectismului de școală franceză; alături de numeroase alte clădiri de o anumită ținută care se păstrează în vechile cartiere bucureștene, locuința arhitectului a fost concepută, din punctul de vedere al organizării spațial-funcționale, al plasticii arhitecturale și al vocabularului decorativ, ca un « hôtel particulier », în forme ample, reprezentative. Spațiile sînt organizate în jurul piesei dominante, marele hol pe două niveluri, cu galerie susținută de coloane; axele de simetrie sînt riguros accentuate: cel principal care conduce de la intrare la scara monumentală și cel secundar, marcat de salon și seră. Este de remarcat faptul că locuința lui George Mandrea nu reflectă, prin organizarea funcțiunilor, preocupările profesionale ale proprietarului; apare biroul, piesă întîlnită frecvent în locuințele burgheziei intelectuale indiferent de profesie, conceput nu ca atelier de lucru ci ca spațiu pentru contacte sociale. Interesul arhitectului s-a concentrat asupra încăperilor reprezentative, de primire, numeroase și tratate cu o deosebită eleganță a decorului arhitectural: holul, saloanele, sala de biliard, sera.

Mult mai modestă este casa pe care Ion Mincu (1852—1912) a cumpărat-o de la arhitectul Gaetano Burelli și a reamenajat-o pentru el și familia sa, în jurul anului 1990 [6]. Construcția, aflată pe strada pictor Artur Verona nr. 19 nu a fost supusă de Mincu unor transformări esențiale, păstrîndu-și, cu unele modificări, spațiile interioare și volumetria originare. Ion Mincu a intervenit cu precădere asupra plasticii arhitecturale în care a introdus elementele de vocabular definitorii pentru opera promotorului curentului arhitecturii de forme naționale: interpretări ale unor forme provenite din arhitectura populară sau cea feudală (ancadramente de uși și ferestre, brîie, cornișe), de aceeași factură cu cele utilizate la fațadele Școlii Centrale de Fete dar, ca și la această reprezentativă creație a lui Mincu, dispuse conform legilor compoziției clasice și îmbinate cu modenaturi, pilaștri și alte detalii avînd aceeași sursă **(fig. 15, 16)**. Piesa principală în locuința lui Ion Mincu este salonul, loc de întîlniri intelectuale reputat în epoca respectivă, tratat ca o încăpere confortabilă, legat de sufragerie printr-o deschidere mare a cărei grindă de lemn este susținută de coloane neobrâncovenești; atmosfera era completată prin alte elemente de decorație interioară: lambriuri, vitralii, covoare, diferite obiecte de artă. Și în casa lui Mincu, la fel ca și în cele ale altor arhitecți ai epocii, lipsește un spațiu de lucru diferențiat, atelierul, arhitectul desfășurîndu-și activitatea profesională în afara locuinței (într-o anumită perioadă, într-un spațiu din aripa de est a Palatului de Justiție, la a cărui realizare participase).

Pentru a completa tabloul schițat, ar trebui semnalate și cele două locuințe pe care și le-a construit arhitectul Ion N. Socolescu (1859—1924), prima pe strada Slănic și o a doua ceva mai tîrziu, pe Bulevardul Republicii nr. 30 [7] (în aceasta din urmă a funcționat temporar Societatea arhitecților români, pe care Socolescu o prezida) [8]. Ambele construcții ilustrează în modul cel mai semnificativ așa numitul « stil Socolescu » interpretare personală a curentului arhitecturi de forme naționale.

Cele cîteva locuințe ale arhitecților păstrate din secolul trecut sînt semnificative din multiple puncte de vedere. Unul dintre ele este cel al orientării stilistice a creatorilor: varietatea formelor este reflectarea varietății tendințelor care au marcat evoluția fenomenului arhitectural românesc de-a lungul secolului al XIX-lea, trecute prin prisma personalităților diferite ca formație și structură. De la tradiționalismul lui Melik, la clasicismul riguros al lui Al. Orăscu, de la amalgamul foarte personal de stiluri — clasicism și romantism de nuanță neogotică adoptat de pictorul Aman, la eclectismul de ținută al lui George Mandrea și, în fine, la orientarea către forme naționale în operele lui Ion Mincu și Ion N. Socolescu, locuințele arhitecților înregistrează sensibil toate schimbările și înnoirile survenite în ambianța culturală a epocii.

Dr. arh. SANDA VOICULESCU

NOTE

1. Șerban Orăscu și Nicolae Mihăilescu, *Alexandru Orăscu*, Buc., 1967, pag. 145
2. *Planul. Bucureștiului ridicat și nivelat din porunca d-lui mare vornic al departamentului trebilor din năuntru Barbu Știrbei, după întocmirea secției inginerești sub direcția specială a maiorului baron Rudolf Artur Borozin în zilele prainaltului stăpînitor Gheorghe Dimitr.e Bibescu Vv., anul 1846.*
3. Nicolae Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al monumentelor feudale din București*, Buc. ,1961, p.73
4. Execuția proiectului lui Aman ar fi revenit lui Frantz Scheller (Florian Georgescu, Paul Cernovodeanu, Alexandru Cebuc) *Monumente din București. Ghid*. Buc. 1966, p.70
5. Adriana Gănescu, *Muzeul Teodor Aman*, Buc., 1971.
6. Mihail Caffé, *Arhitectul Ion Mincu*, Buc., 1960, p. 157
7. Datată 1896 prin inscripție
8. *Galeria arhitecților ce nu mai sînt în viață* în Arhitectura, VIII, 1, ian.-martie 1941, p. 59

SISTEMUL SPAȚIULUI VERDE URBAN AL CAPITALEI

Dacă primele grădini publice au apărut în București la jumătatea veacului trecut (Grădinile de la Șoseaua Kiseleff-1844, Grădina Cișmigiu — 1852, Grădina botanică — 1860, Grădina Icoanei — 1875) precum și la începutul secolului nostru (Parcul Libertății — 1906, Grădina Ioanid — 1908 etc), despre o preocupare organizată pentru realizarea unui **sistem de parcuri și grădini** în București, în funcție de dezvoltarea orașului și de necesitățile impuse de aceasta, se poate vorbi abia după 1935, odată cu elaborarea primei schițe de sistematizare a Capitalei, la care au participat cei mai de seamă arhitecți și urbaniști din țara noastră: arh. Duiliu Marcu, arh. G. M. Cantacuzino, arh. I. Davidescu, ing. T. Rădulescu etc. Au fost orientate, cu acea ocazie, principalele direcții de dezvoltare urbanistică a Bucureștiului, printre care și aceea a spațiilor plantate, care în esență priveau realizarea unor mari parcuri în interiorul orașului, amenajările de lacuri și zone de odihnă pe rîul Colentina, legături cu masivele plantate din nordul și nord-estul orașului, precum și a unor ample artere plantate. Unele din aceste prevederi au prins viață chiar în acei ani, cum ar fi de exemplu asanarea lacurilor Băneasa, Herăstrău, Tei, construirea și plantarea Bulevardului Aviatorilor și realizarea unei « legături verzi» între centrul orașului și Pădurea Băneasa, atît prin intermediul noii artere, Bulevardul Aviatorilor, cît și prin Șoseaua Kiseleff.

După 1944, odată cu problemele ridicate de reconstrucția Bucureștiului, extinderea spațiului verde orășenesc a fost abordată din unghiuri noi. Schița de sistematizare din 1955 accentua și detalia, pe de o parte, suita zonelor de agrement de pe cursul Colentinei, deschizînd în partea de sud a orașului o a doua legătură verde cu exteriorul, prin zona Cocioc, Vitan-Bîrzești etc., pe de altă parte, propunea o echilibrare a spațiului verde pe teritoriul orașului București, în special în cartierele din sud, care erau deficitare la acea dată, urmărindu-se în același timp realizarea unui sistem orășenesc al spațiului plantat. Marile ansambluri de locuit Titan, Drumul Taberei, Berceni, Colentina, Floreasca au fost dotate cu importante spații plantate care să răspundă numeroaselor funcțiuni pe care acestea le implică.

Dealtfel, tocmai funcțiunile multiple pe care le au spațiile plantate în viața orașelor moderne, funcțiuni urbanistice, estetice și decorative, sanitare și igienice sociale etc. determină preocupări dintre cele mai serioase pentru arhitecți, arhitecți-urbaniști, precum și pentru organele de gospodărire a orașelor, mai ales în actualele condiții de violentare a mediului ecologic uman.

Funcțiunea urbanistică a spațiului verde se manifestă prin posibilitatea de a separa teritoriul urban și, în același timp, de a-l unifica; spațiul verde are un rol ordonator prin plantațiile de aliniament stradal; plantațiile de centură pot împiedica sau cel puțin îngreuia extinderea haotică nedorită a localităților; spațiul verde integrează orașul peisajului natural. Astfel, plantația de pe Bulevardul Aviatorilor din București, nu numai că delimitează cartierele limitrofe, dar în același timp le și unește, realizînd totodată și o viguroasă « arhitectură verde» cu o puternică personalitate în cadrul orașului.

Funcțiunea estetică și decorativă a spațiului verde orășenesc este simțită de orice locuitor și de orice vizitator al unui oraș. Cum ar putea fi Bucureștiul fără Cișmigiu, fără nenumăratele sale scuaruri, fără suprafețele verzi din Piața Palatului Republicii, fără plantațiile de pe Bulevardul Ana Ipătescu sau Bulevardul Dimitrie Cantemir este greu de imaginat.

Funcțiunea sanitară și igienică se evidențiază prin influența plantației asupra microclimatului (evaporare, temperatură), prin aerarea mai bună, prin umbrire, protecție contra vînturilor, protecție contra prafului și într-o oarecare măsură contra zgomotului. Pentru București, plantațiile de aliniament stradal sînt o necesitate de prim ordin dacă ținem seama de arșițele verilor de aici, de solarizarea excesivă din lunile iunie-iulie-august.

Acest fapt a determinat plantarea tuturor arterelor noi din Capitală, precum și înlocuirea vechilor plantații degradate. Un important rol de protecție îl are fîșia plantată între trotuar și construcție — soluție la care din nefericire s-a renunțat în ultimul timp.

Spațiul verde favorizează contactul între oameni, el poate fi locul de întîlnire al prietenilor, al vecinilor. El reprezintă locul de odihnă și recreare pentru mase, locul pentru educația fizică, sport, distracții și chiar învățămînt. În felul acesta, spațiul verde îndeplinește importante funcții sociale. Parcul Herăstrău sau Libertății, Parcul Circului sau Cișmigiul exemplifică convingător cele de mai sus.

Din nefericire, unii arhitecți au poziții cel puțin ciudate în legătură cu spațiul plantat. Teoretic, sînt gata să acorde cele mai înalte virtuți spațiului verde, dar în momentul în care sînt chemați să concretizeze în planurile lor aceste convingeri, devin foarte reținuți sau, cîteodată, chiar agresivi față de problema plantației. Invocarea diverselor argumente de legislație, de economicitate și de altă natură nu-și are o bază reală și trădează mai degrabă o abordare defectuoasă.

Curios apar cîteodată și studiile pentru unele ansambluri de arhitectură, care iau în considerație doar distribuirea volumelor construite și a circulațiilor, restul rezultînd. Or, este binecunoscut faptul că, dacă realizarea unui ansamblu de arhitectură depinde de numeroși factori (politici, sociali, economici, tehnici etc), imaginea lui finită se realizează cu elemente destul de puține: volume de arhitectură, circulații, plantații și mobilier urban. În acest context, este ușor de sesizat rolul spațiului verde ca element component al ansamblului, ca element de particularizare al acestuia în raport cu alte ansambluri. « Scara» pe care o asigură construcțiilor, varietatea peisajului urban, o anumită umanizare pe care o aduc arhitecturii, culoarea și mișcarea

pe care le introduc, sînt factori care fac din plantație partener cel puțin egal cu ceilalți factori componenți ai ansamblului.

* * *

Dacă în deceniul al 6-lea extinderea suprafețelor verzi ale Bucureștiului a fost destul de modestă — explicația fiind dată de eforturile societății pentru crearea unei baze economice noi în țara noastră (s-au realizat totuși atunci extinderea Parcului Herăstrău dincolo de lac, spre Șoseaua Nordului, 1950—1951, Parcul Sportiv 23 August — 1953, precum și o grădină de cartier în Șoseaua Vergului — 1958) —, deceniul al 7-lea a marcat începerea unor ample lucrări de parcuri în Capitală. S-au construit Parcul Circului (1961) Parcul Floreasca — pe fosta groapă de trist renume (1962); au început lucrările pentru marele Parc al Tineretului pe una din întinsele gropi ale orașului (1965), Parcul Central din cartierul Titan (1967) în mijlocul celui mai mare cartier din București, Parcul Central din Drumul Taberei, un mare spațiu verde în mijlocul ansamblului Berceni (1968), care ulterior a fost desființat în scopul amplasării de noi blocuri de locuințe.

Dar, tot în acești ani, s-au produs și multe greșeli în gospodărirea spațiului verde din București, prin transformările aduse în 1960 vechiului Parc al Libertății mare realizare artistică din țara noastră, în care operele de sculptură erau excelent armonizate cu ansamblul parcului, ca și prin desființarea unor suprafețe verzi ale orașului (mai multe scuaruri din vechiul cartier Vatra Luminoasă, desființarea grădinii de la Piața Rond pentru a se planta un cinematograf și o construcție administrativă, desființarea scuarului din fața Gării de Est pentru locuințe etc).

După 1970, s-a acordat o atenție sporită amenajărilor de pe rîul Colentina. Începutul a fost făcut prin construirea Parcului Pantelimon II. A urmat o extindere de cîteva zeci de hectare a Parcului din cartierul Titan, iar mai apoi s-au început lucrările pentru marea zonă de agrement Plumbuita-Colentina. Un parc (Parcul Morarilor) și două grădini (Cosmos și Hățișului), adiacente noii și modernei artere Pantelimon, vor deservi, ca spații verzi de cartier, pe locuitorii din această zonă.

Trebuie amintit aici și începutul făcut pentru Parcul de distracții « Bucur» ca și lucrările demarate, în aceeași zonă a Palatului sporturilor și al culturii,

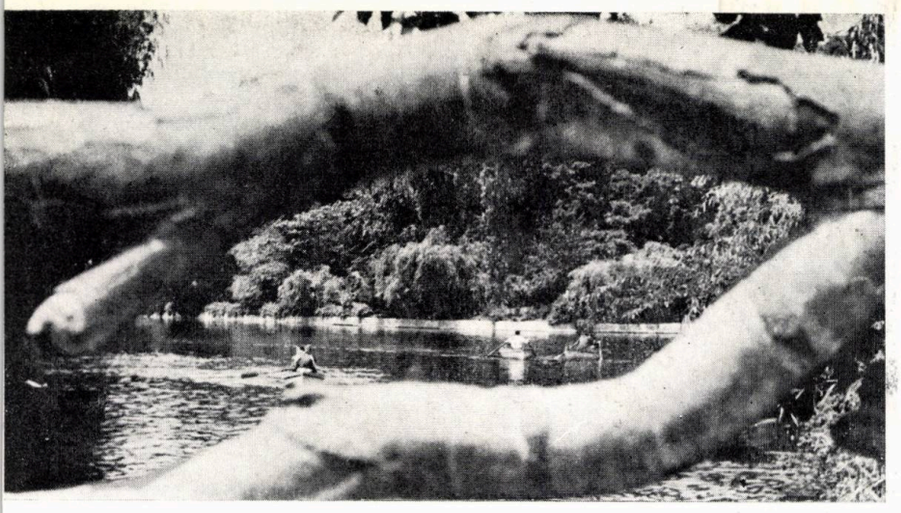

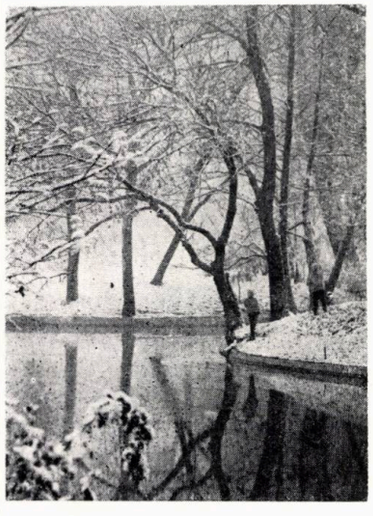

Fotografii AGERPRES

posibilitățile de rezervare a unor suprafețe întinse pentru parcuri și grădini pe terenurile apte unor activități de construcții sînt foarte reduse — la noi, ca și în toate marile orașe ale lumii —, cred că viitorul va repune în drepturi un program pe care arhitecții și urbaniștii l-au dat uitării: SCUARUL.

Scuarul, acel crîmpei de natură, acea oază de verdeață a orașului, care la București își are o veche tradiție, și care prin funcțiile lui multiple contribuie substanțial, atît la imaginea orașului cît și la confortul locuitorilor lui. Realizabil pe suprafețe mici, doar de ordinul sutelor sau al miilor de metri pătrați, deci fără sacrificii mari de teren, poate căpăta înfățișări dintre cele mai variate. Scuarul din fața Ateneului, cel din Piața 1848, cel din Bulevardul Republicii, cel din fața Teatrului de operă și balet sau cel din fața Gării-de-Nord sînt doar cîteva exemple de utilitate a acestui program.

Spațiul verde urban implică o gamă largă de probleme, de la cele de proiectare de urbanism, design și dotare, pînă la cele de economicitate, de tehnica execuției și întreținere. Municipalitatea bucureșteană depune eforturi din cele mai susținute pentru ridicarea calității spațiului plantat pe o treaptă superioară de dotare și întreținere, în scopul asigurării unui confort sporit vizitatorilor.

În repetate rînduri, secretarul general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, a atras atenția asupra dezvoltării în continuare a sistemului orășenesc de spații plantate, a dezvoltării unei rețele eficiente de zone de agrement, pe măsura necesităților impuse de ridicarea nivelului general de trai al oamenilor, în scopul asigurării unor spații corespunzătoare de reconfort fizic și psihic.

Traducînd în fapt aceste orientări, Bucureștiul va deveni în mod cert în următorii 10—15 ani un mare oraș înverzit, justificîndu-și pe deplin aprecierile ce se fac în legătură cu spațiile sale plantate și renumele deja stabilit de ORAȘ GRĂDINĂ.

Arh. VALENTIN DONOSE

pentru viitorul parc al pionierilor și șoimilor patriei.

În prezent, sînt amorsate la Institutul « PROIECT-BUCUREȘTI» studiile pentru, marele parc din zona Ciurel (circa 300 ha) precum și studiile pentru continuarea legăturii verzi — de care am mai vorbit — în zona Parcul Tineretului, Vitan-Bîrzești (circa 350 ha).

Bucureștiul dispune astăzi de o suprafață de spațiu verde de peste 3 600 ha, distribuit în 46 unități de folosință, care includ aproape toate programele cunoscute, de la scuar, grădină și parc, grădină botanică, grădină zoologică, parc de distracții pînă la pădure—parc și zonă de agrment. Acestea din urmă, alcătuiesc un veritabil colier în jurul orașului. Pădurile Băneasa, Tunari, Andronache, Pantelimon, Pustnicul, Brănești, Cernica, Jilava, Argeș, Dumitrana, Buda, Bragadiru, Rîioasa, Mogoșoaia, existente în imediata apropiere a orașului, constituie tot atîtea debușee pentru odihna bucureștenilor.

Cu realizările dintr-un viitor apropiat al marilor legături verzi cu exteriorul orașului, din zona Ciurel, din zona Vitan-Bîrzești precum și de pe rîul Colentina, Bucureștiul va fi dotat cu suprafețe verzi deosebit de importante. Care vor fi însă posibilitățile de dotare cu noi suprafețe verzi a zonei vechi a orașului, în plin proces de reconstrucție și modernizare? Întrebarea se naște avînd în vedere procentul de demolări și folosirea eficientă a terenului. Cum

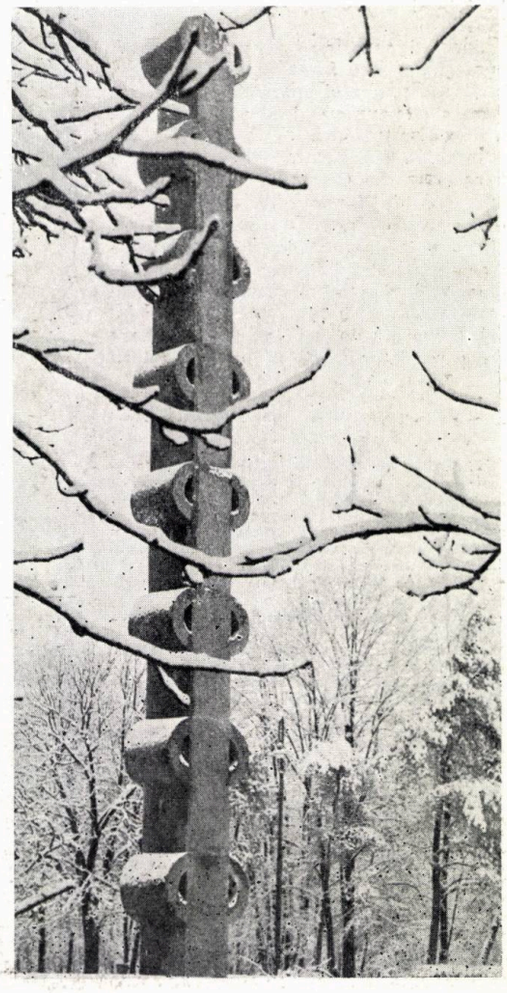

ARBORI OCROTIȚI ÎN CAPITALĂ

« Treptat, omul s-a desprins de natură tocmai cînd s-a învățat s-o domesticească mai bine, ba chiar să iasă de sub dominația ei.

În secolul al XX-lea, el s-a eliberat din chinga gravitației și s-a smuls de pe suprafața Pămîntului.

Dar naturaliștii, agronomii, biologii îi reamintesc că rămîne tributar clorofilei, care captează energia solară și îl alimentează cu oxigen.

Masa orășenilor din marile centre moderne este atît de conștientă de această dependență, încît se repede în fiecare săptămînă către spațiile verzi, pentru a respira aer curat și a lua contact cu natura ».

Aceste remarci aparținînd lui EDOUARD BONNEFOUS[1] le întîlnim expuse sub altă formă în multe alte lucrări care abordează problema protecției mediului înconjurător.

Astfel, a devenit unanim recunoscut faptul că printre mijloacele de diminuare a efectelor poluării atmosferice, plantele, în general, arborii și arbuștii, în special, au un rol primordial.

Doctorul Lafontaine afirmă: « *Practic, nu există nici un alt mijloc decît vegetația pentru a curăța atmosfera de praf și gaze în același timp* »[1].

Uniunea internațională pentru conservarea naturii sublinia, în colocviul de la Praga (1971): « *Oxigenul, un element esențial al vieții noastre, este produs de milioane de plante. Dacă plantele dispar*

nu va mai fi oxigen. Hrana noastră este produsul unei lungi serii de procese naturale, care, de asemenea, sînt legate de plante. Pentru a supraviețui, trebuie planificat și planificat foarte cu grijă »[6].

Referitor la aceeași problemă, cunoscutul arhitect peisagist dr. ALOYS BERNATZKY[2] ne oferă următoarele date concludente:

Producția de lucru a unui fag izolat în vîrstă de 100 ani, înalt de 25 m și cu o circumferință a coroanei de 15 m, într-o oră, este următoarea: asimilează din 4 800 m^3 aer, 2 352 gr. bioxid de carbon (CO_2) și 960 gr. apă (H_2O);
produce 1 712 gr. oxigen (O_2) și 1600 gr. glucoză ($C_6H_{12}O_6$).
Volumul acestui arbore, împreună cu rădăcini și ramuri este de circa 15 m^3, adică 12 000 kg.
Carbonul conținut în acest arbore și înmagazinat în cei 100 ani, provine din 40 milioane m^3 de aer sau din volumul a circa 450 000 apartamente de 90 m^2.
În cei 100 de ani, acest arbore a pus la dispoziția oamenilor cel puțin 20 000 kg oxigen (cantitatea de oxigen asimilată a fost scăzută).
Pentru a înlocui acest arbore, ar trebui să plantăm 2 700 de copaci tineri, cu cîte un volum al coroanei de 1 m^3.
Un hectar de spațiu verde (arbori, arbuști, și peluze) a cărui suprafață de frunze este de circa 5 ha, asimilează din aer în 12 ore circa 900 kg bioxid de carbon și elimină circa 600 kg oxigen.
Omul își ia necesarul de oxigen din producția de oxigen a 150 m^2 suprafață de frunze pe an.

În afară de cele menționate, vegetația își aduce o contribuție majoră la ameliorarea microclimatului și atenuarea zgomotului în cadrul localităților. *

Prin varietatea și frumusețea peisajelor pe care le alcătuiesc, spațiile verzi contribuie în mod hotărîtor la menținerea tonusului psihic al oamenilor, la recrearea lor.

Toate acestea justifică faptul că la fiecare sfîrșit de săptămînă asistăm la un adevărat exod al orășenilor către zonele intens plantate.

Din acest punct de vedere, municipiul București, prin cele aproape 2 500 ha de spații verzi își merită pe deplin faima de oraș-grădină.

În anul 1978, suprafața de spații verzi realizate și raportate la numărul de locuitori, în perimetrul construibil, era de 18,70 m^2, iar prin planul de sistematizare, la nivelul anului 2000, la o populație preliminată de 2100 mii locuitori se prevede o suprafață de 32 m^2/locuitor[3].

Pentru comparație, cităm o serie de localități:

Paris — 1,5 m^2 spațiu verde/locuitor; Roma — 4 m^2/locuitor; Londra — 9 m^2/locuitor; Moscova — 11 m^2/locuitor; Berlin — 13 m^2/locuitor; Viena — 25 m^2/locuitor; Washington — 50 m^2/locuitor; Amsterdam — anul 2000 — 53 m^2/locuitor[3].

★

Dintre numeroasele exemplare de arbori și arbuști plantați sau resturi ale unor păduri seculare ce au existat pe acest teritoriu, unele au fost declarate MONUMENTE ALE NATURII.

Astfel, a fost declarat « monument al naturii » stejarul lui Matei Basarab, de la Plătărești, jud. Ilfov, în anul 1940, printr-un Jurnal al Consiliului de Miniștri, pentru importanța sa istorică; au mai dobîndit această calitate de « monument al naturii » o serie întreagă de arbori și arbuști de o însemnătate științifică remarcabilă, printre care:

Ienupărul (Juniperus thurifera) — Arbore sau arbust ajungînd pînă la 15 m înălțime, răspîndit în Europa de sud, vest și Africa de nord. Specie de interes ornamental, la noi în țară se găsește în cimitirul Bellu, fiind unicul exemplar mai bătrîn din țară [7].

Platanul (Platanus acerifolia) — Specie exotică, poate ajunge uneori pînă la 30 m înălțime și peste 1 m grosime, longevitatea de cîteva sute de ani. Coloratia deosebită a tulpinii, frunzele foarte mari, forma de ciucuri pendenți a fructelor în timpul iernii și rezistența la insecte, fum și praf a frunzelor, sînt elemente care fac ca *P. acerifolia* să fie folosit frecvent ca arbore ornamental solitar în parcuri sau pe marginea aleilor[7]. În București, pe cheiul Dîmboviței, lîngă podul Cotroceni, se găsește un platan (*Platanus acerifolia*), considerat decanul de vîrstă al arborilor bucureșteni (circa 450 ani). O frumoasă alee de platani se află pe str. Berzei.

Dudul Alb (Morus alba) — Arbore ce poate atinge înălțimea de circa 15 m, originar din Japonia și China[4]. În București, se află un exemplar secular în curtea bisericii Batiște, apreciat la vîrsta de circa 270 ani.

Salcîmul japonez (Sophora japonica) — Arbore exotic, originar din China și Coreea, poate ajunge la o înălțime de 20—30 m.

Specie de remarcabil interes ornamental, apreciată pentru frunzișul fin, verde viu, rezistent la atacul insectelor, înflorirea tîrzie (iulie-august) și forma particulară a fructelor (păstăi)[7].

În Calea Rahova nr. 1 și în str. Marin Serghiescu din Capitală, se află cîte un exemplar de Sophora de mare valoare decorativă, declarați « arbori ocrotiți »[5].

Paulovnia (Paulownia tomentosa) — Arbore exotic, originar din China și Japonia, de dimensiuni mari, poate atinge înălțimea de 15 m.

Paulovnia este un interesant arbore de parc datorită abundenței și culorii

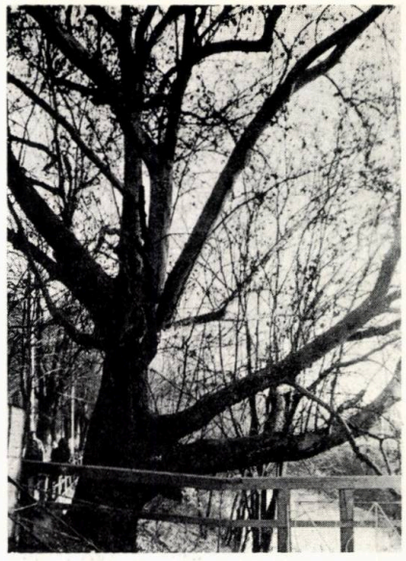
1

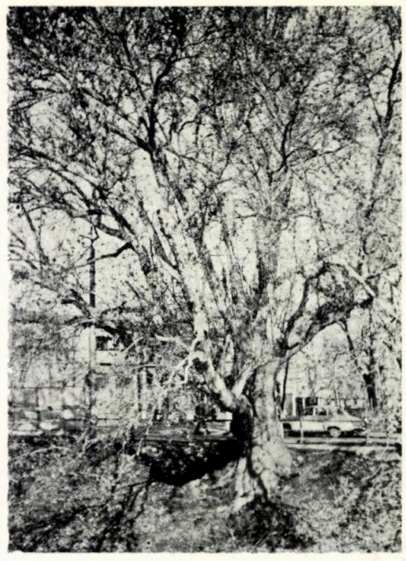
2

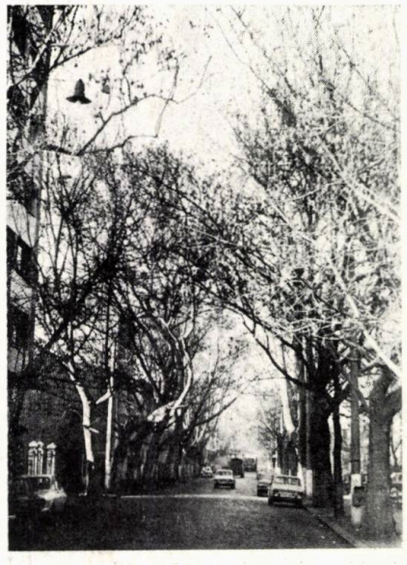
3

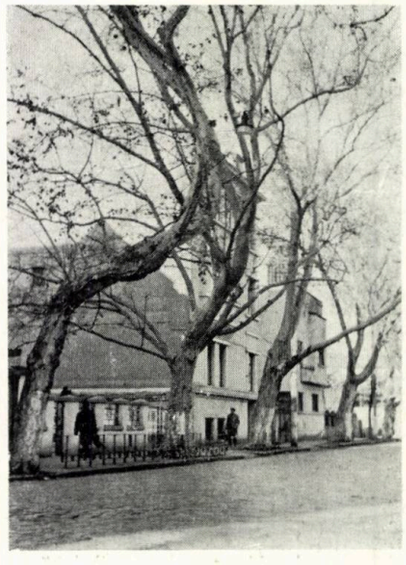
4

5

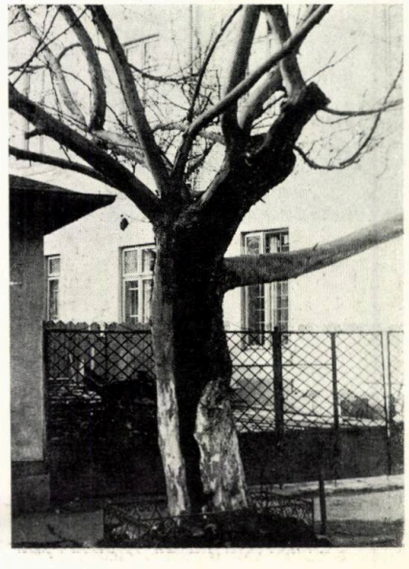
6

1, 2. PLATAN (Platanus acerifolia) la Podul Cotroceni — decanul de vîrstă al arborilor Capitalei — fotografii de Dorin Girlea 3,4,5,6,7. Platanii seculari de pe strada Berzei — se remarcă deformarea coroanelor ca urmare a lipsei de spațiu vital, mutilările și cicatricile pricinuite odată cu ridicarea unuia dintre blocurile învecinate, foto D. Girlea
8, 9. DUD ALB (Morus alba) contemporan cu Brâncoveanu, pe strada Batiștei
10. Salcîmul JAPONEZ (Sophora japonica) din strada Marin Serghiescu
11, 12. PAULOVNIA (Paulownia tomentosa) pe strada Popa Chițu și în incinta bisericii cu același nume
13,14. MAGNOLIA (Magnolia soulangiona) din strada General Dona despre care se poate spune că e un arbust ocrotit, dar. . . . neîngrijit
15,16. STEJARUL (Quercus robur) din strada Dreaptă nr. 12, arbore falnic și panou jalnic
17. ULMUL DE CÎMP (Ulmus procera), Calea Victoriei 115
18,19, Două remarcabile pîlcuri de TISA (Taxus baccata) în strada Știrbei Vodă 132 și în strada Tunari 34 și o plăcuță corect executată
20. Șantierul e un element obișnuit al peisajului bucureștean. Din păcate, nu pe toate șantierele se respectă legile ce ocrotesc natura — cei doi arbori din imagine « au fost » nuci
21. Un mod lăudabil de integrare a unui arbore remarcabil în frontul noului Bulevard Lacul Tei, spre reciprocul folos natură-arhitectură și spre lauda arhitectului (Carol Hacker, șeful de proiect)

* În cadrul unor numere viitoare ale revistei, se vor publica o serie de articole referitoare la aportul zonelor verzi în ameliorarea microclimatului localităților.

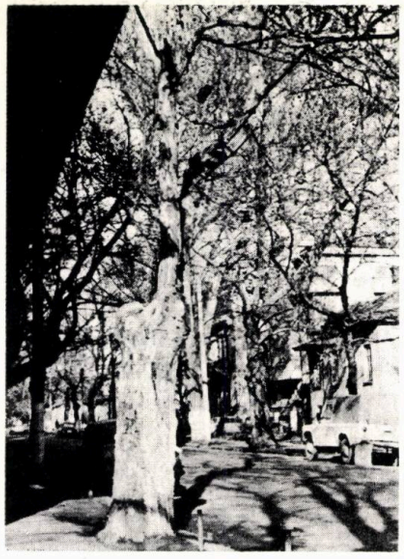

7

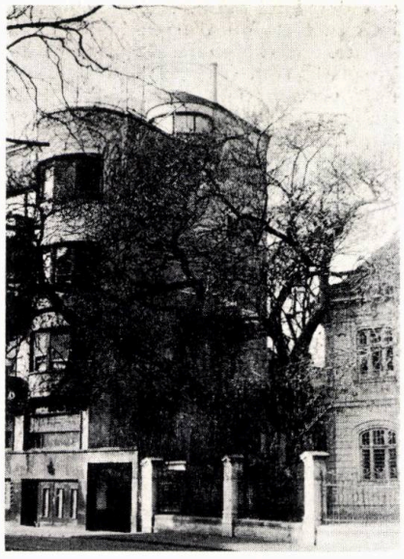

11

15

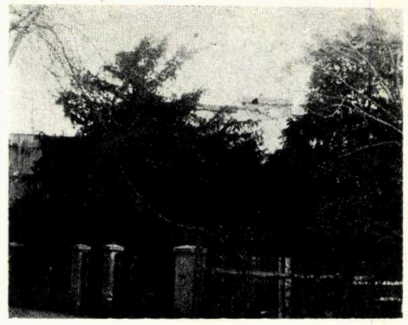

19

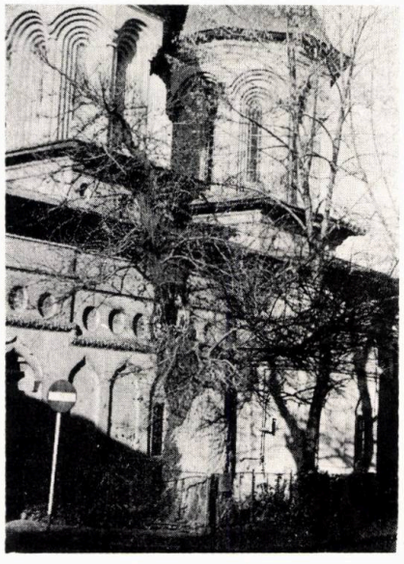

8

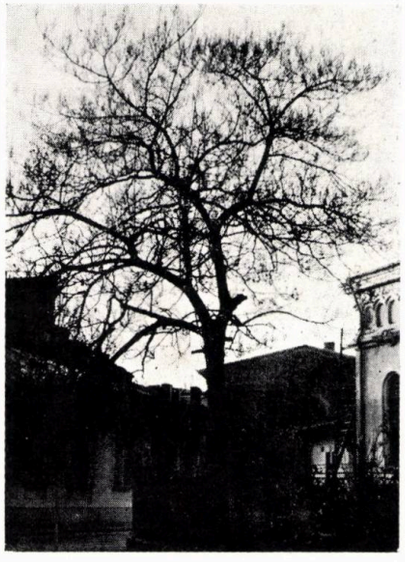

12

C. P. M. B.
COMISIA PENTRU OCROTIREA NATURII
STEJAR
QUERCUS ROBUR L.
VIRSTA 100 ANI
ARBORE OCROTIT
RASPINDIRE: AMERICA C. ASIA, MALAEZIA

16

20

17

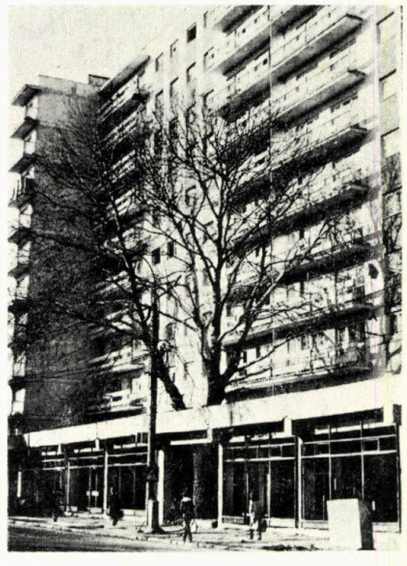

21

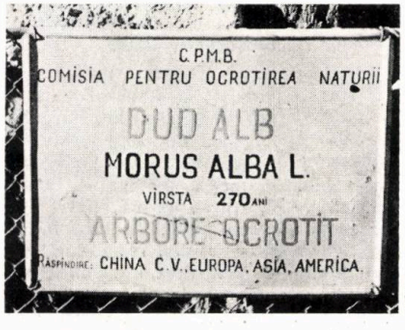

9

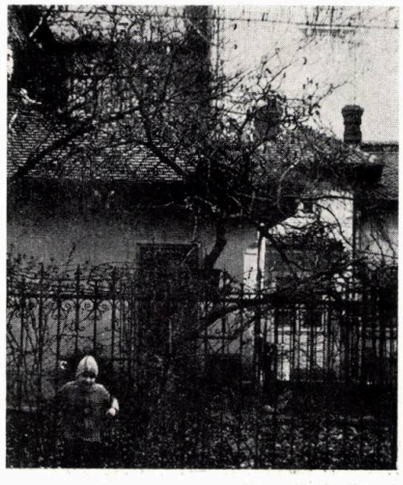

13

18

22

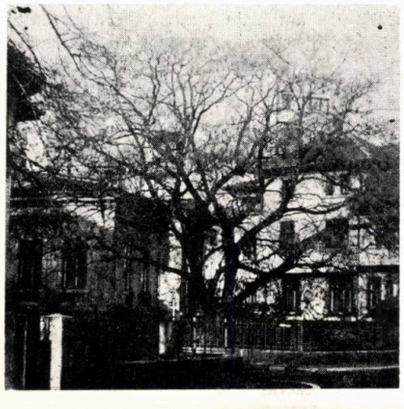

10

14

→

23

22,23, 24, 25. Deosebit de important este și aspectul zonelor de loisir din împrejurimile Capitalei. În imaginile alăturate sînt prezentate exemplare falnice de STEJAR SECULAR (Quercus robur) din incinta Mînăstirii Cernica

24

25

florilor (în luna mai), precum și mărimii excepționale a frunzelor[4].

În Capitală, se găsește un exemplar ocrotit în str. Popa Chițu, lîngă biserica cu același nume. Un alt exemplar, de proporții mai mici, se află în curtea bisericii mai sus-menționate.

Magnolia (Magnolia yulan) — Arbust exotic, originar din India, poate ajunge la o înălțime de circa 10—15 m.

Pentru frumusețea deosebită a florilor se cultivă ca plantă ornamentală prin parcuri și grădini[5].

Înflorește înainte de înfrunzire, în luna aprilie. În str. General Dona nr. 12 din București se află o specie de magnolie *(M. soulangiana)* ocrotită.

Lagerstroemia indica — Arbust de circa 7 m înălțime, originar din China. Un exemplar unic în țară se găsește în curtea Uniunii Scriitorilor din Calea Victoriei.

Stejarul = Tufanul = Stejarul Pedunculat (Quercus robur) — Arbore indigen de circa 40—50 m înălțime, are o longevitate de 600—2000 ani. În perimetrul orașului București, datorită raritații lor, au fost declarați arbori ocrotiți doi stejari (*Q.robur*) aflați în incinta Mînăstirii Cernica și un altul, din aceeași specie, pe str. Dreaptă nr. 12, arbori seculari care au supraviețuit din vechile păduri ale Codrului Vlăsiei, ce se întindeau cîndva pe aici[5].

Plopul Negru = Pluta = (Populus nigra) — Arbore indigen, ce poate atinge 30—35 m înălțime, și o longevitate de la 100 la 400 ani.

În curtea fostei mori « Ciurel », există un exemplar de plop negru ocrotit datorită vîrstei și grosimii sale, avînd la bază 1,80 m dimeatru[5].

Ulmul de cîmp, Ulm pufos (Ulmus procera, Salisb) — Specie indigenă, putînd atinge 30 m înălțime, este răspîndit în Europa sudică și vestică[4]. Un exemplar ocrotit se află pe Calea Victoriei 115.

Pe lîngă acești arbori și arbuști, putem adăuga exemplarele viguroase de *tisă (Taxus baccata)*, specie ocrotită ca monument al naturii din anul 1939. Arbore sau arbust indigen, de circa 10—20 m înălțime, cu frunzele persistente, aciculare, turtite, este una din plantele cu extremă longevitate 2000—3000 ani.

În Capitală se găsesc mai multe exemplare de tisă. Dintre acestea, menționăm pe cele din străzile Nicolae Iorga 21, I.C. Frimu 13, Labirint și Parcul Libertății. Două exemplare frumoase, se găsesc pe str. Tunari nr. 34 și pe str. Știrbei Vodă nr. 132. Numai din această specie se plantează în fiecare an în parcurile Capitalei circa 500 000 de puieți obținuți în pepiniere, care din păcate nu prea rezistă.

Considerăm că în afară de arborii și arbuștii ocrotiți, ca monumente ale naturii în raza municipiului București, mai sînt încă numeroase exemplare care trebuie să dobîndească această calitate. Dealtfel, acțiunea de inventariere și propunere spre ocrotire a arborilor seculari, de însemnătate științifică, istorică sau estetică, este în plină desfășurare în întreaga țară. Dacă la noi sînt ocrotiți circa 450 de arbori seculari, în R.D.G. cifra depășește 3 000. Cu ocazia vizitării a numeroase exemplare de arbori și arbuști ocrotiți din Capitală, putem constata că unii dintre aceștia sînt neîngrijiți de multă vreme (Tisa-str. Tunari 34; Magnolia-Str. General Dona 12; unele exemplare de platani de pe str. Berzei). De asemenea, plăcile indicatoare sînt de regulă vechi, ruginite și șterse, încît cu greu se mai poate înțelege ceva din text (Str. General Dona 12; Calea Victoriei 115). Alteori sînt amplasate mult prea sus față de nivelul ochiului, sau sînt mascate de crengi, garduri etc. (str. Tunari 34; Str. Știrbei Vodă 132, str. Popa Chițu, str. M. Serghiescu). La platanul de lîngă podul Cotroceni placa indicatoare s-a pierdut.

Se impune necesitatea inițierii de către Consiliul popular al municipiului București, împreună cu cadre competente și alte organe de resort, a unei largi acțiuni de îngrijire și punere în valoare a arborilor și arbuștilor, cu precădere a celor ocrotiți.

În completarea celor menționate, trebuie amintit că, în urma unei Hotărîri a Comitetului executiv al Consiliului popular municipal București, nu poate fi tăiat nici un arbore decît cu aprobarea scrisă a C.P.M.B.

În București, ca dealtfel și în alte localități din țară, putem întîlni atît exemple pozitive cît și negative ce reflectă grija pentru arbori și arbuști, grija față de natură ori indiferența.

Nu de puține ori, arhitecții recurg la adevărate concesii de aliniament pentru a păstra în teren exemplare de arbori, ca apoi să constate că au fost distruși în timpul execuției construcțiilor. Cadrul articolului fiind limitat, ne propunem ca asupra acestor aspecte să revenim în numerele viitoare. Referitor la problema protejării mediului natural, ni se par grăitoare cuvintele lui F.G. BREMAN, secretarul general al Federației internaționale a arhitecților peisagiști:

« Diversitatea aparent inepuizabilă a naturii n-a încetat niciodată să fascineze pe om. Resursele ei ne-au părut, de asemenea, de nesecătuit, infinite. Și iată momentul adevărului: numai protecția adevărată și efectivă a mediului, statornică, științifică, îndărătnică va asigura omenirii prosperitatea, va smulge naturii, fără să o sărăcească bogățiile care ne sînt necesare ».

Biolog DORIN GÎRLEA-C.M.N.
Arh. CRISTIAN MAIMADUC-C.M.N.

BIBLIOGRAFIE

1. Omul sau natura? — Edouard Bonnefous — Ed. politică — 1976
2. Bäume in Baugebieten (Copacii în mediul construit) în Deutsche Bauzeitschrift 6/1971
3. Revista « Arhitectura »— nr. 2/1979 — Spațiile verzi ale municipiului Cluj-Napoca
4. Dendrologie — E. Negulescu și Al. Săvulescu — Ed. Agrosilvică 1957
5. Să cunoaștem arborii și arbuștii din pădurile, parcurile și grădinile noastre — Ioan C. Voiculescu — Ed. Ceres 1978
6. Mediul înconjurător în viața omenirii contemporane — Valeriu Dinu — Ed. Ceres 1979
7. Arbori și arbuști forestieri și ornamentali cultivați în R.P.R., I.D. Tătăranu — Ed. Agrosilvică București 1960.

CÎTEVA CONSIDERAȚ

Zona Gării de Nord este una din cele mai importante ale Bucureștiului. Atît gara propriu-zisă, cît și porțiunea din imediata ei vecinătate sînt suportul social, psihologic și spațial al unor funcțiuni de mare pondere în echilibrul urbanistic al unui oraș, mai cu seamă cînd el este capitala țării. GARA, în general, reprezintă deschiderea unui oraș spre lume.

În perimetrul cuprins între Calea Griviței, Bulevardul Dinicu Golescu și clădirea gării, circulă aproximativ 500 000 oameni în fiecare zi. Dintre aceștia o netă majoritate au un singur loc de întîlnire: trenurile. Ei au la dispoziție cîteva puncte de acces din și înspre gară, puncte ce au în apropierea lor stațiile mijloacelor de transport urban. Acestea sînt canalele de legătură dintre « interiorul » și « exteriorul » gării. Întreaga zonă este, de fapt, un singur organism. Nucleul de convergență îl constituie holul peroanelor, care cuprinde și diferitele servicii conexe traficului feroviar. În acest loc, debutează o serie de trasee care privesc funcționarea tehnică a traficului (coletărie, poștă, provizii pentru vagoanele restaurant etc.)

Pentru buna funcționare a acestui complex, este nevoie de o restructurare vizuală și funcțională a ambianței, cît și de asigurarea fluidității circulațiilor și neinterferenței unor funcțiuni. În acest sens, ne îngăduim cîteva sugestii.

Un factor important îl constituie modernizarea sistemelor de informare privind, pe de o parte, traficul feroviar al Gării de Nord (introducerea unui sistem electronic de indicare a orei de sosire și plecare a trenurilor), iar, pe de altă parte, privind mijloacele de transport urban (trasee, puncte de interes, instituții importante, legăturile cu alte gări, autogări și aeroport). Actualele sisteme de informare și semnalizare au devenit neadecvate nivelului de folosire a gării în momentul de față.

Avînd în vedere frecvența mereu sporită a trenurilor, cît și numărul mare al călătorilor, pentru evitarea interferenței fluxurilor ar fi utilă despărțirea holului peroanelor în trei sectoare: sosire — trasee lungi și medii, plecare — trasee lungi și medii, trasee navetă, cît și alegerea unor trasee speciale pentru încărcarea vagoanelor poștale, restaurant etc.

Ar fi bine, de asemenea, să se elibereze peroanele de chioșcurile alimentare aflate la mijlocul lor. Aceste chioșcuri sînt mari, inestetice, și aprovizionarea lor, lăzile de ambalaje goale, cît și aglomerațiile ce se produc în preajmă stînjenesc pasagerii ce urcă sau coboară din tren.

Un alt element important pentru buna desfășurare a activității Gării de Nord îl constituie serviciile din cadrul gării. Ar fi de semnalat că sînt unilaterale, ele privind exclusiv comerțul, cu precădere cel alimentar. Credem că cea mai importantă gară a Capitalei trebuie să fie în măsură să asigure deopotrivă călătorilor facilități cum ar fi: ghișee CEC, oficii de schimb valutar, posibilități de odihnă între trenuri, servicii de igienă etc.

În această ordine de idei, trebuie arătat că punctele de comerț sînt amplasate haotic și au un aspect eteroclit și

ASUPRA ZONEI GĂRII DE NORD

1

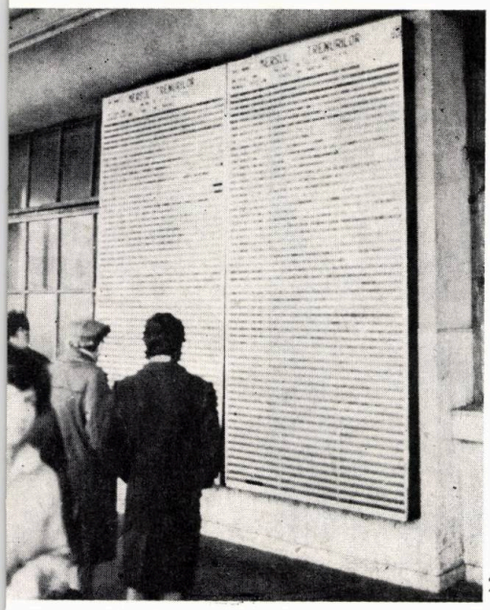

2

3

1. Aspectul actual al holului, peroanelor, o arhitectură care are mult farmec. Poate ar fi binevenită întinerirea ambianței prin elemente de semnalizare contemporane
2. Un sistem depășit de informare a călătorilor. Afișarea electronică la capătul peroanelor (ca dealtfel și în spațiile de așteptare) ar fi mult mai operativă și cu un caracter estetic pregnant
3. Un front existent valoros, insuficient folosit. Spații și vitrine își așteaptă utilizarea lor corespunzătoare
4. Telefoane amplasate într-un colț « ferit », dar totuși insuficient izolate (— Alo, mă auzi, am venit ! Alooooo !)
5. Educația civică se face prin mijloace nepotrivite: panouri mici ilizibile cu o calitate grafică mediocră
6. Punctele comerciale au un aspect neunitar, greoi. Chioșcuri construite din elemente ușoare, modulate, larg vitrate, ar da un aspect atrăgător, prin unitatea plastică a unor volume clare, curate
7. Cabine telefonice care lasă de dorit, ca elemente de mobilare urbană contemporane

4

6

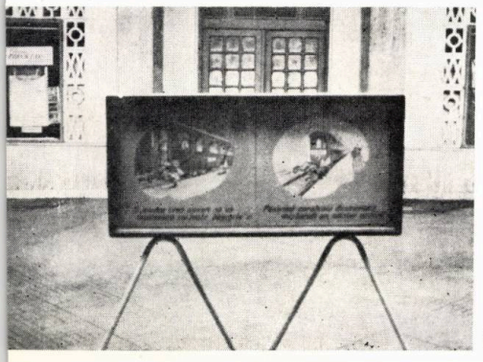

5

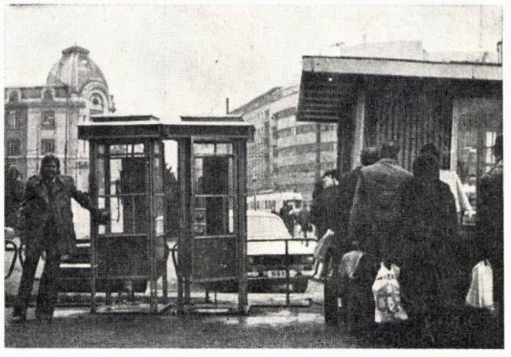

7

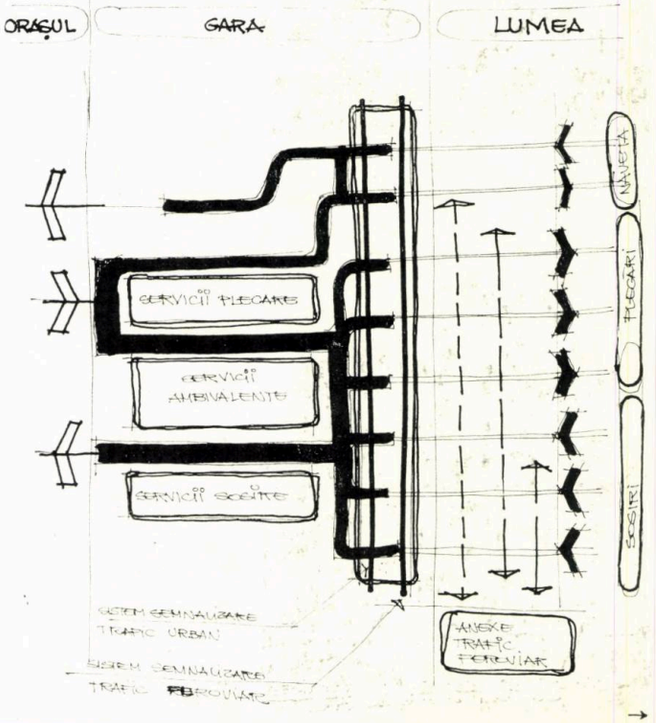

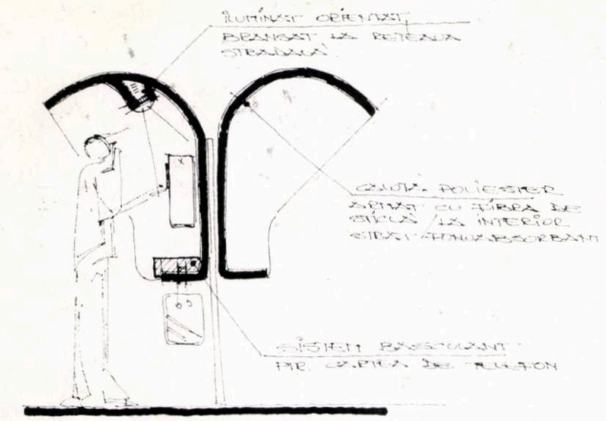

8

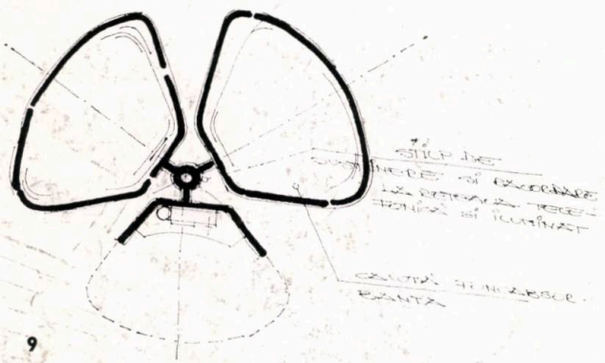

9

8,9,10,11. Schițe sugerînd căi de ameliorare a aspectului holului, peroanelor și unele propuneri de mobilare

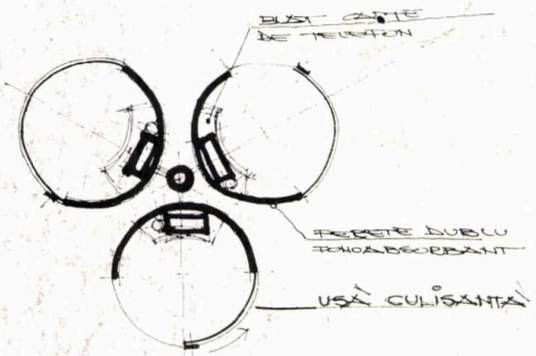

10

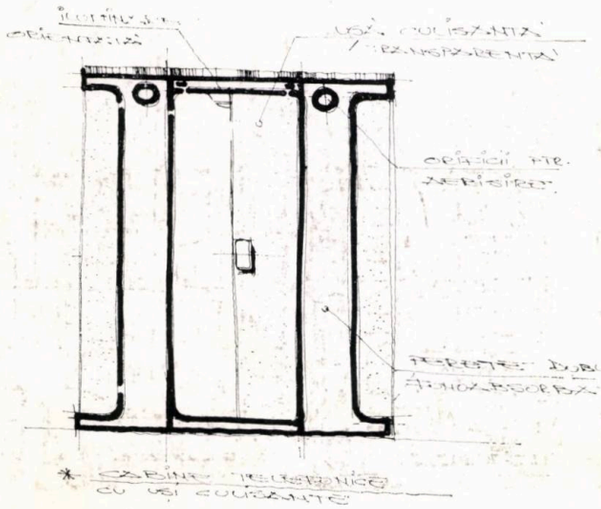

11

neîngrijit, multe spații fiind destinate unor funcții ce nu au legătură cu călătorii.

Această imagine se regăsește întocmai și în « exteriorul » gării: stații prost semnalizate, a căror amplasare este mereu modificată, chioșcuri de foarte multe feluri, inestetice și dispuse la întîmplare.

Clădirea Gării de Nord este aptă să adăpostească toate aceste funcțiuni și neajunsurile actuale par să fie niște chestiuni de amănunt. În cadrul actualei gări, este nevoie de o restructurare și simplificare a spațiului, prin curățirea lui de elemente inutile, îmbunătățirea amplasării și caracterului sistemelor de informare vizuală, folosirea măsurată și potrivită a culorilor și a iluminatului. Nu este vorba de « înfrumusețare », ci de crearea unui cadru adecvat în care ordinea și frumosul să își recapete valoarea funcțională. Dezordinea, rezolvarea pripită generează urîtul, inesteticul, iar inestetic are efect psihologic perturbant și stresant. Nu trebuie să uităm că o ambianță studiată cu grijă, în toate componentele sale, are și o binefăcătoare influență educativă.

Desigur, problemele amintite în aceste rînduri necesită, pentru a fi rezolvate, multă muncă, studiu aprofundat al fiecărui amănunt. Sugestiile de detaliu pe care ne-am permis să le aducem sînt generate de convingerea că participarea a numeroși specialiști ai ambientului, arhitecți, urbaniști, designeri, la discutarea și rezolvarea unor neajunsuri, va fi răsplătită de un spor de civilizație, confort și mîndrie de cetățeni ai unui oraș cu adevărat frumos.

Arh. ANDREI COVA, arh. RADU POENARU

cadran

Rubrică redactată de arhitecții CRISTINA ENE, CRISTIAN IONESCU, ȘTEFAN MĂNCIULESCU, MIHAI PIENESCU

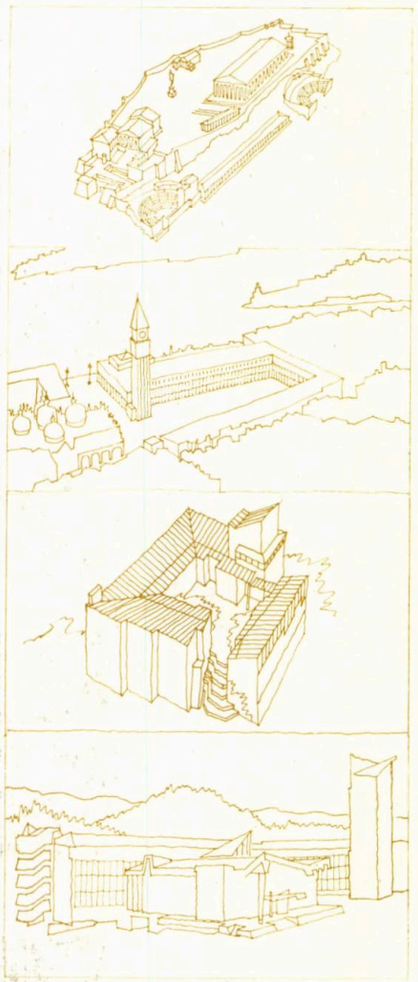

Ne propunem să prezentăm, pe parcursul a cîtorva numere, un ciclu de programe ce marchează spațiul și concură potențial la constituirea zonei reprezentative, din punct de vedere civic și cultural, a unei localități. Pentru înlesnirea unei sinteze istorice am ales drept repere ale acestei retrospective o suită de modele arhitecturale care au căpătat în timp, pentru zonele culturale respective, investitură aproape arhetipală.

CONFIGURAȚIA SPAȚIULUI CITADIN REPREZENTATIV

1. PRIMĂRII, CENTRE CIVICE, AMBASADE

Alăturarea, în acest număr, a unor exemple de programe cu caracter reprezentativ ne permite să testăm calitatea de semnificant a operei arhitecturale. În această privință, se manifestă un proces de mutație a expresivității arhitecturale de la monumental spre funcțional, de la internațional spre specific local, fiecare oraș revendicîndu-și dreptul la personalitate.

Se conturează două tendințe majore, conjugate uneori, de rezolvare a problemelor de specific. Prima este marcată de preocuparea pentru respectul structurilor mediului tradițional. Implantul oficial, autohton sau străin, are în acest caz sarcina ambiguă de a se raporta unor fenomene ale trecutului, rămînînd totuși un exemplu de expresivitate modernă. Deseori însă, a fost suficientă diferența de vocabular formal pentru ca acest eveniment arhitectural să se repercuteze necontrolat asupra unui set extrem de sensibil. A doua tendință, mai curajoasă dar foarte delicată, este aceea de instituire a noi experiențe stilistice în peisajul arhitectural, cu scopul îmbogățirii valențelor semantice ale localității. Deși majoritatea criticilor continuă să creadă că Arhitectura Modernă este încă activă și satisfăcătoare, preocupările se diversifică, se îmbogățesc multidimensional, generînd o tensiune profesională propice confruntărilor de limbaj.

Se simte nostalgia unei școli, a unui stil propriu, cu justificări mai mult sau mai puțin conceptuale. Și aceasta în contextul apropierii expresivității arhitecturale de design, de precizia și acuratețea — nu totdeauna profitabile — permise de evoluția exemplară a tehnologiilor de execuție și a grijii pentru detaliu. Nici fenomenul arhitectural contemporan nu este mai puțin « imagine » decît cele anterioare.

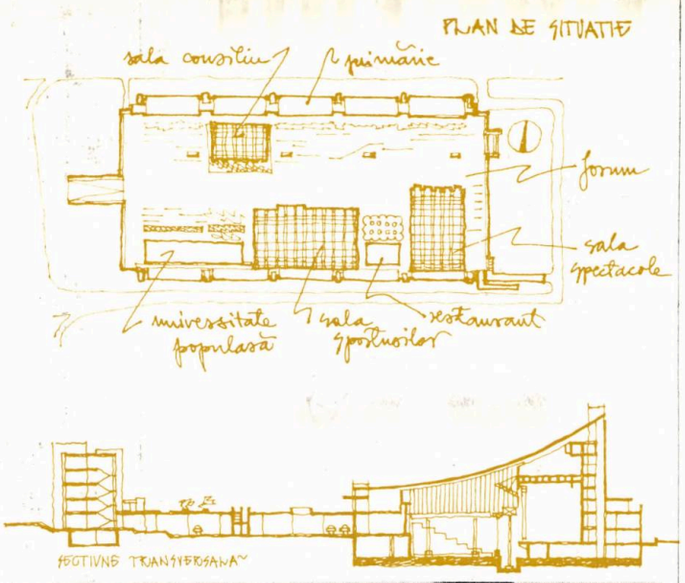

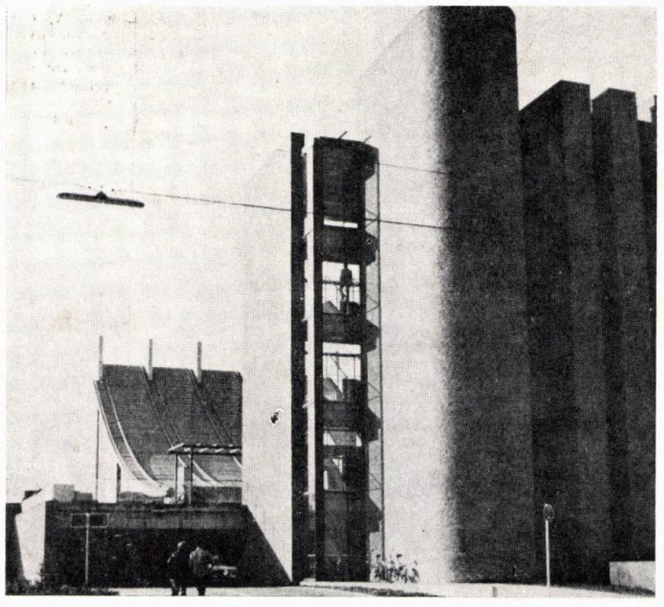

Centru civic la Castrop — Rauxel, R.F.G., 1977

Arhitecți: Arne Jacobsen & Otto Weitling

Acest centru civic stă sub semnul unității unei viziuni concentrate. Pe o tramă liniară regulată se dezvoltă, pe o suprafață desfășurată de 60 000 m², un ansamblu rectangular, închis pe două laturi opuse. Între aceste două « bare » ordonatoare se compun,într-o amenajare mai liberă, funcțiunile singulare. Astfel sala consiliului, sala de sport (800 locuri) și sala de spectacole variabilă (400 — 800 locuri), cu structura lor clar exprimată (pile din beton și învelitoarea pe cabluri metalice), ca și funcțiunile secundare (universitatea populară și restaurantul) întregesc un spațiu, peisagistic rezolvat, animat tot timpul zilei.

Soluția ridicării pieței civice la primul nivel generează — ca și în unele realizări ale lui A. Aalto — o serie de avantaje indiscutabile. Desprinderea discretă din cotidian a acestui « forum » permite crearea unui microclimat socio-cultural specific, neierarhizat și democratic prin egala expresivitate a celor trei săli. De asemenea deservirea ariilor de acțiune ale acestora, ca și rezolvarea parcajului devine mai lesnicioasă la nivelul inferior — al terenului — facilitînd segregarea fluxurilor publice de cele anexe.

Calea aleasă de Jacobsen este aceea a varietății în unitate, iar mijloacele de expresie sînt simplitatea și acuratețea. Și aceasta în ciuda primei impresii asupra ansamblului. Sesizăm astfel intenția de a « aduna » prin concavitate spațiul public, diferența de asamblare a elementelor de poliester la învelitorile celor trei săli, dar mai ales impecabila echilibrare ierarhică obținută prin opunerea sălii de consiliu celorlalte două și detașarea ei prin pelicula de apă înconjurătoare. Sînt detalii care adesea scapă studiului prin publicații, care însă acționează — discret dar intens — la nivelul subconștientului participanților la spațiu.

DOMUS 600/1979
D.B.Z. 1/1978

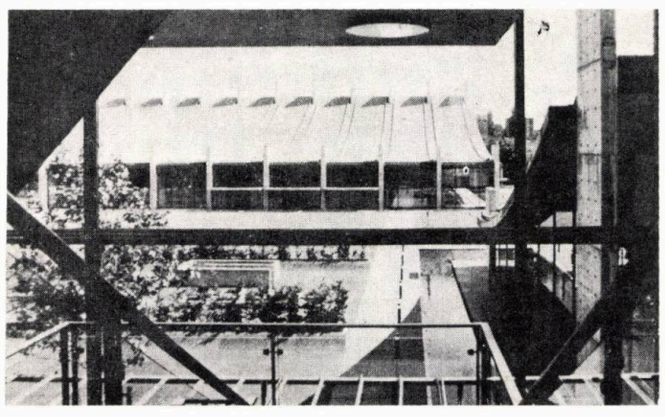

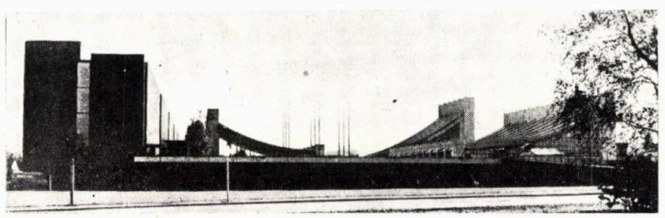

Ambasada Danemarcei la Londra 1977

Arhitecți: Arne Jacobsen/Dissing & Weitling

Lucrarea de față are menirea de a reabilita spiritul școlii raționalismului liric și anume fațeta nordică a acestuia. Studiind analitic proiectul (vezi și Arhitectura 5—6/78), se constată o strictă modulare pe tramă pătrată, străbătută de o rețea de pile transversale la 8,80 m interax ; fundațiile sînt liniare ; planșele sînt de tip dală ; sistemul de condiționare, defalcat pe zone funcționale, este ajutat de brise — soleiuri fixe. Dar ceea ce impune la această clădire este eleganța ei încadrare în situl arhitectural. Păstrîndu-i prin decență, scară și funcționalitate, spiritul danez, autorul reușește să o învecineze firesc tradiționalelor case britanice, nesacrificînd nimic din necesitățile ei interioare. Mijloacele nu sînt nici aliniamentul la cornișă, nici materialele sau detaliile reluate și reinterpretate, ci se recurge la un volum neregulat dar ordonat, la o discretă « casetare » a fațadelor, la un pietonal auster, dar mai ales la culoare, în superbul sens pe care îl capătă aceasta la Jacobsen.

Aspectele dezamăgitoare apar în urma modificărilor și completărilor aduse proiectului după moartea autorului. Curtea interioară, precis constituită ca parte a clădirii, e lipsită de detaliile care să o salveze de plictiseală. Îmbrăcămintea pilelor de beton și a plinurilor de la parter, pe care autorul o concepea din granit, s-a executat din beton monolit modulat, impropriu mai ales în ceea ce privește relieful de la intrare, similar tapiseriilor autorului, dar capricios și nelalocul lui aici. Jacobsen spunea : « Cea mai grea sarcină a arhitectului este aceea de a alege soluțiile artistice ».

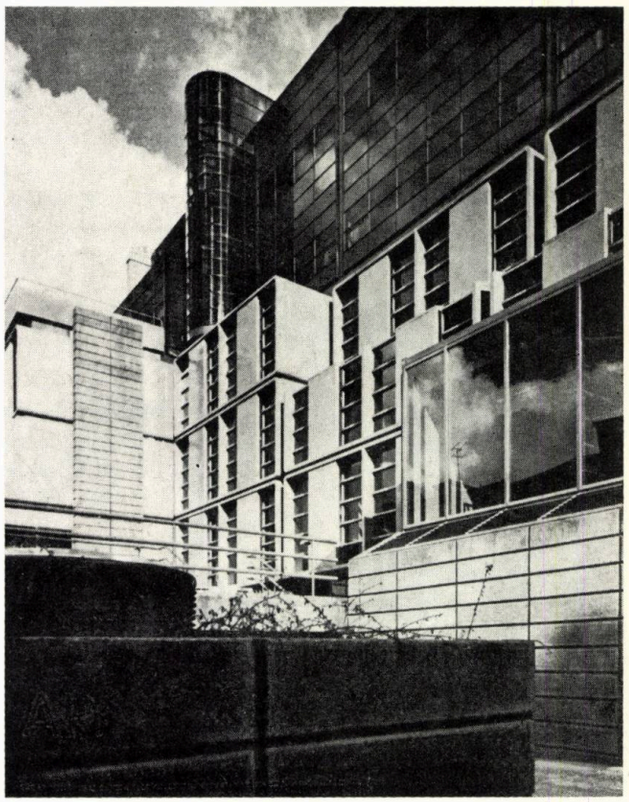

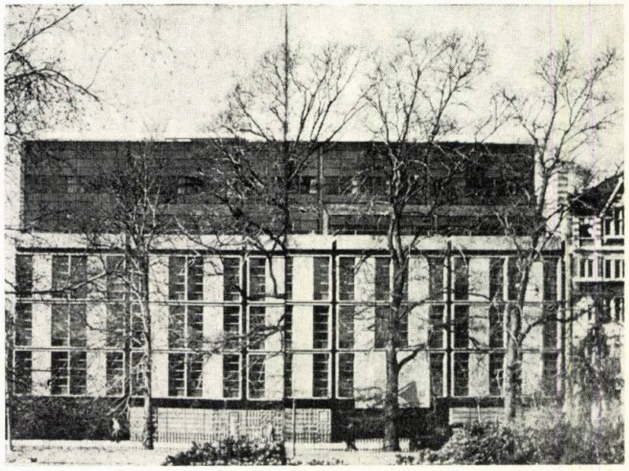

→

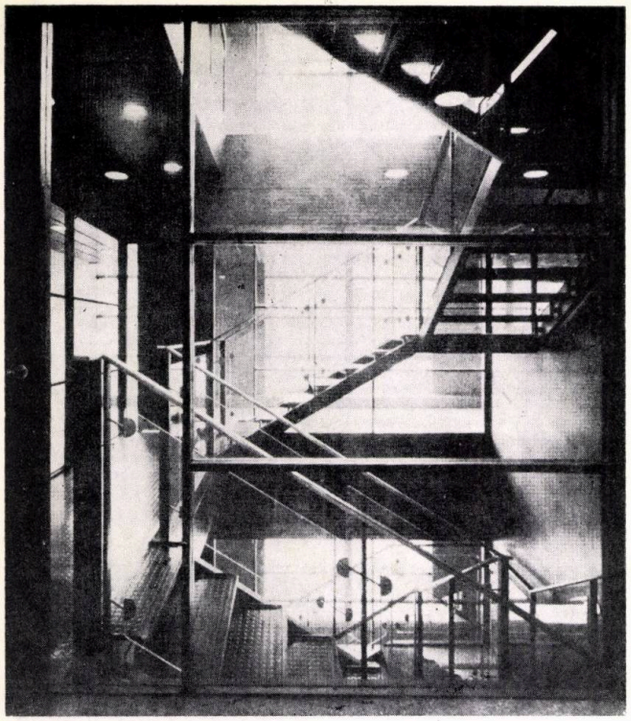

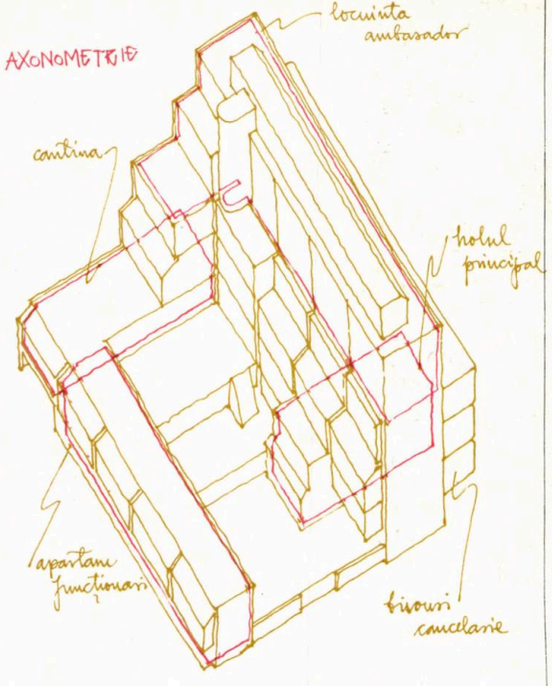

Ambasada Australiei la Paris, 1977

Arhitecţi: Harry Seidler & Associates
Consultant urbanistic: Marcel Breuer
Consultant structură: Pier Luigi Nervi

Iată rezultatul unei colaborări internaţionale în scopul obţinerii unei mostre de arhitectură didactic exemplară. Influenţa celor trei personalităţi se descifrează lejer prin «parcurgerea» limbajului arhitectural al clădirii. Pe un teren de 6 280 m² şi avînd o suprafaţă desfăşurată de 32 500 m², ansamblul este împărţit în două clădiri conjugate. Cancelaria adăposteşte misiunea diplomatică, O.E.C.D. UNESCO etc., locuinţa ambasadorului şi spaţiile pentru recepţii oficiale. Clădirea rezidenţială conţine 34 apartamente denivelate şi dublu orientate, pentru funcţionari. Cele două clădiri au intrări separate dar sînt legate la nivelul parterului. La subsol, se găsesc serviciile, parcajul pentru 170 autovehicule şi o piscină. Fiind situată în centrul istoric, proiectanţilor le-au fost impuse o serie de restricţii: înălţime 31 m max., 51% din teren să fie construit şi respectarea axului Champ de Mars. Proiectul, făcînd aluzie la aripile parabolice ale palatului Chaillot de peste Sena răspunde acestor condiţii prin două sferturi de cerc ce valorifică vederea spre Turnul Eiffel şi sugerează, prin accentuarea calcanelor, relaţiile cu axele.

Contribuţia majoră este cea a lui Nervi care, folosind faţada portantă compusă dintr-o reţea rectangulară precomprimată şi planşeele din expresive grinzi pretensionate în formă de *T*, rezolvă libertatea planului pe o deschidere de 16 m — în foaierul de la parter, la spaţiile de recepţie ale ambasadorului şi la nivelurile de birouri. Stîlpii hiperbolici de la parter, pe lîngă localizarea transmiterii eforturilor, au şi rolul de a rezolva încărcările excentrice ale faţadei curbe. Finisarea faţadelor este obţinută datorită cuarţului alb (care are şi rol fonoabsorbant) introdus ca agregat al betonului precomprimat, iar pereţii de capăt şi cei ai teatrului sînt îmbrăcaţi în granit gri exfoliat de Limoges.

THE ARCHITECTURAL REVIEW 980/1978

Absoluta raţionalizare şi decantare a proiectării, deşi parţial s-a pierdut la execuţie, ne permite să recunoaştem calitatea de designer a lui Jacobsen, caracteristica unei astfel de arhitecturi foarte detaliate fiind aceea de a nu tolera utilizările improprii din partea beneficiarului. Ne rămîn de admirat, totuşi, o casă a scării îmbrăcată în sticlă armată (asemănătoare celei a primăriei din Rødovre), ariile plantate dintre cei doi pereţi de sticlă ai terasei apartamentului ambasadorului, dar mai ales incredibila piesă a holului principal, unde toate elementele care concură la ambianţa arhitecturală (spaţiu, lumină, acustică, ventilaţie, etc.) ating o puritate organică în detaliu specifică modului de viaţă al unei naţiuni şi reuşită doar pe neobositul drum al distilării pînă la simplitatea absolută.

THE ARCHITECTURAL REVIEW 975/1978
L'ARCHITECTURE D'AUJOURD'HUI 196/1977
BAUEN+WOHNEN 10/1978

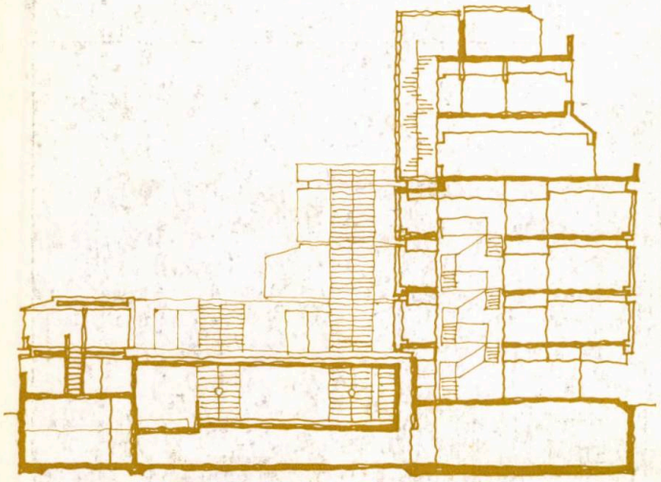

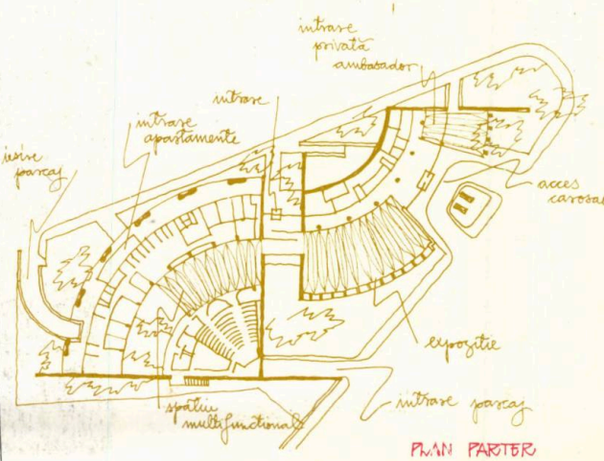

PLAN PARTER

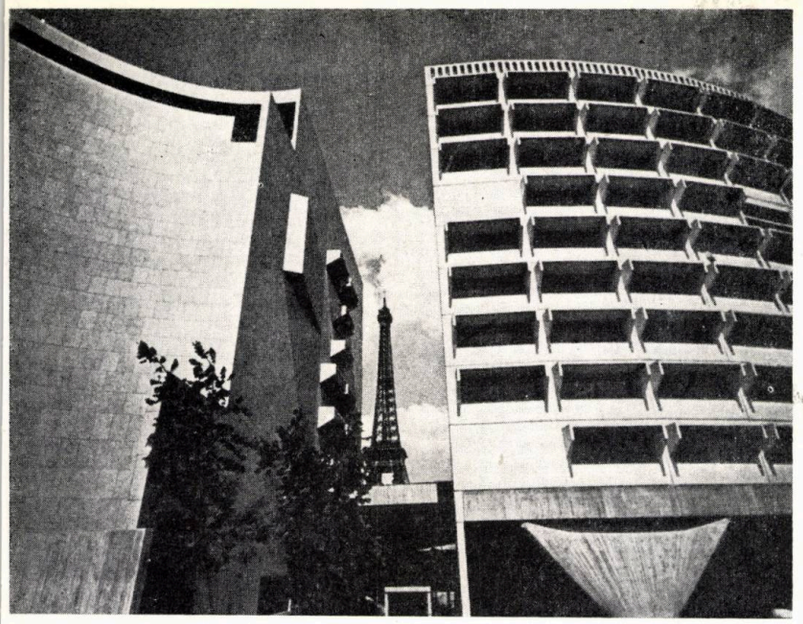

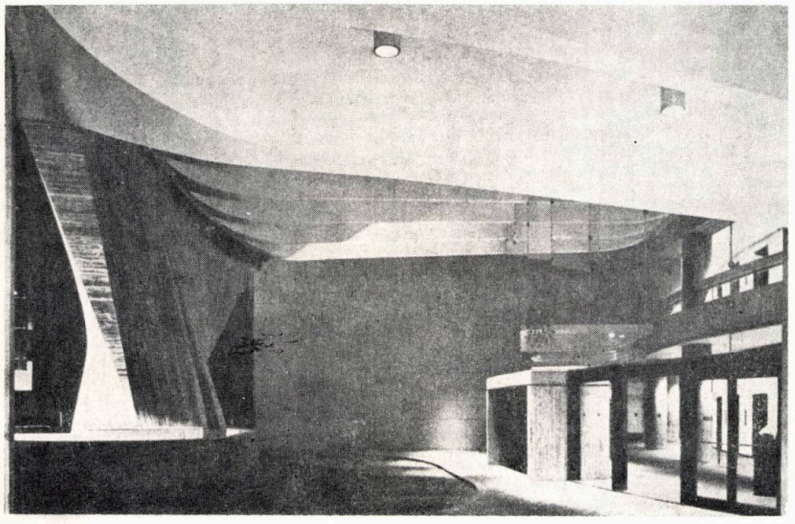

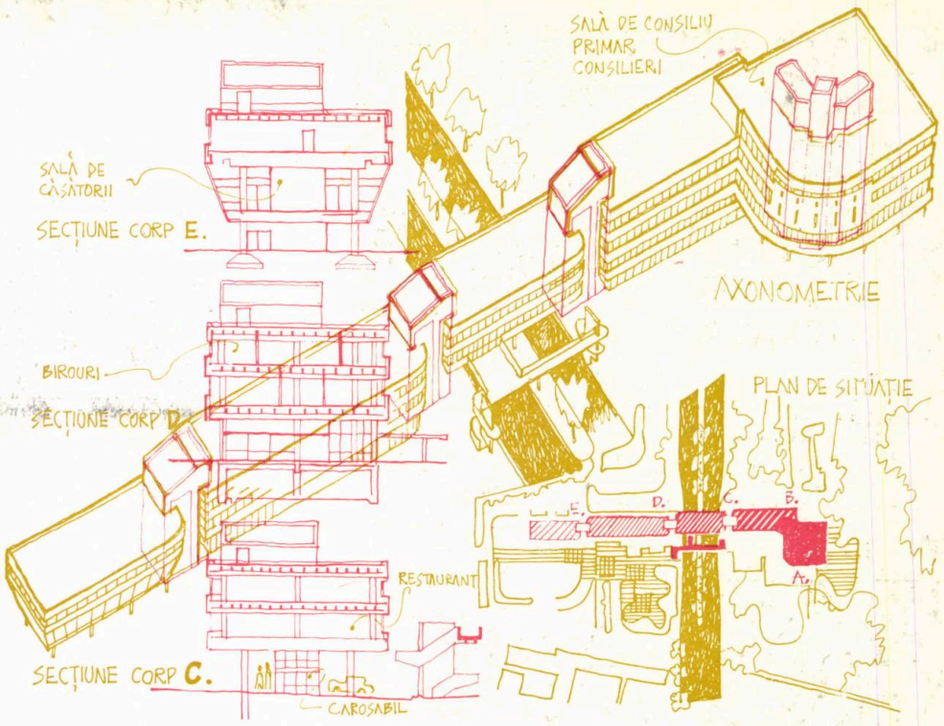

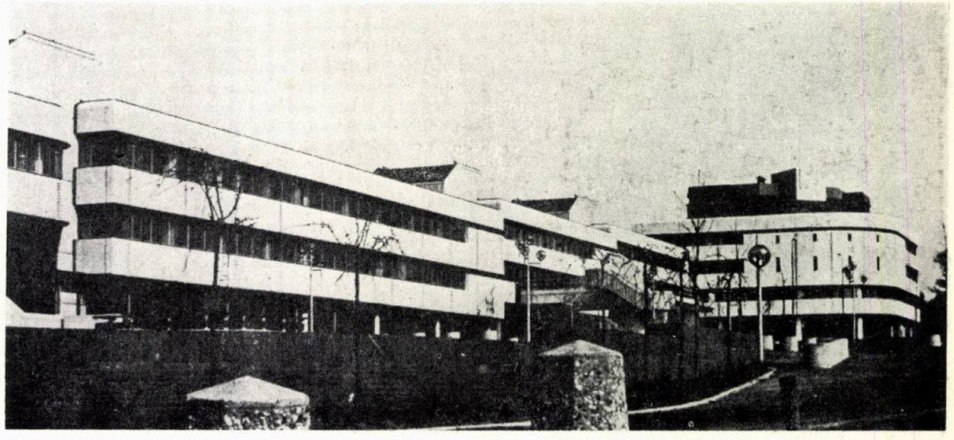

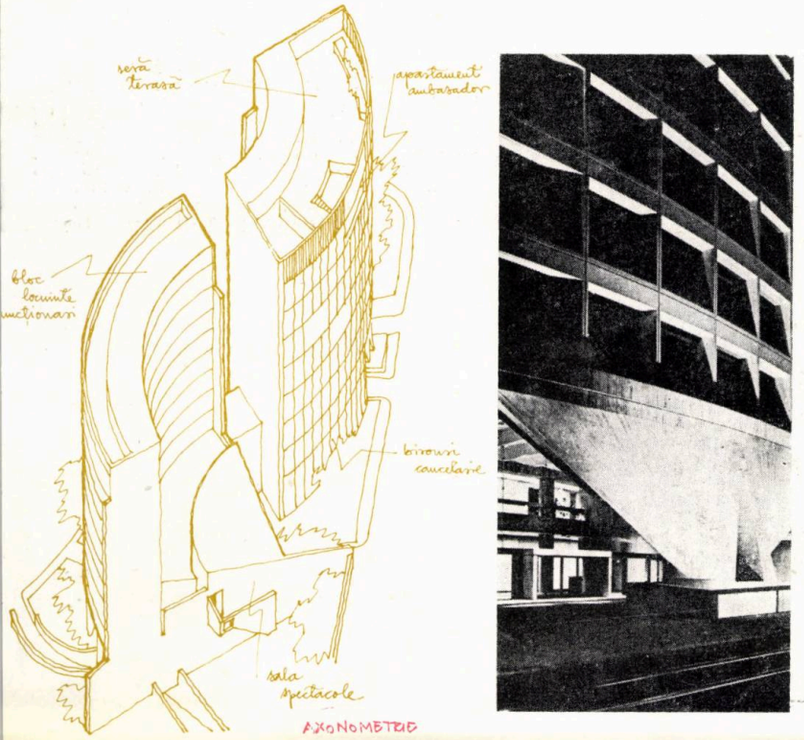

Primăria orașului Ede, Olanda

Arhitecți: J. B. Bakema, Van den Broek

Această clădire se face remarcată doar prin insolitul amplasării. În rest, ea e produsul modern, decent și inteligent al arhitecturii olandeze, preocupată prin tradiție de scara domestică a construcțiilor, de accentuarea dominantei orizontale. Mijloacele de expresie sînt voit reduse, iar imaginea este nemijlocit inteligibilă. Primăria se constituie liniar din 5 corpuri, decalate în plan și secțiune — conform cu panta terenului — corpuri articulate prin volumele circulațiilor verticale. Corpul denumit C traversează șoseaua ce leagă centrul orașului cu zona comercială (partea joasă a sitului) de o zonă de locuințe (partea înaltă a terenului), constituindu-se ca «poartă a orașului»; la etajul I al acestui corp, se află un restaurant cu o terasă generoasă la care se accede pe două scări exterioare. Structura este din B.A. monolit; elementele de fațadă sînt prefabricate, generînd o imagine sobră, modernă. Dispusă perpendicular pe șosea, primăria atenuează aspectul separativ, fiind o exemplificare a principiului «clădire perete» («Wall-building»), studiat de cuplul Bakema-Broek încă din 1958.

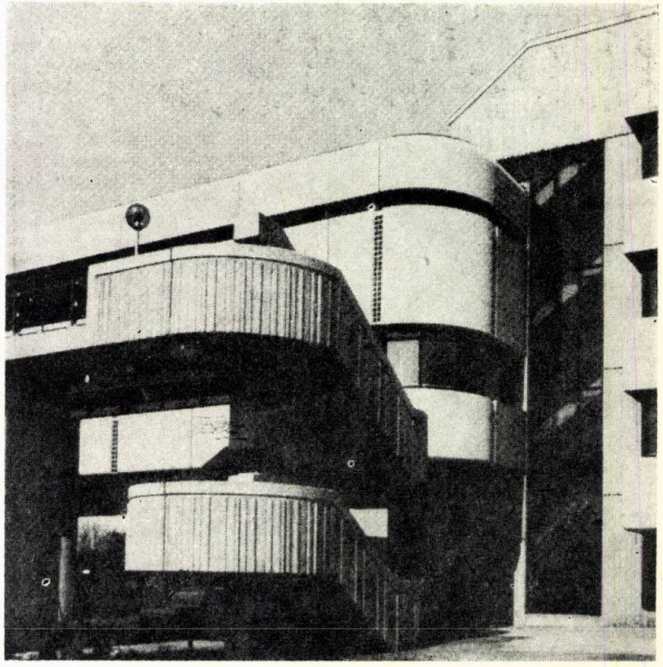

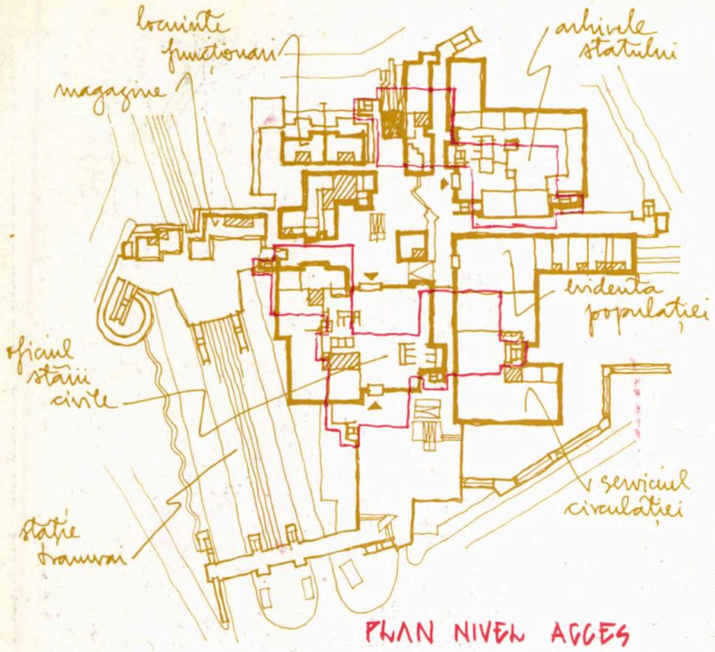

PLAN NIVEL ACCES

Primăria orașului Bonn, R.F.G.

Arhitecți: Heinle , Wischer & Partner

O clădire tipică de birouri, dar care impune nu atît prin expresivitate cît prin modul în care se încadrează în silueta orașului, amintind de configurația citadelelor ca centru de interes al orașului. Segregarea funcțională pe înălțime permite crearea unui pietonal care parcurge nivelul de acces, delimitînd unitățile funcționale de contact cu populația; la nivelul următor, se găsește sala de consiliu și cantina cu anexele sale, iar la nivelurile superioare bircurile sînt amplasate în turnuri de diferite înălțimi, încadrînd perimetral nivelurile inferioare comune și articulate cu noduri de circulație exprimate și în exterior. Structura din beton armat este organizată pe o tramă pătrată de 8,40 m. Este un exemplu caracteristic de arhitectură germană a strictei funcționalități, care reușește, prin unitatea fațadelor prefabricate și prin fragmentarea ansamblului, o volumetrie suficient de variată pentru a nu distona cu masa clădirilor înconjurătoare.

D.B.Z. 9/1978

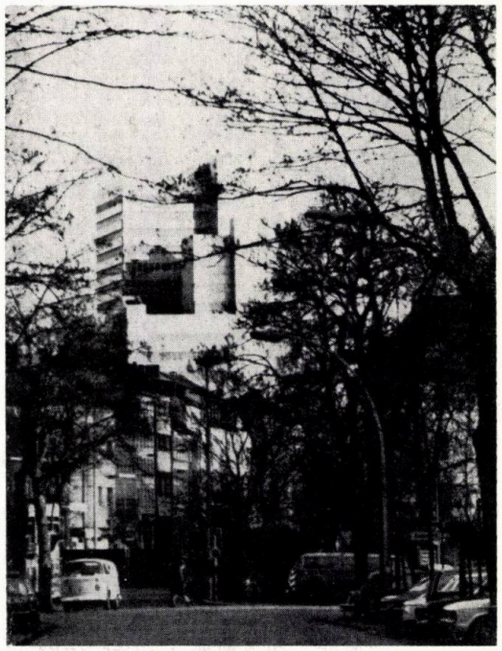

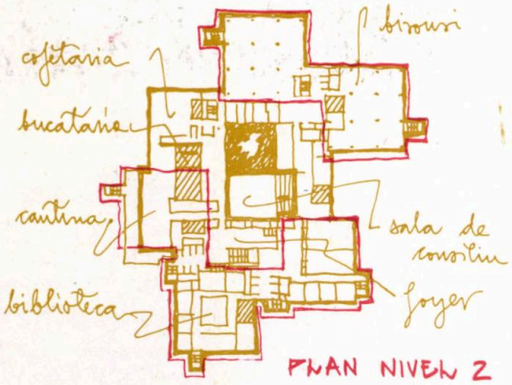

PLAN NIVEL 2

AXONOMETRIE

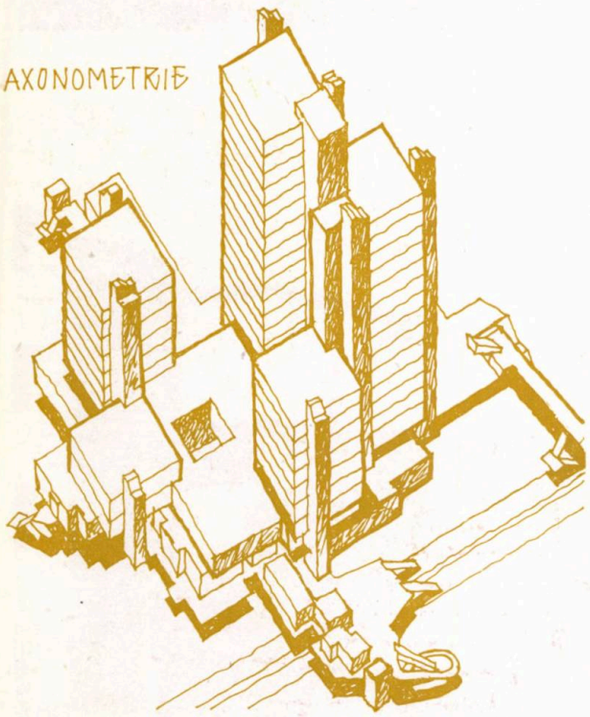

Primăria orașului Rutesheim, R.F.G.

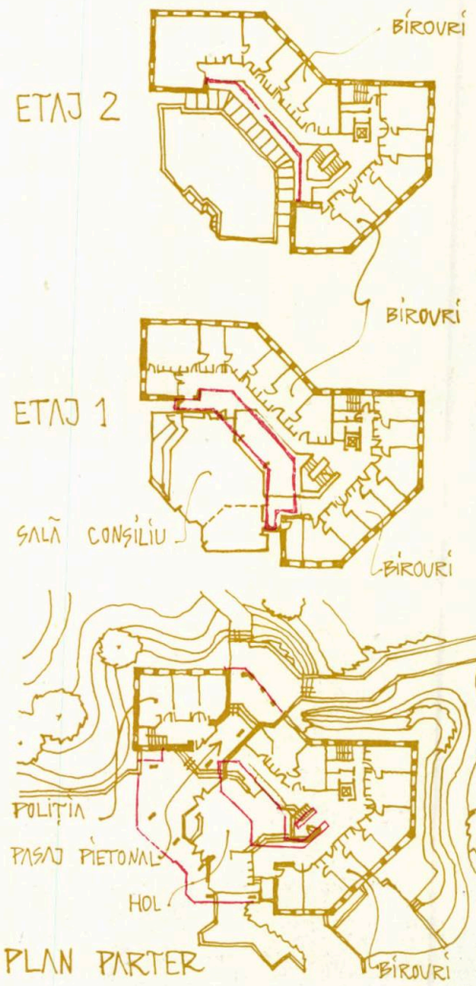

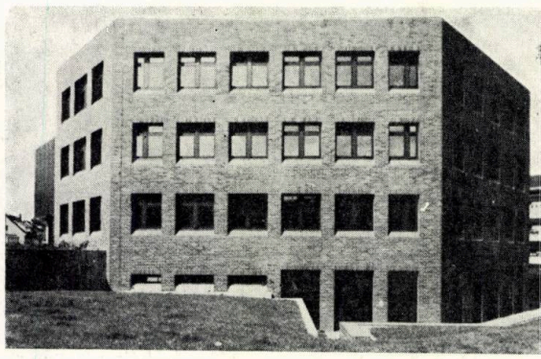

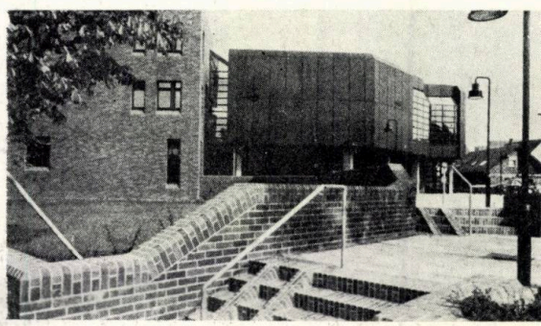

Arhitect: Horst W. Grohe

Sala de consiliu şi corpul de birouri pe trei niveluri — sînt cele două funcţiuni ce se disting clar prin tratarea învelişului exterior (aluminiu, respectiv clincher de culoare siena naturală), dar sînt legate prin zona de contact marcată şi valorizată spaţial de luminator, prin holul interior delimitat de cele două volume. Lumina venind de sus (prin luminatorul holului) şi culorile finisajelor interioare (balustrada metalică şi uşi vopsite bleu, mocheta oliv, pereţi din cărămidă aparentă) creează o ambianţă domestică, proporţională cu scara redusă a programului. Piaţa amenajată în faţa primăriei « pătrunde » în holul de acces şi urmează traseul pasajului pietonal ce străpunge parterul, despărţind-o totodată de sediul poliţiei. Primăria, biserica şi staţia de autobuz sînt elemente ce participă la realizarea unei concentrări civice de volume, în spiritul iş la scara aceste mici aşezări germane.

BAUMEISTER 7/1978

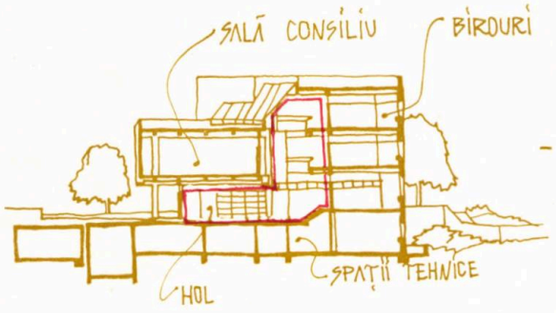

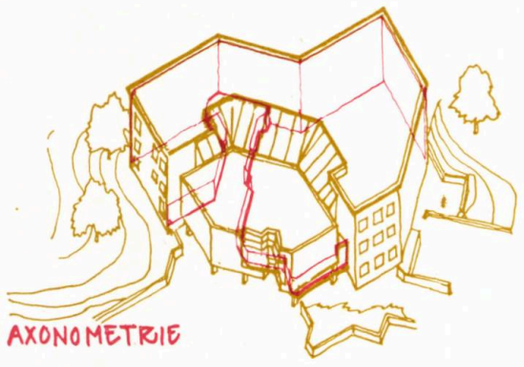

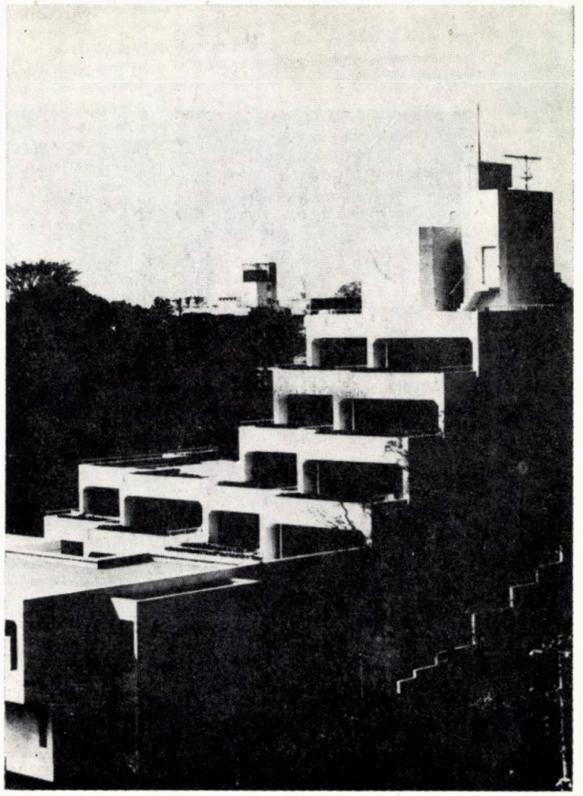

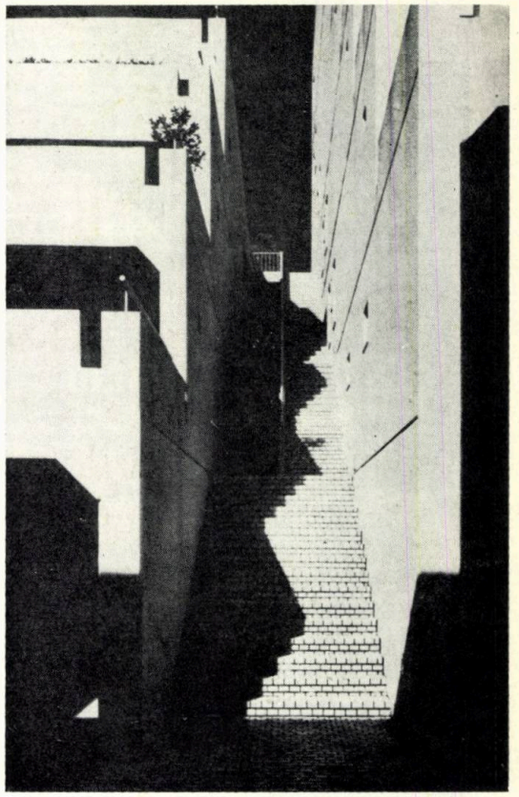

Ambasada Republicii Populare Bulgaria în Japonia — birouri și locuințe, Tokio 1974

Arhitecţi: Kenzo Tange & URTEC; J. Inazuka, M.Miki, H. Ito, T. Kurahashi

Scriind în 1976 despre dezvoltarea conceptului şi a metodologiei sale de proiectare, Kenzo Tange înscrie birourile şi locuinţele pentru Ambasada Bulgariei, obiect de arhitectură — împreună cu proiecte şi lucrări de sistematizare pentru noile oraşe Librino (Italia), Hokusetsu (Japonia), Abbasabad (Iran), sau pentru staţiunea balneară algeriană « Les Andalouses » — în ceea ce el numeşte planul de tip « coridor verde » (Green-corridor Plan), ale cărui caracteristici principale sînt: respectarea şi valorificarea topografiei naturale, contopirea mediului natural cu cel artificial, existenţa unei axe verzi centrale ce străbate mediul artificial (construit), ori a unei axe artificiale (construite) ce leagă două puncte de verdeaţă, axe sesizabile spaţial, generatoare şi unificatoare ale compoziţiei.

Fiind necesar a se construi birouri (S.u. 1 057 m²)şi locuinţe (S.u. 2 797m², 18 apartamente), s-a impus amplasarea lor în partea de sud a terenului (cca 90×35 m) aparţinînd ambasadei bulgare — în nord era construită reşedinţa ambasadorului — , pe un teren cu o accentuată pantă şi cu deschideri — la distanţă — către parcul Yoyogi şi — în imediată apropiere — către un dezordonat şi cu mic regim de înălţime cartier. Urmărind a utiliza eficient datele caracteristice sitului, pentru a realiza caracterul necesar privat al ambasadei, Kenzo Tange şi colaboratorii săi au ales soluţia unei construcţii terasate, închise către exterior, orientată spre o curte interioară, cu o rezolvare funcţională şi volumetrică a locuinţelor ce face posibilă identificarea spaţială a fiecărui apartament. Regimul de înălţime variază de la 3 niveluri, pentru birourile plasate adiacent străzii, la 8 niveluri pentru locuinţe; structura este realizată cu un sistem de diafragme longitudinale şi planşee cu goluri. Cele trei elemente principale ale compoziţiei spaţiale — reşedinţa, locuinţele şi birourile — sînt organic unite de axa scării descoperite ce leagă curtea interioară din sud cu platoul din nord: « Green corridor Plan ».

Şi axa verde, şi aparenţa geometric rece a suprafeţelor de beton, şi volumele ferm decupate în lumină, cu muchii dure, amintesc de anii '50 — ani glorioşi ai arhitecturii moderne — de (iarăşi) Le Corbusier ; semnează Kenzo Tange.

THE JAPAN ARCHITECT 234/1976

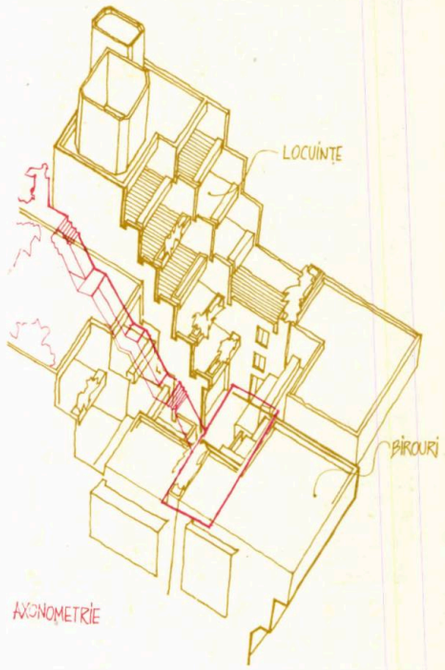

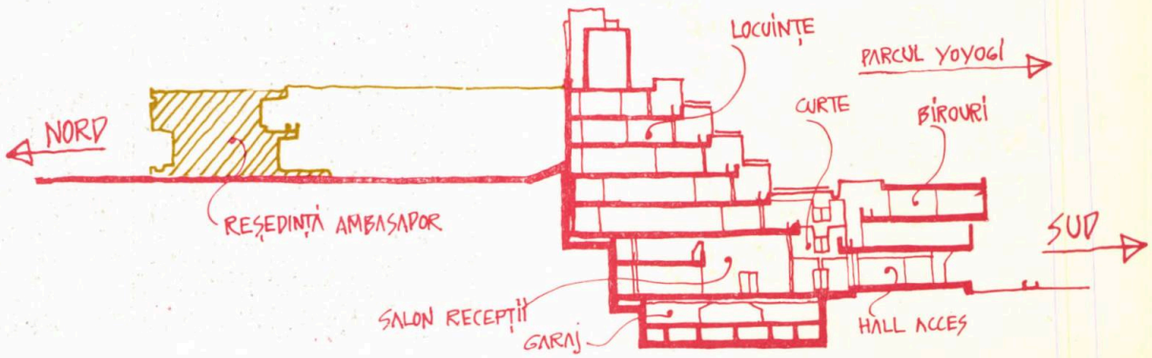

Primăria orașului Kamioka, Prefectura Gifu, Japonia, 1978

Arhitecți: Arata Isozaki Atelier

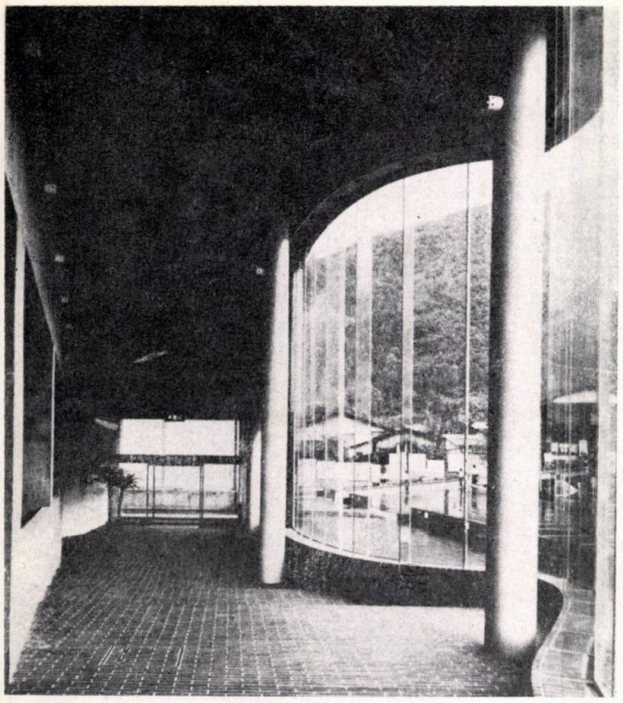

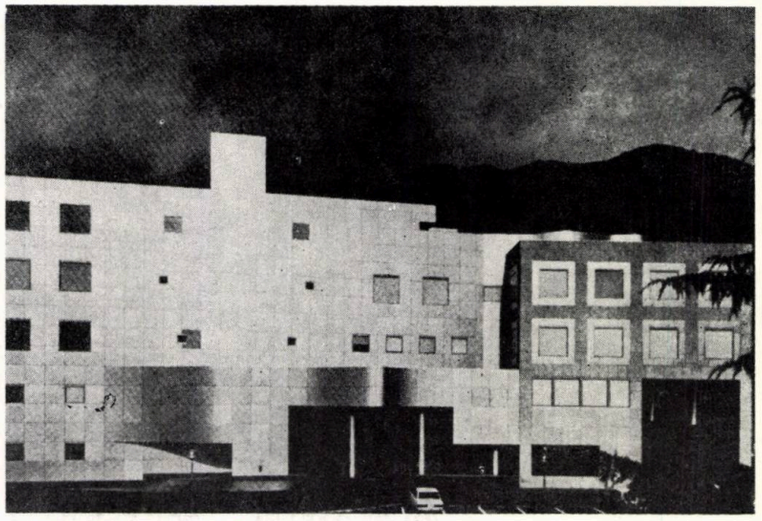

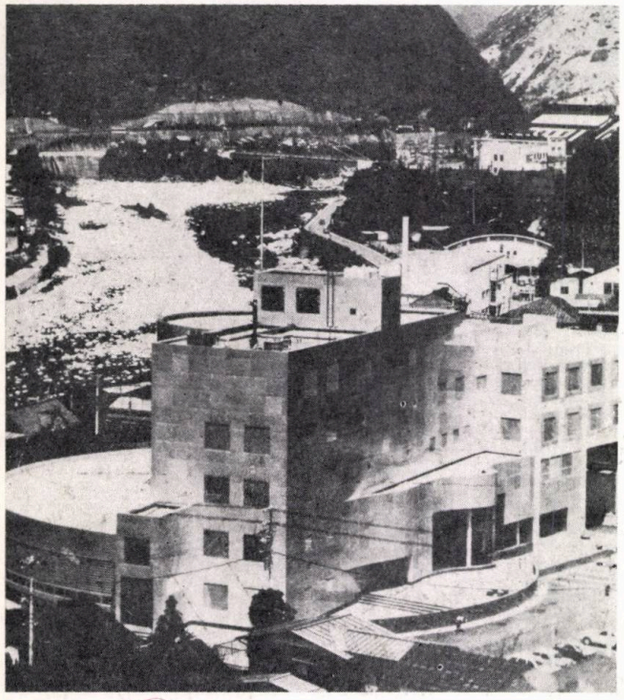

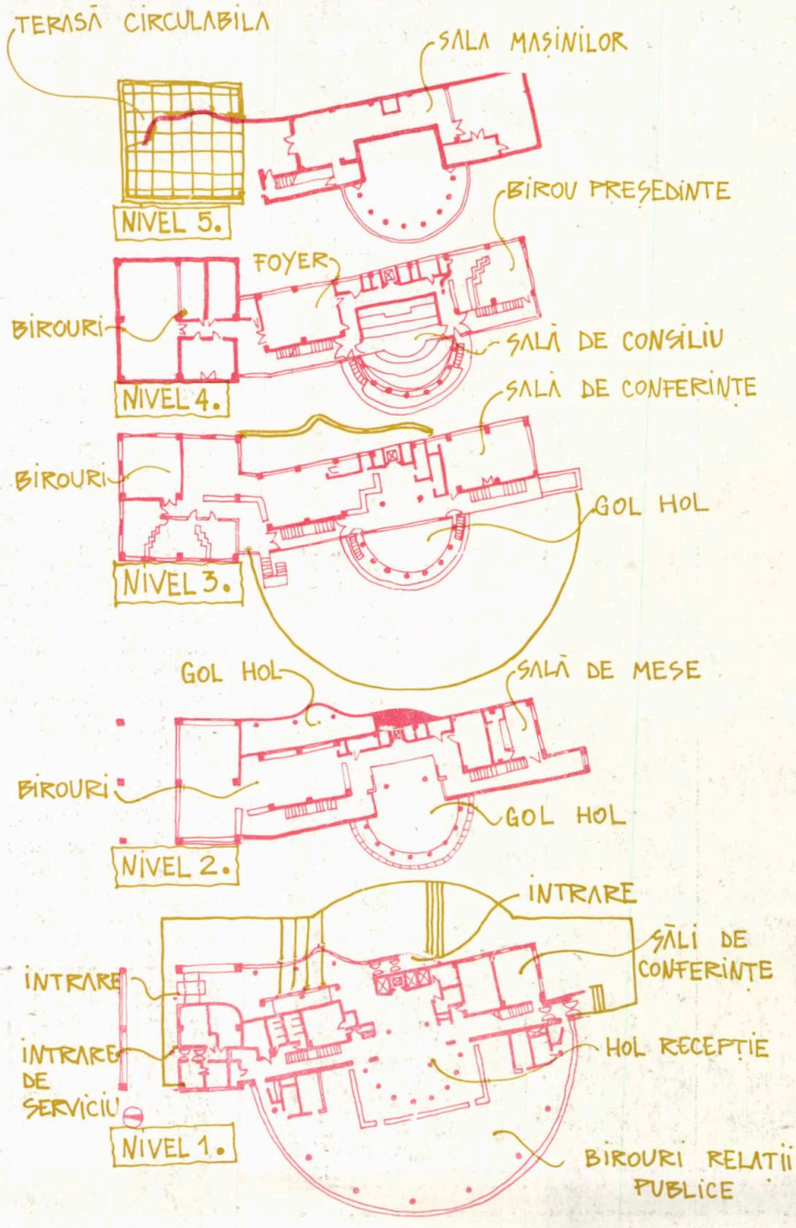

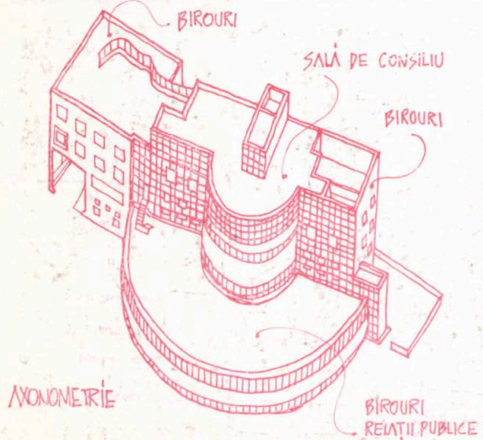

Combinarea vocabularului formal al lui Isozaki, a cerințelor funcționale exprimate de consiliul orășenesc, a dorințelor locuitorilor și a problemelor create de severul climat al zonei muntoase, sînt datele ce au dus la alcătuirea de forme, suprafețe și volume alăturate, întrepătrunse, suprapuse ; s-ar putea spune : dar nu credem că greșim dacă afirmăm că numai și numai vocabularul lui Arata Isozaki se deslușește. « Fără îndoială fotografiile și desenele clădirii produc o senzație de dizarmonie, și aceasta este ceea ce în mod deliberat am intenționat să fac, atingînd limitele posibilului ». Aceasta fiind afirmația autorului privitor la operă, este inutil a mai demonstra — întrebuințînd criteriile uzuale de judecată — că primăria nu are scară umană, nu se integrează sitului, că violentează regulile de îmbinare și asociere de forme și volume. Este o clădire ce dezvoltă simbolistica formală propusă de Isozaki în ultimii ani (vezi « Cadran » — Posibilități ale formalului, în Arhitectura 5—6/78) ; o clădire suficientă sieși și sistemului — coerent între limitele sale, maestrului. Isozaki afirmă că tipul de compoziție arhitecturală cu prisme rectangulare și cilindri nu este propriu arhitecturii tradiționale japoneze, și tocmai de aceea este necesar arhitecturii contemporane, pentru o scurt-circuitare a « stilului japonez » ; afirmă de asemenea că arhitectura modernă a cucerit tot ceea ce se așteptau arhitecții să cucerească și că este necesar ca, prin utilizarea formelor pure, alăturate și îmbinate după orice reguli, prin folosirea unor materiale contradictorii, prin acumularea calităților trecutului, să se propună un nou limbaj formal, cu o structură semantică independentă. Deci, clădirea de față nu este scopul, ci numai drumul.

Cei 4 307 m² ai primăriei sînt grupați pe verticală : nivelul unu este destinat serviciilor ce presupun un contact intensiv public-funcționari și se dezvoltă sub forma unui volum cilindric, puternic vitrat ; nivelul doi este destinat birourilor cu un contact mai redus cu exteriorul, iar la nivelul trei se află biroul primarului și alte spații destinate aparatului executiv ; aceste prime trei niveluri comunică printr-un generos și spectaculos gol vertical semicilindric ; nivelurile patru și cinci sînt ocupate de sala de consiliu și anexele sale. Cele două volume prismatice alăturate, cubul și prisma dreptunghiulară, sînt unite de curba «MARILYN MONROE» a holului de acces, creîndu-se astfel o masă volumetrică variată în raport cu punctul de percepție. Rezolvarea funcțională este corectă, spațiile interioare complexe și bine stăpînite, detaliile și materialele de excelentă calitate (marmură italiană, aluminiu, cărămidă aparentă, pardoseli ceramice, securit, nevada). O experiență estetică superlativă și numeroase motive de meditație.

THE JAPAN ARCHITECT 261/1979

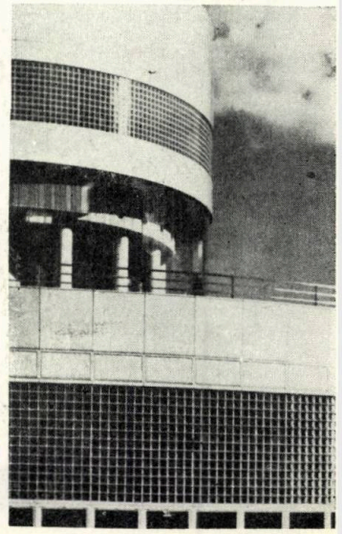

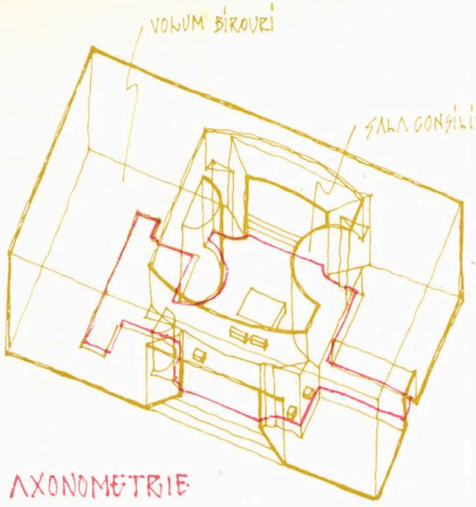

Primăria orașului Waki, Prefectura Yamaguchi, Japonia 1975

Arhitecți: Kisho Kurokawa & Ass.

O primărie de mici dimensiuni 3 128 m² desfășurați pe trei niveluri, pentru un mic oraș minier, simplă ca formă în plan și volum este remarcabilă prin spațiul public pe care îl creează ; este o aplicare la scară mică a conceptului de *spațiu intermediar*, conceput și exprimat de Kisho Kurokawa în cunoscutul Nishijin Labor Center (1962) din Kyoto și dezvoltat apoi într-o serie de foarte recente și celebre deja clădiri : birourile Băncii Fukuoka din Tokio, sediul Crucii Roșii japoneze, sau clădirile de birouri ale Companiei de asigurări Daido, în Tokio și Sapporo.

Primăria din Waki se compune din două volume prismatice : unul de birouri, altul adăpostind săli de ședințe și sala mare de consiliu, legate la nivelul trei prin două coridoare de o elegantă curbură interioară, rezultînd astfel un tip de poartă ce separă o piață civică interioară, permițînd totodată o vedere « prin » clădire către muntele din apropiere. Suprafețele fațadelor și pavajul din material ceramic, plantele, băncile, corpurile de iluminat, simplitatea și armonia ansamblului — armonie accentuată de curburile coridoarelor, a casei scării și a sălii de consiliu, de linia oblică a pereților porții de intrare în piață — transmit un sentiment calm, de protecție domestică, cheînd parcă la sfat, în apropierea muntelui, pe cei 8 000 de locuitori ai orașului.

Este interesant de remarcat cum același concept al *spațiului intermediar* poate fi expresie emfatică a importanței sociale și a soliditățiii unei instituții (« acoperișul urban » al Băncii Fukuoka) sau simbol al întrepătrunderii spațiului interior cu cel exterior (« strada » ce despică sediul Crucii Roșii japoneze), ori în cazul « grădinei suspendate » din clădirea Daido-Sapporo, expresie a utilizării optime a spațiului public într-o zonă cu zăpezi abundente.

THE JAPAN ARCHITECT 236/1976
L'ARCHITECTURE D'AUJOURD'HUI 198/1978
THE JAPAN ARCHITECT 266/1979

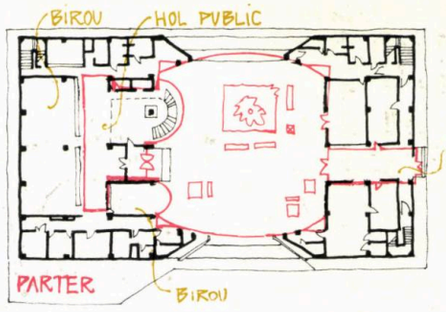

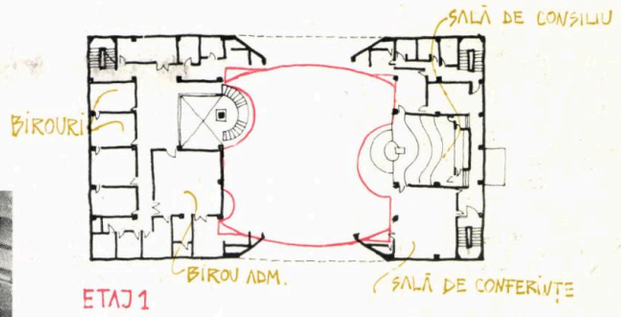

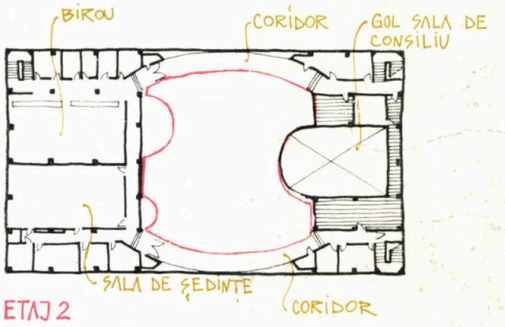

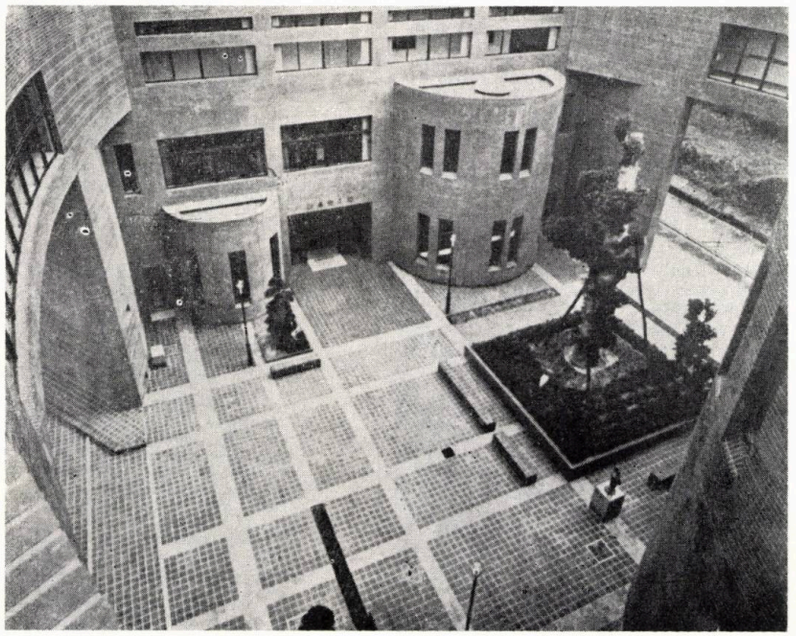

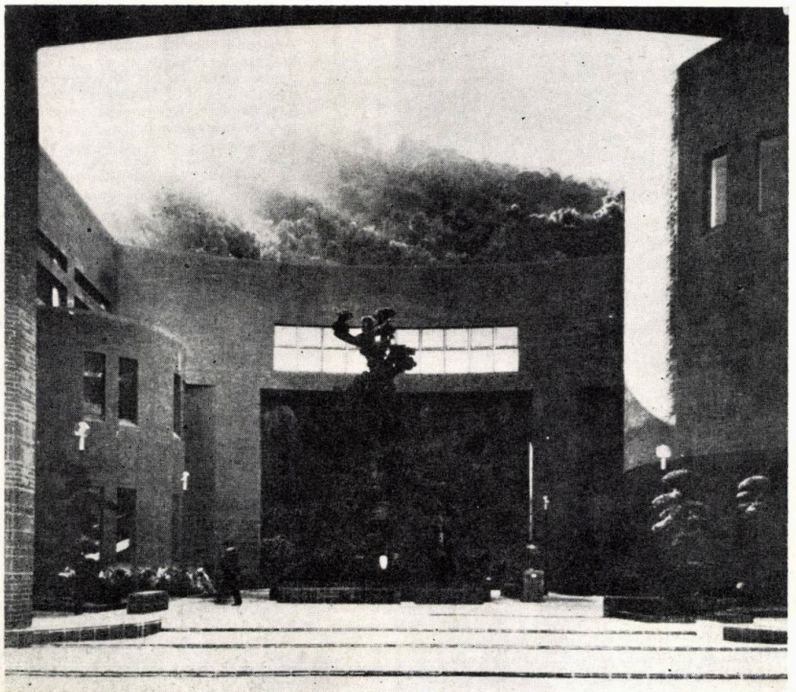

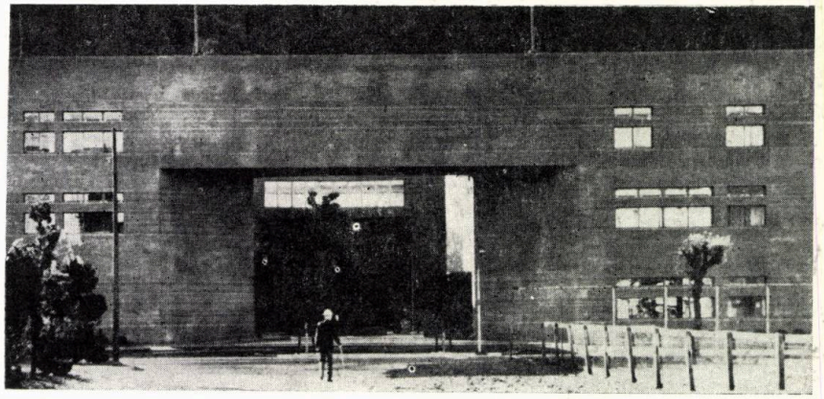

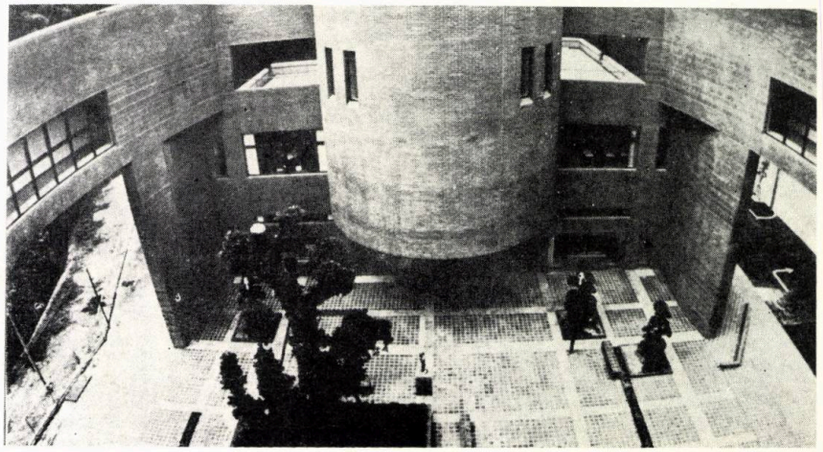

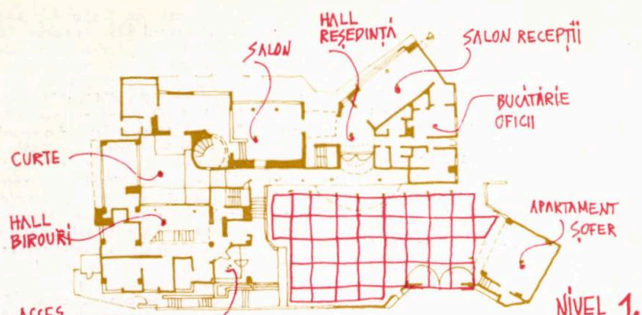

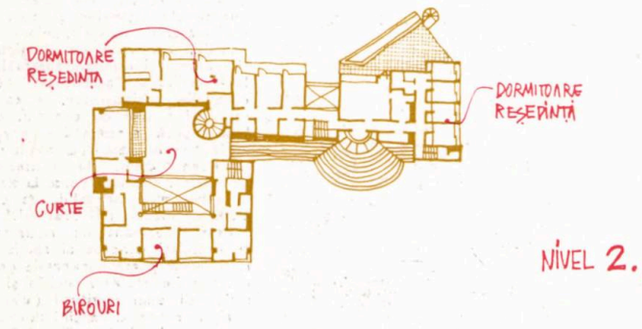

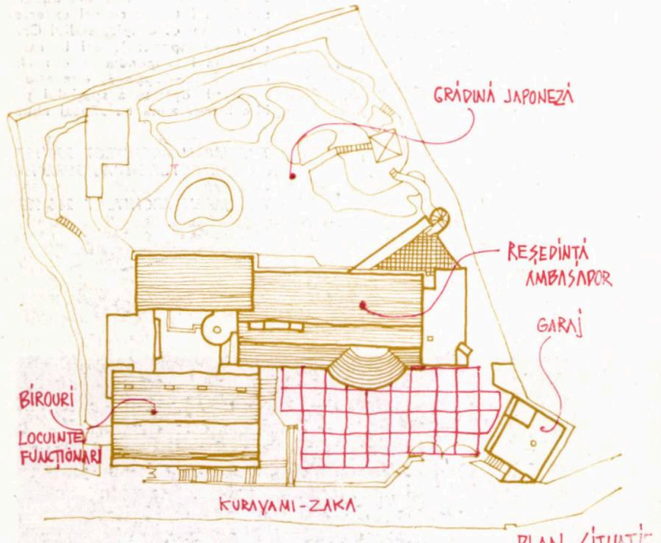

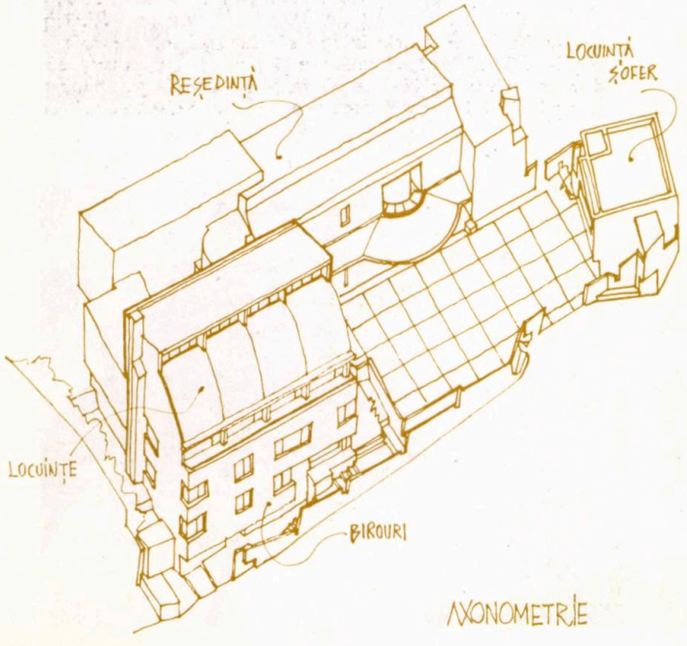

Ambasada Austriei în Japonia — reședință, birouri și locuințe, Tokio 1976

Arhitecți: Fumihiko Maki; interioare și mobilier Emmerich Simonics

O construcție valoroasă dar mai ales interesantă, de o complexitate arhitecturală deosebită, nu atît datorită caracteristicilor intrinseci ale temei, ci datorită în primul rînd voinței arhitectului Fumihiko Maki. Datele inițiale, material obiective, au fost amplasarea construcției adiacent unei străzi înguste (5 m) de pantă mare (Kurayami Zaka — într-o traducere aproximativă: panta/ dealul/ neagră/sumbru/) într-un vechi cartier rezidențial, Azabu, și păstrarea grădinii japoneze existente; rezultă de aici, în condițiile unei suprafețe desfășurate de cca 5 000 m² pe un teren de cca 2 000 m², dificultatea rezolvării accesului carosabil comod și probleme de însorire atît a construcției cît și a vecinătăților (marea densitate a construcțiilor în zonă și regimul de înălțime mic).

Afirmînd că în zilele noastre oamenii reacționează cu dificultate la arhitectura modernă, neputîndu-se identifica cu noile clădiri — chiar dacă ele exprimă spiritul timpului — din cauză că arhitectura modernă a uitat orice ornament, a abandonat textura și modelarea suprafețelor, elemente ce dădeau clădirilor o varietate și o anume complexitate a expresiei în raport cu unghiurile și distanțele de percepere; *ținînd cont că* Kurayami Zaka a fost în timpurile vechi o cale ceremonială, marcată de torrii, către templul Hikawa — deci considerînd și date de obiectivitate istorică și spirituală —Fumihiko Maki construiește o clădire ce se revelează gradat, procesual, oferind, o complexitate și o varietate de unghiuri și niveluri de percepție. Concură la obținerea acestor calități organizarea funcțională și exprimarea ei volumetrică (volumul puternic al birourilor, ce se încheie superior cu « valul » elegant al locuințelor, copertina ce marchează intrarea în reședință sau liniile frînte și suprafețele intersectate în unghiuri ascuțite ale locuinței șoferului), ca și căldura cărămizii aparente și acuratețea desăvîrșită a detaliilor.

Spațiile interioare, de calitate (holul reședinței, scara în spirală, salonul pentru recepții), deschise către grădina japoneză, opace spre curtea de acces, sînt decorate și mobilate Jugendstil. Scaune și mese desenate de Hoffman, Thonet sau Mackintosh în primii ani ai secolului sînt elemente a unor « conexiuni istorice » între arta și arhitectura japoneză și începuturile Art-Nouveau-ului european. Este această ambasadă o clădire retrasă de la stradă, privată, ascunsă privirii și totodată expusă percepției trecătorului, prezentă puternic în stradă; o ambiguitate bine stăpînită, subliniată de alcătuirea interioarelor.

THE JAPAN ARCHITECT 236/1976
THE JAPAN ARCHITECT 265/1979

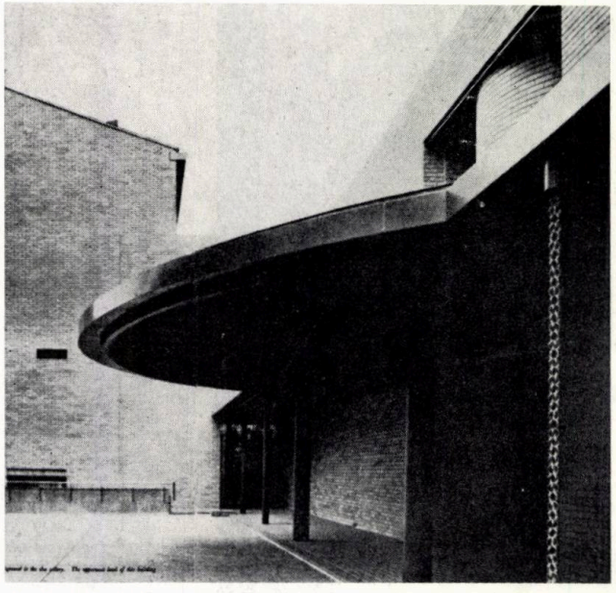

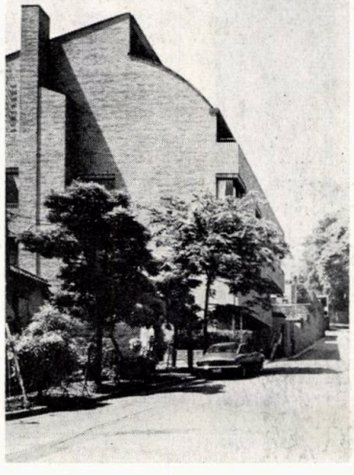

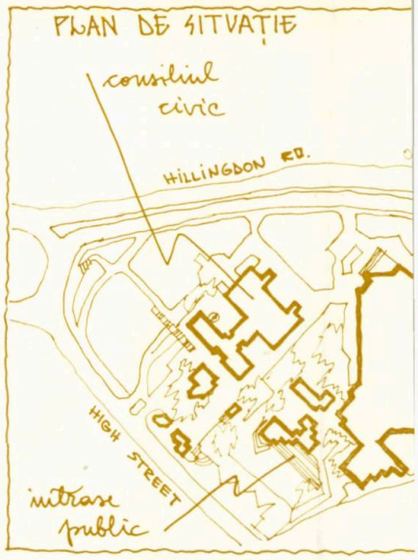

Centrul civic din Hillingdon, Marea Britanie 1979

Arhitecți: R. Mathew, J.Marshall & Partners

Autori: arh. A. Derbyshire. A. Crawshaw

De multe ori, în trecut, oamenii au deschis drumuri noi privind în urmă. După o perioadă de deziluzii publice și de defensivă a profesioniștilor, în ceea ce privește condiția arhitecturii ca artă, par să fi apărut unele lucrări de valoare care ilustrează fenomenul « Postmodernismului ». Comparativ cu majoritatea lucrărilor care, numindu-se « postmoderne », nu sînt decît un compromis al acoperișurilor înclinate și a ceea ce se imaginează a fi gustul popular, această operă încearcă o reîntoarcere la principii de proiectare mai umane și mai puțin doctrinare, o recunoaștere întîrziată a valorilor tradiționale. Evident, rezultatul este un compromis și autorii nu neagă aceasta. Forma exterioară poate fi postmodernistă, dar interiorul rămîne — în ciuda planului inteligent rotit, segmentat și denivelat — doar un nou « cocon » suprasaturat de servicii. Pînă la un anumit nivel această operă rămîne un fals, un exercițiu de relații publice destinat să ofere Birocrației o față umană, o clădire la scară domestică care adăpostește tot atîția oficiali băgăcioși ca oricare turn de sticlă. La alt nivel, centrul civic a fost conceput pe singura bază posi-

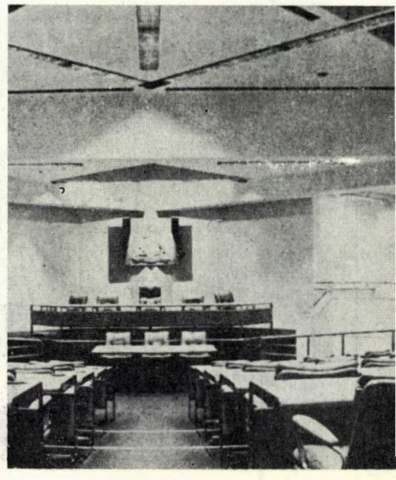

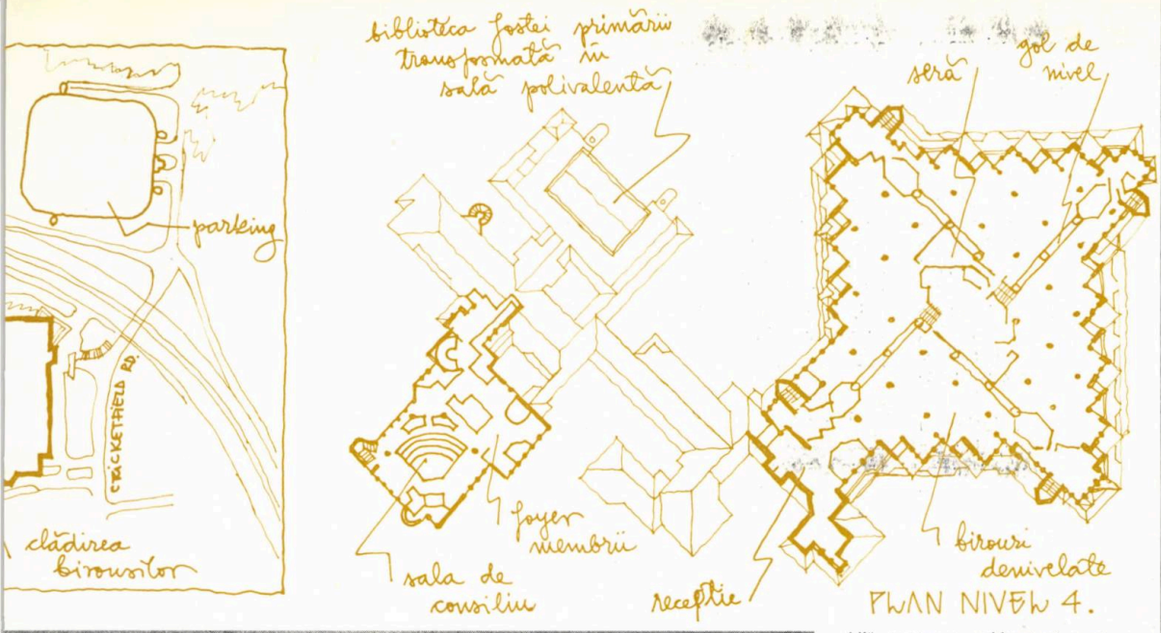

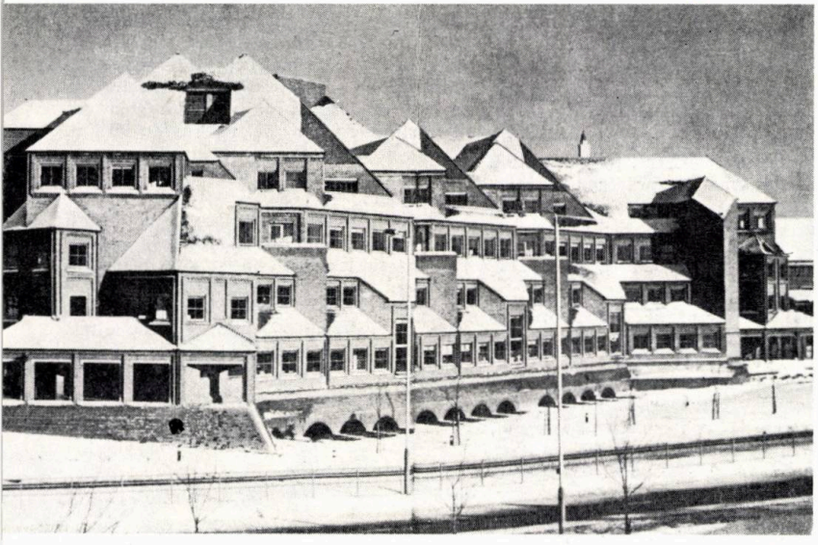

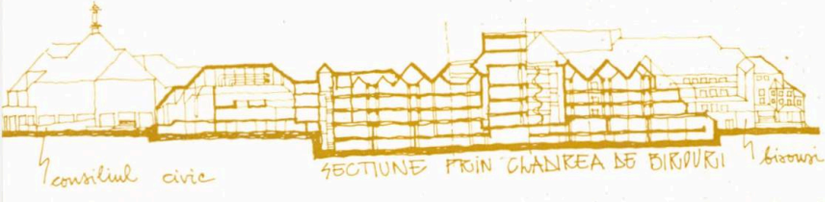

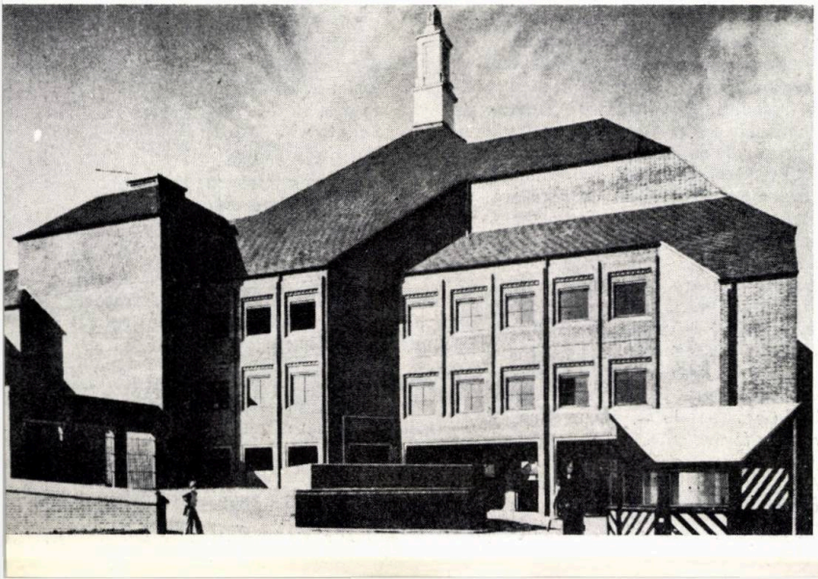

bilă pentru o arhitectură postmodernistă — este «popular» pînă acolo încît arhitecţii au răspuns, plini de imaginaţie, preferinţelor stilistice ale consiliului (care funcţiona, în primii ani de activitate, într-o clădire de birouri standard).

Stilul clădirii îşi are rădăcinile în mai multe curente de la începutul secolului. Tradiţiile britanice, care încep cu Gothic Revival şi se termină cu declinul mişcării Arts & Crafts, determină utilizarea cornişei cu denticuli de cărămidă, a ferestrelor pătrate des subîmpărţite şi a şirurilor de pilaştri. Caracterul cristalin al «coajei», arcele masive ale subasmentului, calitatea uniformă a zidăriei de cărămidă şi a învelitorii de ţiglă ne fac să simţim influenţa continentului, a expresionismului german şi a şcolii din Amsterdam (creaţiile lui Pölzig sau Klerk au avut o adîncă rezonanţă în contextul tradiţionalei arhitecturi britanice a cărămizii). De asemenea, s-a decis în mod corect ca centrul civic să respecte un caracter local, deosebit de inevitabilul centru comercial din apropiere. Acest teritoriu cu 230 000 locuitori este desigur «suburban», amorf şi arbitrar ca desfăşurare, o localitate de tranziţie spre Wimbledon. Dar tocmai aceste oraşele, deşi reprezintă o diluare a prototipurilor lui Lutyens şi Woysey, susţin — poate inconştient dar sincer — idealul de «cămin» al lui W. Morris.

Din păcate, arhitecţii nu au urmărit logica stilului lor neotradiţional; în unele locuri, se vede că zidăria este numai o placare a cadrelor din beton armat, că vastele suprafeţe ale acoperişului nu ascund altceva decît servicii. Eşecul în găsirea unui limbaj potrivit pentru spaţiile interioare, arată cît de departe trebuie să meargă postmodernismul pentru a atinge bogatele efecte decorative ale spaţiilor proiectate în trecut. Aşa discutabil şi compromis, acest exemplu trebuie totuşi privit ca o încercare binevenită de depăşire a limitelor dogmatice ale mişcării moderne. El arată că bunele tradiţii în construcţii pot fi dezvoltate astăzi, cu rezerva — disperat de tristă — că arhitecţi inteligenţi trebuie să înveţe din nou, pe îndelete, ceea ce predecesorii lor cunoşteau acum 60 de ani.

THE ARCHITECTURAL REVIEW 984/1979
L'ARCHITECTURE D'AUJOURD'HUI 205/1979

Primăria oraşului Angelholm, Suedia

Arhitecţi: Sten Samuelson Arkitektkontor AB

Fiecare oraş doreşte o primărie care să reprezinte propria sa identitate, faţă de care fiecare cetăţean să se ataşeze spontan. Primăria ca simbol al oraşului. Iată ce au încercat autorii amplasînd clădirea pe malul rîului Ronne şi interpretînd volumetric unduirea acestuia, ca şi maleabilitatea solului denivelat. Această bară de 150 m lungime şi 11,83 m lăţime are intrarea la nivelul terenului din spate, nivelul de jos fiind ocupat de sala consiliului şi comunicînd cu terasa din faţă, iar birourile sînt amplasate la nivelurile 2 şi 3.

Negarea programatică a unghiului drept, reclamarea prin detalii a expresivităţii tradiţionale, ca şi specularea formală a configuraţiei terenului, ne pune în faţă o lucrare inedită cu moderate încercări de limbaj postmodernist.

BAUMEISTER 3/1977
L'ARCHITECTURE D'AUJOURD'HUI 198/1978

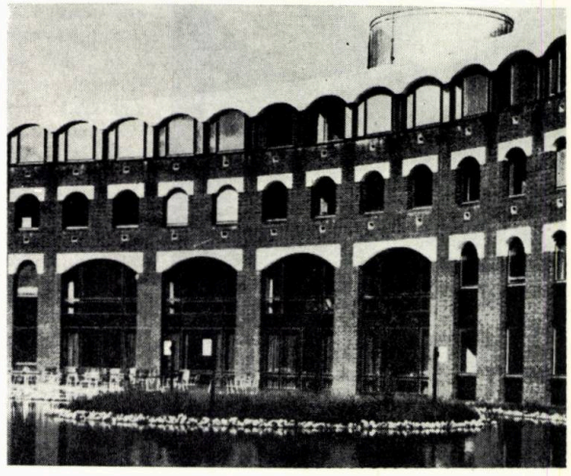

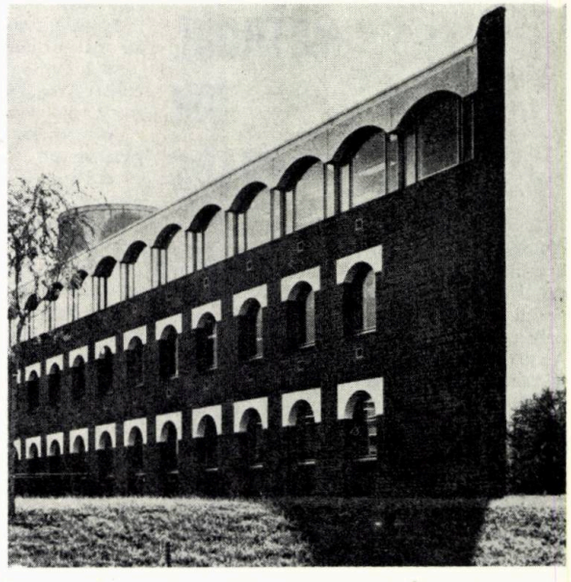

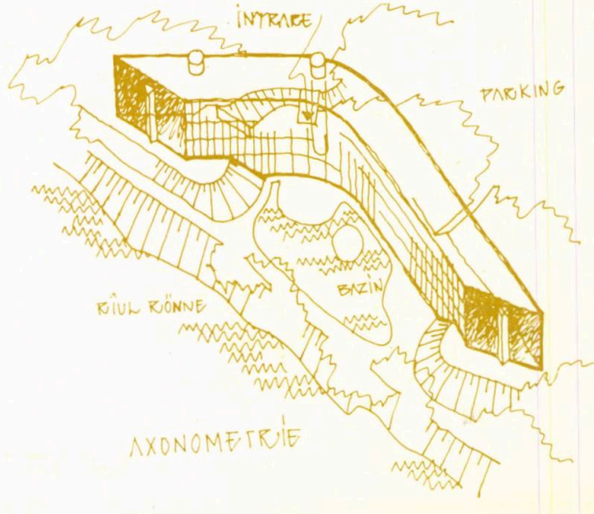

METROUL DIN PRAGA

Prin creşterea oraşului Praga, de-a lungul secolelor, s-au creat — ca şi în celelalte mari oraşe ale lumii — disproporţii între dezvoltarea organismului urban şi nivelul sistemului de circulaţie. A luat naştere un dezechilibru spaţial şi temporal între cerinţele societăţii şi posibilităţile transportului în comun, determinat, în primul rînd, de permeabilitatea căilor de trafic, a arterelor principale.

Concepţiile de bază ale noului sistem de transport al Pragăi se axează, în principal, pe cerinţele date de existenţa noilor zone de locuit, pe mişcarea demografică, pe repartizarea economică a forţelor de producţie şi pe funcţiile politico-sociale ale oraşului. Elementul fundamental al noului sistem va fi metroul, ale cărui trasee urmează direcţiile cerinţelor concentrate ale transportului în comun (la locul de muncă sau la şcoală), astfel încît, cu timpul, concomitent cu construirea de noi trasee, tramvaiele să fie excluse din zonele centrale ale oraşului, iar transportul cu autobuze să asigure, mai ales, puternice legături tangenţiale şi în perimetrul raioanelor sau funcţia de linii de legătură spre staţiile metroului.

Primele studii pentru transportul subteran praghez au fost elaborate încă de la sfîrşitul secolului al XIX-lea. O propunere foarte concretă — « Studiul căii urbane rapide „METRO" în Praga », din 1906, — avea ca idee principală eliminarea tramvaielor din zona centrală şi menţinerea liniilor din suburbii ca mijloc de legătură cu metroul. Cele trei trasee principale, de atunci, seamănă foarte bine cu cele executate recent, inclusiv proiectul de pod peste valea Nusle. Unul dintre autorii propunerii din 1906, inginerul V. List, a cîştigat din nou concursul în 1930, dar ocupaţia nazistă (1939—1945) a spulberat ideea realizării.

După Eliberare, capacitatea transportului în comun era aceeaşi ca înainte de război, dar trebuia să satisfacă nevoi aproape de două ori mai mari. Problema a fost luată în discuţie, de mai multe ori, fără a se reuşi soluţionarea densităţii enorme din centrul oraşului şi nici o conturare clară a perspectivelor transportului subteran.

În anii '60, s-a încercat soluţia cu sporirea numărului autobuzelor, dar s-a analizat şi posibilitatea introducerii tramvaiului subteran. Analizele experţilor sovietici, din 1967, au evidenţiat ca rezolvare optimă a problemei construirea metroului, care are multe avantaje faţă de celelalte soluţii:

- structura geologică a terenului permite săparea tunelelor, fără să deranjeze traficul pe străzi
- capacitatea metroului asigură satisfacerea celor mai mari necesităţi de trafic — cu un interval de 90 secunde între garnituri de cîte 5 vagoane, ce transportă 36 000—40 000 de pasageri/sens
- transportul subteran, separat de cel suprateran, prezintă un grad înalt de siguranţă şi ordine.

Etapele construirii metroului din Praga au fost următoarele:

- 2 iunie 1965 — guvernul hotărăşte construirea sistemului de transport subteran din Praga
- 7 ianuarie 1966 — lucrări premergătoare pe şantier
- 9 august 1967 — hotărîrea guvernului pentru construirea metroului
- 8 august 1968 — pregătirea pentru primul tunel (Panhrác)
- 30 septembrie 1969 — terminarea primului tunel
- 1 februarie 1970 — debutul lucrărilor în prima staţie de metro
- 26 iunie 1972 — începe montajul tehnologic
- 28 august 1972 — terminarea ultimului tunel
- 29 decembrie 1973 — primul tren de probă pe tot traseul.

Aşadar, la 9 august 1967, guvernul R.S.C., după consultarea expertizelor sovietice, a hotărît construirea metroului din Praga. Pe baza acordului de colaborare, între guvernele R.S.C. şi U.R.S.S., privind construirea traseelor subterane ale transportului în comun, încheiat în 1966, experţii sovietici au contribuit remarcabil la organizatea construcţiei şi şantierelor, la pregătirea documentaţiilor şi a specialiştilor cehoslovaci, a trimis utilaje, echipamente şi materiale speciale de construcţii, pentru săparea tunelelor, vagoane, dispozitive pentru alimentarea cu energie electrică, aparate de taxare şi altele. Numeroşi experţi, oameni de stat şi savanţi sovietici au asistat direct la pregătirea şi realizarea lucrării, astfel încît realizarea metroului praghez nu este numai una dintre cele mai semnificative înfăptuiri socialiste din R.S.C., ci şi un simbol al prieteniei strînse dintre R.S.C. şi U.R.S.S.

Prima linie a fost deschisă publicului la 9 mai 1974, iar a doua la 12 august 1978. Experienţa de pînă acum arată corectitudinea sistemului de transport adoptat. Multiple avantaje reies din faptul că metroul este izolat de influenţele traficului suprateran, iar liniile se încrucişează denivelat. Metroul este dotat cu un sistem perfecţionat de siguranţă şi semnalizare, care permite viteze tehnice de 80 km/oră şi o viteză medie de transport ridicată (30—40 km/oră). Metroul are o mare capacitate de transport, care ajunge la 40 000 persoane/oră şi sens, asigurînd astfel şi cerinţele unui viitor mai îndepărtat.

Iată o comparaţie între sistemele de transport din Praga:

Mijloc de transport	Capacitate/oră sens	Viteză medie km/oră
TRAMVAI	9600—14000	15,6
AUTOBUZ	6000—6500	20,2
METROU	30000—40000	30—34

În viitoarele etape ale construcţiei metroului, se vor asigura în primul rînd traseele care să ajute la descongestionarea zonei centrale; ulterior, traseele vor fi prelungite pînă în zonele perimetrale de locuit şi în zonele industriale din împrejurimile oraşului. Etapizarea construirii metroului este determinată de încercarea de a gospodări forţa de muncă, maşinile de construcţii şi mecanismele speciale, ca şi de a păstra, pe cît posibil, capacitatea sistemului suprateran de transport pe timpul executării sistemului din subteran. Experţii cehoslovaci şi sovietici sînt preocupaţi şi de studiul protejării mediului înconjurător pe durata construirii metroului.

Sistemul de transport subteran rezolvă şi circulaţia în zona centrală a Pragăi, veche de 500 de ani, rigidă, cu monumente care îi dau caracterul de rezervaţie istorică şi care trebuie menţinută intactă. Pînă la construirea metroului, transportul în comun nu putea satisface cerinţele, zona fiind specific pietonală şi permiţînd doar accesul autoturismelor. Transportul contemporan avea, aici, foarte mici posibilităţi de dezvoltare, mai ales că o eventuală reţea de tranşee prin care să circule tramvaie rapide ar fi fost, mai ales, inestetică. În prezent, staţiile de metro din centru rezolvă accesul, fără a interveni simţitor în arhitectură şi fără a stînjeni circulaţia pietonilor.

Prima etapă de construcţie — pînă în 1985 (1990)

Traseul « C » leagă centrul cu « Oraşul de Sud », care în 1990 va depăşi 70 000 de locuitori şi care cere o legătură perfectă cu zonele centrale. Metroul devine factor creator urban, întrucît, în partea sudică a traseului, prin uşurarea accesului determinată de existenţa metroului, se pot construi suplimentar 7 000 de locuinţe. Totodată, metroul va deschide şi accesul comod spre zonele de recreare şi agrement din sud. De o importanţă asemănătoare este şi prelungirea către « Oraşul de Nord ».

Traseul « A » are un rol deosebit pentru trafic. El va elibera centrul de tramvaie, în 1987. Traseul leagă nordvestul oraşului cu centrul şi cu zonele de sud şi sud-est. Este o legătură diagonală, care va trece şi pe sub Vltava. Denivelările apreciabile au putut fi realizate numai cu forare adîncă şi cu investiţii sporite, dar aceşti cinci kilometri din linia « A » vor anula numeroasele strangulări de circulaţie, altfel imposibil de rezolvat.

În strînsă legătură cu construirea metroului, au apărut numeroase fenomene noi, care vor avea mare influenţă asupra sistematizării şi arhitecturii oraşului. S-au creat noi spaţii subterane — holuri şi vestibuluri, pasaje şi parcaje — de la care, în zona oraşului vechi, s-au realizat accese la monumentele cele mai vechi ale Pragăi, înainte îngropate. S-au creat, de asemenea, spaţii noi supraterane, construindu-se monumentele arhitecturii epocii noastre, în spaţii importante şi sensibile. Astfel, în afara staţiei Gottwaldova, metroul a produs un spaţiu foarte valoros, care, în viitorul apropiat, va adăposti o sală de congrese ce va constitui o replică contemporană a Hradului.

Traseul « B » este, deocamdată, în stadiu de construcţie. Va lega vestul cu estul şi va forma cu celelalte trasee un triunghi, în zona centrală. Astfel, centrul praghez va putea fi eliberat de tramvaie şi spaţiul cîştigat va fi împărţit între transportul cu autoturisme şi circulaţia pietonală preponderentă.

Traseul « D » va fi construit abia după terminarea în întregime a lui « B » şi « C » şi a unei părţi din « A » şi va lega vestul centrului cu malul drept al Vltavei. Lungimea totală a traseelor de metro va fi de aproape 100 km, iar cea a porţiunilor descrise mai sus de 35 km. Prima etapă va funcţiona în 1985, dar la întreaga reţea se va mai lucra şi după anul 2000.

Pînă în anul 1985, populaţia Pragăi va spori cu 200 000—350 000 locuitori, la fel şi locurile de muncă. Centrul rămîne zona cu cel mai mare număr de « navetişti ». Cu transportul orăşenesc vor merge cam 2/3 dintre aceştia, iar restul cu mijloace proprii.

ELEMENTE CARACTERISTICE ALE PRIMEI ETAPE

Tronson	Staţiile terminale	Lungime	Număr de staţii
I C	Kacerov-Sokolovská	6,7	9
I A	Leninova-Nám. Miru	4,6	7
III C	Liniile de repaus Sokolovská	—	—
II C	Kacerov-J. Mesto	4,6	4
II A	Nám. Miru-Olsany	2,3	3
II C	J. Mesto, Centrum-Háje	1,5	1
I B	Smichov-Jihoz. Mesto	5,5	4
III B	Smichov-Palmovka	2,8	4
III C	Sokolovská-Bubenské Nábr.	1,1	1

Pînă în 1986, metroul va avea deci 32,6 km şi 40 de staţii; în fiecare an se vor investi în lucrare 1,3—1,4 miliarde coroane (ČSR).

În etapa a II-a (1990—1995), traseele vor fi prelungite către zonele marginale şi îndesite în zonele centrale.

CARACTERISTICI GENERALE ALE METROULUI DIN PRAGA
(valori estimate pentru anul 2000)

Lungimea reţelei ..... 92,7 km
Număr de staţii 104
Distanţă medie între staţii (în centru) ..... 670 m

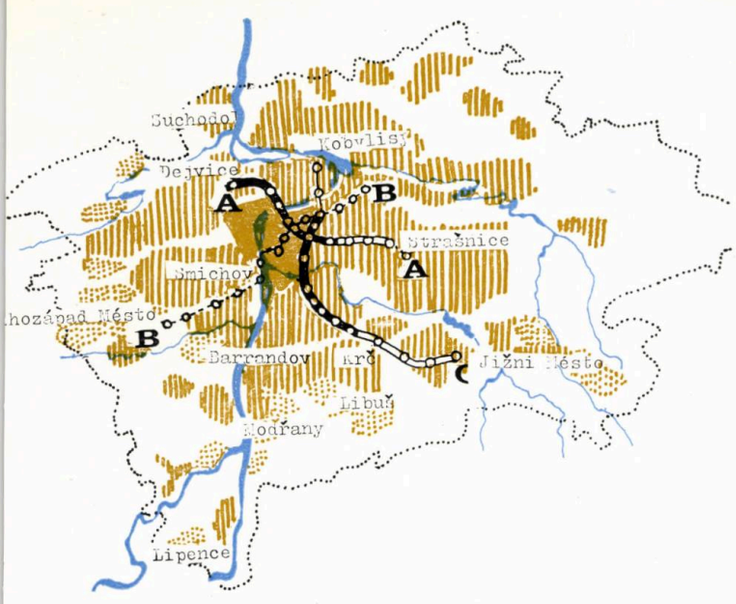

1

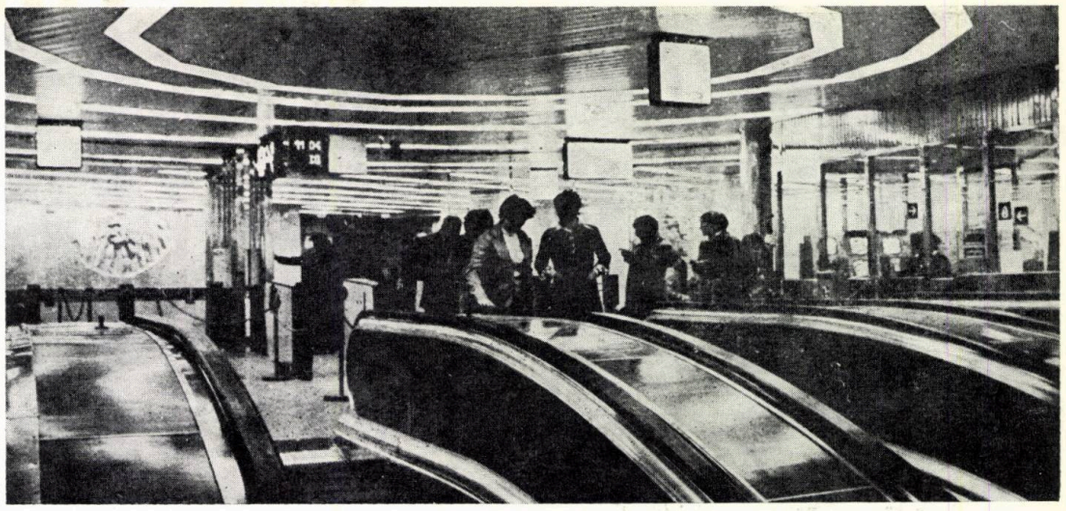

3

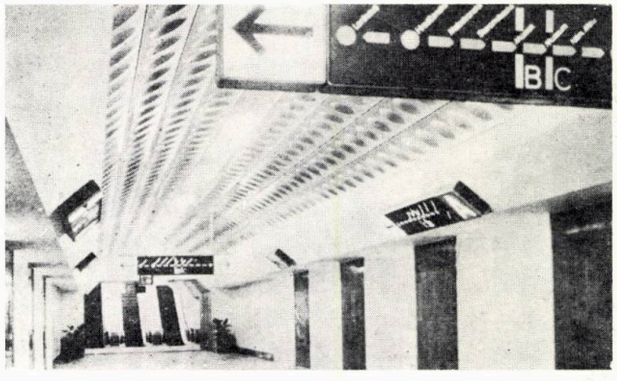

4

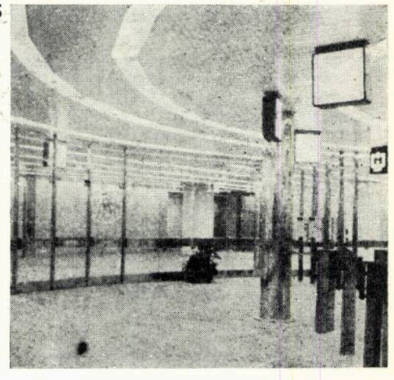

5

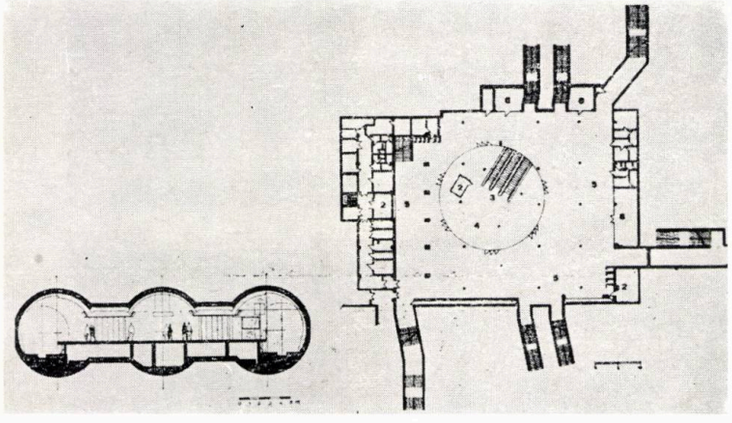

2

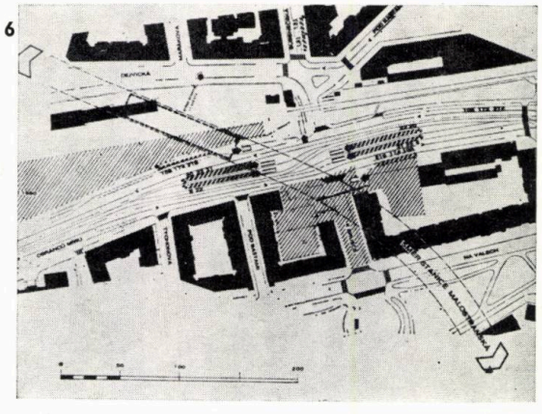

6

1. Schema oraşului PRAGA, cu reţeaua de metro planificată pînă în 1990 (cerculeţe albe pe bandă neagră = linii de metro în funcţiune; cerculeţe pe bandă albă = linii în construcţie; cerculeţe unite prin linie = în proiectare; cerculeţe unite cu linii întrerupte = prevederi)

2. STAŢIA HRADČANSKÁ — *secţie prin peroane şi planul vestibulului*

3,4,5. STAŢIA HRADČANSKÁ — *staţie adîncă tipică, aflată la 43 m sub gara Dejvice, diametrul interior al tunelelor este de 7,80 m. plăcile din aluminiu eloxat au tentă auriu-oranj, pardoseli din granit, iar placarea pilonilor din marmură albă importată din R.S. România*

6. STAŢIA HRADČANSKÁ — *plan de situaţie*

7,8,9. STAŢIA LENINOVA — *planuri şi secţie, panou decorativ, peron în staţie, tip insular cu boxa de supraveghere. Este singura staţie de pe traseul « A » realizată prin săpare de la faţa terenului (adîncimea fiind cuprinsă între 12, 15—20, 45 m). Pereţii din spatele liniilor sînt placaţi cu elemente ceramice glazurate de diferite culori. În vestibul, s-a folosit printre altele şi marmură din România*

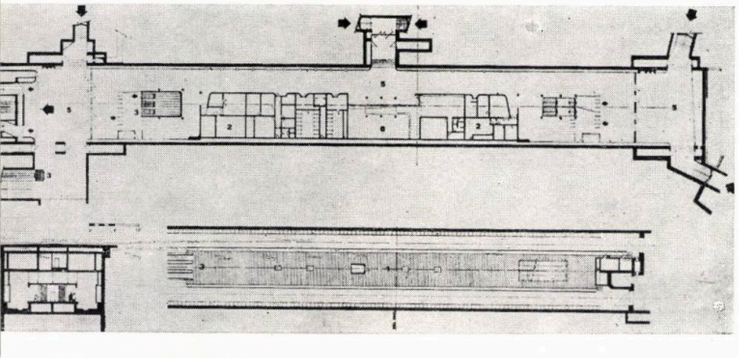

7

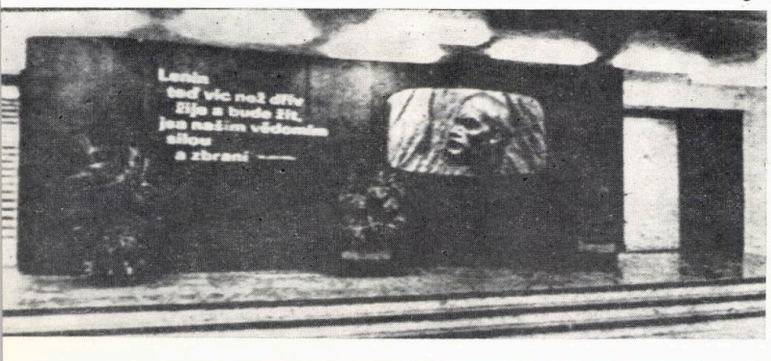

8

9

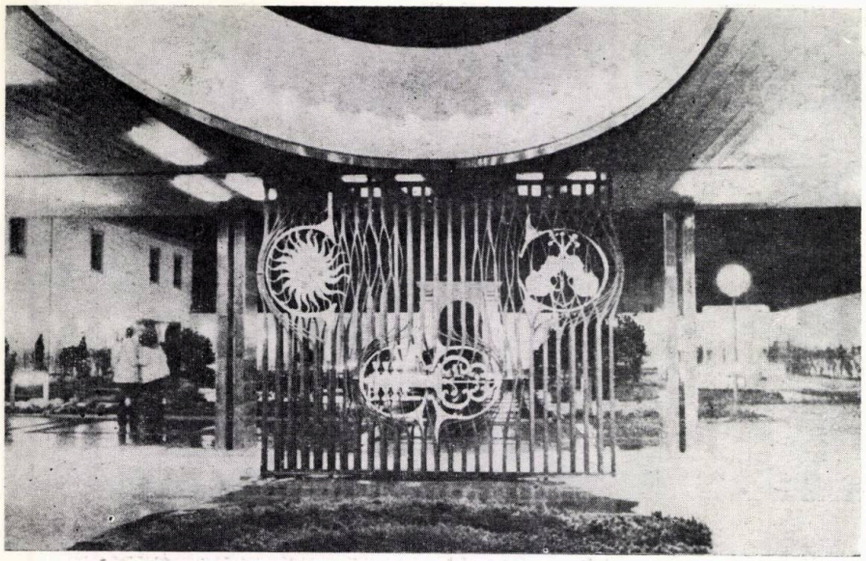

10

13

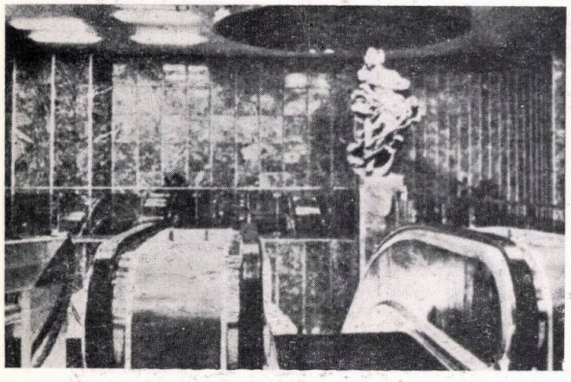

11

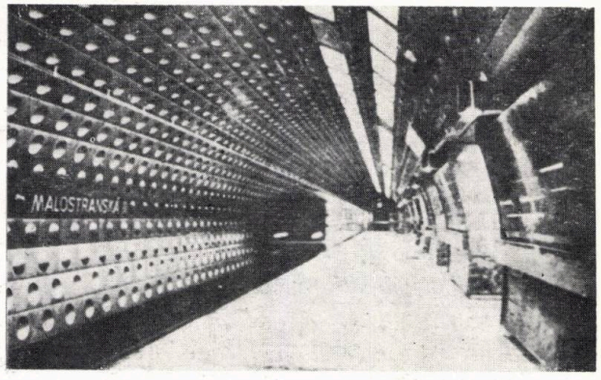

12

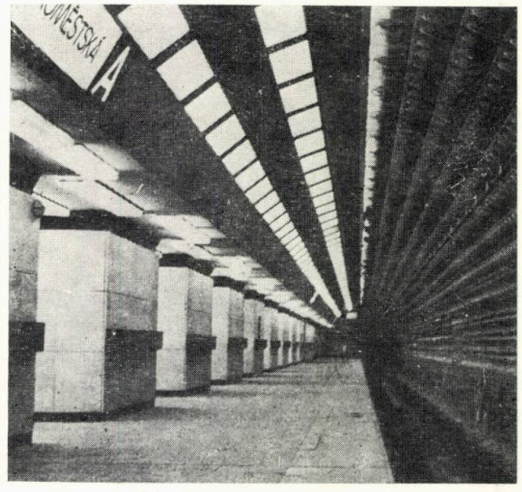

14

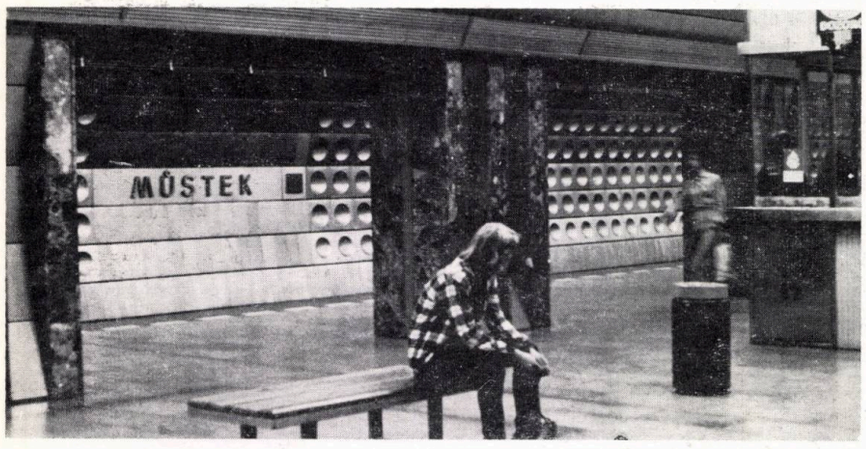

16

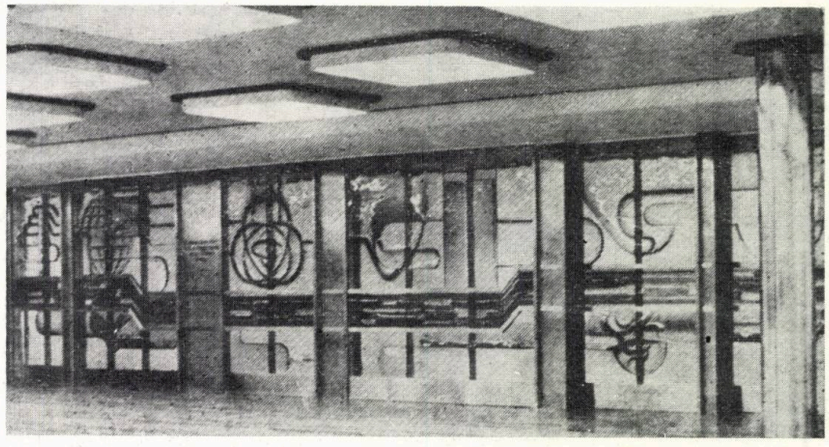

15

17

18

10, 11, 12. STAȚIA MALOSTRANSKÁ — *o încercare cu totul izbutită de implantare a metroului în valorosul context istoric praghez. Pavilionul de intrare este strîns legat de grădina unuia dintre cele mai mari palate (Valenstein). Tratare transparentă, total vitrată, decorații ce amintesc emblematica palatelor baroce din cartierul Malá Strana. Holul propriu-zis tratat cu marmură iugoslavă aproape neagră, ce sporește nota de noblețe a interiorului, făcînd în același timp să se detașeze vitrinele luminoase în care sînt expuse obiecte istorice valoroase. În drumul coborîtor în subteran, i se oferă călătorului prilejul contemplării uneia dintre capodoperele sculptorului baroc M. Braun. La nivelul peroanelor, tratarea pereților și plafoanelor boltite e în trei nuanțe de verde*

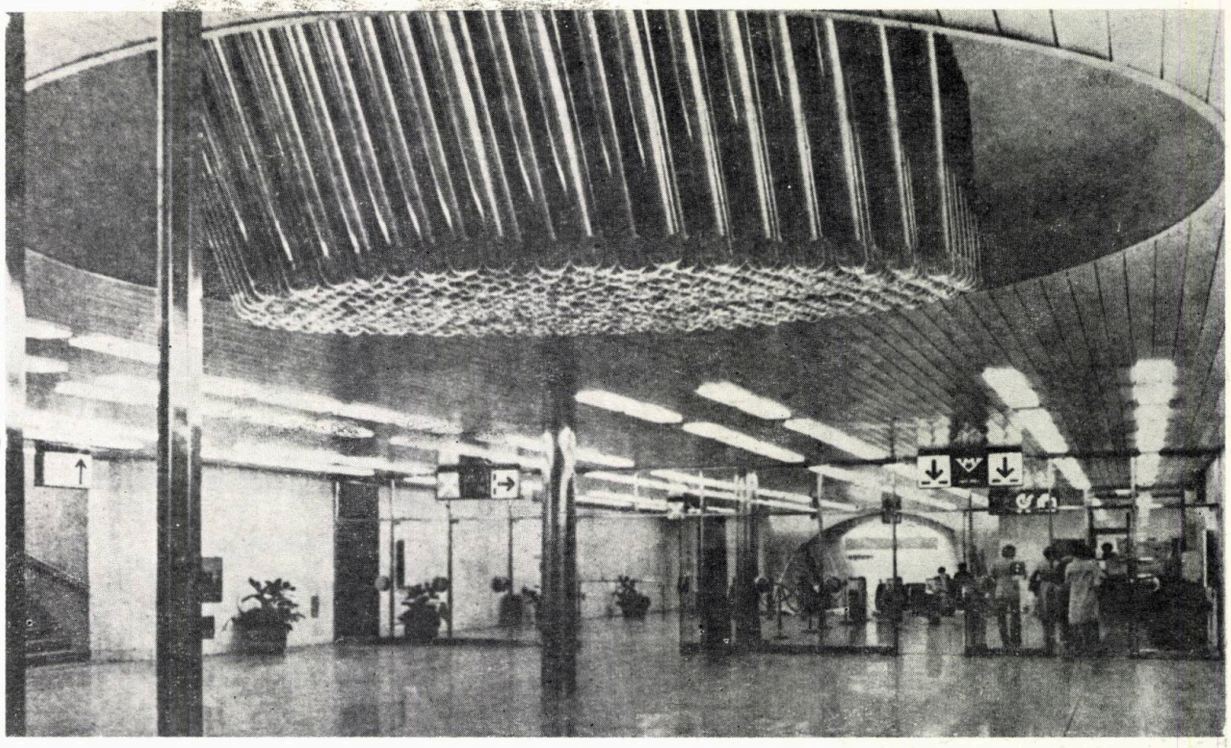

20

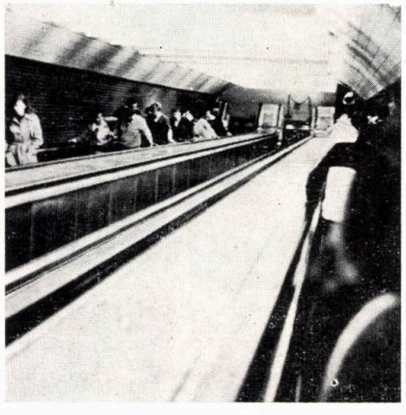

19

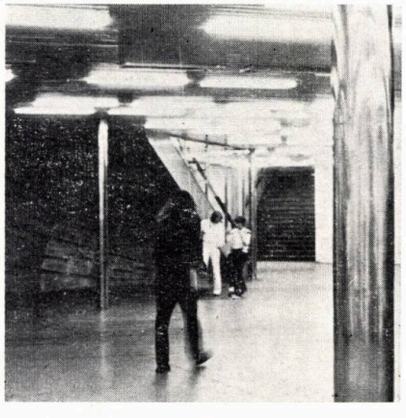

21

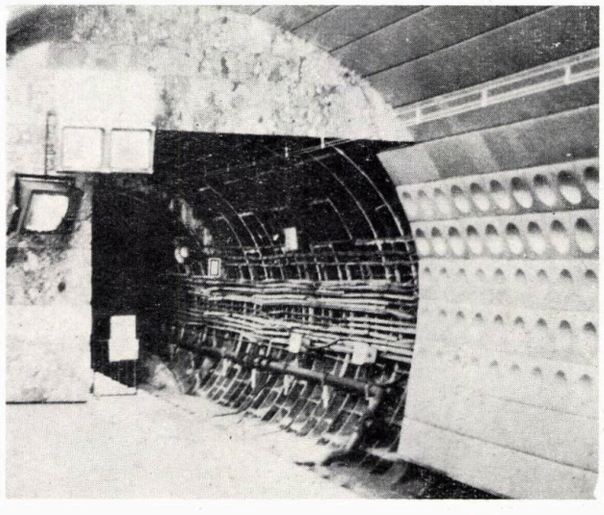

22

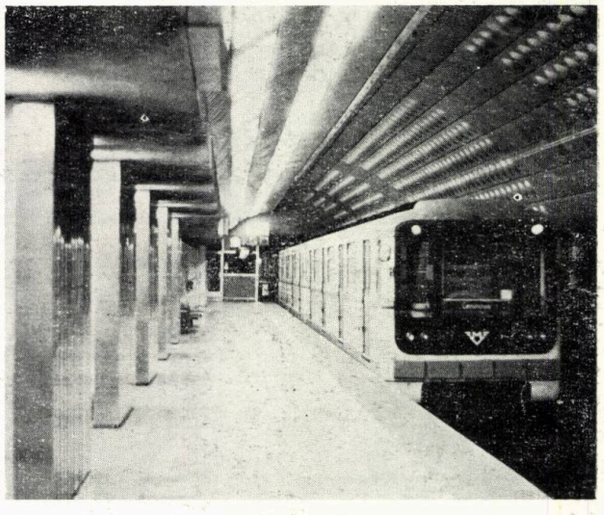

23

24

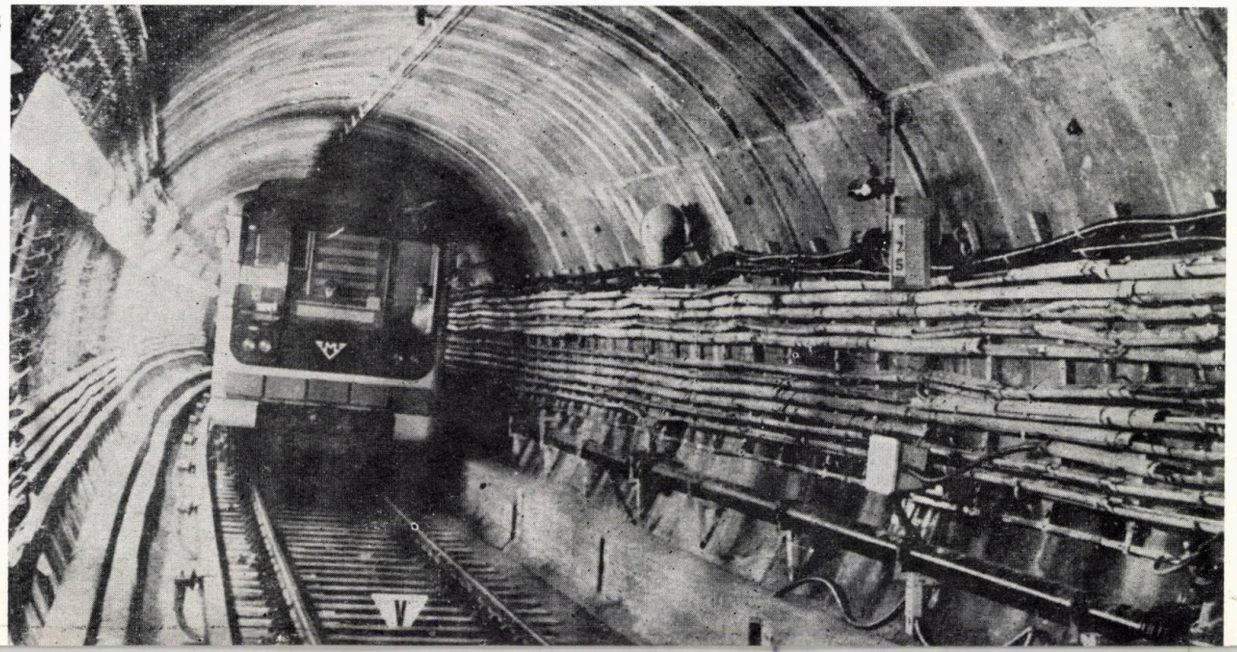

13.14. STAȚIA STAROMESTSKÁ — *nivelul vestibulului corespunde celui al orașului romanic, culoarea dominantă a tratării este roșul. După terminarea celui de-al doilea vestibul, se va îmbunătăți simțitor transportul în Orașul Vechi (Staré Město)*

15, 16, 17. STAȚIA MUSTEK — *singura stație cu stîlpi pe traseul « A », viitoare trecere la traseul « B », culoare caracteristică tratării galben-auriu în două nuanțe, unul dintre vestibuluri continuă cel mai mare pasaj subteran din Praga, descoperirea urmelor unui vechi pod din piatră (Mustek) și a unei fîntîni—abil valorificate — îmbogățesc interiorul stației, vitraliul amplu din vestibul are ca temă colaborarea țărilor din C.A.E.R.*

18. *STAȚIA MUZEUM — trecere între traseele « A » și « C », culoarea caracteristică galben-maro*

19, 20, 21, 22, 23. STAȚIA NÁMESTI MIRU, *pînă în 1980 stație terminală a traseului «A», tunelul oblic al escalatoarelor (77 m lungime), dominanta holului de intrare e constituită dintr-un impresionant conglomerat de elemente de iluminat (sticlă + inox) cu aprinderi și stingeri în ritm programat, culoarea predominantă albastru, pilonii îmbrăcați în tablă inox și în marmură albă*

24. *Tunel*

→

25

26

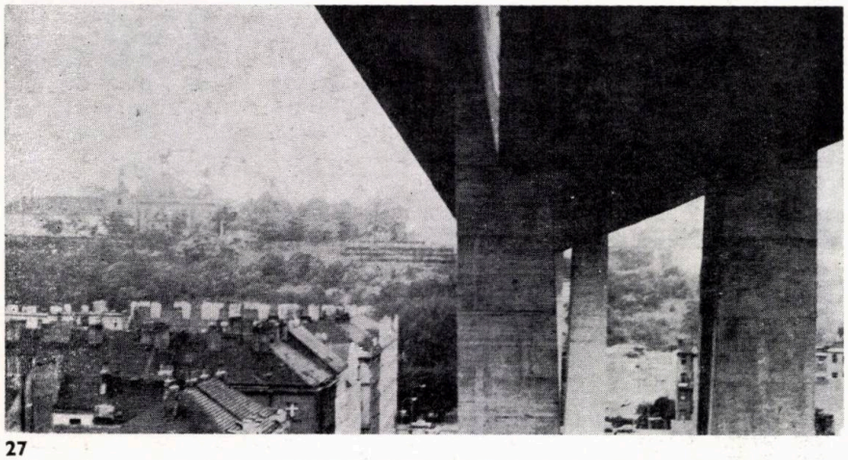

27

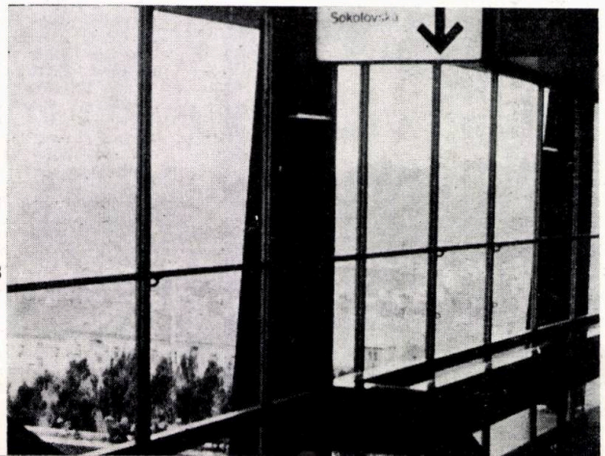

28

SISTEM DE COMUNICARE
SI ORIENTARE AL METROULUI
DIN PRAGA

alb
negru
roşu
galben
verde
albastru

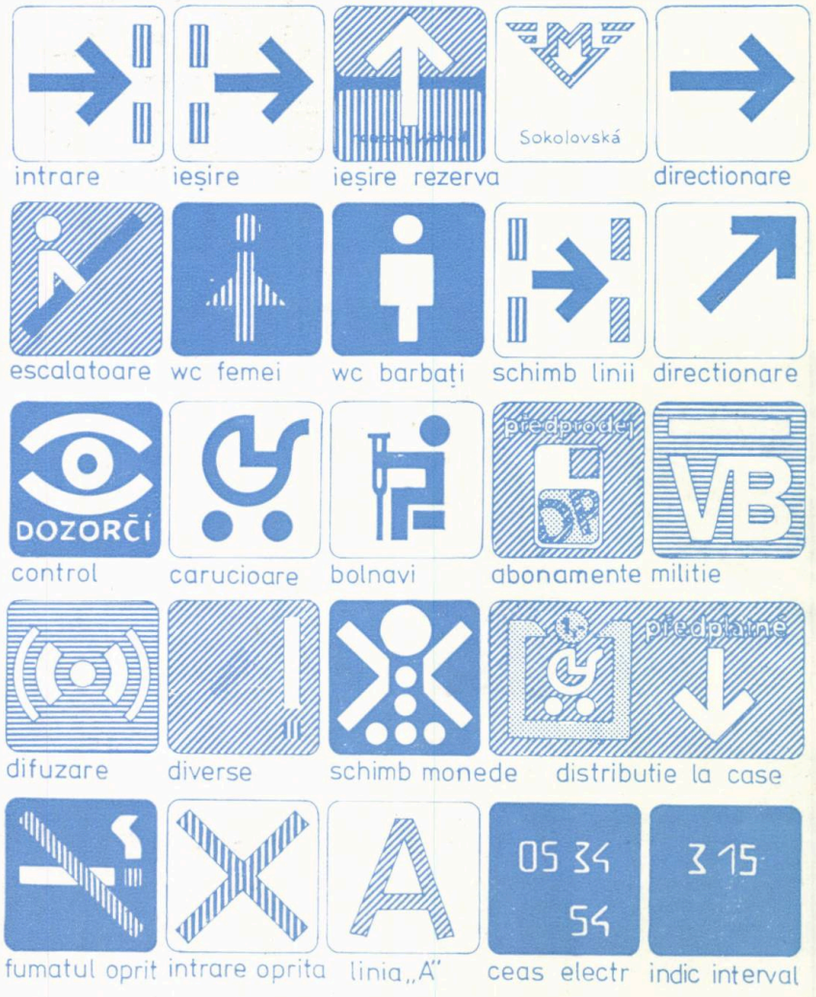

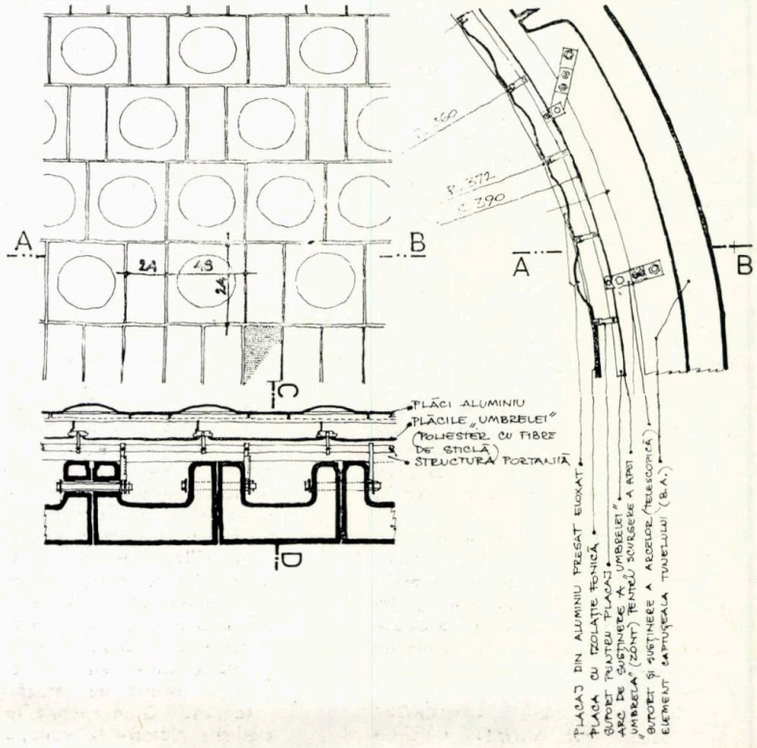

25, 26, 27, 28, STAȚIA GOTTWALDOVA — *unica stație supraterană (traseul « C »), interioare și podul peste valea Nusle*

Distanță medie între stații (la periferie)	900 m
Viteză medie de transport	30—34 km/h
Viteză maximă tehnică	= 80 km/h
Capacitate maximă de transport	40 000 pers./h
Interval minim între trenuri	90 sec.
Raza minimă a curbelor pe traseu	300 m
Raza minimă a curbelor în stații	800 m
Pantă longitudinală maximă pe traseu	40%
Pantă longitudinală maximă în stații	3%
Lungime peron	100 m
Tensiune de lucru	750 V
Izocrona accesibilității în centru	3—5 min.
Izocrona accesibilității la periferie	5—8 min.
Viteză escalatoare	0,92 m/s
Diferența maximă de nivel între două puncte linie	200 m

PROGRAMUL STAȚIILOR (Traseul I C) cuprinde următoare funcțiunii:

1. Vestibul-intrare și ieșire despărțite, dispozitive de trecere și plată (biletul costă o coroană).

2. Scări și escalatoare, scările sînt fixe la diferențe de nivel sub 5 metri, cu escalatoare (în sus) și scări fixe (în jos) la diferențe de nivel de 5—7 metri și cu escalatoare (în dublu sens) pentru diferențe de nivel mai mari de 7 metri.

3. Peroanele au 100 metri lungime, 20 lățime și minimum 3 metri înălțime. Pe traseul C, sînt 7 stații insulare, cu peronul între două linii, și două stații cu peroane laterale.

4. Spații tehnice, care conțin stații trafo, centrale de ventilație, grupuri sanitare pentru personal, depozite antifoc, puncte de prim ajutor, miliție, mijloace de întreținere.

REZOLVAREA ARHITECTURALĂ se bazează pe modul de soluționare a problemei iluminatului și pe sistemul de informații care folosește un șir de elemente grafice (culoare-lumină-spațiu), fixate sub planșeele (suspendate) sau pe pereți. Alegerea materialelor, a volumetriei spațiilor, a sistemului informativ, amplasarea numeroaselor opere de artă (multe descoperite chiar cu prilejul săpării metroului) s-a făcut, mai ales pe criterii estetice, la fel și realizarea turnurilor de ventilație în zonele expuse ale orașului.

Elementele pentru orientare sînt constituite din tabele și hărți luminoase, ceasuri electrice în vestibuluri și pe coridoare, indicatoare privind circulația trenurilor, difuzoare în vagoane, care anunță deschiderea ușilor, stația următoare și posibilitățile de schimbare a traseului.

Fiecare traseu are culoarea sa proprie (« A » — verde, « B » — galben, « C » — roșu, « D » — albastru), folosită în stații, pe peroane, pe obiectele de orientare etc. La fel, fiecare stație are un specific al său. În holurile de intrare, găsim chioșcuri de ziare, papetării, produse cosmetice, florării, cabine de telefoane publice, grupuri sanitare etc.

Stud. — arh. MARIÉ KOPAĆKOVA
Stud. — arh. MIHAELA ONCICA

AVAD
design - arte

HANUL CU TEI

Nepreţuită rămîne cartea lui Ionnescu Gion « Istoria Bucurescilor »! Pe locul unde se află astăzi Banca Republicii Socialiste România, se întindea, cu o parte din curţile şi prăvăliile sale, hanul lui Şerban-vodă, cel mai vechi han al Bucureştiului, zidit prin 1686. O clădire impunătoare, cu ziduri ca de cetate, cu pivniţe adînci şi boltite, cu o mulţime de ascunzători minunat tăinuite, căutat de călători şi negustori pentru că era un han norocos şi puternic. Nu l-au putut distruge nici focurile, nici cutremurele şi nici duşmanii. A fost demolat, după războiul de independenţă, pentru a face loc Băncii Naţionale.

Pe locul Muzeului de istorie a Republicii Socialiste România, se afla hanul lui Constantin-Vodă Brâncoveanu, construit pe proprietatea duşmanului său, Aga Bălăceanu, al cărui cap, după executare, a stat ţinut în prepeleac un an de zile peste ruinele caselor sale. O parte din zidurile hanului mai stăteau încă în picioare cînd, în 1863, a început construcţia Palatului Poştelor.

Hanul Colţei, unde trăgeau turcii, hanul Gabrovenilor unde trăgeau bulgarii din Gabrovo veniţi cu mărfuri la Bucureşti, hanul Sf. Gheorghe-Nou construit de Constantin Brâncoveanu, odată cu rezidirea bisericii care avea să devină şi necropola voievodului decapitat la Stambul, hanul lui Jugă-Urs lîngă cel al Colţei (de al cărui nume se leagă legenda unui veritabil « Hercule » valah, care mergînd în pădure după lemne şi mîncîndu-i un urs calul, a înhămat acel urs la carul cu lemne), hanul lui Mihai-Vodă, hanul Zlătarilor, hanul Dracului, hanul lui Vasilache, multe, foarte multe hanuri, care după o statistică de la sfîrşitul secolului XVIII erau în număr de 43 şi alcătuiau una din notele cele mai caracteristice ale Bucureştiului. Unii călători le asemuiau cu mînăstirile Italiei, poate pentru că multe dintre ele erau construite în jurul unor biserici şi erau locuite de călugării proprietari.

Ionnescu Gion susţine ipoteza asemănării hanurilor cu clădirile ridicate la Veneţia de negustorii străini, pentru a-şi depozita în siguranţă mărfurile **(il fondaco de'Turchi, il fondaco de'Armeni),** clădiri pe care Şerban-Vodă Cantacuzino, iar dacă nu el, fratele său stolnicul Constantin Cantacuzino le-au văzut cu siguranţă. Şi acestea aveau în mijloc cîte un lăcaş al ritului respectivilor negustori, căci veneţienii erau toleranţi mai ales atunci cînd intra în joc şi interesul. **« Siamo veneziani e poi cristiani »!**

Unii călători din sec. XVIII asemănau hanurile noastre cu **« bezestenurile »** din Turcia, căci ele aveau atmosfera acestor bazare, atunci cînd în mijlocul unei mulţimi curioase, se descărcau în curtea hanului mărfurile venite de la Lipsca, Ţarigrad sau Braşov.

Focurile, cutremurele, războaiele şi oraşul în creştere, au devorat, unul cîte unul, hanurile Bucureştiului.

Ne mai rămîn, în « buricul oraşului », hanul lui Manuc, relativ tînăr, construit în 1808 de **« un armean deştept şi peste fire de bogat »,** Manuc-bey om de încredere al lui Mustafa — Paşa Bairactar, cu ai cărui bani a cumpărat în Ţara Românească case, prăvălii, moşii şi munţi. Aventurier trăit şi la Paris, a fugit apoi în Rusia, de teama turcilor, unde a şi murit otrăvit, lăsînd fiilor săi o imensă avere.

Între 1808 şi 1860, hanul lui Manuc a fost unul dintre cele mai vizitate şi mai pitoreşti ale Bucureştiului.

Dar iată că, pe Lipscani, lîngă mica stradă a Blănarilor, a supravieţuit şi un alt han, relativ tînăr şi cu nume frumos, **« Hanul cu Tei ».** Documentele atestă că ar fi fost construit prin anul 1830, pentru doi negustori asociaţi: Popovici şi Polizu. O întindere de loc cît o stradă, cu lespezi de piatră, cu odăi boltite (sau bolţi), douăzeci şi opt la număr, întoarse spre curte, cu uşi grele şi ferestre mici, feruite, cu ziduri trainice şi cu intrarea în curte păzită dinspre cele două străzi prin porţi zdravene, cu o mică odăiţă pentru paznic, toate pentru a garanta siguranţa blănurilor şi argintăriilor ce-şi făcuseră vad aici, în epoca de glorie a Hanului cu Tei.

→

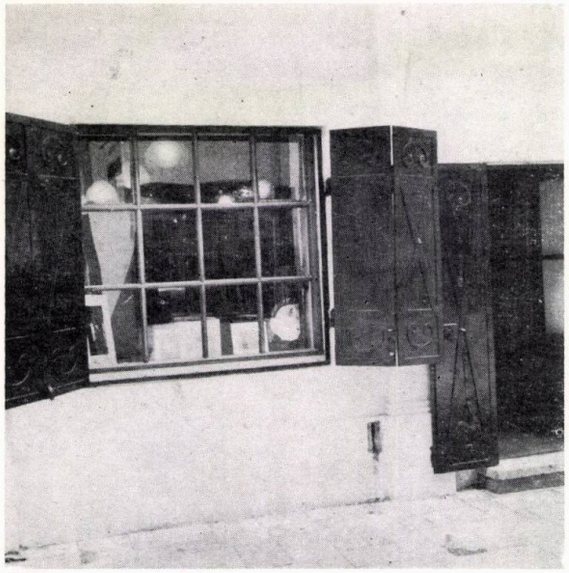

1

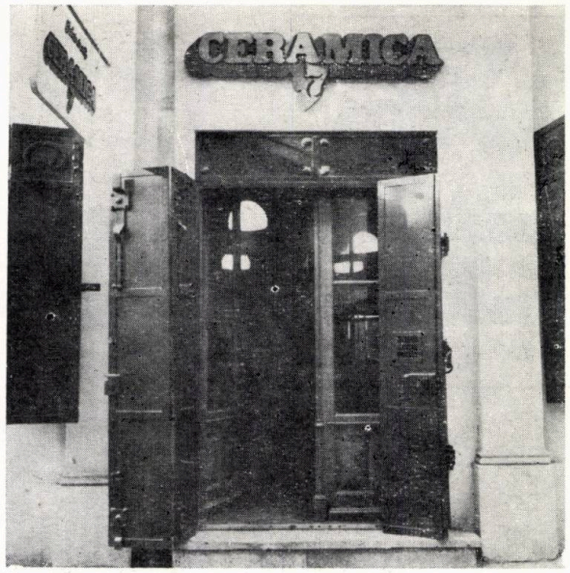

2

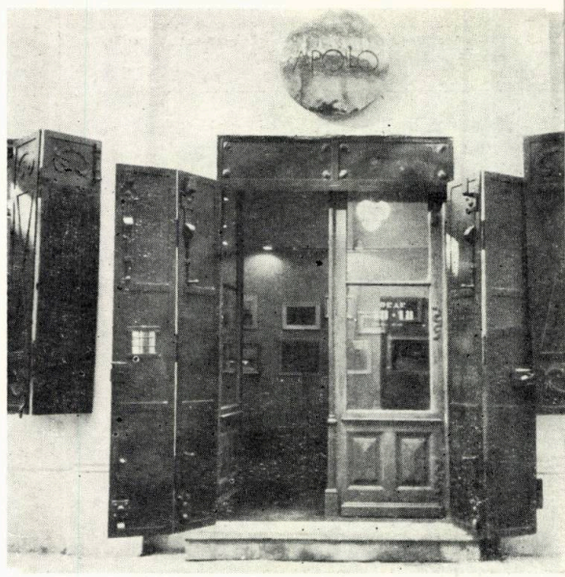

3

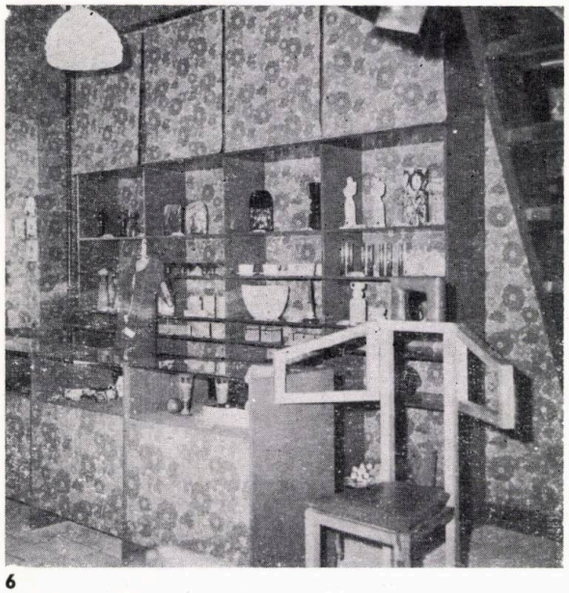

6

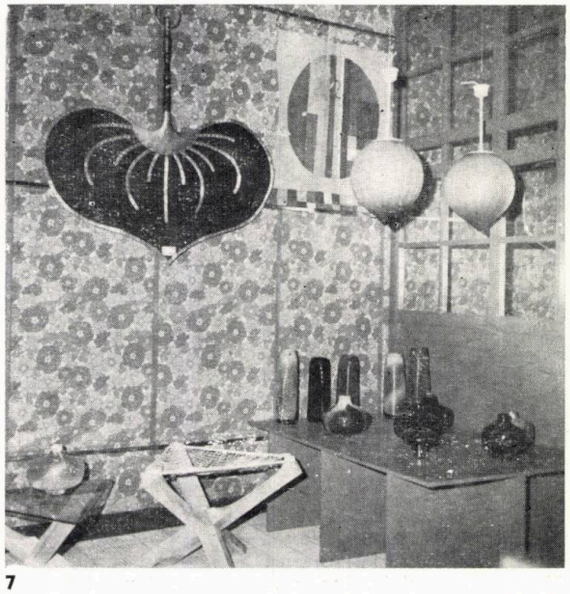

7

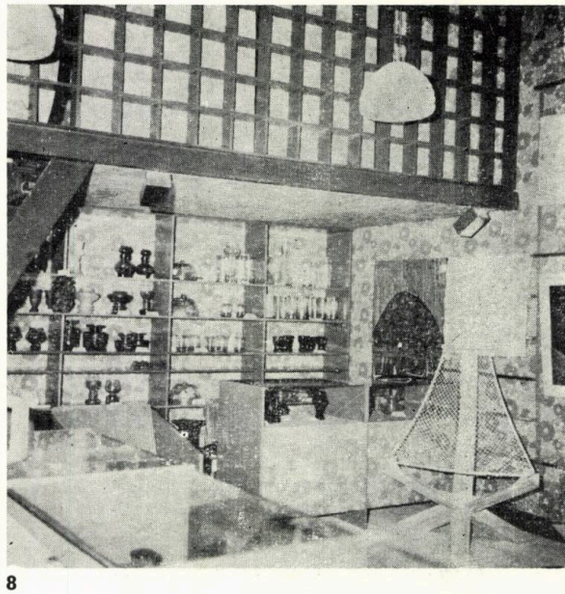

8

1, 2, 3. Ca și altă dată, prăvăliile sînt apărate de obloane grele de fier — 4. Pecetea negustorilor Popovici și Polizu, primii proprietari ai Hanului cu Tei — 5. Sub bolta din cărămizi subțiri, se pătrunde în curtea hanului — 6, 7, 8. Magazinul « INTERIOR 14 »

— 9, 10. Magazinul « INTERIOR 13 » — 11, 12. Galerii de gravuri și tablouri — 13, 14, 15. Vitrinele sînt amenajate cu mult bun gust, în grosimea zidurilor hanului

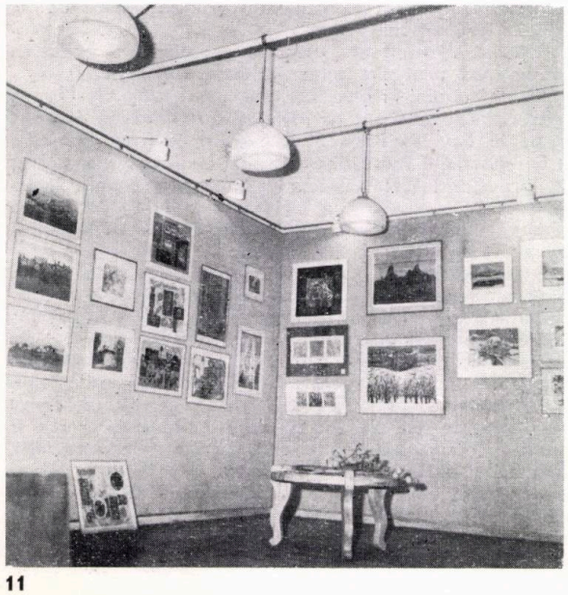

11

12

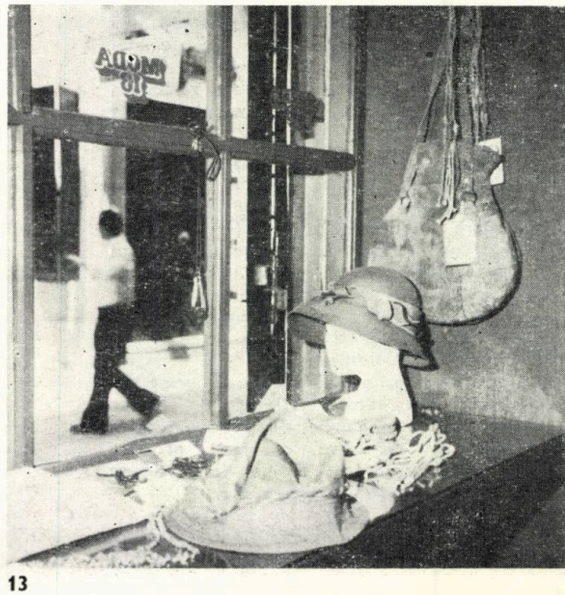

13

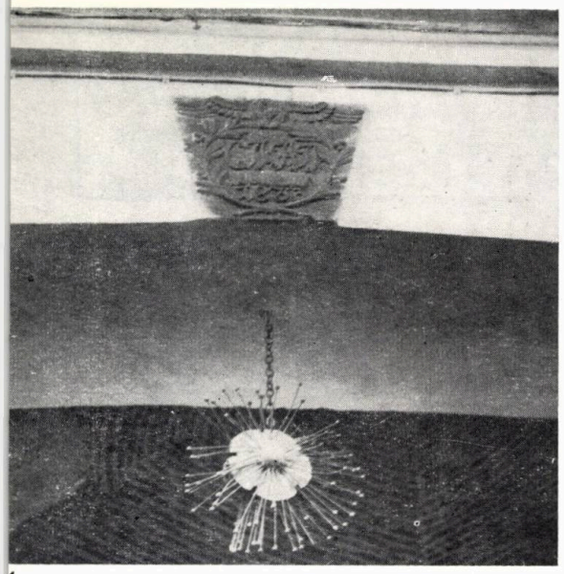

4

5

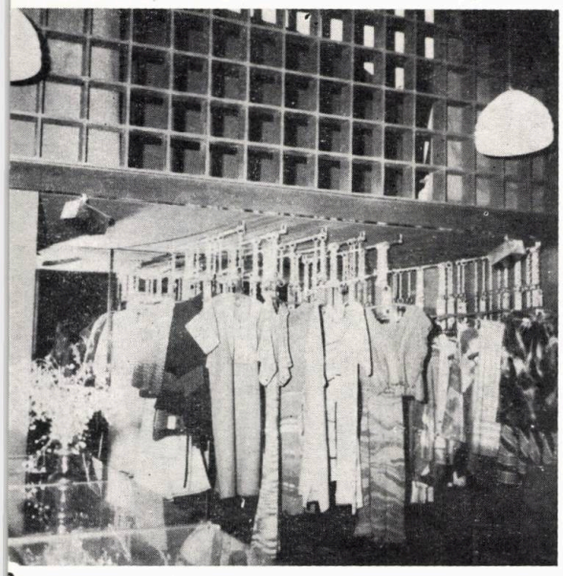

9

10

4

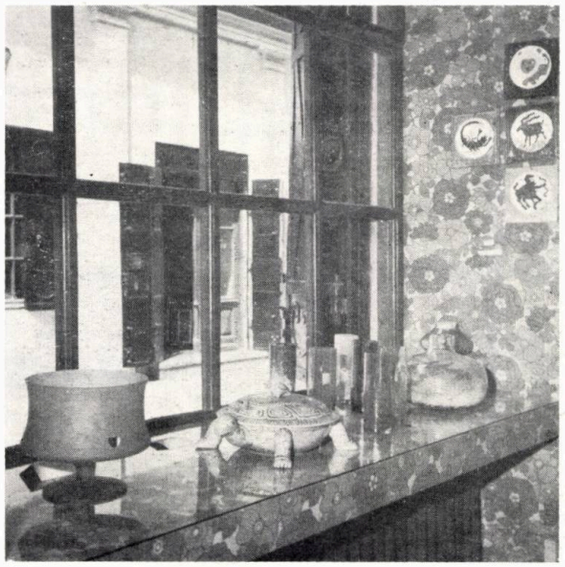

15

Nu după mult timp, asociația Polizu-Popovici se destramă și un alt act atestă diviziunea bolților, patrusprezece pentru unul, patrusprezece pentru altul, rămînînd în proprietate comună doar camera paznicului și « umblătoarea » (poate una din cele mai vechi dotări civilizatorii semnalate în Capitală). Clădirea începe să sufere transformări odată cu fărîmițarea proprietății, succesorii vînzînd și împărțind încăperile mai multor proprietari. Se supraetajează, partea dinspre Lipscani, cu 2 niveluri în stil neoclasic, cea dinspre Blănari cu un nivel în stil neoromânesc. Comerțul însă decade, hanul devenind, încă înainte de război, unul din locurile rău famate ale Bucureștiului.

În 1968, începe acțiunea de revitalizare a întregii zone comerciale adiacente străzii Lipscani.

Inițiativa renașterii vechii și tradiționalei zone comerciale a constituit, de astă dată, meritul arhitecților și nu al negustătorilor. Atunci, odată cu restaurarea Hanului lui Manuc, s-a redat orașului și Hanul cu Tei. O echipă de arhitecți, sub conducerea arh. Constantin Joja (arh. Anghel Marcu, arh. Dinu Antonescu, arh. Nicolae Goga, arh. Vicenzo Martina), a lucrat la restaurarea lui. În ideea respectului față de transformarea în timp a clădirii, s-au păstrat supraetajările ulterioare, realizîndu-se, după ideea arh. Joja transpusă în realitate de arh. Anghel Marcu, o nouă supraetajare pe cele două laturi ale curții, care creează un spațiu continuu peste bolțile de la parter.

O gravură din 1922, reprezentînd o perspectivă interioară din curtea hanului, a servit ca ghidaj pentru refacerea golurilor inițiale, mai mici, care între timp fuseseră lărgite. Astfel, prin schimbarea raportului între gol și plin, prin înălțarea clădirii, curtea interioară a devenit mai frumos proporționată.

După ce Fondul plastic a amenajat, în 1976, micile odăi de la parter pentru comerțul cu artă, Hanul cu Tei și-a mărit mult atracția. Pentru prima oară, spre deosebire de celelalte magazine ale Fondului, obiectele de artă au fost împărțite pe specific și afinități, organizîndu-se în stil « boutique » mici galerii de modă, de ceramică, de grafică, de pictură. O atmosferă cu totul specială au trei dintre aceste magazine, amenajate în urmă cu cîțiva ani.

Trecînd de oblonul greu de fier, o ușă batantă de tip « saloon » te introduce brusc într-o lume a modei, bijuteriilor, podoabelor și a altor nimicuri pline de inventivitate și bun gust, care acum, ca și în urmă cu 100 de ani, atrag frumoasele Bucureștiului. Greutatea aproape palpabilă a zidurilor masive și reci e îmblînzită de tapetul din pînză ale cărui culori sînt în armonie cu nuanțele mobilierului. Ceramica pardoselii răspunde răcelii bolții, iar lanțurile nichelate de care atîrnă umerașele, storurile din pînza tapetului care se trag peste rafturi, supanta unde se depozitează mărfurile, dau întregii ambiante impresia unui obiect finisat cu grijă pînă la ultimul detaliu.

În magazinul de ceramică, în atmosfera aceleiași culori care urcă de pe pardoseală, pe mobilă și pe pereți, obiectele par să plutească, smălțuite în alb, gri și bej.

Au existat critici care au reproșat decorației intervenția brutală, în contrast cu specificul de sobrietate păstrat de atenta restaurare a hanului, chiar riscul pierderii acestui specific. De aceea, proiectul de amenajare, prevăzut inițial pentru tot ansamblul, s-a oprit la cele trei magazine, celelalte păstrîndu-și ambianța inițială cu albul zidurilor, cu bolta vizibilă din întreg spațiul interior, cu o atmosferă sobră și reținută, potrivită dealtfel unor galerii de tablouri. Cele trei magazine aduc, totuși, o nuanță de vioiciune necesară și simțim că Hanul cu Tei este o reușită.

Obiectele găsesc o ambianță ce le pune în valoare, oamenii găsesc artă și mai ales bun gust (marfă rară!). Hanul cu Tei își găsește o nouă personalitate. Și este numai un început.

După cum ne-a relatat arh. Anghel Marcu, se intenționează închiderea celor două intrări, cu porți asemănătoare celor originale, care să ofere mai multă liniște și intimitate curții. Se va deschide și o mică cafenea, iar pe mijlocul curții se vor amenaja locuri de odihnă.

Poate că actuala consignație va ceda locul unei galerii de artă (ce va deveni a doua ca mărime după sala Dalles), iar, în serile de vară, cînd peste Lipscani se așterne o liniște nefirească, curtea Hanului cu Tei va deveni, poate, loc al întîmplărilor artistice. Muzica și dansul nu vor avea nevoie decît de un reflector și de spectatorii care vor putea privi, din curte sau de-a lungul galeriei de sus, arta.

Arh. ANA VASILACHE

SEMNELE, IMAGINILE, SIMBOLURILE, FIRMELE ŞI INSCRIPŢIILE

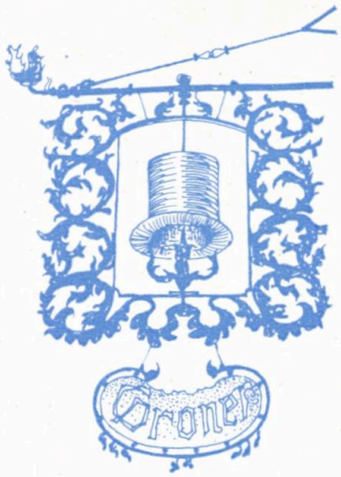

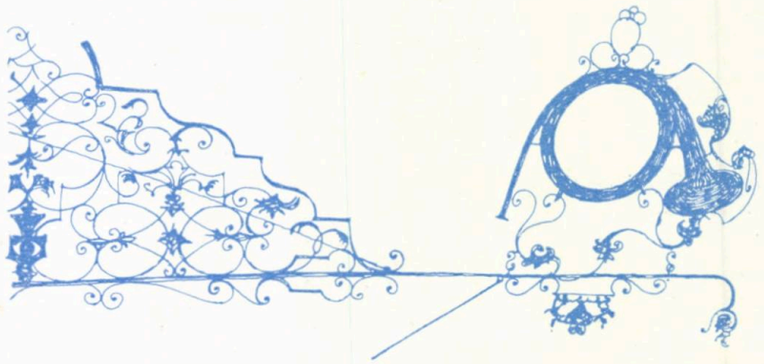

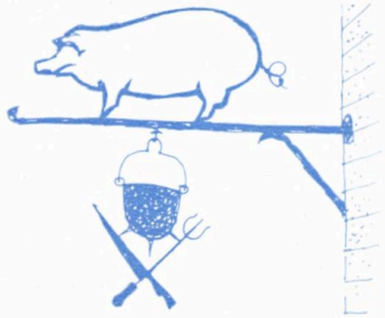

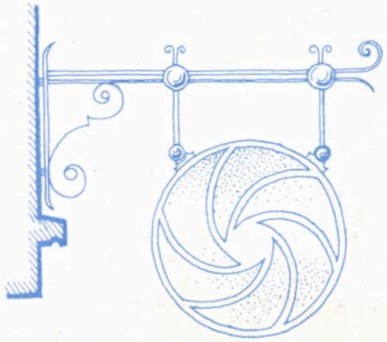

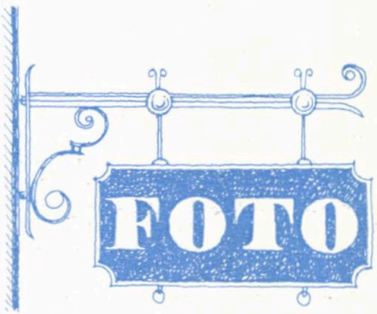

Fac parte din imaginea cotidiană a arhitecturii — fie de exterior, fie privită din interior. Ansamblul acestor imagini reprezintă « informaţia » adresată publicului.

Viteza sporită cu care sîntem nevoiţi azi să percepem informaţia, cantitatea crescută în ritm continuu, fac ca semnele şi imaginile să fie reduse, adesea, la simple « fulgere » pe fundalul construcţiilor.

În străvechime, **simbolul** era identificat cu dorinţa, rugăciunea sau incantaţia, contrastînd cu simbolul actual lipsit de resorturi magice.

Privind imagini, simboluri, firme, realizăm prin percepţie o informare. Ştim pentru că **ni se spune, ni se arată** sîntem **învăţaţi,** ni **se dă de înţeles.** Principalul vehicul, în cadrul percepţiei, este limbajul asociat cu imaginile sau cu modelele. Studiul limbajului este, la ora actuală, bine fundamentat, însă o teorie coerentă a imaginilor nu este pusă la punct.

Oricît de inteligibilă ar fi reprezentarea grafică, se constată că facultatea crescîndă de a distinge şi de a identifica simbolurile constituie un aspect important al educaţiei. Analizînd signalectica contemporană se pot trage următoarele concluzii: simbolurile şi inscripţionările pot fi pictografice sau abstracte, nu trebuie neapărat inventat ceva care există deja şi, în fine, noile simboluri pe care le inventăm nu trebuie să intre în conflict cu cele existente sau să dea naştere la confuzii.

Graţie simbolurilor şi inscripţionărilor, oamenii stabilesc şi menţin un univers cultural; lumea biologică a semnalelor şi semnelor a fost transformată într-un univers de semnificaţii şi de valori impuse sau proiectate asupra mediului nostru, asigurîndu-se astfel posibilităţile creării şi menţinerii unei modalităţi specific umane de informare.

Din examinarea semnalelor, semnelor şi simbolurilor, rezultă uneori motive de confuzie şi conflicte, căci fiinţa umană nu este limitată, prin varietatea sa, la un singur mod de percepţie şi de reacţie la mesajele signalecticii, ca în cazul altor organisme.

Fiecare epocă istorică a generat scheme de percepere şi de interpretare a lumii — a creat simbolurile lingvistice şi grafice, graţie cărora au fost proiectate în toate sensurile. Schemele de percepere de

acum 2 000 de ani, aplicate pe fațade, necesită un program de lectură de durată foarte mare, contrastînd cu perceperea contemporană a reclamelor-fulger de ordinul secundelor.

O altă caracteristică în stabilitatea temporală a simbolurilor: de fiecare dată cînd sînt create simboluri, acceptate și utilizate un grup, ele ajung la un statut și devin stabile, astfel că devine foarte greu de a le înlocui sau de a convinge pe utilizatorii lor că aceste simboluri nu sînt valabile. Faptul este explicabil, căci un simbol este o creație umană căreia i se acordă un credit deplin.

Astăzi, se întreprind studii foarte aprofundate pentru crearea de simboluri grafice care să poată fi înțelese de către grupuri largi de oameni, pe cît posibil indiferent de limbă și de faza dezvoltării lor tehnice și culturale.

Simbolurile cele mai importante în signalectica contemporană sînt cele bazate pe alfabet, conținînd o serie de douăzeci și ceva de litere la care se adaugă achiziții mai recente: punctuație, cifre, operatori de matematică, chimie, fizică etc.

Se constată mereu că pentru viața contemporană, bagajul de simboluri este încă sărac. Prețul plătit pentru această lipsă este destul de mare: accidente industriale, rutiere, nereușita comunicației între oameni, erori, confuzii etc.

În ultima vreme s-au întreprins studii pentru dezvoltarea simbolurilor grafice de uz specializat — ele fiind folosite intensiv de diverse discipline specializate: geografie, matematică, chimie, inginerie etc. Multe din ele au fost standardizate astfel că barierele de limbă tind să dispară în cadrul comunicărilor.

Simbolurile grafice (numite și logograme) sînt de trei feluri:

● simbolurile grafice înrudite cu imaginea ● simboluri grafice înrudite cu conceptul ● simboluri grafice arbitrare.

Simbolurile grafice înrudite cu imaginea sînt numite în general **pictografice** (pictograme). Ele par a da răspunsul ideal pentru nevoia de informare rapidă în ambianța urbană contemporană. Multe simboluri care odată se refereau la imagini, au devenit fără semnificație, deoarece obiectele a căror imagine o reprezentau au dispărut.

Exemplul clasic îl constituie indicatorul de interdicție a claxonării, care în Europa este reprezentat prin imaginea unui claxon de mult dispărut și care, pentru majoritate conducătorilor, nu are vreo relație cu un obiect cunoscut: el a devenit un simbol arbitrar.

În general **simbolurile pictografice** nu au imagini cu o semnificație unică permanentă în timp și din acest motiv trebuie folosite cu prudență. Amintim aici de reprezentarea în similipiatră a unui automobil de epocă 1900 pe frontonul imobilului de pe strada Luterană din București, adăpostind atelierele Întreprinderii de agrement și prestații turistice a Ministerului Turismului.

Simbolurile grafice înrudite cu conceptul pot fi utilizate cu succes în grafica aplicată pe fațade.

Exemplul clasic îl constituie linia unduitoare pentru apă. Ele au avantajul că nu sînt supuse schimbării, deoarece conceptele ce stau la baza lor nu suferă modificări.

Simbolurile grafice arbitrare nu se referă la nimic « real » și, în general, sînt mai greu de reținut. Exemplele curente, literele, numerele, semnele de punctuație, operatori matematici etc. Sînt pentru noi simboluri arbitrare — care, odată acceptate, devin permanențe vizuale.

Practic, toate firmele existente sînt simboluri grafice arbitrare la care asociem caracterul funcției comerciale pentru care se face informarea cu o formă de « literă » « acceptată » — permanent vizuală într-o asociere avînd un conținut determinant.

Firmele cele mai impresionante asociază elementelor arbitrare unele semne pictografice. Experiența aceasta datează de sute de ani și merită să fie studiată.

Formele adoptate pentru litere sînt, în general, acceptate ca foarte numeroase și mereu apar noi caractere alfabetice ce îmbogățesc repertoriul grafic de semne arbitrare.

Firmele se asociează, uneori, în mod pitoresc aspectului general urban. De grija cu care sînt **amplasate, proporționate, compuse** și **materializate** depinde o parte a confortului de informare urban. În evoluția vieții orășenești, firmele au fost realizate în general fără instalații speciale de iluminare. Într-o epocă a energiei ieftine, s-a poliferat sistemul firmelor luminoase, care în general nu puteau fi sesizate decît noaptea. Pentru « privitorul » de zi, informarea era mai săracă, iar investiția și risipa de materiale rămîn și azi modele de eficiență scăzută. Astfel, e greu de explicat prin optica actuală cum de a fost posibil a se monta pe terasele unor imobile bucureștene instalații de firme luminoase ce cîntăresc mii de kilograme, reprezentînd în special oțel laminat în profile, cu o eficiență comercială discutabilă.

Astăzi, firmele au revenit la sensul lor originar de informare permanentă — cu accentul pus pe perceperea lor diurnă, în dimensiuni convenabile, economice, raportate la scara omului. Într-o epocă în care elementele constructive de bază își amplifică standardizarea, se simte nevoia echilibrării acestei tendințe prin dinamizarea formei firmelor — prin compunerea lor cu un plus de fantezie, prin diversificarea compozițiilor cu simboluri.

Se cere de asemenea revizuită tehnologia executării firmelor. Foarte multe firme — în special în Capitală — se execută din sticril, material plastic translucid potrivit pentru firmele luminoase. Prin generalizarea firmelor de zi, devine inutilă folosirea unui material scump, deficitar și lipsit de durabilitate în timp, cum este **sticrilul,** produs de uzinele chimice Copșa Mică. Intreprinderea « RECOM », care a adoptat în trecut o tehnologie de fabricație potrivită pentru firmele luminoase, trebuie să realizeze modificările necesare în procesul de producție care să-i permită să execute elemente pentru firme de zi din tablă subțire — mult mai ușoare, mai puțin costisitoare, cu un finisaj durabil și într-o gamă cromatică mult mai mare. Cooperativa « PRESTAREA » din București a organizat o secție, ce s-a adaptat mult mai repede noilor cerințe, realizînd firme în tehnologia confecțiilor din tablă subțire emailată.

Diverisificarea materialelor din care se execută firmele poate fi mult mai extinsă; exemplele bune de la hotelul « MODERN » (București), unde literele sînt executate din piatră albă, sau firmele cu două fețe montate în consolă din fier forjat cu litere din tablă aplicate (pe străzile 30 Decembrie, Smîrdan din București sau în zona centrului vechi din Brașov) se cer preluate și extinse.

La elaborarea documentațiilor de **proiecte de simboluri și firme,** se cere participarea unui grup mai larg de arhitecți, graficieni, tehnologi și factori de răspundere din sectoarele interesate. Conceperea în continuare pe actualul model organizatoric « îngust » va duce la perpetuarea soluțiilor șablon, la apariția soluțiilor « complicate » de dragul ornamentării inutile, la firme foarte elaborate dar greu lizibile sau pur și simplu la inabilități de transpunere elementară a unor litere, cazul cel mai izbitor fiind cel de pe Bulevardul Republicii nr. 59 unde pentru textul « coafură » s-a făcut, probabil, apel la inabilitatea grafică.

În domeniul graficii vizuale, **« simplitatea »** aparentă poate corespunde unui înalt grad de complexitate. Simplitatea unei firme — a literelor ce o compun — indică **organizarea** unei bogății de sensuri și de forme într-o structură generală care definește clar locul și funcția fiecărui detaliu în cadrul întregului. Principiul **economiei** preluat din arsenalul științei se aplică în măsura în care creatorul nu trebui să depășească mijloacele cerute de scop. În sens absolut, un lucru e simplu cînd constă dintr-un număr mic de subansambluri ale schemei structurale. În acest fel, se recomandă a se folosi, pentru o singură compoziție, un singur tip de schemă structurală de alfabet.

Tendința cerebrală a privitorului este satisfăcută de structura cea mai simplă, pe care o percepe simultan și pe care o intuiește integral, ca sens de comunicare. De aceea, se cer evitate schemele ample de firme care amestecă prea multe tipuri de scheme de alfabet la scări diferite.

Amplasamentul simbolurilor grafice și proporționarea lor corectă în raport cu omul și cu cadrul construit sînt elemente foarte importante. Astfel, se consideră ideal amplasamentul oferit de o suprafață plană adiacentă spațiului ce necesită informarea și la o înălțime convenabilă de minim 2,50 m deasupra nivelului de circulație pietonală. Simbolurile grafice se amplasează puțin distanțat de această suprafață și se vor asigura relații cromatice cu efect contrastant.

Amplasarea unor firme pe o suprafață vitrată poate fi reușită privită din exterior, atît ziua cît și noaptea, dar perceperea din interior nu mai este la fel de interesantă.

Amplasarea unor firme pe un spațiu liber — cu suprapunerea imaginii acestora pe un fundal eterogen — nu asigură cea mai bună lizibilitate.

Cerul poate fi considerat un bun fundal dar în mediul urbnan dens construit el nu mai poate fi atît de accesibil.

În creația de simboluri și forme, vor exista întotdeauna opinii divergente. Se vor evidenția, desigur, și tendințe de modă efemeră, dar vom accepta ideea că simbolurile cu care operează signalectica contemporană nu ne vor putea procura o satisfacție durabilă, decît dacă ele se pretează la o bună folosire, la o perfectă funcționare și la o producere rațională.

Aceasta nu trebuie să devină cauza uniformității și monotoniei, ci numai un mijloc de creare de lucruri frumoase cu un minim de efort social.

Arh. HORIA CONSTANTINESCU

expoziția

„MODA BUCUREȘTILOR DE ACUM UN VEAC"

În valul de interes pentru creația de veșminte și pentru modă, care a cuprins artiști, critici și public, s-a deschis, în martie 1979, expoziția amintită, cu sprijinul Muzeului de istorie a municipiului București, căruia îi aparțin obiectele, cu sprijinul Institutului de arte plastice « N. GRIGORESCU », căruia îi aparține sala Kalinderu și, mai ales, cu sprijinul entuziast și competent a lui Adrian Silvan Ionescu, critic de artă, căruia îi aparține ideea. Și nu numai ideea, ci și întreg spectacolul ei, fără personaje dar cu costume, muzică și scenografie. « Un adevărat one-man show » susține fără falsă modestie autorul.

Ideea s-a format în timpul unui studiu privind uniformele militare din perioada războiului de independență, cînd, uitîndu-se prin zeci de fotografii, a fost deodată tentat să reconstituie într-o expoziție atmosfera acelei epoci, de care ne despart, în definitiv, numai 100 de ani. Epocă frămîntată, care a trăit revoluția de la 1848, Unirea Principatelor, domnia lui Alexandru Ioan Cuza, a lui Carol I și cucerirea independenței, formarea statului român modern. Sînt ani în care Principatele își întorc fața, spre Europa, după ce, vreme de un secol în timpul domniilor fanariote, n-au putut respira decît prin porii Istanbulului.

Influența Europei occidentale începuse să se facă simțită, nu numai în idealuri, ci și în veșminte.

Poarta otomană, însă, întîrzia schimbările mult rîvnite. În anul 1818, călătorul englez William Mac-Michael scria: « Sub ochiul gelos al bănuitorului guvern turc, articolul îmbrăcămintii nu e o

materie de mică însemnătate și întrebuințarea costumelor Europei civilizate ar fi privită ca o inovație tot atît de periculoasă ca și adaptarea celor mai luminate vederi asupra politicii moderne». Cu toate acestea, mulți tineri întorși de la studii de peste hotare, de la Paris sau de la Viena, înfruntînd prejudecățile, vor îmbrăca fracul și redingota franțuzească cu guler înalt și cravata înnodată la gît. Iar femeile, provocînd adevărate drame în familiile cu soți conservatori, își vor dori de acum încolo, rochii cu crinolină, mănuși fine, umbrele de mătase, ciorapi nemțești străvezii, romane de dragoste tălmăcite din franțuzește și libertatea de a trăi după pofta inimii.

Bătrînii boieri vor renunța cu greu și vor mai purta, încă multe decenii, costumul oriental cu caftanele țarigrădene cusute cu fir, cu costisitoarele blănuri și işlicele [1] demodate, care, toate, constituiau în sine o adevărată avere.

Domnitorii vor încerca zadarnic să stăvilească pornirea tineretului spre moda apuseană. Porunca domnească dată de Grigore Ghica-vodă, la 27 iulie 1823, prin care ordona pămîntenilor îmbrăcați după moda franțuzească să-și lepede costumul occidental în răstimp de 3 zile, nu a avut nici un efect. Și cum să aibă, dacă însuși mîna dreaptă a domnului țării, doctorul Asachi, îmbrăca în văzul lumii fracul parizian.

Astfel că la jumătatea secolului al XIX-lea, Bucureștiul oferea privirii un curios, original și uneori amuzant amestec de costume și tradiții orientale cu mode și obiceiuri apusene.

În 1831, un tînăr pictor sibian, Barabas, protejatul agăi N. Filipescu nota: «tot modei europene i-a căzut jertfă și barba frumoasă, neagră a lui Cantacuzino, cu care eram bine. Aparținînd și el înaltei aristocrații române, se cuvenea să imite moda europeană și deoarece casa sa era frecventată și de generalii ruși și-a aranjat-o cu mobile moderne, căci portul european nu se prea potrivea cu divanele turcești, late, pe care oamenii se așterneau fără papuci. Vizitîndu-l odată după această metamorfoză, de-abia mi-am putut reține rîsul: intrînd în odaia lui, am văzut vreo zece boieri fumînd din niște ciubuce lungi, însă șezînd fiecare turcește, lîngă cîte un scaun, pe jos, dar cu jobenul pe cap și cu aripile fracului tăvălite pe duşumelele odăii. Cantacuzino singur ședea pe canapea, însă celorlalți boieri le venea mai la îndemînă să stea pe jos, cu picioarele încrucișate după moda veche și, fiindcă pe atunci nici tarabolusul [2] nu se lua de pe cap, uitaseră să-și ia jobenul».

Expoziția reunește veșminte și alte obiecte toate de influență apuseană, aparținînd anilor 1830—1916.

Odată ideea expoziției formată, mărturisește Adrian Silvan Ionescu, a început «joaca» de scufundare într-un veac trecut, de căutare în depozitele Muzeului de istorie a municipiului București a veșmintelor, pieselor de mobilier, fotografiilor, picturilor și a celorlalte obiecte cu ajutorul cărora a reușit să refacă, minuțios și cu sensibilitate, atmosfera Bucureștilor veacului XIX. Nu sînt uitate nici cele mai mici amănunte, de la acele de pălărie pînă la ziarele și partiturile muzicale ale timpului.

Atmosfera expoziției este întru totul veridică și evocatoare. Cu atît mai veridică, cu cît scenografia ingenioasă, desființînd bariera psihologică a firului despărțitor permite vizitatorului să circule liber printre exponate. Cu atît mai evocatoare, cu cît este însoțită de valsurile și șansonetele la modă pe vremea străbunicilor. Putem încerca să descifrăm moravurile, orientarea politică și idealul de frumos al sec. 19 bucureștean.

Mă uit în jurul meu și pelerina brodată, uniforma de roșiori, evantaiul cu pene, fotografiile și picturile sînt toate documente vii, palpabile.

Parisul și Viena, filtrate la porțile orientului, «dictează» linia rochiilor cu crinolină, a costumului de călărie, a pantofilor de bal și a umbrelușelor pliante cu mîner de os, a costumului bărbătesc sobru, în culori închise, a fracului și a pantofilor cu nasturi și ghetre, a bufetelor, porțelanurilor, sfeșnicelor și gramofonului.

Sînt expuse aici și cîteva uniforme ale armatei române din vremea războiului de independență. Uniformele sînt încă divers colorate. Uniformele, de inspirație rusească, ale armatei pămîntene din perioada Regulamentelor organice, sînt schimbate de Alexandru Ioan Cuza sub domnia căruia, în acord cu politica externă a țării, capătă o nuanță de factură franceză, pentru ca, la rîndul lui, Carol I să le modifice după linia uniformelor militare prusace; de astă dată din motive strategice, vor deveni kaki, culoarea camuflajului.

Putem descifra, urmărind evoluția acestor veșminte, elementele preluate din secolele anterioare ca și cele transmise următorului. Pentru aceasta însă trebuie să facem «o distincție esențială: aceea dintre funcția primară, care răspunde unei nevoi actuale a organismului social și funcția secundară, care se menține datorită împotrivirii grupului de a renunța la o obișnuință după cum scrie Claude Levy-Strauss în «Antropologia structurală», adăugînd: «A spune că o societate funcționează e un truism, a spune însă că într-o societate totul funcționează este o absurditate».

Iată un costum de militar, al unui grad superior din cavalerie, un roșior. Are legată la spate cu o curea diagonală, o cartușieră «de gală», o cartușieră-decor, moștenire frumos decorată a unei cartușiere adevărate, mai mare și mai încăpătoare, purtată în război.

Iată sabia costumului de cavalerie folosită cîndva în luptă. Are un mîner comod și e foarte bine centrată. În schimb, sabia costumului de paradă, are un mîner mult mai incomod, dar e mult mai decorată corespunzînd în fond noii sale funcții de reprezentare. Sau, basmaua de lînă roșie, legată sub epoleți cu nod în față, a uniformei gvardiei naționale este inspirată din uniforma

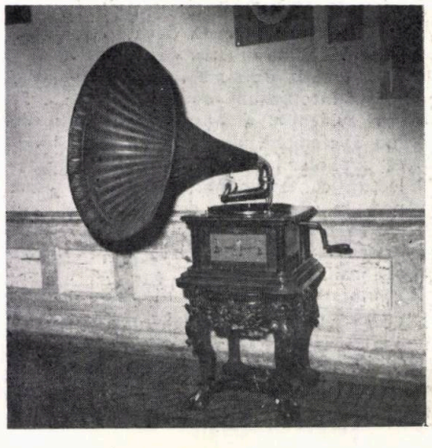

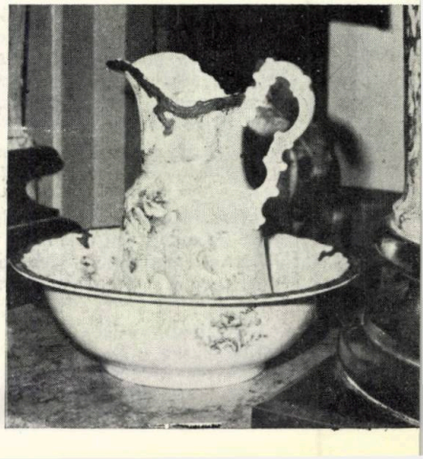

nord-americană, care însă o folosea, pusă pe față, în timpul campaniilor prin deșerturile pline de praf ale vestului sălbatic.

Cum altfel am putea analiza costumele noastre, chiar gusturile și modelele noastre de frumos, fără a recunoaște în ele vestigiile trecutului?

Punînd această întrebare, subscriu celor care încîntați de expoziția „Moda Bucureștilor de acum un veac" au notat: « Pe cînd un muzeu al istoriei veșmîntului în România? ».

Arh. ANA VASILACHE

NOTE: Datele citate despre istoria costumului românesc sînt preluate din foarte interesanta lucrare a lui Al. Alexianu « Mode și veșminte din trecut ».
1. Işlic = căciulă orientală lucrată din miel, catifea sau blană de samur.
2. Tarabolus = șal de mătase vărgată cu care marii boieri se înfășurau la cap, un capăt al șalului rămînînd atîrnat pe umăr.

ARTA ÎN ORAȘ

DESPRE BUCUREȘTI

Bucureștiul este un oraș deosebit. Oameni de cultură din timpuri mai vechi sau mai noi, supranumindu-l « micul Paris », îi recunosc o personalitate înrudită cu a metropolei de pe malurile Senei. Parisul, unul dintre creuzetele marilor mișcări culturale europene, impresionează prin armonia în care conviețuiesc bogatele vestigii ale unei foarte frămîntate istorii, în marea lor majoritate monumente de arhitectură și obiecte de artă.

Peisajul bucureștean a fost și este marcat de confluența formelor unei dinamice culturi occidentale, într-o perpetuă înnoire, cu o puternică tradiție românească, cu multe vechi influențe orientale, care din rațiunea istorică a unei permanente necesități de unitate națională și stabilitate politică a evoluat mai mult în sensul unei profunde cunoașteri de sine și a perfecționării elementelor de detaliu, decît în direcția unor schimbări structurale. În peisajul orașului contemporan, impactul dintre aceste două tendințe contradictorii se concretizează vizual, atît în existența unor foarte specifice contraste, cît și prin procesul de maturizare treptată a unor forme arhitecturale moderne, în care elemente tradiționale de compoziție structurală și pur plastică îmbogățesc concepțiile funcționale și estetice caracteristice nivelului actual de dezvoltare a societății europene. Valoarea istorică și artistică universală, de arhetip,

1

2

3

4

a monumentelor Parisului este compensată în Bucureşti de frumuseţea pură, originalitatea şi inegalabilul simţ al proporţiilor raportate la scara umană, specifice arhitecturii vechi româneşti.

Multe obiecte de arhitectură veche, inteligent restaurate, au fost reintegrate circuitului funcţional urban, exemplul cel mai cunoscut fiind desigur celebrul Han al lui Manuc. Casa Melic de pe strada Spătarului, una dintre rarisimele foarte frumoase locuinţe de epocă (1), după o izbutită restaurare fusese amenajată pentru a adăposti o interesantă colecţie de obiecte de artă. După mutarea exponatelor la Muzeul colecţiilor de artă, clădirea a rămas neutilizată, nevizitabilă, aproape exclusă din viaţa oraşului. Considerăm că ar fi bine să i se redea vechea funcţiune de muzeu adăpostind o anumită colecţie sau să găzduiască permanent expoziţii cu tematici diferite.

Ideea de a folosi clădiri cu importanţă istorică pentru activităţi expoziţionale ni se pare foarte utilă. Nenumărate obiecte de artă, de mai mică importanţă, care nu îşi au locul în sălile marilor muzee, pot fi reintegrate în circuitul valorilor prin expunerea lor periodică. Se multiplică şi se diversifică punctele şi ocaziile de contact cu publicul a patrimoniului nostru artistic, sporeşte numărul zonelor de interes, de atracţie, ale oraşului, apar noi elemente de catalizare a vieţii social-urbane.

Reconsiderarea micilor unităţi expoziţionale va avantaja o mai bună punere în valoare a exponatelor, amplasarea lor într-un cadru mai personalizat, mai intim, mai favorabil contemplaţiei şi contactului emoţional şi nu forţează comparaţia permanentă între prea numeroasele obiecte dintr-o mare şi neutră sală.

Cred că, în ritmul accelerat al vieţii contemporane, sîntem din ce în ce mai puţin în situaţia de a avea la dispoziţie timp suficient pentru a putea lua în considerare o vizită îndelungată într-un mare muzeu central, pentru a vedea mereu aceleaşi piese, în aceeaşi îngheţată prezentare; în schimb, a admira cîteva noi exponate într-un ambient intim, este, poate, după o obositoare zi de lucru, modalitatea cea mai dezirabilă de relaxare şi instruire.

Remarcăm efectele izbutite ale preocupărilor pentru integrarea în noile ansambluri de construcţii moderne ale Capitalei a unor valoroase monumente istorice, cum ar fi bisericile Cretzulescu (2), Antim, Zlătari, Slobozia (3), Sf. Spiridon Vechi şi Nou (4), Biserica Albă ş.a., care prin modificarea relaţiilor cu ambientul construit, prin dobîndirea unor calităţi suplimentare de valori—unicat şi a unor semnificaţii istorice, transcend parţial din sfera arhitecturii în domeniul pur artistic.

5

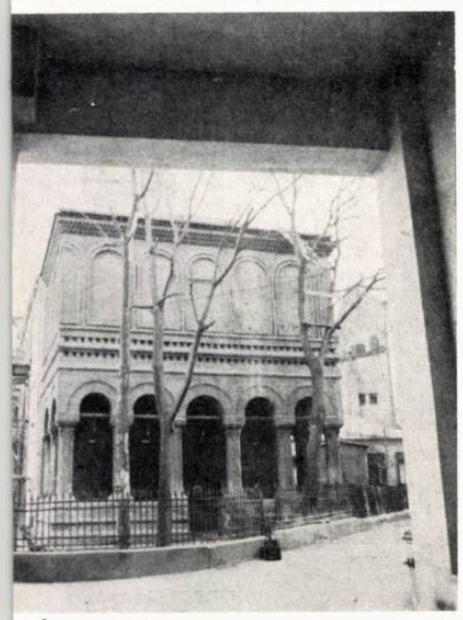

6

7

Greu de înțeles și dureros de constatat, însă, starea în care se află de cîțiva ani Biserica Sf. Gheorghe-Nou, ctitorie și capelă tombală a marelui Brâncoveanu (cu valoare istorică și de simbol al duratei corespunzînd, în inima Capitalei, Putnei lui Ștefan cel Mare ori Mînăstirii Dealu), una dintre cele mai vechi, mai cunoscute și iubite componente a imaginii Bucureștiului tradițional. Regretăm, de asemenea, că prin inabila rezolvare a amplasamentului blocului de locuințe de la intersecția Căii Victoriei cu B-dul Gheorghe Gheorghiu Dej s-a pierdut șansa unei oportune valorificări a remarcabilei imagini a unui la fel de important monument istoric — Biserica Doamnei (5, 6).

Bucureștiul este foarte bogat în lucrări de artă monumentală cu valoare plastică și istorică ridicată. Totuși, acesta nu este un motiv pentru a nu se reda publicului cîteva opere care, în perioade de timp și din motive diferite, au dispărut din peisajul orașului.

De mai multă vreme, în curtea Combinatului Fondului plastic este depus, demontat cu grijă, cunoscutul monument al « Eroilor Sanitari » din primul război mondial, transportat aici în timpul lucrărilor de construcție a metroului. Această lucrare, chiar dacă este discutabilă sub aspectul valorii artistice, are o deosebită semnificație istorică și afectivă, fiind unul dintre accentele plastice integrate imaginii Bucureștiului tradițional. Remarcăm cu satisfacție reconstruirea soclului în proximitatea vechiului amplasament și sperăm să revedem curînd monumentul redat publicului bucureștean.

În aceeași incintă a Combinatului Fondului plastic, se află și una dintre cele mai valoroase lucrări din patrimoniul artistic național — statuia lui Ionel I.C. Brătianu, operă a marelui sculptor iugoslav Ivan Mestrovič (7).

Acum cîteva decenii, statuia putea fi admirată în micul și înverzitul scuar din strada Fundației. Astăzi, lucrarea se află într-o stare de conservare excepțională și, deși lipsită de condiții normale de expunere, impresionează printr-un extraordinar efect de monumentalitate. Aceasta se datorează nu atît dimensiunilor, destul de importante dealtfel, cît mai ales concepției artistului care a dăltuit întreaga sculptură dintr-un singur bloc de granit gri de Suedia, de o neobișnuită puritate și frumusețe.

Imaginînd un bărbat spre sfîrșitul vieții, într-o atitudine calmă, relaxată, parcă satisfăcut de împlinirea unui ideal, Mestrovič ne îndeamnă să vedem în această imagine a lui Brătianu pe omul politic care a luptat pentru realizarea Marii Uniri din 1918, artizanul politicii externe românești din anii primului război mondial.

Artistul a găsit o rezolvare genială pentru un monument care trebuie să impresioneze fără să fie ostentativ, să sugereze o puternică personalitate, să impună vizual imaginea nu prea grațioasă, dar familiară încă bucureștenilor, a unui om în etate, să facă ușor recognoscibil modelul fără a aluneca într-un naturalism desuet. Brătianu este așezat pe un jilț într-o poziție relaxată.

Inevitabil, privitorul stînd în picioare, e obligat la o atitudine respectuoasă. Puterea de sugestie a lucrării este sporită de maniera sobră și categorică în care Mestrovič a dăltuit piatra. Detaliile nesemnificative sînt reduse la strictul necesar, suprafețele largi au muchii și curburi cu o frumoasă mișcare punînd în evidență textura și luciul granitului. Stabilitatea, impresia de forță și durabilitate caracteristice acestui material sînt evidențiate și amplificate de structura de ansamblu, piramidală, a monumentului și de gradul diferit de prelucrare a suprafețelor, care respectă o succesiune caracteristică monumentelor Renașterii italiene. Detaliile, care se pierd complet la nivelul bazei, se accentuează spre partea superioară a monumentului și culminează cu figura de o mare expresivitate.

Reamplasarea sculpturii într-un cadru adecvat ar fi, nu numai un act de cultură de o excepțională valoare educativă, dar și dovada recunoașterii maturității politice a celor ce vor beneficia de această nouă imagine a peisajului bucureștean contemporan, care astăzi, în epoca socialismului victorios, vor ști să acorde acestui gest numai semnificația ce i se cuvine. Locul ideal ar fi într-unul din parcurile Capitalei, poate chiar în vechiul scuar din strada Fundației.

Reluînd ideile expuse de mai multe ori în această rubrică a revistei, ne reafirmăm părerea că mai sînt încă multe de făcut pentru integrarea deplină a artelor plastice contemporane în ambianța și viața orașului. Cartierele noi de locuințe sînt sărace în lucrări de artă, în ciuda existenței a nenumărate și variate amplasamente potrivite. Acest lucru este valabil și pentru zonele centrale ale orașului, cu afluxul uman cel mai mare și cu posibilitățile de impact cu publicul cele mai eficiente. Decorarea calcanelor, realizarea de microexpoziții stradale de plastică modernă, o mai bună coordonare și supraveghere a reclamei comerciale și, în fine, o mai atentă preocupare pentru mobilierul urban, ar contribui la sporirea calității spațiului orășenesc bucureștean.

Salutăm hotărîrea edililor de a construi cîteva fîntîni în mai multe puncte ale Capitalei, dar sîntem de părere că, dacă s-ar fi urmărit cu consecvență ideea inițială ca proiectele să constituie obiectul unor concursuri publice, rezultatele ar fi fost superioare actualelor realizări.

Capitala se va îmbogăți, într-un viitor apropiat, cu noi obiective artistice avînd o puternică semnificație politică izvorîtă din realitățile istoriei contemporane, printre cele mai importante fiind Monumentul Unirii, ce va străjui principala arteră de acces către noul centru politico-administrativ, și Monumentul Victoriei Socialismului.

Ar putea fi totuși apreciată ca o lipsă de considerație pentru beneficiarii direcți ai acestor proiecte, întîrzierea pe care Uniunea artiștilor plastici o manifestă în publicarea rezultatelor concursurilor ce au avut ca tematică propunerile pentru aceste lucrări. Mai mult, sîntem de părere că ar fi trebuit să se ia în considerare și alte modalități prin care opinia publică să participe la selecționarea lucrărilor. Ne exprimăm convingerea că, prin crearea unor noi posibilități de participare mai activă și mai complexă a cetățenilor orașului la activitatea de sporire a calităților estetice ale ambientului urban, se va mări eficiența efervescenței culturale înnoitoare, caracteristică societății noastre socialiste.

Arh. CRISTIAN POPESCU IALOMIȚA

SISTEMUL DE CREAȚIE AMBIENTALĂ ȘI DEZIDERATELE EFICIENȚEI PRACTICE

Integrarea organică a artelor, în ambianțe concrete, amplificarea eficienței funcțiilor psiho-sociale prin cooperare cu știința și tehnica, constituie imperative vitale ale omenirii contemporane și viitoare.

Istoria civilizațiilor umane ne dovedește, chiar și la cea mai succintă analiză, că sistemele de creație ambientală (deși nu au fost denumite astfel) au constituit singura cale, optimă, de rezolvare a relațiilor Om-Mediu. Valențele acestor sisteme sînt în relație de permanentă interdependență cu nivelul de evoluție al omului și al sistemului social, adecvate etapelor de autentică civilizație și cultură, caracteristice epocilor respective. Continuitatea acestor sisteme de creație s-a pierdut, deseori, din cauze insuficient cunoscute, chiar dacă vestigiile artistice și arhitectonice s-au păstrat și le putem admira și în prezent.

Uneori, secretele edificării acestor ambianțe au dispărut de milenii, odată cu civilizațiile respective, și sînt parțial reanimate doar de către cercetătorii ce studiează stăruitor tezaurul arheologic al omenirii.

În toate erele și civilizațiile, scopul sistemelor de creație ambientală a fost acela de a susține și chiar de a decide, prin ambianțele create, un comportament psiho-social individual și colectiv, adecvat idealurilor sociale și cît mai eficient pentru societatea și pentru sistemul social respectiv. Aceste sisteme de creație, dominant constructive prin însuși specificul lor, au organizat magistrale cooperări între arhitectură, sculptură, pictură și toate artele care pot contribui la realizarea unei ambianțe edificînd în epoca respectivă cele mai elocvente mărturii ale eficienței lor sociale (evidente chiar și azi cînd admirăm doar ruinele acestor ansambluri ambientale).

Societatea a fost și este suprasistemul care generează și menține un sistem de creație, atît timp cît acesta funcționează adecvat cerințelor sociale, deci sistemului social respectiv.

Ca și celelalte sisteme de creație, din alte domenii de activitate, sistemul de creație ambientală trebuie să fie permanent reglat pentru a satisface optim necesitățile suprasistemului care l-a generat. Conținutul și procesele sistemului fiind determinate de scopul său, în permanentă devenire (corelat cu evoluția cerințelor sociale), apare evidentă necesitatea reglării periodice, pentru a se menține în concordanță cu această evoluție.

În ultimii ani, presa noastră, — și mai ales revistele « Arhitectura » și « Arta », independent sau în colaborare — a prezentat ample articole, ce oferă cititorilor analize competente ale diferitelor aspecte privind problemele artei integrate, a relațiilor actuale între artă, societate și mediul ambiant, reactivînd, la nivelul cerințelor actuale, dezideratele specifice unui sistem constructiv de creație ambientală.

Și totuși, aceste autentice pledoarii pentru reactivarea cooperării între artele plastice și arhitectură, la crearea unor ambianțe, nu au dus la găsirea unor moda'ități concrete de aplicare, în practică, a coordonatelor structurale prezentate, fiindcă forurile coordonatoare încă nu au decis o nouă reglare a sistemului de creație actual, pentru a corespunde cerințelor sociale prezente și viitoare.

Cooperările, individuale sau de grup, ale artiștilor și arhitecților rămîn ineficiente și chiar practic inabordabile, dacă nu sînt integrate unui sistem coerent, organizat de Uniunea arhitecților și Uniu-

nea artiștilor plastici, în colaborare cu Consiliul Culturii și Educației Socialiste și cu Ministerul Educației și Învățămîntului (întrucît un asemenea reglaj presupune și formarea unor cadre de profesioniști, instruiți și educați corespunzător noiior cerințe sociale).

Problema vitală actuală a acestui domeniu de activitate este, deci, conceperea ansamblului constructiv și pe coordonate de creație ambientală, pentru a acționa eficient toate cooperările și coordonările necesare, la toate nivelurile și etapele de creație.

Este o problemă urgentă, întrucît societatea, cerințele sociale, ne solicită edificarea unor importante ansambluri în toate orașele țării dar, mai cu seamă, în municipiul București, și acestea sînt de fapt complexe opere de artă ambientală, în care arhitectura, sculptura, pictura, designul sînt chemate să coopereze la crearea unei ambianțe moderne, la nivelul exigențelor umanismului contemporan.

Mă refer la recentele aprobări de principiu date de forurile superioare pentru un mare număr de opere de artă ambientală, care cuprind toate categoriile de creație de acest tip, de la vaste zone edilitare unde sînt necesare opere sculpturale de for public, cum sînt monumentele cu semnificații și valențe psiho-sociale majore, pînă la cele mai mici obiecte de artă și design, tot atît de vitale dacă sînt bine implementate în spațiul interior al edificiilor social-culturale, instituțiilor și întreprinderilor. Această vastă acțiune de edificare poate avea eficiența dorită, numai dacă repartizările și avizările acestor lucrări sînt coordonate de cele două uniuni de creație, în permanentă colaborare, pe baza unui sistem de creație ambientală, elaborat și structurat ca modalitate practică efectivă, care să elucideze și să asigure respectarea principiilor și coordonatelor specifice acestui tip de creație.

Sugerez, pentru început, organizarea unor mese rotunde de către conducerea Uniunii arhitecților și cea a Uniunii artiștilor plastici în colaborare cu Consiliul Culturii și Educației Socialiste, la care să fie invitați:

1. Artiștii plastici, care au prezentat deja la U.A.P. schițele de idee solicitate de C.C.E.S., pentru monumentele Unirii, Independenței și Victoriei socialismului, precum și pentru fîntînile cu diferite amplasamente în municipiul București.
2. Arhitecții care răspund în prezent de proiectarea și sistematizarea zonelor respective.

Aceste discuții se pot duce chiar pe baza schițelor de idee prezentate și s-ar putea elucida, operativ, o serie de probleme privind actualizarea regulamentelor de participare la aceste concursuri și modalitățile comerciale de cooperare a arhitecților și artiștilor plastici respectivi.

Această actualizare trebuie să fie discutată cît mai curînd și pe coordonatele specifice sistemului de creație ambientală, întrucît, deși articolele revistelor «Arhitectura» și «Arta» le-au prezentat deseori, încă nu au pătruns în regulamentele de concurs care le ignorează total.

Chiar și această etapă, de prezentare a unor schițe de idei, artiștii plastici au fost solicitați să participe fără a li se oferi elementele caracteristice ale spațiului ambiental, fiind nevoiți să lucreze la aceste proiecte, fără a avea, de fapt, principalele date structurale, necesare acestor probleme de compoziție ambientală.

Se permanentizează, anacronic, elaborarea unor idei ipotetic adaptabile unui spațiu arhitectonic ignorat sau neclarificat prin planșele necesare unei corecte și eficiente implementări în zona amplasării.

Pentru etapa a II-a, se preconizează menținerea clauzelor care obligă pe concurenți la prezentarea unor machete în gips nepatinat, ceea ce, din nou, limitează sfera de creație, la soluțiile conceptuale abordabile numai în marmură, piatră sau bronz și exclud ideile noi imposibil de concretizat cu materialele și tehnologia clasică. Corelația între tradiție și inovație trebuie să existe, dar nu anulînd orice încercare de contribuție novatoare, mai ales cînd obiectivele majore solicitate o implică ca un imperativ actual.

Este continuată practica selecționării unor idei și machete «perfecte în sine» independente de spațiul și de specificul ambianței, ceea ce, inevitabil, așa cum s-a constatat în alte situații similare, nu poate duce la reușite depline.

De ce este necesară o nouă abordare a acestor probleme de creație o demonstrează foarte clar conf. dr. arh. Alexandru M. Sandu. în articolul publicat de revista «Arta» nr 8—9/1978, cu ocazia anchetei organizate pentru clarificarea chiar a problemelor privind integrarea artei în concepția arhitecturală și urbanistică contemporană.

Această acțiune de edificare a unor astfel de ansambluri de artă ambientală este practic fără precedent în istoria patriei noastre și este evident desigur că nu trebuie să amînăm nici un efort de cooperare și de coordonare pentru a realiza în timp util o nouă reglare a acestui sistem de creație, pentru a-l adecva acestor cerințe sociale majore

DETALII DE CONCEPȚIE ȘI REALIZARE A LUCRĂRII "PLATFORMĂ DE AGREMENT"

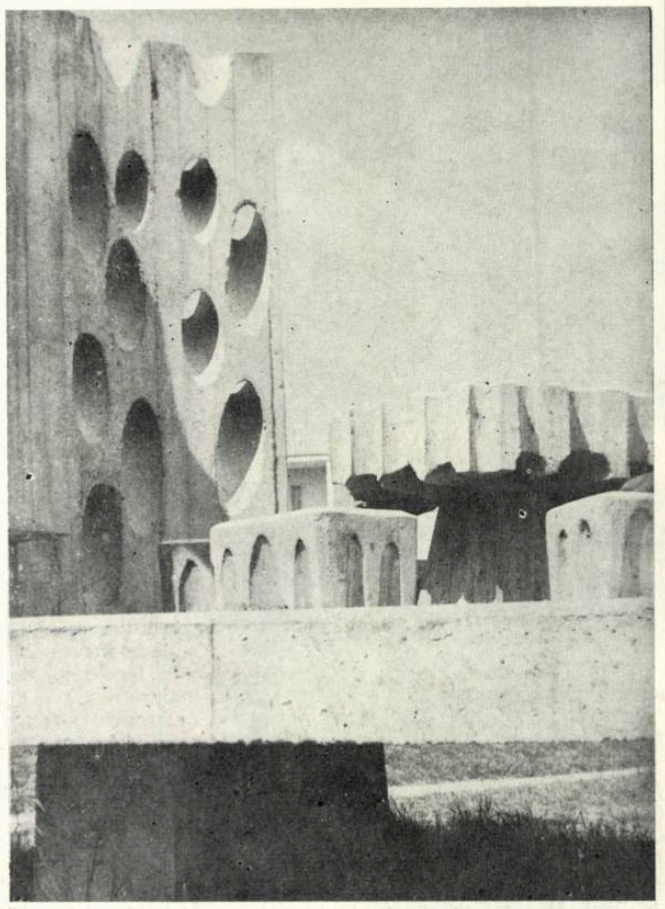

Panoul traforat, din ansamblul de agrement realizat la Costinești, este conceput pe coordonate noi. Elementul plastic dominant al lucrării, pe care am realizat-o între 1971—1973, este golul (perforații tronconice ovalizate), iar volumul masiv al betonului este redus la un suport minim și inevitabil, pentru a oferi privitorului actul compozițional în care lumina solară este adevărata protagonistă a spectacolului dinamic ce se desfășoară în aceste perforații.

Golurile sînt perforații fusiforme, ovalizate, tronconice și înclinate, atingînd lungimi între 0,90 m și 1,40 m într-un panou semicilindric, gros de 0,40 m, cu înălțimea de 3 m. Dispunerea lor radială și asimetrică asigură pătrunderea luminii solare, permanent și succesiv, de la răsărit pînă la apus. Unghiurile sub care sînt înclinate axele acestei perforații sînt corelate cu unghiurile razelor solare, față de plaja litoralului, în așa fel încît, în lunile de sezon ale stațiunii, lumina soarelui să pătrundă cît mai mult, declanșînd ritmurile cele mai bogate în contrast și în diversitatea combinațiilor.

Aceste ritmuri semnifică diversitatea valențelor solare, vitale existenței umane, sugerînd, în percepere cinetică, ipostazele conexiunilor energetice existente între Om și Soare, dominante mai ales pe litoral.

O imagine fotografică izolată, o privire de scurtă durată (5—10 minute) nu comunică privitorului decît o singură secvență din suitele de ritmuri ambientale, pe care le oferă acest ansamblu.

Am constatat, însă, că este o semnificație accesibilă privitorului, care acceptă să privească, în timp, revenind de mai multe ori în fața panoului, corelînd cel puțin ipostazele principale declanșate de lumina solară, dimineața, la amiază și seara.

Sculptor CORNELIU GRECU

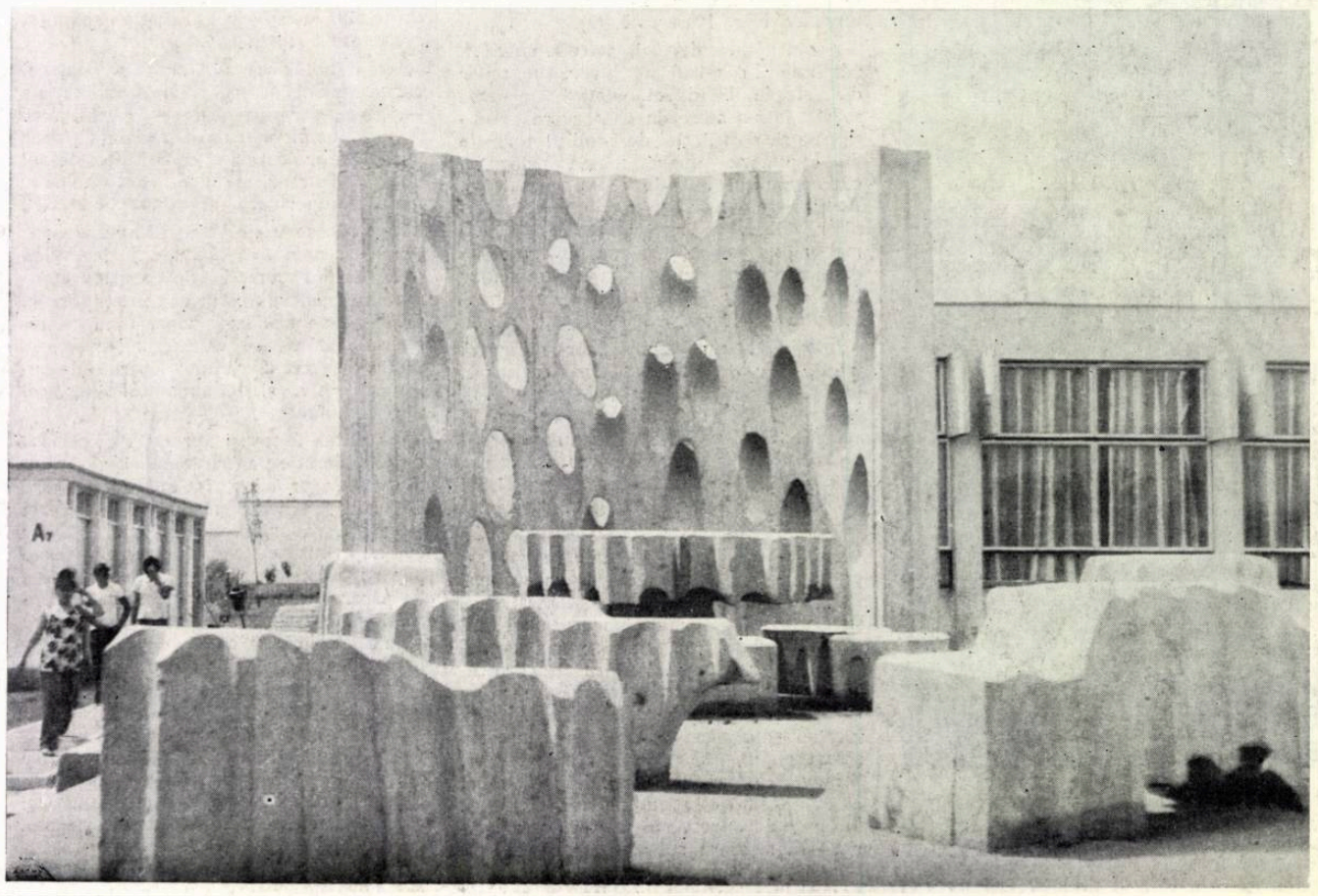

Sculptor CORNELIU GRECU

GH. D. ANGHEL
1904-1966

expoziție omagială la
Muzeul de artă al R. S. România

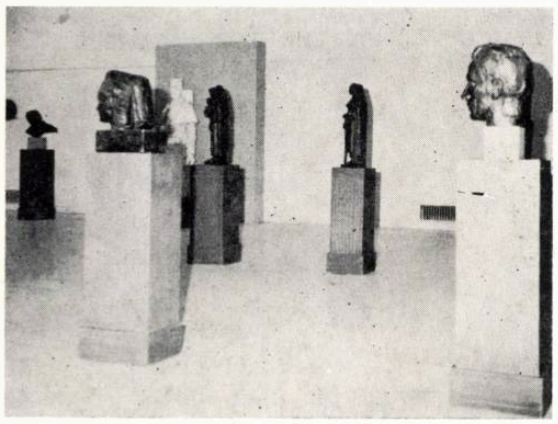

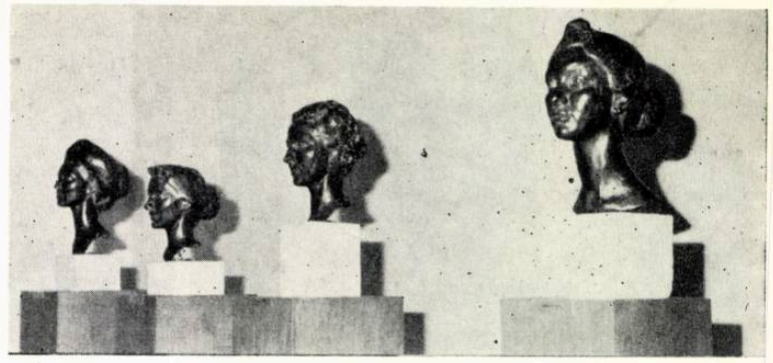

« Dacă Brâncuși s-a ocupat de elemente mai degrabă de creaturi, de forme pure, de natura preumană, adevărata sa vocație realizîndu-se în cosmosul împodobitor general mai degrabă decît într-o Patrie, Gheorghe Anghel este plăsmuitorul omului moral, ființei istorice a spațiului acestuia românesc cu precădere, și în acest fel este el implicat în destinul nostru ca neam în istorie aici în jurul Carpaților.

Cînd i-am văzut lucrările laolaltă, îndată după moartea sa, mă aflam parcă pe vârful munților împrejmuit de geniile blânde ale neamului nostru: numai fețe și ochi, un codru de priviri ațintite după steaua eternității. »

IOAN ALEXANDRU
« ANGHEL », în *Luceafărul*, 29 decembrie 1979

« Concentrat, meditativ, elocvent în tăcerea sa de bronz, așezat temeinic și definitiv pe asceticul tron de prinț al picturii, Theodor Pallady străjuiește atent curtea casei Melik în care locuise cîndva, sub implacabila alternanță a celor patru anotimpuri ce și-au găsit în el inegalabilul vrăjitor al culorilor. Impresionant, ireal parcă și totuși foarte al nostru, dominînd spațiul și integrîndu-i-se cu acel firesc panteism originar, aparținînd oamenilor, cetății și cosmosului, Mihai Eminescu vine din eternitatea căreia i-a dat chip numind-o poezie și România, și se îndreaptă către nemurire. Alături de ei, nevăzut dar legat prin ceea ce aparține doar împătimiților în migăloasa, neobosita, sublima căutare a frumuseții, sortită dăruiților cu harul geniului,

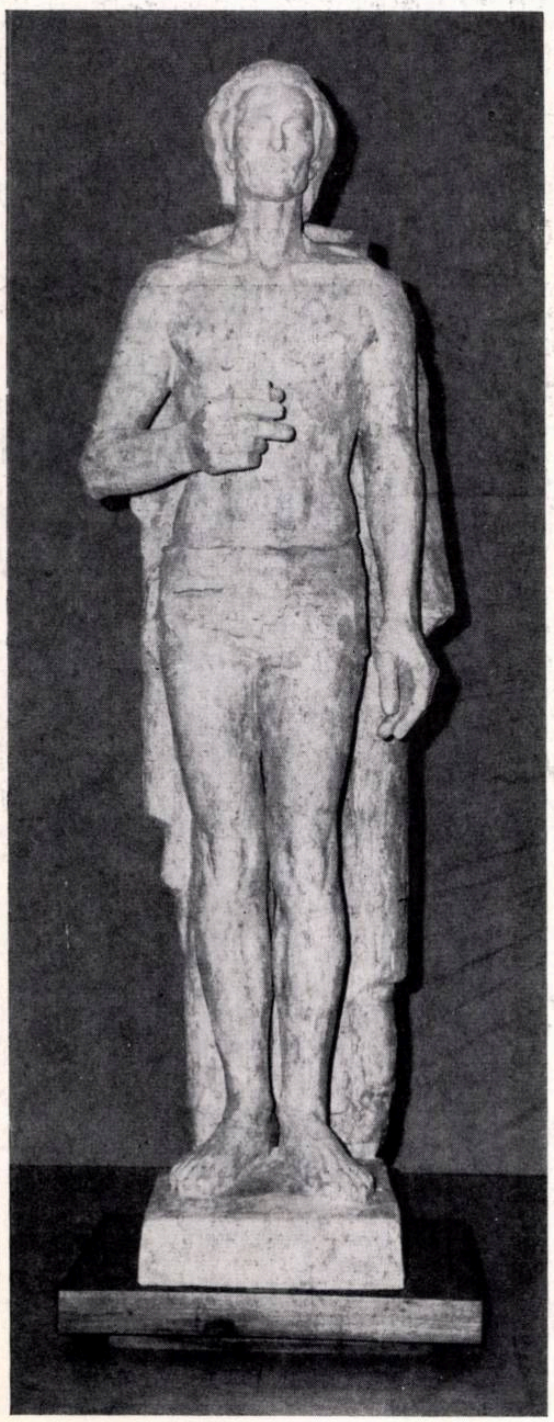

veghează cel ce a îndrăznit să dea formă visului, *Gheorghe D. Anghel, sculptorul* ».

VIRGIL MOCANU
« EL, SCULPTORUL » în *România literară*, 3 ianuarie 1980

« O statuie de Anghel dă forma unei umanități constituită istoric și unui suflet etern. De aceea, la fel de însemnate vor rămîne pentru noi viziunea asupra spațiului spiritual românesc și închegarea ei plastică, sevele care s-au visat și întruparea lor în veșnicia metalului, reverberînd un ecou grav și tulburător spre nesfîrșit. Vreau să spun, de fapt, că Anghel ne-a dăruit mai mult decît o operă, și anume, o înfățișare. S-a observat că arta lui are tangențe cu arta europeană a secolelor trecute. Poate, dar toate aceste tangențe nu servesc unei definiții convingătoare. Ele vorbesc mai degrabă, ca și în cazul lui Brâncuși, despre forța și originalitatea creativității noastre, care și-a descoperit în epoca modernă, aptitudinea universalității. »

« Chipurile lui ascultă mai mult decît privesc, ascultă sunetul ființei interioare, și dacă ni se pare că privesc totuși undeva, ochii țintesc pe deasupra noastră linia pură a unui orizont primordial ori lumina strălucitoare a unei flăcări. »

« Într-un secol tensionat, convulsionat, Anghel ne-a dezvăluit inima omului, îndărătnicia lui de a visa și de a-și crede posibilă fericirea. »

CORNEL RADU CONSTANTINESCU
« TESTAMENTUL LUI ANGHEL », în *Contemporanul*, 10 ianuarie 1980

« Gustul lui Anghel pentru formele riguroase și expresive îi este alimentat de admirația pentru capodoperele Antichității, la care se va adăuga interesul pentru patrimoniul culturii medievale românești și franceze (regăsit în expresie directă ca și în preocupările artiștilor neoclasici). Anghel nu respinge experiențele impresionismului în sculptură (Auguste Rodin, de pildă), nici ale unor sculptori ce s-au dezvoltat pe această direcție; nu consideră ca « impur » modelajul încărcat de senzații, « accidentul » formal provocat de expresia concretă a personajului reprezentat. El păstrează însă, stăruitor, îndeosebi în portret, dar și în seria de « Maternități » și « Victorii », un ideal clasic, în sensul căutării structurii durabile a ființei umane, al unei robusteți de nedezmințită claritate, pe care însă înțelege să aplice un modelaj definitoriu pentru viața spirituală și afectivă a personajului, sensibil la incidențele luminii, la neprevăzutul clipei în care i se revelează un destin.

Amestec de austeritate și spontaneitate (unui martor surprins că a făcut, în numai 20 de minute, o mînă de la statuia poetului, sculptorul i-a răspuns: „. . . de 40 de ani mă gîndesc la asta . . .“), operele sale au o atitudine solemnă, departe de orice grandilocvență, de orice detașare rece, pentru că, pe chipurile umane, el face să apară sentimente, idei, într-un discurs sincer și înțelept despre existență. Dintr-o astfel de viziune, imaginea lui Eminescu nu putea fi decît materializarea dramaticei înfruntări dintre aspirația spre echilibru și seninătate a clasicului, și explozia tensiunilor fizice și spirituale ale unui temperament romantic. »

CONSTANTIN PRUT
« DIALOG ÎN ETERNITATE: EMINESCU — ANGHEL »
în *România literară*, 10 ianuarie 198

Reuniunea jubiliară a arhitecților promoției 1970 va avea loc în luna septembrie a. c. Relații detaliate la dr. arh. Mircea Enache — Institutul de arhitectură „Ion Mincu“ — telefon 13 80 80/145.

ERATĂ:
În numărul 6/1979 al revistei, la pagina 34, rîndul 5 al Colectivului de proiectare, se va citi corect: arh. CRISTIAN POPESCU.

SEMNAT „PROIECT BRAȘOV“

Dacă credem în ideea că Brașovul și-a descoperit vocația pentru turism, nu trebuie neapărat să respingem posibilitatea de a fi fost născut el, din această vocație, ci să descoperim în noi puterea, măcar de a o accepta.

Dacă sîntem convinși — în momentul cînd travaliul imaginației noastre fixează un astfel de itinerar, iar buzele sonorizează titulatura — că Brașov = (numai) turism, va trebui să acceptăm că exclusivismul nostru își are originea în înclinația noastră spre călătorii și peisagistică, selectînd din afectiv și spirit, doar zona spectaculosului oferit cu atîta generozitate de natură, dar omițînd pentru o clipă — pînă în clipa descoperirii — și o altă zonă a acestui spectaculos — cea oferită cu nu mai puțină generozitate de proiectanți și constructori.

Dacă, într-o presupusă ierarhie a institutelor de acest gen din țară, am încerca să stabilim locul institutului brașovean, în consens cu o majoritate sesizabilă, l-am descoperi printre primele. Nu anii de existență ar reprezenta justificarea (32), ci dificultatea, originalitatea și unicitatea (în unele cazuri) planurilor întocmite pentru construcțiile și lucrările realizate aici și în întreaga Vale a Prahovei. De la cadrele trase de operatorii televiziunii ori ai cinematografiei, pînă la secvențele « 6X6 » din pliantele publicitare, de la ceea ce ați văzut dumneavoastră « viu și natural », pînă la ceea ce ați auzit, în acest schimb de imagini comentate auditiv și vizual, atunci cînd subiectul lor sînt telefericele sau telecabinele, telescaunele ori teleschiurile, un gînd trebuie să-l expediem nucleului de oameni de la « PROIECT-BRAȘOV », singurii autorizați din țară pentru execuția planurilor după care constructorii realizează întreaga gamă de lucrări privind transportul pe cablu pentru persoane.

Pentru o noapte, o săptămînă sau o lună, ați fost pasagerul unuia dintre hotelurile care împînzesc Poiana Brașov și restul salbei de stațiuni din Valea Prahovei sau din celelalte zone montane. În afara celor cîteva elemente (numele hotelului, camera) v-a mai interesat ceva? Da? De cine au fost proiectate? Aceeași semnătură « PROIECT-BRAȘOV » adică proiectantul predilect al Ministerului Turismului pentru unități hoteliere în stațiunile montane și balneoclimaterice.

Un scurt popas — al acestei excursii imaginare — pînă în numărul viitor, cînd o vom relua, invitîndu-vă cu noi, prin intermediul pixului și al peliculei, spre alte itinerare în care, din ce în ce mai des, ne va reține aceeași emblemă: « PROIECT-BRAȘOV ».

Text: Emil CIULEI
Foto: Octavian STĂCESCU

T.P. Taxele poştale achitate pentru anul 1980
conform aprobării D.G.P.Tc. nr. 137/7475/1979

40538

Lei 40

F 1920 VII.

arhitectura

3|80

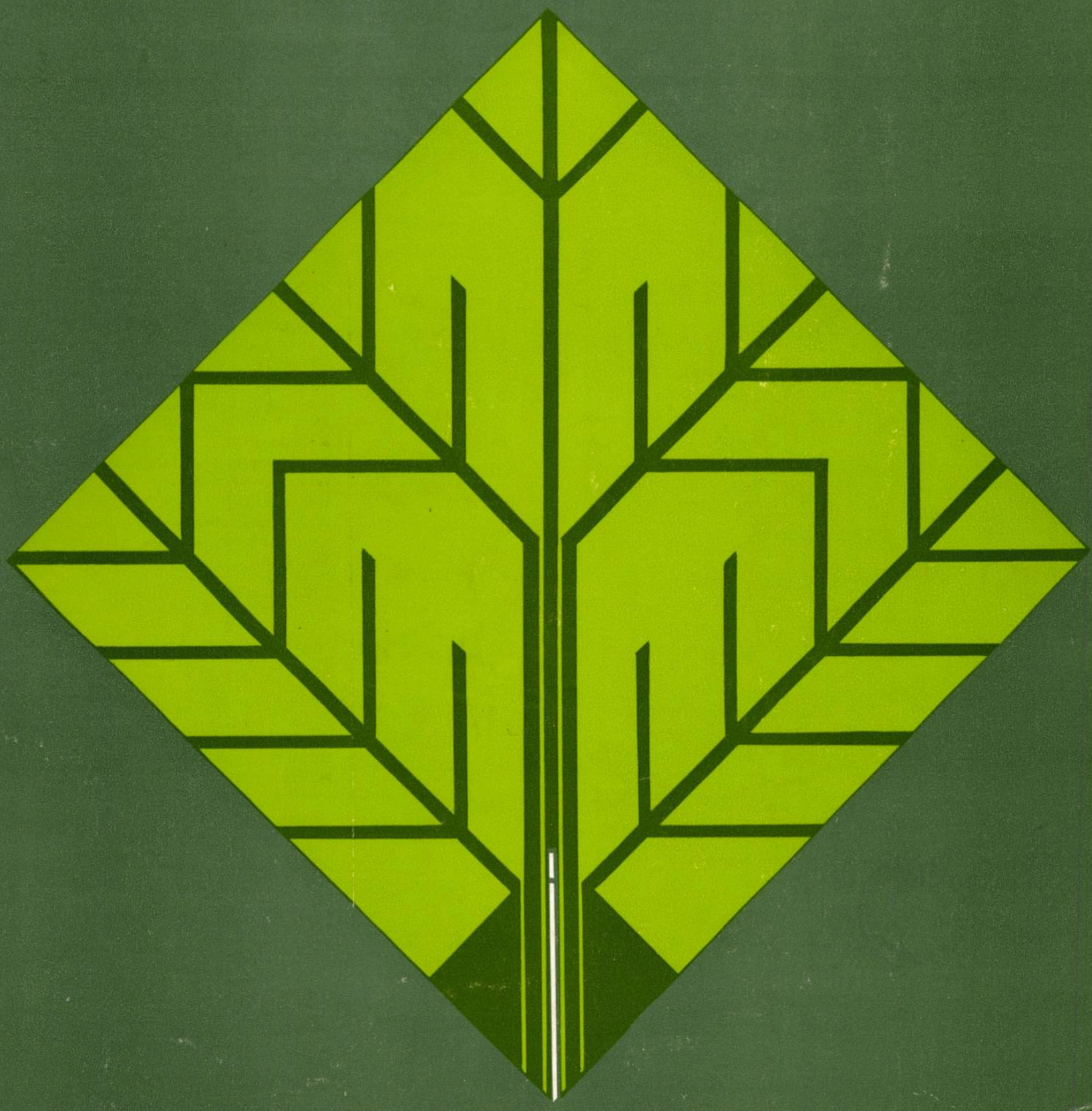

REDACȚIA (EDITORIAL OFFICE): București str. Academiei nr. 18—20 sector 1, C.P.—597—P.O.B. ROMÂNIA, Tel. 13.98.80.
ADMINISTRAȚIA (MANAGEMENT): I.S.I.A.P. (Întreprinderea de stat pentru imprimate și administrarea publicațiilor) București, Piața Scînteii nr. 1, sector 1, Oficiul poștal 33, Cont B.N.R.S.R. 64.51.502.28 filiala sector 1.
ABONAMENTE: I.S.I.A.P., șase apariții anual, 200 lei instituții, 100 lei individual.
PUBLICITATE: Agenția de publicitate I.S.I.A.P. București, Cal. Victoriei nr. 174, sector 1, tel. 50.47.70
PUBLICITY: PUBLICOM—Romanian International Publicity Agency, București bd. N. Bălcescu nr. 22, Phone 16.75.35. Cables: PUBLICOM, Telex CAMROM 374.
ABONAMENTE PENTRU STRĂINĂTATE (SUBSCRIPTION trough) ILEXIM—Departamentul Export-Import Presă, P.O. Box 1.136—1.137, Telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3. Excerpts in english, french, russian; yearly subscription; West $ 35, East Rbl. 15.
TIPARUL: Întreprinderea Poligrafică « Arta Grafică » București.

REDACTOR ȘEF: Dr. arh. MIRCEA LUPU

MACHETARE: Dr. arh. ALEXANDRU M. SANDU
COPERTA: Arh. TUDOR DUMITRAȘCU
FOTOGRAFII: GHEORGHE DUMITRU

arhitectura

3 | 80

REVISTĂ A UNIUNII ARHITECȚILOR DIN R. S. ROMÂNIA

ANUL XXVIII, NR. 3 (184, serie nouă)

FONDATĂ ÎN 1906

LOCALITĂȚI MICI

BIBLIOGRAFIE

2 Gabriela Mészáros ● LOCALITĂȚI MICI

AGENDA

3 Arh. Simon Julman ● ARHITECTURA ÎN CANADA

CRONICA

Arh. Ana Maria Orășanu ● ARHITECTURA URBANĂ A SECOLULUI AL XIX-LEA ÎN LUMINA ACȚIUNII DE EVIDENȚĂ A PATRIMONIULUI CULTURAL
6 NAȚIONAL

Arh. Mihail Iliescu ● REALIZĂRI ALE ARHITEC-
7 ȚILOR DIN I.S.P.E.

Arh. Vlad Iliescu, arh. Mihai Florea ● ARHITECTUL
7 VASILE HOPU 1923–1979

Arh. Paul Emil Miclescu ● ARHITECTUL TITU DAN
7 ELIAN 1913–1979

Arh. Petre Derer ● ARHITECTUL JULIUS MARX
8 1940–1979

Arh. Mihail Iliescu ● ARHITECTUL PETRE TUTUNEA
8 1916–1980

LOCALITĂȚI MICI

Arh. Adriana Popp ● PROBLEME PRIVIND DEZ-
VOLTAREA ORAȘELOR MICI DIN REPUBLICA
9 SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Arh. Mircea Cardaș ● SISTEMATIZAREA ȘI RECON-
10 STRUCȚIA LOCALITĂȚILOR RURALE ÎN ROMÂNIA

Arh. Șerban Nădejde ● SCHIȚA ȘI DETALIUL DE SISTEMATIZARE AL ZONEI CENTRALE PENTRU VIITORUL CENTRU URBAN SMÎRDIOASA-JUD.
12 TELEORMAN

Arh. Ileana Budișteanu ● SCHIȚA ȘI DETALIUL DE SISTEMATIZARE AL ZONEI CENTRALE PENTRU
13 VIITORUL CENTRU URBAN ALBAC-JUD. ALBA

Arh. Mihaela Buzec ● SCHIȚA DE SISTEMATIZARE
15 A COMUNEI GOGOȘU-JUD. MEHEDINȚI

Marieta Jipa ● SCHIȚA DE SISTEMATIZARE A
16 COMUNEI DRIDU-JUD. ILFOV

Arh. Egon Cristian ● SCHIȚA DE SISTEMATIZARE A VIITORULUI CENTRU URBAN MIHĂILEȘTI-JUD.
16 ILFOV

Arh. Mihaela Buzec ● SCHIȚA DE SISTEMATIZARE
16 A COMUNEI BALA-JUD. MEHEDINȚI

CERCETARE

Lect. univ. dr. Gheorghe Cordoș, cercet. șt. Andrei Negru ● DEPISTAREA LOCALITĂȚILOR VIABILE ȘI NEVIABILE ÎN ACȚIUNEA DE SISTEMATIZARE
18 RURALĂ

Dr. arh. Cosma Jurov ● INTEGRAREA CENTRELOR CIVICE ÎN STRUCTURA LOCALITĂȚILOR
19 CONVORBIRE CU...

ARHITECT H. DELAVRANCEA-GIBORY, interviu
25 realizat de arh. Ileana Murgescu

Arh. Eusebie Latiș ● BROȘTENI ȘI OSTRA VIITOARE
30 CENTRE URBANE ÎN JUDEȚUL SUCEAVA

Arh. Călin Hoinărescu ● REALIZAREA ANSAMBLU-RILOR DE LOCUINȚE ÎN LOCALITĂȚILE MON-
33 TANE ALE VĂII PRAHOVEI

Arh. Șerban Nădejde ● LOCUINȚE PENTRU ZONA MONTANĂ ȘI SUBMONTANĂ A JUDEȚULUI BIS-
34 TRIȚA-NĂSĂUD

Arh. Călin Hoinărescu, sociolog Elena Suzana Calciu ● CLĂDIRI DE LOCUIT ÎN MEDIUL RURAL SPECI-
FICE JUDEȚULUI PRAHOVA 40

Arh. Călin Hoinărescu ● PROIECTE TIP DE LO-
CUINȚE ÎN MEDIUL RURAL JUD. PRAHOVA 43

DEZBATERE

Dr. arh. Mircea Enache, arh. Iulius Ionescu ● OBSER-
VAȚII CU PRIVIRE LA UTILIZAREA TERENULUI
URBAN 47

Ing. Gh. Gologan, ing. Petre Popa ● UNELE ASPECTE
ALE TURISMULUI MODERN DE IARNĂ 50

AGORA

Dr. arh. Gheorghe Săsărman ● ORAȘE MICI 55

ÎNAINTAȘII NOȘTRI

Dr. arh. Eugenia Greceanu ● ROLUL STUDIULUI
ISTORIC ÎN PROCESUL DE RENOVARE URBANĂ 57

FIȘIER

Arh. Nicolae Moianu ● « CASA CĂMĂRAȘIEI »
SLĂNIC PRAHOVA 62

RECENZII 65

NE ÎNTREBĂM?

Arh. Ștefan Radu Ionescu ● DROMONIMIA BUCU-
REȘTILOR 68

ANIVERSĂRI

Arh. Cristian Ionescu ● O SUTĂ DE ANI DE LA
NAȘTEREA LUI PAUL KLEE 68

FIȘE TEHNICE

Rubrică redactată de arhitecții Sandu Miclescu și
Marius Smigelschi 71

ACTUALITĂȚI

Arh. Liviu Dorel Buzec ● ZONA CENTRALĂ DRO-
BETA-TURNU SEVERIN (debut) 73

Arh. Karoly Rupprecht ● LOCUINȚE P + 1 ȘI
P + 2 ● SUPRAETAJAREA UNEI CASE, ÎN SATU
MARE 75

PAGINA ȘCOLII

Stud.-arh. Andrei Feraru, stud.-arh. Mihai Popescu ● CENTRU DE COMUNĂ URBANIZATĂ, convorbire
cu arh. PETRE DERER 78

Stud.-arh. Dragoș Pătrașcu ● DESPRE CONTINUI-
TATE 80

CORESPONDENȚĂ

Arh. Ruxandra Twardowski ● ASPECTE ALE INTE-
GRĂRII CENTRELOR ISTORICE ÎN CONTEXTUL
ORAȘULUI CONTEMPORAN ÎN FRANȚA 81

CADRAN

Rubrică redactată de arhitecții Cristina Ene, Cristian
Ionescu, Ștefan Mănciulescu, Mihai Pienescu 88

CONSILIUL DE CONDUCERE: arh. CONSTANTIN JUGURICĂ* — președinte al Consiliului de conducere, conf. dr. arh. MIRCEA LUPU* — președinte al Colegiului de redacție, arh. EMILIA ABRUDEANU, conf. ION BIȚAN, dr. arh. ALEXANDRU BUDIȘTEANU, prof. ing. ALEXANDRU CIȘMIGIU, MIRCEA DEAC *, ing. PAUL DRAGOMIRESCU, dr. arh. MIHAI ENESCU, arh. ALEXANDRA FLORIAN, dr. arh. BORIS GRINBERG, arh. ȘTEFAN RADU IONESCU*, conf. dr. arh. ALEXANDRU IOTZU *, ing. NICOLAE LASZLO, arh. EUSEBIE LATIȘ, arh. MIRCEA MIHAI, arh. NICOLAE MUNTEANU, arh. DAN PRODESCU, conf. dr. arh. ALEXANDRU SANDU *, dr. arh. GHEORGHE SĂSĂRMAN, LUDOVIC TILL

* Membri ai Colegiului de redacție

bibliografie

Selecții bibliografice
de Gabriela Mészáros

LOCALITĂȚI MICI

SAT-COMUNĂ

L'Aménagement d'une commune Thiron-Gardais. Ur, 1970, 118, p. 57—58.

Auger, D., *Ensemble semi-rural « Les Champignolles » à Bar-sur-Aube*. Afr, 1970, 335—336, p. 68—69.

Auger, D., *Ensemble semi-rural de 40 pavillons à la petite neue Vierzon* (Cher). Afr, 1970, 335—336, p. 66—67.

Bauten fur die Landwirtschaft. W, 1970, 1.

Castex, J., Panerai, Ph., *Autopsie d'un village, Marcillac*. AA, 1972, 164, p. 22—24.

Cecchini, L., *Villagio INA — Casa di San Dona di Trento*. L'a, 1966, 127, p. 56—57.

Coyaud, L.-M., *L'urbanisation des campagnes. Contribution méthodologique*. Paris, Centre de Recherche d'Urbanisme, 1973. 166 p. cu h.

Davicu, S., *Dinamica satului românesc contemporan*. Iași, Junimea, 1972. 327 p. Bibliografie p. 315—322.

Demeter, H., *Umsiedler-Dörfer, Madagaskar*. Bm, 1973, 6, p. 719—726.

Diamond ș.a., *Castlepark Village, Irland*. Bm, 1975, 4, p. 326—329.

Ferret, P., *La rénovation rurale*. Ur, 1972, 131, p. 30—32.

Fodor, L., *Falvak a nagyváros árnyékában*. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1973. 120 p.

Hallet, St., *Nuristan's cliff-hangers*. Apl, 1973, 11, p. 44—51.

Hanning, G., *Recherches sur les trames agraires*. AA, 1972, 164, p. 27—30.

Hormann, K., *Zur Umgestaltung der ländlichen Siedlungen*. DA, 1970, 1, p. 49—50.

Ioanid, V., *Sistematizarea localităților rurale*. București, Editura tehnică, 1969. 32 p. Bibliografie p. 32.

Karakasev, K., *Ozelenjavaneto v selata*. A/BG, 1973, 3—4, p. 16—18.

Lefebvre, H., *Du rural à l'urbain*. Paris, 1970. 287 p.

Lyons, E. ș.a., *Un nouveau village*. Ri-c, 1973, 2, p. 37—41.

Mahanko, B., *Problemy pereustroistva sela*. ASSSR, 1971, 2, p. 32—34.

Matei, M. I., Matei, I. I., *Localitățile rural-urbane. Perspective, tendințe*. A/RSR, 1972, 3—4, p. 55—57.

Po njakoj văprosi na bădeoščto planirane na selata. A/BG, 1973, 3—4.

Popop, I., Dragov, Dr., *Stara Zagora-seliščna sistema i obščgradoustrojstven*. A/BG, 1977, 3—4, p. 4—8.

A propos du grand tournant des communes de France. Ur, 1969—1970, 115, p. 36—42.

Püschel, K., *Umgestaltung des Dorfes Buchfart*. DA, 1970, 1, p. 47.

Perenov, V., *Buduščee buriatskih kolhoznyh i sovhoznyh poselkov*. ASSSR, 1973, 4, p. 45—47.

Satul și urbanizarea. A/RSR, 1974, 3, p. 48—71.

Sozialistische Rekonstruktion von Dörfern in der DDR. Beitrag zur Verbesserung der Lebensverhältnisse der Landbevölkerung. Berlin, Bauinformation DDR, 1973. 57 p. cu ilustr.

Tendințe în arhitectura și sistematizarea nouă a satelor. A/RSR, 1971, 5, p. 38—39.

Tobilevič, B., *Problemy arhitektury sela*. ASSSR, 1971, 9, p. 1—31.

Topliiski, T., *Velikotărnovskata seliščna sistema i planiraneto na seliščni sistemi v Bălgarija*. A/BG, 1978, 10, p. 33—37.

Vagulin, G., *Kompleks «Olskij oblasti »*. ASSSR, 1972, 3, p. 38—39.

Vasiliev, D., *Arhitekturnjat obraz na selo Loznica*. A/BG, 1972, 9, p. 7—10.

ORAȘE MICI

Ass, L. E., *Bolsie problemy malyh gorodov*. Str+AL, 1967, 10, p. 13—19.

Bar Hill Village, Cambridgeshire. ar, 1966, 827, p. 46.

Bersadskij, F., *Sovhoznyj gorodok pod Moskvoj*. Jil. str. 1961, 9, p. 23—25.

Bondar, I. A., *Zona industrială a unui oraș mic*. București, CDCAS, 1972. 14 p. cu ilustr.

Botscharow, J., *Die Planungsstruktur der wachsenden Stadt*. DA, 1969, 4, p. 225—231.

Chapman, A., *Heath town, Wolverhampton*. ar, 1969, 863, p. 22—23.

Ersatz-Stadt Perlach. Bm, 1969, 12, p. 1594—1595.

Fathy, N., *Gourna. A lesson in basic architecture*. ar, 1970, 876, p. 109—118.

Glinskij, S.L., Tigvintev, S.A., *Perfecționarea planificării orașelor mici*. București, CDCAS, 1972. 16 p. cu ilustr.

Houston village, Renfrewshire, Scotland. ar, 1966, 827, p. 47.

Ideino zastroitelen plan na Melnik. A/BG, 1967, 1, p. 26—27.

Jemciujnikova, N.I., *În problema reconstrucției orașelor mici*. București, CDCAS, 1972. 12 p. cu ilustr.

Kärki, P., *Uusikaupunki — an example of small town development*. ARK, 1972, 6, p. 36—37.

A kisvárosok kialakulása és sajátos helyzete a településhálozatban. Ve, 1969, 4.

Libersky, J., *Nova vystavba Melnika*. A/CSR, 1966, 8, p. 529—538.

Lutohina, V.N., *Probleme de planificare și construcție a orașelor mici și localităților de tip urban de pe lîngă marile întreprinderi industriale*. București, CDCAS, 1972. 11 p.

Mouzon, J., Bossu, J.M., Reverdin, R., *Renovation peri-urbaine, canton de Genève*. AA, 1973, 169, p. 11—15.

Neue Kommunen in den USA — Tendenzen und Trends. W, 1971, 9, p. 627—631.

Nouvelle agglomération de Timgad, Algérie. T+A, 1965, s. 26, 1, p. 137—142.

Um Oschatz und Riesa. Ergebnisse der heimatkundlichen Bestandsaufnahme in der Gebieten von Wellerswalde, Riesa, Oschatz und Stauchnitz. Berlin, Akademie-Verlag, 1977. 256 p.+30 ilustr. +1 h.

Prochazka, V., *Construcția orașului Kolin*. A/CSR, 1969, 7—8, p. 429—441.

Richards, J.M., *Gourna. A lesson in basic architecture*. ar, 1970, 876, p. 109—118.

Seafield village, West Lothian, Scotland. ar, 1966, 827, p. 47.

Stvan, J., *Prisperek k vyhledove urbanizaci CSR*. A/CSR, 1966, 4, p. 297—304.

Tatai, Z., *Egy mezőváros iparosodása: Mátészalka*. Ve, 1971, 3, p. 23—25.

Village de peons près d'Ahmedabad. AA, 1968, 140, p. 55.

The Village way of life. ar, 1971, 898 p. 387—388.

Villages urbaines. Ur, 1964, 82—8 p. 120—130.

Les villes Françaises. Etude des villes et agglomerations de plus de 5000 habitants. Paris, CRU, 1974.

ORAȘE TURISTICE

Cidonio, P., Porcinai, P., *Village touristique à Nicotera. Catanzaro, Italie*. AA, 1972, 162, p. 45—50.

Heinle, E., *Das Olympische Dorf München*. DBZ, 1973, 1, p. 35—42.

Heinle, E., *Olympisches Dorf Männer*. IaR, 1973, 1, p. 30—35.

Janet, N., Demonchy, Chr., *Village hotel d'Otrante, Italie*. AA, 1972, 162, p. 28—30.

Janet, N., Demonchy, Chr., *Village équestre de Pompadour, France*. AA, 1972, 162, p. 36—37.

Lopez, Fr. J., *Station touristique du Cap d'Agde*. AA, 1972, 162, p. 25—27.

ABREVIERI UTILIZATE PENTRU PERIODICE

AA = Architecture d'aujourd'hui/F; A/BG = Arhitektura/BG; A/CSR = Architektura CSR/CS; Afr = Architecture française/F; Apl = Architecture plus/USA; ar = Architectural review/GB; ARK = Arkkitehti Arkkitehten/SF; A/RSR = Arhitectura/R; ASSSR = Arhitektura SSSR/SU; Bm = Baumeister/D; DA = Deutsche Architektur/DDR; DBZ = Deutsche Bauzeitschrift/D; IaR = = Internationale Asbestzement Revue/ /GB; Jil. str. = Jiliščnoe stroitel' stvo/SU; L'a = L'architettura cronache e storia/I; Ri-c = Revue internationale d'amiante-ciment/GB; Str+AL = Stroitel'stvo i arhitektura Leningrada/SU; T+A = Technique et architecture/F; Ur = Urbanisme/F; Ve = Városépités/H; W = Werk/CH

agenda

ARHITECTURA ÎN CANADA

— consemnări pe marginea expoziției organizată de Uniunea arhitecților la Institutul de arhitectură "Ion Mincu"

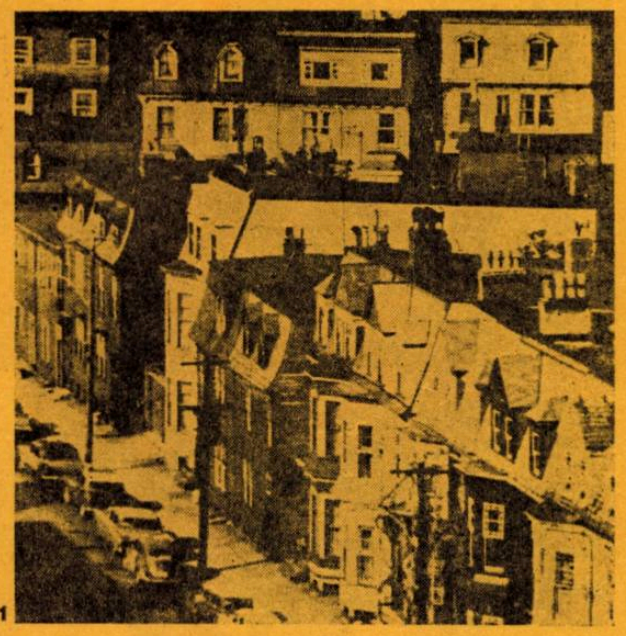

1

Cu o istorie modernă relativ recentă, dar cu tradiții foarte vechi, țară-continent, Canada, cu imensul ei potențial material și ritmul ei de dezvoltare, predispune la o singulară meditație asupra civilizației contemporane, cu multiplele ei confluențe și complexitatea gesturilor sale. Scara teritoriului și orizonturilor, alături de prezența activității umane în circumscrierea actului urban, reprezintă un dialog specific, cu implicații originale și inedite.

9 959,400 km²

2,2 locuitori/km²

23 500 000 locuitori, din care peste 75% locuiesc în orașe.

Populația este concentrată în cea mai mare parte într-o fîșie care urmărește frontiera cu S.U.A., de la coasta Atlanticului la cea a Pacificului, și este formată din numeroase grupări de origine foarte diferită. O țară a lemnului (32% din teritoriu), a cimentului și metalului, a unui relief și climat de o uimitoare diversitate, cu vaste întinderi care au provocat și solicită și astăzi descoperirea, explorarea și pionieratul, condiții care au determinat hotărîtor și continuu creația arhitecturală.

Expoziția, organizată pe baza materialului pus la dispoziție de către Institutul regal de arhitectură din Canada, reflectă sugestiv efortul deosebit al arhitecților canadieni, angajați într-un dinamic proces de spectaculoasă dezvoltare contemporană și ilustrează tendințe și realizări în domeniul unor programe foarte variate. Cu unele excepții, reprezentînd lucrări mai importante ale sec. XVIII—XIX (unde sînt evidente ecourile arhitecturii europene — locuințe la Quebec din sec. XVIII, reședință de țară în provincia Ontario în stil victorian, universitatea Laval din Quebec din anul 1856, Parlamentul din Ottawa etc.), materialul prezentat concentrează îndeosebi creații ale perioadei postbelice. Este o fază lungă în condițiile mutațiilor rapide din zilele noastre și oferă posibilitatea unor consemnări de etape și repere. Dar, mai mult decît atît, este consfințirea unui climat, integrat în căutările și împlinirile sale, determinat de specificul peisajului natural și urban, de o necesară continuitate spirituală, exprimată prin armonii individualizate în căutarea identității. Prezentarea ope-

2

3

1. Arhitectura tradițională în localitatea St. John (Newfoundland). Zona este inclusă în cadrul unui amplu program de conservare. 2. Centrul orașului Toronto (Ontario). Vedere generală. 3. Toronto. Eaton Centre. Arhitecții Bregman & Hamand and Zeidler și E. L. Hankinson

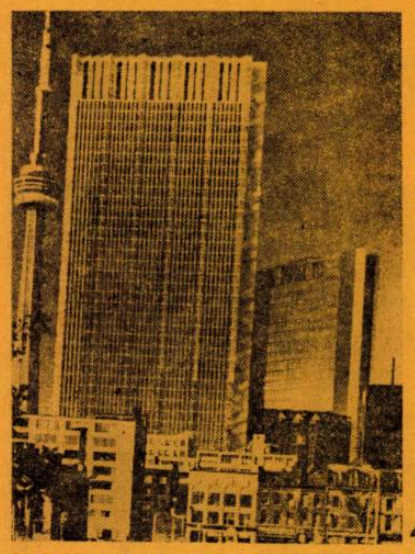

4

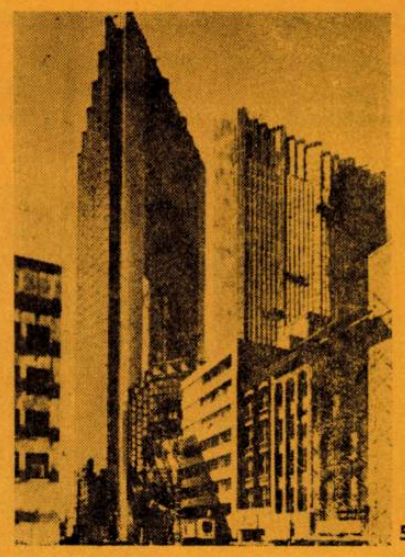

5

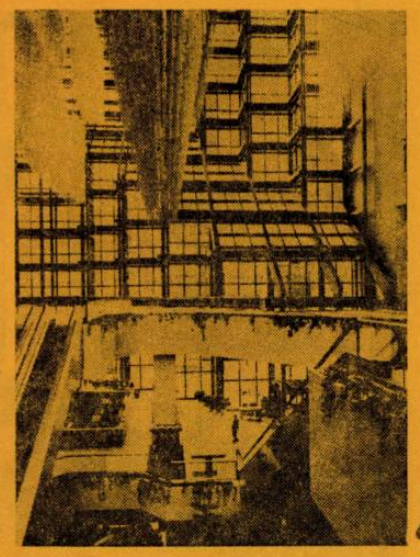

6

4. Nou și vechi. Complexul Royal Bank of Canada — Toronto. În stînga, turnul televiziunii 5. Complexul Royal Bank of Canada — Toronto 6. Complexul Royal Bank of Canada — Toronto. Holul principal 7, 8. Noua bibliotecă metropolitană din Toronto. Arh. Raymond Moriyama 9. Universitatea Simon-Fraser din Vancouver (Columbia Britanică) Arh. Arthur Erickson 10. Complexul multifuncțional «Les Terasses» — Montreal Vedere accese interioare. Arhitecții Webb, Zerafa, Menkes, Housden

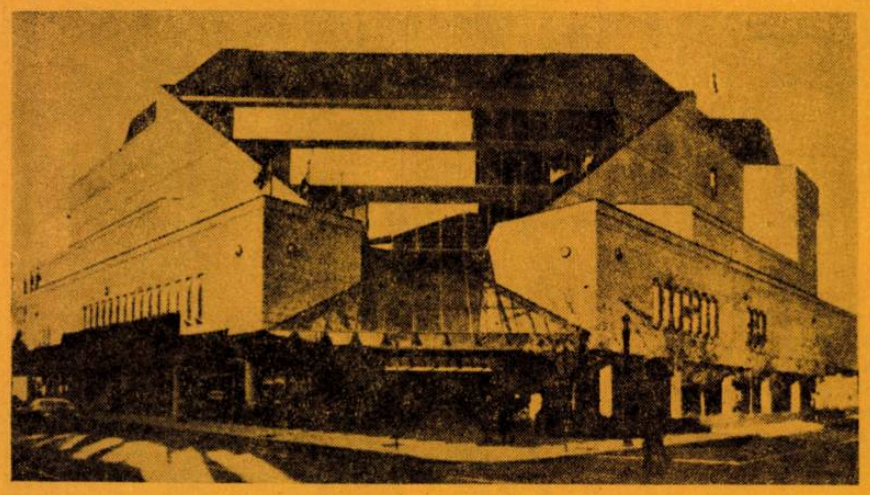

7

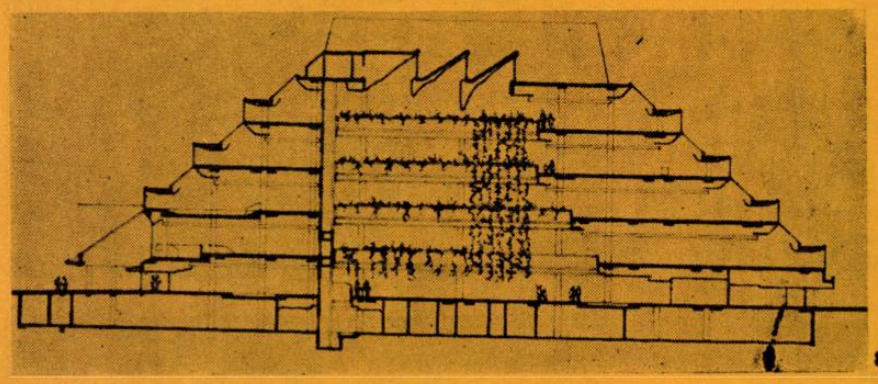

8

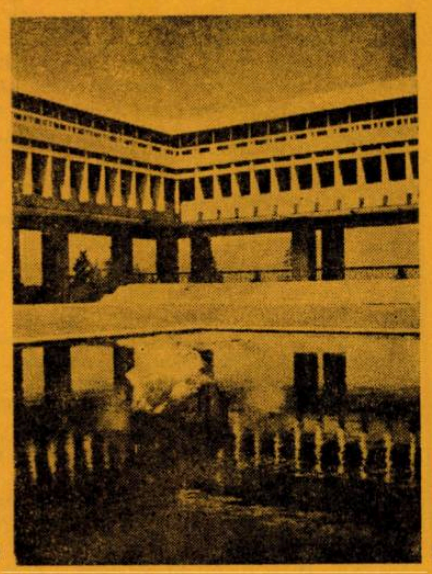

9

relor realizate, demonstrează limpede diversitatea preocupărilor, adaptarea creatoare a unor tehnologii moderne în domeniul arhitecturii la realitățile țării, o preocupare vădită pentru o sinteză a artelor, o deosebită capacitate de invenție și neconformism. Modernizarea instituțiilor guvernamentale și a rețelei comerciale, dezvoltarea învățămîntului și culturii, renovarea, completarea și diversificarea patrimoniului locuibil, a rețelei de transporturi, a obiectivelor pentru ocrotirea sănătății etc. au impus ample lucrări arhitectural-urbanistice.

Locuința — individuală sau colectivă — constituie firesc un domeniu important în activitatea arhitecturală. Întîlnim, astfel, exemple de interpretare în spirit contemporan a unor tradiții valoroase (la Ottawa — locuințe individuale realizate de corporația Campeau) și realizări moderne originale (locuințe unifamiliale ale arhitecților Arthur Erickson la Connox sau Vancouver, John Russel la Ottawa) sau complexe de locuințe multietajate cu dotări comerciale (cum ar fi de pildă zona Hazelton din Toronto a arhitecților Webb, Zerafa, Menkeș, Housden; complex multifuncțional la Montreal al arh. Eva Vecsei

10

etc.). Ansamblul hotelului « Harbour Castle » din Toronto, pe malul lacului Ontario (arh. Bregman și Hamann) reprezintă un exemplu pozitiv al rezolvării unui program complex la scara unei metropole, evitînd cu grijă gigantismul agresiv. Marile clădiri și ansambluri comerciale și administrative au prilejuit unele realizări importante, repere semnificative ale cadrului urban (la Toronto-complexul Royal Bank, arhitecții Webb, Zerafa, Menkes, Housden; Manufacturers Life Centre, arhitecții Clifford Lawrie, Bolton, Richie sau de complexul « Grădinile Sherway », arhitecții J. Murray & Henry Fliess, conceput cu o deosebită eleganță și rafinate preocupări pentru integrarea unor elemente de artă plastică, decorativă și peisagistică. Puritatea volumelor și detaliilor uzinelor Kodak din Ontario (arh. Shore & Moffat) mărturisesc calitatea arhitecturii industriale canadiene, după cum Primăria orașului Toronto (arhitecții Viljo Revell & John Parking), centrul civic al orașului Scarborough (arhitect Raymond Moryama) sau complexul administrativ din Vancouver (arh. Arthur Erickson) atestă generozitatea spațială și inventivitatea volumetrică a clădirilor administrative. Program care se bucură de consecventă atenție, învățămîntul este prezent prin numeroase realizări remarcabile prin expresivitatea volumelor și eleganța structurală și plastică (Școală elementară la Calgary, arh. Gordon Atkins; Universitatea Simon Fraser din Scarborough, arh. Arthur Erickson; Universitatea Trent din Peterborough și Colegiul Massey din Toronto, arh. Don Thom, ș.a.). Elocvente pentru fantezia creatoare a arhitecților canadieni și substanțial prezente în cadrul expoziției, sînt lucrările din domeniul culturii; viguroase, sculpturale, unele surprinzătoare prin rafinata asociere a plinurilor cu suprafețele vitrate, altele reușind o interpretare originală a unor tradiții arhitecturale clasice (Muzeul de antropologie din Vancouver, arh. Arthur Erickson; Galeria de artă din Hamilton, arh. Trevor Garwood Jones; Centrul național al artelor, arh. Arcop & Assoc; Biblioteca metropolitană din Toronto, arh. Raymond Moryama; etc.).

Opere semnificative, care impun căutările canadiene drept referințe interesante și constituie o prezență originală în lumea arhitecturii contemporane.

Arh. SIMON JULMAN

« TERITORIUL ȘI LOCALITATEA » LA PRIMUL SĂU NUMĂR

Buletin, a cărui editare a fost inițiată de Comitetul pentru Problemele Consiliilor Populare și e asigurată prin Centrul de sistematizare-I.S.L.G.C., « TERITORIUL ȘI LOCALITATEA » este deopotrivă o publicație interesantă și utilă, ca și un promt instrument documentar în actualitatea problemelor privind sistematizarea teritoriului și a localităților urbane și rurale din țara noastră.

În numărul 1/1979, dedicat celui de al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român, semnează o serie de articole reflectînd dinamica fără precedent a transformărilor generate de urbanizare și de dezvoltarea în profil teritorial a țării: prof. em. dr. arh. CEZAR LĂZĂRESCU, președinte al Uniunii arhitecților din R. S. România, rector al Institutului de arhitectură « Ion Mincu », dr. arh. ALEXANDRU BUDIȘTEANU, arhitect șef al Capitalei, ing. NICOLAE BEURAN, vicepreședinte al Consiliului popular județean Cluj, ing. EUGENIA GRĂDIȘTEANU, vicepreședinte al Consiliului popular județean Vrancea, economist CONSTANTIN SANDU, inginer MARCEL MINULESCU, arhitecții ADRIANA POPP, ȘERBAN NĂDEJDE, VIOREL OPROESCU, MIRCEA CARDAȘ.

Noua publicație — căreia îi urăm un deplin succes în reflectarea și pe această cale a aportului breslei noastre la edificarea mărețului edificiu al socialismului și comunismului în patria noastră — este îngrijit editată de un colectiv redacțional format din nouă persoane. Redactor șef este arhitectul MIRCEA DIMA, vicepreședinte al Uniunii arhitecților din R. S. România și arhitect șef al Centrului de sistematizare-I.S.L.G.C., iar arhitectul ROMEO RĂU este redactorul șef adjunct al buletinului.

A.

MARGINALII

RESTAURAREA UNOR MONUMENTE DACICE

Trei mari ansambluri arheologice din Munții Orăștiei — cetatea de la Costești, cea de la Blidaru și complexul (cetatea și incinta sacră) de pe Dealul Grădiștii, antica Sarmizegetusa — fac obiectul unui amplu plan de restaurare. Pînă la sfîrșitul verii acestui an, se vor concentra toate eforturile pentru restaurarea într-o « proporție mulțumitoare » a vestigiilor cetății propriu-zise și ale incintei sacre sarmizegetusane.

În funcție de accesibilitatea monumentelor situate în zona centrală a statului dac, de numărul mare al monumentelor ce fac necesară restaurarea, ca și de gradul avansat al degradării unora dintre acestea, a fost stabilită o ordine de prioritate. Conform acesteia — așa cum aflăm din articolul profesorului Hadrian Daicoviciu « Restaurarea monumentelor dacice din Munții Orăștiei », publicat în revista « Steaua » nr. 10/1979—, în funcție de importanța vestigiilor, dar și de gravitatea situației și de posibilitățile reale de organizare a șantierelor, au fost stabilite monumentele ce vor intra în imediată restaurare, ca și cele ce vor fi abordate abia în cincinalul următor.

« Cetatea de la Costești, de exemplu — aflăm din articolul citat—, face parte din această ultimă categorie, cu toate că este considerată drept reședință obișnuită a lui Burebista: dar la Costești înălțimea redusă pe care s-au păstrat zidul de incintă și zidurile bastioanelor de luptă a făcut să nu se producă prăbușiri, iar turnurile-locuință din piatră și cărămidă sînt de multă vreme protejate cu acoperișuri, împrejurări care reduc, într-o anumită măsură, urgența intervenției. Motive oarecum opuse au determinat includerea și a cetății de pe dealul Blidaru în cea de a doua categorie de monumente: aici porțiunile dărîmate (mai ales în urma cutremurului din 4 martie 1977) sînt foarte întinse și dificultățile accesului fac practic imposibilă o intervenție rapidă și eficientă ».

Oricare ar fi dificultățile acestei acțiuni de mare importanță — de pe urma căreia va beneficia și istoria arhitecturii pe pămîntul românesc — esențial rămîne faptul că « de la etapa, mult prea îndelungată, a discuțiilor de principiu, s-a trecut, în ultima vreme, la elaborarea unor proiecte concrete și chiar la anumite măsuri de ordin practic ».

Șt. R. I.

DOUĂ NUMERE-DOUĂ ATITUDINI

Frunzărim « Contemporanul » din 26 octombrie 1979. Printre ilustrațiile prestigiosului săptămînal, întîlnim: « CONSTANTIN LUCACI: Studiu de monument », «EUGEN POPA: Peisaj (detaliu) », « VIOREL MĂRGINEAN: Peisaj de iarnă (detaliu) » și altele asemenea. Făcînd o similară frunzărire a numărului din 2 noiembrie 1979 — la interval de numai o săptămînă — concepția după care sînt redactate explicațiile de sub ilustrații virează cu 180°. Citim astfel: « Urbanistică nouă la Galați (Fotografie de Radu Cristescu) », « Teatrul de Stat din Tg. Mureș (Fotografie de Constantin Ciocan) », « Întreprinderea de mașini unelte și agregate București (Fotografie de A. Rosenthal) », « Casa de cultură a sindicatelor din Tg. Jiu (Fotografie de Mihai Alexe) » ș.a.

Lipsa de consecvență în păstrarea unei corecte atitudini în promovarea autoratului — în arhitectură ca și în artă în general, precum și în cea a fotografiei, pentru care, în treacăt fie zis, « capi-limpezii » mai degrabă strică tihna și nopțile bieților redactori, decît să omită numele vreunui fotograf, după sacrosanctul principiu « poza și . . . artistul » — va putea să genereze și alte bizarerii. Ca mîine, vom putea bunăoară citi prin reviste: « Natură statică (Fotografie de Tiberiu Mișcatu) »; « Scenă din spectacolul BOCET PENTRU PORTĂREASĂ — asupra căruia au făcut semnificative referiri critice teatrologii IT și VS (Fotografie I. Zimbreșteanu) », « Coperta volumului Arta gotică în România (Fotografie de A. Mîndruț) ». Ar fi tare . . . drăguț! Dar ce să mai vorbim, atîta vreme cît unele clișee redacționale sînt prea bine . . . fixate ! ! !

Șt. R. I.

cronica

ARHITECTURA URBANĂ A SECOLULUI AL XIX-LEA ÎN LUMINA ACȚIUNII DE EVIDENȚĂ A PATRIMONIULUI CULTURAL NAȚIONAL

Sub acest titlu, Consiliul Culturii și Educației Socialiste a organizat la București, în zilele de 11 și 12 decembrie 1979, o sesiune de comunicări științifice, reunind specialiști din oficiile județene pentru patrimoniul cultural, din muzee și institute de cercetare.

Izvorîtă din confruntarea cu realitățile de mare complexitate pe care le implică transformările de ordin edilitar-urbanistic, aflate în plină desfășurare în cele mai multe din orașele țării, tematica sesiunii și-a propus să releve eforturile întreprinse, mai ales în ultimii ani, pe linia reconsiderării, sub aspectul valorilor istorice și artistice, a patrimoniului de clădiri urbane ridicate în secolul trecut și la începutul secolului nostru. Este vorba de construcții răspunzînd unor programe funcționale foarte diverse, de la edificii publice ori variate tipuri de locuință orășenească etc., la clădiri și ansambluri industriale. Au fost, de asemenea, luate în vedere toate acele clădiri mai vechi care în perioada amintită au suferit transformări structurale sau remodelări ale plasticii decorative.

Practica a dovedit că această categorie de edificii continuă să se confrunte cu două situații care îi pot aduce grave prejudicii. Este posibilă, pe de o parte, pierderea ei masivă, datorită nerecunoașterii realei valori, în acest moment cînd sîntem martorii unor ample și, cîteodată, radicale transformări ale înfățișării orașelor noastre; pe de altă parte, folosința cotidiană implică adeseori modificări, afectîndu-i componente arhitectural-decorative originare.

S-au pierdut numeroase asemenea construcții, care, amplasate izolat sau constituind ansambluri, defineau o epocă de mare importanță în dezvoltarea economico-socială a țării, defineau o pagină de istorie valoroasă în existența fiecărui oraș și, nu în ultimul rînd, configurau un specific local.

În aceste condiții, datoria C.C.E.S. și a întregii sale rețele de oficii județene pentru patrimoniul cultural național este de a depista și inventaria acest patrimoniu, sesizînd forurile în drept asupra necesității păstrării și conservării lui. Precizăm că, în perioada ultimilor doi ani, au fost selecționate și cuprinse în evidența noastră circa 500 de obiective, aflate în 32 de orașe.

Astfel, au fost create premisele pentru ca un important număr de edificii, recunoscute pe plan local prin hotărîri ale consiliilor populare județene și incluse în Lista monumentelor istorice din R. S. România, să devină obiect al unor constante preocupări pentru buna lor întreținere și pentru o valorificare corespunzătoare.

Cele 28 de comunicări, susținute în cadrul sesiunii, au oferit o prezentare complexă, sub diverse aspecte, a tematicii în discuție.

Au fost abordate probleme de definire a importanței arhitecturii secolului trecut, în contextul general al dezvoltării istorice (prof. dr. DINU C. GIURESCU, « Tîrgul și orașul, componente cu valoare permanentă ale civilizației românești »); s-a subliniat aportul epocii la evoluția formelor arhitecturale (prof. dr. VASILE DRĂGUȚ, « Valori plastice reprezentative în arhitectura românească din secolul XIX); s-au adus contribuții în domeniul cunoașterii evoluției artelor europene în această perioadă (conf. dr. VIORICA GUY MARICA, « Discuții pe marginea stilului eclectic în secolul XIX »); în perspectiva unor preocupări mai susținute pentru salvgardarea siturilor urbane, IOAN OPRIȘ a prezentat « Sisteme juridice europene de ocrotire a centrelor istorice».

Exemplificînd problemele sintetic prezentate de arh. ANA MARIA ORĂȘANU, și CARMEN CANTEMIR în « Realizări și obiective în acțiunea de inventariere complexă a arhitecturii urbane de secol XIX », cele mai multe dintre comunicări au definit valorile de particular și specific local ale unor localități, aducînd în discuție un patrimoniu arhitectural aproape necunoscut, stabilind potențialul posibilei lui valorificări.

Într-o enumerare urmărind doar un virtual traseu geografic, orașele în discuție au fost:

● Botoșani, prin contribuția deosebită a studiului prezentat de dr. arh. EUGENIA GRECEANU « Tradiționalism și inovație în arhitectura de veac XIX a orașului Botoșani », timid secondată de cea a lui CORNELIU FILIP « Arhitectura urbană botoșeneană a secolului XIX în lumina acțiunii de evidență a patrimoniului cultural național ».

● Iași, cu precizările privind tipologia casei de epocă, pe care FLORIN BUIMISTRIUC le face în « Patru tipuri de case boierești construite la Iași în secolul XIX ».

● Bacău, oraș căruia EUGEN ȘENDREA îi creionează un foarte pitoresc tablou al atmosferei de veac XIX, în comunicarea « Trăsături caracteristice ale arhitecturii urbane de secol XIX în Bacău ».

● pentru Tîrgoviște, colectivul format din ADRIANA BOESCU, MIHAI OPROIU și GHEORGHE BULEI relevă valorile patrimoniale ale unui important număr de locuințe urbane, selecționate ca monumente istorice (« Arhitectura tîrgovișteană în secolul XIX »).

● Cîmpulung, oraș căruia arh. MARIA și ALEXANDRU MULȚESCU îi definesc specificul constructiv al veacului XIX, în baza unui documentat studiu istoric (« Punerea în valoare a fondului urban al arhitecturii de secol XIX în Cîmpulung »).

● Craiova, prin « Contribuțiile la cunoașterea dezvoltării edilitare între 1830—1916 » ale prof. dr. PAUL REZEANU.

● Arad, prin analiza stilistică propusă de GHEORGHE LANEVSCHI în « Considerații asupra monumentelor Secession din Arad ».

● Sfîntu Gheorghe și Tîrgu Secuiesc, două orașe puțin cunoscute, a căror ambianță specifică au prezentat-o prof. dr. SZEKEY ZOLTAN și GABRIEL LAMBESCU în comunicarea « Construcții reprezentative de secol XIX în municipiul Sf. Gheorghe și în orașul Tîrgu Secuiesc ».

● pentru Timișoara, ADRIANA BUZILĂ aduce în discuție foarte interesante « Surse istorice referitoare la urbanismul timișorean din secolul trecut », iar RODICA MEDELEȚ, în « Ansamblul arhitecturii Secession în Timișoara la sfîrșitul secolului XIX și considerații pe marginea modalităților de valorificare », ridică problema integrării acestei categorii de monumente în viața cotidiană a orașului.

O prezentare mai largă, relevînd aspecte de sistematizare, probleme de ambianță urbană, precum și discutarea unor valori arhitecturale particulare, s-au făcut orașelor București și Cluj.

Pentru București, o suită de șapte comunicări au conturat peisajul urban plin de înnoiri al veacului trecut: CEZARA MUCENIC, « Arhitectura urbană românească în Bucureștiul secolului XIX »; MIHAI ISPIR, « Arhitectura caselor vechi de tîrgoveți din București, ipoteze privind sursele formale »; LIVIU ROTMAN, « Direcții în modernizarea Bucureștiului în a doua jumătate a secolului XIX, proiecte și realizări »; OLIVER VELESCU, « Aspecte din sistematizarea Bucureștiului la sfîrșitul secolului XIX »; MARIA PALEOLOG, « Cîteva considerații cu privire la arta grădinilor în mediul urban românesc în veacul XIX »; TEREZA SINIGALIA, « Cvartalul Învoirii, reper pentru studiul arhitecturii bucureștene la sfîrșitul secolului XIX »; MIRCEA ILIESCU, « Mahalaua Tăbăcarii de Sus, după o catagrafie recent descoperită ».

Clujul secolului XIX, oraș al unor prefaceri urbane importante, a fost prezentat în comunicările: « Contribuția secolului XIX la definirea cadrului urban contemporan al Clujului » (dr. arh. VASILE MITREA), « Contribuții privind unele monumente clujene din secolul XIX » (MARIA MIREL), « Preocupări de integrare volumetrică a arhitecturii de secol XIX în Cluj-Napoca » (arh. MIHAELA STRÎMBU) și « Un important monument de arhitectură neogotică din Cluj-Napoca » (arh. UNDINA NEAMȚU).

În felul acesta, comunicările prezentate au fost o dovadă a preocupărilor unui mare număr de cercetători pentru afirmarea valorică și recunoașterea istorică a arhitecturii secolului trecut, epocă multă vreme privită cu indiferență sub aspectul contribuției la dezvoltarea generală a arhitecturii. Unanim, lucrările prezentate și luările de cuvînt au ridicat problema

depășirii fazei de recunoaștere teoretică, a găsirii unor căi de reală valorificare a acestui patrimoniu, a posibilităților de menținere a lui, printr-o integrare armonioasă în peisajul construit și funcțional al orașelor noastre. Aceste discuții vizau colaborarea, în prezent aproape inexistentă, între forurile angajate în evidența, conservarea și valorificarea monumentelor istorice și factorii de decizie în probleme de restructurare urbană.

Din practica generală în acest domeniu, din experiența altor țări, este știut că pentru conturarea direcțiilor optime de dezvoltare a localităților, este necesar să se realizeze mai întîi studii multidisciplinare de evidențiere a întregului patrimoniu existent, în perspectiva valorificării lui; aceste studii trebuie să furnizeze argumentele istorice și artistice, precum și de ordin legislativ, care să pledeze pentru păstrarea și valorificarea fondului arhitectonic existent.

De aceea, lucrări ca cele prezentate în această sesiune vor fi cu adevărat utile, cînd vor deveni instrumente de lucru pentru arhitecții urbaniști, criterii de stabilire a valorilor urbane actuale.

În acest sens, dorim ca viitoarea sesiune de comunicări, pe care C.C.E.S. o va organiza în decembrie 1980, cu aceeași tematică, să aibă cuvenita audiență în rîndurile acelora, a căror absență am resimțit-o. Considerăm că meditația pe care i-o stîrneau lui N. Iorga, în urmă cu mai bine de 60 de ani, schimbările petrecute în unele orașe românești, rămîne în acest context, de mare actualitate și poate constitui un apel: « Un element lipsește însă pentru ca în aceste schimbări să se păstreze un bun gust, un respect pentru cele trecute, un simț al continuității, elemente care dau adevăratul caracter unui oraș, fie și un oraș modern. Anume interesul general pentru prefacerea lui rațională, pentru dezvoltarea lui logică, legătura dintre toți în vederea folosului care ar putea să aibă orașul tuturor. » (N. Iorga, Drumuri și orașe în România).

Arh. ANA MARIA ORĂȘANU

REALIZĂRI ALE ARHITECȚILOR DIN I.S.P.E.

În Institutul de studii și proiectări energetice — I.S.P.E. — din București au fost elaborate o serie de proiecte pentru clădirile ce alcătuiesc ansamblurile obiectivelor energetice, dotate cu utilaje de mari dimensiuni și cu funcționalități diverse. Desfășurată sub imperativul optimizării soluțiilor tehnico-economice, prin reducerea volumelor construite și prin amplasarea utilajelor cît mai rațional, activitatea arhitecților din I.S.P.E. s-a orientat pe linia generalizării și tipizării unor dispozitive constructive pentru a serie de centrale cu mare frecvență de aplicare. Această acțiune, decurgînd din documentele directivă ale partidului și statului nostru, va conduce la reducerea timpului necesar proiectării, precum și la realizarea unor lucrări de calitate.

În momentul de față, se desfășoară acțiunea tipizării centralelor electrice cu grupuri de 12, 50 și 150 MW, avîndu-se ca punct de pornire C.E.T.—Craiova, dotată cu două grupuri de 150 MW, obiectiv aflat în faza elaborării detaliilor de execuție. Seria centralelor cu grupuri de termoficare de 150 MW se continuă cu alte 8—10 obiective, aflate în proiectare, dintre care pot fi citate C.E.T.—Timișoara, C.E.T. « Progresul »—București, C.E.T.—Iași, C.E.T.—Arad, C.E.T. Brașov etc.

Dintre centralele cu grupuri mari, de 330 MW, s-a terminat proiectarea C.E.T.—Turceni, intrată parțial în funcțiune, iar C.E.T.—Anina, folosind drept combustibil șisturile bituminoase, a intrat în execuție.

Dintre centralele cu grupuri de 50 MW, C.E.T.—Năvodari și C. E. T. —Giurgiu sînt în stadiul final de proiectare cu execuția începută.

Au mai fost realizate proiectele unor centrale termice pentru diferite platforme industriale, cum ar fi C.T.—Vrancea, Zalău, Calafat, Pașcani ș.a.

Se află în execuție și o centrală solară de 30 KW pe platforma energetică București—Sud.

Institutul este angrenat, pe linie de export, în realizarea unei serii de centrale, stații și linii electrice, cu diferiți parteneri străini, după realizări de prestigiu în Pakistan, India, Siria, Iran, Nigeria, Maroc, Iugoslavia, Egipt etc.

Un colectiv de arhitecți din I.S.P.E. participă la proiectarea primei centrale nuclearo-electrice, prin realizarea unor obiecte ale acestui ansamblu proiectat de un institut de specialitate.

În domeniul stațiilor de transformare, s-a reușit ca tipizarea să cuprindă aproape toată gama clădirilor necesare, ca blocuri de comandă pentru stații de la 110 la 400 KW, stații interioare de 110 KW ș.a.

Printre realizările mai importante din ultima vreme, pot fi citate: stația interioară de 110/20 KW, cu dispecer, de la Craiova și stația Tulcea.

Au mai fost realizate și instalații de compensatoare sincron, în clădiri similare celor de stații, la Suceava, Arad și la Timișoara.

Se elaborează, în prezent, în institut un studiu pentru realizarea primelor instalații de foarte înaltă tensiune interioare, cu echipament capsulat în hexaflorură de sulf. Aceste echipamente conduc la reduceri spectaculoase ale volumului clădirilor de stații, cu procente ce depășesc 90%, dînd și posibilitatea amplasării lor în interiorul orașelor, în cadrul unor clădiri cu alte destinații și în zone industriale cu poluare intensă.

Într-un domeniu intrat mai recent în sfera activităților I.S.P.E., cel al calculatoarelor electronice, s-au proiectat mai multe sedii pentru dispeceratele energetice teritoriale, cum ar fi la Craiova, Cluj-Napoca, Bacău și Timișoara, precum și pentru centrele teritoriale de calcul electronic, ca la Suceava și Brăila. În prezent se proiectează centrul de calcul electronic cu profil specific, din care se detașează centrele de colectare și prelucrare automată a datelor hidrometeorologice.

Clădirile destinate instalațiilor de calcul electronic sînt unicate, permițînd realizarea unei arhitecturi variate, înscrisă în dominanta fiecărei regiuni sau zone de amplasare.

Intrat de curînd în cel de-al patrulea deceniu de existență, I.S.P.E. București a acumulat o prețioasă experiență în domeniul proiectării construcțiilor cu caracter energetic, fiind gata să abordeze și să soluționeze, în orice moment, problemele noi și complexe, pe care civilizația epocii noastre, în continuă efervescență, le pune cu o frecvență sporită.

Proiectele elaborate, rod al unei strînse colaborări între numeroasele specialități ce alcătuiesc colectivele de proiectare, s-au întocmit în paralel cu realizarea a numeroase studii și cercetări menite să găsească soluționări tehnologice și constructive noi, cu eficiență din ce în ce mai înaltă, la nivelul tehnicii energetice mondiale, în conformitate cu planurile de impetuoasă dezvoltare a țării noastre.

Dintre cei 40 de arhitecți ce activează în I.S.P.E.—București, profesioniști cu îndelungată experiență, mulți și-au legat numele de realizarea unor importante lucrări energetice, cum ar fi: VICTORIA MIHĂILESCU (C.E.T. Galați, C.T.E. Rovinari), LUCIA HAGIESCU (C.T.E. Brăila, C.E.T. Oradea), MIHAIL ILIESCU (sediul I.S.P.E., C.T.E. Turceni, VASILE ALBOI (C.E.T. Năvodari, C.E.T. Anatolia-Turcia), MARIN SIMA (C.E.T. București-Vest, C.E.T. Giurgiu), IRINA DRAGOMIR (C.E.T. Borzești, C.T.E. Doicești), EMIL IONESCU SIMA (C.U.G. Iași) ANCA MANOLACHE (C.E.T. Iași, C.E.T. Borzești), ARIADNA CONIUCENCO (C. Zalău), VICTOR PĂUNESCU și ELIZA ȚIFESCU (stații de transformare), ERMIL CIORTAN (centre de calcul electronic).

Din generația mai nouă, arhitecți ca DAN TURCU, (C.T.E. Anina), CIPRIAN TOADER (C.E.T. Botoșani), GABRIELA DROC (C.E.T. Năvodari), LILIANA AVRAM, ALEXANDRA TURCU, continuă buna tradiție a institutului printr-o calitate ascendentă a proiectării arhitecturale din industria energetică.

Arhitecții MIRCEA DUMITRESCU și ALEXANDRU DIMA îndrumă colectivul arhitectural din I.S.P.E., desfășurînd în paralel și o activitate directă de proiectare.

Nu trebuie să omitem, în rîndurile de față, grupul arhitecților desprins din I.S.P.E. pentru proiectarea centralelor nucleare, încadrat în Institutul de reactori nucleari electrici — I.R.N.E. — Măgurele, pentru proiectarea centralelor nucleare, format din arhitecții DOMNIȚA POPA NECȘA, SILVIA PĂUNESCU, GRIGORE ANGELESCU și CORNEL BĂLAIȚĂ, care, o bună parte de timp, au realizat proiecte de centrale cu echipamente clasice.

Arh MIHAIL ILIESCU

ARHITECTUL VASILE HOPU
28 august 1923—26 octombrie 1979

După o activitate profesională strălucită, de mai bine de 30 de ani, în plină maturitate profesională, s-a stins fulgerător din viață arhitectul Vasile Hopu.

Distins arhitect și îndrumător, în ultimii 20 de ani, a fost autorul, șeful de proiect sau coordonatorul unor importante obiecte din cadrul industriei chimice românești, pe platformele Onești — Borzești, Săvinești, Danubiana, Combinatul chimic Pitești, Copșa Mică, Combinatul chimic Craiova și multe altele, cele enumerate făcînd parte din contribuția sa principală la dezvoltarea industrială românească.

Înzestrat cu un remarcabil talent pedagogic, a fost timp de 17 ani profesor la Școala tehnică de arhitectură și construcția orașelor — STACO — din București și coreferent la numeroase proiecte de diplomă din cadrul Institutului de arhitectură « Ion Mincu ». Colaborator activ al Editurii tehnice, între anii 1951—1972, a fost autor a numeroase cărți și manuale tehnice dintre care unele traduse în limbi străine.

Promotor al arhitecturii raționale, eficace, a reușit întotdeauna să îmbine, prin talentul său remarcabil, multiple tehnologii de vîrf din industria chimică cu permanenta înnoire a industrializării construcțiilor din țara noastră.

Soț și tată excepțional, și-a dăruit întreaga-i viață familiei, activității și preocupărilor profesionale, rămînînd pentru noi un demn exemplu.

Uniunea arhitecților din Republica Socialistă România, al cărui membru activ a fost din anul 1953, cît și Colectivul de arhitectură din Institutul de inginerie tehnologică și proiectări pentru industria chimică (I.I.T.P.I.C.), în cadrul căruia a activat peste 20 de ani, au pierdut, prin dispariția arhitectului Vasile Hopu, un coleg și un profesionist deosebit de înzestrat, cu multă personalitate, a cărui activitate s-a caracterizat prin sobrietate și modestie și s-a concretizat în numeroasele sale lucrări realizate.

Arh. VLAD ILIESCU
Arh. MIHAI FLOREA
consilieri în I.I.T.P.I.C.

ARHITECTUL TITU DAN ELIAN
19 ianuarie 1913—17 noiembrie 1979

Au trecut mai bine de patru decenii de cînd l-am cunoscut și de cînd, chiar de la începutul colaborării noastre — cu toată deosebirea de vîrstă dintre noi, de 12 ani —, ne-a legat o caldă, trainică prietenie. De la prima vedere, gentilețea, blîndețea și totodată sinceritatea lui exprimau o profundă bunătate sufletească; generoasă dăruire de sine, înțelegere și îngăduință față de cei ce-i stăteau aproape; cumpătare, abnegație, probitate — nobile trăsături ale unei firi, a cărei simplitate și naturalețe se străduia să le ascundă sub vălul unei discrete modestii. Datorită delicatei lui sensibilități, el era accesibil la tot ce e frumos; la tot ce este cumpănit și armonios, la splendorile naturii, la artele plastice, iar — îndeosebi prin

moștenire din neamul de artiști și muzicieni al mamei sale — și la farmecele muzicii.

Ceea ce însă, în cariera lui, l-a confirmat ca un arhitect desăvîrșit, un meșter constructor — « maître d'oeuvre » — în întreaga accepțiune a acestor cuvinte a fost că, odată cu gingășia însușirilor lui sufletești, s-a dovedit a fi înzestrat cu un spirit rațional și cu o temeinică cultură tehnică, de rigoare inginerească.

Colaborarea noastră a început în 1937, în serviciul de arhitectură al Căilor Ferate, în care el a venit — tînăr absolvent — de-a dreptul de pe băncile școlii. Din primele zile, m-am bucurat de însuflețirea, de entuziasmul cu care a înțeles să contribuie, în comun și cu celelalte tinere talente care alcătuiau colectivul nostru, la acțiunea ce o urmăream atunci împreună, de înzestrare a liniilor ferate de pe întreg cuprinsul țării, cu o arhitectură expresivă a caracterului diferitelor ei regiuni și cît mai intim integrată peisajului lor.

Primele lucrări mai importante, ce le-a proiectat și care s-au realizat, au fost ansamblurile de clădiri din stațiile Titu și Cîmpina, cuprinzînd clădirile gării propriu-zise și cele anexe, precum și detaliile de sistematizare pentru ordonarea piețelor de acces. Au urmat apoi, în cei 20 de ani — pînă în 1957 — cît a activat în Calea Ferată și Ministerul Transporturilor, numeroase și variate lucrări (clădiri administrative, de exploatare, ansambluri de locuințe, detalii de sistematizare, lucrări de artă grafică, de prezentare pentru diverse expoziții feroviare etc.). Dintre acestea putem cita: Proiectele clădirilor din gările Hunedoara, Ploiești-Sud, Iași-Nicolina; cele de pe linia Piatra-Neamț — Bicaz (Tarcău, Bicaz), linie nu numai de interes industrial, dar și turistic. Proiectul Palatului Regionalei C.F.R. din Craiova sa natală și colaborarea la proiectele de execuție, de finisaje și amenajări interioare ale celui din București. Blocuri de locuințe la Cluj-Napoca, Hunedoara, Iași, Pașcani, Brașov. Studierea sistematizării pieței de sosire a Gării de Nord și cu acest prilej, el fiind transferat în Institutul « Proiect-București » în 1957, a colaborat la definitivarea sistematizării acestei importante piețe a Capitalei și la proiectarea pentru execuție a imobilelor ce alcătuiesc cadrul ei de arhitectură. Concomitent, a proiectat și realizat blocuri de locuințe și în alte sectoare ale orașului (str. Brezoianu 55, Piața Kogălniceanu etc.), precum și alte studii de sistematizare, amenajări sportive (Snagov, Băneasa) etc. Între timp, fiind pătruns de interesul și importanța marilor programe de ansambluri industriale, generatoare ale unor creații arhitecturale expresive și reprezentative pentru epoca noastră, le-a consacrat o bună parte din activitatea sa. Luînd astfel parte, alături de bunul său prieten, regretatul arhitect Nicolae Nedelescu, la concursul pentru hidrocentrala de la Bicaz, iar proiectele lor fiind distinse cu premiile I și II, a fost coautor al execuției acestei monumentale lucrări. De asemenea și al unor grupuri sociale-centre de ucenici, locuințe muncitorești la uzinele Steagul Roșu din Brașov, al unei colonii muncitorești la Ucea etc. A fost distins la numeroase concursuri publice.

În paralel cu activitatea profesională, arhitectul Elian a fost și cadru didactic universitar, cu începere din anul 1943, timp de douăzeci și doi de ani, pînă în 1965 cînd, la cererea sa, renunțînd, atît la activitatea sa de creație din Institutul « Proiect-București », cît și la cea didactică din Institutul de arhitectură, a fost încadrat în Direcția Monumentelor Istorice din Comitetul de Stat pentru Construcții Arhitectură și Sistematizare, spre a se consacra exclusiv cercetării, protejării și conservării monumentelor istorice, de arhitectură și de artă din patrimoniul nostru de cultură. În lunga perioadă în care a făcut parte din cadrele de învățămînt ale Facultății de arhitectură (azi Institutul de arhitectură « Ion Mincu » din București), a activat succesiv la catedrele: de arhitectură generală, de bazele proiectării, de artă decorativă, de desen și de modelaj. În Direcția Monumentelor Istorice, a avut îndeosebi pe seama lui sarcina studierii, protejării și conservării monumentelor Moldovei. În domeniul cercetării monumentelor regiunii, lasă în urma lui un bogat și valoros material documentar, cuprinzînd relevee și foarte expresive schițe după natură, de monumente de arhitectură populară din lemn, doar parțial publicat pînă în prezent. În ultimii ani, fiind încă în plină putere a vîrstei atunci cînd și-a dobîndit drepturile la pensie, păstrase nădejdea — rămasă din păcate zadarnică — de a mai avea tot răgazul pentru a mai întregi încă opera lui.

Încercînd să desprindem din perioadele succesive ale bogatei și variatei sale activități trăsătura comună specifică personalității sale, care le leagă împreună într-un tot unitar, aceasta ne apare îndeosebi de ordin spiritual și afectiv: o profundă dragoste de oameni, de țară, de frumusețile ei, de mărturiile trecutului ei de cultură, de propășirea ei, de nădejdile ei de viitor și de tot ce aparține geniului creator al neamului nostru.

Arh. PAUL EMIL MICLESCU

ARHITECTUL JULIUS MARX
21 iunie 1940—24 decembrie 1979

Născut la Ardud — Satu Mare într-o vară fierbinte, J.M. a rămas totuși în scurta sa viață o fire calmă, liniștită, dar de o discretă tenacitate. Sfidînd neajunsurile de-acasă, candidează la Institutul de arhitectură « Ion Mincu » din București unde s-a înscris, în 1957, ca bursier al Sfatului regional băimărean. Ucenicia în atelierele profesorilor Gheorghe Petrașcu și Horia Maicu confirmă justețea alegerii sale profesionale, numărîndu-se constant printre studenții de frunte. O eleocventă mărturie a iscusinței sale arhitecturale o constituie lucrarea de diplomă dedicată unui teatru comemorativ în Capitală. Preocuparea pentru găsirea unor forme simple, dar pline de rost și înțeles, o manifestă și în activitatea de proiectare începută în 1963 la Baia Mare și continuată mai tîrziu la Satu Mare. Blocurile de locuit adaptate în diverse localități din nordul țării, Liceul forestier din Sighetul Marmației, cabana din zona Călinești-Oaș, Casa sindicatelor din Satu Mare (numărată printre primele exemple de plasare a clădirilor reprezentative într-un cadru urban compact) ș.a. se disting prin calitățile funcționale, prin limpezimea volumului și prin finețea detaliilor.

Julius Marx nu va neglija nici preocupările urbanistice, mai cu seamă cînd, după reîmpărțirea teritorial-administrativă din 1968, este numit arhitect-șef al tînărului județ Satu Mare. În această funcție, nu s-a limitat doar la însușirea actelor normative și la respectarea disciplinei edilitare. Spirit realist și pragmatic, el a înțeles sistematizarea fizică drept un factor esențial pentru creșterea economică a județului, un instrument util în asigurarea unei vieți civilizate concetățenilor săi. Dincolo de proiectele de execuție ori studiile cu caracter anticipativ (pentru ocolirea rezolvărilor conjuncturale), el vedea oamenii cu aspirațiile și cerințele lor.

Prin dispariția neașteptată a lui Julius Marx, breasla arhitecților a pierdut, nu numai un membru al conducerii sale, dar și un coleg atașat și un meseriaș de valoare care nu epuizase propriile resurse creatoare.

Arh. PETRE DERER

ARHITECTUL PETRE TUTUNEA
29 septembrie 1916— 8 ianuarie 1980

A plecat pe neașteptate dintre noi unul dintre colegii de care ne leagă ani de muncă și căutări ai începuturilor energetice din țara noastră. Originar din Oltenia, după absolvirea liceului în Craiova, se încadrează în viața militară. Optează, apoi, pentru profesia de arhitect, urmînd cursurile Facultății de arhitectură, între 1941—1946, după care își începe activitatea în noua profesiune tot în cadrul Forțelor Armate.

Din 1952, se angajează la Institutul de studii și proiectări energetice, recent înființat, care își desăvîrșea organizarea pentru a putea duce la bun sfîrșit dificilele sarcini ce-i reveneau prin primul plan de electrificare a țării. Aici, avea să activeze timp de 25 de ani, pînă la pensionare, timp în care participă din plin la realizarea multora dintre obiectivele energetice de cea mai mare importanță.

Repere de frunte în energetica țării, ca Paroșeni, Borzești, Brazi, București Sud, Doicești și Militari, sînt legate și de numele său și constituie realizări valoroase în domeniul arhitecturii industriale.

Riguros și disciplinat, perseverent și exigent în realizarea unor lucrări de calitate, a edificat obiective de bună funcționalitate și eficiență, datorate în mare măsură permanentei sale dorințe de a cunoaște tehnologiile și tehnicile conexe activității pe care a desfășurat-o.

Sobru și reținut în exteriorizare, corect în relațiile cu cei din jur, ascundea un temperament cald și afectiv, preocupat de tot ce este frumos și gata oricînd să împărtășească, cu generozitate și deferență, din experiența sa, colaboratorilor mai tineri și oricui i-ar fi solicitat sprijinul.

Fire optimistă, transmitea celor ce-i erau în preajmă încredere și curaj, așa cum a făcut-o și la începutul acestui an, cînd nu știam că doar peste puține zile ne va părăsi definitiv.

Dispariția sa prematură ne răpește un coleg stimat și iubit, un bun prieten, experimentat și dorit sfătuitor.

Arh. MIHAIL ILIESCU
I.S.P.E. — BUCUREȘTI

LOCALITĂȚI MICI

15 ani de la Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român

PROBLEME PRIVIND DEZVOLTAREA ORAȘELOR MICI DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Pentru orice categorie de orașe, dezvoltarea industriei constituie principalul factor stimulator.

O privire retrospectivă asupra evoluției orașelor, scoate în evidență faptul că repartizarea în teritoriu a industriei era cu totul inegală și necorespunzătoare. Activitățile industriale erau limitate ca structură și reduse ca producție, iar concentrarea industriei în anumite orașe excesivă. Criteriul dezvoltării multilaterale și armonioase a regiunilor, zonelor și orașelor nu era luat în considerare.

Marile schimbări sociale și economice, ce s-au produs în ultimii 35 ani, se oglindesc și în transformarea continuă a orașelor și satelor. Problema repartizării teritoriale a populației, a populației urbane în cadrul rețelei de orașe, este de o însemnătate deosebită. Creșterea orașelor, ca un proces continuu de dezvoltare și înnoire, ridică o serie de probleme specifice rețelei de orașe din țara noastră. Necesitatea îmbunătățirii în continuare a condițiilor de viață, amenajarea și înzestrarea corespunzătoare — cu locuințe, dotări social-culturale și servicii — este o problemă de stringentă actualitate, existînd încă o importantă întîrziere în raport cu progresul economic general și cu mijloacele pe care le oferă astăzi știința și tehnica în dotarea și echiparea localităților urbane și rurale.

Actuala rețea de orașe (recensămîntul din 1977), privită din punct de vedere al categoriilor de mărime, prezintă după numărul de locuitori următoarea structură:

- Capitala, cu peste 1 800 000 locuitori
- 17 orașe cu peste 100 000 locuitori
- 18 orașe cu o populație între 50 000—100 000 locuitori
- 56 orașe cu o populație între 20 000—50 000 locuitori
- 70 orașe cu o populație între 10 000—20 000 locuitori
- 74 orașe sub 10 000 locuitori.

Este de observat că, în structura actualei rețele de orașe, ponderea cea mai mare — 61% — o deține categoria orașelor sub 20 000 locuitori, iar dintre acestea mai mult de jumătate sînt orașele foarte mici, sub 10 000 locuitori. Aceste orașe mici și foarte mici cuprind însă numai circa 16% (1 500 000 locuitori) din totalul populației orașelor din țară (circa 9 400 000 locuitori). Dealtfel, ponderea ridicată a categoriei de orașe sub 20 000 locuitori constituie o caracteristică a rețelei de orașe pentru toate deceniile, încă de la începutul secolului.

În perioada 1930—1966, numeric, această categorie de orașe rămîne aproape aceeași — 118 orașe în 1966, față de 113 în 1930.

Populația însă înregistrează o creștere de circa 30%, de la circa 1 000 000 locuitori, la circa 1 300 000 locuitori. Aceasta se datorește, pe de o parte, dezvoltării importante a unora dintre aceste orașe, ajungîndu-se pînă la dublarea sau chiar la depășirea dublării populației lor, ca de exemplu în cazul orașelor Moinești, Curtea-de-Argeș, Cernavodă, Miercurea-Ciuc, Baia Sprie etc, iar, pe de altă parte, transformării unor sate în orașe, prin desfășurarea, în cadrul lor, a unor însemnate activități industriale. În această categorie, ar fi de amintit: Călanul, Cugirul, Ludușul, Cîmpia Turzii și altele.

În ultimii 10 ani, numărul orașelor mici a crescut cu 26, înregistrîndu-se un spor de populație de circa 200 000 locuitori. Este de reținut însă o altă latură a problemei acestei categorii de orașe pentru perioada amintită și anume — transformările intervenite în componența lor, în sensul că, în urma intensificării funcțiunilor economice și sociale, un mare număr de orașe depășind 20 000 locuitori au trecut în categoria orașelor mijlocii; au apărut, în schimb, noi orașe, ca o consecință directă a necesităților legate de îmbunătățirea teritorial-administrativă înfăptuită în 1968, cînd s-a trecut de la regiuni la județe, precum și a faptului că în numeroase sate procesul de urbanizare era evident. Exemple concludente, pentru primul caz, sînt Reșița, Zărnești, Cîmpia Turzii, sau pentru cazul orașelor noi, Borșa, Boldești-Scăieni, Vlăhița și Motru.

O privire asupra modului în care s-a desfășurat dezvoltarea rețelei de orașe din aceste categorii, pe o perioadă mai lungă, începînd cu 1912, permite în plus evidențierea următoarelor caracteristici:

- o serie de localități au avut caracter intermitent de orașe, ele trecînd alternativ — în diferite momente — de la categoria de orașe la cea de localități rurale, cum ar fi Balșul, Siretul, Sînnicolaul Mare ș.a.; din această cauză condițiile de evoluție ale acestor localități comparativ cu ale altor orașe au fost inferioare, fapt ce a condus la o rămînere a lor pe loc sau chiar la un regres
- un alt grup cuprinde orașele de dată mai recentă (cu excepția orașelor noi Victoria, Dr. Petru Groza, care răspund conținutului de oraș prin modul de organizare și dotare) provenind din localități rurale și pentru care, datorită perioadei relativ scurte de cînd au trecut în categoria de orașe, nu a fost posibilă decît în parte și dotarea și amenajarea la un nivel superior celui rural;
- există localități care, în anumite intervale de timp ale acestei perioade, au fost orașe, dar care, în prezent, au trecut în categoria localităților rurale, ca, de exemplu, Mihăileni, Ștefănești, Plenița, Ostrov.

Deși condițiile de dezvoltare ale orașelor mici sînt deosebit de variate, se pot distinge unele fenomene specifice, care la rîndul lor, sînt determinante ale unor forme proprii de dezvoltare. Atenția deosebită ce trebuie acordată acestei categorii de orașe, rezultă din faptul că, și în viitor, ea va continua să ocupe numeric primul loc în rețeaua de orașe, avînd în vedere trecerea a circa 400 sate în categoria orașe. Totodată, distribuția lor în teritoriu și rolul pe care micile orașe îl vor exercita în zonele lor de influență sporesc nemijlocit importanța localităților acestei categorii.

Un aspect specific al orașelor mici, îl constituie alcătuirea lor din mai multe nuclee, foste localități rurale, cu o bază economică bine dezvoltată sau foarte redusă, situate la distanțe mai mari sau mai mici, în unele cazuri contopite chiar.

Dezvoltarea în timp a acestor localități se caracterizează prin extindere teritorială excesivă. În acest fel, raportul între suprafața ocupată de oraș și volumul populației aferente reprezintă un indice de folosire a teritoriului necorespunzător, concretizat prin densități scăzute.

Asemenea situații sînt, în general, frecvente fie pentru orașele în care s-a produs o intensificare a activităților industriale, fie că au apărut, în ultima perioadă, ca o consecință a dezvoltării profilului lor social-economic (Brad, Cîmpeni, Urlați ș.a.).

Marea majoritate a localităților lor componente au încă un pronunțat caracter rural, sub aspectul mărimii și folosinței lotului gospodăresc, ca și sub cel al dotării și echipării.

În general, structura actuală a orașelor mici și a viitoarelor centre urbane, oferă condiții avantajoase pentru consolidarea profilului social-economic, pentru organizarea și sistematizarea perimetrului construibil la nivelul cerințelor de perspectivă, potrivit prevederilor și programelor stabilite pentru fiecare oraș în parte.

În privința dezvoltării economice, aceste orașe sînt potrivite pentru amplasarea unor unități complementare marilor industrii din centrele mai importante apropiate, pentru dezvoltarea anumitor ramuri industriale care nu determină schimbări structurale mari, ori volum însemnat de investiții ca și pentru înființarea unor unități legate de amplificarea activităților agricole, în condiții de desfășurare moderne și intensive.

Sub aspect urbanistic, se va urmări asigurarea unei zonificări funcționale în condițiile restrîngerii eficiente a perimetrului construibil, organizarea zonei centrale, modernizarea și înlocuirea pe etape a fondului construit uzat sau necorespunzător.

O cerință deosebită o reprezenta dotarea acestor orașe la nivelul funcțiilor de servire pe care trebuie să le asigure populației din zona lor de influență, precum și înzestrarea lor cu întregul echipament de instalații tehnico-edilitare.

Stimularea creșterii numărului de orașe mici, pentru etapele următoare, îmbunătățirea, datarea și echiparea acestora, reprezintă una dintre căile eficiente pentru stabilizarea populației în anumite zone, pentru reglementarea deplasărilor zilnice la locul de muncă, pentru accelerarea procesului de urbanizare și pentru extinderea acestui teritoriu, prin cuprinderea unor zone tot mai întinse.

Totodată, prin dezvoltarea corespunzătoare a orașelor mici sînt create premise pentru ca o parte dintre acestea să tindă a deveni orașe mijlocii, cu circa 50 000 locuitori, categorie considerată că poate asigura condiții de viață și de muncă bune, precum și pentru investiții și o exploatare economică.

Arh. ADRIANA POPP

SISTEMATIZAREA ŞI RECONSTRUCŢIA LOCALITĂŢILOR RURALE ÎN ROMÂNIA

Satul reprezintă acea formă de aşezare umană, avînd un număr relativ limitat de locuitori, a cărei populaţie se ocupă îndeosebi cu agricultura, locuind în gospodării individuale, şi al cărei nivel de dotare, cu unităţi social-culturale şi cu lucrări tehnico-edilitare, este — în general — sub cel al aşezărilor de tip urban.

Formarea şi evoluţia localităţilor rurale din România au fost determinate şi influenţate de complecşi factori istorici, geografici, economici, politici şi sociali. Sub aspect funcţional şi spaţial-volumetric, satele ţării noastre poartă încă amprenta unor funcţiuni, forme de organizare şi relaţii de producţie din trecut, în care dispersarea, generată de proprietatea individuală asupra pămîntului, caracteriza atît structura reţelei de localităţi, cît şi pe cea a fiecărui sat în parte. Astfel se explică numărul mare de sate pe care le are ţara noastră (13 149), multe din ele mici (sub 1 000 locuitori) sau foarte mici (sub 500 locuitori), uneori foarte apropiate între ele. Majoritatea satelor noastre se caracterizau prin suprafeţe excesive şi, în consecinţă, prin densităţi scăzute de populaţie — în medie circa 15 locuitori/hectar.

Aceste trăsături generale s-au răsfrînt — o perioadă de timp — în mod negativ asupra costului investiţiilor de echipare cu dotări social-culturale şi cu lucrări tehnico-edilitare şi grevează, încă, mari suprafeţe de teren neraţional folosite.

În urma industrializării ţării, a reorganizării pe baze cooperatiste, a mecanizării, irigării şi chimizării agriculturii, a dezvoltării învăţămîntului de toate gradele, a culturii şi cercetării ştiinţifice, au apărut, s-au dezvoltat şi întărit noi funcţiuni ale localităţilor rurale, care, suprapunîndu-se peste cele vechi, au schimbat şi continuă să schimbe o serie de aspecte ale satelor noastre. Ca o consecinţă imediată, ritmul de construcţii la sate s-a accentuat în mod deosebit. În ultimii 20—25 ani, peste o treime din fondul total de locuinţe a fost refăcut. Satele noastre beneficiază, în prezent, de peste 8 000 cămine culturale, şcoli de toate categoriile, dispensare şi case de naşteri, peste 27 000 de unităţi comerciale cu circa 2 milioane m^2 spaţii comerciale. S-a încheiat, practic, acţiunea de electrificare a satelor şi s-a trecut, într-un număr însemnat de comune, la rezolvarea problemei alimentării cu apă în sistem centralizat şi a canalizării.

În procesul general de transformare a satelor, se resimte, cu ponderi diferite, influenţa factorilor social-economici, care au condus la modificări numerice şi structurale ale populaţiei rurale. Astfel, pe de o parte, creşterea productivităţii muncii în agricultură a dus la eliberarea unei părţi a populaţiei active de la sate. Forţa de muncă ce a devenit disponibilă în acest fel — îndeosebi tineretul — a fost ocupată în producţia industrială sau în alte ramuri de activitate neagricolă de la oraş, prin recalificare, de cele mai multe ori păstrîndu-se domiciliul la sat şi făcîndu-se navetă, loc de muncă—locuinţă.

Pe de altă parte, a crescut numărul muncitorilor la sate, ca urmare a amplasării în teritoriile comunale a unor industrii şi întreprinderi locale sau republicane de prelucrare a produselor agrozootehnice, de valorificare superioară a materiei prime locale, a dezvoltării unităţilor pentru mecanizarea agriculturii ş.a. Structura socială a satului se completează şi cu un număr tot mai mare de intelectuali şi de cadre calificate — ingineri, tehnicieni agricoli, zootehnişti şi mecanici, medici şi alte cadre sanitare, profesori şi învăţători. Amplificarea instituţiilor şi dotărilor de deservire colectivă a dus şi ea la formarea unei categorii de personal muncitor la sate care lucrează în ramuri tot mai variate neagricole, cum ar fi: comerţ, prestări servicii, gospodărie comunală, administraţie ş.a.

Ca etape importante care au contribuit în mod fundamental la crearea unor premise favorabile în dezvoltarea satelor, ca şi în asigurarea unor condiţii ferme de ridicare a acestora în viitor, au fost:

- cooperativizarea agriculturii
- reorganizarea administrativ-teritorială a ţării (1968) care a creat unităţi administrative puternice din punct de vedere economic şi al numărului populaţiei
- planificarea economică — pe zone şi pe localităţi — prin planuri unice de dezvoltare economică şi socială a ţării.

Ţinînd seama de premisele create şi de elementele noi ce au intervenit de la o etapă la alta în dezvoltarea economică şi socială a ţării, procesul de reconstrucţie a întregii noastre reţele de localităţi — urbane şi rurale — s-a putut desfăşura cu o intensitate deosebită. În acest context, sistematizarea şi reconstrucţia localităţilor rurale constituie unul dintre mijloacele importante pentru realizarea politicii Partidului Comunist Român şi a statului, de apropiere treptată a condiţiilor de viaţă de la sate de cele din mediul urban, în amplul program de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi de înaintare a României spre comunism.

Din practica noastră, privind reconstrucţia localităţilor rurale, s-a ajuns la concluzia că, din punct de vedere economic, se impune crearea condiţiilor favorabile unor transformări calitative treptate ale actualei reţele de aşezări rurale. În acest sens, activitatea de sistematizare s-a axat pe determinarea prioritară a localităţilor avînd condiţii favorabile de dezvoltare şi pe reconstrucţia acestora, în concordanţă cu cerinţele actuale şi de perspectivă.

În procesul de transformare calitativă a reţelei de localităţi urbane şi rurale, considerată ca un tot unitar, se promovează ca un principiu de bază considerarea fiecărei localităţi ca parte integrantă a contextului teritorial căruia îi aparţine şi cu care se intercondiţionează.

În Republica Socialistă România, organizarea în sistem a localităţilor rurale reprezintă o formă organizatorică tradiţională. Spre deosebire de unele ţări, în România, comunele grupează mai multe localităţi rurale (sate), caracterizate printr-o comunitate de tradiţii şi de interese determinate de condiţiile economice, geografice, social-culturale, demografice şi de legături directe de comunicaţie. Aceste sate gravitează spre satul reşedinţă de comună — centrul politico-administrativ care concentrează şi dotările social-culturale şi comerciale de interes comunal.

Considerînd comunele ca sisteme de gradul doi, studiile de prognoză privind dezvoltarea reţelei de localităţi se fundamentează pe principiul dezvoltării sistemelor comunale şi totodată al organizării şi extinderii sistemelor de gradul unu, care grupează comunele polarizate de un centru urban. În acest sens, studiile de sistematizare teritorială analizează dezvoltarea localităţilor urbane şi rurale prin prisma formării unor sisteme dinamice, în cadrul cărora să se poată desfăşura întreg ansamblul de relaţii de intercondiţionare a aşezărilor.

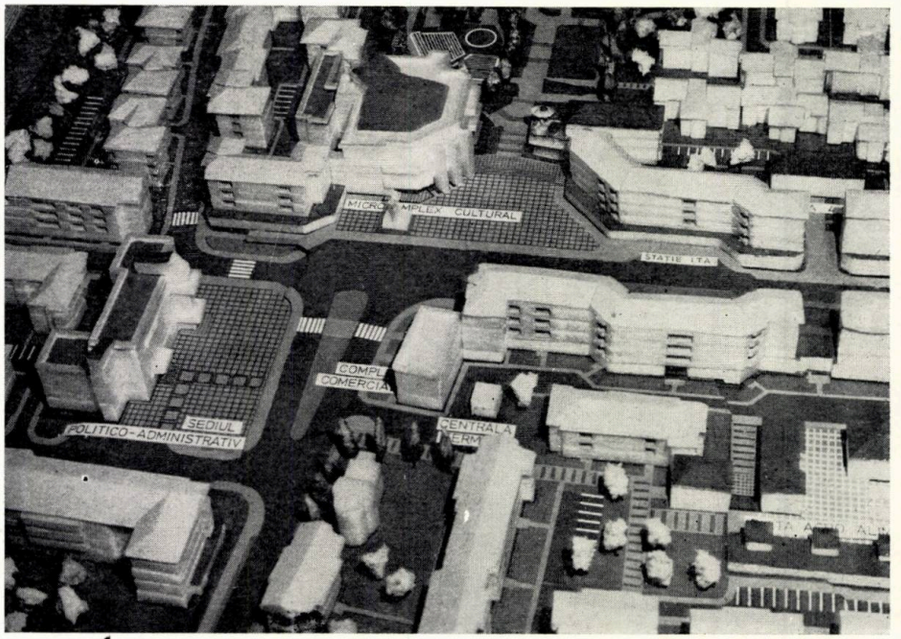

1

2

Astfel, se poate stimula procesul de cooperare multilaterală între sistemele de gradul doi în cadrul unor sisteme de gradul unu, pe linia dezvoltării economice, a seriviciilor social-culturale, a echipărilor tehnico-edilitare, a legăturilor de transport etc — asigurîndu-se premisele dezvoltării superioare a întregii rețele de localități, pe baza unei concepții unitare.

În cadrul acestui proces de formare a unor noi structuri, un rol important revine dezvoltării unor localități rurale principale, ca centre economice și sociale cu caracter urban, care, împreună cu orașele existente, să completeze rețeaua centrelor de polarizare a sistemelor de gradul unu.

Potrivit indicațiilor conducerii superioare de partid și de stat, o problemă importantă, în etapa actuală, o constituie determinarea, sistematizarea și reconstrucția cu prioritate a acestor localități rurale care întrunesc condiții de a se dezvolta ca centre economice și sociale cu caracter urban. « Crearea în fiecare județ a noi centre urbane, în jurul cărora să graviteze 4—5 comune, va constitui unul dintre obiectivele esențiale ale sistematizării », a precizat secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la cea de a III-a Conferință a Uniunii arhitecților din Republica Socialistă România, subliniind faptul că « acționînd cu perseverență în această direcție, vom asigura ca într-adevăr, în următorii 10—15 ani, satul românesc să-și schimbe radical înfățișarea ».

Traducerea în viață a acestor opțiuni s-a concretizat prin elaborarea metodologiei de determinare și selectare, prin sistematizarea și prezentarea spre aprobarea conducerii superioare de partid și de stat a 129 sate, de regulă reședințe de comună, ca un prim eșalon de centre polarizatoare, care, pînă în anul 1980, urmează să devină orășele agro-industriale sau industrial-agrare, urmînd ca pînă în 1990 numărul lor să ajungă la circa 400.

Rolul acestor centre este, pe de o parte, acela de a asigura o impulsionare a industrializării treptate a mediului rural, reducînd în același timp decalajele înregistrate în mod normal între momentul de impact al industrializării și reflectarea acestuia în cadrul construit, iar, pe de altă parte, acela de a asigura servirea populației satelor din zona lor de influență, cu bunuri materiale, cu dotări social-culturale și alte servicii, în afara celor de nivel comunal, care, pînă în prezent, erau asigurate în exclusivitate de către orașele existente, necesitînd deplasări ale populației rurale, uneori la distanțe foarte mari.

Aceasta, considerăm că este una dintre căile specifice țării noastre, în etapa de dezvoltare actuală, de urbanizare treptată a mediului rural, de ridicare continuă a nivelului de viață al satelor, al tuturor cetățenilor patriei noastre. În felul acesta, vom preîntîmpina supraaglomerarea orașelor, fenomen ce tinde a se generaliza în toate țările.

Determinarea, sistematizarea și dezvoltarea acestor viitoare centre economice și sociale cu caracter urban, nu este singura cale de ridicare a satelor. Procesul de urbanizare nu mai poate fi conceput astăzi numai ca o creștere numerică a orașelor sau a populației urbane prin migrarea populației rurale la oraș, ci ca o extindere în teritoriu a condițiilor de viață de nivel urban. Aceasta presupune un cadru construit corespunzător necesităților de confort tipic urbane, diferențiate pe categorii de mărime și importanță social-economică a fiecărei localități în parte, analizate în contextul dezvoltării generale a teritoriului și a rețelei de localități.

O primă etapă a programului de sistematizare a cuprins elaborarea studiilor de sistematizare teritorială a tuturor județelor și comunelor, precum și a schițelor de sistematizare ale tuturor orașelor și zonelor lor de influență. Pe baza propunerilor cuprinse în aceste studii și schițe, în cursul anului 1973, a fost întreprinsă, pe plan național, o vastă acțiune pentru reconsiderarea perimetrelor construibile ale localităților urbane și rurale care întrunesc condiții de dezvoltare sau de menținere în perspectivă.

În cadrul noilor limite, urmează a fi treptat regrupată populația ale cărei locuințe nu au fost incluse în perimetre, organele administrației locale începînd din anul 1975 lucrările pregătitoare necesare priorităților și întocmirii programului de strămutare, pe etape stabilite în concordanță cu condițiile specifice fiecărei localități în parte.

Au fost, astfel, determinate localitățile rurale — circa 3 000 — care, datorită numărului foarte mic de locuitori și balanței negative a evoluției populației, a condițiilor de cadru natural necorespunzător și unei baze economice reduse, nu întrunesc condiții pentru a se menține în perspectivă. Și pentru aceste localități sînt studiate posibilitățile de organizare a unui proces — de lungă durată — de regrupare a populației în localitățile apropiate cu condiții de dezvoltare.

Finalizarea acestor acțiuni va contribui la realizarea unor densități sporite în cadrul localităților rurale, estimîndu-se și că va permite — în etapa de largă perspectivă — recuperarea a peste 300 000 hectare de teren care vor putea fi reintegrate în circuitul agricol. Este de subliniat că regrupările de populație nu au un caracter de masă și că ele nu constituie decît una dintre căile prin care se poate asigura o îmbunătățire a structurii localităților rurale.

Eficiența sistematizării rurale depinde de justa luare în considerare a tuturor factorilor specifici ce intervin — de la caz la caz — și de modul în care aceștia sînt integrați politicii generale de dezvoltare și sistematizare a teritoriului. Rolul principal îl au factorii economici, sociali și tehnici, dar influențe importante pot fi atribuite și altor factori auxiliari, cum ar fi: condițiile geoclimatice, fondul construit existent, gradul de dotare și echipare cu lucrări tehnico-edilitare, elemente de cultură, de tradiții și tendințe, de concepție.

În politica P.C.R. de sistematizare a teritoriului, orașelor și satelor, unul din principiile de bază este acela al asigurării unor condiții de muncă și viață egale pentru toți cetățenii țării, fără deosebire de naționalitate, în spiritul echității socialiste, ștergerea treptată a deosebirilor dintre oraș și sat, prin ridicarea satului la nivelul de dezvoltare al orașului. În acest fel, se poate ajunge la un tip nou de localitate, care, prezentînd avantajele oferite de confortul urban, să nu piardă principalele caracteristici pozitive ale satului.

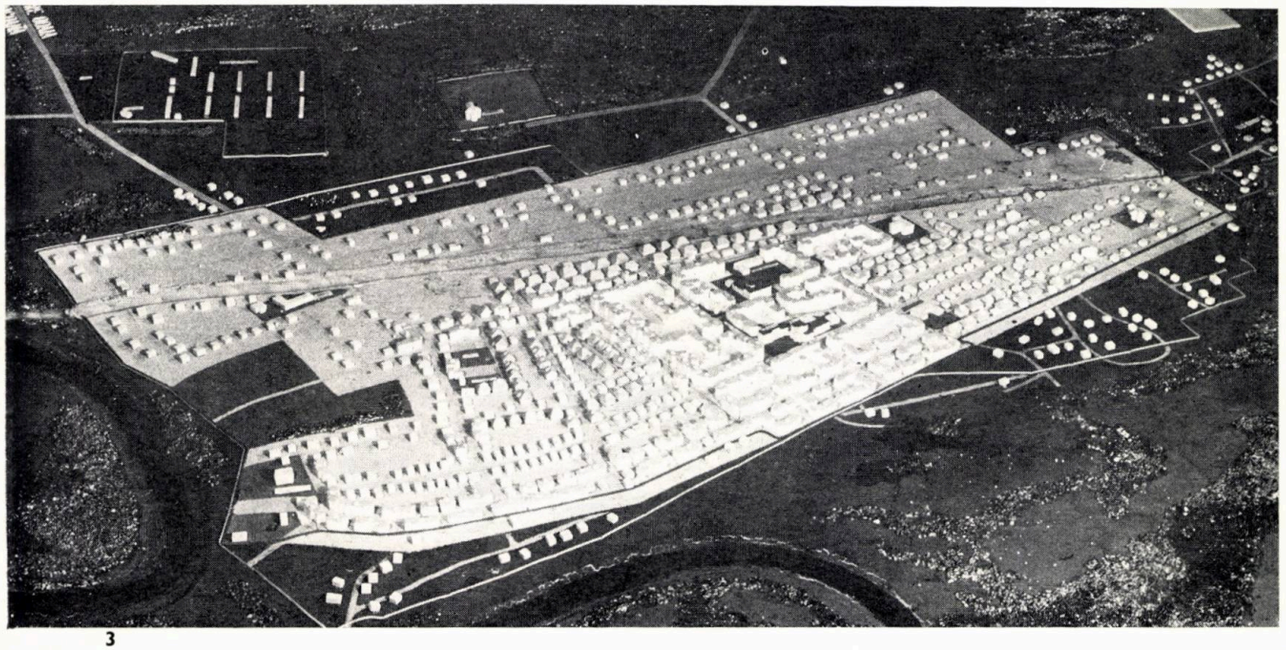

3

1. Comuna SALCIA—Teleorman, centrul propus al comunei care în viitorul cincinal va atinge nivel de oraș agro-industrial
2. DRĂGĂNEȘTI — Teleorman, centrul propus a fi realizat în etapa 1980 a viitorului oraș agro-industrial
3. FĂLCIU — Vaslui
4. BĂLCEȘTI — Vîlcea

4

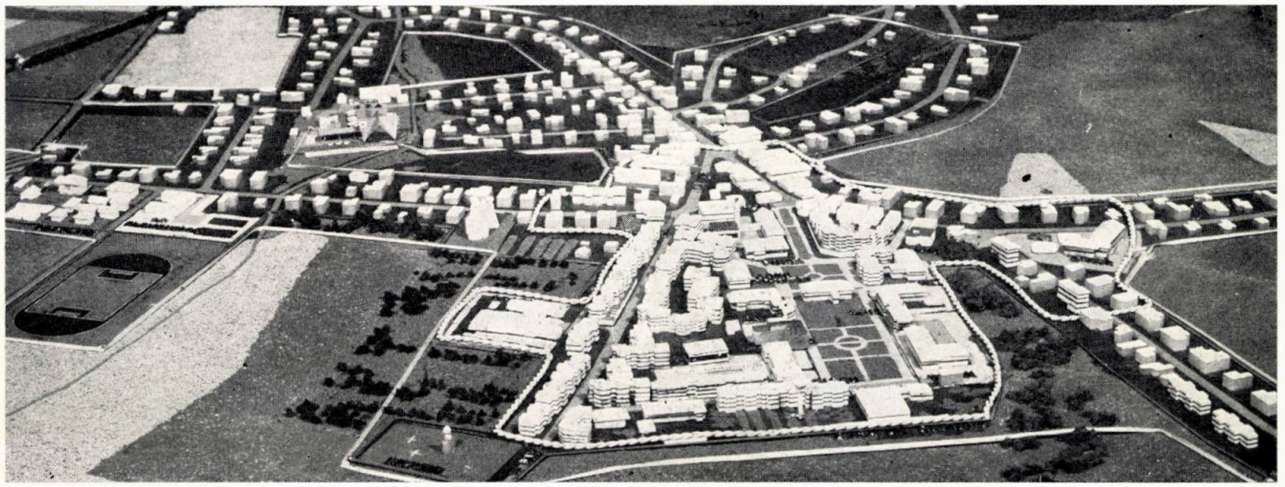

→

Arhitectura satelor noastre este influențată de structurile sufletești ale colectivităților care au creat-o și de felul lor de trai. Pentru o înțelegere deplină a arhitecturii populare, a tradiției populare în arta de a-și organiza gospodăria, ea nu trebuie ruptă de oamenii care au creat-o și nici de locurile și peisajul în care se integrează. De asemenea, în studiul arhitecturii populare, analiza diferitelor tipuri de case sau gospodării trebuie completată cu aceea a compoziției întregii așezări, care, la rîndul ei, reprezintă o altă latură specifică geniului creator popular.

În sistematizarea și remodelarea satelor, nu trebuie intervenit brutal, prin schimbări radicale. Trebuie să urmărim ca introducerea confortului urban (amplificarea funcțiilor locuinței, asigurarea cu lucrări edilitare, creșterea gradului de dotare) să nu facă din satele noastre copii ale cartierelor marginale ale orașelor, asigurînd fiecărei localități rurale cu condiții de dezvoltare un profil social-economic, o structură și o ambianță proprii.

Începînd din anul 1974, activitatea de sistematizare și remodelare a satelor se desfășoară pe baza « Legii Nr. 58/1974 privind sistematizarea teritoriului și localităților urbane și rurale ». Aceasta reglementează întregul complex al activității din domeniul sistematizării ținînd seama de relațiile de strînsă interdependență dintre amenajarea teritoriului și dezvoltarea localităților.

La baza amplasării și realizării tuturor lucrărilor de investiții din mediul rural, au stat numeroase studii, proiecte, schițe și detalii de sistematizare elaborate prin grija comitetelor executive ale consiliilor populare, cu sprijinul și asistența tehnică acordată de Comitetul pentru Problemele Consiliilor Populare, care răspunde de aplicarea unitară a politicii partidului și statului în acest domeniu.

Potrivit Directivelor Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român, în cursul viitorului cincinal, se vor transforma în orașe agro-industriale încă 140 centre comunale, ceea ce va conduce la creșterea ponderii populației din mediul urban la aproape 55 la sută față de cca 49,0 la sută în prezent.

Scăderea numărului de sate de la 13 149 în prezent, la cca 10 000 în anul 2 000, va determina reducerea — în consecință — a densității în teritoriu a acestora de la 5,5 sate/100 km² la circa 4 sate/100 km², iar numărul de sate ce revine unui oraș va scade de la 55 în prezent, la circa 16 în 1990. În același timp, reducerea numărului de sate creează premisa dezvoltării și întăririi rolului lor social-economic pe linia urbanizării lor treptate.

Multitudinea de situații create de condițiile economice diferențiate de așezarea geografică, de obiceiurile și tradițiile locale, impune o analiză profundă și rezolvări diferențiate de la zonă la zonă și de la caz la caz. Pentru aceasta, în condițiile dezvoltării planificate și multilaterale ale economiei noastre socialiste, amploarea și diversitatea acțiunilor ce se desfășoară în domeniul sistematizării și reconstrucției localităților rurale, implică participarea nemijlocită, alături de arhitecți și ingineri de diferite specialități, a numeroși specialiști din alte ramuri de activitate: economiști, sociologi, geografi, etnologi, ecologi. De asemenea, sistematizarea și reconstrucția satelor se face cu o directă participare a organelor de conducere politică și administrativă, precum și cu o largă participare a populației, singurii cunoscători ai problemelor specifice ale satelor. Această participare asigură cuprinderea tuturor aspectelor esențiale și, totodată, premisa unei aplicări corespunzătoare a prevederilor de dezvoltare.

Arh. MIRCEA CARDAȘ

SCHIȚA ȘI DETALIUL DE SISTEMATIZARE AL ZONEI CENTRALE PENTRU VIITORUL CENTRU URBAN SMÎRDIOASA—JUDEȚUL TELEORMAN

COLECTIV DE PROIECTARE: Sistematizare: arh. **ȘERBAN NĂDEJDE** (șef proiect), economist **CONSTANTIN SANDU**, proiectanții **DUMITRU RUȘI** (machetă), **ZOE DAN, OLIMPIA SOVIANI**
Rețele edilitare: inginerii **MIHAI POPESCU, PUIU PETREANU**
PROIECTANT GENERAL: CENTRUL DE SISTEMATIZARE I.S.L.G.C. — BUCUREȘTI

Cadrul necesar trecerii treptate a localității rurale Smîrdioasa către o nouă formă, aceea de centru urban, este dat de către schița și detaliul de sistematizare pentru zona centrală, proiecte întocmite în anul 1978.

Cincinalul 1986—1990 va reprezenta etapa de salt calitativ și pentru comuna Smîrdioasa, aceasta urmînd ca, în anul 1990, să aibă asigurate condițiile unei localități urbane cu profil agro-industrial și, implicit, un important rol de polarizare în teritoriu.

Smîrdioasa este situată în partea de sud-est a județului Teleorman, pe axul de căi de comunicație (rutiere și feroviare) Alexandria — Zimnicea.

O serie de elemente economico-sociale și de echipare tehnică a teritoriului, ca și potențialul agricol ridicat al zonei de polarizare, constituie importanți factori de favorizare ai dezvoltării prezumate.

În anul 1977, comuna Smîrdioasa avea o populație de 3 400 locuitori, din care 48% populație activă.

Fondul de locuit existent se află, în marea lui majoritate, în stare rea și mediocră, ca urmare a folosirii unor materiale de construcție tradiționale nedurabile și a seismului din 1977.

Densitatea populației în perimetrul construibil este foarte scăzută 37,5 locuitori/ha în zona de locuit și 20,4 locuitori ha în perimetrul construibil. Principalele motive care duc la aceste densități scăzute sînt suprafețele foarte mari de teren aferente clădirilor, ca și regimul de înălțime scăzut al acestora — aproape în totalitate parter.

De asemenea, trebuie menționat și nivelul de dotare și echipare tehnică nesatisfăcător.

Transformarea localității Smîrdioasa, în cincinalul 1986—1990, într-un centru urban agro-industrial implică un program de măsuri pentru amplificarea profilului său social-economic, începînd încă din etapa 1981—1985. În paralel cu diversificarea și dezvoltarea producției agricole, este necesar să fie asigurate activități industriale, în vederea creării de noi locuri de muncă, pentru atragerea în sfera producției materiale a forței de muncă eliberată din agricultură.

Propunerile schiței de sistematizare s-au făcut în două variante, diferențiate în special prin ritmul de dezvoltare economico-socială a comunei. S-a apreciat că varianta I (ale cărei propuneri le vom dezvolta) prezintă condițiile cele mai bune de concretizare.

Ca urmare, în varianta I a schiței, s-au propus extinderi sau amplasări de noi unități economice, cum ar fi: un centru mecanic agricol, o fabrică de conserve de legume, o stație de brichetat furaje, secții ale cooperației meșteșugărești cu profil textil, confecții, încălțăminte, reparații aparataj casnic etc.

Pe baza dezvoltărilor economice menționate, evoluția populației va conduce la 3 900 locuitori în 1985 și 4 500 locuitori în 1990.

Soluția propusă urmărește principiul organizării teritoriului urban în zone funcționale. Zona de locuit și dotări se va dezvolta într-un teritoriu de cca 70 ha, urmînd ca toate investițiile de locuințe și dotări propuse să se concentreze într-un nucleu de cca 50 ha al acestei zone. Sub interdicție de construcție, în vederea reducerii în perspectivă a perimetrului locuibil, rămîn zonele periferice ale localității, însumînd cca 20 ha, zone ce urmează să-și micșoreze treptat densitatea, pe măsura realizării de noi investiții de locuit în nucleul de densitate sporită.

Se propune astfel construirea unui total de 870 apartamente, din care un număr de 300 apartamente în etapa 1978—1985 și alte 570 în etapa 1986—1990, 480 în clădiri P + 1 și 390 în clădiri P + 2 și P + 3. Acestea din urmă vor contribui la construirea unei zone centrale reprezentative.

Se va obține totodată o densitate sporită pe întreaga zonă de locuit care, la nivelul anului 1990, va putea atinge circa 75 loc/ha, iar densitatea, în nucleul care va concentra totalitatea construcțiilor noi, va atinge peste 100 loc/ha, deci un nivel de densitate urbană.

După cum s-a menționat, se creează posibilitatea restrîngerii perimetrului, după 1990, cu circa 20 ha, atît cît reprezintă zonele cu interdicție de construcție.

Zona centrală, care a format și obiectul unui detaliu de sistematizare, s-a amplasat în centrul de greutate al localității în relație directă cu trama majoră de circulație și în același timp legată cu gara printr-o stradă predominant pietonală, bogat plantată și avînd pe ambele sale laturi cele mai importante dotări de învățămînt ale orașului (liceu agro-industrial cu internat și cantină și o școală generală cu grădiniță.)

Poziția pieței civice a fost dictată de existența unei case de cultură și a altor dotări existente.

S-a căutat ca, menținîndu-se toate clădirile în stare bună, să se obțină un ansamblu cu caracter urban la scara localității.

S-au propus cîteva accente de P + 3 cu magazine la parter în zona pieței civice, iar în rest blocuri cu două tronsoane P + 2 și locuințe cuplate în regim P + 1.

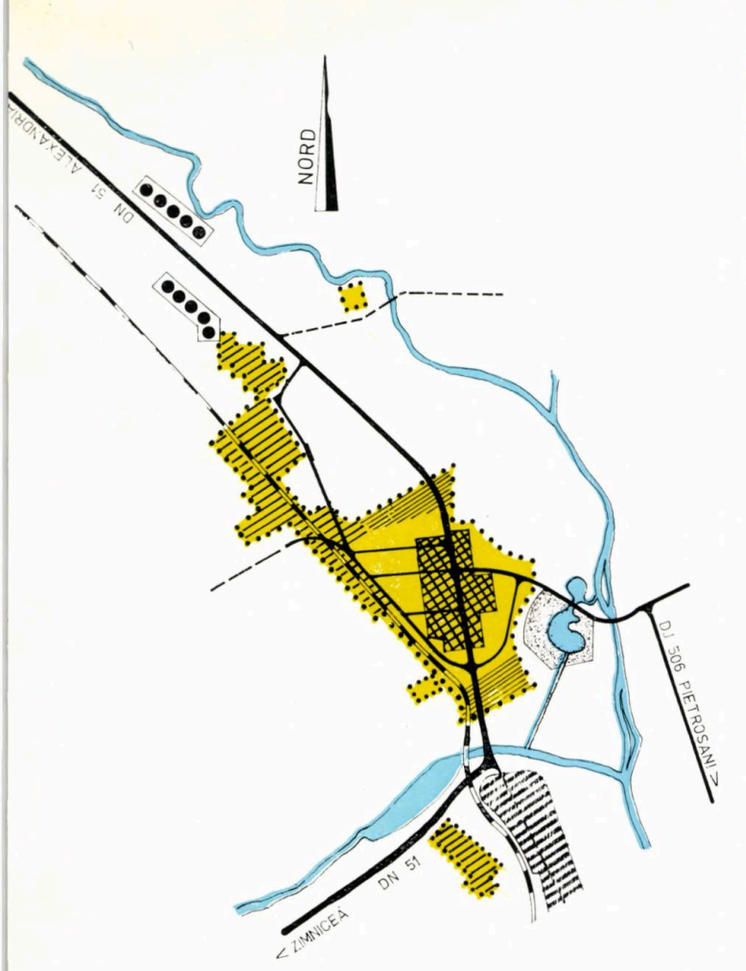

Datorită profilului agro-industrial al localității, s-a propus o organizare a terenului în cadrul zonei de locuit care să permită spații proprii ale gospodăriilor, fie acestea loturile clădirilor P + 1 sau spații aferente fiecărui tronson al blocurilor P + 2, ce ar permite folosințe specifice.

Zona de producție cu funcție industrială și agricolă s-a propus în apropierea gării și a unităților existente, urmărindu-se gruparea și amplificarea unor unități și desființarea altora ce erau risipite în teritoriul localității.

Trama stradală s-a menținut, în general, propunîndu-se evidente dezvoltări și modernizări. Traficul greu va fi deviat din zona centrală, printr-o arteră de ocolire ce trece la limita zonei de producție și adiacent stației de cale ferată.

Pentru suplinirea lipsei de spații verzi, s-a propus amplificarea parcului existent, învecinat zonei de producție, și crearea unei importante zone de agrement prin valorificarea unui teritoriu, în prezent degradat de ape, în partea de sud-est, la ieșirea din Smîrdioasa.

Arh. ȘERBAN NĂDEJDE

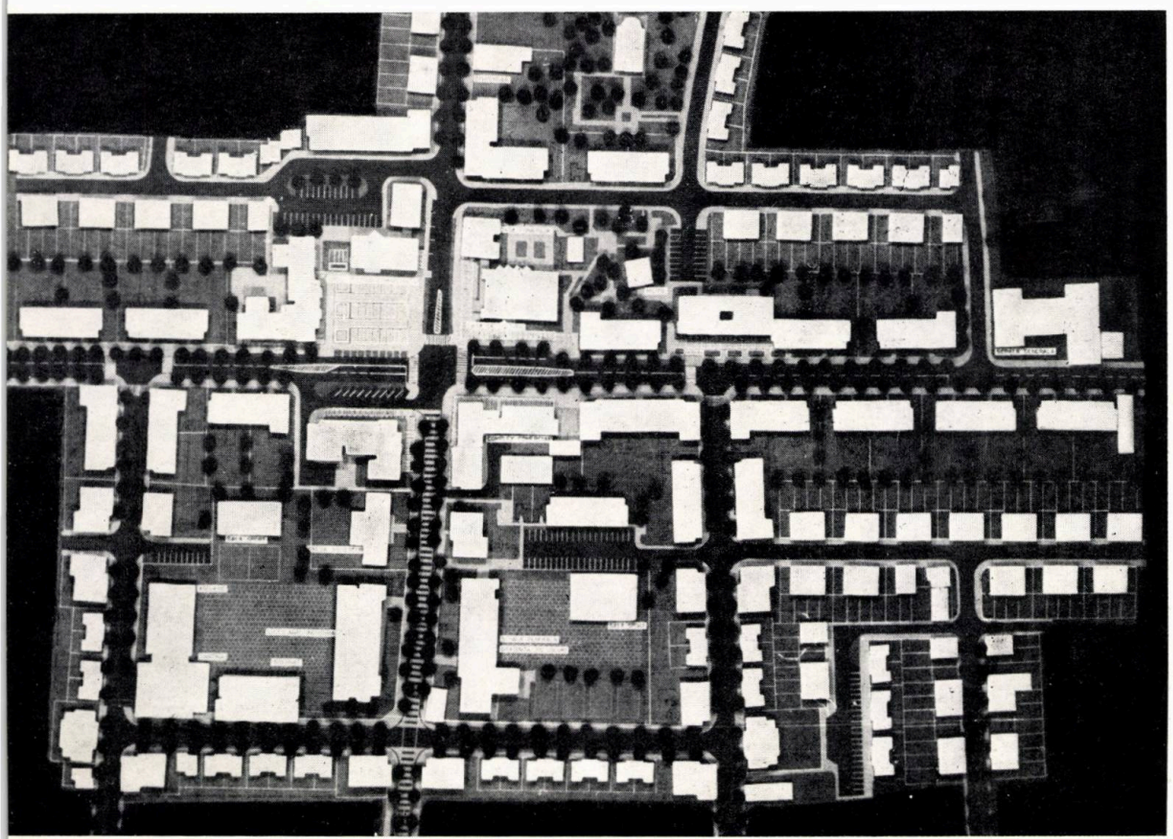

SCHIȚA ȘI DETALIUL DE SISTEMATIZARE AL ZONEI CENTRALE PENTRU VIITORUL CENTRU URBAN ALBAC— JUDEȚUL ALBA

COLECTIV DE PROIECTARE:
Sistematizare: arh. **ILEANA BUDIȘTEANU** (șef. proiect)
PROIECTANT GENERAL: CENTRUL DE SISTEMATIZARE, I.S.L.G.C. — BUCUREȘTI.

Dezvoltarea localității ALBAC ca centru urban se înscrie pe linia importantei acțiuni de ridicare a nivelului de urbanizare în toate zonele țării și de dezvoltare cu precădere a unor orășele cu caracter industrial-agrar sau agro-industrial și cu rol de polarizare a activităților economice și a serviciilor în spațiile lipsite în prezent de orașe.

Situată în partea de nord-vest a județului Alba, localitatea ALBAC cuprinde, în zona sa de influență, un teritoriu cu activități agro-zootehnice și forestiere tradiționale, cu mari valențe de dezvoltare a turismului și de punere în valoare a elementelor tradiționale cu caracter istoric, etnografic și folcloric. Localitatea ALBAC — deși o așezare mică de circa 500 locuitori, în prezent — constituie centrul de greutate al celor 5 comune, formînd zona sa de polarizare, compuse din 80 sate mici și foarte mici, cu o structură risipită caracteristică zonei Țării Moților.

Aceste elemente au fundamentat alegerea localității ALBAC ca viitor centru urban și au stat la baza propunerilor de amplificare a profilului economico-social al localității, de punere în valoare a resurselor naturale proprii zonei (activității de prelucrare a lemnului și a produselor animaliere, meșteșuguri tradiționale etc) și de stabilizare a forței de muncă din zonă.

Perspectivele de dezvoltare urbană ale ALBACULUI sînt determinate și de cadrul spațial — funcțional definit în « Studiul de sistematizare teritorială a județului Alba », proiect I.S.L.G.C. elaborat în anul 1976. În acest context, localitatea se încadrează în zona Munții Apuseni — zonă cu profil complex, respectiv cu industrie extractivă și prelucrătoare, cu economie forestieră, turism și agricultură. Prospectarea și trecerea la exploatarea minereurilor complexe identificate, valorificarea potențialului turistic, realizarea unor lucrări hidrotehnice etc, vor contribui la organizarea superioară a localităților din zonă, proces prin care va spori și importanța viitorului oraș ALBAC.

Prima variantă consideră modificări mai puțin ample și o creștere mai redusă a populației, de la cca. 500 locuitori în prezent la cca. 1 000 locuitori în perspectivă. În linii mari, se va menține suprafața ocupată în prezent în perimetrul construibil, iar realizarea noilor construcții se va face pe terenurile libere din vatra actuală (fig. 1).

Varianta a 2-a corespunde unei ipoteze de creștere mai accentuată a populației în perspectivă — la cca. 3 000 locuitori — în condițiile realizării unor obiective economico-sociale de natură să atragă și să stabilizeze forța de muncă din teritoriul înconjurător. În această variantă, localitatea va deveni un centru urban cu profil industrial-agrar și funcțiuni turistice, fiind în același timp și centru de cazare pentru forța de muncă ocupată în zonele miniere din apropiere. Trecerea de la populația actuală de cca 500 locuitori la cca 3 000 locuitori în perspectivă a implicat reevaluarea necesarului de teren în cadrul perimetrului construibil, determinînd propuneri de extindere rațională a perimetrului actual (fig. 2).

PROPUNERI VARIANTA 1

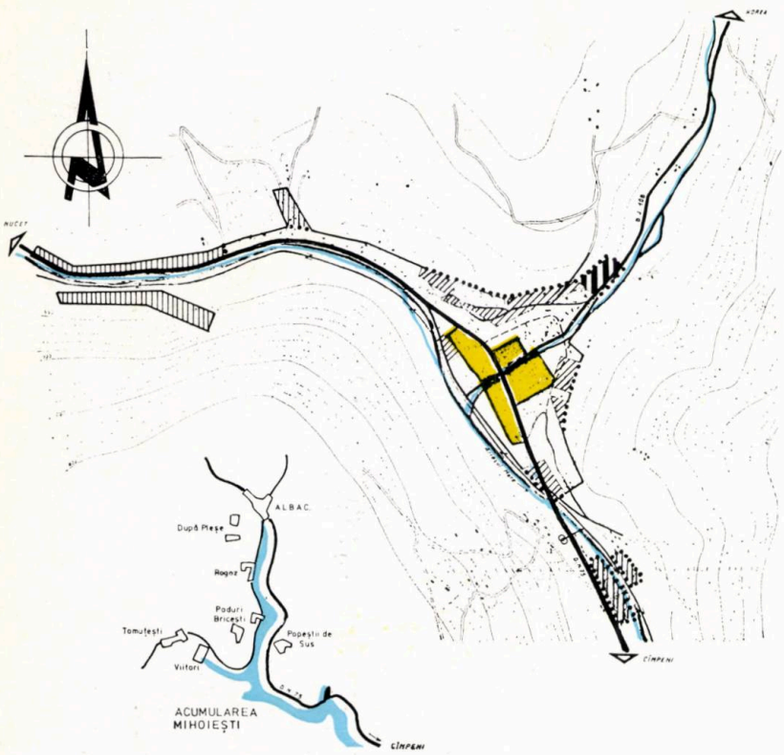

- PERIMETRUL CONSTRUIBIL APROBAT IN 1976
- PROPUNERI DE CORECTARE A PERIMETRULUI CONSTRUIBIL
- ZONA DE LOCUINTE EXISTENTA CU REGIM DE CONSTRUCTII PARTER SI P+1
- ZONA DE LOCUINTE PROPUSA CU REGIM DE CONSTRUCTII P+2,3 NIVELURI
- ZONA PROPUSA A FI SCOASA DIN PERIMETRUL CONSTRUIBIL
- ZONE PROPUSE A FI INCLUSE IN PERIMETRUL CONSTRUIBIL
- ZONA CENTRU CIVIC
- DOTARI SOCIAL-CULTURALE EXISTENTE SI MENTINUTE
- ZONA INDUSTRIALA PROPUSA
- SPATII VERZI EXISTENTE
- CIMITIR
- SPATII VERZI PROPUSE
- PLATFORMA DE GUNOI PROPUSA
- DRUM NATIONAL EXISTENT
- DRUM JUDETEAN EXISTENT
- STRAZI AMENAJATE PE TRASEE EXISTENTE

1

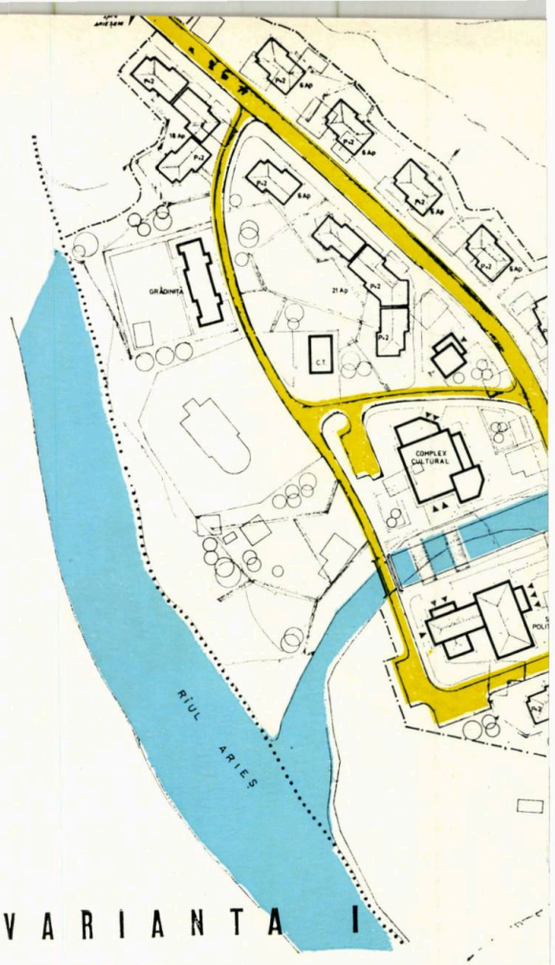

VARIANTA I

Astfel, s-a propus dezvoltarea ansamblurilor de locuit prin extinderea spre nord și spre est a limitelor localității și asigurarea unor zone necesare activităților industriale și turistice prin extinderi ale perimetrului construibil spre nord-est.

Trebuie menționat că, deși prin orientările generale în sistematizarea localităților se urmărește reducerea suprafețelor cuprinse în perimetrul construibil al acestora, extinderile propuse în cazul localității ALBAC constituie un caz bine justificat și sînt de natură să asigure suprafețele strict necesare dezvoltării funcțiunilor urbane, creîndu-se astfel cadrul teritorial necesar transformării localității în oraș.

Detaliul de sistematizare a zonei centrale, elaborat tot în 2 variante, corespunde celor două variante de organizare spațial-funcțională propuse

PROPUNERI VARIANTA 2

2

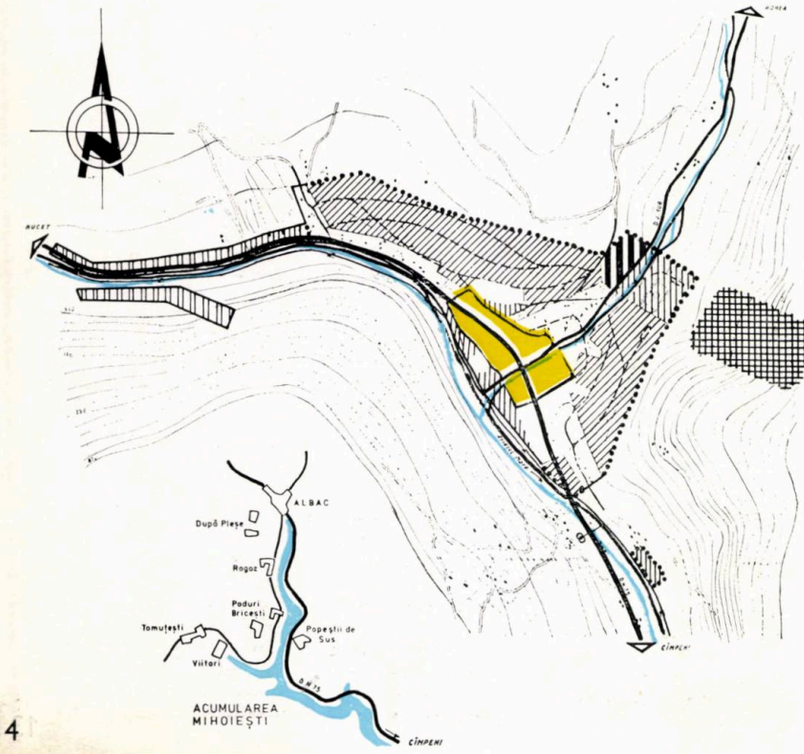

- PERIMETRUL CONSTRUIBIL APROBAT IN 1976
- PROPUNERI DE EXTINDERE A PERIMETRULUI CONSTRUIBIL
- ZONA PROPUSA A FI SCOASA DIN PERIMETRUL CONSTRUIBIL
- ZONE DE LOCUIT CU INTERDICTIE DE CONSTRUCTIE
- ZONE PROPUSE A FI INCLUSE IN PERIMETRUL CONSTRUIBIL
- ZONE DE LOCUINTE EXISTENTE, CU REGIM DE CONSTRUCTIE PARTER SI P+1
- ZONE DE LOCUINTE PROPUSE, CU REGIM DE CONSTRUCTIE P+2 SI P+3 NIVELURI
- ZONA CENTRU CIVIC
- DOTARI EXISTENTE SI MENTINUTE
- DOTARI PROPUSE
- ZONA INDUSTRIALA PROPUSA
- SPATII VERZI EXISTENTE
- SPATII VERZI PROPUSE
- CIMITIR
- COMPLEX SPORTIV TURISTIC PROPUS
- ZONA FAVORABILA PENTRU AMENAJAREA UNOR PÎRTII DE SCHI
- PLATFORMA DE GUNOI PROPUSA
- DRUM NATIONAL EXISTENT
- DRUM JUDETEAN EXISTENT
- STRAZI PROPUSE A FI AMENAJATE PE TRASEE EXISTENTE

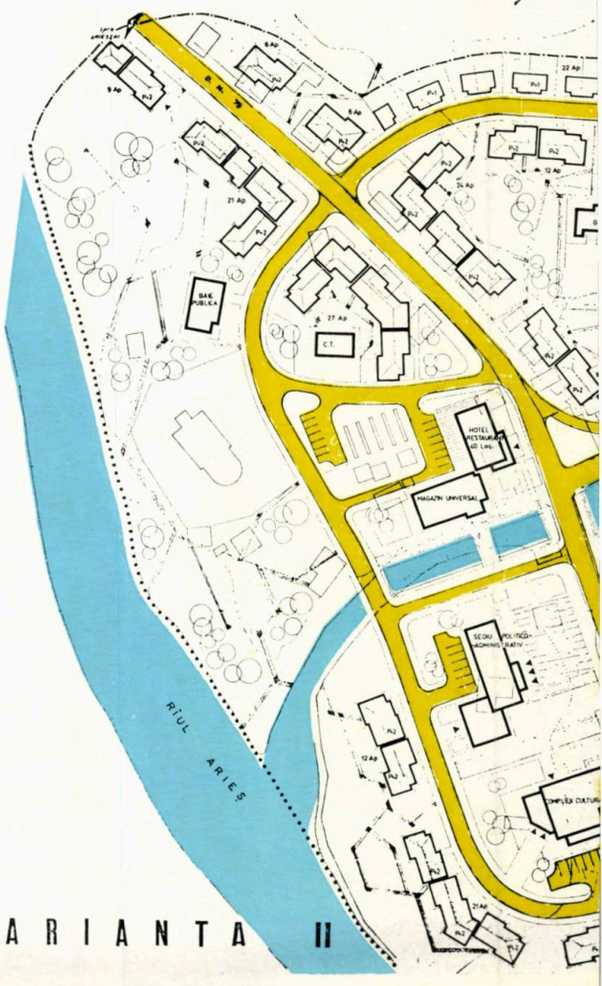

VARIANTA II

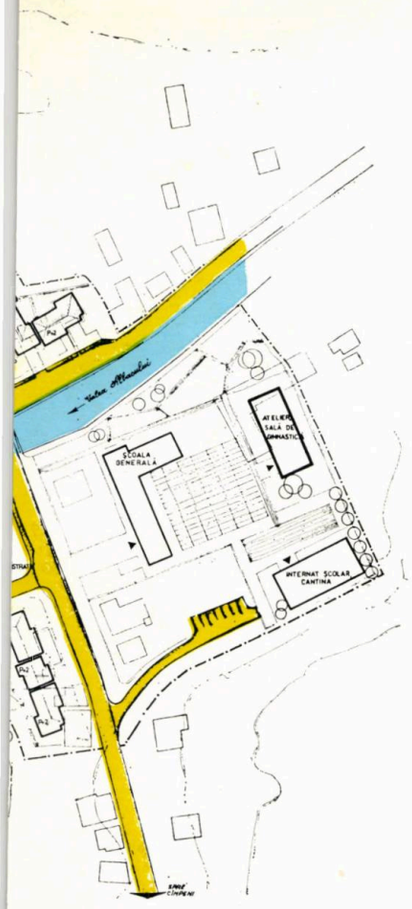

3

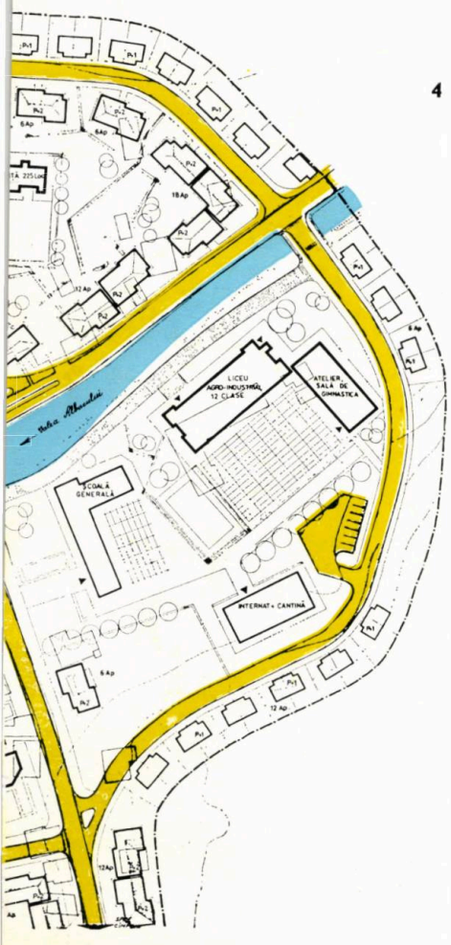

4

prin schița de sistematizare. Concepute pe același amplasament, în zona centrului tradițional, cele 2 propuneri corespund, atît ipotezei de dezvoltare mai redusă a localității (varianta 1 — fig. 3), cît și ampli ficării mai accentuate a profilului economico-social al acesteia (varianta 2 — fig. 4).

Terenul luat în considerare se prezintă sub forma unei terase care coboară spre valea Arieșului și este străbătută în partea sa centrală de un afluent al Arieșului (pîrîul Albac). Pantele terenului se ridică spre N-E și — mai accentuat — spre S-E.

Prin propunerile elaborate, s-a urmărit realizarea unui centru civic corespunzînd noului caracter al localității, prin valorificarea condițiilor de relief și armonizarea funcțională și estetică a construcțiilor propuse cu caracterul construcțiilor tradiționale din zonă, ținînd seama și de cadrul natural.

Lărgirea terasei Arieșului în zona de confluență cu pîrîul Albac conferă o poziție dominantă centrului civic, prin perspectivele convergente și divergente favorabile punerii în valoare a obiectelor care intră în compunerea sa.

În ambele variante, s-a propus în principal realizarea de-a lungul drumului național a unui spațiu public reprezentativ, constituit din principalele dotări politico-administrative, social-culturale și comerciale, precum și din zone deschise pentru activități cetățenești în aer liber. Înglobarea în compoziție a principalelor artere de acces facilitează, atît accesul locuitorilor așezării, cît și al populației din zona de polarizare, la serviciile cu caracter teritorial propuse să se realizeze. S-a avut în vedere, de asemenea, legarea centrului localității cu rîul Arieș, printr-o zonă verde amenajată.

În vecinătatea centrului civic, s-a propus construirea de locuințe cu maximum 3 niveluri, din zidărie portantă și cu acoperișuri în pantă, care să se înscrie în cadrul natural și construit al localității. Terenurile în pantă care mărginesc zona centrală în partea de N-E și S-E se propun să fie amenajate, urmărindu-se configurația terenului, pentru construcția de locuințe individuale P+1 de tip duplex.

Cele două variante au fost astfel concepute încît varianta 1, mai redusă, să poată constitui, la nevoie, o primă etapă de realizare a variantei a 2-a, în final asigurîndu-se construirea de noi dotări și locuințe, pe măsura creșterii populației și a dezvoltării localității.

Arh. ILEANA BUDIȘTEANU

SCHIȚA DE SISTEMATIZARE A COMUNEI GOGOȘU — JUDEȚUL MEHEDINȚI

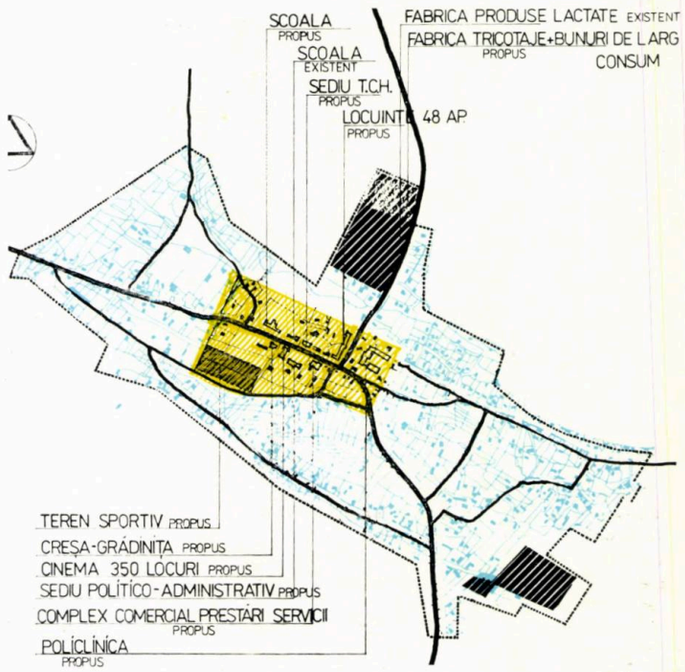

COLECTIV DE PROIECTARE:
Sistematizare-arhitectură: arh. **NICOLAE TEODORESCU** (șef proiect), proiectant **FL. ROMANO**
Drumuri, sistematizări verticale: ing. **GHEORGHE SAFER**
Hidroedilitare: inginerii **I. DUMITRESCU, DUMITRU NEDELCU**
Rețele electrice: ing. **VICTORIA DINULESCU**
Rețele termice: inginerii **NICOLAE OPRAN, ADRIAN STĂNCELE** (S.P.J. Mehedinți)
Rețele alimentare cu apă-canalizare: inginerii: **ȘTEFAN BOHUS, OCTAVIAN BORDEI** (S.P.J. Mehedinți)
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL DE PROIECTARE JUDEȚEAN ILFOV, BUCUREȘTI
Șef atelier sistematizare-arhitectură: arh. **ION GEICU**
SUBPROIECTANT: SECȚIA DE PROIECTARE JUDEȚEANĂ MEHEDINȚI, DROBETA-TURNU SEVERIN
Șef secție: ing. **SIMION DRĂCEA**

Amplasată în Cîmpia Dunării, în imediata vecinătate a șantierului marelui complex hidroenergetic și de navigație de la Porțile-de-Fier II, localitatea Gogoșu se află la circa 50 km de reședința de județ — municipiul Drobeta-Turnu Severin.

Dezvoltarea, ca oraș muncitoresc, a localității este strîns legată de existența șantierului național, de prezența unităților de locuit ale constructorilor și, ulterior, ale personalului de exploatare al uzinei hidroelectrice, de amplasarea în cuprinsul orașului a sediului I.C.H. — coordonator al lucrărilor marelui șantier, al exploatării hidroenergetice și al dirijării navigației în zona barajului —, de existența dotărilor social-culturale necesare populației permanente și a celei ce tranzitează prin zonă, ca și de ansamblul unităților și serviciilor menite să satisfacă funcțiile turistico-vamale, grănicerești, navale ș.a. ale acestui nou și important punct de intrare și ieșire din țară pe artera ce va traversa Dunărea,

→

la nivelul coronamentului viitorului baraj, legînd R.S. România de R.S.F. Iugoslavia.

Datele caracteristice ce fixează profilul social-economic al dezvoltării localității Gogoșu propriu-zise, viitor centru muncitoresc, sînt următoarele:

● Populația în 1990 — 3 500 locuitori ● Suprafața perimetrului (vetrei) anterior — 139,2 ha ● Suprafața zonelor de producție — 19,7 ha ● Suprafața perimetrului propus — 55,5 ha, în 1990—53,5 ha.

Funcțiunile principale specifice ale dezvoltării viitoare sînt:

● Agricultura — care, în etapa de largă perspectivă, devine funcție secundară, dezvoltîndu-se cu precădere în zonele învecinate —, susținută la nivel de formare a cadrelor prin amplasarea unui complex școlar agro-industrial

● Centru reședință de comună, în viitor — centru urban, care concentrează dotările politico-administrative, social-culturale, comerciale, de învățămînt, sanitare etc.

● Oraș muncitoresc, funcție atrasă, cum s-a mai arătat, de execuția complexului hidroenergetic și de navigație de la Porțile de Fier II, ca și de amplasarea unor obiective industriale, cum ar fi: fabrică de lapte, fabrică de pîine, o secție de confecții și tricotaje

● Turismul, ca formă de vizitare a uvrajelor tehnice și a zonei înconjurătoare foarte pitorești și ca tranzit internațional (croaziere pe Dunăre, traversare pe noua șosea de la Gogoșu la Prahovo, în Iugoslavia), funcție pentru care se prevede amplasarea unui motel cu 100 paturi și alimentație publică.

Arh. MIHAELA BUZEC

SCHIȚA DE SISTEMATIZARE A COMUNEI DRIDU — JUDEȚUL ILFOV

COLECTIV DE PROIECTARE:
Sistematizare și arhitectură: arhitecții **NICOLAE TEODORESCU** (șef proiect), **MIHAELA IONESCU-CĂLINEȘTI,** ing. **VIORICA ILIESCU**
Rețele edilitare: proiectant **DOREL IONESCU**
Drumuri, sistematizare, verticală: proiectant **FL. DRAGOMIRESCU**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL DE PROIECTĂRI JUDEȚEAN ILFOV, ATELIERUL DE SISTEMATIZARE ȘI ARHITECTURĂ
Șef atelier: arh. **ION GEICU**

Situată în nord-estul județului Ilfov, comuna Dridu se găsește în apropiere de confluența rîurilor Prahova și Ialomița, la circa 58 km de municipiul București și la 18 km de Urziceni și cuprinde 3 localități: Dridu reședința de comună, Dridu-Snagov și Movileni cu o populație totală de circa 7 250 locuitori.

Principalele căi de acces în localitatea Dridu propriu-zisă și în așezările componente sînt D.J. 101, modernizat, și calea ferată București-Urziceni, prin stațiile Dridu și Movileni. Relieful comunei este cu ușoare denivelări.

Funcțiunea economică este cea agricolă și de industrie locală, ultima reprezentată printr-o secție de confecții de obiecte pentru turism.

Starea dotărilor existente în comună se apreciază a fi bună.

Elementele principale care au fundamentat propunerile de sistematizare pentru perspectivă au fost: ● funcțiunea economică existentă și ● crearea lacului de acumulare Pantoiu pe rîul Ialomița; oglinda de apă va fi de 1 700 ha și, pe lîngă alimentarea suprafețelor agricole irigate, va putea permite și practicarea navigației.

Se creează, astfel, un climat propice dezvoltării activității turistice, susținut și de prezența pădurilor, ce ridică, la rîndul lor, calitatea și valoarea zonei.

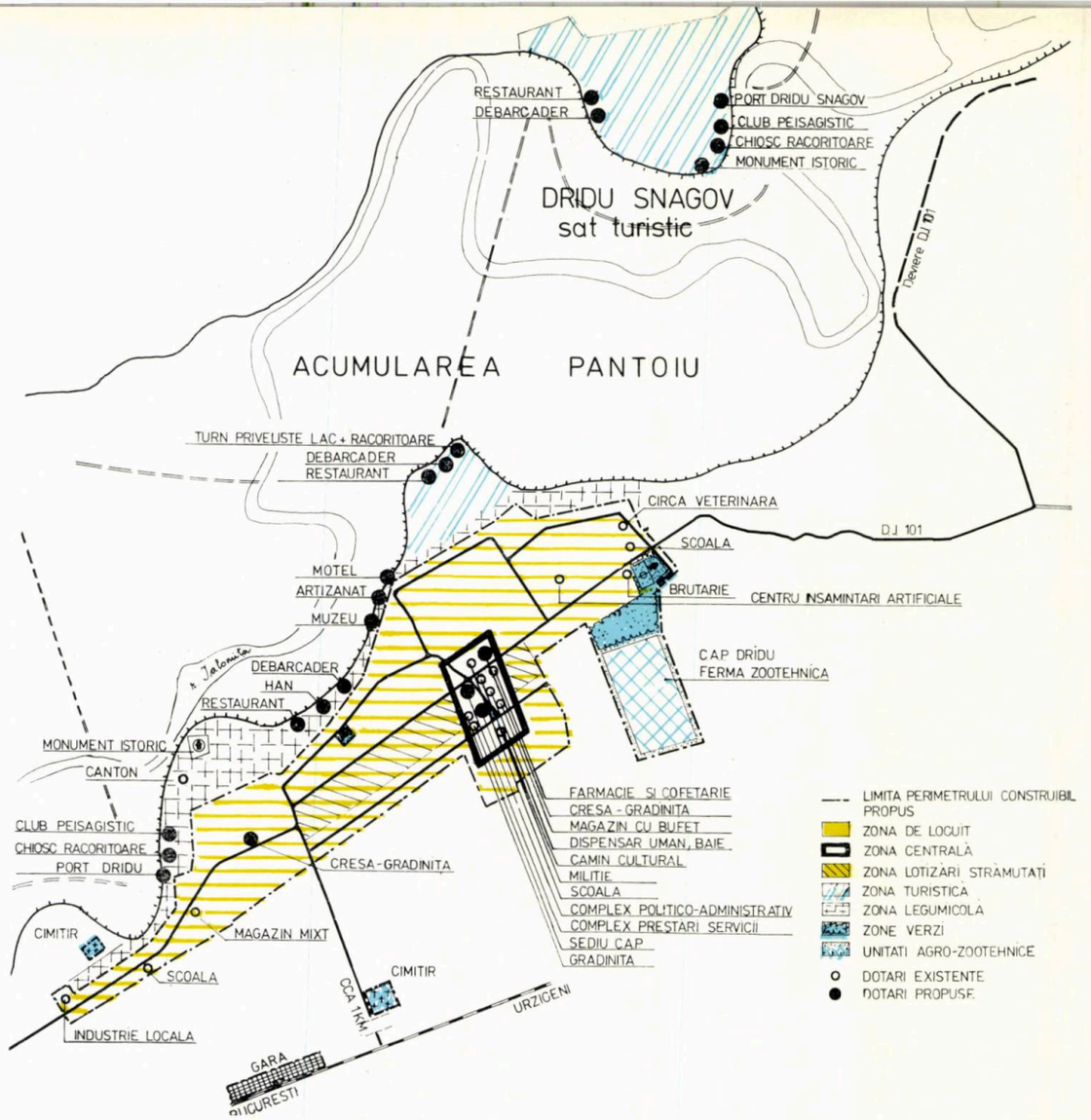

În acest scop, proiectul propune organizarea părții de nord a localității Dridu ca zonă turistică și a întregii localități Dridu-Snagov ca sat turistic. Monumentele istorice existente (Dridu — biserica din 1720 și Dridu Snagov — biserica din lemn din 1770, precum și descoperirile arheologice cunoscute sub numele de « Cultura Dridu ») vor fi completate prin numeroase dotări și amenajări specifice.

Se realizează astfel, la numai 50 km depărtare de București, o frumoasă și bogată zonă de agrement.

Populația de perspectivă a comunei se apreciază la 6 500 locuitori, scăderea față de cifra existentă fiind motivată prin dezvoltarea unităților industriale republicane din orașul Urziceni care, vor absorbi mînă de lucru, ca și prin ritmul de urbanizare a județului.

În aceste condiții, funcțiunea economică a comunei va avea caracter agro-industrial, de cazare a forței de muncă și de deservire turistică.

Propunerile de sistematizare au avut în vedere și consecințele creării lacului de acumulare Pantoiu, al cărui luciu va afecta cîteva localități, printre care și Dridu. A fost întocmit un proiect de reamplasare a gospodăriilor celor strămutați.

Prin modul de organizare și funcționare în perspectivă a unităților agricole, se vor înlătura sursele de nocivități asupra zonei de locuit propuse.

Evoluția social-economică a comunei Dridu este caracteristică pentru întreaga zonă Ialomița-Mostișea, unde viitorul canal navigabil va crea posibilități de dotare și dezvoltare a localităților limitrofe.

MARIETA JIPA

SCHIȚA DE SISTEMATIZARE A VIITORULUI CENTRU URBAN MIHĂILEȘTI—JUDEȚUL ILFOV

COLECTIV DE PROIECTARE:
Sistematizare: arh. **EGON CRISTIAN** (șef proiect), ing. **DAN CONSTANTINESCU**
Drumuri și sistematizare verticală: ing. **GHEORGHE SAFER**
Rețele edilitare: ing. **MARIANA BURCHILĂ**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL DE PROIECTĂRI JUDEȚEAN ILFOV-BUCUREȘTI, ATELIER SISTEMATIZARE ȘI ARHITECTURĂ
Șef atelier: arh. **ION GEICU**

Direcțiile principale ale sistematizării acestei comune au fost propuse în cadrul studiului de dezvoltare generală a localităților județului Ilfov, în profil teritorial. La numai 18 km de Capitală, pe traseul D.N. 6, amplasată pe terasa Argeșului și avînd un fond agricol valoros, comuna Mihăilești beneficiază de o serie de condiții favorabile dezvoltării ei în perspectivă.

Apropierea de București se reflectă, atît în faptul că cca 30% din totalul populației active se deplasează zilnic către Capitală, cît și în constatarea că produsele I.A.S. Avicola-Mihăilești sînt binecunoscute pe piețele interne și externe.

SCHIȚA DE SISTEMATIZARE A COMUNEI BALA — JUDEȚUL MEHEDINȚI

Din cei peste 8 000 locuitori ai comunei, în satul de reședință Mihăilești locuiesc aproape 4 000 persoane. Comuna se caracterizează prin activități agro-industriale, predominantă fiind zootehnia (ferme I.A.S. avicole, pentru ouă și carne, și pentru vaci-lapte).

Un număr important de locuitori este ocupat la unitatea industrială I.I.S. « Borangicul », care produce țesături din mătase naturală și artificială, unitate situată în afara localității la cca 150 m pe drumul național nr. 6. O altă unitate este cea de colectarea și industrializarea laptelui, în curs de dezvoltare. Densitatea populației în comuna Mihăilești (118 loc./km²) depășește cu mult media pe județul Ilfov, ceea ce oferă condiții favorabile pentru o echipare tehnică eficientă.

Se are în vedere organizarea unui nou centru civic în Mihăilești și a unui subcentru în satul Novaci, considerîndu-se că, pînă în 1990, populația comunei va crește la cca 9 000, locuitori. Totodată, prin măsurile de sistematizare, perimetrele construibile se vor restrînge, de la totalul actual de 311 ha, la circa 280 ha. Se prevede un larg program de noi construcții de locuințe, prin care, în toate satele comunei, norma locativă va crește de la 8,5—9,0 m²/locuitor în prezent, la 12,5 m²/locuitor în 1990.

Ținînd seamă de condițiile naturale deosebit de pitorești, se propune reamenajarea conacului Selleman din satul Popești într-un han turistic cu o capacitate de cazare de 50 locuri. Amplasat pe un promontoriu ce avansează mult în lunca Argeșului va constitui un interesant și solicitat punct turistic pentru populația bucureșteană.

O problemă deosebită și care reclamă măsuri urgente este protejarea mediului înconjurător, mai ales în ceea ce privește ferma nr. 6 a I.A.S. Avicola, foarte apropiată de zona de locuit din Mihăilești. În acest sens, s-a propus prin schiță ca, după amortizarea clădirilor existente, să se găsească un nou amplasament într-o zonă care să nu afecteze condițiile de locuit ale așezării.

Arh. EGON CRISTIAN

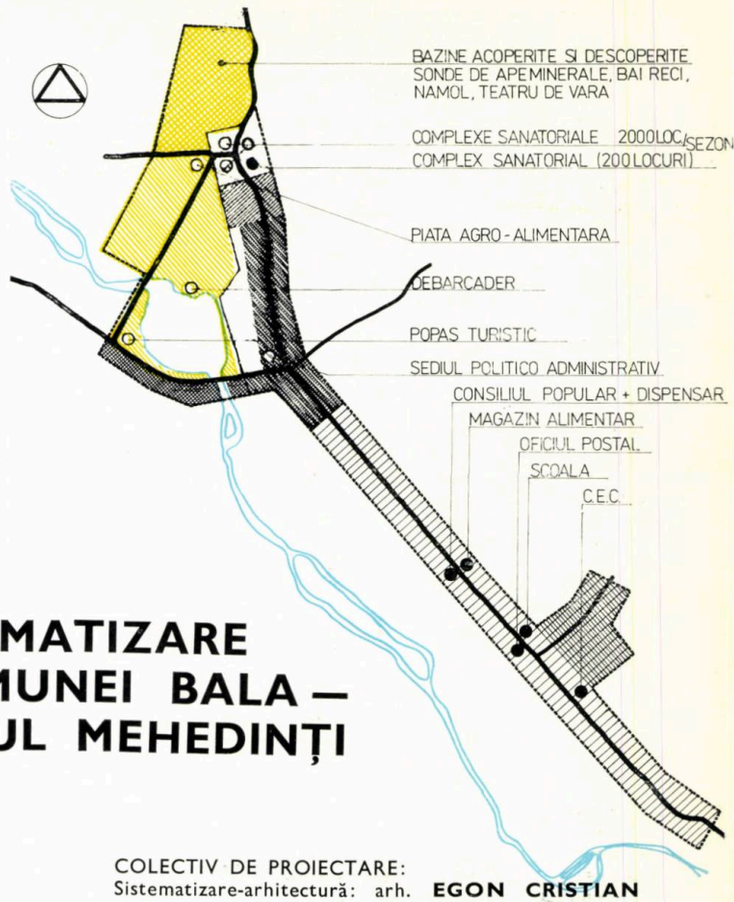

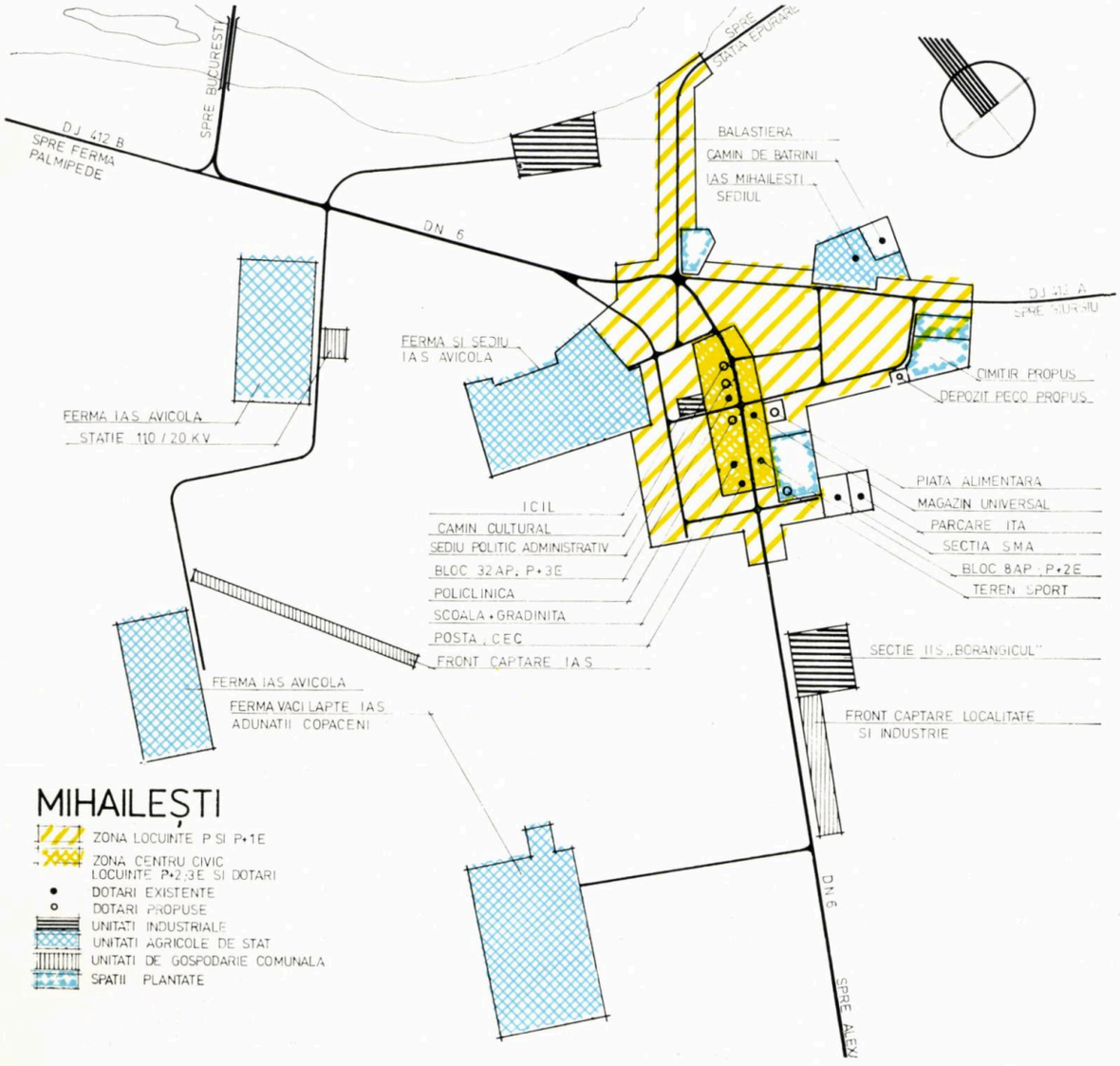

MIHAILEȘTI

- ZONA LOCUINTE P SI P+1E
- ZONA CENTRU CIVIC
- LOCUINTE P+2;3E SI DOTARI
- DOTARI EXISTENTE
- DOTARI PROPUSE
- UNITATI INDUSTRIALE
- UNITATI AGRICOLE DE STAT
- UNITATI DE GOSPODARIE COMUNALA
- SPATII PLANTATE

COLECTIV DE PROIECTARE:
Sistematizare-arhitectură: arh. **EGON CRISTIAN** (șef proiect), proiectant **NATAȘA ȘERBAN**
Drumuri-sistematizare verticală: proiectant: **CONSTANȚA DRAGOMIRESCU**
Rețele electrice: ing. **ELENA PERL**
Rețele hidro: proiectant **MIHAI RUSU**
Rețele termice: inginerii **NICOLAE OPRAN, ADRIAN STĂNCELE** (S.P.J. Mehedinți)
Rețele apă-canal: inginerii **ȘTEFAN BOHUS, MIHAI POIANĂ** (S.P.J. Mehedinți)
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL DE PROIECTARE JUDEȚEAN ILFOV, BUCUREȘTI
Șef atelier sistematizare: arh. **ION GEICU**
SUBPROIECTANT: SECȚIA DE PROIECTARE JUDEȚEANĂ MEHEDINȚI, DROBETA-TURNU SEVERIN
Șef secție: ing. **SIMION DRĂCEA**

Comună din zona subcarpatică mehedințeană, păstrătoare de bogate tradiții, cu livezi roditoare și cu surse hidrominerale sulfuroase, mezotermale, reputate în balneoterapie și foarte căutate, Bala prezintă condiții de dezvoltare la nivel de oraș balneo-climatic.

Cu populație de 1 500 locuitori (în 1990—2700 locuitori) și cu un perimetru de 39,5 ha (în 1990 — 36,75 ha), Bala — centrul comunal propriu-zis — oferă perspectiva dezvoltării următoarelor funcții principale:

● Agricultură și silvicultură (în perspectivă funcție secundară ce se dezvoltă cu precădere în localitățile aparținătoare de comună) ● Centru reședință de comună viitor centru urban, care, într-o largă perspectivă, va deveni oraș balneoclimatic ● Funcția balneo-climatică, susținută de complexul sanatorial, ce valorifică resursele hidrominerale și termale ale zonei, factorii climatici, izolarea și liniștea locului, ce va primi dotări și completări pentru a satisface 1500—2000 locuri/sezon ● Funcția turistică, stimulată de vecinătatea unor puncte și zone de mare interes (Porțile-de-Fier, Topolnița, Cerneții, Strehaia, Motru, Baia de Aramă, Padeș, Ponoare, Tismana, Valea Cernei ș.a.), precum și de modernizarea rețelei de drumuri care va facilita accesele spre polii de atracție și va capta tranzitul prin funcția balneară și prin valorile turistice proprii ale localității (peisaj, arhitectură populară, folclor, tradiții, artizanat).

Arh. MIHAELA BUZEC

DEPISTAREA LOCALITĂŢILOR VIABILE ŞI NEVIABILE ÎN ACŢIUNEA DE SISTEMATIZARE RURALĂ

Cea mai dificilă problemă metodologică a unei cercetări, care să pregătească acţiunea de sistematizare rurală, ni se pare a fi stabilirea criteriilor după care o localitate sau alta să fie catalogate ca aşezări cu perspectivă sau fără perspectivă de dezvoltare, cu atît mai mult cu cît, după cunoştinţa noastră, în literatura ştiinţifică despre sistematizare nu există nici un studiu care să abordeze această problemă.

În general, propunerile de dezafectare a unor localităţi nu au la bază cercetări efectuate anume în acest scop. Întîlnim adesea afirmaţia că este necesar să fie dezafectate comunităţile rurale neviabile. În lipsă de alte criterii, unele organe de decizie au în vedere aspectul demografic, adică numărul de locuitori ai localităţii, considerînd că cele cu o populaţie mică nu au şanse de dezvoltare. Dar cîte din localităţile astăzi foarte dezvoltate din toate punctele de vedere nu aveau, în urmă cu cîteva sute de ani, decît mărimea unui cătun? De aceea, criteriul demografic ni se pare insuficient, fiindcă perspectivele unei localităţi nu depind atît de populaţia sa cît mai ales de condiţiile sale naturale şi economice. Căci o localitate cu o populaţie foarte mică dar cu condiţii naturale optime se va dezvolta, iar alta cu o populaţie numeroasă dar fără asemenea condiţii va pierde populaţie în timp, deoarece, cum este şi firesc, exodul rural se manifestă, în primul rînd şi cu mai mare intensitate, acolo unde nu există condiţii materiale şi economice şi unde excedentul de forţă de muncă nu poate fi valorificat. O localitate cu o funcţie economică deficitară, însoţită de un spor natural pozitiv, la care se adaugă greutăţi în efectuarea navetei (izocrone ce depăşesc normalul), ridică, credem, probleme mai acute relativ la viitor, în raport cu alta care are o populaţie redusă, natalitate scăzută, însă oferă posibilităţi optime de deplasare la locul de muncă. Am putea emite şi următoarea ipoteză: aşezărilor rurale cu o populaţie redusă dar cu posibilităţi de navetă optime le este caracteristic fenomenul de imigraţie, în consecinţă au şanse de dezvoltare, în timp ce localităţilor cu populaţie numeroasă dar cu condiţii grele de navetă le este caracteristic fenomenul de emigraţie, politica de dotare edilitară fiind deci lipsită de sens.

Pentru a găsi criterii cît de cît raţionale de clasificare a localităţilor rurale, în funcţie de perspectiva de dezvoltare, am considerat util să pornim, în primul rînd, de la obiectivul principal al sistematizării rurale în societatea noastră socialistă aşa cum reiese el, implicit, din documentele de partid: sistematizarea trebuie să asigure dezvoltarea şi repartizarea raţională a forţelor de producţie avînd în vedere criterii care ţin de eficienţă, precum şi criterii de ordin social. Legat de aceste criterii, viitoarele localităţi rurale trebuie să asigure valorificarea resurselor naturale şi umane ale teritoriilor respective. Dar « realizarea în sate a unui cadru construit, corespunzător noilor cerinţe — cu dotări de nivel mai ridicat, cu grad de confort sporit al fondului de locuit, cu echipări edilitare, etc. — implică regîndirea reţelei de aşezări rurale, actuala dispersare în teritoriu a populaţiei constituind o frînă în asigurarea nivelului urbanistic al satelor în condiţii de eficienţă economică şi socială » [1].

Aşa cum reiese din aceste obiective, stabilirea indicatorilor necesari pentru studiul localităţilor cu perspectivă sau fără perspectivă de dezvoltare nu constituie doar sarcina sociologilor şi demografilor ci şi a altor specialişti. Căci, aşa cum am mai arătat, nu este exclus ca din punct de vedere demografic o localitate sau alta să nu-şi justifice existenţa., dar privite sub aspectul resurselor naturale să aibă mari perspective. Regîndirea reţelei de localităţi rurale trebuie să se facă, deci, pe baza unor studii riguroase multi- şi interdisciplinare.

Încercînd o clasificare, din perspectiva care ne interesează, a localităţilor din mediul rural, am stabilit, fără a exclude situaţiile intermediare (cum ar fi satele cu caracter temporar, create artificial în jurul unor exploatări miniere, obiective hidroenergetice etc), două tipuri de aşezări:

Sate polarizatoare caracterizate prin: ● dezvoltare social-economică, activităţii sectorului primar adăugîndu-i-se şi cele de ordin secundar şi terţiar ● creştere demografică.

Sate care se dezafectează în timp, caracterizate prin: ● diminuarea funcţiei economice (agricolă sau forestieră) prin preluarea ei de către un sat apropiat, unde se mută şi o parte din populaţia activă, găsind acolo un plasament mai bun în muncă ● scădere demografică.

Rezultă, deci, că simptomele creşterii sau descreşterii unei localităţi sînt cele de natură economică, socio-demografică, precum şi geografică (situare în teritoriu).

Ceea ce dorim să subliniem este caracterul « natural » pe care trebuie să-l aibă dezafectarea, pentru că, pe de o parte, populaţia care rămîne într-o localitate este în general vîrstnică şi nu este capabilă de a-şi găsi un plasament într-un alt loc sau nu consimte să-şi părăsească satul natal, chiar cu preţul renunţării la eventualele avantaje oferite de strămutare, iar, pe de altă parte, această populaţie nu este capabilă de efortul financiar reclamat de edificarea unei noi gospodării (avem în vedere că în asemenea sate în curs de depopulare nu există practic nici o posibilitate de valorificare a gospodăriei).

Pentru a alege criteriile de clasificare a aşezărilor rurale în localităţi cu perspectivă sau fără perspectivă de dezvoltare, considerăm necesar stabilirea a trei categorii de indicatori:

1. Indicatori socio-demografici

2. Indicatori ai condiţiilor naturale ale localităţii

3. Indicatori economici.

Sîntem conştienţi de faptul că aceşti indicatori pot fi revizuiţi, eventual completaţi, mai ales cei care aparţin disciplinelor care nouă ne sînt mai puţin familiare.

1. Indicatorii socio-demografici: 1.1. Numărul populaţiei actuale 1.2. Natalitatea 1.3. Prognoza populaţiei 1.4. Sporul natural 1.5. Sporul migratoriu 1.6. Populaţia activă ocupată în localitate 1.7. Populaţia activă ocupată în alte localităţi 1.8. Densitatea generală (loc/km^2) 1.9. Densitatea agricolă « a » (loc/100 ha agricole) 1.10. Densitatea agricolă « b » (loc/100 ha arabile)^2 1.11. Coeficienţii deplasării zilnice a populaţiei 1.12. Coeficienţii deplasării săptămînale a populaţiei 1.13. Coeficienţii deplasării populaţiei pe o perioadă mai mare de timp 1.14. Valoarea izocronei faţă de prima localitate unde se face naveta 1.15. Valoarea izocronei faţă de prima localitate capabilă să absoarbă forţa de muncă excedentară 1.16. Funcţionalitatea intersăteasc㠠1.17. Valoarea etnografică a localităţii 1.18. Structura pe grupe de vîrstă a populaţiei.

2. **Indicatorii condiţiilor naturale ale localităţii:** 2.1. Fertilitatea solului 2.2. Resursele subsolului 2.3. Posibilitatea de alimentare cu apă potabilă 2.4. Posibilitatea de amplasare a unor unităţi industriale de prelucrare a producţiei agricole 2.5. Valoarea balneologică a localităţii 2.6. Posibilitatea unor căi de comunicaţie optime.

3. **Indicatorii economici:** 3.1. Nivelul de dezvoltare al agriculturii (producţia agricolă, dezvoltarea sectorului zootehnic) 3.2. Nivelul de dezvoltare al industriei locale (productivitatea muncii, unde este cazul) 3.3. Capacitatea agriculturii de a utiliza forţa de muncă din localitate 3.4. Capacitatea industriei locale de a absorbi forţa de muncă din localitate 3.5. Necesarul de investiţii în acţiunile de sistematizare (recuperarea lor să nu depăşească 8—10 ani) 3.6. Starea materială a locuitorilor aşezării (valoarea de asigurare a locuinţei, a inventarului viu şi mort, venitul mediu).

Se înţelege că aceşti indicatori, în forma în care au fost prezentaţi, nu au valoare operaţională. De aceea, considerăm absolut necesară elaborarea unei scale a indicatorilor. Ea trebuie astfel construită încît treptele de jos să exprime categoria localităţilor fără perspectivă de dezvoltare, iar cele de sus pe cea a localităţilor cu perspectivă de dezvoltare. Dar şi aici ne apare aceeaşi întrebare: care este pragul care desparte cele două categorii de localităţi? Pe ce criteriu stabilim acest prag?

Pentru început, considerăm util şi oarecum comod să luăm ca valabile criteriile, în general acceptate, care clasifică un indicator ca normal sau anormal. De exemplu, mărimea populaţiei: mai mare sau mai mică de 500 de locuitori; mărimea izocronei: mai mare sau mai mică de 40'; sau, în cazul indicatorului economic « investiţii », posibilitatea de recuperare a acestora într-o perioadă de sub sau peste 10 ani. Pentru alţi indicatori, putem lua drept criteriu de stabilire a pragului media respectivilor indicatori la nivelul judeţului, construind o scală cu trei trepte: ● Mult peste media judeţului ● Apropiată de media judeţului ● Mult sub media judeţului. Acceptăm în mod convenţional că pot fi incluşi în treapta « mult peste media judeţului » indicatorii care au o valoare care depăşeşte cu 1/4 valoarea mediei judeţului, iar în treapta « mult sub media judeţului » pe cei care au o valoare mai mică cu 1/4 decît valoarea mediei judeţului.

Este uşor de constatat relativitatea acestui criteriu, caracterul lui convenţional. El poate fi însă aplicat la următorii indicatori: ● Natalitate ● Spor natural ● Densitate agricolă « a » ● Densitate agricolă « b ».

Pentru indicatorul « sporul migratoriu » există două trepte: pozitiv şi negativ. Scalei indicatorului « funcţionalitatea intersăteasc㠠i se pot acorda trei trepte: ● Optimă ● Acceptabilă ● Deficitară. Convenţional, se poate considera funcţionalitate deficitară cazul în care drumul dintre un sat aparţinător şi centrul de comună nu este modernizat şi depăşeşte distanţa de 7 km, funcţionalitate acceptabilă distanţa de 4—7 km, iar funcţionalitate optimă distanţa de 1—3 km.

Și, în sfîrșit, se pot acorda două trepte scalei izocronei: admisibilă (pînă la 40') și inadmisibilă (peste 40'). După acest criteriu, al scalei cu trepte, pot fi cercetați și ceilalți indicatori.

Ne putem da ușor seama că indicatorii enumerați de noi nu au o importanță egală ca putere de caracterizare. Faptul că, în localitatea X, coeficientul de fertilitate a solului, de exemplu, este mai mare decît același coeficient dintr-o altă localitate Y îl considerăm mai important decît faptul că localitatea Y are o izocronă acceptabilă iar localitatea X o izocronă neacceptabilă. De aceea, credem că este important să facem o ierarhie a indicatorilor, acordîndu-i fiecăruia un scor, după gradul de importanță pe care i-l atribuim. În condițiile în care mai mulți indicatori au aceeași importanță, le vom acorda același scor. În continuare, vom acorda ranguri treptelor de scalare. De exemplu, vom atribui rangul I localităților care au densitatea « mult peste media județului », rangul al II-lea localităților cu densitatea « apropiată de media județului » și rangul al III-lea celor cu densitatea « mult sub media județului ». Pentru indicatorul izocronă vom acorda rangul I localităților cu izocrona « sub 40' » și rangul al II-lea celor cu izocrona « peste 40' ». Ordinul rangurilor va exprima ordinea valorii unui indicator, iar din suma rangurilor, fiecărei localități, îi vom calcula o medie. Prin ordonarea acestora după mărime se poate obține o ierarhie a localităților rurale dintr-un județ sau dintr-o zonă, în funcție de importanța indicatorilor considerați.

Problema pragului care să despartă șirul localităților ordonate ierarhic, depistarea deci a localităților, cu și fără perspectivă de dezvoltare, apare din nou cu pregnanță. Este relativ ușor de procedat atunci cînd se încearcă stabilirea gradului de dezvoltare al unei localități (ridicat, mediu și slab). În acest caz, nu facem decît să împărțim șirul ierarhic în trei. Astfel de clasificări nu implică responsabilități similare celor ce ar surveni în condițiile unor decizii de dezafectare. Prin acest procedeu, am realizat o ierarhizare a localităților, stabilirea pragului ținînd însă de competența organelor de decizie.

Eroarea poate fi săvîrșită doar în sensul unei stabiliri nepotrivite a pragului care să despartă cele două categorii de localități, viabile și neviabile. Dar se exclude posibilitatea de a considera o localitate ca neviabilă, atunci cînd pragul stabililit o situează în rîndul celor viabile. De aceea, în locul unor decizii empirice, formulate doar pe impresii, este de preferat ca, în acțiunea de sistematizare, de depistare a localităților viabile și neviabile, să se procedeze la investigații de tip interdisciplinar, în genul celei sugerate de noi. Numai astfel se pot evita posibilele anomalii, care lasă în afara planurilor de sistematizare localități viabile sau situează în centrul atenției localități fără perspective de dezvoltare, făcîndu-se eforturi financiare nerentabile.

Lector univ.
dr. GHEORGHE CORDOȘ
Cercetător șt. ANDREI NEGRU
Cluj-Napoca

1. Mioara Matei, Ioan Matei — *Sociologie și sistematizare în procesele de dezvoltare*, Ed. Tehnică, București, 1977, p. 39.
2. Întrucît nu cunoaștem dacă există sau nu un termen consacrat care să desemneze cele două noțiuni, am convenit la această denumire.

INTEGRAREA CENTRELOR CIVICE ÎN STRUCTURA LOCALITĂȚILOR

Centrele civice sînt spații structurale importante ale oricărui tip de localitate sistematizată. Dacă în orașele mari ele sînt dezvoltate atît din punct de vedere funcțional, cît și spațial, în localitățile mici, cu precădere în viitoarele localități urbane sau chiar în cele rurale, condițiile de dezvoltare sînt oarecum diferite. Distanțele de parcurs între punctele de interes local fiind reduse (circulația pietonală va fi deci preponderentă), populația avînd o mică varietate de preocupări, activitățile centrelor civice funcționînd cu capacități mici, fiecare din nucleele structurale neavînd un suport dezvoltat ș.a., va fi necesar să existe o colaborare funcțională și spațială între structurile urbane ale localității. În felul acesta, atît centrul civic cît și zona de producție, de transport, de agrement etc, deci întreaga localitate, vor căpăta o funcție și un aspect dinamic.

Funcția socială și vivacitatea centrelor civice vor depinde în mare măsură de modul în care acestea se vor integra în angrenajul vieții economice și sociale a localității și vor putea colabora cu toate structurile urbane.

De aceea încă din faza de concepție este necesar studiul conexiunilor structurale care pot duce la ansambluri publice închegate și integrate organic în funcționalitatea urbană: localizări, relații funcționale și spațiale, nuclee funcționale de bază, participarea la viața socială și la arhitectura orașului, considerațiile de proxemică ș.a.

Asupra acestor probleme ne vom opri în cuprinsul articolului.

INFLUENȚA LOCALIZĂRII CENTRELOR CIVICE ASUPRA STRUCTURALIZĂRII AȘEZĂRILOR UMANE. Localizarea centrelor civice este una din primele operații la care se recurge în procesul de sistematizare. Deși principiile localizării sînt cunoscute în general, ne vom permite totuși să le sintetizăm într-o ordine logică, convinși fiind că localizarea poate avea influență, atît asupra creșterii eficienței centrelor civice (economice, sociale), igienizării și protecției psihosociale față de eventualele noxe, cît și a creării unor spații publice atractive pentru proprii locuitori. De asemenea, ea poate contribui substanțial la realizarea unor compoziții spațial-arhitecturale cu caracteristici particularizate.

Factorii de influență care concură de regulă la o bună localizare a centrelor civie sînt: caracteristicile geografice și tipologice, condițiile naturale locale, profilul economic, particularitățile istorico-etnografice, precum și legăturile socio-funcționale.

A. Rolul caracteristicilor geografice și tipologice ale zonei, respectiv al așezării în cauză, este deosebit de important în stabilirea sistemului de repartizare și formare a centrelor și microcentrelor din localitate.

Marea varietate a tipologiei localităților din țara noastră (după dimensiune și configurație) impune:

● o selectare a modelelor tipice ● încadrarea într-un sistem de localități ● precizarea caracteristicilor de centralitate ale spațiului colectiv ● stabilirea distanțelor de parcurs.

Acestor aspecte li se pot adăuga alte particularități locale, iar în final se va stabili sistemul de centre pe baza monosau policentralității.

Condițiile geografice alături de cele climatice vor putea influența, de asemenea, formarea și compoziția ansamblurilor de clădiri publice, cum ar fi realizarea unor compoziții compacte sau pavilionare, respectiv pentru zone de cîmpie sau de deal, cu intenția de a atenua sau a valorifica peisajul înconjurător.

B. Condițiile naturale locale urmăresc topografia locului, înscrierea sau orientarea ansamblurilor publice spre peisajul specific locului. Studiile de sistematizare încrustează, de regulă, centrul civic în « covorul » de locuințe proiectat, orientîndu-l totodată spre strada principală (care de cele mai multe ori este o șosea cu trafic intens). Acesta este un punct de vedere posibil de abordat în cazul unor localități fără un peisaj de calitate și un trafic redus.

Există însă cazuri în care centrul civic poate fi localizat cu orientare spre o zonă de agrement; or, această zonă poate fi lîngă un masiv de verdeață sau alt element natural major, dar poate fi amplasat și lîngă (pe) terenuri accidentate dar amenajate, pe maluri ale rîurilor, ale viroagelor, într-un cuvînt pe terenuri aparent improprii pentru un ansamblu public. O astfel de localizare poate da rezultate foarte interesante pentru compoziția spațial-volumetrică a centrelor civice.

În raport cu profilul unui teren vălurit, centrul poate fi amplasat pe culmea unui deal sau pe panta lui, rezultînd compoziții de tip insular, panoramice, terasate etc.

C. În localitățile mici, **profilul economic** preponderent va fi de regulă cel industrial, industrial-agrar, industrial-turistic, balneo-climatic etc.

Considerîndu-le zonificate prin sistematizare, unitățile economice devin puncte de interes care generează în final parcursuri cotidiene preponderente, de care arhitecții ar trebui să țină seama prioritar și să le conceapă ca legături comode între alte zone ale localității (locuințe, centre etc).

Referindu-ne la centrele civice, în special în localitățile mici, acestea ar putea fi amplasate:

● pe direcția principală de acces spre zona de producție ● adiacent zonei de locuit și celei productive, evident dacă aceasta nu este poluantă.

Avantajul unei astfel de localizări ar fi acela al unei utilizări intensive și prin cooperare a teritoriului, instalațiilor edilitare și implicit a dotărilor componente ale centrului.

În cazul localităților mai dezvoltate, înscrise într-un sistem teritorial-administrativ și de producție, localizarea centrelor civice se va putea face pe principiile unei structuri compuse rezultînd în final centre civice avînd următoarea componență de dotări:

● centre civice obișnuite cuprinzînd dotări cultural-administrative, comerciale și prestatoare de servicii ● centre civice de bază cuprinzînd activități cultural-recreative, comerciale și prestatoare de servicii, separînd subcentrul administrativ în zona de producție, alături de eventuale institute de cercetare, învățămînt tehnico-profesional, cantine, cluburi etc ● centre civice cu dotări cultural-recreative, administrative și comerț ocazional, urmînd ca dotările de prestări de servicii și comerț cotidian să fie amplasate, fie în complexele de locuințe, fie lîngă întreprinderi sau în punctele de acces în localitate.

Cazuri netipice pot fi considerate următoarele categorii de localități:

● cînd pe teritoriul localității se dezvoltă un puternic centru de cercetare și producție, care va absorbi un mare număr de activi, aspectul spațial-urbanistic al localității va fi subordonat acelei funcții, mergînd pînă la comasarea centrului civic principal cu dotările centrului de cercetare și producție, concepție care apare rațională din multe puncte de vedere ● cel al orașelor cu profil preponderent balneo-climateric, centru de odihnă și turism, orașe centre de învățămînt-cercetare etc, avînd centre civice cu un specific de organizare și alcătuire, dotările vor fi suplimentate luînd în calcul și populația temporară (hoteluri, dotări pentru distracții, case ale oamenilor de știință, clădiri pentru învățămînt etc), iar amplasarea lor se va putea face utilizînd criteriile amintite.

D. Particularitățile istorico-etnografice ale localităților pot avea, de asemenea, influență asupra localizării și formării centrelor civice.

Dacă în localitățile în care moștenirea istorico-etnografică este lipsită de valoare, construirea spațiilor colective în general și a centrelor civice în special făcîndu-se concomitent cu noile amenajări structurale majore, probleme deosebite pot să apară în cazul localităților cu fond istorico-etnografic valoros. În cazul din urmă, se pot valorifica prin localizare următoarele aspecte:

● continuitatea spațialității istorice (generată de spațiile vechi) ● păstrarea și continuarea (de regulă parțial) a unei concepții de viață, respectiv realizarea unor efecte de muzeu activ: străzi-muzeu pentru localități cu tradiție meșteșugărească, străzi pentru manifestări ale obiceiurilor, ca parte integrantă a străzii principale etc. ● valorificarea spațială a unor elemente de identificare, atît pentru localnici cît și pentru vizitatori, prin păstrarea unor imagini caracteristice ● amplasarea unor activități tradiționale în construcții vechi și realizarea unor complexe de clădiri vechi ● conservarea și activizarea unor importante valori materiale din structura veche și redarea lor în folosire concretă sub forma hotelurilor, locuințelor etc.

→

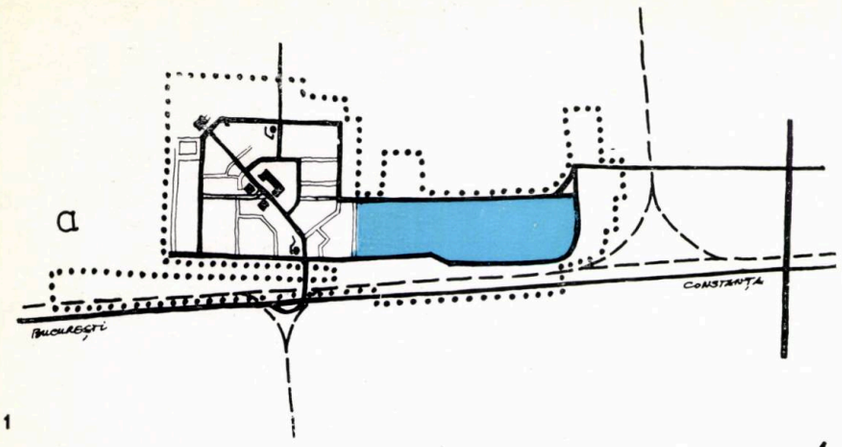

1

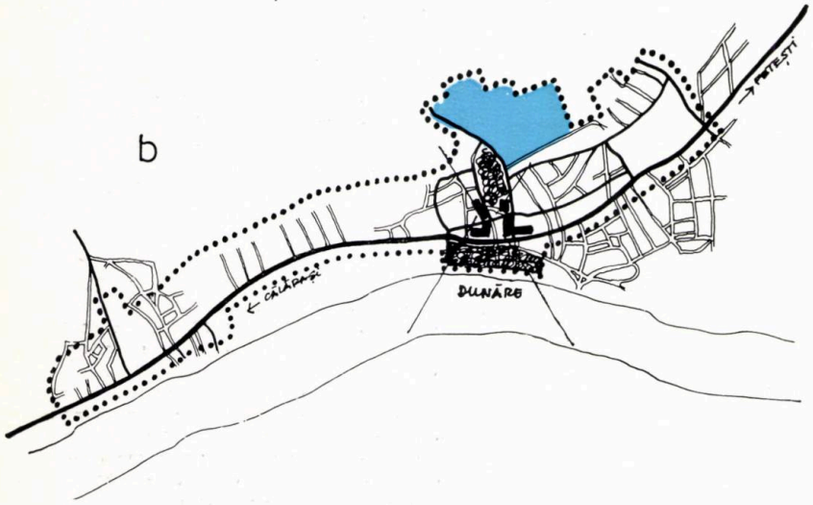

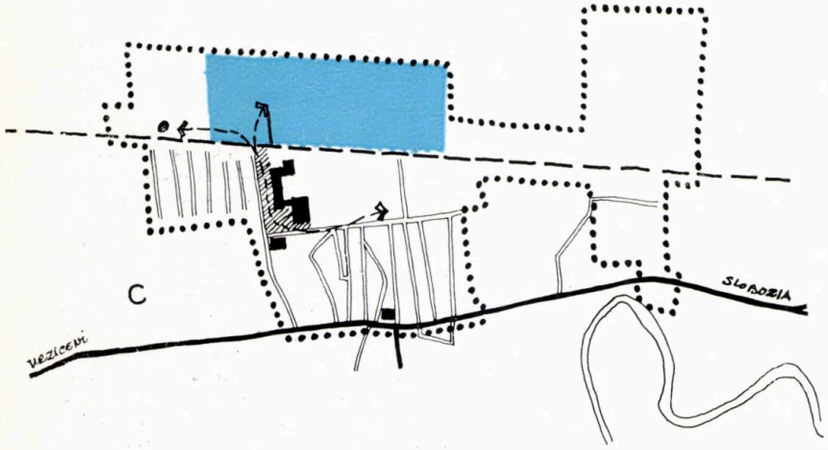

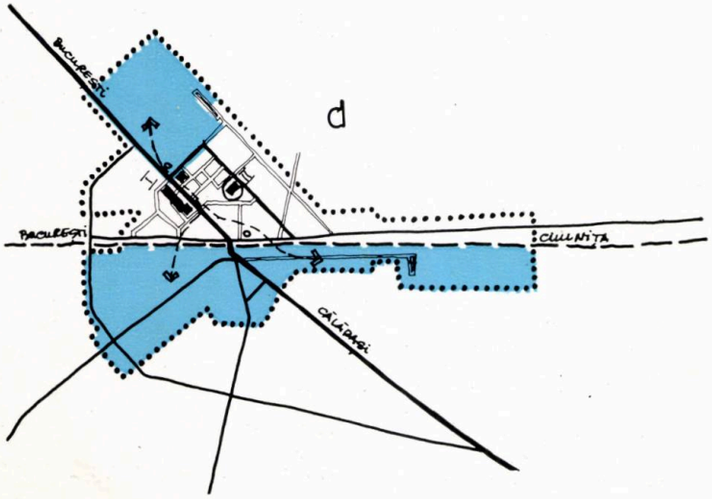

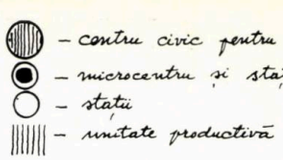

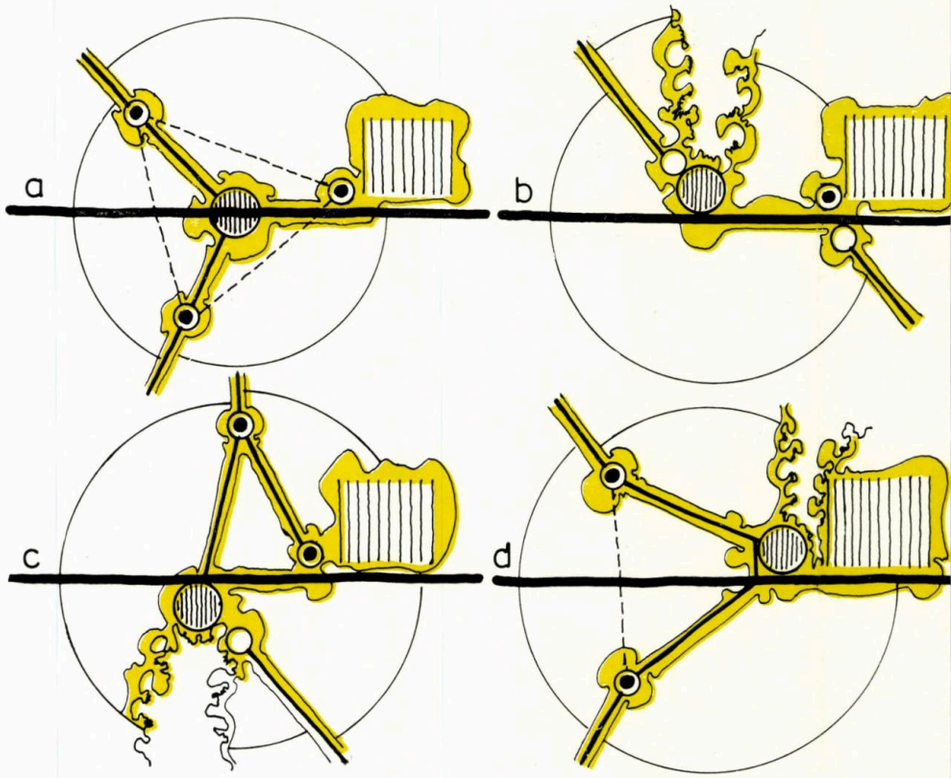

1. a, b, c, d. Localizări ale centrelor civice pe considerente prioritare de: ● tipologie — centrul localității Dragalina va putea fi centru geometric înscris în trama stradală tradițională; ● condiții naturale locale — centrul localității Borcea este amplasat în apropierea Dunării ● profil economic — centrul localității Lehliu-gară se propune să fie localizat între cele două zone productive și de depozitare; în varianta II centrul este protejat față de șoseaua națională ● considerente sociofuncționale — centrul localității Căzănești se recomandă a fi amplasat pe drumul dintre gară, unitatea productivă și locuințe, sporindu-se calitățile de rentabilitate și funcție socială

2 a, b, c, d. Tipuri de trasee topologice la nivelul unor localități mici: ● repartizarea geometrică a centrelor ● centru principal + o stație de sosiri din zonă, microcentru + stație de sosiri, lîngă unitatea productivă ● centru principal + o stație de sosiri, un microcentru independent, iar unul grupat cu unitatea productivă ● centru principal + unitatea productivă (nepoluată) și două microcentre independente

3. Fazele principale ale conceptului de integrare topologică a centrelor civice în structura localităților (a,b,c, vezi text).

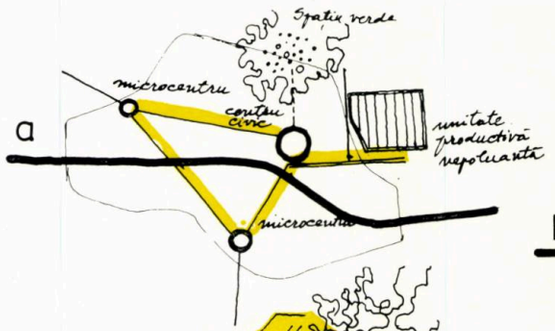

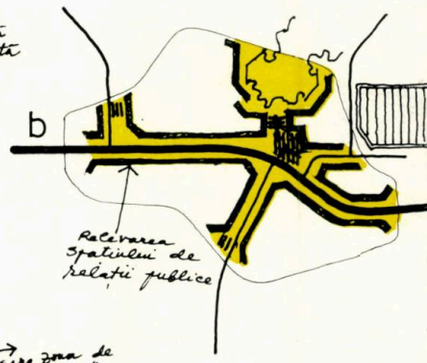

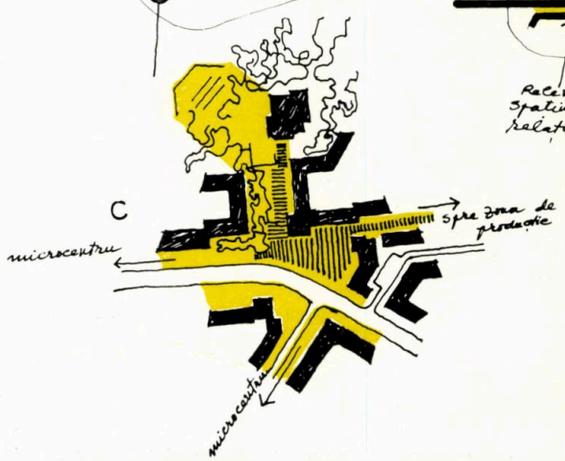

În funcție de existența valorilor istorice și tradiționale, localizarea centrelor civice noi se va putea face:

● dezvoltînd centrul civic pe locul celui existent utilizînd criteriile amintite ● amplasînd noul centru pe un loc nou, în cazul în care vechea zonă este aglomerată, nu are teritorii de rezervă, iar legăturile cu alte zone de interes ale localității sînt anevoioase.

E. Legăturile sociofuncționale au în vedere amplasarea centrelor civice, atît în funcție de interesele locuitorilor din localitate, cît și a celor din întregul sistem sau subsistem de localități, în cazul în care acesta este creat.

Conexiunile de interese pot căpăta două aspecte distincte în funcție de mărimea localității:

● în localitățile foarte mici, la amplasarea centrului civic se ține seama preponderent de structura ambientală ● în localitățile cu o tipologie mai dezvoltată se va căuta realizarea unor legături cît mai scurte între centrul civic și diferite zone de interes astfel ca ele să devină componente ale centrului civic, iar în final acesta va reprezenta punctul de intersecție al mai multor trasee de comunicație spațială.

După cum se știe, un aspect caracteristic al viitoarelor localități urbane (în special), va fi realizarea sistemului de localități (sistem care va cuprinde o localitate polarizatoare și cîteva localități subordonate). În această situație, centrul polarizator va cuprinde și unele dotări care vor servi și populația din zonă (ex. comerț ocazional și rar). Sosirea acesteia din urmă pentru diferite treburi se va face în unele puncte dispersate care ar putea fi dezvoltate ca microcentre pe lîngă întreprinderi productive, stații de transport etc.

Avantajul unei astfel de dispersări a centrelor de interes va fi acela că va activiza întregul teritoriu al localității, degrevînd centrul civic principal de unele neajunsuri pricinuite de transportul călătorilor și al mărfurilor (poluare, reducerea fluenței circulației, spații pentru parcaje și stații etc.).

În sfîrșit, unele considerații de ordin social pot duce la rezolvări spațiale particularizate pentru diferite localități. Una din aceste rezolvări ar fi transformarea centrului civic dintr-un centru geometric (fiind deci unitate structurală a așezării localizat după razele de accesibilitate), în baricentru (centru de greutate), devenind astfel un spațiu public polarizator, component al spațiului colectiv urban, fiind dominant sau subordonat față de o altă funcție structurală. Un exemplu în acest sens ar fi amplasarea centrului pe traseul cel mai solicitat: în cazul localităților mici, spre locul de muncă, deoarece în asemenea tipuri de localități de regulă circulația prioritară va fi cea pietonală.

Originalitatea spațialității arhitecturale a centrelor civice de asemenea concepție va fi completată cu elemente de rentabilitate: comercială (ansamblul propus va cuprinde componentele de bază ale centralității) și socială (centrul civic își va aduce contribuția la reducerea deplasărilor inutile pentru diferite treburi și deci la creșterea timpului liber al populației, va deveni un loc de relații sociale intense, va reprezenta în cele din urmă un traseu psihologic pentru populație).

Adaptînd criteriile de localizare prezentate, condițiilor locale, arhitecții pot contribui la realizarea unor centre civice capabile să devină nuclee cultural-educative, dominante în structura urbană *(1a,b,c,d)*.

SUGESTII PENTRU UN STUDIU PSIHOTOPOLOGIC AL CENTRELOR CIVICE. Un ansamblu de dotări publice, component al spațiului colectv urban, cuprinde o serie de activități cu care populația intră în contact direct (comerțul) sau prin intermediul unor spații cu accesibilitate restrînsă (administrație). Fiecare din aceste dotări are o activitate internă (cu loc de muncă și relații cu publicul) și o activitate externă, prelungită în spațiul de influență, înțelegînd prin aceasta spațiul de atracție al populației (comerțul și alimentația publică au rază mai mare de influență, pe cînd sălile de spectacol prezintă limite de timp și accesibilitate).

Toate relațiile, atît cele dintre diferite activități, avînd ca scop rentabilizarea funcțională, cît și cele dintre persoane și ambientul lor (fizic sau social) se petrec de regulă într-un cîmp de relații topologice. În acest cîmp, se valorifică zonele de interferență dintre diferite activități adiacente.

Topologia este, după cum se știe, o ramură a geometriei care studiază logic proprietățile de natură exclusiv calitativă, nemetrică, a figurilor din spațiu, geometrie preocupată de structuri, relații de vecinătate, organizări ale cîmpurilor. Ea este o geometrie a corpurilor ce se deformează într-un mediu care se deformează și el, avînd însă o serie de elemente de ordine. Topologia este utilizată în matematică — matematică topologică — și în psihologie — psihotopologia, ultimul termen fiind folosit de Lewin (1933) pentru a desemna psihologia sa dinamică care se bazează pe un model spațial și vectorial. Un studiu interesant al cîmpului topologic este făcut și de Attilio Marcolli (Teoria del campo, Ed. Sausoni, Firenze, 1971) în care acesta analizează modul în care relațiile topologice pot fi valorificate în diferite planuri, respectiv în plan orizontal, vertical sau în spațiu, denumite cîmpuri topologice. Pe baza unei fundamentări teoretice el creează diferite sinteze cu ajutorul elementelor mobile (decorarea unor planuri cu fragmente de compoziție, analiza mișcării în spațiu, studiul relațiilor publice etc).

Pornind de aici aria de posibilități combinatorii poate fi extinsă la modulii spațiali de viață socială. Topologia spațiilor urbane — noțiune de referință — include o sferă mai largă de relații topologice bazate pe logică și psihologie urbană. Dacă activitatea internă a unor dotări cuprinde de regulă spații de relații, prin natura programelor de arhitectură, spațiile de influență, deci exterioare, au fost valorificate mai puțin pentru folosul social al ansamblurilor publice. În acest sens, este de semnalat faptul că pot să apară interferențe între diferite activități, din aceeași categorie funcțională (comerț + alimentație publică) sau din categorii funcționale diferite (alimentație publică + activități recreative, școală + activități culturale etc.) care în final prin materializare pot da naștere, fie la programe noi de arhitectură, fie la integrarea acestora într-un spațiu de relații cu caracter urbanistic mai larg.

Este știut că elementul integrator mobil care contribuie substanțial și prioritar la echilibrarea funcționării spațiilor de relații este omul în activitate. Această prezență este mai evidentă în concepția contemporană de proiectare a spațiilor publice, deoarece în cazul unor ansambluri multifuncționale (în centrele civice mici, chiar dacă sînt clădiri mai puține, ele cuprind mai multe activități) trebuie să existe un element comun de integrare socială.

Conceperea ansamblurilor publice utilizînd topologia și psihotopologia (prin intervenția omului) poate constitui o metodă de proiectare urbană avînd ca scop postular vitalizarea relațiilor sociale în spațiile publice urbane. Această metodă creează modele rezultate din logica observațiilor la obiect a proiectantului, a concluziilor anchetelor sociale, a colaborării arhitecților cu specialiști în științe conexe (sociologie, psihologie, economie, și altele.) precum și a pregătirii științifice complexe a arhitecților.

O exemplificare privind aplicarea psihotopologiei în sistematizare și arhitectură poate fi făcută în cazul proiectării complexe și detaliate a unor localități mici, rurale sau urbane, unde relațiile de vecinătate sînt mai evidente. Pornind de la ideea că o caracteristică importantă a unor astfel de localități o constituie distanțele scurte de parcurs pietonal între diferite puncte de interes (chiar între toate unitățile structurale), pot rezulta o serie de consecințe practice pentru localizarea și formarea ansamblurilor publice *(2 a,b,c,d)*.

La nivel urbanistic parcursul cotidian obligatoriu (cîmpul vectorial) devine mecanic și psihologic pentru activii care solicită locurile de muncă, de regulă, concentrate într-un singur nucleu. El reprezintă însă și o componentă de studiu pentru proiectanți, utilizînd condițiile de deplasare a oamenilor, considerînd masele lor (element mobil format de localnici, vizitatori, navetiști etc.) și forțele care le solicită (elemente fixe: locurile de interes).

Deplasarea maselor are loc de la o origine către o destinație (locuințe ⇄ loc de muncă, locuințe ⇄ centru civic, loc de muncă ⇄ centru civic zonă de agrement ⇄ centru civic etc.). Dintre toate punctele de interes ale unei localități mici, centrul civic presupune convergența de interese pentru populația din toate categoriile sociale, vîrste și preocupări, fiind, totodată, un punct de polarizare al acceselor din alte zone de interes.

În consecință, vor fi generate o serie de trasee de comunicație (în sensul locomoției). Cu ajutorul relațiilor spațiale, specifice arhitecturii, traseele de comunicație se transformă în spații psihologice pentru proprii locuitori.

Fazele de studiu ale proiectului au următoarea ordine *(3)*:

a) schițarea conceptului tematic, care presupune cunoștințe despre situația activităților din localitate și din localitățile polarizate;

b) trasarea parcursurilor la nivel de localitate între centrul civic și alte zone de interes; această trasare, corelată cu considerațiile topologice prezentate poate duce la eventuala corectare a amplasamentelor unităților structurale, la localizarea ansamblului civic pe direcția parcursurilor celor mai solicitate sau la conturarea unei arhitecturi specifice circulațiilor (ritmuri lente pentru parcurs pietonal, ritmuri alerte pentru parcurs motorizat);

c) studiul parcursurilor la nivel de centru civic (sau a altui tip de ansamblu public) vizînd valorificarea spațiilor de relații dintre diferite activități, evitarea constrîngerilor date de diferite clădiri vechi sau monumente de arhitectură, corectarea concepției de orientare a ansamblurilor publice în raport cu o șosea intens circulată și alte aspecte.

În cadrul ansamblului, problemele topologice se referă, după cum am mai scris, la valorificarea interferenței spațiilor de relații din cadrul dotărilor unor ansambluri rezultînd comasări de funcții, deci programe noi de arhitectură.

Comasarea funcțiilor este una din problemele importante care poate avea implicații privind vitalizarea spațiilor publice urbane.

În acest sens, este de studiat dinamica circuitului urban, în care intervine mișcarea oamenilor între diferite dotări, pe distanțe scurte. în funcție de atracția activităților sau a grupărilor de activități preponderente din centrul civic.

Unul din principalii factori de vitalizare și de dirijare a mișcării este definit în literatura de specialitate unitate structurală de bază (Usb). Ea se referă la existența unor funcții polarizatoare prioritare (comerț, alimentație publică, activități cultural-recreative etc) și a altora complementare, astfel ca împreună să asigure un echilibru de utilizare a teritoriului centrului civic.

Usb va putea avea la rîndul ei, un nucleu funcțional de bază (N f b) și alte activități subordonate, întregind sistemul ierarhic al activităților din centrele civice (primăria, ca N f b, poate avea activități complementare, poștă, miliție ș.a.).

Ideea U s b are un substrat istoric, de cînd organizarea funcțională și spațială a centrului civic se baza pe dominarea unei singure funcții sociale, iar în acest caz structuralizarea funcțională și spațială a ansamblului era ușor de realizat (primăria, biserica, școala). Este ceea ce se poate reuși și prin crearea U s b într-un ansamblu multifuncțional. În arhitectura și urbanismul contemporan apar multe exemple de U s b, unele din ele apărute în mod spontant. Astfel, se citează ca exemplu edificator a ceea ce înseamnă U s b spontan, o importantă trecere dirijată pentru pietoni sau o mare stație pentru transportul în comun: semaforul, « zebra », stația, reprezintă U s b deoarece constituie cauze care reține pietonii înainte de traversare. În această zonă, spațiul este completat în mod spontan cu activități rentabile (chioșcuri, vînzători de ziare, librării volante etc).

În cazul unei localități mici, centrul civic reprezintă o U s b a structurii urbane; la nivelul grupărilor rezidențiale această funcție va fi preluată de microcentre. Este știut că într-o asemenea localitate vor fi mai multe locuri de atracție (locuri de muncă, zone turistice, agrement, monumente istorice, ale naturii etc), dar centrul civic multifuncțional va cuprinde acele spații care atrag cele mai diferite grupuri sociale, ceea ce îi conferă calități polarizatoare suplimentare.

Activitățile capabile să devină U s b într-un centru civic pot fi împărțite în următoarele categorii, în raport cu modul de solicitare de către populație:

● solicitări cu finalitate statică: săli de spectacole, școală, birouri (grupînd în această categorie activități cu atracție

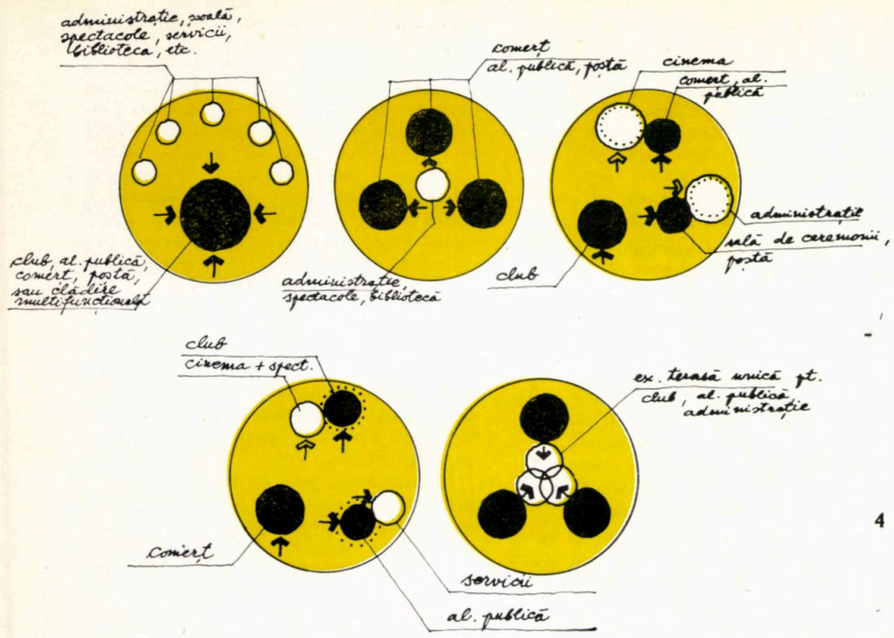

4

programată) ● solicitări cu finalitate dinamică (magazine pentru aprovizionare, club, poștă, cofetării, restaurante, cafenele etc înțelegînd aceste spații ca fiind solicitate spontan și permanent).

În vederea echilibrării solicitărilor, o serie de activități cu solicitări finale statice, în jurul cărora o mare parte din timp nu se întîmplă de obicei nimic, vor trebui completate cu spații din categoria solicitărilor cu finalitate dinamică (în spațiul interior sau exterior pot fi prevăzute complementar locuri de odihnă, unele tipuri de mobilier urban, locuri de joacă pentru copii, spații pentru alimentație publică etc), bineînțeles, în măsura în care acest lucru este posibil.

Considerațiile teoretice analizate pot fi sintetizate în cîteva sugestii privind modalitățile de concepere a centrelor civice, prin prisma dinamizării circuitului urban în această parte a localității (4): ● realizarea unei U s b compusă din activități cu caracter dinamic (club, alimentație publică, distracții, aprovizionare etc), iar celelalte tipuri de activități să graviteze în jurul acesteia pe principiul mișcării diametrale ● amplasarea U s b fără solicitare intensă în centrul de greutate, iar celelalte dotări cu solicitare intensă să fie dispuse adiacent, obținîndu-se o mișcare periferică ● introducerea dotărilor cu caracter static printre dotările animate (cinematograf lîngă sau în cadrul magazinelor sau cofetăriei) generînd o mișcare polară ● implantarea dotărilor cu caracter dinamic ca spații auxiliare printre dotările cu caracter static, ca spații principale (unități de alimentație publică lîngă săli de spectacole, club lîngă primărie) creînd o mișcare polară ● utilizarea în scopuri funcționale prelungite a spațiului pieței publice, realizînd o mișcare diametrală ● completarea interioarelor spațiilor publice animate cu activități dinamice rentabile, în special pentru cazul unor clădiri comasate multifuncțional (cofetării, cafenele, chioșcuri, lactobaruri ș.a. lîngă sălile de spectacole, în interiorul clubului etc.) rezultînd o mișcare complexă.

Acestor sugestii li se pot adăuga unele rezolvări funcționale de detaliu. Astfel, dacă luăm ca exemplu o casă de cultură care cuprinde o zonă de spectacole și alta de club, vom observa că prin amplasarea unor spații interioare, în funcție și de spațiul de relații din exterior, se va putea anima piața civică: unele cercuri (pictură, sculptură), săli de jocuri (șah, biliard, tenis de masă), săli de expoziții sau săli de dans, vor trebui amplasate la parter avînd terase pentru prelungirea acestor activități în aer liber, în timpul sezoanelor favorabile, astfel ca toate aceste activități care aveau un caracter funcțional relativ închis să constituie un spectacol pentru întreaga colectivitate. Și exemplele ar putea continua.

Considerentele de fundamentare științifică privind conceptul de centru civic pentru o localitate mică viitoare urbană se înscriu în necesitatea de a realiza un ansamblu public multifuncțional, ca o U s b cu caracter semantic pentru o comunitate de grup istoricește constituită și care s-a structurat ca tradițională pentru localitățile noastre. Aceste aspecte pot deveni, de asemenea, suport științific pentru proiectarea viitoarelor orașe. Comunitățile constituite pe o structură economică tradițională agrară, suportă azi consecințele favorabile ale industrializării la scară națională; ele vor căpăta aspecte specifice odată cu trecerea la urbanizare. Ca urmare, centrul civic contemporan conceput în funcție de valoarea sa socială va trebui să posede următoarele caracteristici: ● să fie un spațiu reprezentativ pentru economia, cultura și viața socială a oamenilor dintr-o localitate mică în curs de urbanizare ● să ofere posibilități diverse de exprimare a tradițiilor artistice locale, a momentelor memorialistice cu caracter istoric, subordonate însă manifestărilor artistice de tip contemporan ● să evidențieze caracterul ludic al spațiilor de relații interpersonale.

UTILIZAREA UNOR ASPECTE DE PROXEMICĂ ÎN PROIECTAREA CENTRELOR CIVICE DE LOCALITĂȚI MICI. Se insistă în ultima vreme ca prezentarea detaliilor de sistematizare pentru locuințe sau clădiri publice să fie făcută pe machete. Este clară deci intenția de a prezenta beneficiarilor și factorilor de decizie de diferite pregătiri profesionale, rezultatul studiului unor specialiști în arhitectură și sistematizare. Machetele sînt utile și specialiștilor în faza de studiu, oferind o imagine volumetrică anticipată mai cuprinzătoare, fiind deosebit de eficiente în vederea luării unor hotărîri de specialitate de către proiectanți.

Pe aceste machete sînt sesizate însă doar unele aspecte privind calitatea arhitecturală și proxemică a zonei studiate (în special rezultatele distanțelor și raporturilor de tip informal).

Clădirile care formează spațiile publice, în cadrul spațiilor colective sînt, de regulă, cele din categoria dotărilor social-culturale, administrative și locuințe. Prin modul de grupare în cadrul unei așezări — urbane sau rurale — ele pot forma centre civice sau alte tipuri de ansambluri mai mult sau mai puțin dezvoltate. Între funcția utilitară a acestor dotări și spații, calitățile lor polarizatoare și cele de estetică arhitecturală (incluzînd aici și aspectele de proxemică) trebuie să existe un echilibru spațial. Utilizînd relațiile dintre spațiile închise și cele deschise, între spațiile deschise și cadrul fizic natural, proiectanții pot contribui la formarea unui spațiu arhitectural specific și a scării fizice și umane a unor localități mici. Un rol important în proiectarea de arhitectură și urbanism o poate avea implicarea unor științe conexe (sociologie, psihologie, topologie etc) care va putea aduce îmbunătățiri colective procesului de creație arhitecturală, dar în același timp și cerințe mai mari privind pregătirea multidisciplinară a proiectanților.

În practica curentă este urmărită de multe ori, o așezare simbolică a unor clădiri publice în spații mai largi sau mai restrînse relevînd volumetria ansamblului nou creat în configurația orașului, uneori mai mult decît permit suprafețele și volumele construite. Justificările privind supraevaluarea dotărilor sînt, de regulă, acelea de a releva prin emergență, pe trasee cu trafic intens, un aspect al puterii economice și al activității edilitar-gospodărești a orașului.

Acestea sînt însă puncte de vedere care își au originea și în dezvoltarea clasică a orașelor, a căror modele mai persistă încă în imaginația și cultura oamenilor. Or, caracterul polarizator al ansamblurilor de clădiri publice contemporane (în special centrele civice de orașe mici) așa cum se preconizează, are ca scop prioritar atragerea propriilor locuitori în vederea închegării unor relații sociale intense. Observația poate duce la ideea că ansamblurile publice polarizatoare ar trebui amplasate în locuri optime de desfășurare a vieții publice, astfel că ele practic să fie solicitate de populație să fie integrate nu numai în structura spațială și naturală a orașului, dar și în viața socială cotidiană — materială și spirituală — a locuitorilor sau grupurilor de locuitori.

Constatarea și necesitatea nu sînt noi. Dacă privim planul unui oraș din Grecia antică în care agora reprezenta o parte organică a orașului, vom observa că străzile se scurgeau în acest spațiu, în așa fel încît se poate deduce că agora era integrată nu numai fizic, dar și moral în viața populației.

Reactualizarea și revitalizarea piețelor de tip agora a fost încercată în Europa în ultimele decenii: Van Klingeren în Olanda (Dronten și Lelystadt) a realizat spații închise și deschise pentru petrecerea timpului liber; în R.F.G., transformarea unor piețe medievale în adevărate agore a devenit o practică curentă de remodelare a zonelor centrale, de regulă aglomerate, din orașele mici; alte tipuri de agore au fost create în Franța (Evry etc).

Traseele convergente, canalizate spre un obiect major de arhitectură, intenție cu factură clasică de școală franceză și italiană, accentuează un ansamblu sau un obiect important de arhitectură din oraș. În cadrul intervențiilor urbane contemporane acest sistem ar putea să ordoneze un anumit traseu din țesutul de străzi, dar în același timp poate evidenția scara arhitecturală a unor obiecte sau grupuri de obiecte de arhitectură, impunîndu-le ca simboluri ale localității. În accepția clasică, lungimea traseului era direct proporțională cu mărimea și importanța unui obiect de arhitectură, urmărindu-se anumite proporții între înălțimea, lungimea și lățimea spațiilor raportate.

Se cuvine să amintim că simbolul în arhitectură este caracteristic de cele mai multe ori spațiului monumental; or, clădirile, chiar importante, din orașele mici de 10—20000 de locuitori la care ne referim cu precădere, nu au menirea, capacitatea și calitatea de a fi monumentale. Utilizat fără discernămînt de scară și loc, caracterul monumental poate duce la degradarea scării arhitecturale specifice unor localități mici. Ca urmare, apar deseori propuneri de centre civice sau alte tipuri de ansambluri din orașele mici, ca modele minore ale altor ansambluri mult mai mari.

Menirea socială și psihologică, de care aminteam, a unor ansambluri publice poate suferi și ea în mare măsură din cauza faptului că spațiul liber (piața civică) a fost creat în primul rînd pentru adunări publice, fiind vestibul pentru dotările ce-l delimitează. Se omite faptul că spațiul liber delimitat de clădiri publice a fost format de-a lungul timpului nu numai pentru a facilita intrarea în clădirile publice — cum este tipul forum — ci pentru că oamenii au simțit necesitatea unui loc de adunare și de întîlnire în aer liber, accesibil tuturor. Relațiile interpersonale care se formau aveau sau nu un scop precizat: adunări programate, plimbări, discuții, întîlniri, odihnă, joc, comerț etc.

Cum ar trebui rezolvat un astfel de spațiu public contemporan în sensul observațiilor anterioare, este greu de anticipat, tocmai fiindcă prin esența lui, el devine specific fiecărei grupări de locuitori, netipizarea spațiului public fiind o problemă de specific spațial și comportamental local.

Cu toate acestea, există unele repere de abordare a studiului unui ansamblu de clădiri publice din punct de vedere al specificității lui, așa după cum vom vedea în continuare.

Problema relațiilor populației cu spațiile publice în general, cu centrele civice în special, care se vor și polarizatoare, necesită în primul rînd o cunoaștere aprofundată nu numai a cadrului fizic, ci și a caracteristicilor sociale ale indivizilor și a familiilor lor. Este suficient să amintim aici că dacă raportăm relațiile sociale necesare unei bune funcționări a spațiilor publice, la caracteristicile de sociabilitate ale familiilor (există familii exteriorizate și familii interiorizate) vom constata că pot să apară probleme de rentabilitate socială a dotărilor

și spațiilor pentru petrecerea timpului liber în colectivitate. De asemenea, cunoașterea obiceiurilor la români, amplificate cu cele ale naționalităților conlocuitoare (pe vîrste, preocupări, pasiuni etc) vor genera atît spații exterioare specifice (printre care și « corso »), cît și o nouă componență și funcționalitate a unor dotări (specializarea unor spații de club).

O importanță deosebită pentru localitățile mici, în special, acolo unde circulația pietonală este prioritară, o are studiul cîmpului vectorial, adică a circulației între diferite puncte structurale de interes (locuințe ⇄ loc de muncă ⇄ centru civic). Acest studiu poate determina atît localizarea ansamblului de clădiri cît și traseele (împreună cu dotările și arhitectura lor) cele mai solicitate, astfel încît existența ansamblului să justifice atît rentabilitatea comercială, cît și pe cea socială. Cîmpul vectorial local care crează un anumit dinamism de solicitare, o polarizare mai accentuată a locuitorilor, poate influența la rîndul lui, formarea centrelor civice din punct de vedere al animației topologice.

Referitor la animația topologică trebuie reamintit că în cadrul unor ansambluri de clădiri apar de regulă, zone slab sau intens solicitate, ceea ce poate produce la un moment dat un dezechilibru al animației topologice. În echilibrarea acesteia un rol foarte important îl are studiul relațiilor publice (nu de serviciu) reciproce între diferite activități adiacente; aceste relații pot genera pe de o parte un mod neconvențional de amplasare și grupare a clădirilor în ansambluri publice, iar pe de altă parte pot duce la comasări de funcții sau de spații libere, formînd chiar programe noi (5 A, B).

Cunoașterea aprofundată a cadrului fizic natural și construit își poate aduce contribuția la formarea generală a spațiilor publice. Orientarea concepției generale de funcționare, care duce la organizarea spațială, spre un spațiu divizat (zonificat) sau spre cel integrat, depinde nu numai de funcționalitate, dar și de configurația terenului, de vecinătăți, de etapizare, de abilitatea proiectanților etc. Dacă concepția de tip divizat prezintă o ordine privind utilizarea și administrarea terenului, precum și modul de amplasare al clădirilor în funcție de necesitățile funcționale și spațiale ale orașului, ea suferă de un dezechilibru al animației topologice, care după părerea mea, este esențial într-un spațiu public polarizator dintr-o localitate mică, spațiu în care vor fi adunate aproape toate activitățile publice.

În afara acestor probleme mai apar însă unele efecte (nu speculații) rezultate dintr-un « limbaj ascuns », care pot face spațiul mai agreabil. Ne referim aici la utilizarea așa-ziselor aspecte de proxemică (unele științific determinate, altele rezultate din observarea și interpretarea tradiției arhitecturale și spațiale locale) și introducerea lor în sistematizare, cum ar fi (6):

● influența pe care o poate aduce la formarea cadrului nou al pieței c'vice, aspectul închis sau deschis al fronturilor de străzi și piețe tradiționale (sistem penetrabil sau nepenetrabil la viața socială) ● participarea siluetei vechii localități (cadru natural și cel construit)

4. Analiza capacității de polarizare a activităților publice din centrele civice (pentru explicații suplimentare vezi text)

5A,B. Animarea și rentabilizarea spațiilor publice: ● prin comasări de funcții (cooperare) ● prin utilizarea în comun a spațiilor de realții și de influență adiacente

6. Intervenția aspectelor și componentelor psihosociale asupra formării centrelor civice mici

5

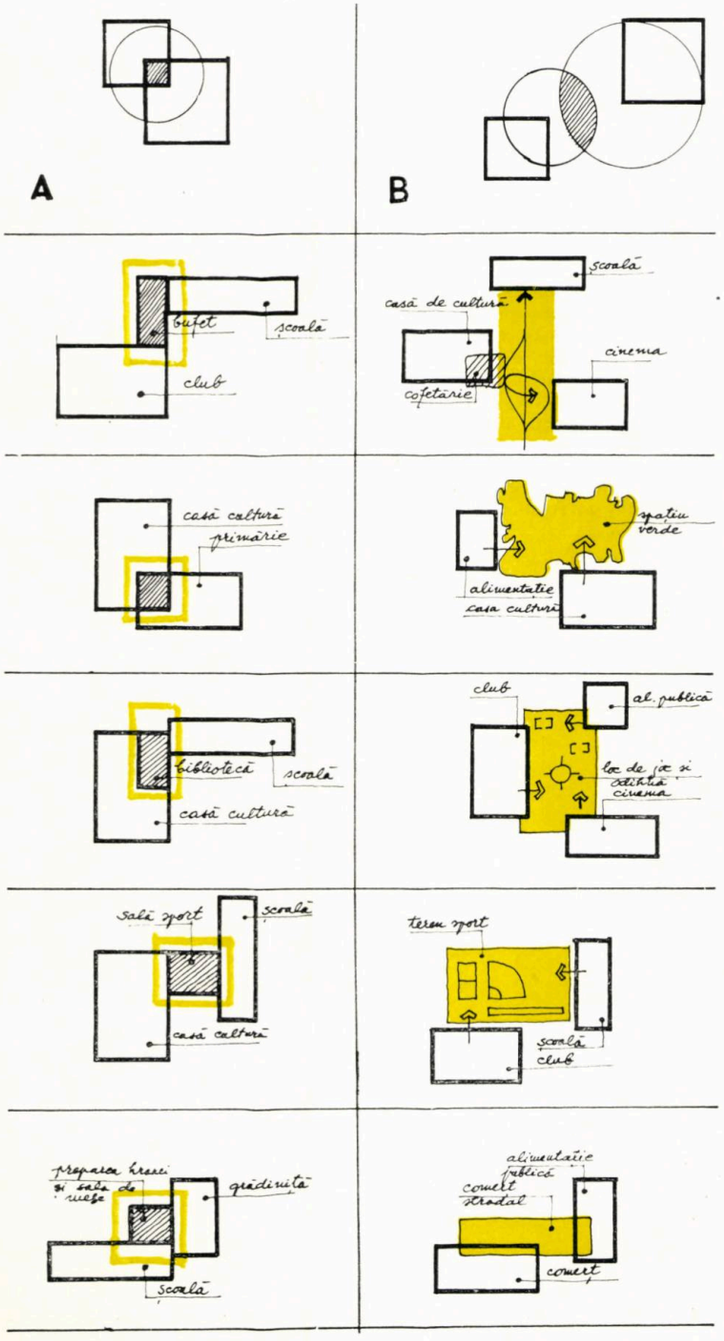

6

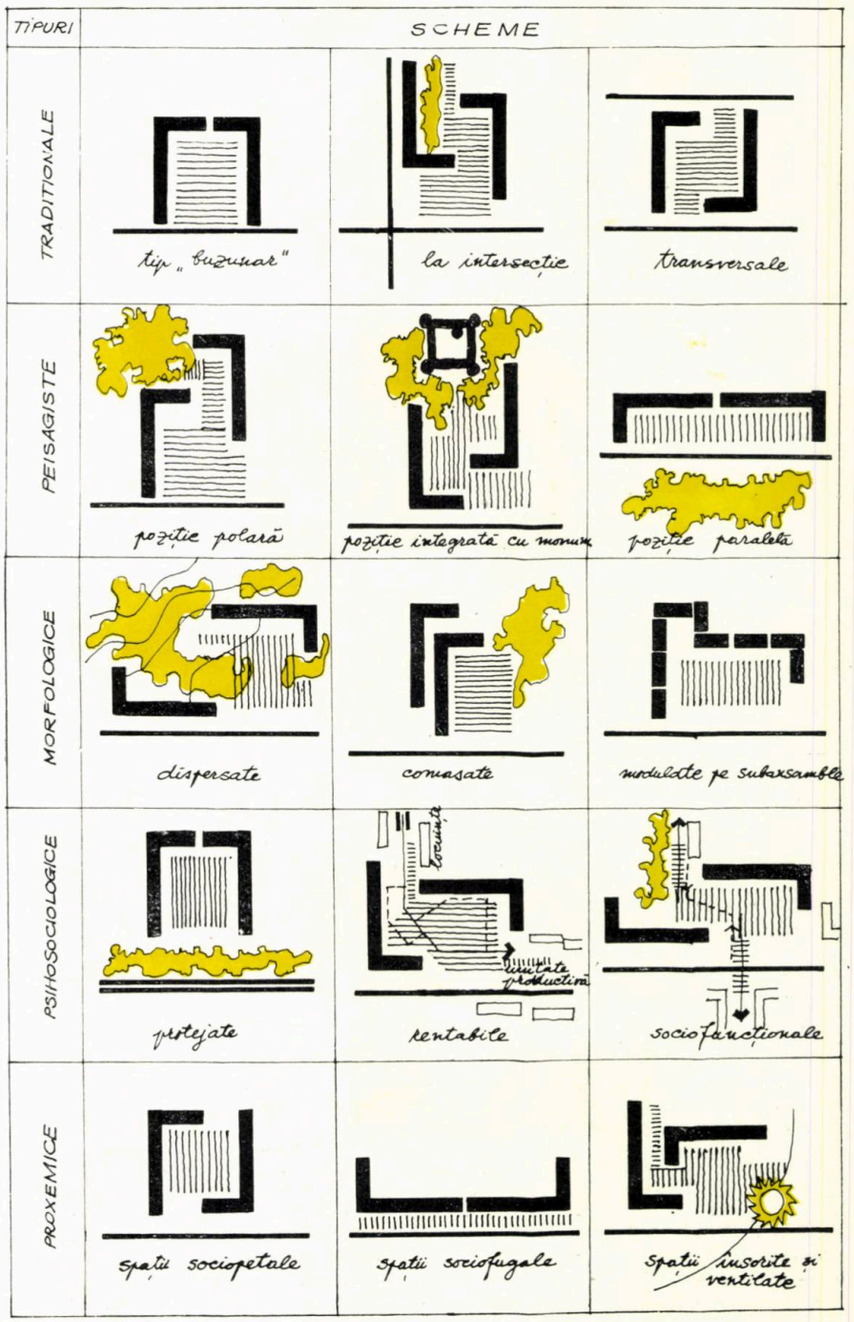

→

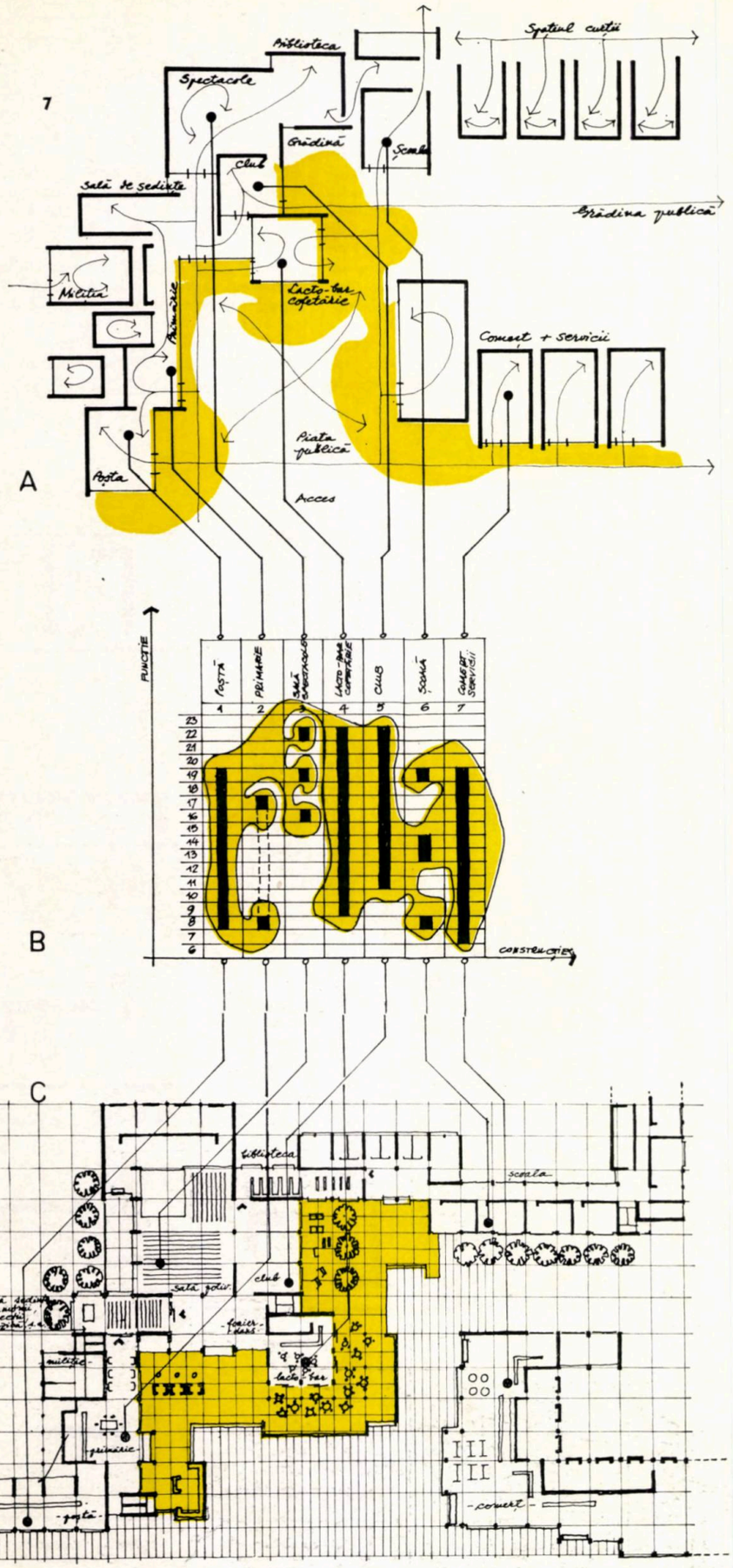

la formarea noii siluete ● caracteristicile de percepere (poziție, distanțe, unghi) al capetelor de perspectivă ● formarea spațiilor de tip sociopetal sau sociofugal, rezultate nu numai din considerații conceptuale, dar și din cele de ordin geografic (pieţele închise, compacte, la cîmpie protejează de praf piața și măresc suprafața de umbră, în timp ce la munte compoziția va fi pavilionară pentru a percepe mai mult cadrul natural) ● asigurarea confortului climatic al spațiilor libere prin modul de orientare față de soare, protejare față de vînturile dominante reci dar, în același timp, crearea ventilării și oxigenării acestora ● în funcție de zona climatică, pot fi concepute anumite tipuri de clădiri care nu se practică încă în mod curent la noi în țară. În zonele mai reci, în special, se recomandă comasarea cît mai multor activități (pe considerente de funcționalitate) pentru a proteja oamenii de intemperii, dar și pentru o importantă reducere a pierderilor de căldură (7 A,C).

În sfîrșit, dar nu în ultimul rînd în ordinea priorităților, va trebui relevată estetica spațiului format, valorificarea proporțiilor spațiului și a arhitecturii clădirilor pentru ansamblu și pentru localitate. Anunțarea și semnalarea prezenței centrelor civice, sînt elemente de ordin general urbanistic deosebit de importante. Alături de acestea, se află studiul comparativ al spațiilor pentru mișcare liberă, gradarea spațiilor pentru contacte publice, delimitarea și evidențierea limitelor interne, raporturile și proporțiile între înălțimea clădirilor și spațiul liber, modul de transmitere al expresiei arhitecturale către privitor (prin codare arhitecturală) ș. a.

Aceste considerații sînt doar cîteva din problemele de ordin arhitectural-științific care pot duce la rezolvări calitative originale, funcționale și rentabile în proiectarea ansamblurilor publice mici contemporane.

Dr. arh. COSMA JUROV

7 a, b, c. Propunere de studiu privind formarea noilor tipuri de centre civice cu funcții comasate: ● analiza topologică a spațiilor de relații ● studiul animației topologice din spațiile publice ● parterul centrului rezultat din analizele precedente.

Convorbire cu...

ARHITECT H. DELAVRANCEA-GIBORY

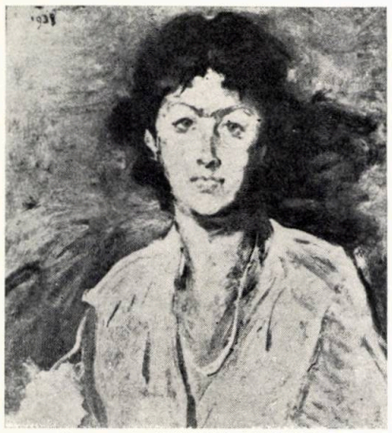

Portret de EUSTAȚIU STOENESCU
(Muzeul de artă al R. S. România)

- « De la Vrancea », adică « ăl din Vrancea »
- Pentru mine nu există decît elan și sinceritate
- Ideea cu « donquijotismul » mă amuză, dar nu mi-o însușesc
- Nu știam că o femeie se poate face « arhitect »
- Am realizat arhitectură modernă cu caracter românesc
- Cam sari, cam critici, dar ia pune mîna și creează!
- Planeta sărăcește. Și noi trebuie să ne simplificăm viața și arhitectura.

DACĂ GÎNDEȘTI ROMÂNEȘTE, NU POȚI SĂ NU FACI ARHITECTURĂ ROMÂNEASCĂ

Arh. Ileana Murgescu: *De obicei, convorbirile încep cu o întrebare « mare », dar eu nu știu cum să mă adresez. Sînteți fiica marelui cărturar Barbu Ștefănescu Delavrancea.*

Arh. H. Delavrancea-Gibory: Da, sînt a patra fiică a lui Barbu Delavrancea. Henrieta este numele meu oficial, nume romantic franțuzesc și demodat, complet străin de marele patriot român care a fost tatăl meu, al cărui nume l-am păstrat, pe lîngă cel al soțului mei Gibory — erou de la Verdun din primul război mondial. Cît despre Ștefănescu, iată de unde s-a născut — din flori. Tata, cînd a trecut la 12 ani din mîna dascălului în școala de Stat, a fost întrebat de profesor: « Și pe tine cum te cheamă? » « Barbu ». « Barbu și încă cum? » « Barbu ». « Dobitocule, dar pe tat-tu cum îl cheamă? » « Ștefan Tudorache Albu ». « De-acum încolo ești Ștefănescu ». Dacă i-ar fi voit un nume de familie, trebuia să-i zică « Albu », deoarece Ștefan era numele tatălui, Tudorache al bunicului și Albu numele de familie, caz rar întîlnit în acea epocă la țărani, care-și luau nume din tată-n fiu și atît. Numai la moșneni se purta numele stirpei. Iar Albu este un nume întîlnit în hrisoavele boierești. Legătura se pierde în noianul vremilor trecute.

I. M.: *De unde vine totuși Delavrancea?*

Arh. H. Delavrancea-Gibory: Cînd, în clasa a 7-a de liceu, tata a început să scrie în revista lui Hasdeu, a scris sub multe pseudonime, 72 descoperite în decursul unei vieți de studiu de Emilia Milicescu, dintre care cel mai des întrebuințat a fost cel de « De la Vrancea ». În decursul anilor, s-a înrădăcinat; și în Cameră, ales deputat, i s-a reproșat că face pe nobilul cu particulă. « Dacă nu vă place, am să semnez de-acum încolo « Delavrancea »". Și sub acest nume și-a semnat nuvelele, articolele, discursurile patriotice și dramele istorice, pledoariile. Și lui « Nenea Barbu » nu i s-a zis decît Delavrancea.

I. M.: *Am venit la dumneavoastră, printre altele, și pentru că sînteți unul dintre cei mai activi și mai entuziaști participanți la viața Uniunii arhitecților. Dumneavoastră aveți — mi-e și rușine să spun, poate greșesc — un aer donquijotesc cînd vă luptați, nu cu morile de vînt, ci cu vorbele fără conținut, cu prejudecățile, cu formalismul.*

Arh. H. Delavrancea-Gibory: Totuși, anul ăsta, n-am fost aproape deloc la ședințele Uniunii, fiind prea prinsă de diferite probleme, în legătură de fapt cu profesiunea. Dar, ieri, cînd am fost la o conferință de-a noastră, m-am îngrozit de unele clădiri ce se construiesc în lumea largă, care ies din realitate și bun simț, create de spirite năstrușnice în căutarea originalității forțate, pentru a se distinge dintre ceilalți, și astfel mi-am explicat de unde vine influența fatală, care apasă asupra arhitecturii noastre din Baia Mare, Tîrgu-Mureș, și alte năzbîtii. Nu te mira, domnișoară, că, aici atît cît și în ședințe, îmi dau părerea cu o crudă sinceritate, deoarece tot ce fac îl fac cu convingere, sinceritate și elan. Cît despre Don Quijotte cu care-mi zici că mă asemui, nu. Mă amuză ideea și nu mă supăr, dar nu poți să mă înțelegi. Așa m-a amuzat într-o seară, întorcîndu-mă zdrobită — dar mulțumită și plină de elan — dintr-un pelerinaj în Munții Mehedinților în căutarea caselor vechi tradiționale, cînd, pășind, în elegantul hol al hotelului « Parc» din Drobeta-Turnu Severin, aud pe Silvan Ionescu anunțînd cu voce tare: « Iată-l și pe Tartarin!» M-am uitat la mine, încărcată cu amintiri din munți, și mi-am zis: da! Să știi că nu mă lupt cu morile de vînt, ci fac un apel stăruitor — și care este și just și la locul lui — pentru păstrarea arhitecturii tradiționale, dar cu durere constat că azi nu are ecou; de aceea nu răspund întrebărilor dumitale cu entuziasmul ce s-ar cuveni. Zic și eu ca și Platon: « Probabil că mîine va veni timpul dorit ». De copil, eram fantezistă și voluntară și dădeam de furcă părinților. Plecam la examenele școlii de Stat și ieșeam la tablă cu cîinele preferat; scoteam tabla neagră în curtea inundată a școlii și cu bețele de la gimnastică pluteam trecînd în fața ferestrelor claselor; îndemnam pe cele mici să arunce mături prin geamul deschis, pe cînd profesorul de greacă ne iniția în tainele limbii lui Homer. Am rămas și am fost un cal sălbatic, pe care nu-l poți pune-n frîu, cu toate încercările. « Chassez le naturel il revient au galop », bine zice franțuzul.

I. M.: *Ați mizat, de multe ori, pe natura aceasta șugubeață ca să treceți peste convenience, ca să le depășiți. Mă gîndesc și la profesiunea pe care v-ați ales-o. Pe vremea aceea, femeile nu se făceau arhitecți.*

Arh. H. Delavrancea-Gibory: Mama era profesoară și inspectoare de Stat, sora mea Cella era mare pianistă de mult afirmată, sora Babilas era profesoară, Niculina urma bele-artele cu mult talent și eu eram sortită profesoratului ...ca orice fată cuminte ... « și să am în fața mea elevi de teapa mea? ar fi îngrozitor, ce să mă fac? ». Eram în clasa a 7-a de liceu, tata, ministru de Lucrări Publice, căpătase un album mare cu fotografii artistic prinse din monumentele noastre istorice și eu, seara, le admiram. « Cum de cei de azi nu realizează artă pură ca acelea, parcă eu, de le-aș face, le-aș face cu aceeași sensibilitate »; și așa s-a născut în mintea mea că aș fi sortită la așa ceva. Dar femeie arhitect parcă n-ar fi. Aflu, însă, că ar fi totuși una, elevă a lui Mincu, Ada Zăgănescu. Așa am intrat în horă!

I. M.: *Ați fost, deci, a doua « arhitect » de la noi?*

Arh. H. Delavrancea-Gibory: Am fost a patra. Ducîndu-mă să mă înscriu, am dat de o cunoștință de la examene, cu care am devenit prietenă mai tîrziu, Virginia Andreescu și de, colega ei Mimi Friedman. Așa a fost.

I. M.: *Ați participat atunci la procesul de emancipare a femeii la noi. Ați fost poate o feministă.*

Arh. H. Delavrancea-Gibory: Am participat la procesul de emancipare a femeii, prin alegerea profesiunii ca ceva ciudat, dar n-am făcut prozelitism feminin decît prin exemplul pe care l-am dat, prin seriozitatea cu care am urmat cursurile și apoi profesiunea în viață. Femeile n-au să ajungă egale bărbaților « luptînd cu stindarde în mînă », ca sufragetele, ci afirmîndu-se. Azi drepturile sînt egale și pentru femei, dar ca să-i ajungă pe bărbați trebuie să lupte din greu ca să realizeze rezultate egale. Totuși, femeile au evoluat mult,

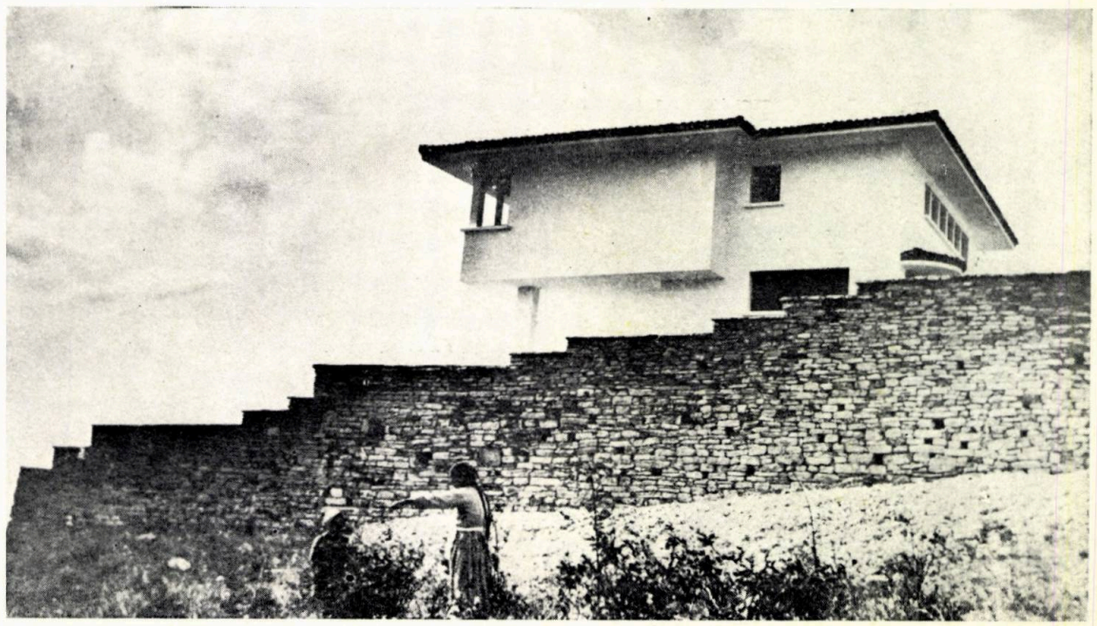

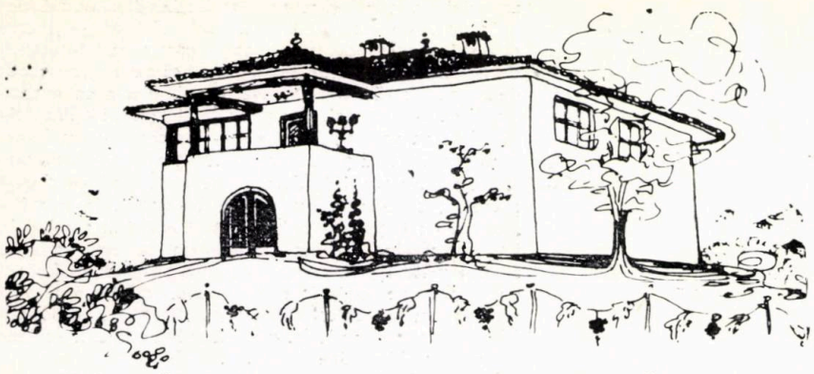

„LA VII LA CORCOVA"
ÎNTRE COȘUȘTEA ȘI MOTRU
– LA CORCOVA –

I. P. J. ILFOV
STUDIU LOCUINȚE MEI

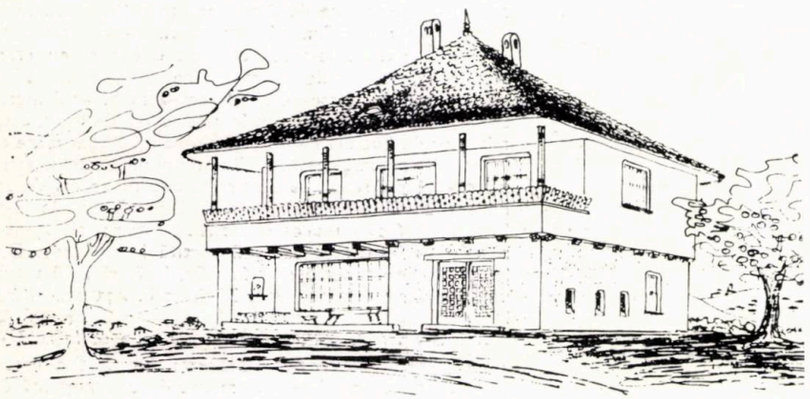

„BELȘUG"
– PE NISCOV

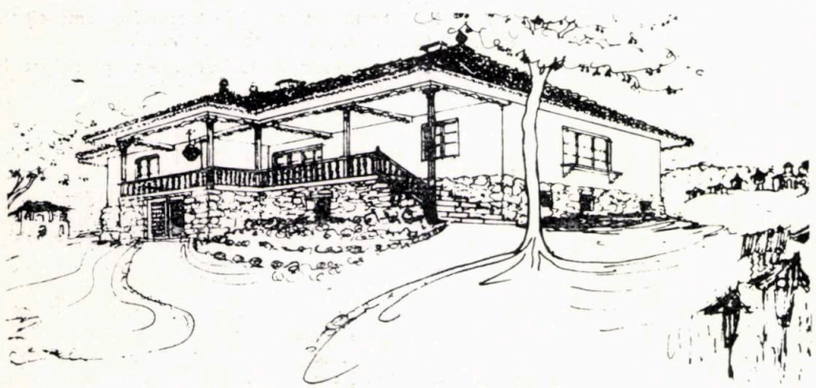

„DE DIN VALE"
PE VALEA PRINCEA

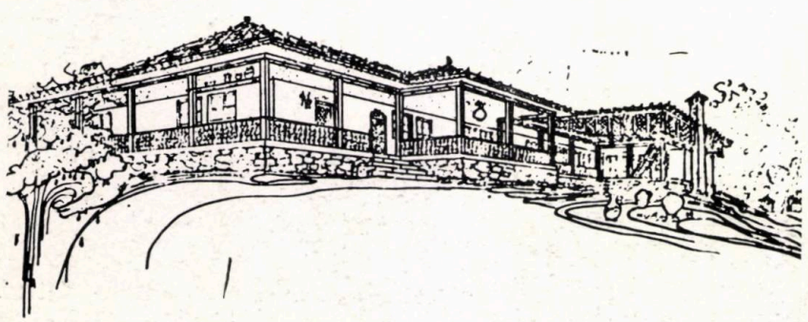

CASA OLARULUI"
PE VALEA CRAINICI

au cîștigat teren, au ajuns departe, dar nu încă la « potou ».

I. M.: *Cu ce au de luptat femeile? Cu prejudecățile proprii sau cu ale celorlalți?*

Arh. H. Delavrancea-Gibory: Cu cine n-au de luptat femeile în viața civilă!!! Mai întîi, cu însăși creația, fiziologia lor de femeie și de mamă. Apoi cu societatea și cu prejudecățile ei, care apasă greu și încurcă drumul femeii. Apoi cu bărbații care țin coatele ca să nu treacă femeia, dar în parte nu din vina lor, căci o fac inconștient, cu toată bunăvoința pe care o au uneori. Eu am luptat mult pentru fiecare cucerire în viață, cu prețul vieții rolului meu de femeie. N-am fost o soție ideală, soțul a fost victima profesiunii mele. Sacrificiul pe care l-am făcut nu mi-a fost răsplătit destul de viață. Auzi și azi în discuții: « E arhitect, o fi putînd face o casă, o clădire mare cu atîtea etaje și să nu se dărîme, că e femeie ». Doar creierul e același și nu cu puterea fizică clădești! Însă puține femei știu să sacrifice totul pentru profesiune — și poate că au și ele dreptatea lor.

I. M.: *V-aș ruga să discutăm puțin despre ceea ce ați realizat. Care sînt lucrările la care țineți cel mai mult?*

Arh. H. Delavrancea-Gibory: Vai de mine, domnișoară, să-ți spun de viața mea ar fi prea mult, un veritabil volum! Am avut o viață mare, variată și chinuită, nevrînd să mă las copleșită. Chinuită de viața și de mizeriile profesiunii pe care împrejurările mi le-au hărăzit, grele. Nu mă plîng, nu-mi pare rău, aș reîncepe tot așa. Din ceea ce mi-a fost totuși îngăduit să creez, aș cita: Institutul de Igienă din București și Prefectura din Oravița — pe care le-am cîștigat prin concurs public. Institutul de Oncologie, Institutul de la Fundeni, ca lucrări mari. Ce păstrez în sufletul meu, sînt casele de la țară și cele de pe malul mării.

I. M.: *Pe cînd l-ați construit, Spitalul Fundeni era în afara Bucureștiului.*

Arh. H. Delavrancea-Gibory: Eu am propus acest amplasament, care la epoca anului 1949 a părut excentric. Am dus o adevărată bătălie ca să înving prejudecățile! Un spital într-un teren afară din oraș, unde se cultiva grîu și porumb; dar un loc izolat de aerul stricat al orașului, l-am considerat ideal pentru spital. Era epoca în care cuvîntul de ecologie nu exista încă. Dar promontoriul pe care se înalță azi exista și l-am ales.

I. M.: *Integrarea construcțiilor în peisaj a fost una dintre preocupările dumneavoastră principale. Mă uit la pozele cu case pe malul mării. Sînt foarte moderne și foarte românești, în același timp. Se simte în ele suflul lui Wright, dar și culele oltenești.*

Arh. H. Delavrancea-Gibory: Maicu a spus în ședință publică: « Delavrancea este singurul arhitect care a știut să îmbine arhitectura modernă cu cea românească ». Iar Cristofi Cerchez mi-a afirmat în tren: « Ești tînără și nu-ți dai seama ce-ai făcut aici la

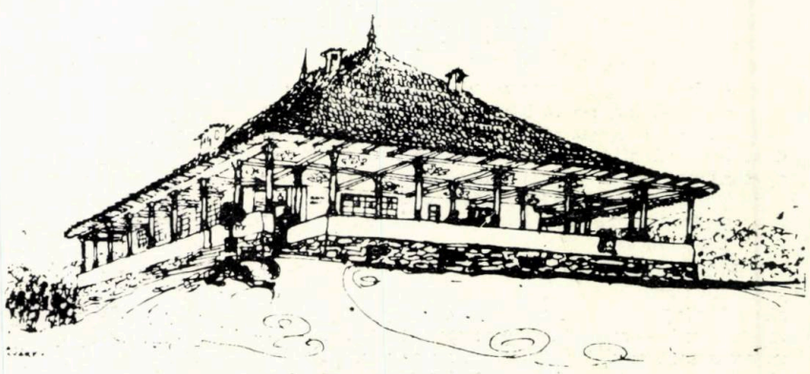

HANUL LUI MARCU"
PE VALEA COȘUȘTEI

I. P. J. ILFOV
STUDIU LOCUINȚE MEHEDINI

1

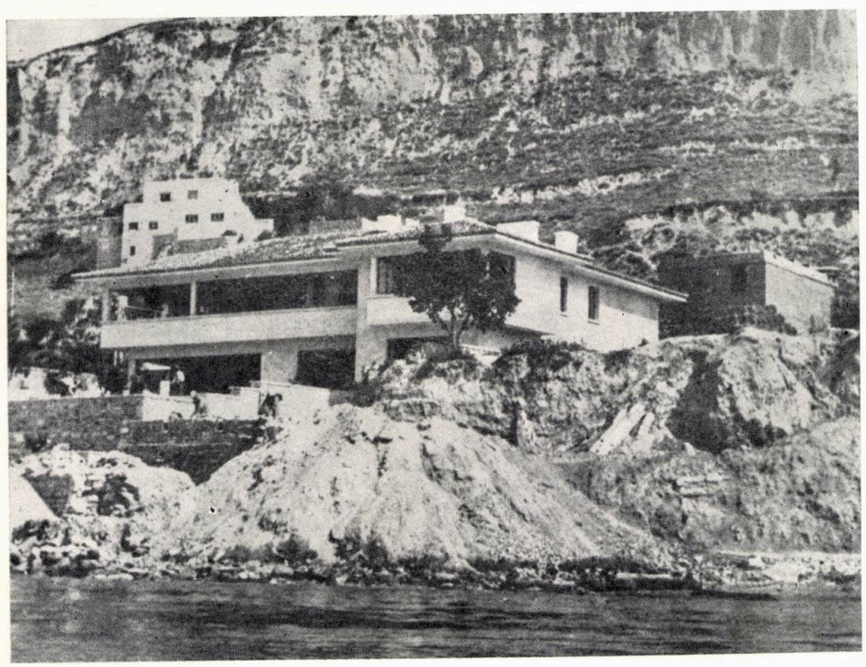

2

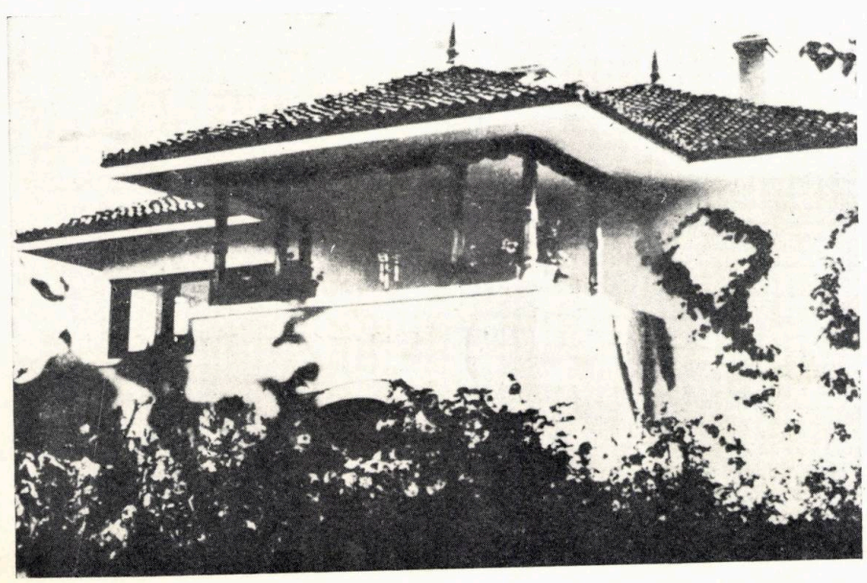

3

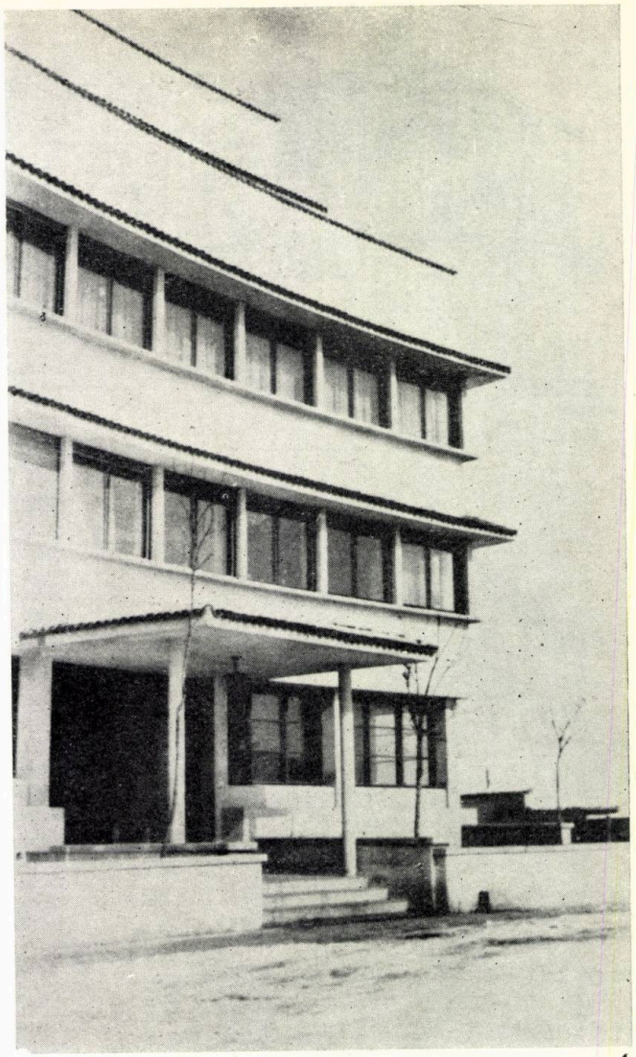

4

1, 2. Vile la Balcic 3. Vilă la Techirghiol 4. Imobil pe str. Pictor Barbu Iscovescu, București 5. Casa Arh. H. Delavrancea-Gibory, pe str. Mihai Eminescu, București

5

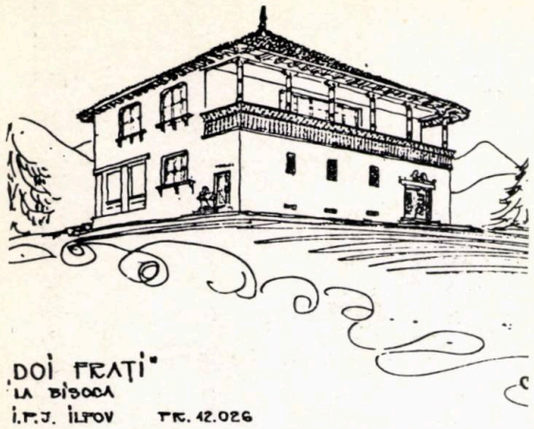

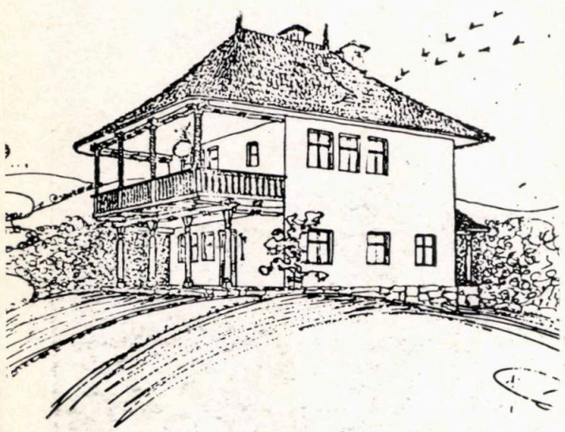

Techir, casa dumitale și a sorei parcă sînt făcute de strămoșii din Macedonia ».

I. M.: *De fapt, aici voiam să ajungem. Mă gîndesc că dumneavoastră sînteți cea mai în măsură să ne faceți o sinteză a căutărilor de a găsi o cale românească în arhitectură. L-ați cunoscut pe Ion Mincu, ați lucrat alături de Petre Antonescu, ați studiat alături de Octav Doicescu, vă preocupă încercările de azi.*

Arh. H. Delavrancea-Gibory: În plină arhitectură de import, clasică, Mincu este cel care a declarat că avem o arhitectură românească și a realizat-o cum a crezut și a putut. După el, Petre Antonescu. Amîndoi au creat școlile lor și urmașii au lucrat cu credință reușind mai bine sau mai puțin bine, degenerînd chiar cu tipul « Ciortan », privit cam de sus.

I. M.: *Cum considerați arhitectura lui Horia Creangă?*

Arh. H. Delavrancea-Gibory: Arhitectura lui Creangă n-a fost românească și nici n-a vrut să fie.

I- M.: *Ce înțelegeți prin arhitectură românească?*

Arh. H. Delavrancea-Gibory: Dumneata îmi ceri să găsesc acul în carul cu fîn?! Arhitectura românească, de pe pămîntul nostru, începe cu coliba și evoluează lent, pe nesimțite, trecînd prin afinări proprii și influențe indo-persane, bizantine, venețiene ... asta-i arhitectura românească, nu cea de import, fie la oraș, fie la țară; tot e una și un singur tot. Cînd am văzut, ieri, cîte orori se fac în lume, v-am mai spus, am priceput din ce se naște a noastră de azi. În orice caz, nu e românească, chiar de i se aplică fusuri, furci sau ornamente din arhitectura ciudată a lui Brâncuși, Mare greșeală, care va fi judecată sever mai tîrziu.

I. M.: *Se manifestă, în ultima vreme, o tendință de a reduce arhitectura românească la o ornamentică specifică.*

Arh. H. Delavrancea-Gibory: Pe lîngă citatele de mai sus, se mai iau ornamente pe fațade și de la covoare românești, cocoși și alte caraghioslîcuri. Proporție, armonie și simplitate nu se mai poartă. Sîntem în faza

1

grandilocvenței, emfazei, care să impresioneze. Nu se mai caută demnitate și noblețe în profesiune.

I. M.: *Care dintre clădirile recente vi se pare a avea caracter « românesc »?*

Arh. H. Delavrancea-Gibory: Singura clădire monumentală care simți că e făcută de un român și în țara românească ar fi Teatrul Național din Craiova. Monumentul trăiește în Craiova, adaptat terenului, și e al nostru, clădit de arhitectul Iotzu. Și de mă vei întreba: în ce constă și care sînt elementele caracteristice, nu-ți voi putea răspunde în acest cadru. S-ar cere un studiu special și amănunțit. Desigur că reies mase și proporții specifice nouă, cu demnitate sobră și armonioasă. Dumneata vrei să găsești la mine « cheia »; nu există. Acum toată lumea s-a învățat să ceară « rețete » și « metode ». Află de la mine că nu sînt nici unele nici altele. Se cercetează și cum se realizează « creația »! Cum să știi ce se petrece în creier și cum se desăvîrșește creația? Și gîndul? În ceea ce privește arhitectura românească de azi, adaptată spiritului și nevoilor zilei, trebuie să cunoști bine pe cea veche și să ți-o însușești. Dar, prin radio, televiziune, și cinema, tinerii vin în facultate gata pregătiți spre idealul « american ». Acolo li se pun în față reviste și cărți străine și pune-te și le copiază. Inspirația, mediul e străin, nu de la noi.

I. M.: *Nu pot crede că « informația » poate fi un dușman al tradiției. Tinerii arhitecți trebuie să fie la curent cu ce se construiește în lume.*

Arh. H. Delavrancea-Gibory: Este cel puțin ... ciudat, ca tocmai mie să-mi susții un asemenea principiu, cu caracter de lecție dată unui arhitect care ar fi pierdut pasul cu scurgerea timpului! Dacă ai fi aprofundat cui ceri interviul și ai fi studiat numai funcționarea Institutului Fundeni, ai fi constatat că lucrarea, nu numai că este a unui arhitect care s-a informat în detaliu de rafinamentele arhitecturii hospitaliere ale epocii, dar că poate fi un model de organizare a spitalului-de-azi. Din 1959 în 1980, rezistă, ca concepție modernă, la zi. Informatica nu e motiv de a clădi orori înstrăinate de țară, numai ca să fie concepute occidental, asta trebuie să li se inculce studenților, dar cine?

I. M.: *Există, totuși, o experiență a arhitecturii moderne care trebuie parcursă, învățată, care nu poate fi respinsă, ca a « altora », pentru că ține de etapa actuală a civilizației.*

Arh. H. Delavrancea-Gibory: Dumneata revii și insiști! Discerneți informațiile, vedeți ce e bun și ce e nefast și nepotrivit climatului nostru (pereți întregi de sticlă etc), ambianței și caracterului acestui neam. Modern e și patinoarul de la Yale al lui Saarinen — aerian și armonios, e și broasca țestoasă de la Defansa Parisului — admirabilă din punct de vedere constructiv, dar inumană. Căutați personalitatea voastră, dacă credeți a o avea, dar fiți români.

I. M.: *Să revenim la experiența dumneavoastră. În ce măsură credeți că arhitectura la scară amplă care se face azi poate avea caracter românesc?*

Arh. H. Delavrancea-Gibory: « Scara » ar fi vorba de desen, probabil că te referi la marile dimensiuni în spațiu pe care le cucerim azi. Arhitectura nu se cere a fi țărănească, nici indo-persană, nici bizantină nici venețiană, nici cula boierească, dar să se resimtă din toată atmosfera lor la un loc. Ea este rezultatul unor

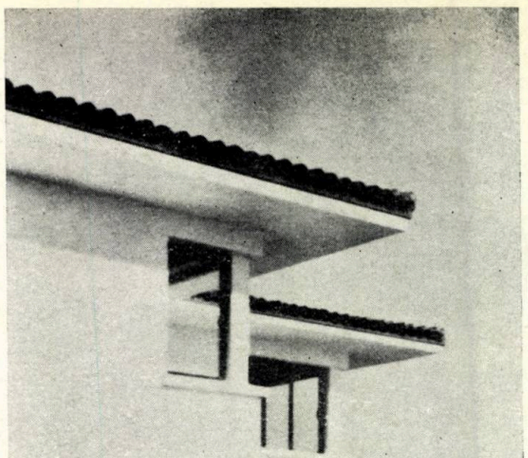

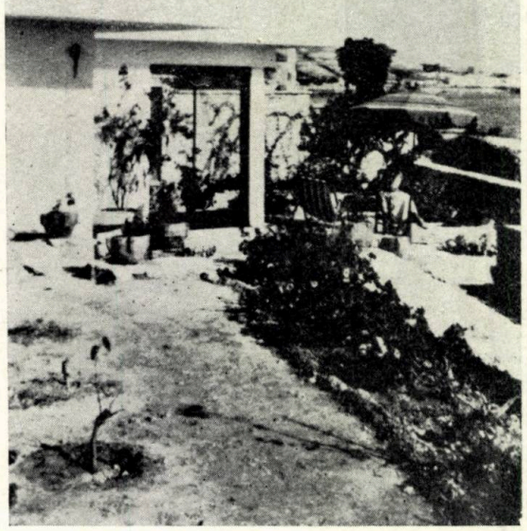

civilizații, inhibate toate la un loc și în toate păturile noastre sociale, fără distincție, și nu putem ignora o asemenea experiență și trece peste ea. Casele mele, pe care le vedeți aici în poze, au iz românesc, dar sînt totodată moderne ca aspect și funcție, migălos aprofundate, care i-au făcut fericiți pe clienții mei. În ceea ce privește blocurile, cînd am făcut ce am vrut la lucrări particulare, primul l-am făcut cu aspect pur modern, iar celelalte le-am realizat cu caracter precis de-al nostru, de aici. Unul lui Arapu, pe strada Pictor Barbu Iscovescu nr. 44 pe un teren în formă de pian cu coadă, celălalt în strada Brezoianu. Le poți studia dumneata. Știi ce i-ar trebui lui Delavrancea? Un teren mare în loc important în București, pe care să conceapă și să realizeze un bloc cu 12 caturi, ca s-o învețe minte viața să tot critice!

I. M.: *Arhitectura n-a făcut decît să se încadreze în ritmul vieții pe care o ducem.*

Arh. H. Delavrancea-Gibory: La care ritm te referi, la al nostru sau la cel luxos, fantasmagoric și artificial din Occident? Arhitectura lor n-o putem imita decît meschin. Oh, însă mersul vieții în lume îi va lipsi, în curînd, de munca ieftină a altor popoare și de resursele globului care se constată că se apropie de sfîrșit, în acest ritm. Vor trebui să revină la altă viață și altă arhitectură pe care le întrevede numai cel care-i înțelept.

I. M.: *Arhitectura solară, exploatarea bioenergiilor ar putea fi folosite pentru această reintoarcere la natură, de care vorbeați mai sus.*

Arh. H. Delavrancea-Gibory: Astea sînt detalii tehnice, nu arhitectură în înțelesul înalt al noțiunii. Știința trebuie să ajute pe om, nu să-l subjuge ca acuma.

Interviu realizat de arh. ILEANA MURGESCU

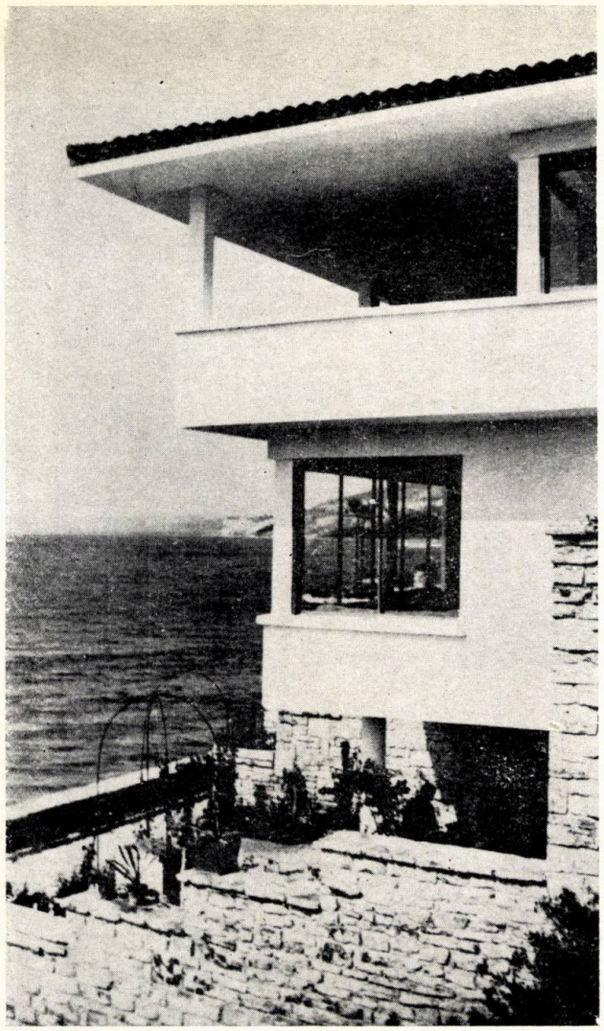

2

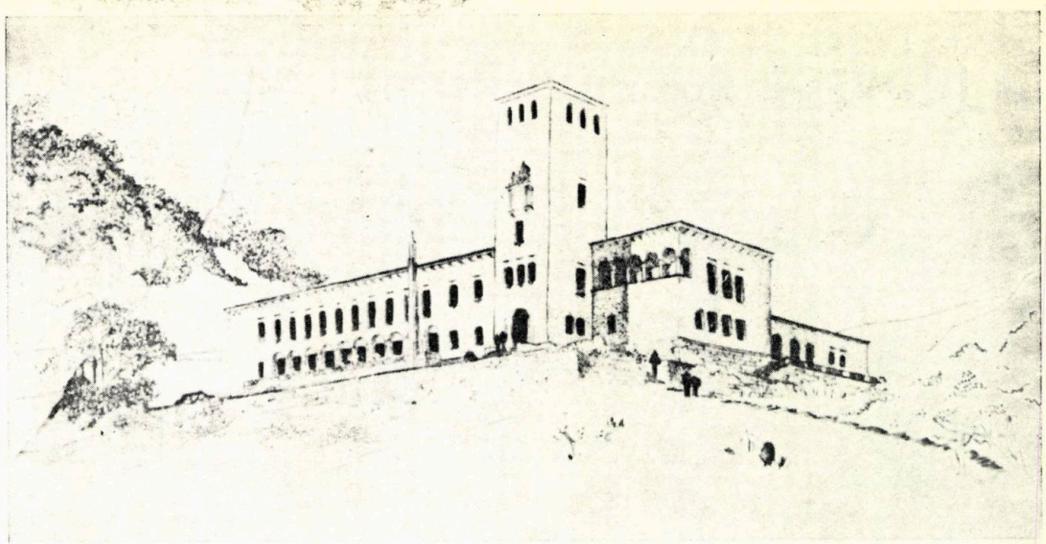

7

6

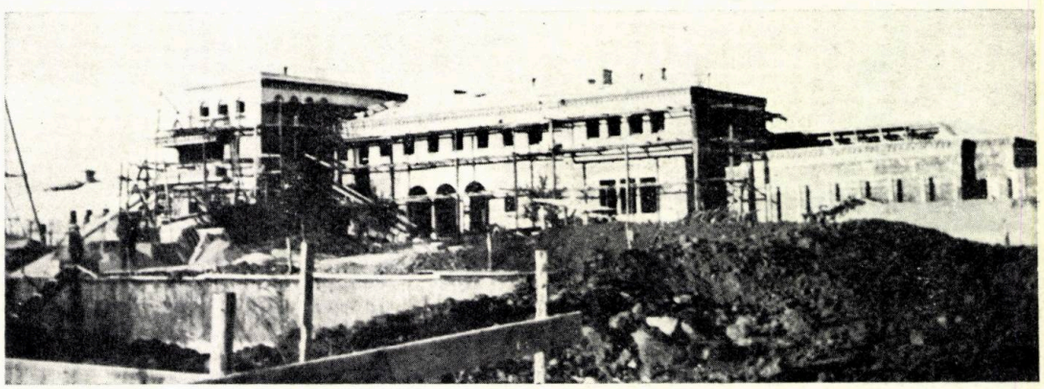

3

1,2,3. Detalii ale construcțiilor realizate în Balcic și Techirghiol 4. Detaliu de portal pentru Palatul Snagov 5. Blocul din strada Brezoianu, București 6. Palatul Snagov în timpul construcției 7. Proiect de sanatoriu la Hunedoara

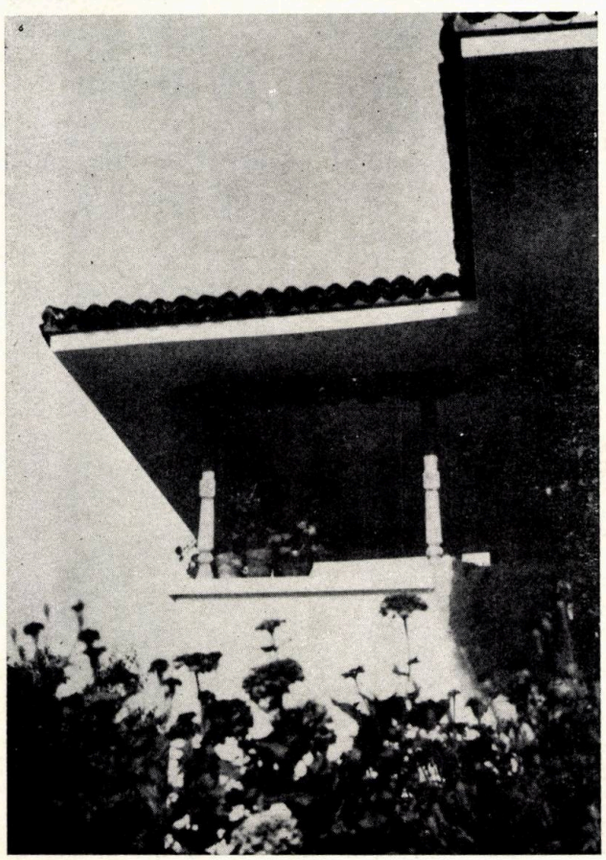

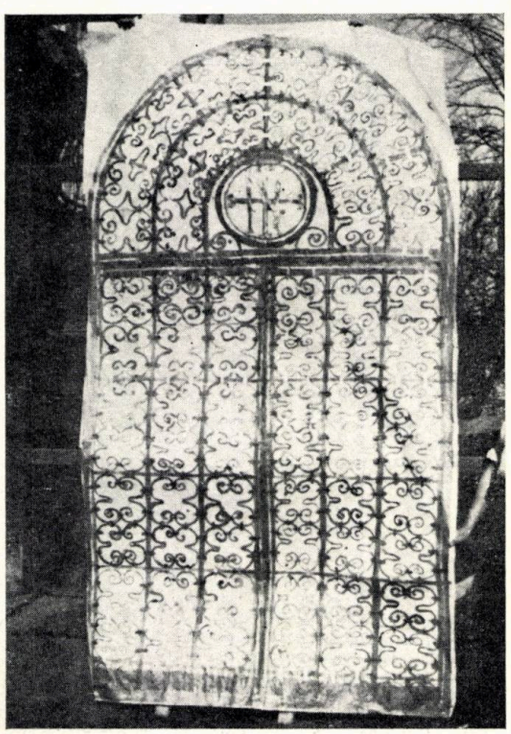

4

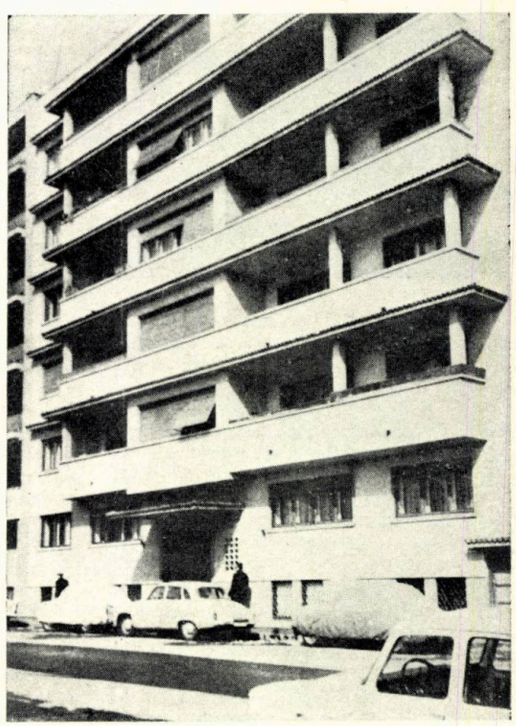

5

BROȘTENI ȘI OSTRA, VIITOARE CENTRE URBANE ÎN JUDEȚUL SUCEAVA

BROȘTENII IERI

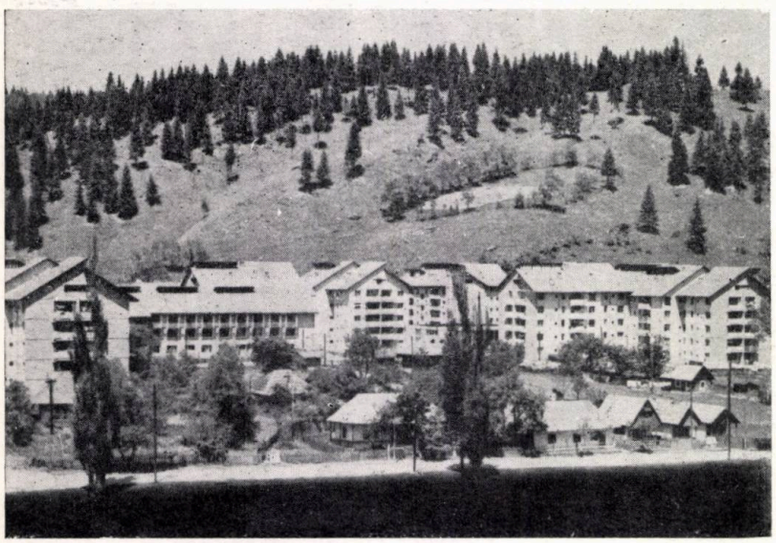

ȘI ..... AZI

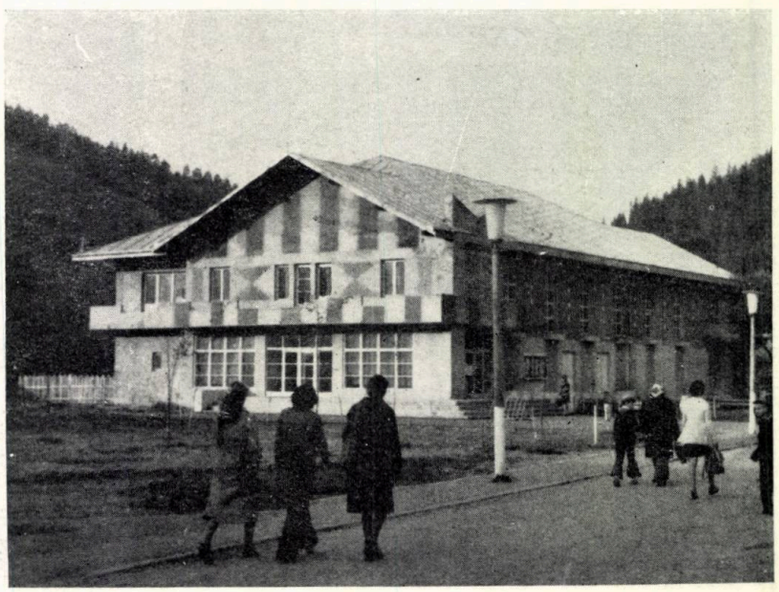

Ritmul mutațiilor fundamentale în structura economică și socială a județului Suceava, cu importante consecințe asupra configurației rețelei sale de localități, are ca dominantă actuală creșterea gradului de urbanizare, atît pe calea dezvoltării orașelor existente, cît și prin crearea condițiilor care să asigure urbanizarea treptată a localităților rurale, care, încă din etapa actuală, pe fondul valorificării superioare a resurselor lor materiale și umane, prezintă deja elemente caracteristice mediului urban și au posibilități de continuă dezvoltare în etapele viitoare.

În acest context, activitatea de sistematizare, ce se desfășoară atît prin studii și proiecte cît și prin eforturile destinate materializării acestora, include, ca preocupare de importanță majoră, cunoașterea și soluționarea problemelor pe care le ridică dezvoltarea, în cadrul actualei rețele, a localităților propuse a deveni centre urbane în perspectivă și în primul rînd a celor programate în etapa 1976—1980.

Dezvoltarea urbanistică a județului Suceava, marcată în etapa actuală de o proporție redusă a populației urbane — sub media țării —, beneficiază ca soluție de perspectivă, de o serie de factori favorabili ce vor facilita ritmul creșterii urbanistiice în viitor. Dintre aceștia, pe primul plan, se situează profilul social economic complex al teritoriului — industrial, agricol și turistic — precum și particularitățile istorice și geografice în care s-au constituit și au evoluat localitățile, factori care, în ultima analiză, au favorizat dezvoltarea într-o distribuție teritorială eficientă a 8 localități urbane și a 11 localități rurale, cu un număr mare de locuitori și care prezintă condiții de a deveni orașe în perspectivă.

Eforturile în vederea urbanizării localităților rurale în cincinalul 1976—1980, concentrate, ca primă etapă, spre 5 așezări din județ, sînt în mod deosebit ilustrate de realizările obținute în Ostra și Broșteni, localități situate în teritoriul montan al județului și puternic ancorate

la dezvoltarea economică a acestei regiuni. Avînd inițial, funcțiunea de centre de cazare a forței de muncă din zona minieră Ostra — Barnar — Leșul Ursului, ele au căpătat ulterior o dezvoltare la nivelul centrelor de direcționare și de polarizare a activităților din zonă sub toate aspectele.

Redăm, în cele ce urmează, unele aspecte caracteristice ce derivă din construcția urbanistică a acestor localități, centre de polarizare, în zona minieră, a județului nostru.

BROȘTENI. Situat în partea de sud a județului, pe Valea Bistriței, într-un cadru natural de un deosebit pitoresc, de-a lungul șoselei de legătură a două zone de mare interes turistic — Bicaz și Vatra Dornei —, s-a dezvoltat multilateral în ultimul deceniu, datorită poziției sale în raport cu zona minieră Crucea — Leșul Ursului, teritoriu în care localitatea Broșteni a preluat în principal funcțiunea de centru de cazare a personalului minier, cu o capacitate raportată la întreaga comună de 2 500 activi.

Ascensiunea acestei ramuri industriale a determinat dublarea populației comunei, în decursul ultimelor două decenii, iar prin dotarea și echiparea treptată a localității la nivelul cerințelor urbane, acesta s-a impus ca centru de deservire teritorială pentru localitățile comunelor Crucea, Broșteni și Borca (ultima din județul Neamț), arie teritorială ce însumează aproximativ 820 km² și cuprinde 15 sate, cu o populație de peste 15 000 locuitori.

Pentru ocuparea resurselor de muncă feminine, s-a creat deja un nucleu de activități în profilul industriei textile, specific de activitate ce se impune a fi dezvoltat în etapa următoare.

Evoluția demografică a așezării Broșteni în perspectivă, în contextul amplificării funcțiunilor economice din teritoriu — identificarea de noi surse minerale utile, dezvoltarea industriei textile și punerea în valoare a potențialului balneo-turistic — și al remodelării rețelei de localități din cadrul ariei de polarizare, este estimată printr-o creștere, de la 3 500 locuitori populație stabilă înregistrată la recensămîntul din 1977, la 6 000—7 000 locuitori, la nivelul anului 2000.

Beneficiind de un cadru geografic și o expunere generală favorabilă, perimetrul construibil actual, ce însumează 41 ha, cu o densitate de 90 locuitori/ha — suprafață ce satisface cerințele de teren pentru dezvoltări ulterioare, este definit structural prin zona centrului civic, în curs de formare, locuințe în ansambluri de blocuri cu mai multe niveluri construite pentru cazarea personalului minier, precum și prin zona de locuințe tradițională a satului formată din locuințe rurale, în majoritate cu un singur nivel, în stare bună.

Cota dezvoltării urbanistice a centrului de polarizare Broșteni, exprimată prin gradul actual de dotare și echipare, cuprinde: 940 apartamente în blocuri cu pînă la cinci niveluri, cămin nefamiliști 225 locuri, complex comercial 1600 m², școală 14 săli clasă, creșă 100 locuri, dispensar uman, spital 75 paturi, unitate P.T.T.R., brutărie, echipare tehnico-edilitară completă în ansamblul de locuințe în blocuri și parțial pentru dotările social-culturale din centrul civic.

Problemele de dezvoltare urbanistică a localității Broșteni, înscrise în această perioadă, pe agenda de lucru a proiectanților suceveni, sînt menite să prefigureze soluția optimă de integrare a fondului construit existent, valoros în cea mai mare parte, într-o concepție de largă perspectivă, care să corespundă criteriilor de eficiență economică și funcționalitate, precum și celor de compoziție arhitecturală, avînd ca parametri funcția de polarizare a localității, posibilitățile de dezvoltare a profilului ei economic și ritmul creșterii demografice apreciat pentru etapele viitoare.

În ansamblul problemelor ce urmează a fi rezolvate, de strictă actualitate este constituirea centrului civic al localității, zonă reprezentativă menită să dea expresie mărimii, importanței și funcției pe care le are așezarea.

Prin studiile elaborate recent, materializarea acestei necesități stringente, în concordanță cu posibilitățile actuale și viitoare, s-a propus a fi rezolvată printr-o soluție care are în vedere realizarea, în cadrul zonei centrale existente, a unui ansamblu de dotări reprezentative ce încadrează pe trei laturi o piață, concepută și pentru adunări publice, deschisă spre drumul național și spre cursul rîului Bistrița. Avînd în centru casa de cultură iar lateral sediul politic administrativ, complexul comercial și hanul turistic, piața creată urmărește alcătuirea unui cadru de compoziție și funcționalitate adecvat localității, grefat pe fondul construi existent.

OSTRA. Pe harta transformărilor calitative ale județului, Ostra, așezare

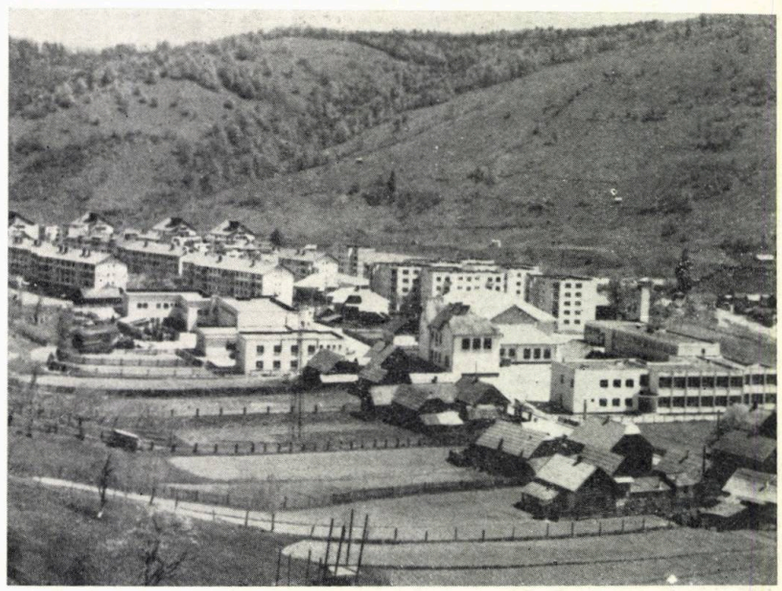

OSTRA

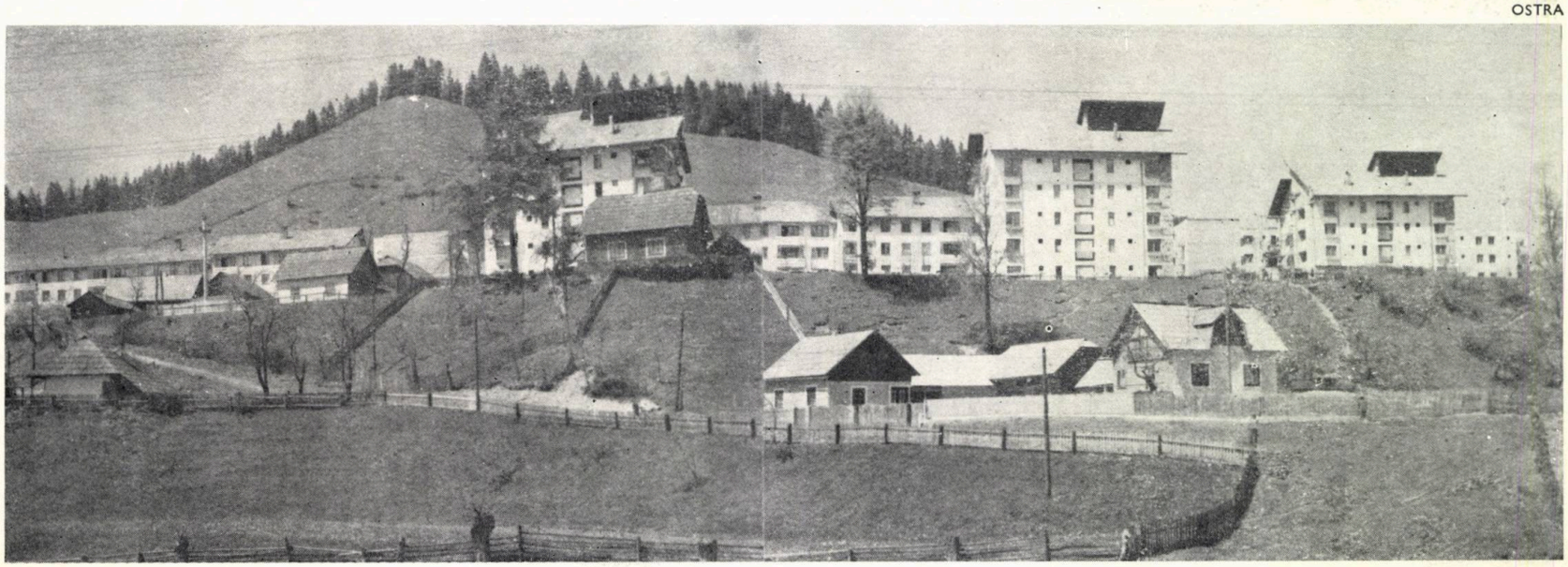

→

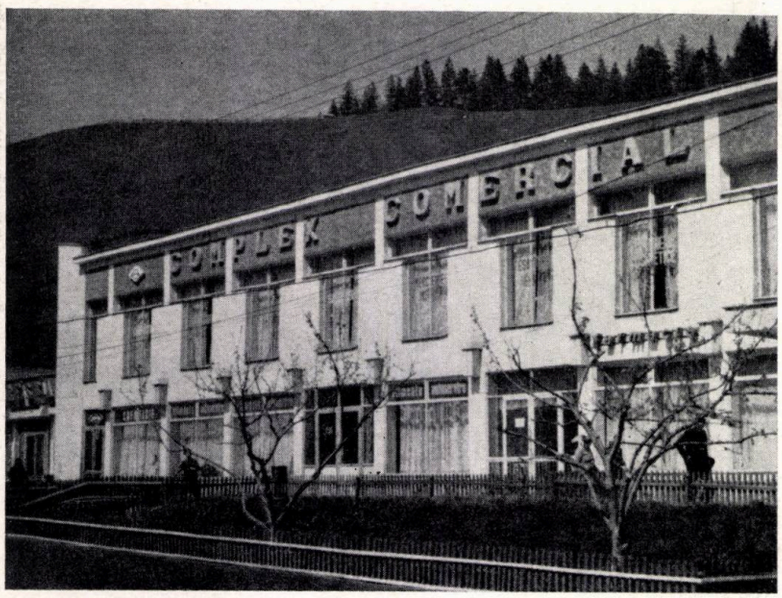

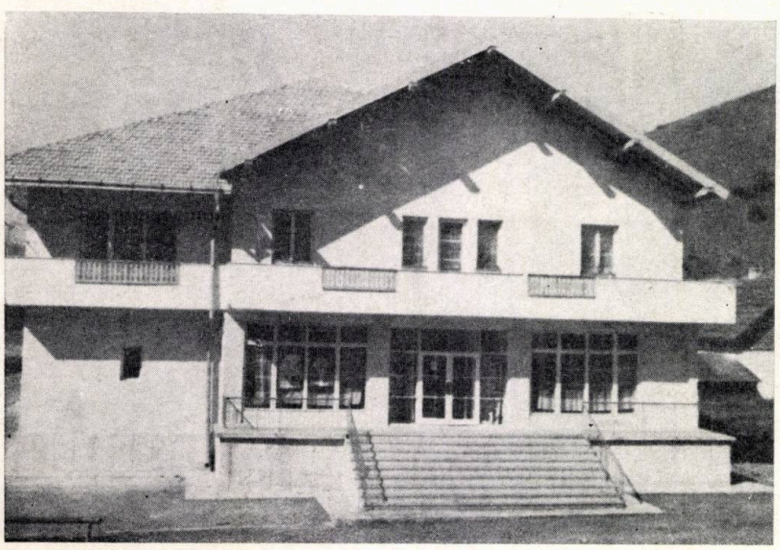

situată în lungul Văii Suha, cu valențe minere dobîndite în ultimii 12 ani, se detașează în prezent cu importante schimburi de structură economică, volum demografic, ținută urbanistică și funcțiune în teritoriu.

O sumară dar sugestivă comparație a unor parametri ce ilustrează dinamica social-economică parcursă de localitate în ultimul deceniu este edificatoare; în trecutul apropiat, așezarea rurală cu o economie pastorală ce numără 2 000 locuitori, lipsită de o dotare corespunzătoare și neechipată edilitar, astăzi, centru de cazare al personalului minier din zona Tarnița-Ostra, cu o populație ce a crescut la 4 600 locuitori, din care 2 000 activi în exploatările miniere, cazați în 730 apartamente și 120 locuri în cămin, cu echipare tehnico-edilitară completă. Tabloul înnoirilor este întregit prin construcțiile social-culturale realizate în ultimii ani — școala cu 12 săli de clasă, creșa cu 100 locuri, cămin cultural, dispensar uman, complex comercial și prestări servicii, cantină, brutărie etc —, care într-un context mai larg, ce include posibilitățile de dezvoltare ulterioară, conferă localității calitatea de centru urban cu rol de polarizare în cadrul zonei în care este situată.

În prognoza evoluției rețelei de localități, la nivelul anului 2000, redată în studiul de sistematizare teritorială al județului Suceava, lucrare recent elaborată, așezarea Ostra este definită în ansamblul priorităților de dezvoltare a localităților pe etape, ca viitor centru urban, încă din etapa I, cu rol de polarizare în teritoriul a două comune în suprafață totală de 318 km² în care se vor dezvolta 5 localități ce vor însuma în anul 2000 aproximativ 12 000 locuitori, din care în Ostra cca 6 000 locuitori.

Preocupările ce vizează amplificarea funcțiunilor economice ale localității, includ, încă din etapa imediată, asocierea la profilul actual a unor activități în ramura industriei textile, care urmează să fie dezvoltate în viitor la nivelul ocupării integrale a populației feminine apte de muncă.

Zona luată în studiu, în vederea dezvoltării urbane a localității, include o parte a actualului perimetru construibil, respectiv un platou în suprafață de 30 ha, parțial construit cu locuințe în blocuri și dotări social-culturale, a cărui orientare generală și diferență de nivel în raport cu cota drumului județean — arteră din care se desprinde pătrunderea în localitate — deschid un cadru de perspectivă foarte interesant, susținut de desfășurarea în pantă a construcțiilor.

Ansamblul de locuințe construit în această zonă, realizat într-o concepție originală prin care proiectantul a reușit să dea construcțiilor o expresie arhitecturală proprie localității, constituie elementele de referință și angajament pentru continuările din etapele viitoare.

Preocupările de etapă sînt concentrate spre închegarea centrului civic al localității, cu amplasament central în raport cu limitele perimetrului construibil — conceput ca dezvoltare optimă la nivelul unei etape de largă perspectivă —, în care gradul actual de dotare și compoziția sa generală, reclamă unele completări și corecții, în concordanță cu cerințele actuale și de perspectivă ale localității.

Arh. EUSEBIE LATIȘ
director al Centrului de proiectare județean Suceava

REALIZAREA

COLECTIV DE PROIECTARE
Arhitectură: arhitecții **CĂLIN HOINĂRESCU** (șef proiect), **TATIANA ROMAN**
Rezistența: ing. **ION AMARIEI**
Instalații: inginer **DOINA AGARICI**, proiectanții **RODICA ZEFLEANU, VALERIA GEORGESCU**
Sistematizare: proiectant **PULCHERIA BOGĂNESCU**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL DE PROIECTĂRI PRAHOVA, PLOIEȘTI

Problemele legate de proiectarea ansamblurilor de locuințe din cadrul localităților de deal și munte decurg din caracterul special al sitului montan. Principiile ce rezultă din necesitatea adaptării construcțiilor la condițiile de relief și de climă specifice zonei de munte se referă, atît la organizarea teritoriului cît și la elaborarea proiectelor tip ce se vor folosi.

Pornind de la ansamblurile urbanistice și ajungînd la detaliile de construcție se conturează următoarele principii:

1. Zonarea funcțională a teritoriului trebuie făcută în deplină legătură cu importanța priveliștilor ce se desfășoară din aceste locuri.

2. Axele de compoziție ale ansamblurilor urbanistice trebuie să se stabilească în deplină concordanță cu liniile de forță ale reliefului (fire de văi, liziere de pădure).

Implantarea unor axe arbitrare, foarte precis conturate, apelarea la moduri de ordonare carteziene trebuie evitată. Este de recomandat adoptarea unor compoziții mai libere.

3. Volumele construcțiilor trebuie soluționate asimetric avînd un echilibru dinamic; jocul volumetric trebuie preferat aspectului static, fiind în concordanță cu caracterul animat al peisajului montan.

4. Trebuie adoptat un modul volumetric avînd dimensiuni în directă legătură cu scara elementelor înconjurătoare.

5. La structurarea volumelor trebuie avută în vedere o siluetă care să se ușureze ca aspect pe verticală, această caracteristică regăsindu-se în formele de relief.

6. În cazul terenurilor cu pantă accentuată, o necesitate importantă este aceea de a se evita lucrări de sistematizare verticală costisitoare. Preluarea pantei terenului prin organismul clădirii este o soluție firească în condițiile sitului montan.

Este de remarcat faptul că adaptarea la panta terenului conduce la realizarea de construcții cu o volumetrie dinamică în deplină armonie cu caracterul peisajului.

7. Implementarea unor priveliști în compoziția interioară a apartamentului, mai ales în zonele destinate să realizeze legătura spațiului interior cu cel exterior (loggie, holuri, etc) contribuie la transferul unor valori ale frumosului natural în cadrul apartamentului ridicînd prin aceasta calitatea locuirii.

ANSAMBLURILOR DE LOCUINȚE ÎN LOCALITĂȚILE MONTANE ALE VĂII PRAHOVEI

8. Utilizarea invelitorilor în pantă care au o perioadă de folosință superioară celor în terasă are ca rezultat volumul podului, volum ce trebuie utilizat.

9. Pentru a se asigura o protecție termică corespunzătoare, golurile ferestrelor se cer reduse ca suprafață, iar accesul spre loggii și balcoane este de dorit a se realiza din spații de circulație și nu din camerele de locuit.

Aceste principii au servit proiectantului la elaborarea documentației ce urmează să rezolve amplasarea a circa 600 apartamente în orașul Bușteni pe strada Industriei. Terenul aflat în rezervația naturală a masivului Caraiman a pus probleme deosebite atît din punct de vedere al sistematizării cît și al construcțiilor ce urmează a se realiza **(1)**.

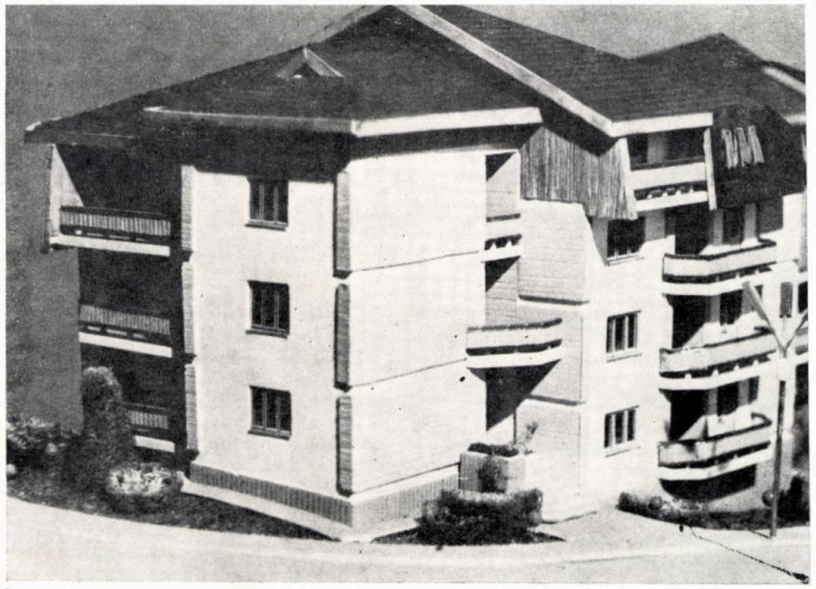

3

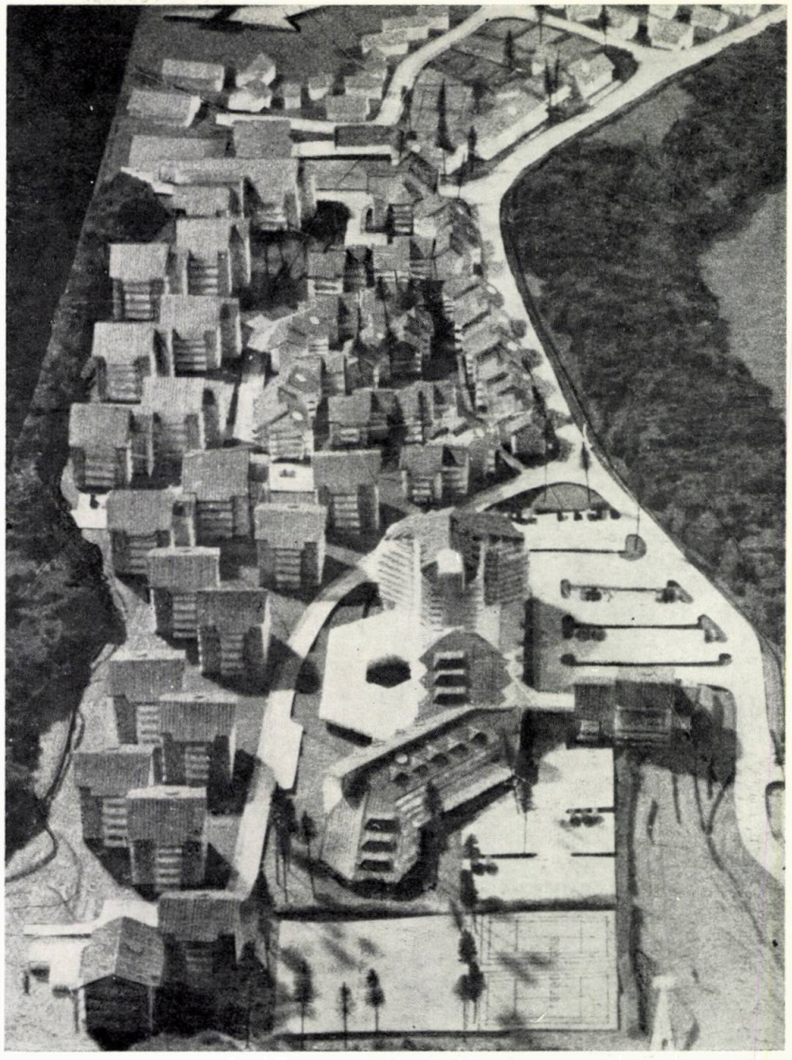

1

2

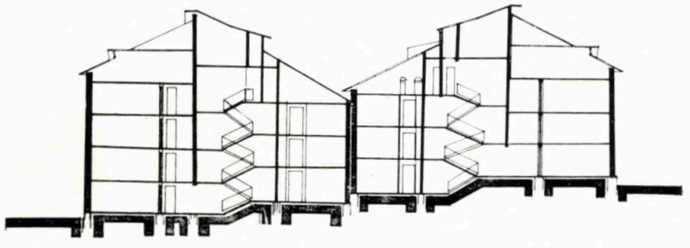

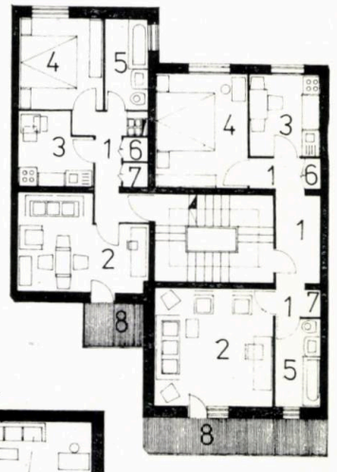

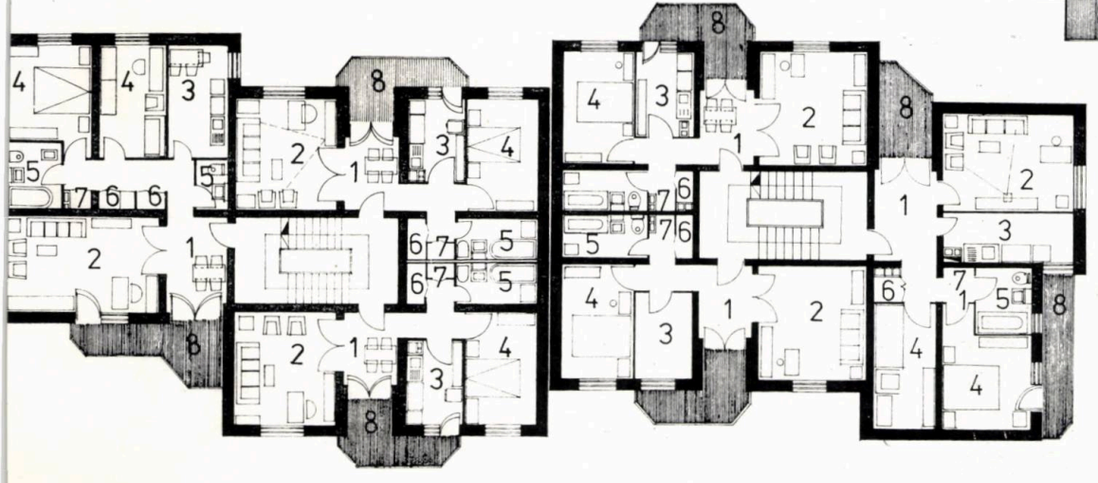

1. VEDERE DE ANSAMBLU. 2. PLAN ETAJ, PLAN ETAJ MANSARDAT SECȚIUNE: — 1. Hol — 2. Cameră de zi — 3. Bucătărie — 4. Dormitor — 5. Grup sanitar — 6. Cămara — 7. Debara — 8. Loggie 3. PERSPECTIVĂ 4. FAȚADĂ PRINCIPALĂ (pag. 34)

Axele de compoziție au fost stabilite funcție de cadrul natural.

Astfel liziera pădurii a fost preluată de amplasarea blocurilor. Principala cale rutieră « str. Industriei » s-a realizat paralel cu pîrîul «Valea Jepilor » cele două schimbări de direcție fiind marcate de dotări social-culturale: un complex comercial și un ansamblu hotelier, celelalte artere rutiere s-au dispus pe firul unor văi existente.

Locuințele realizate în prima etapă în blocuri punct P + 4 niveluri s-au dispus de-a lungul lizierei pădurii. S-a constatat că secțiunea aleasă nu se înscrie în situl respectiv datorită formei precis conturate, cubice, și a suprafeței mari în secțiune orizontală, ceea ce a dus la elevații și lucrări de sistematizare verticală costisitoare.

A apărut necesitatea elaborării unor serii de partiuri care să poată prelua panta terenului (de cca 10—15%) prin organismul clădirii — dispunîndu-se apar-

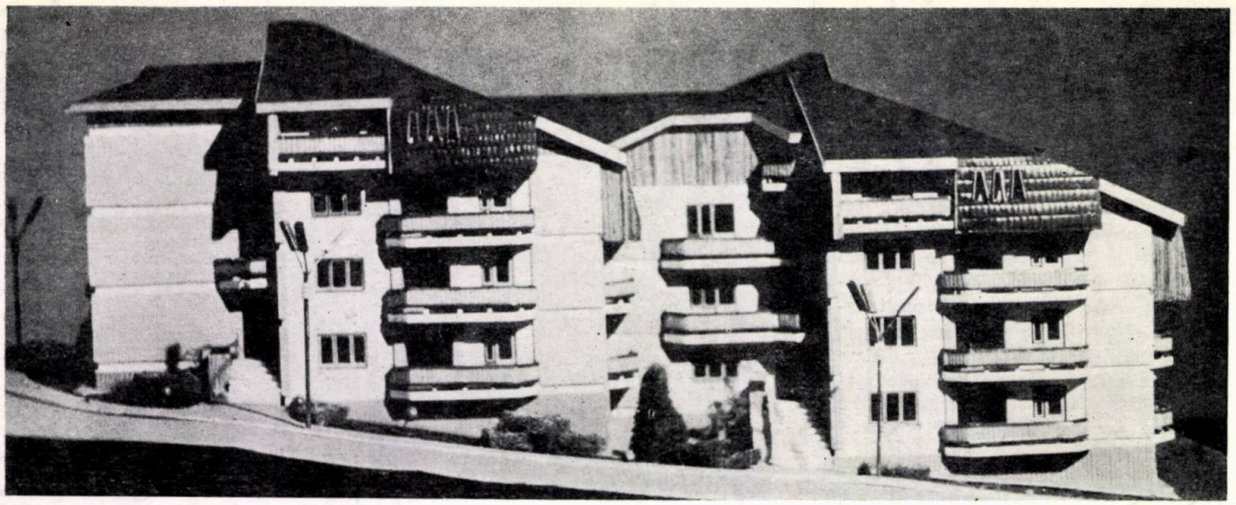

4

tamentele decalat la 1/2 din înălțimea nivelului **(3,4).**

Totodată, volumul podului (circa 1/5—1/6 din totalul volumului construit) este necesar a se utiliza amplasîndu-se spații de locuit, iar în vederea îmbunătățirii protecției termice este de dorit realizarea de loggii în locul balcoanelor, avînd acces din holul apartamentelor și nu din camerele de locuit.

S-a dimensionat holul în vederea creării unui spațiu multifuncțional (loc de luat masa, loc de studiu, de primirea oaspeților, loc de joacă pentru copii) prin distribuția judicioasă a suprafețelor destinate circulației. Acest spațiu se continuă cu loggia apartamentului de formă pătrată și protejată pe timp nefavorabil — gen geamlîc. Legătura cu loggia se face printr-o ușă dublă cu supralumină ce permite pe vreme călduroasă extinderea holului cu suprafața loggiei și deschiedrea spre cadrul natural. Tot cu ușă dublă s-a realizat și legătura dintre hol și camera de zi. În acest fel, s-a obținut un spațiu polifuncțional în zona destinată activităților diurne în suprafață de 20—22 m² la apartamentele de două camere și 26—28 m² la apartamentele de trei camere.

Prin amplasarea a două apartamente în spațiul podului, s-a redus substanțial volumul neutilizat al construcției, obținîndu-se totodată un aspect plastic agreabil prin unitatea organică realizată între acoperiș și volumul construcției.

Tronsoanele s-au structurat prin compunerea a 3—4 module volumetrice, articulat compuse, evitîndu-se obținerea unui volum monobloc ce ar fi distonat cu cadrul natural. S-au proiectat două secțiuni cu 11 și respectiv 12 apartamente la scară cu P + 2 — P + 3 niveluri: tronson capăt și tronson mijloc **(2)**.

Prin cuplarea acestor secțiuni se obțin fronturi stradale destul de ample, fără a da senzația de ecranare datorită jocului volumetric creat.

Urmînd aceste principii fondul arhitectural rezultat se încadrează firesc și eficient în situl montan, subliniind calitățile cadrului natural și împrumutînd din valorile acestuia.

Arh. CĂLIN HOINĂRESCU

LOCUINȚE PENTRU ZONA MONTANĂ ȘI SUBMONTANĂ A JUDEȚULUI BISTRIȚA NĂSĂUD

COLECTIV DE PROIECTARE

Arhitectură: arh. **ȘERBAN NĂDEJDE** (șef proiect), proiectanții **ZOE DAN, OLIMPIA SOVIANI**

Cercetare sociologică: sociolog **GEORGETA BUCHERU**

PROIECTANT GENERAL: CENTRUL DE SISTEMATIZARE — I.S.L.G.C. BUCUREȘTI.

Procesul constituirii unor localități rurale moderne, în care calitatea vieții să fie de nivel ridicat, apropiat de cea din urban, constituie o cerință actuală căreia specialiștii din arhitectură și sistematizare trebuie să-i dea un răspuns neîntîrziat.

Arhitectura locuinței populare din zona de deal și de munte a județului Bistrița-Năsăud (fig. 1), zonă ce cuprinde peste jumătate din întregul teritoriu al județului, constituie o valoare indiscutabilă în patrimoniul atît de bogat al arhitecturii populare românești.

Zona menționată, care a făcut obiectul « Studiului unor tipuri de locuințe pentru mediul rural pentru județul Bistrița-Năsăud », are un profil dominant agrar axat pe pomicultură, zootehnie, legumicultură și pe cultura cerealelor.

Studiul încearcă să găsească căile de continuare a unei tradiții locale valoroase în domeniul locuinței. Modificările survenite în modul de viață, prin impactul tehnicii, printr-o continuă ridicare a nivelului de trai și de cultură, cer evident modificări esențiale și ale structurii generale a locuințelor.

Este clar că nu se va putea obține o arhitectură « cu specific » prin fixarea unor realizări funcționale vechi, prin reluarea unor forme al căror conținut este substanțial modificat sau prin importul unor modele întîmplătoare, total străine zonei (12,13,14). În urma amplei documentări și analize efectuate în zona de studiu, a rezultat o dată în plus necesitatea promovării unei arhitecturi în care calitatea să rezulte dintr-o conjugare echilibrată a funcționalului, economicului și esteticului.

Am căutat să demonstrăm prin conținutul albumului cu exemple ale arhitecturii locale, continuitatea unor ele-

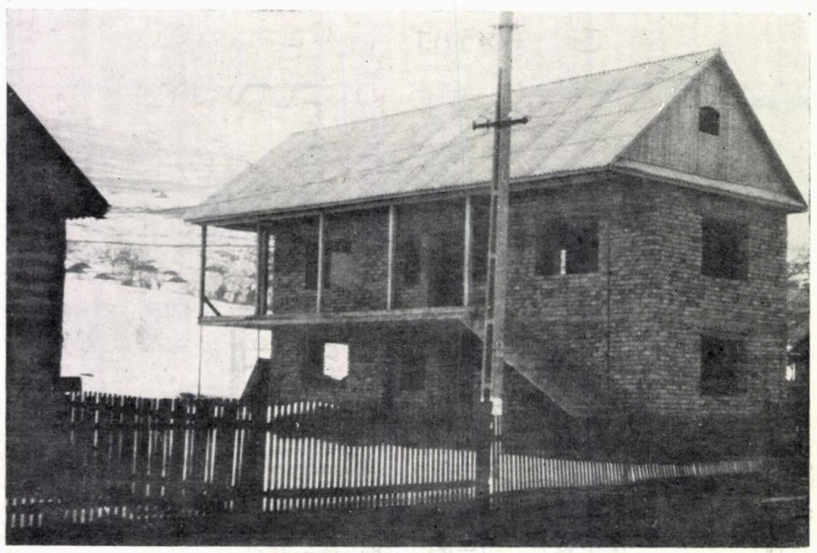

11

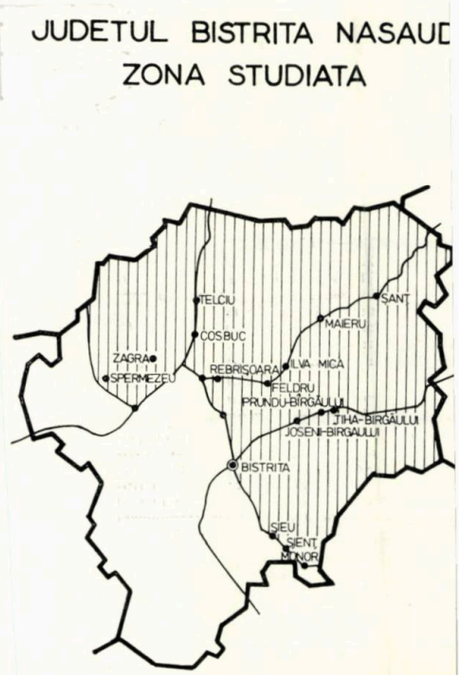

1

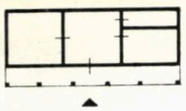

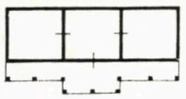

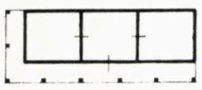

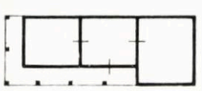

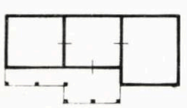

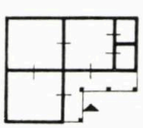

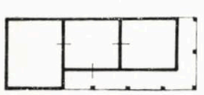

2

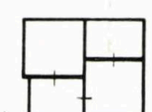

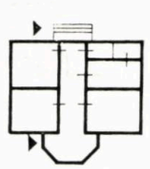

3

1. ZONA CERCETATĂ ŞI PENTRU CARE S-AU PROPUS TIPURILE DE LOCUINŢE

2. TIPURI DE LOCUINŢE TRADIŢIONALE existente în zonă, de la tipul de bază, cu tîrnaţ (prispă) pe latura din faţada principală a casei, la variantele derivînd din acesta

3. TIPURI DE LOCUINŢE TRADIŢIONALE coexistînd cu tipurile, mai numeroase şi mai interesante, ale caselor cu prispă

4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11. Imagini ale unor tipuri de locuinţe, existente, considerate caracteristice, ultimul exemplu prezentat constituind o încercare de preluare a ideii de prispă-galerie tradiţională

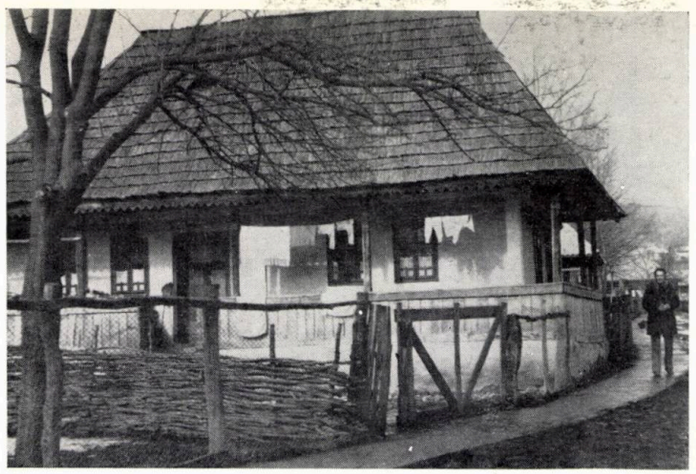

4

5

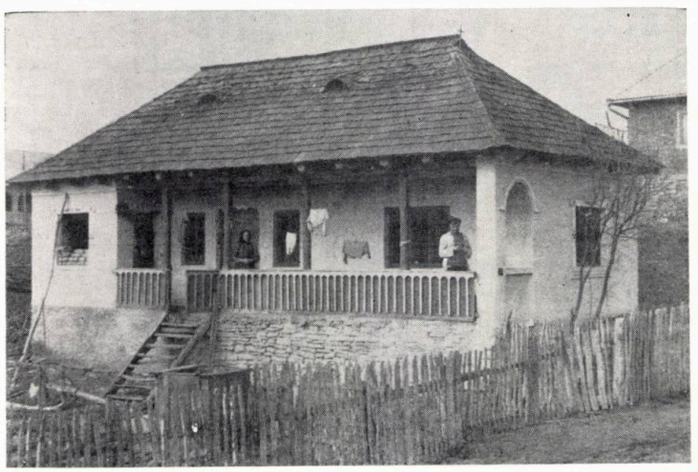

6

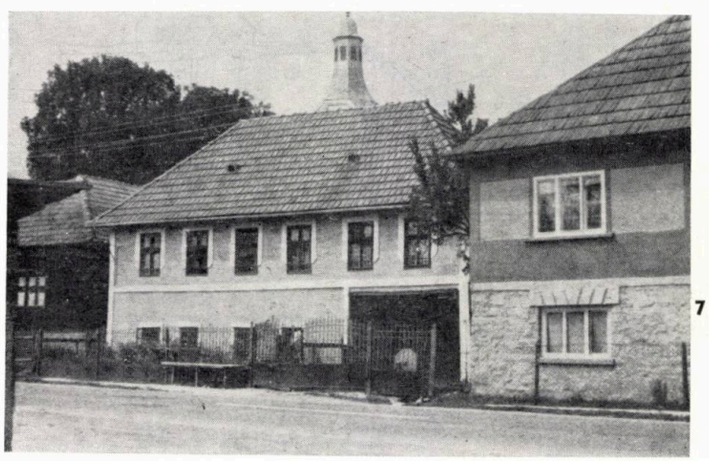

7

8

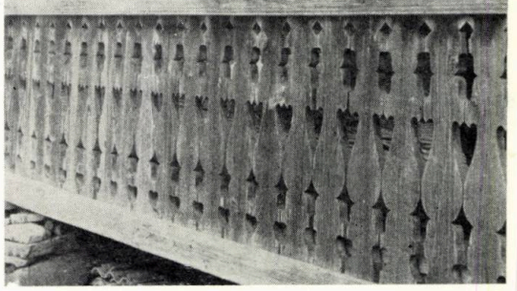

9

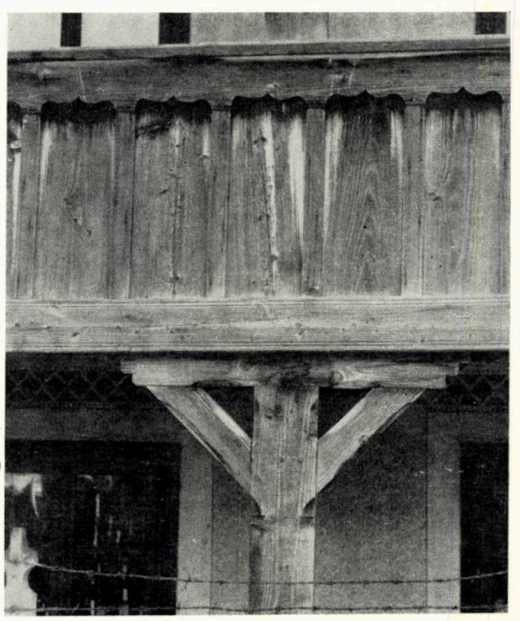

10

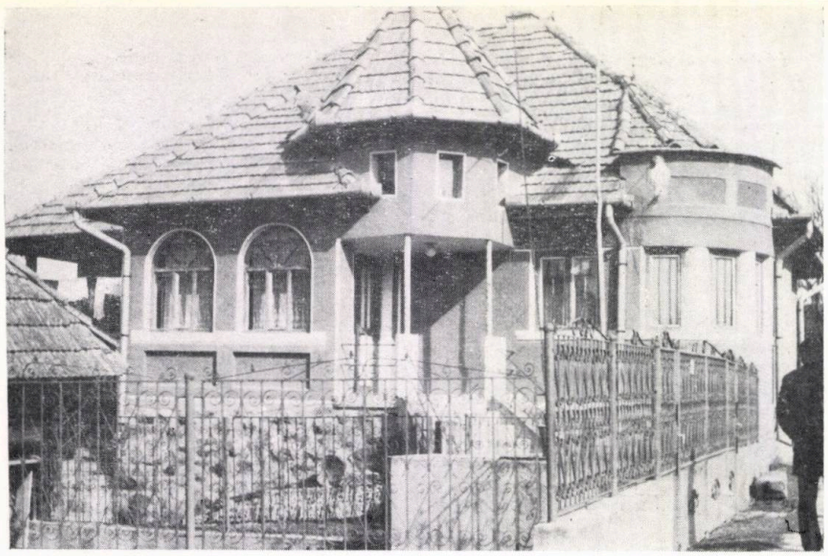

12

13

12, 13, 14. *Tipuri de locuințe străine ca factură de specificul locului, cu rezolvări volumetrice discutabile și cu decorații încărcate și bizare.*

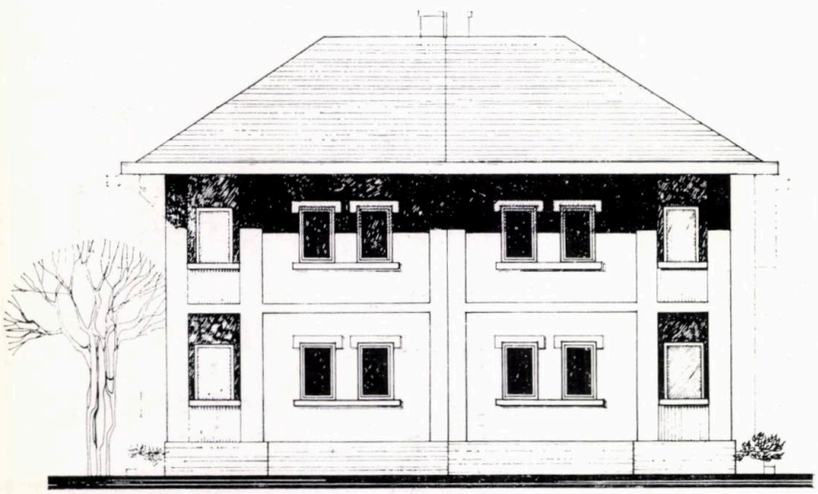

ARIE LOT	(S)	250,00 m²
ARIE LOCUIBILA	(AI)	46,40 m²
ARIE UTILA	(Au)	79,70 m²
ARIE DESFASURATA	(Adc)	130,60 m²

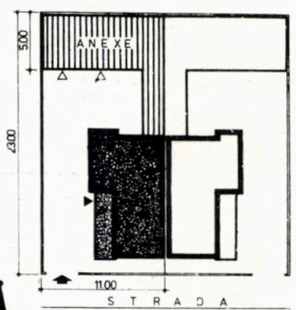

A2

0 2 4 6 8 10 m.

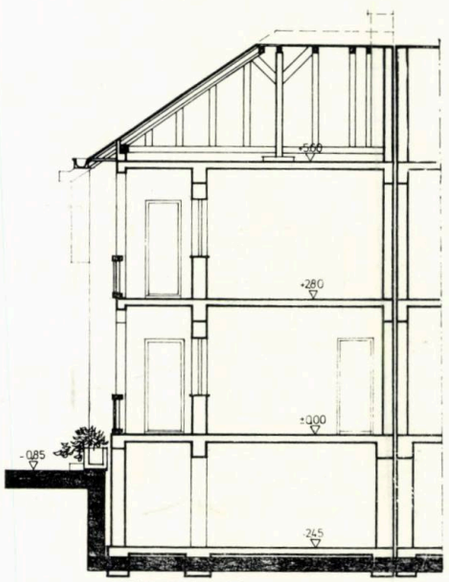

SECTIUNE

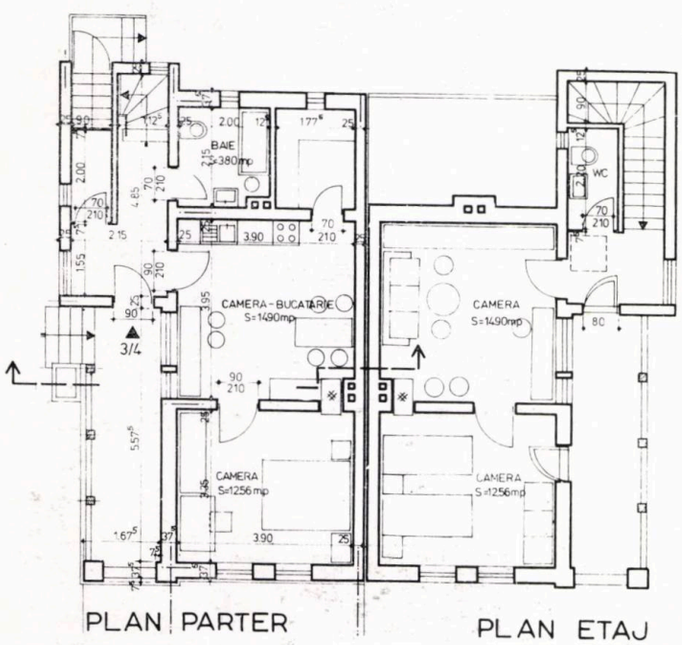

PLAN PARTER

PLAN ETAJ

A2

0 1 2 3 4m

15

A2

FATADA LATERALA

15 a, b, c, d, e. TIPUL «A₂», PLAN SITUAȚIE, PLAN PARTER/ETAJ, FAȚADA SPRE STRADĂ, FAȚADA LATERALĂ, SECȚIE

16 a, b, c, d. TIPUL «A₃», PLAN SITUAȚIE, PLAN PARTER/ETAJ, FAȚADA SPRE STRADĂ, SECȚIUNE

14

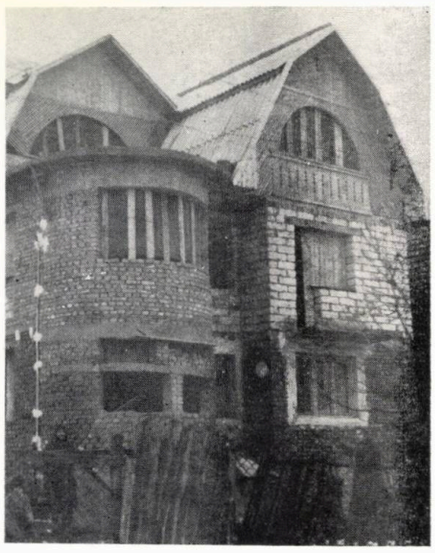

mente tradiționale pe care le considerăm posibil a fi integrate noilor forme arhitecturale. Este cazul « tîrnațului » (pridvorului) locuinței tradiționale locale, element cu valoare funcțională și spațială deosebită și a cărui existență rezultă că nu este negată de noile cerințe. Folosirea lemnului la executarea elementelor structurale ale « tîrnațului », într-o zonă în care această bogăție naturală abundă și unde uneori este chiar utilizată în exces, ne pare posibilă și necesară și pentru viitor.

Prima etapă a studiului, în care documentarea de arhitectură a fost dublată de o investigație sociologică cu obiectivul desprinderii structurilor de gospodării în funcție de tipologia familiei, a avut ca scop final elaborarea unor elemente de temă-program pentru locuințele necesar a fi proiectate în etapa a II-a.

Astfel, s-au detașat 3 tipuri de gospodării, cu cerințe de locuire specifice, care determină și variantele de locuințe necesare în zonă:

- Familii de agricultori, compuse din cuplu adulți + copii, fie din cuplu bătrîni + cuplu adulți + copii
- Familii de angajați (retribuiți), compuse în general din cuplu adulți + copii
- Familii mixte, compuse din cuplu bătrîni + cuplu adulți + copii.

S-au propus, atît locuințe duplex cît și locuințe P + 1 cu două apartamente. Funcționalitatea și dimensionarea spațiilor diferă în funcție de tipurile de familie și ținîndu-se seamă și de conținutul Decretului 68/1976. De asemenea, variază suprafața lotului de folosință între 250 m² pentru tipurile de locuințe « A » și « M » (familii de agricultori și familii mixte) și 200 m² pentru tipurile « S » (familii ocupate în munci neagricole).

Elaborarea propunerilor de locuințe pe cele 3 tipuri menționate și notate cu « A », « M », « S » a format obiectul etapei a 2-a a studiului, care a cuprins în final întocmirea unui catalog conținînd șase partiuri diferite, cu caracter indicativ, posibil de utilizat în toate comunele din zonă. Locuințele propuse sînt cuplate sau înșiruite, urmărindu-se în general fronturi cît mai mici la stradă.

S-a căutat ca rezolvările tipurilor « A » să nu contrazică structura locuinței tradiționale, alungită, avînd latura lungă cu pridvor spre curte. Acesta este un element esențial pentru înscrierea tipurilor noi în mediul construit existent.

Spațiile acoperite și deschise, existența beciurilor, plasarea băilor lîngă accesele în apartamente, ca și accesele lesnicioase spre curte, sînt atent urmărite la toate tipurile proiectate.

În cadrul partiurilor de tip duplex, scara de acces la nivelul superior a fost plasată în spații de degajare și nu în camera de zi, obținîndu-se astfel « o decomandare » utilă a etajului.

Au fost integrate în studiu și o serie de relevee ale unor modele tradiționale de balustrade, traforate sau pline, în scopul folosirii lor la tipurile de locuințe noi.

Prin folosirea materialelor locale și inerenta adaptare a partiurilor la unele

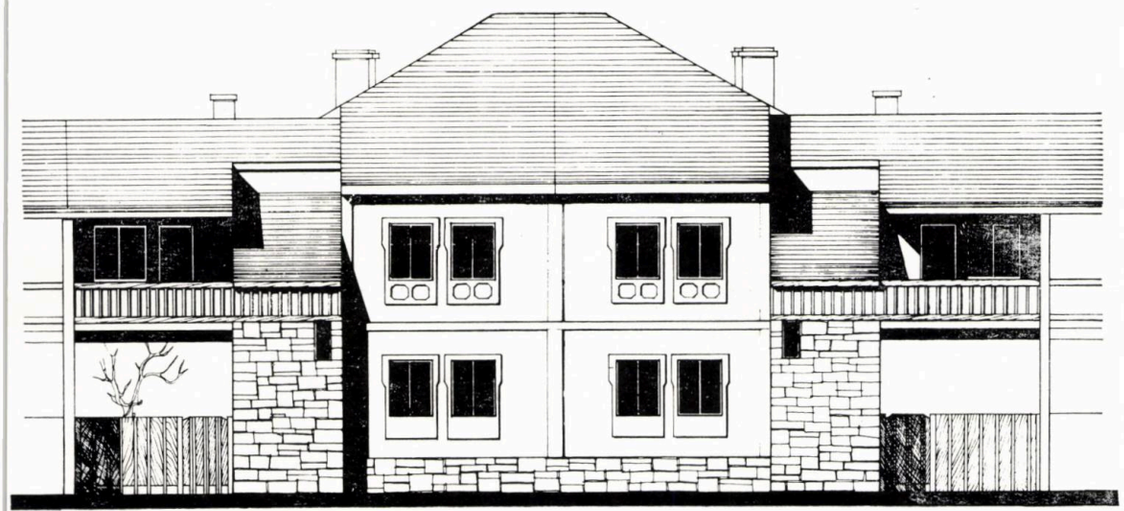

ARIE LOT (S) 250,00 m²
ARIE LOCUIBILA (A I) 60,00 m²
ARIE UTILA (A u) 116,00 m²
ARIE DESFASURATA (A dc) 201,00 m²

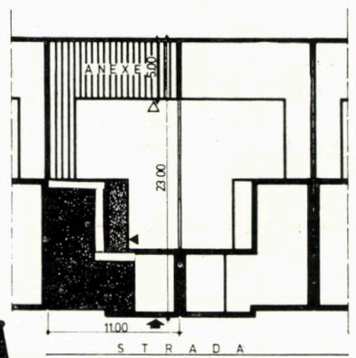

A3

0 2 4 6 8 10m

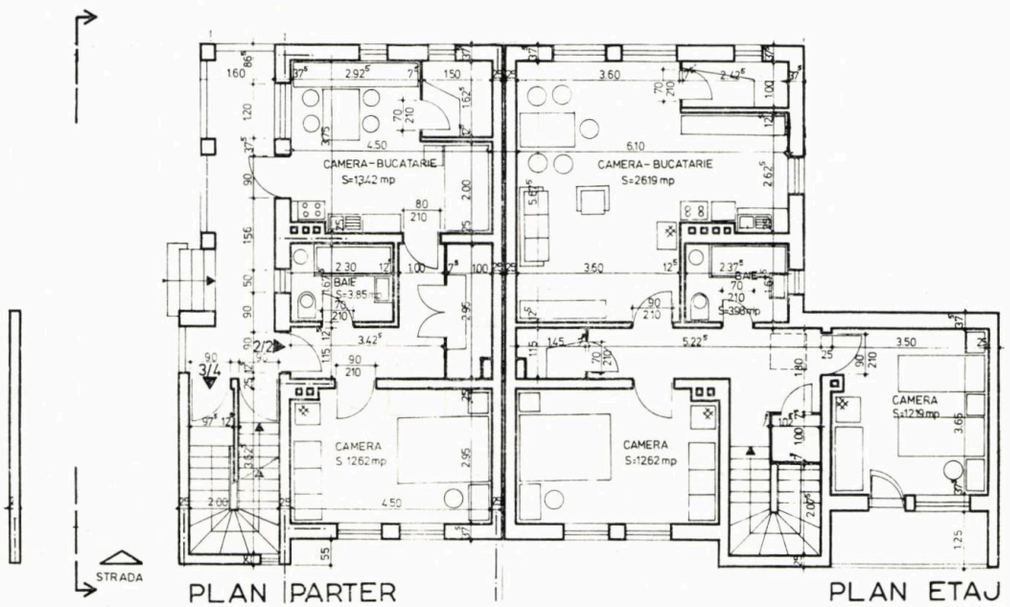

PLAN PARTER

PLAN ETAJ

A3

16

SECTIUNE

ARIE LOT (S) 250,00 m²
ARIE LOCUIBILA (AI) 64,70 m²
ARIE UTILA (Au) 108,20 m²
ARIE DESFASURATA (Adc) 166,30 m²

M

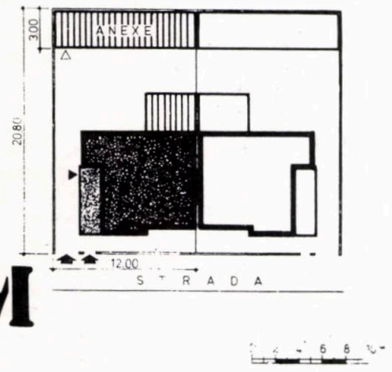

M

FATADA LATERALA

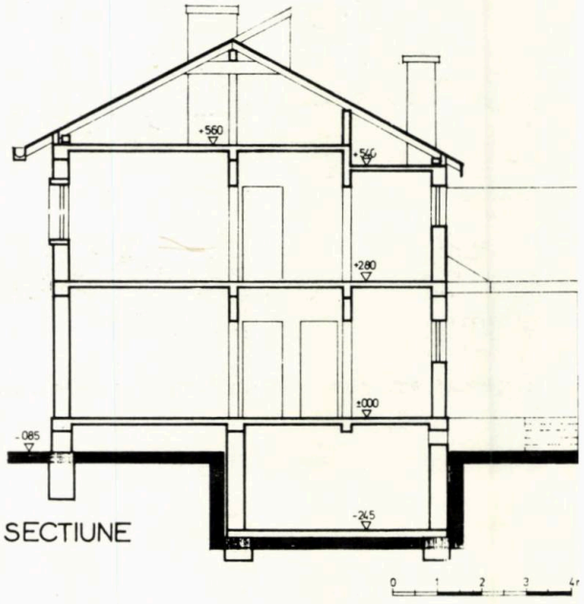

SECTIUNE

17

M

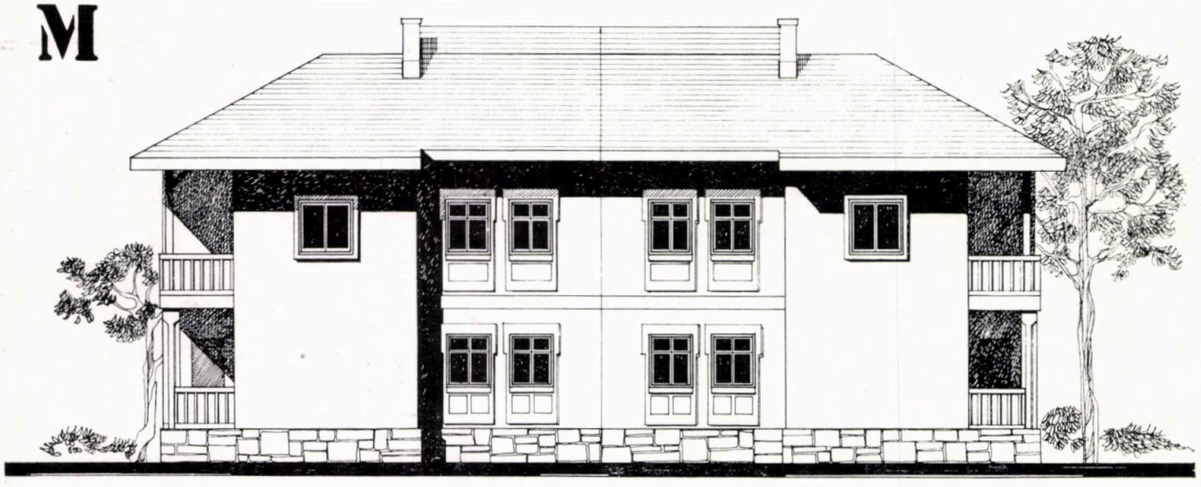

17 a, b, c, d, e. Tipul « M », PLAN SITUAȚIE, PLAN PARTER/ETAJ, FAȚADA SPRE STRADĂ, FAȚADA LATERALĂ, SECȚIUNE

18 a, b, c, d, e. Tipul « S », PLAN SITUAȚIE, PLAN PARTER/ETAJ, FAȚADA SPRE STRADĂ, FAȚADA LATERALĂ, SECȚIUNE

19, 20. TIPURI DE BALUSTRADE, TRAFORATE ȘI PLINE, ÎNTÎLNITE ÎN ZONA CERCETATĂ, RECOMANDATE SPRE A FI UTILIZATE LA NOILE CONSTRUCȚII, PENTRU VALOAREA LOR FORMALĂ, TRADIȚIONALĂ, ȘI PENTRU EXPRESIVITATEA LOR SPECIFICĂ

nevoi specifice ale beneficiarului, considerăm că prin propunerile făcute se poate promova o arhitectură simplă, dar nu simplistă, care să corespundă exigențelor dezvoltării localităților județului Bistrița-Năsăud.

Arh. ȘERBAN NĂDEJDE

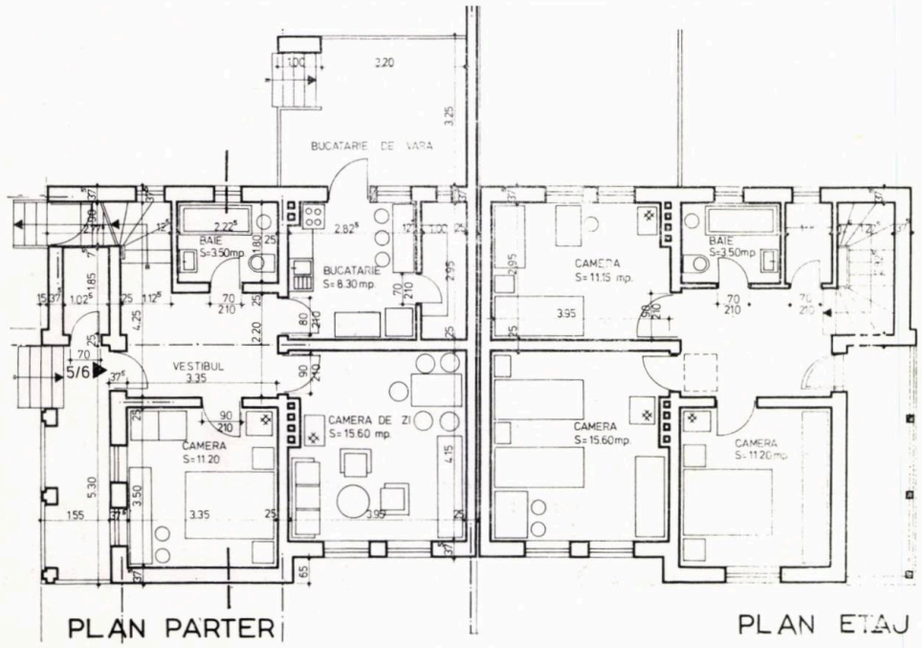

PLAN PARTER

PLAN ETAJ

ARIE LOT (S) 2x200m
ARIE LOCUIBILA (AI) 53,80m
ARIE UTILA (Au) 106,30m
ARIE DESFASURATA (Adc) 167,80m

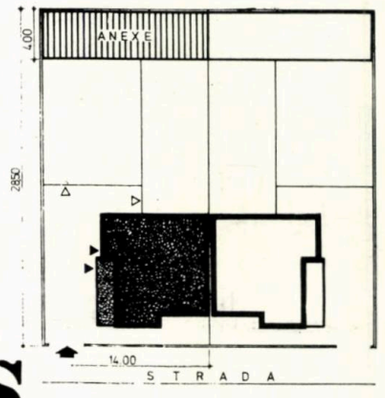

S

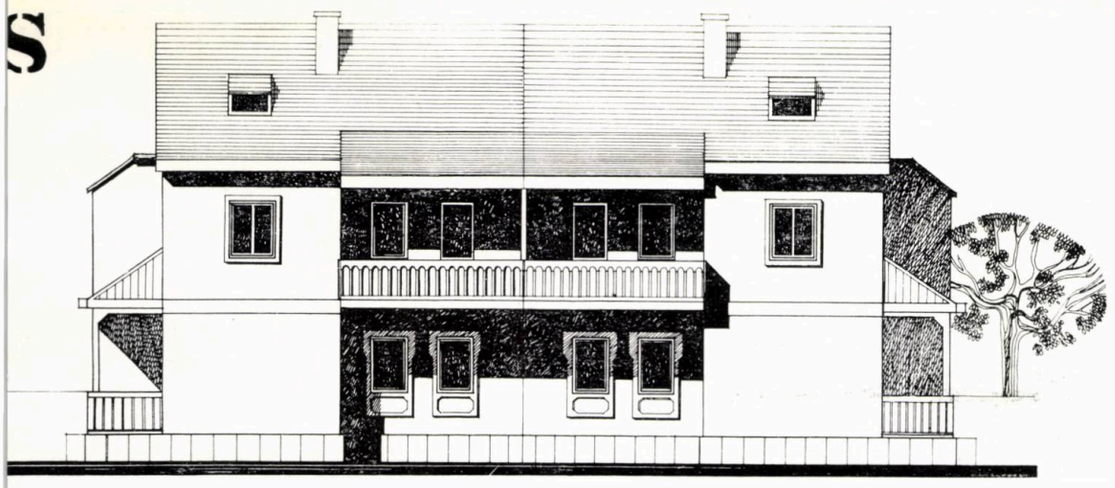

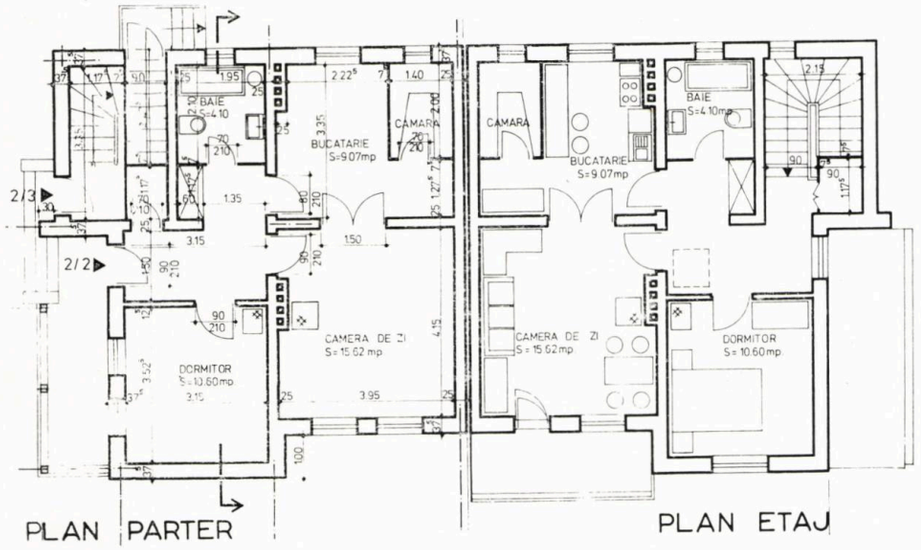

PLAN PARTER

PLAN ETAJ

18

0 1 2 3 4m

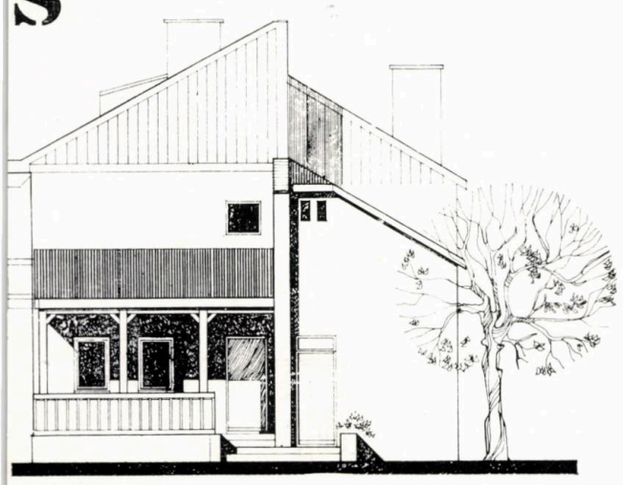

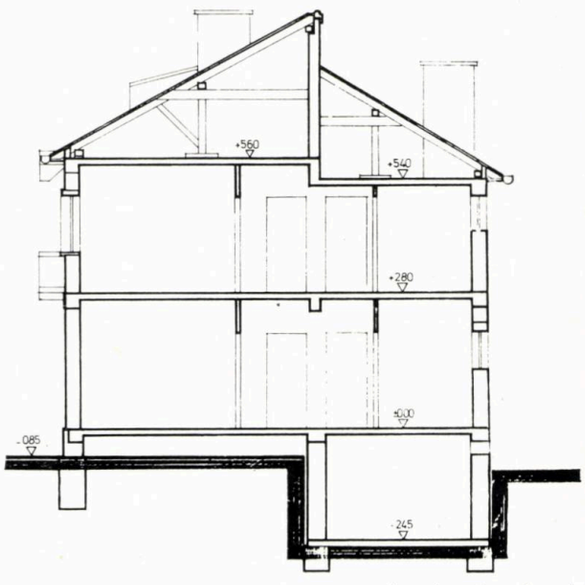

0 1 2 3 4m.

FATADA LATERALA

SECTIUNE

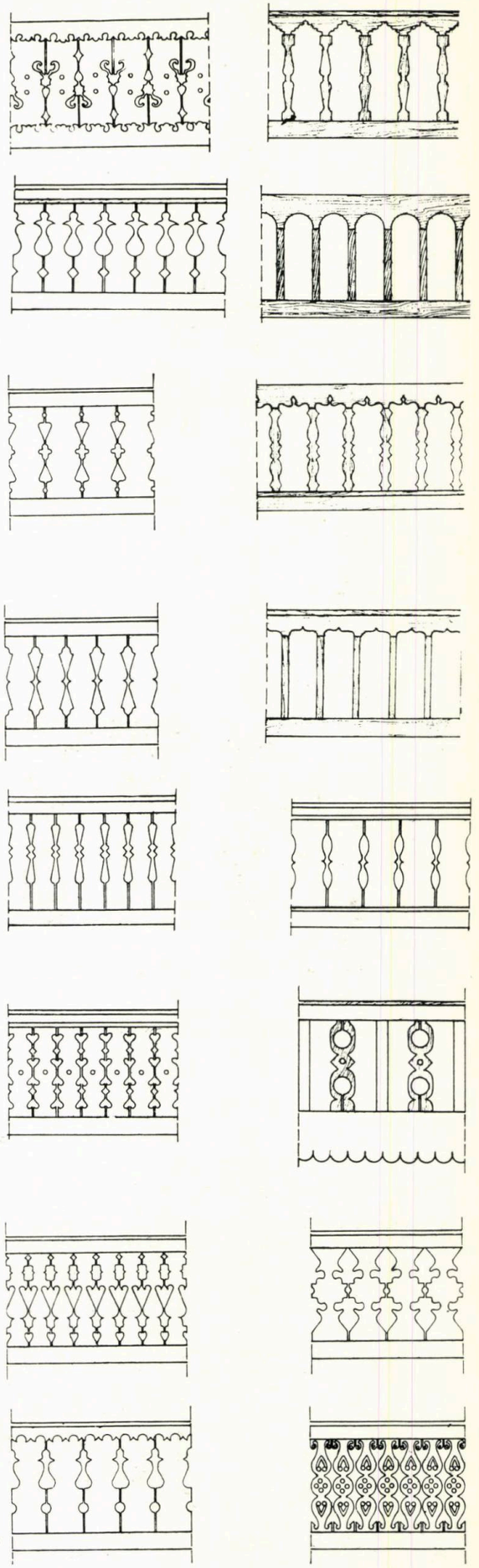

19

20

CLĂDIRI DE LOCUIT ÎN MEDIUL RURAL SPECIFICE JUDEȚULUI

Elaborarea proiectelor tip pentru clădirile de locuit ce urmează să se construiască în satele și comunele județului Prahova a avut ca etapă premergătoare analizarea tipurilor valoroase de locuințe tradiționale existente în zonă.

Totodată, s-a întocmit și un studiu sociologic, consemnîndu-se prin chestionare opțiunile sătenilor referitoare la locuința din mediul rural.

CONCLUZII DESPRINSE DIN CERCETAREA FONDULUI ARHITECTURAL CARACTERISTIC EXISTENT ÎN MEDIUL RURAL Analizînd exemplele luate în studiu s-a constatat existența unor tipuri de clădiri de locuit perfect definite sub toate aspectele: funcțional, structural și ca plastică arhitecturală.

Aceste « adevărate proiecte tip » care au asigurat valoarea, personalitatea și unitatea arhitecturii populare din zonă s-au cristalizat și răspîndit pe parcursul a două secole: mijlocul secolului XVIII — mijlocul secolului XX **(fig. 1—3).**

Producția arhitecturală rurală corespunzătoare perioadei 1940—1965 vădește un vizibil regres față de valoarea etapei anterioare. În această perioadă, se constată lipsa unor modele care să orienteze pe constructori și beneficiari.

În ultima perioadă s-au conturat cîteva tipuri de case ce se întîlnesc mai des prin satele județului. Astfel, unul din modelele de locuință unifamilială, cu parter și un nivel, are partiul structurat pe o succesiune de trei decroșuri, **(fig. 4)**. iar mai recent alt model cu P + 1 avînd șarpanta rezolvată cu frontoane la fațadă separate prin dolii.

Deși aceste tipuri recente sînt stîngace în raport cu cele tradiționale, fenomenul care a dus la apariția lor este important și trebuie relevat sub două aspecte.

În primul rînd trebuie consemnat faptul că produsul arhitectural în domeniul locuinței individuale este orientat prin modele, tipuri de locuințe întrunind opțiunile majorității. Din acest punct de vedere acțiunea de tipizare a proiectelor pentru locuințele unifamiliale se înscrie firesc pe firul dezvoltării fenomenului arhitectural fiind dealtfel legiferarea unei stări de fapt tradiționale.

În al doilea rînd apare evidentă necesitatea ca proiectele tip ce se pun în circulație să fie adevărate modele, adică să exprime atît năzuințele de confort funcțional, cît și aspirațiile de frumos ale locuitorilor satelor noastre.

PRINCIPIILE COMPOZIȚIEI FUNCȚIONALE ȘI DE PLASTICĂ ARHITECTURALĂ A LOCUINȚELOR TRADIȚIONALE DE PE TERITORIUL JUDEȚULUI PRAHOVA Din analiza principalelor tipuri de locuințe tradiționale a rezultat perenitatea și actualitatea principiilor care au stat la baza cristalizării lor, principii ce au fost asimilate în procesul de elaborare a proiectelor tip.

Pentru a ușura expunerea lor le vom grupa în două categorii: principii de structurare funcțională și principii de sintetizarea expresivității și plasticii arhitecturale. Izvorîte din experiența de viață în condițiile mediului rural a zeci de generații, aceste învățăminte sînt totodată și exponentul valorilor spirituale ce caracterizează sensibilitatea poporului nostru.

Cele mai importante principii ale structurării funcționale ar fi:

a) Dispunerea încăperilor locuinței pe două niveluri (în regim P + 1). La primul nivel sînt amplasate încăperi destinate depozitării (beciuri, cămări, magazii) și încăperi de producție (bucătărie de iarnă, ateliere etc.) iar la al doilea nivel (nivelul principal) se află dormitoarele și camera de curat.

Legătura pe verticală se face printr-o scară amplasată în spațiul prispei. De cele mai multe ori se utilizează și panta terenului pentru a se realiza acces direct de la sol la fiecare nivel al locuinței **(fig. 5—11).**

b) Abordarea spațiilor locuinței se face gradat, se accede prin spațiile semiînchise (prispe, foișoare geamlîncuri) spre spațiile închise destinate circulației (tinda) și mai departe în celelalte încăperi ale locuinței.

Cînd există și o a doua intrare (de serviciu) aceasta este precedată tot de un spațiu semiînchis (bucătăria de vară) și debușează tot în tindă.

Acest principiu este eficient atît în ceea ce privește reducerea deplasărilor în locuință și din locuință spre ogradă și anexe, precum și în sensul asigurării unei izolări termice bune (neexistînd acces direct din exterior în camerele de locuit).

c) În rezolvarea circulației interioare se adoptă principiul decomandării camerelor de locuit.

La început circulația era preluată de prispă, ulterior fiind rezolvată de tindă. Se remarcă însă faptul că nu există spații destinate exclusiv circulației gen coridorculoar, tinda preluînd și alte funcțiuni ca: loc de preparat hrana și loc de luat masa, de regrupare familiară și chiar de primire a oaspeților (sacnasiu).

La fel și prispa sau foișorul servesc și ca spații de producție (pregătirea recoltei în vederea depozitării) sau loc de luat masa și loc de odihnă.

Trebuie relevată intenția ca fiecare spațiu să poată prelua funcțiuni active ale vieții, din acest punct de vedere partiul tradițional este mult mai economic decît cel recent, în care se abuzează de spații destinate circulației (coridoare, culoare, holuri) care nu sînt gîndite pentru a prelua și alte funcțiuni. Principiile de realizare a compoziției plasticii arhitecturale decurg din faptul că sensibilitatea poporului român se încadrează în acea grupare la care poziția față de natură se caracterizează printr-o atitudine contemplativă de factură impresionistă mai degrabă decît atitudinea antropocentristă a civilizației mediteraneene (W. Hofman). Sensibilitatea ce definește această atitudine este denumită de Wölflin, **sensibilitate vizuală** caracterizată prin pictural, redare în profunzime, forme deschise atectonice și unitate multiplă, spre deosebire de **sensibilitatea tactilă** caracterizată prin linear, redare plană, forme tectonice, multiplicitate. Și în arhitectură există două atitudini corespunzînd celor două moduri de sensibilitate. **Arhitectura organică corespunzînd sensibilității vizuale și arhitectura funcționalistă corespunzînd sensibilității tactile și atitudinii antropocentriste în raport cu natura.**

Considerăm că arhitectura cu specific tradițional se apropie mai mult de componenta organică a arhitecturii moderne, decît de cea funcționalistă.

Din categoria principiilor de realizare a compoziției plasticii arhitecturale desprindem:

a) Este preferată compoziția asimetrică, dinamică, organizată pe un volum echilibrat ca dimensiuni, evitîndu-se efectele scenografice și favorizîndu-se perceperea în mișcare a volumelor. Se compune pe trei registre orizontale, primul din ele, masiv, cu goluri mici, fiind cel al demisolului. Nivelul principal al locuirii

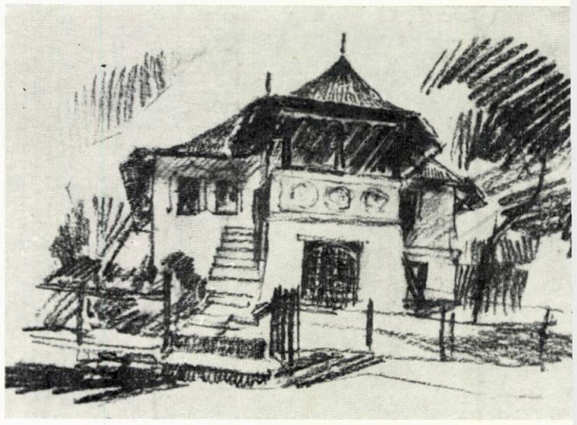

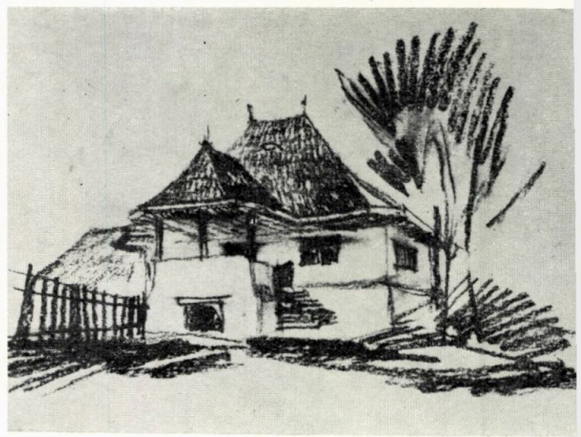

marcat de prispe și foișoare — ceea ce îi conferă un aspect aerat — constituie cel de-al doilea registru, al treilea fiind volumul acoperișului care întregește silueta clădirii. Se obține o imagine care se ușurează vizual și structural, pe verticală, toată construcția fiind o subtilă trecere de la solid la fluid.

b) Se urmărește realizarea unității spațiului interior cu cel exterior prin intermediul prispelor și foișoarelor **(fig. 12).**

Această unitate este subliniată și prin regăsirea texturii materialelor naturale (piatră, lemn) la interior.

Continuitatea spațiului interior cu cel exterior este consecința principiului fundamental al arhitecturii tradiționale sătești, aceea de a se dezvolta în deplină armonie cu situl respectiv.

c) Relația plin-gol este abil rezolvată în sensul obținerii unei sobrietăți și prestanțe deosebite, evitîndu-se însă monumentalitatea ostentativă. Astfel, plinul domină golul mai ales în registrul inferior. Golurile au diagonala verticală ceea ce conferă clădirii eleganță și distincție.

5

6

1. CASA CU PRISPĂ ÎNALTĂ DIN STARCHIOJD 2. CASĂ CU FOIȘOR DIN CHIOJDUL BUZĂULUI 3. CASĂ CU FOIȘOR DIN POSEȘTI 4. CASĂ DIN CERAȘU 5, 6, 7. CASĂ CU PRISPĂ ÎNALTĂ DIN STARCHIOJD, VEDERE DIN PRISPĂ SPRE LOCUL DE ODIHNĂ, PLAN ETAJ, PLAN PARTER 8, 9. CASĂ CU FOIȘOR ȘI PRISPĂ DIN STARCHIOJD, PLAN ETAJ, PLAN PARTER 10, 11. CASĂ CU GEAMLÎC DIN POSEȘTI, 12. CASĂ CU FOIȘOR DIN CHIOJDUL BUZĂULUI DETALIU PLAN ETAJ, PLAN PARTER 1. Prispa — 2. Loc de odihnă — 3. Cameră — 4. Tindă — 5. Beci — 6. Depozit de lemne — 7. Intrare — 8. Bucătărie de iarnă — 9. Atelier.

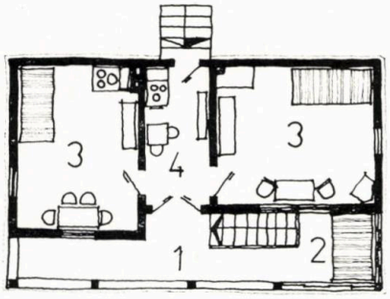

7

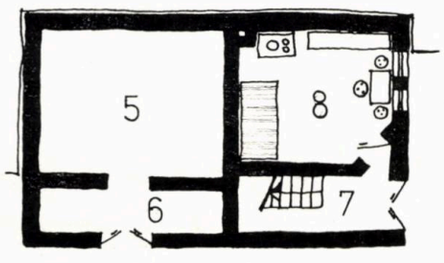

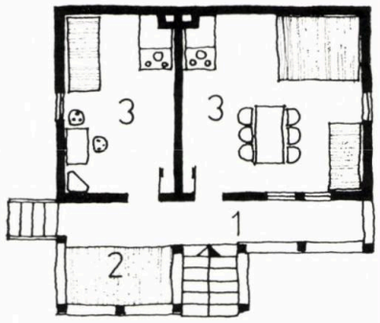

9

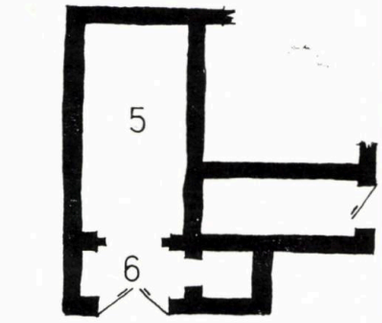

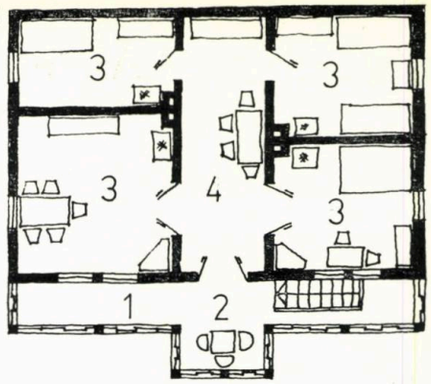

11

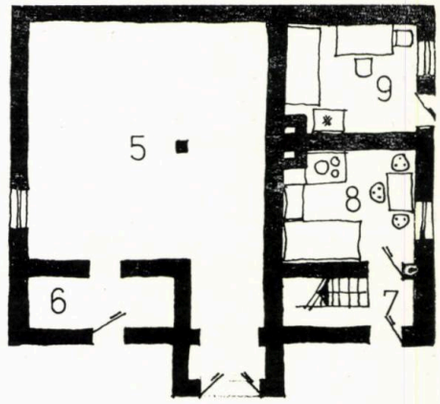

10

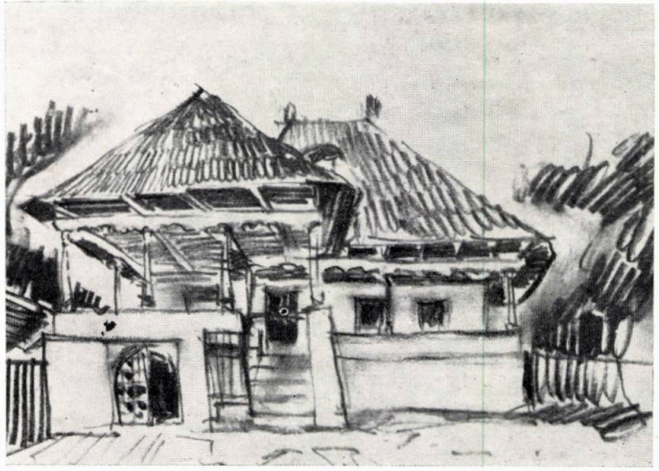

8

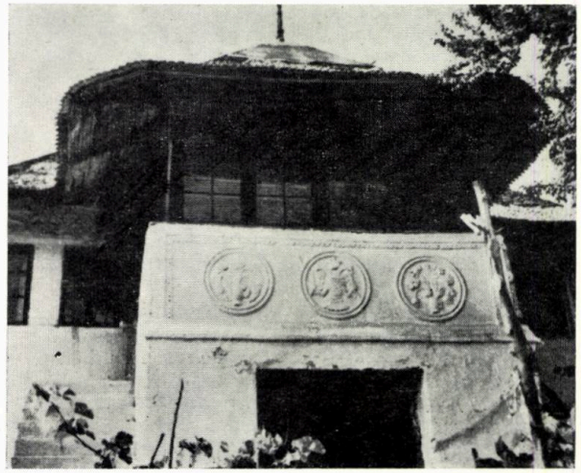

12

Se evită repartizarea uniformă a golurilor și plinurilor, soluție des întîlnită în ultima vreme la rezolvarea fațadelor clădirilor de locuit.

d) Se utilizează și exprimă textura și culoarea naturală a materialelor de construcție (piatra, lemnul, cărămida). Singurul element coloristic de contrast este albul zidurilor tencuite și spoite cu var.

La clădirile realizate recent s-a părăsit această armonie simplă și elegantă în schimbul unor experimente coloristice facile și de gust îndoielnic.

Aceste principii de compoziție cunoscute de meșterii locali au constituit multe secole legislația ce a ordonat produsul arhitectural din mediul rural. Expresie a spiritualității profunde a populației sătești, ele constituie o moștenire valoroasă ce trebuie preluată în procesul de elaborare a proiectelor tip în vederea realizării unor adevărate modele de locuințe.

PREZENTAREA GENERALĂ A STUDIULUI SOCIOLOGIC

1. Obiectivele studiului. În conceperea și efectuarea studiului privind locuința rurală din județul Prahova, s-au avut în vedere următoarele obiective:

a) Analiza structurii familiei și a condițiilor de locuit în gospodăria rurală.

b) Analiza schimbărilor în curs și a celor ce s-au produs în locuința rurală în direcția modernizării ei.

c) Cunoașterea elementelor funcționale ale locuinței existente și proiectarea acestora în raport cu modul de viață specific rural.

d) Analiza opțiunilor de locuire în raport cu posibilitățile de realizare tehnică ale locuinței, respectiv sistemul constructiv în funcție de zona geografică și de structura familiei și a venitului lunar bănesc al acesteia.

e) Cunoașterea modului de organizare a gospodăriei în condițiile aplicării Legii sistematizării de restrîngere a lotului pe o suprafață de 250 m²; influența condițiilor de relief, de climă și a producției agricole asupra modului de amplasare a anexelor gospodărești.

În general, elementele stabilite sînt comune localităților rurale din județ, diferențierile rezultînd din modul specific de organizare a activităților economico-sociale și a vieții de familie, ținînd seamă de faptul că elementul arhitectural în locuința rurală izvorăște din modul de viață al comunității sătești în ansamblul său.

În alegerea localităților reprezentative (cu specific) pentru arhitectura populară prahoveană, s-a încercat o zonare a județului, prin analiza următorilor factori:

- elemente geografice prezente pe harta județului, respectiv condiții de relief, de climă și materiale de construcții locale care conferă localităților rurale un anumit mod de așezare a gospodăriei rurale și un sistem diferențiat de realizare a construcțiilor.
- elemente de tradiție specifice localităților rezultate dintr-o anumită modalitate de organizare a vieții de familie în locuința sătească, cristalizate într-un stil arhitectural aparte.
- aspecte legate de profilul economic și social al localităților rurale din județ.

Limitarea ariei de investigație asupra localităților: Starchiojd în zona de munte, Brebu în zona de deal și Balta Doamnei în zona de șes, a permis concentrarea atenției înspre desprinderea aspectelor esențiale ale locuinței rurale din județul Prahova.

Cercetarea s-a desfășurat pe baza anchetei cu chestionar pe un eșantion de 91 gospodării (locuințe).

2. Concluzii desprinse din studiul sociologic.

Din prelucrarea și analiza materialului cules prezentăm, sintetic, concluziile de bază care au fost preluate de arhitectul proiectant în realizarea unor proiecte tip de locuințe specifice localităților rurale din județul Prahova.

a) Un element important desprins din ancheta de teren cu influență asupra mărimii și structurii locuinței, îl constituie componența familiei, respectiv numărul de persoane prezente în familie; predomină familia alcătuită din 4—5 și 6 persoane, de unde necesitatea proiectării de locuințe cu 3 camere pentru familia alcătuită din 4 persoane, cu 4 camere pentru familia de 5 persoane și locuințe cu 5 camere pentru familia compusă din 6 persoane.

b) Analizînd structura ocupațională a populației în localitățile studiate, se observă că în sat trăiesc și muncesc la un loc țărani, muncitori-navetiști și intelectuali. Din diferențierea ocupațională derivă mărimea și modul de formare a veniturilor familiale. În general venitul are ca principală sursă de proveniență retribuția lunară cumulată a membrilor familiei vărsată pentru uzul comun. La formarea venitului familial contribuie într-o măsură diferită produsele animaliere și agricole exploatate în gospodăria personală. Din punct de vedere al venitului lunar bănesc cumulat, în eșantionul studiat, ponderea o dețin familiile cu un venit de 4 000 lei (60% din cazuri) și 5 000 lei (40% din cazuri), de unde și estimarea că pentru construirea unei case noi o familie poate să aloce pe o perioadă de 10 ani cel puțin 1/4 din venitul lunar bănesc, preliminîndu-se o valoare de cost ce poate varia între 120.000—160.000 lei.

c) Situația condițiilor de locuit în gospodăria rurală se prezintă astfel:

Condiții de locuit în locuința rurală	Gospodării existente	
	număr	%
— Gospodărie cu un singur nucleu familial (părinți-copii)	48	52,7
— Gospodărie cu două nuclee familiale (părinți-copii-bunici)	43	47,3
— Două sau mai multe familii în curte fără legături de rudenie	—	—
Total gospodării anchetate	91	100,0

Deci, locuințele ce urmează a fi proiectate vor fi cu precădere locuințe unifamiliale, dar se conturează ca tendință proiectarea de locuințe colective, îndeosebi pentru tinerii și intelectualii satului care se adaptează mai ușor normelor de viață impuse de acest mod de locuire.

d) Pentru fiecare din funcțiunile locuirii și spațiile rezervate acestora, au fost analizate atît aspectele tradiționale, cît și înnoirile aduse locuinței în ultimii ani, modificări generate de schimbarea modului de viață în mediul rural care conduce la apariția unor noi funcțiuni în locuință și implicit a unor noi spații de locuit.

Un prim element analizat este cel legat de structura locuințelor după numărul camerelor de locuit:

Structura locuințelor după nr. camerelor de locuit	Total locuințe	
	nr.	%
— Locuințe cu 2 camere	26	28,57
— Locuințe cu 3 camere	37	40,65
— Locuințe cu 4 camere	24	26,39
— Locuințe cu 5 camere	4	4,39
Locuințe — total	91	100,00

Analiza modului de repartizare a spațiului de locuit pe încăperi se prezintă astfel:

Suprafața camerelor de locuit		Total locuințe	
		nr.	%
Camera de zi	1—14 m²	33	36,2
	15—20 m²	47	51,6
	peste 20 m²	11	12,2
primul dormitor	1—9 m²	12	13,1
	10—12 m²	34	37,3
	13—16 m²	45	49,6
al doilea dormitor	1—9 m²	8	12,3
	10—12 m²	30	46,1
	13—16 m²	27	41,6
al treilea dormitor	1—9 m²	3	10,7
	10—12 m²	14	50,0
	13—16 m²	11	39,3
al patrulea dormitor	1—9 m²	—	—
	10—12 m²	3	75,0
	13—16 m²	1	25,0

Analizînd pentru fiecare locuință suprafața camerelor de locuit s-a determinat aria locuibilă medie care se înscrie în limitele de suprafețe prevăzute de Decretul nr. 68/1975:

Tipul locuinței după nr. de camere	Aria locuibilă medie
locuințe cu 2 camere de locuit	28—32 m²
locuințe cu 3 camere de locuit	40—44 m²
locuințe cu 4 camere de locuit	52—60 m²
locuințe cu 5 camere de locuit	64—76 m²

Din analiza opțiunilor privind structura locuinței după numărul de camere, dispare partiul de 2 camere, ponderea tinzînd către locuințe de 4 camere (40%), 3 camere (38%) și 5 camere (22%).

e) O funcțiune importantă a locuirii o constituie prepararea și servitul mesei. Aceasta se face de obicei în bucătăria de iarnă sau de vară, situată în casă sau adosată casei:

Tipul bucătăriei	Număr	%
— bucătărie de iarnă în casă	72	79,1
— bucătărie de iarnă în curte	19	20,9
Total locuințe cu bucătării de iarnă	91	100,0
— bucătării de vară adosate casei	35	57,3
— bucătării de vară în curte	26	42,7
Total locuințe cu bucătării de vară	61	100,0

Dimensiunea pentru bucătărie exprimată în opțiuni, tinde să păstreze funcția polivalentă a acesteia (prepararea hranei, loc de luat masa și alte activități diurne), fiind cuprinsă între 8—12 m² (85% din cazuri).

f) Un alt element desprins din analiza locuinței sătești îl constituie sensul în care evoluează anumite categorii de activități tradiționale care au cunoscut o mare extindere îndeosebi în zona de deal și munte: tors, țesut, tîmplărie etc.

În aceste condiții locuințele ce se vor proiecta, vor permite o compartimentare în funcție de structura socio-ocupațională a membrilor familiei: atelier pentru țărani și muncitori navetiști, birou pentru intelectuali.

g) Ca încăperi pentru depozitarea produselor pentru iarnă se optează în continuare pentru cămară (54% din cazuri) și beci (46% din cazuri).

h) Din corelația stabilită între materialele de construcție folosite pentru realizarea unei case și venitul lunar cumulat al familiei, s-a constatat că venitul influențează nesemnificativ natura materialelor folosite și că resursele de materii locale determină utilizarea diferitelor materiale de construcție. Cele mai des întîlnite sisteme constructive sînt cele realizate din piatră și lemn (« vîrghii » sau « bîrne ») în localitățile din zona de munte și deal și cele din cărămidă și beton în localitățile de la șes.

★

Pe lîngă determinările preponderent cantitative ce au fost evidențiate, în studiu, au fost formulate și aspecte (relații) calitative de cea mai mare însemnătate privind modul de organizare a vieții, aspecte ce au fost analizate și preluate de arhitect în dimensionarea spațiilor în cadrul proiectelor tip de locuințe specifice localităților rurale din județul Prahova.

Arh. CĂLIN HOINĂRESCU
Sociolog ELENA SUZANA CALCIU

PROIECTE TIP DE LOCUINȚE ÎN MEDIUL RURAL — JUDEȚUL PRAHOVA

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arhitect **CĂLIN HOINĂRESCU** (șef proiect), conductori arhitecți **LIDIA GÎRNICEANU, ADRIANA CONSTANTIN, MIHAELA CONSTANTINESCU, MIHAI COȘURBA,** proiectanți **LUMINIȚA TONCEA, LUCREȚIA MOISE**
Machete: proiectant **ȘTEFAN LUȚIA**
Studiu sociologic: sociolog **ELENA SUZANA CALCIU**
Rezistență: inginer **STELIAN PETRU**
Instalații: proiectanții **GABRIELA VRABIE, CORNELIA RĂDULESCU, TANIA ANDREI**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL DE PROIECTĂRI PRAHOVA — PLOIEȘTI

1. PLAN PARTER ETAJ, PLAN BECI, FAȚADA PRINCIPALĂ, PLAN LOT 2, 3, 4. LOCUINȚE ÎN TERASĂ, PLAN NIVEL CURENT, FAȚADA LATERALĂ, SECȚIUNE

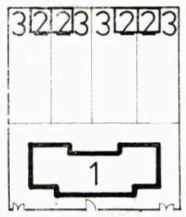

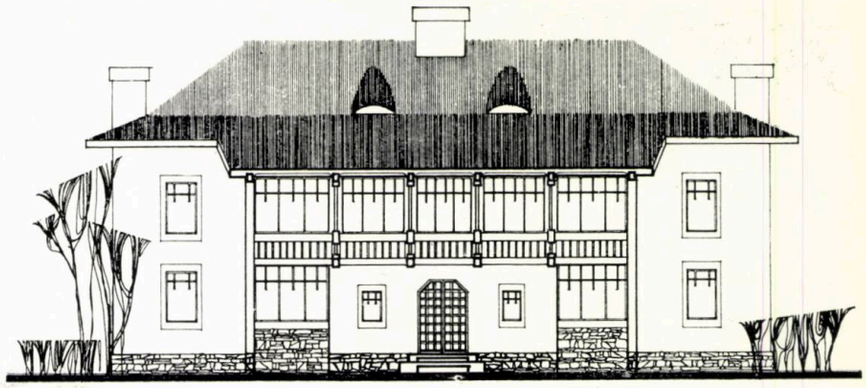

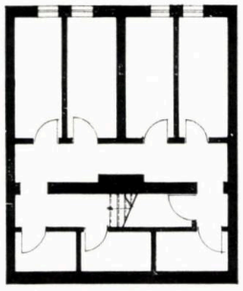

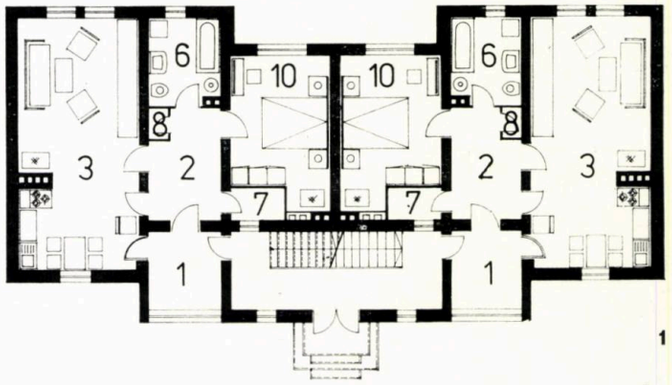

1

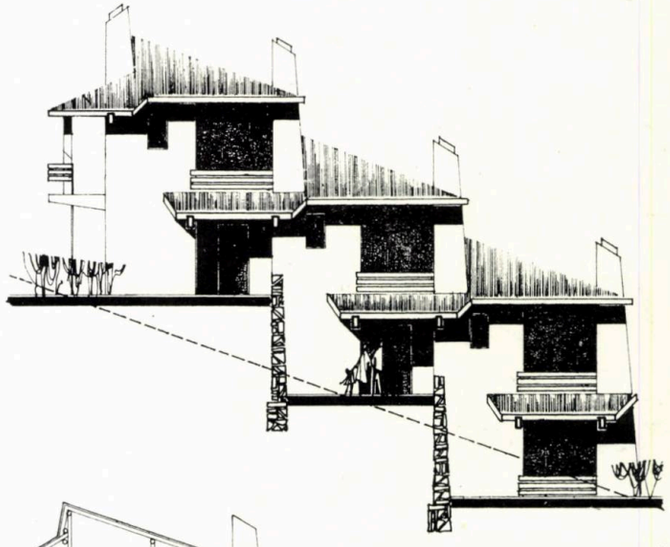
3

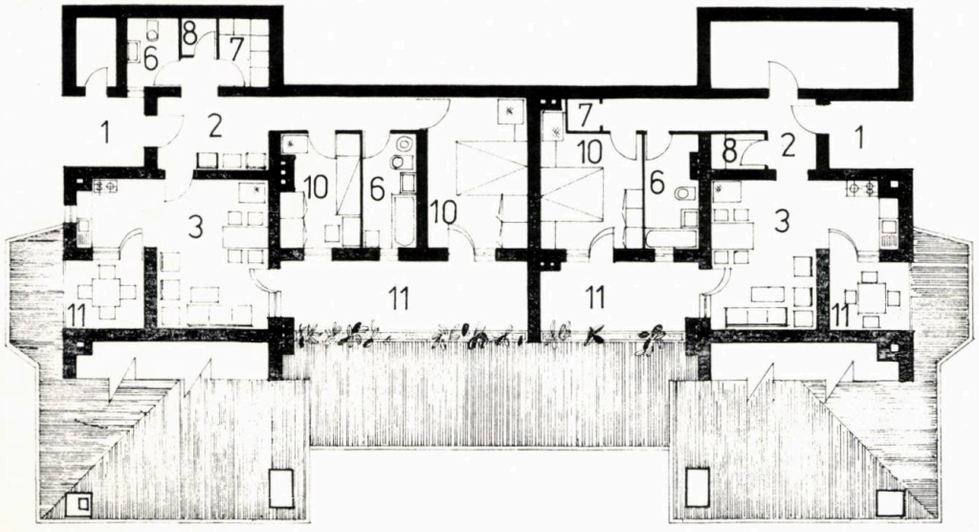

2

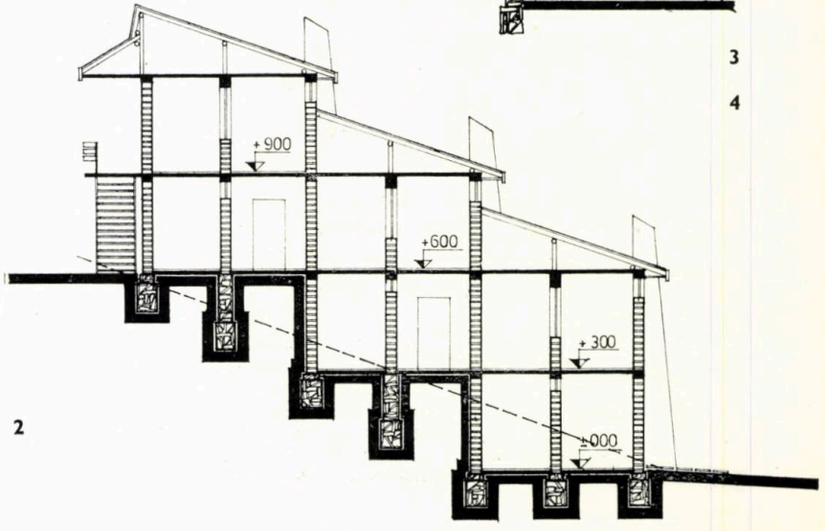

4

→

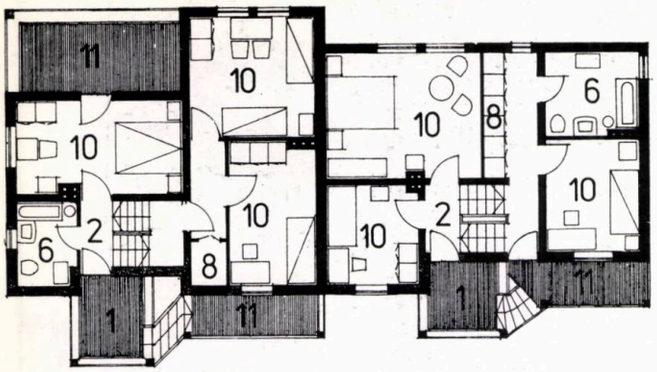

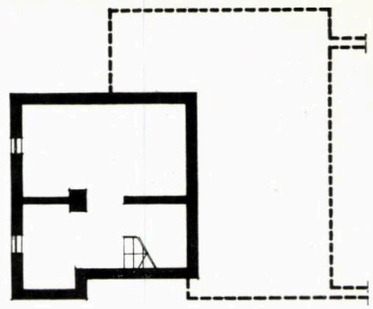

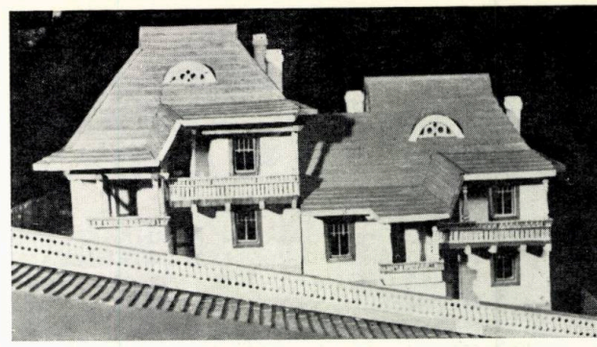

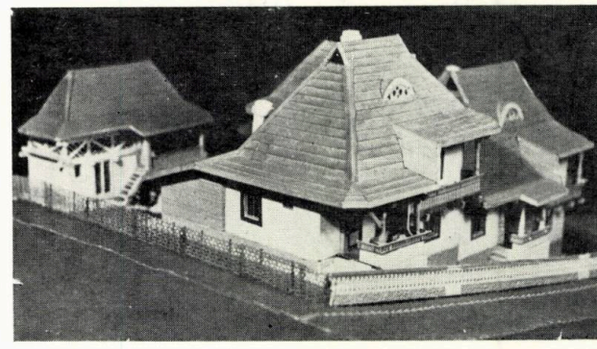

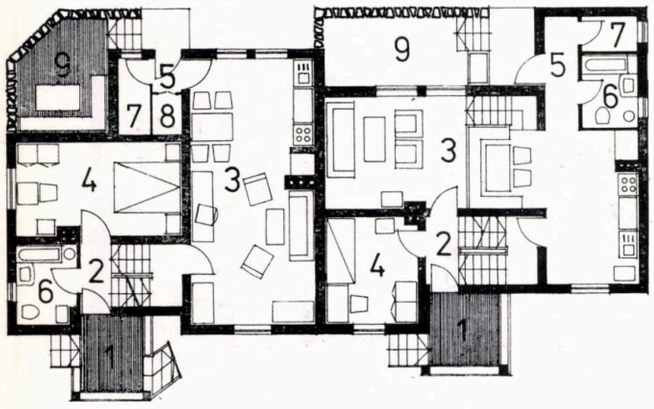

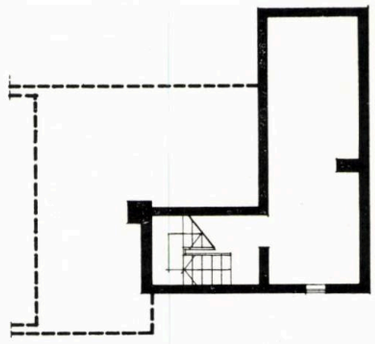

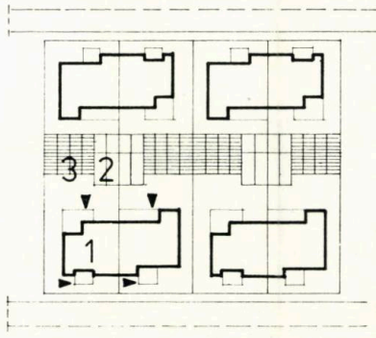

5. LOCUINȚE UNIFAMILIALE PENTRU STRĂZI ÎN PANTĂ, VEDERE DE ANSAMBLU, PLAN PARTER, PLAN ETAJ, PLANURI BECI, FAȚADĂ PRINCIPALĂ, SECȚIUNE, PLAN. LOT.

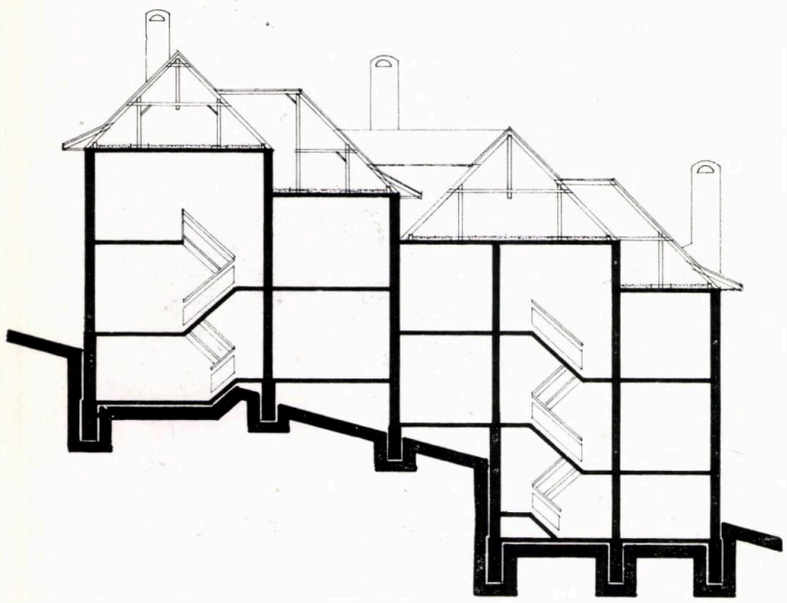

5

La comanda Comitetului pentru Problemele Consiliilor Populare s-au elaborat două serii de proiecte.

Prima serie cuprinde 10 proiecte de locuințe în faza STE directiv, cea de a doua serie cuprinde 3 proiecte în faza PE. Din proiectele primei serii tipul 1 **(fig. 1),** rezolvă amplasarea a 4 apartamente cu 2 camere în regim P + 1 cu două apartamente la scară.

Circulația a fost rezolvată pe baza principiului abordării gradate a spațiilor locuinței. Scara, într-o rampă, s-a amplasat în cadrul unei prispe comune. Din prispă se accede prin cerdacul fiecărui apartament în tindă sau direct în zona destinată preparării hranei din cadrul spațiului polivalent rezultat prin cumularea suprafeței bucătăriei cu camera de zi. Se consideră că acest mod de rezolvare a circulației corespunde cerințelor vieții în condițiile mediului rural.

Tipul 2 **(fig. 2,3,4,)** este o locuință în terasă destinată terenurilor în pantă des întîlnite în vatra satelor din zonele de deal și munte.

Fiecare apartament beneficiază de o curte individuală. Din acest punct de vedere partiul reprezintă o sinteză a locuinței individuale cu cea colectivă. Sînt prevăzute apartamente cu 2 și 3 camere. Se obține o densitate echivalentă unui regim P + 3 în condițiile unui sistem constructiv dimensionat pentru P + 1. Dintre locuințele unifamiliale tipurile 3 și 4 sînt destinate terenurilor în pantă de 15—20% avînd un decalaj de 1/2 niveluri între zona de zi și cea a dormitoarelor **(fig. 5).**

Casa scării dimensionată corespunzător rezolvă și circulația interioară (joacă rol de tindă). Legătura între intrarea principală și cea de serviciu o realizează spațiul polivalent destinat activității diurne, suprafețele pentru circulație fiind în acest fel reduse la minimum necesar.

Partiurile asigură posibilitatea de extindere prin ocuparea volumului podului cu camere mansardate.

La tipul 5 **(fig. 6)** camera. mare rezultată din cumularea bucătăriei cu camera de zi este rezolvată denivelat (pe panta terenului) avînd zona de odihnă cu cca 1,2 m mai jos decît zona preparării hranei.

Seria a doua de proiecte cuprinde 3 tipuri de clădiri unifamiliale cu 3, 4 și 5 camere **(fig. 7,8,9).**

Scara a fost amplasată în spațiul tindei care poate fi unit printr-un glasvand cu camera mare.

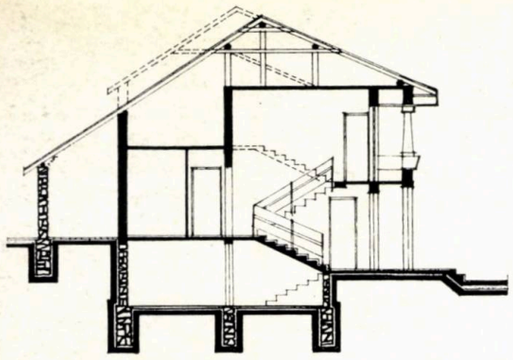

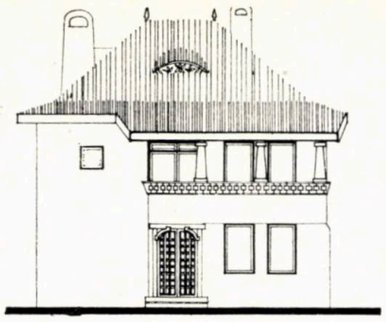

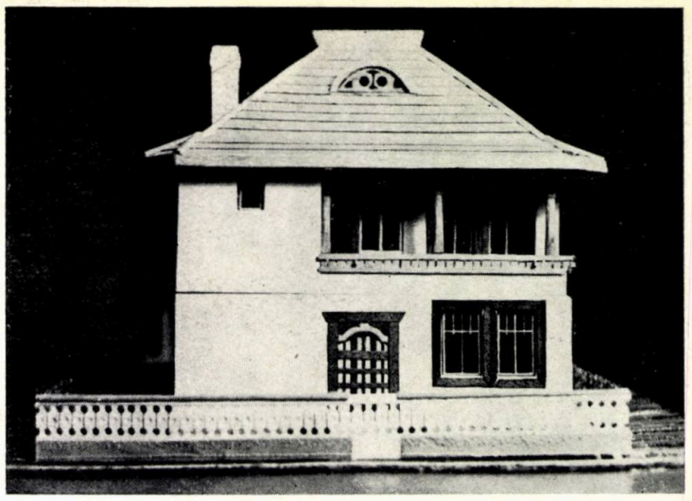

6

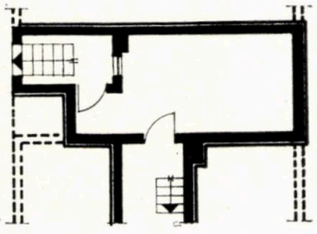

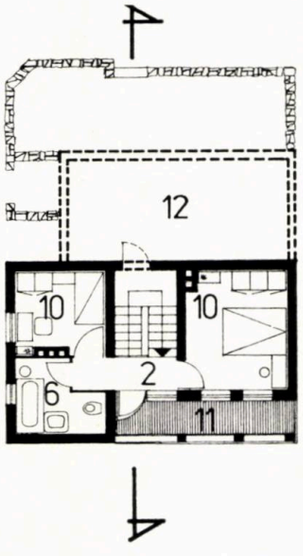

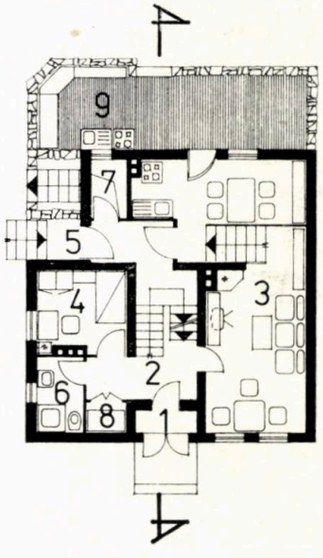

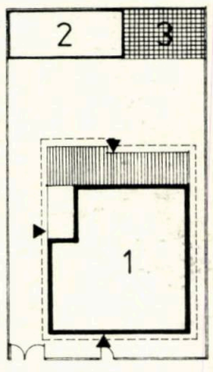

6. LOCUINȚE UNIFAMILIALE PENTRU LOT ÎN PANTĂ, PLAN PARTER, PLAN ETAJ, FAȚADĂ PRINCIPALĂ, SECȚIUNE, PLAN BECI, PLAN LOT

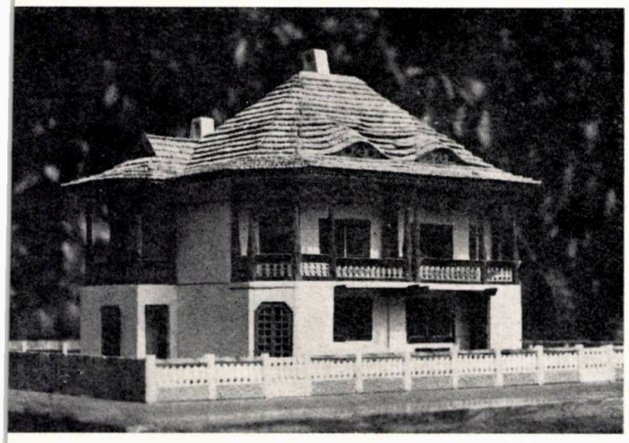

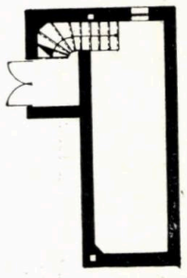

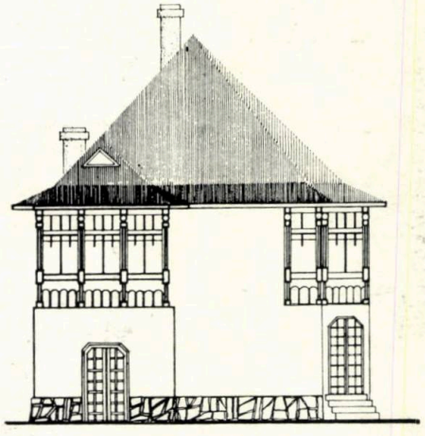

7. LOCUINȚĂ UNIFAMILIALĂ CU TREI CAMERE, VEDERE DE ANSAMBLU, PLAN PARTER, PLAN ETAJ, PLAN BECI, FAȚADĂ PRINCIPALĂ, PLAN LOT

7

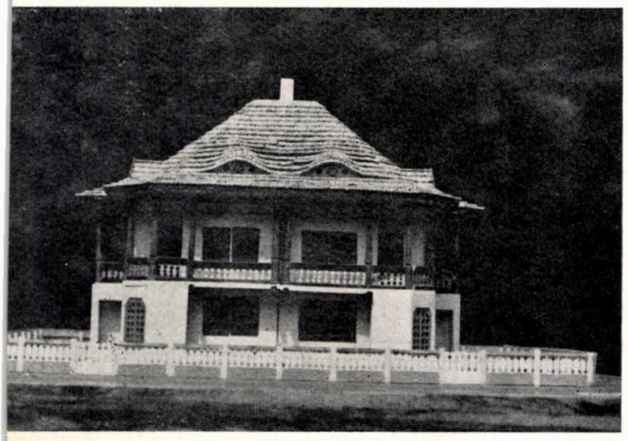

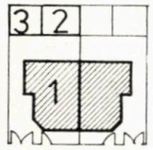

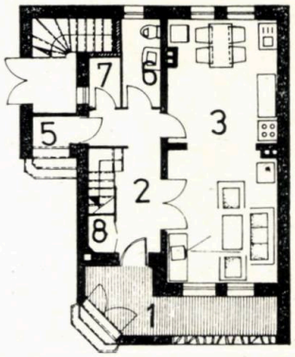

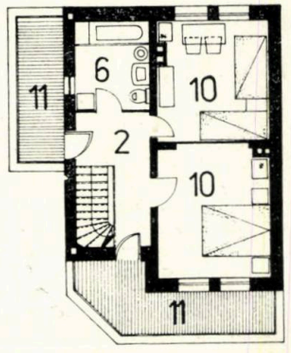

→

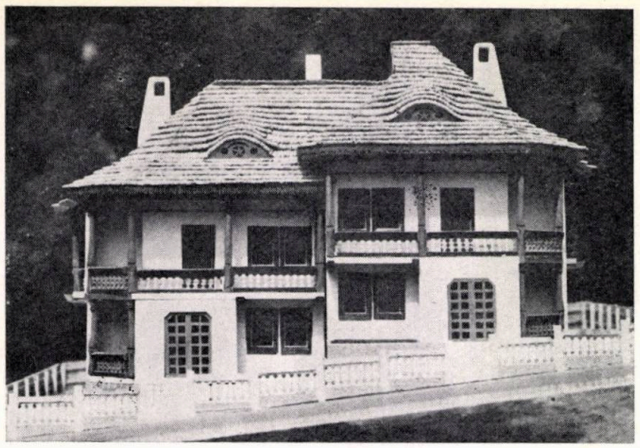

8. LOCUINȚĂ UNIFAMILIALĂ CU PATRU CAMERE, VEDERE DE ANSAMBLU, PLAN PARTER, PLAN ETAJ, PLAN BECI, FAȚADĂ PRINCIPALĂ, PLAN LOT

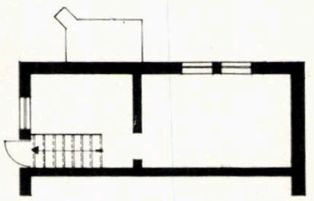

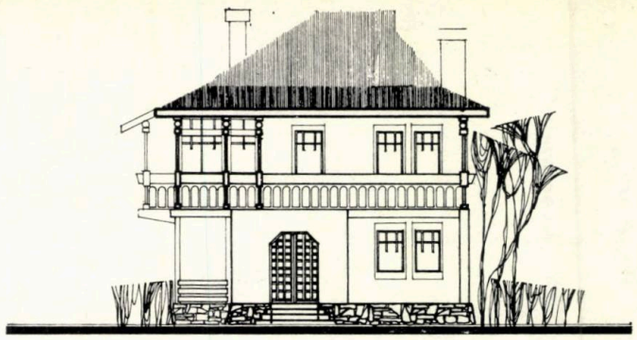

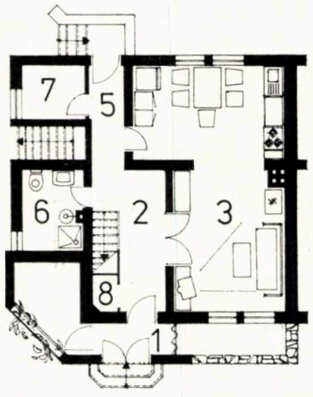

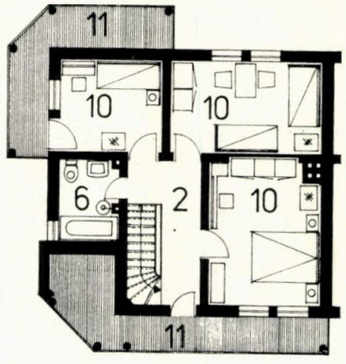

8

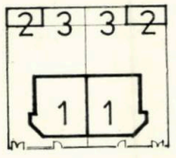

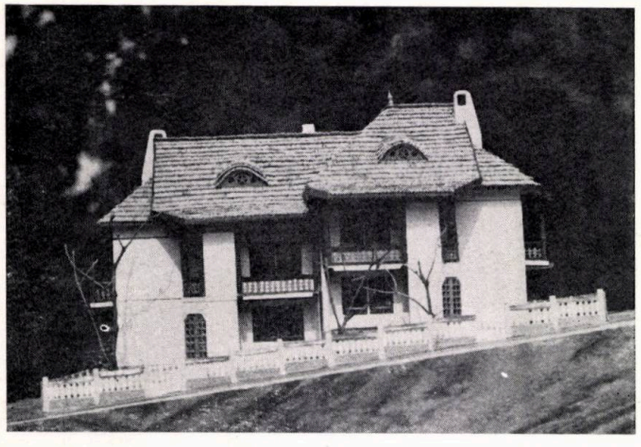

Locul de preparat hrana prevăzut cu acces în zona intrării de serviciu poate fi separat de spațiul destinat regrupării familiei prin elemente de închidere mobile.

Intrarea principală este precedată de o verandă, iar la etaj s-au amplasat prispe și geamlîcuri cu acces din zona tindei. La elaborarea acestor partiuri s-a ținut cont de principiile de compoziție conturate prin studiul realizat asupra arhitecturii tradiționale din zonă, studiu ce a permis redactarea proiectelor. Intenția proiectantului a fost aceea de a continua, adaptînd la condițiile vieții și tehnicii contemporane, tipurile tradiționale de clădiri de locuit, tipuri ce s-au dovedit de o actualitate și modernitate surprinzătoare.

9. LOCUINȚĂ UNIFAMILIALĂ CU CINCI CAMERE, VEDERE DE ANSAMBLU, PLAN PARTER, PLAN ETAJ, PLAN BECI, FAȚADĂ PRINCIPALĂ, PLAN LOT

1. Cerdac — 2. Tindă 3. Camera mare — 4. Camera de oaspeți — 5. Intrare de serviciu — 6. Grup sanitar — 7. Cămară — 8.Debara — 9. Bucătăria de vară — 10. Dormitor — 11. Prispa
LOTURI: 1. Casă — 2. Grajd — 3. Platformă.

Arh. CĂLIN HOINĂRESCU

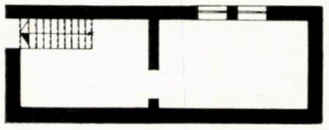

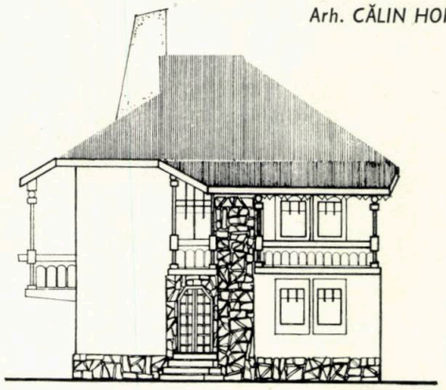

9

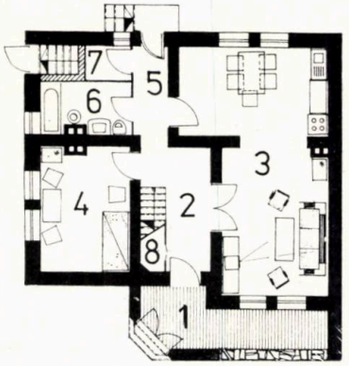

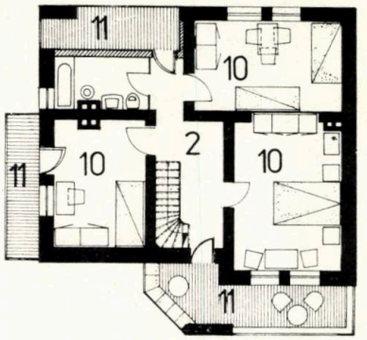

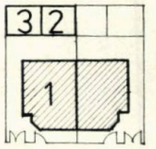

Dezbatere

Dr. arh. **MIRCEA ENACHE**
Arh. **IULIUS IONESCU**

OBSERVAŢII CU PRIVIRE LA UTILIZAREA TERENULUI URBAN

Sistematizarea teritoriului şi a localităţilor urbane şi rurale este menită să asigure apărarea şi buna gospodărire a fondului funciar prin restrîngerea la minimum a suprafeţelor construite şi prin evitarea micşorării suprafeţei agricole. Prin acţiunea de perimetrare a localităţilor urbane şi rurale din 1973 s-a raţionalizat într-o primă etapă consumul de teren pentru localităţi, realizîndu-se economii de teren de peste 345.000 hectare.

Analiza utilizării terenului în localităţile urbane, care face obiectul acestui articol, presupune studiul suprafeţelor de teren ocupate de diferite activităţi urbane, precum şi studiul densităţii populaţiei pe diferite trepte de organizare urbanistică[1]. După cum un oraş mare nu reprezintă o simplă amplificare a activităţilor unui oraş mic, ci şi o diversificare a acestora, o specializare şi un grad de complexitate sporit, ceea ce determină un salt calitativ, tot astfel, la nivelul unui singur oraş, imaginea globală nu este aceea a sumei componentelor oraşului (complexe de locuit şi cartiere) ci, la fiecare treaptă urbanistică se adaugă alte funcţiuni şi activităţi specifice şi de complexitate sporită care, desigur, ocupă şi ele însemnate suprafeţe de terenuri urbane.

La nivelul complexului de locuit, au fost efectuate calcule privind densitatea rezidenţială netă (în raport cu regimul de înălţime şi coeficientul de ocupare la sol) în concordanţă cu Legea sistematizării [2]. Dar, atît din studiile I.S.L.G.C.[3] cît şi dintr-o serie de analize efectuate în străinătate [4], se constată că densităţile rezidenţiale nete au o influenţă destul de restrînsă asupra densităţii globale pe oraş, datorită marilor suprafeţe de teren ocupate de alte funcţiuni şi activităţi urbane, afară de locuinţe. Dintre acestea, dotările pe diverse trepte de organizare urbană, precum şi industria, depozitele şi circulaţiile sînt mari consumatoare de teren. Figura 1 ilustrează relaţiile dintre densităţile la nivelul complexului de locuit, al cartierului, al zonei de locuit şi al oraşului (la limita perimetrului construibil).

Studii asemănătoare din Marea Britanie, realizate după metodologii comparative[5] evidenţiază relaţiile dintre *densitatea netă* de locuire (pe complex de locuit, fără a aduna suprafeţele ocupate de dotări), *densitatea brută* (la nivel cartier) şi *densitatea globală* (pe ansamblul oraşului). Studiile arată că, la o populaţie de 1 000 locuitori, apare o diferenţă între densitatea netă şi cea brută de 2,3—2,6 hectare, diferenţă provenită din suprafeţele de teren ocupate de dotări de cartier. Analiza pe două eşantioane de localităţi urbane britanice a evidenţiat ample diferenţe între densitatea brută şi cea globală. Majoritatea studiilor efectuate în străinătate cu privire la utilizarea terenului în localităţile urbane evidenţiază faptul că economia totală de teren urban se diminuează odată cu creşterea densităţii, întrucît necesarul de teren pentru şcoli, spaţii verzi ş. a. depinde de numărul populaţiei care locuieşte în ansamblul respectiv şi nu de suprafaţa de teren ocupată de locuinţe.

Figura 2 ilustrează relaţia dintre suprafaţa de teren ocupată de locuinţe la nivelul complexului de locuit (pentru o populaţie de 1 000—15 000 locuitori) şi densităţile de locuire pe diverse regimuri de înălţime. Din grafic se pot obţine direct suprafeţele de teren necesare pentru un complex de locuit de o anumită populaţie (numai suprafaţa rezidenţială netă — fără dotări) pentru o densitate medie stabilită, şi cu un anume regim de înălţime.

În figura 3 sînt date suprafeţele de teren ocupate de dotările de învăţămînt, spaţiile verzi şi terenurile de joacă la nivelul complexului de locuit, calculate pentru o populaţie de 1 000—15 000 locuitori, din 100 în 100 locuitori. Pe grafic se pot observa pragurile de utilizare a terenului, respectiv salturile determinate de necesitatea prevederii unei noi şcoli, grădiniţe etc. Pe grafic este figurată şi suprafaţa totală de teren necesară pentru aceste dotări (la numărul populaţiei respective), care se adaugă suprafeţei necesare pentru locuinţe pentru a obţine totalul căutat[6].

Suprafeţele de teren necesare şi densităţile pe trepte urbanistice (complex de locuit, cartier, zonă de locuit). pentru categoriile de densitate rezidenţială netă date prin Legea sistematizării sînt cuprinse în tabelul 1[7]. Astfel, la o densitate maximă netă de peste 12 000 m² locuibili/hectar, corespunzătoare unui regim de înălţime de peste 9 niveluri, dacă se iau în calcul toate dotările necesare complexului de locuit, densitatea pe complex va fi de 580 locuitori/hectar. Dacă se adaugă dotările de cartier, pentru aceeaşi densitate rezidenţială netă se va obţine la nivelul cartierului o densitate brută de 430 locuitori/hectar. Mai departe, luînd în calcul dotări de 9 m²/locuitor la nivelul zonei de locuit, densitatea la acest nivel se va reduce la 310 locuitori/hectar.

Pentru calculul suprafeţelor de teren necesare pe ansamblul oraşului, este necesar însă să analizăm şi suprafeţele de terenuri ocupate de industrie în cadrul perimetrului construibil al localităţilor urbane. În acest perimetru industria, care se grupează în zone industriale sau în unităţi industriale situate izolat în cadrul oraşului, vine cu o anumită pondere şi în funcţie de importanţa oraşului. Ponderea suprafeţei industriilor în perimetrul construibil pe fiecare din cele 6 categorii de oraşe studiate la I.S.L.G.C. este dată în tabelul 2[8]. Se observă că la categoriile V şi VI[9], valorile ponderii industriilor în perimetrul construibil sînt mult scăzute faţă de media pe ţară,

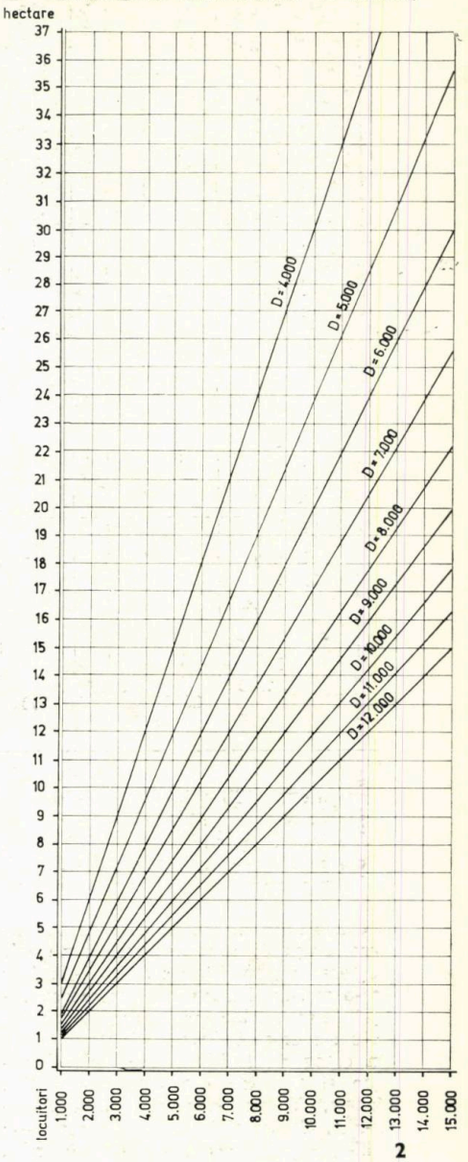

2

2. Relaţia dintre suprafaţa de teren ocupată de locuinţe la nivelul complexului de locuit şi densităţile de locuire pe diverse regimuri de înălţime.

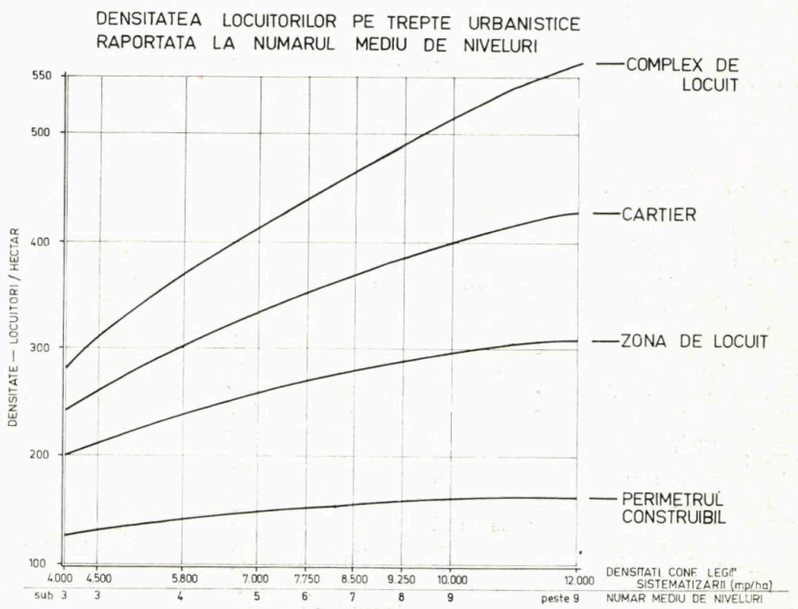

1

1. Relaţiile dintre densităţile la nivelul complexului de locuit, al cartierului, al zonei de locuit şi al oraşului.

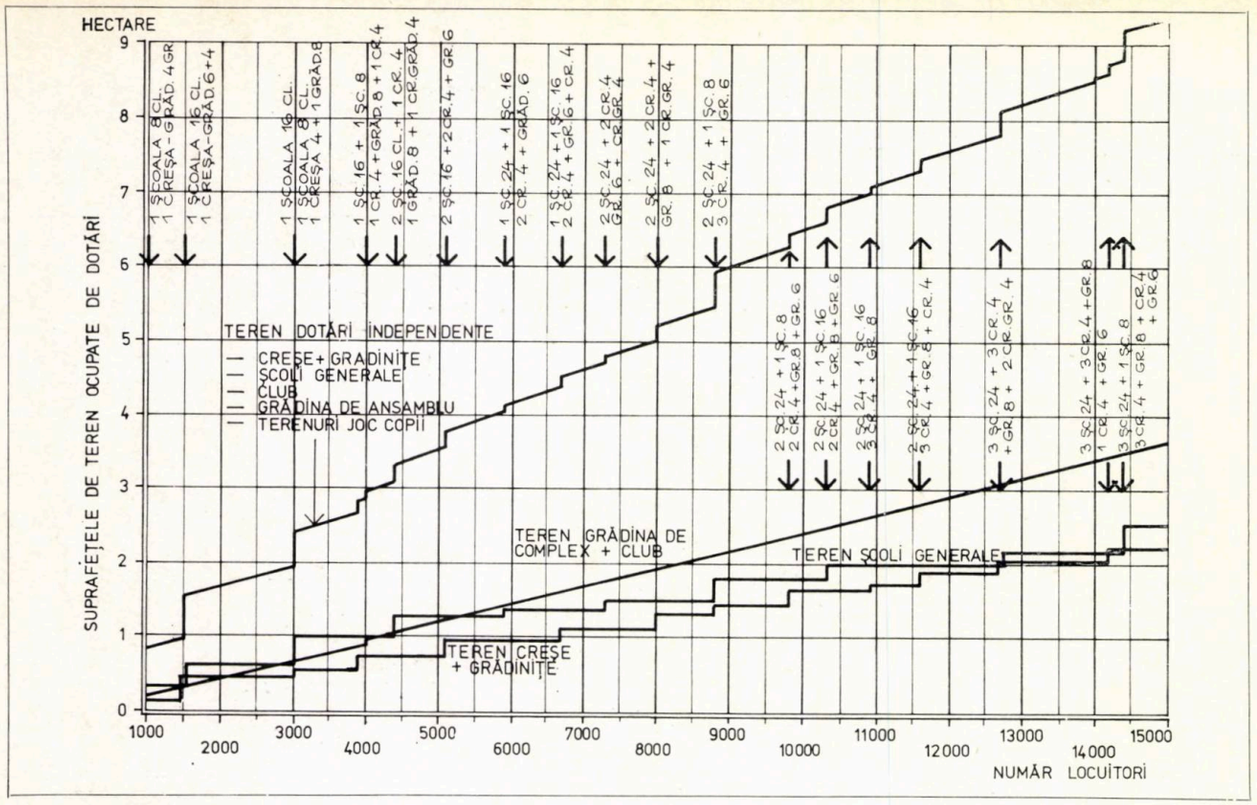

3. Suprafețele de teren ocupate de dotările de învățămînt, spațiile verzi și terenurile de joacă la nivelul complexului de locuit.

fenomen explicabil prin faptul că cele 93 orașe din categoriile V și VI au fiecare sub 10 000 locuitori). În categoriile I, II și III, cifrele sînt superioare mediei pe țară.

Valorile calculate pentru fiecare oraș în parte confirmă în general principiul că dezvoltarea industriei duce la dezvoltarea orașului, ceea ce presupune atît creșterea populației, cît și implicit (dar într-o mai mică măsură) creșterea suprafeței de teren. Excepție de la acest principiu fac orașele Pitești, Galați, Craiova din categoria I, Rîmnicu Vîlcea, Tîrgoviște și Slobozia din categoria a II-a, Făgăraș, Turnu Măgurele, Cîmpulung-Muscel, Calafat și Urziceni din categoria a III-a, Tîrnăveni din categoria a IV-a, Țăndărei, Făurei și Copșa Mică din categoria a VI-a, la care industria ocupă 40—60% din perimetrul construibil și care au 100—180 m² teren industrial/locuitor. Municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej se detașează pe întreaga țară cu 85% din perimetru ocupat de industrie și 262 m² teren industrial/locuitor. Situația acestor orașe se explică prin explozia dezvoltării industriale din ultimele două-trei cincinale sau datorită faptului că unele folosesc o mare parte din forța de muncă domiciliată în zonele de influență înconjurătoare (cazul municipiului Gheorghe Gheorghiu-Dej).

Se constată de asemenea că zece din cele cincisprezece orașe mari cu peste 100 000 locuitori au valori sub mediile pe țară (București — 17% din perimetru ocupat de industrie și 18 m²/locuitor, Cluj-Napoca — 11% din perimetru ocupat de industrie și 20 m²/loc.). Aceste orașe, fie au avut o dezvoltare ritmică, fie au depășit etapa de « salt » în dezvoltarea industrială, avînd un raport mai favorabil între numărul de locuitori și mărimea zonelor funcționale (a industriilor, de locuit, dotări social-culturale și comerciale, spații verzi, sport, circulații etc.).

În ceea ce privește raportul dintre numărul de angajați și suprafața de teren ocupată de industrie, studiul I.S.L.G.C. arată că pe întreaga țară acest raport este de 90 angajați/hectar. Pentru zonele industriale, acest coeficient este de 76 angajați/hectar, în timp ce unităților industriale situate izolat în cadrul orașului le corespunde un coeficient de 145 angajați/hectar.

Pornind de la elementele prezentate (suprafețele de teren ocupate de diferite activități urbane și studiul densității de locuire pe diferite trepte de organizare urbanistică, precum și suprafețele de teren ocupate de industrie) vom deduce într-o primă fază, experimentală, indicatori de control ai utilizării terenurilor pe funcțiuni și activități urbane și pe categorii de orașe.

După gradul de complexitate al funcțiunilor economico-sociale și nivelul de dotare social-culturală, am utilizat clasificarea I.S.L.G.C. a celor 236 de localități urbane din România în șase categorii de orașe[9]. Am exclus din discuție un caz special — capitala țării, pentru care sînt necesare studii separate în privința utilizării terenului urban, datorită diferențelor foarte mari de mărime, structură, complexitate a funcțiunilor și rolului pe care îl are. Am distins însă, în cazul orașelor importante ale țării (cele din categoriile I și a II-a), două tipuri diferite și anume: orașe cu profil preponderent secundar și orașe cu profil preponderent terțiar. Orașele cu profil preponderent secundar sînt acele orașe în care populația activă lucrează cu preponderență în sectorul secundar, în timp ce orașele cu profil preponderent terțiar sînt orașele în care predomină activii din sectorul terțiar[10].

Exemple de orașe cu profil preponderent secundar din categoria I sînt:

Orașul	Populația în 1977 (rotunjit)	Procentul participării populației active din sectorul secundar în populația orașului (1966)
Timișoara	268 000	56,2%
Cluj	262 000	49,5%
Brașov	257 000	62,3%
Galați	239 000	61,1%
Craiova	222 000	52,6%
etc.		

Orașe cu profil preponderent terțiar sînt numai două în categoria I: Iași și Constanța. Procentul activilor din sectorul terțiar în totalul populației a fost în 1966 de 51,2% în cazul Iașilor și 58,0% în cazul Constanței.

Exemple de orașe cu profil preponderent secundar din categoria II sînt:

Orașul	Populația în 1977 (rotunjit)	Procentul participării populației active din sectorul secundar în populația orașului (1966)
Bacău	126 000	52,3%
Reșița	84 000	74,4%
Hunedoara	79 000	78,4%
Piatra Neamț	78 000	57,8%
Tîrgoviște	61 000	46,5%
Tulcea	61 000	53,8%
etc.		

În sfîrșit, cîteva din orașele cu profil preponderent terțiar din categoria a II-a sînt următoarele:

Orașul	Populația în 1977 (rotunjit)	Procentul participării populației active din sectorul terțiar în populația orașului (1966)
Buzău	97 000	47,9%
Rîmnicu Vîlcea	66 000	46,4%
Suceava	62 000	49,2%
Deva	60 000	46,4%
Focșani	56 000	50,6%
etc.		

Deși autorii volumului citat [10] extind clasificarea în preponderent primar, preponderent secundar și preponderent terțiar la toate orașele țării, pentru scopul studiului nostru preponderența activilor din sectorul primar în anumite orașe foarte mici este deocamdată mai puțin relevantă. Mai interesantă este, de exemplu, preponderența activilor din sectorul terțiar în cazul orașelor din categoria a V-a, centre cu funcțiuni dominant balneoclimaterice și turistice. La această categorie de orașe, ponderea activilor din sectorul terțiar în totalul populației a fost în 1966 destul de ridicată, de exemplu: 72,1% la Govora, 68,2% la Herculane, 65,6% la Predeal, 64,6% la Eforie, 50,8% la Călimănești, 50,7% la Sinaia etc.

Pe de altă parte, preponderența activilor din sectorul terțiar în cazul unor localități urbane din categoriile III—V poate fi pur întîmplătoare sau poate fi explicată prin lipsa unui volum mare de investiții și activități secundare (industriale). Acesta este de multe ori cazul unor localități urbane în curs de dezvoltare economico-industrială. Situația se poate perpetua în viitor în special în cazul unor localități urbane foarte mici, în care amplasarea unor obiective industriale de amploare este ineficientă.

Prin urmare, ne-am propus dezvoltarea unor indicatori de utilizare a terenului pe funcțiuni urbane pentru cele șase categorii de orașe, iar în cazul primelor două categorii (orașele importante ale țării), pe două subcategorii, în funcție de profilul predominant al acestora (secundar sau terțiar).

Am calculat pentru aceste categorii și subcategorii de orașe suprafețele de teren ocupate de diferitele funcțiuni urbane pe diverse trepte de organizare urbanistică și exprimate în metri pătrați pe locuitor, pentru a fi comparabile și pentru a putea calcula necesarul de teren pentru orice mărime de oraș din categoria respectivă.

Dintr-o serie de analize statistice efectuate de autori [11] rezultă că se poate formula o lege a dezvoltării urbane care se poate exprima în linii mari astfel: pe măsură ce numărul de locuitori al unui oraș crește, consumul specific de teren urban (terenul urban pe diverse activități pe locuitor), descrește exponențial, ceea ce face ca densitatea în oraș să crească. Studii efectuate în numeroase țări [12] confirmă că această lege este general valabilă în lume și pe întreaga gamă a mărimii localităților urbane. Faptul că este o lege generală cu variații specifice de la oraș la oraș și de la țară la țară o dovedesc corelațiile strînse care apar în analizele pe categorii de mărime a localităților față de corelațiile ce apar în analiza localităților luate individual.

Unele din explicațiile variațiilor specifice în jurul acestei legi generale sînt legate de factori ca dezvoltarea tehnologiei transporturilor, creșterea consumului de energie (ambele diferite de la țară la țară și pe categorii de orașe) precum și caracterul și profilul fiecărui oraș în parte exprimat în structura activităților economice, ritmul său de creștere, structura fondului construit existent etc. Faptul că orașele mai mari au densități mai mari ale populației în perimetru oferă o bază pentru studiile de prognoză referitoare la utilizarea terenului urban în perspectivă și au permis găsirea unor *norme sau standarde de utilizare a terenului* pe categorii de

activități și pe categorii de mărime a orașelor, necesare în proiectarea și sistematizarea urbană.

Ținînd seama de această lege, am considerat densități medii diferite la nivel rezidențial net pentru diferite categorii de orașe. Desigur, legea nu acționează în același fel în țări cu sistem social-economic diferit, iar în cazul țării noastre, operația de perimetrare a localităților și Legea sistematizării din 1974 impun o anumită egalizare a densităților la nivelul orașelor. În privința densității rezidențiale nete însă, și implicit a regimului mediu de înălțime, acestea diferă în modelul nostru pe o scară liniară, în funcție de categoria de localități. Considerînd un regim minim de înălțime de 3 niveluri (medie pe oraș), în cazul orașelor din categoria VI (balneoclimaterice și turistice) și un regim maxim de 7—9 niveluri (medie pe oraș), în cazul localităților urbane din categoria I, am efectuat o distribuție liniară a limitelor regimului mediu de înălțime (și deci a densităților rezidențiale nete date prin lege) pentru celelalte categorii de orașe: 6—8 niveluri pentru orașele din categoria a II-a, 5—6 niveluri pentru orașele din categoria a III-a, 4—5 niveluri pentru orașele din categoria a IV-a, 3—4 niveluri pentru orașele din categoria a V-a.

Marjele luate în limitarea regimului de înălțime pe categorii de orașe au fost necesare pentru a se asigura acomodarea unor situații de excepție și de extreme, explicate prin dezvoltarea accelerată într-o anumită perioadă a unor localități urbane sau prin dezvoltarea unor localități noi, ca municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej etc.

Suprafețele locuibile nete pe locuitor care au rezultat sînt cele din tabelul 3. Suprafața unitară minimă este de 10,00—11,80 m² locuibili/locuitor (în cazul regimului mediu de înălțime de 7—9 niveluri), iar suprafața unitară maximă este de 22,20 m² locuibili/locuitor (pentru 3 niveluri). Adunînd la aceste cifre suprafețele pe locuitor ale dotărilor complexului de locuit pe categorii de oraș (deci corespunzătoare regimului de înălțime respectiv), am obținut suprafețele totale pe locuitor la nivelul complexului de locuit, suprafețe care variază între 19,10—21,10 m²/locuitor la orașele din categoria I și 32,40 m²/locuitor la orașele din categoria a VI-a. Adunînd suprafața de dotări pe locuitor la nivelul cartierului (6 m²/locuitor) vom obține suprafețele totale la nivel de cartier. Datorită dimensiunii mici a orașelor din categoriile IV și V și a nivelului de dotare corespunzător, putem să considerăm pentru acestea ca cifră totală cifra astfel obținută.

Pentru orașele din categoriile I—III am adăugat suprafețele de dotări ale zonei de locuit, conform studiului I.S.L.G.C. [13], respectiv 9 m²/locuitor. La acestea au fost adăugate suprafețe de dotări speciale pentru orașele importante ale țării (din categoriile I și II). De asemenea, în mod firesc, suprafețele ocupate de activități trebuie să fie mai mari în cazul localităților urbane cu profil preponderent terțiar, ele avînd în mai mare măsură rolul unor centre de servicii în ierarhia localităților urbane distribuite în teritoriu (și mai puțin rolul unor centre sau poli de creștere și dezvoltare economică, asumat în primul rînd de orașele cu profil predominant secundar)

Au fost obținute în final norme generale teoretice de utilizare a terenului pe categoriile de orașe definite. În cazul localităților balneoclimaterice și turistice (din categoria a VI-a) a fost necesară, ca și în cazul orașelor cu profil preponderent terțiar, de o suplimentare a suprafețelor ocupate de activități terțiare (tabelul 4).

Suprafețele de teren ocupate de industrie, depozite și alte activități în perimetrul construibil al orașelor nu se vor putea reduce spectaculos (prin comasări, cooperări, construcție pe verticală etc), iar ca urmare a dezvoltării orașelor respective este de așteptat ca aceste suprafețe să înregistreze creșteri. Totuși, suprafețele de teren industrial pe locuitor relevate în studiul I.S.L.G.C. (în medie de 41,8 m²/locuitor) duc pe ansamblul localităților urbane la ponderi ridicate ale industriei în cadrul perimetrelor construibile (în medie 20,6%, la orașele din categoria I 26,8%, la cele din categoria a II-a 24,9% etc.). Cifrele acestei ponderi în orașele din țările avansate economic se situează în jurul a 15%, deci este necesară în continuare o restrîngere a suprafețelor ocupate de industrii și depozite.

În același timp însă, ponderea suprafețelor ocupate de industrie în perimetrul construibil al localităților urbane poate să scadă prin expansiunea demografică a orașelor, prin creșterea numărului de locuitori, în măsura în care această creștere cere în mod expres o extindere a perimetrului construibil. Dar chiar dacă expansiunea demografică a orașelor este preluată de teritoriul urban existent prin îndesiri și creșterea corespunzătoare a densității (urmare posibilă a unor operațiuni de restructurare ur-

TABELUL 1

Nr. mediu de niveluri	Densitate conform Legii sistematizării (m² loc./ha)	COMPLEX DE LOCUIT				CARTIER			ZONA DE LOCUIT		
		SUPRAFAȚA TEREN PE LOCUITOR (m²)			DENSITATE (loc./ha)	SUPRAFAȚA TEREN PE LOCUITOR (m²)		DENSITATE (loc./ha)	SUPRAFAȚA TEREN DE LOCUITOR (m²)		DENSITATE (loc./hectar)
		LOCUINȚE	DOTĂRI	TOTAL		DOTĂRI	TOTAL		DOTĂRI	TOTAL	
Sub 3	4 000	25,00	10,40	35,40	280	6,00	41,40	240	9,00	50,40	200
3	4 500	22,20	10,20	32,40	310	6,00	38,40	260	9,00	47,40	210
4	5 000	17,50	9,80	27,30	365	6,00	33,30	300	9,00	42,30	240
5	7 000	14,30	9,50	23,80	420	6,00	29,80	335	9,00	38,80	260
6	7 750	12,90	9,40	22,30	450	6,00	28,30	355	9,00	37,30	270
7	8 500	11,80	9,30	21,10	475	6,00	27,10	370	9,00	36,10	280
8	9 250	10,80	9,20	20,00	500	6,00	26,00	385	9,00	35,00	288
9	10 000	10,00	9,10	19,10	525	6,00	25,10	400	9,00	34,10	295
Peste 9	12 000	8,30	8,90	17,20	580	6,00	23,20	430	9,00	32,20	310

TABELUL 4

Categoria orașului	Teren ocupat de locuințe, dotări, spații verzi (m²/locuitor)	Teren ocupat de industrie, depozite, circulații (m²/locuitor)	Total teren (m²/loc.)
I preponderent secundar	41—46	35—40	76—86
I preponderent terțiar	44—51	35—40	79—91
II preponderent secundar	39—45	40—50	79—95
II preponderent terțiar	43—49	40—50	83—99
III	37—38	40—50	77—88
IV	29—33	40—45	69—78
V	33—38	25—30	58—68
VI	48—53	10—15	58—68

TABELUL 2

Categoria orașului	Ponderea industriei în perimetrul construibil (%)	Suprafața de teren industrial pe locuitor (m²/locuitor)
I	23,9%	36,9
I (fără București)	26,8%	51,4
II	24,9%	53,6
III	22,9%	52,9
IV	17,1%	46,1
V	9,6%	28,8
VI	5,5%	15,9
Media pe țară	20,6%	41,8

TABELUL 3

Indicatori teoretici ai utilizării terenului pe categorii de localități urbane (m²/locuitor)

Categoria orașului	Complex de locuit				Cartier		Zona de locuit		Activități terțiare	Total locuințe și dotări
	Regim mediu (nr. niveluri)	Locuințe	Dotări complex	Total	Dotări cartier	Total	Dotări zonă	Total		
I preponderent secundar	7—9	11,80—10,00	9,30—9,10	21,10—19,10	6	27,10—25,10	9	36,10—34,10	5—10	41,10—46,10 39,10—44,10
I preponderent terțiar	7—9	11,80—10,00	9,30—9,10	21,10—19,10	6	27,10—25,10	9	36,10—34,10	10—15	46,10—51,10 44,10—49,10
II preponderent secundar	6—8	12,90—10,80	9,40—9,20	22,30—20,00	6	28,30—26,00	9	37,30—35,00	4—8	41,30—45,30 39,00—43,00
II preponderent terțiar	6—8	12,90—10,80	9,40—9,20	22,30—20,00	6	28,30—26,00	9	37,30—35,00	8—12	45,30—49,30 43,00—47,00
III	5—6	14,30—12,00	9,50—9,40	23,80—22,30	6	29,80—28,30	9	38,80—37,30		37—38
IV	4—5	17,50—14,30	9,80—9,50	27,30—23,80	6	33,30—29,80				29—33
V	3—4	22,20—17,50	10,20—9,80	32,40—27,30	6	38,40—33,30				33—38
VI	3	22,20	10,20	32,40	6	38,40			10—15	48,40—53,40

bană), ponderea industriei în perimetru rămînînd aceeași sau chiar crescînd, se constată o scădere a valorilor indicatorului de teren industrial pe locuitor (m^2/locuitor), deci se obține un raport mai favorabil între suprafețele ocupate de industrie și numărul de locuitori ai localității. Acesta este motivul care ne-a determinat ca, pornind de la tabelul 2, să propunem pentru suprafețele ocupate de industrie indicatori mai scăzuți pentru toate categoriile de orașe (tabelul 4).

Așa cum se explică în studiul I.S.L.G.C. privind terenurile ocupate de industrie, disproporția dintre valorile indicatorului de teren industrial/locuitor este explicată prin situații în care unele orașe au avut o perioadă de dezvoltare economică accelerată, foarte rapidă, în care a fost nevoie să se apeleze la forță de muncă din teritoriu, cum este cazul, municipiului Gheorghe Gheorghiu-Dej. Această primă perioadă este de obicei urmată de o perioadă mai lungă de dezvoltare mai echilibrată a localității urbane în care cresc populația orașului, volumul de locuințe, dotarea sa complexă. În această perioadă orașul atrage populație stabilă în încercarea de a rezolva problemele legate de navetism și dubla ocupare a forței de muncă (în industrie și în agricultură). Trebuie avut în vedere însă că navetismul în sine nu constituie un fenomen negativ, ci negative sînt numai unele manifestări ale sale ieșite de sub control (volum foarte mare al navetismului, condiții foarte proaste de deplasare, dezechilibru în ocuparea forței de muncă pe sexe, aspecte sociale etc.).

Prin urmare, factorii de decizie confruntați cu problemele dezvoltării viitoare a localității urbane respective trebuie să aibă la dispoziție indicatori și cifre de control realiste, care să poată orienta dezvoltarea pe o perioadă viitoare de 10—15 ani, și nu indicatori ai unei utilizări «ideale» a terenului urban. De aceea, în stabilirea normelor provizorii privind suprafețele ocupate de industrie pe locuitor, am pornit de la situația existentă, propunînd o corecție posibilă în viitorii ani.

Trebuie menționată de asemenea relativa independență a industriei în raport cu orașul, în ceea ce privește suprafețele de teren ocupate. Anumite tipuri de industrii necesită anumite amplasamente și anumite suprafețe de teren. De aceea, în multe cazuri industria poate fi considerată ca o dată a problemei. În aceste condiții, cu atît mai mult cifrele privind suprafețele ocupate de industrie în perimetrul orașului au un caracter indicativ.

NOTE

1. Enache, M. ș.a. «Criterii privind utilizarea rațională a terenului în localitățile R.S.R.», subtemă din contractul C.N.S.T. nr. 11643/1976 etapa a III-a—decembrie 1978, Intitutul de arhitectură «Ion Mincu»
2. Legea sistematizării (nr. 58/1974) prevede densități rezidențiale nete de 4000 m^2 locuibili/hectar pentru ansambluri de locuințe cu regim mediu de înălțime sub 3 niveluri, 4500—7000 m^2 locuibili/hectar pentru 3—5 niveluri, 7000—10 000 m^2 locuibili/hectar pentru 5—9 niveluri și circa 12 000 m^2 locuibili/hectar pentru regim de înălțime de peste 9 niveluri.
3. C.P.C.P.—I.S.L.G.C. «Cercetare privind dezvoltarea în perspectivă a orașelor din R.S.R.», proiect nr. 590, etapa a II-a, decembrie 1976.
4. I.A.U.R.P. (Institutul de sistematizare teritorială din Paris), Cahiers vol. 19, «Les densités résidentielles en zones urbaines».
5. Best, R. H. «Land for New Towns», Londra, 1964.
6. «Sistem de modele și programe pentru proiectarea ansamblurilor de locuințe în orașe», contract CNST, 1978—1979.
7. C.P.C.P.—I.S.L.G.C. op. cit.
8. I.S.L.G.C. «Cercetare pentru stabilirea posibilităților existente de amplasare de noi obiective și de dezvoltare a celor existente în zonele industriale din localitățile urbane în scopul utilizării eficiente a terenului și a cooperărilor», proiect nr. 494/1975.
9. După gradul de complexitate al funcțiunilor economico-sociale și nivelul de dotare social-culturală, am utilizat *clasificarea* celor 236 de localități urbane din România în șase categorii de orașe (clasificarea I.S.L.G.C.):
— Categoria I cuprinde orașe mari cu funcțiuni complexe economice și sociale de importanță republicană (14 orașe).
— Categoria a II-a cuprinde orașe mari cu funcțiuni complexe, a căror influență în teritoriu depășește limitele unui județ (20 orașe de interes interjudețean).
— Categoria a III-a cuprinde orașe cu funcțiuni economice și sociale de importanță județeană (30 de orașe).
— Categoria a IV-a cuprinde orașele—principale centre industriale necuprinse în primele trei categorii (79 de orașe).
— Categoria a V-a cuprinde orașe cu funcțiuni economico-sociale de importanță locală (55 de orașe).
— Categoria a VI-a cuprinde orașe cu funcțiuni dominant balneoclimaterice și turistice (38 de orașe).
10. Clasificarea aparține autorilor volumului «Demografia orașelor României» (I. Measnicov ș.a.), Editura științifică, 1977.
11. Enache, M. ș.a., op. cit.
12. Champion, A. G. «Variation of Urban Densities Between Towns of England and Wales», Oxford School of Geography, 1972; Jachniak-Ganguly D. «Structure of Ownership and Use of Land in Poland», Londra, CES WN 453, 1977; și «Land Use Structure and City Size: an Ontario Example», Universitatea din Toronto, 1974.
13. I.S.L.G.C., op. cit.

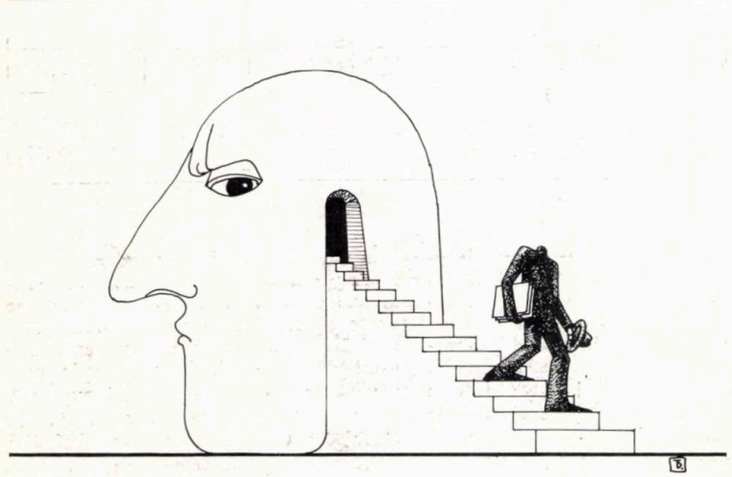

50 *desen de arh. TUDOR DUMITRAȘCU*

UNELE ASPECTE ALE TURISMULUI MODERN DE IARNĂ

Studiile de analiză și de perspectivă atestă o evoluție de-a dreptul fantastică a turismului de iarnă, cu exponentul său principal schiul.

Sînt concludente, în acest sens, concluziile cu privire la forma de cerere, pe care le-a desprins Thiery Quintre la Mothe [1], cărora le putem acorda o valoare orientativă (vezi **Tabelul 1**).

Pentru noi este de reținut, în special, cifra de 8,9 milioane schiori turiști care se prevede că vor căuta, în 1982, locuri de schiat în afara granițelor țărilor lor.

Pentru a adapta aceste date la condițiile de moment, trebuie să intuim, însă, criza și o corecție impusă între timp de criză de energie.

Oricum, este un aspect de cerere turistică extraordinară, care trebuie să nască o ofertă corespunzătoare din partea celor ce dețin domenii favorabile practicării schiului.

La condițiile naturale existente, oferta trebuie însă să depună un efort de prelucrare organizatorică, adesea deosebit de dificil. Desfășurarea lucrurilor în țările cu tradiție avansată în direcția turismului de iarnă arată că această formă de turism a creat un impuls economic foarte intens și diversificat, devenind o industrie complexă. De aceea, întreaga economie turistică este dirijată și impulsionată de stat. Din experiență și din asocierea cu progresul tehnic, se caută să se stabilească legi științifice de desfășurare, oprindu-se goana haotică doar după profitul de moment.

Este de remarcat că toate statele din Alpi au creat organisme oficiale de control, dirijare și studiu, care au drept obiectiv promovarea și conservarea valorilor turistice montane (în Franța, de exemplu: «Service d'Étude d'Aménagement Touristique de la Montagne», cu sediul la Chambery).

În cadrul acțiunii de punere în valoare a condițiilor naturale, oferta este obligată să întreprindă investiții foarte costisitoare.

Or, ca aceste investiții să-și poată atinge rentabilitatea scontată, trebuie să fie concepute și apoi exploatate în perfectă corelare cu pretențiile cererii, deci într-un mod foarte exigent și rațional.

Este util să cunoaștem trăsăturile principale — sociale și economice — pe care le-a antrenat dezvoltarea turismului de iarnă în statele cu domenii schiabile importante în Alpi.

Din punct de vedere social, menționăm constatările pe care le-am făcut personal:

- valoarea de agrement și decontractare, oprirea exodului populației montane spre orașe și posibilitatea consumării concediilor și pe timpul iernii (aspecte pozitive).
- exproprierea terenurilor de la cetățeni pentru ridicarea stațiunilor integrate, nerezolvarea schiului social și formele de poluare ale mediului montan, constituie aspecte negative [2].

Din punct de vedere economic, sub noțiunea de **turism de iarnă și schi** trebuie să înțelegem complexul de factori care concură la:

1. **Realizarea bazei materiale a stațiunilor,** implicînd construcții și utilități de toate felurile: accese, captări de apă, canalizări etc. Din **tabelul nr. 2,** întocmit de noi și care are un caracter orientativ, se poate deduce ordinea de amploare a efortului în construcții, pentru asigurarea condițiilor turistice din acest număr mare de stațiuni. În completare, este de remarcat faptul că, în 1978, din totalul stațiunilor franceze, 31 de stațiuni cu o capacitate totală de 215 mii locuri (paturi), reprezentînd 25% din totalul capacității, erau stațiuni ridicate *ex nihilo*, adică de generațiile a II-a și a III-a. **(Generația I** se referă la stațiunile rezultate din vechile așezări de munte și ele sînt specifice turismului austriac, elvețian, german și, parțial, italian).

Or, ridicarea acestor stațiuni — *ex nihilo* — în aproximativ 20 ani reprezintă un efort remarcabil în industria construcțiilor: urbanizare, arhitectură, soluții constructive industriale, materiale speciale etc.

Este o corespondență montană a ceea ce s-a realizat pe litoralul nostru.

2. **Realizarea instalațiilor de transport pe cablu.** Imaginea acestui efort rezultă din elementele prezentate în **tabelul 3 A.**

Notăm că majoritatea instalațiilor s-au executat după al doilea război mondial. Teleschiurile, cele mai economice instalații pentru schii, predomină — în special în Europa (vezi Cehoslovacia) — dar sînt situații cînd se impun și celelalte genuri de teleferice în mod foarte justificat. **Tabelul 3 B** prezintă caracteristicile fiecărui tip de instalație.

Numărul constituie numai unul dintre parametrii care oglindesc efortul economic. La acesta, se mai adaugă elementele de capacitate, de diferență de nivel, design etc.

TABELUL 2

Criterii de amplasare a stațiunilor.

3. **Funcționarea stațiunii în sezon.** Două sînt direcțiile antrenate:

- efortul organizatoric de receptivitate la multiplele pretenții ale cererii
- promovarea formei comerciale, singura care conduce la generarea încasărilor substanțiale și, evident, a valutei.

Este de remarcat aici faptul că domeniul schiabil constituie factorul principal de atracție spre stațiune și de agrement, în stațiune. Deci, amenajarea și întreținerea pîrtiilor nu trebuie să precupețească nici un efort organizatoric. Încasările se fac pe circuitul comercial al stațiunii.

Un exemplu remarcabil îl constituie situația întîlnită în cele «3 văi» (Les Trois Vallées), pe care o vom prezenta pe parcursul materialului.

4. **Realizarea echipamentului de schi.**

Producerea echipamentului este foarte rentabilă deoarece cererea este mare,

iar prețutile de vînzare ridicate. Modelele se schimbă de la an la an și orice perfecționare face să fie abandonat vechiul echipament.

Iată cîteva date referitoare la producție:

Schiuri. În 1977, producția mondială a fost de 9,48 milioane perechi, cu o creștere de 24% față de 1976. Fabricile austriece au produs 35%, iar, singură, firma Rossignol din Franța, cu filialele ei din Spania, S.U.A., Elveția, R.F.G., și Italia, 21%. În 1977—1978, Rossignolul marca o cifră de afaceri de 528 milioane franci francezi, iar beneficiul net era de 29,5 milioane franci francezi [5].

Legături de schiuri. În 1978, firmele principale au produs: Salamon (Franța), 3,8 milioane perechi, Look-Nevada (Franța) 2,1 milioane perechi, Tirolia (Austria), 1,5 milioane perechi.

Bocanci de schiuri. Rolul « clăparilor », în stil și în eleganță, este bine cunoscut cititorului. Firmele austriece: Dachstein, Humanic, Koflach, Kasstinger și Pruch au produs, în 1978, 1,5 milioane perechi clăpari [6].

5. **Mașinile de bătut zăpadă, echipamentul de protecție** sînt preocuparea unor întreprinderi în dezvoltare și a căror producție este deja remarcabilă (prețul unei mașini de bătut zăpadă, fără anexe, depășește prețul a 10 autoturisme).

Ne-am referit pînă aici la ceea ce reprezintă, în linii mari, « fantasticul turism de iarnă ». În continuare, vom prezenta cîteva exemple de stațiuni de ultimă oră, cu intenția de a se putea deduce elemente de inspirație și orientare profesională. Începem cu stațiunile din « Les Trois Vallées » din departamentul Savoia, regiunea Tarentaise din Alpii francezi. Aici, sînt trei văi: St. Bon, Meribel Les Allues și Bellville care coboară de la 2500—3300 în altitudine pînă sub 1500 m, golul alpin fiind asigurat pînă sub 1800 metri. Condițiile naturale sînt foarte avantajoase practicării schiului și amplasamentelor de stațiuni și ele pot fi rezumate astfel: trasee lungi sau scurte, abrupte sau line, în toate combinațiile dorite de schiori, o climă cu zăpadă abudentă, temperatura nu prea coborîtă și vînturi domoale; iarna durează din decembrie și pînă în mai. La Val Thorens, se practică și schiul de vară. Suprafața acestei țări a schiului este de 300 km^2. Din punct de vedere istoric, este de remarcat că abia după război, prin 1945, a început să se ridice prima stațiune de aici « Courchevel 1850 ». Astăzi, în cele trei văi, sînt în total 9 stațiuni, cu o capacitate de 52 mii locuri de pat și 132 instalații de transport pe cablu, cu un debit de 112 800 persoane/oră.

În **Tabelul 4**, prezentăm toate caracteristicile turistice ale acestor stațiuni.

Față de aceste date, pe care cititorul are posibilitatea să le interpreteze în diferite forme, noi facem următoarele observații:

1. Stațiunile sînt integrate în natură cu condiții favorabile schiului, căci totul este schi.

2. Altitudinile maxime ale domeniilor schiabile sînt 2700—2800 m.

3. La 52 mii locuri-pat, sînt 132 instalații cu debit de 12,8 mii persoane/oră, deci rezultă următorii indici: [7]

$$q_1 = \frac{52\,000}{132} = 394, \text{ rotund } 400 \text{ pers/instalație}$$

$$q_2 = \frac{112\,800}{52\,000} = 2{,}17 \text{ pers/oră/de pat.}$$

4. Din 132 instalații, 88 sînt teleschiuri (67%) și 27 sînt telescaune (20%). Ținînd seamă de faptul că debitul la teleschiuri este în jur de 2/3 din cel al telescaunelor și al telegondolelor, rezultă următoarea pondere în transporturi, teleschiuri 57%, telescaune 26% și telegondole cu telecabine 17%.

5. Pe instalație, revine un debit mediu

$$Qn = \frac{112\,800}{132} = 855 \text{ persoane/oră.}$$

6. La suprafața de pîrtie de 2019,8 ha, revine aproximativ D = 400 m^2 la loc-pat și i = 6,4 metri lungime pîrtie la loc-pat.

Aici, în cele trei văi, predomină stațiunile de generația a II-a și a III-a și este firesc să fie așa, fiindcă ele au fost ridicate *ex-nihilo*, în locuri unde practic înainte de 1945 nu era aproape nici o viață.

Vizitînd cu interes cele trei văi te edifici complet asupra a ceea ce înseamnă fiecare generație: Courchevel 1850 este un exponent al generației a II-a, Les Ménuires un exponent fidel al generației a III-a (station intégrée). Deosebirea constă în: criteriile de proprietate și dirijare ale stațiunii și în concepția urbanistică a acesteia. Iar asemănarea în: amplasarea la altitudine mare și în organizarea domeniului schiabil, conceput în ideea unor

1

Tabelul 2

Țara	Total stațiuni și centre de schi	Staț. analizate	% stațiuni amplasate pînă la		% stațiuni cu domeniul schiabil pînă la 2500 m
			1200 m	1500 m	
Franța	473	138	38,4	67,4	81,2
Austria	451	450	87,7	96,4	96,8
Italia	422	156	36,3	70,7	77,5
RFG	173	173	100	—	99,4

Notă Tabelul constituie sinteza prelucrării unor date mai ample, culese astfel:

● pentru Franța — de la « Service d'étude d'aménagement touristique de la montagne » (SEATM) Chambery, ref. Montagne Magazine — ianuarie 1978
● pentru Austria-« Statistisches Zentalamt »
● pentru Italia — publicația « ITALIE — Vacances en montagne » Of. național italian de turism; hartă « Alitalia » cu stațiunile principale din Italia
● pentru R. F. Germania — lista primită de la Deutsche Zentrale für Tourismus.

Procentele sînt calculate în funcție de capacități. Ele sînt prezentate pentru a putea servi la o analiză comparativă cu Carpații.

Citām pentru orientare:

La cele 3210 instalații din Austria, debitul total orar era de 1,815 milioane persoane/oră, iar capacitatea totală anuală era de 271,9 milioane persoane transportate [4].

direcții radiale și succesive de instalații și pîrtii spre înălțime, toate plecînd sau ajungînd de la și la « piața pîrtiilor », o imensă platformă aflată în centrul stațiunii. Ceva mai în detaliu, cu privire la deosebiri, remarcăm că stațiunile de generația a II-a sînt dirijate de o comună (La Courchevel = St. Bon) și de către prefectură. Acestea dețin instalațiile patinoarului, piscina și cîteva hoteluri. Tot ele diri-

1. Schița de amplasare a Celor Trei Văi (Les Trois Vallées)
2. PANORAMA domeniului schiabil—Les Trois Vallées
3. Courchevel 1850 — stațiune de generația a II-a

2 3

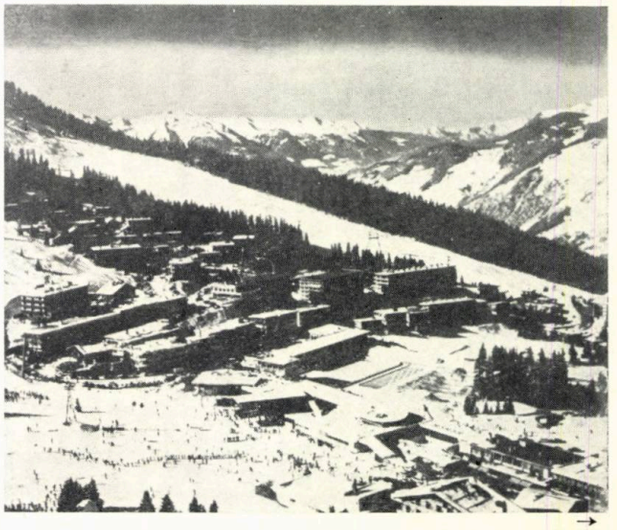

Tabelul 1

ESTIMAREA NUMĂRULUI DE SCHIORI PE GLOB

(prelucrare după Thierry Quintrie La Mothe)

STATUL	CLIENTELA 1976		SPRE STRĂINĂTATE					CLIENTELA 1982	
	TOTAL POPULAȚIE	SCHIORI	TOTAL SPRE STRĂINĂTATE	FRANȚA	AUSTRIA	ELVEȚIA	ALTE ȚĂRI	SCHIORI	SPRE STRĂINĂTATE
R. F. GERMANIA	70 M	5 M	2 M	140	760	500	600	8 M	5 M
BELGIA	11 M	300	300	60	40	100	100	600	600
OLANDA	11 M	100	100	7	55	35	3	200	200
ANGLIA	55 M	400	250	40	100	90	20	1 M	700
ITALIA	55 M	2 M	150	40	15	50	45	4 M	200
PENINSULA SCANDINAVICĂ	17 M	3 M	100	10	35	15	40	5 M	300
FRANȚA	52 M	2,5 M	200	—	70	80	50	4,5 M	300
AUSTRIA	8 M	2 M	100	10	—	40	50	2,5 M	200
SPANIA	41 M	1 M	10	4	2	2	2	1,5 M	100
ELVEȚIA	6 M	2 M	100	20	50	—	30	2,5 M	200
S.U.A. + CANADA	220 M	7 M	100	18	35	30	17	10 M	300
JAPONIA	100 M	9 M	100	10	50	20	20	12 M	200
Alte state		2,7 M	100	4	40	—	56	4 M	600
TOTAL GLOB		37 M	3,61 M	363	1,252 M	962	1,033 M	55,8 M	8,9 M

M = milioane
Restul cifrelor sînt date în mii

jează biroul de turism condus de directorul stațiunii. Magazinele, hotelurile și vilele sînt particulare. Deci, proprietatea și conducerea nu sînt unice.

Ca urbanistică, totul e mai puțin înalt și mai risipit. În mijloc, e centrul, cu hoteluri, magazine, stațiile de plecare ale telefericelor, piscina cu patinoarul, iar la exterior vilele care par înglobate în domeniul schiabil.

Stațiunile integrate (de generația a III-a) au un singur promotor care construiește, vinde și dirijează funcționarea stațiunii. Din punct de vedere urbanistic totul e conceput pe ideea unor blocuri foarte înalte, restrînse la un spațiu foarte mic; parcările imense sînt amplasate la nord, iar piața pîrtiilor spre sud. Aspectul de exploatare intensă e vădit.

Marile dezavantaje ale stațiunilor de generația a II-a și a III-a sînt că, în timpul verii, nu au practic sezon, deși se fac eforturi pentru impulsionarea turismului în această perioadă.

Cele trei văi sînt unite între ele prin domeniul schiabil. Poți « călători » pe schiuri de la Courchevel la Val Thorens folosind un imens tobogan fracționat în instalații care te urcă și pîrtii pe care cobori, ca să iei altă și altă instalație. Și așa « călătorești » cîteva ore, timp în care treci de la o stațiune la alta.

Aglomerația mare se menține, însă, numai jos, în jurul fiecărei stațiuni, dar aceasta nu înseamnă că nu vei întîlni peste tot tineri și vîrstnici, singuri sau în grupuri organizate, animînd ambianța.

Pe vîrful la Saulire (2 700 m) deasupra Courchevelului vei zări pe cer zmee delta-plan presărînd cu culori vii albastrul cerului. E o formă de agrement temerară, care cîștigă teren.

Asigurarea unui bun domeniu schiabil s-a realizat, aici, prin intense amenajări din timp de vară și printr-o continuă întreținere a zăpezii, iarna. Serviciul de întreținere-salvare este asigurat de angajați permanenți și are în dotare un număr mare de mașini de bătut zăpada.

Inițial, cel care s-a ocupat de problema pîrtiilor a fost fostul campion mondial de schi Emil Alais. El a lansat lozinca: « Totul ca turistul să se simtă bine ». După el, a urmat Jean Cattelin, care a conceput și realizat circuitul celor trei văi și care astăzi, concepe zone schiabile în multe părți ale globului.

Calitatea remarcabilă a domeniului schiabil determină un flux mare de turiști, deci o cerere pronunțată și posibilitatea utilizării de tarife mai ridicate pentru circuitul turistic internațional. Astfel, în stațiunile Courchevel (25 mii locuri-pat) — din informațiile primite în 1978 de la Biroul local de Turism — rezultau următoarele date:

- Cifra de afaceri totală era pe sezon de circa 500 milioane franci francezi (125 milioane dolari)
- Cifra de afaceri raportată la zi turist era de 80—120 dolari, în funcție de calitatea cazării.

Ordinea ponderii încasărilor rezultă din următoarele procente:

	la 80 dolari/zi	la 120 dolari/zi
Hotel + restaurant	50%	66,6%
Închiriat echipament	7,5%	5%
Instalații teleferic	11,25%	7,4%
Diverse cheltuieli în stațiune	16,25%	11%
Drum-transport	15%	10%

Fără a constitui un exemplu, trebuie să amintim aici o formulă mai nouă, aceea a stațiunilor de generația a IV-a.

Acest tip de stațiuni este recomandat de arhitectul Laurent Chappis, specialist în arhitectură și urbanism montan.

O stațiune de generația a IV-a este alcătuită din 2—3 substațiuni, dispersate la o altitudine medie de 1 000—1 200 m, încadrate deci în pitorescul de pădure. Un nucleu este limitat la circa 2 000 locuri-pat.

Căile de acces sînt limitate pînă în stațiune; de aici în sus, natura își păstrează toată valoarea ei pură, singurele căi de penetrare spre înălțimi rămînînd potecile și instalațiile de teleferic.

TABELUL 4

CARACTERISTICILE TURISTICE ALE STAȚIUNILOR DIN „Les Trois Vallées" — 1978

VALEA	STAȚIUNEA	Altitud. stațiunii maximă	Capacitate loc—pat	PÎRTII		INSTALAȚII					DEBIT. ORAR.	ANUL PUNERII ÎN FUNCȚIE
				Lungime km	ha	Telecabină	Telegondolă	Telescaune	Teleschiuri	Total		
ST. BON	COURCHEVEL 1850	1850/2750	13 500									1947
	COURCHEVEL 1550	1550/2750	2 500	59,7	396,7	1	5	6	22	34	38 500	1961
	LE PRAZ 1300	1300/2750	2 000									1952
	COURCHEVEL 1650 (Moriond)	1650/2750	7 000	26,5	146,4	—	1	2	17	20	13 500	1953
	Total valea St. BON		25 000	86,2	543,1	1	6	8	39	54	52 000	
LES ALLUES	MERIBEL les ALLUES	1600/2700	13 000	51,5	289,5	—	3	6	13	22	16 100	1958
	MERIBEL MOTTARET	1700/2700				—	2	3	9	14	12 700	1971
	Total valea Les Allues		13 000	51,5	289,5	—	5	9	22	36	28 800	
BELLVILLE	LES MENUIRES	1850/2820	9 000	197,5	1187,2	—	4	5	14	23	18 900	1963
	MENUIRES REBERTY	1900/2820										1976
	VAL THORENS	2300/3300	5000			—	1	5	13	19	13 100	1971
	Total valea Bellville		14 000	197,5	1187,2	—	5	10	27	42	32 000	
	TOTAL GENERAL		52 000	335,2	2019,8	1	16	27	66	132	112 800	

4

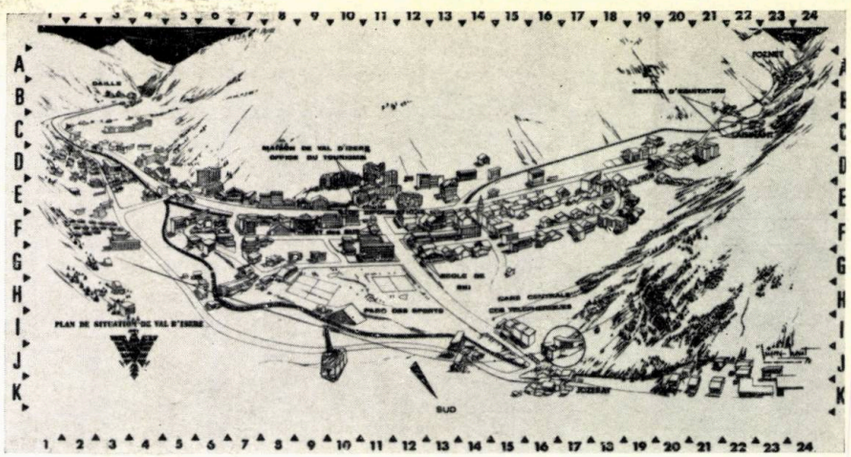

6

5

7

4. Alpii francezi — imagine caracteristică

5. Seefeld în Tirolul austriac, stațiune din generația I

6. Schiță panoramică Val d'Isère, Franța, stațiune din generația I

7. Val Thorens Franța, (2300 m), cea mai înaltă stațiune integrată (generația a III-a)

8. Din aceeași generație — Les Menuires, Franța

9. Les Menuires—A = piața pîrtiilor

10. Și minunații CARPAȚI ai României, Parîng, ianuarie 1979

8

10

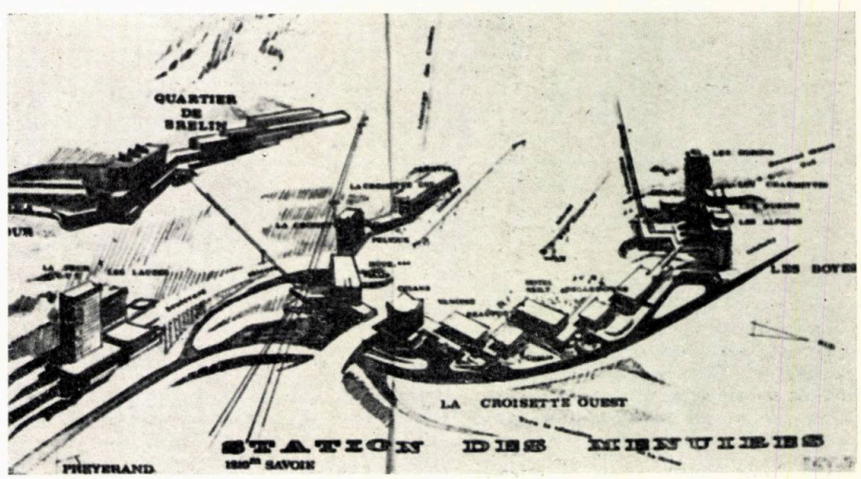

9

TABELUL 3 A

SITUAȚIA TELEFERICELOR ÎN ȚĂRILE CU TURISM DE IARNĂ DEZVOLTAT

TIPUL DE TELEFERIC	AUSTRIA	CEHO-SLOVACIA	ELVEȚIA	FRANȚA	R.F.G.	R.D.G.	ITALIA	JAPO-NIA	IUGO-SLAVIA	SUA + CANADA	SUEDIA
TELESCHI DEMONTABIL	500	764	500	500	1500		1486	30	90	1529	
TELESCHI FIX	2073		1095	1851 (2539)[2]		80					313
TELESCAUN	335	27	156	245 (339)[2]	75	8		995	26	1551	28
TELEGONDOLĂ	25	3	82	78 (83)[2]	21		280		11	44	2
TELECABINĂ	72	7	123	51 (52)[2]	28	2	176		2		1
PLAN ÎNCLINAT	30		47	13 (15)[2]		3	40		1		1
DIVERSE				(5)[2]							3
TOTAL	3035 (3210)[1]	801	2003	2738 (3037)[2]	1684	93	1982	1025	130	3124	368

Notă: Datele au fost culese din articolul « TRANSPORTS PAR CABLES A TRAVERS LE MONDE » publicat în nr. 42/1976 al Rev. E.P.M. Articolul prelucrează rapoartele celui de al 4-lea Congres internațional de teleferice (OITAF) ținut la Viena în 1975.
[1]) Conf. « Amtliche Eisenbahnstatistic der. Rep. Osterreich 1975 » pag. 68
[2]) Conf. E.P.M. nr. 55/79. Datele sînt stabilite la 31.12.1978.

TABELUL 3 B

ELEMENTELE CARACTERISTICE ALE TIPURILOR DE TELEFERIC

TIPUL INSTALAȚIEI		Lungimi „Lm" optime / maxime	Viteză „Vm/sec" curentă / maximă	Panta „P%" maximă	Capacit vehicul „C" min / max	Debit „Qmax" pers/oră	Dist. între stîlpi „lm" min / max.	Dist. de la sol la linie min / max.	Indice de cost	Felul transp.	Domeniul unde se pot utiliza instalațiile
TELESCHI	BABY	200 / 400	0.8 / 1.2	40	1	360	—	—	—	tractare	Pîrtii mici unde nu se impune traversarea
	FIX	600—1000 / 1500 / 3000*	2.5 / 3.5*	70[1] → 2loc. 80[1] → 1 loc	1 / 2	600—1000 1250*	— / 100	—	1.0	tractare	Numai pentru schiori acolo unde nu sînt denivelări mari sau pierdere pe porțiuni a zăpezii
TELESCAUN	FIX	1500—1800 / 2500—2700	1,8—2,0 / 2,0—2,5*	100	1 / 2÷4*	600—800 1500*	15 / 200	2.5 / 8—15	2.5	vehicule suspend.	În general numai pt. schiori Se pot traversa zone denivelate sau fără zăpadă
	Debreiabil	1800*—2000* / 3000*	3.5* / 4.0*	100	2 / 2÷4*	600—800 1800*	15 / 200	2.5 / 8—15	4.5	vehicule suspend.	Același, dar folosibil și pt. turismul estival.
TELEBENĂ		800*—1200* / 1500*	1.5	80	1 / 2	600*	15 / 200	2.5 / 8—15	2.5	vehicule suspend.	O instalație care pierde din actualitate.
TELEGONDOLĂ		1800—2000 / 3000*	3.5 / 4.0*	100	2/4 ; 2*/6*	600—800 1800*	15 / 200; 500*	2.5 / 8—25	9.0	vehicule suspend.	Ca și în cazul telescaunelor debreiabile dar adăpostește pe schior. Debit mare
TELECABINĂ		1500—2550 / 4250 / 4400*	7.5 / 10,0	100	20/60 ; 8*/140*	$Q = \frac{C.3600^1}{t}$	1500	100*** / nelimitat	10.0	vehicule suspend.	Distanțe lungi. Viteză mare, traversări de denivelări f. mari comoditate.
PLAN ÎNCLINAT		1500—2000 / 2500	7 / 10,0	100	120*	**	—	—		tractare	Urmărește terenul avînd cale de rulare (șine).

1. C = capacit. vehiculului

$t = \frac{Lm}{Vm/sec} + ta$ unde Lm = lung. traseu; Vm/sec = viteza medie; ta = timp de îmbarcare și debarcare

* în străinătate
** funcție de lungimea traseului
*** funcție de sistemul de salvare

Fiecărei categorii de turiști i se asigură agrementul în natură dorit: condiții de plimbare în jurul stațiunii, schi de fond pe distanțe mai lungi, schi alpin pe mari înălțimi etc. Prețurile sînt mai accesibile, iar turismul are continuitate în tot timpul anului: cel de iarnă se continuă cu cel estival. Populația permanentă este angrenată în ocupații artizanale sau lucrează în activitatea turistică ori comercială a stațiunii.

Un alt exemplu este acel al stațiunii Lans en Vercors, din Franța, care este definită ca « stade de neige » (stadion de zăpadă). Ce este de fapt acest « stade de neige »? În apropierea orașelor mari și acolo unde cererea pentru schi este foarte pronunțată, se organizează terenuri de schiat cu dotări strict limitate numai la ceea ce e necesar pentru o zi de schi: instalații de transport pe cablu (de preferință teleschiuri), una sau două construcții pe un nivel pentru restaurant cu autoservire, baruri cu gustări și băuturi întăritoare sau spații pentru mîncare din raniță, puncte pentru închiriat echipament de schi, cabinet medical, grup sanitar, casă de bilete și, bineînțeles, spații de parcare.

În prezent, se face multă vîlvă pentru asemenea terenuri de schi, fiindcă se speră să satisfacă dezideratele schiului de masă. Rezultatele sînt foarte mulțumitoare și multe comune din Franța au luat inițiativa organizării de asemenea « stade de neige » pe teritoriul lor, atît pentru schiul alpin cît și pentru cel nordic (de fond).

Este de reținut că, aici, veniturile se încasează direct pe circuitul instalațiilor de teleferic, prin cel al închirierii de echipament și prin școlile de schi. Această formulă poate constitui o inspirată idee pentru popularizarea și amplificarea schiului în Carpații noștri, ținînd seama de faptul că lanțul nostru muntos este, practic, apropiat de marile centre locuite și că, prin toate văile avem, astăzi, drumuri forestiere care pătrund spre înălțimi.

Ultimul exemplu pe care-l analizăm este cel luat din cadrul unor stațiuni de concepție americană. În structura acestor stațiuni, tonul — caracterul preponderent — îl dau trei elemente:

1. Rolul automobilului în viața americanului
2. Receptivitatea americanului pentru eficiența instalațiilor de transport pe cablu (telescaunele americane depășesc debitul de 1 200 persoane/oră)
3. Instalațiile pentru fabricat zăpadă artificială.

În concepția acestor stațiuni, există *ceva* din acele « stade de neige » din Franța. Iată care este alcătuirea stațiunilor de iarnă americane:

Cazarea este asigurată în vile sau hoteluri-pensiune, dispuse răzleț de-a lungul unei șosele care se desface de regulă dintr-o autostradă. La o depărtare de cîteva mile de cazare, se află domeniul schiabil, definit prin pîrtii, instalații de transport pe cablu și grupul de parcare. O singură clădire poate grupa: restaurantul, închirierea de echipament, asistența medicală, grupul sanitar, administrarea domeniului schiabil etc. Americanul vine, zilnic, cu automobilul sau cu cursele de autobuze spre locul de schiat. Exemple: Brighton în Utah, Killington și Mount Snow în Vermont, Okemo in Mountain. În toate aceste stațiuni, instalațiile de fabricat zăpadă asigură condițiile de schiat încă din prima parte a sezonului (noiembrie și decembrie).

Ne propunem ca, în viitor să prezentăm domenii schiabile din Carpații românești, cu valențe deosebite sub aspectul dezvoltării unui turism de iarnă competitiv.

Ing. GHEORGHE GOLOGAN
Ing. PETRE POPA

NOTE

1. Therry Quintre La Mothe este doctor în economia și dreptul turistic și expert al Națiunilor Unite. Articolul a fost publicat în nr. 46 al revistei E.P.M. din Franța.
2. Date culese E.P.M. (nr. 33—55)
3. Informație primită de la SEATM — Chambery 1976 — și « Montagne Magazine » ian. 1978.
4. Antliche Eisenbahnstatistik der Rep Österreich — 1975
5. Din raportul de activitate al firmei Rossignol pe perioada 1977—1978
6. Date obținute prin corespondență
7. Vezi articolul: « Propuneri privind calculul domeniului schiabil . . . » de ing. Gh. Gologan și ing. Gh. Neagu, în nr. 6/1977 al revistei « Arhitectura ».

desene de arh. MIRCEA VIDREAN

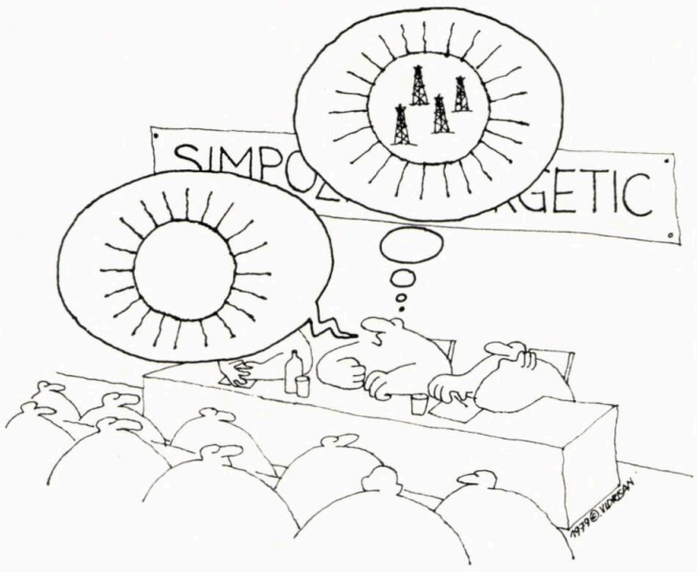

desen de arh. MARIAN OPROIU

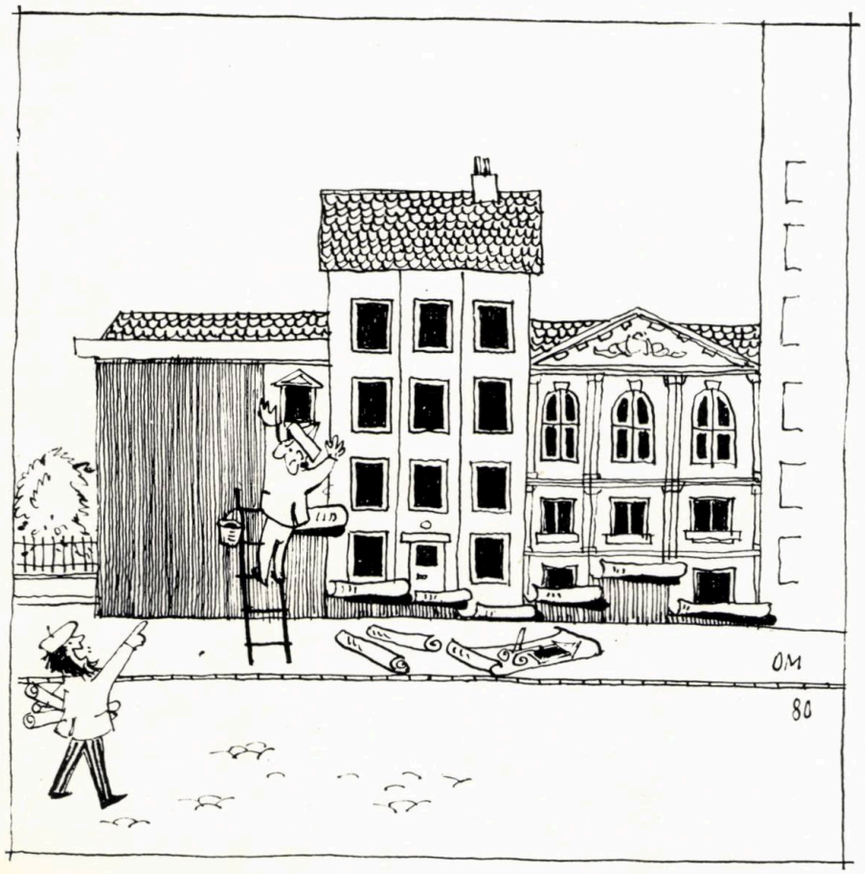

ORAȘE MICI

118 în 1965, 150 în 1975, 393 în 1985 — aceasta este diagrama creșterii numărului orașelor mici, în care vor locui probabil, la sfîrșitul cincinalului viitor, aproape o treime din orășenii țării. Este una dintre particularitățile cele mai semnificative ale procesului de urbanizare și ale dezvoltării rețelei de localități din România, reflectînd preocuparea pentru o creștere organică, echilibrată, fără aglomerări excesive în centre urbane hipertrofiate și fără întinse arii depopulate, lipsite de orice nuclee polarizatoare. Pe măsura realizării în practică a unei asemenea tendințe demne de toată lauda, se va contribui substanțial la descentralizarea producției industriale, la apropierea unităților economice de sursele de materii prime și de zonele capabile să ofere mînă de lucru, la antrenarea în activități eficiente a populației disponibile, la reducerea migrațiilor și a navetismului, la creșterea bunăstării materiale dar și la o descentralizare a civilizației de standard urban, cu serviciile și utilitățile ei atît de necesare, la o ridicare generală a nivelului vieții spirituale, culturale, civice, la înflorirea personalității umane.

Nu voi continua aici cu expunerea mai în detaliu a marilor avantaje ale unei politici de dezvoltare armonioasă a rețelei de localități — despre care am mai scris dealtfel, nu o dată, în felurite publicații. Aș vrea să amintesc însă ce răspundere serioasă implică o astfel de strategie urbană, în primul rînd pentru autoritățile județene, dar și pentru specialiștii din domeniul sistematizării. De vreme ce tot al treilea orășean urmează să-și ducă existența într-o așezare cu mai puțin de 20 000 de locuitori (mai bine zis, într-o așezare avînd, în medie, 10 000 de locuitori), înseamnă că în definirea condiției însăși de viață urbană o pondere deloc neglijabilă ar urma să dețină la noi aceste mici localități, în mare majoritate proaspăt promovate în rîndul orașelor. Cu ani în urmă, cînd ideea unei asemenea strategii se afla mai la începuturi, mi-a fost dat să observ că, pe alocuri, cîte unul dintre gospodarii locali privea plănuita acțiune de a ridica noi centre urbane din rîndul comunelor cu premise optime de dezvoltare economică, socială, culturală și edilitară ca pe o simplă competiție interjudețeană, fără criterii riguroase, sub deviza « cît mai multe orașe ». Ignorînd faptul că pripeala și superficialitatea infiltrate astfel printre parametrii ecuației ar fi putut veni în atingere cu însăși calitatea procesului de urbanizare, element definitoriu pentru orice civilizație.

Este de așteptat ca experiența acumulată între timp în judecarea temeiurilor, maturitatea cîștigată în dialogul teoriei cu practica și capacitatea sporită de a investi cu pricepere, să ofere astăzi cele mai bune garanții pentru reușita deplină a unei acțiuni de anvergură care promite să se înscrie printre cele mai importante înfăptuiri ale timpurilor noastre în România.

Dr. arh. GHEORGHE SĂSĂRMAN

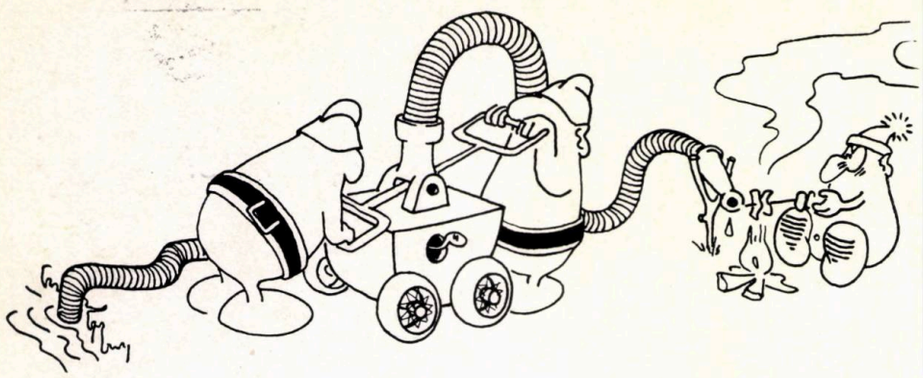

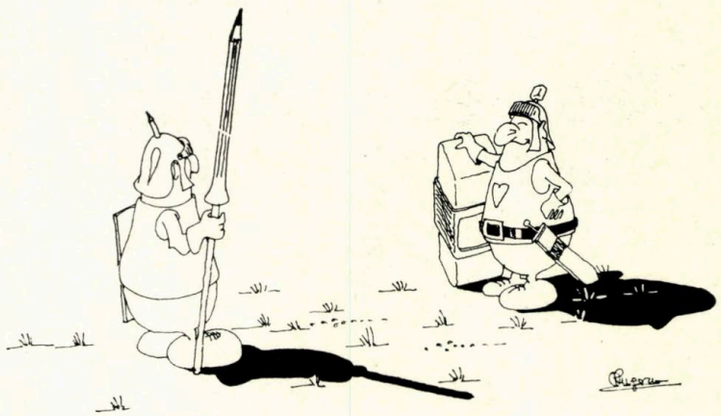

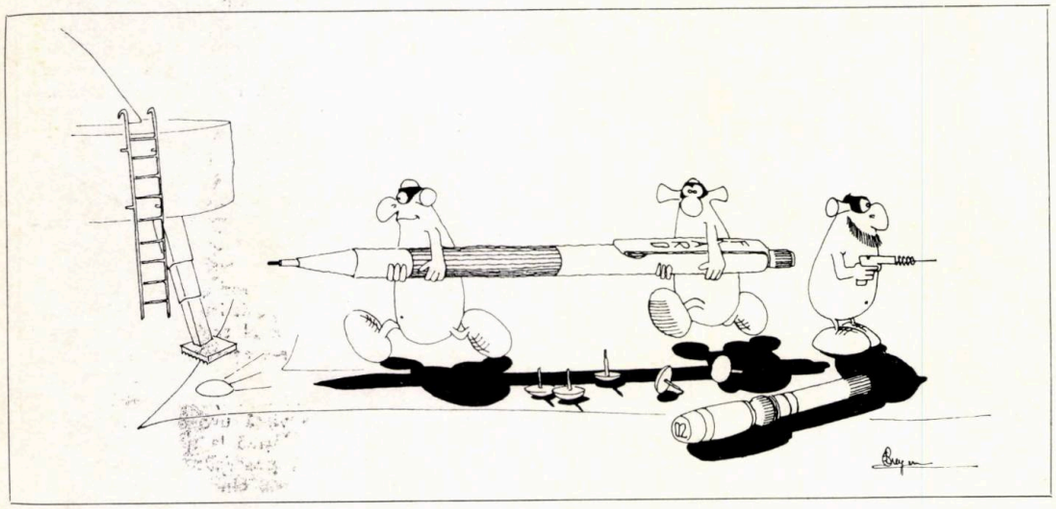

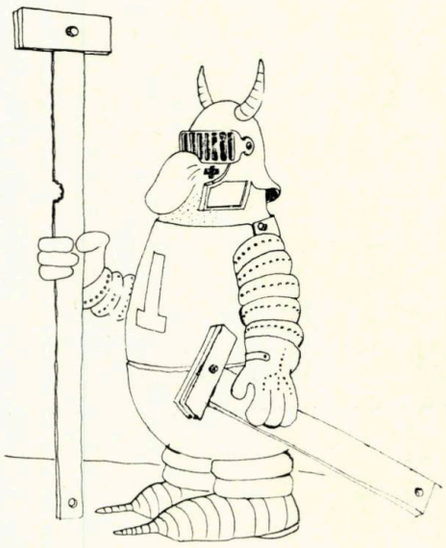

CAVALER TEUTON

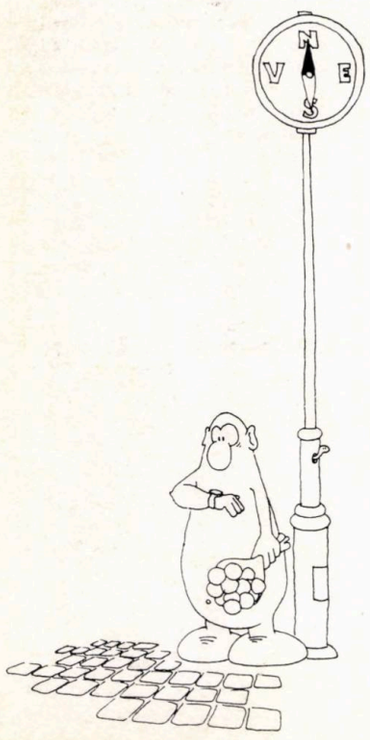

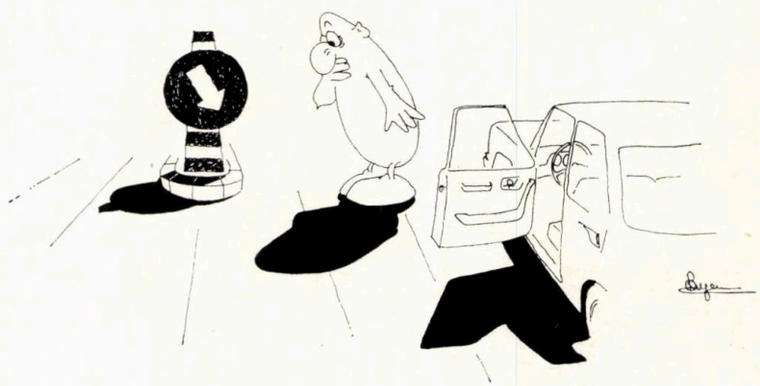

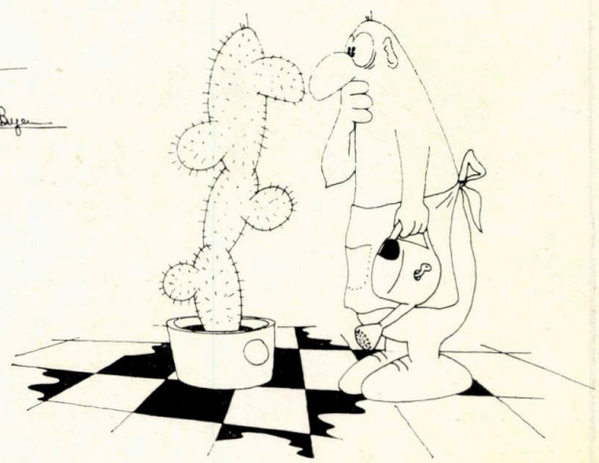

desene de stud. — arh. ALEXANDRU RUGESCU

Rolul studiului istoric în procesul de renovare urbană

Renovarea urbană este un proces firesc și necesar, întrucît orașul vechi reclamă un complex de măsuri destinate a-i asigura integrarea ca factor activ în contemporaneitate, sau cu alte cuvinte a-i prelungi viața în condiții de funcționare corespunzătoare cerințelor societății contemporane. Soluțiile de aplicare a acestui principiu general prezintă însă o mare varietate și oscilează între doi termeni limită: de o parte, formula asanării și conservării unor părți întregi din oraș, cu implicația restaurărilor, a dotărilor edilitare și a adaptării construcțiilor la noi funcții; de cealaltă parte, formula renunțării la ansamblul istoric, însoțită de selecția unui număr redus de construcții, considerate ca avînd valoare istorică și artistică deosebită, ce urmează să devină elemente de agrementare a unor noi ansambluri, radical deosebite de structura urbană medievală (prin noțiunea de structură urbană înțelegem unitatea organică pe care funcția unei anumite zone a orașului o creează între rețeaua de străzi, regimul de parcelare, ierarhia regimului de înălțime și vocabularul arhitectural).

Renunțarea la ansamblu este deobicei preferată în renovarea urbană, invocîndu-se rezolvarea problemelor de circulație, densitate și economie a dotărilor edilitare în condițiile de încadrare în normele de proiectare stabilite pentru noile aglomerații orășenești. Totuși, de cele mai multe ori, dezvoltarea ansamblurilor noi nu este stînjenită de păstrarea zonelor istorice, care nu reprezintă decît o mică parte din suprafața totală a orașului modern. Mai mult decît aspectul economic — contrabalansat în favoarea conservării prin rentabilitatea turistică — credem că tendința desființării ansamblului vechi este generată de factorul psihologic al dorinței de afirmare a colectivității contemporane, în exact același perimetru care a concentrat timp de sute de ani viața colectivității medievale și care a căpătat în consecință valoarea de simbol al orașului însuși.

Această tendință firească, susținută de exemplul nenumăratelor renovări radicale efectuate de-a lungul secolelor, a început să fie pusă în discuție abia în ultimele decenii, cînd atenția acordată monumentelor istorice izolate s-a extins asupra ansamblurilor. Cauzele principale ale noii orientări sînt:

- Distrugerile masive ale orașelor provocate de ultimul război mondial
- Constatarea că monumentul istoric izolat, indiferent de proporții sau de bogăția decorației, își micșorează puterea de transmitere a sensului său istoric, sau îl transmite deformat, atunci cînd este rupt de contextul urban medieval care i-a dat naștere, în cadrul procesului de relații interdependente existente între colectivitatea orășenilor și instituțiile feudale ale epocii
- Îndreptarea atenției, în studiile de istorie a culturii europene, către creația urbană medievală, privită în întregul ei, întrucît se consideră că această creație permite înțelegerea nemijlocită a condițiilor de trai și a modului de gîndire ale comunităților libere, precum și raporturile — variabile în funcție de contextul istoric — pe care aceste comunități le-au avut cu puterea feudală. În egală măsură cu documentele scrise, orașul medieval, supus unei cercetări pluridisciplinare, s-a dovedit a fi el însuși un document istoric de netăgăduit, capabil să întregească datele de arhivă sau chiar să le țină locul, atunci cînd ele au dispărut. Ca atare, creația urbană este privită în prezent ca o mărturie esențială a culturii unui popor, iar absența — presupusă sau reală — a acestei creații așează automat poporul respectiv pe o treaptă inferioară de cultură, pornindu-se de la premisa — discutabilă — că numai comunități libere, cu drept de auto-afirmare, au avut posibilitatea selecției conștiente a formelor de auto-afirmare, înscriindu-se astfel în creația cultă a civilizației europene, în timp ce comunitățile aservite s-au manifestat doar în limitele artei populare, al cărei inerent tradiționalism a atenuat permanent reflectarea evoluției istorice

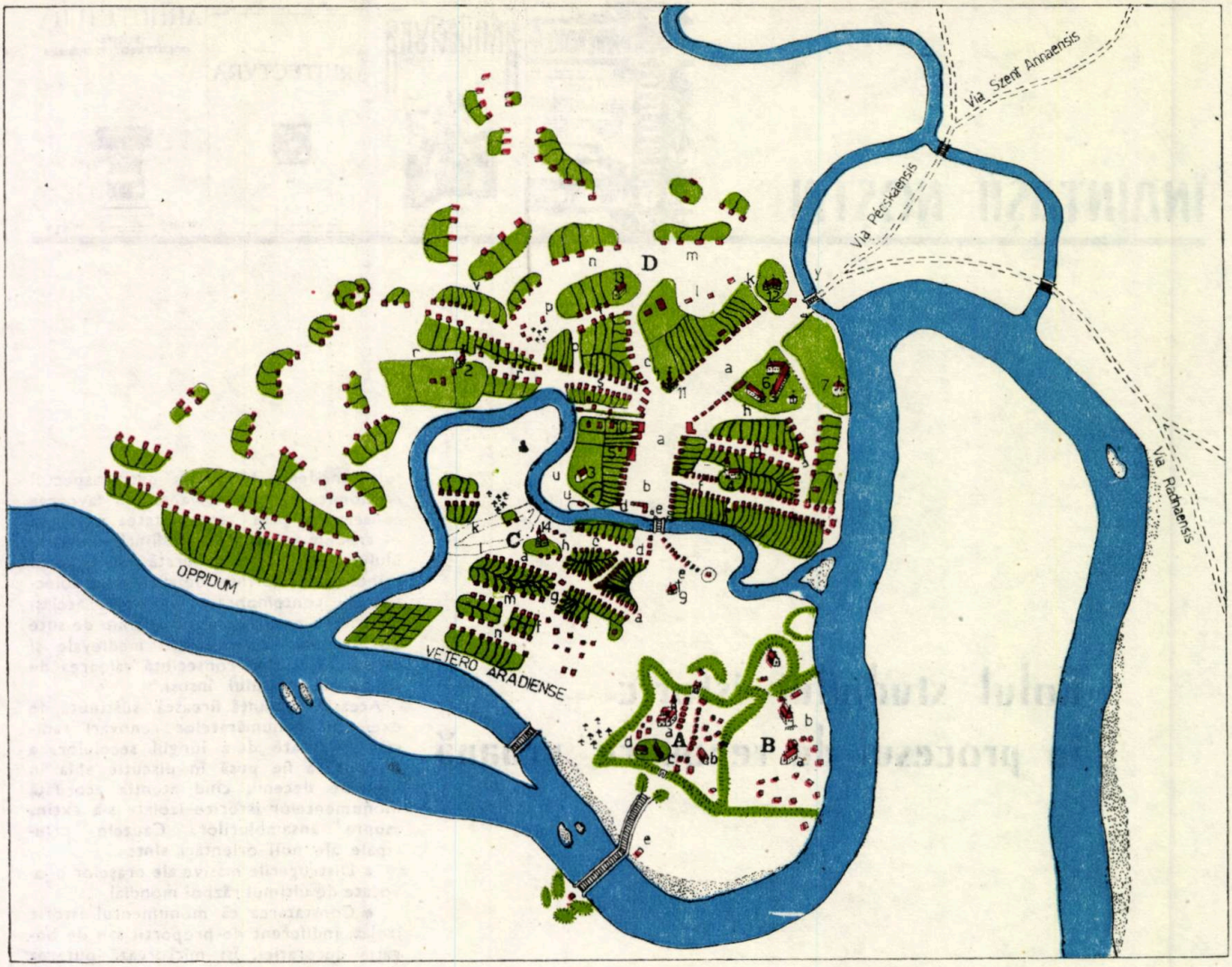

1

● În sfîrşit, constatarea reacţiei de înstrăinare pe care o suferă omul de rînd, în al cărui subconştient este înrădăcinată de secole tradiţia unei locuinţe individualizată spaţial şi decorativ, atunci cînd este confruntat cu un ansamblu funcţional modern, în care atît tehnica de construcţie cît şi uriaşa comandă socială impun repetarea aceleiaşi travei pe un front extins uneori la lungimea unei întregi străzi de tip tradiţional. În contrast cu aceste ansambluri, în care repetiţia devine obsesivă, zonele istorice cu personalitate clar definită devin factori de echilibru psihic, permiţînd regăsirea continuităţii de cultură, de viaţă şi — implicit — de scară umană între prezent şi trecut.

În cele din urmă, caracterul obiectiv al conservării ansamblurilor moştenite s-a impus teoretic şi în ţara noastră, semnificativă pentru generalizare apărînd formularea de principiu cuprinsă în sinteza Plenarei Uniunii arhitecţilor din Republica Socialistă România din 19 iulie 1973: « Centrul sau ansamblul istoric contribuie, prin personalitatea sa şi prin elementele tradiţionale pe care le cuprinde, la regăsirea unei continuităţi de cultură, la păstrarea unei scări umane, la obţinerea unei varietăţi în localităţile care se dezvoltă astăzi în noi condiţii tehnico-economice. Monumentele şi ansamblurile arhitecturale trebuie să fie integrate în viaţa socială şi economică şi transformate în factori activi ai vieţii contemporane, prin preluarea sau păstrarea în continuare a unor funcţii de locuire, comerţ, cultură, învăţămînt şi turism ... La valorificarea acestor centre este necesar să se aibă în vedere trama stradală existentă, parcelele şi regimul de înălţime, plantaţiile, scara arhitecturală a ansamblului, zonele de protecţie din vecinătatea monumen-

1. Planul oraşului Arad, întocmit în 1752 de Emeric Ruttkay şi publicat în 1755. (Arhiva Muzeului judeţean Arad) Legendă selectivă: A. Cetatea veche: a. *Biserica franciscană* — b. *Casa paznicilor* — c. *Locuinţa comandantului cetăţii* — d. *Magazie* — e. *Două case înconjurate cu gard*
B. Retirade (incinta de refugiu): a. *Casa grecească* — *locuinţa soldaţilor* — b. *Casa grecească locuinţa ofiţerilor şi închisoarea*
C. Oraşul sîrbesc: h. *Piaţa sîrbească* — o. *Piaţă*
D. Oraşul nemţesc: *1. Mînăstirea şi biserica minoriţilor — 2. Capela Sf. Florian — 3. Biserică de cimitir — 4. Biserica episcopală ortodoxă — 6. Primăria — 7. Depozit de sare — 9. Biserica Sf. Rozalia — 13. Cazarma — 14. Biserica sîrbească.* Nume de străzi: a. *Piaţa Principală* — n. *Strada Maghiară* — p. *Strada Fierarilor* — s. *Strada Domnească* — y *Strada Mare (principală)*

2. PLANUL ORAŞULUI ARAD (ZONA ORAŞULUI MEDIEVAL), ÎNTOCMIT ÎN 1914 DE ING. G. HERRLING (ARHIVA MUZEULUI JUDEŢEAN ARAD): *2. Palatul cultural (1913) — 3. Liceul «Moise Nicoară» (1873) — 4. Casa cu lacăt (1815) — 5. Sinagoga — 6. Biserica ortodoxă sîrbă — 7. Catedrala ortodoxă română (în Piaţa Filimon Sîrbu) — 8. Teatrul de stat (1874)*
R. *Zona oraşului vechi românesc* — A. *Calea Romanilor* — B. *Piaţa Arenei* — C. *Piaţa Veche* — D. *Piaţa Avram Iancu* — E. *Piaţa Mihai Viteazul* — F. *Piaţa Filimon Sîrbu* — G. *Piaţa Sîrbească*

telor, analizarea atentă a posibilităților de realizare a unor noi construcții care să nu strice echilibrul constituit al ansamblului existent ».

Plenara Uniunii arhitecților a reflectat recunoașterea unor principii conturate concomitent cu abordarea sistematizării unitare a orașelor din România. Începînd cu 1950, numeroși arhitecți au luptat — în principal prin munca de fiecare zi, precum și prin conferințe și publicații — pentru înțelegerea pierderii de substanță istorică și artistică pe care o reprezintă dispariția ansamblului și pentru evidențierea bogăției de semnificații istorice, politice și culturale acumulate de-a lungul secolelor în ansamblul urban medieval. Amintim intervențiile lui George M. Cantacuzino pentru conservarea specificului urban al Iașilor, lupta lui Paul Em. Miclescu — în calitate de referent al Direcției monumentelor istorice — pentru salvarea ansamblurilor bucureștene, acțiunea perseverentă și competentă a lui Otto Czekelius — arhitect șef al orașului Sibiu — și a lui Florin Ionescu, arhitect șef al Brașovului, pentru adoptarea unor soluții de sistematizare care să respecte ansamblul istoric, inclusiv cartierele *extra muros*, pasionata demonstrație a valorilor existente în orașele din Moldova și Țara Românească pe care a realizat-o Constantin Joja, toate acestea fiind doar cîteva exemple cunoscute personal, la care s-ar putea adăuga desigur și altele, întrucît în cele mai multe cazuri activitatea acestor arhitecți poate fi reconstituită mai ales prin studiul arhivelor de instituție din perioada respectivă. Strădania lor plină de abnegație a fost, de multe ori, privită cu neîncredere, dar a reușit să atragă atenția asupra unui domeniu insuficient analizat înainte de 1950 și a declanșat discuția asupra diferitelor metode de abordare a sistematizării orașelor vechi.

În apărarea formulei de renunțare la ansamblu, care nu mai putea fi susținută teoretic drept unica soluție de recomandat, s-a ridicat atunci problema: care ansambluri merită să fie conservate? În ce constă valoarea « deosebită », istorică și artistică, a unui ansamblu? Acestea au devenit întrebările cheie, al căror răspuns orientează sau justifică soluțiile de renovare urbană, respectiv de sistematizare a orașelor vechi.

La ora actuală, nici un instrument de lucru cu caracter normativ, capabil să orienteze investigația și cîntărirea valorilor respective, nu se află la îndemîna proiectanților și a forurilor locale de avizare. Unica lucrare apărută pînă astăzi, care și-a propus să concretizeze « modalitățile de abordare teoretică și practică a problemelor care privesc prezentul și viitorul centrelor istorice » — este vorba despre *Centrele istorice ale orașelor*, publicată în 1967 de Gheorghe Curinschi —, a recunoscut importanța prioritară a valorii istorice pentru sistematizarea vechilor orașe, adăugînd însă că « orice oraș are un trecut istoric, dar că nu orice centru orășenesc are un trecut istoric valoros », indicînd ca atare drept cale de urmat « aprecierea situației de la caz la caz, stabilirea concretă a măsurilor, gradarea și eșalonarea acestora în funcție de condițiile specifice ale așezării » *(op. cit.*, p. 8). Și într-adevăr, în absența unui colectiv pluridisciplinar, specializat concomitent în urbanism, istorie și restaurare, care să studieze sistematic toate orașele vechi din țara noastră, elaborînd metodologia « intervențiilor specifice », așa cum recomanda autorul citat, aprecierile valorii istorice și artistice s-au făcut « de la caz la caz », luîndu-se în considerare — în lipsa altor criterii — vechimea *cunoscută*, monumentalitatea și podoaba arhitecturală a clădirilor considerate izolat. Valorificarea ansamblurilor a fost luată în discuție — nu pentru rolul pe care l-au îndeplinit în funcționarea organismului urban, ci pentru cumularea unui mare număr de clădiri « realizate din materiale durabile, clădiri valoroase din punct de vedere istoric și arhitectural » *(ibidem*, p. 199).

Să presupunem că un arhitect sau inginer angajat în sistematizare (indiferent că activează în proiectare sau avizare) va căuta pentru structurile urbane criterii de apreciere a valorii lor istorice în însăși tratatul de istorie a României, volumele II și III, publicate în intervalul 1962—1964. La data respectivă, tratatul a constituit cea mai cuprinzătoare sinteză a istoriei orașelor din România, pentru fiecare din ele făcînd posibilă degajarea rolului pe care l-a jucat în economia

2

țărilor române, implicit a condițiilor determinante pentru geneza și pentru evoluția ulterioară, întrucît, spre deosebire de sat, orașul și structura sa sînt definite prin preponderența (nu exclusivitatea) activității de producție și desfacere a mărfurilor.

În totală contradicție cu bogăția datelor privind existența — cel mai tîrziu în veacul al XIV-lea — a unei înfloritoare activități economice urbane, a privilegiilor rezervate orașelor și a unui mod unitar de organizare a producției și desfacerii, *toți acești factori implicînd prezența unor structuri urbane medievale pe întreg cuprinsul țării* consultantul bine-intenționat va găsi următoarele aprecieri referitoare la creația urbană din România:

● Toate orașele din Moldova și Țara Românească sînt desconsiderate global, chiar și cele care depășeau numărul de 60—70 de bresle în veacul al XVIII-lea, avînd deci o activitate care impunea funcțional un anumit program arhitectural și urbanistic. Citățm: « Bucureștii și Iașii au rămas orașe cu o suprafață prea întinsă, cu străzi întortochiate, și strîmte, care nu țineau seama de un plan urbanistic ... *Haosul și capriciul care au determinat configurația orașelor noastre* (s. n.) erau imaginea samavolniciei și arbitrariului clasei stăpînitoare .... » *(Istoria României*, vol. III, București, 1964, p. 679). Abia în perioada de destrămare a feudalismului — respectiv veacul al XIX-lea — s-ar fi închegat zonele de tîrg construite dens: « Aspectul patriarhal cu pitorescul determinat de caracterul construcțiilor derivate din casele de la țară, transplantate la oraș în cadrul unor grădini întinse, se modifică treptat prin extinderea succesivă a aglomerării inițiale a tîrgului, cu dughenele negustorilor și cu atelierele meșteșugărești » *(ibidem*, p. 1121)

● Trecînd la Transilvania, cercetătorul află că « orașele transilvănene » — formulare generică în care se subînțeleg și cele din Banat — au fost înconjurate cu ziduri începînd din 1405 *(Istoria României*, vol. II, București, 1962, p. 277 și 281). Cu toate numeroasele mărturii documentare care arată că în intervalul 1500—1750 românii au fost izgoniți din interiorul orașelor ai căror primi locuitori erau, prin discriminare pe criteriu național, tratatul prezintă pierderea caracterului polietnic al orașelor drept rezultatul opoziției patriciatului urban, care a pus « tot mai multe piedici așezării românilor înlăuntrul zidurilor care înconjurau orașele. Cu toate acestea, învingînd opreliștile, românii se așează mai întîi la marginea orașelor și apoi, treptat și înlăuntrul zidurilor » *(ibidem*, p. 229).

Nu vom insista asupra erorilor constatabile documentar și faptic (pe teren) pe care le conțin aceste afirmații, întrucît le-am expus pe larg într-un studiu anterior (vezi E. Greceanu, *Un problème actuel: l'urbanisme médiéval en Roumanie*, în « Revue Roumaine d'histoire », XVIII, nr. 1, 1979, p. 133—153). Constatăm însă că verdictul tratatului de istorie, preluat *tale quale* în sistematizare, a statuat — pentru Moldova și Țara Românească — absența unei creații urbane demne de menționat înainte de a doua jumătate a veacului al XIX-lea, respectiv a unei creații urbane medievale, acceptînd ca termen limită al feudalismului anul 1821; pînă către 1850, orașele ar fi semănat doar cu sate mari, presărate cu construcții feudale ale suprastructurii sociale. Paradoxal apare faptul că soluțiile de sistematizare generate de această concepție, au menținut monumentele create de vîrfurile stratificării feudale, cu vechime certă și valoare artistică evidentă, desființînd fără cercetare arheologică (în cele mai multe cazuri) tocmai ansamblurile dens construite ale zonei de tîrg, cu hanuri, dughene, ateliere și locuințe de meșteșugari și negustori, care dovedeau — cel puțin prin substructuri — o străveche activitate economică — și au înlăturat astfel tocmai factorul comun al tuturor orașelor europene medievale, în care funcția de producție și desfacere a impus o structură aproape identică din punct de vedere al programului clădirilor, al parcelării și al rețelei de străzi. Cu aceeași ușurință au fost desființate cartierele de locuințe ale breslașilor, grupate în jurul propriilor biserici, sau cartierele alcătuite pe criteriu etnic, avînd de asemenea lăcașuri de cult proprii, deși această structură — înfășurătoare a tîrgului propriu-zis — este specifică orașului medieval românesc.

În Transilvania și Banat, asimilarea eronată a incintei fortificate cu noțiunea de *oraș medieval* a creat părerea greșită că un oraș fără ziduri de apărare nu întrunește condițiile presupuse specifice ale unui oraș medieval, fiind mai degrabă un sat-tîrg cu multe monumente feudale. Ca atare, toate orașele din Transilvania și Banat, care nu au primit dreptul de a se înconjura cu ziduri de apărare (nu trebuie confundată centura fortificată a unei părți din oraș — în general tîrgul — cu fortificația de-sine-stătătoare, destinată unei garnizoane, pe care o reprezintă « cetățuia »), au ieșit din sfera de interes a creației urbane medievale, excepție făcînd: șapte *nuclee — centre de comerț* ale comunităților germane (Brașov, Sibiu, Mediaș, Sighișoara, Cluj, Bistrița, Sebeș); vechiul tîrg adăpostit în cetatea episcopiei catolice din Alba Iulia, din care tîrgoveții de toate neamurile au fost izgoniți în veacul al XVIII-lea; orașul de graniță al Timișoarei, în care tîrgoveții s-au grupat pe naționalități într-o cunună de mici orașe-satelit, în intervalul secolelor XVI—XVIII, respectiv între data ocupării cetății de către turci și etapa transformării teritoriului *intra muros*, cucerit de austrieci, într-o zonă de reprezentare a puterii militare și politice a imperiului habsburgic. Dar și la această din urmă categorie privilegiată, prejudecata limitării *întregului oraș medieval* la incinta de apărare, formulată mai limpede de Gheorghe Curinschi prin afirmația că abia în veacul al XIX-lea, respectiv « paralel cu dezvoltarea industriei capitaliste, orașele se extind cu mult peste centura lor de ziduri, în așa fel încît vechiul oraș, închis înlăuntrul incintei sale, apare doar ca un nucleu al orașului de astăzi » (Gh. Curinschi, *op. cit.*, p. 48), a răpit suportul valorii istorice tuturor grupărilor *extra muros*, dintre care unele sînt uneori mai vechi decît însăși nucleul fortificat al centrului de comerț (exemple, cartierul Mănăștur de la Cluj și cartierele Șchei și Bartolomeu la Brașov). Datarea eronată a formării cartierelor românești de « la marginea orașelor » în perioada de « învingere a opreliștilor », adică cel mai devreme în a doua jumătate a veacului al XVIII-lea, a minimalizat contribuția românească la opera de urbanism medieval și a expus toate aceste cartiere, împreună cu zonele *extra muros* amintite mai sus, la varianta selecției construcțiilor « cu valoare deosebită », variantă în care ansamblul civil este de cele mai multe ori desființat.

Nu insistăm asupra statisticii pierderilor de substanță urbană medievală la care au condus erorile de concepție expuse mai sus, întrucît exemplele sînt binecunoscute și ne interesează, în primul rînd, modalitatea prevenirii pierderilor ce se conturează pentru viitor. Vom analiza un singur oraș, Aradul, încercînd să deslușim care sînt elementele de care ar trebui să țină seama schița de sistematizare pentru a evidenția datele urbanistice în măsură să demonstreze existența unui străvechi centru urban românesc, cu o complexă evoluție polietnică.

În lucrarea « Centrele istorice ale orașelor », Gheorghe Curinschi clasează Aradul în categoria orașelor feudale « apărute pe baza unor așezări agricole ca centre de schimb (tîrguri) ». Caracterizarea acestor așezări menționează alcătuirea lor spontană, preluarea specificului sătesc în dispoziția afînată a construcțiilor, uneori cu « un caracter ceva mai adunat » în Transilvania *(op. cit.*, p. 38) și conturarea tardivă a specificului lor urban: « Etapa hotărîtoare pentru cristalizarea unor ansambluri centrale mai mult sau mai puțin închegate o constituie sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. În această perioadă, atît în Țara Românească și Moldova, cît și în Transilvania (pentru orașele citate), zona centrală a vechilor tîrguri a fost îmbogățită cu clădiri administrative de oarecare monumentalitate, iar pe străzile comerciale locul caselor de lemn, dispuse liber, cu terenuri mari în jurul lor, a fost luat de clădiri de zid așezate în regim închis » *(op. cit.*, p. 34). Planul Aradului este prezentat ca avînd o schemă liniară, din care se distinge cu precădere o arteră principală, vechiul drum de tranzit *(op. cit.*, p. 32). Aceleași concluzii se mențin și în articolul autorului citat, *Conservarea specificului orașelor. Înnoirea fondului construit urban, un proces legic*, publicat în « Revista muzeelor și monumentelor », seria « Monumente istorice și de artă », nr. 2, 1975, p. 27—28.

O traversare rapidă a Aradului confirmă, la prima vedere, caracterizarea de mai sus, întrucît ansamblul urban care impresionează din primul moment este axat pe Bulevardul Republicii și constituie o monumentală creație a eclectismului de la sfîrșitul veacului al XIX-lea, întregit pînă în preajma primului război mondial cu exemplare de valoare internațională ale arhitecturii Secession. Acest ansamblu reprezintă conducerea administrativă a imperiului austro-ungar și patriciatul maghiar introdus masiv în orașele din Transilvania și Banat abea la sfîrșitul veacului al XIX-lea (vezi L. Botezan, N. Cordoș, *Politica guvernului Bánffi în Transilvania din anii 1897—1898* în « Anuarul Institutului de istorie și arheologie Cluj », XIV, 1971, p. 173—193).

Cercetarea mai atentă, chiar cu caracter preliminar, relevă aspecte care nu mai concordă cu prima impresie: chiar în Piața Avram Iancu, despărțită astăzi de Bulevardul Republicii prin clădirea Teatrului de Stat (1874), fronturile de est și de vest păstrează cîteva case pe deplin asemănătoare ca program și proporții cu clădirile de secol XVII—XVIII care mărginesc Piața 23 August din Brașov. Depo-

zitele de mărfuri se află în pivnițe adînci, boltite; parterul — de asemenea boltit — adăpostește dughenele și atelierele, iar etajul este rezervat locuinței. Toate încăperile sînt dispuse pe două sau trei laturi ale unor parcele alungite, mărginind curți interioare cu balcoane pe console de piatră, curți care se deschideau în trecut către străzile secundare, paralele cu fronturile lungi ale pieței. Un regim de construcție similar, avînd însă programul de locuință preponderent, se regăsește în cartierul situat la sud-est de Piața Avram Iancu, orientat către Piața Arenei; amprenta germană a arhitecturii din piață și din cartierul amintit dă naștere la părerea că acest al doilea ansamblu constituie centrul coloniei germane, instalată în Arad cu ocazia masivei colonizări efectuată în Banat de către imperiul habsburgic în intervalul 1679—1779.

Cea mai mare surpriză o rezervă însă cercetarea cuartalelor situate la sud de Piața Avram Iancu — și anume, cele cuprinse aproximativ între străzile Ciocîrliei, Cozia și Cuza Vodă. Pînă la limita de sud, constituită de str. Narciselor, toată această zonă este folosită exclusiv pentru locuințe, avînd regimul de construcție parter pe pivniță. Arhitectura prezintă același caracter baroc clasicizant ca și în gruparea germană învecinată, eventual cu o notă mai modestă. Ceea ce izbește însă este dispunerea caselor pe loturi foarte înguste, perpendiculare pe axul străzilor orientate către locul — astăzi înconjurat de locuințe — ce poartă denumirea semnificativă *Piața veche*. O asemenea formulă de exploatare maximă a frontului străzii este specifică vadurilor comerciale majore ale orașelor medievale. Conform parcelării de tîrg, perceptibilă în elevație, sînt așezate și pivnițele care impresionează prin amploare și prin complexa distribuție a spațiilor acoperite cu bolți în leagăn și bolți cu penetrații, ce nu depășesc cu siguranță veacul al XVIII-lea, dar pot fi tot atît de bine executate și în veacul al XVI-lea. Toate aceste observații conduc la impresia unui vechi centru de tîrg, polarizat de Piața veche și transformat ulterior în zonă de locuințe.

Înțelegerea acestei structuri nu este posibilă decît cu ajutorul datelor istorice. Lucrarea lui Coriolan Suciu, *Dicționarul istoric al localităților din Transilvania*, pe care o recomandăm tuturor urbaniștilor pentru cuprinderea rapidă a datelor documentare esențiale, ne arată că așezarea Aradului apare în documente în 1156, are organizare județorească în 1229, beneficiază de statutul de oraș *(civitas)* în 1329 și are o cetate *(oppidum)* construită înainte de 1388 *(op. cit.*, București, 1967, vol. I, p. 42). Completarea documentației ne arată că ne aflăm în fața unei străvechi așezări românești, existentă probabil încă din timpul organizației statale autohtone condusă de Glad și Ohtum (secolele X—XI) și dezvoltată pe drumul de tranzit comercial al văii Mureșului, la un vad de traversare a apei apărat de o cetate. Cucerirea maghiară, efectuată în aceste locuri în jurul anului 1028, a implicat transformarea primei cetăți (probabil din pămînt) în cetate regală. Așa cum s-a întîmplat pentru multe cetăți din această categorie, regalitatea maghiară a fost nevoită — mai ales după apariția pericolului otoman — să efectueze organizarea militară a populației românești majoritare, căreia i s-a încredințat și apărarea cetăților regale sau a celor episcopale (din Oradea și Alba Iulia), fenomen bogat documentat cu precădere în Banat, Zarand și Țara Hațegului. În schimbul serviciilor aduse cetății, populația românească a beneficiat de privilegii pe care nu le-au avut românii de pe domeniile feudale — și în primul rînd, privilegiul unei activități economice urbane, bazată pe organizarea breslelor.

Înaintarea otomană în sudul Dunării a declanșat valurile succesive ale imigrației sîrbești, efectuată în intervalul secolelor XIV—XVIII. Ocuparea Banatului de către turci, în 1552, a implicat ocuparea cetăților regale și exploatarea economică a așezărilor românești, care și-au continuat existența în condiții mult mai favorabile decît în Serbia sau Bulgaria.

Cucerirea Banatului de către imperiul habsburgic, efectuată la sfîrșitul veacului al XVII-lea, a adus după sine două importante aporturi etnice: colonizarea cu germani catolici, amintită mai sus și un ultim val — cel mai important — de imigrație a sîrbilor, cărora li s-a încredințat și conducerea bisericii ortodoxe a românilor pentru un interval care a cuprins peste un veac și jumătate (1690—1864). În orașele în care s-au stabilit, germanii au constituit noi centre urbane iar sîrbii s-au grupat cu centrul românesc majoritar, pe criteriu confesional, așa cum s-a întîmplat în veacul al XV-lea cu imigrația sîrbească — de proporții mult mai reduse — de la Brașov sau Hunedoara.

Compararea planurilor din 1752 și 1914 ale Aradului permite, în final, urmărirea evoluției urbanistice, cu toate implicațiile etnice, pînă în zilele noastre. În schița de plan din 1752 apare străvechea cetate care a păzit sute de ani podul peste Mureș, folosită de garnizoana austriacă dublată de o *garnizoană românească*, întrucît denumirea de « case grecești » folosită pentru clădirile din cea de a doua incintă se referă la confesiunea « greco-ortodoxă » a românilor.

Desemnarea cetății cu numele de « cetatea veche » indică poate și intenția înlocuirii ei cu noua cetate de tip Vauban, construită în 1783 și păstrată pînă astăzi, care a fost amplasată în funcție de fortificația naturală oferită de cotul Mureșului, întrucît perfecționarea armelor de foc permitea apărarea podului, nemaifiind necesară apropierea nemijlocită de pod pentru supravegherea drumului principal.

Planul din 1752 ne arată ocuparea vadului comercial major de către « orașul german », cu crearea unei noi piețe în zona actualei Piețe Avram Iancu, oferind astfel explicația caracteristicilor arhitecturale pe care le-am expus mai sus. La acea dată, patriciatul german era grupat pe « ulița domnească », denumire corespunzînd cu acea « Herrengasse » din orașele transilvănene; strada este denumită astăzi Mihai Eminescu și a suportat aceeași transformare în stil eclectic și Secession ca și Bdul. Republicii.

În sfîrșit, înțelegerea caracteristicilor vechiului tîrg aferent « Pieței vechi » ne este dată de gruparea « orașului sîrbesc ». Numele corespunde desemnării românilor și a sîrbilor de către imperiul habsburgic cu denumirea colectivă de « națiunea ilirică », bazată concomitent pe identitatea de confesiune și pe precedența acordată arbitrar sîrbilor în materie de ierarhie bisericească, cu toate că românii reprezentau majoritatea populației (faptul că între 1660—1666, în plină ocupație turcească, Aradul avea patru preoți ortodocși români, este în sine grăitor).

« Orașul sîrbesc » este în fapt străvechiul oraș românesc, cu centrul de comerț al « Pieței vechi » și al străzilor aferente grefat pe marele drum de comerț, în apropierea podului și la adăpostul cetății. Între tîrgul românesc și cartierele de locuințe ale negustorilor și breslașilor români dispuse spre vest în regim « afînat » dar nu haotic, s-a așezat colonia sîrbească, al cărei centru este indicat de frumoasa biserică barocă ridicată în 1790. Prezența unei mici colonii maghiare în veacul al XVIII-lea este indicată de denumirea « ulița maghiară », care corespunde grupării naționalităților pe ulițe și cartiere, specifică orașului medieval.

Un studiu de sistematizare a orașului, orientat către păstrarea elementelor de cultură urbană din trecut, ar trebui să țină seama de *existența concretă* a următoarelor date, prezentate în ordine cronologică:

- Rezervația arheologică a « cetății vechi », care păstrează în subsol o stratificare capabilă să demonstreze continuitatea unei culturi românești începînd — poate — chiar din veacul al X-lea.
- Tîrgul românesc medieval aferent « Pieței vechi », databil în faza obținerii privilegiilor de oraș (ante 1329) și desafectat ca tîrg în veacul al XVIII-lea
- Contribuția germană la evoluția orașului păstrată astăzi în Piața Avram Iancu (etapa de sec. XVIII) și în cartierul învecinat de sud-est, care s-a extins și pe locul cetății vechi, la începutul veacului al XIX-lea
- Contribuția sîrbească, reprezentată nu numai de biserică, dar și de compoziția « Pieței sîrbești »
- Contribuția maghiară, concretizată în impunătorul ansamblu tardiv de pe Bd. Republicii și strada Mihai Eminescu, care s-a suprapus « orașului german », suprapus și acesta, desigur, unei grupări românești care urmărea « strada mare » chiar cu riscul unei îndepărtări de adăpostul sigur al cetății
- Contribuția evreească, reprezentată de originala sinagogă, asemănătoare unei cetăți, care grupează lăcașul de cult, școala confesională și locuințele în jurul unei curți interioare unice.

Din cîte știm, propunerile formulate pînă în prezent pentru sistematizarea orașului nu s-au bazat pe o documentare istorică concludentă, deși datele pe care le-am expus se află la îndemîna oricărui consultant al specialiștilor Muzeului județean.

În concepția edililor locali, apare necesară o străpungere largă, care să unească Piața Avram Iancu cu podul peste Mureș. În 1972, străpungerea urma să traverseze cartierul de sud-est al orașului, tăind în diagonală centrul german. Campania de presă susținută în special de ziarul « Neuer Weg » a antrenat renunțarea la această variantă, alegîndu-se în schimb traversarea — tot în diagonală — a vechiului tîrg românesc, toți proprietarii din zona respectivă așteptîndu-se în 1979 la o dărîmare iminentă a caselor.

Sperăm că exemplul orașului Arad și al soluțiilor preconizate demonstrează importanța studiului istoric pentru o sistematizare care înțelege să țină seama de continuitatea culturii urbane din România.

Dr. arh. EUGENIA GRECEANU

1. Prof. arh. N. GHICA-BUDEŞTI, fost şef de atelier

2. Academician arh. PETRE ANTONESCU, fost rector al Facultăţii de arhitectură, profesor de Istoria arhitecturii româneşti, şef de atelier

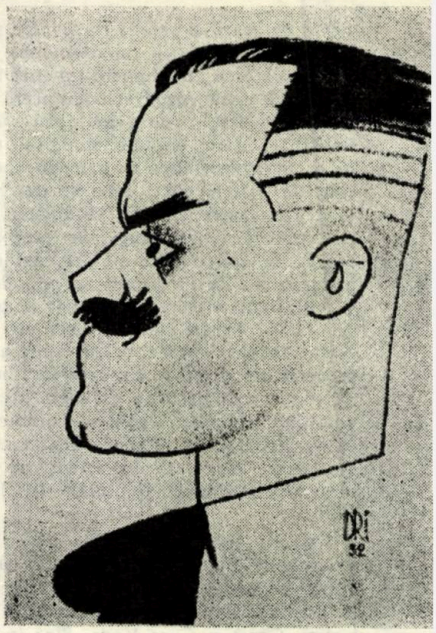

3. Prof. arh. CONSTANTIN IOTZU, fost rector al Facultăţii de arhitectură, profesor de Decoraţie, şef de atelier

Prezentăm şase dintre foştii profesori ai Facultăţii de arhitectură, în viziunea arhitectului ADRIAN RĂDULESCU din Geneva, fost student al facultăţii bucureştene şi al dascălilor, pe care i-a creionat cu mult nerv şi afecţiune.

fişier

„CASA CĂMĂRĂŞIEI" — SLĂNIC, PRAHOVA

1

Slănicul, exploatînd încă din secolul al XVII-lea o salină deschisă, devine cu timpul un tîrg într-un proces de continuă dezvoltare.

Pentru nevoile administrative ale salinei, spre sfîrşitul secolului al XVIII-lea, în vecinătatea bisericii cu hramul Sf. Trei Ierarhi, se ridică o clădire în care, multă vreme, a funcţionat administraţia, motiv pentru care şi-a primit, cu timpul, denumirea de Casa Cămărăşiei, de la titularul administraţiei — marele cămăraş.

Construcţia, nu de proporţii prea mari, durată pe o pivniţă din ziduri groase de piatră, cu nivelul superior realizat din grădele, bulgărite, funcţiona şi ca locuinţă a cămăraşului.

Fără a-i putea stabili o datare exactă (chestiunea rămînînd pe seama istoricilor), linia generală, sistemul constructiv, concepţia spaţială, caracterul fortificat şi acurateţea detaliilor o situează la sfîrşitul secolului al XVIII-lea.

Pe seama datării, învăluită într-un mister de legendă, se vorbeşte de o prezumtivă vizită a scriitorului francez Stendhal la Slănic, ocazie cu care ar fi fost cazat la Casa Cămărăşiei. Tînăr înflăcărat, intendent în armata lui Napoleon în campania din 1812 în Rusia, Stendhal a avut misiunea aprovizionării cu sare a trupelor (nimic imposibil!). Acesta ar fi un argument în plus care să ateste vechimea construcţiei.

Totuşi, la stabilirea unei imagini de ansamblu şi a siluetei generale, am avut un document iconografic mai mult decît convingător în acuarela pictorului Preziosi, care, însoţind cortegiul lui Carol I în prima sa vizită la Slănic, în 1866, imortalizează evenimentul într-un tablou de o deosebită frumuseţe şi minuţiozitate iconografică, tablou în care, pe ultimul plan alături de turlele bisericii, este desenată cu migală şi Casa Cămărăşiei. Această imagine a adus o contribuţie deosebită la stabilirea cîtorva elemente preţioase ca: înălţimea şi poziţia coşurilor, forma şi mărimea boldurilor de la coamă, poziţia ferestrelor, forma pridvorului etc. De asemenea, pentru stabilirea cît mai exactă a formei iniţiale, s-au făcut numeroase descoperte şi au fost consemnate mărturiile unor localnici mai vîrstnici, precizări confruntate cu rezultatele cercetărilor.

Într-o descriere generală, construcţia este compusă după partiul tipic al casei ţărăneşti, fortificate, dezvoltată pe două niveluri, adăpostind la parter pivniţe, iar la etaj locuinţa propriu-zisă cu acces prin două scări interioare.

Pivniţa, amplasată la parter şi mărginită de ziduri de piatră de pînă la 90 cm grosime (figura 3) formează un subasment masiv, foarte stabil pentru partea superioară. Compusă din două alveole, una corespunzătoare pridvorului din faţada

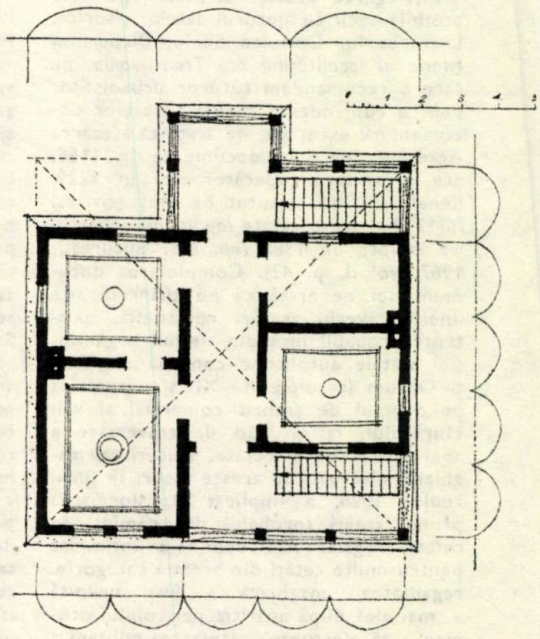

CASA CĂMĂRĂŞIEI
PLANUL CATULUI

2

4. Prof. arh. STATIE CIORTAN, șef de atelier

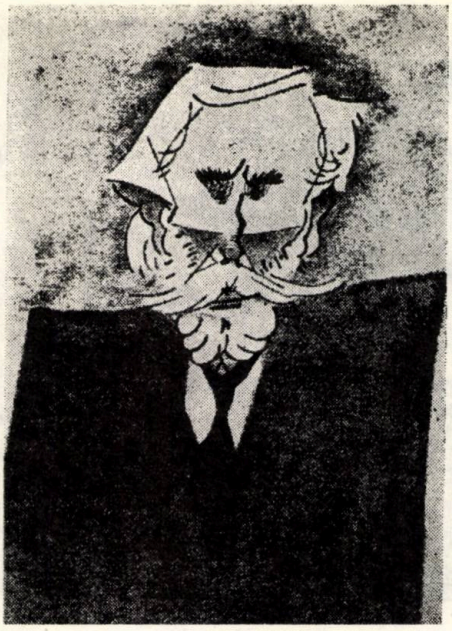

5. Prof. ing. BUNGEȚIANU, profesor de Matematici

6. Prof. arh. JEAN POMPILIAN, profesor de Teoria arhitecturii.

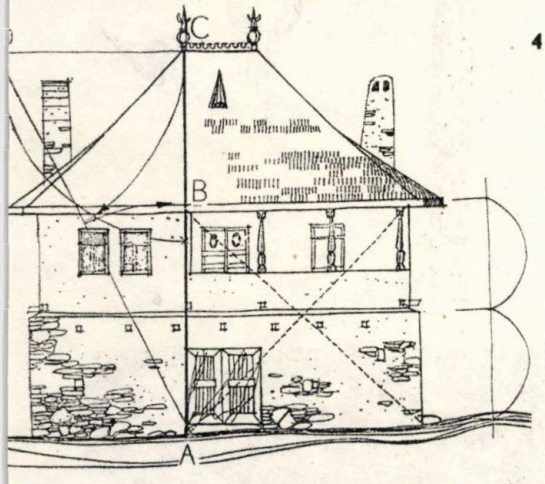

FAȚADĂ PRINCIPALĂ

4 principală, iar cea de a doua dezvoltînd o încăpere mare, punctată de doi stîlpi centrați ce reazemă podina etajului, pivnița este destinată depozitării, fără goluri de lumină, marcată numai de patru ventilații înguste amplasate pe pereții exteriori

Accesul la etaj se face prin două scări interioare amplasate, una în pridvor, iar cealaltă în cerdac. Etajul compus din patru camere, dispuse la stînga și la dreapta tindei, ce leagă cele două spații deschise, pridvorul și cerdacul (fig. 2) se înscrie în schema clasică a casei țărănești.

Acoperișul amplu, cu streșini de 1,10 m și cu pante de peste 60%, acoperit cu șindrilă, asigură o bună protecție și conferă siluetei un evident aer monumental (așa cum se vede în fig. 4, 5).

Restaurarea casei, în scopul transformării ei în muzeu, a avut de repus în forme inițiale, nu atît elementele de volum sau de compartimentare, cît mai ales întregirea ei cu toate detaliile dispărute și cu reconsiderarea unor goluri. Astfel, cu ocazia descopertării unui zid, de la parter, s-a identificat prezența scării principale din pridvor, de mult desființate, de existența căreia nu primisem nici o informație. Exploatarea sa ca locuință, în ultimii 50 de ani, a dus la unele modificări ale ferestrelor, la căptușirea stîlpilor din pridvor, la crearea unui zid nou de compartimentare a tindei etc. Toate acestea au fost înlăturate cu discernămînt și lipsurile completate pe bază de documente, mărturii sau prin analogie. Adaptarea la noua destinație a acestei construcții, respectiv muzeu al orașului Slănic, nu a impus modificări și abateri de la amplasamentul general al golurilor pe fluxul de circulație, permițînd păstrarea în forma lor inițială.

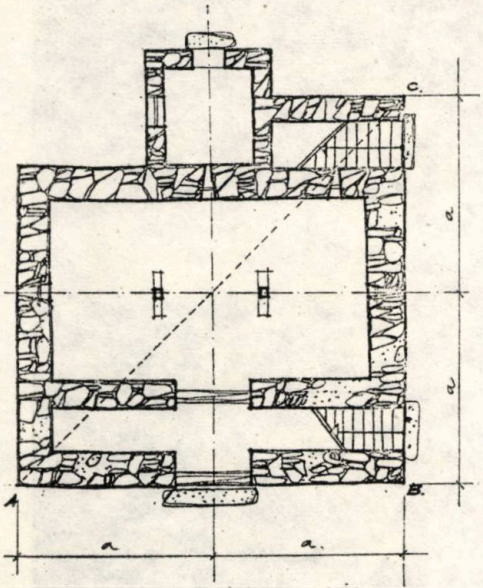

PLANUL PIVNIȚEI

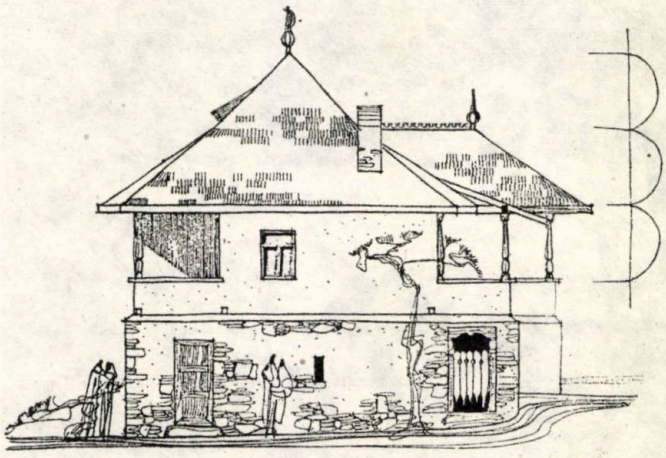

FAȚADĂ LATERALĂ - DREAPTA

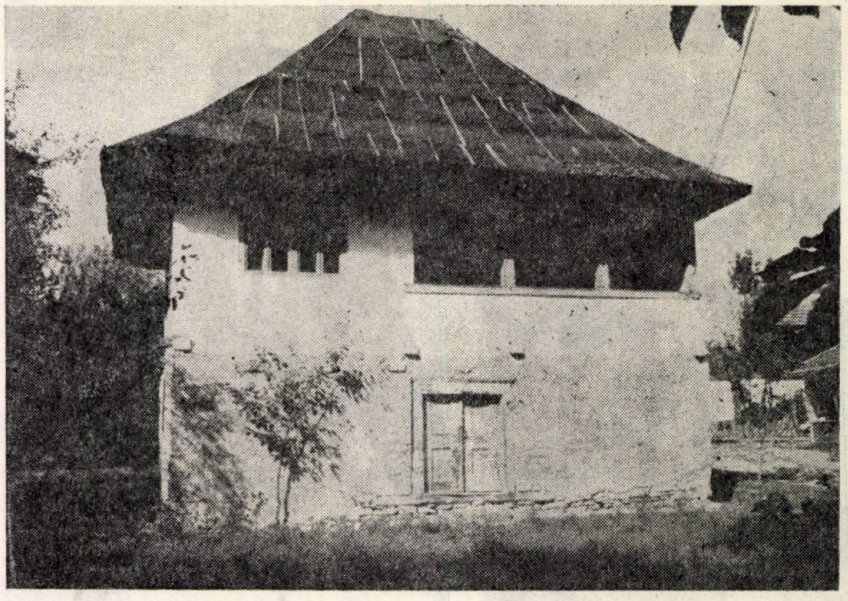

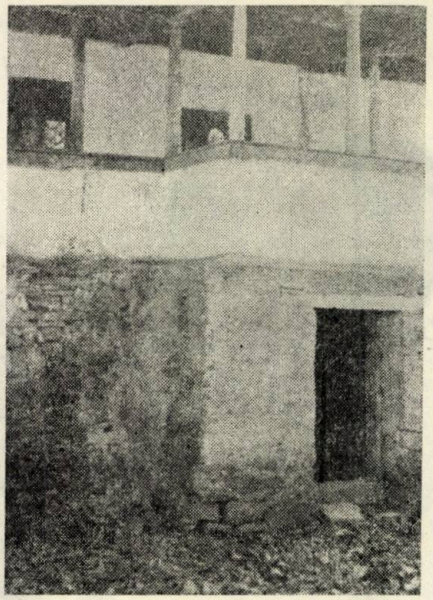

Făcînd o analiză atentă a proporţiilor generale, de partiu şi siluetă, această lucrare aduce un element nou în plan avînd un raport al celor două laturi de 4/5, foarte aproape de 1/1, raport specific caselor de deal şi munte, grupate, dezvoltate mai puţin pe fronturi (fig. 2). Pe acelaşi modul, pridvorul din faţada principală formează cu plinul un raport de 3/2, raport foarte des întîlnit la casa ţărănească. Pe faţada posterioară, cerdacul, foarte avansat, împarte latura în trei părţi egale, conferind faţadei armonie şi echilibru. Faţada, formată din cele două registre egale (parterul şi etajul), se află cu acoperişul într-un perfect raport de medie şi extremă raţie, aşa-zisul raport de aur, cea mai concludentă expresie a bunului gust şi a intuiţiei. Astfel, conform fig. 4, CB : BA = AB : (AB + BC).

De asemenea aceeaşi modulare şi proporţionare echilibrată o regăsim în elementele de detaliu, realizate şi ele după aceleaşi legi, nescrise, ale frumosului intuitiv. Stîlpul de pridvor, element structural îmbrăcat într-o formă decorativă, se compune şi el după raporturi exacte avînd cele două părţi componente ale fusului, bază şi trunchi, în raportul 1/4, ceea ce îi dă suplеţe şi elansare (fig. 6).

Linia arhaică a întregii fierării, boldurile din tablă din cupru însemnate cu semiluna şi umplute cu praf de cretă, cît şi chenarele plate, aproape în arabesc, ce decorează tavanele, întăresc şi conturează mai mult ţinuta şi personalitatea istorică a monumentului.

Arh. NICOLAE MOIANU

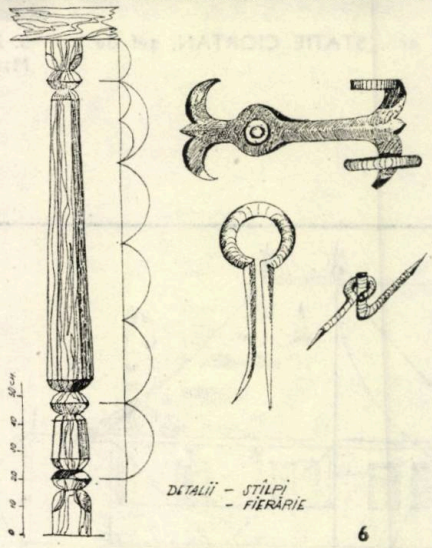

6

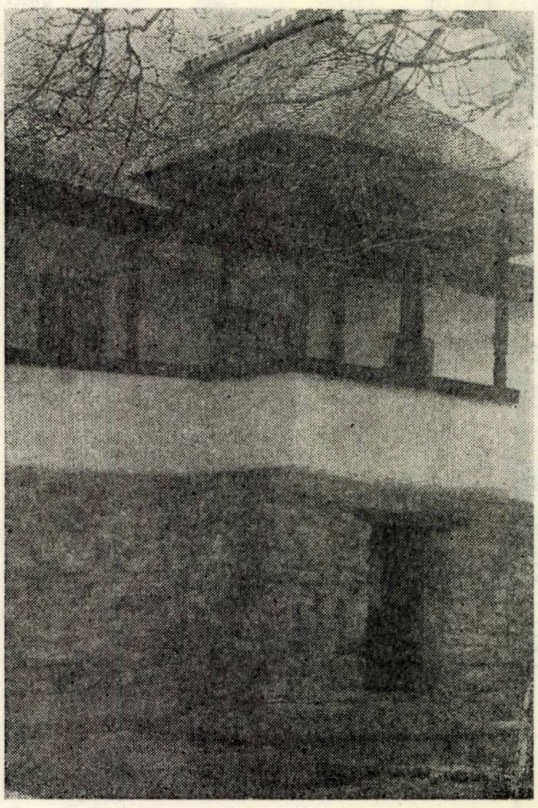

Paul Niedermaier: SIEBENBÜRGISCHE STÄDTE (Orașe transilvănene), Editura Kriterion, București 1979, 320 pg. în lb. germană, cu index și vocabular, rezumate în lb. engleză și franceză

Marea majoritate a lucrărilor dedicate evoluției construcției orașelor prezintă istoria urbanismului ca o succesiune de etape calitative în ocuparea și exploatarea teritoriului, etape legate de perfecționarea regimurilor de construcție și echipare tehnică, sau ca o istorie a obiectelor determinante privite prin modul de dezvoltare a programelor, tehnicilor constructive sau a elementelor stilistice. Pe de altă parte, odată cu modificarea relației dintre practică și teorie prin conturarea unei discipline urbanistice în jurul anului 1900, s-a încercat rezumarea istoriei construcției urbane la întregul șir de concepte și teorii enunțate de-a lungul ultimului secol.

Dar asemenea tendințelor evidente în cercetarea istoriei societăților omenești, abordarea elitistă a evoluției orașelor și proiectării urbanistice face treptat loc unui nou mod de interpretare care renunță într-o anume măsură la considerarea doar a unicatelor cu valoare excepțională în favoarea studierii masei mari a obiectelor ce compun substanța orașelor. La urma urmelor, destinul așezărilor omenești este determinat nu numai de unicatele permanente ci și de mulțimea anonimă a clădirilor de serie supuse eroziunii și reînnoite, parțial sau în totalitate, periodic.

Lucrarea de o deosebită probitate științifică a arhitectului Paul Niedermaier, colaborator al Centrului de sudii pentru științele sociale și politice din Sibiu, pornește tocmai de la aprecierea globală a construcției orășenești în care un loc de seamă îl ocupă formularea scopurilor, definirea posibilităților materiale și de punere în operă, repartizarea mijloacelor de finanțare etc. în raport cu mărimea și structura comunităților omenești cercetate. În consecință « Studiile asupra dezvoltării urbanistice și arhitecturale a așezărilor meșteșugărești între secolele 12—16 » se grupează în două capitole mari, primul abordînd etapele de urbanizare a teritoriului în perimetrul colonizat de « hospites saxones » după anul 1100, al doilea tratînd detaliat construcția rezidențială, rețeaua instituțională, echiparea tehnică și edilitară a localităților. Ambele capitole, precedate de o descriere a metodologiei de studiu, continuă cu analize aplicative asupra cîtorva exemple caracteristice precum Orăștie/Broos, Sebeș/Mühlbach și Mediaș/Mediasch. La acestea se adaugă în funcție de valoarea informațiilor numeroase referiri la alte orașe transilvănene precum Cluj-Napoca/Klausenburg, Sibiu/Hermannstadt, Brașov/Kronstadt etc.

Dezvoltarea urbanistică a localităților este prezentată (în corelație cu reperele istorice, statistice, culturale) prin modul în care au evoluat elementele cu grad mare de perenitate: rețeaua stradală și parcelarea. Cunoașterea caracteristicilor esențiale ale parcelelor permite stabilirea vechimii lor, a succesiunii operațiilor de lotizare, a intervențiilor ulterioare. Clasificarea loturilor în perimetrul orășenesc (realizată de autor pe baza ridicărilor

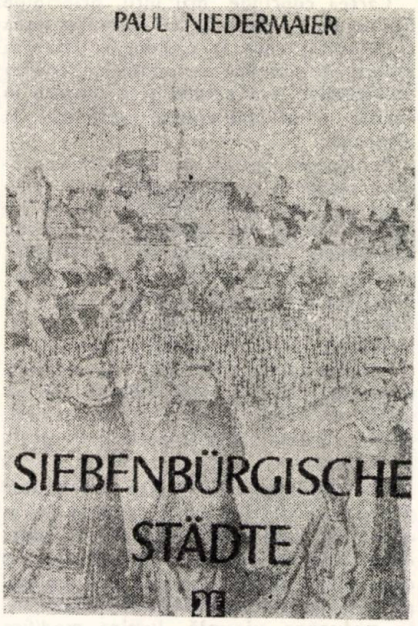

topografice executate în jurul anului 1880) aduce argumente privind fazele de ocupare a amplasamentului: primele gospodării dispersate și neîmprejmuite, delimitarea loturilor izolate, cele dintîi parcelări ordonate, completarea lotizărilor în baza unei concepții relativ limpezi în legătură cu expandarea așezării în spațiu și timp, modificarea parcelărilor ș.a.m.d. Corelarea succesiunii grupurilor de loturi cu alte date extrase din izvoare scrise permite arh. Niedermaier ilustrarea amănunțită a modului de extindere a orașelor exemplificate prin datarea fiecărui grup de parcele.

Cunoașterea numărului parcelelor existente într-o localitate la un moment dat (verificat cu ajutorul reperelor istorice periodice sau accidentale) conduce ulterior la stabilirea cu oarecare precizie a mărimii populației cazate în perimetrul considerat. Mai mult, defalcarea loturilor după suprafață, amplasament, orientare, învecinare etc. permite tragerea unor concluzii pertinente în legătura cu stratificația socială și ocupația profesională a locuitorilor. Coroborarea informațiilor de demografie istorică la cele economico-financiare (evoluția prețurilor la produsele agricole sau manufacturate, veniturile pe gospodărie, costul manoperei în construcții etc.) a înlesnit stabilirea forței de muncă din construcții pe categorii de localități și în consecință dimensiunile producției de arhitectură într-o anumită perioadă, subîmpărțirea ei pe domenii (construcții de locuit, dotări comunitare, amenajări defensive ș.a.). În context, autorul discută unele probleme legate de salturile calitative înregistrate de producția de serie și de unicate: renunțarea la materiale inferioare și difuzarea construcțiilor durabile, creșterea gradului de exploatare a lotului (terenului) prin îndesirea clădirilor și apoi prin etajarea lor, trecerea de la gospodăria tipică economiei de subzistență la cea adaptată economiei de schimb, apariția primelor spații clădite monofuncționale (instituțiile etc.). Datele descriptive sînt completate prin alte informații mai puțin uzuale dar deosebit de elocvente: gruparea spațială a locuințelor după calitate și dimensiune (suprafața parcelei, numărul de încăperi și caturi, valoarea în florini sau dinari), diversitatea și amploarea construcțiilor comunitare (gradul de complexitate a lucrărilor de apărare, lungimi de fortificații, număr de bastioane și turnuri, rangul clădirilor religioase, aria utilă și capacitatea, numărul și varietatea celorlalte clădiri publice).

Drept urmare, lectura cărții arh. Paul Niedermaier (apărută concomitent la Viena și München în baza relațiilor de cooperare ale editurii Kriterion) oferă atît specialistului — fie el arhitect, istoric sau socoilog — cît și cititorului preocupat de problematica pasionantă a procesului de urbanizare, posibilitatea cunoașterii imaginii de ansamblu, complexe, variate și dinamice a primelor veacuri de adolescență medievală a orașelor transilvănene. Valoarea lucrării (meritînd o largă difuzare prin traducerea în limba română) constă nu numai în cuprinderea globală a unui subiect abordat cu timiditate pînă azi, dar și în modul de interpretare dialectică a materialului documentar, în caracterul inedit al unor date precum și în aparatul metodologic-critic însoțitor, care suplinește în oarecare măsură o ilustrație descriptivă minimală. Ținuta ei științifică, precum și aspectul grafic o definesc drept o notabilă realizare atît a autorului, arh. Paul Niedermaier, cît și a Editurii Kriterion și întreprinderii poligrafice din Sibiu.

Arh. PETRE DERER

Anton Moisescu, Cristian Popișteanu: MONUMENTI ROMANI NELLA DACIA PONTICA, în « L'UNIVERSO » Revistă bimestrială a Institutului Geografic Militar, Firenze, nr. 6/1975

Cercetările arheologice românești au cunoscut îndeosebi în ultimele decenii un puternic avînt. Nenumărate mărturii ale prezenței romane au fost scoase la lumină, în toate cele 39 de județe ale țării noastre,

precum și în Capitală. Dar mai ales în Dobrogea — antica **Dacia Pontica** inclusă în Dacia Traiană—vestigiile romane sînt impunătoare, atît prin bogăția și varietatea lor formală, cît și prin amploare și monumentalitate.

Dobrogea este—din acest punct de vedere—un important « muzeu în aer liber » concentrînd aproximativ 500 centre arheologice.

Iată suficiente temeiuri ale interesului întru totul justificat, pe care l-a suscitat studiul « Monumente romane în Dacia Pontică » al conf. dr. arh. ANTON MOISESCU și dr. în științe istorice CRISTIAN POPIȘTEANU, publicat în prestigioasa revistă florentină « L'UNIVERSO ».

Sînt trecute în revistă, în primul rînd, ultimele rezultate ale cercetărilor ce au scos în evidență prezența romană în vechile cetăți Tomis, Histria—denumită pe drept cuvînt « Pompeiul României », Noviodunum-Niculițel și Tropaeum Traiani, considerate ca principale centre. Dar, în același timp, nu se pierde din vedere faptul că secolele dominației romane—reprezentînd în istoria Dobrogei epoca civilizației celei mai evoluate și mai fertil constructive, pe care această regiune a cunoscut-o pînă la finele perioadei moderne — sînt distinct marcate prin importante urme descoperite și în multe alte locuri dintre Dunăre și Marea Neagră, menționate pe larg în studiu.

Un bogat material ilustrativ, precum și trei excelente hărți (« Vestigiile getice și trace în Dobrogea romană »— Radu Vulpe 1968; « Dobrogea romană în sec I—III e.n. »-după Vasile PÂRVAN pusă la curent cu descoperirile dintre anii 1911—1968 de R. Vulpe; « Campaniile lui Traian în Dacia și Moesia inferioară în primul război dacic 101—102 e.n. »), completează fericit această lucrare, ce dovedește cu prisosință folosul și rezultatele fructuoase ale cooperării publicistico-științifice ale istoricului cu arhitectul.

Arh. ȘTEFAN RADU IONESCU

William M. C. Lam: PERCEPTION AND LIGHTING AS FORMGIVERS FOR ARCHITECTURE (Perceperea vizuală și iluminatul ca factori ai configurației în arhitectură), Ed. Mc Graw-Hill Book Co. New York, 1977, 310 pagini, numeroase ilustrații

Este notoriu pentru oricine rolul jocului de lumini și umbre la perceperea formelor și spațiilor arhitecturale. De aci, importanța felului de iluminat al clădirilor. Dar mediul luminos e în curs de reconsiderare în urma unor noi tendințe în filosofia perceptuală și ambientală și din cauza recentelor progrese înregistrate în tehnologia surselor artificiale, a versatilității crescînde a acestora. WILLIAM M.C. LAM, un arhitect specializat în materie, colaborator consultant la aproape cinci sute de proiecte de edificii de seamă din S.U.A., și-a strîns rezultatele studiilor întreprinse și a experienței acumulate într-un volum de curînd apărut, cu titlul de mai sus.

Autorul găsește nesatisfăcător modul obișnuit de a se aborda proiectele de instalații. El insită asupra faptului că în tehnicile de calculare prevalează termenii cantitativi, nivelul, gradul de luminozitate a spațiilor închise. În schimb, sînt neglijate caracteristicile, direcția, flexibilitatea, felul de difuzare sau concentrare a surselor luminoase: cu un cuvînt calitatea acestora.

Cartea cuprinde, mai întîi, principiile fiziologice ale vederii, cu complexitatea și subtilitățile ce ea comportă. Urmează o serie de premise metodologice, analiza obiectivelor iluminatului și o trecere în revistă a echipamentului respectiv la dispoziție.

Perceperea optică, stereometrică, produsă senzorial și apoi mintal este apreciată de Lam ca un proces selectiv, nu ca o înregistrare pasivă, mecanicistă. Intelectual reacționează la informațiile vizuale, făcînd discriminări, interpretînd imaginile arhitectonice. Latura afectivă a perceperii, componentale emoționale ale formelor, ale volumelor, suprafețelor și liniilor sînt influențate de textura aparentă a materialelor folosite. de un finisaj expresiv, precum și de colorit, factori care amplifică impactul psihologic al arhitecturii.

Confortul vederii, propice activităților productive și creatoare, presupune o ambianță luminoasă aptă de a evita încordările și oboseala; el satisface o dată cu cerințele biologice ale omului, pe cele mai subtile, sufletești. Excluzîndu-se **poluarea vizuală,** lumina modifică iluzionar structurile, le subliniază ritmica, pune în valoare prin umbre de contrast reliefurile și eventuala decorație. La ansambluri, lumina stabilește o ierarhie vizuală, combinația de forme din ambianța clădită fiind percepută global, ca un tot integrat și nu ca o grupare de părți fără legătură între ele.

În a doua parte a cărții sale, bogat ilustrată, WILLIAM LAM prezintă aplicarea considerațiilor teoretice, la un număr de realizări care au beneficiat de concursul său competent. Soluționările analizate critic, precum și unele propuneri și recomandări pentru instalațiile electrice se referă la o serie de edificii social-culturale executate; la cîteva dintre ele predomină un singur spațiu major pe cînd altele oferă secvențe de volume și spații de diferite mărimi, articulate în aceeași structură. E vorba de săli de spectacole, concerte, sport etc. precum și de muzee, biblioteci, nelipsind imobilele administrative, hale de producție industrială sau stații de metro.

Cît privește lumina naturală, diurnă, sînt exemplificate sistemele de fenestrație, pereții vitrați și luminatoarele. Firește se bucură de atenția cuvenită actuala abundență de sticlă transparentă, translucidă sau colorată în masa ei, în stare de a conferi arhitecturii în anumite cazuri un aspect cristalin, o alură cvasi-ireală. Tot așa și vastele oglinzi ce, reflectînd lumina, măresc aparent atîtea localuri publice.

Din punct de vedere plastic, noile criterii în proiectarea de instalații urmăresc în ambianța luminoasă, o ordine, o gradație, armonii sau contraste, scoțînd în evidență geometria sobră a arhitecturii de azi. La edificiile monumentale, capacitatea iluminatului direct sau indirect de a dramatiza interioare și fațade este pusă la contribuție încorporîndu-se sursele în unele elemente structurale sau decorative, folosindu-se lumina planară a unor întregi suprafețe sau dimpotrivă recurgîndu-se la concentrări discontinue.

De la arhitectura izolată autorul își extinde studiul la grupări de ansamblu, la iluminatul stradal, la urbanism. Un interes aparte e acordat iluminării temporare, festive sau chiar permanente a unor instituții, monumente, fîntîni etc. Căci o lumină adecvată le subliniază ceea ce are semnificație plastică, lăsînd în penumbră părțile nerelevante, pe fundalul întunecat al nopții.

În cadrul preocupărilor de economii la consumul de energie, se indică felurite modalități și dispozitive automate de distribuție, control și declanșare a surselor artificiale, pe alocuri în combinație cu lumina solară ce pătrunde în interior.

Dincolo de confortul vizibilității și în limita economiilor de curent, peste tot preconizate, autorul găsește de dorit o abordare estetică a instalațiilor. El cere proiectanților un efort creator, un aport mai imaginativ, mai bogat în nuanțe, cu elemente de neprevăzut. În adevăr, efecte de lumină inspirate, originale pot favoriza atributele expresive ale unor edificii, acestea mărindu-și valoarea în tabloul culturii contemporane.

Arh. JEAN MONDA

• recenzii • recenzii • recenzii •

Paquale Carbonara: ARCHITETTURA PRATICA, Ed. UTET-Unione tipografico editrice torinese, Torino, 1976, circa 20 000 pagini, numeroase ilustrații

« ARHITECTURA PRACTICĂ » este un vast tratat ilustrat al producției arhitecturale, o informare asupra celor mai recente realizări, o lucrare care se adresează deopotrivă arhitecților ca și acelor categorii de profesioniști care sînt direct implicați în realizarea operei de arhitectură. Datorită amplorii ei, lucrarea e rodul colaborării mai multor specialiști, iar tipărirea s-a realizat în mai multe volume și tomuri, fiecare tom avînd cîte circa 800 de pagini. În mare, materialul cuprinde date despre COMPOZIȚIA EDIFICIILOR, CONSTRUIREA EDIFICIILOR, IGIENĂ ȘI INSTALAȚII TEHNICE ȘI NORME PENTRU EXERCITAREA PROFESIUNII și este grupat după cum urmează:

VOL. I COMPOZIȚIA EDIFICIILOR Secțiunea 1 Casa de locuit, Secțiunea a 2-a Edificii destinate locuirii,
VOL. II Secțiunea a 3-a Hoteluri și restaurante, Secțiunea a 4-a Spitale și asistența sanitară,
VOL. III Tomul I Secțiunea a 5-a Biserici, Secțiunea a 6-a Edificii pentru spectacole-teatrale,
Tomul II Secțiunea a 7-a Edificii pentru învățămînt și cultură, Secțiunea a 8-a Cimitire și monumente funerare,
VOL. IV Tomul I Secțiunea a 9-a Edificii și instalații pentru sport,
Tomul II Secțiunea a 10-a Edificii pentru munca organizată,
Tomul III Secțiunea a 11-a Edificii pentru administrația publică, Secțiunea a 12-a Comunicații, transporturi, servicii urbane
VOL. V CONSTRUIREA EDIFICIILOR Tomul I Secțiunea 1 Realizarea construcțiilor, Secțiunea a 2-a Proiectarea de arhitectură,

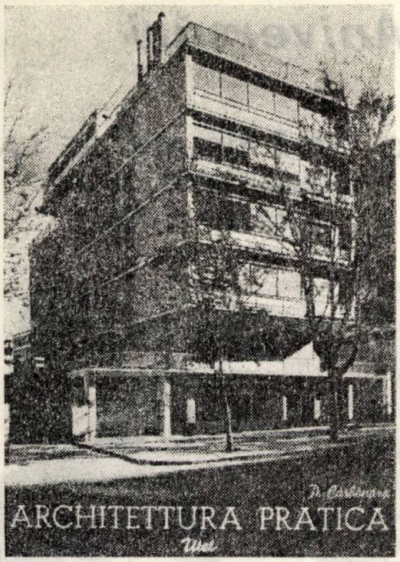

TOMUL II Secțiunea a 3-a Sisteme structurale, Secțiunea a 4-a Materiale și procedee constructive

VOL. VI IGIENA ȘI INSTALAȚII TEHNICE, NORME PENTRU EXERCITAREA PROFESIUNII

Fiecare secțiune se împarte, la rîndul ei, în capitole și paragrafe. Spre exemplificare enumerăm numai capitolele primei secțiuni din primul volum care se referă la « Casa de locuit » și care cuprinde: Introducerea în studiul locuinței, Elementele din care se compune locuința, Casa de-a lungul timpurilor, Tipuri de case și caracteristici particulare, Casa rurală, Igiena casei rurale.

Datorită vastității tratatului « ARHITECTURA PRACTICĂ », ale cărui recenzii ar ocupa un spațiu prea mare, ne mulțumim doar a semnala apariția lui, importanța deosebită pe care o are pentru arhitecți și condițiile grafice remarcabile în care a fost tipărit.

Conf. dr. arh. RENZO CĂRĂUȘU

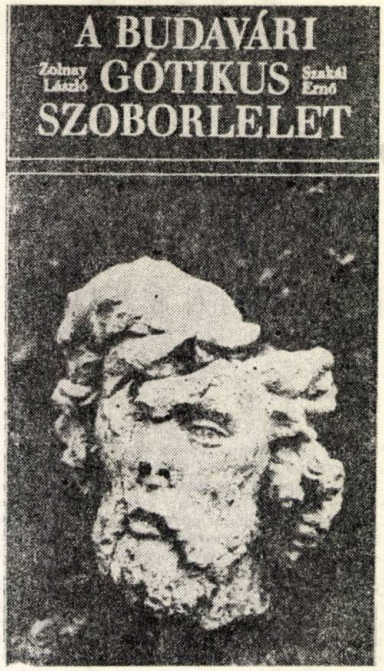

• recenzii • recenzii • recenzii •

Zólnay László-Szakál Ernö: A BUDAVÁRI GOTIKUS SZOBORLELET (Descoperirea sculpturilor gotice din cetatea Buda), Budapesta, Corvina Kiadó, 1976. 56 p. cu ilustr.

În februarie 1974, în urma unor săpături migăloase la cetatea Buda, cultura maghiară s-a îmbogățit cu sculpturi remarcabile datînd din secolele XIV—XV. Ele sînt de diferite dimensiuni și înfățișează regi, cavaleri, personaje feminine, sfinți. Descoperirea lor aduce mărturii asupra unei perioade necunoscute din istoria artei maghiare.

Autorii cărții relatează istoria descoperirii și modul de restaurare al statuilor gotice din evul mediu maghiar. Sînt supuse unei analize temeinice aceste opere; se încearcă identificarea creatorilor. Urmează capitole care dezbat probleme privind starea statuilor numărul lor, particularități tehnice, coloritul, îmbrăcămintea etc. Cel de al doilea autor al cărții Szakál E. examinează valoroasa descoperire din punctul de vedere al restauratorului. 84 planșe ilustrează textul volumului.

Borisovskij, G.B.: ARHITEKTURA, USTREMLENNAJA V BUDUSCEE (Arhitectura ațintită spre viitor), Moskva Izdatel'stvo „Znanie", 1977. 126 p. cu ilustr.

Această carte, apărută în colecția « Știință și progres », se adresează publicului larg. Se dezbate problema arhitecturii contemporane sovietice și a perspectivelor ei. Este alcătuită din 5 capitole: I. Arhitectura și omul II. Omul și standardul III. Arhitectura și puterea greutăților IV. Frumosul și utilul IV. Arhitectura, îndreptată spre viitor.

Se evidențiază trăsăturile și tendințele actuale ale arhitecturii, direcțiile ei de dezvoltare.

Autorul își încheie cartea citînd cuvintele lui Lunaciarski: « Fiecărei epoci mari îi corespunde o arhitectură mare ».

Szász János-Szigetvári János: NÉPI ÉPITÉSZETÜNK NYOMÁBAN (Pe urmele arhitecturii noastre populare) Budapesta, Müszaki Könyvkiadó, 1976, 275 p. cu foto

O carte frumoasă, un adevărat eveniment artistic, care oferă exemple de sate, case, porți, pridvoare, sobe, pivnițe, interioare gospodărești, biserici, clopotnițe, cruci, tipice satului maghiar.

Autorii dezbat în studiul introductiv și în cele 7 capitole ale cărții « Ce este arhitectura populară? ». Se dau exemple din moștenirea trecutului, « ceea ce a fost, este și poate mîine n-o să mai fie ». Înfățișarea satelor se schimbă azi vertiginos. Volumul de față este consacrat păstrării pe fotografii a unor creații bune și valoroase ale trecutului cu scopul de a servi ca sursă de inspirație la remodelarea aspectului satului în viitor. Autorul cărții Szigetvári ne descoperă monumentele trecutului cu ochiul arhitectului, iar Szász prin fotografii frumoase ilustrează ceea ce este de remarcat și de reținut în arhitectura populară maghiară.

GABRIELA MÉSZÁROS

THE NATIONAL TRUST-GUIDE (Ghidul Trustului Național) Compiled and Edited by Robin Fedden & Rosemary Joekes prima publicație 1973; 688 pagini bogat ilustrate; fotografii alb-negru și color; hărți și clasificări

Trustul Național din Marea Britanie a luat ființă în anul 1894, sub conducerea ducelui de Westminster, și are drept scop protejarea și conservarea clădirilor de interes istoric sau arhitectural, precum și a ținuturilor de o deosebită frumusețe naturală sau importanță istorică. Astfel, Trustul Național își exercită patronajul asupra a circa 200 de clădiri, a numeroase lacuri, rîuri și dealuri, păduri și fînețe și circa 300 de mile de coastă. Lucrarea de față este un cuprinzător ghid al acestei varietăți de proprietăți ale trustului, vizitate anual de peste 3 milioane de turiști. Sînt descrise case și grădini, începînd de la mici cabane și ferme, pînă la case princiare, clădiri medievale și ecleziastice, așezăminte arheologice și monumente ale naturii. Sînt prezentate diversele posesiuni particulare ale familiilor de-a lungul secolelor. Sînt descrise mari colecții de artă, tezaure de argintărie și porțelanuri, trofee de vînătoare, colecții de mobilier, etc. Fiecare capitol se referă la un tip particular de proprietate din Anglia, Țara Galilor și Irlanda de Nord, și este prefațat de un scurt eseu introductiv. Enumerăm cîteva dintre capitole: Case, Colecții de pictură în Anglia, Parcuri și grădini, Construcții medievale, Monumente industriale, Așezări arheologice, Ținuturi de coastă. Amplasarea proprietăților descrise în ghid este figurată în hărțile de la sfîrșitul cărții. De asemenea, tot la sfîrșitul lucrării se găsește o listă a proprietăților ce nu sînt descrise în ghid și pentru a căror vizitare este nevoie de o autorizație specială.

Redactat într-o ținută grafică deosebită, ghidul este o sursă prețioasă de informații, atît pentru specialiști, cît și pentru amatorii de artă, asupra celor mai reprezentative proprietăți ale Trustului Național din Marea Britanie.

Arh. CRISTIAN MAIMADUC

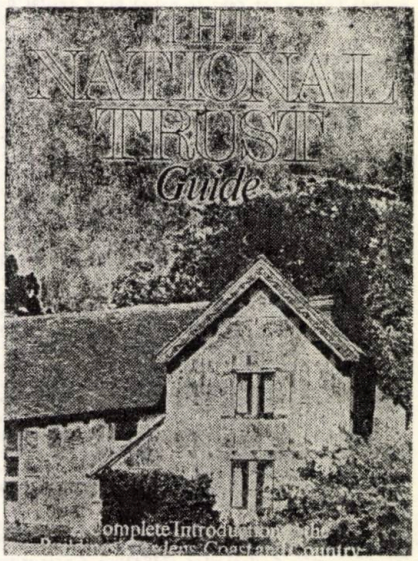

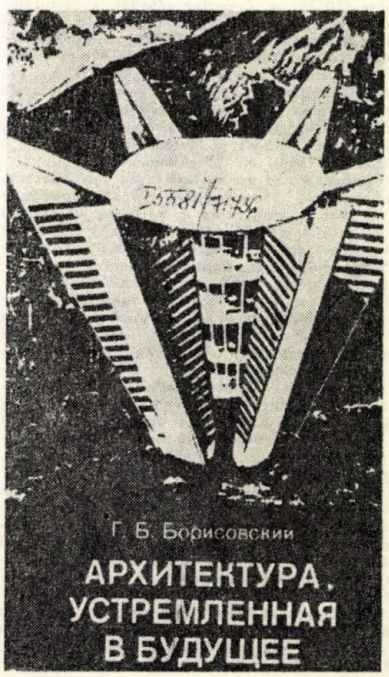

ne întrebăm

DROMONIMIA BUCUREȘTILOR

Plină de învățăminte și de-a dreptul captivantă, e studierea' fie și sumară, a onomasticii stradale a unui oraș. Capitala ne oferă, în acest sens, toate condițiile, întrucît dispune, încă din 1976, de « Codul poștal al municipiului București » (editat de Ministerul Transporturilor și Telecomunicațiilor -Direcția generală a poștelor și telecomunicațiilor 252 pagini, lei 5).

O primă constatare ce s-ar putea face la o răsfoire a volumului amintit, ar fi infinita varietate a denumirilor străzilor bucureștene. « Recodificat » în limbaj universal, capsulat și atașat unui echipament corespunzător ce l-ar propulsa în Cosmos, Codul poștal al Bucureștilor ar putea oferi, eventualului receptor rațional de pe o altă planetă, o oglindă fidelă a tot ceea ce există ori a existat pe fața Pămîntului. Extragem, la întîmplare, de la literele « A », « B » și « C » denumiri ca: Intrarea Abecedarului (77211), Intrarea Algelor (72239), Str. Aluviunii (75676), Str. Angrenajului (72506), Intr. Azbestului (77582), Str. Azotului (73522), Intr. Bambusului (74542), Str. Bauxitei (78646), Str. Balonului (71521), Str. Balotului (72502), Str. Bălăria (78499), Str. Bibanului (73366), Str. Binoclului (77552), Intr. Broderiei (77577), Intr. Brumei (77214), Str. Buclei (78602), Str. Busolei (72149), Str. Cablului (77714), Intr. Colbului (77579), Str. Cuiului (72473) ș.a.m.d. Nu lipsesc, din nomenclatorul stradal, materialele de construcții, utilajele de șantier, părțile componente ale unei case, uneltele execuției și ale proiectării. Avem astfel: Intr. Cărămizii (77579), Str. Betonului (72471), Str. Olanelor (72416), Intr. Țiglelor (72411), Intr. Placajului (72409), Str. Oțelului (72431), Str. Pietrișului (72412), Str. Argilei (77409), Str. Pietrei (77508), Str. Trestiei (77788), Str. Cimentului (72506), Str. Șindrilei (76414), Str. Marmurei (78628), Str. Macaralei (74651), Str. Bobului (76521), Str. Schelei (76338), Str. Betonierei (78504), Aleea Terasei (75582), Str. Parapetului (78448), Str. Balamalei (74593), Str. Colonadelor (70019), Aleea Ornamentului (75599), Aleea Nișei (75581), Intr. Bîrnei (72276), Intr. Monolitului (74298), Intr. Echerului (76539), Str. Compasului (77507) ș.a.

Nu există o stradă a « Arhitecților », în schimb orașul se bucură de Intr. Arheologilor (77547), de o stradă a Sculptorilor (77842), a Compozitorilor (77351), a Inginerilor-Tei (72239), a Profesorilor (70528), a Zețarilor (76698), a Naturaliștilor (78604), a Meseriașilor (76806), a Lemnarilor (78512), a Atleților (72434), a Inovatorilor (78606), a Învățătorului (75641), a Astronomului (70739), o Intrare a Navigatorilor (71509) ș.a. Nu există dealtfel nici o stradă a « Arhitecturii », așa cum avem una a Picturii (75527), o alta a Muzicii (74352), a Justiției (70529), a Navigației (78609), a Salubrității (71534), a Meteorologiei (71582), a Invenției (74564), a . . . Piculinei (78628) . . .

Recunoaștem că nu ne lasă insensibili existența unei străzi a . . . Sistematizării (75636), după cum nu ne pot fi indiferente Intr. Fanteziei (74367) ori a Intuiției (77571), Str. Inspirației (77561) și nici acea surprinzătoare stradă Proiectată (71528) ! ! ! Curioasă denumire, pentru că bucureștii au la urma urmei chiar și « bulevarde » neproiectate, a căror prezență în nomenclator provoacă derută. Nu recomandăm nimănui — și unui vizitator străin îndeosebi — să caute satisfacții estetico-arhitecturale ori urbanistico-ambientale pe « bulevardele » Colectorului (75156) sau Abatorului (75171). Profund eronată e încadrarea acestora într-o categorie stradală pretențioasă, cu atît mai mult cu cît toate dicționarele — de la DEX la mic Larousse — explică, comprimat și neîndestulător, azi, dar oricum, în mare, clar, *bulevard* prin—arteră dreaptă, largă, plantată.

În afara utilei orientări, urbane, nomenclatorul stradal exercită și un netăgăduit rol cultural educativ pentru locuitorii orașului, ca și pentru vizitatorii acestuia, conaționali ori străini. Act cultural și patriotic fiind, onomastica stradală implică rigoare științifică, exactitate în transcriere, permanent efort de ținere la zi, de revizuire și de completare continuă a denumirilor, dragoste și respect pentru urbe, pentru valorile ei, pentru figurile de marcă ce i-au consolidat temeliile spirituale, conferind prestigiu și strălucire vocației ei citadine.

Codul are suficiente erori, dintre care amintim doar cîteva: Str. Louis Blank arh (71208) — corect Louis Pierre Blanc, Str. Gheorghe Sterian arh (73281) — corect George Sterian, Str. Gavril Muzicescu (71257) — corect Gavriil Musicescu Str. Constantin Brîncuși (74406) — corect Brâncuși, străzile Bogdan Petriceicu Hașdeu (70646) și Iulia Hașdeu (70772) — corect Hasdeu, Str. Sarmisegetuza (70054) — corect Sarmizegetusa, Str. Pieții (78452) — corect Pieței, Str. Recreerii (72506) — corect Recreării ș.a.

Din aproximativ 5200 străzi — cîte numără Capitala — circa 21 au nume de ingineri, circa 24 au nume de pictori și sculptori, vreo 80 au nume de medici și 11 au nume de arhitecți — fără să mai punem la socoteală Str. Meșterul Manole (74323) și nici străzile cu nume de voievozi, ctitori și promotori de arhitectură românească, Neagoe, Brâncoveanu, Ștefan, Rareș, Mihai Viteazul ș. a. Am putea să ne considerăm satisfăcător reprezentați în nomenclator, dar totuși . . .

La retrospectivele scriitoricești, poeții români încep cu Ovidiu. (« Trebuie să începem, de fiecare dată cînd ne recomandăm, cu Ovidiu. » — Marin Sorescu, în « Vatra » nr. 2/1980. Iar Victor Eftimiu în 1972, scria în paginile din septembrie ale « Luceafărului »: « Aduc prinos de glorie și pace / Latinului ce scris-a versuri dace, / Întîiului poet român, mărire ! »). Lui Ovidiu, dromonimia bucureșteană i-a ales doar o « intrare » (70532). Cam puțin pentru marele surghiunit. Corespunzător lui Ovidiu ar putea fi, pentru breasla arhitecților, Apolodor. Codul Capitalei notează o stradă cu acest nume (70661), într-o zonă de mari prefaceri, dar fără să ne precizeze dacă e vorba de marele « pictor al umbrelor » din secolul al V-lea î.e.n., de arhitectul lui Traian, ori de « pinguinul din Labrador » al lui Gellu Naum . . . Noi zicem că, în lipsa oricărui alt indiciu, strada respectivă nu poate să poarte alt nume decît cel al lui Apolodor din Damasc. Ajungem astfel — și cu Meșterul Manole amintit mai înainte — la un total de 13 străzi ce ne cinstesc breasla. Ar mai fi o a 14-a, care, pînă nu demult, purta numele arhitectului Xavier Villacrosse. E vorba de actualul Pasaj Bijuteria (70012), denumire ce anulează nejustificat sensul istoric al celei anterioare. În timpul revoluției pașoptiste, Villacrosse este numit nou membru al Comisiei lucrărilor publice (Dan Berindei — Orașul București, reședință și capitală a Țării Românești, Ed. Științifică, 1963). El se ocupă de restaurarea și transformarea în « palat de ceremonie » a casei lui Dinicu Golescu de pe podul Mogoșoaiei, care va deveni ulterior și reședință permanentă a lui Alexandru Ioan Cuza. Academicianul C. C. Giurescu, în Istoria Bucureștilor, amintindu-ne că arhitectul de origine spaniolă proiectează în 1838 și « Casa orașului », care, construită în 1842 în marginea fostei Piețe de Flori, cade pradă marelui foc din 1847, ne revelă implicit și legături dintre cele mai directe ale creației lui Villacrosse cu viața Capitalei.

Ori și cum ar fi, dromonimia Bucureștilor rămîne încă datoare unui Petre Antonescu, Duiliu Marcu, Horia Creangă, Cincinat Sfințescu, G. M. Cantacuzino, N. Ghica-Budești, A. Ballu, Cristofi Cerchez, I. D. Berindei, D. Maimarolu și multor altora. După cum, la fel de datoare rămîne unui Simion Mehedinți, C. C. Giurescu, L. Mrazec, Constantin Brătescu, Blaga, Cuclin, Brăiloiu, Dimitrie Gusti, Odobleja . . . Cu atît mai mult, cu cît abundența unor dromonime, de tipul *străduța Șteviuța* și *ulița Piulița*, ne stîrnește justificate și profunde neliniști.

Arh. ȘTEFAN RADU IONESCU

Aniversări

O SUTĂ DE ANI DE LA NAȘTEREA LUI PAUL KLEE

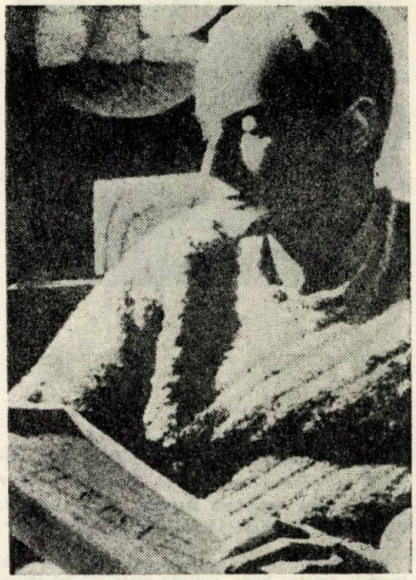

« Călcam de pe-o Bîrnă pe altă Bîrnă —
Încet, cu atenție mare
Și Stele în jurul Frunții simțeam
În jurul Picioarelor — Marea »

Emily Dickison

Artistul modern pare mai introvertit. Emoția resimțită prin și în momentul creației este infinit mai bogată, mai variată decît cea a cititorului, a receptorului operei. Acesta din urmă, pus în fața unui obiect care reprezintă doar una dintre posibilitățile virtuale ale procesului de creație, simte totuși pulsația iradiantă a operei și este condus inconștient spre completări și reinterpretări.

Arta însăși reprezintă pentru Klee succesiunea tatonărilor pe care le întreprinde o conștiință întrebătoare cu dorința de a se rezolva, de a intra în posesia propriei identități. « Omul trebuie să rămînă mereu în evoluție, să fie deschis ». Nu a fost totuși « un înaintaș fanatic ». A considerat mișcarea ca factorul ce conferă spațiului o dimensiune temporală, forma fiind falsă dacă se recomandă ca ceva definitiv, adevărul formei constînd tocmai în geneza ei.

S-a născut la 18 decembrie 1879 în Münchenbuchsee, lîngă Berna, oraș « care a păstrat poate cea mai pură tradiție medievală în formă, viață și limbaj ». Ani buni Klee n-a lucrat: « nu prea mă gîndesc la artă, tot ce doresc este să-mi lucrez personalitatea » — scria el în 1899. Întîlnirea cu arhitectura Renașterii italiene, în 1901, reprezintă momentul decisiv în înțelegerea noțiunii de organism cu ajutorul elementului numeric. În 1914, călătorind prin Tunisia, Klee, care pînă atunci era preocupat mai mult de desen, are revelația culorii, iar după mutarea într-un atelier mai spațios, la Dessau, în 1926, începe să lucreze pe format mare.

Personalitate de vocație totalitară, Klee ia drept subiect Universul, în opulența

dar și în unitatea lui calitativă. Recunoaște în fenomenele cotidiene legile cosmosului, pictînd în planul vizibilului — invizibilul, în planul invidualului — generalul, în ceea ce este mai mărunt — grandiosul. Concepția lui fundamentală este de ordin genetic și îi permite să vadă devenirea pretutindeni. Natura nu este așa cum este, ci așa cum se transformă, « pictorul nu este un demiurg și nici o oglindă, ci un filtru sau seismograf prin care natura se face văzută. Artistul nu redă vizibilul, ci face vizibil ». Se definea ca « un puct de sprijin cosmic, adică un loc de întîlnire, de încrucișare și de coexistență a fenomenelor diferitelor timpuri și spații ». « Visez cîteodată la o operă cu adevărat de largă respirație, trecînd prin întreaga zonă a dimensiunii, obiectului, semnificației și stilului ... Nimic însă nu poate fi grăbit. Trebuie să crească din sine însuși și dacă va veni odată vremea pentru această operă — atunci cu atît mai bine ».

Dialectica contrariilor constituie un principiu vital, el recunoscînd și încercînd să sintetizeze în opera sa binele cu răul, hazardul cu necesitatea, ordinea cu iraționalul, haosul cu cosmosul — iar în expresie — linia cu culoarea, lumina cu umbra, figurativul cu abstractul, spiritul constructivist cu lumea fantasticului.

Începea să lucreze fără vreun sentiment sau idee prestabilită, semnificația operei născîndu-se treptat, din însăși compoziția picturală. Renunțînd la orice limitare spațială și rațională, el dezvoltă deschiderea și expansiunea universului operei pornind de fiecare dată de la situația reală a unui caz specific. Spiritualul și materialul nu disociază, materia este și spirit, iar spiritul adoptă stările materiei pentru a se manifesta.

Ambiguitatea mesajului poetic ia naștere la nivelui operei din echilibrul instabil potențat de conviețuirea dintre autoritatea rațiunii și seducția misterului: « rațiunea nu poate spulbera decît în mod iluzoriu misterul — punîndu-i hotarele ». Pe de altă parte, evitarea jocului total se face doar punînd hazardului frîul necesității, care aici înseamnă limbaj. Prin limbaj artistul se reintegrează comunității umane. « Pentru a-și găsi pacea, pentru a-și îndeplini odihna dincolo de jocul forțelor, fiecărei energii îi trebuie un complement ».

Această complexitate spirituală vine în contrast cu puritatea expresiei artistice, fiecare lucrare putînd fi percepută, și la nivel pur senzorial. Astfel, la Klee ca și în desenele lui Brâncuși sau Le Corbusier, se dezvoltă treptat o asceză liniară izvorîtă dintr-o imaginație complet eliberată, fără adaosuri decorative și cultivată cu claritate și precizie. În deceniul petrecut la Bauhaus, Klee dezvoltă preponderent limbajul plastic—matematic, îndeosebi datorită învățămîntului metodic. Astfel, poetica lui se naște și se dezvoltă în mare măsură ca o didactică.

Paul Klee face simultan o dublă incursiune, în trecut și viitor, în origini și devenire, în mitic și posibilitate, sugerînd doar — în mod ambiguu, prin învăluire — prezentul. Este un mod discret de a ne avertiza că nu sîntem decît momente din mișcarea universală, puncte dependente de aceeași continuitate material-spirituală. Nu a fost un pictor care filozofa, ci un filozof care se exprima prin pictură, conștiință pendulînd armonic între ingenuitatea copilăriei și luciditatea rece a savantului.

1

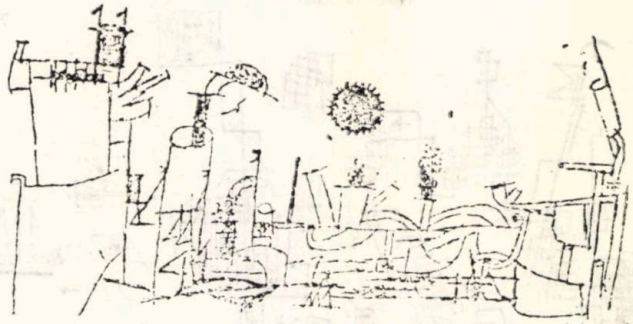

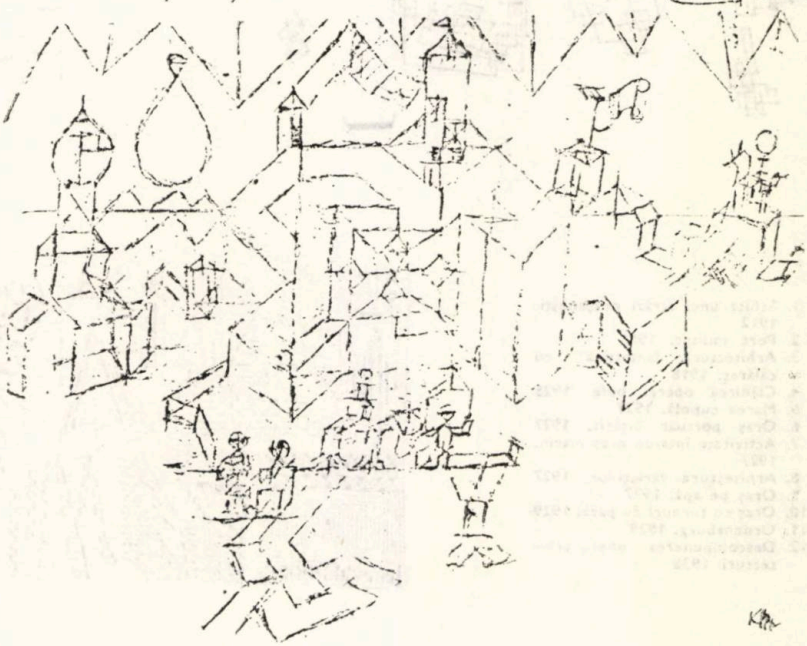

3

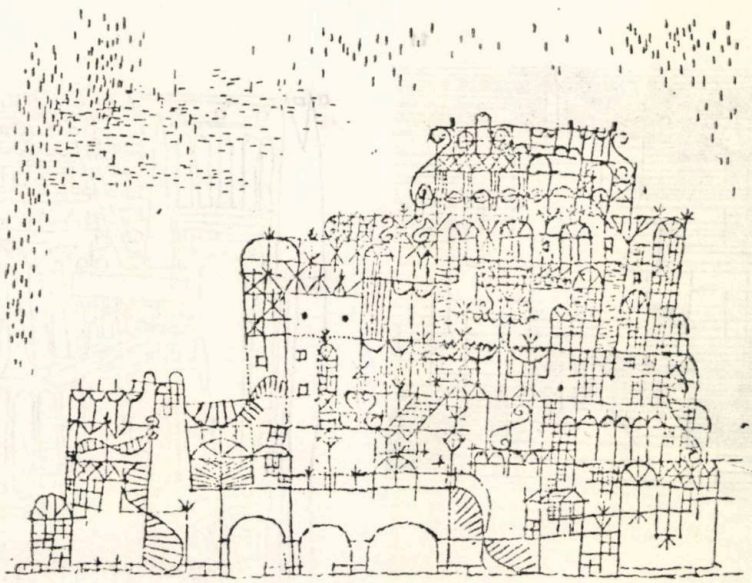

4

→

5

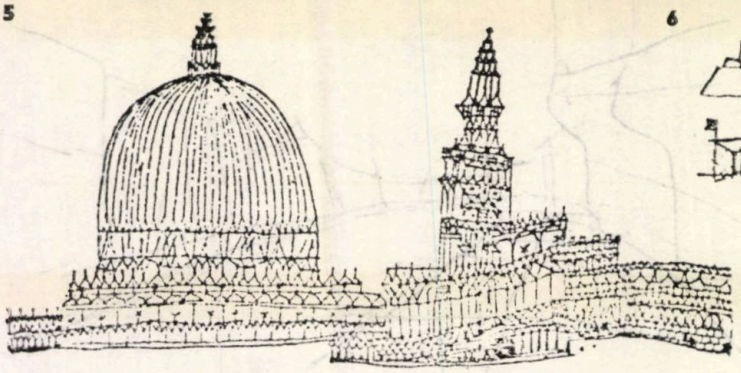

6

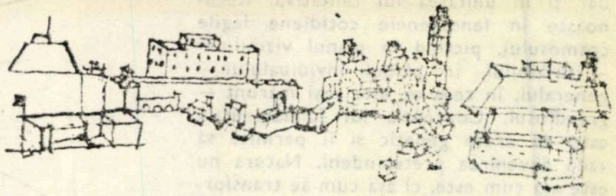

7

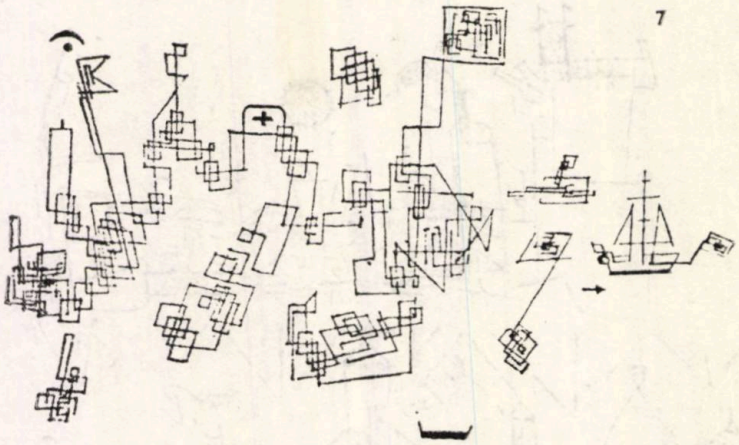

8

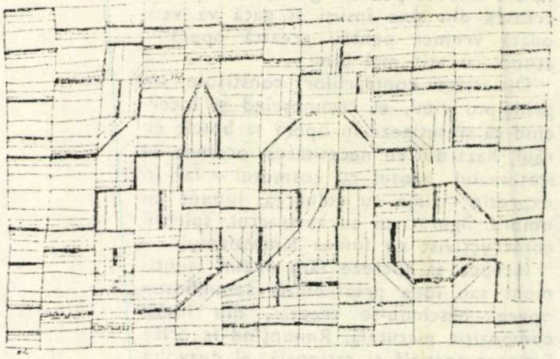

9

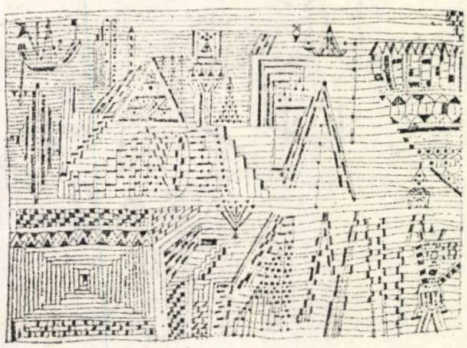

10

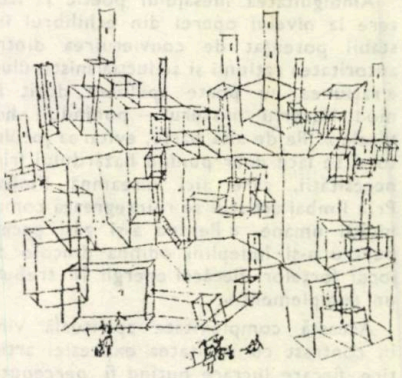

1. Schiţa unei străzi orăşeneşti. 1912
2. Port militar. 1915
3. Arhitectură fantastică cu călăreţ. 1918
4. Clădirea operei bufe. 1925
5. Marea cupolă. 1927
6. Oraş portuar întărit. 1927
7. Activitate într-un oraş marin. 1927
8. Arhitectura variaţiilor. 1927
9. Oraş pe apă. 1927
10. Oraş cu turnuri de pază. 1929
11. Ordensburg. 1929
12. Descompunerea unei arhitecturi. 1938

11

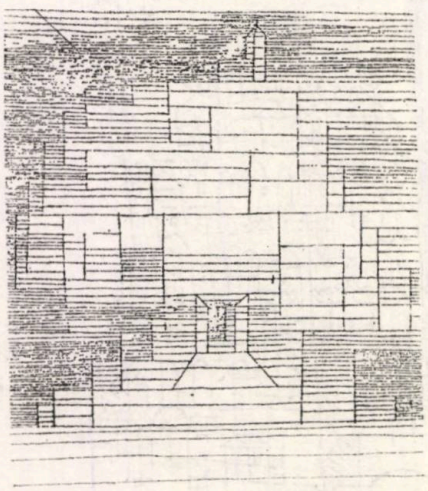

12

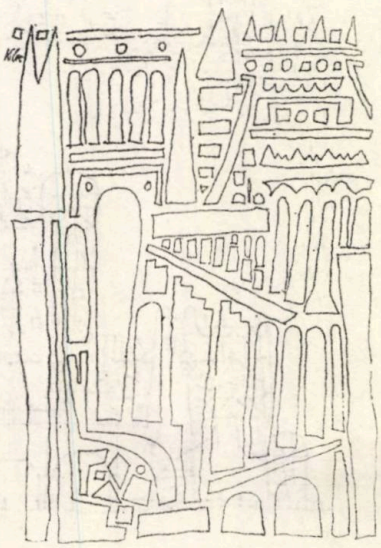

Arhitectura a însemnat pentru Klee —şi aceasta justifică prezentarea de faţă — una din cele două înclinaţii structurale — constructivul. Dealtfel cursul de la Bauhaus începea cu două semestre în care vorbea despre spaţiu pornind de la cub. A esenţializat imaginile arhitecturale dematerializîndu-le pînă la transparenţa colorată sau liniamentul fragil al unei iluminări. Titlurile lucrărilor sale pot constitui şi astăzi motive de meditaţie pentru arhitecţi: « Arhitectură polifonă », « Mişcarea sălilor gotice », « Clădiri laice cu legături sus », « Arhitectură transparent—structurală », « Arhitectură galben-violet de cuburi în trepte », « Ceva fără compoziţie în spaţiu », etc...

Arh. CRISTIAN IONESCU

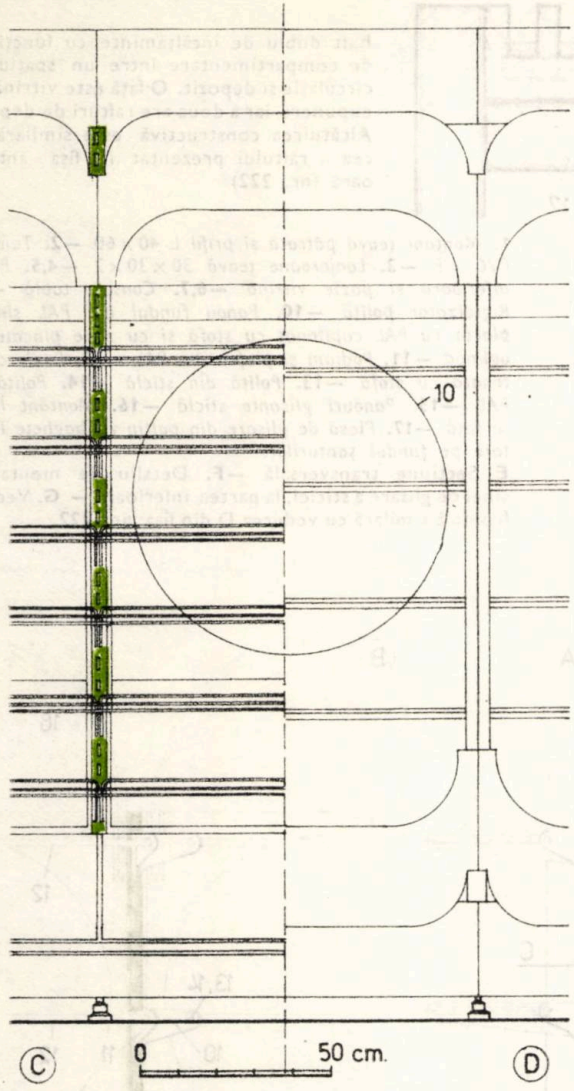

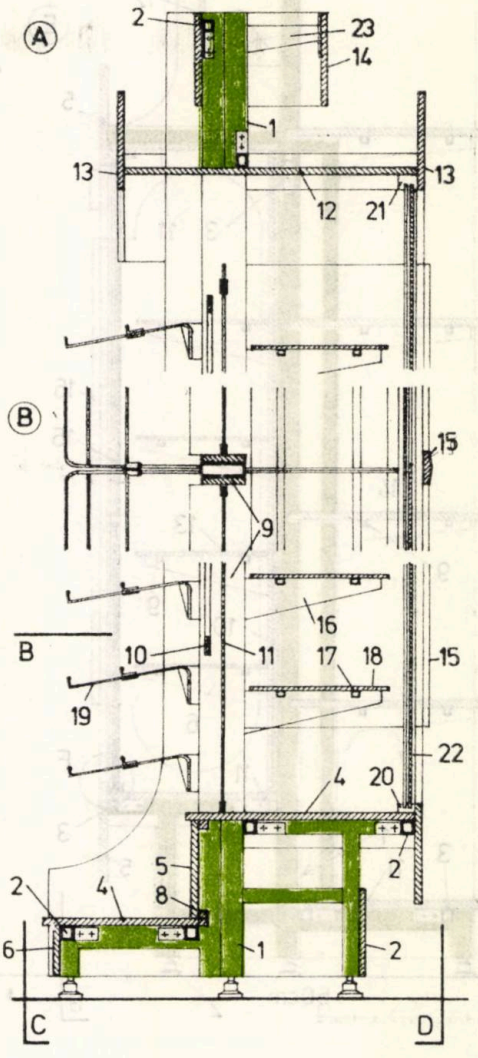

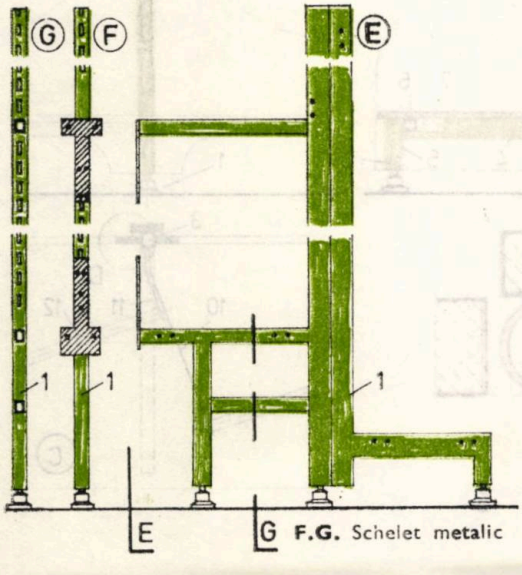

F.G. Schelet metalic

Prezentăm în fișele de față cîteva piese de mobilier comercial proiectate în Institutul « Proiect — București » — (Arh. HORIA CONSTANTINESCU și executate la F.C.M.P.M. Rădăuți — str. Gh. Doja nr. 5.

Raftul vitrină dublu pentru încălțăminte este proiectat ca un element cu triplă funcțiune. Compartimentare de spații, vitrină expunere fața D) și rafturi pentru stand autoservire (fața C).

1. *Montant raft, profil U 40 × 60 și țeavă pătrată 40 × 40 × 2* —**2.** *Lonjeron țeavă pătrată 30 × 30 × 2* —**3,4.** *Podium PAL 18 mm* —**5.** *Panou fundal PAL 12 mm* —**6,7.** *Pazii inferioară PAL 18 mm* —**8.** *Șipcă pentru montaj* —**9.** *Panou aplicat pe montant PAL 12 mm* —**10.** *Panou fundal perforat* —**11.** *Panou fundal sticlă* —**12.** *Plafon PAL* —**13, 14.** *Pazii pentru vitrină* —**15.** *Montant la fața vitrinei, paltin masiv* —**16.** *Consolă dreaptă din tablă* —**17.** *Rigidizator poliță sticlă* —**18.** *Poliță sticlă* —**19.** *Poliță grătar* —**20, 21.** *Șipci glisare din paltin masiv* —**22.** *Panouri sticlă glisante* —**23.** *Consolă tablă.*

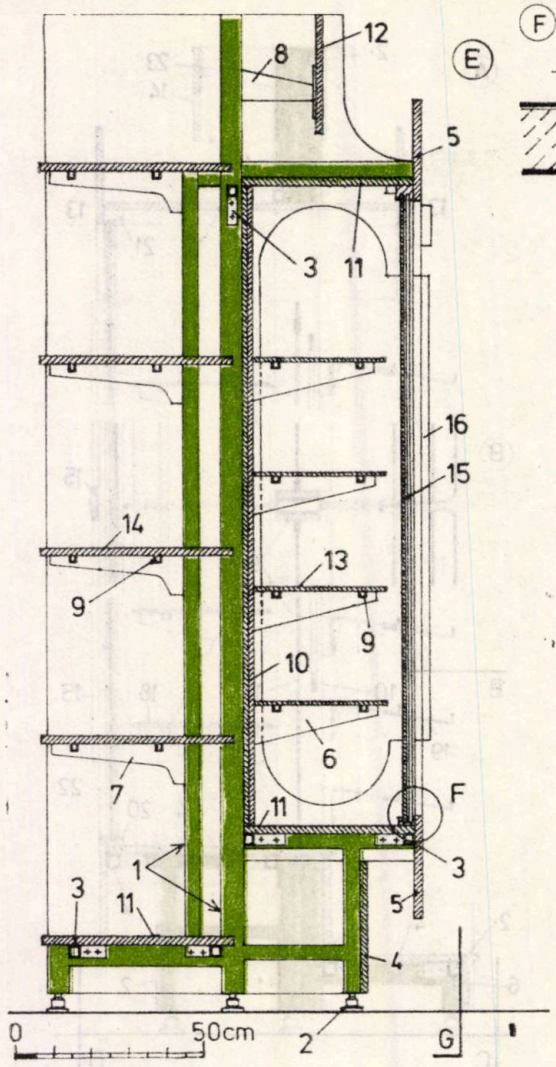

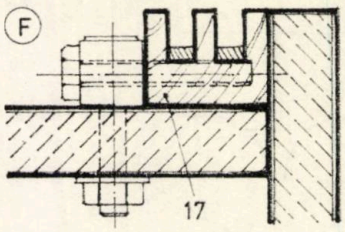

Raft dublu de încălțăminte cu funcțiune de compartimentare între un spațiu de circulație și depozit. O față este vitrină de expunere iar a doua are rafturi de depozit Alcătuirea constructivă este similară cu cea a raftului prezentat în fișa anterioară (nr. 222)

1. *Montant țeavă pătrată și profil L 40×60* **—2.** *Tampon PVC alb* **—3.** *Lonjeroane țeavă 30×30×2* **—4,5.** *Pazie inferioară și pazie vitrină* **—6,7.** *Console tablă* **— 9.** *Rigidizator poliță* **—10.** *Panou fundal din PAL simplu placat cu PAL capitonat cu stofă și cu zone placate cu oglinăd* **—11.** *Podium și plafon din PAL* **—12.** *Pazie capitonată cu stofă* **—13.** *Poliță din sticlă* **—14.** *Poliță cu PAL* **—15.** *Panouri glisante sticlă* **—16.** *Montant lemn la față* **—17.** *Piesă de glisare din paltin cu baghete lemn tare pe fundul șanțurilor.*
E Secțiune transversală **—F.** Detaliu de montaj al șinei de glisare a sticlei, la partea inferioară **— G.** Vedere frontală similară cu vederea D din fișa nr. 222

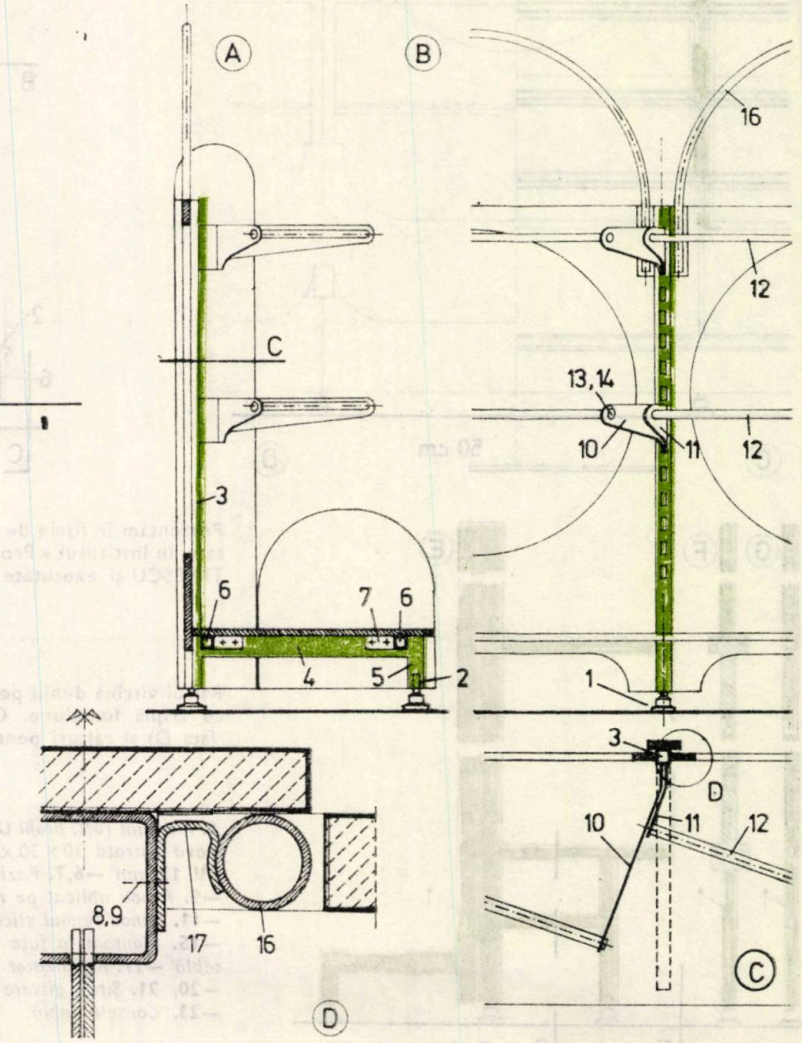

Raft scund cu expunere pe bare, utilizabil în vitrine sau pe podiumuri **A.** Secțiune verticală **—B.** Vedere **—C.** Secțiune orizontală **—D.** Detaliu montaj arcadă de legătură între montanți

1. *Sabot reglabil PVC* **—2.** *Ghid oțel pătrat* **—3, 4, 5.***Montant, traversă și picior țeavă pătrată 40×2,5* **—6.** *Longeron țeavă pătrată 30×2* **—7.** *Colțar B.O. 60×2,5* **—8,9.** Șurub și piuliță M6 **—10,11.** *Console îndoite din tablă* **2,5** *mm* **—12.** Bară expunere, ∅ 22×2 **—13.** Știft ∅ 18—30 **—14.** Șurub M6 **—16.** *Arcadă* ∅ 25×2 **—17.** *Ureche arcadă din tabă* 2,5 *mm.*

actualitati

debut

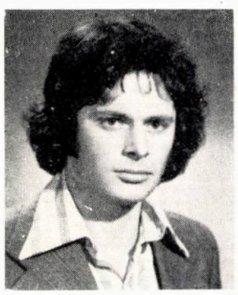

ZONA CENTRALĂ DROBETA-TURNU SEVERIN

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură și sistematizare: arh. **LIVIU BUZEC** (șef proiect), arh. **MIHAELA BUZEC**, c. arh. **VICTOR BADEA**, arh. **VIOREL VIȘAN**, tehn. arh. **PETRE SÎRBU**
Rezistență și documentație economică: ing. **GHEORGHE DĂESCU** (șef colectiv)
PROIECTANT GENERAL: SECȚIA DE PROIECTARE A JUDEȚULUI MEHEDINȚI, DROBETA-TURNU SEVERIN
Șef secție: ing. **SIMION DRĂCEA**

Zona studiată — care a făcut obiectul unui detaliu de sistematizare și al notei de comandă a viitoarelor obiective ce se vor construi în centrul severinean — se află în partea central-sudică a municipiului.

Axul ei principal este perpendicular pe faleza Dunării — tratată ca un vast parc riveran dezvoltat pe o lungime de 3 km și cuprinzînd o serie de dotări importante ce susțin caracterul localității: Muzeul Porților de Fier, Palatul Justiției, Liceul « Traian », teatrul, hotelul « Parc », ș. a.

Zona centrală se dezvoltă simetric de la sud către nord de o parte și de alta a axului principal al orașului « Crișan », azi pietonal, legînd faleza de pădurea Crihala. Aici se află deja (sau sînt propuse spre realizare) dotări importante cum ar fi: sediul politico-administrativ, magazinul universal « Decebal », Casa de cultură a sindicatelor, Casa științei și tehnicii, bazinul de înot acoperit, centrul de cartier Crihala etc. Zona la care se referă studiul este cuprinsă pe această axă, de la faleză pînă la Bulevardul Tudor Vladimirescu, cu o dezvoltare simetrică rezultată din rețeaua stradală, care a fost respectată întrucît constituie unul din elementele specifice ale orașului. Regimul de înălțime va fi de la P + 2 pînă la P + 4 niveluri, excepțînd cazurile în care s-a încercat, fie corectarea unor inabilități existente, fie punctarea unor intersecții importante. Pe toată zona, cuprinzînd 33 ha, au fost propuse circa 1 500 apartamente și unele dotări necesare, cum ar fi: spații comerciale și prestări servicii însumînd o arie de circa 25 000 m², o casă de cultură cu o sală de 800 locuri, 2 clădiri administrative și 5 000 m² spații expoziție.

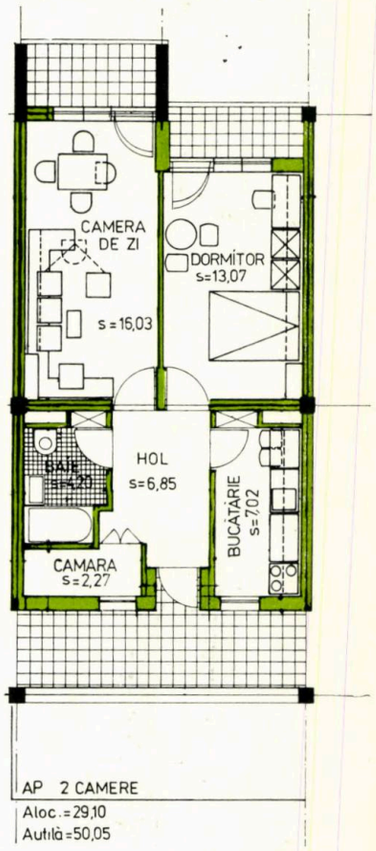

1

1. TIPURI DE APARTAMENTE PROPUSE PENTRU CENTRUL SISTEMATIZAT AL MUNICIPIULUI DROBETA-TURNU SEVERIN

ARHITECTUL LIVIU DOREL BUZEC

- Născut la 3 iulie 1952 în Șomcuta Mare, județul Maramureș
- Diplomat al Institutului de arhitectură « ION MINCU » din București, în 1978
- Format, în anii facultății, în atelierele profesorului arh. HARALAMBIE COCHECI și profesor emerit arh. ASCANIO DAMIAN
- Activează ca arhitect proiectant în Secția de proiectare județeană Mehedinți, din Drobeta-Turnu Severin
- Șef de proiect specialitate la elaborarea unor proiecte și studii, cum ar fi: Sistematizarea zonei centrale a municipiului Drobeta-Turnu Severin; detalii de sistematizare pentru Zona locuințe și dotări Karl Marx — Progresul, Zona locuințe și dotări 6 Martie — Unirii, Zona locuințe și dotări Karl Marx — Iuliu Cezar, Zona locuințe și dotări 6 Martie — Ciocîrliei, Zona locuințe Crișan Est între Horia și Calomfirescu, Zona locuințe Crișan Vest între Horia și Calomfirescu (toate în municipiul Drobeta-Turnu Severin), studiu de mobilare pentru Calea Traian — vechiul nod comercial al municipiului Drobeta-Turnu Severin

În curs de elaborare sînt două lucrări unicat, cuprinzînd fiecare cîte 6 000 m² comerț, pe parter și mezanin, garaje și comerț alimentar la subsol și un total de 64 apartamente dezvoltate pe 4 niveluri, în Drobeta-Turnu Severin

În construcție se află: zona de locuințe și comerț la parterul blocurilor Traian — Unirii — 6 Martie — Ciocîrliei din centrul aceluiași municipiu, și blocuri de locuințe în 8 dintre comunele județului Mehedinți

- Preferințe pentru o arhitectură sinceră, exprimată prin volume clare
- Hobi: fotbalul și turismul.

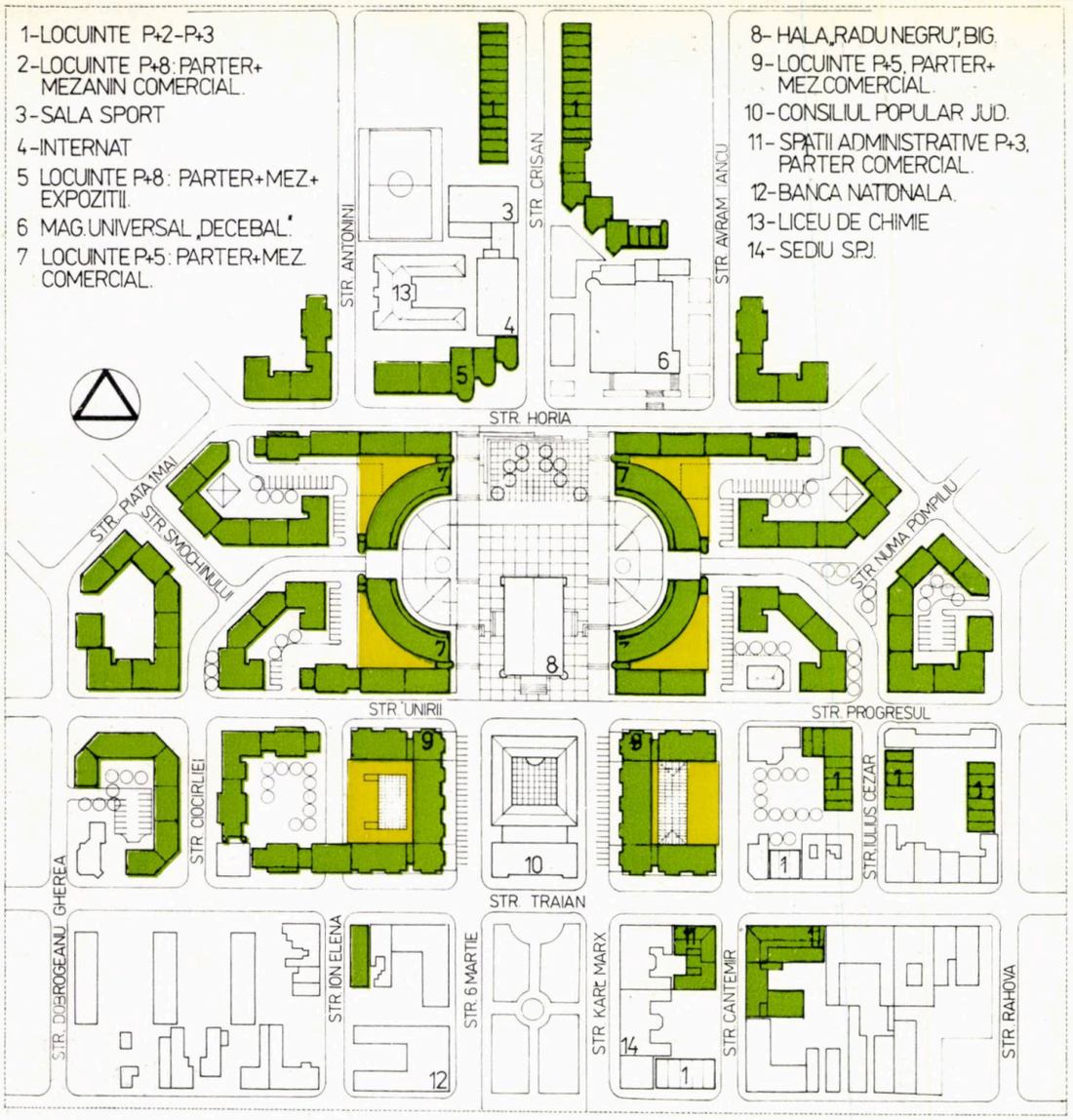

2

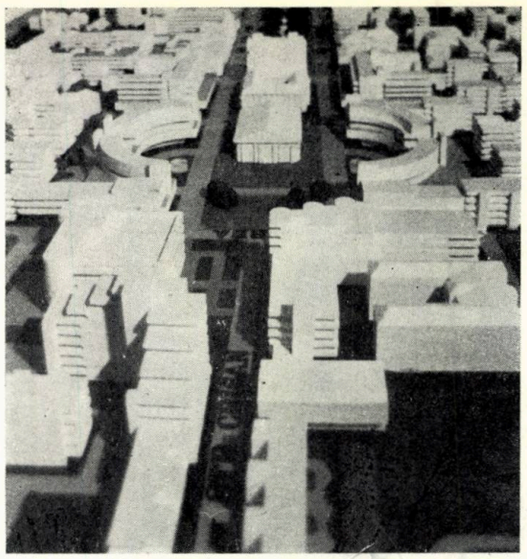

3

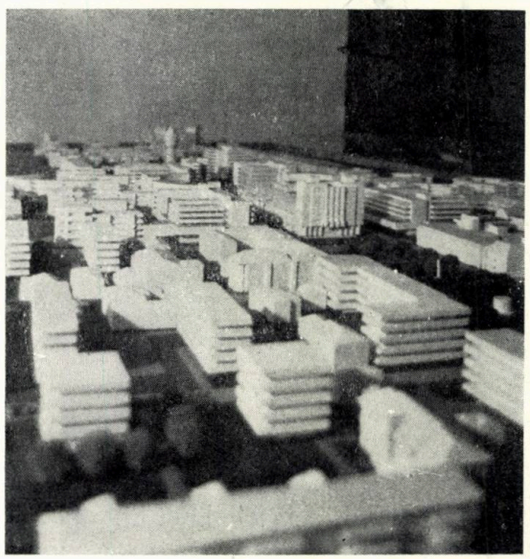

4

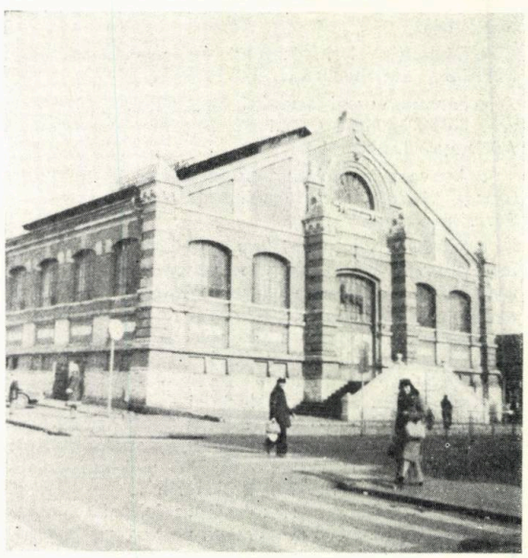

8

9

Studiul are referire la 4 sectoare distincte:

1. O primă zonă, în jurul parcului central, terminată în axul acestuia printr-un cap de perspectivă, constituit de sediul politico-administrativ județean. Fondul construit, mai valoros decît restul zonelor, a fost completat prin întregiri de fronturi cu tronsoane de p + 3 alăturate clădirilor existente ce prezintă interes. Noile clădiri, avînd spații comerciale la parter și locuințe la nivelurile superioare, urmează să îmbogățească și să anime, prin arhitectura lor, atmosfera existentă în vadul comercial vechi, al municipiului.

2. Zona cuprinsă între sediul politico-administrativ al județului și magazinul universal Decebal, care, datorită fondului construit existent, mediocru, sau în stare rea, se propune a fi reconstruită în întregime cu blocuri P + 4 niveluri proiecte tip. De-a lungul axului marcat de sediul politico-administrativ și de hala « Radu Negru », s-au propus blocuri unicat, cu comerțul dezvoltat pe 2 niveluri, cu locuințe pe 4 niveluri și cu garaje la subsol. Acestea vor crea o piață civică riguroasă, de factură clasicistă, rezultată din rețeaua stradală originară ce se păstrează. Alte două clădiri unicat, cu locuințe pe 8 niveluri și cu spații de expoziție la parter și mezanin, vin să readucă atenția pe axul Crișan.

3. Sectorul alcătuit din blocuri de locuințe P+2—P+3, grupate în jurul « turnului de apă » constituind o prezență impresionantă și un monument istorico-edilitar valoros. Se va realiza, astfel, o zonă rezidențială, de liniște, pe parcursul axului pietonal.

4. Ultimul sector al zonei studiate cuprinde casa de cultură, piața dinspre Bulevardul Tudor Vladimirescu și clădirile de locuințe pe 8 niveluri, cu spații comerciale la parter și mezanin, realizînd legătura cu viitorul centru ce se va dezvolta pe acest bulevard.

Prin tratarea diferențiată, ca regim de înălțime și ca plastică a clădirilor, cu preluarea pantei terenului spre Dunăre și prin rezolvarea volumetrică atentă, apreciem că se va ajunge la îmbogățirea cadrului arhitectural al municipiului, creîndu-i o nouă personalitate, bazată pe dezvoltarea la nivelul posibilităților actuale a valorilor urbane severinene tradiționale.

Arh. LIVIU BUZEC

2, 3, 4. PLANUL și MACHETA ZONEI CENTRALE 5, 6, 7, 8, 9. CLĂDIRI EXISTENTE ÎN CADRUL ZONEI CENTRALE STUDIATE: Consiliul popular județean, Centrala sistemului hidroenergetic și de navigație Porțile de Fier I, Magazinul Universal « Decebal », Hala « Radu Negru », Turnul de apă.

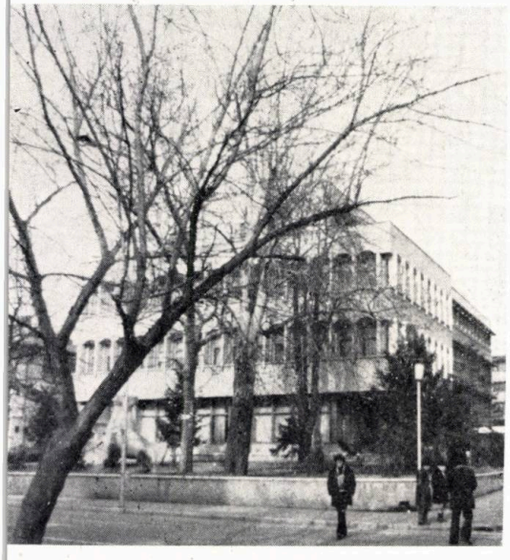

LOCUINȚE CU P+1 ȘI P+2 ÎN SATU MARE

Casă de locuit nr. 1

La elaborarea proiectului, au stat la bază cîteva criterii fundamentale, care au determinat alegerea soluției:

- amplasamentul într-o zonă de locuințe individuale, cu curți și grădini spațioase, cu case avînd regim mic de înălțime; terenul delimitat numai într-o singură direcție a determinat lățimea construcției și accesul obligatoriu; clădirea mult retrasă față de frontul stradal existent într-o curte foarte bogat plantată
- modul de viață al viitorului proprietar și compoziția familiei
- urmărirea realizării unui spațiu interior amplificat totuși cu delimitări categorice, în special a funcțiilor zilnice, care oferă o imagine interioară variată, tumultuoasă, cu perspective lungi, interesante, cuprinzînd imaginea mai multor funcțiuni în succesiune.

În acest context, s-a urmărit realizarea unei construcții care în limita unei economicități maxime să ofere, atît din punct de vedere funcțional, cît și estetic, rezolvări corespunzătoare.

La nivelul solului, s-a amplasat garajul cu acces direct, cu legătură nemijlocită cu interiorul locuinței, iar în subsol, centrala termică, spălătorie-uscătorie și o pivniță, cu legătura directă și cu exteriorul.

La parter, s-au amplasat funcțiunile de zi: de odihnă, de lucru și de luat masa. Aceste funcțiuni s-au rezolvat denivelat amplificînd și prin aceasta imaginile care se creează în diferite direcții.

Bucătăria și locul de luat masa s-au amplasat deasupra garajului, fapt ce a determinat apropierea acestor funcțiuni de spațiul de noapte.

Legăturile între funcțiuni se realizează printr-o scară liberă, care participă direct la spațiul interior și prin faptul că funcțiunile pe care le leagă sînt decalate cu jumătăți de nivel, ceea ce face implicit să se realizeze și o legătură mai organică și mai comodă între acestea. Amplasarea scării asigură manifestarea independentă a anumitor funcțiuni. Camera copiilor și partea de noapte sînt amplasate la etaj, oferind o separare completă a acestor funcții de celelalte spații aferente activităților de zi. Din spațiul de circulație de la etaj se creează perspective variate către spațiile rezervate diferitelor activități de zi. Amplasarea șemineului și prezența focului în spațiul rezervat odihnei și în centrul de greutate al părții de zi are o semnificație deosebită, oferind o atmosferă familiară plăcută și profundă, și, pe plan teoretic, ca factor fundamental al activității și vieții omului.

Spațiul de odihnă este amplu vitrat către exterior permițînd extinderea spațiului interior către exterior precum și inversul acestuia.

La amplasarea spațiilor umede, s-a urmărit o economicitate maximă prin suprapunerea acestora pe diferite niveluri.

Finisajul interior este obișnuit.

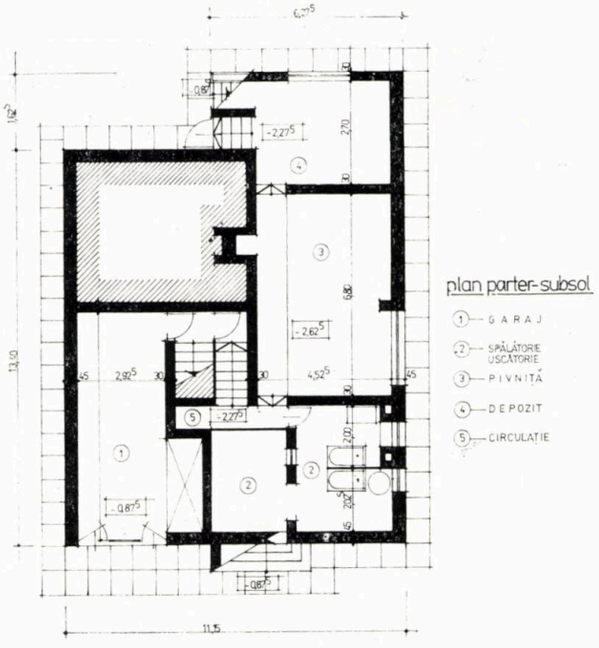

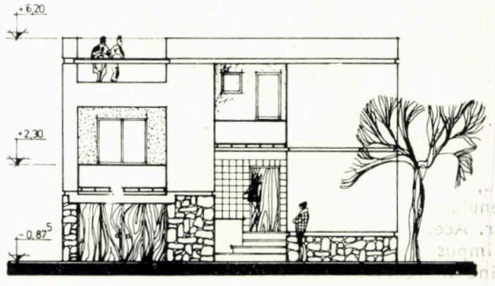

fațada principală

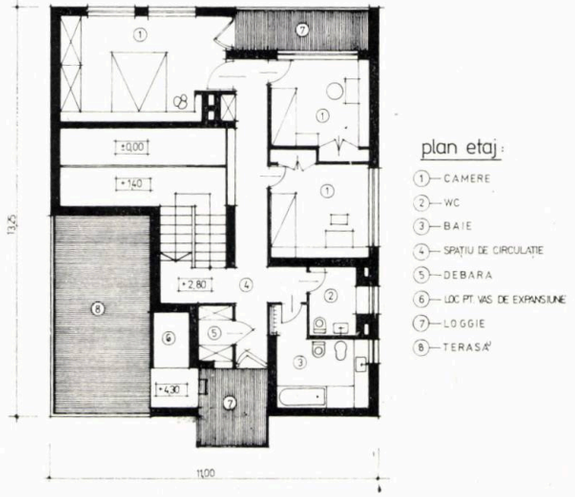

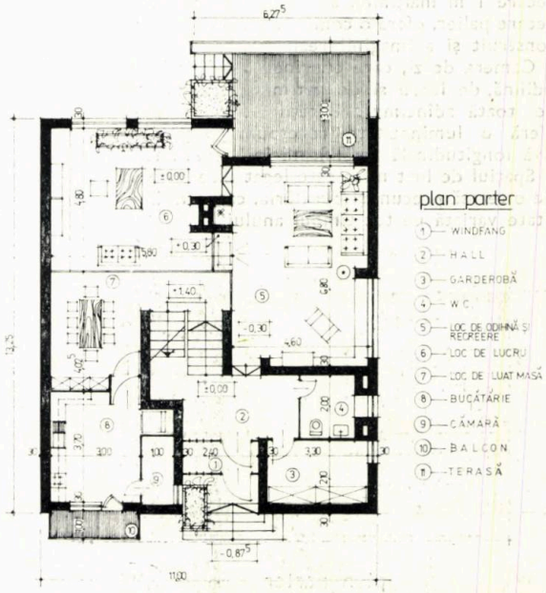

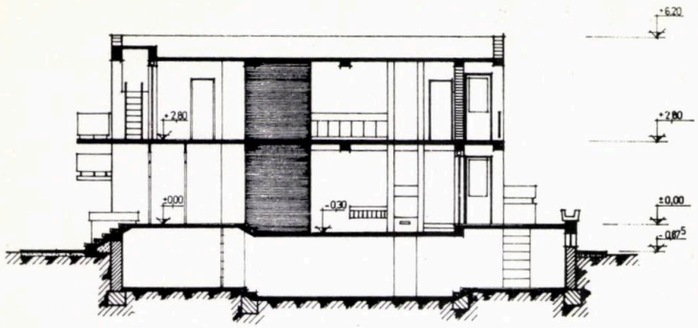

secțiune

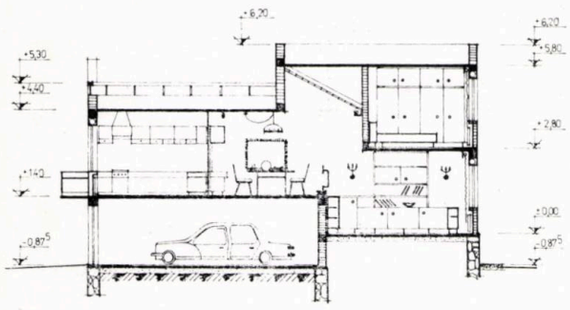

secțiune

Spațiile activităților de zi au pereții finisați variat pe diferite funcții, cu terasit, placaj de cărămidă, lemn și zugrăveli în culori de apă, care, dozate în mod corespunzător, oferă o ambianță caldă împreună cu mobilierul și cu pardoseala (parchet sau mochetă).

În realizarea atmosferei generale și a imaginii, un rol important au formele și culorile utilizate ale materialelor de finisaj și mobilierului, care amplifică imaginile spațiului construit.

Exteriorul este finisat cu terasit și praf de piatră, soclu din piatră naturală.

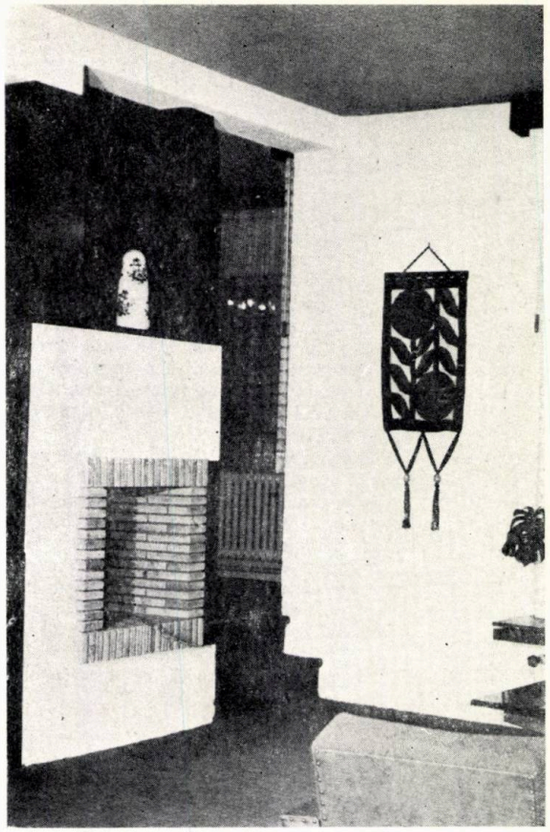

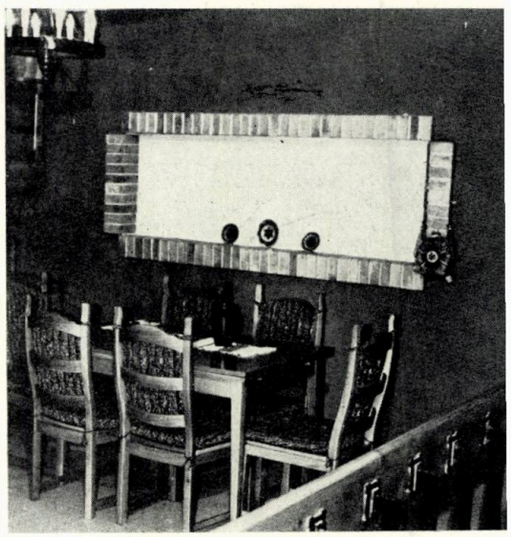

Casă de locuit nr. 2

La elaborarea proiectului pentru această casă au stat la bază, aliniamentul dat, regimul de înălțime obligatoriu, datorită construcțiilor vecine existente, limita terenului foarte îngust și programul solicitat de beneficiar. Aceste elemente, dar în special limita terenului, au impus un ax compozițional longitudinal. Scara devine în această soluție un element important din punct de vedere compozițional, fără însă să dea impresia unei case de scări sau să devină element dominant. Dispunerea scării și desfășurarea ei (podeste cam la fiecare 1 m înălțime), soluționarea anumitor funcții la fiecare palier, oferă o comoditate, o varietate a spațiului construit și a imaginii realizate.

Camera de zi, care cuprinde spații independente de odihnă, de lucru și de luat masa, ocupă întreg parterul pe toată adîncimea. Pereții de capăt, amplu vitrați, oferă o luminozitate corespunzătoare și o perspectivă longitudinală amplificată în succesiunea funcțiilor.

Spațiul de luat masa este legat direct de bucătărie și de o terasă precum și bucătăria, care oferă o funcționalitate variată pe tot timpul anului.

La demisol-subsol sînt amplasate, garajul, spălătoria uscătoria, centrala termică, pivniță cu legătură nemijlocită, atît cu exteriorul, cît și cu interiorul locuinței. La etaj, sînt amplasate dormitorul și camerele pentru copii.

În realizarea imaginii generale, pentru amplificarea spațiilor, un rol important îl au culorile materialelor utilizate, ale finisajelor și mobilierului.

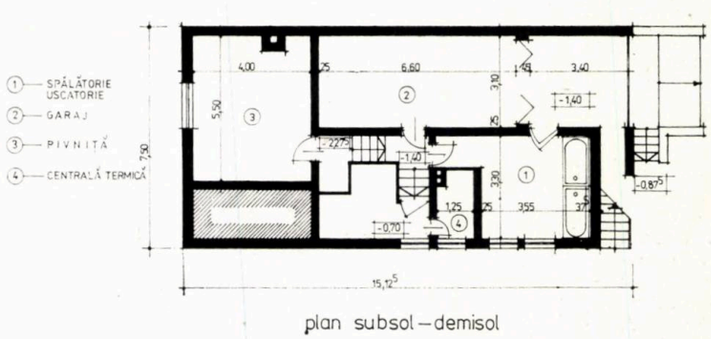

plan subsol — demisol

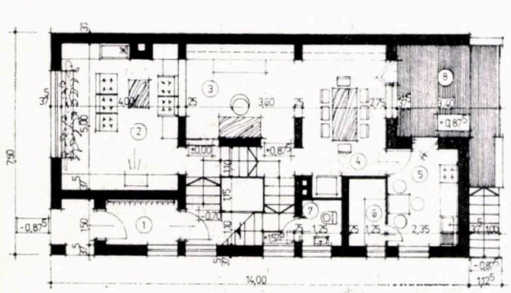

plan parter

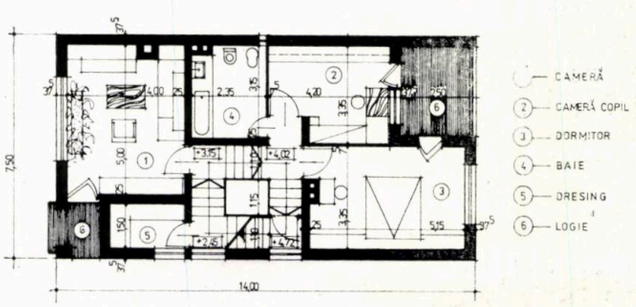

plan etaj

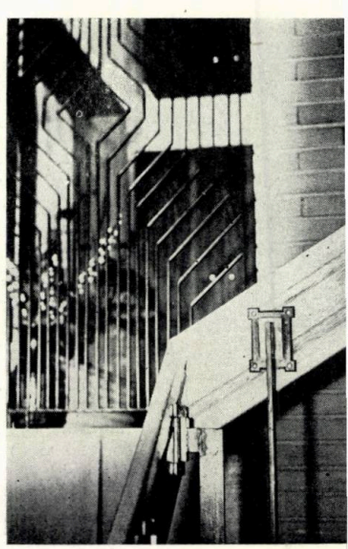

Exteriorul este finisat cu terasit și praf de piatră.

Ambele proiecte au fost întocmite în 1975, în cadrul Centrului de proiectare județean Satu Mare, prima construcție fiind executată de E.G.L. Satu Mare, între 1975—1976, iar cea de-a doua, de Unitatea de prestări din mediul rural, între septembrie 1975—octombrie 1976. Fotografiile interioarelor clădirilor pe care le-am proiectat au fost realizate de Dezső Dembrovszki.

Arh. KAROLY RUPPRECHT

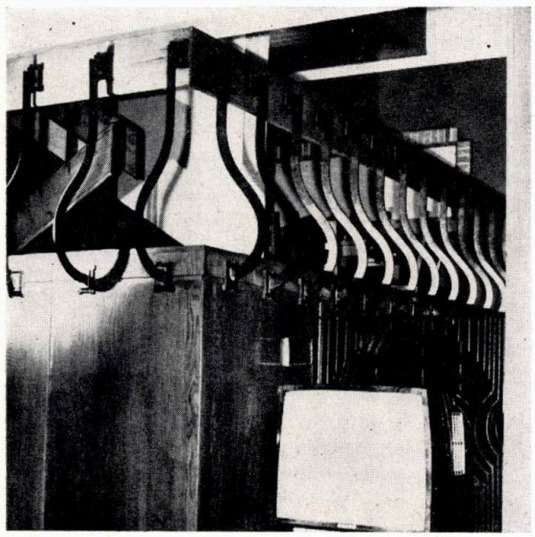

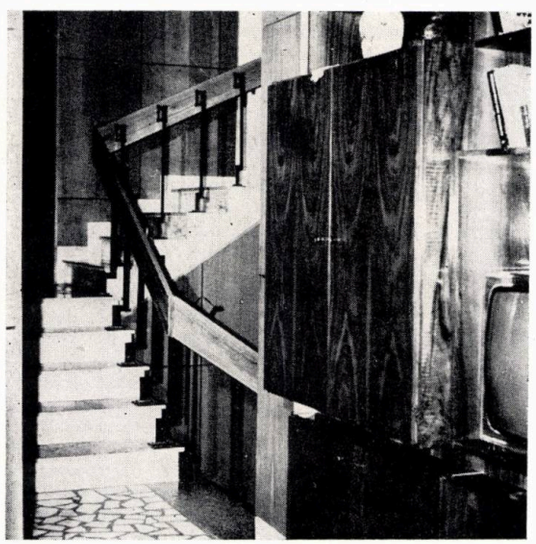

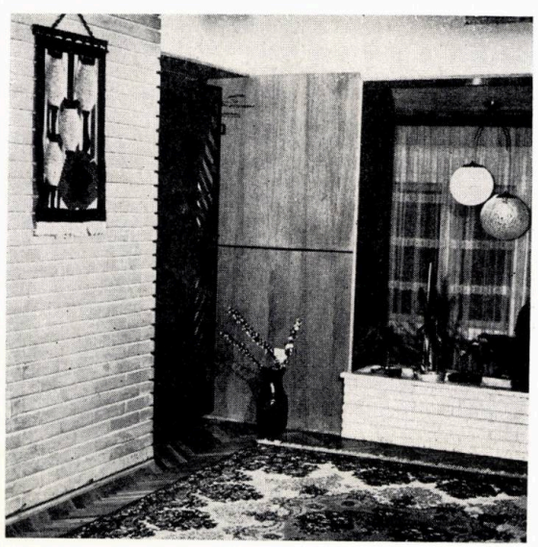

SUPRAETAJAREA UNEI CASE EXISTENTE ÎN SATU MARE

Soluția supraetajării era dictată oarecum de sistemul constructiv al casei existente și de dispoziția funcțiilor acesteia. Zidurile de rezistență numai pe contur precum și golurile în fațadă erau limite categorice de netrecut, în condițiile obținerii unei economicități maxime.

Ideea generală de menținere a zidurilor de rezistență și a golurilor, adoptarea unui sistem de acoperire a spațiilor, dispunerea grinzilor în relație corespunzătoare cu funcțiunile, au generat două axe compoziționale.

Poziția casei de scări existente și transformate oferă legături între nivelurile principale (subsol, parter, etaj I și intrarea principală).

La etajul 1, într-un singur spațiu, amplu, sînt rezolvate funcțiunile de zi ca: odihnă, recreare, lucru și loc de luat masa, iar, într-un capăt, sînt comasate înșiruit anexele ca: WC, dressing, bucătărie și cămară. De fapt, la acest nivel, funcțiunile sînt înșiruite după axul longitudinal, iar, pe un ax perpendicular pe acesta, sînt realizate legăturile cu exteriorul acestui spațiu (o terasă amplă spre curte și un balcon spre stradă). Acest ax creează, totodată, și axul de simetrie compozițională și al fațadei.

Funcțiunile principale ale activității de zi sînt separate prin parapeți cu o înălțime de 1,10, despărțire reluată și în tavan prin grinzi de beton armat accentuate.

Tot pe acest ax, este amplasat spațiul de lucru care se desfășoară pe două niveluri (fiind și adiacent scării interioare, libere, care face legătura cu etajul), cu tavan boltit specific locuinței. Imaginea care se creează subliniază rolul activității. Tot pe acest ax perpendicular, sînt compuse și încăperile cuprinzînd: camera copiilor, dormitorul și baia de la etajul 2, care sînt legate printr-o pasarelă-dressing cu vedere completă către spațiul de zi.

Finisajul este obișnuit, respectiv pereții zugrăviți în culori de apă, pardoseala complet și tavanul în multe locuri din lemn, iar la spațiul de zi, dozat în mod corespunzător, se utilizează la pereți și placaj de cărămidă.

În crearea unor perspective variate, pe lîngă spațiul construit, un rol deosebit de important îl au amplasamentul, forma și culoarea mobilierului, combinat cu zugrăvirea în culori pronunțate a pereților. Materialele, obișnuite, utilizate în interior au fost alese cu precădere după culori și aspectul lor general. Finisajul exterior și cel interior este obișnuit, respectiv la soclu piatră artificială iar la pereți terasit și praf de piatră.

Proiectul a fost realizat în 1975, iar construcția între mai 1975 — noiembrie 1976.

Arh. KÁROLY RUPPRECHT

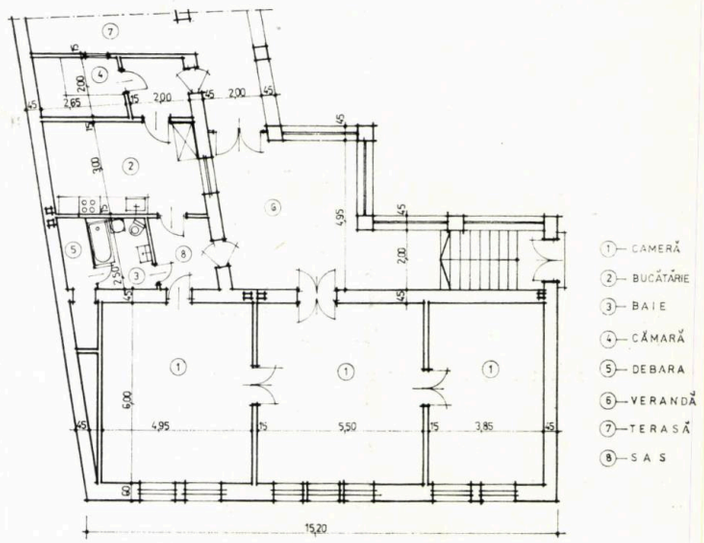

plan parter- situația inițială

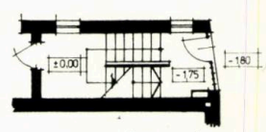

plan parter

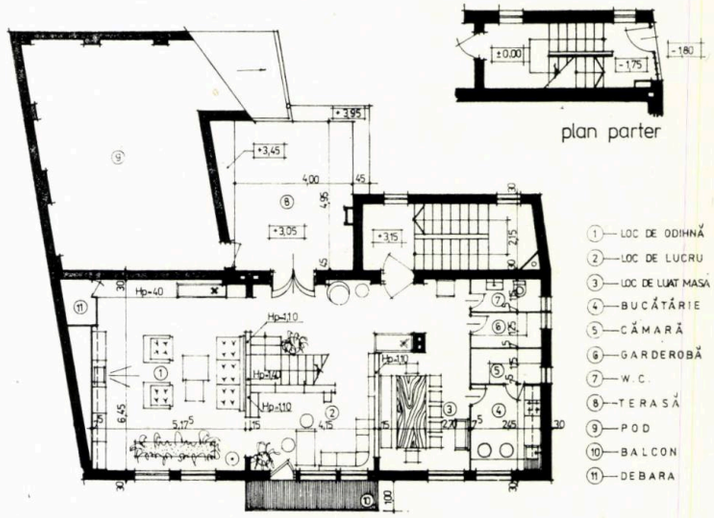

plan etaj I.

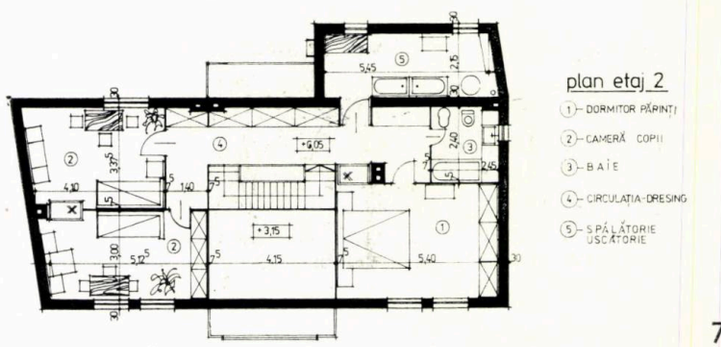

→

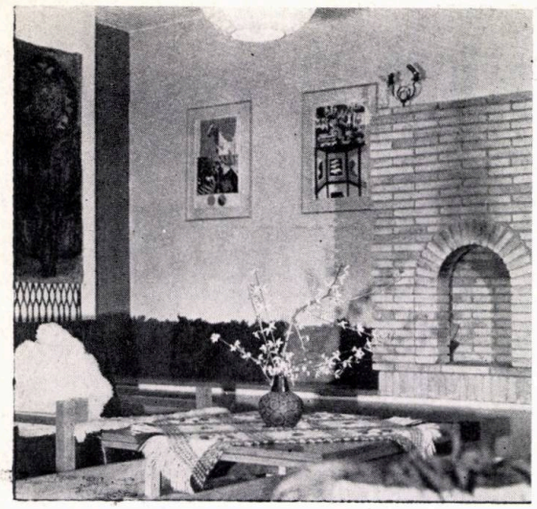

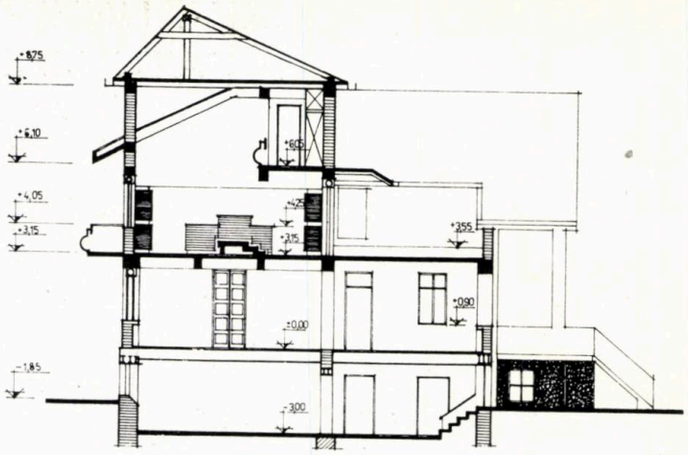

secțiune

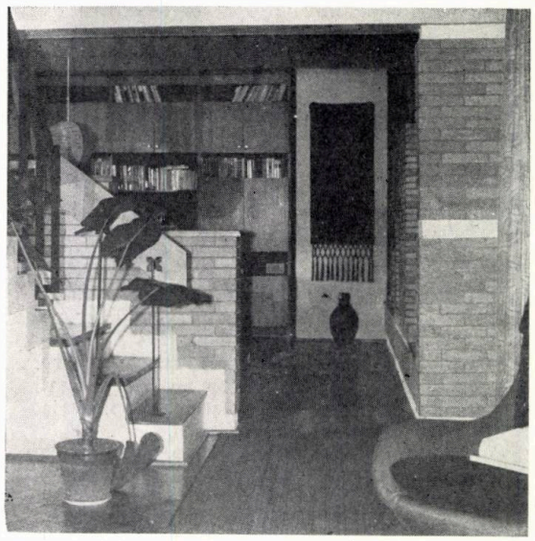

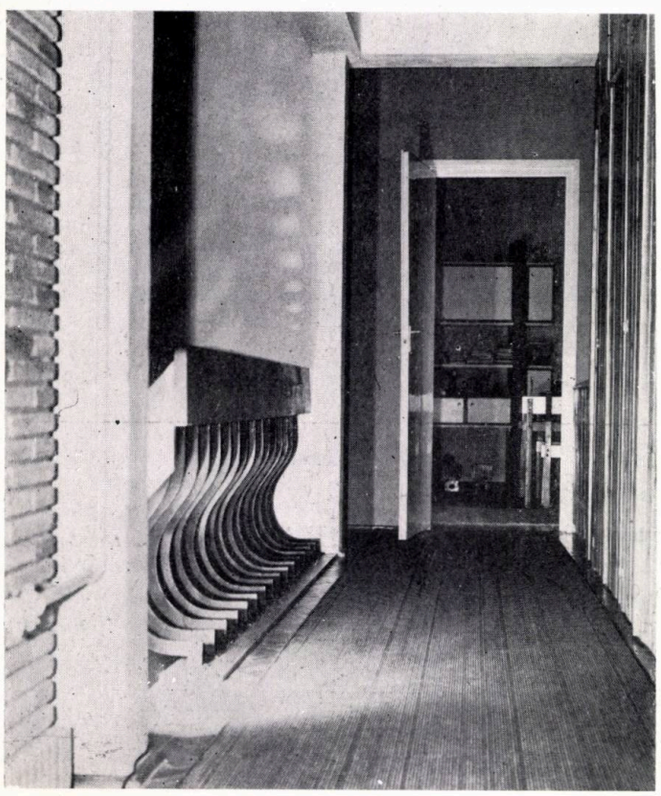

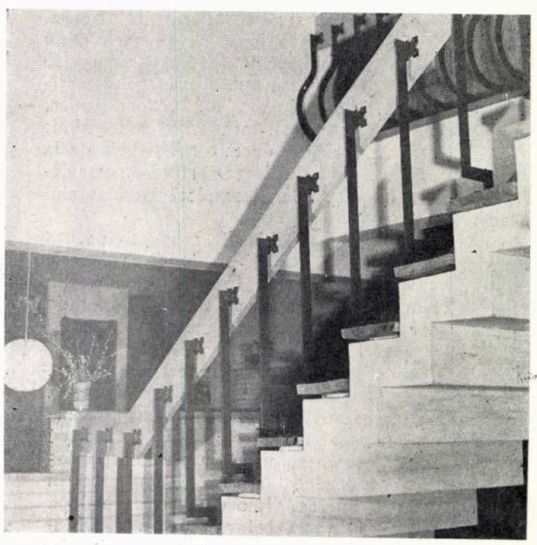

Fotografii DEZSÖ DEMBROVSZKI

CENTRU

— convorbire cu arhitectul PETRE DERER pe marginea unui studiu de actualitate propus de Catedra de sistematizare din Institutul de arhitectură « ION MINCU » —

Tovarășe arhitect, cum apreciați locul unei teme de studiu, « centru de comună urbanizată » în cadrul activității de proiectare-sistematizare a anului trei?

Arh. Petre Derer: Această temă reprezintă o etapă necesară în formarea profesională a studentului-arhitect. Proiectul implică un proces superior de integrare a unor elemente de sistematizare asimilate separat sau în situații cu un grad de complexitate mai redus. Practic, s-a urmărit rezolvarea unei teme concrete, începînd cu soluționarea în principiu a funcțiunilor și terminînd cu amplasarea unor obiecte de arhitectură în spații corect ierarhizate. Acest efort s-a materializat în compunerea unui larg repertoriu de formule rezidențiale (locuințe joase cuplate, duplexuri, locuințe înșiruite, locuințe colective) cu dotările specifice (politico-administrative, de cultură, educație-învățămînt, comerț, servicii și recreație). S-a insistat asupra fluenței și gradării spațiilor, de la spațiul strict privat la spațiul public-reprezentativ, urmărindu-se o imagine coerentă a ansamblului.

În ce măsură preocuparea pentru diversitate, pe care o pomeneați, rezolvă atît imperativele urbanității cît și tradițiile specifice locuirii din țara noastră?

P.D.: Să analizăm separat aceste două laturi . . . Caraterul urban al locuirii (văzut ca locuire colectivă) este motivat de necesitatea de a realiza un confort apropiat de cerințele urbane, în condițiile unei maxime eficiențe economice. Pe de altă parte, grija de a nu ocupa terenuri agricole conduce spre soluții similare. A vorbi despre preluarea tradițiilor rurale de locuire presupune o examinare atentă a tipului specific « locuință individuală cu lot »; ori, în condițiile modificării determinațiilor economice ale lotului, se păstrează, totuși, valoarea lui « afectiv » cît și rolul său de tranziție între spațiul individual și cel colectiv (natural sau construit). Soluțiile propuse în proiecte încearcă rezolvarea caracterului locuirii prin compunerea gradată a unei diversități însemnate de unități rezidențiale, de la pronunțat rural la net urban. Această cale are avantajul clarității spațial-volumetrice . . .

. . . Dar, am spune noi, este pîndită de riscul unei anumite neomogenizări. Această

DE COMUNĂ URBANIZATĂ

abordare nu este oare susceptibilă de a deveni o grefă urbană într-un organism rural? Dacă este așa, ni se pare viabil și drumul invers: îmbogățirea cu atribute urbane a unei tipologii proprii ruralului.

P.D.: Pare evidentă necesitatea efortului de conservare a unei atare tradiții de locuire chiar și în contextul imperativelor de modernitate și eficiență amintite. Aceasta implică o cercetare capabilă să ofere soluțiile pentru noi tipuri de locuire, generatoare de spații unitare, deși ierarhizate în felul lor. Alte argumente, foarte actuale, ce par să pledeze în favoarea acestor noi tipuri, sînt cele legate de utilizarea unor materiale și tehnologii locale, pe de o parte, și cele vizînd consumul și conservarea energiei, pe de altă parte.

Pentru a reveni la proiect: cum considerați, prin prisma celor discutate, rezolvările părții centrale?

P.D.: Nucleul central a trebuit să fie conceput în conexiunile sale cu zona rezidențială, generînd interesele comunitare majore. Conjugînd dotările și spațiile, pe care tema le cerea, studenții au încercat să le ierarhizeze cît mai corect. Am apreciat în mod deosebit soluțiile care au reușit să interpreteze acest nucleu ca pe succesiune spațială sensibilă prin variația dimensională și de focalizare a funcțiunilor. Această poziție pare preferabilă datorită flexibilității ei și posibilităților de dezvoltare controlată în timp. În legătură cu obiectele de arhitectură, în sine, care reprezintă dotările din centrul comunelor, putem spune că s-a urmărit, în primul rînd, o atentă racordare compozițională, cît și preocuparea pentru identitatea lor.

În încheiere v-am ruga, tovarășe arhitect, să ne spuneți cîteva cuvinte despre valoarea pedagogică a acestei teme de proiect.

P.D.: O asemenea temă este necesară pentru că vine să familiarizeze studentul-arhitect cu spații reale, dotări reale și interacțiuni corespunzătoare reale, ceea ce îl apropie de situațiile din producție. Nu se pune, din păcate, destul accent pe elasticitatea modelelor, pe o deschidere efectivă spre un orizont temporal și spațial extins. Este de dorit un demers de proiectare mai dinamic: spre exemplu participarea studenților la elaborarea temei, nu numai la ilustrarea ei, ar determina o accentuare a preocupărilor lor pentru o evaluare interdisciplinară a situației reale.

De aici, decurge o etapizare mai complexă a proiectului menită să depășească simpla redactare bidimensională a intențiilor.

Am aminti noi că și disputata « susținere » a proiectului de către studenți și-ar găsi locul în acest context...

P.D.: Nu numai susținerea, dar chiar discutarea publică a rezultatelor activității de proiectare nu pot decît să intensifice coparticiparea studenților-arhitecți în efortul de integrare dintre învățămînt-cercetare-proiectare, realizîndu-se astfel un real cîștig în obiectivarea procesului formativ, cîștig atît de necesar pentru conturarea laturii civice a viitorului arhitect.

Convorbire realizată de studenții-arhitecți
ANDREI FERARU și MIHAI POPESCU

1, 2. Mihăilescu Cristina gr. 32-A — 3, 4. Rădulescu Mihaela gr. 32-A — 5. Cioca Ionel gr. 36 — 6. Bora Liviu Marcel gr. 36 — 7. Zamblău Romulus gr. 35 — 8. Ivanet Vladimir gr. 31-A

1

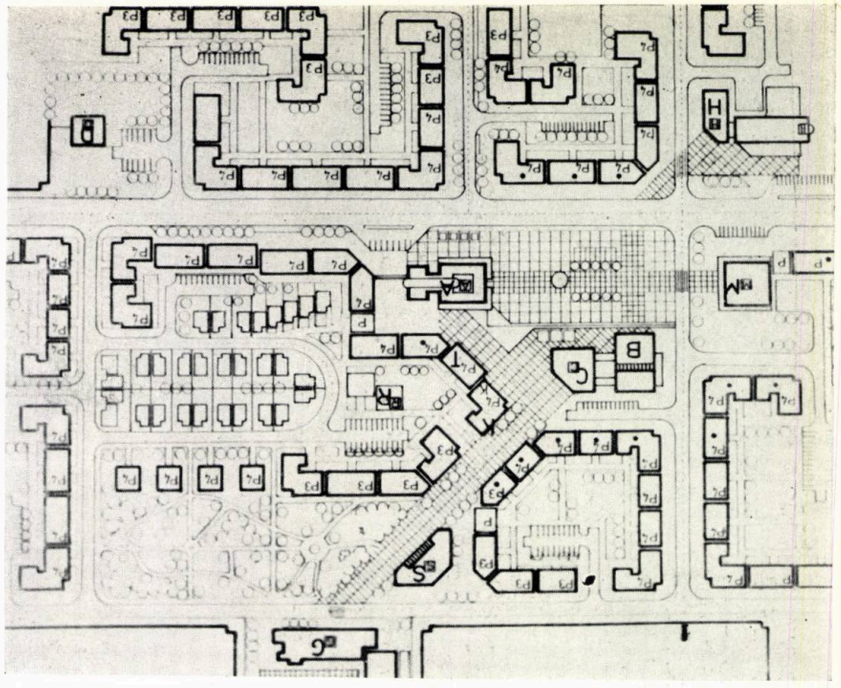

2

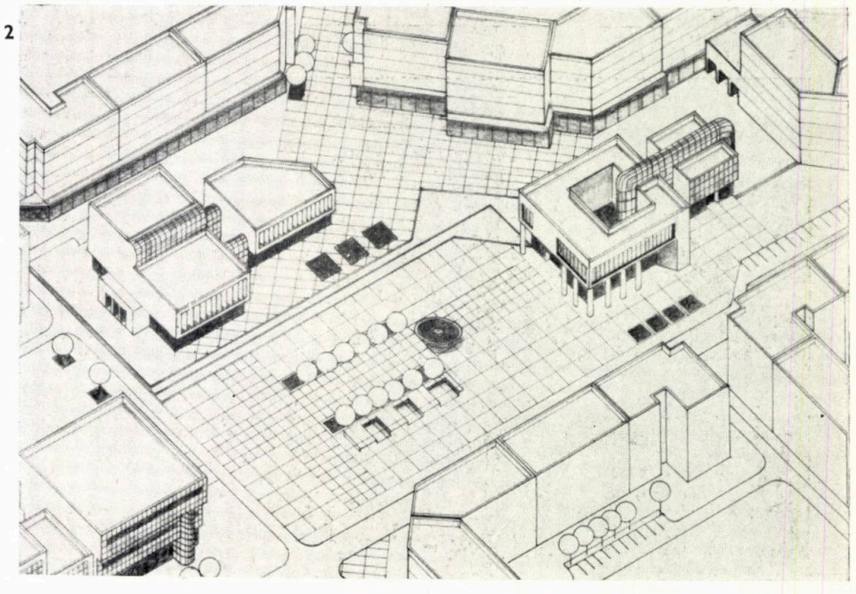

3

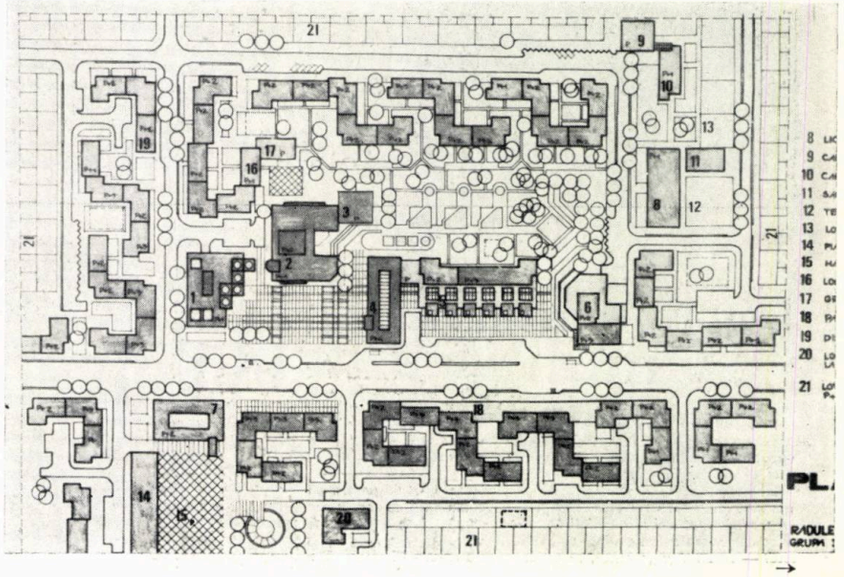

4

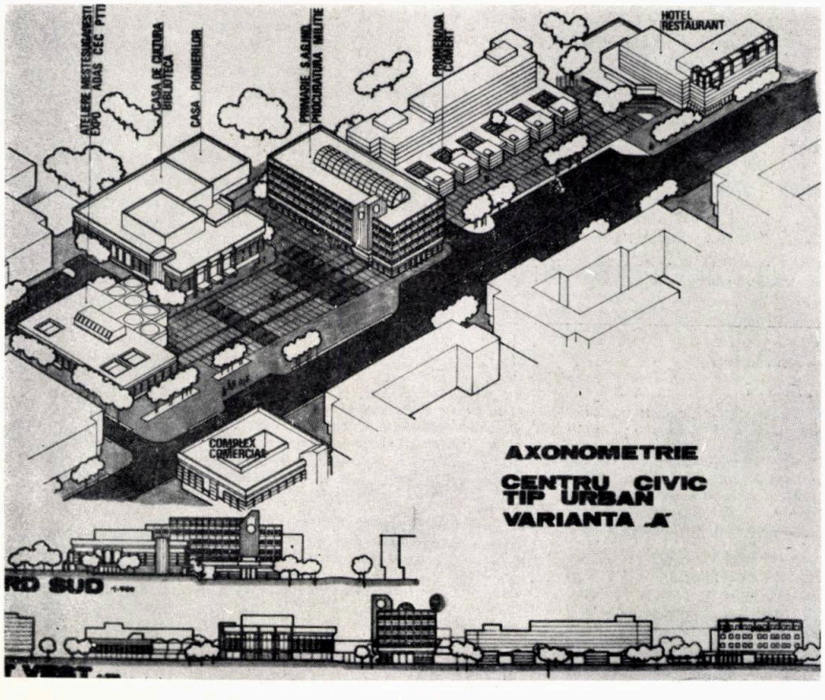

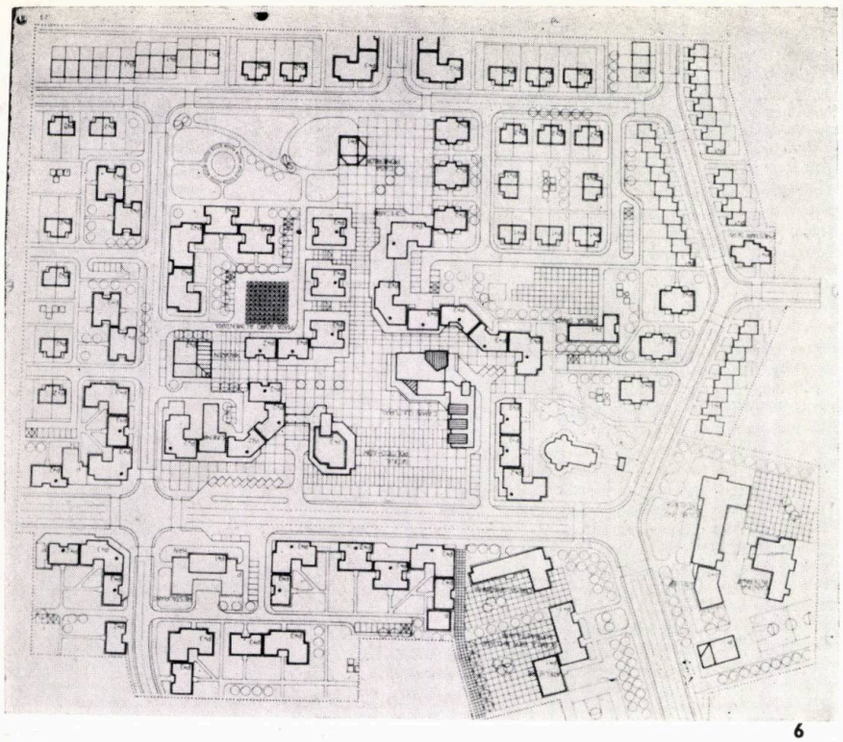

6

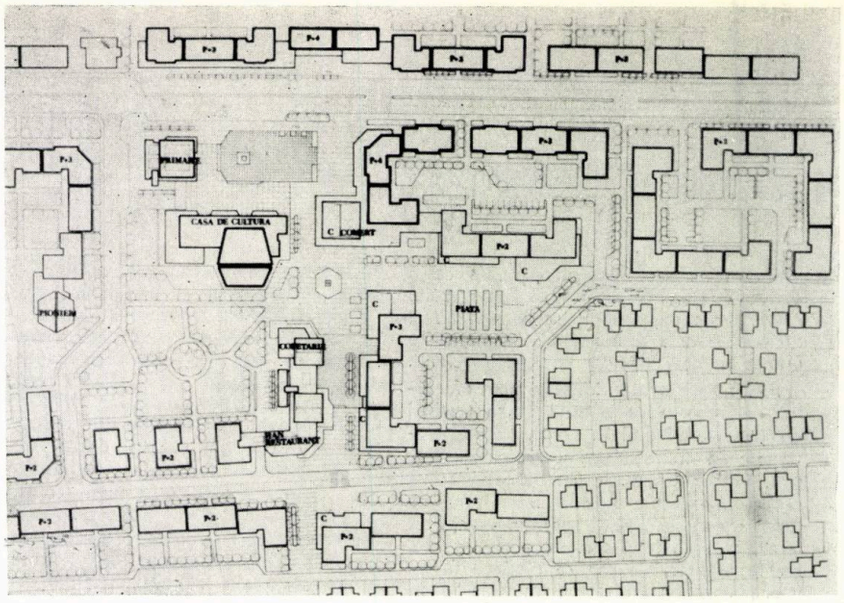

7

8

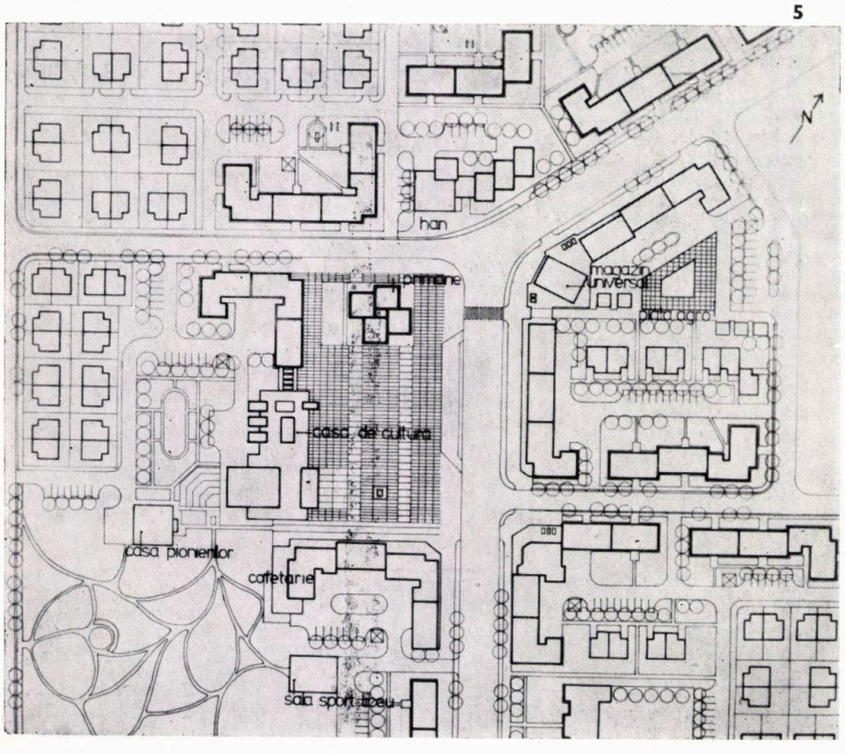

5

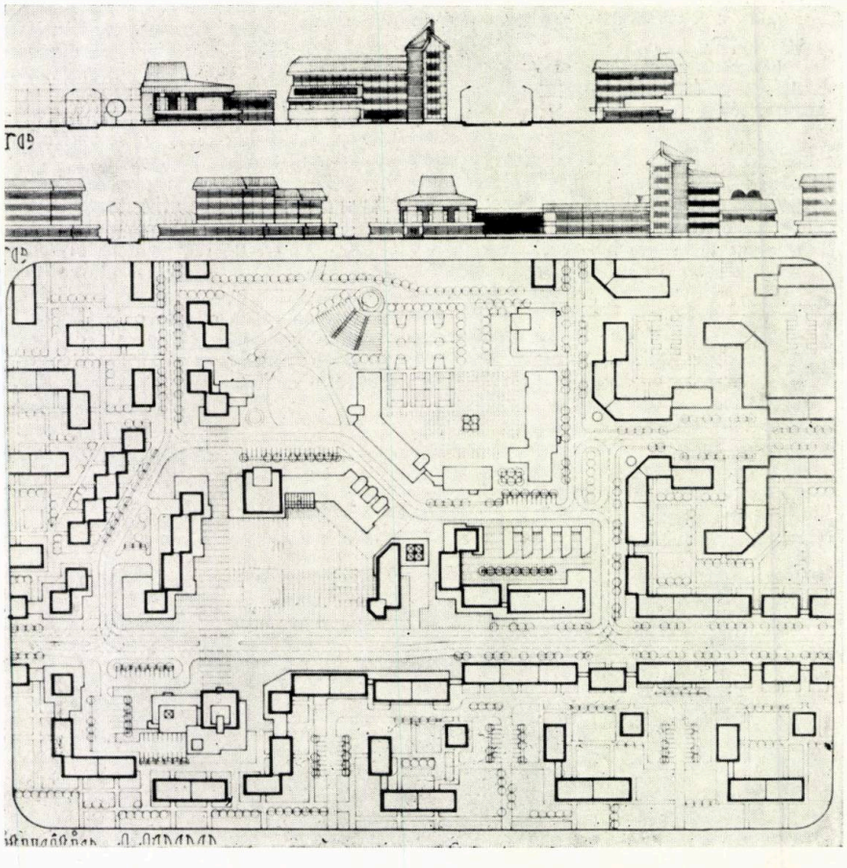

Despre continuitate

Proiectul de urbanism al anului III a fost determinat de cîteva date precise: capacitatea localității (10 000 de locuitori cu extindere prevăzută la 20 000 de mii) și indicații generale asupra suprafețelor afectate diverselor funcțiuni.

Libertatea de concepție nu trebuia considerată totală pentru că programul, chiar sumar conturat, sugera un anumit tip de spațiu specific, în tradiția sintaxei și plasticii localității rurale. Este un fapt demonstrat că transplantarea dintr-un mediu de viață la care individul aderă total — ereditar și personal, în cazul de față satul — într-un alt mediu cu implicări și participări diferite — viața urbană, cu o nouă integrare în comunitate, raporturi noi între individualism și civism, o cultură diferită — duce la inadaptare socială.

Pentru ca schimbările mediului să nu contrazică inerția valorilor consacrate, înstrăinînd omul, trebuie perpetuate elemente care-i sînt acestuia familiare. În tipul de localitate studiat, simbolurile care conotează în rural « spațiul privat », « spațiul public », trebuie adaptate urbanului și nu omise. Fără o adaptare de acest tip, se ajunge la hibrizi de genul locuințelor lui Le Corbusier de la Pessac, care și-au împodobit rigoarea puristă a începuturilor (1925) cu pinioane, terase închise cu geamlîc, jardiniere la ferestre, toate conjugînd spre « domestic », « cămin ».

Perpetuarea simbolurilor specifice unei anumite categorii sociale se realizează, în general, la nivelul detaliilor de arhitectură, luînd uneori aparența unor reluări istoriciste. Tentativele făcute, în ideea mai vastă de-a exprima un specific românesc, au eșuat adeseori într-o manieră decorativistă, aplicată convențional la exteriorul și interiorul clădirilor.

Urmărind ideea integrării specificului, în dozarea spațiului urban, pornim de la structura tradițională a ruralului. Există aici o succesiune de spații nuanțate între public și privat. Strada nu este o incizie în corpul localității, ci un spațiu de contact, de comunitate; se prelungește cu amorse — grădini, fîntîni, bănci — în spațiul privat.

În aspectul general al sintaxei localității, în ritmul său, identificăm, în buna tradiție a « spațiului mioritic », succesiunea caselor (înalt) și grădinilor (jos), cu alternanța deal-vale. Mai ales că acest aspect ritmic ondulat — considerat arhetipal de Blaga — este și rezultatul automat al alcătuirii funcționale a casei de țară (locuință mică înconjurată de un lot particular), el nu trebuie ignorat în momentul urbanizării.

Concret, aceasta ar însemna în proiectele noastre:

O imagine a străzii suficient de conturată, susținută de fronturi, păstrînd totuși transparența țesutului rural.

Centrul propriu-zis să exprime funcțiunea reprezentativă prin spații de o anumită intimitate, bine delimitate și elaborate la o scară mică.

O personalizare maximă a locuinței, prin spații semiprivate adiacente și simboluri specifice funcțiunii de locuire în tradiția respectivă.

Student-arh. DRAGOȘ PĂTRAȘCU

corespondenta

ASPECTE ALE INTEGRĂRII CENTRELOR ISTORICE ÎN CONTEXTUL ORAȘULUI CONTEMPORAN ÎN FRANȚA

« Dezvoltării arhitecturii moderne îi corespunde prețuirea mereu crescîndă a monumentelor istorice »

PAUL SCHUTZ [1]

Problema încadrării ansamblurilor istorice, constituite și completate în diferite perioade, în contextul orașului contemporan, a creării unui echilibru între vechi și nou în cadrul orașului o considerăm de mare importanță în obținerea unor ansambluri caracteristice, individualizate, specifice.

La Consiliul European din 1973 se arăta că, după 1945, au fost distruse mai multe monumente și ansambluri istorice decît în cursul celui de al doilea război mondial, ca rezultat al greșitei înțelegeri a « modernizării » sau « actualizării » orașelor. În multe cazuri, arhitectura modernă, folosind elemente schematizate, « neutre », trecute de la o regiune la alta, și-a îndeplinit numai parțial scopul.

Concluzia Conferinței internaționale, desfășurată cu zece ani în urmă la Stockholm, cu tema: « Centrul orașului mai are un viitor? », care afirma că « orașul este problema noastră » a fost determinată de faptul că « dacă noi nu colaborăm, frumoasele noastre orașe europene vor muri, iar civilizația noastră va fi vinovată de acest lucru ».

În Europa, alături de interesante și frumoase realizări, o serie de nenumărate rezolvări nereușite, structuri urbane distruse, intervenții greșite asupra unor construcții cu valoare istorică, au determinat ca tema enunțată să fie de o deosebită actualitate. În prezent, se construiește foarte mult în mediul istoric, ceea ce permite extragerea unor concluzii valoroase, iar în multe țări din Europa, « această temă a devenit chiar dominantă în ultimii doi ani » [2].

Interesul mereu crescînd pentru patrimoniul cultural și valorificarea acestuia se datorează, nu unei noi interpretări a arhitecturii trecutului, ci faptului demonstrat că « dezvoltării arhitecturii moderne, îi corespunde prețuirea mereu crescîndă a monumentelor istorice » [3].

Dată fiind complexitatea problemelor care stau la ordinea zilei în fața arhitecților, voi căuta să punctez numai cîteva aspecte ale integrării ansamblurilor istorice în contextul orașului contemporan, aspecte surprinse în timpul unei recente deplasări de documentare în Franța.

În Franța, ca și în alte țări, poziția adoptată de arhitecți este determinată de valoarea fondului arhitectural conservat pînă în zilele noastre și de liniile directoare socio-economice de dezvoltare ale orașului contemporan.

Cîteva momente sînt semnificative pentru istoria construcțiilor și pentru renovarea urbană în Franța după cel de al doilea război mondial:

● **1950** — marchează începerea acțiunilor programate de renovare a centrelor istorice urbane, sub forma « unor intervenții globale, exhaustive și științifice » [4] și debutul unei politici de mare amploare pentru construcțiile de locuințe.

● **1958** — Decretul din 31 decembrie al Ministerului Culturii reglementează primele acțiuni de renovare a centrelor istorice, intervențiile limitîndu-se la « insule închise », determinate de « frontiere arbitrare și rigide, exprimate prin noțiunea de perimetru » [5]. Criteriile pentru realizarea unor astfel de operații se limitau la stricte aspecte fizice (confortul locuințelor) și sociale, care au dus la numeroase demolări sub pretextul insalubrității, ceea ce a determinat o puternică reacție a opiniei publice « sensibilizată de buldozer » [6]

● **1962** — legea « MALRAUX » duce la crearea sectoarelor operaționale de intervenție publică pentru protecția, valorificarea și revitalizarea centrelor istorice în ansamblul orașului, marchează începutul unei politici de restaurare imobiliară, perioadă denumită « restaurare-restructurare » [7]. Intervențiile nu cuprind numai elemente fizico-sociale, ci și funcționale, în special obiective economice, care duc la remodelarea globală a unor zone istorice în contextul orașului contemporan

● În multe cazuri, însă, s-a deviat de la obiectivele inițiale, renovarea urbană recurgînd la intervenții prea largi și variate. Astfel, în **1970**, în cadrul celor 245 de operații de renovare urbană — în provincie și regiunea pariziană — cuprinzînd o suprafață de 1383 ha, apărea necesară demolarea a 97 420 locuințe și reamplasarea a 149 270 locuințe noi. Între timp, multe proiecte au fost revizuite, iar programele de demolare-reconstrucție prevăzute inițial au fost transformate « în intervenții mixte de renovare-reabilitare-revitalizare » [8], bazate pe un temeinic studiu al zonei respective. Astfel, au fost cercetate, pe lîngă valoarea monumentelor, situația și rolul zonelor istorice în cadrul orașului contemporan, funcțiunile dominante în perspectiva lor dinamică, elementele de infrastructură și de ocupare socială în zonă

● **După 1973—1974,** s-a observat o evidentă evoluție în aprecierea calității arhitecturale a construcțiilor noi în contextul centrelor istorice. După o perioadă în care au fost admise largi inovații arhitecturale în zonele istorice, încercările pentru o adevărată « arhitectură integrată » în țesutul urban istoric au revenit pe primul plan. Se utilizează din ce în ce mai mult și cu rezultate foarte bune procedeul concursurilor naționale sau internaționale de arhitectură, însoțite de consultații, care oferă avantajul unor variate și largi schimburi de opinii.

« A pretinde să continui fără a ști să inovezi, nu înseamnă a continua, iar a pretinde să transformi fără a ști să păstrezi, înseamnă a clădi pe nisip și a construi în gol»

LUIGI PAREYSON [4]

O problemă care mi se pare de importanță majoră este rezolvarea divergenței între creșterea populației și posibilitățile oferite de orașul istoric, ca spațiu pentru desfășurarea unei vieți la nivelul exigențelor actuale. Una din căile de rezolvare a acestei probleme sînt intervențiile care vizează ridicarea calității vieții, introducerea confortului modern în centrul istoric. Acest lucru s-a reflectat prin lucrări de restaurare, renovare și asanare în suprafețe variate, care și-au găsit o rezolvare judicioasă la « PARIS (anumite zone din sectorul operațional MARAIS), ROUEN (sectorul operațional din zona bisericii SAINT MACLOU), STRASBOURG (insula tradițională « LA PETITE FRANCE »).

Intervențiile au fost variate, cuprinzînd:

● lucrări de conservare și restaurare

● lucrări de ameliorare parțială sau completă prin echipament și confort modern

● lucrări de demolare pentru crearea de spații libere cu finalitate estetică și urbanistică sau în scopul înserării de construcții noi

● crearea unui sistem funcțional optim în zonă, prin îmbunătățirea condițiilor de viață și introducerea unor funcțiuni noi cerute de mutațiile economico-sociale intervenite în structura urbană

● individualizarea și ierarhizarea zonelor interioare obținute prin sistemul spațiilor deschise, de utilitate publică sau particulară, cu treceri fluente de la zone de zgomot la zone de liniște, prin crearea unor pasaje și curți interioare utilizate ca grădini, spații de odihnă, locuri de joacă, străzi comerciale, ateliere de artizanat etc.

În continuare, lucrările sînt studiate cu mult discernămînt pentru că, așa după cum recunosc și cei chemați să le rezolve, revizuirea multor proiecte înlătură pericolul unor interpretări formale, cu soluții stereotipe, fără personalitate, cu degajări exagerate ale spațiilor interioare, fără nici o relație între spațiile publice și cele specializate.

Orașele care posedă un important patrimoniu istoric ridică o altă problemă de foarte mare importanță și anume aceea a noilor intervenții în mediul istoric, unde aș semnala cîteva cazuri de inserții în ansambluri închise, închegate, subordonate acestora, menținînd în mare, ca scară și volum, planul optic director. Este cazul intervențiilor din ROUEN, sectorul operațional al catedralei, și din STRASBOURG, sectorul « LA PETITE FRANCE », exemple care demonstrează cum se poate interveni asupra unei structuri urbane istorice fără a o distruge, alături de construcții cu caracter istoric, fără a le copia. Acest lucru a fost obținut printr-o rezolvare funcțională corespunzătoare, printr-o cunoaștere foarte exactă a specificului zonei respective, prin utilizarea fără exagerări a unor elemente contemporane și cu o preocupare specială pentru volumetrie. Ceea ce mi se pare interesant este înscrierea în linia optică directoare a zonei, în silueta generală a acestor orașe cu important patri-

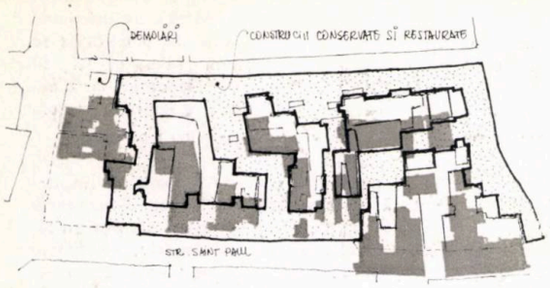

1

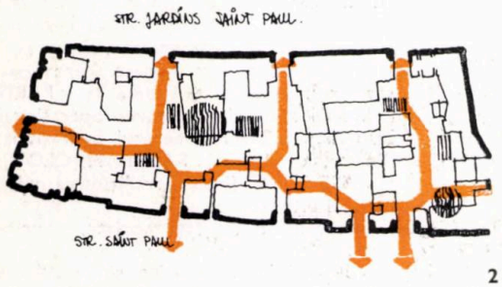

2

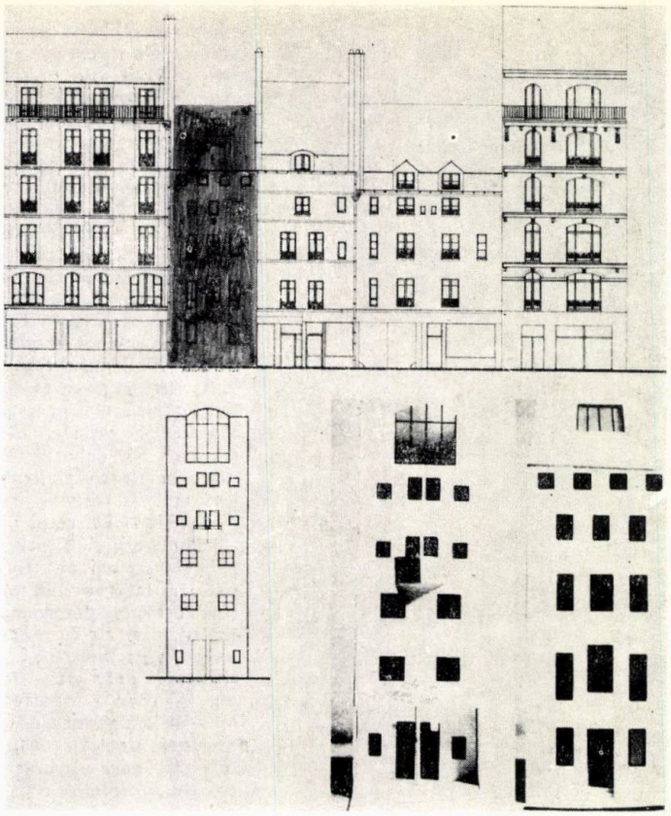

3

5

moniu istoric, unde noile ansambluri apar înserate cu abilitate în volumetria generală a acoperișurilor, creînd noi puncte de interes, fără a atenua importanța dominantelor istorice.

O poziție deosebită a fost adoptată în Paris — zona HALE BEAUBOURG. Restructurarea acestei zone a necesitat demolarea halelor pariziene în 1973, precum și desființarea cîtorva din vechile străzi comerciale, pentru degajarea platoului Beaubourg, cuprins între străzile Rambuteau, Renard, Beaubourg și St. Martin. Prin lucrările deja executate și propunerile recente se urmărește finalizarea unei mari zone pietonale care să devină centrul cultural și de agrement al parizienilor. Situat în inima Parisului pe axa nord-sud, acel cardo al structurii romane, în apropierea catedralei NOTRE-DAME, centrul GEORGES POMPIDOU, inaugurat în 1976, prezintă o fațadă integrată în aliniamentul străzii Beaubourg și este orientat cu intrarea spre un mare forum, care concentrează variate activități culturale, forum susținut de străzi cu caracter istoric.

III. COLMAR :

10, 11. Colmar, « cetate medievală » conservată pînă în zilele noastre, « cetate a istoriei », « cetate a poeziei », este considerat pe drept cuvînt, prin excelență, orașul cultural și turistic alsacian. Intervențiile în sectorul operațional, cu locuințe medievale, al cartierului « TANNEURS », începute în 1968 — arh. B. MONNET, C. PACHE, E. RISSER, au cuprins lucrările de conservare și restaurare, crearea de spații comerciale și demolarea imobilelor considerate parazitare, « operații cu obiective estetice și culturale pentru crearea unui decor omogen » [6]

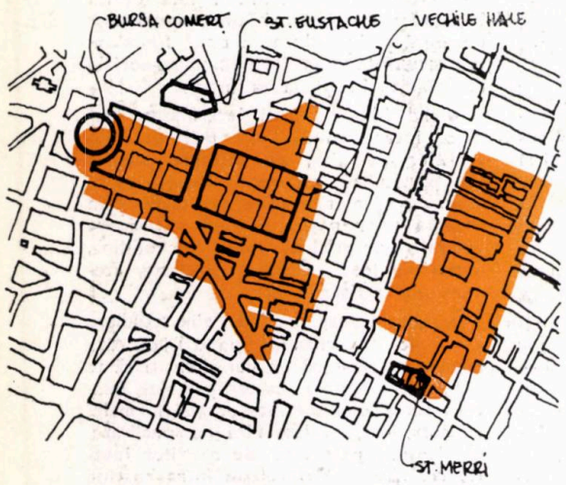

4

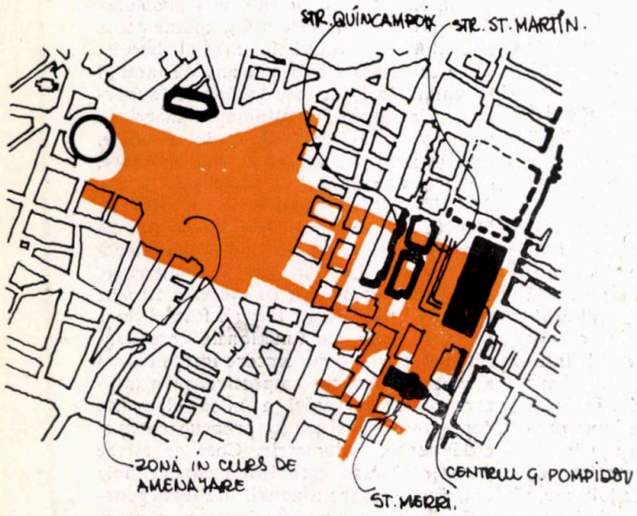

I. PARIS — sectorul operațional MARAIS—SAINT PAUL :

1. Propunerile pentru degajarea zonei SAINT PAUL arh. FELIX GATIER

2. Schema de principiu a intervențiilor și circulațiilor în interiorul zonei — arh. DUPUY

Legea elaborată, în 1962, denumită MALRAUX după numele ministrului culturii, a creat condițiile pentru salvgardarea celor 126 ha ale marelui cartier MARAIS, cu numeroase palate din secolul XVI—XVIII. Studiul pentru protejarea acestui sector operațional a fost elaborat între 1965—1967 și, datorită problemelor dificile ridicate în special de demolări, a fost revizuit în 1976, aprobat și supus anchetei publice, sub conducerea arh. MAURICE MINOST. Obiectivele principale urmărite au fost: conservarea și restaurarea, revitalizarea și valorificarea monumentelor existente în zonă, ameliorarea condițiilor de viață prin degajarea spațiilor interioare ale insulelor, crearea unei « vieți interioare » a insulei prin alei pietonale și spații verzi, zone de recreare etc, inserții noi într-un amplasament determinat, ridicarea la nivelul confortului modern a unor construcții de locuit fără interes istoric.

Sectorul operațional MARAIS—insula SAINT PAUL reprezintă zona vechiului burg SAINT PAUL, secolul al XIII-lea, și păstrează multe construcții din secolele XVII—XVIII.

Această zonă devine foarte aglomerată prin construcțiile parazitare ale secolului al XIX-lea și, supusă distrugerii, este declarată zonă insalubră în 1923. Acest patrimoniu foarte degradat a fost obiectul a numeroase amenajări, dezordonate însă; prin măsurile luate pentru salvgardarea zonei MARAIS, s-a întocmit un plan de lucrări eșalonate pe cîțiva ani și care se află în faza finală.

II. PARIS—CENTRUL GEORGES POMPIDOU :

3. Zona halelor și a platoului Beaubourg înainte de intervenție

4. Zonă pietonală existentă și propusă

5. Strada QUINCAMPOIX — elevație spre stradă și spre curte

6, 7, 8. Strada ST. MARTIN, una dintre cele mai vechi artere ale Parisului, a fost obiectul unor importante intervenții la nivelul frontului străzii și constituie una din laturile forum-ului de pe platoul Beaubourg

9. Vedere spre biserica SAINT MERRI, a cărei fațadă se deschide spre Beaubourg prin demolarea unei laturi a străzii SAINT MERRI; această degajare a fost necesară pentru construirea sub nivelul solului a centrului Institutului de cercetări acustico—muzicale, mărindu-se în acest fel piața-forum de pe platoul Beaubourg

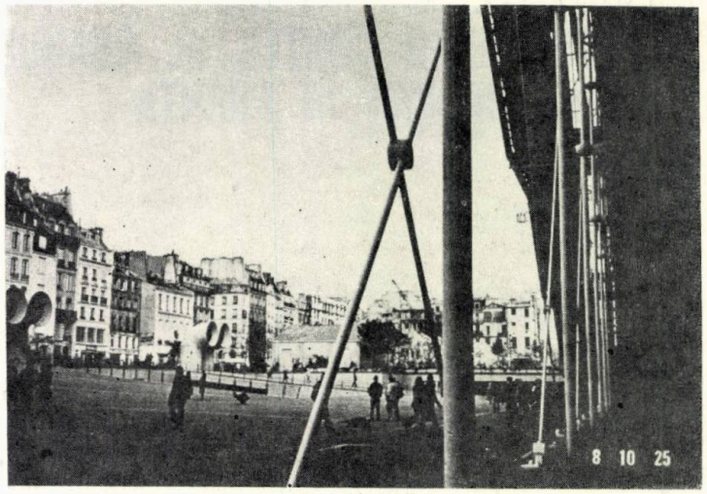

6

7

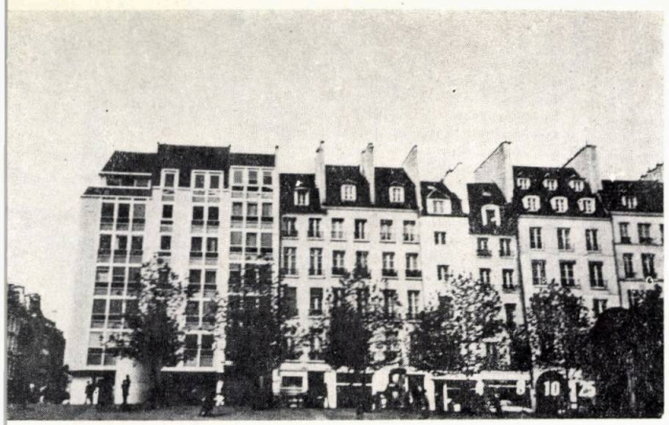

8

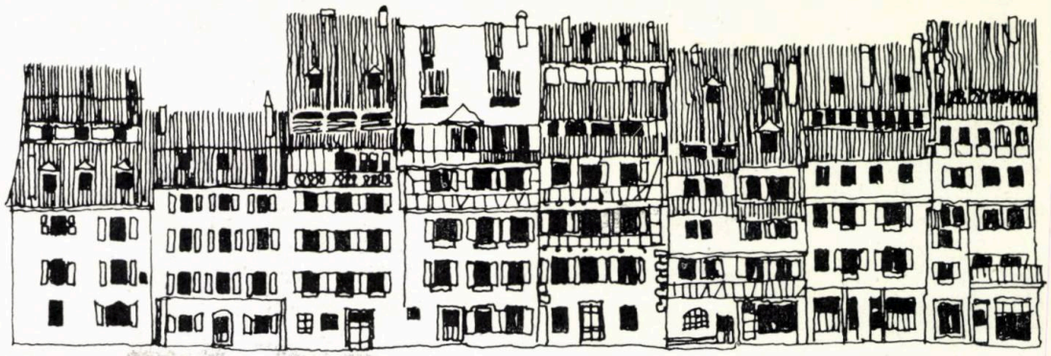

10

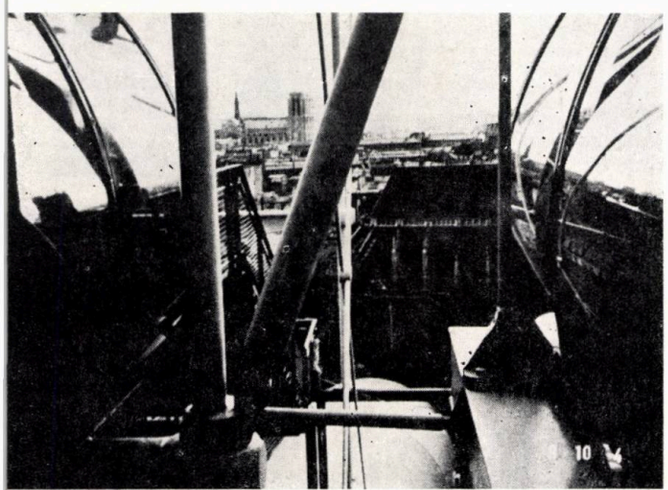

9

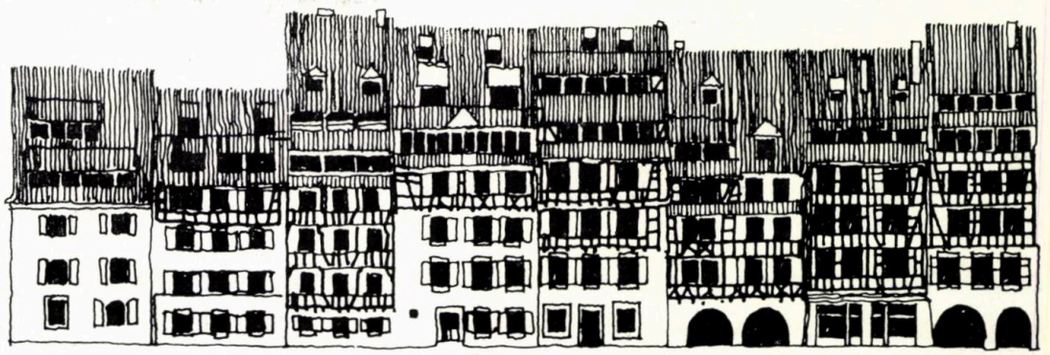

11

IV. STRASBOURG:
12, 13, 14, 15, 16, 17. Strasbourg, considerat «metropola franceză pe malul Rhin-ului», este sediul numeroaselor instituții și manifestații internaționale, orașul în care trecutul, prezentul și viitorul se împletesc armonic. Frumusețea și interesul cartierelor istorice ca cel «LA PETITE FRANCE» — cartierul corporației tăbăcarilor denumit «BAIN—AUX—PLANTES», cu locuințe alsaciene aparținînd sec. XV—XVII a dus la crearea unor zone pietonale particularizate, în care noile construcții, înserate cu discernămînt, alcătuiesc un ansamblu unitar cu vechile construcții conservate și restaurate cu grijă.

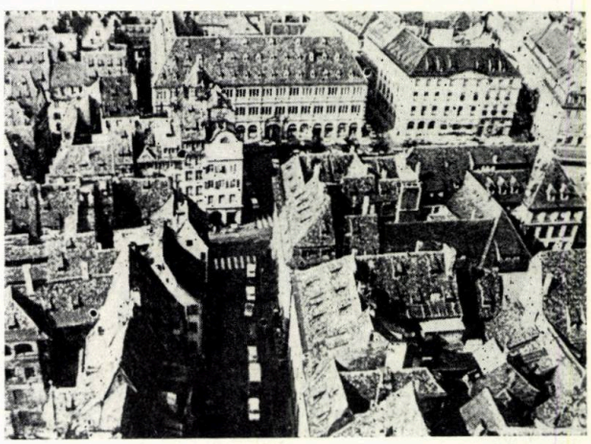

13

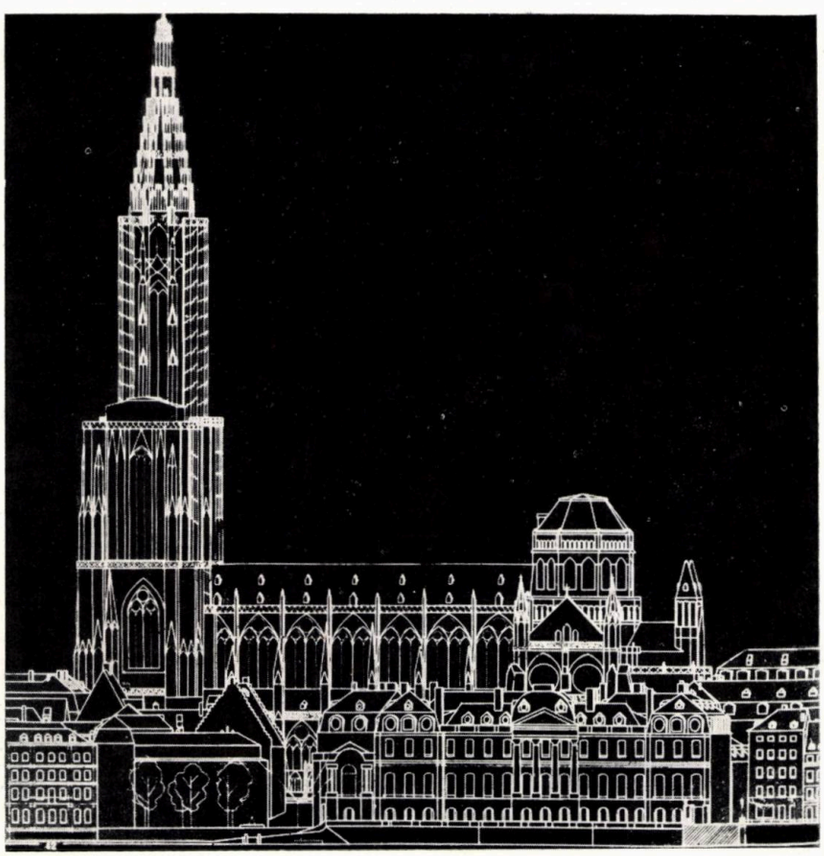

12

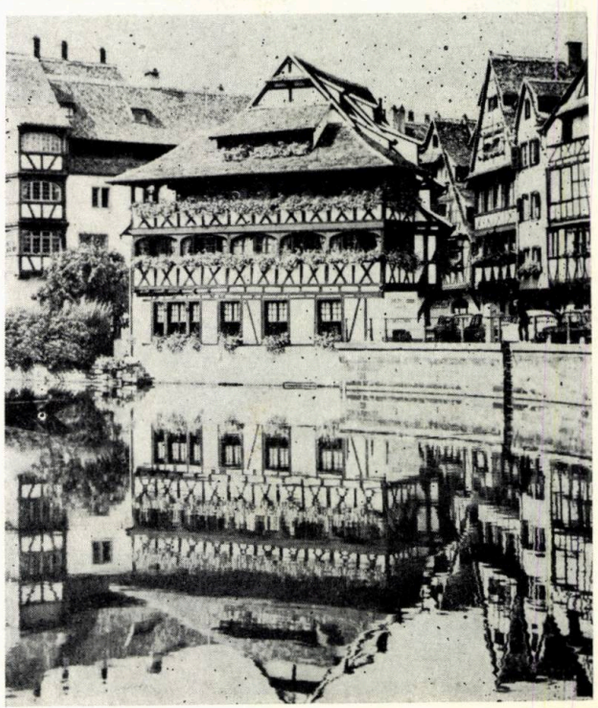

14

→

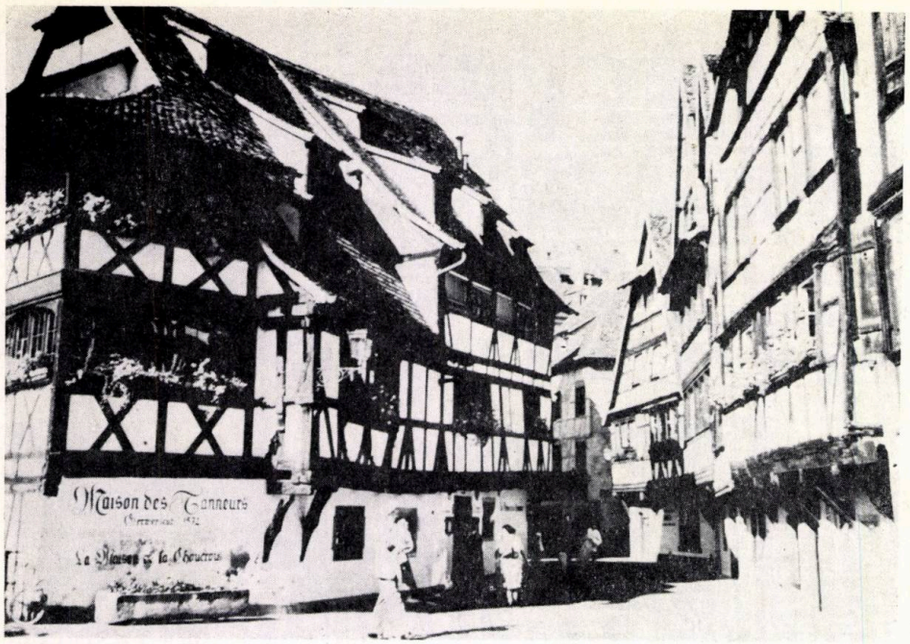

15

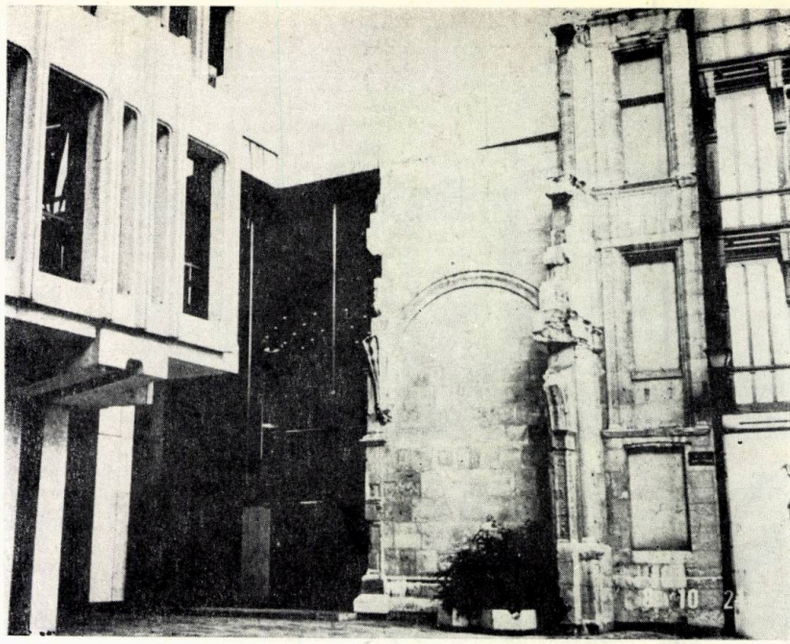

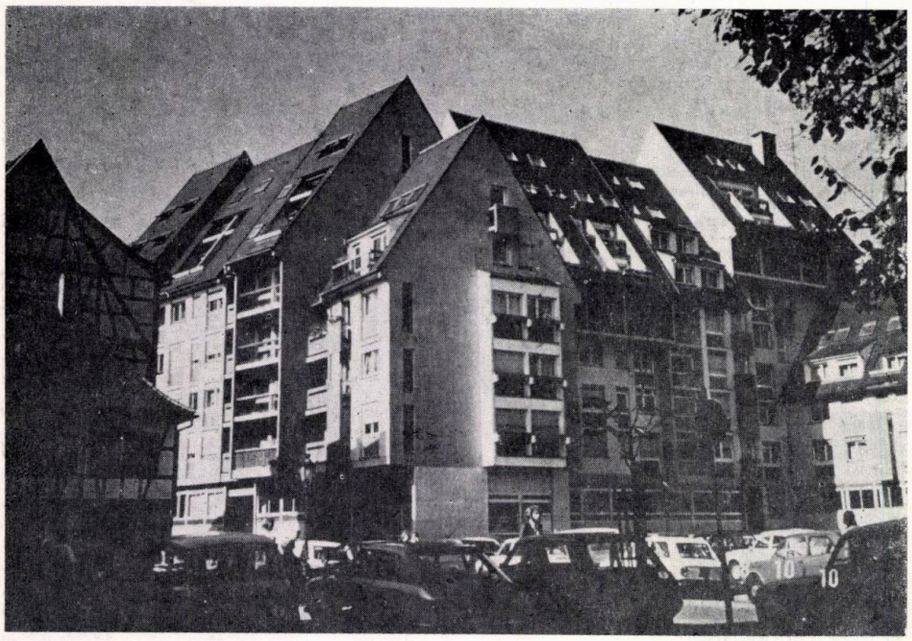

16

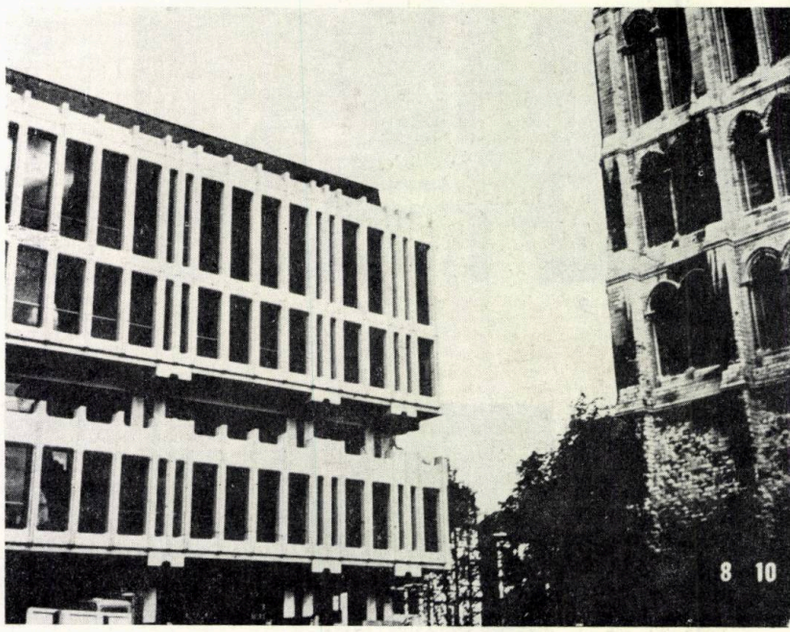

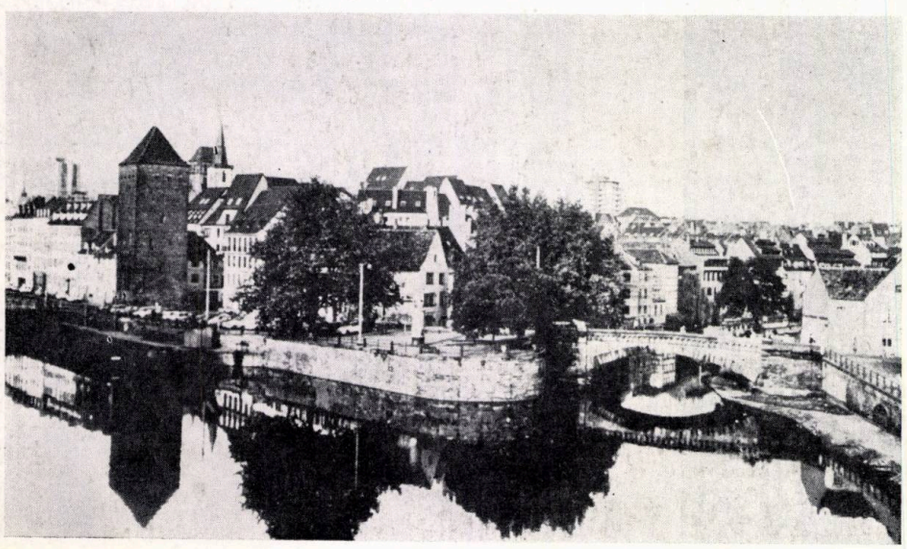

17

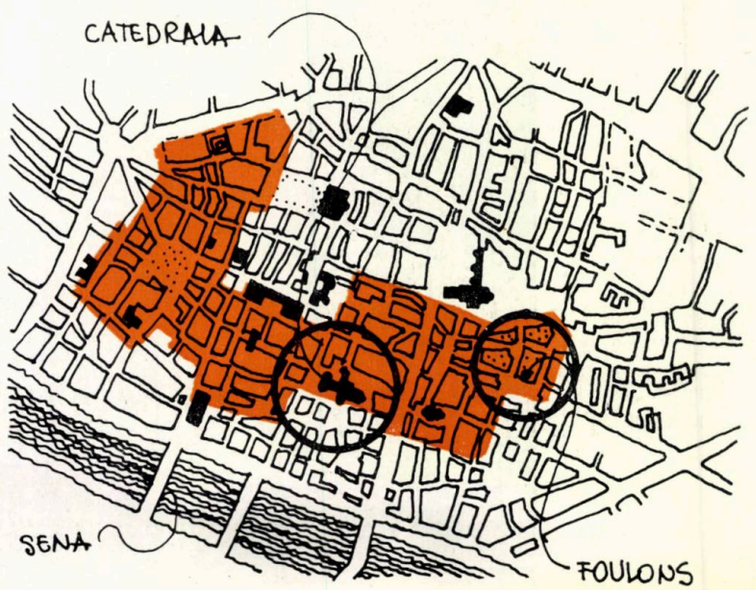

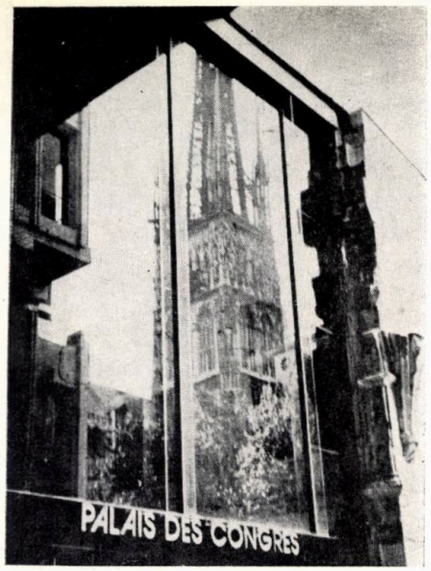

22

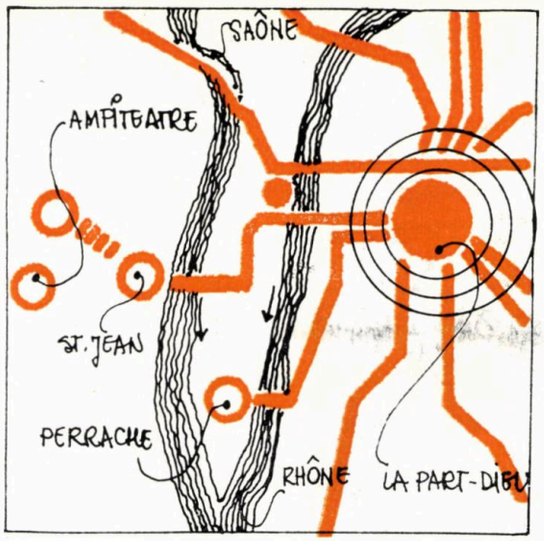

24

VI. LYON:
Situat la confluența SAÔNE-ului cu RHÔNE-ul, orașul Lyon (Lugdunum) este compus din cîteva nuclee distincte:

24, 25, 26. Vechea cetate galo-romană din secolul I î.e.n. păstrează și astăzi vestigii ale acestei perioade, pe colina Fourvière, reprezentate printr-un ansamblu de teatre, conservate cu grijă, valorificate muzeistic și integrate în circuitul turistic prin noul muzeu arheologic.

«Vechiul Lyon» — burgul medieval cu biserica SAINT JEAN (sec. XII—XV) pe malul drept al SAÔNE-ului la poalele colinei Fourvière. Această zonă constituie un veritabil «ansamblu de renaștere» remarcabil prin importanța și omogenitatea sa. Cuprinde cartierele: SAINT GEORGES, ST. JEAN și ST. PAUL și păstrează multe construcții ale renașterii secolului al XVI-lea cu fațade decorate cu figurine, cu scări în torsadă și curți interioare cu splendide galerii etc. Un vast program de restaurare care este în curs de desfășurare, urmărește conservarea și restaurarea acestor monumente, revitalizarea sectorului «vechiului Lyon» prin crearea unor ateliere ale artizanilor, anticarilor, a unor zone comerciale specifice etc.
Orașul secolelor XVIII—XIX situat între cele două fluvii, cu mari bulevarde comerciale și clădiri monumentale, sector în care au fost amenajate numeroase zone pietonale ce constituie principalele artere comerciale și de promenadă ale orașului

27, 28. «Orașul modern» — extins pe malul stîng al RHÔNE-ului cu impunătorul LA PART-DIEU, unde se construiește primul centru regional de decizie din Franța, cuprinzînd sedii administrative, bancare, centre comerciale, bibliotecă municipală, auditoriu etc. Și aici circulația automobilistică este complet separată de cea pietonală. Centrul comercial cuprinde 160 magazine specializate, două mari magazine, șase cinematografe, 12 restaurante, un bawling etc.

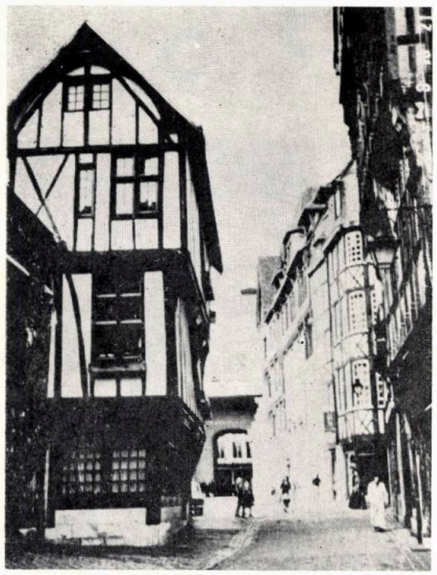

23

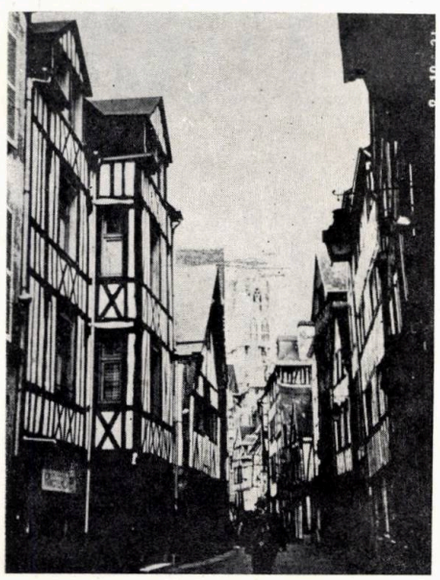

19

V. ROUEN:
18, 19. Orașul Rouen (Rotomagus), denumit pe drept cuvînt «un magnific album de artă», oferă astăzi un ansamblu unic de monumente civile și religioase aparținînd stilurilor succesive din evul mediu pînă în zilele noastre. Patria lui Pierre Corneille, Flaubert, Rouen a cunoscut în toate timpurile o viață intelectuală intensă. Istoria prestigioasă a orașului, menținută prin monumente, este astăzi pusă în valoare prin încercările de adaptare a centrului istoric la exigențele vieții contemporane. Zona aflată sub protecție cuprinde: catedrala (sec. XII—XIII—XVI), biserica SAINT MACLOU (sec. XV—XVI), GROS HORLOGE (sec. XIV—XVI), biserica abațială SAINT QUEN (sec. XIV—XIX), Palatul de justiție (sec. XV—XVI), alături de numeroase locuințe din secolele XIV—XVIII și de impunătoare palate din secolele XVII—XVIII, care conferă acestor sectoare caracterul lor pitoresc și original. Cartierul FOULONS — al artizanilor textiliști, creat ca sector operațional în 1964, sub conducerea arh. LOUIS ARRETCHE a cuprins numeroase operații de asanare, restaurare, conservare și revitalizare a remarcabilelor construcții din secolul al XV-lea

20, 21, 22, 23. Ca important centru cultural, ROUEN este sediul organizării numeroaselor congrese, și conferințe internaționale, lucru care a determinat amplasarea în piața catedralei a unui modern centru de congrese, valorificîndu-se și o parte din vestigiile străzii Saint Romain, una dintre cele mai vechi străzi ale orașului care păstrează aproape intacte locuințele din secolele XIV—XV

25

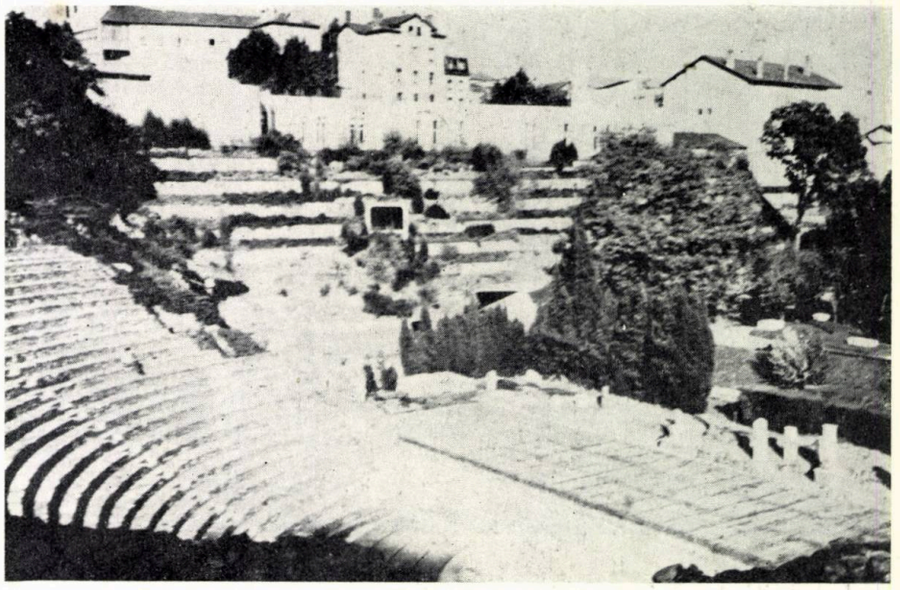

26

→

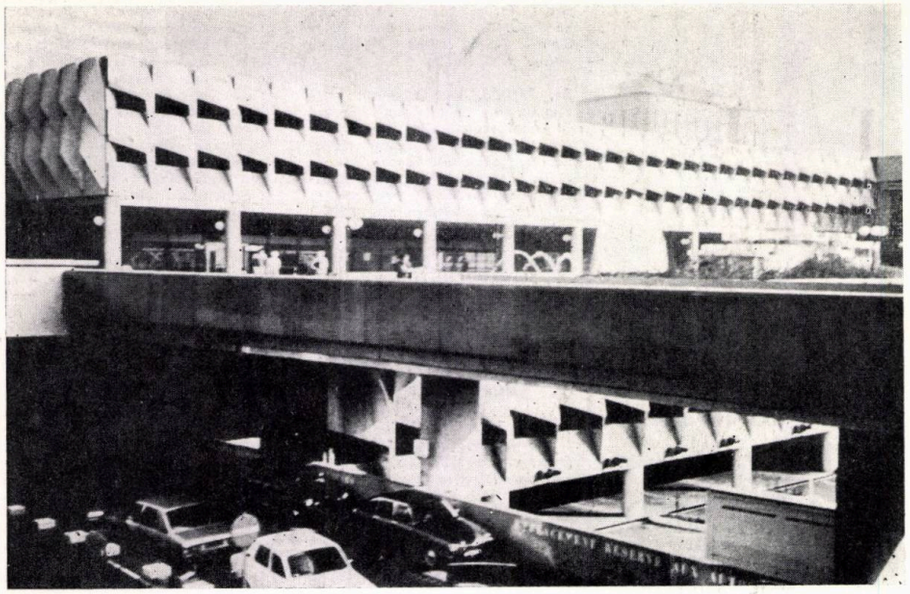

27

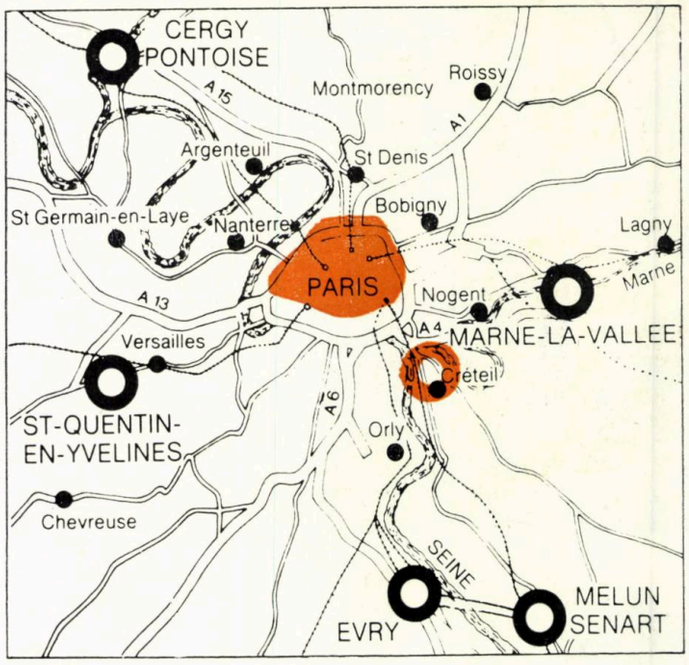

32

28

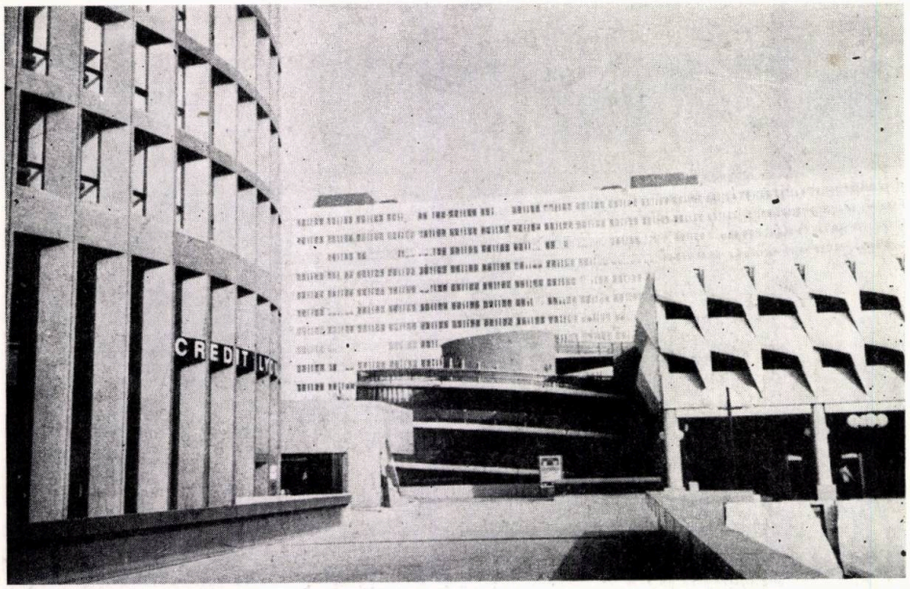

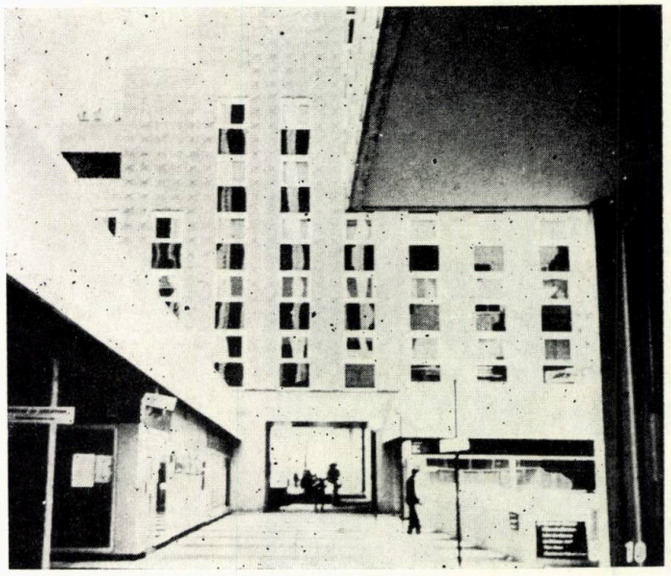

31

29 30

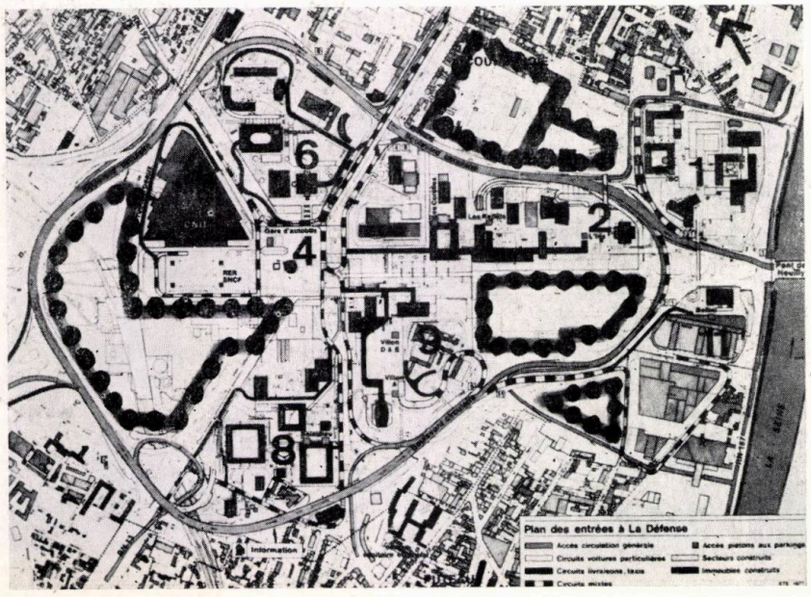

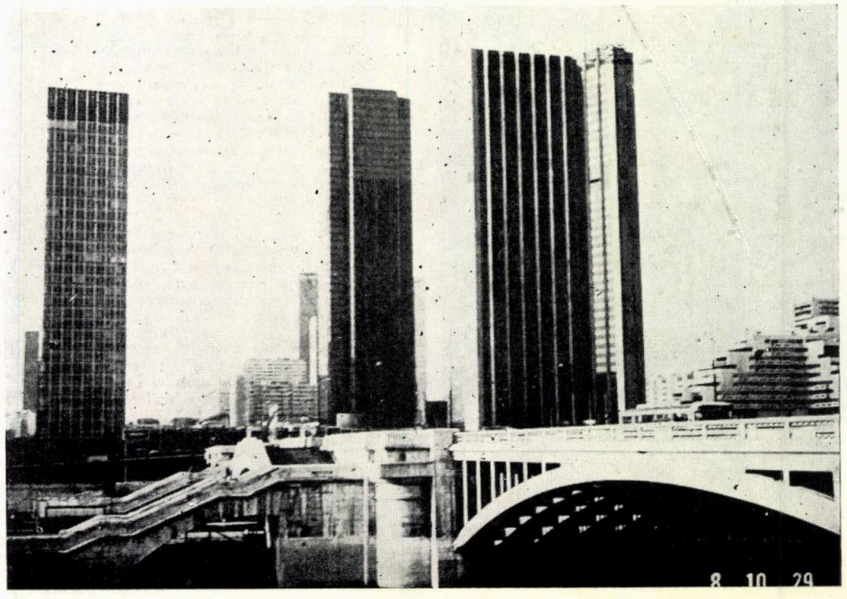

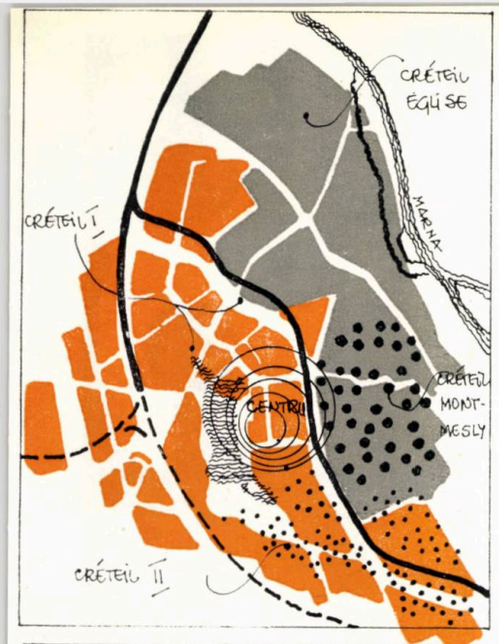

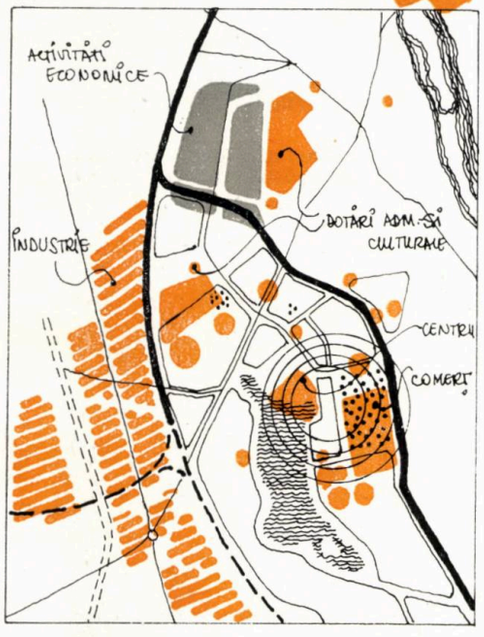

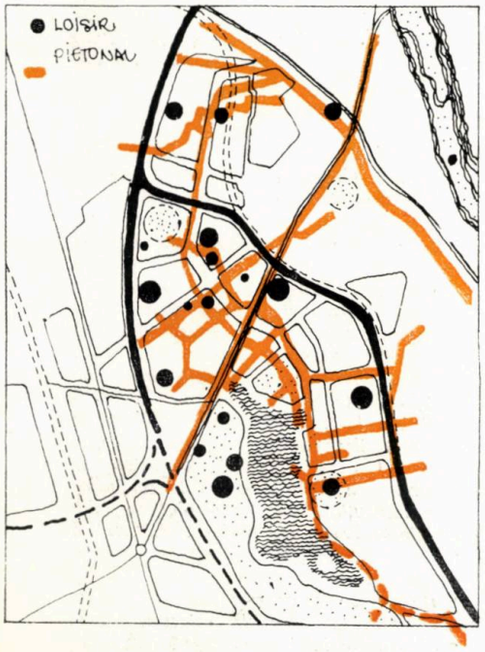

VII. PARIS

29, 30 31. «LA DÉFENSE»

VIII. PARIS—CRÉTEIL — *Arh. JEAN FAYETON, PIERRE DUFAU, arhitect peisagist MAURIZIO VITALE:*

32, 33, 34, 35. Spre deosebire de orașele noi ale regiunii pariziene, Créteil are o îndelungată istorie, nucleele sale reflectînd diferite faze ale urbanizării: CRÉTEIL EGLISE — burg născut în epoca merovingiană, ocupă o poziție favorabilă pe o colină ce domină Sena și Marna; CRÉTEIL MONT-MESLY, cartier rezidențial realizat în jurul anului 1960; Noul CRÉTEIL — prima zonă începută în 1970, cu o populație de 70.000 locuitori
Noul CRÉTEIL — a doua zonă în curs de execuție va ajunge la 100—120 000 locuitori

36, 37, 38. Creat pentru a contribui la reechilibrarea spre est a aglomerației pariziene, Créteil reprezintă un oraș cu funcțiuni complete: centru administrativ al noului departament VAL-DE-MARNE, centru universitar și cultural, centru de afaceri; beneficiază de un mare centru comercial regional în măsură să satisfacă exigențele economice a 700.000 locuitori. Cu vestigiile sale istorice, cu cartierele nou integrate orașului vechi, Créteil oferă imaginea unei minunate fuziuni între trecut și prezent și reprezintă, în același timp, un simbol al orașului de mîine

---

În general, a fost menținută funcțiunea comercială a străzilor, iar intervențiile au fost foarte variate cuprinzînd:

- restaurarea cîtorva construcții valoroase
- revitalizarea sau refacerea unor construcții, prin procedee tradiționale, păstrînd caracterul fațadelor
- integrarea unor noi construcții, respectînd parcelarea inițială, prin adoptarea fie a unui «vocabular tradițional pentru fațadele spre stradă și a unui stil «avant-garde» pentru fațadele spre curte» [5], fie prin construcții care prin volumetrie și ritm se înscriu în ansamblul vechilor străzi, dar care capătă o rezolvare contemporană.

Consider de o mare complexitate și intervențiile noi în imediata apropiere a unui monument sau ansamblu de mare importanță, care implică, atît respectarea scării mediului construit, cît și alegerea unor detalii care să nu intre în contradicție cu zona respectivă, urmărindu-se renunțarea la abuzul de mari suprafețe de sticlă considerate ca neutre. Aș cita în acest sens:

- rezolvarea parțială a pieței catedralei din ROUEN, în care a fost amplasat un palat al congreselor, în imediata apropiere a monumentului; fără a reproduce detaliile catedralei, preluînd însă ritmul unor elemente ale acesteia și utilizînd mijloacele furnizate de materialele moderne, construcția palatului congreselor se înscrie favorabil în ansamblul istoric, fiind, în același timp, și o expresie a arhitecturii timpului nostru
- noul muzeu arheologic din LYON amplasat în nucleul străvechi al orașului, se înscrie perfect în ansamblul amfiteatrelor și al vestigiilor romane din zona FOURVIÈRE. Folosind panta terenului, fluxul în muzeu este rezolvat sub forma unei rampe continui, cu diferite puncte de interes, fie în interiorul muzeului fie din ansamblul arheologic, devenite sesizabile prin intermediul unor ecrane orientate spre amfiteatru. Aceste ecrane reușesc să realizeze contactul între spațiul expozițional interior și vestigiile arheologice din exterior, creîndu-se o excepțională continuitate și gradare a expunerii.

Deosebite implicații, în cazul orașelor, importante cu un bogat patrimoniu istoric, are problema extinderii urbane. parte componentă a adaptării orașului

36

37

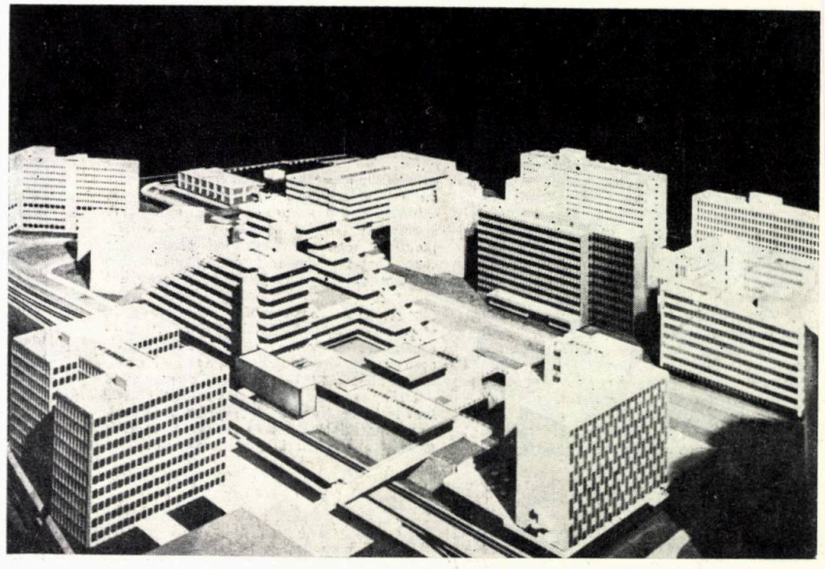

38

→

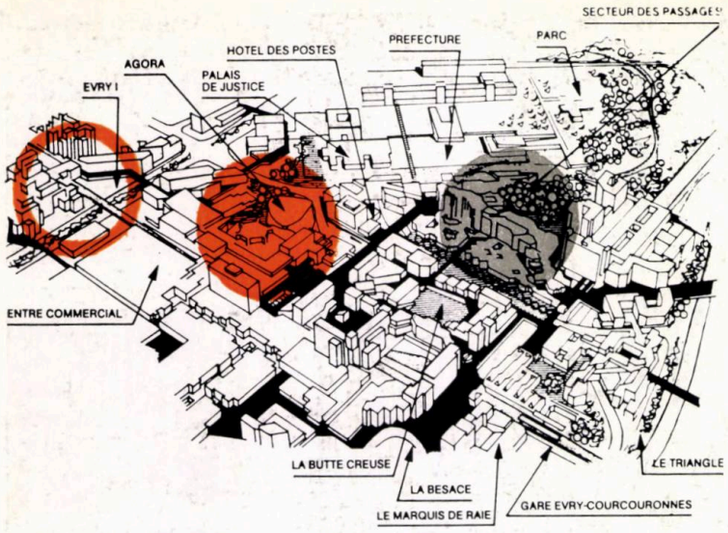

39

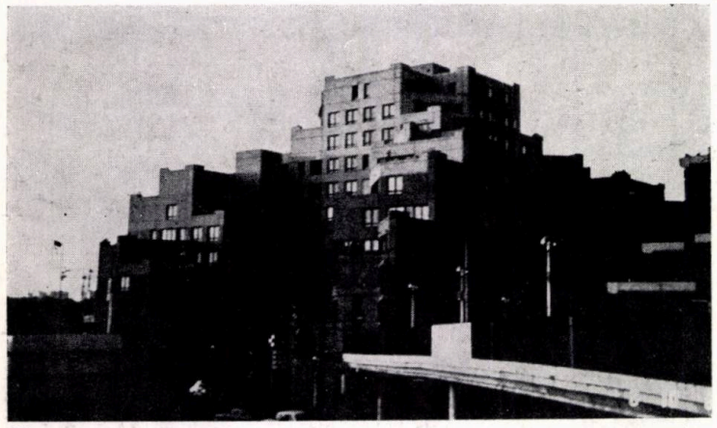

40

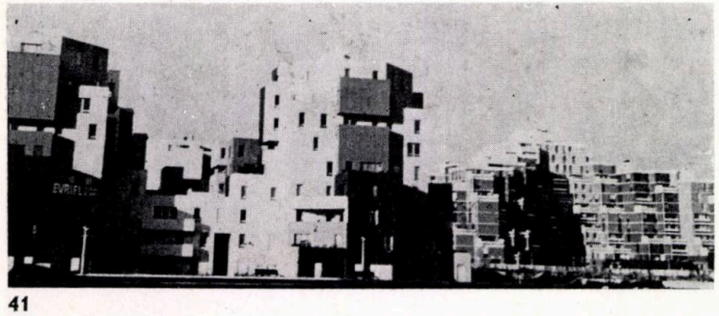

41

IX. PARIS—EVRY :
Crearea celor cinci oraşe noi: Evry, Melun Senart, Marne La Vallee, St. Quentin-En-yvelines, Cergy Pontoise, pentru sistematizarea regiunii pariziene, a fost decisă în 1965; în aceste oraşe populaţia va ajunge la 250—450.000 locuitori. În general, s-a urmărit ocuparea corespunzătoare a terenului, acces automobilistic perimetral sau dală urbană, în aşa fel incît oraşul să fie parcurs cu piciorul; de asemenea, distribuirea dotărilor şi nivelul ridicat al serviciilor au dus la diminuarea dependenţei de Paris

39, 40, 41. Pentru centrul oraşului, la Evry a fost adoptat principiul agorei (arh. LECOUTEUR şi RICHARD), care constituie adevărata «inimă a oraşului» deoarece grupează majoritatea serviciilor publice. O mare piaţă acoperită, realizată pe două niveluri, este continuată cu galerii ale centrului comercial, cultural şi sportiv. Se remarcă în mod deosebit teatrul hexagonal în centrul pieţei, piscina şi patinoarul olimpic, biblioteca municipală, arenele de antrenament şi o sală de 3000 locuri. Din agoră, printr-o pasarelă care porneşte dela galeria comercială, se ajunge la primul cartier de locuinţe Evry I (arh. ANDRAULT, PARAT, SIRVIN şi S.C.A.U.), de-a lungul Bulevardului Europa, cuprinzînd 7000 apartamente. Rezolvate sub forma unor piramide, acestea asigură o mare densitate, un contact imediat la nivelul serviciilor şi dotărilor, fluiditate totală a circulaţiei pietonale şi ceea ce este deosebit de important, o individualizare a fiecărui apartament

42. O rezolvare deosebită se remarcă în Oraşul SAINT QUENTIN-EN-YVELINES—centrul SEPT—MARES (arh. DESLANDES), care reprezintă de asemenea «inima» zonei ELANCOURT—MAUREPAS, regrupînd dotările necesare unei populaţii de 40.000 locuitori. Se observă tendinţa spre o rezolvare mai intimă, prin evitarea marilor pieţe şi a construcţiilor monumentale.

istoric la exigenţele actuale şi viitoare. Apariţia noilor ansambluri se manifestă fie sub forma unor noi centre urbane — atunci cînd vechiul centru civic nu a mai putut satisface cerinţele oraşului contemporan — fie sub forma unor noi organisme urbane, care gravitează în jurul vechiului oraş, în scopul descongestionării acestuia.

Exemplul oraşului LYON, al cărui centru a devenit incapabil de a prelua funcţiunile importante economice şi administrative ce reveneau oraşului, fapt ce a dus la constituirea unui nou centru civic « LA PART-DIEU », primul centru regional de decizie din Franţa. Menţionez, de asemenea, în cadrul Parisului, ansamblul « LA DÉFENSE » ca centru administrativ, în continuarea importantei axe est-vest, axă cultural-istorică a oraşului şi extinderea urbană prin sistematizarea regiunii pariziene — conturarea noilor oraşe din această zonă: CRÉTEIL, EVRY, MELUN SENART, MARNE-LA VALLÉE, SAINT QUENTIN-EN YVELINES, CERGY PONTOISE.

Aceste ansambluri, de multe ori conţinînd numeroase accente verticale, cînd sînt bine amplasate, se pot încadra în silueta tradiţională, completînd-o, dinamizînd-o cu noua semnificaţie a înălţimii lor, devenind simboluri ale contemporaneităţii.

Problemele ridicate de menţinerea şi valorificarea substanţei istorice a oraşelor în Franţa sînt deosebit de complexe. De aceea am punctat aceste cîteva aspecte, pe care le-am considerat semnificative în efortul de a construi în mediul istoric, de a-l valorifica şi de a-l integra în contemporaneitate.

Arh. RUXANDRA TWARDOWSKI

NOTE

1. PAUL SCHUTZ — « ARCHITEKTUR WETTBEWERBE » NR. 80 2. JURGEN JOEDICKE— « BAUMEISTER » NR. 10/1979 3. FREDERIQUE BOUCHER — A.A. — APRILIE 1979 4. LUIGI PAREYSON — « ESTETICA—TEORIA FORMATIVITĂŢII » — Editura Univers, 1979 5. VINCENT BARRE, PATRICK BERGER— A,A. —APRILIE 1979 6. BERNARD HUET— A.A. IULIE-AUGUST 1975.
7. Figura nr. 5 este extrasă din Architecture d'aujourd'hui nr. 202/1979, iar figurile nr. 29, 38, 39 şi 12, din prospecte franceze. Restul ilustraţiilor aparţin autorului articolului.

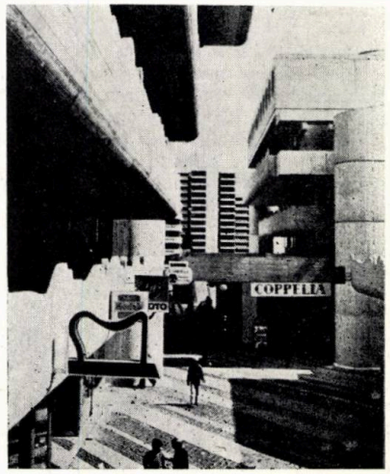

42

cadran

Rubrică redactată de arhitecţii CRISTINA ENE, CRISTIAN IONESCU, ŞTEFAN MĂNCIULESCU, MIHAI PIENESCU

CONFIGURAŢIA SPAŢIULUI CITADIN REPREZENTATIV

II. TEATRE, SĂLI DE CONCERTE, CENTRE DE CONGRESE

În continuarea ciclului început în numărul anterior al revistei, ne propunem să analizăm o categorie de programe ce prezintă o dualitate echilibrată, uneori divergentă, între nucleu şi ansamblu, între cerinţele tehnice complexe ale spectacolului şi modul propriu de integrare în conştiinţa oraşului.

La nivelul sălii propriu-zise, putem purta discuţia în raport cu tipul spectacolului. Astfel natura statică a manifestărilor muzicale şi a congreselor — mergînd pînă la suspendare existenţială sau, din contră, pînă la participare civică conştientă — presupune o mai îndelungată dispoziţie perceptivă din partea spectatorului, clarificînd necesitatea studierii mai atente a sălii în privinţa proporţiilor, detaliilor şi materialelor alese. Dimpotrivă, sincretismul manifestărilor teatrale cere un spaţiu neutru, adaptabil dar interesant, un microcosm capabil să satisfacă nevoia de confirmare prin instituţionalizare a setului de roluri sociale pe care omul modern, din criză de timp, le adoptă pentru situaţiile cotidiene; arhitectura fiind chemată aici să preia o parte din ce în ce mai mare din efortul scenografic, poate pînă la proiectarea scenografică a spaţiului urban.

Studiul celei de-a doua probleme ne permite să sesizăm tensiunea artistică de opțiune între factorii ce concură la constituirea expresivității: simbolistica proprie programului, influența sitului arhitectural, necesitatea caracterului eventual novator al obiectului de arhitectură contemporan. Rezultatele însă diferă — de la adoptarea învelișurilor unor edificii cu importanță istorică deja constituită (Düsseldorf) pînă la falsa obligativitate a monumentelor (Manila), de la configurarea unor ansambluri ca integrate vieții orașului (Londra, Utrecht) pînă la implanturile transante, care tind să rupă cu trecutul (Oklahoma City, Berlinul de Vest).

Persistența dualității « nucleu » — « coajă » este confirmată și de fenomenul specific țărilor europene cu patrimoniu arhitectural și cu tradiție a spectacolului (Franța, R.F.G., Polonia, Italia, Anglia ...) în care de multe ori se preferă pe lîngă reamenajări în clădiri existente și soluția adoptării pentru spectacol a unor inedite spații care beneficiază de acea aleasă personalitate, pierdută de sălile contemporane. Este poate motivul pentru care ultimele noutăți arhitecturale nu coincid cu interesantele experimentări spațiale contemporane și ne permite să apelăm la un exemplu mai vechi de teatru, mai puțin cunoscut însă. În acest context alternativa arhitecturii vizionare a I.C.C. din Berlinul de Vest ne apare corectă și consecventă, o arhitectură ca echipament, cu multiple aluzii tehnologice, mergînd pînă la designul navelor spațiale.

Teatrul ROYAL din Nottingham (Marea Britanie), arhitecți RENTON HOWARD WOOD LEVIN PARTNERSCHIP, o « regală » restituire a teatrului vechi, cu atmosfera reprezentațiilor « Old England Style » (ștucaturi aurite, pereți și tavan pictat, candelabre . . .).

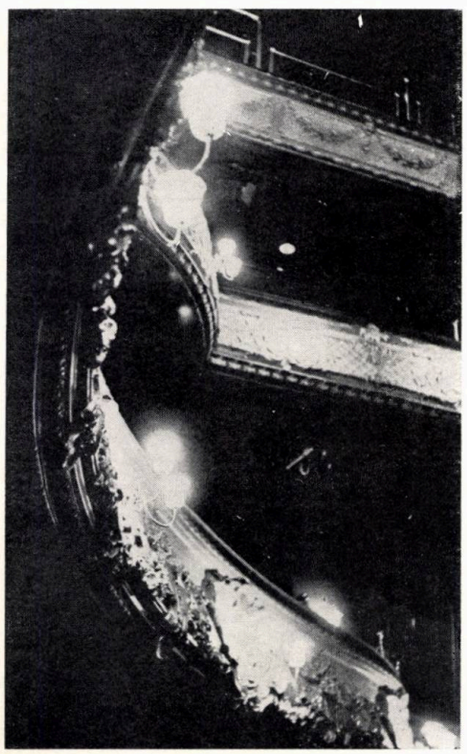

Teatrul Național din Londra

Arhitecți: Dennys Lasdun & Partners

După douăzeci și cinci de ani, revista britanică AR consideră din nou necesar să dedice întregul număr din ianuarie unei singure lucrări — un exemplu care va traversa cu siguranță istoria arhitecturii de teatru. Căutîndu-și rădăcinile în idealurile arhitecturii moderne, dar realizată cu mijloacele și tehnicile contemporaneității, clădirea se exprimă într-un limbaj inedit, întrucît stilul internațional, deși a suferit o foarte de înțeles pierdere de încredere chiar din partea prozeliților săi, și-a rezolvat în timp, pe îndelete, problemele procedurale ale începuturilor.

Povestea Teatrului Național începe la Chinchester, unde Laurence Olivier (director artistic al viitorului Teatru Național), J. Geilgud și N. Marshall au experimentat valențele scenei deschise și au optat pentru acest fel de organizare spațială a sălii, care tentează spectatorul să vadă de mai multe ori piesa din locuri diferite. Ideea unui concurs clasic a fost respinsă, comisia gîndindu-se că marile firme nu vor participa de teamă că nu vor cîștiga și că autorul nu va accepta eventuale amendamente la proiectul ales. Sfătuindu-se cu RIBA, au organizat un concurs, selecționînd douăzeci de proiecte și au purtat apoi discuții cu fiecare dintre autori. Aceștia au venit însoțiți de echipe întregi, doar Dennys Lasdun a venit singur, foarte teatral, confidențial și competent — spunîndu-le ceea ce crede el însuși despre teatru. Odată autorul ales comisia a purtat cu acesta un dialog permanent pe parcursul a trei ani, cît a durat întocmirea proiectului.

În ce măsură este integrat edificiul în conștiința cetățenilor cît și în peisajul londonez e încă prematur să discutăm. Clădirea nu are încă istorie și se opune deocamdată unor dragi prejudecăți contemporane care resping monumentele în favoarea spațiilor publice distincte. Aceste suspiciuni sînt întemeiate în măsura în care teatrul, comparat de exemplu cu Parlamentul, cu geometria sa de o sumbră indestructibilitate întîlnește ceața atmosferă londoneză. Se pare că rezolvă totuși mai bine sarcinile de complex funcțional decît pe cele proprii spectacolului. Acest solid exemplu de design al mijlocului secolului XX reușește să închege desfășurarea cheiului sudic al Tamisei, legînd vizual turnurile Barbican de Queen Elizabeth Hall. Se poate discuta aici despre eventualele greșeli de proporționare a teraselor? În orice caz gradul lor de iterație pare să prejudicieze însăși ideea de bază, apropiind expresivitatea clădirii de aceea a programelor rezidențiale. Ideea de bază și elementul de ordine al întregii compoziții este stratificarea înțeleasă de Lasdun în sens aproape geologic — și repercutîndu-se asupra funcțiunilor, circulației și expresiei diferitelor tipuri de spații. Astfel sălile se așează simetric și teatral după două axe una la 45° față de cealaltă, teatrul Olivier — prin forma sa de sfert de cerc cu adîncime de 21 m, cu prosceniumul avansat și legături treptate, prin niveluri intermediare între staluri și balcon — creează o relație liberă și nuanțată între public și actori, dînd măsura organicității unui microcosm. Circulația pietonală este riguros separată de cea a serviciilor, iar dualitatea tratării feței și spatelui naște discuții în ceea ce privește nuditatea acestuia din urmă, considerată ca o nerezolvare. Nivelurile suprapuse sînt menite să lege teatrul de cotidian, prelungindu-l în exterior sau receptînd viața orașului ca fundal al animației interioare.

Cele două idei generatoare — stratificarea și calitatea scenografică a tuturor spațiilor — devin vocabularul de bază al acestui « teatru de patru » cum îi place autorului să numească ansamblul. Într-adevăr foaierul, cu succesiunea spațiilor care se închid sau deschid, cu perspectivele fascinante asupra fluviului, este al patrulea teatru. În foaiere trăiește spiritul lui Edward Gordon Craig, marele scenograf, prin a cărei filiație Lasdun salvează expresivitatea de rigoarea cubistă a stilului internațional. Nuditatea monumentală a suprafețelor de beton este îmbogățită de un set redus dar prețios de rafinate elemente de design (indicatoare, semnale, mobilier) și este încălzită de surse de lumină alese cu discernămînt. Pe terase, muzică, întîlniri, culoare. Umbre pe beton. Viniete. Sunete lovind în stîlpi. Lumini neștiute naturale sau artificiale?

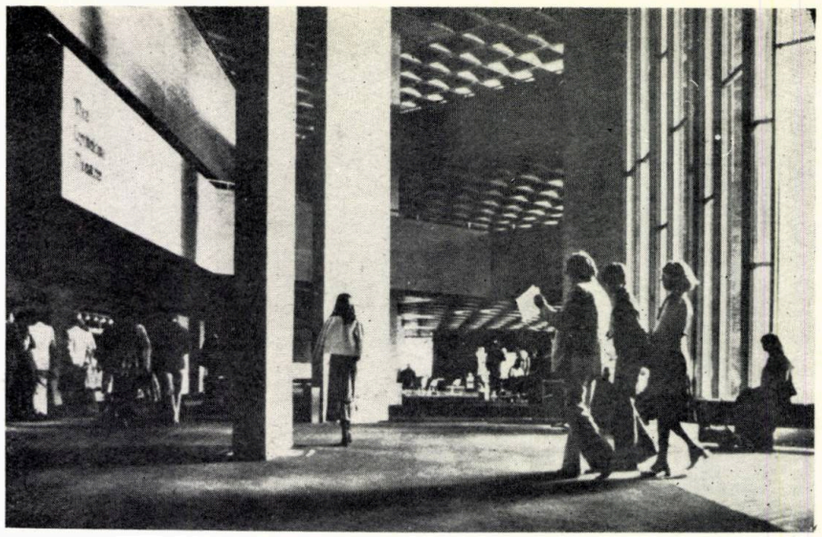

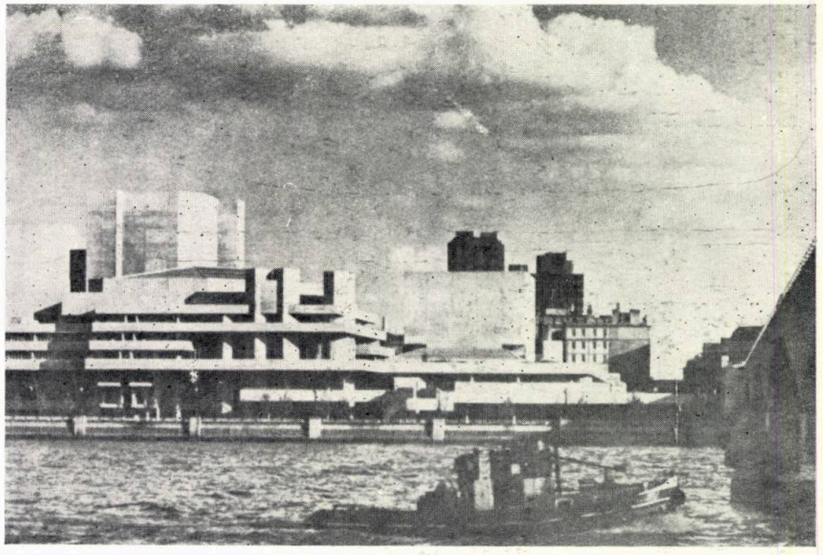

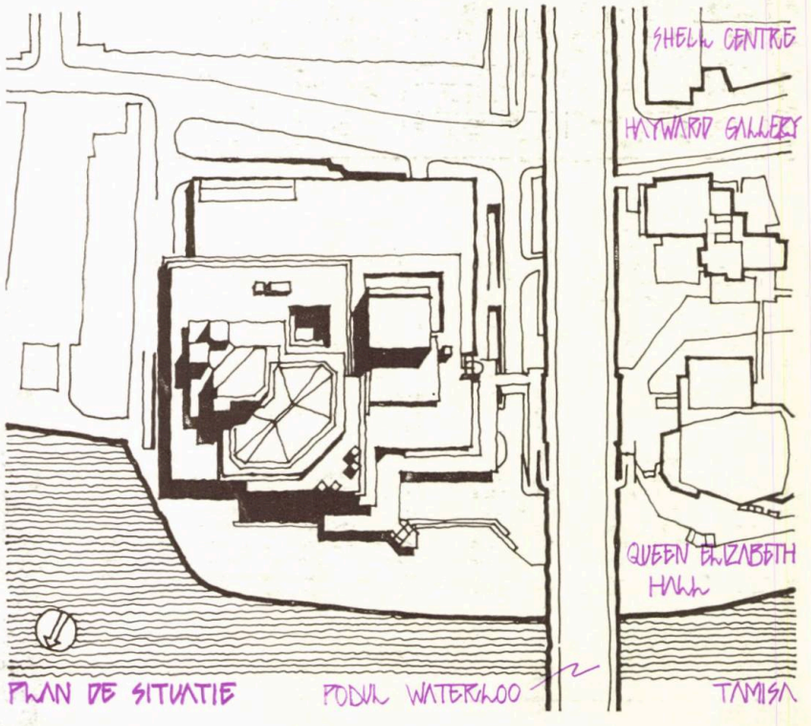

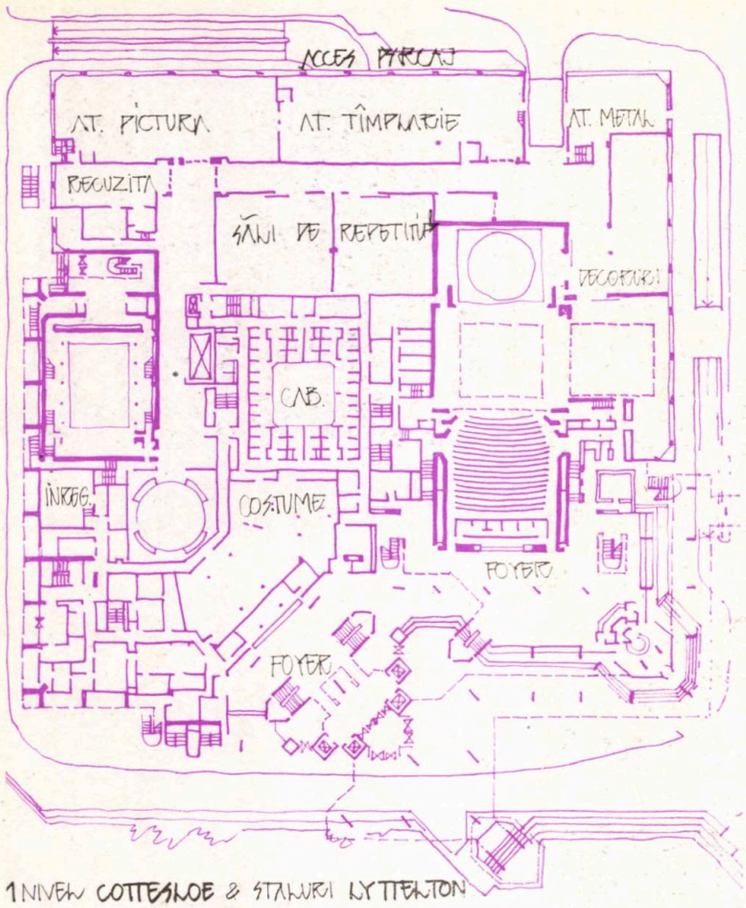

1 NIVEL COTTESLOE & STALURI LYTTELTON

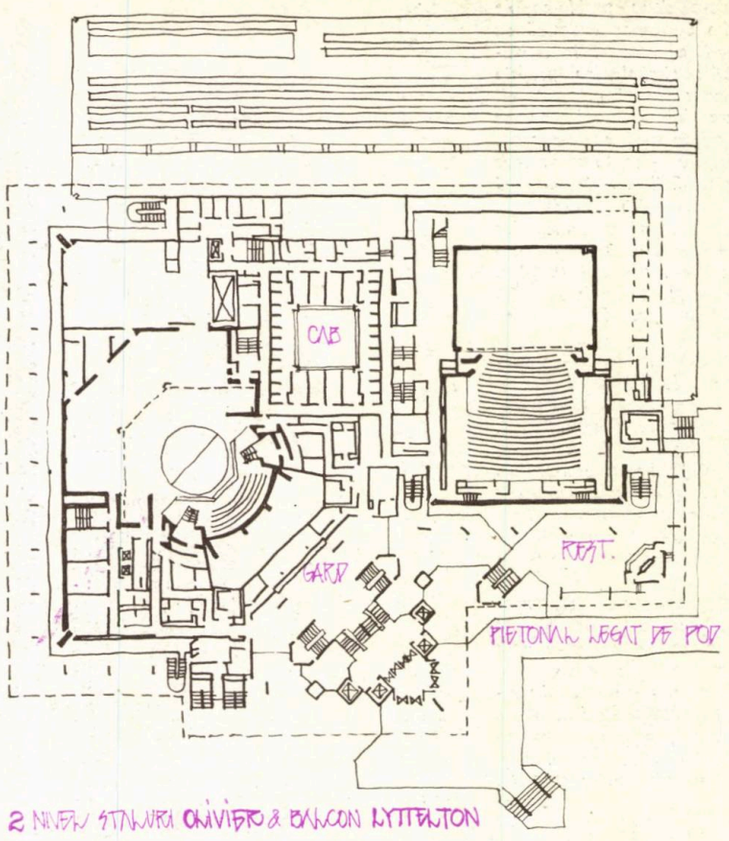

2 NIVEL STALURI OLIVIER & BALCON LYTTELTON

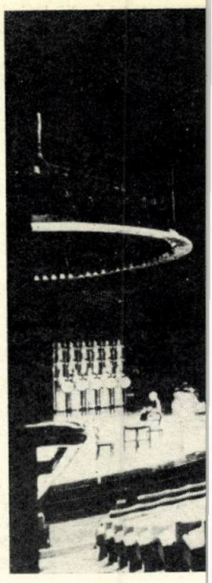

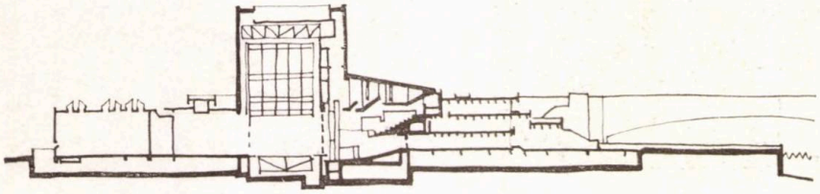

SECTIUNE LONGITUDINALA PRIN LYTTELTON THEATRE

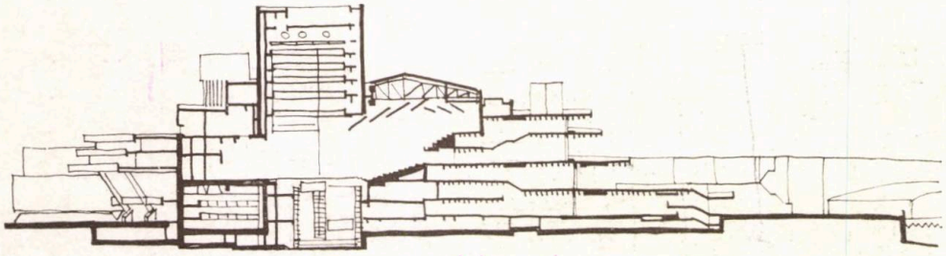

SECTIUNE LONGITUDINALA PRIN OLIVIER ȘI COTTESLOE THEATRES

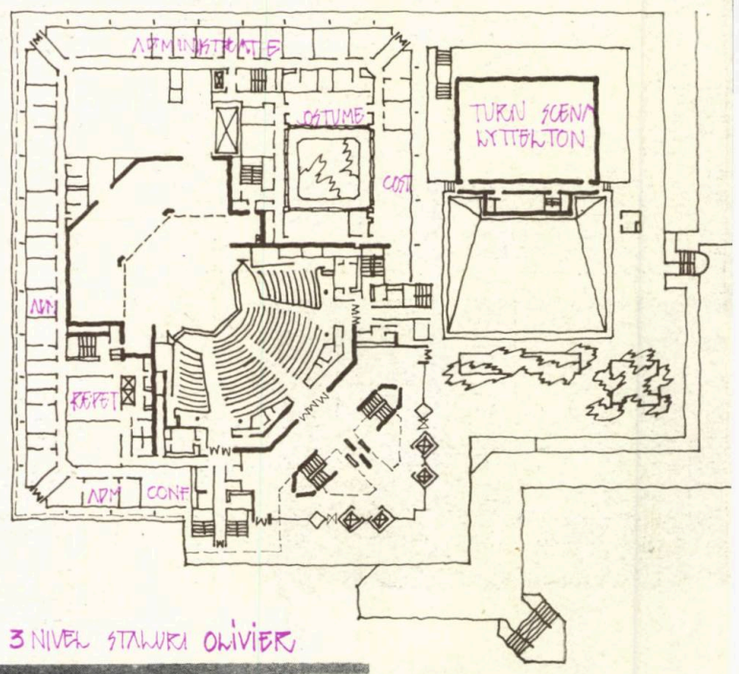

3 NIVEL STALURI OLIVIER

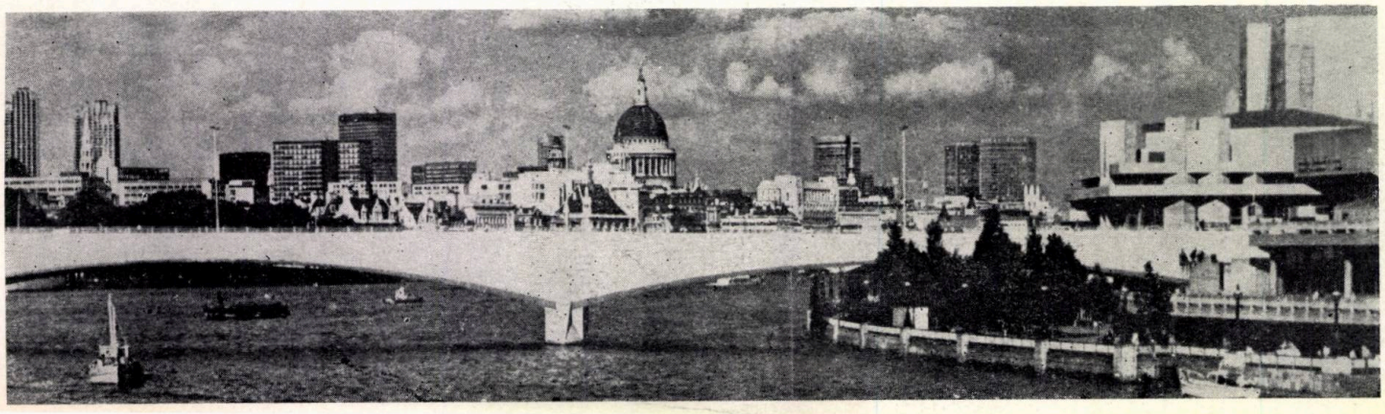

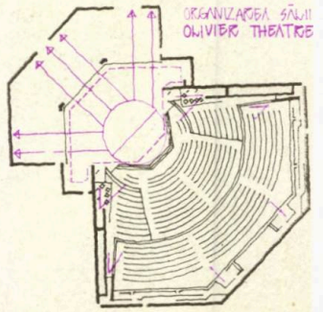

Teatrul Mummers, Oklahoma City, SUA

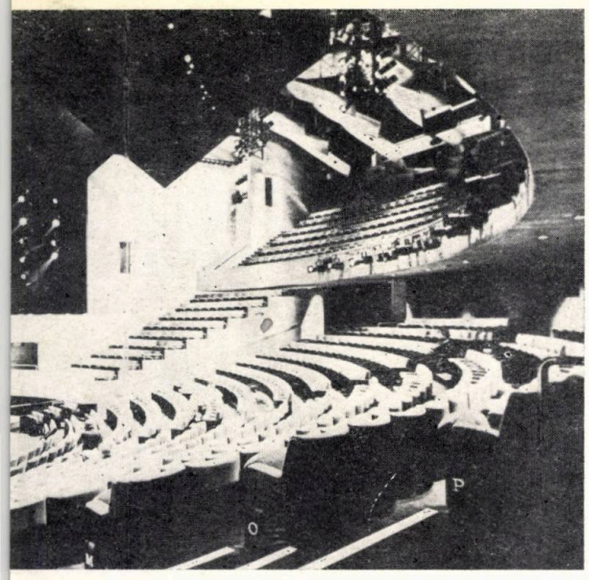

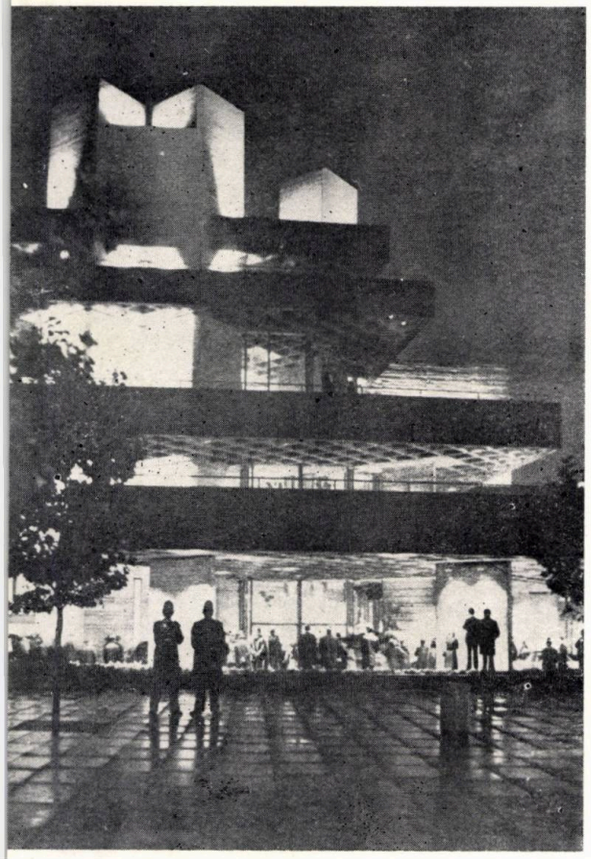

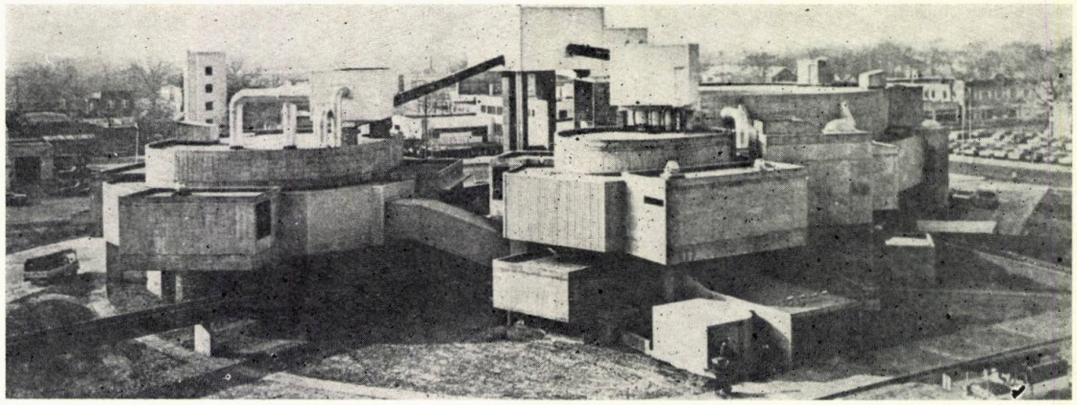

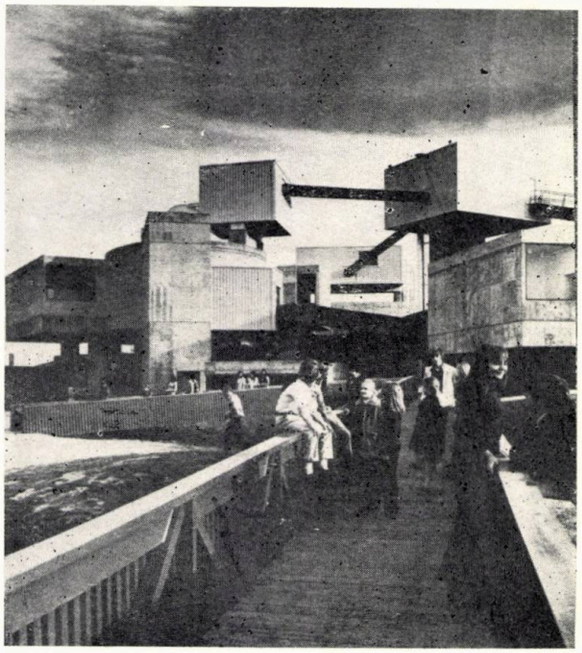

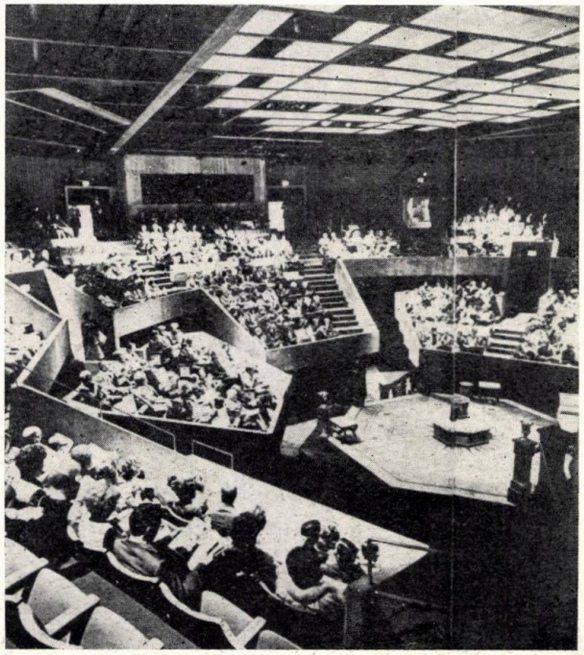

Arhitect: John M. Johansen

Arhitectura ca rezultat al unui « proces » — de creştere, improvizaţie şi transformare. Este manifestul teoretic al acestei lucrări, prefigurat la biblioteca Goddard, avînd afinităţi cu conceptualismul artei contemporane şi firesc încadrat în contextul mutaţiilor care încearcă să facă trecerea de la perioada « facerii formei » spre conceperea arhitecturii ca echipament. Declaraţiile de principii ale autorului afirmă că noua poziţie formativă se bazează pe o idee organizatoare sau intenţie ordonatoare, derivată din procesele de motivaţie ale comportamentului personal sau social şi utilizînd tehnici constructive cît mai industrializate. Autorul neagă, evident în contextul american, valabilitatea influenţei pe care o poate avea ansamblul urban, centralizarea, secvenţele comandate de sus asupra individualităţii obiectului de arhitectură. Programarea

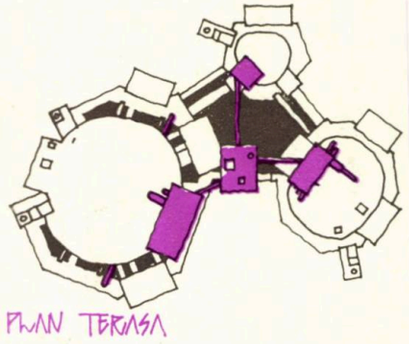

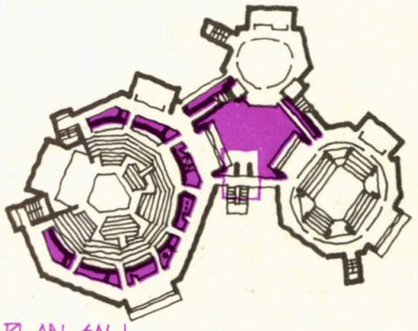

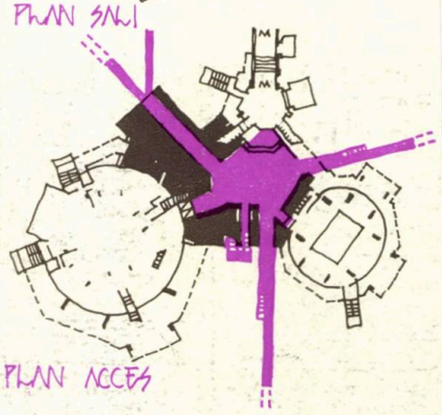

Cînd o clară imagine istorică va deveni posibilă, vom admira poate — expresia unui concept într-un vocabular potrivit, fuziunea părţilor într-o formă armonică, respiraţia vieţii în ritmuri, proporţii, texturi sau unitatea formei cu funcţiunea structura şi simbolistica — ajungînd poate la un consens că într-un anume context şi pe o perioadă limitată de timp clădirea reprezintă o extensie lirică a stilului internaţional.

THE ARCHITECTURAL REWIEW 959/1977

→

permutațională va forța apariția unui nou concept — acela al indeterminării — în care structurile urbane ar putea să nu arate la fel de la un an la altul. Deci nu va mai fi timp să compui și să recompui odată ce ansamblul va fi generat de aceleași intenții organice complexe (structurale, transportaționale și distribuționale). Autorul afirmă că nu e sigur dacă orașele viitorului vor arăta ca o singură construcție, însă va fi sigur o construcție continuă. Deci arhitectura ca fragment. Teatrul prevede această deschidere prin pietonalul ramificat care trece printre cele trei săli, pe deasupra unui bazin și pe sub pasarelele de legătură. Ideea călăuzitoare a clădirii a evoluat din procesele de spectacol teatral, dar împrumută terminologia altor domenii pentru a evita rutina profesională. Astfel, interpretînd teatrul Mummers în termenii electronici, putem vorbi despre trei « componente » (sala « elizabetană » de 600 locuri, sala « arenă » de 300 locuri și sala pentru învățămînt) cu « subcomponentele » lor atașate (birouri și servicii tehnice amplasate la demisol), introduse într-un « șasiu » și « conectate » prin patru sisteme de « circuite » suprapuse (poduri, scări, pasarele, instalații). Acest sistem presupune un mare grad de segregare a funcțiunilor și expresiei componentelor, pînă la detașarea lor fizică. Ideea organizatoare devine în această situație — estetică, procesul de proiectare nemaifiind unul de compunere ci de asamblaj. Aceste juxtapuneri, aglomerări, surprize, segregări și posibilitățile lor permutative fac rezultatul final imprevizibil, imperfect și « discutabil » ca însăși fenomenele naturale, generînd într-un asamblaj volatil, o serie de simultaneități care provoacă jazzistica ansamblului.

FORUM — martie/1971

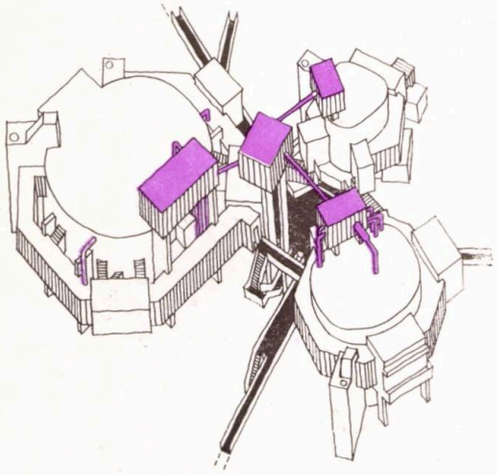

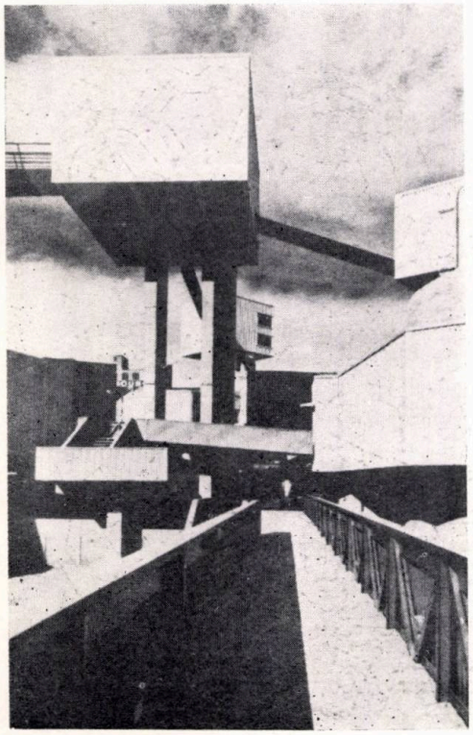

I.C.C. Berlin, Centru de congrese, Berlinul de Vest

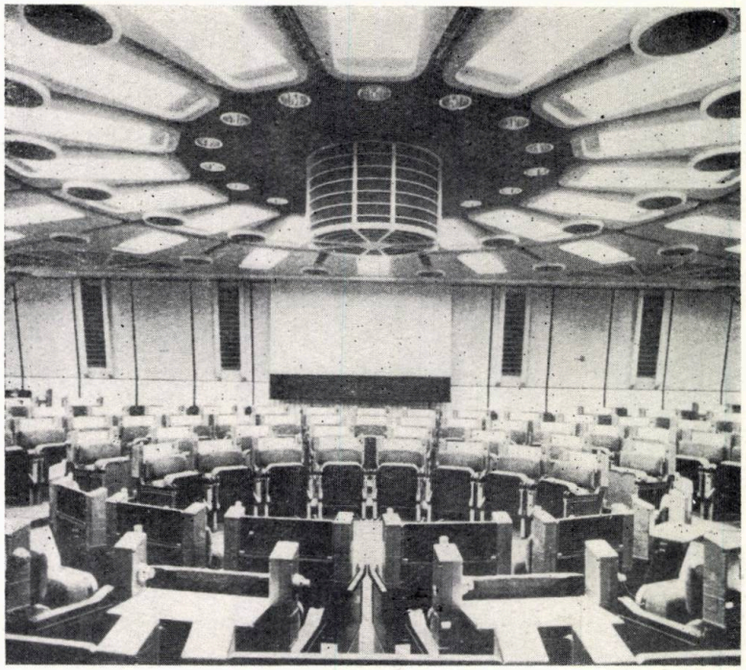

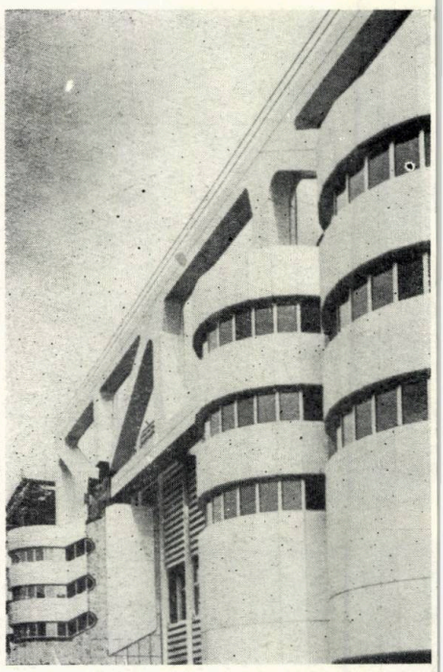

Arhitecți: Ralf Schüller & Ursulina Schüller — Witte
Ingineri: Ingenieur — Büro Gerhard Bartels, Manfred F. Manleitner Horst Spandow, Hans Joachim Stegeman

Amplasament: Berlinul de Vest — în apropiere și legat de parcul expozițional existent, între două importante și zgomotoase artere de circulație — o autostradă și respectiv o cale ferată și o linie de metro. Structura, 26 coloane din beton cu diametru de 2,5 m ce susțin sălile și foaierele și cîte 4 stîlpi pătrați, pe cele două laturi lungi ale construcției, ce poartă fermele gigantice (78 m) ale acoperișului, (semnează firma Krupp), conferă ordine și monumentalitate. Începînd cu proiectarea (durată 15 ani), centrul este o colecție de performanțe și recorduri: lungime — 313 m, lățime — 85 m, înălțime — 40m, arie utilă — 24 000 m², volum construit — 800 000 m³ capacitate max. 20 300 persoane în 80 de săli (de la 5 000 la 10 locuri), funcțional — este prevăzută utilizarea centrului pentru congrese, spectacole, reuniuni, emisiuni T.V. . .

Ca obiect de arhitectură, acest enorm container, executat și gîndit exact, corect (după unii e prea multă precizie rece în croiala spațiilor), și ca siluetă de semnificație în oraș, I.C.C. este insolit; arhitectura pe care o impune noul centru se apropie de utopiile tehnologice și de caroseriile vehiculelor cosmice ale anilor '60 '70. Imaginea este însă deschisă, vizualitatea plină de aluzii și interpretări formale. Socotim fertil la acest nivel de constituire a formei efortul de a inaugura un alt mod de a vedea.

O judecată responsabilă asupra construcției nu s-ar putea pronunța, însă, decît după parcurgerea experienței spațiale complexe care este cu siguranța această construcție. Și abia astfel am putea valorifica și discerne sensurile acestei arhitecturi, mesajul ei real sau implicit, care ne apare în peisajul tendințelor actuale (mult întoarse către retorică și istoricism), o arhitectură de amplă viziune.

BAUWELT 3/1977
BAUWELT 17/1979
DOMUS 597/1979
BAUMEISTER 9/1979
WERK — OEUVRE 2/1975
L'ARHCITECTURE D'AUJOURD'HUI 199/1978

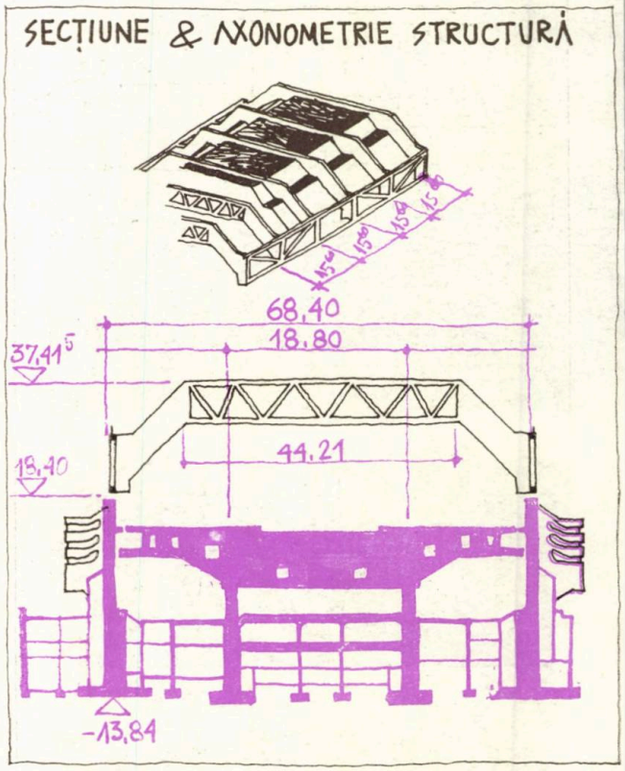

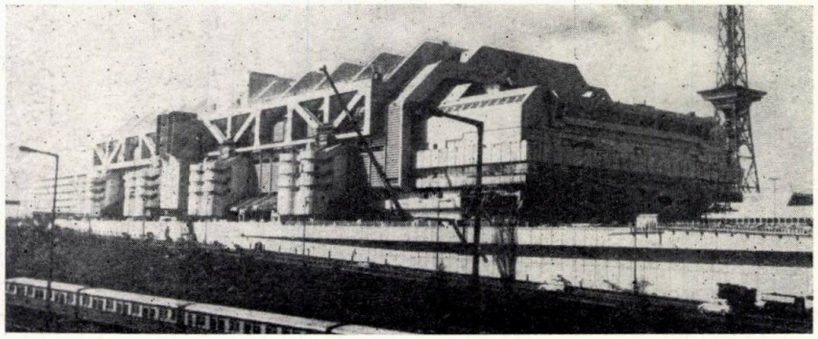

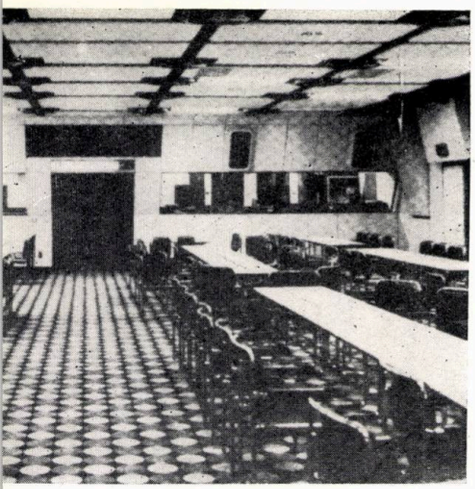

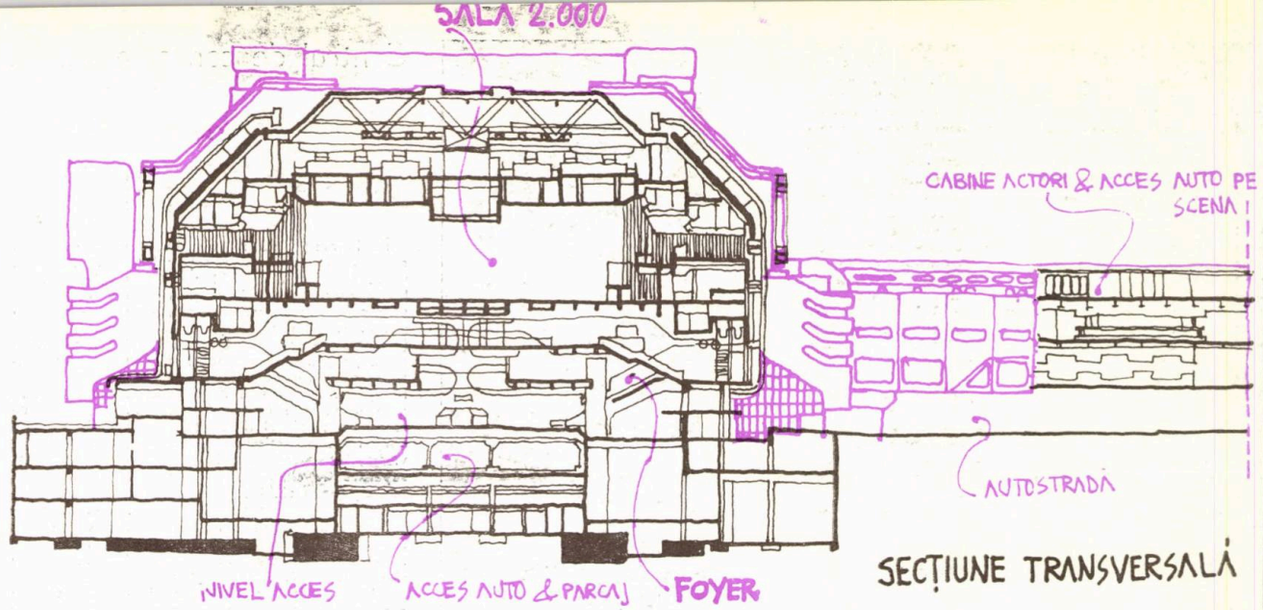

SECȚIUNE TRANSVERSALĂ

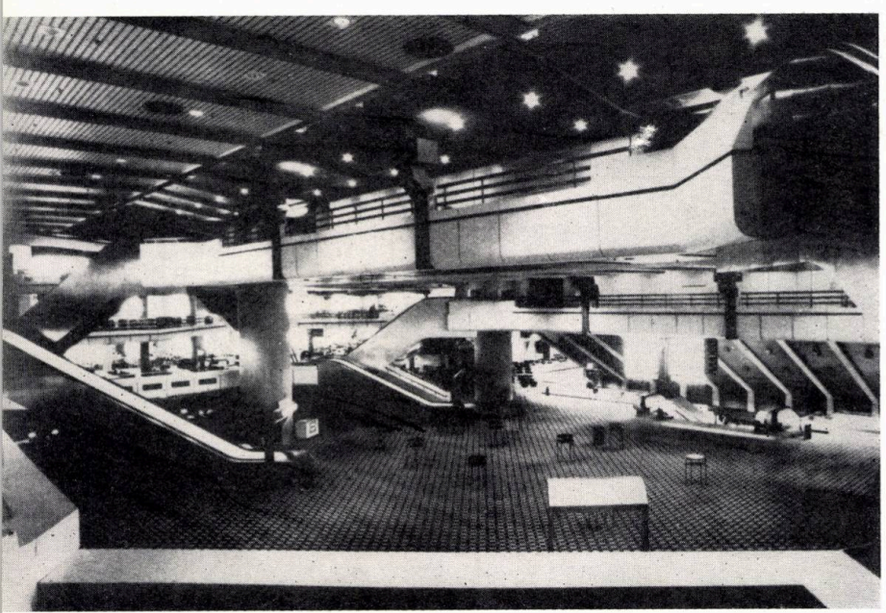

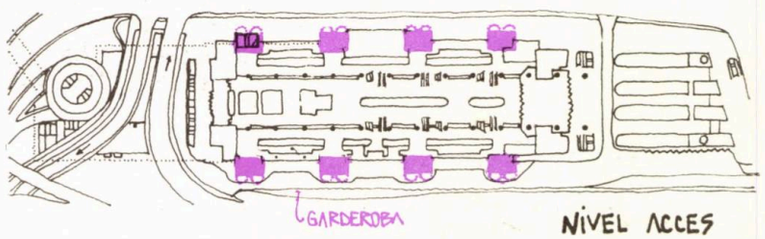

NIVEL ACCES

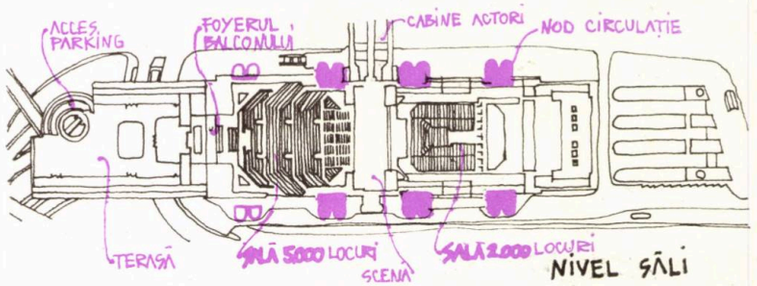

NIVEL SĂLI

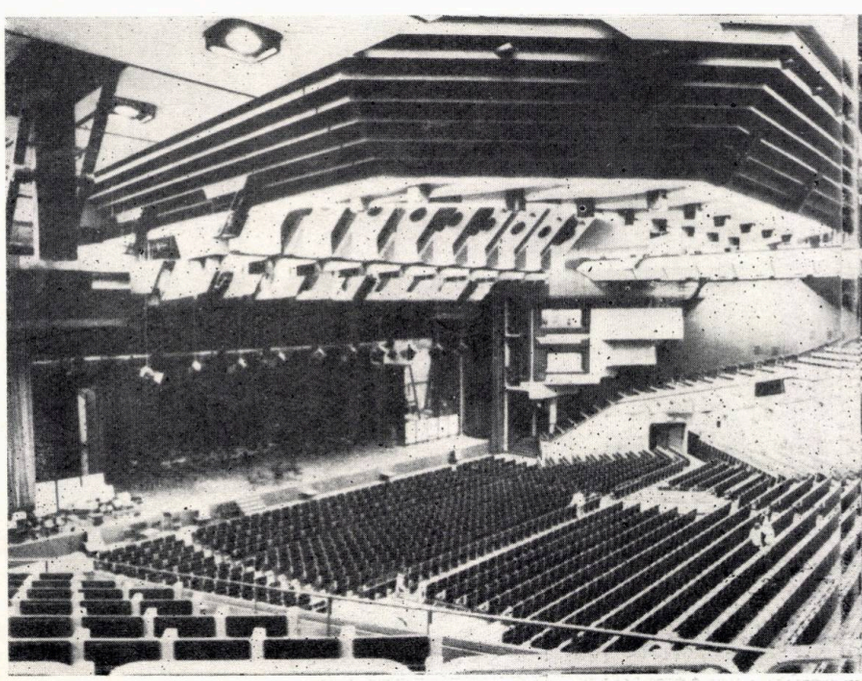

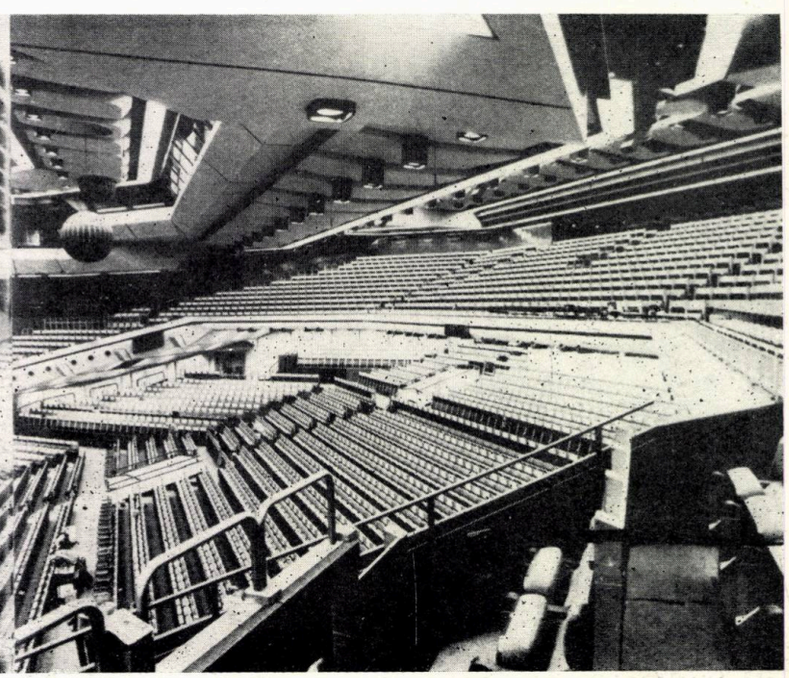

Centrul de concerte din Oslo, Norvegia

Arhitect: Gösta Abergh

În Norvegia se manifestă o foarte calmă şi corectă variantă a funcţionalismului modern, firesc suprapusă tradiţiilor arhitecturale, spiritului constructiv eficient şi respectului aproape tehnic pentru natură şi — prin extensie — pentru sit. Proiectul rezolvă spaţial denivelarea teatrului (marcată de cele două străzi paralele), creînd o piaţă pregătitoare accesului şi reuşeşte concomitent să exprime diferenţiat calitatea fiecărei funcţiuni. Astfel sala de spectacole se detaşează prin unghiurile dintre faţadele sale, spaţiile de circulaţie (foaierul şi scările) sînt identic tratate, corpul pentru artişti este paralelipipedic şi discret vitrat, iar anexele tehnice sînt ascunse sub piaţă, separate de clădire. Se constată de asemenea şi în secţiune o clară segregare între parcaj, nivelul cu garderoba ingenios rezolvată, sala propriu-zisă şi foaierul. În privinţa acestuia din urmă, nu putem aprecia însă calitatea efectului de alăturare dintre acest spaţiu amplasat deasupra străzii şi sala liniştită. Masivitatea plinurilor, ponderată de haşura riglelor pereţilor vitraţi, dă clădirii o expresivitate viguroasă, oarecum neutră, firesc asociată purităţii aproape matematice a muzicii.

BYGGEKUNST (Norvegia) 5/1978

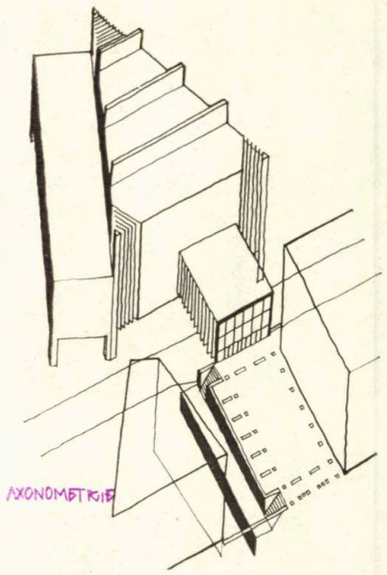

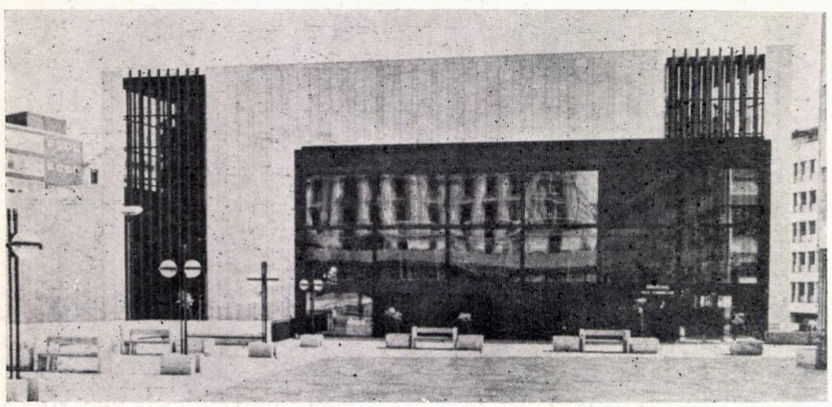

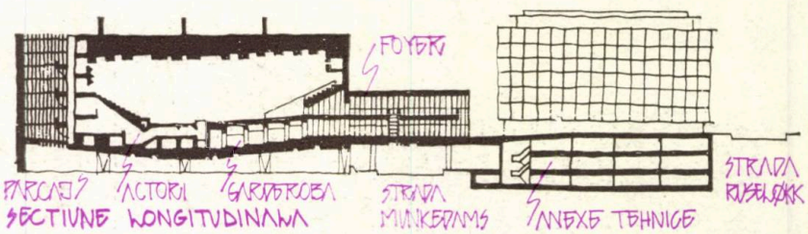

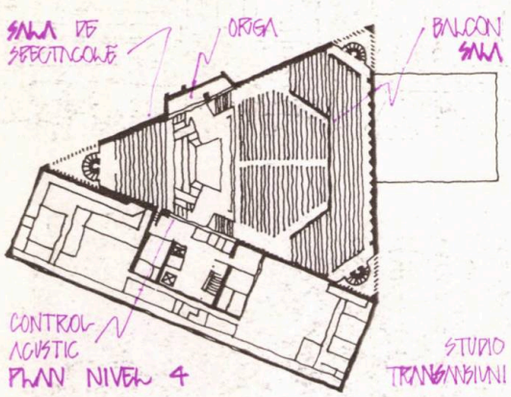

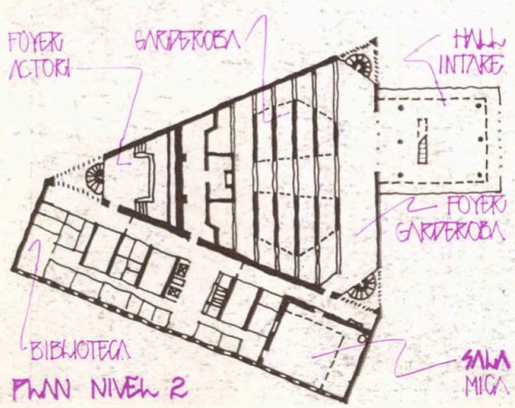

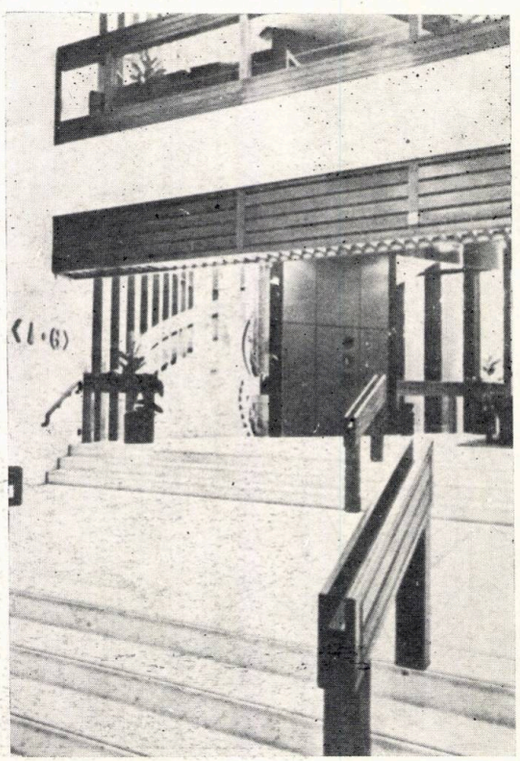

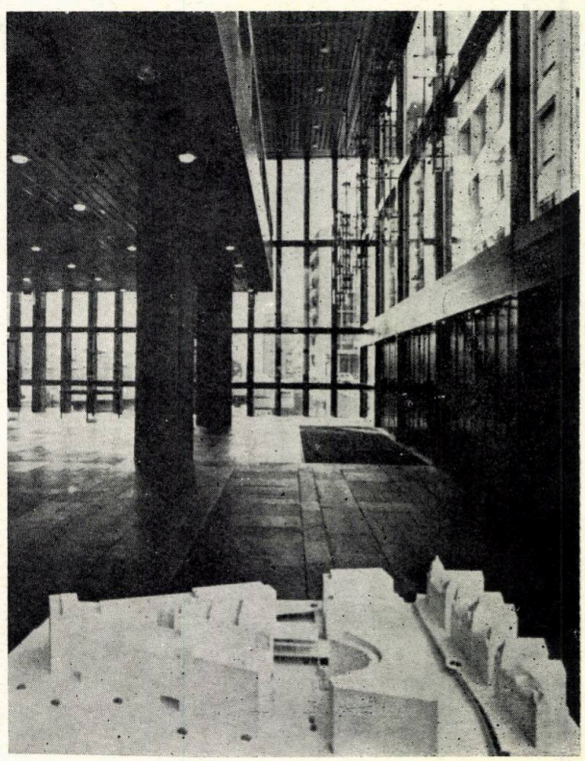

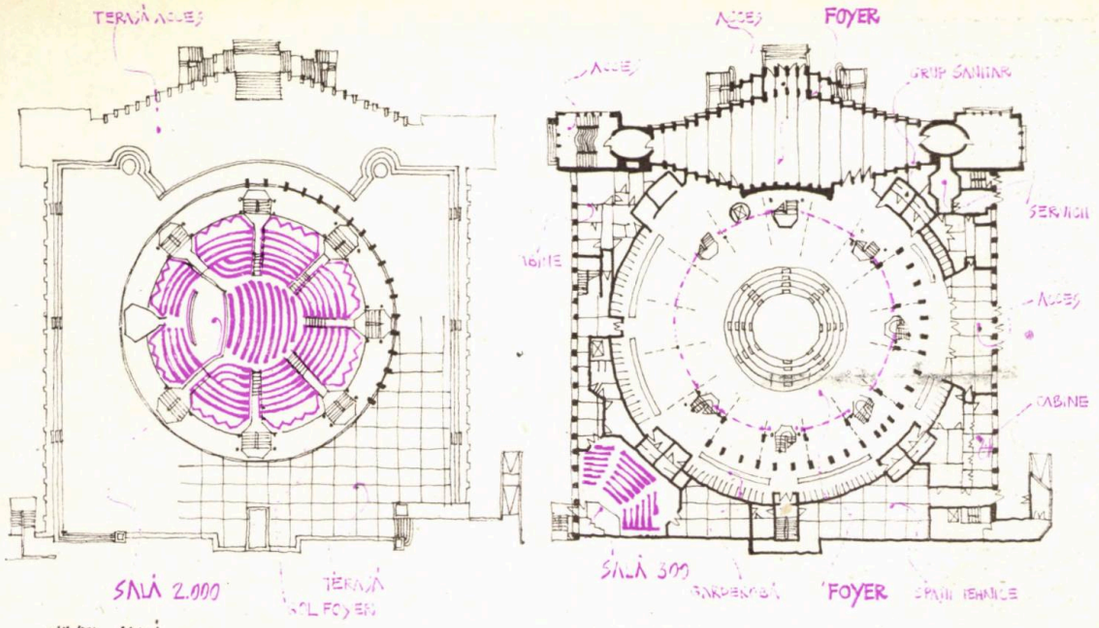

"Tonhalle", Düsseldorf — R.F.G.

Arhitecți: HPP (Hentrich—Petschnigg & Partner)

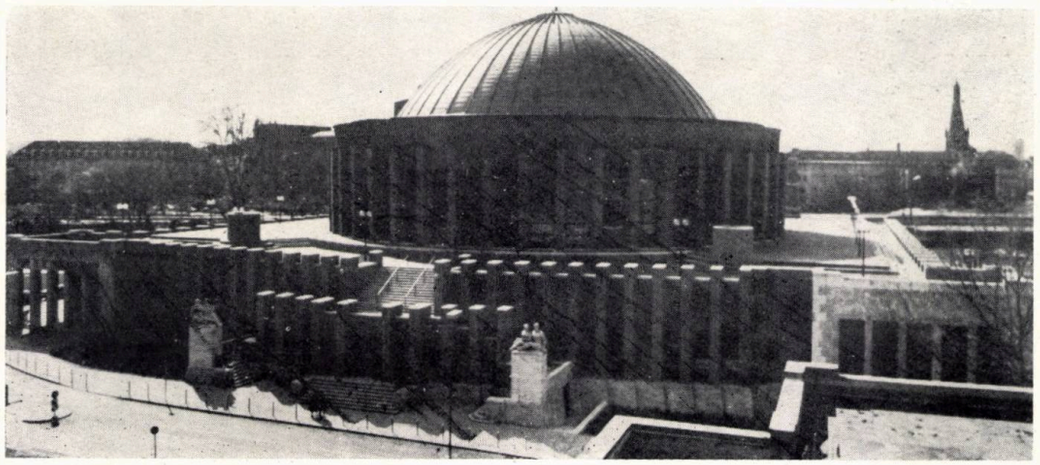

Patosul expresionist (nu de cea mai bună calitate) al acestei clădiri datează din anul 1926, an al proiectării ei de către Wilhelm Kreis, ca planetariu al unui mai vast ansamblu cu caracter social ; bombardat în 1943, planetariul este făcut utilizabil (cu acustică proastă) în 1954 ca sală pentru spectacole de operă și teatru. Pe primul plan al reconstrucției începute în 1975 a stat cerința păstrării intacte a fizionomiei arhitecturale inițiale, dorința de a recrea vechea relație spațial-afectivă cu orașul, relație în care cel mai important element era cupola.

Pilonii originari și arcadele triunghiulare, ambele de cărămidă, au fost înlocuite cu o structură din b.a. formal identică, placată cu clincher ; cupola este alcătuită din 48 segmente prefabricate ; prefabricate sînt de asemenea gradenele sălii ca și multe alte elemente de construcție mai puțin importante. Pe lîngă reîmpărțirea în noi încăperi, necesare — spații tehnice, cabine, bufet, grupuri sanitare, garderobă, ș.a. — clădirea primește șapte scări de acces la sală și o pasarelă circulară — emfatică — plasată în spațiul foaierului de sub panta gradenelor. Vechiul planetariu adăpostește acum o sală de concerte dimensionată pentru 2.000 de spectatori, din care cca. 600 la balcon (un volum de 20.000 m³), 130 de instrumentiști și 300 de coriști, și o altă sală cu 300 locuri ; peste podiumul orchestrei, pentru instalarea tuturor accesoriilor tehnice a fost concepută o mare placă în consolă. Pe lîngă alte măsuri speciale luate pentru asigurarea unei acustici perfecte (izolarea față de zgomotele foaier-ului, ale străzii și avioanelor) construcția propriu-zisă a sălii se sprijină pe fundații proprii, separate și izolate de cele ale întregii clădiri.

Corectă în cel mai înalt grad, de la rezolvarea funcțională, a problemelor legate de acustică, finisaje (clincher, travertin, beton aparent, metal inox) și detalii speciale, refacerea planetariului, cu toate că redă Düsseldorfului unul din determinanții cadrului urban, păcătuiește printr-o somptuozitate îndoielnică (oare este întotdeauna somptuozitatea îndoielnică?), printr-o sterilitate a spațiului interior (pasarela circulară, amfiteatrul foaierului) o explicație s-ar afla poate în însăși compoziția inițială a casei — « supra » axială, în declinul expresionismului la 1926 . . .

BAUMEISTER 7/1978

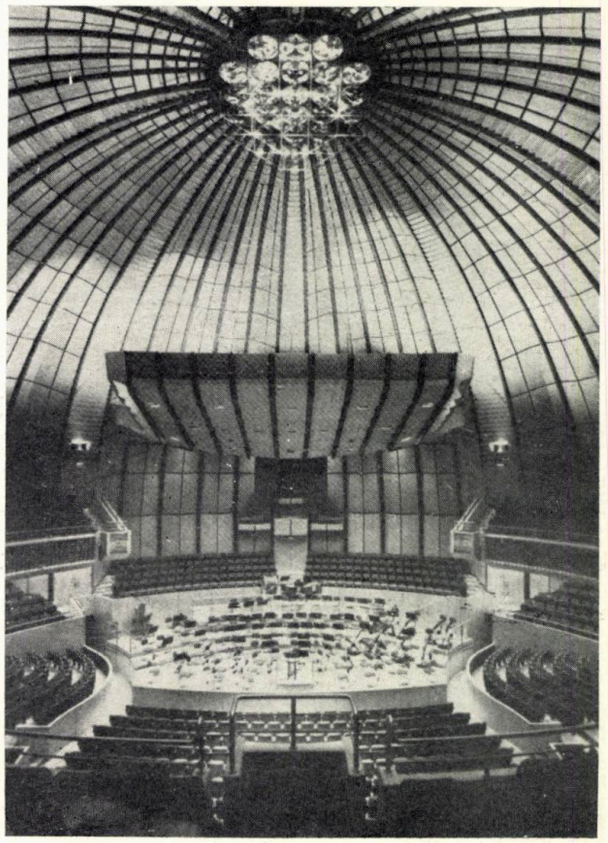

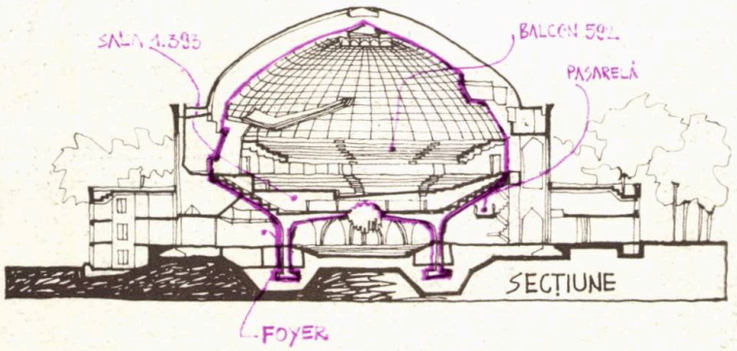

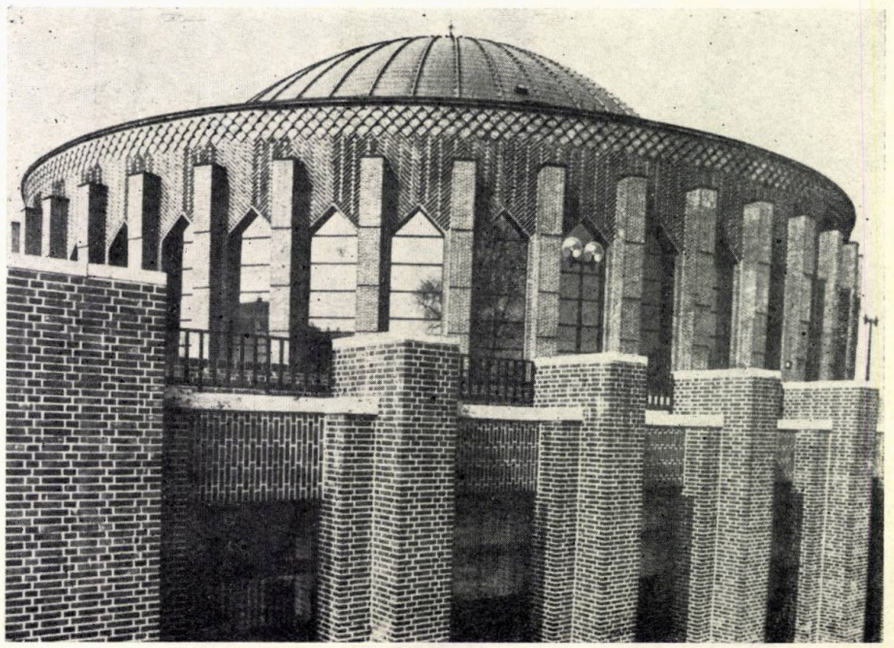

Centrul muzical „Vredenburg" din Utrecht, Olanda...

Arhitect: Herman Hrtzberger

. . . mimează oraşul. Traseele pietonale interioare ce continuă prin scară şi direcţie străzi ale vechiului centru, leagă sau separă numeroase magazine, birouri, restaurante, ca şi jocul de umbre şi lumini creat de luminatoarele pietonalelor, subliniază imaginea spaţială compusă, complexă şi compozită a ansamblului ; pe o structură de rezistenţă dezvoltată după o tramă clară, cu betonul lăsat aparent, arhitectul aşează (pereţi, vitrine, mobilier) sau agaţă (balcoane şi copertine metalice, firme, corpuri de iluminat . . .), într-o aparentă dezordine, care alături de brutalismul finisajelor (sau inexistenţa lor) accentuează impresia de neterminat, de continuă posibilitate a schimbării, de libertate a distribuţiei funcţionale şi compoziţiei formale. Clădirea îşi pierde din autonomie, devine accesibilă publicului, atrage omul de pe stradă către sălile de concerte şi spectacole ; intrările principale ale auditoriumului central corespund direct cu galeriile interioare, pereţii sălii, deschizîndu-se, lasă muzica să inunde spaţiul.

Marele auditorium de 1.700 de locuri, în amfiteatru, oferă o bună vizibilitate ce îl face apt a primi diferite tipuri de spectacole (chiar şi . . . circ) ; un mare luminator central, prismatic, permite iluminatul natural al sălii. Foaierul perimetral este fragmentat în alveole ce dispersează publicul numeros, individualizînd spaţiul. Complexul mai dispune, pe lîngă spaţii de expunere, birouri, cafenele, şi

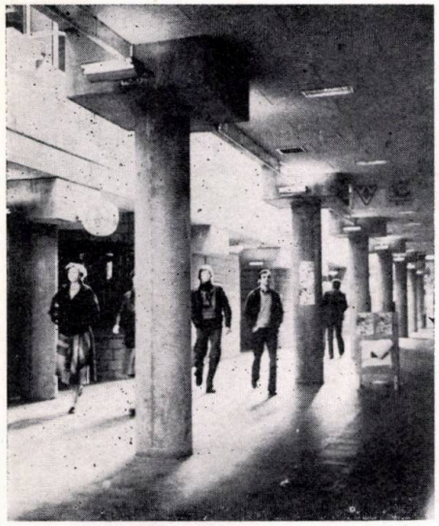

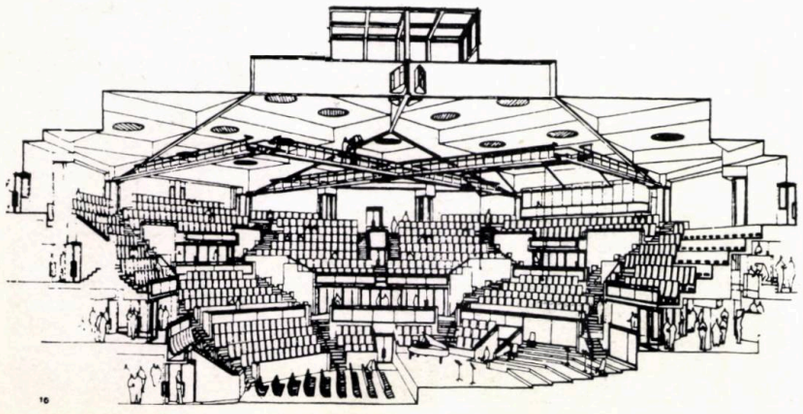

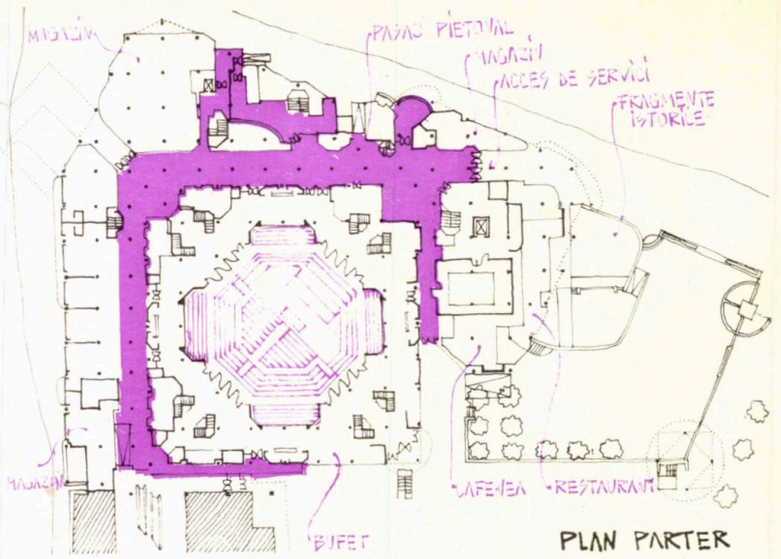

PLAN PARTER

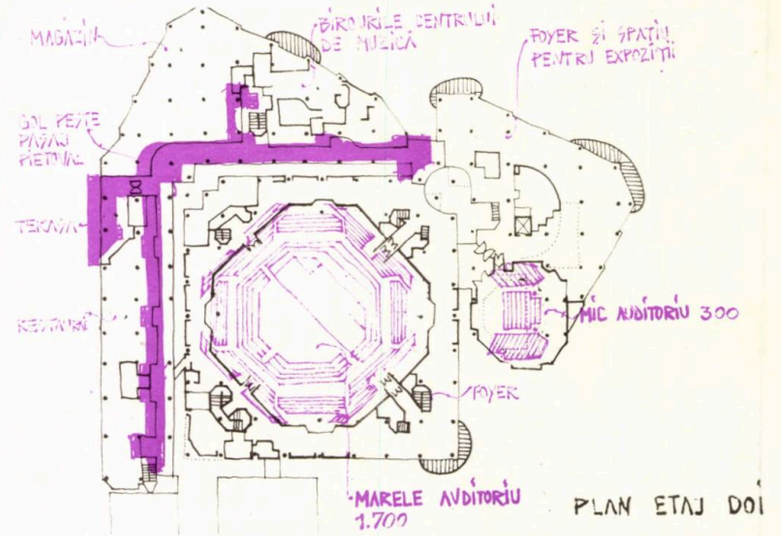

PLAN ETAJ DOI

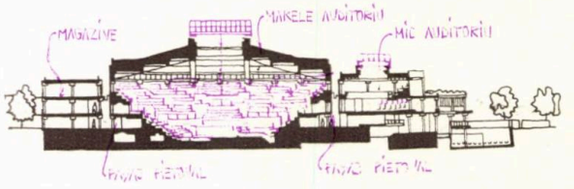

spaţii de servici, de o sală cu 300 locuri şi de alte spaţii mai mărunte destinate unor spectacole experimentale, audiţiilor, repetiţiilor. O lesnicioasă legătură verticală se realizează pe opt scări, din care patru legate direct la sala centrală. Trebuie remarcată consecvenţa cu care Hertzberger îşi elaborează şi exprimă, pe diferite programe — azilul « De Drie Haven », Amsterdam sau birourile « Central Beheer, Apeldoorn" şi ansamblul rezidenţial « Dragon » din Delft—matricea stilistică proprie, valoroasă arhitectural şi moral.

HERMAN HERTZBERGER : « Centrul muzical Vredenburg trebuie considerat ca un element de legătură între vechiul centru al Utrecht-ului şi noul complex comercial « Hoog Catharijne » . . . », « . . . criteriul diviziunii spaţiului global într-o multiplicitate de spaţii minore este un principiu fundamental în conceperea acestui centru, mijlocul prin care am încercat să dăm imensului ansamblu scara umană a locuinţei. »

« Clădirea se articulează în jurul a numeroase corpuri, separate între ele, ca grupurile de clădiri într-un oraş, prin « străzi » pietonale. »,

« . . . o construcţie izolată, monumentală, ar fi contracarat . . . caracterul public : nu un templu al muzicii, ci, poate, un *boutique de la musique.* »,

L'ARCHITECTURE D'AUJOURD'HUI 198/1978
DOMUS 601/1979
THE ARCHITECTURAL REVIEW 996/1980
BAUMEISTER 4/1980
BAUEN + WOHNEN 7-8/1979

T.P.

Taxele poştale achitate pentru anul 1980
conform aprobării D.G.P.Tc. nr. 137/290/1979

40538

Lei 20

arhitectura

5 | 80

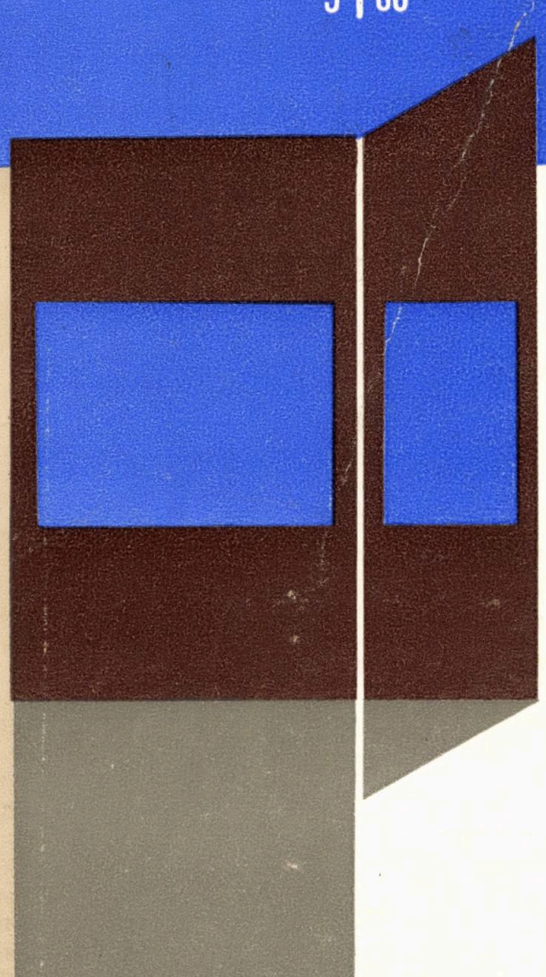

REDACȚIA (EDITORIAL OFFICE): București str. Academiei nr. 18—20 sector 1, C.P.—597—P.O.B. ROMÂNIA, Tel. 13.98.80.
ADMINISTRAȚIA (MANAGEMENT): I.S.I.A.P. (Întreprinderea de stat pentru imprimate și administrarea publicațiilor) București, Piața Scînteii nr. 1, sector 1, Oficiul poștal 33, Cont B.N.R.S.R. 64.51.502.28 filiala sector 1.
ABONAMENTE: I.S.I.A.P., șase apariții anual, 200 lei instituții, 100 lei individual.
PUBLICITATE: Agenția de publicitate I.S.I.A.P. București, Cal. Victoriei nr. 174, sector 1, tel. 50.47.70
PUBLICITY: PUBLICOM—Romanian International Publicity Agency, București bd. N. Bălcescu nr. 22, Phone 16.75.35. Cables: PUBLICOM, Telex CAMROM 374.
ABONAMENTE PENTRU STRĂINĂTATE (SUBSCRIPTION trough) ILEXIM—Departamentul Export-Import Presă, P.O. Box 1.136—1.137, Telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3. Excerpts in english, french, russian; yearly subscription; West $ 35, East Rbl. 15.
TIPARUL: Întreprinderea Poligrafică « Arta Grafică » București.

REDACTOR ȘEF: Dr. arh. MIRCEA LUPU

MACHETARE: Dr. arh. ALEXANDRU M. SANDU
COPERTA: Arh. TUDOR DUMITRAȘCU
FOTOGRAFII: GHEORGHE DUMITRU

arhitectura

5 | 80

REVISTĂ A UNIUNII ARHITECȚILOR DIN R. S. ROMÂNIA

ANUL XXVIII, NR. 5 (186, serie nouă)

FONDATĂ ÎN 1906

PREZENȚE ARHITECTURALE ROMÂNEȘTI PESTE HOTARE - II

BIBLIOGRAFIE

2 Gabriela Mészáros ● PREZENȚE PUBLICISTICE ROMÂNEȘTI PESTE HOTARE (IV)

AGENDA

3 Prof. em. dr. arh. Cezar Lăzărescu ● ARHITECTURA ÎN FINLANDA

4 Arh. Laurențiu Vasilescu ● DESENELE LUI TITU ELIAN

CRONICA

7 *** ● CONGRESUL AL XIV-LEA AL U.I.A.—VARȘOVIA 1981

7 Sociolog Stela Rusu ● SPAȚIILE VERZI ALE CAPITALEI

8 Prof. dr. arh. Dumitru Vernescu ● PROFESORUL ARHITECT ION AL. DAVIDESCU 1890—1980

8 Arh. Georgeta Ionescu ● ARHITECTUL MIRCEA IONESCU 1928—1980

PREZENȚE ARHITECTURALE ROMÂNEȘTI PESTE HOTARE—II

9 *** ● AMBASADA REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA LA ATENA

13 CONVORBIRE CU ARHITECTUL CONSTANTIN SĂVESCU — Interviu realizat de arh. Ileana Murgescu

14 Arh. Ana Solomon ● PROIECTE TIP DESTINATE PROGRAMULUI NAȚIONAL DE LOCUINȚE DIN REPUBLICA FEDERALĂ A NIGERIEI

17 Arh. Ștefan Preda ● HOTEL « AFRICA » — MONROVIA, LIBERIA

18 Arh. Nicolae Spătaru ● REALIZĂRI ALE ANTREPRIZEI ROMÂNE DE CONSTRUCȚII MONTAJ-ARCOM

22 Arh. Laura Valentin ● CENTRUL SOCIAL CULTURAL ȘI COMERCIAL LA TRIPOLI—JAMAHIRIA ARABĂ LIBIANĂ POPULARĂ SOCIALISTĂ

25 Arh. Aurel Mureșan ● SANATORIU PENTRU COPII HANDICAPAȚI, AL SWANI, JAMAHIRIA ARABĂ LIBIANĂ POPULARĂ SOCIALISTĂ

26 Ing. Miron Măsariu ● ABATOR ÎN BAGDAD, REPUBLICA IRAK

27 Arh. Daria Tănăsescu ● FABRICA DE CIMENT SHEICH SAID, REPUBLICA ARABĂ SIRIANĂ

28 Arh. Rodica Vrancu ● POLICLINICĂ LA ULCINJ, R. S. F. IUGOSLAVIA

29 Arh. Dorin Gheorghe ● COLONIA MINIERĂ ANTAMINA, PERU ● ORAȘUL MUNITORESC MOKAMBO-ZAMBIA

33 Arh. Dinu Hariton ● BANCA ȘI SEDIUL ADMINISTRATIV AL SOCIETĂȚII GENERALE DE ALIMENTAȚIE DIN KINSHASA, ZAIR

34 Arh. Nicolae Laszlo ● HOTEL LA FREETOWN, SIERRA LEONE

35 Arh. Cornel Ghenciulescu ● HOTEL LA OUZOUD, MAROC

37 Arh. Viorel Trocan ● CENTRUL INTERNAȚIONAL DE CONFERINȚE DAMASC, REPUBLICA ARABĂ SIRIANĂ

38 Arh. Cornel Ghenciulescu, arh. Mariana Fetti ● SĂLI DE SPORT ÎN JAMAHIRIA ARABĂ LIBIANĂ POPULARĂ SOCIALISTĂ ● PISCINĂ 2000 LOCURI LA TRIPOLI

42 Arh. Mihai Anania ● SĂLI DE CINEMATOGRAF

43 Dr. arh. Eugeniu Apostol ● PROIECTE ROMÂNEȘTI PENTRU CLĂDIRI DE ÎNVĂȚĂMÂNT

PARTICIPĂRI ROMÂNEȘTI LA CONCURSURI INTERNAȚIONALE

44 Dr. arh. Mircea Lupu ● CONSULTAREA INTERNAȚIONALĂ PENTRU AMENAJAREA CARTIERULUI HALELOR DIN PARIS

DEZBATERE

54 Dr. arh. Mircea Enache ● ASPECTE PSIHOLOGICE ȘI SOCIALE ALE DENSITĂȚII DE LOCUIRE

AGORA

56 Dr. arh. Gheorghe Săsărman ● O ALTERNATIVĂ

ÎNAINTAȘII NOȘTRI

57 Arh. Ioan Dimitrescu ● SPĂTARUL MIHAIL CANTACUZINO ÎNNOITOR AL ARHITECTURII TRADIȚIONALE

60 Arh. Dumitru Arghiriade ● DIN VIAȚA VECHII ACADEMII DE ARHITECTURĂ

FIȘIER

61 C. arh. Iuliana Ciotoiu ● LOCUINȚE TRADIȚIONALE ÎN COMUNA SĂLCIUA, JUDEȚUL ALBA

RECENZII 62

IDEE

67 Dr. arh. Aurelian Tănăsescu ● PANTOAXONOMETROGRAF

PAGINA ȘCOLII

69 Stud.-arh. Monica Nedelcu, stud.-arh. Mihail Cristian Lotreanu ● PARTICIPAREA STUDENȚILOR-ARHITECȚI LA UN SIMPOZION DE CONSTRUCȚII

FIȘE TEHNICE

71 Rubrică redactată de arh. Marius Smigelschi și arh. Sandu Miclescu

ACTUALITĂȚI

73 Arh. Mircea-Lucian Andrei ● INSTITUTUL AGRONOMIC TIMIȘOARA ● CINEMATOGRAF ÎN AER LIBER LA BUZIAȘ (debut)

75 Arh. Cristina Gheț ● LOCUINȚĂ SOLARĂ PENTRU COMUNELE SUBURBANE ALE CAPITALEI

MEDIU DE VIAȚĂ

Biolog Dorin Gîrlea, arh. Cristian Maimăduc ● CONSIDERAȚII PRIVIND CONSERVAREA NATURII ÎN R.S. ROMÂNIA

CADRAN

Rubrică redactată de arhitecții Ion Enescu (pag. 78—82), Cristina Ene, Cristian Ionescu, Ștefan Mănciulescu, Mihai Pienescu (pag. 82—87)

DESIGN ARTE

88 Arh. Mircea Moldovan ● SISTEM DE MOBILIER URBAN

CONSILIUL DE CONDUCERE: arh. CONSTANTIN JUGURICĂ*— președinte al Consiliului de conducere, conf. dr. arh. MIRCEA LUPU* — președinte al Colegiului de redacție, arh. EMILIA ABRUDEANU, conf. ION BIȚAN, dr. arh. ALEXANDRU BUDIȘTEANU, prof. ing. ALEXANDRU CIȘMIGIU, MIRCEA DEAC*, ing. PAUL DRAGOMIRESCU, dr. arh. MIHAI ENESCU, arh. ALEXANDRA FLORIAN, dr. arh. BORIS GRINBERG, arh. ȘTEFAN RADU IONESCU*, conf. dr. arh. ALEXANDRU IOTZU*, ing. NICOLAE LASZLO, arh. EUSEBIE LATIȘ, arh. MIRCEA MIHAI, arh. NICOLAE MUNTEANU, arh. DAN PRODESCU, conf. dr. arh. ALEXANDRU SANDU*, dr. arh. GHEORGHE SĂSĂRMAN, LUDOVIC TILL

* Membri ai Colegiului de redacție

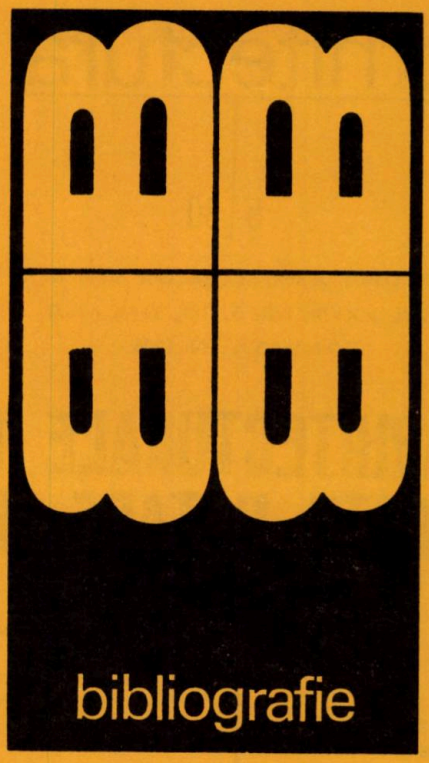

Selecţii bibliografice de Gabriela Mészáros

PREZENŢE PUBLICISTICE ROMÂNEŞTI PESTE HOTARE (IV)

Bordenache, R., *L'espace architectural dans la Grèce archaïque, classique* et hellenistique, în volumul Atti del XVI Congresso di storia dell'architettura, Atena, sept.—oct. 1969

Cucu, N., *La casa medievale nel viterbese*. Ephemeris daco-romana. Annuari › della Scuola Romena de Roma. Libreria di scienze e lettere. Roma, 1938. 104 p.+ 122 fig.

Ionescu, Gr., *Restauro e fruizione dei monumenti di architettura costruiti sul territorio della Romania per la difesa*. Architettura fortificata. Atti del I. congresso Internazionale Piacenza-Bologna 18—21 marzo 1976. Instituto italiano dei castelli — Sezione Emilia — Romagna. Bologna, 1978. p. 117—130.

Ionescu, Gr., *Empreintes armeniennes dans la decoration architecturale et la structure de certains monuments roumains*. Erevan, 1978. 10 p.

Ionescu, Gr., *Animation culturelle et promotion touristique des forteresses et châteaux en Roumanie*. Bulletin. Institut international des châteaux historiques. 1974, no. 31, p. 49—54.

Ionescu, Gr., *Les Places fortifiées, Point de départ pour le développement de diverses villes de Roumanie*. Bulletin. Institut international des châteaux historiques. 1979, no. 36, p. 50—55.

Tănăsescu, A., *Über ein bizentrales Projektionssystem mit zwei beliebigen Grundflächen*. Comunicare prezentată la Wissenschaftliche Jahrestagung der Mathematischen Geselschaft der DDR, Weimar, 26—29 august 1963. Fakültät für Architektur und Bauwesen.

Tănăsescu, A., *Ein achsial-helikoidales Projektionssystem*. Comunicare prezentată la Tagung über Konstruktive Geometrie la Technische Universität Dresden, 14—16 septembrie, 1963.

Tănăsescu, A., *Eine spezielle Perspektive auf einer geneigten Tafel; Affiner Riss mit Ubertragungsraum*. Comunicări prezentate la al treilea colocviu internaţional IKM asupra aplicaţiilor matematicii la ştiinţele inginereşti, RDG, Facultatea de Arhitectură şi Construcţii, Weimar, 24 iunie—3 iulie, 1965

Tănăsescu, A., *ProjekHowssysteme und Risstypen in der Darstellenden Geometrie; Ein neues achsiales Projektionssysteme*. Comunicări prezentate la Wissenschaftliche Jahrestagung der Mathematischen Geselschaft der DDR. Leipzig, Karl-Marx Universität, 7—11 februarie, 1966.

Tănăsescu, A., *Uber einige Umwandlungen im affinen Riss; La solution grafique pour les joeux matriciels d'ordre 3 ×n*. Comunicări prezentate la Congresul mondial de matematică ICM, Universitatea Lomonosov, Moscova, august, 1966.

Tănăsescu, A., *An dem Bioxiallen Projektionssystem augeschlossene Modularrisse*. Comunicare prezentată la Wissenschaftliche Jahrestagung der Mathematischen Geselschaft der DDR, Humboldt-Universität, Berlin, 13—18 februarie, 1967.

Tănăsescu, A., *Uber einige Veränderungen auf dem generalisierten Riss*. Comunicare prezentată la al patrulea congres internaţional IKM asupra aplicaţiilor matematicii la ştiinţele inginereşti, RDG, Facultatea de Arhitectură şi Construcţii, Weimar, 25 iunie — 21 iulie, 1967.

Tănăsescu, A., *Stadiul actual al cercetării în domeniul geometriei descriptive şi al Perspectivei în R.S. România*. Conferinţă prezentată la invitaţia Institutului de geometrie al Universităţii tehnice din Dresda, R.D.G. iunie, 1967.

Tănăsescu, A., *Uber eine spezielle Netzprojektion*. Comunicare prezentată la Wissenschaftliche Jahrestagung der Mathematische Geselschaft der DDR, Rostock, 10—18 februarie, 1968.

Tănăsescu, A., *Eine Perspektivinterpretation über eine spezielle hyperbolische oder parabolische Netzprojektion*. Comunicare prezentată la Colocviul internaţional de geometrie de la universitatea Kossuth Lajos din Debrecen, R.P. Ungaria, 30 mai—1 iunie, 1968.

Tănăsescu, A., *Die Bedeutung der Vorstellungsmethoden für die Architektur-Studierenden-Perspektive und Entwurfsarbeit*. Comunicare prezentată la Secţia de Arhitectură a Universităţii tehnice din Stuttgart, R.F. Germană, iunie, 1968.

Tănăsescu, A., *Das Museum des Dorfes; Die Klöster von Nordmoldavien*. Conferinţe prezentate la invitaţia institutului « Kunstakademie Stuttgart, R.F. Germană, iunie, 1968.

Tănăsescu, A., *Cercetarea fundamentală în domeniul geometriei descriptive şi al Perspectivei în R.S.R.* Comunicare prezentată la Şcoala Politehnică din Lausanne, Elveţia, iulie, 1968.

Tănăsescu, A., *Perspektivstudium der Aquirezeltanten geraden*. Comunicare prezentată la sesiunea ştiinţifică internaţională « Tagung über Konstruktive Geometrie », DDR, Merseburg, 10—13 septembrie, 1968.

Tănăsescu, A., *Ein axiales Kotiertes Projektionssystem mit Leitebene*. Comunicare prezentată la Wissenschaftliche Jahrestagung der Mathematische Geselschaft der DDR, Magdeburg, 9—17 februarie, 1969.

Tănăsescu, A., *Eine bizentralle besondere Projektion mit einem beweglichen Projektionszentrum*. Comunicare prezentată la al V-lea congres internaţional IKM asupra aplicaţiilor matematicii la ştiinţele inginereşti, R.D.G. Facultatea de Arhitectură şi Construcţii, Weimar, 22—29 iunie, 1969.

Tănăsescu, A., *Ein architecturales Darstellungssystem durch Zusätzliche Projektionen*. Comunicare prezentată la Wissenschaftliche Jahrestagung der Mathematische Geselschaft der DDR, Universitatea Humboldt, Berlin, 9—14 februarie, 1970.

agenda

ARHITECTURA ÎN FINLANDA

O expoziție de arhitectură națională este o mare carte, larg deschisă, pe care răsfoind-o, poți cunoaște viața unui popor, istoria și evoluția lui, orînduirea socială, cultura și sensibilitățile artistice, știința, tehnica și resursele de care dispune.

Dacă această carte povestește despre Finlanda, ea ne vorbește despre o națiune care și-a apărat eroic dreptul la independență și îl păstrează cu demnitate și autoritate, în respectul întregii lumi, despre un popor de cetățeni patrioți, cu eroi legendari, de sportivi al căror nume a fost cunoscut în lumea întreagă, despre o națiune de arhitecți, artiști, poeți și muzicieni.

Ne vorbește despre o arhitectură senină, cu o sinceritate naturală, o arhitectură îndrăgostită de apă, păduri și flori, întinsă pe întreg teritoriul țării, printre golfuri, insule și lacuri, respectată de toți în lume și necopiată de nimeni. O arhitectură care nu a făcut niciodată concesii unei mode trecătoare și care și-a apărat cu strășnicie formele și expresiile naționale pentru salvarea identității sale.

În frumoasa țară a celor o mie de lacuri, elementul de bază al creației arhitecturale pare a fi spațiul. Dealul, pădurea, lacul în continuu dialog cu orașul, cu cartierele lui de locuințe, ondulațiile sinuoase ale naturii pe care se profilează orizontalitatea liniștită a volumelor arhitecturale, îți lasă impresia că peisajul este cel mai important ornament arhitectural. Clădirile cu o funcționalitate clară, au o sobrietate expresivă rezultată din simplitatea formelor și puritatea liniilor. Dar sub această aparentă simplitate se dezvăluie un rafinament subtil, în care diversele materiale cîntă parcă, într-o perfectă armonie, muzica lui Sibelius.

Acest spațiu nu se oprește în zidul caselor, ci continuă în interior, conturînd noi și savante dialoguri cu omul și complicata lui viață contemporană; fie că este vorba de o bibliotecă sau o școală, de săli de concerte sau spectacole sau de locuințe cu ferestre mari luminoase, adevărate porți spre natura înconjurătoare, spațiul arhitectural este fluent și conturează cu elocvență identitatea arhitecturii finlandeze.

Această mare carte ne vorbește despre istoria țării și a construcțiilor sale, despre înțelepciunea și sensibilitatea cu care stilurile și curentele arhitecturii europene sau internaționale au fost traduse, despre influențele pe care acestea le-au avut în propria evoluție dar și despre contribuția arhitecturii finlandeze și a exponenților ei, în concertul mondial al arhitecturii contemporane.

Eliel Saarinen, pioner al urbanismului modern, Alvar Aalto și Erik Briyggman, Timo Penttilä sînt doar cîteva nume de celebri soliști ai acestei mari orchestre.

Principiile descentralizării urbane, concepțiile spațiale ale noilor orașe și cartiere de locuințe, enunțate la început mai timid în centrul civic al localității Säynätsalo, într-o insulă pe lacul Päijänne, apoi mai convingător la Tapiola, au contribuit în mare măsură la evoluția urbanismului contemporan. De fapt, ele nu sînt decît reflectări ale personalității și caracterului arhitecturii finlandeze, pe care astăzi le continuă noi generații de tineri creatori.

În această mare carte, mai putem citi și despre personalități care au acumulat valențele spirituale ale unei epoci și ale unui popor, sintetizîndu-le și creînd opere impresionante, ce marchează pașii mari și siguri ai evoluției umane.

Dacă Alvar Aalto este o valoare mondială, țara sa, Finlanda, este în mare parte la originea acestei personalități. El a putut face apel în creația sa la resursele tehnologiei moderne, fără a avea de luptat cu reținerile unor conformisme academice. A fost susținut de tradiția poporului care dădea prioritate problemelor locuințelor și, mai ales, spațiilor

2

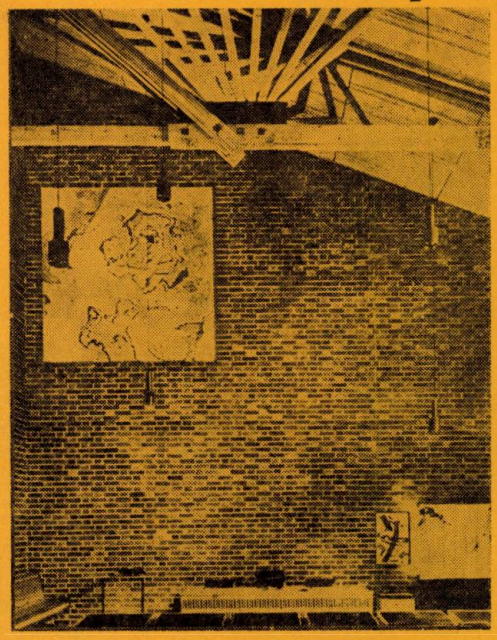

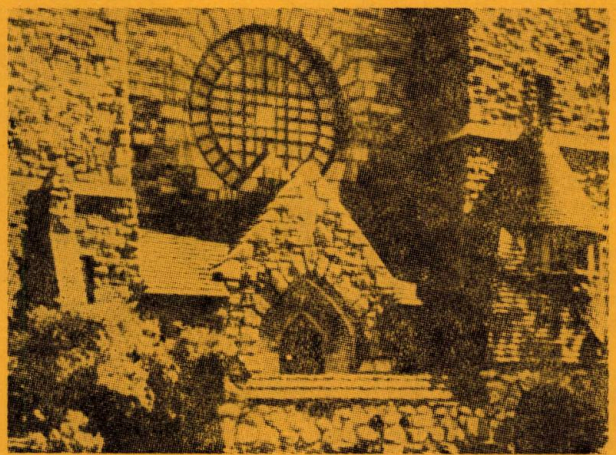

1

3

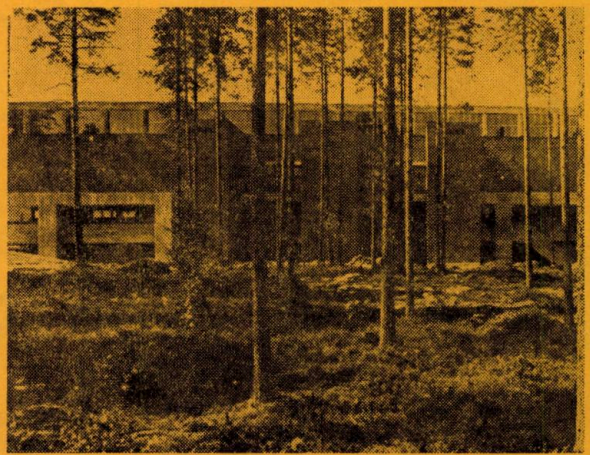

3

1. ROMANTISMUL NAȚIONAL — Catedrala din Tampere, *Lars Sonck*, 1907
2. PRIMĂRIA DIN SÄYNÄTSALO, *Alvar Aalto*, 1952
3. CENTRU SPORTIV, KAJAANI, *Osmo Lappo*, 1962—1968

4

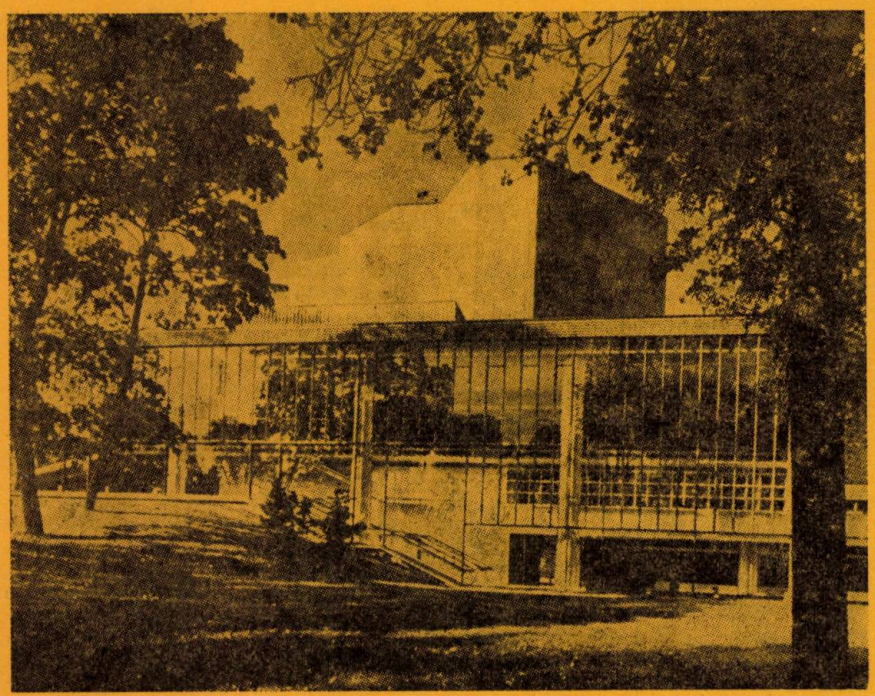

4. TEATRUL MUNICIPAL DIN HELSINKI, *Timo Penttilă*, 1967
5. CARTIERUL KOTEPOLIJA, JYVÄSKYLÄ, *Bengt Kahri*, *şi* Esko Kahri, 1964—1968
6. CARTIERUL KANNELMÄKI, HELSINKI, Esko Kahri, Kai Lohman, 1973—1974

5, 6

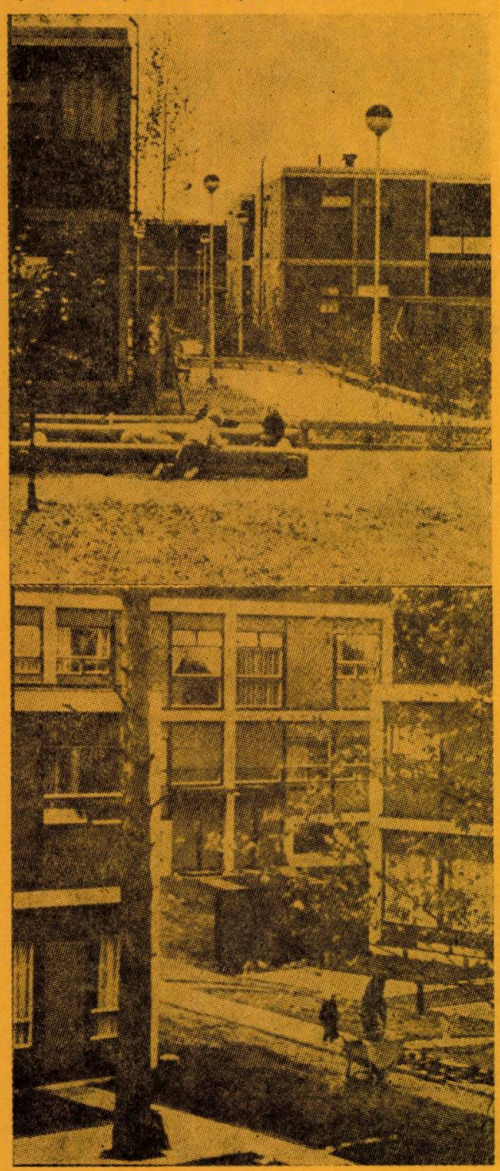

lor interioare. Dacă s-a luptat tot timpul cu dificultăţi economice, nu a avut de înfruntat însă dispute ideologice: preocupările lui sociale sînt reflectarea celor ale unui guvern socialist. Şi-a putut desfăşura astfel liber, excepţionalul lui temperament de creator şi constructor.

Lucrările lui se caracterizează printr-o libertate absolută a concepţiei, fără nici o idee abstractă sau joc arbitrar al unor elemente geometrice sau matematice. Planurile sale sînt determinate doar de mediu şi destinaţia spaţiului interior ce trebuie obţinut. Niciodată ansamblurile sale de locuinţe nu sînt sacrificate unei ordini arbitrare ci, din contră, legate de curbele sau accidentele de teren. Un edificiu nu este gîndit ca o unitate izolată, ci ca o parte dintr-un tot armonios compus împreună cu toate celelalte elemente cu care este destinat să conviețuiască. Calitatea spaţiilor sale interioare este de o cu totul altă natură decît cele cubiste ale lui Le Corbusier sau cele continui ale lui Mies van der Rohe.

În tot ceea ce a făcut, a vădit un simţ esenţial al materialelor, şi a urmărit o tratare sensibilă a materiei. A utilizat cu precădere ceramica din care a scos efecte de suprafaţă şi mai ales lemnul de diferite esenţe, adus la o nouă viaţă de chimia modernă.

Aalto a făcut parte dintre cei foarte puţini care au vocaţia de a da o formulare nouă eticii unei profesiuni, care astăzi, ca şi atunci, riscă să-şi piardă identitatea proprie. Prin marea lui operă a contribuit la prestigiul arhitecturii finlandeze, aducîndu-şi o contribuţie la umanismul arhitecturii contemporane apreciată de întreaga lume.

Cartea mare pe care o reprezintă expoziţia Arhitectura în Finlanda — tradiţie şi identitate — trebuie citită în tihnă, cu respect şi înţelegere, pentru că, pe deasupra unor imagini atrăgătoare, ea ne vorbeşte cu multă înţelepciune despre rostul şi menirea unei activităţi aşa de vechi, şi atît de frumoasă, pusă tot mereu în slujba omului, a bunăstării lui, a păcii şi progresului omenirii.

Prof. em. dr. arh.
CEZAR LĂZĂRESCU
Preşedintele Asociaţiei de prietenie România-Finlanda

DESENELE LUI TITU ELIAN

Talent, măiestrie, modestie — trei calităţi de mare preţ îl definesc pe omul şi artistul Titu Elian, care, în mod firesc şi fără ostentaţie, s-a afirmat în domeniul dificil al artelor plastice, prin lucrările de valoare incontestabilă pe care le-a realizat.

În Sala Kalinderu, talentul şi delicateţea de expresie ale lui Titu Elian s-au îmbinat perfect în suita de splendide desene expuse, demonstrîndu-ne, o dată mai mult, virtuozitate şi echilibru.

Privindu-le cu atenţie, nu-ţi este greu să poţi închega cu multă siguranţă portretul celui care a creat aceste desene îmbibate de sufletul şi dăruirea artistului.

Pentru noi toţi, colegii şi prietenii lui, acest lucru ni s-a părut firesc şi l-am revăzut pe Titu Elian în fiecare dintre lucrările lui, l-am simţit printre noi, am fost aproape de el.

Expoziţia, organizată sub egida Institutului de arte plastice « Nicolae Grigorescu », nu este o retrospectivă; au fost expuse ultimele lucrări ale artistului, realizate cu prilejul călătoriilor de studii şi cercetare întreprinse în cadrul fostei Direcţii a Patrimoniului Cultural Naţional.

Văzînd *casele* lui Elian remarci, pe lîngă frumuseţea deosebită a desenului, valoarea incontestabilă a acestor *modeste* opere de arhitectură populară, pe care arhitectul le-a îndrăgit şi le-a preţuit aşa de mult.

Personalitatea şi talentul artistului au reuşit să filtreze şi să redea, prin linii sigure şi spontane, esenţialul fiecăruia dintre modelele sale, astfel încît desenele realizate au, pe lîngă marea lor valoare artistică, şi valoarea documentului de arhitectură.

Dacă omul plin de modestie nu mai este, Titu Elian artistul delicat, îndrăgostit de frumos, rămîne mereu prezent prin opera lui de virtuoz al desenului, iar noi, povestind despre el celor mai tineri, vom spune de data aceasta cu mîndrie « l-am cunoscut pe Titu Elian ».

Arh. LAURENŢIU VASILESCU

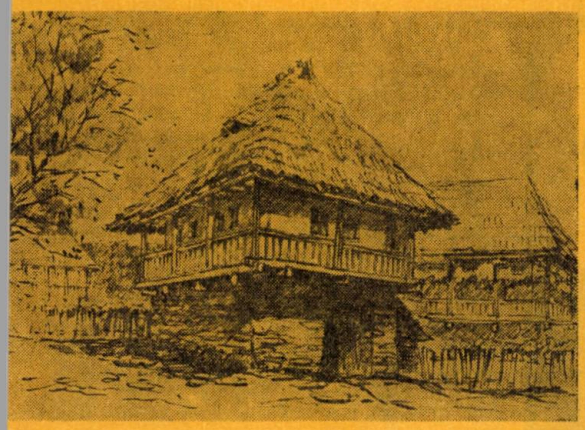

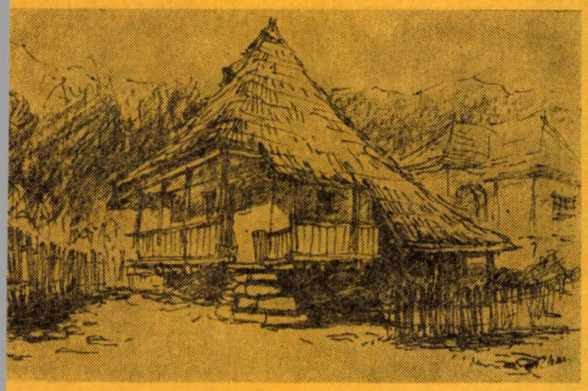

MARGINALII

MUZEUL ARHITECTURII ÎN LEMN

În apropiere de Arhanghelsk, în satul Malie Koreli se află un original muzeu: cel al arhitecturii în lemn. În regiunea Arhanghelsk, în satele înşirate de-a lungul apelor, tîmplarii-arhitecţi din trecut au construit case avînd caturi, bisericuţe, fără a bate vreun cui, mori de vînt, toate din lemn. Etnografii au reconstruit cu migală şi scrupulozitate interioarele caselor, astfel încît vizitatorii îşi pot da seama de felul în care trăiau vechii locuitori ai acestor meleaguri, din nordul european al U.R.S.S.

MUZEUL ARHITECTURII DIN R. F. GERMANIA

Urmînd să fie amenajat la Frankfurt pe Main, pînă la sfîrşitul acestui an, Muzeul arhitecturii din R.F. Germania va tinde să depăşească, după cum spunea directorul său Heinrich Klotz, stadiul de colecţie şi expoziţie şi va deveni un loc de schimburi de idei, de afirmare şi de critică. Un cuvînt greu va avea arhitectura de astăzi « ca disciplină decisivă a ecologiei umane ». Muzeul îşi propune să ofere sugestii pentru practica imediată, pentru modelarea şi protejarea ambientului uman.

C.N. RĂDULESCU

DE PRETUTINDENI

● Cunoscuta staţiune Sozopol, de pe litoralul bulgar al Mării Negre, antica Apollonia, cu o populaţie permanentă de circa 3300 locuitori, găzduieşte pe durata unui întreg sezon de vară aproximativ 30 000 vizitatori. Sistematizată cu grijă şi păstrînd din fondul locativ moştenit un număr de 187 case declarate monumente istorice, localitatea atrage prin pitorescul ei deosebit un aflux turistic în certă creştere. *(BULGARIE D'AUJOURD'HUI*, nr. 11/1978)

● Muzeul de sculptură în aer liber Hakone — amenajat în zona unei staţiuni termale montane situate la aproximativ 100 km de Tokyo — constituie una dintre cele mai spectaculoase realizări culturale nipone. Organizat de grupul de presă şi televiziune Fuji-Sankei, muzeul — în afara colecţiei sale de o excepţională valoare cuprinzînd opere ale lui Bourdelle, Maillol, Picasso, Henry Moore, Giacomo Manzu, Calder, Tinguely, Marta Pan şi mulţi alţii, fără a-i mai socoti şi pe numeroşii sculptori japonezi — pune la dispoziţia vizitatorilor săi, cifraţi la mai multe mii în fiecare duminică, idilice locuri de întîlnire şi destindere, restaurante, cafeteria, case de ceai, suprafeţe de joc şi de picnic, săli de reuniuni, de expoziţii şi vaste întinderi de parc. *(CONNAISSANCE DES ARTS*, nr. 325/1979)

Şt.R.I.

SPICUIRI PUBLICISTICE

● « Cine creează cu adevărat creează întotdeauna **specific** după cum apa pusă într-un vas ia totdeauna forma vasului.» **(GEORGE CĂLINESCU** — în *România literară* din 1 martie 1979)

● « Cînd i se adaogă şi o valoare inedită, tinereţea reprezintă o primejdie pentru foştii tineri uzaţi. » — **(TUDOR ARGHEZI** — în *Luceafărul* din 8 decembrie 1979)

● « Vai de arta în care tinerii (chiar geniali) disprefuiesc pe cei bătrîni (chiar mediocri) ! » **(MIHU DRAGOMIR**—în *Luceafărul* din 7 aprilie 1979)

● « Singurătatea e un oraş / În care ceilalţi au murit / . . . » **(ANA BLANDIANA** « Peisaj », în *România literară*, 5 octombrie 1978)

● « . . . să mergem desculţi prin iarbă / pînă nu-ncepe să fiarbă / o rază de lasere-a / ucis gîndacul şi pasărea / cad, ce mai la deal la vale / tot felul de chimicale / pe troscoţel şi pir / de care nu mă mai mir / . . . » **(ION HOREA** « La Comana sub nuc », în *România literară*, 6 decembrie 1979)

● « Mă duc la gară să cumpăr un tren, vreau să plec după zăpadă. Voi aduce cîteva vagoane de zăpadă curată şi parfumată în oraşul plin de fum şi clădiri înalte. » . . . « Stau la geam şi-mi privesc vecinii care stau la geam, în blocul frumos ca o cutie de chibrituri. » . . . « Fiecare îşi construieşte acasă la el lumea pe care o crede ideală: vecinul meu, zugravul, şi-a luat mobilă lucioasă în cele două camere pe care le are şi acum doarme cu soţia şi copiii în bucătărie, eu care stau la etajul zece, ultimul, mi-am tăiat un patrat în tavan şi contemplu stelele. » **(MARA NICOARĂ** « Zăpada » — în *Luceafărul*, 24 februarie 1979)

● « Am văzut la Medgidia poate cel mai frumos stadion din ţară. » **(FĂNUŞ NEAGU**, în *România literară* din 3 mai 1979)

● « Îmi place mult Beaubourg-ul. E un lucru excepţional pe lume. E suficient să vezi reacţiile din Statele Unite. E pentru prima oară cînd se vorbeşte aici cu atîta insistenţă despre un eveniment cultural francez. Beaubourg-ul e o mare construcţie-jucărie miraculoasă. O construcţie în care vezi totul, în care nu poţi să ascunzi nimic. E formidabil. Mai ales din cauza acestei triste arhitecturi a cartierului. Înspăimîntător ! Am privit bine acest cartier timp de cinci ani. Are o arhitectură fără nici un sens. E de o platitudine . . .» « Dar Parisul nu are o arhitectură frumoasă ! Dacă-l compari cu Roma, e inexistent. » **(PIERRE BOULEZ** intervievat de **ROBERT SERROU**, *Paris Match*, nr.1533/1978)

● « Multe ar putea întreprinde concetăţenii mei, întorcîndu-se acasă din depărtări, inspirîndu-se de pe ecranul televizorului sau citind în cărţi, pentru ca laşul să-şi împrospăteze permanent înfăţişarea, prin ornamente vii, prin joc de culori şi lumină, şi să-şi materializeze spiritul prin muzică şi mai multă poezie.

Cetatea aceasta a Moldovei, ce păstrează cu grijă în biblioteci nopţile de veghe ale atîtor cărturari, şi-a ales calea sa proprie în îmbinarea valorilor trecutului cu marile edificii ale prezentului. Alimentată periodic prin seva tinereţii — despre care oricît s-ar scrie, nu-i de ajuns — ea are astăzi mare nevoie de flori şi de verdeaţă pe verticală, de grijă pentru vechi şi nou, de mai multă iniţiativă şi spirit gospodăresc, de mai multă puritate.

Fără a fi Davos, sau copie a vreunui alt oraş, laşul poate şi trebuie să încorporeze în fiinţa sa cît mai multe din frumuseţile lumii. » (Acad. **CRISTOFOR SIMIONESCU**: « Davos » — în *Cronica*, 5 octombrie 1979)

● « Noi facem treceri bruşte: ne pierdem ţărănimea într-o singură noapte şi credem că am cîştigat urbanismul în două secunde. » **(FĂNUŞ NEAGU**: «Biografia cărţilor noastre », interviu de **M. UNGHEANU**, *Luceafărul*, 21 aprilie 1979)

● « Îmi spuse deunăzi femeia mea / Pentru care-aş face totul / Mi-ar place să am / Un mic copac verde / Care-ar alerga după mine pe stradă. » **(VASKO POPA**: « Cîntec de metropolă » — în *Lumina* nr 1/1979, Panciova, R.S.F. Iugoslavia)

Şt.R.I.

MARGINALII

ALBERTO SARTORIS

La Galleria d'Arte Moderna din Roma a fost deschisă expoziția dedicată activității lui Alberto Sartoris, expoziție semnificativă și interesantă nu numai prin conținutul ei istoric și documentar, ci și fiindcă readuce în prim-plan figura unuia dintre cei mai reprezentativi arhitecți din cadrul avangărzii raționaliste italiene, din perioada interbelică. Organizată pe 3 secțiuni — arhitectură, urbanistică și opere de « interior » — expoziția evidențiează unitatea organică a operei lui Sartoris, atît din punct de vedere teoretic, cît și elaborativ.

C.N.R.

WERK, BAUEN + WOHNEN

Numărul 1/2 pe anul 1980 al revistelor elvețiene Werk și Bauen+Wohnen marchează fuziunea acestora (dispariția lor ca publicații autonome) — de fapt apariția unei noi reviste, cu titulatura: *Werk, Bauen+Wohnen*. Redactorii responsabili pentru seria nouă sînt Ulrike JEHLE-SCHULTE STRATHAUS, critic de artă, și JEAN-CLAUDE STEINEGGER, arhitect. Colegiul de redacție (ca și sectorul colaboratorilor — corespondenți din alte țări) « refolosește » în bună parte echipa de la B+W: Jakob K. Blumer, Mario Botta, Richard Brosi, Jürgen Joedicke, Jacques Schader (fost redactor la B+W). Prezența grafică (autori: Școala de Arte aplicate din Basel, Moritz Zwimpfer și Martin Isommer) încearcă o dificilă înnoire, pe fondul unei continuități voite cu machetarea, caracterele grafice, cromatica fostei B+W.

Nimic mai dificil decît să dai altă înfățișare și un nou conținut uneia din marile reviste de arhitectură, care de la apariția în 1947 sub îngrijirea lui Adolf Pfau, a păstrat pînă astăzi o prezență neconfundabilă și neschimbătoare. În lumea efemeră a publicațiilor de arhitectură, caracterul *HELVETICA* a însemnat B+W, această revistă subțire, întotdeauna promptă în apariție, în care am regăsit ani de zile, cu o liniștitoare certitudine, alături de rubricile marcate prin file colorate (Forum/bleu-gris, Concursuri/galben, obișnuitele și mereu actualele Fișe de detalii/ pe pagini gris, detașabile), o imagine ponderată și completă a arhitecturii contemporane. Toate revistele se înnoiesc. Se înnoiesc și marile reviste. Nimic mai derutant însă ca aceste schimbări brutale în apariția unor publicații solide, ce păreau că nu au nimic comun cu ritmul de schimbare al lumii contemporane, cu criza financiară, cu grafica la modă sau cu publicitatea, fragile și vulnerabile în fond, efemere (și « Forum »-ul american și-a încetat apariția într-un moment remarcabil al evoluției sale). Werk este o veche și tradițională apariție a FAS-ului (Fédération des Architectes Suisses), ce datează din 1914. Numele ei se leagă de exprimarea personalității arhitecturii elvețiene și de o primă recunoaștere a acesteia ca unitate stilistică originală. Puțin răspîndită și cunoscută în ultimul timp, Werk rămîne un nume al publicațiilor de după război, perioadă în care prețioasa L'Architecture d'Aujourd'hui nu era decît un fel de almanah plin de reclame și bune intenții.

Primul număr al noii publicații WERK, BAUEN+WOHNEN este dedicat arhitecturii elvețiene moderne din ultimul deceniu — este un act necesar de valorificare retrospectivă a 10 ani de arhitectură, întreprins cu modestie, în felul celebrei Architecture Moderne Suisse — 1942, Basel, editor Max Bill.

Arh. ȘTEFAN MĂNCIULESCU

cronica

SARP WARSZAWA-81

PE MARGINEA CELUI DE-AL XIV-LEA CONGRES AL U.I.A. — VARȘOVIA 1981

Uniunea arhitecților polonezi — SARP — organizează o susținută campanie de informare asupra lucrărilor viitorului Congres mondial al U.I.A. — ce se va desfășura la Varșovia, între 15—21 iunie anul viitor. În acest sens, cu totul remarcabilă și operativ utilă este editarea Buletinului trimestrial al Comitetului de organizare al celui de-al XIV-lea Congres al U.I.A. Aflăm, astfel, din numărul 1/ decembrie 1979 al publicației-pliant « NOUTĂȚI ALE CELUI DE-AL XIV-LEA CONGRES U.I.A. », că între 17—18 octombrie, anul trecut, s-a reunit la Varșovia Biroul U.I.A. Au participat la această reuniune: LOUIS DE MOLL (S.U.A.) — președinte, MICHEL LANTHONIE (Franța) — secretar general, CHARLES EDOUARD GEISENDORF (Elveția) — casier, JOHN MICHAEL AUSTIN SMITH (Marea Britanie) — vicepreședinte al Regiunii I, JERZY BUSZKIEWICZ (Polonia) — vicepreședinte al Regiunii a II-a, KINGTON LOO (Malaysia) — vicepreședinte al Regiunii a IV-a și ALI IDRISSI (Maroc) — vicepreședinte al Regiunii a V-a.

La cererea redacției Buletinului, o serie de participanți la lucrările pregătitoare ale reuniunii au transmis mesajele lor autografe, reproduse în foile pliantului, dintre care extragem următoarele: « Chemăm pe toți arhitecții din lume să ne întîlnim la Varșovia în 1981 și să luăm parte la acest Congres care se arată a fi extrem de interesant. Colegii noștri polonezi îl vor organiza bine, fără îndoială ». (LOUIS DE MOLL).

« Mutația, fundamentală și rapidă, a profesiei de arhitect, pentru a se adapta nevoilor foarte diverse ale societăților, este problema dumneavoastră! Cel de al XIV-lea Congres mondial al arhitecților va constitui pentru Uniune ocazia de a dovedi că DEZVOLTAREA pentru Om prin Mediul său înconjurător trece prin ARHITECTURĂ. Pentru dumneavoastră, acest Congres reprezintă un binevenit prilej de a manifesta această voință în fața întregii lumi. Beneficiarii, arhitecții și Uniunea așteaptă contribuția dumneavoastră în iunie 1981 la Varșovia ». (MICHEL LANTHONIE).

« Congresul mondial al arhitecților este totdeauna de o mare importanță, atît pentru arhitecții lumii, cît și pentru masele largi ale populației. Congresul de la Varșovia, care se va ține în 1981 sub titlul ARHITECTURĂ-OM-MEDIU ÎNCONJURĂTOR va rămîne neîndoielnic un eveniment de mare răsunet ». (JOHN MICHAEL AUSTIN SMITH).

SPAȚIILE VERZI ALE CAPITALEI

Dezbaterea profesională din 27 mai 1980, de la Uniunea arhitecților, a avut ca obiect studiul « SPAȚII VERZI ȘI ZONE DE AGREMENT ÎN BUCUREȘTI », amplă lucrare a Institutului « PROIECT-BUCUREȘTI », într-o perspectivă ce acoperă următorii 20—25 ani. Colectivul de elaborare al studiului a fost alcătuit din arhitecții DUMITRU IANCU (șef colectiv), ANA CORNELIA RADU (șef proiect de specialitate), VALENTIN DONOSE (consultant în probleme de spații verzi), IOAN GEICU (consultant din partea I.P.J. Ilfov, în problemele teritoriului periurban) și din economist VALENTIN BOGDAN și inginer PAUL SOLACOLU (consultant din partea Institutului de cercetări și proiectări pentru gospodărirea apelor — I.C.P.G.A.—București), coordonarea generală revenind arhitectului CONSTANTIN JUGURICĂ, director tehnic al Institutului « PROIECT-BUCUREȘTI ». Prezentarea studiului și a conținutului planșelor însoțitoare a fost făcută de arhitectul DUMITRU IANCU.

Prima parte a cuprins o analiză a situației existente în cadrul celor patru categorii de spații plantate considerate: 1. Spații verzi publice 2. Spații verzi în ansamblurile de locuințe 3. Spații verzi stradale și 4. Păduri, parcuri și zone de agrement. Considerarea capitalei noastre — de către străinii care ne vizitează — drept « oraș-grădină », a spus în concluzie prezentatorul, este pe deplin justificată prin cei 16,80 m² de spațiu plantat pe cap de locuitor, proporție cu care puține metropole se pot mîndri. Cu toate că starea actuală ar putea fi deci considerată mulțumitoare, analiza arată, totuși, în continuare o distribuție inegală, neuniformă, a acestor spații în oraș, la nivelul sectoarelor și cartierelor, și se propune în consecință o echilibrare și o sporire a cotei revenind pe locuitor pentru fiecare dintre categoriile de spații amintite.

În partea a doua — constituind de fapt studiul de bază — se face o prezentare de detaliu a viitoarelor spații propuse pentru amenajare, plantare ori dezvoltare. Dar, de această dată, nu va fi vorba decît de ultima categorie anali-

zată — păduri, parcuri și zone de agrement din jurul Bucureștiului — și de parcurile mari din perimetrul orașului (cuprinse în categoria 1). Sînt prevăzute întinse zone de verdeață și amenajări, în nord (continuarea și extinderea amenajărilor din Colentina, Mogoșoaia, Snagov, Cernica), de-a lungul Dîmboviței (în zonele Ciurel, Văcărești, ca și în zonele Titan, Parcul Tineretului, Dudești). Se propune echilibrarea zonei de nord a orașului prin realizarea unei centuri verzi și în sud (Jilava, 30 Decembrie, Bragadiru) și se preconizează realizarea unor perdele de protecție față de unele zone industriale și, în special, o largă rețea de amenajări ale pădurilor și suprafețelor de apă, din vecinătatea vechilor mînăstiri pînă departe în cîmpie. Un proiect de proporții, prin care respirația și recreația săptămînală a bucureștenilor pare astfel, cel puțin pentru viitor, asigurată.

Auditoriul, numeros și foarte interesat, emoționat chiar în fața unei perspective atît de agreabile, surprins cumva la început de o tematică cu care e, poate, mai rar confruntat, a prins să reacționeze încet. Climatul de interes afectiv, profesional, subiectiv și civic a răscolit progresiv idei, nedumeriri și reflexii spontane. Un program atît de generos, cu amplasamente atît de variate judicios și conștiincios menite să « umple » tot ce ar fi posibil în Cîmpia Română, nu putea aduce decît obiecții de amănunt. Prezentarea a provocat, însă, opinii și dezbateri de fond, întrebări și discuții cu un spectru mai larg, privind orientarea generală în politica spațiilor verzi, în specificul urbanisticii noastre, accesibilitatea, oportunitatea și funcționalitatea tipurilor de amenajări propuse și, mai ales, privind situația reală și de perspectivă a metropolei noastre față de rămînerile în urmă în privința spațiilor verzi interioare, la nivelul cartierelor și ansamblurilor de locuit — aspecte de detaliu care nu intrau, după cum s-a și menționat ulterior, în preocupările de amplă cuprindere, sintetice, ale studiului.

Desigur, că o gîndire la scară reprezentativă, macrourbană, e absolut necesară și în domeniul spațiilor verzi, în vederea închegării și consolidării echilibrului de ansamblu al unui macroclimat cultural, social, igienic și estetic. Dar fericirea și bunăstarea personală a fiecăruia — indicatori ai propriei calități a vieții — își cer, la rîndul lor, asigurarea acelor mici și elementare satisfacții, din partea unui cadru de viață capabil să răspundă, mai ales, « măruntelor » nevoi și interese primare ale unei vieți cotidiene sănătoase fizic și pshic. Se prevăd parcuri, păduri și zone de agrement splendide. Dar o familie din Berceni — chiar posesoare de autoturism — de cîte ori pe an se poate bucura de cota ei de spațiu verde ce i-ar reveni la Cernica sau chiar în Cișmigiu? În schimb, copiii se pot mișca *zilnic* la numai cîțiva pași de ușa blocului, bunicul respiră relaxat în balcon, iar părinții — ca toți adulții timpurilor noastre — nu-și pot permite luxul de a pierde 1—2 ore cu transportul pentru 1—2 ore de respirație-sport decît foarte rar. Este cazul a zeci de mii de părinți, bunici și copii cărora nu trebuie să le uităm cei cîțiva metri pătrați de *spații verzi lîngă locuință*, care să le asigure o dezvoltare fizică și psihică armonioasă, satisfăcîndu-le nevoia sănătoasă de joc, fără riscul accidentelor de stradă. Copiii bucureștenilor de astăzi — ca și ai orășenilor în general — sînt mai înalți, mai inteligenți, dar din ce în ce mai puțin rezistenți sau cu o dezvoltare marcată de *lipsa jocurilor de mișcare* din prima copilărie, pe care, se știe, cu greu o va mai putea corecta școala cu programul ei atît de încărcat.

Putem fi mîndri de aprecierea pe care o dau străinii capitalei țării noastre. Dar este greu ca aceeași părere să fie îmbrățișată « din interior ». Cîți dintre noi, bucureștenii, ne putem măsura în oraș *și cît mai aproape de casă* cei 17 m² de spațiu verde care ne revin în urma calculelor. Iar dacă sîntem trimiși să-i socotim la Snagov, Băneasa sau Căldărușani, de ce n-am face-o și în Bucegii atît de îndrăgiți (și poate chiar mai frecventați)? Chiar dacă, în viitor, timpul liber, numărul de autoturisme, gustul și posibilitățile pentru turism vor crește, cine, cînd și *de cîte ori* se va putea duce la frumoasele lacuri sau zone de agrement amenajate în preajma Bucureștiului? Aceste deplasări, chiar săptămînale, nu pot înlocui spațiul verde de agrement-sport-refacere, accesibil zilnic, care astăzi nu e numai o opțiune ci și un drept la sănătate, igienă și condiții normale de viață și constituie o preocupare urbanistică generală în lume. Credem că ar fi normal ca, în stadiul actual al lucrurilor, să se gîndească *în primul rînd*, amănunțit și eficace, asupra posibilităților de corectare a unor situații deficitare igienic în București (și în alte orașe) și asupra formării unei concepții de proiectare integrată, în care să fie respectate toate condițiile unui habitat corespunzător nivelului actual de dezvoltare. Puținul loc pentru respirație, mișcare, sănătate, necesar modului nostru de viață — locuri de joacă pentru copii, mici grădini și scuaruri, bazine, șiranduri — toate acestea nu înseamnă risipă de spațiu și materiale, ci dimpotrivă semnifică mai multă grijă pentru efectiva bunăstare și sănătate a orășeanului, supus din ce în ce mai mult diferitelor noxe și stress-uri ce îi diminuează progresiv capacitatea de muncă și de creație. Și mai înseamnă înțelegerea rolului și răspunderii pe care le au arhitectul și urbanistul în modelarea unui mod, nivel și stil de viață, pentru generații întregi de acum înainte.

În acest sens, majoritatea vorbitorilor și-au exprimat încrederea că *generoasele prevederi ale studiului analizat nu vor fi risipite și uitate la nivelul prevederilor proiectelor de detaliu* — al celor pentru ansambluri de locuințe îndeosebi.

Opinii interesante s-au putut desprinde din intervențiile arhitecților IOAN BAUCHER, DUMITRU CĂLIN, VALENTIN DONOSE, ȘTEFAN RADU IONESCU JEAN MONDA, sociolog STELA RUSU, ale arhitecților ILIE ȘTEFĂNESCU, EMIL TĂNĂSESCU, prof. dr. DUMITRU VERNESCU. Discuțiile purtate în cadrul dezbaterii profesionale au fost conduse de dr. arh. ALEXANDRU BUDIȘTEANU, arhitectul șef al Capitalei.

Sociolog STELA RUSU

• pe scurt •

VIZITELE UNOR ARHITECȚI STRĂINI ÎN ȚARA NOASTRĂ

În cadrul programului de schimburi culturale și științifice dintre Republica Socialistă România și o serie de state, între 25 septembrie 1979 și 8 octombrie 1979, țara noastră a fost vizitată de către arhitecții: BISSERA RIBAROVA și NIKOLAI TULEȘOV (R. P. Bulgaria), VIKTOR MALINOVSKY, MILOSLAV KRAMOLIS (R. S. Cehoslovacă), OTTO KÄSZNER, AKSELVESTERGAARD (Danemarca), JARME TIIRIKAINEN, BRITA HANSEN (Finlanda), LOTHAR HAHN, LUDWIG BAER (R. D. Germană), JOHN EARL (Marea Britanie), S. VAN DER ZEE (Olanda), ALEKSANDER DUBIEL, JERZY GLAC (R. P. Polonă), ANIERS ÄMÅN, GÖRAN JOHNSSON (Suedia), ILDIKO HALMAGYI, LAJOS KISS (R. P. Ungară), VLADIMIR DUKUYEV, ANATOLI OBUKOV (U.R.S.S.).

Cu prilejul sărbătoririi « Zilelor culturii sovietice în România », ne-a vizitat țara, între 5—12 noiembrie 1979, o delegație de arhitecți din U.R.S.S., formată din arh. ALEKSANDR BOLTINOV, prim vicepreședinte al Uniunii arhitecților din Moscova, și arh. NIKOLAEVICI BOGUN din Magnitogorsk. Delegația arhitecților sovietici a participat la manifestările culturale organizate în perioada respectivă în țara noastră și a vizitat obiectivele din București, Valea Prahovei, Brașov și împrejurimi.

VIZITE ALE ARHITECȚILOR ROMÂNI ÎN STRĂINĂTATE

În cadrul programului de schimburi culturale și științifice. pe care țara noastră îl are cu o serie de state, au fost vizitate: Republica Democrată Germană, între 14—28 mai 1979, de către arhitecții DOINA COSTEA (Brăila) și LEON SRULOVICI; Bulgaria, între 11—25 mai 1979, de către arhitecții LUCIA VLĂDESCU și DAN DRON (Constanța); Danemarca, între 7—18 iunie, de către arhitecții LILIANA BELEA și EUSEBIE LATIȘ, director al Centrului de proiectare județean Suceava; U.R.S.S., între 26 august —9 septembrie 1979, de către arhitecții MIHAIL CRISTIAN IONESCU (Tîrgu Jiu), TOADER UNGUREANU (Iași), GABRIELA VASILESCU (Slatina); Finlanda între 20—30 august. de către arhitectele OFELIA STRATULAT și MAGDALENA TERDIK (Oradea); Polonia, între 16—30 septembrie de către arhitecții VIORICA DÎMBEANU și NICOLAE GHEORGHE (Ploiești); Ungaria între 17 septembrie —1 octombrie, de către arhitecții IOAN ARDAC, arhitect șef al județului Buzău și ILEANA NEDIU; Cehoslovacia, între 17 septembrie —1 octombrie, de către arhitecții GHEORGHE MITEA și DAN NICOLAE, arhitect șef al județului Dolj; Belgia, între 26 septembrie —3 octombrie, de către arhitecții VERONICA BEJAN și CONSTANTIN BERBECARU; Marea Britanie, între 26 septembrie —5 octombrie, de către conf. dr. arh. AURELIAN TRIȘCU, secretar al U. A., și arhitecții GRIGORE FILIMON și CONSTANTIN VOICIULESCU, arhitect șef al Centrului județean de proiectare Sibiu; Turcia, între 5—12 octombrie, de către arhitecții MARIA DRAGOTĂ (Tg. Mureș) și ION IONESCU-PIATRA (Tîrgoviște); Italia, între 10—19 octombrie, de către arhitecții PARASCHIVA IUBU și VIOREL OPROESCU; Suedia, între 15—25 octombrie, de către arhitecții ȘERBAN NĂDEJDE și DUMITRU GHIRCOIAȘ; Grecia, între 1—11 decembrie, de către arh. MIRCEA SERGIU MOLDOVAN (Cluj-Napoca); Israel, între 18—25 decembrie, 1979, de către arhitecții ANTONIO TEODOROV și GHEORGHE VERONA.

DIN ȚARĂ

Sfîntu Gheorghe: Filiala U. A. din județul Covasna a organizat un concurs pentru mobilarea fronturilor uneia dintre principalele artere ale municipiului — Calea Lenin, între strada Puskas Tivadar și podul peste Olt. Concursul, finanțat de către Centrul județean de proiectare, s-a încheiat cu obținerea unui semnificativ stoc de idei, onorat cu următoarele premii: Premiul I — colectivul arhitecților MARA IOIL și MONICA POPA, Premiul al II-lea — colectivul arhitecților VIVIANA GHEORGHIU și PAUL CHIRIACESCU, Premiul al III-lea — colectivul arhitecților CSABA NEMETH și ADRIANA MUREȘAN, în valoare de, respectiv 2500, 1500 și 1000 lei.

Brașov: O performanță demnă de relevat a realizat confratele LUCIAN IȘA, printr-o prestație culturală remarcabilă. E vorba de ciclul conferințelor pe care le-a ținut, în cadrul Festivalului național Cîntarea României, la Casa de cultură a municipiului, și care s-au preocupat de: « Arhitectura în Transilvania — comori de artă românească » — marți 8 aprilie a.c., « Florența (I) » — marți 15 aprilie a.c., « De la podul lui Apollodor din Damasc la podurile moderne de azi » — marți 22 aprilie a.c. Însoțite de diapozitive și bucurîndu-se de o caldă receptare, expunerile arhitectului brașovean, pe care le-am amintit, reprezintă doar seria programată pentru ...luna aprilie. Exemplul tînărului arhitect, pasionat animator cultural totodată, se cere urmat fără rezerve.

Cluj-Napoca: Galeriile « TRIBUNA », din centrul municipiului, au găzduit expoziția de desene a arhitectului MĂRGĂRIT CHELBEA. După cum ne atestă și cronica apărută în ziarul local « Făclia », « savuroasa expoziție » a colaboratorului nostru s-a bucurat de succes.

În stadiu avansat de execuție se găsește hotelul « SPORT », ridicat în parcul municipal, între stadion, incinta ștrandului și Canalul Morii. Proiectată de arhitecții POMPILIU PECULEA, ADRIAN MIHAI, MARIA PECULEA, LUCIAN RAICIU, TEODOR RAICIU și MIRCEA MOLDOVAN, noua construcție, cu p + 8 niveluri, va avea o capacitate de cazare de 266 paturi, un restaurant cu terasă acoperită de 100/100 locuri, bar de zi 24 locuri, un bufet al ștrandului și o terasă descoperită cu 220 locuri.

Arhitectului ADRIAN MIHAI îi aparține proiectul noului cimitir din municipiu, amenajat în Mănăștur, care cuprinde două săli de ceremonii funebre, morgă, administrație, unitate de servicii funerare.

Proiectul, judicios întocmit, ca și poziția aleasă pentru acest gen de dotare (de care, în genere, nu prea ne place să vorbim, dar care pentru marile, ca și pentru mai micile, orașe ridică mereu noi și noi probleme) ne-au reamintit că cimitirele, departe de a fi doar un « depozit » al celor dispăruți, constituie parcuri memoriale, îmbogățesc zestrea vegetală a orașelor și oferă șansa unui colț de liniște, de meditație și de contemplare, retras de la marile tumulturi urbane.

În stațiunea montană Băișoara, Institutul județean de cercetare și proiectare Cluj-Napoca a proiectat noul hotel cu 176 locuri, restaurant 100 locuri, bar de zi — 30 și salon recepții — 100. Hotelul amplasat la altitudinea de 1400 m, lîngă cel mai lung teleschi din țară deservind o pîrtie de 1200 m lungime, în natura remarcabilă a Apusenilor, e proiectat de arh. ADRIAN MIHAI. *Șt. R.I.*

PROFESORUL ARHITECT ION AL. DAVIDESCU
3 aprilie 1890 — 31 martie 1980

Am pierdut pentru totdeauna pe dragul nostru profesor, la cîteva zile înainte de a fi împlinit vîrsta de 90 ani. Păstrase pînă la sfîrșit aceeași vioiciune de spirit și aceeași sete de cunoaștere profesională și enciclopedică, pe care i le-am cunoscut toți cei ce i-am fost studenți, colaboratori și urmași în arhitectură și urbanism.

Fiu al inginerului inspector general Alexandru Davidescu — profesor la Școala de Poduri și Șosele, transformată apoi în Politehnica din București, colaborator al lui Anghel Saligny, inițiator al unor studii de vaste lucrări ce au devenit realități în vremea noastră, membru de onoare al Societății arhitecților români —, Ion Davidescu a mers mai departe în spiritul tradiției familiale a intelectualității românești participantă activă la făurirea bazelor dezvoltării de ieri și de azi a țării.

A studiat arhitectura la Școala națională superioară de bele arte din Paris, între 1910 și 1914. A început studiile în timpul Războiului de Întregire, mobilizat fiind la Arsenalul armatei. Și-a luat diploma în 1919, participînd totodată la elaborarea proiectului de sistematizare a Parisului, făcut de profesorul său Léon Jaussely, distins (era un concurs) cu premiul I.

Întors în țară, participă la edificarea aripii dinspre strada Edgar Quinet a Universității din București (arh. Nicolae Ghika-Budești) și începe cariera de liber-profesionist, elaborînd proiecte de arhitectură și sistematizare pentru Brașov, Cîmpulung, Caracal, Tîrgoviște, Slatina, Tekirghiol-Movilă și altele, participînd și obținînd recompense la diferite concursuri, precum cele pentru Belgrad și Split (1922—1923).

La Municipiul București intră în 1924, urcă diferitele trepte ierarhice pînă la aceea de director al Planului și Sistematizării (1937—1947) și elaborează Planul de sistematizare oficializat în 1935, împreună cu Duiliu Marcu, G. M. Cantacuzino, R. Bolomey și Teodor Rădulescu, — plan ce reprezintă un real progres față de situația anterioară și care a format un punct de plecare pentru planurile ulterioare. Ca director al Planului, luptă pentru respectarea lui, cu riscul inimiciților diferiților potentați ai vremii si (trebuie s-o recunoaștem) ale unora dintre colegi aserviți intereselor acestora.

În învățămîntul superior, intră în 1922 și urcă, de asemenea, toate treptele ierarhice la Politehnica din București, Facultatea de construcții, la secția de specializare în urbanism pentru arhitecți și ingineri (1943—1948) și apoi la Institutul de construcții, după reforma învățămîntului din 1948. Pentru noi toți care l-am audiat este încă vie amintirea documentatelor sale prelegeri și îndrumări la proiecte.

Participă, între 1928 și 1946, ca delegat al României, la o serie de congrese ale Federației internaționale pentru locuințe; este membru în diferite comisii de avizare și îndrumare; elaborează și publică studii, cursuri universitare, articole în presa de specialitate sau de mare tiraj și colaborează la unele publicații colective, ca Manualul arhitectului proiectant.

Pensionat din oficiu la vîrsta de 61 ani, continuă să lucreze pînă la peste 80 ani, mai întîi în forurile de avizare, apoi în fostul I.S.C.A.S. și, în final, la Institutul regional de proiectare București, ulterior Institutul de proiectare Ilfov, depunînd aceeași rîvnă și căutînd mereu soluții optime chiar pentru unele probleme aparent minore, cum a fost sistematizarea satelor, preocupare oarecum nouă în momentele acelea.

A fost, și în acești ultimi ani, nu numai un îndrumător al celor tineri, ci și un adevărat model: prin competenta sa erudiție, prin prodigioasa sa activitate și prin nobilul său caracter, care l-a condus întotdeauna, cu demnitate, pe drumul drept, uneori spinos, al adevărului.

Prof. dr. arh. DUMITRU VERNESCU

ARHITECTUL MIRCEA IONESCU
4 noiembrie 1928—24 martie 1980

A plecat dintre noi, în plină activitate, discret, așa cum a fost întotdeauna.

Consternarea și indignarea împotriva sorții nedrepte și absurde au fost sentimentele pe care le-am încercat, în dimineața zilei de 25 martie, cînd am aflat că firul vieții unuia dintre cei mai buni dintre noi, Cică Ionescu, cum îl numeau toți cei apropiați, s-a rupt brusc, pentru totdeauna.

Arhitect de o nobilă modestie a acumulat mulți ani de experiență profesională, în Institutul de proiectări al Industriei Ușoare (I.P.I.U.), unde a funcționat ca arhitect proiectant în primii ani de activitate, și apoi la UCECOM, unde timp de aproape 15 ani a desfășurat o prodigioasă activitate de proiectare, de conducere și îndrumare a mai tinerilor colegi arhitecți.

Bun cunoscător al problemelor legate de încadrarea concepției arhitecturale în ansamblul constructiv al investițiilor industriale, civile și social-culturale, specifice cooperației meșteșugărești, aborda un mod de lucru, cu colaboratorii și colegii săi, caracterizat prin înaltă competență profesională, calm și foarte multă bunăvoință.

A manifestat un deosebit interes pentru creșterea continuă a calității lucrărilor, fiind el însuși exemplu de conștiinciozitate și corectitudine, precum și pentru ridicarea continuă a nivelului de cunoștințe profesionale al colectivului de arhitecți.

Rămînem cu ecoul cuvintelor și faptelor sale adînc întipărite în conștiința noastră, a celor ce l-am cunoscut, stimat și iubit.

Arh. GEORGETA IONESCU

AMBASADA REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA LA ATENA

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arhitecții **CONSTANTIN SĂVESCU** (șef proiect), **VLADIMIR SLAVU**
Colaborare arhitectură: arh. **AUREL SÂRBU**
Rezistență: inginerii **NICOLAE TEMELCU, LUCINA STĂNESCU, CLAUDIA ANGELESCU**
Instalații: inginerii **RADU PATRAULEA, DUMITRU BELU, TRAIAN HASCHI, MIHAI NEGRIȘANU**
Corpuri de iluminat: arh. **FLORIAN DUMITRIU**
Drumuri-sistematizare verticală: ing. **NICOLAE DRAGANOVICI**
Documentație economică: ing. **LEON VEISER**
Lucrări de artă: arh. **FLORICA VASILESCU, LILIANA ȚIGĂNESCU, ASPASIA BURDUJA, ION FOAMETE, COSTEL BADEA, PETER BALOGH**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL DE CERCETARE ȘI PROIECTARE PENTRU SISTEMATIZARE LOCUINȚE ȘI GOSPODĂRIE COMUNALĂ — I.S.L.G.C — BUCUREȘTI
BENEFICIAR: MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE
CONSULTANT M.A.E.: ing. **DIONISIE HALUNGA**
Diriginte: ing. **GHEORGHE MATACHE**
EXECUTANT: ÎNTREPRINDEREA DE CONSTRUCȚII SPECIALE INDUSTRIALE ȘI MONTAJ — I.C.S.I.M. — BUCUREȘTI
Șef șantier: ing. **MIRON COJOCARU**
SUBANTREPRIZE: ÎNTREPRINDEREA « MARMURA » BUCUREȘTI
ÎNTREPRINDEREA DE PRELUCRARE A LEMNULUI « 23 AUGUST ».
TÎRGU MUREȘ (pereți și plafoane)
FIRMA TSAKIRIS & IOANOVICI (structura)

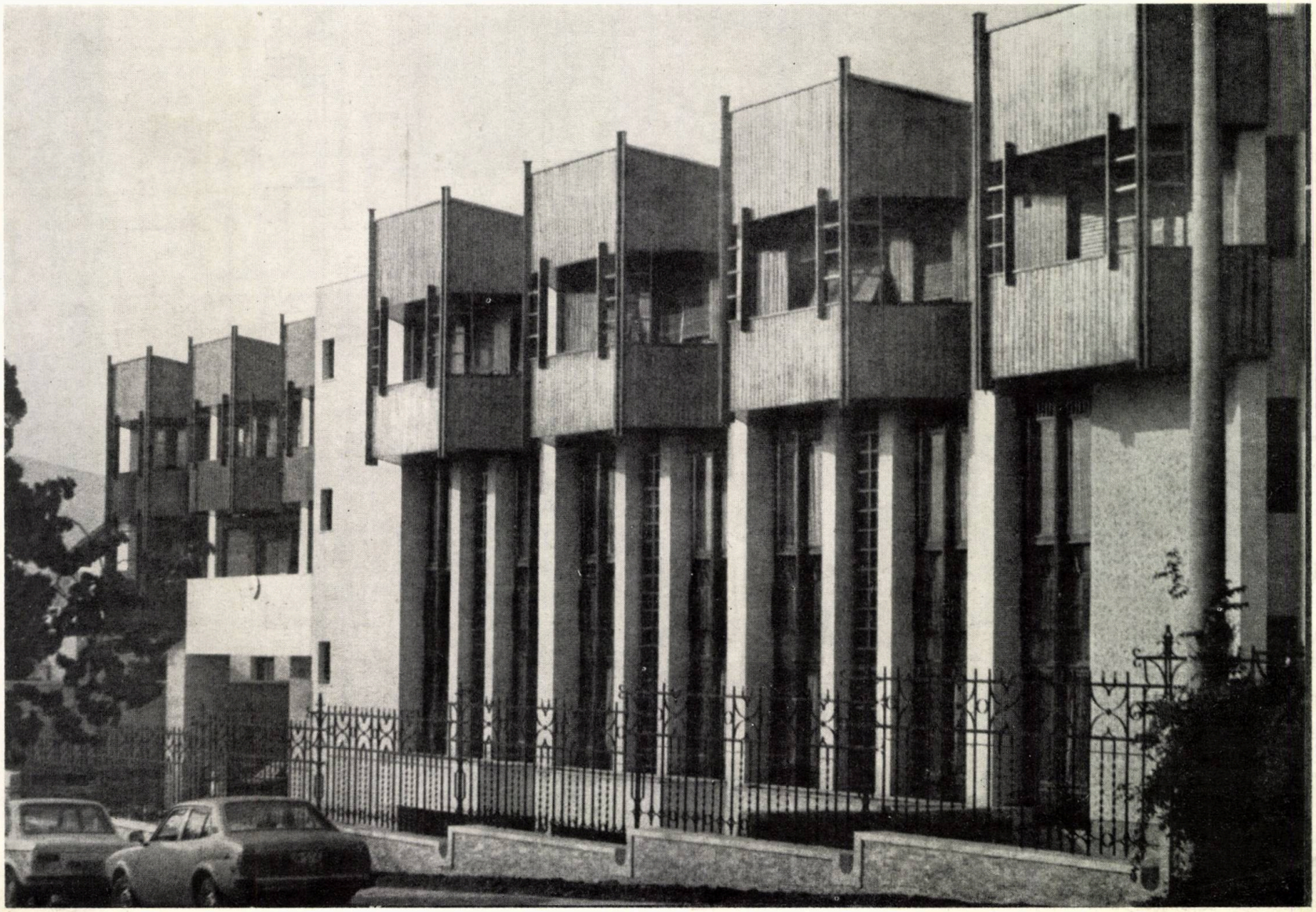

→

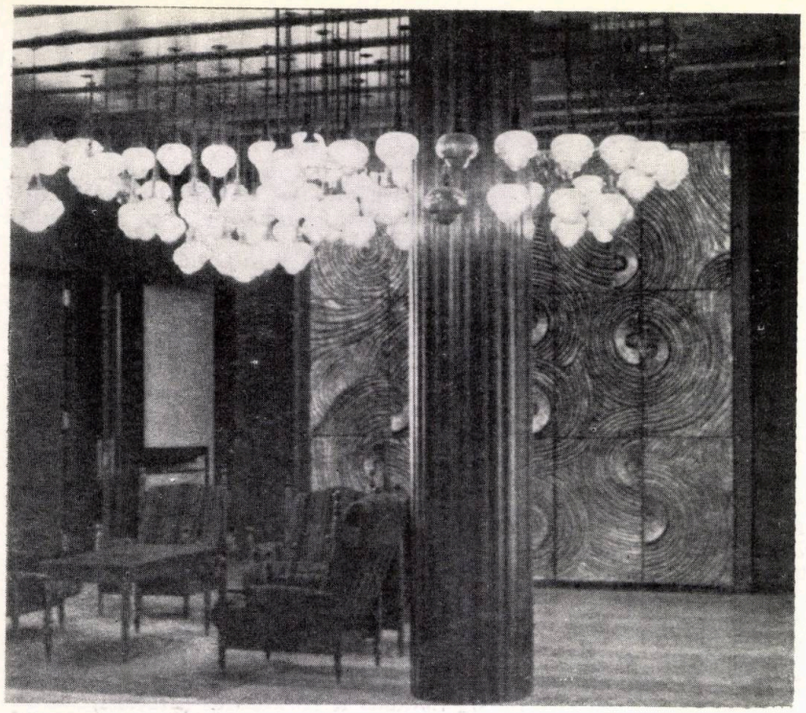

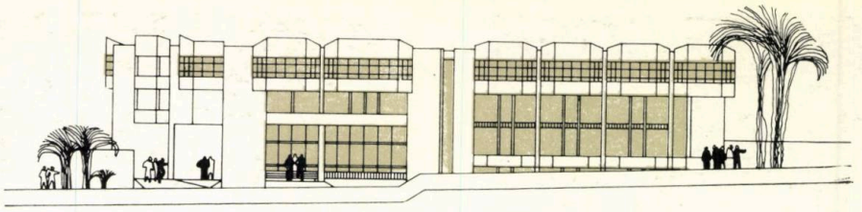

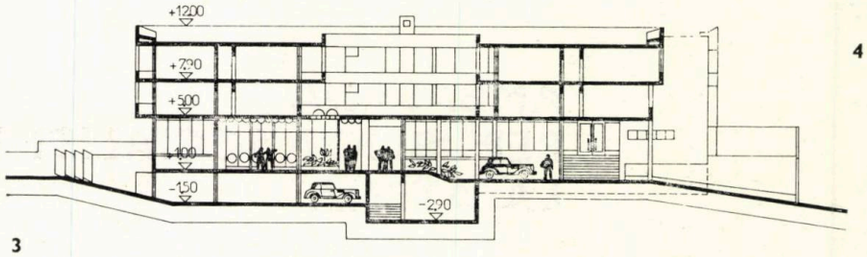

4

3

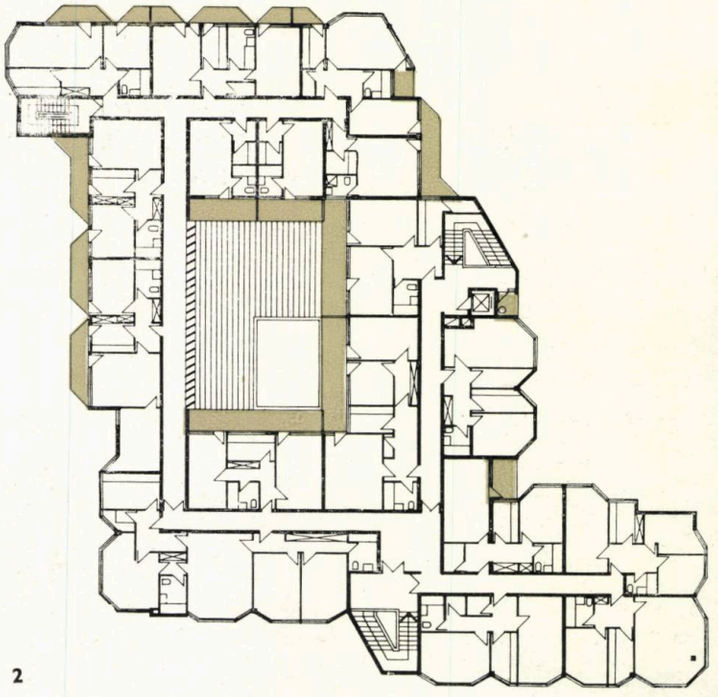

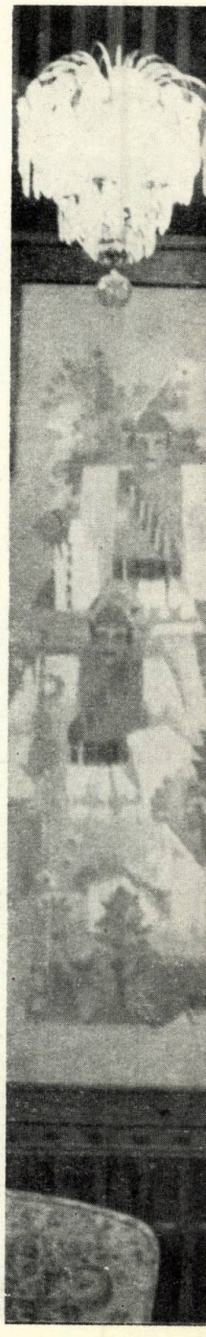

1. PLAN PARTER
2, 3. PLAN ETAJ 1 ȘI 2
4. FAȚADĂ ȘI SECȚIE

1

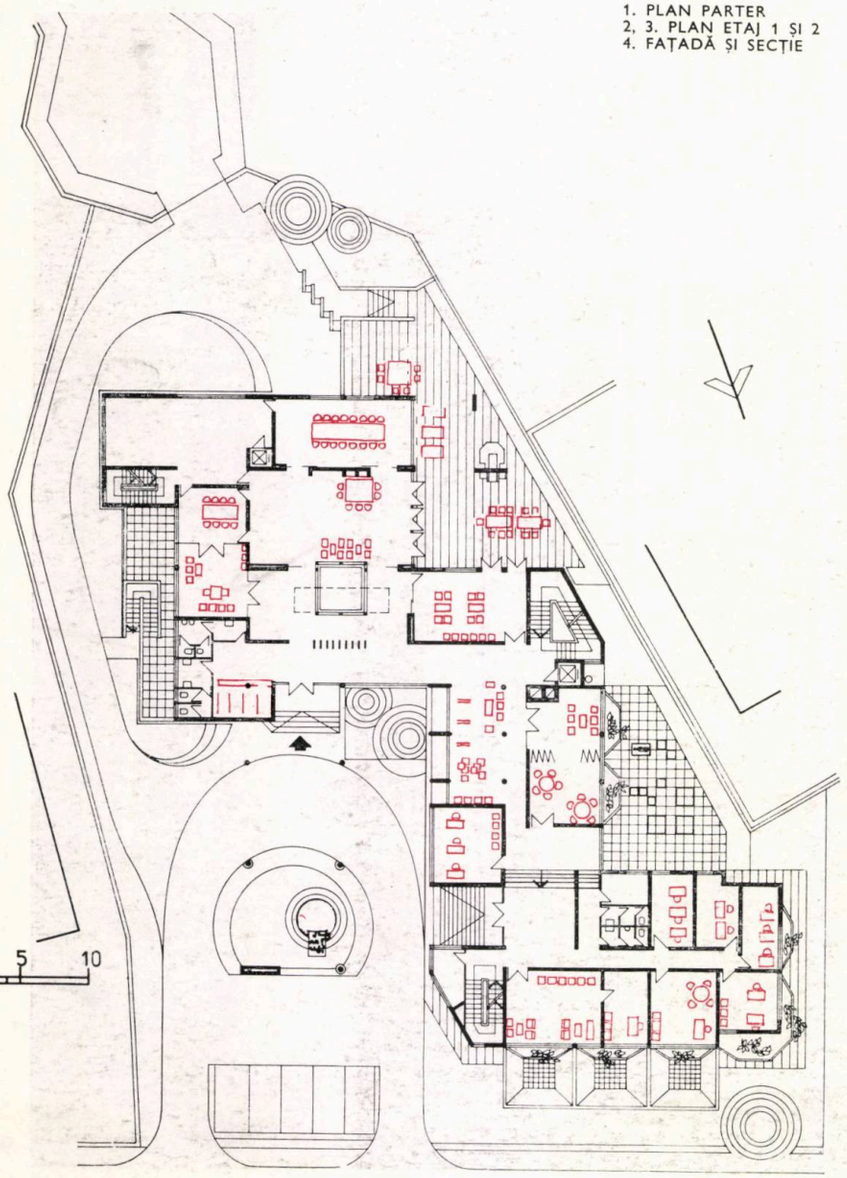

2

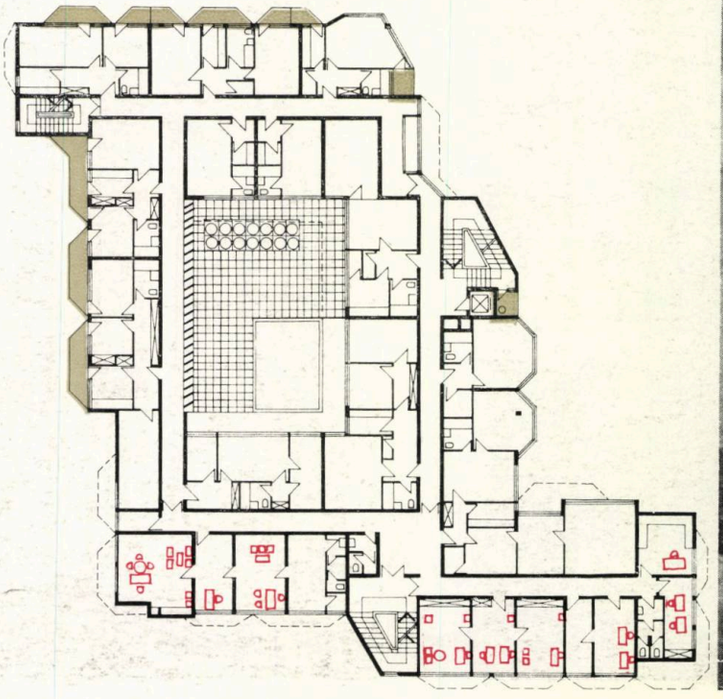

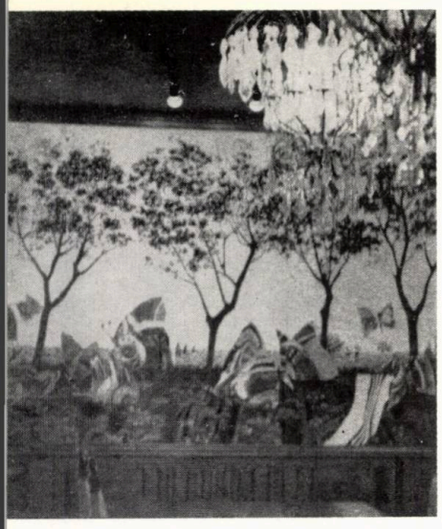

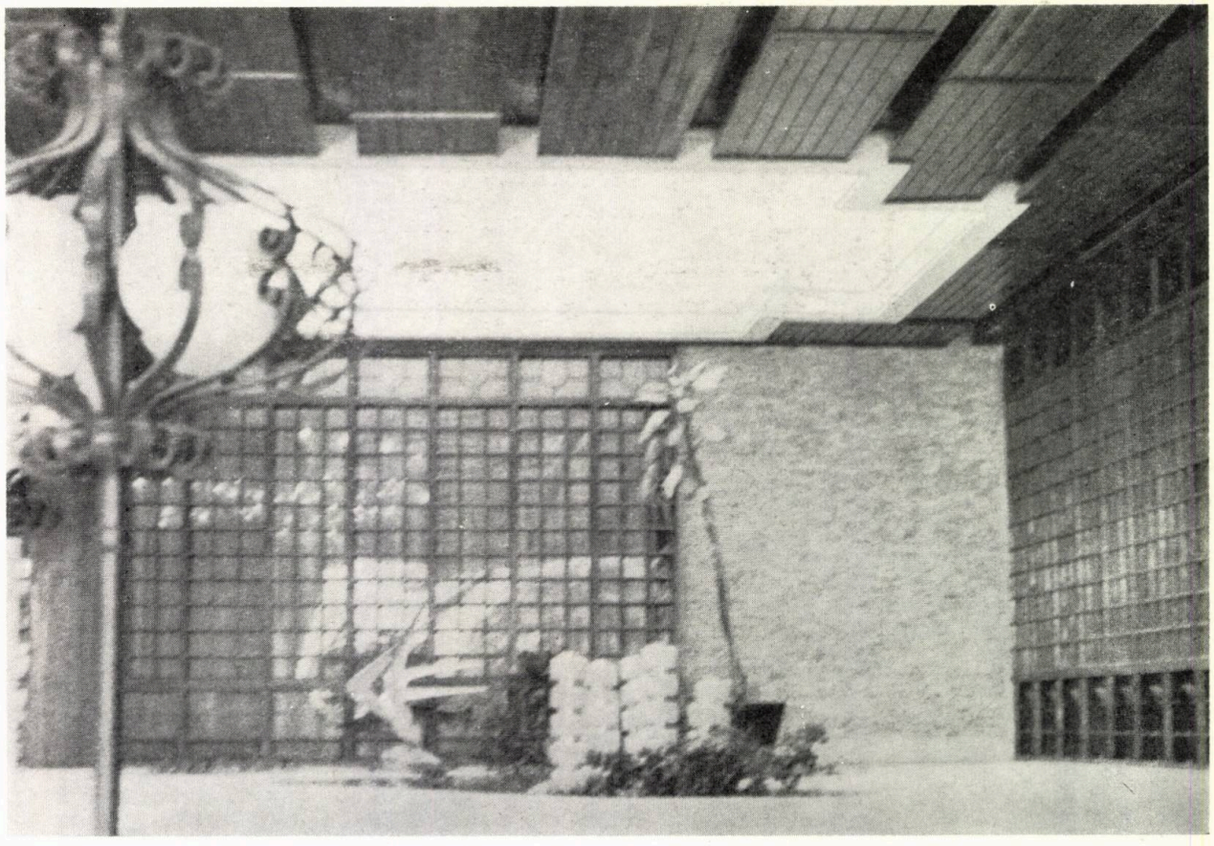

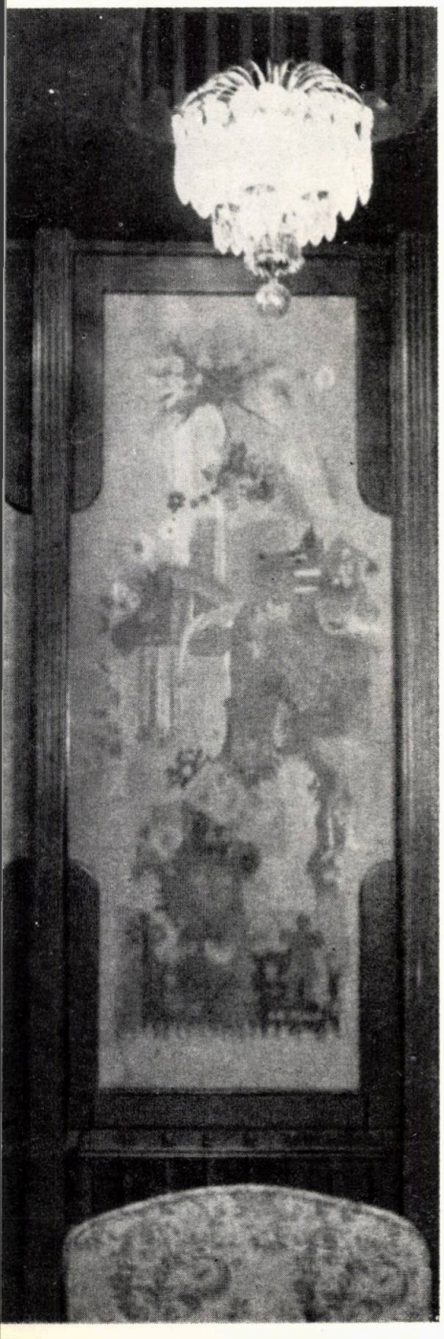

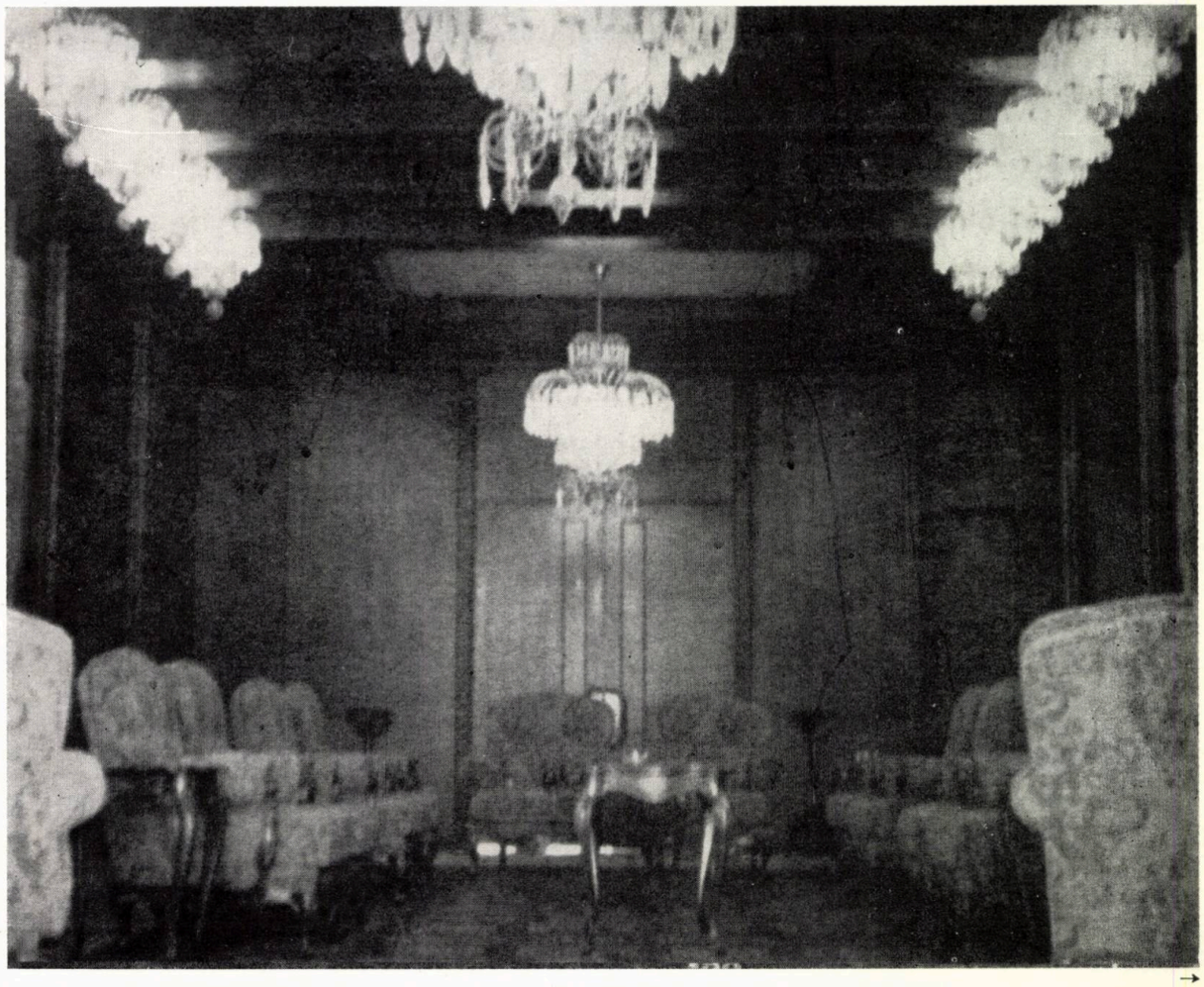

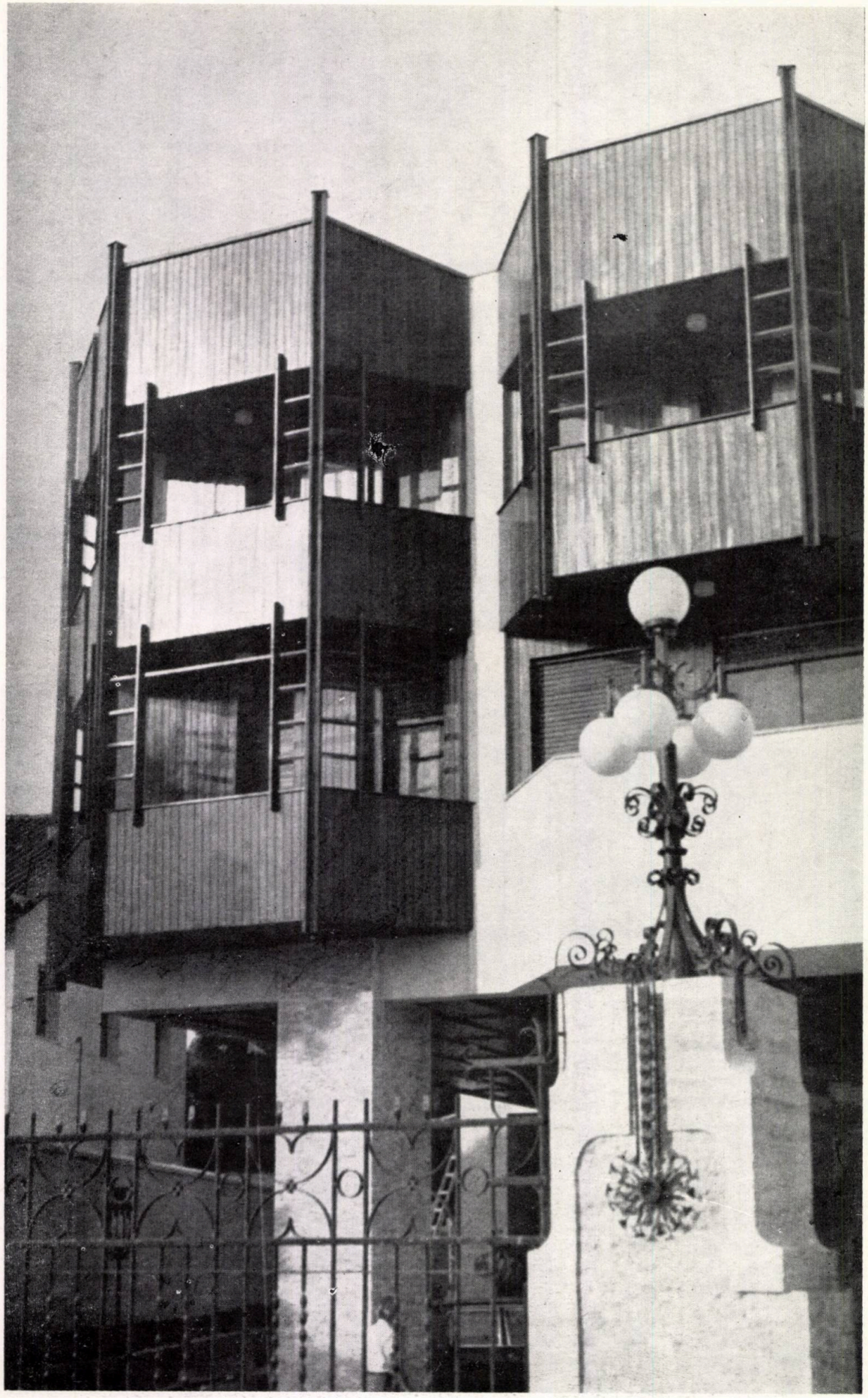

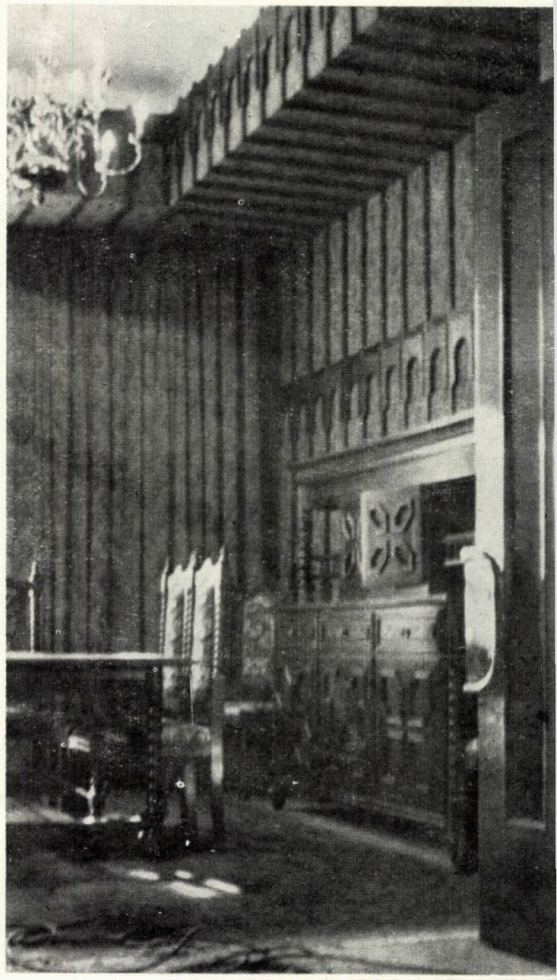

O CLĂDIRE CARE „STĂ BINE" ÎN LOCUL ÎN CARE ESTE AȘEZATĂ — ASTA ÎNSEAMNĂ, PENTRU MINE, SPECIFIC

Convorbire cu arhitectul CONSTANTIN SĂVESCU

- Între vecinătatea siderală a Acropolei și cea concretă a unor case perfect construite, cea din urmă mi-a dat bătăile de cap
- Atena este un sit în care intri « cu pălăria în mînă »
- Nu am forța să spun « nu, mulțumesc » lucrărilor grele
- O ambasadă nu înseamnă numai recepții cu lume elegantă
- Am folosit lemn și tencuieli, adică tehnicile pe care le știm bine
- Pofta de viață a atenienilor m-a impresionat mai mult decît Acropole
- Am adus de-acasă armături și ciment
- Dumnezeu stă în detalii
- De-abia după ce sînt meseriași impecabili, arhitecții au voie « să aibă idei ».

Arh. Ileana Murgescu: *Tovarășe arhitect Săvescu, să construiești o casă lîngă Acropole este, cu siguranță, momentul de maximă confruntare a arhitectului cu propria sa forță de creație. Cum a fost, deci, « bătălia »?*

Arh. Constantin Săvescu: À propos de « bătălie », îmi aduc aminte că, acum cîteva luni, a venit la mine un fost student să mă întrebe ce părere am despre subiectul pe care și-l alesese la diplomă. Era vorba despre casa de cultură la Craiova, amplasată în « centrul » centrului, într-o zonă rămasă liberă « deocamdată » (cum se întîmplă cu atîtea terenuri și în București), chiar în fața Consiliului popular județean (fosta prefectură construită de Petre Antonescu). Studentul vroia să-și pună edificiul « față-n față » cu palatul care, mie, mi se pare mai impunător chiar decît Primăria Bucureștiului. I-am explicat că-și asumă o sarcină prea grea și că e bine să eviți din capul locului situațiile și siturile în care, în mod cert, pătrunzi « cu pălăria în mînă » și în care nici nu te poți gîndi, măcar, că ai putea avea pretenții de reușită. Am încercat să-l conving că în loc ca, eu, student sau tînăr arhitect oarecare, să fac o casă într-un asemenea sit, e mai bine să spun: « nu, mulțumesc, mă duc acasă și mă ocup de altceva ». Dar uite că oamenii nu au niciodată această forță.

Arh. Ileana Murgescu: *Nu orice îndrăzneală înseamnă talent, dar, cred eu, « harul » ar putea să fie tocmai forța de a nu renunța la o confruntare cu șanse aproape nule de izbîndă. Din cauza asta, am senzația că nici dumneavoastră n-ați prea avut « forța » să renunțați.*

Arh. Constantin Săvescu: La sfîrșitul facultății, cîțiva profesori pe care îi apreciam în mod deosebit ne-au ținut prelegeri de ordin foarte general, legate de meseria noastră. Țin minte că unul dintre ei a vorbit despre săli de spectacole și rămăsesem cu ideea că este programul cel mai greu și mai « de evitat ». La un moment dat, însă, a trebuit să intru într-un proiect care se numea *teatru*. În loc să spun, cu toată prevederea de care vorbeam, « nu, mulțumesc, este programul cel mai greu, trebuie tatonat de-abia după 60 de ani », am acceptat lupta. A ieșit Teatrul din Tîrgu Mureș, așa cum îl știe toată lumea. Iată că istoria se repetă: cînd mi s-a propus să proiectez Ambasada română de la Atena, ar fi trebuit să spun imediat, fără nici o clipă de gîndire: « nu, mulțumesc, au trecut prea mulți pe aici înaintea mea și nu mai am ce căuta ». Dar, cum spuneam, omul nu știe niciodată unde să se oprească, nici eu nu știu, nici colaboratorii mei n-au avut tăria să mă oprească, așa că, împreună cu ei, am luat lupta de capăt. Cînd spun colaboratori, mă gîndesc în primul rînd la Vladimir Slavu, cu care am lucrat multe dintre lucrările mele. Ar fi trebuit să mă oprească ideea că există acolo Acropole, că există atîta istorie; ar fi trebuit să mă oprească faptul că un mare arhitect a construit acolo, înaintea mea, tot o ambasadă — ambasada americană — și toată vîlva pe care o stîrnea ea — în reviste — pe vremea cînd eram student. Ar fi trebuit să mă oprească inteligența cu care Gropius a preluat atmosfera arhitecturii grecești și a transpus-o în materiale moderne, rezultînd un lucru atît de interesant și astăzi. Fiecare din aceste considerente și toate la un loc ar fi trebuit să mă oprească, dar n-au făcut-o, pentru că singura bucurie a arhitectului care lucrează la « planșetă » este să « facă case » și, de dragul ei, riscă orice.

I. M.: *Lucrul s-a încheiat, construcția este « în picioare », este momentul în care puteți să stați și să vă uitați la ce-ați făcut. Cum este Ambasada română de la Atena?*

Arh. Constantin Săvescu: În general, cînd spui « ambasadă », lumea se gîndește la saloane luminate a giorno, cu recepții la care coboară din limuzine oameni eleganți, în smochinguri și rochii lungi. În realitate, însă, o ambasadă este o asamblare de locuințe, birouri și cîteva saloane unde, în locuințe, se locuiește — se gătește, se spală rufe —, în birouri se lucrează ca aici, ca peste tot, în saloane se lucrează, de asemenea, și, din cînd în cînd, se mai dau și recepții, pentru că munca la o ambasadă este și « statul de vorbă ». Deci, și recepțiile sînt tot « un lucru ». După ce diseci programul unei asemenea construcții, rămîne « în picioare » foarte puțin părerea inițială. Ce expresie pot să dea funcțiunile astea adunate. Depinde cum le aduni! Unii scot locuințele de-o parte și rămîn birourile și partea de recepție, din care rezultă o casă cu o expresie oarecare, dar de dimensiuni reduse, care nu poate fi deosebit de reprezentativă și puternică, nu poate fi un volum deosebit. Alții cumulează funcțiunile și rezultă imaginea heteroclită a unor aglomerări de funcțiuni. În cazul de față, condițiile unui teren mic și de formă foarte neregulată, care a trebuit să fie ocupat în întregime ca să se acopere programul, a generat o clădire de o formă curioasă. Au fost așezate unele peste altele partea de recepție, la parter, birourile deasupra și, peste ele, locuințele. Asta e tot!

I. M.: *Îmi amintiți de replica unui pictor celebru care, exasperat de insistența cu care reporterul vroia să pătrundă « rețeta » creației sale, a spus: Dar eu nu creez! Mă așez în fața pînzei, iau pensula în mînă și pictez. Atît!*
De la inhibiția care însemna « ideea de Atena », orașul a devenit pentru dumneavoastră o prezență « în carne și oase ». În ce fel v-a influențat personalitatea orașului?

Arh. Constantin Săvescu: Cînd ajungi la Atena, în primul rînd, alergi să vezi « pietrele » de pe Acropole. Dacă ai ocazia, te duci și la Sunion, un loc splendid cu apusuri de soare pe care nu le mai uiți toată viața, apoi faci un tur în Peloponez. Dar nu despre pietre vreau să vorbesc, nu suport să mă las copleșit de moștenirile trecutului, pentru că adevăratul șoc îl ai cînd începi să cunoști orașul și oamenii. Cineva de vîrsta mea regăsește la Atena ceva din atmosfera vechiului București. Pe stradă, în Pireu, te frapează pofta nebună de a trăi a tuturor, dorința de a se bucura de viață a grecilor și mai ales a atenienilor, cărora le place să iasă în oraș, să se plimbe pe străzi, să vorbească tare, mult și repede, să critice, să facă politică, ca niște vajnici meridionali. Atmosfera legată de viața de toate zilele te cucerește și te copleșește într-atît, încît, la o masă în Pireu, printre sute și mii de ambarcațiuni și vaporașe, printre catarge și pînze, în fața unei mări de o culoare ireală, aproape că uiți ce-ai vizitat și rămîne, în final, mai puternică decît Acropole. În felul ăsta, sarcina ți se ușurează și capeți curaj. Uiți de « pălăria în mînă » și te pui pe treabă.

I. M.: *Am reajuns la clădirea ambasadei ...*

Arh. Constantin Săvescu: Decît să mă las întrebat, mai bine-ți spun eu singur, deși n-am verva « levantină » a lui Horia Hudiță.

Fațada exprimă două niveluri de birouri și deasupra locuințe și, ca « să mă laud », expresia ei a făcut pe-un coleg să-mi spună: « Frumos motel, dar cam mare! » Dacă, la un moment dat, am putut să scăpăm de privirea și complexul creat de prezența lui Pericle în apropiere, în schimb a fost cu neputință să scăpăm de faptul că, la cîțiva pași de amplasamentul nostru, oriunde te duceai nu dădeai decît de construcții bine făcute, cu materiale minunat puse în operă, așa cum se învață în bătrîni.

Vecinătatea asta, care nu mai era « siderală », ci o vecinătate directă, ne-a dat toate problemele. A fost o problemă să ne hotărîm ce materiale să folosim: în condițiile în care marmura este, la Atena, pe toate drumurile, iar casele se îmbracă de sus pînă jos în marmură și pe dinăuntru și pe dinafară, noi am ales pentru fațadă o tencuială în care a intrat foarte multă manoperă, cu mozaic de marmură șpițuit și cu caneluri. Asta, din capul locului, impresionează. Este o lucrătură care corespunde tehnicității noastre și care stă în picioare în comparație cu tot ce se vede în jur. Am preferat un mozaic șpițuit, lucrat bine, pe care nu și-l poate permite nici o firmă occidentală, decît să ne încurcăm cu aluminiu și termopane, pe care știm cu toții cum le executăm!

→

Am preferat să folosim lemn, pentru că a lucra lemnul mai pretențios nu-și permite nimeni acolo și lemnul, oricînd și în orice țară, este un material apreciat și scump. Ideea pe care am mers a fost să facem lucruri pe care știm noi să le facem bine. La interioare, pentru pereți și tavane, am folosit lemn foarte bine lucrat la o întreprindere de mobile din Tîrgu-Mureș și care știam ce este capabilă să facă. Cînd intri, indiferent dacă-ți place sau nu-ți place, bogăția materialului te face să stai o clipă locului și să privești. Despre plastica fațadei se poate discuta, despre plastica interioară se poate, iarăși, discuta. Mulți vor spune că interioarele sînt foarte încărcate. Le-am vrut încărcate. Lucrările de artă sînt semnalate de: Liliana Țigănescu, Florica Vasilescu, Burduja, Foamete, Balogh, Costel Badea și alții; corpurile de iluminat, frumoase și uneori încărcate (la cererea noastră), au fost realizate de Florian Dumitriu. Dacă, la ceea ce se vede în poze, se adaugă puțină imaginație și bunăvoință, rezultă imaginea din realitate. Printre încercările de modernisme făcute la Atena, unde se caută mereu alte și alte combinații ale inoxului cu cristalul și marmura, construcția noastră este, cu siguranță, « altceva ». Este mai aproape de specificul nostru. Aș vrea să adaug că ambasada s-a construit « la roșu » cu o firmă grecească condusă de arhitectul Alexandros Tsakiris, absolvent al Institutului de arhitectură « ION MINCU » din București, și am finisat-o cu o antrepriză românească, ICSIM, care face de obicei construcții industriale, dar echipată cu oameni de calitate și condusă de inginerul Miron Cojocaru, care a vrut să iasă casa bine, și a lucrat foarte bine. Am avut parte, dealtfel, și de un beneficiar care n-a făcut economie, nici de energie, nici de entuziasm ca să ne pună la dispoziție condițiile și materialele solicitate, reprezentat de Direcția tehnică din Ministerul Afacerilor Externe prin inginerul Dionisie Halunga.

I. M.: *« Original » nu este să faci ceva cu totul nou, nu cred că așa ceva mai este cu putință, ci să aduci ceva « în plus ». Ce sens are pentru dumneavoastră expresia: « arhitectură cu specific », « construcție cu specific »?*

Arh. Constantin Săvescu: La Atena, Gropius nu a încercat să facă ceva « american », ci doar ceva care să stea bine în Atena, ceva care să amintească, cu foarte mult rafinament, de caracterul arhitecturii clasice. Ne-am întrebat și noi cu ce e bine să semene clădirea noastră. În loc de o clădire cu aer « clasicizant » sau « maramureș an » sau cu « geamlîcuri » am preferat să facem o casă care, pur și simplu, să stea bine în locul în care este pusă, adică într-un cartier rezidențial cu vile, leandri și pini. Am ales această cale de mijloc, fără sentimentul compromisului (deși viața nu este decît un lung șir de compromisuri), urmărind ca fiecăruia să-i vibreze o altă coardă, în fața « casei noastre », care, la rîndul ei, se armonizează și intră în rezonanță cu ceea ce o înconjoară.

I. M.: *Ați respectat, astfel, ad litteram, lecția pe care a dat-o omenirii arhitectura clasică grecească. În cadrul Institutului de arhitectură « ION MINCU » desfășurați de mulți ani o activitate susținută. Care este lecția pe care încercați să le-o transmiteți studenților dumneavoastră?*

Arh. Constantin Săvescu: Studenților mei încerc să le vin în ajutor convingîndu-i să nu mai viseze, deși nu sînt convins că faci un bine trezind pe cineva care trăiește ametit de o idee. Starea asta o regăsește tîrziu sau n-o mai regăsește niciodată! Eu încerc să le arăt ce-i așteaptă. Poate nici asta nu e bine! Ei cred că a fi arhitect înseamnă să visezi cu creionul în mînă. Și cînd te gîndești că asta nu apuci să faci aproape niciodată! Viața de fiecare zi a meseriei ăsteia e făcută din devize, din alergături, din materiale care sînt și care nu sînt, din normative care se schimbă, se îmbunătățesc, se anulează în fiecare zi, din multă « bucătărie » și detalii. Lecția ar fi deci că: pînă nu stăpînești o casă în toate detaliile și chițibușurile, n-ai voie să vorbești despre « croială » și « idei ». (Fac alergie la cuvintele astea pe care le au mereu pe buze mulți tineri arhitecți). Analiza « croielilor » și « ideilor » începe după ce ești în stare să faci impecabil o casă, în care să te simți bine (pînă la urmă ăsta e scopul meseriei noastre). Dacă o casă te zăpăcește si-ți dă dureri de cap, puțin îți pasă de « idei » și « jocurile de volume » care au generat-o. În meseria noastră Dumnezeu stă în detalii! De-abia după ce sînt meseriași buni, arhitecții au voie, după părerea mea, « să aibă idei ».

Interviu realizat de arh. ILEANA MURGESCU

PROIECTE TIP DESTINATE PROGRAMULUI NAȚIONAL DE LOCUINȚE DIN REPUBLICA FEDERALĂ A NIGERIEI

COLECTIV DE PROIECTARE

Arhitectură: arhitecții **ANA SOLOMON** (coordonare), **LAURA VALENTIN, ADRIANA TĂNĂSOIU, CLARISSE LAZĂR, MIRCEA NICOLESCU, AUREL SÂRBU, DAN BĂNCILĂ, RADU SLAVU, CONSTANTIN CONSTANTINESCU, ANDREI DRACULIS**

Coordonare și șef proiect: ing. **OCTAVIAN BÂRSAN**

Rezistență: inginerii **NICOLAE TEMELCU, FLORIN CATANĂ, MARIN LAZĂR, CONSTANTIN PAVELESCU, TIBERIU DULL, LUCINA STĂNESCU, CLAUDIA ANGELESCU, AUREL ȘERB**

Consilier structuri: ing. **NICOLAE LASZLO**

Instalații: inginerii **PAUL STĂNCESCU, MIHAI NEGRIȘANU, CORNEL CHIOREANU**

Studiu însorire: ing. **M. SAVOPOL**

PROIECTANT DE SPECIALITATE: INSTITUTUL DE CERCETARE ȘI PROIECTARE PENTRU SISTEMATIZARE LOCUINȚE ȘI GOSPODĂRIE COMUNALĂ — I.S.L.G.C. — BUCUREȘTI

PROIECTANT GENERAL ȘI PREZENTARE OFERTĂ: ROMCONSULT — BUCUREȘTI

Între 1974—1979, ROMCONSULT a activat în Republica Federală a Nigeriei, în cadrul unui contract pe lîngă guvernul federal, prin Consiliul federal pentru locuințe și, ulterior, pe lîngă Ministerul federal ál lucrărilor publice și locuințelor. În cadrul activității complexe a acestei consultanțe a ROMCONSULT, un rol activ a revenit și I.S.L.G.C., ca proiectant de specialitate pentru o serie de lucrări și studii legate de implementarea Programului federal de locuințe în Nigeria.

În articolul de față, e prezentată succint una dintre aceste lucrări, constînd în elaborarea a 40 de proiecte tip de locuințe destinate populației cu venituri restrînse, locuințe ce urmează a fi construite în ansambluri de diferite dimensiuni, în zone diverse ale țării.

Pentru elaborarea proiectelor, s-au întreprins o serie de studii și cercetări preliminare în domeniile care condiționează construcția de locuințe și anume: ● Climatologie ● Condiții de teren (posibilități de fundare, ape freatice, sismicitate) ● Populația și modul ei de viață ● Rețelele edilitare ● Materialele de construcții. Dintre acestea, au rezultat ca determinante — condițiile de climă și cele legate de modul de viață al populației, care generează partiuri și rezolvări specifice pentru diferitele zone ale țării. Ținînd seamă de diferențele de climă și de tradiție existente în Nigeria, proiectele elaborate au fost împărțite în două mari grupe:

— 17 destinate zonei de nord și
— 25 destinate celei de sud.

Elementele de care s-a ținut seamă în această grupare au fost, pentru zona de sud, următoarele: ● Climă caldă și umedă ● Diferențe extrem de mici între temperaturile de zi și cele de noapte ● Ploi torențiale ● Populația petrece multe ore în aer liber, deseori în spații comune, publice.

Ca urmare, clădirile proiectate pentru această zonă se caracterizează prin: ● Forma îngustă în plan ● Goluri în proporție de 50% în suprafața pereților exteriori pentru asigurarea unei bune ventilări transversale a încăperilor de locuit ● Elemente de umbrire a golurilor și a pereților exteriori, dimensionate corespunzător latitudinii respective ● Pereții subțiri pentru eliminarea acumulării termice, ceea ce conduce, la clădiri cu mai multe niveluri, la o structură de cadre cu pereți subțiri de umplutură ● Acoperișuri ușoare, tavane suspendate de șarpantă la ultimul nivel, cu spațiul dintre tavan și învelitoare ventilat ● Balcoane și terase acoperite, pentru diferite activități gospodărești și uneori pentru dormit.

Cea de a doua serie de locuințe a fost proiectată pentru localitățile din nordul Nigeriei, zonă avînd următoarele caracteristici: ● Climă caldă și uscată ● Diferențe de temperatură între zi și noapte de circa 12° ● Ploi cu caracter torențial ● Vînturi puternice cu praf și cu nisip ● Populația are activități în aer liber, însă în spații izolate în interiorul gospodăriei.

Casele din această zonă — unde diferă și tradițiile social-religioase — se caracterizează prin: ● Forme în plan mai compacte ● Goluri în pereții exteriori în proporție de 25% din suprafață, pentru asigurarea ventilării transversale a camerelor de locuit ● Grosimi de pereți care să asigure izolarea locuinței în timpul zilei, iar în timpul nopții eliminarea caloriilor acumulate ● Elemente de umbrire a fațadelor — balcoane și copertine ● Elemente de umbrire a golurilor, atît pe orizontală cît și pe verticală ● Curți sau terase interioare.

1

CONSULTANTS

ROMCONSULT- ROMANIAN CONSULTING INSTITUTE

Romconsult are the overall Consultants for the implementation of the National Housing Programme. They assisted the Authority in the appraising of design of houses, industrialized housing systems and evaluation of technical data in the field of houses. They are preparing studies concerning the housing programme for the plan period, implementation of building systems, research as to methods of reduction of building costs and the use of traditional building materials. In the development of the Festival Town, Romconsult has played an active and useful part in the design of house types and in the supervision and coordination of the work of building contractors. A team of experts of various specialities is working within the F.H.A. The team leader is Mr. Vasile HREAMATA, M.Sc. (Civil Engeneering).

2

SIZE AND SHAPE OF SHADING DEVICES

_ SOUTHERN ZONE _

SOLAR DIAGRAM LATITUDE 4° NORTH

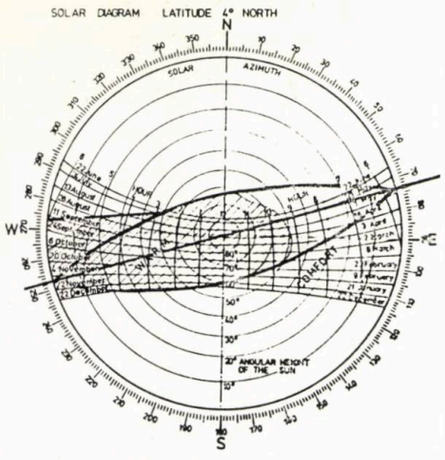

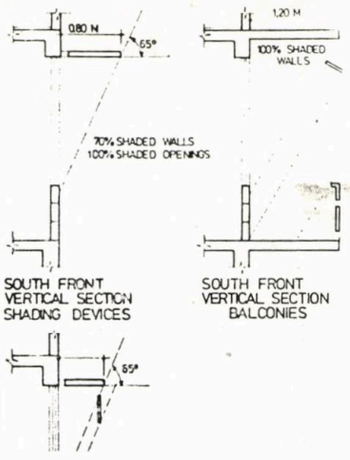

3

_ NORTHERN ZONE _

SOLAR DIAGRAM LATITUDE 12° NORTH (KANO)

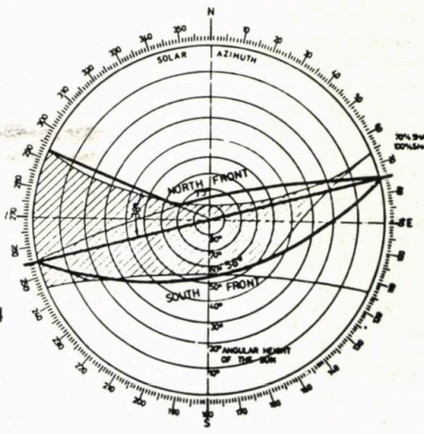

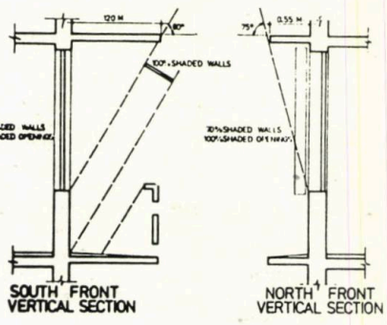

4

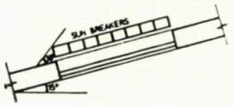

NORTH FRONT HORIZONTAL SECTION

CROSS VENTILATION BY MEANS OF:

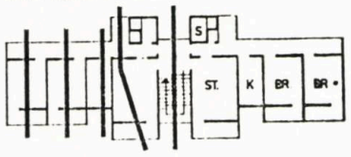

OPENINGS INTO OPPOSITE WALLS 1

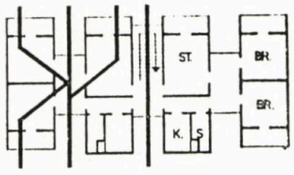

OPENINGS INTO ADJACENT WALLS 2

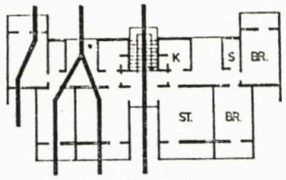

OPENINGS INTO OPPOSITE WALLS 3

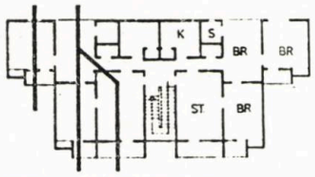

4 OPENINGS INTO OPPOSITE WALLS

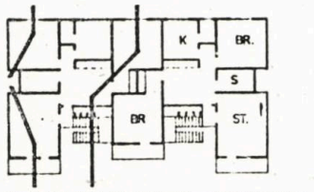

5 OPENINGS INTO OPPOSITE AND ADJACENT WALLS

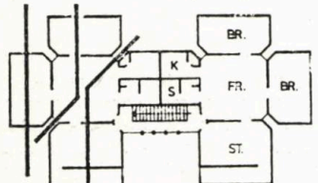

6 CENTRAL INNER COVERED SPACE

1. FRAGMENT DIN COPERTA ALBUMULUI DE PREZENTARE, EDITAT LA LAGOS, DE CĂTRE FEDERAL HOUSING AUTHORITY, *cu ocazia FESTIVALULUI MONDIAL AL ARTEI ŞI CULTURII NEGRE ŞI AFRICANE, care a avut loc în Republica Federală a Nigeriei în 1977.*

2. FRAGMENT DIN TEXTUL ALBUMULUI RESPECTIV, ÎN CARE ESTE PREZENTATĂ ACTIVITATEA ROMCONSULT: *« ROMCONSULT este consultantul general pentru implementarea Programului naţional de locuinţe. Asistă, în această calitate, Comitetul federal pentru locuinţe în estimarea proiectării locuinţelor, a sistemelor industrializate de construcţii pentru locuinţe şi în evaluarea problemelor tehnice din domeniul construcţiilor. Pregăteşte studii privind programul de locuinţe eşalonat în timp, introducerea unor sisteme industrializate, cercetări asupra metodelor de reducere a costului construcţiilor şi utilizării de materiale tradiţionale de construcţie. ROMCONSULT a jucat un rol activ şi util în proiectarea unor tipuri de locuinţe şi în urmărirea şi coordonarea activităţii firmelor de construcţii. O echipă de experţi de diferite specialităţi lucrează în cadrul Comitetului federal pentru locuinţe.»*

3. FORME ŞI DIMENSIUNI OPTIME ALE ELEMENTELOR DE UMBRIRE — *parasolare, copertine, ancadramente de ferestre, balcoane— PENTRU ZONA SUDICĂ A NIGERIEI — 4° LATITUDINE NORD (ORAŞELE PORT—HARCOURT, LAGOS)*

4. FORME ŞI DIMENSIUNI OPTIME ALE ELEMENTELOR DE UMBRIRE PENTRU ZONA DE NORD A NIGERIEI — *12° LATITUDINE NORD (ORAŞUL KANO)*

5. VENTILAREA NATURALĂ TRANSVERSALĂ A ÎNCĂPERILOR ÎN LOCUINŢE PENTRU ZONA DE NORD: *1. Deschideri în pereţi opuşi — partiu linear — 2. Deschideri în pereţi adiacenţi — 3. Deschideri în pereţi opuşi — partiu cu terasă centrală PARTIURI PENTRU ZONA DE SUD: 4. Deschideri în pereţi opuşi — partiu cu terasă centrală — 5. Deschideri în pereţi opuşi şi adiacenţi — partiu cu terasă centrală — 6. Ventilare printr-un spaţiu central acoperit şi deschis lateral — partiu adunat*

6. LOCUINŢE PARTER *PENTRU ZONA SUDICĂ A NIGERIEI, partiu linear pentru loturi individuale, 2 apartamente cu cîte 3 dormitoare, culoarul şi terasa dintre bucătărie şi camera de zi sînt închise cu un grilaj metalic, fapt ce permite ventilarea transversală naturală a încăperilor.*

7. BLOC CU P+1, *CU 4 APARTAMENTE CU CÎTE 2 DORMITOARE, PENTRU ZONA DE NORD A NIGERIEI. Partiul e determinat de condiţiile specifice de viaţă ale familiilor islamice din nord. Element caracteristic e camera pentru familie (family room), în care membrii familiei pot sta nestingheriţi în vreme ce capul familiei cu oaspeţii stă în camera de zi (sitting room). Family room-ul, ca spaţiu central, permite şi ventilarea naturală transversală a celorlalte încăperi. La faţade, balcoanele sînt protejate cu traforuri ceramice ce asigură umbrire şi protejează vizual. Sistemul constructiv e cu zidărie portantă şi planşee monolit. Pereţii groşi au inerţie termică mare, fapt ce compensează diferenţele de temperatură zi-noapte şi menţin confortul termic interior al apartamentelor.*

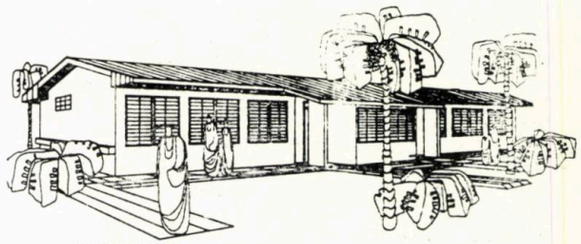

GROUND FLOOR PLAN

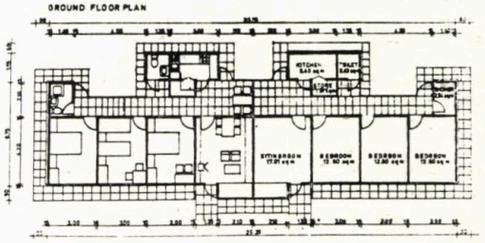

6

8. BLOC P+1 *CU 4 APARTAMENTE CU CÎTE UN DORMITOR, PENTRU ZONA DE NORD A NIGERIEI. Rolul de family room e jucat de verandaspaţiu acoperit, cu perete traforat spre casa scării, care totodată asigură şi ventilarea transversală a locuinţei. Sistemul constructiv e din zidărie portantă cu planşee monolite din beton armat. Calcanele sînt protejate împotriva radiaţiei solare printr-un zid cu spaţiu de aer. Ziduri groase exterioare cu inerţie termică mare.*

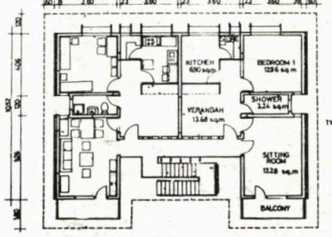

TYPICAL FLOOR PLAN

5 8

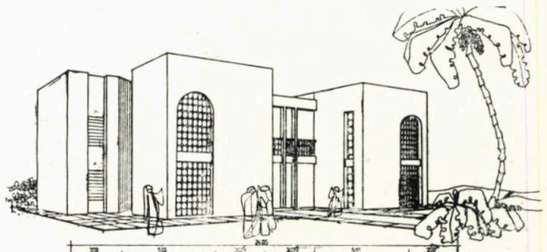

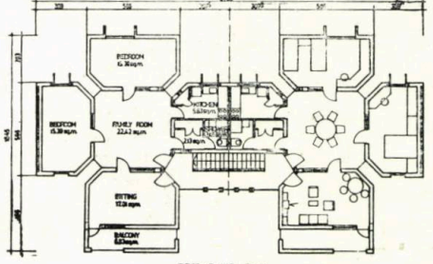

FIRST FLOOR PLAN

7

Apartamentele din ambele zone nigeriene — de nord și de sud — se compun din: cameră de zi (18—22 m²), dormitoare (11—15 m²), bucătărie (circa 6 m²), grup sanitar (w.c., duș, lavoar), și un w.c. suplimentar cu lavabou. Locuințele, proiectate în clădiri cu parter + 1, 2, 3, și 4 etaje, sînt cu cîte două apartamente de același tip, avînd 2, 3 și 4 camere. S-a proiectat un singur tip de clădire cu multe niveluri avînd posibilități de amplasare în Lagos. Proiecte pentru ambele zone sînt grupate în serii mici de cîte trei case, care diferă prin componența apartamentelor. Din seria de bază, se pot realiza alte trei case prin gruparea unor apartamente cu componențe diferite la scară. Acest lucru este posibil deoarece seriile de trei case cu aceleași elemente structurale și de detaliu.

Materialele alese pentru finisaje interioare și exterioare corespund gradului de confort al locuințelor asigurînd totodată o întreținere ușoară.

Aspectul plastic al clădirilor rezultă în mare parte din elementele funcționale enumerate mai sus, precum și din studierea și interpretarea arhitecturii tradiționale.

O problemă deosebit de importantă este alegerea culorilor, care au partea lor de contribuție în protejarea clădirii de razele calorice, eliminarea efectelor de orbire etc.

Ținînd seamă de varietatea condițiilor de realizare, atît ca resurse de materiale cît și ca tehnologie, s-a prevăzut posibilitatea modificării elementelor structurale, fără schimbarea suprafeței încăperilor și a partiturilor. În acest sens, s-a adoptat cotarea la lumină — între elementele structurii de rezistență. Dealtfel, și structurile prevăzute în proiecte reprezintă trei categorii de tehnologie și anume: construcții care se pot realiza fără intervenția unor utilaje complicate — cu mijloace oarecum tradiționale —, construcții cu unele elemente de planșeu prefabricate, de greutate redusă, și construcții cu un grad înalt de prefabricare.

A·h. ANA SOLOMON

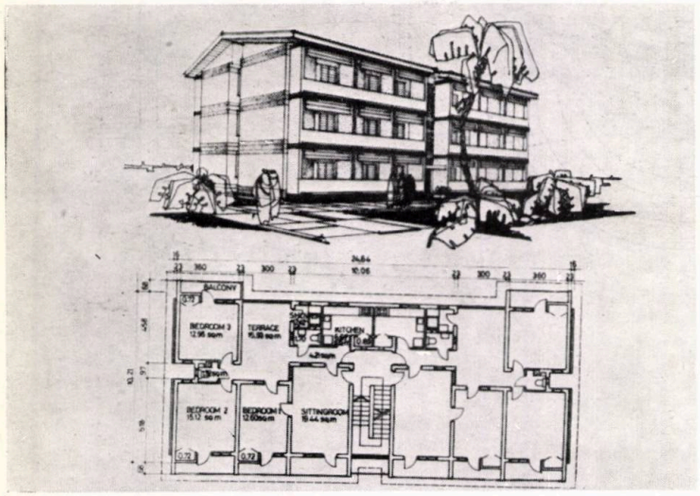

9

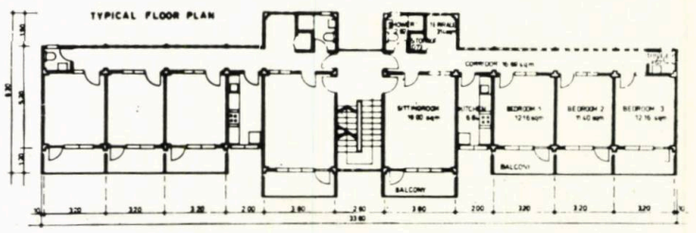

10

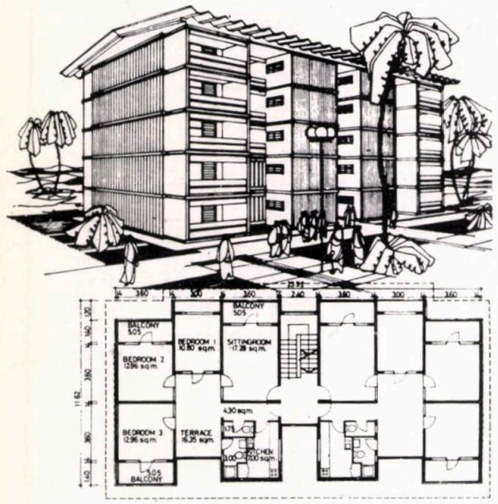

12

9. BLCC CU P+2 ȘI 6 APARTAMENTE CU CÎTE 3 DORMITOARE, PENTRU ZONA DE NORD A NIGERIEI. *Terasa centrală asigură ventilarea transversală a apartamentelor fiind și loc de întrunire a familiei (family room). Peretele exterior al terasei este traforat, iar calcanele sînt protejate printr-un zid cu spațiu de aer împotriva radiației solare. Sistemul constructiv e alcătuit din zidărie portantă cu șimburi de beton armat și planșee din elemente prefabricate. La exterior, ziduri groase cu inerție termică mare.*

10. BLOC LOCUINȚE P+2, *CU 6 APARTAMENTE CU CÎTE 3 DORMITOARE, PENTRU ZONA DE NORD. Partiu linear, culoar traforat ce asigură ventilarea naturală transversală a încăperilor. Pereți exterieri cu grosime mică, 10 cm., cu inerție termică mică, fapt ce permite un transfer rapid de căldură de la interior la exterior, în timpul nopții, cînd temperatura exterioară scade cu cîteva grade față de cea de peste zi, menținîndu-se astfel confortul termic al locuinței. Cadre de beton armat cu planșee monolite.*

11. BLOC LOCUINȚE P+3, *CU 8 APARTAMENTE DUPLEX (4 LA SCARĂ) cu 3 DORMITOARE FIECARE, PENTRU ZONA SUDICĂ A NIGERIEI. Ventilarea transversală la camera de zi e asigurată prin ferestre pe pereți opuși, iar la dormitoare prin terasa deschisă spre exterior. Cadre de beton armat cu planșee monolit.*

12. BLOC LOCUINȚE P+3—4, *CU 8—10 APARTAMENTE (2 LA SCARĂ) CU TREI DORMITOARE FIECARE. Sistemul constructiv din panouri mari integral prefabricate.*

13. BLOC LOCUINȚE P+10 *CU 40 APARTAMENTE (4 LA SCARĂ), CU CÎTE DOUĂ DORMITOARE FIECARE, PENTRU POPULAȚIA CU VENITURI MEDII. Blocul este proiectat pentru zona Lagos. Are două mici curți interioare de lumină în zona serviciilor, care permit ventilarea circulațiilor și conțin și tuburile de gunoi. Apartamentele au — pe lîngă intrarea principală în camera de zi — o intrare de serviciu lîngă bucătărie. La parter, sînt amplasate camera portarului, tabloul general, camerele de gunoi și locurile de parcare. Sistemul constructiv e realizat prin două tuburi din diafragme de beton armat, incluzînd 2 caje de lift, curțile de lumină și zona serviciilor de la fiecare apartament, și cadre de beton armat pe conturul exterior cu stîlpi monoliți și grinzi și planșee prefabricate. Închiderile pe conturul exterior se realizează din panouri prefabricate din azbociment pe schelet de lemn ignifugat, panouri cu termoizolație în interior.*

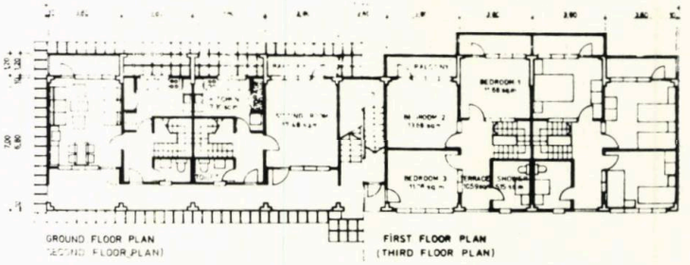

11

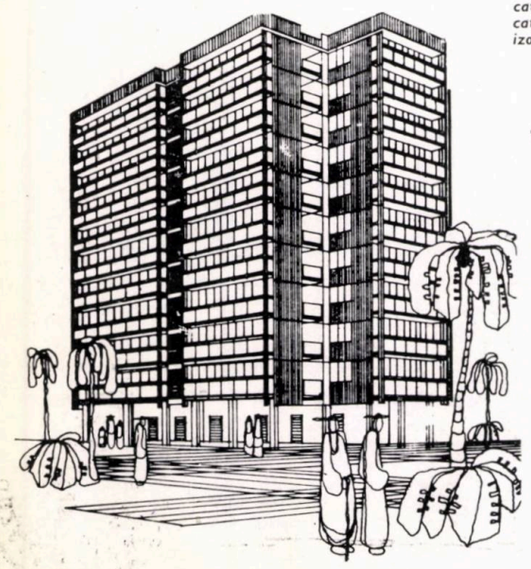

13

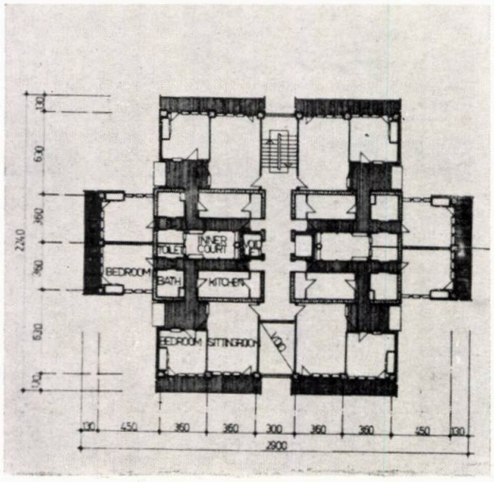

HOTEL «AFRICA» — MONROVIA, LIBERIA

PROIECTANT GENERAL: MINISTERUL LIBERIAN AL LUCRĂRILOR PUBLICE — DIVIZIA DE ARHITECTURĂ
Arhitect consultant: arh. **ȘTEFAN PREDA** — ROMCONSULT — ROMÂNIA
Proiect realizat în 1978—1979.
Hotelul, cu o capacitate de 250 camere și 50 apartamente, dat în folosință în iulie 1979.

Amplasat pe plaja însorită de la vărsarea lui St. Paul River în Oceanul Atlantic, în zona Virginia, hotelul face parte dintr-un complex turistic cuprinzînd: un modern centru de conferințe internaționale, 52 vile cu pronunțat specific african în dispoziția funcțională și compozițională, 12 cabane, piscină, suprafețe pentru golf, tenis etc., totul integrat unui darnic peisaj natural, în care intensitatea apei, a cerului și vegetația specifică constituie dominantele.

Situat la circa 15 km de Monrovia, nucleul realizat urmează a fi completat în timp, devenind bază-etalon a industriei turistice liberiene.

Concepția partiului evidențiază funcțiunile hoteliere principale fluent interlegate: o bară de 170 m, frîntă median, cu 6 niveluri, conținînd la parter nucleul recepției bogat dimensionată, o „cafétéria" de 160 locuri, un bar cu 80 de locuri, magazine, săli de conferințe-tratative-întruniri de capacitate redusă, spații administrative și servicii, suprafețe de depozitare, bucătărie, spălătorie și anexe — legate fluent cu un corp p + 1 avînd volumetrie frămîntată și care adăpostește principala sală de conferințe-banchete-jocuri (pentru 400 locuri) și funcțiunile conexe implicate.

Nivelurile superioare (de la 2—4) sînt rezervate cazării, servită de circulații orizontale și verticale generoase și fluente, dimensionate conform normelor internaționale.

S-a încercat particularizarea discretă a spațiilor, pe funcțiuni, obținută prin volumetrie ca și prin materiale, texturi, culoare, mobilier și decorație, totul în condițiile unei economicități sensibile.

Termenul de realizare și dare în exploatare a obiectivului a constituit unul din parametrii determinanți ai soluțiilor adoptate (tehnice, funcționale și de exploatare).

Amenajările exterioare — parking și heliport, semnale decorative, fîntîni și grupuri statuare, ca și dotările adiacente pentru loisir —, din rațiuni economice, au fost concepute a se realiza etapizat, în așa fel încît, la darea în exploatare a ansamblului, să poată oferi condiții minime, suficiente totuși și pe deplin corespunzătoare clasei hotelului.

Structura de rezistență *(Ove Arup & Partners)* este alcătuită din stîlpi monoliți din beton armat, din planșee continue, dală monolită, beton armat (în corpul principal) și profile metalice (în corpul secundar). Instalațiile *(Drake & Skull)* — sanitare, electrice, electroacustice, de curenți slabi și de forță, de comunicații prin fir, radio și telex, de avertizare, electroprotectoare, de ventilații și condiționare etc. — au pus probleme deosebite de corelare a soluțiilor tehnice adoptate, în vederea reducerii timpului de realizare și a obținerii funcționalității corespunzătoare acestora în contextul integrării nedistonante într-o concepție arhitecturală unitară. Tîmplăria exterioară (tip *Crytal)* este din aluminiu eloxat bronz, cea interioară din lemn (predominînd *mahagony)*, geamuri termotratate, pardoselile din marmură *(green imperial* în holul principal), *terrazzo* și mozaicuri locale, parchete și covoare mochetă antielectrostatică, spărturi de piatră decorative, criblură compactată etc. Pereții exteriori sînt realizați din blocuri din beton cu găuri, tencuiți și parțial placați cu mozaic, pereții interiori prefabricați *(British Gypsum)*.

În zonele de maxim interes public, pereților interiori le-au fost adăugate rafinate tratamente în lemn și tapiserie africană (Decorație « *Key-Interiors* »).

O scară centrală (execuție *Blumcraft)*, prefabricată, suspendată între parter și etajul 1, deasupra unui « *lily-pool* » decorativ, agrementează spațiul vibrat al holului central.

Arh. ȘTEFAN PREDA

4

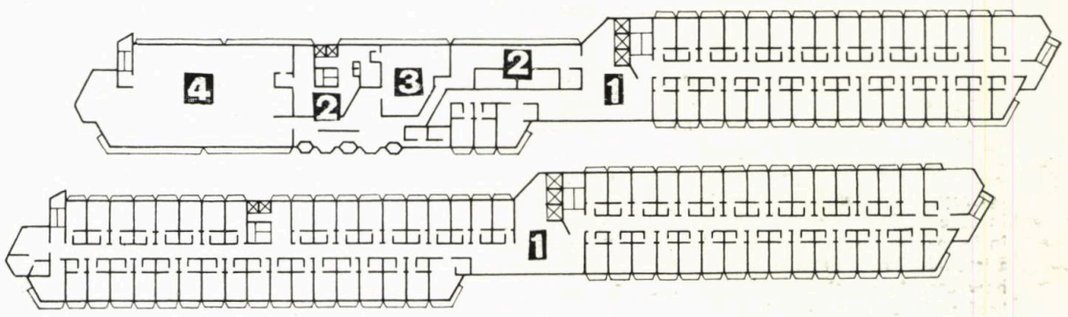

3

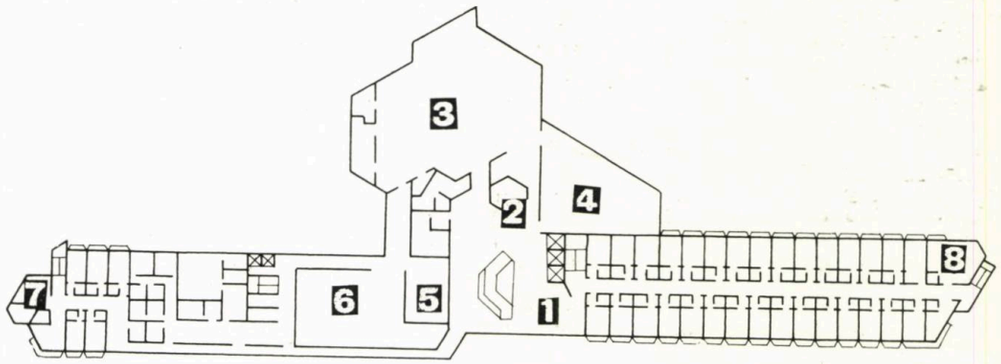

2

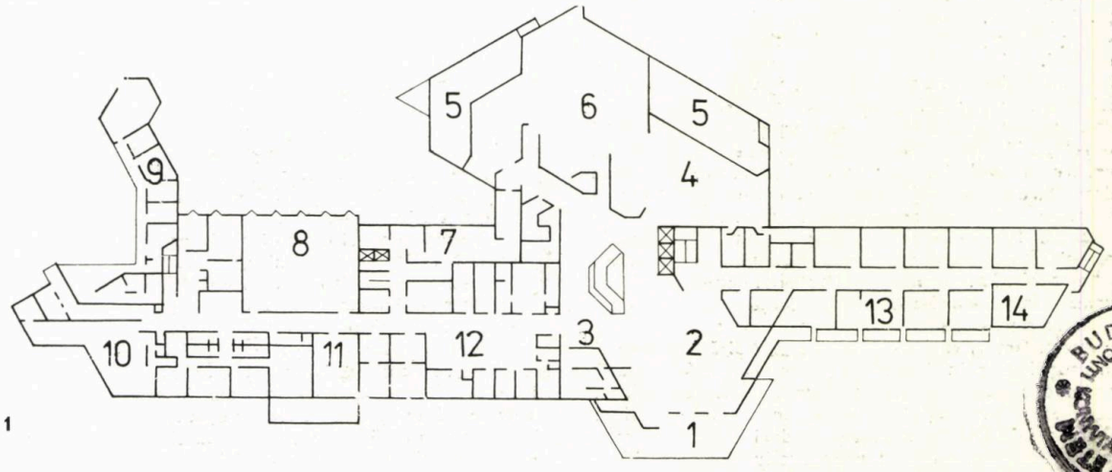

1

1. PLAN PARTER: *1. Peron acoperit — 2. Hol intrare — 3. Recepție — 4. Bar de zi — 5. Terasa acoperită — 6. Cafeteria — 7. Bucătărie — 8. Depozit — 9. Ateliere + servicii — 10. Sală de mese personal — 11. Spălătorie — 12. Patio-administrație — 13. Zona magazine — expo-servicii — 14. Sală conferințe*
2. PLAN ETAJ 1: *1. Hol — 2. Garderobă — 3. Sala polivalentă — 4. Terasa — 5. Servicii — 6. Bucătărie — 7. Zona cazare personal*
3. PLAN ETAJ 2,3 și 4: *1. Hol*
4. PLAN ETAJ 5: *1. Hol — 2. Servicii — 3. Disco-bar — 4. Restaurant.*

BUDAPEST KÖZPONTI KÖNYVTÁRA 1948 OSZAKI EGYETEM

Antrepriza Română de Construcții Montaj — ARCOM — face parte din sistemul Ministerului Construcțiilor Industriale.

Conducerea antreprizei este asigurată de: Ing. CRISTEA HULUBEI, director, președintele biroului executiv al C.O.M., Ing. MARCEL FLORESCU, director adjunct, președintele consiliului oamenilor muncii, Ing. VASILE IONICI, director adjunct, Ing. PAUL CHISCOP, director adjunct, economist PAUL GEANGALI, director economic.

REALIZĂRI ALE ANTREPRIZEI ROMÂNE DE CONSTRUCȚII MONTAJ

« În cadrul schimburilor noastre economice externe, va trebui să ocupe un loc mai important dezvoltarea unor activități în străinătate, cum sînt: elaborarea de studii și proiecte, acordarea de asistență tehnică, realizarea unor construcții industriale și civile. Este necesar să cunoaștem mai bine cerințele de astfel de lucrări pe piața externă și să organizăm potențialul nostru tehnic și de cercetare spre a fi în măsură să le executăm în mod corespunzător ».

NICOLAE CEAUȘESCU

Creșterea rolului și a ponderii *comerțului invizibil*, în care se înscrie și exportul acțiunilor de concepție în forma cea mai pură și directă, cum ar fi: consulting-asistență tehnică, engineering-proiectare, licențe, know-how etc., în relațiile economice internaționale, are la bază acțiunea unei multitudini de factori de natură economică, socială, politică, în strînsă legătură cu necesitățile și specificul dezvoltării forțelor de producție. Printre acești factori, menționăm:

● Necesitatea refacerii rapide a economiei țărilor care au suferit de pe urma celui de al doilea război mondial și a celor situate în alte puncte « calde » din diferite zone ale lumii, ce s-au perpetuat pînă în prezent, precum și năzuința și necesitatea creării și dezvoltării unei baze industriale și tehnico-materiale proprii în țările care și-au cucerit independența în timpul și după cel de al doilea război mondial (unele fiind așa-numitele țări în curs de dezvoltare), s-au concretizat în importuri masive de produse industriale cu precădere utilaje, tehnologii, ceea ce a determinat preocuparea acestor țări pentru găsirea de resurse valutare importante.

● Creșterea volumului comerțului exterior, în general, favorizează în mod direct dezvoltarea comerțului invizibil, cunoscut fiind faptul că numeroase servicii și operațiuni sînt legate de schimbul obișnuit de mărfuri. Din practica mondială, este binecunoscută interdependența numeroaselor operațiuni invizibile ca: asigurări, reasigurări de mărfuri, navluri, alte forme de transport etc și schimbul de mărfuri-bunuri, că există o relație de proporționalitate directă din punct de vedere al evoluției (sau invers, de reducere), orice dezvoltare a comerțului exterior atrăgînd după sine și o creștere a tuturor acestor componente.

● Un factor deosebit de important, caracteristic etapei actuale de dezvoltare a economiei și societății, este **schimbarea mecanismului reproducției** ca urmare în principal a dezvoltării forțelor de producție și a creșterii productivității muncii.

Acești factori creează posibilitatea ridicării eficienței investițiilor, prin investirea unor valori (capitaluri) mai mici și obținerea unor producții sporite. Se reduce, deci, sfera producției mondiale în volumul total și apare o cantitate de muncă și fonduri disponibile care se pot folosi în sectorul neproductiv — al serviciilor.

● Restructurările și adaptările din cadrul producției de mărfuri își pun amprenta și asupra pieței în general, în cadrul căreia începe să se dezvolte schimbul de « mărfuri » noi, sub formă de servicii.

● Factorii conjuncturali influențează fără a fi determinați (ca în comerțul de mărfuri) desfășurarea tranzacțiilor în sectoarele comerțului invizibil.

● În economiile capitaliste, se urmărește în mod separat, în cadrul balanței de plăți, cheltuielile și plățile curente și cele din activități ale comerțului invizibil. Operațiile invizibile diferă și variază de la țară la țară, sub influența unor factori ca: poziția geografică, caracteristici demografice, nivel tehnic al economiei naționale, tradiții și obișnuințe în desfășurarea unui sau altui gen de operațiuni invizibile etc. Faptic, se constată că nu este vorba de influența unui singur factor, ci de un ansamblu, de o înlănțuire de factori, ce decurg unul din altul și care se intercondiționează reciproc.

Schimbările din mecanismul reproducției sînt rezultatul acumulării și dezvoltării forțelor de producție, a consecinței acestora — creșterea productivității muncii și a programului tehnic în general.

Această succintă prezentare a reliefat cauzele și factorii motivaționali, de ordin economic, social și politic, care au influențat și continuă să influențeze și în prezent evoluția, organizarea, adaptarea și diversificarea unor operațiuni invizibile mai importante și a comerțului invizibil privit în totalitate.

Adîncile transformări, de ordin social, economic și politic, ce s-au impus și și-au pus amprenta în perioada postbelică asupra dezvoltării economiilor naționale în parte și economiei mondiale în ansamblu, precum și asupra evoluției societății în totalitatea sa, au determinat apariția de noi dimensiuni de ordin cantitativ și calitativ a relațiilor economice internaționale, apariția de elemente și poziții noi în relațiile dintre state. S-a marcat posibilitatea reală a lărgirii și concretizării acestor relații, prin cucerirea progresivă a gradului de independență politică și economică a unor zone geografice. Atît din activitatea practică, cît și din statistici le și studiile unor organisme internaționale, se constată că, din punct de vedere cantitativ, o asemenea dezvoltare masivă și rapidă a relațiilor economice internaționale nu a avut loc în nici o altă etapă istorică.

Din punct de vedere calitativ, mutații deosebite s-au produs în cadrul schimburilor economice internaționale și ca urmare a progresului tehnico-științific. Adaptări și restructurări se constată, atît în planul fluxurilor clasice, tradiționale de mărfuri și servicii, cît și în dezvoltarea și apariția unor noi forme de cooperare economică internațională, aceasta marcînd o nouă etapă în participarea la diviziunea internațională a muncii și în dezvoltarea și desfășurarea relațiilor dintre statele lumii. Ca urmare a acestor condiții generale și aspecte conjuncturale, și în concordanță cu politica partidului și statului nostru, de dezvoltare și diversificare continuă a participării României socialiste la diviziunea internațională a muncii, în anul 1969, s-a înființat ARCOM, avînd ca profil de activitate elaborarea de studii, proiecte, activitate de engineering, execuția de lucrări de construcții-montaj, cu prioritate în domeniul obiectivelor industriale. De la înființare, a activat în diferite țări din Europa, Africa, Asia și America de Sud, și anume: Republica Federală Germania, Austria, Franța, Republica Socialistă Cehoslovacă, Jamahiria Arabă Libiană Populară Socialistă, Maroc, Republica Democrată Sudan, Republica Federală a Nigeriei, Republica Arabă Siriană, Republica Irak, Kuwait, Venezuela, Republica Islamică Pakistan, India, Republica Arabă Unită Egipt, Turcia, Republica Liban, Grecia, Regatul Hașemit al Iordaniei, Italia, S.U.A., R. S. F. Iugoslavia, R. P. Bulgaria, Republica Zair.

În prezent, ponderea activității ARCOM se concentrează în Jamahiria Arabă Libiană Populară Socialistă, Republica Arabă Siriană, Irak și R. S. Cehoslovacă. În Republica Federală a Nigeriei, își începe activitatea o Societate mixtă româno-nigeriană pentru construcții — ARCOM (Nigeria) Ltd.

Volumul total al lucrărilor contractate, executate în actualul cincinal sau în curs de execuție de către ARCOM, este cuprins în circa 200 contracte de execuție, proiectare, asistență tehnică, încheiate cu beneficiarii externi, cu activitate în străinătate sau în Republica Socialistă România.

Dintre lucrările executate sau în curs de execuție ale ARCOM, menționăm:

În Republica Federală Germania — Hotel « Maritim » — Travemünde cu 32 niveluri, Centrul turistic Waiss nheuserstrand, Supermagazin în München, Hotel Sheraton în München, Spital în Essen, Termocentrala universității din Malburg. Termocentrala fabricii de medicamente Sheiring-Berlin Vest, Blocuri de locuințe în Frankfurt/Main, München, Regensburg, Darmstadt ș.a.

În AUSTRIA — Montaj de conducte la rafinăria Schvechat Viena, Centrul școlar Salzburg

În IRAK — Fabrica de ciment Um-Qasr în 1974, Abatorul modern din Bagdad — în curs de terminare

În Republica Arabă Siriană — Rafinăria de 6 milioane tone țiței/an de la Banyas în prezent în probe tehnologice., Fabrica de ciment cu două linii de 1500 t/zi la Sheik-Said — în probe tehnologice.

În Jamahiria Arabă Libiană Populară Socialistă — Sediul Poștei și Telefoanelor din Tripoli — în curs de predare, Clădiri administrative la Tripoli, Locuințe — peste 2500 apartamente date în folosință, Școli în Tripoli (circa 400 săli clasă) date în folosință, Construcția de obiective social-culturale (teatre-cinematografe, săli și terenuri sportive), în 18 localități, în curs de realizare, Construirea a circa 128 școli, cu număr variat de clase, în diferite localități ale Libiei — în curs de execuție, Sanatoriul de 520 paturi pentru copii de la Swani, care se execută pe baza studiilor și proiectelor elaborate în țară, Silozul portuar cu o capacitate de 40 000 tone din Misurata, pentru care sînt în curs lucrările pregătitoare.

În Republica Socialistă Cehoslovacă — Hotelul « România » din orașul Chrudim, dat în folosință « la cheie », Centrala termică Treboradice, lîngă Praga, dată în funcțiune, Clinica de urologie Praga — dată în folosință, Policlinica Malesice Praga, în curs de execuție.

Ca o recunoaștere internațională a calității și promptitudinii execuției lucrărilor, ARCOM a primit următoarele premii: Premiul de promovare internațională — conferit de Institutul de promovare internațională și prestigiu din Geneva, Trofeul de calitate — conferit de juriul internațional al Societății Editorial Office Madrid, Trofeul de Export — conferit de același juriu (vezi fotografiile **1, 2, 3**).

Din activitatea de engineering, design, studii și proiecte de execuție a ARCOM, relevăm o serie de aspecte. Contractarea lucrărilor de construcții-montaj în străinătate se face plecînd de la elaborarea și depunerea de oferte în cadrul licitațiilor sau, în cazul lucrărilor incluse în acorduri guvernamentale, pentru începerea tratativelor directe între părți. Elaborarea unei oferte de construcții-montaj se face pe baza studierii atente a condițiilor tehnice și economice din caietele de sarcini ale beneficiarului, a cunoașterii în cît mai bune condiții a caracteristicilor amplasamentului, a surselor de aprovizionare cu materiale de masă și materiale în general, ale prețurilor acestora pe piața respectivă. Este necesară, de asemenea, o bună cunoaștere a legislației țării respective în domeniul economic, al muncii de investiții etc. În funcție de datele de mai sus, o ofertă bine studiată și competitivă trebuie să fie neapărat rezultatul unei strînse colaborări între proiectant și executantul lucrărilor, respectiv ARCOM, în alegerea celor mai competitive soluții de proiectare a construcțiilor și respectiv a acelor tehnologii de execuție ce pot fi realizate cu minimum de cheltuieli. De exemplu, alegerea unor soluții de beton armat și nu în construcție metalică sau invers este condiționată de distanța surselor de aprovizionare cu agregate, de prețul cimentului, de prețul construcțiilor metalice în momentul respectiv în țara respectivă și pe plan mondial etc. Termenele de execuție cerute de beneficiar — uneori foarte strînse — pot determina soluțiile de proiectare și tehnologiile de execuție. De asemenea, conjunctura locală și cea mondială, pentru genul de lucrări ce se ofertează, pot influența serios prețul de ofertă, după cum concurența internațională este mai mult sau mai puțin ascuțită. În cele din urmă, dar nu și mai puțin importante, sînt condițiile de plată oferite de beneficiar, care influențează în mare măsură prețul de ofertă. Trebuie avut în vedere că lucrările de construcții-montaj se execută într-o perioadă de timp relativ lungă, ajungînd la mai mulți ani, timp în care pe piața capitalistă prețurile evoluează mult, uneori imprevizibil.

Asemenea creșteri de prețuri se produc constant în timp. Variații în plus sau în minus, uneori de la simplu la triplu, se produc însă de la săptămînă la săptămînă, în funcție de surplusul sau lipsa momentană a unor materiale pe piața respectivă, de scumpirea prețului petrolului etc.

Ca o caracteristică esențială a exportului de construcții-montaj, care influențează determinant modul de elaborare al ofertelor și însuși specificul acestora, este faptul că, spre deosebire de exportul oricărei alte mărfi, obiectul exportului de construcții-montaj este produs, nu în țara noastră, ci în însăși țara cumpărătorului, fiind deci supus legilor economice și condițiilor tehnice respective.

Această caracteristică este dealtfel, dominanta întregii activități a Antreprizei române de construcții-montaj ARCOM — București.

Exemplele prezentate sînt doar o parte din activitatea desfășurată de ARCOM, atît în domeniul proiectării, cît și în domeniul executării de lucrări.

Considerăm, însă, necesar să facem o evaluare calitativă și cantitativă a necesităților și solicitărilor externe, precum și a posibilităților de participare a specialiștilor români la promovarea pe o scară cît mai largă a experienței noastre în domeniu.

Urbanismul, arhitectura și, în general, activitatea de construcții au un rol social important, pe care trebuie să-l joace în actuala etapă de dezvoltare demografică, la nivelul întregii planete, ținînd seama și de tendințele tot mai puternic afirmate pentru îmbunătățirea condițiilor de viață ale popoarelor. Condițiile de viață solicită existența și dezvoltarea întregii game de construcții, începînd cu cele industriale și continuînd cu cele de locuințe, social-culturale, învățămînt, sănătate, sport, odihnă, turism, transport, echipare tehnico-edilitară etc. Dacă ne referim la realizarea de locuințe, reprezentînd necesitatea cea mai acută sub aspect cantitativ și al realizării unui minimum de confort uman și urban, trebuie spus că evoluția populației ocupă primul loc pe lista parametrilor care determină habitatul uman. În realizarea armonioasă a spațiului de locuit, intervin numeroase specialități, care nu ar trebui doar să se juxtapună artificial și indiferent, ci să fie stăpînite de arhitect, care, în colaborare cu echipe pluridisciplinare, să exprime cu mijloacele complexe de azi cadrul arhitectural pentru om și pentru confirmarea sa. Orașul și arhitectura lui sînt, pe lîngă un fenomen de consum industrial, și o vatră de formare a civilizațiilor și un act de cultură și de statornicie. Pentru a satisface necesitățile, care cresc în ritmuri din ce în ce mai dinamice, neîntîlnite încă de experiența de pînă acum, societatea, specialiștii, trebuie să găsească, să folosească și să stăpînească sub aspect tehnic și economic noi mijloace, să promoveze progresul neîncetat al tehnicii și construcția industrializată.

Amenajarea spațiului integrează locuința, ca și echipamentele sociale și economice, folosind industrializarea și ținînd seama de spiritul evolutiv al funcțiunilor.

Dacă, în urmă cu cîțiva ani, în discuțiile de principiu cu reprezentanți ai municipalităților sau cu organizații din țări afro-asiatice, nu se putea antama problema folosirii prefabricatelor, în ultimul timp, se solicită tot mai multe construcții din elemente prefabricate, atît pentru locuințe, cît și pentru clădiri de învățămînt, comerț, social-culturale etc. Este binecunoscută necesitatea colaborării intense cu noi ramuri științifice, a aplicării metodelor socio-demografice, a conlucrării cu ingineri constructori pentru folosirea industrializării, ca un instrument care să ducă la realizarea volumului necesar de locuințe și dotărilor corespunzătoare. Totodată, ramuri ale matematicii, cu programarea matematică și teoria grafurilor, au realizat progrese spectaculoase, iar cercetarea urbanistică modernă abordează fenomene din ce în ce mai complexe și mai variate.

Ordinatorul, în prezent, pune la dispoziția urbanismului, noi și multiple posibilități deosebit de importante în luarea de decizii, ceea ce îl face indispensabil. În încheiere, se poate afirma că viața, realitatea obiectivă, precum și activitatea practică de proiectare și realizare a construcțiilor au ridicat, în fața specialiștilor ARCOM și a colaboratorilor lor, necesitatea de a fi în permanență la curent cu tot ceea ce aduce nou, avansat, experiența modernă contemporană, de a cunoaște și studia realizările cele mai valoroase de pretutindeni în domeniul arhitecturii, urbanismului și construcțiilor.

Cerințele tot mai mari, ce se manifestă pe piața internațională pentru proiecte și execuție de lucrări de construcții, ne găsesc înarmați să răspundem, la nivelul competiției internaționale, acestor cerințe, precum și indicațiilor date de secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pe linia extinderii exportului de concepție românească. Eforturile ARCOM se îndreaptă spre angajarea de lucrări în străinătate care antrenează exportul de studii, design, engineering, management etc, precum și spre lucrări « la cheie », care presupun, în primul rînd, livrări de utilaje, echipamente, materiale și tehnologie românească.

Aceasta face necesară dezvoltarea cît mai largă, cu concursul cît mai multor instituții și unități de profil din țară, a contactelor, relațiilor cu diverse municipalități și organizații și colaborării cu arhitecți, ingineri și proiectanți din străinătate, inclusiv a cooperării internaționale, pentru găsirea unor soluții constructive și arhitecturale optime, specifice, funcționale, pentru valorificarea cît mai intensă în practică a experienței naționale și mondiale.

Această acțiune constituie o formă de diversificare a exportului de inteligență și experiență românească și, în același timp, un mod eficace de participare la diviziunea și realizarea internațională a muncii de concepție. Un mijloc real și eficace de îmbogățire a tezaurului experienței naționale și internaționale, un nou și elocvent mesaj românesc de colaborare și pace.

Arh. NICOLAE SPĂTARU
șef compartiment Export proiecte și asistență tehnică — ARCOM

1

2

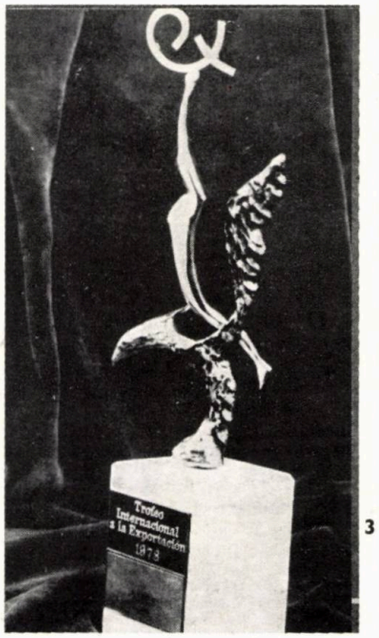

3

4

7

10

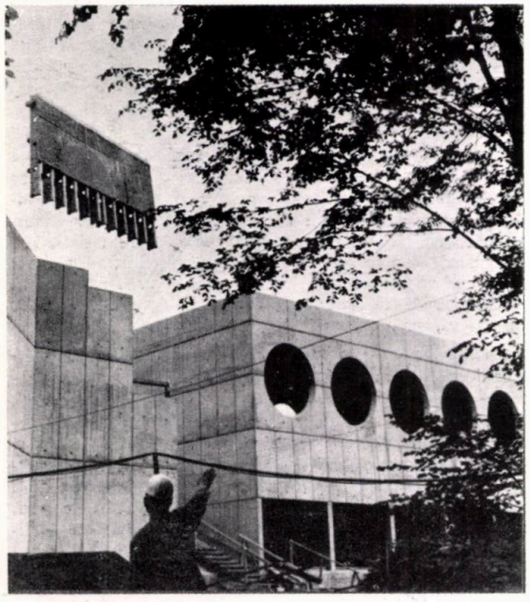

5

8

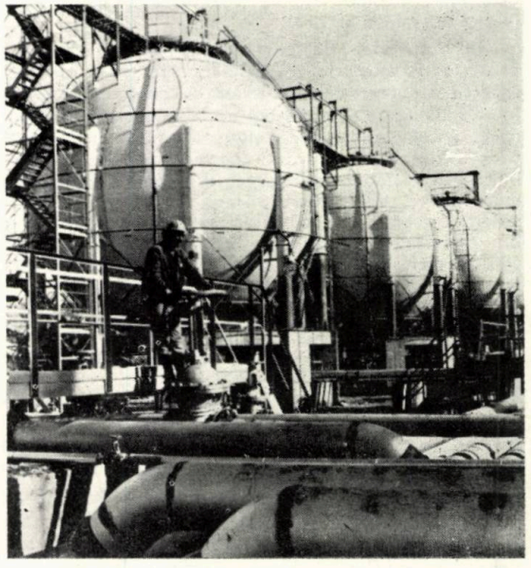

11

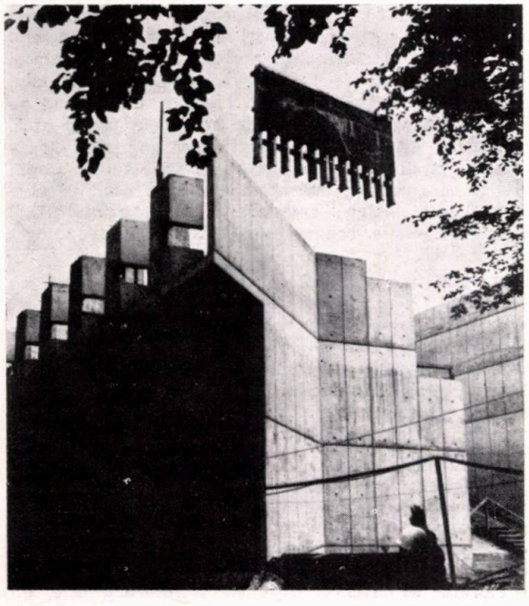

6

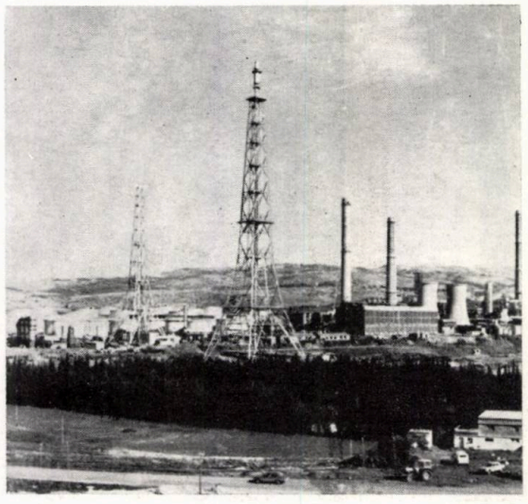

9

12

1,2,3. Premii și trofee primite de ARCOM, ca recunoaștere a activității sale pe multiple meridiane: PREMIUL PROMOVĂRII INTERNAȚIONALE, TROFEUL PENTRU CALITATE — Madrid 1972, TROFEUL INTERNAȚIONAL PENTRU EXPORT — 1978
4. Stațiunea Weissenheuserstrand din R.F. Germania 5,6. Școală profesională la Salzburg-Austria 7. Clinica de urologie din Praga 8. Circul din Ulan-Bator, Republica Populară Mongolă, fază de șantier — turnare fundații și gradene 9,10,11. Rafinăria de la Banias-Siria 12. Termocentrală la Marburg, R.F. Germania 13. Căsuțe-vile în stațiunea Weissenheuserstrand, R.F. Germania 14. Parlamentul din Khartoum, Sudan

13

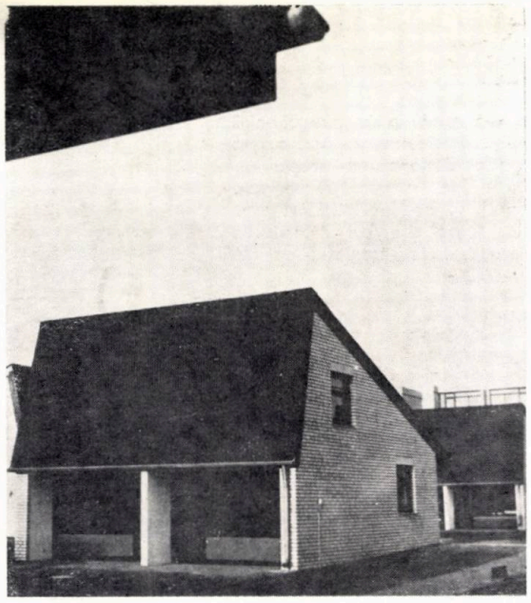

14

15

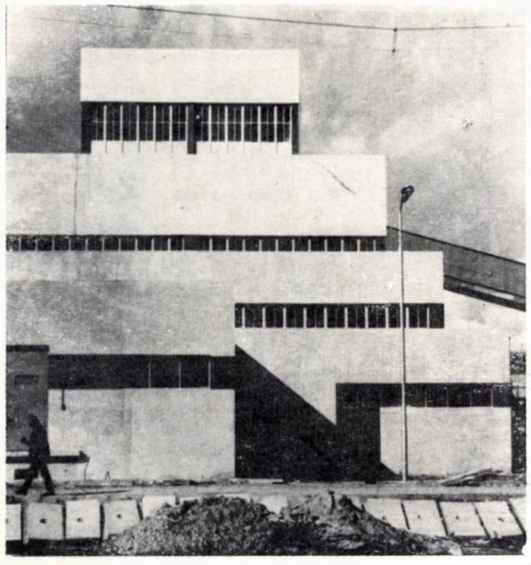

16

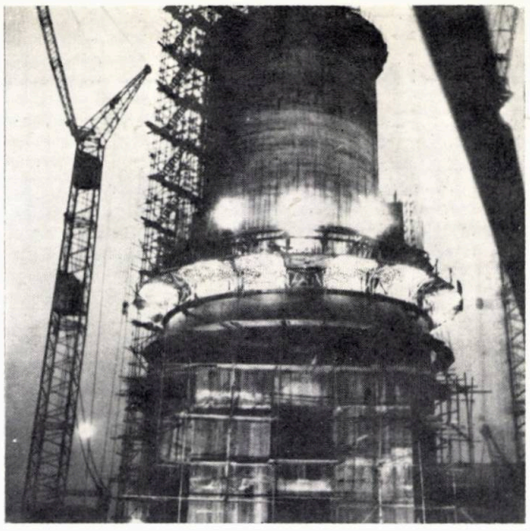

17

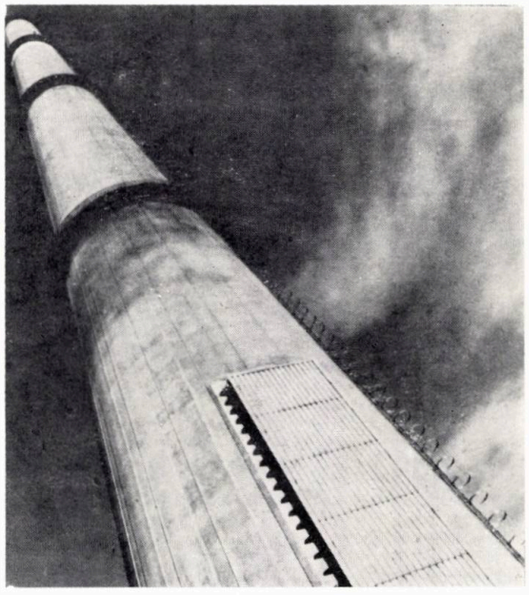

18

19

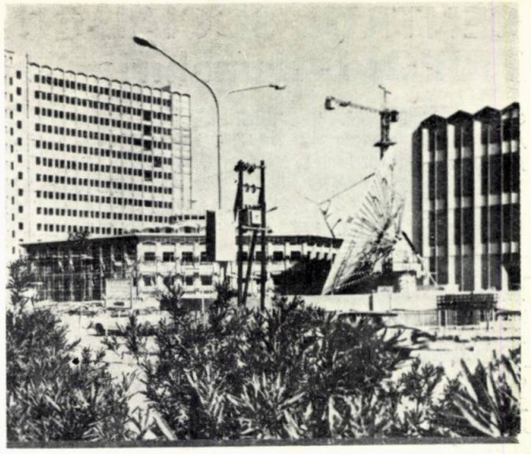

20

21

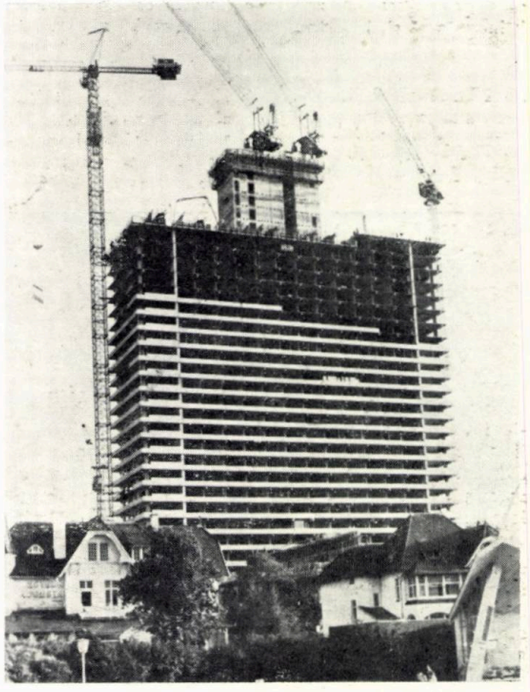

15, 16. Fabrică de ciment în Irak 17. Coș de fum realizat cu cofraje glisante la Kramon în Cehoslovacia 18. Locuințe în R.F. Germania 19, 20. Centrul de poștă și telecomunicații la Tripoli și locuințe pe Drumul Aeroportului Tripoli — Jamahiria Arabă Libiană Populară Socialistă 21. Hotel «MARITIM» în R. F. Germania.

CENTRUL SOCIAL-CULTURAL ȘI COMERCIAL LA TRIPOLI—Jamahiria Arabă Libiană Populară Socialistă

COLECTIV DE PROIECTARE
Arhitectură: arhitecții **LAURA VALENTIN** (șef proiect), **ANDREI DRACULIS, BOGDAN DĂDĂRLAT, AURELIA IVANEȘ, MARTHA SILVAN, GEORGE LUȚAN, ALEXANDRA ZAHARIA,** tehnicienii-arhitecți **MARIELA MANOS, AURELIA NĂSTASE, CORNEL CONSTANTINESCU**
Rezistență: inginerii **FLORIN CATANĂ, VICENȚIU HARAM, DAN ANASTASIU, ȘERBAN ALTENLIU**
Instalații: inginerii **VIOREL POPESCU, MARIOARA POPA, STELA PELIGRAD, RADU PATRAULEA, DUMITRU BELU, TRAIAN HASCHI,** tehnicienii **EUGENIA MUREȘAN, CORNEL ZINCĂ**
Spații verzi: ing. **FLORIN TEODOSIU**
Drumuri: inginerii **NICOLAE DRAGANOVICI, PAUL POPOVĂȚ**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL DE CERCETARE ȘI PROIECTARE PENTRU SISTEMATIZARE LOCUINȚE ȘI GOSPODĂRIE COMUNALĂ — I.S.L.G.C. — BUCUREȘTI
ANTREPRENOR GENERAL: ANTREPRIZA ROMÂNĂ DE CONSTRUCȚII MONTAJ — ARCOM — BUCUREȘTI

Respectînd normele internaționale, proiectul și-a propus să răspundă cerințelor social-culturale și celor de aprovizionare și servire zilnică ale unei populații de aproximativ 10 000 locuitori cazați în 2 000 apartamente. Cuprinzînd o moschee pentru 1 000 de credincioși, un club multifuncțional cu sală de spectacole de 500 locuri, un foaier-sală de expoziții, un oficiu poștal, o bancă, administrație, un grup de magazine alimentare și nealimentare și unități pentru servirea populației, un restaurant, un sediu de poliție și o piață agroalimentară cu suprafață desfășurată totală de 13 470 m² și cu circa 2 000 m² suprafață de pergole, treceri acoperite, terase și pasaje, acest ansamblu formează un tot unitar, pe mai multe niveluri, moscheea fiind centrul de greutate al compoziției.

Ansamblul este dotat cu străzi carosabile de jur împrejur, avînd posibilitatea să se lege fluent cu zona rezidențială ce îl înconjoară și, în primul rînd, cu parcul din nord-nord-vest, ce a fost gîndit ca o continuare a centrului de cartier către autostrada spre aeroport.

Moscheea are un plan regulat, centrat, considerîndu-se octogonul ca formă geometrică simbolică ce oferă posibilitatea fațadelor similare pe toate laturile. Pentru a o separa de piața propriu-zisă și pentru a-i sublinia importanța, a fost amplasată pe o platformă cu trepte.

Clubul-sala de expoziții, banca, oficiul poștal și sediul poliției sînt amplasate în corpurile de clădiri ce flanchează laturile de sud-est și sud-vest ale

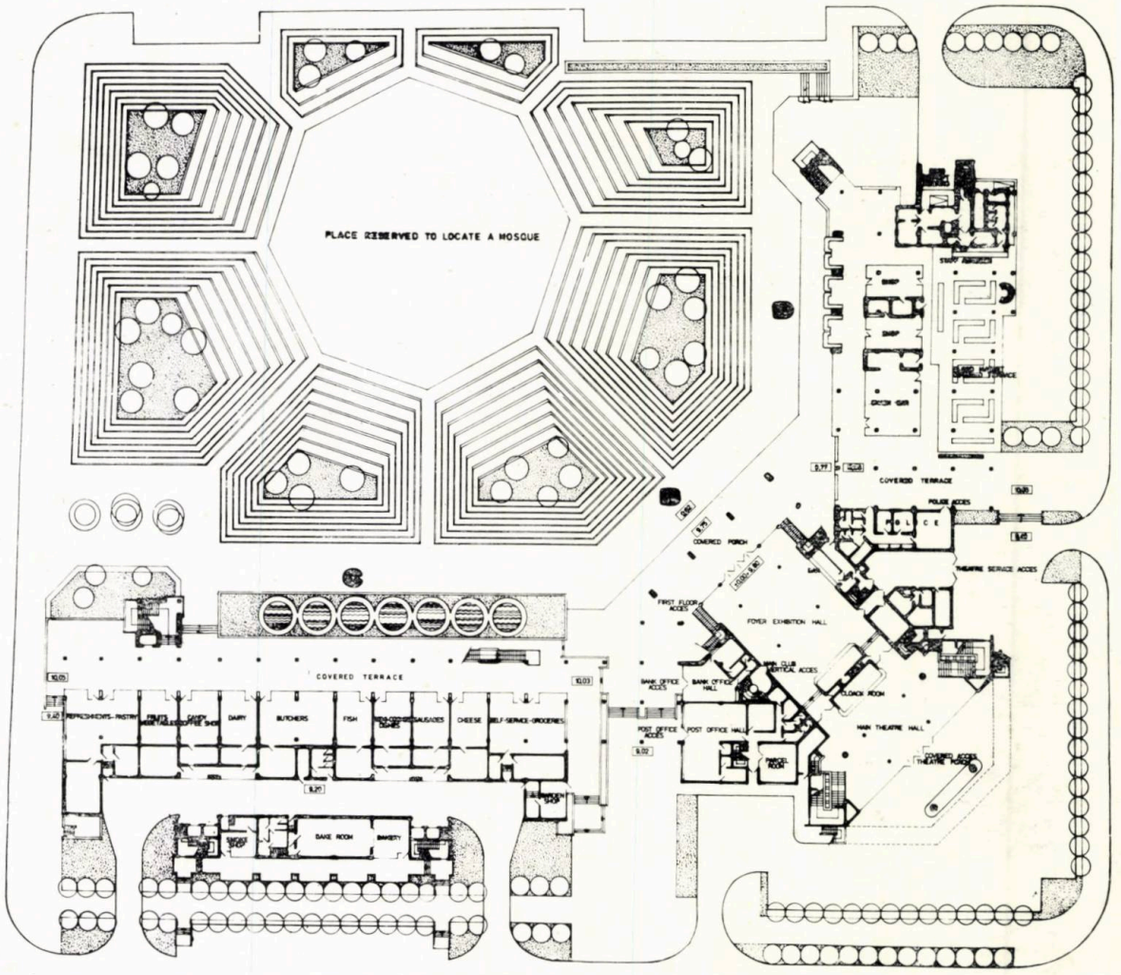

1

1. PLAN GENERAL LA NIVELUL PARTERULUI 2. MACHETĂ ANSAMBLU 3. PLAN ETAJUL 1. Restaurant și terasa restaurantului 4. PLAN ETAJ 1. Sala de spectacole a clubului 5. SECȚIE prin corpul clubului 6. FAȚADE club 7,8. SECȚII prin articulațiile clubului la aripile restaurantului și magazinelor

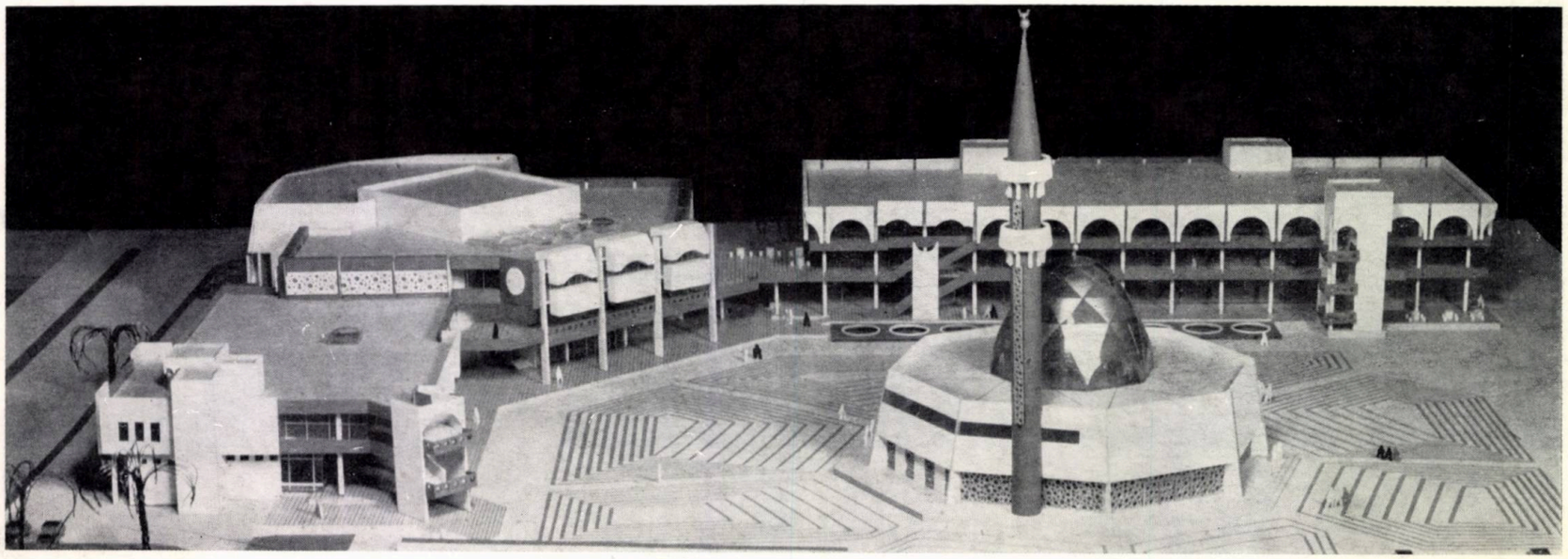

2

4

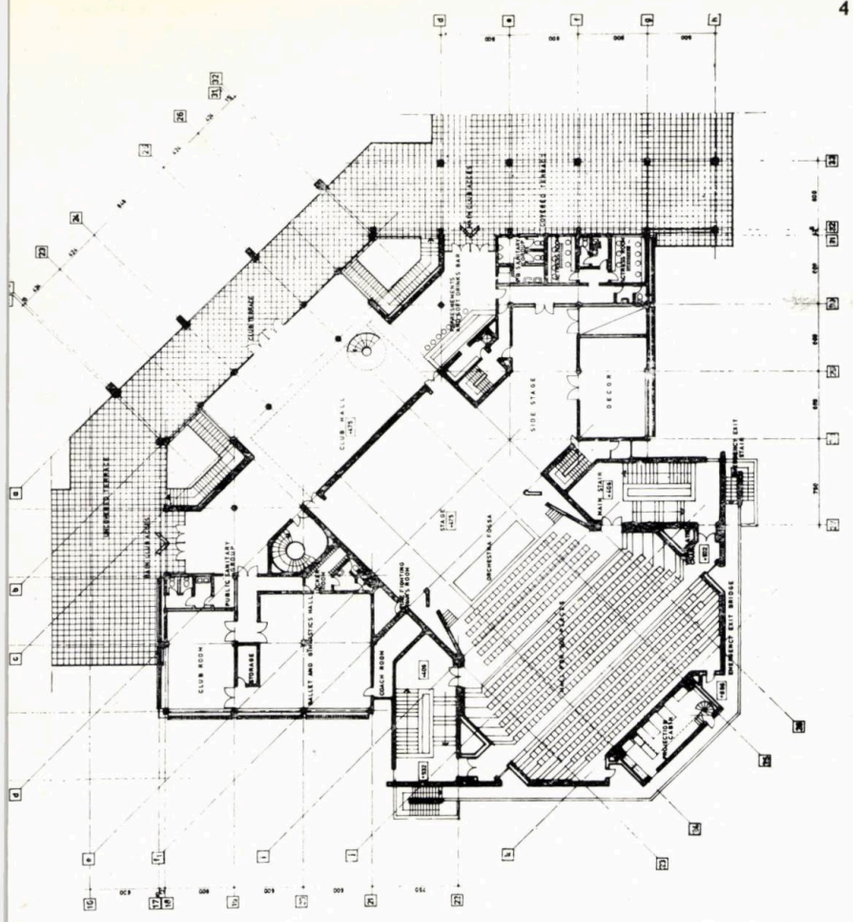
COVERED TERRACE
CLUB TERRACE
CLUB WALL
SIDE STAGE
DECOR
CLUB ROOM
PUBLIC LAVATORY
BALLET AND SYMPHONIC HALL
ORCHESTRA PIT
ORCHESTRA PLATFORM
EMERGENCY EXIT BRIDGE
PROJECTION ROOM

3

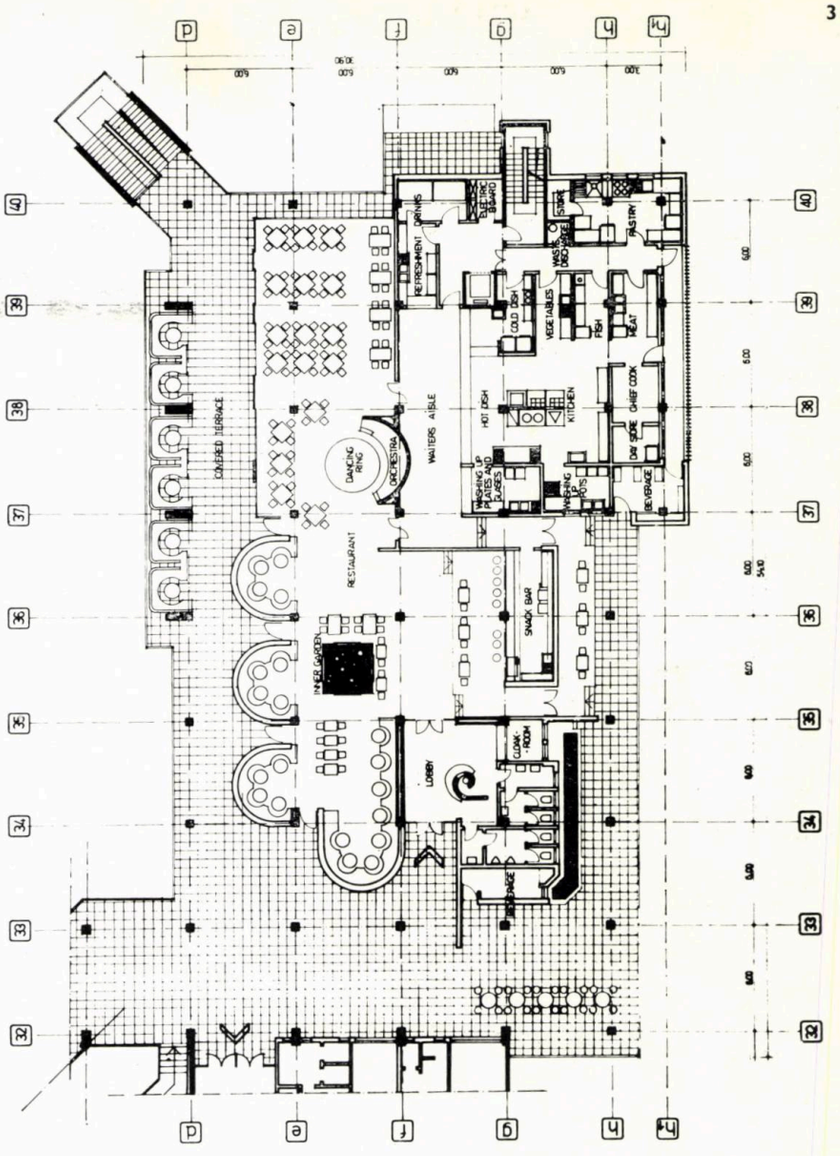
COVERED TERRACE
DANCING RING
ORCHESTRA
WAITERS AISLE
RESTAURANT
SNACK BAR
LOBBY
CLOAK-ROOM
REFRESHMENT DRINKS
HOT DISH
KITCHEN
BEVERAGE

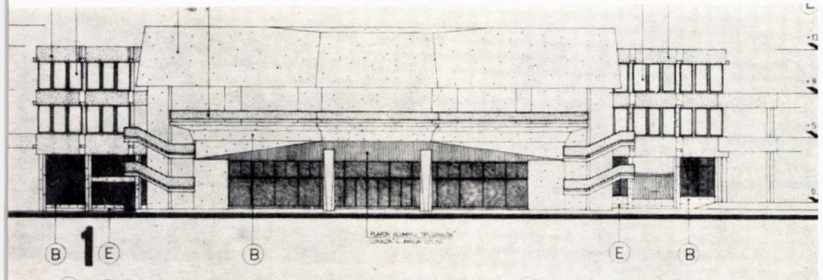
1

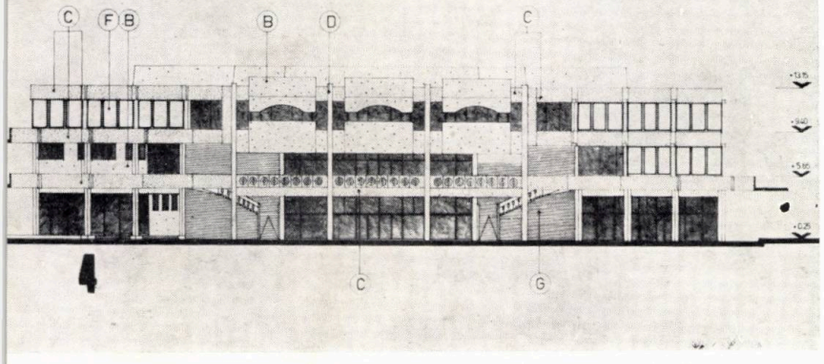
4

6

7

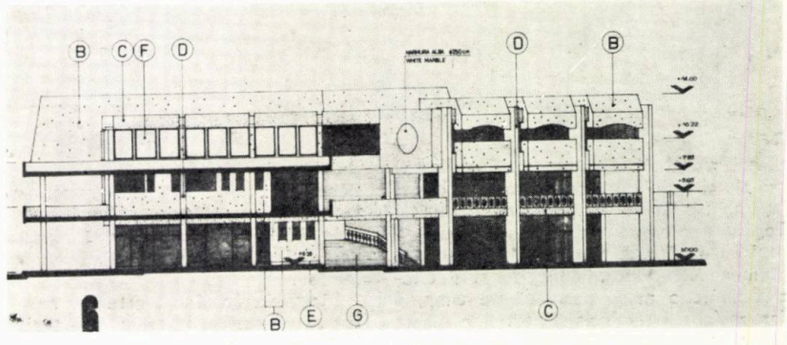
6

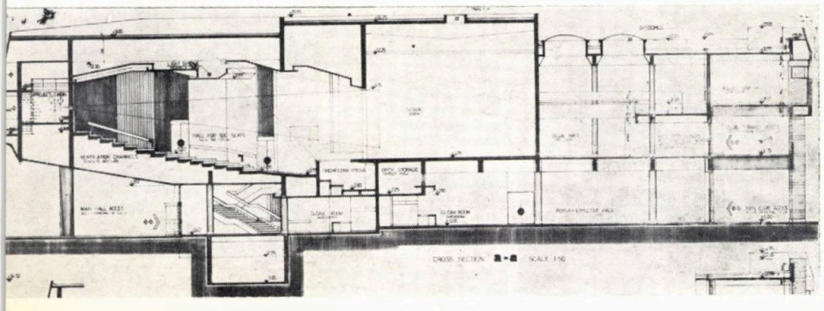
CROSS SECTION

5

8

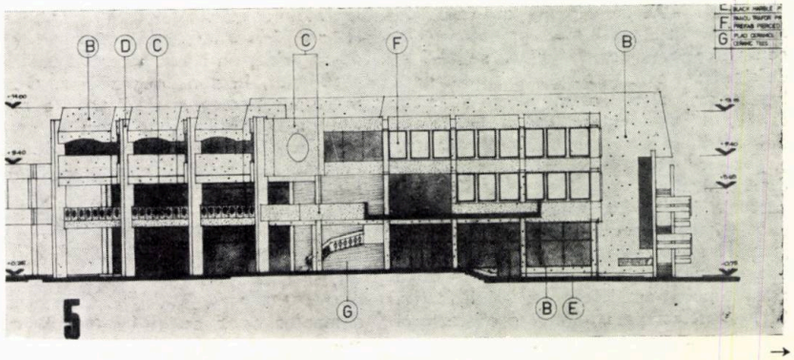
5

→

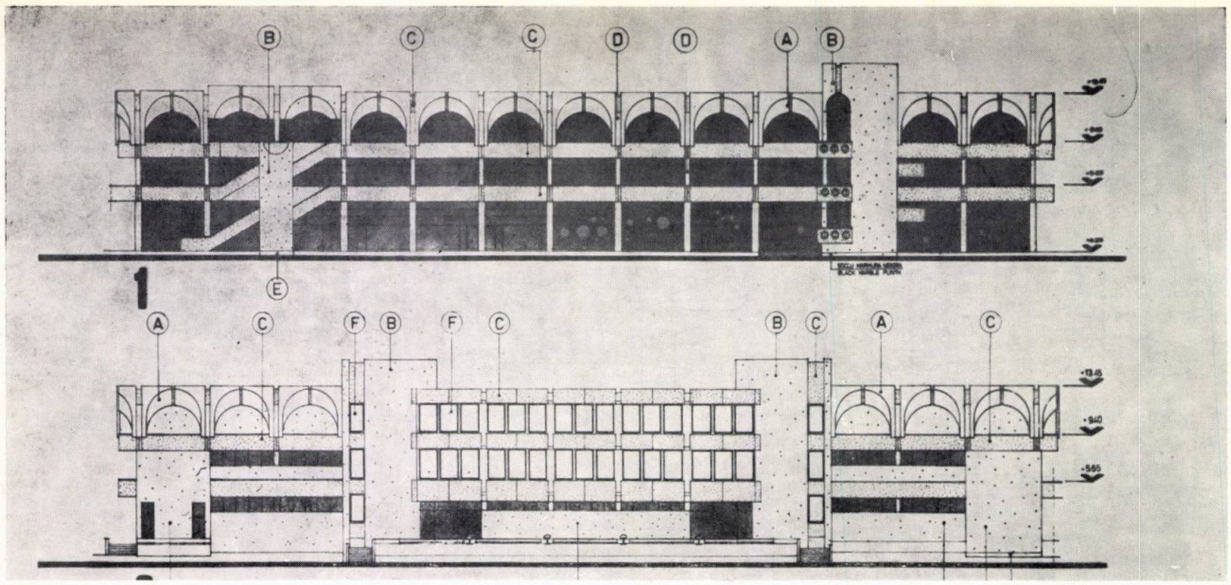

9

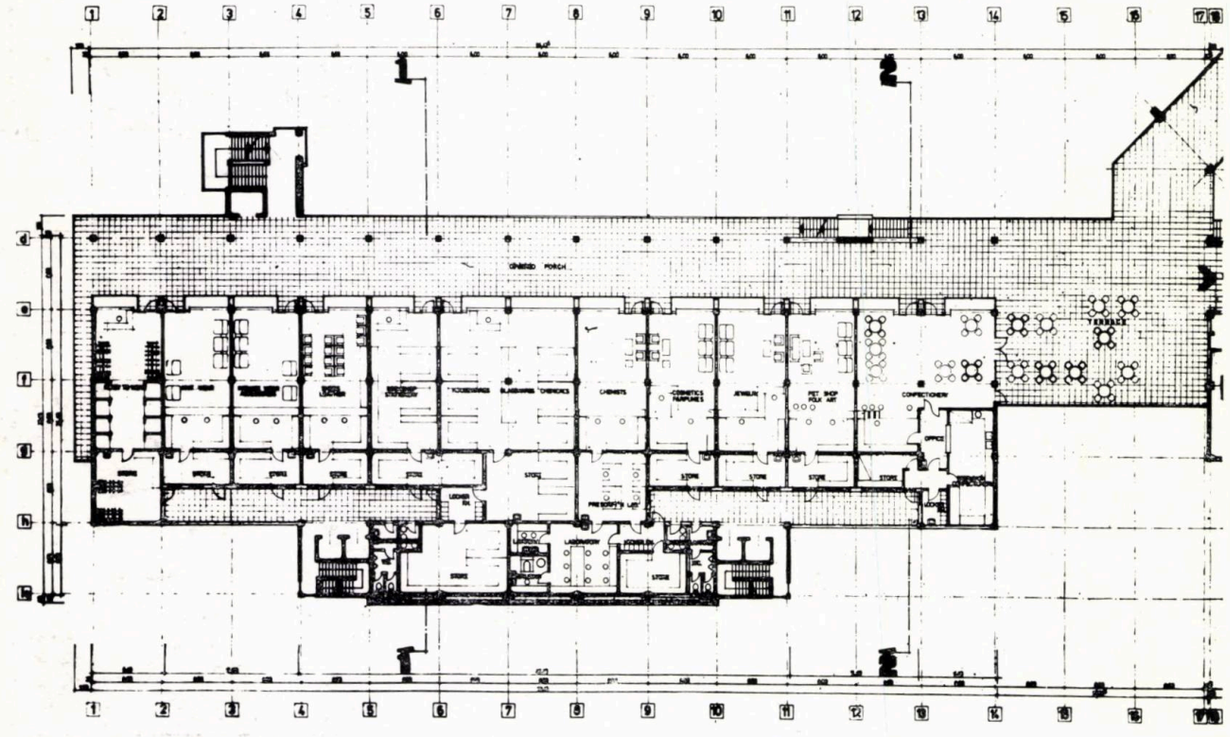

10

pieței moscheii. Sînt prevăzute terase și săli ale clubului cu accese directe la circulații prin intermediul porticelor umbrite. Legătura cu celelalte corpuri ale complexului se realizează prin două treceri de asemenea acoperite. Funcția de club, folosită zilnic o mare perioadă de timp, a fost astfel gîndită încît să participe direct și fluent la activitatea vieții complexe a centrului. Accesul principal spre sala de spectacole se realizează printr-un hol central ce traversează clădirea pe axul ei de simetrie, ca o posibilitate în plus de a lega vizual piața ansamblului de restul cartierului de locuințe. Existența acestui hol oferă avantajul folosirii lui pentru expoziții. Încăperile de club, amplasate pe două niveluri, cuprind: săli pentru cercuri, bibliotecă, sală de gimnastică și balet, spații de odihnă și de joc, bufete, grupuri sanitare, anexe, etc. Accesul în sala de spectacol se realizează prin două scări ample, amplasate în holul foaier. Sala a fost studiată pe trei pachete mari de locuri, ultimele două în gradene. Pereții și tavanul sălii sînt tratați acustic, iar plaforme asigură o bună iluminare prin judicioasa amplasare a corpurilor de iluminat pe un tavan zugrăvit în culori închise.

Magazinele sînt legate de rest prin terase acoperite, la toate cele trei niveluri, cu vitrine larg deschise spre circulații. Fluxul mărfurilor este separat de cel al cumpărătorilor, aprovizionarea făcîndu-se printr-un acces carosabil la nivelul parterului, în zona depozitelor. De aici patru ascensoare mari distribuie mărfurile pe verticală, iar circulațiile orizontale facilitează legăturile spre depozite, în zona cărora s-au amplasat și grupurile sanitare pentru personal. La parterul clădirii s-au amplasat unitățile de comerț alimentar de folosință curentă, carne și mezeluri, brînzeturi și lactate, dulciuri, semi-preparate, legume, ca și un magazin de răcoritoare și papetărie. Comerțul nealimentar de la etajul 1 cuprinde tricotaje, lenjerie, galanterie, librărie-papetărie, bijuterii, artizanat-cadouri și un magazin de confecții, articole de menaj-sticlărie, metalo-chimice, la etajul 2 aflîndu-se prestările de serviciu pentru populație, spălătorie chimică, salon de coafură unități pentru comenzi de confecții, tricotaje, încălțăminte, bijuterii etc.

Restaurant și piață agroalimentară. Avînd în vedere posibilitatea ușoarei aprovizionări și necesitatea unei ventilații naturale cît mai profunde, piața agroalimentară e amplasată la parter în spații deschise acoperite de placa nivelului superior. Un grup sanitar public, un birou, un snack-bar înconjurat cu o terasă acoperită, completează piața alimentară. Elementul important al sectorului alimentației e constituit de restaurantul dotat cu o amplă terasă, amplasat la etajul 1, cu 150 locuri și oferind o cuprinzătoare vedere spre piață și centru.

Tratarea spațiilor destinate publicului s-a rezolvat în suprafețe largi complet vitrate și deschise spre terasa acoperită, combinate cu un sistem alveolar, care, alături de un bar, formează zone mai retrase, mai intime, dotate, cu un mobilier special și avînd ca element central de interes o mică curte interioară.

Bucătăria amplasată la același nivel cu restaurantul cuprinde toate spațiile necesare bunei funcționări a acestuia (bucătăria caldă, bucătărie rece, preparări, băuturi, patiserie etc.)

Dat fiind că parterul are o înălțime mare dictată de prezența pieței agroalimentare și de necesitatea continuității terasei de la primul etaj, s-a creat implicit posibilitatea introducerii unui nivel intermediar în zona serviciilor, cuprinzînd vestiarele și grupul sanitar al personalului restaurantului.

Arhitectura fațadelor — portice acoperite în zona magazinelor, fluent continuate la corpul restaurantului — alături de masivitatea voită a clubului, ca și întreaga rezolvare de partiu a ansamblului, se înscriu în specificul arhitecturii arabe, atît ca funcțiuni, cît și sub raportul detaliilor folosite.

Prezența porticelor acoperite — larg deschise spre piață —, ferite de căldura zilelor toride de vară, alături de arcade și traforuri, de pavimente, jardiniere și bănci de marmură, de grupul fîntînilor arteziene, ca și de coloritul și finisajele utilizate, întregesc atmosfera specifică creată de acest ansamblu și dau posibilitatea încadrării sale armonioase în zonă.

Arh. LAURA VALENTIN

9. FAȚADE ale aripii magazinelor
10. PLAN ETAJ 1 aripa magazinelor
11. PERSPECTIVA ANSAMBLULUI

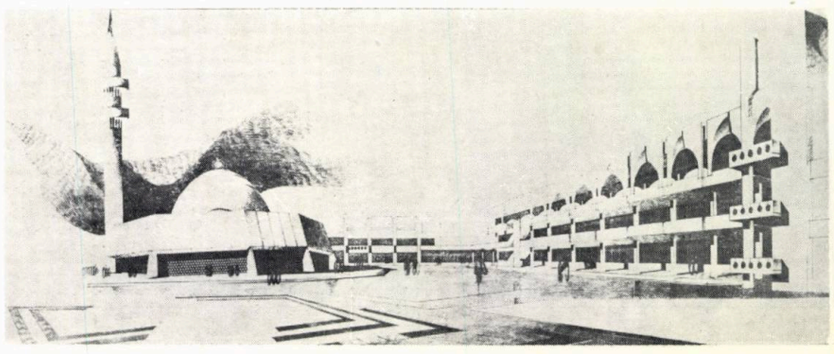

11

arhitectura

SOMMAIRE **Nr. 5/1980**

CONTRIBUTIONS ROUMAINES AUX PUBLICATIONS ETRANGERES D'ARCHITECTURE

BIBLIOGRAPHIE

Gabriela Mészaros. PUBLICATIONS ROUMAINES A L'ETRANGER (IV) (p. 2)

AGENDA

Prof. em. dr. arch. *Cezar Lăzărescu.* L'ARCHITECTURE EN FINLANDE (p. 3)

Une exposition nationale d'architecture est comme un grand livre, largement ouvert, et en le feuilletant on peut y découvrir la vie d'un peuple, son histoire et son évolution, son organisation sociale, sa culture et sa sensibilité artistique, sa science, sa technique ainsi que les ressources dont elle jouit.

Cette exposition qui nous décrit la Finlande nous montre une nation qui, ayant héroiquement défendu son indépendance, la maintient avec dignité et autorité, jouissant du respect du monde entier, une nation d'architectes, d'artistes, de poètes et de musiciens.

Elle nous parle d'une architecture sereine, naturellement sincère, une architecture amoureuse de l'eau, des forêts et des fleurs, déployée sur toute l'étendue du pays, respectée du monde entier mais copiée par personne. Une architecture qui ne fit jamais de concession à une monde éphémère et conserva rigoureusement ses formes et expressions nationales afin de maintenir son identité.

Dans ce beau pays des mille lacs, l'élément fondamental de la création architecturale semble être l'espace. Ce sont la colline, la forêt, le lac en continuel dialogue avec la ville, avec les quartiers à logements, les sinueuses ondulations de la nature, la tranquille horizontalité des volumes architecturaux, qui donnent l'impression que le paysage est l'ornement architectural le plus important. Les bâtisses, nettement fonctionnelles, ont la sobriété expressive qui provient de la simplicité des formes et de la pureté des lignes. Mais sous cette apparente simplicité on découvre un raffinement subtil dans lequel on dirait que les divers matériaux jouent, en parfaite harmonie, une musique de Sibelius.

Cet espace ne s'arrête pas au mur des maisons mais continue à l'intérieur, menant de longs et savants dialogues avec l'homme et sa vie contemporaine compliquée; qu'il s'agisse d'une bibliothèque ou d'une école, d'une salle de concert ou de spectacle,d'habitations à grandes fenêtres lumineuses — vraies portes sur la nature environnante — l'espace architectural est sans faille et souligne éloquemment l'identité de l'architecture finlandaise.

Ce grand livre nous parle de l'histoire du pays et de ses constructions, de la sagesse et de la sensibilité avec lesquelles les courants architecturaux européens y ont été adaptés, des influences que ces courants ont exercé sur l'évolution même de l'architecture, mais il nous parle aussi de la contribution de l'architecture finlandaise et de ses exposants dans le concert mondial de l'architecture contemporaine.

Arch. *Laurenţiu Vasilescu,* LES DESSINS DE TITU ELIAN (p. 4)

CHRONIQUE

x x x LE XIVe CONGRES DE L'U.I.A. — VARSOVIE 1981 (p. 7)
Sociologue *Stela Rusu*, LES ESPACES VERTS DE LA CAPITALE (p. 7)
Prof. Dr. Arch. *Dumitru Vernescu*, LE PROFESSEUR ARCHITECTE ION AL. DAVIDESCU 1890—1980 (p. 8)
Arch. *Georgeta Ionescu*, L'ARCHITECTE MIRCEA IONESCU 1928—1980 (p. 8)

CONTRIBUTIONS ROUMAINES AUX PUBLICATIONS ETRANGERES D'ARCHITECTURE — II

x x x L'AMBASSADE DE LA REPUBLIQUE SOCIALISTE DE ROUMANIE A ATHENES (p. 9)
ENTRETIEN AVEC L'ARCHITECTE CONSTANTIN SĂVESCU. Interview réalisée par l'arch. *Ileana Murgescu* (p. 13)

Dite-nous, camarade architecte Săvescu; le fait de construire une maison près de l'Acropole est sûrement le moment de confrontation suprême avec sa propre force de création. Comment fût cette « bataille »?

Arch. Constantin Săvescu: A propos de « bataille » je me rappelle que l'un de mes ex-étudiants vint me trouver il y a quelques mois pour demander mon avis sur le sujet qu'il avait choisi pour son diplôme. Il s'agissait de la maison de culture de Craiova, placée au « centre » même du centre de la ville, dans une zone restée libre « pour le moment » (comme cela arrive aussi pour beaucoup de terrains à Bucarest), juste devant le Conseil populaire départemental (l'ancienne préfecture construite par Petre Antonescu). L'étudiant voulait placer son édifice « vis-à-vis » de ce palais, palais qui me semble à moi plus imposant même que la mairie de Bucarest. Je lui expliquais qu'il assumait une tâche trop ardue, qu'il valait mieux éviter en premier lieu les situations et les sites dans lesquels on doit pénétrer « tête découverte » et dans lesquels réussir est impensable. J'ai essayé de le convaincre que si je devais moi-même — étudiant ou jeune architecte — bâtir une maison dans un site pareil, je préférerais dire « non merci, je vais m'occuper d'autre chose ». Mais personne n'a jamais cette force.

Témérité ne veut pas dire talent, mais je pense que le fait « d'être doué » consiste justement à ne pas renoncer à la confrontation à chances nulles. C'est pourquoi je sens que vous non plus vous n'avez eu la force de renoncer.

Arch. Constantin Săvescu: A la fin de nos études d'architecture quelques professeurs que j'appréciais particulièrement nous ont tenu des cours d'ordre très général concernant notre profession. Je me rappelle que l'un d'eux a parlé de salles de spectacle et j'étais resté avec l'idée que ceci constituait le thème de projet le plus difficile et qui devait être le plus évité. Mais à un moment donné j'ai dû participer au plan d'un théâtre. Au lieu de dire: « Non, merci. C'est le thème le plus difficile, on ne doit s'y attaquer qu'au bout de 60 ans», j'ai accepté la lutte Le projet a réussi. C'est le théâtre de Tîrgu Mureș tel que tout le monde le connaît. Et voilà que l'histoire se répète: quand on m'a proposé le projet pour l'ambassade roumaine d'Athènes, j'aurais dû répondre immédiatement sans réfléchir un seul instant: « Non merci, il y a en a trop qui ont passé par la, je n'ai rien à y chercher. » Mais, comme je l'ai déjà dit, l'homme ne sait jamais s'arrêter, moi-même je ne sais le faire, mes collaborateurs n'ont pas eu la force de m'arrêter et j'ai donc repris la lutte avec eux. Quand je dis mes collaborateurs je pense en premier lieu à Vladimir Savu avec lequel j'ai travaillé à beaucoup de mes travaux. Le fait qu'il existe là-bas une Acropole et une histoire aurait dû m'arrêter; le fait qu'un grand architecte avait déjà bâti là-bas une ambassade — l'ambassade américaine — et tout le bruit que sa construction avait déchaîné dans les journaux au temps de mes études — aurait dû m'arrêter. L'intelligence avec laquelle Gropius s'était emparé de l'atmosphère dans l'architecture grecque et l'avait transposée en matérieux modernes, en avait fait une bâtisse intéressante jusqu'à ce jour, auraient dû m'arrêter. Chacune de ces considérations et toutes ensemble auraient dû m'arrêter, mais elles n'y ont pas réussi, car la seule joie de l'architecte qui travaille à sa planche de dessin est de « construire des maisons » et pour cette joie il risque tout.

Le travail a été achevé et la construction est « debout ». C'est le moment de vous reposer et de contempler ce que vous avez fait. Comment est l'ambassade d'Athènes?

Arch. Constantin Săvescu: Le mot ambassade évoque en général, des salons brillamment éclairés, des réceptions auxquelles des gens élégants — hommes en smokings, femmes en longues robes du soir — descendent de limousines; mais en réalité une ambassade est formée de quelques salons mais dans les autres chambres on habite, on cuisine, on lave du linge, dans les bureaux on travaille, là commes partout ailleurs; on y donne aussi parfois des réceptions, car le travail d'une ambassade consiste aussi en « échange de propos ». Les réceptions forment donc elles aussi « un travail ». Après avoir disséqué les spécificités que comporte le projet d'une telle construction, il reste peu de l'opinion initiale. Quelle expression résulte-t-il de toutes ces fonctions additionnées? Cela dépend de comment on les additionne. Il y en a qui font abstraction des logements du personnel de sorte qu'il ne reste que les bureaux et la partie affectée aux réceptions; de ceci il résulte une maison ayant une certaine expression, de dimensions réduites, une maison qui ne peut être particulièrement représentative et vigoureuse, qui ne peut avoir un volume spécial. Il y en a d'autres qui cumulent les fonctions; il en résulte une image hétéroclite de fonctions agglomérées. Dans nostre cas, sur un petit terrain de forme irrégulière, qui a dû être complètement couvert afin de satisfaire aux spécifications du projet, la construction a une forme curieuse. On a placé l'une par dessus l'autre les salles de réception au rez-de-chaussée, les bureaux au-dessus et par-dessus ceux-ci les logements du personnel. C'est tout.

Vous me rappelez la réplique d'un peintre célèbre qui, exaspéré par l'insistance d'un reporter qui voulait découvrir « la recette » de sa création, lui dit: « Mais je ne crée pas moi! Je m'assieds devant ma toile, prends mon pinceau et peins. C'est tout ». En partant de l'inhibition que « l'idée d'Athènes » représentait, la ville est ensuite devenue pour vous une présence « en chair et en os ». Comment la personnalité de la ville vous a-t-elle influencé?

Arch. Constantin Săvescu: La première chose qu'on fait quand on arrive à Athènes c'est de courir voir les pierres sur l'Acropole. Si on a l'occasion, on va à Sunion, un endroit splendide avec des couchers de soleil qu'on n'oublie plus toute sa vie, on fait ensuite le tour du Péloponèse. Mais je ne veux pas parler de pierres, je ne puis me laisser envahir par les souvenirs du passé, car le vrai choc on le subit quand on

Dans la région d'Antamina du Pérou, située à environ 500 km au nord — nord-est de Lima, dans la partie occidentale de la Cordillère des Andes, sera bientôt mis en valeur un important gisement cuprifère.

Pour caser les environ 1000 mineurs et leurs familles, qui formeront une population d'approximativement 5000 habitants, on a proposé comme emplacement optimum la localité existente de San Marcos, qui se trouve a 25 km de l'objectif minier.

Arch. *Dorin Gheorghe*. LA CITE OUVRIERE DE MOKAMBO-ZAMBIE (p. 31)

On se propose d'emplacer la nouvelle cité ouvrière — qui aura dans l'étape finale une population d'approximativement 5000 habitants — sur un terrain d'environ 65 hectares, sans constructions et en général plat, situé entre l'enceinte industrielle de Mocambo et la localité Murundu. La nouvelle cité, de forme polygonale, est composée d'une zone verte centrale autour de laquelle se déploient, concentriques, les habitations. Les établissements sociaux-culturels et ceux pour agrément ont été placés dans la zone verte afin que les habitants n'aient que des distances minimes à parcourir pour s'y rendre.

Arh. *Dinu Hariton*. LA BANQUE ET LE SIEGE ADMINISTRATIF DE LA SOCIETE GENERALE D'ALIMENTATION DE KINSHASA, ZAIRE (p. 33)

Arch. *Nicolae Laszlo*. L'HOTEL DE FREETOWN, SIERRA LEONE (p. 34)

Arch. *Cornel Ghenciulescu*. L'HOTEL DE OUZOUD, MAROC (p. 35).

Le projet pour un hôtel près de la cascade d'Ouzoud du Maroc constitue l'un des objectifs dans la première étape d'organisation et aménagement touristique d'une région à site exceptionnel avec vue sur la cascade d'Ouzoud; cette cascade est un torrent à ramifications qui se déverse d'une altitude de 100 m, tombant par l'intermède de deux plates-formes successives au fond d'une gorge étroite. Toute la vallée, avec comme toile de fond le déploiement spectaculaire de la cascade, a une inclinaison extrêmement accentuée (environ 70%) sur ses deux versants rocheux; on y trouve dans certains endroits une végétation spécifique. L'ouverture supérieure de la gorge ne dépasse pas 90 m alors que sa profondeur constante est de 100—110 m.

Dans ces conditions le choix de l'emplacement, l'orientation de la construction ainsi que la conception générale du plan seront directement soumis à l'élément naturel dominant: la cascade en amont et la vue le long de la vallée en aval.

Etant donné que l'unique accès carrossable n'a pû être aménagé qu'au niveau de la plate-forme supérieure de la cascade, le plan adopté présente certaines particularités.

Arch. *Viorel Trocan*. LE CENTRE INTERNATIONAL DE CONFERENCES DE DAMAS. REPUBLIQUE ARABE SYRIENNE (p. 37)

Arch. *Cornel Ghenciulescu*, arch. *Mariana Fetti*. DES SALLES DE SPORT DANS LA JAMAHIRIA ARABE LYBIENNE POPULAIRE SOCIALISTE. UNE PISCINE DE 2000 PLACES A TRIPOLI (p. 38)

Arch. *Mihai Anania*, SALLES DE CINEMA (p. 42)

Dr. Arch. *Eugeniu Apostol*. PROJETS ROUMAINS POUR DES ECOLES (p. 43)

PARTICIPATIONS ROUMAINES

Dr. Arch. *Mircea Lupu*. UNE CONSULTATION INTERNATIONALE POUR L'AMENAGEMENT DES HALLES DE PARIS (p. 44)

Au commencement de 1979, le Syndicat d'architecture de l'Ile-de-France avec la revue **Architecture d'aujourd'hui** et une série d'associations lançaient un important concours international (1900 inscriptions) pour la systématisation du quartier des Halles. C'est ainsi que se manifestait l'insatisfaction vis-à-vis de comment avait évolué cet objectif et particulièrement le dernier projet officiel **(le nouveau projet définitif),** critiqué comme insuffisant du point de vue social-urbain et insignifiant du point de vue architectural. On considérait que le désir de clore les travaux (clôture prévue pour 1983) « au cœur de Paris » et surtout de mettre fin aux polémiques qu'ils avaient suscitées ont conduit à une solution « désarmante . . . tâchant de désamorcer toute critique . . . passable et qui serait donc approuvée . . . » (ce qui arriva d'ailleurs en avril 1979).

En soulignant le caractère exceptionnel de l'emplacement qui fait suite à l'axe majeur des **Champs-Elysées, Concorde, Tuileries-Louvre,** Hôtel de ville, et se trouve dans le voisinage de monuments capitaux, les organisateurs ont considéré comme définitoire pour apprécier les projets du concours: l'identité du quartier, l'influence que l'opération pourrait avoir sur les quartiers limitrophes, l'image centrale qu'elle devrait assurer dans une grande agglomération internationale (Paris).

On est simultanément parti de la réalité existante des grandes œuvres effectuées en infrastructure, du cadre urbain avec ses « points fixes »; la Bourse du Commerce, la Cathédrale St. Eustache, les terrasses descendantes du Forum et le massif volume « aveugle » de la centrale pour ventillation de l'ensemble.

Le jury formé de personnalités culturelles **(Barthes, Henri Lefebre, Bruno Zevi,** etc.), d'architectes **(Philip Johnson, D. Agrest, C. Aymonimo, I. Nouvel, P. Soria,** etc.), de rédacteurs en chef de revues d'architecture **(M. Emery, Th. Maldonado,** etc.), de représentants d'associations locales, n'a pas eu la tâche facile de choisir le gagnant parmi les 600 projets reçus. Cinq projets reçurent des prix, quatre des mentions.

La difficulté provenait non seulement du grand nombre et de la diversité extraordinaire des propositions (la zone de « libre expression » prévue dans le thème favorisait l'affirmation d'idées et surtout de modes d'expression fortement personnels), mais encore des opinions divergentes des membres du jury. Ainsi, tandis que **Bruno Zevi** — remarquant les deux grandes tendances caractéristiques: la clôture (monumentale) de l'espace urbain et l'ouverture à travers les espaces verts — opinait pour un développement possible de l'organisme architectual **« par soi-même», Philip Johnson** considerait le **Palais Royal** comme un espace « ouvert ». **Carlo Aymonino** et **Thomas Maldonado** critiquaient les excès « rétro » et éclectiques, tandis que **Agrest** constatait que l'échelle du site empêchait une expression symbolique normale et optait pour « un espace séquentiel, articulé à la ville par les côtés ». On a aussi remarqué qu'il existait une certaine correspondance entre la composition du jury et la répartition des prix par pays (4 projets des Etats Unis, 3 de France, 3 d'Italie).

Mais indépendamment de certains aspects d'organisation (inclusivement un manque d'efficacité immédiate), le concours pour les Halles a remarquablement permis la confrontation d'idées architecturales contemporaines, ces problèmes qui surgissent constamment dans notre profession de comment l'architecture doit s'engager dans la vie sociale, et il a été suivi avec un vif intérêt par le public et la presse.

En ce qui concerne les projets roumains, il ressort clairement de l'analyse du matériel qui nous est parvenu, ainsi que des constatations directes du Professeur **Ascanio Damian** (qui a vu sur place la sélection des 200

Quand on fait la balance de payments dans l'économie capitaliste, on trace les dépenses et payments courants séparément de ceux provenant de l'activité du commerce invisible. Les opérations invisibles diffèrent et varient d'un pays à l'autre sous l'influence de facteurs tels que: position géographique, caractéristiques démographiques, niveau technique de l'économie nationale, traditions, coutumes dans le développement d'opérations invisibles d'un genre ou d'un autre, etc. De fait on constate qu'il n'y a pas un seul facteur qui exerce son influence mais tout un ensemble, un enchaînement de facteurs qui découlent l'un de l'autre et se conditionnent réciproquement.

Les changements dans le mécanisme de reproduction sont le résultat de l'accumulation et du développement des forces de production, la conséquence des ces dernières — l'augmentation de la productivité du travail et du programme technique en général.

Cette présentation succinte a fait ressortir les causes et les facteurs d'ordre économique, social et politique qui ont influencé et continuent d'influencer en ce moment l'évolution, l'organisation, l'adaptation et la diversification d'opérations invisibles plus importantes, ainsi que le commerce invisible dans sa totalité.

En 1969 on a fondé ARCOM, une société spécialisée dans l'élaboration d'études, de projets, dans l'activité de travaux d'ingénieur, dans l'exécution de travaux de construction-montage, ayant comme spécialité prioritaire les objectifs industriels. Depuis sa création ARCOM a travaillé dans différents pays d'Europe, d'Afrique, d'Asie et de l'Amérique du Sud, en Autriche, en France, en République Socialiste de Tchécoslovaquie dans la Jamahiria Arabe Lybienne Populaire Socialiste, au Maroc, en République Démocratique du Soudan, en République Fédérale du Nigéria, en République Arabe Syrienne, en République d'Irak, dans le Kuweit, au Vénézuela, en République Islamique du Pakistan, en Inde, en République Arabe Unie, en Egypte, en Turquie, en République du Liban, en Grèce, dans le Royaume Haschemite de Jordanie, en Italie, en République Populaire de Bulgarie, en République du Zaire.

Son activité est présentement concentrée dans la Jamahiria Socialiste Populaire Lybienne Arabe, la République Syrienne Arabe, en Irak et en Tchécoslovaquie. Une société mixte roumano-nigérienne pour constructions — ARCOM (Nigéria) Ltd — commence son activité dans la République Fédérale du Nigéria.

Le volume total des travaux contractés, exécutés dans l'actuel plan quinquénnal ou en cours d'exécution par ARCOM se monte à plus de 700 millions de dollars et est compris dans environ 200 contrats d'exécution, projection, assistance technique, conclus avec des bénéficiaires étrangers qui exercent leur activité à l'étranger ou dans la République Socialiste de Roumanie.

Parmi les travaux exécutés ou en cours d'exécution par ARCOM mentionnons:

En Allemagne Fédérale — l'hôtel « Maritim » — Travemünde, à 32 étages, le centre touristique Waissenhauserstrand, le super-marché de Munich, l'hôtel « Sheraton à Munich, l'hôpital d'Essen, la thermo-centrale de l'université de Malburg. La thermocentrale de la fabrique de médicaments Sheiring-Berlin Ouest, l'ensemble de logements de Francfort-sur-le-Main, Munich, Regensburg, Darmstadt, etc.

En Autriche — le montage des conduites de la raffinerie Schvechtat à Vienne, le Centre scolaire de Salzbourg.

En Irak — la fabrique de ciment Um-Quasr en 1974, l'abattoir moderne de Bagdad — en cours d'achèvement.

En République Arabe Syrienne — la raffinerie pour 6 millions tonnes mazout/an de Banyas, avec essais technologiques en cours. La fabrique de ciment à deux voies de 1500 tonnes/jour à Sheik-Said, en cours d'être achevée et d'essais technologiques.

Dans la Jamahiria Arabe Lybienne Populaire et Socialiste — l'édifice des Postes et Téléphones de Tripoli — en cours de livraison. Les bâtisses administratives de Tripoli. Logements — plus de 2500 appartements livrables. Ecoles à Tripoli (environ 400 salles de classe) en cours de livraison. Construction d'objectifs sociaux-culturels (théâtres, cinémas, salles et terrains de sport) dans 18 localités.

En cours d'exécution: la construction de 128 écoles à nombre varié de classes dans différentes localités de Lybie. Egalement un sanatorium de 520 lits pour enfants à Swani; exécuté d'après études et projets élaborés en Roumanie. Le silo portuaire à capacité de 40.000 tonnes de Misurata; pour ce dernier sont en cours les travaux préliminaires.

En République Socialiste de Tchécoslovaquie. L'hôtel « Romănia » de Chrudin, réceptionné « clefs en main », la centrale thermique de Treboradice, près de Prague, en fonction. La clinique d'urologie de Prague qui fonctionne déjà, la polyclinique Melasice de Prague, en cours d'exécution.

En témoignage de reconnaissance internationale pour la qualité et la promptitude d'exécution des travaux, on a conféré à ARCOM les prix suivants:

Prix de promotion internationale — conféré par l'Institut International de promotion et prestige de Genève. Le Trophée de Qualité — conféré par le Jury International de la Société Editorial Office, Madrid et le Trophée d'Exportation — conféré par le même jury.

Arch. *Laura Valentin*. LE CENTRE SOCIAL-CULTUREL ET COMMERCIAL DE TRIPOLI. JAMAHIRIA ARABE LYBIENNE POPULAIRE SOCIALISTE (p. 22)

Tout en respectant les normes internationales, le projet s'est proposé de satisfaire aux demandes sociales-culturelles ainsi qu'à celles d'approvisionnement et services pour les 10.000 habitants casés dans 2000 appartements. Le centre comprend une mosquée pour 1000 fidèles, un club multifonctionnel ayant une salle de spectacle de 500 places, un foyer-salle d'exposition, un office postal, une banque, un centre administratif, des magasins alimentaires et non-alimentaires et des unités pour le service de la population, un restaurant, un poste de police et un marché agro-alimentaire à surface d'environ 13.470 m^2 et une surface de pergolas, passages couverts, terrasses et passages découverts d'environ 2000 m^2; cet ensemble forme un tout unitaire à plusieurs niveaux, la mosquée constituant le centre de gravité de l'ensemble.

Arch. *Aurel Mureşan*. LE SANATORIUM POUR ENFANTS HANDICAPES, AL SWANI, JAMAHIRIA ARABE LYBIENNE POPULAIRE SOCIALISTE (p. 25)

Ing. *Miron Măsariu*. L'ABATTOIR DE BAGDAD, REPUBLIQUE D'IRAK (p. 26)

Arch. *Daria Tănăsescu*. UNE FABRIQUE DE CIMENT A SHEID SAID. REPUBLIQUE ARABE SYRIENNE (p. 27)

Arch. *Rodica Vrancu*. UNE POLYCLINIQUE A ULCINJ. REPUBLIQUE SOCIALISTE FEDERATIVE DE YOUGOSSLAVIE.

Arch. *Dorin Gheorghe*. LA COLONIE MINIERE D'ANTAMINA,. PEROU, (p. 29)

commence a connaître la ville et les gens. Une personne de mon âge retrouve à Athènes quelque chose du vieux Bucarest. Dans la rue, au Pirée, on est frappé par la folle envie de vivre de tous, l'envie de jouir de la vie des Grecs et surtout des Athéniens qui aiment sortir en ville, se promener dans les rues, parler haut, abondamment et vite, critiquer, faire de la politique, en vrais méridionaux. L'atmosphère de la vie de tous les jours vous gagne et vous envahit à tel point que, attablé dans le Pirée, parmi les centaines et les milliers d'embarcations et de bateaux, parmi les mats et les voiles, devant une mer de couleur irréelle, on oublie presque ce que l'on a visité, et cette atmosphère reste, en fin de compte, plus forte que celle de l'Acropole. La tâche devient de la sorte plus facile et on prend courage. On oublie de « se découvrir » et on se met au travail.

Arch. *Ana Solomon*, PROJETS-TYPE DESTINES AU PROGRAMME NATIONAL DE LOGEMENTS DANS LA REPUBLIQUE FEDERALE DU NIGERIA (p. 14)

Entre 1974—1979 ROMCONSULT a travaillé en République Fédérale du Nigéria dans le cadre d'un contrat, par l'intermède du Conseil fédéral pour les travaux publics et logements. Dans le cadre de l'activité complexe de cette consultation de ROMCONSULT, l'I.S.L.G.C. (Institut d'élaboration de projets pour la systématisation et les travaux édilitaires) a eu un rôle actif en sa qualité de calculateur de spécialité du projet pour une série de travaux et d'études correspondant à la mise en œuvre du programme fédéral pour logements du Nigéria.

L'article présente de manière succinte un de ces travaux qui consiste dans l'élaboration de 40 projets type de logements destinés à la population à revenus restreints, logements qui seront construits sous forme d'ensembles de différentes dimensions dans diverse zones du pays.

Pour l'élaboration des projets on a entrepris une série d'études et de recherches préliminaires dans les domaines dont dépend la construction de logements, notamment: climatologie, conditions du terrain (possibilité d'établir le niveau de l'eau phréatique, séismicité), population et son mode de vie, réseaux édilitaires, matériaux de construction. Parmi ces conditions ont paru déterminantes; les conditions de climat et celles reliées au mode de vie de la population. Ces dernières ont engendré des conceptions de plan et des solutions spécifiques pour les différentes zones du pays.

Arch. *Ştefan Preda*, L'HOTEL « AFRICA »-MONROVIA, LE LIBERIA (p. 17)

L'hôtel, ayant la capacité de 250 chambres et 50 appartements, a été inauguré en juillet 1979.

Emplacée sur la plage ensoleillée où le fleuve St. Paul se verse dans l'océan Atlantique, dans la zone de Virginia, l'hôtel fait partie d'un complexe touristique comprenant: un centre moderne de conférences internationales, 52 villas à caractère spécifiquement africain dans leur disposition tant fonctionnelle que compositionnelle, 12 cabanes, une piscine, des terrains pour le golf, le tennis, etc., le tout intégré dans un généreux paysage naturel où l'intensité de l'eau et du ciel et la végétation spécifique forment le trait dominant.

Situé à 15 km de Monrovia, ce noyau achevé sera complété au fur et à mesure et servira de base-étalon pour l'industrie touristique libérienne.

Le plan est conçu de manière à faire ressortir les fonctions hôtelières principales, liées sans faille: une barre de 170 m, brisée au milieu, à 6 étages, contenant au rez-de-chaussée une réception de dimensions généreuses, une cafétéria de 160 places, un bar de 80 places, des boutiques, des salles de conférence-négotiations-réunions de capacité réduite, des salles pour l'administration et les services, des salles pour dépôts, cuisine, buanderie et annexes, reliées sans interruption à un corps rez-de-chaussée + 1, ayant une composition mouvementée, et qui abrite la salle principale pour conférences-banquets-jeux (400 places) ainsi que les fonctions annexes.

Arch. *Nicolae Spătaru*, REALISATIONS DE L'ENTREPRISE ROUMAINE DE CONSTRUCTIONS MONTAGE-ARCOM (p. 18)

L'augmentation du rôle et de l'importance du **commerce invisible,** qui comprend aussi l'exportation d'activités conceptuelles telles que: consultation-assistance technique, engineering-projection, savoir-faire (know-how), etc. dans les relations internationales, est dûe à une multitudes de facteurs économiques, sociaux, politiques étroitement liés au développement spécifique des forces de production. Mentionnons parmi ces facteurs:

La nécessité d'un rapide redressement de l'économie des pays qui ont eu a souffrir des effets de la deuxième guerre mondiale et de ceux situés à d'autdes points « chauds » dans différents endroits du monde, points qui se sont perpétués jusqu'à nos jours; d'autre part le désir et la nécessité de créer et développer une base industrielle et technico-matérielle propre dans les pays qui ont conquis leur indépendance après la deuxième guerre mondiale (certains de ces pays étant en cours de développement); ceci a donné lieu à de massives importations de produits industriels, de préférence outillages et technologies, obligeant ces pays à trouver d'importantes quantités de devises fortes.

L'augmentation de volume du commerce extérieur favorise en général directement le développement du commerce invisible, car on sait que de nombreux services et opérations sont liés à l'échange habituel de marchandises. On connaît, à partir de la pratique mondiale, l'indépendance de nombreuses opérations invisibles telles que: assurances, réassurances de marchandises, affrètement et autres formes de transport et d'échange de marchandises, on sait qu'il existe une proportionnalité directe du point de vue de l'évolution (ou inversement de la réduction) dans tout développement du commerce extérieur, entraînant à sa suite une augmentation de toutes ces composantes.

Un facteur particulièrement important, caractéristique pour l'étape actuelle de développement de l'économie et de la société, est le changement du mécanisme de production, principalement comme suite aux forces de production et de l'augmentation de la productivité du travail.

Ces facteurs peuvent accroître l'efficacité des investitissements par l'investissement de valeurs (capitaux) plus réduits et par l'obtention d'une production plus grande. La sphère de production mondiale se réduit donc comme volume total et à sa place paraît une quantité de travail et de fonds disponibles, qui peuvent être employés dans le secteur non-productif — celui des services.

Les restructurations et les adaptations du secteur marchandises mettent également leur empreinte sur le marché en général, et c'est ici que commence à se développer l'échange de la nouvelle « marchandise » — sous forme de services.

Les facteurs de conjoncture influencent, sans être déterminants (comme dans le commerce de marchandises), le développement des transactions dans les secteurs du commerce invisible.

projets exposés au Grand Palais) qu'ils peuvent se ranger auprès de n'importe lequel des projets ayant remporté un prix. Mais une compétition a ses règles et l'entraînement et la routine y ont leur mot à dire.

C'est pourquoi nous osons affirmer qu'à mesure que nous accroîtrons notre participation à différents concours, nous arriverons à prouver plus nettement les connaissances et la capacité des architectes roumains.

DEBATS

Dr. Arch. *Mircea Enache*. ASPECTS PSYCHOLOGIQUES ET SOCIAUX DE LA DENSITE DANS LES LOGEMENTS (p. 54)

AGORA

Sr. Arch. *Gheorghe Săsărman*. UNE ALTERNATIVE (p. 56)

NOS PRECURSEURS

Arch. *Ioan Dimitrescu*. LE GRAND DIGNITAIRE MIHAIL CANTACUZENE, UN INNOVATEUR DANS L'ARCHITECTURE TRADITIONNELLE (p. 57)
Arch. *Dumitru Arghiriade*. DE L'ACTIVITE DE L'ANCIENNE ACADEMIE D'ARCHITECTURE (p. 60)

FICHIER

C. arch. *Iuliana Ciotoiu*. MAISONS TRADITIONNELLES DANS LA COMMUNE SALCIUA, DEPARTEMENT D'ALBA (p. 61)
COMPTES RENDUS (p. 62)

IDEES

Dr arch. *Aurelian Tănăsescu*. PANTOAXONOMETROGRAPH (p. 67)

LA PAGE DE L'ECOLE

Etud. arch. *Monica Nedelcu*, Etud. Arch. *Cristian Lotreanu*. LA PARTICIPATION DES ETUDIANTS ARCHITECTES AU SYMPOSION DE CONSTRUCTIONS (p. 69)

FICHES TECHNIQUES

Rubrique rédigée par l'arch. *Marius Smighelschi* et l'arch. *Sandu Miclescu*,

ACTUALITES

Arch. *Mircea-Lucian Andrei*. L'INSTITUT AGRONOMIQUE DE TIMIŞOARA. UN CINEMA EN PLEIN AIR A BUZIAŞ (début) (p. 73)
Arch. *Cristina Gheț*. LOGEMENTS SOLAIRES POUR LES COMMUNES SUBURBAINES DE LA CAPITALE (p. 75)

AMBIANCE

Biologiste *Dorin Gîrlea*, arch. *Cristian Maimăduc*. CONSIDERATIONS CONCERNANT LA PROTECTION DE LA NATURE EN REPUBLIQUE SOCIALISTE DE ROUMANIE (p. 75)

CADRAN

Rubrique rédigée par les architectes *Ion Enescu* (pag. 78—82), *Cristina Ene*, *Cristian Ionescu*, *Ștefan Mănciulescu*, *Mihai Pienescu*, (p. 82—87)

ARTS DESIGN

Arch. *Mircea Moldovan*. SYSTEME D'AMEUBLEMENT URBAIN (p. 88)

SANATORIU PENTRU COPII HANDICAPAȚI, AL SWANI — Jamahiria Arabă Libiană Populară Socialistă

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură; arhitecții **AUREL MUREȘAN** (șef proiect), **RADU CONSTANTINESCU, TRAIAN STAFIE, VIOREL TROCAN, RADU PÂSLĂRAȘU**
Structura: ing. **FLORIN CATANĂ**, ing. **DAN ANASTASIU**
Instalații: inginerii **VIOREL POPESCU** (coordonator), **STELA PELIGRAD, ȘTEFAN SIMION** (sanitare), **GEORGE TAVȘANCE, TRAIAN HASCHI** (electrice), **RADU PATRAULEA** (termice ventilații), **GEORGE MORARU** (rețele exterioare)
Sistematizare verticală: inginerii **NICOLAE DRAGANOVICI, CONSTANȚA EXARCU**
COORDONATOR TEHNIC: ARCOM — BUCUREȘTI; arh. **NICOLAE SPĂTARU**, ing. **GEORGE PERIANU**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL DE CERCETARE ȘI PROIECTARE PENTRU SISTEMATIZARE LOCUINȚE ȘI GOSPODĂRIE COMUNALĂ — I.S.L.G.C. — BUCUREȘTI
CONSULTANȚI: dr. **ION MARCU**, ing. **ALEXANDRU MANOF**
ANTREPRENOR GENERAL: ANTREPRIZA ROMÂNĂ DE CONSTRUCȚII MONTAJ — ARCOM — BUCUREȘTI

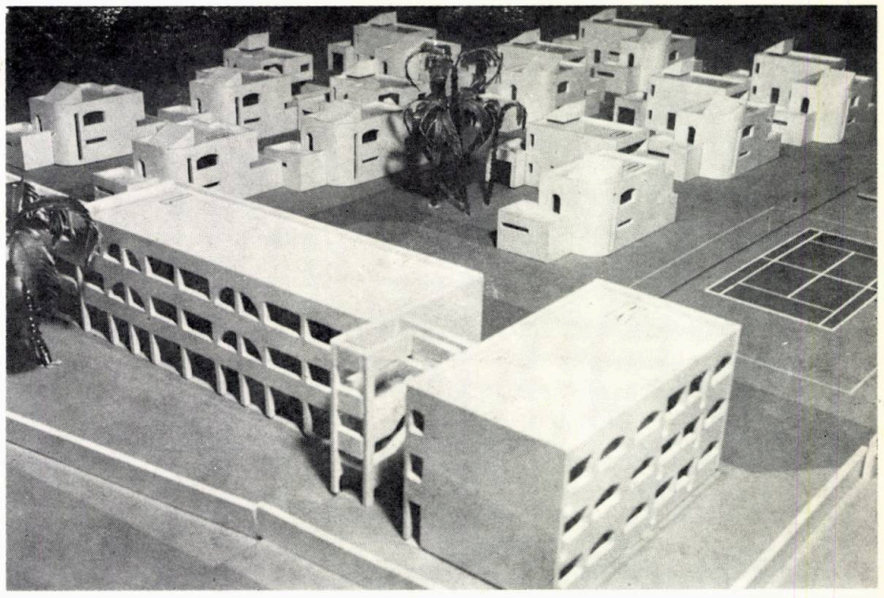

Ansamblul este destinat tratamentului, cazării și pregătirii socio-profesionale a copiilor handicapați. Realizarea lui, prin proiectare și execuție românească, va marca organizarea, în Jamahiria Arabă Libiană Populară Socialistă, a manifestărilor Anului internațional al copiilor handicapați 1981.

Complexul este situat în imediata vecinătate a actualului sanatoriu improvizat într-o construcție de locuit, improprie acestei funcțiuni, în apropierea sediului municipalității Al Swani, localitate situată la circa 25 km sud-sud-vest de Tripoli. Terenul pe care sînt amplasate construcțiile este destul de restrîns și ocupat de o plantație tînără ce va fi inglobată în sistematizarea generală a ansamblului, compoziționalul urmărindu-se integrarea și conservarea unui număr cît mai mare de arbori.

Programul sanatoriului a fost elaborat de specialiștii noștri și a fost definitivat pe baza discuțiilor purtate la avizare, cu următorul conținut de date generale:

Capacități și profil:

A. **SANATORIU:**

● Cazarea 526 paturi în 8 secții pavilionare, pe sexe, vîrste și morbiditate, cuprinzînd circa 60 paturi fiecare ● secția de ambulatori pentru circa 100 copii ● secția de diagnostic-triaj, cu 36 paturi copii ● centrul de învățămînt și perfecționare profesională, cu 8 clase și ateliere ● servicii de terapie specifică ● servicii generale ● spații pentru sport, spectacole, agrement, ergoterapie, vizitatori.

B. **LOCUINȚE**

● 76 apartamente, diferențiate, pentru personalul de conducere, medical și de îngrijire.

Suprafața totală a terenului — circa 8,5 hectare

Suprafața totală a construcțiilor — circa 32 000 m², din care locuințe circa 5 000 m²

Față de prevederile temei-program, rezolvarea complexului s-a făcut astfel: terenul, de formă pătrată și restrîns ca suprafață, a condiționat partiul general. Pavilioanele proiectate în acest spațiu sînt pe două niveluri, legătura funcțională între diferitele secții (cazare, tratamente, tehnico-medicale și școală, pe de o parte, și servicii, bucătărie-spălătorie, pe de alta) se realizează printr-un coridor continuu ce delimitează un spațiu rectangular amenajat ca parc central și destinat întîlnirii dintre pacienți și vizitatori. Pentru asigurarea circulației verticale, s-au prevăzut scări, lifturi și rampe, amplasate astfel încît să permită o legătură fluentă între niveluri, precum și evacuarea în cazuri excepționale.

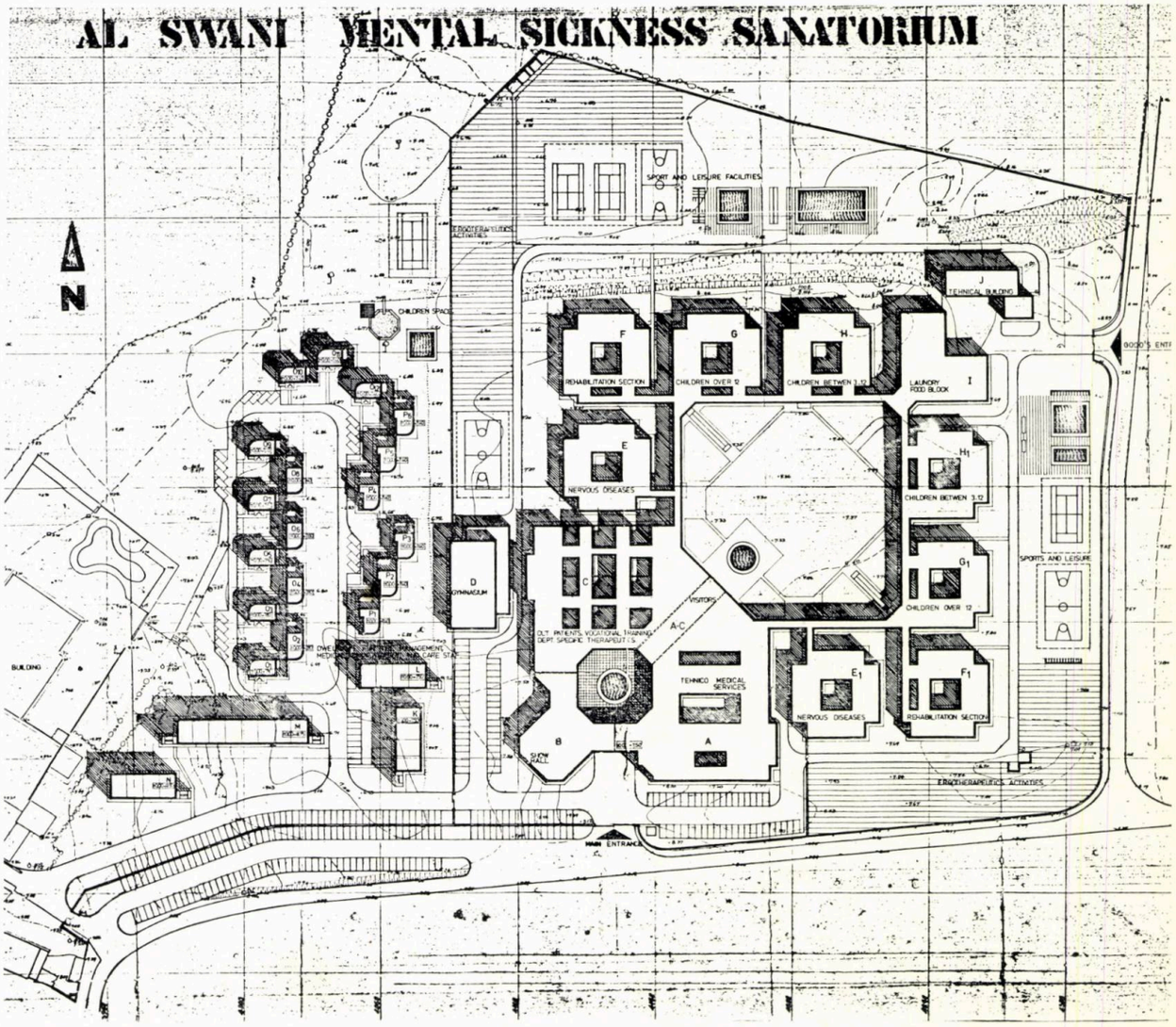

1

→

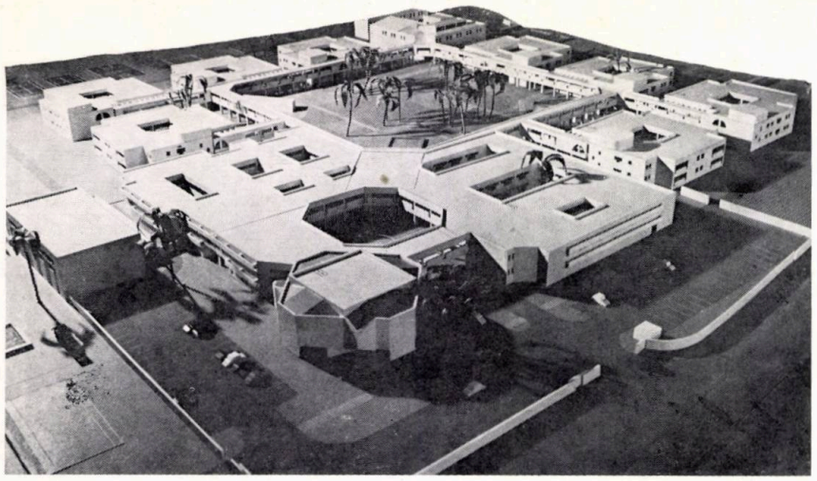

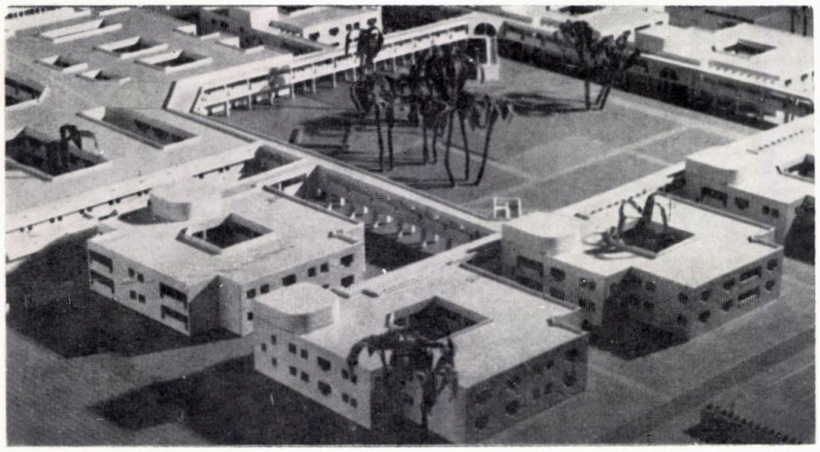

Au fost prevăzute accese diferențiate pentru asigurarea unei funcțiuni optime și pentru evitarea interferențelor nedorite, precum și parcaje pentru vizitatori, cu circa 200 locuri parcare.

Asigurarea spațiilor suficiente de parcare precum și a suprafețelor de întîlnire dintre vizitatori și copiii internați a constituit o problemă determinantă în rezolvarea partiului. De asemenea, condițiile de climă și de orientare au determinat organizarea funcțiunilor în jurul unor curți interioare și luarea unor măsuri privind reducerea și filtrarea luminozității excesive, pe fațadele orientate spre sud sau vest. Astfel unitățile au fost rezolvate în forma unor apartamente mari, cu dormitoare, cu locuri de odihnă, joacă și rugăciune, pentru crearea unui climat asemănător celui familial, și sînt astfel concepute încît să permită posibilitatea izolării lor.

Partiul oferă și posibilitatea unor eventuale reorganizări, în cazul în care ar apare preponderente alte cazări decît cele prevăzute inițial sau în alte proporții.

S-a urmărit eliminarea detaliilor de construcție care prezintă proeminențe, atît în plan orizontal cît și vertical, pentru eliminarea eventualelor accidente. S-au realizat detalii speciale ale grupurilor sanitare, precum și o organizare adecvată a acestora la condițiile utilizatorilor: copii handicapați. S-au studiat cu atenție deschiderile ferestrelor și ușilor, tratarea pereților, realizarea unor finisaje și a unui mobilier adecvat. Măsurile privind supravegherea continuă au constituit, de asemenea, un cîmp de studiu generînd soluții adecvate.

Organizarea partiului prin dispunerea în jurul unui parc a construcțiilor de cazare, ca și a curții de onoare în zona intrării, a dus la realizarea unei compoziții care, în ansamblu, reia idei utilizate în arhitectura locală. Alternanța de plin și gol, cu predominanta panoului plin, sugerează spații închise spre exterior, ca pavăză împotriva vîntului și soarelui.

Structura simplă, din beton armat în cadre-planșee cu predale și suprabetonare, asigură posibilitatea organizării unei execuții rapide cu elemente prefabricate. Trave a de 5,40 × 5,40 m asigură organizarea spațiilor specifice diferențiate cerute de tema-program.

1. PLANUL DE SITUAȚIE. 2. PLANUL UNITĂȚII PAVILIONARE « G », *situată în colțul nord-vestic al marii incinte-parc și organizată în jurul unui patio: 1. Cameră-de-zi — 2. Sufragerie — 3. Cameră 5 paturi — 4. Cameră de lucru (bricolaj) — 5. Spațiu de rugăciune — 6. Supraveghere — 7. Oficiu preparare — 8. Infirmiera șefă — 9. Izolare.*

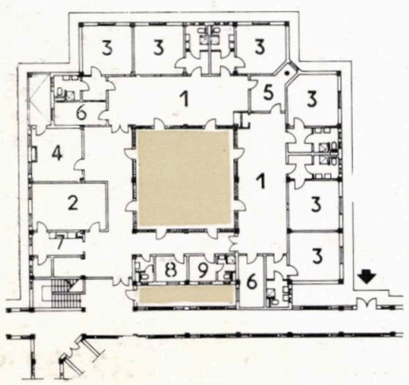

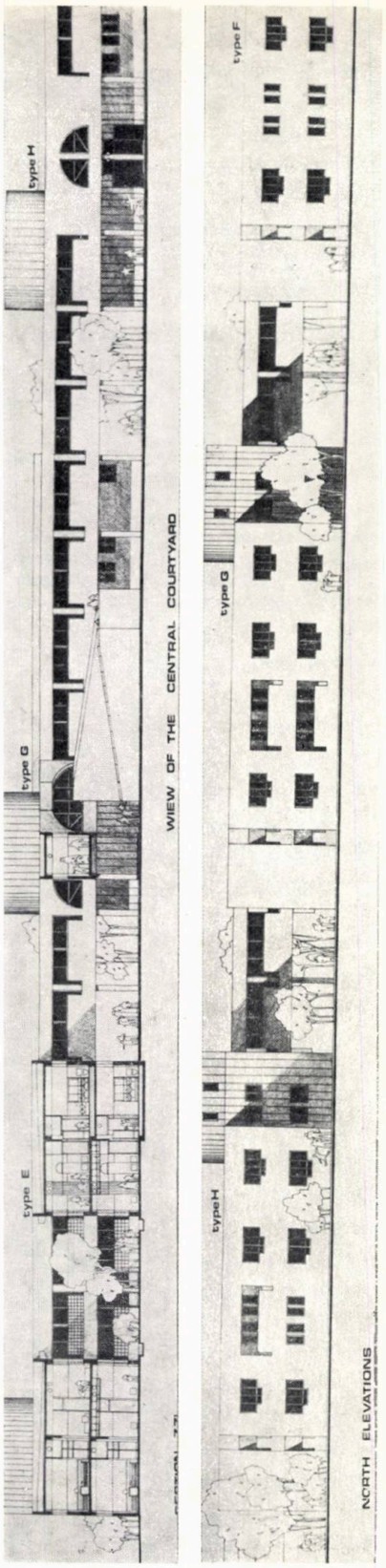

Intenția de a ne încadra în arhitectura locală s-a manifestat în măsura în care a fost susținută și de rezolvarea funcțional-tehnologică a acestui complex. Rezolvarea pe două niveluri a întregului ansamblu a creat condiția realizării unui volum care să se înscrie cu discreție în cadrul natural.

Arh. AUREL MUREȘAN

ABATOR ÎN BAGDAD — Republica Irak

COLECTIV DE PROIECTARE
Arhitectură: arhitecții **ION DUMITRU** (plan general — sistematizare) — I.P.I.U., **NICULAE BEZNEA, IONEL DRĂGULINESCU, ADALBERT NAIMAN, CONSTANTIN VASILE** (arhitectură și finisaje speciale) — ARCOM
Structură și detalii structură: inginerii **PAUL BUZĂMURGĂ, AUREL COMĂNESCU, DAN MĂRĂCINE, NAPOLEON NICOLAESCU, ION SINU** (I.P.I.U.), **GEORGE PERIANU, VALENTIN SOCOLOV, GOGU STANCIU, ANCA ZAHARESCU, MARIANA ILIESCU** (ARCOM), **ION BĂDESCU** (TRUSTUL DE CONSTRUCȚII INDUSTRIALE BUCUREȘTI), **ION SIMA** (INSTITUTUL DE PROIECTARE PENTRU CONSTRUCȚII INDUSTRIALE BUCUREȘTI)
Canalizări și instalații sanitare: inginerii **ION OBRETIN** (I.P.I.U.), **PAUL BULBUC** (ARCOM), **DAN ȘERBĂNESCU** (I.P.J. Ilfov)
Pasarelă metalică: inginerii **STELIAN BELECCIU, ALEXANDRU DAMIAN** (I.C.P.G.A. — BUCUREȘTI)
Șef proiect: ing. **MIRON MĂSARIU** (I.P.I.U.)
Coordonare ARCOM: arh. **NICOLAE SPĂTARU**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL DE PROIECTĂRI TEHNOLOGICE AL INDUSTRIEI UȘOARE — I.P.I.U. — BUCUREȘTI

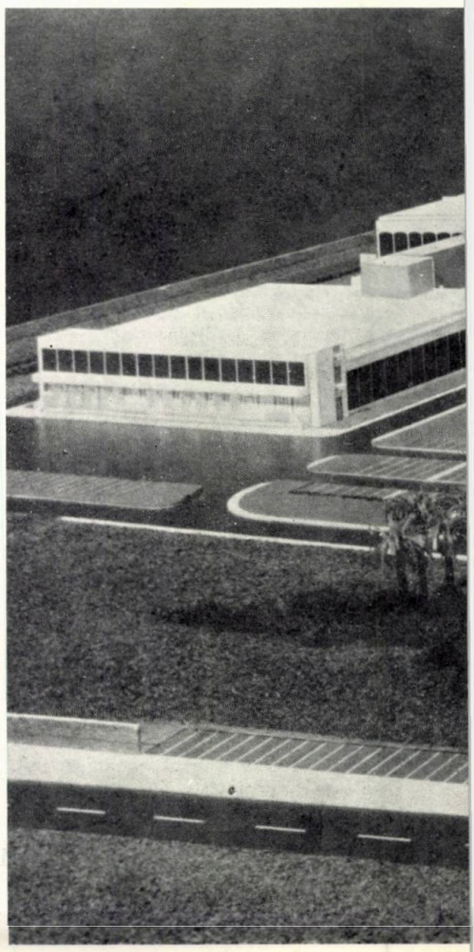

PROIECTANȚI DE SPECIALITATE: INSTITUTUL DE PROIECTARE PENTRU CONSTRUCȚII INDUSTRIALE — I.P.C. — BUCUREȘTI, INSTITUTUL DE CERCETĂRI ȘI PROIECTĂRI PENTRU GOSPODĂRIREA APELOR — I.C.P.G.A. — BUCUREȘTI, ARCOM, TRUSTUL DE CONSTRUCȚII INDUSTRIALE — T.C.I.B. — BUCUREȘTI
PREZENTARE OFERTĂ ȘI COORDONATOR AL REALIZĂRII: ANTREPRIZA ROMÂNĂ DE CONSTRUCȚII MONTAJ — ARCOM — BUCUREȘTI

Obiectivul finalizat este un combinat de carne dimensionat pentru o metropolă cu peste 4 000 000 locuitori. Capacitatea orară de tăiere și de prelucrare este de cinci sute ovine plus cincizeci vite sau cămile. Clădirea în care are loc tăierea animalelor, prelucrarea primară și răcirea cărnii are o suprafață de 11 500 m², desfășurată pe două niveluri și un etaj tehnic adăpostind centralele frigorifice și toate rețelele tehnice.

Clădirea destinată prelucrării finale și congelării produselor dispune de un parter de 7 000 m² și de un etaj tehnic.

Ambele clădiri au structura din cadre din beton armat, fundații pe piloți de 60 tone capacitate.

Majoritatea secțiilor ce compun ansamblul sînt blindate și prevăzute cu o puternică izolare termică, la acoperiș, la pereții exteriori și sub pardoseala de la parter. Stratul superior al pardoselilor e alcătuit dintr-o șapă cu adaos de polimeri, fapt ce le conferă rezistență la acțiuni mecanice și chimice, le face insensibile la variații de temperatură, impermeabile și antiderapante sub spălări dese și abundente cu apă fierbinte.

Pereții interiori sînt, fie de tip ușor (similari celor exteriori), fie de tip greu, placați cu plăci ceramice extrudate rostuite cu mortar pe bază de rășini epoxidice.

În cadrul aceluiași obiectiv, s-au mai construit: ● o secție de 1 000 m² în cadrul căreia se prelucrează toate produsele secundare ● o centrală termică cu trei cazane care produc aburul tehnologic ● o centrală de forță care acoperă necesarul energetic în caz de avarie în rețeaua publică ● un sistem propriu de captare-filtrare-depozitare și pompare a apei în circuitul tehnologic ● rețele de canalizare ape uzate și pluviale, stații de repompare automatizate ● stație de epurare și stație de refulare pînă în fluviul Tigru. Combinatul dispune și de o cantină pentru 800 persoane, ca și de o spălătorie de rufe și îmbrăcăminte.

Finisajele s-au bucurat de toată atenția. Betonul aparent și elemente ornamentale din beton au fost folosite pe scară largă atît la partea administrativă cît și la secțiile productive ale ansamblului.

Partea română a întocmit proiectele de execuție pentru construcții, canalizări și instalații sanitare, în colaborare cu furnizorul general al echipamentului tehnologic din Republica Democrată Germană. Conform caietului de sarcini al beneficiarului irakian, proiectele au fost concepute și detaliate la nivelul cerut de normele germane — DIN. Aceleași norme au stat la baza execuției — respectiv la omologarea materialelor puse în operă — și la recepția lucrărilor. Proiectanții și executanții români au trecut cu succes acest dificil examen al calității.

Ing. MIRON MĂSARIU

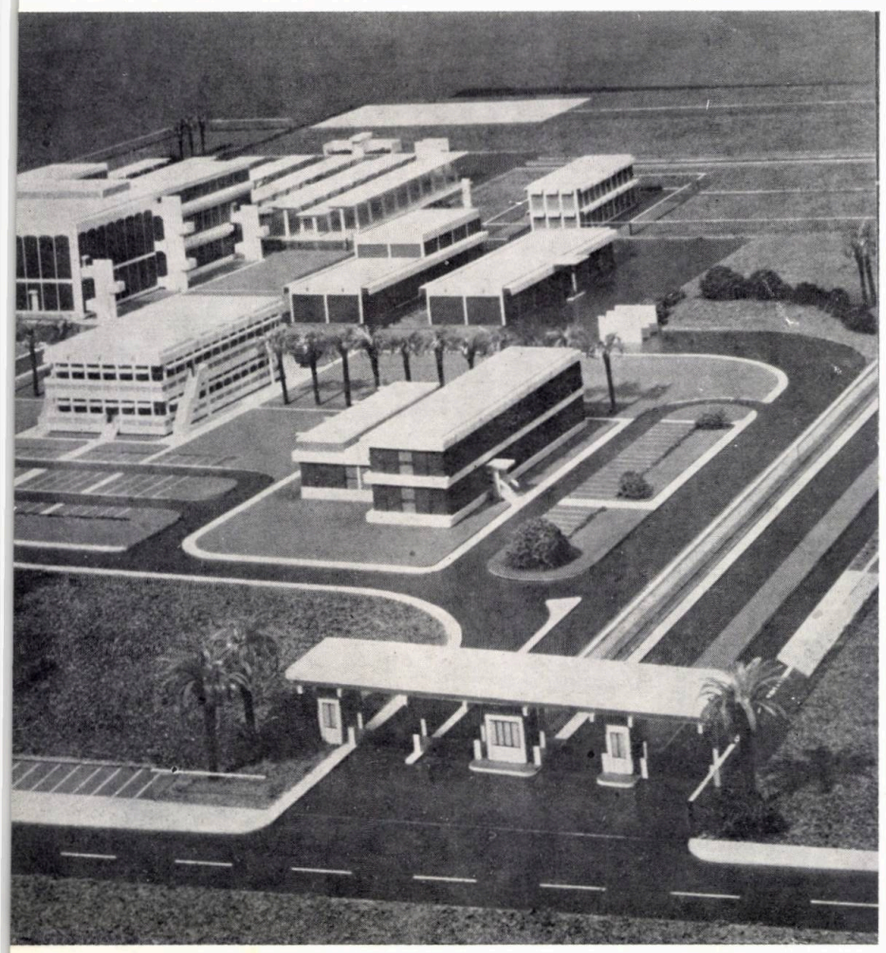

FABRICA DE CIMENT SHEICH SAID, Republica Arabă Siriană

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectura; arhitecții **ADRIANA CIORTAN** (șef proiect specialitate), **DARIA TĂNĂSESCU, DORIN ȘTEFAN, VIOREL TROCAN, MARINA MELLA, VIOREL CIOACĂ**
Rezistența: inginerii **NICOLAE MIHALACHE** (șef proiect specialitate), **ADRIAN BĂCIOIU, IRINA MITU, CONSTANTIN VELESCU** și colectivul catedrei beton-metal din Institutul politehnic Cluj-Napoca, șef catedră: prof. ing. **MIRCEA MIHAILESCU**
Tehnologie: inginerii **NICOLAE DĂNILĂ** (șef proiect complex), **RODICA COSTEA, DINU IONESCU**
Instalații: inginerii **CONSTANTIN MUȘCALU, CONSTANTIN RĂDUCANU**
Sistematizare verticală: ing. **VASILE RĂDULESCU**
Căi ferate; ing. **MIRCEA VASILIANU**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL DE CERCETARE ȘI PROIECTARE PENTRU INDUSTRIA LIANȚILOR ȘI AZBOCIMENTULUI — I.C.P.I.L.A. — BUCUREȘTI
COORDONATOR GENERAL: UZINEXPORTIMPORT — BUCUREȘTI
CONSTRUCTOR: ANTREPRIZA ROMÂNĂ DE CONSTRUCȚII MONTAJ — ARCOM — BUCUREȘTI

Amplasamentul a fost stabilit de comun acord cu partenerul sirian, în imediata apropiere a unei fabrici existente, folosindu-se aceeași sursă de materii prime — cariera de calcar aflată în vecinătate. Pe un teren natural cu diferențe de nivel de pînă la 10 m, s-a operat o nivelare care să permită colectarea și scurgerea apelor pluviale. Terenul a permis adoptarea unei soluții tehnologice în formă de **Z**, asigurîndu-se o circulație fără intersecții între fluxul uman și cel al materialelor.

Arhitectura a urmărit îndeaproape funcționalitatea clădirilor, acestea fiind rezolvate conform atît cerințelor tehnologice cît și condițiilor de climă. Incinta fabricii este caracterizată printr-o complexitate și diversitate de volume care-i asigură o deosebită spectaculozitate, sesizabilă îndeosebi dintr-un unghi de perspectivă situat la distanță. Astfel, gîndirea de arhitectură a considerat nece-

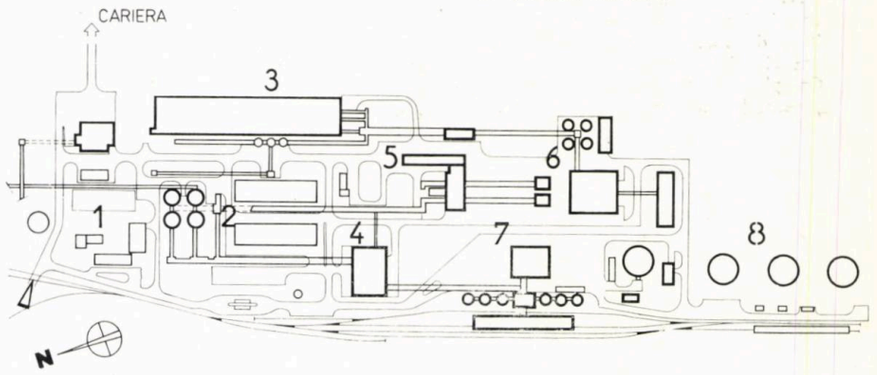

PLAN SITUAȚIE: *1. Zona preuzinală — 2. Depozitare clincher — 3. Concasare și depozitare materii prime — 4. Preparare ciment — 5. Secția ardere — 6. Preparare făină — 7. Secția însăcuire-expediție — 8. Gospodărie combustibil*

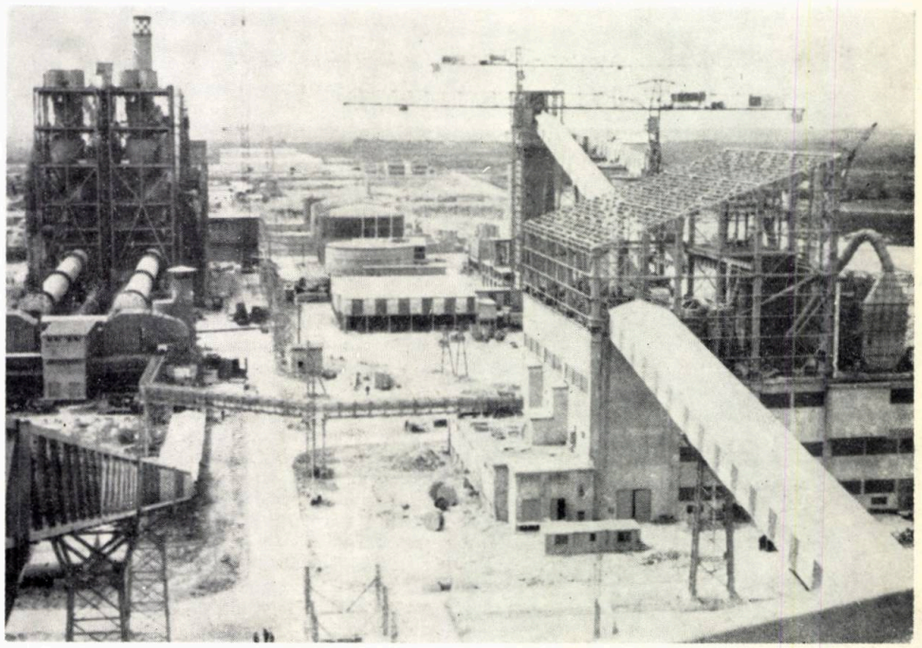

→

sară o detaliere simplă, tratată cu acurateţe, fără exagerări şi care să nu iasă din sfera cerinţelor tehnice. Totodată, transportul pe şantier al pieselor, de la furnizorul aflat în ţară, a impus o simplificare a numărului de detalii, recurgîndu-se la tipizarea elementelor de arhitectură, fără a afecta funcţionalitatea.

Se diferenţiează, în cadrul ansamblului:

- clădiri pentru producţie, dintre care mai importante sînt morile de făină şi morile de ciment; construcţiile se dezvoltă pe verticală, avînd mai multe niveluri tehnologice cu caracter de hală
- **clădiri energetice** adăpostind instalaţiile electrice necesare fabricării cimentului; construcţiile se dezvoltă în general pe 2 niveluri — pod de cable la nivelul inferior, iar deasupra camerele energetice cu compartimentări şi condiţionări speciale
- **clădiri auxiliare producţiei** în general pe parter
- **pasarele de transport,** adăpostind benzile ce fac legătura funcţională între secţiile tehnologice, tipizate în 5 secţiuni caracteristice
- **clădirile anexe** dintre care se menţionează: laboratorul, amplasat la parter şi grupat cu camera de comandă, camera calculatorului de proces şi centrala telefonică, la etajele superioare, grupare obligată de condiţiile de climatizare comune funcţiilor sus-numite.

Pentru zona preuzinală, cuprinzînd pavilionul administrativ, cantina, casa poartă, grupul social, s-au executat proiecte tehnice prevăzînd finisaje mai îngrijite şi detalieri care să realizeze un ansamblu unitar, de interes, aflat la intrarea în incinta fabricii.

Ca plastică generală, s-a urmărit o expresie liniştită a construcţiilor, cu şiraifuri orizontale desfăşurate între elementele de structură şi realizate din zidărie sau azbociment. Iluminarea naturală este asigurată de ferestre metalice, simple sau duble, şi luminatoare din cărămizi de sticlă presată.

Finisajele de faţadă, au asigurat realizarea unor suprafeţe nuanţate, în perfectă concordanţă cu expresivitatea volumetrică determinată de cerinţele tehnologice.

Arh. DARIA TĂNĂSESCU

POLICLINICĂ LA ULCINJ — R.S.F. Iugoslavia

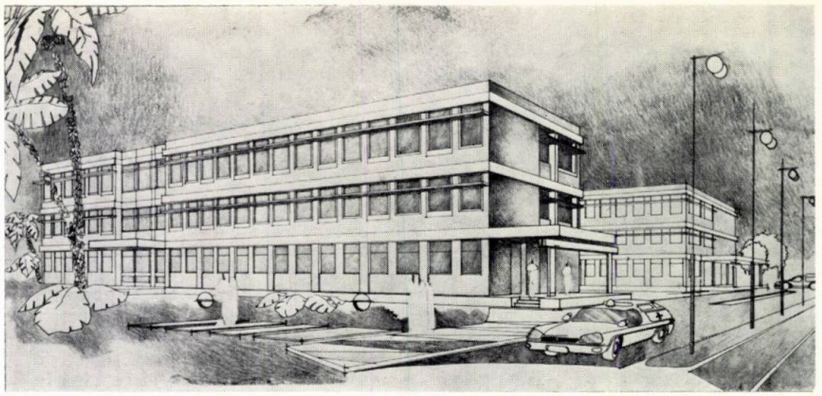

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arh. **RODICA VRANCU**
Rezistenţă: inginerii **CONSTANTIN PAVELESCU, ŞERBAN ALTENLIU**
Instalaţii; ing. **MIHAELA CĂMÎRZAN** (termice), s. ing. **ŞTEFAN SIMION** (sanitare), ing. **TRAIAN HASCHI** (electrice)
Drumuri-sistematizare verticală: ing. **PAUL POPOVĂŢ**
Spaţii verzi: ing. **FLORIN TEODOSIU**
Şef proiect complex: ing. **GHEORGHE GHEORGHIU**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL DE CERCETARE ŞI PROIECTARE PENTRU SISTEMATIZARE, LOCUINŢE ŞI GOSPODĂRIE COMUNALĂ
CONSTRUCTOR: ANTREPRIZA ROMÂNĂ DE CONSTRUCŢII MONTAJ-ARCOM-BUCUREŞTI, TRUSTUL DE CONSTRUCŢII INDUSTRIALE BRĂILA

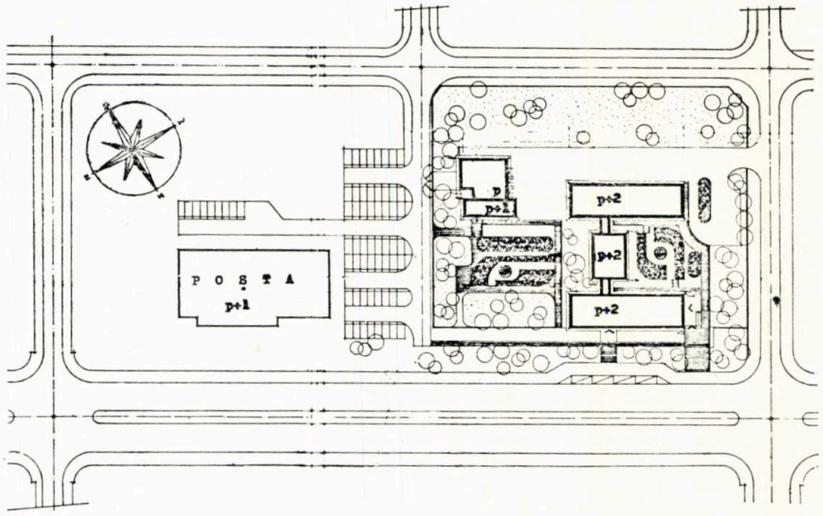

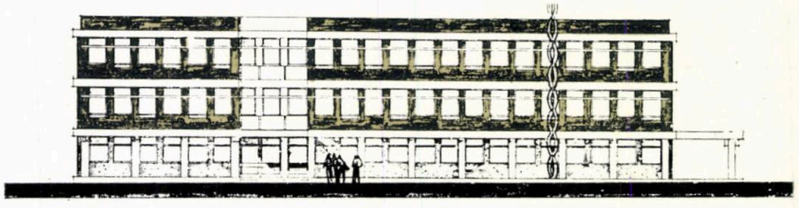

Policlinica din Ulcinj, pe coasta iugoslavă a Adriaticii, are o capacitate de 1 800 consultaţii pe zi (repartizate în 2 ture). Este amplasată în zona centrală a oraşului, pe strada « 29 Noiembrie », între clădirea Consiliului popular şi a Poştei noi, pe un teren de cca 7 000 m² cu pantă dulce aproape orizontal, mărginit la nord de o stradă paralelă cu « 29 Noiembrie ».

Ocuparea judicioasă a terenului a dus la uşurinţa acceselor carosabile şi pietonale în relaţie cu circulaţia majoră a oraşului, dar şi la păstarea şi amenajarea unor spaţii plantate, care să asigure ozonarea aerului în vecinătatea unei construcţii sanitare.

Intrarea principală — atît pentru serviciul de consultaţii adulţi şi, alăturat dar separat, pentru farmacia orăşenească, cît şi cea pentru copii (plasată lateral în acelaşi corp A) — se face din strada 29 Noiembrie, avînd în dreptul ei o bandă de staţionare temporară, permiţînd accesul carosabil.

Întrucît policlinica conţine şi un serviciu de urgenţă precum şi anexe gospodăreşti şi tehnice (într-o clădire separată), se prevede o a doua intrare carosabilă din strada laterală dinspre consiliul popular.

Policlinica este concepută din 2 corpuri de clădire A şi B, legate între ele printr-un al 3-lea prin intermediul unor « articulaţii » (toate cu p+2). Soluţia de arhitectură a urmărit să rezolve cît mai eficient funcţionalitatea în cadrul unor suprafeţe raţionale şi al unor circulaţii judicioase. Circulaţiile sînt clare, pornind de la scări, avînd la intrarea în secţii holul şi fişierul respectiv.

Cele 4 scări — 2 principale, plasate în corpurile de clădire A şi B la confluenţa cu corpul de clădire C, şi 2 secundare şi de evacuare, plasate în capetele aceloraşi corpuri — deservesc bine fluxul de circulaţie în policlinică.

Sistemul de aşteptare al bolnavilor la cabinetele de consultaţii este organizat pe un coridor-larg de 1,85 m şi în buzu-

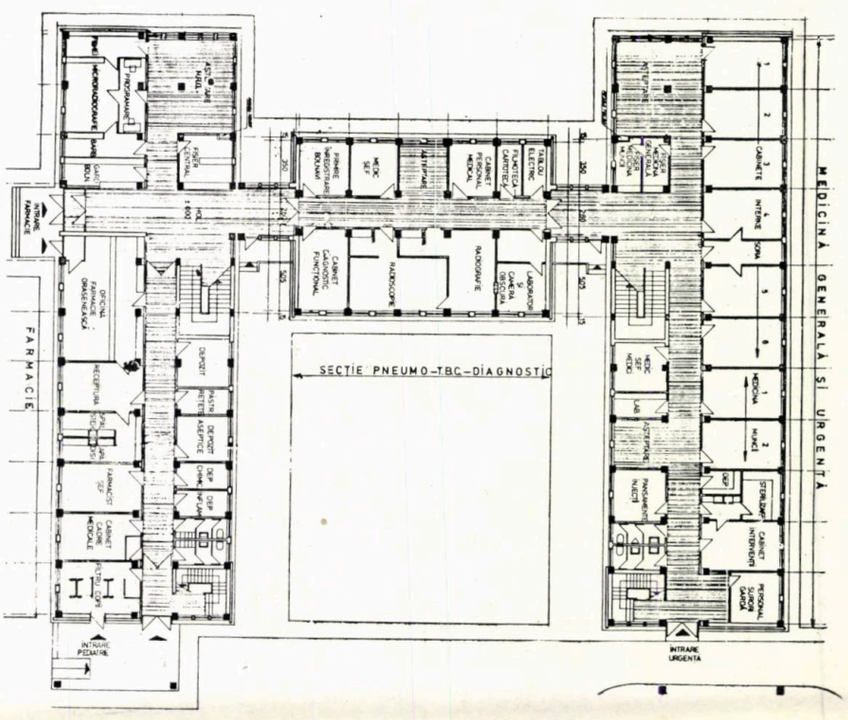

nare-alveole care sînt și degajamente ale acestuia.

Partiul adoptat conține următoarele funcțiuni: ● Dispensar pneumo-TBC cuprinzînd pe lîngă diagnostic radiologic și serviciul M.R.F.G. ● Dispensar ginecologic (inclusiv serviciul asigurări sociale și maternitate) ● Dispensar pediatrie 0—7 ani (preșcolari) ● Dispensar pedriatrie 7—26 ani (școlari și studenți) ● Sector medicină generală și urgență, cu acces separat și carosabil (pentru ambulanțe) ● Sector laboratoare clinice ● Sector cabinete de specialitate și pentru transfuzie ● Secție medicină internă ● Secție stomatologie (cu 6 scaune) ● Sector igienă-epidemiologie-statistică ● Farmacie (care este și orășenească) ● Sector conducere-administrativ (cu sală de documentare medicală și bibliotecă).

Cele trei corpuri, cu p + 2 niveluri, care compun ansamblul policlinicii au structura de rezistență formată din cadre transversale și longitudinale de beton armat. Calculul structurii s-a făcut considerînd forțele orizontale corespunzătoare unui cutremur de gradul IX. Fundațiile s-au proiectat sub formă de tălpi din beton armat, legate în ambele sensuri cu o rețea de grinzi.

Construcția nu are subsol. Traseele de instalații termice sînt amplasate în canale sub pardoseala parterului, iar conductele de instalații sanitare sînt pozate direct în teren. Sub pardoseala parterului, în lungul coridoarelor s-a prevăzut un canal tehnic, vizitabil, pentru rețeaua termică principală.

Sectorul anexelor gospodărești și tehnice cuprinde: ● Centrală termică ● Garaj pentru 2 autosanitare cu groapă de gresare și mic atelier mecanic și de întreținere ● Mică spălătorie-uscătorie-călcătorie ● Morgă cu instalație frigorifică ● Serviciu de sanepid ● Centrală telefonică ● Post trafo ● Depozit. Acest corp de clădire anexă este o construcție cu parter și etaj parțial, avînd structura din zidărie portantă cu sîmburi din beton armat și planșee din beton armat monolit. Fundațiile sînt obișnuite de tip talpă sau bloc de beton simplu cu cuzinet și cu o centură generală de beton armat.

Policlinica are o suprafață de 3300 m², în timp ce grupul gospodăresc-tehnic are o suprafață de 425 m².

Finisajul interior a fost adecvat ideii de a crea condiții optime de funcționare și a corespunde calitativ unui important obiectiv sanitar din oraș. Pardoseli din marmură, gresie și plăci din mozaic de marmură, gresie antiacidă (la laboratoare). La pereți și tavane, panouri decorative din țeavă de aluminiu și scafe de iluminat în holuri și la plafoanele demontabile cu care sînt prevăzute coridoarele. Tîmplăria interioară este din lemn pe căptușeli metalice, cea exterioară din lemn și metalică specială.

Raportul dintre volume, finisajul cromatic al fațadelor — realizat din placaj de cărămidă la etaje și din placaj de travertin la parter, unde stîlpii de beton marchează ritmul traveilor —, precum și ancadramentele prefabricate ale golurilor, dau o înfățișare deosebită construcției, contribuind la încadrarea ei în peisajul adriatic al localității și la înscrierea armonioasă în cadrul urbanistic căruia îi e destinată ca un obiectiv arhitectural reprezentativ ce participă la dotarea orașului.

Arh. RODICA VRANCU

COLONIA MINERĂ ANTAMINA, Peru

— studiu de fezabilitate pentru necesarul de investiții —

COLECTIV DE PROIECTARE:

Arhitectură: arhitecții **DORIN GHEORGHE** (șef proiect), **GEORGE LUȚAN, AURELIA IVANEȘ, BOGDAN DĂDÂRLAT, MARTHA SILVAN,** tehnicienii-arhitecți **RADU IONESCU, CORNEL CONSTANTINESCU, MARIELA MANOS, AURELIA NĂSTASE**

Instalații; inginerii **CORNEL CHIOREANU** (electrice), **ION PÂSLĂRAȘU, HENRI NAVON** (apă-canal)

Drumuri-sistematizare verticală: ing. **VICTOR GUȚU**

PROIECTANT DE SPECIALITATE: INSTITUTUL DE CERCETĂRI ȘI PROIECTĂRI PENTRU SISTEMATIZARE LOCUINȚE ȘI GOSPODĂRIE COMUNALĂ — I.S.L.G.C. — BUCUREȘTI

PROIECTANT GENERAL; ÎNTREPRINDEREA DE COOPERARE ECONOMICĂ CU STRĂINĂTATEA « GEOMIN » — BUCUREȘTI

Consultanți I.C.E.S. « GEOMIN »: ing. **ANDREI RADU** arh. **EUGEN MACARIE**

În zona Antamina din Peru, situată la circa 500 km nord-nord-est de Lima, în partea occidentală a Anzilor Cordilieri, urmează să fie pus în valoare un important zăcămînt cuprifer.

Pentru cazarea celor aproximativ 1 000 minieri și a familiilor acestora totalizînd o populație de circa 5 000 locuitori, s-au propus ca amplasamente optime localitățile existentă San Marcos și Orcosh aflate la circa 25 kilometri depărtare de obiectivul minier, apreciindu-se că aceasta ar prezenta următoarele avantaje:

● existența unor terenuri libere în cadrul lor

1. PLAN DE SITUAȚIE ETAPA I — SAN MARCOS: *267 apartamente cu 2 dormitoare, 276 apartamente cu 3 dormitoare, 63 apartamente cu 4 dormitoare, 26 apartamente duplex / TOTAL 632 apartamente; cămin nefamiliști 2 × 28 camere × 3 persoane = 168 persoane; DOTĂRI: grădiniță, 2 școli, școală profesională, club, edificiu administrativ, comerț, hotel restaurant, spital, piață alimentară, sediul E.M.E. Antamina.* ETAPA A II-A-ORCOSH: *160 apartamente × 2 dormitoare, 160 apartamente × 3 dormitoare, 60 apartamente × 4 dormitoare / TOTAL 400 apartamente; DOTĂRI: grădiniță, școală, piață alimentară*
2. PLAN SAN MARCOS
3. SECȚIUNILE 1—1 și 2—2

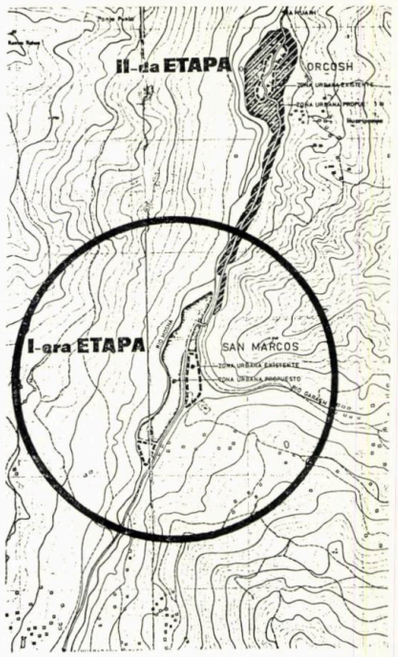

1

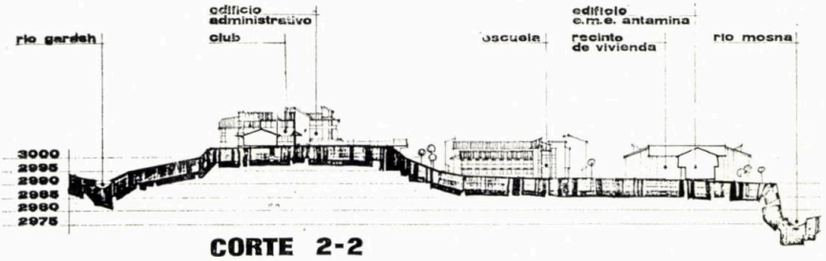

CORTE 2-2

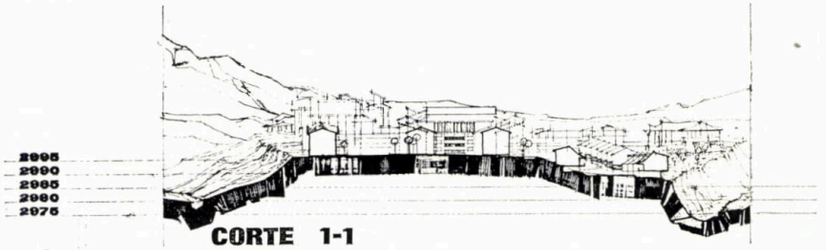

CORTE 1-1

3

● prezența unor dotări social-culturale, precum și a unor locuințe perfect utilizabile ce se păstrează

● condiții altitudinale obișnuite (3 000 m).

Datorită unui relief accidentat și a unui grad de seismicitate ridicat, 8—9, s-a propus rezolvarea locuințelor și a dotărilor social-culturale în clădiri cu p, p + 1 și p + 2, cu structură din zidărie portantă cu sîmburi de beton armat sau cadre din beton armat, în funcție de posibilitățile de execuție ale constructorului.

Adoptîndu-se un sistem modular, locuințele s-au grupat în incinte ori s-au înșirat de-a lungul unor străzi, folosindu-se la maximum terenurile libere și preluîndu-se cu ușurință diferențele de nivel.

Prin temă, s-au stabilit pentru apartamente trei grade de confort și anume:

● cămine nefamiliști 20%

● apartamente cu 2, 3 și 4 dormitoare 77%

● apartamente tip duplex pentru personalul de conducere și unele cadre tehnice 3%.

În două dintre zonele localității San Marcos — respectiv în centru și în extremitatea sudică — s-au amplasat următoarele dotări social-culturale: o grădiniță pentru 300 copii, o școală generală pentru 1000

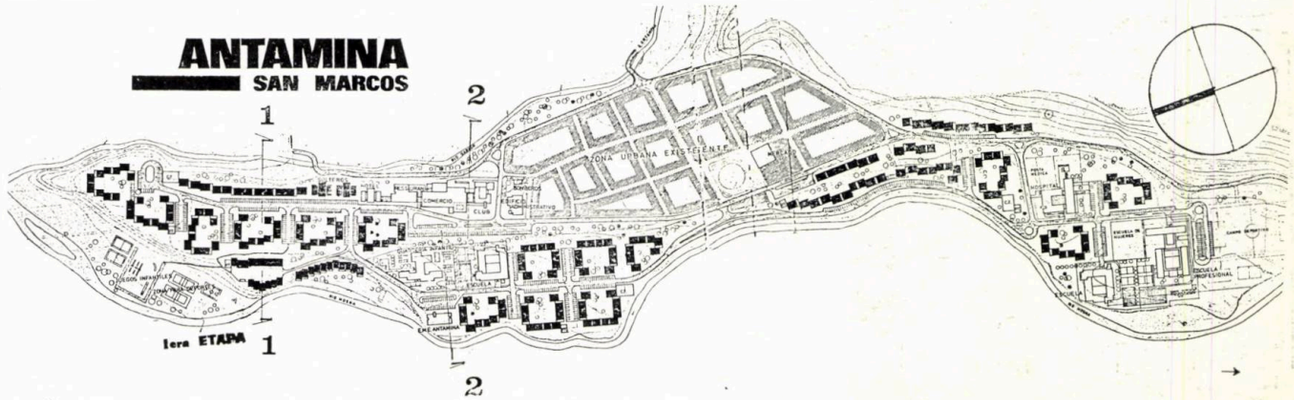

2

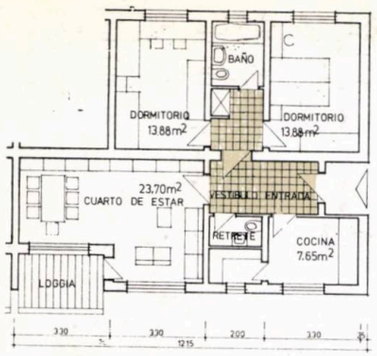

4

AREA HABITABLE 51,46 m²
AREA DESARROLLADA 119,70 m²

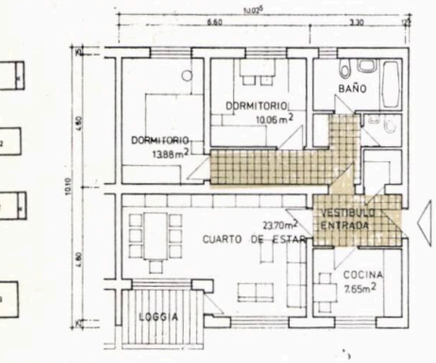

5

AREA HABITABLE 47,60 m²
AREA DESARROLLADA 116,80 m²

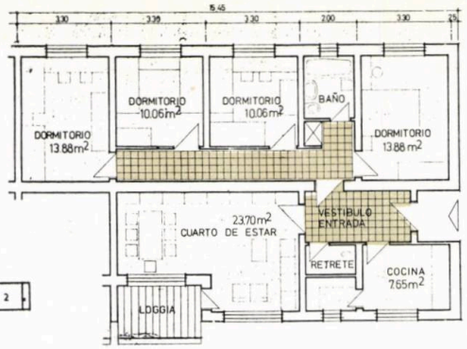

7

AREA HABITABLE 71,58 m²
AREA DESARROLLADA 153,00 m²

6

AREA HABITABLE 61,50 m²
AREA DESARROLLADA 136,35 m²

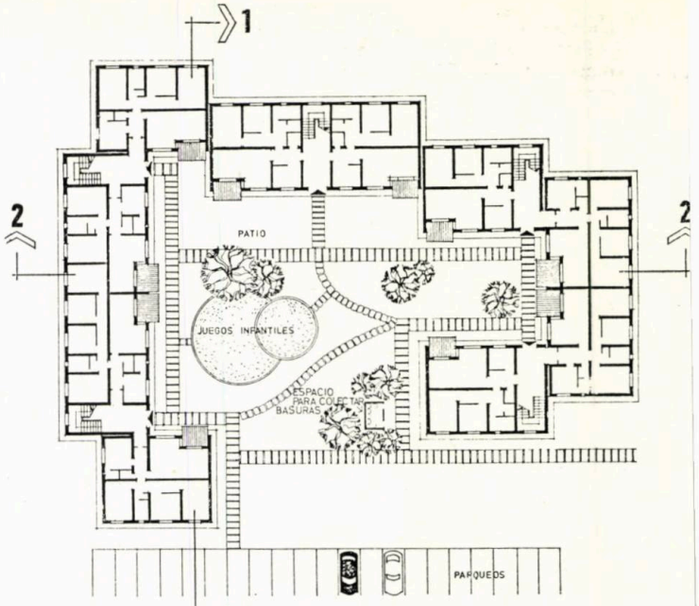

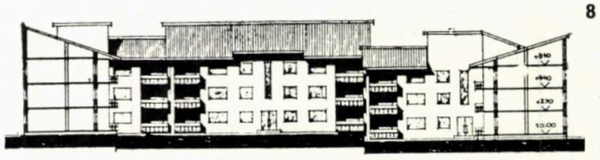

8

elevi, o școală profesională, un hotel cu 50 paturi, un restaurant cu 175 locuri, un club, spații comerciale, o clădire administrativă, piață alimentară, un spital cu o capacitate de 30 paturi și policlinică. Ca dotări sportive, s-au prevăzut un teren de fotbal trei terenuri de baschet, două terenuri de tenis, două terenuri de volei și locuri pentru jocul copiilor.

După realizarea tuturor investițiilor, San Marcos și Orcosh vor deveni localități ce vor asigura populației condiții de viață și confort moderne, mult superioare celor existente.

Colaborarea I.S.L.G.C. cu reprezentanții proiectantului general I.C.E.S. « GEOMIN » s-a desfășurat în excelente condiții.

Arh. DORIN GHEORGHE

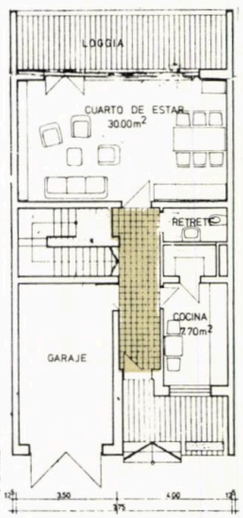

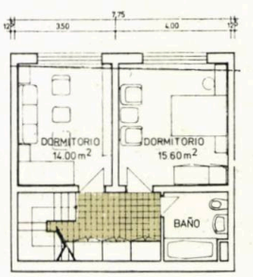

9

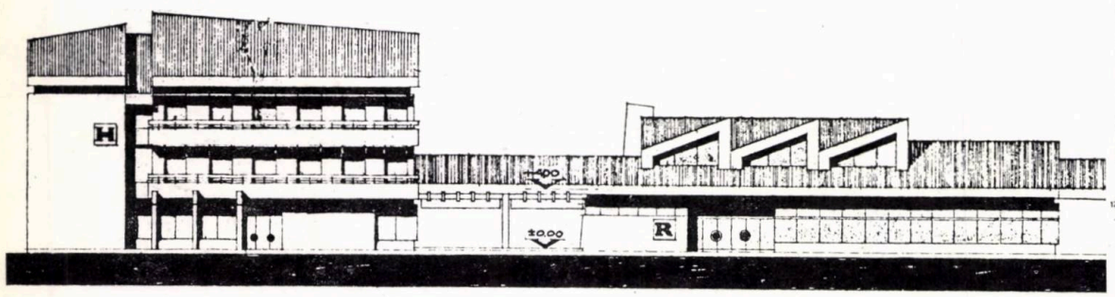

AREA HABITABLE 59.60 m²
AREA DESARROLLADA 174.75 m²

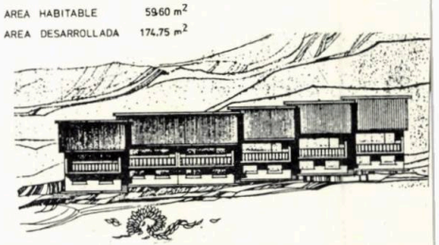

HOTEL

RESTAURANTE

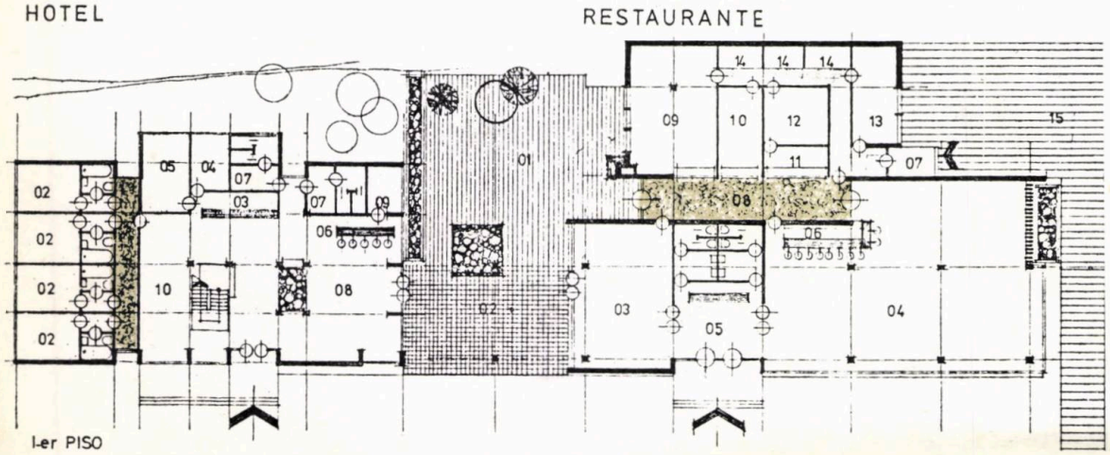

I-er PISO

12. COMERȚ (a), CLUB (b.), EDIFICIU ADMINISTRATIV, *PLAN PARTER:* a. *Sală vînzare, Depozite, Vestiare — grupuri sanitare* b. *Hol, Garderobă, Grup sanitar, Bar, Sală de reuniuni, Sală spectacole 200 locuri, Scenă, Culise, Cabine actori* c. *Centrală telefonică, Birouri, Sediu poliție, Ghișeuri public, Cabine telefonice, Depozite PLAN ETAJ:* a. *Sală vînzare, Depozite* b. *Hol, Bibliotecă, Cercuri — activități diverse, Golul sălii de spectacole, Golul scenei, Golul culiselor, Cameră proiecții* c. *Biroul primarului, Sală ședințe, Birouri, Golul holului, Loggie, FAȚADE*

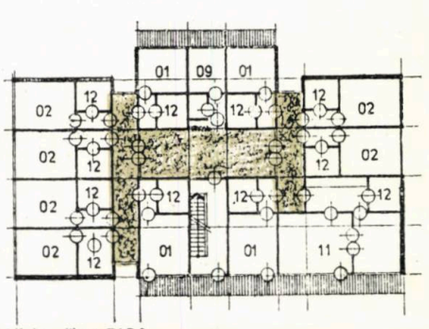

II-do—III-er PISO

13. SEDIUL ÎNTREPRINDERII DE EXPLOATARE MINERĂ E.M.E. ANTAMINA, PLAN PARTER, PLAN ETAJ, FAȚADĂ
14. HOTEL, PLAN PARTER, PLAN ETAJ 1—2, FAȚADĂ

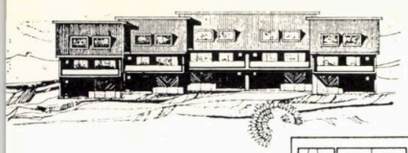

AREA HABITABLE 74.20m²

AREA DESARROLLADA 212.60m²

10

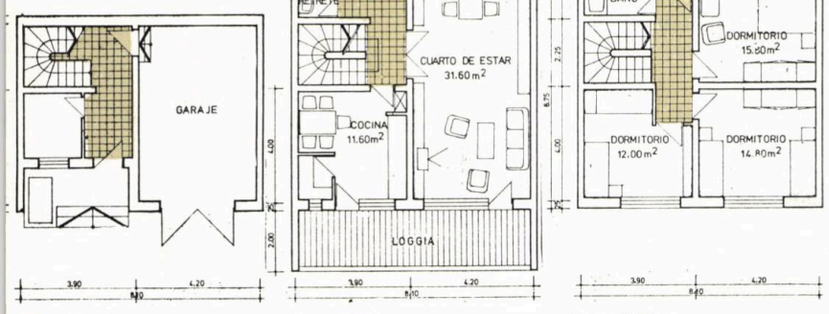

I-er PISO II-do PISO III-er PISO

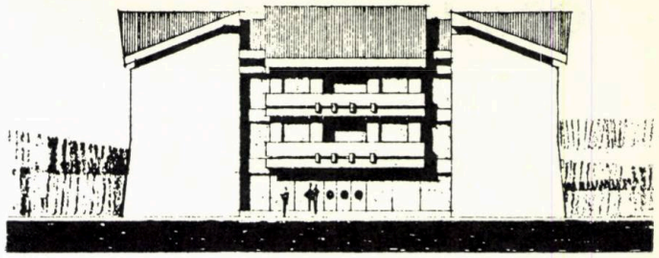

11

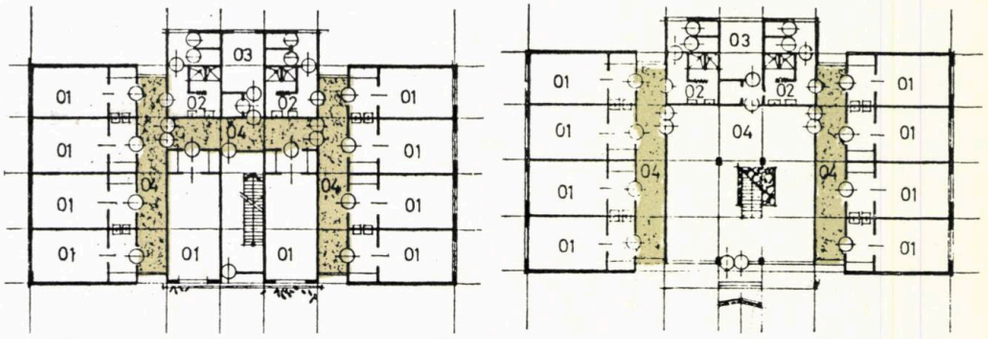

4,5. APARTAMENTE CU 2 DORMITOARE
6. APARTAMENTE CU 3 DORMITOARE
7. APARTAMENTE CU 4 DORMITOARE
8. PLAN ŞI SECŢIUNE PRINTR-O INCINTĂ
9.10. DUPLEXURI CU 2 ŞI CU 3 DORMITOARE
11. CĂMIN NEFAMILIŞTI, *camere × 3 paturi, oficiu, grupuri sanitare*, PLAN PARTER, PLAN ETAJ ŞI FAŢADĂ

12

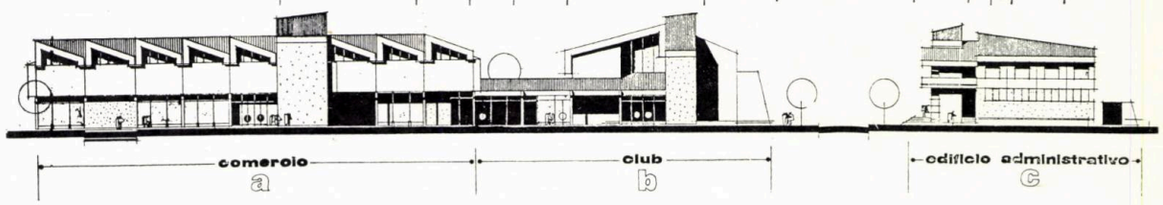

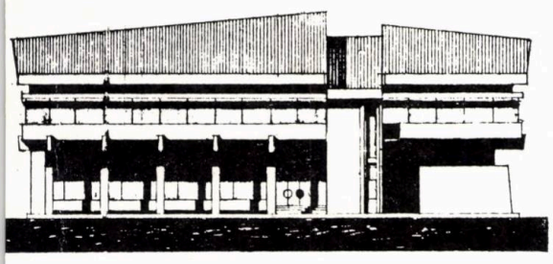

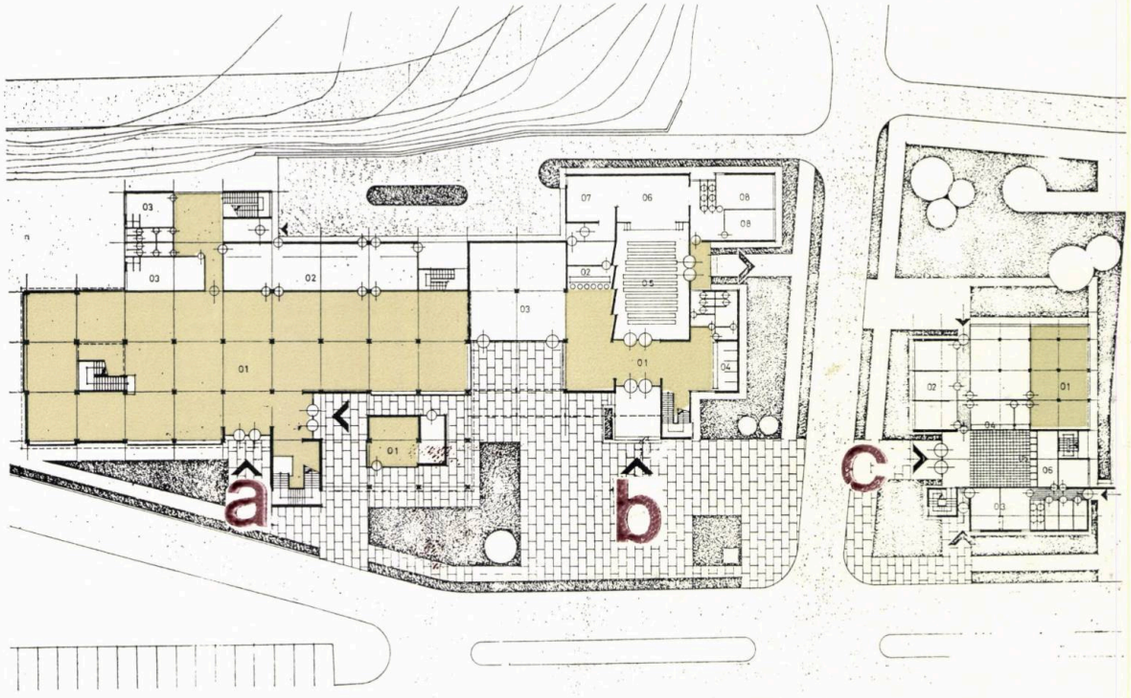

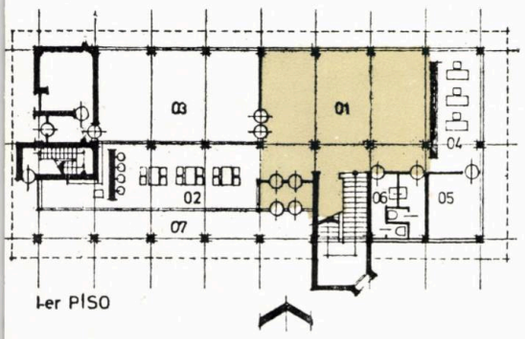

I-er PISO

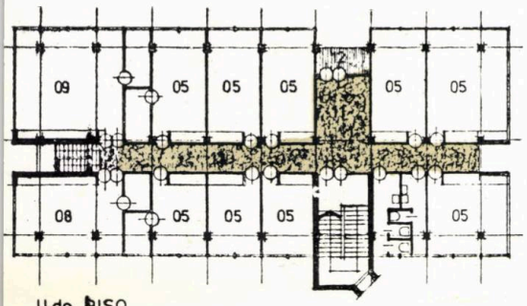

II-do PISO

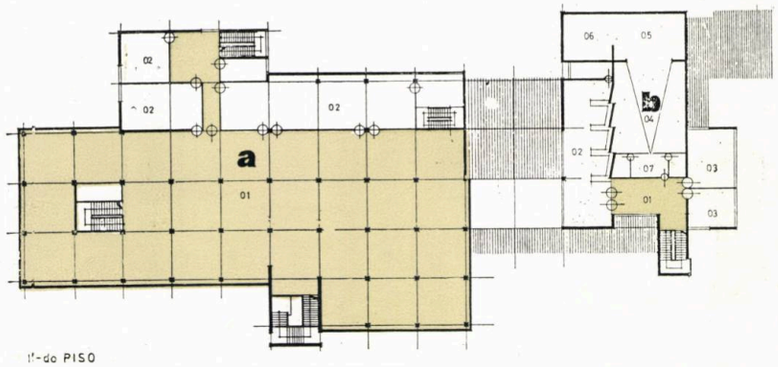

II-do PISO

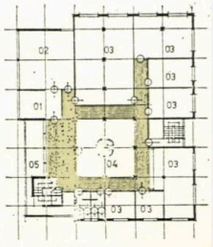

II-do PISO

ORAȘUL MUNCITORESC MOKAMBO — Zambia

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arhitecții **GHEORGHE DORIN** (șef proiect), **LEON SRULOVICI, GEORGE LUȚAN,** tehnicienii-arhitecți **RADU IONESCU, CORNEL CONSTANTINESCU, MARIELA MANOS, AURELIA NĂSTASE**
Instalații electrice: ing. **CORNEL CHIOREANU**
Alimentare cu apă și canalizare: ing. **GHEORGHE COSTAFORU**
Drumuri-sistematizare verticală: ing. **VICTOR GUȚU**
PROIECTANT: INSTITUTUL DE CERCETARE ȘI PROIECTARE PENTRU SISTEMATIZARE LOCUINȚE ȘI GOSPODĂRIE COMUNALĂ — I.S.L.G.C. — BUCUREȘTI
PROIECTANT GENERAL: ÎNTREPRINDEREA DE COOPERARE ECONOMICĂ CU STRĂINĂTATEA ÎN DOMENIUL INDUSTRIEI MINIERE ȘI GEOLOGIEI — I.C.E.S. — « GEOMIN » — BUCUREȘTI
Coordonator I.C.E.S. « GEOMIN »: ing. **ȘERBAN TEODORESCU**

Pe un teren în suprafață de 65 hectare, liber de construcții și în general plat, plantat parțial și situat între incinta industrială Mocambo și localitatea Murundu, se propune amplasarea noului oraș muncitoresc, care — în etapa finală — va avea o populație de circa 5 000 locuitori. Noul oraș, de formă poligonală, e compus dintr-o zonă verde centrală, în raport de care zona de locuințe se desfășoară concentric. Dotările social-culturale și de agrement ale orașului au fost amplasate în zona verde centrală, asigurîndu-se în acest fel distanțe minime de parcurs pentru locuitori.

Schema stradală, prin geometria adoptată, realizează fronturi de construcții variate și o circulație rațională și fluentă a vehiculelor și pietonilor.

Pentru locuințe, s-au folosit clădiri parter, de diferite grade de confort, după proiecte locale (pag. 33).

Realizarea investițiilor urmează să se facă etapizat, în două etape. Ca dotări social-culturale, au fost prevăzute următoarele: un dispensar, o școală pentru 300 elevi, spații comerciale, piscină, cinematograf în aer liber cu 100 locuri (și cu posibilități de extindere), terenuri de sport.

Arh. DORIN GHEORGHE

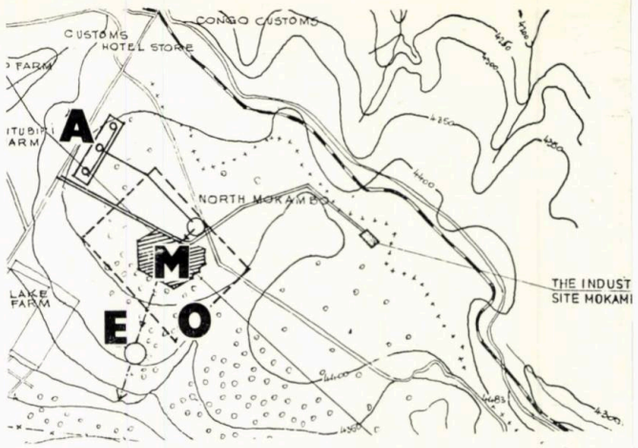

1

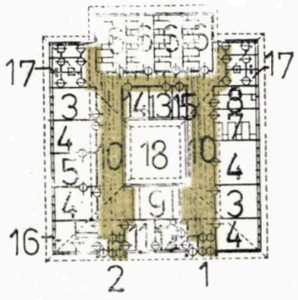

3

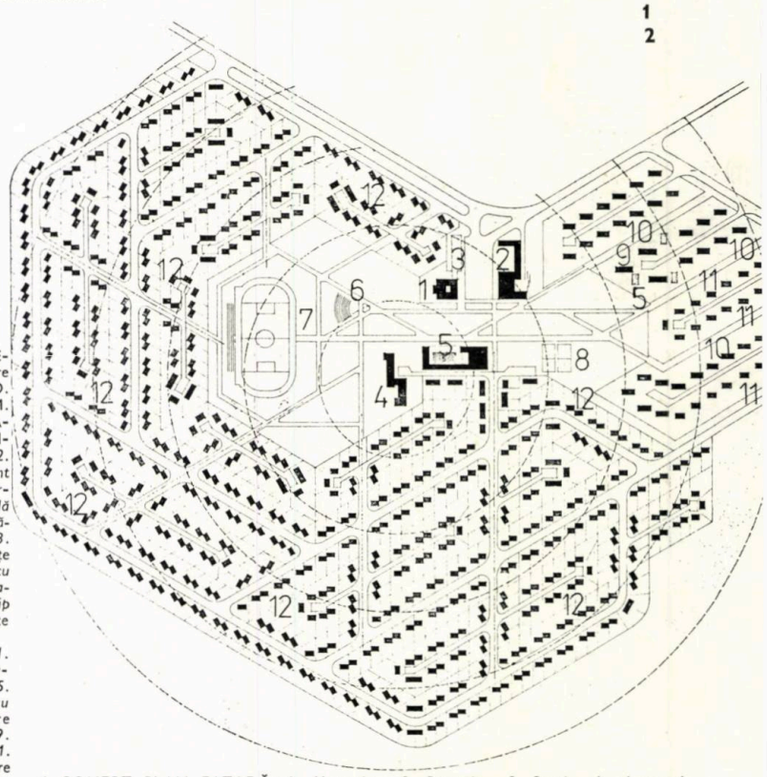

2

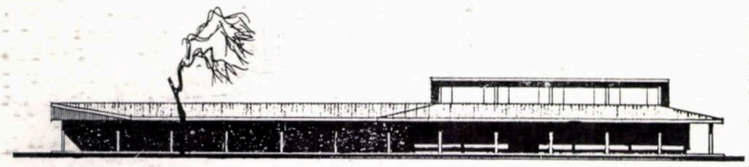

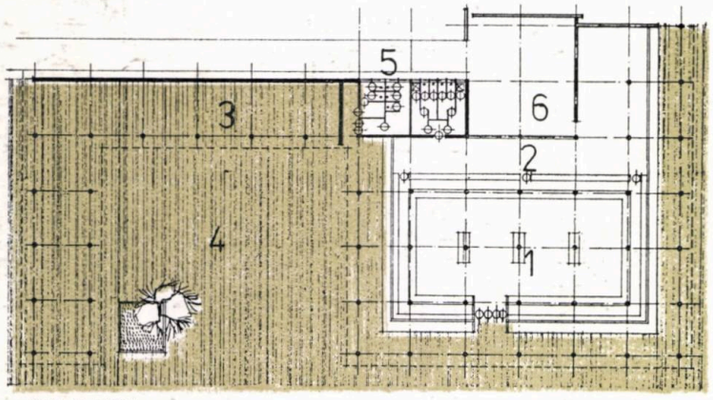

4

1. MOKAMBO — PLAN GENERAL: E. *Stație de epurare A. Sursă de apă potabilă O. Amplasamentul orașului M. Orașul muncitoresc* 2. PLANUL ORAȘULUI MUNCITORESC: *1. Dispensar — 2. Comerț — 3. Amplasament pentru un viitor centru de servicii și prestații — 4. Școală — 5. Piscină — 6. Grădină-cinematograf — 7. Stadion — 8. Terenuri de tenis — 9. Locuințe conducere — 10. Locuințe cu apartamente de trei dormitoare, tip B.A. — 11. Locuințe tip A.R.4 — 12. Tipuri de locuințe de mare densitate*

3. DISPENSAR, PLAN — *1. Adulți — 2. Copii — 3. Tratament — 4. Consultații — 5. Termometre — 6. Salon cu patru paturi — 7,8. Camere spitalizare cu 3 și 2 paturi — 9. Surori — 10. Așteptare — 11. Filtru — 12. Cameră izolare — 13. Sterilizare — 14. Direcție — 15. Depozit — 16. Bucătărie-18. Curte inetrioară*

4. COMERȚ, PLAN, FAȚADĂ: *1. Magazin — 2. Depozit — 3. Spațiu de vînzare în aer liber, acoperit — 4. Spațiu de vînzare în aer liber, descoperit — 5. Grupuri sanitare — 6. Curte aprovizionare*

5. ȘCOALĂ, PLAN, FAȚADĂ: *1. Hol — 2. Coridor — 3. Depozit materiale didactice — 4. Secretariat — 5. Direcțiune — 6. Săli de clasă — 7. Grupuri sanitare*

6. PISCINĂ, PLAN, FAȚADĂ: *1. Bazin — 2. Bar — 3. Terasă acoperită — 4. Sală reuniuni — 5. Cabine vestiar — 6. Depozit — 7. Grup sanitar*

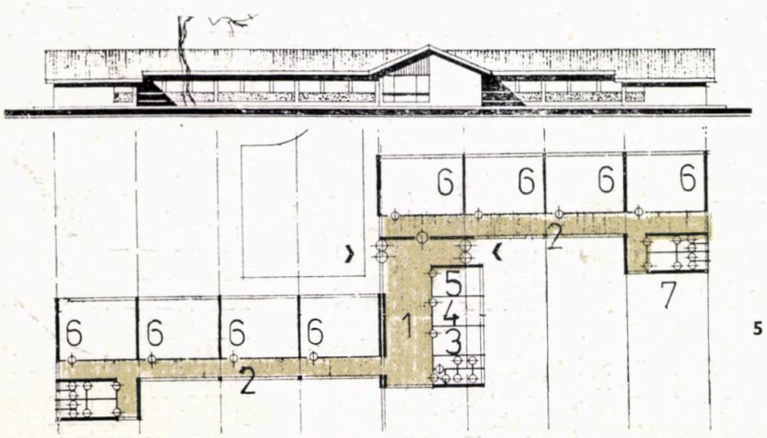

5

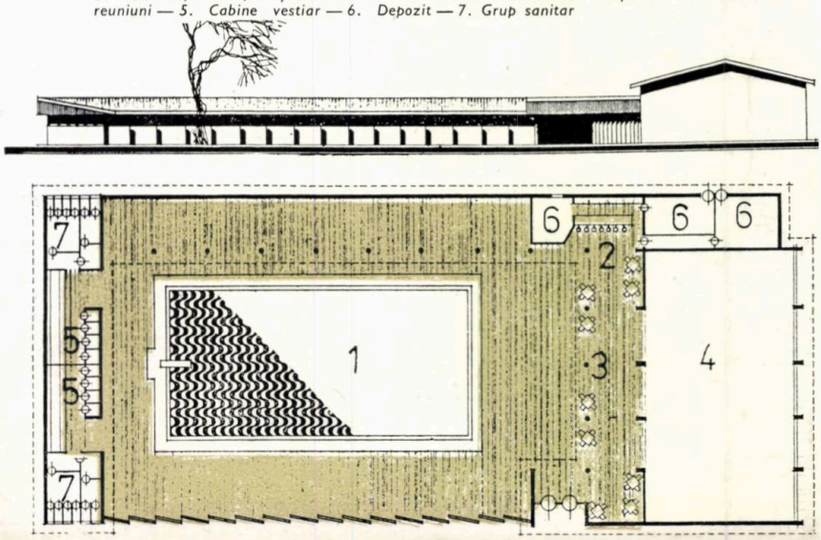

6

BANCA ȘI SEDIUL ADMINISTRATIV AL SOCIETĂȚII GENERALE DE ALIMENTAȚIE DIN KINSHASA — Zair

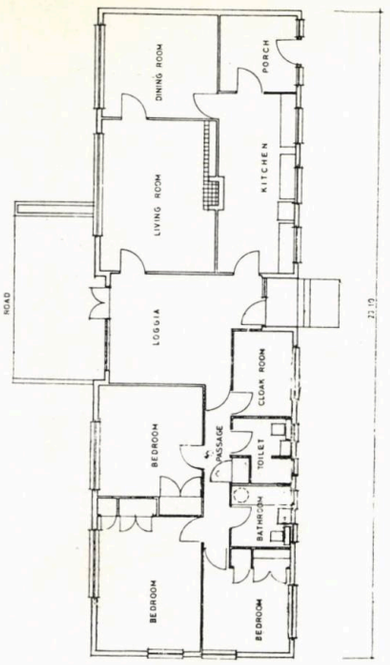

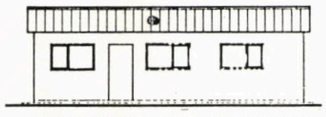

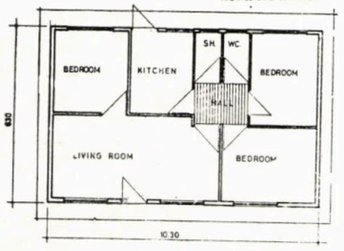

7 GROUND FLOOR TYPE 1

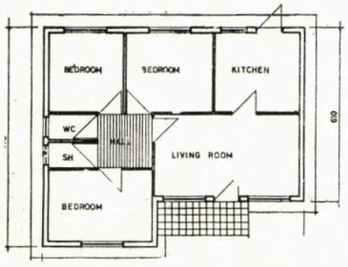

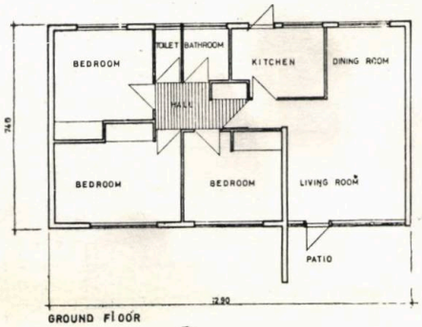

GROUND FLOOR

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arhitecții **DINU HARITON** (șef proiect), **ION MOSCU, GHEORGHE NĂDRAG, GHEORGHE VERONA, PETRE VRACIU**
Rezistența: ing. **ELEODOR SĂFTOIU**
Instalații: inginerii **ARGHIR MATEESCU** (sanitare), **VICTOR MĂRU** (electrice), **VLADIMIR CVAȘA** (climatizare)
Mobilier: arh. **HORIA CONSTANTINESCU**
Documentația economică: proiectant **MIHAI GHERASIM**
Organizare de șantier: ing. **PAVEL TĂLĂMBUȚĂ**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL « PROIECT-BUCUREȘTI »
COORDONARE OFERTĂ: AGENȚIA ROMÂNĂ DE CONSTRUCȚII MONTAJ-ARCOM — BUCUREȘTI
Consultant tehnic ARCOM: arh. **NICOLAE SPĂTARU**

Amplasamentul, în suprafață de 2870 m², ocupă o poziție importantă pe principala magistrală a Kinshasei-Boulevard du 30 Juin —, la intersecția cu Avenue Bernaert și Avenue Allard l'Olivier, în plin centrul comercial, bancar, administrativ și social-cultural al orașului. Regimul de construcție, stabilit prin planul director de sistematizare și prin planul de gabarite eliberat de municipalitate, îngăduie executarea unei construcții înalte, cu minimum 20 niveluri, retrasă de la stradă, cu un corp jos, extins pînă la aliniere, avînd parter și 2 etaje.

După întocmirea temei de principiu, la fața locului, cu sprijinul investitorului, s-a trecut la întocmirea unui proiect în 2 variante, care să satisfacă, atît interesele acestuia cît și pe cele ale municipalității.

În cadrul studiului, s-au abordat și soluționat toate problemele legate de acest obiectiv, începînd cu rezolvarea circulației în intersecție și a acceselor carosabile și pietonale, trecînd prin multiplele și foarte complexele aspecte funcționale rezolvate în strînsă conexiune cu cerințele structurale și arhitecturale și terminînd cu organizarea și programarea execuției cu specificațiile tehnice și estimările valorice etc.

Construcția propusă este constituită dintr-un turn cu 30 niveluri supraterane (inclusiv 3 etaje tehnice pentru troliile și mașinile ascensoarelor, centrala superioară de climatizare și turnurile de răcire pentru întreaga instalație de climatizare) și dintr-un corp jos extins pînă la alinierea Bulevardului 30 Iunie, cu 3 niveluri supraterane și cu 3 subsoluri ce avansează sub ampriza străzilor limitrofe.

Grupele importante de funcțiuni adăpostite sînt:

- banca, cu toate anexele situate la parter, la etajele 1 și 2 și la cele 3 subsoluri
- sediul administrativ central al SOCIETĂȚII GENERALE DE ALIMENTAȚIE situat la etajele 5—16
- funcțiuni comune, cuprinzînd spațiile tehnice, restaurantul cu autoservire pentru personal, sălile multifuncționale și combinabile, sediul președintelui celor două întreprinderi și secția de calcul electronic și informatică, repartizate la cele 3 subsoluri, la parter și la etajele 3, 6, 16 și 17
- spații de birou pentru rentabilizat (închiriere sau vînzare) situate la etajele 18—27
- parcaj pentru 20 autovehicule la subsolurile 1, 2 și 3.

Este necesar să arătăm că distribuirea spațiilor funcționale pe niveluri s-a făcut urmărindu-se o înșiruire logică a activităților după indicațiile temei de principiu și după gradul de subordonare față de sediul prezidențial situat la etajul IV în strînsă legătură cu etajul III destinat recepțiilor oficiale sau de lucru sau chiar unor congrese, conferințe, simpozioane etc.

Faptul că cele două instituții sînt reunite, în persoana unui conducător unic, se reflectă astfel, implicit, în repartiția tehnologică funcțională a spațiilor.

Partiurile celor două variante diferă esențial, prin orientarea corpului înalt față de corpul jos extins; astfel, în varianta 1, corpul înalt este orientat cu axul longitudinal paralel cu Bulevardul 30 Iunie, în timp ce, la varianta a 2-a, aceasta este dispus perpendicular pe direcția aceluiași bulevard.

Această schimbare de orientare, asociată cu tratarea formală deosebită a învelișului exterior conduce la exprimări plastice și volumetrice foarte diferite,

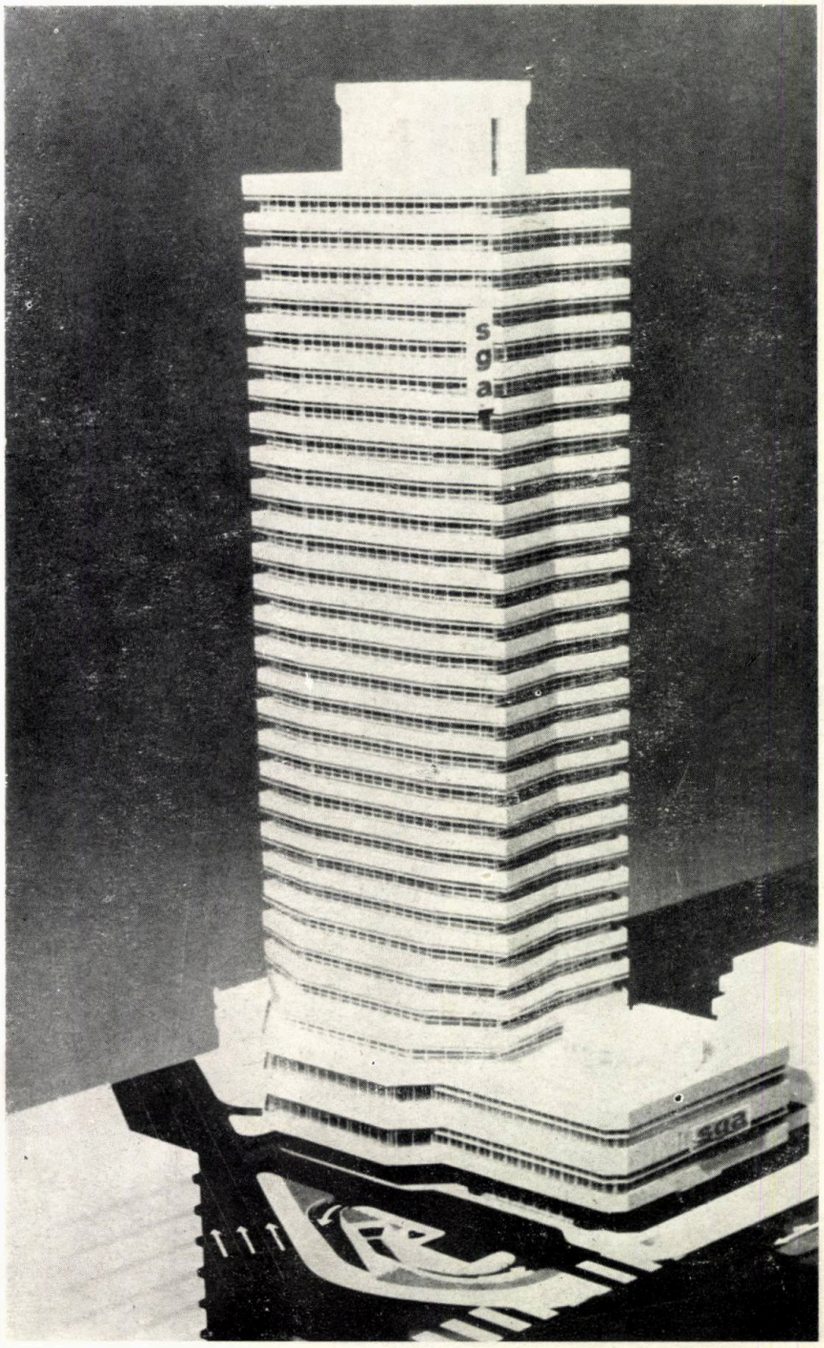

tot atît de deosebite fiind și planurile celor 2 variante.

În final s-a ajuns la următorii indicatori spațiali:

- Arie utilă totală 31 200 m²
- Arie desfășurată totală 43 500 m²
- Volum construit total 141 800 m²

Dimensionarea spațiilor s-a făcut în baza modulului celui mai adecvat pentru mobilarea de birouri, respectiv 1,60 × 1,60 m cu subdiviziunea de 0,80 × 0,80 m; astfel, traveea corpului jos cuprinzînd parcaje, centrale tehnice, tezaurul băncii și alte funcțiuni, s-a ales de 8 × 8 m, iar la corpul turn, în jurul sîmburelui central diafragmat conținînd circulațiile verticale, scările de siguranță, grupurile sanitare, oficiul și ghenele de instalații, s-au adoptat pentru interaxele stîlpilor de contur, travei de 5,60—6,40 sau 7,20 m, după necesitățile funcționale, structurale și respectiv variante.

Pentru structura generală a construcției, s-a apelat la betonul armat; fundarea impusă de condițiile geotehnice ale amplasamentului la 11 m adîncime pe un strat de gresie, sub corpul înalt prevăzîndu-se un radier de beton armat de 2,00 m grosime. Pentru corpul înalt, s-a propus o structură portantă verticală din diafragme dimensionate corespunzător, stîlpi lamelari perimetrali cu secțiune variabilă pe verticală și planșee dală casetată. La corpul jos, stîlpii de secțiune constantă formează, cu planșeul dală casetată, cadre pe două direcții. S-a adoptat acest tip de structură pentru economia de spații pe verticală și pentru facilitarea pozării instalațiilor, asigurîndu-se, în același timp, rezistențele necesare la solicitările specifice zonei geografice precum și o execuție simplificată și rapidă.

Pentru realizarea celor 3 subsoluri, s-a recurs la o soluție tehnologică modernă, prin executarea, în prima fază, a unui ecran mulat din beton armat impermeabilizat, pe conturul exterior, săpat cu betonită, după care urmează săpătura generală și execuția structurii subsolurilor. Prin prevederea unei galerii vizitabile perimetrale, s-au eliminat și hidroizolațiile verticale uzuale.

Instalațiile sanitare, electrice, de climatizare și ventilație, de ascensoare, precum și un întreg capitol de instalații speciale referitoare la specificul bancar și administrativ, constituie o componentă omniprezentă în textura spațială a clădirii.

Un alt capitol căruia i s-a acordat toată atenția este cel al organizării șantierului și eșalonării lucrărilor de execuție în condițiile specifice ale amplasamentului, ajungîndu-se la o durată a execuției de 37 luni, exclusiv reglajele tehnologice și mobilarea spațiilor.

O grijă deosebită s-a avut în alegerea finisajelor interioare și exterioare, din partea investitorului existînd dorința de a se atinge un standard calitativ cel puțin egal cu cel al celor cîteva realizări de vîrf la nivel mondial existente, sau în curs de execuție, în centrul Kinshasei.

Clădirea, așa cum a fost concepută, constituie un semnal urbanistic de o deosebită prestanță, cap de perspectivă, vizibil de la mari distanțe, de pe arterele ce se adună în intersecția de la « picioarele » sale.

Proiectul elaborat constituie, în concluzie, un studiu complet de rentabilitate, înfățișînd un program maximal posibil, realizabil în condițiile îngrădirilor regulamentare municipale din Kinshasa

Arh. DINU HARITON

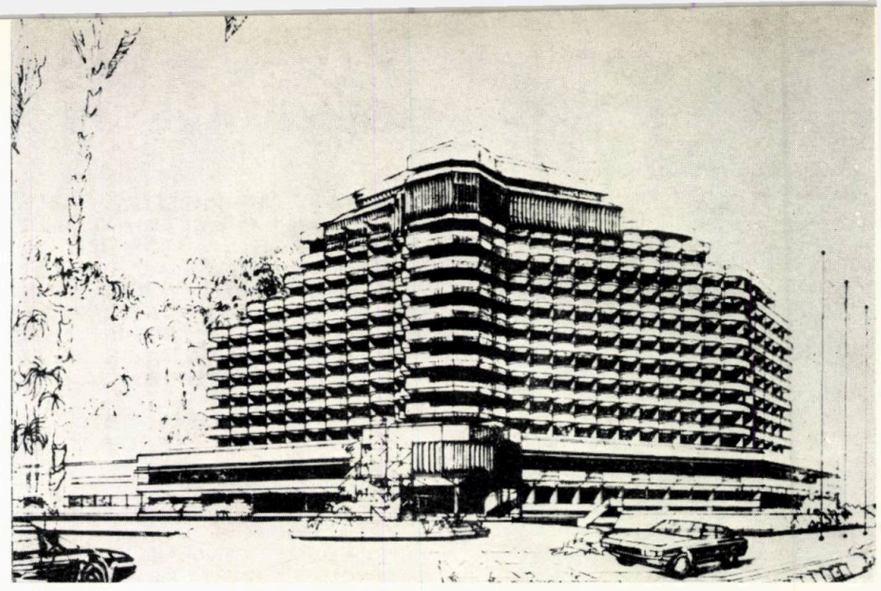

HOTEL CU 400 PATURI LA FREETOWN, SIERRA LEONE

COLECTIV DE PROIECTARE
Arhitectură: arhitecții **MIRCEA NICOLESCU, NICOLAE LASZLO**
PROIECTANT: INSTITUTUL DE CERCETARE ȘI PROIECTARE PENTRU SISTEMATIZARE, LOCUINȚE ȘI GOSPODĂRIE COMUNALĂ — I.S.L.G.C. — BUCUREȘTI
PROIECTANT GENERAL ȘI PREZENTARE OFERTĂ: ROMCONSULT — BUCUREȘTI

Proiectul pentru hotel are în vedere un amplasament care se găsește într-o zonă adiacentă centrului capitalei. Freetown, pe drumul spre aeroport. Terenul prezintă o pantă accentuată, dar care are avantajul de a permite vederea către golful în care este situat orașul și către o pantă din orașul propriu-zis.

Prin temă, s-a cerut proiectarea unui hotel de categoria 4 stele, care să folosească, atît pentru turiștii veniți în vacanță, cît și pentru găzduirea unor participanți la diferite manifestări internaționale organizate în Sierra Leone.

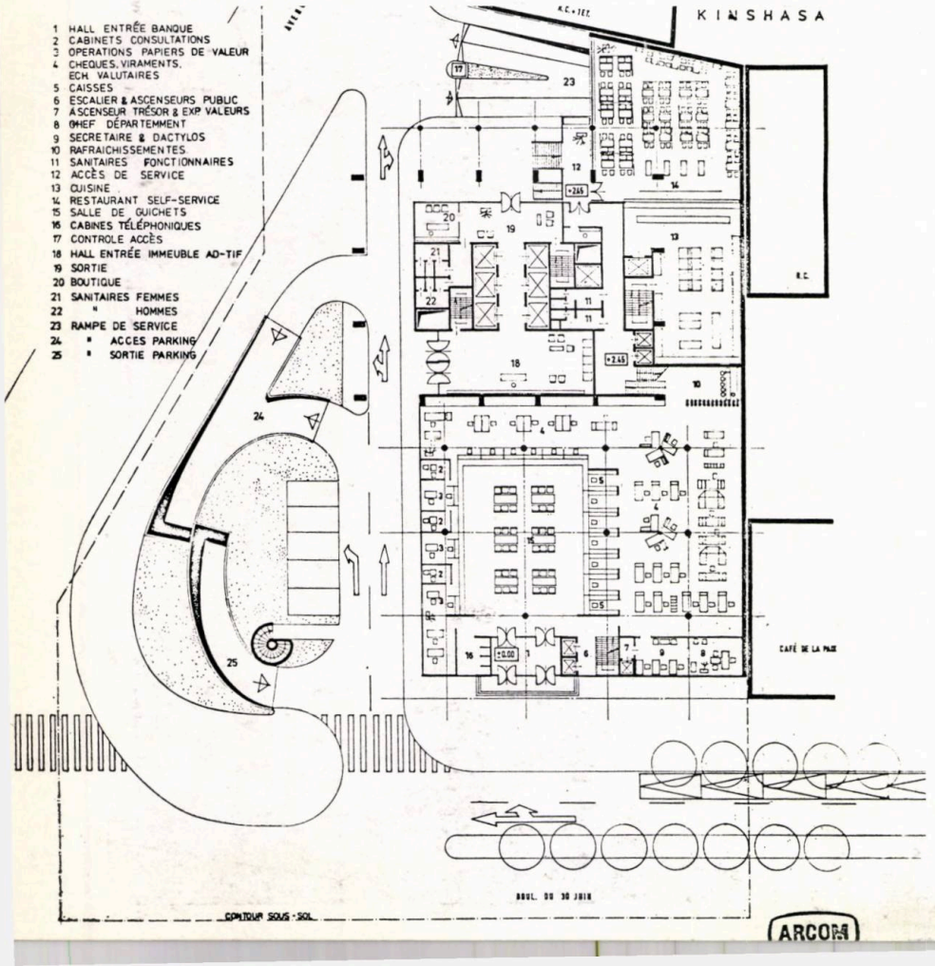

3

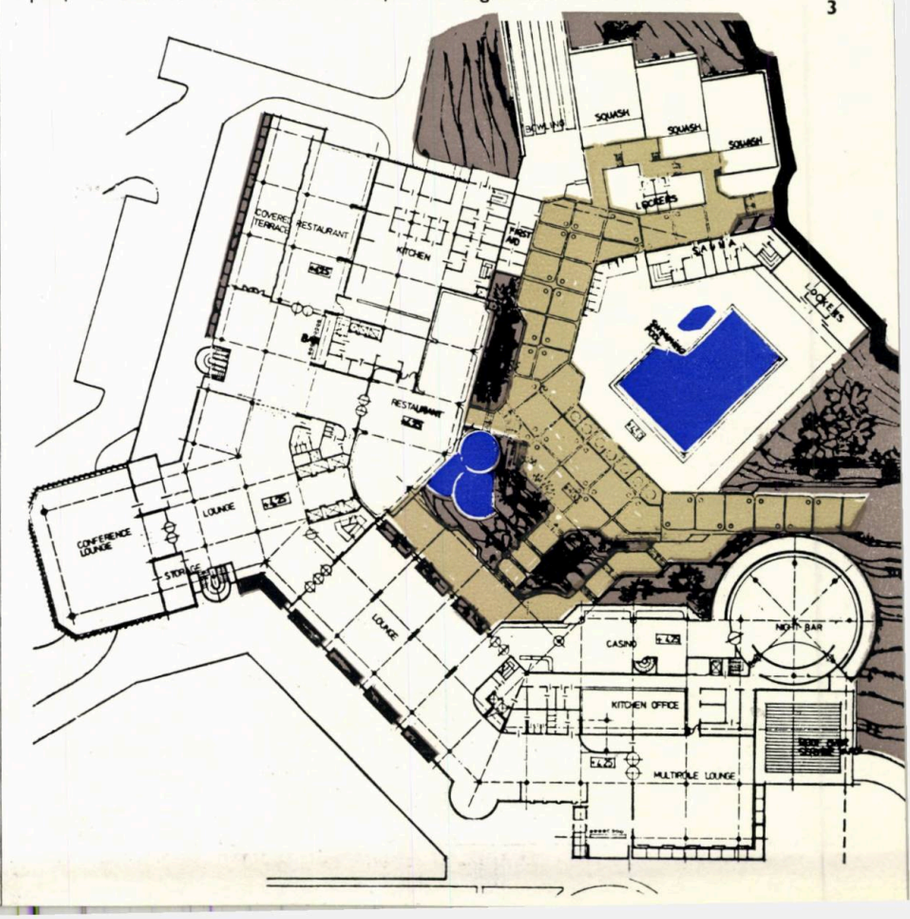

HOTEL LA OUZOUD— Maroc

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arhitecții **CORNEL GHENCIULESCU, dr. ROMEO BELEA, MARIANA FETTI**
Consultant: arh. **NICOLAE SPĂTARU**
PROIECTANT GENERAL: ANTREPRIZA ROMÂNĂ DE CONSTRUCȚII MONTAJ — ARCOM — BUCUREȘTI

Proiectul pentru un hotel la cascada Ouzoud din Maroc configurează unul dintre obiectivele primei etape de organizare și amenajare turistică a unei zone cu excepțională valoare a sitului natural: cascada Ouzoud, un șuvoi ramificat de ape, prăvălit de la o înălțime de 100 m prin intermediul a două platforme succesive, în adîncul unui canion îngust. Întreaga vale, avînd ca fundal desfășurarea spectaculoasă a cascadei, prezintă o înclinație extrem de accentuată (cca. 70%) a celor doi versanți stîncoși, animați pe alocuri de o vegetație specifică, iar deschiderea superioară a canionului nu depășește 90 m, pentru o adîncime constantă de 100—110 m.

1. Cascada Ouzoud, element al naturii de sălbatică frumusețe

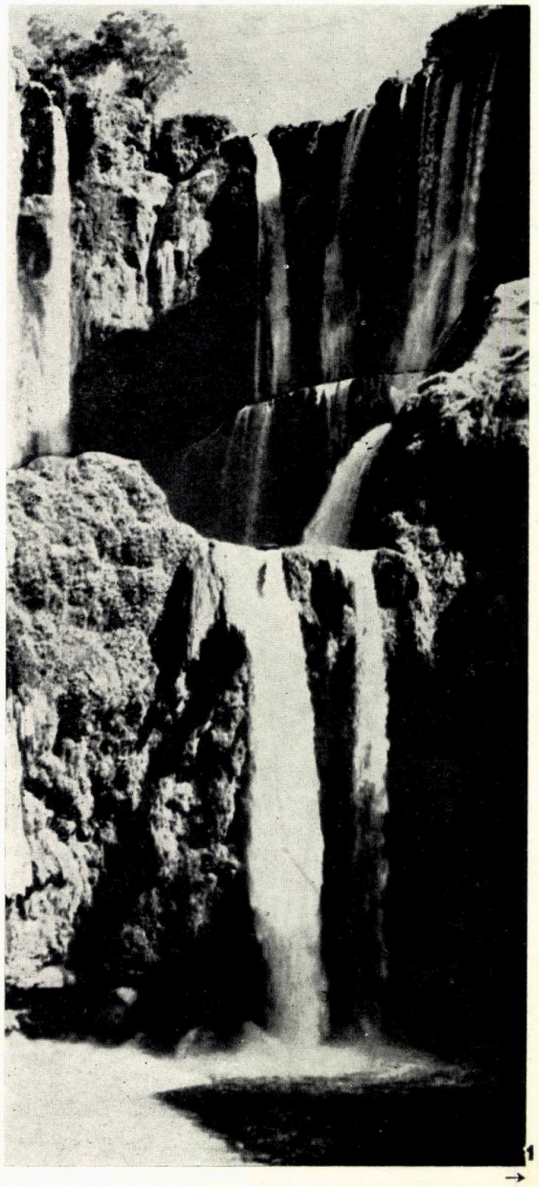

1 →

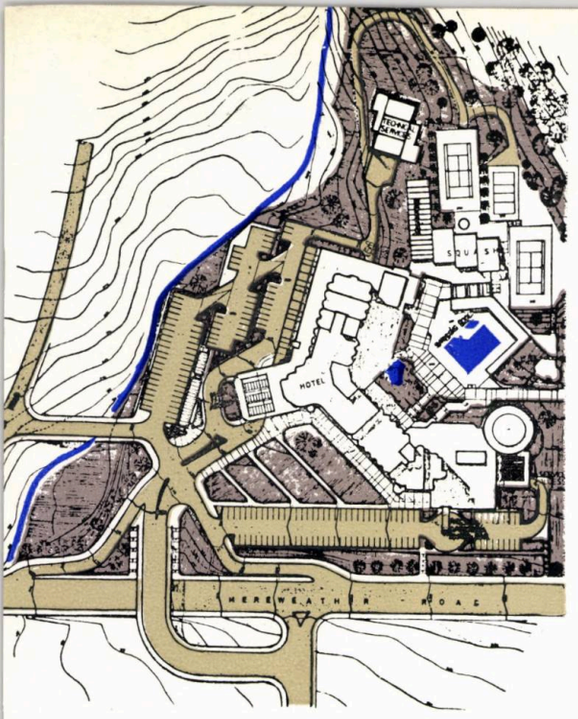

1

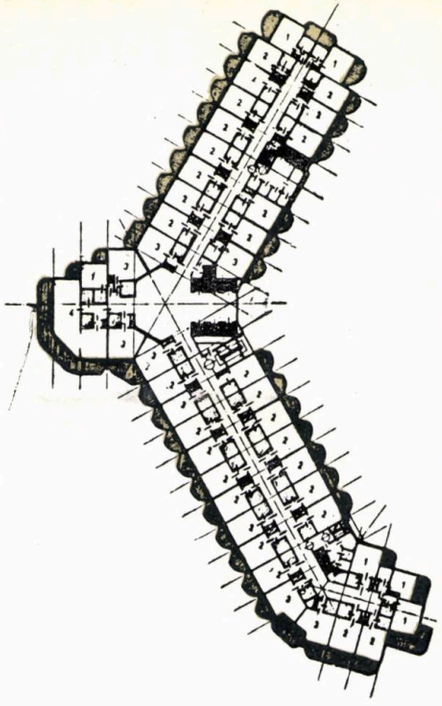

4

Analiza cerințelor temei, corelată cu condițiile oferite de amplasament, a dus la adaptarea unei soluții de tip bară, cu 11 niveluri și cu parter semi-liber. Bara a fost conformată de așa natură încît să permită orientări bune pentru majoritatea camerelor. Accesul la hotel se face din drumul către aeroport, printr-o bretea suprapusă acestuia. Corpul de cazare cuprinde 180 camere, dotate la nivelul confortului cerut de categoria hotelului. În afara acestora, mai sînt 10 apartamente și un apartament prezidențial.

Finisajele propuse se bazează în cea mai mare parte pe materiale existente pe piața națională.

Prin plastica de ansamblu și prin tratarea de detaliu a fațadelor s-a urmărit înscrierea cît mai corectă în sit a acestui hotel.

Parterul și mezaninul conțin acoperite, holuri și saloane extinse și multifuncționale, spații pentru alimentație publică, diverse servicii.

Profitînd de denivelările terenului s-a proiectat și o zonă sportivă și de agrement, astfel situată încît să fie adăpostită de vînturile puternice caracteristice zonei și să primească totuși suficient soare, în special pentru zona piscinei.

Ca dotări mai speciale, au fost prevăzute un cazino și un resturant belvedere, situat la ultimul nivel al hotelului.

Serviciile tehnice sînt asigurate printr-un subsol general.

Arh. NICOLAE LASZLO

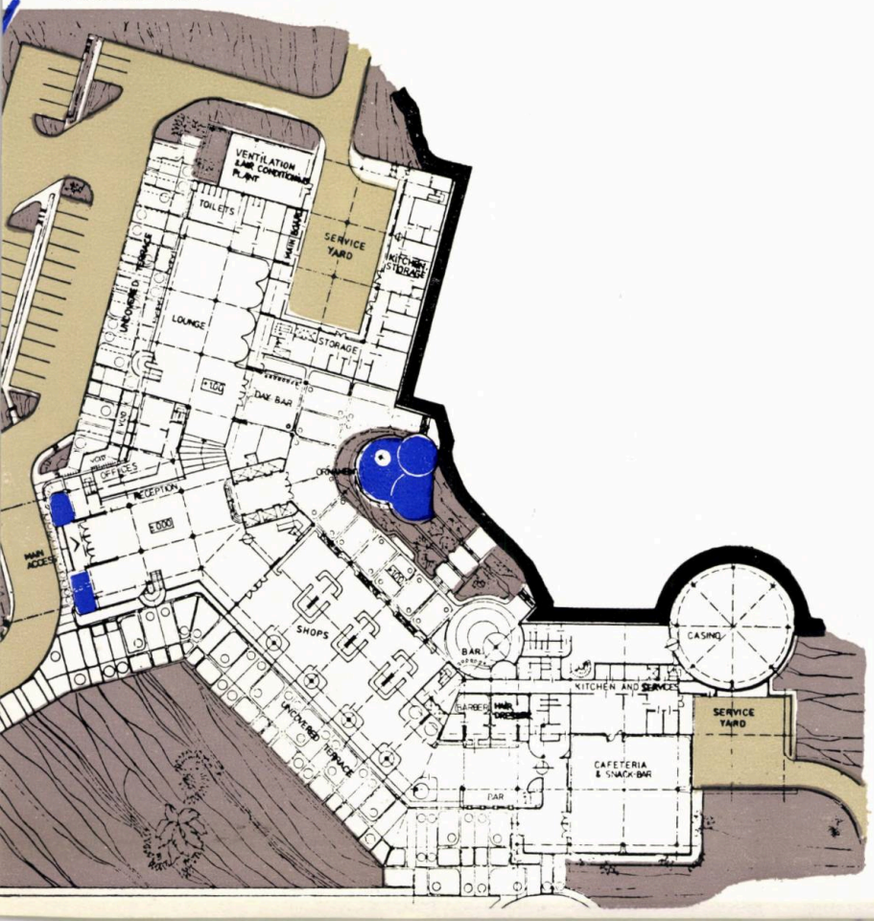

2

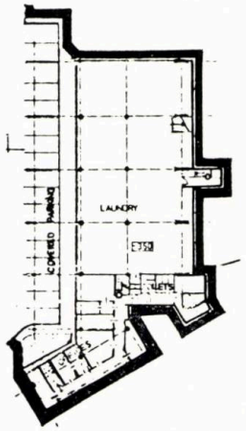

6

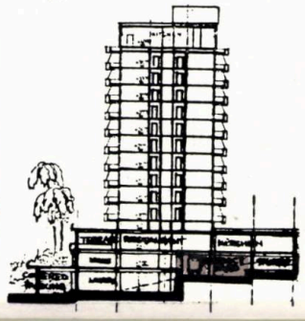

5

2. 1. PLAN SITUAȚIE 2. PLAN PARTER 3. PLAN MEZANIN ȘI PISCINA 4. PLAN ETAJ CURENT: 1. Camere cu 1 pat — 2. Camere cu 2 paturi — 3. Suite — 4. Apartament 5. 6. SECȚIUNE, PLAN SUBSOL

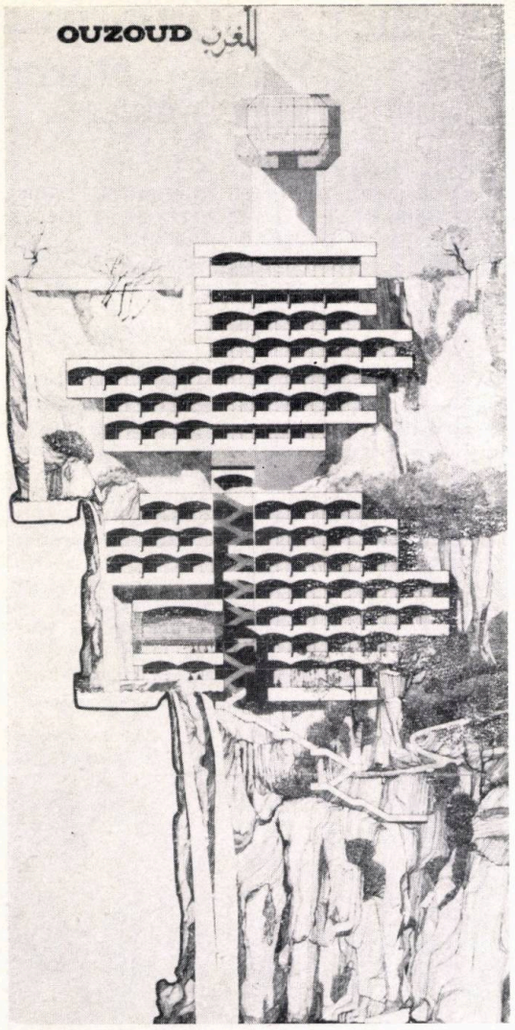

2

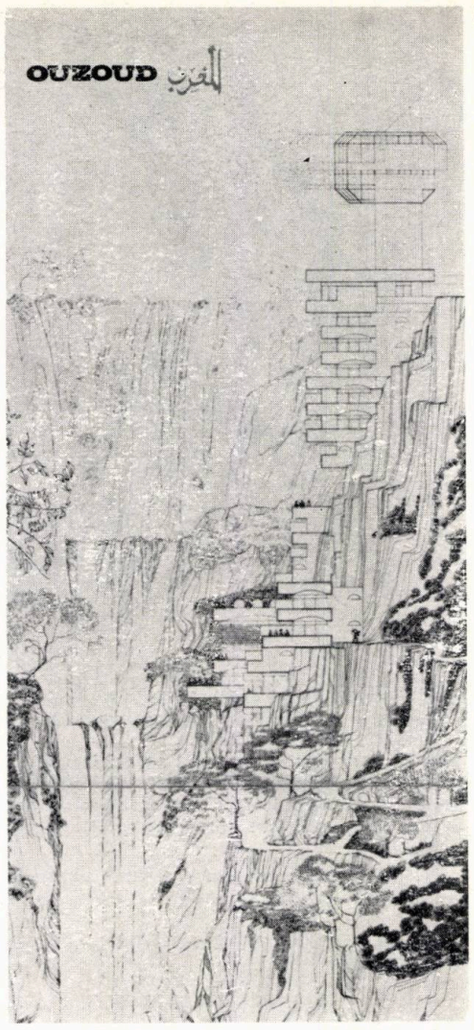

3

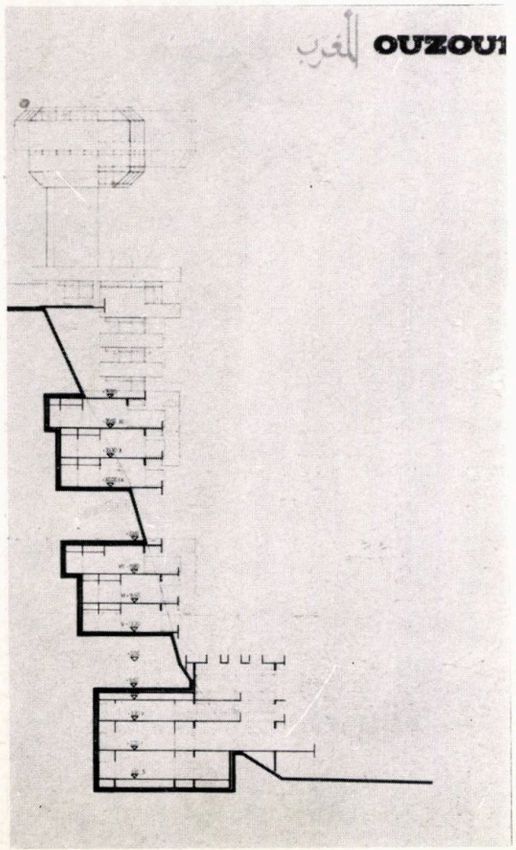

4

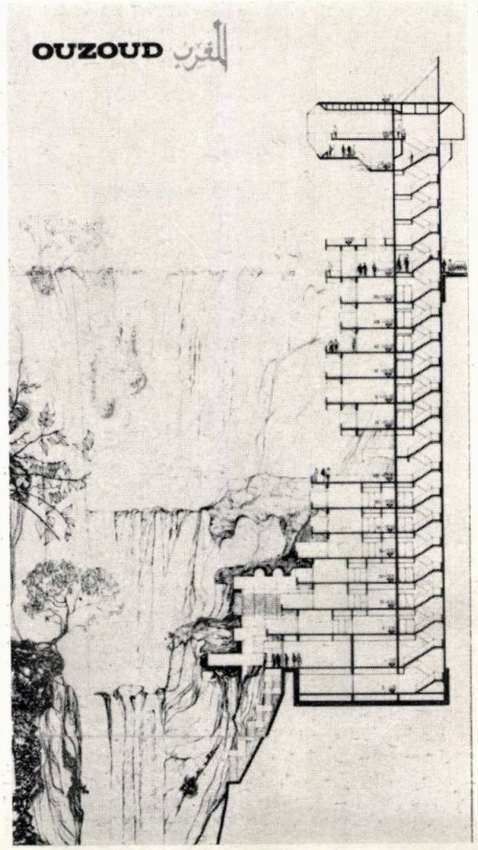

5

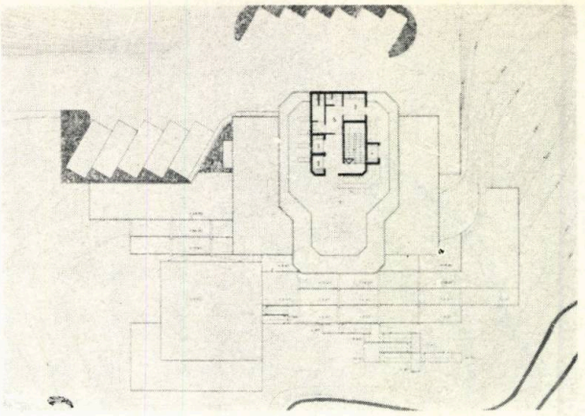

6

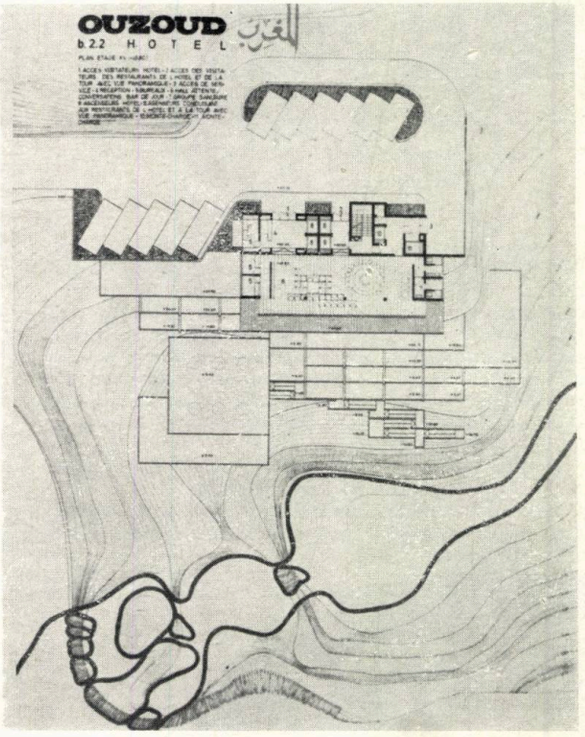

7

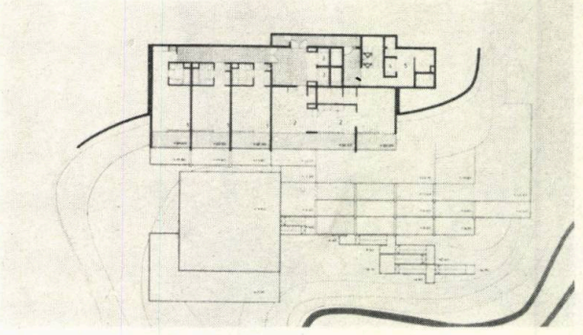

8

2,3 Fațadele hotelului propus spre versantul canionului și spre aval de cascadă 4,5 Secțiuni 6. Plan la nivelul turnului-belvedere 7. Plan etaj XV (+49,80), nivelul intrării și recepției hotelului 8. Plan etaj IX (+30,00), nivel cazare 9, Macheta hotelului Ouzoud

În aceste condiții, alegerea amplasamentului, orientarea construcției și alura generală a partiului au fost subordonate nemijlocit elementului natural dominant: cascada în amonte și priveliștea în lungul văii spre aval.

Ținînd seama și de faptul că unicul acces carosabil nu putea fi amenajat decît la nivelul platformei superioare a cascadei, partiul adoptat prezintă unele particularități:

● Întreaga construcție se desfășoară pe versantul stîng al văii, integrîndu-se în însăși structura abruptului stîncos și urmărind, prin dispoziția nivelurilor, panta și configurația acestuia pe 2/3 din înălțime

● Dispoziția celulelor de cazare (60 camere × 2 paturi + 6 apartamente, toate avînd terase ample) este pe un singur tract, asigurîndu-se o orientare dublu dirijată, atît spre versantul opus cu cascada, cît și spre deschiderea din aval a văii Ouzoud

● Accesul vizitatorilor se face la cota superioară a hotelului (et. XV) corespunzătoare drumului de acces și holului de recepție, cele 12 niveluri de cazare succedîndu-se în sensul căderii de apă

● Restaurantul și barul de noapte au fost amplasate la cota cea mai de jos a construcției, respectiv la etajul I, în așa fel încît terasele lor să ofere o priveliște directă asupra cascadei, fără să stinghereasc perspectiva hotelului și asigurîndu-se legătura directă cu un nivel de subsol conținînd serviciile și anexele

● Ansamblul este completat cu un turn-belvedere prevăzut cu o nacelă vitrată ce permite cuprinderea întregului peisaj înconjurător; tot aici mai funcționează un bar cu program permanent și un spațiu pentru jocuri mecanice.

Două lifturi asigură circulația interioară a hotelului (recepție-niveluri de cazare și restaurant), iar alte două permit circulația verticală independentă a vizitatorilor din afară, precum și a celor din hotel, atît spre turnul-belvedere cît și spre restaurantul hotelului. Două lifturi de serviciu debușează la intrarea secundară a hotelului, la restaurant și la nivelurile de serviciu, precum și la barul turnului-belvedere.

Prin căutarea integrării cît mai organice în structura abruptului stîncos și prin tratarea cu mijloace simple de factură locală a elementelor de fațadă, proiectul a urmărit realizarea unei construcții în cea mai mare parte subordonată elementului natural de spectacol: cascada Ouzoud.

Arh. CORNEL GHENCIULESCU

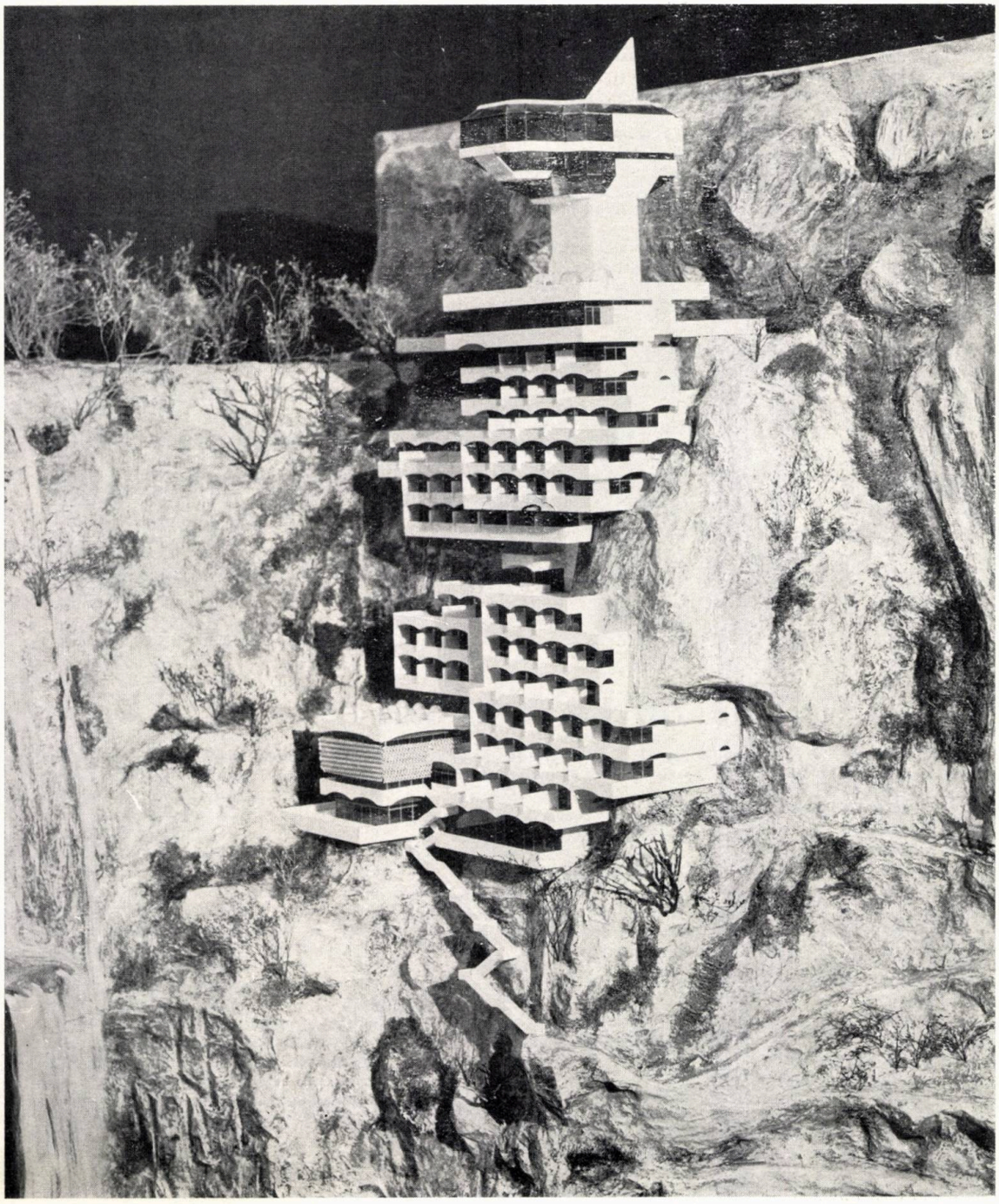

CENTRUL INTERNAȚIONAL DE CONFERINȚE DAMASC — Republica Arabă Siriană

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arhitecții prof. dr. **ROMEO BELEA, VIOREL TROCAN, TIBERIU BOITAN, PETRE CIUTĂ, MARIANA FETTI, DANA CHIRVAI, CRISTINA POPESCU, VASILE RĂDULESCU, GABRIELA PETRESCU, MIHAI OPREANU**
Acustica: arh. **MARIUS SMIGELSCHI**
Iluminat: arh. **SANDU MICLESCU**
Structuri: prof. ing. **ALEXANDRU CIȘMIGIU**
Coordonare ARCOM: arh. **NICOLAE SPĂTARU**
PROIECTANT GENERAL: ANTREPRIZA ROMÂNĂ DE CONSTRUCȚII MONTAJ — ARCOM — BUCUREȘTI
PROIECTANT DE SPECIALITATE: INSTITUTUL DE ARHITECTURĂ « ION MINCU » — BUCUREȘTI

Proiectul a prilejuit confruntarea autorilor cu o problematică complexă, tema-program accentuînd în mod deosebit, atît asupra caracterului reprezentativ al construcției — noul centru urmînd să polarizeze o intensă activitate politico-diplomatică —, cît și asupra specificului arhitectural arab ce trebuia să fie subliniat prin tratarea spațiilor, a funcțiunilor, a formelor și elementelor decorative tradiționale. Amplasat în apropierea Damascului, la confluența a două importante artere de penetrație urbană în directă legătură cu aeroportul, Centrul internațional de conferințe urma să beneficieze, printre altele, de numeroase spații pentru congrese, conferințe și recepții, săli de banchete și restaurante, un centru de presă, un hotel de 1000 locuri, spații pentru birouri și administrație, spații publice, de loisir și comerciale. Proiectul prezentat a căutat să asigure o distribuție optimă a funcțiunilor pe o schemă coerentă și modulară, adaptată totodată condițiilor geografice și climatice ale sitului, construcție care să integreze valoroasele tradiții culturale și arhitecturale locale.

Ansamblul propus este constituit din patru megamoduli de 99 × 99 m, ordonați pe o axă de circulație pietonală longitudinală care leagă — pe un traseu punctat cu o suită de spații deschise și agrementate — principalele funcțiuni ale centrului. Megamodulii corespund principalelor grupări de funcțiuni, putînd funcționa separat ori asociați, în concordanță cu amploarea manifestărilor găzduite într-un moment sau altul de către centru. Această configurație corespunde de asemenea unor rațiuni de ordin structural-constructiv, fiind posibilă o realizare etapizată fără a afecta viabilitatea funcționării complexului în diferite stadii de realizare.

Megamodulul A conține o sală de 3 000 locuri, astfel proiectată încît, prin subîmpărțire, se pot amenaja două săli de cîte 1 000 și 2 000 locuri. De menționat că au fost necesare măsuri speciale de ordin acustic și structural (pereți dubli fonoizolanți, rost constructiv pentru împiedicarea transmiterii vibrațiilor), funcționarea simultană cerută prin temă punînd probleme deosebite pentru izolarea fonică a sălilor.

Polivalența sălii se reflectă și în posibila ei utilizare în trei variante de mobilare — pentru congrese, reuniuni, diverse tipuri de spectacole — și dispune de numeroase anexe pentru oficiali, presă, traducători, administrație și public.

Următoarele megamodule — B și C — conțin în principal două grupări de săli de conferințe cu capacități de 500, 250, 200 locuri, cu anexele respective precum și un mare restaurant, care, prin extinderea în spațiile publice adiacente, poate realiza o sală de banchete pentru 2 000 persoane.

În megamodulul D, este amplasat un hotel de 1000 locuri, proiectat în conformitate cu standardele internaționale pentru categoria lux. Este o construcție pe plan triunghiular cu un hol central dezvoltat pe toată

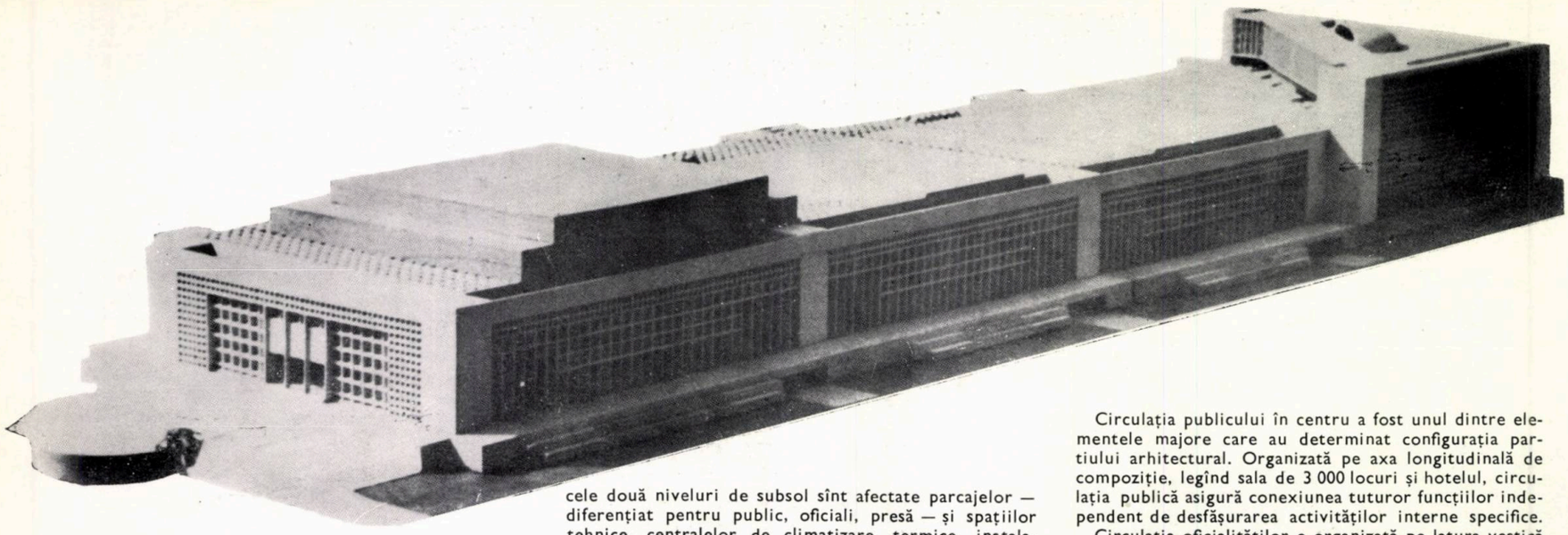

înălțimea hotelului, legat de o grădină interioară spre care sînt orientate apartamentele cu confort special. Toate aceste spații sînt în comunicație directă și continuă marea galerie longitudinală a centrului. Hotelul este prevăzut cu un restaurant de 500 locuri, o braserie, bar, salon de ceai și cafeterie, piscină, sauna și un bar de noapte.

Amenajarea pe verticală a funcțiunilor s-a făcut ținînd cont de importanța relațiilor reciproce, de necesități de acces și de o justă repartiție a anexelor. Astfel, cele două niveluri de subsol sînt afectate parcajelor — diferențiat pentru public, oficiali, presă — și spațiilor tehnice, centralelor de climatizare, termice, instalațiilor de control etc.

La nivelul terenului (— 4,80) se află accesele carosabile, intrările în parcajele subterane și accesele oficiale. Nivelul ± 0,00 corespunde acceselor pietonale la principalele funcțiuni, iar la nivelurile + 7,50 și + 13,50 se află sălile de conferințe, foierele, restaurantul și galeria comercială.

Schema de circulație exterioară a fost stabilită în funcție de distribuția acceselor și a importanței lor, prevăzîndu-se o circulație perimetrală la limita terenului și un inel de circulație periferic clădirii.

Circulația publicului în centru a fost unul dintre elementele majore care au determinat configurația partiului arhitectural. Organizată pe axa longitudinală de compoziție, legînd sala de 3 000 locuri și hotelul, circulația publică asigură conexiunea tuturor funcțiilor independent de desfășurarea activităților interne specifice.

Circulația oficialităților e organizată pe latura vestică a construcției, în relație directă cu anexele pentru prezidii și spațiile oficiale separate de cele publice. Circulațiile de serviciu sînt distribuite pe două traiecte longitudinale principale urmărind amplasarea serviciilor sălilor, restaurantului și anexelor hotelului. Traiectele sînt tangente nodurilor de circulație verticală, în așa fel încît să se obțină o optimizare a acceselor, fără interferențe cu circulațiile și cu legăturile funcționale rezervate publicului, personalului centrului și oficialităților.

Arh. VIOREL TROCAN

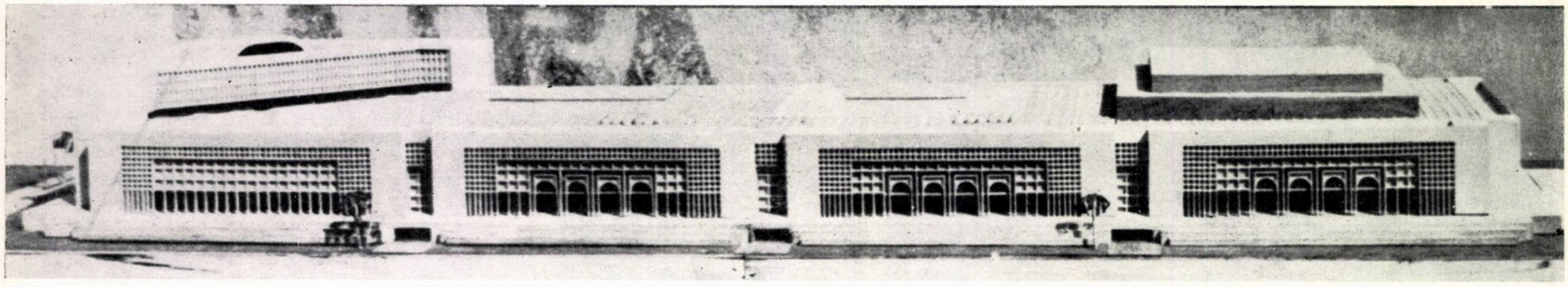

SĂLI DE SOPRT ÎN JAMAHIRIA ARABĂ LIBIANĂ POPULARĂ SOCIALISTĂ

SALĂ 6000 SPECTATORI LA TRIPOLI

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arhitecții prof. dr. **ROMEO BELEA, CORNEL GHENCIULESCU, MARIANA FETTI,** student-arhitect **VASILE RĂDULESCU**
Rezistență: prof. ing. **ALEXANDRU CIȘMIGIU**
Consultant C.N.E.F.S.: arh. **IOAN POPA**
PROIECTANT: INSTITUTUL DE ARHITECTURĂ «ION MINCU»
PREZENTARE OFERTĂ: ANTREPRIZA ROMÂNĂ DE CONSTRUCȚII MONTAJ — ARCOM — BUCUREȘTI

Urmînd să constituie una dintre construcțiile de importanță majoră ale capitalei libiene și beneficiind de un amplasament care oferea perspective ample, sala polifuncțională cu 6000 locuri are un partiu ce urmărește, prin înscrierea funcțiunii într-un pătrat perfect cu latura de 84 m, obținerea unei volumetrii echilibrate și a unor fațade de importanță egală pe toate laturile construcției.

Integrarea spațiului de joc dreptunghiular în forma generală de pătrat a construcției și necesitatea ordonării tribunelor pentru cei 6 000 de spectatori astfel încît majoritatea locurilor să fie dispuse adiacent laturilor lungi ale terenului de joc, a constituit un element de dificultate în rezolvarea planimetrică și de volumetrie interioară.

Soluția adoptată propune un inel principal de formă octogonală în plan (între cotele + 2,76 și + 8,61) cu 13 gradene, completat de două pachete de gradene dispuse paralel cu terenul de joc (între cotele + 2,76 și ± 0,00) obținîndu-se astfel o imagine unitară, centrată pe cele două axe de simetrie ale pătratului de bază.

Această dispoziție, a permis realizarea unui număr de cca. 6 000 locuri în tribunele cu gradene fixe; la competițiile de box prin completarea parțială cu scaune a suprafeței de joc pot asista un număr de circa 8 000 spectatori, iar, în cazul mitingurilor și adunărilor festive, numărul total de locuri se ridică la 9 000.

Acoperirea sălii este rezolvată cu o structură tridimensională din țevi, cu strat intermediar (h = 3,50 m), rezemată prin patru structuri piramidale într-o continuitate firească. Aparatele de reazem sînt fixate pe patru stîlpi de susținere din beton armat, de secțiune octogonală și variabilă, independenți de restul structurii de beton armat, modulată, la rîndul ei, pe o tramă uniformă de 6,0 m, pe ambele direcții. Sistemul rețelei tridimensionale a fost astfel modulat încît gradul de repetare să conducă la simplificarea montajului și a execuției uzinate. Proporționarea corectă a fost analizată într-o fază preliminară cu programul integrat de analiză automată ASTRU, elaborat de Centrul de organizare și cibernetică în construcții — C.O.C.C. —

1

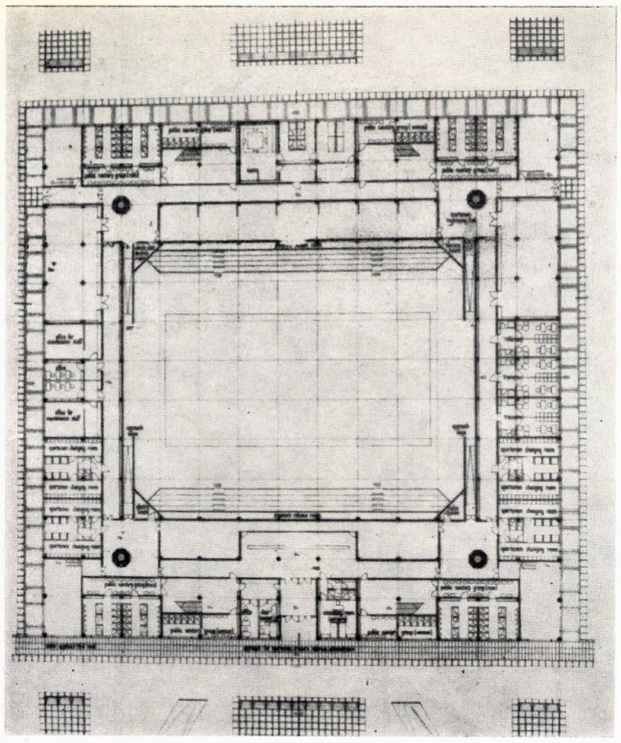

2

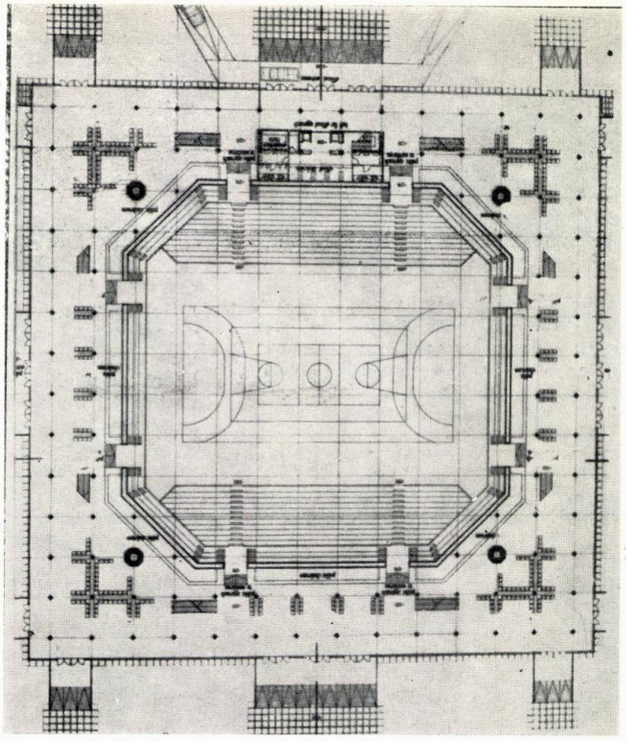

3

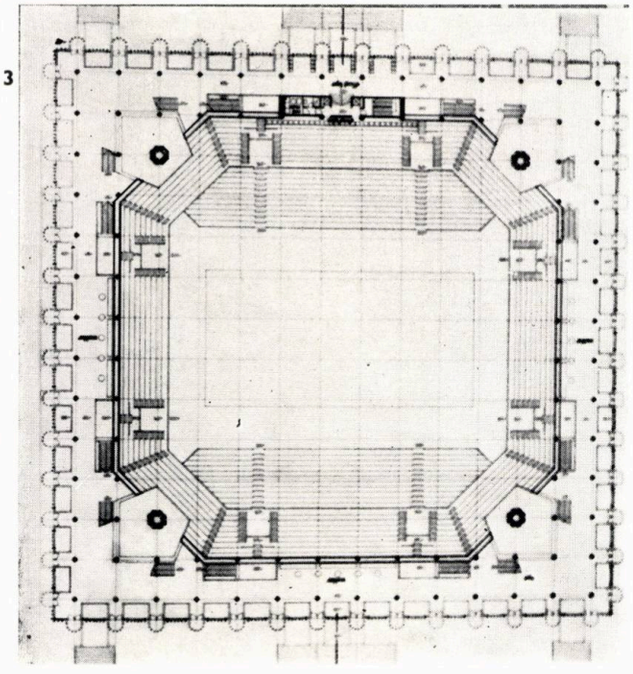

4

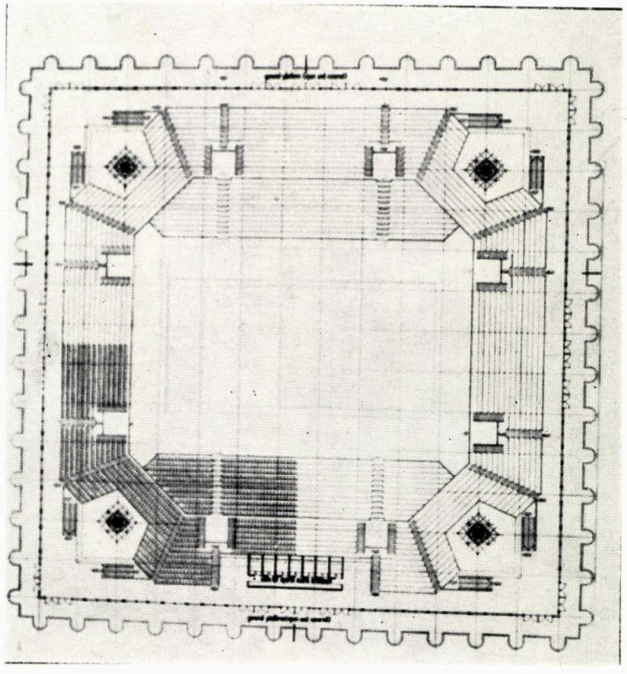

1. PLAN NIVELUL ANEXELOR PENTRU SPORTIVI.
2. PLAN FOAIER — ACCES SPECTATORI
3. PLAN LA NIVELUL FOAIERULUI INTERMEDIAR
4. PLAN GENERAL GRADENE
5. MACHETĂ
6. SECȚIUNE LONGITUDINALĂ
7. FAȚADA PRINCIPALĂ *(pag. 40)*

în colaborare cu Institutul de arhitectură « Ion Mincu » din București.

Pentru a permite perceperea vizuală integrală, din interiorul sălii, a efortului constructiv, atît structura tridimensională cît și cele patru structuri piramidale de la reazeme au fost tratate aparent, iar pilonii de susținere traversînd liber întreg volumul sălii, prin intermediul a patru deschideri pentagonale practicate succesiv în planșeele intermediare, favorizează senzația de spațiu fluid și comunicant.

Accesul publicului din exterior și evacuarea se realizează în mod egal pe cele patru laturi ale construcției, prin grupaje de scări exterioare care conduc la cota + 2,00 m, corespunzătoare foaierului general pentru public, unde se află și garderobele. Accesul spre tribune se face prin intermediul a 8 vomitorii care debușează la cota + 2,76, corespunzînd gradenei inferioare a inelului principal al tribunelor, respectiv primei gradene a celor două tribune ce lonjează terenul de sport.

Suplimentar, patru perechi de scări libere, conduc la nivelul intermediar al celui de-al doilea foaier situat la cota + 5,01, care cumulează și funcția de snack-bar general, și, mai departe, spre ultimul nivel de la cota + 8,60, respectiv la circulația generală de degajare și încărcare a inelului superior al tribunelor.

O cursivă perimetrală, deschisă și acoperită de consola structurii reticulare, încheie construcția la partea ei superioară.

Accesul sportivilor, antrenorilor și personalului administrativ este segregat de cel al publicului și se face prin intermediul unei rampe de acces auto descendentă la cota —1,64 corespunzătoare unui subsol înălțat (ocupînd parțial suprafața construcției) și care adăpostește vestiarele pentru sportivi, slălile de antrenament și forță, grupul de refacere cu saună, administrație, grupuri sanitare pentru public etc.

Persoanele oficiale au acces rezolvat printr-o rampă auto, ascendentă, la cota + 2,00 a foaierului oficial. Un lift și o scară, independente, conduc direct la loja oficială, aflată la cota + 5,91 și dimensionată pentru 27 invitați. În momentele de funcționare a lojei oficiale, doi pereți culisanți materializează și separă foaierul oficial de cel al publicului.

5

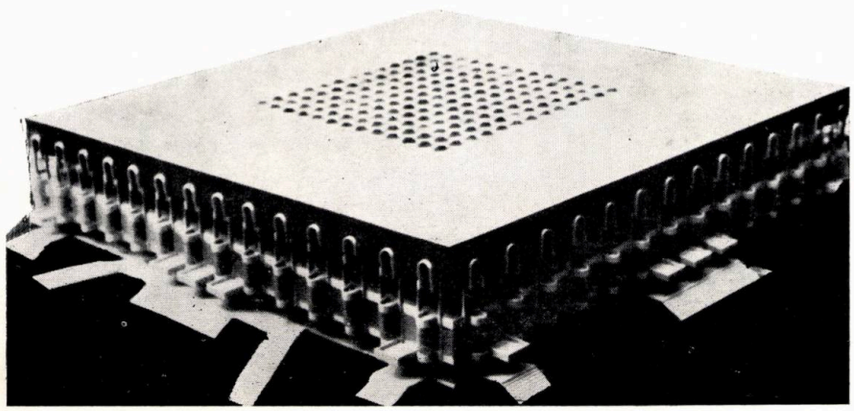

6

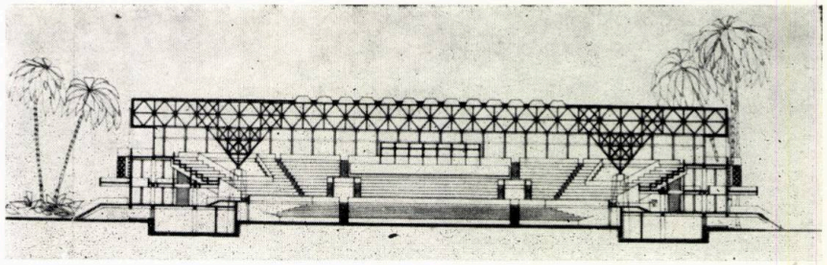

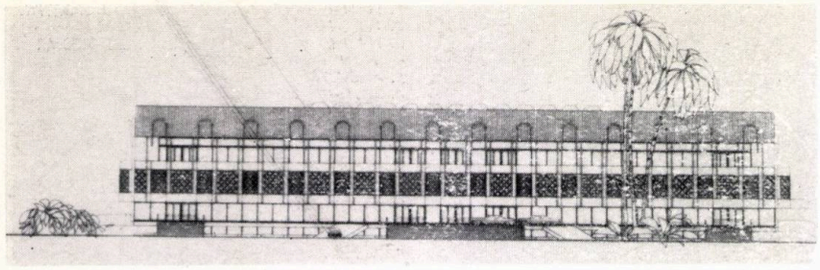

7

Construcția sălii se ridică cu 16,20 m, față de cota terenului natural, și însumează o suprafață totală construită și desfășurată de circa 18 000 m².

Propunerile de rezolvare pentru fațade încearcă o tratare sobră, echivalentă și unitară a celor patru laturi ale construcției corespunzătoare caracterului reprezentativ al obiectului, cu rapeluri la unele elemente de expresie locală și tradițională, bovindoul și claustra.

Arh. CORNELIU GHENCIULESCU

SĂLI PENTRU 2000 SPECTATORI

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arhitecții prof. dr. **ROMEO BELEA, CORNELIU GHENCIULESCU, MARIANA FETTI, MIRCEA BĂJENESCU, AUREL BOTEZ, CRISTINA POPESCU,** studenții-arhitecți **GABRIELA PETRESCU, VASILE RĂDULESCU**
Rezistență: prof. ing. **ALEXANDRU CIȘMIGIU**
Consultant C.N.E.F.S.: arh. **IOAN POPA**

PROIECTANT: INSTITUTUL DE ARHITECTURĂ «ION MINCU» ȘI INSTITUTUL DE PROIECTĂRI PENTRU CONSTRUCȚII INDUSTRIALE — I.P.C. — BUCUREȘTI
PREZENTARE OFERTĂ: ANTREPRIZA ROMÂNĂ DE CONSTRUCȚII MONTAJ — ARCOM — BUCUREȘTI

Realizarea unor studii privind «Săli de sport pentru 2 000 spectatori în cadrul programului revoluției cultural-sportive a tineretului în Libia», a ținut cont de următoarele deziderate majore în formularea și alegerea partiurilor de arhitectură.

1. Necesitatea asigurării unei stricte funcționalități proprii unei săli cu 2 000 locuri, prevăzută pentru desfășurarea tuturor sporturilor, de la handbal la box, precum și a unor certe posibilități de polivalență funcțională permițînd optimizarea și rentabilizarea investiției (mitinguri, spectacole, proiecții cinematografice) în condițiile respectării normelor internaționale.

2. Satisfacerea unor probabile amplasamente în condiții diferite (accese pe o latură sau pe două laturi ale construcției, posibilități de fundare etc), datorită repetabilității în puncte distincte de realizare, condiții necunoscute la ora începerii proiectării.

3. Promovarea unei soluții structural-inginerești de acoperire la nivelul tehnicii contemporane cu avantaje decisive privind tehnologia de execuție, transport și montaj, perfect experimentată de partea română.

În cazul unei săli pentru 2 000 spectatori, apăreau două grupe de soluții posibile din punctul de vedere al dispoziției gradenelor:

● soluția simetrică, cu tribune egal distribuite pe laturile lungi ale terenului, permițînd variante de rezolvare a accesului pe una sau două laturi ale construcției, soluție care a și fost adoptată

● soluția asimetrică, cu tribune pe o singură parte a terenului de joc.

Cea de-a doua soluție părea tentantă, fiind mai avantajoasă, în cazul folosirii sălii pentru spectacole, mitinguri, cinematograf (oferind întreaga capacitate de încărcare), prezenta însă dezavantajele unei distanțe mai mari între tribună și terenul de joc și o evoluție stingheritoare a sportivilor în competiție (întreaga masă a spectatorilor dispusă pe o singură latură a terenului).

În aceste condiții, a fost propusă o rezolvare de compromis, prevăzîndu-se tribune pe două laturi, într-o proporție diferită însă: 2/3 și respectiv 1/3 din numărul total de locuri, rezultînd un unic acces pentru public în dreptul tribunei majore.

Aceste două grupe de soluții au permis realizarea unui număr de 7 variante distincte oferite beneficiarului extern, dintre care prezentăm succint 3 variante cu următoarele particularități de rezolvare funcțională:

Varianta V. 2. Suprafață construită desfășurată — 6 600 m²; volum construit — 50 000 m³.

Caracteristici: ● Tribune dispuse simetric, parțial escamotabile pe una din laturi

1. SALĂ SPORT 2000 LOCURI, VARIANTA V2, PLAN GRADENE 2. FAȚADĂ ȘI SECȚIUNE 3. PERSPECTIVĂ 4. VARIANTA V 4, PLAN LA NIVELUL INTRĂRII 5. FAȚADĂ ȘI SECȚIUNE 6. VARIANTA V 5 PLAN GRADENE, PLAN FOAIER ACCES 7. FAȚADĂ ȘI SECȚIUNE TRANSVERSALĂ

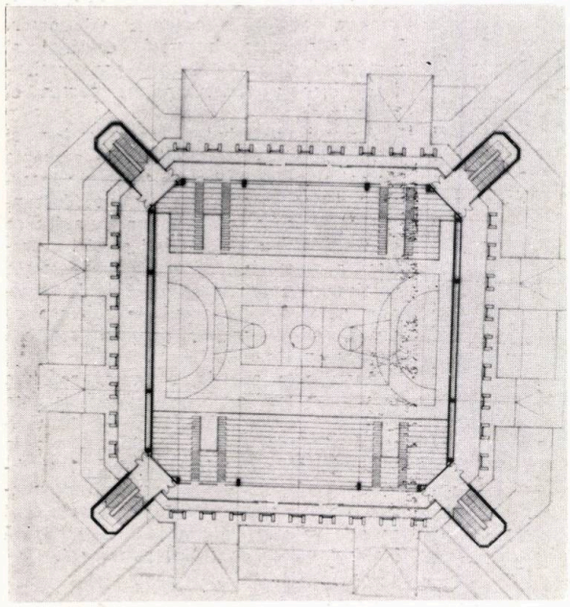

1

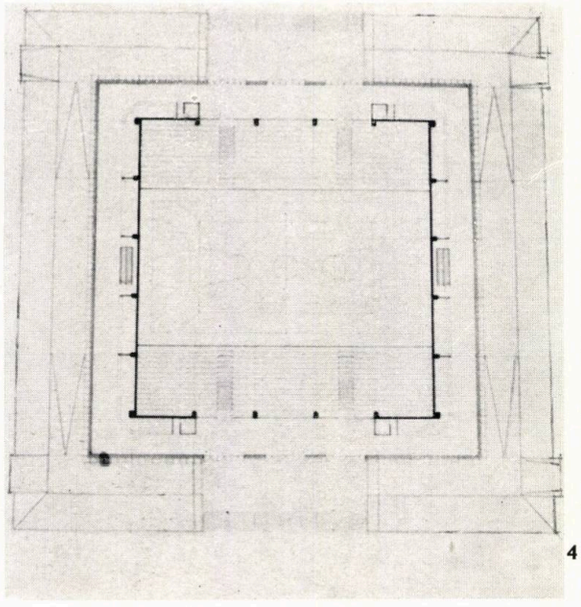

4

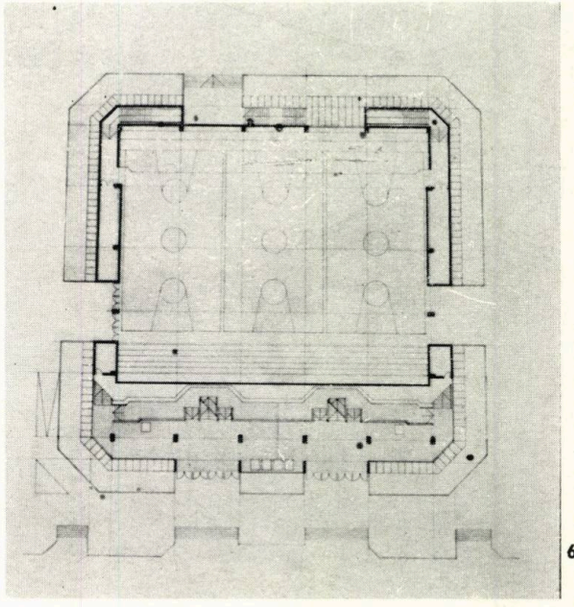

6

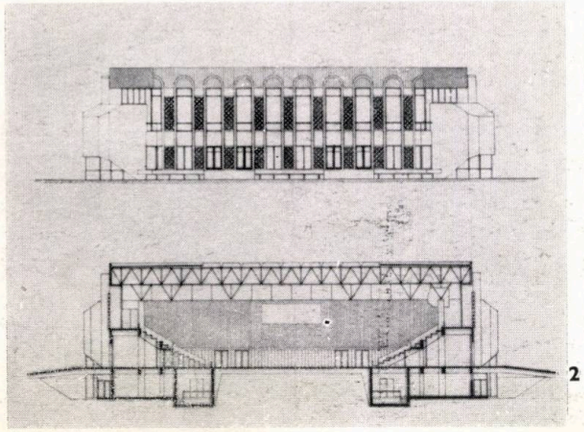

2

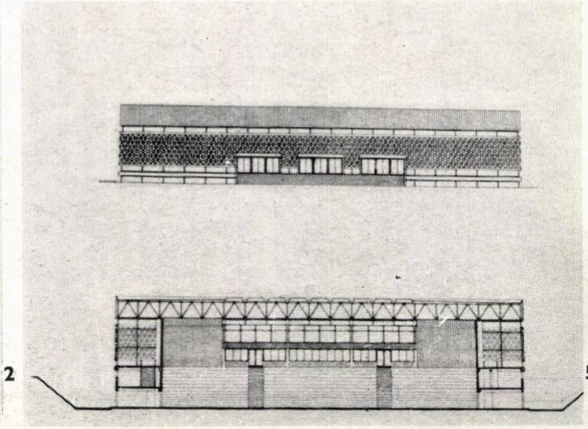

5

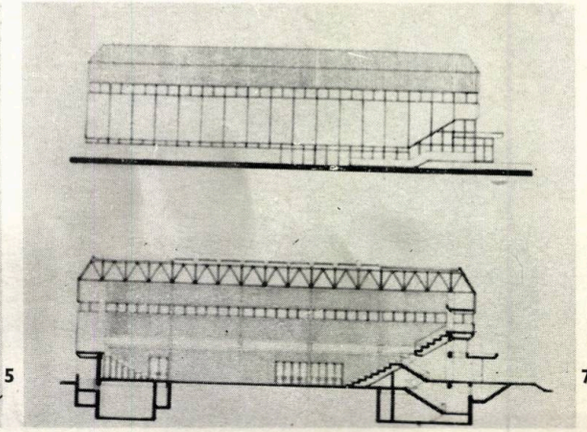

7

● Acces exterior pe două din laturile opuse ale construcției în dreptul unui foaier general care înconjură construcția

● Accesul publicului la cota inferioară a tribunelor, prin 4 vomitorii și prin 4 elemente de circulație verticală care calează edificiul, avînd următoarele funcțiuni: asigură accesul la cota superioară a gradenelor, la grupurile sanitare și la platformele deschise și acoperite, permițînd în același timp o evacuare rapidă și directă a spectatorilor.

Varianta V 5. Suprafață construită desfășurată 5900 m² — volum construit 48 000 m³. Caractristici: ● Tribune dispuse simetric, parțial escamotabile pe una din laturi

● Accesul exterior pe două din laturile opuse la un foaier general perimetral situat la + 1,50 m față de cota terenului înconjurător

● Încărcarea tribunelor fără vomitorii, direct prin intermediul circulațiilor gradenelor, la cota superioară a acestora.

Varianta V. 5. Suprafață construită desfășurată 6 200 m² volum construit 47 000 m³ Caracteristici: ●Tribune dispuse asimetric: 1/3 escamotabile pe una din laturi, 2/3 fixe pe cealaltă latură a terenului de joc

● Acces din exterior unilateral pentru public, la un singur foaier în dreptul tribunei principale

● Accesul la tribuna mare prin două vomitorii (cota + 3,00) și prin două

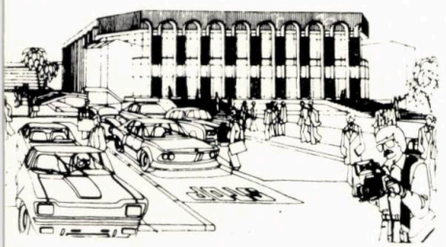

3

circulații laterale la degajarea situată la cota + 3,30.

Toate variantele propuse prezintă caracteristici comune:

● asigură o strictă funcționalitate a spațiilor în condițiile respectării integrale a normelor internaționale competiționale, făcînd de asemenea posibilă polivalența activităților

● asigură o rentabilitate sporită a sălilor, nu numai la competiții și spectacole, dar și în folosirea intensivă pentru antrenamente: astfel suprafața de joc a fost extinsă pe latura scurtă pînă la 30 m, permițînd posibilitatea desfășurării antrenamentelor concomitent pe trei terenuri de baschet dispuse transversal, datorită procedeului tribunelor pliante și escamotabile

● asigură, prin soluțiile adoptate, o vizibilitate integrală din orice punct al tribunei asupra întregii suprafețe de joc (limitele terenului de handbal inclusiv marcajul exterior)

● realizează, din punct de vedere arhitectural, volume unitare, acoperite toate cu o structură unică și oferind avantajul unor fațade echivalente, construcția putînd fi amplasată în condiții foarte diferite de amplasament.

● structura reticulară tridimensională, adoptată (indice de consum de metal cca. 40 kg/m²), este identică în toate variantele: 54,0 m × 54,0 m, prezentînd însă o dispoziție diferită a reazemelor verticale (pe contur sau punctiforme).

Arh. CORNEL GHENCIULESCU

PISCINĂ DE 2 000 LOCURI LA TRIPOLI

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arhitecții prof. dr. **ROMEO BELEA, CORNEL GHENCIULESCU, MARIANA FETTI,** studenții-arhitecți **MIHAI OPREANU, GABRIELA PETRESCU**
Rezistență: profesor inginer **ALEXANDRU CIȘMIGIU**
Consultant C.N.E.F.S.; arh. **IOAN POPA**
PROIECTANT: INSTITUTUL DE ARHITECTURĂ «ION MINCU»
PREZENTARE OFERTĂ: ANTREPRIZA ROMÂNĂ DE CONSTRUCȚII-MONTAJ — ARCOM — BUCUREȘTI

Proiectul pentru piscina acoperită, destinată activității competiționale și de antrenament, dotată cu bazin de înot și pentru sărituri — ambele de dimensiuni olimpice —, urma să se integreze ca program unui complex sportiv mai amplu, situat într-un ansamblu prestabilit, care ar mai fi cuprins bazine de înot în aer liber cu tribune pentru spectatori și terenuri de sport.

Particularitățile amplasamentului au condus la accese obligate — pentru public, sportivi, oficiali și servicii — realizate segregat și la cote diferite din platforma generală a parcajului ce deservește întregul complex. Totodată, au fost prevăzute și două accese suplimentare, suprapuse la cote diferite, ce asigură o legătură nemijlocită între piscină și zona bazinelor descoperite, atît pentru public, cît și pentru sportivi.

Partiul propus reprezintă consecința directă a unui studiu atent pe machetă, soluția tehnică adoptată — structură tridimensională de configurație variabilă — apărînd ca o rezultantă logică a respectării directe a parametrilor funcționali specifici programului. Astfel, volumul interior, caracterizat printr-o succesiune de spații de gabarit variabil, a condus la materializarea unei forme spațiale, ce conferă edificiului — în final — o dinamică expresivă cu totul particulară.

Structura tridimensională spațială constituie anvelopa generală a spațiilor libere interioare necesare bazinelor și tribunelor, eliminîndu-se prin această tratare fluentă contrazicerea generată de înălțimile diferite necesare celor două bazine (de înot și de sărituri). Rezemarea structurii se face perimetral pe platforma exterioară înconjurătoare, iar, pe una dintre laturi, direct pe construcția de beton armat ce adăpostește funcțiunile auxiliare ale programului (foaiere, vestiare, spații tehnice etc).

Verificarea concepției a fost făcută, atît prin machetare fidelă, cît și prin analize preliminare automatizate, cu programul ASTRU elaborat de Centrul de organizare și cibernetică în construcții — C.O.C.C. — București și de Catedra

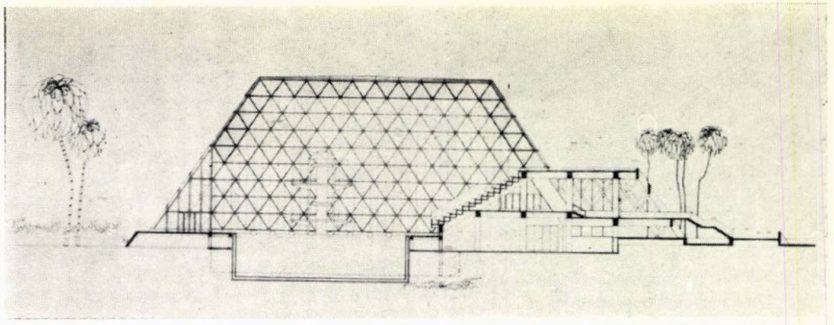

4

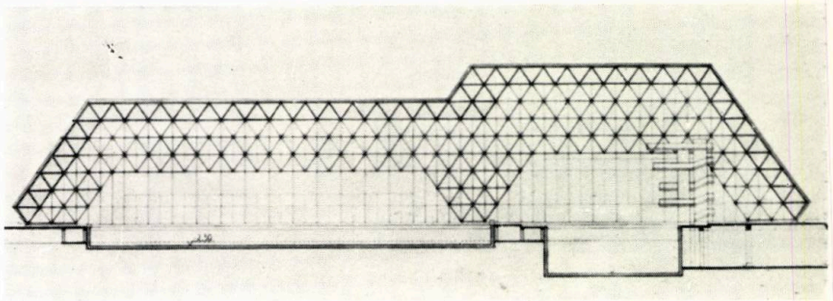

3

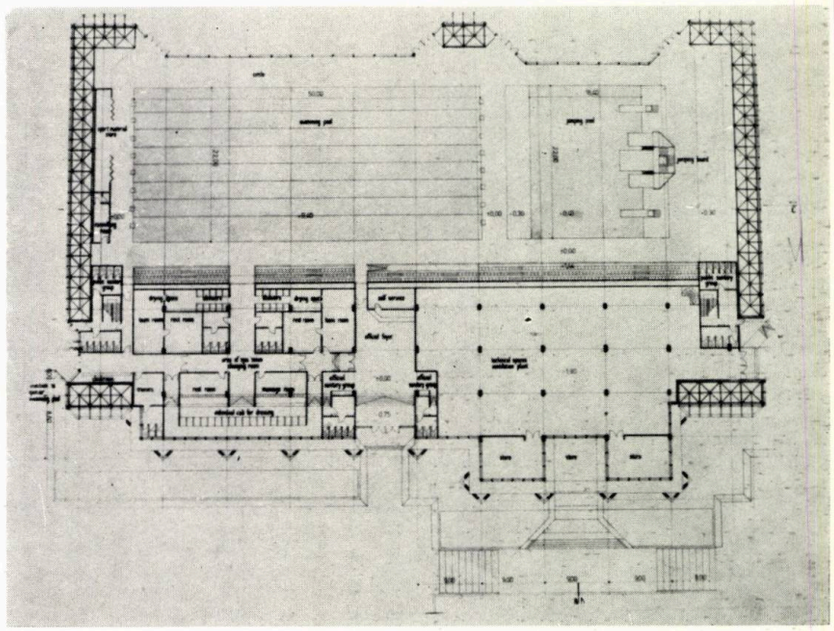

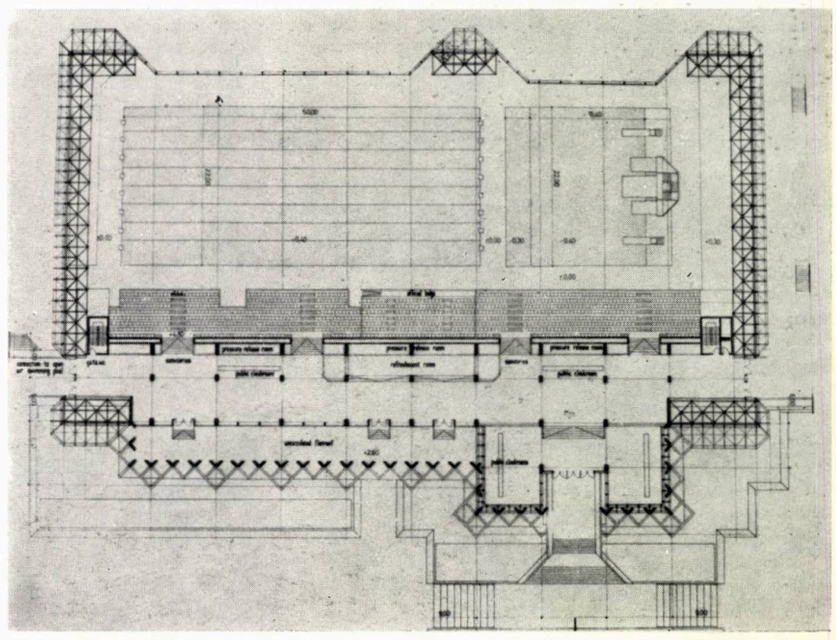

1

1. PLAN LA NIVELUL +3,40 AL INTRĂRII ȘI FOAIERULUI PENTRU PUBLIC 2. PLAN LA COTA ±0,00 PLATFORMA BAZINELOR ȘI FOAIER OFICIALI 3. SECȚIE LONGITUDINALĂ 4. SECȚIE TRANSVERSALĂ PRIN BAZINUL DE SĂRITURI

→

SĂLI DE CINEMATOGRAF

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arhitecții **MIHAI ANANIA**, prof. dr. **ROMEO BELEA**
Rezistență: prof. ing. **ALEXANDRU CIȘMIGIU**
PROIECTANT: INSTITUTUL DE ARHITECTURĂ «ION MINCU» — BUCUREȘTI
PREZENTARE OFERTĂ: ANTREPRIZA ROMÂNĂ DE CONSTRUCȚII-MONTAJ — ARCOM — BUCUREȘTI

În cadrul aceluiași program al revoluției cultural-sportive a tineretului în Jamahiria Arabă Libiană Populară Socialistă, au fost prevăzute spre realizare un număr de 20 de săli de teatru-cinematograf cu cîte 500 locuri.

Întrucît, la începerea proiectării, nu existau încă amplasamente ferme — cu facilități și cu servituți proprii — proiectanții și-au îndreptat atenția spre rezolvarea funcțională, pe de o parte, și spre satisfacerea doleanțelor antreprenorului (ARCOM), pe de altă parte.

Necesitatea prefabricării aproape totale a elementelor constructive a determinat opțiunea pentru un partiu compact, în care preocuparea principală s-a dovedit a fi realizarea unui raport favorabil între SPAȚIUL FUNCȚIONAL și SPAȚIUL «STRUCTURAL».

Astfel, porticul-foaier, foaierul și o parte dintre anexele sale (cotă —0,80) și-au găsit locul în spațiul rezultat din panta sălii și din spațiul necesar administrației și a cabinelor de proiecție de la cota + 2,70.

Anexele au fost rezolvate în gabarite reduse, pe două niveluri cuprinse în înălțimea sălii, permițînd realizarea unor spectacole ce reclamă un nivel minim de dotare tehnică.

Plastica fațadelor reflectă preluarea a două din componentele arhitecturii libiene: porticul și traforul, ce devin elementele principale de compoziție.

Arh. MIHAI ANANIA

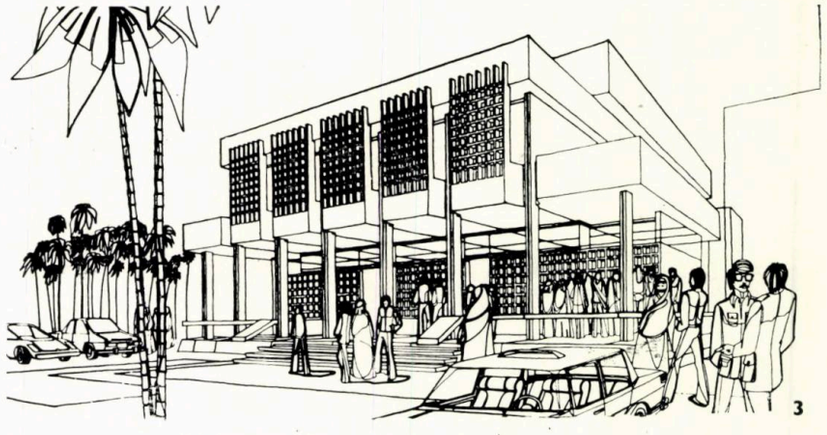

3

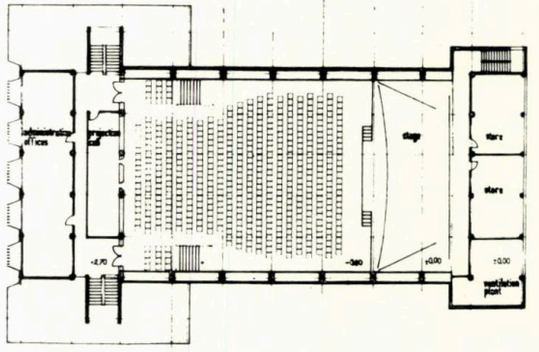

1. PLAN PARTER (podiumul scenei la cota ± 0,00) 2. PLAN ETAJ 3. PERSPECTIVĂ

2

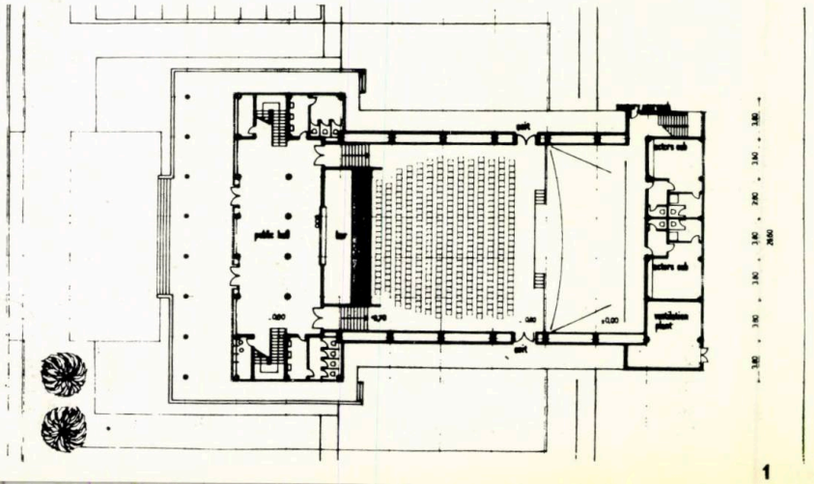

1

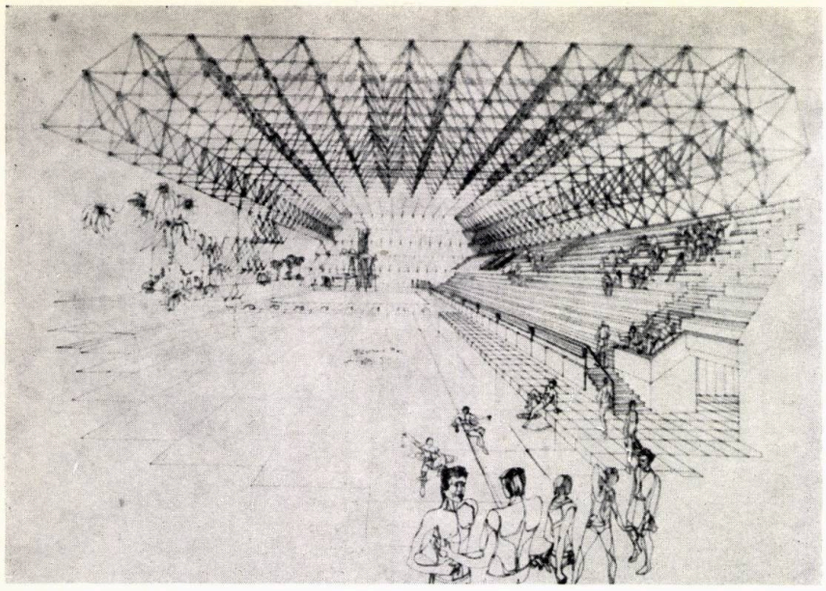

7

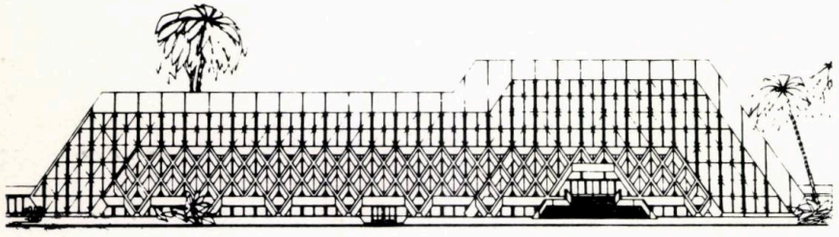

6

de științe tehnice a Institutului de arhitectură «ION MINCU» din București.

Pe latura lungă, orientată spre nord, a construcției (paralelă cu bazinele de înot și sărituri), planul înclinat al structurii este întrerupt de pereți verticali vitrați, care asigură iluminarea și ventilarea naturală a spațiului interior. Pe latura sudică, ce limitează pe toată lungimea foaierul publicului, pentru a se evita insolația puternică, a fost proiectată o claustră generală din elemente romboidale prefabricate, dispuse pe un plan înclinat ce urmărește panta curentă a structurii, constituind totodată un element caracteristic, de tratare arhitecturală, propriu climatului local.

Accesul publicului se face prin intermediul unui vestibul cu garderobe, la foaierul general situat la cota + 3,40, dezvoltat pe toată lungimea gradenelor. Spectatorii se distribuie spre tribune prin intermediul a patru vomitorii, ce debușează în zona mediană a pantei gradenelor. Pentru evacuare, foaierul e prevăzut cu două ieșiri suplimentare spre exterior — una dintre ele, pe latura de vest, servind și ca legătură cu tribunele bazinelor descoperite.

Sub foaier și gradene, se înscrie un al doilea nivel construit, situat la cota ± 0,00 și corespunzînd platformei interioare de circulație în jurul bazinelor, care cuprinde funcțiunile auxiliare ale piscinei: vestiarele sportivilor cu anexele respective, accesul sportivilor spre bazine, acces și foaier al oficialilor, spații tehnice și de întreținere, grupuri sanitare pentru public etc.

Întreaga construcție însumează o suprafață totală construită de 8 500 m².

Arh. CORNELIU GHENCIULESCU
Arh. MARIANA FETTI

5.6. FAȚADELE PRINCIPALĂ ȘI POSTERIOARĂ
7. PERSPECTIVĂ

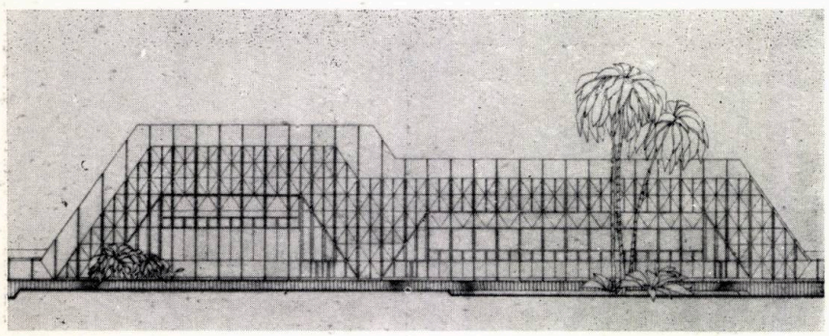

5

PROIECTE ROMÂNEȘTI PENTRU CLĂDIRI DE ÎNVĂȚĂMÎNT

în Jamahiria Arabă Libiană Populară Socialistă

Alerta dinamică de creștere a populației libiene de la circa 1 677 000 locuitori, în 1966, la aproape dublu la finele deceniului al VIII-lea, precum și programul de ridicare a nivelului de trai material și spiritual al poporului, inclusiv a gradului de instruire, preconizat de statul libian a condus la necesitatea extinderii rețelei de învățămînt general și liceal, atît în mediul urban, cît și în cel rural. De aici, un apreciabil program de investiții în construcții pentru învățămînt, dar și un « pachet » de probleme, precum asigurarea documentației tehnice, ori a posibilităților de punere în operă în condițiile unui teritoriu vast, cu mari distanțe între așezările umane și în lipsă acută de mînă de lucru calificată locală.

Antrepriza română de construcții montaj — « ARCOM », care are prodigioase realizări pe teritoriul libian în materie de construcții de locuințe și de construcții industriale și-a propus a executa și clădiri pentru învățămînt, avînd în vedere existența unei baze proprii de organizare în principalele localități urbane din această țară. Ba mai mult, în scopul optimizării activității de construcții-montaj, se contura logic și tentativa ofertării de proiecte românești, care să țină seama de nivelul de dotare tehnico-materială al companiei, ca și de potențialul de manoperă operant la fața locului. Spre atingerea acestui deziderat, la finele anului 1978, un colectiv de proiectare, alcătuit din arhitecții dr. ROMEO BELEA, dr. EUGENIU APOSTOL, MIHAI ANANIA, FRANCISC ECHERIU, în colaborare cu arhitecți din I.P.C., respectiv arh. IRINA POLIZU (șef proiect) și ANDREI POHRIB, a întocmit documentația tehnică și

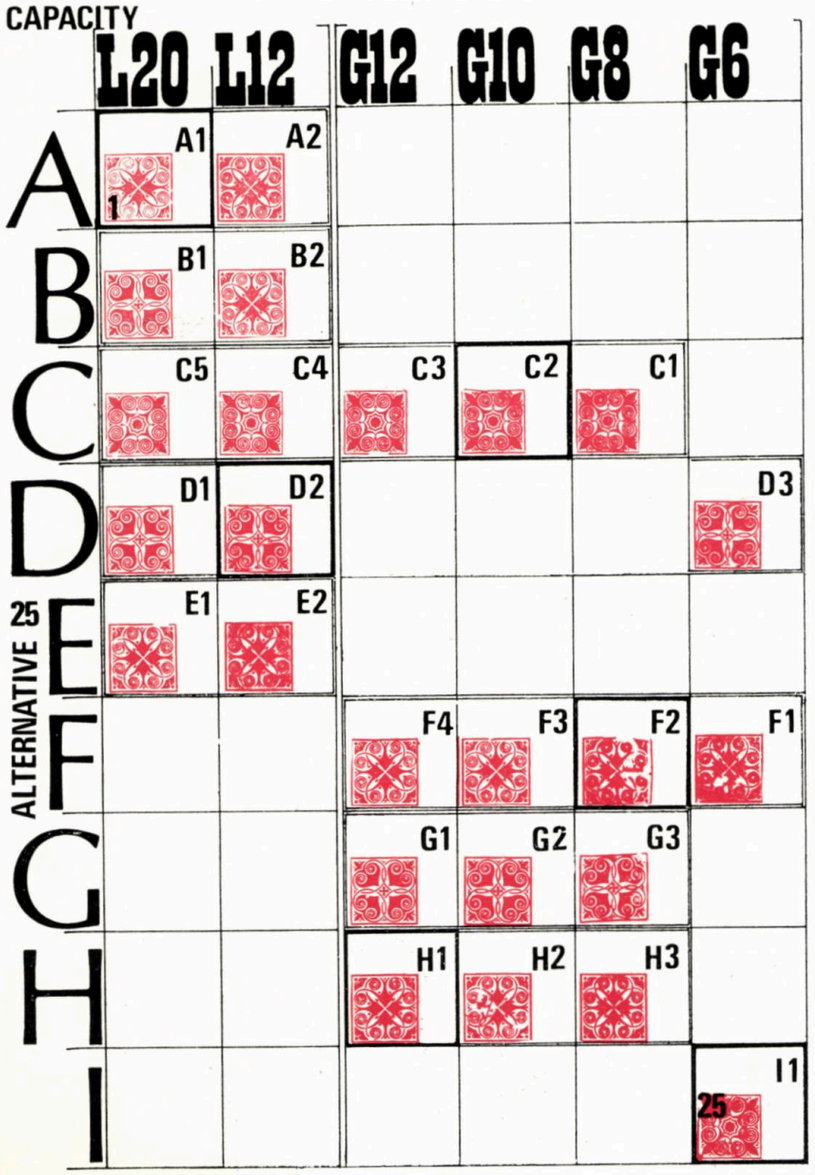

1

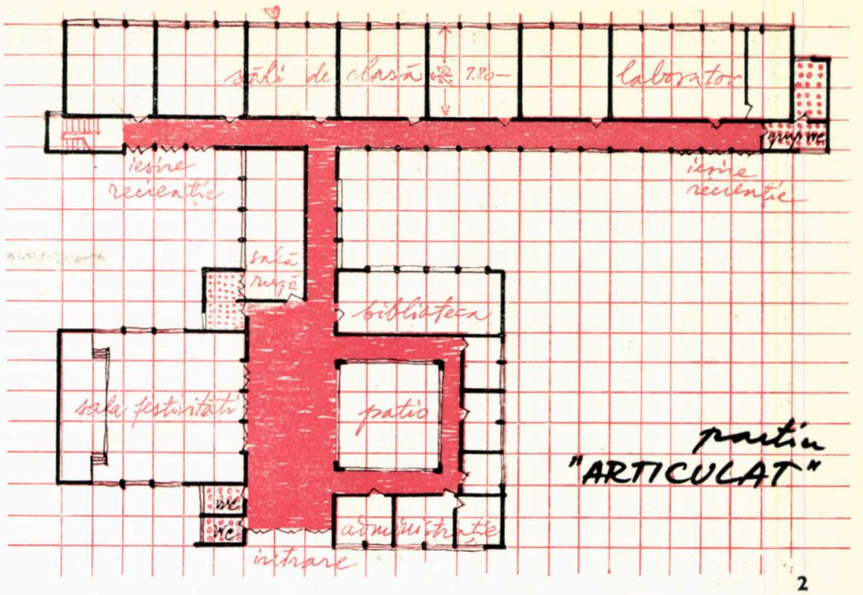

2

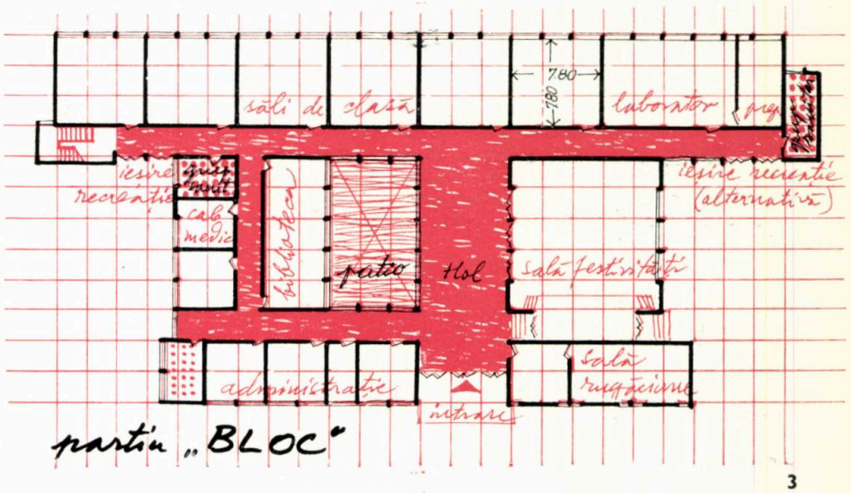

3

4

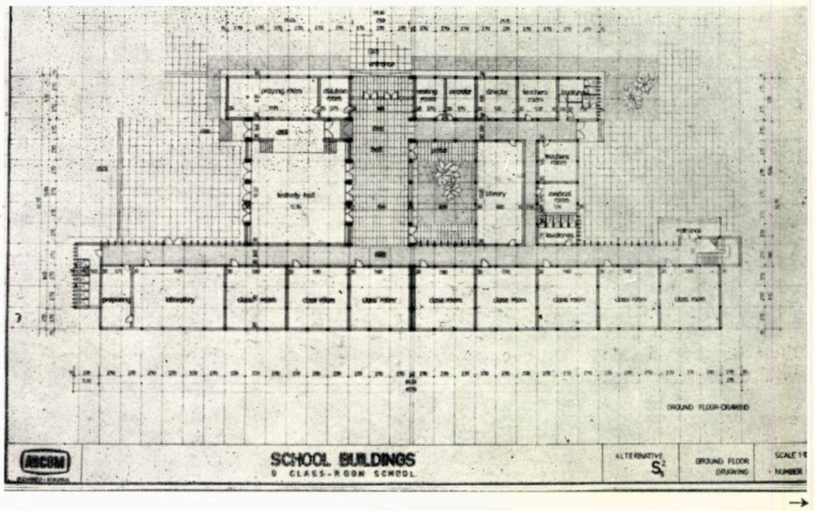

de prezentare la nivel de « ofertă-temă » pentru un set de școli generale de 6, 8, 10 și 12 săli de clasă, precum și licee cu 12 și 20 slăi de clasă, într-o gamă de variante ce însumează 25 de alternative, potrivit « matricei » ilustrate în *fig. 1.*

Codificarea alfanumerică semnifică în partea literală tipuri de partiu, configurația sălilor de clasă propice unui anume sistem de predare, respectiv reflectarea relației preceptor-elev, iar în componenta cifrică, capacități în funcție de numărul sălilor de clasă, atît pentru categoria « *L* » — licee, cît și pentru categoria « *G* » — școli primare sau gimnaziale, corespunzătoare învățămîntului general. Se face remarcabilă tentativa de seriere pe tipuri de partiuri, respectiv sistem instructiv-educativ, dar și asigurarea varietății pe capacități, fiecare linie sau coloană conținînd variante acoperitoare, mai puțin linia « *I* », cu o propunere unică destinată exclusiv mediului rural cu populație școlară redusă.

Această varietate a fost impusă de caracterul relativ difuz și nediferențiat al doleanțelor beneficiarului, care nu avea la acel timp conturată o poziție proprie asupra sistemului de învățămînt liceal sau general, a gradului de dotare al școlii de setul relativ redus de restricții tematice precum și din necesitatea de a acoperi orice condiție de sit, clădirile urmînd a avea statut de tipizare.

Consultările avute pe parcursul desfășurării acestei acțiuni de ofertare au condus la conturarea unor partiuri, agreate de beneficiarul libian, pe care, în parte, le ilustrăm și în cele de față și care, în principal, reflectă:

- adoptarea sălii de clasă de formă pătrată pe trama 8,10×8,10 m., cu iluminare naturală bilaterală directă (la clădirile pe parter) și indirectă la cele cu 2—3 niveluri
- segregarea corpului de clase și laboratoare, de celelalte dotări ale școlii, atît în variantele « bloc », cît și în cele « articulate », spre a asigura o unitate structurală pe corpuri de clădire și implicit o edificare mai facilă, cu posibilitatea industrializării și prefabricării elementelor structurale, sau de închidere, inclusiv a fațadelor
- adoptarea tractului simplu pentru corpurile de clădire care adăpostesc spațiile de învățămînt, spre a permite o « helioexpoziție » optimă, avînd în vedere caracterul excesiv torid al climatului local.
- asigurarea unor spații polifuncționale, într-o conexiune elastică, capabile a prelua funcțiuni previzibile într-un viitor mai mult sau mai puțin apropiat, conferind clădirii școlii și un caracter de « centru social », în special în cadrul localităților de mici dimensiuni, apte a polariza și populația adultă în acțiuni cultural-instructiv-educative organizate de școală.

Spațiul grafic nu ne permite a insista asupra unor particularități specifice învățămîntului popoarelor arabe din nordul Africii și, ca atare, ne limităm a aprecia acțiunea întreprinsă de ARCOM ca meritorie și cu un rol semnificativ în afirmarea potențialului de proiectare al specialiștilor din România, care pot să-și aducă pe această cale o contribuție sensibilă la politica statului nostru de colaborare reciproc avantajoasă, de prietenie și pace cu toate popoarele și statele lumii.

Dr. arh. EUGENIU APOSTOL

Participări românești la CONSULTAREA

La începutul anului 1979, Sindicatul arhitecturii din Ile-de-France, împreună cu revista *L'Architecture d'aujourd'hui* și o serie de asociații lansau un important concurs internațional (1900 de înscrieri) pentru sistematizarea *cartierului Halelor*. Era exprimată astfel insatisfacția față de evoluția realizării acestui obiectiv și îndeosebi pentru ultimul proiect oficial *(Noul proiect definitiv)* criticat ca insuficient din punct de vedere social-urban și nesemnificativ arhitectural. Se aprecia că dorința de a încheia lucrările (prevăzută pentru 1983) în « buricul Parisului » și mai ales intenția de a pune capăt polemicilor ce le-a suscitat, au condus la promovarea unei soluții « *dezarmante . . . urmărind să desamorseze orice critică . . . pasabilă și care va fi deci aprobată . . .* » (ceea ce s-a și întîmplat în aprilie 1979).

SCURTĂ PRIVIRE ISTORICĂ

Într-adevăr, această zonă fierbinte a capitalei Franței, a cunoscut numeroase frămîntări din momentul în care transformările ce le cunoștea Parisul istoric, sub cea de-a III-a Republică au atins și zona Halelor (înființate ca piață centrală încă în vremea lui Philippe-Auguste 1190—1200). Începută în 1844, construcția celor 12 celebre pavilioane metalice datorată lui *Victor Baltard* a fost continuată în etape pînă în 1936 cînd « Halele » au devenit cel mai mare centru de alimentație al lumii, asigurînd aprovizionarea a 20% din întreaga populație a Franței (1950). Asfixiate însă de lipsa de comunicație și ocupînd un amplasament capabil de a prelua funcțiuni mai potrivite inimii Parisului, Halele au început să fie dezafectate în 1965, pentru ca din 1971 să se procedeze la demolarea lor, fapt regretat și combătut de mulți chiar din acel timp. Fără îndoială că această decizie a avut ca alibi și realizarea unor excepționale lucrări de infrastructură cuprinzînd: cel mai important nod de circulație subterană al Parisului, cu stații de metro, legături și traversări pentru autovehicule, parcaje, spații pentru comerț și servicii etc. După « umplerea » uriașului gol a apărut, însă, la suprafață un « loc liber », stînjenitor prin dimensiuni, dar mai ales prin poziția sa în țesutul dens al celui mai vechi cartier păstrat al Parisului *(Marais)*.

Acest teren de zece hectare a devenit subiectul unei preocupări oficiale în 1968 cînd au fost studiate 12 propuneri printre care și cea a actualului arhitect consultant al ultimei variante *(Louis Arretch)*. Cu titlul anecdotic, este de notat faptul că devastatorul *Plan voisin* din 1925 al lui *Le Corbusier* pentru Centrul Parisului acoperea și zona Halelor. În 1975, în sălile *Hotel de Ville*-lui, au fost expuse trei machete (ale arhitecților *Bofill, De la Tour d'Auvergne, Bernard)*, care au întrunit aprobarea a 60% dintre vizitatorii expoziției. După numercase comasări, schimbări și transformări (însoțite de adevărate « lovituri de teatru »), este reținut în 1977 proiectul lui *Bofill*, care obține autorizație de construcție pentru importantul imobil din *str. Rambouteau*. În 1978, se renunță însă, atît la proiect, cît și la colaborarea arhitectului.

În 1979, pe baza unui proiect din 1975, se construiește în partea de est a amplasamentului *Forumul comercial* (arhitecții *Vasconi, Pencreac'h* și alții), iar primarul Parisului își asumă responsabilitatea directă a ultimului proiect.

DATELE TEMEI

Subliniind caracterul excepțional al amplasamentului aflat în continuarea axului major *Champs-Elysées, Concorde, Tuileries-Louvre, Hotel de Ville* și în vecinătatea

---

1, Halele lui Baltard *(1840—1936) o prezență devenită familiară parizienilor, reprezentau în același timp o apreciată performanță constructivă și funcțională.*

2. Planul Voisin al lui Le Corbusier (1925) *prevedea implantarea în Centrul Parisului (incluzînd zona Halelor) a 18 zgîrie-nori, cu cîte 60 de etaje, înconjurînd o platformă destinată aeroportului (în acea vreme, se considera că în scurt timp avioanele vor decola și ateriza vertical).*

3. Proiectul Taller de Arquitectura (Bofill) 1974 — *o « grădină arhitectonică monumentală » propunea abordarea spațiului actual considerat « inform » printr-o platformă rectangulară tratată ca « o mare grădină geometrică și sculpturală », în care incintele ce definesc o elipsă centrală au fost gîndite ca o « pădure » construită. O colonadă eliptică înconjoară un spațiu — loc de întîlnire și diferite activități. Surse de lumină și culoare, sculptura și vegetația trebuiau să completeze o ambianță capabilă să înlocuiască « simbolismul marilor turnuri tehnologice și moarte».*

4, 5. Proiectul « Chirac » (martie 1979) *considera că nu trebuie căutat « un obiect urbanistic și arhitectural singular, surprinzător, original, ambițios și prestigios ci . . . crearea unui spațiu public de cea mai mare calitate, organizat în funcție de monumentul major care este St. Eustache și înconjurat de construcții care să se armonizeze cu environmentul ». Criticii reproșează proiectului « peisagismul » său accentuat și implicit inconsistența « arhitecturală », ca și schematismul raportării la celebrul exemplu al* campo-*ului din Sienna.*

6. Vedere panoramică dinspre sud, în martie 1979

INTERNAȚIONALĂ PENTRU AMENAJAREA CARTIERULUI HALELOR DIN PARIS

6

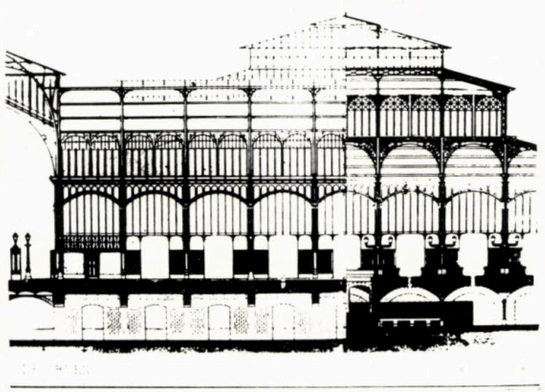

1

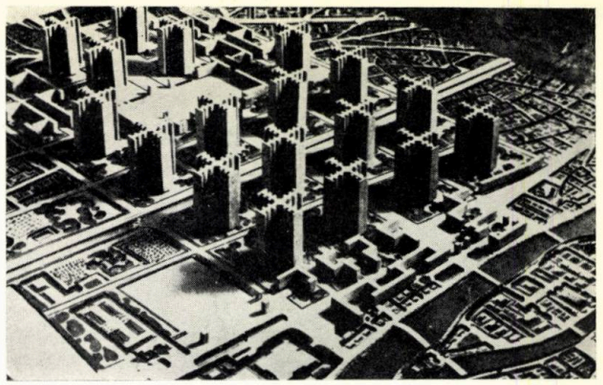

2

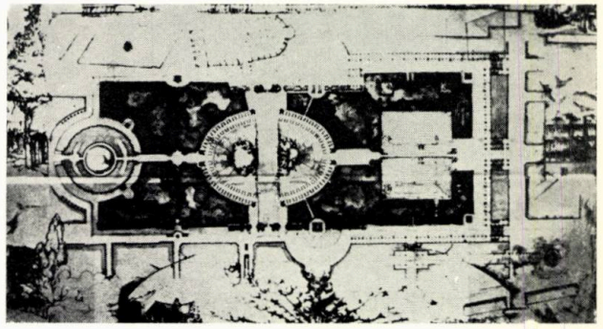

3

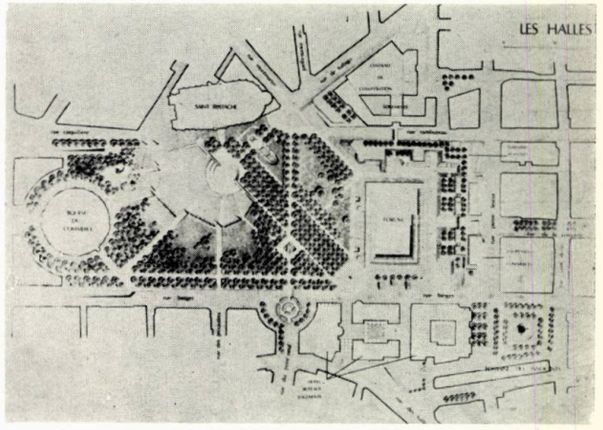

4

5

unor monumente capitale, organizatorii au considerat ca definitorii pentru aprecierea proiectelor de concurs: **identitatea cartierului, influența pe care o poate avea operația asupra cartierelor limitrofe, imaginea de centralitate pe care trebuie să o asigure unei mari aglomerații internaționale** (Parisul).

S-a pornit, în același timp, de la realitatea existentă, de la marile lucrări efectuate în infrastructură, de la cadrul urban cu punctele sale « fixe »: *Clădirea Bursei de Comerț, Catedrala St. Eustache, terasele descendente ale Forumului și masivul volum « orb » al Centralei de ventilație* a ansamblului.

Iată principalele date cifrice ale temei:

INFRASTRUCTURA

EXECUTAT		DE REALIZAT
Stații RER-RAT	52 000 m²	Echipamente spațiale
Forma comercial	45 000 m²	municipale — 12000 m²
Parcaje	60 000 m²	Structură culturală
Rețea drumuri	31 000 m²	de primire zona Auditoriu 3000 — 15 000 m²
Spații tehnice	48 000 m²	Sală de repetiții (dans)
		Sală de cotare a Bursei
		Localuri sociale de cartier — 10 000 m²

SUPRASTRUCTURA

EXECUTAT	DE REALIZAT
Centrala de climatizare	Locuințe (75% cu caracter social) — 35 000 m²
	Hotel cu 300 de camere
	Comerț, ateliere, piață— 8 000 m²
	O parte a echipamentului cultural din infrastructură sau locuințe suplimentare — 15 000 m²
	Echipament social (creșe, bibliotecă de cartier, cămin persoane în vîrstă — 5000 m²
	Spații exterioare de întîlnire (grădini, piețe) — 40 000 m²

REZULTATELE

Juriul format din personalități ale culturii *(Roland Barthes, Henry Lefebvre, Bruno Zevi,* etc.) arhitecți *(Philip Johnson, D. Agrest, C. Aymonino, J. Nouvel, P. Soria* etc). redactori-șefi de reviste de arhitectură *(M. Emery, Th. Maldonado* etc), reprezentanți ai unor asociații locale, nu i-a fost deloc ușor să decidă cîștigătorul printre cele 600 de proiecte primite. **Au fost declarate laureate cinci proiecte,** în timp ce **alte patru au fost menționate.**

Dificultatea a pornit, nu numai de la marele număr și deosebita diversitate a propunerilor (zona de « expresie liberă » prevăzută de temă favorizînd afirmarea unor idei și mai ales modalități de exprimare accentuat personalizate), ci și de la înseși pozițiile puțin convergente ale membrilor juriului. Astfel, în timp ce *Bruno Zevi* observînd două mari tendințe caracteristice: închiderea (monumentală) a spațiului urban și deschiderea acestuia prin spații verzi, opina pentru o posibilă dezvoltare a organismului arhitectural-urban *« prin sine însuși », Philip Johnson* consideră că și *Palatul Regal* este un spațiu « deschis ». *Carlo Aymonino* și *Thomas Maldonado* critică excesele « retro » și eclectice, în timp ce *Agrest* constată că scara sitului împiedică o exprimare simbolică normală și optează pentru *« un spațiu secvențial, articulat prin părți »* orașului.

S-a făcut, de asemenea, observația că există o anume corespondență între componența juriului și repartizarea premiilor pe țări (4 proiecte din S.U.A., 3 din Franța, 3 din Italia).

Independent, însă, de unele aspecte organizatorice (inclusiv lipsa unei eficiențe imediate), concursul Halelor a reprezentat o remarcabilă oportunitate de confruntare a ideilor arhitecturale contemporane, o imagine a problemelor ce traversează profesiunea noastră, a angajării arhitecturii în viața socială, fiind prin aceasta privită cu viu interes de public și presă.

În ceea ce privește proiectele românești, din analiza materialului ce ne-a parvenit pînă acum și din constatarea directă a profesorului *Ascanio Damian* (care a văzut la fața locului selecția celor 200 de proiecte expuse la Grand Palais), este evident că ele pot sta alături de oricare dintre proiectele laureate. Competiția are însă regulile ei printre care antrenamentul și rutina au un cuvînt greu de spus.

Îndrăznim, de aceea, să afirmăm că, pe măsura sporirii participărilor noastre la diferite concursuri, vom putea demonstra cu mai multă claritate și în acest sector pregătirea și capacitatea arhitecților români.

Dr. arh. MIRCEA LUPU

→

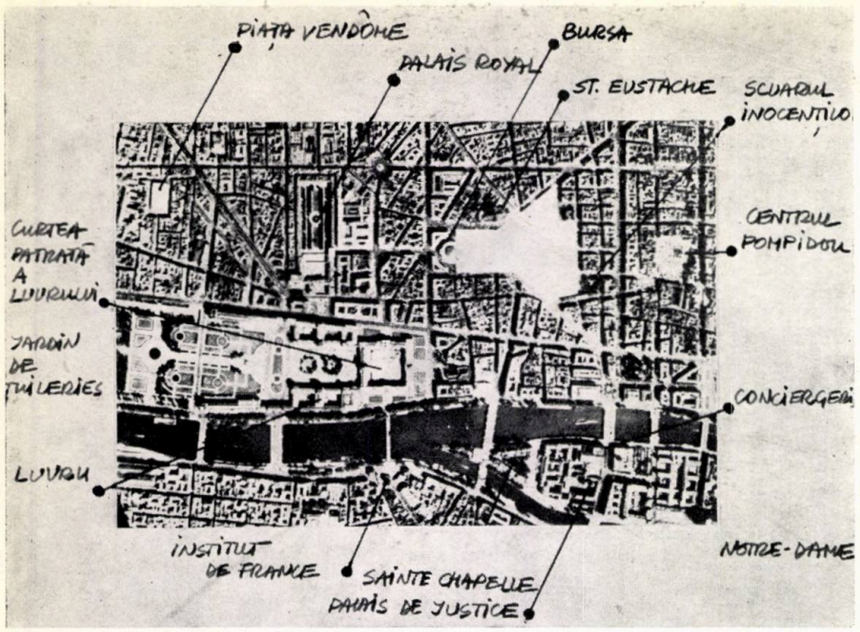

1

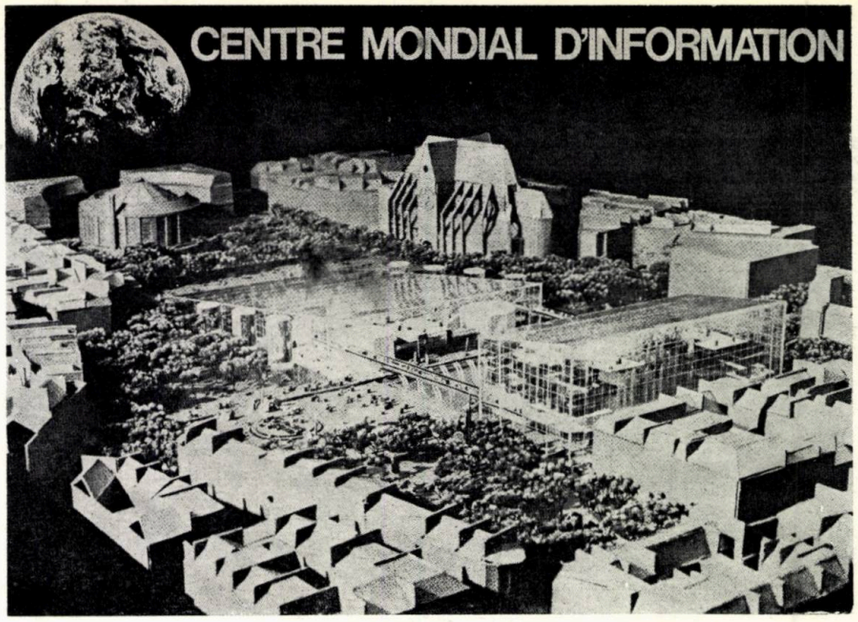

2

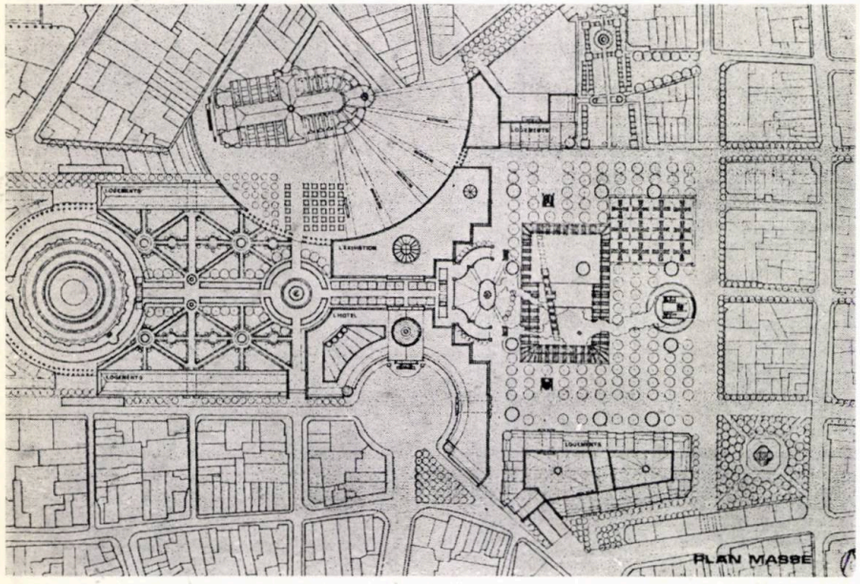

4

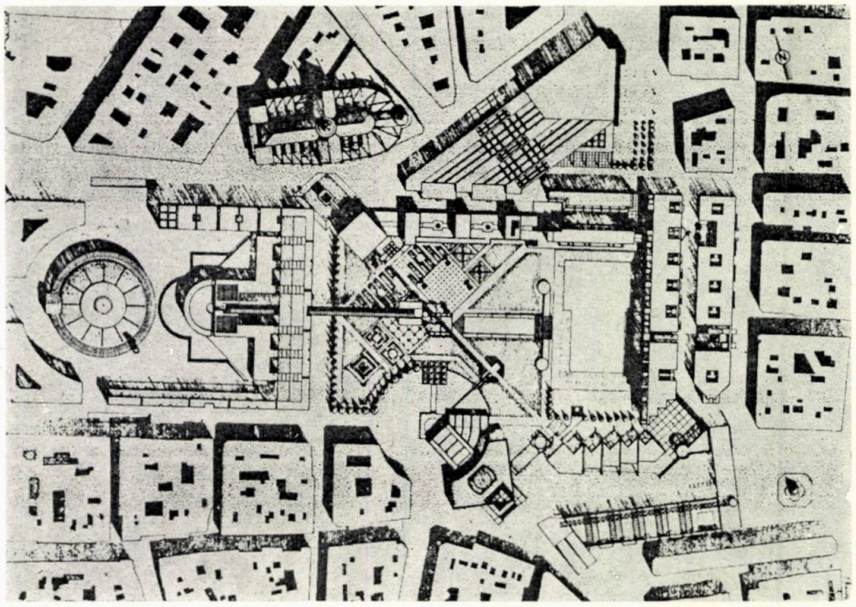

3

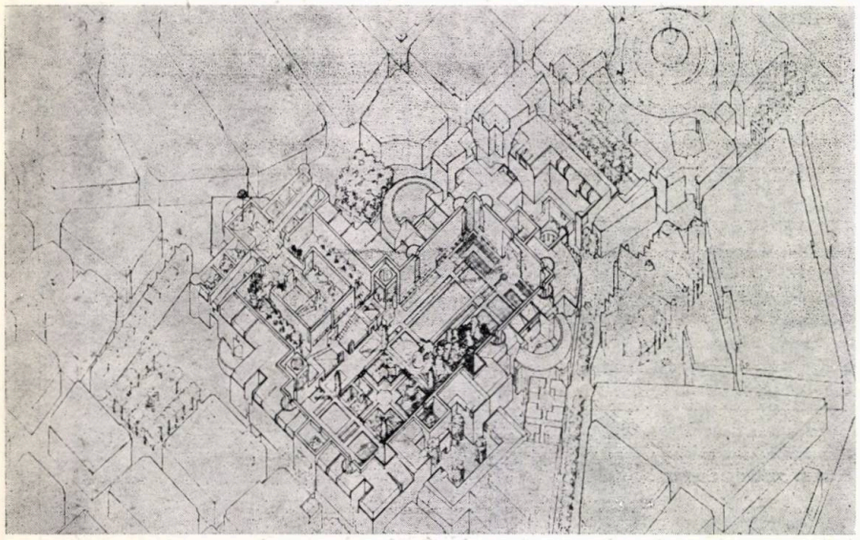

6

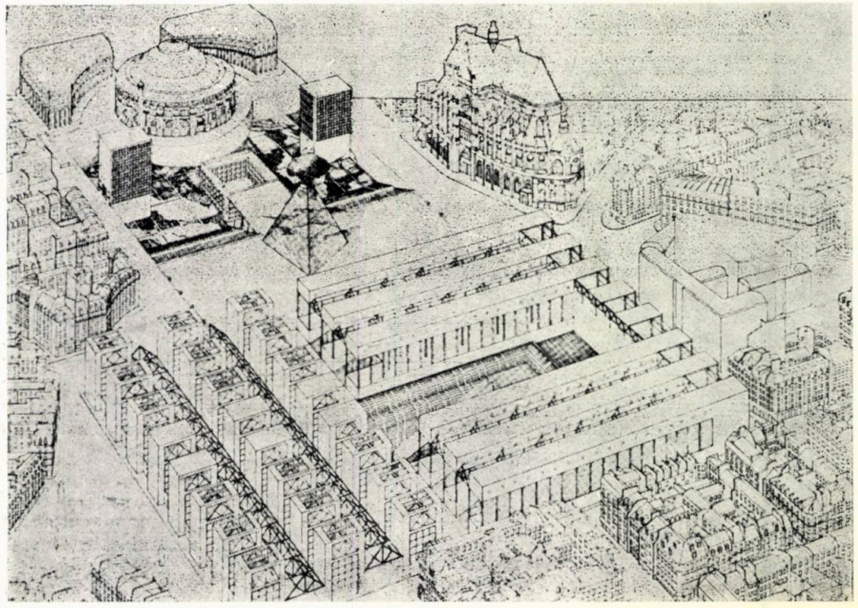

5

1. Fotografie aeriană a Centrului Parisului 2. Primul proiect laureat — *Richard Ness, Shi Ming Tam, Ngu Aloysius Bongwa, James Dahlberg, Timothy Dray — Minneopolis.* 3. Al doilea proiect laureat — *Michel Bourdeau, Piero Baroni, Piero Carlucci, Maurizio De Vita, Mauro Galantino, Fernando Guerrini — Paris și Florența* 4. Al treilea proiect laureat — *Greg Walton — Atlanta* 5. Al patrulea proiect laureat — *Franco Purini, Marco Mattei, Renato Nicolini, etc, — Roma.* 6. Al cincilea proiect laureat — *Steven Peterson, Barbara Littenberg, David Cohn — New York.*

Colectivul arhitecților **ALEXANDRU BELDIMAN, MIHAELA HARITON, ANDREI HARITON, CONSTANTIN HARITON, MARINA POPESCU**

« Axa este poate prima manifestare umană; este mijlocul oricărui act uman. Copilul care face primii pași tinde către axă, omul care luptă în furtuna vieții își trasează o axă ! »

LE CORBUSIER

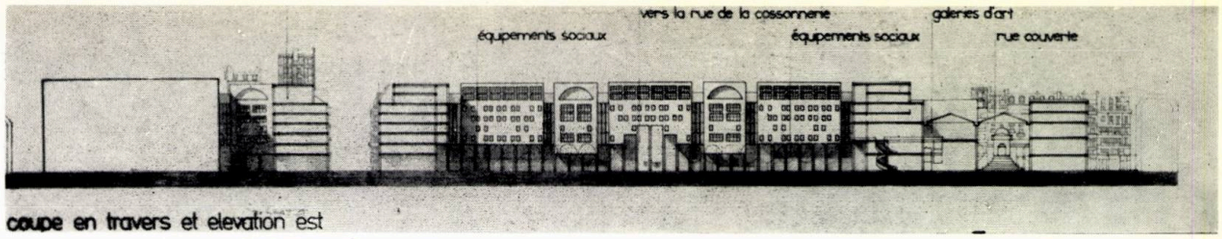

coupe en travers et elevation est

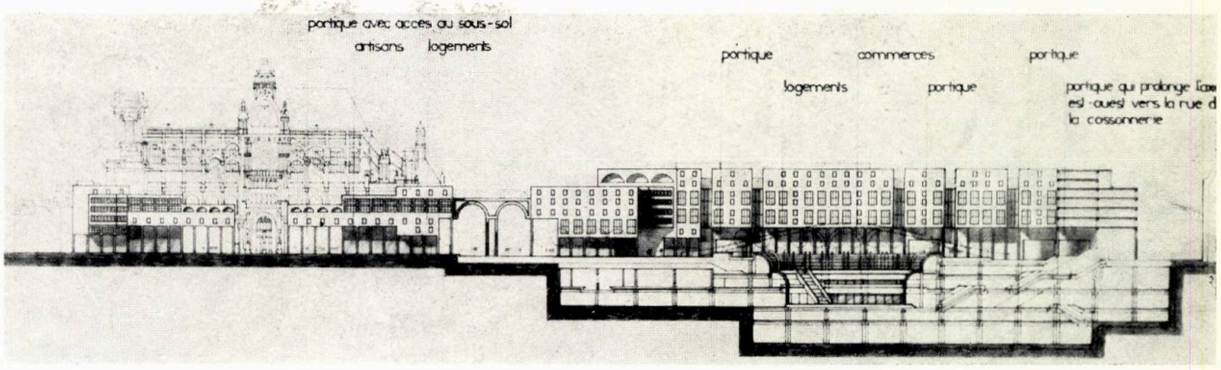

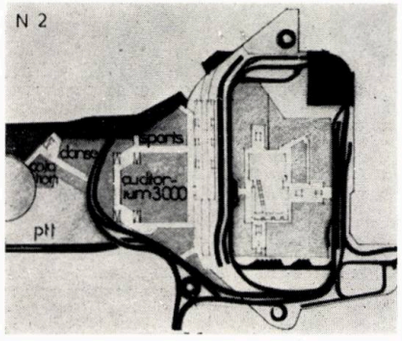

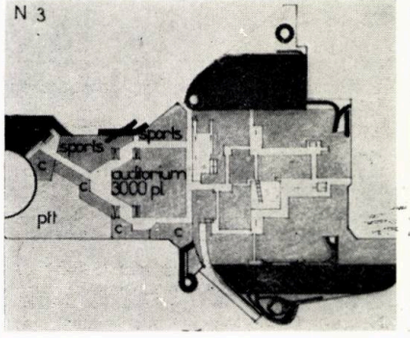

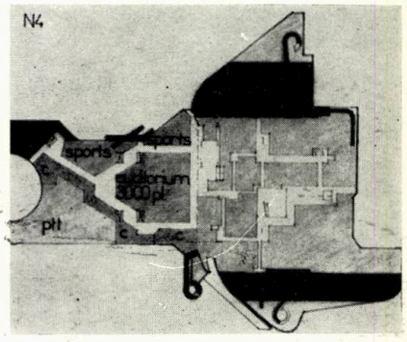

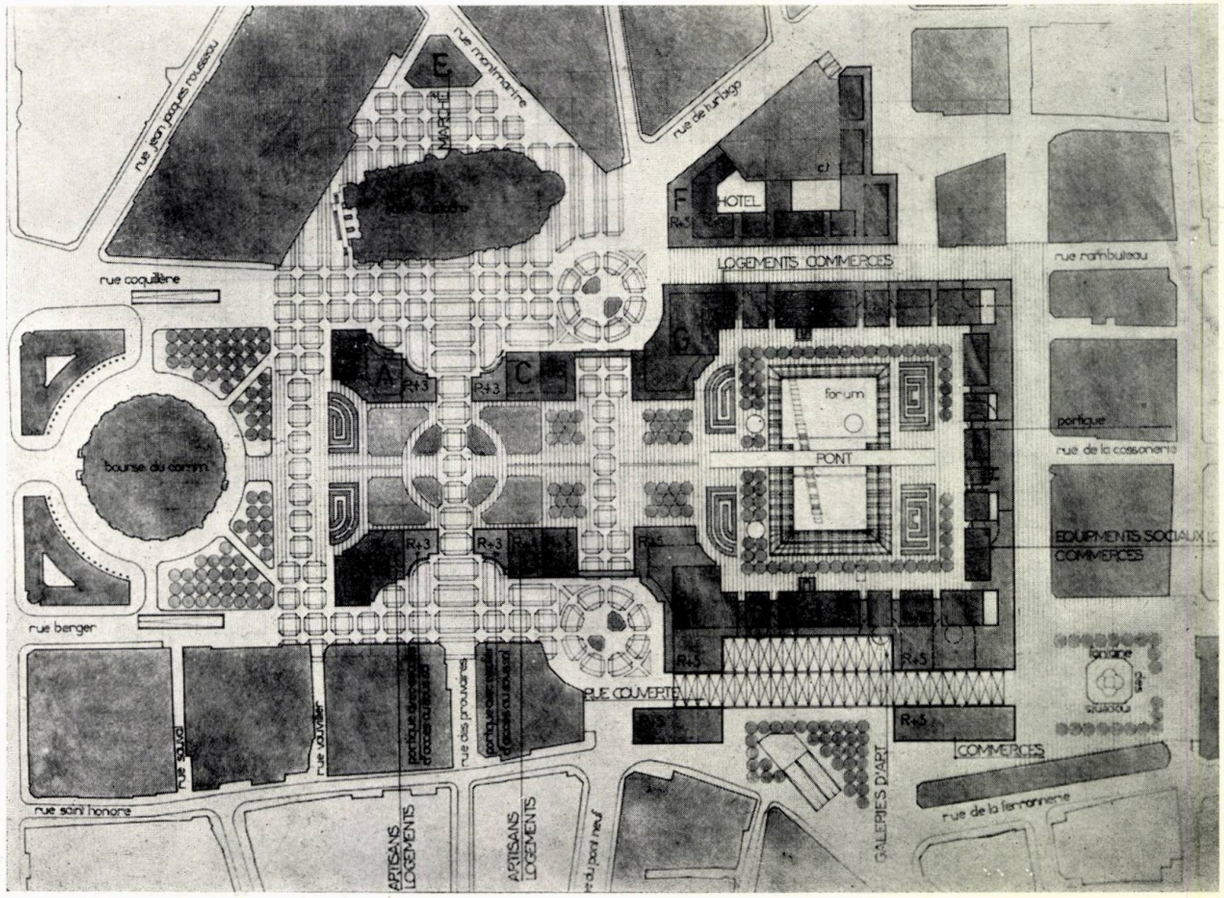

Intenția proiectului nostru de a crea un ansamblu urban al cărui sistem formal să nu fie străin de spiritul athitecturii pariziene.

Dacă privim planul Parisului, constatăm că majoritatea intervențiilor operate de-a lungul timpului în centrul său au un pregnant caracter « francez ». Așa ar fi Piața Trocadéro, Cîmpul lui Marte, Grădinile Tuileries etc ; am crezut de cuviință ca prin concepție să ne înscriem în această tradiție.

Spre deosebire de proiectul oficial, credem în virtutea axei est-vest, pusă în evidență prin amplasarea Forumului în prelungirea « Bursei de comerț », ca și prin direcția străzilor Rambuteau, Cossonerie și Berger, ce leagă cartierul Halelor de Centrul Pompidou. În consecință, am considerat necesar să marcăm această axă, traversînd Forumul cu un pod ce o prelungește către strada Cossonerie. Totodată, am crezut necesar să dezvoltăm o suită de spații publice (piețe, străzi, parcuri, scuaruri « porți ») la scara cartierului.

Considerînd biserica St. Eustache drept elementul dominant din punct de vedere volumetric și plastic al ansamblului, am hotărît s-o punem în evidență, menajînd o piață de jur împrejurul ei, în ciuda faptului că zona de la nordul bisericii nu constituie obiectul temei.

În spațiul astfel eliberat, a fost amplasată piața agroalimentară, coabitarea celor două funcțiuni (biserică și piață), obișnuită în evul mediu, fiind justificată și prin imaginea vie și colorată pe care o oferă.

Imobilele ce închid piața pe latura de sud ca și pandantul lor față de axa est-vest au o înălțime variabilă coborînd spre centru, pentru a amplifica impresia de profunzime a spațiului. Considerînd că fațadele imobilelor actuale nu au fost gîndite pentru a închide o grădină publică, am imaginat străzi ce lonjează fronturile construcțiilor existente.

Fîntîna Inocenților și mica piață ce o înconjură formează un spațiu remarcabil, motiv pentru care i s-a creat o perspetcivă în lungul unei străzi acoperite, un fel de « Ufizzi » conținînd cca 15 000m² galerii de artă și spații comerciale, etajele fiind ocupate de locuințe. Hotelul a fost amplasat în jurul centralei termice existente, loc în care traficul necesar unei astfel de funcțiuni se poate dezvolta fără restricții. Cele patru imobile, situate la intersecția axei est-vest cu prelungirea străzii Prouvaires către biserica St. Eustache, au la parter și primul etaj ateliere pentru artizani, iar în restul etajelor, locuințe. Sub volumele mai puțin înalte, au fost amenajate mari portice din care se accede la zonele subterane.

Construcția situată la nord de Forum cuprinde magazine la parter și primul etaj și locuințe la celelalte niveluri. La est de Forum, au fost amplasate dotări sociale la etajul 1 și parter și, de asemenea, locuințe la etajele 2—7.

În ceea ce privește circulația auto, aceasta este limitată la conturul constituit de străzile Etienne Marcel (cu penetrațiile străzilor Montmartre, Montorgueil și Turbigo, pînă la limita circulației pietoniere), Bd, Sébastopol, străzile De la Ferronnerie, St. Honoré, Du Louvre și J.J. Rousseau.

Considerăm util să explicăm cîteva detalii tehnice cum ar fi inserarea cilindrilor de evacuare în volumele proiectate. Pentru ca acestea să poată funcționa, s-a lăsat perimetral un spațiu cu o lățime de 5,00 m, pe verticală rezervîndu-se un spațiu liber pe înălțimea unui nivel deasupra acoperișului cilindrilor. În ceea ce privește prezența unor volume neconținute în trama dată, precizăm că liniile curbe ce apar în planul masă reprezintă conturul unor balcoane în consolă (reazemele verticale rămîn cele ale tramei date).

Suprafața de planșeu rezultată este de 105 000 m², cei 15 000 m² obținuți în plus față de minimum-ul cerut de temă, au fost repartizați după cum urmează :

8 000 m² pentru locuințe, ceea ce duce la un total de 43 000 m²

7 000 m² pentru ateliere artizani.

Pentru celelalte funcțiuni ale programului, s-au respectat suprafețele cerute prin temă. Spațiile publice (parcuri, piețe, scuaruri) se ridică la un total de cca 43 000 m².

Arh. ALEXANDRU BELDIMAN

→

Colectiv arhitecții **ȘTEFAN LUNGU, VIOREL HURDUC,** studenții-arhitecți **MIHAI RĂDULESCU, NICOLAE GRAMA, MIHAI PRICOP, MIRCEA BELEIU, CRISTIAN IACOB**

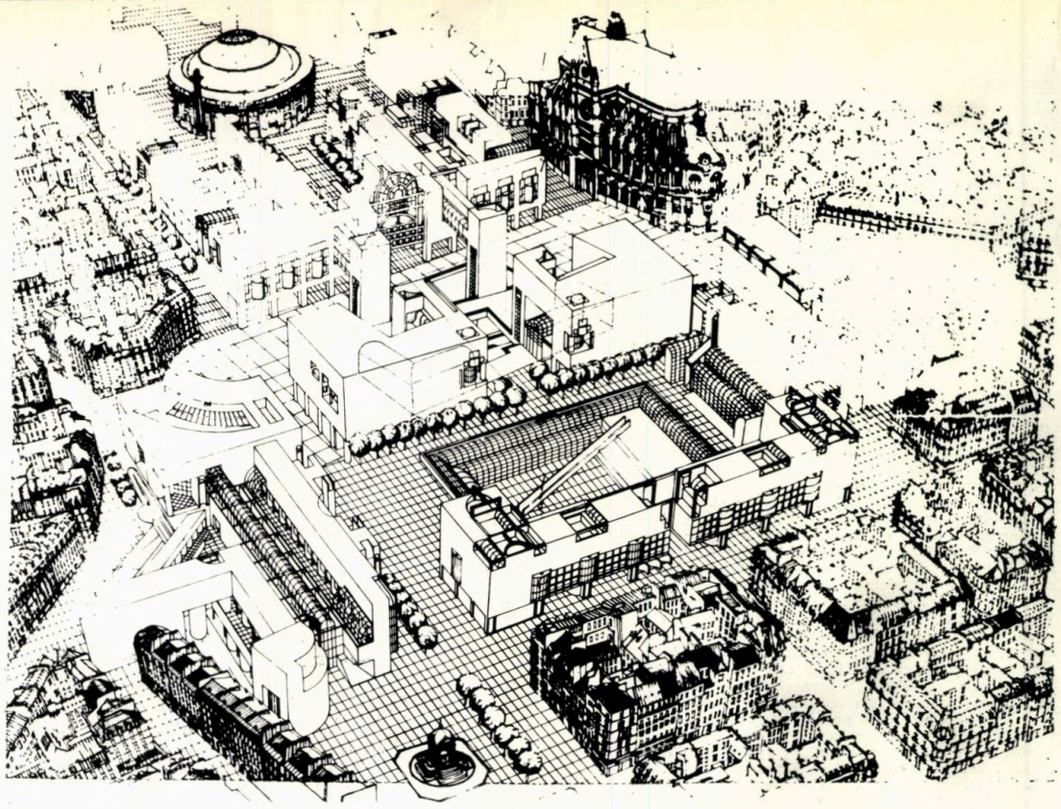

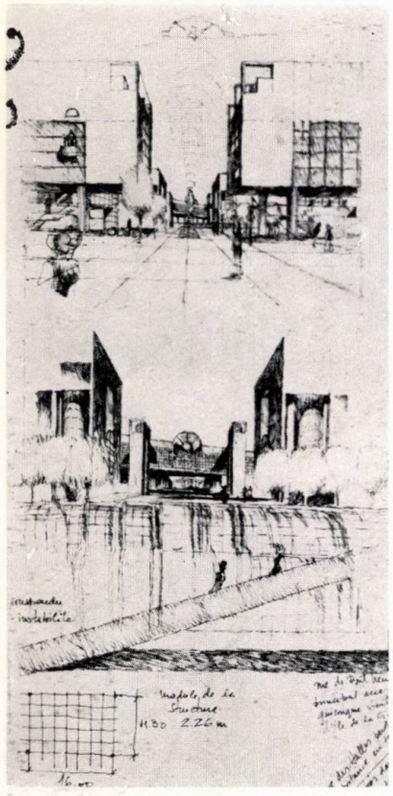

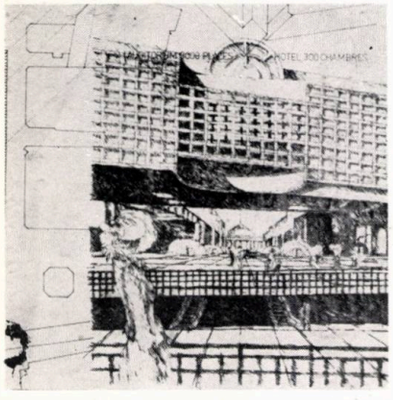

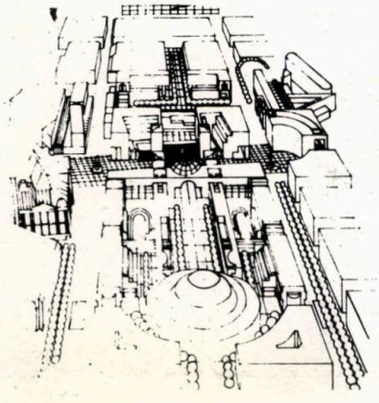

Comentarea unei propuneri pentru un concurs de arhitectură, fie ea chiar o propunere personală, este mult diferită după judecarea concursului decît înainte. Ceea ce nu am reușit să discernem în momentul elaborării propunerii noastre a fost, se pare, însăși esența criteriilor după care au fost considerate proiectele și anume — faptul că problema principală pe care o puneau organizatorii nu era « cum să se facă » ci « ce să se facă » în acest spațiu urban din inima Parisului încărcat de sensuri, de valori, de istorie. Ceea ce am reușit noi să descifrăm din tema, dealtfel foarte frumos prezentată de organizatori, a fost dorința de a realiza în acest loc un cartier al parizianului mijlociu, al acelui parizian ce-și iubește cu profundă înțelegere orașul în tot ceea ce reprezintă el ca fenomen urban, fără dorința de a adăuga acestuia un nou turn sau un nou Beaubourg. Din acest punct de vedere, pentru noi, a fost o oarecare surpriză faptul că cel mai apreciat proiect pare să fi fost cel care, în locul unui cartier, propune o dotare. al cărei mod de organizare și exprimare ni s-a părut (poate eronat, după imaginile pe care le-am putut parcurge) a fi destul de aproape de Beaubourg.

Spațiul restrîns al acestei prezentări nu ne permite să expunem multitudinea de gînduri ce ne-au condus la elaborarea propunerii noastre și nici ceea ce ar putea fi citit dincolo de imaginile prezentate. Ceea ce am considerat noi a fi elementele majore ce trebuiau integrate unui sistem coerent au fost: prezența Catedralei Saint Eustache și axul Palais Royal-Bursă-Beaubourg. Am încercat să realizăm, cu aceste două elemente, un dialog activ, capabil să furnizeze tensiunea necesară și suficientă acestui spațiu urban, cu grija permanentă de a face o inserție arhitecturală care să păstreze scara, ritmul, pulsul și personalitatea locului. Fără a afișa o falsă modestie, credem că într-o oarecare măsură am reușit și am fost bucuroși să găsim, în proiectele prezentate și chiar apreciate de juriu, unele intenții apropiate, ceea ce nu creează sentimentul tonic de a nu fi chiar atît de în afara celor mai actuale preocupări ale breslei în lume.

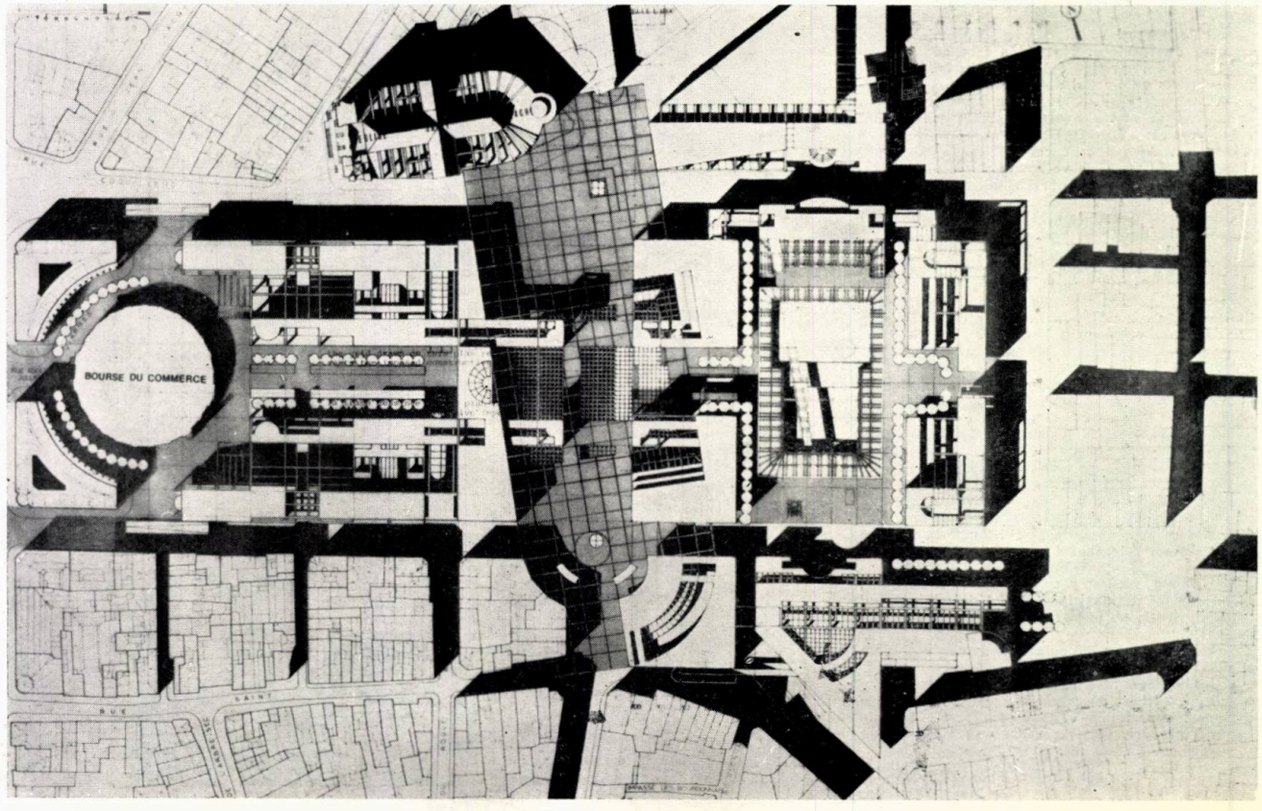

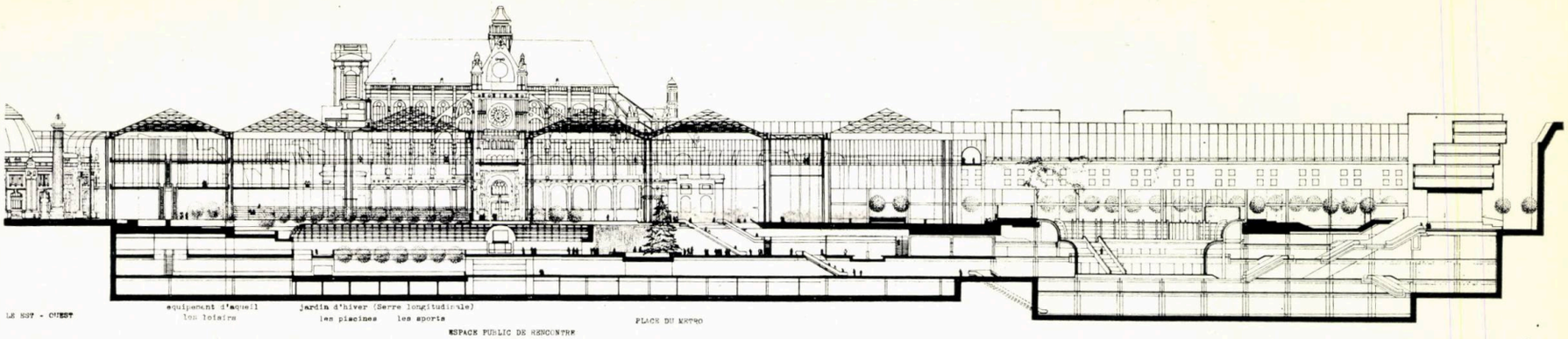

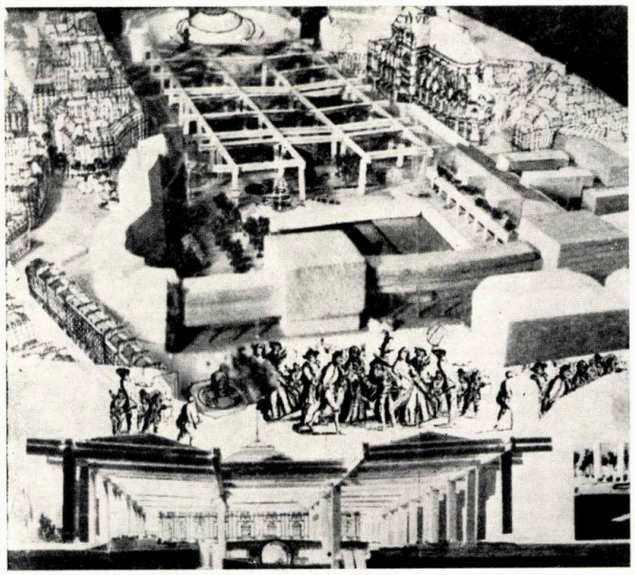

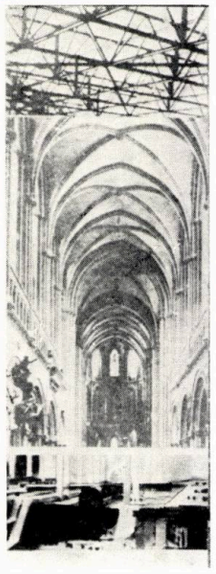

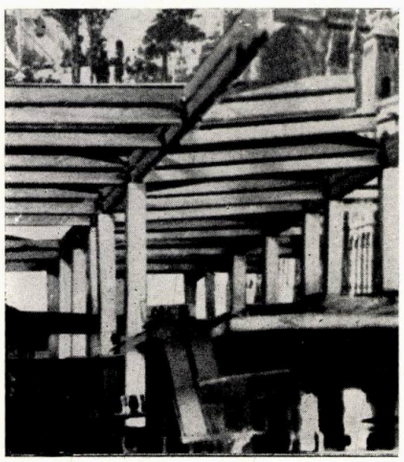

Colectiv: dr. arh. **MIRCEA LUPU**, dr. arh. **ALEXANDRU SANDU** şi studenţii-arhitecţi **AUREL CONSTANTIN, RĂZVAN LĂZĂRESCU, VLAD SIMIONESCU**

Autorii au cosniderat de o importanţă deosebită implantarea reală în existent. Ei s-au ferit de spectaculoase efecte compoziţionale de planşetă în favoarea unor legături afective cu ţesutul limitrof şi obiectivele recent realizate (Forumul şi staţiile de metro). În acest sens, s-a încercat o reducere a aparentei izolări a Forumului prin evitarea unor vecinătăţi spaţiale agresive, s-a creat o suită de spaţii tranzitorii către nivelul solului (« Piaţa metroului » şi « Sera longitudinală ») care permit în acelaşi timp o comunicare şi accesibilitate naturală la echipamentele aflate în infrastructură (sport, loisir, cultură). Aceeaşi idee a stat şi la baza tratării acceselor şi legăturilor din exterior (de exemplu accesul sud a fost conceput ca un amfiteatru cu o pistă centrală pentru patinaj).

Fluenţa legăturilor în cadrul unui sistem pietonal lărgit, se continuă şi la suprafaţă unde prezenţele spaţiale reprezentative (Bursa, St. Eustache, Scuarul Inocenţilor) devin şi repere ale compoziţiei de ansamblu şi în detaliu.

În ceea ce priveşte zona centrală, s-a adaptat o macrostructură (cu elemente verticale din profile de oţel înglobat şi suprafeţe tridimensionale cu învelitori transparente pentru acoperire) definind un spaţiu capabil să primească o mare diversitate de activităţi şi manifestări (serbări populare, activităţi culturale, tîrguri etc.) Deschiderea mare (30×30 m) permite desfăşurarea unor activităţi sportive şi de loisir la nivelurile 1 şi 2.

Autorii au considerat că prezenţa acestei structuri permeabile, elastice şi în acelaşi timp de ţinută poate asigura prestanţa unui loc urban ce se dorea a fi atrăgător şi intim legat de vecinătăţi.

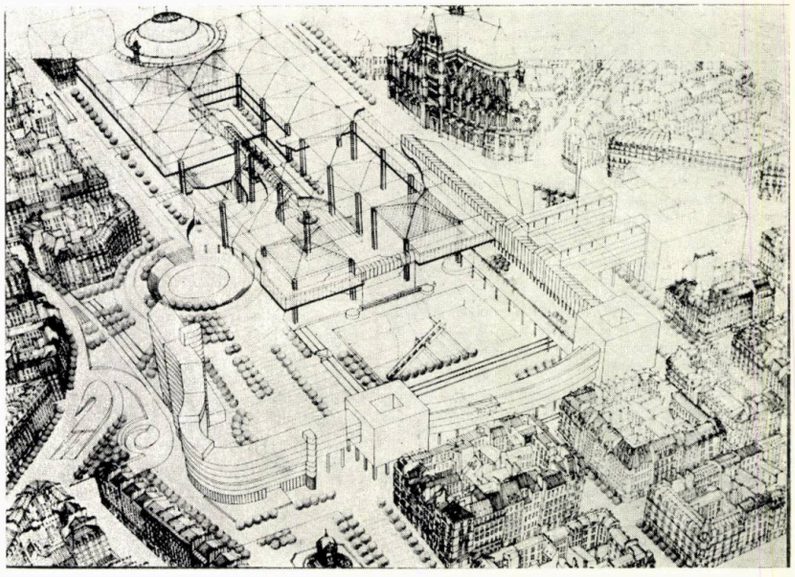

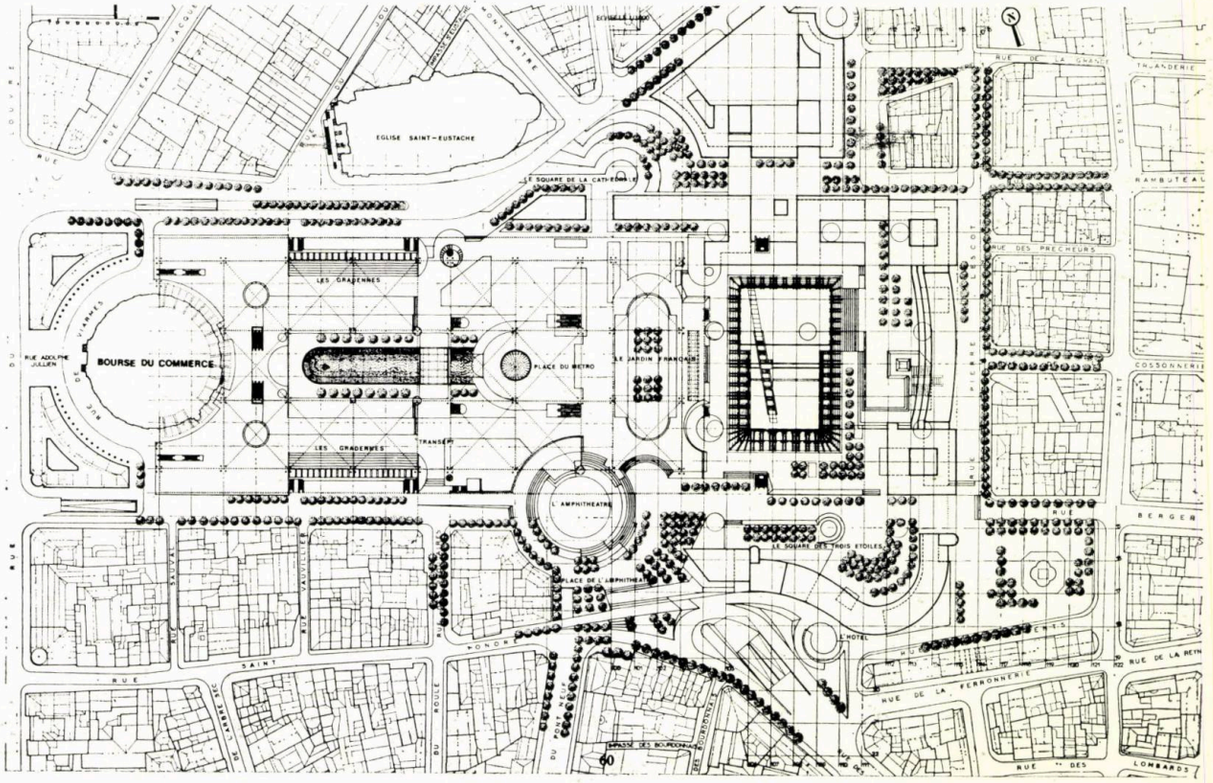

Colectivul arhitecților **OCTAVIAN NICOLAE, ȘERBAN CRIVEANU-POPESCU, VLAD VREJOIU**
Colaboratori: student-arh. **LUMINIȚA VIJELIE,** tehnician proiectant **ADRIANA BERCEA,** arhitect **VIOREL TROCAN** (expresia liberă)
Consultant structură: prof. ing. **ALEXANDRU CIȘMIGIU**

Organizarea propusă are ca notă funcțională specifică crearea unui loc de desfășurare a unor evenimente culturale de maximă importanță, bazate pe trei tipuri de spectacole, ce se desfășoară concomitent: spectacole datorate echipamentelor culturale și de « loisir »; spectacolul oferit de « mulțimea » celor ce vor frecventa echipamentele, spectacol amplificat la maximum de spațiile concepute ca multiscene unde vizitatorul este în același timp actor și spectator; spectacolul arhitecturilor vechi și noi, puse în valoare de multitudinea spațiilor și de perceperea construcțiilor de la diferite înălțimi.

Soluția prezentată preia trama rectangulară a vechilor Hale, în partea de vest a ansamblului creîndu-se o structură urbană polifuncțională, cu circulații pietonale acoperite, care reprezintă o nouă interpretare a principiilor compoziționalarhitecturale ale Halelor lui Baltard.

Ansamblul este conceput ca o juxtapunere a cîtorva « blocuri multifuncționale », (despărțite — unite prin mari circulații pietonale), care au următoarele activități principale: « Muzeul de arhitectură al Halelor și Observatorul » combinate cu « Marea Galerie » (spații de expunere); Marele Forum (suprastructura zonei deja construite) — comerț, artizanat, spații pentru întîlniri; Centrul de loisir — echipamente culturale orășenești și de cartier: săli de expoziții și manifestări diverse, spații pentru spectacole în aer liber, echipamene sportive etc; Hotelul cu 300 camere și auditorium de 500 locuri; Locuințele.

Structura propusă organizează principalele fluxuri pietonale pe direcțiile străzilor mai importante din zonă, în scopul unei maxime comodități în circulația pedestră. Circulațiile pietonale majore sînt realizate în spații închise, intersecțiile fiind conectate cu principalele puncte de intrare în suprastructura urbană nouă și cu circulațiile la diverse niveluri. Articularea fluxurilor pietonale interioare la contextul urban se face prin piețe de tip tradițional.

Ansamblul, nesubordonînd clădirile înconjurătoare, își găsește propriul său centru și propria sa dominantă și este conceput din construcții-receptacul ale spațiului exterior, a cărui continuitate asigură legătura cu spațiile interioare importante.

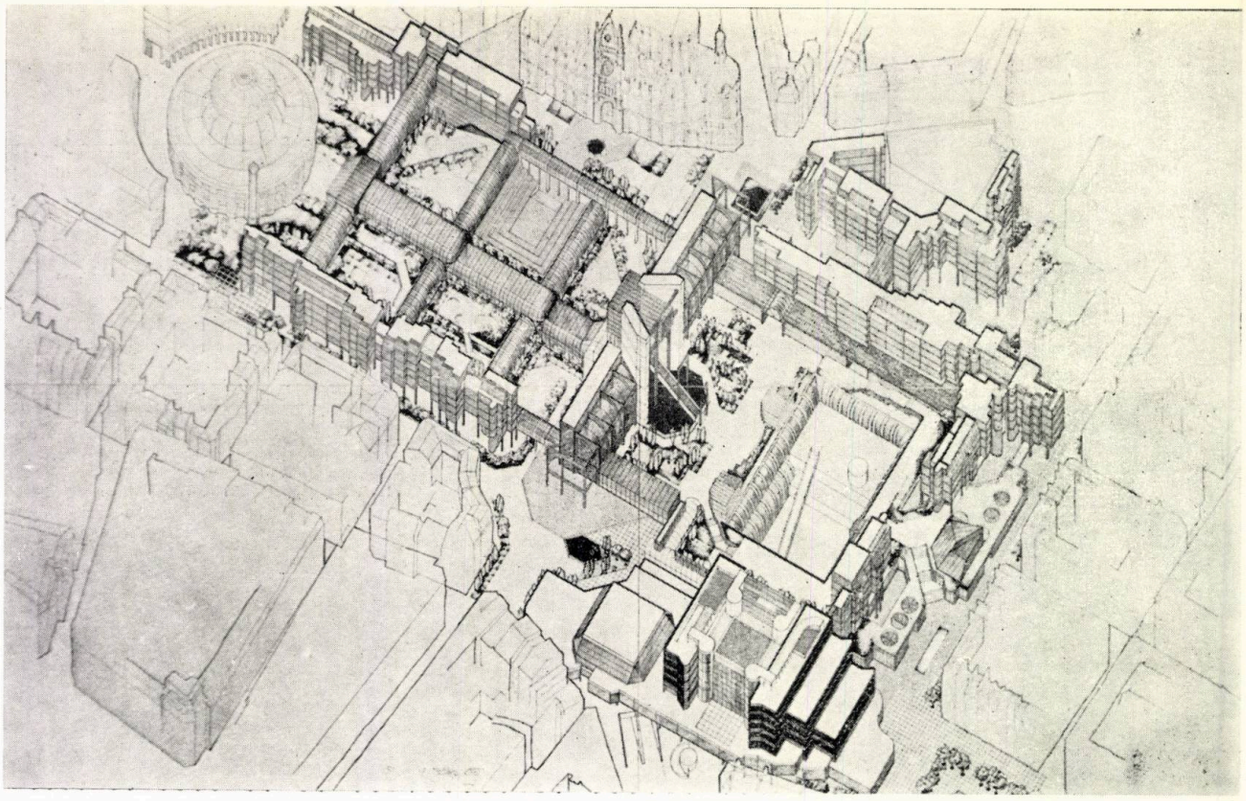

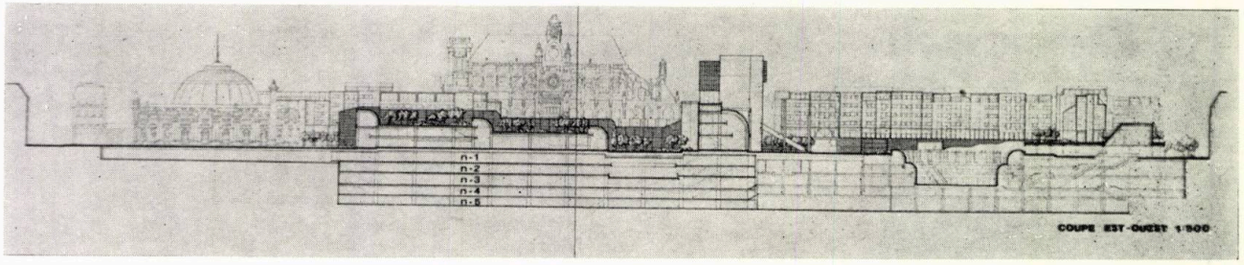

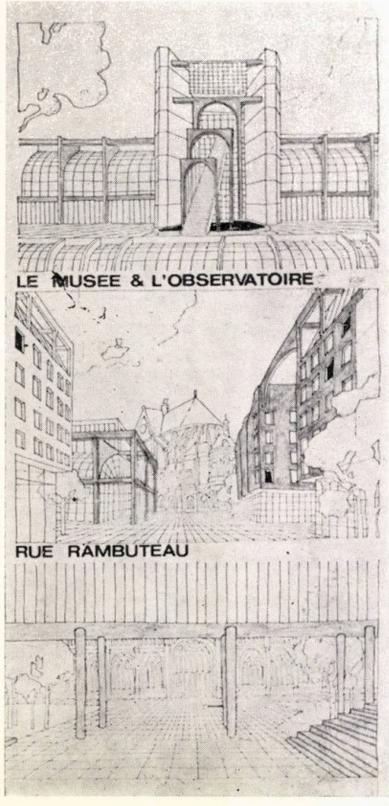

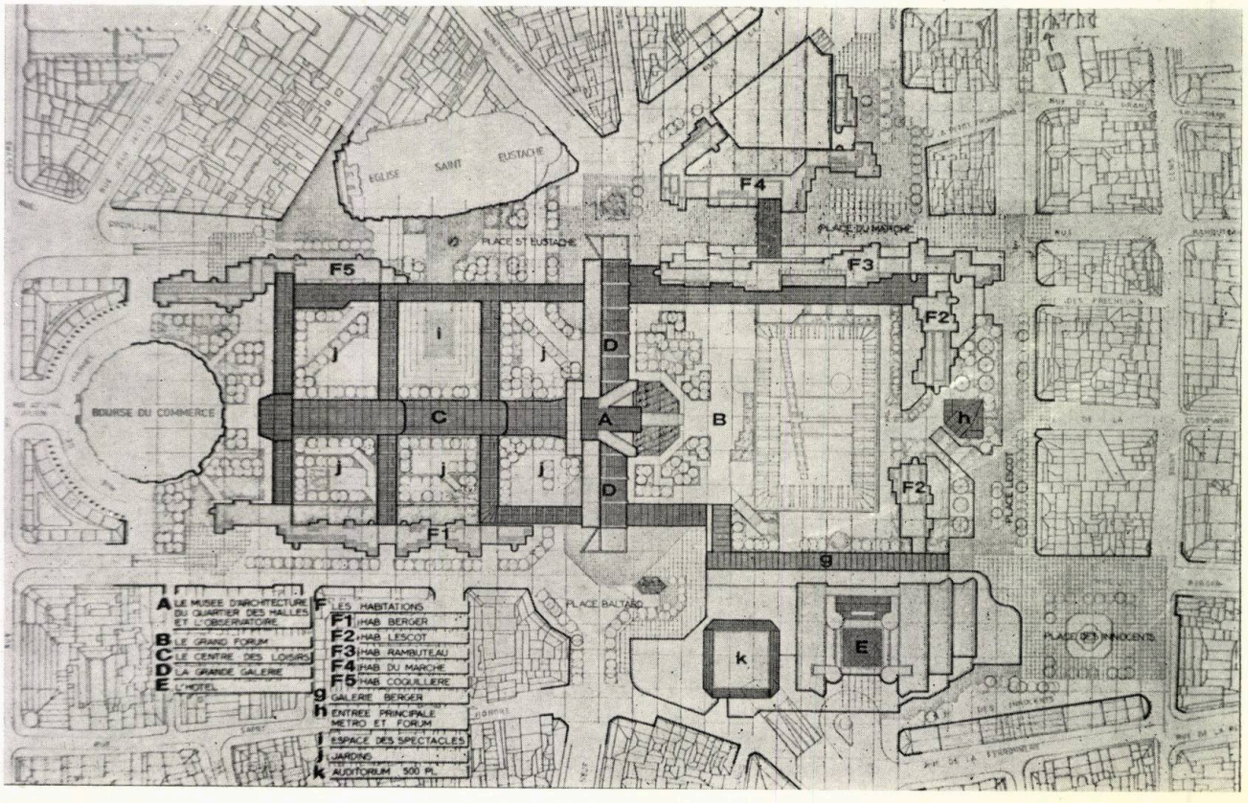

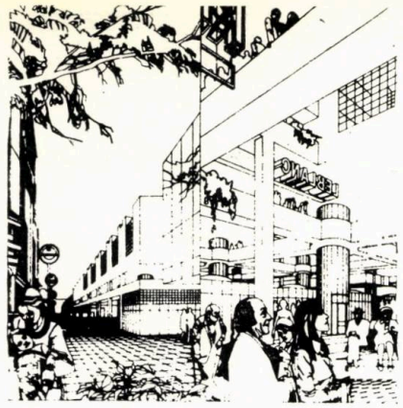

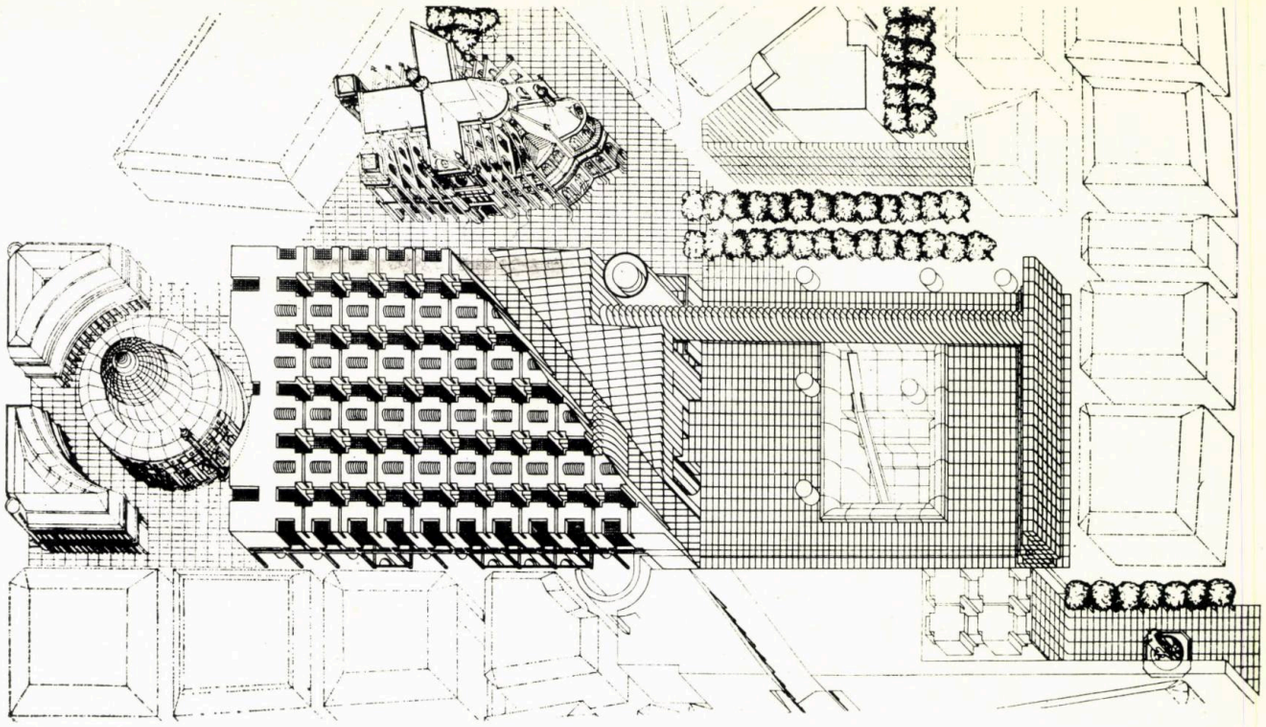

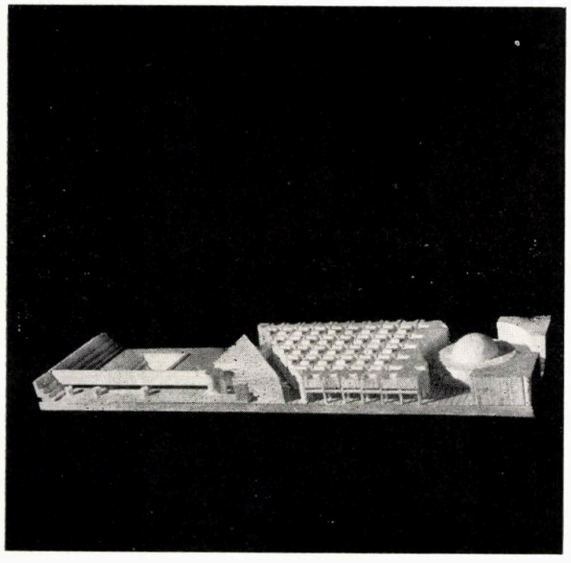

Colectivul arhitecţilor **VIOREL SIMION, ZOLTAN TAKACS, RADU FLORESCU, DINU PATRICIU, DORIN ŞTEFAN,** studenţii-arhitecţi **ALEXANDRU ANDRIEŞ, OVIDIU MILEA, DAN MARIAN, MARIUS CĂLINESCU**

Marea invenţie a arhitecturii moderne este ZIDUL FUNCŢIONAL dublu orientat. Noi repropunem SCHWEIZERUL URBAN care, dintotdeauna, a fost materialul nepremeditat al constructorilor vechilor oraşe. Făcînd abstracţie de grandilocvenţa cîrmuitorilor şi a arhitecţilor, arhitectura urbană eterogenă a avut întotdeauna o MASIVITATE UNITARĂ rezultată aleatoriu, nu din juxtapunerea unor obiecte independente, ci, dimpotrivă, din necesitatea unui gigantic ADĂPOST colectiv.

Noi nu ne-am propus să adăugăm încă un obiect creator de tradiţie marelui oraş. Arhitectura Parisului nu mai are nevoie de o manifestare grandilocventă în faţa istoriei.

Iată de ce oraşul trebuie văzut de sus de către restructuratori şi nu în mod special în perspectiva de la nivelul ochiului pe care Renaşterea a descoperit-o ca instrument de studiu al spaţiului.

Plecînd de la aceste premise, ceea ce vă prezentăm ni se pare cea mai bună posibilitate; adăposteşte un mare număr de oameni în cele mai bune condiţii, facilitează contactele sociale şi foloseşte energia solară.

Să nu credeţi, însă, că pragmatismul nostru este lipsit de poezie, dar sîntem siguri că cea mai indicată soluţie nu poate să fie un nou Luvru sau un nou Beaubourg.

Forma ţesutului urban în zona Halelor a rămas aceeaşi din secolul al X-lea pînă la intersecţia brutală din secolul trecut.

Structura fondului construit şi a circulaţiilor justifică întoarcerea la forma dezvoltată organic.

Previziunea bazată pe o analiză obiectivă duce la o calmă înţelegere a conflictului dintre tradiţie şi modern.

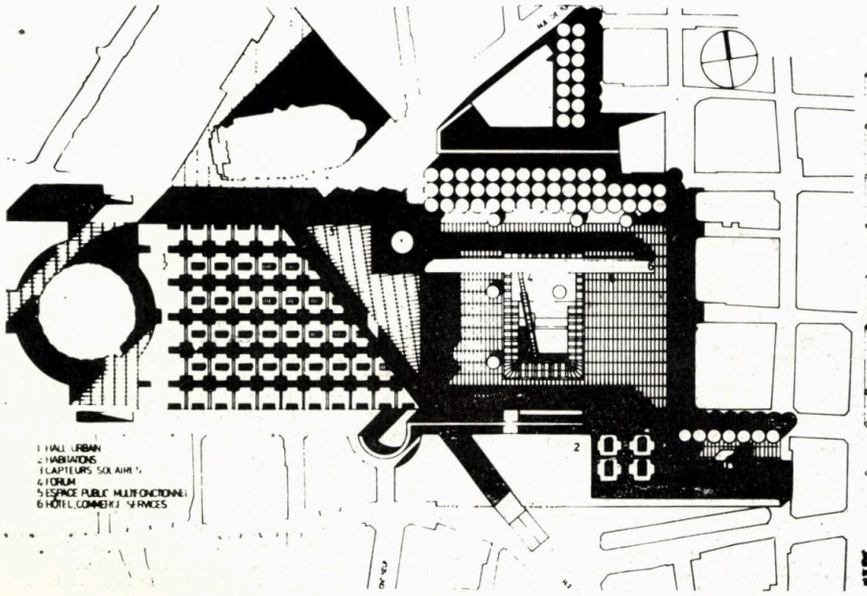

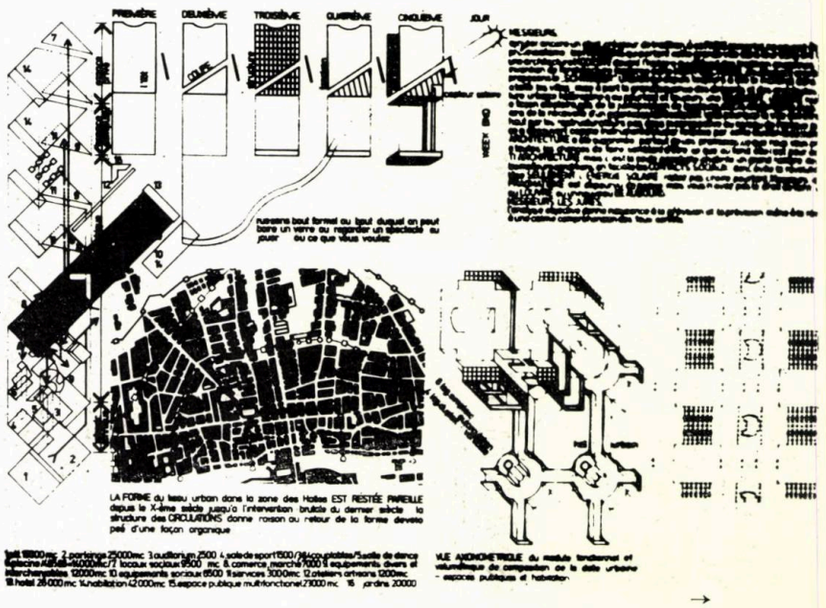

Soluția studentului-arhitect **MIHAI SURCEL** din Institutul de arhitectură «ION MINCU»

Concursul pentru amenajarea cartierului Halelor din Paris a însemnat pentru mine și prima participare la o astfel de manifestare. Tema și datele concursului au constiuit lucruri noi, pe care trebuia să încerc să le rezolv și să le concretizez într-un mod cu totul nou. În abordarea proiectului, m-am izbit de două lucruri importante: dorința mea de a face ceva «neobișnuit» (ceva unde orice se poate) și realitatea unei teme concrete, precise.

Raportat la lipsa mea de experiență și la obișnuința formată în școală, am optat pentru respectarea strictă a datelor temei. Din acest punct de vedere, cel mai important lucru mi s-a părut a fi păstrarea cît mai nestingherită a caracterului și monumentelor acestui cartier. Nu am urmărit, deci, realizarea unei arhitecturi șocante, a unui punct central de interes sau a unui nucleu în cadrul zonei. Dorința mea a fost să creez o arhitectură modernă, dar nu exagerată și cît mai imparțială ca volumetrie și relații pentru a nu intra în concurență cu clădirile istorice.

Toate funcțiunile au fost rezolvate astfel încît, la nivelul pietonului, să fie sesizat, din orice punct, ansamblul istoric al cartierului. Am vrut ca ceea ce fac să fie ca un fotoliu foarte comod și plăcut în care stai și privești un spectacol.

Ce am realizat? O foarte mare experiență. O experiență dobîndită — o dată prin elaborarea proiectului (timp de aproape două luni, în care am lucrat de dimineața pînă seara și cu multe nopți nedormite) și, în al doilea rînd, prin analiza celor mai bune proiecte premiate și prezentate în cadrul concursului.

O experiență pe care doresc să o lărgesc prin altele de aceeași natură. O experiență care să-mi anuleze, la un moment dat, întrebarea — dacă ar fi să mai fac o dată proiectul, l-aș face oare altfel?

Stud. arh. MIHAI SURCEL

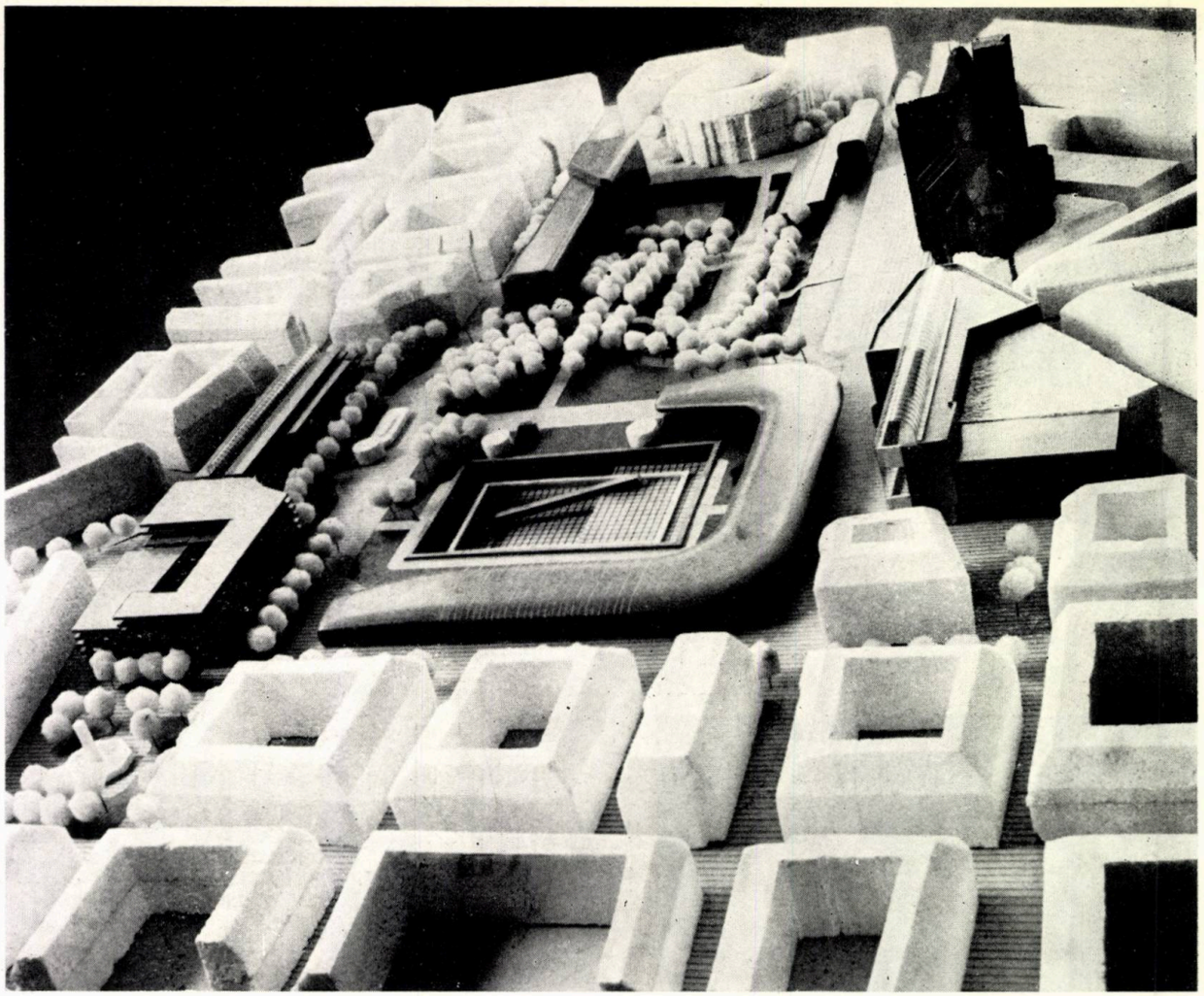

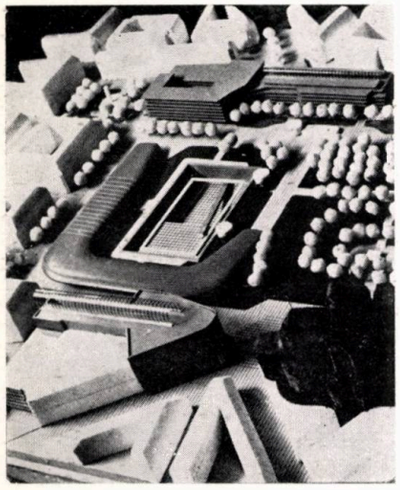

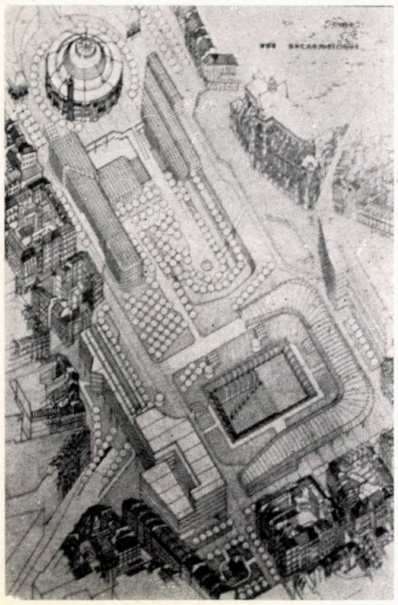

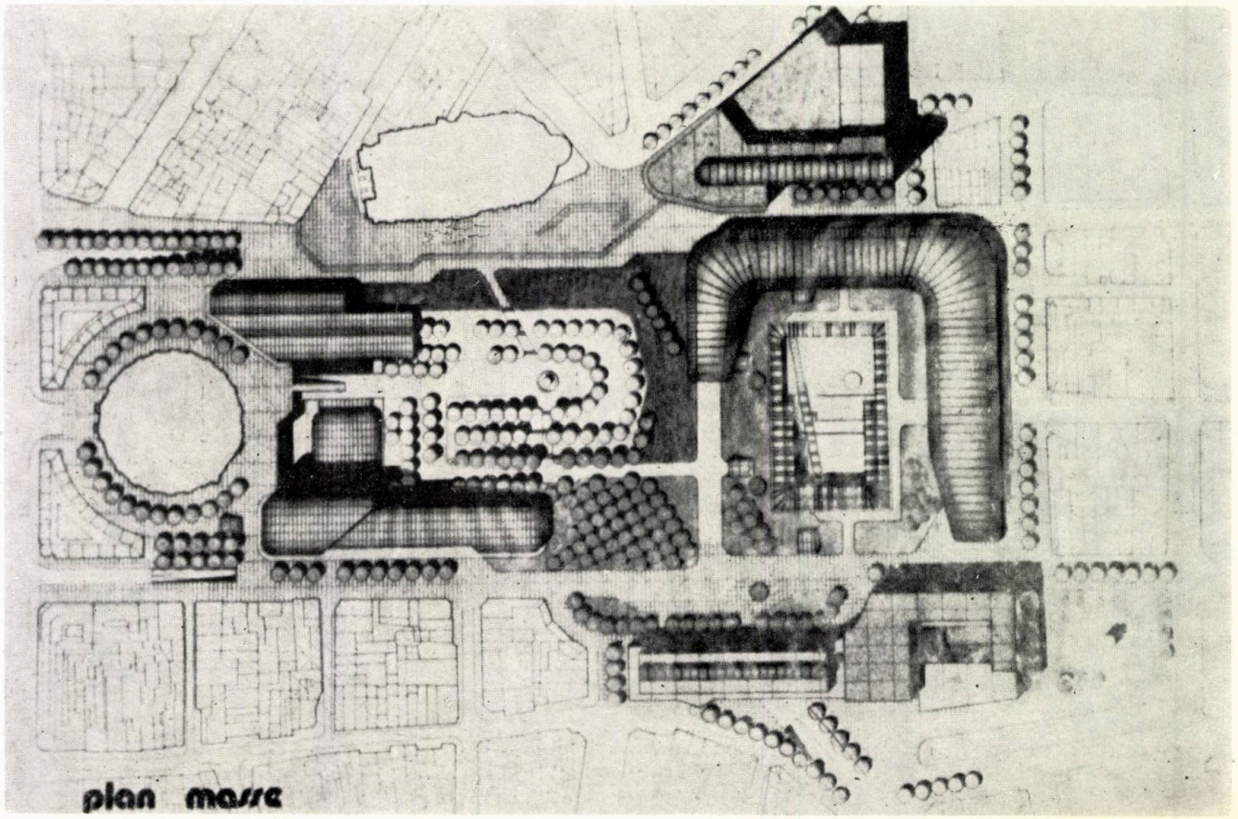

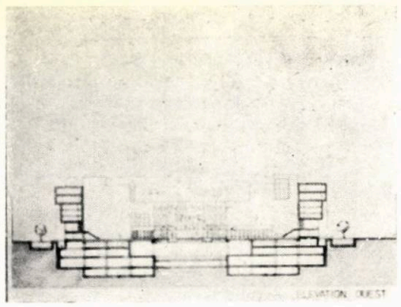

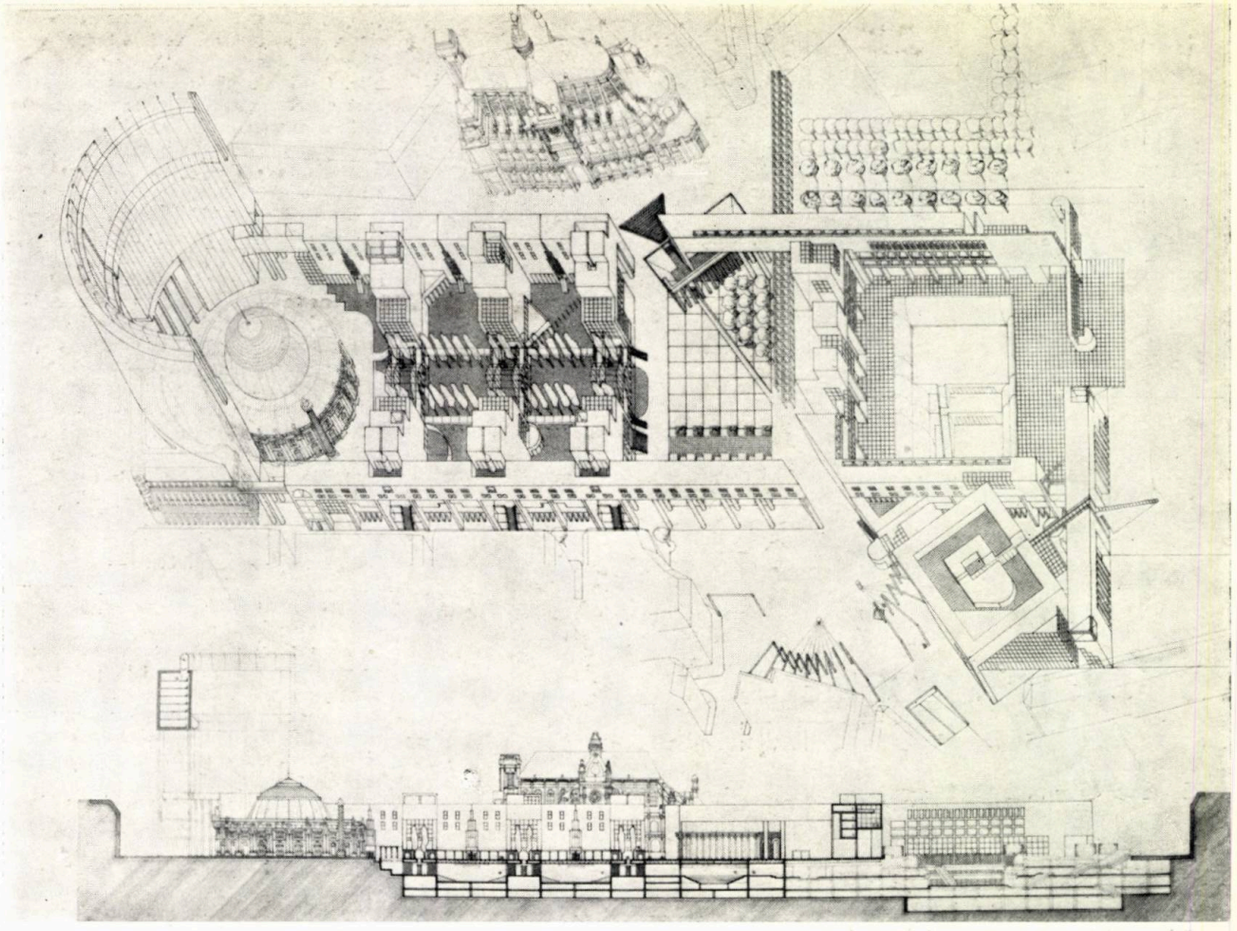

Colectivul « ROMCONSULT »: arhitect **DORIN ŞTEFAN** în asociaţie cu arhitecţii **DINU PATRICIU, VIOREL SIMION, ZOLTAN TAKACS, RADU FLORESCU,** cu participarea studenţilor-arhitecţi **MIHNEA DOROBANŢU, ADRIAN ZERVA** şi cu colaborarea studenţilor-arhitecţi **GEORGETA MARIN, ANDREI MOLNAR, ANGELO ROVENŢA, HACIG TACVORIAN, MANCIULEA VIRGIL, CORNELIA BÎRLEGA.**

Continuînd seria studiilor pentru participări la concursuri internaţionale de arhitectură, ne-am propus de astădată să analizăm, în vederea extragerii elementelor de studiu, două fenomene din multitudinea de curente şi tendinţe care se manifestă astăzi în lume în problematica de arhitectură: revitalizarea desenului de arhitectură *ca scop* (ex: J. Hejduk sau Raymund Abraham) şi *ca mijloc* (la Stirling sau « Grey and White ») de reprezentare a unei posibile realităţi arhitecturale; grupările « super-umaniste » orientate în explorarea unor noi zone-relaţii între mediul înconjurător şi problemele sociale, experimente estetice, activităţi de cercetare a modelelor culturale conflictuale (O.M.A. sau Superstudio).

Stabilind aceste coordonate, cercetările noastre s-au îndreptat spre apropierea « stărilor teoretice şi utopice », de comandă socială a realităţii construite. Ca mod de exprimare arhitecturală, am ales « juxtapunerea colajelor integrate contextului ». Prin aceasta, încercăm transformarea limbajului formal din cercetările de arhitectură în « arhitectură aplicată ».

Viziunea formală a conceptelor urbane din lucrările lui Leon şi Rob Krier, arhetipurile lui O. M. Ungers, au constituit pentru noi importante surse de regenerare a limbajului arhitectural contemporan. De asemenea şi interpretarea termenilor de referinţă din şcoala italiană « de mijloc » (Rossi, Aymonino, De Feo), pe fundalul unei reconsiderări a adevărurilor clasice (simetrie, proporţii, ritm).

Arh. DORIN ŞTEFAN

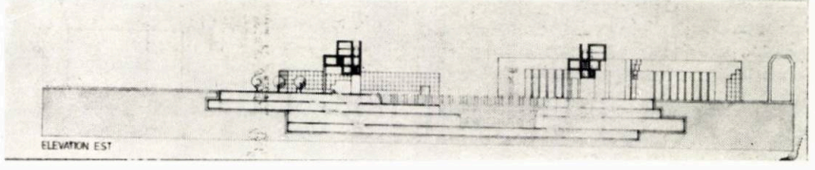

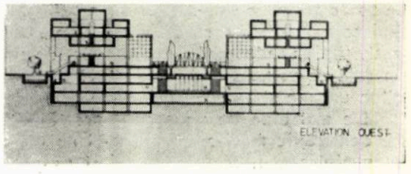

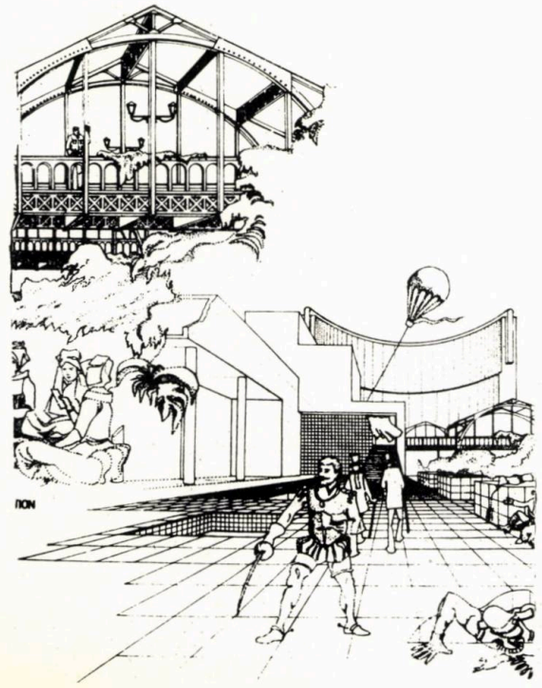

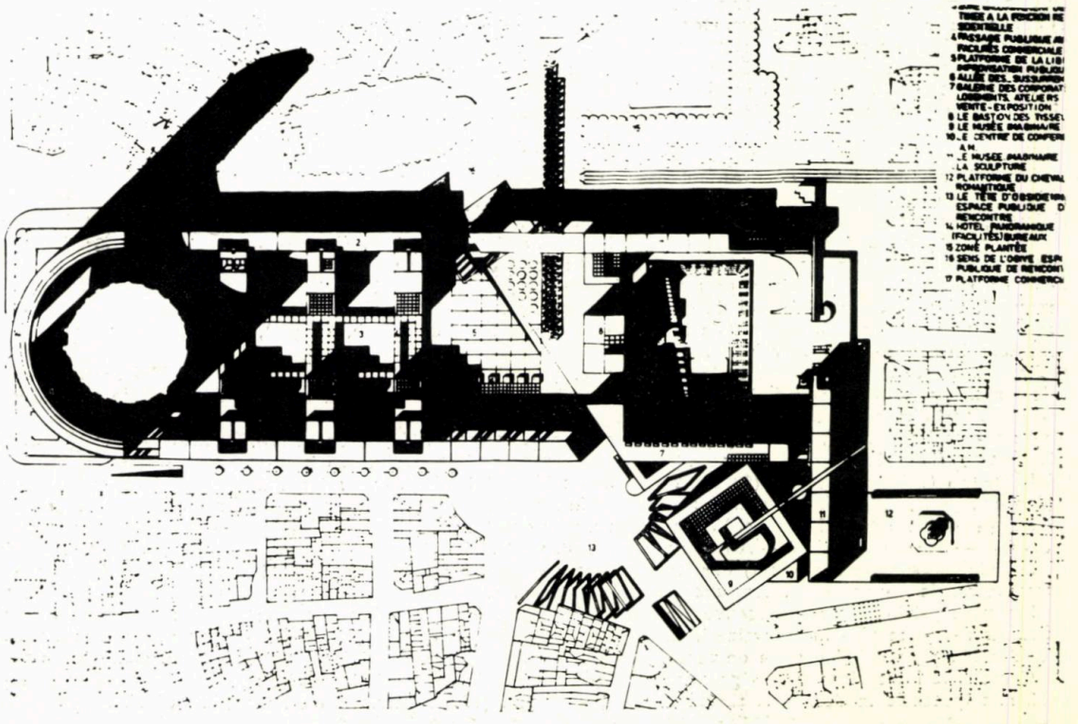

Dezbatere

ASPECTE PSIHOLOGICE ŞI SOCIALE ALE DENSITĂŢII DE LOCUIRE

Locuitorii oraşului trăiesc prin definiţie în condiţii de proximitate spaţială exprimată în nivelul de densitate de locuire. În general, conceptul de densitate a fost extins la toate treptele sistematizării: naţională (densitatea localităţilor pe un teritoriu etc.), judeţeană, urbană şi rurală, şi la diverse tipuri de activităţi: astfel se studiază **densitatea** activităţilor industriale, comerciale, de servire etc., exprimată prin diverşi indicatori. În cele ce urmează ne vom referi exclusiv la densitatea populaţiei la nivelul localităţilor urbane şi rurale.

De mai bine de un secol, cercetătorii din domeniul ştiinţelor sociale au susţinut că densităţile mari ale populaţiei au efecte negative asupra atitudinilor şi comportamentului social, sănătăţii fizice şi psihice a locuitorilor oraşului. O serie de ipoteze privind aceste aspecte negative au fost testate în deceniul trecut şi, cu puţine excepţii, au fost infirmate. Studiul succeselor şi eşecurilor cercetării în acest domeniu arată că: 1) densitatea are atît efecte pozitive, cît şi efecte negative asupra locuitorilor oraşului; 2) teoriile efectelor negative nu sînt întotdeauna cuantificate şi concretizate corect, ceea ce face ca o serie de efecte să nu iasă la lumină; 3) există şi alte efecte ale densităţii care sînt diferite de cele prinse în ipotezele respective; 4) atît efectele pozitive, cît şi cele negative au semnificaţie numai într-un context anumit şi în corelaţie multiplă cu o serie de factori care sînt, din păcate, de cele mai multe ori simplificaţi inadmisibil.

Timp de un secol, teoria dominantă cu privire la densitatea populaţiei a fost aceea a densităţii ca factor de stress (tensiune) pentru individ. S-a considerat că densitatea ridicată produce atitudini şi comportament social negativ.

În concepţia lui Georg **Simmel,** afirmată în lucrarea « Metropola şi viaţa psihică » (1903), expunerea continuă a individului la contactul cu semenii săi creează o tensiune. Pentru a se adapta acestui stimul permanent, locuitorul oraşului adoptă o atitudine rezervată, blazată, chiar ostilă faţă de ceilalţi oameni. Simmel a influenţat concepţia sociologiilor americani din « şcoala de la Chicago » (Park, Burgess, Wirth, Whyte), reflectată în lucrarea lui **Wirth** din 1938: « Urbanismul ca mod de viaţă ». Ca şi Simmel, Wirth accentuează reacţiile afective şi emoţionale ale individului şi nu pe cele comportamentale. El se referă exclusiv la persoană şi nu la structuri sociale. Wirth consideră trei dimensiuni ale vieţii urbane ca esenţiale în influenţarea psihică a individului: numărul populaţiei, densitatea populaţiei şi eterogenitatea ei. El este de părere că densitatea ridicată promovează competiţia, atitudinea rezervată, solitudinea şi iritarea.

Milgram (1970) şi **Fischer** (1972) au reformulat ideile lui Wirth cu mai multă precizie teoretică, dar fără schimbări fundamentale în ipoteze.

La baza ipotezelor lui Simmel şi Wirth stă un model simplu:
Densitate — Tensiune psihică — Atitudine socială negativă.

Modelul presupune deci că: 1) densitatea măreşte tensiunea psihică şi că 2) dacă lipsesc ecranele de protecţie, tensiunea duce la atitudini anti-sociale.

Ipotezele privind efectele negative ale densităţii au fost formulate frecvent dar; au rămas netestate pînă în anii şaizeci, cînd interesul în efectele densităţii a crescut considerabil, preocupînd o serie de cercetători etnologi, psihologi şi sociologi.

Cercetările întreprinse asupra grupurilor de şoareci, căprioare, peşti şi păsări au confirmat ipotezele modelului la aceste animale: **Calhoun** (1962), **Christian** et. al. (1960), **Davis** (1971), **Wynne Edwards** (1962). În mediul natural, animalele au o diversitate de mecanisme sociale legate de teritorialitate, dominare, migraţie, care asigură păstrarea densităţii speciilor respective la un nivel corespunzător resurselor disponibile. Dacă o zonă (naturală sau experimentală) este închisă migraţiei şi nici celelalte mecanisme nu reuşesc să controleze creşterea numărului indivizilor, apar în final consecinţe dezastruoase pentru specia studiată. Modelul teoretic confirmă aici ipotezele lui Simmel şi Wirth: într-un mediu închis, densitatea mare (definită ca raport între numărul de indivizi şi resurse) pune animalele în stare de tensiune psihică şi fiziologică, cu efecte de comportare anormală şi îmbolnăvire.

Pe linia acestor cercetări, psihologii au încercat să identifice efecte ale densităţii populaţiei asupra comportamentului social şi capacităţii de muncă: **Freedman** et. al. (1971), **Loo** (1972), **Ross** et. al. (1973), **Sherrod** (1974). Efecte negative puternice sînt foarte rar evidenţiate. **Freedman** (1975) evaluează aceste studii şi ajunge la concluzia că **densitatea nu are efecte asupra capacităţii de muncă şi asupra comportamentului social al individului,** cu o singură excepţie, aceea a corelaţiei dintre densitate şi sex: pe măsură ce densitatea creşte, se constată un răspuns negativ al relaţiilor dintre bărbaţi, dar un răspuns pozitiv al relaţiilor dintre femei.

Studiile pe animale au stimulat de asemenea pe sociologi să caute răspunsuri negative ale comportamentului populaţiei care locuieşte în zona de mare densitate. Datele folosite au fost de obicei cele ale circumscripţiilor de recensămînt. Au fost corelaţi indicatori ai densităţii populaţiei cu rata mortalităţii, incidenţa bolilor psihice, a delicvenţei juvenile, a infracţiunilor, precum şi alte elemente de patologice socială: **Choldin** şi **Roncek** (1976), **Galle**, et. al. (1972), **Schmitt** (1966), **Winsborough** (1965).

Aceşti cercetători au modificat modelul clasic astfel:

		Tensiune		Atitudine		Comportament social
Densitate	→	psihică	→	socială negativă	→	« negativ » (patologic)

Ipoteza de bază este aceea că sporirea densităţii cauzează sporirea ratei comportamentului social nedorit.

Această teorie are două premise: 1) că ipotezele Simmel-Wirth sînt corelate; 2) că sentimentele anti-sociale (ostilitate, iritare) se transformă direct în comportări sociale nedorite. Dar, datorită lipsei de date, ipotezele Simmel-Wirth nu pot fi examinate, ceea ce face ca procesele psihice care intervin între densitate şi comportament social să fie foarte rar discutate. **Rosenberg** (1968) remarcă incidenţa sporită a nevrozelor şi schizofreniei în zonele foarte dens populate din Hong Kong, faţă de zonele cu densitate mai joasă.

Starea de sănătate a copiilor se înrăutăţeşte mult peste anumite praguri de densitate: diversele boli infecţioase, tuberculoza etc. au o incidenţă mult mai ridicată în aceste cazuri.

Totuşi, multe din aceste fenomene şi efecte nu se explică prin prezenţa densităţii mari ca atare. Sînt numeroase exemple care infirmă aceste ipoteze: scăderea delicvenţei, a incidenţei morţii datorate tuberculozei şi a altor fenomene anti-sociale în Hong-Kong, în perioada 1956—1966, în pofida creşterii densităţii.

Într-un studiu recent, **Hassan** (1975) ajunge la concluzia că densitatea exagerată din Hong-Kong şi Singapore are efecte socio-psihologice asupra locuitorilor lor. Consecinţele sînt: stress, depresiune nervoasă, slăbirea controlului asupra copiilor, educarea insuficientă a acestora în familie şi în şcoală. Chiar şi în aceste condiţii însă, există ecrane de protecţie împotriva efectelor negative ale marilor densităţi. Un exemplu îl constituie viaţa interiorizată a japonezilor şi soluţionarea partiului locuinţelor japoneze care permit separarea individului prin paravane, sau, în sfîrşit, grădina tipică japoneză.

Rezultatele cercetărilor de teren întreprinse de aceşti teoreticieni nu oferă practic nici o evidenţă că densitatea mare încurajează patologia socială. Din punctul de vedere al stratului socio-economic, nu se pot găsi decît foarte puţine corelaţii semnificative între densitate şi variabilele de comportament şi sănătate. Interpretarea « liberă » a unor date prezintă riscuri: **Robinson** (1950). De exemplu, corelaţia pozitivă (directă) dintre densitate şi rata delicvenţei juvenile nu înseamnă neapărat că un copil care locuieşte într-o zonă de mare densitate are o posibilitate mai mare să ajungă delicvent decît un copil care locuieşte într-o zonă de densitate scăzută.

Noi încercări au fost făcute de sociologi de a găsi efectele densităţii cu ajutorul metodei anchetei sociologice — pentru a testa ipotezele Simmel-Wirth. S-au făcut încercări de a măsura aceste efecte în cartiere de locuinţe:

Baldassare (1975), **Booth** şi **Edwards** (1976), **Loring** (1956), **Mitchell** (1971). Anchetele au chestionat atitudini, stări de spirit, comportamente asociate cu densitatea, dar efectele negative ale marii densităţi nu au fost confirmate.

Este de remarcat faptul că aceste anchete s-au referit la densitatea de locuire, în timp ce ipotezele Simmel-With privesc densitatea populaţiei în general.

Modelul lui Verbrugge şi Taylor

O altă serie de cercetări foarte recente: **Verbrugge** şi **Taylor** (1976), testează următoarele **trei ipoteze:**

(1) Sporirea densităţii **are** efecte negative, dar aceste efecte sînt în mare măsură contingente, se produc în condiţii particulare. Sporirea densităţii într-o anumită zonă reduce unele resurse ambientale (intimitate, linişte, spaţiu pentru activităţile individului). În condiţiile de mare densitate, se manifestă neplăceri datorită diminuării resurselor (comparativ cu zone de mică densitate). Efectele negative sînt legate **numai** de variabilele care măsoară aceste neplăceri. În al doilea rînd, mulţi oameni posedă « ecrane de protecţie » împotriva efectelor densităţii şi se pot adapta locuirii la mare densitate. Consecinţele negative apar atunci cînd aceste ecrane nu sînt adecvate. Incidenţa neplăcerilor se produce în special la populaţia care percepe aglomeraţia excesivă, care este nesigură pe viaţă şi anturaj şi care are timp puţin pentru adaptarea la condiţiile de mediu (cei mutaţi de curînd într-un alt cartier sau care locuiesc în zonă numai temporar). Concluzia este că teoria efectelor negative ale densităţii necesită precizări şi specificări atente şi cuprinderea în model a factorilor menţionaţi mai sus sub formă de variabile.

(2) Sporirea densității are și efecte pozitive. Zonele de mare densitate oferă mai multe resurse sociale imediate decît zonele puțin dense. Pe măsura creșterii densității, locuitorii devin mai legați din punct de vedere social de un anumit loc.

(3) În afara densității, **numărul** populației dintr-o anumită zonă afectează gradul de satisfacție sau insatisfacție și contactul social. Numărul populației în sine poate avea efecte negative și pozitive, independent de efectele densității.

Autorii studiului (Verbrugge și Taylor) au testat aceste trei ipoteze cu ajutorul unei anchete efectuate în 1976 în orașul Baltimore (SUA). Chestionarele au urmărit să pună în evidență (1) atitudinea și comportamentul rezidenților, familiilor, vecinilor etc.; (2) percepția zgomotului, intimității, securității și satisfacția sau insatisfacția față de nivelul și gradul de zgomot, intimitate și securitate; (3) caracteristicile sociale, demografice și psihologice. Au fost corelate variabilele dependente cu densitatea, numărul populației, învățămînt și educație, durata reședinței și perceperea aglomerării.

Prin sporirea densității, unele resurse ambientale se diminuează. Densitate mare înseamnă mai puțin spațiu, mai puțină intimitate și liniște. Verbrugge și Taylor au studiat trei tipuri de variabile dependente: cognitive, afective și comportamentale. De exemplu: se poate testa dacă densitatea de locuire este corelată pozitiv cu frecvența zgomotului de afară (cognitiv), gradul de iritare față de acest zgomot (afectiv) și plantarea unor arbori și arbuști ca barieră împotriva zgomotului (comportament).

Modelul clasic, determinat, al efectelor negative este valabil pentru speciile de animale, care nu au decît un număr foarte mic de ecrane de protecție. Spre deosebire de ele, populațiile umane nu depind de resurse fixe și posedă numeroase mecanisme pentru a rezolva cererea ridicată din zonele de mare densitate: de exemplu: sistemul de transport în comun, spațiile verzi, plantațiile de aliniament etc. Factorii psihologici, însă, ca și cei de adaptare a individului la mediul construit, trebuie exprimați explicit în model.

Psihologic există o diferență între densitatea obiectivă și perceperea acestei densități de către subiect: **Freedman** (1973), **Rappoport** (1975). O parte deci din efectele densității sînt mediate de percepție: gradul de insatisfacție al individului depinde de **perceperea aglomerației** ca atare.

De asemenea, **securitatea vieții, a locului de muncă și a mediului înconjurător** face ca posibila insatisfacție față de densitatea mare de locuire să scadă foarte mult: **Proshanski** et. al. (1970). Adaptarea se face în acest caz mult mai repede. **Adaptarea** însă este un proces delicat și care necesită timp. Măsura posibilității de adaptare a unui individ în condițiile marii densități este durata de locuire în acel mediu sau durata (în ore) a expunerii sale la mediu.

Pe măsura creșterii duratei se produce adaptarea la noua situație. Există însă și unele excepții: pentru noii veniți într-un mediu diferit, creșterea numărului de ore petrecut pe zi în acel mediu poate spori insatisfacția, în timp ce, dintre vechii locatari, cei mai nemulțumiți sînt, de obicei, aceia care petrec cel mai puțin timp zilnic în mediul respectiv.

Între variabilele ce reprezintă ecranele de adaptare și între densitatea de locuire se produc interacțiuni care pot să ducă la efecte suplimentare.

Alți determinanți studiați sînt cîteva variabile importante: 1) numărul populației; 2) modificările în densitate și număr și 3) compoziția populației.

Numărul populației unei zone sau grup social, deși prezent în studii în corelație cu densitatea: **O'Dell** (1968), **Willems** (1964), poate avea efecte în întregime independente de cele ale densității.

Modificările în densitate și număr afectează direct gradul de satisfacție sau insatisfacție al individului. În cel de-al doilea caz. ele pot crea frustrarea, nemulțumirea, urmate de adaptare (în timp). Aceste modificări se pot produce fie în zona de locuit, fie prin mutarea individului într-o altă zonă cu condiții diferite.

Compoziția populației. Wirth (1938), sugerează ipoteza că eterogenitatea populației slăbește legăturile sociale.

Efectele densității sînt diferite la diferitele **niveluri de organizare spațială:** locuință, stradă, vecinătate, cartier, loc de muncă, oraș, țată și ele produc în fiecare caz alte reacții și alte comportamente.

Verbrugge și Taylor au propus un model liniar al efectelor densității, relațiile liniare putînd fi înlocuite cu altele mai complexe dacă datele experimentale le confirmă.

Modelul este:

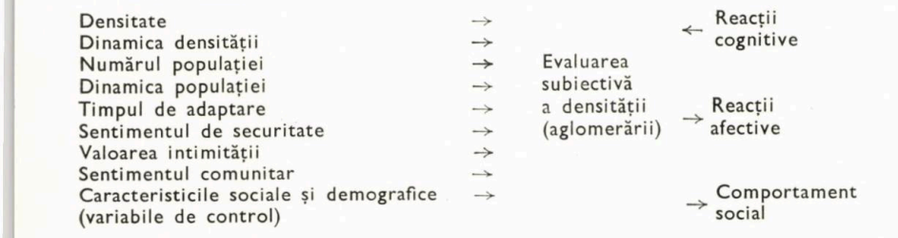

Modelul efectelor pozitive ale densității

Modelul efectelor negative accentuează eforturile locuitorilor de a extrage resurse de mediu dintr-o anumită zonă. Dar aceste zone au deopotrivă resurse **sociale.** Cu cît este mai populată o zonă, cu atît sînt mai ample prilejurile de contacte și asistență socială.

Densitatea este corelată pozitiv cu gradul în care locuitorii se ajută unii pe ceilalți, își petrec împreună timpul liber și dezvoltă relații de vecinătate.

O serie de determinanți ai modelului efectelor negative sînt valabili și aici:

— populațiile numeroase oferă ocazii sociale în mai mare măsură;

— sporirile recente în densitate și număr măresc resursele sociale;

— o perioadă mai lungă de locuire în comun și un contact zilnic prelungit oferă timpul necesar utilizării contactelor locale;

— indivizii care percep mai acut aglomerarea de populație folosesc în mai puțină măsură resursele sociale decît ceilalți;

— indivizii care posedă sentimentul comunitar utilizează mai intens resursele sociale.

Modelul efectelor pozitive ale densității va apare astfel:

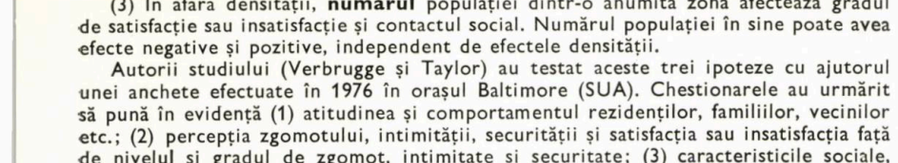

Rezultatele cercetării lui Verbrugge și Taylor

Cele două modele multivariaționale au fost studiate pe baza datelor culese pe teren la nivelul gospodăriilor, străzilor și unităților de vecinătate. S-au realizat tabele cu două intrări și s-au calculat măsurile χ^2 și γ. Rezultatele obținute susțin ambele modele, confirmînd ipotezele propuse prin corelații semnificative care indică relații liniare între variabile.

Determinanții sînt corelați între ei așa cum rezultă din tabel (coeficientul de corelație r):

	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Număr persoane în gospodărie		−0,84	−0,02	−0,01	−0,11	0,00	0,07	−0,25
2. Densitatea în gospodărie			0,07	0,15	0,17	0,10	−0,15	−0,25
3. Populația străzii				0,53	0,19	0,53	−0,06	−0,10
4. Densitatea la nivelul străzii					0,18	0,60	−0,22	−0,03
5. Populația unității de vecinătate						0,13	0,02	0,08
6. Densitatea la nivelul unității de vecinătate							−0,20	0,12
7. Nivelul de educație								−0,32
8. Durata de reședință								

Rezultatele confirmă ipoteza că **sporirea densității și numărului populației reduce resursele de mediu și sporește resursele sociale.**

Ambele modele sînt verificate pentru numeroase variabile și cu efecte bine definite, chiar dacă nu întotdeauna cu o semnificație statistică covîrșitoare. Pe măsura creșterii numărului și densității populației, percepția inconvenientelor de mediu și gradul de insatisfacție tind să crească, dar în același timp locuitorii tind să se cunoască mai bine, să se ajute unul pe celălalt mai mult, să petreacă mai mult timp împreună.

La fiecare nivel (gospodărie, stradă, vecinătate) modelul efectelor negative se verifică în mai mare măsură decît modelul efectelor pozitive. Se pare că inconvenientele marii densități sînt percepute mai acut decît efectele pozitive. Se poate afirma că **consecințele creșterii densității și numărului populației nu sînt numai negative sau pozitive, ci de ambele feluri, dar consecințele negative apar mai pregnant.** Explicația rezidă în faptul că se reduc resursele de mediu, ceea ce are consecințe directe și vizibile asupra vieții individului și îl obligă la adaptare.

Pentru ambele modele se conturează un **gradient de efecte** la cele trei niveluri: (gospodărie, stradă, vecinătate): rezultatele sînt cele mai semnificative la nivelul gospodăriei și cel mai puțin semnificative la nivelul vecinătății. Explicația constă în faptul că gospodăria este o entitate bine precizată, în care individul își petrece cea mai mare parte a timpului și care are cele mai puține ecrane de protecție. Resursele sociale ale vecinătății sînt cel mai puțin folosite, întrucît locuitorii își caută intimitatea la nivelul « vecinătății restrînse » (străzii) și gospodăriei.

Efectele densității și numărului populației sînt în mare măsură independente unele de celelalte.

Deși efectele densității se diminuează prin micșorarea numărului populației, ele nu dispar și nu își schimbă direcția. Atît densitatea cît și numărul influențează resursele de mediu și sociale ale unei zone ca și percepția și utilizarea de către locuitori a acelor resurse.

Durata de reședință tinde să diminueze gradul de insatisfacție și să sporească gradul de utilizare al resurselor locale. Însă, din datele de teren rezultă că aceste efecte sînt reduse.

În general, **ridicarea nivelului de educație duce la utilizarea mai amplă a resurselor gospodăriei de către locuitori, dar tinde să îi integreze mai puțin în mediul străzii și vecinătății.** Persoanele cu educație superioară tind să își organizeze timpul liber în familie și în gospodărie și percep mai acut inconvenientele densității la cele trei niveluri.

Analiza multivariațională a dovedit că densitatea percepută ca atare de locuitori are efecte tot atît de mari dacă nu chiar mai mari decît cele ale densității efective (obiective).

NOTE

Baldassare, M. (1975), The Effects of Density on Social Behaviour and Attitudes, *American Behavioral Scientist*, vol. 18.

Booth, A. și *Edwards, J. N.* (1976), Crowding and Family Relations, *American Sociological Review*, vol. 41.

Calhoun, J. B. (1962), Population Density and Social Pathology, *Scientific American*, nr. 206.

Choldin, H. M. și *Roncek, D. W.* (1976), Density, Population Potential and Pathology; *Public Data Use*, vol. 4.

→

Christian, J. J. ş. a. (1960), Factors in Mass Mortality of a Herd of Sika Deer, *Chesapeake Science*, vol. 1.
Davis, D. E. (1971), Physiological Effects of Continued Crowding, în cartea *Behavior and Environment* New York.
Fischer, C. S. (1972), Urbanism as a Way of Life: A Review and Agenda, *Sociological Methods and Research*, vol. 1.
Freedman J. L. (1973), Conceptualization of Crowding, în cartea *Population Distribution and Policv*. Washington.
Galle, O. R. ş. a. (1972), Population Density and Pathology, *Science*, 176.
Hassan, R. (1975), Social and Psychological Implications of High Density in Hong Kong and Singapore *Ekistiks*, vol. 39.
Loo, C. M. (1972), The Effects of Spatial Density on the Social Behavior of Children, *Journal of Applied Social Psychology*, vol. 2.
Loring, W. C. (1956), Housing Characteristics and Social Disorganization, *Journal of Social Problems*, vol. 3.
Milgram, S. (1970), The Experience of Living in Cities, *Science*, 167.
Mitchell, R. W. (1971), Some Social Implications of High Density Housing, *American Sociological Review*, vol. 36.
O'Dell, J. W. (1968), Group Size and Emotional Interaction, *Journal of Personality and Social Psychology*, vol. 8.
Proshansky, H. M. ş. a. (1970), *Environmental Psychology*, New York.
Rapoport, A. (1975), Toward a Redefinition of Density, *Environment and Behaviour*, 7 (2).
Robinson, W. S. (1950), Ecological Correlationns and Behaviour of Individuals, *American Sociological Review*, vol. 15.
Rosenberg, G. (1968), High Population Densities in Relation to Social Behaviour, *Ekistiks*, vol. 25, 151.
Ross, M. ş. a. (1973), Affect, Facial Regard and Reactions to Crowding, *Journal of Personality and Social Psychology*, vol. 28.
Schmitt, R. (1966), Density, Health and Social Disorganization, *AIP Journal*, vol. 32.
Sherrod, D. R. (1974), Crowding, Perceived Control, and Behavioral Aftereffects, *Journal of Applied Social Psychology*, vol. 4.
Simmel, G. (1971), The Metropolis and Mental Life, în cartea: *Individuality and Social Forms*, Chicago.
Verbrugge, L. M. şi *Taylor* (1976), Consequences of Population Density; Testing New Hypotheses, Johns Hopkins University.
Willems, E. P. (1964), Review of Research, în cartea *Big School, Small School*, Stanford University Press.
Winsborough, H. H. (1966), The Consequences of High Population Density, *Law and Contemporary Problems*, vol. 31.
Wirth, L. (1938), Urbanism as a Way of Life, *American Journal of Sociology*, vol. 44.
Wynne-Edwards, V. (1962), Animal Dispersion in Relation to Social Behaviour, Londra.

Dr. arh. MIRCEA ENACHE

desene de arh. ATANASE DAN POPESCU

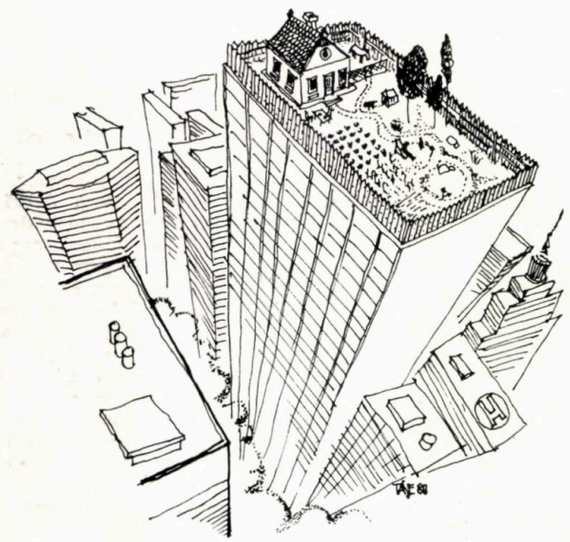

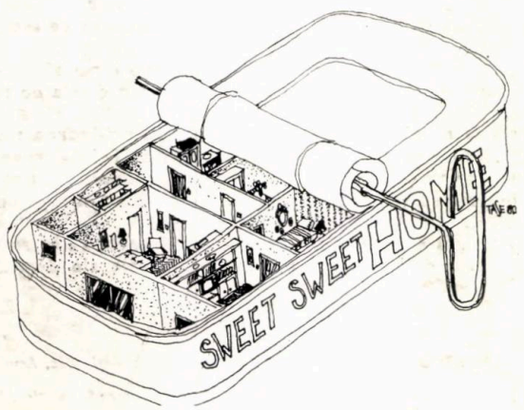

O ALTERNATIVĂ

O afirmație se face tot mai des auzită: era energiei ieftine și abundente s-a încheiat! Poate nu pentru totdeauna, precizează optimiștii, cu gîndul la promisiunile fuziunii nucleare și ale conversiei fotovoltaice; dar și ei sînt nevoiți să admită, măcar sub titlul unei faze de tranziție (și știm cît de durabile sînt provizoratele...), necesitatea chiverniselii în domeniul energetic. Împrejurările par să favorizeze idei care pînă mai ieri păreau donchișotești — și, în primul rînd, valorificarea surselor alternative, a așa-zisei energii « blînde »: radiația solară, vîntul, valurile, mareele, biogazul ș.a.

Citeva dintre consecințele previzibile ale acestei noi orientări merită a fi în mod deosebit menționate, ca avînd efecte convergente asupra sistematizării teritoriale, asupra evoluției rețelei de localități. La scară macroeconomică, industriile care înglobează manoperă de înaltă calificare și cît mai multă inteligență sînt favorizate în dauna celor mari consumatoare de energie și materii prime; în agricultură, metodele tradiționale, bazate pe utilizarea îngrășămintelor naturale, sînt reconsiderate în cadrul unei viziuni ecologizante. În proiectarea termică a construcțiilor, investiția în capacitatea de izolare e preferată cheltuielilor pentru încălzire (sau răcire); este preconizată autonomia energetică a locuinței — și chiar « casa ecologică ».

Toate acestea sugerează un numitor comun: descentralizarea. A producerii și consumului de energie, a locurilor de muncă, a infrastructurii, a locuirii. Paralel cu vechiul model, clasic, al urbanizării prin concentrare și aglomerare, tinde astfel să dobîndească viabilitate un nou model, în care accentul se deplasează de la număr la calitate și în care localitățile mici devin prioritare. Cu alte cuvinte, o mai veche orientare românească, menită să echilibreze creșterea orașelor mari prin ridicarea de noi centre urbane din rîndul comunelor cu cele mai bune premise de dezvoltare, capătă acum șanse optime de realizare.

Cu o condiție (evident, printre multe altele, despre care s-a mai vorbit în repetate rînduri): să nu fie omise, în aplicarea noului model, tocmai elementele favorizante, enumerate pe scurt mai la început, caracterizate prin numitorul comun al descentralizării. Firesc ar fi așadar ca în viitoarele orășele agro-industriale să fie dezvoltate cu precădere sursele « blînde » — și nu să se aștepte racordarea la sistemul energetic național; ca aici să fie amplasate mici unități industriale care să asigure o cît mai înaltă prelucrare a materiilor prime locale, sau să coopereze cu marile unități din orașele apropiate; ca locuințele să fie încălzite cu panouri solare sau cu biogaz — și nu de la o centrală cu păcură sau cărbune; ca însuși tipul de locuire să fie inspirat de proiectul locuinței ecologice — și nu de marile ansambluri, cu blocurile lor și cu binecunoscutele proiecte tip. Probabil că toate acestea vor genera compoziții urbanistice mult diferite de acele încercări actuale care se rezumă la o transpunere, la scară redusă, a lecției învățate pe parcursul deceniilor de sistematizare a unor orașe cu zeci sau sute de mii de locuitori.

Sînt convins însă că nimeni nu va regreta o asemenea « erezie »...

Dr. arh. GHEORGHE SĂSĂRMAN

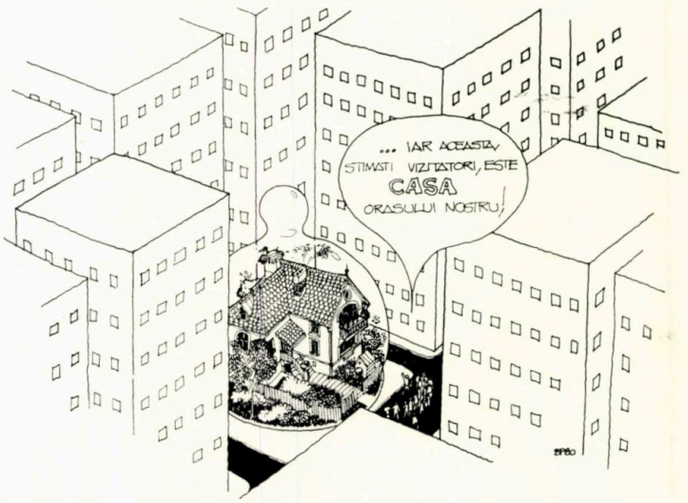

desen de arh. PAUL BĂDULESCU

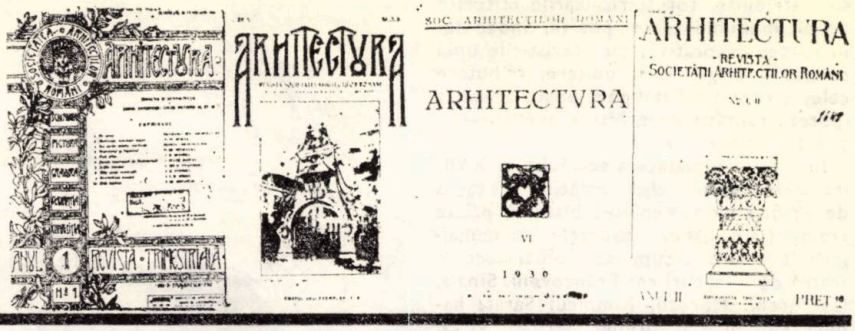

Spătarul Mihail Cantacuzino
înnoitor al arhitecturii tradiționale

Urmărind condițiile în care s-a dezvoltat fenomenul creației arhitecturale monumentale în Țara Românească pe perioada secolelor XVII-XVIII, sîntem nevoiți a constata că, în general, asupra paternității artistice a operelor de arhitectură, plutește — ca dealtfel și în secolele anterioare — un ermetic anonimat. Situația oglindește, în această privință, o descurajantă lipsă de date informative, rezumîndu-se doar la cîteva nume de meșteri în diferite ramuri; majoritatea artiștilor creatori ai acestor opere — dintre care unele dispărute — rămînînd necunoscuți.

Rare sînt cazurile cînd numele unor meșteri constructori apar atestate prin mărturii epigrafice, ca participanți la desăvîrșirea unor lăcașuri, de obicei religioase — acestea constituind, în afara cîtorva cetăți, curți boierești și cîteva palate voievodale în parte ruinate, fondul major al monumentelor noastre de arhitectură ce ni s-a păstrat din trecutul istoric al secolelor luate în discuție.

Ne-au parvenit prin mijlocirea unor inscripții sau prin discrete notații ce supraviețuiesc pe istoricele ziduri, în pisanii, tablouri votive sau măiestrite sculpturi în piatră, nume sugestive, evocatoare ale unor nobile strădanii și de modestă afirmare a orgoliului profesional al meșterilor timpului, care încercau a înălța arta autohtonă la un nivel cît mai prețios.

Sînt cunoscute numele unor meșteri care au lucrat în această epocă la ridicarea de clădiri-monumente, precum: *Manea, vătaf de zidari*, ce a lucrat la Mînăstirea Horezu, al cărui portret e zugrăvit, împreună cu *Vucașin pietrarul* și *Istrate lemnarul*, pe peretele pridvorului bisericii măreței ctitorii a lui Constantin Brâncoveanu.

Dona Pepano, un italian, folosit de domnitorul Șerban Cantacuzino la repararea bisericii episcopale din Curtea de Argeș [1].

Pesena Levin, de asemenea italian sau dalmatin, folosit de Constantin Brâncoveanu la repararea și mărirea Mînăstirii Brâncoveni [2].

Dragomir zidarul, constructor al schitului Cornetul (1666) și al capelei conacului din comuna Băjești-Muscel, al cărui portret se află pe peretele pronaosului acesteia [3].

Grigore Cornescu, constructor ce a lucrat la restaurarea bisericii Mînăstirii din Curtea de Argeș [4].

Stoica, sculptor, ce a lucrat la construcția bisericii și a conacului din Golești [5].

Lupu, sculptor, ce a lucrat la biserica Mînăstirii Brebu.

Radu, pietrar, ce a lucrat la sculpturile bisericii din comuna Tunari-Ilfov [6].

Rolul acestor meșteri în realizarea operelor de care le este legat numele nu este bine precizat, însă este foarte probabil ca unii dintre ei să fie și autorii concepției arhitecturale, ca de exemplu Manea zidarul de la Horezu sau Dragomir de la Băjești.

În general, este mai ușor de admis ca meșterul de zidărie, meserie care precumpănea în ansamblul celorlalte, să fie și conducătorul ansamblului operei, precum și probabil inițiatorul concepției arhitecturale [7], deoarece în cazurile cunoscute, unde apar nume de meșteri, nu se amintește și persoana vreunui constructor-arhitect, care ar fi avut desigur preponderență. Mai tîrziu, apare denumirea de *maimarbașa*, care reprezintă ceea ce azi numim arhitect.

De asemenea, ispravnicii care conduceau lucrările, avînd mai mult un rol administrativ, nu este de crezut că ar fi fost și îndrumători în arhitectura clădirilor pe care le ridicau, altfel ar fi fost de așteptat ca numele lor să fi apărut tot atît cît cel al meșterilor, acolo unde aceasta s-a întîmplat. Poate în cazul spătarului *Mihail Cantacuzino*, ispravnic al lui Constantin Brâncoveanu pentru lucrările de restaurare de la Curtea Domnească din Tîrgoviște, acesta să fi avut și o contribuție ca arhitect, dat fiind cunoștințele lui în această meserie.

Este știut dealtfel că, în evul mediu, profesia de arhitect în afară de Italia, unde arta construcției a căpătat odată cu efervescența pe tărîmul arhitecturii, generată de curentul Renașterii, o dezvoltare de un nivel aproape echivalent cu cel cunoscut în epoca modernă, nu era înțeleasă și practicată după cum e concepută astăzi.

Cazul spătarului Mihail Cantacuzino este unic în tradiția acestei epoci, el apărînd în istoriografia secolului al XVIII-lea ca om de cultură instruit în școlile italiene, ca geograf și arhitect: « ...acea multă rîvnă a lui era dată la gheografie și arhitectură » [8] după cum relatează cronica vremii.

Această « rîvnă » a spătarului e în mod vădit afirmată prin numeroasele sale ctitorii — în general de natură religioasă — ridicate în diferite locuri, de predilecție pe posesiunile lui.

Sînt cunoscute și aflate în ființă patru biserici de mînăstire: Rîmnicul Sărat (în colaborare cu Constantin Brâncoveanu (1697), Sinaia (1699), Colțea (București, 1700), Titireciu (Ocnele Mari, aproximativ 1701—1706) și două biserici de curte: din Fundenii Doamnei (București, 1699) și din comuna Stîlpu-Buzău (1710) [9].

Pe lîngă aceste ctitorii în ființă, încă multe alte biserici necunoscute azi au îmbogățit patrimoniul ctitoriilor datorate prestigiosului fondator de lăcașuri religioase, dacă este să dăm crezare istoricului familiei Cantacuzino, care menționează în lucrarea sa genealogică: « ... mai zidind și multe biserici de piatră pe la toate satele lui » [10].

Mihail Cantacuzino, frate cu învățatul stolnic Constantin, cu Șerban domnitorul și Drăghici ctitorul de la Măgureni, era unul dintre boierii cei mai cu vază din țară, fiind și posesorul uneia din cele mai mari averi [11]. Împreună cu fratele lui stolnicul Constantin, treceau drept cei mai învățați dintre boierii secolului al XVII-lea [12], ei absolvind studii înalte la vestita Universitate din Padova.

Familia Cantacuzino avea strînse legături cu cercurile culturale și economice italiene, de unde domnitorii își aduceau slujitori pentru cancelarii și secretari particulari. Tot acolo, Mihai Cantacuzino trebuie să fi făcut studii de arhitectură, despre care pomenește cronicarul familiei că l-ar fi pasionat. De asemenea călătoriile ce le-a făcut în Orient au avut darul de a îmbogăți cunoștințele spătarului, prin contactul cu bogata arhitectură armeano-bizantină [13].

Deși documentele epigrafice ale epocii nu indică textual pe spătar, ca autor al concepției arhitecturale a lucrărilor ce-i

sînt atribuite, totuşi realizările ctitorite de el, monumente ce poartă, îndeosebi în partea decorativă, caracteristicile unei concepţii originale şi unitare, tributare celei a renaşterii italiene, poate acredita ipoteza calităţii de arhitect a ctitorului, pentru aceste cazuri.

În a doua jumătate a secolului al XVII-lea şi începutul celui următor, înălţarea de edificii monumentale: biserici, palate rezidenţiale, hanuri, cunoaşte un nemaiîntîlnit avînt. Acum se construiesc o seamă de mînăstiri ca: Brâncoveni, Sinaia, Cotroceni, Horezu, Rîmnicul Sărat, hanuri ca: Sf. Gheorghe, Şerban Vodă, Constantin Vodă, Zlătari, toate din Bucureşti, biserici ca: Fundenii Doamnei, Doiceşti, Filipeştii de Pădure, palate ca: Mogoşoaia, Potlogi, Doiceşti, Măgureni Mărgineni, Filipeştii de Tîrg.

Fenomenul îşi găseşte explicaţia prin situaţia de stabilitate politică, a lungilor domnii ale lui Şerban Cantacuzino şi Constantin Brâncoveanu, ce a urmat perioadei de domnii scurte ce s-au succedat după laborioasa domnie a lui Matei Basarab, şi prin impulsul dat de aceşti domnitori ca şi de boierii Cantacuzini, spirite cultivate şi preocupaţi de înfăptuiri pe tărîmul culturii, precum şi de vanitoase afirmări ale personalităţii.

Epoca este cunoscută în istoria culturii româneşti sub denumirea de epoca brâncovenească şi ea îmbrăţişează o bogată gamă de realizări pe tărîmul artei, ce se încadrează cu prestigiu în patrimoniul naţional al creaţiei artistice. Eflorescenţa culturală a acestei perioade de valoroase înfăptuiri îşi pune amprenta şi asupra arhitecturii timpului, care capătă o expresie nouă, cu o plastică decorativă

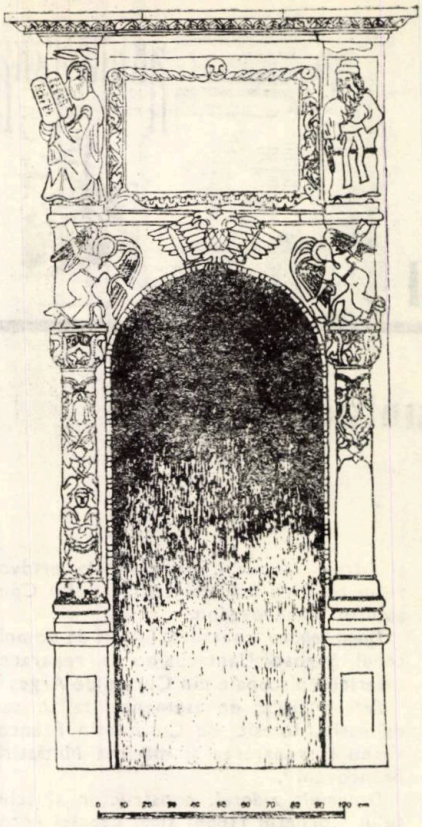

1

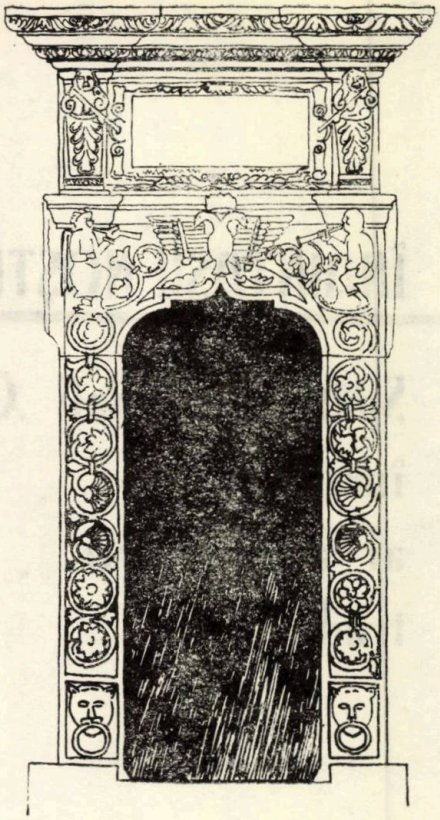

3

0 100 cm

2

4

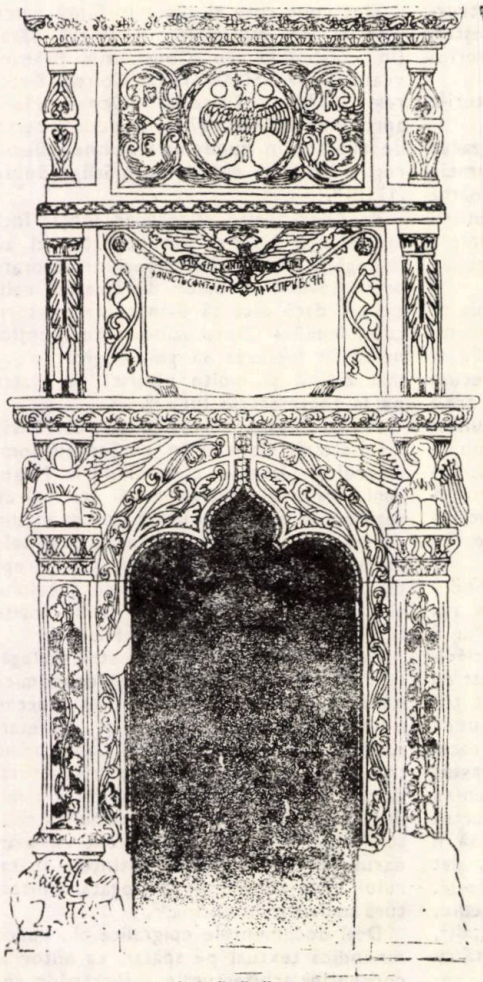

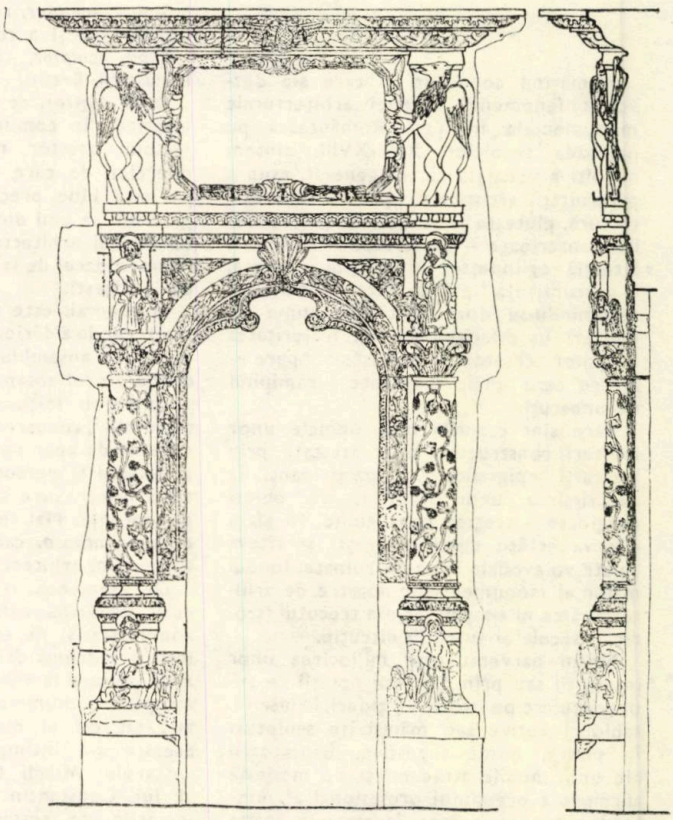

Portalul bisericii Colţea din Bucureşti. Sfârşitul veacului XVII.

0 50 100 150 cm

1

Fotografii după relevee de autorul articolului (mai puţin cel din fig. 4)

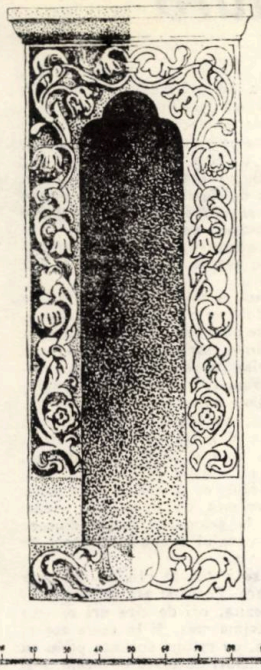

5

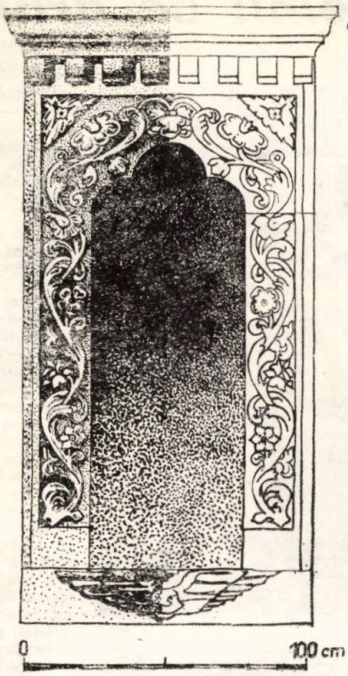

6

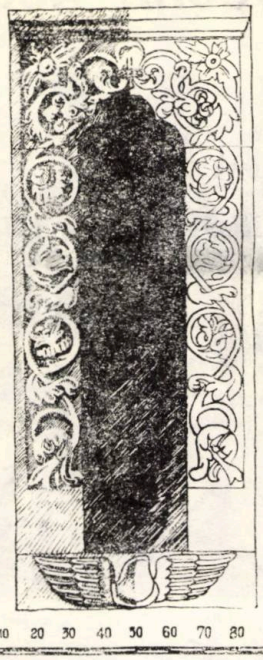

7

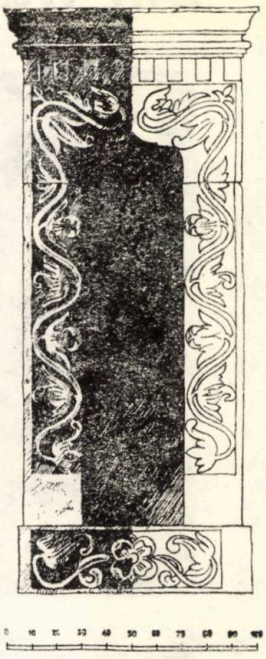

8

0 100 cm

10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 cm

LEGENDE

1. Portal la biserica Mînăstirii Sinaia — 2. Portal la biserica Mînăstirii Rîmnicu-Sărat — 3. Portal la Biserica Fundenii Doamnei — 4. Portalul Bisericii Colţea din Bucureşti — 5. Chenar de fereastră la biserica Mînăstirii Sinaia — 6. Chenar de fereastră la biserica Mînăstirii din Rîmnicu-Sărat — 7. Chenar de fereastră la Fundenii Doamnei — 8. Chenar de fereastră la biserica Mînăstirii din comuna Stîlpu-judeţul Buzău — 9. Chenar de fereastră la Biserica Colţea din Bucureşti.

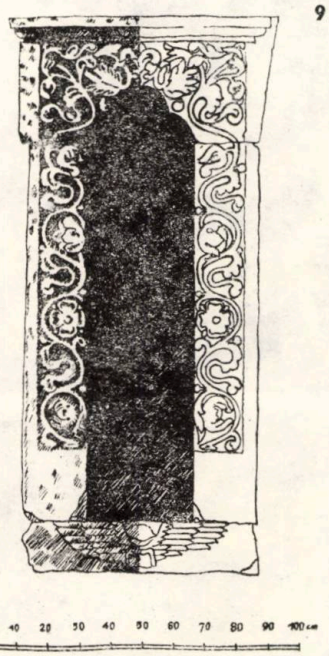

9

0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 cm

bogată, caracterizată prin folosirea pe scară largă a ornamentului sculptat şi printr-o concepţie generoasă a creaţiilor arhitecturale ce amintesc palatele din ţările apusene, bineînţeles la proporţiile stadiului de dezvoltare al vieţii locale.

Odată cu această desfăşurare spectaculoasă a activităţii constructive, apar — în arhitectura Ţării Româneşti — spre sfîrşitul secolului al XVII-lea primele influenţe ale arhitecturii Renaşterii, forme care au însă o răspîndire limitată [14].

Spre deosebire de Moldova, unde influenţa Renaşterii se afirmă încă din secolul al XVI-lea, datorită legăturilor economice şi politice cu statul polon şi cu Transilvania, unde arhitectura Renaşterii se impusese deja, în Ţara Românească, formele renascentiste îşi fac apariţia deabia peste un secol, ca un efect al activităţii culturale desfăşurate mai ales de luminaţii membri ai familiei Cantacuzino, de la sfîrşitul secolului al XVII-lea.

Pătrunderea elementelor arhitecturale de factură renascentistă, în arta construcţiei din Ţara Românească, are loc prin mijlocirea meşterilor italieni aduşi de către aceşti boieri ataşaţi culturii apusene, printre care se distinge în mod prestigios stolnicul Constantin Cantacuzino, care întreţinea o strînsă legătură cu cercurile artistice veneţiene, unde trimetea bursieri pentru studii, şi de unde a venit o nouă tehnică şi concepţie artistică [15]. De asemenea ecouri ale acestei înnoiri ne-au parvenit şi pe calea Constantinopolului, cu care aveam strînse legături culturale [16].

Cu toată circumscrierea acestei influenţe la monumentele ridicate de ctitorii exponenţi ai familiei Cantacuzino şi la meşterii acestora, trebuie amintit totuşi cazul cu totul singuratic al palatului de la Hereşti, datorat fraţilor Năsturel — cumnaţii lui Matei Basarab — pe la jumătatea secolului al XVII-lea, a cărui arhitectură, în stilul Renaşterii, este atribuită aportului unor meşteri din Transilvania, după cum notează Paul din Alep, secretarul Patriarhului Antiohiei, în timpul călătoriei sale de la 1657 prin ţările române.

Prezenţa Renaşterii în arhitectura lui Mihail Cantacuzino este afirmată timid şi ea se rezumă la introducerea formelor renascentiste în elementele decorative: chenare la ferestre, portaluri, console, unde apar profilaţii, frize, cornişe, specifice arhitecturii clasice, precum şi o ornamentaţie inspirată din motive adoptate de cea clasică: acantul, vrejul, palmeta.

Aceste profilaţii, ca şi ornamentele, sînt interpretate cu oarecare stîngăcie, execuţia lor datorîndu-se de bună seamă tehnicii unor meşteri neobişnuiţi cu formele rafinate ale artei italiene, apropiindu-se mai mult de formele simplificate orientale [17]. Relieful ornamentelor nu este aşa pronunţat (meplat), iar desenul păstrează o trăsătură de caracter naiv, aspectul general fiind cel al unei mase florale aplatisate.

Se poate ca motivele desenelor provenind din Italia, prin meşterii aduşi de Cantacuzini, să fi fost executate de pietrari locali instruiţi la şcoala artei dezvoltate în timpul campaniei laborioase a lui Matei Basarab. Stilul acestei decoraţiuni s-a închegat într-o formă caracteristică care dă o notă de originalitate bine conturată întregii arte decorative arhitecturale a epocii.

Această artă decorativă a fost realizată în general în piatră, ceea ce face ca prezenţa ei să mărească valoarea monumentelor ridicate în această epocă, atît prin podoaba cu care ele sînt îmbrăcate, cît şi prin nobleţa ce le-o împrumută materialul durabil folosit.

Deşi operele de arhitectură rămase de la Mihail Cantacuzino nu constituie, din punct de vedere al plasticii constructive, un ansamblu unitar, ele prezentînd forme de structură planimetrică variate, totuşi se recunosc în decoraţia chenarelor, portalurilor şi a coloanelor asemănări care conduc la concluzia atribuirii manoperei aceluiaşi atelier sau grup de meşteri pietrari avînd aceeaşi şcoală.

Arh. IOAN DIMITRESCU

NOTE:

1. Conf. V. Drăghiceanu — B.C.M.I. 1910, p. 66 2. Conf. V. Drăghiceanu — B.C.M.I. 1911, p. 60 3. Conf. Teodora Voinescu — S.C.I.A. 1—2, 1957, p. 75—108 4. Conf. Emil Lăzărescu — Bis. măn. Argeşului. Ed. Meridiane 1967 5. Conf. Istoria României III p. 324 6. Conf. I. Dimitrescu şi R. Creţeanu — B.M.I., 1, 1975, p. 58 7. Conf. Sp. Cegăneanu — B.C.M.I. 1940, p. 44 8. Conf. Gen. Cantacuzinilor — Ed. N. Iorga Buc. 1902, p. 341 9. Vezi B.M.I. — 1971 nr. 2, p. 59—64 10. Banul Mih. Cantacuzino Gen. Cantacuzinilor. Ed. N. Iorga 1902, p. 344 11. Op. cit. 12. Ist. României III, p. 291, 292 13. Gen. Cantacuzinilor, Ed. N. Iorga Buc. 1902, p. 342 14. Conf. Ghica Budeşti, Evoluţia arhit., IV, p. 115 15. Conf. Ist. României III, p. 261 16. Conf. Ist. artelor plastice în România Vol. II, p. 14 — Buc. 1970 17. Conf. Ghica Budeşti, Evoluţia arhit., IV, p. 124

Din viața vechii Academii de arhitectură

Fotografiile 2,3 au fost realizate de „studentul—arhitect" FLORIN BOTEZ

1. La Otopeni, pe data de 2 iunie 1932, cînd «Ludivine» juca tenis la Herăstrău. Pot fi recunoscuți studenții-arhitecți ● Ion Cristodulo, Gheorghe Ursescu-Galați, Adrian Popa, Jean Krakauer, Eduard Luzanski, Virgil Antonescu, Eugen Botez, Heim Herșcovici, Leonid Bronfman, Gheorghe Vidrașcu, Alexandru Peretz, Stelian Simionescu, Niculae Măcărescu ● Ion Dițulescu, Theodor Sassu, Sandu Pașcanu, Dan Virgil Marinescu, Niculae Nedelescu, Constantin Slătineanu, Aurel Borneanu ● Dumitru Arghiriade, Cornel Vitez, Alexandru Antonescu, Ilie Ștefănescu, Marcel Hornștein, Leopold Goldenzweig ● Hermann Stern, Constantin Vasiliu, Ion Cristoloveanu, George Pohrib, Edlis Șulim.

De multe ori, seara, la părăsirea atelierului, ne opream — spre deosebire de «Elveția»*, frecventată după predări de proiecte — la una dintre cofetăriile apropiate de pe Victoriei sau Academiei, unde ne mulțumeam cu cîte o prăjitură, mai rar cu o cafea (pe atunci nu era la modă coniacul). Cunoșteam mai puțin dulciurile și, într-una dintre seri, Micul Dick — mereu obsedat de plurivalente veleități sportive — le-a ales personal: pentru el — un kaiser cu frișcă sau o buturugă, iar pentru mine — o charlottă. Habar nu aveam ce reprezintă și nici cum se numesc fiecare.

Și era, tot pe atunci, o colegă — hai să-i zicem Ludivine — cam cu doi-trei ani în urma noastră, al cărei farmec cucerise pe mulți dintre noi. Cineva, chiar, — cu umor elin—, scrisese cu litere roșii pe un cartonaș alb prins pe perete deasupra scaunului înalt și fără rezemătoare, din familia mobilierului «de planșetă»: «Reserviert für musik». Era știut că Ludivine, pe lîngă farmecul angelic și plin de frăgezimea și gingășia florii de cireș, acompania acel du-te vino al teului și echerului, cu ritmul trepidant și elegiac al unui cîntec la modă prin 1932 — «Nușa», cu refrenul romantic «Îți amintești de vremea de demult», uneori fluierat, în timp ce la geamurile înalte dinspre strada Biserica Enei viscolul aduna fulgi mari de omăt și troiene de vis.

Și Micul Dick nu se putea să rămînă refractar acestui fagure de miere. Poate și acesta era motivul pentru care nu ezita, ori de cîte ori se ivea prilejul, să fie în preajma mea. Și în seara aceea, către sfîrșit, cînd sala, cu rafturi cochete pline cu ambalaje fine și cu dulciuri de toate nuanțele, mai respira puțină degajare și răsfăț, chinuit de fustița scurtă, cu volănașe albe a uneia dintre fetele care se luau la întrecere cu tot ceea ce se mai putea comanda, în climatul acela plin de aroma condimentului exotic, Micul Dick, poate chiar amăgit de efervescenta mișcare după ore întregi de lucru a tinerelor din cofetărie, exclamă — ștergîndu-și ultimii stropi de frișcă, de parcă ar fi voit să simtă în miezul lor obiectivul de care acum se simțea atras ca un fluid magnetic: «Ei, care îți place mai mult — Ludivine sau Charlotta?» La care eu, intimidat poate de aducerea aminte a îngerului cu ovalul diabolic al Gretei Garbo prins într-o ilustrație din colecția artiștilor acelor timpuri, am replicat roșind: «Da, dar pe Charlotta nu o cunosc!» Efectul a fost instantaneu, fără intenție anticipată, fără premeditare.

Și dacă atunci nu am știut, dintr-o gastronomică naivitate, să dau răspunsul, azi, cunoscîndu-le pe amîndouă, nu știu ce aș mai spune!...

A venit vara și Ludivine, cu racheta de tenis, a dispărut în zarea terenurilor de pe însoritele maluri ale Herăstrăului. Iar noi, în cadrul Cursului de pregătire militară de pe lîngă Academia de arhitectură, care a inclus primele două serii de studenți-arhitecți pregătiți în noul local din strada Biserica Enei 3—5, am trecut, printr-o măiastră împletire, de la ședințele teoretice pentru instruirea trupelor de geniu, la cele aplicate, în incinta Regimentului 2 pionieri de gardă — Otopeni, apoi în tabăra de la Medgidia, unde cuvintele unui alt șlagăr la modă — «Ilona» — au căpătat o haină nouă, adaptată: «Ilona, de ce nu vii la Medgidia/ Ca să îmi vezi bogăția —/ Un pat, o pernă și-o saltea!»

Imaginile alăturate, din perioada de vogă a «Nușei» și «Ilonei», arată fețele brave ale studenților-arhitecți din vara anului 1932, la Otopeni și la Medgidia. În toamna aceluiași an, în octombrie, cei din fotografii luau parte la manevrele organizate, în raza comunei Dragomirești din Deal — Ilfov, cu prilejul vizitei generalului american Mac Arthur.

Arh. DUMITRU ARGHIRIADE

** Vechi retaurant-berărie, azi demolat, situat la intersecția străzilor 13 DECEMBRIE (fostă Cîmpineanu) și Luterană, peste drum de fostul Teatru Național. Aici se aduna boema bucureșteană din lumea teatrului și a scrisului. Însuși I. L. Caragiale a condus acest local, o perioadă de timp.*

2. Otopeni, iulie 1932, la o aplicație în teren: ● Heim Herșcovici, Dan Virgil Marinescu, Eugen Botez, Niculae Cucu, Adrian Popa, Leopold Goldenzweig, Mișu Hoffman, Gustav Gusti, Gheorghe Hamerle, Tase Mihăilescu, Gheorghe Pohrib, Ion Dițulescu, Theodor Sassu, Niculae Nedelescu, Ion Cristoloveanu, Mihail Stancu, Herman Stern, Virgil Antonescu, Niculae Măcărescu ● Aurel Smîntînescu, Florin Botez, Stelian Simionescu ● Iulian Deșcu, Ion Cristodulo, Dumitru Arghiriade, Cornel Vitez, Victor Stancu, Ion Grigorescu, Leonid Bronfman, Gheorghe Gh. Popescu 3. Scenă de interior în Tabăra de la Medgidia, august 1932: ● Cornel Vitez, Sandu Pașcanu, Herman Stern —, Gustav Gusti, Edlis Șulim, Dan Virgil Marinescu ● Dumitru Arghiriade, Ed. Luzanski, Adrian Popa, N. Nedelescu, Al. Peretz, Sorin Mincu, Al. Antonescu, Aurel Smîntînescu, Vasile Pertzache ● Stelian Simionescu, I. Dițulescu, Dinu Antonescu, Mișu Hoffman, L. Bronfman, Gh. Pohrib.

LOCUINȚE TRADIȚIONALE ÎN COMUNA SĂLCIUA, JUDEȚUL ALBA

Masivul muntos al Apusenilor cuprinde sate situate la peste 1200 m, zona cu cea mai mare altitudine locuită din țara noastră. Datorită condițiilor de relativă izolare geografică, în aceste așezări s-au păstrat, mai mult decît în alte regiuni, elementele tradiționale ale artei populare — arhitectură, organizarea interiorului, textile, port etc. O cercetare monografică a comunei Sălciua, jud. Alba, efectuată în 1978, a urmărit, între alte obiective, evoluția arhitecturii locuințelor și a structurii gospodăriilor.

Sistemul structural în care sînt realizate construcțiile este deosebit de unitar, fiind folosit atît la case și cămări cît și la șuri. Pe un soclu din lespezi de piatră, a cărui înălțime nu depășește în general 50 cm, se pun 4 bîrne din stejar pe care se așază «grinzele» de brad, cioplite «pe sfoară» în 4 fețe. Din suprapunerea succesivă a grinzelelor, îmbinate «în cheotori» și fixate între ele cu cuie de frasin ascunse, se realizează pereții *(fig. 1)*. Spațiile, destul de înguste, care rămîn între grinzele, se acoperă cu paie și gunoi animal. Deasupra ultimului rînd de grinzele, se montează «cununa», formată tot din bîrne cioplite drept, cosoroabele, numite «cusuraie», îmbinate în cheotori și pe care se sprijină șarpanta *(fig. 2)*. Căpriorii sau «coarnele», așezați la cca 60 cm între ei, determină panta acoperișului. Pe căpriori se fixează în cuie de lemn șipci orizontale, «leațuri», la distanțe de 25—30 cm. La capetele inferioare ale coarnelor, se montează perpendicular pe pantă cuie din lemn, de aproximativ 20 cm, pe care se prind 1—2 leațuri orizontale, cu rolul de a împiedica paiele să cadă *(fig. 3)*. Învelitoarea se face din paie de grîu umezite, călcate «la picior» și apoi greblate, grosimea statului ajungînd uneori la 80—100 cm. Înclinația mare a pantei asigură scurgerea rapidă a apelor. Fixarea paielor în cîmpul acoperișului se face cu crengi cît mai ramificate, prinse pe leațuri, iar în partea de sus cu 4—5 «săgeți» ascuțite ce străpung coama.

Tehnica de construcție folosită în această zonă se încadrează în sistemul structural «block-bau», dominant în arhitectura țărănească de lemn din România. Cercetarea făcută pe teren la Sălciua, în 1978, permite afirmația că, pornind de la o cămară ridicată la începutul secolului al XIX-lea, cu pereți din bîrne cu secțiune dreptunghiulară, îmbinate «în cheotori cu babe» *(fig. 4)* și acoperiș din paie și ajungînd la o casă construită în 1952 din bîrne cu secțiune pătrată, îmbinate în cheotori, și tencuită («văcălită»), acoperită cu țiglă, toate construcțiile de lemn se înscriu în coordonatele sistemului tradițional «în cununi» (block-bau).

Unitatea de realizare structurală a construcțiilor se regăsește și în dispoziția în plan a funcțiunilor. Evoluția planului locuințelor se încadrează în ansamblul procesului de îmbunătățire a condițiilor de viață, așa cum s-a desfășurat pe întreg teritoriul țării, desigur în forme specifice fiecărei zone. Cel mai vechi tip de plan a fost cel monocelular, cu o singură încăpere plurifuncțională. O asemenea casă, care însă nu mai este locuită, poate fi studiată pe valea Sălciuței. Acoperișul din paie este extins deasupra prispei și se sprijină pe trei stîlpi din lemn. De pe prispa fără parapet, lată de 1 m și ridicată cu 15—20 cm față de nivelul terenului, o scară mobilă permite accesul la pod *(fig. 5—6)*

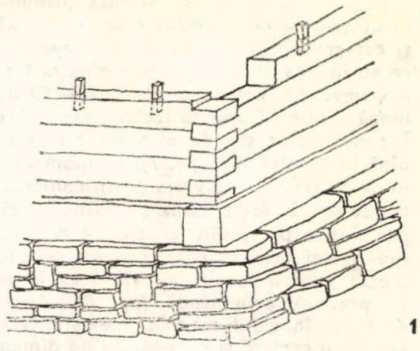

1

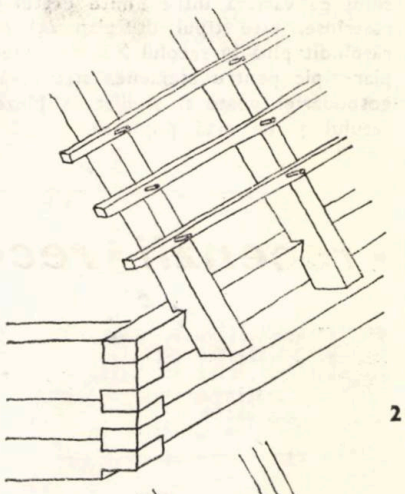

2

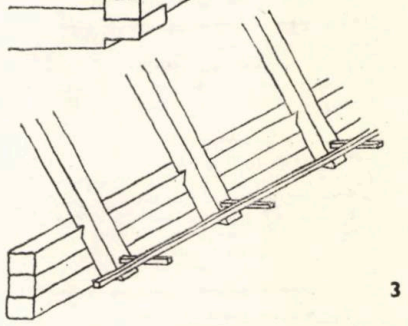

3

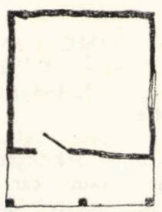

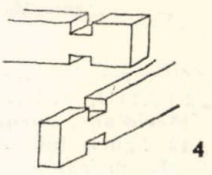

4

5

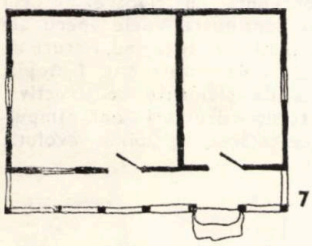

7

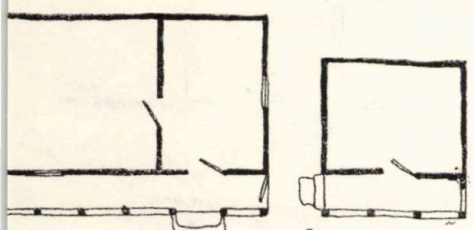

8

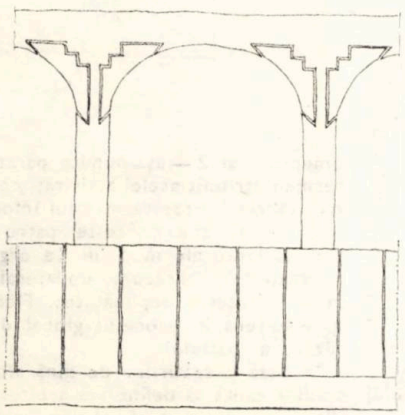

9

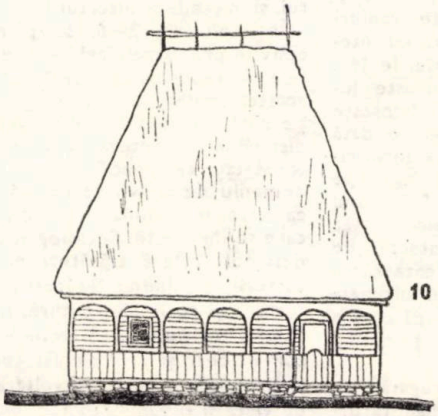

10

6

Etapa următoare în evoluția planului locuințelor a constituit-o casa cu cămară și cameră de locuit, cu intrări separate, ce au în față un tîrnaț închis pînă la 1 m înălțime, pe colț sau pe toată latura lungă a casei. Datorită izolării geografice a zonei, acest tip de plan s-a menținut pînă în secolul XX *(fig. 7)*. În momentul în care cămara cu pivnița devin construcție separată, fosta cămară devine tindă, preluînd o parte din funcțiunile camerei (de obicei cele diurne), camera se păstrează pentru locuit, iar intrarea în ea se practică prin tindă *(fig. 8)*. Apare deci ușa în zidul median, inexistentă la casele cu cameră și cămară. Avînd dimensiuni ce variază între limite destul de restrînse, este tipul de plan cel mai răspîndit pînă în secolul XX. Un exemplar tipic pentru asemenea structură a gospodăriei poate fi studiat la Muzeul satului și de artă populară.

Plastica arhitecturală a acestor ansambluri de construcții este determinată în primul rînd de asocierea pereților din bîrne de lemn de brad cu acoperișurile din paie, raportul dintre ele variind între 1/2,5 și 1/4. Parapetul plin al tîrnațului împarte înălțimea pereților în două registre: 1/1,5—1/2. Registrul superior este fragmentat de stîlpi cu secțiunea pătrată, egală cu a bîrnelor. La casele vechi era frecvent folosit sistemul de stîlpi deși și uniți prin contrafișe curbate, ce formează arcade *(fig. 9—10)*. Acest sistem, deosebit de eficient pentru rigidizarea construcției, devine, prin proporții și raze de curbură, un element esențial ce determină — alături de materiale, formă și rapoarte între elementele construcțiilor — aspectul specific și farmecul așezărilor și arhitecturii din Apuseni.

C. arh. IULIANA CIOTOIU

• recenzii • recenzii • recenzii • recenzii • recenzii

Gheorghe Săsărman: FUNCȚIUNE, SPAȚIU, ARHITECTURĂ, Editura Meridiane, București, 1979, 143 pag., 12 figuri, bibliografie

Propunîndu-și să precizeze relațiile dintre funcțiune, spațiu și arhitectură, pentru o definire a arhitecturii care să țină seama de evoluția acestei discipline, autorul cercetează un domeniu care nu a fost tratat pînă acum în literatura română de specialitate sub această formă de studiu organizat. Desigur că, în articole, eseuri sau însemnări, arhitecți profesioniști din țara noastră și gînditori de valoare din alte ramuri ale culturii au privit arhitectura cu interes și cu discernămînt, în scrierile lor. Arhitectul Gh. Săsărman, cunoaște lucrările acestor personalități, folosește experiența lor și alege de fiecare dată elementele care îi sînt necesare în organizarea sistemului coerent și logic pe care urmărește să îl obțină. Subliniind de la început rostul cercetării, necesitatea de a identifica ceea ce are caracter de generalitate, studiul se orientează către domeniul arhitecturii, care, în ultimele decenii, trece printr-o criză, după cum o recunosc mai toți teoreticienii și criticii contemporani.

Sprijinit pe o bibliografie bogată, autorul selectează și ordonează adevăruri — de-a lungul celor 10 capitole ale lucrării — analizînd elementele componente ale arhitecturii, relațiile dintre ele, modul în care sînt angrenate acestea într-un sistem. Este evidențiată necesitatea preocupării «de a descifra ce este, și mai ales ce tinde să devină arhitectura».

După cum se arată pe larg în capitolul 1, *procesul istoric de definire a arhitecturii* lasă să se vadă adevărul axiomatic că realitatea însăși a arhitecturii se află în continuă prefacere. Varietatea definițiilor date arhitecturii arată că sînt surprinse succesiv diferite aspecte și relații. Dezvoltarea societății a fost însoțită de modificarea cerințelor materiale și spirituale ale funcțiunilor pe care clădirile și așezările omenești erau chemate să le satisfacă. Evoluția elementelor funcționale determină, la rîndul ei, înnoiri ale elementelor spațiale. Transformările din ultimele decenii — creșterea demografică, accelerarea procesului de urbanizare, noile tehnologii și materiale, dezvoltarea cunoașterii — adaugă și ele trăsături noi arhitecturii și definirii sale. În aceste condiții, se conturează necesitatea unei definiții *actuale* a arhitecturii, care să sintetizeze părțile de adevăr obiectiv conținute în formulările predecesorilor, analizînd critic definițiile cunoscute și care să țină seama de modificările profunde înregistrate de practică și de cunoașterea teoretică în secolul nostru. Se urmărește, astfel, să fie precizat statutul, specificul activității, obiectul și metoda arhitecturii.

În capitolele 2—6, se pătrunde succesiv în problemele arhitecturii, în aspectele componente, urmărind evoluția acestei profesiuni și înțelegerea ei, rînd pe rînd, ca știință —artă— tehnică sau ca disciplină de sinteză. Este interesant de constatat că specificul arhitecturii ca domeniu de activitate umană nu se află, ca atare, în niciuna dintre disciplinele cu care se înrudește. Sociologia, urbanismul, designul relevă trăsături noi ale arhitecturii, subliniind legăturile între arhitectură și societate, natură, istorie, civilizație, cultură. Arhitectul — coordonator vizionar și profesionist competent — are rolul de a dirija dezvoltarea mediului de viață și organizarea spațiului.

Factorul determinant al spațiului organizat este funcțiunea. Sînt analizate, deci, cele patru categorii de elemente care compun funcțiunea: utilitare, expresive, constructive și informative, precum și corespondentul acestor elemente în cadrul spațiului organizat: configurația, expresia, alcătuirea și informația.

Realitatea materială, obiectivă, a spațiului organizat, este reprezentată de structură; forma este oglindirea spațiului organizat în conștiință.

În aceleași condiții de înscriere într-o schemă concepută cu rigoare, autorul prezintă în continuare unele specii ale organizării spațiului, adăugînd alături de arta plastică și de construcție *1*-utopia, care, lipsită de elemente constructive, deschide totuși drumuri noi, impulsionează cercetarea, grăbind evoluția

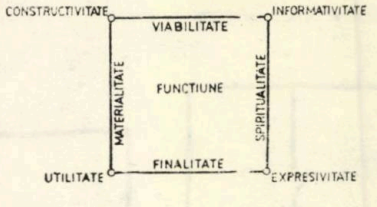

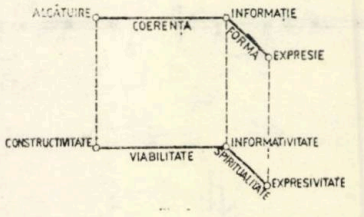

omenirii și 2 — așa-numita paratectură, termen atribuit acelei activități constructive căreia îi lipsește mesajul informațional. Fiecare dintre aceste patru specii sînt variante ale modului de organizare a spațiului, oarecum unilaterale, cărora le lipsește deplinătatea. Fiecare își găsește sens în procesul global de organizare a spațiului.

În baza pregătirilor de pînă aici, capitolul 7 caută să definească arhitectura ca disciplină de sinteză al cărei obiect îl

constituie organizarea spațiului, în condițiile deplinei armonii dintre cele patru categorii de elemente ale funcțiunii: utilitate, constructivitate, informativitate, și expresivitate. În concordanță cu elementele expuse anterior, este compus și prezentat un model logic al arhitecturii, sub forma unui cub în care sînt stabilite relații între fiecare element al cubului și un aspect din realitatea concretă a fenomenului-arhitectură. Modelul expresiv oferă posibilități de lucru și de interesante aprecieri legate de programe, categorii, trepte de complexitate, care se regăsesc în proiectarea și în realizarea obiectului de arhitectură.

Cîmpul foarte cuprinzător al arhitecturii este precizat în capitolul 8, care consideră trei subspecii, în funcție de amploarea și complexitatea obiectelor produse în cadrul acestei discipline. Astfel, socotind că subspecia de mijloc cuprinde clădirile sau edificiile, care au fost întotdeauna atribuite în mod incontestabil arhitecturii, autorul grupează entitățile cele mai simple care participă la organizarea spațiului — unelte, mobilier, echipament — într-o subspecie pe care o numește infratectură, iar așezările umane, localitățile de care se ocupă în general urbanismul, într-o a treia subspecie, denumită supratectură.

Capitolul 9 privește relațiile timp-arhitectură, pornind de la faptul că timpul este implicat în termenul de spațiu. Spațiul evoluează progresiv, se organizează în timp, trecînd în vîrstele istoriei de la cele mai simple elemente (unelte), la construcția locuinței și la marile metropole. Noi cerințe și noi tehnologii determină o schimbare continuă care se reflectă în timp prin stiluri. Utilitară sau expresivă, arhitectura se actualizează, devine efectivă doar prin interacțiunea dintre subiect și obiect, așadar, în mișcare, în timp.

Capitolul 10 și ultimul, urmărind unele consecințe și aplicații posibile, se referă la istoria și la teoria arhitecturii, precum și la profesiunea de arhitect. Aici se manifestă mai pregnant spiritul critic al autorului, care constată cu acuitate unele trăsături discutabile ce se mențin în istoria și în teoria arhitecturii.

Istoria arhitecturii trebuie să fie o știință avînd ca preocupare reflectarea evoluției în plan obiectiv a arhitecturii, dezvăluirea legilor, a legăturilor cauzale, a relațiilor care guvernează această evoluție. Cu toate acestea există încă multe încercări dominate de descriptivism, de o terminologie nesistematizată, lipsite de definiri logice, care privesc unilateral fenomenul complex al arhitecturii sau reduc obiectul de investigație doar la clădiri.

Teoria arhitecturii reflectă, la rîndul ei, în starea actuală, confuzii, absența unei definiții clare și cuprinzătoare, lipsa de preocupare sistematică pentru dialectica fenomenului, tratarea arhitecturii în afara contextului mai larg al organizării spațiului și absolutizarea abordării estetice.

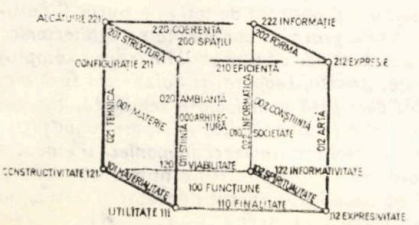

După cum subliniază autorul în finalul lucrării, «o asemenea nouă viziune teoretică, dusă pînă la ultimele ei consecințe, ar putea avea o însemnată înrîurire asupra însăși profesiunii de arhitect, privind fie formarea viitorului specialist, fie desfășurarea concretă a activității de organizare arhitecturală a spațiului».

Într-adevăr, împlinind o treaptă de cercetare, sprijinită pe o documentare științifică și condusă cu rigoare către organizarea unui sistem clar și cuprinzător, această carte apărută în 6450 exemplare în colecția «Prospecțiuni estetice» a editurii Meridiane, pune în lumină unele componente ale arhitecturii, unele relații cu domenii și discipline vecine, care lămuresc sfera noțiunilor, utilizate deseori în practica generală, fără o deplină cunoaștere a înțelesului lor.

Dacă alături de aprecierile pozitive generale care se desprind la lectura lucrării, am încerca să sugerăm posibile completări, ne-am referi la o eventuală accentuare a tratării — prin exemple — a clădirilor (evitate parcă intenționat de autor, care dorește să sublinieze cu insistență apartenența la domeniul arhitecturii a celorlalte elemente, cum ar fi mobilierul) și la o eventuală ilustrare selectată — nu de popularizare — care să întregească unele pledoarii.

Lucrarea arhitectului Gh. Săsărman se încheie cu o selecție de 187 definiții despre arhitectură, printre semnatarii cărora nu lipsesc Aalto, Aristotel, George Călinescu, G. M. Cantacuzino, Doxiadis, Gropius, Hiroshi Hara, Kahn, Lasdun, Le Corbusier, Loos, P. E. Miclescu, Paul Valéry, Viollet-le-Duc, Vitruviu, Wright, Zevi ...

Studiul despre *funcțiune, spațiu, arhitectură* se impune ca o lucrare de cercetare atentă și documentată cu privire la aspectele teoretice legate de problemele fundamentale ale arhitecturii și constituie, totodată, un imbold pentru continuarea muncii de cercetare în acest domeniu.

Conf. dr. arh. AURELIAN TRIȘCU

Jean Monda: ARHITECTURA ACTUALĂ — ARTĂ NECUNOSCUTĂ, Editura Albatros, București, 1980, 190 pag., 170 ilustrații

Sîntem înconjurați de o lume de forme, sîntem confruntați mereu, insistent, cu un cadru construit în care trăim și ne desfășurăm activitatea. Mai mult, sîntem cu toții implicați într-un fel sau altul în vastul și complexul proces de făurire a acestui cadru de viață — pe care-l dorim în armonie cu ritmurile și aspirațiile noastre — stimulent pentru o activitate materială și spirituală superioară.

Arhitectura și urbanismul, mai direct decît alte activități umane, creează acest cadru, definind, mai pregnant, profilul cultural al unei epoci. Și cu toate acestea, fenomenul arhitectural-urbanistic — care oferă posibilități variate de înțelegere și interpretare a lumii actuale — este mai puțin prezent în conștiința și aprecierea omului contemporan. Autorul, cunoscut pentru bogata sa activitate practică de arhitect și pentru realizările sale, pentru pasiunea în adîncirea teoretică a problemelor specifice arhitecturii și relației cu celelalte arte, optează în această lucrare pentru o caldă și pertinentă pledoarie în favoarea unei lumi care poate oferi satisfacții estetice și emoționale nebănuite. Meditație lucidă, transcrisă într-un limbaj clar, cu nuanțe uneori lirice, ea convinge, firesc, ocolind facilul și tonul didactic-pedant care deseori îngreuiază lectura unei asemenea lucrări ce se adresează deopotrivă cititorului neavizat și specialistului.

Materialul este organizat cu rigoare științifică, cu logica necesară argumentării, abordînd aspectele esențiale privind cauzele și efectele gestului constructiv-artistic, de la funcțiuni-structură-materiale, pînă la spațiul urban conceput ca o formă superioară a spațiului arhitectural, a relațiilor în planul ecologic și, în final, cristalizarea unui nou umanism arhitectonic, urban și social. Simpla enumerare a capitolelor confirmă eleganța discursului și logica rafinată, simplă, a motivărilor; latura expresivă a clădirilor, funcțiunile moderne ale arhitecturii și implicațiile lor plastice, ritm și mișcare în arhitectura contemporană, ineditul și valențele estetice ale sistemelor constructive de azi, arhitectura și estetica formelor industriale (de fapt — relație cheie între expresie și tehnologii în condițiile lumii contemporane—problemă fundamentală a esteticii arhitecturale, ca și dezvoltarea designului), factorii senzoriali în ambianța clădită, o nouă ordine urbană (capitol care încheie lucrarea, deschizînd totodată noi, generoase și incitante perspective în viitor). Sînt toate, aspecte și repere necesare pentru a urmări și pătrunde fenomenul arhitectural de astăzi.

Alăturarea permanentă a exemplelor internaționale cu cele românești, ne întărește convingerea în valorile certe ale unor originale și meritorii realizări din țara noastră și pot constitui acel climat necesar creației autentice, specifice, eliberat de acel «complex de modestie» pe care-l mai întîlnim uneori. Sînt astfel, printre altele, menționate lucrări din Austria, Finlanda, Japonia, R.F.G., Franța, Marea Britanie, Australia, S.U.A., Cehoslavacia, Bulgaria, Polonia, Ungaria, U.R.S.S., R. P. Chineză, India, alături de realizări din România precum ansamblul Teatrului național din Tg. Mureș, centrele noi ale orașelor Pitești, Tulcea, Institutul politehnic București, sediile politico-administrative din Botoșani și Baia Mare, casele de cultură din Suceava, Tîrgoviște, Ploiești, stațiunile Olimp și Venus, ansamblurile de locuințe Dorobanți și Pantelimon, Academia Ștefan

Gheorghiu-București, Sala Sporturilor din Oradea, hoteluri, obiective de învățămînt superior din Craiova etc. Exemple variate, acoperind generos și selectiv marea diversitate a programelor arhitectural-urbanistice, alese cu grijă pentru a sublinia ideile de bază și tendințele arhitecturii actuale. Ar părea însă că această imensă și valoroasă muncă de creație este anonimă; nici un nume de autor sau colectiv de autori nu tulbură acest anonimat și s-ar putea acredita ideea — profund greșită — că arhitectul artist-constructor, autor și coordonator al unei concepții unitare și individualizat-expresive asupra operei sale, a dispărut cu desăvîrșire din actul creației. Ni se pare că ar fi fost utilă menționarea acestora, pentru ca cititorul — publicul larg și specialistul — să poată judeca opera și autorul în cunoștință de cauză, să aprecieze pe artistul-arhitect precum îl prețuiește (sau nu) pe sculptor, pictor, muzician, poet sau scriitor, inginer, om de știință sau filozof, care au contribuit la individualizarea și definirea culturii și civilizației unui popor. Și, dacă ne referim numai la exemplele lucrării de față, ar trebui să reținem numele unora, precum Alvar Aalto, Buckminster Fuller, P. L. Nervi, Oscar Niemeyer, Kenzo Tange, Paul Rudolph, Marcel Breuer, Jorn Utzon etc., sau de la noi — Octav Doicescu, Cezar Lăzărescu, Constantin Săvescu, Nicolae Vlădescu, Mircea Alifanti, Șerban Manolescu, Constantin Rulea, Gheorghe Dorin, Nicolae Porumbescu ș. a. Legarea omului de operă ni se pare o atitudine firească și, în această ordine de idei, ne permitem a reaminti că arh. Jean Monda este autorul unor lucrări prin care a contribuit substanțial la cristalizarea arhitecturii moderne românești interbelice (imobile de locuit pe Bd. N. Bălcescu 5—7, Bd. Magheru — la parter Sala Studio-Casa Filmului, Bd. Dacia 15, 23, 42, str. Maria Rosetti 15, str. Jules Michelet 3, Cal. Victoriei 208, etc.), după cum este autor al publicațiilor « Arhitectura nouă în R.S.R. » (1965) și « Interiorul clădirilor de azi și de mîine » (1969).

Lucrarea de față continuă, astfel, preocupările teoretice ale arh. Monda și contribuie la o mai adîncă și diversificată înțelegere a realizărilor arhitecturale contemporane, pledoarie pentru integrarea acestora în circuitul valorilor și al conștiinței oamenilor.

Arh. SIMON JULMAN

• recenzii • recenzii • recenzii • recenzii • recenzii

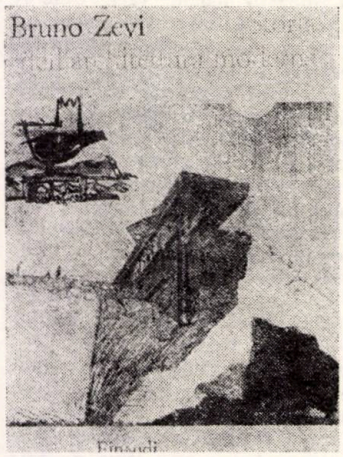

Bruno Zevi: STORIA DELL' ARCHITETTURA MODERNA (Istoria arhitecturii moderne), Ed. Giulio Einaudi, Torino, 1975, 673, pag., 139 pagini ilustrate, bibliografie, tabele, index

BRUNO ZEVI, născut la Roma în anul 1918, a obținut diploma de arhitect la universitatea Harvard — S.U.A., de sub diriguirea lui Walter Gropius. În timpul șederii sale în Statele Unite a condus « *Quaderni Italiani* », (Caiete italiene), o publicație a mișcării intitulate « Dreptate și Libertate ». Întors în Europa, în anul 1943, Bruno Zevi a luptat ca partizan în rîndurile « Partidului de Acțiune ». În anul 1945, cînd a văzut lumina tiparului prima sa lucrare: « *Verso un'architettura organica* » (Către o arhitectură organică), autorul se afla în fruntea « Asociației pentru arhitectura organică » (A.P.A.O.). De la revenirea sa în Italia, Bruno Zevi a desfășurat o vastă activitate de critic de arhitectură, director de revistă, publicist, profesor, istoric etc.... Din anul 1955, a devenit directorul revistei « *L'architettura — cronache e storia* » și a ținut o rubrică în săptămînalul « *Cronache* » și apoi în « *Espresso* », articolele publicate fiind ulterior culese în 9 volume de « *Cronici de arhitectură* ».

Profesor de istoria arhitecturii la Facultatea de arhitectură din Roma și director al « Institutului de critică operativă », Bruno Zevi este în același timp membru de onoare al « Royal Institute of British Architects », al « American Institute of Architects », membru al Academiei « San Luca », și vicepreședinte al Institutului național de arhitectură, iar Universitatea din Buenos Aires i-a decernat titlul de *doctor honoris causa*.

Din vasta activitate de istoric și critic de arhitectură a lui Bruno Zevi trebuie menționate cîteva din lucrările cele mai de seamă. « *Saper vedere l'architettura* » tipărită în anul 1948, lucrare care în tălmăcire românească a fost editată în 1969 sub titlul « Cum să înțelegem arhitectura », fiind considerată ca opera care l-a făcut cunoscut în toată lumea. Cu doi ani mai tîrziu, în anul 1950, iese de sub tipar « *Istoria arhitecturii moderne* », căreia, i-au urmat trei reeditări, pentru ca în 1975 să se publice *o nouă ediție* purtînd același titlu, dar în *întregime rescrisă și adusă la zi*. Activitatea teoretică și publicistică a lui Bruno Zevi este marcată de apariția, în continuare, a lucrărilor: « *Architettura in nuce* » (Începuturile arhitecturii) și « *Biagio Rossetti — architetto ferrarese — Il primo urbanista moderno europeo* » (B. R. arhitect din Ferrara — primul urbanist european modern), în 1960.

Critica urbanistică și arhitecturală este aprofundată în mod succesiv în studiile: « *Michelangiolo — architetto* » — *1964*, « *Erich Mendelsohn — opera completă* » — *1970*, « *Spațiile arhitecturii moderne* » — *1973*, « *Limbajul modern al arhitecturii* » — *1973*, « *Poetica arhitecturii neoplastice* » — *1974*, « *Arhitectura și istoriografia — 1974*.

Dintre acestea, « *Spazi dell'architettura moderna* » (Spațiile arhitecturii moderne) este considerată « cea mai vastă documentație existentă, referitoare la evenimentele arhitectonice și urbanistice de la Revoluția franceză și pînă astăzi ».

« *Istoria arhitecturii moderne* » — *ediția 1975* poate fi considerată drept o sinteză a trei lucrări de specialitate care au precedat-o, și anume: « *Verso un architettura organica* », din anul 1950, « *Storia dell'architettura moderna* », din anul 1950, și « *Spazi dell' architettura moderna* » din anul 1973.

Conținutul, calitățile și finalitatea acestor trei lucrări, expuse succint în prefața « Istoriei din 1975 », lămuresc pe cititor asupra procesului de elaborare, asupra intențiilor autorului și asupra oportunității tipăririi într-o formă complet nouă a unei lucrări, ce poartă același titlu cu o publicație apărută cu un sfert de veac în urmă. Cu acest prilej, se menționează faptul că de abia acum se poate trage o concluzie asupra crizei arhitecturii moderne, (generalizată către anul 1955 și care a culminat în primăvara lui 1968) și că o regăsire de către arhitectura modernă a mijloacelor de « *comunicare simplă, democratică, transmisibilă tuturor și posibil a fi aplicată de toți* », a putut fi realizată. Se observă de asemenea că « *istoria nu poate grava în operativitatea arhitectonică fără o mediere lingvistică* »; « *după cum nu se poate pretinde că este posibilă* (spre exemplu) *învățarea limbii italiene citindu-i direct pe Dante, Ariosto, Leopardi și Palzzeschi fără nici o cunoștință lexicală, gramaticală și sintactică, deci fără o articulare semiotică, tot așa poetica lui Wright, Le Corbusier, Gropius, Mies, Mendelsohn, Aalto, nesupuse unui filtraj reductibil nu ar face altceva decît să prolifereze douăzeci sau cincizeci de manieriști etc...* »

Materialul, prezentat într-o ordine cronologică nu se constituie numai din text și figuri, care să înfățișeze nume de arhitecți și operele lor, aportul deosebit al autorului constînd din discursul critic al fenomenului arhitecturii moderne, din explicarea genezei

și evoluției diferitelor curente și școli cu interdependența și contradicțiile lor. Viziunea critică a lui Zevi cuprinde, concomitent cu opera de arhitectură propriu-zisă, peisagistica, coerența dintre construcție și sit, arhitectura marilor parcuri și a grădinilor, traseele stradale, planurile generale ale cartierelor sau orașelor.

Din text, nu lipsesc trimiteri la istorici care l-au precedat pe autor, lucru care, în felul cum este realizat, aduce un farmec deosebit în prezentarea unor principii teoretice: « *Vasari definea palatul Farnesina ca pe un lucru ce nu a fost zidit, ci de-a dreptul născut* —; în timp ce Leon Battista Alberti, « *cu mai puțin umor, afirma că un edificiu este — aproape ca un animal —, adică forma i se dezvoltă de la interior către exterior* ». Iar în citarea operei lui Walter Curt Behrendt, pe care îl consideră printre cei mai mari istorici ai mișcării moderne, se arată că, exceptînd templul grec « *producția arhitecturală s-ar putea scinda în două categorii antitetice, intuite încă de Goethe: în — formative art, sau în contrariul ei, — fine art.* »

Experiența didactică, puterea de cuprindere și însușirile de critic, converg către o formulare laconică, directă, clară și expresivă a ideilor, fapt binevenit într-o lucrare amplă în care datele, numele autorilor și operele acestora, abundă. Parcurgerea istoriei lui Zevi are darul de a te introduce pe nesimțite, fără efort, în tainele fenomenului arhitectural; ordinea cu care este sistematizat materialul și cursivitatea logică a discursului într-un limbaj atractiv sînt de-a dreptul captivante. Iată un exemplu: « *În multe sate europene, cînd un țăran trebuie să-și construiască casa, o concepe în mod spontan în formă de cub sau paralelipiped: programul său se concretizează într-un desen geometric încheiat. Țăranul american, urmează o metodă opusă: edifică încăperile imediat necesare, lăsînd deschisă posibilitatea de a agrega altele pe măsură ce s-ar ivi nevoia. Prima apropiere este neorganică, clasicistă, deoarece pornește de la scheme și volumetrii prestabilite; a doua aderă la legea schimbărilor și preferă spațiile interioare* ».

Cum era și firesc, într-o lucrare a unui teoretician al spațiului arhitectural nu puteau lipsi considerații de ordin spațial; ele sînt prezentate în contextul relațiilor interior-exterior, însoțite de elemente ale dinamicii perceperii în timp și mișcare. Iată un paragraf dintr-una din cele 12 referiri la Muzeul Guggenheim: « *Rampa elicoidală a Guggenheimului emblemizează devenirea, — continuum-ul —, arhitectura care se parcurge. Îmblînzind schisma dintre scări și podeste, spațialitatea este integral temporizată. Nu mai puțin ca la Racine, traficul exterior pătrunde filtrat prin absorbția porticului, doar că aici nu se întrerupe, ci dimpotrivă se înfășoară și printr-o expansiune inelară dă calitate cineticii urbane;...* »

De fapt, ce cuprinde « Istoria arhitecturii moderne »? Nimic nu poate răspunde mai bine la această întrebare decît titlurile celor 12 capitole și lista subiectelor tratate în ele:

« I. *GENEZA ARHITECTURII MODERNE* »: *Reînnoirea gustului, — Revoluția tehnică, — Ismele abstract-figurative, — Problema socială și cotitura urbanistică, — Caracterul complementar al motivelor novatoare.*

II. *PRIMA VÎRSTĂ A ARHITECTURII MODERNE: — Arts and Crafts și orașul-grădină, — Art Nouveau, — Berlage și urbanistica olandeză, — Otto Wagner și secessionul vienez, — August Perret și Tony Garnier, — Deutscher Werkbund și Peter Behrens, — Adolf Loos, — Caracterul istoric al arhitecturii moderne.*

III. *MAEȘTRII PERIOADEI RAȚIONALISTE:— Charles Edouard, Jeanneret Le Corbusier, — Walter Gropius, — Ludwig Mies van der Rohe, — Jacobus Johannes Pieter Oud, — Erich Mendelsohn, — Fecunditatea poetică a raționalismului.*

IV. *CRIZA RAȚIONALISMULUI ARHITECTURAL ÎN EUROPA: — Parabola arhitecturii sovietice, — Delictul nazist, — Decadența franceză, — Corupția fascistă.*

V. *EVENIMENTUL ARHITECTURII ITALIENE: — Ernesto Basile și Raimondo D'Aronco, — Mișcarea futuristă, — Grupul celor 7 și Miar-ul, — Giuseppe Tertagni, — Eduardo Persico, — Giuseppe Pagano.*

VI. *MIȘCAREA ORGANICĂ ÎN EUROPA: — Contribuția finlandeză, — Alvar Aalto, — Școala suedeză, — Experiența urbanistică britanică și scandinavă, — Finalitatea noilor cercetări.*

VII. *EVOLUȚIA GÎNDIRII ARHITECTONICE: — Poetica arhitecturii organice, — Echivocuri de ordin naturalist și biologic, — Noul Empirism suedez, — Stilul Bay Region, — Polemica internațională, — Renovare istoriografică.*

VIII *TRADIȚIE MODERNĂ ȘI PRIMUL RAȚIONALISM ÎN STATELE UNITE: — Istoriografia americană, — Inspirația novatoare, — Henry Hobson Richardson, — Școala din Chicago, — Louis Henri Sullivan, — Urmașii lui Sullivan.*

IX. *Frank Lloyd Wright: — Psihologia pionieristică, — Coerența creatoare, — Cucerirea spațiului trăit.*

X. *INFLUENȚA INTERNAȚIONALĂ A LUI WRIGHT: — Mărturii europene, — Mărturii americane.*

XI. *MIȘCAREA ORGANICĂ ÎN STATELE UNITE: — Al doilea val raționalist, — Școala californiană, — Comunități rurale și comunități urbane.*

XII. *CEA DE A TREIA VÎRSTĂ: ITINERARELE ANILOR CINCIZECI—ȘAPTEZECI:— Curentul neoexpresionist, — Curentul neoraționalist, — Curentul aformal, — Curentul brutalist, — Peisagistica organică, — Curentul neoistoricist, — Curentul eclectic, — Curentul manierist, — Utopie și viitorologi, — Dimensiunea urbană.*

După cele 12 capitole, menționate, urmează 152 pagini de note bibliografice care au un dublu scop: 1) de a documenta literatura istorico-critică a perioadei moderne, 2) de a oferi un instrument de identificare rapidă a vastului material ilustrativ referitor la arhitecți, curente — mișcări și opere. Lucrarea se încheie cu un tabel cronologic (31 pagini redactat pe trei coloane) care cuprinde:

- principalele opere de arhitectură și urbanism
- date referitoare la arhitecți și la cele mai importante evenimente arhitectonice
- evenimente deosebite din domeniul literaturii, picturii, sculpturii, muzicii, cinematografului și științelor tehnice.

R. C.

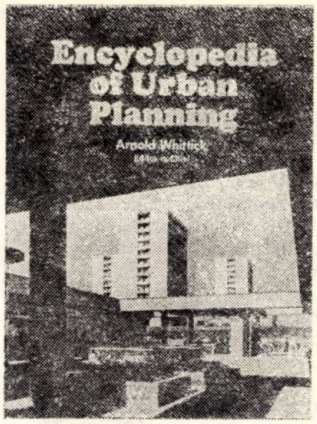

Arnold Whittick ENCYCLOPEDIA OF URBAN PLANNING (Enciclopedia Urbanismului) Ed. Mc Graw-Hill Inc. S.U.A. 1218 pag. numeroase ilustrații

Grupînd într-un singur volum o imensă cantitate de informație, referitoare la problematica deosebit de complexă suscitată de activitatea de sistematizare, Enciclopedia lui Arnold Whittick se instaurează ca unică lucrare de acest tip și de asemenea proporții în domeniul de referință.

Într-un moment în care urbanismul pare hotărît să iasă din acel « no man's land » în care a zăcut de la începuturi, și mai cu seamă din clipa cînd a pornit să se definească și să-și caute un statut, această Enciclopedie de Sistematizare Urbană, apare ca un adevărat și sigur zid de sprijin, zid de informație firește, impunînd indiscutabil prin calitatea alcătuirii sale. Datele cuprinse în cele mai mult de 400 de articole, ilustrate cu scheme, desene și fotografii, acoperă o zonă temporală foarte întinsă, tinzînd să epuizeze gnoseologic sau măcar să sistematizeze domeniul eforturilor umane de organizare funcțional-spațială a teritoriului, procesul de constituire și evoluție a urbanismului, de la primele preocupări pentru eficiența și estetica ordonării spațiale a comunităților, pînă la epoca modernă și contemporană, cuprinzînd momentele conștientizării de sine a acestei « noi științe și arte » ca activitate autonomă și fundamentală.

Proiectarea așezărilor omenești, cu implicații în primul rînd economice, sociologice și comportamentale de mare însemnătate, se conturează ca domeniu de graniță, necesitînd referiri informaționale la diferite zone ale cunoașterii. Alături de aspecte cu caracter de generalitate referitoare la proiectarea de sistematizare, convergînd în probleme de economie, eficiență, administrație, organizare, legislație, comunicații, estetică, sociologie, igienă, ambient, istorie, prognoză, lucrarea de față cuprinde un studiu organizat al activității de sistematizare din 48 de state principale ale lumii, care utilizează actualmente sisteme coerente de proiectare în acest domeniu.

Cei 70 de colaboratori din toată lumea (România este reprezentată de arhitecții și urbaniștii: Alexandru Budișteanu, Petre Derer, Gheorghe Pavlu, Mauriciu Silianu, precum și de economistul Cyrus Spiride) și-au structurat articolele lor

despre statele în studiu, conform unei scheme precise de abordare:

I. Administrația și legislația de sistematizare
II Practica profesională
III. Educația și instruirea.
IV. Instituții (profesionale, educaționale, de propagandă)
V. Condiții geografice și climatice
VI. a — Tradiții în sistematizare pînă la sfîrșitul sec. al XIX-lea
b — Secolul XX
1. Noi orașe și comunități
2. Extinderea localităților
3. Restructurarea urbană.

Aceste articole sînt completate de un studiu larg asupra problematicii generale de administrație și legislație în sistematizare, care permite comparații utile între sistemele practicate în diferite țări-zone, și pune în evidență deosebiri și contraste semnificative.

O altă arie de preocupare a constituit-o selectarea unor personalități de mare interes pentru domeniul urbanismului, alcătuirea biografiilor unor cunoscuți « town-planners », arhitecți, sociologi, scriitori, a căror contribuție unică, originală, de mare însemnătate, a adus schimbări remarcabile în politica organizării spațiale și funcționale a așezărilor. În general, selecția se referă la contribuții apte a fi apreciate în perspectivă istorică, de aceea numele unor personalități, încă în viață, sînt rare și menționarea acestora pune în evidență evaluarea lor corespunzătoare principiului enunțat, încă din prezent.

Întîmpinînd dificultăți de ordin lingvistic, neconcordanțe de utilizare a unor termeni, termeni polisemantici etc., în cadrul statelor de limbă engleză, și încercînd sau propunînd o codificare mai largă a categoriilor uzuale în urbanism, cele trei tipuri de date, selectate, ordonate și reunite în prezenta lucrare prin grija și sub îndrumarea lui Arnold Whittick (personalitate culturală de mare complexitate și valoare a contemporaneității), furnizează rapid și eficient, prin însăși structurarea lor, o importantă cantitate de cunoștințe, menită să ușureze munca de cercetare și creație a utilizatorului de orice orientare, angrenat în activitatea de sistematizare urbană.

Arh. ANA GABRIELA TABACU

Székelyné Egri Zsuzsanna: AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VÉDELME (Ocrotirea mediului construit), Müszaki Könyvkiadó Budapest, 1979, 215 pag., 120 fotografii

Intervențiile urbanistice reprezintă solicitări care acționează asupra orașului ca întreg, solicitări la care acesta din urmă — mai devreme sau mai tîrziu — reacționează în mod sigur. Partea, proiecția vizibilă (— și de fapt, singura direct sesizabilă —) a « răspunsului » dat de organismul urban este imaginea orașului. Acest plan al imaginii urbane (al rezultatului, deci) este cel de la care pornește lucrarea de față pentru a discuta probleme urbanistice mai profunde, pentru a depista legăturile, interconexiunile dintre multitudinea elementelor componente ale structurii urbane în condițiile dezvoltării vertiginoase a orașelor în ultimele trei decenii, în primul rînd a orașelor din partea de est a Europei.

Deși titlul lucrării vorbește de ocrotirea mediului *construit*, iar vastul material ilustrativ, de o calitate ireproșabilă și de o deosebită sugestivitate, pune accentul pe *imaginea* urbană, deci pe valori concrete, pe prezențe materiale, autoarea pledează insistent pentru conservarea și protejarea valorilor urbane mai larg interpretate. Aceasta cu atît mai mult cît tipizarea, proces general și rațional pe tărîmul *construcțiilor*, tinde să cuprindă și urbanismul. De inumanitatea orașelor « de eprubetă », așezările nu pot fi salvate decît prin cultivarea tradițiilor sănătoase ale orașelor crescute natural și prin conservarea clădirilor și ansamblurilor valoroase, conservare care slujește nu trecutul ci în primul rînd viitorul orașelor.

Pe parcursul lucrării sînt trecute în revistă o serie de probleme în jurul raportului dintre vechiul și noul urbanistic (oraș și peisaj, legătura funcțională, socială și vizuală dintre cartierele istorice și noi, capacitatea de adaptare a cartierelor vechi, reconstrucția urbană, prezența clădirilor înalte, circulația, mobilierul urban, pasajele, materialele de finisaj, vegetația etc.).

Arh. LÁSZLÓ LÉTAY

• recenzii • recenzii • recenzii •

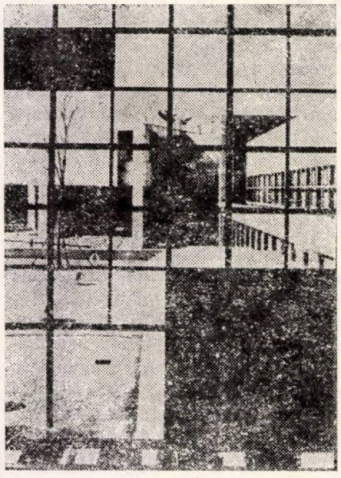

Bognár Botond: MAI JAPÁN ÉPÍTÉSZET (Arhitectura japoneză contemporană), Müszaki Könyvkiadó, Budapest 1979, 282 pag., 51 desene, 220 fotografii

Valul tot mai amplu de informații care se abate asupra noastră ne face să știm tot mai multe, dar nu ne face să cunoaștem mai bine. Afirmația e și mai adevărată dacă subiectul este Japonia, țară ce chiar și azi cunoaște mult mai bine lumea și cultura occidentală decît este ea cunoscută.

Arhitectura modernă are numeroase trăsături comune cu arhitectura japoneză tradițională. Mulți exponenți ai mișcării moderne au consemnat acest fapt, puțini au fost însă aceia care au înțeles conținutul spiritual al casei și în general al artei japoneze de a construi. Or, dincolo de lumea formelor, tocmai în acest substrat spiritual și în viziunea spațială unică rezidă trăsăturile cele mai interesante și în același timp cele mai viabile ale acestei arhitecturi care o fac să se deosebească esențial de cea occidentală chiar și în ziua de azi.

Păstrarea aproape intactă a tradițiilor, în ciuda asimilării rezultatelor culturii occidentale, așezarea lor la temelia arhitecturii moderne, chiar și în perioada tributară Occidentului, au făcut ca arhitectura japoneză să nu fie deloc zguduită de eșecul funcționalismului, ea în locul unui singur aspect (în speță al funcțiunii) accentuînd dintotdeauna *complexitatea*.

Cu toate acestea, în ultimul deceniu au avut loc și aici mutații însemnate, concretizate prin reorientarea unei părți din generația mai veche (de ex. Tange) și prin apariția unei generații noi, cu o viziune total schimbată. Începînd cu anii șaptezeci, nici în cazul Japoniei nu se mai poate vorbi de o arhitectură unitară. De aceea, chiar și materialul lucrării este grupat nu pe programe sau perioade, ci pe curente, pe trăsăturile comune ale concepției și organizării spațiale și ale semnificației.

Lucrarea își propune pe de o parte să dezvăluie esența noii arhitecturi japoneze (de fapt a celei mai noi, 65 la sută din exemplele prezentate datînd de după 1970) și conexiunile ei cu cea tradițională și occidentală modernă, iar pe de alta, să pună în lumină rolul metodologiei de proiectare folosită azi în Japonia, esențialmente diferită de cea din R. P. Ungară și din celelalte țări socialiste și situîndu-se pe alte baze sociale, culturale și ideologice.

Reușita acestei ambițioase întreprinderi a fost asigurată de o cunoaștere « din interior » a fenomenului, rod al unui studiu de doi ani efectuat de autor la Catedra de Proiectare de Arhitectură a Universității Tehnice din Tokyo.

Arh. LÁSZLÓ LÉTAY

PANTOAXONOMETROGRAF

Aparatele pentru construcția reprezentărilor axonometrice sau «axonometrografele» care folosesc proiecțiile dublu sau triplu ortogonale ale obiectelor spațiale nu au o suficientă arie de răspîndire ca număr de exemplare pentru uzul curent iar ca tipologie ele prezintă diferite caracteristici ce le fac utilizabile numai în anumite condiții și numai pentru rezolvarea anumitor probleme de reprezentare axonometrică.

Nu același lucru se poate spune despre pantografe a căror arie de răspîndire este foarte întinsă și a căror achiziționare se poate face în majoritatea țărilor la orice librărie tot așa de ușor și ieftin cum ar fi achiziționarea unui teu sau echer.

Se pune atunci întrebarea: nu poate fi oare utilizat un pantograf în scopul realizării construcțiilor axonometrice de orice tip ale obiectelor reprezentate în dublă sau triplă proiecție ortogonală?

Răspunsul este afirmativ. Dispozitivul prin care se poate face această adaptare l-am numit pantoaxonometrograf.

Așa dar, pantoaxonometrograful este un dispozitiv original, extrem de simplu, cu ajutorul căruia pot fi construite proiecțiile axonometrice de orice tip ale obiectelor reprezentate în sistemul ortogonal de proiecție.

Acest dispozitiv trasează grafic orice tip de reprezentare axonometrică direct la o scară amplificată sau micșorată.

În plus, dispozitivul pantoaxonometrograf poate fi utilizat atît în prezentările axonometrice ale desenului tehnic de mașini sau de construcții cît și în axonometriile detaliilor și obiectelor de arhitectură precum și în problemele de construcție a umbrelor în axonometrie.

Dispozitivul pantoaxonometrograf se compune din următoarele elemente:

a). un pantograf obișnuit;

b). o planșetă pe care sînt desenate două cercuri fixe T_o și W_o gradate trigonometric de la 0° la 360° și avînd centrele O_T și O_w pe aceeași orizontală 0°—180° iar razele diferite sau egale.

Distanța dintre centrele cercurilor poate fi fixă sau variabilă depinzînd proporțional de mărimea pantografului;

c). Două discuri mobile T și W respectiv concentrice cu cercurile fixe T_o și W_o și avînd aceleași gradații trigonometrice, de la 0° la 360° iar razele sensibil mai mici;

d). Vîrful sec P al pantografului situat întotdeauna pe orizontala 0°-180° astfel încît $POT = O_T O_w$ sau $PO_w = O_w O_T$ poate fi sau fix sau prevăzut cu o posibilitate de glisare în lungul orizontalei 0°—180° cu respectarea egalităților aici amintite;

e). Pentru acul urmăritor al pantografului se va utiliza notația P_w iar pentru acul trasor notația P_T;

f). P_w și P_T se fixează pe pantograf în funcție de raportul de amplificare sau de micșorare dorit.

Dispozitivul pantoaxonometrograf poate fi utilizat în felul următor:

1. — Pe discul T se fixează hîrtia albă cu care face corp comun și pe care se va construi reprezentarea axonometrică, iar pe discul W se fixează desenul dublu sau triplu ortogonal al obiectului în așa fel ca O originea axelor să coincidă cu O_w iar axa OX să coincidă cu orizontală 0°— 180°.

2. — Se așază pantograful astfel ca $P_T \equiv O_T \equiv \omega$ și $P_w \equiv O \equiv O_w$.

Urmărind axa OZ cu acul P_w, acul trasor P_T trasează axa imagine ωZ și transpune totodată prin puncte unitățile de pe OZ pe ωZ micșorate proporțional cu scara de micșorare a pantografului.

3. — Se rotește discul T pentru trasarea axei imagine ωX aducînd diviziunea sa O° în dreptul diviziunii corespunzătoare a cercului T_o. În aceste condițiuni acul P_w urmărește axa OX iar acul P_T trasează axa imagine ωX și punctează diviziunile corespondente. Pentru izometrie O° se aduce la diviziunea 330°. Pentru anizometria cu $\sphericalangle (\omega X, \omega Z) = 105°$ diviziunea O° se aduce la 345°.

4. — Se rotește analog discul T pentru trasarea axei imagine ωY aducînd diviziunea sa 0° în dreptul diviziunii corespunzătoare a cercului T_c. În aceste condițiuni acul P_w urmărește axa O Y iar acul P_T trasează axa imagine ωY și punctează diviziunile corespondente. Pentru izometrie 0° se aduce la diviziunea 300°. Pentru anizometria cu $\sphericalangle (\omega Z, \omega Y) = 120°$ diviziunea 0° se aduce la 300°.

5. — Se remarcă pînă aici faptul că orice punct al reprezentării ortogonale poate fi adus cu acul P_w pe axele O X, OY, O Z și de pe acestea pe axele imagine ωX, ωY, ωZ respective. Construcția reprezentării axonometrice poate fi făcută mai departe trasînd dreptele paralele cu axele imagine. Pentru aceasta se poate crea o rețea de linii paralele destul de apropiată de discul mobil W. Se rotește convenabil discul W și se urmăresc cu acul P_w

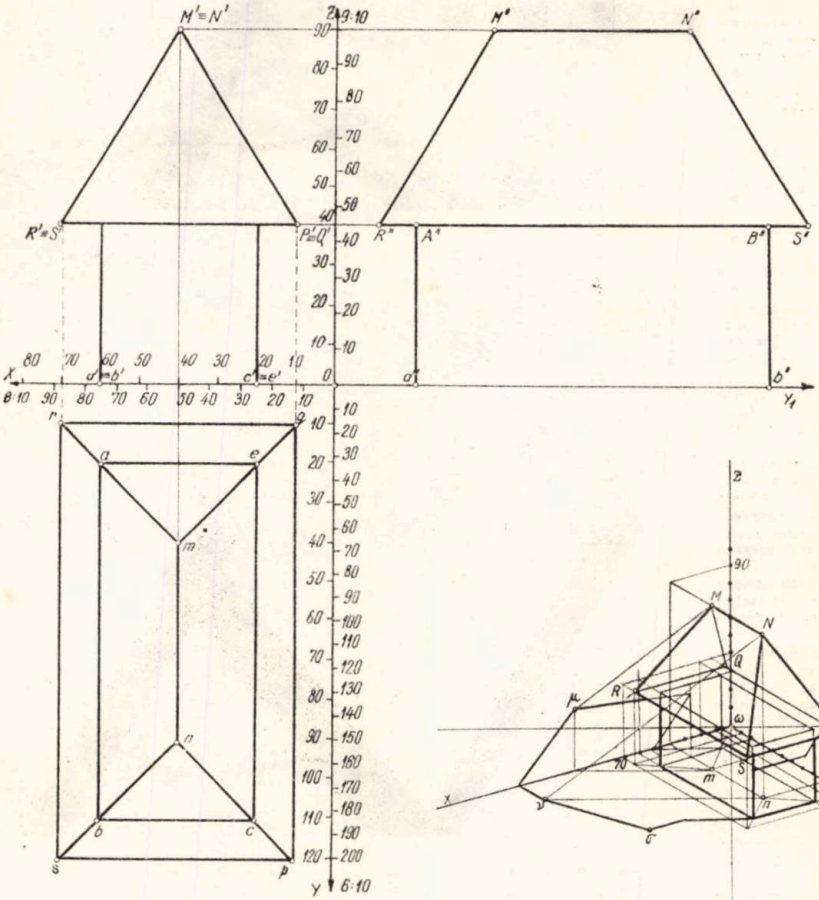

liniile corespunzătoare ale rețelei în funcție de linia ce trebuie trasată de acul P_T.

6. — Construcția unei axonometrii micșorate într-un anumit raport corespunde așezării P — — P_T — P_W.

7. — Construcția unei axonometrii amplificate într-un anumit raport corespunde așezării P— — P_W — P_T și schimbării discurilor T și W între ele.

8. — Pentru reprezentarea axonometrică ortogonală izometrică transpunerea unităților de pe axele triedrului tridreptunghiular pe axele imagine se face direct prin pantograf la scara de amplificare sau micșorare inițial fixată.

9. — Pentru reprezentarea axonometrică ortogonală anizometrică transpunerea unităților de pe axele triedrului tridreptunghiular pe axele imagine se face construind mai întîi scările axonometrice pe axele triedrului tridreptunghiular. Astfel se măsoară valoarea reală a coordonatei cu virful P_W, apoi se aduce P_W pe aceeași axă la valoarea corespunzătoare de pe scara axonometrică de unde se punctează mai departe valoarea micșorată sau amplificată pe axa imagine respectivă trasată cum s-a arătat la punctele 1, 2 și 3.

10. — Pentru reprezentarea axonometrică ortogonală dimetrică se procedează analog.

11. — Pentru construcția perspectivelor paralele oarecare sau pentru construcția perspectivelor cavaliere orizontale sau frontale se utilizează dispozitivul pantoaxonometrograf în condițiile date de tipul reprezentării dorite.

12. — De asemenea pentru trasarea umbrelor în axonometrie pot fi construite atît umbrele purtate pe planele de reprezentare cît și umbrele autopurtate.

13. — Figurile atașate lucrării ilustrează următoarele:

Fig. 1 — Reprezentarea triplu ortogonală a unui obiect schematic de arhitectură (arhitectural).

Fig. 2 — Realizarea finală a axonometriei ortogonale anizometrice cu trasarea umbrelor pentru acest obiect în condițiile expuse la punctele 6 și 9. Coeficientul de micșorare este 2.

Fig. 3 — Modul de trasare al axului imagine ωX și a axonometriilor dreptelor paralele cu această direcție.

Fig. 4 — Modul de trasare al axului imagine ωY și a axonometriilor dreptelor paralele cu această direcție.

Fig. 5 — Un alt exemplu de construcție al unei reprezentări axonometrice ortogonale izometrice în condițiile expuse la punctele 6 și 8.

Fig. 6 — Modul de trasare al axonometriilor dreptelor paralele cu o direcție oarecare. —

Dr. arh. AURELIAN TĂNĂSESCU

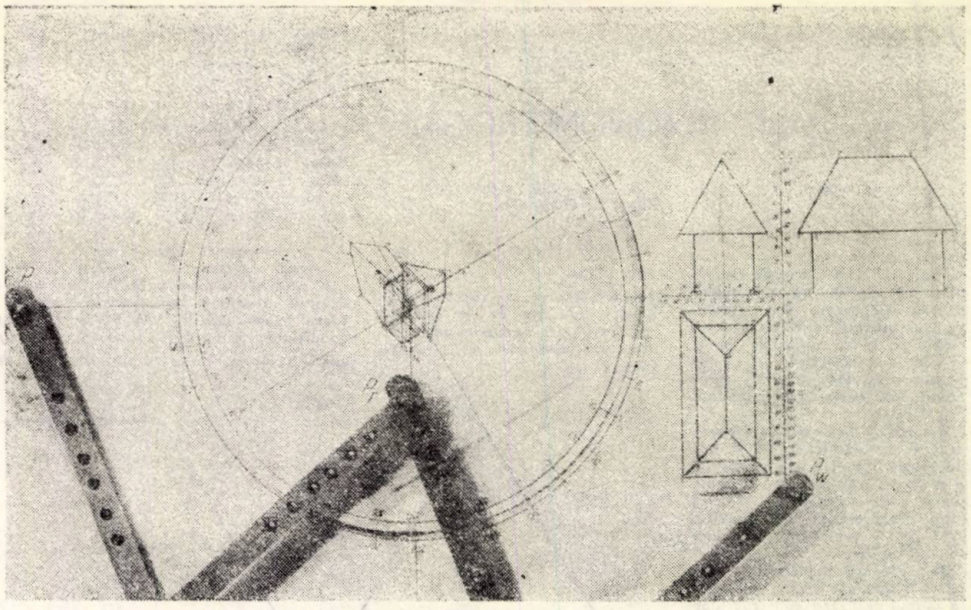

4

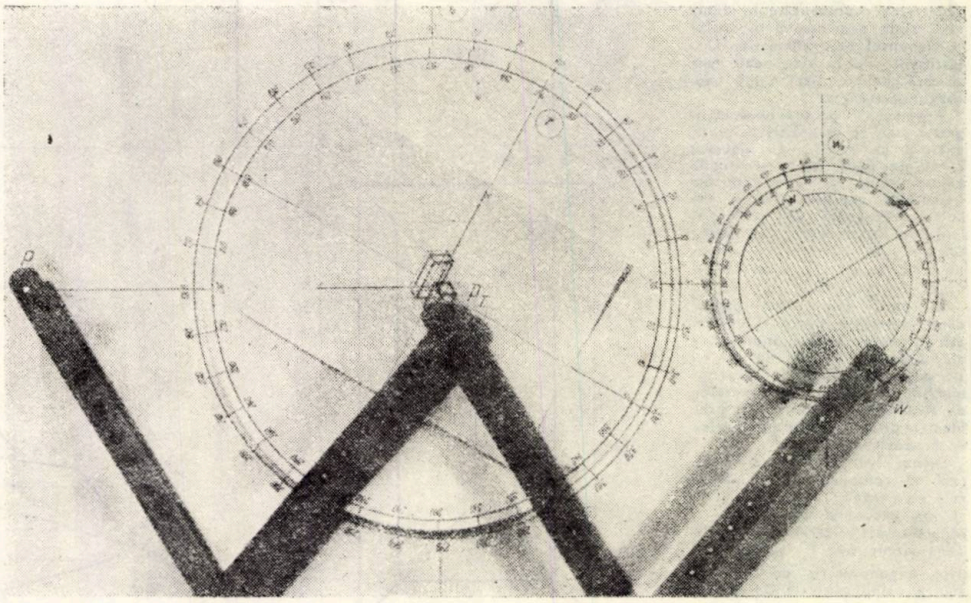

5

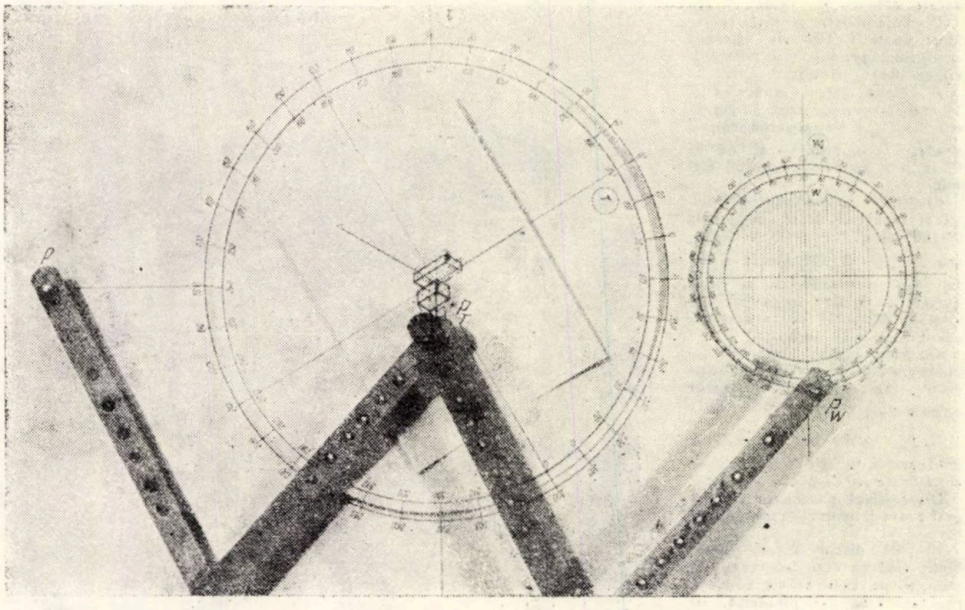

6

PARTICIPAREA STUDENȚILOR — ARHITECȚI LA UN SIMPOZION DE CONSTRUCȚII

La data de 14 martie 1980, patru studenți ai Institutului de arhitectură « Ion Mincu » din București (NEDELCU MONICA, TRÎMBIȚAȘ GEORGETA, LOTREANU, MIHAIL-CRISTIAN și ȚINTEANU BOGDAN, toți din anul V) au participat, alături de profesorul ing. ALEXANDRU CIȘMIGIU și conf. ing. LUCIAN DOGARU, la lucrările simpozionului timișorean cu tema « Probleme actuale în calculul și proiectarea structurilor spațiale formate din bare ». Desfășurîndu-se la Institutul politehnic « Traian Vuia », Facultatea de construcții, Simpozionul s-a bucurat de organizarea C.N.I.T.—Secția construcții — Comisia de structuri, C.J.I. Timiș — Secția construcții, în colaborare cu C.I.T. IPROTIM, C.I.T. Facultatea de construcții a I. P. Timișoara și C.I.T. Institutul de construcții București.

După cuvîntul de deschidere adresat participanților de către reprezentanții forurilor organizatoare, în care s-a relevat deosebita importanță a acestor schimburi de idei și experiență pentru practica inginerească din țara noastră, au fost prezentate trei referate. Pe baza lor și a altor probleme legate de tematica simpozionului, au avut loc discuții.

În primul referat, intitulat « Interacțiunea suprastructură-fundație-sol », dr. ing. DECEBAL ANASTASESCU a prezentat o problemă deosebit de actuală, atît pentru regimul static, cît și pentru cel dinamic al construcțiilor; prof. dr. ing. IOAN MUNTEANU a prezentat în referatul « Algoritm și calcul numeric automat » o interesantă sinteză a sistemelor integrate, folosite în prezent în anumite sectoare de proiectare din țara noastră (menționăm că un astfel de sistem integrat a fost elaborat și de C.O.C.C. în colaborare cu Institutul de arhitectură « Ion Mincu »); în cel de-al treilea referat, prof. dr. doc. ing. MIRCEA SOARE a luat în discuție forme și tipuri de structuri optimizate, cu interesante implicații pentru gîndirea arhitecturală modernă.

Discuțiile au abordat problema interacțiunii suprastructură-fundație-sol, subliniind importanța studiului interacțiunii dinamice (prof. dr. doc. ing. ALEXANDRU NEGOIȚĂ), efectele de amortizare sau de rezonanță ale interacțiunii sol-structură (dr. ing. ALECSANDRU VAICUM) și ale neomogenității terenului asupra stării de eforturi și deformații în structuri, cu implicațiile tehnico-economice respective (prof. dr. ing. MIHAI DIACONU); s-a accentuat în context necesitatea unei mai bune cunoașteri și reflectări în programele de calcul a comportării terenului (ing. DAN CĂPĂȚÎNĂ), posibilitatea utilizării procedeelor de continuizare a mediului (prof. dr. ing. PETRE TEODORESCU), precum și trecerea la un procedeu de calcul ca « sistem integrat » al interacțiunii teren-structură (dr. ing. RADU MARINOV) paralel cu abandonarea principiului cauzalității, chiar dacă actualele calculatoare nu sînt adaptate calculelor de interacțiune spațială (dr. ing. ZAHARA GHEORGHIU); în privința procesului de proiectare a structurilor s-a insistat asupra importanței hotărîtoare a experienței, intuiției și urmăririi continue a fenomenului fizic de către inginerul proiectant (prof. em. ing. CONSTANTIN AVRAM) și a necesității efectuării saltului calitativ în gîndire și procedee de calcul de la concepția deterministă la cea probabilistică (prof. dr. ing. DRAGOȘ GEORGESCU) atrăgîndu-se atenția asupra responsabilității inginerilor proiectanți și asupra pericolului fetișizării calculatorului electronic (prof. em. ing. ALEXANDRU GHEORGHIU); în privința optimizării structurilor, au fost arătate cîteva din realizările obținute în practica de proiectare (prof. dr. ing. CHIMON CAPATU — grinzi curbe din beton precomprimat; dr. ing. MIRCEA ROZVAN — structuri plane reticulare; conf. dr. ing. VICTOR GIONCU — structuri metalice reticulate; ing. EMIL LERNER — structuri mixte, diafragme cu cadre la clădirile multietajate).

Participînd la aceste discuții, studenții-arhitecți au comunicat sub titlul « De la structurile spațiale formate din bare la structura spațială de tip bară » rezultatele a 14 studii de structuri tubulare, cu peste 30 de niveluri, în condițiile posibilităților de realizare din țara noastră, elaborate de către studenții anului V, în cadrul cursului de Structuri speciale, sub directa îndrumare a profesorului ing. ALEXANDRU CIȘMIGIU. Studenta NEDELCU MONICA a făcut la început o scurtă prezentare a temei studiate. Clădirile multietajate, au fost destinate birourilor sau instituțiilor de proiectare, funcțiunile fiind rezolvate pe baza unor documentații vizînd cele mai interesante realizări existente în străinătate în acest domeniu. Accentul a fost pus pe: rezolvarea structurală și constructivă, studenții avînd în vedere și problemele proiectării de arhitectură, realizarea unei funcționalități ireproșabile, a unei expresivități arhitecturale adecvată proporțiilor volumului obținut, integrarea construcției în contextul urbanistic pe care-l oferea amplasamentul (ales de către studenți).

Esența studiului a constat în înțelegerea aprofundată a concepției structurale, a implicațiilor acesteia și ale înălțimilor foarte mari asupra cîtorva aspecte ale procesului de proiectare — alegerea materialelor de construcție și a tehnolo-

2

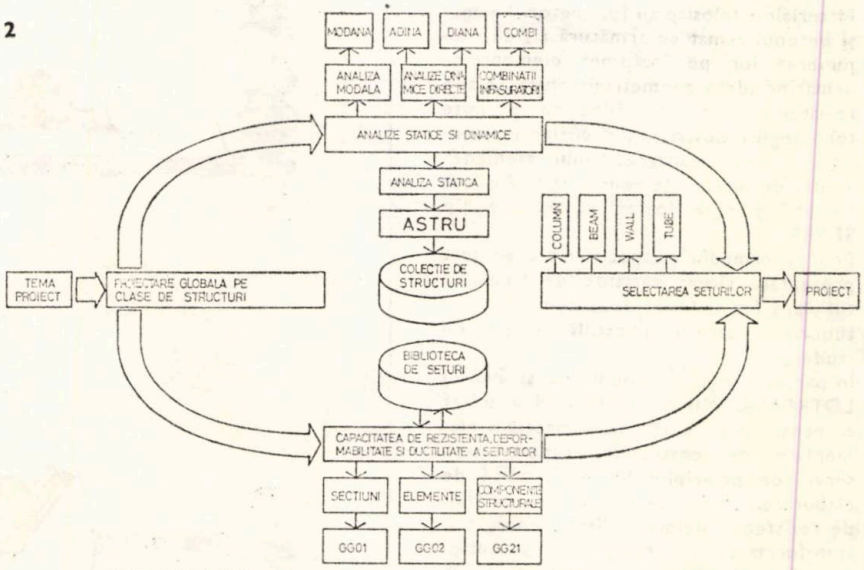

SISTEM "ASTRU"
PROIECTAREA STRUCTURILOR PRIN APLICAREA CONCEPTULUI DE "SET"

1. Interacțiunea suprastructură — fundație — sol 2. Algoritm pentru calcul numeric automat 3. Optimizarea structurilor spațiale formate din bare 4. De la structura spațială formată din bare la structura spațială de tip bară

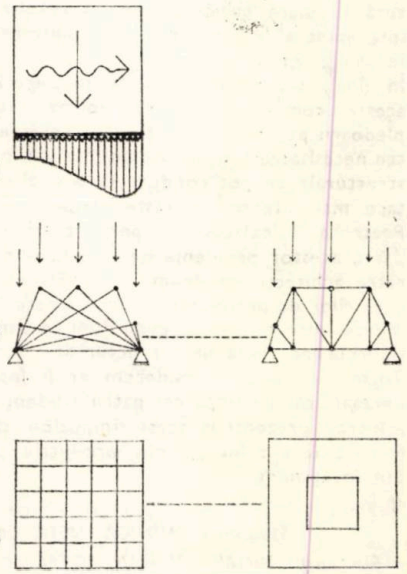

giilor de execuție, analiza structurală preliminară și proporționarea corectă a elementelor de construcție, urmînd ca în anul VI să se facă o analiză completă pe calculator (în colaborare cu C.O.C.C.) în cadrul cursului de ordinatoare.

Rezolvarea structurală s-a bazat pe conceptul de structură eoliano-seismică, a cărui existență depinde de satisfacerea simultană a cîte 6 parametri corespunzători fiecărei acțiuni fundamentale a mediului mecanic-climatic. Studiile s-au limitat, în conformitate cu condițiile de mediu ale țării noastre, la rezolvarea structurii doar pentru solicitări gravitațional-seismice, luîndu-se în calcul valorile spectrului cutremurului înregistrat la 4.III.1977. Datorită valorilor mari ale solicitărilor la o clădire cu 30—40 de niveluri, a fost folosită structura tubulară, structură complet diferită de cea tradițională, în cadre (care dealtfel nu ar fi făcut față acestor solicitări), esența ei fiind împrăștierea materialului spre periferie, rezultînd astfel o bară spațială, « încastrată » în teren prin intermediul unei fundații puternice, cu un moment foarte mare de inerție și avînd toate atributele barei în preluarea momentelor de răsturnare (cu forțe axiale), a forțelor tăietoare produse de vînt sau seism și a celor de lunecare globale.

Materialele folosite au fost betonul armat și betonul armat cu armătură rigidă, dispunerea lor pe înălțimea elementelor urmărind ideea geometrici constante și a rezistenței variabile, idee ce permite tehnologii industrializate, eficiente, esențială pentru realizarea unui asemenea volum de lucrări de construcție, Au fost folosite planșee foarte ușoare de tip SEARS.

Prin intermediul dispozitivelor, au fost prezentate cîteva variante de structuri tubulare (cu un tub, două tuburi și trei tuburi) utilizate în aplicațiile realizate de studenți.

În partea a doua a comunicării, studentul LOTREANU MIHAIL-CRISTIAN a arătat că pentru o proporționare corectă a elementelor de construcție, studenții s-au servit de principiul SETĂRII, adică de elaborarea unui mare număr de capacități de rezistență, deformabilitate, energie și transformarea procesului de dimensionare într-o selectare a elementelor în urma analizei pe calculator.

A fost prezentat proiectul TULO (structură tubulară cu două tuburi) rezultat interesant al aplicării calculului automat în analiza preliminară.

În final, s-a insistat asupra înțelegerii acestei comunicări, nu sub forma unei pledoarii pentru megalostructuri, ci pentru necesitatea cunoașterii tuturor ideilor structurale ce pot conduce la o exploatare mai intensivă a materialelor.

Prezența calculatorului permite abordarea acestor probleme de sinteză și de către arhitecți, pe drumul atenuării deosebirilor de preocupări existente actualmente între cele două profesiuni ce participă la realizarea unor structuri speciale. Tocmai pe acest considerent ar fi fost necesar ca, pe lîngă cei patru studenți-arhitecți prezenți la acest simpozion, să fi participat arhitecți din producție și din învățămînt.

Stud.-arh. MONICA NEDELCU
Stud.-arh. MIHAIL-CRISTIAN LOTREANU

FĂRĂ CUVINTE

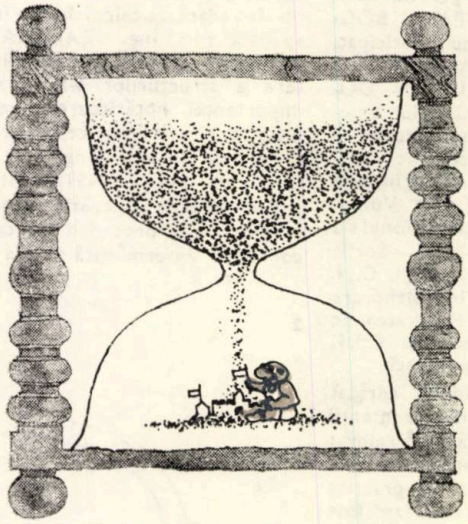

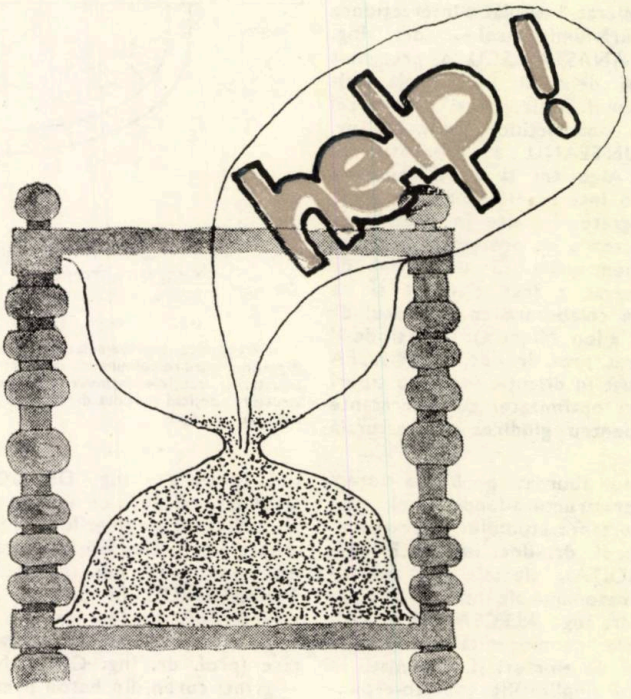

N 80

desen de arh. NICOLAE ȚARĂLUNGĂ

SALĂ SPECTACOLE CENTRU SOCIAL, CULTURAL ȘI COMERCIAL LA TRIPOLI

FIȘA TEHNICĂ NR. 228

A 5/1980

ANSAMBLU ȘI DETALII

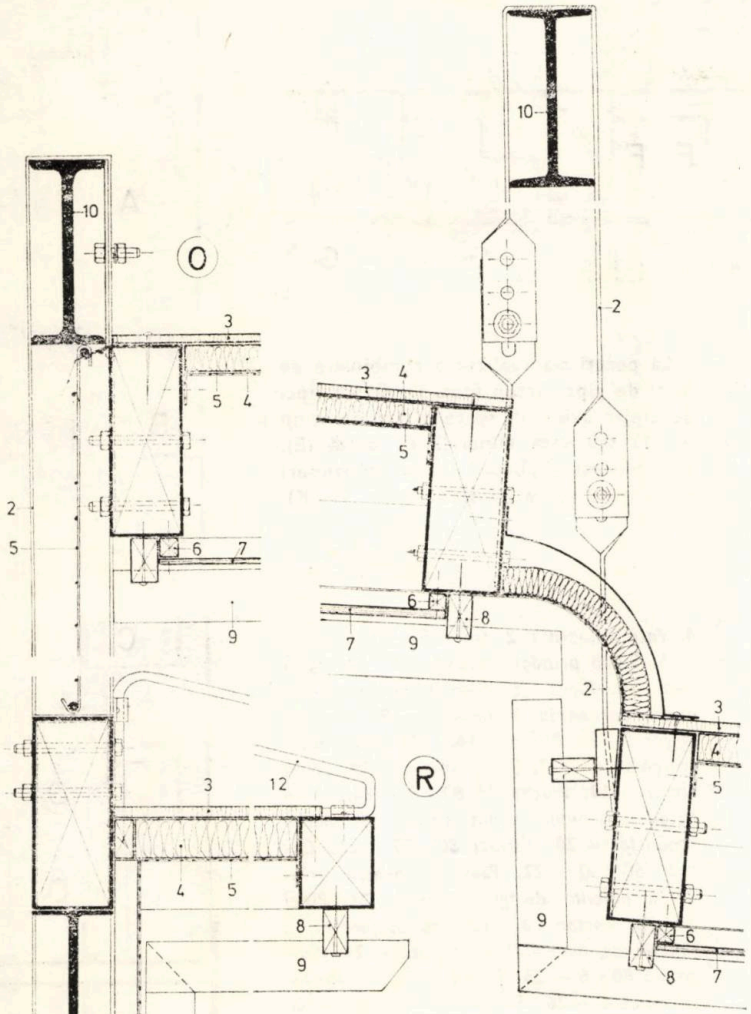

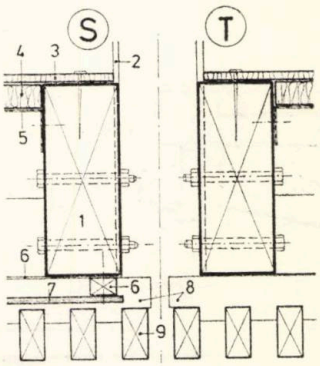

Finisajele sălii mari a Centrului Social Comercial și Cultural din Tripoli sînt realizate într-o combinație de lemn și plăci de gips-carton.

Tavanul este realizat din panouri cu rol acustic, suspendate de un sistem de profile metalice I. În funcție de necesitățile acustice s-au prevăzut zone mai reflectante din placaj și zone fonoabsorbante din vată minerală acoperită cu pînză, suprafața văzută fiind realizată din șipci de stejar.

Detaliile de pereți și pardoseală (A—M) sînt prezentate în fișa următoare: (Prezentarea generală la pag. 22).

1. *Cusaci 60×150* — **2.** *Platbande 40×5* — **3.** *Placă azbociment 7 mm* — **4.** *Vată minerală 2 cm* — **5.** *Plasă sîrmă* — **6.** *Șipcă de prindere placaj* — **7.** *Placaj 5 mm* — **8.** *Piesă de lemn tăiată în zimți pentru susținerea baghetelor* — **9.** *Baghete stejar* — **10.** *Profil I 40* — **11.** *Grătar metalic de circulație* — **12.** *Tirant ø 8*

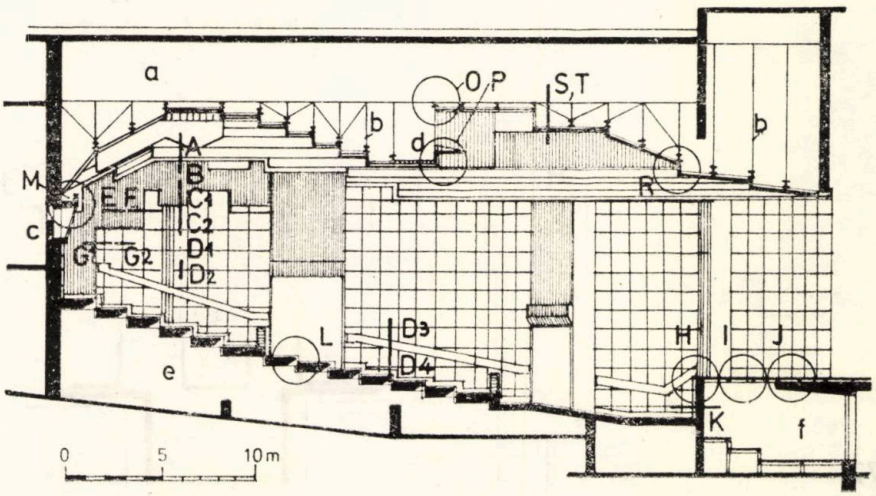

a. *Spațiu tehnic și grinzi structură* — **b** *Tiranți suspendare profile I* — **c.** *vizor* — **d.** *Punte lumini* — **e.** *Spațiu ventilație* — **f.** *Fosă orchestră*

SALĂ SPECTACOLE CENTRU SOCIAL CULTURAL ȘI COMERCIAL LA TIPROLI

DETALII

FIȘA TEHNICĂ NR. 229

A5/1980

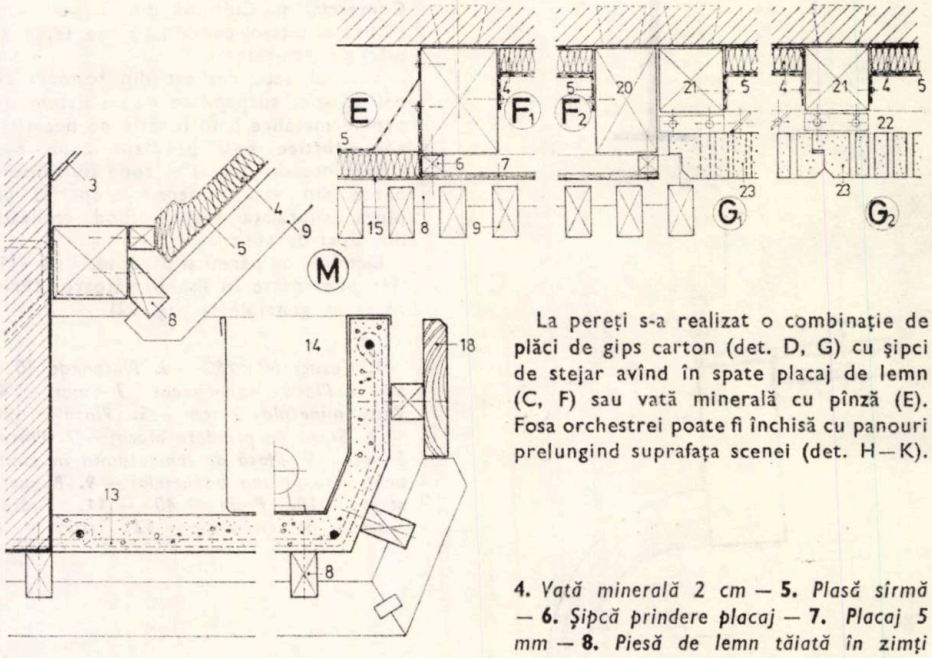

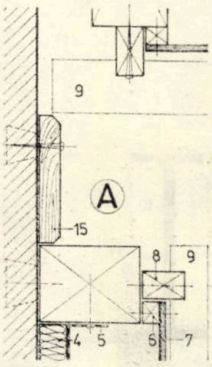

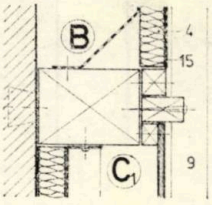

La pereți s-a realizat o combinație de plăci de gips carton (det. D, G) cu șipci de stejar avînd în spate placaj de lemn (C, F) sau vată minerală cu pînză (E). Fosa orchestrei poate fi închisă cu panouri prelungind suprafața scenei (det. H—K).

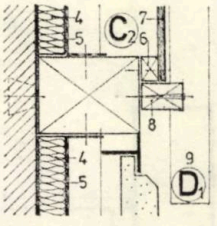

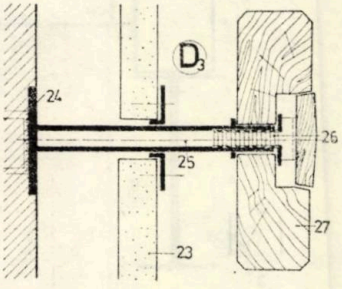

4. *Vată minerală 2 cm* — **5.** *Plasă sîrmă* — **6.** *Șipcă prindere placaj* — **7.** *Placaj 5 mm* — **8.** *Piesă de lemn tăiată în zimți pentru așezarea baghetelor* — **9.** *Baghete stejar* — **15.** *Pînză* — **16.** *Mochetă autostingătoare* — **17.** *Șapă ciment* — **18.** *Lemn stejar* — **19.** *Platbandă 80×8 ancorată în beton cu bulon sudat pentru prinderea scaunelor* — **20.** *Cusaci 80×50* — **21.** *Cusaci 50×50* — **22.** *Piesă T pentru prinderea plăcilor de gips-carton* — **23.** *Plăci de gips carton cu sau fără perforații, în funcție de necesitățile acustice* — **24.** *Platbandă 80×6* — **25.** *Țeavă ∅ 20 cm opritor și rondelă* — **26.** *Șurub acoperit cu buton lemn* — **27.** *Mînă curentă din stejar* — **28.** *Plintă stejar* — **29.** *Dulap brad 40 mm* — **30, 31.** *Grinzișoare brad* — **32.** *L 40×40×3* — **33.** *L 80×80×8* — **34.** *Asfalt 20 mm* — **35.** *Nisip* — **36.** *Carton asfaltat* — **37.** *L 20×20×2* — **38.** *Șipci îmbinate cu baghete placaj.*

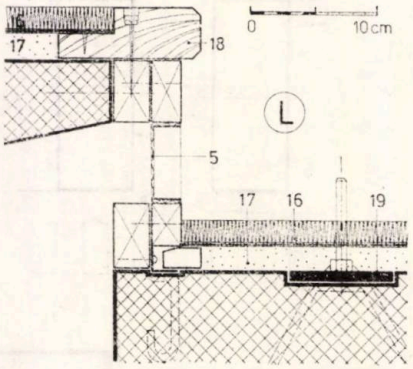

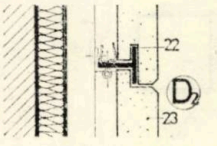

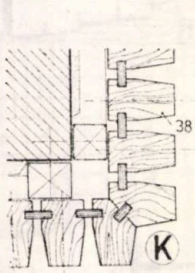

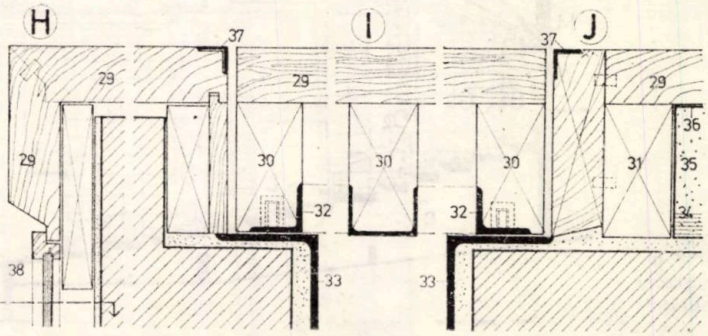

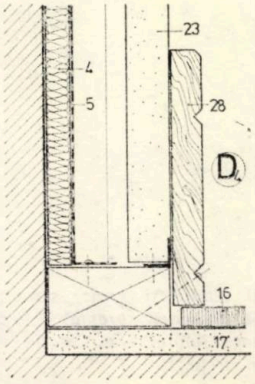

actualitati

debut

Arhitect
MIRCEA-LUCIAN ANDREI

- Născut la 10 iulie 1952 la Aleșd județul Bihor
- Diplomat al Secției de arhitectură și urbanism a Institutului politehnic Timișoara, în anul 1974
- Diplomat al Institutului de arhitectură «Ion Mincu»—București, în anul 1977
- În anii studenției din Timișoara, puternic influențat de personalitatea regretatului conf. arh. Ioan Fackelmann și de conducătorul disciplinei «Studiul formei», plasticianul Ștefan Bertalan
- La București, a fost studentul prof. em. dr. arh. Cezar Lăzărescu, iar diploma a pregătit-o sub îndrumarea prof. dr. arh. Romeo Belea
- Din 1978, lucrează la Institutul de proiectări Timișoara—IPROTIM
- Participă la elaborarea unor proiecte și studii, cum ar fi: corp aulă-amfiteatre și rectorat pentru Institutul Agronomic Timișoara, Magazin universal la Lugoj, sediul Institutului de proiectări hidroenergetice—filiala Timișoara, Complex de sere și palmarii pentru staționea tinerilor naturaliști, studii pentru completarea centrului civic al municipiului Timișoara. A fost șef de proiect la Cinematograful în aer liber din Buziaș.
- Crede cu tărie în Andrea Palladio

INSTITUTUL AGRONOMIC TIMIȘOARA

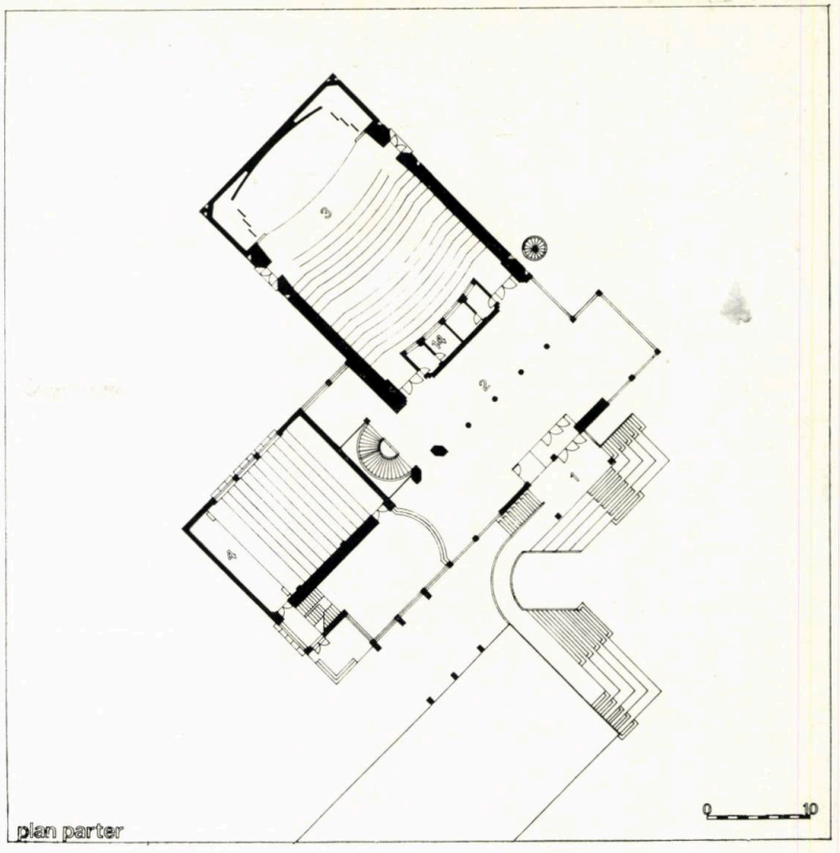

1,2,3. PLAN DEMISOL, PLAN PARTER, PLAN ETAJ: *1. Accese — 2. Holul principal — 3. Aula 350 locuri — 4. Amfiteatre suprapuse 2×150 locuri — 5. Sala de consiliu — 6. Rector — 7. Secretariat — 8. Prorector — 9. Administrație și servicii tehnice — 10. Garderoba — 11. Bufetul — 12. Spații tehnice — 13. Grupuri sanitare — 14. Cabine de traducere simultană — 15. Complexul cabinei de proiecție*
4. FAȚADE (pag. 74)

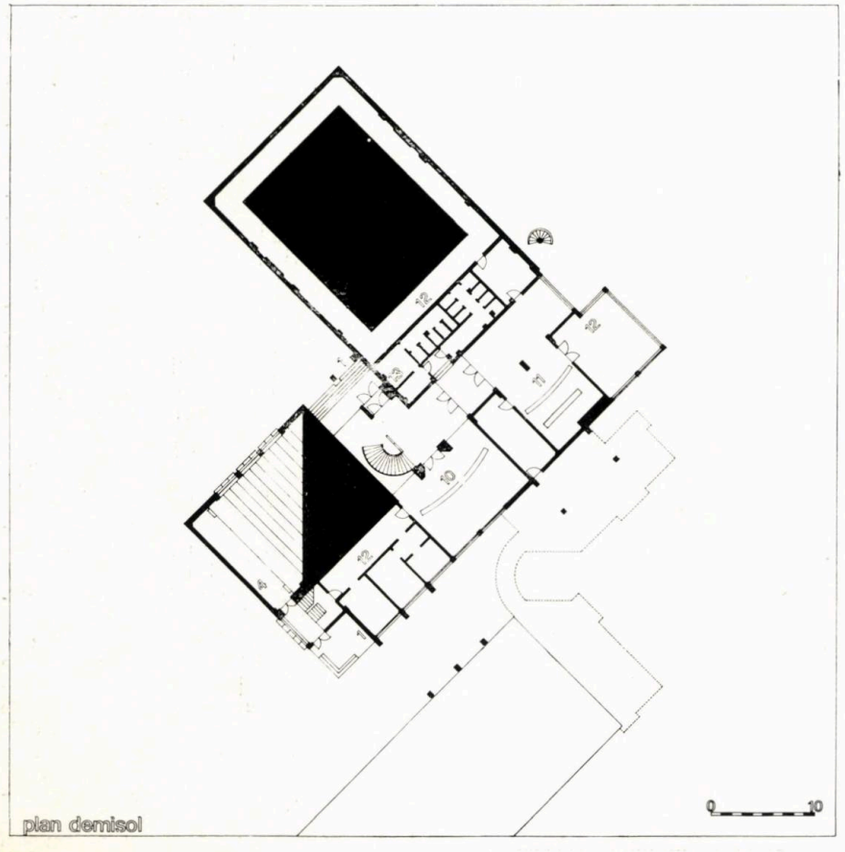

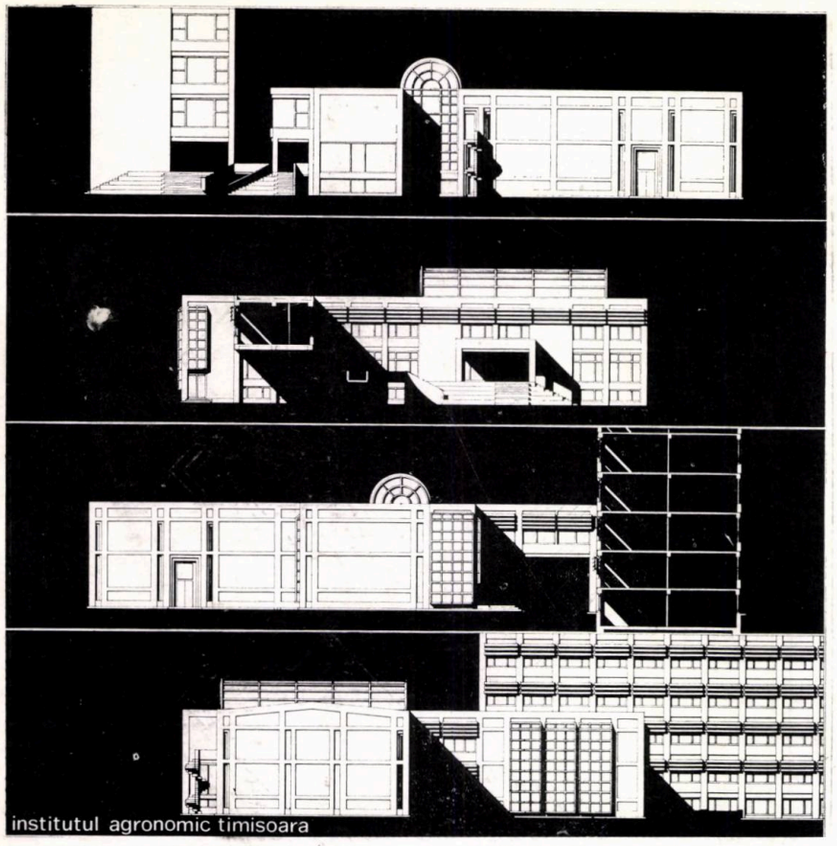

institutul agronomic timisoara

Construcția completează complexul de clădiri al Institutului agronomic din Timișoara printr-o suprafață construită de circa 2 700 m², conținînd: ● rectoratul, sala de consiliu ● o aulă de 350 de locuri echipată cu sistem de traducere simultană și de proiecție cinematografică ● două amfiteatre a cîte 150 de locuri fiecare.

Unele servituți au fost impuse de constructor care a pretins un grad înalt de prefabricare, cu toate că marea varietate a spațiilor cuprinse de clădire nu ar fi indicat o asemenea abordare. Din acest motiv, mijloacele de expresie specifice, arhitecturale, le-am concentrat cu precădere asupra tratării suprafețelor mari de pereți plini. În acest scop, s-a placat întreaga construcție cu travertin și s-a căutat să se obțină maximum de efect din stereotomie. Pentru a asigura aulei bune condiții acustice, s-a realizat la interior o îmbrăcăminte integrală din lemn (pereți, tavan, pardoseli), avînd și rol de mascare a instalațiilor.

Un alt punct în care s-au concentrat maximum de mijloace de expresie a fost holul. Finisajul se continuă aici din exterior (travertin și marmură) și se contează mult pe efectul marelui luminator semicilindric (6×18 m) de deasupra zonei de hol pe două niveluri. Pentru scara principală, s-a obținut un valoros concurs ingineresc pentru realizarea ei pe vanguri-parapet elicoidale.

Construcția este în curs de realizare.

CINEMATOGRAF ÎN AER LIBER LA BUZIAȘ

Dotarea se bucură de un amplasament avantajos în proximitatea frumosului parc al băilor. Prin forma căutată a amfiteatrului (cu o capacitate de 550 de locuri) am încercat să mă încadrez în ansamblul frumoaselor piese de arhitectură de lemn, chioșcuri și portice, care întregesc parcul. Elementul cel mai « poluant vizual », care este ecranul la acest soi de construcții, l-am mascat atașîndu-l unui perete blindat al Casei de cultură, iar cabina de proiecție am tratat-o ca o adăugire la pavilionul administrativ al băilor din proximitate.

Întregul pachet de gradene va fi pardosit cu cărămidă așezată pe cant. Zidurile de sprijin vor fi realizate din beton aparent turnat în cofraje din lemn semirotund (lăturoaie). Platforma înconjurătoare se va realiza din calupuri de bazalt așezate în « coadă de păun ». Scaunele se vor realiza din P.A.S. pe suport metalic. Această construcție se află deja în șantier.

Arh. MIRCEA-LUCIAN ANDREI

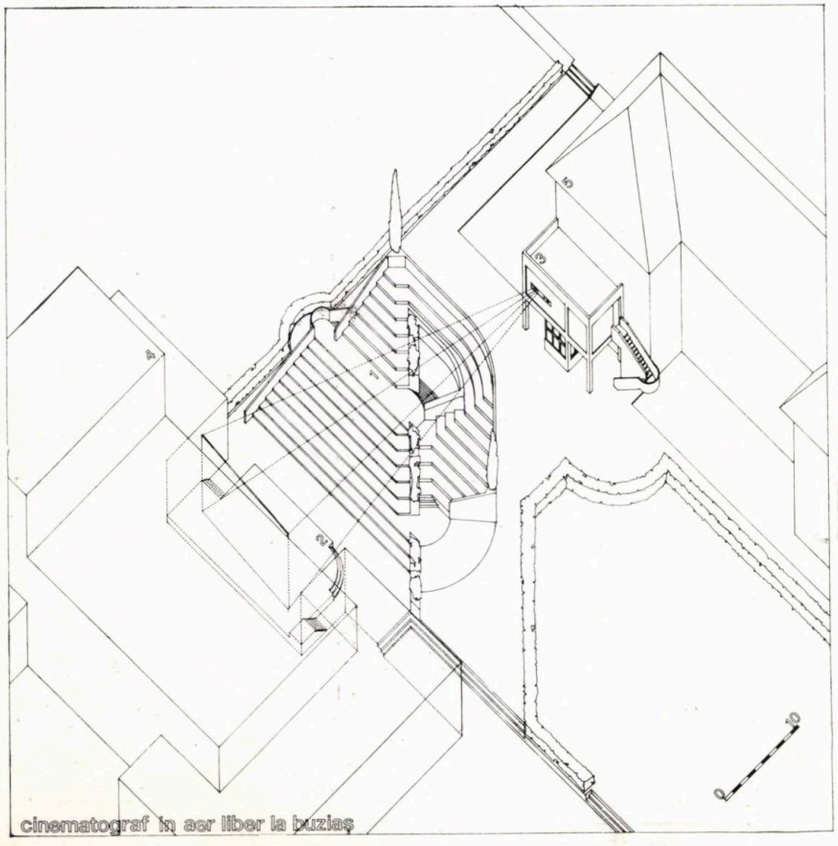

cinematograf în aer liber la buziaș

1. Amfiteatru 550 de locuri — 2. Ecran și scena —3. Complexul cabinei de proiecție — 4. Casa de cultură — 5. Pavilionul administrativ al Băilor Buziaș

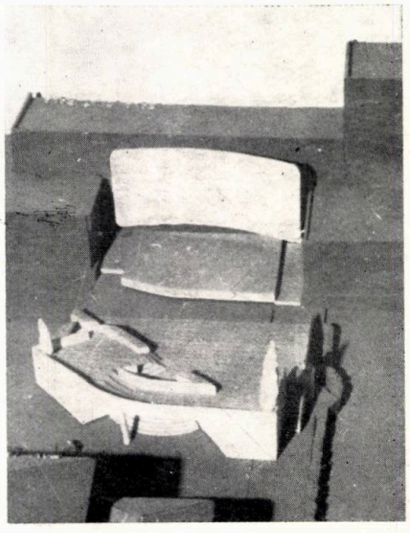

LOCUINȚĂ SOLARĂ pentru comunele suburbane ale Capitalei

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arh. **CRISTINA GHEȚ** (Institutul « PROIECT-BUCUREȘTI), studenții — arhitecți **ION MATEI, CRISTIAN PAVELIU**
Instalații solare și eoliene: inginerii **ANDREI KEPEȘ NICOLAE OLARIU, EMILIAN ZAIDES** (I.C.P.E.)
Izolare termică și fonică, materiale de construcții: inginerii **MARIANA IONESCU, CONSTANȚA PERIANU, GHEORGHE RÂPEANU**

Evoluția tehnicii și creșterea nivelului de trai impun adoptarea unor noi rezolvări urbane, precum și o reconsiderare a problemelor arhitecturale.

Corelarea problemelor locuirii cu valorificarea optimă a teritoriului duce la o diversificare a concepțiilor și soluțiilor în vederea asigurării de densități optime, cu respectarea unor parametri ridicați de confort — atît în cadrul orașului cît și în zona preorășenească —, căutîndu-se astfel modele noi de locuire pentru viitor.

În condițiile actualei crize mondiale de energie, generată de cauze obiective (creșterea standardului general de viață, deci consum foarte ridicat, pe de o parte, și epuizarea resurselor clasice de energie, pe de altă parte), arhitecții trebuie să participe la efortul general pe care-l face omenirea pentru soluționarea noilor probleme, avînd obligația de a contribui la progresul tehnicii și de a utiliza, în folosul omului, ultimele cuceriri ale acesteia. Într-un viitor relativ apropiat, resursele de combustibili clasici se vor epuiza, fapt ce impune orientarea cercetării științifice către utilizarea de noi surse de energie.

Specialiștii din Institutul « PROIECT-BUCUREȘTI » sînt preocupați de problemele complexe cu care sînt confruntați: economie de energie, utilizare de materiale nedeficitare, tehnologii noi, căutînd modalități de soluționare a acestora. Un colectiv de tineri a concretizat unele din aceste preocupări în cadrul unui concurs interjudețean lansat de C.C. al U.T.C. (« Viitorul începe azi ») a cărui temă a fost propunerea unui proiect de locuință rurală (suburbană) bazat în întregime pe valorificarea resurselor locale, specifice fiecărei zone (județ), locuință realizabilă pînă în anul 1990, alimentată din resurse energetice proprii, neconvenționale, nepoluante, care să-i asigure autonomia energetică.

Studiul, făcut în conformitate cu schițele de sistematizare ale suburbanelor Bucureștiului, își propune să realizeze un nou tip de locuință pentru aceste localități, care să soluționeze problemele complexe enumerate mai sus: economie de energie, utilizare de materiale nedeficitare și care, prin expresia plastică, să-și aducă contribuția la personalizarea zonei respective. Aceste locuințe utilizează energia solară pentru încălzire și apă caldă menajeră și energia eoliană pentru

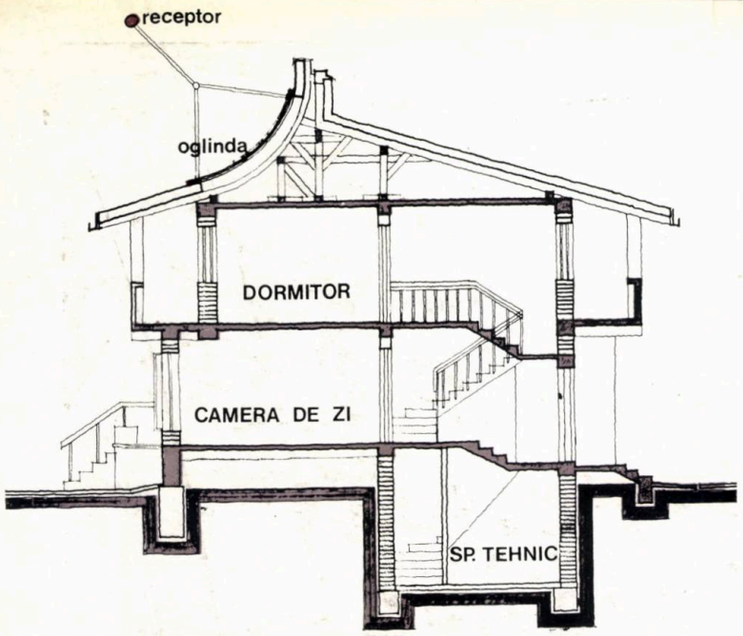

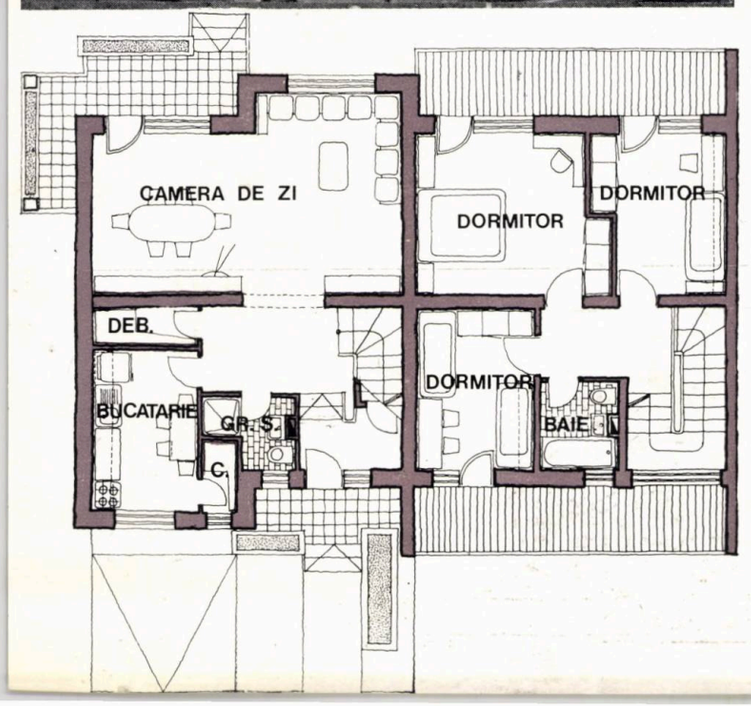

producere de electricitate. Am propus ca sursă principală de energie, energia solară, pentru că este nepoluantă și practic inepuizabilă, iar caracteristicile climatice ale țării noastre sînt favorabile utilizării acestui tip de energie, Bucureștiul fiind situat într-o zonă cu insolatie ridicată (circa 2000 ore cu soare pe an).

Locuințele sînt de tip duplex, cu apartamente de 4 camere cu suprafețe majorate și garaje. La parter, se află camera de zi (de 27,50 m²), bucătăria, grupul sanitar suplimentar și anexe (cămară, debara). La etaj, cele trei dormitoare și baia, iar la subsol, cîte un garaj pentru fiecare apartament, precum și un spațiu tehnic al instalațiilor necesare sistemului heliotermic și de stocare a energiei termice (un rezervor termoizolant, conținînd 20 m³ apă). Locuințele sînt orientate pe direcția nord-sud, avînd spre nord și bucătăria cu anexele, iar spre sud camera de zi (la parter) și dormitoarele mari (la etaj).

Pentru captarea energiei solare s-a propus, în colaborare cu un colectiv de specialiști de la I.C.P.E. (Institutul de cercetare și inginerie tehnologică pentru industria electrotehnică), un sistem heliotermic de concentrare, care pornește de la ideea măririi intensității fluxului radiant prin focalizarea liniară a acestuia, și care este situat pe latura de sud a acoperișului. Oglinda (suprafața reflectatoare) este de profil cilindric-circular, cu deschidere sub un unghi la centru, de 120° și montură fixă, cu înclinare la 45° față de planul azimutal, iar receptorul este un tub cilindric, așezat de-a lungul liniei focale a oglinzii, de montură mobilă, mișcarea efectuîndu-se pe circumferința de bază a suprafeței reflectatoare, cu viteza de mișcare (unghiul de înălțare) de $\frac{46°}{365}$ /zi. Oglinda se realizează din tablă de aluminiu, iar receptorul este un tub de sticlă cu pereți dubli. Acest sistem are un randament superior sistemelor heliotermice plane, echivalentul său energetic în combustibil convențional fiind de 527 Mcal/an iar masa de combustibil convențional echivalentă de 75 kg c.c.

Soluția de împrejmuire este un gard viu din viță de vie Montpelier (negru) și Toulouse (alb), care dau o producție de 20—25 kg struguri/butaș.

Alimentarea cu apă (potabilă și menajeră) se realizează printr-un puț propriu cu pompă de curent alternativ, acționată la nevoie de energia eoliană electrică stocată în baterii de acumulare.

S-a urmărit utilizarea de materiale de construcție locale nedeficitare (tradiționale, noi sau îmbunătățite), asigurarea izolării termice și fonice și a confortului necesar.

Integrarea instalației heliocaptoare în construcție are implicații asupra rezolvărilor structurale și plastice ale acesteia, sistemul heliotermic propus luînd parte la concepția pe ansamblu a volumului construit. Totodată, elementele compoziționale și plastice, raporturile dintre plin și gol au căutat să păstreze caracterul arhitecturii așezărilor din jurul Capitalei.

S-a urmărit, astfel, realizarea unei construcții în care elementele nou apărute, rezultante ale sistemului de captare propus, să se integreze, ca tratare plastică și volumetrică, în specificul arhitectural al zonei.

Arh. CRISTINA GHEȚ

mediu de viață

CONSIDERAȚII PRIVIND CONSERVAREA NATURII ÎN R. S. ROMÂNIA

În țara noastră, conservarea naturii a constituit, de-a lungul timpului, o preocupare pentru mulți oameni de știință. Printre personalitățile marcante ale vremii, care la începutul secolului nostru și mai ales în jurul anului 1925 au desfășurat o prodigioasă activitate de ocrotitori ai naturii amintim pe Emil Racoviță, Grigore Antipa, Andrei Popovici-Bîznoșanu, Alexandru Borza, Nicolae Grigorescu și Mihai Haret.

Este demn de menționat faptul că actul testamentar al poetului Vasile Alecsandri înscrie dorința acestuia de a se păstra Lunca de la Mircești așa cum este ea (în regim natural). Aceasta se întîmpla la jumătatea secolului trecut, imediat după înființarea primei rezervații din lume (Fontainebleu-Franța). Degradarea ulterioară a frumoasei lunci a Siretului ne privează de drepturi de întîietate mondială în acest domeniu de stringentă actualitate.

În anul 1930, a fost elaborată Legea privind ocrotirea monumentelor naturii, printre primele și cele mai cuprinzătoare legi de acest fel din Europa.

Astăzi, pentru coordonarea unitară a tuturor activităților privind protecția mediului înconjurător, a fost înființat Consiliul național pentru protecția mediului înconjurător, organ central de specialitate, subordonat Consiliului de Miniștri. În anul 1973, a fost elaborată Legea nr. 9, privind protecția mediului înconjurător, care în secțiunea a VI-a reglementează activitățile legate de conservarea naturii prin rezervații și monumente ale naturii. Astfel, se definesc categoriile de obiective ocrotite în spiritul precizărilor adunării generale a U.I.C.N. (Uniunea internațională pentru conservarea naturii și a resurselor sale) ținută la New Delhi.

Pentru conservarea unor teritorii reprezentative ale naturii patriei, în care ecosistemele sînt nemodificate sau puțin modificate de intervențiile umane, s-au declarat rezervații sau monumente ale naturii. Categoriile de obiective ocrotite în țara noastră sînt: parcuri naționale, parcuri naturale, rezervații naturale, rezervații științifice, rezervații peisagistice și monumente ale naturii.

Parcurile naționale cuprind suprafețe mari de teren și de ape, care păstrează nemodificat cadrul natural cu flora și fauna lor și sînt destinate cercetării științifice, recreației, turismului și unor activități economice moderate și sever controlate. În R. S. România, există un singur parc național (Retezat), declarat printr-un Jurnal al Consiliului de Miniștri la 22 martie 1935. În anul 1979, s-au încheiat studiile de fundamentare științifică a rețelei de parcuri naționale. Este înaintată organelor de decizie propunerea de a se constitui următoarele parcuri naționale: Rodna, Călimani, Ceahlău, Cheile Bicazului-Lacu Rosu, Piatra Craiului, Cozia, Domogled-Valea Cernei, Cheile Nerei-Beușnița, Semenic-Cheile Carașului, Apuseni și Delta Dunării.

Parcurile naturale sînt de suprafețe variabile și destinate, în principal, menținerii peisajului natural existent și a folosințelor actuale (economice), cu posibilități de control și restrîngere a acestor folosințe pe viitor. La noi, s-a propus înființarea a două parcuri naturale: Bucegi și Grădiștea Muncelului-Cioclovina. În cel de al doilea, un loc important îl ocupă conservarea vestigiilor arheologice — cetățile dacice — într-un cadru natural adecvat.

Rezervațiile naturale sînt destinate conservării unor medii de viață caracteristice. Ele pot fi de interes botanic zoologic, forestier, paleontologic, geologic, speologic sau mixt (rezervații complexe). La noi în țară, sînt declarate, prin acte normative de stat sau prin decizii ale consiliilor populare județene, peste 400 de rezervații naturale dintre care amintim: Zau de Cîmpie (jud. Mureș), Fînațele Clujului, Poiana cu narcise de la Dumbrava Vadului (jud. Brașov), Valea lui David (jud. Iași),

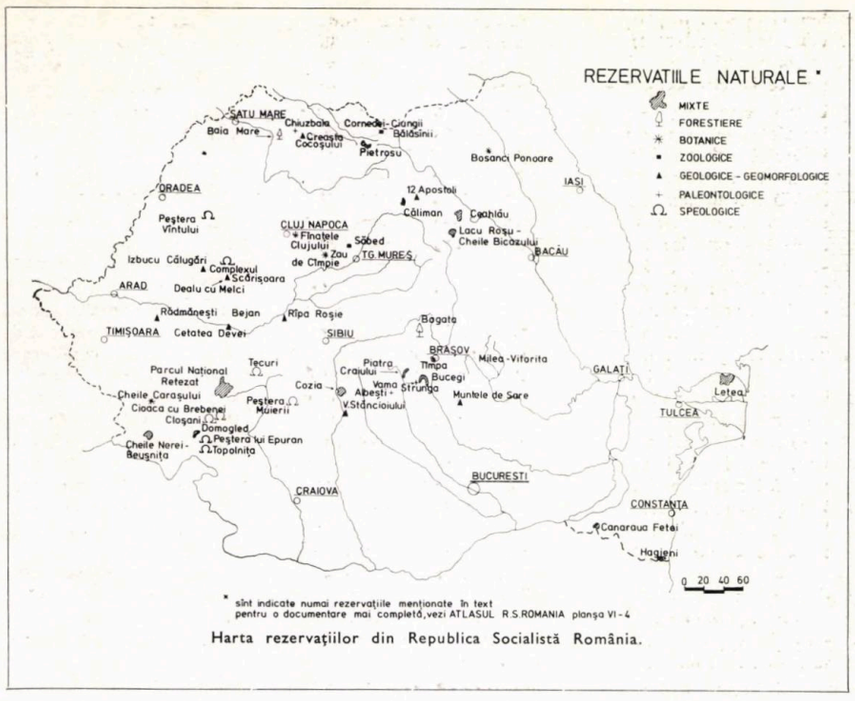

* sînt indicate numai rezervaţiile menţionate în text
pentru o documentare mai completă, vezi ATLASUL R.S.ROMANIA planşa VI-4

Harta rezervaţiilor din Republica Socialistă România.

1

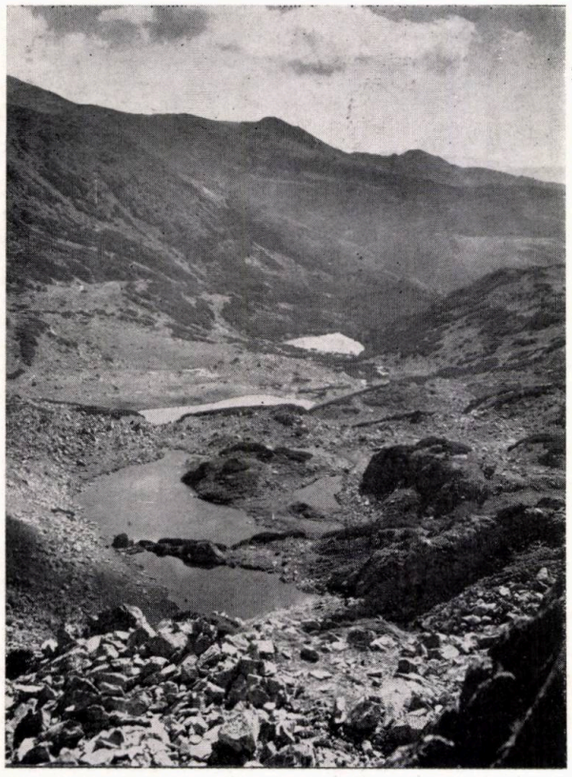

2

3

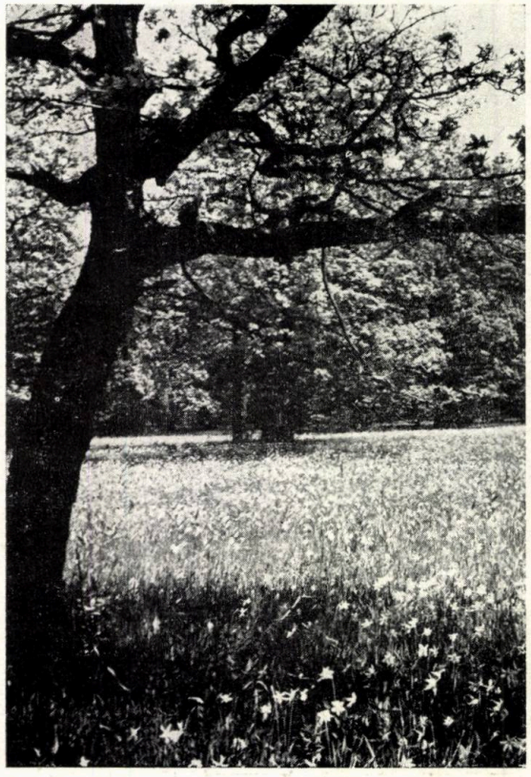

4

desene de arh. CRISTIAN MAIMĂDUC

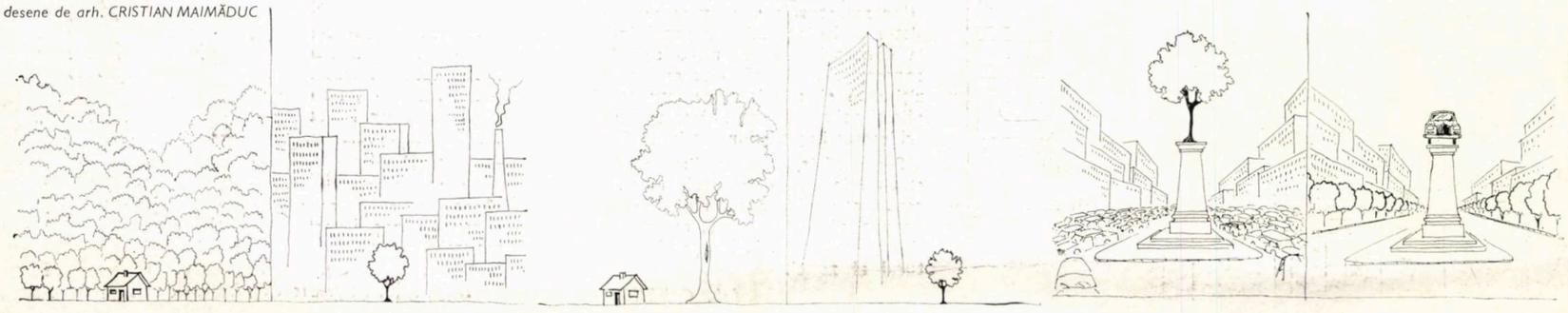

5

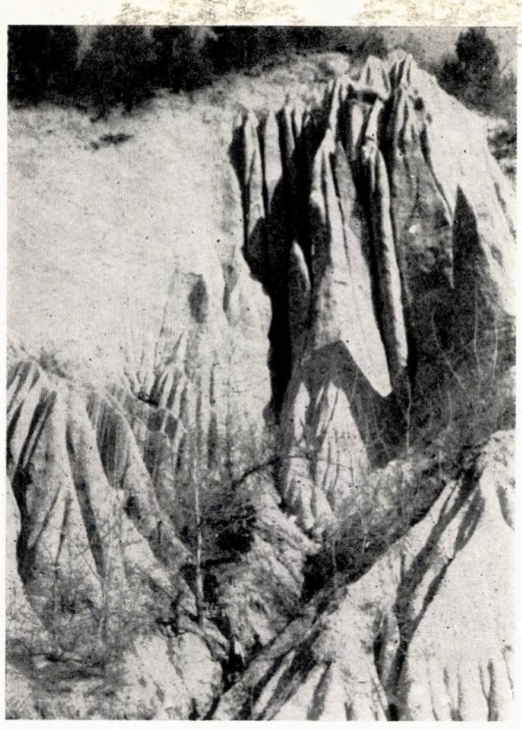

6

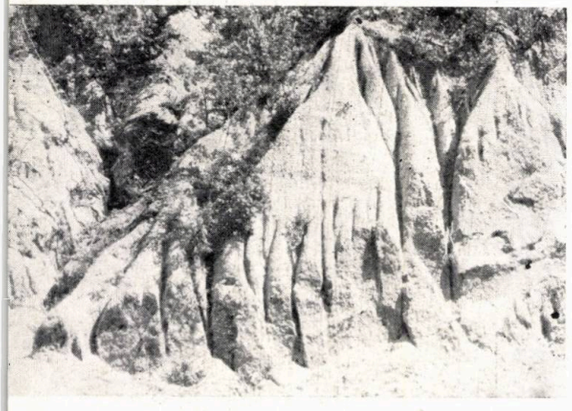

7

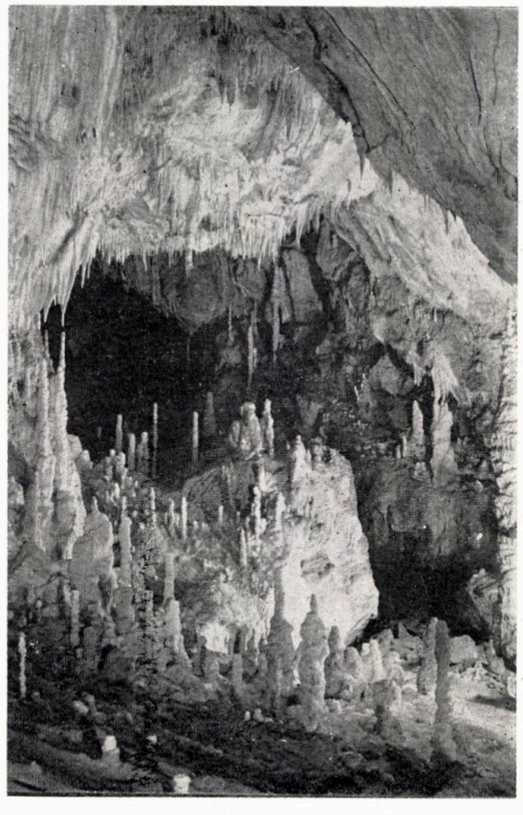

9

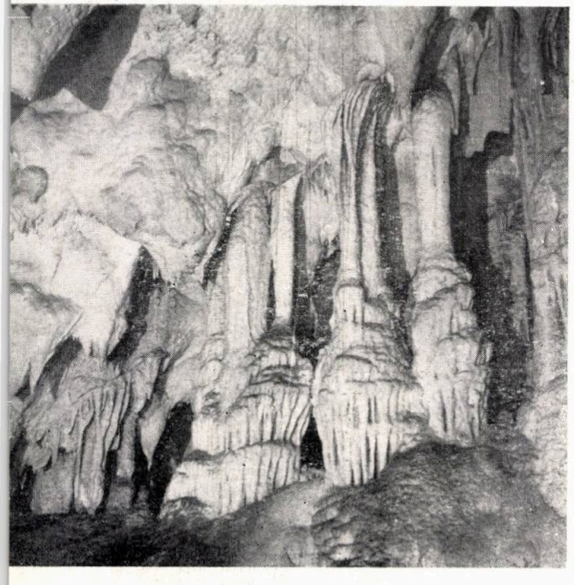

8

1. Tăul Negru din cuprinsul Parcului național Retezat
2. Zănoaga Mare a Bucurei cu lacurile Florica, Viorica, Ana și Lia (Parcul Național Retezat).
3. Rezervația de pelicani Roșca — Buhaiova (Delta Dunării)
4. Poienile cu narcise de la Dumbrava Vadului — rezervație botanică din jud. Brașov.
5. Vedere de ansamblu a rezervației geologice « Piramidele de pămînt » de la Goranu (jud. Vîlcea).
6. Detaliu al piramidelor de pămînt.
7. Rîpa Roșie — Jud. Alba — rezervație geologică.
8. Peștera Cloșani
9. Sală bogat concreționată în peștera Topolnița.

(Fotografiile aparțin colecției foto a C.M.N.)

Ponoare Bosanci (jud. Suceava) — de interes botanic, Stufărișurile de la Sic (jud. Cluj), Cornedei-Ciungii Bălăsînii (jud. Maramureș), Roșca-Buhaiova, Histria-Sinoe și Sf. Gheorghe-Palade-Perișor (de interes zoologic) — toate în jud. Tulcea, Codrul secular Slătioara, (jud. Suceava), Castanetul de la Baia Mare (jud. Maramureș), Pădurea Latorița (jud. Vîlcea), Pădurea Letea (jud. Tulcea), Pădurea Hîrboanca (jud. Suceava), Pădurea Bejan (jud. Hunedoara), Milea-Viforîta (jud. Buzău) — de interes forestier, Suslănești și Albești (jud. Argeș), Topalu, (jud. Constanța), Dealul cu Melci (jud. Alba), Chiuzbaia (jud. Maramureș), Clipa triasică Pîrîul Cailor (jud. Suceava), Rădmănești (jud. Timiș), Cozla și Petricica — de interes paleontologic (jud. Neamț), Muntele de Sare de la Slănic Prahova, Vulcanii noroioși de la Pîclele Mari (jud. Buzău), Izbucul Călugări (jud. Arad), 12 Apostoli (jud. Suceava), Creasta Cocoșului (jud. Maramureș), Rîpa Roșie (jud. Alba), Piramidele de pămînt de la Goranu (jud. Vîlcea) — de interes geologic, peșterile Topolnița și Epuran (jud. Mehedinți), Muierii și Polovragi (jud. Gorj), Tecuri, (jud. Hunedoara), Munticelu (jud. Neamț), Corbasca, Cetățile Ponorului și Vîntului (jud. Bihor), Comarnic (jud. Caraș Severin), Ghețarul Scărișoara (jud. Bihor) — de interes speologic. Dintre rezervațiile complexe de mare valoare științifică amintim: Pădurea Hagieni și Canaraua Fetii (jud. Constanța), Abruptul prahovean al Bucegilor, Bila-Lala (jud. Maramureș și Bistrița), Scărișoara-Belioara (jud. Alba), Săritoarea Bohodeiului (jud. Cluj).

Rezervațiile științifice sînt constituite pe terenuri supuse unor intense investigații științifice. Exemple: Perimetrul experimental Săbed (jud. Mureș), Peștera Cloșani (jud. Gorj).

Rezervații peisagistice sînt constituite din formațiuni vegetale și forme de relief cu o deosebită valoare peisagistică pentru a conserva integritatea frumuseților naturale. Dintre rezervațiile peisagistice amintim: Pădurea Bogății (jud. Brașov), Dealul Cetății Deva (jud. Hunedoara), Făgetul Clujului, Postăvarul și Tîmpa (jud. Brașov).

Sînt declarate **monumente ale naturii** specii de plante sau animale rare pe cale de dispariție, arbori seculari, fenomene geologice unice (martori de eroziune, chei, cascade, peșteri).

Propunerea de atribuire sau retragere a calității de rezervație sau monument al naturii trebuie să fie fundamentată științific prin cercetările de specialitate efectuate asupra acestor obiective. De asemenea, în cuprinsul rezervațiilor sau asupra monumentelor naturii, sînt interzise orice activități ce pot duce la degradarea sau modificarea aspectului inițial al peisajului, a componenței florei și faunei sau a echilibrului ecologic. Pentru încălcarea dispozițiilor legale privind protecția mediului înconjurător sînt prevăzute sancțiuni aspre.

În afara tipologiei de rezervații menționate, amintim o categorie oarecum specială, cea de **rezervație a biosferei.** Rezervațiile biosferei reprezintă zone întinse de teren ce cuprind complexe de ecosisteme și zone de tranziție, în care sînt incluse diferite forme de activitate umană aflate într-un echilibru reciproc cu natura înconjurătoare. Deci, spre deosebire de celelalte categorii de rezervații, activitatea umană devine parte integrantă în cadrul rezervației.

Cu ocazia reuniunii de la Paris (noiembrie 1979) a Consiliului internațional de coordonare a programului internațional Omul și Biosfera (MAB-UNESCO), s-a hotărît includerea în rețeaua mondială de rezervații ale biosferei a trei zone din țara noastră: Retezatul, Pietrosul Mare al Rodnei și Roșca-Letea (Delta Dunării).

Din toate aceste considerații se poate desprinde concluzia că, în țara noastră, conservarea naturii se bucură de frumoase tradiții, constituind o parte integrantă a politicii partidului și statului nostru pentru păstrarea nealterată a cadrului natural deosebit de valoros al patriei. Ca o recunoaștere internațională a acestei activități, pe lîngă rezervațiile biosferei mai sus menționate, un număr de alte 16 obiective sînt incluse în lista UNESCO a parcurilor naționale și rezervațiilor echivalente, publicată de Jean-Paul Harroy în anul 1968 și reeditată în 1974.

Biolog DORIN GÎRLEA — Acad. R.S.R. — C.M.N.
Arh. CRISTIAN MAIMADUC — custode onorific C.M.N.

cadran

Rubrică redactată de arhitecții: ION ENESCU, (78—82), CRISTINA ENE, CRISTINA IONESCU, ȘTEFAN MĂNCIULESCU, MIHAI PIENESCU (pag. 82—87)

COPILUL ŞI SPAŢIUL SĂU

Societatea modernă a considerat copilul ca făcînd parte dintr-o categorie socială aparte, făurindu-i un mediu septic și funcțional, nu adesea lipsit de căldură și personalitate, preocupîndu-se mai mult de instruirea decît de formarea lui. Creșa, grădinița, școala, spațiile de joc, încăperile destinate copiilor în locuințele colective, reprezintă sisteme închise, gîndite și generate de specialiști, dar, cum se știe, orice sistem are limitele sale, pedagogicul începînd să eșueze datorită imposibilității sale de a integra minunatul, imaginarul sau spontanul.

De aceea se impun soluții noi care să stimuleze atractivitatea naturală a copilului față de un viitor mai fascinant decît prezentul. Lumea copilăriei este, de bună seamă, o lume aparte, o lume diferită de a noastră, dar diferențele trebuie altfel înțelese; ele nu se mai stabilesc între copil și adult, ci între un trecut aparent desuet și un viitor încă greu previzibil.

(din « L'enfant et son espace »: L'ARCHITECTURE D'AUJOURD'HUI 204/1979)

Vom prezenta în continuare unele realizări ce-și propun materializarea acestor deziderate.

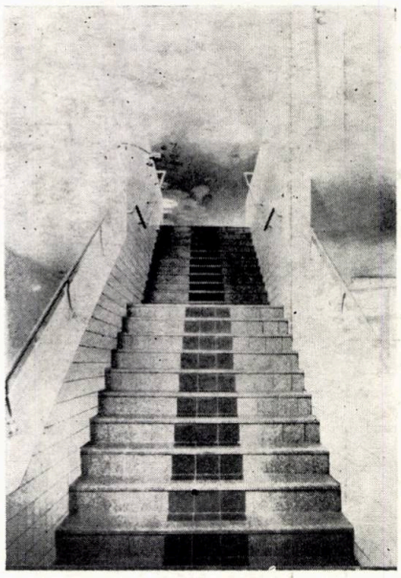

Colegiu de învățămînt secundar—Noisiel, Ville Nouvelle de Marne-la-Valleé: Franța

Arhitecți: Archiplus: Jean Bernard, François Soler și Seretes cu colaborarea lui M. Soler

Amplasat într-un sit împădurit, colegiul, prin modul de organizare funcțională și prin expresivitatea sa plastică, amintește de un « Baukasten », la scară colosală. Zidăria este realizată din blocuri colorate în nuanțe diferite, tîmplăria vopsită în roșu și negru marchează cu ostentație golurile. În sfîrșit, spațiile și vocabularul constructiv pornesc de la expresii primare.

S-a urmărit prin aceasta crearea pe de o parte a unei ambianțe cît mai adecvate vîrstei școlare, iar pe de altă parte realizarea unui edificiu cît mai original, diferit de imaginea caracteristică a dotărilor de învățămînt.

Ansamblul cuprinde patru corpuri, patru clădiri cu patio, în care se desfășoară activități dintre cele mai diverse ale procesului de învățămînt. În centrul său sînt amplasate o curte pătrată, un spațiu comunitar, biblioteca și o sală de serbări.

Curtea și patio-urile sînt acoperite cu sticlă, conferindu-se astfel spațiului interior transparență și continuitate.

Funcțiunea de învățămînt este cuprinsă în încăperi izolate și introvertite, grupate în jurul curților interioare sau al nucleelor de circulație.

Pereții interiori, colorați în nuanțe pastelate, calde, mobilierul ergonomic, dar interesant și din punct de vedere al rezolvării sale plastice, conferă edificiului un plus de atractivitate, inerentă dotărilor de învățămînt.

L'ARCHITECTURE D'AUJOURD'HUI NR. 204/1979

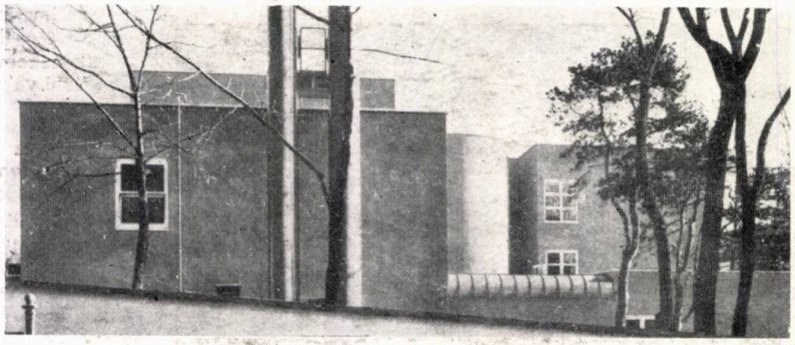

Școala primară — Viena: Austria

Arhitect: Gustav Peichl

Această școală municipală, cu 14 săli de clasă, cuprinde o seamă de elemente spațiale, legate între ele printr-o casă a scării care le domină: suita sălilor de clasă, vestiarele, cabinetele profesorilor, sala de gimnastică etc.

Sălile de clasă, avînd aceeași uprafață (63 mp.), sînt orientate către sud și sînt accesibile dintr-un culoar care traversează casa scării.

Autorul a încercat să rupă monotonia spațiilor geometrice stereotipe prin jocuri de culoare și de trompe-l'oeil. Astfel, el a pictat plafonul casei scării în imagini celeste, reluînd motivul pe anumiți pereți ai spațiilor comune. Pereții exteriori au fost colorați în albastru, stîlpii și instalațiile în roșu, făcîndu-se astfel posibilă perceperea școlii de la distanță și totodată marcîndu-se funcțiunea și importanța ei în cadrul cartierului.

L'ARCHITECTURE D'AUJOURD'HUI NR. 204/1979

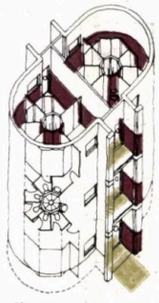

NUCLEUL GRUPURILOR SANITARE

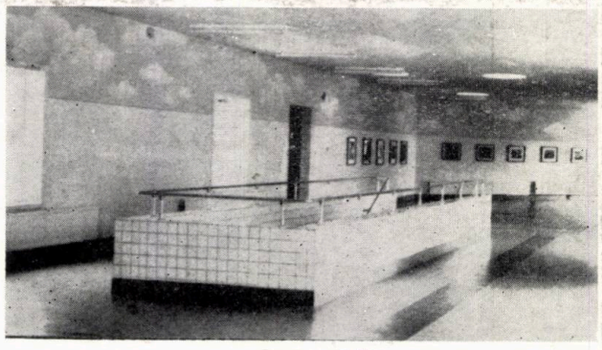

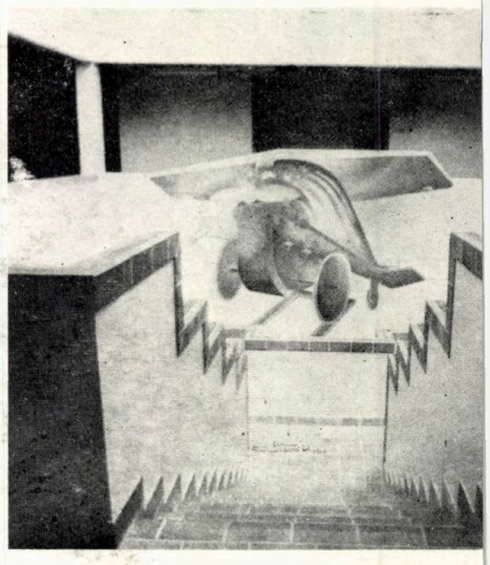

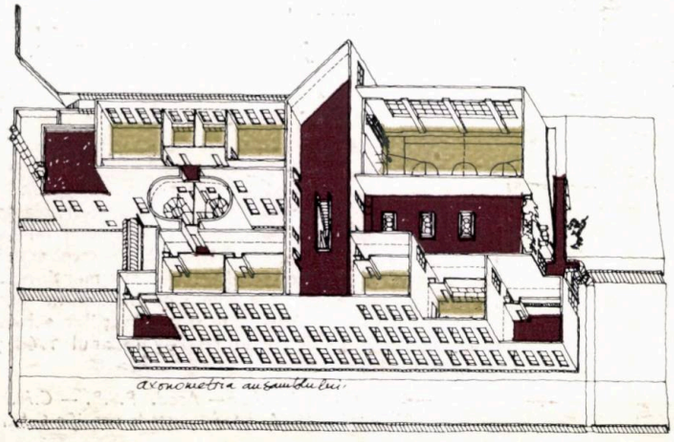

axonometria ansamblului

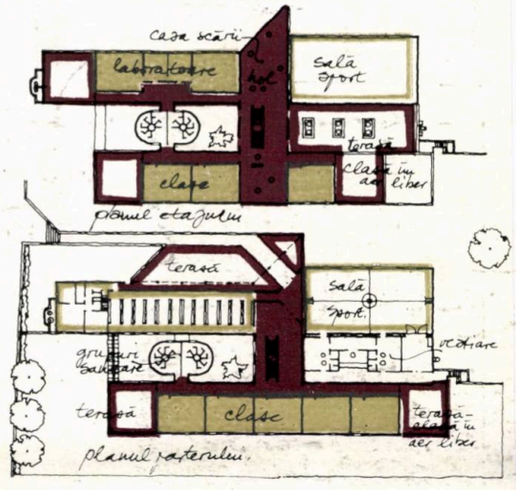

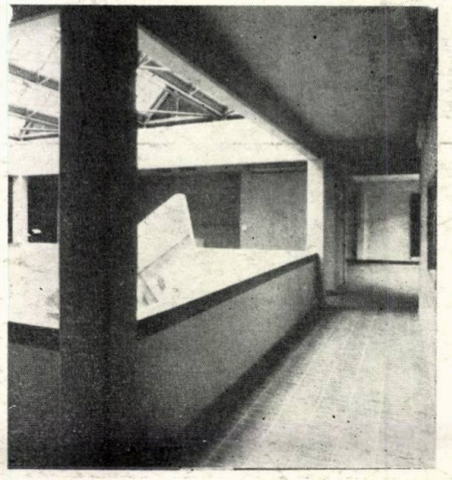

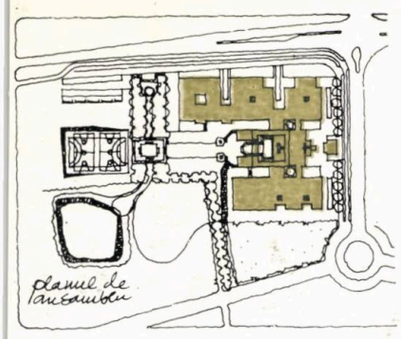

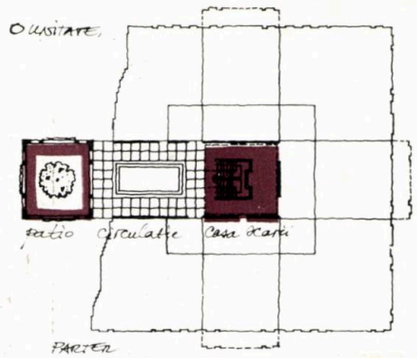

PARTER

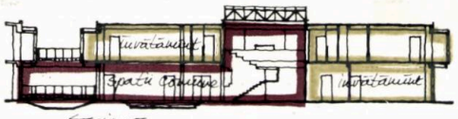

SECTIUNE

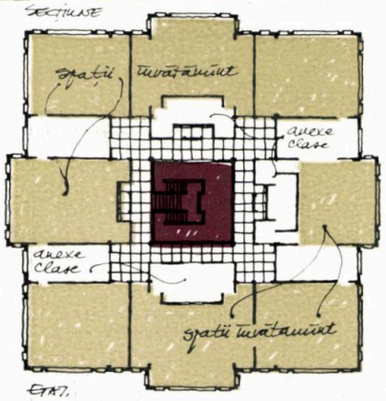

ETAJ

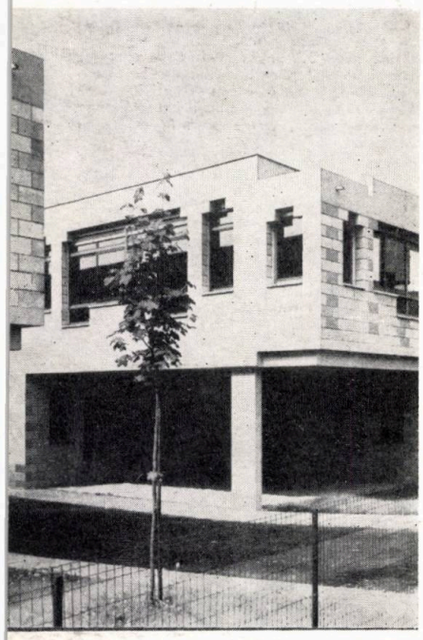

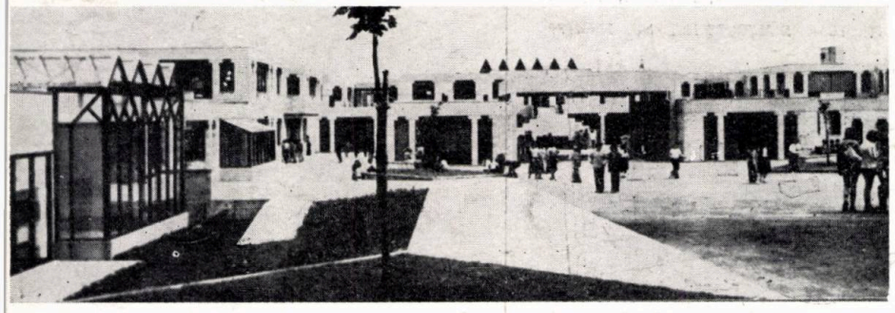

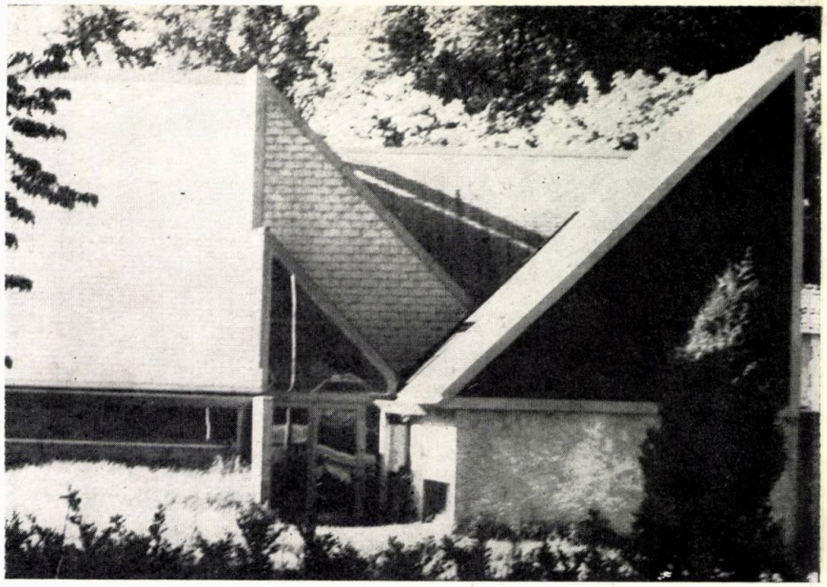

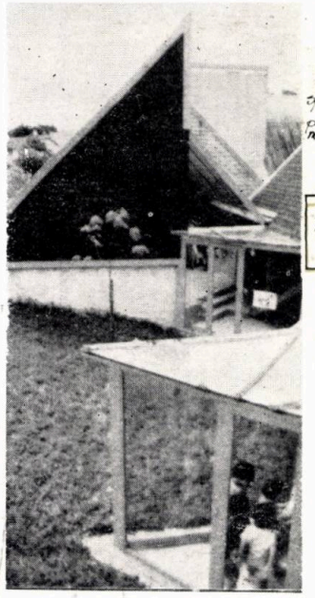

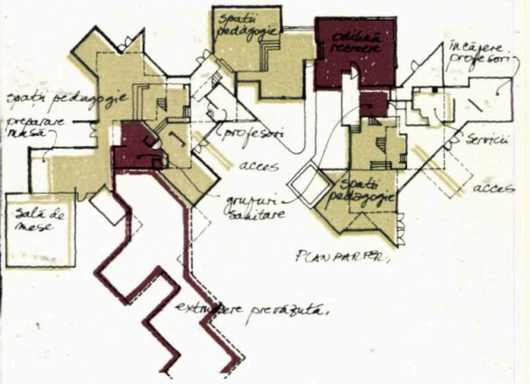

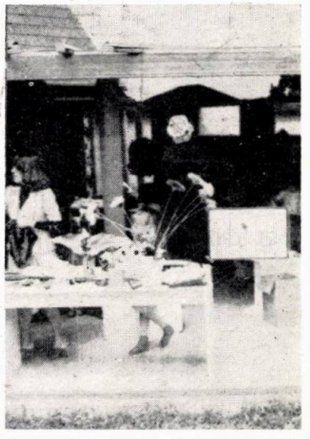

Grădiniță-Trelissac: Franța

Arhitecți: Jean Nouvel, Gilbert Lézénés, François Seigneur

Clădirea este organizată, în jurul unei mici piețe, alături de primărie și biserică. Volumetria sa exterioară este bazată pe un joc de jumătăți de cuburi, secționate la 45°, avînd pereți plini sau vitrați. Acest principiu a fost reținut datorită simplității sale cosntructive și marelui număr de posibilități de amenajare volumetrică exterioară și interioară.

Anumite aspecte au fost studiate cu precădere: închiderile laterale sînt vitrate pînă la sol, fiind protejate vara de storuri venețiene dispuse în exterior. Închiderile triunghiulare se acoperă cu un sistem de perdele realizate din pînză albă și portocalie. Poziționarea anumitor vitraje a fost astfel studiată încît să nu permită decît perceperea cerului, a orizontului sau a solului (vegetația).

Senzațiile spațiale ale copilului sînt bazate în principal pe variații ale scării spațiului interior. Copilul se poate simți bine atît în spații înalte de 1 m., ca și în cele înalte de 7 m. El poate, prin modalitățile sale de joc și adaptare să perceapă același loc în diferite ipostaze. Astfel de variații spațiale, abordate din abundență în acest proiect, sînt accentuate prin culoare, lumină (alternarea volumelor pline cu volume vitrate), prin materiale (oțel, lemn), prin ritmul structurilor și al parapetelor.

Supante și planșee dispuse la jumătate de nivel permit organizarea unor suprafețe centrale în cadrul unităților volumetrice, de pe care se poate vizualiza ansamblul spațiilor dispuse în jur, deasupra sau dedesubt.

L'ARCHITECTURE D'AUJOURD'HUI 204/1979

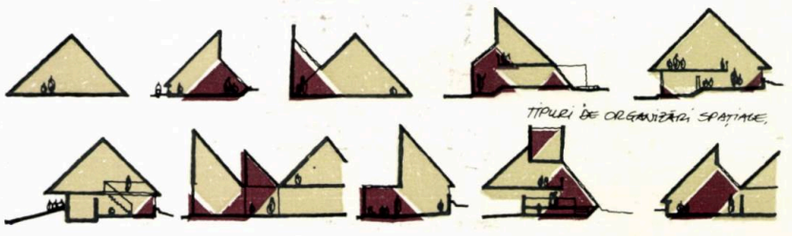

TIPURI DE ORGANIZARE SPATIALE

Complex de învățămînt Champs-sur-Marne: Franța

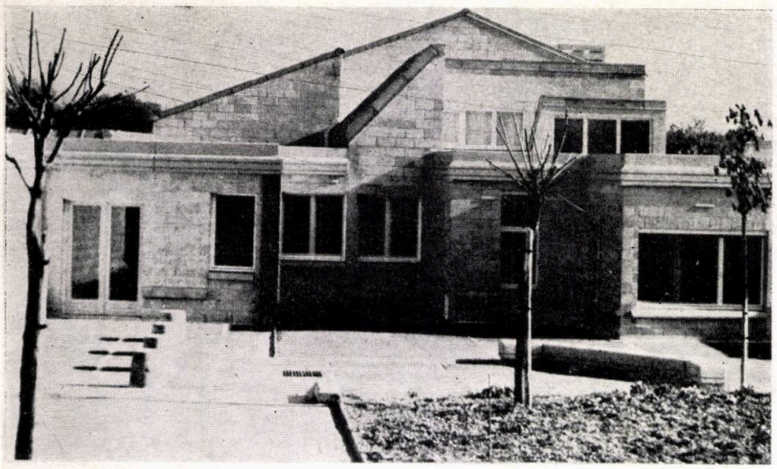

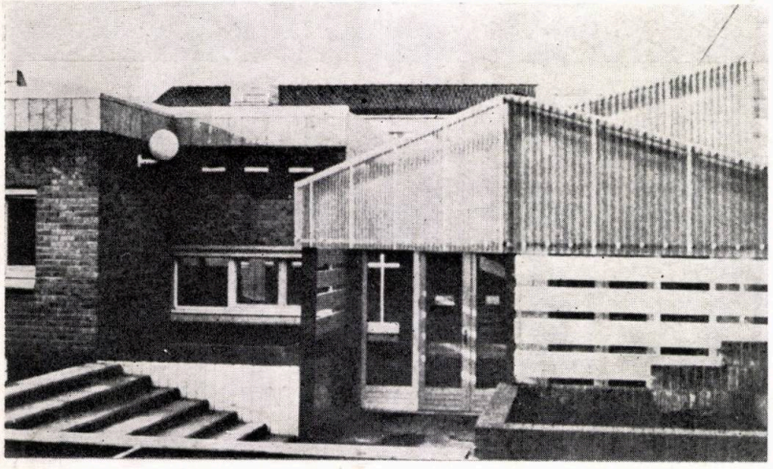

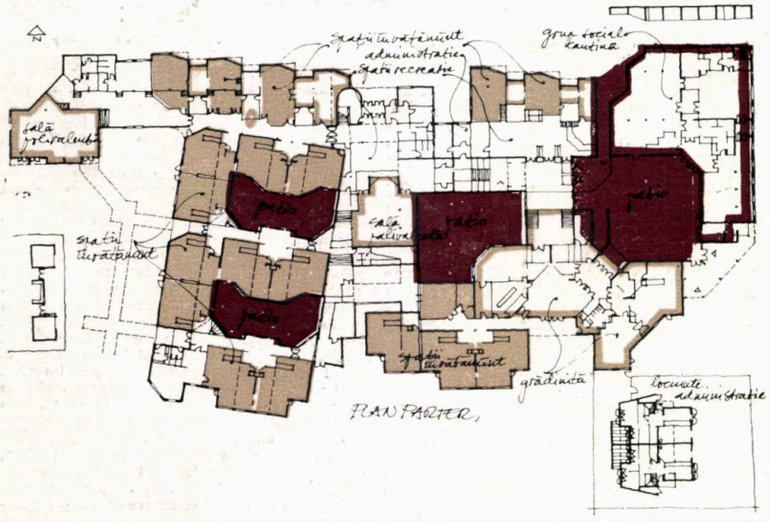

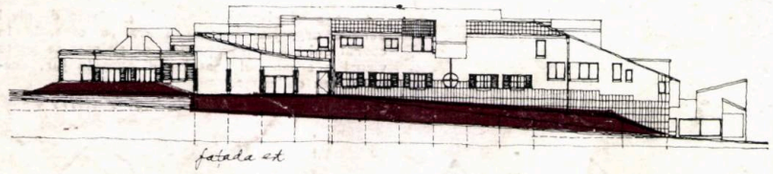

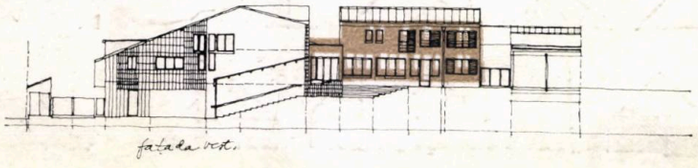

Arhitecți: A.R.E.A., Alain Sarfati

Programul acestui ansamblu cuprinde trei elemente diferite prin dimensiunile și funcțiunea lor: o grădiniță cu patru clase, o școală elementară de zece clase și un centru de «loisir», recreere, destinat copiilor în afara timpului pedagogic.

Grădinița și școala elementară sînt juxtapuse astfel încît să permită pe de o parte modificări de ordin funcțional, iar pe de altă parte să beneficieze fiecare — în caz de necesitate — de spațiile și dotările celeilalte. Arhitectul a și marcat, dealtfel, această legătură printr-un element de tranziție, un centru documentar comun.

În ciuda grupării lor într-un ansamblu unic, cele trei elemente ale programului sînt autonome, funcționînd ca trei entități diferite, generînd în același timp o dialectică subtilă între «unitate» și «eterogenitate»: unitatea tramei impuse și diversitatea materialelor, unitatea axelor principale și personalitatea, tratarea diferențiată a volumelor și a fațadelor, unitatea funcțională și complexitatea rezolvărilor volumetrice și formale. Acest raport între unitate și eterogenitate nu a fost decît parțial enunțat în program, autorul însă, a elaborat acest ansamblu pornind de la principiul că «întîmplarea, accidentul trebuie să-și găsească exprimarea în acest proiect, dacă se dorește ca edificiul să trăiască în timp, să continue de a exista.» Astfel, în dispunerea volumetrică s-a recurs la schimbarea unghiului compoziției fapt care a făcut posibilă lărgirea unui culoar, modificarea spațiului unei intrări, elaborarea unor efecte de perspectivă.

Unitatea ansamblului a fost, de asemenea, asigurată printr-o circulație, adevărată promenadă arhitecturală, care face legătura între diferitele elemente: o platformă cu patru platani, semiacoperită, destinată părinților în așteptare; un pasaj strîmt, care debușează într-o alee plantată și ritmată de volumele pavilioanelor, conducînd către una din intrările școlii.

Expresivitatea plastică a ansamblului, materializată în forme dintre cele mai diverse, realizate dintr-o vastă gamă de materiale, conferă întregului un pitoresc și o atractivitate deosebite.

Astfel, biblioteca, acoperită cu țiglă, amintește locuințele tipice din zonă, fațadele centrului de «loisir» au fost placate cu piatră simulînd fizionomia unui castel din apropiere, în sfîrșit, intrările și majoritatea pavilioanelor au fost placate cu gresie — o replică a timpului nostru — fără însă a lipsi și în aceste cazuri, anumite incrustații și intervenții stilistice ale timpurilor trecute, existente în mediul construit, de proveniență, al copiilor.

În realizarea acestui complex de învățămînt s-au urmărit în principal două aspecte și anume: pe de o parte crearea unui ambient cît mai atractiv și asemănător ansamblurilor urbane, iar pe de altă parte obținerea unei flexibilități maxime în ceea ce privește organizarea funcțională și a unor posibilități multiple de extindere, dezvoltare, creștere a construcției.

L'ARCHITECTURE D'AUJOURD'HUI NR. 204/1979

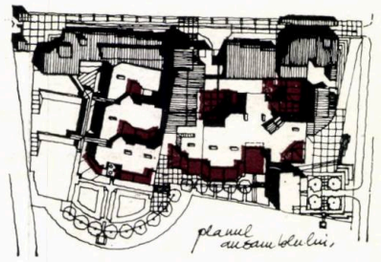

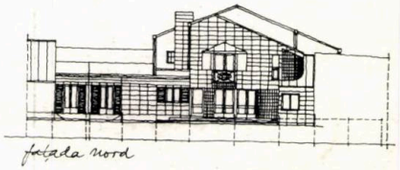

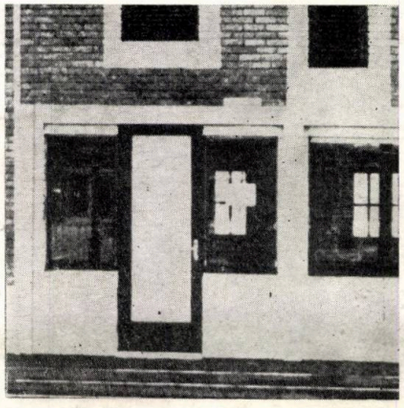

Școală primară Take-No-Tomo, Tagami, Nigata: Japonia

Arhitecți: Kazuhiko Namba, Kazumasa Tamai

Programul propus cuprindea opt clase semideschise pentru 200 de elevi, o sală polivalentă, un spațiu de lucru, o sală de recreație, o sală de lectură, administrația și o cantină.

«Școala este o stradă urbană destinată copiilor sau o ladă cu jucării.» Pornind de la această teorie, autorii au optat în mod voluntar pentru o arhitectură ale cărei elemente de construcție să fie personalizate și independente. Arhitecții au gîndit că lumea copiilor nu a fost niciodată unificată sau standardizată și că aceștia vor descoperi singuri diferitele aspecte arhitecturale. De aceea nici nu și-au propus să dea acestei arhitecturi o imagine unică. Concepția lor cu privire la această școală cuprinde șase puncte principale:

1. SPAȚIUL SEMI-DESCHIS: se impune trecerea de la clasa-simplă celulă de învățămînt — la clasa— celulă spațială. În acest exemplu pereții despărțitori dintre clase au fost realizați din elemente mobile, interșanjabile, făcînd posibile amenajări interioare multiple.
2. SCARA SPAȚIALĂ: spațiul este rezolvat deschis în vederea cuprinderii unor activități de grup, devenind labirintic în cazul încăperilor destinate jocului și recreării; sala polivalentă este înaltă de 6 m. în timp ce spațiile de joacă nu au decît 1,40 m. înălțime. «Turnul» cel mai înalt are 11 m.,,copiii putînd să se cațere pînă în vîrful său. Nivelul claselor urcă treptat către vest. Cu toate acestea, marea varietate de scări arhitecturale nu face imposibilă realizarea unei remarcabile continuități spațiale interioare.

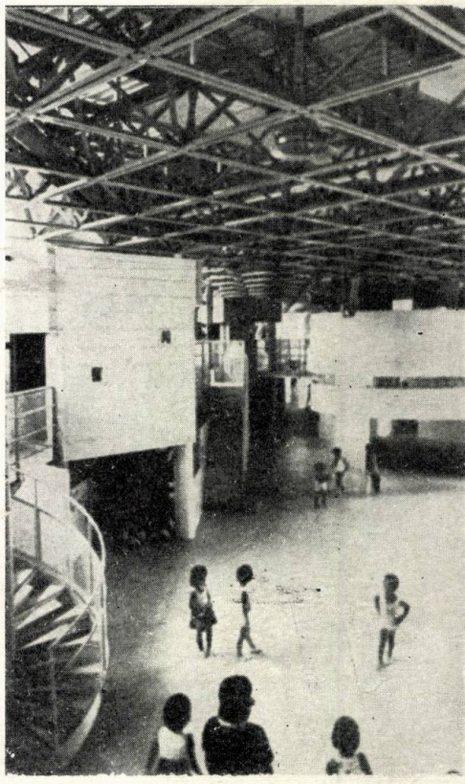

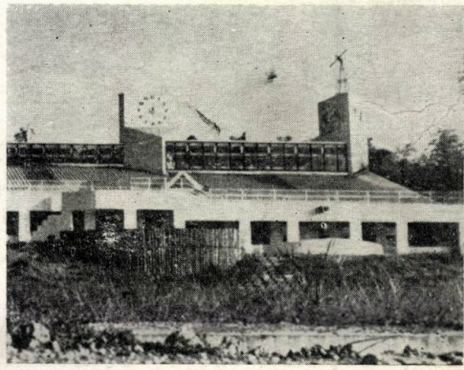

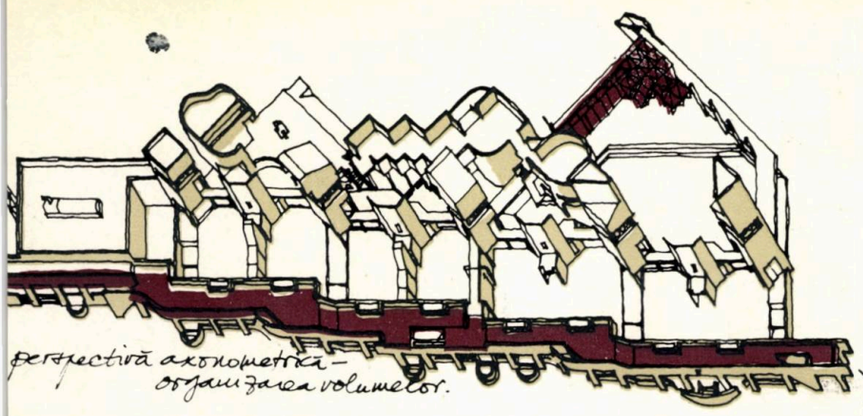

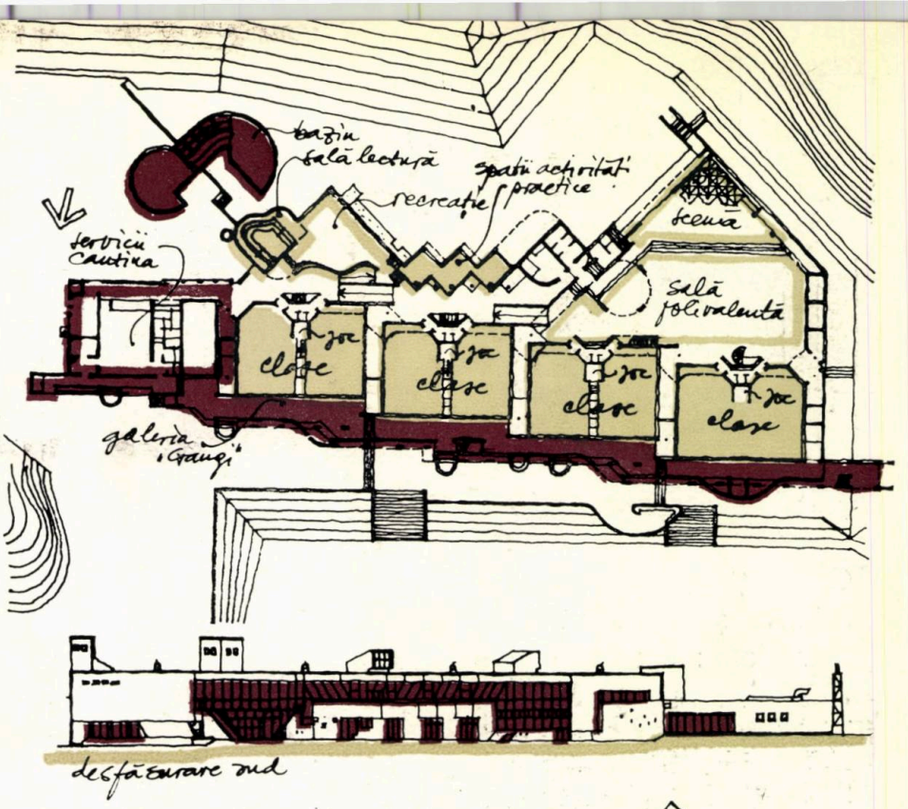

3. FUNCȚIUNI ȘI SEMNIFICAȚII: s-a urmărit ca elementele arhitecturale să fie caracterizate printr-o funcționalitate maximă, ele devenind obiecte semnificative în sine. Astfel, galeria « Gangi » este un culoar deschis al cărui acoperiș poate fi în același timp suprafață de joc ca și adăpost împotriva zăpezii. El este dotat cu parapete, bazine în care se strînge apa de ploaie, bănci etc.

4. INDIVIDUALIZAREA ȘI INDEPENDENȚA ELEMENTELOR: arhitecții au dat cîte un nume fiecărui element de construcție, concepîndu-l apoi ca și cum mai multe funcțiuni s-ar fi corelat cu această denumire; de exemplu, cele cinci « turnuri » au funcțiuni diferite: moara de vînt, orologiul, turnul intrării, turnul luminilor și turnul antenei televiziunii.

5. FLEXIBILITATEA STRUCTURII: fiecare spațiu dispune de o structură independentă care permite remodelarea sa conform necesităților. Unitatea structurii (triangulată metalică) este o piramidă regulată, cu laturi egale.

6. MEDIUL ÎNCONJURĂTOR: clădirea a fost amplasată pe un teren denivelat arhitectura fiind studiată în funcție de imaginea sitului. Pereții exteriori și interiori au fost realizați din fibrociment nervurat, izolați cu vată de sticlă, asemenea tavanului superior.

Se poate afirma în încheiere că această construcție de învățămînt reprezintă un exemplu remarcabil de ceea ce înseamnă un răspuns dat unei comenzi sociale, bine definite și bine înțelese.

L'ARCHITECTURE D'AUJOURD'HUI NR. 204/1979

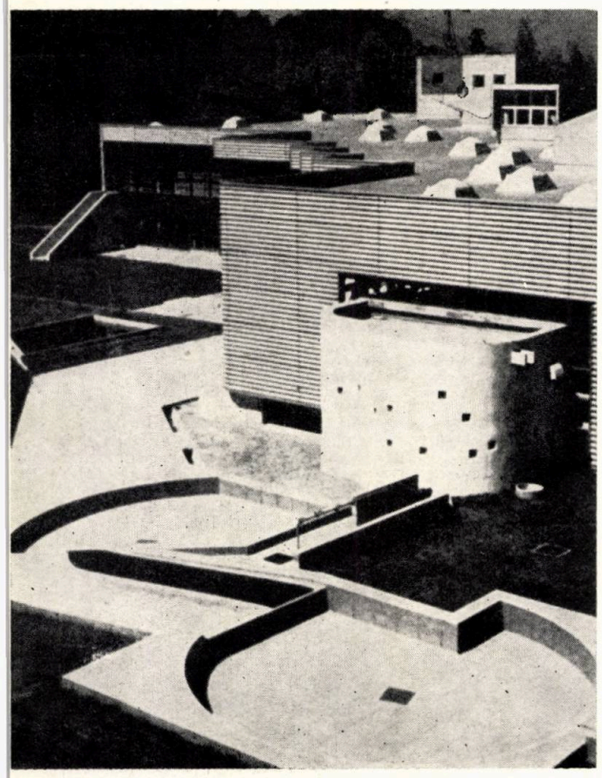

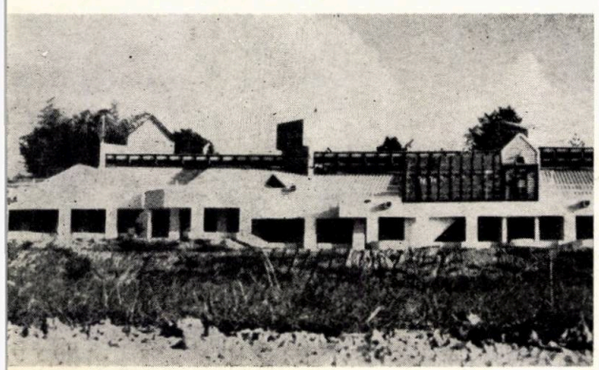

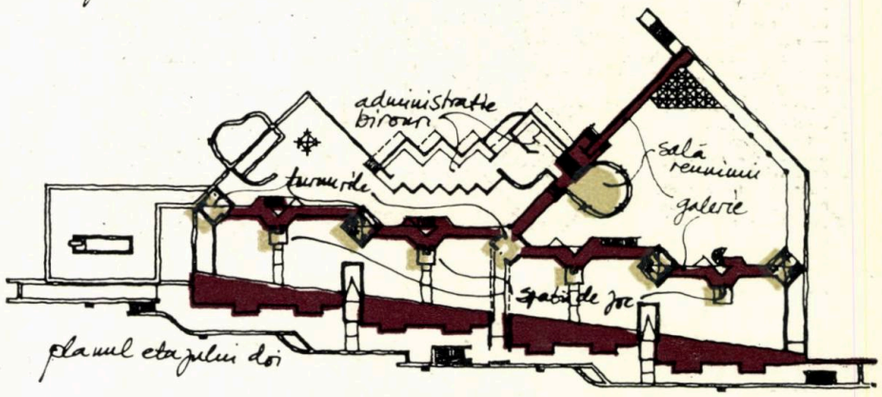

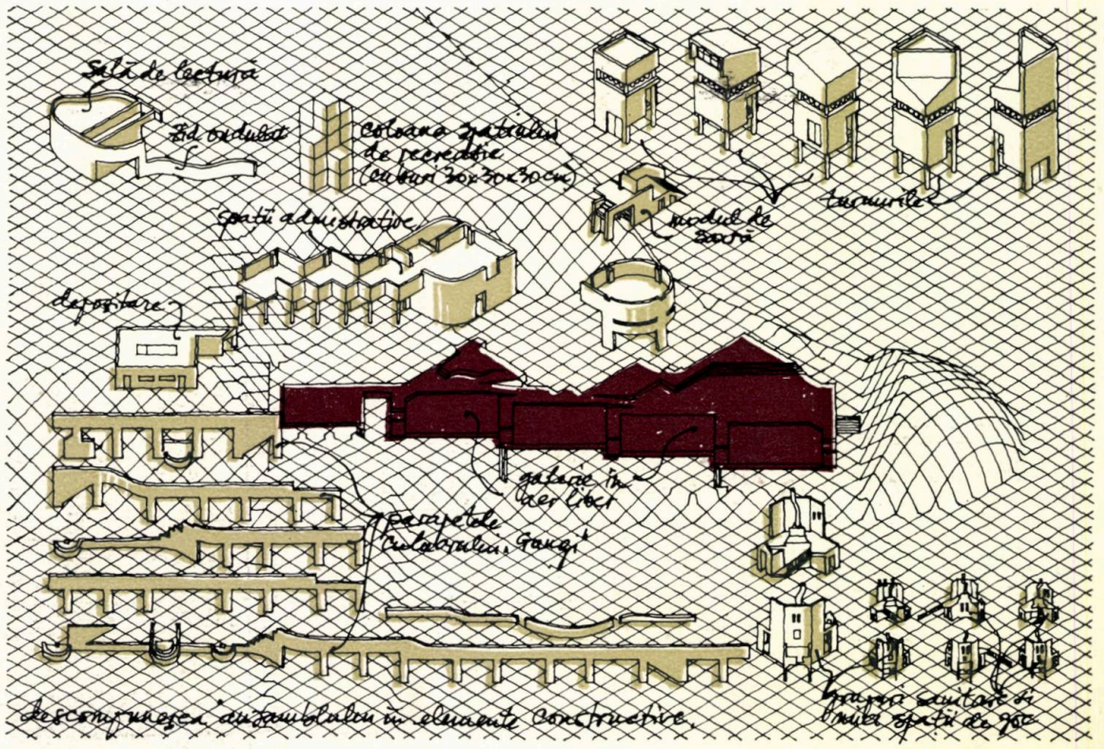

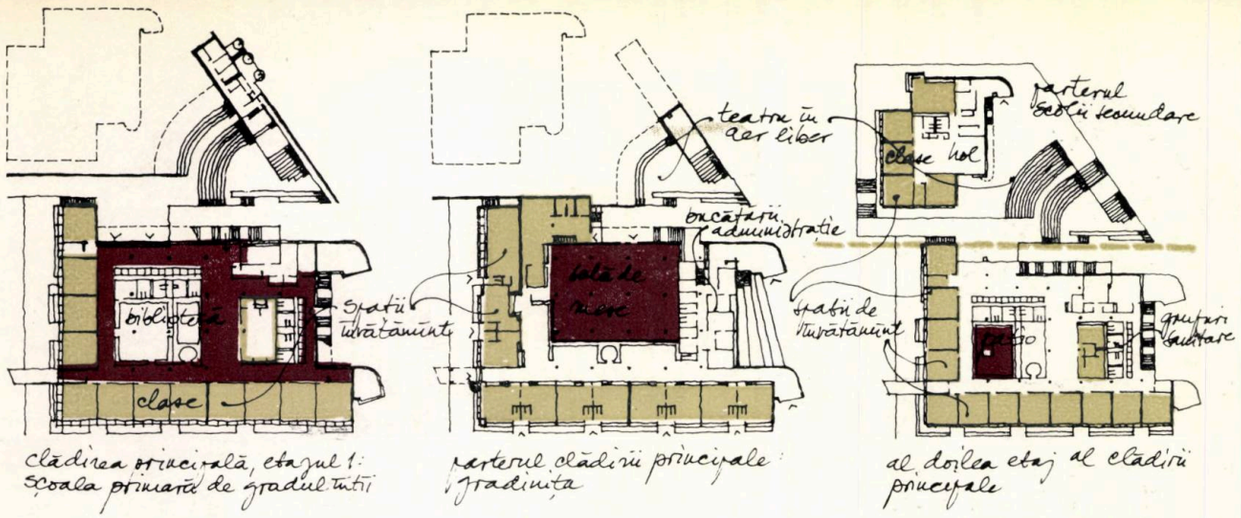

clădirea principală, etajul 1: școala primară de gradul întîi

parterul clădirii principale: grădinița

al doilea etaj al clădirii principale

Grădiniță, școală primară și secundară -Barcelona: Spania

Arhitecți: J. Martorell, O. Bohigas și D. Mackay

Grupul școlar cuprinde:
— o grădiniță pentru 360 copii grupați în 12 săli de clasă,
— o școală primară de gradul întîi cu 15 clase (450 elevi),
— o școală primară de gradul al doilea cu 9 clase (270 elevi),
— o școală secundară cu 12 clase (360 elevi),
— servicii comune, administrație, cantină și bucătărie.

Intenția autorilor a fost de a construi o clădire a cărei arhitectură să nu contravină noilor metode de învățămînt. Cu toate acestea, ei au ales, în mod voluntar, un stil auster, în scopul de a conferii ansamblului o atmosferă de disciplină și omogenitate strictă.

Pornindu-se de la aceleași deziderate s-a recurs la un plan compact, reducîndu-se pe cît posibil suprafața fațadelor și a circulațiilor. Forma și dimensiunile terenului au condus la organizarea acestui program în două corpuri separate.

Grădinița a fost organizată alături de cantină, care, amplasată în centrul de greutate al ansamblului, deservește întregul grup școlar. Clasele

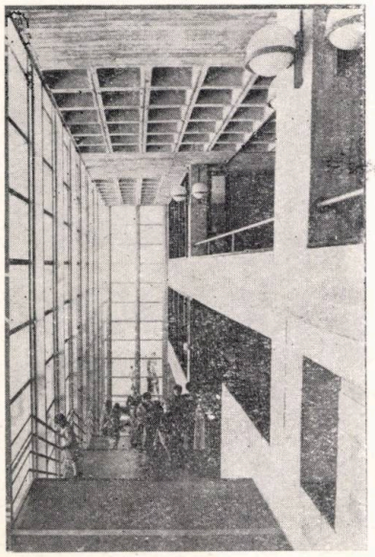

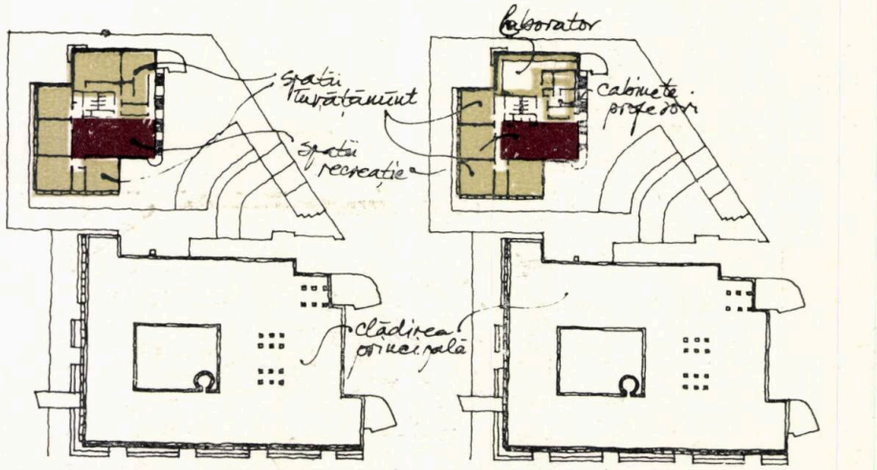

primul etaj al școlii secundare

al doilea nivel al școlii secundare

învățămîntului secundar au fost grupate într-un corp situat în amonte față de clădirea principală. Aceste două construcții au fost legate între ele printr-un teatru în aer liber, dotare care conferă ansamblului o continuitate vizuală dinspre exterior.

Planul clădirii principale realizat în formă de «L», cuprinde la intersecția laturilor funcțiunile și serviciile comune. Amplasată la parter, grădinița a fost concepută ca un spațiu total, deschis. La același nivel sînt de asemenea dispuse administrația, bucătăria și cantina. Școala primară de gradul întîi se află la primul etaj, beneficiind de un acces direct spre curtea de recreație, datorat pantei terenului. Școala primară de gradul al doilea a fost amplasată la al treilea nivel: închideri vitrate separă sălile de clasă de spațiile comune. Sala artelor se află în legătură directă cu toate clasele, ca și biblioteca și sălile destinate diferitelor activități practice.

L'ARCHITECTURE D'AUJOURD'HUI NR. 204/1979

Secțiune transversală

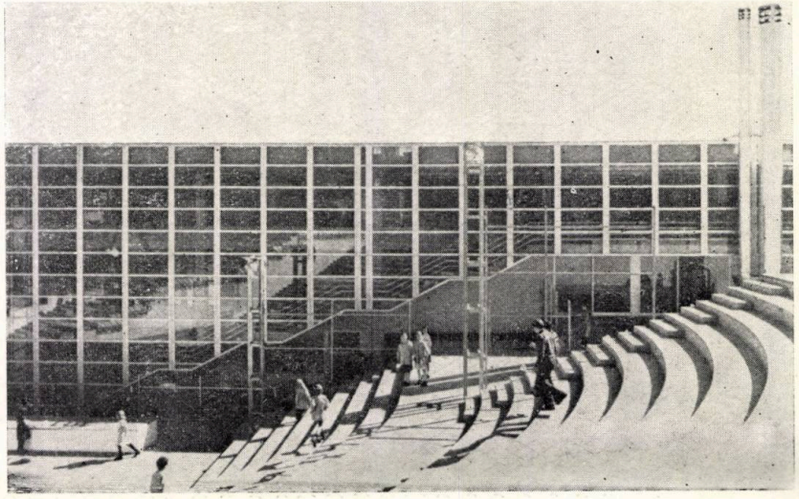

IV. BIBLIOTECI ȘI MUZEE

De data aceasta ne-am oprit asupra unor dotări culturale ce participă la conturarea personalității orașului (și a individualității naționale), atît spațial, cît și simbolic-reprezentativ. Bibliotecile, muzeele sînt locuri menite să adăpostească fragila și teribila creație omenească. Prin conținutul lor, aceste construcții sînt reprezentative. Sînt printre exemplele alese, dotări-monument, ce fac faima orașului (Galeria Națională din Washington), prin conținut dar și prin realizarea în sine.

Există și lucrări a căror importanță națională, mută discuția într-un plan al valorilor neschimbătoare. Astfel un muzeu național de etnologie (Osaka), prin însăși existența sa și conotațiile culturale, depășește condiția unui unicat de arhitectură, iar integrarea sa în oraș nu poate interesa decît la nivelul funcționalității. Biblioteca de Stat din Berlin, component din marele ansamblu cultural în curs de realizare în Berlinul Occidental, este o expresie de autor, dar și o anume atitudine culturală. Biblioteca lui Scharoun este un monument care aspiră să reprezinte spiritualitatea germană.

Galeria Națională — Aripa de Est, Washington

Arhitect: I. M. Pei & Partner

Trei prisme triunghiulare drepte, vizibile în plan și în spațiu, reprezentînd holul central, corpul principal de expunere și administrație — din care prima este virtuală —, înscrise într-un sit trapezoidal, alcătuiesc extinderea Galeriei Naționale de Artă, a cărei veche clădire (1940) a fost proiectată de John Russel Pope; situate de o parte și de alta a străzii Patrusprezece, cele două clădiri au comun numai marmura galben-roz de Tennesse.

Problemele ridicate de proiectarea clădirii: relație vechi/nou fără a diminua importanța vechii clădiri în arhitectura orașului, constrîngeri determinate de amplasamentul înconjurat de străzi, relație între rezolvarea exterioară a construcției și spațiul interior, dificultăți funcționale specifice programului, primesc răspunsuri ferme din partea autorilor: relație volumetrică și spațială în contrast cu aripa veche, iluminare zenitală, blindarea nuanțată a volumului și nu exclusiv față de vecinătatea carosabilului, și parcurgerea «dramatică» (cuvînt magic în critica de arhitectură americană,

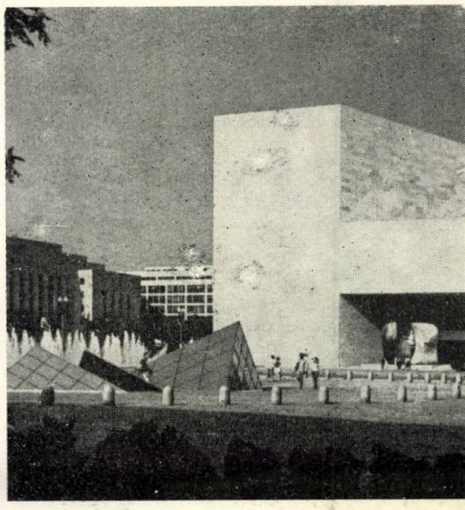

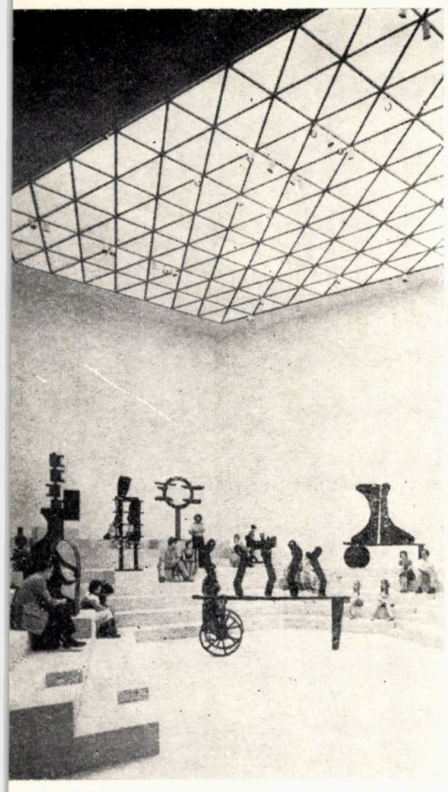

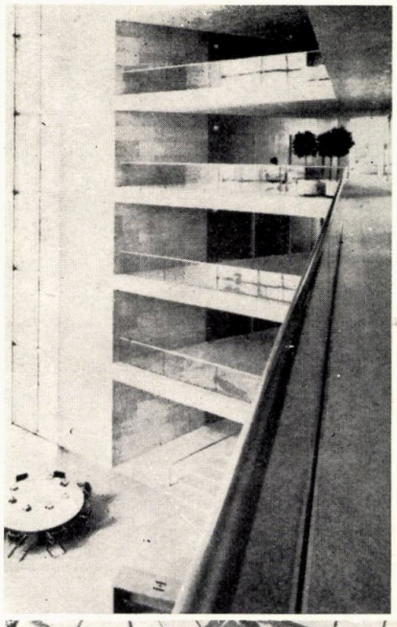

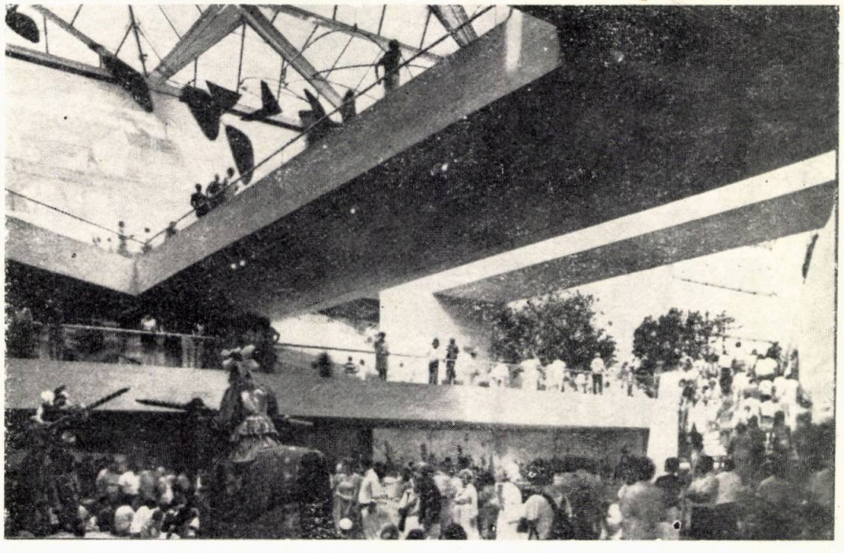

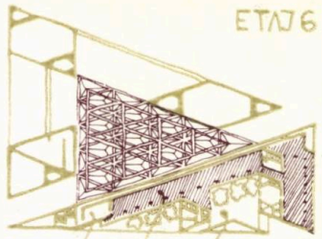

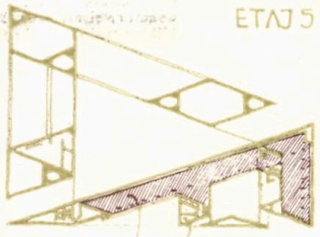

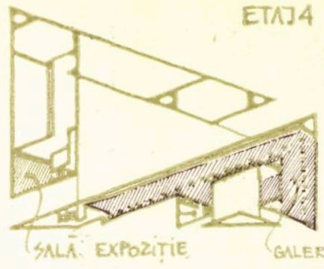

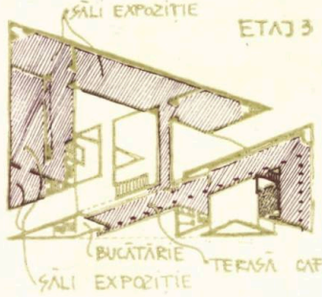

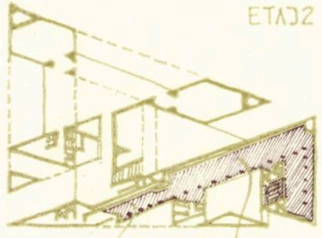

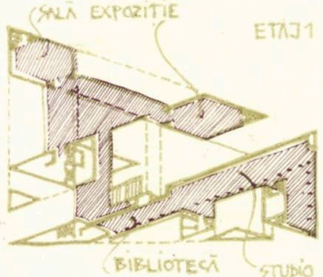

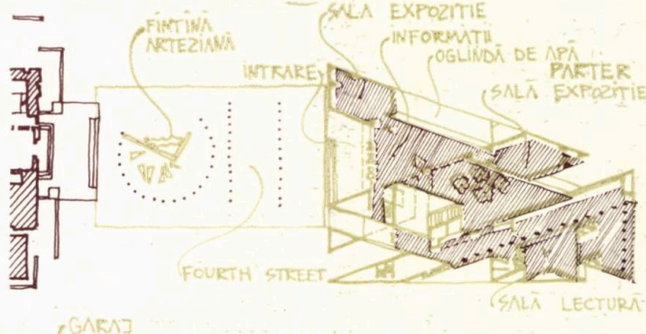

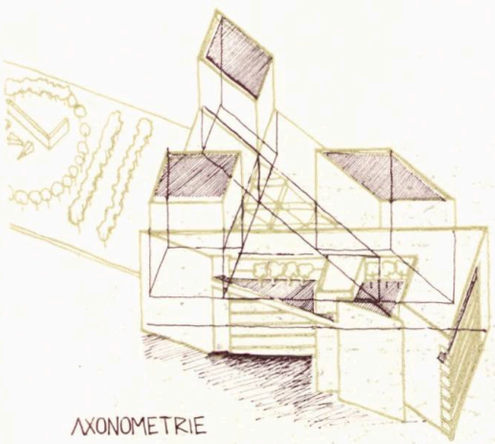

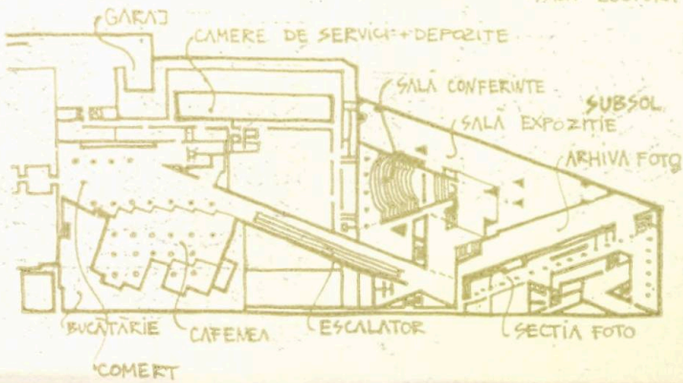

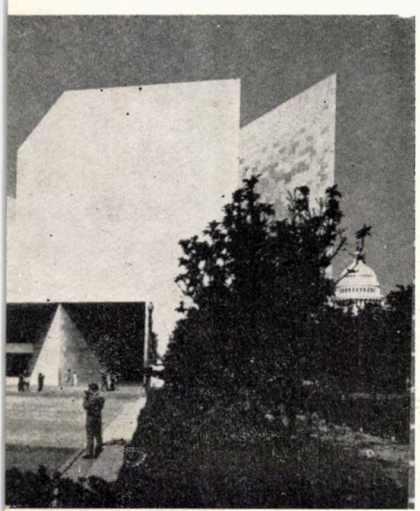

așa cum am mai văzut și în alte ocazii) a spațiului. Trecerea de la o zonă de expunere intimă (galerii de grafică și pictură) către zona principală se face prin traversarea holului central (aceea prismă virtuală ce decupează 1600 m²), reper dar și spectacol spațial prin varietatea de goluri, scări, pasarele, niveluri, surse de lumină. Trebuie remarcată simplitatea sobră a rezolvărilor de detaliu, puținătatea și calitatea excelentă a materialelor de finisaj, amintindu-ne cum că «arhitectura este jocul savant și sobru al volumelor în lumină», Clădirea lui Pei este o solidă demonstrație că vremea catedralelor albe nu a trecut..

THE ARCHITECTURAL REVIEW 983/1979
ARCHITECTURAL RECORD 8/1978
BAUMEISTER 4/1976
BAUMEISTER 12/1978
BAUMEISSTER 3/1979
CASABELLA 443/1979
CONSTRUCȚII 3/1979
DEUTSCHE BAUZEITUNG 8/1978
NATIONAL GEOGRAFIC noiembrie/1978

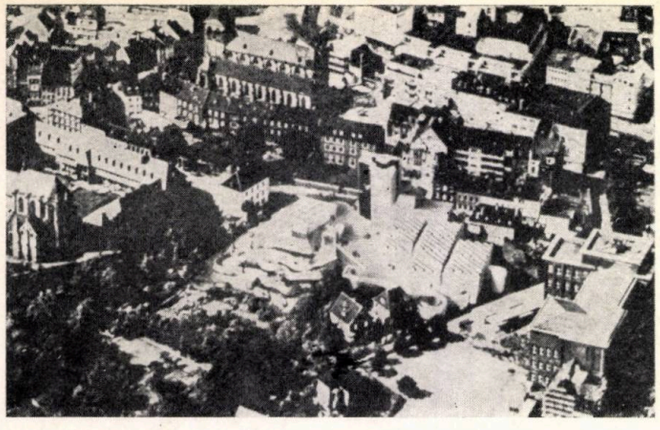

Muzeu municipal din Mönchengladbach, R.F.G.

Arhitect: Hans Holein
Arhitect responsabil: Thomas van den Valentyn

Într-un oraş cu 150 000 de locuitori, între Köln şi Düsseldorf, muzeul este una din dotările semnificative ale unui proiectat centru cultural urban, care va cuprinde pe lîngă spaţii de expunere, bibliotecă, teatru, conservator, universitate populară, centru şcolar. Se urmăreşte revitalizarea zonei în care va fi amplasat acest ansamblu, printr-o arhitectură de parcurs pietonal ; însuşi acoperişul construcţiei este o plazza deschisă. În general construcţia reia mimetic relieful, este pe jumătate îngropată, sau se află chiar sub nivelul de circulaţie pietonală, pentru a nu interveni în imaginea existentă, bogată în semnificaţii istorice : o catedrală şi o biserică gotică, un ansamblu mînăstiresc, casă parohială din baroc.

Organizarea interiorului este rodul colaborării între directorul muzeului, principalul colecţionar donator, şi arhitect. 3 900 m² de expunere flexibilă pe trei niveluri se grupează în zone autonome de aproximativ 100 m², dedicate unor spaţii monografice, sau unor spaţii de expresie personală pentru anume opere de artă.

L'ARCHITECTURE D'AUJOURD'HUI 208/1980
BAUWELT 25/1979
DOMUS 548/1975

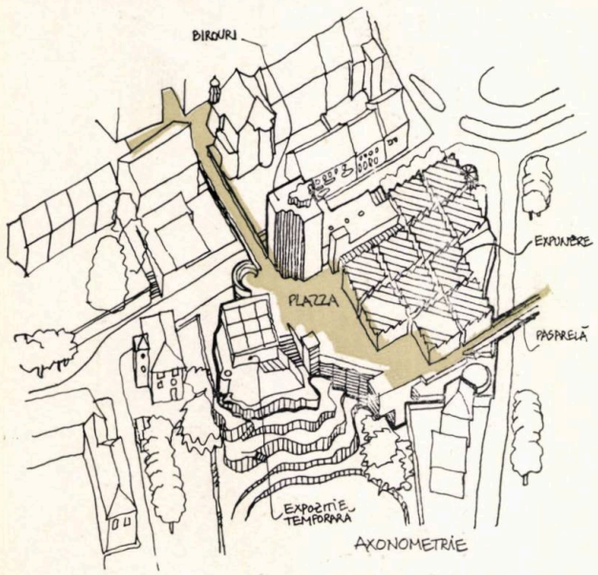

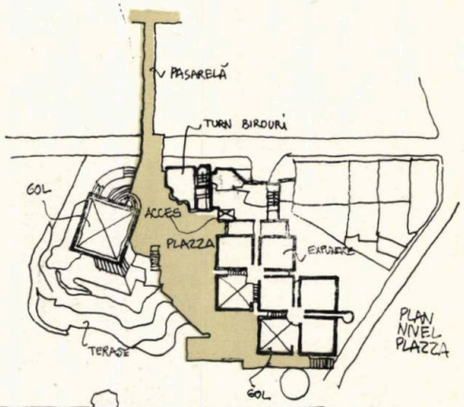

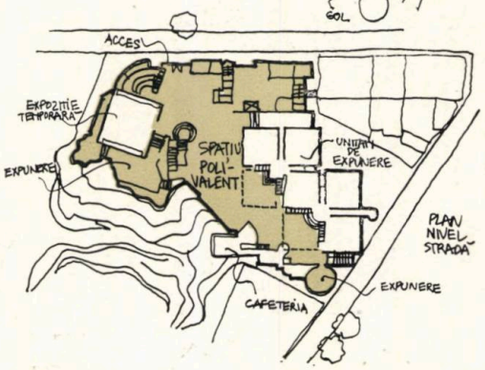

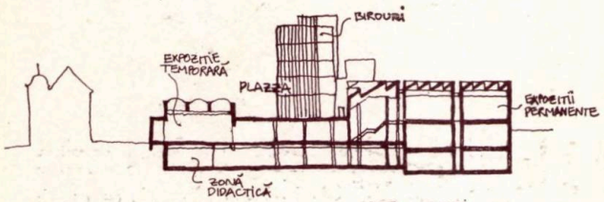

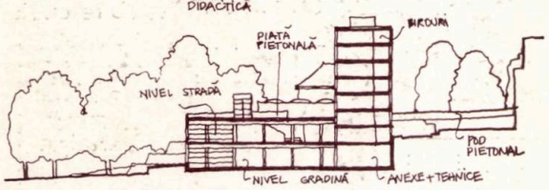

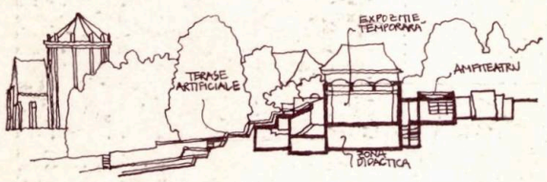

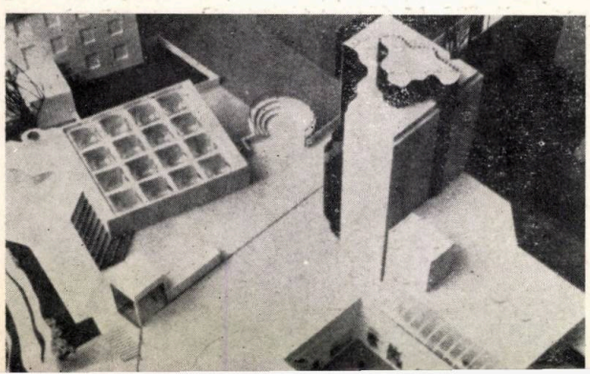

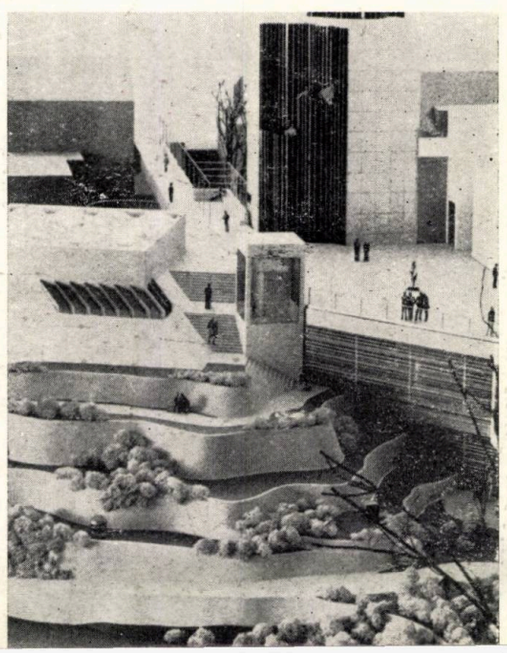

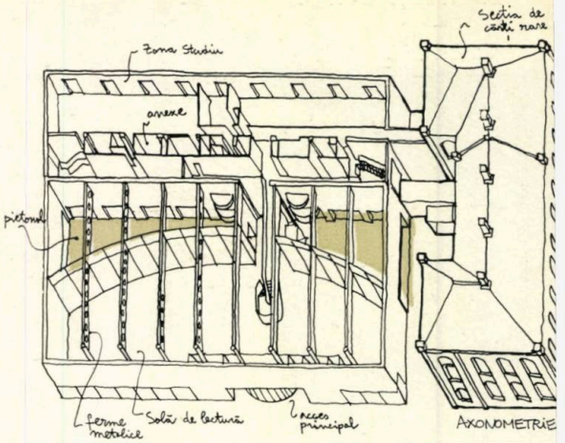

Biblioteca municipală din Kanazava, Japonia

Arhitecţi: Taniguchi. Goi & Associates Yoshio Taniguchi, Yoshiro Taniguchi, Shinsuke Takamiya

Această bibliotecă de 240 000 de volume satisface abil necesităţile unui mare oraş, al cărui centru, conservat în mare parte, ocolit de bombardamentele celui de-al doilea război mondial, păstrează o excepţională integritate urbană şi de scară.

O imagine de sus ne prezintă volumul discret al bibliotecii într-o aglomeraţie de construcţii mici şi mijlocii cu parter sau parter şi etaj. De fapt biblioteca integrează funcţional şi construcţia de cărămidă aparentă, de la sfîrşitul secolului al XIX-lea, a unei foste fabrici, transformată astfel în secţia de cărţi rare. Corpul principal cu două niveluri, este dihotomic rezolvat în două volume, unul conţinînd sala de lectură şi celălalt birourile, zonele de studiu şi anexe. Aerul familiar, anti-instituţional, vine tocmai din separarea acestor zone printr-o pereche de curţi ce penetrează construcţia în lungul unui ax pietonal. Structural acoperirea sălii de acces liber la raft (1000 m²), cu grinzi metalice de 30 de metri lungime, include şi curtea — pietonal cu care se continuă vizual. (Această rezolvare neobişnuită am mai întîlnit-o la Birourile Guvernamentale din Canberra — arh. John Andrews — vezi Cadran BIROURI, nr. 2/1979.) Continuitatea structurii în spaţiul exterior, constituie un eveniment vizual.

THE JAPAN ARCHITECT Nr. 273/1980

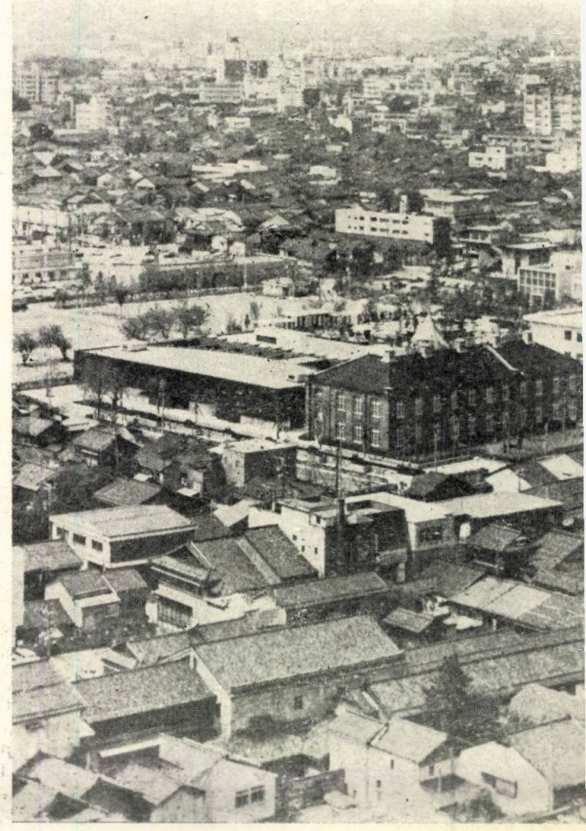

Muzeul Londrei

Arhitecți: Powel Moya & Partners: sir Philip Powell, John Cantwell, Bernard Throp, Colin Garratt, Robert Stebbings
Amenajare expozițională: Higgins Ney & Partners

Situl nu e un sit în sensul obișnuit, ci un colaj de pete albe pe harta Londrei ; în mijlocul terenului se află o construcție istorică ce trebuia « ocolită » — Ironmongers Hall — , deasupra terenului se ridică unul din marile turnuri de birouri, ultimul dintr-un șir deja realizat, în spate, în imediată vecinătate se văd turnurile și terasele Barbican-ului . . . Amplasamentul, ingrat prin vecinătăți (nimic nu poate înlocui absența Tamisei — vezi Teatrul Național sau Festival Hall) este și un nod de circulație dificil. În zonă un întreg sistem pietonal suprainălțat creează obligativitatea de acces spre muzeu pe la partea superioară a construcției. Nu același lucru se întîmplă cu muzeele clasice ; spațiile parcurse pe traiectoria de acces la Luvru « vorbesc » despre funcțiunea și semnificația construcției, într-un « timp » care aparține și el halo-ului pe care un astfel de monument îl emite înspre oraș. Această semnalizare (care nu e numai atît) e săracă aici la muzeul din Londra, și nu dintr-o deficiență de proiectare. De vină este contextul, situația urbană în care se înscrie construcția. A ajunge aici la muzeu este o modalitate mai degrabă funcțională de a te apropia de inscripția « Museum of London », de-a lungul unor punți pietonale, aruncate peste autostradă. O casă pentru a se identifica cu locul pe care îl ocupă în oraș și pentru a împrumuta acestuia un sens, sîntem obișnuiți să o imaginăm ferm ridicîndu-se de la pămînt. Ambiguitatea unui astfel de sit ca cel londonez face ca marele Muzeu al Londrei să aibă aerul anonim al unei dotări. Suprafețe opace și o singură fațadă în sens obișnuit răspund dezordinii urbane cu care se învecinează (dezordine care în Londra înseamnă și vecinătatea zidului roman). Transpunerea fenomenului inevitabil de alienare a unei construcții față de situl său devine act de arhitectură. Și cu toate astea Muzeul Londrei devine unul din locurile « londoneze », ca Turnul sau ca British Museum.

Interiorul este după spusele criticilor unul din cele mai frumoase : curte interioară, rampe, galerii, jocuri de perspectivă, totul pe o traiectorie de spirală inversă, ca la Guggenheim, ce descrie istoria și întîmplările acestui mare oraș în 10 tablouri.

THE ARCHITECTURAL REVIEW 965/1977

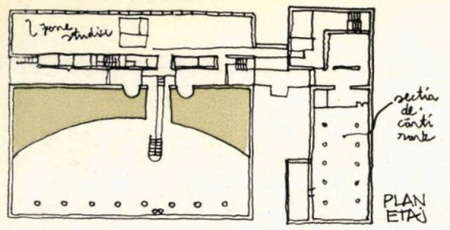

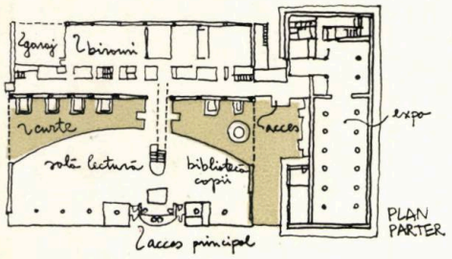

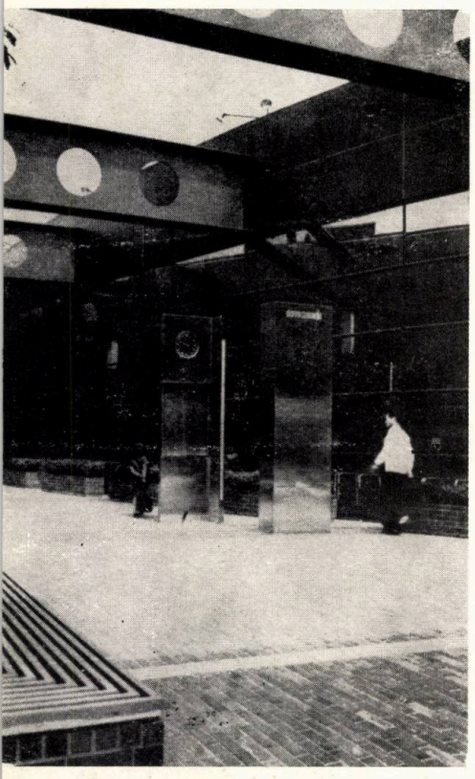

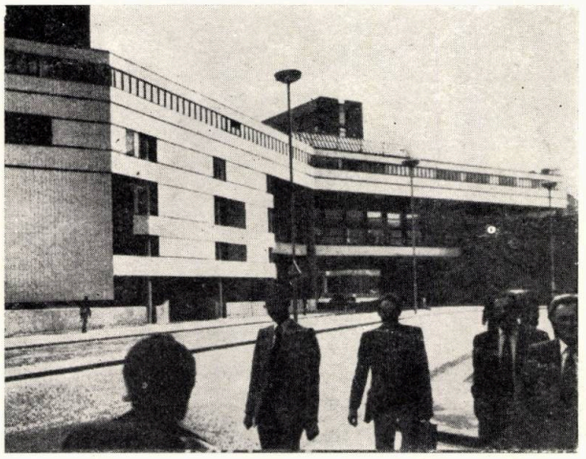

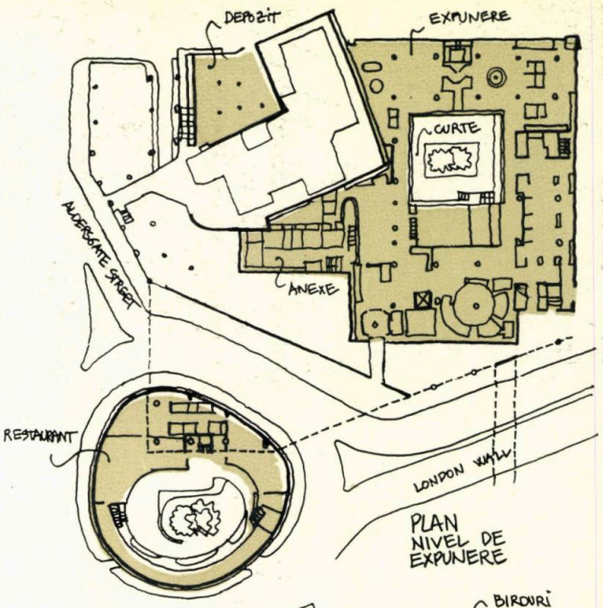

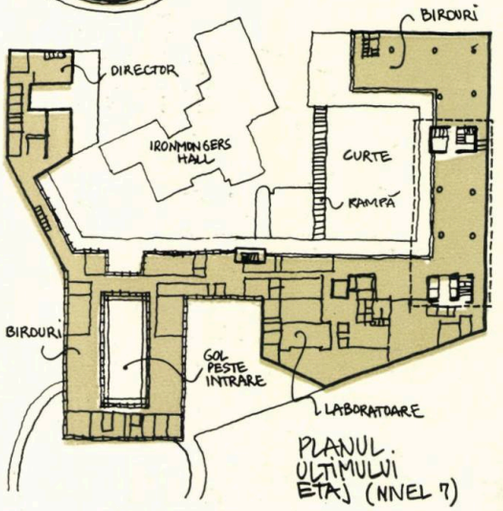

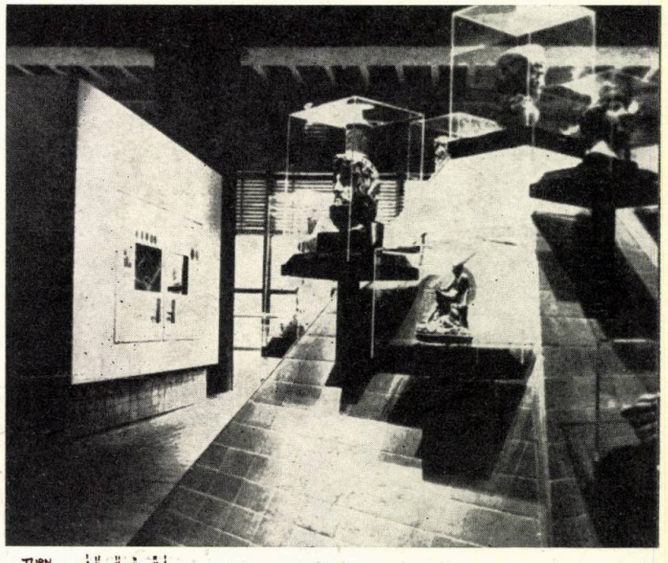

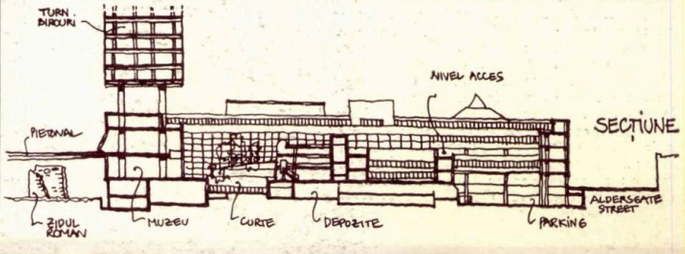

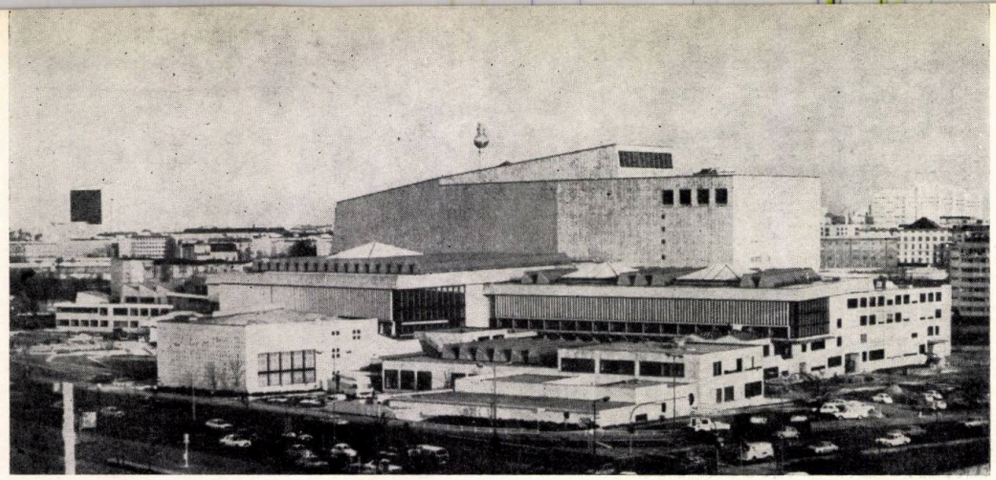

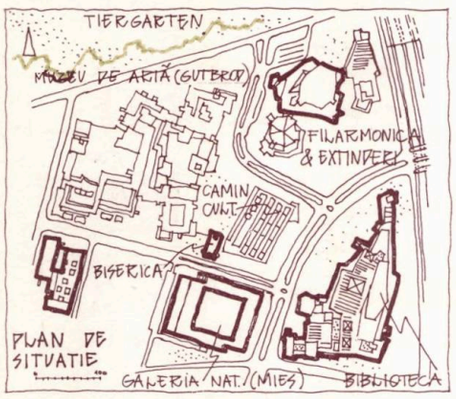

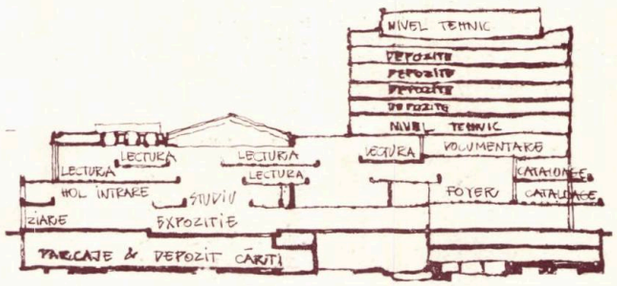

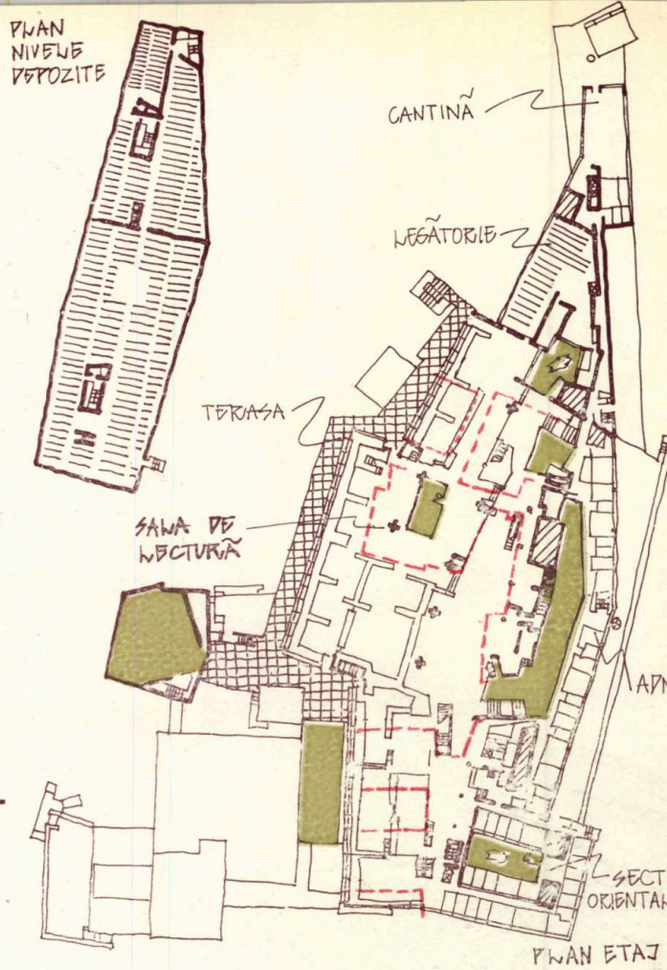

Biblioteca de stat din Berlinul de Vest, R.F.G., 1978

Arhitect: Hans Scharoun

Amplasarea noului centru cultural în imediata apropiere a zonei plantate Tiergarten şi a zidului de graniţă atestă poziţia emancipată a edililor, care continuă să gîndească ansamblul ca un tot. După Filarmonică, care restabilea în 1963 reputaţia internaţională a lui Scharoun, realizarea Bibliotecii vine să confirme influenţele expresioniste, adeziunea la concepţiile lui Hugo Häring privitoare la flexibilitatea anvelopei arhitecturale şi personalitatea sofisticată a autorului, îndemnîndu-ne să cunoaştem exteriorul înainte de a pătrunde înăuntru. Clădirea are două feţe. La est, cea dorsală, orientată spre viitoarea autostradă — este abruptă, masivă, funcţională — un paravan din funcţiuni tehnice aşezate în bandă. Spre vest însă, coaja capătă viaţă — devine concavă, terasată, sensibilă la interferenţe culturale — încercînd să creeze o «vale» (greu sesizabilă acum, cînd căminul cultural nu este construit) spre care se deschid toate spaţiile publice. Rolul de mediere pe care îl joacă Biblioteca — între Filarmonică şi Galeria Naţională — a devenit o datorie de onoare a arhitectului. Astfel, sala de lectură a fost concepută iniţial ca o cutie de aceleaşi dimensiuni ca cea a lui Mies, apoi aluziile au devenit mai voalate: prin terasele care amintesc podiumul Galeriei, prin felul cum creşte sala de lectură din acestea, prin reţeaua ordonată de şeduri, prin coloanele cruciforme din interior. Faţă de Filarmonică, Biblioteca este mult mai disciplinată, mai rece. Circulaţia e simplă, geometria este mai rectangulară. Nu este vorba de o lipsă de nerv sau de renunţarea la expresionism, această schimbare în expresie reflectă tocmai diferenţa de program. Vecinătatea Galeriei îi permite lui Schoroun reîntoarcerea la disciplina constructivă din anii '50. Experienţa spaţială devine însă mult mai sofisticată.

Organizarea interioară este marcată de una din temele dominante ale concepţiei lui Scharoun: «drumul vizitatorului». Întreaga parte publică este proiectată ca o succesiune de evenimente. Astfel la intrarea principală scara din stînga invită prin dungile luminoase amplasate sub mîna curentă, iar la apropierea de aceasta ne surprinde lumina provenită de la nivelul superior. Ajunşi aici, se deschid două perspective la fel de tentante: una continuînd spre nivelul sălii de lectură, cealaltă în adîncul acestui nivel intermediar «de debarcare»; alegerea nefiind irevocabilă deoarece fluxurile se continuă. Fiecare detaliu vine să

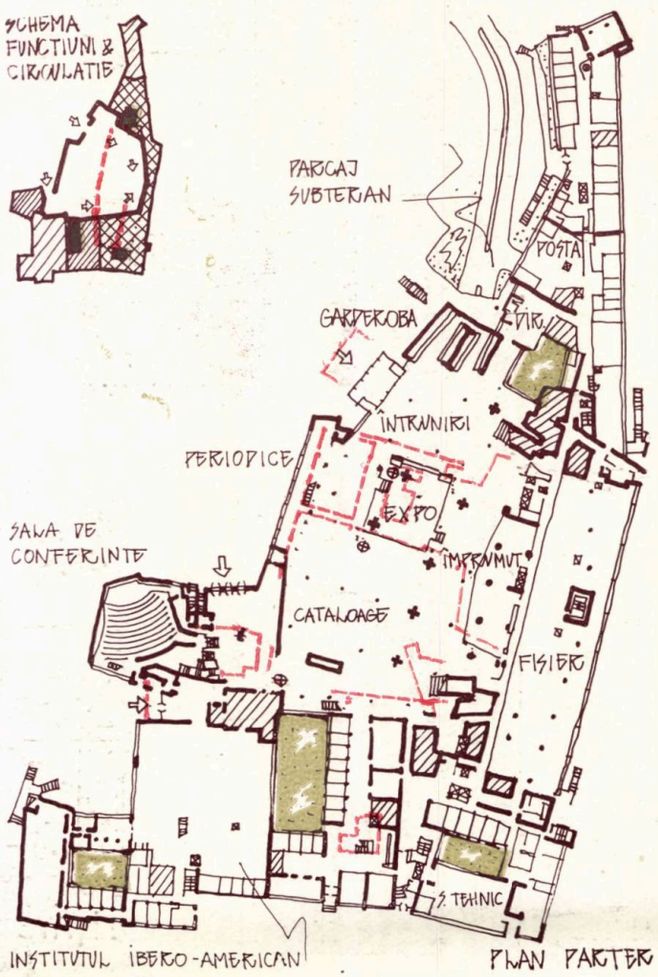

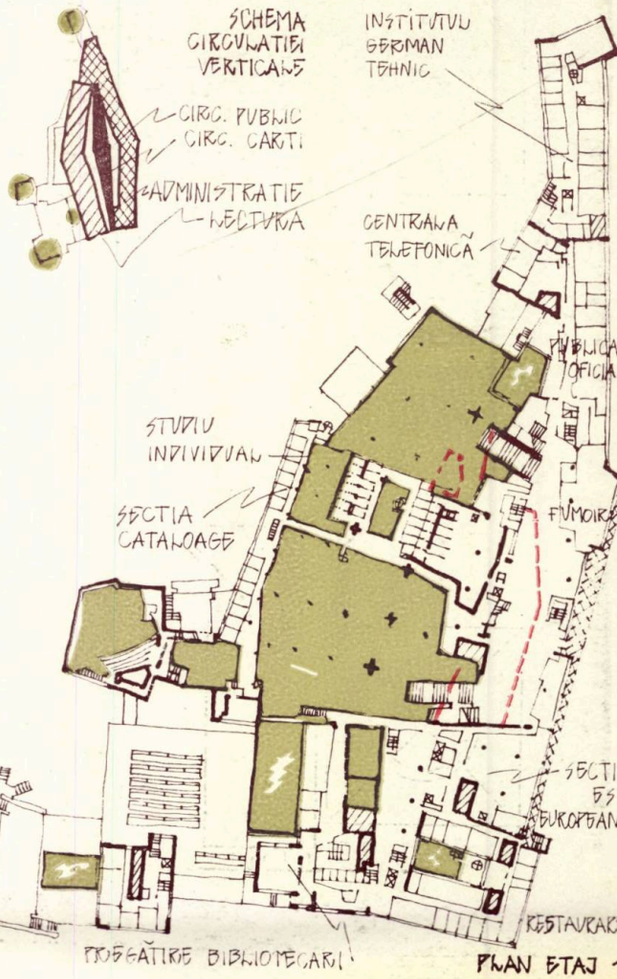

participe la acest traseu psihologic, să-l îmbogăţească. Lumina, naturală sau artificială, e soluţionată astfel încît să articuleze identitatea fiecărui spaţiu. Sala principală de lectură de la nivelul următor este un spaţiu imens cu supante care «plutesc» la fel ca şi sursele rotunde de lumină de la plafon.

În timpul execuţiei, care a durat 11 ani, au fost posibile cîteva erori: micşorarea drastică a dimensiunilor scării centrale dintre mezanin şi nivelul sălii de lectură care a cauzat claritătii circulaţiei şi omiterea îmbrăcăminţii prevăzute pentru a proteja luminatoarele piramidale pe timpul verii. Standardul general al finisajelor este totuşi foarte bun, iar paleta coloristică datorată lui E. Wisniewschi (colaboratorul care a preluat controlul artistic al execuţiei de la Schoroun — decedat în noiembrie 1972) este o reuşită care ne face să privim cu încredere terminarea ultimelor două lucrări ale lui Schoroun în acest centru. Tratarea continuă a pardoselilor şi plafoanelor, considerarea sălii de lectură ca un spaţiu exterior, cu insule plutitoare şi case de sticlă, întinsele suprafeţe netede, discretele schimbări de unghiuri, alura întregii clădiri — ne fac să sesizăm a doua aluzie majoră (alături de cea de «vale») — cea de «port». Ne putem întreba mai tîrziu — spre ce nivel al meditaţiei poate merge studiul semnificaţiilor investite în această operă? În ce măsură mecanismul creator dă sens fiecărui gest arhitectural? Persistenţa obsesivă a conceptelor de «port» şi «vale» ne îndeamnă insistent să ne gîndim la rolul culturii, al cunoaşterii în societate. Şi în ce măsură e capabilă arhitectura să reflecte aceasta şi să pună întrebări.

BAUWELT 1/1979
THE ARCHITECTURAL REVIEW 988/1979
THE ARCHITECTURAL REVIEW 986/1979
BAUMEISTER 12/1979
DEUTSCHE BAUZEITUNG 3/1979
L'ARCHITECTURE D'AUJOURD'HUI 208/1980
BAUEN+WOHNEN 4/1978

Muzeul naţional de etnologie, Osaka, Japonia 1977

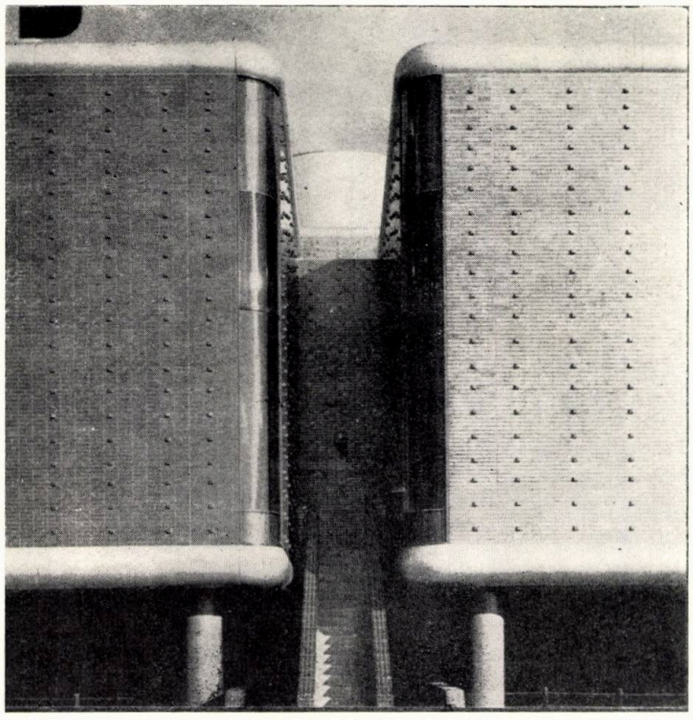

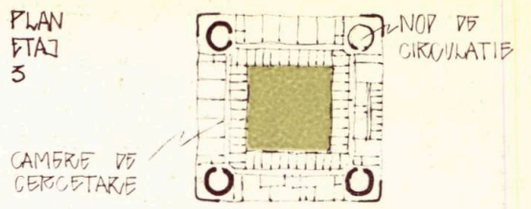

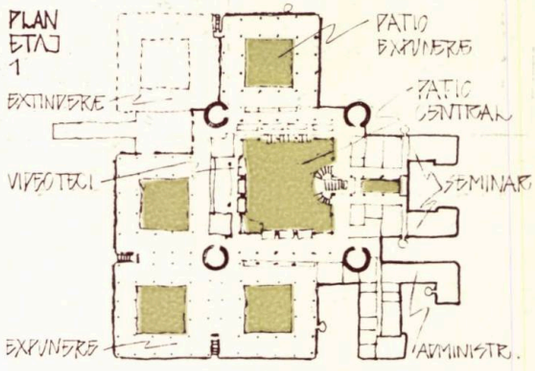

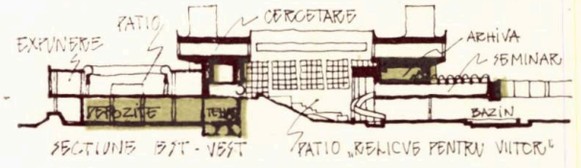

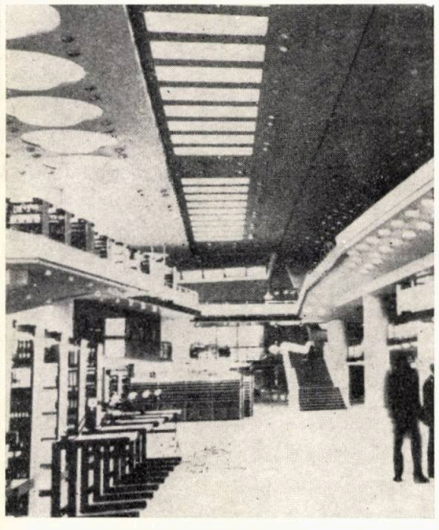

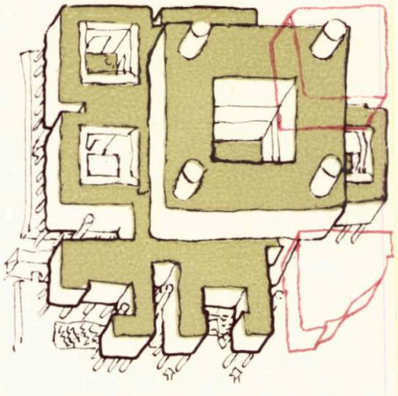

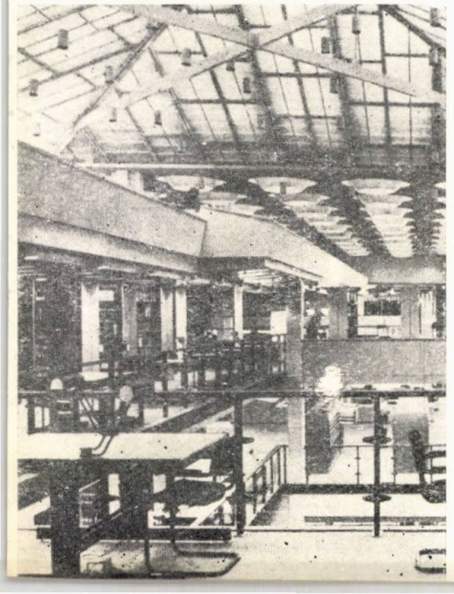

Arhitect: Kisho Kurokawa

Politica generală în privinţa sitului de 2 604 000 m² pe care a fost organizată Expoziţia Mondială din 1970 este de a crea un parc natural care să includă unele dintre pavilioane şi să fie îmbogăţit cu alte cîteva dotări culturale. Acest muzeu, amplasat pe locul pavilionului elveţian, este învecinat pe o latură cu o grădină japoneză tradiţională şi pe alta cu o oglindă de apă. Această primă fază se întinde pe 41 000 m², dar prevede posibilitatea extinderii prin adoptarea unui sistem de unităţi cu curţi interioare, repetabile, articulate între ele şi prin riguroasa segregare funcţională pe verticală. Un sistem modular bazat pe o reţea pătrată (7,50 m interax) asigură neutralitatea şi flexibilitatea spaţiilor de expunere. Schema compoziţională foarte clară devine arhitectură înainte de a cîştiga valenţele spaţiale ale unui astfel de program. Arhitectul încearcă să armonizeze expunerea cu arhitectura, permite afirmarea unei metode care să ateste un efect regional fără să schimbe modul de amplasare, concepînd sistemul de expunere capabil să se adapteze cercetărilor metodologice viitoare şi stăpînit de continuitate spaţială. Astfel sălile de expunere, curţile interioare (spaţii aparţinînd în acelaşi timp expunerii şi arhitecturii), videotecile (capsule individuale de studiu) — reprezintă experienţe spaţiale tranzitorii tinzînd să confunde interiorul cu exteriorul, coexistînd într-un tot organic. Tot echipamentul este astfel conceput încît să se încadreze în sistemul modular al clădirii, iar finisajele, modulate spaţial, sînt bazate pe diferite texturi şi nuanţe de gri, permiţînd detaşarea exponatelor din acest fond neutru.

Organizarea riguros conceptualizată, preocupările spaţiale, simplitatea surprinzător de «tehnologizată» a îmbrăcăminţii ceramice în relaţie cu benzile orizontale de aluminiu care simbolizează continuitatea orizontală a ordinii saţiale, tuburile funcţionale care susţin ultimul nivel — ne lasă să întrevedem puritatea lirismului dar şi nostalgia metabolismului la Kurokawa.

THE JAPAN ARCHITECT 252/1978
THE JAPAN ARCHITECT 266/1979
ARCHITECTURAL RECORD 8/1979
L'ARCHITETTURA CRONACHE E STORIA 274—275/1980

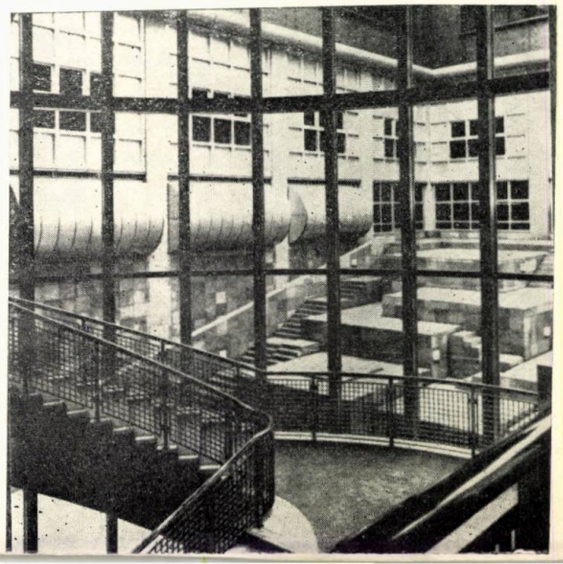

AAAD
design - arte

SISTEM DE MOBILIER URBAN

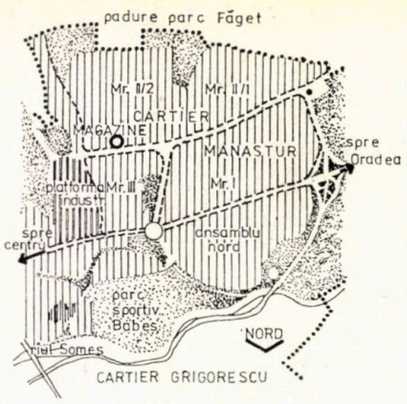

COLECTIV DE PROIECTARE
Arhitectură: arh. *MIRCEA MOLDOVAN*
Rezistență: ing. *BELA DOBRATER*
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL DE CERCETARE ȘI PROIECTARE CLUJ-NAPOCA — I.C.P.C.N.

Elaborarea acestui studiu a urmărit atingerea următoarelor obiective:

1. Să se satisfacă necesitățile unui microraion nou dintr-un mare cartier (Mănăștur din Cluj-Napoca) —respectiv, în urma unei analize—funcțiunile de: odihnă, așteptare, adăpostire temporară, informare-comunicare și agrement.
2. Să se realizeze o coerență și unitate formală care să exprime abordarea temei ca un program de mobilare și nu ca o sumă de obiecte disparate.
3. Să se elaboreze un proiect care să corespundă posibilităților tehnologice ale constructorului.

Acestor imperative li s-a răspuns astfel:

a. S-au studiat următoarele obiectie: scaun, bancă simplă, bancă dublă, jardiniere compozabile, coș de gunoi, stîlp de afișaj, telefon public, ceas public, stație de autobuz, lampadare cu 2—3 și 4 brațe, lampă pitic, indicator stradal.

b. Întrucît amplasamentul se află într-o zonă colinară proximă ieșirii din municipiu spre Munții Apuseni, s-a ales ca formă de bază piramida care asigură trecerea de la formele prismatice ale blocurilor de locuințe la natura înconjurătoare și, totodată, oferă posibilități de combinări multiple precum și îndepărtarea rapidă a precipitațiilor.

c. Soluțiile constructive — prevederea de prefabricate ușoare repetate la mai multe obiecte, elasticitate în realizare — sînt adaptate posibilităților tehnice ale executantului și asigură o serie optimă pentru reperele necesare a se confecționa în atelier. Astfel: corpurile de iluminat sînt comune pentru toate tipurile de lampadare, jardinierele diferă doar prin înălțimea piciorului, cupoletele sînt identice pentru toate obiectele care asigură adăpostirea de intemperii (stație de autobuz, telefon public, stîlp de afișaj etc).

La încheierea studiului, ne-a apărut evidentă o tendință a proiectării contemporane — confirmare a teoriei stilistice — și anume că: modularea, preocupările sistematice, prefabricarea și industrializarea sînt o reflecție a concepției actuale despre lume — atomistă — reprezentînd organizarea ambientului după modelul de organizare cunoscut al materiei.

Arh. MIRCEA MOLDOVAN

LEGENDE

1. PLANUL DE SITUAȚIE AL CARTIERULUI PENTRU CARE S-A STUDIAT MOBILIERUL URBAN PROPUS

CEAS PUBLIC și JARDINIERE

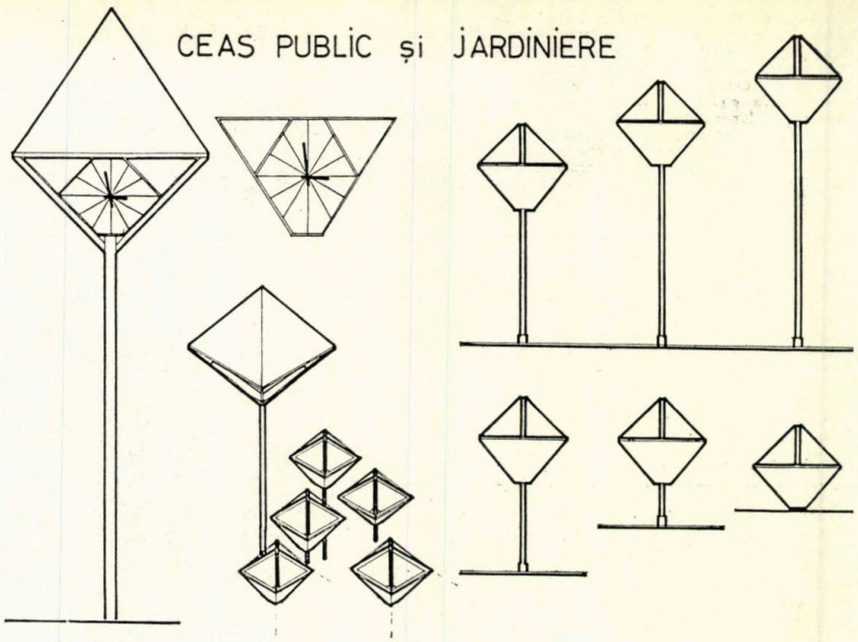

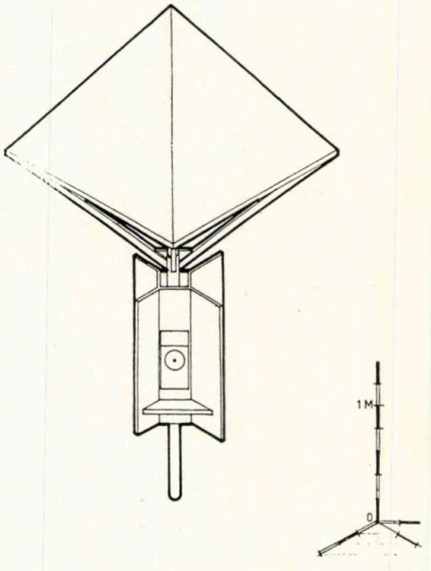

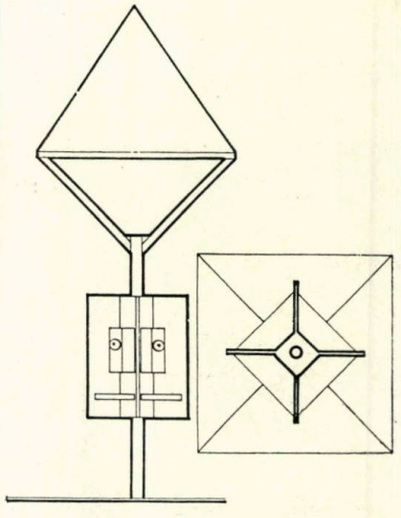

TELEFON PUBLIC

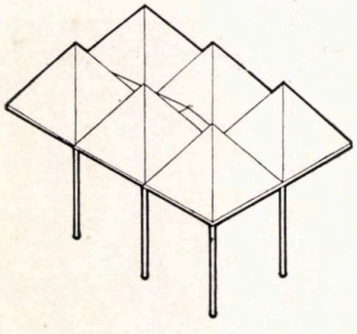

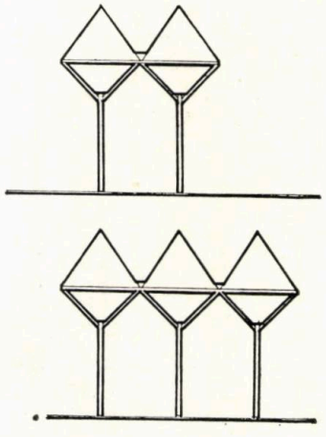

STAȚIE DE AUTOBUZ

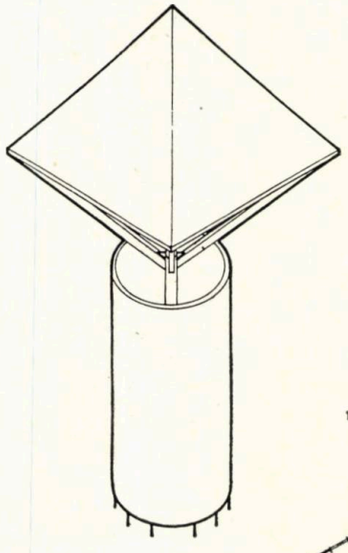

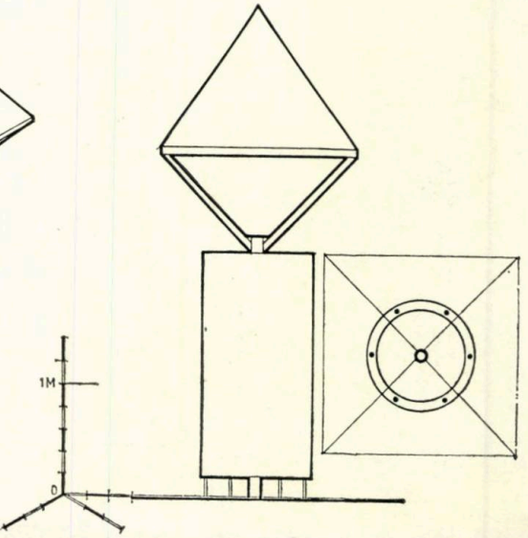

STÎLP DE AFIȘAJ

SCAUN

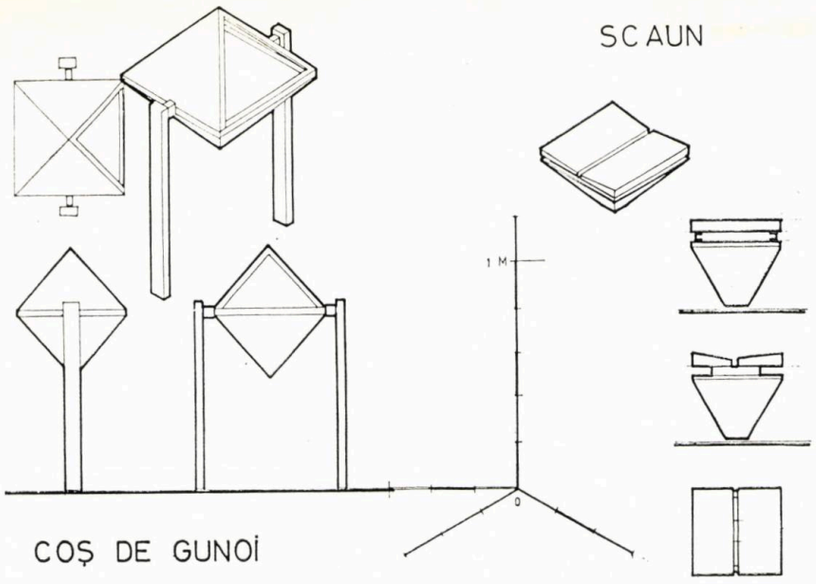

COȘ DE GUNOI

LAMPĂ PITIC

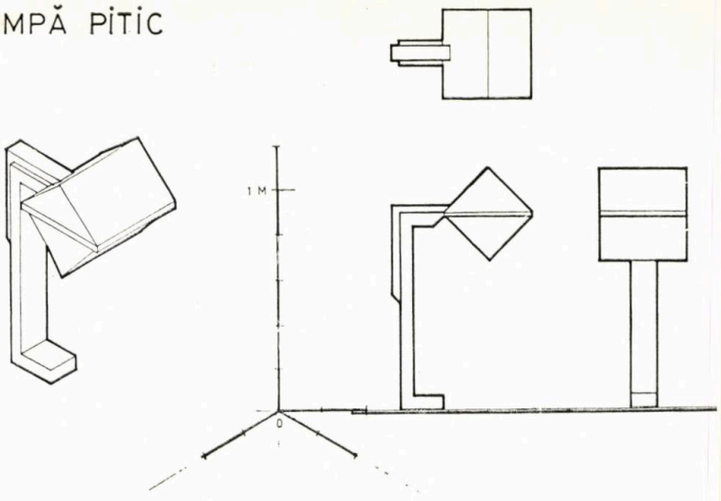

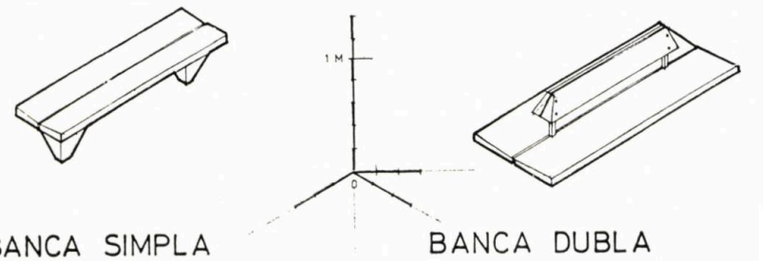

BANCA SIMPLA

BANCA DUBLA

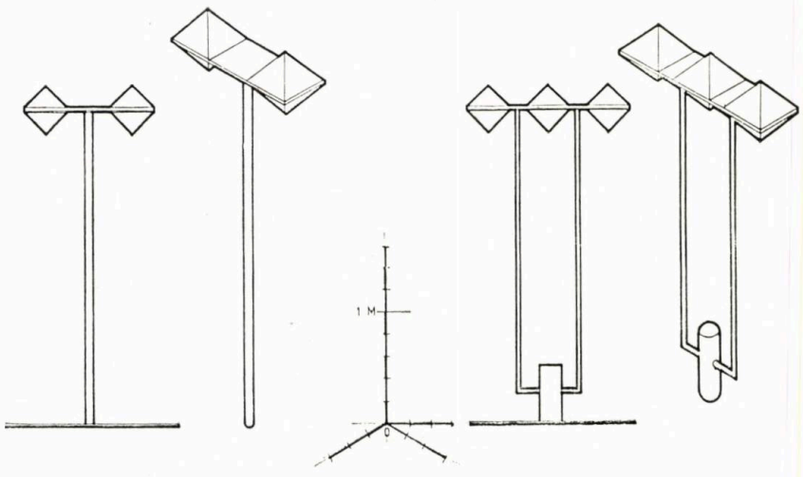

LAMPADAR 2 BRAȚE

LAMPADAR 3 BRAȚE

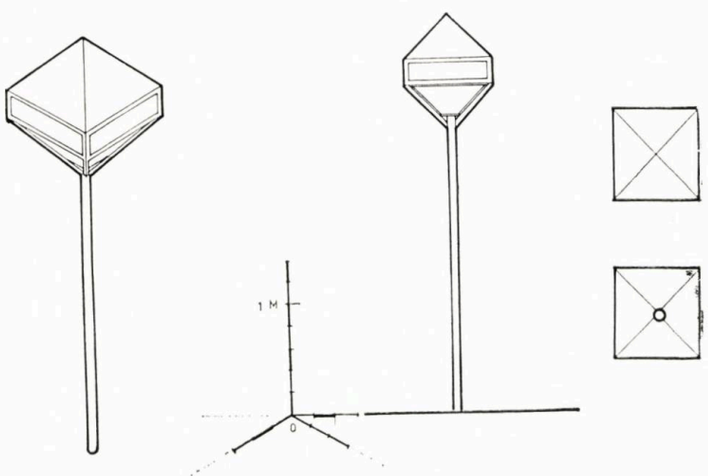

INDICATOR STRADAL

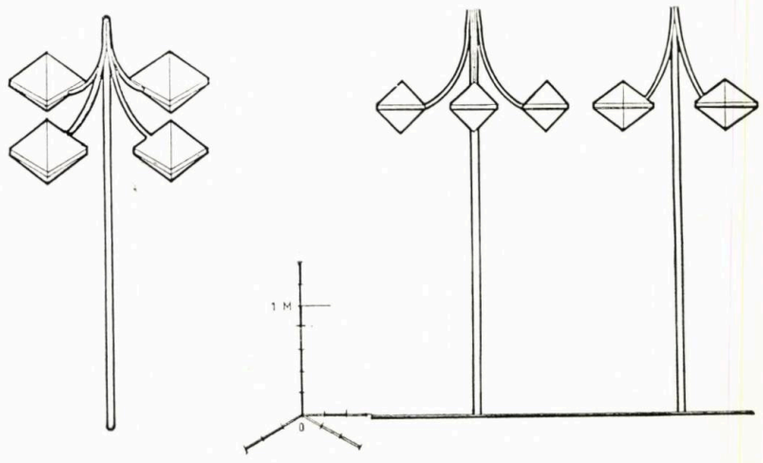

LAMPADAR CU 4 BRATE

T.P. Taxele poştale achitate pentru anul 1980
conform aprobării D.G.P.Tc. nr. 137/290/1979

40538

Lei 20

arhitectura

6 | 80

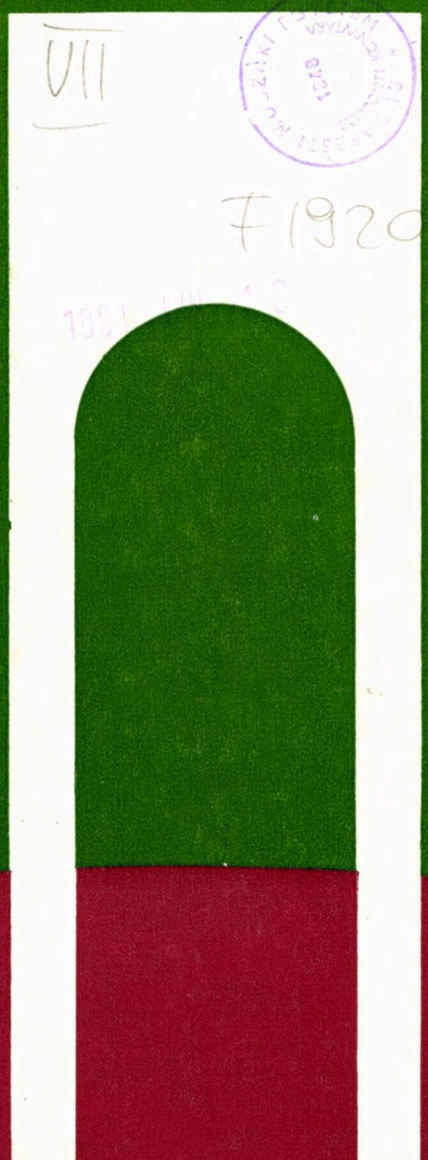

VII
F 1920

REDACȚIA (EDITORIAL OFFICE): București str. Academiei nr. 18—20 sector 1, C.P.—597—P.O.B. ROMÂNIA, Tel. 13.98.80.
ADMINISTRAȚIA (MANAGEMENT): I.S.I.A.P. (Întreprinderea de stat pentru imprimate și administrarea publicațiilor) București, Piața Scînteii nr. 1, sector 1, Oficiul poștal 33, Cont B.N.R.S.R. 64.51.502.28 filiala sector 1.
ABONAMENTE: I.S.I.A.P., șase apariții anual, 200 lei instituții, 100 lei individual.
PUBLICITATE: Agenția de publicitate I.S.I.A.P. București, Cal. Victoriei nr. 174, sector 1, tel. 50.47.70
PUBLICITY: PUBLICOM—Romanian International Publicity Agency, București bd. N. Bălcescu nr. 22, Phone 16.75.35. Cables: PUBLICOM, Telex CAMROM 374.
ABONAMENTE PENTRU STRĂINĂTATE (SUBSCRIPTION trough) ILEXIM—Departamentul Export-Import Presă, P.O. Box 1.136—1.137, Telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3. Excerpts in english, french, russian; yearly subscription; West $ 35, East Rbl. 15.
TIPARUL: Întreprinderea Poligrafică «Arta Grafică» București.

REDACTOR ȘEF: Dr. arh. MIRCEA LUPU

MACHETARE: Dr. arh. ALEXANDRU M. SANDU
COPERTA: Arh. TUDOR DUMITRAȘCU
FOTOGRAFII: GHEORGHE DUMITRU

arhitectura

6 | 80

REVISTĂ A UNIUNII ARHITECȚILOR DIN R. S. ROMÂNIA

ANUL XXVIII, NR. 6 (187, serie nouă)

FONDATĂ ÎN 1906

PREZENȚE ARHITECTURALE ROMÂNEȘTI PESTE HOTARE - III

BIBLIOGRAFIE

Gabriela Mészáros ● PREZENȚE PUBLICISTICE ROMÂNEȘTI ÎN STRĂINĂTATE (V)

AGENDA

2 Arh. Virgil Luscov ● TONY GHEORGHIU — RETROSPECTIVĂ DE SCENOGRAFIE

4 *** ● EXPOZIȚIA DE GRAFICĂ « PORTRETE DE COPII »

EVOCĂRI

5 Arh. Simon Julman ● RICHARD NEUTRA (1892—1970)

CRONICA

7 Arh. Mihaela Strîmbu ● VALORIFICAREA MONUMENTELOR ISTORICE ȘI DE ARTĂ DIN MEDIUL URBAN ȘI RURAL

8 Arh. Gabriela Contescu, arh. Stelian Dodiță ● ARHITECTUL ION POPESCU LAC 1923—1980

8 Arh. Doina Drocan ● ARHITECTA MARIA COVALSCHI 1931—1980

PREZENȚE ARHITECTURALE ROMÂNEȘTI PESTE HOTARE — III

9 Arh. Laura Valentin ● STUDIUL PENTRU 2000 APARTAMENTE TAGURA — JAMAHIRIA ARABĂ LIBIANĂ POPULARĂ SOCIALISTĂ

11 Arh. Bogdan Dădârlat ● SISTEMATIZAREA CARTIERULUI IPAJA DIN LAGOS, REPUBLICA FEDERALĂ A NIGERIEI ● DEZVOLTAREA A DOUĂ ZONE REZIDENȚIALE ÎN TRIPOLI

12

13 Arh. Dorin Ștefan ● CONSULTING ÎN DOMENIUL PROIECTĂRII ARHITECTURAL-URBANISTICE (II)

17 Arh. Dan Băncilă ● ANSAMBLUL BRANGER, DUMAR — — VENEZUELA

18 Arh. Mircea Nicolescu ● 8 LOCUINȚE PENTRU FESTIVAL TOWN, LAGOS — REPUBLICA FEDERALĂ A NIGERIEI ● ANSAMBLURI REZIDENȚIALE ÎN CARTIERUL VICTORIA

21 ISLAND DIN LAGOS, REPUBLICA FEDERALĂ A NIGERIEI

23 Arh. Laura Valentin ● CENTRU SOCIAL-CULTURAL, COLLINA VERDE — TRIPOLI, JAMAHIRIA ARABĂ LIBIANĂ POPULARĂ SOCIALISTĂ

25 Arh. Liliana Vergulescu ● BANCA INDUSTRIALĂ, TRIPOLI

26 Arh. Mircea Nicolescu ● SPAȚII COMERCIALE ÎN LAGOS

28 Arh. Aurel Mureșan ● COMPLEX CLINIC DE NEUROPSIHIATRIE CU 1200 PATURI, LA TRIPOLI

29 Arh. Constantin Podgurschi ● PERSPECTIVE DE VALORIFICARE A FACTORILOR NATURALI TERAPEUTICI DIN JAMAHIRIA ARABĂ LIBIANĂ POPULARĂ SOCIALISTĂ

29 *** ● STUDIU PENTRU PIEȚELE ALIMENTARE ÎN JAMAHIRIA ARABĂ LIBIANĂ POPULARĂ SOCIALISTĂ

31 Arh. Octavian Nicolae ● DECORAȚIUNI INTERIOARE ȘI MOBILIER PENTRU UN HOTEL ÎN DAMASC — REPUBLICA ARABĂ SIRIANĂ

CONCURSUL PENTRU SISTEMATIZAREA ZONEI CENTRALE A MUNICIPIULUI PETROȘANI

Lector dr. arh. Doina Cristea ● COMENTARII 32

AGORA

Dr. arh. Gheorghe Săsărman ● ÎNTREBĂRI FĂRĂ ADRESĂ 40

ÎNAINTAȘII NOȘTRI

Arh. Dinu Antonescu ● DESPRE ARHITECTURA SANCTUARELOR PATRULATERE DACE 41

Prof. dr. arh. Gheorghe Curinschi Vorona ● PALLADIO LA BUCUREȘTI 44

Prof. dr. doc. arh. Grigore Ionescu ● NECLINTITELE VALORI PALLADIENE 50

Prof. arh. Nicolae Lupu ● ANDREA PALLADIO ȘI VIZIUNILE SALE GENIALE 50

Dr. arh. Radu Patrulius ● CONEXIUNI PALLADIENE 51

FIȘE TEHNICE

Rubrică redactată de arhitecții Marius Smigelschi și Sandu Miclescu 55

ACTUALITĂȚI

Arh. Nicoleta Huluba Mitrofan ● COMPLEX LOCUINȚE, SPAȚII COMERCIALE, CINEMATOGRAF, BRĂILA (debut) 57

IDEE

Arh. Cristian Dumitrescu ● LOCUL ȘI ROLUL ELEMENTELOR SPAȚIALE ÎN CONTEXTUL LOCUINȚEI INDUSTRIALIZATE 58

CORESPONDENȚĂ

Arh. Nicolae Țarălungă ● NOTE DIN « ȚARA SOARELUI-RĂSARE » — KYOTO 60

CADRAN

Rubrică redactată de arhitecții Ion Enescu (pag. 65—70), Cristina Ene, Cristian Ionescu, Ștefan Mănciulescu, Mihai Pienescu (pag. 70—75)

DESIGN — ARTE

Liviu H. Oprescu ● GALERII BUCUREȘTENE 76

Conf. dr. arh. Aurelian Trișcu ● SORIN DUMITRESCU — SCRIERE ȘI SPAȚIU 77

Arh. Cristian Popescu Ialomița ● OBSERVAȚII SUBIECTIVE 78

Arh. Cristina Dâmboianu ● CAMERA ARHITECTULUI STAGIAR — SUGESTII DE MOBILIARE 80

DESIGN NAVAL

Arh. Dan Ujeuca Ragnar ● AMBARCAȚIUNE FLUVIALĂ DE AGREMENT Cop. 3

CONSILIUL DE CONDUCERE: arh. CONSTANTIN JUGURICĂ* — președinte al Consiliului de conducere, conf. dr. arh. MIRCEA LUPU* — președinte al Colegiului de redacție, arh. EMILIA ABRUDEANU, conf. ION BIȚAN, dr. arh. ALEXANDRU BUDIȘTEANU, prof. ing. ALEXANDRU CIȘMIGIU, MIRCEA DEAC*, ing. PAUL DRAGOMIRESCU, dr. arh. MIHAI ENESCU, arh. ALEXANDRA FLORIAN, dr. arh. BORIS GRINBERG, arh. ȘTEFAN RADU IONESCU*, conf. dr. arh. ALEXANDRU IOTZU*, ing. NICOLAE LASZLO, arh. EUSEBIE LATIȘ, arh. MIRCEA MIHAI, arh. NICOLAE MUNTEANU, arh. DAN PRODESCU, conf. dr. arh. ALEXANDRU SANDU*, dr. arh. GHEORGHE SĂSĂRMAN, LUDOVIC TILL

* Membri ai Colegiului de redacție

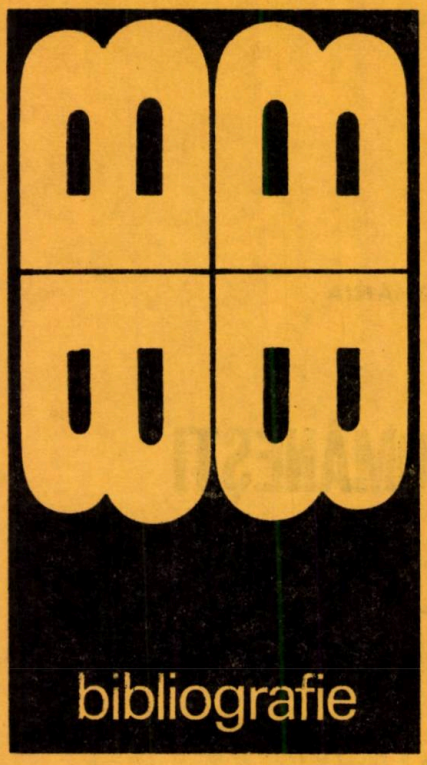

Selecții bibliografice de Gagriela Mészáros

PREZENȚE PUBLICISTICE ROMÂNEȘTI ÎN STRĂINĂTATE (V)

Enache, M., *Urban concentration and deconcentration in metropolitan areas* și *Instrument of Land Use Control in Residential Areas*, comunicări la Conferința de urbanism de la Paris și Cergy- Pontoise, iunie 1974.

Enache, M., *Social Control of Urban Space*, Conferința de urbanism de la Birmingham (Marea Britanie) 7 septembrie 1975.

Enache, M., *Science and Technology in the Service of the Citizens*, comunicare la masa rotundă prezidată de Aurelio Peccei, președintele Clubului de la Roma, la Conferința primarilor marilor orașe ale lumii, Milano, aprilie 1977.

Enache, M., *Industrialization, Urbanization and the Settlement Network in Romania*, conferință la Centre for Environmental Studies, Londra, mai 1977.

Enache, M., *A Critique of the British Land Use Planning System*, International Sociological Association Conference, Londra, mai 1977.

Tănăsescu, A., *Perspektografe auf geneigten Tafel*. Comunicare prezentată la Seminarul catedrelor de matematică și geometrie descriptivă al facultăților de construcții și arhitectură din Praga-Cehoslovacia, 3 nov., 1970.

Tănăsescu, A., *Pantoaxonometrograf*. Comunicare prezentată la seminarul de matematică și geometrie descriptivă al Facultății de construcții și arhitectură, Brno-Cehoslovacia, 10 nov., 1970.

Tănăsescu, A., *La relation entre le computer et la geometrie perspective; Les applications des espaces de transport sur les épures généralisées*. Comunicări prezentate la al IV-lea Congres al Uniunii Balcanice a matematicienilor, Istanbul, Turcia, 30 august—5 septembrie, 1971.

Tănăsescu, A., *Uber die Anwendungen der Rechenmaschinen in der darstellenden geometrie*. Comunicare prezentată la Institutul de matematici și geometrie descriptivă al Facultății de construcții din Praga, Cehoslovacia, 6 iulie, 1972.

Tănăsescu, A., *Automatisierter Aufbau der Zentralen und parallelen Projektion mit Anwendungen in der architekturalen Perspektive* — Comunicare prezentată la al VI-lea Congres internațional IKM asupra aplicațiilor matematicii la științele inginerești, R.D.G., Facultatea de arhitectură și construcții, Weimar și la Bauakademie Berlin, 22—29 iulie, 1972.

Tănăsescu, A., *Utilizarea calculatoarelor electronice în arhitectură; Utilizarea calculatoarelor electronice în perspectiva arhitecturală*. Comunicări prezentate la Facultatea de arhitectură din Delft, Olanda și la Facultatea de arhitectură din Paris, Franța, unitatea pedagogică nr. 3 de pe lîngă Beaux-Arts, decembrie, 1972.

Tănăsescu, A., *Arhitectura și computerul*. Comunicare prezentată la secția de Arhitectură a Universității Tehnice din Stuttgart, R. F. Germania, martie, 1973.

Tănăsescu, A., *Metode de reprezentare automată a spațiului tridimensional cu aplicații în domeniul arhitecturii*. Comunicare prezentată la cel de-al V-lea Congres al Uniunii Balcanice a matematicienilor, Belgrad, Jugoslavia, 24—30 iunie, 1974.

Tănăsescu, A., *Modele matematice pentru determinarea automată a dimensiunilor și a costului unei construcții precum și a distanțelor mijlocii de mers; Hiddenline Probleme in der Architekturperspektive*. Comunicări prezentate la Facultatea de construcții din Bratislava, Cehoslovacia, 18 iunie, 1975.

Tănăsescu, A., *Simularea automată a unor suprafețe arhitecturale*. Comunicare prezentată la al VII-lea Congres internațional IKM asupra aplicațiilor matematicii la științele inginerești, R.D.G., Facultatea de arhitectură și construcții, Weimar, 22—29 iunie, 1975.

Tănăsescu, A., *An algoritm for plane representation of architectural volume*. Comunicare prezentată la Facultatea de arhitectură și construcții din Weimar, R.D.G., iulie, 1975.

Tănăsescu, A., *Beiträge zum Studium der historischen der Denkmäler mittels automatischer Verarbeitung der Daten*. Comunicare prezentată la al VIII-lea Congres internațional IKM asupra aplicațiilor matematicii la științele inginerești, R.D.G., Facultatea de arhitectură și construcții, Weimar, iunie, 1978.

Tănăsescu, A., *Erarbeitung und automates verarbeiten der Stufenweise Aufstellung der Investitions für eine Pumpenanlage-Typ*. Comunicare prezentată la Facultatea de construcții din Praga, Cehoslovacia, iunie, 1978, în ciclul « Rechnergraphik im Bauwesen ».

Tănăsescu, A., *Computer, Geometrie, Graphyk und Kunst*. Comunicare prezentată la « Conference on computer graphics 78-Geometrie Problems ». Smolenice, Cehoslovacia, 7—10 nov., 1978.

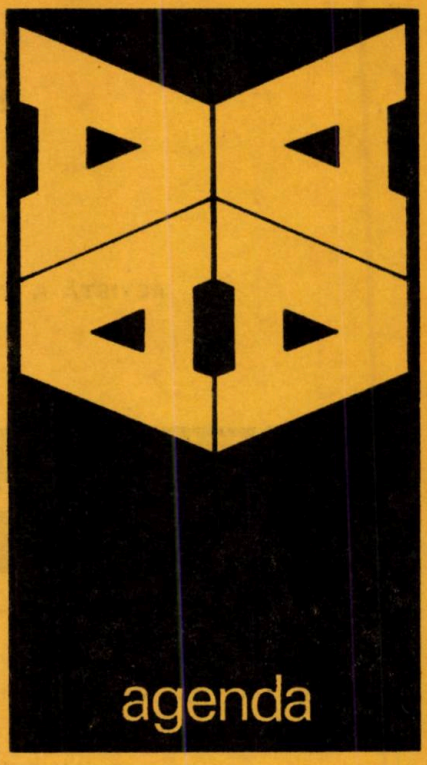

TONY GHEORGHIU
— retrospectiva de scenografie —

Galeriile de artă ale Teatrului Foarte Mic au găzduit, în primăvara '80, o primă și amplă retrospectivă a arhitectului-scenograf Tony Gheorghiu, care a reunit o suită de lucrări realizate între anii 1949—1961 — schițe tehnice și artistice de scenografie de teatru și film, schițe de costum, machete de afiș, programe de sală etc.

Inițiativa și strădania organizatorică a Teatrului Mic ne-au prilejuit reîntîlnirea, emoționantă, iar publicului larg cunoașterea, prin recompunerea fragmentară, a operei unuia dintre scenografii de marcă ai vieții noastre cultural-teatrale și cinematografice.

Născut la Buzău, în 1925, absolvent al Colegiului național « Sf. Sava » din București, iar în 1950 diplomat al Institutului de arhitectură « Ion Mincu », Anton-Tony Gheorghiu, cu o sensibilitate artistică de excepție, bun desenator, cu deosebit talent pentru arta decorativă, se face remarcat în lumea teatrului încă din anii studenției. La început, « boboc » al cunoscutului scenograf Al. Brătășanu și al lui Liviu Ciulei — perioadă determinantă în alegerea fără rezerve a drumului scenografului de mare autoritate de mai tîrziu —, Tony Gheorghiu colaborează cu colegi ai săi, studenți ai Institutului de teatru, făcînd schițe de decor și costume pentru spectacolele « Amphitryon » de Plaut și « D'ale carnavalului » de I. L. Caragiale, care vor constitui dealtfel și primele opere scenografice purtînd semnătura sa. Cu același prilej, confruntîndu-se cu lipsa de mijloace și cu insuficiența tehnicii

scenice, Tony Gheorghiu a învățat să creeze adoptînd soluțiile cele mai economicoase și mai eficiente artistic, economia devenind pentru el un crez de la care nu s-a abătut, satisfăcînd întotdeauna pe deplin cele mai exigente cerințe scenografice cu mijloacele cele mai simple și mai expresive.

Ucenicia făcută pe lîngă Al. Brătășanu — care-l solicită și ca arhitect pentru amenajarea scenei Teatrului de păpuși « Țăndărică » — este de bun augur, Tony însușindu-și tainele meseriei, dar afirmîndu-și puncte de vedere proprii. E știut faptul că Al. Brătășanu era un maestru al decorului « construit », în care totul era pus realist în scenă, cu lux de detalii, frunze și muguri la exterioare, bibelouri la interioare. La un moment dat, Tony Gheorghiu afirmă chiar că **« decorul închis-construit pe care l-am practicat mi-a fost o bună școală. Îi datorez, ceea ce datorez, studiului arhitecturii clasice din anul I de facultate. »** Dar rămîne adept convins al decorului de sugestie, ca rezolvare realistă în susținerea ideii centrale a textului, prin cîteva elemente, scenografice, de mobilier, de recuzită, care să creeze atmosfera și relația, adecvate. **« un spectacol este o proporționare între actori-autor-regizor și decorator. Cînd fiecare și-a găsit locul în această mică mașinărie, spectacolul este gata și devine operă de artă. »**

La vernisajul expoziției, printre cei ce au evocat personalitatea artistică a lui Tony Gheorghiu, au fost și Mihnea Gheorghiu, Sorana Coroamă, Paul Bortnowski, ca și vechiul colaborator apropiat al arhitectului-scenograf — maestrul de lumini Titi Constantinescu.

Tony Gheorghiu stăpînea măiestria scenografică îndeosebi prin modul de gîndire specific arhitectului — prin proporționarea rațională a elementelor de decor, prin distribuirea logică a spațiilor, prin rezolvările de detaliu, care sînt cu evidență prezente în întreaga sa activitate. Colaboratorii săi din sectorul tehnic își amintesc și acum de exactitatea planșelor, ingeniozitatea detaliilor, fezabilitatea soluțiilor și — mai ales — de concordanța schițelor artistice cu decorul finit. A creat decoruri care, prin schimbarea anumitor elemente, dădeau o cu totul altă înfățișare ambianței, de la act la act și chiar de la tablou la tablou, aceste « manevre » făcîndu-se de multe ori « la vedere » — cu rol bine-determinat, expresiv, logic. Dădea luminii o deosebită importanță, făcînd-o să participe, în egală măsură și cu rol hotărîtor, la reușita unui spectacol. Obișnuia să spună că, « atunci cînd în scenă nu se găsește, nimic, lumina face totul ». Pe efecte de lumină — care dădeau și sugerau atmosfera momentului jucat — a fost conceput și spectacolul « Hamlet », al cărui decor se baza pe voalul perdelelor surprinzînd lumina colorată — cînd caldă, cînd rece, în funcție de necesitățile scenice — a spoturilor abil dispuse. Spectacole de mare succes, ca « Vrăjitoarele din Salem » de A. Miller, « Mătrăguna » de N. Machiavelli sau opera « Ion Vodă cel Cumplit » de Gh. Dumitrescu — ca să nu amintim decît cîteva dintre cele a căror scenografie a fost semnată de Tony Gheorghiu — au primit la vremea respectivă elogiile presei și ale criticii de specialitate. Nu pot fi, de asemenea, omise din cele peste 50 de spectacole ale teatrelor bucureștene cu scenografia aparținînd lui Tony Gheorghiu, realizările memorabile pentru « Micii burghezi » de M. Gorki, « Nepoții gornistului » de Sorana Coroamă, « Mincinosul » de C. Goldoni, « Hagi Tudose » de Barbu Delavrancea, « Ferestre deschise »

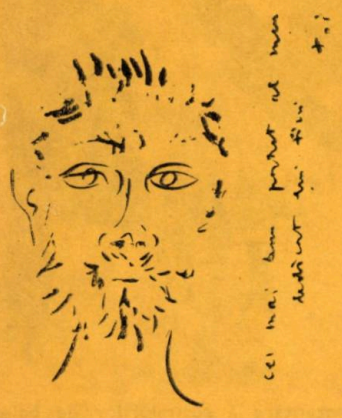

1

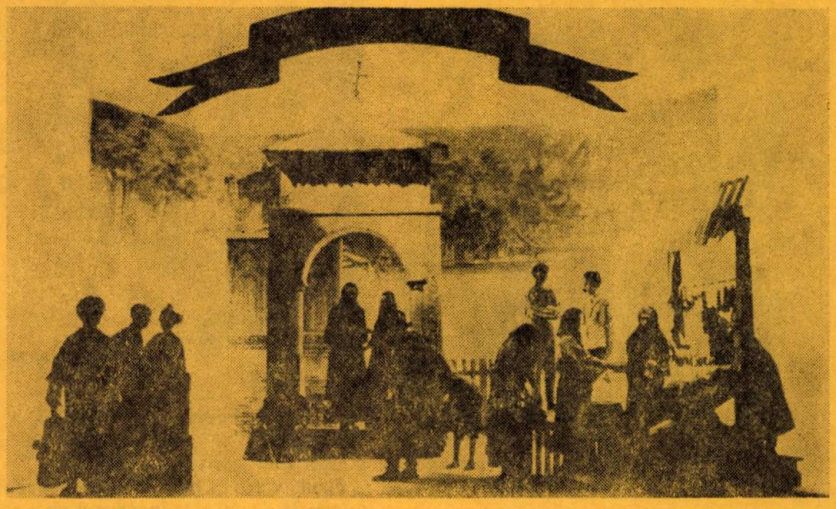

2

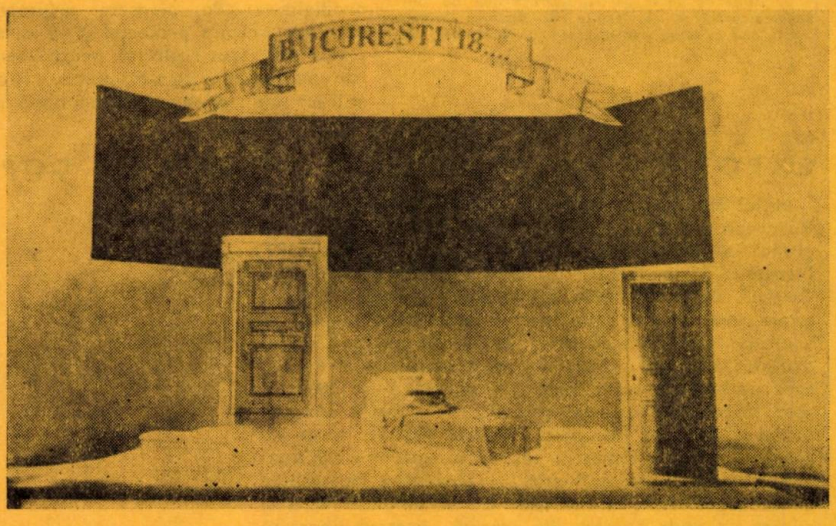

3

La terminarea facultății, se dedică exclusiv scenografiei, angajîndu-se la « Studioul de artă cinematografică » și, mai tîziu, la « Studioul de Televiziune », devenind totodată asistent și ulterior lector la Catedra de scenografie a Institutului de arte plastice.

Prodigioasa activitate de scenograf și harul său artistic timpuriu afirmate, activitatea sa neobosită pe tărîmul culturii și scenei românești, îi aduc recunoașterea cu titlul de laureat al Premiului de stat, pe anul 1953. Publică în reviste de specialitate adevărate articole-lecție, marcînd contribuția sa teoretică importantă în conturarea și înțelegerea noului curent din scenografia românească, curent care — născut în deceniul al 6-lea — își propunea să depășească pragul scenografiei în sistemul decor « închis-construit », în favoarea sistemului unui decor « deschis », de sugestie. Se încadra perfect în munca de echipă — proprie realizării spectacolului de teatru — analizînd împreună cu colectivul toate soluțiile puse în discuție. Nu a acceptat însă niciodată să fie « desenatorul » — ci doar colaboratorul serios și de nădejde — al regizorului. Într-un articol al său spunea că:

1. Autoportretul artistului 2, 3. Decorurile spectacolului cu « Hagi Tudose »

→

6

4

7

5

4, 5. Schiţe de decor pentru « Uraganul » de Bill Bellotzercovski 6, 7. Schiţe de costume pentru spectacolul cu piesa « Montserat » de E. Roblès.

de Paul Everac, « Macbeth » de Shakespeare şi multe altele ale căror schiţe s-au găsit în expoziţie.

Firul vieţii i se curmă, nedrept, la numai 36 de ani şi la începutul unei cariere prodigioase. Pe planşeta arhitectului-scenograf, rămîn proiectele, pe care nu şi le-a mai văzut realizate, pentru decorurile spectacolelor cu « Hamlet », « Richard al II-lea », un studiu pentru o nouă formă de prezentare a recitalurilor de balet, scenarii de film şi însemnări de regizor pentru un spectacol pe care urma să-l regizeze.

Eveniment cultural de primă mărime, retrospectivă Tony Gheorghiu ne-a reamintit de verva, talentul şi neistovita forţă creativă a unui remarcabil arhitect şi artist.

Arh. VIRGIL LUSCOV

EXPOZIŢIA DE GRAFICĂ «PORTRETE DE COPII»

Holul Bibliotecii municipale « Mihail Sadoveanu » din Bucureşti a găzduit, în luna iunie 1980, expoziţia de grafică a arhitectului SORIN GROSEANU-PISCURI, întrunind 35 de lucrări inspirate din lumea celor mici. Criticul de artă RADU IONESCU notează, printre altele, în catalogul expoziţiei: « Asociindu-i mental pe arhitecţi marilor structuri geometrice în care utilul prevalează asupra afectivului, ne aşteptam — şi de aici acea aprehensiune de care am amintit — să întîlnim acea doctă rigoare, impersonală, pe care o impune lucrul la planşetă. Dar, spre surpriza noastră, tocul sau creionul colorat, mînat de instinctul tînărului arhitect, aleargă nestînjenit pe hîrtie, la chemarea impresiilor de moment sau a amintirilor. Cu darul observaţiei şi adesea cu mult humor, din această necesară libertate a mîinii — poate compensare a rigorii meseriei — s-a născut suita de portrete de copii pe care o vedem astăzi, pe care o privim, care ne incită, ne face adesea să zîmbim şi, tot adesea, să ne dorim a-l reîntîlni pe autorul lor în ipostaza de desenator ».

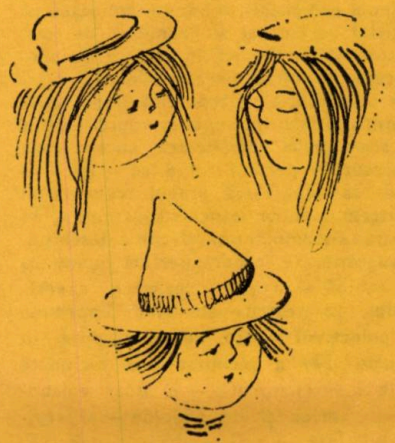

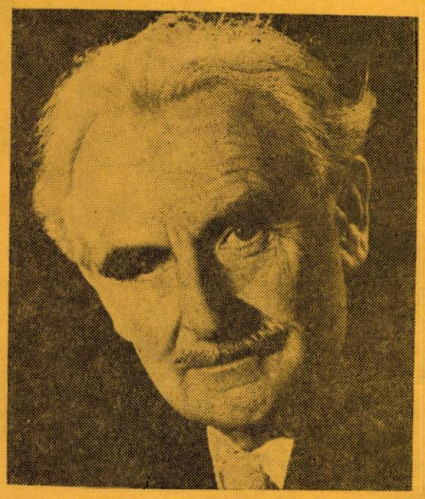

1

RICHARD NEUTRA (1892—1970)

« Arhitectul care proiectează pentru viitor . . . nu lucrează numai cu matematica și statistica: în această ramură experimentală el lucrează pentru un viitor mai îndepărtat și pentru o dezvoltare continuă. Dezvoltarea este doar, după înțelegerea mea, un principiu de bază al materialismului dialectic ».

« Sînt convins și știu bine aceasta de mulți ani, că arhitectura nu este o problemă de formă sau de matematică . . . ci o problemă generală organică ».

« . . . nici o ființă cerebrală, ca cea omenească, nu trăiește numai pentru moment — așa cum recomandă diverși filozofi îndoielnici — și că omul ține să aibă o perspectivă istorică, un trecut, un prezent și un viitor ».

(Din interviul acordat revistei Arhitectura de către arh. R. Neutra, în anul 1963, cu prilejul unei vizite în România)

În această epocă de frămîntări și mutații profunde, de ezitări și experimente în arhitectură, nu arareori sîntem în căutarea unor certitudini care să ne ofere exemplul unor eventuale referințe în actul propriei noaste creații. Arhitectura modernă și contemporană are de pe acum o « istorie » de aproape 150 ani, astfel încît, în cadrul aceste evoluții complexe care a prilejuit apariția a numeroase curente, tendințe și personalități, este posibilă o reconstituire obiectivă și afectivă (dacă este necesar) a unor permanențe. Și iată acum, la 10 ani de la dispariția lui Neutra, ni se pare utilă și necesară o evocare posibilă a ceea ce a fost și ar putea încă să mai însemne pentru noi opera sa.

Se naște în Viena unui sfîrșit și început de secol, în ambianța eclectică a Sezession-ului dar și în cea incitantă a încercărilor inovatoare ale lui Otto Wagner (Metroul din Viena, Casa de Economii ș.a.) Josef Hoffmann (Sanatoriul din Purkersdorf etc), dar mai ales ale lui Adolf Loos (Casa Steiner, Kärtner Bar ș.a.) care vor avea o influență profundă asupra formării sale. Studiază la Politehnica din Viena (diploma în 1917). Descoperirea și interesul permanent pentru opera marelui arhitect american Frank Lloyd Wright vor avea și ele un ecou deosebit în concepțiile și evoluția ulterioară a lui Neutra. Imediat după război, lucrează în Elveția și apoi în perioada anilor 1921—1923 colaborează cu arh. Erich Mendelsohn, personalitate de frunte a arhitecturii germane și europene a timpului. Adevărata sa carieră începe însă odată cu emigrarea sa în S.U.A. (1923), cînd lucrează în cadrul firmei Holabird & Roche din Chicago și totodată cu Frank Lloyd Wright la Taliesin. În 1926, Neutra se stabilește la Los Angeles, colaborînd la început cu Rudolph Schindler și el originar din Viena, apoi cu arh. R. E. Alexander. Este o primă etapă, hotărîtoare pentru începutul afirmării sale. Multiplele influențe se contopesc într-o viziune proprie, călăuzită în primul rînd de o consecventă și inepuizabilă dragoste pentru om, de înțelegere a aspirațiilor sale, de preocuparea științifică permanentă pentru nevoile și reacțiile sale biologice și psihice, atît în activitățile sale cît și în relațiile cu natura. Neutra ajunge, astfel, de timpuriu la realizări marcate de o incontestabilă originalitate, simplitate și precizie în concepția fromei arhitecturale. Eleganță rațională este aici expresia folosirii cu rafinament a funcțiunilor, structurii și echipamentului tehnic, într-o sinteză calmă și senină, lipsită de emfaza și severitatea care însoțesc de multe ori lucrările moderne.

O partitură generoasă cu rezonanțe muzicale, avînd limpezimea unor sonorități în care unele măiestrit-dorite accidente pun în valoare subtile armonii, fie în relațiile spațiale și volumetrice, fie în cele ale integrării sitului, într-o concepție unitară, sensibilă și firească. Recunoaștem o mînă de maestru, care folosește cu o remarcabilă stăpînire și vervă contrapunctul și compoziția, sugerîndu-ne calmul rafinat al Artei Fugii de Bach, al operei lui Haendel dar și grația, uneori gravă, a muzicii mozartiene.

De la locuințe — reședințe particulare și blocuri de apartamente —, elemente prefabricate, mobilier, trecînd prin clădiri comerciale și de birouri, săli de expoziții, școli și clădiri pentru ocrotirea sănătății, pînă la sistematizare și unități de producție, diversitatea programelor și a rezolvărilor în cadrul preocupărilor lui Neutra ne pune în fața unei opere de mare amploare și respirație, elaborată cu dăruire și o adîncă stăpînire a mijloacelor. Ne reamintim, astfel, printre altele, « The Health House » (1927, Los Angeles), care a deschis noi căi de dezvoltare arhitecturii moderne americane; Casa Lovell (1927—1929, Los Angeles) Casa Mc Intosh (1937-Los Angeles), Casa Sydney Kahn (1940, San Francisco), celebra Casă a Deșertului la polalele muntelui San Yacinto-California (1946), una dintre cele mai subtile opere de arhitectură contemporană prin armonia spațiilor, calitatea detaliilor și acordul intim cu natura, Casa Warren Tremaine (1947, Santa Barbara, California), blocul Garden Appartments (1927—Los Angeles), locuințele prefabricate din seria One plus Two (1926), printre primele exemple coerente și eficiente ale arhitecturii moderne; clădirea comercială « Aloe » (1948, Los Angeles) elegant-severă în structurile și finisajele sale exterioare metalice; școlile — care pentru prima oară preconizează sistemul fiecare clasă cu un patio, toate pe un singur nivel (mai ales cele pentru Puerto Rico, 1944), sistematizările pentru orașul Sacramento și zona Elysean Park Heights (San Pedro, California, 1942) ș.a. În perioada de după cel de-al doilea război mondial, Neutra continuă cu strălucire perfecționarea principiilor care au stat la baza realizărilor sale antebelice. Sînt astfel de amintit noile reședințe unifamiliale din California, programe de învățămînt și ocrotirea sănătății (Școala de pe str. Kester, Los Angeles; St. John's College, Annapolis, Maryland; Medical Group Practice și San Bernardino Medical Centre etc.); Muzeul Dayton, Ohio; birourile societăților United Auto Workers Building sau Clothing Workers of America ș.a.

Prezent în mijlocul oamenilor, Neutra este prezent și prin numeroase conferințe publice ținute mai ales în țările Americii Latine și de Nord, prin articole și publicații de specialitate, scrise cu vervă, pertinente, și prin lucrări precum (dintre cele mai cunoscute) « Supraviețuire prin proiectare », « Cum construiește America? », « Arhitectura socială », « Misterul și realitățile cadrului natural » etc.

Opera lui Neutra ne apare ca o neasemuită profesiune de credință, un discurs rostit cu eleganța și avîntul unui romantic european, subtil adaptat realităților dinamice ale climatului și societății americane.

A rămas un mare clasic al arhitecturii moderne, în perenitatea armoniilor sale.

Permanență și înnoire, într-un dialog viu, suplu, al oamenilor, opera lui Neutra rămîne pentru noi mărturia unui limbaj al gesturilor firești, al nobleței și demnității.

Arh. SIMON JULMAN

1. Arh. Richard Neutra la 68 ani 2. Reședința Warren Tremaine, Santa Barbara California, 1947

2

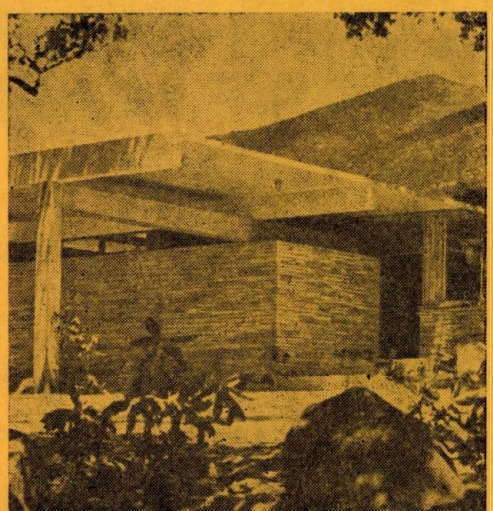

→

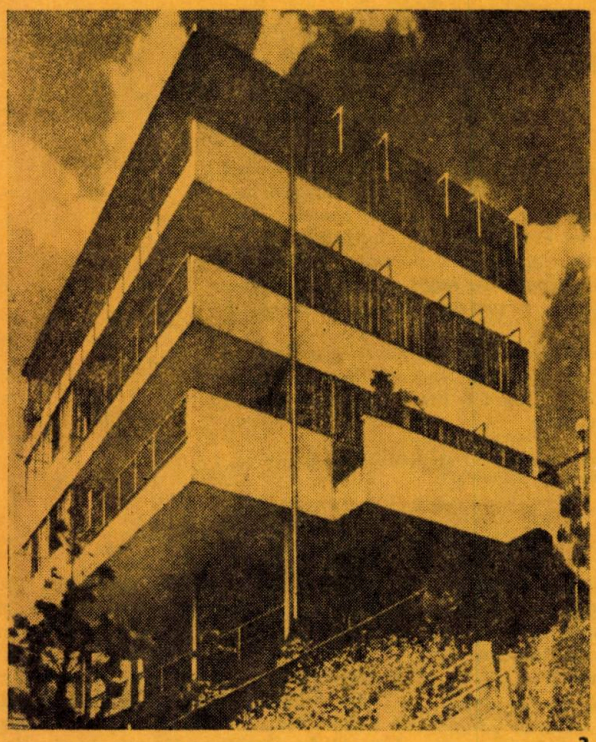

3

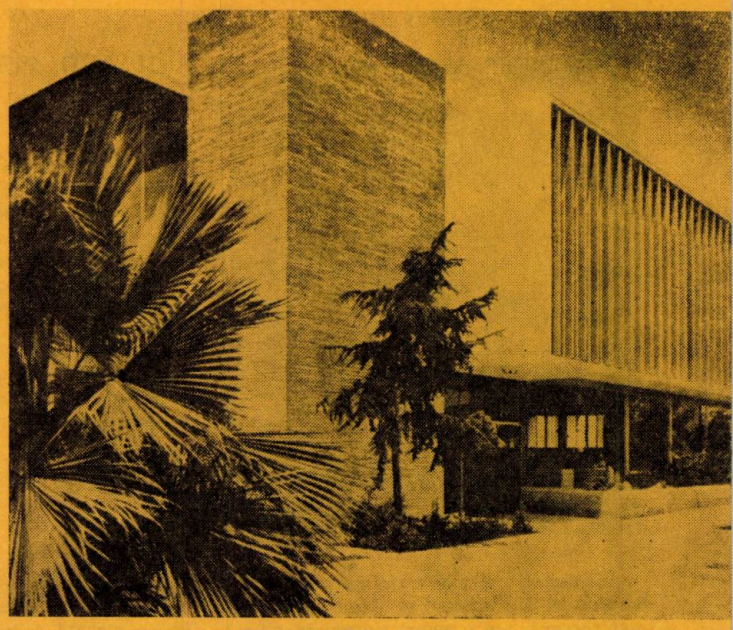

7

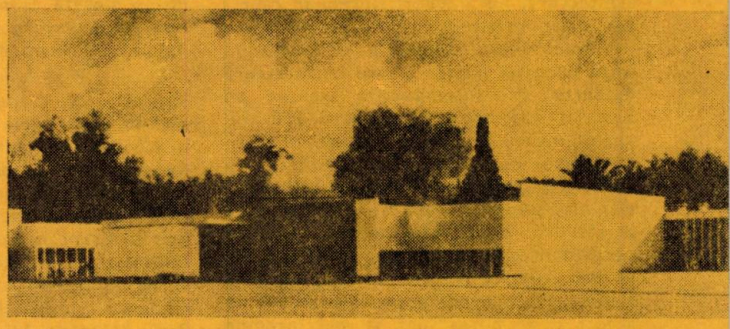

8

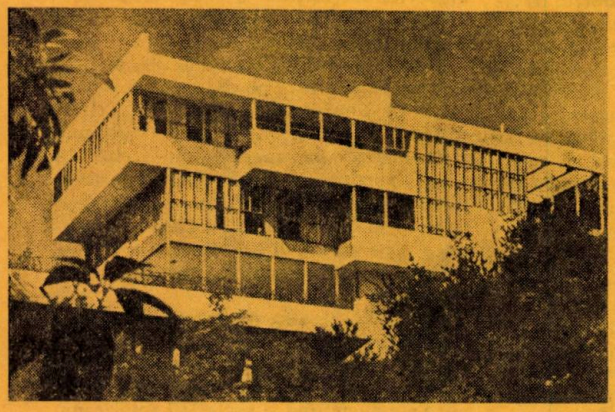

4

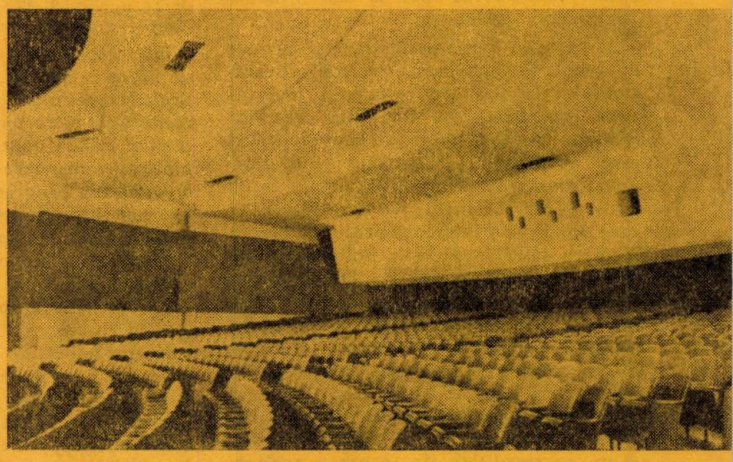

9

5

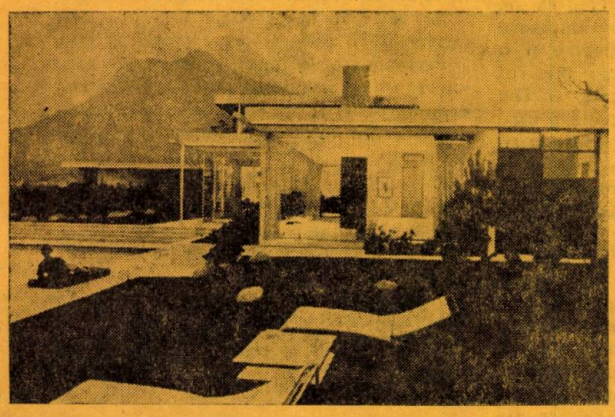

3. The Health House, Griffith Park, Los Angeles, 1927 4. Reședința Sydney Kahn, Telegraph Hill, San Francisco, 1940 5. Casa Deșertului, la poalele muntelui San Yacinto, 1946 6. Aloe, întreprinderea pentru aprovizionarea cu aparataj medical, Los Angeles, 1948 7. Compania de asigurări, Los Angeles, 1950—1960 8. Centrul Medical San Bernardino, Los Angeles, 1950—1960 9. Colegiul de pe Coasta Portocalelor, Costa Mesa, Auditorium-ul 1950—1960 10. Scoala Corona, Bell Los Angeles, 1950—1960

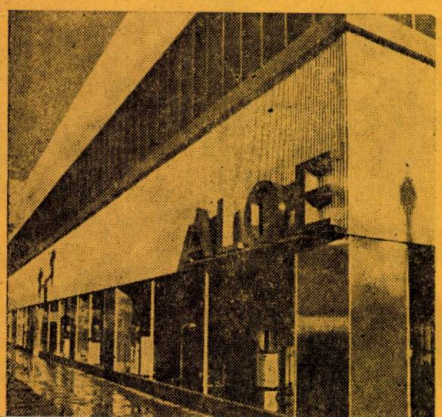

6

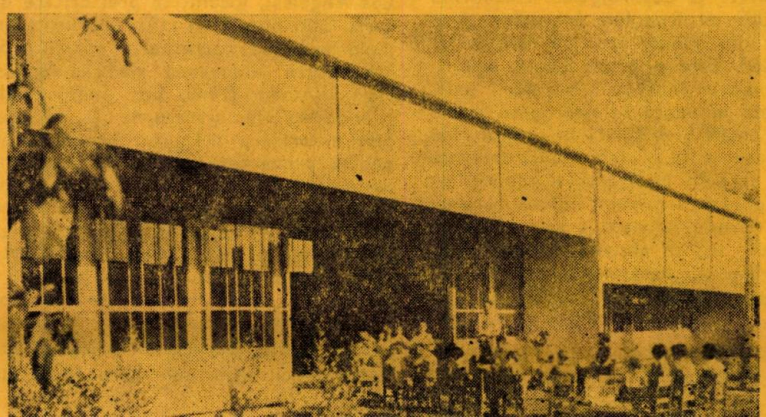

10

cronica

VALORIFICAREA MONUMENTELOR ISTORICE ȘI DE ARTĂ DIN MEDIUL URBAN ȘI RURAL

Continuînd seria manifestărilor cu tema « Continuitate multimilenară », Muzeul de istorie al Transilvaniei a reunit la Cluj-Napoca, între 27—29 mai 1980, cercetători din domeniile istoriei, istoriei artei, restaurării și conservării din întreaga țară. Sesiunea științifică, amplă, cu o participare largă, a cuprins și secțiunea « Valorificarea monumentelor istorice și de artă din mediul urban și rural ».

Lucrările acestei secțiuni, desfășurate într-una din clădirile Institutului de arte plastice « Ion Andreescu » (Casa Matei Corvin), s-au bucurat de o participare numeroasă. Holul sălii de festivități a găzduit în timpul acestei manifestări o expoziție de fotografii alb-negru, care urmăreau evoluția Pieței Libertății din Cluj-Napoca, de la 1859, data primei fotografii, și pînă astăzi. Expoziția a stîrnit un viu interes prin farmecul și inedițul unora dintre fotografiile care surprindeau, nu numai evoluția cadrului urban construit, dar și animația acestei zone (expozant ADRIAN GIURGIU de la Institutul de cercetare și proiectare Cluj-Napoca).

Cele 28 de comunicări au fost prezentate de arhitecți și istorici din București, Sibiu, Timișoara, Iași, Pitești, Sfîntu Gheorghe, și Cluj-Napoca, personalități cu preocupări vechi și constante în domeniul cercetării și proiectării patrimoniului arhitectural al țării noastre. Lucrările au fost conduse de academician VIRGIL VĂTĂȘIANU, dr. arh. EUGENIA GRECEANU și arh. CONSTANTIN JOJA.

Comunicările prezentate au îmbrățișat o tematică diversă, pornind chiar de la problemele de ordin psihologic, de la reflecțiile și senzațiile pe care le trezesc omului modern vestigiile trecutului (conf. ing. ALEXANDRU ȘERBAN). Cele mai multe lucrări (9) au tratat probleme legate de integrarea, renovarea sau valorificarea unor ansambluri istorice urbane. Astfel, s-a atras atenția asupra valorii unor monumente sau ansambluri istorice mai puțin cunoscute din orașele Caracal, jud. Olt, și Ceacova, jud. Timiș, al căror caracter și pitoresc trecuie conservate și valorificate (CARMEN CANTEMIR, ADRIANA BUZILĂ). Și prezentările unor ansambluri urbane cunoscute ca cele ale Sibiului și Sucevei și propunerile pentru valorificarea lor au fost primite cu interes (arh. IONEL VITOC, OLIVER VELESCU). Posibilitățile de păstrare a unor valori de arhitectură cunoscute sau mai puțin cunoscute publicului din Cluj-Napoca (colectiv condus de GHEORGHE ARION), problemele complexe ridicate de zona centrală a aceluiași municipiu (arh. VASILE MITREA), sau cele ale Turzii (arh. AMALIA LANDES), integrarea unor ansambluri istorice în peisajul urban al Timișoarei (arh. DAN CHINDA) cît și aspecte ale creării unor zone pietonale în centrul istoric al Sibiului (dr. arh. HERMAN FABINI) au fost subiecte care au atras deopotrivă arhitecți și istorici. Modalitățile de conservare și valorificare a cadrului urban constituit de-a lungul mai multor generații de constructori, integrarea lui cerințelor vieții moderne, adaptarea monumentelor și ansamblurilor istorice la funcțiunile contemporane, au fost puncte de vedere urmărite în toate aceste lucrări, stîrnind un viu interes și un larg schimb de opinii. Integrarea creației de arhitectură contemporană în ansamblurile vechi, valorificarea terenurilor în pantă (colectiv condus de arh. ADRIANA MATEI), calitatea ce se impune execuției și detaliului în orice intervenție, într-un ansamblu istoric, au fost preocupări în dialogul arhitect-istoric.

S-au prezentat, apoi, aspecte legate de tipologia și valoarea documentară a bisericilor de lemn (arh. VIRGIL SALVANU, IOANA CRISTACHE PANAIT, GHEORGHE MÎNDRESCU). Aspectele de interes general ridicate de evoluția planului în arhitectura romanică sau cele ale reabilitării și modalităților de valorificare a arhitecturii tradiționale românești (ALEXANDRU AVRAM, arh. CONSTANTIN JOJA, arh. VIRGIL SALVANU) au vădit preocupări și studii atente și îndelungate. Lucrarea asupra rolului reparației curente în cunoașterea patrimoniului cultural (dr. arh. EUGENIA GRECEANU) a atras atenția asupra importanței ce trebuie acordată oricărui detaliu care ar putea aduce date noi asupra istoriei unei clădiri. Trei lucrări au prezentat lucrările de restaurare executate la Bistrița (arh. ANA MARIA ORĂȘANU), Brașov (arh. ADA GHEORGHIEVICI), Cîmpulung (arhitecții MARIA și ALEXANDRU MULȚESCU). S-au urmărit problemele legate de cercetarea efectuată paralel cu restaurarea, executarea lucrărilor de restaurare precum și modul în care se exploatează apoi aceste monumente. Lucrările au fost însoțite de diapozitive și fotografii dinaintea, din timpul și după terminarea execuției.

Interesantă a fost și prezentarea iconografiei și iconologiei sculpturii baroce de la cetatea Alba Iulia, care a atras atenția asupra necesității unor intervenții de conservare a acestor valori, ce fac parte integrantă din acest important ansamblu de arhitectură (NICOLAE SABĂU).

O altă categorie de lucrări au făcut prezentări și propuneri de valorificare a unor ansambluri de arhitectură, monumente istorice și de artă sau ale naturii, atrăgîndu-se atenția asupra stării de conservare precare. Castelul de la Bonțida, județul Cluj (arh. MIHAELA STRÎMBU), Mînăstirea franciscanilor din Cluj-Napoca (conf. dr. VIORICA GUY MARICA), poarta cu zid-casa cu absidă (c. arh. FLORIN BUIMISTRIUC), conacele și parcurile din județul Covasna (c. arh. GABRIEL LAMBESCU), au fost subiectul acestui șir de prezentări. Interesante, de asemenea, prezentările asupra rezervațiilor urbanistice (dr. arh. PETER DERER) cu propuneri pentru lărgirea legislației de ocrotirea patrimoniului cultural național cu aceste categorii, adevărate muzee orășenești și exemplul de asanare și valorificare a casei Wolphard Kakas din Cluj-Napoca (arh. UNDINA NEAMȚU).

Toate lucrările s-au caracterizat printr-o ținută științifică riguroasă, fiind completate de un bogat și interesant material ilustrativ. Seria prezentărilor s-a încheiat, în fiecare zi, cu numeroase discuții. Au participat, în afara autorilor comunicărilor, și un numeros public vădit interesat de soarta patrimoniului nostru arhitectural. Schimburile de opinii, discuțiile asupra fiecărei lucrări s-au desfășurat într-o atmosferă constructivă, de lucru, utilă atît pentru autori cît și pentru participanți. Lărgirea tematicii față de cea din anul precedent a permis aducerea în discuție a monumentelor aflate în mediul rural, multe în afara unor trasee turistice care să atragă atenția asupra lor, dar toate ascunzînd valori certe ale măiestriei și continuității evoluției arhitecturii pe aceste meleaguri. Prezentarea situației acestora, de multe ori foarte gravă, a fost un semnal de alarmă pentru asistență.

Participarea specialiștilor din domenii înrudite — învățămînt de arhitectură, istoria artei, sistematizare și proiectare, cercetare și evidență a monumentelor istorice și de artă —, discuțiile fructuoase au fost o garanție că patrimoniul nostru cultural se bucură de atenție și grijă, sporindu-se eforturile de ocrotire și valorificare.

Arh. MIHAELA STRÎMBU

• pe scurt •

REUNIUNE A REPREZENTANȚILOR UNIUNILOR DE ARHITECȚI DIN ȚĂRI SOCIALISTE

În perioada 9—14 iunie 1980, s-au desfășurat la Pieștany, în Republica Socialistă Cehoslovacă, lucrările Reuniunii reprezentanților uniunilor de arhitecți din țări socialiste, la care, din țara noastră, au luat parte arhitecții conf. dr. AURELIAN TRIȘCU, secretar al Uniunii arhitecților din Republica Socialistă România, DAN PRODESCU, membru al Biroului U.A., și OVIDIU ALEXIEVICI (Iași), membru în Comitetul de conducere U.A.

ÎNALTE DISTINCȚII CONFERITE UNOR INSTITUTE DE PROIECTARE

Pentru rezultate deosebite obținute în cursul anului 1979 și pentru ocuparea locurilor I, II și III în întrecerea dintre institutele de cercetare și proiectare, au fost conferite, prin înalt Decret prezidențial, următoarele distincții:

„Ordinul Muncii" clasa I, pentru locul I

Institutului «PROIECT-BUCUREȘTI» și Institutului de inginerie tehnologică și proiectări de întreprinderi constructoare de mașini — I.P.C.M.-București;

„Ordinul Muncii" clasa a II-a, pentru locul II

Institutului de proiectare județean Dolj și Institutului de proiectări tehnologice pentru industria ușoară — I.P.I.U.-București;

„Ordinul Muncii" clasa a III-a, pentru locul III

Institutului de proiectare județean Ilfov, Institutului pentru proiectări de secții și uzine metalurgiice — IPROMET-București și Institutului de studii și proiectări pentru îmbunătățiri funciare — I.S.P.I.F. — București.

COMPONENȚA COMITETULUI PENTRU PROBLEMELE CONSILIILOR POPULARE

În cadrul lucrărilor celui de-al II-lea Congres al consiliilor populare județene și al președinților consiliilor populare municipale, orășenești și comunale, a fost desemnat Comitetul pentru Problemele Consiliilor Populare — C.P.C.P. — format din 125 membri.

Din componența noului comitet, fac parte și arhitecții prof. em. dr. CEZAR LĂZĂRESCU, președintele Uniunii arhitecților, EUSEBIE LATIȘ, directorul Centrului județean de proiectare Suceava, deputat în Consiliul popular județean, și GEORGETA NICOLAE din Institutul județean de proiectare Dolj, președinte al Comitetului județean al Organizației Frontului democrației și unității socialiste.

DISTINCȚIE INTERNAȚIONALĂ

Cu prilejul celui de al V-lea Congres european de science-fiction, desfășurat la Stresa în Italia, între 1—4 mai 1980, dr. arh. GHEORGHE SĂSĂRMAN, vechi și binecunoscut colaborator al revistei noastre, a fost distins cu Premiul «EUROPA 1980» pentru cea mai bună povestire europeană a genului: «EVADAREA LUI ALGERNON».

VIZITE ALE UNOR ARHITECȚI STRĂINI ÎN ȚARA NOASTRĂ

În cadrul obișnuitelor schimburi culturale și științifice, devenite tradiționale, dintre țara noastră și o serie de state, între 24 septembrie — 7 octombrie 1980, Capitala, Litoralul, municipiile Pitești, Sibiu și Brașov, cu zonele aferente, au constituit principalele repere ale programului documentar al vizitei, pe care au întreprins-o în România arhitecții: PETAR VELINO, ȚVETANA ȚVETEVA *(Bulgaria)*, JAN NETSCHER, LADISLAV JAGERSKY *(Cehoslovacia)*, HEINZ GÜNTER, SIEGFRIED WAGNER *(R.D. Germană)*, ZOFIA GURTZMAN, ZYGMUNT LUTOMSKI *(Polonia)*, JÁNOS RIMNER, PÉTER HEGEDÜS *(Ungaria)*, TALAAT KHANLAROV, LEONARDAS-RAIMONDAS VAITIS, VERA ALIEVA *(U.R.S.S.)*, EBERHARD KNOLL, ANDREAS SCHMID *(Austria)*, BJARNE DEHS, LONE AHRENTZEN *(Danemarca)*, VELI KANGASPURO, KIRSTI SIVÉN *(Finlanda)*, ANDREW TIMOTHY KEMPSTOR, NOEL EDWARD HILL *(Marea Britanie)*, GUNNAR LIDFELDT, RONNY REINHOLDSSON *(Suedia)*, MARIA FUNDUCU *(Grecia)*.

VIZITE ALE ARHITECȚILOR ROMÂNI ÎN STRĂINĂTATE

În cadrul programului de schimburi culturale și științifice, pe care țara noastră îl are cu o serie de state, au fost vizitate în cursul anului 1980: *Danemarca*, între 19—29 mai, de către arhitecții CRISTINA CRISTEA (I.S.L.G.C.) și CRIȘAN POPESCU, arhitect șef al județului Brăila; *Bulgaria*, între 28 mai—12 iunie, de către arhitecții ALEXANDRU SZÜCS (Satu Mare) și LIVIU BUZEK (Drobeta—Turnu Severin); *Republica Democrată Germană*, între 2—15 iunie, de către arhitecții IULIA NICOV (Deva) și GHEORGHE FRĂȚILĂ (I.P.C.M. — București); *Ungaria*, între 16—30 iunie, de către arhitecții ALEXANDRU LUȚESCU (I.P.C.F. — București) și OLIVER RITI (Sf. Gheorghe-jud. Covasna); *Finlanda*, între 25 august — 4 septembrie, de către arhitecții RODICA VRANCU (I.S.L.G.C. — București) și GHEORGHE ELKAN, arhitect șef al județului Cluj; *Suedia*, între 8—19 septembrie, de către arhitecții MIHAI NICOLESCU (I. «PROIECT — BUCUREȘTI») și IOAN LADO (Alba-Iulia); *Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste*, între 8—18 septembrie de către arhitecții IOAN IZVERNARIU, arhitect șef al IPROTIM (Timișoara), ION RADI (Galați) și ANDRÁS SZILVESTER (Tîrgu Mureș); *Austria*, între 17—27 septembrie, de către arhitectele MARIA BULGĂREANU (Arad) și ADRIANA POPP (I.S.L.G.C — București); *Polonia*, între 20 septembrie — 5 octombrie, de către arhitecții MIHAI MOLDOVEANU (Alexandria — județul Teleorman) și MIHAI PLĂEȘU (I.P.S.C.A.I.A. — București; *Marea Britanie*, între 1—11 octombrie, de către arhitecții PAULA CÎRJOESCU (I.S.L.G.C. — București) și GHEORGHE NADRAG, arhitect șef secție în Institutul «PROIECT-BUCUREȘTI».

ARHITECTUL ION POPESCU LAC
22 martie 1923—26 mai 1980

A plecat dintre noi, incredibil de timpuriu, un arhitect cu dragoste și respect pentru meseria lui, un dascăl apreciat și iubit de elevii lui, un coleg de rară sensibilitate și bunătate sufletească.

Încă din 1950—1951, face parte din echipa arhitecților Departamentului GOSTAT, care proiectau, amplasau și executau primele construcții agrozootehnice ale agriculturii socialiste. Între 1951—1960, face parte din Colectivul Lucrări speciale al Institutului de studii și proiectări energetice — I.S.P.E. — București și are contribuții remarcabile, îndeosebi la proiectele termocentralelor Ovidiu II și Borzești, precum și la cel al Institutului de fizică atomică.

Mai multe generații de elevi ai Școlii tehnice de arhitectură și construcția orașelor — STACO — din București au avut în el, între anii 1960—1965, un serios și competent îndrumător, un sfătuitor de largă înțelegere. Din 1965, trece în cadrul Consiliului popular județean Ilfov, ca secretar al Consiliului tehnico-științific, și în 1968 este promovat în postul de arhitect șef al județului, post în care funcționează pînă la pensionarea sa. Contribuția sa la dotarea, echiparea și dotarea localităților, precum și a zonelor de agrement ale Capitalei, din cuprinsul județului, rămîne remarcabilă. Pentru meritele sale profesionale a primit numeroase distincții și decorații.

Dotat cu un desobebit talent scriitoricesc și artistic, colaborează cu articole la revista literară «Aripi», a Liceului «Aurel Vlaicu» — ca fost elev al școlii —, inițiază cu alți confrați înființarea brigăzii artistice a Uniunii arhitecților, în cadrul căreia, ca regizor, autor și interpret, se remarcă prin umorul său fin, sec, prin verva imprevizibilă. Obține, în 1952, cu ocazia Centenarului I. L. Caragiale, Premiul I de interpretare la cel de al III-lea concurs al teatrelor de amatori, pentru rolul Rică Venturiano din «O noapte furtunoasă». Colaborări artistice de succes are în cinematografie (în filmele O poveste ca-n basme, O muscă cu bani, Valurile Dunării, S-a furat o bombă, Telegrame), la radio și la televiziune.

Toți cei care în viață s-au întîlnit sau au colaborat cu el, toți cei cărora le-a descrețit frunțile sau care au avut norocul să-i fie colegi ori prieteni, nu pot crede că Lac nu mai este.

Pentru mulți, pășind în neființă, Lac a luat cu el o părticică din tinerețea lor. Amintirea lui rămîne neștearsă în inimile celor ce l-am cunoscut și stimat.

Arh. GABRIELA CONTESCU
Arh. STELIAN DODIȚĂ

ARHITECTA MARIA COVALSCHI
12 iunie 1931—10 iunie 1980

Născută în București, unde își face pregătirea liceală, Maria Covalschi urmează cursurile Institutului de arhitectură «Ion Mincu», între 1950—1956, remarcîndu-se ca o studentă plină de dragoste pentru meseria aleasă. După terminarea facultății, ca arhitectă la Institutul «PROIECT-BUCUREȘTI», face parte din colectivul de proiectare al Cartierului Balta Albă-Titan, încă de la înființarea acestuia și de la materializarea primelor construcții. Timp de peste două decenii, a muncit cu seriozitate, competență și exemplară modestie, în acest colectiv, evidențiindu-se atît prin spiritul de abnegație cu care a înțeles să activeze alături de colegii ei cît și prin calitatea remarcabilă a lucrărilor sale. Numeroasele premii, prin care Uniunea arhitecților a prețuit activitatea colectivului din care făcea parte, au onorat deopotrivă și aportul ei profesional la împlinirea lucrărilor premiate.

Spirit integru și minunată colegă, Marceluș Covalschi a răspîndit în jurul ei, întotdeauna, echilibru, seninătate, respect pentru profesia pe care o slujea, dragoste de viață și de muncă.

Prietenă, fiică, soție și mamă devotată, buna noastră colegă rămîne, în inimile noastre, mereu vie și luminoasă.

Arh. DOINA DROCAN

STUDIU PENTRU 2000 APARTAMENTE, TAGURA
—Jamahiria Arabă Libiană Populară Socialistă

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură-sistematizare: arhitecții **LAURA VALENTIN** (șef proiect), **ANDREI DRĂCULIS**
Rezistență: ing. **FLORIN CATANĂ**
Studii topo-geo: ing. **JIANU CUNIȚESCU**
Instalații: inginerii **MARIA POPA, GHEORGHE ZAHARIA, TRAIAN HASCHI, MIHAI IONESCU**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL DE CERCETARE ȘI PROIECTARE PENTRU SISTEMATIZARE LOCUINȚE ȘI GOSPODĂRIE COMUNALĂ — I.S.L.G.C. — BUCUREȘTI
ANTREPRENOR GENERAL: ANTREPRIZA ROMÂNĂ DE CONSTRUCȚII MONTAJ-ARCOM-BUCUREȘTI

Prezentul studiu a avut în vedere urbanizarea unui teritoriu amplasat la începutul localității Tagura, mărginit la nord și est de o viitoare magistrală, care — conform schiței de sistematizare — va face legătura cu Tripoli. O intersecție denivelată, prevăzută în schiță, marchează punctul unde această magistrală întîlnește drumul ce se întinde de-a lungul coastei Mării Mediterane. În partea de sud-vest, terenul cuprinde o puternică zonă verde — pădurea de curmali.

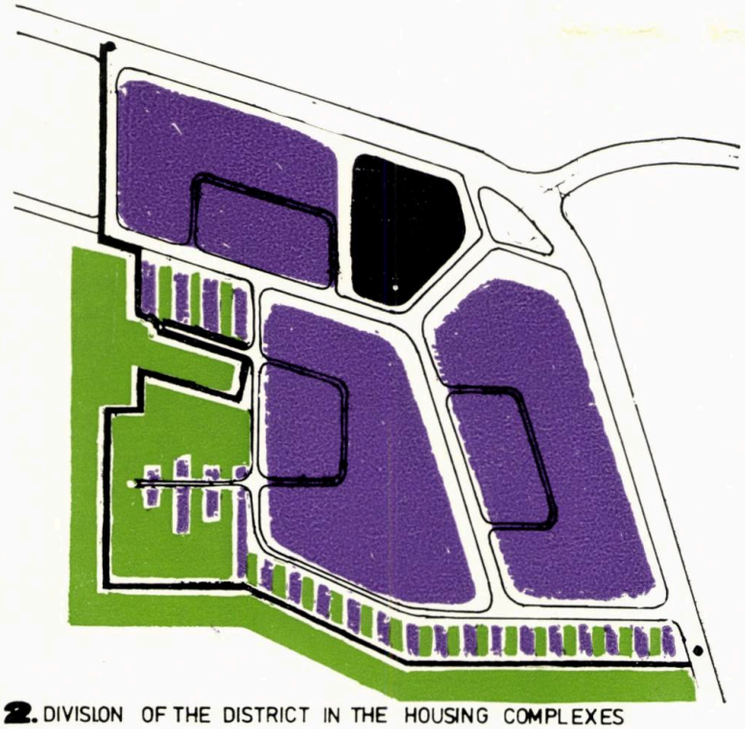

2. DIVISION OF THE DISTRICT IN THE HOUSING COMPLEXES

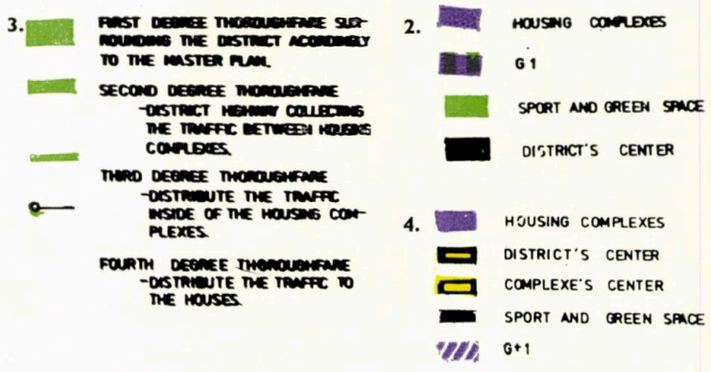

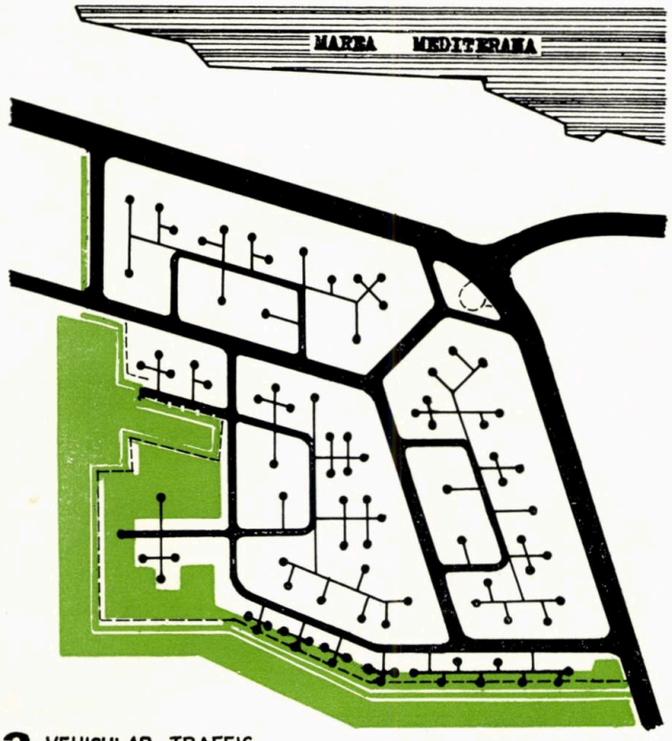

3. VEHICULAR TRAFFIC

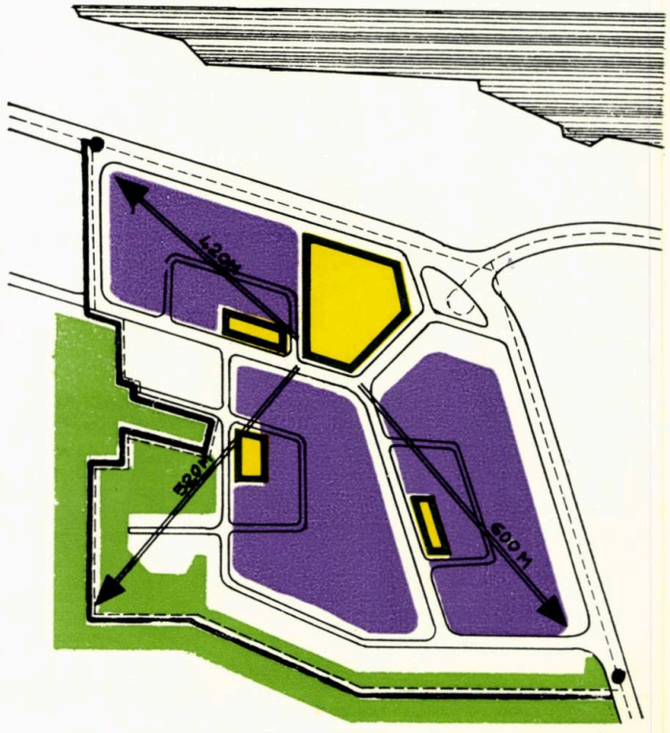

4. THE DISTRICT AND THE COMPLEXES EQUIPEMENT WITH CENTER.

Pe teritoriul astfel delimitat, cu o densitate brută de 250 loc/ha, se propune a se realiza un cartier de circa 2 000 apartamente și respectiv 10 000 locuitori, cu dotările social-culturale aferente. Suprafața terenului de 40 ha cuprinde 20,7 ha zone rezidențiale, 4,3 ha dotări școlare, 1,81 ha dotări social-culturale, sănătate și comerț 9,7 ha sport și spații verzi, 5,50 ha parcaje (din care 2 ha la parterul blocurilor de locuit).

Pe baza normelor internaționale, se ilustrează posibilitatea de alcătuire a funcțiunilor interne ale cartierului, cît și necesitatea corelării funcțiunilor zonelor ca și a intercondiționării reciproce a acestora.

Pornind de la ideea că, în condițiile date, o comunitate rezidențială optimă este unitatea cuprinzînd 2 000—3 000 locuitori, a rezultat posibilitatea amplasării a trei complexe rezidențiale cu circa 3 000 locuitori fiecare, cu regim de înălțime P+4 și parțial P+10 și o zonă rezidențială de 1 000 locuitori, în imediata apropiere a parcului și a pădurii — zonă ce poate fi mobilată cu vile P+1, cu grad de confort sporit **(fig. 2** și **fig. 4)**.

Dotările social-culturale sînt astfel dimensionate și amplasate pentru a corespunde intereselor populației cartierului **(fig. 4** și **fig. 5).** Existența unei plantații puternice pe teren, în partea de sud-vest, a determinat amplasarea în această zonă a spațiilor de sport și a parcului, avînd în jur unele zone rezidențiale.

Centrul cartierului a fost astfel amplasat încît, pe lîngă posibilitatea de a se afla la distanțe egale de toate punctele marginale ale cartierului, să asigure și legătura acestuia cu cel mai important nod de circulație existent în zonă. **(fig. 3).** Diferitele zone ale cartierului sînt legate între ele cu o arteră principală avînd un traseu paralel situat la circa 250 m distanță de la șoseaua asfaltată pe malul Mării Mediterane. Legătura între cele două artere se face în trei puncte, o stradă de penetrație în dreptul centrului de cartier și cîte o penetrație la extremitățile de vest și de sud. Din această stradă principală, se desfac străzile colectoare, ale complexelor de locuit, ce servesc și centrele acestor complexe **(fig. 6).**

În sfîrșit, pentru accesul la locuințe, din străzile colectoare se desprind alei carosabile **cul-de-sac,** prin aceasta asigurîndu-se posibilitatea unei separări a circulației pietonale de circulația auto.

Arh. LAURA VALENTIN

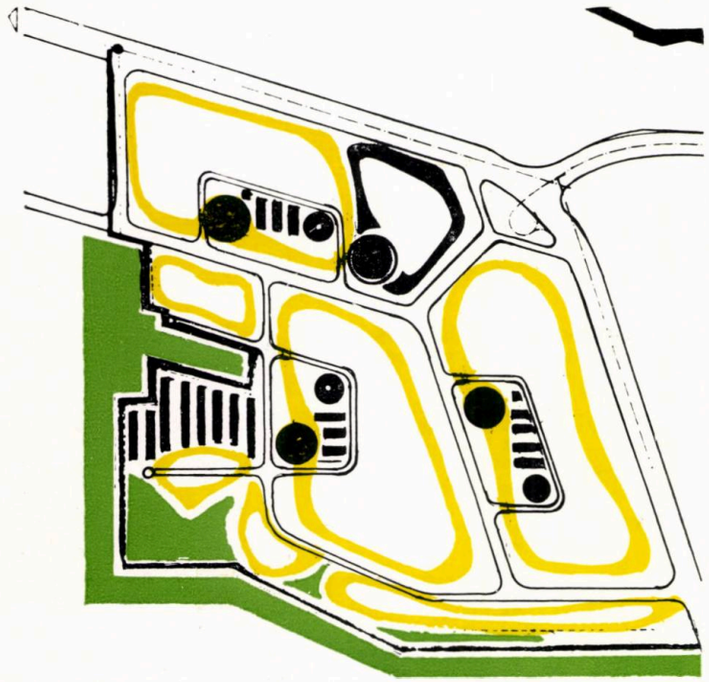

5. HOUSING COMPLEXES EQUIPEMENT WITH SECONDARY SCHOOL, GENERAL SCHOOL AND KINDERGARTEN.

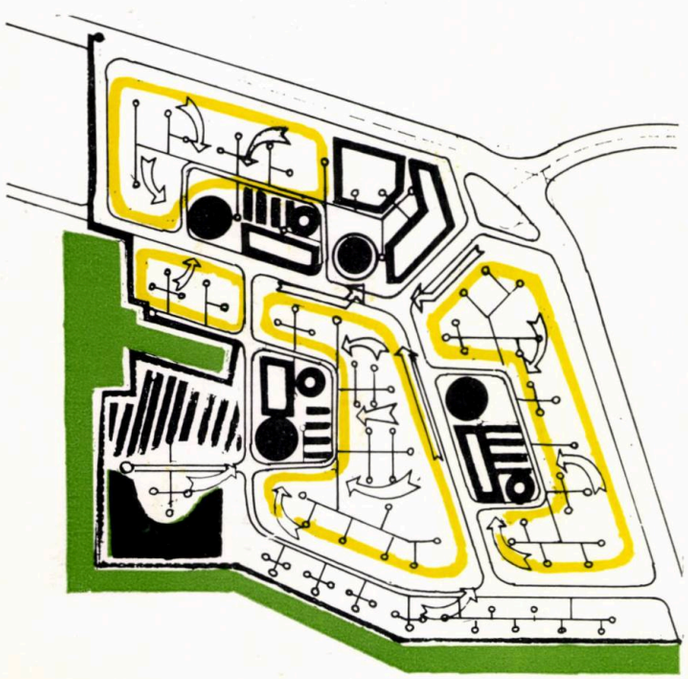

6. PEDESTRIAN LINK BETWEEN THE DWELLINGS AND THE CENTERS (GENERAL SCHOOLS AND KINDERGARTEN)

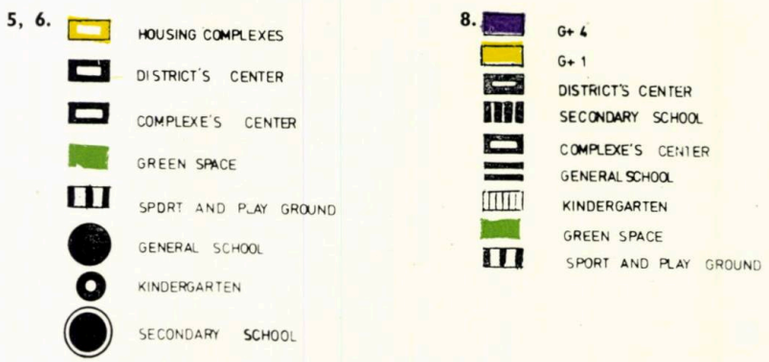

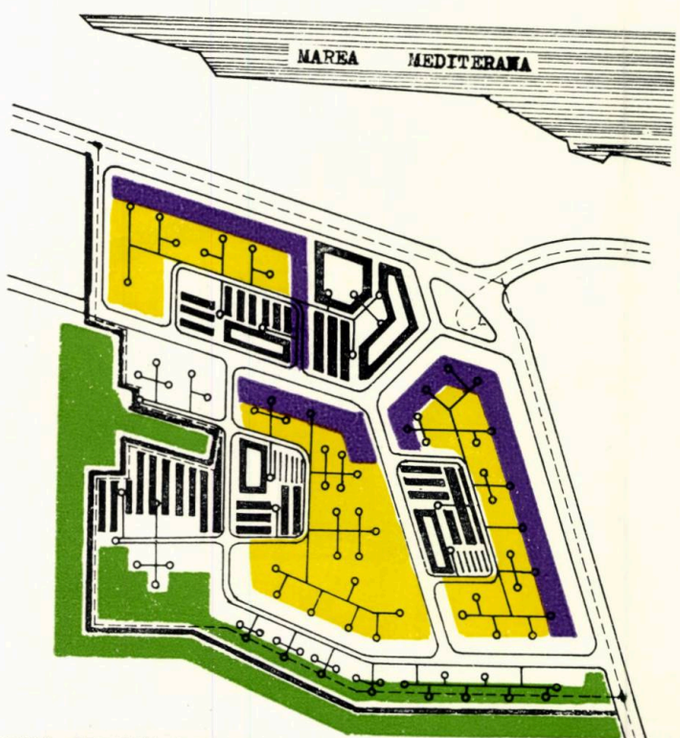

8. FINAL SOLUTION-SYNTHESIS.

SISTEMATIZAREA CARTIERULUI IPAJA DIN LAGOS, Republica Federală a Nigeriei

COLECTIV DE PRCIECTARE:
Arhitectură și sistematizare: arh. **BOGDAN DĂDÂRLAT**
Coordonare: ing. **OCTAVIAN BÂRSAN** (șef proiect complex)
Drumuri și sistematizare verticală: inginerii **NICOLAE DRAGANOVICI, PAUL POPOVĂȚ**
Instalații: inginerii **PETRE PETREANU, MIRCEA SĂNDULESCU** (apă-canal), ing. **P. CĂLINESCU** (rețele electrice-C.I.E.E.T), ing. **I. CERNEȚCHI** (telefonie — Institutul de proiectări telecomunicații — I.P.Tc.)
PROIECTANT DE SPECIALITATE: INSTITUTUL DE CERCETARE ȘI PROIECTARE PENTRU SISTEMATIZARE LOCUINȚE ȘI GOSPODĂRIE COMUNALĂ — I.S.L.G.C. — BUCUREȘTI
PROIECTANT GENERAL: ROMCONSULT — BUCUREȘTI

Proiectul de sistematizare al cartierului IPAJA, elaborat de ROMCONSULT și I.S.L.G.C., prevede realizarea, pe un teritoriu de 172 hectare, situat în zona de nord a orașului Lagos, la nord-vest de aeroportul internațional IKEJA, a unui ansamblu de clădiri de locuit și dotări social-culturale necesare unei populații de circa 37 000 locuitori.

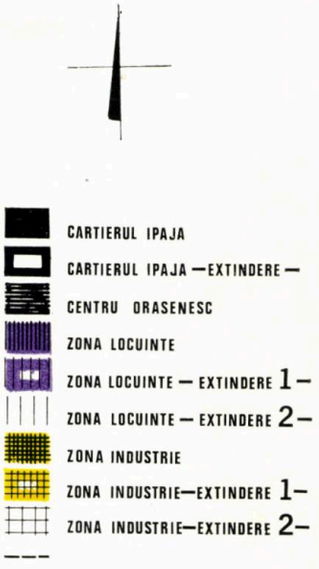

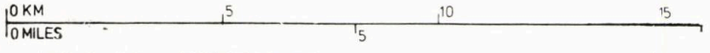

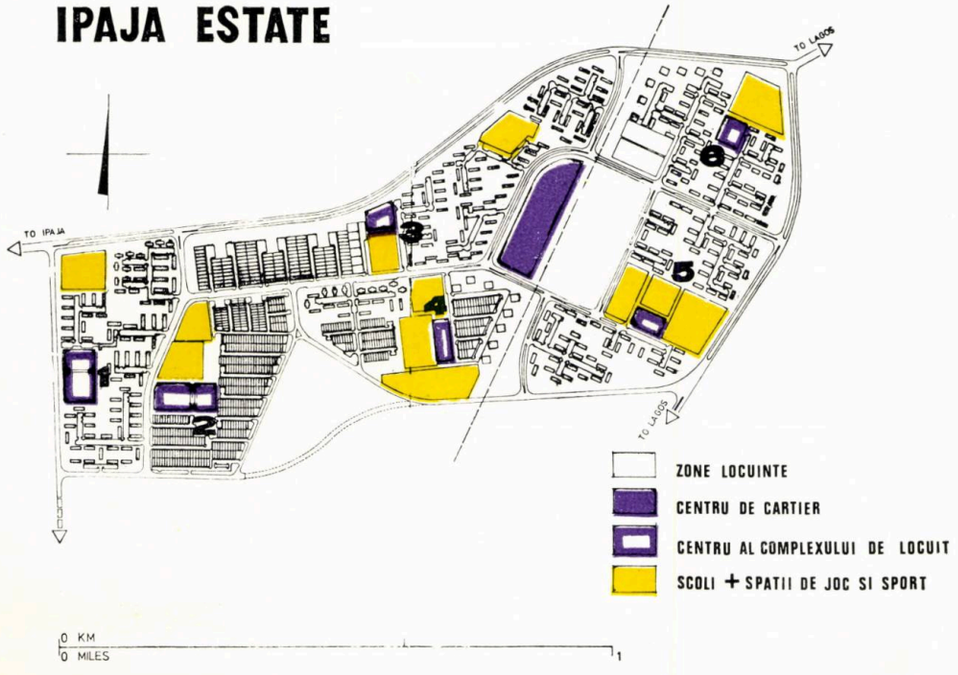

1. PLAN SITUARE, ÎN TERITORIUL ORAȘULUI LAGOS, A CARTIERULUI IPAJA 2. PLANUL CARTIERULUI IPAJA

Proiectul conține, de asemenea, studiul variantelor de dezvoltare a cartierului IPAJA, pînă la o capacitate de 200 000 — 250 000 locuitori, în baza datelor furnizate de « Planul de dezvoltare al orașului Lagos în perioada 1965—2000 » elaborat de forurile nigeriene.

Locuințele prevăzute a fi realizate în cartierul IPAJA au la bază fie proiectele de execuție ale I.S.L.G.C. (locuințe P și P+1, izolate sau înșiruite, cu diverse grade de confort), fie proiecte puse la dispoziție de beneficiar (blocuri P+4 pentru categorii de populație cu venituri scăzute). Pentru amplasarea dotărilor social-culturale (a căror proiectare nu a făcut obiectul documentației noastre), au fost rezervate suprafețele necesare, distribuite pe criteriul eficienței dimensionate conform normelor uzuale.

De asemenea, în sarcina I.S.L.G.C. a intrat și realizarea planurilor de execuție pentru totalitatea lucrărilor de infrastructură (drumuri și sistematizare verticală, alimentare cu apă, canalizare etc.).

Configurația planurilor pentru sistematizarea cartierului IPAJA este rezultatul abordării condițiilor specifice impuse, atît de particularitățile geografice și climatice ale amplasamentului, cît și de cele proprii activității de proiectare și construcție în ansamblul condițiilor vieții sociale din Nigeria.

Zonificarea teritoriului își are temeiul, în bună măsură, în cerința expresă de temă privind evitarea la maximum a oricăror forme de interpenetrare a vieții locuitorilor făcînd parte din categorii cu venituri diferite. Reflectarea acestei cerințe, alături de necesitatea amplasării locuințelor de o manieră care să permită o optimă ventilare, atît a spațiului fiecărui apartament, cît și a celui exterior dintre clădiri, impunerea prin temă a numărului de apartamente din fiecare categorie de confort, crearea condițiilor pentru etapizarea lucrărilor de execuție, precum și conservarea în cît mai mare măsură a vegetației existente cu valențe deosebite în crearea microclimatului necesar, au constituit cadrul general al realizării sistematizării cartierului IPAJA.

Se prevede subdivizarea teritoriului în 6 **« complexe de locuit »,** în care sînt repartizate, diferențiat, locuințele însumînd 6821 apartamente, cu regim de înălțime variind între P și P+10 niveluri și cu mai multe categorii de confort (destinate populației cu venituri mici, mijlocii și mari).

Complexele de locuit dispun de centre proprii, de complexitate variabilă, în funcție de numărul de locuitori din raza fiecăruia, dispunînd de construcții pentru comerț, cultură, alimentație publică, edificii de cult, învățămînt etc. Școlile generale (cîte una sau două pe complex de locuit) sînt cuplate cu grădinițe și spații de joacă.

Cartierul dispune de un centru, cuprinzînd dotările social-culturale de interes general pentru întreaga populație (policlinică, cinematograf, bibliotecă, clădiri administrative, spații comerciale generale etc. și care, împreună cu spațiul verde central, însumează o suprafață de circa 13 ha ce ocupă terenul cu cota cea mai înaltă din cadrul cartierului, constituind « inima acestuia ».

Arh. BOGDAN DĂDÂRLAT

DEZVOLTAREA A DOUĂ ZONE REZIDENȚIALE ÎN TRIPOLI

COLECTIV DE PROIECTARE
Arhitectură: arhitecții **LAURA VALENTIN** (șef proiect), **BOGDAN DĂDÂRLAT, MIRCEA NICOLESCU**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL DE CERCETARE ȘI PROIECTARE PENTRU SISTEMATIZARE LOCUINȚE ȘI GOSPODĂRIE COMUNALĂ — I.S.L.G.C. — BUCUREȘTI
ANTREPRENOR GENERAL: ANTREPRIZA ROMÂNĂ DE CONSTRUCȚII-MONTAJ — ARCOM — BUCUREȘTI

Studiul e circumscris acțiunilor promovate de către autoritățile libiene pentru dezvoltarea și modernizarea urbanistică a capitalei țării — Tripoli. Sînt analizate — sub formă de variante — posibilitățile de organizare a două ansambluri, unul

7

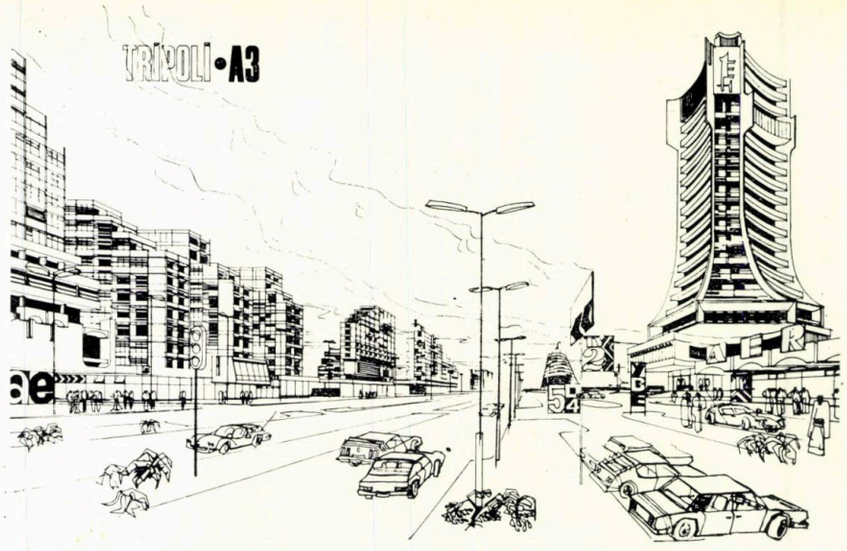

6

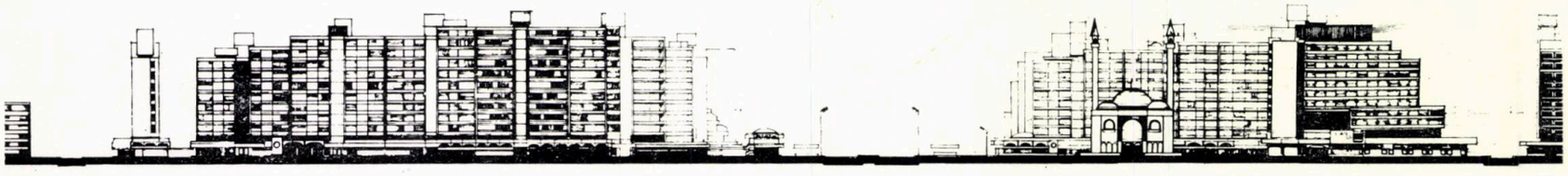

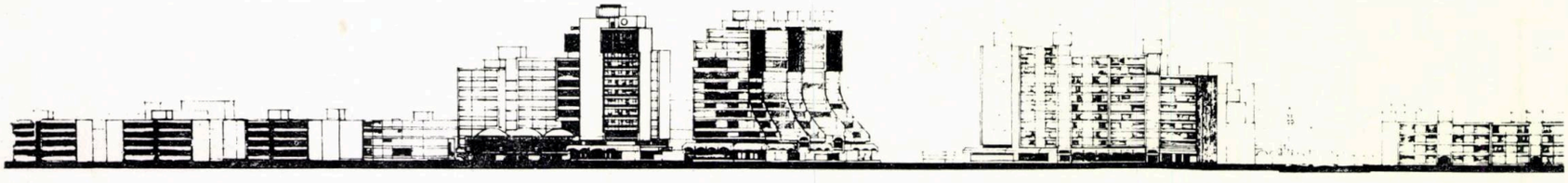

5

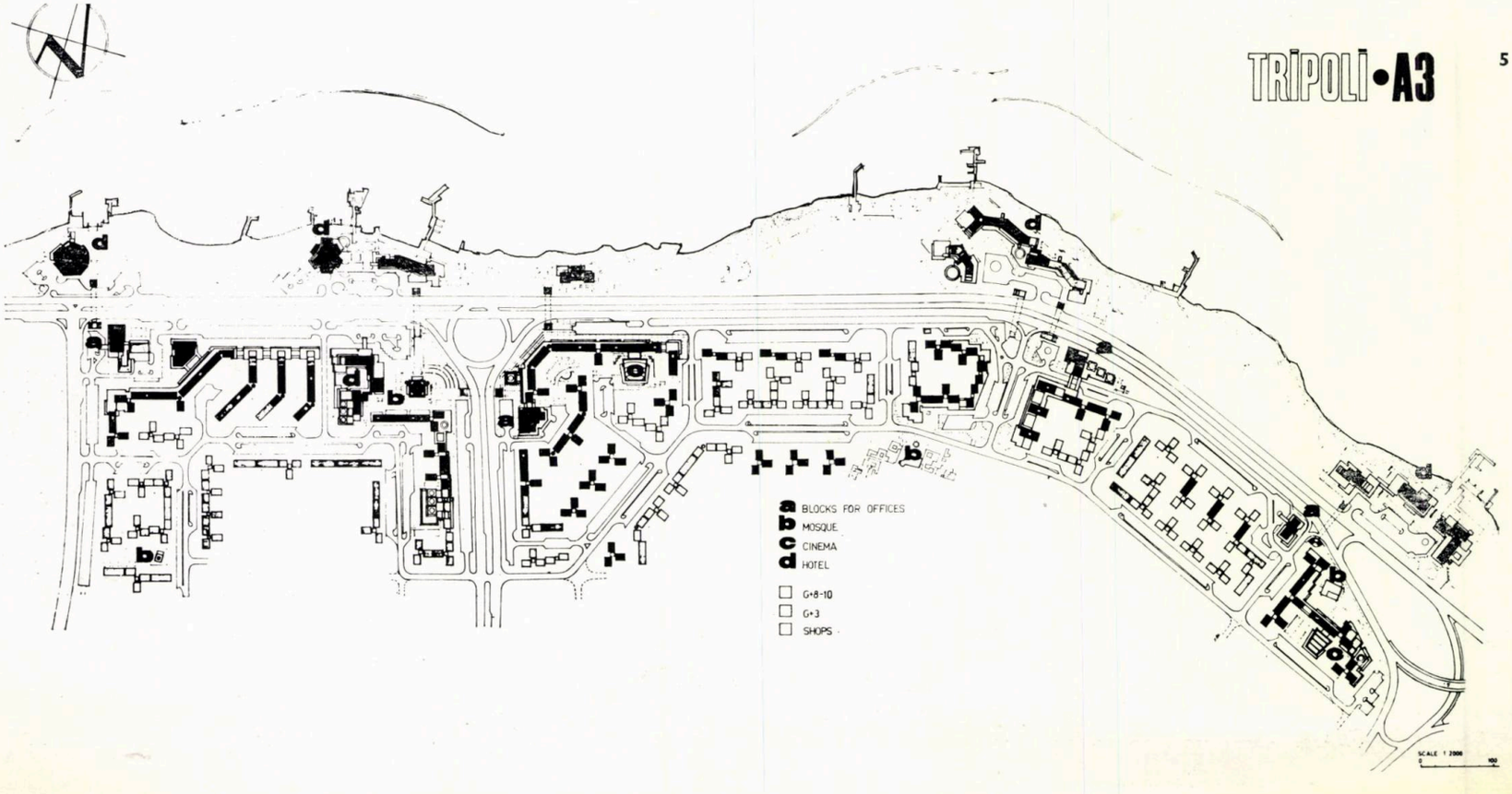

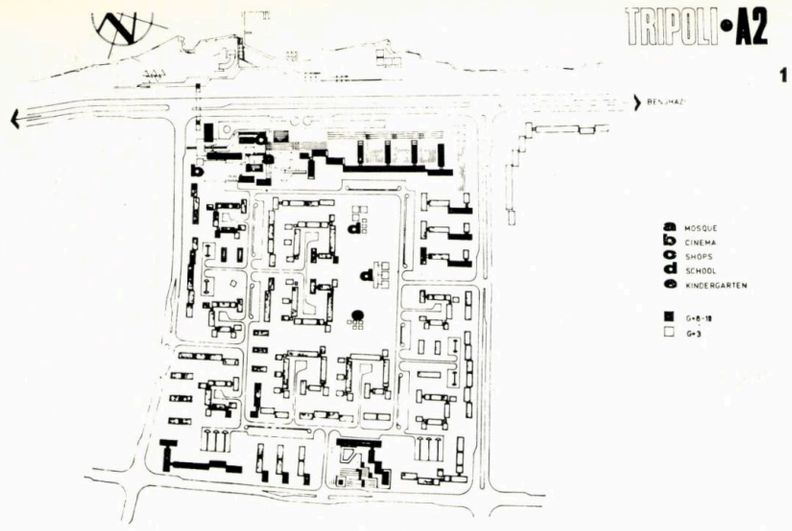

1

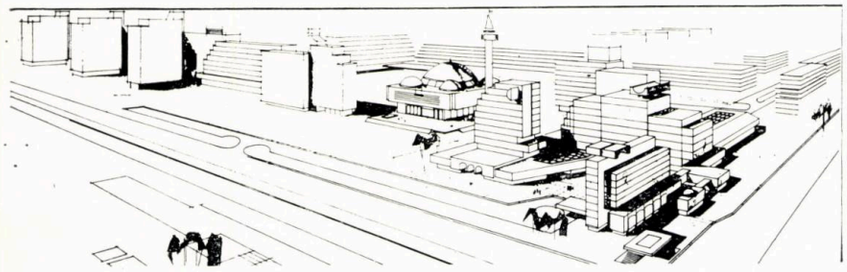

2

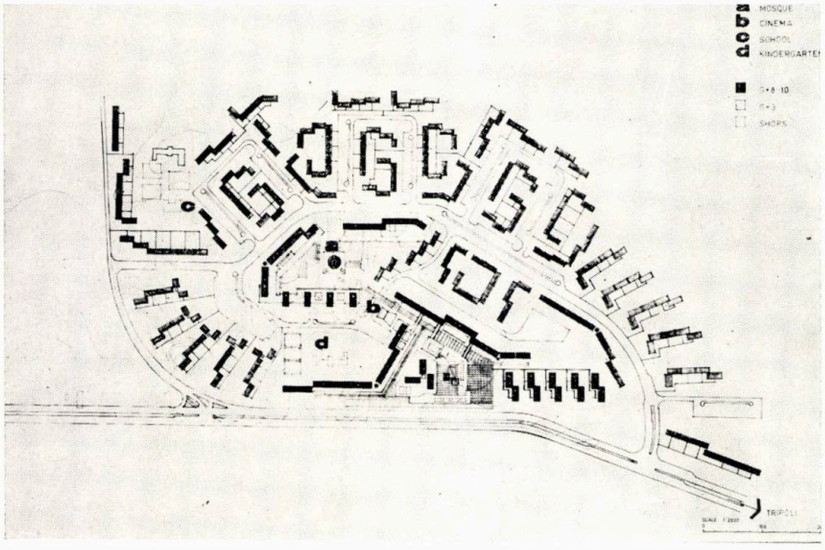

3

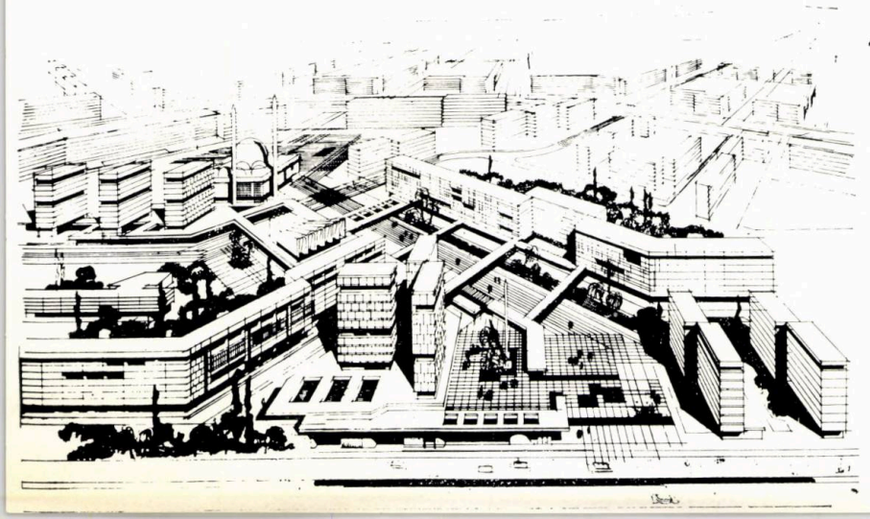

4

în nord-estul orașului, în zona « Al Fath », iar celălalt în zona amplă înglobată orașului de la « Collina Verde ».

Ansamblul de la Al. Fath, pe malul Mediteranei, a fost studiat în două ipoteze de amplasare și ca amploare. O primă variantă **(A 2)** ia în considerare un teren de aproximativ 40 hectare suprafață, de formă relativ pătrată, în spațiul determinat de patru drumuri importante existente (la nord, drumul Tripoli—Benghazi). Clădirile de locuit însumează aproximativ 2 000 apartamente, dispuse în construcții cu p+3 și p+8—10 niveluri, realizate după partiuri elaborate în cadrul aceluiași proiect. Imobilele înalte sînt distribuite, în principal pe latura nordică a terenului, creînd, împreună cu construcțiile ce alcătuiesc centrul social și cultural al zonei, un cadru arhitectural major prezent la artera Tripoli—Benghazi. Centrul amintit conține clădiri cu funcțiuni administrative, hotel, moschee, cinematograf, spații comerciale desinate în principal locuitorilor din zona sistematizată. Școlile și grădinițele aferente sînt dispuse într-un spațiu verde central, obținut printr-o conservare și atentă valorificare a unei frumoase plantații de palmieri. În această variantă, terenul dintre arteră și țărmul mediteteranean e destinat unei serii de mici dotări de agrement și plajă, intervenția asupra cadrului natural existent fiind minimă.

Un ansamblu de capacitate similară, sub raportul locuințelor (2000 apartamente) și al dotărilor social-culturale prevăzute, a fost studiat pe un alt teren, în suprafață tot de circa 40 hectare, amplasat însă mai către sud-sud-est, în cuprinsul capitalei libiene, în sectorul « Collina Verde ». Dispunerea, aparent mai liberă, a blocurilor de locuințe e legată de pantele terenului, întreaga compoziție căutînd să pună în evidență colina, la a cărei cotă superioară s-a amplasat moscheea, către care, din drumul principal, aflat de astă dată în sudul ansamblului, se desprind largi accese pietonale traversate de pasarele asigurînd fluența legăturilor spre dotări și locuințe **(varianta B1)**.

Revenind, spre nord, pe malul Mării Mediterane, un al doilea ansamblu, mai amplu, studiat pe un teren de circa 60 hectare, valorifică faleza pe o lungime de aproximativ 2 km **(A 3).** Raportul suprafețelor ocupate de construcțiile de locuințe și cele cu caracter social-cultural e sensibil diferit față de varianta mai restrînsă **(A 2).** Dotările social-culturale prezintă, de astă dată, un accentuat interes orășenesc, depășind nivelul satisfacerii cerințelor locale. De asemenea, e de remarcat ponderea însemnată pe care o capătă, în această variantă, construcțiile propuse a se realiza pe fîșia de teren dintre mare și drumul ce leagă cele două importante orașe libiene, construcții cu caracter primordial turistic și de agrement, grupate în 4 nuclee ce formează tot atîtea puncte de interes major în lungul coastei Mării Mediterane.

Arh. BOGDAN DĂDÂRLAT

1, 2. PLAN ANSAMBLU ȘI PERSPECTIVA ZONA DE 40 HECTARE ÎN VARIANTA *A2*, PE MALUL MEDITERANEI
3,4. PLAN ANSAMBLU ȘI PERSPECTIVA ANSAMBLULUI DE 40 HECTARE (2000 apartamente) PROPUS ÎN PARTEA DE SUD — SUD-EST A CAPITALEI LIBIENE *(B1)*
5,6,7. PLAN ANSAMBLU DESFĂȘURĂRI ȘI PERSPECTIVĂ ALE ZONEI DE 60 HECTARE DE PE FALEZA MEDITERANEI (VARIANTA *A3*)

CONSULTING ÎN DOMENIUL PROIECTĂRII ARHITECTURAL — URBANISTICE (II)

Continuînd prezentarea seriei proiectelor elaborate în cadrul serviciilor specializate ROMCONSULT și destinate piețelor externe (Arhitectura nr. 5/1979), înfățișăm alte trei programe abordate ca urmare a solicitărilor partenerilor externi.

1. Institute tehnice și pedagogice în Iraq

Cererea de oferte stipula:

- 6 institute tehnico-agricole, pentru 720 studenți fiecare
- 3 institute pedagogice pentru 3 000 studenți fiecare.

Beneficiarul acestor ansambluri era Ministerul Învățămîntului Superior din Iraq. Conform precizărilor caietului de sarcini, prin planul cincinal național de dezvoltare, sectorului agricol iraqian i se cerea pregătirea cadrelor tehnice, la necesarul întregii țări, care să facă legătura între experții agricoli și masele de lucrători din agricultură.

Varianta I Pe baza planurilor de învățămînt și a programelor analitice elaborate în cadrul serviciilor ROMCONSULT, s-a întocmit tema-program. Aceste studii teoretice s-au concretizat în ilustrarea de temă prezentată în figurile 1, 2, 3 și 4.

Institutele tehnice-agricole: arhitecți **CARMEN LĂZĂROIU, GHEORGHE VEREȘ.**

Institutele pedagogice: arh. **DORIN ȘTEFAN.**

Varianta a II-a Specificul modului de abordare și derulare a unei cereri de ofertă diferă substanțial de specificul concursurilor de arhitectură deși, în aparență, sînt asemănătoare.

În acest caz, ca urmare a calificării în fazele superioare ale acestei competiții internaționale, o echipă de experți a însoțit, în Iraq, răspunsul ROMCONSULT la cererea de ofertă, concretizat într-o OFERTĂ COMPLETĂ TEHNICĂ ȘI COMERCIALĂ. Confruntarea directă cu « ce anume se dorește de la și prin această investiție », schimbul de idei purtat cu beneficiarii, au conturat mai clar imaginea pe care ne-o formasem noi despre această ofertă și a condus la o reevaluare rapidă și substanțială a criteriilor de realizare. Noua variantă, mult mai completă și mai bine realizată tehnic, are dezavantajul că pune pe plan secundar « obiectul de arhitectură ». Aici este deosebirea esențială de care amin-

team mai sus şi anume: că lansarea unei cereri de ofertă pentru construcţii nu este o competiţie pentru un proiect de idei, ci se urmăreşte un complex de factori care să permită realizarea, în condiţii optime, a obiectivului propus. Colectiv de lucru: inginerii **L. TEODORESCU, C. CRISTESCU, GH. DOBRESCU,** referent de specialitate prof. **N. RĂDULESCU,** arhitecţii **CARMEN LĂZĂROIU, CRISTIAN POPESCU-IALOMIŢA, DORIN ŞTEFAN, GH. VEREŞ** (figurile 5, 6, 7, 8, 9, 10,11).

2. Locuinţe tradiţionale din prefabricate spaţiale

Acest proiect întregeşte o ofertă tehnică şi comercială complexă, de livrare a unor linii româneşti de prefabricate spaţiale în ţările arabe. Se urmăreşte lărgirea gamei tehnico-funcţionale a sistemului de prefabricate cu elemente spaţiale, ca şi ilustrarea posibilităţilor de

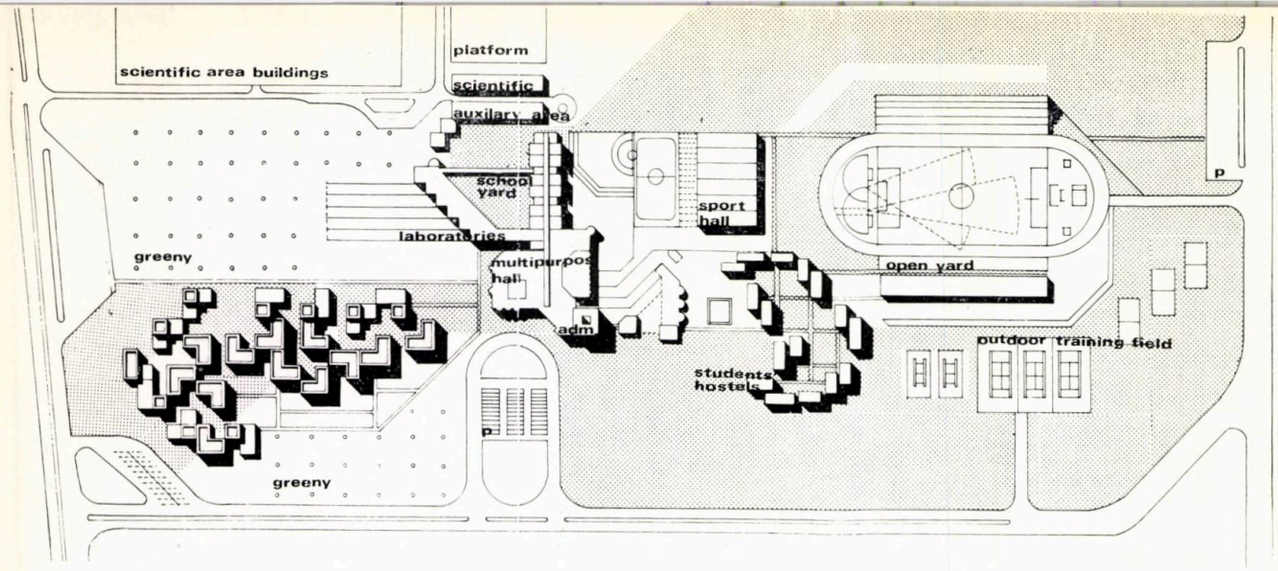

1

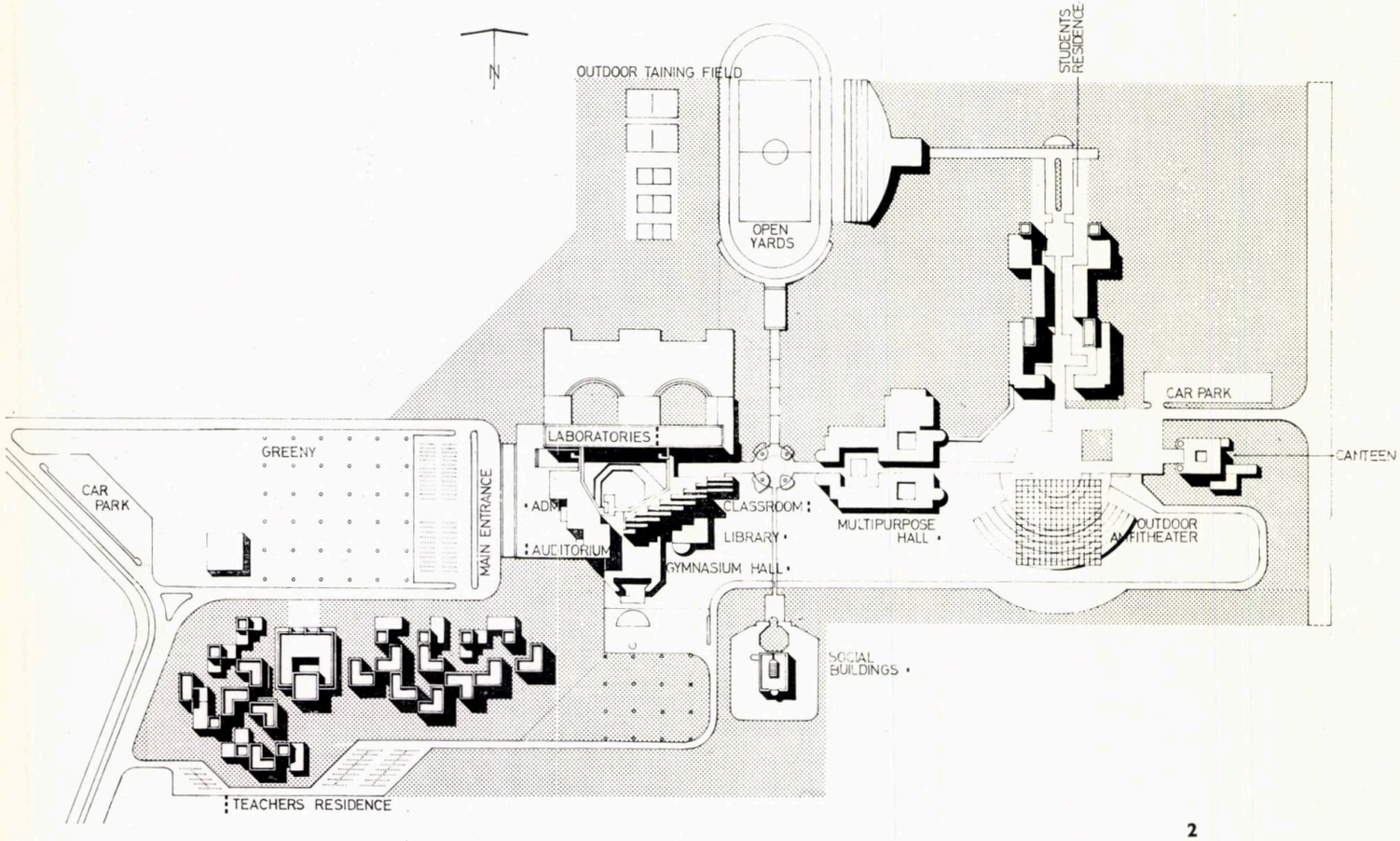

2

INSTITUTE TEHNICE ŞI PEDAGOGICE ÎN RAQ: 1. Institute tehnice-agricole, plan de situaţie 2, 3, 4. Institute pedagogice, plan de situaţie, plan ansamblul de învăţământ şi al dotărilor multifuncţionale, axonometria aceluiaşi ansamblu 5, 6, 7. Varianta a II-a şi subvariante pentru Institutele tehnice-agricole — plan de situaţie: A. *Locuinţe profesori cu 5 şi 4 dormitoare* (a), *cu 3 dormitoare* (b) *şi cu 2 dormitoare* (c) — B, C. *Apartamente studenţi* — D, E. *Cămine fete-băieţi* — G, F. *Cantina fete-băieţi* — H. *Administraţie* — I. *Biblioteca* — J. *Sală multifuncţională* — K. *Poarta* — L. *Sala sport* — M. *Teren de sport* — N. *Servicii* — O. *Ateliere întreţinere* — P. *Servicii auto* — R. *Staţie mecanizare* — S. *Facultatea de creşterea animalelor* — T. *Amfiteatre* — U. *Facultatea de irigaţii* — 1. *Turn de apă* — 2. *Rezervor* — 3. *Staţie pompare* — 4. *Rezervor* — 5. *Parcaj*
8, 9, 10. Variante Institute pedagogice — plan de situaţie: 1. *Învăţământ* — 2. *Sală multifuncţională* — 3. *Biblioteca* — 4. *Administraţia* — 5. *Cantină fete* — 6. *Sala de sport* — 7. *Apartamente studenţi* — 8. *Cantină băieţi* — 9, 10, 11, 12, 13. *Locuinţe profesori* — 14. *Atelier întreţinere* — 15. *Turn de apă* — 16, 17. *Staţie pompare şi rezervoare* — 18. *Poarta* — 19. *Terenuri de sport* — 20. *Servicii* — 21. *Parcaj*
11. Ferma agricolă experimentală (proiect I.P.S.C.A.I.A.) — plan de situaţie: 1. *Staul vaci de lapte* — 2. *Staul boi* — 3. *Şopron oi* — 4. *Coteţ găini ouătoare* — 5, 6. *Crescătorii de pui* — 7. *Clinică veterinară* — 8. *Administraţia* — 9. *Incubator* — 10. *Colectare gunoi lichid* — 11. *Platforma pentru depozitarea furajelor* — 12. *Groapă dezinsecţie* — 13. *Cercetare păsări de rasă* — 12, 13. *Locuinţe din prefabricate spaţiale pentru mediul arab*

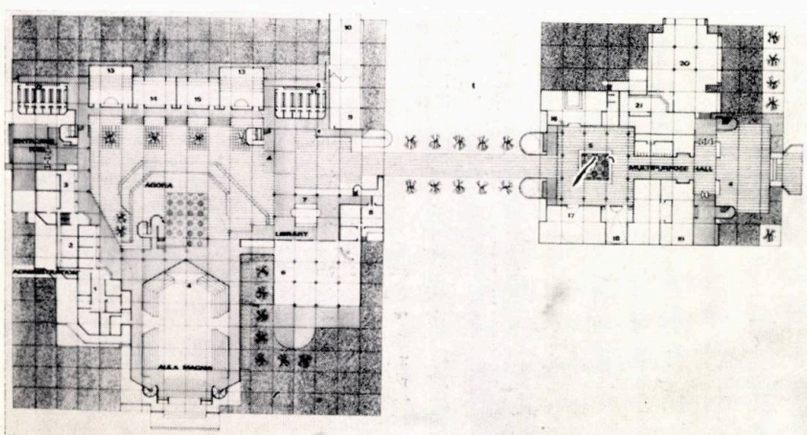

3

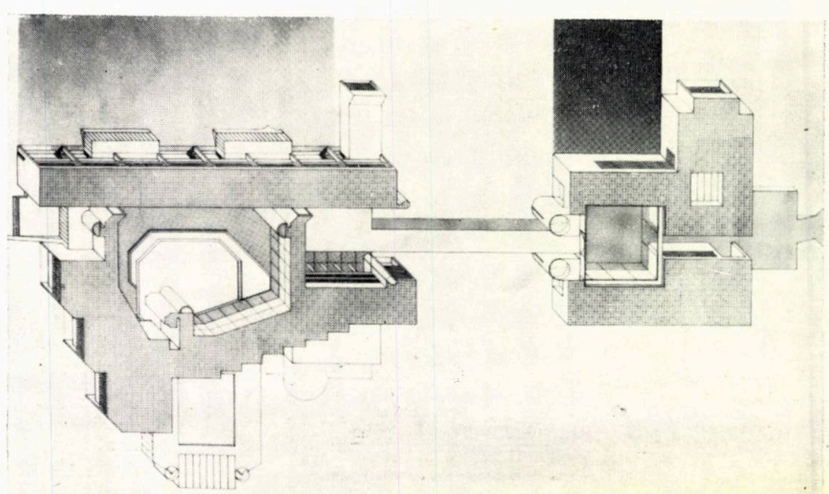

4

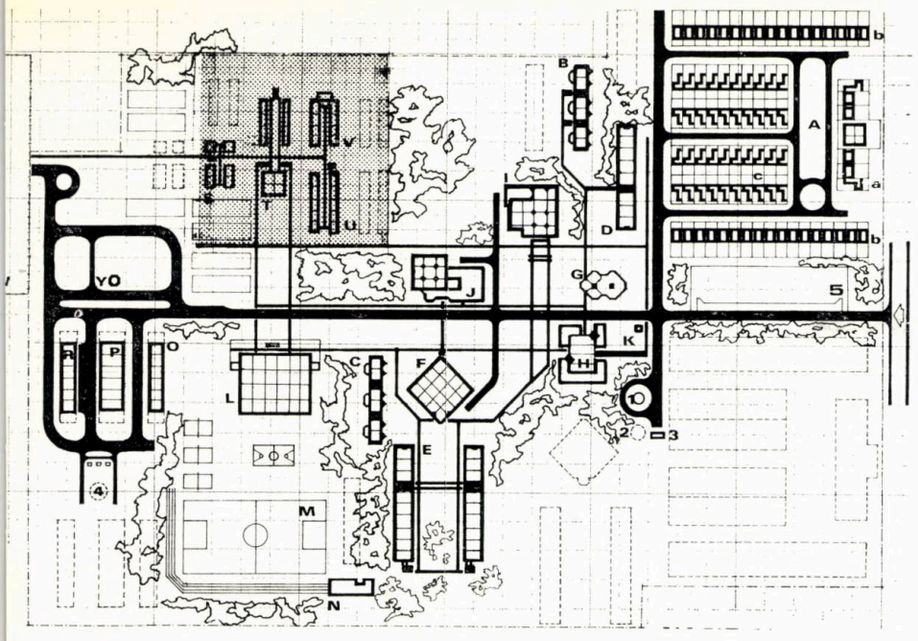

6,7

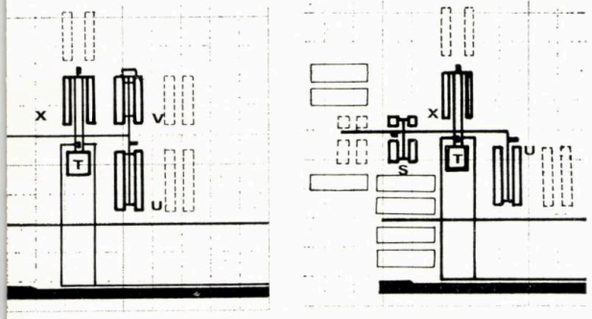

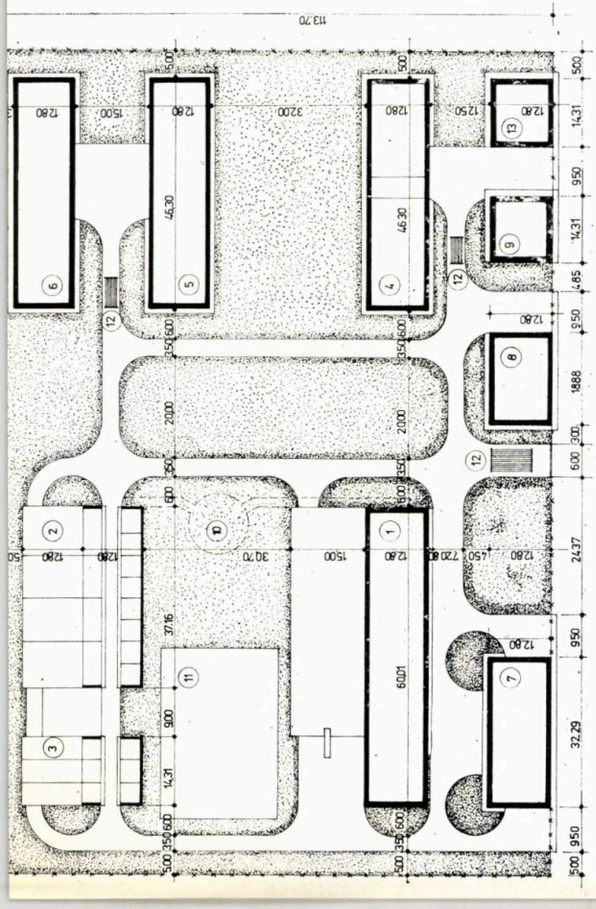

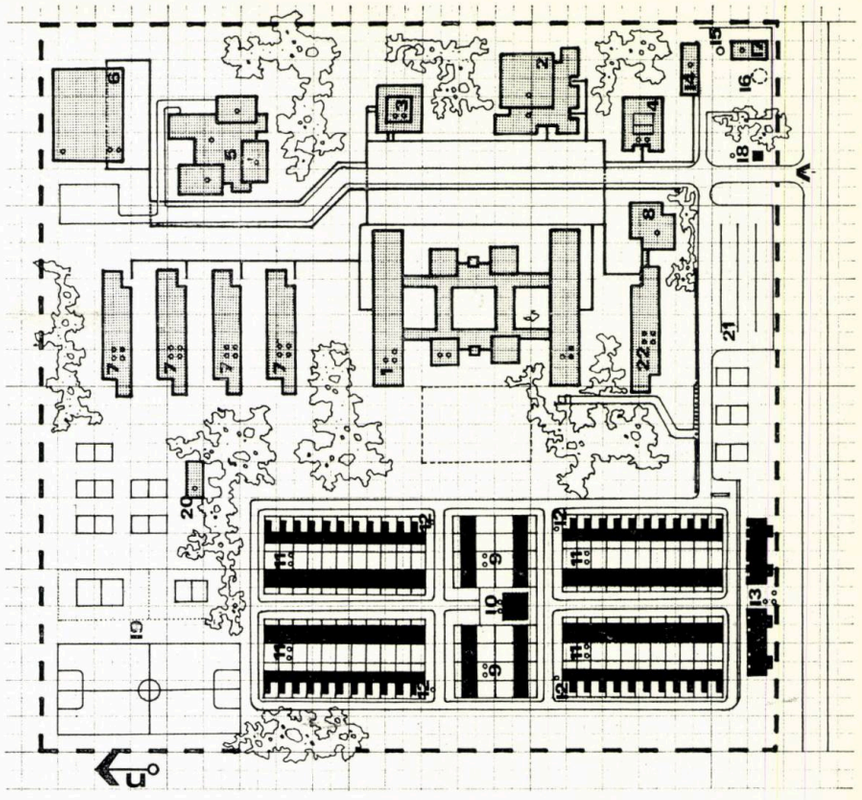

5

8

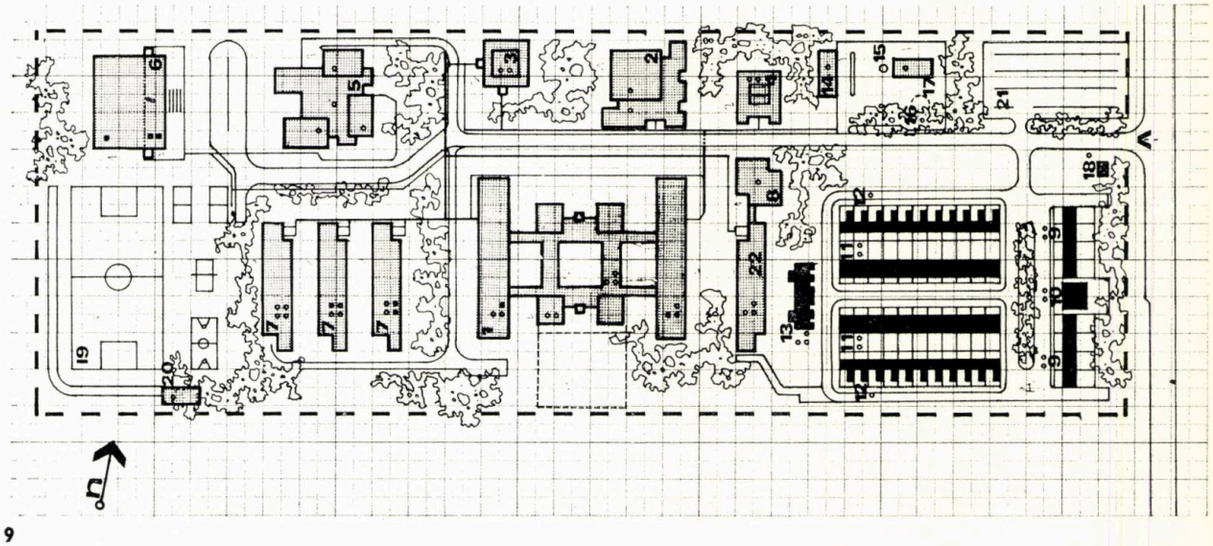

9

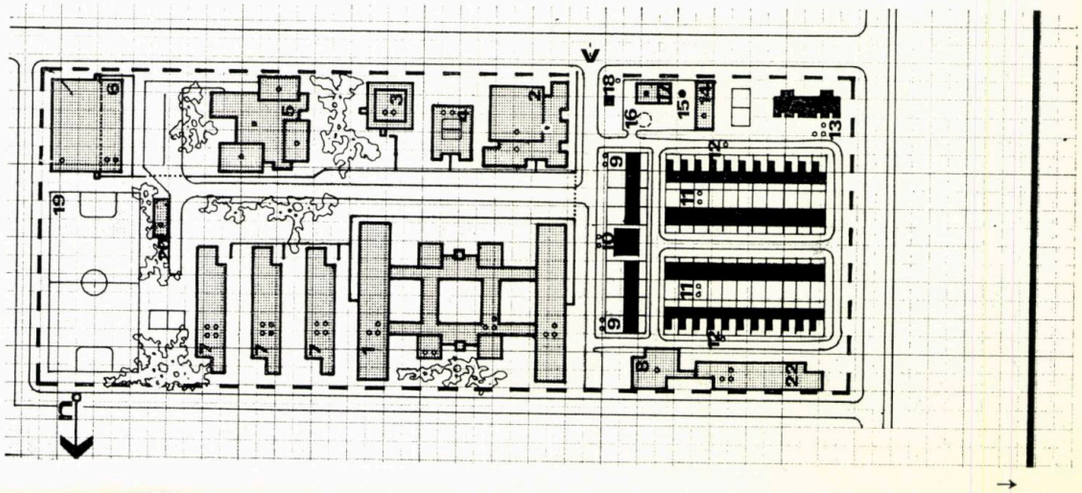

10

11

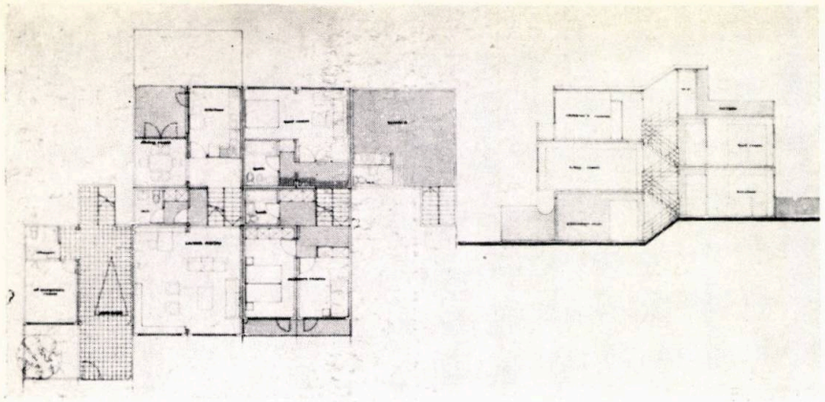

12

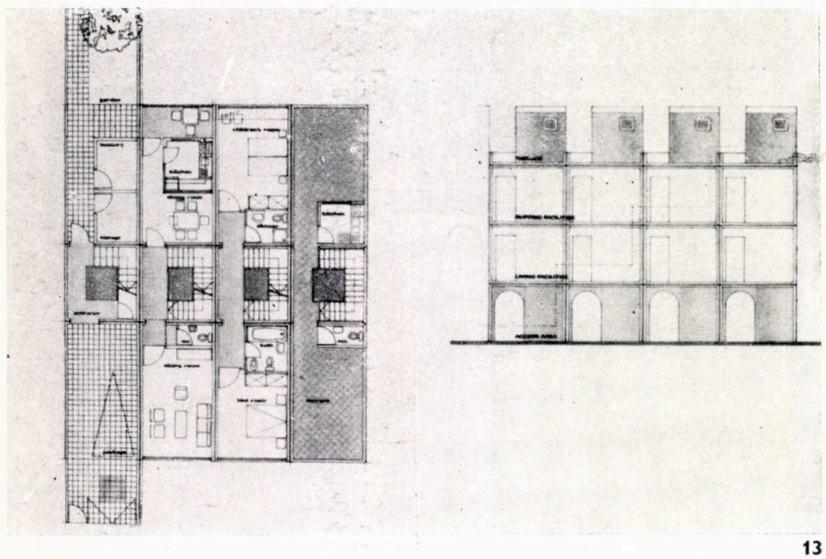

13

12. 13. LOCUINȚE DIN PREFABRICATE SPAȚIALE PENTRU MEDIUL ARAB.
14, 15, HOTEL DIN PREFABRICATE SPAȚIALE, PLAN PARTER, PLAN ETAJ CU ENT 16, 17. HOTEL SISTEM CONSTRUCTIV TRADIȚIONAL, AXONOMETRIE, PLAN DE SITUAȚIE: *1. Acces hotel — 2. Acces restaurante — 3. Rampă acces curte de serviciu — 4. Hotel — 5. Bazin acoperit — 6. Vestiare bowling — 7. Teren tenis — 8. Parcaj acoperit — 9. Peron auto — 10. Stație subterană de tratare a apelor uzate — 11. Gospodărie combustibil, crematoriu, stație de preparare aburi.*

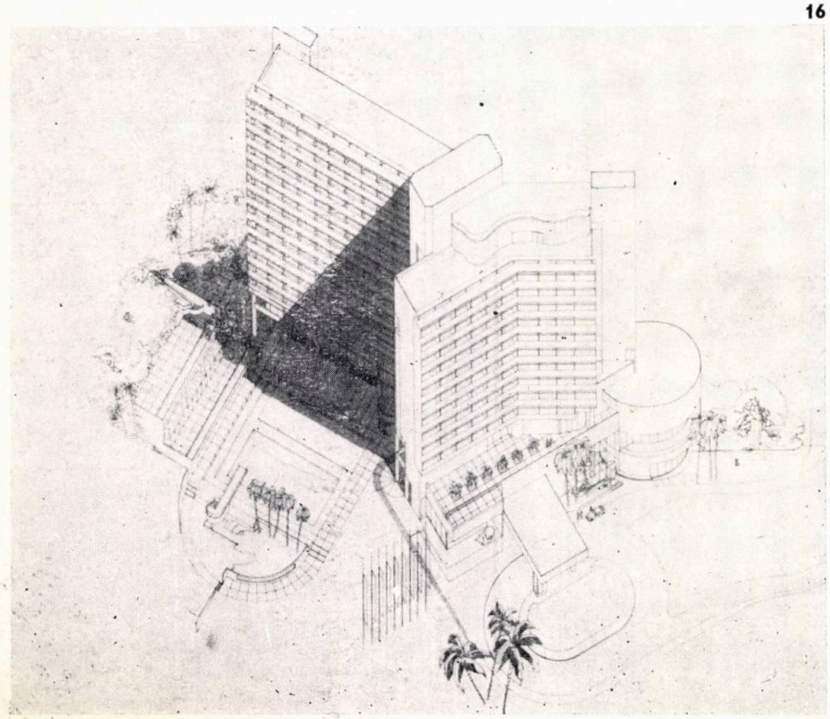

16

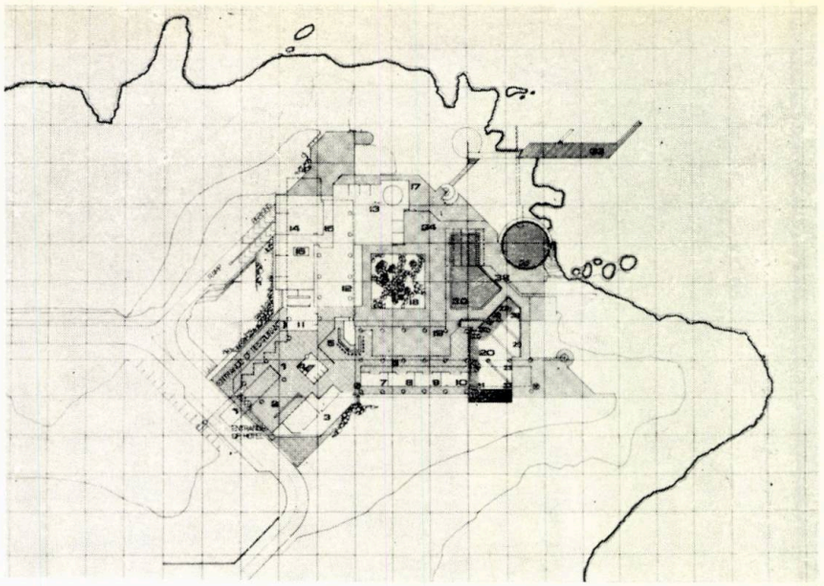

14

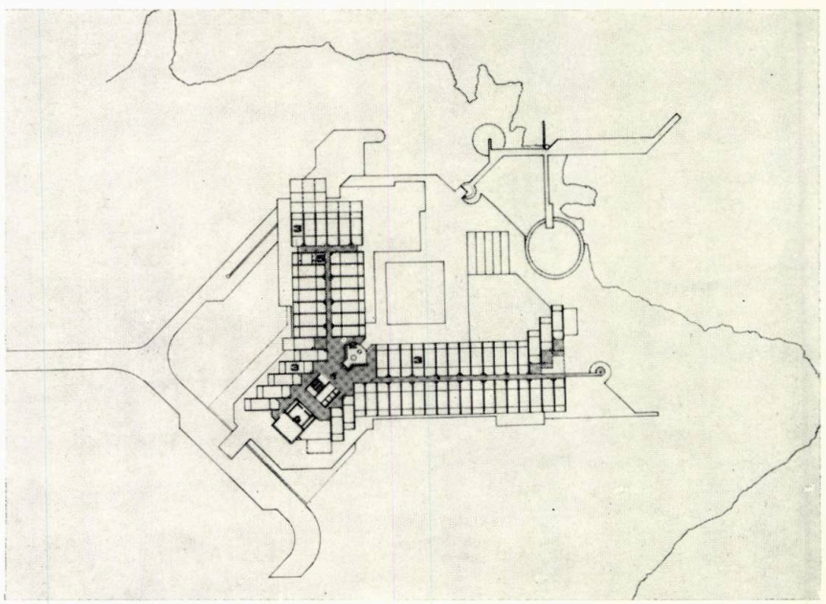

15

17

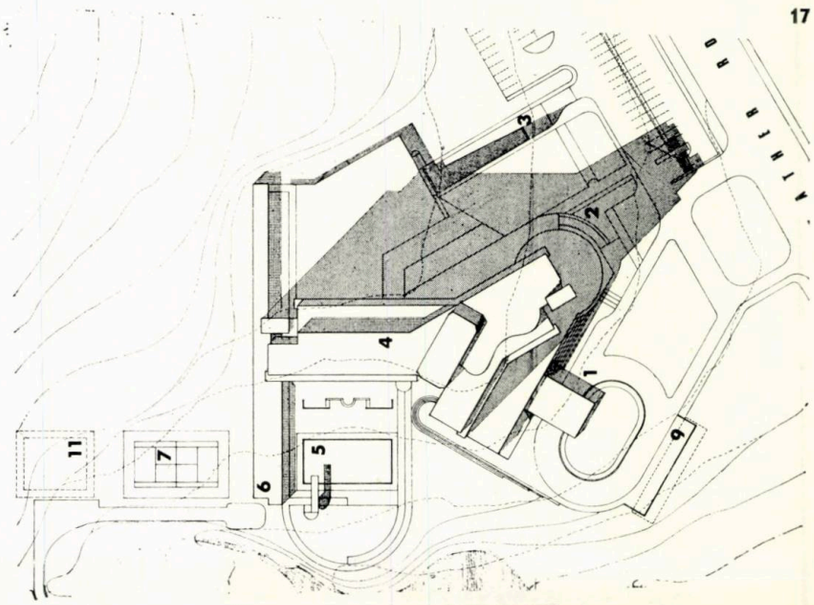

arhitectura

SOMMAIRE **Nr. 6/1980**

PRESENCES ARCHITECTURALES ROUMAINES A L'ETRANGER — III

Bibliographie

Gabriela Mészáros ● PRESENCE DE PUBLICATIONS ROUMAINES A L'ETRANGER (V) (page 2).

AGENDA

Virgil Luscov, architecte ● TONY GHEORGHIU — RETROSPECTIVE DE SCENOGRAPHIE (page 2).

Les galeries d'art du Théâtre Foarte Mic ont abrité, au printemps '80, une première et ample rétrospective de l'architecte-scénographe Tony Gheorghiu, réunissant une suite d'œuvres accumplies pendant les années 1949—1961 — telles qu'esquisses techniques et artistiques de scénographies pour le théâtre et le cinéma, des esquisses de costumes, des maquettes d'affiches, des programmes de spectacle et autres.

L'initiative et les efforts d'organisation déployés par le Théâtre Mic nous ont fourni l'occasion d'une nouvelle et émouvante rencontre et ont donné au grand public le loisir de connaître, grâce à une reconstitution fragmentaire, l'œuvre de l'une des scénographies marquantes de notre vie culturelle, théâtrale et cinématographique.

Sa prodigieuse activité en matière de scénographie et son talent artistique, précoce et affirmé, de même que son inlassable activité dans le domaine de la culture et de la scène roumaines, lui valent le titre de lauréat du Prix d'Etat pour l'année 1953. Il publie dans des revues spécialisées de véritables articles-conférences, marquant son apport théorique d'importance au contour et à l'entendement du nouveau courant de la scénographie roumaine, courant qui, —né durant la 6e décennie — se proposait de dépasser le seuil de la scénographie quant au système dû décor « fermé-construit », en faveur de l'adoption du système d'un décor « ouvert », tout de suggestion.

Sa vie s'achène prématurément, à 36 ans seulement, au début d'une éclatante carrière. Sur la planchette de l'architecte-scénographe demeurent les projets qu'il n'a plus été à même de réaliser, tels que ceux pour les décors des spectacles d'« Hamlet », de « Richard II », une étude concernant une nouvelle formule de présentation des récitals de ballet, des scénarios de films et des notes touchant la mise en scène d'un spectacle dont il allait être le régisseur.

Evénement culturel de premier ordre, la rétrospective Tony Gheorghiu nous a remis en mémoire la verve, le talent et l'inlassable force créatrice d'un remarquable architecte et artiste.

* * * ● L'EXPOSITION D'ART GRAPHIQUE « PORTRAITS D'ENFANTS » (page 3).

EVOCATIONS

Simon Julman, architecte ● RICHARD NEUTRA (1892—1970) (page 5).

L'œuvre de Neutra nous apparaît comme une incomparable profession de foi, un discours prononcé avec l'élégance et l'élan d'un romantique européen, subtilement adapté aux réalités dynamiques du climat et de la société américains.

Il est resté un grand classique de l'architecture moderne, dans la pérennité de ses harmonies.

Marquée au sceau de la permanence et du renouveau, dans un dialogue vif et souple des hommes, l'œuvre de Neutra demeure pour nous le témoignage d'un langage de gestes naturels, empreint de noblesse et de dignité.

CHRONIQUE

Mihaela Strîmbu, architecte • MISE EN VALEUR DES MONUMENTS HISTORIQUES ET ARTISTIQUES DANS LE MILIEU URBAIN ET RURAL (page 7).

Poursuivant la série des manifestations ayant pour thème « La continuité multimillénaire », le Musée d'Histoire de Transylvanie a réuni, du 27 au 29 mai 1980, à Cluj-Napoca, les chercheurs des domaines de l'histoire, de l'histoire de l'art, de la restauration et conservation du pays entier. Bénéficiant d'une vaste participation, la session scientifique a aussi compris la section touchant la « Mise en valeur des monuments historiques et artistiques dans les milieux urbain et rural ».

Les 28 communications y furent présentées par des architectes et des historiens de Bucarest, Sibiu, Timişoara, Jassy, Piteşti, Sfîntu Gheorghe et Cluj-Napoca, personnalités aux préoccupations anciennes et constantes dans le domaine de la recherche et l'élaboration de projets du patrimoine architectural de notre pays.

La participation de spécialistes de domaines apparentqés — notamment, enseignement de l'architecture, histoire de l'art, aménagement et élaboration de projets, recherche et évidence des monuments historiques et d'art classés — les discussions fécondes, furent la garantie que notre patrimoine culturel bénéficie de l'attention et du souci requis, les efforts déployés en vue de leur sauvegarde et mise en valeur se multipliant.

Gabriela Contescu, architecte, *Stelian Dodiţă*, architecte • L'ARCHITECTE ION POPESCU-LAC — 1923—1980 (page 8).

Doina Drocan, architecte • L'ARCHITECTE MARIA COVALSCHI (1931—1980 (page 8).

PRESENCES ARCHITECTURALES ROUMAINES A L'ETRANGER — III

Laura Valentin, architecte • ETUDE POUR 2000 APPARTEMENTS A TAGURA — (Libye) — JAMAHIRIA LIBIENNE ARABE POPULAIRE SOCIALISTE (page 9).

La présente étude a envisagé l'urbanisation d'un territoire placé à l'entrée de la ville de Tagura, borné au nord et à l'est par une future artère magistrale qui reliera — conformément à l'esquisse d'aménagement — la localité à Tripoli. Prévue dans l'esquisse, une intersection dénivelée marque l'endroit où la dite artère rencontre la route qui suit le long de la côte méditerranéenne. Au sud-ouest, le terrain comporte une forte zone verte — la forêt des palmiers-dattiers.

Sur le territoire ainsi délimité, ayant une densité brute de 250 habitants à l'hectare, l'on se propose de réaliser un quartier de 2000 appartements et 10 000 habitants respectivement, avec les équipements socio-culturels afférents. La superficie du terrain de 40 ha comprend 20,7 ha de zone résidentielle, 4,3 ha d'équipement scolaire, 1,81 ha d'équipements socio-culturels, de santé publique et commerce, 9,7 ha réservés aux sports et espaces verts, 5,50 ha destinés aux parkings (dont 2 ha aux rez-de-chaussée des immeubles d'habitation).

Sur la base des normes internationales, on envisage la possibilité de mettre en œuvre les fonctions intérieures du quartier ainsi que la nécessité de corréler les fonctions aux zones et de procéder à leur interconditionnement mutuel.

Partant de l'idée que dans les conditions données, une communauté résidentielle optima est représentée par une unité comptant de 2000 à 3000 habitants, la possibilité a résulté d'implanter trois ensembles résidentiels de 3000 habitants environ chacun, dont le régime de hauteur serait R+4 et partiellement, R+10, et une zone résidentielle de 1000 habitants, située dans le voisinage immédiat du parc et de la forêt — zone pouvant être pourvue de villas à R+1, dont le degré de confort serait plus élevé.

Les équipements socio-culturels sont dimensionnés et implantés de manière à répondre aux intérêts de la population du quartier ((fig. 4 et 5). L'existence d'une abondante zone plantée dans la partie sud-ouest du terrain, a déterminé l'implantation dans cette zone d'espaces réservés aux sports et au parc, avec sur leur pourtour, certaines zones résidentielles.

Bogdan Dădărlat, architecte • L'AMENAGEMENT DU QUARTIER IPAJA A LAGOS, REPUBLIQUE FEDERALE DU NIGERIA.

Le projet d'aménagement du quartier IPAJA, élaboré par ROMCONSULT et I.S.L.G.C., prévoit la réalisation, sur un territoire de 172 ha, situé dans la zone nord de la ville de Lagos, au nord-ouest de l'aéroport international d'IKEJA, d'un ensemble d'immeubles d'habitations et d'équipements socio-culturels requis par une population de 37 000 habitants environ.

Le projet comporte, de même, l'étude des variantes de développement du quartier IPAJA, jusqu'à la capacité de 200 000 à 250 000 habitants, en base des données fournies par le « Plan de développement de la ville de Lagos au cours de la période 1965—2000 » élaboré par les instances nigériennes.

Les habitations que l'on envisage de réaliser dans le quartier d'IPAJA reposent soit sur les projets d'exécution de I.S.L.G.C. (habitations à R et R+1, isolées ou alignées, avec des degrés divers de confort), soit sur des projects mis à disposition par le bénéficiaire (immeubles à R+4 pour des catégories de population ayant de moindres revenus). On a réservé, pour l'implantation des équipements socio-culturels (dont l'élaboration du projet n'a pas fait l'objet d'une documentation de notre part), les superficies nécessaires, distribuées selon le critère de l'efficience et dimensionnées conformément aux normes en usage.

I.S.L.G.C. a, de même, assumé la tâche de la réalisation des plans d'exécution pour la totalité des travaux d'infra-structure (voirie et systématisation verticale, alimentation en eau, canalisation, etc.).

La configuration des plans visant l'aménagement du quartier d'IPAJA est le résultat de l'approche des conditions spécifiques imposées, tant par les particularités géographiques et climatiques de l'emplacement que par celles des propres activités d'élaboration des projets et de construction dans l'ensemble des conditions de vie sociale au Nigéria.

Le zonage du territoire est, pour une bonne part, fondé sur la demande expresse du thème prévoyant d'éviter au maximum toute forme d'interpénétration de vie des habitants appartenant aux catégories dont les revenus seraient différents. Le reflet de cette exigence, en même temps que la nécessité d'emplacer les habitations de manière à permettre la meilleure aération, tant de l'espace de chaque appartement que de celui de l'extérieur entre les immeubles, le nombre d'appartements imposé par le thème pour chaque catégorie de confort, la création des conditions requises pour procéder par étapes aux travaux d'exécution ainsi que la sauvegarde au plus haut degré de la végétation existante ayant une valeur particulière pour la création du microclimat requis, constituaient le cadre général de réalisation de l'aménagement du quartier d'IPAJA.

tions disposées dans des espaces bien particularisés, qui seraient également exprimées par la silhouette générale de la ville vue de la rivière Jiu.

AGORA

Gheorghe Săsărman, Dr architecte ● QUESTIONS SANS ADRESSE (page 40). Des réminescences anciennes et plus neuves aussi ne cessent de me hanter, troublent ma mémoire, m'assaillent de questions auxquelles je ne puis trouver de réponse. Je me trouvais, il n'y a pas longtemps à Adamclisi, en présence du monument triomphal récemment restauré :j'en confrontais l'image des vestiges gardés à travers les siècles, tels que j'en conservais en mémoire le souvenir emporté lors d'une ancienne visite, avec l'image abstraite de ce qui aurait pu être une restauration véritablement scientifique et avec le pastiche, en simili pierre grise qui trônait, froid et inexpressif, sous mon regard désolé. Pour un exploit qui ne le cédait en rien comme extravagance, il y a un siècle de cela, Lecomte du Noüy s'assurait à jamais dans l'histoire de l'architecture roumaine, un renom terni . . .

Je me souvenais alors de la visite faite il y a deux ans à Voronetz, où je découvris avec stupeur l'indescriptible état où se trouvait l'un des chefs-d'œuvre de notre architecture médiévale, estimé à juste titre, être un joyau du patrimoine universel. La silhouette, si caractéristique du monument, découpée jadis sur le fond d'une forêt de sapins, était à présent entièrement dissimulée par un mur terne, comme celui d'une vespasienne, hâtivement chaulé, qui — au lieu de les protéger, ainsi que se l'imaginaient sans doute les « novateurs » pressés — laissait l'humidité des lieux triompher des fresques, empêchant les courants d'aérer à leur gré l'ancien édifice: plus encore, la place de la toiture évasée, dont les écailles des bardeaux suivaient doucement les rondeurs des voutes et du clocher, était prise par un recouvrement de tôle grise, raide aux angles et trop étriqué, semblait-il.

NOS DEVANCIERS

Dinu Antonescu, architecte ● SUR L'ARCHITECTURE DES SANCTUAIRES DACES QUADRANGULAIRES (page 49).

Jusqu'à ce jour, les sanctuaires quadrangulaires découverts sur le territoire habité autrefois par les Daces, sont au nombre de 20 environ. La plupart d'entre eux se trouvent dans la zone centrale de la Transylvanie, les trois autres en Moldavie, notamment: deux dans la région prémontagneuse de Bîtca Doamnei et l'un à Bărboşi, à proximité de l'endroit où le Siret se jette dans le Danube. Ce dernier sanctuaire quadrilatéral, situé en plaine, est le seul exemplaire à être construit en tambours de bois, une preuve certaine du fait qu'en l'absence de pierre, les édifices religieux s'érigeaient aussi à l'aide d'autres matériaux, évidemment de source locale, même s'ils étaient moins durables et, par conséquent, plus difficilement identifiables du point de vue archéologique. C'est en effet ainsi, pensons-nous, que s'explique la grande concentration d'édifices religieux mis à jour dans les régions où la pierre abonde et leur faible mais certes, apparente, présence dans les zones de plaine.

Constant l'éparpillement des sanctuaires quadrilatéraux en Transylvanie, nous en remarquons une zone compacte dans les Monts Orăştie et, principalement, à Grădiştea Muncelului, capitale de l'Etat dace. Là, dans l'enceinte sacrée se trouvent huit sanctuaires, dépassant par le nombre, l'aspect et la solution d'ensemble tous les autres sanctuaires découverts jusqu'ici sur le sol dace. C'est la raison pour laquelle les chercheurs de l'enceinte sacrée eurent l'idée d'en reconstituer quelques-uns.

En fait, la disposition architectonique des rangées de colonnes et l'absence d'un compartimentage intérieur nous amène à penser au déroulement dans cet espace libre de processions de masse, tandis que la présence constante d'édifices religieux à proximité immédiate des fortifications et même à l'intérieur de celles-ci, démontre qu'une étroite interdépendance existait entre eux. Nous pouvons supposer que le voisinage constant, obtenu à grand' peine, sur les terrains favorables à l'installations de fortifications et à la défense, mais impropres aux sanctuaires, était particulièrement recherché par les Daces afin que la présence des deux systèmes soit un stimulant les poussant à la hardiesse, à la bravoure et à l'esprit de sacrifice, par conséquent qu'ils les fassent sans cesse souvenir du serment initiateur; il ne faut pas oublier que la liaison sanctuaire-fortification est symboliquement exprimée sur l'étendard dace: le loup au corps de griffon.

Il n'est pas exclu que l'on ait périodiquement pratiqué dans ces sanctuaires, ayant probablement des attributs militaires, outre le rituel habituel d'initiation, d'autres rites ayant pour but soit de transformer les guerriers en bêtes féroces, soit de les préparer à des actions guerrières qui exigeaient de leur part courage et esprit de sacrifice. Ce n'est qu'ainsi que l'on comprendrait pourquoi les Romains, connaissant le péril, s'étaient longuement préparés à affronter les Daces et pourquoi, une fois victorieux, ils avaient essayé de les vaincre aussi spirituellement en détruisant moins les fortifications que les sanctuaires, car rarement rivalité entre deux peuples ne fut aussi impitoyable, anéantissant tout ce qui aurait pu se nommer architecture dace.

Pr Dr *Gheorghe Curinschi Vorona*, architecte ● PALLADIO A BUCAREST (page 44).

Au cours du mois d'avril 1980, l'Institut d'architecture « Ion Mincu » abritait les manifestations qui ont célébré le IVe centenaire de la mort de l'architecte Andrea Palladio: l'exposition intitulée « Palladio, maître d'architecture », et la table ronde organisée par l'Union des architectes de la R.S. de Roumanie en collaboration avec l'Institut de culture italien de Bucarest.

Le vernissage de l'exposition qui a attiré une nombreuse assistance, fut marqué par les allocutions prononcées par le recteur de l'Institut d'architecture « Ion Mincu », le Pr. émérite Dr architecte CEZAR LĂZĂRESCU, le conseiller pour les problèmes culturels de la région de Veneto- — LUIGI TARTARI et par l'ambassadeur d'Italie à Bucarest — ERNESTO MARIO BOLASCO. A la table ronde, dont le thème était l'œuvre de Palladio et l'influnence palladiene en Roumanie, des communications furent faites par le Pr CAMILLO SEMENZATO, chef de la chaire d'histoire de l'art à l'Université de Padoue, le Pr Dr architecte agrégé GRIGORE IONESCU, le Pr architecte NICULAE LUPU, le Dr architecte RADU PATRULIUS et l'auteur des présentes lignes.

Pr Dr architecte agrégé *Grigore Ionescu* ● LES INEBRANLABLES VALEURS PALLADIENNES (page 50).

A une époque qui signifiait la fin d'une ère éclatante — celle de la Renaissance — laquelle s'était déjà engagée sur la voie d'un maniérisme peu éloigné de ce qui pourrait être nommé décadence, Palladio fut l'un de ces esprits d'exception qui viennent contredire la décadence et jettent, par leur œuvre globale, sur le crépuscule des grandes époques historiques, des lueurs d'apothéose.

Les projets avaient été élaborés en concordance avec les normes locales et internationales d'élaboration de projets et ils ont entièrement répondu aux coutumes, traditions et conditions socio-économiques du Nigéria, de même qu'aux conditions climatiques de ce pays.

Mircea Nicolescu, architecte. ● ENSEMBLES RESIDENTIELS DANS LE QUARTIER DE VICTORIA ISLAND, A LAGOS, REPUBLIQUE FEDERALE DU NIGERIA (page 21).

Laura Valentin, architecte ● CENTRE SOCIO-CULTUREL, COLLINE VERTE — TRIPOLI — JAMAHIRIA LIBYENNE ARABE POPULAIRE SOCIALISTE (page 23).

Liliana Vergulescu, architecte ● LA BANQUE INDUSTRIELLE DE TRIPOLI (page 25).

Mircea Nicolescu, architecte ● ESPACES DE COMMERCE A LAGOS (page 26).

Aurel Mureşan, architecte ● ENSEMBLE CLINIQUE DE NEUROPSYCHIATRIE DE 1200 LITS, A TRIPOLI (page 28).

Constantin Podgurschi, architecte ● PERSPECTIVES DE MISE EN VALEUR DES FACTEURS THERAPEUTIQUES NATURELS EN JAMAHIRIA ARABE LIBYENNE POPULAIRE SOCIALISTE (page 29).

A la demande du Secrétariat des Municipalités de la Jamahiria Arabe Libyenne Populaire Socialiste, une offre a été présentée concernant l'organisation préparatoire de la réalisation dans ce pays de stations balnéaires et complexes.

Le but de cette action était la mise en valeur de facteurs thérapeutiques naturels existant sur la côte de la Méditerranée, dans la zone de la capitale libyenne — Tripoli — ainsi qu'à l'intérieur du pays.

Proposées par le Secrétariat des Municipalités libyennes, les implantation soumises à l'étude sont notamment celles de: Tripoli, Arada, Tripoli Beach, Sabrata, El Agelat, Tagiura, Misurata et Zamzam. L'analyse effectuée aux fins du développement potentiel balnéaire libyen des centres précités, a abouti à mettre en évidence 4 grands chapitres de problèmes, notamment:

A. Recherche et étude des facteurs thérapeutiques naturels et détermination du degré d'efficience thérapeutique et de possibilité d'investir des capitaux pour chaque implantation séparément.

B. Elaboration de projets d'ensembles balnéaires pour les implantation jugées les plus favorables.

C. Activité de constructions-montage.

D. Activité de management incluant aussi la formation et spécialisation du personnel médical autochtone qui assurera l'assistance aux ensembles balnéaires concernés.

* * * ETUDE CONCERNANT DES MARCHÉS ALIMENTAIRES DANS LA JAMAHIRIA ARABE LIBYENNE POPULAIRE SOCIALISTE (page 29).

Octavian Nicolae, architecte ● DECORATION INTERIEURE ET MOBILIER POUR UN HÔTEL A DAMAS — REPUBLIQUE ARABE SYRIENNE (page 31).

CONCOURS POUR L'AMENAGEMENT DE LA ZONE CENTRALE DU MUNICIPE DE PETROŞANI.

Dr. architecte *Doina Cristea*, conférencier ● COMMENTAIRES (page 32).

Sur l'initiative du Comité exécutif du Conseil populaire du département de Hunedoara et de l'Union des architectes de notre pays, une invitation fut adressée aux architectes les priant d'exprimer, par l'entremise d'un concours public, leurs opinions à l'égard des modalités de solution de la zone centrale de Petroşani. Tant par le nombre élevé des groupes collectifs participants que par la qualité des solutions présentées, la réponse a pleinement démontré les multiples avantages offerts par les concours d'architecture dont on a eu, à cette occasion, l'évidence de l'utilité pratique fondée sur un large échange d'idées, la possibilité d'évaluer le niveau atteint par la pensée architecturale dans notre pays par rapport à nos propres demandes et aux tendances générales du monde contemporain, de même que la stimulation de la jeune génération d'architectes à participer à des confrontations d'envergure.

Le thème du concours posait aux participants le problème de restructurer toute la zone centrale du municipe de Petroşani et la superficie de 100 ha environ, dans les conditions où, tout en remplaçant le fonds construit de l'ancien centre jugé inadéquat, il fallait garder et mettre en valeur les maisons et équipements récemment réalisés et intégrer de nouveaux équipements, tels que notamment: le siège politico-administratif, un théâtre de 800 places, un théâtre de marionnettes de 200 places, la Maison des jeunes, des cinémas, l'Université populaire, un musée des mines, des beaux-arts et d'art populaire, les galeries d'art du fonds plastique, un atelier de création, une salle polyvalente de 1500 places, deux hôtels, l'agrandissement de l'Institut des Mines, des espaces de commerce, le siège du tribunal et de la procurature, le siège de la Banque, les sièges de CEC, ADAS et IGCL, un club sportif, une autogare, un dispatchering pour le transport en commun, des immeubles d'habitation et leurs équipements ainsi qu'un parc urbain sur les rives de la rivière Maleea. Il fallait encore composer deux centres de polarisation de la vie urbaine — la place du centre civique et la Place Victoriei, — améliorer le trafic existant en doublant le Boulevard Republicii par une voie de circulation partiellement située sur le parcours de la rue Vasile Roaită et assurer les accès venant de la voie périphérique. Tout cela devait être inscrit dans le décor d'un site particulier qui réunissait aux difficultés d'un relief accidenté, les valeurs d'un paysage clairement défini. En outre, les traditions et le mode de vie propres à cette localité minière exigeaient une attitude spécifique dans l'interprétation du thème.

Les critères permettant d'apprécier la qualité des 46 projets retenus au concours sur la recommandation de la commission de préexamen, ont découlé des demandes explicitement formulées par le thème du concours, comme suit:

- exprimer une conception d'ensemble touchant la zone centrale, au point de vue fonctionnel et spatial-volumétrique, en rapport direct avec les éléments déjà construits et les valeurs du site.
- résoudre les principales circulations en conformité avec les demandes du thème de concours; l'accès à la ville, la doublure de la voie principale nord-sud, les liaisons avec la voie périphérique, la gare et l'autogare.
- la solution du centre civique
- la solution de la Place Victoriei
- l'aménagement d'un parc sur les rives de la rivière Maleea
- des solutions de détail apportées au cadre architectural.

Les projets présentés ont démontré qu'en dépit de toutes les difficultés issues de la situation existante, la zone centrale du municipe de Petroşani peut être sensiblement enrichie, par l'extension cohérente de l'aire d'intérêt civique, par-delà l'axe traditionnel formé par le Bd Republicii, au moyen d'une succession de fonc-

Bogdan Dădărlat, architecte ● LE DEVELOPPEMENT DE DEUX ZONES RESIDENTIELLES A TRIPOLI (page 12).

L'étude s'occupe des actions mises en œuvre par les autorités libyennes en vue du développement et de la modernisation de Tripoli — capitale du pays. On y analyse, sous forme de variantes, les possibilités d'organisation des deux ensembles, l'un au nord-ouest de la ville, dans la zone dénommée « Al Fath », l'autre dans la vaste zone de la « Colline Verte », comprise dans la ville.

L'ensemble d'Al Fath, sis au bord de la Méditerranée, a été étudié en deux hypothèses d'implantation et d'ampleur. Une première variante (A 2) prend en considération un terrain de 40 ha environ de superficie, à peu près carré, situé dans l'espace déterminé par quatre routes importantes existantes (au nord, la route Tripoli-Benghazi). Les immeubles d'habitation comprennent approximativement 2 000 appartements, distribués dans des constructions de R+3 et R+8+10 niveaux, réalisées selon les partis élaborés dans le cadre de ce même projet. Les immeubles élevés sont principalement disposés sur le côté nord du terrain, formant avec les édifices qui composent le centre culturel et social de la zone, un décor architectural majeur marquant la voie routière qui relie Tripoli à Benghazi. Le dit centre comprend des immeubles destinés aux fonctions d'administration, — hôtel, mosquée, cinéma, commerces, érigés notamment à l'intention des habitants de la zone aménagée. Les écoles et les jardins d'enfants afférents sont disposés dans une zone verte centrale, obtenue grâce au maintien et à la constante mise en valeur d'une belle plantation de palmiers. Dans cette variante, le terrain situé entre la route et la rive méditérranéenne est réservé à une série de petits équipements d'agrément et à une plage, l'intervention dans ce qui constitue le décor naturel existant étant minime.

Un ensemble d'une capacité similaire sous le rapport des logements (2 000 apartements) et des équipements socio-culturels prévus, a été étudié sur un autre terrain, d'une même superficie de 40 ha, emplacé cependant plus au sud — sud-est, dans le secteur nommé « La Colline Verte » de la capitale libyenne. Apparemment plus dégagée, la disposition des immeubles d'habitation se rattache aux pentes du terrain, toute la composition cherchant à mettre en valeur la colline au sommet de laquelle l'on a prévu l'implantation de la mosquée; c'est vers celle-ci que se détachent de la voie principale — située cette fois au sud de l'ensemble — de larges accès piétonniers traversés par des passerelles assurant le flux continu vers les équipements et les immeubles d'habitation (variante B 1).

Revenant vers le nord, sur la rive de la mer Méditerranée, un second ensemble, plus vaste, étudié sur un terrain couvrant environ 60 ha, met la falaise en valeur sur une longueur de près de 2 km (A 3). Le rapport des superficies occupées par les immeubles d'habitation et les édifices à caractère socio-culturel est sensiblement différent par rapport à la variante plus exiguë (A 2). Cette fois-ci, les équipements socio-culturels présentent un intérêt urbain plus marqué, dépassant le niveau de satisfaction des demandes locales. A noter, de même, la notable importance que revêtent, dans cette variante, les constructions que l'on se propose de réaliser sur la langue de terre sise entre la mer et la route reliant les deux grandes villes libyennes, constructions ayant un caractère prioritairement touristique et de plaisance, groupées en 4 noyaux qui forment tout autant de points d'intérêt majeur le long de la côte méditerranéenne.

Dorin Ştefan, architecte ● CONSULTING DANS LE DOMAINE DE L'ELABORATION DE PROJETS ARCHITECTURAUX-URBANISTIQUES (II) (page 13).

Dan Băncilă, architecte ● L'ENSEMBLE BRANGER, DUMAR — VENEZUELA (page 17).

L'ouvrage représente une étape dans la réalisation de la station de tourisme Dumar, à proximité du port de Porlamar dans l'ile Margarita, appartenant à la République du Vénézuela. La station Dumar se trouve à 10°30' latitude nord et 64° longitude ouest, au sud de la mer des Caraïbes et elle bénéficie d'un climat tropical-maritime, d'une plage favorablement orientée au décor naturel particulièrement beau, marqué par les massifs montagneux de l'île sis à proximité. L'ensemble projeté compte 326 appartements de 4 pièces, destinés au tourisme saisonnier, emplacés dans six corps de 16 niveaux chacun, disposés en L, et 326 parkings, distribués dans une construction couvrant 3 et 4 niveaux, comprise entre les côtés du L.

L'aménagement de la zone a imposé un degré élevé d'occupation du terrain, environ 92%, malgré tous les retraits obligatoires par rapport aux principales voies de circulation, la réalisation d'une prospection égale à la hauteur de la construction d'environ 40 m. Le régime moyen de hauteur est de 8 niveaux pour un tertain dont la superficie couvre à peu près 0,65 ha.

Les appartements de l'ensemble ont une superficie utile de 70 m^2 environ et comprennent un living-room, 3 chambres à coucher, cuisine, des espaces de dépots et de circulation. Tous les appartements ont une aération transversale naturelle, les chambres à coucher et le living bénéficiant d'une double orientation. Sur les façades, un jeu plastique d'ombres et de pleins est créé, en raison du retrait des fenêtres du plan des façades et de l'implantation des espaces de dépôt, qui exerçent un rôle thermo-isolant sur les murs extérieurs.

Mircea Nicolescu, architecte ● 8 HABITATIONS POUR FESTIVAL-TOWN A LAGOS — REPUBLIQUE FEDERALE DU NIGERIA (page 18).

L'activité complexe déployée par Romconsult en collaboration avec ISLGC au Nigéria a eu une composante de base dans l'élaboration el l'exécution du projet sur le chantier de 8 types d'habitations élevés à Festival-Town, localité satellite de la capitale nigérienne, où allaient être logés lors d'une première étape, les participants et une partie des visiteurs du Festival d'Art Nègre qui s'est déroulé en 1977; par la suite, les habitations devaient être attributées en tant que logements permanents. Les 12 000 appartements construits en ces lieux, au cours de la première étape de développement, ne sont qu'une partie des 200 000 logements environ qui devaient être construits jusqu'en 1980 sur les fonds du gouvernement fédéral (126 000 environ) et sur les fonds des Etats (76 000 environ) dans le cadre du Programme National Fédéral d'habitations.

Le plan d'aménagement et les réseaux édilitaires destinés à Festival-Town (Kuje-Amuwo plus exactement) furent élaborés par la firme Doxiadis Associated International Ltd, de Grèce. Les dimensions de certains des lotissements avaient été fixées en base de données fournies par les spécialistes de Romconsult, données ayant trait aux dimensions générales du plan de certains immeubles.

Les 8 projets en question furent élaborés pour des habitations familiales implantées sur les lotissements et devaient répondre à des conditions variées du point de vue de la catégorie de confort dont ils faisaient partie — ce qui exerçait une influence directe sur les finitions et les surfaces utiles ainsi que sur le niveau d'équipement en différents espaces annexes, — aussi bien que sur le nombre de personnes qui allaient loger dans les appartements respectifs.

Les esquisses de parti et les projets se trouvant dans la phase DDE furent élaborés au courant de l'été de l'an 1974 jusqu'au mois de mars 1975, le chantier s'ouvrant en été 1975. L'exécution revint à plusieurs firmes constructrices nigériennes et étrangères qui obtinrent les contrats par licitation.

Par sa conception classique, la pureté des lignes de son architecture, par ses innovations et ses subtiles licences (voir, par exemple, le portique de la cour intérieure du palais de Porto-Festa) — quoique, du point de vue chronologique, il se range parmi les derniers grands architectes de la Renaissance — il a su découvrir, en étudiant « avec minutie et la plus grande application — comme il le dit lui-même — les constructions antiques de Rome, des diverses régions d'Italie et même de l'étranger », les plus nobles formules que nous retrouvons chez quatre architectes de la Renaissance et, parmi les premiers, chez Bramante, qui allaient — grâce à ses monuments d'architecture mais surtout grâce à son œuvre écrite — les quatre livres d'architecture — éclairer la voie du néoclassicisme destiné à dominer l'art de tous les pays d'Europe.

Pr *Nicolae Lupu*, architecte ● ANDREA PALLADIO ET SES VISIONS GENIALES (page 50).

Dr architecte *Radu Patriulius* ● CONNEXIONS PALLADIENNES (page 51).

FICHES TECHNIQUES

Rubrique rédigée par les architectes *Marius Smigelschi* et *Sandu Miclescu* (page 55).

ACTUALITES

Nicoleta Huluba Mitrofan ● ENSEMBLE D'HABITATIONS, ESPACES COMMERCIAUX, CINEMATOGRAPHE A BRĂILA (début) (page 57).

Cristian Dumitrescu, architecte ● LIEU ET RÔLE DES ELEMENTS SPATIAUX DANS LE CONTEXTE DE L'HABITATION INDUSTRIALISEE (page 58).

COURRIER

Nicolae Ţarălungă, architecte ● NOTES DU « PAYS DU SOLEIL-LEVANT » — KYOTO (page 60).

CADRAN

Rubrique rédigée par les architectes *Ion Enescu* (pages 65—70), *Cristina Ene*, *Cristian Ionescu*, *Ştefan Măncius-lescu* et *Mihai Pienescu* (pages 70—75).

Liviu H. Oprescu ● LES GALERIES BUCARESTOISES (pages 77).

DESIGN-ARTS

Dr architecte *Aurelian Trişcu*, maître de conférences ● SORIN DUMITRESCU — ECRITS ET ESPACE (page 77).

Cristian Popescu Ialomiţa ● OBSERVATIONS SUBJECTIVES

Cristina Dâmboianu, architecte ● LA CHAMBRE DE L'ARCHITECTE STAGIAIRE — SUGGESTIONS D'AMEUBLEMENT (page 80).

DESIGN NAVAL

Dan Ujeuca Ragnar, architecte ● L'EMBARCATION FLUVIALE DE PLAISANCE.

adaptare a sistemului construc iv la un mod de locuire tradițional.

Tip A — locuințe cu parter și două etaje, decalate la jumătate de nivel, formate din două elemente cuplate (dimensiuni 600 × 300). Casa scării și baia sînt amplasate într-un spațiu central acoperit și deschis realizînd ventilația transversală a camerelor. S-a urmărit dispunerea pe verticală a locuinței pentru a beneficia de o terasă, la ultimul nivel, ca parte integrantă a modului de viață arab (fig. 12).

Tip B — locuințe cu suprafețe reduse la maximum, într-un triplex, realizate din cîte două elemente spațiale (dimensiuni 660 × 360), juxtapuse pe nivel la o curte de lumină care conține scara deschisă. Parterul, pavat cu plăci de mozaic și gresie asigură parcarea mașinilor și o mică curte privată. Pe terasa de la ultimul etaj, s-a amenajat o bucătărie și un grup sanitar — facilități cerute de habitatul tradițional (fig. 13).

Sistem constructiv din elemente spațiale tip I.C.I.M. Brașov.

Partiuri de arhitectură: arh. **ȘTEFAN DORIN**

Oferta tehnică realizată în serviciile ROMCONSULT.

3. **Studii pentru realizarea unui hotel de 400 camere în Sierra Leone**

Date fiind condițiile specifice legate de dezvoltarea rețelei turistice și de realizarea bazei hoteliere în capitala Sierrei Leone, s-a făcut un studiu aprofundat privind condițiile de realizare ale unui hotel de 400 camere, categoria lux.

Varianta I. În condițiile de realizare a investiției în timp și cu un preț de cost foarte scăzut, un prim studiu s-a concretizat într-un proiect de idei pentru un hotel preconizat a se realiza din elemente prefabricate spațiale (tip I.C.I.M. Brașov) și care dispunea de un amplasament pe un promontoriu bine plantat în vecinătatea principalelor plaje de la Lumley Beach. Conceput cu dublu rol, de tranzit și turistic (dat fiind condițiile de climă specifice care fac ca timp de 6 luni, în sezonul ploios, activitatea turistică să fie foarte redusă), acest hotel dispunea de funcțiuni bine dezvoltate pentru agrement și sporturi nautice (fig. 14, 15).

Consultant de specialitate: arh. **IOAN RĂDĂCINĂ** — Institutul Proiect Brașov

Arhitect: **ȘTEFAN DORIN** — ROMCONSULT

Varianta a II-a este realizată pentru un amplasament din centrul orașului, avînd un caracter preponderent urban, dar care să poată suplini în sezon și lipsa de capacitate a dotărilor de pe litoral (aproximativ 25 km depărtare de litoral). Dispunînd de un teren în pantă, cu o bună perspectivă asupra orașului și asupr oceanului, este preconizat a fi realizat în sistem constructiv tradițional (beton armat cu zidărie de umplutură). Are dezvoltată mai mult funcția pentru recepții (saloane de întruniri și cocktailuri) și alimentație publică (3 restaurante, bar de noapte, cazino). Forma nivelului curent urmărește punerea în valoare a celor mai bune orientări ca perspective asupra sitului deosebit de valoros (fig. 16, 17).

Proiect preliminar în colaborare cu Institutul « PROIECT — BUCUREȘTI ». Arhitecții **GH. NADRAG** (șef proiect), **VIOREL HURDUC, DORIN ȘTEFAN** (ROMCONSULT)

Cfertă tehnică și comercială realizată în serviciile specializate ROMCONSULT.

Arh. DORIN ȘTEFAN

ANSAMBLUL BRANGER, DUMAR— VENEZUELA

Sistematizare și arhitectură: arhitecții **M. BEMERGUI, J. M. MENEDEZ** — Venezuela

COLECTIV DE PRCIECTARE:

Șef proiect complex: ing. **OCTAVIAN BÂRSAN**

Arhitectură: arh. **DAN BĂNCILĂ**

Structură: ing. **NICULAE TUDOSE**

Instalații: inginerii **PAUL STĂNCESCU** (sanitare), **CORNEL CHIOREANU** (electrice), **RADU PATRAULEA** (ventilații)

PROIECTANT GENERAL: RCMCONSULT — BUCUREȘTI

PROIECTANT DE SPECIALITATE: INSTITUTUL DE CERCETARE ȘI PROIECTARE PENTRU SISTEMATIZARE, LCCUINȚE ȘI GOSPODĂRIE COMUNALĂ — I.S.L.G.C. — SECȚIA S_2

Consilier și coordonare rezistență: ing. **NICOLAE LASZLO**

Șef colectiv arhitectură: arh. **ANA SOLOMON**

Șef secție: ing. **VIOREL POPESCU**

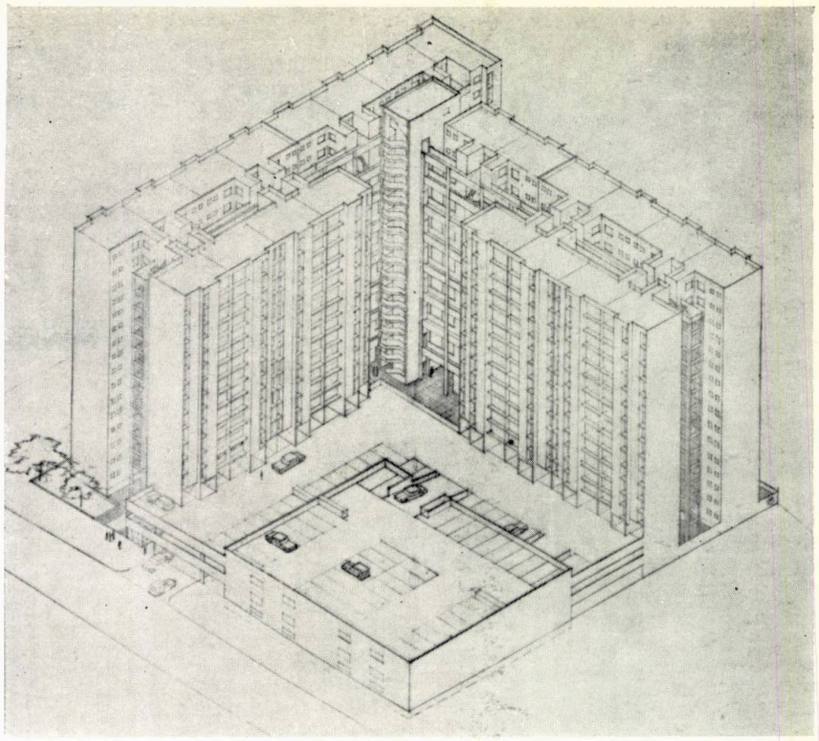

1

Lucrarea reprezintă o etapă în realizarea stațiunii turistice Dumar, în apropierea portului Porlamar din insula Margarita, aparținînd Republicii Venezuela. Stațiunea Dumar se găsește la 10°30' latitudine nord și 64° longitudine vest, în sudul Mării Caraibilor și beneficiază de o climă tropical-maritimă, cu o plajă orientată favorabil și cu un cadru natural deosebit, avînd în apropiere masivele muntoase ale insulei. Ansamblul proiectat are 326 apartamente de 4 camere, destinate locuirii turistice sezoniere, amplasate în șase corpuri cu cîte 16 niveluri fiecare, dispuse în **L**, și 326 parcaje într-o construcție cu 3 și 4 niveluri cuprinsă între laturile **L**-ului.

Prin sistematizarea zonei s-a impus un grad mare de ocupare a terenului, cca 92%, cu toate retragerile obligate față de arterele principale de circulație, fiind necesară realizarea unui prospect egal cu înălțimea construcției de circa 40 m. Regimul mediu de înălțime este

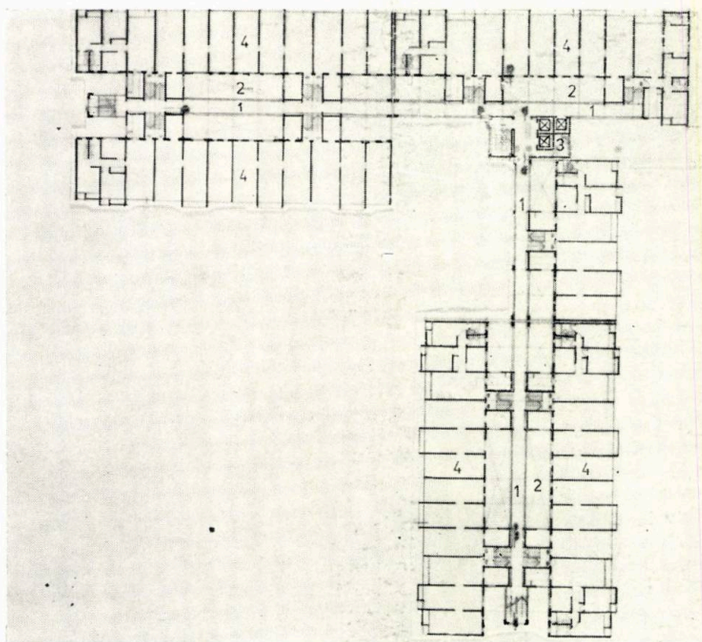

2

1. AXONOMETRIE 2. PLAN NIVEL CURENT: *1. Pasarelă — 2. Gol curți de lumină — 3. Nod circulații verticale — 4. Apartamente* 3. SECȚIUNE: *1. Locuințe — 2. Parcaj acoperit — 3. Pasarelă de acces la apartamente.*

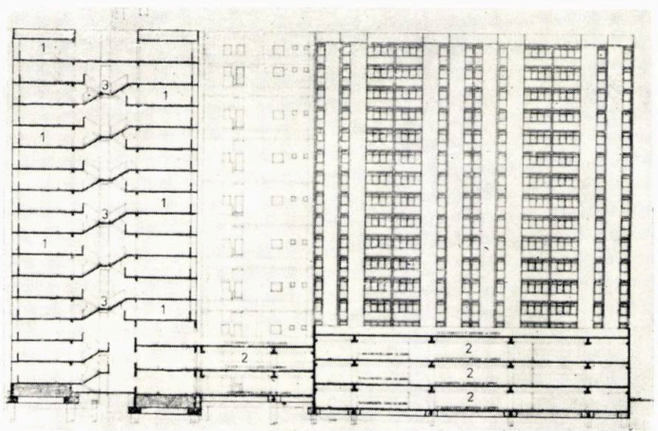

3

de 8 niveluri pentru un teren de cca 0,65 ha.

Apartamentele ansamblului au o suprafață utilă de cca 70 m², care include o cameră de zi, 3 dormitoare, bucătărie, spații de depozitare și circulații. Toate apartamentele au asigurată ventilarea transversală naturală, camerele de locuit avînd dublă orientare. În fațade, se creează un joc plastic de umbre și plinuri, datorită retragerii ferestrelor din planul fațadelor și amplasării spațiilor de depozitare cu rol termoizolant pe pereții exteriori.

Circulația în ansamblu se face printr-un nod vertical de ascensoare și scări, iar pe orizontală prin pasarele ce străbat curțile interioare neacoperite, fiecare pasarelă servind cîte două niveluri de locuit.

8 LOCUINȚE PENTRU FESTIVAL TOWN, LAGOS
Republica Federală a Nigeriei

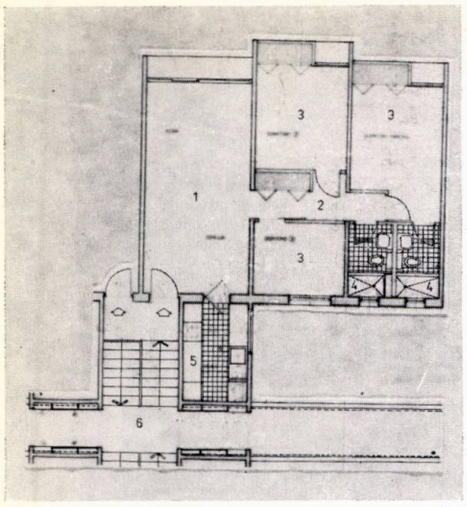

5

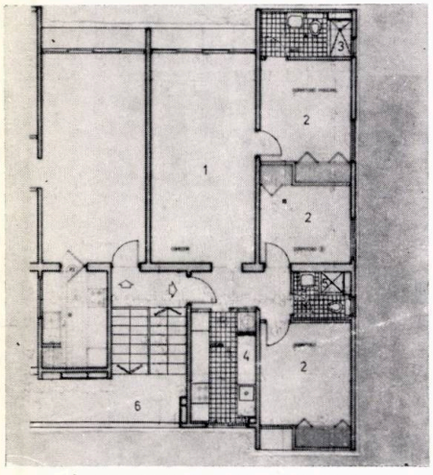

4

4. APARTAMENT CU 4 CAMERE: *1. Cameră de zi — 2. Dormitor — 3. Baie — 4. Bucătărie — 5. Duș — 6. Pasarelă acces* 5. APARTAMENT CU 4 CAMERE: *1. Cameră de zi — 2. Degajament — 3. Dormitor — 4. Baie — 5. Bucătărie — 6. Pasarelă de acces*

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arhitecții **BOGDAN DĂDÂRLAT** (șef proiect locuința tip F1—L2), **AUREL SÂRBU** (șef proiect locuința tip F1—M2b), tehnicienii-arhitecți **VICTORIA BERCEANU, FLOAREA NICULAE, LUCILIA BELEI,** arhitect **RADU SLAVU** (șef proiect locuința tip H3—M3), arhitect **DATCU ȘTEFAN** (șef proiect locuința H4—H3a), tehnicienii-arhitecți **ELISABETA GHELESEL, GABRIELA BĂLĂNICI,** arhitect **DAN BĂNCILĂ** (șef proiect locuința tip H4—H3b), tehnician-arhitect **LIVIA MURGEANU,** arhitect **IULIUS IORDAN** (șef proiect locuința B—H4), arhitect **CONSTANTIN CONSTANTINESCU** (șef proiect locuinta A2—H4), arhitect **EMILIA POPESCU** (șef proiect locuința tip A1—H4), tehnician-arhitect **CONSTANȚA NEAGU,** arhitecții **GABRIEL RĂDULESCU** (concepție partiuri pentru locuințele F1—L2, F1—M2b, B—H3, A1—H4 și A2—H4), **MIRCEA NICOLESCU** (concepție partiuri pentru locuințele H3—M3, H4—H3 și H4—H3b)
Rezistență: inginerii **NICOLAE TEMELCU, LUCINA STĂNESCU, CLAUDIA ANGELESCU**
Șef proiect: inginer **OCTAVIAN BÂRSAN**
Consilier rezistență: ing. **NICOLAE LASZLO**
Instalații sanitare și electrice: inginer **MIHAI NEGRIȘANU,** tehnician **ELENA VASILIU**
PROIECTANT GENERAL: ROMCONSULT-BUCUREȘTI
PROIECTANT DE SPECIALITATE: INSTITUTUL DE CERCETARE ȘI PROIECTARE PENTRU SISTEMATIZARE, LOCUINȚE ȘI GOSPODĂRIE COMUNALĂ — I.S.L.G.C. — BUCUREȘTI, SECȚIA S2

Activitatea complexă a Romconsult în colaborare cu I.S.L.G.C. în Nigeria a avut o componentă de bază în proiectarea și urmărirea execuției pe șantier a 8 tipuri de locuințe în Festival Town, localitate satelit a capitalei nigeriene, unde urmau să fie găzduiți într-o primă etapă participanții și o parte din vizitatorii la Festivalul de Artă Neagră care a avut loc în 1977, ulterior locuințele de aici urmînd să fie atribuite drept locuințe permanente. Cele cca 12 000 apartamente localizate aici, în prima fază de dezvoltare, sînt o parte din cele cca 200 000 locuințe ce urmează să fie construite pînă în 1980 din fondurile guvernului federal (cca 126 000) și din fondurile statelor (cca 76 000) în cadrul Programului Național Federal de locuințe.

Planul de sistematizare și rețelele edilitare pentru Festival Town (Kuje-Amuwo fiind numele de fapt) au fost elaborate de firma Doxiadis Associates International Ltd din Grecia. Dimensiunile unor loturi au fost stabilite pe baza unor date furnizate de specialiștii Romconsult, date cu

1

1. LAGOSUL ȘI LOCALITĂȚILE APROPIATE ÎN CARE AU FOST ADOPTATE PROIECTE ALE I.S.L.G.C.: *1. Festival Town — 2. Amuwo Odofin — 3. IPAJA — 4. Victoria Island*
2. FESTIVAL TOWN — PLAN ELABORAT DE FIRMA DOXIADIS ASSOCIATES INTERNATIONAL LTD: *cu cifre romane și litere sînt notate ansamblurile mari de locuit, iar cu cercuri sînt marcate centrele de dotări ale acestor ansambluri, centre ce includ și spațiile comerciale. Centrele de cartier, delimitate prin mici buline ușor de descifrat în fotografie, conțin dotările necesare unei grupări de ansambluri (centrul zonei I deservește, astfel, ansamblurile notate de la IA—IE ș.a.m.d.). Se disting lesne zonele blocurilor de locuințe cu p + 3, petele închise constituie zonele verzi, iar suprafețele hașurate marchează dotările de învățămînt de toate gradele.* Porțiunile în tentă mai deschisă reprezintă lotizările pe care s-au construit locuințe după proiecte elaborate de către I.S.L.G.C., *proiecte ce fac obiectul prezentului articol.*
3. LOCUINȚĂ F1-L2, PLAN: *1. Intrare principală — 2. Cameră de zi — 3. Patio — 4. Terasă acoperită — 5. Dormitor — 6. Bucătărie — 7. W.C. — 8. Duș — 9. Depozitare — 10. Intrare serviciu — 11. Verandă 12. Curte spre stradă*
4. LOCUINȚĂ F1-L2 SECȚIUNE LONGITUDINALĂ
5. LOCUINȚĂ F1-M2b, PLAN: *1. Intrare principală — 2. Cameră de zi — 3. Patio — 4. Terasă acoperită — 5. Dormitor — 6. Bucătărie — 7. W.C. — 8. Baie — 9. Garaj și intrare de serviciu — 10. Depozitare — 11. Curte spre stradă,*
6. LOCUINȚĂ H3-M3, PLAN PARTER și PLAN ETAJ: *1. Cameră de zi — 2. Sufragerie — 3. Bucătărie — 4. Grup sanitar — 5. Garaj — 6. Cămara — 7. Dormitor — 8. Baie*
7. FESTIVAL TOWN, VEDERE PARȚIALĂ: *în prim plan, în stînga imaginii, o locuință F1-M2b (fațada posterioară), iar în plan secund — fațade principale cu porți de garaj ale aceluiași tip; încă nu sînt construite gardurile loturilor*

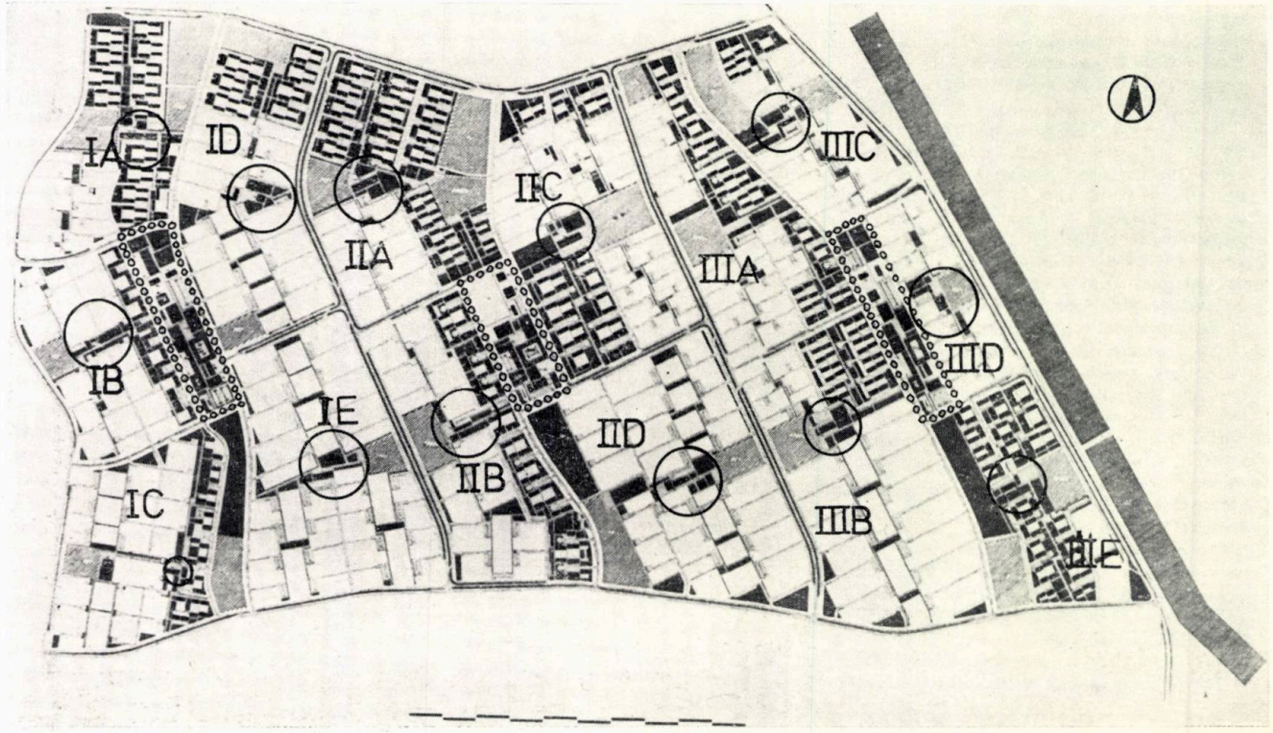

2

la jumătate de nivel, realizîndu-se astfel o mare economie de circulație. La parterul complexului, sînt amplasate săli de reuniuni, spații de joc pentru copii, administrație și control, iar la subsol spații tehnice și rezervoare de apă potabilă și de incendiu.

Sistemul constructiv al corpurilor de 16 niveluri este format din diafragme de b. a. transversale și longitudinale, structura fiind calculată pentru echivalentul gradului 8 seismic și urmînd a fi realizată în sistem tunel. Sistemul constructiv al parcajului multietajat este alcătuit din stîlpi și diafragme din b.a. monolit, cu grinzi principale prefabricate și grinzi secundare tip II cu suprabetonare.

Fundațiile sînt pe piloți, datorită naturii terenului și apropierii de suprafață a apelor freatice.

O atenție deosebită a fost acordată instalațiilor de avertizare și stins incendii, tabloul central de alarmă fiind amplasat la parter în spațiul administrației.

Fiind o premieră de proiectare românească, în această regiune a lumii, lucrarea reflectă efortul colectivului de a rezolva în mod optim problemele ridicate de condițiile deosebite de climă, teren, seismicitate, și de normele venezuelane, fapt pentru care a fost bine primită de partenerul extern, cu care colaborarea s-a desfășurat în foarte bune condiții.

Arh. DAN BĂNCILĂ

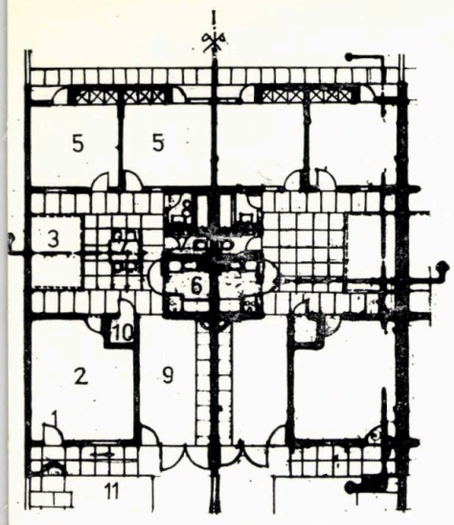

5

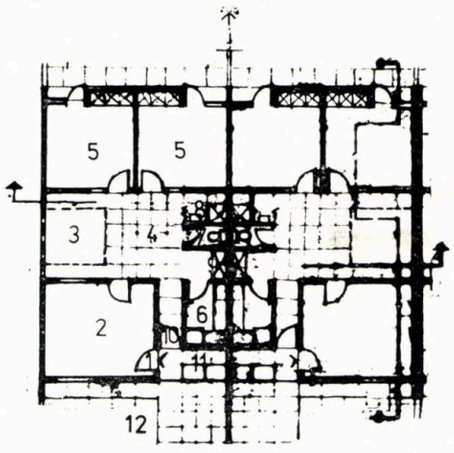

3

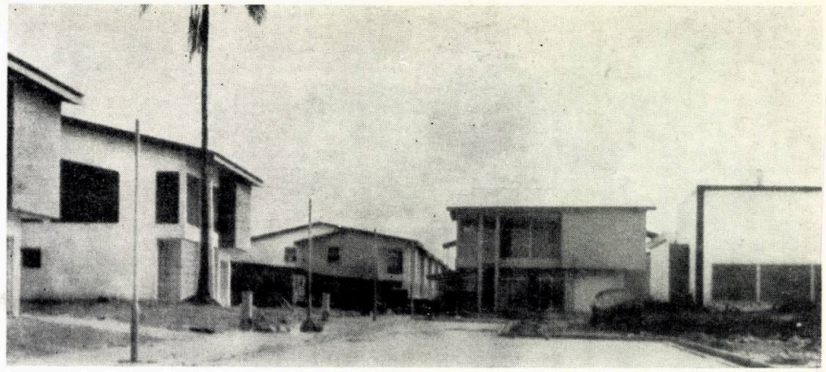

11

11. FESTIVAL TOWN, VEDERE PARȚIALĂ, *locuințe B-H3, pe deasupra locuințelor pentru personal (pe parter), în planul secund, se văd etajele altor imobile tip B-H3*

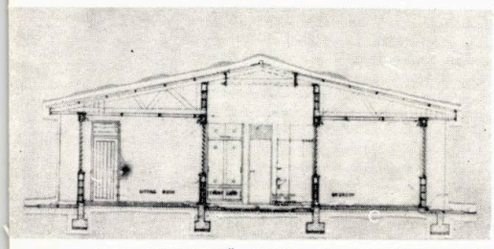

4

8.a,b. LOCUINȚĂ : H4-H3a, PLAN PARTER : *1. Intrare principală — 2. Cameră de zi — 3. Sufragerie — 4. Bucătărie — 5. Spălătorie — 6. Depozitare — 7. Patio — 8. W.C. — 9. Garaj — 10. Terasă 11. Intrare secundară — 12. Loc de parcare acoperit — (carport) — 13. Locuințe personal de serviciu-dormitor — 14. Bucătărie — 15. W.C. — 16. Duș,* PLAN ETAJ *1. Dormitor matrimonial — 2. Dormitor — 3. Family-room — 4. Baie — 5. Dressing — 6. Patio — 7. Terasă peste carport, — 9. Loggie*

9.a.b, LOCUINȚĂ B-H3, PLAN PARTER : *1. Intrare principală — 2. Cameră de zi — 3. Bar — 4. Sufragerie — 5. Bucătărie — 6. Spălătorie — 7. Depozitare — 8. W.C. — 9. Garaj — 10. Intrare secundară — 11. Scară de serviciu — 12. Terasă,* PLAN ETAJ : *1. Dormitor matrimonial — 2. Dressing — 3. Dormitor — 4. Family-room — 5. Baie — 6. Loggie — 7. Terasă — 8. Degajament — 9. Accej serviciu etaj*

10. LOCUINȚĂ B-H3, FAȚADĂ LATERALĂ

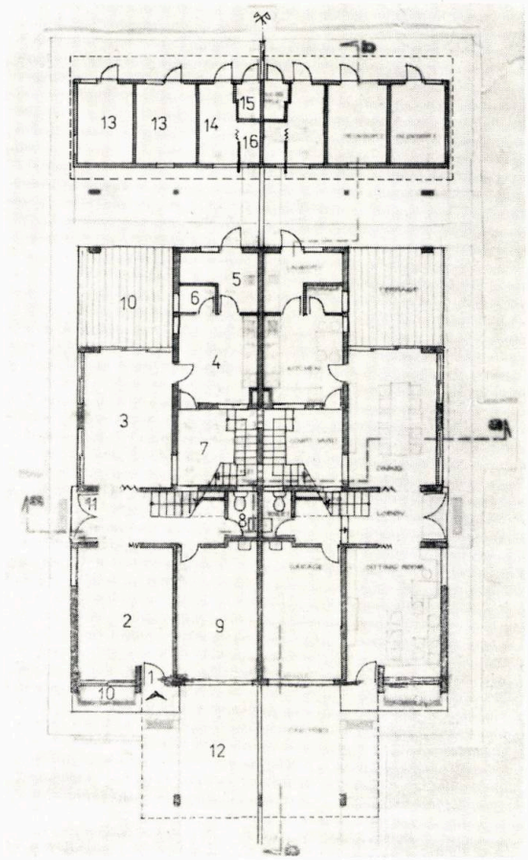

8 a

8 b

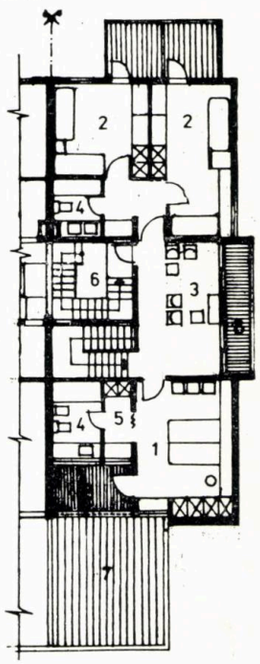

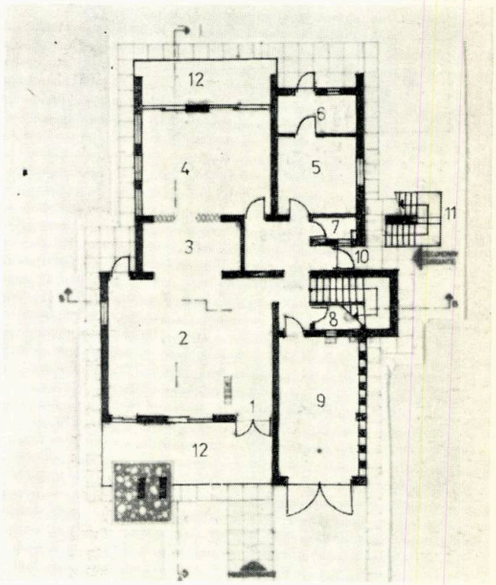

9 a

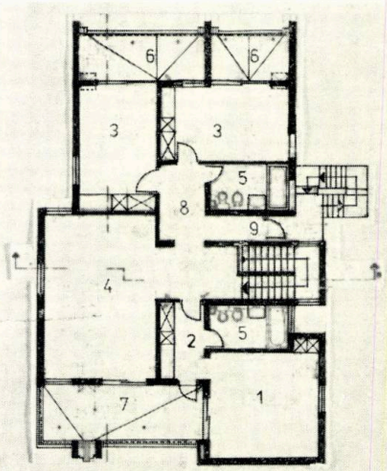

9 b

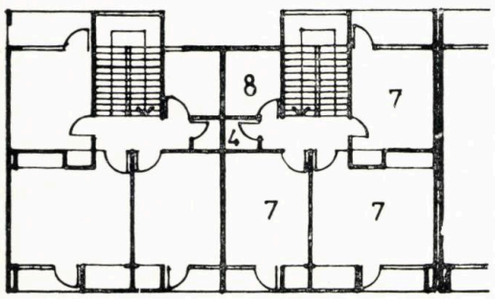

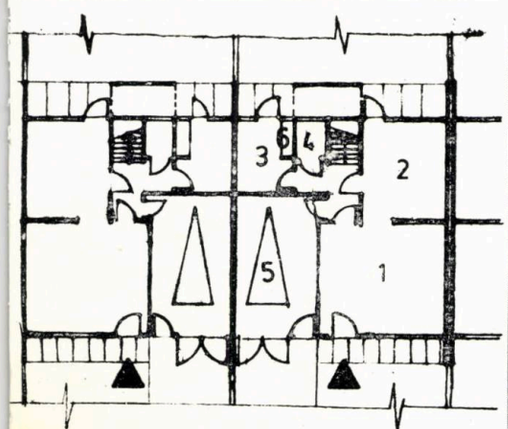

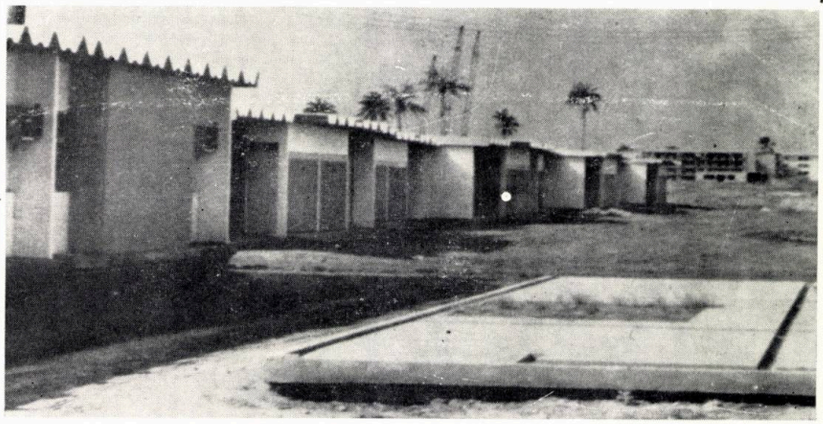

7

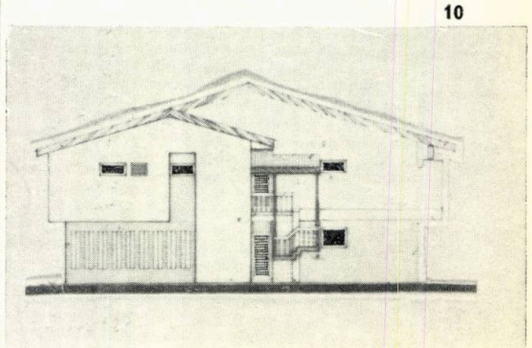

10

→

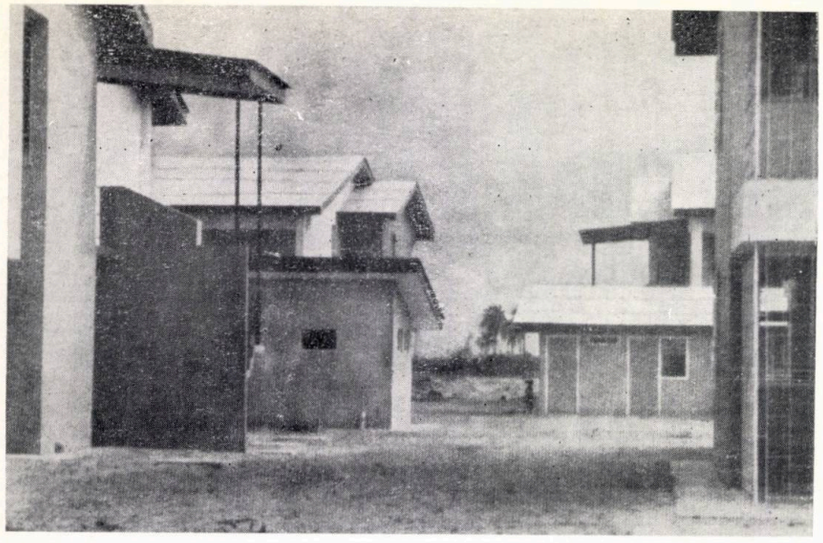

12

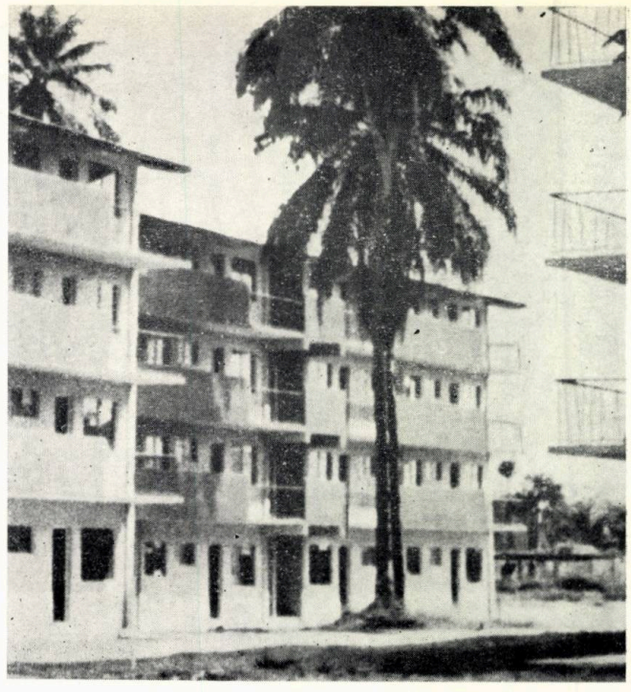

17

12. FESTIVAL TOWN, *locuințe A-H4 în planul apropiat stînga și locuință B-H3 în centrul imaginii*
13, 14, 15. LOCUINȚĂ A-H4, PLAN PARTER, PLAN ETAJ, SECȚIE
16, 17. ASPECTE DIN FESTIVAL TOWN, *Panoramic parțial și blocurile proiectate de Biroul de dezvoltare al statului Lagos — L.S.P.C.*

13

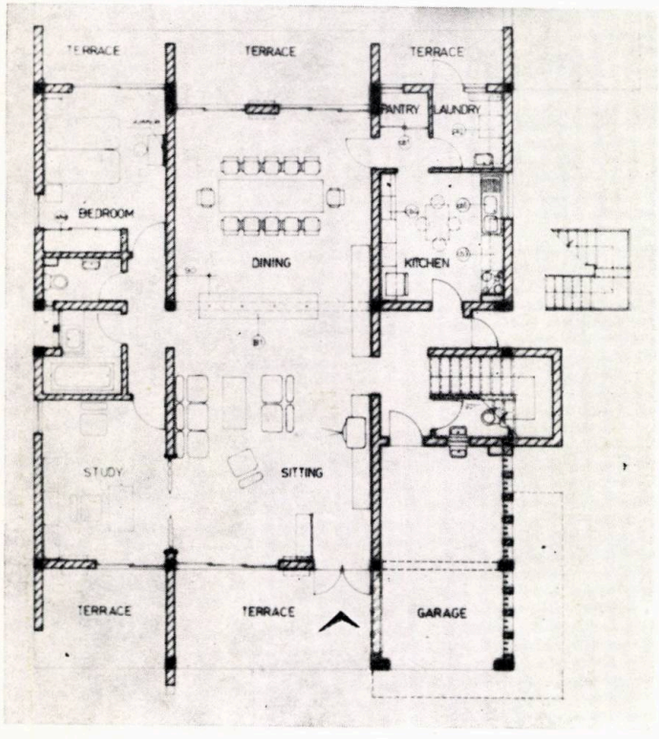

14

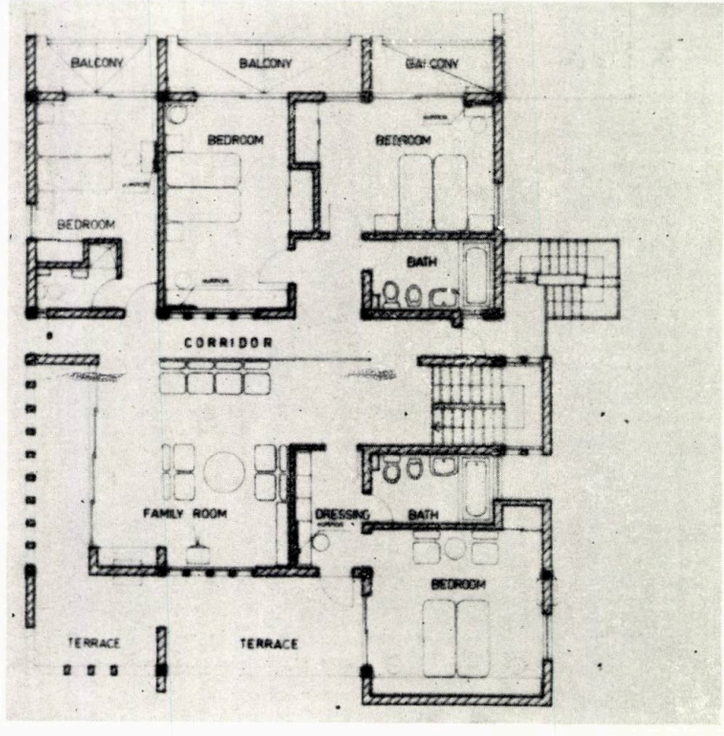

16

15

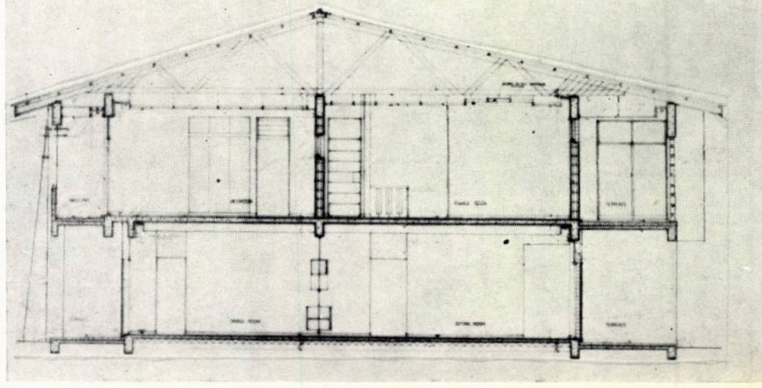

privire la dimensiunile generale în plan ale unor clădiri.

Cele 8 proiecte au fost elaborate pentru locuințe familiale amplasate pe loturi, trebuind să corespundă unor condiții variate atît din punct de vedere al categoriei de confort din care făceau parte, aceasta influențînd direct finisajele și suprafețele locuibile și utile precum și nivelul de dotare cu diferite spații anexe, cît și al numărului de persoane care vor locui în apartamentele respective.

Locuințele proiectate se încadrează în trei categorii: pentru familii cu venituri joase (locuințe parter înșiruite — tipul F_1-L_2); pentru familii cu venituri medii (locuințe parter înșiruite — tipul F_1-M_2b și $p+1$ înșiruite cu apartamente duplex — H_3-M_3) și pentru familii cu venituri ridicate ($p+1$, cu apartamente duplex — locuințe cuplate H_4-H_3a și H_4-H_3b și izolate tipurile $B-H_3$, A_2-H_4 și A_1-H_4).

Schițele de partiu și proiectele în faza DDE au fost elaborate din vara anului 1974 pînă în martie 1975, șantierul începînd în vara anului 1975. Execuția a fost făcută de diferite firme constructoare nigeriene și străine, care au obținut contractele pe bază de licitație.

Proiectele au fost elaborate în concordanță cu normele locale și internaționale de proiectare și au corespuns pe deplin uzanțelor, tradițiilor și condițiilor social-economice nigeriene precum și condițiilor de climă.

Sistemul constructiv propus a fost de zidărie portantă cu sîmburi și planșee de beton armat pentru toate tipurile de locuințe. Acoperișul este format din ferme de lemn tratat împotriva termitelor iar învelitoarea din plăci de azbociment ondulat.

Se asigură ventilarea naturală transversală a încăperilor de locuit, condiție absolut necesară pentru obținerea confortului termic interior, în plus la locuințele de confort mediu fiind prevăzută posibilitatea montării de aparate de condiționare individuală în camerele de zi, iar la cele cu confort sporit aceste aparate pot fi montate în toate încăperile de locuit.

Fundațiile sînt tip radier din cauza rezistenței foarte scăzute a terenului de fundare (cca 0,5 kgf/cm²), Festival Town fiind amplasat pe o fostă mlaștină, care a fost secată parțial în cursul lucrărilor de construcție prin umplere prin hidromecanizare sau drenarea apelor spre o zonă amplasată de-al ungul șoselei naționale Lagos-Badagri-Cotonou care mărginește amplasamentul la sud.

Locuințele sînt racordate la rețeaua publică de apă, fiind prevăzute și cu rezervoare tampon pentru asigurarea unei funcționări normale în perioadele cu debit sau presiune scăzută. Apa caldă este produsă cu boilere electrice.

Pînă la terminarea rețelei de canalizare, locuințele au fost prevăzute cu fose septice și puțuri absorbante, multe din aceste apartamente fiind date în folosință înainte cu mult de terminarea unor utilități publice.

Locuințele au fost prevăzute cu prize de telefon și antene pentru TV.

Pe parcursul execuției au fost aduse unele modificări de structură, la unele proiecte, unele firme constructoare utilizînd prefabricate ușoare pentru pereți (locuințele F_1-L_2 și F_1-M_2b) sau o structură metalică (locuințele H_4-H_3a), fără modificarea partiului sau cu modificări neesențiale, dar respectînd în toate cazurile dimensiunile generale exterioare ale caselor. Aceste modificări s-au putut face fără dificultăți și datorită faptului că modularea spațiilor la toate proiectele a fost făcută la lumină și nu la interax de structură.

Locuințele tip H_3-M_3, $B-H_3$ și A_1-H_4 s-au realizat conform proiectelor inițiale; fără modificări, ulterior reducîndu-se și numărul de tipuri renunțîndu-se la folosirea lui H_4-H_3b și A_2-H_4, fiind înlocuite cu H_4-H_3a și respectiv A_1-H_4. Unele din aceste proiecte (H_4-H_3b, $B-H_2$ etc.). au fost folosite și la Kaduna, oraș important al Republicii Federale Nigeria, unde s-au desfășurat acțiuni legate de Festivalul de Artă Neagră.

Terasele și loggiile adînci, patio-urile unora dintre aceste locuințe, ștreșinele largi, tîmplăriile exterioare (uși de lemn pline pe tocuri și ferestre metalice la locuințele tip F_1-L_2, F_1-M_2 b și H_3-M_3) și din aluminiu la H_4-H_3a, H_4-H_3b, $B-H_3$, A_1-H_4 și A_2-H_4), panouri traforate din elemente ceramice, materiale de finisaj, grilele de protecție metalice au contribuit la crearea unui aspect arhitectural interesant al acestor clădiri.

Considerăm că proiectarea acestor locuințe atît de diferite între ele, cu partiuri corespunzătoare condițiilor climatice de la latitudinea de 6°N de Ecuador, răspunzînd în totalitate condițiilor puse de beneficiar (Federal Housing Authority-Biroul Federal pentru Locuințe), capacitatea de a se adapta unor condiții atît de deosebite față de cele de la noi în privința proiectării și urmăririi execuției pe șantier, într-un timp scurt, reprezintă un frumos succes al specialiștilor din I.S.L.G.C-Romconsult.

Arh. MIRCEA NICOLESCU

ANSAMBLURI REZIDENȚIALE ÎN CARTIERUL VICTORIA ISLAND DIN LAGOS
Republica Federală a Nigeriei

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arhitecții **ȘTEFAN DATCU** (șef proiect sistematizare și locuințe tip VH3), **EMILIA POPESCU** (șef proiect locuințe tip VH3), **GABRIEL RĂDULESCU** (șef proiect locuințe tip VH2), **DAN BĂNCILĂ, MIRCEA NICOLESCU, tehn. arh. CONSTANȚA NEAGU**
Rezistență: inginerii **NICOLAE TEMELCU, LUCINA STĂNESCU, CLAUDIA ANGELESCU**
Șef proiect complex: ing. **OCTAVIAN BÂRSAN**
Instalații: inginerii **MIHAI NEGRIȘANU, ELENA VASILIU**
PROIECTANT GENERAL: ROMCONSULT — BUCUREȘTI
PROIECTANT DE SPECIALITATE: INSTITUTUL DE CERCETARE ȘI PROIECTARE PENTRU SISTEMATIZARE, LOCUINȚE ȘI GOSPODĂRIE COMUNALĂ — I.S.L.G.C. — BUCUREȘTI, SECȚIA S2

În cadrul activității Romconsult în Nigeria, un loc important l-a ocupat proiectarea și supravegherea realizării a două ansambluri rezidențiale din cartierul VICTORIA ISLAND din LAGOS. Beneficiarii, inițial Federal Housing Authority — Biroul Federal pentru Locuințe — și, ulterior, Ministerul Federal al Lucrărilor Publice și Locuințelor, au cerut proiectarea a două tipuri de locuințe de confort sporit: un tip duplex, cu două apartamente cuplate, fiecare apartament cu trei dormitoare, și un al doilea tip, o casă izolată (tip bungalow) conținînd un apartament duplex (tipul **VH4)**, cu cinci dormitoare. La aceste două tipuri, s-au adăugat și trei blocuri $P+1$ (tipul **VH2),** cu cîte 4 apartamente cu 2 dormitoare fiecare.

Sarcina proiectării celor două ansambluri rezidențiale din zonele notate convențional A și B, a revenit I.S.L.G.C., ca proiectant de specialitate. Pentru ambele ansambluri, parcelarea și trama stradală erau stabilite, drumurile și o parte din rețeaua de canalizare fiind executate. Aspectul general al întregului cartier cît și al celor două ploturi A și B reflectă particularități specifice Nigeriei, atît în ceea ce privește climatul, cît și uzanțele de proiectare și construcție. Cartierul Victoria Island, zonă rezidențială reprezentativă a orașului Lagos, fiind situat pe o insulă așezată în partea de S.E. a ora-

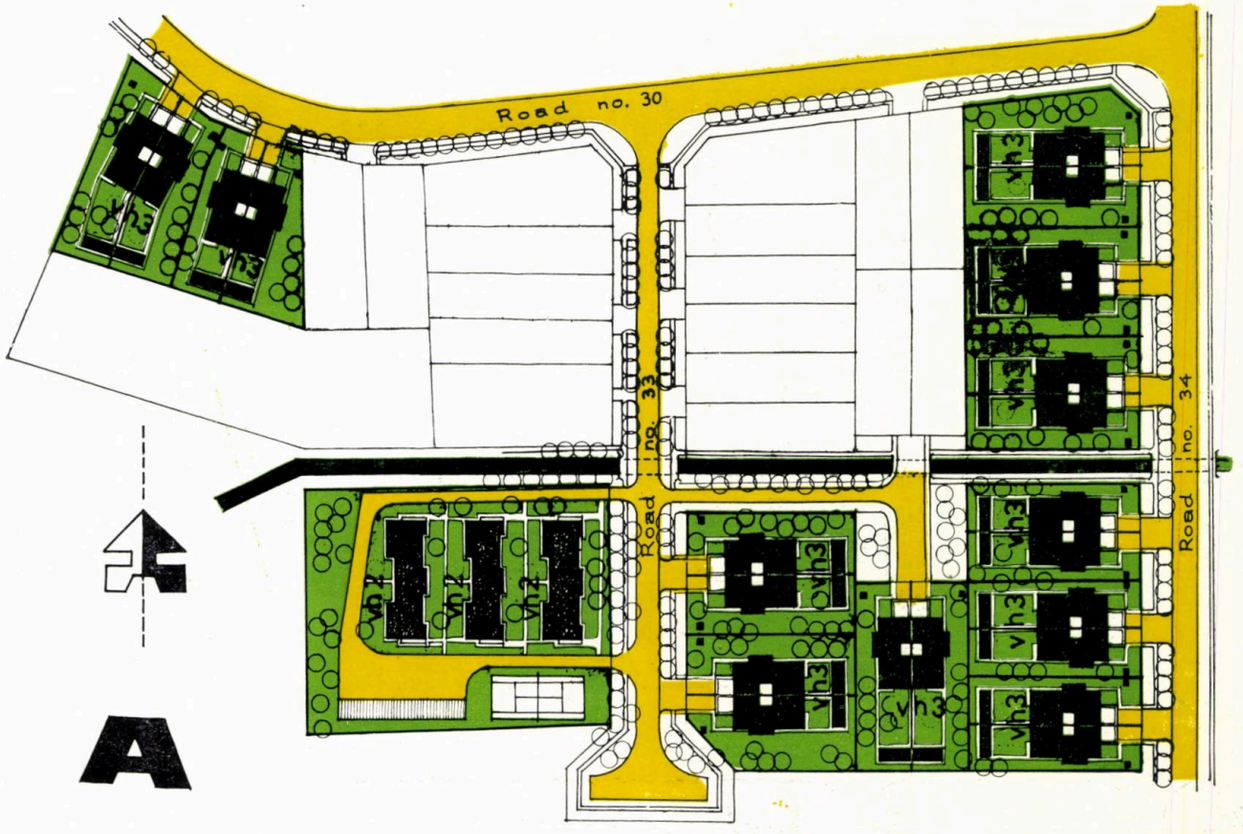

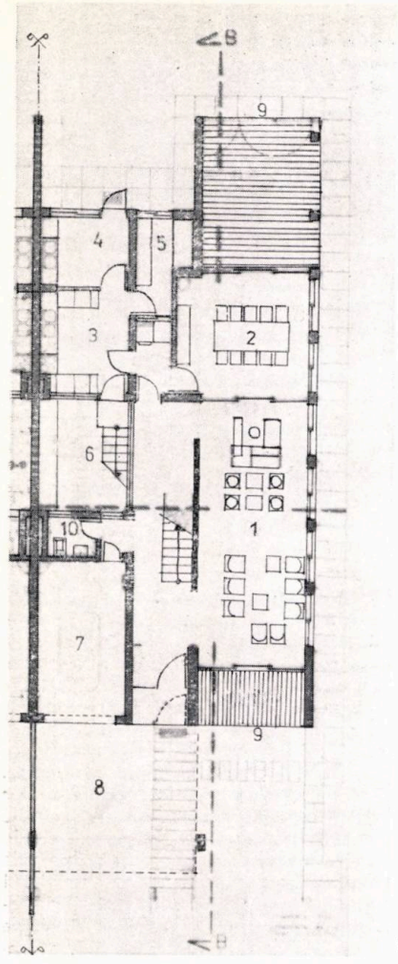

3

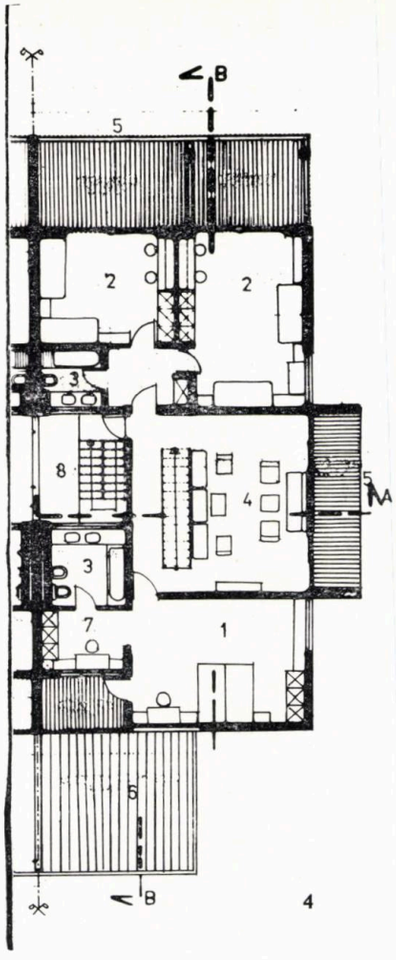

4

7

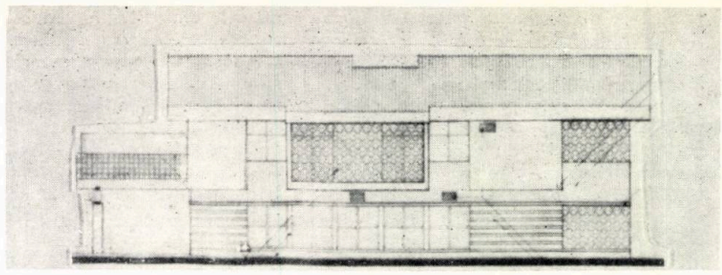

6

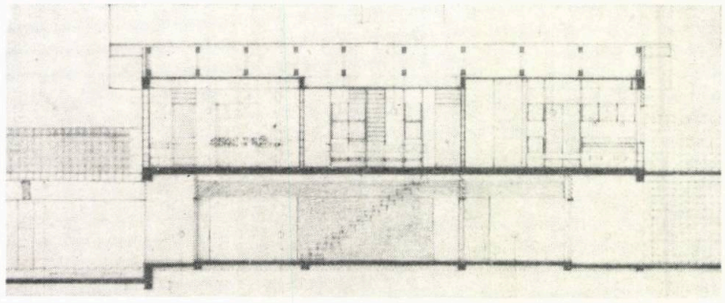

5

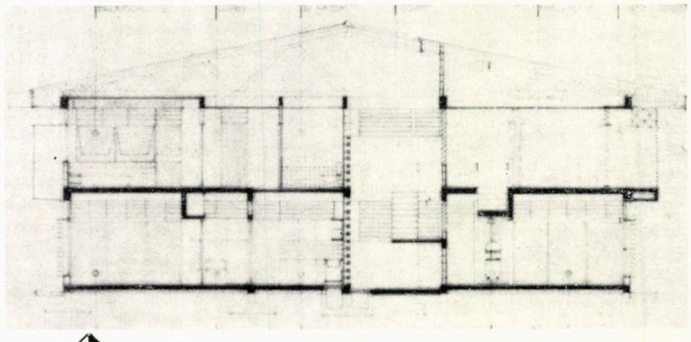

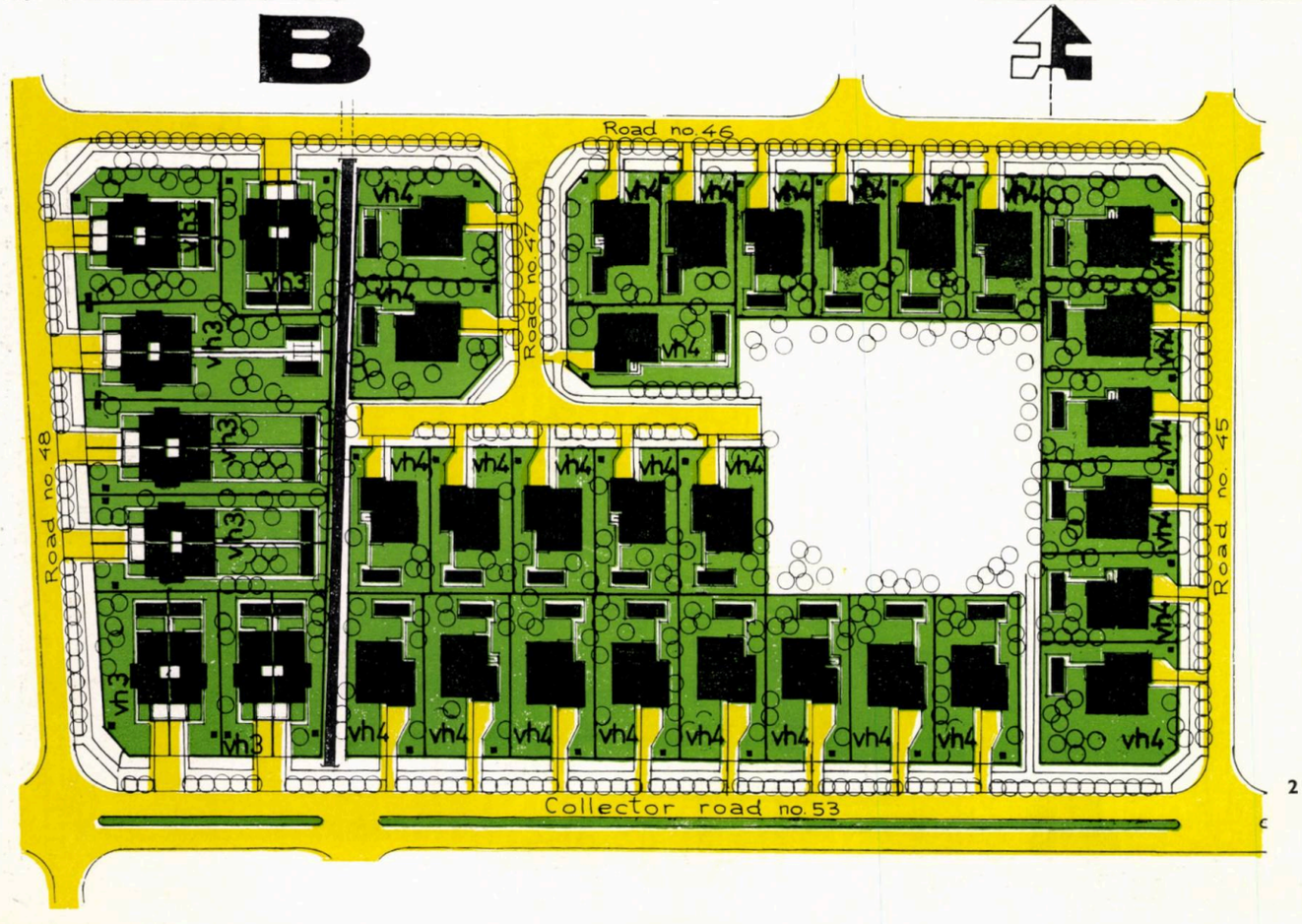

2

1. VICTORIA ISLAND — PLAN DE SITUAȚIE ZONA A, *3 blocuri tip VH2 (12 apartamente) și 11 locuințe tip VH3 (22 apartamente duplex)*
2. PLAN DE SITUAȚIE ZONA B, *7 locuințe tip VH3 (14 apartamente duplex) și 28 locuințe tip VH4 (28 apartamente duplex)*
3, 4, 5, 6. LOCUINȚA TIP VH3, PLAN PARTER: *1. Camera de zi — 2. Sufragerie — 3. Bucătărie — 4. Spălătorie — 5. Depozitare — 6. Curte interioară și scară de serviciu — 7. Garaj — 8. Parcaj acoperit — 9. Terasă — 10. W.C. de serviciu*, PLAN ETAJ: *1. Dormitor principal — 2. Dormitor — 3. Baie — 4. Family room — 5. Loggie — 6. Terasă — 7. Dressing — 8. Patio*, SECȚIUNE TRANSVERSALĂ, SECȚIUNE LONGITUDINALĂ
7. LOCUINȚA TIP VH3, FAȚADA LATERALĂ
8, 9, 10. LOCUINȚA TIP VH4, PLAN PARTER: *1. Camera de zi — 2. Sufragerie — 3. Birou — 4. Dormitor oaspeți — 5. Bucătărie — 6. Spălătorie — 7. Depozitare — 8. W.C. serviciu — 9. Garaj (2 auto) — 10. Baie — 11. Terasă*, PLAN ETAJ: *1. Dormitor principal — 2. Dormitor — 3. Family room — 4. Baie — 5. Duș — 6. Scară serviciu — 7. Loggie — 8. Terasă*; FAȚADA POSTERIOARĂ
11, 12a, 12b. BLOC TIP VH2, PLAN ETAJ:
1. Terasă-intrare — 2. Living — 3. Sufragerie — 4. Dormitor — 5. Bucătărie — 6. Dep. — 7. Intrare serviciu — 8. Baie — 9. Terasă — 10. Scară — 11. Scară serviciu — 12. Terasă-acces parter, FAȚADE, PRINCIPALĂ ȘI POSTERIOARĂ

CENTRU SOCIAL-CULTURAL COLLINA VERDE-TRIPOLI, —Jamahiria Arabă Libiană Populară Socialistă

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arhitecții **LAURA VALENTIN** (șef proiect), **ANDREI DRACULIS**
Rezistență: inginerii **FLORIN CATANĂ DAN ANASTASIU**
Instalații: inginerii **MARIA POPA, DUMITRU BELU, TRAIAN HASCHI**
Drumuri: ing. **NICOLAE DRAGANOVICI**
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL DE CERCETARE ȘI PROIECTARE PENTRU SISTEMATIZARE, LOCUINȚE ȘI GOSPODĂRIE COMUNALĂ — I.S.L.G.C. — BUCUREȘTI
ANTREPRENOR GENERAL: ANTREPRIZA ROMÂNĂ DE CONSTRUCȚII-MONTAJ — ARCOM — BUCUREȘTI

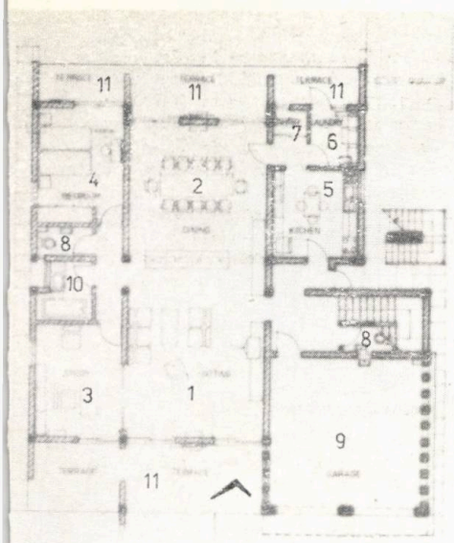

8

nele continentale ale Lagosului, o calitate deosebită la latitudinea de cca 6°N de Ecuator, unde temperaturile obișnuite anuale variază între 24° și 34°C în mod normal.

Locuințele realizate aici de către I.S.L.G.C. — Romconsult, tipurile **VH3** și **VH4**, sînt adaptări și modificări a două din locuințele deja proiectate pentru Orașul Festivalului (**H4—H3a**, respectiv **AH4**), în sensul măririi suprafețelor utile și locuibile.

Soluția constructivă utilizată pentru toate tipurile de locuințe este zidăria portantă cu sîmburi și planșee din b.a. Acoperișul este format din șarpante de lemn tratat împotriva termitelor, iar învelitoarea este din azbociment ondulat pentru VH3 și VH4, în timp ce blocurile VH2 au acoperiș în terasă. Fundațiile sînt continui din b.a. avînd în vedere rezistența scăzută a solului, cca 0.5 Kgf/cm².

S-a asigurat ventilarea naturală transversală a încăperilor de locuit, condiție esențială pentru realizarea confortului termic interior. Locuințele au terase și loggii adînci, protejate de streșinile largi

9

ale acoperișului sau de traforuri din materiale ceramice, spațiile interioare fiind astfel apărate de radiația solară intensă fără a se obtura vederea spre exterior. Aceste elemente funcționale și compoziționale au determinat un aspect caracteristic al partiurilor și fațadelor, adaptate condițiilor climatice locale.

Tîmplăria exterioară este din aluminiu, cea interioară din lemn. Dormitoarele, camerele de zi, sufrageriile sînt prevăzute și cu aparate de condiționare individuale.

Alimentarea cu apă se face de la rețeaua publică, prevăzîndu-se și 2 rezervoare tampon la fiecare apartament, pentru asigurarea unei presiuni constante în instalația interioară. Un rezervor este exterior, la suprafața terenului, al doilea este amplasat în locuință, legate între ele cu o pompă de declanșare automată care asigură umplerea rezervorului interior. Apa caldă menajeră se asigură cu boilere electrice.

Pentru evacuarea apelor uzate, pînă la executarea completă a rețelei de canalizare, s-au prevăzut fose septice amplasate pe fiecare lot în apropierea garajelor la locuințele VH3 și VH4.

În ce privește imaginea de ansamblu, nefiind posibile realizarea unor retrageri mai mari sau mai diferențiate de la stradă, planuri principale și secundare în perspective locale la nivelul ochiului și crearea unor centre compoziționale de interes major s-a căutat definirea unei siluete volumetrice lipsite de monotonie prin schimbarea acoperișurilor și alternative de fațadă prin tratarea diferențiată a volumelor și a unor elemente componente cum ar fi: tîmplăria exterioară metalică, panouri traforate, materiale de finisaj, grile de protecție etc. În plus, gardurile către stradă, executate din zidărie fie plină, fie cu elemente traforate din ceramică sau beton, și plantațiile decorative (pe care le vor face locatarii) vor contribui la personalizarea ansamblului.

La ora actuală aceste locuințe sînt construite și predate beneficiarului în totalitate, cele două ansambluri constituind unități urbanistice remarcabile prin aspectul lor.

Arh. MIRCEA NICOLESCU

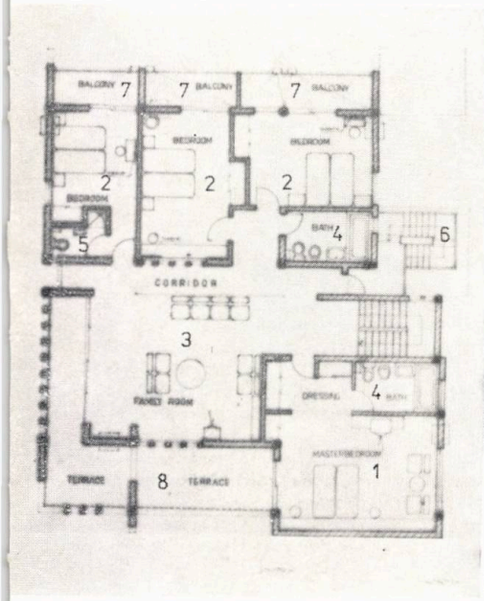

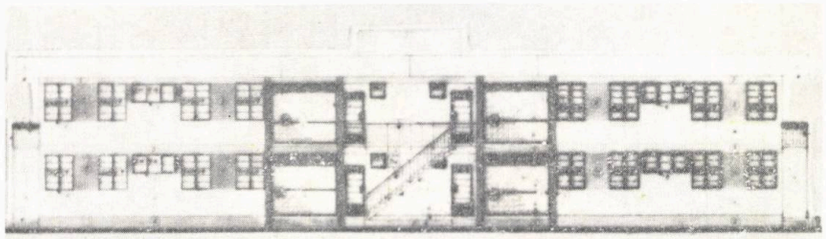

12b

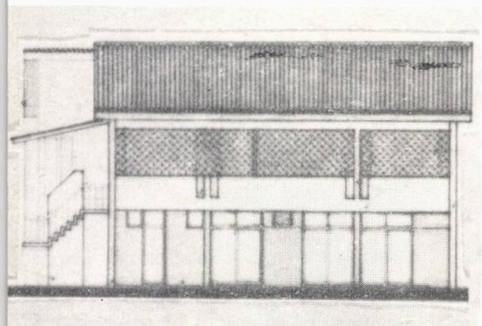

10

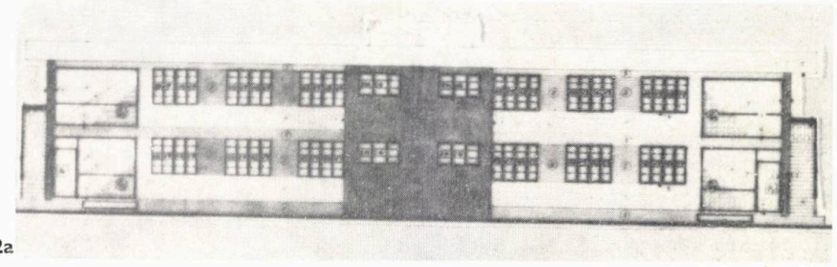

12a

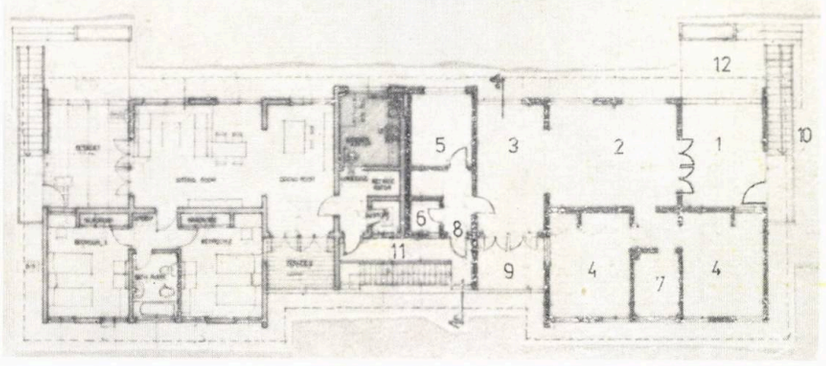

11

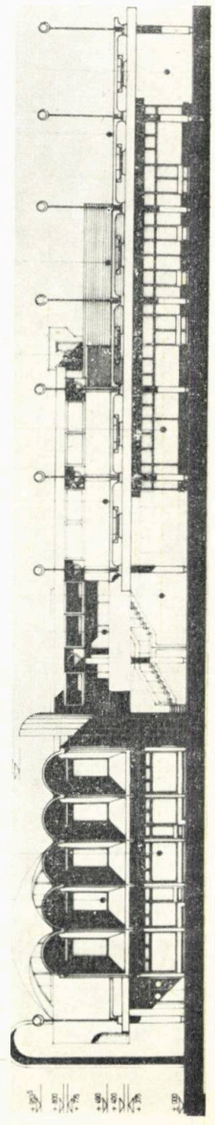

1

șului. La sud, este mărginită de plaja la Oceanul Atlantic, iar spre N de insula IKOYI, de care este despărțită de o lagună. Laguna este traversată de poduri rutiere care fac parte dintr-un sistem de artere de mare viteză ce leagă diversele cartiere ale orașului între ele, asigurînd o circulație normală în condițiile unui trafic auto deosebit de intens. Vecinătatea apei și o briză permanentă asigură cartierului un microclimat agreabil, temperatura fiind cu 2°—3°C mai scăzută decît în zo-

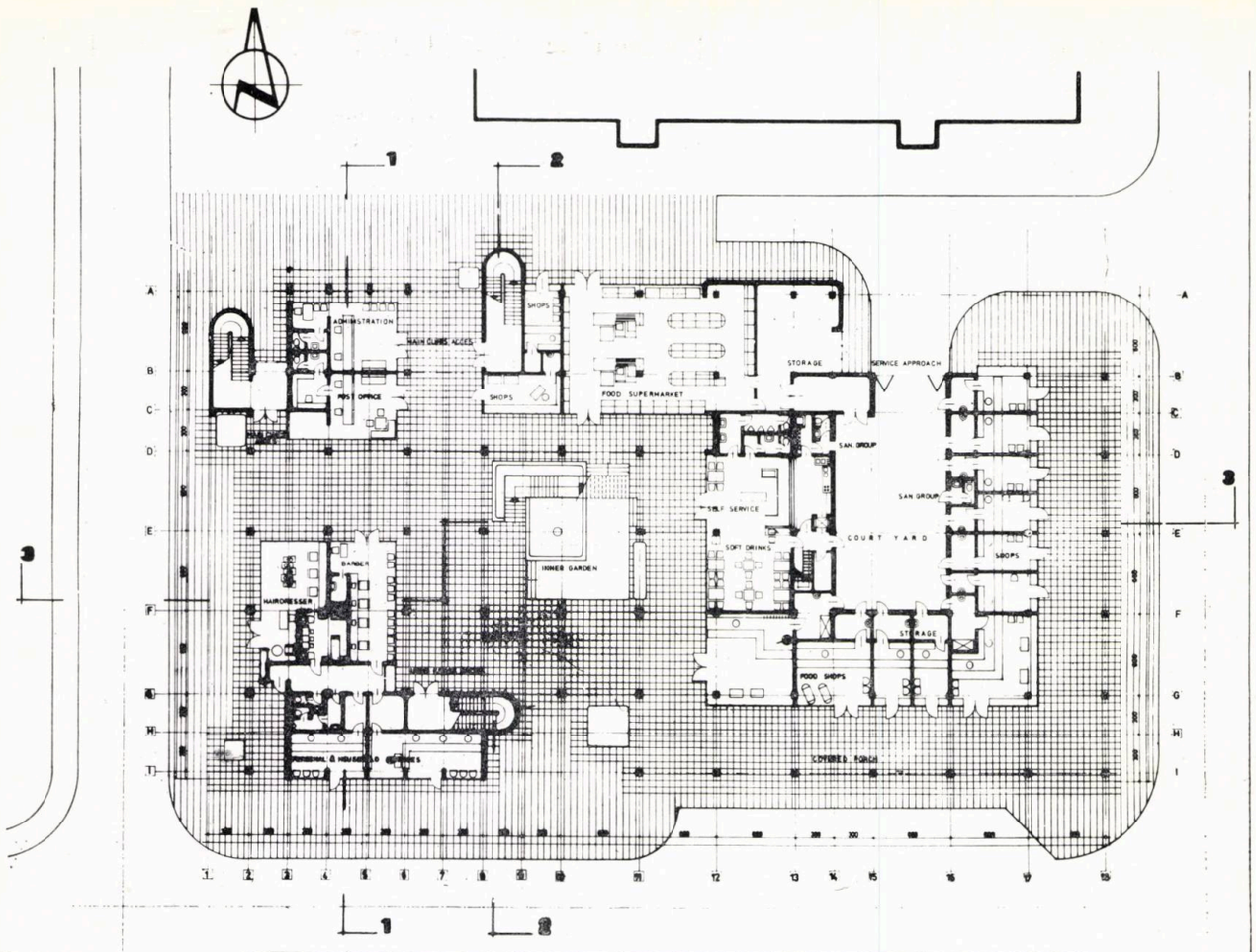

2

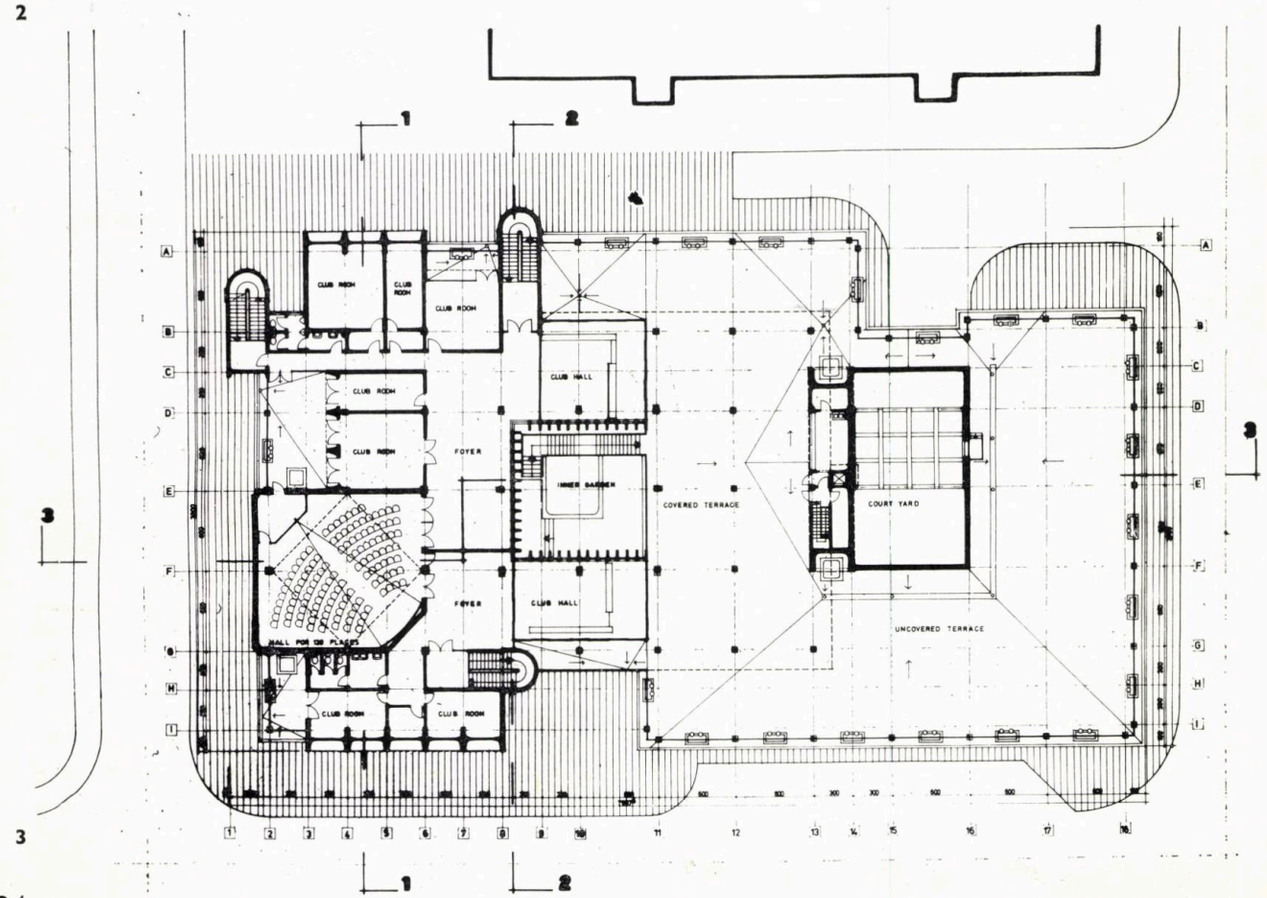

3

Noul centru a fost studiat pentru a răspunde cerințelor unei populații de circa 2 000 persoane cazate în zona rezidențială aferentă alcătuită din 424 apartamente în construcții cu p + 3 niveluri. Suprafețele comerciale au fost calculate pe baza indicelui de 360 m²/1 000 locuitori, în loc de 550 m²/1 000 locuitori indice valabil astăzi în toate noile ansambluri urbane, deoarece amplasamentul respectiv se găsește în preajma unui vast bazar. Clubul însă, dimpotrivă, a fost amplificat ca funcții și ca spațiu deoarece, în prezent, populația încă nu beneficiază de un număr suficient de dotări destinate culturii.

Ansamblul social-cultural cuprinde următoarele funcțiuni: ● comerț alimentar și nealimentar ● alimentație publică ● prestări de servicii pentru populație ● funcțiuni administrative — poștă și plăți ● club.

S-a apreciat drept soluție optimă — în situația dată — gruparea magazinelor în jurul unei curți de aprovizionare și depozitare. S-a prevăzut un magazin cu autoservire pentru mărfuri alimentare de uz casnic și gospodăresc, alături de unitățile de vînzare cu spații mai mici, pentru produse de panificație, fructe și legume, carne și preparate din carne, brînzeturi, ouă, lactate. Comerțul nealimentar dispune de: galanterie bărbați-femei-copii, punct farmaceutic, obiecte de uz casnic curent, țigări, ziare.

Indicele pentru alimentația publică, în zona respectivă a fost majorat, de la 40 locuri / 1 000 locuitori pe întreg orașul Tripoli, la 70 locuri / 1 000 locuitori în zona respectivă, preferîndu-se forma de bar-bufet, în care se pot prepara unele minuturi și desface cafea și băuturi nealcolice. Toate magazinele sînt accesibile din străzile înconjurătoare, oferind cumpărătorilor confortul unor portice umbrite care să facă agreabilă aprovizionarea cu cele necesare. Tot în scopul întîmpinării cerințelor populației din zonă, s-au prevăzut și: o frizerie, o unitate de coafură-manichiură-pedichiură, cosmetică, punct de preluare-predare spălătorie, reparații inventar electrocasnic, ceasornicărie, ochelari, croitorie etc. Toate unitățile de prestare au fost amplasate într-un corp opus comerțului, dimensionat după indicele de 100 m²/1 000 locuitori. În ansamblul propus, s-au mai prevăzut și spații pentru un ghișeu poștă-telefoane-post restant-căsuțe poștale, 2 cabine telefon interurban, precum și un birou-casierie pentru probleme locative.

Clubul destinat rezidenților cartierului Collina Verde — dar care a fost gîndit spre a putea satisface și rezidenții altor cartiere tripolitane — este alcătuit din două zone distincte, care, în viitor, pot constitui funcțiuni la care să poată participa o asistență mixtă — femei și bărbați —, calculul suprafețelor fiind pornit de la norma de 75—100 m²/1 000 locuitori. În alcătuirea actuală a partiului, clubul permite folosirea separată, pe sexe, a clădirii, fiind satisfăcute următoarele funcțiuni: sală de conferințe-audiții-proiecții filme cu 100 locuri, săli de joc (cărți-biliard-șah), săli de cercuri (puericultură-limbi străine-pictură-muzică), expoziții, săli de destindere (discuri-reviste). Compartimentarea interioară, elastică, permite transformarea în timp a spațiilor.

Din patru soluții, cîte au fost prezentate partenerului libian, a fost preferată

BANCA INDUSTRIALĂ, TRIPOLI

COLECTIVUL DE PROIECTARE:
Arhitectură: arhitecții **LILIANA VERGULESCU** (șef proiect), **IONEL DRĂGULINESCU**, c. arh. **MARIUS DAMIAN**
Rezistență: inginerii **DOREL SPOIALĂ, ANCA ZAHARESCU**
Instalații: inginerii **ȘERBAN RADU** (sanitare), **VASILE VĂMEȘU** (electrice)
PROIECTANT GENERAL: ANTREPRIZA ROMÂNĂ DE CONSTRUCȚII MONTAJ — ARCOM — BUCUREȘTI și INSTITUTUL PENTRU SISTEMATIZARE, LOCUINȚE ȘI GOSPODĂRIE COMUNALĂ — I.S.L.G.C. — BUCUREȘTI.

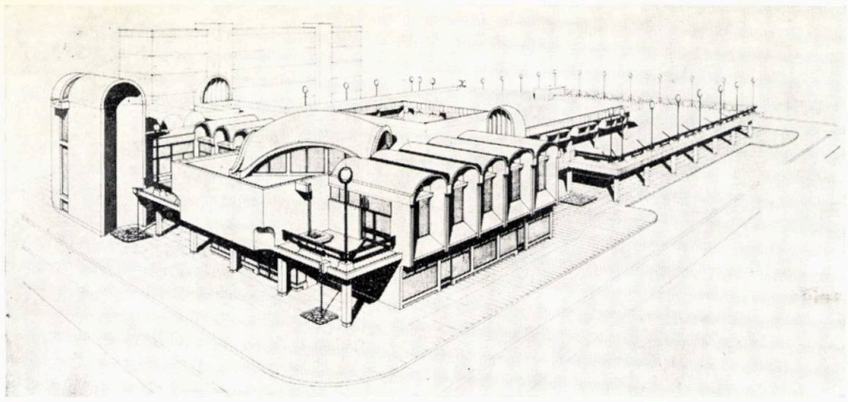

7

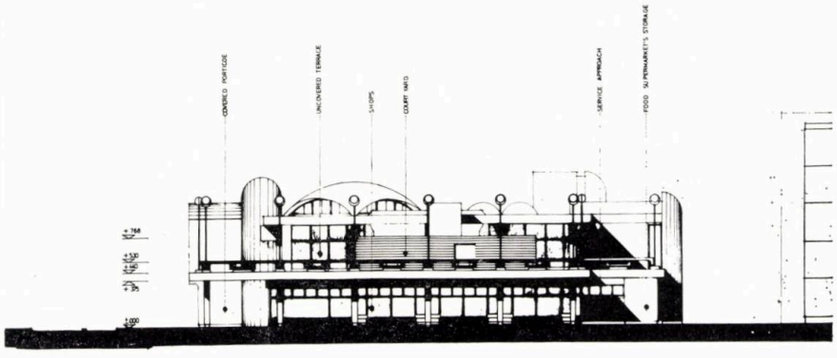

6

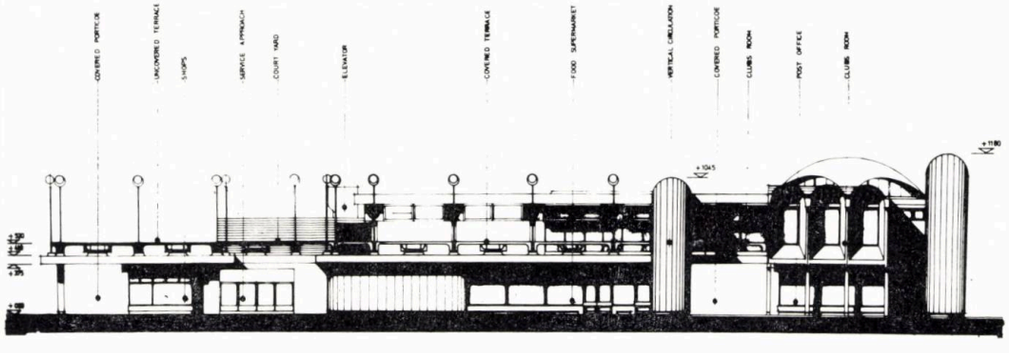

5

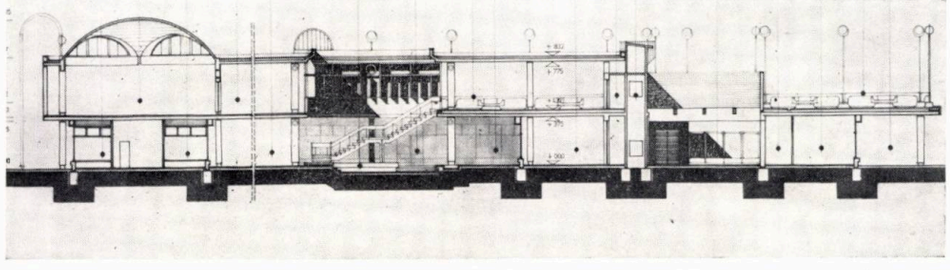

4

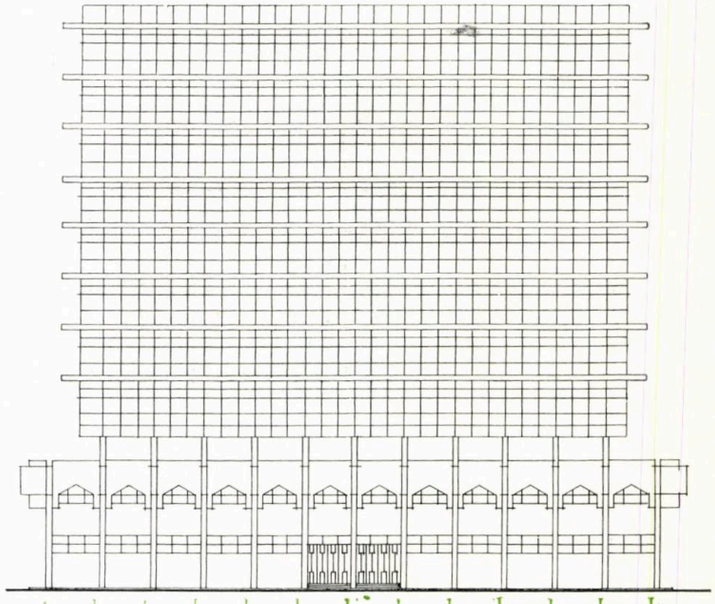

FAȚADA PRINCIPALĂ

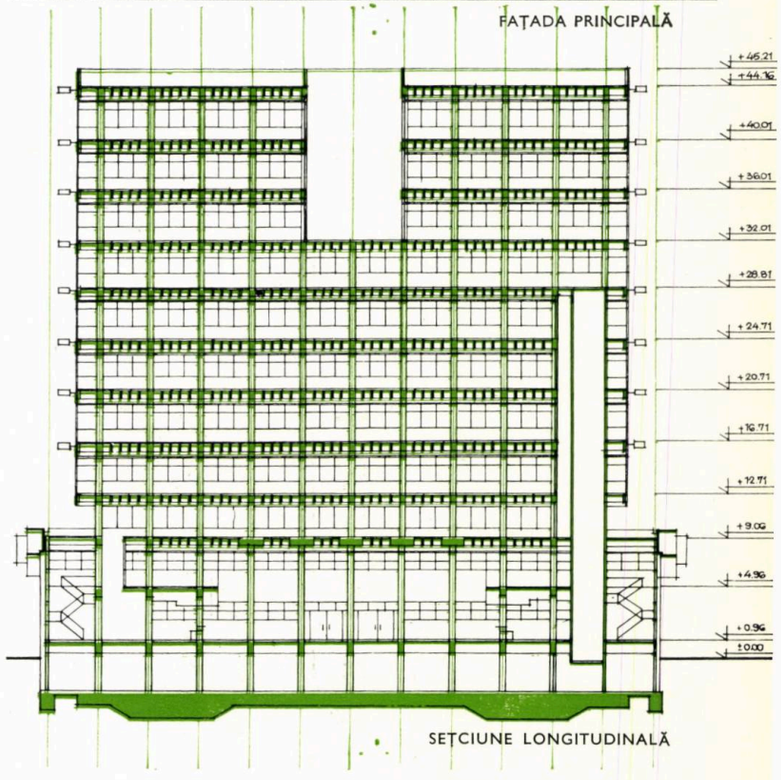

SECȚIUNE LONGITUDINALĂ

cea de față întrucît întrunește cele mai multe calități: ● organizează toate activitățile de comerț și alimentație publică în jurul unei curți interioare la nivelul acestora, fapt ce conduce la un partiu economic și funcțional ● oferă spre toate arterele fațade atrăgătoare și cu specific local ● etajul la care e amplasat clubul e bine legat prin două scări comode și e orientat către artera ce însoțește canalul ce mărginește către vest zona rezidențială ● încăperile clubului sînt legate de terasa accesibilă fluent și altor locuitori din zona respectivă a orașului.

Întregul ansamblu e bine ventilat fiind deschis pe toate laturile. Sistemul constructiv oferă posibilități de compartimentări elastice pentru subîmpărțiri ale spațiilor interioare.

Arh. LAURA VALENTIN

1. FAȚADA SUD 2. PLAN PARTER 3. PLAN ETAJ 4. SECȚIUNE LONGITUDINALĂ 3—3 5,6. FAȚADELE EST, NORD 7. PERSPECTIVĂ-CLUBUL ÎN PRIM PLAN

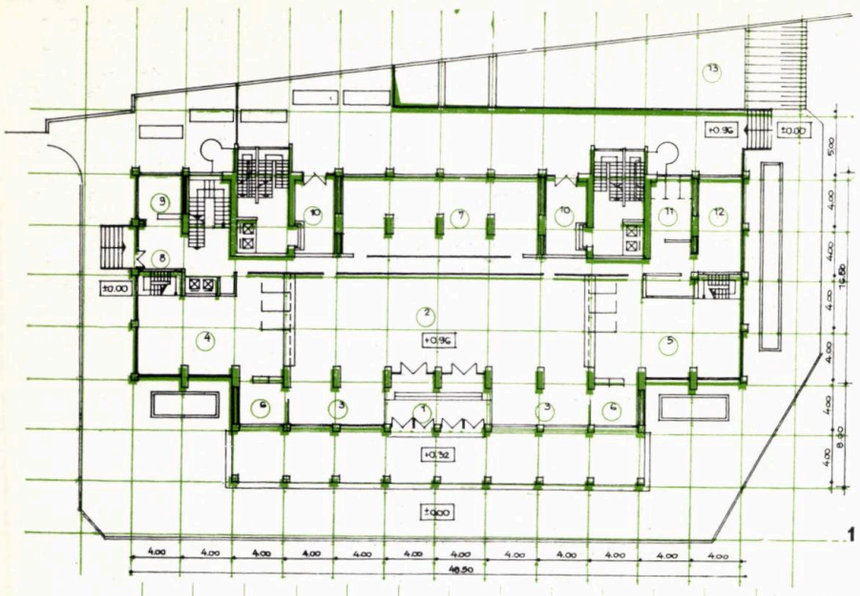

1

2

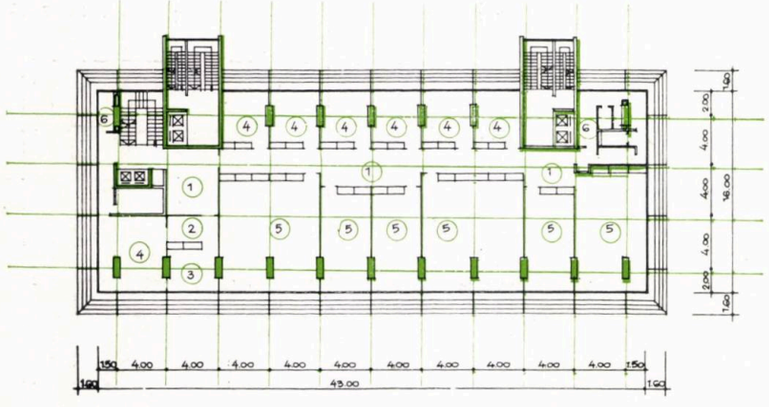

3

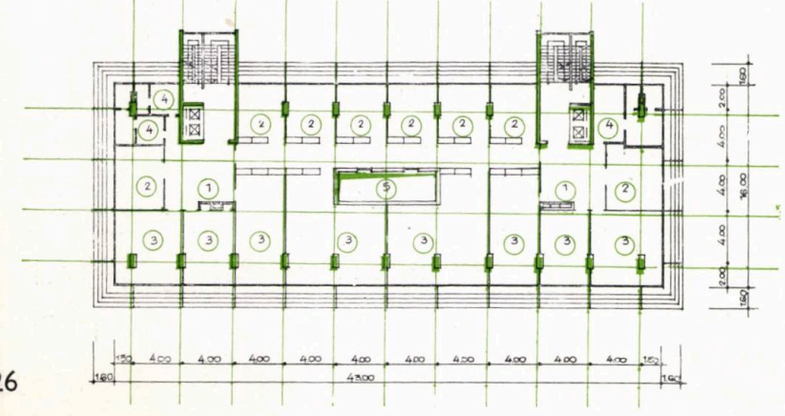

4

Rod al bunei colaborări tehnico-economice dintre ARCOM și ministerul de resort din Jamahiria Arabă Libiană Populară Socialistă, Banca industrială, amplasată în centrul orașului Tripoli, reprezintă unul dintre obiectivele arhitectonice reprezentative ale capitalei libiene, fiind la ora actuală și una dintre clădirile cele mai înalte din oraș.

Proiectul de execuție, având la bază un studiu tehnic existent, a fost întocmit în întregime de specialiștii români. Inițial, clădirea era prevăzută să cuprindă 19 niveluri, respectiv subsol, parter, mezanin, 4 niveluri de birouri, 2 niveluri tehnice și 10 niveluri locuințe. Pe parcursul execuției, însă, la cererea beneficiarului, numărul nivelurilor a fost redus la 11, funcțiunea de locuințe de la ultimele etaje fiind înlocuită cu birouri.

Ca sistem constructiv, a fost aleasă o soluție clasică pe cadre de beton armat, având planșee casetate, întreaga construcție sprijinindu-se pe un radier general dictat de condițiile terenului.

Ca aspect exterior, clădirea este rezultatul unei tratări ce îmbină marmura, aluminiul și sticla. Nivelurile inferioare au fost placate cu marmură albă de Carrara, aceasta continuîndu-se și în interior la holurile de recepție a publicului și la scări.

Partea superioară a tuturor celor 4 laturi e tratată, sub formă de pereți-cortină, în aluminiu și sticlă antisolară. Pe întregul contur al fațadelor ferestrele vor avea la partea superioară parasolare din aluminiu, care, pe lîngă rolul funcțional impus de condițiile de climă (11 luni pe an soare în zonă), conferă aspect plăcut și varietate formală construcției.

La interior, s-au folosit finisaje de cea mai bună calitate ca: pardoseli din granit roșu la holurile principale, placaje din marmură albă la stîlpi, pereți și la scările principale, lemn mahon la ușile interioare. Compartimentarea interioară s-a făcut prin pereți din aluminiu și sticlă, asemănători pereților-cortină din fațade, ce asigură astfel o unitate a materialelor de finisaj folosite, conferă un aspect plăcut încăperilor și prezintă și o execuție ușoară.

Pentru o bună izolare fonică, la toate nivelurile de birouri, s-au prevăzut plafoane suspendate fonoizolante din aluminiu eloxat alb, care creează legătura întregitoare a unei ambianțe unitare între pereții-cortină exteriori și pereții despărțitori din interior.

În prezent, partea de structură fiind complet terminată, se lucrează la montarea finisajelor interioare și exterioare.

Arh. LILIANA VERGULESCU

1. PLAN PARTER: *1. Intrare public — 2. Hol public — 3. Așteptare — 4. Serviciul calculații — 5. Registratură — 6. Șef birou — 7. Dosare împrumut — 8. Intrare personal — 11. W.C. — 12. Birou — 13. Acces subsol.*
2. PLAN MEZANIN: *1. Birou transporturi — 2. Șef birou — 3. Contabil șef — 4. Contabilitate — 5. Registratură — 6. Șef birou — 7. Șef registratură — 8. W.C. — 9. Golul holului.*
3. PLAN ETAJELE 1—4: *1. Hol — 2. Așteptare — 3. Secretariat — 4. Birouri — 5. Funcționari — 6. W.C*
4. PLAN ETAJ 5—7: *1. Hol — 2. Birou — 3. Funcțiuni — 4. W.C. — 5. Curte de lumină*

1, 2. COMPLEX COMERCIAL ÎN ANSAMBLUL I A DIN FESTIVAL TOWN: *1. Spălătorie — 2. Articole tehnice — 3. Depozit articole tehnice — 4. Alimentară cu autoservire — 5. Depozit alimentară — 6. Textile și încălțăminte — 7. Depozit textile și încălțăminte — 8. Restaurant — 9. Bar — 10. Bucătărie — 11. Terasa restaurantului — 12. Pasaj — 13. W.C. public — 14. Curte serviciu*, SECȚIUNE TRANSVERSALĂ

5

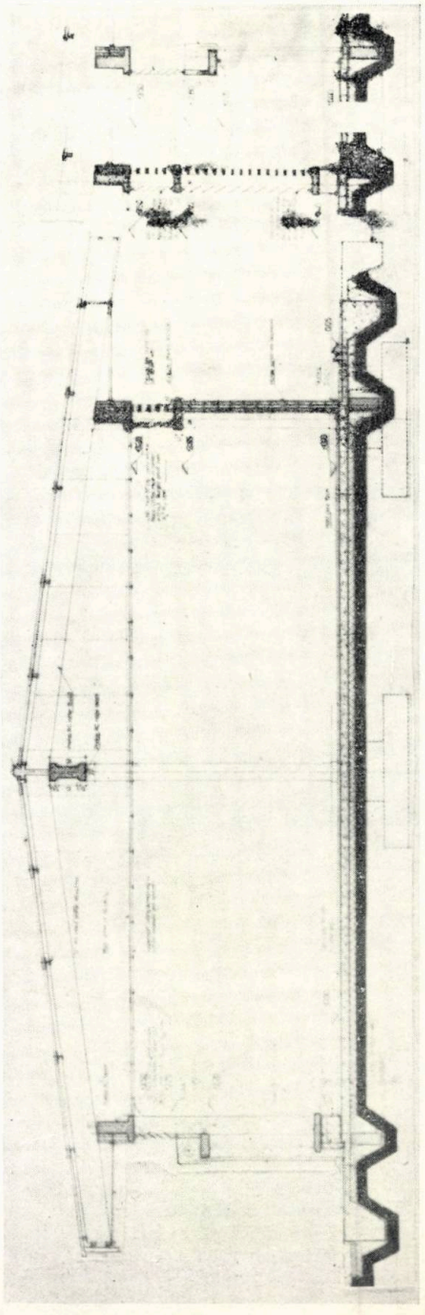

COMERCIALE ÎN LAGOS

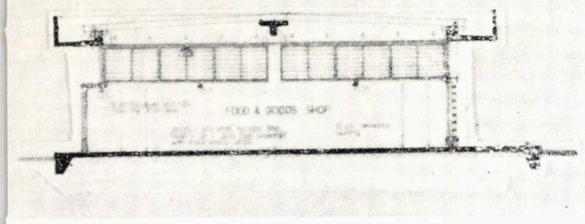

2

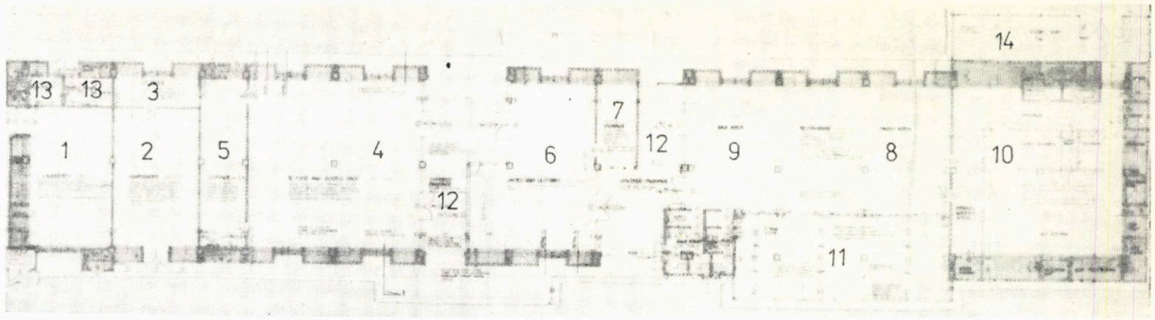

1

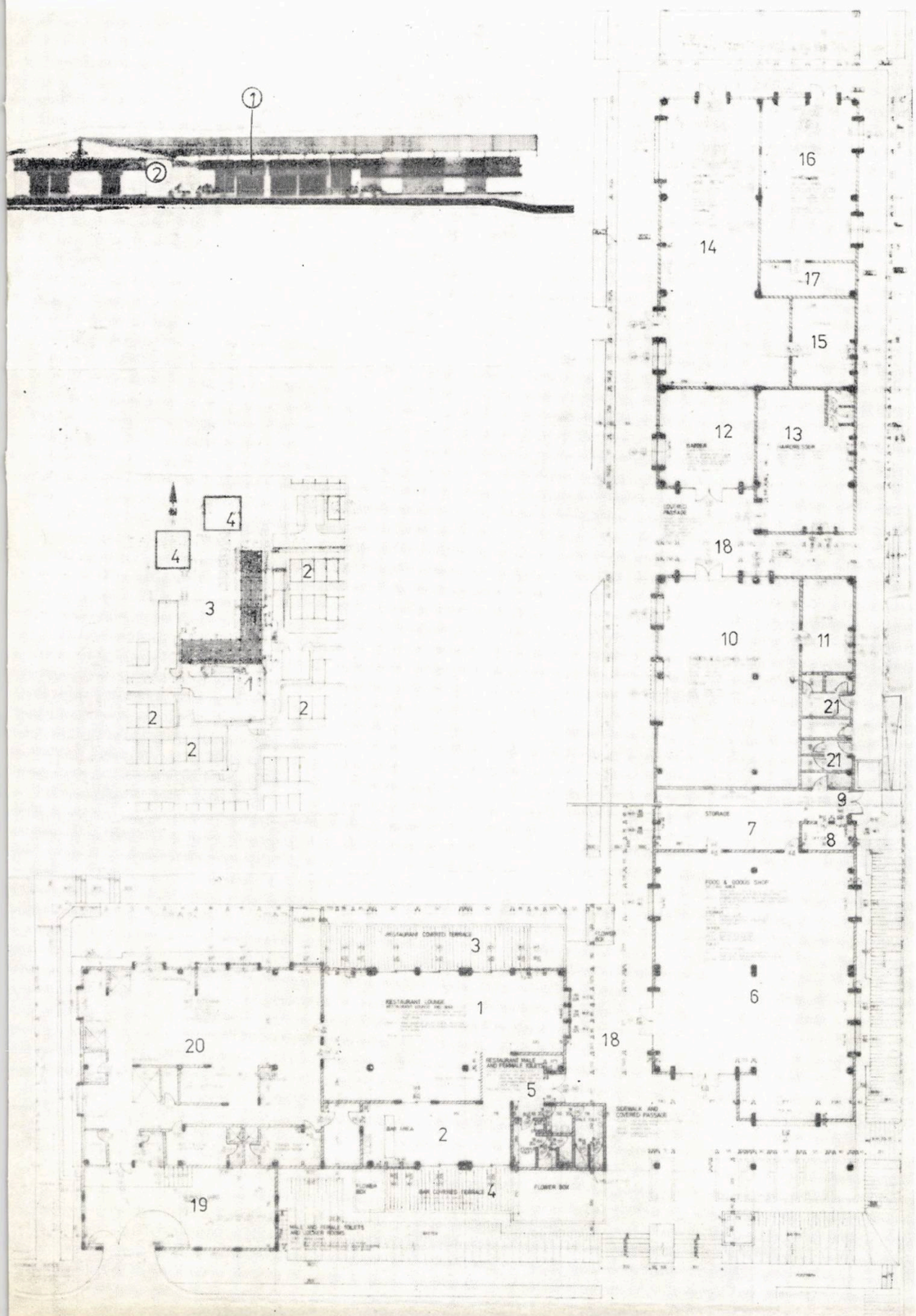

6

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură: arhitecții **DAN BĂNCILĂ** (șef proiect al centrelor comerciale din ansamblurile **IA, ID, IE, IIB, IID, IIIB, IIIE** din FESTIVAL TOWN și al celui din AMUWO ODOFIN), **MIRCEA NICOLESCU** (șef proiect al centrelor comerciale din ansamblurile **IB, IC, IIA, IIC** din FESTIVAL TOWN și ansamblul 2 din IPAJA), **ANCA SAVA, DANIEL FOARȚĂ, CĂTĂLIN SÂRBU,** tehnicienii-arhitecți **ELISABETA GHELEȘEL, MARIA OLTEANU, VICTORIA GHEORGHE**

Rezistență: inginerii **BOGDAN VARNISCHI, CONSTANTIN PAVELESCU,** subinginerii **ROMULUS BOBEI, VALENTIN CIOBOTEA**

Șef proiect complex: ing. **OCTAVIAN BÂRSAN**

Consilier rezistență: ing. **NICOLAE LASZLO**

Instalații: ing. **MIHAI NEGRIȘANU,** tehnician **ELENA VASILIU** (sanitare și electrice), ing. **CORNEL CHIOREANU** (electrice)

Șef colectiv arhitectură: arh. **ANA SOLOMON**

Șef secție: ing. **VIOREL POPESCU**

PROIECTANT GENERAL: ROMCONSULT

PROIECTANT DE SPECIALITATE: INSTITUTUL DE CERCETARE ȘI PROIECTARE PENTRU SISTEMATIZARE LOCUINȚE ȘI GOSPODĂRIE COMUNALĂ — I.S.L.G.C. — SECȚIA S 2

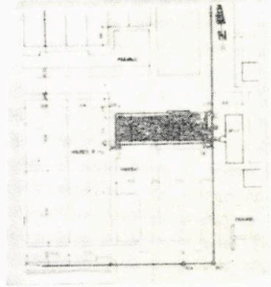

3

4

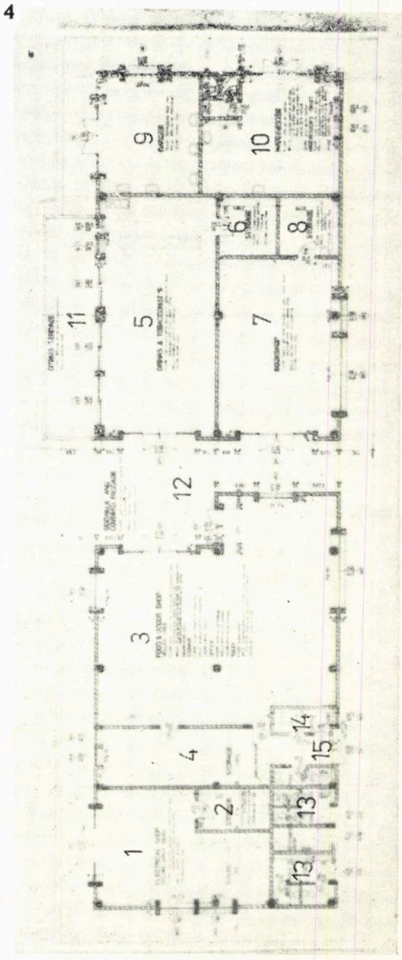

3, 4. COMPLEX COMERCIAL ÎN ANSAMBLUL DE LOCUIT I C DIN FESTIVAL TOWN, PLAN SITUAȚIE, PLAN: *1. Magazin electrice — 2. Depozit electrice — 3. Magazin alimentar — 4. Depozit magazin alimentar — 5. Café-bar și tutungerie — 6. Depozit café-bar — 7. Librărie — 8. Depozit librărie — 9. Frizer — 10. Coafură — 11. Terasă café-bar — 12. Pasaj — 13. W.C. public — 14. Birou magazin alimentar — 15. Acces mărfuri magazin alimentar*
5. SECȚIUNE TRANSVERSALĂ COMPLEXE COMERCIALE CU STRUCTURA PREFABRICATĂ
6. COMPLEX COMERCIAL ÎN ANSAMBLUL 2 DE LOCUIT DIN IPAJA, PLAN SITUAȚIE: *1. Comerț — 2. Loturi locuințe — 3. Spațiu pietonal — 4. Dotări* PLAN: *1. Restaurant — 2. Bar — 3. Terasa restaurant — 4. Terasa bar — 5. Intrare restaurant — 6. Magazin alimentar cu autoservire — 7. Depozit — 8. Birou — 9. Acces mărfuri — 10. Textile și încălțăminte — 11. Depozit magazin textile — 12. Coafor — 13. Frizerie — 14. Farmacie — 15. Depozit farmacie — 16. Articole tehnice — 17. Depozit — 18. Pasaj — 19. Curte de serviciu — 20. Bucătărie restaurant — 21. W.C. public,* FAȚADA: *1. Terasă-restaurant — 2. Pasaj*

→

Festival Town, în cadrul diferitelor ansambluri de locuințe, are prevăzute și nuclee de dotări, care includ spații comerciale și de alimentație publică, de diferite dimensiuni și profiluri, conținînd o serie de magazine pentru necesități curente, dotările comerciale și social-culturale mai importante fiind amplasate într-un centru care servește mai multe asemenea ansambluri rezidențiale **(fig. 1)**. Opt asemenea construcții, 7 amplasate în Festival Town și una în Amuwo Odofin, ansamblu rezidențial în apropiere de Festival Town, au fost rezolvate în clădiri parter, cu o structură monolită din b.a., cu cadre de 6 m deschidere pe direcție longitudinală, legătura pe direcție transversală (interax tot de 6 m) făcîndu-se cu ajutorul unor profile metalice sudate pe plăcuțe metalice fixate în stîlpi. Învelitoarea este din foi de azbociment autoportant. Sub acest acoperiș, sînt organizate spațiile comerciale prin compartimentări făcute din blocheți de beton. Pe conturul clădirilor, a fost prevăzut un jgheab din b.a. de 2 m. lățime, pentru colectarea apelor de ploaie, evacuarea lor făcîndu-se spre exterior prin garguie.

Celelalte 5 construcții pentru asemenea unități comerciale au fost proiectate tot pe cadre 6×6, dar structura este integral prefabricată, pentru asigurarea unei mai mari rapidități de execuție. În cazul acestui tip de structură, s-a utilizat tot sistemul de compartimentare prin zidărie din blocheți de beton. Tîmplăriile exterioare sînt din aluminiu, la vitrine și intrările în diferitele magazine fiind prevăzute grile de protecție, glisante în cazul primelor 8 centre comerciale și de tip rulou în cazul ultimelor cinci.

Pentru unitățile de alimentație publică, s-a prevăzut o mică curte de serviciu, în care sînt amplasate și agregatele de condiționare ale bucătăriei. Și pentru aceste magazine, chiar dacă sînt prevăzute cu aparate de condiționare individuală, s-a asigurat posibilitatea ventilării transversale naturale, pentru sălile de vînzare și pentru spațiul acoperișului cuprins între tavanul fals și învelitoare **(fig. 5)**. S-a asigurat conform planurilor, de situație, amplasarea acestor centre comerciale de cartier cu o latură lungă la o arteră carosabilă (pentru aprovizionarea cu mărfuri), cealaltă fațadă longitudinală fiind orientată spre restul dotărilor centrului de cartier și spre esplanada pietonală care le leagă, creînd totodată posibilitatea unei legături exclusiv pietonale, în afara celei auto, cu restul ansamblului de locuințe.

Menționăm, în ceea ce privește cele 8 centre comerciale cu structura monolită, că au fost utilizate, în timpul **Festivalului de artă neagră** din ianuarie-februarie 1977, drept restaurante cu autoservire, întreaga suprafață a construcției fiind folosită în acest scop, iar compartimentarea pe unități comerciale realizîndu-se ulterior.

Arh. MIRCEA NICOLESCU

COMPLEX CLINIC DE NEUROPSIHIATRIE CU 1200 PATURI LA TRIPOLI

COLECTIV DE PROIECTARE:

Arhitectură: arh. **AUREL MUREȘAN** (șef proiect), arh. **LIDIA GHELMAN**, arh. **AURELIA TEODORESCU**

Instalații: ing. **VIOREL POPESCU**
Consultanți ARCOM: arh. **NICOLAE SPĂTARU**, ing. **ANCA ZAHARESCU**

PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL DE CERCETARE ȘI PROIECTARE PENTRU SISTEMATIZARE, LOCUINȚE ȘI GOSPODĂRIE COMUNALĂ — I.S.L.G.C. — BUCUREȘTI ȘI ANTREPRIZA ROMÂNĂ DE CONSTRUCȚII-MONTAJ — ARCOM — BUCUREȘTI.

În decembrie 1974, s-a participat la un concurs pentru elaborarea unui proiect al unui COMPLEX CLINIC DE NEUROPSIHIATRIE cu 1200 paturi la Tripoli.

Proiectul a urmărit rezolvarea: problemelor dificile ridicate de program și a condiționărilor impuse de separarea pe sexe, de tratarea variată a secțiilor de spitalizare, de realizarea pe un singur nivel a întregului complex, de unificarea sistemelor constructive, de vecinătăți și accese.

Configurația neregulată a terenului, pe care urmează a se amplasa complexul, a fost determinată în alegerea soluției de ansamblu, asimetrică, deși unitățile de spitalizare, separate pe sexe, sînt ca număr și suprafață echivalente.

Amplasamentul ales este situat la cca 8 km de Tripoli pe șoseaua Tripoli-Homs, pe malul Mediteranei, și beneficiază de o climă îndulcită de prezența mării.

Datele generale al complexului sînt următoarele:

- CAPACITATE: 1200 paturi (600 femei, 600 bărbați) + 100 paturi boli infecțioase
- PROFIL: Interne, Boli psihice, Boli mentale, Geriatrie, Alcoolici, Boli infecțioase, Copii
- SERVICII: Tehnico-medicale, Terapie specifică, Activități ergoterapie, Dotări speciale, Staționar de zi, Staționar de noapte, Moschee, Dotări de sport, odihnă și agrement, Locuințe personal de conducere, medical și ajutător, Diverse.
- SUPRAFAȚA TERENULUI — circa 60 hectare
- SUPRAFAȚA CONSTRUITĂ — circa 70 000 m².

Arh. AUREL MUREȘAN

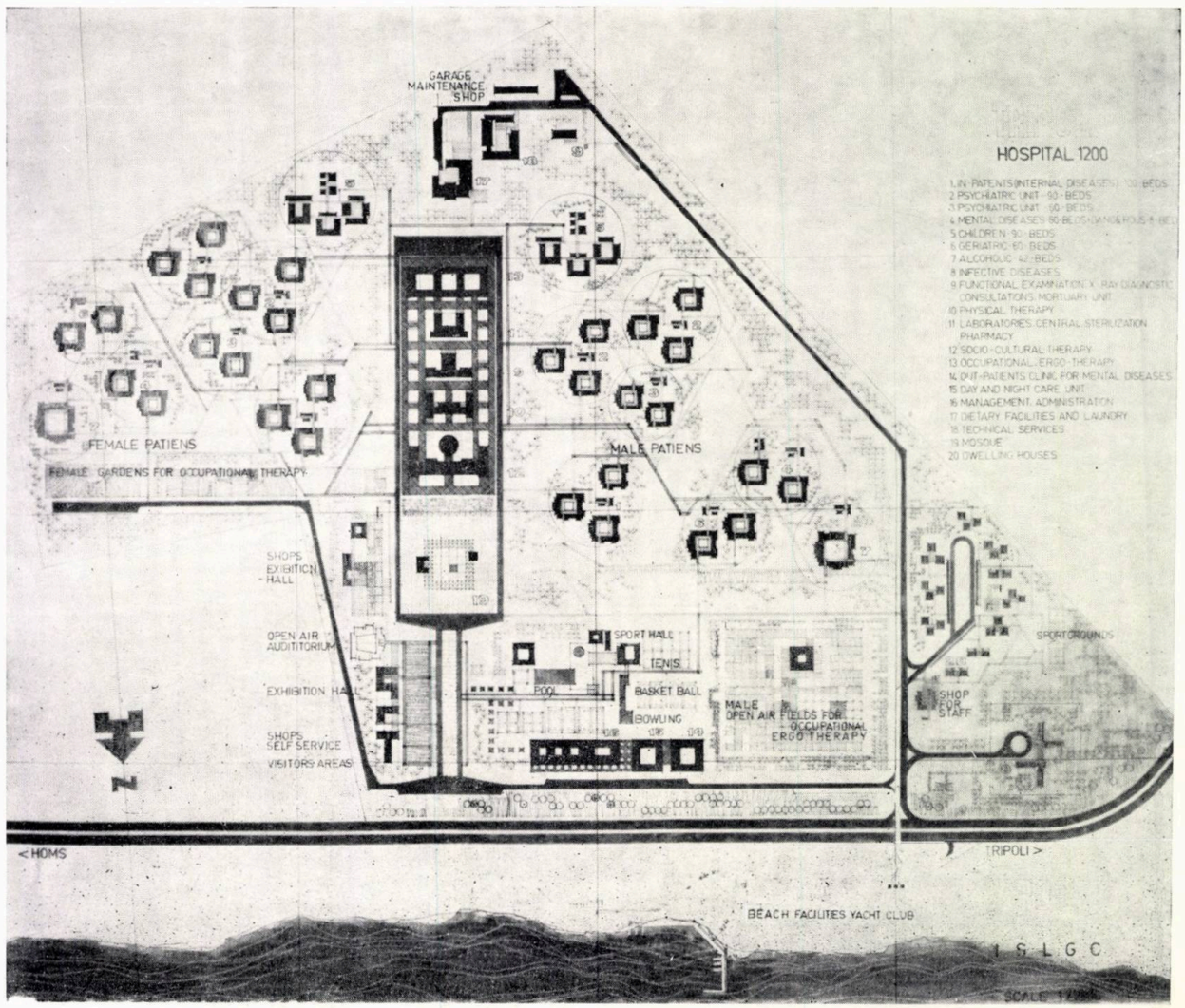

PERSPECTIVE DE VALORIFICARE A FACTORILOR NATURALI TERAPEUTICI DIN JAMAHIRIA ARABĂ LIBIANĂ POPULARĂ SOCIALISTĂ

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitecții: **CONSTANTIN PODGURSCHI** (șef proiect), **RADU CREȚU,** ing. **DUMITRU RĂILEANU** (I.P.C.)
Colaborare de specialitate: dr. **TUDOR SBENGHE** (I.M.F.B.R.M.), ing. **IULIAN BARBU** (I.S.P.I.F. — București)
Pregătirea ofertei: arh. **NICOLAE SPĂTARU**, ing. **MARIANA ILIESCU** (ARCOM)
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL DE PROIECTARE PENTRU CONSTRUCȚII INDUSTRIALE — I.P.C. — BUCUREȘTI
SUBPROIECTANȚI DE SPECIALITATE: INSTITUTUL DE MEDICINĂ FIZICĂ BALNEOCLIMATOLOGIE ȘI RECUPERARE MEDICALĂ — I.M.F.B.R.M. — BUCUREȘTI și INSTITUTUL DE STUDII ȘI PROIECTĂRI PENTRU ÎMBUNĂTĂȚIRI FUNCIARE — I.S.P.I.F. — BUCUREȘTI
OFERTANT: ANTREPRIZA ROMÂNĂ DE CONSTRUCȚII MONTAJ—ARCOM—BUCUREȘTI

La solicitarea Secretariatului Municipalităților din Jamahiria Arabă Libiană Populară Socialistă, s-a prezentat o ofertă ce cuprindea organizarea pregătitoare a realizării în această țară a unor stațiuni balneare și complexe balneare.

Scopul acestei acțiuni era valorificarea unor factori naturali terapeutici existenți pe coasta Mediteranei, în zona capitalei libiene — TRIPOLI, precum și în interiorul țării.

Amplasamentele, propuse de Secretariatul Municipalităților libiene, pentru a fi studiate sînt: Tripoli Arada, Tripoli Beach, Sabrata, El Agelat, Tagiura, Misurata și Zamzam. Analiza făcută, în vederea dezvoltării potențialului balnear libian din centrele amintite, a condus la evidențierea a 4 mari capitole de probleme și anume:

A. Activitatea de cercetare și studiere a factorilor naturali terapeutici și determinarea gradului de eficiență terapeutică și de fezabilitate a investirii de capital, pentru fiecare amplasament în parte.

B. Activitatea de proiectare a complexelor balneare pentru amplasamentele determinate ca cele mai avantajoase.

C. Activitatea de construcții-montaj.

D. Activitate de management, ce include și pregătirea și specializarea personalului medical autohton ce va asigura asistența medicală în stabilimentele balneare respective.

Studiul întocmit se referă la activitatea de cercetare și studiere a factorilor naturali terapeutici și tratează, în principal, două aspecte și anume:

- conținutul-cadru al studiilor de specialitate necesare determinării gradului de fezabilitate a fiecărui amplasament în parte.
- elementele de calcul cantitativ și valoric pentru determinarea costului obiectivelor propuse.

De fapt, studiul asigură beneficiarului elementele de ofertă ce pot constitui bază de discuții în tranzacțiile contractuale cu partenerul străin.

Pentru elaborarea acestui studiu, informațiile obținute în privința factorilor naturali, precum și a celor de altă natură (social-terapeutici, de sistematizare locală a zonelor propuse, zonelor de influență, dotărilor existente în zonă etc), au avut caracter cu totul general, ceea ce a impus ca elaborarea studiului să se facă în ipoteze stabilite de specialiști, pentru o situație complexă ca diversitate a factorilor curativi, pe care se bazează amenajarea unităților medicale cu profil mixt, de tratament-odihnă-agrement.

La realizarea acestui studiu, au colaborat și instituții specializate, care s-au preocupat de cercetarea factorilor terapeutici. Este vorba de Institutul de medicină fizică, balneoclimatologie și recuperare medicală și Institutul de studii și proiectări pentru îmbunătățiri funciare, ambele din București.

Studierea factorilor naturali este propus a se face prin: ● studii și determinări climatice și bioclimatice ● studii și prospecțiuni geologice, geofizice și hidrologice precum și calculul rezervelor factorilor naturali ● studii balneotehnice și medicale de exploatare-valorificare a factorilor curativi naturali, la care se adaugă: ● studii de sistematizare locală și ● studii topografice.

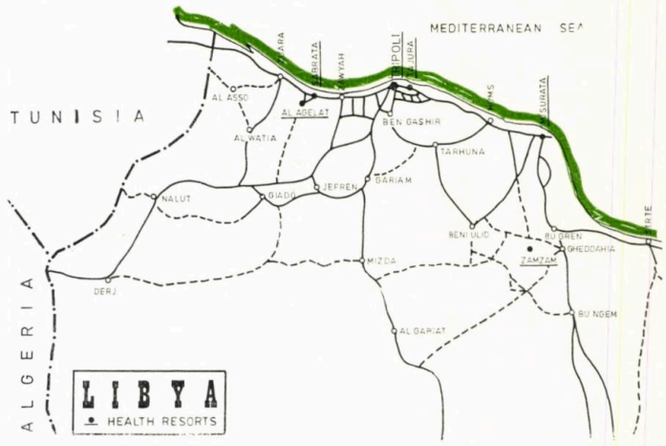

Rezultatele acestor cercetări se concretizează, în final, într-un studiu de fezabilitate, ce permite analiza economică în vederea trecerii la faza de proiectare a complexelor balneare și la realizarea etapizată sau concomitentă a acestora.

Arh. CONSTANTIN PODGURSCHI

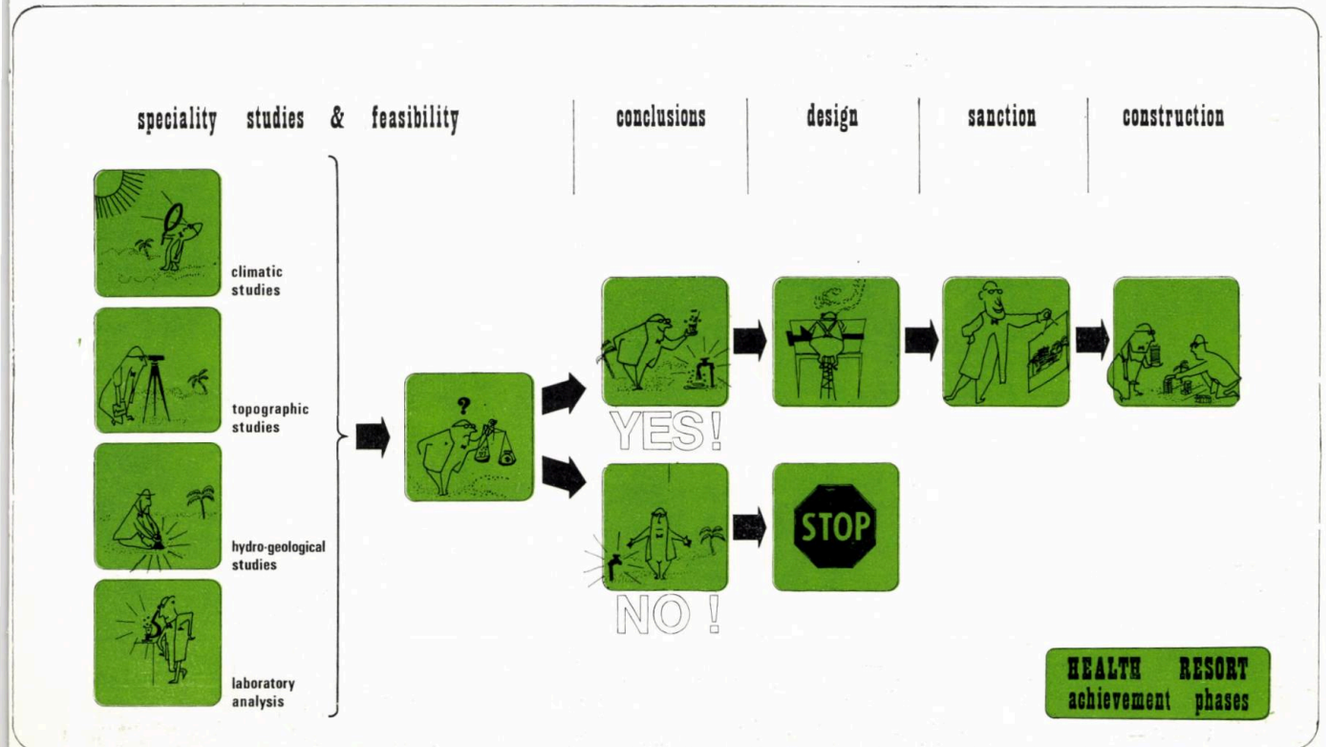

STUDIU PENTRU PIEȚELE ALIMENTARE ÎN Jamahiria Arabă Libiană Populară Socialistă

COLECTIV DE PROIECTARE
Arhitectură: arhitecții **NIELS AUNER** (I.P.C.) **NICOLAE SPĂTARU, ADALBERT NAIMAN** (ARCOM)
Structuri: prof. ing. **MIRCEA MIHAILESCU,** șeful Catedrei de beton armat din Institutul politehnic Cluj-Napoca, Facultatea de construcții, ing. **ANCA ZAHARESCU** (ARCOM)
PROIECTANT GENERAL: INSTITUTUL DE PROIECTARE PENTRU CONSTRUCȚII INDUSTRIALE — I.P.C. — BUCUREȘTI și ANTREPRIZA ROMÂNĂ DE CONSTRUCȚII-MONTAJ — ARCOM — BUCUREȘTI

La solicitarea Secretariatului Baladiilor (primăriilor) din Jamahiria Arabă Libiană Populară Socialistă, a fost întocmit un studiu de organizare și funcționare a unei rețele de piețe alimentare, care să cuprindă, în afara platformelor de desfacere a mărfurilor de către producători, magazine și servicii larg diversificate.

O primă serie de proiecte au fost întocmite de către Institutul de proiectare pentru construcții industriale — I.P.C. — (partea de arhitectură), pe un interesant sistem structural modulat conceput de Catedra beton armat a Facultății de construcții din Institutul politehnic Cluj-

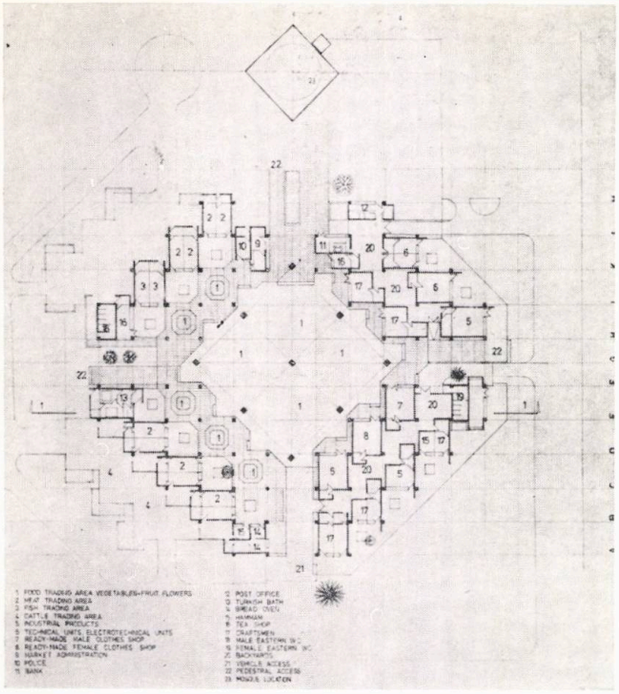

1 4

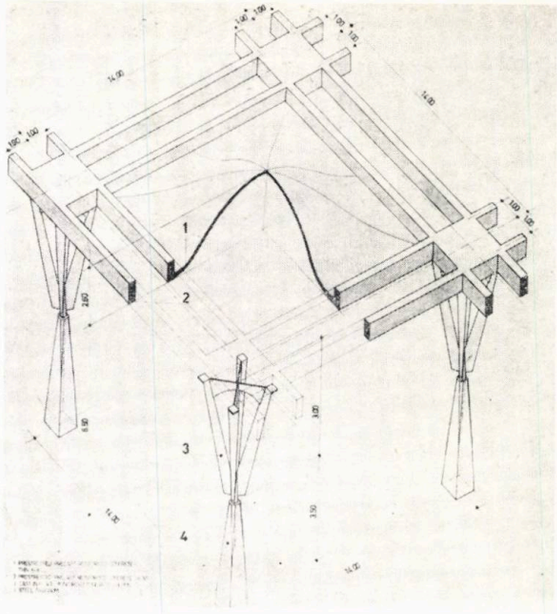

Napoca, în cadrul unui colectiv îndrumat de șeful Catedrei, ing. Mircea Mihailescu. În imaginile 1, 2, 3, 4, 5, 6, sînt prezentate: o variantă mai restrînsă de piață, grupată în jurul unui spațiu central alcătuind suprafața de vînzare liberă pentru producători, accesibilă din toate direcțiile principale și compunîndu-se, pe axul

2

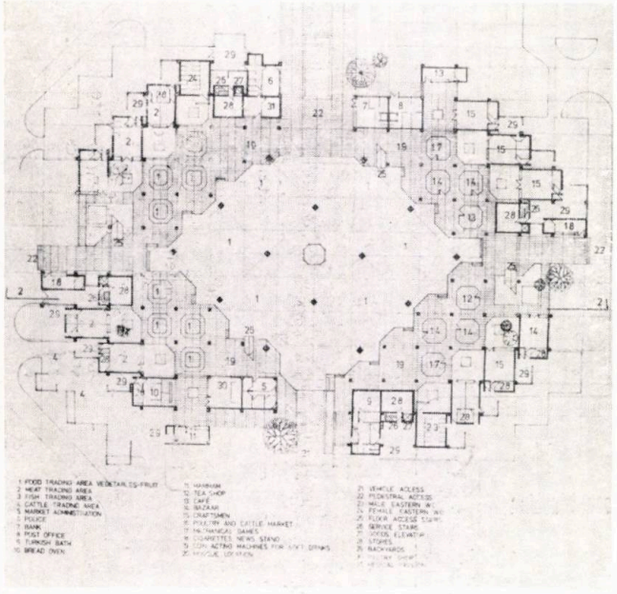

7

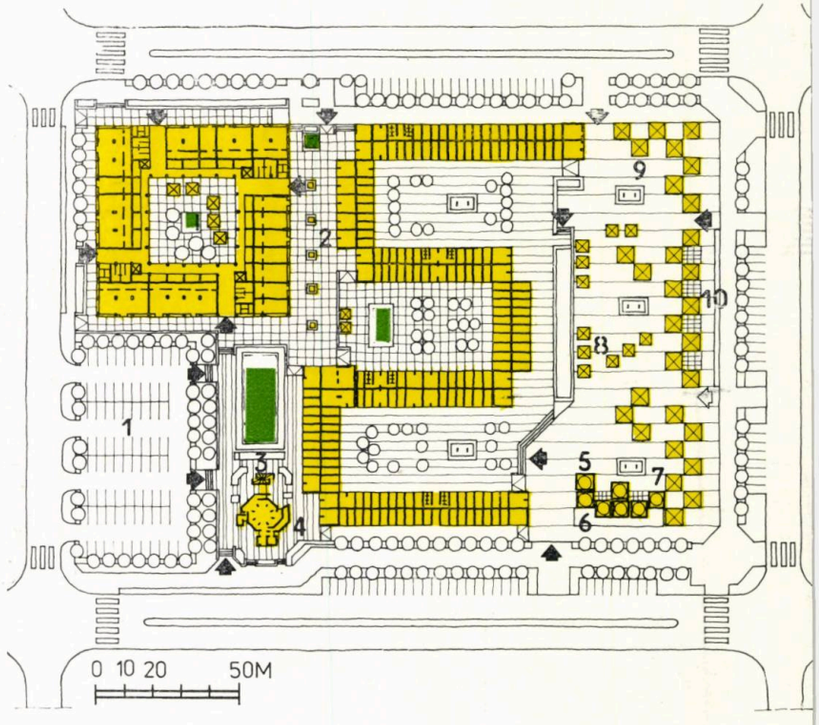

1. PLAN VARIANTĂ I.P.C., SOLUȚIA MAI RESTRÎNSĂ 2, 3. PLAN PARTER ȘI PLAN ETAJ, VARIANTA I.P.C., SOLUȚIA MAI DEZVOLTATĂ 4, 5. DETALII CONSTRUCTIVE ALE ELEMENTELOR ACOPERITOARE ALE CURȚII CENTRALE ȘI ALE REZOLVĂRILOR STRUCTURALE PENTRU ARIPILE CE ÎNCHID ȘI LIMITEAZĂ ZONA CENTRALĂ 6. PERSPECTIVĂ 7, 8. PLAN ANSAMBLU ȘI AXONOMETRIE VARIANTA DE CENTRU COMERCIAL-CULTURAL ȘI DE SERVICII PREZENTATĂ DE ARCOM 9. DESFĂȘURARE 10. PERSPECTIVE

3 9

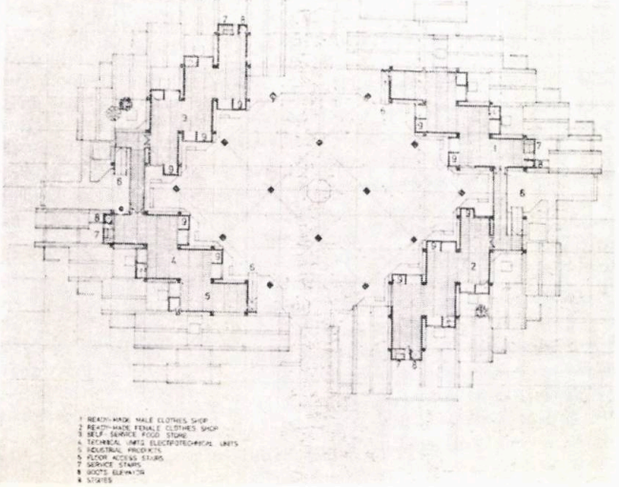

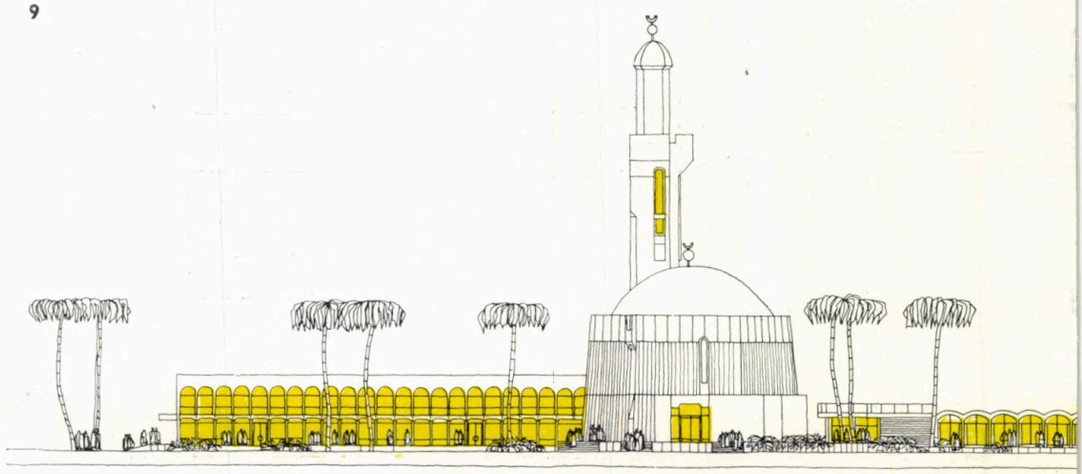

principal, cu moscheea, pentru care se rezervă amplasamentul, precum și o a doua variantă, mai dezvoltată, în care serviciile conexe, partea de alimentație publică, cafenelele, ceainăriile etc. sînt mai dezvoltate. Spațiul central, mărindu-se, primește o fîntînă arteziană, iar porțiunile acoperite amplificîndu-se, permit dispunerea scărilor de acces la etaj, fără a incomoda circulațiile curente ale parterului.

În imaginile 7, 8, 9, 10, sînt prezentate propunerile variantei întocmite de colectivul ARCOM.

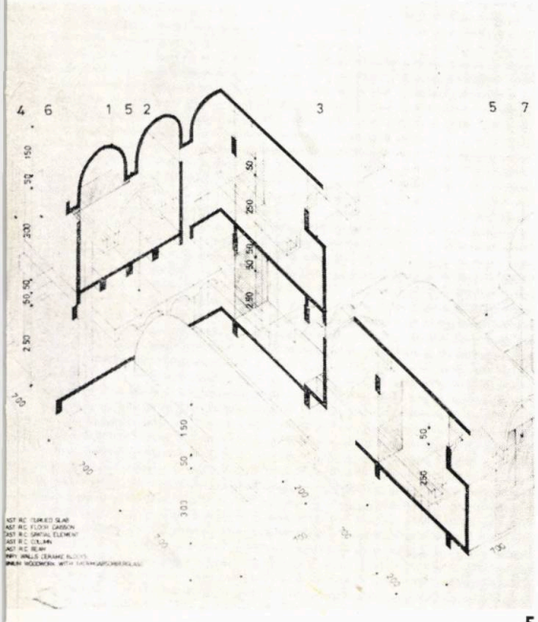

5

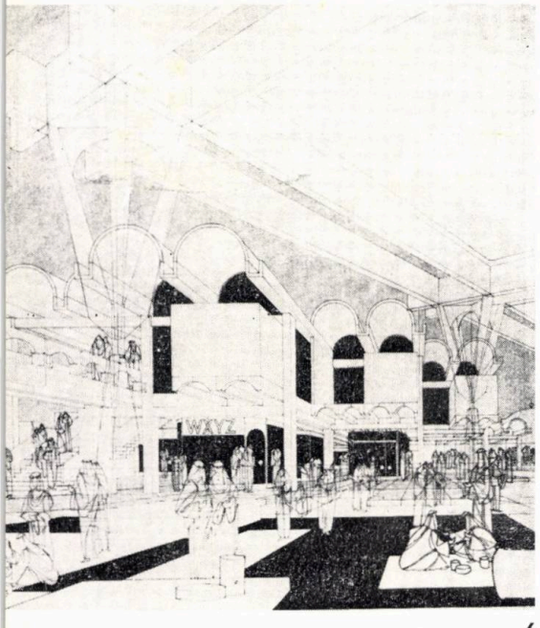

6

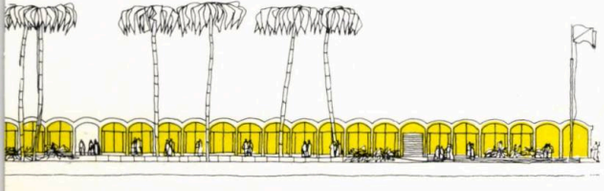

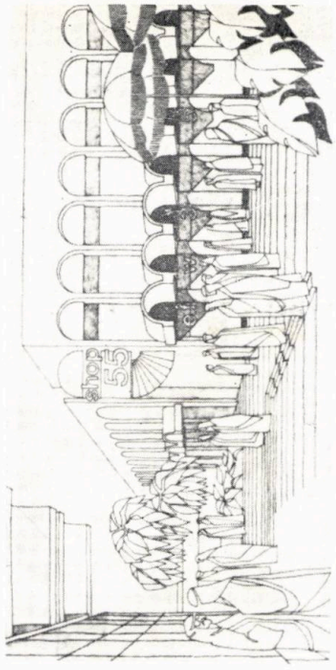

10

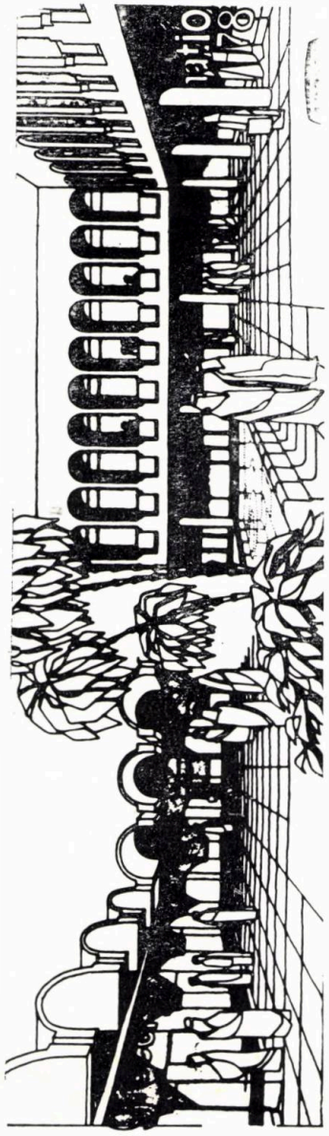

STUDIU DECORAȚIUNI INTERIOARE ȘI MOBILIER PENTRU UN HOTEL IN DAMASC

Republica Arabă Siriană

COLECTIV DE PROIECTARE:
Arhitectură-mobilier-decorațiuni: arhitecții **OCTAVIAN NICOLAE** (șef proiect), **GHEORGHE NICA,** tehnicieni-arhitecți **OVIDIU BANU, CASANDRA ICONARU**
PROIECTANT: INSTITUTUL DE STUDII ȘI PROIECTĂRI PENTRU COMERȚ — IPROCOM — BUCUREȘTI
PREZENTARE OFERTĂ: ANTREPRIZA ROMÂNĂ DE CONSTRUCȚII-MONTAJ — ARCOM — BUCUREȘTI

Programul studiului-ofertă a avut ca temă decorarea și mobilarea spațiilor importante ale unui nou hotel: holul de recepție, holul polifuncțional, restaurantul, restaurantul-bar, în principal, tipurile de bază ale camerelor și apartamentelor părții de cazare.

Ideea de la care s-a pornit a fost aceea a folosirii unor elemente arhitecturale autohtone specifice, pe fundalul unei arhitecturi moderne astfel concepută încît să fie realizată cu materiale prețioase, cu aspect plăcut, atît la contactul vizual cît și la cel tactil, adecvate locului prin textură și colorit.

Ținînd seama de clima regiunii, ca și de posibilitățile de realizare ale ofertantului, am conceput interioare cu o coloristică absorbantă a luminii, cu dominante de negru-mov străpunse de culori luminoase, calde, temperate de culori reci. Luxul spațiilor s-a obținut din linii simple cu punctări de exuberanță plastică. Monotonia fronturilor lungi ale pereților, tratați din suprafețe mari, plate, din marmură neagră și roz, este întreruptă prin tapiserii-panouri decorative și prin tratarea particulară a stîlpilor. Folosirea sticlei și a metalului (inox sau alamă) creează mici constelații luminoase la nivel intermediar față de înălțimea privirii și fondul pardoselii.

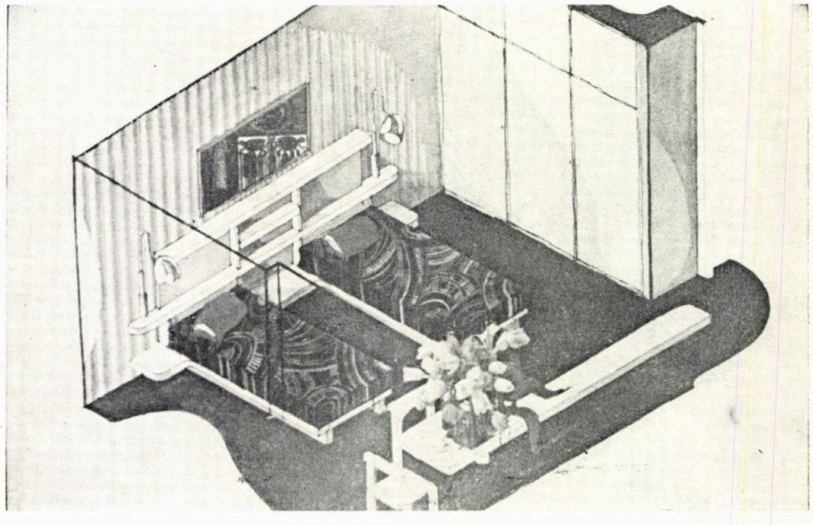

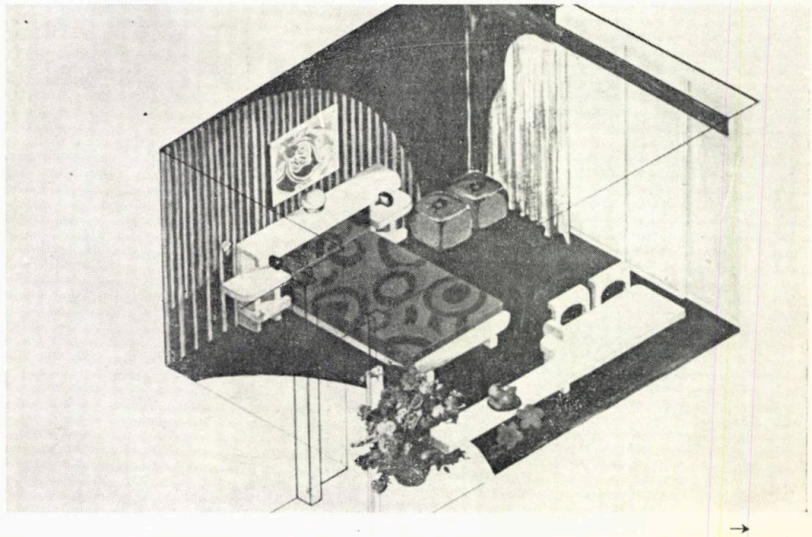

→

Spațiile mari, rectangulare, ale holurilor și restaurantelor, sînt subdivizionate în alveole, mici « oaze » pentru relaxare, conversație sau luarea mesei, alveole obținute fie din forme drepte, fie din linii curbe.

Spațiile de cazare au fost tratate diferențiat: camerele de cazare tratate « clasic », apartamentele, mici unități de locuit dotate confortabil și cu generozitate.

Alveolarea spațială este obținută, ori din așezarea mobilierului, ori din combinarea cu panouri suspendate din tavan, panouri confecționate din tablă de alamă sau din împletitură din pai de orez; alveole punctate cu lumină albă sau jocuri de lumini colorate, în nuanțe reci și avînd ca terminal grupuri de plante în jardiniere asamblate organic cu mobilierul.

Pornind de la cerințele de program, de la dorințele și conceptul de proiectare și apoi de la posibilitățile de realizare, am realizat un proiect fezabil și, în același timp competitiv, pentru industria românească de decorațiuni și mobilier.

Arh. OCTAVIAN NICOLAE

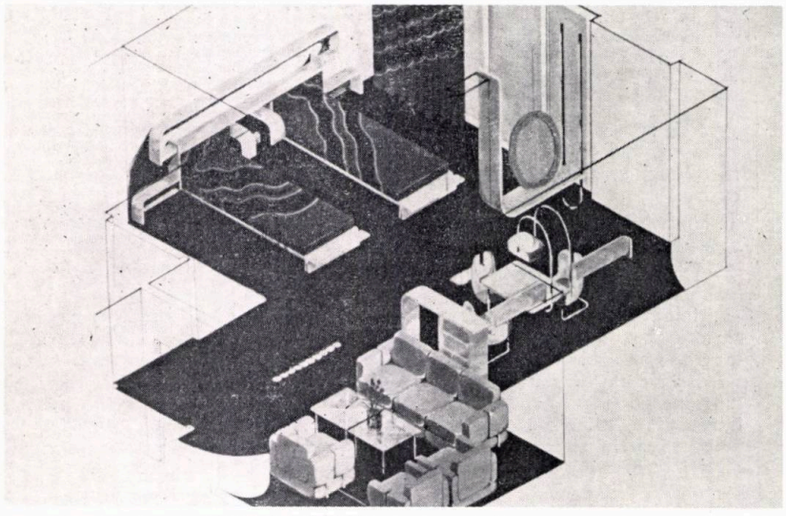

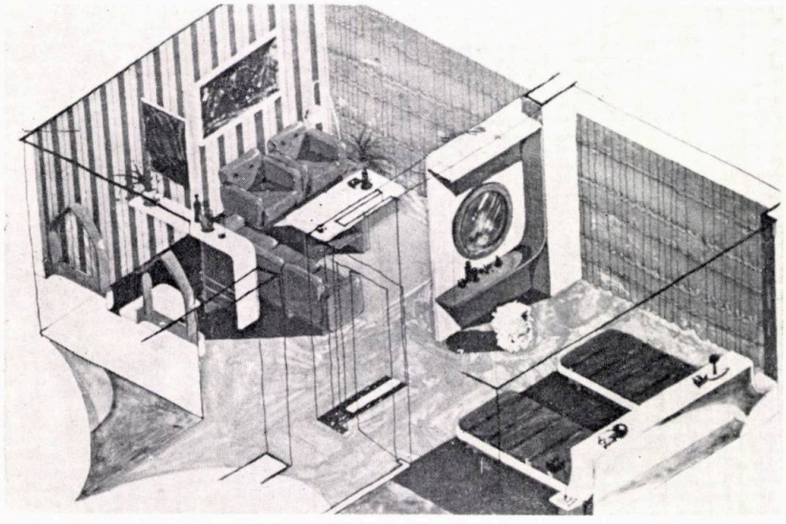

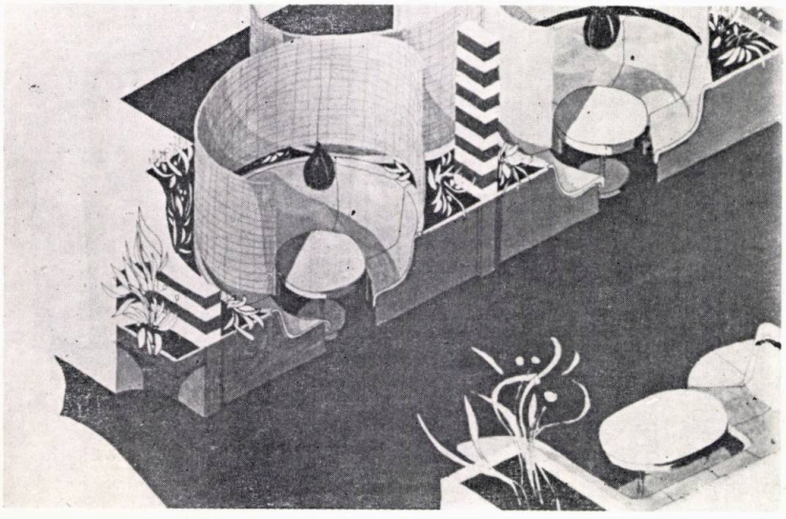

CONCURSUL PENTRU SISTEMATIZAREA ZONEI CENTRALE A MUNICIPIULUI PETROȘANI

Comentarii

Din inițiativa Comitetului executiv al Consiliului popular al județului Hunedoara și a Uniunii arhitecților din țara noastră, a fost adresată arhitecților invitația ca, prin intermediul unui concurs public, să-și exprime opiniile cu privire la modalitățile de rezolvare a zonei centrale din Petroșani. Răspunsul dat, atît prin numărul mare de colective participante cît și prin calitatea soluțiilor prezentate, a demonstrat pe deplin avantajele multiple ale concursurilor de arhitectură, dintre care s-au evidențiat cu această ocazie utilitatea lor practică întemeiată pe un schimb larg de idei, posibilitatea de evaluare a nivelului la care se situează gîndirea arhitecturală din țara noastră în raport cu propriile noastre cerințe și în raport cu tendințele generale din lumea contemporană precum și stimularea participării tinerei generații de arhitecți la confruntări de amploare.

Tema concursului a pus în fața participanților problema restructurării întregii zone centrale a municipiului Petroșani în suprafață de circa 100 de hectare, în condițiile în care, odată cu înlocuirea fondului construit necorespunzător al vechiului centru, trebuiau păstrate și puse în valoare locuințele și dotările recent realizate, trebuiau integrate noi dotări ca: sediul politico-administrativ, teatru 800 locuri, teatru de păpuși 200 locuri, Casa tineretului, cinematografe, Biblioteca municipală, Casa de mode, Universitatea populară, muzee pentru minerit, artă plastică și artă populară, galerii ale fondului plastic, ateliere de creație, sală polivalentă cu 1500 locuri, două hoteluri, extinderea Institutului de mine, spații comerciale, sediul judecătoriei și procuraturii, sediul băncii, sedii C.E.C. și ADAS, I.G.C.L., club sportiv, autogară, dispecerat pentru transportul în comun, locuințe cu dotările aferente și un parc orășenesc pe rîul Maleea. De asemenea, trebuiau închegate două centre de polarizare a vieții urbane — piața centrului civic și Piața Victoriei, trebuia ameliorată circulația existentă prin dublarea Bulevardului Republicii printr-o arteră situată parțial pe traseul străzii Vasile Roaită și trebuiau asigurate accesele din artera ocolitoare. Toate acestea urmînd a fi înscrise în cadrul unui sit particular care reunea dificultățile unui relief accidentat cu valențele unui peisaj clar definit. În plus, tradițiile și modul de viață caracteristic acestei localități miniere aveau să solicite o altitudine specifică în interpretarea temei.

Restricțiile multiple impuse de condițiile concrete, de cerințele de dezvoltare în perspectivă și de sistematizarea de ansamblu a Văii Jiului, au situat în mod obiectiv acest concurs în rîndul celor cu soluționări, « convergente », reducînd gama variantelor de ansamblu, fără însă ca, prin aceasta, ponderea creativității în rezolvările propuse să fie diminuată.

Amploarea studiului care, atît din punct de vedere al concepției cît și al redactării, a depășit cu mult concursurile anterioare, a condus la situații frecvente, în care rezolvări locale de mare interes au fost inserate unor soluții de ansamblu mai puțin bine stăpînite.

Din aceste două ultime aspecte, au decurs și dificultățile de apreciere finală a proiectelor prezentate în concurs. Juriul a procedat la stabilirea unui set de criterii, acceptat în unanimitate și, în raport cu aceste criterii luate în ansamblul lor, a stabilit ierarhizarea finală a soluțiilor propuse, recomandînd beneficiarului să rețină și unele proiecte nepremiate, pentru anumite rezolvări parțiale.

Criteriile de apreciere a calității celor 46 de proiecte reținute în concurs, la recomandarea comisiei de preexaminare, au decurs din cerințele explicit formulate în tema de concurs după cum urmează:

- exprimarea unei concepții de ansamblu privind zona centrală, din punct de vedere funcțional și spațial-volumetric, în relație directă cu elementele construite existente și cu valențele sitului
- rezolvarea circulațiilor principale conform cerințelor temei de concurs:

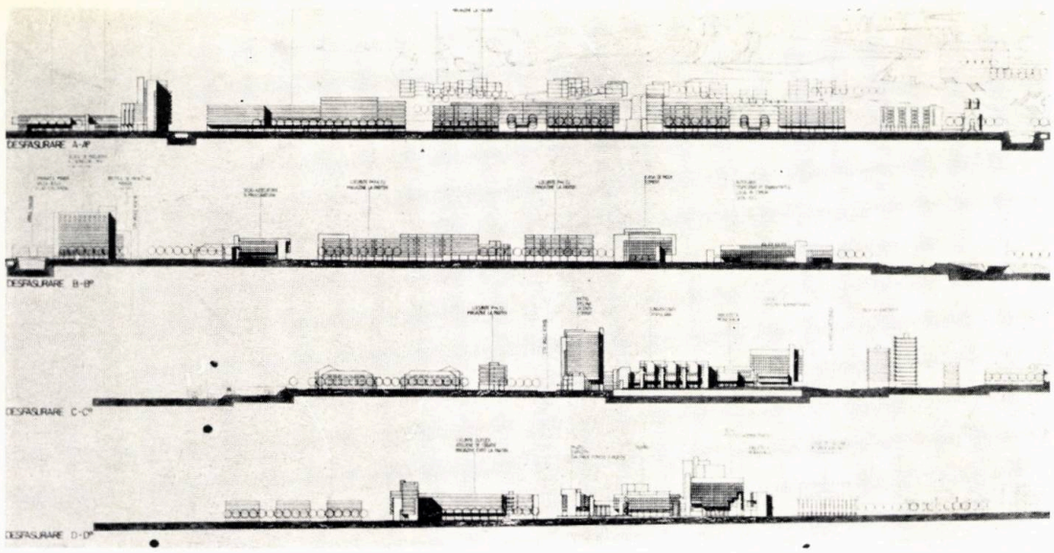

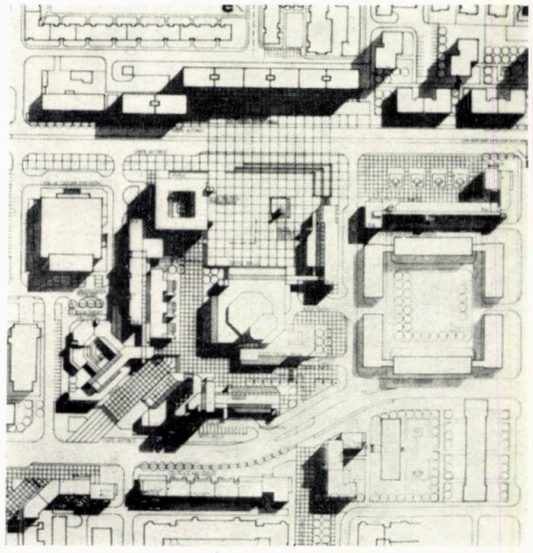

PREMIUL I—II ex-aequo
Proiect nr. 47
Arhitecții **CONSTANTIN DOBRE, VICTOR IVANEȘ, TOMA OLTEANU,** *colaboratori studenții-arhitecți* **FLORIN VOICA, LIGIA VERES, RADU DRĂGAN, VALENTINA TEODORESCU, ILEANA NICOLAE.**

Autorii au propus o rezolvare de ansamblu în care principalele puncte majore de interes dispuse la scara întregii zone centrale sînt consecvent relaționate prin spații care oferă publicului o permanentă atractivitate. Sînt atent rezolvate circulațiile, centrul civic, Piața Victoriei, parcul Maleea. Se propune ameliorarea siluetei generale a zonei centrale spre Jiu și spre artera ocolitoare.

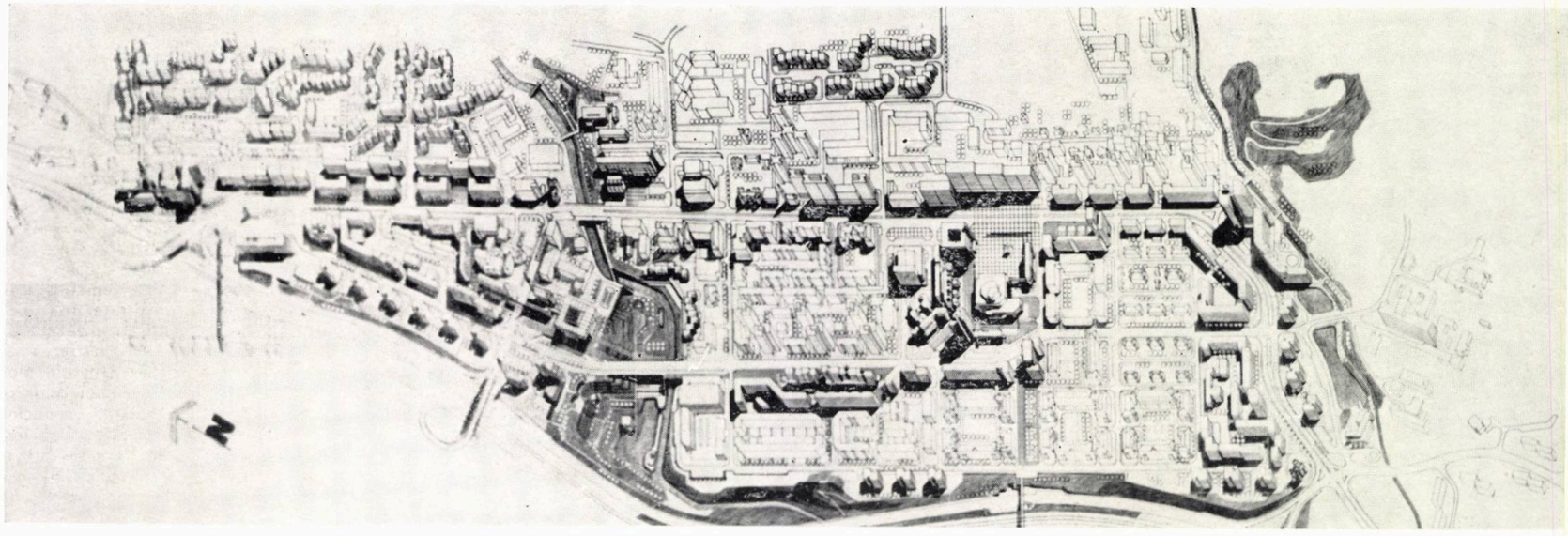

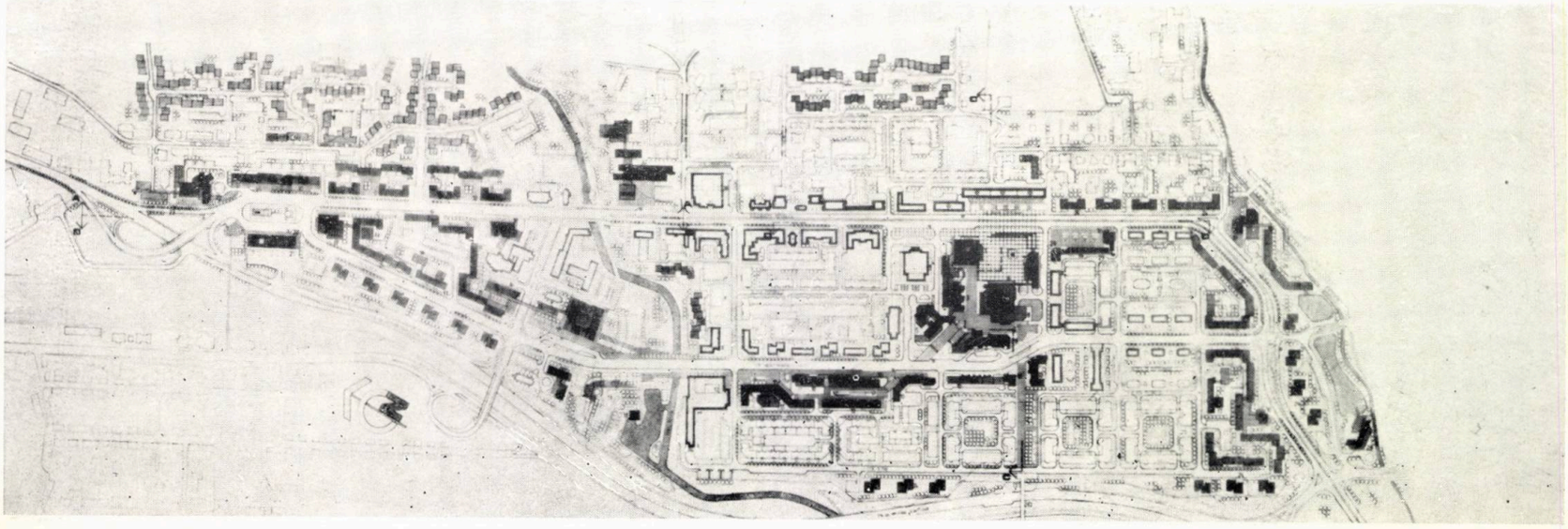

→

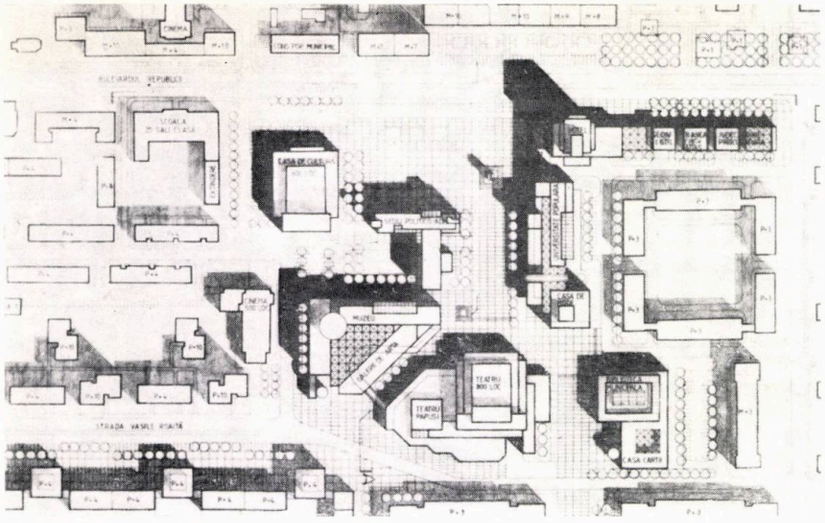

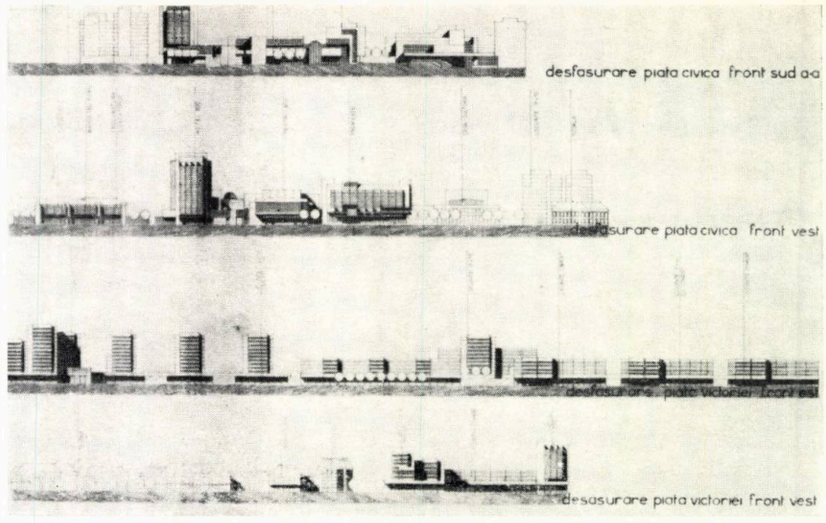

PREMIUL I—II ex-aequo
Proiect nr. 20
Arhitecții **CONSTANTIN N. ENACHE, SORIN SERGENTU,** *colaboratori arhitecții:* **HORTENSIA DUȚESCU, NICOLAE LASCU,** *studenții-arhitecți* **IRINA CRĂCIUN, EVA STACHE, LILIANA VANDA CONSTANTINESCU, DORIN MAREA, COSTEL ȘCHIOPULEȚ, DAN PÎRVULESCU, DANIEL LOZBĂ.**

Proiectul propune alcătuirea coerentă a zonei centrale, oferind circuite și spații atractive într-un cadru arhitectural care pune bine în valoare principalele dotări. Se propune în mod avantajos prelungirea str. V. Roaită în cartierul Aeroport, ca o dublare a unicei circulații actuale, grevate de traficul greu. Rezolvarea centrului civic, în afara calităților funcționale și spațial-volumetrice evidente, prezintă avantajul menținerii sediului politico-administrativ pe amplasamentul și în forma proiectate inițial. S-a acordat atenție rezolvării volumetriei în ansamblu, cu sublinierea zonei centrului civic și a valorilor potențiale ale reliefului.

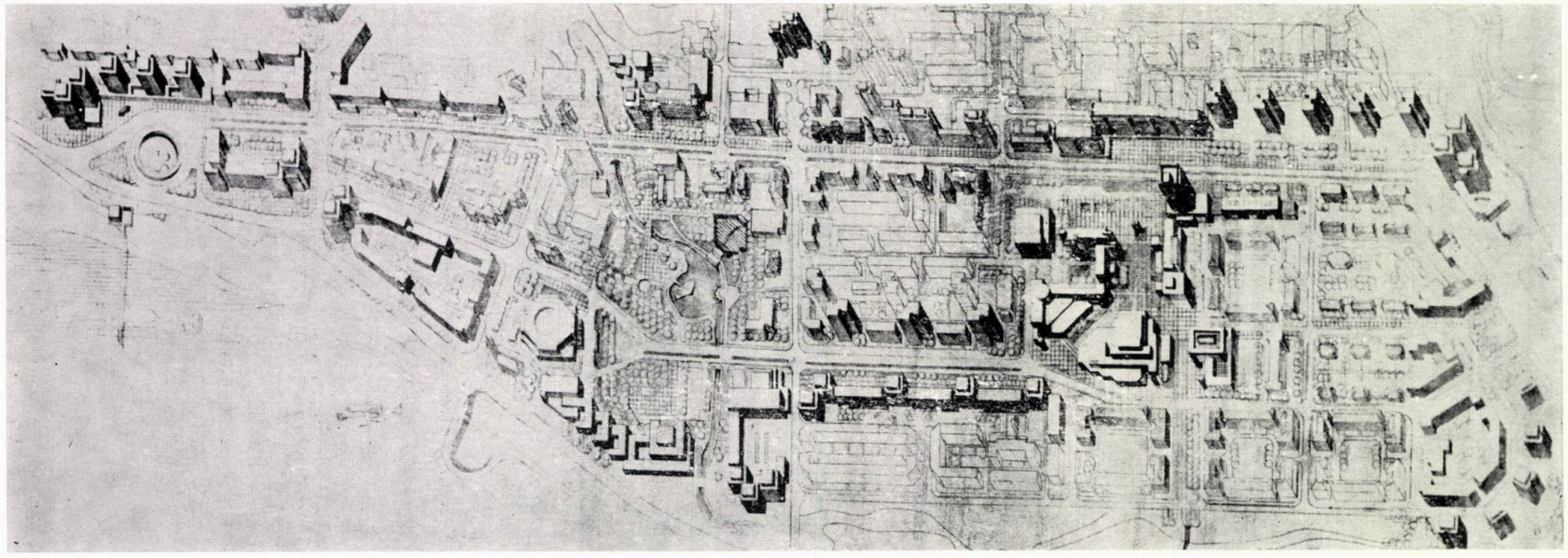

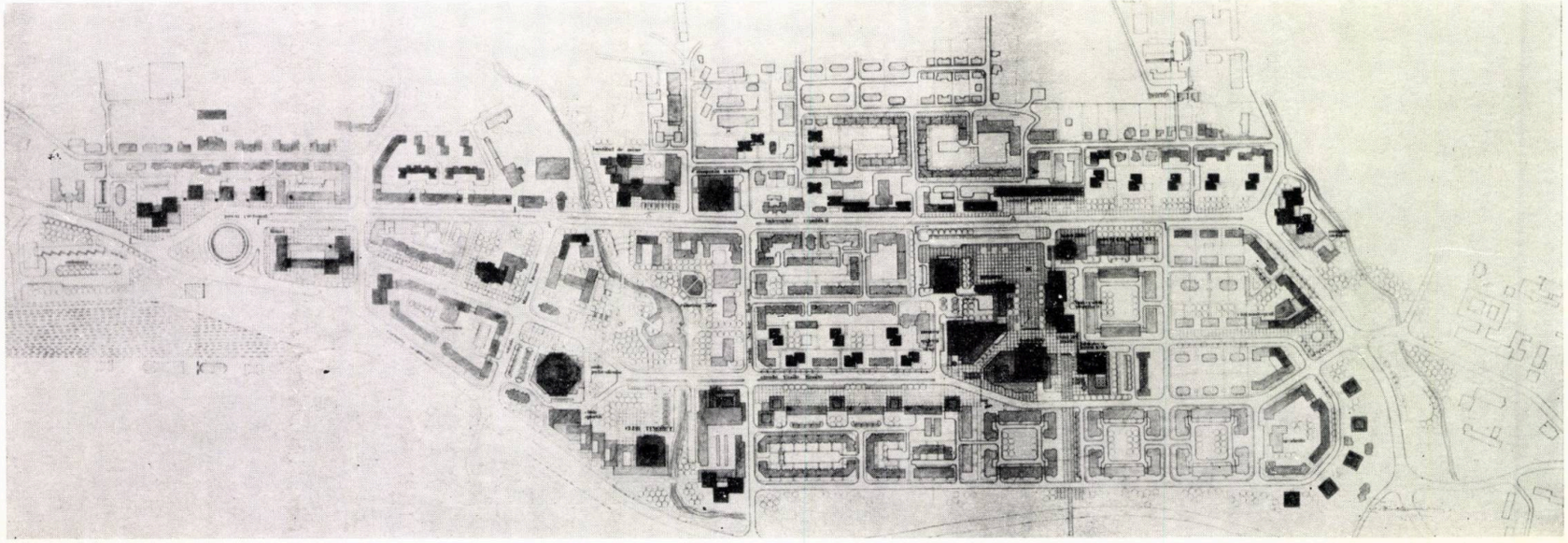

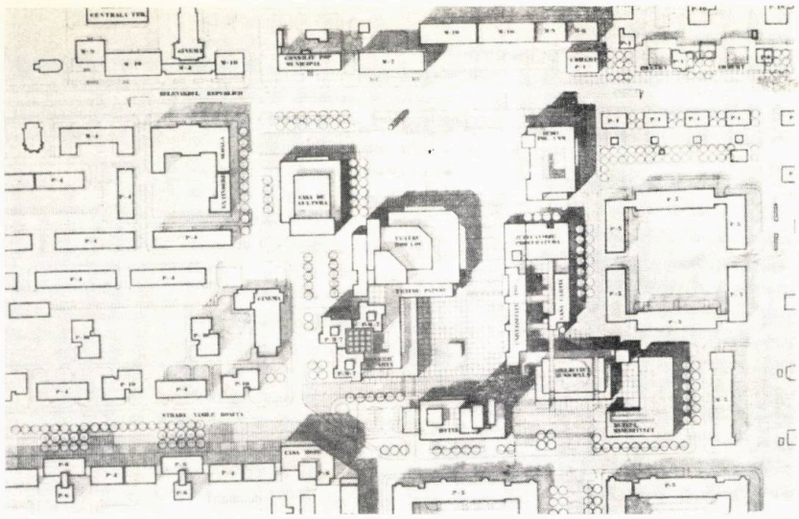

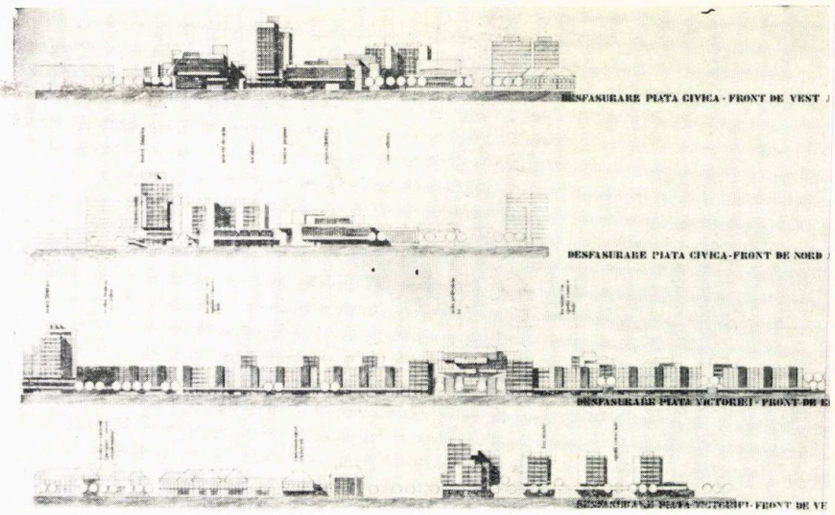

PREMIUL III

Proiect nr. 22

Arhitecții **SORIN SERGENTU, CONSTANTIN N. ENACHE,** *colaboratori studenții-arhitecți* **EVA STACHE, NINA CRĂCIUN, LILIANA VANDA CONSTANTINESCU, DORIN MAREA, DAN PÎRVULESCU, COSTEL ȘCHIOPULEȚ, DANIEL LOZBĂ.**

Proiectul propune o soluție particulară de amplasare a Sălii polivalente pe un relief dominant accentuînd rolul acestei dotări în raport cu ansamblul așezărilor din Valea Jiului. În rezolvarea zonei centrale se acordă importanță sporită Pieței Victoriei ca punct de convergență a Bulevardului Republicii cu artera comercială prevăzută pe traseul străzii Vasile Roaită. Se propune o particularizare a siluetei localității prin dispunerea construcțiilor înalte în relație cu cele existente, cu concentrări în zona centrului civic, a Pieței Victoriei, în extremitatea sudică a Bulevardului Republicii și punctul de inflexiune al viitoarei ocolitoare.

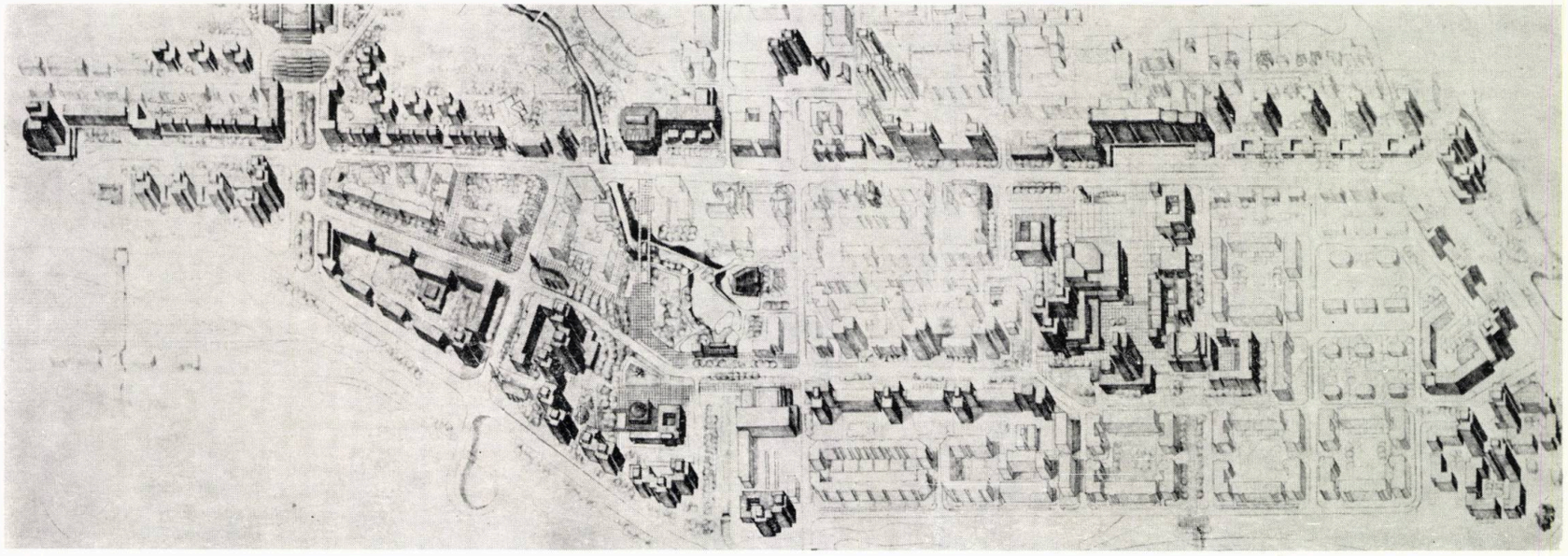

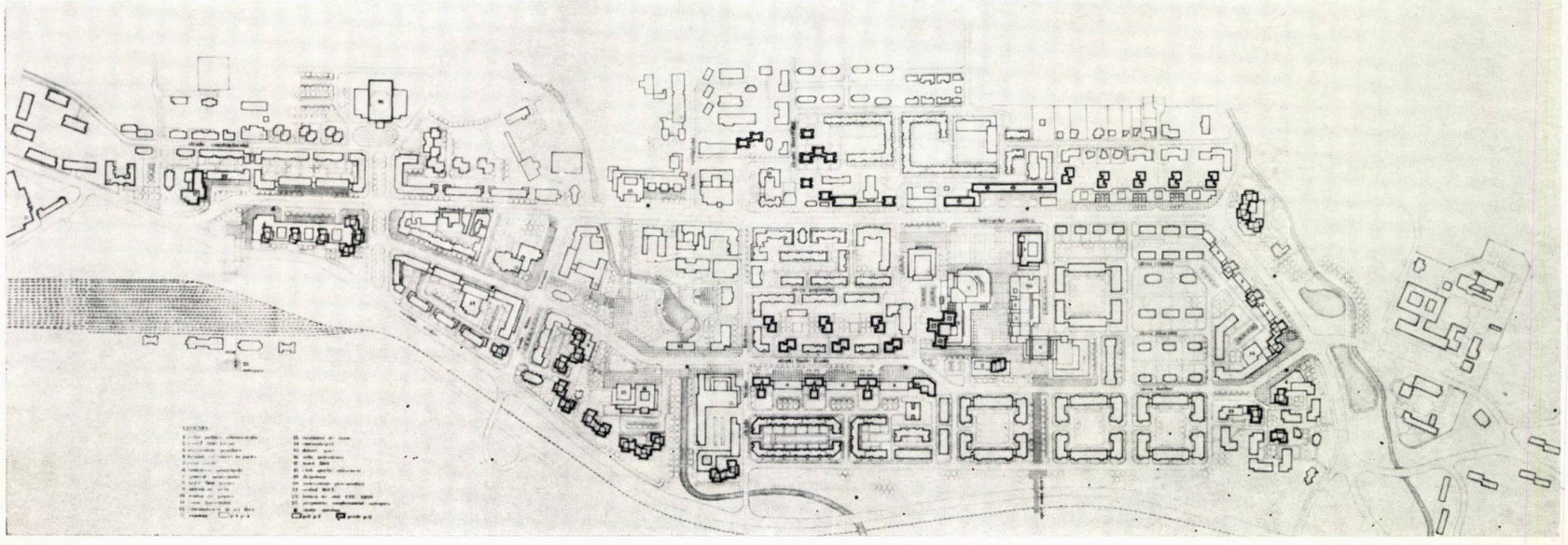

→

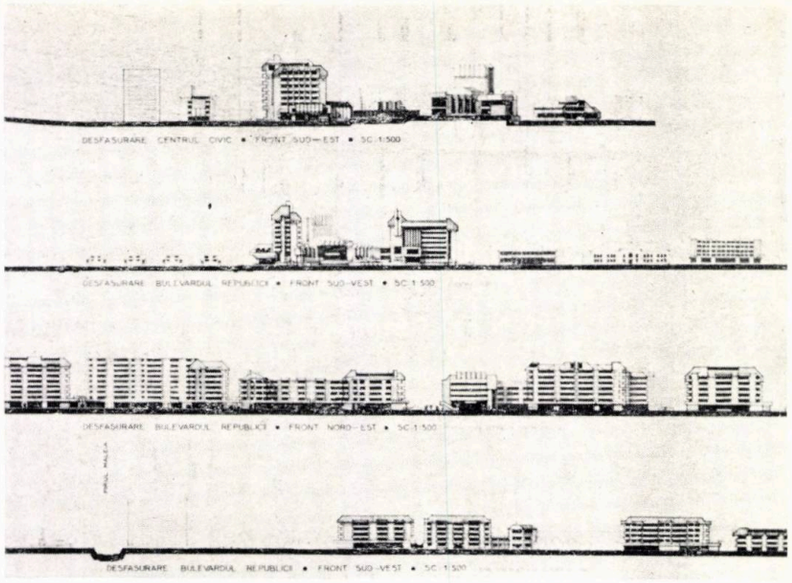

MENȚIUNE
Proiect nr. 39
Arhitecții **MIRCEA OCHINCIUC, DAN ȘERBAN, ALEXANDRU VASILIU,** *colaboratori studenții-arhitecți* **IOAN DOBNIC, ZAMFIR SACHELĂRESCU, ALBIN TOTH.**

Soluția propusă concentrează aria de interes a zonei centrale în imediata vecinătate a centrului civic prin dispunerea în acest punct a Sălii polivalente și a unei străzi comerciale pietonale. Deși dublarea Pieței Victoriei nu este oportună, se impune în mod special atenției, ca o soluție de dorit în perspectivă, mutarea gării pe partea de est a liniei ferate. S-a apreciat ca o variantă de reținut rezolvarea monumentală a pieței sediului politico-administrativ.

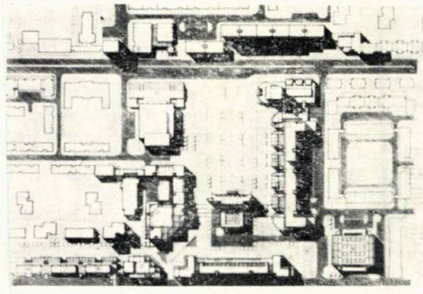

MENȚIUNE
Proiect nr. 4
Arhitecții **TRAIAN POPESCU, SOFIA POPESCU, MIHAIL MÎȚIU,** *proiectant* **NELA VASILESCU**

Se propune păstrarea principalei axe de interes pe Bulevardul Republicii, menținînd str. Vasile Roaită la nivelul unei străzi cu caracter rezidențial și cu rol de servire a centrului civic și de acces la Sala polivalentă. Piața Victoriei este tratată ca o piață deschisă destinată exclusiv circulației. Centrul civic propus prezintă avantajul menținerii sediului politico-administrativ pe amplasamentul avizat anterior. S-a acordat o atenție deosebită rezolvării arhitecturale a fațadelor care preiau elementele noi ce au devenit caracteristice locului, dar s-a acordat în schimb o atenție mai redusă volumetriei întregului ansamblu.

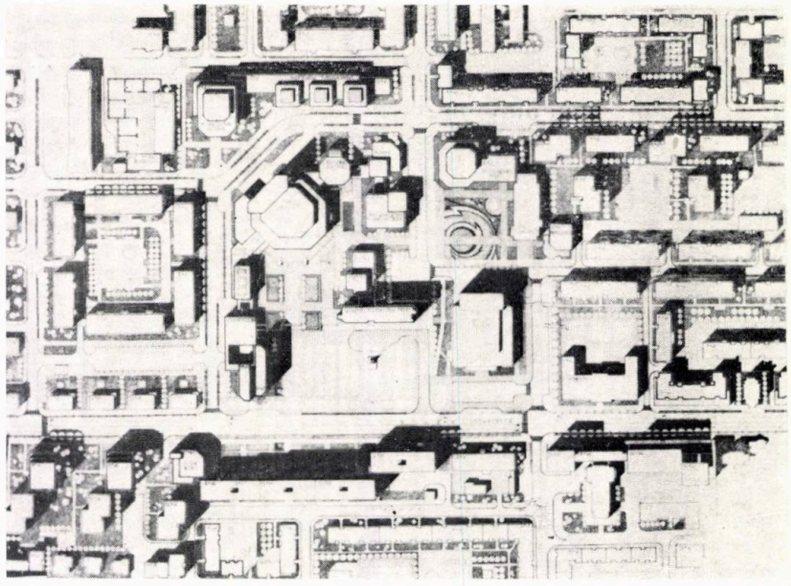

MENȚIUNE
Proiect nr. 8
Arhitecții **DUMITRU ARMĂȘESCU, IOAN BUCUR,** *conductor arhitect* **HEIDRUN GRIP,** *tehnicienii — arhitecți* **ELISABETA ARMĂȘESCU, EVA CSISZER.**

Prin constituirea unei piețe pe str. Vasile Roaită și prin utilizarea diferențelor de nivel, se obține o amplasare compactă a noilor dotări în centrul civic. Deși str. Vasile Roaită spre sud asigură o legătură suplimentară avantajoasă cu cartierul Aeroport, spre nord rezolvarea propusă a accesului din artera ocolitoare conduce la suprapunerea circulației locale cu cea de transit între această intersecție și Piața Victoriei.

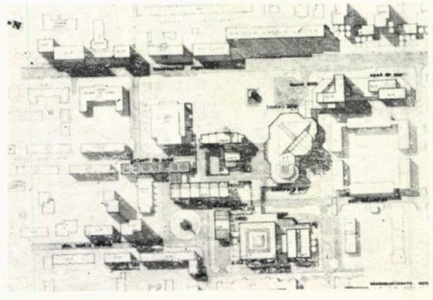

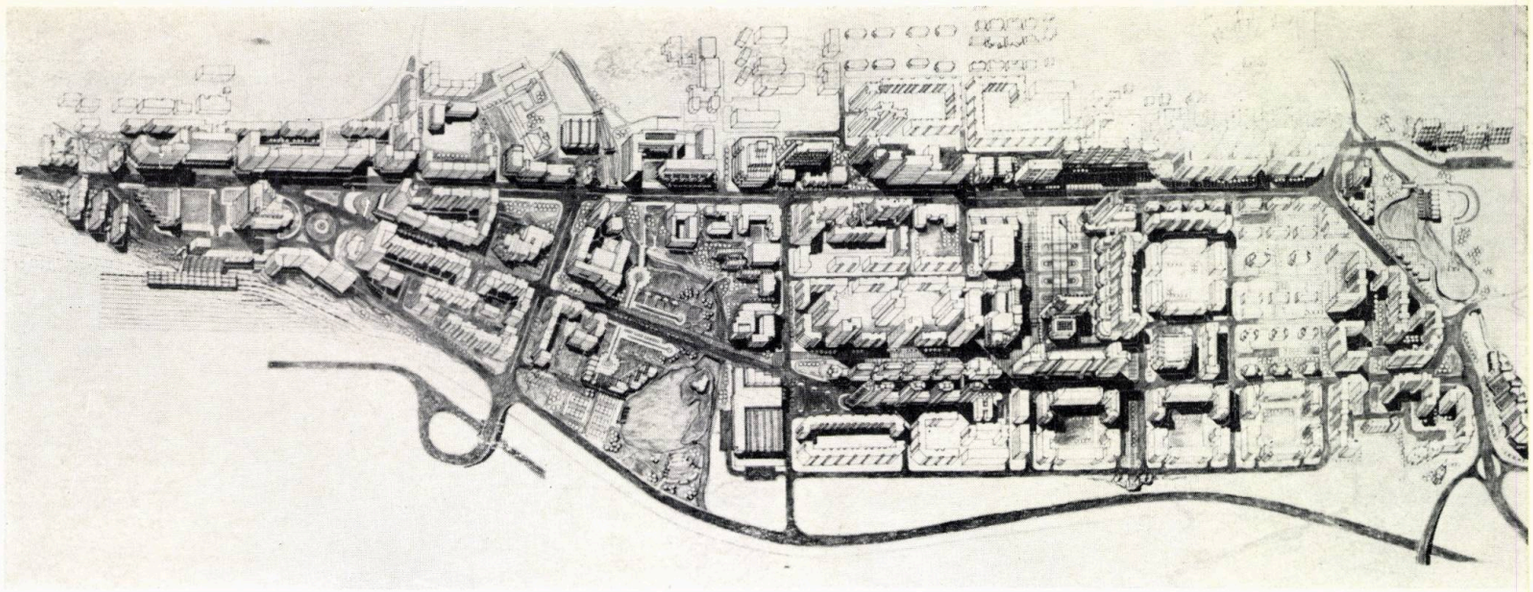

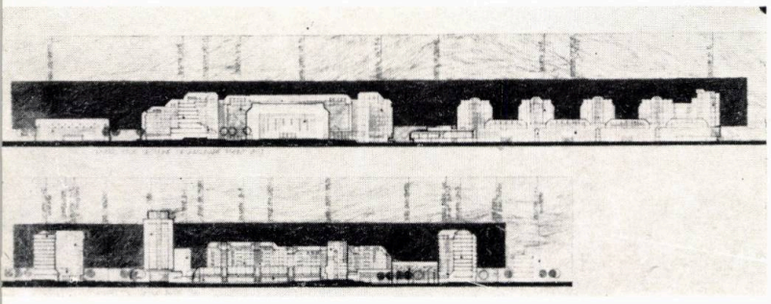

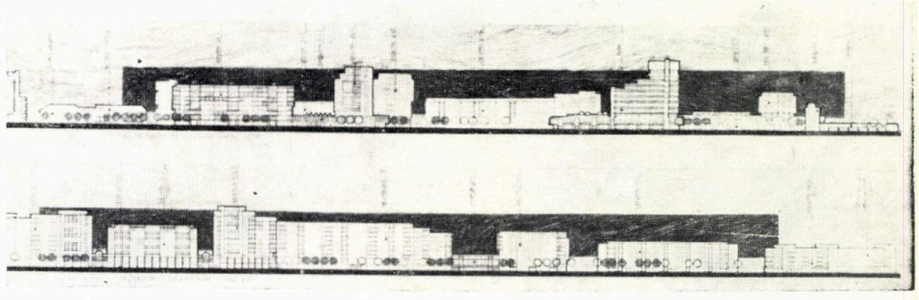

ROȘANI

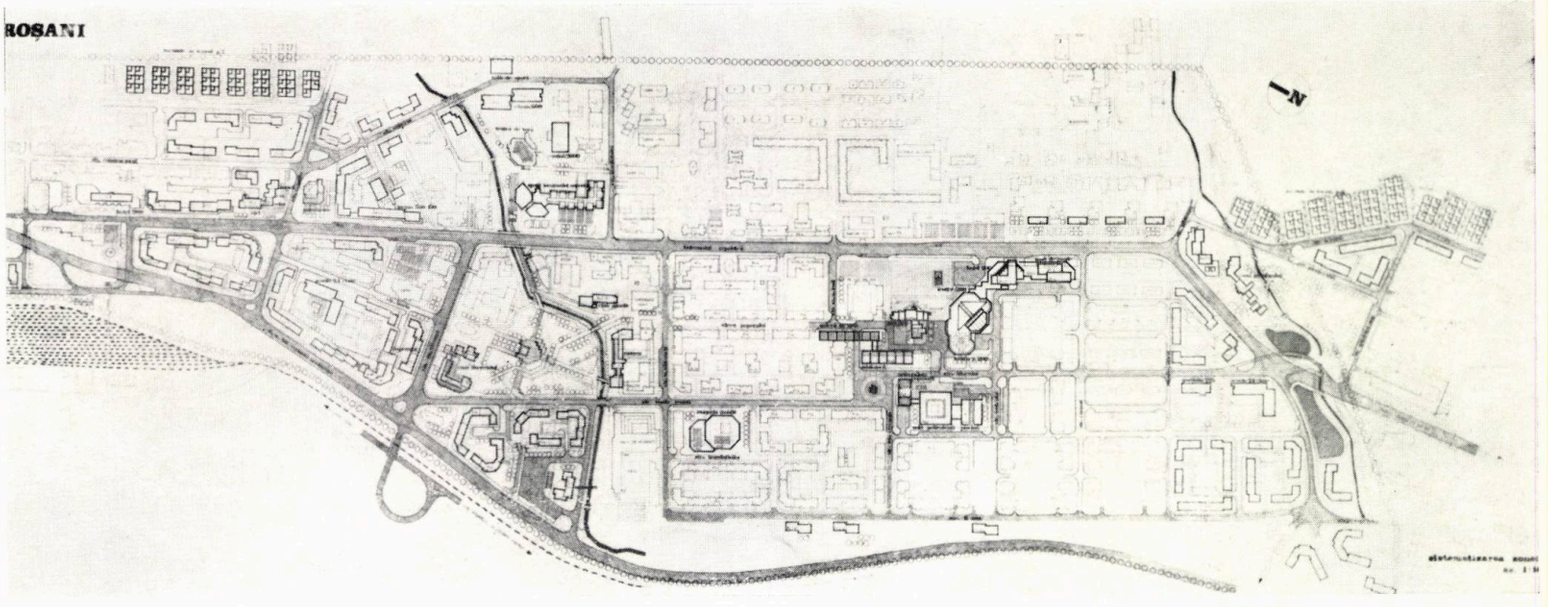

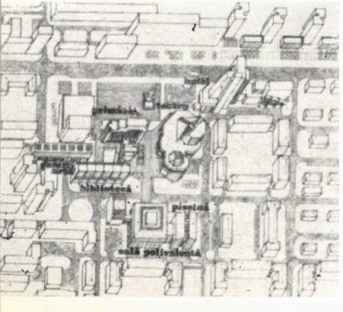

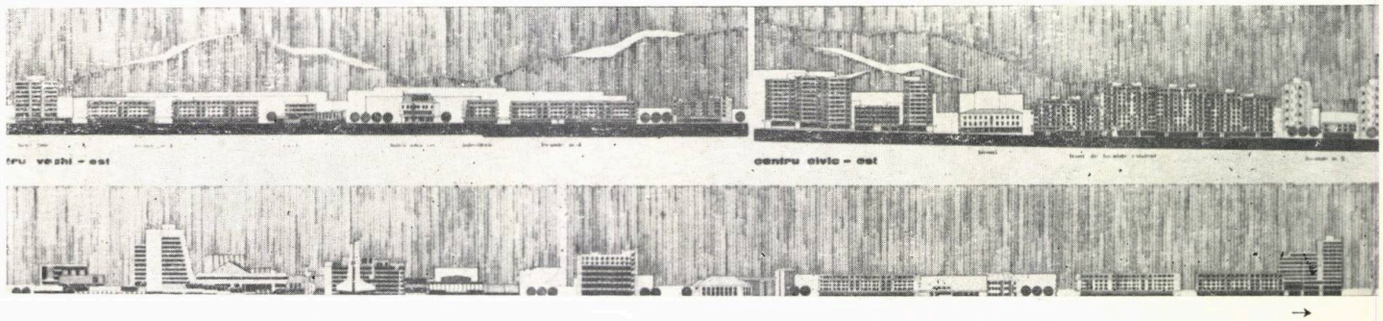

→

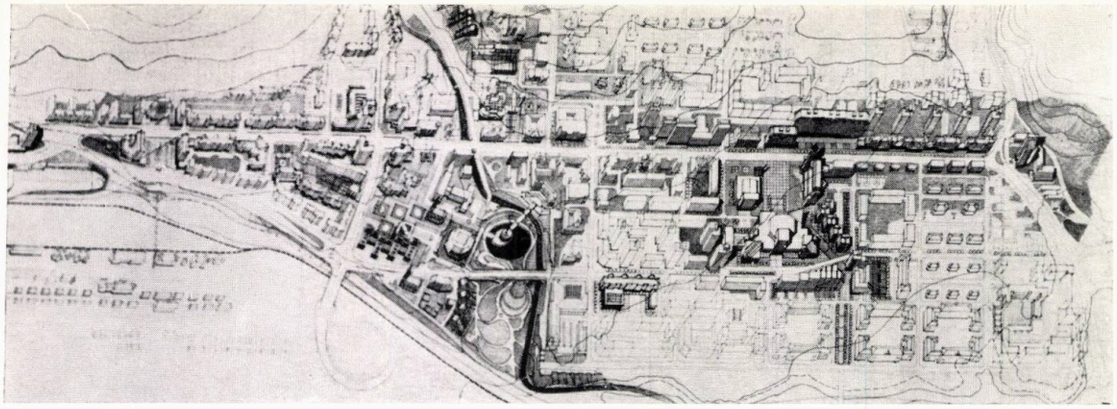

Proiect nr. 1

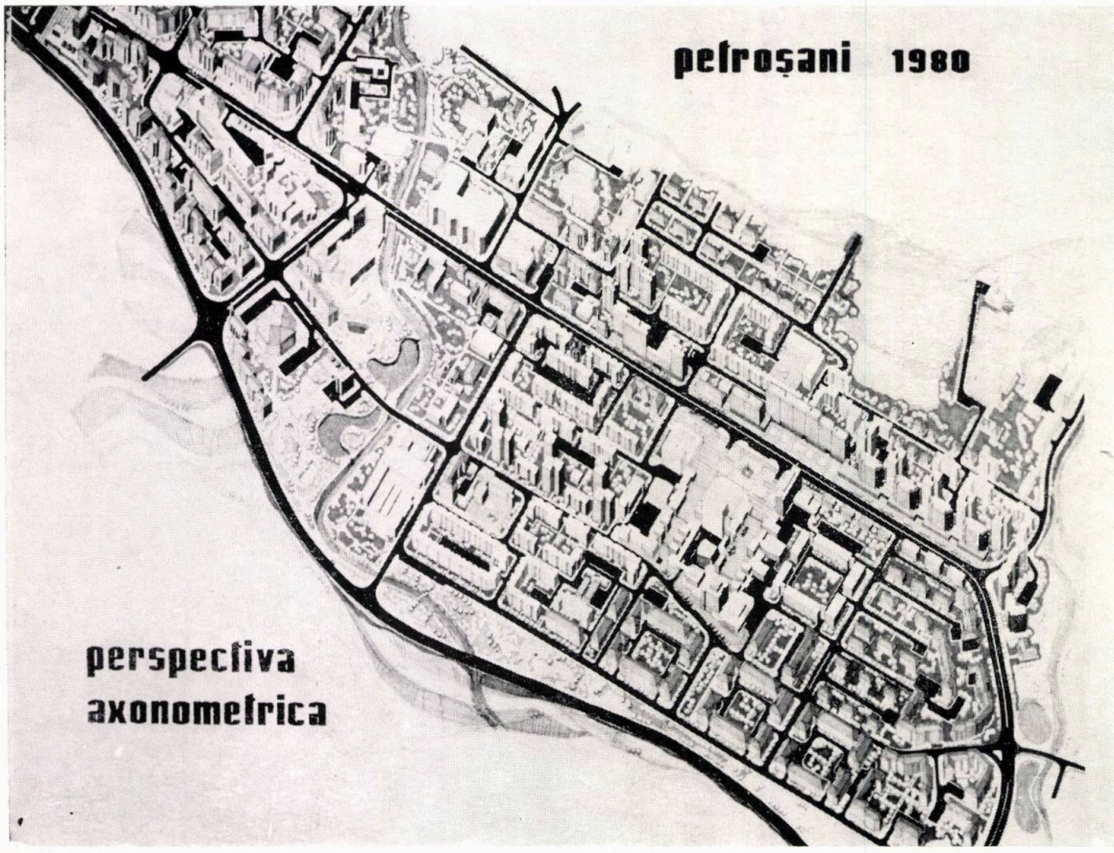

Proiect nr. 2

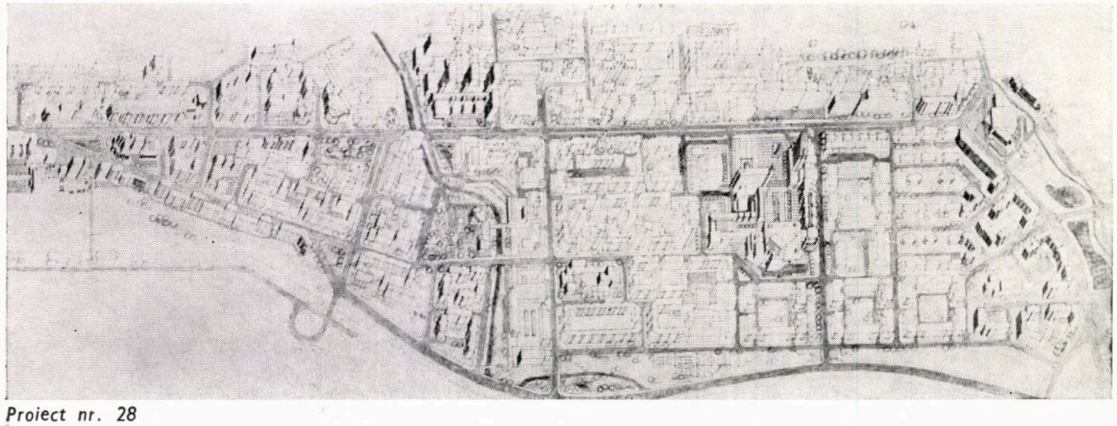

Proiect nr. 28

În continuare, sînt prezentate cîteva dintre proiectele nepremiate care au întrunit aprecieri favorabile și în care se întîlnesc intenții originale și rezolvări de detaliu interesante.

PROIECT nr. 1

Intenția de creare a unei arii exclusiv pietonale în nordul zonei centrale este de apreciat, dar realizarea propusă ca și propunerile privind fronturile Bulevardului Republicii nu au fost suficient de convingătoare.

PROIECT nr. 2

Rezolvările corecte propuse pentru majoritatea problemelor ridicate de temă nu au fost finalizate pînă la nivelul obținerii unei personalizări a zonei centrale, iar soluționarea pieței civice este discutabilă.

PROIECT nr. 28

Soluțiile propuse pentru piața centrului civic și pentru Piața Victoriei sînt de reținut, dar utilizarea arterei ocolitoare ca circulație curentă a localității pe tronsonul nordic nu este posibilă.

Proiect nr. 31

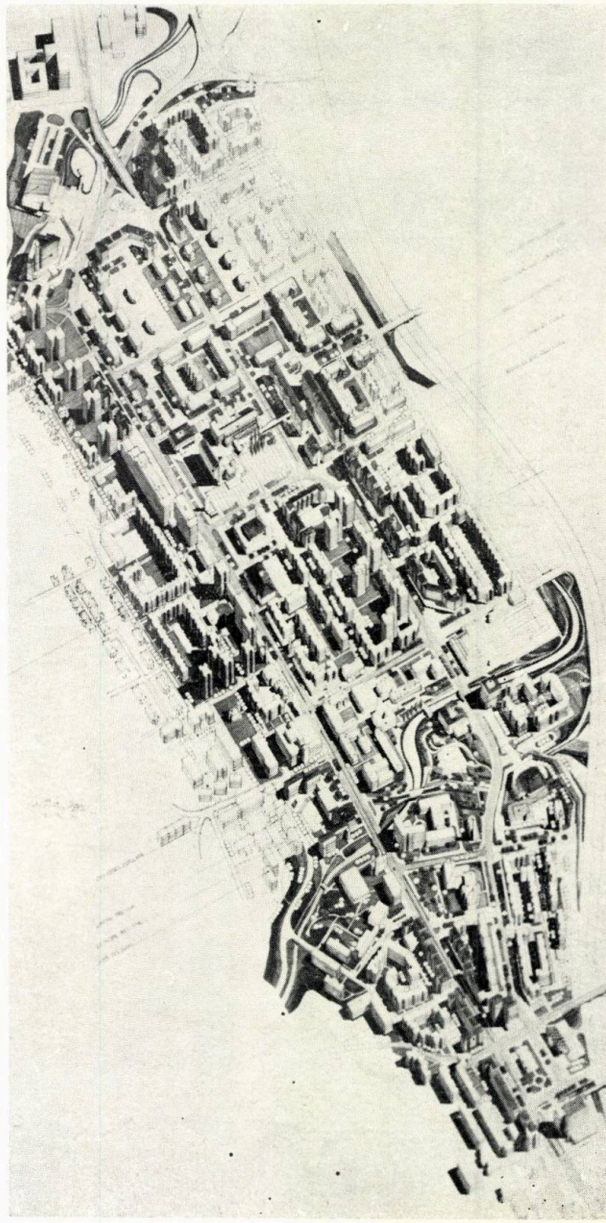

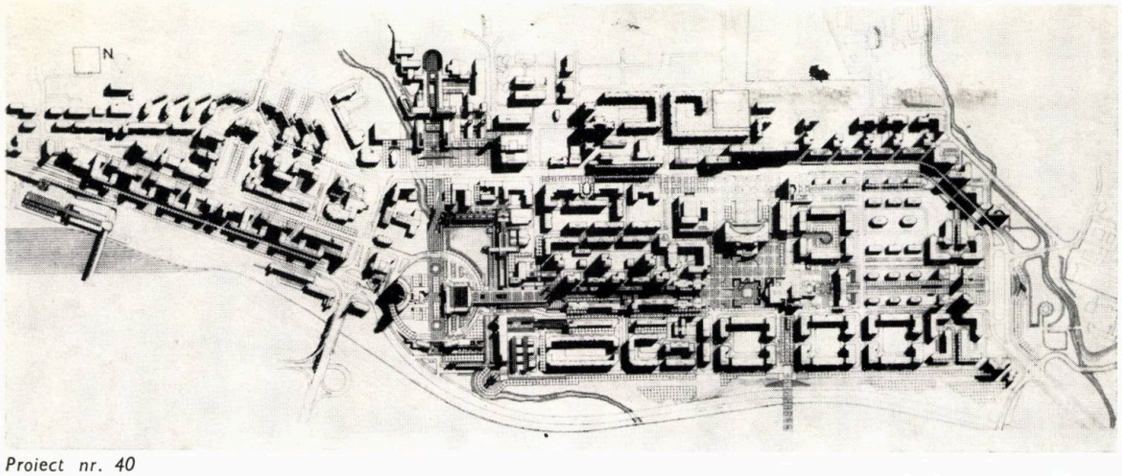

Proiect nr. 40

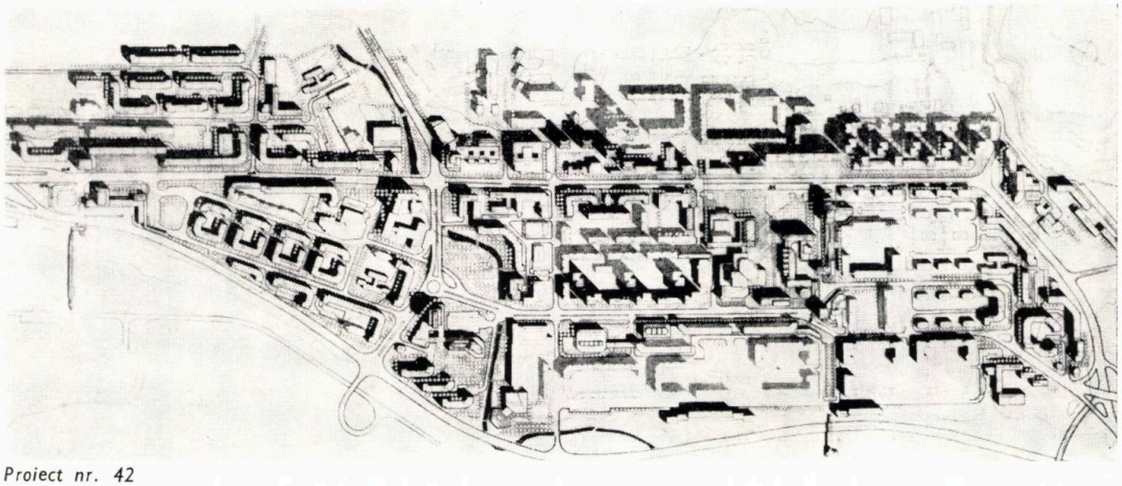

Proiect nr. 42

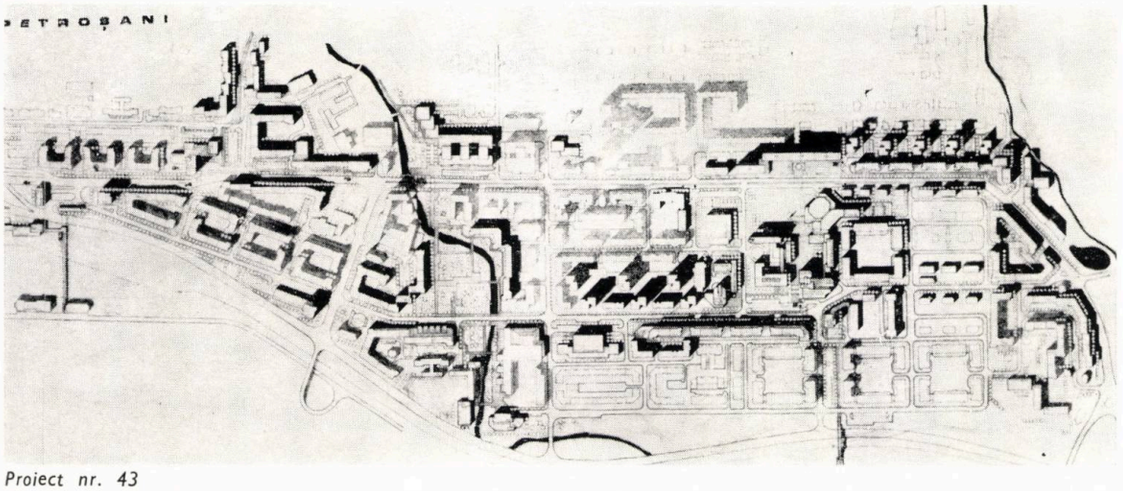

Proiect nr. 43

PROIECT nr. 31

Organizarea zonei centrale, pe principiul unor nuclee specializate, cum sînt Piața Victoriei, gruparea de dotări culturale din punctul Maleea, centrul civic și gruparea hotel-sală polivalentă, nu a fost suficient susținută, iar rezolvările pentru centrul civic și B-dul Republicii rămîn discutabile.

PROIECT nr. 40

Intenția de stăpînire a spațiului și funcțiilor zonei centrale prin intermediul unor axe de compoziție riguros constituite conferă personalitate soluției dar se pot reproșa rezolvarea punctului de acces în oraș din zona Pieței Victoriei, absența parcului Maleea și unele ieșiri din scara localității.

PROIECT nr. 42

Soluția întrunește o serie de calități, atît în rezolvarea de ansamblu cît și în cea de detaliu, dar modul de rezolvare a circulațiilor majore din localitate și conferirea priorității tranzitului spre Parîng au fost considerate necorespunzătoare.

PROIECT nr. 43

Interesantă prin modul de rezolvare al circulației pe tronsonul nordic al str. Vasile Roaită și printr-o serie de rezolvări locale, soluția propusă este mai puțin clară în exprimarea la scara ansamblului concepției de organizare a zonei centrale.

accesul în oraș, dublarea arterei principale nord-sud, legăturile cu artera ocolitoare, gara și autogara

- rezolvarea centrului civic
- rezolvarea Pieței Victoriei
- amenajarea unui parc pe malurile rîului Maleea
- unele rezolvări de detaliu ale cadrului arhitectural.

Proiectele prezentate au demonstrat faptul că, cu toate dificultățile create de situația existentă, zona centrală a municipiului Petroșani poate fi sensibil îmbogățită, prin extinderea coerentă a ariei de interes a vieții civice, dincolo de axul tradițional reprezentat de B-dul Republicii, printr-o succesiune de funcțiuni dispuse în spații bine particularizate, exprimate și în silueta generală a localității care se percepe dinspre Jiu.

Rezolvările propuse pentru circulații au subliniat utilitatea creării unui al doilea ax paralel cu B-dul Republicii, atît pentru nevoile proprii ale zonei centrale cît și, prin prelungirea propusă în cartierul Aeroport, pentru circulația orășenească. Rezolvarea punctului de convergență al celor două axe nord-sud cu artera ocolitoare în zona Pieței Victoriei, unde debușează accesul pietonal de la gară și unde este fixat amplasamentul autogării, a constituit una dintre problemele cele mai dificile, cu atît mai mult cu cît evitarea pătrunderii str. Vasile Roaită în piață a condus, în majoritatea cazurilor, la suprapunerea parțială a circulației locale peste tranzitul viitoarei artere ocolitoare. Totuși, proiectele au ilustrat o gamă largă de posibilități de rezolvare, între care s-au remarcat cele care țin seamă, simultan, de cerințele fluenței în circulație, de posibilitatea unei realizări etapizate, în funcție de artera ocolitoare prevăzută în perspectivă și de constituirea unui cadru arhitectural expresiv în punctul de prim contact cu orașul.

În rezolvarea centrului civic au apărut cîteva familii de soluții de calitate care au oferit beneficiarului posibilitatea fundamentării deciziilor cu privire la definitivarea detaliului de sistematizare. A fost demonstrată posibilitatea realizării unui parc în imediata vecinătate a rîului Maleea, amenajare deficitară în prezent în Petroșani dar binevenită în cazul special al unui oraș minier.

Dintre rezolvările de detaliu, au reținut în general atenția cele care au prezentat un cadru construit bine compus în lungul Bulevardului Republicii, străzii V. Roaită și al altor străzi sau în momentele de articulare a spațiilor nou create cu cele existente.

Se impune o ultimă apreciere cu privire la calitatea prezentării multor proiecte, care au reușit să comunice prin intermediul graficii o importantă cantitate de informații privind intențiile autorilor, ceea ce a asigurat ulterior succesul expoziției deschise pentru locuitorii municipiului Petroșani.

Subliniind încă o dată faptul că acest concurs a constituit un prilej deosebit de util pentru exprimarea dăruirii profesionale și creativității unui număr impresionant de participanți, în condiții de temă dificile și de prezentare laborioasă, îmi exprim speranța că, în viitorul apropiat, va continua acest gen de confruntări de idei, a căror reușită a fost pe deplin confirmată cu ocazia concursului pentru sistematizarea zonei centrale a municipiului Petroșani.

Lector dr. arh. DOINEA CRISTEA

Întrebări fără adresă

Intîmplări mai vechi și mai noi îmi dau tîrcoale, îmi răscolesc memoria, mă asediază cu întrebări la care nu găsesc răspuns. Mă aflam nu demult la Adamclisi, în fața monumentului triumfal recent restaurat; confruntam imaginea vestigiilor păstrate prin veacuri, așa cum îmi rămăsese în memorie dintr-o mai veche vizită, cu imaginea abstractă a ceea ce ar fi putut să fie o restaurare cu adevărat științifică și cu pastișa din similipiatră cenușie care trona, rece și inexpresivă, sub privirile mele dezolate. Pentru o ispravă cu nimic mai gogonată, Lecomte du Nouÿ și-a asigurat cu un secol în urmă perpetuă pomenire de rău în istoria arhitecturii românești . . .

Mi-am amintit atunci vizita făcută cu vreo doi ani în urmă la Voroneț, unde am descoperit cu stupoare halul de nedescris în care fusese adusă o capodoperă a arhitecturii noastre medievale, considerată pe drept cuvînt un giuvaer al patrimoniului universal. Silueta atît de caracteristică a monumentului, proiectată cîndva pe fundalul pădurii de molid, era acum complet ascunsă de un zid tern, ca de vespasiană, spoit la repezeală, care — în loc să protejeze, cum își vor fi imaginat grăbiții « inovatori » — lăsa umezeala locului să triumfe asupra frescelor, împiedicînd curenții de aer să vînture în voie vechea zidire; mai mult, locul acoperișului evazat, cu solzii șindrilei urmînd dulce rotunjimile bolților și ale turlei, îl luase o învelitoare cenușie din tablă, țeapănă în frîngerile ei și parcă prea strîmtă.

Citesc în paginile unei reviste de mare tiraj intervenția alarmată a unui poet spre a opri o operație mai mult decît iresponsabilă care se săvîrșește asupra uneia dintre vetrele sacre ale acestui neam — Grădiștea Muncelului, ipotetica Sarmizegetusă. Înțeleg că este vorba despre o reconstituire (pe ce bază ?) a sanctuarelor dezgropate aici de către arheologi . . .

Tropaeum, Voroneț, Sarmizegetusa — trei nume de frunte ale zestrei noastre monumentale, ale moștenirii noastre de istorie și de arhitectură. Și exemplele ar putea continua; ar mai putea apoi fi adăugate aici edificii dărîmate pentru a face loc unor construcții noi insipide, sau altele a căror restaurare cam de mult întreruptă riscă să se prefacă într-o lentă ruinare. Din păcate, asemenea fapte umbresc uriașul, lăudabilul efort întreprins de cîteva decenii în România pentru identificarea, conservarea și restaurarea monumentelor istorice, a patrimoniului arhitectural național.

Formația mea secundă, de ziarist, mă îndeamnă să formulez întrebările clasice — cine ? de ce ? cum ? ș.a.m.d. Întrebări rămase fără răspuns. Pentru motivul simplu că nu știu cui să le adresez . . .

Dr. arh. GHEORGHE SĂSĂRMAN

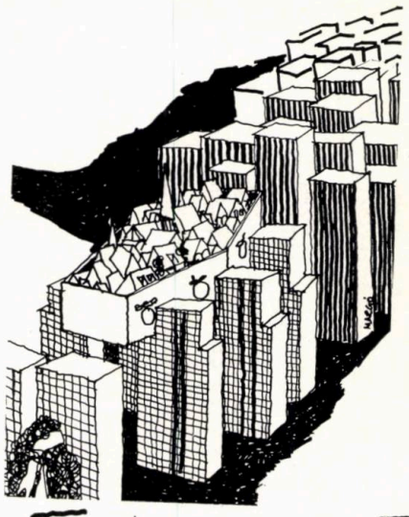

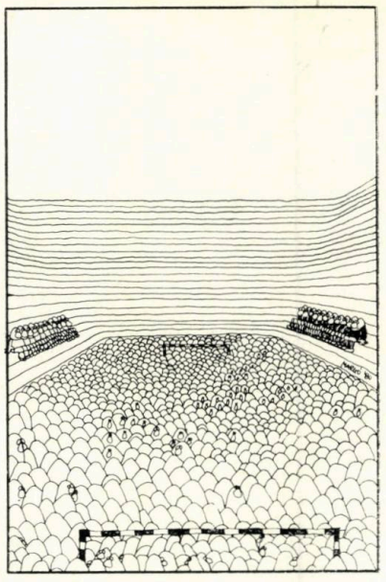

desene de arh.
MĂRGĂRIT CHELBEA

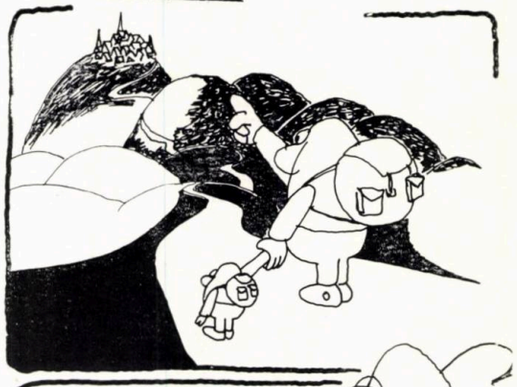

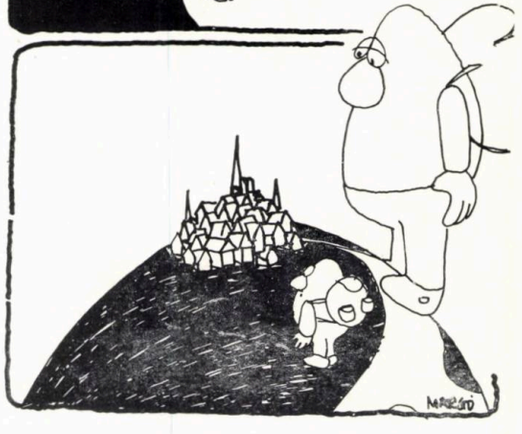

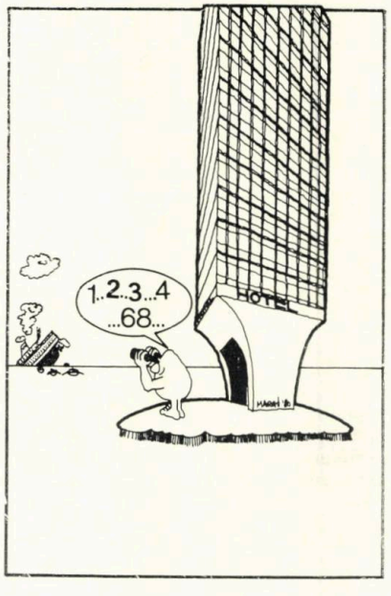

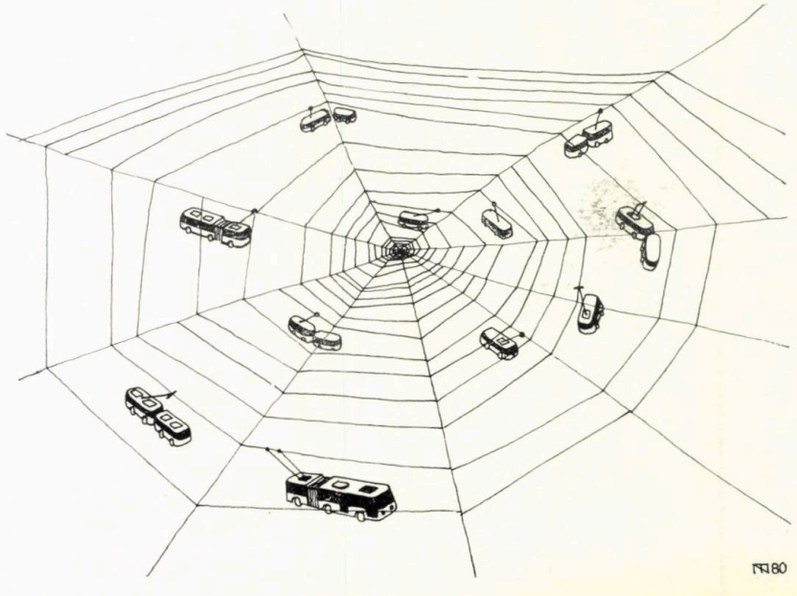

desen de arh. NICOLAE ȚARĂLUNGĂ

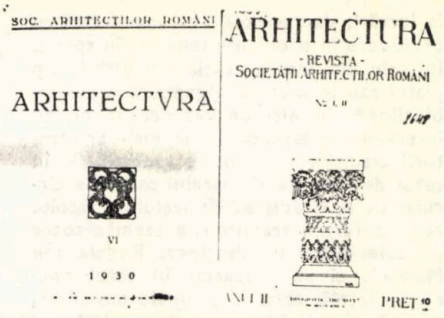

Despre arhitectura sanctuarelor patrulatere dace

Pînă azi sanctuarele patrulatere descoperite pe teritoriul cîndva locuit de daci sînt în jurul a 20. Dintre acestea, numărul cel mai mare se află în zona centrală a Transilvaniei, restul de trei în Moldova și anume: două în regiunea premontană Bîtca Doamnei și unul la Barboși în apropierea vărsării Siretului în Dunăre. Acest din urmă sanctuar patrulater, plasat într-o zonă de cîmpie, este singurul exemplu construit din tamburi de lemn [1], o certă dovadă că, în lipsa pietrei, clădirile de cult se ridicau și din alte materiale, evident locale, chiar dacă erau mai puțin durabile și deci și mai greu de identificat arheologic. Așa credem că se și explică marea concentrare a clădirilor de cult descoperite în regiunile abundînd în piatră și prezența slabă, desigur aparentă, din zonele de cîmpie.

Constatînd răspîndirea sanctuarelor patrulatere în Transilvania, remarcăm o zonă compactă a acestora în Munții Orăștiei și, cu precădere, la Grădiștea Muncelului, capitala statului dac. Acolo, în incinta sacră, se află opt sanctuare, întrecînd ca număr, ca aspect și rezolvare de ansamblu [2] pe toate celelalte descoperite pînă în prezent pe pămîntul dac. Este și motivul pentru care cercetătorii incintei sacre au fost îndemnați de ideea reconstituirii unora dintre ele.

În anul 1952, încă la începutul săpăturilor, academicianul C. Daicoviciu, conducătorul colectivului de cercetări arheologice, propunea o « reconstituire ideală a templului cu 54 de coloane » [3] situat pe terasa a X-a **(Fig. 1).** Templul era imaginat deschis « sub caelo » compus din 54 fuse de coloane de circa 1—1,50 m lungime și diametru constant de 0,82 m, cu baze distincte de circa 0,50 m înălțime și diametru variabil pornind de la 1,20 m, așezate fiecare din ele pe cîte un suport de discuri-tambur, variind de la 2,05—2,25 m în diametru **(Fig. 2).** În anul 1965, H. Daicoviciu, actualul conducător al șantierului, preluînd reconstituirea din 1952 consideră că: « în concepția arhitecților daci, ele (coloanele găsite acum în număr de 60) trebuiau să se ridice la o înălțime de 1,20—1,50 m, urmînd probabil să susțină vase mari de andezit în care aveau să ardă mirodeniile aduse prinos divinității » [4] **(Fig. 3).** Deci, numai o completare a numărului de coloane și rostului acestora.

În fine, o ultimă reconstituire s-a propus de I. H. Crișan în anul 1977 [5]. Sanctuarul patrulater reconstituit rămîne tot la numărul de 60 de discuri dar el se află pe terasa a XI-a a incintei sacre **(Fig. 4).** Este deci altul, cu toate că are un același număr de discuri, deosebirea constînd în poziționarea lor în șiruri: primul are 6×10 iar al doilea 4×15 discuri. Ultima reconstituire prezintă idei inedite: sanctuar ridicat pe două niveluri, subsol și parter, portice, cella și acoperiș **(Fig. 5, 6, 7).**

Rezumînd, ne vom permite să punem sub semnul întrebării lipsa de acoperiș la primele reconstituiri **(Fig. 2, 3),** în timp ce pentru cea de a treia **(Fig. 5, 6, 7)** introducerea subsolului și insistenta apropiere a sanctuarului patrulater dac de templul grec, cu evidente sacrificii constructive, susceptibile a fi criticate.

Nefiind locul unor comentarii mai ample, continuăm studiul cu două observații de principiu: orice reconstituire trebuie să pornească, în primul rînd, de la un element precis, care, în cazul de față, nu poate fi decît planul dedus din așezarea discurilor pe teren; în al doilea rînd, cînd structura și forma planurilor se regăsește și în alte construcții, reconstituirea se cere astfel concepută încît elementele componente propuse să poată fi reluate fără schimbări esențiale în cadrul oricărui obiect asemenea. La teme și planuri identice este exclus a se accepta soluții diverse. Să ne amintim exemplul grecilor și, mai tîrziu, al romanilor și felul cum înțelegeau ei să-și conceapă templele și să utilizeze componentele lor, care, toate, respectau o anumită regulă ce nu era altceva decît un principiu pe care astăzi, evoluat, îl denumim curent al tipizării sau al industrializării.

În rîndurile ce urmează nu ne propunem o nouă reconstituire ci numai o evidențiere a acelor factori permanenți pe care-i considerăm că guvernează arhitectura sanctuarelor patrulatere. Cu alte cuvinte, vom căuta să prezentăm numai elementele cu funcțiuni permanente, ce credem că ar trebui să stea la baza oricăror reconstituiri asemenea. Firește, în studiul nostru, vom evita orice comentariu ce ar putea îndrepta interpretarea arhitecturii sanctuarelor către forme iluzorii. De aceea, vom păstra adevărul conceptual care în ideea clasică însemnează respectul total al planului compus pe scheletul solid al axelor, ce-i dau valoare și înțeles.

Să trecem la analiza planului, clar evidențiat în teren prin discuri **(Fig. 1 și 4).** El este firește punctul de pornire căci din semnele sale înscrise pe sol s-a putut ridica în spațiu volumul sanctuarelor. În linii mari, planul este patrulater compus pe două axe perpendiculare, de aceeași valoare, forma sa fiind dedusă din dispunerea discurilor în șiruri paralele, orientate pe două direcții ce se întretaie în unghi drept **(Fig. 8).** Discurile sînt din piatră sau lemn, numărul, diametrul și interaxul lor fiind variabil de la plan la plan, după cum variabil este și numărul șirurilor pe ambele direcții. Să menționăm că, indiferent de număr și dimensiuni, din dispoziția discurilor în șiruri încrucișate perpendicular rezultă un caroiaj repetabil care este chiar modulul planului. Astfel, fiecare sanctuar patrulater poate fi identificat în funcție de numărul și caracteristicile modulelor ce-i compun planul.

Specialiștii socotesc că orientarea sanctuarelor patrulatere variază între NV—NE în funcție de poziția axului longitudinal, perpendicular, evident, pe latura scurtă a planului, căruia i se atribuie și rolul de front principal. Dar patrulaterul, ca formă geometrică, are, după cum se știe, două axe și patru laturi de aceeași valoare, egale ca importanță din punct de vedere arhitectonic pe dată ce închid un multiplu de caroiaje — modul cu laturi asemenea. Rezultă de aici, că frontul principal al sanctuarelor se poate exprima pe oricare din laturile patrulaterului și că oricare din axe poate deveni principală. În consecință, față de multiplele soluții ce le oferă forma patrulateră a planului generat din repetarea caroiajului-modul, deducem că și orientarea sanctuarelor nu poate aparține în exclusivitate axului longitudinal, ci în egală măsură și celui transversal, totul depinzînd de funcțiunile planului și de acțiunea ce se petrece în cadrul său. În acest caz, rezultă că, indiferent de poziția ce ocupă pe teren, sanctuarul patrulater are una din axe și implicit o latură constant orientate N, NV, V, orientare normală pe care o regăsim și la sanctuarele circulare și liniare. Această interpretare, aplicată sanctuarelor patrulatere după funcționalitatea planului și nu automat după direcția axului longitudinal, ar putea avea și avantajul unificării orientării sanctuarelor dace.

În cadrul acelorași discuții, în afara problemelor de orientare și axă, să nu omitem dispoziția în caroiaj a discurilor, care, cu mici abateri aduse sigur de timp, mențin același interax, imprimînd planului un ritm constant pe întreaga lui suprafață. Subliniem în mod special această dispoziție, pentru că intersecția șirurilor de discuri reprezintă un element local nou de certă originalitate neavînd asemănare, nici cu planurile și formele arhitectonice vecine, nici cu cele elenice, unde acestea se compun în exclusivitate pe o axă principală de compoziție, cum ar fi, spre exemplu, cele ale binecunoscutelor temple. Firește, vor fi existat influențe elenice între care unele directe, prin arhitecții și meșterii greci prezenți

la lucrări, dar acestea s-au manifestat cu precădere în probleme tehnice, în special în cele privind execuția lucrărilor din piatră sau în cele de organizare a ansamblurilor [6]; în nici un caz aceștia nu au intervenit în aspectele și formele arhitecturii tradiționale, cum se vădește, fie în cazul de față, fie al marelui sanctuar circular de la Grădiștea Muncelului [7] (acolo, reluînd forme tradiționale asemănătoare cu cele aflate la Pustiosu, Rudele sau Maleia [8], ei au respectat în totul concepția locală, chiar dacă unele modificări s-ar fi putut încerca prin schimbarea materialului curent cu piatra).

Un factor permanent, surprins de arheologi, este cel al îngrădirilor de piatră ce împrejmuiesc sanctuarele patrulatere de la Grădiștea Muncelului. Îl considerăm caracteristic pentru că îl aflăm și în jurul sanctuarelor circulare din aceeași incintă. Știm că nu s-au mai găsit asemenea împrejmuiri la sanctuarele patrulatere din alte zone locuite de daci, ceea ce s-ar putea explica, fie prin apariția lor mai tîrzie, fie prin distrugerile războaielor, fie prin refolosirea pietrei la alte construcții. În orice caz, dacă se vor descoperi astfel de urme, ele nu vor face decît să confirme situația aflată la Grădiștea Muncelului.

În același context, să remarcăm funcția dublă a zidurilor de sprijin, care cînd se învecinează cu sanctuarele înlocuiesc cu parapetul lor împrejmuirea de piatră, aceasta continuîndu-se numai pe laturile descoperite, așa cum ar fi, de exemplu, sanctuarul vechi, cu 60 discuri, de pe terasa a X-a.

O situație specială apare la sanctuarul (C) cu 60 de discuri de pe terasa a XI-a **(Fig. 8)**. Aici, presupunem că inițial împrejmuirea-balustradă s-a aflat numai pe latura de nord-vest, pe celelalte trei aceasta fiind suplinită de parapetul zidului de sprijin [9]. Mai tîrziu însă, și pe același loc, cînd sanctuarul a fost înlocuit cu un altul, dar pe o terasă mai înaltă cu 1,50 m, a apărut, de jur împrejurul noului edificiu, și o balustradă din stîlpi de andezit [10], pentru că vechiul parapet al zidului de sprijin, ce servise și ca împrejmuire, își pierduse funcția fiind îngropat sub nivelul noii terase.

Am insistat asupra acestei îngrădiri-balustradă aflată în unele cazuri plasată la distanțe minime de discurile sanctuarului, pentru că o considerăm o componentă a acestuia și chiar a ritualului. Noi credem că acest șir de stîlpi, ce formează o balustradă joasă transparentă, reprezintă un semn al hotarului puterii divinității și probabil limita pînă unde omul obișnuit se putea îngădui. Balustrada o considerăm și ca o formă tradițională aparținînd tipului « temenos » aflat în « compoziția arhitectonică a monumentelor arhaice magico-mitice », formă care delimita, prin pietre regulat așezate, incinta sacră « afectată unui cult special, în jurul unui arbore sacru, unui templu, unui mormînt etc » [11]. Dar împrejmuirea joasă ne mai arată că nu ne putem aștepta la sanctuare înălțate pe platforme la care se accede prin trepte monumentale, căci, în această situație, așa cum e cazul templelor grecești, însăși platforma ar delimita zona sanctuarului, iar împrejmuirea noastră, abia cu o înălțime de circa 0,50 m, ar constitui un non-sens arhitectonic.

Prezența îngrăditurii scunde și lipsa platformei mai dovedesc că arhitectura sanctuarelor dace începe direct de pe sol, așa cum pornește toată arhitectura noastră tradițională. Ea se naște, se sprijină și se înalță din pămînt, de aceea nici pardoseala nu poate fi alta decît pămîntul. Într-un fel, se apropie de arhitectura dorică, cea a coloanelor fără bază, a acelor coloane ce țîșnesc din pămîntul din care își au obîrșia. Pardoseala de pămînt bătut o găsim utilizată peste tot teritoriul dac, acolo unde există un acoperiș și, evident rămîne valabilă și pentru sanctuare. Cîteva drumuri speciale sau cîte o piațetă pavată cu lespezi de piatră nu pot modifica formele tradiționale, arheologic atestate; și dacă nu de mult am practicat și noi această pardoseală, de ce să refuzăm înaintașilor noștri daci întîietatea?

După cum am arătat, planul sanctuarelor patrulatere prezintă o geometrie clară rezultată dintr-un caroiaj-modul repetabil, variabil de la un sanctuar la altul, dar constant în cadrul aceluiași edificiu. Repetarea modulului pe două axe de valori egale conduce, atît la o structură simetrică, cît și la libertatea de a se exprima frontul principal pe oricare latură a patrulaterului; aceasta conferă planului originalitatea ce o considerăm specific dacă. În arhitectură, repetarea este acea forță centripetă ce împiedică formele să se spulbere, oferind, prin concentrarea lor, posibilitatea perfecțiunii. Dar, pentru a se realiza aceasta, repetarea nu trebuie înțeleasă ca o reluare pînă la istovire a formelor, ci numai ca o apropiere de cele precedente fără totuși a i se identifica: este o acțiune ce activează lent. Sub acest aspect, începuseră și dacii să-și făurească o arhitectură care, dacă în unele privințe ne-ar tenta s-o asemuim celei clasice, aceasta s-ar datora faptului că ambele au crescut dintr-o aceeași tulpină: coloana, unica prelungire dintre templul grec și sanctuarul dac.

Firește, asemănări s-ar mai putea găsi și în alte exemple mai îndepărtate, pentru că, deși oamenii și-au făcut începuturile în diferite locuri ale globului, au ajuns, cum era și firesc, la rezultate fie identice fie apropiate; ceea ce nu însemnează că negreșit s-au influențat.

Din rapoartele arheologice și documentarea aflată în unele lucrări de specialitate [12], constatăm că discurile sanctuarelor patrulatere erau purtătoare de coloane. Nu vom cerceta dacă aceste coloane erau de lemn sau piatră, dacă aveau bază, capitel, fus cilindric sau galbat, dacă acesta era dintr-o bucată sau din tamburi; după cum nu vom analiza felul în care se făcea legătura dintre coloana de lemn și discurile de piatră, sistemul de îmbinare prin cep, deși cunoscut de daci, nefiind aplicat (iar simpla suprapunere, chiar dacă diametrul fusului era, în unele cazuri, în jur de 0,80 m, nefiind tehnic satisfăcătoare). În studiul de față, ne interesăm numai de prezența coloanei în compoziție; elementele ce-o compun și dacă acestea aparțin vreunui stil cunoscut sau sînt de factură locală meritînd o analiză aparte. În sprijinul existenței coloanei la construcțiile dace, se alătură imaginile sculptate de la Columna Traiană [13], unde, o dată în exteriorul și altă dată în interiorul unor cetăți dace, apar clădiri cu coloane și acoperiș, care par a fi galerii sau chiar sanctuare schematizate de sculptor, la două șiruri de coloane. Esențialul pentru noi nu este acuma funcția ci confirmarea coloanelor într-o clădire dacă; în consecință și la sanctuarele patrulatere unde discurile le impun prezența.

Ajungînd la asemenea concluzie și considerînd că planul generează volumul, deducem că discurile ce sînt trasate pe sol, într-un multiplu de caroiaje, transpun automat în spațiu un caroiaj de coloane a cărui interax, înscris evident într-un același modul, este condiționat de sarcina ce urmează a-i fi transmisă. Aceasta, pînă la urmă, definește diametrul și interaxul discurilor, diametrul și înălțimea coloanelor.

Nr.	Denumire sanctuar	Număr de discuri	Terasa	Interax mediu discuri		Diametru mediu discuri
				Longitudinal	Transversal	
1.	Sanctuar discuri andezit — A	3×6	XI	2,30	2,70	0,70
2.	Sanctuar discuri calcar — B	3×6	XI	2,50	3,50	1,30
3.	Sanctuar discuri calcar — C	4×15	XI	2,50	3,50	1,30
4.	Sanctuar discuri andezit — D	6×10	X	3,75	6,15	2,15

Din tabelul de mai sus, cuprinzînd patru sanctuare (A—D) aflate în incinta sacră de la Grădiștea Muncelului **(Fig. 8)**, se constată relația directă dintre interaxul și diametrul discurilor ce condiționează în spațiu pe cel al coloanelor ce le susțin. Astfel, cu cît interaxul se mărește, crește și diametrul discurilor, respectiv cel al coloanelor purtate, aceasta datorită faptului că ele trebuie să corespundă curbei de efort crescut transmis prin grinzile purtătoare ale plafonului și acoperișului. Semnalăm numai această problemă; coroborată cu cea a coloanei dace, ea urmează să fie cuprinsă într-o analiză cu caracter tehnic, deosebită de cea de principiu pe care o tratează studiul nostru.

Colonamentul strîns al sanctuarelor patrulatere reamintește pe cel al sălilor hipostile din palatele persane și chiar al cunoscutelor temple egiptene. Dar, în vreme ce sala hipostilă egipteană făcea parte dintr-o suită de încăperi închise ce urmăreau realizarea progresivă a misterului prin strîmtorarea treptată a spațiului și producerea efectului de clar-obscur, colonada sanctuarelor dace avea aptitudinea de a fi deschisă și de-sinestătătoare, dăruită luminii și apropiată naturii înconjurătoare, în special a pădurii al cărei ritm vegetal pare că încearcă să-l reia, acum în formele ordonate impuse de tehnica construcției. Nașterea coloanei prin mimarea formelor regnului vegetal este neîndoielnică; primele coloane egiptene amintesc forma lotusului, iar copacii ce constituiau reazimul construcțiilor primitive au croit calea către forma plastică a coloanei grecești. Moștenind tradiția acelor vremi neîngrădite, cînd poate codrul dădea fiorul credinței, dacii, oameni ai munților și pădurilor, au urmat drumul firii, continuînd natura, înțelegînd coloanele ca o răsădire a arbo-

1

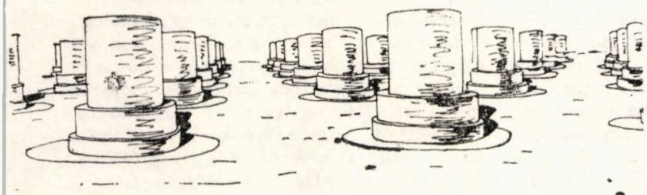

2

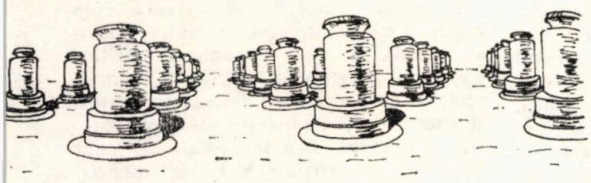

3

4

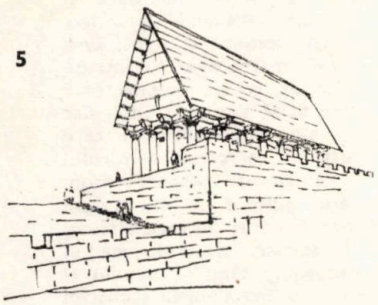

5

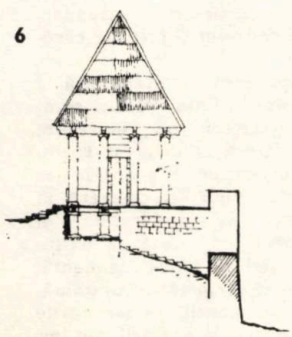

6

Fig. 1 — Grădiștea Muncelului — Urmele sanctuarului patrulater cu 60 discuri — terasa X-a.

Fig. 2 — Grădiștea Muncelului — Reconstituirea sanctuarului patrulater cu 60 coloane — terasa X-a; perspectivă (după C. Daicoviciu).

Fig. 3 — Grădiștea Muncelului — Reconstituirea sanctuarului patrulater cu 60 coloane — terasa X-a; perspectivă (după H. Daicoviciu).

Fig. 4. — Grădiștea Muncelului — Urmele sanctuarului patrulater cu 60 discuri, terasa XI-a.

Fig. 5 — Grădiștea Muncelului — Reconstituirea sanctuarului patrulater cu 60 coloane — terasa XI-a. Perspectivă (după I. H. Crișan).

Fig. 6 — Grădiștea Muncelului — Reconstituirea sanctuarului patrulater cu 60 coloane — terasa XI-a. Secție (după I. H. Crișan).

Fig. 7 — Grădiștea Muncelului — Reconstituirea sanctuarului patrulater cu 60 coloane — terasa XI-a. Plan (după I. H. Crișan).

Fig. 8 — Grădiștea Muncelului — Cetatea și incinta sacră cu poziționarea unor sanctuare patrulatere fără a se considera concomitența și nici data execuției lor. Plan.

rilor. Trunchiurile copacilor au fost primele corpuri de coloană care cu timpul s-au preschimbat în piatră. De aceea, omul locurilor noastre trăind dintotdeauna într-o comuniune organică cu natura nu putea concepe nici arhitectura în afara unor legături cu ascendență de mai multe ori milenare pornită dintr-o istorie de dincolo de istorie. Pentru dac, natura nu-i numai refugiul dar și locul de inițiere și împlinire. În acest fel, pădurea, acest imperiu vegetal ce cuprindea aproape întreg teritoriul dac, a impus autohtonilor respect, adorație, teamă și, evident, unele forme de totemism zoologic. În timp, evoluția colectivității către noi forme, superioare, a prilejuit și momentul trecerii de la totemismul arboricol — cu ritualul practicat de pustnici în templul verde fără de hotar al zeului — către cel al ceremonialelor din noile sanctuare patrulatere. Mărturie, în acest sens, ne stau la Barboși [14] urmele, probabil parțiale, ale unui sanctuar patrulater compus din șase tamburi de lemn desigur întregiți cu coloane tot din lemn. N-ar fi exclus ca sanctuarul din Barboși să repete o imagine apropiată prototipului și este logic să presupunem că sanctuarele patrulatere s-au ridicat în continuare; în regiunile de cîmpie împădurită — din lemn, în cele de deal și de munte — la

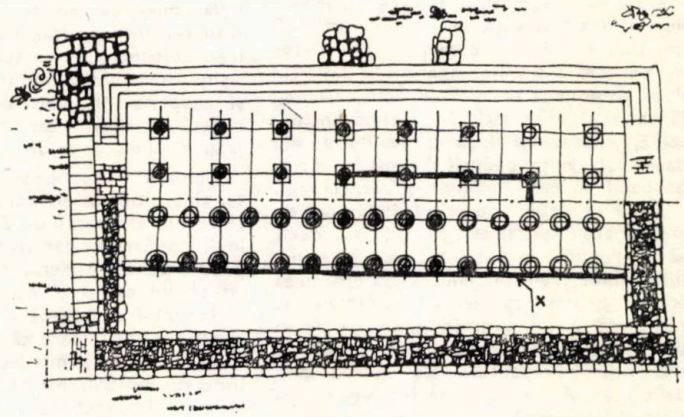

7

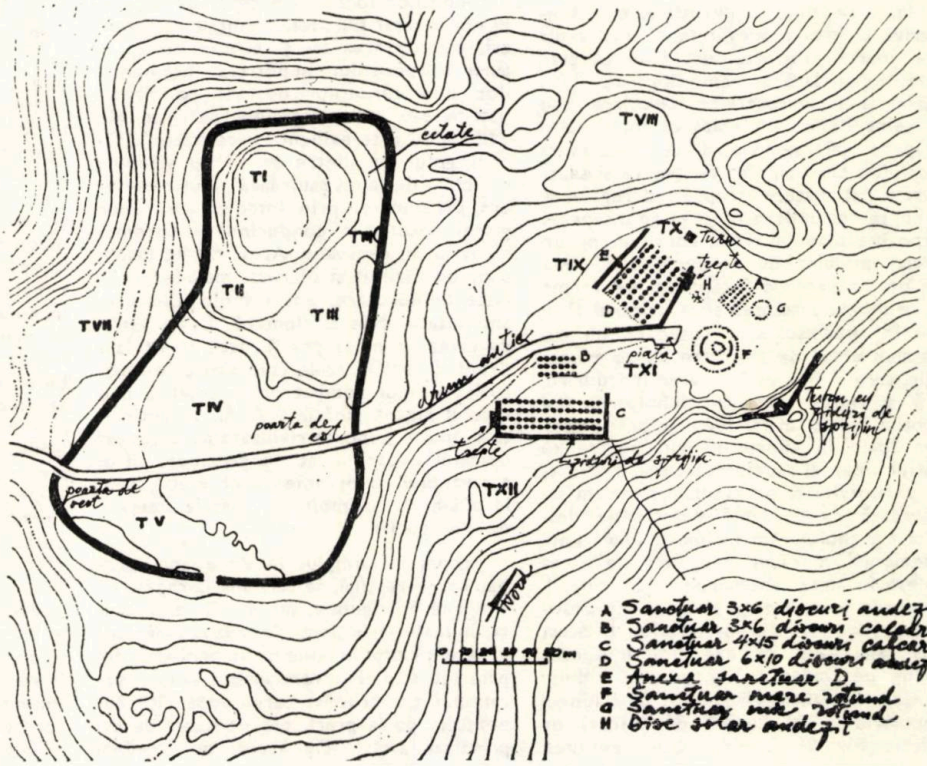

8

Fig. 9 — Schema unui sanctuar patrulater — Perspectivă
Fig. 10 — Schema unui sanctuar patrulater — Plan.

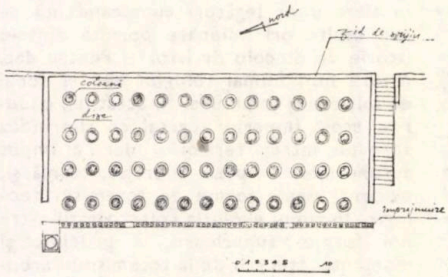

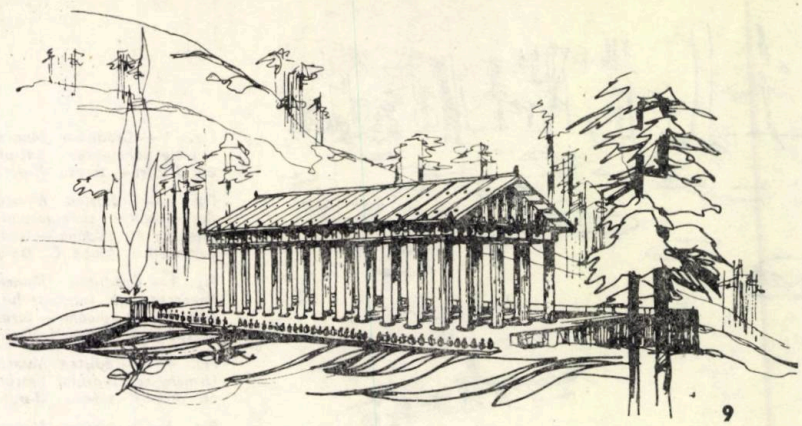

10 9

început tot din lemn, mai apoi din piatră. Din coloana de lemn a purces, firește, cea de piatră, ceea ce nu-i o revoluție ci o evoluție normală.

Este firesc să ne imaginăm, deci, că sanctuarul inițial, integral executat din lemn, și reprezentat de o colonadă țîșnită ca din pămînt, oglindea într-un fel imaginea pădurii. Astfel, coloana, simbol al verticalității vegetale, încearcă o reflectare a naturii iar prin scenariul ritualurilor, remomerarea unor vremuri trecute ce astăzi au devenit legende și mituri.

Confirmă supozițiile noastre un medalion de lut ars, găsit pe unul din cele 60 de discuri ale sanctuarului patrulater de pe terasa a XI-a; aparent o imitație după o monedă romană cu figura Dianei. Medalionul aflat aici, în această incintă sacră, reprezintă însă echivalentul său daco-trac, zeița pădurii Bendis [15], căreia probabil îi era închinat și sanctuarul.

Dacii desigur, nu erau inovatori de artă și credință; firesc, ei nu făceau decît să reproducă, evoluat, formele și ritualurile unor vremi bătrîne. Viața este prea scurtă pentru ca fiecare generație să reînceapă ciclul experiențelor, de aceea omul mereu se apropie de cuceririle trecutului. Prezentul este mereu plin de trecut. Așa trebuie să înțelegem tradiția și în special mitul care nu este « o fabulă, o ficțiune, o invenție », ci « dimpotrivă o istorie adevărată și, mai mult încă, foarte prețioasă, dat fiind că este sacră, exemplară și semnificativă » [16] . . .

Examenul sanctuarelor circulare sau ale celor liniare ne arată că toate au o încăpere orientată nord-vest, rezervată ritualului. De aici, s-ar deduce că și sanctuarele patrulatere, respectînd regula, ar trebui să aibă undeva o astfel de încăpere. Dispoziția planului, însă, conceput pe un caroiaj modulat, nu ne permite să poziționăm cu precizie încăperea, de vreme ce, orice loc este asemenea oricărui altul aflat în cuprinsul său. Totodată, nu cunoaștem urme de zid, identificate arheologic, care să ne poată da vreo îndrumare. Fără a emite pretenții definitorii, noi socotim că o astfel de încăpere nu-și avea locul în cuprinsul său, pentru că spațiul liber al sanctuarului era destinat, în exclusivitate, procesiunilor — cum ne sugerează cu evidență compoziția deschisă a planului. Am înclina la ideea unui ceremonial a cărui pregătire se făcea undeva în afara sanctuarului. Mai curînd, am crede în existența unor anexe destinate gospodăririi ceremonialului. În acest sens, am avea ca exemplu încăperea (E) de pe terasa a X-a, adosată zidului de sprijin și aflată alăturat și de-a lungul sanctuarului (D) cu 60 de discuri de andezit **(Fig. 8)**. Credem, cum presupun și arheologii, că servea « trebuințelor sanctuarului » [17] Situația pare apropiată și în cazul sanctuarului cu 60 de discuri de calcar aflate pe terasa a XI-a unde încăperea respectivă ar fi putut fi tot de-a lungul sanctuarului și adosată parapetului zidului de sprijin sau undeva mai jos pe terasa a XII-a, legată de sanctuar prin scara exterioară de piatră existentă. Este o supoziție care, în cazul primului sanctuar, își are și un temei arheologic.

În legătură cu suprastructura sanctuarului, se cuvine să adăugăm că întregul colonament, ca orișice construcție, trebuia consolidat printr-o rețea de grinzi, transversale și longitudinale, care să lege coloanele în partea lor superioară, fixînd sistemul și făcînd trecerea spre tavan și acoperiș. În fapt, rețeaua de grinzi repetă în spațiu caroiajul exprimat de plan prin discurile de piatră.

Plafonul și acoperișul, cu învelitoarea sa, sînt ultimele elemente ce compuneau structura sanctuarului. Ele nu sînt arheologic confirmate dar trebuie să fie presupuse, atît din punctul de vedere tehnic, cît și din cel al climatului. Absența urmelor nu-i o dovadă a inexistenței lor ci doar o confirmare că au fost executate dintr-un material mai lesne perisabil care, în cazul nostru, nu putea fi altul decît lemnul. Plafonul este urmarea firească a condițiilor locale și a celor de aspect. El era necesar funcțional pentru a preveni atît deteriorarea cît și dislocarea structurii acoperișului împotriva intemperiilor și a curenților de aer ce, firesc, pătrundeau prin lateralele deschise ale edificiului. Este evidentă necesitatea tăvănirii golurilor dintre grinzi cu scînduri ori blăni de lemn sau, dacă golul rezultat era prea mare, prin introducerea unor grinzi secundare conducînd la sistemul de tavan în chesoane. Acest tip de tavan, ușor de realizat și oferind posibilități variate de decorare, a fost mult utilizat în antichitate. Noi credem că, la un astfel de tavan (și nu la porți), dacii au utilizat drept decorație acele cuie găsite în săpături cu capul bombat ornamentat și diametrul gigant pînă la 0,30 m. În antichitate, multe popoare civilizate au practicat obiceiul decorării, atît a grinzilor, cît și a tavanului cu ornamente de metal, cum le aflăm de exemplu la palatele persane din Persepolis.

Acoperișul simplu, în două ape, probabil cu streașină, se termina la capete cu timpane triangulare, iar învelitoarea dintr-un material lemnos: șindrilă sau scînduri groase prinse în cuie [18], improbabil din paie sau stuf. Nu vom insista asupra sistemului constructiv, care, după cîte cunoaștem de la greci, era deosebit de cel practicat astăzi. De aceea, noi credem că panta învelitorii nu era accentuată și, în consecință, nici acoperișul prea înălțat.

Înainte de a încheia, vom semnala originea totemică a cuvîntului « **dac** » [19], care ar putea clarifica într-un fel menirea funcționalității sanctuarelor patrulatere, completînd imaginea ce trebuie să ne-o facem asupra acestor edificii ritualice. În cartea sa « De Zalmoxis à Gingis-Khan », Mircea Eliade, întemeiat pe date istorice și mitice, demonstrează cum **lupul**, simbol răspîndit în multe colțuri ale lumii, a ajuns eponimul dacilor. Căutîndu-i originea, el conclude că numele etnic al dacilor derivă din epitetul ritual al unei grupări războinice care, ori datorită eroismului și a ferocității ori unor fapte de cucerire, și-a impus numele, care a devenit cu timpul al întregului neam. Că, abstracție făcînd de originea eponimului, « faptul că un popor își trage denumirea etnică din numele unui animal are întotdeauna o semnificație religioasă » [20]. Restrîngînd sfera generalităților, pentru a explica numele de dac, autorul ia în considerație trei ipoteze, dintre care vom reține, ca fiind și cea mai apropiată temei noastre, pe cea din urmă: capacitatea de a transforma prin ritual omul în lup, schimbare ce se petrece, fie exercitînd prin magie o stare de surescitare a subiectului, care, prin noua-i atitudine, se crede preschimbat în lup (fenomen răspîndit în lumea balcano-carpatică), fie devenind act reflex prin îmbrăcarea în pielea animalului și prin repetata imitație ritualică a comportamentului și înfățișării acestuia. Ritualul, practicat în special în cazul inițierii militare, avea drept scop transformarea tînărului într-un războinic dezlănțuit, ce nu însemna doar « bravură, forță fizică sau rezistență, dar și un experiment magico-religios care modifica structural caracterul viitorului luptător » [21]. Pentru un asemenea scop, ritualul inițierii militare nu ni-l putem închipui că s-ar fi putut petrece altcum, în primele începuturi, decît în mediul natural al pădurilor, templul omului și bîrlogul lupilor, iar mai apoi în scenariul sanctuarelor patrulatere care, prin caroiajul-modul al coloanelor transpunea, evoluat, formele codrului și cele ale ceremonialului mitic.

De fapt, dispunerea arhitectonică a șirurilor de coloane și lipsa vreunei compartimentări interioare ne îndreaptă gîndul către desfășurarea în acest spațiu liber a unor procesiuni de masă, iar prezența clădirilor de cult, constant în imediata apropiere a fortificațiilor și chiar în interiorul lor, arată că există între acestea o strînsă interdependență. Putem presupune că vecinătatea constantă, realizată cu mare osteneală, pe terenurile prielnice fortificațiilor și apărării dar im-

proprii sanctuarelor, era special căutată de daci pentru ca prezența celor două sisteme să fie un stimul bărbăției, curajului, sacrificiului, deci ca o permanentă reamintire a legămîntului inițiatic; să nu uităm că legătura sanctuar-fortificație se află simbolic exprimată pe stindardul dac: lupul cu trup de balaur.

Nu este exclus ca, în aceste sanctuare, cu probabile atribute militare, în afara ritualului obișnuit de inițiere, să se fi practicat, periodic, și altele fie spre menținerea stării de transformare în fiară a războinicului, fie în preajma unor fapte de luptă ce necesitau eroism și sacrificiu. Numai așa s-ar înțelege de ce romanii, cunoscînd pericolul, și-au pregătit îndelung confruntarea cu dacii și de ce, odată victorioși, au încercat să-i învingă și spiritual distrugînd, mai puțin fortificațiile, dar în special, sanctuarele, pentru că arareori rivalitatea dintre două popoare să fi fost atît de neiertătoare încît să sfărîme tot ceea ce s-ar fi putut numi arhitectură dacă.

Ne oprim aici cu studiul factorilor permanenți aflați în arhitectura sanctuarelor patrulatere. Nu am încercat o reconstituire, ci am prezentat doar o schemă sinteză **(Fig. 9, 10)** a elementelor de arhitectură pe care le considerăm cu caracter de permanență și generalitate: planul patrulater modulat, coloana, plafonul, acoperișul și împrejmuirea-balustradă. De fapt, propunem o trăsură de unire între cei ce au încercat și cei ce vor încerca reconstituirea sanctuarelor patrulatere.

Arh. DINU ANTONESCU

1. N. Gostar: Cetăți dacice în Moldova. Ed. Meridiane, 1969, pag. 29 și următ.
2. D. Antonescu: Urbanismul înaintașilor noștri — Arhitectura nr. 5/1979.
3. ***: Șantierul Grădiștea Muncelului — SCIV, III, 1952, pag. 292 și urm.
4. H. Daicoviciu: Dacii. Ed. Științifică, 1965, pag. 146, fig. 29.
5. I. H. Crișan: Burebista și epoca sa. Ed. Științifică și Enciclopedică, 1977, ed. II, pag. 414 și urm., fig. 21—23.
6. D. Antonescu: Urbanismul înaintașilor noștri — Arhitectura nr. 5/1979.
7. D. Antonescu: Marele sanctuar circular dacic de la Grădiștea Muncelului — Arhitectura nr. 2—3/1977.
8. D. Antonescu: Propuneri de reconstituire a unor clădiri de cult geto-dace — Arhitectura nr. 3/1978.
9. H. Daicoviciu: Dacii de la Burebista la cucerirea romană, Ed. Dacia, 1972, pag. 207.
10. C. Daicoviciu, N. Gostar și H. Daicoviciu: M.C.A., VI, 1959, pag. 337 și urm.
11. R. Vulcănescu: Coloana cerului, Ed. Academiei R.S.R., București, 1972, pag. 25.
12. ***: Șantierul Grădiștea Muncelului, SCIV, II, 1, 1951, pag. 13; SCIV, III, 1952, pag. 293; M.C.A., V, 1959, pag. 396 și urm.; M.C.A., VI, 1959, pag. 340; H. Daicoviciu, Dacii de la Burebista la cucerirea romană, Ed. Dacia, 1972, pag. 204 și urm.; I. H. Crișan, Burebista și epoca sa, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1977, pag. 411 și urm.
13. ***: Muzeul de Istorie al R.S.R., Columna Traiană, scena 87—88 și 95.
14. N. Gostar: Op. cit., pag. 33 și urm.
15. C. Daicoviciu și I. H. Crișan: Șantierul arheologic Grădiștea Muncelului — M.C.A., V, 1959, pag. 396 și urm.
16. M. Eliade: Aspecte ale mitului, Ed. Univers, 1978, pag. 1.
17. ***: Șantierul Grădiștea Muncelului, SCIV, IV, 1—2, 1953, pag. 157.
18. D. Antonescu: Casa dacică și influențele ei. Arhitectura nr. 4/1976; Muzeul de Istorie al R.S.R., Columna Traiană, scena: 43—44, 91, 101, 111 etc.
19. ***: Dicționarul de Istorie Veche a României. Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1976, pag. 212.
20. M. Eliade: De Zalmoxis à Gingis-Khan, Payot, Paris, 1970, pag. 15.
21. Idem: Op. cit., pag. 18.

PALLADIO LA BUCUREȘTI

În cursul lunii aprilie 1980, Institutul de arhitectură « Ion Mincu » a găzduit manifestările care au celebrat cel de al IV-lea centenar al morții arhitectului Andrea Palladio: expoziția intitulată « Palladio, maestru al arhitecturii » și masa rotundă organizată de Uniunea arhitecților din R. S. România în colaborare cu Institutul italian de cultură din București.

Vernisajul expoziției, care a atras un numeros public, a fost marcat de alocuțiunile rostite de rectorul Institutului de arhitectură « Ion Mincu », prof. emerit dr. arh. CEZAR LĂZĂRESCU, consilierul pentru problemele culturale al regiunii Veneto, LUIGI TARTARI și ambasadorul Italiei la București, ERNESTO MARIO BOLASCO. La masa rotundă, avînd ca temă creația lui Palladio și influența palladianismului în România, au prezentat comunicări prof. CAMILLO SEMENZATO, șeful Catedrei de istoria artei de la Universitatea din Padova, prof. dr. doc. arh. GRIGORE IONESCU, prof. arh. NICOLAE LUPU, dr. arh. RADU PATRULIUS și autorul acestor rînduri.

Expoziția alcătuită din machete și fotografii, prefațată de un catalog întocmit de VITTO GRASSO, directorul Institutului italian de cultură din București, a înfățișat o parte din materialele expuse în marea sală a Basilicii palladiene în cadrul acelei **Mostra del Palladio,** pregătită sub auspiciile Centrului internațional de studii de arhitectură « Andrea Palladio », cu prilejul **Anului palladian 1973,** declarat ca atare fără vreo legătură cu biografia marelui arhitect.

Cine a avut ocazia să participe la acest eveniment nu poate să nu evoce impresia puternică pe care o producea scenografia sobră, dar adînc ancorată în funcționalitate, creată de arhitecții Franco Albini, Franca Helg și Antonio Piva, care au transformat ampla sală a vechiului **Palazzo della Raggione** într-un amfiteatru cu largi gradene liniare pe care fuseseră dispuse machete perceptibile în sens ascendent la nivelul ochiului, iar la coborîre **à vol d'oiseau.** Un ambulacru perimetral conținea desene, relevee și proiecte originale ale lui Palladio împrumutate de la marile muzee și colecții ale Italiei și ale lumii.

Poate că între timp aceste prețioase documente și-au reluat locul în fondurile din care au provenit, dar parte din machete, executate cu o rară măiestrie, la scara 1/33, din lemn și faianță, devenind obiectul unei expoziții itinerante, au ajuns în incinta Institutului de arhitectură din București, dînd strălucire evenimentului.

Cu prilejul mesei rotunde, a fost reluată ipoteza atrăgătoare, enunțată în catalogul expoziției palladiene, privind prezența lui Palladio în România. Sînt cunoscute călătoriile lui Palladio la Roma, în diferite regiuni și orașe ale Italiei, precum și în sudul Franței, pe urmele vestigiilor romane. Ținînd seama că Țările Române în secolul al XVI-lea nu-i puteau oferi monumente de arhitectură romană păstrate în stare de integritate, probabil că mobilul unei eventuale vizite a sa să fi fost altul.

Renașterea italiană a pătruns în România în a doua jumătate a secolului al XV-lea, mult înaintea perioadei cînd a activat Palladio. Matei Corvin, cel mai mare rege al Ungariei, fiul conducătorului de oști român Ioan de Hunedoara, a recurs la meșteri italieni ca să-și amplifice și înfrumusețeze reședința sa de la Buda și să transforme castelul său părintesc de la Hunedoara.

După căderea Ungariei sub turci, Transilvania, devenită principat autonom, cunoaște un proces intens de fortificare. Ca urmare, în deceniile V—VIII ale secolului al XVI-lea activează în Transilvania numeroși ingineri militari și arhitecți italieni. Numele sau poreclele lor atestă o proveniență lombardă, ticineză și, îndeosebi, venetă. Printre arhitecții originari, ca și Palladio, din Veneto, se întîlnește numele unui Filippo Pigafetta (istoriograf al expediției generalului Piccolomini în Transilvania, din anul 1594), nume purtat și de marele fiu al Vicenzei care l-a însoțit pe Magellan în primul înconjur al lumii, preluînd conducerea expediției după moartea acestuia.

Anterior anului 1540, principele Transilvaniei Ion Zápolya, căsătorit cu Isabella Sforza, a recurs la serviciile arhitectului Domenico da Bologna (Domenicus de Boninus) pentru a edifica cetatea de la Gherla. La o dată apropiată, cardinalul Giorgio Martinuzzi face apel la serviciile aceluiași arhitect care îi construiește o villa-castel la Vințul de Jos. 30 de ani mai tîrziu, în anul 1571, un fost student al Universității din Padova, Ștefan Báthory, devenit principe al Transilvaniei (iar ulterior și rege al Poloniei), angajează ingineri italieni, în frunte cu Simone Genga, pentru construcția unei cetăți stelate la Oradea, evident inspirată din formulele urbanistice ale Renașterii italiene, lucrare continuată între anii 1579 și 1584 de venețianul Ottavio di Baldigara și perfecționată sub principele Gabriel Bethlen (înainte de 1618) de către Giovanni Landi din Mantova și Agostino Serena din Veneția (Agostinus Serenus Architectus Venetus). Dar stilul Renașterii nu se manifestă în Transilvania numai în arhitectura unor cetăți și curți nobiliare, cuprinzînd și arhitectura de masă a locuințelor orășenești. Între anii 1532—1541, umanistul clujean Ștefan Kakas, și el fost student al Universității din Padova, își construiește la Cluj o casă în stilul Renașterii, orientată către piața centrală a orașului.

Activitatea arhitecților italieni, purtători ai stilului Renașterii, nu s-a limitat numai la Transilvania. Dacă ar fi să dăm crezare afirmațiilor scriitorului Mihail Sadoveanu, cuprinse în romanul « Viața lui Ștefan cel Mare », marele domnitor al Moldovei ar fi oprit o seamă de meșteri italieni aflați în drum spre Rusia, folosindu-i pentru construcția palatelor și bisericilor sale. Dealtfel, în cursul dece-

niilor IV—VIII ale secolului al XVI-lea, modenatura gotică a unor edificii moldovenești cedează parțial locul unei modenaturi de caracter renascentist.

Anterior anului 1559, principele moldav Alexandru Lăpușneanu apelează la un arhitect italian care se semna « Magister Petrus Italus de Luugon », adică din Lugano, pe adevăratul său nume Pietro Castelli da Bissone, ca să construiască biserica « Valahă » din Lwow. Unicul document iconografic păstrat, o ștampilă a stavropighiei, înfățișează biserica ca un edificiu de factură bizantină cu ancadramente în stilul Renașterii. Același Petrus Italus lucrează între anii 1560—1563 în Bistrița transilvăneană, unde restaurează vechea biserică gotică din piața centrală a orașului, îmbogățind-o cu portaluri în stilul Renașterii. Judecînd după caracteristici stilistice și așanumita « Casă a Argintarului » din același oraș, aflată la un moment dat în stăpînirea domnitorilor moldoveni, trebuie să fi fost opera aceluiași arhitect. Dacă ținem seama de corespondența dintre Alexandru Lăpușneanu și consiliul comunal al orașului Bistrița din anul 1560, prin care domnitorul Moldovei cerea să i se trimită douăzeci de meșteri pentru a-i construi o fîntînă și o casă în incinta mănăstirii Slatina, este de presupus că atît fîntîna de factură renascentistă cît și casa-palat, în care ancadramentele executate în stilul Renașterii iau locul celor tradiționale gotice, trebuie să se fi datorat aceluiași Petrus Italus sau atelierului său.

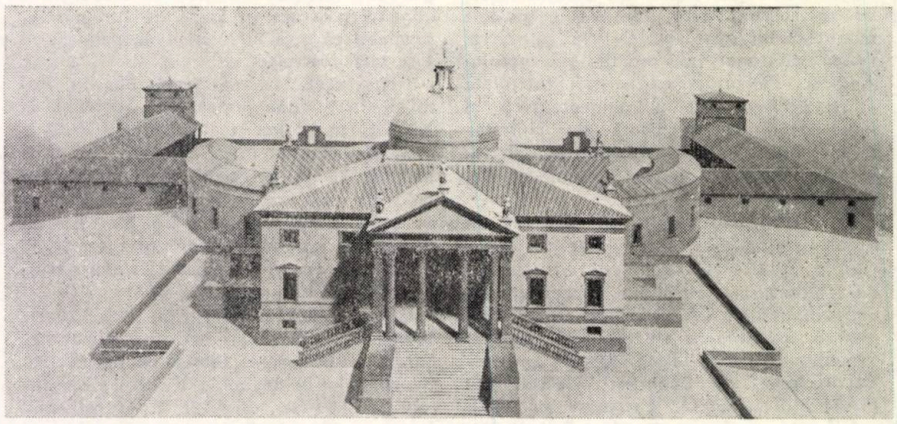

1

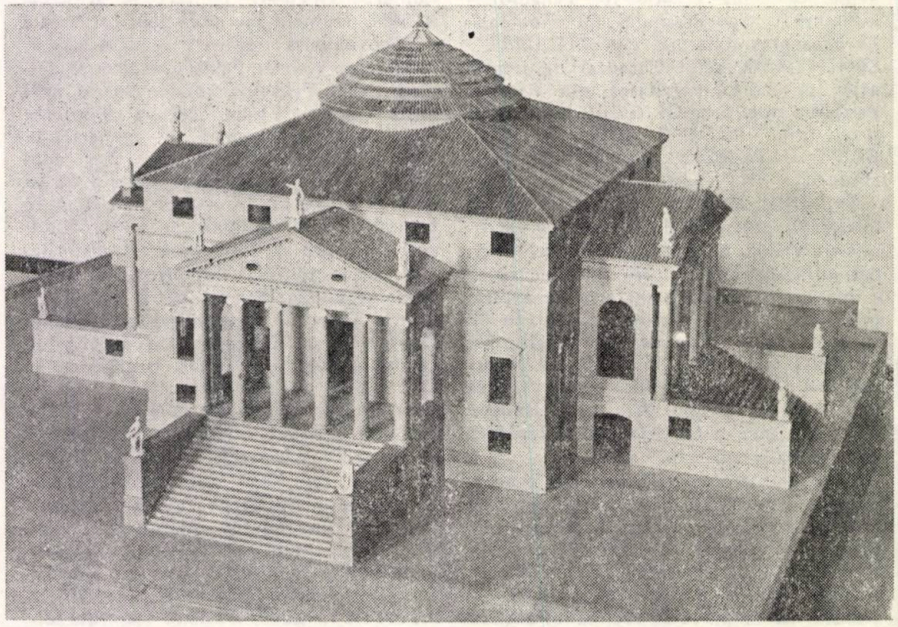

2

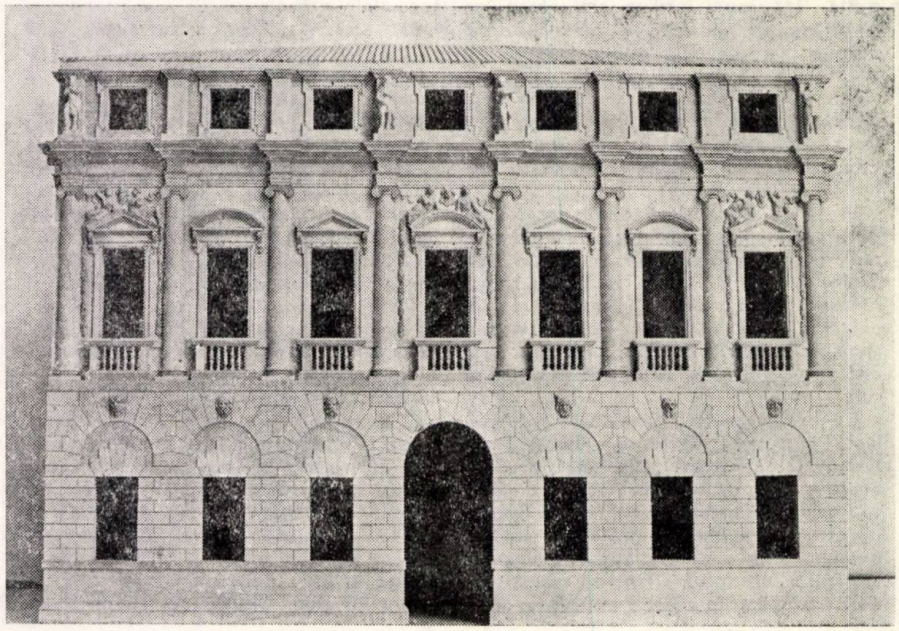

3

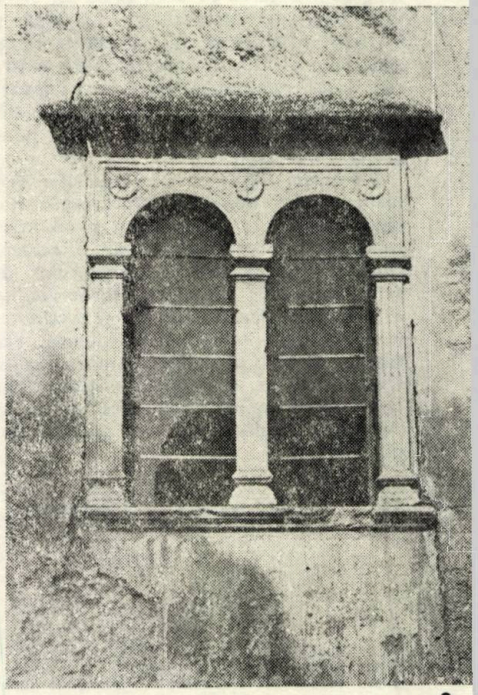

8

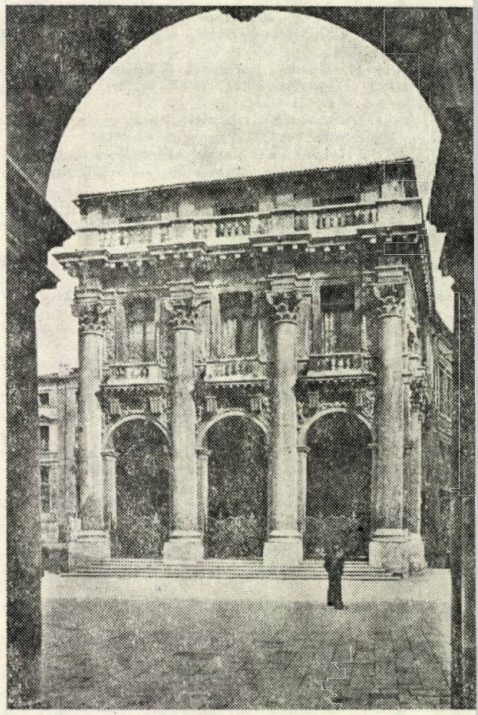

5

1. Villa Trissino din Meledo, proiectată în anul 1553, terminată în anii 1575—1576, îmbină funcțiile unei locuințe reprezentative cu cele legate de o gospodărie funciară. Machetă.

2. Villa Almerico Capra, zisă La Rotonda, realizată începînd cu anul 1570, reședință de vară a unui nobil

6

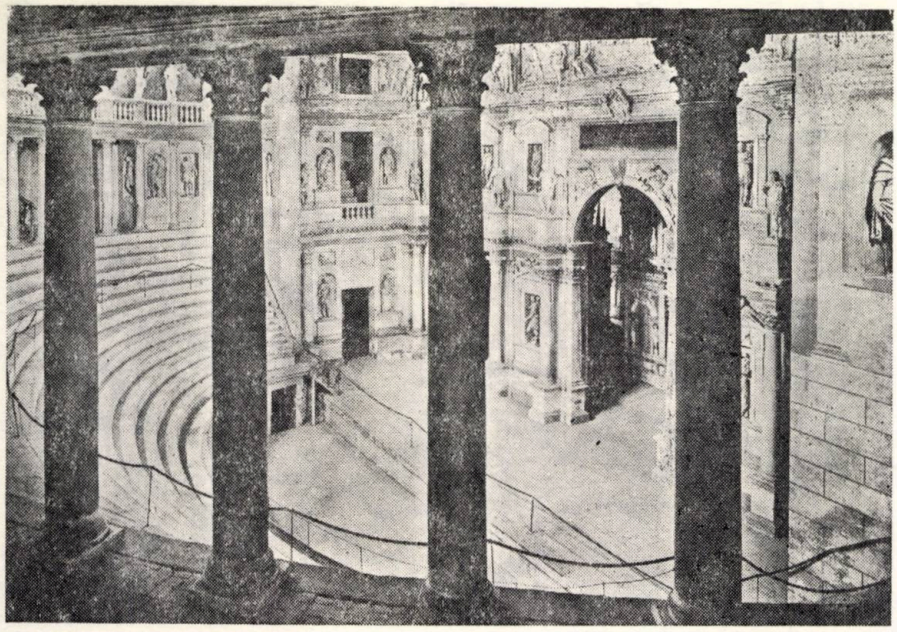

4

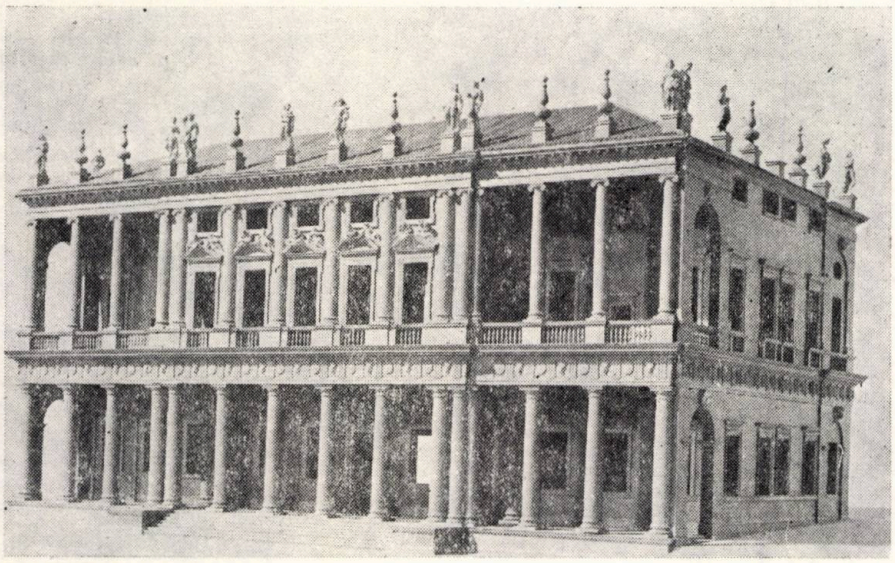

7

vicentin, asigură prevalența unei concepții plastice centriste asupra funcțiunii, caz aparte în opera lui Palladio. Machetă.

3. Pallazzo Porto-Festa din Vicenza, oferă exemplul aplicării vocabularului plastic al arhitecturii romane la o construcție inserată între calcane, în structura medievală a orașului. Machetă.

4. Pallazzo Chiericati, construcție începută în anul 1550 în afara incintei medievale a orașului Vicenza, a oferit posibilitatea elaborării unui volum degajat, fațada principală fiind exprimată printr-o suprapunere de ordine arhitravate. Machetă.

5. Loggia del Capitano din Vicenza, construită în anul 1571, urmînd a fi sediul consiliului comunal, prezintă trei travei tratate cu ordin colosal, din cele șapte cît prevedea proiectul.

6. Teatrul Olimpic, inaugurat în anul 1580, terminarea sa fiind atribuită lui Vincenzo Scamozzi, constituie transpunerea unui odeon greco-roman în contextul Vicenzei renascentiste.

7. Abația San Giorgio Maggiore, situată în fața ansamblului San Marco din Veneția, reia ideea opunerii unei verticale avîntate la un volum static, în condițiile predominanței orizontalei mediului lagunar. Prezentată în machetă de Palladio în anul 1566, a fost terminată abia între anii 1607—1611.

8. Renașterea își face apariția în arhitectura Transilvaniei, legată de dezvoltarea stilistică a arhitecturii din centrul și apusul Europei. Cardinalul Giorgio Martinuzzi comandă în jurul anului 1540 arhitectului renascentist Domenico da Bologna, o reședință la Vințul de Jos.

Dar manifestarea cea mai semnificativă a influenței Renașterii în România o constituie așa-zisul stil brâncovenesc « dezvoltat la sfîrșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea. Atunci s-a produs o uimitoare sinteză între motivul românesc al prispei și pridvorului popular și arhitectura curților interioare ale palatelor Renașterii italiene. Poate, produsul cel mai strălucit al acestei sinteze este curtea interioară a mănăstirii Hurez. Elemente ale stilului brâncovenesc pătrund în Moldova unde se îmbină cu vocabularul clasicizant, tot de factură renascentistă, adoptat de arhitectura Moldovei la mijlocul secolului al XVII-lea.

În felul acesta, Renașterea răspîndită în Țările Române în cursul secolului în care a trăit și a creat Palladio, dăinuind printr-o seamă de motive ale sale, continuă a fi aici pînă către a doua jumătate a secolului al XVIII-lea un stil viu și este probabil ca România să fi fost cel din urmă teritoriu de pe glob a cărui arhitectură să fi cunoscut un asemenea fenomen.

Desigur că de la manifestările înfățișate ale Renașterii în Țările Române pînă la asimilarea motivelor palladiene este departe. La finele secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea, dar îndeosebi în deceniul al IV-lea al acestui din urmă secol, clasicismul pătruns în Principate prin medierea arhitecturii ruse sau germane este impregnat cu elemente palladiene. Nu este vorba numai de cîteva biserici și palate. Clasicismul, care asimilase experiența plastică palladiană, capătă un ecou larg în arhitectura celor mai diferite pături ale societății. Sînt numeroase vilele și palatele, îndeosebi ale unor boieri moldoveni, care recurg la o plastică evident influențată de maniera palladiană.

Mai mult decît atît, stilul clasicist pătrunde în arhitectura rurală și arhitectura orășenească de masă. În comuna Trifești, în apropierea orașului Bacău, se poate întîlni un han cu o amplă prispă, dispusă de-a lungul laturei sale lungi, tratată în stil toscan. Numeroase case de factură populară, situate către marginea orașelor moldovene, executate în paiantă, au prispele, pridvoarele, foișoarele tratate în stil clasicist.

Deși în ultimele trei decenii studiile privind arhitectura Renașterii pe teritoriul României au căpătat o amploare inedită, totuși realizarea unei geografii stilistice a Renașterii, care să permită evidențierea și delimitarea clară a elementelor palladiene, rămîne un obiectiv pentru viitor.

Palladio nu este numai un arhitect reprezentativ al unei epoci. Dacă regiunea Veneto este un fel de colonie stilistică palladiană, influența postumă a arhitecturii lui Palladio a cuprins o lume din America pînă în Rusia.

Palladianismul nu trebuie privit numai ca un fenomen plastic. Construcțiile realizate de către Palladio, implantate judicios în teritoriu, au devenit componente inseparabile ale peisajului regiunii Veneto. Principiile sale de compoziție au răspuns în mod adecvat cerințelor funcționale ale locuințelor unei nobilimi legate de exploatări agricole cît și caracterului reprezentativ al unor edificii publice. Vocabularul plastic al arhitecturii Romei antice, cînd interpretat, cînd fidel modelului ales, nu a forțat nici funcționalitatea, nici cerințele mesajului estetic, devenind o componentă organică a operei lui Palladio. Curentul generat de opera lui Palladio a putut susține timp

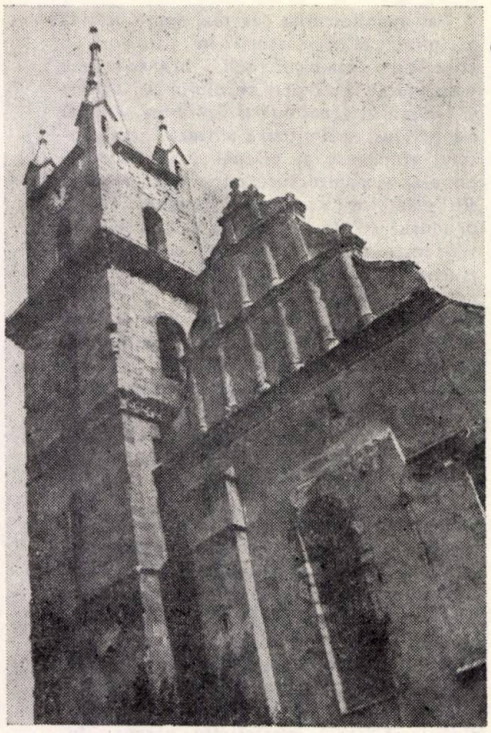

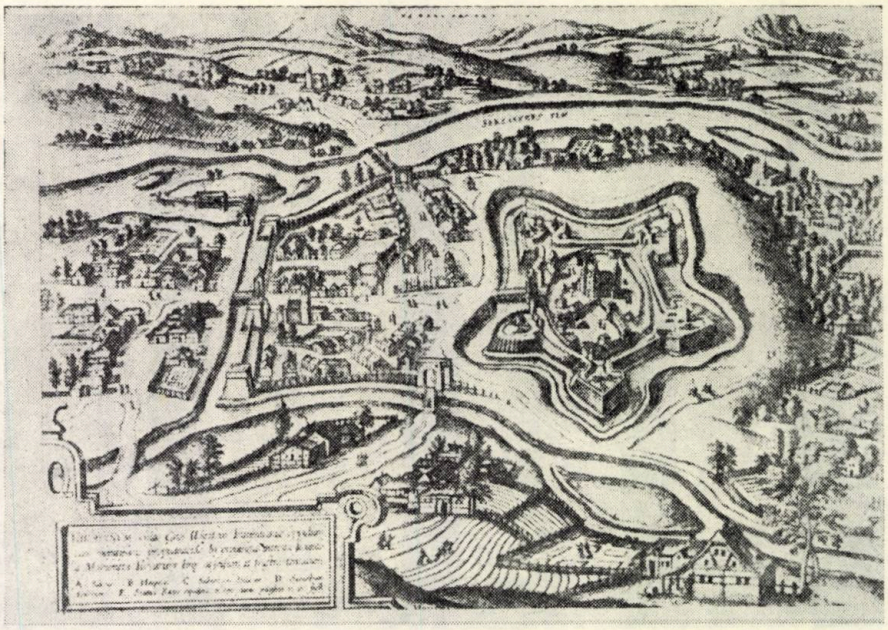

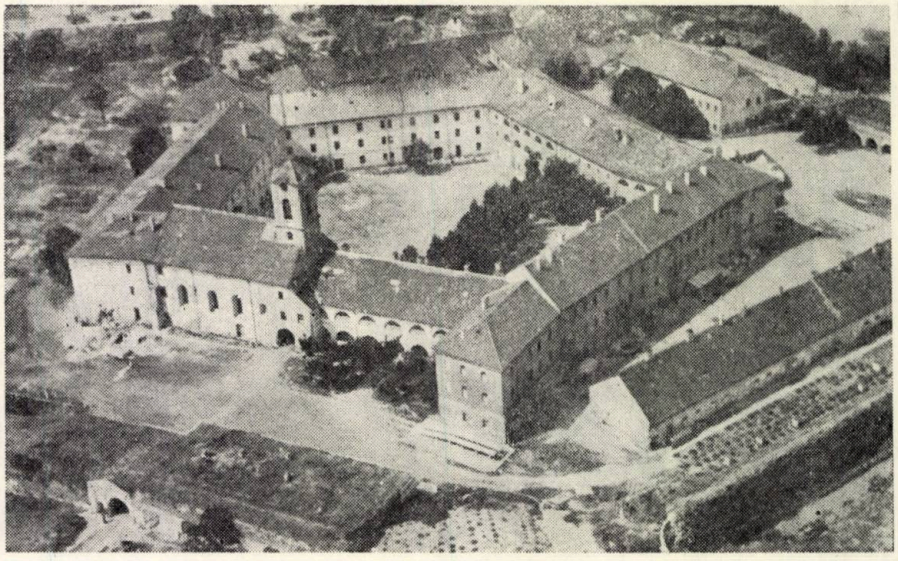

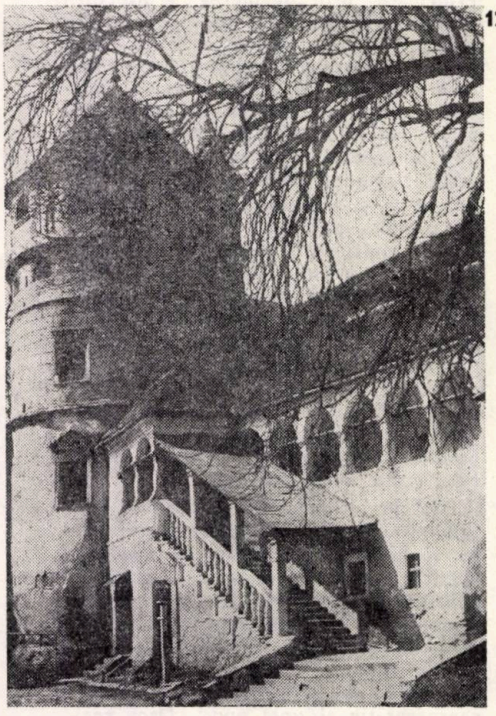

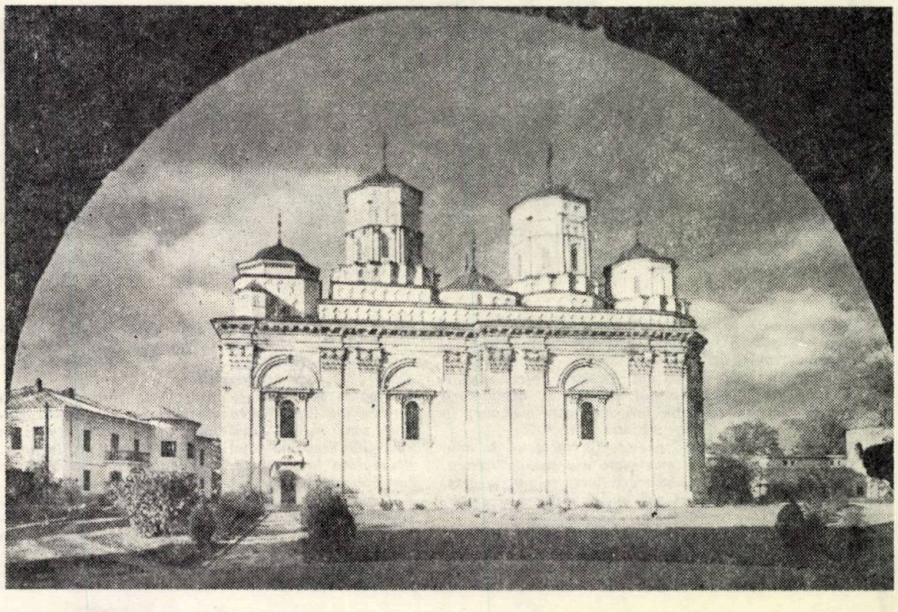

9. Între anii 1560—1563, Magister Petrus Italus de Luugon reface în stilul Renașterii biserica gotică din Bistrița Transilvaniei.
10, 11. Principele Transilvaniei, Ștefan Bathory, apelează la ingineri militari italieni pentru realizarea unei cetăți stelate la Oradea (1571), completată ulterior cu un palat de formă pentagonală.
12. Grefată pe tradițiile locale ale arhitecturii populare și culte, Renașterea ardeleană capătă un caracter pregnant autohton. Castelul de la Criș (1592).
13. După ce își face loc în arhitectura Moldovei, înlocuind profilatura gotică a ancadramentelor, Renașterea generează un curent inaugurat prin edificarea bisericii mănăstirii Golia din Iași (c. 1650).
14. Stilul brâncovenesc, dezvoltat la finele secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea, reprezintă o sinteză a prispei și a pridvorului-popular și a galeriei deschise renascentiste.
15, 16, 17, 18. La începutul secolului al XIX-lea, clasicismul potențat de elemente plastice palladiene, își face loc în Țările Române, în arhitectura locuinței nobiliare, cea eclesiastică cît și în arhitectura de factură populară din tîrguri.
Vechea Universitate din Iași, azi sediul Filialei Academiei R. S. România, construită la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, restaurată în anul 1845 (15). Palatul de pe ziduri, din incinta mănăstirii Frumoasa din Iași, construit în anii 1818—1819 de arhitectul Kubelka (16). Casa în stil clasicist din Roman, construită în jurul anului 1830 (17). Palatul Știrbei din București, azi muzeu de artă populară, construit în anul 1835, refăcut în anul 1881 (18).

BIBLIOGRAFIE

1. *Palladio, catalogo della mostra*, Vicenza/Basilica Palladiană, 1973.
2. Dr. Florio Banfi, *Gli architetti militari italiani in Transilvania*, Cluj, 1933.
3. Gheorghe Curinschi, *Arhitectura Renașterii în România*, Institutul de arhitectură «Ion Mincu», în «Studii și proiecte», 1967.
4. Gheorghe Mîndrescu, *Activitatea lui Petrus Italus de Lugano*, în «Acta Musei Napocensis», XVI, 1979.

14

16

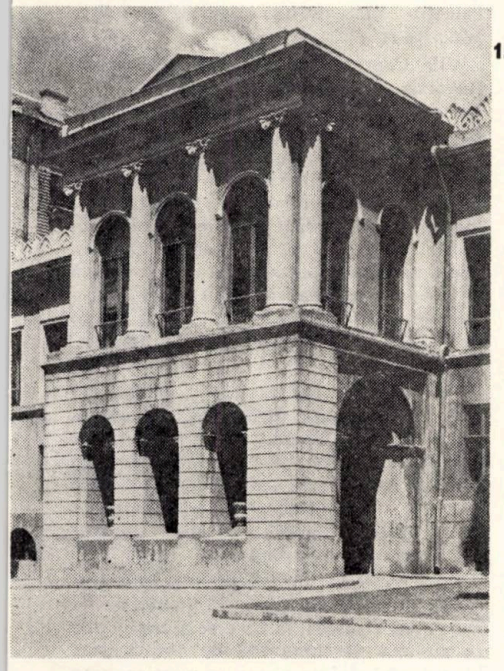

15

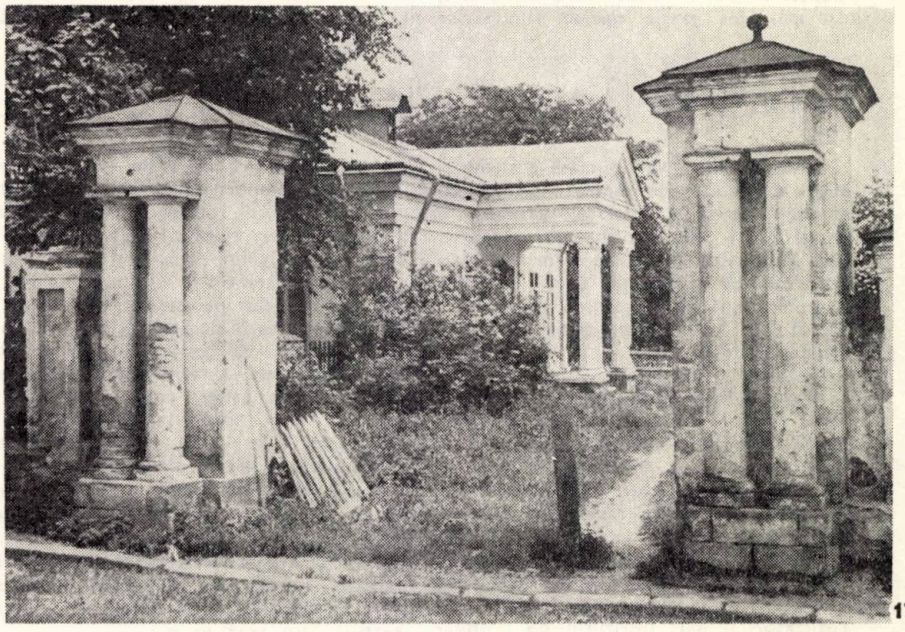

17

de peste trei secole, după moartea arhitectului, sub aspect plastic, pretențiile unor arhitecturi realizate în diferite țări europene, adeseori pentru o societate potrivnică progresului sau pentru uzul unor stăpînitori autocrați, conferindu-i, în pofida destinației sale, un caracter realist și umanist.

Studiile palladiene, promovate cu consecvență de către Centrul internațional de studii de arhitectură din Vicenza nu constituie nici un apanagiu al unei categorii înguste de specialiști, nici un lux și nici o preocupare exotică. Cunoașterea operei lui Palladio și a răspîndirii palladianismului în lume poate avea o contribuție eficientă la formarea arhitectului.

Prof. dr. arh. GHEORGHE CURINSCHI VORONA

18

NECLINTITELE VALORI PALLADIENE

Creator al unui mare număr de valoroase monumente de arhitectură într-o vreme care însemna sfîrșitul unei epoci strălucite — epoca Renașterii — care intrase deja pe drumul unui manierism nu departe de ceea ce s-ar putea chema decadență, Palladio a fost unul din acele spirite excepționale care contrazic decadența și care, prin activitatea lor globală, aruncă asupra asfințitului marilor epoci istorice lumini de apoteoză.

Prin concepția sa clasică, prin puritatea liniilor arhitecturii sale, prin inovațiile și subtilele sale licențe (vezi, de pildă, porticul din curtea interioară a palatului da Porto-Festa) — deși din punct de vedere cronologic se află printre ultimii mari arhitecți ai Renașterii — el a știut să descopere, cercetînd « cu minuțiozitate și cu cea mai mare sîrguință — cum spune el însuși — construcțiile antice din Roma, din diferite părți ale Italiei și chiar de peste graniță », formulele cele mai nobile pe care le întîlnim la patru arhitecți ai Renașterii și printre primii la Bramante care aveau — grație monumentelor sale de arhitectură construite, dar mai ales grație operei sale scrise — **Cele patru cărți de arhitectură** — să lumineze calea neoclasicismului menit să domine arta mai tuturor țărilor Europei.

De bună seamă, pentru vremurile noastre, cele patru cărți de arhitectură ale lui Palladio, ca dealtfel și mai vechiul dar atît de prețiosul pentru arhitecții Renașterii tratat al lui Vitruviu, nu mai pot avea rolul de îndrumător practic și nici nu mai pot sta la baza vreunui curent artistic ca în vremea clasicismului. Valoarea celor patru cărți palladiene, ca document prețios pentru studiul istoriei și teoriei arhitecturii, se menține intactă, la fel cum cele trei atribute stabilite de Vitruviu, soliditatea, utilitatea și frumusețea, continuă să rămînă criterii de bază pentru aprecierea arhitecturii.

În lumina țelurilor arhitecturii din zilele noastre, învățătura palladiană rămîne de folos ca temă de cugetare nu numai pentru istorici dar și pentru cei chemați să rezolve problemele vaste și complexe puse de programele vieții contemporane.

Prof. dr. doc. arh. GRIGORE IONESCU

ANDREA PALLADIO ȘI VIZIUNILE SALE GENIALE

În desfășurarea vertiginoasă a ritmului vieții de astăzi din lumea întreagă, cu orînduiri sociale diferite, arhitectura încearcă, și nu întotdeauna reușește, să-și definească o poziție fermă cu atribute care să corespundă epocii de viață contemporană și moștenirii milenare a trecutului, rodnic într-atîtea expresii arhitecturale perene.

De aceea, inaugurarea unei expoziții care să prezinte una din epocile de importanță majoră în evoluția arhitecturii de-a lungul mileniilor, determinată de prezența prin secole a lui ANDREA PALLADIO cu întreaga sa activitate dăruită domeniului arhitecturii, cu răsfrîngeri universale, constituie un eveniment cultural de o deosebită însemnătate și semnificație pentru care se cuvin cele mai alese mulțumiri și felicitări organizatorilor și realizatorilor săi: Institutul de arhitectură « Ion Mincu », Institutul italian de cultură București, Centrul de studii și arhitectură « Andrea Palladio » din Vicenza și Uniunea arhitecților din Republica Socialistă România.

Presa, arhitecții și instituțiile de cultură și artă din țara noastră vor sublinia, cu prisosință și la timpul potrivit, valoarea acestei exhaustive prezentări bogat ilustrată cu machete sugestive, impunătoare și artistice fotografii, numeroase scheme, dar, acum, la inaugurare, să-mi fie îngăduit să însăilez cîteva date generale desprinse din valoroase studii elaborate despre Andrea Palladio și opera sa, întărite cu amintiri personale îndepărtate.

Fiu al modestului pietrar Pietro, Andrea, născut la Padova în 1508, a primit numele de Palladio de la poetul și arheologul Gian Giorgio Trissino, care, cu prilejul lucrărilor vilei Cricoli, lîngă Vicenza, a descoperit calitățile geniului ce aveau să se manifeste mai tîrziu în cercetarea și prezentarea monumentelor antice și mai cu seamă în proiectarea și realizarea operelor sale arhitecturale la Veneția, Vicenza, Verona.

Înzestrat cu remarcabile însușiri intelectuale, compoziționale și de amplă viziune artistică, pasionat cercetător al monumentelor tradiției romane, el se atașează spiritului clasic al lui Vitruviu, care multă vreme se resimte în formația sa artistică, dar pe care-l interpretează liber în creațiile sale, într-o viziune nouă, diferită de concepția spațială, ritmică, rațională a arhitecturii romane, apropiindu-se astfel, cum spune Carlo Giulio Argan, « de viziunea formală a lui Paolo Veroneze », cu care dealtfel colaborează la multe din lucrările sale.

După călătorii la Roma, pentru cunoașterea monumentelor antice, Andrea Palladio publică, în 1554, « un ghid al antichităților Romei » și apoi, după opt ani, tratatul « I. Quattro libri dell' Architettura », ilustră teorie complexă a arhitecturii din acea vreme.

Geniul personalității artistice a lui Andrea Palladio se face cunoscut mai cu seamă celor ce au cercetat arhitectura dezvoltată în amurgul Renașterii, crepusculul Barocului și originea Neoclasicului, prin numeroasele proiecte și edificii publice și particulare, de la Laguna Veneției la regiunea Vicentinului din nordul Italiei.

Expoziția ilustrează multe dintre ele, însă pentru început trebuie să ne aplecăm privirea asupra celei mai importante lucrări din Vicenza — Basilica, ale cărei ritm și forme de loggii suprapuse caracteristice arhitecturii palladiene, sînt pe deplin exprimate în piatră, după cum menționează el însuși: « . . . ca și pentru materia care este toată din piatră foarte dură; și toate pietrele au fost unite și legate împreună cu cea mai mare grijă ».

Aici, în fața acestei clădiri în care armonia îmbină perfect ordinea cu ritmul și măreția creației artistice, G. M. Cantacuzino găsește potrivită expresia poetului F. Novalis cel mai strălucit reprezentant al școlii romantice germane: « arhitectura este muzică solidificată ».

Alături de această grandioasă și perfectă creație palladiană, la care se poate adăuga și ultima sa lucrare Teatrul Olimpic proiectat și interpretat după învățămintele clasice, Vicenza cuprinde în mediul său urban și o seamă de construcții de palate executate de Palladio, cu unul sau două etaje, printre care găsim Palatul Sarago, Palatul Thiene, Palatul Chiericati, Porto Barbarano, Marc Antonio Trissinno, Valmarana și altele.

La Veneția, pe lîngă cunoscutele biserici del Redentore și delle Zitelle, Palladio construiește pe insula S. Giorgio Maggiore biserica cu același nume, care completează vizual de departe, spațiul, formele și cromatica de neuitat, ale Pieței San Marco, așa cum apare pentru noi Voronețul în peisajul moldovean.

O altă grupare însemnată și caracteristică pentru arhitectura palladiană, o constituie acele numeroase vile, pe care istoricii de artă le-au divizat în vile castele, vile temple și vile palate, răspîndite mai ales în preajma Vicentinului, cu numeroasele și blîndele sale coline.

Folosirea naturii înconjurătoare care creează ambianța operei de arhitectură, evidențiază de fiecare dată preocuparea lui Palladio de a situa construcțiile într-un mediu natural adecvat, condiție de bază în contemporaneitate și pe care Carlo Giulio Argan o definește: « fuziunea cu peisajul înconjurător devine pentru Palladio din cornișă idilică, condiție artistică ».

Vila Capra, cunoscută sub numele de Rotonda, Vila Foscari, Vila Cricoli, Vila Bertezina, Vila Trissino la Melede, Vila Barbaro și multe altele, ale căror imagini apar în expoziție, pe lîngă întrepătrunderea naturii și arhitecturii, ilustrează tendința și reușita lui Palladio spre a înfăptui idealul său de creare a formelor arhitecturale, cu proporții și materiale diferite, depășind acea rigidă structură constructivă cerută de raționalismul clasic și într-o viziune plastică nouă cu puternice efecte de umbră și lumină, de exuberanță cromatică.

Ar mai fi de adăugat că, în dorința de a armoniza aceste forme de arhitectură și a le face beneficiare ale naturii ambiante, el creează aici, ca și la alte edificii, socluri masive astfel încît, cum afirmă în cele 4 cărți de arhitectură, « ordinele de deasupra să se bucure mai mult de frumoase priveliști în față ».

Între construcțiile sale de vile, Rotonda, ridicată pe una dintre colinele de la marginea Vicenței, la care se ajunge după ce au fost parcurse 192 de trepte de-a lungul unei alei de platani și portice, este considerată una din cele mai importante opere ale lui Palladio, care creează o superbă armonie, o concordanță între arhitectură și peisaj, între elementele arhitecturale folosite și cromatica ansamblului, ceea ce a determinat să fie calificată « cu siguranță opera cea mai ateniană a Renașterii ».

Imaginile prezentate vorbesc mai complet și mai bine despre omul și opera Andrea Palladio, în expoziția bucureșteană, iar cunoașterea lor va înlesni și amplifica posibilitatea de a urmări o etapă importantă în formarea arhitecturii zilelor noastre și a viitorului.

În acest sens, aș încheia repetînd fraza lui G.M. Cantacuzino din finalul valoroasei sale lucrări asupra lui Palladio: « Mais rever au passé est une manière de préparer l'avenir ».

Prof. arh. NICOLAE LUPU

CONEXIUNI PALLADIENE

1. Andrea Palladio, 1508—1580 (din cartea Palladio de G. M. Cantacuzino)

...Să refacem în sens invers drumul legiunii Romane a XIII-a Gemina fîndcă toate drumurile bune duc la Roma. . .
G. M. Cantacuzino (note memorialistice)

Conceptul Palladio a căpătat în timp o funcțiune adjectivală, definind maniera legată de numele personajului central al Renașterii tîrzii. Observația este semnificativă fiindcă în pofida gloriei lor mulți titani ai arhitecturii nu au îmbogățit astfel sintaxa.

Desigur lui Andreas Palladius Vicentinus i se recunoaște o influență la edificarea curentului clasicist. Totuși Palladio rămîne un « precursor », fiindcă în a 2-a jumătate a Secolului Luminilor cînd protagoniștii neoclasicismului realizau capodopere, lucrările sale erau mai flatate în celebrul său tratat « Patru Cărți de Arhitectură ».

Poate că numele său nu ar fi fost atît de invocat de-a lungul veacurilor XVIII și XIX pe întinderi mult depărtate de Vicenza și regiunea venetă dacă sămînța palladiană nu ar fi reîncolțit tocmai dincolo de Continent pe insulele atunci recent denumite Marea Britanie.

De aceea apelăm din nou la lexicon, amintind că sensul termenului — direct inspirat de Palladio — apare începînd din 1731 [1].

O succesiune de împrejurări conduc la stilul arhitectural « palladian » identificat în Anglia la începutul secolului XVIII. Le citățm neexhaustiv:

Inigo Jones (1573—1652) îl considera pe vicentin un mentor. În voiajurile sale italiene a adnotat o ediție a celor « Patru Cărți de Arhitectură », păstrată azi la Chiswick într-un edificiu palladian.

Lord Burlington a conceput la 1717 Chiswick Villa ca un muzeu, o casă a muzelor, bibliotecă și galerie de artă, sediul unor colocvii, un exponat în sine [2]. În 1719, Burlington a adîncit la fața locului cercetarea operelor lui Palladio. În 1727 el a achiziționat desene de Inigo Jones, prezentate de William Kent[3]. La 1730, Burlington a publicat desene de Palladio[4]. Lord Burlington a patronat neo-palladianismul și prin relații profesionale cu: Scoțianul Colen Campbell autorul a două vile pur palladiene (1715), John Wood sr. autorul lui Prior Park la Bath (1735), James Paine, William Kent etc . . .

Important între ei este venețianul Giacomo Leoni prin grija căruia apare la Londra în 1716 o prețioasă ediție engleză a celor « Patru cărți de Arhitectură ».

Printre alte nume mai răsunătoare citez pe Robert Adam (1726—96), John Wood jr. și mai tîrziu John Nash.

Așadar la 18 decenii în timp și la vreo 1200 km în linie dreaptă de vila Rotonda (1550—54), Palladio se reeditează în arhitectura domestică a locuințelor la țară. Palladianismul englez va dura între cinci și zece decenii, ilustrat în regiunea Londrei prin vilele-temple [5].

Și fără Palladio sînt suficiente justificări ale reînnoitului « flash back in the past »: marea vogă a turului de studii italian, răspîndirea tratatelor tipărite: Vitruviu, Vignola, Scamozzi, Serlio etc . . ., episodul Piranesi și nu mai puțin deosebita rîvnă arheologică, toate suprapunîndu-se în Secolul Luminilor. Dar, în Marea Britanie atunci s-a desprăfuit amintirea maestrului vicentin și pentru potriviri de fond.

La începutul secolului XVIII englezii au dezvoltat gustul pentru « the English Garden », un parc natural, grădina neîncorsetată de rețetele horticultorilor. Știm că Palladio își așeza reședințele în peisaj prin intermediul unor grădini tratate pitoresc, fără monumentalitatea efectelor peisagistice. Britanicii l-au adoptat deasemeni pentru înclinarea sa în simplificarea volumelor și a decorației. Ca atare Palladio a devenit și el « specific » în arta engleză. Ca dovadă sînt frecvente remarci pentru nume de restrînsă circulație de genul: . . . « a cunoscut capodoperele palladiene » . . .

Astfel, prin ricoșeu precum și alte conexiuni spirituale influența palladiană s-a extins de la Londra la Moscova în condițiile proprii ale evoluției arhitecturii în diferite țări.

În România, vicentinul — în sine — este mai degrabă de identificat începînd din secolul XIX, deși în catalogul expoziției Palladio[6], Dl. Vito Grasso, directorul Institutului italian de cultură din București, citează date de la finele secolului XVIII încheind cu profesorul arhitect George Matei Cantacuzino.

Cu înfăptuiri și scrieri G. M. Cantacuzino este cel mai important reprezentant român al neo-palladianismului în secolul nostru. Este de subliniat că el a studiat la Beaux Arts (1920—29); de aci un anumit spirit și o anume poziție profesională [7]. Chiar din primul an al studenției, el s-a ocupat în vacanțe la Mogoșoaia, de restaurări, conduse din 1912 de arhitectul venețian Domenico Rupollo. Este foarte posibil ca acesta să-l fi stimulat să viziteze regiunea Veneției, mai ales că în aproape cei zece ani de studii, călătoriile lui G.M.C. în Franța și Italia — via Viena — sînt numeroase. Din 1925 G.M.C. se ocupa în vacanțe bucureștene de trei șantiere: două remodelări [8] și Banca Chrissoveloni [9]. Din notațiile sale memorialistice [10] redactate cu mari intermitențe din 1920 extragem fragmentar preocupările sale palladiene:

. . . Lucrul meu concernînd pe Palladio este neterminat . . . așa și cu arhitectura mea. Il Pallazzo [11] întîmpină atîtea greutăți . . .

. . . Palladio admitea fără discuție elementele antice și legile lor, precum un muzician acceptă gamele și contrapunctul găsind că există suficiente jocuri pentru imaginație în concepția planurilor, a maselor, precum și sensibilitatea profilelor. În capitolul meu următor iată tema ce trebuie dezvoltată . . .

. . . Ceea ce era pentru Palladio lucru bun dobîndit, el nu-l uita și îl folosea în mod strălucit. Este una din caracteristicile întregii Renașteri . . .

. . . Pentru construcția palatului Chrissoveloni am desenat planurile, fațadele, interioarele, cu toate detaliile . . .

. . . Iată-mă la Vicenza prea obosit pentru a-mi preciza gîndurile . . .Am făcut turul palatelor vicentine . . .

. . . Am reușit o aquarelă și trei desene mari. . . Ce năzuință furibundă: Vicenza mic oraș de provincie care a vrut să depășească, cel puțin să egaleze capitale. Asemănător cu Emma Bovary după bal. Fiecare palat este un mormînt sub care doarme un mare nume. Fațadele se fărîmițează fiindcă piatra era rară, nu de calitate și scumpă la Vicenza. Curțile umede sînt în mare parte depozite. Vaste reședințe devenite localuri publice se ruinează. Chiar și basilica care totuși ar trebui să fie nemuritoare fiind printre reușitele acestei sordide planete este degradată în multe locuri și statuile sale poartă corsete de fier. Teribilă și tristă lecție a acestui oraș întrucît concepția depășește aproape totdeauna realizarea. Ce e frumos aci e opera lui care ne apare deseori vătămată, trimițîndu-ne la cele Patru Cărți ale marelui arhitect unde lucrurile sînt întregi. Materialele nu au rezistat în timp fiindcă nobilii din Vicenza și gloriosul lor arhitect au avut idei mari și mijloace mici.

După ce am trecut pe lîngă vila Valmarana, modestă și grațioasă, am coborît spre Rotonda. Zăresc printre crengi desfrunzite profilul armonios al acestei nobile locuințe — mai degrabă un pavilion — la răspîntia unor încrucișări misterioase, edificiu pentru nunțile unor zei . . .

Reflecții asupra unor detalii palladiene: 1) cheile arcadelor sale sînt puțin ieșite și foarte omogene cu apareiajul; 2) două arcuri suprapuse, mai totdeauna cel de jos mai înalt (două lățimi și jumătate față de două); 3) fie, arcul de jos mai coborît iar cel de deasupra egalul său plus balustrada; 4) chiar în cazul ordinelor suprapuse, prin decroșuri verticale domină.

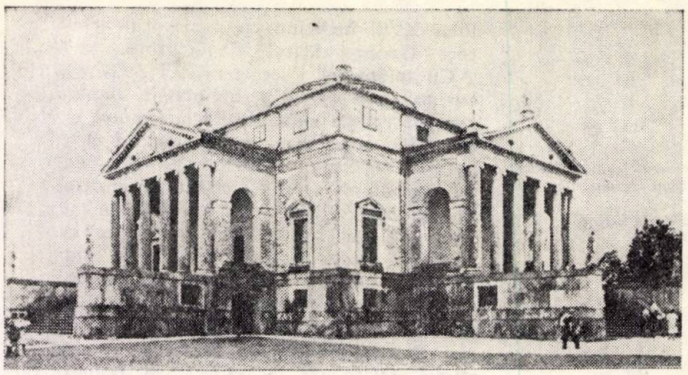

2

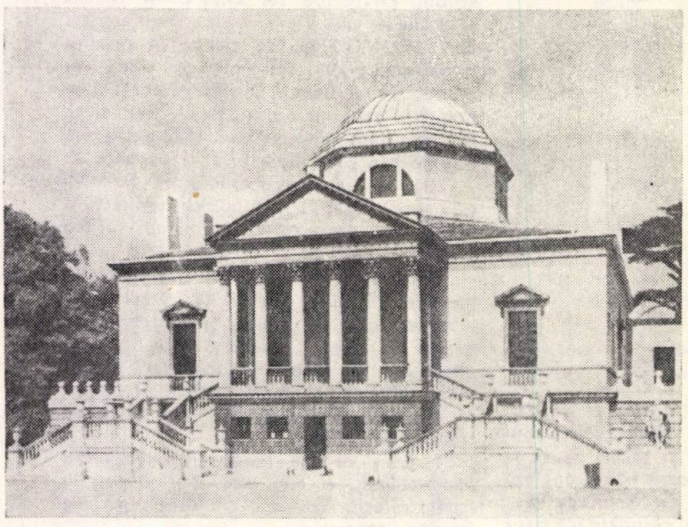

3

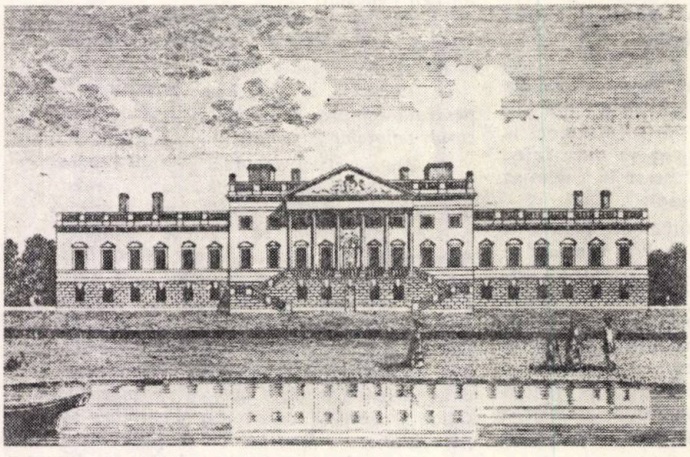

4

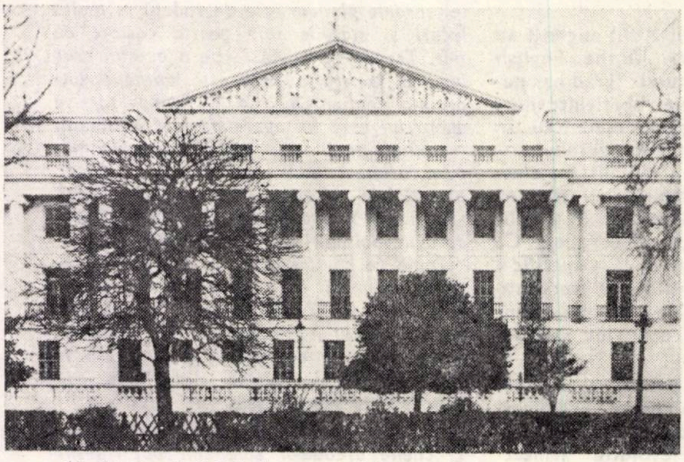

5

2. *Rotonda (din Architectural Review, octombrie 1978)*
3. *Chiswick Villa (din Architectural Review, octombrie 1978)*
4. *Wanstead House-Essex, Colen Campbell, 1715*
5. *Cumberland Terrace-London, John Nash, 1826*
6. *Profesorul G. M. Cantacuzino 6 desen al arhitectului Dim. Ghiulamila)*
7. *Ultimul proiect al studentului George Matei Cantacuzino la École Nationale Supérieure des Beaux Arts, anul școlar 1928—1929*
8. *Fostul Jockey Club, str. Episcopiei (desen de G. M. Cantacuzino)*
9. *Transformare de G. M. Cantacuzino (1925—1929, azi « Mărul-de-Aur »)*

6

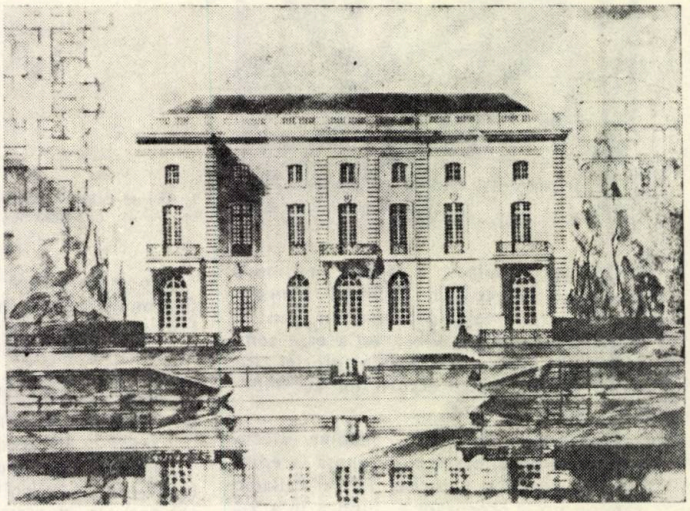

7

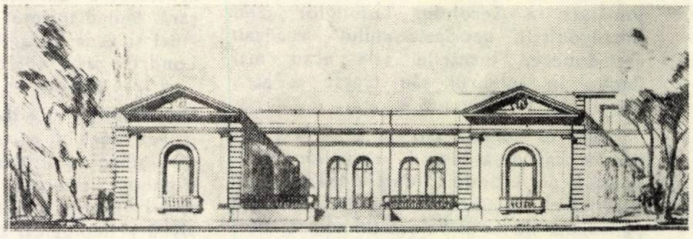

8

9

10. *Coperta cărții Palladio, concepută de autorul ei*
11. *Basilica din Vicenza (desen de G.M.C.)*
12. *Curtea Palatului Bonin din Vicenza (desen de G.M.C.)*
13. *Vila Foscari (desen de G.M.C.)*
14, 15. *Vila Barbaro, Maser, Treviso, 1560—1570, fațada centrală și aripa laterală*
16. *Palat la Mitropolia din Iași, 1957—1960*
17. *Imobilul Crețulescu pe Calea Victoriei*

G. M. CANTACUZÈNE

PALLADIO

ESSAI CRITIQUE

AVEC DOUZE DESSINS DE L'AUTEUR

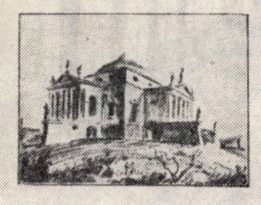

„CARTEA ROMÂNEASCĂ" BUCAREST

17

. . . Este alt lucru ce îmi pare de primă importanță: diferența de scară și de efecte între fațadele la stradă și cele din curțile interioare. Fațadele principale — în general — au un surplus de viață, ca o condensare arhitecturală. Fiecare fațadă palatină îmi pare conținînd toată arhitectura orașului. Mirarea crește cînd ajunge în curți: magnificență romană, mare sobrietate, nu există profuziune de motive. Numai forme simplificate într-o suprapunere de ordine. Ritmuri viguroase . . . volume.

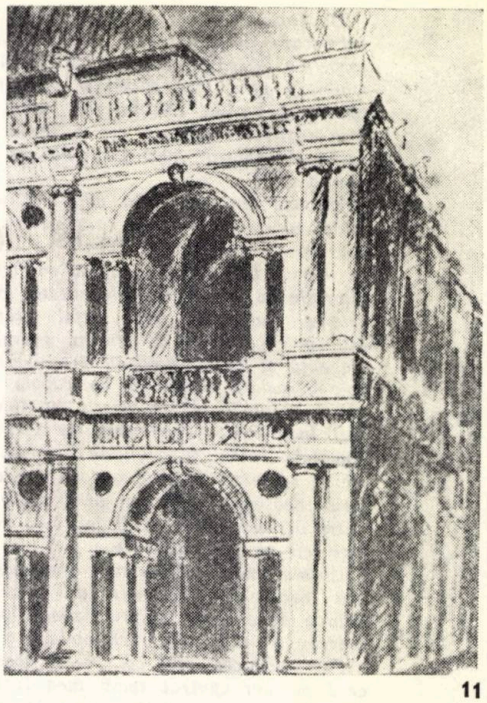

11

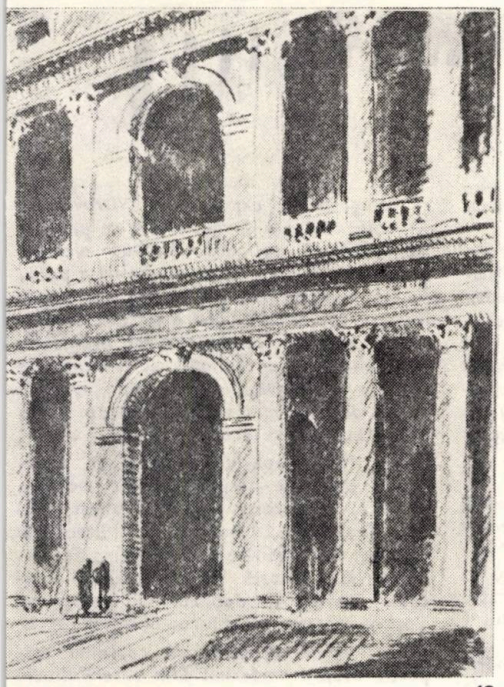

12

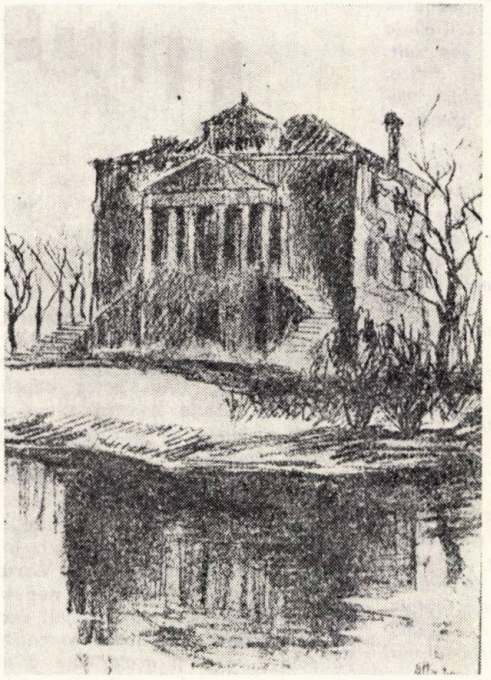

13

16

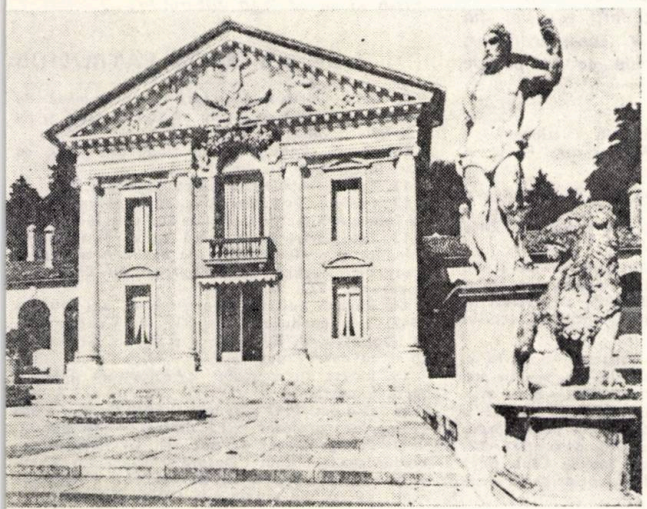

14

15

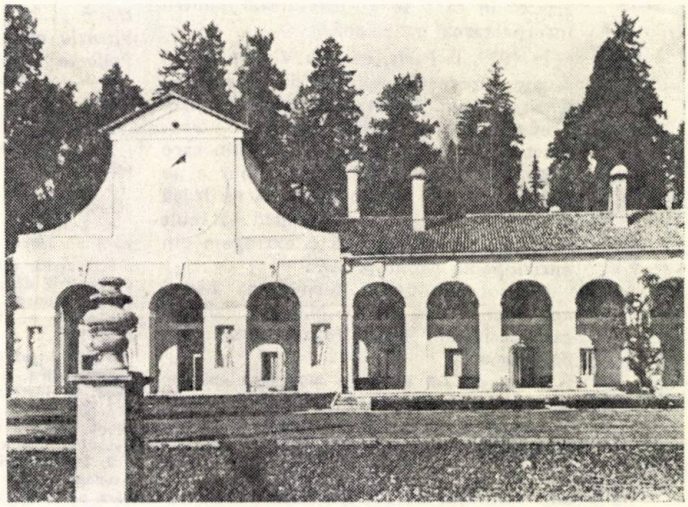

→

De aceea — ca excepții — vilele sînt superioare palatelor: mai multă arhitectură. La Vicenza multe fațade Palladio trădează prea tare nostalgia antichității. Ele au mai mare valoare prin lecție decît prin realizare. Vicenza era o scenă prea restrînsă pentru marele geniu al lui Palladio.

Rotonda este cert din domeniul minunăției cu cele patru logii care privesc spre cele patru orizonturi și cupola sa învelită în olane. Din exterior acest edificiu dă impresie de grandoare, solemnitate, majestate și forță. Cu totul altfel interiorul este o capodoperă de grație, intimitate, eleganță și tihnă. Rotonda propriu-zisă e sala circulară acoperită de cupola străpunsă ca un lanternou. Pereții limitînd cel mai încîntător living-room au fresce și stucaturi. Patru uși conduc la patru apartamente compuse dintr-un budoar cu dormitorul deasupra accesibil prin scara sa. Patru uși mai înalte te dirijează la marile logii cu terase exterioare . . .

Ultima vizită la Vicenza a fost decisivă. Era necesară o privire de ansamblu înainte de a emite despre Palladio păreri precise și mai ales echitabile.

Părăsesc acest oraș cu tristețe deoarece cred că am epuizat tema mea fără ca Palladio pe care continui să-l îndrăgesc cu fervoare să-mi fi spus totul. Curiozitatea însă mă îndeamnă spre alte locuri. Viața este prea scurtă pentru un singur cult. Palladio ne-a deschis porțile cetății antice. De la el noi vom fi învățat disciplină, metoda, dar pentru zilele noastre trebuiesc precizate etica și estetica.

La inaugurarea edificiului bancar în iunie 1928, G.M.C. ține o cuvîntare publicată în presă din care extragem:

Clădirea Băncii Chrissoveloni nu este o copie arheologică. Ea se compune dintr-o sumă de reminiscențe liber interpretate. Fațada intrării aduce aminte poate de severele arhitecturi din era bizantină a Italiei. Hallul ghișeurilor e compus pe ritmul unei logii din Verona, de la începutul Renașterii, pe cînd fațadele sînt desenate după unele principii ale lui Palladio care încheie Renașterea . . .

După o descriere amplă ajunge la concluzie:

Cînd vorbesc de toate aceste componente s-ar părea că Banca ar trebui să fie o juxtapunere heteroclită de elemente străine. Dacă totuși impresia de unitate este evidentă aceasta se datorește faptului că toate componentele, vestigii ale unor epoci diferite, au fost privite prin aceeași prismă.

Tot cu prilejul vernisajului Băncii, criticul Petru Comarnescu publică un articol în care se entuziasmează pentru interpretarea palladiană.

În 1929, la Paris, editura Vincent Freal & nie tipărește « Palais de la Banque Chrissoveloni, Bucarest ». Lucrarea este prefațată de profesorul Georges Gromort [12] sub forma unei scrisori din care cităm: . . . « Este un motiv în plus a ne bucura că unei națiuni de care ne leagă atîtea afinități i s-a arătat o dată mai mult lecția de care putem să o extragem din enciclopedia vicentină » . . .

La doi ani de la terminarea Băncii apare și cartea lui G.M.C.: « Palladio essai critique, avec douze dessins de l'auteur » [13].

Timp de un deceniu arhitectul-pictor se consacră curentului modern și unor încercări de « românesc » culminînd cu Pavilionul României la Expoziția Universală din New York 1939. Chiar din anii tinereții, cu prilejul uneia din vizite sale la Vicenza el nota:. . . *Nu într-un muzeu îți cauți armele . . .*

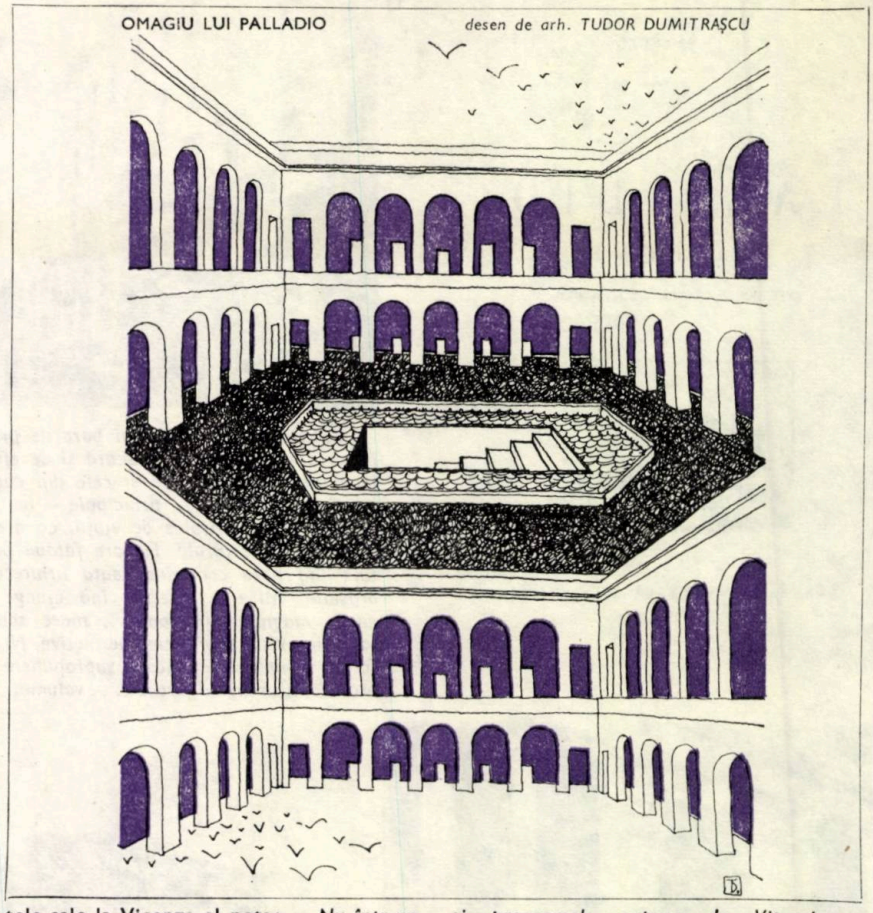

Cînd însă acel « genius loci » impunea scenografia clasicistă — ca în Piața Palatului, C. Victoriei — G. M. C., se încadra în serenitatea palladiană: imobilul Crețulescu edificat în jurul anului 1940.

În 1939, cînd se înființează Simetria [14], el se revelă:. . . *Am putea aducîndu-ne aminte de istoria noastră și de obîrșia noastră să punem în ceea ce facem puțină măreție romană* [15] . . .

Devenit din oct. 1942 profesor de istoria arhitecturii [16], G. M. C. se remarcă prin pasiunea cu care ne explica antichitatea, renașterea și clasicismul. În 1947 ocupîndu-se de tratatul lui Vitruviu [17], el încheie o introducere nepublicată, care depășește cu mult cadrul secolul I (e. n.). Reapare aci lecția vicentină: . . . *Palladio pare a fi acela care a urmărit și a înțeles mai bine cele Zece Cărți ale lui Vitruviu . . . În opera lui Palladio, Vitruviu e mereu prezent ca o amintire trăită. . . Pe cînd toți ceilalți vor lua din Vitruviu aproape exclusiv teoria ordinelor, Palladio urmărește temele de compoziție și programele expuse de Vitruviu . . . Palladio merită a fi meditat în ce privește personalitatea artistică. Nici-un element al operei sale nu e personal, fie că e antic, fie că aparține renașterii. Dar, în totalitatea ei opera palladiană e tot atît de personală ca a lui Michelangelo sau Bramante. Personalitatea lui Palladio se exprimă în felul de a potrivi, de a întrebuința, de a alege, de a compune, adică tot ce reprezintă suprema expresie a artei . . .*

Din 1957 după un deceniu de preocupări dedicate monumentelor noastre istorice, profesorul G. M. Cantacuzino realizează două palate la Mitropolia din Iași, ocupîndu-se și de grădina ansamblului. Cu această lucrare majoră arhitectul revine la debutul său palladian. Tot el notase în « jurnalul » său:

. . . Trebuie să revin în capitolul respectiv asupra modestiei prin care Palladio a excelat. Este îndeajuns de frumos rolul de a fi o verigă dintr-un lanț lung de care într-o zi se va lega viitorul [18] . . .

Dr. arh. RADU PATRULIUS

NOTE

1. « Shorter Oxford » English Dictionary.
2. Studiul Downes în « Architectural Review » oct. 1978.
3. A creat în stil palladian « Holkham House » (1734).
4. Burlington le achiziționase într-un al 2-lea voiaj de studii italian la 1719.
5. Numite astfel fiindcă intrarea se făcea sub un peristil de patru sau șase coloane, încununat de un fronton. Din « palladian » a derivat și « georgian » utilizînd același motiv la accesul principal.
6. Catalogul expoziției « Palladio — maestru al arhitecturii », expoziția deschisă în martie-mai 1980 la Institutul de arhitectură — București.
7. G. M. Cantacuzino deschisese din 1923 o agență de arhitectură, deoarece în prima parte a studiilor Beaux Arts obținuse titlul de constructor.
8. Remodelările sînt fostul Jockey Club lîngă Ateneul Român și fostul palat al principesei Elisabeta pe Calea Victoriei.
9. Banca Chrissoveloni (azi Banca Română de Comerț Exterior) cu fațade pe str. Lipscani și pe str. Stavropoleos.
10. G. M. Cantacuzino a ținut din 1920, cu mari întreruperi un jurnal.
11. Este o referire la Banca de la pct. 9.
12. Profesor la Beaux Arts, autor al unor cărți de Teoria Arhitecturii, șeful de atelier al lui G.M.C.
13. Este scrisă în franceză ca să fie accesibilă colegilor și profesorilor săi la Beaux Arts. Apare tradusă în cartea Izvoare și Popasuri, Ed. Eminescu, București, 1977.
14. Revistă editată timp de nouă ani (1939—1947) sub conducerea lui G. M. Cantacuzino, O. Doicescu. P. E. Miclescu și Matila Ghyka; în total au apărut opt caiete.
15. Extras din articolul « Arhitectura și Peisajul », Simetria I.
16. Din oct. 1942 pînă în mai 1948 G. M. Cantacuzino este profesor la Facultatea de arhitectură.
17. Prin grija prof. dr. doc. arh. Grigore Ionescu traducerea tratatului « Despre arhitectură » (Vitruviu) a apărut în 1964 în Ed. Academiei R. P. Române
18. Extras din notele sale (19 august 1928).

CONSTRUCȚII ÎN REGIUNI CU CLIMĂ CALDĂ

FIȘA TEHNICĂ NR. 230

CENTRU COMERCIAL ȘI LOCUINȚĂ ÎN LAGOS — NIGERIA

A6/1980

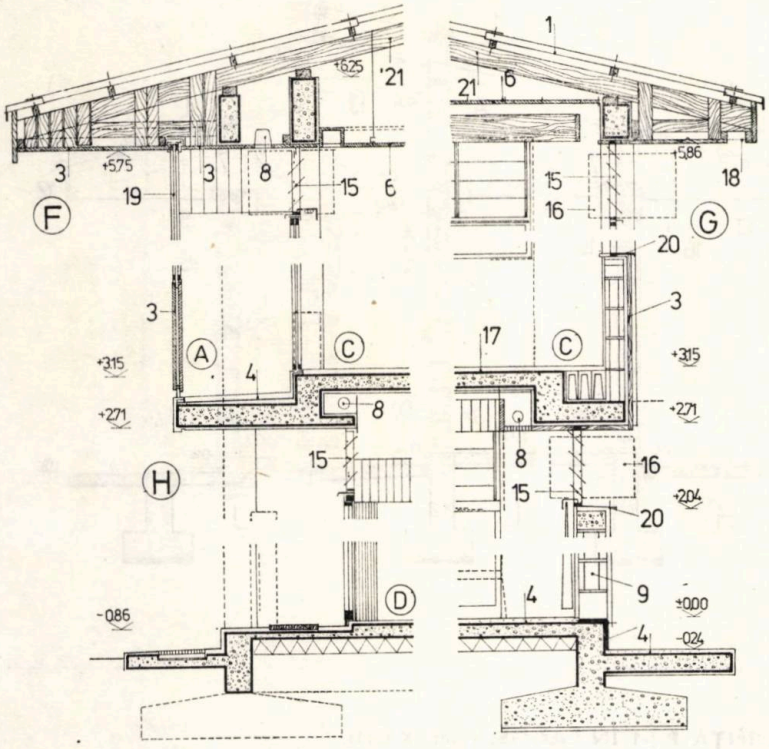

LOCUINȚĂ P+1 CU STANDING MAI RIDICAT ÎN LAGOS.

Cele patru construcții prezentate în fișele de față sînt proiectate pentru a fi realizate în climat cald. (vezi și prezentarea din corpul revistei la pag. 21).

Iată cîteva elemente comune caracteristice:

Învelitoare ușoară, pod ventilat separat de încăperi cu plăci termoizolante și fonoabsorbante, asigurarea unei puternice ventilații transversale dublată uneori de aparate de condiționare, preferința pentru pardoseli reci.

A. *Loggie* — **B.** *Terasă* — **C.** *Încăpere de locuit.* — **D.** *Cameră de zi*

1. *Plăci ondulate azbociment pe pane de lemn sau metalice* — **3.** *Scînduri fălțuite* — **4.** *Mozaic* — **5.** *Beton monolit* — **6.** *Tavan termoizolant și fonoabsorbant din plăci din fibre* — **8.** *Scafă lunimă* — **9.** *Zidărie din blocuri cu goluri* — **15.** *Ferestre din lamele de sticlă rabatabile* — **16.** *Aparat condiționare* — **17.** *Mochetă* — **18.** *Gol pentru aerisire închis cu plasă de sîrmă* — **19.** *Panouri glisante* — **20.** *Glaf tablă* — **21.** *Căpriori* 20×5 *cm* — **22.** *Grindă beton prefabricată* — **23.** *Grilă rulantă* — **24.** *Trafor din piese ceramice*

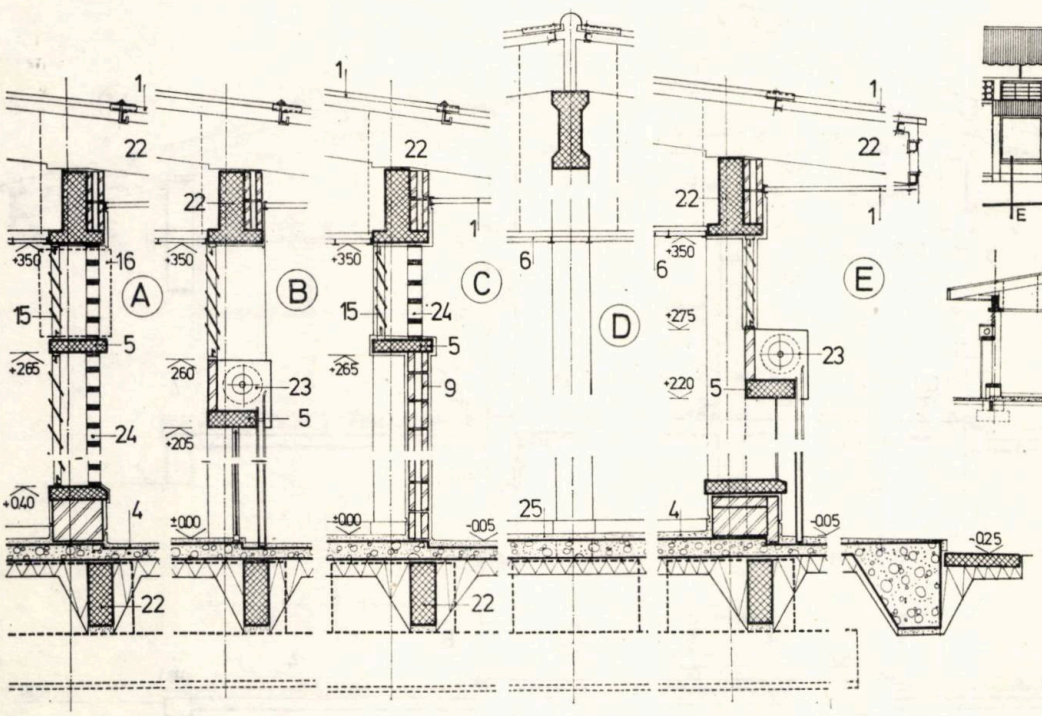

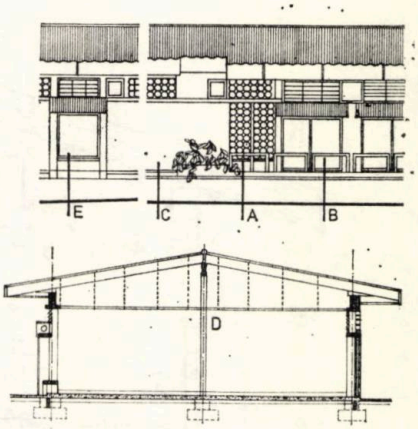

CENTRU COMERCIAL ÎN LAGOS.

DOUĂ LOCUINȚE ÎN LAGOS — NIGERIA

LOCUINȚĂ PE PARTER GRUPATĂ ÎN JURUL UNUI PATIO, REALIZATĂ ÎN LAGOS.

B. — Dormitor — **D.** Patio

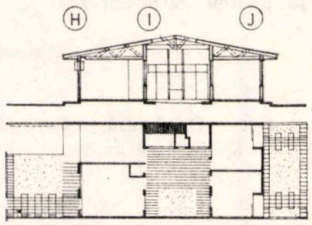

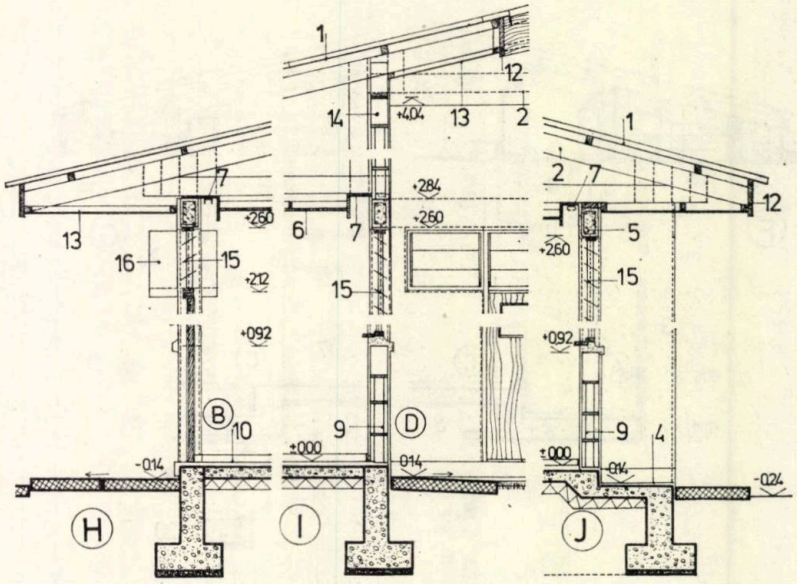

1. *Plăci ondulate azbociment pe pane de lemn sau metalice* — **2.** *Fermă din scînduri* — **3.** *Scînduri fălțuite* — **4.** *Mozaic* — **5.** *Beton monolit* — **6.** *Tavan termoizolant și fonoabsorbant din plăci de fibre* — **7.** *Rilogă perdea* — **8.** *Scafă lumină* — **9.** *Zidărie din blocuri cu goluri* — **10.** *Pardoseală PVC* — **11.** *Cărămidă aparentă* — **12.** *Pazie lemn* — **13.** *Plăci azbociment* — **14.** *Blocuri pline* — **15.** *Ferestre din lamele de sticlă rabatabile* — **16.** *Aparat condiționare*

LOCUINȚĂ P+1 ÎN LAGOS. (secț. K,L,M).

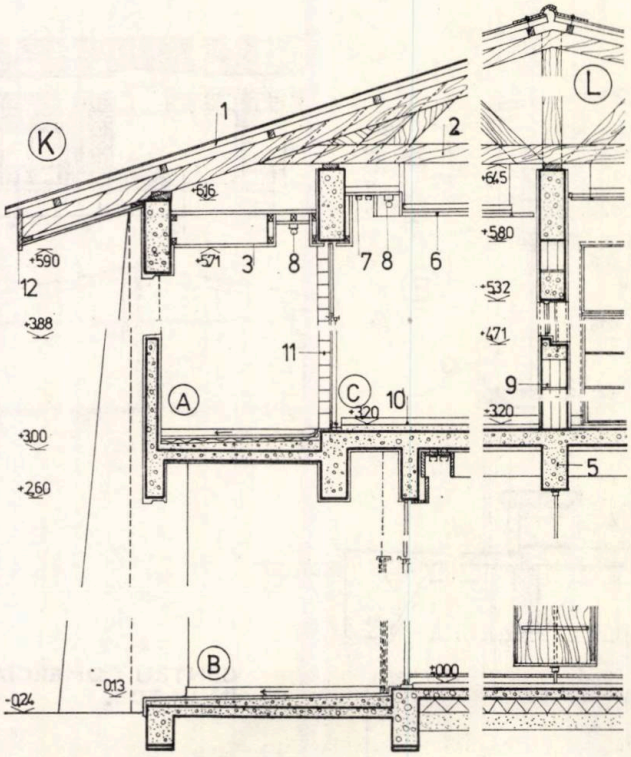

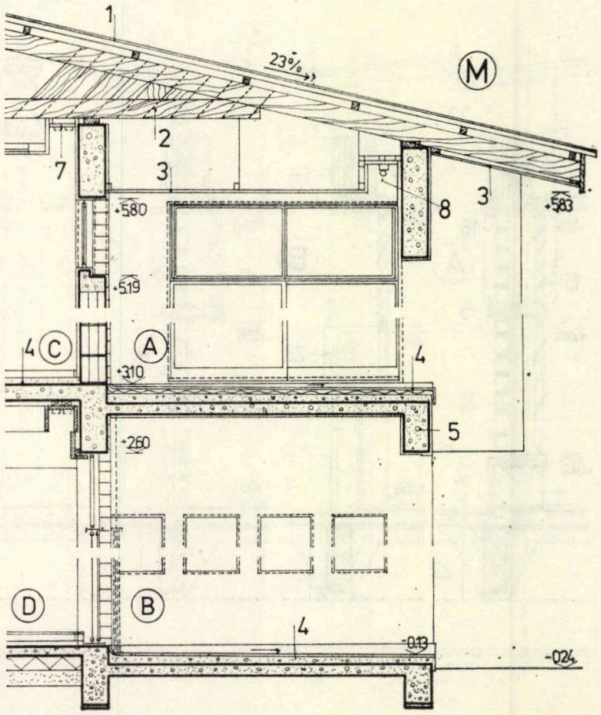

actualitati

COMPLEX LOCUINȚE, SPAȚII COMERCIALE, CINEMATOGRAF—BRĂILA

COLECTIV DE PROIECTARE
Arhitectură: arhitecții **NICOLETA HULUBA-MITROFAN** (șef proiect), **DOREL FRIEDMANN, VIRGIL BARBU**
Rezistență: ing. **AURELIAN CREȚU**
Instalații termice-ventilații: ing. **IONEL GĂLĂȚEANU**
PROIECTANT GENERAL: CENTRUL DE PROIECTARE JUDEȚEAN BRĂILA

Pe locul fostului cinematograf « 11 IUNIE », în centrul municipiului Brăila, s-a aprobat realizarea unui nou cinematograf panoramic — cu o capacitate de 650 locuri — integrat unui complex de locuințe cu spații comerciale. Amplasamentul prezenta o serie de dificultăți — teren unghiular delimitat de străzile Golești, Galați și Bolintineanu, legarea de cadrul urbanistic existent, teren de fundare cu slabe calități în condițiile unei seismicități de gradul 8 — care au determinat alegerea soluției aprobate, constînd din realizarea a trei corpuri de clădire, cu alinieri la străzile existente și avînd p + 5 (corp strada Golești și corp strada Bolintineanu) și, respectiv, p + 6 (corpul principal strada Galați), cu magazine la parter și la etajul 1, pentru integrarea în compoziția urbanistică a ansamblului. În total, s-au realizat 44 apartamente și spații de vînzare (magazin muzică, bijuterii, cosmetice, florărie etc.), precum și o mare cofetărie și agenție a Automobil Clubului Român.

Accesul la cinematograf se realizează printr-un amplu vestibul, situat în corpul principal și destinat și unor funcții comerciale.

Anexele cinematografului au fost rezolvate într-un corp de legătură cu volumul sălii propriuzise (inclusiv centrala de ventilație amplasată la subsolul acestui corp).

Sala cinematografului a fost rezolvată într-un volum cu structura din stîlpi de beton armat și grinzi pretensionate prefabricate de 24 m deschidere, obținîndu-se o capacitate de 650 locuri,

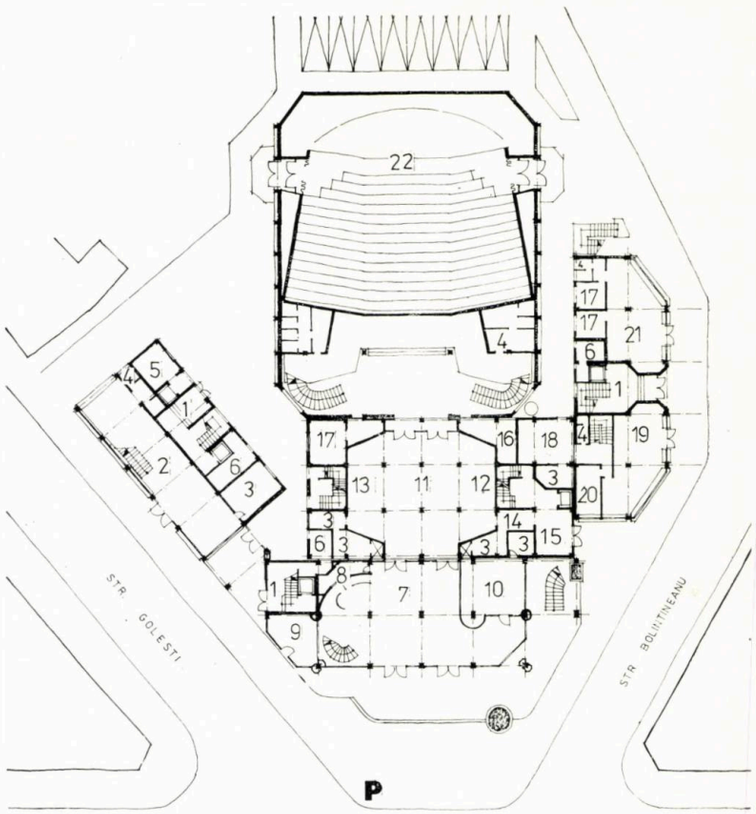

STR. GALAȚI

PLAN PARTER: *1. Acces locatari — 2. Magazin MUZICA — 3. Depozit — 4. Grup sanitar — 5. Cameră troliu — 6. Pubele gunoi — 7. Vestibul cinematograf — 8. Casele de bilete — 9. Reviste-ziare — 10. Difuzarea cărții — 11. Hol cinematograf — 12. Bufet—13. Cărți poștale-artizanat—14. Oficiu — 15. Recepție marfă — 16. Tablou electric general — 17. Birou—18. Recepție marfă florărie—19. Florărie — 20. Atelier — 21. Agenție AUTOMOBIL CLUBUL ROMÂN — 22. Sală cinematograf panoramic* PLAN ETAJ: *1. Magazinul MUZICA —audiții — 2. Idem sală vînzare — 3. Depozit — 4. Cofetărie — 5. Terasă cofetărie — 6. Oficiu — 7. Preparări — 8. Spălător — 9. Evacuare gunoi — 10. Grup sanitar — 11. Cabină proiecție — 12. Redresări — 13. Cameră odihnă — 15. Cosmetice — 16. Sală cinematograf*

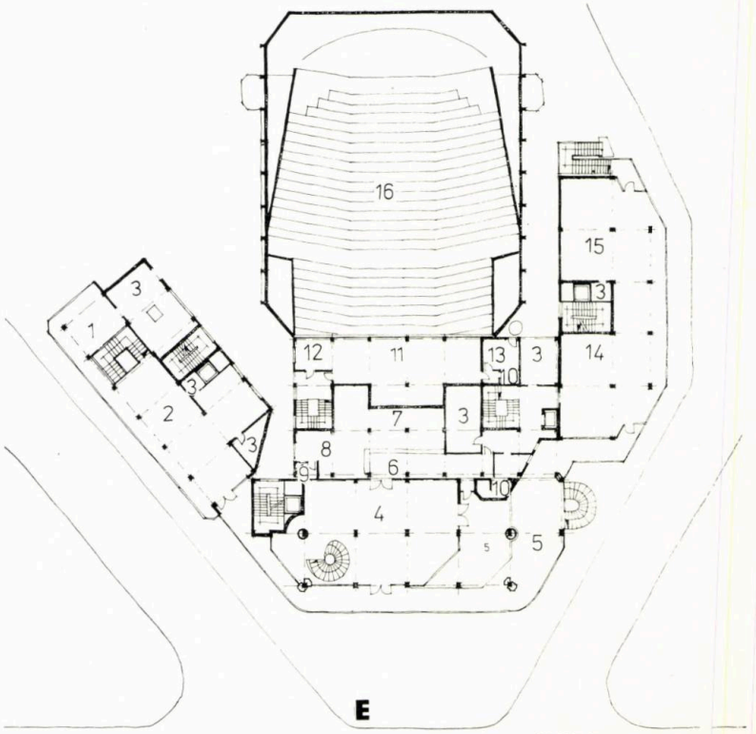

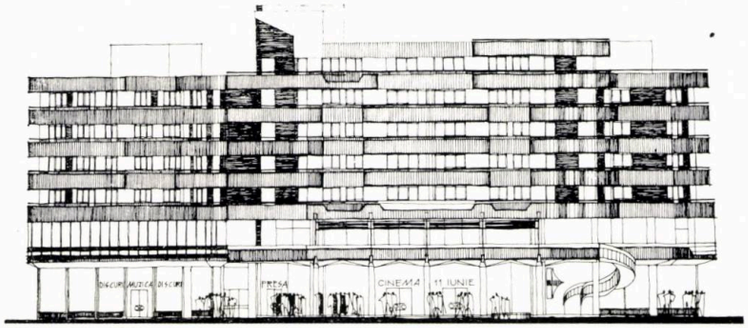

debut

Arhitect NICOLETA HULUBA-MITROFAN

●*Născută la 21 noiembrie 1946, la Cehu Silvaniei-județul Sălaj*
● *Diplomată a Institutului de arhitectură « Ion Mincu » din București în anul 1971*
● *Pregătire în anii facultății în atelierul prof. arh. Virgil Nițulescu*
● *În prezent, este arhitect principal în Centrul de proiectare județean Brăila*
●*Printre lucrările elaborate, ca autor, amintim: Corpul de cazare și restaurantul complexului de tratament al U.N.C.A.P. de la Lacu Sărat, sediul Întreprinderii de rețele electrice-Brăila, sediul Întreprinderii de rețele gaze Galați, Clădiri de locuit p + 2, cu zidărie portantă, proiect tip, Complex locuințe-spații comerciale-cinematograf panoramic 650 locuri pe strada Galați din Brăila, Blocul C pe Șoseaua Vizirului. A colaborat la elaborarea proiectelor pentru Ansamblul de locuințe Progresul (blocurile 1, 2, 3, 5, 6), Ansamblul de locuințe Victoriei (blocurile 1 și 10) și pentru Sala polivalentă cu 2 000 locuri.*
● *Interes pentru opera lui F. L. Wright, care nota undeva: « După cum scheletul nu este finalitatea formei umane, nici funcția nu este numai atît față de forma arhitecturală. Dezvelirea scheletului nu este arhitectură; mai puțin este mai mult numai atunci cînd mai mult nu este de calitate »*
●*Hobi: Muzica*

în condiții bune de vizibilitate și acustică. Evacuarea publicului spectator se face prin străzile Goleşti şi Bolintineanu, cu trafic auto redus.

ALTE LUCRĂRI:
1. ÎNTREPRINDEREA DE REȚELE ELECTRICE BRĂILA 2. BLOCUL 5 (LOCUINȚE+SPAȚII COMERCIALE) DIN ANSAMBLUL PROGRESUL BRĂILA 3. CORPUL DE CAZARE ŞI RESTAURANTUL COMPLEXULUI BALNEAR ŞI DE TRATAMENT AL U.N.C.A.P. DIN STAȚIUNEA LACU-SĂRAT

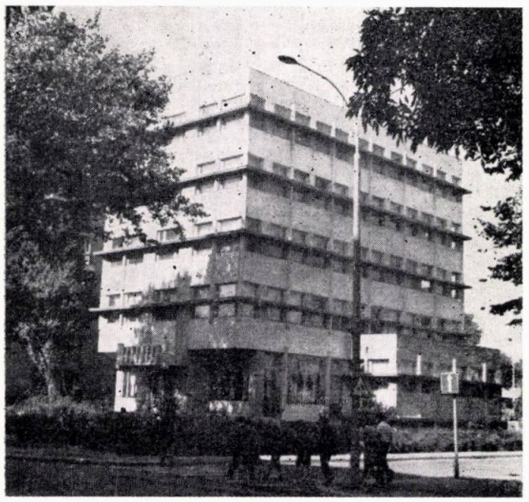

1

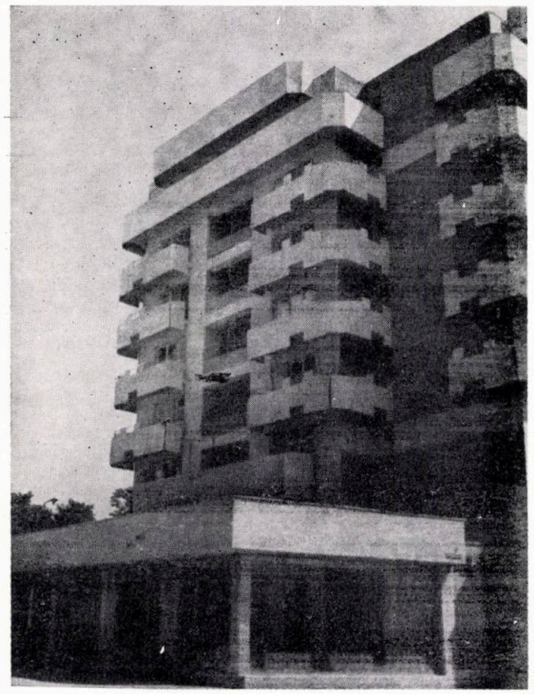

2

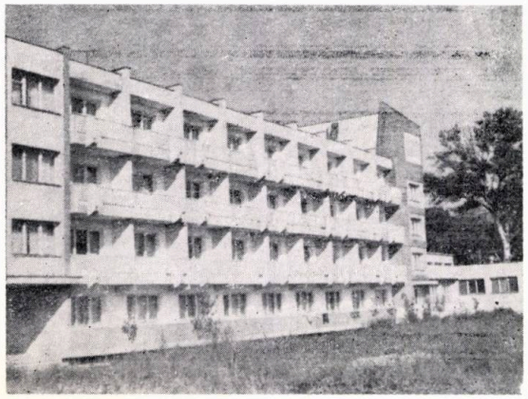

3

LOCUL ŞI ROLUL ELEMENTELOR SPAȚIALE ÎN CONTEXTUL LOCUINȚEI INDUSTRIALIZATE

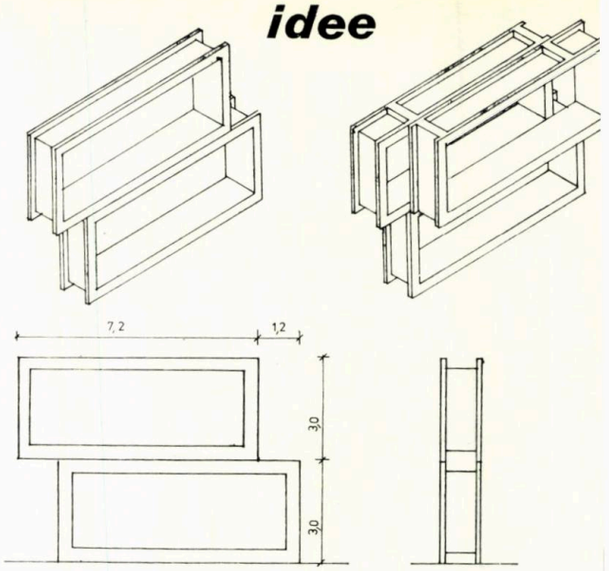

3

Asigurarea permanentă de locuințe, cu un confort corespunzător, a constituit întotdeauna o problemă acută. Încă de la începutul acestui secol, s-a emis ideea că metodele industrializate de execuție reprezintă calea cea mai promițătoare de rezolvare a problemei, cu condiția ca tehnologia producției de serie să fie aplicată cu același succes în sectorul de construcții ca și în alte ramuri industriale.

Totuși, abia după cel de-al doilea război mondial, programele de reconstrucție din Europa s-au elaborat la o scară suficient de mare și pe o perioadă suficient de lungă pentru a se putea executa cu mijloace industrializate de construcție.

Dacă acum trei decenii industrializarea era identificată cu prefabricarea și acceptată numai pentru construirea rapidă de locuințe ieftine, astăzi ea este considerată un ansamblu de măsuri care să permită trecerea întregii ramuri a industriei construcțiilor pe principiile de organizare a producției uzinale, nu mai este un simplu domeniu de fabricație ci un proces complet de producție.

Deviza sub care s-au lansat primele programe de reconstrucție în Franța — mai repede, mai ieftin, mai bine — reprezintă și astăzi obiectivele principale ale industrializării: creșterea productivității, reducerea prețului de cost și ridicarea calității.

Procesele de industrializare în construcții se prezintă în momentul de față, cu toate hazardurile și incertitudinile sale, cu forța unei mișcări ireversibile ce nu mai este contestată, problema esențială fiind aceea de a realiza un sistem de construcție prin care să se constituie, cu o unitate funcțională și confortabilă, spații construite de mari dimensiuni, în forme cît mai variate, capabile să corespundă multiplelor criterii ale structurii urbane.

Din multitudinea de sisteme industrializate cele integral prefabricate reprezintă categoria cea mai importantă cu perspectivele cele mai favorabile de dezvoltare în viitor. În cadrul acestora, panourile mari continuă să rămînă pe primul loc și să se dezvolte în numeroase țări, urmărindu-se — din necesitatea de a adapta structura la diferite partiuri, în funcție de cerințele actuale și viitoare — mărirea deschiderilor dintre pereți.

Pe lîngă acestea, sistemele pe cadre prefabricate de beton sau metal pentru clădirile înalte, a căror dezvoltare a stagnat un timp din lipsă de elemente

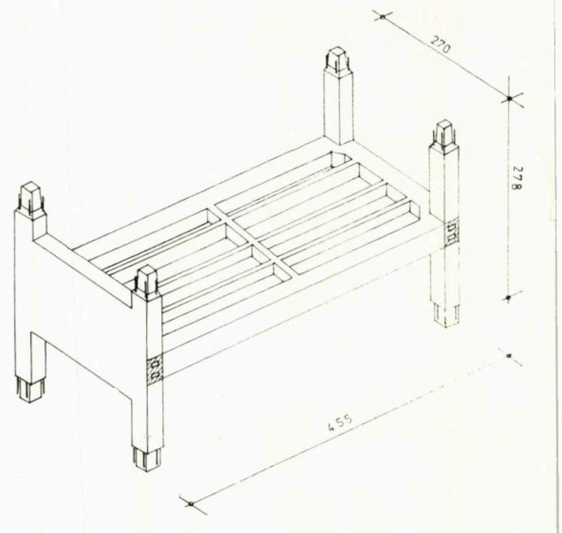

4 a

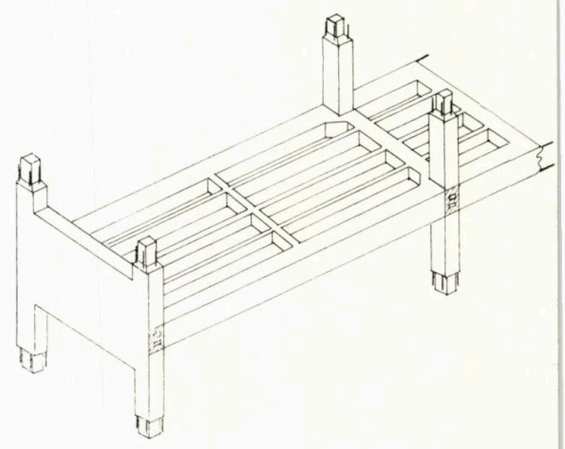

4 b

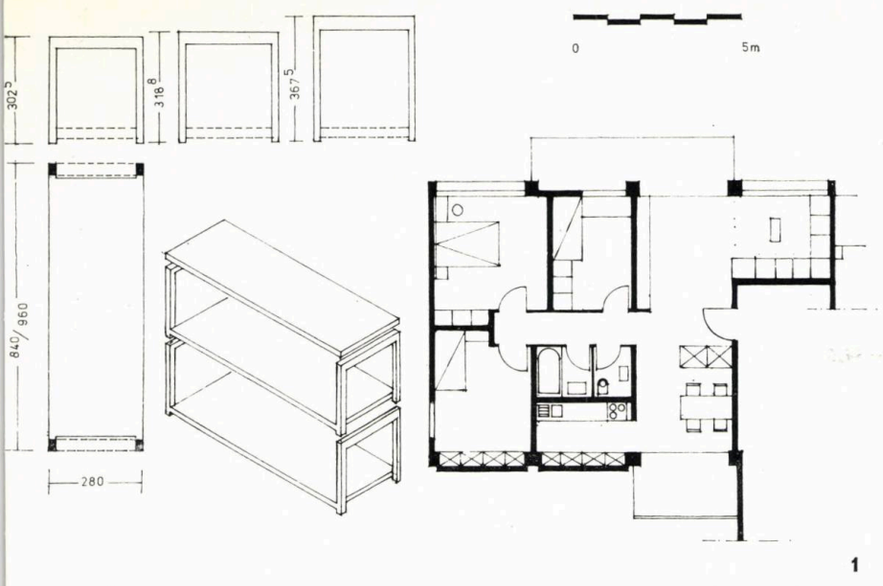

1

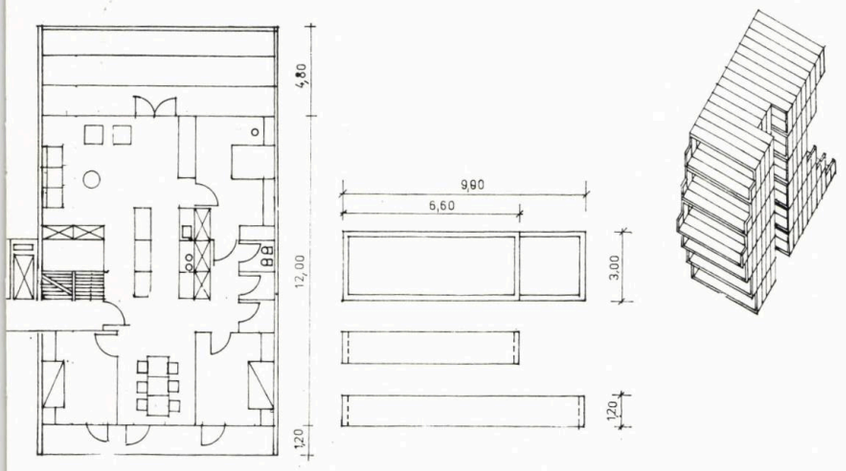

2

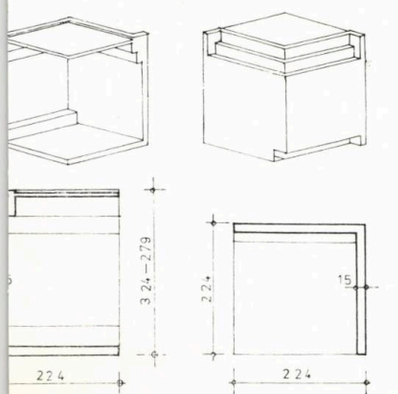

5

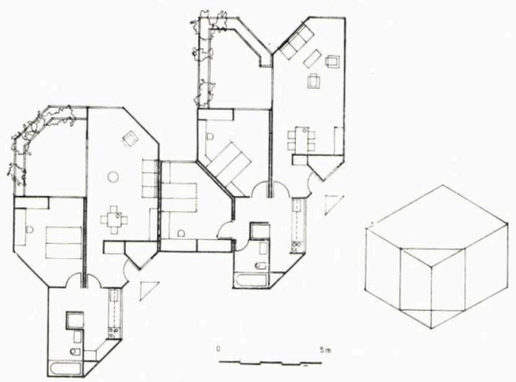

6

uzinate pentru pereți și finisaje, tind să fie folosite din ce în ce mai mult. Toate aceste sisteme sau combinații ale lor au fost urmărite, nu ca o finalitate, ci ca un mijloc de realizare a actului de arhitectură, condiție esențială a calității. Dar faptele, realizările curente, nu răspund de cele mai multe ori dezideratului propus.

În mare grabă, depășiți de volumul și de dificultățile sarcinii, arhitecții recurg la sistemul multiplicării la infinit a cîtorva tipare funcționale, corect echipate și minimal dimensionate, gîndite într-unul din aceste sisteme, în special panouri mari. În interiorul celulei, locatarul nu poate decide în privința modificării confortului sau a adaptării la un moment dat la o situație socială nouă; celula nu poate fi influențată de noile posibilități tehnice.

Pe alt plan, modul de grupare a celulelor de locuit corespunde unei anumite geometrii, ce duce la o schematizare arbitrară și la uniformitatea condițiilor de evoluție a structurii urbane. Cartierele, orașele seamănă între ele datorită repetării unor combinații voit studiate de paralelipipede tip bară sau punct în aceleași invariabile regimuri de înălțime P+4 și P+10.

Se constată că tehnologiile și sistemele de construcție se afirmă singure, independent, în afara arhitectului și a arhitecturii, devenind din instrument scop în sine. Cu toate că ne-am obișnuit, de multă vreme, cu prezența tehnicii în celelalte domenii ale vieții, ea succită încă teamă arhitecților care se întreabă pînă unde le va permite lor industrializarea construcțiilor să fie încă artiști și nu doar tehnicieni. Căutînd răspunsul, ei rămîn într-o pasivă contemplare declinîndu-și rolul de creatori responsabili și acceptîndu-l pe acela de simpli decoratori ai produselor acestor tehnologii.

Dar, pe lîngă sistemele amintite ce încep să devină într-un fel clasice, tot mai multe locuințe sînt realizate în lume prin sisteme bazate pe elemente spațiale, în care se pun mari speranțe, în special în țările avansate industrial (U.R.S.S., S.U.A., Franța, Anglia, R.F.G.), pentru rezolvarea necesarului de locuințe. Intrate relativ recent în competiție, sub diverse denumiri (case de module, sisteme tridimensionale, elemente volumetrice), ele folosesc cele mai variate materiale și tehnologii. Cu excepția sistemelor cu elemente spațiale pe bază de beton — material specific industriei construcțiilor — toate celelalte sisteme cu elemente spațiale, pe bază de lemn, metal sau materiale plastice, sînt creații ale altor ramuri industriale. De aceea, se consideră de către specialiștii în locuințe că « amestecul » celorlalte industrii avansate este o « infuzie binevenită » prin care s-ar putea recupera rămînerea în urmă din industria construcțiilor.

Prin aceste sisteme au fost realizate o serie de ansambluri notabile, atît din punct de vedere funcțional, prin noutatea partiurilor adoptate, cît și din punct de vedere volumetric, exemplu: locuințele realizate în sistemele BOUWLIET (Olanda), UNIMOD, TRW (S.U.A.), UNIQUARTO, ZANUSSI (Italia), sistem cu elemente spațiale tip « tunel » proiectat de institutul TNIIEP-Jilișcea din Moscova, ELCON (Elveția) etc.

Și în țara noastră, industria construcțiilor, trebuind să facă față unui vast program în următorii ani (1 200 000 apartamente în perioada 1980 — 1985 și 1 300 000 în 1985 — 1990), a început să apeleze la sisteme de elemente spațiale, alveolare, care prin caracteristicile lor, prin productivitatea muncii, scurtarea la maximum a timpului de execuție, se detașează de alte sisteme.

Am sperat cu toții, și sperăm în continuare, că aceste sisteme vor aduce un suflu nou în arhitectura locuinței industrializate, atît prin rezolvarea unor scheme funcționale inedite în condițiile unui partiu flexibil, cît și în varietatea formei urbane, găsirea unor grupări noi cu interesante jocuri volumetrice, regimuri de înălțime diferențiate, retrageri în trepte etc. Dar speranțele nu s-au justificat. S-au elaborat partiuri rigide, datorită sistemelor adoptate ce prevăd celule închise și o structură pe diafragme, iar grupările de locuințe realizate cu aceste celule spațiale, nu numai că se aseamănă, dar reproduc în multe cazuri rezolvarea interioară și volumetrică a tronsoanelor realizate prin alte sisteme. Cu ce se deosebește formal un paralelipiped de care se agață niște balcoane, realizat din panouri mari, de unul care folosește celule spațiale. Doar prin aceea că finisajele sînt mai proaspete.

Această permanentizare a unei neputințe formale, a faptului de a privi industrializarea, cerințele tehnologice, ca un scop în sine este cu atît mai gravă, cu cît aceste tronsoane sînt folosite acum — cînd spațiile libere pentru noile ansambluri în orașele noastre au dispărut — la delicate operații de remodelări urbane, puse fiind în dialog cu clădirile existente ce au o personalitate și un stil arhitectonic puternic conturate.

Numai arhitectul este acela care trebuie să conceapă aceste elemente spațiale, în forme potențial combinabile, cu sisteme adecvate de îmbinare, cu care să modeleze într-un mod inedit spațiul. Tot el trebuie să știe ce calități trebuie să îndeplinească acestea, pentru a deveni un instrument docil, cu multiple posibilități de expresie.

Din cele cîteva probleme generale și particulare înfățișate mai sus, se pot desprinde cîteva direcții de orientare a cercetării și proiectării de locuințe realizate din elemente spațiale, pentru ca acestea să devină o noutate și din punct de vedere funcțional și formal, nu numai tehnologic:

1. Cu ajutorul unui aparat de investigație și cercetare specializat la nivel central, ar trebui să se stabilească o metodologie de abordare și înțelegere a acestui sistem, de găsire a acelor elemente cu posibilități de îmbinare adecvate, care să genereze o mare varietate de modele și expresii, chiar în condițiile cerute de prefabricare și uzinare.

2. Tipizarea, și în cazul elementelor spațiale ca și la celelalte sisteme industrializate, nu trebuie făcută la nivelul produsului final, al tronsonului de locuințe, ci la nivelul elementelor constitutive cele mai simple, nestructurale în sistem și capabile să intre în diverse relații de vecinătate.

3. Să se urmărească, în dorința de a răspunde cerințelor amintite, diversificarea gamei de elemente spațiale (urmărindu-se în special acele elemente prin care se obțin spații interioare mai mari care să permită o flexibilitate a apartamentelor) sau găsirea unor sisteme combinate — elemente spațiale + panouri — în diverse posibilități de asamblare.

→

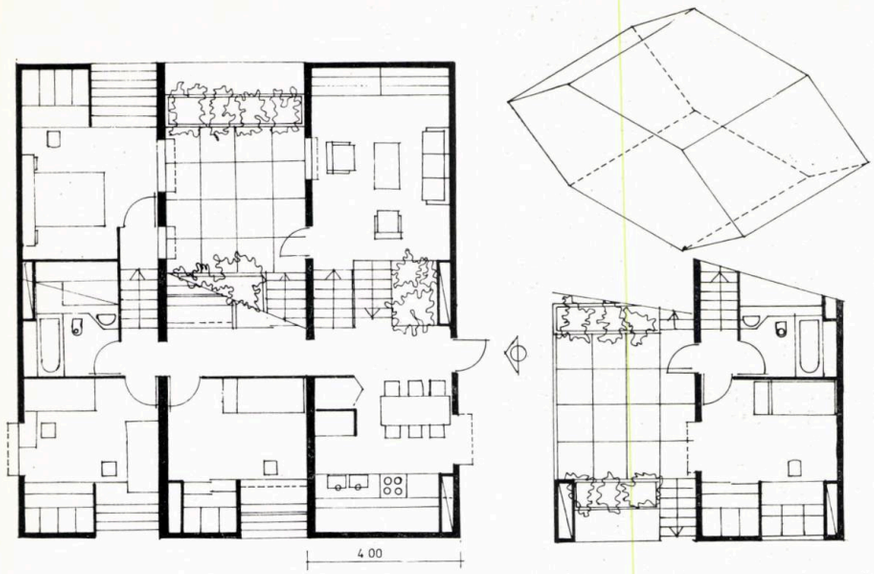

7

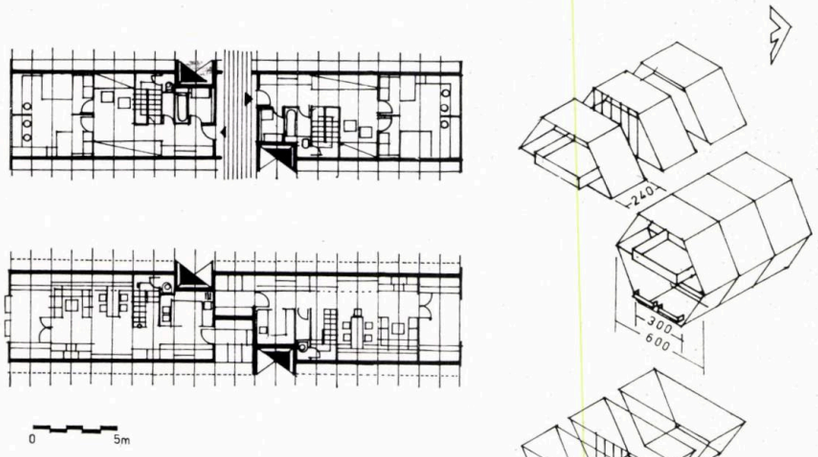

8

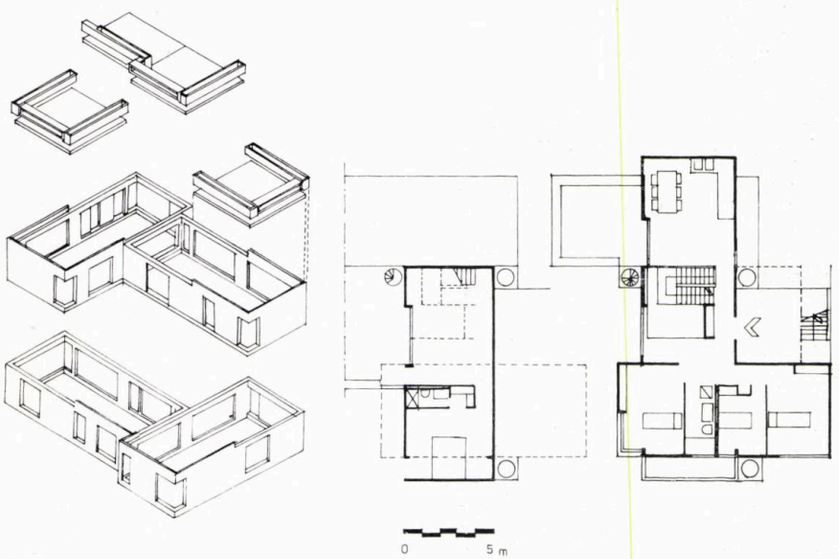

9

Pentru exemplificare prezentăm:

● Sistemul « VARIEL », proiectat de arhitecții F. C. Stucky și R. Meuli — Elveția, ale cărui elemente sînt produse în serie *(fig. 1)*

● Sistemele de elemente spațiale proiectate de arhitecții Herbert Ohl și Peter Ryffé-Frankfúrt, Germania Federală *(fig. 2, 3)*

La noi în țară, în prezent, se execută mai mult elemente spațiale tip celulă în sisteme clopot (Iași, Craiova), tunel (Brașov, Cluj-Napoca), pahar, inele, care duc în general la o rigiditate funcțională și mai puțin elemente în sisteme combinate cum sînt cele utilizate la Intreprinderea construcții-montaj din municipiul Gh. Gheorghiu-Dej *(fig. 4 a, b)*, sisteme către care se orientează cercetările în străinătate.

4. Să se caute funcționalizarea celor mai diferite volume pentru obținerea unei plastici inedite, exemplu:

● Sistemul « UNIQUARTO », arh. M. Galvani — Italia *(fig. 5)* are la bază celula cu dimensiuni 4,51 × 4,51 m și înălțimea 3,00 m, care la transport este subdivizată în patru elemente cu dimensiuni în plan de 2,255 × 2,255 m

● Sistemul de elemente spațiale proiectat de arh. J. Kay și H. Tanner — Canada *(fig. 6)*

● Elementele spațiale propuse de Moshe Safdie — Canada pentru Habitat Puerto Rico *(fig. 7)*

● Proiectul de locuințe din elemente spațiale al arhitecților austrieci H. Prader, F. Fehringer *(fig. 8)*

5. Să se urmărească obținerea unor grupări de locuințe cît mai variate și mai personale și nu repetarea la infinit a aceluiași tronson. Habitatul de la Montreal, proiectat de Moshe Safdie, este un exemplu în acest sens *(fig. 9)*.

De menționat proiectul pentru locuințe tip P + 2 — P + 4, cu structura din elemente spațiale din beton granulit ICPROM (Iași), prezentat în revista „Arhitectura" nr. 3/1978, în care, pornind de la celula de 3,30 × 5,70—6,00, se obțin mai multe variante volumetrice: bară, tronson cu o curte interioară, duplex, habitat, terase, punct etc.

6. În cazul în care se folosesc celule neportante, să se urmărească o diferențiere a structurilor portante, printr-o dezvoltare inegală în cele trei direcții.

7. Să se aibă în vedere un permanent contact arhitect-inginer, în echipe pluridisciplinare la proiectarea și realizarea de sisteme din elemente spațiale.

★

Uriașul program de construcții de locuințe ce ne stă în față are nevoie de o cercetare științifică corespunzătoare, o fundamentare teoretică și practică adîncită, o concepție funcțională și o expresie plastică care să ducă la obținerea unor soluții care să ne reprezinte pentru unul-două secole, să constituie « mesajul uman al creației noastre colective ».

Arh. CRISTIAN DUMITRESCU

Bibliografie

— Ralf H. Rinnebach — Raumelemente zum wohnen, Konstruktion — Nutzung Stuttgart 1976. 128 p.
— Thomas Schmidt/Carlo Testa — Constructions modulaires Zürich 1969. 240 p.
— Alexandru Brânzei — Tendințe actuale în industrializarea execuției clădirilor de locuit, Sinteză documentară 1972. 38 p.

corespondenta

NOTE DIN „ȚARA

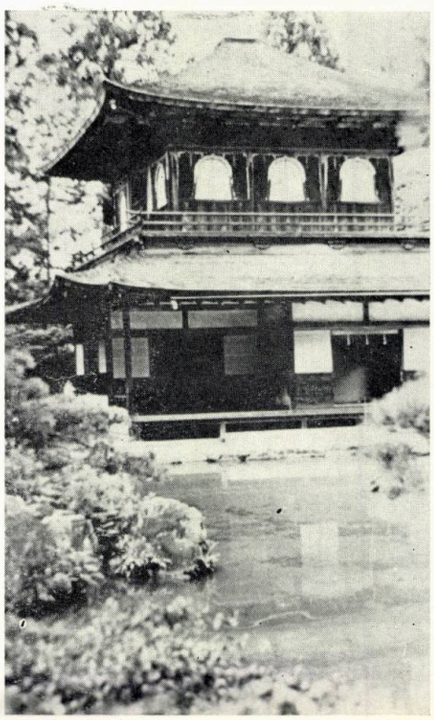

7

OARELUI-RĂSARE": KYOTO

1

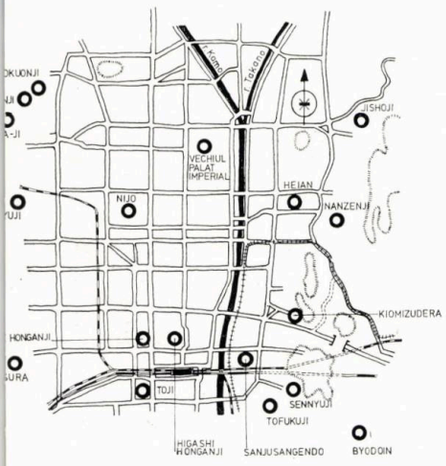

1. Planul oraşului Kyoto — 2, 3. Kiyomizu-dera — 4, 5. Sanjûsangendô — 6. Nanzen-ji — 7. Ginkaku-ji

2

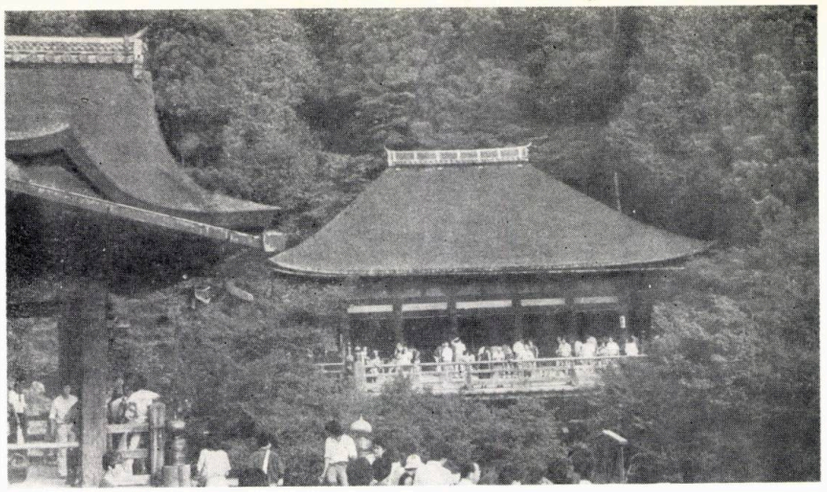

3

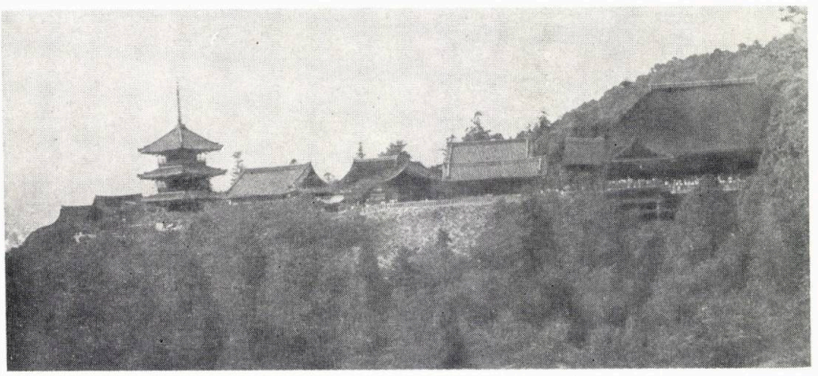

4

5

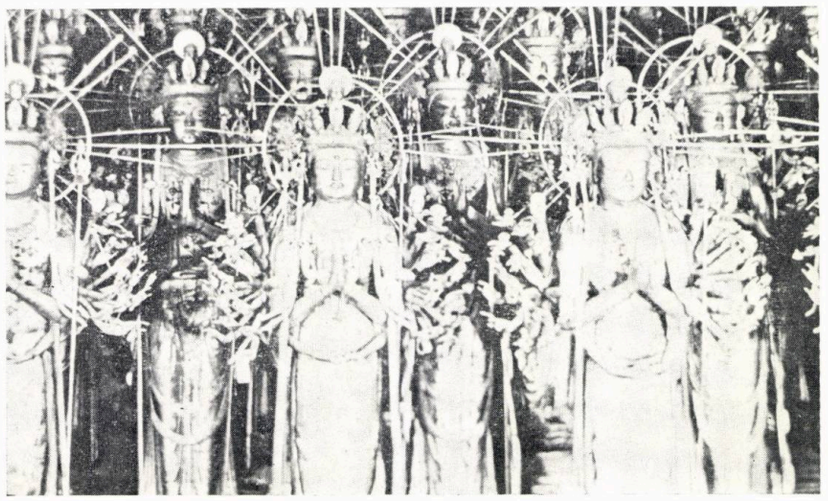

6

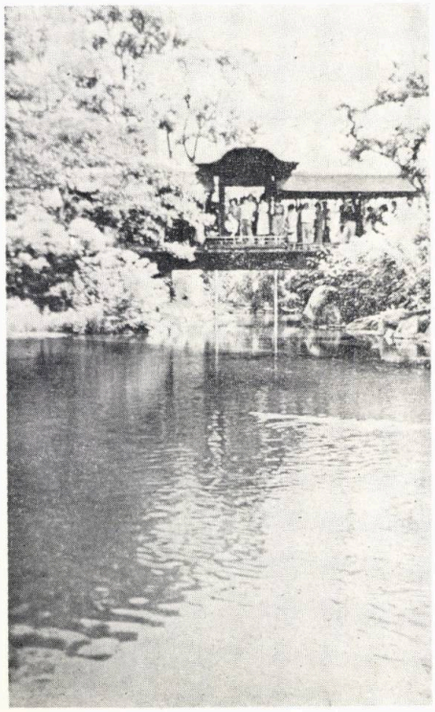

Articolul de faţă, conţinînd scurte notaţii asupra unor locuri, pe care am avut prilejul să le vizitez, din îndepărtata Japonie, s-a dorit mai mult decît am reuşit eu să realizez. Cititorul acestor rînduri va ierta, sper, abrupturile şi neîmplinirile stilistice ale acestui carnet de impresii fugare. Sînt mulţumit, totuşi, dacă el va găsi aici un ghid care să îi îndrume paşii pe străzile unei vechi capitale nipone.

Kyoto este localizat într-o largă depresiune închisă pe trei părţi de munţi. Uscatul coboară într-o pantă dulce pînă întîlneşte marea. Rîul Kamo, venind din nord, închide partea estică şi sudică a oraşului, în timp ce rîul Katsura îi conturează latura vestică. Unindu-se în sud, Kamo şi Katsura închid în braţele lor această depresiune cunoscută în antichitate ca Yamashiro. Centrul dezvoltării urbane din Yamashiro s-a numit Uda, desemnat, în toamna anului 795, printr-o declaraţie imperială dată de împăratul Kammu drept capitală a ţării, cu denumirea de Heian Kyô (capitala păcii).

După Nara (710—784), Kyoto a reprezentat o a doua şi mai ambiţioasă încercare de a construi o copie japoneză a vestitei capitale a imperiului chinez, Ciang-an. Aici, pe măsură ce anii treceau, cultura metropolitană începea să aibă un specific japonez. În secolele al IX-lea şi al X-lea şi la începutul secolului al XI-lea, cunoscute ca perioada Heian, pot fi întîlnite cele mai reprezentative aspecte ale culturii, care a fost obligată să rămînă în anumite limite, la un cerc ereditar, o cultură care dădea o atenţie deosebită formalului, ceremoniosului şi exprimării elegante în viaţă şi artă. Calităţile ei pot fi cunoscute citind « Genji Monogatari » (Povestirile lui Genji), lucrare scrisă de Murasaki Shikibu în primul sfert al secolului al XI-lea.

Kyoto este Mecca turiştilor din Japonia, dar şi a celor de peste mări, un veritabil muzeu istoric ale cărui piese ar avea de povestit întîmplări vechi de secole.

ZONA HIGASHIYAMA

Kiyomizu-dera. Clădirea principală a fost dedicată zeiţei Kannon. Caracteristică este renumita platformă, înaltă de 50 m, care înconjură clădirea principală şi locul de rugăciuni, pe trei laturi. Două picturi, una în sala principală şi alta în Okunoin reprezintă daruri ale negustorilor din timpul reconstrucţiei templului, în perioada Kan-ei (1624 — 1643).

Sanjûsangendô. Această clădire, lungă de 120 m, este sala pentru cele 1001 Kannon, numită Renge-ô-in. A fost fondată în 1164 la cererea împăratului Goshirakawa, cu ajutorul lui Tairano Kiyomori. Numele popular de Sanjûsangéndô înseamnă sala celor 33 de firide, numărul 33 provenind din credinţa că zeiţa Kannon Bodhisattva salvează omenirea luîndu-şi 33 de înfăţişări diferite. Astfel, planul arhitectonic al sălii este bazat pe aranjarea celor 1000 statui ale lui Kannon Buddha pe vastul altar susţinut de 34 stîlpi în faţă (partea de est) şi în spate (partea de vest).

În centrul sălii, este statuia principală (aproximativ 3,30 m), iar de o parte şi de alta a ei stau în ordine 1000 statui (fiecare de aproximativ 1,50 m). Aceste 1001 statui se numesc Jû-ichimen-Senju-Kannon, sau Kannon cea cu 11 feţe şi o mie de braţe. Sînt sculptate în tehnica

8

12

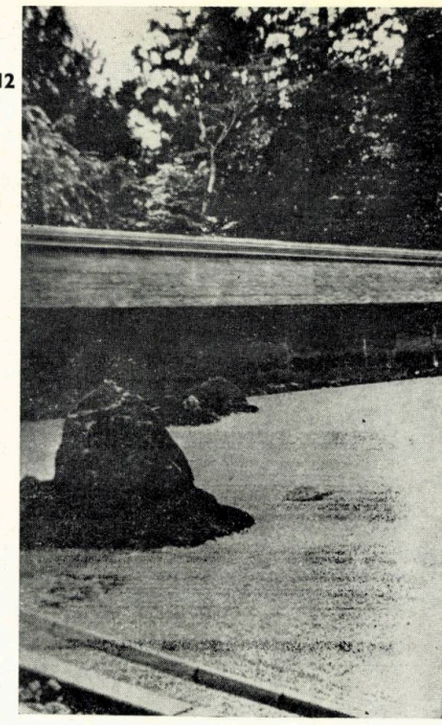

9

14

10

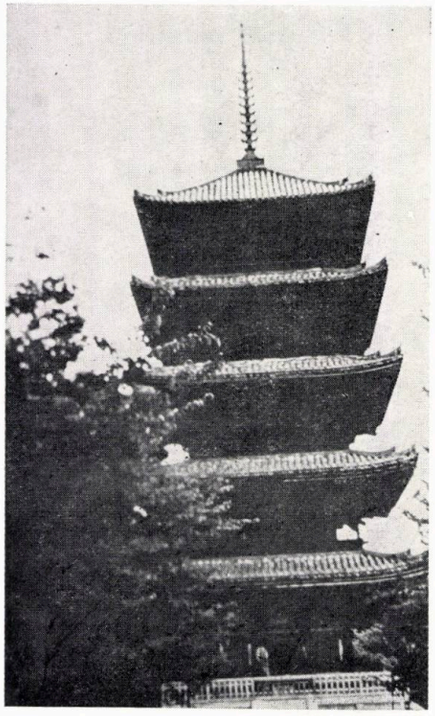

11

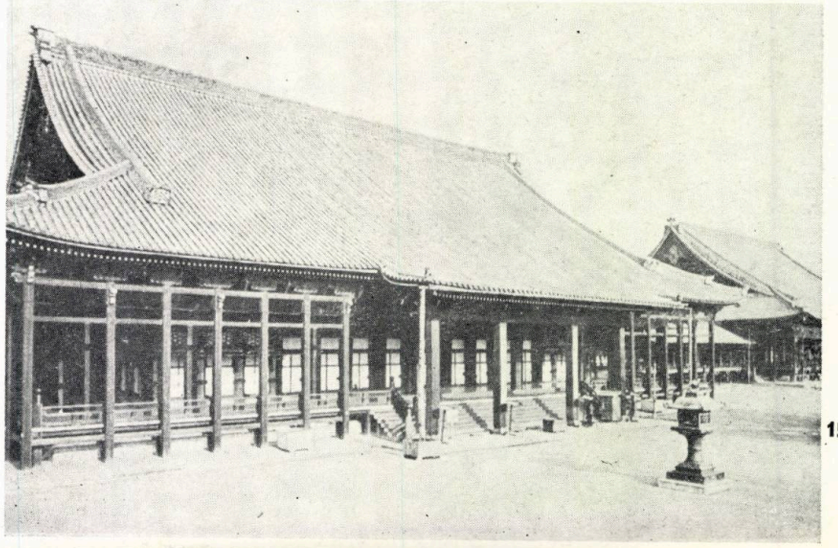

15

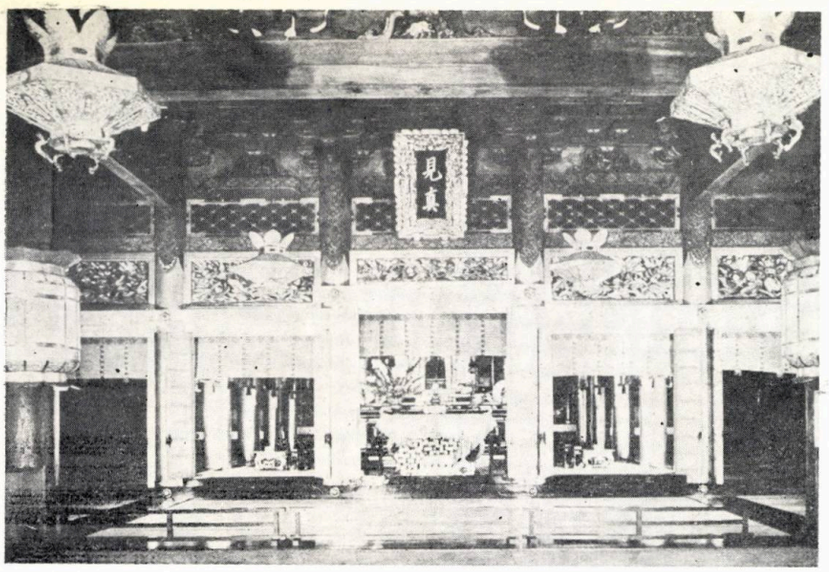

16

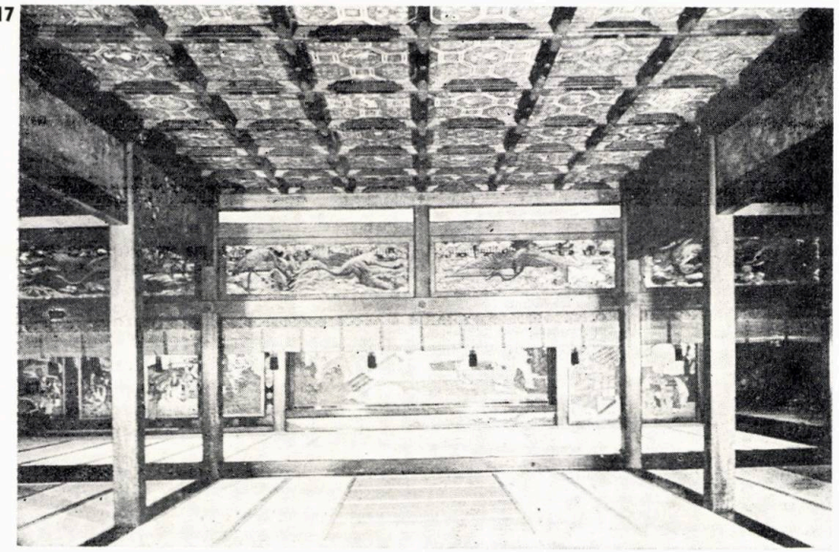

17

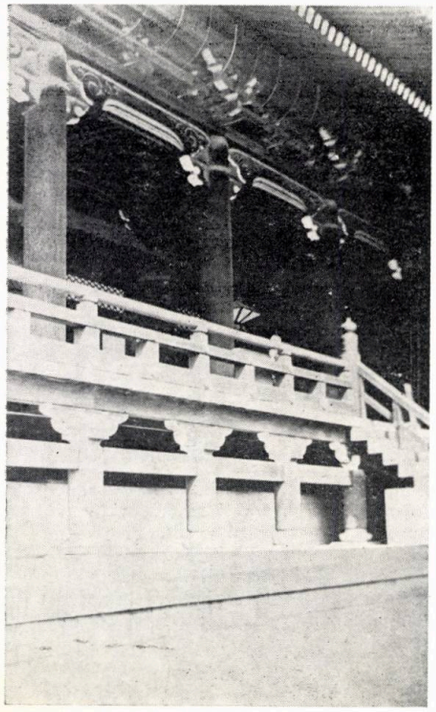

18

8, 9. Heian — 10. Koryuji — 11. Ninnaji — 12. Kinkaku-ji — 13. Ryoanji — 14. Katsura — 15, 16. Nishi Honganji (Goédo) — 17. Nishi Honganji (Kônoma) — 18. Higashi Honganji (Daishidó)

« Yosegizukuri »*, de aproximativ 70 sculptori, sub îndrumarea marilor maeştri Kôzyo, Unkei, Tankei. Perioada în care au fost executate se întinde pe mai bine de 100 ani.

Nanzen-ji. Se mai numeşte şi Zuiryusan şi este unul din templele Rinzai Zen cele mai cunoscute din Japonia. Împăratul Kameyama a dedicat palatul ca templu Zen în 1291. O caracteristică a istoriei acestui templu este că stareţul lui a fost întotdeauna ales ca cel mai bun preot Zen în toate perioadele. De cînd templul a fost prima dată fondat de împăratul Kameyama, trei incendii au distrus clădirile originale. Clădirile actuale au fost construite după perioada Momoyama. Cînd intri prin poarta tipică Zen, luînd-o spre stînga vei vedea terasa lungă şi lată a sălii principale. De acolo, poţi admira simpla grădină Zen, care, datorită formei uneia dintre stînci, este uneori numită şi « Grădina tigrului care sare ». A fost realizată de Kobori Enshu, în prima perioadă Edo.

Corpul principal este considerat tezaur naţional. Se numeşte Seiryo-Den şi a fost construit la palatul împăratului din Kyoto. În 1611 a fost adus la Nanzen-ji. Stilul arhitectonic este tradiţional japonez.

În clădirea din spatele sălii principale, poate fi văzută renumita uşă glisantă cu pictura « Tigru bînd apă », pictată de Kano Tanyu.

Uriaşa poartă de la intrarea lui Nanzen-Ji se numeşte Sanmon şi a fost construită în 1628 de Todo Takatora, în memoria celor căzuţi în războiul civil Osaka-Natsunojin.

Ginkaku-ji (Jishô-ji). Acest templu a fost construit de şogunul Yoshimasa Ashikaga, ca vilă a sa, în 1482. După moartea lui, clădirea a fost transformată într-un templu al sectei Zen. Deşi templul este cunoscut, în general, sub denumirea de Ginkaku-ji, adevăratul lui nume este Jishô-ji. Templul este alcătuit din mai multe clădiri:

Hondo, care este corpul principal şi **Ginkaku** (Pavilionul de argint). În această clădire, cu două etaje, se găseşte altarul zeiţei îndurării, Kan-non (la primul nivel). Interiorul celui de al doilea este lăcuit în negru. Planul original prevedea ca această clădire să fie acoperită cu o folie de argint, dar nu a fost realizat. O mie de statui ale lui Jizo, zeul apărător al copiilor, se află la parter.

Togu-do. Aici se află statuia din lemn a lui Yoshimasa, îmbrăcat în călugăr. În interior, este o mică încăpere pentru ceremonia ceaiului, care a servit drept model pentru camera tipică în care se desfăşoară acest gen de manifestare.

Grădina a fost realizată de vestitul Saomi. Ridicătura de nisip din centru se numeşte « Ginshadan » sau « marea de nisip de argint ». I s-a dat forma Lacului de Vest din China. Adînciturile din nisip reprezintă valurile pe care lumina lunii trebuie să se reflecte, astfel încît să lumineze grădna în timpul nopţii. Micul deal de nisip care are forma Muntelui Fuji se numeşte « Kogetsudai ».

Tôfuku-ji este un templu Zen situat la poalele muntelui E-nichi, culmea cea mai sudică a munţilor Higashiyama. A fost fondat în 1236 de Michiie Fujiwara şi cele 7 clădiri îl fac reprezentativ pentru minunatul stil al trecutului. Mărimea şi numele arată că Tôfuku-ji a fost ridicat spre a concura cu templele Tôdai-ji şi Kôfuku-ji din Nara. Trei lucruri îl desemnează ca valoare culturală: pictura executată de Sesshû, clădirea Zen reconstruită în secolul al XIV-lea şi baia comună pentru 350 persoane.

Sennyû-ji. Templul acesta are o însemnătate deosebită pentru curtea imperială. Este cunoscut şi sub numele de Mitera. A fost construit în 1220 de preotul Shunjô. La nord de Reymiôden, sau « Sala spiritelor », sînt mormintele împăraţilor şi împărăteselor începînd din secolul al XIII-lea pînă în secolul al XVII-lea.

Heian. A fost ridicat în anul 1895 cu prilejul aniversării a 1100 ani de la desemnarea oraşului drept capitală a ţării. Clădirile din incinta templului reprezintă copii ale construcţiilor din perioada Heian (sec. VIII — XII). Aici sînt zeificaţi doi împăraţi ai Japoniei, Kanmu şi Komei, unul ca fondator, celălalt ca ultim conducător al capitalei Heian Kyoto. Costumele şi obiceiurile, începînd din secolul al VIII-lesa, de cînd Kyoto era capitală, pot fi întîlnite la Festivalul epocilor, care are loc, la templul Heian, în fiecare an în luna octombrie. Heian Jingu este grădina din preajma templului. Cuprinde grădina din est, centru, vest şi sud, acoperind o suprafaţă de aproximativ 3 ha. Este tipică pentru grădinile japoneze construite în perioada Meiji şi renumită pentru peisajul fascinant care se schimbă cu fiecare anotimp: flori de cireşi plîngători—primăvara, irişi şi nuferi—vara, frunze de arţar—toamna, zăpadă—iarna.

ZONA NORDICĂ

Koryuji. Templul este cunoscut mai mult sub numele de Uzumasadera şi aparţine sectei Shingon a budismului. Se spune că a fost construit de prinţul Shotoku, în anul 603.

Sala de lectură, construită în anul 1165, este cea mai veche clădire din Kyoto. În ea se află o statuie înaltă de aproximativ 2,40 m a lui Amida-Nyorai. În colţul de nord-vest al complexului, este Keiguin, o construcţie octogonală cu un etaj, acoperită cu scoarţă de chiparos japonez. Este cunoscută sub numele de Hakkakudo.

Ninnaji. Acest templu, cu o istorie de peste 1000 ani, era numit înainte vechiul palat imperial din Omuro. Astăzi, este sediul sectei Shingon a budismului şi al şcolii pentru aranjarea florilor din Omuro. Ninna ji a fost fondat de al 59-lea împărat, Uda, în al 4-lea an Ninna (888 e.n.). Toate clădirile templului au fost distruse de foc, ca şi aproape întregul oraş Kyoto, în timpul războaielor din perioada Onin (1467). O sută de ani mai tîrziu, au fost reconstruite cu donaţii de la palatul imperial din Kyoto şi fonduri de la conducătorii din familia Tokugawa, care domnea în Japonia în acea vreme. Unele din acele construcţii au rămas pînă astăzi, ca de exemplu sala Kondo, poarta Sanmon, sala Miedo, pagoda cu 5 niveluri şi casele de ceremonie a ceaiului, Hitotei şi Tyokakutei, constituind comori naţionale şi importante valori culturale. Acum 50 de ani, clădirile palatului, cu excepţia a două case pentru ceremonia ceaiului şi grădina, au ars din nou. Curînd după aceea, au fost reconstruite în stil Momoyama, cum se pot vedea şi astăzi.

* «Yosegizukuri» constă în executarea corpului din mai multe bucăţi de lemn, parţial scobite pe dinăuntru, cioplite mai grosolan. Apoi se sculptează figura şi după aceea se colorează. În final, se placează cu folii de aur.

→

19

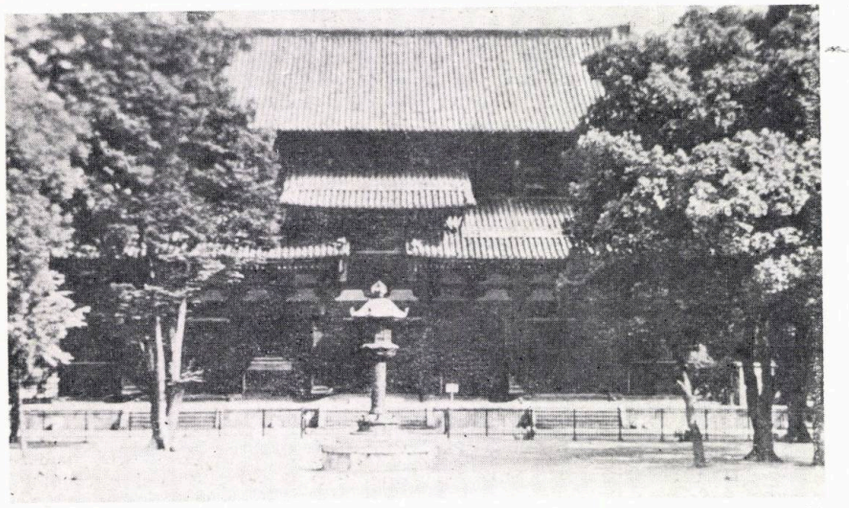

20

22

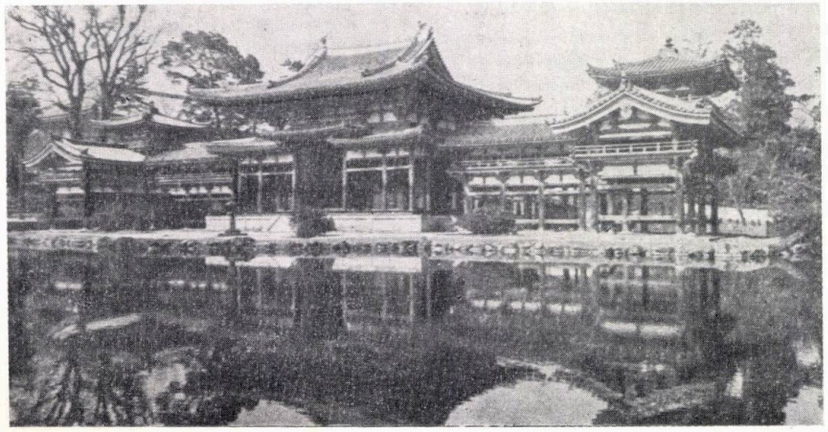

21

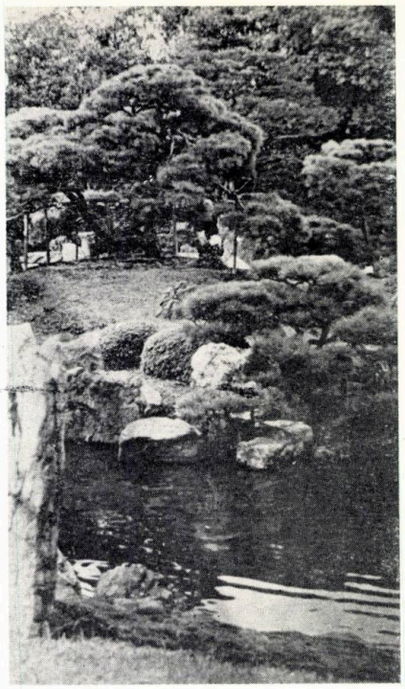

19. To-ji — 20. Nijo (Ni-no-maru) — 21. Nijo — 22. Byôdoiu

Templul Kinkaku-ji (Templul pavilionului de aur), a cărui denumire este de fapt Rokuon-ji, aparține sectei Rinzai a budismului Zen. În 1397, Yoshimitsu, al 3-lea șogun din Ashikaga, l-a cumpărat de la Saionji Kintsune, care locuise acolo pînă atunci, numindu-l Palatul Kitayamadai. Yoshimitsu i-a adăugat un nou pavilion din aur și un iaz adînc în jurul lui. Clădirea principală actuală a fost construită de împăratul Gominoo. Pavilionul de aur, care se numea înainte Shariden, își păstrează forma originală, deși a fost construit în 1955. Această clădire elegantă și armonioasă îmbină trei stiluri arhitecturale. Etajul I este Shinden-zukuri, stilul de palat din perioada Fujiwara. Se numește Hosui-in. Al doilea este Bukezukuri, în stilul de casă a samurailor din perioada Kamakura, numit Choon-do, iar al treilea este în stilul Karayo (chinezesc sau stilul templelor Zen) și se numește Kukkyo-cho. Atît etajul al II-lea, cît și al III-lea, sînt aurite.

Grădina Rokuon-ji este considerată monument istoric și are un iaz numit Kyoki-chi (iazul-oglindă), cu multe insule, totul încadrîndu-se armonios în peisajul din jurul muntelui Kinugasayama.

Grădina Zen a templului Ryoanji. Soami, vestitul artist care a creat această grădină, își exprimă aici cu mare simplitate înțelegerea față de filozofia Zen, necerînd nici cuvinte, nici precepte, pentru a transmite mesajul său infinit. Putem să ne închipuim grădina ca pe un grup de munți ce apar ca insule dintr-un ocean uriaș, sau ridicîndu-se deasupra unei mări de nori. Ne-o putem imagina ca pe un tablou înrămat, pe un vechi zid de lut, privit ca o comoară națională, sau putem uita de ramă pe măsură ce înțelegem adevărul acestei mări care se întinde spre nemărginire. Dincolo de orice comparație cu alte grădini din lume, aceasta ar putea fi numită mai bine Mu-tei (grădina neființei) sau Ku-tei (grădina deșertăciunii), decît Seki-tei (grădina de pietre).

ZONA VESTICĂ

Katsura (vila imperială). Construcția vilei a fost începută de prințul Toshihito Hachijo-no-miya, fratele mai tînăr al împăratului Goyôzei. Lucrarea a fost terminată de fiul său, Toshitada. Grupul de clădiri « shoin » se înșiruie de-a lungul iazului din grădina vilei. Tot aici, se află 7 pavilioane, 3 insule, 16 poduri, 23 lampioane din piatră.

ZONA CENTRALĂ – RAKUCHÛ

Nishi Hongan-ji și Higashi Hongan-ji. Ishiyama Hongan-ji a fost un templu care se întindea pe terenul castelului Osaka. În 1592, a fost mutat pe strada Rokujô în Kyoto, iar, 10 ani mai tîrziu, Ieyasu Tokugawa l-a împărțit în două: Nishi și Higashi Hongan-ji, care s-au dezvoltat ca cele mai importante temple ale sectei Shinshû. Clădirile originale ale templului Nishi Hongan-ji s-au pierdut în marele incendiu din anul 31 Genna (1617). Două clădiri importante, Goei-do, construită în 1636 și Amida-do în 1660 constituie monumente istorice.

Higashi Hongan-ji, numit mai tîrziu Ôtani, se compune din cîteva clădiri importante: Hondô, numită și Amida-do, este formată din sanctuar și locul de cult; Daishidô este executată din lemn, fiind cea mai mare clădire din lemn din lume; Daishido-mon este poarta pe sub care pătrunzi în incinta templului; are două etaje și un acoperiș dublu, la fel ca Daishidô; Kiku no mon (Poarta crizantemei) își datorează numele crizantemelor de aur sculptate pe ea, indicînd prin aceasta că este rezervată numai familiei imperiale.

Tô-ji a fost construit în anul '796 și se întindea inițial pe o suprafață de 4 ori mai mare decît cea actuală. În anul 823, a devenit sediul sectei shingon, iar doi ani mai tîrziu a fost completat cu o sală de lectură. Clădirea principală a fost construită din ordinul împăratului Hideyori. Alături de acestea, merită să fie menționate poarta Nandaimon și Daishidô. Prima datează din perioada Kamakura (sec. XII — XIV), iar a doua, realizată în vechiul stil shinden, din anul 1380. Pagoda cu cinci niveluri, ridicată de Iemitsu Tokugawa în 1641, este cea mai mare din oraș.

Nijo. Castelul Nijo a fost ridicat de Ieyatsu Tokugawa, în anul 1603. Apoi, i s-au mai adăugat cîteva construcții în 1626 de Iemitsu Tokugawa, aduse de la castelul Fushimi.

Nijo este o chintesență a arhitecturii Momoyama. Odată cu puterea, al 15-lea șogun, Ioshinobu Tokugawa, predă familiei imperiale și castelul (1867). În 1939, Nijo a fost cedat orașului Kyoto, dată de la care este deschis publicului.

Pe o suprafață de 275000 m^2, se află clădirile care ocupă 7300 m^2. Dintre acestea, cele mai importante sînt: palatul Ni-no-maru și poarta Higashi-ote-mon, care ne reamintesc gloria trecutului.

ZONA SUDICĂ A DISTRICTULUI YAMASHIRO, DAIGO SI UJI

Byôdôin. Vila aparținînd lui Yorimichi Fujiwara a fost transformată în templul Byôdôin, în anul 1052, cu ocazia comemorării a 2000 ani de la moartea lui Buda. Cornișele adăugate sălii Amida, unde se află o statuie sculptată de Jôchô, îi dau templului aspectul unei clădiri cu două etaje.

Arh. NICOLAE ȚARĂLUNGĂ

cadran

Rubrică realizată de arhitecții ION ENESCU (65—70), CRISTINA ENE, CRISTIAN IONESCU, ȘTEFAN MĂNCIULESCU, MIHAI PIENESCU (pag. 70–75)

Centru pentru copii: Sandviken-Suedia

Arhitect: Ralph Erskines

Amplasat pe un teren în pantă — împădurit și înconjurat de un canal — situat în nord-vestul cartierului rezidențial Nya Bruket, acest centru comunal cuprinde clase de învățămînt, o creșă, un hol central destinat jocurilor și birourile administrației.

Diferitele sale secții ocupă fiecare cîte un pavilion dispunînd de intrări separate, fiind grupate în jurul holului central. Această dispunere prezintă mai multe avantaje: ea permite modificarea spațiilor interioare putîndu-se opta, fie pentru intimitate, fie pentru sociabilitate. Astfel, copiii pot utiliza separat pavilioanele lor sau, deschizîndu-le, pot participa la activitățile colective ale centrului.

O pasarelă vitrată face legătura între diferitele secții și holul central de joc; realizată variat în ceea ce privește volumetria, ea are menirea de a familiariza pe copii cu noțiunea de spațiu și de a le stimula activitățile.

O verandă dispusă în prelungirea holului central face posibilă desfășurarea activităților în aer liber. De asemenea, în fața fiecărui pavilion au fost prevăzute terase și alei.

În scopul de a personaliza fiecare funcțiune ca și de a-i ajuta pe copii să-și recunoască « locul », arhitectul a recurs la o policromie diferențiată în tratarea pavilioanelor, atît la interior, cît și la exterior. Principala sa preocupare în elaborarea acestui proiect a fost de a crea o ambianță de joc și de prietenie: astfel, el a recurs la o diversificare maximă a formelor, a scării, a unghiurilor construcțiilor, a mărimii ferestrelor și a culorilor.

Suprafața de joc exterioară a fost, de asemenea, astfel concepută încît să dezvolte la copii, prin varietatea elementelor componente, capacitățile de investigație, observare și descoperire: spații deschise sau închise, înconjurate de arbori și arbuști, mobilier de diferite forme realizat din lemn, oglinzi de apă, coline artificiale destinate jocului, atît în timpul verii cît și în timpul iernii, contribuie la reușita acestei doleanțe.

ARCHITECTURE D'AUJOURD'HUI NR. 204/1979

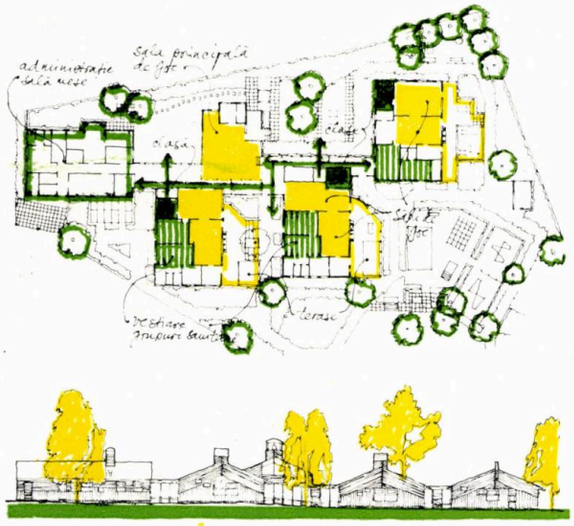

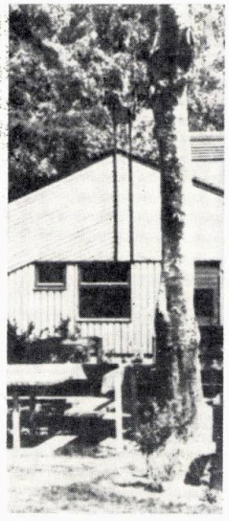

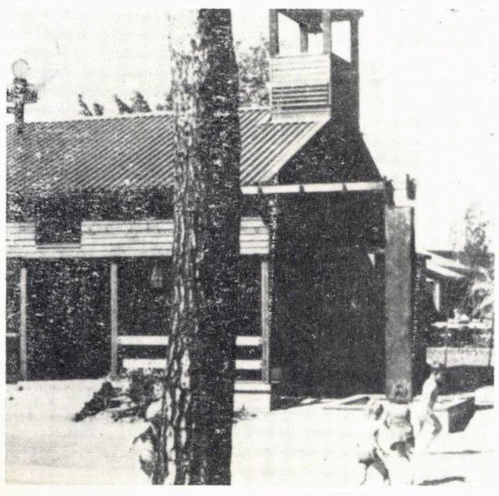

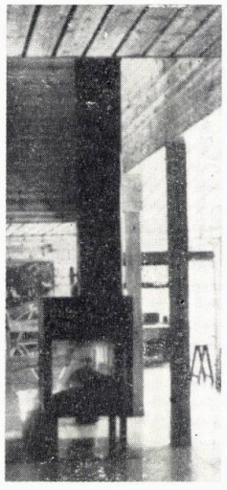

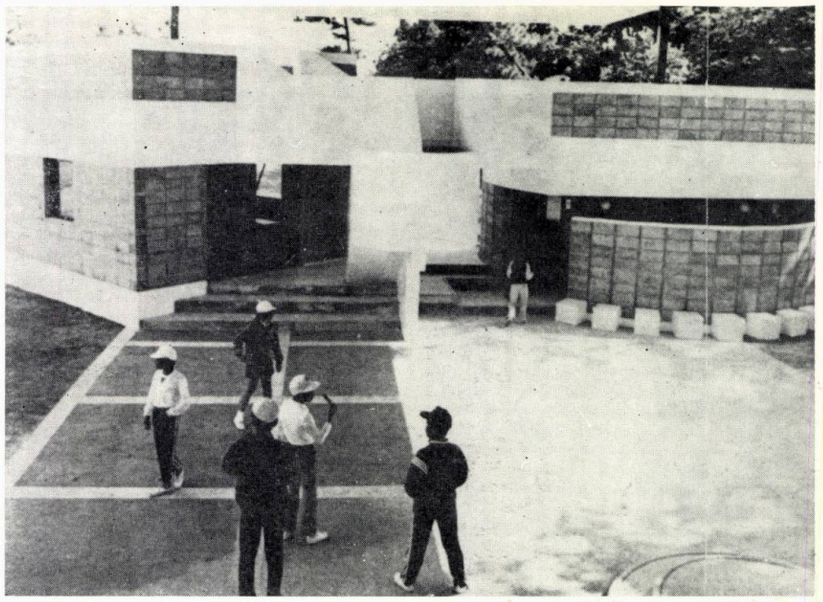

Centru de joc: Nagasakibana, Kushihino-City-Japonia

Arhitecți: Mitsuru Senda și Atelierul Man and Space

Acest centru se compune dintr-o clădire de beton și o structură liniară de jocuri, realizată din lemn pe panta unei coline. Înșiruirea spațiilor de joc a fost concepută telescopic în vederea accentuării imaginii perspectivale.

Clădirea rectangulară (330 m²), destinată tot activităților de agrement ale copiilor, a fost dispusă în capătul din aval al ansamblului, axat față de structura liniară a jocurilor.

În cadrul acestui edificiu doar trei încăperi au funcțiuni determinate: biblioteca pentru copii, amplasată la al doilea nivel, încăperea supraveghetorilor și grupurile sanitare. O sală de reuniuni și o încăpere « tatami » pot fi utilizate pentru activități diverse.

Sala de joc, deschisă, dar acoperită, ocupă cea mai mare parte a suprafeței spațiului central al clădirii; ea poate fi utilizată atît ca sală de teatru în aer liber cît și ca sală polivalentă destinată activităților culturale și de agrement. În timpul verii, poate fi, de asemenea, utilizată ca spațiu de odihnă adăpostit, iar în caz de vreme nefavorabilă poate fi chiar închisă printr-un sistem de panouri vitrate amovibile.

Alte dotări, ca de exemplu terenuri de sport, piscine, spații plantate etc., îmbogățesc profilul pluri-funcțional al centrului.

În general, centrele de joc, avînd dimensiuni sporite și rezolvări funcționale deosebite în comparație cu grădinițele sau creșele, au fost destinate în exclusivitate copiilor. Acesta însă a fost astfel conceput încît să permită desfășurarea unei mai vaste game de activități, putînd fi astfel utilizat și în cazul unor reuniuni și manifestații ale adulților sau chiar ale persoanelor virstnice.

ARCHITECTURE D'AUJOURD'HUI NR. 204/1979

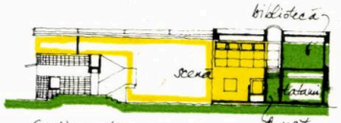

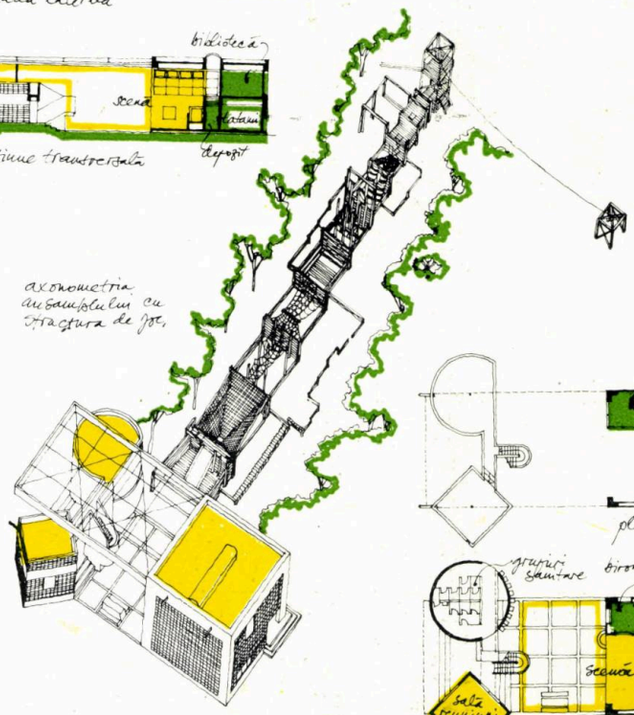

Muzeu pentru copii: Brooklyn, New York-S.U.A

Arhitecți: Hardy, Holzman, Pfeiffer Associates

Acest muzeu a fost conceput în ideea de a satisface dorințele resimțite de copii de a descoperi, de a se aventura, de a percepe fantasticul. Clădirea va reprezenta pentru ei un mediu al continuei explorări.

Fără pretenții deosebite arhitecturale, muzeul, construcție semiîngropată, reprezintă o simplă juxtapunere de pavilioane, dispuse pe un etaj, și de spații de odihnă și de joc care se desfășoară pe o vastă esplanadă care constituie acoperișul edificiului. Suprafața acestei esplanade este parțial întreruptă de alei care conduc la diferitele zone ale muzeului, în special la un « observator » realizat în formă de punte, situat la cel mai coborît nivel al ansamblului, dispus frontal față de suprafața de expunere exterioară.

Dedesubtul esplanadei, clădirea grupează, pe patru niveluri, central sălile de expoziție, iar perimetral atelierele și spațiile administrative.

O rampă acoperită cu tole ondulate, lungă de 55 m, destinată vizitatorilor, traversează pe diagonală sălile de expoziție, făcînd legătura între chioșcul dispus la intrare și suprafața expozițională exterioară.

Materialele de construcție utilizate — beton și oțel, la exterior și lemn, la interior — permit o bună conservare a temperaturii, atît în timpul iernii cît și în timpul verii, conferind totodată căldură, intimitate spațiului interior, ca și atractivitate volumetriei exterioare.

ARCHITECTURE D'AUJOURD'HUI NR. 204/1979

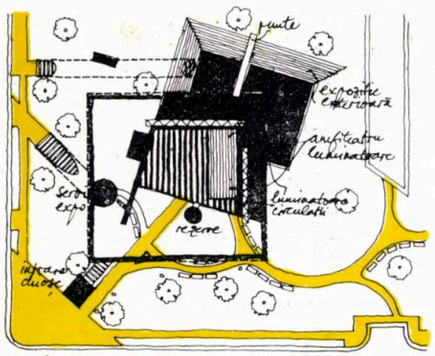

plan de situație

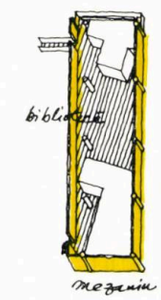

mezanin

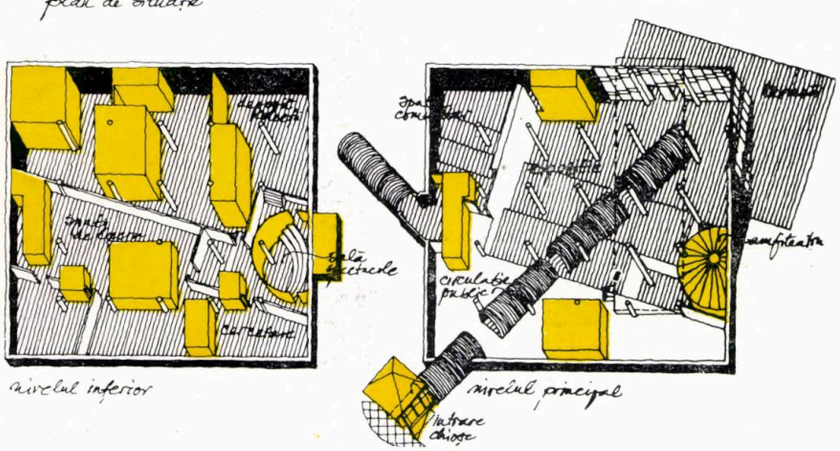

nivelul inferior

nivelul principal

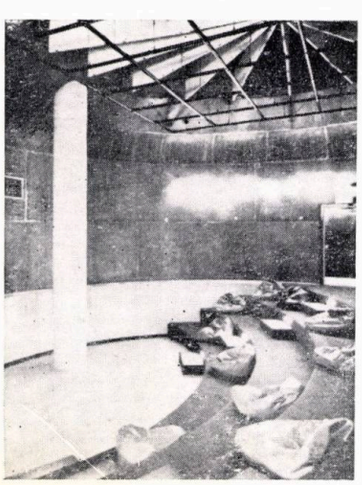

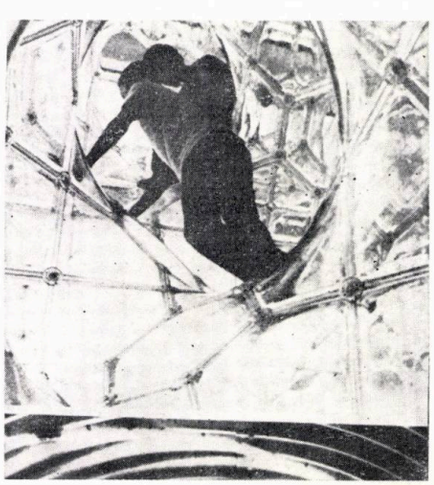

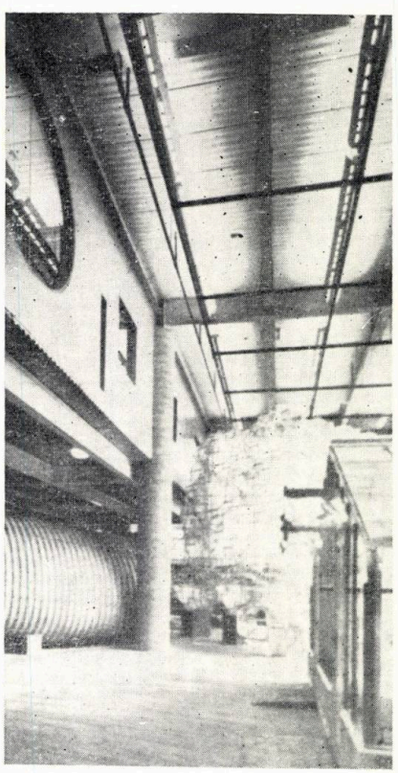

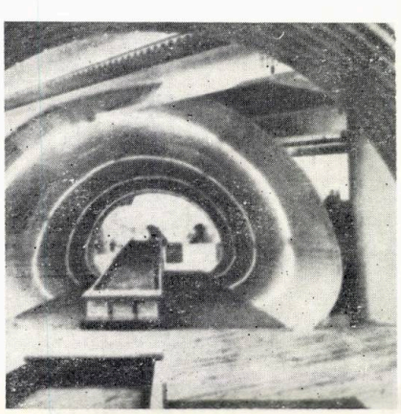

Cămin de zi pentru copii: Berlin-R.F.G.

Arhitecți: Manfred Pflitsch și Heirz Jürgen Drews

La construirea acestui cămin s-a optat pentru un tip standard de clădire ușoară, ușor adaptabil diferitelor programe de învățămînt. Structura de bază adoptată, avînd o capacitate de 60 locuri, poate fi modificată în timp conform exigențelor pedagogice și necesităților funcționale; astfel, clădirea poate deveni — în cadrul aceleași condiții funcționale optime — fie grădiniță sau creșă, fie școală primară.

Această posibilitate de remodelare spațială și folosirea plurifuncțională a echipamentelor a determinat, în acest caz, un înalt grad de rentabilitate și costuri în execuție, dar mai ales în exploatare, reduse.

Structura de bază se compune din 6 săli de clasă destinate lucrului în grup: trei săli au o suprafață de 30 m² fiecare, iar celelalte trei, de 45 m² fiecare. Clasele pot fi utilizate separat sau reunite într-o vastă sală comună.

O sală polivalentă (50 m²) a fost destinată activităților « în mișcare », gimnasticii și în general tuturor activităților sportive.

O sală de joc, cu o suprafață de 70 m², cuprinde acele activități libere cu caracter creativ sau pedagogic: jocuri de construcții, pictură, bricolaj, exerciții mentale etc.

De asemenea, suprafețe considerabile au fost atribuite teraselor, spații destinate desfășurării diferitelor activități în aer liber, ca și spațiilor anexe, destinate remodelării și depozitării mobilierului și materialului didactic.

ARCHITECTURE D'AUJOURDHUI NR. 204/1979

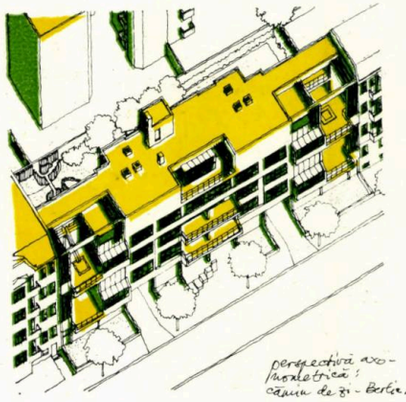

perspectivă axonometrică: cămin de zi - Berlin

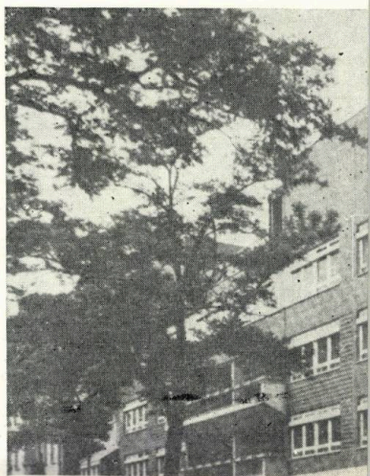

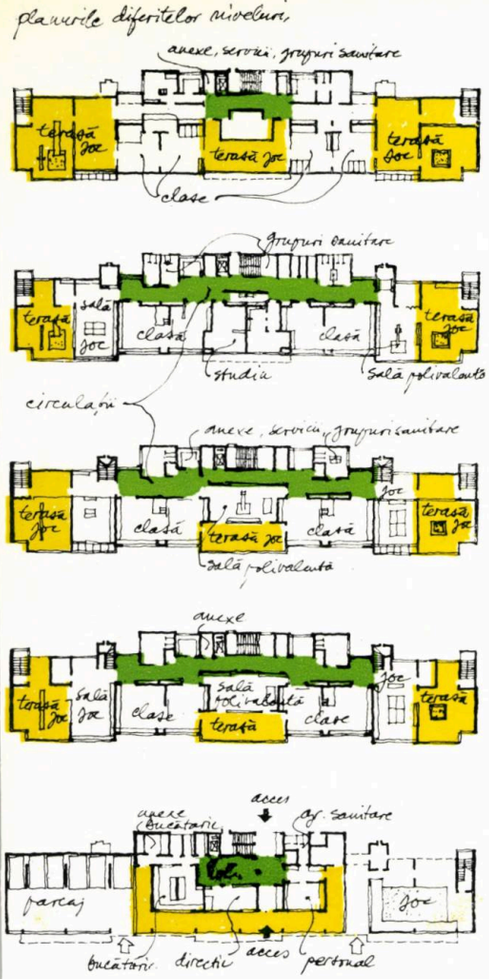

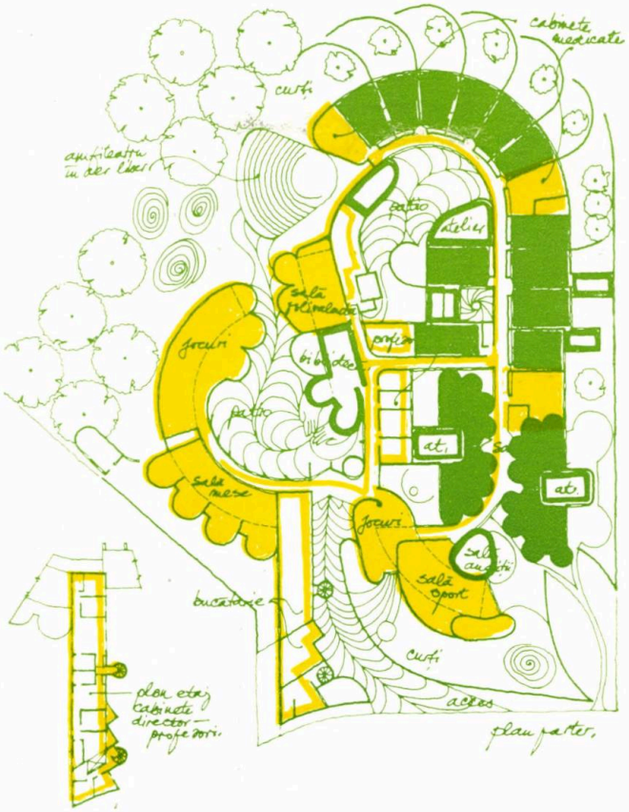

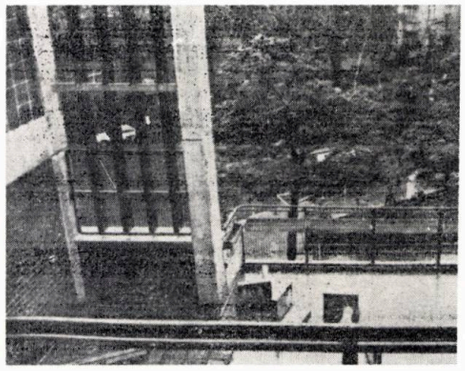

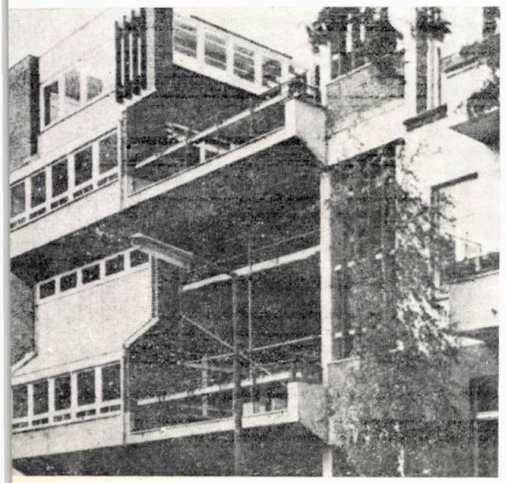

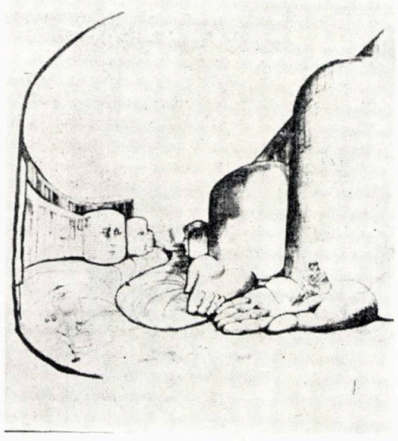

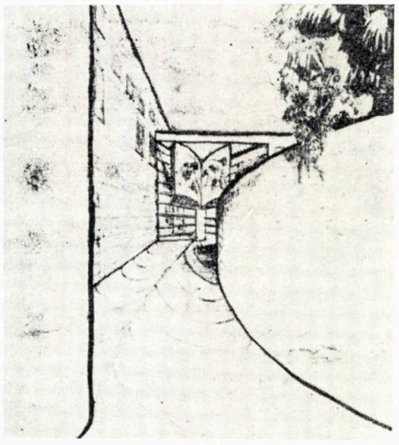

Școala Gonzalo: proiect pentru Marne-la-Vallée-Franța

Arhitect: Ricardo Porro

Acest proiect a fost conceput în vederea unui concurs restrîns organizat de orașul nou Marne-la-Vallée, pentru grupul școlar din Beauregard.

În elaborarea proiectului, autorul își însușește drept credo cuvintele lui Novalis: « lumea trebuie romantizată, dîndu-se o semnificație înaltă la ceea ce este comun, un aspect misterics la ceea ce este banal, demnitatea necunoscutului la ceea ce este cunoscut, o atmosferă de infinit la ceea ce este finit ». Astfel, autorul și-a propus să ofere un plus de spiritualitate banalității cotidianului sugerînd prin proiectul său imaginea unui oraș devenit, și el, copil: deasupra intrării școlii, o carte sculptată amintește lumea mirifică a basmelor și povestirilor, holul de acces a fost conceput în forma unei străzi care conduce către o piață (prima curte) în care se află o fîntînă a cărei apă izvorăște dintr-un element sculptural de beton sugerînd două gigantice mîini ; ziduri convexe sînt concepute în forma unor fizionomii de copii, iar la extremitatea curții, un amfiteatru în aer liber se înalță către cer ca o scară nesfîrșită.

Clădirea urmează a fi realizată din zidărie de cărămidă tencuită în roz, culoare pe care o vor avea și elementele sculpturale de beton și pavajele. Elementele structurale de acoperiș, realizate din lemn, au fost concepute de dimensiuni și înclinații tipizate.

REDOBÎNDIREA SPAȚIILOR DESTINATE COPIILOR, a celor colective în aer liber și a celor individuale în marile unități de locuit

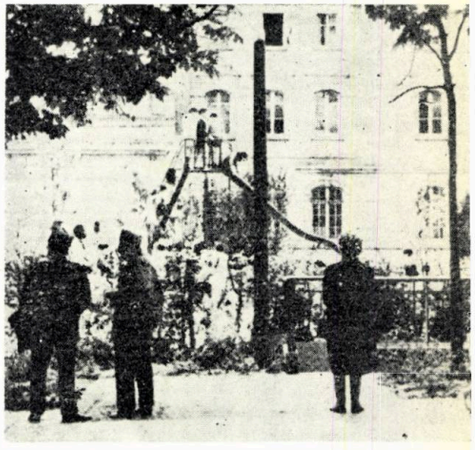

Automobilul, mai mult decît funcționalismul, a eliminat jocul copiilor de pe arterele orașelor. Acest fenomen, apărut inițial din precauție, s-a generalizat, devenind o obișnuință, interzicîndu-se astfel copiilor nesupravegheați pătrunderea în spațiile publice urbane. Funcționalismul, ca rețetă de amenajare a spațiului, a stimulat în continuare acest proces de excludere a copilului din cadrul atmosferei cotidiene a orașului, atribuindu-i doar « rezerve » instituționalizate și păzite de profesioniști: spații de joc izolate, cămine, centre de studiu și agrement.

La extrema acestei situații se află orașul american care, putem spune, s-a reorganizat în « downtowns » (lucrul, riscul, insalubrul) și « suburbs » (aerul curat verdeața, securitatea) în mare parte în funcție de copii.

Pornind de la ideea că televiziunea, jucăriile sofisticate sau informatica la domiciliu nu pot satisface în întregime dezvoltarea psihică și fizică a copiilor, se impune o regîndire a urbanizării

→

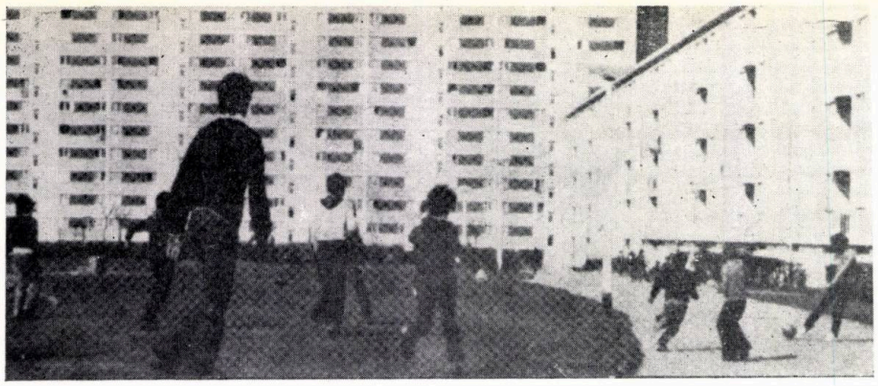

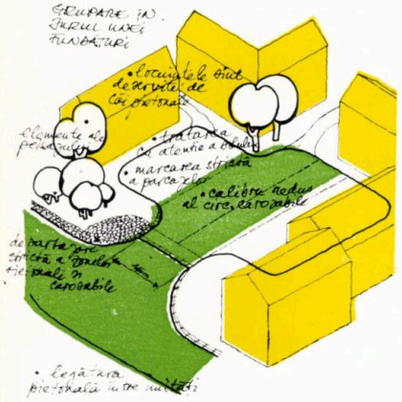

dense și concentrate, redobîndirea interesului pentru configurațiile urbane de tip tradițional ca și abandonarea operațiilor imobiliare gigantice și monotone.

Astfel, reintroducerea copilului în atmosfera străzii nu va reprezenta decît o parte dintr-o reflecție mai generală, și anume regîndirea cartierelor și a spațiilor polivalente. Ea vizează, de asemenea stabilirea unei coexistențe mai pașnice între pietoni și automobile.

Dispunem în acest sens și de exemple materializate a căror funcționalitate calitativ superioară giganticelor « orașe dormitor » nu a condus însă la generalizarea lor. Unul din acestea l-ar reprezenta așa numitul principiu de la Radburn care atribuie mașinilor, în cadrul rezidenței, o rețea de serviciu, deservind locuințele prin spate, rezervînd restul spațiului liber în exclusivitate pietonilor. Acest sistem și-a găsit aplicarea cu succes în special în ansamblurile de locuințe individuale (noile orașe din Anglia) oferind atît o bună funcționalitate cît și un cadru ambiental atractiv.

Alte principii mai recente, oferind mai largi posibilități de integrare funcțională în textura urbană, le reprezintă « hausing square »-ul și « mews court »-ul englezesc și « woonef »-ul olandez, în care securitatea pietonilor sau cicliștilor este asigurată prin limitarea strictă a drepturilor și confortului automobiliștilor, stabilindu-se totodată o ierarhie precisă a căilor de comunicație (vezi cartierul Brow din orașul nou englezesc Runcorn).

Astfel, noul calibru al străzii atrage după sine și transformarea cartierelor și chiar a arhitecturii : apar străzile înguste și întortocheate, clădirile fără grădină proprie își păstrează intimitatea, apar curțile comune în jurul cărora sînt grupate un număr redus de case accesibile prin alei pietonale, pe scurt putem afirma, reapare un peisaj complex de factură tradițională ce fusese prea grabnic abandonat. Scopul urbanizării « joase » englezești (« new look ») nu este doar funcțional ; ea reintroduce, în limitele dezideratelor funcționaliste, configurația urbană pavilionară, dimensiunea estetică, redînd spațiilor exterioare comunitare importanța pe care o pierduseră.

Revenind la marile unități de locuit colective, a căror modalitate de dispunere în sit poate prelua avantajele tipurilor de ansambluri mai sus menționate, la altă scară de bună seamă, vom reda pe scurt cîteva din măsurile ce se impun în vederea personalizării spațiului interior. Locul copilului în cadrul acestor unități este redus, inconfortabil, adesea inexistent. Spațiile comune le sînt interzise. De aceea, în conceperea unităților rezidențiale și a ansamblurilor, trebuie avute permanent în vedere necesitățile bivalente ale copiilor : mișcare și repaus-intimitate, securitate și risc, socializare și autonomie, imitație și creație, ficțiune și confruntare cu realul, simțire și acțiune.

Ansamblul, prin componentele sale auxiliare și locuința, prin modul său de organizare, prin posibilitățile sale de remodelare și amenajare, printr-o judicioasă repartiție spațială în conformitate cu componența familiilor, vor trebui să satisfacă dezideratele copilăriei. Se impune astfel o departajare și specializare spațio-funcțională atît a volumului interior cît și a mediului deschis înconjurător locuinței, fără însă a se abdica de la principiul integrării, singura soluție viabilă în scopul stabilirii unei atmosfere complexe, unui cadru propice formării și dezvoltării multiple a viitorilor adulți. (din G. Baner : « L'espace collectif à reconquérir » și « L'enfant dans les cités H.L.M. »).

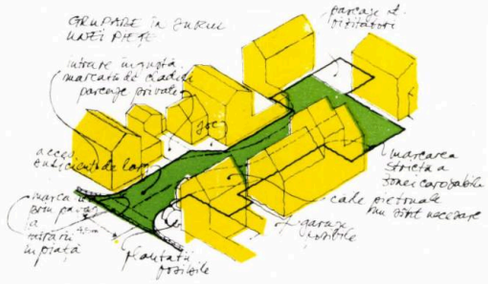

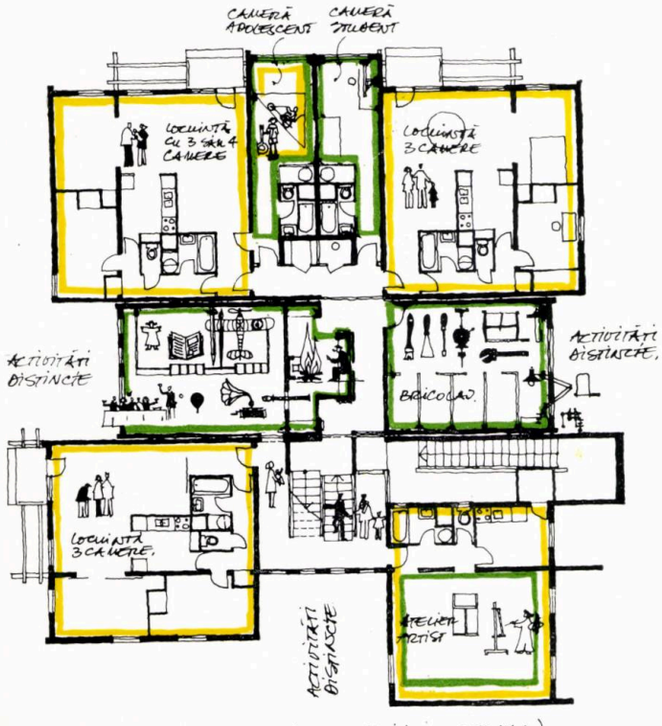

PROIECT ÎN CURS DE REALIZARE (POITIERS - 274 LM) SPAȚII PERSONALIZATE, ARHITECȚI : J.F. GALLICHE, Y.J. LAVAL, M. ROBAIN ; PSIHO-SOCIOLOG : P. COLOMBOT.

Grupare de locuințe colective: Oftringen - R.F.G.

Arhitecți: METRON

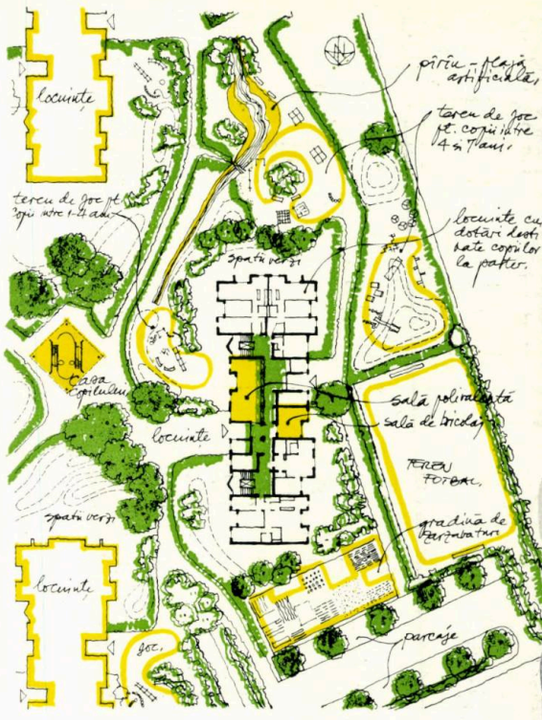

Soluția adoptată prevede gruparea celor 160 de apartamente în patru imobile în scopul de a se obține, în cadrul amplasamentului, o cît mai mare suprafață liberă la sol.

Spațiile comunitare au fost amplasate la parterul blocurilor, iar spațiile deschise înconjurătoare au făcut obiectul unui studiu de amenajare aprofundat, fiind destinate în mare parte copiilor. Spațiile de agrement și joc au fost astfel organizate și dotate încît să corespundă activităților specifice diferitelor medii de vîrstă ale copiilor : suprafețele destinate celor mici (între 1—4 ani) au fost realizate într-un mod simplu fiind mobilate cu bazine de nisip și diferite volume din lemn sau beton ; cele destinate copiilor de vîrstă medie (4—7 ani) au beneficiat de o organizare mai complexă, tobogane, pereți pentru desenat, labirinturi de beton, suprafețe de joc marcate contribuind la sporirea atractivității acestora.

Copiilor de vîrstă școlară nu li s-au atribuit spații precise, aceștia putîndu-și desfășura acțiunile sportive și de agrement pe întreaga suprafață liberă și în special pe terenul de fotbal și pe largile alei pietonale, dotate cu structuri spațiale, mese de pingpong, suprafețe de joc marcate etc.

Casa copilului, destinată în general activităților cu caracter cultural, poate fi utilizată de to copiii, indiferent de grupele d vîrstă cărora le aparțin.

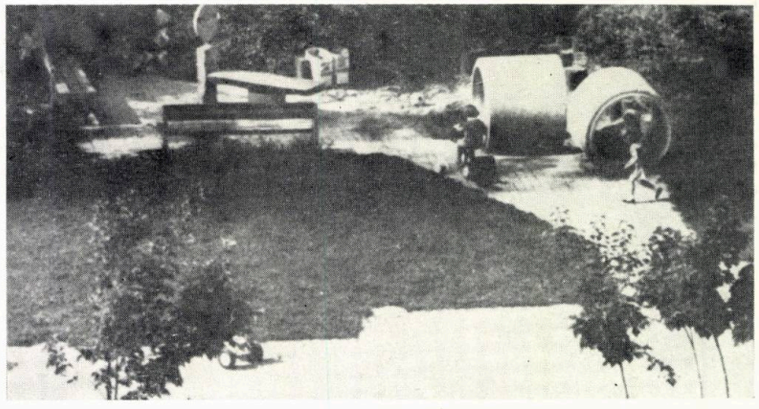

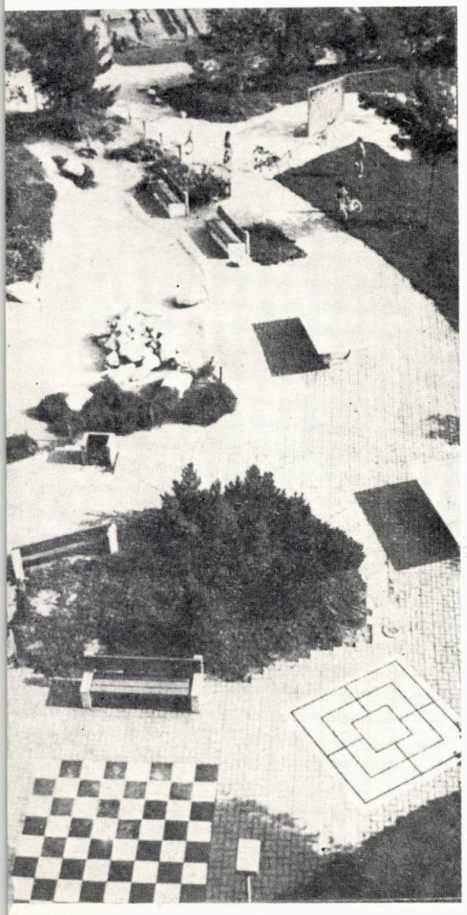

Geneza camerei copilului

Dacă adesea sîntem preocupaţi de a analiza, în perspectivă istorică, evoluţia locuinţei, transformările sociale şi economice care au contribuit la definirea diferitelor tipuri de habitat, atunci, de bună seamă se impune şi o analiză a camerei copilului, a ipostazelor şi determinărilor acesteia în cadrul locuinţei, a procesului psiho-sociologic care a generat modificările de statut şi identitatea sa socială.

Locuinţa socială de masă, concepută ca o entitate organizată, adaptată vieţii familiale în toată complexitatea ei şi nu numai ca un spaţiu destinat activităţilor curente, cotidiene, reduse adesea doar la semnificaţia lor fizică, are o istorie relativ scurtă.

O trecere în revistă a partiurilor din secolul al XVII-lea demonstrează inexistenţa, în acea epocă, a concepţiei unei încăperi destinate în exclusivitate copilului. Mai tîrziu, evoluţia moravurilor în sensul interiorizării şi dezvoltarea mobilierului, au condus la o funcţionalizare progresivă a spaţiului interior, care, în ceea ce ne priveşte, s-a tradus prin desemnarea « camerei copilului », fără ca această desemnare însă să implice altceva decît o separare spaţială între adult şi copil.

Sfîrşitul secolului al XVII-lea a înregistrat o seamă de mutaţii în ceea ce priveşte « arta de a construi » şi o diferenţiere mai puternic marcată a spaţiului locuibil, stabilind modelul aristocratic în conformitate cu instaurarea unei societăţi de curte. Nu ne vom opri însă asupra acestui aspect, deoarece considerăm că nu prezintă un caracter social, referindu-ne în continuare la modul de viaţă burghez, care a generat un model, în mod constant preluat, cu mai mult sau mai puţin succes, de locuinţa socială ulterioară.

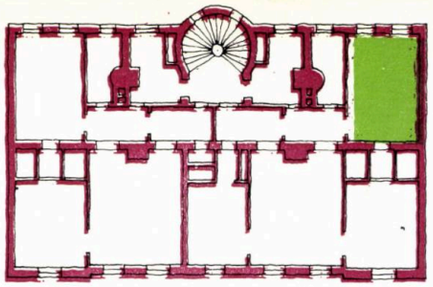

STOCKHOLM 1886,
separare puternic marcată între public şi privat, între spaţiile de reprezentare şi cele intime, ale vieţii familiale,

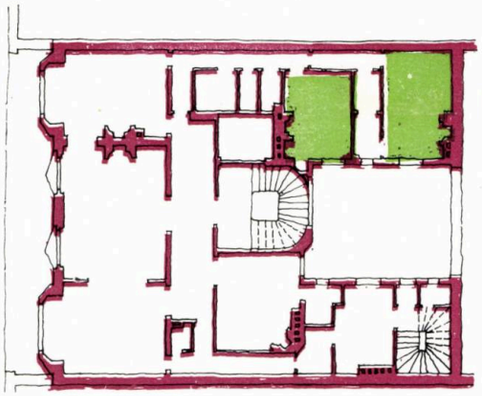

PARIS 1900
curentul higienist al epocii a contribuit la dispunerea camerelor copiilor la periferia apartamentului, izolîndu-le de celelalte încăperi,

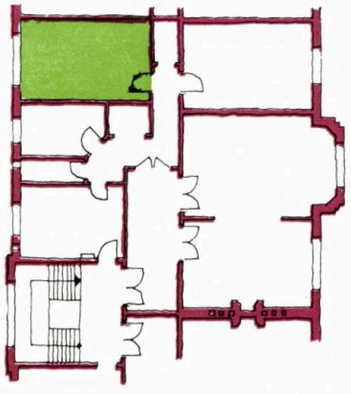

PARIS 1920,
plan tip elaborat de o societate de locuinţe ieftine: apartamentul reia organizarea şi proporţiile locuinţei burgheze din secolul al XIX-lea,

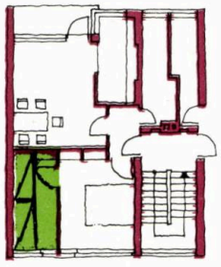

FRANKFURT 1930,
o distribuţie prevăzută în catalogul celui de-al doilea congres CIAM: camera copiilor e comandată prin cea a părinţilor,

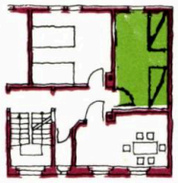

ZÜRICH 1930,
plan extras dintr-un catalog publicat cu ocazia unui congres despre locuinţe minimale: se propune reducerea camerei de zi în favoarea dormitoarelor,

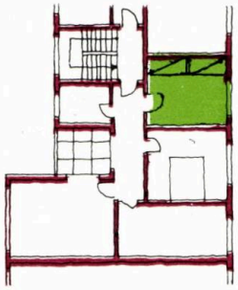

LONDRA 1948,
un plan deosebit de semnificativ cu privire la reticenţa arhitecţilor de a organiza funcţionalmente spaţiul: se observă o anume insistenţă pentru o utilizare variabilă a încăperilor,

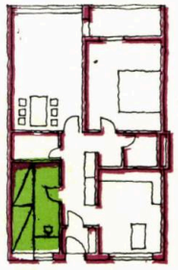

BERNA 1955,
plan caracterizat printr-o foarte accentuată ierarhizare între dormitorul părinţilor şi camera copiilor, care, ca şi bucătăria, se deschide către cursiva exterioară de acces,

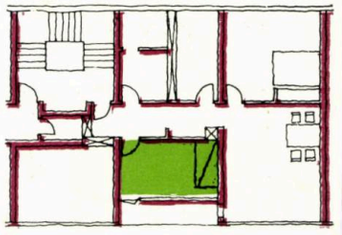

LOCUINŢĂ SOCIALĂ FRANCEZĂ 1960,
o organizare spaţială care pare a reflecta un mod de viaţă imuabil, atrăsînd copiilor locul pe care-l ocupau în secolul trecut,

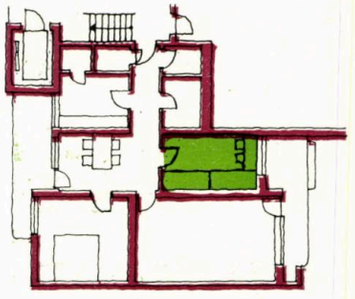

MÜNCHEN 1960,
planul unui apartament propus de o mare societate imobiliară: sînt de remarcat relaţiile deosebit de elementare existente între camera copiilor şi restul apartamentului,

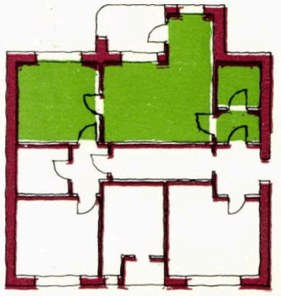

DÜSSELDORF 1976,
acest plan reia articularea tradiţională a încăperilor, scindînd apartamentul în două părţi, cea a copiilor şi cea a părinţilor,

→

Procesul de elaborare

Trecerea de la o economie de tip domestic la o economie de tip industrial s-a tradus în termeni arhitecturali prin separarea dintre locuință și locul de muncă. Imobilul de locuit devine un spațiu rațional în care încăperile de recepție sînt grupate, iar cele de locuit sînt izolate; diferitele zone ale locuinței sînt deservite de spații de degajare, eliminîndu-se astfel pe cît posibil punctele conflictuale. Între 1760 și 1830, transformările sociale ca și conturarea unei anume conștiințe a evoluției contribuie la stabilirea unei ierarhii, marcînd spațiile interioare ale locuinței burgheze. Această evoluție specifică locul copilului (în opoziție cu modelul aristocratic) și definește spațiul familial în limitele determinate de o demarcație între sfera intimă și cea a zonei publice. Acest nou model care se va dezvolta în Europa secolului al XIX-lea, atribuie camerei copilului o poziție conform unei scări valorice și unei situații socio-spațiale precise în cadrul locuinței. Cu toate acestea însă, camera copilului, în acest proces evolutiv de afirmare, percepere și determinare, nu va depăși limitele formalului.

Locuința minimală

Istoria locuinței moderne este adesea, în mod sumar, raportată la o căutare constantă de spații minimale, dar această căutare nu i-a împiedicat pe arhitecți să facă dovada, în propunerile lor, a unui extraordinar efort de imaginație, elaborînd soluții remarcabile, impresionante prin varietatea lor. Aceste propuneri, stînd sub semnul unei raționalități dominante, aveau să declanșeze o mișcare al cărei credo, exprimat de Le Corbusier, atribuia arhitecturii ca primă datorie «stabilirea unei noi ierarhii a valorilor, revizuirea elementelor componente ale locuinței». Binecunoscuta controversă dintre Muthesius, Taut și membrii Bauhausului, în legătură cu bucătăria-cameră de zi, constituie o mărturie a acestei reevaluări a spațiului familial și a locului copilului în cadrul apartamentului. În aceeași perioadă Gropius lansa ideea unei «descentralizări a familiei» datorată transformărilor sociale și sociologice în curs.

Cu toate acestea însă, cu excepția propunerii făcute de H. Mayer în 1928, de a se întocmi o diagramă a funcțiunilor fiecărui membru al celulei familiale în conformitate cu activitățile lor cotidiene, în cadrul acestei mișcări nu se conturează o preocupare specială în sensul definirii spațiilor destinate copiilor.

Un bun cîștigat însă în această perioadă: diversificarea funcțională a diferitelor piese ale apartamentului a condus inevitabil la definirea conceptului de cameră destinată în exclusivitate copilului.

Camera copilului contemporană, o sumă de refuzuri

Anii '30 au definit camera copilului ca pe simbolul unei entități sociale, iar de atunci, aceasta este în mod sistematic favorizată, beneficiind în general de orientarea optimă.

Camera inițial amplasată în fundul apartamentului conform discursurilor igieniștilor, care tindeau să izoleze și să individualizeze spațiul copilului într-o unitate independentă din motive septice, medicale, nu a putut rezista, deoarece economia de spațiu avea să se impună cu acuitate. S-a păstrat însă o ierarhizare între camera părinților și cea a copiilor, acesteia din urmă atribuindu-i-se o suprafață minimală, de cele mai multe ori inferioară exigențelor impuse prin reglementări.

În fapt, camera copilului, adesea nu reprezintă, în planurile arhitecților și ale constructorilor decît un spațiu rezultat.

Către o dezarticulare a spațiului familial

De bună seamă, societatea actuală urmărește asigurarea unei bunăstări sau cel puțin a unor condiții favorabile reușitei sociale a copilului. Dezvoltarea socială propusă copilului rămîne însă fundată, într-o locuință depășită, lipsită de comunicație, pe valori de uz social inițial atribuite fiecărei piese în parte. Copiii, care își petrec mai mult de 7000 ore/an în afara instituțiilor școlare și sînt recunoscuți de lumea economică ca consumatori potențiali, merită cu siguranță, în concepția habitat-ului, o altă considerare decît cea pe care o cunosc în prezent. Se impune în consecință abandonarea organizărilor tradiționale ale locuințelor, amenajarea unor spații destinate agrementului și formării copilului atît în cadrul apartamentului, cît și în exterior, o organizare spațială extensivă, bogată în elemente formative și informative, deoarece, așa cum afirma M. J. Chombart de Lauwe, un lucru e sigur: categoria socială a copiilor «obligă în fapt la o reorganizare esențială a spațiului».

(din R. Perrinjaquet și R. Rotman: «La genèse de la chambre d'enfant»)

CONFIGURAȚIA SPAȚIULUI CITADIN REPREZENTATIV

V. CENTRE PLURIFUNCȚIONALE

Incheiem retrospectiva programelor reprezentative care concură la determinarea centrelor orașelor, prezentînd o serie de ansambluri care au ca factor comun — prefigurînd poate o nouă tendință — preocuparea social-arhitecturală pentru încurajarea contactelor publice.

Acest deziderat major — raportîndu-se în timp procesiunilor tradiționale (desfășurate de regulă în spații de tip «piață» în occident și «stradă» în orient) — este adesea însoțit de necesități de natură eterogenă: protejarea funcțiunilor urbane, sub o cupolă bioclimatizată, de asprimea climatului; concentrarea unor grupuri de lucru specializate; reducerea «scării» unor megastructuri printr-un spațiu public de legătură; fobia comercială care a dat naștere marilor «Shoping Center»; pînă la suprarealismul viziunilor din desenele fraților Krier.

Factura intermediară și ambiguă a acestor noi programe creează premisele constituirii unui organism activ, generat de noile nevoi sociale.

Centru de loisir, Kawasaki, Prefectura Kanagawa— Japonia

Arhitecți: Architecture Division of Kawasaki Municipal Architectural Bureau + Kamiya. Shoji and Associates.

Obișnuitele «Civic Center» din micile orașe japoneze, menite să întrețină coeziunea socială a comunității, sînt de obicei organizate în jurul unei săli de teatru clasice. Prezentăm acum un exemplu în care nucleul îl constituie însă o piață civică acoperită prin care comunică toate funcțiunile propriu-zise. Natura acestora s-a diversificat — recrearea intelectuală fiind îmbinată cu cea fizică — iar ipostaza lor modernă fiind adesea însoțită de cea tradițională.

Punctul de convergență al tuturor acțiunilor îl constituie un nucleu fără funcțiune precisă, în care se accede inițial ca apoi să ajungi în sălile propriu-zise. Acest spațiu este conceput ca denivelat, plantat și puternic luminat pe sus, bine dotat tehnic (lumini, sunet, acustică asigurată de tapiserii, plante etc.) — deci un spațiu neutru și adaptabil, atît unor activități totale (dans, festival, spectacole experimentale), cît și mai multor acțiuni concomitente legate de funcțiunile adiacente (teatru cu scena deschisă spre piață, club, săli de întruniri, galerie de artă, bibliotecă, camere de ceremonie și de odihnă, sală de gimnastică, piscină etc).

Structura metalică a acestei piețe (45×36 m) este independentă și constituită din 4 ciuperci, extrem de abil convertite în uriași «arbori», solidarizate prin grinzi duble. Vitrajul acoperișului este întrerupt de grinzi cu rol în protecția solară, determinînd forma piramidelor în trepte a acoperișului — alură proprie întregului ansamblu, ca de fapt și sitului (monticul transformat în grădină japoneză tradițională) din centrul orașului.

THE JAPAN ARCHITECT 271/1979
BAUMEISTER 8/1980

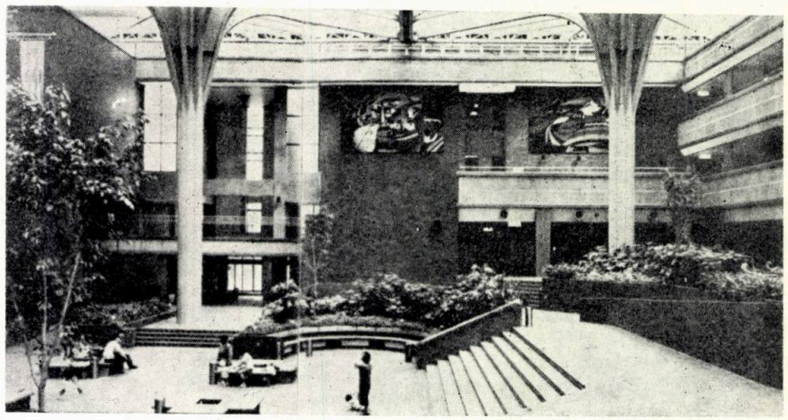

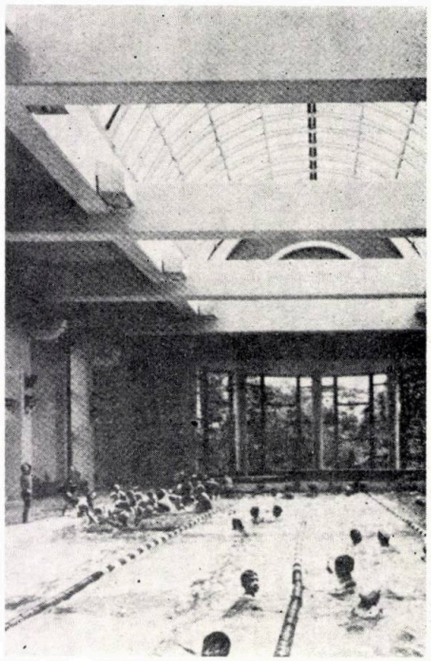

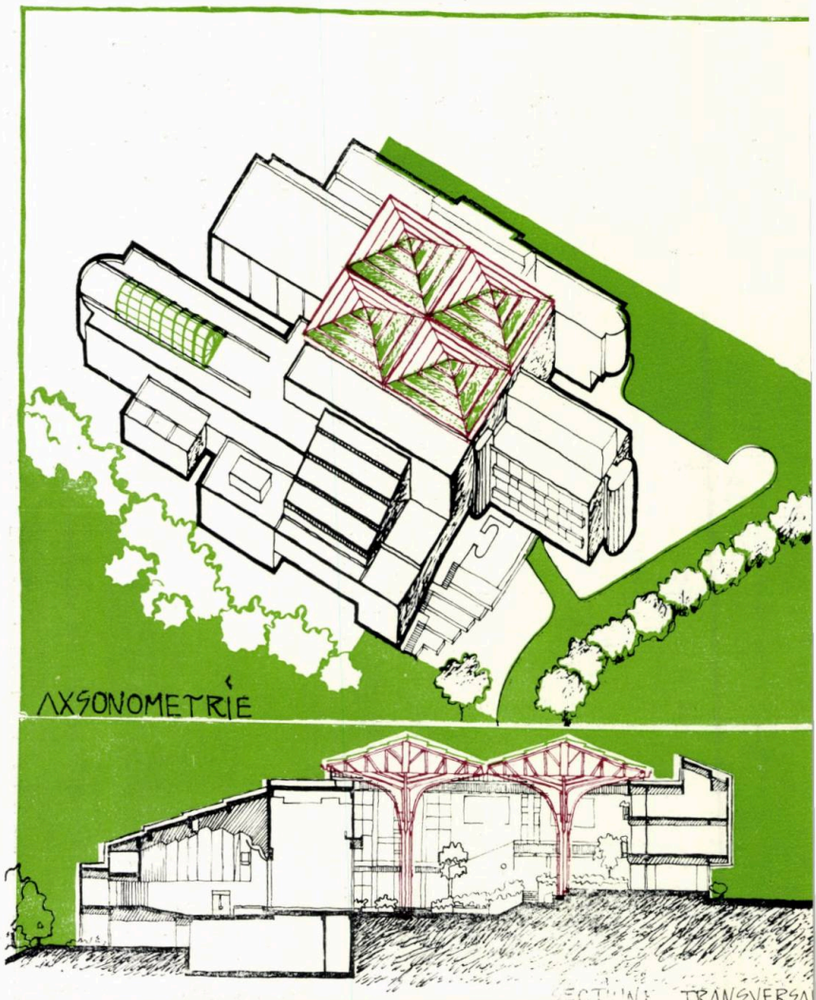

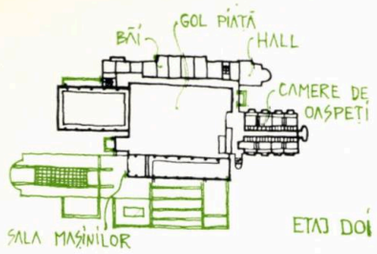

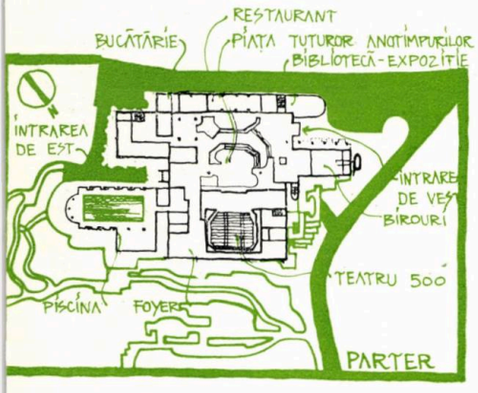

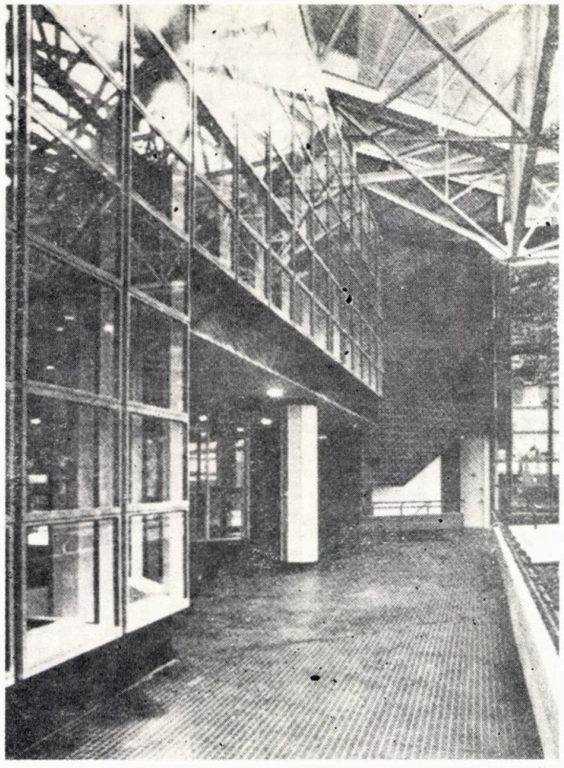

Centru cultural și administrativ, oraș nou Cergy-Pontoise, Franța.

Arhitecți: Claude Vasconi, Georges Pencreac'h

În centrul orașului, oraș prevăzut să atingă în viitor 100 000 de locuitori, pe traseul dintre zona reprezentativă și centrul comercial (autori aceiași Vasconi și Pencreac'h), se amplasează o dotare cultural-administrativă ce ar urma să preia funcțiunile urbane specifice unei astfel de zone centrale. Sub raportul conținutului, programul e vast și diversificat: primărie, bibliotecă, școală de muzică (auditoriu 240 locuri) și club (« maison des loisirs »), cu sală polivalentă de 300 locuri, expoziție, comerț, cafenea, totul organizat la nivelul dalei pietonale (cota + 5,00 m) peste accese de serviciu, circulații și 2 niveluri de parcaje. Centrul conține un spațiu de întîlnire sau piață centrală (30×30 m) — « Place des Arts » — deschis dar acoperit, ca o prelungire urbană a activităților culturale. La etajul întîi, nivel de relație, funcțiunile comunică printr-o « Rue Haute ».

Semnatarii acestui proiect sunt acum celebrii autori ai Forum-ului Halelor din Paris, tot ei realizînd în același Cergy-Pontoise Jandarmeria — joc dinamic de volume și culori de un bun gust remarcabil — și centrul comercial — o lucrare mai veche, de proporții, rigid ordonată de o stradă interioară și deloc în spiritul nonșalant, de acum, al echipei. În alcătuirile acestui centru cultural, chiar și în interpretarea funcțională, e vizibilă simpatia autorilor pentru modelele japoneze recente. Pardoseli, finisaje sînt executate din ceramică glazurată, în alb, verde crud și albastru. Mari cantități de suprafață vitrată sînt tăiate curajos la toate unghiurile, pe toate orientările și înclinațiile posibile. Anvelopa de sticlă îmbracă casa, întorcîndu-se fluent în planuri înclinate și parțial în acoperiș, conturînd cu aceeași mișcare neîntreruptă și volumele interioare. Ansamblul are multă plasticitate, ce vine din aparenta supradimensionare a tîmplăriei în raport cu dimensiunile ochiului de geam și din opțiunea pentru o cromatică vie.

Ca parcurgere, intri și ieși pe nesimțite în piață și de acolo pe « parvis », fără să știi unde se termină Interiorul și unde începe Exteriorul.

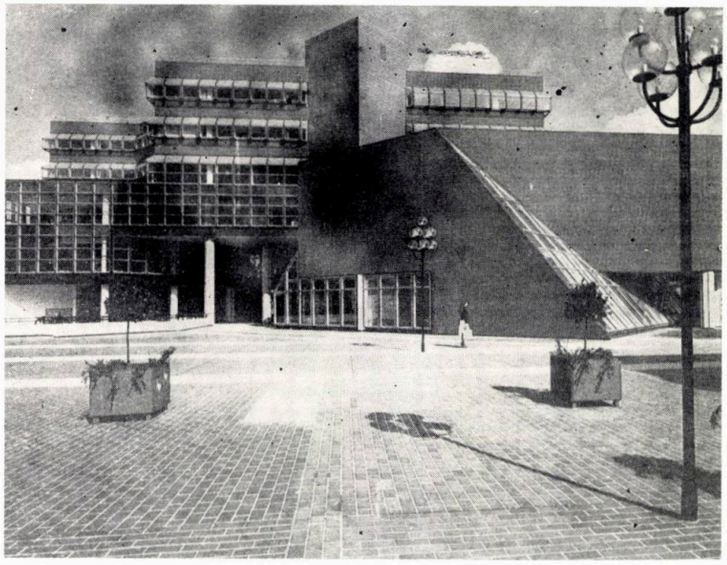

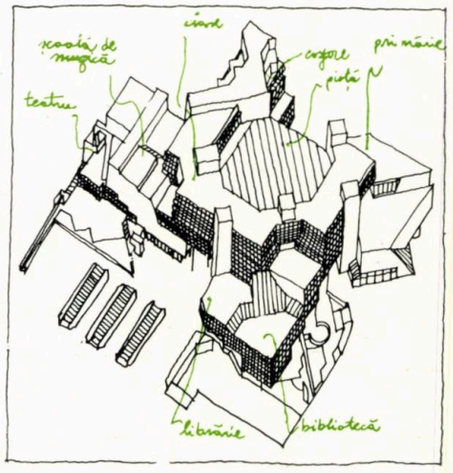

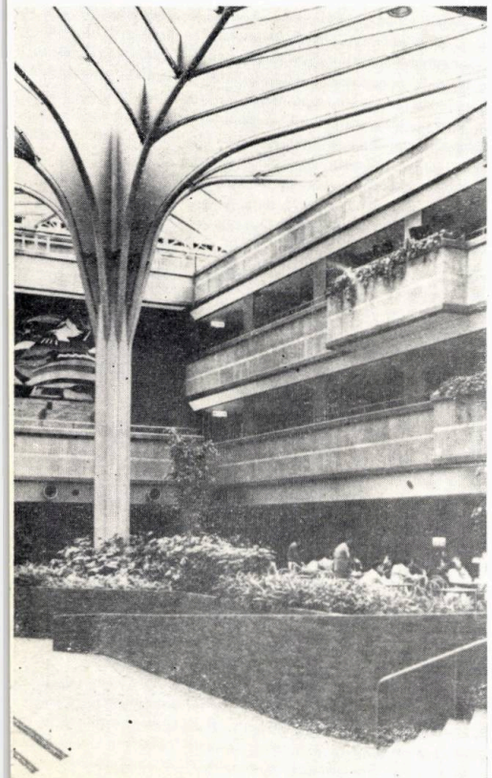

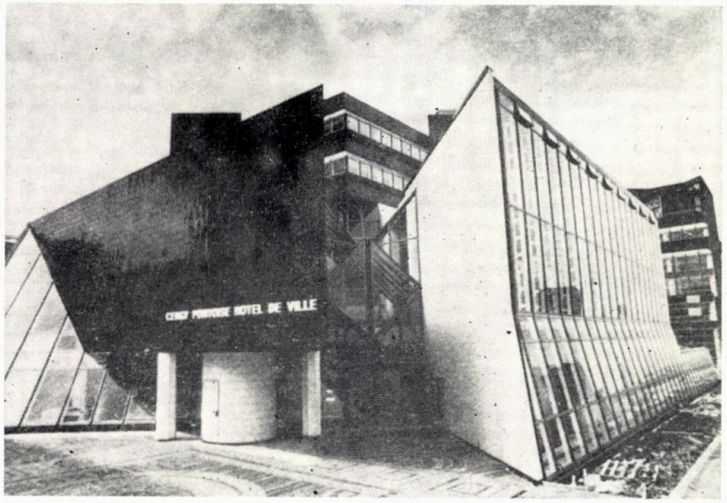

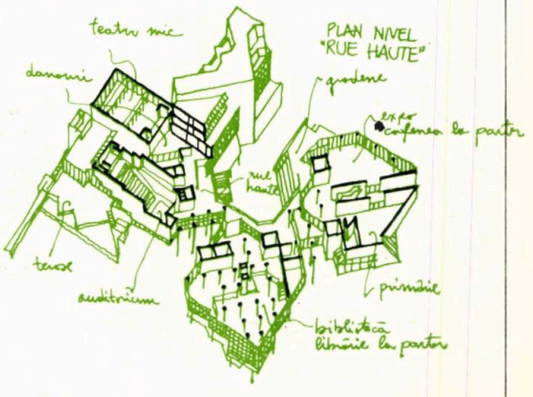

Centru social și rezidențial Olivetti — Ivrea, Italia

Arhitecți: Iginio Cappai, Pietro Mainardis
Colaborator: Graziano Chiodini
Ingineri: Sertec, Ivrea; Miliasso-Scomparin

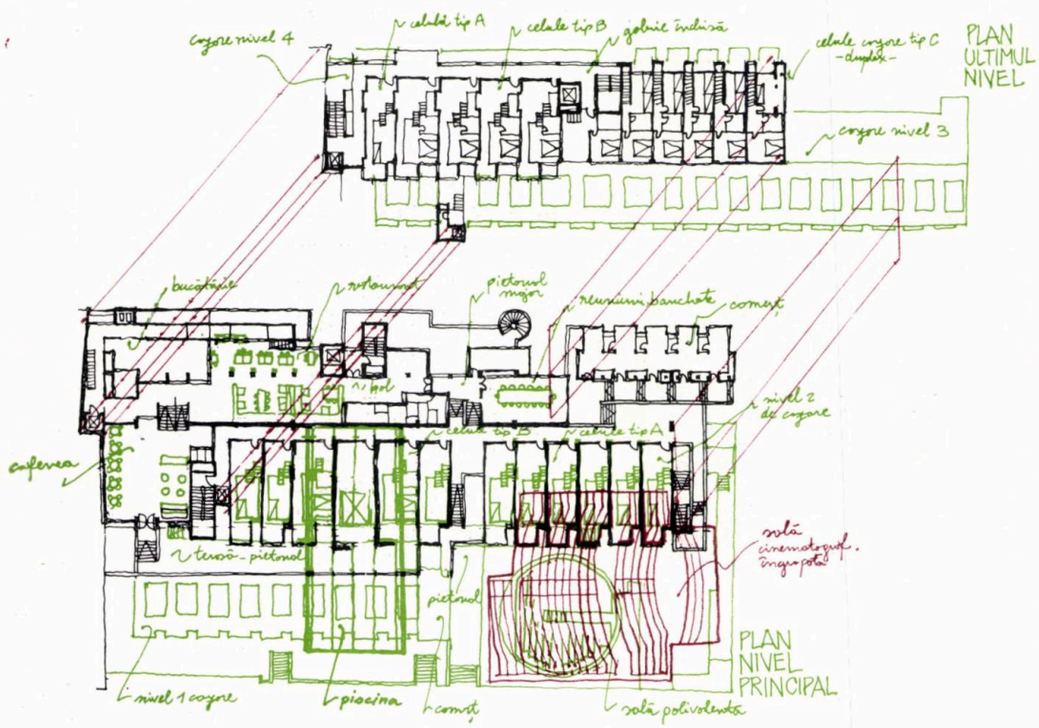

Ivrea este capitala « imperiului » Olivetti. Povestea firmei se împletește cu ultimii 50 de ani din istoria orașului. Aici se găsesc într-o excepțională concentrare Uzina (I.C.O.), cu extinderile ei succesive datorate arhitecților Figini și Pollini, spitalul și cantina-restaurant de Gardella, centrul direcțional și locuințele lui Nizzoli, locuințele pentru personal și creșa de aceiași Figini și Pollini. Pe fondul acestei colaborări tradiționale a firmei cu arhitecți iluștri, Olivetti lansează un program plurifuncțional de loisir și cazare, de revitalizare a centrului vechi. Centrul social-cultural are menirea să ofere noilor generații de tehnicieni și cadre calificate care descind la Olivetti, ceea ce orășelul Ivrea nu le putea pune la dispoziție. Construcția realizată de Cappai și Mainardis, în plin centru istoric (în timpul construcției au fost descoperite vestigii arheologice de epocă medievală și romană, ce au fost incluse în operă), e prima realizată de cealaltă parte a rîului, în oraș, în afara « domeniului ».

Deși programul ar fi putut sugera o organizare de ansamblu de tip autonom — cazare, centru cultural, piscină, restaurant, snack-bar, cafenea, cinema, magazine —, autorii au văzut acest obiect ca o parte complementară a structurii urbane existente. Deci o structură deschisă, cu o declarată permeabilitate și accesibilitate, ce refuză ierarhia. Întreaga construcție e străbătută de trasee pietonale ordonate în rețea, cu accese la funcțiunile majore, rețea ce continuă traseele citadine. Funcțiunile nu sînt rigid delimitate, se întrepătrund și coexistă într-un mare număr de zone de intersecție. Structura compoziției, în mare, coincide cu evidențierea parcursurilor. Există trei straturi de organizare a funcțiunilor. Stratul nr. 1 e cel al centrului cultural, cu piscina, restaurantul și magazinele; la mijloc se află nivelul public, iar deasupra, în poziție dominantă, grupul de cazare. Zonele sînt suprapuse cu metodă dar contorsionate inedit, conducînd la contacte și relații surprinzătoare. În ciuda dimensiunilor « normale », avem de-a face aici cu o megastructură urbană (utopică), de tip Cumbernauld.

Celulele de cazare, foarte prezente vizual, în întregime prefabricate și industrializate — obiecte de super-design, sînt adevărate mașini-de-locuit, complet echipate. Centrul cultural suprapune o sală polivalentă cu volumetrie sferică (îmbrăcată în lemn, cu scaune-gradenă rabatabile) peste o sală de cinematograf. Piscina, dar mai ales holurile, cafeneaua cu scaune și mese rabatabile, restaurantul luxos și snack-ul, cu alură de navă cosmică, susțin o imagine opulentă de arhitectură, prețios-artizanală, cu intervenții de science-fiction. Exteriorul, ca volumetrie, materiale și cromatică, continuă expresionismul tehnologic al lui J. Stirling de la Centrul de formare a cadrelor — Halsmere, Surrey.

Bun gust, frondă arhitecturală; 7 ani de execuție.
Încă o dată, "stilul Olivetti' nu se dezminte.

L'ARCHITETTURA CRONACHE E STORIA 249/1976
L'ARCHITECTURE D'AUJOURD'HUI 188/1976
PROGRESSIVE ARCHITECTURE 8/1977

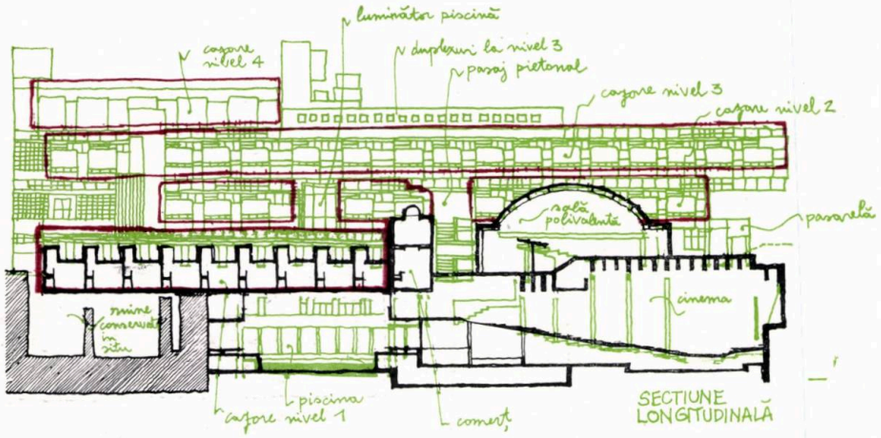

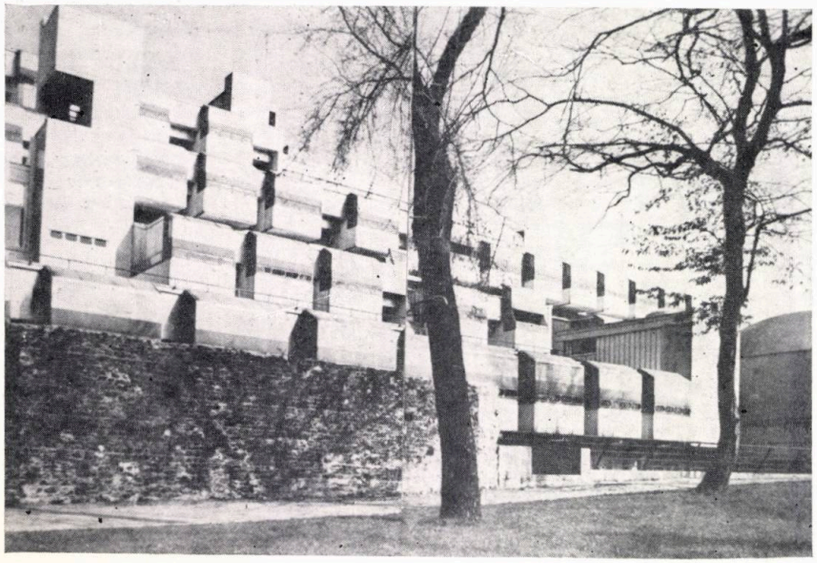

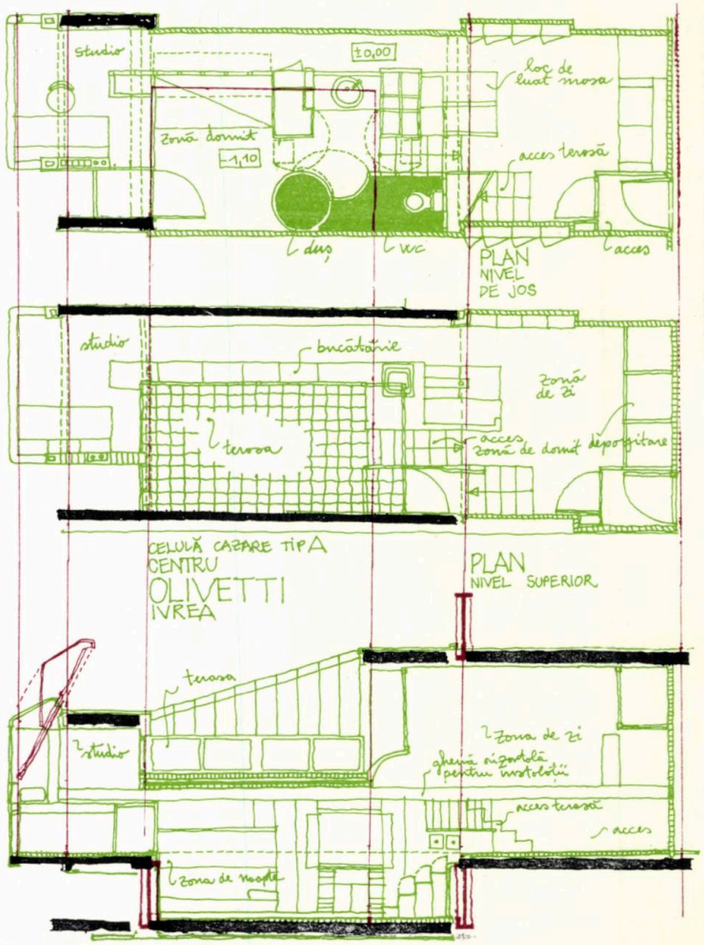

Tribunal și birouri guvernamentale — Vancouver, Canada

Arhitecți: Arthur Erickson Architects

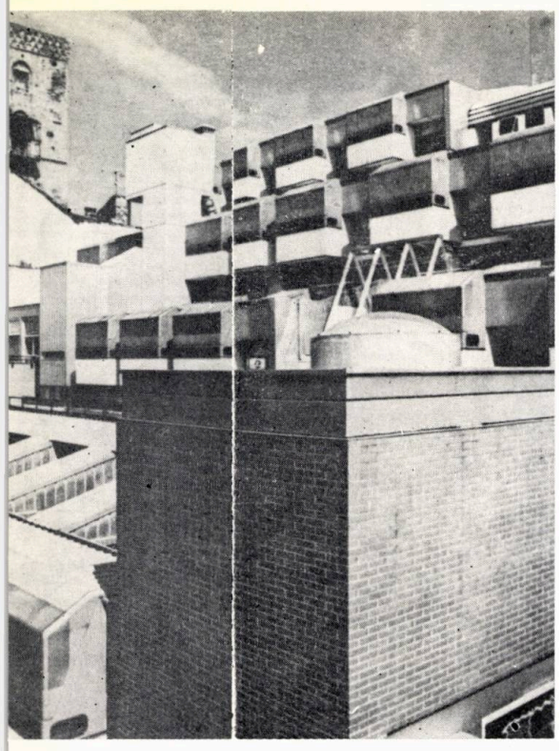

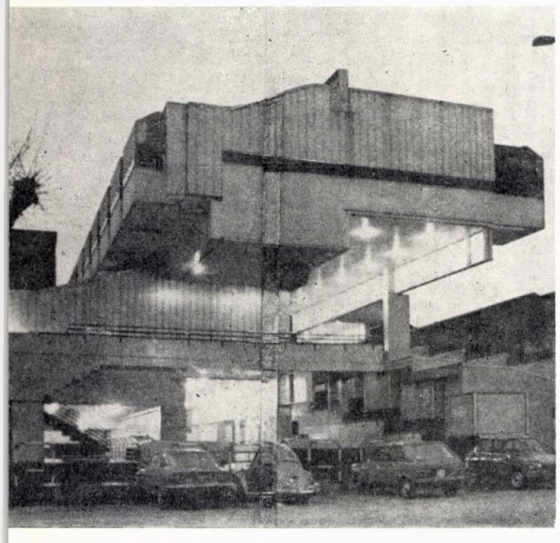

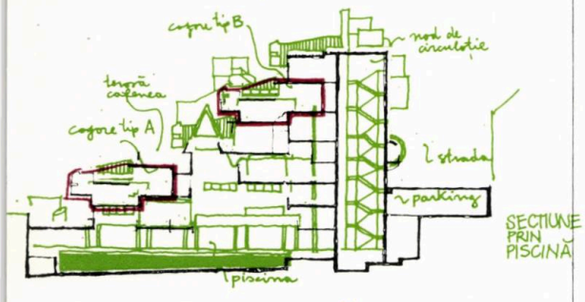

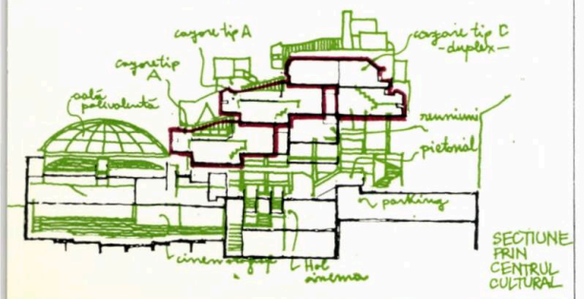

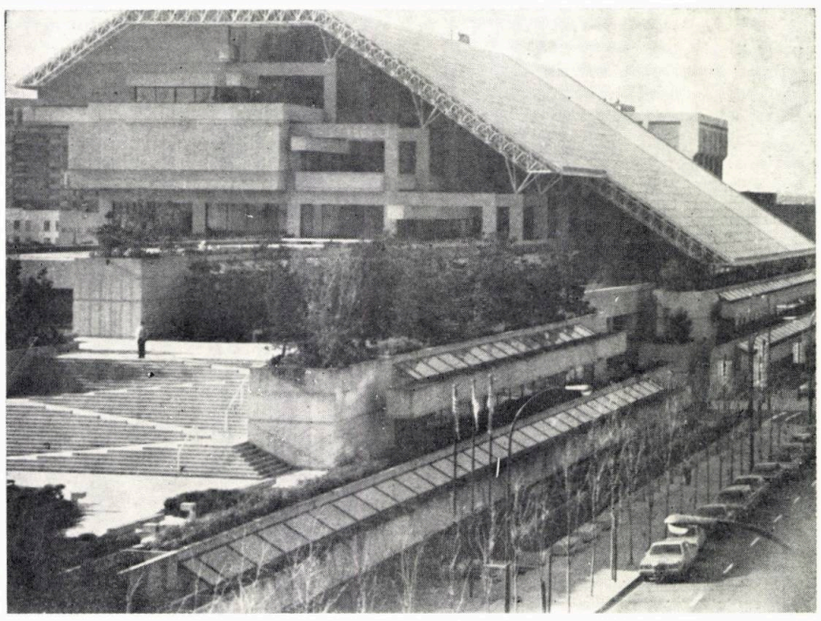

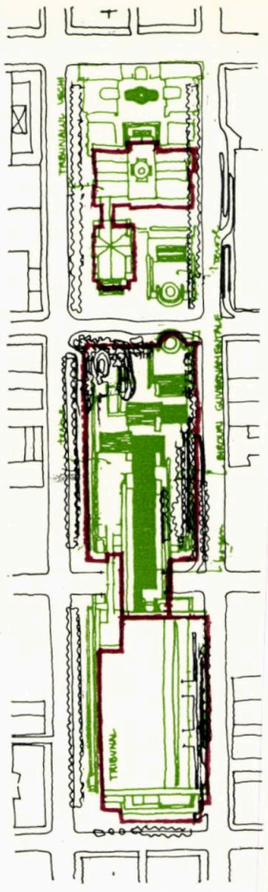

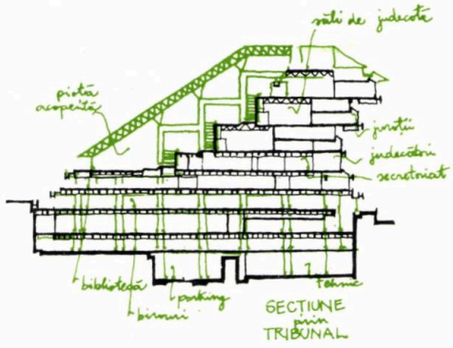

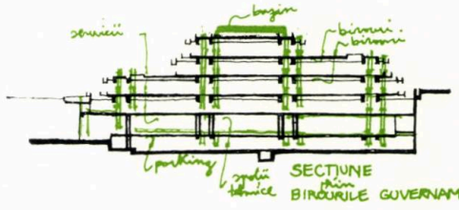

Marcată de intenții de largă anvergură, opera celui mai important reprezentant al « Școlii din Vancouver » se materializează în lucrări de tip « obiect-semnificant », răspunsuri directe date sitului. Ansamblul prezentat, complex ca program și problematică, reușește prin caracterul său urban să pună în evidență mai pregnant această tendință clasicizantă (predominantă în arhitectura noilor națiuni nord-americane) materializată de obicei într-o relație clară, fără sentimentalism național, între « obiect » și funcțiunea sa socială — relație tradusă la nivelul expresiei sub forma unei scheme compoziționale ușor lizibile. Și iată cum, întîmplător sau nu, această poziție face firească vecinătatea cu neoclasica Court House și determină unitatea noului centru civic al orașului. Acest centru este conceput din 3 unități legate spațial: cea pentru conferințe și expoziții (vechea Court House va fi transformată într-o galerie de artă); cea pentru birourile guvernamentale provinciale; cea a tribunalului. Ultimele două, proiectate de Erickson, sînt organizate piramidal: tribunalul puternic afirmat prin planeitatea acoperișului său vitrat; dimpotrivă, piramida birourilor negată prin tratarea peisageră a teraselor sale largi. Funcțiunile tribunalului sînt astfel concepute încît să faciliteze contactul între public și personal — metaforic procesul legii fiind « deschis » spre orașul care îl generează. Surprinzătoare pare totuși ascunderea unor dotări importante — cum sînt birourile guvernamentale — sub un munte de verdeață. Benzile plantate paralele — replică disciplinată a naturii — poartă aici un rol de o interesantă ambiguitate dihotonică: din punct de vedere spațial, ele separă nivelurile, articulînd abil secțiunea; din punct de vedere urbanistic ele neagă claritatea teraselor, ascunzîndu-le sub verdeață. De fapt, această abilitate de a infuza unui program complex o imagine horticolă, hotărîtoare mai tîrziu cînd arborii vor crește, devine oarecum neașteptată în oraș — imaginea fiind proprie clădirilor concepute ca extensie a terenului din care se ridică. Astfel ni se prezintă centrul, ca o unitate (totuși) la fel de « în sine » proiectată ca și întîmplătoarele sale vecinătăți, impresia cu care rămînem — plăcută dar stranie — neputîndu-ne însă stăpîni în timp.

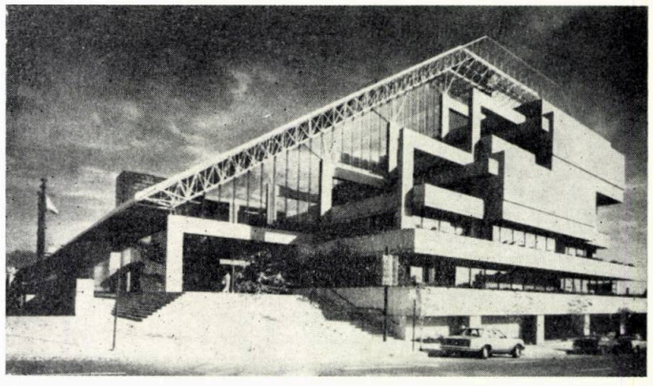

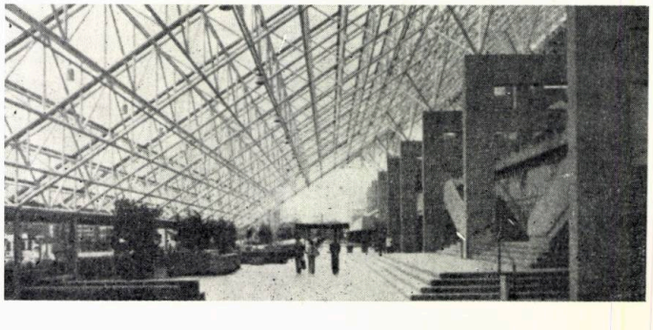

Ambianţă tipică de aşezămînt de afaceri. Arhitectură modernă de înaltă tehnologie într-o variantă de lux. Interioare somptuos-artificiale, academice, ce îngheaţă totul, de la simbolistica orientală, la detalii. Complexul conţine cazare, birouri şi toate facilităţile: bănci, reprezentanţe, magazine, alimentaţie . . . 37 100 m² de arie desfăşurată, 254 000 m³ în volum, din care birouri 13 500 m². Centrul închide o curte — grădină interioară, străbătută de o circulaţie în diagonală, cu accesele marcate prin « porţi » monumentale. Volumetria e viguroasă, cu segregări funcţionale clare. Exteriorul e redus la plinuri — granit polisat — şi registre cu ferestre — panouri din aluminiu. Faţada e marcată de desenul traseelor orizontale ale sistemului mecanic de spălare a geamurilor.

BAUMEISTER 9/1979
L'ARCHITECTURA CRONACHE E STORIA 295/1980

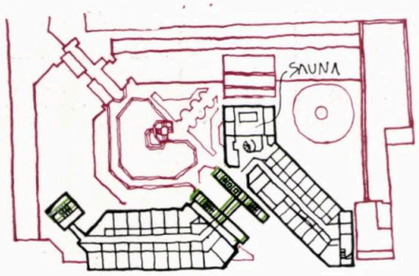

NIVEL CURENT HOTEL

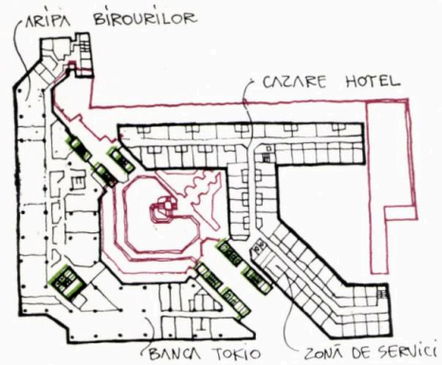

ETAJ UNU

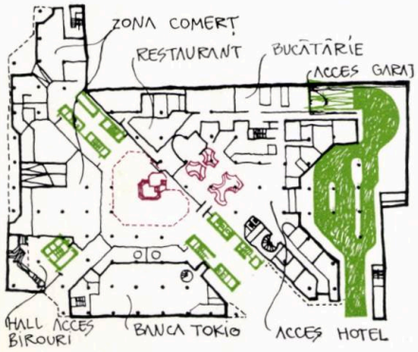

PARTER

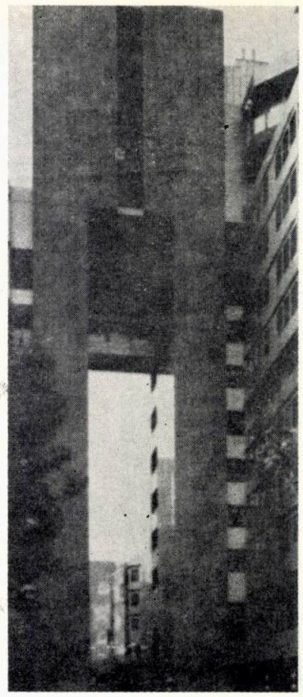

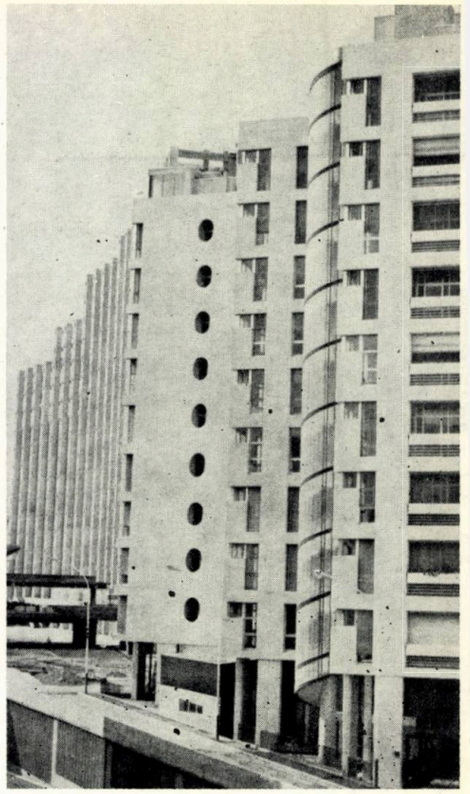

Centru hotelier germano-japonez, Düsseldorf — R.F.G.

Arhitecţii: Hentrich — Petschnigg & Partner Takenaka Komuten

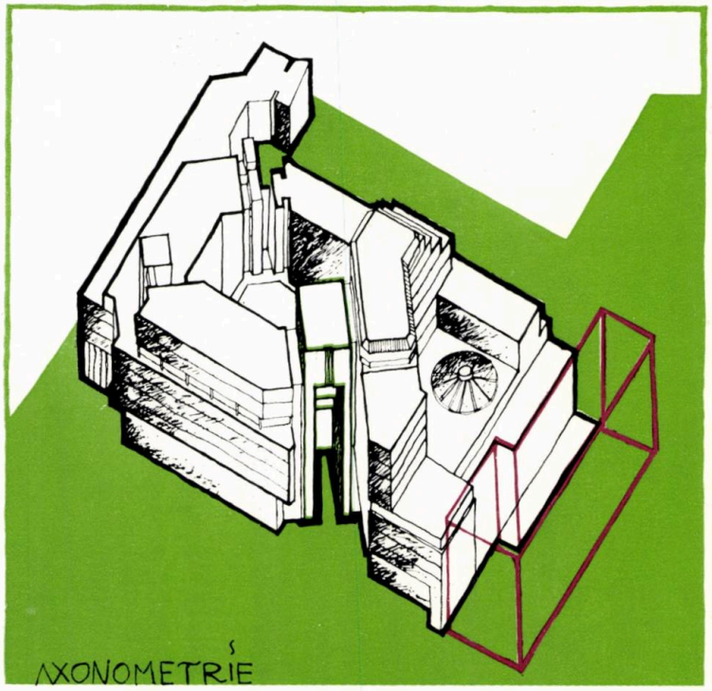

AXONOMETRIE

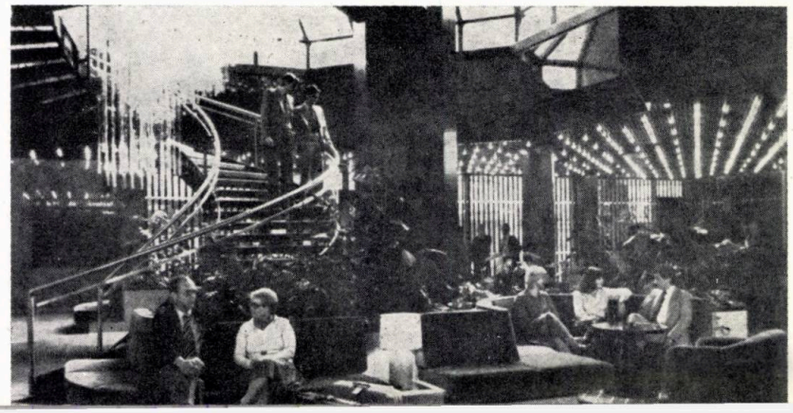

Luigi Piccinato a conceput pentru Taranto, oraş siderurgic în plină ascensiune, acest centru de birouri, comerţ, şi locuinţe. Nucleul ansamblului îl constituie o piaţă pietonală organizată peste strada existentă, între două bare decalate. Cele două ecrane, uşor curbate, sensibil modelate pe înălţime şi ca textură (mai ales imobilul 1), dau un « sky line » remarcabil. Sub această dală, se află pasajul auto subteran, staţiile de autobuz şi parcaje. Alte construcţii — în general locuinţe şi comerţ au fost propuse în cîmpul acestei intervenţii urbanistice coordonate, unică prin amploare în Italia zilelor noastre. Prezentăm în continuare realizări valoroase calitativ, care au păstrat spiritul planului de ansamblu.

Imobilul 1 (birouri şi locuinţe; arhitecţi Luigi Piccinato, Vera Consoli; inginer Mario Galante), parter + 18 niveluri, conţine comerţ la primele 3 niveluri, 9 etaje de birouri şi 99 de locuinţe la partea superioară. Acesta, ca şi geamănul său, se aşază pe un generos subasment care ascunde accese, servicii şi 2000 de parcaje. Dala-subasment este şi piaţă civică — din care se ridică scări, portice, pasarele şi volumul cilindric al Supermercato-ului, dală în care sînt decupate goluri şi pe care se desenează grafisme monumentale. Funcţional, nivelul e completat cu bar, restaurant, snack, galerii şi centru comercial.

Piccinato ilustrează fericit întîlnirea urbanistului cu arhitectul; planul său general, cu tot aerul vetust al compoziţiei — în fond foarte corbusiană — se dezvoltă consecvent de la obiect la ansamblu, într-un limbaj unitar.

Imobilul 9 (locuinţe; arhitecţi Carlo Chiarini, Walter Borini, inginer Mario Buttiglione), este o corectă inserţie de locuinţe P+8, din 4 tronsoane alipite, cu 2 şi 3 apartamente la scară. La parter, un comerţ discret face trecerea între domeniul public şi cel privat. Tratarea arhitecturală pe verticală, cu şiruri de balcoane rotunde sau pătrate, cu file de ferestre înalte, reia ceva din arhitectura corpului 1 al ansamblului.

Imobilul 2 (9 niveluri de locuinţe şi comerţ; arhitecţi: Piero Sartogo şi Francesca Sartogo, inginer Antonio Michetti) aduce o rezolvare foarte « italienească », dinamică, în ansamblarea formelor rombice şi cilindrice. Pentru a evita fronturi paralele cu strada, volumele au fost rotite cu 45°. Partiul e exemplar: 2 apartamente la scară, planul liber, structura pe contur, serviciile grupate. Volumetria sinceră transformă planul în prisme şi cilindri. Prismele sînt opace, din panouri prefabricate, iar cilindrii translucizi. Regăsim o aceeaşi tratare pe verticală.

L'ARCHITETTURA CRONACHE E STORIA 279/1979

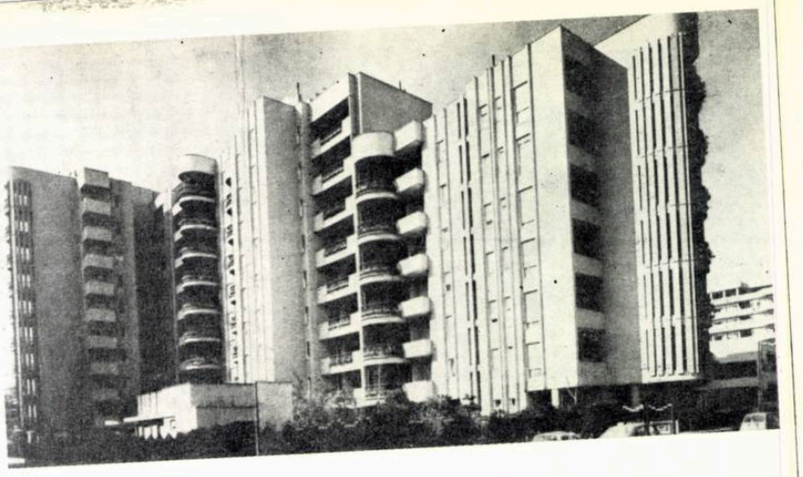

Centru administrativ și rezidențial, Taranto—Italia

Urbanist: arh. Luigi Piccinato
Colaborator: arh. Vera Consoli.

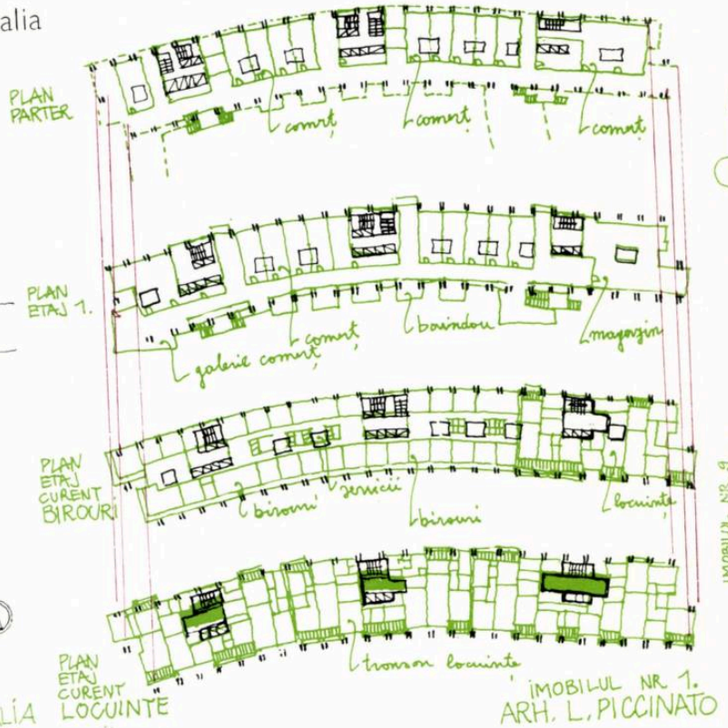

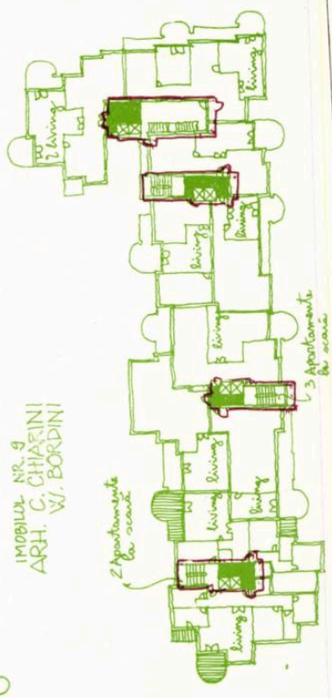

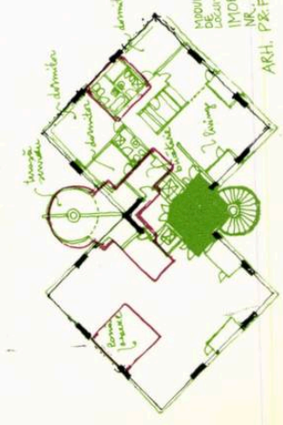

AAAD
design - arte

Galerii bucureștene

Coerența climatului spiritual al unei civilizații se înfățișează spontan, cu robustă francheță — în actele de efort major ca și în manifestările curent învecinate rutinei. Un simplu itinerar al galeriilor de artă ale Capitalei poate duce la concluzii a căror semnificație debutează prin aceea că, iată: el poate începe în teritoriul unei mari uzine.

Citadelă muncitorească de veche tradiție, Uzinele «23 August» au găzduit, într-un club care poate naște invidii la scară largă continentală, o expoziție structurată sub genericul: *Munca artei*. În concizia titlului, aflăm vigoarea idealului care a generat această confruntare reliefînd-o ca expresie a fraternității celor ce muncesc pentru a crea bunuri materiale, cu cei care durează faptul de cultură. Clubul uzinelor «23 August», Uniunea artiștilor plastici și Comitetul municipal de partid au colaborat pentru a înfățișa o selecție de opere și proiecte capabile a defini elocvent, cu datele unității într-u diversitate, armonia *stilistic manifestată* la care duce efortul de creație al artiștilor contemporani. Nu întîmplător, în sala de la etaj a expoziției, se afla, ca imagine efigială, portretul făcut de Vasile Gorduz maestrului Henri Catargi. În liniștea calmă a volumului e comprimat parcă sensul mîndriei că dorința de a contribui la structurarea culturii române contemporane a rodit; că astăzi făclia purtată odinioară și de H. Catargi este preluată de artiști ai unor generații mai tinere, care — semnînd Almășanu, Bițan, Gheorghiu, Stendl, Ion Grigorescu, Paul Vasilescu, Napoleon Tiron sau Mihai Buculei — definesc ceea ce exemplar ființează ca «*nod al generațiilor*». Unanimitatea voinței de a contribui și prin «*Munca artei*» la sporul calitativ al vieții noastre depășește, astfel, limitele între discipline și generații desființînd, totodată, modalitatea care odinioară impusese muzeul ori galeria ca unicul spațiu de contact al artei cu cetatea.

Clubul uzinelor «23 August» nu deține (din fericire) datele specifice muzeului sau galeriei de artă. Dar, este aici o căldură care depășește simpla armonie a ambianței gîndite de arhitect; este dimensiunea proteicei fraternități la care duce *voința de a eșafoda fecund*, — prin intermediul căreia artistul se implică dimensiunii umanismului înțeles ca practică socială prezentă în fiece gest de creație. Din această cauză, nu întîmplător, expoziția cuprinde pictură, sculptură, grafică, și design — formă de proiectare estetică a utilului, care face ca demersul artistic să se insereze în dimensiunea creativității celor mai recente generații de bunuri materiale. Astfel, concepția privind «*gratuitatea*» sau «*inutilitatea practică*» a operelor plastice nu e scuzată ci exclusă cu fermitate chiar prin cele două *exponate-simbol* care te întîmpină de la intrare: *Fagurele* și *Vioara*. Pilde ale creativității—și făptuirea albinei și cea a lutierului au utilitatea lor precis circumscrisă în chiar canoanele esteticului. Iar dacă una poartă valențele proteice ale alimentului-medicament de complexitate neegalată, cealaltă emană, prin geniul celui ce o mînuiește — tot elixir și leac.

În fapt, expoziția «*Munca artei*», prin limpezimea neostentativă a gestului de a readuce arta, ca în timpii cei mai rodnici ai civilizației umane, în viața fiecărei clipe trăite — la sursa creației tehnico-inginerești în cazul nostru — este expresia unei realități care a încetat a mai fi doar legitate: complexitatea aspectelor vieții românești de azi repudiază orice segregație elitaristă a creației. Inventivității și dorinței de bine, personalitatea complex multilaterală a contemporanului nostru îi adaugă nevoia vitală de frumos cotidian înțeles ca o coordonată a existenței imediate, nu ca «*rezervație*» exclusivă a muzeului și a galeriei de artă.

Pentru aceasta, în expoziția «*Munca artei*» pleda deopotrivă abnegația creatorilor și generozitatea cu care gazdele i-au întîmpinat. Nu doar prin noutate — ori prin ampla participare dictînd direcții stilistice semnificative pentru arta românească de azi — ,o asemenea acțiune naște ecouri nebănuite, cu extensie din planul individual al formării și sincronizării gustului artistic cu direcțiile stilistice definitorii ale epocii, pînă în planul socio-cultural mai larg al menținerii unui climat emulativ între creatorii bunurilor materiale și cei ai bunurilor artistice. Eficacitatea acestei expoziții a stat în coerența cu care demonstrează coeziunea voinței creatorilor români de a contribui, pe căi proprii, la sporul calitativ al vieții noastre.

★

La galeriile Orizont, Anamaria Smigelschi a expus lucrări de grafică (gravură și desen) impunînd tehnicii pentru care a optat efortul de a-și releva toate posibilitățile de expresie.

Democratică prin faptul că este multiplicabilă — gravura poate îmbrățișa cu generozitate o arie ideologică extrem de largă, care, ca în expoziția de față, acoperă zona cuprinsă între delicatețea unor solfegii aproape abstracte de investigare a motivului plastic și lucrări cu funcție de *pledoarie-manifest*, în care artistul se pronunță cu vehemență semnalînd anomalii ale lumii contemporane: războiul și poluarea — spre exemplu.

Nevoia aceasta de intervenție fățișă în social invită la luarea de atitudine, înțeleasă ca stare contemporană care se substituie vechei, gratuitei, reverii în fața operei de artă. Actul politic, înfățișat clar și difuzat cu pregnanța unor mijloace artistice rafinate, acoperă, în cazul unui artist ca Anamaria Smigelschi, necesitățile repertoriului culturii actuale, care își cumpănește preferințele între meditația lirică și eficiența acțiunii sociale.

Prin acestea, expoziția Aneimaria Smigelschi este exemplară.

★

Simptomatic pentru climatul civilizației noastre, este și faptul că centralizarea culturală a metropolei a încetat să se manifeste exclusivist — lucru atestat de valoarea și personalitatea distinctă a operei unor artiști care, odinioară, erau peiorativ etichetați ca fiind «din provincie».

În galeriile de artă ale municipiului, ieșeanul Francisc Bartok expune o pictură care atestă nu doar maturitatea unei personalități clar definite dar și autonomizarea stilistică menită a impune picturii o admirabilă dimensiune a celebralității. Cunoștință mai veche a publicului bucureștean, Fr. Bartok, prin lucrările de acum, se arată fascinat de o imperioasă nevoie de aprofundare intelectuală a picturii înțeleasă ca stare de muzicalitate în care culoarea este investită cu funcția poliedrică a unei întregi orchestre.

Sub o baghetă sigură, «peisajul» este interpretat ca *stare a poeticului* care repudiază asemănările de ordin anecdotic ale «*reprezentării*» tinzînd spre esențe sentimental-semnificative mai largi.

O asemenea abordare reactualizează nevoia perpetuă de celebritate pe care vizualul o poate lua sub mantia picturii. Iar acesta nu mai e fapt de *periferie* ori *centru* cultural, ci realitate mai larg semnificativă pentru dimensiunea culturii contemporane.

Conspectarea unor manifestări plastice, sincron găzduite în Capitală, impune, cum am arătat, prin diversitatea modalităților menite a reliefa cota înaltă a umanismului contemporan, concluzii optimiste privind o civilizație viguroasă care se manifestă în toate sectoarele vieții românești.

LIVIU H. OPRESCU

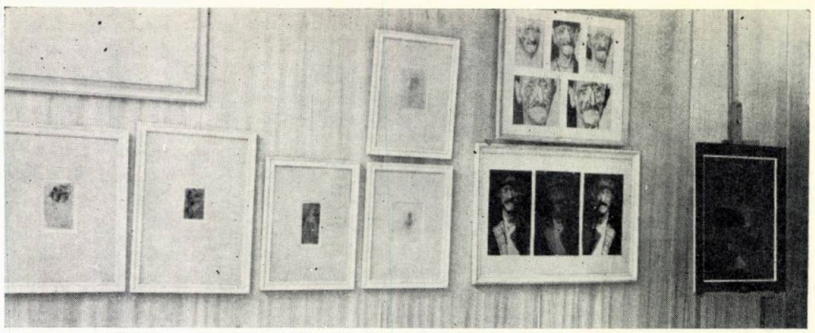

1

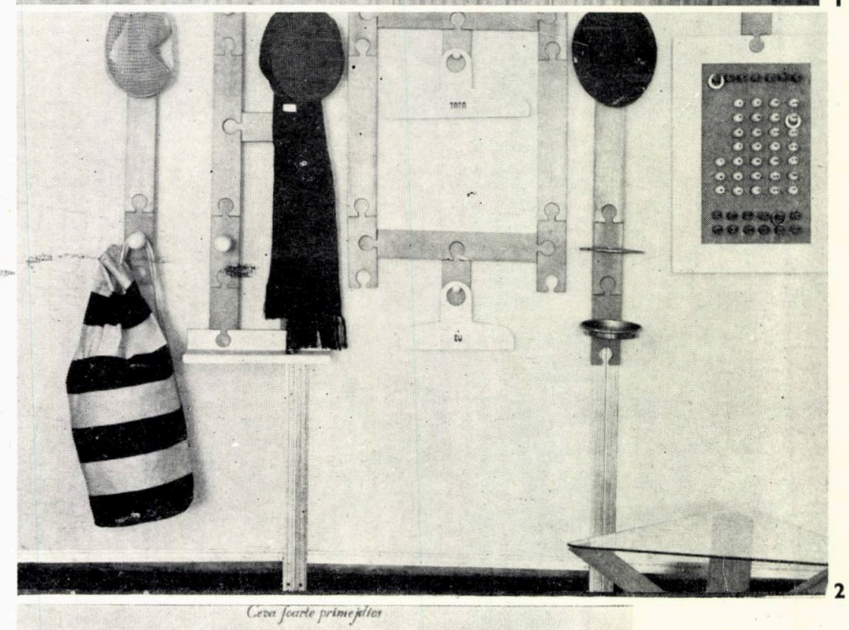

2

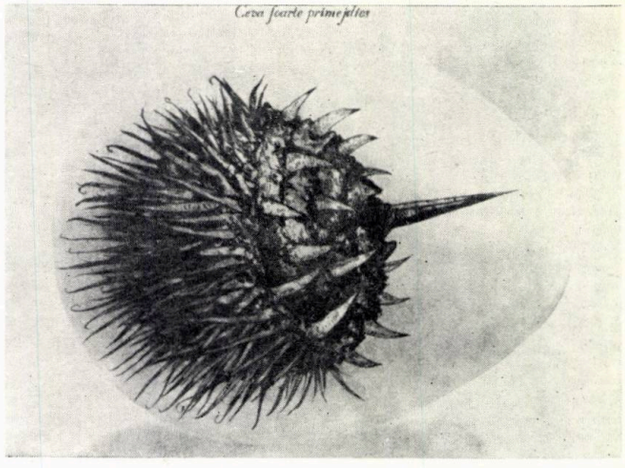

3

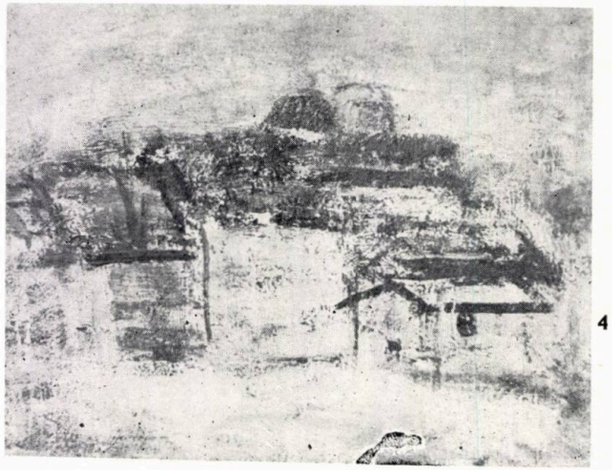

4

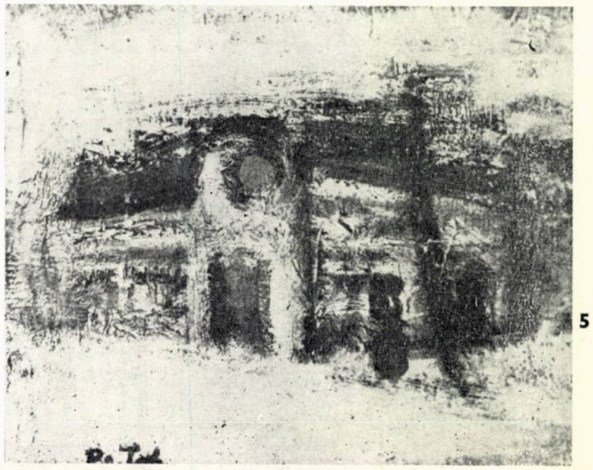

5

1, 2, Aspecte din expoziția «MUNCA ARTEI» deschisă la clubul Uzinelor «23 August»
3. Anamaria Smigelschi: «Ceva foarte primejdios» — 1980
4. Francisc Bartok: «Peisaj din Iași 2»
5. Francisc Bartok: «Peisaj din Tg. Ieșului 2»

SORIN DUMITRESCU
—scriere și spațiu

. . . Locul decuplează în spațiu nedeterminat, neutru și pasiv față de sens un teritoriu finit, imediat măsurabil, dar nesfîrșit în înțelesuri, adică deschis în plan calitativ. . . Asemenea cuvîntului, locul poate fi conceput ca formulare, ca ieșire în plină lumină a unui înțeles.

Sorin Dumitrescu

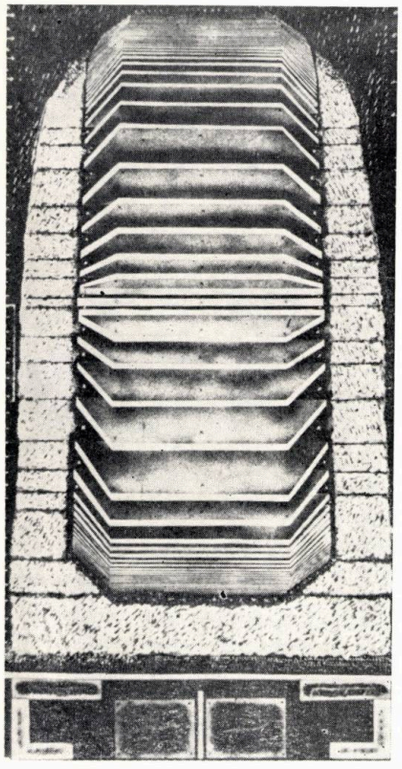

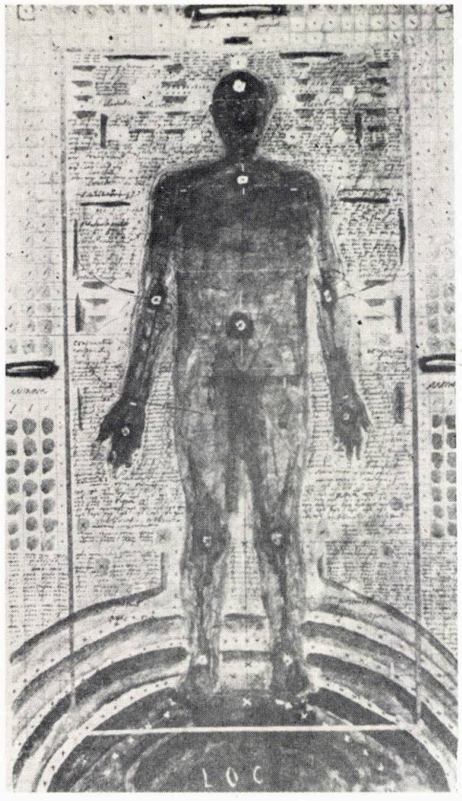

De largi proporții, cu o deplinătate profundă, expoziția cea mare de la Dalles a lui Sorin Dumitrescu, ca și fiecare dintre lucrările sale, produce o frămîntare specifică perioadelor de prefaceri din viața artelor.

Întrebări ale sale generează căutări din partea celor ce-i privesc opera. Dialogul se îndreaptă către lumea geometriei universale, către domeniul cosmogoniei și al celor mai vechi tradiții. Privitorului nu-i este spus totul și înțelegerea pretinde un agreabil efort. Actul de creație și cel de contemplare se găsesc aici la o distanță optimă pentru a determina, ca într-un arc voltaic, bine potrivit, tensiunea lăuntrică și declanșarea emoției

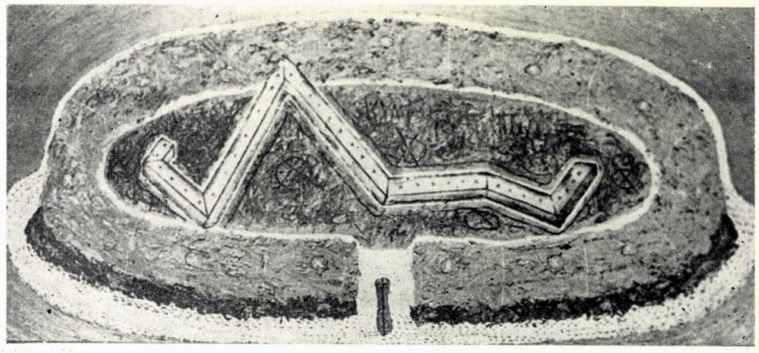

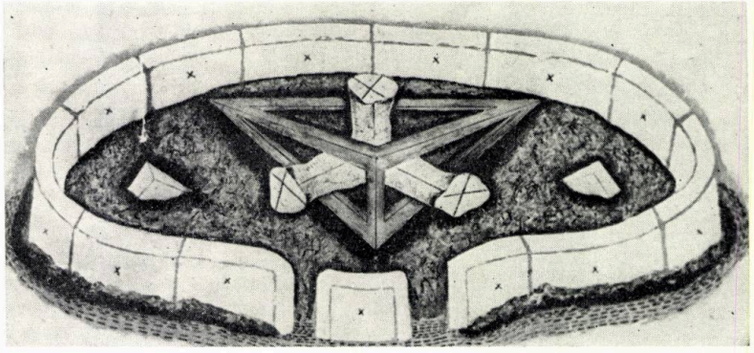

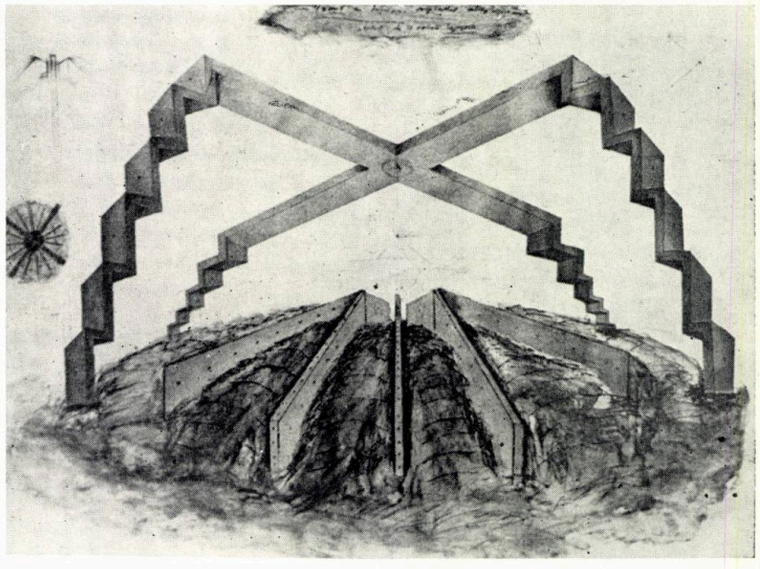

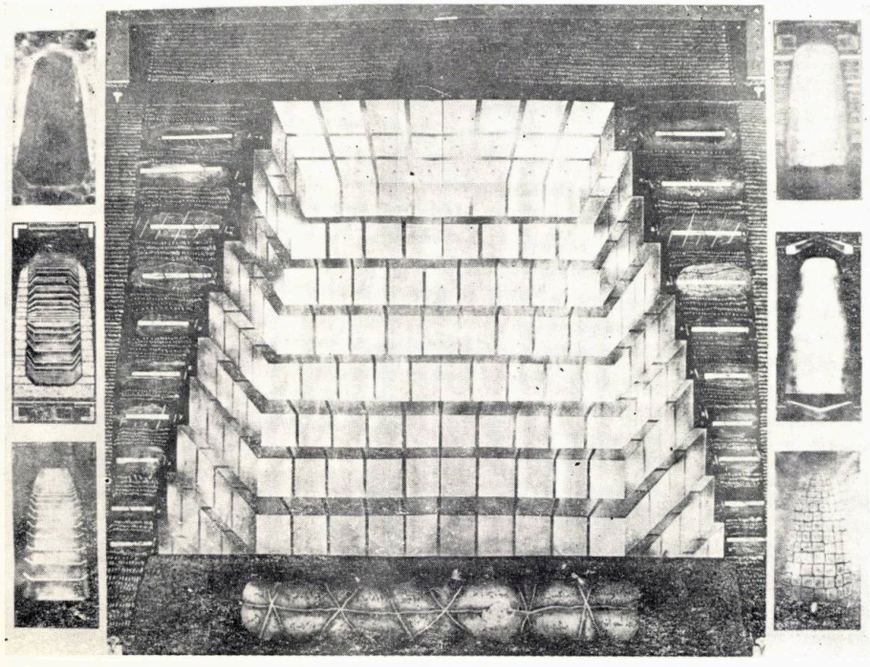

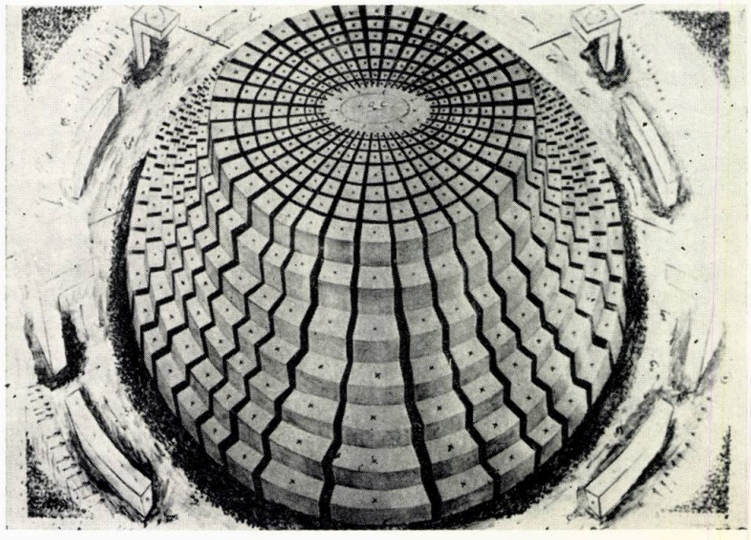

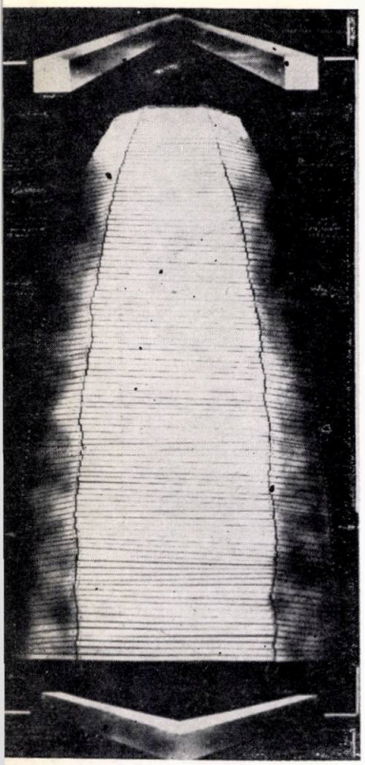

calme a cunoașterii. Numeroși sînt cei ce parcurg pe îndelete expoziția, rămîn îndelung, revin. Și, printre ei, mulți tineri.

Dinamice, dar cu rădăcini adînci, lucrările cuprind freamătul arborelui și echilibrul filozofiei populare. Ele desfășoară o scriere și sugerează stăpînirea spațiului arhitectural. Denumirile o subliniază: tăblițe, semne sprijinite, proiecte arhetipale (desene), arhitecturi suitoare-hipersemne constructive, loc-alveole spațiale, ipoteză tumulară, răspîntia, calota, proiect de piatră unghiulară, marea intersecție suspendată, construcție emblematică, și, desigur, **omul.** Omul și numărul, omul și scara, omul și locul în spațiu.

Notații viguroase recompun în esență piatra, ziguratul, stupul, castrul vechilor civilizații și trimit la Asiria și Egipt, la locurile genezei.

Expoziția se grupează în jurul simbolului spațializat al **semnului,** obiectul din lemn rotund și curat, care sugerează și recomandă realizarea unei lucrări monumentale, ca o amplă sculptură fie în spațiul urban, fie în mijlocul naturii.

Poate că suprapunerile de sensuri ale acestor opere — legate de locurile noastre, dar avînd caracter de universalitate — nu pot fi cuprinse de la început și în întregime, de fiecare în parte. În mod cert, însă, « hipersemnele » lui Sorin Dumitrescu exprimă viguros și sensibil personalitatea constructorului novator; a celui care participă la îmbogățirea artei cu o maturitate plină de tinerețe și înțelepciune.

Conf. dr. arh. AURELIAN TRIȘCU

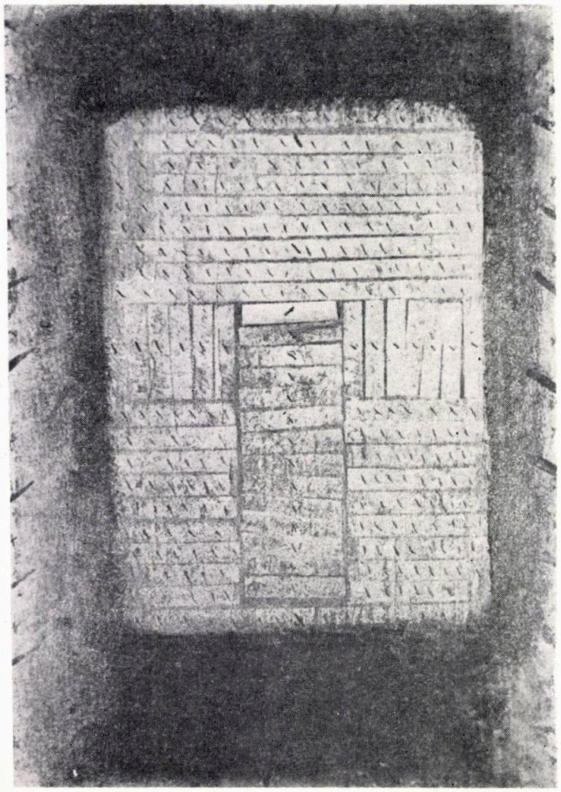

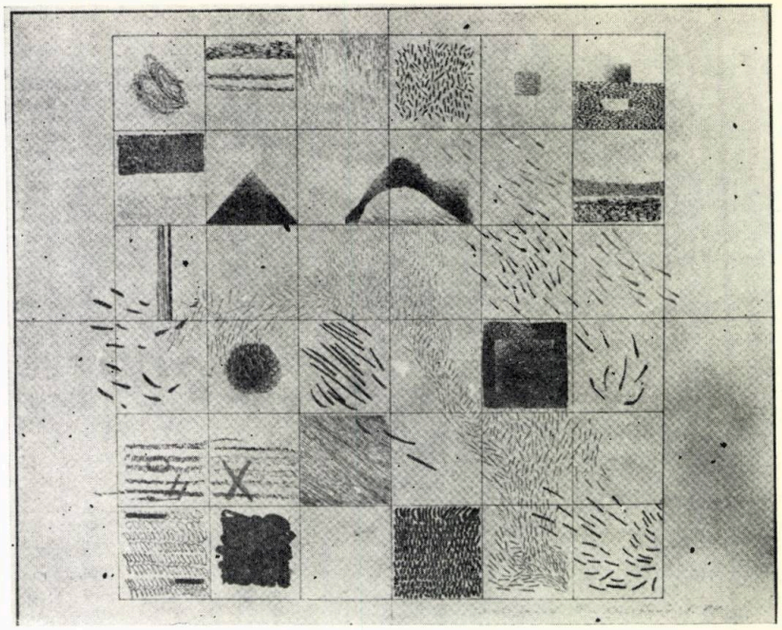

2

OBSERVAȚII SUBIECTIVE

1

arhitectură • arta plastică • film
scrierea
literatură • muzică • teatru

n luna iunie, în holurile Institutului de arhitectură « Ion Mincu » din București, a avut loc un complex de manifestări cu titlul « *Scrierea* », sub auspiciile Uniunii artiștilor plastici, a Uniunii arhitecților și a Bibliotecii centrale de stat. Tematica, sau mai bine zis pretextul expoziției — aspectele estetice ale semnului scris (sau desenat), ca modalitate grafică de materializare codificată a informației în procesul creației sau în determinarea relației artist-public — a permis etalarea unui evantai foarte larg de preocupări, atît în domeniile pure ale plasticii, muzicii, teatrului, filmului, literaturii, cît și în evidențierea unor extrem de interesante căutări în direcția unor modalități de expresie sintetice.

Poate că, la o primă vedere, legătura între scriitura de literatură, partitura muzicală, schițele arhitectului și regizorului și obiectul de artă plastică pare forțată. Există, într-adevăr, o deosebire fundamentală între creația plasticianului, care materializează imagini, sugerează valoarea spirituală a informației prin intermediul unor coduri de semnificație și simboluri, și semnele scrierii, care reprezintă în mod indirect realitatea prin intermediul cuvintelor.

Scrierea modernă, fonetică, este însă rodul unui îndelungat proces de perfecționare, de evoluție către denotivitate maximă a modalităților grafice, de păstrare și transmitere a noțiunilor și ideilor structurale pe baza unei limbi vorbite.

Tipurile arhaice sau primitive — scrierea mnemonică, pictografică sau hieroglifică, figurînd noțiuni concrete sau abstracte prin reprezentări mai mult sau mai puțin stilizate ale obiectelor și ființelor înconjurătoare după o logică simbolică mai elastică sau mai riguroasă, sînt apropiate de modalitățile de exprimare ale artistului plastic. Urmînd o evoluție inversă, sistemele de notație vechi, populare (crestăturile, broderiile) au trecut treptat în sfera ornamenticii, a decoratorului, pierzîndu-și semnificațiile inițiale.

Nu trebuie să uităm nici importanța deosebită, pe care mai ales civilizațiile vechi și în special cele orientale o acordau esteticii pure a graficii semnului scris, caligrafiei, care uneori capătă semnificație proprie, în completarea înțelesului intrinsec. Pînă în vremurile nu prea îndepărtate, înțelegerea textului scris era extrasă mai mult din prezența lui grafică, tehnica scrierii fiind oarecum esoterică. O mare parte din emoția provocată de perceperea sa vizuală avea același caracter artificial care decurge pentru plastica contemporană din valoarea sa comercială, iar pentru documentele vechi, din transferul autorității și forței suprastructurilor administrative și religioase.

Dacă pentru obiectul de artă originalitatea mesajului este determinată în mod predominant de modalitățile fizice de exprimare și mai puțin de conținutul strict ideatic, pentru textul scris raportul este invers. Scrierea, în raport cu limbajul literar, are un caracter aproape complet denotativ, pe cînd raportul între limbajul plastic și expresia sa vizuală este conotativ.

În afară de mesajul clar, de întindere redusă însă, pe care îl poate transmite, imaginea oferă avantajul interpretabilității, al unei libertăți de înțelegere și de participare subiectivă a privitorului.

Scrisul și cititul devin, prin educație, reflexe care se formează prin activarea unor zone de pe creier, care la naștere sînt nespecializate — așanumitele « zone albe » —, care permit reprezentarea mentală, directă, a ideilor și, mai ales, a imaginilor, scurtcircuitînd veriga intermediară a limbajului vorbit. Putem astfel considera că scriitorul operează cu imagini sintetizate mental, în același mod în care plasticianul creează imagini reale, renunțînd la claritatea și complexitatea mesajului pe care intermediul scrisului o face posibilă în favoarea intensității emoției estetice datorate excitației vizuale directe.

La limită, am putea considera obiectul de artă un text redactat în limba proprie a artistului, care se conformează mai mult sau mai puțin bagajului de reprezentări, înțelesuri și simboluri specifice unui stil sau unei epoci istorice, dar care are suficientă flexibilitate și capacitate de sugestie pentru a permite și usagerului decodificarea mesajului esențial sau măcar pretextul pentru imaginarea unui mesaj. Din Renaștere încoace, limbajele plastice cu caracter mai general au cedat treptat locul unor formulări din ce în ce mai personale. Este și un efect al căutării originalității cu orice preț și al intrării obiectului artistic în bursa de valori. Emoția, satisfacția estetică este transferată din ce în ce mai mult în domeniul percepției senzoriale pure (formulele abstracte) sau al mecanismelor subconștientului (suprarealism, expresivism). Libertatea de creație a sporit, ca și libertatea de percepție, care devine specifică fiecărui beneficiar, în funcție de bagajul de cunoștințe și disponibilitățile psihice.

Expoziția a putut prilejui vizitatorului satisfacții inedite, prin descoperirea unor legături nebănuite între modalitățile de exprimare grafică ale aproape tuturor genurilor de activitate artistică. Lucrările de artă plastică expuse se raportează la tematica generală în modalități foarte diferite. Scrierea poate fi obiect, subiect sau mijloc al intervenției artistice, fie prin folosirea sincretismului grafică — limbaj scris, fie prin folosirea scriiturii ca element de compoziție, rupt total sau parțial de conținutul său codificat.

Pentru DOINA ȘTEFLEA, transferul relației limbaj — scriere — în domeniul plastic este o modalitate consecventă de creație. Încercînd în « Elementele peisajului » să descompună un peisaj în elemente primare de compoziție, artista recurge la un alfabet original de transfer al imaginilor naturale în semne ale unui limbaj grafic. Procedeul evidențiază printr-o delimitare mai riguroasă componentele actului de creație: alegerea modelului, descifrarea și delimitarea componentelor, recompunerea și reprezentarea lor grafică. O ușoară senzație de « fantastic » își are originea în trădarea caracterului obiectiv al semnului, în comparația instinctivă cu scrierea pictografică.

TUDOR NICOLAU, în « Peisaje convenționale », accentuează etapa de creație a transferului imaginii percepute în imagine desenată. Concepe un limbaj grafic simbolic complet, original, pe care îl explicitează prin notații scriptice sau legende. Peisajele sale trebuie citite, descifrate, ca niște hărți redactate într-o simbolistică esoterică.

În « Manuscrisele » lui NESTOR COITA imaginile, de un antropomorfism evident, aparțin lumii suprarealismului, sînt puțin diferențiate și deloc explicite, asemănarea cu o pictogramă fiind redusă la o aparență superfluă. Succesiunea semnelor ordonate pe un raster ortogonal poate sugera deopotrivă o secvență de film descompusă.

CONSTANTIN CONSTANTINESCU se apropie de scriere, de textul literar prin introducerea factorului timp, al caracterului epic narativ. Lucrarea sa, evoluția « Construcției unei grădini », este segmentată în secvențe temporale, figurate explicit.

ALEXANDRU CHIRA, în « Proiect pentru Cina » imaginează o construcție grafică simbolică, geometrică, bazată pe un alfabet necunoscut.

ION BITZAN este artistul cel mai bine reprezentat în expoziție. De la seriile de « Manuscrise », de format mare, aidoma unor pagini uriașe de vechi cărți bisericești, scrise într-o imitație de alfabet cu ilustrații geometrice, pînă la simulacrele de reproduceri, în aparență perfecte, de pergamente și tomuri străvechi, scriitura ca prezență grafică apare ca o obsesie, iar artistul ca un autentic suprarealist al semnului scris. BITZAN expune și un « Cod de culoare pentru alfabetul japonez » — o modalitate de transpunere a limbajului vorbit sau scris în combinații de culori, care ar putea constitui substanța unor manifestări de artă cinetică sau la fundamentarea unui nou tip sincretism — plastică — literatură.

OCTAV GRIGORESCU își alege ca subiect al lucrării sale « Litera » — modalitățile originale de descompunere, recompunere și transfigurare a imaginii literelor — ca un posibil ghid de creație și interpretare suprarealistă pentru semnul scris.

Mai mulți artiști prezenți în expoziție, care implică scriitura într-un mod sau altul în structura lucrărilor ce le prezintă, realiniază preocupările de factură « op ».

GHEORGHE MAZILU figurează în serigrafii colorate limbajul mîinilor, iar ALEXANDRINA GHEȚIE în « Plantație » structurează cîmpuri de semne (simbol?) în rețele ortogonale suprapuse.

TEODOR MORARIU în « Foi de caiet » prezintă o originală asociație de imagini suprarealist — onirice — cu o spontaneitate care sugerează metodele action-paintingului.

Și mai apropiat de plastica gestuală, GAVRIL ȘEDRAN înlocuiește trăsătura de penel cu semne dactilografiate, iar tubul de vopsea — cu clapele mașinii de scris.

VASILE KAZAR preia de la Hyreonimus Bosch paginația deconcentrantă și grotescul asociațiilor de forme naturale și artificiale, filtrate însă de o optică suprarealistă care anihilează precizia raportării la o realitate cunoscută.

Nu am putut stabili nici o legătură cu tematica expoziției, dincolo de o speculație banală, în multe lucrări, dealtfel deosebit de interesante. DAN STANCIU impresionează în « Silabe fosile » prin forța de sugestie a formelor nedeterminate de esența organică, iar DECEBAL SCRIBA ne uimește în « 8 foi de carnet » prin versatilitate prezentînd compoziții de desene care oscilează între abstracționismul geometric, constructorism, sașism sau gestualism.

Mărturisesc că nu am izbutit să ghicesc nici logica internă a lucrării lui HORIA BERNEA — « Iconografie după cunoaștere » — (un ansamblu de schițe, crochiuri, proiecte de sculpturi, relevee de obiecte neidentificabile, studii de mișcare, fiecare tratate în aceeași manieră oarecum suprarealistă) și nici locul său în această expoziție.

Mulți plasticieni și oameni de litere sînt preocupați de găsirea unor posibilități originale de combinare a modalităților de exprimare caracteristice într-un sincretism plastic — literar, în care ponderea expresivă a fiecărui limbaj specific oscilează de la caz la caz. FLORIN MAXA (« Orașul ») folosește textul ca un catalizator al expresivității plastice, MIRCEA HORIA SIMIONESCU (« Schița romanului Nesfîrșitele Primejdii ») asociază unei structuri conceptual-literare o schemă de organizare grafică ; DANIEL TURCEA este fidel tradiționalei și consacratei metode de configurare a textului scris în forme grafice de organizare și paginație cu valoare proprie. ADRIAN ROGOZ folosește un algoritm propriu de transfer al textului în imagini, iar ROMULUS VULPESCU se dovedește un Tanguy sau Klee al scriiturii, distrugînd legătura dintre aparența grafică a cuvintelor și corespondentul logic al limbii vorbite. Poate că în intenția sa a fost reactualizarea experiențelor sinestezice simboliste (considerînd textul intonabil). ALEXANDRU CHIRA în lucrarea sa « Poem — colet, poem palpabil cu chibrit cu flacără » asociază într-o originală combinație virtuțile textului scris și ale desenului bidimensional, cu volumetria tridimensională și cu ineditul unui cinetism provenit dintr-o sursă triplă — pîlpîitul flăcării unei lumînări care produce oscilația luminozității, balansarea obiectului artistic suspendat de tavan, precum și din introducerea factorului timp — autoexplicitarea lucrării — care constituie substanța textelor aplicate. Transparența suprafețelor parietale accentuează originala dualitate bidimensional-tridimensional.

O categorie interesantă de preocupări o constituie găsirea unor modalități cu virtuți plastice de configurare, de explicitare a înțelesurilor unor noțiuni sau concepte, non figurative, fără substanță materială. În această categorie se înscriu lucrările lui RADU STOICA (« Studiu de relație ieri — azi — mîine »), sau MARIN GHERASIM (« Vatră »), care imaginează grafic sensurile de « cămin » sau « familie » ale titlului, desenînd în conturul unei vetre — cuptor un fel de arbore genealogic cu nume proprii ordonate după o axă centrală — « mama ».

WANDA MIHULEAC, în « Reflex » și « Zid — », izbutește să realizeze relația de tautologie între substanța obiectului sau relației materiale (zidul sau reflexul) prezentate în desen naturalist sau în existența lor reală (oglinzi cu reflex) și contururile aparente, care, în valoare absolută, reprezintă forma scrisă a cuvintelor din titluri. Din păcate lipsa unor valori de compoziție complementare, pur plastice, face ca interesul privitorului să se epuizeze odată cu realizarea calamburului tautologic.

Cu regret remarcăm slaba prezență în expoziție a lucrărilor cu caracter ambiental, capabile să implice într-o manieră mai completă, fizic și psihic, amatorul de artă. Putem menționa doar « Structurile cinetice — lumino — dinamice » ale lui CONSTANTIN BERECHET, studiul de « Suprafețe supraorientabile » al lui ROMAN POPA (originale compoziții modulate din volume ortogonale), obiectele de un cinetism « calderian » ale lui SORIN DUMITRESCU, și toate acestea numai dacă le considerăm ca proiecte - machete la o scară redusă. Oricum, raportarea acestor lucrări la tematica expoziției este foarte dificil de pătruns.

În schimb, miniaturala machetă a lui VASILE GORDUZ, cu un titlu descurajant de lung pe care îmi permit să-l reduc la « Orgoliul unor semne », are o monumentalitate și o structură intimă care înlătură orice dubiu asupra remarcabilelor valori ambientale. Într-o transpunere megalitică ar putea apare efecte inedite, bazate pe contrastele complexe între bidimensionalitatea semnului sugerat și volumetria formelor, între implicarea mentală a cititorului și cea fizică a usagerului unui astfel de obiect artistic.

Manuscrisele (fragmente) aparținînd lui GEO BOGZA, NINA CASSIAN, RADU PETRESCU etc., prezintă interes doar din punctul de vedere al relației grafologice dintre aparențele textului și personalitatea autorului, sau, făcînd abstracție de conținut, dacă considerăm grafia pură prin prisma gestualismului ca expresie nemijlocită, materială, a impulsului creator.

Prezența în expoziție a schițelor de arhitectură, scenografie și a cîtorva caiete de regie are o importanță aproape strict documentară. Schițele nu sînt decît accidental obiecte artistice. Rolul lor este de a constitui un instrument de lucru, iar conținutul lor este strict denotativ, chiar dacă codul de transcriere al limbajului este mai puțin înțeles cu exactitate de public. Dealtfel, ele nici nu se adresează publicului. Legătura cu textul scris constă doar în capacitatea comună de depozitare de informații. Acest fapt apare și mai evident în cazul caietelor de regie, unde imaginile sînt explicitate la maximum de adnotații. Nu putem să nu apreciem totuși, eleganța și acuratețea schițelor arhitecților PAUL BORTNOVSCHI, CONSTANTIN JOJA sau MIRCEA LUPU. Fotografiile ansamblului realizat de arhitectul MARCU ANGHEL în curtea « Hanului cu tei », botezat « Universalitatea cercului », sînt o palidă ilustrare a unui interesant ansamblu de obiecte artistice cu valoare ambientală, înrudite cu arta populară prin prezența dualității valoare plastică — valoare practică, utilitară.

Deosebit de original ca instrument de lucru, mi se pare limbajul grafic, textual și numeric care codifică pentru regizorul MIHAI POPESCU variațiile cromatice și dinamice ale imaginii filmului « Ecou Vizual ».

Ca și notația muzicală, desenul de arhitectură și scenografie sau caietele de regie nu constituie obiectul artistic în sine, ci fragmente din proiectul sau pretextul acestuia.

În cazul inscripției muzicale, realizarea produsului artistic complet impune participarea categoriei intermediare de artiști — interpreți. În ceea ce privește reprezentările scenice, bogăția de implicații și conotativitatea textului dramatic face necesară intervenția, în plus, a artistului-regizor. De aceea rolul acestuia este de a reglementa, de a preciza raportul dintre autor și interpret. Notația regizorală în sine nu poate avea o valoare complet independentă. Expunerea unor mostre de caiete de regie (IOSIF DEMIAN, LUCIAN PINTILIE) facilitează însă înțelegerea demersului creator, complex și original, al acestei categorii de artiști, care prin structura sa nu poate avea o prezență fizică delimitată sau durabilă.

Preocupările pentru expresivitatea plastică a graficii scriiturii specifice, căutările pentru o notație caracteristică originală și adecvată noilor modalități de expresie muzicală, ocupă un important spațiu în expoziție. Configurația structurii grafice a noilor tipuri de partituri muzicale, chiar dacă pentru un nespecialist au un înțeles mai puțin explicit și mai puțin complet, urmărește în baza unei formule de transformare caracteristice evoluția liniei melodice.

La originea unor astfel de preocupări de sinestezie — muzică — expresie grafică, poate fi căutarea efectului plastic în sine (ca în lucrările expuse de LUCIAN METIANU) sau însăși manifestarea actului de creație redus la indicația procedeului de transfer muzică—grafică (TIBERIU OLAH — retranscrierea spațial simbolică supragrafică a unei partituri de ANTON WEBERN), facilitarea unor etape în creația componistică (LUCIAN METIANU și ION STENDL — grafuri de precompoziție pentru un cvartet de coarde), sau căutarea unei noi scrieri muzicale, mai eficiente și mai denotative (AUREL STROE).

Originalitatea grafiei partiturii poate decurge și din necesitatea acordării unui nou tip de notație muzicală cu un sistem componistic original. Este cazul lui MIHAI BREDICEANU care organizează un ansamblu de linii melodice diferite, cu impulsuri diferite structurate împreună după un tempo comun (Politempie structurală), sau LIVIU DANDARA care ordonează partitura unei compoziții electronice după un sistem geometric de axe rentangulare.

Sub forma sa grafică, o compoziție muzicală reprezintă un obiect finit pentru compozitor și un suport, un pretext pentru propria creație artistică a interpretului. Interesante pentru evidențierea raportului compozitor—interpret în cazul muzicii aleatorice sînt lucrările lui LIVIU DANDARA, MIRIAM MARBÉ, NICOLAE BRÎNDUȘ, COSTIN CAZABAN.

Printr-o simbolistică originală de transpunere a mișcărilor corpului uman, (descompunere în elemente primare), SERGIU ANGHEL realizează o interesantă « Partitură Kinetografică » — pentru un spectacol de balet.

Parcurgînd acest capitol al expoziției, m-am gîndit o clipă că aș putea întrezări drumul către idealul acelei sinteze totale a creativității ca expresie completă a spiritualității umane atît de frumos simbolizate de HERMAN HESSE în « Jocul cu mărgelele de sticlă », deși arta lui JOSEPH KNECHT va rămîne desigur întotdeauna învăluită în misterul care îi conferă valoarea de simbol universal.

Un număr important de manifestări complementare (dezbateri tematice, spectacole demonstrative), au întregit valoarea expoziției prin explicitarea și activarea dialogului între artiști, critici și public.

Este fără îndoială una dintre cele mai valoroase manifestări culturale, nu numai prin calitatea individuală a exponatelor, ci mai ales prin încercările de a evidenția una din trăsăturile importante ale preocupărilor contemporane — tendința către o sinteză a artelor, către un sincretism elaborat, căutarea valorilor esențiale dincolo de granițele fiecărui gen artistic.

Reușita acestei expoziții ne dă certitudinea că vom putea face și pasul către formulele mai deschise, mai complete, de comunicare artistică, către o artă vie, trăită, în care spectatorul capătă un rol activ în procesul creației, către modalități cinetice — ambientale mai evoluate, care să folosească mai bine structurile orarului, către formele creatoare, mai profund angajate, catalizatoare ale vieții social-urbane.

1. Emblema expoziției 2. Doina Șteflea 3. Paul Bortnovschi 4. Ethel Lucaci Băieș

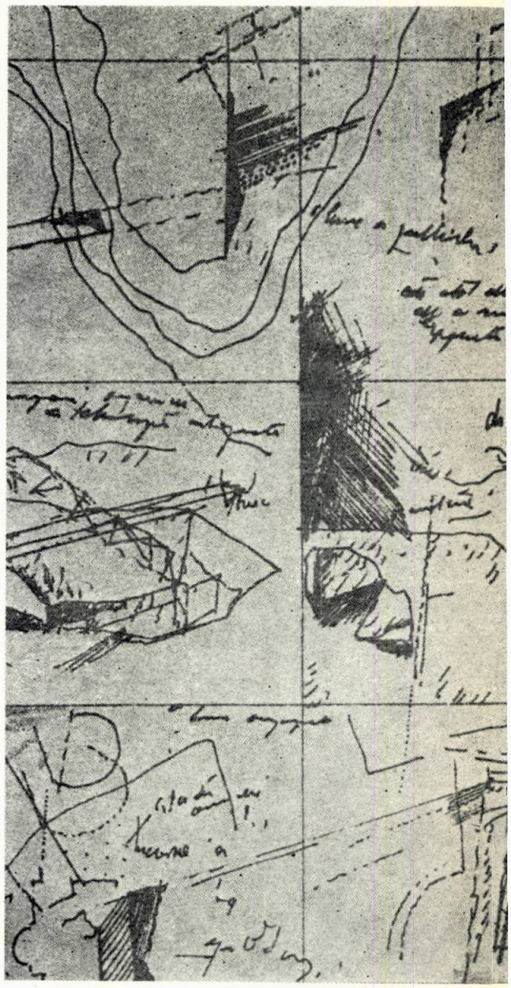

3

Arh. CRISTIAN POPESCU IALOMIȚA

4

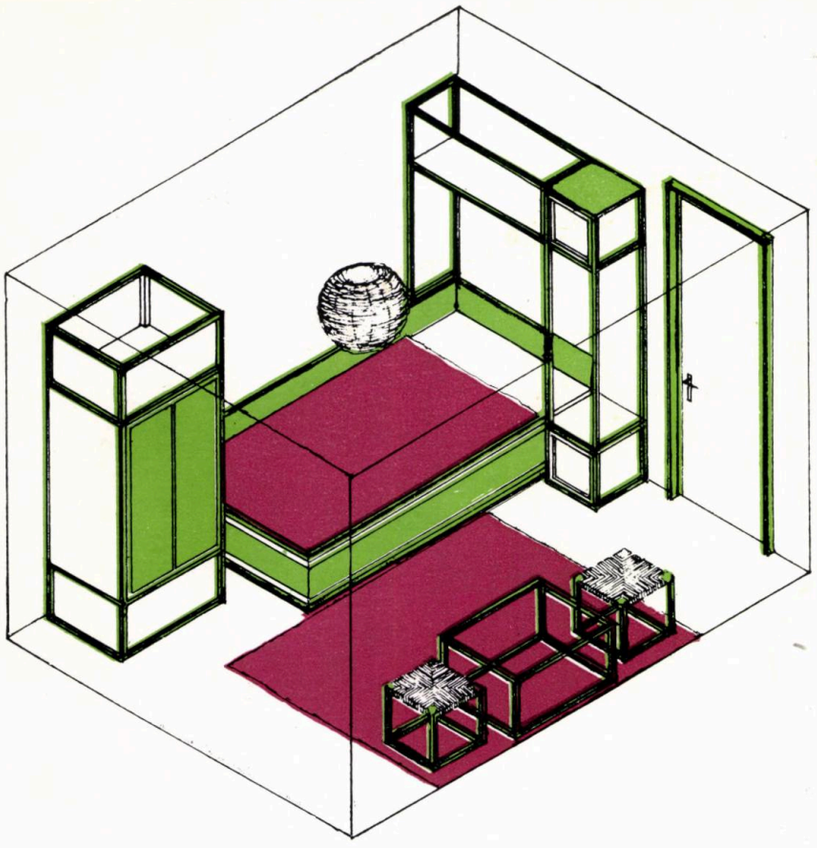

CAMERA ARHITECTULUI STAGIAR
—sugestii de mobilare—

Iulie . . . diplome . . . repartiții . . . august . . . vacanța, mare, munte, soare . . . septembrie . . . început de drum!!! Proaspeții absolvenți ai Institutului de arhitectură « Ion Mincu », repartizați în toate colțurile țării, se prezintă la posturi.

Încep problemele: trezitul de dimineață, condica, locuința . . . Da, asta într-adevăr problemă. Întîi să o capeți și apoi, după ce ești în sfîrșit posesor a 10—12 m², să te tot gîndești cum vei trăi în acest spațiu. Deși destul de dificilă, această problemă poate fi cu bine rezolvată de către tinerii arhitecți, entuziaști și competenți.

Deci am pornit să-mi vizitez colegii de planșetă, stagiari, din Centrul de proiectări județean Brăila.

Cei nou veniți sînt, fie puțin dezorientați, fie în pregătiri pentru viitoarea amenajare a camerei, așa încît cred că s-ar arăta bucuroși să primească un sfat în acest sens.

În urma vizitelor făcute colegilor, am considerat ca fiind foarte potrivită, pentru a oferi sugestii utile, camera arhitectului Mircea Băicoianu.

Un dormitor mic, de numai 10 m², amenajat cu gust și pricepere, te poate face să te simți bine și, în același timp, lucru poate chiar mai important, să nu ai impresia de strîmtoare și înghesuială. Mobilierul, proiectat și executat în întregime de arhitectul locatar, este simplu și funcțional, îndeplinind nu numai condiții de strictă necesitate, dar oferind și puțin confort. Materialul folosit este cu precădere lemnul, sub formă de baghete masive sau placaj, în combinație cu sfoara de Manilla și sticla, iar culoarea dominantă, verdele, este într-adevăr odihnitoare și relaxantă.

Micile obiecte completează ambianța camerei aducînd pete de culori calde, între roșu și maro.

Patul, încadrat de noptiera — bibliotecă și dulap, formează un front continuu, acoperind unul dintre pereți. Jocul de linii albe-verzi, dominat de cerga maro ce acoperă patul, este întrerupt, pe dulap, de litera « M », grafică și simbol.

Perdeaua albă din etamină, care acoperă peretele exterior, este susținută de o corniză, verde, pe care regăsim litera « M ».

Gruparea mesei joase pe schelet de lemn, vopsit tot verde, și avînd un blat de sticlă și a celor două scaune, schelet de lemn cu împletitură de sfoară este fericit completată de diapozitivul-lampă de mari dimensiuni (50 × 50 cm), reprezentînd un peisaj de munte și împrăștiind în cameră o lumină difuză. Adaugă totodată interiorului diversitate, culoare și viață.

Întregind ambianța camerei, corpul de iluminat prins de tavan este alcătuit pe schelet metalic (⌀ 5 — ⌀ 6) cu împletitură din sfoară. Deși mai puternică, lumina aruncată de acesta este tot difuză decorînd într-un fel, prin lumină și umbră, tavanul.

Părăsind camera, îți dai seama că gusturile și intențiile arhitectului Mircea Băicoianu s-au îmbinat și completat în organizarea unei ambianțe calde și foarte personale.

În speranța că tinerii arhitecți dornici să-și creeze propriul spațiu ambiental vor primi cu plăcere sugestia făcută, mă grăbesc să le urez spor la treabă și succes!!

Arh. CRISTINA DÂMBOIANU

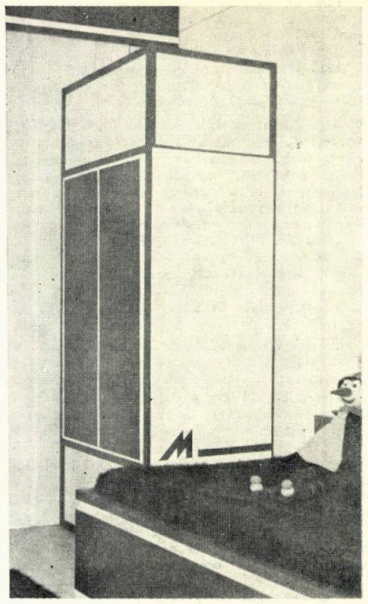

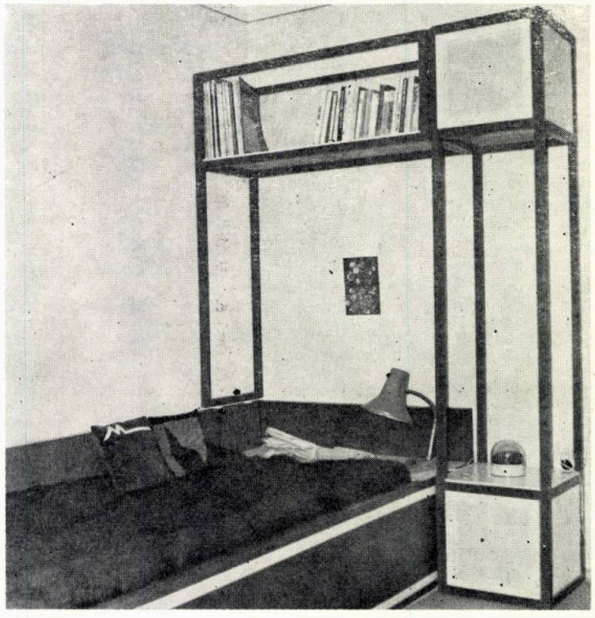

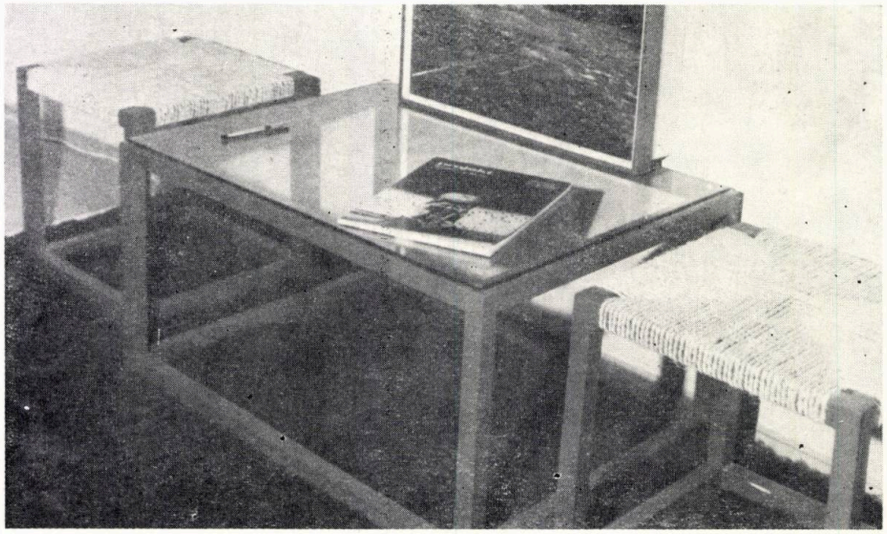

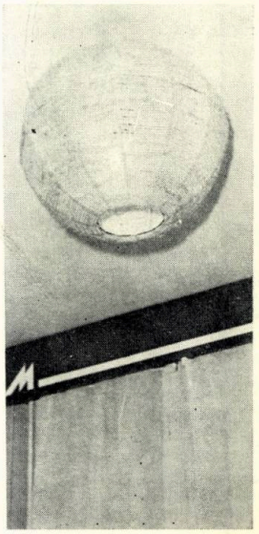

vedere pe punte

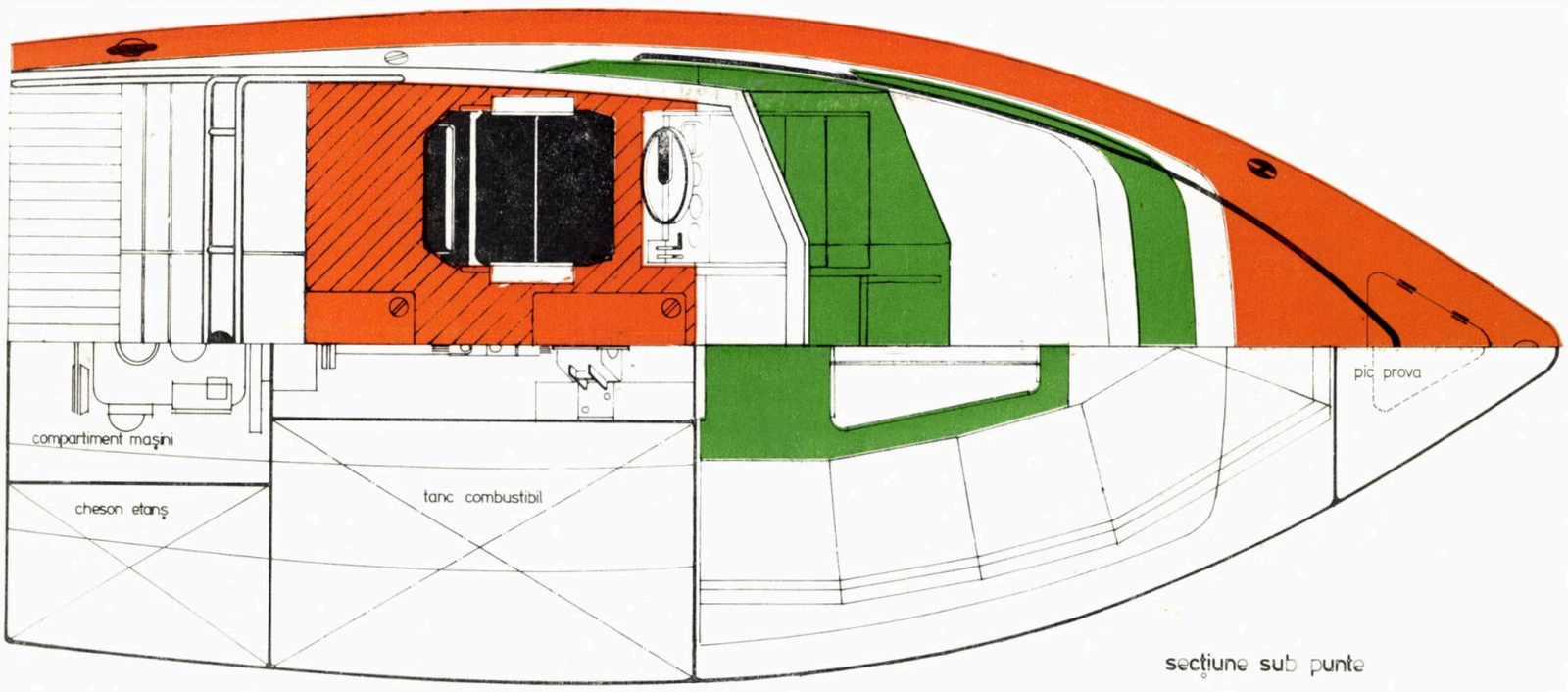

secțiune sub punte

secțiune în p.d.

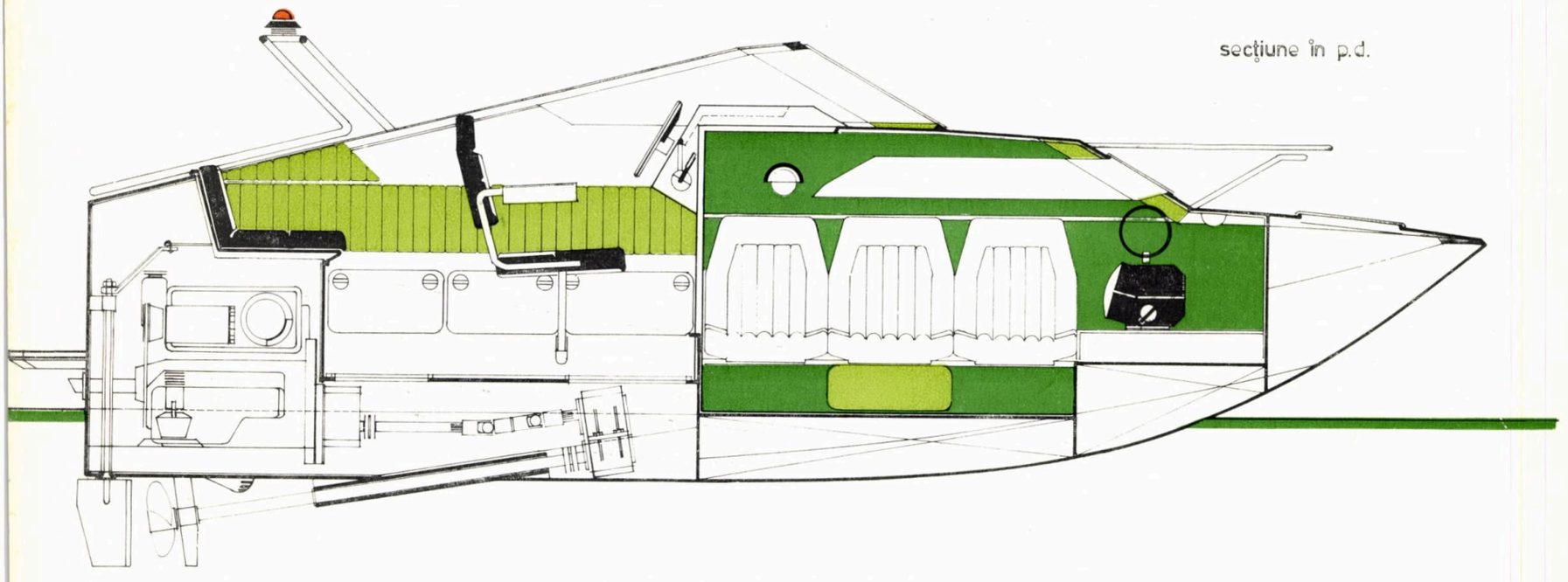

AMBARCAȚIUNE FLUVIALĂ DE AGREMENT

Design: arh. **DAN UJEUCA RAGNAR,** s. ing. **FLORIN UJEUCA**
PROIECTANT GENERAL:
INSTITUTUL DE INGINERIE TEHNOLOGICĂ ȘI CERCETARE ȘTIINȚIFICĂ PENTRU CONSTRUCȚII DE NAVE — ICEPRONAV — GALAȚI

CARACTERISTICI PRINCIPALE:

Lungime	4,80 m
Lățime	1,82 m
Pescaj	0,380 m
Motor	WARTBURG MARINE 52 HP
Reductor inversor	raport 1:2,7
Elice cu pas semireglabil	∅ 280 m
Greutate (goală)	324 kg
Capacitate	5 persoane (2 locuri de dormit)
Autonomie	20 ore
Viteză de croazieră	43 km/h
Viteză maximă	50 km/h

Rod al unei fericite colaborări între inginer și arhitect, ambarcațiunea este destinată, atît călătoriilor de agrement, pescuitului sportiv, cît și schiului nautic. Prototipul, aflat în probe, urmează să fie lansat în luna iulie 1981. Pentru loisirul bucureștenilor, Dunărea va oferi, în viitor, un cadru propice și atrăgător de desfășurare, fapt ce ne îndreptățește să sperăm că — alături de municipiile Tulcea, Brăila, Galați, Giurgiu etc. — și Capitala va întîmpina prototipul ambarcațiunii noastre cu un justificat interes.

În curs de definitivare se află, în cadrul ICEPRONAV, proiectul unui catarmaran pentru croaziere în Marea Neagră.

→

vedere din pupa

secțiune transversală C3

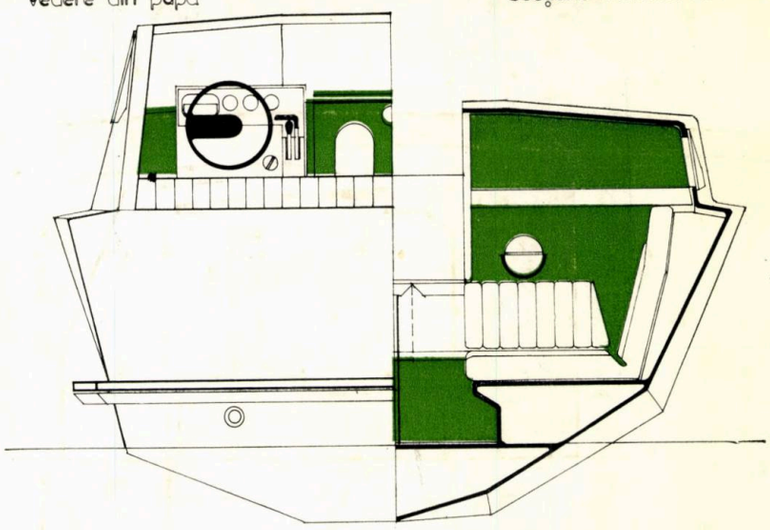

La mulți ani 1981!

vedere laterală

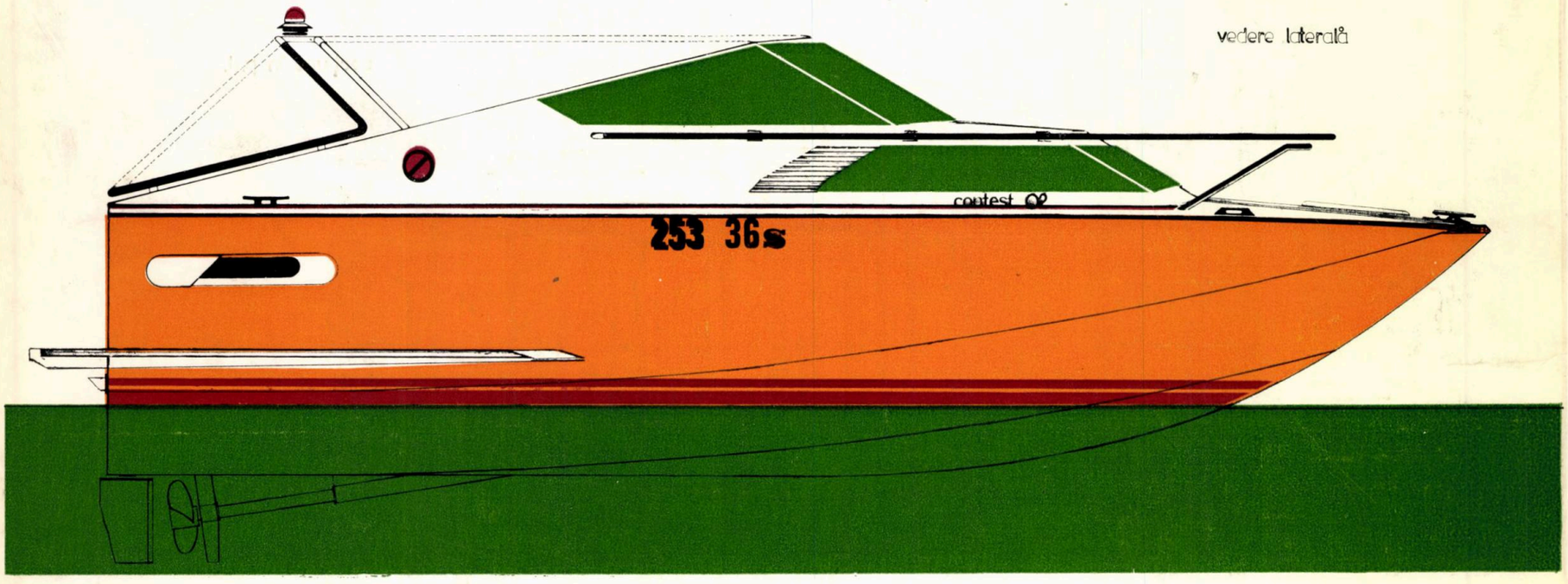

T.P. Taxele poștale achitate pentru anul 1980
conform aprobării D.G.P.Tc. nr. 137/290/1979

40538

Lei 20

ÎNTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ ARTA GRAFICĂ